Digitized by Google

2. 3. 112

Google

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

P R O M P T A

B I B L I O T H E C A

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

N E C N O N

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes ſacile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta,

AC IN OCTO TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima cæteris omnibus caſtigatior, & locupletior, adjecto nunc primum Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS SECUNDUS.

C=D

V E N E T I I S,
Apud G A S P A R E M S T O R T I

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.
M D C C L X X I I.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX.

TITULORUM

Quæ Secundo hoc Tomo continentur.

Cadaver. *pag.* 1
Caducitas. 7
Cæcus. ibid.
Cælibatus. ibid.
Cæremoniæ. ibid.
Calix. ibid.
Calvarius. 11
Cambium. ibid.
Campana. 17
Cancellaria, Cancellarius. 20
Candela. 24
Candelabrum. 25
Canis. ibid.
Canones. 26
Canonicatus, Canonicus.
Art. I. *Quid ſint Canonicatus, & Canonicus, & unde dicantur.* ibid.
Art. II. *Canonicatus quoad collationem & poſſeſſionem.* 27
Art. III. *Quoad ætatem in Canonicis requiſitam, & quoad tempus ſuſcipiendi Ordines.* 32
Art. IV. *Quoad fidei profeſſionem, & pœnas eam omittentium.* 35
Art. V. *Quoad reſidentiam, chorum, & Miſſam.* 41
Art. VI. *Canonici quoad aſſociationem, & aſſiſtentiam debitam Epiſcopo.* 53
Art. VII. *Quoad præcedentiam & præeminentiam.* 60
Art. VIII. *Quoad perceptionem Sacramentorum, quoad funera, & Sepulturam.* 64
Art. IX. *De variis concernentibus Canonicum Theologum Pœnitentiarium, Prothonotarium, & Jubilatum.* 68
Art. X. *Quoad ea, quæ concernunt Coadjutorias, Canonicos Coadjutores, & Coadjutos.* 80
Art. XI. *Varia alia in ſupplementum de Canonicis.* 86
Capella. 89
Capellania. 95
Capellanus in communi. 102
Capellanus Militum, ſeu Miſſionarius exercitus. 107
Capillitium fictitium. 115
Capitulum.
Art. I. *De Capituli convocatione, ſeu congregatione.* ibid.
Art. II. *Quoad ea, in quibus requiritur conſilium, vel conſenſus Capituli.* 120
Art. III. *Quoad ea, quæ concernunt ipſum Capitulum tum Sede plena, tum Sede vacante.* 123
Capuccini. 130
Cardinales.
Art. I. *Quoad eorum originem, creationem, & numerum.* 131
Art. II. *Quoad eorum dignitatem, & præeminentiam.* 143
Art. III. *Quoad reſidentiam, eo-*

rumque juriſdictionem in ſuis titulis & Diaconiis. 158
ART. IV. *Cardinalium Privilegium.* 163
ART. V. *Quoad Cardinales in Conclavi, & Sede Vacante.* 166
ART. VI. *De Cardinalium ſepultura, & Quarta Parochiali.* 170
Caro, Carnium eſus. 171
Caſtitas. 172
Caſus Fortuitus. ibid.
Caſus Reſervati. ibid.
Cathecumeni. ibid.
Cathedraticum. ibid.
Caupo, Caupona. 176
Cauſæ, Cauſarum cognitio. ibid.
Cenſura. 178
Cenſus. 185
Ceſſiones. 191
Character Sacramentalis. ibid.
Charitas. ibid.
Charitativum Subſidium. ibid.
Chiromantia. ibid.
Choreæ. ibid.
Chorepiſcopi. ibid.
Chriſma. ibid.
Chriſtus. 192
Circumciſio. ibid.
Circumſtantiæ peccatorum. 196
Civitas, Civilitas, Cives. ibid.
Clauſura. 209
Clavi crucifixionis Chriſti. 210
Clericus.
ART. I. *Quoad ea, quæ concernunt Clerici nomen, & tonſuram.* ibid.
ART. II. *Clericus quoad privilegium Fori, & Canonis.* 218
ART. III. *Quoad negotia ſæcularia.* 230
ART. IV. *Quoad ejus cohabitationem cum mulieribus, & quoad choreas, Larvas, &c.* 244
ART. V. *Quoad ludos, tabernas, crapulam &c.* 250
ART VI. *Quoad arma, & venationem.* 253
ART. VII. *Quoad immunitatem & exemptionem.* 258
ART. VIII. *Quoad obedientiam, & ſubjectionem Epiſcopo.* 264
Coadjutoria, Coadjutor. 266
Codicillus. 273
Cognatio Spiritualis. 274
Cognatio Legalis. ibid.
Cognatio Naturalis. idid.
Collatiuncula. ibid.
Collegium, Collegiata. ibid.
Color Paramentorum. 280
Coma Fictitia, ſeu adſcititia. ibid.
Comeſſationes. 284
Commemoratio. ibid.
Commodatum, Commodatarius. 285
Communio. 292
Commutatio Legatorum. ibid.
Comœdiæ, Comœdi. ibid.
Compenſatio. 296
Complex Peccati. 299
Compoſitio ſuper legatis relictis FF. Minoribus. 303
Compoſitio Debitorum cum creditoribus. ibid.
Compromiſſum quoad arbitros. ibid.
Compromiſſum quoad electionem. ibid.
Concilium.
ART. I. *De iis, quæ concernunt Concilium ut ſic, & Concilium Generale.* 304
ART. II. *De iis, quæ concernunt Concilium Provinciale.* 313
Concilium Epiſcopale, Diœceſanum &c. 318
Concionator. idid.
Concordata quoad Beneficia. ibid.
Concubinarius. ibid.
Concurſus. ibid.
ART. I. *Ad quem ſpectet edicere con-*

concurſum, *& quinam debeant*, *& poſſint ad illum admitti*. 322
Art. II. *Concurſus quando*, *ubi*, *& quomodo faciendus*. 330
Concuſſio. 336
Conditio, prout eſt impedimentum Matrimonii. ibid.
Conductio, Conductor. ibid.
Confeſſarius.
Art. I. *Quæ requirantur in Confeſſario ad valide & rite ejus officium exercendum*. ibid.
Art. II. *Quoad Confeſſarii approbationem*. 348
Art. III. *Quoad ejus facultatem circa abſolutionem*. ibid.
Art. IV. *Varia alia*, *quæ concernunt Confeſſarium*. ibid.
Confeſſarius Monialium. 355
Confeſſarius Regularium. ibid.
Confeſſarii ſollicitantes. ibid.
Confeſſio. ibid.
Confirmatio.
Art. I. *Quoad ejus eſſe*, *inſtitutionem*, *materiam*, *& formam*. 356
Art. II. *Quoad ea*, *quæ concernunt Miniſtrum*, *& ſubjectum Confirmationis*. 358
Art. III. *Quoad ea*, *quæ concernunt Confirmationis neceſſitatem*, *effectum*, *Patrinum*, *cæremonias &c.* 363
Confraternitas.
Art. I. *de Confraternitatum erectione*, *& aggregatione*. 369
Art. II. *Varia de Confraternitatibus*, *eorum Capellannis*, *& Parochis*. 382
Art. III. *Quoad ea*, *quæ reſpectu Confraternitatum Epiſcopus poteſt facere*, *vel non*. 388
Art. IV. *Quoad eorum immunitatem a poteſtate & juriſdictione laicali*. 392
Art. V. *Confraternitates*, *& Confratres quoad ſepulturam*. 393
Art. VI. *Varia alia Confraternitates concernentia*. 394
Confuſio pro acquirendo rerum dominio. 397
Congruæ.
Art. I. *Quibus debetur congrua*, *& in primis de congrua Epiſcoporum &c.* ibid.
Art. II. *De congrua Parochorum*, *eorumque Vicariorum*. 399
Conjuges, Conjugium. 402
Conſanguinitas. 413
Conſcientia. 414
Conſecrare, Conſecratio. 433
Conſervatores.
Art. I. *Quoad ea*, *quæ concernunt Conſervatorum qualitatem*, *electionem*, *& durationem*. 434
Art. II. *Quoad eorum Officium*, *& Juriſdictionem*. 441
Conſtitutio Unigenitus. 447
Conſuetudo. ibid.
Contractus. 453
Contributio. 461
Conventus.
Art. I. *Quoad Conventuum fundationem*, *ſeu translationem*. 464
Art. II. *Quoad eorum ſuppreſſionem*, *reſtitutionem*, *& exemptionem*. 475
Art. III. *Quoad ea*, *quæ concernunt Conventuum Clauſuram*. 485
Crapula. 492
Crimen, prout eſt impedimentum matrimonii. ibid.
Crux. ibid.
Culpa. 500
Cultus diſparitas. 502
Cultus Sanctorum. ibid.
Cura, Curator. ibid.
Cuſtodes conducti ad impedienda damna. ibid.

Da-

Digitized by Google

D

DAmnificatio, Damnum. 502
Debitor, Debitum. 504
Debitum Conjugale.
ART. I. *Quando debitum conjugale poſſit, & debeat reddi, vel non?* ibid.
ART. II. *Quoad ea, quæ concernunt diſpenſationem ſuper impedimento petendi debitum conjugale.* 514
Decanatus Sacri Collegii. 523
Decimæ.
ART. I. *Quoad ea, quæ concernunt Decimarum eſſe diviſionem & obligationem.* ibid.
ART. II. *Decimæ, quibus & a quibus ſint ſolvendæ.* 524
ART. III. *Decimæ, ex quibus rebus, quo modo, tempore, & loco, ſint ſolvendæ.* 533
ART. IV. *Jus Decimandi a quibus, & quibus modis acquiri, & concedi poſſit.* 537
ART. V. *Decimæ, quoad modos, quibus poteſt quis eximi ab ipſis ſolvendis, & quoad Judicem competentem in earum cauſſis.* 540
Declarationes, & Decreta Sacrarum Congregationum. 543
Decoctio, Decoctor. 545
Dedicationis Feſtum. ibid.
Defenſor. ibid.
Definitiva Sententia. 547
Defloratio, Deflorare. ibid.
Defunctorum Officium. ibid.
Degradatio. ibid.
Delectatio Moroſa. 550
Delegare, Delegatus. 557
Denunciatio quoad delicta ſpectantia ad S. Officium. 567
Denunciationes Matrimonii. 575
Depoſitio. 583
Depoſitum, Depoſitarius. ibid.
Deſperatio. 588
Detractio. ibid.
ART. I. *Detractio quoad ejus eſſe & modos, quibus fieri poteſt.* ibid.
ART. II. *Quoad obligationem reſtitutionis famæ, & quoad cauſas excuſantes a tali reſtitutione.* 596
Diaconatus. 599
Diaconus. ibid.
Dieta. ibid.
Diffamatio. ibid.
Dignitas. ibid.
Dilapidatio. ibid.
Dilectio. ibid.
Dimiſſoriæ. ibid.
Diſcordia. ibid.
Diſmembratio. ibid.
Diſpenſatio. 602
Diſpenſationes *quoad varia* &c. 611
Diſtributiones Quotidianæ.
ART. I. *Quid, & quæ ſint Diſtributiones quotidianæ, & a quibus acquirantur.* ibid.
ART. II. *A quibus amittantur, ſeu non acquirantur.* 617
ART. III. *Adducuntur ſummarie Decreta varia ad rem facientia.* 622
Divinatio. 624
Divortium. 625
Doctrina Chriſtiana. 633
Dolor. 636
Dolus. ibid.
Domicilium pro contrahendo Matrimonio. ibid.
Domicilium pro Ordinibus ſuſcipiendis. ibid.
Dominium.
ART. I. *Quoad ejus eſſe, diviſionem, & ſpecies.* ibid.

Digitized by Google

Art. II. *Quoad ejus ſubjectum, & objectum.* 641
Art. III. *Quoad modos ipſum acquirendi.* 645
Donatio.
Art. I. *Quoad ejus naturam, diviſionem & effectum.* 654
Art. II. *Quoad perſonas, quæ donare poſſunt, vel non, & in qua quantitate.* 658
Art. III. *Quo ad ejus revocationem.* 665
Dos, Dotare.
Art. I. *Dos, quoad variam ejus acceptionem, naturam, diviſionem, & proprietatem, ſeu dominium.* 669
Art. II. *Quoad illos, qui tenentur eam dare.* 673
Art. III. *Quoad ejus reverſionem, ſeu reſtitutionem ſoluto Matrimonio, & facultatem eam repetendi conſtante Matrimonio.* 679
Dubitatio Temeraria. 682
Dubium. ibid.
Duellum.
Art. I. *Quoad ejus eſſe, diviſionem, & prohibitionem.* 683
Art. II. *Quo ad ejus pœnas, & perſonas eas incurrentes, & earum abſolutionem.* 685

NOI

Digitized by Google

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del *P. F. Filippo Roſa Lanzi* Inquiſitor General del Santo Officio di Venezia nel Libro intitolato *A. R. P. F. Lucii Ferraris Bibliotheca &c. Tomi VIII. &c. Stamp.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo licenza a *Gaſparo Storti* Stampator di Venezia, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 3. Ottobre 1771.

(Sebastian Zustinian Riformator.
(Alvise Vallaresso Riformator.
(Andrea Tron K$_r$. Riformator.

Regiſtrato in Libro a Carte 79. al Num. 653.

Davidde Marcheſini Segr.

24. Gennaro 1772.
Regiſtrato al Magiſtr. della Beſtemmia in Libro a Carte 30.

Andrea Grattarol Segr.

ADM.

Digitized by Google

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS

PROMPTA BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

C A D A V E R.

S. U M M A R I U M.

1 *Cadavera ubi nequeant ſepeliri*, ad n. 4.
5 *Cadavera pauperum Fidelium*, ad n. 6.
7 *Jus Sepulturæ quid importet*.
8 *Quot ſint Jura Parochorum circa Defunctorum Cadavera*, ad n. 9.
10 *Quæ vero Regularium*, ad n. 11.
12 *Cadavera quando poſſint deferri, ſepeliri, vel tranſferri*, ad n. 14.
15 *Quando ſolvatur gabella pro illis vel non*.
16 *Cadavera quando, quomodo, ac de cujus facultate exhumari poſſint, vel non*, ad num. 22.
23 *An liceat Cadavera cum ululatibus &c. aſſociare ad Eccleſiam*, ad n. 24.
25 *Cadavera Excommunicatorum quando exhumanda, & quando non*, ad n. 29.
30 *Subnectuntur Supplementa Noviſſima*, ad num. 70.
71 *Additiones ex aliena manu*, ad n. 76.

1 CAdavera nequeunt ſepeliri, aut reponi
ſub Altaribus, neque ſub gradibus eo-
rum aut bradellis; Sac. Congr. Epiſc.
& Regular. *in Interamnenſi* 14. *Septemb.* 1593.
in una Termular. 8. *Februar.* 1594. *& in Meſ-*
2 *ſanenſi* 2. *Maii* 1601. Et ſi contra hujuſmodi
prohibitionem ſepulturæ ibi reperiantur con-
ſtructæ, non debent Miſſæ in illo Altari ce-
lebrari, donec Cadavera alio tranſferantur,
ut declaravit eadem Sac. Congreg. *in una Tra-
nenſi* 10. *Nov.* 1599.
3 Cadaverum capſæ, depoſita, ſeu conditoria
in Eccleſiis ſuper terram exiſtentia debent o-
mnino amoveri, & Cadavera Defunctorum in
tumbis profundis infra terram collocari; S. Pius
V. in Conſtitut. 5. Incip. *Cum primum*. Non 4
comprehenduntur tamen ſub hac prohibitione
monumenta marmorea muris, ſeu columnis
adhærentia, præſertim amotis Cadaveribus a
locis altis, quia hæc nullam indecentiam,
immo magnum ornamentum afferunt; Sac.
Cong. Epiſc. & Regul. *in una Mantuana* 13.
Oct. 1579.
Cadavera pauperum Fidelium gratis omni- 5
no tumulari, & ſepulturæ tradi debent; Sac.
Congr. Epiſcop. & Regul. *in una Caſſanen.* 5.
Maii 1617. Clemens IX. in Conſtitut. 38. in-
cipiente *In excelſa*. Nec ad extorquendam, 6
ſeu emendicandam a vicinis vel affinibus elee-
moſynam publice poſſunt exponi; Clemens IX.
ibidem. Nec prohiberi poteſt, ne Cadaver ſe- 7
peliatur, occaſione Juris ſepulturæ, cum nulla
ratio patiatur, Chriſtianæque pietati repu-
gnans videatur, maxime vero ob pecuniarum
intereſſe Cadaver inſepultum remanere; Sac.
Congr. Epiſcop. & Regul. *in una Crotonien.*
17. *Septemb.* 1617.
Cadavera decedentium in Parochia, ad cu- 8
jus Eccleſiam Capitulum Cathedralis Eccleſiæ
translatum eſt, non poſſunt levari per ipſum
Capitulum, ſeu Canonicos, niſi requiſito Pa-
rocho dictæ Eccleſiæ; Sac. Congreg. Rit. *in
Theleſina* 18. *Auguſti* 1629. Cadavera Defun- 9
ctorum levare de Domo propria nullo modo
licet Regularibus, & Presbyteris ſæcularibus,
niſi de licentia, & conſenſu proprii Parochi;
Sac. Cong. Rit. *in Adrien.* 22. *Novemb.* 1631.
in reſponſ. ad 1. Vocato tamen Parocho, & 10
ipſo renuente intervenire, vel alterum mitte-
re, tunc poſſunt Regulares abſque Parocho
de-

Digitized by Google

deferre Cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda; Sac. Cong. Rit. *in Senogallien.* 22. *Junii* 1675. *in reſponſione ad ſextum* his verbis: *Ad ſextum Sac. Cong. reſpondit, Vocato Parocho, & ipſo renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc Regularibus licere abſque Parocho deferre Cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda*. Et ſic in terminis fuit iterum deciſum ab eadem Sac. Congr. *ad inſtantiam Ordinis Minor. de Obſervantia S. P. Franciſci die* 13. *Jul.* 1675. Et ſic jam fuerat deciſum a Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. 14. *Januar.* 1639. quod decretum fuit confirmatum ab Alexand. VII. 30. *Apr.* 1660. in Conſtitut. incip. *Alias pro parte*.

11 Cadaver illius, qui elegit ſepulturam apud Regulares, eſt reſtituendum eis ſimul cum oblationibus, ſi fuerit ſepultum in Cathedrali; Sac. Cong. Rit. *in Bituntina* 21. *Julii* 1607. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. 12. *Martii* 1660. *in una Calaritana*, contra Capitulum illius Metropolitanæ, cui mandavit reſtitui Minoribus de Obſervantia Cadaver in ſua Metropolitana ſepultum, ibi: *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis narratis, reque, partibus tam verbo, quam ſcripto informantibus auditis, Eminentiſſimo Santacrucio referente, diligenter, ac mature examinata & diſcuſſa, cenſuit Cadaver, de quo agitur, reſtituendum eſſe prout una cum funerali pompa reſtitui mandat, & præcipit S. Mariæ Jeſu Fratrum Minorum Obſervantiæ Sancti Franciſci*. Quod decretum fuit ad litteram confirmatum ab Alexandro VII. *die* 30. *Aprilis* 1660. in Conſtitut. incip. *Alias pro parte*, & ſic Sacra Congreg. Concil. 27. *Junii* 1680. *in una Alexandrina reſtitutionis Cadaveris* decrevit eſſe reſtituendum Cadaver ſepultum in Eccleſia Cathedrali a Capitulo Fratribus Diſcalceatis Carmelitis, una cum oblationibus, ſtante electione facta ſepulturæ. Apud Petram *tom.* 2. *comment. ad Conſtitut.* 3. *Cæleſtini III. ſect.* 1. *num.* 19. & idem ſtatuit Sacra Congr. Concil. *in Sorana* 24. *Aprilis* 1723. apud Urſayam *tom.* 6. *p.* 2. *diſceptat.* 24. *ſub num.* 69. 70. 71.

12 Cadavera Defunctorum deferri poſſunt ad Eccleſiam pro beneplacito ſuorum, non tamen ſepeliri, niſi poſt competens temporis ſpatium; Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. *in*
13 *una Aliſan.* 20. *Februar.* 1601. Cadavera nequeunt deferri ad ſepulturam curru clauſa; Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in una Mutinenſi* 13. *Jul.* 1646. & 26. *Februar.* 1649. & 17. *Martii* 1650. & 15. *Febr.* 1658. & alibi.

Cadavera alicubi depoſita ad tempus, transferri poſſunt ad proprium ſepulcrum abſque alia licentia, ſecus ſi tradita fuerint perpetuæ ſepulturæ; Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in una Lingon.* 16. *Oct.* 1602. & *in Rit. Rom.* 14

Pro tranſportatione Cadaveris de uno ad alium locum, non ſolvitur gabella, ſive vectigal; Sac. Cong. Immunitatis *in una Firmana* 10. *Jun.* 1653. 15

Cadavera exhumari non debent pro capienda informatione abſque licentia; Sac. Congr. Immunit. *in Æſina* 17. *Decemb.* 1602. & *in* 16
Sutrina 1. *Jun.* 1604. Unde Epiſcopus non po- 17
teſt concedere licentiam Curiæ Laicali, ut exhumentur Cadavera ad faciendam recognitionem in ipſa Eccleſia, ſed extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi; Sac. Congreg. Immunit. *in Nullius* 2. *Maii* 1639. quam deciſionem refert, & ad ſuam petitionem ſic reſponſum fuiſſe dicit Sperell. *in Deciſionibus Fori Eccleſiaſtici deciſ.* 51. *n.* 18.

Quinimmo nequidem poteſt Epiſcopus concedere Curiæ Laicali licentiam, ut exhumentur Cadavera ad faciendam recognitionem in loco immuni, licet extra Eccleſiam; Sacra Congreg. Immunit. *in Macerat.* 8. *Aug.* 1645. ubi propoſito, juſſu Sanctiſſimi, iterum dubio, videlicet: *An Epiſcopi poſſint, & debeant concedere Judicibus Laicis ad effectum recognitionis, & probationis corporis delicti facultatem exhumandi Cadavera, examinandi vulneratos, teſtes, & ſimiles in Eccleſiis, & aliis locis immunibus Ordinum Regularium. Die* 8. *Auguſti* 1645. &c. *prævia matura diſcuſſione, & de communi PP. conſenſu cenſuit ſtandum eſſe in deciſis ſub die* 22. *Maii* 1629. *Scilicet Epiſcop. poſſe corpora exhumanda, vulneratos, & teſtes extrahere facere extra Eccleſias, & loca immunia ad effectum recognitionis, & probationis corporis delicti per Judices, & Miniſtros Laicos faciendæ pro eorumdem Epiſcoporum arbitrio recte tamen regulato. Non autem poſſe facultatem concedere eiſdem Judicibus, & Miniſtris Laicis in Eccleſiis, & aliis locis Immunibus ad actum aliquem recognitionis Cadaverum, ſeu examinis vulneratorum, & teſtium, niſi in caſu urgentis neceſſitatis, & quando Summus Pontifex commode adiri non poteſt: idque pro eorumdem Epiſcoporum arbitrio recte tamen regulato. Superioribus vero Regularibus minime licere etiam in Eccleſiis, & locis Immunibus ipſorum Regularium, ſed id ad ſolos Epiſcopos ſpectare*; *l.* 1. *Decr. Pauluc. fol.* 259. Et ſic declaravit ead. Sac. Congreg. Immunit. *in una Anagnina* 21. *Januar.* 18

Digitized by Google

nuar. 1659. in qua dicitur : *Moneatur Epiſcopus ipſum non potuiſſe dare licentiam faciendi recognitionem, & examinandi teſtes in loco Immuni*; *lib. decret. Rocci fol.* 146. Et ſic etiam ead. Sac. Cong. *in una Spoletana* 11. *Maii* 1683. *ubi Vicarius Capitularis monetur, quia dederit Curiæ Laicæ licentiam exhumandi Cadavera a loco immuni pro facienda recognitione : lib.* 3. *decret. Altovit. fol.* 176. & ſic etiam declaravit ead. Sac. Cong. *in una Oritana* 30. *Sept.* 1704. *lib.* 3. *decr. Vallem. fol.* 618. Et Cancellarius S. Officii cenſuratus ob recognitionem Cadaveris factam in loco Immuni, caſſata dicta recognitione, abſolvitur; Sac. Cong. Immunit. 7. *Maii* 1678. *lib.* 2. *Altovit. pag.* 1577.

19 Si Cadaver occiſi a ſæculari fuerit Perſonæ Eccleſiaſticæ, Sac. Congreg. utitur hac diſtinctione ; Vel tale Cadaver nondum eſt translatum ad Eccleſiam, ſeu locum immunem, & tunc poterit a Judice Laico, qui prævenit, fieri recognitio corporis delicti; Vel Cadaver Clerici occiſi eſt jam ad locum immunem, ſeu ad Eccleſiam translatum, ac ſepulturæ traditum, & tunc hujuſmodi recognitio fieri ab eo non poterit abſque legitima facultate a Sacra Congregatione Immunitatis concedenda. *Sic in una Civitatis Caſtelli, ac in aliis ſæpe* 19. *Jul.* 1667. *uti* refert Pignatell.
20 *tom.* 4. *conſult.* 122. *num.* 4. Ubi etiam dicit, quod ſolet dari facultas Epiſcopo concedendi licentiam abſque violatione Immunitatis Eccleſiæ tranſportandi Cadavera, & vulneratos a loco immuni pro recognitione corporis delicti pro octo caſibus, præmiſſa ab Ordinario ſolita proteſtatione juxta *cap. Prælatis* 2. *de homic. in* 6. Qua in re extat formula in Secretaria Sacræ Congregationis Immunitatis tenoris ſequentis : *La Santità di Noſtro Signore concede a V. S. col mezzo di queſta la facoltà di dar la licenza per otto caſi, conforme alla ſua prudenza, che i feriti; o i Cadaveri eſiſtenti in luoghi immuni con l' aſſiſtenza di Perſona Eccleſiaſtica da deputarſi da Lei, ſi traſportino in luogo vicino, ed opportuno con la dovuta ſicurezza, ad effetto che la Corte ſecolare poſſa provare il corpo del delitto col far le recognizioni de' morti, o de' feriti, e ſenza violazione dell' Immunità Eccleſiaſtica, acciochè i delitti non rimangano impuniti, mentre facendoſi da Lei la ſolita proteſta ſecondo la diſpoſizione del cap. Prælatis de homic. in 6. la Santità Sua la preſerva dalle Irregolarità, che perciò Ella, e i ſuoi Delegati Eccleſiaſtici poteſſero incorrere.*

21 Solus Epiſcopus, ſive ejus Vicarius Generalis concedit licentiam exhumandi Cadavera Laicorum pro recognitione facienda extra Eccleſiam, & locum immunem, etiamſi ipſa Cadavera fuerint ſepulta in Eccleſiis Regularium; Sac. Cong. Immunit. *in cit. Macerat.* 8. *Aug.* 1645. ibi : *Superioribus vero Regularibus minime licet etiam in Eccleſiis, & locis immunibus ipſorum Regularium, ſed id ad Epiſcopos ſolos ſpectat, lib.* 3. *decr. Pauluc. pag.* 259. Vide *ſupra n.* 18. Sic etiam decrevit ead. Sac. Congreg. *in Fanen.* 20. *Apr.* 1649. *l.* 4. *decr. Paul. pag.* 76. *& in una Marſorum* 13. *Julii* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 54. *& in una Ariminen.* 7. *Jul.* 1701. *lib.* 1. *decr. Altov. pag.* 570. Et ſic etiam jam decreverat Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. 11. *Sept.* 1643. ordinando Epiſcopo Placentino, ut quoſdam reprehenderet Regulares, qui permiſerant exhumari Cadaver Defuncti cujuſdam, ut a Curia Sæculari recognoſceretur abſque Domini Epiſcopi conſenſu. Immo etiamſi vulneratus, aut 22
offenſus eſſet Regularis, qui exiſteret in Monaſterio, tunc recognitio fieri poterit a Curia Epiſcopali, prout fieri juſſit Sac. Congr. Immunit. *in una Burgi S. Sepulchri* 13. *Novembris* 1619. *lib.* 2. *decret. Paul. fol.* 12.

Cadavera Defunctorum cum ululatibus ad 23
Eccleſiam aſſociare non eſt permittendum; Nos enim Chriſtifideles, qui per Evangelium Chriſto poſt mortem vivimus expectantes reſurrectionem, potius in obitu debemus lætari, quam mœrore affici, cum ab hac lacrymarum valle ad beatam Patriam cum Chriſto regnaturi tranſeamus; Unde eliminandi ſunt certi conſtrepentes ululatus, & certæ neniæ, & cantilenæ pluribus in locis maxime a mulieribus practicari ſolitæ, cum ſic non debeant Chriſtiani contriſtari, ut Judæi, & Gentiles, aliique extra Fidem Catholicam exiſtentes, qui infelices poſt hanc laborioſam vitam ſine ulla ſpe melioris vitæ ad æternas miſerias perducuntur, juxta illud Apoſtoli 1. ad Theſſalonicenſes *cap.* 4. *num.* 12. ibi : *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicuti, & cæteri, qui ſpem non habent*. Quare merito hujuſmodi ululatus, ne- 24
niæ, & cantilenæ in variarum Diœceſum Synodalibus expreſſe prohibentur, ut inter alias, in Diœceſi hac Alexandrina Synod. II. *celebrat.* 1605. *decr.* 33. *Synod. IV. celebrat.* 1613. *& Synod. XII. celebrat.* 1732. *tit.* 27. & in Diœceſi Bovenſi, ubi cum Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodalibus decretum edidiſſet, quod Conſanguinei Defunctorum non comitarentur funus cum ululatu, reclamante univer-

verſitate dictæ Civitatis, ut moderaretur pœna arbitraria ibi impoſita ad Cenſuram tantum, non autem ut poſſit ſtatui pecuniarie, Laicis non infligenda ab Eccleſia, propoſita fuere dubia in Sacra Congr. Conc. *Secundo: An pœna non tantum Excommunicationis, ſed etiam pecuniaria potuerit per Epiſcopum apponi Laicis tranſgreſſoribus? Tertio: An pœna arbitraria impoſita comitantibus funera cum ululatu, poſſit extendi ad pecuniariam?* Sac. Congreg. *die* 28. *Januar.* 1690. reſpondit. *Ad ſecundum affirmative, dummodo Excommunicatio ſit in ſubſidium. Ad Tertium negative, ſed Epiſcopus ſuaviter curet tolli abuſus.* Ubi vide Sacram Congregationem decreviſſe eſſe tollendum ſimilem abuſum, licet non pœna pecuniaria redolente potius avaritiam.

25 Juxta diſpoſitionem *cap. A nobis* 2. *de ſentent. Excommunicat. & cap. final. de ſepult.* procedendum eſt ad exhumationem Cadaveris Excommunicati; Sac. Congreg. Immunit. *in Tropien.* 4. *Jul.* 1645. *lib.* 3. *decr. Pauluc. pag.*
26 216. Cadaver tamen Excommunicati, qui non tantum dedit ſigna pœnitentiæ, ſed etiam deceſſit munitus Sacramentis, Epiſcopus tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad formam *cap. A no-*
27 *bis* 2. *de ſentent. Excommunic.* Comminanda eſt exhumatio Cadaverum Excommunicatorum, niſi eorum hæredes ſatisfaciant Eccleſiæ violatæ; Sacra Congreg. Immunit. *in Calvenſi* 26. *Martii* 1658. *lib. decret. Rocci pag.* 76. Sæpe injungitur Epiſcopo, ut faciat exhumari Cadaver Excommunicati, & præſtito per hæredes juramento de ſtando mandatis Eccleſiæ, cum dederit ſigna pœnitentiæ ante obitum, abſolvat ad tenorem *cap. A nobis, de ſentent.*
28 *Excommunic.* Et deinde tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ; Sac. Congreg. Immunit. *in Januen.* 14. *Septembr.* 1626. *lib.* 1. *decret. Pauluc. pag.* 15. *Acernen.* 23. *Septemb.* 1653. *lib.* 5. *decret. Pauluc. pag.* 21. *Ceſenaten.* 26. *Mart.* 1658. *lib. decret. Rocci pag.* 77. *Sanctæ Severinæ* 29. *Decemb.* 1666. *lib.* 1. *decret. Altovit. pag.* 76. *Bi-*
29 *tuntina* 2. *Januar.* 1672. *d. lib. pag.* 368. Injungitur Vicario, ut prævia abſolutione ad formam *cap. A nobis de ſentent. Excommunic. & cap. fin. de ſepultura* tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ Cadaver occiſoris Clerici, qui duobus diebus ante ejus obitum petiit confiteri, & abſolvi a ſimplici Confeſſario, exiſtimans ſe eſſe in periculo vitæ, ut eventus demonſtravit, nam poſt duos dies a ſuis inimicis occiſus fuit in loco immuni; Sacra Congreg. Immunit. *in Aquilana* 27. *Julii* 1706. *lib. Marefuſci.*

Supplementa Auctoris.

Cadavera in quocumque hora diei deferri 30
poſſunt ad Eccleſiam, de nocte vero nonniſi de licentia Ordinarii; Sacra Congreg. Concil. 15. *Mart.* 1704. *& Clement XI.* 9. *Decembris* 1704.

Quo ad tempus humationis Cadaverum ſer- 31
vandam eſſe Synodum, cenſuit Sac. Rit. Cong. 22. *Junii* 1675. & iterum 13. *Julii ejuſdem anni.*

Parochi juriſdictio ſuper Cadaver durat, 32
quouſque tranſeat in aliorum juriſdictionem; non tranſit autem Cadaver in juriſdictionem Regularium, niſi quando pervenit ad fores eorum Eccleſiæ; Sacra Congr. Conc. 28. *Febr. &* 26. *Mart.* 1711. & Sacra Rituum Congr. 2. *Septemb.* 1741.

Cadavera recto tramite ad Eccleſiam defer- 33
ri debent; Sac. Cong. Epiſc. & Reg. 11. *Decemb.* 1615. *&* 14. *Jan.* 1639.

An Cadavera Defunctorum ſepelienda in Ec- 34
cleſia Regularium, antequam ad eorum Eccleſiam deferantur, debeant prius aſportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expoſitio uſque ad horam ſepulturæ? Reſp. *negative* Sacra Congreg. Concil. 14. *Mart.* 1722. 16. *Mart.* 1726. *&* 6. *Febr.* 1734.

An illatis Cadaveribus privatæ ab hæredi- 35
bus ad aliquam tertiam Eccleſiam per modum depoſiti, Regulares convenire, & congregari debeant in dicta tertia Eccleſia, aut in Parochiali ad effectum illa aſſociandi ad Eccleſiam, ubi ſunt tumulanda? Sac. Rituum Congreg. inhærendo alias decretis reſpondit, Regulares debere congregari in illa Eccleſia tertia, ubi Cadaver fuit depoſitum, ut ſupra; *Die* 22. *Jun.* 1675. *in una Ord. S. Auguſtini, & iterum* 13. *Julii* 1675. *in una Ord. Minor. Obſerv.*

Defunctorum corpora ſi deponantur in Pa- 36
rochiali, ut inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis juribus Parochialibus; Sacra Rituum Congreg. 23. *Martii* 1619. *in Placentina.*

An Archipresbyter aſſociando Cadavera ſe- 37
pelienda in Eccleſia Regularium, teneatur incedere ſub illorum cruce, ſeu potius valeat propriam crucem elevare? *Affirmative quoad primam, & negative quoad ſecundam partem,* reſpondit Sac. Congreg. Conc. 16. *Mart.* 1726. *&* 29. *Januar.* 1735.

An Regulares poſſint cogi ad aſſocianda Ca- 38
da-

Digitized by Google

davera in eorum Eccleſiis tumulanda; an vero poſſint expectare in propriis eorum Eccleſiis; Sacra Rituum Congreg. reſpondit, Regulares, non poſſe cogi ad exeundum a propriis Eccleſiis, ad effectum aſſociandi Cadavera in eiſdem ſepelienda, ſed ſufficere, quod illa *expectent ad januas*; *die* 22. *Junii & 13. Julii* 1675.

39 An Parochus teneatur aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda, uſque ad januas ejuſdem Eccleſiæ, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus; Sacra Rituum Congr. reſpondit, Parochum teneri aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda; *die* 21. *Jun. & 13. Jul.* 1675.

40 Epiſcopus prohibere non poteſt, ne hebdomadarius cotta, ſtolaque utatur cum funeribus cadaverum intereſt, quæ deferuntur ſepelienda ad Eccleſias Regularium; Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 13 *Junii* 1594.

41 Hebdomadarius Regularium, ad quorum Eccleſiam Cadaver ſepeliendum defertur, etſi in cotta, & ſtola funeri interſit, nec domi, nec in via officium facere poteſt ut Parochus; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 28. *Octobris* 1584.

42 Dum Defunctorum Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepeliuntur, tenetur Parochus funerale ducere, & comitari uſque ad eaſdem Eccleſias Regulatium; Sacra Congr. Concil. 18. *Junii* 1581.

43 Sicut non licet Parocho, depoſito feretro ante limina Eccleſiæ Regularium, conſuetas recitare preces ſupra Cadaver, ita non poterunt Regulares (etiam rogari a parentibus defuncti, vel a quolibet alio) antequam vere, & realiter ſit Cadaver intra limites propriæ juriſdictionis, ſuper illud abſolvere, depoſito feretro in vico; qui actus ad ſummum unice ſpectaret ad Parochum; Sacra Rituum Congr. 2. *Septembr.* 1741.

44 Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis Cadaverum non licet ingredi Eccleſias Regularium, ſed tenentur dimittere eadem Cadavera ad januam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſunt benedicere, & dare ultimum vale. Officia vero, & alia munia, quæ in ejuſmodi miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Regularibus peragi debent, non autem a Parochis. Atque ita in præmiſſis omnino deinceps fieri, & exequi præſentium vigore mandat, & præcipit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 27. *Novembris* 1671. accedente ampliſſima approbatione, & confirmatione Clementis X. Conſtit. incip. *Nuper* 28. *Januarii* 1672.

Parochi tenentur Cadavera ſuorum Parochia- 45
norum, levare a loco, ubi aſſervantur, & aſſociare uſque ad portam Eccleſiæ Regularium, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus, nec Parochi ſe ingerere poſſunt in faciendo ſuper iiſdem Cadaveribus Officium in Eccleſiis præfatorum Regularium, ſed ad ipſos Regulares in propria Eccleſia ſpectat, & pertinet; Urbanus VIII. 24. *Julii* 1641. & Sacra Rituum Congr. 4. *Martii* 1673. & 27. *Januarii* 1680. approbante Innocentio XI. 11. *Martii* 1680.

An ad Parochum ſpectet facere Officium fu- 46
nebre ſuper Cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Reſp. *affirmative*, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium; Sacra Rituum Congr. 10. *Decembris* 1703. approbante Clemente XI. *die* 12. *Januarii* 1704.

An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in 47
propria Eccleſia Cadavera Confratrum, & Conſororum, qui ibidem elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Capellanus abſente Parocho valeat Officium, aliaſque functiones ſuper iiſdem Cadaveribus explere? Sacra Congr. Concilii reſpondit affirmative quoad primam partem, quoad ſecundam negative, niſi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non ſubſtituat; *die* 28. *Julii* 1724.

Conſuetudo benedicendi Cadavera ad Eccle- 48
ſiæ portam, & in funeribus ſervanda eſt; Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 8. *Novembris* 1647. & 21. *Januarii* 1650.

Domi, antequam Cadaver efferatur, poſſunt 49
hæredes ſuper eo officia recitare facere cuicumque libuerit; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 19. *Maii* 1579.

An hæredes Defunctorum ſint cogendi ad 50
retinendum domi Cadavera uſque ad tempus illa ſepeliendi; An vero iiſdem hæredibus liceat pro libito aſportare dicta Cadavera e propriis domibus ad quamcumque aliam Eccleſiam per modum depoſiti uſque ad horam illa tumulandi, etiamſi eſſent ſepelienda in Eccleſiis Regularium, non obſtante diſſenſu Parochi, ſeu prohibitione ab eodem facta uti Vicario Foraneo; Sacra Rituum Congregatio reſpondit: *petita, & etiam non obtenta licentia, poſſe Cadavera deponi arbitrio hæredum in qualibet Eccleſia uſque ad tempus illa proceſſionaliter deferendi ad Eccleſiam ſepulturæ; die* 22. *Junii*, & 13. *Julii* 1625.

Cadavera non ſunt ſepelienda privatim ſine 51
lumine, Cruce, & Parocho; Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 28. *Januarii* 1610. Etiamſi id ordi-

ordinaſſet defunctus, cum talis diſpoſitio tamquam irrationabilis una cum conſuetudine, quæ alicubi eſſe poſſet, ſit rejicienda, ut cenſuit Rota Romana 15. Junii 1699. & confirmavit Clemens XI. *9. Decembris* 1704. *Edict.* incip. *La Santità di Noſtro Signore*, ut refert BENEDICTUS XIV. tom. 2. notificat 16. & Cavalieri *loc. cit. cap.* 4. *Decret.* 42. *num.* 4.

52 Reſtituendum eſſe Cadaver Eccleſiæ, in qua defunctus ſepulturam elegerat, una cum emolumentis, quarta deducta, cenſuit Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 1. *Februarii* & 31. *Maii* 1647. 5. *Febr.* 1649. 14. *Januarii* & 1. *Aprilis* 1650. *ac* 22. *Septembris* 1657.

53 Cadaver, quod alicubi poſitum non eſt per modum depoſiti, ſed traditum eſt perpetuæ ſepulturæ, exhumari non licet, nec alio aſportari, niſi de licentia Ordinarii; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 28. *Januarii* 1603.

54 Exhumari nequeunt Cadavera ſine licentia Sacræ Congregationis pro recognitione facienda a Curia Sæculari; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 17. *Decembris* 1602.

55 Defunctorum Cadavera non poſſunt vulgo arreſtari, ſeu ſequeſtrari ob debita civilia, quibus gravantur, etiam erga menſam, nec eadem de cauſa poteſt differri eorumdem ſepultura, ſed prius Cadavera ſepelienda ſunt, & poſtea debitum medio jure petendum, cum Chriſtiana pietas non patiatur propter intereſſe pecuniarium remanere inſepulta Cadavera; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 14. *Auguſti* 1590. 20. *Octobris* 1591. & 23. *Auguſti* 1652.

56 Parochi pauperum Cadavera gratis ſepelire tenentur; Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. 5. *Maii* 1617. & 31. *Martii* 1646. Sic dicta Decreta traduntur, & erudite declarantur a ſapientiſſimo Pat. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*.

57 * In ſectione Cadaverum anatomiæ addiſcendæ cauſa, ſi quis adhibeat Cadavera non condemnatorum, nulla obtenta ab Epiſcopo facultate, peccat quidem graviter, ſed non incurrit excommunicationem Bonifacii VIII. de qua *in cap.* 1. *de ſepulchris*, cum illa feratur tantum in eos, qui exhumantes cadavera, ea lacerant, & alio ſepelienda transferunt. Ita ex ſenſu DD. Benedicti XIV. *Inſtit. Eccl.* 64. §. 10.

58 Si inſtituta Proceſſione, & præcedente Cruce aſſociandum ſit cadaver ad ſepulturam, & tranſitus fiat per agrum, vel poſſeſſionem privatam, non ideo via illa publica efficitur; leges enim civiles, ex quibus id poſſet evinci, nihil aliud volunt, niſi quod monumentum poſitum in loco privato efficiat locum illum ſacrum; quin & leges illæ a jure Canonico abolitæ ſunt, ut ex DD. demonſtratur *Inſtit. Eccleſ.* 89. §. 9.

Si Cadaver tumulandum ſit in Eccleſia Regularium, non poteſt Parochus exigere, ut apportetur prius ad parochialem, & ibi exponatur, dein in ſepulturam in Eccleſia Regularium inferatur, ut ex *Lucana* funerum cenſuit Sacra Congregatio Concilii; *Inſtit. Eccleſ.* 105. §. 25. 59

Ex Decretis Sacræ Congregationis Concilii firmatum eſt non eſſe levandum cadaver a domo abſque præſentia ac facultate Parochi loci, ubi domus ſita eſt; *Ibid.* 60

Cum diſtinguitur Eccleſia tumulans a Parochiali, proceſſio funebris debet incedere ſub Cruce Eccleſiæ tumulantis, nec poteſt præciſa conſuetudine Parochus propriam Crucem levare, niſi in caſu, quo interveniat Capitulum Cathedralis, & tunc Cathedralis Crux ſola præcedit. Ita ex Decretis Sacra Congr. *Ib.* §. 26. 61

Societates funus comitantes ſi procedant cum ſacco, tenent locum ante feretrum, & ante clerum tam ſæcularem, quam Regularem; ſi ſine ſacco, eant poſt feretrum, uti ex ſtatutis Cleri Romani; *Ibid.* §. 30. & 31. 62

Laici Regulares non debent comparere cum Capellanis conductis in proceſſione funebri, ut multis firmatur; *Ibid.* §. 32. At ſi invitatus ſit conventus Regularis, qui certe conſtat ex laicis converſis, & Sacerdotibus, excludendi non ſunt; *Ibid.* 63

Regulares cogi non poſſunt, ut aſſocient pompam funebrem, cum cadaver in eorum Eccleſia ſepeliendum eſt, ſed poſſunt ad januas Eccleſiæ ſuæ expectare. Ita ex Deciſ. Sac. Congreg. *ibid.* §. 38. 64

Si quis habitator urbis decedat ruri non electa ſepultura, cadaver ejus ſepulturæ mandandum eſt, non in Eccleſia rurali, ſed in ſua parœcia, vel in Eccleſia, ubi ſita eſt ſepultura majorum ſuorum, ut deciſum eſt *cap. Is qui, de ſepulturis* 126.; dummodo id poſſit fieri ſine gravi incommodo. Grave autem incommodum declarat Pontifex intercedere, ſi obitus accidat in loco ultra tria milliaria diſtante a parœcia. Id vero ex paritate rationis ſtatuendum eſt de illo, qui ruri habitans, in civitatem decedat; *Ibidem*. 65

Cum e rure transferendum eſt cadaver in civitatem, deferendum eſt in cataletto præcedente Cruce a clero delata, & aſſociantibus geminis Sacerdotibus, altero Eccleſiæ tumulantis, altero ſe tenente ex parte Parochi illius loci, ubi mors accidit; *Ibid.* §. 46. 66

In extractione, vel intratione cadaveris in 67
por-

poſtas urbis gabella minime ſolvenda eſt, ut ex DD. *ibid.* §. 46.

68 Pro tranſitu proceſſionis funebris ex una parœcia in aliam, nulla petenda eſt licentia a Parocho illius loci per quem tranſitus fieri debet, ut ex Bulla Leonis X. 22. & Decretis S. Congregat. firmatur; *ibid.* §. 49.

69 Pro ſepultura, & exequiis cadaveris exigi nihil poteſt, ut ex ſacris Canonibus firmum
70 eſt; *Ibid.* §. 58. Verum ſi conſuetudo obtinuit, ut aliquid detur, quamquam circa hoc nulla ſit actio judiciaria, attamen recurri poteſt ad officium Ordinarii, ut ex textu *cap. ad audientiam* 24. *de Simonia;* cit. *Inſtit.* §. 58.

Additiones ex aliena manu.

71 Frequens in Foro eſt controverſia de exhumatione Cadaverum, quæ alibi ſepulta ſunt, quam ubi ſepeliri debebant. At videndum de cujus præjudicio agatur, num propriæ Parochiæ, & Eccleſiæ, an Eccleſiæ, in qua eſt ſepultura majorum, vel quæ fuit electa pro ſepultura, aut demum ejus ad quem ſepultura ſpectat.

72 Regula pro exhumatione Cadaverum eſt in
73 priori caſu *cap.* 5. *de Sepult.* tum in ſecundo
74 caſu *cap.* 6. *eod. tit.* licet Regula hæc nonnullas patiatur limitationes, de quibus vide Romaguer. *ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 3. *n.* 3. *& ſeq.* Calvin. *de æquitate lib.* 1. *cap.* 93. *per tot.* Rota *in recent. dec.* 41. *num.* 4. *& ſeq. par.* 18. *cor.* Bichio *deciſ.* 439. *fere per*
75 *tot.* In tertio vero caſu Regula non eſt pro exhumatione Cadaverum, ſed pro compoſitione cum eo, ad quem ſepultura ſpectat, ut ex mox allegatis optime præ cæteris firmat Romaguer. *ubi ſupra num.* 31. *& ſeq.* & adamuſſim convenit Fraſſ. *de Reg. Patron. tom.* 2. *cap.* 89. *num.* 35. *& ſeq.*

76 De Cadavere Clerici, qui mortem ſibi conſcivit, quis cognoſcere debeat, num Judex Eccleſiaſticus, an Judex Sæcularis, an uterque ſimul, vide contrarias inter ſe opiniones apud Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Cadaver.*

CADUCITAS. Vide verb. *Emphyteuſis art.* 3. *a num.* 8. *ad* 12.

CÆCUS, * quoad recitationem divini Officii, vide verb. *Officium divinum art.* 5. *a n.* 1. *ad* 8. quo ad obtinendam diſpenſationem ad effectum tum obtinendi Beneficium Eccleſiaſticum, tum Miſſam celebrandi, vide verb. *Diſpenſatio n.* 69. 70. quoad percipiendas diſtributiones quotidianas, vide verb. *Diſtributiones quotidianæ art.* 1. *num.* 15. *&* 61.

C Œ L I B A T U S.

CŒlibatus Sacris Miniſtris initio præſcriptus fuit tam in Orientali, quam in Occidentali Eccleſia; BENEDICTUS XIV. tom. 1
1. Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* 2
§. 34. Sed deinde ex Indulgentia permiſſa fuit uxorum retentio Græcis, Maronitis, aliiſque Orientalibus; Idem *ibid.* §. 35.

Cœlibatus Græcis Subdiaconis, Diaconis, & 3
Presbyteris enixe ſuadetur, quamvis eorum Matrimonium cum unica, & Virgine non reprobetur; Idem Conſtitut. 67. incip. *Etſi* §. 7. *num.* 26. ibi: *Etſi expetendum quam maxime eſſet, ut Græci, qui ſunt in Sacris Ordinibus conſtituti, caſtitatem, non ſecus ac latini, ſervarent; Nibilominus ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum miniſterio retineant, dummodo ante Sacros Ordines, Virgines, non Viduas, neque corruptas, duxerint, Romana non prohibet Eccleſia. Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerint, vel ad ſecunda vota, prima uxore mortua, convolarint, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum promoveri omnino prohibemus.*

CÆREMONIÆ. Vide verb. *Baptiſmus art.* 6. *a num.* 12. verb. *Confirmatio art.* 3. *a n.* 21. *&* verb. *Magiſter cæremoniar. num.* 10.

C A L I X.

Varia de Calicibus.

S U M M A R I U M.

1 *Calices qua materia olim & nunc conſtati, a quibus, & quomodo conſecrari debeant vel poſſint*, ad n. 9.
10 *Quot modis conſecrationem amittant*, ad n. 14.
15 *Nonnullæ ſolvuntur quæſtiones huc pertinentes*, ad num. 20.
21 *Calix, Patena &c. a quibus tangi poſſint*, ad num. 26.
27 *Calices aliaque vaſa ſacra utrum, quando, & qua ratione poſſint vendi*, ad n. 28.
29 *Utrum ponendus Calix in manibus Sacerdotis defuncti:*
30 *An velo cooperiendus in fine Miſſæ.*

 31 *Sub-*

Digitized by Google

31 *Subnectuntur additiones ex aliena manu*, ad num. 33.

1 CAlices licet in primis Eccleſiæ temporibus
potuerint eſſe etiam lignei, & vitrei, ut
teſtantur S. Hieronymus *Epiſtol.* 4. Strabo *de
rebus Eccleſiæ cap.* 24. & Gratianus *in cap. Va-*
2 *ſa 44. de conſecrat. diſt.* 1. Tamen a multis
ſæculis obſolevit uſus ille, & non debent eſſe
lignei, quia cum lignum ſit poroſum, aliquid
ſanguinis ſubintraret; nec vitrei, aut ex Cry-
ſtallo propter fragilitatem, nec de lapide pro-
pter ineptitudinem, nec de ære, aut auri-
chalco, aut cupro, quia hæc propter ærugi-
nem vomitum provocant, ſed tam ipſi Cali-
ces, quam Patenæ debent eſſe de auro, vel
argento, vel ſtanno, ita ut ſi non ex auro,
ſaltem ex argento fiant, vel ad minus ob ma-
gnam paupertatem ex ſtanno; Innocen. IV.
in Conſtit. 26. incip. *Sub Catholicæ*, ibi: *U-
nuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſo-
lum, aut ſaltem ſtanneo Calice ſacrificet*; *cap.
Calix* 45. *de Conſecr. diſt.* 1. ibi: *Ut Calix Do-
mini cum Patena ſi non ex auro, omnino ex ar-
gento fiat. Si quis autem tam pauper eſt, ſal-
tem, ut ſtanneum Calicem habeat; de ære, aut
aurichalcho non fiat Calix, quia ob vini virtutem
æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus
autem in ligneo, aut vitreo Calice præſumat Miſ-*
3 *ſam cantare*. Calices & Patenæ debent conſe-
crari, ac Chriſmate perungi, *cap. Cum veniſ-
ſet* 1. *de Sacra Unctione* §. *Ungitur*. Immo con-
tra eum, qui utitur Calice ligneo, aut non
conſecrato, conſtituta eſt pœna depoſitionis ab
Officio, & Beneficio; *cap. Litteras* 14. *de ce-
lebrat. Miſſar.* Bonacina *de Sacrament. diſp.* 4.
quæſt. ultim. punct. 9. *num.* 16. Lezana *in Sum-
ma Verb. Calix num.* 2.

4 Calices, ac Patenas conſecrare de Jure or-
dinario ſpectat ad Epiſcopos, quia eſt actus
Ordinis Epiſcopalis; Sylveſter *in Summa verb.
Benedictio n.* 2. & 3. Barboſa *de Offic. & po-
teſt. Epiſcop. alleg.* 27. *num.* 35. & alii ibi ci-
tati; *arg. cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6.
cum enim in tali conſecratione adhibeatur Sa-
cra Unctio, vel Oleum Sanctum, ab ipſo tan-
tum Epiſcopo ordinato, & conſecrato benedi-
cenda, inungenda, & conſecranda ſunt de Ju-
re ordinario, uti omnia alia, in quibus adhi-
betur Sacra Unctio; *arg. cap. Cum veniſſet* 1.
de Sacra Unctione & cenſuit Sacra Rit. Congr.
in Imolenſi 14. *Novembr.* 1615. *In Savonenſi*
2. *Decemb.* 1616. *In Taurinen. Piſtorien. &
Tarviſina* 2. *Maii* 1619. *In Novarien.* 21. *Mart.*
1620. *In Tridentina* 7. *Auguſt.* 1521. & *in
Caputaquen.* 20. *Jul.* 1620. Ex privilegio ta- 5
men poſſunt Calices, & Patenas benedicere,
ſeu conſecrare Abbates, aliique Prælati uſum
Pontificalium habentes, ut expreſſe declaravit
Sacra Congr. *in Patavina* 5. *Apr.* 1620. Dum-
modo id faciant pro ſolo uſu ſuarum Eccle-
ſiarum, ut pluries cenſuit Sacra Congreg. &
ſignanter 27. *Sept.* 1659. §. 19. in Decreto
circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo
inferioribus conceſſorum coram Sanctiſſimo Do-
mino noſtro Alexandro VII. emanato ibi: *Re-
liqua Pontificalia extra loca ipſis* Abbatibus ſu-
bjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut
in ſubditos pariter alienos, *etiam de licentia
Ordinariorum exercere non valeant, puta Cam-
panarum benedictiones, Calicum, & ſimilium,
in quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non Mi-
norum Ordinum Collationes.*

Immo poſſent ab Epiſcopis tamquam Sedis 6
Apoſtolicæ Delegatis, Abbates, aliique Præ-
lati uſum Pontificalium habentes Cenſura In-
terdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, vel Suſpenſionis
ab exercitio Pontificalium puniri, & coerceri,
ſi Calices, Patenas, & Paramenta Sacra pro
uſu aliarum Eccleſiarum, quam ſuarum bene-
dicerent, cum eis expreſſe ſit vetitum a De-
cretis generalibus Sacræ Congregationis Rit.
emanatis 27. *Septemb.* 1659. & 20. *Jul.* 1660.
quo ad hoc, confirmatis, & approbatis ab
Alexandro VII. ut videri poſſunt, verb. *Ab-
bas ſub num.* 31. in quibus datur Ordinariis
facultas inobedientes, & tranſgreſſores per Cen-
ſuras compellendi. Privilegium benedicendi 7
Calices, & Patenas, cum ex Jure Eccleſiaſti-
co proveniat, poteſt a Summo Pontifice con-
cedi etiam ſimplicibus Sacerdotibus, ut ex com-
muni notat Barboſa *part.* 2. *de Offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg.* 27. *num.* 26. Et de facto Paulus 8
III. anno 1549. conceſſit Presbyteris Societa-
tis Jeſu, ut in locis remotiſſimis infidelium,
ubi Catholici Epiſcopi nulli ſunt, Altaria,
& Calices conſecrare poſſint, ut referunt plu-
res, & ſignanter Suarez *tom.* 2. *diſp.* 81. *ſect.*
71. *verſ. Aliæ autem*. Simile privilegium con- 9
ceſſum Fratribus Minoribus de Obſervantia
in partibus Indiarum referunt plures, & ſi-
gnanter Rodriq. *tom.* 1. *Regul. quæſtion. quæſt.*
1. *art.* 4.

Calix, & Patena duobus potiſſimum modis 10
conſecrationem amittunt, ſcilicet per fractio-
nem, & per novam inaurationem. Per fra- 11
ctionem amittunt conſecrationem, quando Pa-
tena eſt ita notabiliter fracta, ut Hoſtiam
commode capere non poſſit, & Calix etiam
ita notabiliter fractus, ut in eo commode
San-

Digitized by Google

Sanguis Chriſti conſecrari non poſſit; Barbo-
ſa *loco cit. num.* 37. cum Vaſquez, S. Tho-
12 ma, & aliis ibi citatis. Sic etiam per fractio-
nem amittit Calix conſecrationem, quando
pes fixus in cuppa, & non amovibilis, cum
fractione ſeparatur ab ipſa cuppa, quia Calix
in tali eventu amittit ſuam figuram, & non
eſt amplius aptus ad uſum, ad quem fuerat
factus; Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 7. *verſ. rurſus
inquiri poteſt;* Paludan. *in* 4. *diſt.* 13. *qu.* 2.
art. 5. *concluſ.* 2. & multi alii cum Barboſa
13 *loc. cit. num.* 40. Si autem pes Calicis ſit
amovibilis & ſeparetur a cuppa ſine fractio-
ne, ut accidit in Calice tornatili, cujus par-
tes ſeparantur abſque fractione; tunc per ta-
lem ſeparationem non amittit conſecrationem,
cum adhuc remaneat aptus ad uſum, ad quem
fuit factus, & adhuc retineat ſuam figuram;
ideo enim Calix ſit tornatilis, ut poſſit faci-
le ſeparari. Sic abſolute Silvius *in* 2. *part.
S. Thomæ q.* 83. *art.* 3. *q.* 6. præciſis his ver-
bis: *Si tamen eſſet Calix tornatilis ita per ar-
tem factus, ut pes a Cyatho poſſet ſeparari; di-
cendum eſt, quod per ſeparationem non perderet
conſecrationem .... quia per ejuſmodi ſeparatio-
nem non diceretur Calix frangi vel ſcindi;* Sua-
rez *loc. cit.* Naldus *in Summa verb. Calix num.*
14 6. & alii cum Barboſa *loc. cit. num.* 40. Per
novam inaurationem amittunt conſecrationem,
quando (ratione auri amiſſi ex longo uſu,
vel ex abuſu quorumdam Sacerdotum, qui ut
ait Gobat *tom.* 1. *tract.* 3. *caſ.* 10. *num.* 310.
& Sporer *tom.* 3. *part.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 2. *num.*
395. toto niſu manuum ſcrupuloſe ſimul, &
ridicule Calices Purificatorio detergunt, vel
potius, ut ita dicam, auro expoliant) de-
nuo inaurantur, quo ad illam ſuperficiem,
quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti;
tunc enim opus eſt nova conſecratione, ex
eo quod conſecratio Calicis, & Patenæ ſit
præcipue propter contactum Corporis, & San-
guinis; poſita autem nova inauratione con-
tactus ille nequit amplius fieri in parte, ſeu
ſuperficie conſecrata, cum aurum de novo ad-
ditum non ſit conſecratum; Suarez *tom.* 1.
diſp. 81. *ſect.* 3. *verſ. ſolet vero;* Roſignol.
de Euchariſt. q. 9. *de ritibus art.* 2. *num.* 16.
& 17. Angelus *verb. Calix n.* 2. Barboſa *l. c.
n.* 38. cum plurimis ibi citatis, qui dicunt
talem eſſe praxim Eccleſiæ, & receptam con-
ſuetudinem Calices denuo conſecrandi, cum de-
nuo inaurantur.
15 Nec valet objicere, quod ſicut Calix, &
Patena non indigent nova conſecratione, cum
per diuturnum uſum amittunt inaurationem,
ut tenent communius Doctores, ita non in-
digent nova conſecratione, cum de novo inau-
rantur. Non valet, inquam, quia in tantum 16
Doctores communius tenent Calicem argen-
teum non obſtante amiſſione inaurationis ad-
huc remanere conſecratum, nec indigere nova
conſecratione; quia non fuit conſecratum ipſum
ſolum aurum Calicis ſecundum ſe, ſed fuit
conſecratus totus Calix per modum unius,
adeoque nihil tunc intervenit, quod nondum
fuerit conſecratum; In caſu autem novæ inau-
rationis intervenit aurum de novo additum,
quod non eſt conſecratum, & conſequenter
neceſſaria eſt nova conſecratio, cum ipſum
aurum additum immediate tangat Corpus &
Sanguinem Chriſti.
Nec valet inſtare, quod major pars trahat 17
ad ſe minorem, adeoque conſecrationem Ca-
licis conſecrati redundare in aurum de novo
additum, tamquam in acceſſorium, & minus
principale, & ſic ipſum reddere ſacrum abſ-
que nova conſecratione; *arg. Quod in dubiis
3. de conſecrat. Eccl. vel Altar.* Non valet, 18
inquam, quia major pars trahens ad ſe mino-
rem non cenſetur ea, quæ eſt major quanti-
tate molis, ſed quæ eſt principalior, & di-
gnior, & proxime inſtituta ad continendum,
& tangendum Corpus, & Sanguinem Chriſti,
quod præcipue ſit in parte inaurata, quæ li-
cet ſit minor reſpectu materialis quantitatis,
eſt tamen major ratione excellentiæ, & mu-
neris, quod debet præſtare per continentiam,
& immediatum contactum ejuſdem Sanguinis,
& Corporis Chriſti; Unde inſtantia militat in
oppoſitum, & contra adverſarios; Sic Suarez,
Vaſquez, aliique plurimi cum Barboſa *loco cit.
num.* 38. Roſignol. *loc. cit. num.* 17. Reiffen-
ſtuel *lib.* 1. *decret. tit.* 16. *num.* 35. Non amit-
titur autem conſecratio Calicis, & Patenæ
per aliquos ictus a Fabro inflictos, cum per
eos nec notabiliter frangatur, nec mutetur
interne ſuperficies illa, qua continetur, &
immediate tangitur Sanguis, & Corpus Chri-
ſti; Armilla *in Summa verb. Calix num.* 4.
Bartholomeus ab Angelo *Dialog.* 5. *de Miſſa*
§. 327. Azor. *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæſt.* 5.
Bonacina *de Sacrament. diſp.* 4. *q. ultim. punct.
9. n.* 18. Barboſa *loc. cit. n.* 39.
Calicem, non conſecratum remanere conſe- 19
cratum, ſi in eo bona fide celebretur, pro-
babiliter defenditur; quæ enim major conſe-
cratio eſſe poteſt, quam contactus Corporis
& Sanguinis Chriſti, in quo reſidet ipſa ſub-
ſtantialis ſanctitas? ſic Diana *part.* 5. *tract.* 13.
reſolut. 60. aliique multi; ſed probabilius di- 20
cen-

Digitized by Google

cendum eſt non ſufficere conſecrationem per
contactum Corporis, & Sanguinis Domini, &
ulterius requiri conſecrationem cæremonialem,
quæ fit per Chriſmatis inunctionem, & bene-
dictionem Epiſcopi, vel Abbatis, vel alterius
ad id privilegiom Pontificiom habentis; quia
Eccleſia pro forma conſecrationis Calicis ver-
balem benedictionem cum Chriſmatis inunctio-
ne ſolum aſſignavit; ſi enim profanus Calix
fit ſacer per contactum Sanguinis Chriſti, ot
vult Diana, cur non etiam barba, & pannos,
in quo defluxit ſacer Sanguis? ut dicit Gobat
lib. 1. tract. 3. caſu 10. ſect. 2. num. 309. Tom
quia ſi celebratio Miſſæ bona fide ſacta io Ca-
lice non conſecrato ſufficeret pro Calicis con-
ſecratiooe, idem dicendum eſſet etiam de ce-
lebratione Miſſæ mala fide ſacta in ſimili Ca-
lice, quod plane ſalſom eſt, aliter multa ab-
ſurda, & inconvenientia poſſent oriri. Et haoc
opinionem tenent Suarez *in tertia parte tom. 3.
diſp. 81. ſect. 7. verſ. Alia vero forma;* Lugo
diſp. 20. de Euchariſtia n. 92. Dicaſtillo *diſp. 4.
de Euchariſt. n. 199.* Lezana *in Summa verb.
Calix n. 8.* & expreſſius Fagundez *de quinque
Eccleſ. præcept. part. 1. lib. 3. cap. 21. n. 15.*
ubi refert ita fuiſſe deciſum a graviſſimis Pa-
tribus Societatis Jeſu.
21 Calix, Patena, & alia ornamenta, quæ im-
mediate attingont Corpus, & Sanguinem Chri-
ſti, ut ſunt Corporale, & Palla, non poſſunt
tangi a Laicis, & multo minos a Fœminis,
22 prout habetur *in c. Sacras 25. diſt. 23.* Tan-
gere enim vaſa ſacra, quando non continent
actu Corpus, & Sanguinem Chriſti, eſt reſtri-
ctum Subdiaconis privative quo ad alios Mi-
niſtros non conſecratos; *c. Non oportet 30. &
23 c. Non liceat 31. diſt. 23.* Qoando autem con-
tinent actu Corpus, & Sanguinem Chriſti,
tangi nequeont, niſi a Sacerdotibus, & Dia-
conis privative etiam quo ad ipſos Subdiaco-
24 nos; *cap. Non oportet 26. diſt. 23.* Facultas
tangendi vaſa ſacra vacua conceſſa videtur
etiam Acolythis in ipſo Miſſæ Miniſterio;
*cap. Non licet 32. diſt. 23. & cap. Nullus 1.
diſt. 24.* quæ tamen non eſt ex vi Ordinatio-
nis, cum Acolythis in ipſorum Ordinatione
hujuſmodi vaſa tangenda non tradantur, ſed
25 ſolum ex quadam permiſſione. Hæc facultas
tangendi vaſa ſacra vacua fuit poſtea ex pri-
vilegio conceſſa a variis Summis Pontificibos,
Laicis, & Clericis nondum in Sacris conſti-
tutis Regularium, ut referunt Caſarubius *verb.
Ornamenta*, Confectius *Bulla Sixti IV.* & Ro-
dericus *tom. 1. Bullarii in Oraculis ejuſdem Sixti*,
ubi habetur, quod Eugeoius IV. & Paulos V.
conceſſit Caſſinenſibus, & Caliſtus III. & Six-
tus IV. Minoribus, & Auguſtinianis, ut Fra-
tres eorum Laici, & Clerici nondom Sacris
initiati deputati Officio Sacriſtiæ, ſeu Mini-
ſterio Altaris, poſſint com licentia Superio-
rum contrectare Calices, Corporalia, & res
alias Sacras, eaſque lavare cum opus fuerit,
quod extenditur etiam ad Moniales Sacriſta-
nas, ot patet *ſub verb. Vaſa Sacra num. 14.* 26
Quicomque autem non habeot hanc faculta-
tem, nec ex vi ſuæ Ordinationis, nec ex ſpe-
ciali privilegio & permiſſione, ſi abſque ra-
tionabili caoſſa, & ſine morali neceſſitate tan-
gant Vaſa Sacra, peccant ſaltem venialiter;
Suarez *tom. 3. diſp. 81. ſect. 8. verſ. tertium
exemplum ſit;* Marchinus *tract. 3. de ſacrific.
Miſſæ part. 3. de requiſit. ad Miſſæ celebr. cap.
13. num. 8. & ſeqq.* Roſign. *de Euchariſt. q. 9.
de ritib. art. 2. num. 26.* & alii paſſim; Et
ratio eſt, quia præfert quamdam irreveren-
tiam, & præſomptionem, & inanis eſſet coo-
ceſſio privilegiorum facta Regularibus tangen-
di hujuſmodi vaſa, ſi ſioe labe poſſent ab aliis
omnibus iodefinite tangi.
Calices, aliaqoe vaſa Sacra urgente neceſ- 27
ſitate poſſunt vendi; cum hoc tamen quod ſi
vendantur Laicis, debent prius conflari, vel
ſaltem frangi, & ſolum Eccleſiaſticis Perſonis
poſſunt integra ſine fractione vendi. Nec ra- 28
tione conſecrationis eorom poteſt aliquid plus
exigi ab emptoribus, ſive Laicis, ſive Eccle-
ſiaſticis, aliter erit graviſſimum Simoniæ pec-
catum; *arg. c. Non ſatis 8. de Simonia.* Cum
enim conſecratio Calicis, alioromqoe vaſo-
rum, ſit quidpiam mere ſpirituale, non æſti-
manda eſt pretio pecuniæ, nec in quocumque
caſo poteſt ingredi commercium. Ita *commu-
nis Doctorum*. Et pro omnibus ſufficiet addu-
cere verba S. Thomæ *in 4. diſt. 25. q. 3. art.
1. q. 3. ad 1. Vaſa Sacra*, inquit S. Doctor,
*nullo modo ratione conſecrationis vendenda ſunt,
ut ſcilicet pro conſecratione eorum aliquid plus
exigatur: Tamen in neceſſitate Eccleſiæ poſſunt
vendi ex parte ejus, quod in eis non eſt ſpiritua-
le, ſcilicet materia auri, & argenti. Et tunc ſi
venduntur Eccleſiaſticæ Perſonæ, poſſunt integra
vendi: Si autem venduntur aliis non ad uſum
Eccleſiæ, debent prius frangi præmiſſa ratione,
ne ſancta ab aliis tractentur, quam a Miniſtris
Eccleſiæ.*
Calix non debet poni in manibus Sacerdo- 29
tum defunctorom, ut abuſive introductom eſt;
Baſſi *de ſodalitiis q. 1. n. 14.* Clericat. & alii
relati ſub verb. *Sacerdos n. 69.* vide ibi.
Ad dubium utrum Calix in fine Miſſæ de- 30
beat

Digitized by Google

beat totus velari in parte anteriori, prout ab initio Miſſæ? Sac. R. Congreg. *in Pragen. die 1. Martii* 1698. reſpondit: *ante verſiculum, qui dicitur Communio, cooperiendum velo Calicem in anteriori parte, prout ante Confeſſionem.*

Additiones ex aliena manu.

31 De Calicis uſu Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non ſacrificantibus aliquando permiſſo, vide Benedictum XIV. *de Sacrificio Miſſæ editionis latinæ* §. 359. *& plur. ſequent.*

32 Calices, Patenas, atque Altaria portatilia cum oleis tamen ab Epiſcopo benedictis poſſunt Sede vacante conſecrare Vicarii Generales ab Epiſcopo Vicario Apoſtolico in Indiis conſtituto ex facultate ipſis tributa a mox laudato Summo Pontifice in litteris expeditis *die 26. Januarii* 1753.

33 Quis teneatur præſtare Calices, tum alia ornamenta Eccleſiæ Parochiali, deficientibus, vel non ſufficientibus redditibus Fabricæ, vide apud Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Calix.*

CALVARIUS.

Additamenta noviſſima Auctoris.

1 CAlvarius unde nomen traxerit, & an ibi Adam ſepultus fuerit? Calvarium, ſeu Golgotha cranium ſignificare, fert communis opinio, indeque exiguo illi monti nomen fuiſſe inditum, ex quo eo in loco Adamum fuiſſe ſepultum, percrebuerit opinio, ut tradit S. Hieronymus *in cap. 5. ad Epheſios*, quamvis de veritate circa id ſatis dubitet, ibi: *Hæc*, inquit, *vera ſint, nec ne, lectoris arbitrio derelinquo. Certe tunc in populo dicta placuerunt, & quodam plauſu ac tripudio ſunt excepta.* Idemque S. Doctor de hoc etiam dubitat loquens de hac re *in cap.* 27. Matth. At vero ipſemet *epiſtola* 46. alias 17. *Paulæ & Euſtochii ad Marcellam*, ab eo ſcripta vel dictata, eam ſententiam ſequitur, quam aliis in locis non probaverat, ibi: *In hac urbe* (Hieruſalem), *immo in hoc tunc loco & habitaſſe dicitur, & mortuus eſſe Adam. Unde, & locus, in quo crucifixus eſt Dominus noſter, Calvaria appellatur, ſcilicet, quod ibi ſit antiqui hominis calvaria condita, ut ſecundus Adam, ideſt Sanguis Chriſti de Cruce ſtillans, primi Adam & jacentis protoplaſti peccata dilueret.* Et huic opinioni ſavent Tertullianus, Origenes, Epiphanius, Chryſoſtomus, Auguſtinus; & Baronius *ad ann. Chriſti* 34. *num.* 112. expreſſe tenet, locum illum ideo Calvarium appellatum, quod Adam ibi ſepultus fuerit. Cui opinioni ac traditioni pia etiam innititur illa pictorum praxis, ut ad pedem ideſt inferiorem Crucis partem hominis calvariam depingant. Videatur Lambertinus Benedictus XIV. *de Feſtis D. N. J. C. num.* 271. & Ajala *Pictor Chriſtianus Eruditus lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 16. ubi ad rem ſubjungit: Ita enim (ſi tamen ejus ſunt) diſerte docent illa Tertulliani carmina, quæ ſic habent:

Hic hominum primum ſuſcepimus eſſe ſepultum;
Hic patitur Chriſtus, pio Sanguine terra madeſcit,
Pulvis Adæ ut poſſit veteris cum Sanguine Chriſti
Commixtus ſtillantis aquæ virtute lavari.

Non deſunt tamen qui aliter ſentiant, ut referunt idem Ajala, & Card. Lambertin. Benedictus XIV. *loco cit.* & Calmet *in Dictionario* verb. *Adam*, & verb. *Calvaria*; in quo verb. Adam, tradit ipſe Calmet, quod in Calvario Sacellum viſitur Adamo ſacrum; vide verb. *Mundus a num.* 13. *& num.* 55. 2

CAMBIUM.

Quid, & quotuplex ſit Cambium? & an ſit licitum?

CAmbium venit a verbo *Cambire*, quod 1
apud omnes idem ſignificat, ac permutare; unde Cambium idem eſt, ac Permutatio, & quantum ad præſens ſpectat, ſumitur pro ſola permutatione pecuniæ. Et ſic com- 2
muniter definitur, quod *Cambium ſit pecuniæ pro pecunia permutatio.* Dicitur *permutatio*, quæ particula ſtat loco generis, & per ipſam Cambium convenit cum quacumque alia permutationis acceptione, quæ proprie, & ſpecifice non eſt Cambium. Dicitur *pecunia pro pecunia*, quæ particulæ ſtant loco differentiæ. Per 3
ipſas enim Cambium differt primo a ſimplici permutatione, in qua res pro re traditur, & ab emptione, & venditione, in quo pretium pro merce, & merces pro pretio transfertur, non pecunia pro pecunia. Differt ſecundo a 4
Mutuo; Tum quia Cambium non perficitur niſi facta utriuſque traditione pecuniæ, quæ etiam eodem tempore fieri poteſt; in Mutuo vero

Digitized by Google

vero traditur pecunia , vel res alio tempore
reddenda ; Tum quia Cambium fit tantum in
pecuniis, Mutuum vero etiam in aliis rebus;
Dum etiam quia in Cambio intervenit aliqua
diverſitas , vel quo ad pecuniam , vel quo ad
locum ; In Mutuo vero poteſt eadem res &
5 eodem loco reddi. Differt tertio a Depoſito ,
quia per Depoſitum non transfertur rei Domi-
nium in Depoſitarium ; per Cambium vero
transfertur a Campſario in Campſorem , & e
6 converſo a Campſore in Campſarium. Et hic
adverte quod *Campſor* dicitur ille , qui in gra-
tiam alterius pecuniam permutat ; *Campſarius*
vero dicitur ille , in cujus gratiam fit pecu-
niæ permutatio ; ſeu , qui dat ad Cambium ,
ut lucretur , dicitur *Campſor* ; Qui vero reci-
pit ad Cambium , & dat lucrum, dicitur *Cam-
pſarius*.
7 Cambium eſt duplex ; Reale & ſiccum . Cam-
8 bium reale eſt, quo pecunia realiter cum alia
9 pecunia commutatur. Et hoc Cambium reale
eſt adhuc duplex, ſcilicet Cambium reale mi-
nutum, ſed manuale , & Cambium reale lo-
10 cale , ſeu per litteras . Cambium minutum ,
ſeu manuale *eſt quo pecunia minor præſens cum
alia majori pariter præſenti commutatur* , *vel e
converſo* , ut cum permutatur moneta argentea
cum aurea , ærea cum argentea , patria , &
currens cum extera, & non currente , nova
cum vetere, aut denique moneta levis, & de-
ficiens in juſto pondere , cum moneta juſti ,
11 & legitimi ponderis, aut e contra. Et dici-
tur Cambium minutum, quia in eo frequen-
tius pecuniæ grandiores cum minutioribus com-
mutantur pro uſu commodo ad res vulgares ,
ac neceſſarias emendas , & minutiores pecu-
niæ cum magnis commutantur pro majori fa-
cilitate ad eas alio transportandas, aut recon-
12 dendas . Et hoc Cambium minutum eſt lici-
tum cum moderato lucro ſecundum conſuetu-
dinem regionis pluribus de cauſis ; 1. ratione
laboris, 2. incommodi , 3. officii cambiendi ,
4. expenſarum , 5. commoditatis , 6. antiqui-
tatis honorificæ, 7. raritatis, 8. præſtantioris
metalli , 9. peculiaris affectus, quo quis ſe pri-
vat , 10. uſus, & expedibilitatis.
13 Cambium locale ſeu per litteras *eſt quo pe-
cunia præſens a Campſario commutatur cum pe-
cunia abſente ſibi in alio loco ſolvenda mediante
14 Campſoris ſyngrapha* . Et dicitur Cambium lo-
cale ſeu per litteras, quia in eo dantur litte-
ræ de loco ad locum , quibus mandatur cor-
reſpondenti , ut in illo altero loco pecunias
15 ſolvat ; Et hoc Cambium locale, ſeu per lit-
teras eſt licitum cum moderato lucro ſecun-
dum conſuetudinem, majorem , vel minorem
diſtantiam Locorum , pluribus etiam de cau-
ſis ; 1. ratione laboris , 2. ratione incommo-
di , 3. ratione expenſarum in detinendo telo-
nium, & famulos ad cambiendum paratos, &
in conſervandis correſpondentibus in locis, aut
nundinis , 4. ratione aſſecurationis pecuniæ
Campſarii, quæ ſi transportari deberet, Cam-
pſarius expenſas pateretur, & pericula, 5. ra-
tione virtualis translationis pecuniæ , quæ fit
per litteras, & correſpondentes de uno in
alium locum in commodum Campſarii peten-
tis, 6. ratione majoris , vel minoris æſtima-
tionis pecuniæ.

* Nota ad rem . Cambium locale , & per
litteras , de quo hic agitur , quando revera
litteræ mittuntur, vel transmittitur alio loco
pecunia eo modo, quo apud theologos deſcri-
bitur, admittitur a Benedicto XIV. in Tract.
de Synodo Diœceſ. lib. 7. *cap.* 48. §. 7. Cam-
bium vero obliquum, quo mutuatarius ſe ob-
ligat ad negotiandum in cambiis tantumdem
pecuniæ, quantum mutuo accepit a Cambiſta
in favorem ipſius Cambiſtæ, vel eidem Cam-
biſtæ dat facultatem , ut nomine ſuo accipiat
ſive a ſeipſo , ſive ab alio tantumdem pecu-
niæ, quantum ſibi mutuo datum eſt ; accipiat,
inquam, eam per cambii contractum ; atque
interim mutuatarius ſe obligat ad ſolvendum
quantum neceſſe eſt pro ratione hujus ſecundi
cambii ; hoc inquam , Cambium, quamvis non
reprobatum a nonnullis, & revera fortaſſe in
foro fori ſuſtineri poſſet , adhuc tamen in con-
ſcientia reprobandum eſt ; *Ibid.* §. 9. & 10.
Interdum vero mutuatarius in ſe ſuſcipit onus
negotiandi per Cambium tantumdem pecuniæ,
quantum a Cambiſta mutui nomine recepit ;
tunc vero quidquid lucratur , vel lucrari po-
teſt in iſto Cambio nomine mutuantis facto,
totum illi ſolvit ; quæ ſolutio etiam facienda
eſt, etſi iſtud negotium Cambii revera factum
non ſit, quia Cambiſtæ intererat , ut fieret .
Id etiam perinde ac prius a Pontifice repro-
batur ; *ibid.* Hic tamen adverte, quod hæc o-
mnia Cambia , quamvis per ſe , ſaltem quoad
nonnulla, licita laicis, interdicta eſſe Clericis
Canones magno conſenſu demonſtrant, & evin-
cunt ; *ibid. cap.* 49. §. 11. *

Cambium ſiccum eſt *quando fingitur ſolutio* 16
*facienda alibi, ſed revera fit in eodem loco cum
uſura*. Et dicitur Cambium ſiccum, quia ca-
ret humido juſtitiæ , ſeu juſto titulo ad pa-
riendum lucrum ; Hoc contingit, quando Cam- 17
pſor dat pecunias Campſario cum pacto , ut
ſibi ſolvantur in alio loco diſtanti eo pretio
ſolito

Digitized by Google

ſolito dari pro ſimilibus locis diſtantibus , li-
cet Campſor certo ſciat Campſarium non ha-
bere pecuniam , nec correſpondentem in tali
loco diſtanti , adeoque certo credat pecuniam
18 in eodem priori loco poſtea reſtituendam eſſe .
Et hoc non eſt verum , ſed apparenter tan-
tum , & fictitie Cambium ; reipſa autem eſt
verum , & merum Mutuum , indeque ſum-
ptum lucrum vera , & mera Uſura , & per
hoc damnatum fuit ab Urbano III. *cap. con-
ſuluit* 10. *de Uſuris* ; Et noviſſime a S. Pio V.
in Bulla de Cambiis incip. *In eam pro noſtro* ,
ubi hujuſmodi Cambia ſicca tamquam uſura-
ria expreſſe damnat .
19 Cambiorum uſus , ſeu negotiatio ex duplici
fine lucrandi videtur inducta , ut recte notat
Azorius *Inſtitut. Moral. lib.* 10. *cap.* 3 *verſ.* 1.
quæritur . Scilicet , vel ex tali fine ob publi-
cum Reipublicæ commodum , vel ex ipſo ob
20 privatam Campſorum utilitatem . Et ex utro-
que fine eſt licita Cambiorum negotiatio ; Ex
primo enim fine , nemo eſt qui id neget , &
juſtitiam ipſius ſatis indicat neceſſitas Reipu-
blicæ , quæ ſumme indiget Cambiorum rea-
lium uſu , ſeu negotiatione ; tum pro ſuſtinen-
dis nundinis , mercaturis , & commerciis exte-
ris , cambiendo pecuniam patriam , & curren-
tem cum extera , & non currente ; tum pro
obeundis in longinqua itineribus , aut pro ibi
peragendis contractibus , cambiendo per litteras
pecuniam præſentem cum abſente , ſeu æream ,
& argenteam cum aurea translatu faciliore ,
& commodiore ; tum denique pro quotidianis
minutis contractibus , & emptionibus cambien-
do integras monetas cum minutioribus ad ta-
les minutas emptiones magis idoneis , & hu-
juſmodi , adeoque ſtat clarum eſſe licitiſſimum
uſum Cambiorum ex primo fine , ſcilicet ob
publicum Reipublicæ bonum ; propter quod S.
Pius V. in citata Bulla de Cambiis incip. *In
eam pro noſtro* , appellat *Cambiorum uſum legi-
timum* , *&* *quem neceſſitas* , *publicaque utilitas*
21 *induxit* . Ex ſecundo etiam fine , ſcilicet ob
privatam Campſorum utilitatem eſſe licita
Cambia , clare patet , quia finis particularis
acquirendi lucrum per contractus licitos , non
poteſt dici illicitus , aliter illicita eſſet omnis
negotiatio , & mercatura ad finem lucrandi ,
quod a nemine ſanæ mentis eſt dicendum ;
Contractus autem , & uſus Cambiorum eſt li-
citiſſimus , tum per Jus civile in *C. de Uſuris* ,
ubi Doctores communiter , tum per Jus Ca-
nonicum *in cap. Naviganti* 19. *de Uſuris* , &
præcipue per citatam Conſtitutionem S. Pii V.
de Cambiis editam *quinto Kalend. Februarii*
1571. Dummodo ſerventur conditiones in ea- 22
dem Conſtitutione præſcriptæ , quæ præcipue
ſunt quatuor . 1. Quod Campſor non paciſca-
tur de aliquo lucro ratione ſolutionis dilatæ
ultra terminum . 2. Quod non paciſcatur de
certo intereſſe ſive a principio celebrationis
Cambii , ſive ex poſt . Quod Cambia realia
aliter non fiant , niſi ad proximas nundinas .
4. Quod in terminis ſolutionum conſtituendis
habeatur ratio longinquitatis , & vicinitatis lo-
corum , ad quæ ſolutio deſtinatur .
Cambiorum negotiatio poteſt etiam licite 23
exerceri a qualibet Perſona privata non deſti-
nata a Republica ad Cambiendum , & aliquod
lucrum , ſeu utilitatem recipere ex Cambiis ,
quæ ex proprio arbitrio , & libertate exercet ;
Navarrus *cap.* 17. *n.* 288. Leſſius *lib.* 2. *de ju-
ſtitia cap.* 23. *dubitat.* 2. *num.* 9. & alii com-
muniter . Permiſſio enim , ſeu deputatio Prin-
cipis ad aliquod munus non poteſt reddere il-
lud munus licitum , ſi ex ſe illicitum eſt , ad-
eoque ſi licita ſunt Cambia exercita a depu-
tatis a Principe , vel Republica , erunt etiam
licita Cambia exercita a qualibet Perſona pri-
vata non deſtinata a Republica . Immo etiamſi 24
Perſonæ privatæ per decretum Principis , ſeu
Reipublicæ prohibeantur negotiationem Cam-
biorum exercere , nihilominus non obſtante hu-
juſmodi prohibitione contractus ſuorum Cam-
biorum ſubſiſtunt , & alias ſervata Juſtitia pre-
tii , nulla reſtituendi obligatio ſequitur , cum
nullum damnum inferri ſupponatur . Sic con-
tra Sotum , Molina *diſp.* 399. *&* 405. Leſſius
cap. 23. *dubit.* 2. *num.* 17. Layman *lib.* 3. *cap.*
19. *num.* 4. Lugo *diſp.* 28. *ſect.* 4. Reſignol. *de
Cambiis contract.* 5. *punct.* 3. *n.* 7. Sporer *tom.*
2. *tract.* 6. *ſect.* 2. *de Cambiis num.* 44. Nec 25
tales privatæ Perſonæ cambientes contra pro-
hibitionem Principis peccant mortaliter , niſi
ſua Cambia cedant in grave detrimentum Rei-
publicæ , ut puta ſi fiant cum exteris , vel ho-
ſtibus , ut ſic bonæ monetæ extra Provinciam
extrahantur , & malæ introducantur , & alia
hujuſmodi gravia detrimenta Reipublicæ infe-
rantur , alioquin a peccato mortali recte ex-
cuſant Molina , Leſſius , Layman , Sporer *lo-
cis citatis* , Tamburin. *cap.* 3. §. 2. & alii .
Cum enim nulli damnum inferant , non po-
teſt dici , quod ullum peccatum mortale incur-
rant præter venialem forte inobedientiam , &
pœnam in Foro externo ſolvendam a depre-
henſis .
Quando Cambium ſimul , & ſemel æque 26
prodeſt , tam Campſario , quam Campſori , ſeu
uterque Cambientium reportat ex Cambio æ-
qua-

Digitized by Google

quale commodum, is qui prævenitur ab altero poteſt ab illo lucrum Cambii recipere v.g. Petrus eget pecunia Alexandriæ, ſed habet Mediolani, Paulus, habet Mediolani, ſed eget Alexandriæ, ſi Petrus præveniat Paulum petendo ab ipſo Cambium Mediolanum, lucrum Cambii erit Pauli; & e contra, ſi Paulus præveniat Petrum petendo ab ipſo Cambium Alexandriam, lucrum Cambii erit Petri. Et ratio eſt, quia qui prævenitur, revera præſtat alteri obſequium, & ſervitium pretio æſtimabile, & per accidens eſt, atque ad ejus fortunam ſpectat, quod id aliunde vertatur in ſuum commodum. Ita Cajetan. Sylveſter, Bonacina, & alii cum Molina *diſp.* 405. Tamburin. *lib.* 9. *cap.* 4. §. 3. Sporer *loc. cit. num.* 40. & alii paſſim.

27 Famulus, qui pecunias aureas accipit a domino, ut ipſas deferat pro ſolutione ad creditorem ejuſdem domini, illaſque commutat cum argenteis, acquiſito in illa commutatione, ſeu Cambio aliquo lucro; ſi cum pecuniis illis argenteis ſatisfecit in integrum creditori intra debitum tempus, nec graviter peccat, nec ad ullam reſtitutionem, vel domino, vel ejus creditori faciendam, obligatur, ſuppoſitis tribus. 1. Quod Dominus creditori non teneatur ex pacto pecuniam auream in ſpecie ſolvere, ſed ſatisfaciat, etiam pecuniam argenteam ejus valoris ſolvendo. 2. Quod famulus non plus a creditoribus in utilitatem Domini ſui conſequi poſſit, ſeu aureas, ſeu argenteas tradat. 3. Quod famulus neque expreſſum, neque præſumptum Domini mandatum habeat, ut eaſdem pecunias in ſpecie tradat, aut forte eaſdem cambio, ipſi Domino lucretur; ſed proprio nomine, ac periculo tale Cambium inſtituat. Ita pluribus citaris Molina *diſp.* 402. Leſſius *cap.* 24. *dubit.* 2. Layman *loc. cit. n.* 5. Sporer *loc. cit. num.* 46. &
28 alii paſſim. Et ratio eſt, quia per lucrum illud acquiſitum a famulo, nec læditur Jus creditoris, nec violatur intentio debitoris, ergo non conſurgit aliqua obligatio uni, vel alteri illud reſarciendi. Conſequentia eſt clara, quia debitum reſtitutionis non conſurgit, niſi ex læſione alterius, vel ratione rei injuſte acceptæ, vel ratione injuſtæ acceptionis; non eſt autem res injuſte accepta, per quam nullus læditur, nec injuſta acceptio, quæ non eſt contra voluntatem ejus, qui pecuniam illam ſolvendam tradit; Antecedens probatur, quia Jus creditoris eſt ſolum, ut ad æqualitatem ſolvatur tantum, quantum erat illi debitum, potius in pecunia in uno genere, quam in altero; finis vero Domini debitoris, ut extinguatur præciſe Jus, quod adverſus ipſum habebat creditor; æque autem extinguitur per pecuniam in argento, ac in auro, dummodo ſit ad æqualitatem ſecundum valorem legalem, & quidem in tali loco, & tempore, in quo ſolvitur, niſi aliter conventum ſit; adeoque &c. Tum quia id quod ex pecunia, na- 29
tura ſua ſterili, acquiritur, non eſt fructus rei, ſed induſtriæ, adeoque illud lucrum in propoſito non acquiritur Domino, nec creditori, ſed ipſi famulo induſtriam applicanti, ſicut etiam Depoſitarius, Commodatarius, immo Fur, vel Uſurarius, vel quilibet injuſtus Poſſeſſor ex alienis pecuniis negotiando, lucrum non Domino, ſed ſibi acquirit, dummodo alias Dominum indemnem ſervet, ut cum Divo Thoma 2. 2. *q.* 78. *art.* 3. tenent Doctores communiter.

Si autem Dominus expreſſe mandet famulo, 30
ut pecunias in eadem illa ſpecie auri deferat, & ſolvat creditoribus, tunc famulus contra expreſſam voluntatem Domini, & præſumptam voluntatem creditorum, commutando in argenteam, vel æream, graviter peccat, & tenetur ad reſtitutionem omnis damni creditoribus exinde ſecuti; Et ratio eſt, quia in hoc caſu creditores Jus habent ſecundum Domini voluntatem, ac mandatum exigendi a famulo pecunias aureas in tali ſpecie ſibi deſtinatas, quas ſi ille non reddat, injuriam eis affert, & conſequenter damnum emergens, vel lucrum inde ceſſans compenſare tenetur.
Si vero nullum inde damnum ſequatur, utpu- 31
ta ſi pecunias aureas, non aliter, ac argenteas, & æreas expenderet, adhuc quidem erit injuria, cum eſſet, & contra Domini, & contra creditorum voluntatem; ſed nulla erit obligatio reſtituendi, quia obligatio reſtitutionis non eſt pro injuria ſola, ſed pro damno illato, quod hic ceſſat; Molin. *loco cit. concl.* 3. Laym. *loco cit. n.* 5. & alii paſſim.

Cambium cum recambio, ſeu cum recurſu, 32
quod fit cum Petrus Campſor v. g. bona fide numerat mille aureos Paulo Campſario hic Alexandriæ ſolvendos poſtea Romæ; ſed quia Paulus Campſarius Romæ nullas pecunias, ſeu correſpondentes habet, utitur correſpondente ipſius Petri Campſoris, unde correſpondens Campſoris fit pro tunc etiam correſpondens Pauli Campſarii, & loco ipſius Campſarii ſolvit imaginarie Romæ pro pretio conſueto; & mox novo Cambio cum iterato pretio committit ſolvendos Alexandriæ cum duplicato lucro. Hoc Cambium cum recambio, ſeu cum re-

recurſu, ab unis vocatum *Veſuntinum* a Veſuntio Urbe in Burgundia, & ab aliis *Placentinum* a Placentia Italiæ Urbe, eo quod credatur in iſtis locis primo celebratum, licet a variis velut licitum ſpeculative defendatur; tamen pro praxi eſt abſolute rejiciendum, velut purum Mutuum, & palliata Uſura, adeoque Cambium ſiccum duplicatum, cum revera in ipſo Campſarius patiatur onus duplicis Cambii, & Campſor referat duplex lucrum. Sic recte Leſſius, Navarr. Lugo *n.* 98. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *reſol.* 1. *part.* 9. *tract.* 8. *reſol.* 67. Burg. *centur.* 3. *caſ.* 36. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 1033. Sporer *loc. cit. num.* 44. ubi hoc Cambium vocat rem diabolicam, cum revera practice non videatur eſſe aliud, quam Cambium ſiccum, ſeu fictum duplicatum.

33 Cambium *Francofurtenſe*, ſic dictum, ex quo credatur ibi adinventum, & quod generalius vocatur Cambium ad nundinas, ex quo ordinarie detur pro nundinis, ſit, cum euntibus ad nundinas v. g. Francofurtenſes dantur pecuniæ ad Cambium tanto majori cum incremento ibi recipiendæ, quanto longiori temporis intervallo nundinæ diſtant; itaut ſi uno tantum menſe diſtent, unum Groſſum v. g. in ſingulos Florenos lucrentur; ſi duobus, duos, ſi tribus, tres, & ſic conſequenter uſque ad ipſas nundinas, quæ tamen non diſtabunt ultra ſex menſes; Cambium hoc ex communi Doctorum fieri poteſt licite ratione majoris lucri ceſſantis, quo diutius nundinæ diſtant, & pecuniæ ſolutio differtur, præſertim apud Mercatores, quorum lucrandi unicum inſtru-
34 mentum pecunia eſt; Et dato quod in hoc Cambio interdum non adſit ratio majoris lucri ceſſantis, adhuc ex ratione, & natura contractus defenditur, & excuſatur a plurimis, etiam per hoc quod tempore propinquo nundinis ſit copia pecuniarum, adeoque multitudo Campſorum faciat Cambium vilius, e contra tempore remotiore, eſt minor copia, unde cum talis pecunia habeat ſe per modum mercis, pretium ejus augebitur ex penuria venditorum, & minuetur ex copia; Molina *cit. diſp.* 404. Leſſius *loco cit. num.* 35. Layman *loc. cit. num.* 9. Tamburin. *lib.* 9. *cap.* 5. Caſtropal. *D.* 7. *num.* 3. Cajet. Tolet. Sa, Salas, & alii.

Additiones ex aliena manu.

De Cambio oblique ne verbum quidem facit Auctor. At frequentes adeo in Foro ſunt controverſiæ de hoc obliquo Cambio, ut neceſſarium omnino ſit de eo paucis differere.

Cambium obliquum *ſub ſe* (ita opportune 35
illud deſcribit Cardin. de Luca *in ſumma de Cambiis n.* 16.) *tres occultat contractus, mutui ſcilicet, mandati, & cambii. Ille ſiquidem, qui pro aliis uſibus, vel indigentiis pecunia indigeat, eam mutuam ſuſcipit, adeoque primus eſt contractus mutui. Quia vero mutuator illam otioſam retenturus non eſt, ſed in iſtam Cambiorum negotiationem retenturus; hinc mutuatarius, ut mutuatorem etiam ex juſtitiæ legibus indemnem ſervet ab eo lucro, quod ex licita Cambiorum negotiatione mutuatæ pecuniæ obtenturus eſſet, eidem mutuatori facultatem tribuit, ut ab aliis, vel etiam a ſe ipſo tantumdem, ſive æquivalentem ſummam ſub Cambiis ſuſcipere, & ratificare valeat; ſive idem mutuatarius iſtud onus in ſe ſuſcipit: Ideoque non in ipſa mutuata pecunia, ſed in alia æquivalenti Cambium ineundum eſt, ac propterea ultra primum mutui contractum alii duo occultantur, ille ſcilicet mandati, quod mutuatarius mutuatori præſtat, vel e converſo, & alter ipſius Cambii, quod in mandante executionem ineatur, vel pro inito in odium mandatarii ſuſceptum mandatum non adimplentis haberi debeat, ut ad damna, & intereſſe ut ſupra obligatus remaneat.*

Quid ſentiendum ſit de hoc contractu in fo- 36
ro interno, vide apud Benedictum XIV. Pontificem Optimum Maximum *de Synodo Diæceſana lib.* 10. *cap.* 5. *n.* 10. In foro tamen externo, non diffitente eodem Summo Pontifice, probatus ille eſt.

In creatione hujus, de quo differitur, Cam- 37
bii obliqui, neceſſe haud eſt, ut interveniat pecunia numerata, ſed creari ipſum poteſt ex præexiſtentibus creditis, iis tamen certis; Rota *in Eugubina Cambiorum ſuper reſervatis* 7. *Junii* 1754. §. 2. & 12. *Aprilis* 1755. §. 2. *cor. R. P. D. Elephant.* & 25. *Aprilis* 1757.
§. 3. *cor. R. P. D. Camilliac*; modo abſit ſuf- 38
focatio debitoris: quando vero hæc dicatur 39
adeſſe; tradit Rota *cor. Lancett. deciſ.* 107. *n.* 10. & *plur. ſequent.* & *inter impreſſ. poſt Albit. de inconſtant. in judic. deciſ.* 14. *n.* 1.

Quinimmo creari poteſt Cambium obliquum 40
ex fructibus decurſis, & nondum ſolutis aliorum Cambiorum. Tunc ſane quum creatur 41
aliquod Cambium, conveniri nequit, ut fructus in dies decurrentes, niſi ſuo tempore ſolvantur, augeant ſortem, eſtque conventio hæc anatociſmus ille tantopere a legibus improbatus; *l. ſi non ſortem, ff. de condict. indebit. l. ut nullo, C. de uſur.* At nihil impedit, quo- 42
mi-

Digitized by Google

minus fructus jam decurſi una coacervati conferantur in ſortem aptam alios fructus progignere, dummodo titulus juſti contractus, prout eſt Cambium obliquum, adhibeatur; idem ſacrum Tribunal Rotæ non modo in mox citatis deciſionibus, verum etiam *cor. Caprara deciſ. 346. n. 3. & ſequent. & deciſ. 368. n. 2. cor. Anſald. deciſ. 104. num. 9. cor. clar. mem. Tanara deciſ. 174. n. 2.*

43 Quid vero, ſi nondum venerit dies omnium illorum fructuum? Modo cauſa fructuum ſit duratura, ii ſicuti anticipate poſſunt vere ſolvi, ita & anticipate ſolvi ficte poſſunt per converſionem ipſorum in alia Cambia; Rota *cor. Anſald. deciſ.* 104. *num.* 2. *&* 9. *& in confirmatoria cor. Mut. impreſſa apud de Comit. inter. deciſ. Florent. deciſ.* 113. *n.* 7.

44 Quod ſi creditum, ex quo creatum eſt Cambium obliquum, in totum haud ſubſiſtat, vitiatur ipſum Cambium obliquum, quoad exceſſum, & ſuſtinetur pro parte vere debita;
45 idque quia ubi agitur de dividuis, utile per inutile non vitiatur, ut ex text. *in l.* 1. §. *ſed ſi mihi*, *ff. de V. O.* firmavit Rota *coram Caprara dec.* 652. *num.* 2. *& duob. ſequent. cor. Anſaldo deciſ.* 179. *n.* 6. *& ſequent.*

46 De eo etiam diſputari ſolet, an validum ſit Cambium obliquum ex credito creatum, ſi creditor ſciverit nullas apud debitorem eſſe pecunias numeratas, quæ ad nundinas tranſmitti poſſent, ut promiſſa Cambia effectum habere poſſent; Negant Noguerol. *alleg.* 10. *n.* 134. *& ſequent.* Palm. Nep. *alleg.* 267. *n.* 18. Sanminiat. *controv.* 183. *n.* 7. Paulut. *diſſert.* 65. *num.* 77. *& ſequent.* Leotard. *de uſur. qu.* 26. *num.* 51. Rota *cor. Peuting. deciſ.* 163. *n.* 1. 5.
47 *& ſequent. & deciſ.* 196. *n.* 1. *&* 2. At prævaluit opinio affirmativa; vide Balducc. ad Ramon. *obſerv.* 40. *n.* 6. *& ſequent.* Card. de Luca *de Camb. diſc.* 3. *num.* 6. *& ſequent. & diſc.* 4. *n.* 3. *& ſequent. & diſc.* 5. *n.* 8. Anſald. *de commer. diſcurſ.* 45. *num.* 48. Caſareg. *eod. tract. diſcurſ.* 21. *n.* 10. *& ſequent.* Rot. Bonon. apud Urceol. *de tranſact. qu.* 4. *n.* 23. *ad fin.* Rot. Rom. *cor. Dunozet. jun. dec.* 829. *num.* 15. *& ſequent. cor. Emer. jun. deciſ.* 834. *num.* 9. *cor. Caprara deciſ.* 621. *& inter impreſſas poſt Balducc. ad conſil. Rom. deciſ.* 49. *num.* 17.

48 Non autem id ipſum obtineat, ſi Debitor in creatione Cambii ſaſſus fuerit, ſe non eſſe
49 ſolvendo? Ratio dubitandi inde naſcitur, quod in creatione Cambii obliqui ex aliquo credito duo actus interveniſſe finguntur, alter ſcilicet ſolutionis pecuniarum in cauſam crediti, & alter retrodationis earumdem pecuniarum titulo Cambii. Ubi autem debitor ſe non eſſe ſolvendo fateatur, fingi nec poſſunt hi duo actus. At videndum, utrum impotentia a de- 50
bitore confeſſa erat phyſica, an moralis. Priori caſu ſuſtineri nequit Cambium ex mox dicta ratione; ſuſtinetur vero poſteriori caſu; Conſule Rotam *in Romana Cambiorum* 16. *Januarii* 1699. §. *abſque*, *cor. Mut.* impreſſa apud Caſareg. *de Commerc. diſcurſ.* 49.

Major quæſtio eſt, an ſuſtineatur Cambium 51
obliquum ex credito creatum, ſi præſervata fuit anterioritas, & potioritas ipſius crediti. Diſtinguendum ita eſt: ſi cum anterioritate, 52
& potioritate præſervata fuit duratio ipſius crediti, non ſuſtinetur, quia locus nec eſſe poteſt fictioni dictorum duorum caſuum. At ſi præſervata dumtaxat fuit anterioritas, & potioritas crediti ſuſtinetur; Confer Rotam in Mantiſ. ad Card. de Luca *de credit. deciſ.* 8. *num.* 16. *tom.* 3.

Ex hoc collige, quod ſi quoquo alio modo 53
præſervata appareat duratio crediti, ut ſi debitor petierit dilationem, non ſuſtineatur Cambium obliquum ex ipſo credito creatum; Rota *in Eugubina Cambiorum* 8. *Martii* 1754. §. 3. *& ſequen. cor. R. P. D. Elephant.* Sed jam ſatis de Cambio obliquo ex credito aliquo creato.

De fructibus Cambii hujus obliqui tametſi 54
valide creati, an, & quando ii debeantur, non inutilis inſpectio hic eſt. Hac autem diſtinctione proceditur; ſi onus cambiandi ſuſceptum fuit a creditore, non aliter debentur, quam ſi ipſe creditor probet, ſe revera impleviſſe onus hoc cambiandi. At ſi debitor in ſe aſſumperit onus cambiandi, debetur fructus etiam non docto de implemento oneris Cambiandi; idque quia actus in odium gerere debentis pro geſto habetur, ne ſua culpoſo proſit culpa, & Adverſario noceat; Card. de Luca *de Camb. diſcurſ.* 4. *num.* 6. *& ſequ.* Rocc. *ſelect. jur. diſp. cap.* 95. *n.* 18. Rota *cor. Bich. deciſ.* 74. *num.* 4. *coram Molin. deciſ.* 1201. *num.* 4. *& ſequ. & in Romana ſeu Ferrarien. Dotis* 15. *Junii* 1736. §. 9. *& ſequ. cor. Calcagnin.*

Gravis hinc oritur quæſtio, utrius ſit onus 55
Cambiandi in dubio, creditoris ne, an debitoris. Placuit, quod ſit creditoris, & non aliter pertinere poſſit ad debitorem, quam ſi pacto expreſſo fuerit in ipſum tranſlatum; Card. de Luca *de Camb. diſcurſ.* 9. *num.* 9. Rota *Florent. apud Caſareg. de Commerc. diſcurſ.* 149. *n.* 47. Rota Romana *cor. Cerr. deciſ.* 583. *n.* 4. *egre-*

Digitized by Google

egregie in Romana Cambii impreſſa apud Card. de Luca *tom.* 1. *lib.* 5. *deciſ.* 17. *n.* 1. *& duab. ſequ. in Romana ſeu Ferrarien. Dotis* 15. *Junii* 1736. §. 12. *cor. Calcagnino*, *& in Romana*, *ſeu Ferrarien. Dotis ſuper fructibus Cambii* 17. *Maii* 1737. §. *abſque*, *cor. R. P. D. Canilliac.*

56 Quod ſi debitor aſſumat onus cambiandi, nihil vetat, quominus illud aſſumere queat proprio periculo, propriiſque expenſis; Rota *in recent. deciſ.* 304. *n.* 3. *part.* 3. *& in Eugubina Cambiorum ſuper reſervatis* 21. *Aprilis* 1755. §. 2. *cor. R. P. D. Elephantut.*

57 An ceſſent fructus Cambii obliqui per decoctionem debitoris, qui onus Cambiandi aſ-
58 ſumpſit? Et quid ſi alter cum debitore in ſolidum ſe obligaverit? Vide Rotam *in Romana Concurſus ſuper reſervatis* 6. *Decembris* 1741. *coram de Vais*, *tum in Romana Cambiorum* 17. *Februarii* 1745. *cor. Millino*.

59 An itidem ceſſent fructus Cambii obliqui elapſo tempore præfinito? Diſtingue; ubi debitor aſſumpſit onus Cambiandi abſque ulla temporis limitatione, fructus debentur ad ſortis uſque reſtitutionem, non obſtante termino adjecto reſtitutioni ſortis, utpote qui adjectus cenſetur in gratiam ipſius debitoris, ne interim ſcilicet poſſit ad ipſam ſortis reſtitutionem compelli. Cæterum ſi non conſtet, debitorem onus Cambiandi aſſumpſiſſe abſque limitatione temporis, non debentur fructus ultra tempus reſtitutioni ſortis adjectum; Rota *in Bononien. Cambii* 28. *Junii* 1754. §. *atque hinc*, *coram Harrac. & in Romana Cambii* 25. *Novembr.* 1735. *& in Confirmatoria* 8. *Jun.* 1736.
60 *utrobique ſer. per tot. cor. Calcagnino*. De Cambio vero obliquo ad biennium contracto, & deinde ad beneplacitum partium, an, & quando prorogatum cenſeri debeat, adi Rotam *in Florentina Pecuniaria ſuper fructibus* 21. *Junii* 1745. *cor. R. P. D. Elephantut*.

61 De fructibus quoque Cambii obliqui non incongrue quæritur, an conveniri a principio poſſint in certa quantitate? Affirmant Rocc. *diſp. jur. ſelect. c.* 96. *n.* 1. Caſareg. *de commerc. diſcurſ.* 16. *n.* 16. Rota *in Eugubina Cambiorum ſuper reſervatis* 25. *Aprilis* 1757. §. 10. *cor. R. P. D. Canilliac.*

62 An in Cambio obliquo dari poſſit Fidejuſſor, vel recipi pignus, non conveniunt inter ſe Doctores. At magis recepta eſt opinio affirmativa; Conſule Gatt. *de credit. cap.* 2. *tit.* 7. *qu.* 6. *n.* 2336. *& plur. ſeq.* Turr. *de Camb. diſp.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 5. 6. *&* 13. & qui Bacc. Oſach. Noguerol. Capyc. Latr. Roderic. alioſque contrarios confutat Conſtantin. *vot. deciſ.* 219. *per tot.* Vide de Cambio obliquo alia verb. *Clericus art.* 3. & de Cambio directo verb. *Litteræ*.

C A M P A N A.

Varia quo ad Campanas.

S U M M A R I U M.

1 *Campanarum uſus*, *& abuſus*, ad n. 4
5 *Campanæ a quibus benedicendæ jure vel privilegio*, ad n. 10
11 *Quando pulſari haud poſſint*, ad n. 15
16 *Regularibus quid conceſſum circa earum pulſationem*, ad n. 21
22 *Quibus diebus tempore Interdicti pulſari queant ex Indulto Summ. Pontificum*, ad n. 25
26 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 32
33 *Et Additiones ex aliena manu*, an n. 37

Campanarum uſus expreſſe indicatur a Gloſſ. *in cap. Quia cunctos unic. de Offic. Cuſtodis*, *Extravag. commun.* ubi verb. *Campana* adducit Campanam ſic de ſe ipſa loquentem duobus his verſibus: 1

Laudo Deum verum, *Plebem voco*, *congrego Clerum*.
Defunctos ploro, *Peſtem fugo*, *Feſta Decoro*.

Unde non licet regulariter pulſare Campanas benedictas, ſeu conſecratas, ut convocetur populus ad arma, vel ad deſignanda ſupplicia, & mortes, quæ dantur reis; Concil. Mediolan. I. *par.* 2. *tit. de Eccleſiis*, *& eorum cultu in fine*, his verbis: *Sacræ Campanæ uſum*, *qui ad fideles præmonendos*, *ut ad Divina convenient Officia*, *eſt introductus*, *indignum eſt*, *ad conveniendos homines ad ſpectacula ſuppliciorum adhiberi*. *Quamobrem Principes*, *ac Magiſtratus etiam atque etiam hortamur*, *ut Campanis*, *quæ Eccleſiarum uſui ſunt addictæ*, *ſi conſecratæ ſint*, *ad pœnarum ſignificationem quemquam uti ne patiantur*. Et Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. *in Papienſi de anno* 1581. apud Barboſam *in Collectan. deciſ. Apoſt. verb. Campana n.* 1. expreſſe decrevit, quod Campanæ conſecratæ etiam in turri profana exiſtentes, nullatenus uſui profano inſervire debeant, etiamſi in hunc uſum a ſæcularibus fabri- 2

Digitized by Google

3 bricatæ prætenderentur. Campanæ ex Conc.
Colonienſi II. *part.* 9. *cap.* 14. benedicuntur,
ut vocetur populus ad conveniendum in tem-
plo, & Clerus ad annunciandas Dei laudes,
ut Fideles omnes invitentur ad preces, & de-
votionem, cujus inſtitutionis meminit liber
Romani Ordinis relatus *in cap.* 1. *de Offic. Cu-*
ſtodis, ubi Campanæ appellantur ſigna, quia
in eum finem pulſantur, ut ſint ſigna tempo-
ris, quo Clerici ad Divinas Horas recitandas,
& Fideles ad intereſſendum Sacris debent con-
venire; conſonat textus *in cap. Solent*, *de Con-*
ſecrat. diſt. 1. *& in cap.* 2. *de Offic. Cuſtodis*.
4 Inſuper, ait ipſum citat. Concil. Colonienſe,
benedicuntur Campanæ, ut earum ſonitu ter-
riti Dæmones, ſtatim diſcedant, & ut repel-
lantur procul hoſtiles exercitus, & ut fragor
grandinum, procellæ turbinum, impetus tem-
peſtatum, & fulgurum, infeſta tonitrua, &
ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus pro-
cellarum, & aereæ tempeſtates proſternantur;
Concilium ibi; Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 14.
num. 7. & latiſſime poſt alios recentiores Mar-
tinus Delrius *diſquiſit. magn. lib.* 6. *cap.* 3.
q. 33. *ad fin. litt.* F. & cum pluribus aliis Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 2. *allegat.*
27. *num.* 47. & 48.
5 Campanæ, antequam in Campanili collo-
centur, debent eſſe benedictæ, & conſecratæ
ab Epiſcopo, vel ab alio habente facultatem,
& hoc de neceſſitate præcepti, prout habetur
ex Pontificali *tit. de Benedictione Campanæ*,
ubi præſcribitur, quod Campana debet bene-
dici, antequam ponatur in Campanili; Ver-
bum enim illud *debet*, neceſſitatem importat;
l. 1. §. 1. *Quod quiſque Juris*; Gloſſa *in Cle-*
mentina Attendentes, *verb. debeant*, *de ſtatu*
Monachorum; Rota apud Farinac. *part.* 1. *tit.* 1.
6 *dec.* 79. Adeout etiam Regulares poſſint cogi ab
Epiſcopo ad deponendum de Campanili Cam-
panas, ſi ibi non benedictas appenderunt; Sa-
cra Congreg. Epiſc. & Regul. *in Aprutina* 17.
7 *Januar.* 1614. Immo Epiſcopus poteſt prohi-
bere, ne Campanæ nondum benedictæ pulſen-
tur; Sacra Congreg. Rit. *in Aprutina* 5. *Julii*
8 1614. Et hoc eſt advertendum, quod benedi-
ctio Campanarum ab Epiſcopo delegari non
poteſt, quia unctio, quæ debet fieri cum Sa-
cris Oleis, eſt Ordinis Epiſcopalis, & de ne-
ceſſitate præcepti, ut habetur *in citato Pontifi-*
cali; & ideo inferioribus Epiſcopo committi
non poteſt, niſi ex ſpeciali indulto Papæ; Sa-
cra Congr. Rit. *in Majoricen.* 19. *April.* 1687.
9 Et qui habet Indultum non poteſt aliis bene-
dictionem delegare, niſi hoc illi concedatur
expreſſe; Eadem Congreg. *in nullius Fulden.*
1. *Septembr.* 1703. Privilegio benedicendi Cam- 10
panas gaudent Abbates, aliique Prælati uſum
Pontificalium habentes, ut expreſſe declaravit
Sacra Congreg. *in Patavina* 5. *April.* 1620.
dummodo id faciant pro ſolo uſu ſuarum Ec-
cleſiarum, ut pluries cenſuit Sacra Congreg.
& ſignanter 27. *Septembris* 1619. §. 19. *in De-*
cret. circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo
inferioribus conceſſorum coram Sanctiſſimo Domi-
no noſtro Alexandro VII. emanato. Vid. verb.
Calix n. 5. & verb. *Abbas n.* 31. * & verb.
Benedicere, *Benedictio art.* 5. *a num.* 52. *ad* 56.
ubi plura quo ad præceptum, jus, & ritum
benedicendi Campanas traduntur, merito vi-
denda & in praxi ſervanda.
Campanæ in Sabbato Sancto non poſſunt in 11
aliqua Eccleſia pulſari ante pulſationem in Ec-
cleſia Cathedrali, vel Matrice; Leo X. in Con-
ſtitut. incip. *Dum intra* §. 12. ibi: *Et ut de-*
bitus honor Matrici Eccleſiæ reddatur, *tam ipſi*
Fratres, *quam alii Clerici ſæculares*, *etiam ſu-*
per hoc Apoſtolicæ Sedis privilegio muniti, *die*
Sabbati majoris Hebdomadæ, *antequam Campa-*
næ Cathedralis, *vel Matricis Eccleſiæ pulſave-*
rint, *Campanam in Eccleſiis ſuis pulſare mini-*
me poſſint. Contrafacientes pœnam centum Duca-
torum incurrant; Sacra Congreg. Rit. *in Orio-*
len. 11. *Aprilis* 1601. *in Marſicen.* 1609. *in Ve-*
nuſina 30. *Decembris* 1614. *&* 14. *Novembris*
1615. *In Siracuſana* 3. *Junii* 1617. *& in alia*
Siracuſana Modicæ 13. *Februarii* 1619. Tam in 12
Eccleſiis Regularibus, quam Sæcularibus; *ex*
cit. Conſtitut. Leonis X. & adductis decretis.
Etiam in Eccleſiis S. Joannis Hieroſolymita- 13
ni, etiam prope & extra muros exiſtentibus,
& etiam in Eccleſiis Confratrum; Sacra Rit.
Congreg. *in Placentina* 21. *Aug.* 1604. *& in*
Meliten. 6. *Decemb.* 1621. Etiamſi adſit Eccle- 14
ſia Collegiata, quæ habeat omnimodam præ-
cedentiam ſupra Matricem; Ead. Sac. Congr.
Rit. *in Siracuſana Modicæ* 22. *Febr.* 1619. Re- 15
gulares ratione hujuſmodi pulſationis in Sab-
bato Sancto, poſſe conveniri coram loci Or-
dinario decrevit Sacra Congr. Concil. *in Ca-*
puana 23. *April.* 1591. niſi conſuetudo in con-
trarium eſſet legitima; vel Eccleſiæ multum
diſtarent, ex Sacra Congreg. Epiſc. & Regul.
in Surrentina 16. *Julii* 1601. *& poſtea in The-*
leſina 15. *Febr.* 1622.
Regulares prohiberi non poſſunt ab Ordina- 16
riis, & aliis quibuſcumque Perſonis, ne in
aliis diebus, præter Sabbatum Sanctum, pul-
ſent Campanas in ſuis Eccleſiis, & Miſſas ce-
lebrent ante celebrationem Miſſæ, & pulſa-
tio-

Digitized by Google

tionem Campanæ in Eccleſia Cathedrali, vel
Matrice ; S. Pius V. in Conſtit. incip. *Et ſi*
Mendicantium §. 22. ibi : *Probibemus inſuper*
eiſdem Ordinariis, ac aliis quibuſcumque Perſo-
nis, ne impediant ipſos Fratres, quando eis pla-
cuerit, tam in diebus Dominicis, ſeu Feſtivis,
aut aliis totius anni temporibus Campanas pul-
ſare, & etiam tempore, quo ipſi celebraverint,
17 *Miſſas celebrare*. Immo priuſquam Parochi ce-
lebrent ex eodem S. Pio V. §. 8. *ejuſdem Con-*
ſtitutionis incip. *Et ſi Mendicantium*, ibi : *Nec*
non Miſſas (ait) *& Divina Officia hujuſmodi*
etiam in diebus Dominicis, vel Feſtivis, etiam
antequam Rector Parochialis Eccleſiæ celebrave-
rit, celebrare, & facere, quando eis videtur.
18 Et poſt Indultum S. Pii V. adeſt decretum
Sacræ Congreg. Epiſcop. & Reg. 10. *Octobris*
1586. ſic ſtatuentis : *Ordinarii non impediant*
Fratres pulſare Campanas ad Matutinum, ad
Horas, & ad Miſſam, antequam pulſetur Cam-
pana majoris Eccleſiæ præterquam in die Sabbati
Sancti. Et aliud Sacræ Congregationis Rituum
19 *in Oriolen.* 11. *Aprilis* 1601. ſtatuentis : *Quod*
Campanæ in aliis diebus præter Sabbatum San-
ctum pulſari poſſint ad ſalutationem Angelicam
&c. indifferenter ante, vel poſt pulſationem in
Eccleſia Cathedrali, vel Matrice. Et aliud Sa-
20 cræ Congregationis Concilii *in cauſa Nullius*
Provinciæ Ravennaten. 15. *Septembris* 1629. ſta-
tuentis : *Nequaquam prohibitum eſſe Regulari-*
bus Miſſas celebrare, & Campanas pulſare in
ſuis Eccleſiis ante celebrationem Miſſæ, & pul-
21 *ſationem Campanæ in Eccleſia Cathedrali*. Et
aliud ejuſdem Sacræ Congr. Concil. *in Aquenſi*
pro loco Inciſæ, ubi *ad* 14. *dubium : An poſ-*
ſint PP. Carmelitæ dare ſignum, & celebrare
Miſſam in diebus Feſtivis eodem tempore, vel
antequam detur ſignum, & celebretur Miſſa Pa-
rochialis? ſub diebus 19. *Maii &* 9. *Jun.* 1708.
reſpondit, *Affirmative*.
22 Campanæ non ſunt pulſandæ tempore Inter-
dicti ; *cap. Quod Nonnullis* 25. *de privilegiis*
cap. Permittimus 57. *de Sentent. Excommunicat.*
& cap. Alma Mater 24. *de Sentent. Excommu-*
23 *nicat. in* 6. Et hoc autem *cap. Alma Mater*
verb. in Feſtivitatibus permittitur, ut in Fe-
ſtis Nativitatis Domini, Paſchatis, Penteco-
ſtes, & Aſſumptionis B. M. V. celebrentur Di-
vina Officia ſolemniter cum pulſatione Cam-
panarum, ibi : *In Feſtivitatibus vero Natalis*
Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptio-
nis Virginis Glorioſæ Campanæ pulſentur, & ja-
nuis apertis alta voce Divina Officia ſolemniter
celebrentur, Excommunicatis prorſus excluſis, ſed
Interdictis admiſſis, quibus ob reverentiam dicto-
rum ſolemnitatum, & ipſi ad humilitatis gra-
tiam, & reconciliationis effectum facilius incli-
nentur, præfatis diebus participationem permitti-
mus Divinorum ; ſic tamen quod illi, propter
quorum exceſſum Interdictum hujuſmodi eſt pro-
latum, Altari nullatenus appropinquentur. Et 24
hanc conceſſionem fuiſſe per Martinum V. Eu-
genium IV. & Leon. X. ampliatam ad Cor-
pus Chriſti, & Virginis Conceptionem cum
tota octava refert Volpi *reſolut.* 93. *num.* 6.
Regulares, quibus poſt Concilium Tridenti- 25
num, & Gregorium XIII. cum ſufficientibus
derogatoriis ſpecifice, & expreſſe eſt a Sede
Apoſtolica conceſſum, ut quædam proprii Or-
dinis Feſta ſolemni ritu tempore Interdicti ge-
neralis quacumque auctoritate poſiti, celebrent,
poſſunt in omnibus illis Feſtivitatibus voce al-
ta, apertis januis, & pulſatis Campanis Di-
vina facere, ac omnibus Fidelibus Sacramen-
ta miniſtrare, exceptis nominatim Interdictis,
& Interdicto cauſam præbentibus, & omnia
alia libere, & ſolemni ritu peragere, ac ſi
Interdictum minime appoſitum eſſet, ut ex-
preſſe (poſt Concilium Tridentinum & Gre-
gorium XIII. qui in ſua Conſtitut. incip. *In*
tanta rerum, & negotiorum mole, revocaverat
omnia privilegia Tridentino adverſantia) con-
ceſſit Ordini Minorum S. P. Franciſci Clemens
VIII. *die* 17. *Octobr.* 1595. Conſtitut. incip.
Sacræ Seraphici, per quam omnem dubietatem
e medio tollit præciſis his verbis ; *Sacræ Sera-*
phici B. Franciſci Religionis in Sanctam Roma-
nam Eccleſiam merita poſcunt, ut Privilegia,
& indulta illi per Sedem Apoſtolicam conceſſa,
non modo conſerventur, ſed etiam amplientur.
Cum itaque ſicut accepimus diverſorum Romano-
rum Pontificum conceſſionibus, Religioni præfa-
tæ indultum ſit, ut temporibus Interdicti, qua-
cumque etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, Fe-
ſta Sanctorum ejuſdem Ordinis, Franciſci nimi-
rum, Bonaventuræ, Antonii de Padua, Ludo-
vici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Marty-
rum ſolemni ritu celebrare, proinde, ac ſi Inter-
dictum hujuſmodi minime appoſitum eſſet, libe-
re poſſint ; Feſta vero Sancti Didaci, & Por-
tiunculæ in prædicto Indulto minime comprehen-
dantur ; Nos Religionem prædictam amplioribus
favoribus, & gratiis proſequi volentes, ac In-
dultorum hujuſmodi, & Litterarum Apoſtolica-
rum deſuper expeditarum tenore, præſentibus pro
expreſſis habentes, ſupplicationibus dictæ Religio-
nis, per dilectum Filium noſtrum Hieronymum
Presbyterum Cardinalem Matthæium, Nobis ſu-
per hoc humiliter porrectis, inclinati, Religioni
prædictæ univerſæ, ac cuicumque ipſius Ordinis,

ſive Familiæ Conventui, ut in eorum Eccleſiis, Feſta etiam Sancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus Interdicti, ſolemniter, prout alia Feſta prædicta ac juxta Indultorum illi conceſſorum ſeriem, & tenorem, celebrare libere, & licite poſſint, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus, ac Indulta prædicta ad prædictas Sancti Didaci, & Portiunculæ Feſtivitates extendimus, & ampliamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, Univerſalibus, Provincialibus, & Synodalibus, Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus, nec non omnibus illis, quæ in præfatis Indultis, & Litteris Apoſtolicis conceſſum eſt, non obſtare; cæteriſque contrariis quibuſcumque. Dat. Tuſcul. ſub annulo Piſcatoris 17. Octobris 1595. *Pontificatus noſtri anno quarto*. Sic extat ad litteram apud Rodric. *Collect. Privil. Bulla* 4. & ſic tenent plurimi cum Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 1.

Supplementa Auctoris.

26 Campanæ benedictæ non pulſentur, niſi ad uſus, quos recenſet Gloſſa *Extr. Quia cunctos, de Offic. cuſtod.* Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 31. *Januar.* & 18. *Martii* 1581. & 29. *Julii* 1616.

27 De conſenſu Epiſcopi Campanæ benedictæ pulſari poſſunt ad uſus profanos, ad quos non ſequuntur cauſæ ſanguinis; & præſertim ſi Communitatis expenſis conſtructæ fuerint, quantumvis tale jus non ſibi ſervaſſet; Sac. Cong. Epiſc. & Regul. 31. *Januarii* 1559.

28 Pro pulſatione Campanarum ad præfatos uſus neceſſe non eſt ab Ordinario licentiam petere toties, quoties pulſandæ ſunt, ſed ſufficit eamdem ſemel petere pro ſemper; Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. 8. *Junii* 1592.

29 Epiſcopus prohibere non poteſt Regularibus, ne Campanas pro funeribus pulſent ſine licentia ipſius Epiſcopi; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. 2. *Februarii* 1601.

30 Servanda eſt pia conſuetudo pulſandi Campanam aliquot ictibus tam de ſero, quam de mane, quando dicendum eſt Officium Defunctorum; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. 21. *Auguſti* 1607.

31 Quoad mercedem Campanæ, quæ pulſatur occaſione funerum, ſervanda eſt conſuetudo; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 1. *Maii* 1617. & 28. *Maii* 1638.

32 Eſt abuſus non tolerandus, quod Campana aliqua pro ſolis nobilibus pulſari reſervetur, ſed pulſari debet pro quibuſcumque petierint; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 19. *Junii* 1583.

Additiones ex aliena manu.

Cuinam primus uſus Campanarum tribuendus ſit non conveniunt inter ſe Scriptores; vide contrarias inter ſe opiniones *apud BENEDICTUM XIV. Inſtit. Eccleſ.* 20. *num.* 2. & *dub.* 6. *ſequent. Illud* (ait Pontifex Maximus n. 1.) *ſolum dici poteſt, tintinnabula ante ſæculum ſextum ab Eccleſia Occidentali uſu recepta fuiſſe, quum ex vita S. Columbani Abbatis, quæ ſæculo ſexto exarata fuit, ac poſtea a P. Mabillonio in lucem edita, deprehendatur, ipſum ſub mediam noctem pulſante Campana ad templum ſe contuliſſe, cæteroſque Monachos ſomno excitatos ad templum pariter conveniſſe*. 33

De Diſciplina pariter, ob quam majori hebdomada campanarum pulſatio interdicitur, non una Scriptorum opinio, vide eundem *BENEDICTUM XIV. d. Inſtit. Eccleſ. n.* 6. & *ſequ.* ubi, & qua norma ſonitus campanarum repetatur. 34

Quod ſi in aliquo loco nec Cathedralis habeatur, nec Matrix Eccleſia, Eccleſia magis digna campanas prior pulſare debet Sabbato Majoris Hebdomadæ, idem Pontifex *n.* 9. 35

Tametſi duæ Eccleſiæ pari inter ſe dignitate veteri pactione ſtatuerint, ut Sabbato Majoris Hebdomadæ alterius vicibus prima campanas pulſaret, alterutra earum in Collegiata erecta, ipſa pactione abrogata, prior campanas pulſare debet Sabbato Majoris Hebdomadæ; mox laudatus Pontifex *ib. n.* 11. 36

Vide, & alia de campanis apud eumdem Pontificem *Inſtit. Eccleſ.* 61. *n.* 4. 37

CANCELLARIA, CANCELLARIUS.

Varia de ipſis.

SUMMARIUM.

1 *Cancellariæ Apoſtolicæ Collegium a quo inſtitutum, & quot Officialibus conſtet.*
2 *Eorum nomina, præcedentiæ, munera, & privilegia*, ad num. 3.
4 *Cancellariæ Apoſtolicæ Regulæ quot ſint, quales, & a quibus præſcriptæ vel reformatæ*, ad num. 6.
7 *Cancellariæ Epiſcopalis tota deſcribitur ratio*, ad num. 32.
33 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 34.

Can-

Digitized by Google

1 CAncellariæ Apoſtolicæ Collegium ex 72.
Officialibus conſtans, ſtabilivit Sixtus IV.
Conſtit. 16. incip. *Divina*. Dicuntur Abbre-
2 viatores, *ibidem*. Aliqui ſunt Præſidentes de
Parco Majori, & ſunt 22. Alii 22. de Parco
minori; Alii examinant Litteras; & iis Offi-
cialibus competit Litteras ſignare; Qualitates
eorum, ut aſſumantur, *ibid.* Quomodo divi-
dendæ inter eos ſupplicationes, quid pro la-
bore accipere poſſint, a quo conficiendæ mi-
nutæ; Poſſunt Officia reſignare, vel libere,
vel in favorem alterius; Litteræ Apoſtolicæ
pro eis gratis expediendæ; Non poſſunt ex-
pedire Litteras non ſignatas a Vicecancella-
rio; ſignatas poſſunt acceptare, & diſponere,
3 *ibid.* Vicecancellario ſubduntur, & in hos am-
4 pla eſt poteſtas Vicecancellarii, *ibid.* Cancel-
lariæ Apoſtolicæ regulæ obſervandæ pro expe-
ditionibus Litterarum reformatæ, & præſcri-
ptæ ſunt a variis Summis Pontificibus, & no-
viſſime a Clemente XI. in Conſtitutione in-
cip. *Sanctiſſimus* per ſeptuaginta duo capita.
5 Cancellariæ Regulæ ſunt certæ Conſtitutiones
Apoſtolicæ, quas ſinguli Pontifices a princi-
pio ſui regiminis circa cauſſas Beneficiales, &
Judiciales facere, vel a Prædeceſſoribus ſuis
jam factas renovare, augere, vel minuere
6 conſueverunt. Et ſolent eſſe ſeptuaginta duæ,
ut ad earum numerum reduxit Clemens XI.
in dict. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus* ſacta,
& publicata 1700. *Decemb. anno primo ſui Pon-
tificatus*.

7 Cancellariæ Epiſcopalis exercitium non de-
bet vendi, neque locari; Sac. Cong. Epiſcop.
& Regul. *in Hoſtunen.* 3. *Sept.* 1677. *in Aver-
ſan.* 3. *Februar.* 1593. *in Recinaten.* 10. *Ja-
nuarii* 1594. *in Hydruntina* 22. *Januar.* 1601.
8 *in Guardien.* 23. *Decemb.* 1603. Sed debet exer-
ceri per proprios Epiſcopi Miniſtros, ſtatuta
proviſione abſque ulla participatione emolu-
mentorum; quia ſic ſubditi certiores erunt,
ſe non gravari exactionibus indebitis, & pau-
peres conſequendi majores, ac uberiores gra-
tias, quam Affictuarii facere vellent, vel poſ-
ſent. Sic de mente Clementis VIII. Sacra
Congreg. Epiſc. & Regular. *in Neapolitana* 26.
Auguſt. 1592. ut patet ex Litteris hac de re
ſcriptis ad Archiepiſcopum Neapolitanum præ-
ciſis his verbis: *La Santità di Noſtro Signore
col parere di queſti miei Illuſtriſſimi Signori del-
la Sagra Congregazione ſopra i Veſcovi ha riſo-
luto, che i Prelati non abbiano ad affittar le
Cancellarie de' loro Tribunali, ma quelle devo-
no far eſercitare da Miniſtri proprj da eſſi pro-
viſionati, ſenza dar loro participazione alcuna
delli emolumenti, e proventi di eſſa; confidan-
doſi che con queſto i Popoli abbiano a rimaner
più ſicuri da eſazioni indebite, e i Poveri da
conſeguir più grazie di quelle, che ponno far lo-
ro gli iſteſſi Affittuarj. E acciocchè ſii lecito ad
ognuno veder, che non ſia loro fatto aggravio,
vuole anche Sua Beatitudine, che ciaſcun Tri-
bunale abbia la ſua Pandetta, e taſſa delle mer-
cedi degli Officiali, ſteſa, ed attaccata in pub-
blico nella ſtanza della reſidenza de' Notarj, di
maniera che colui, che tratta nel Tribunale,
poſſa a ſua poſta chiarirſi di quanto dee pagare;
di che ora dò avviſo a V. S. d' ordine della
Santità ſua, affinchè ella per quel che a lei toc-
ca, così eſeguiſca, e per ſue Lettere comandi a
tutti i ſuoi ſuffraganei di commiſſione di ſua
Beatitudine; contro a' negligenti ſi manderà Com-
miſſario con ſpeſa, e poca loro riputazione; E
ſe pareſſe ad alcuno eſſergli ciò dannoſo, abbia
pazienza, perchè il guadagno conſiſte ſolo nel
ſervizio di Dio, e nella ſalute, e buona ſoddiſ-
fazione dei Popoli. Di Roma* 26. *Agoſto* 1592.
Sic ad litteram refert Fagnan. *in cap. Quo-
niam* 2. *Ne Prælati vices ſuas n.* 24. Pignatell.
tom. 8. *conſult.* 11. *n.* 14.

Emolumenta Cancellariæ debent ſufficere 9
pro ſolo Notario; Sac. Congreg. Epiſc. &
Regul. *in Senogallien.* 16. *Octobris* 1603. Sa- 10
cra Congregatio aliquando conceſſit Ordina-
rio uti emolumentis Cancellariæ pro ſolvenda
Penſione; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.
in Beneventana 25. *Januar.* 1647. Vel pro ſuis 11
neceſſitatibus; Sac. Congreg. Epiſcop. & Re-
gul. *in Tranen.* 31. *Maii* 1647. 8. *Maii* 1649.
9. *Februar.* 1650. In Cancellariis Epiſcopali- 12
bus ſervanda eſt taxa Innocentiana, ex decre-
tis, ut infra. *Die prima Octobris* 1678. *facta
me infraſcriptum iſtarum reſolutionum, ſeu de-
clarationum relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro
Innocentio XI. mediante illarum lectura verbo
ad verbum, Sanctitas ſua laudavit, approba-
vit, ac ſervari mandavit, earumque obſervan-
tiam, & publicationem injunxit Sac. Congreg.
Concilii. Joannes Baptiſta de Luca præfati San-
ctiſs. Domini Noſtri Innocentii Papæ XI. Audi-
tor, & Secretarius Memorialium die* 8. *Octob.*
1678. *Sac. Congreg. Eminentiſs. S. R. E. Car-
dinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhæ-
rendo mandatis Sanctitatis ſuæ cenſuit præmiſ-
ſam taxam, ſeu declarationes Typis dandas eſſe,
& per Litteras circulares ad quoſcumque loco-
rum Ordinarios tranſmittendas, ut eas in Can-
cellaria in loco omnibus patenti retineri faciant,
eaſdemque adamuſſim obſervent, ac faciant ob-
ſervari*. Ipſa autem Taxa Innocentiana refer- 13

tur per extenſum a Pignatello *tom.* 8. *conſult.*
11. *in fine* , & a Nobis verb. *Taxa Innocen-*
tiana , in qua inrer alias habetur , quod ni-
hil , neque ſub ſpecie doni gratuiti , recipi
poſſit pro licentiis , ſeu Patentalibus concio-
nandi , ſive in Quadrageſima , ſive in Adven-
tu , ſive in omnibus aliis temporibus , & pro
quibuslibet locis .
14 Cancellarius Epiſcopi nibil accipere poteſt ,
nec ratione ſcripturæ , neque ſigilli , neque la-
boris , aut alio titulo , ſed gratis his , quo-
rum intereſt , debet præſtare hæc omnia , vi-
delicet : *Approbationes ad audiendas Confeſſiones* ,
licentiam deſerviendi Beneficiis , *licentiam ſepe-*
liendi Defunctorum corpora in Eccleſia , *licen-*
tiam celebrandi Miſſas , *licentiam colligendi elee-*
moſynas , *mandata publicandi in Eccleſiis eos* ,
qui primam Tonſuram , *vel Minores* , *ac Sacros*
15 *Ordines ſuſcipere voluerint* . Quo ad alia vero
quæ ſequuntur , poterit aliquid percipere , ſi
nullum ſibi ſalarium , vel ſtipendium conſtitu-
tum fuerit ; tuncque congruam tantum ſui la-
boris mercedem , quæ quo ad Litteras colla-
tionis , vel inſtitutionis Curatarum Eccleſia-
rum , vel deputationis Vicariorum in illis
unum aureum , & quo ad Litteras Dimiſſoria-
les , & Teſtimoniales decimam unius aurei
numquam excedat . *Pro Litteris Collationum* ,
Inſtitutionum , *ſeu Proviſionum Beneficiorum va-*
cantium per obitum , *vel per reſignationem* , *etiam*
ex cauſa permutationis , *vel alia* ; *Pro litteris*
dimiſſorialibus , *ſeu Teſtimonialibus* , *quæ conce-*
duntur Presbyteris , *ſeu Clericis ad alias Diœce-*
ſes tranſituris ; *Pro litteris recipiendi Ordines ab*
aliis Epiſcopis ; *Pro licentia ordinandi ſe ad ti-*
tulum Patrimonii , *ſeu pro approbationibus hu-*
juſmodi titulorum ; *Pro licentia abſentandi ſe ab*
Eccleſia , *ſeu Beneficiis* ; *Pro licentia erigendi*
Capellas ; *Pro litteris approbationis concurren-*
tium ad Parochialium vacationes in menſibus re-
ſervatis , *quæ ad Sedem Apoſtolicam tranſmit-*
tuntur ; *Pro approbatione Juriſpatronatus ex fun-*
datione , *vel dotatione* ; *Pro creationibus Vicario-*
rum vel in Parochialibus ; *Pro deputationibus*
Œconomorum , *dum Beneficia vacant* ; *Pro execu-*
tionibus Litterarum Apoſtolicarum Gratiam , *ſeu*
Juſtitiam concernentium ; Sacra Congreg. Con-
cilii *in Vicent.* 8. *Maii* 1602. Sic præciſe re-
fert , & tenet Barboſa *Collectan. in Trident.*
ſeſſ. 21. *cap.* 1. *de reform. num.* 14. *&* 15. &
Collectan. *Apoſtolic. deciſ. verb. Cancellarius*
num. 7. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3.
allegat. 107. *n.* 28. *&* 29. Vide tamen *verb.*
Taxa Innocentiana .
16 Cancellarius Epiſcopi pro mercede copiæ
Proceſſuum , ſive Actorum ſervare debet Ta-
xam pluries a Sacra Congregatione Epiſcop.
approbatam & præſertim *in Larinen.* 7. *Julii*
1690. in qua recurrente Dominico Sorella fuit
Epiſcopo injunctum : *Che pagandoſi dal mede-*
ſimo la mercede al Cancelliere alla ragione di
bajocchi due , *e mezzo per qualſivoglia facciata*
di carta di venti verſi , *contenenti venti lettere*
per ciaſcun verſo, *traſmetta all' EE. loro la co-*
pia autentica de' predetti Atti . Et in *Savonen.* 17
4. *Septembris* 1693. recurrentibus Capellanis ,
& Sacerdotibus Burgi Finalis proponente clar.
memor. Cardinal. Petrucci , fuit reſcriptum :
Ad mentem Eminentiſſimi Ponentis . Et mens
fuit , quod nomine Congregationis injungeret
Ordinario tranſmiſſionem Actorum ſoluta mer-
cede juxta ſupradictam Taxam , prout manda-
vit tranſmitti , Decreto ſequenti : *Cancellarius* ,
& alii Actuarii , *ſeu Officiales* , *& Miniſtri*
Curiæ Epiſcopalis Savonen. ſoluta ipſius per Ora-
tores mercede ad rationem medii Julii Romani
pro qualibet integra charta , *cujus unaquæque*
pagina conſtet ſaltem 20. *lineis* , *quarum una-*
quæque contineat ſaltem 20. *litteras* , *ita ut in-*
tegra charta habeat 40. *lineas juxta mentem Sa-*
cræ Congregationis , *integram copiam Proceſſus* ,
& omnium Actorum prædictis Oratoribus tra-
dant , *& conſignent &c. Dat. Romæ* 9. *Se-*
ptembris 1692. *P. M. Cardinalis Petruccius Po-*
nens . Cancellarius in exigendis emolumentis 18
debet ſervare Taxam Innocentianam in illis ,
in quibus ipſa Taxa diſponit ; In reliquis ve-
ro , vel Metropolitanam , vel propriam Diœ-
ceſim , dummodo non ſit rigidior , & contra
Decreta Sacræ Congregationis , ut reſponſum
fuit a Sac. Congreg. Epiſcop. *in Thelefina* 19.
April. 1697. Cancellarius enim , ſive Notarius 19
non poteſt exigere , niſi mercedem taxatam a
Lege , & ſi aliquid ultra recipiat , peccat , &
tenetur ad reſtitutionem , ut pluribus allega-
tis firmat Paſſerinus *in cap. Statutum* §. *No-*
tarium n. 321. *&* 322. *de Reſcriptis in* 6. ubi
hunc Notarii exceſſum appellat crimen con-
cuſſionis ſeu extorſionis , & ſequitur Monacell.
tom. 1. *tit.* 1. *form.* 5. *n.* 9. & alii paſſim .
Scripturæ , & Inſtrumenta , quæ conficiun- 20
tur , & rogantur a Cancellario Epiſcopi , tam-
quam Cancellario , ſervari debent in Epiſco-
pi Cancellaria , non autem transferri debent
ad Archivium Communitatis ; Sac. Congreg.
Concilii *in una Civitatis Caſtelli* 19. *Septemb.*
1625. ut conſtat ex ſequenti atteſtatione ad
litteram relata a Pignatello *tom.* 4. *conſul.* 210.
num. 3. *Nos Scipio S. R. E. Presbyter Cardina-*
lis S. Suſannæ fidem facimus , *& atteſtamur in*
rege-

Digitized by Google

regeſto Litterarum Sacræ Congregationis Concilii
extare Litteras ad Vicarium Peruſinum una cum
Libello infraſcripti tenoris, videlicet: Admodum
R. D. Cum actum eſſet in Sacra Congregatione
Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum de
aſſervatione Scripturarum Fori Epiſcopalis Civi-
tatis Caſtelli inter Epiſcopum, & Communita-
tem ejus Civitatis, Sacra Congregatio auditis
partibus cenſuit, ſcripturas omnes rogatas a Can-
cellario Epiſcopali, tamquam illius Curiæ Can-
cellario eſſe aſſervandas, & cuſtodiendas in Can-
cellaria ipſius Epiſcopi, & ne in ejuſmodi ſcri-
pturarum ſeparatione oriantur controverſiæ, &
ſcandala, tibi, quod facimus, committendum
duxit, ut illuc te transferas, & ſcripturas in
folio his Litteris adjuncto exaratas, ac ſi quæ
aliæ rogatæ fuerint a Cancellario Epiſcopali tam-
quam illius Curiæ Cancellario, ſepares a ſcriptu-
ris Archivii Communitatis, & ad Cancellariam
ipſius Epiſcopi deferendas cures; Quod pro tua
diligentia ſedulo efficies, & bene valebis in Do-
mino. Romæ 19. Septemb. 1625. Et exinde
enumeratis omnibus ſcripturis pertinentibus ad
Curiam Epiſcopalem, ſic præciſe reſpondit:
Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Triden-
tini Interpretum cenſuit ſcripturas expreſſas, ac
ſi quæ aliæ rogatæ fuerint, a Cancellario Epiſ-
copali, tamquam Cancellario illius Curiæ eſſe
aſſervandas in Cancellaria ipſius Epiſcopi. Ro-
mæ 15. *Novemb.* Vide apud Pignatell. *loc. cit.*
21 *num.* 4. Quinimmo poteſt Epiſcopus per Edi-
ctum præceptum facere aliis Notariis, quod
exhibere debeant in Cancellaria Epiſcopali
Acta, ſeu Rogitus, illorumque exemplaria
ſpectantia ad Monaſteria Monialium; Sacra
Congreg. Epiſcop. & Regul. *in una Eugubina*
31. *Januarii* 1596.
22 Cancellarius Epiſcopi, etiamſi ſit Laicus,
gaudet privilegio Fori, & exemptione ab one-
ribus perſonalibus, præſertim ſordidis; Sacra
Congreg. Immunit. *in Cervien.* 17. *Decembris*
1630. *in Beneventana* 21. *Januar.* 1681. *in A-*
23 *quinatenſi* 27. *Junii* 1649. Quamvis extra Diœ-
ceſim delinquat, adhuc gaudet privilegio Fo-
ri; Ead. Sac. Congreg. *in Fundana* 25. *No-*
24 *vemb.* 1636. *lib.* 3. *Decr. Pauluc. pag.* 37. In-
tellige tamen dummodo tempore carcerationis
inſerviat; Eadem Sacra Congreg. *in Sarzanen.*
3. *April.* 1626. *ex regeſt. ſcript. ant. pag.* 100.
25 Hinc Cancellarius Epiſcopi, & alii de ejus
familla ſine Epiſcopi licentia non ſunt mole-
ſtandi pro cuſtodia portæ Civitatis; Ead. Sac.
Congreg. *in Piſaur.* 22. *Junii* 1630. *lib.* 2. *de-*
26 *cret. Paul. pag.* 51. Cancellarius Curiæ, &
Menſæ Epiſcopalis, qui non vivit expenſis
Epiſcopi, ſeu non eſt ejus commenſalis, gau-
det quidem privilegio Fori, & exemptione a
perſonalibus; ſed non ab oneribus realibus,
& mixtis, niſi concurrat legitima conſuetudo
ad ejus favorem; Ead. Sacra Congr. *in Mon-*
tis Regalis 7. *Septemb.* 1638. *lib.* 3. *decr. Pauluc.*
pag. 75. *in Aquinat.* 23. *Junii* 1648. *lib.* 4. *decr.*
Pauluc. p. 59. *in Foro ſempron.* 28. *April.* 1671.
lib. 1. *Decret. Altoviti pag.* 546.
Cancellarius Foraneus Archiepiſcopi gaudet 27
privilegio Fori; Sac. Congr. Immunit. *in Fir-*
mana 13. *Januar.* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul.*
p. 67. Idem decretum fuit de Cancellario Ab- 28
batis; Ead. Sac. Congreg. *in una Nullius S.*
Mariæ de Balneo 15. *Junii* 1638. *lib.* 3. *Decr.*
Pauluc. pag. 64. Cancellarius Foraneus Curiæ 29
Epiſcopalis admittendus eſt ad Magiſtratum
ſæcularem, ne libertas Eccleſiaſtica præjudi-
cetur, ita tamen, ut quo ad pertinentia ad
Officium Magiſtratus, non gaudeat privilegio
Fori; Ead. Sac. Congr. *in Lauretana* 14. *Maii*
1657. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 1098. *in Tu-*
dertina 14. *Maii* 1676. *ibi pag.* 1252. Cancel- 30
larius Vicarii Foranei gaudet tantum privile-
gio Fori; Ead. Sacra Congr. *in Senogallienſi*
19. *Auguſti* 1639. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 55.
in Æſina 7. *Auguſti* 1657. *lib. Decret. Ricci*
pag. 21. *in Urbevetana* 8. *Aprilis* 1687. *lib.*
Decret. Mart. pag. 663. *in Imolen.* 19. *Aprilis*
1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 181.
Cancellarius S. Officii cenſuratus ob reco- 31
gnitionem Cadaveris factam in loco immuni,
caſſata dicta recognitione, abſolvitur; Sacra
Congreg. Immun. *in Narn.* 7. *Maii* 1678. *lib.*
2. *Decret. Altovit. pag.* 1577. Cancellarius, & 32
alii Officiales Curiæ Laicalis facientes reco-
gnitionem corporis cadaveris præcipitati in
puteo Cortilis contigui habitationi Vicarii Ge-
neralis, non incidunt in Excommunicationem,
attento quod Vicarius dixerit talem recogni-
tionem non ſpectare ad ipſum, ſed ad Curiam
Laicalem; Sac. Congreg. Immunit. *in Albanen.*
24. *Aug.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 140.

Additiones ex aliena manu.

Cancellaria Apoſtolica, an, & quomodo 33
poſſit ſupplere in Litteris Apoſtolicis id quod
eſt omiſſum in ſupplicatione, tradit Rigant.
in regul. 27. *Cancellar. n.* 76. *& plur. ſequent.*
Idem Auctor *in regul.* 72. *ſer. per tot.* docet 34
quoque, in quibus Cancellaria Apoſtolica poſ-
ſit Litteras Apoſtolicas corrigere.

C A N D E L A.

1 CAndelarum benedictio io die Purificatio-
nis B. M. Virginis, & earum diſpenſa-
tio inter Parochiales functiones connomeran-
tur, ac proinde ad proprios Parochos ſpectant;
Sac. Congreg. Rit. *in Alatrina* 5. *Mart.* 1633.
2 Ipſarom tamen Caudelarum benedictio, & di-
ſtributio poreſt regulariter fieri in omnibus
etiam Eccleſiis Collegiatis, tam Sæcularibus,
quam Regularibos; Sac. Congreg. Rit. *in*
3 *Oſtien. Curiæ* 28. *April.* 1607. Candelas bene-
dictas io die Porificationis B. Virginis ad ædes
ſæcularium Parochi tranſmittere non debent,
ſed juxta laudabilem, & obſervatam ab Ec-
cleſia univerſali conſoetodinem, in Eccleſia
populus eas recipere tenetor; Sac. Congreg.
Epiſcop. & Regul. *in Fulginenſi* 31. *Januar.*
1581. *in Triventina* 26. *Mart.* 1585. *in Caſtri-*
durant. 9. *Januar.* 1587. & *in Spoletana* 12.
Januar. 1633.
4 Benedictio, & diſtributio Candelarum, Ci-
nerum, & Palmarum abſente, vel impedito
Epiſcopo, pertinet non ad Hebdomadarium,
ſed ad primam Dignitatem; Sacra Rit. Congr.
5 *in Piſaurien.* 12. *Mart.* 1609. Epiſcopus non
debet prætermittere dare Candelas in die Pu-
rificationis B. M. V. & oon debeot recipi de
manu Syndicorum, vel aliorum Laicorum,
ſed Epiſcopi; Sac. Cougreg. Epiſcop. & Regul.
in Hoſtunen. 22. *Januar.* 1577. & *in Hieracen.*
6 22. *Januar.* 1577. & 10. *Januar.* 1653. Ideoque
provideat Epiſcopus expenſis propriis de quan-
titate Ceræ pro congroa diſtributione, juxta
ſolitum; Ead. Sac. Congr. *in Nicoterana* 1.
7 *April.* 1596. Nec gravet Parochos pro aliqua
inſolita contributioue; Ead. Sac. Coogreg. *in*
8 *Hieracen.* 15. *Januar.* 1578. Ubi tamen facul-
tates Eccleſiæ non ſuppetont, datur facultas
Epiſcopo diminoendi pondus; Ead. Sac. Cong.
in Adrien. 12. *Mart.* 1623.
9 Candela benedicta debet Epiſcopo miniſtra-
ri a prima Dignitate; Sac. Congreg. Rit. *in*
10 *Brixienſi* 28. *Mart.* 1616. Et Candelam ab Epi-
ſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante
Vicarium ille, qui Candelam Epiſcopo mini-
ſtravit; Ead. Sac. Congreg. *in Lucerina* 15.
Junii. 1608. Et iterum Ead. Sac. Congreg. *in*
11 *cauſſa S. Marci* 5. *Mart.* 1633. cenſuit quod
Epiſcopo diſtribuente Candelas, Cineres, &
Palmas, præferendus eſt ille, a quo Epiſco-
pus prædicta recepit, poſtea Dignitates, &
Canonici ſacris veſtibus ioduti, & ante om-
nes Vicarios Generalis; Et Ead. Sac. Congr.
in Vulterana Terræ Gualdi 5. *Mart.* 1633. de- 12
claravit, quod in diſtributione Caudelarum,
Cinerum, Palmarum, & ſimilium ſupra om-
oes alios, etiam ſopra Vicarium Generalem,
præfereoda eſt illa Dignitas, vel Canonicus,
a quo Celebraos recepit Candelam, Cinerem,
Palmam, & ſimilia, poſt quam immediate
Vicarius Generalis in præmiſſis omnibus ante-
ponendus eſt.
Candelæ, & Palmæ dantur Vicario Gene- 13
rali ante Canonicos, & Dignitates, exceptis
iis, qui cum Paramentis aſſiſtunt Epiſcopo in
Sede Pontificali exiſteuti; Sac. Congr. Epiſc.
& Regol. *in Biſignan.* 16. *Maii* 1600. Nam 14
hujuſmodi Parati præcedunt Vicario Genera-
li, non obſtante conſuetodine in coutrarium,
ot reſolvit Sac. Rit. Congr. *in una Laureta-*
na 6. *Septemb.* 1603. *in Alexandrina* 15. *Mart.*
1606. *in Caſalenſi* 5. *Jul.* 1614. & *in alia Ca-*
ſalenſi 25. *Septemb.* 1621. obi teſolutom fuit a
præcedentiam competere Dignitatibus, & Cano-
nicis Paratis ſupra Vicarium Generalem, neque
allegatam conſuetudinem, immo verius abuſum,
illi ſuffragari. Et tunc ſunt thurificaodi ante 15
Vicarium; Ead. Sac. Congreg. *in Egitanienſi.*
3. *Auguſti* 1602. & *in Tiburtina* 6. *Mart.* 1610.
Nec Candelæ quatuor accendi, nec duo Ca- 16
pellani aſſiſtere debent ad Miſſam Vicarii Ge-
neralis; Sac. Congr. Rit. 7. *Auguſti* 1627. Can- 17
delas qui diſtribuit, detecto capite diſtribuere
debet; Sac. Rit. Congr. 18. *Jul.* 1656. Qui
autem habet privilegium geſtandi Mitram,
eas diſtribuit ſtando cum Mitra in capite;
Ead. Sac. Congreg. 18. *Februar.* 1650.
Candelæ in Miſſa ſunt accendendæ, oec an- 18
te finem Miſſæ ſunt extinguendæ; *cap. Litte-*
ras 14. *de celebrat. Miſſar.* Candelæ, quæ in-
ſerviunt pro Miſſa, & aliis Divinis, non ſint
tam parvæ magnitudinis, quæ non deceat Ma-
jeſtatem Divinam; Concil. Mediolan. I. *part.* 2.
tit. Communia ratione Divinorum Officiorum,
ibi: *Candelæ, & Cerei in Miſſa & aliis Di-*
vinis Officiis, ea exiguitate ne adhibeantur, quæ
in tanto Myſterio dedeceat, & adſtantibus of-
fenſionem afferre poſſit. Parochis ad funos in- 19
tervenientibus, ſive aſſociatis, ſive non ab
aliis Canonicis ejuſdem Parochiæ, diſtriboi
non debet Candela major illa, quæ datur Su-
periori Regularium aſſociato ab aliis Fratri-
bus; Sacra Congreg. Concil. *in Novarien. Fu-*
nerum 15. *Mart.* 1704. ubi pro oppido Varal-
li propoſitis variis dubiis, tertium erat: *An*
Parochis intervenientibus, ſive aſſociatis, ſive
non

Digitized by Google

non ab aliis Canonicis ejuſdem Parochiæ, diſtribui debeat Candela major illa, quæ datur Superiori Regularium, aſſociato ab aliis Fratribus. Et fuit reſponſum: *Ad 3. Negative apud Monacell. part. 2. tit. 13. formul. 1. ſub n. 92.* Et differentiam quantitatis Candelarum pendere ab arbitrio hæredum, aut aliorum diſtribui mandantium decrevit Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. *in Caſſanen. 5. Maii 1617. & in Placentina* 16. *Decembr.* 1661. referentibus D. Urſaya *tom. 1. part. 2. diſcept. 15. n. 23.* Panimol. *dec. 1. annot. 10. n. 20.* Matthæuc. *Offic. Cur. c. 20. n. 4.*

20 Candelæ eædem accenſæ in aſſociatione Cadaveris deſervire poſſunt, ſtante conſuetudine etiam in ejus tumulatione; Sic Sac. Congreg. Concil. *in Tiburtina 12. Maii 1685. in reſponſione ad 5. dubium* conceptum his verbis: *Quarto. An ſervanda ſit conſuetudo, quod in funeralibus eædem faculæ, ſeu intortitia, quæ fuerunt accenſæ in aſſociatione Cadaveris, deſerviant, & reaccendantur circa feretrum in Eccleſia, in qua ſepeliendum eſt Cadaver?*

Ad quartum: Affirmative.

Ita refert Panimoll. deciſ. 161. in fine.

Supplementa Auctoris.

21 Reſidua illius ceræ, quam aliqua Confraternites, vel Locus Pius impendit de ſuo in ſupeliendis pauperibus gratis, nec a Parocho, nec a quocumque alio prætendi poſſunt, niſi ſubſit fraus aliqua; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. 22. *Novemb.* 1588. 11. *Mart.* 1578. 21. *Aug.* 1606. & 15. *Mart.* 1616.

22 Licet hæredibus Cadavera Defunctorum ad tumulum aſſociari facere intortitiis, & candelis extinctis, offerendis Confraternitatibus pro aſſociatione SS. Sacramenti, aut pauperum ad ſepulturam, dummodo eorumdem cereorum ſaltem duplum accenſum deferatur; unde ſi ex extinctis deferuntur duo, ex accenſis ſaltem debent eſſe quatuor; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. 14. *Octob.* 1698.

23 Servanda eſt conſuetudo circa Candelas, quas prætendit Abbas, dum impeditus ad funera mittit crucem Eccleſiæ, donec aliter declaretur; Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. 19. *April.* 1641.

24 Hæres defuncti pro funere ad ſuum libitum accipere poteſt quantitatem ceræ; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. 1. *Maii* 1617.

25 Partes reſiduæ cereorum, ſeu intortitiorum, quæ a Parochianis in die commemorationis omnium fidelium defunctorum deferuntur in Eccleſiam Parochialem, ibique ſuper ſepulcra, aut Altaria, durantibus divinis officiis, accenſa permanent, ſpectent ad Parochum, niſi obſtet conſuetudo, aut de contraria mente deferentium conſtet; Sec. Congreg. Epiſcop. & Regul. 26. *Januar.* 1638. Supradicta Decreta referuntur a Doctiſſimo P. Cavalieri in *Agenda Defunctorum.*

CANDELABRUM.

Candelabrum ſeptimum non adhibetur in 1
Veſperis, uſque in Miſſis Defunctorum,
licet ab Epiſcopo celebrentur, ſed ſolum in
Miſſis ſolemnibus ab Epiſcopo celebrandis;
Sac. Congreg. Rituum *in Placentina 19. Maii*
1607. *dub.* 8. Candelabrum ſeptimum non de- 2
bet poni ſuper Altare, quando ſolemniter ce-
lebrat Epiſcopus Suffraganeus ſicut ponitur,
quando celebrat Epiſcopus Ordinarius; Ead.
Sac. Congr. Rit. *in Bracharen.* 1. *Sept.* 1607.
Abbates, & Prælati Epiſcopo inferiores, qui 3
Pontificalium uſu fruuntur, ſuper Altare, in
quo Sacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam
apponant candelabrum; Sac. Rit. Congreg. *in
Decreto Generali* §. 1. *circa uſum Pontificalium
Prælatis Epiſcopo Inferioribus conceſſorum, edito
coram Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro VII.
die 27. Septemb. 1659.*

C A N I S.

Canes venatici teneri, & eſi non poſſunt 1
ab Epiſcopis ſub pœna Excommunicatio-
nis per tres Menſes; neque a Presbyteris ſub
pœna Excommunicationis per duos Menſes;
neque a Diaconis ſub pœna privationis ab
omni Officio; *cap. Epiſcopum* 1. *de Clerico ve-
natore*, ibi: *Epiſcopum, Presbyterum, aut Dia-
conum, Canes, aut accipitres, aut hujuſmodi
ad venandum habere non licet; Quod ſi quis
talium Perſonarum in hac voluptate ſæpius de-
tentus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tribus Menſibus
a communione; ſi Presbyter, duobus; ſi Diaco-
nus ab omni Officio ſuſpendatur*, quam ſuſpen- 2
ſionis pœnam etiam ad Subdiaconum extendit
Gloſſa *in cit. cap. Epiſcopum verb. Voluptas.*
Minoriſtas vero Clericos arbitrio Judicis ple- 3
ctendos tradit ibi Ancharanus, & Hoſtienſis
in ſumma n. 4. quia tenere, & alere Canes
pro venatione omnibus Clericis eſt prohibi-
tum,

Digitized by Google

tum ; *cap. Omnibus Servis Dei* 2. *de Clerico Venatore* ; Concil. Lateranenſe IV. *cap.* 15. Concil. Agathenſe *cap.* 55. & Concil. Vor-
4 matienſe *cap.* 17. Canes in Eccleſia inferri non poſſunt ; Concil. Mediolanenſe I. *part.* 2. *tit. de Eccleſiis*, & *eorum cultu*, Concil. Mexican. *lib.* 5. §. 28.

5 Propter inconvenientia ſecuta ex parvis caniculis, quæ voluptatis gratia tenebantur in Monaſteriis Monialium, facta fuit circa id prohibitio generalis, ne amplius intus habeantur, neque maſculi, neque fœminæ ; Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. *in Mutinenſi* 3. *Februar.* 1597. & *in Juſtinopolitana* 22. *Septemb.* 1651.

C A N O N E S.

1 *Canonum ſtatuta ab omnibus cuſtodienda* dicitur *in cap.* 1. *de Conſtitution.* potiſſimum autem ab Epiſcopis, qui ſunt cuſtodes Sacrarum regularum, uti habetur in *cap. cum ſimus* 9. *qu.* 3. quique in ſui conſecratione ſe ad id arctiſſimo obſtringunt juramento, ut in *cap. Ego N. de jurejur.* Bened. IV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *c.* 65. *n.* 1.

2 Canones Pœnitentiales utiliter in multis Synodis ſunt impreſſi, ut Confeſſarii eos addiſcant, & pœnitentes moneant, quanta olim pœnitentia pro quibuſdam criminibus imponeretur ; Idem *ibid. n.* 5. 6. 7. Vide *tom.* 6. Verb. *Pœnitentiæ Sacramentum*, *art.* 3. *n.* 49. ubi aſferuntur.

3 Canones Apoſtolorum, vide verb. *Apoſtolus num.* 16.

CANONICATUS, CANONICUS.

Articulus I.

Quid ſint Canonia, ſeu Canonicatus ; & Canonicus ? & unde dicantur ?

1 Canonia vulgo Canonicatus eſt Jus ſpirituale, quod provenit ex electione, ſeu receptione alicujus in Fratrem, ſeu Canonicum. Sic Innocentius *in c. Cum M.* 9. §. *Canonicos*, *de Conſtit.* Nebriſſenſis in *Vocabular. Jur. verb. Ca-*
2 *nonia*, & *alii*. Hoc autem Jus ſpirituale, quod præbet Canonia, conſiſtit primo in Jure habendi in Choro Sedem (vulgo *ſtallum*,) &
vocem in Capitulo. Secundo conſiſtit in hoc, 3
ut quam primum facultas ſe ſe obtulerit, Canonico eandem Canoniam legitime obtinenti, etiam conferatur Præbenda, ſeu competens portio fructuum Canonicalium ; *c. Relatum* 9. *de Præbend. ibi : Quia non eſt congruum, ut Præbenda* (ſcilicet vacante, vel proxime vacatura) *careat, qui in Canonicum noſcitur eſſe receptus* ; concordat *cap. Dilectus* 19. *de Præbend.* & *c. Cum M.* 9. *de Conſtit.* Si quis enim ſim-
pliciter in Canonicum receptus fuerit, ante- 4
quam redditus Canonicales eidem aſſignentur, ſive conferantur, dicitur habere *Canoniam*, hoc eſt Canonicatum, nondum vero Præbendam ; Siquidem Præbenda ulterius importat Jus ad percipiendos fructus annuos Canoniæ, ſive
debitos ex titulo Juris Canonicalis ; Unde, qui 5
habet utrumque, is Canonicus Præbendarius appellatus ; *c. Sanctorum* 2. *diſt.* 70.

Canonici nomen idem eſt ac Regularis ; Ve- 6
nit enim a voce Græca *Canon*, quæ regulam ſignificat ; *cap. Canon.* 1. *diſt.* 3. ibi : *Canon græce*, *latine regula nuncupatur*. Et in Conc. Colon. II. *par.* 3. *c.* 4. ſic expreſſe dicitur : *Ut de Canonicis dicamus pauca*, *reſpondeat eorum vita titulo*, *reſpondeat nomini : ſint re ipſa*, *ut*
ſunt nomine Canonici, *ideſt Regulares*. Canoni- 7
corum prima origo fuit in Monaſtica Diſciplina ; Conc. Colon. *loc. cit.* his verbis : *Neque enim clam eſt primam eorum originem Monaſticæ Diſciplinæ fuiſſe. Imitetur Apoſtolos*, & *naſcentis Eccleſiæ miniſtros*, *quorum erat cor unum*, & *anima una*, *qui quotidie* (ut in Actis Apoſtolicis legimus) *perdurantes unanimiter in Templo*, & *frangentes circa Domos panem ſumebant cibum cum exultatione*, & *ſimplicitate cordis perſeverantes in orationibus . . . porro Eccleſiæ iſtæ Collegiatæ quandam vetuſtatem ſpirant*, & *Eccleſiæ primitivæ inſtitutum præſeferunt* ; *quod vel forma ædificiorum oſtendit*, *quæ Canonicos prope templum in unum pene habitaculum collocavit*, *ut procul a promiſcua multitudine ſeparati*, *Divinis pariter laudibus jugiter inſiſterent*.
Hinc Sanctus Auguſtinus ad communem vi- 8
tam in Domo Epiſcopali Sacerdotes, & Diaconos congregavit, cujus exemplum ſecuti ſunt plurimi Africæ Epiſcopi ; & illi Sacerdotes, & Diaconi pro miniſterio ſuo Diſtributiones
bonorum Eccleſiæ accipiebant. Tuncque pri- 9
mum *Canonici* dicti ſunt illi, qui eas recipiebant, eo quod Eccleſiæ adſcripti vitam *Cano-*
nibus conformem ducerent. Et ipſis etiam fun- 10
dos per vitam ſuam poſſidendos aſſignabat Epiſcopus, ut docet Concilium Aurelianenſe

ter-

Digitized by Google

tertium *cap.* 17. & ſic Canonicorum, & præbendarum origo, nomen, & uſus invaluit.

Additiones ex aliena manu.

11 Primis Eccleſiæ Sæculis quicumque Clerici certæ Eccleſiæ addicti, quique ex ejus penu
12 alebantur, vocabantur Canonici: Ratio denominationis inde petita fuit, quod Albo ſeu Matriculæ Eccleſiæ fuiſſent inſcripti: tum quod
13 ſtipendiis Eccleſiæ militarent. Canon enim
14 antiquis Scriptoribus non raro ſignificat Ec-
15 cleſiæ Matriculam ſeu Album. Præterea etiam Canon penſionem, ſtipendiumque denotat, quod vel jus Romanum docet in *l.* 1. *cap. de Indict. l. unic. C. de Collat. bon. l.* 3. *cap. quæ res vend. non poſſ.* Confer etiam Anton. Matthæi *de Nobil. lib.* 2. *cap.* 33. Gerard. de Bois
16 *in Hiſtor. Pariſ. lib.* 6. *cap.* 1. §. 5. At ab his minime ortum trahunt qui hodie in oppoſitione ad cæteros Clericos dicuntur privative
17 Canonici. Poſtea enim dicti ſunt Canonici qui vitam quamdam communem agebant, communi refectorio, & dormitorio utebantur, & ita ſpeciale aliquod Collegium conſtituebant.
18 Nova hæc Canonicorum ratio apparuit tempore Pipini, auctore Chrodogango Metenſium Epiſcopo, qui Clericos ſuos in unam congregavit ſocietatem, & in uno Clauſtro ad vitam communem ad inſtar Monachorum colendam eoſdem traxit, perduxitque, certas illis regulas vivendi præſcribens; Paul. Diacon. *in Fragment. de Epiſcop. Metenſ.* apud Ducheſnium *tom.* 2. *Hiſtor. Fran.*
19 . Non omnis tamen Clerus, ſed tantum Cathedralis Eccleſiæ a Chrodogango ita collectus
20 eſt. Propagata vero fuit Regula Chrodogangi
21 tempore Caroli Magni. Adeoque ſub hoc novo inſtituto quotidie crevit Clericorum numerus, ut Congregationibus Eccleſiæ Cathe-
22 dralis non omnes poſſent coadunari. Hinc plura Collegia Canonicorum extra Eccleſias Cathedrales ſunt exorta, quod vel hodie Eccle-
23 ſiarum Collegiatarum Canonici docent. Om-
24 nium tamen una erat ratio, & conditio. Sæculo autem decimo paſſim Canonici priſtinam deſeruerunt diſciplinam; Trithemius *in Chron.*
25 *Hirſaugienſi de anno* 977. Ad evitandam autem expulſionem Canonicorum male viventium vi-
26 ta regularis inventa eſt. Sunt qui Petro Damiani reformationis opus adſcribunt, & Regulam in calce ejus operum editam, hunc in
27 finem ab eo conſcriptam eſſe contendunt. At Natalis Alexand. Petrum de Honeſtis Auctorem hujus novi inſtituti facit, eumque a Petro Damiani diſtinguendum eſſe demonſtrat. Duplex poſthac emerſit Canonicorum ſtatus. Qui proprietati renuntiabant Regulares, cæ- 28
teri qui extra communem vitam vivebant, Sæculares dicti ſunt, quod in ſæculo adhuc manerent, ad qood proprietatem bonorum retulerunt.

ARTICULUS II.

Canonicatus quo ad Collationem, & poſſeſſionem.

SUMMARIUM.

1 *In Collatione Canonicatuum quid Juris, quid conſuetudinis vel pacti*, ad n. 14

15 *Poſſeſſio Canonicatus quo modo & tempore capienda, ut legitime ſit capta*, ad num. 31

32 *An liceat aliquas ſolutiones dare & accipere, ſaltem Dulciaria, pro admiſſione in poſſeſſionem*, ad n. 38

39 *Utrum valeant ſtatuta vel conſuetudines de ſerviendo gratis per aliquod tempus*, ad num. 43

44 *De Clerico ignobili ac parum ſcientifico quoad dignitatem Canonici.*

45 *Subnectuntur additiones ex aliena manu*, ad num. 63

QUamvis de Jure collatio ſeu proviſio Ca- 1
nonicatuum in Eccleſiis Cathedralibus ſimultanee ſpectare præſumatur ad Epiſcopum, & Capitulum, ut per Gloſſam communiter receptam *in cap. Cum Eccleſia Vulterana* 31. *de electi on.* Rota *part.* 2. *recentior. dec.* 124. *n.* 1. *deciſ.* 686. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 429. *n.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 440. *n.* 9. *deciſ.* 444. *num.* 1. *part.* 16. *dec.* 244. *num.* 1. *cum ſequent. part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 121. *num.* 1.
Conſuetudo tamen in contrarium attendi de- 2
bet, videlicet quod ad ſolum Epiſcopum privative quo ad Capitulum; vel e converſo ad ſolum Capitulum, privative quo ad ipſum Epiſcopum collatio, ſeu proviſio pertineat; *cap. cum Eccleſia Vulterana* 31. *de electi on. cap. Ex parte Aſtenſis Eccleſiæ*, *de conceſſione Præbendæ* Abbas *in cit. cap. Cum Eccleſia Vulterana n.* 1. & 10. Caſſador. *deciſ.* 22. *num.* 2. *de Prabend.* plene Barboſa *de Canonicis, & Dignitat. c.*14. *n.* 20. Rota *part.* 3. *deciſ.* 124. *num.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 444. *num.* 1. *part.* 16. *deciſ.* 244. *num.* 2. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 121. *num.* 2.
Conſuetudo Canonicatus, & Dignitatus con- 3

ſe-

Digitized by Google

ſerendi a Capitulo irrequiſito Epiſcopo proba-
tur ex collationibus factis tantum ab eodem
Capitulo; Rota part. 3. deciſ. 124. in Caſalenſi
Juris conferendi part. 16. deciſ. 244. in Beneven-
tana Juris conferendi part. 19. tom. 1. deciſ. 121.
4 in Novarien. Canonicatus. Quæ conſuetudo ad
excluſionem ſimultaneæ collationis præſcribi-
tur ſpatio 40. annorum, ut tenent communi-
ter Doctores in cap. Cum de Beneficiatis in 6.
Gloſſa fin. in principio in cap. fin. ibique Ab-
bas num. 7. de conſuet. Barboſa de Canonicis
cap. 14. n. 20. Peregrin. conſ. 28. num. 4. & 5.
Gonzalez ſuper Regul. 8. Cancell. Gloſſ. 7. n. 8.
Lotter. de re benef. lib. 1. quæſt. 21. num. 47.
Rota part. 11. recent. deciſ. 74. num. 12. part.
16. deciſ. 224. num. 3.
5 Nedum in Eccleſiis Cathedralibus, ſed etiam
in Eccleſiis Collegiatis ſæcularibus collatio,
ſeu proviſio Canonicatuum ſpectat ſimultanee
ad Epiſcopum, & Capitulum; Rota part. 1.
recent. deciſ. 232. num. 2. Barboſa de Canonicis
6 cap. 14. num. 15. cum pluribus ibi cit. Nec per-
tinet ad ſolum Epiſcopum; Rota part. 3. dec.
289. n. 2. Dec. reſponſ. 6. n. 11. & 12. Caſſa-
7 dor. deciſ. 22. de Præbend. num. 3. Niſi con-
ſuetudine, aut pacto Epiſcopus dictos Cano-
nicatus conferendi facoltatem acquiſiverit; Ro-
8 ta cit. part. 3. deciſ. 287. n. 3. Quo caſu Epi-
ſcopus habens vigore pacti, aut conſuetudinis
facultatem conferendi Canonicatus Eccleſiæ
Collegiatæ excludit reſervationem in vim al-
9 ternativæ; Rota cit. deciſ. 289. num. 4. Quan-
do Canonicatus ſunt ſimultaneæ collationis,
Indultum conceſſum Ordinario ſuffragatur e-
tiam Capitulo; Rota part. 5. tom. 2. dec. 440.
10 num. 8. Immo quando eſt ſimultanea electio,
ſeu collatio inter Ordinarium, & Capitulum,
ſi Ordinarius repetiatur exemptus a Regula
octava Cancellariæ, hæc exemptio prodeſt e-
tiam Capitulo; Rota part. 5. tom. 2. dec. 444.
11 num. 12. In his collationibus ſimultaneis Epi-
ſcopi, & Capituli tantam poteſtatem habet
Epiſcopus ſolus per ſe, quantam habet totum
Capitulum, & e contra; l. Titio, & hæredibus,
ff. de uſufruct. l. Mulierum liberis, ff. de hæred. inſtit.
Selv. de benef. part. 2. q. 17. n. 9. Gonzalez ad regul.
8. Cancellar. Gloſſa 45. n. 51. Nicol. Garcias de
benef. part. 5. cap. 4. n. 28. Lotter. de re benefic. lib.
2. part. 21. n. 39. Rota dec. 783. lib. 3. part. 3.
12 diverſ. Si Epiſcopus conferat uni, & Capitu-
lum alteri, neutra collatio valebit, quia ad
invicem ſe impediunt; Gonzalez ad reg. 8.
Cancell. Gloſſa 45. num. 58. Nicolaus Garcias
cit. cap. 4. n. 29. ubi a num. 33. cum ſequent.
ex multis Sacræ Rotæ Deciſionibus oſtendit,
quod cum neutra collatio valeat, ſi Papa pre-
videat tertio, etiam ſequenti die, ille dicitur
habere potius Jus, & ejus poſſeſſio erit bona.
Immo ſtante dicta diſcordia inter Epiſcopum, 13
& Capitulum, Papa non tenetur conferre ta-
le Beneficium uni, vel alteri nulliter per Epi-
ſcopum, & Capitulum proviſis, nec gratifica-
ri digniori; Rota in Hiſpalenſi Portionis 19.
Januar. 1590. coram Pamphilio. Sede Epiſco- 14
pali vacante, vel Epiſcopo a Beneficiorum col-
latione ſuſpenſo, ſtante ſimultanea, collatio
ſpectat ad Capitulum Jure proprio: Sicuti e
contra, effecto inhabili Capitulo, collatio Ju-
re proprio ſpectat ad Epiſcopum, textu ex-
preſſo in cap. unico, Ne ſede vacante in 6. ibi:
*Si ad Epiſcopum, & Capitulum communiter per-
tineat collatio Præbendarum, mortuo Epiſcopo,
vel a Beneficiorum collatione ſuſpenſo, poterit Ca-
pitulum vacantes conferre Præbendas; etiamſi E-
piſcopus intereſſe habeat in collatione hujuſmodi
ut Prælatus. Idem poterit Epiſcopus, ſi Capitu-
lum ab ipſa collatione ſuſpendi contingat, vel
ſingulariter omnes de Capitulo majoris excommu-
nicationis vinculo innodari.*

Poſſeſſio Canonicatus, ſive Dignitatis, quæ 15
ſit de Capitulo, capitulariter capi debet; cap.
Si Capitulo 5. de conceſſione Præbendæ num. 6.
Rota part. 5. tom. 1. dec. 97. num. 21. part. 10.
deciſ. 140. n. 12. Aliter ſi non ſit capitulari- 16
ter capta, eſt nulla, nec eſt manutenibilis;
Rota part. 2. deciſ. 701. num. 5. part. 7. deciſ.
216. num. 13. part. 9. tom. 1. dec. 138. num. 4.
& 6. part. 13. deciſ. 433. n. 12. & 14. Immo 17
poſſeſſio non capitulariter capta de Caconica-
tu, non ſuffragatur, quamvis fuiſſet capta de
mandato Executoris Litterarum Apoſtolicarum;
Abbas in cap. 1. num. 16. de conſuetudine, &
in cap. Tranſmiſſam num. 3. de electione. Caſſa-
dor. deciſ. 8. de cauſſa poſſeſſ. Rota in Metenſi
Canonicatus, & in una Senenſi & alia Tarvi-
ſina Canonicatus, quarum meminit Beltram. in
annotat. ad Gregor. XV. deciſ. 634. num. 7. poſt
princip. verſ. Et concluſio procedit. Ut poſſeſſio 18
dicatur capitulariter capta, debet convocari
Capitulum ad ſonum Campanæ; Rota part. 9.
tom. 1. deciſ. 158. num. 7. Quæ ſi ſit capta ſi- 19
ne prævio ſono Campanæ, non dicitur capi-
tulariter capta, & eſt nulla, de cujus ſoni at-
teſtatione non ſtatur depoſitioni Notarii ſine 20
teſtibus; Rota cit. part. 9. tom. 1. deciſ. 138.
num. 10. Poſſeſſio, ut dicatur capta, debet
Canonicus ſedere in Sede propria Canonicatus,
de quo agitur, & non in alia; Rota in Ver-
cellenſi Unitatis Capituli 22. Junii 1598. coram
Penia, in Tarraconenſi Canonicatus 26. Junii
1609.

Digitized by Google

1609. coram Ottemberg. in Bracharenſi Archidia-
conatus 2. Decemb. 1630. coram Coccino, & part.
21 3. recent. deciſ. 594. num. 4. Capta hora Miſſa-
rum cum aſſignatione Stalli in Choro, & lo-
ci in Capitulo, eſt ſufficiens; Rota part. 4.
22 tom. 1. deciſ. 496. num. 2. Habetur poſſeſſio
pro capitulariter capta, ſi Capitulum ſine ju-
ſta cauſa eam tradere recuſavit; cap. Si Ca-
pitulo 5. de conceſſione Præbendæ in 6. Rota
part. 5. tom. 1. deciſ. 97. n. 23. in Alexandrina
Archipresbyteratus coram Merlino, & part. 9.
23 tom. 2. deciſ. 389. num. 1. Ita in Capitulo al-
leganti juſtam cauſſam incumbat onus eam
probandi; Rota dict. part. 9. tom. 2. deciſ. 389.
24 n. 2. Habetur etiam pro capitulariter capta,
ſi prima Dignitas demandavit convocari Capi-
tulum, & vocati noluerint intervenire, niſi
duo, vel tres Canonici, in quibus dicitur re-
ſidere totum Jus Capituli; arg. cit. cap. Si Ca-
pitulo; Rota part. 5. tom. 1. deciſ. 34. num. 8.
25 Immo Capitulum poteſt repræſentari in unico
Canonico in caſu traditionis poſſeſſionis Ca-
nonicatus, & omnibus Canonicis injuſte relu-
ctantibus, poteſt poſſeſſio tradi ab unico Ca-
nonico, & ſic tradita, & capta eſt manute-
nibilis; Rota part. 9. tom. 1. deciſ. 78. num. 4.
26 & 5. Aliquo impedimento exiſtente, propter
quod poſſeſſio capitulariter capi non poſſit,
ſufficit ſi aliter capiatur. Sic Rota aliis deci-
ſionibus relatis in Nullius Præpoſituræ Caſtri-
durantis 4. Julii 1623. coram Rambaldo. Et
quod in Eccleſiaſticis poſſeſſio habeatur pro
tradita, ubi fuit præſtitum impedimentum ex
recurſu ad Judices Laicos; Ludov. Paſtic. in
tractat. mandati de manutenendo obſervat. 21.
n. 17. Rota apud eundem deciſ. 175. num. 15.
Barboſa de Canonicis c. 15. n. 12.
27 Poſſeſſio Canonicatus, quod ſit legitime ca-
pta, juſtificatur ex actibus Canonicalibus per
Canonicum geſtis cum præſentia, & patientia
Capituli; Caſſador. dec. 8. de cauſ. poſſeſſion.
& deciſion. 5. num. 3. de Jurepatr. Burat. deciſ.
522. n. 12. Barboſa de Canon. cap. 15. n. 16.
Rota part. 5. tom. 1. deciſ. 97. in Alexandr. Ar-
28 chipresbyteratus. Hinc Canonicus, ſi ſucceſſive
poſt adeptam poſſeſſionem non capitulariter
captam, ex patientia Canonicorum ad actus
Canonicales Canonicis tantum competentes ad-
miſſus fuerit, tunc cenſetur legitimus poſſeſ-
ſor; Rota part. 1. recent. deciſ. 91. num. 6. &
ſic etiam fuit deciſum in Spoletana Canonica-
tus 8. Jun. 1605. coram Ubaldo, & in Cartha-
ginenſi Canonicatus 5. April. & 25. Maii 1609.
29 coram Card. Lancellot. junior. Talis autem pa-
tientia Capituli, ſeu Canonicorum non ſuffi-
cit ad validandam poſſeſſionem in præjudicium
tertii, qui inter actus prædictos Canonicales
apprehendit poſſeſſionem capitulariter; Rota
deciſ. 1156. verſ. nec patientia part. 3. lib. 3. de-
ciſ., & fuit pariter ſic deciſum in Callienſi
Canonicatus 29. Januar. 1619. coram Cardinali
Pamphil. junior. Canonicatum injuſte poſſidens 30
ſuperveniente ſibi novo titulo valido, poteſt
continuare poſſeſſionem ipſam de facto muta-
to ſolum primo jure, & titulo poſſeſſionis,
quæ mutatio ipſo jure ſtatim facta intelligitur
data notitia ſecundi tituli, etiam abſque alia
declaratione; Rota part. 5. tom. 1. recent. dec.
97. in Alexandr. Archipresbyteratus coram Mer-
lino 28. Junii 1627. ubi Dominus Maſſobrius
de Solerio fuit præſentatus a Domino Arnu-
tio, & ab Illuſtriſſimo Epiſcopo obtenta in-
ſtitutione, apprehendit capitulariter poſſeſſio-
nem Archipresbyteratus, pluresque actus con-
cernentes Officium hujuſmodi Dignitatis, nec
non etiam curam animarum illi annexam ex-
ercuit. Verum monitus aſſertum Juſpatrona-
tus non ſubſiſtere, immo cum vacatio conti-
gerit de Menſe Auguſti, illius collationem
ſpectare ad Sanctiſſimum, ab eo impetravit
proviſionem cum ſolito tamen decreto, quod
renunciaret dictæ præſentationi, prout his ver-
bis, decreto paruit: Renunciavit Præſentatio-
ni, & Inſtitutioni, ac Poſſeſſioni exinde ſecutæ,
& d. Archipresbyteratum uti reſervatum, & non
aliter, in futurum poſſidere velle declaravit. Et
continuando in reali poſſeſſione, poſt hujuſmo-
di renunciationem, interfuit Choro, Proceſſio-
nibus, & aliis functionibus Capitularibus. Un-
de cum fuiſſet dubitatum, An eodem Maſſo-
brio dandum eſſet mandatum de manutenen-
do; ter ac mature diſcuſſo articulo, fuit affir-
mative deciſum. Et iterum repropoſita in Sa-
cra Rota eadem cauſa 24. Novembris 1627.
permanſerunt Domini in deciſis; Rota cit. part.
5. tom. 1. deciſ. 108. in eadem Alexandrina Ar-
chipresbyteratus coram Merlino. Immo ſi Cano- 31
nicus falſus diu ſtetit in poſſeſſione; & dein-
de a Papa obtinuit proviſionem, non eſt ne-
ceſſaria nova apprehenſio, & inſtallatio, quia
ipſo Jure fit quædam converſio ex novo titu-
lo ſuperveniente; Bald. in l. 2. num. 63. verſ.
ſed pone C. de ſerv. & aqua, Cravetta conſult.
171. n. 1. verſ. Secundo pro hac; Rota cit. part.
5. tom. 1. dec. 97. n. 7. in dicta Alexandrina Ar-
chipresbyteratus coram Merlino.
Pro admiſſione ad poſſeſſionem Canonica- 32
tuum, aut Præbendarum, & Diſtributionum quo-
ti-

Digitized by Google

ridianarum ſunt prohibitæ certæ conditiones ,
ſeu deductiones ex fructibus , ſolutiones , pro-
miſſiones , compenſationeſque illicitæ , aut e-
tiam , quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur Tur-
norum lucra ; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de re-
form. cap.* 14. & S. Pius V. in Conſtit. in-
cip. *Durum nimis , ſub dat. pridie Kalend. Ju-
lii* 1570. ubi revocavit privilegia , & conſue-
tudines Eccleſiarum aliquid recipiendi in col-
latione , ſeu admiſſione ad poſſeſſionem Bene-
33 ficiorum . Dulciaria multa ſunt de genere pro-
hibitorum a Conc. Trid. *dicto cap.* 14. ab ali-
quo Capitulo exigendorum pro admiſſione in
poſſeſſionem alicujus novi Canonici. Sic a Sac.
Cong. Concil. fuiſſe deciſum refert Zerol. *in
prax. Epiſc. part.* 2. *verb. poſſeſſio Beneficii* §.5.
34 *in fine* . Neque Dulciaria quædam vulgo nun-
cupata *Confetture* poſſunt exigi pro admiſſione
ad poſſeſſionem Canonicatus , ex dicto *cap.*14.
ſeſſ. 24. *de reform.* etiam concurrente conſuetu-
dine antiquiſſima ; ſic cenſuit Sacra Congreg.
35 Concil. *in Tridentina* 19. *Februar.* 1633. Unde
conſuetudo donandi aliquid in ingreſſu , & ad-
miſſione alicujus ad Canonicatum eſt ſublata
per Concil. *dict. cap.* 14. ut deciſum fuiſſe a
Sac. Congreg. Concil. refert Armendar. *in ad-
dit. ad recop. legum* Navar. *lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7.
de Epiſc. num. 10. *reſp.* 8. prout & illa ſecun-
dum quam proviſi ſolvunt cæteris prandium ,
ut etiam deciſum fuiſſe ab eadem Sac. Cong.
Concil. refert Barboſa *de Canonicis cap.* 15.
num. 28. & talem conſuetudinem abolendam
eſſe reſpondit etiam Sac. Cong. Epiſcop. *in
Caputaquen.* 7. *Martii* 1692. & Sac. Congreg.
36 Conc. *in Burg.* 3. *Septemb.* 1729. Sic conſue-
tudo , quæ imponit onus recepto in Canoni-
cum , quod tendat in utilitatem Canonicorum ,
etiamſi convertatur in reparationem , & re-
ſtaurationem prædiorum , molendinorum , ac
quorumcumque bonorum menſæ capitularis eſt
per dictum *cap.* 14. Concilii reprobata . Ita
deciſum fuiſſe a Sac. Concil. Cong. refert
Garcias *tract. de Benefic. part.* 8. *cap.* 1. *n.* 90.
37 Unde nec Epiſcopus cum conſenſu Capituli
ſtatuere poteſt , ut aliquid minimum ſolvatur
in ingreſſu Canonicorum . Sic deciſum fuiſſe
ab ead. Sacra Congr. refert Barboſa *de Cano-
38 nicis cap.* 15. *num.* 25. Nec Epiſcopis licet
quidquam ſibi accipere pro collatione Cano-
nicatus non obſtante quacumque conſuetudine
etiam immemorabili , ut pariter fuiſſe deci-
ſum ab ead. Sac. Cong. refert idem Barboſa
loc. cit. n. 26.
39 In dicto autem Decreto Concilii *cap.* 14.
ſeſſ. 24. *de reform.* & in dicta Bulla S. Pii V. in-
cip. *Durum nimis* ; non comprehenduntur ſta-
tuta , & conſuetudines de ſerviendo per an-
num , vel aliquod tempus , & nihil percipien-
do interim de Miſſa groſſa , niſi peracto in-
tegro dicto ſervitio. Sic deciſum fuiſſe a Sac.
Concil. Congr. refert Garcias *de Beneficiis part.*
11. *cap.* 5. *n.* 138. Barb. *de Canonicis cap.* 15.
num. 7. *&* *ſupra* Concil. *ſeſſ.* 14. *cap.* 14. *n.* 4.
Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 30. *n.* 10. , & recen-
ter iterum declaravit Sacra Cong. Concil. *in
Andrien.* 2. *Maii* 1699. *&* 20. *Decemb.* *&* 8.
Auguſti 1699. Sic in Eccleſiis, in quibus adeſt 40
conſuetudo , ut Clerici , & Presbyteri Canoni-
ci , antequam admittantur ad participationem
Maſſæ , debeant inſervire per plures annos ,
& Miſſas celebrare *gratis* , eſt ſervanda , ut de-
claravit Sacra Congr. Concil. *in Salernitana*
11. *Maii* 1609. *in Policaſt.* 13. *Januarii* 1683.
in Hydruntina 28. *Novembris* 1705. Valet e- 41
tiam , & ſervanda eſt conſuetudo Eccleſiæ A-
ſtenſis , quod fructus ſpectent ad Capitulum ,
donec Beneficiatus ſit Sacerdos ; Sac. Cong.
Concil. 6. *Maii* 1617. quæ ad propoſitum du-
bium de valore talis conſuetudinis cenſuit *va-
lere hujuſmodi conſuetudinem* , *quia intentio Con-
cilii dicto cap.* 14. *fuit* , *ne ratione collationis
aliquid reciperetur* . Tenet pariter , & obſer- 42
vanda eſt Conſtitutio facta per Epiſcopum ,
& Capitulum poſt Concil. Tridentinum ad ſol-
vendam certam quantitatem ratione novæ poſ-
ſeſſionis Canonicatuum , quæ integra cedat in
fabricam Eccleſiæ ; Nihil autem ex pecunia
Notariis , Curſoribus , Campanariis , aliiſque
Eccleſiæ Miniſtris, quibus alia conſtituta ſunt
ſalaria , attribuendum ; Sacra Congreg. Con-
cil. *in Segobien.* 11. *Julii* 1590. Si in aliqua 43
Eccleſia ſit conſuetudo , ut duobus primis an-
nis, quibus quis fuerit Canonicus , fructus Ca-
nonicatus ſint hæredum anteceſſoris , iſtum ca-
ſum non comprehendi Decreto Conc. Triden-
tini *ſeſſ.* 24. *de reform.* nec dicta Bulla S. Pii
V. incipiente *Durum nimis* , decrevit Sac. Conc.
Cong. ut refert Garcias *de Benefic. p.* 11. *cap.*
5. *num.* 138. & cenſuit Rota *deciſ.* 660. *p.* 4.
diverſ. Clericus , quamvis ignobilis , & parum 44
ſcientificus , eligi ſeu præſentari poteſt in Ca-
nonicum Cathedralis, & in poſſeſſionem debet
admitti , etiamſi dicta Cathedralis ab imme-
morabili non conſueverit tales admittere . Tex-
tu expreſſo in *cap. Venerabilis* 37. *de Præben-
dis* .

Ad-

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

De collatione Canonicatuum de jure ſpectante ad Epiſcopum ſimul & Capitulum, de qua hic primo loco agit Auctor, vide quæ diximus *in additione ad verb. Beneficium art.* 4.

45 Differit ſecundo loco Auctor de poſſeſſione Canonicatus. Hic vero non incongrua diſcuti poteſt, an Canonicus, qui facto alterius injuſte impeditus fuit, quominus poſſeſſionem Canonicatus apprehenderet, pro poſſeſſore a principio habendus ſit, tum contra ipſum impedientem, tum contra tertium, cui jus interim fuit quæ-
46 ſitum? Hæc autem obtinuit diſtinctio: ſi impedimentum non eſt niſi indirectum, habetur Canonicus ille pro poſſeſſore contra impedientem dumtaxat; contra vero ſi impedimentum eſt directum, ut ſi quis ab apprehenſione poſſeſſionis recta repellatur, pro poſſeſſore habetur dictus Canonicus, tum contra impedientem, tum contra tertium quemcumque, vide Rotam *in Derthuſen. Canonicatus* 25. *April.* 1749. §. 16. *& in confirmatoria* 1. *Decembris ejuſdem anni* 1749. §. 7. *coram R. P. D. Canilliac.*

47 Reſtat, ut verba de eo faciamus, an Capitulum pro poſſeſſione Canonicatus aliquid exigere a Canonico queat, de quo ultimo loco
48 tractat Auctor. Convivium exigi vetat *textus*
49 *in cap. Jacobus, de ſimonia*. Concilium vero Lateranenſe *in cap. quum in Eccleſia eodem* ge-
50 neraliter prohiber quidquam exigi. Verum Urbanus IV. alias V. *Extravag. Sane, de ſimon. int. commun.* non ſolum quidquam in privatam utilitatem exigi vetuit, ſed & in uſum pium; idque locum habere voluit, tameſi pecunia vel alia res ex pura liberalitate, vel alia pa-
51 ctione daretur. Quumque conſtitutio illa Religioſas domos, ac Monaſteria potiſſimum con-
52 cerneret, Concilium Baſileenſe *ſeſſ.* 21. §. 1. id etiam in electione, poſtulatione, proviſione, collatione, inſtitutione, & inſtallatione quorumcumque beneficiorum ſervari præcepit, & ſolummodo ſalaria Scriptoribus, Abbrevia-
53 toribus, & Regiſtratoribus Litterarum ſeu Minutarum juxta modum laboris ſolvi permiſit.
54 Licetque Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 15. *de Reformat.* innovaverit, immo corroboraverit prohibitiones haſce, abrogando quaſ-
55 cumque contrarias conſuetudines; nihilo tamen minus limitationem addidit quoad ea,
56 quæ in pios uſus convertuntur. Idque ipſum ſanxit S. Pius V. in Conſtitutione, cui initium
57 eſt: *Durum nimis*, quam innovavit Innocentius XII. in Conſtitutione incipiente *Eccleſiæ Catholicæ*.

Sunt qui tenent, Concilium Tridentinum 58
non permittere nova condi ſtatuta, quorum vigore exigi poſſit pro poſſeſſione Canonicatus aliquid in pios uſus erogandum, ſed ſi quæ ſunt ſtatuta, eaque confirmata vel vere, vel præſumpte, tum conſuetudines jam inductas tantummodo approbat; ut refutato *Oliva de de For. Eccleſ. part.* 3. *qu.* 6. *num.* 36. firmat Louvrex *diſſert. can.* 2. *ſub num.* 66. Quod ſi 59
ſi Canonici talia nova ſtatuta condere velint, ea nonniſi auctoritate S. Sedis condere poſſunt, uti præter Louvrex *ubi ſupra*. tradunt Gaz. *de Benefic. par.* 8. *cap.* 1. *n.* 87. *& duob. ſequ.* Zypæus *Jur. Pontific. nov. lib.* 5. *tit. de Simon. num.* 8. Plures vero in Folio S. C. Concilii interpretis *in Leodien. Capitulationum* 30. *Septembis* 1730. afferuntur Reſolutiones tum ipſius S. C. tum alterius Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitæ, quibus probata videntur talia ſtatuta ſine auctoritate S. Sedis condita. In dicta ramen *Leodien. Capitulationum ad* 1. *dub.* S. C. Concilii interpres improbavit hujuſmodi ſtatutum. At eo in caſu agebatur de ſtatuto condito ſequuta jam vacatione eorum Beneficiorum, quæ gravata fuere favore Fabricæ Eccleſiæ.

Omittendum non eſt, quod Fagnanus *in* 60
cap. In ordinando num. 4. *de ſimon. & in cap. Præterea n.* 65. *&* 81. *Ne Prælati vices ſuas*, tenet, valere ſtatutum aut conſuetudinem, cujus vigore aliquid in pios uſus erogandum exigitur pro poſſeſſione Canonicatus, ſi ipſemet Canonicatus onere illo gravetur, ita ut ipſum tamquam Canonicatui inhærens poſt apprehenſam etiam poſſeſſionem exigi poſſit; nequaquam vero ſi onus ipſum Canonicum afficiat, adeo ut apprehendere nequeat poſſeſſionem, antequam ſolvat integram ſummam præfinitam. At Louvrex *d. diſſert. can.* 2. *n.* 65. 61
diſtinctionem hanc ſubtilitati potius, quam veritati inniti contendit, cenſetque in genere ſuſtineri ſtatutum aut conſuetudinem exigendi aliquid erogandum in Pios Uſus, attenta diſpoſitione Concilii Tridentini id permittentis correctis antiquis Canonibus. Idemque videtur ſentire Tondut. *quæſt. Benefic. par.* 1. *cap.* 67. *n.* 6.

Quoniam in nonnullis Eccleſiis, dum reci- 62
piuntur Canonici, examinari debent eorum qualitates, teſtes audiri, vel inſpici Inſtrumenta, quæſtionis eſt, an hoc ſaltem nomine exigi aliquid valeat. Vide contrarias inter ſe opiniones apud Louvrex *dict. diſſert. can.* 2. *n.* 67. *& ſeq.*

Ar-

Digitized by Google

Articulus III.

Quo ad Ætatem in Canonicis, & Dignitatibus requiſitam, & quo ad tempus, intra quod tenentur ſuſcipere Ordines ſuis Canonicatibus & Dignitatibus annexos.

1 ÆTas requiſita, & ſufficiens ad obtinen-
dum Canonicatum in Eccleſia Collegia-
ta eſt ætas 14. annorum. Super his enim Ca-
nonicatibus nihil innovavit Concilium Triden-
tinum, ut cenſuit Sac. Congregatio Concilii, te-
ſte Gallet. *in Margarita Caſuum Conſcientiæ verb.
Canonicus 3. pag. 29. cum* Gonzal. *ad regul.* 8.
Cancellariæ gloſ. 5. num. 29. Piaſec. *in praxi
nova Epiſcop. cap. 5. n. 21. pag. 350.* Armen-
dar. *lib. 1. de ætate n.* 8. Aloyſius Ricc. & alii
paſſim; adeoque ſtandum eſt pro his Canoni-
catibus Juris Communis diſpoſitioni, ſecundum
quam ſufficit ætas 14. annorum pro his obti-
nendis; *cap. Nuper inordinata 35.* juncta gloſſa
2 *verb. pueri, de Præbend.* Et hoc eſt intelligen-
dum, ſi talis Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ
ex ſua fundatione, vel ſtatuto, aut conſuetu-
dine nullum requirat Sacrum Ordinem, alias
deberet de illo providendus eſſe conſtitutus
in illis Sacris Ordinibus, quos requireret talis
Canonicatus; Vel in ea ætate, qua intra an-
num a Jure ſtatutum poſſet ad illos Ordines
promoveri, ut cum Communi ſentit Aloyſius
3 Riccius *in praxi aurea reſolut. 239. n. 3.* Et hæc
ætas 14. annorum ſufficit etiam in Collegia-
ta, in qua ſpectat Cura Animarum Canonicis
non uti ſingulis, ſed uti unitis; Sic deciſum
fuiſſe a Sacra Congregat. Concil. refert Gonzal.
ad regul. 8. Cancell. in princip. num. 92. Ric-
cius, Piaſec., Barboſa, & tenet Rota *part. 10.*
4 *deciſ. 31. n. 33.* Si vero Cura Animarum to-
taliter ſpectet ad aliquem Canonicum, vel Di-
gnitatem particularem, requiritur ætas 25. an-
norum ſaltem incœptorum, *cap. Cum in cun-
ctis. §. inferiora, de electión. cap. Licet Canon.
14. de election. in 6.* ubi ſic præciſe ſtatuitur:
*Decernentes collationes de Parochialibus Eccleſiis
his, qui non attigerint vigeſimum quintum an-
num, de cætero faciendas, viribus omnino care-
re;* Et Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform.
cap. 12.* ubi dicit; *Nemo igitur deinceps ad Di-
gnitates quaſcumque, quibus animarum Cura ſub-
eſt, promoveatur, niſi qui ſaltem 26. ſuæ ætatis*
5 *annum attigerit*. Hæc tamen ætas 25. anno-
rum incœptorum requiſita ad obtinendos Ca-
nonicatus, ſeu Dignitates, quibus ſubeſt Cura
Animarum, non exigitur, nec eſt neceſſaria,
quando Canonicatui, vel Dignitati Cura Ani-
marum non ſubeſt principaliter, ſed ſolum ac-
ceſſorie eſt ipſi unita; Sic decrevit Sac. Cong.
Concil. his verbis: *Si aliqua Parochialis eſſet
unita alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis ac-
ceſſorie, ſufficiunt viginti duo anni*. Ita refert
Gonzal. *ad regul. 8. cancell. gloſs. 9. num. 4.*
Galet. *in Margarita caſuum Conſcientiæ verb.
Canonicatus 51. & verb. Parochus*, Riccius,
Garcias, & alii, & ita fuiſſe in Rota deci-
ſum refert Seraphin. *deciſ.* 1138. Circa ætatem 6
requiſitam ad Dignitates ſine Cura in Collegiatis
variant Doctores, *vid. verb. Ætas n. 24. & 25.*
Ætas requiſita, & ſufficiens ad Canonicatus 7
Cathedralis, ubi eſt facta diſtributio Sacrorum
Ordinum, eſt illa, quam exigit Ordo Canoni-
catus, id eſt ad Canonicatum Subdiaconalem
ætas 21. annorum, Diaconalem ætas 22. anno-
rum, & Sacerdotalem ætas 24. annorum, cum
omnes reſpective ſint ſic in tali ætate, ut in-
fra annum poſſint aſcendere ad Ordinem a ſuo
Canonicatu requiſitum; ſic expreſſe Tridenti-
num *cit. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 14.* ibi: *Ne-
minem etiam deinceps ad Dignitatem, & Cano-
nicatum, aut Portionem recipiant, niſi qui eo
Ordine Sacro, aut ſit initiatus, quem illa Digni-
tas, Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali
ætate ſit, ut infra tempus a Jure, & ab hac
Sancta Synodo ſtatutum initiari valeat*. Ad Ca- 8
nonicatus autem Cathedralis, ubi non eſt fa-
cta diſtributio Sacrorum Ordinum, requiritur
ætas annorum 22. incœptorum; Sic Sac. Con-
greg. Concil. *in una Algarb.* ubi ſicuti refert
Nicolaus Garcias *de Benefic. par. 7. cap. 4. n. 29.*
cenſuit, *quod etiam in Eccleſia, ubi non fuit
facta diſtributio Sacrorum Ordinum, requiritur,
quod proviſus de Canonicatu, ad minus attingat
22. annorum ætatem, & quod collatio facta ha-
benti 20. tantum, non valeat*; Sed ad minus
debet eſſe conſtitutus in vigeſimo primo an-
no, ita quod poſſint infra annum ad Sacrum
Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut decla-
ravit Sacra Congregatio Concil. *die 4. Auguſti*
1654. Ætas requiſita ad Dignitates, vel Per- 9
ſonatus, quibus nulla ſubeſt Cura animarum
in Cathedralibus, eſt ætas 22. annorum. Sic
Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12.*
ibi: *Ad cæteras autem Dignitates, vel Perſona-
tus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Cleri-
ci alioqui idonei, & viginti duobus annis non
minores adſciſcantur*. Qui anni viginti duo de-
bent eſſe completi, taliter, quod neque Epi-
ſcopus poſſit in hoc diſpenſare, ut cenſuit Sa-
cra Congr. Concil. 20. *Septembr.* 1631. *dicens,
Dignitatem in Eccleſia Cathedrali non habentem*
ani-

Digitized by Google

animarum Curam non poſſe conferri, niſi ei, qui habuerit 22. annos completos, & Epiſcopum non
10 *poſſe diſpenſare.* Ætas vero requiſita ad Dignitates, ſeu Canonicatus, quibus ſubeſt Cura Animarum, ſeu Regimen Parochiale, eſt ætas 25. annorum ſaltem incœptorum, *cap. Cum in cunctis* 7. *§. inferiora, de election. cap. Licet canon.* 14. *de election. in* 6. & Tridentinum *citat. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. ibi. *Nemo igitur deinceps ad Dignitates quaſcumque, quibus Animarum Cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui*
11 *ſaltem* 25. *ſuæ ætatis annum attigerit*, Et hæc ætas 25. annorum incœptorum requiritur etiam ad Dignitatem Eccleſiæ Cathedralis, cui ſit Diſtributio Miſſæ cantatæ per turnum infra hebdomadam, cum habeat onus annuum, ac proinde tenetur per ſe adimplere. Sacra Congregat. Concil. *in Crotonien.* 4. *Decembris* 1627.
12 Canonici ſupranumerarii poſſunt recipi in anno 14. ſed adveniente tempore Præbendæ, debent eſſe in ætate integra. Sic præciſe decrevit Sacra Congr.Concil. *in Venafren.* 13. *Martii* 1603.
13 Canonici, qui in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis obtinent Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus, quibus aliqui Ordines ſunt annexi, tenentur eundem Ordinem requiſitum intra annum ſuſcipere; *Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate & Ordine præficiendorum.* Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de Reformat. cap.* 4.
14 Adeoque promoti ad Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus debent in ea ætate conſtituti eſſe, ut infra annum poſſint ad Ordinem requiſitum promoveri; Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 14. ibi: *Neminem etiam deinceps ad Dignitatem, Canonicatum, aut Portionem recipiant, niſi qui eo Ordine Sacro, aut ſit initiatus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate, ut infra tempus a Jure, & ab hac Sancta Synodo ſtatu-*
15 *tum, initiari valeat.* Aliter promotio, ſeu proviſio erit nulla, ut expreſſe ſtatuitur a Tridentino *ſeſſ.* 22. *de Reformat. cap.* 4. ibi: *Nec aliis in poſterum fiat proviſio, niſi iis, qui jam ætatem, & cæteras habilitates integre habere di-*
16 *gnoſcantur. Aliter irrita ſit proviſio.* Et annus hujuſmodi ſtatutus ad ſe promoveri faciendum ad Sacros Ordines computari debet, non a tempore collationis factæ, ſed a die habitæ pacificæ poſſeſſionis, dummodo per proviſum non ſteterit, quominus antea poſſeſſionem perceperit, ut expreſſe reſpondit Sacra Congreg. Conc. his verbis: *Die* 23. *Septemb.* 1631., *Cong. Cardinalium Conc. Tridentin. interpretum reſpondit annum de ſe promovere faciendo ad Sacros Ordines computari debere a die habitæ poſſeſſionis, dummodo per proviſum non ſteterit, quominus antea poſſeſſionem perceperit. R. Cardinalis Ubaldus, Franciſcus Paulutius Sac. Cong. Concil. Secretarius.*

Canonici qui ad Sacros Ordines ſuis Cano- 17
nicatibus, Dignitatibus, vel Perſonatibus annexos, ſe intra annum, juſto impedimento ceſſante, promovere non faciunt, ex tunc donec promoti fuerint, privantur voce in Capitulo, & dimidia parte Diſtributionum; *Clementin. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate*, ibi: *Illi vero, qui Dignitates, Perſonatus, Officia, vel Præbendas, quibus certi Ordines ſunt annexi, pacifice nunc obtinent in eiſdem Eccleſiis, vel obtinuerint in futurum; niſi (juſto impedimento ceſſante) ad hujuſmodi Ordines ſe promovere fecerint infra annum, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo habeant eorumdem. Ipſiſque Diſtributionum, quæ dantur his, qui certis Horis interſunt, pars dimidia ſubtrahatur, non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus, vel ſtatutis; Pœnis aliis, quæ contra tales promoveri ad Ordines recuſantes ſtatuuntur in Jure, nihilominus in ſuo robore permanſuris.* Et ſic etiam fuit ſtatutum, & innovatum a Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *de Reformat. cap.* 4. his verbis: *Ii vero, qui Dignitates, Perſonatus, Officia, Præbendas, Portiones, ac quælibet alia Beneficia in dictis Eccleſiis obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii Epiſtolas dicant ſeu cantent, quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativa, generis nobilitate ſint inſigniti, teneantur, juſto impedimento ceſſante, infra annum Ordines ſuſcipere requiſitos, alioquin Pœnas incurrunt juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, quæ incipit; Ut ii, qui; quam præſenti Decreto innovat; cogantque Epiſcopi diebus ſtatutis dictos Ordines per ſeipſos exercere, ac cætera omnia Officia, quæ debent in cultu Divino præſtare, ſub iiſdem, & aliis gravioribus pœnis arbitrio eorum imponendis.* Immo Canonici ad requi- 18
ſitos Ordines infra annum non promoti poſſunt aliis pœnis etiam privationis puniri; Colligitur expreſſe ex cit. *Clementin. Ut ii* 2. *de ætate & qualitate in fine, ibi: Pœnis aliis, quæ contra tales promoveri ad Ordines recuſantes ſtatuuntur in Jure, nihilominus in ſuo robore permanſuris.* Et ſic declaravit Sacra Congreg. Concil. *in Patavina*, his verbis: *Canonici, qui Ordines Sacros debitos poſt monitionem ſumere recuſant, ab Ordinario privari debent.*

Pœna privationis dimidiæ partis diſtributio- 19
num, quam incurrunt Canonici requiſitos Or-

dines intra annum non ſuſcipientes, locum habet, quamvis interſint Divinis, & Officium recitent; Moneta *de Diſtribut. quotid. part.* 2. *quæſt.* 19. *n.* 30. Barboſa *de Canonicis cap.* 16. *n.* 15. *& alii paſſim in cit. Clement.* 2. §. *Illi ve-*
20 *ro*. Nec valet conſuetudo, quod Canonici reſidentes non priventur tali dimidia parte diſtributionum, licet intra annum ad requiſitos Ordines non ſint promoti; Roch. de Curte *in reper. cap. fin. de conſuetudine ſect.* 6. *n.*39. Moneta *cit. part.* 2. *quæſt.* 19. *n.* 5. Barboſa *loco cit. n.* 16.
21 Pœna privationis dimidiæ partis Diſtributionum, quam incurrunt Canonici requiſitos Ordines intra annum non ſuſcipientes, locum habet, quamvis reliqua dimidia pars, quæ ſupereſt, non ſufficiat ad ſuſtentationem Canonici; Gloſſa *in cit. Clementina Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate, verb. Pars dimidia*, ibi: *Etiamſi reliqua dimidia ad ſuſtentationem ipſorum non ſufficiat, & imputent ſibi, cum per Ordinis receptionem hanc pœnam vitare poſſint*; & Gloſſam
22 ſequuntur paſſim Doctores. Talis autem privatio dimidiæ partis Diſtributionum intelligenda eſt de iis ſolummodo Diſtributionibus, quæ proprie, & ſtricte Diſtributiones quotidianæ dicuntur, nempe quæ dantur iis, qui Horis, ſeu Officiis ordinariis interſunt, de quibus loquitur *cit. Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate*; Non autem de extraordinariis diſtributionibus, quæ dantur pro Funeralibus, ſeu anniverſariis defunctorum, & aliis hujuſmodi, quæ large, & generaliter Diſtributiones vocantur; Moneta *de Diſtribution. quotidianis*
23 *part.* 1. *q.* 3. *n.* 12. Barboſa *loc. cit. n.* 13. Niſi Diſtributiones funeralium, ſeu anniverſariorum ſint unitæ cum Horis, ut recte advertit Garcias *in addit. ad dict. part.* 3. *cap.* 4. *ſub num.* 15. & Barboſa *in Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 4.
24 *de reformat. n.* 22. Nullam tamen pœnam incurrunt Canonici, ſi ad Ordines requiſitos non promoveantur intra annum propter juſtum impedimentum, ut eſſet infirmitas totius illius anni, vel ſi abſens erat Epiſcopus, & commendatitiæ Litteræ haberi non potuerint, vel eos Epiſcopus ordinare noluerit, vel his ſimilia; prout exemplificat Gloſſa *in cap. Commiſſo* 35. *de electiion. in* 6. *verbo Juſto impedimento*. Et ſequitur Gloſſa *in cit. Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate, verb impedimento*. Iſti enim ſic impediti adhuc poſt annum percipient integras quotidianas diſtributiones: quia per ipſos non ſtat, quin promoveantur propter juſtum impedimentum, quod approbavit citat. *Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate*, & Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de Reform.* ibi: *Juſto impedimento ceſſante*. Nec etiam ullam talem pœnam incurrit Canonicus diſpenſatus a Papa, ut in ætate v. g. ſexdecim annorum, vel in alia ſufficienti Canonicatum in Cathedrali obtinere poſſit; nam eo ipſo quod eſt diſpenſatus circa ætatem, & proviſus de Canonicatu, Præbenda, Fructibus, & Stallo, debet ad Vocem, & ad Diſtributiones admitti, prout alii Canonici; Sic reſpondit Sac. Congreg. *in Reatina* 13. *Septembris* 1631. *& in Mediolanenſi* 6. *Martii* 1632. *ſic præciſe cenſuit, Canonicum, qui propter defectum ætatis non potuit ordinari ad Sacros Ordines, & proviſus fuit a Papa cum expreſſione ætatis, debere lucrari Diſtributiones quotidianas, ſi Choro interſit*. Et in una S. Miniati habetur ſic: *Carolus de Anſaldis Clericus S. Miniati in ætatis ſuæ anno* 15. *proviſus, & diſpenſatus a Sanctiſſimo Domino noſtro Papa Urbano VIII. ad Canonicatum obtinendum in Cathedrali ejuſdem Civitatis petit declarari ſe vocem in Capitulo habere, ac Diſtributiones quotidianas, dum Divinis Officiis intereſt, lucrari. Die* 18. *Septembris* 1629. *Sacra Congr. Concil. Trident. Interpretum ſecundum ea, quæ ponuntur, cenſuit prædictum Oratorem vocem in Capitulo habere, & Diſtributiones quotidianas, dum Divinis Officiis intereſt, lucrari*. Canonicus autem 26
diſpenſatus ſuper ætate ad obtinendum Canonicatum, ſi promoveri non curavit ad Ordines, poſtquam ad legitimam ætatem pervenit, juxta formam in diſpenſatione præſcriptam, Diſtributiones non acquirit, quamvis Choro inſerviat, ut declaravit Sac. Congr. Concil. *in Florentina* 2. *Januar.* 1697.

Canonicus tamen a Sede Apoſtolica ſuper 27
ætate diſpenſatus non prius cogendus eſt ad Sacros Ordines promoveri, quam ad 22. annos pervenerit. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *c.* 4. *num.* 25. Canonicus in Sacris non conſtitutus 28
Vocem in Capitulo aliquo pacto acquirere, ſeu præſcribere non poteſt; Sac. Cong. Concil. 20. *April.* 1602. Canonicus non Subdiaconus, nec 29
vocem conſultivam in electionibus, & Synodo habet. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Conc. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 4. *n.* 25. Præſidens vero in Capitulo, etiamſi non ſit in 30
Sacris, in eo proponere, ac reſolutiones accipere poteſt; Prima enim Dignitas v. g. Archidiaconus, ad quem ſpectat convocare Capitulum, & in eo proponere, ac reſolutiones accipere, id poteſt etiamſi non ſit in Sacris; cum iſte ſit actus Juriſdictionis, qui competit Archidiacono etiam in Sacris non conſtituto. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Concil. refert Gar-

31 Garcias *de Benef. p. 3. qu. 4. num.* 16. Prælato Eccleſiæ Collegiatæ etiamſi Sacris Ordinibus careat, Præſidentia, ac Vox in Capitulo competit; Barboſa *in Trident. ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 4. num. 9.* cum variis aliis, & Nicolaus Garcias *in addit. ad d. cap. 4. ſub num. 26.* ubi ſubdit in illis non procedere *dict. Clement. Ut ii, de ætate, & qualitate;* & Concil. Trident. *dicta ſeſſ. 22. de Reform. cap.* 4.

32 Canonicus in Eccleſia Collegiata habens Canonicatum, cui neque Jure communi, neque ex conſuetudine, inſtitutione, aut ſtatuto annexus eſt aliquis Ordo, præſertim Sacer, obtinere poteſt, & percipere Diſtributiones, licet nunquam hujuſmodi Sacrum Ordinem ſuſcipiat, ſed ſimplex Clericus remaneat; Moneta *de diſtribut. quotid. par. 2. qu. 19. n.* 27.

33 Ipſe tamen Canonicus in Collegiata, niſi ſit in Sacris, Vocem in Capitulo habere non poteſt; Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 4. cap.* 482. *num.* 20. *cum ſeq.* Barboſa *in Trident. ſeſſ. 22. de Reform. cap. 4. num. 5. & de Canonicis cap. 37. num.* 10. Sell. in Selectis *Canon. cap. 2. num.* 4. & ſic cenſuit Sac. Congr. Concil. *ſub die* 8. *Auguſti* 1621.

Et noviſſime in *Romana Vocis in Capitulo* die 22. Julii 1742. in qua a Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin propoſito dubio: *An Canonici Clerici Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin intervenire poſſint in Capitulo, inibique habere vocem activam in caſu &c.* Eadem Sacra Congreg. Concil. die, & anno quo ſupra reſpondit: *Poſſe interveniſe, ſed non habere vocem;* juxta Clementin. *Ut ii 2. de ætate & qualit.* & Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de Reform. cap.* 4. jam a nobis allegat. *ibi ſub num.* 31. *& aliis.*

Additiones ex aliena manu.

34 De varia Eccleſiæ diſciplina circa ætatem Canonicorum Eccleſiarum Cathedralium, tum Collegiatarum, agit Laur. *de ætat. ad Benefi-*
35 *cia requiſita cap. 9. tum cap.* 11. In præſens autem, ut ait Auctor, in Eccleſiis Cathedralibus, in quibus non eſt facta diſtributio Ordinum, ætas in Canonicis requiſita eſt annorum 22. ut firmavit Rota *in Cracovien. Canonicatus* 28. *Junii* 1743. *cor. bon. mem. de Vais;*
36 in Collegiatis vero Eccleſiis, in quibus conſuetudo vel ſtatutum Ordinem ſacrum Canonicatibus haud adnexuit, ſufficit in Canonicis ætas 14. annorum, ut reſpondit idem Sacrum Tribunal in *Nepeſina Canonicatus* 3. *Julii* 1750.
cor. bon. mem. Vicecom. Quando vero conſue- 37
tudo vel ſtatutum dicatur adnexuiſſe necne Ordinem Sacrum Canonicatibus, vide apud Rotam *in d. Nepeſina Canonicatus* 3. *Julii* 1750. *cor. dicto Vicecom.*

Interdum onus ſuſceptionis ſacri Ordinis af- 38
ficit Canonicos, non item eſt adnexum Canonicatibus: de hoc, tum de effectibus diverſis inde promanantibus conſule Rotam in *Leodien. ſeu Acquiſgranen. Canonicatus* 15. *Januarii* 1734. *cor. Eminentiſſimo Creſcentio.*

ARTICULUS IV.

Canonici, & Dignitates, quo ad Fidei profeſſionem, & pœnas eam omittentium.

SUMMARIUM.

1 *Profeſſio fidei intra quod tempus facienda a Canonicis, & Dignitatibus.*
2 *Coram quibus edenda*, ad n. 4.
5 *An per Procuratorem fieri poſſit.*
6 *Quid agendum ſi proviſus ad reſidendum non accedat, in Romana Curia impeditus.*
7 *An ſufficiat profeſſio fidei antea emiſſa occaſione alterius Beneficii*, ad n. 8.
9 *Nonnulla proponuntur circa terminum datum ad emittendam profeſſionem*, ad n. 12.
13 *Canonici an ultro ſe ſe debeant offerre, vel ſint monendi ad id munus obeundum.*
14 *Canonici & Dignitates hanc ſibi injunctam obligationem negligentes, an graviter peccent, aliamve pœnam incurrant*, ad num. 30.
31 *Quinam de Jure communi non teneantur ad talem profeſſionem*, ad n. 33.
34 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 36.

CAnonici, & Dignitates Eccleſiæ Cathe- 1
dralis tenentur a die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes Fidei profeſſionem facere, non ſolum coram Epiſcopo, vel ejus Vicario Generali, ſed etiam coram Capitulo. Sic expreſſe ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12. verſ. proviſi;* & Pius IV. Conſtitut. incip. *Injunctum nobis*, * Quæ tamen Conſtitutio non obligat Canonicos aliarum Collegiatarum, ſed Cathedralis tantummodo; ut ex pluribus decretis Sacræ Congregationis firmat Benedictus XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 60. *d.* 1. Hanc Fidei profeſſionem 2
ſuffi-

Digitized by Google

ſufficit facere coram Vicario, etiam Epiſcopo
non impedito. Verba enim illa Concil. *vel eo
impedito*, ponuntur ſolum ad quamdam admo-
nitionem, & ſimul ad denotandum coovenien-
tius eſſe ipſam facere coram Epiſcopo, ſi non
fuerit impeditus; Barboſa *de Offic. & poteſt.
Epiſc. par. 3. allegat. 61. num. 16. & de Ca-
non. cap. 17. num. 3.* Filliuc. *tom. 3. tract. 41.
cap. 16. num.* 8. Squilant. *de Obligation. Cle-
ricorum part. 1. num. 9.* Trullench. *in expoſit.
Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1.* Gar-
cias *de Benef. part. 3. cap. 3. n. 33.* ubi in-
quit ita accipienda eſſe alia ſimilia verba Con-
cil. Trid. *ſeſſ. 24. de Reform. cap. 18. §. tran-
ſacto*, ibi: *Examinentur ab Epiſcopo, ſive eo
3 impedito, ab ejus Vicario Generali*. Nec eſt ne-
ceſſarium, ut hæc Fidei profeſſio prius fiat co-
ram Epiſcopo, vel ejus Vicario, & poſtmo-
dum coram Capitulo ſeparatim repetatur, ſed
ſi Epiſcopus adſit in Capitulo, ſatis eſt, ut
Epiſcopo præſente ſemel fiat in Capitulo. Sic
cenſuit Sac. Congreg. Concil. *in Seguntina* 18.
April. 1590. & tenet Garcias *de Benefic. par.
3. cap. 31. n. 51.* Barboſa *de Offic. & poteſt.
Epiſc. alleg. 61. n. 17. & de Canonic. cap. 17.
4 n. 4.* & alii paſſim. Sede Epiſcopali vacante
non ſufficit hanc Fidei profeſſionem facere co-
ram ſolo Capitulo, ſed debet etiam fieri co-
ram Vicario Capitulari; Garcias *de Benefic.
par. 3. cap. 3. num. 27. &* 28. Barboſa *de Of-
fic. & poteſt. Epiſc. alleg. 61. num. 18. & de
Offic. Parochi cap. 4. n. 6.* Caſtropalao *tract. 4.
de Fide diſp. 1. punct. 19. num. 9.* Bonac. *in
1. Eccleſiæ præcepto diſp. 3. quæſt. 2. punct. 4.
num. 2.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia li-
cet Capitulum ſuccedat in Juriſdictione Epi-
ſcopi, & fungatur vice illius, tamen cum
Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de Reform. c. 16.*
ſtatuat Juriſdictionem Epiſcopalem admini-
ſtrari per Vicarium Capitularem, & non per
ipſum Capitulum; magis per Vicarium, quam
per Capitulum repræſentatur Epiſcopus; *arg.
5 cap. Non putamus 2. de conſuetudine in 6.* Hanc
Fidei profeſſionem Canonici, & Dignitates
Cathedralis tenentur facere per ſe ipſos per-
ſonaliter, & non ſufficit per procuratorem;
Sacra Congreg. Concil. *in Seguntina 18. Apri-
lis* 1590. & iterum in alia cauſa *die 12. Se-
ptemb.* 1620. Et iterum ſic declaravit eadem
Sacra Congr. Conc. *ſuper cap. 12. ſeſſ. 24. de
Reformat. in Calaguritana 22. Septembr.* 1696.
in qua Epiſcopo de hoc ſciſcitanti reſponſum
fuit: *Non admittat proviſos ad profeſſionem Fi-
dei, niſi per ſe ipſos emittant*, & tenet Gar-
cias *de Benefic. p. 3. cap. 3. num.* 51. Scortia
*in ſelectas ſummor. Pontificum Conſt. Epiſt. 84.
theorem. 207. v. Quid ſi Beneficiarius*, Corrad.
praxis Benefic. lib. 1. cap. 16. num. 50. Steph.
Grat. *diſcept. forenſ. cap. 166. num.* 22. Diana
par. 5. reſol. mor. tract. 14. reſol. 23. Ugolin.
de Offic. & poteſt. Epiſc. cap. 5. §. 16. num. 1.
Barb. *in Summa deciſ. Apoſt. verb. Profeſſio Fi-
dei n.* 5. Monacell. *tom. 1. tit. 2. form. 13. n.* 4.
& alii, * Et Benedict. XIV. *Inſtitut. Eccl.* 60.
§. 3. quod adeo verum eſt, ut ſi quis Romæ
exiſtens obtinuerit facultatem, profeſſionem
hanc emittendi coram Cardinali Vicario, te-
neatur illam repetere coram Ordinario ſimul
ac in locum reſidentiæ pervenerit, ut in ea-
dem facultate exprimi ſolet *. Et dato quod 6
Canonicus proviſus præſens in Curia non poſ-
ſit ſtatim ad reſidendum accedere, ſolet tunc
Sacra Congreg. Concil. Trident. illum admit-
tere ad profeſſionem Fidei, coram & in ma-
nibus Datarii vel Cardinalis Præfecti Sacræ
Congregationis, & etiam coram Urbis Vica-
rio, non obſtante, quod in Litteris proviſio-
nis adſit Decretum emittendi in manibus Epi-
ſcopi; Sacra Congr. Concil. *in Syracuſana* 11.
Januar. 1698. & non poſſe fieri per Procura-
torem decrevit iterum eadem Sacra Congreg.
in Cathac. 6. Febr. 1726. adeoque propter ta-
lia Decreta non ſunt attendendi Doctores ſu-
ſtinentes poſſe Fidei profeſſionem emitti per
Procuratorem ſpecialiter deputatum. * Enim-
vero qui Fidei profeſſionem taliter emiſit vel
coram Cardinali Vicario, tenetur illam repe-
tere coram Ordinario ſimul ac in locum reſi-
dentiæ pervenerit, ut ſolet exprimi in formu-
la conceſſæ ſibi facultatis Romæ profeſſionem
emittendi; Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 60.
§. 3. * Hanc Fidei profeſſionem tenentur de 7
novo facere etiam illi Canonici, qui jam antea
eam emiſerunt in adeptione alterius ſimilis Be-
neficii. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congr. Con-
cil. refert Garcias *part. 3. de Benef. cap. 6.
num. 17. & 18. &* Barb. *de Offic. & poteſt.
Epiſc. alleg. 61. num. 8. & in Summ. Apoſt.
deciſ. verb. Profeſſio Fidei num.* 4. Concilium
enim Tridentinum *cit. ſeſſ. 24. de Ref. cap.* 12.
ſimpliciter præcipit, ut proviſi de Canonica-
tibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedra-
libus Fidei profeſſionem emittant; & non di-
ſtinguit, an antea fecerint; adeoque neque
nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa 22.
de Privileg. & leg. de pretio, ff. de publica in
rem actione*. Immo ex Barb. *part. 3. de Offic.* 8
& pot. Epiſc. alleg. 61. num. 9. Caſtropalao
tract. 4. de Fide diſput. 1. punct. 19. num. 7.
Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. tit. 1. §. 8. num.*
159.

159. & aliis tenentur iterum prædictam Fi-
dei profeſſionem emittere etiam illi, qui de-
nuo adipiſcuntur in Cathedralibus Ecceleſiis
Canonicatum, vel Dignitatem, quam antea
habuerant, & dimiſerant, non obſtante prio-
re Fidei profeſſione. Et ratio eſt, quia qui
fuit Canonicus, & poſtea Canonicatum di-
miſit, non remanet amplius adſtrictus præſti-
to juramento, adeoque ſi ad Canonicatum di-
miſſum denuo redeat, iterum jurare tenetur;
*cap. Venerabilem 34. de electione cap. Ex inſi-
nuatione 26. de Simonia;* Federicus de Senis
conſ. 264. *num.* 6. Marcheſ. *de commiſſionibus
part.* 4. §. 2. *de comm. relaxationis Juramenti
ad effectum agendi num.* 79. *pag.* 219. Barboſa
de Canon. cap. 17. *num.* 8.

9 Hæc Fidei profeſſio fieri debet ſaltem in-
tra duos menſes a die adeptæ poſſeſſionis Di-
gnitatis, vel Canonicatus in Eccleſia Cathe-
drali; Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.*
10 12. Et hic terminus duorum menſium datus
ad emittendam profeſſionem, non currit pro-
viſo, qui non accepit poſſeſſionem, quamvis
per eum ſtet, quominus eam accipiat, quia
licet idem videatur, proviſum accipere poſ-
ſeſſionem, & per eum ſtare, quominus eam
accipiat; *arg. cap. Commiſſa* 35. *de elect. in* 6.
& cap. Licet Epiſcopus 28. *de Præbend. in* 6.
Nihilominus Concilium *loco citato* obligat ad
emittendam profeſſionem Fidei ſolum illos,
qui realiter adepti ſunt talem poſſeſſionem
Canonicatus vel Dignitatis; Garcias *de Bene-
fic. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 32. Barb. *de Offic. &
poteſt. Epiſc. alleg.* 61. *num.* 25. Ricciulus *lib.*
1. *de Jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ*
11 *exiſtentium*. Immo ad effectum, ut incipiant
currere prædicti duo menſes, non ſufficit fuiſ-
ſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur poſ-
ſeſſio pacifica, ita ut in ejus exercitio non
fuerit talis Canonicus ſtatim turbatus de ju-
re, vel de facto, ſed in eo pacifice perſeve-
raverit ſaltem per unum, vel duos menſes
ſine turbatione, aut moleſtia; Barb. & Ric-
ciulus *loc. cit.* Trullench. *in expoſition. Decalo-
gi lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *ſub num.* 5. Reiffen-
ſtuel. *lib. decret. tit.* 1. §. 8. *num.* 127. & alii.
12 Si vero intra prædictos duos menſes a die ade-
ptæ realiter pacificæ poſſeſſionis Canonicatus,
talis Canonicus non emiſerit dictam Fidei pro-
feſſionem, non per hoc ſolutus eſt ab obliga-
tione illam in poſterum emittendi, ſed nihi-
lominus ſemper ad eam faciendam tenebitur,
quia tempus duorum menſium a Concilio aſſi-
gnatum non eſt præfixum ad remittendam,
& terminandam obligationem, ſed ad differen-
dam executionem, atque pœnam; *arg. cap.
cum Dilecti* §. *Præterea* 6. *de Dolo, & contu-
mac.* in cujus ſummario ſic præciſe habetur:
*Citatus ad totam cauſſam certo termino ad com-
parendum aſſignato, tenetur comparere in termi-
no, & dato impedimento in termino, debet com-
parere quanto citius poteſt poſt terminum, alias
condemnabitur in expenſis a tempore citationis ad-
miſſæ*. In tali enim Conciliari decreto duo in-
ter ſe diviſibilia imponuntur Canonicis Cathe-
dralis; unum, ut Fidei profeſſionem faciant,
& alterum, ut eam intra tale tempus, ideſt
intra duos menſes faciant. Et ſic tenent Na-
varrus *lib.* 2. *conſil.* 11. *n.* 1. *de jurejur.* Garcias
de Benefic. p. 3. *c.* 3. *n.* 29. Reiffenſtuel *loc. cit.
n.* 175. & cum pluribus a ſe citatis Barboſa *de
Offic. & Poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 61. *n.* 22.
& de Canonicis cap. 17. *n.* 16. Canonici, & 13
Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenentur ultro
ſeſe offerre ad faciendam Fidei profeſſionem,
adeout non requiratur ad hoc prævia monitio;
Nicol. Garcias *de Benefic. dict. cap.* 3. *n.* 19.
& 20. Ricciulus *de Jure perſonarum extra gre-
mium Eccleſiæ exiſtentium lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 18.
Trullench. *d. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 1. *in
fine*, Barb. *de Canon. cap.* 17. *n.* 11. *& lib.* 1.
Juris Eccleſiaſtici univerſ. cap. 21. *num.* 62. Et
ratio eſt, quia tempus ipſum a Jure ſtatutum
ſufficienter monet, ac pro facienda Fidei pro-
feſſione interpellat; *arg. cap. Potuit* 4. *de locat.
& conducto* §. *ult.* ibi: *Non obſtante quod ei,
ut Canonem ſolveret, non extitit nunciatum, cum
in hoc caſu dies ſtatuta pro Domino interpellet*.
Canonici, & Dignitates Cathedralis omit- 14
tentes facere debitam Fidei profeſſionem, pec-
cant mortaliter; Concilium enim Tridentinum
loc. cit. imponit hanc obligationem ſub verbis
graviter obligatoriis; & ſimul ſub graviſſimis
pœnis. Ita Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.* 5.
num. 1. Petrus de Ledeſma *in Summ. part.* 2.
tract. 1. *cap.* 4. *concluſ.* 10. Bonacina *diſp.* 3.
de fide par. 2. *punct.* 3. *num.* 14. *&* 15. Caſtro-
pal. *tract.* 4. *diſp.* 1. *de Fide punct.* 19. *num.* 2.
Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decret. tit.* 1. §. 9. *n.* 288.
& cum pluribus a ſe citatis Barb. *de Canon.
cap.* 17. *n.* 20. Non peccant tamen mortaliter, 15
ſi per ignorantiam, inadvertentiam, aut obli-
vionem ipſam facere omittant; Navarrus *con-
ſil.* 2. *de Jureſurand.* Reiffenſtuel *loco cit. num.*
189. & cum pluribus a ſe citatis Barb. *de Ca-
non. cap.* 17. *n.* 21. Et ratio eſt, quia ſicut in
aliis materiis, ita & in propoſito poteſt igno-
rantia, inadvertentia, atque oblivio inculpa-
ta excuſare a culpa mortali, ad ipſam enim
requiritur, ex communi Doctorum, plena ad-

Digitized by Google

vertentia, & perfectus conſenſus; Et igno-
rantis, ſeu inadvertentis nullus eſt conſenſus,
l. Si per errorem 15. *ff. de Juriſdict. omn. Judic.*
* Nec ad eam pœnam incurrendam requiritur
ſententia declaratoria, ut ex Synodo Farſen-
16 ſi firmatur *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 15. * Canoni-
ci, & Dignitates Cathedralis non facientes
Fidei profeſſionem intra duos menſes a die
adeptæ poſſeſſionis ultra peccatum mortale
incurrunt etiam fructuum amiſſionem; Concil.
Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. ibi:
*Fructus non faciant ſuos, nec in illis poſſeſſio
ſuffragetur*. In hac tamen pœna amiſſionis
17 fructuum non includuntur diſtributiones quo-
tidianæ, nam iſtæ cum dentur ratione mini-
ſterii Sacri, ac ſervitii perſonalis non amit-
tuntur propter omiſſam Fidei profeſſionem;
Sic a Sac. Congregat. Concil. deciſum fuiſſe re-
fert Ugolinus *de Offic. & poteſt. Epiſcop. cap.*
50. §. 16. *n.* 5. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancel-
lar.* §. 6. *Proœm. num.* 170. Garcias *dict. cap.*
3. *num.* 60. Trullench. *dict. dub.* 8. *num.* 9.
Et ſic tenet Rota *in Varmienſi Canonicatus* 28.
18 *April. &* 18. *Junii* 1608. *coram Sacrato*. Niſi
tamen omnes redditus Canonicatus conſiſtant
in diſtributionibus quotidianis, quia in tali ca-
ſu, ut pœna adjecta per Concilium poſſit ali-
quid operari, & in aliquo verificari, debebit
intelligi de diſtributionibus, ut recte adver-
tit Ricciulus *dict. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 55.
Trullench. *dict. dub.* 8. *n.* 10. Barboſa *in Con-
cil. Trident. ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *num.*
31. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.*
61. *num.* 30. *de Canon. cap.* 17. *num.* 26. *&
lib.* 1. *Juris univerſ. Eccleſiaſt. cap.* 21. *num.* 74.
19 Prædicta pœna amiſſionis fructuum intelligen-
da eſt ſolum de fructibus decurrendis poſt
lapſum duorum menſium, non vero de decur-
ſis ipſis duobus menſibus; Cum enim a Con-
cil. concedantur duo menſes ad Fidei profeſ-
ſionem faciendam, poſſunt Canonici talem
profeſſionem differre uſque ad ultimum diem
primi bimeſtris abſque culpa; adeoque etiam
abſque pœna; Garcias *dict. c.* 3. *n.* 31. Reiſ-
fenſtuel *loc. cit. n.* 193. Sanchez *lib.* 2. *in De-
calogum c.* 5. *n.* 10. Barboſa *in Trident. ſeſſ.* 24.
de Reformat. cap. 12. *n.* 32. *de Offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg.* 61. *num.* 23. *& de Canonicis cap.* 17.
20 *n.* 22. Profeſſio Fidei ex poſt facta non pro-
ficit ad recuperandos fructus amiſſos poſt di-
ctos duos menſes, ſed ſolum ad acquirendos
futuros; Rota *in Ovetenſi Mercedis* 12. *De-
cemb.* 1601. *coram Coccino Decano*, Navarrus
conſil. 11. *num.* 3. *de Jurejurand.* Azorius *tom.*
2. *inſtitut. moral. lib.* 7. *cap.* 2. *qu.* 4. *&* 5.
Sanchez *loc. cit. num.* 5. Barboſa *de Canon.
cap.* 17. *num.* 23. *& in Teidentinum cit. ſeſſ.*
24. *cap.* 12. Et ratio eſt, quia fructus præte-
riti Jure Concilii, jam ſemel ſunt deperditi,
& regulariter quæ ſemel ipſo Jure perdita ſunt,
non amplius acquiruntur; *arg. cap. Quam peri-
culoſum* 8. *cauſ.* 7. *q.* 1. *& l. Qui res ſuas*
98. *ff. de ſolutionibus* ibi: *In perpetuum enim
ſublata obligatio reſtitui non poteſt.*
Fructus Canonicatus, & Dignitatis ob omiſ- 21
ſionem profeſſionis Fidei non acquiſiri debent
applicari in uſus pauperum, vel in fabricam
Eccleſiæ Beneficii ſi indigeat; Deducitur cla-
re ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *de Reformat. cap.*
1. §. *Si quis autem*, ubi hoc ipſum ſtatuit de
fructibus Beneficiorum non reſidentium, ibi:
*Si quis autem, quod utinam numquam eveniat,
contra hujus Decreti diſpoſitionem abfuerit, ſtatuit
Sacroſancta Synodus præter alias pœnas adverſus
non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas & inno-
vatas, ac mortalis peccati reatum, quem incur-
rit, cum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos
non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam de-
claratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe, ſed
teneri, aut ipſo ceſſante per Superiorem Eccleſia-
ſticum illos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus
loci erogare*. Et colligitur ex eodem Concil.
ſeſſ. 22. *de Reformat. cap.* 3. ubi ſimiles fru-
ctus fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat,
aut alteri Pio Loco, arbitrio Ordinarii applica-
ri jubentur, ibi: *Nec ejus quoquomodo Domi-
nium acquirant, ſed fabricæ Eccleſiæ, quatenus
indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii
applicetur*. Et ſic cum communi tenet Barbo-
ſa *in Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.
lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univ. cap.* 21. *num.* 75.
de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 61. *num.*
31. *& de Canon. cap.* 7. *num.* 27. Intellige 22
tamen hoc ſolum verificari in Canonicis, &
Dignitaribus habentibus fructus diſtinctos, &
ſeparatos a menſa Capitulari; At in Canoni-
catibus, & Dignitaribus non habentibus fru-
ctus diſtinctos, & ſeparatos a menſa Capitula-
ri, fructus amiſſi ob non factam Fidei profeſ-
ſionem ſpectant ad Capitulum, ſicuti Fructus
non reſidentium aut Excommunicatorum; Bar-
boſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. par.* 3. *alle-
gat.* 61. *num.* 31. Garcias *part.* 3. *de Benefic.
cap.* 3. *num.* 36. Caſtropalao *tract.* 4. *diſp.* 1.
de Fide punct. 19. *num.* 19. Reiffenſt. *lib.* 2.
Decret. tit. 1. §. 9. *num.* 206. Nec Epiſcopus 23
poteſt condonare hujuſmodi fructus amiſſos ob
non factam Fidei profeſſionem. Sic deciſum
fuiſſe a Sac. Congr. Concil. refert Garcias *d.
cap.* 3. *num.* 53. Barboſa *de alleg.* 61. *num.* 31.
Epiſ-

Digitized by Google

Epiſcopus enim nequit remittere pœnam a
Concilio Generali inflictam, niſi in caſibus ſibi
expreſſe permiſſis, quia Lex Superioris per in-
feriorem diſpenſari non poteſt; *Clementin. Ne
Romani 2. de Electione.* §. 1. *cap. Inferior 4.
diſt. 21. cap. cum Inferior 16. de Majorit. &*
24 *Obed.* Sed talium fructuum condonatio, & re-
miſſio poteſt fieri ſolummodo a Sancta Sede,
vel Sacra Congregat. pro ut ipſamet Sacra
Congr. Concil. cenſuit, & benigne condona-
vit *in Tuſcanen.* 4. *Martii* 1614. cuidam An-
gelo Conſtantino Cathedralis Eccleſiæ Tuſca-
nenſis Primicerio fructus omnes ſui Primice-
riatus, quos ob non emiſſam Fidei profeſſio-
nem ſuos non fecit, ut refert Barboſa *de Ca-
non. cap.* 17. *n.* 22. *& in Summa Apoſtolicar.
deciſ. verb. Profeſſio Fidei n.* 7.
25 Licet Canonicis Cathedralis omittentibus Fi-
dei profeſſionem poſſeſſio Canonicatus nihil ſuf-
fragetur quo ad fructuum perceptionem ex Tri-
dent. *cit. ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. ibi:
Fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuf-
26 *fragetur;* Ipſa tamen poſſeſſio Canonicatus ſuf-
fragatur eis quo ad titulum, & proprietatem
talis Canonicatus, & vocem habendam in Ca-
pitulo, & Jus præcedentiæ, & cætera alia Ju-
ra a die adeptæ poſſeſſionis; Concilium enim
Tridentinum per citata verba non excludit ta-
les Canonicos a poſſeſſione Canonicatus quo ad
titulum, & proprietatem, & quo ad alia Ju-
ra exinde eis competentia, ſed impedit ſolum-
modo poſſeſſionis effectum, quo ad fructuum
perceptionem; Et ſic deciſum fuiſſe a Sacra
Concil. Congr. referunt Proſper de Auguſtino
*in addit. ad Quaranta verb. Beneficiorum poſ-
ſeſſio;* Garcias *d. cap.* 5. *num.* 34. Ricciulus
d. lib. 1. *cap.* 16. *num.* 30. Barboſa *de Offic.
& poteſt. Epiſc. par.* 3. *dec.* 61. *num.* 27. & te-
nuit Rota *in Varmienſi Canonicatus* 28. *Apri-
lis &* 13. *Junii* 1608. *&* 4. *Febr.* 1611. *coram*
27 *Cardinalis Sacrato*. Et ſic ſentiunt paſſim Do-
ctores. Unde poſſeſſores Dignitatum vel Ca-
nonicatuum in Cathedralibus, qui non fece-
runt Fidei profeſſionem intra duos menſes,
juvantur regula de triennali ad effectum, ne
poſſint moleſtari ſuper titulo. Ita Flamin. Pa-
riſ. *de Reſignat. Benefic. lib.* 1. *qu. ult. n.* 4.
& ſeq. Sanchez *d. cap.* 5. *n.* 9. Ricciulus *d.
cap.* 16. *n.* 22. Caſtropalao *d. punct.* 19. *n.* 15.
Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 21.
num. 79. *& de Offic. & poteſt. Epiſc. dict. al-
leg.* 61. *n.* 27. *& de Canon. d. c.* 17. *num.* 52.
& in Trident. dict. ſeſſ. 24. *de Reform. c.* 12.
n. 37. Reiffenſtuel. *lib.* 1. *Decret. tit.* 2. §. 9.
28 *num.* 204. *& alii*. Quo ad Fructus tamen re-
tinendos non ſuffragatur, nec eis prodeſt etiam
longiſſima poſſeſſio, quamdiu profeſſionem Fi-
dei non emiſerint. Sic deciſum fuiſſe a Sacra
Concilii Congregatione referunt Flamin. Pariſ.
de reſignat. Benefic. lib. 8. *quæſt.* 9. *num.* 122.
Garcias *dict. cap.* 5. *num.* 34. Ricciulus *d.
cap.* 16. *num.* 53. Barboſa *de Offic. & poteſt.
Epiſc. d. cap.* 17. *num.* 19. *& in Trident. d.
ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *num.* 38. Unde 29
Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ
tenentur in conſcientia etiam ante ſententiam
Judicis reſtituere ipſos fructus amiſſos ob non
factam Fidei profeſſionem; Ita Garcias *par.* 3.
de Benefic. cap. 3. *num.* 37. Azorius *part.* 2.
lib. 7. *cap.* 2. *qu.* 1. Petrus de Ledeſma *tom.* 2.
Summæ tract. cap. 4. *concluſ* 10. *Def.* 1. Ugo-
lin. *d. cap.* 26. *num.* 4. Ricciulus *d. cap.* 13.
num. 43. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2.
num. 30. ubi dicit contrariam ſententiam te-
nentem non obligari tales Canonicos, & Di-
gnitates ad reſtitutionem fructuum in conſcien-
tia ante ſententiam condemnatoriam, videri
ex paritate rationis damnatam ab Alexandro
VII. die 24. Septembris 1665. propoſitione 20.
in ordine, ibi: *Reſtitutio a S. Pio V. impoſita
Beneficiatis non recitantibus, non debetur in con-
ſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo
quod ſit pœna;* adeoque idem dicendum eſt in
propoſito; Et ratio eſt iſta, quia potiſſimum
fundamentum eorum, qui ſuſtinent non obli-
gare Concilium ad reſtitutionem talium fru-
ctuum in conſcientia ante ſententiam Judi-
cis, eſt, quia Decretum Concil. eſt pœnale;
adeoque quantum fieri poteſt debere beni-
gnius interpretari juxta *Regulam* 15. *Juris in*
6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit am-
pliari, & regul.* 49. *Juris in* 6. ibi: *In pœnis
benignior eſt interpretatio facienda*, ſed reſti-
tutio a S. Pio impoſita Beneficiatis non reci-
tantibus Officium debet fieri in conſcientia
ante ſententiam Judicis, non obſtante, quod
ſit pœna, ut patet ex d. damnata propoſitio-
ne, ergo videtur ex paritate rationis idem
dicendum in propoſito. Tum quia Concilium
Tridentinum injungens Canonicis, & Digni-
tatibus Eccleſiæ Cathedralis privationem fru-
ctuum ob omiſſam profeſſionem Fidei, utitur
iiſdem verbis, quibus utitur S. Pius V. in
Conſtitut. incip. *Ex proximo*, injungens Bene-
ficiatis reſtitutionem fructuum ob omiſſam re-
citationem Officii. Dicit enim S. Pius V. *Be-
neficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis Of-
ficii, & temporis ſuos non faciant*. Et Conci-
lium *loco cit.* dicit etiam expreſſe: *Fructus non
faciant ſuos*, adeoque ſi ex Tridentino tales

Digitized by Google

Canonici, & Dignitates ob omiſſam Fidei profeſſionem fructus non faciunt ſuos, ita ut ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii *in Seguntina* 18. *April.* 1590. relata a Garcia *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 51. Barboſa *in ſumm. Apoſtolic. Deciſion. verb. Profeſſio Fidei num.* 7. eos reſtituere teneantur; ſequitur eos teneri, veluti rem alienam reſtituere etiam ante omnem ſententiam condemnatoriam, eo vel maxime, quod Concilium *loc. cit.* poſt *d. Verb. Fructus non faciant ſuos*, ſtatim ſubjungit: *Nec illis poſſeſſio ſuffragetur*; & conſequenter nullo titulo poſſunt in conſcientia illos fructus ſibi retinere etiam ante ſententiam condemnatoriam Judicis, cum jam ſint ab ipſo Concilio ſufficienter condemnati ad talem reſtitutionem faciendam; aliter contra Decretum Concilii multum ipſis ſuffragaretur poſſeſſio, ex quo ratione poſſeſſionis cenſerent poſſe tuta conſcientia ipſos fructus tamquam ſuos percipere, & ibi retinere, donec condemnarentur a Judice non obſtante quod Concilium expreſſe declaret, *quod fructus non faciant ſuos*.

30 Coadjutores Canonicorum, ſeu Dignitatum Cathedralium de rigore Juris Communis, ſeu Concilii Tridentini non tenentur emittere profeſſionem Fidei; quia Coadjutor durante Coadjutoria nondum eſt verus Canonicus, cum nondum ſit in poſſeſſione Canonicatus, ſed ſolum Coadjutoriæ, & ſolum poſt mortem Coadjuti fit verus Canonicus, adeo ut ſolum tunc ſit ei aſſignanda Sedes, & ultima inter omnes, taliter quod eum præcedant Canonici ingreſſi etiam durante Coadjutoria, & poſt ejus receptionem; Nicol. Garcias *de Benefic. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 74. *&* 76. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5. §. 9. *num.* 110. Trullench. *in expoſitione Decalogi lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 1. Barboſa *d. allegat.* 61. *num.* 13. *&* 14. *& de Canon. cap.* 17. *num.*

31 12. Nec talem Fidei profeſſionem tenentur facere Portionarii, Vicarii temporales, & alii proviſi de Capellaniis in Eccleſia Cathedrali; Garcias *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.* 5. *num.* 1. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 2. *num.* 64. *& de Canon. cap.* 17. *num.* 13. Reiffenſtuel. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 1. §. 8. *num.* 166. & ratio eſt, quia ſupradicti omnes non comprehenduntur ſub illis perſonis, quas Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. & Pius IV. in Conſtitut. incip. *Injunctum nobis* obligavit ad Fidei profeſſionem, ut legenti patet. Unde cum ibi ſancita a Tridentino, & Pio IV. ſint pœnalia, & novi Juris inductiva, non debent extendi ultra perſonas expreſſas, juxta cit. *Regul.* 15. *&* 49. *Juris in 6. Vide ſupra num.* 29. Nec ad ipſam 32
Fidei profeſſionem emittendam tenentur Jure Tridentini Canonici, & Dignitates Eccleſiarum Collegiatarum, & poſſidentes Beneficia inferiora non curata. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Concil. *die* 19. *Februar.* 1588. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 11. & ratio eſt, quia Concil. Trident. *loc. cit.* & Pius IV. in dicta Conſtitutione, incip. *Injunctum nobis*, loquitur ſolummodo de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, & de aliis Beneficiis Curam animarum habentibus, adeoque Trident. & Piana diſpoſitio non eſt extendenda ad Canonicatus, & Dignitates Eccleſiarum non Cathedralium, & ſolummodo Collegiatarum. Aliter illa adjecta limitatio in Eccleſiis Cathedralibus careret effectu, & fruſtra membranas occuparet; Garcias *d. part.* 3. *de Benefic. cap.* 3. *num.* 11. Sanch. *cit. cap.* 5. *num.* 1. Squillant. *d. q.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 9. Barb. *d. alleg.* 61. *n.* 15. *& d. c.* 17. *de Canon. n.* 14.
& alii paſſim. Fuit autem dictum ſupradi- 33
ctos omnes non teneri ad talem Fidei profeſſionem, de rigore Juris communis, ſeu Conc. Trid. & d. Conſtitutionis Pii IV. quia licet ſupradicti, & cæteri alii Beneficiati non teneantur ad emittendam Fidei profeſſionem vigore Concilii Tridentini, & cit. Conſtitutionis Pii IV. cum ibi ſit ſermo ſolum de obtinentibus Dignitates, & Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus, & de habentibus Beneficia Curata, tenentur tamen ipſam emittere vigore Legum Diœceſanarum, in quibus fere omnibus reperitur ſtatutum, ut omnes Beneficiati etiam in Collegiatis, & quicumque etiam Beneficia ſimplicia ubicumque obtinentes teneantur intra duos menſes Fidei profeſſionem facere coram Epiſcopo, vel ejus Generali Vicario, ut expreſſe ſancitum fuit in Synodo Alexandrina 1753. *tit.* 1. *de Fidei profeſſione* poſt Antuerpienſem *de anno* 1609. *tit.* 1. *can.* 14. & Mechlinenſem *de eodem anno* 1609. *tit.* 1. *can.* 4. & alias paſſim.

Additiones ex aliena manu.

De Fidei profeſſione emittenda a Canonicis 34
diximus *in addit. ad verb. Beneficiatus art.* 1.
Illud autem hic non omittendum, quod li- 35
cet ex reſolutionibus Sac. Congregat. Concilii Interpretis allegatis ab Auctore conſtans dict. Sac. Con-

Digitized by Google

Congregationis ſententia fuerit , quod Fidei profeſſio fieri nequeat per Procuratorem ; tamen dubitari poteſt , an ead. Sac. Congreg. in hac ipſa ſententia ſteterit in *Toletana* 17. *Aprilis* 1728. *tum in Mindonien. Fructuum* 26. *Junii* 1756. Conſule Folia harum cauſarum, reſolutioneſque quoad ipſas editas.

36 Lex autem hæc de facienda Fidei profeſſione non ſolvitur per conſuetudinem etiam conſtantem , ſed ſolum per expreſſam exemptionem; Benedictus XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 60. *n.* 7. Confer de hac ipſa materia profeſſionis Fidei eumdem Sanctiſſimum dict. *Inſtitut. Eccleſ.* 60. *per tot.*

Articulus V.

Canonici quo ad reſidentiam, Chorum, & Miſſam.

SUMMARIUM.

1 *Canonici quantum temporis teneantur reſidere , & tempus abſentiæ quomodo computetur*, ad n. 14.

15 *In quas pœnas incurrant Canonici non reſidentes*, ad n. 30.

31 *An excuſandi a culpa mortali*, ad n. 32.

33 *Quot ſint & quales legitimæ cauſæ Canonicum eximentes a reſidentia*, ad n. 39.

40 *Canonici abſentes an ſemper teneantur relinquere Subſtitutum.*

41 *Quæ ſint Canonicorum obligationes quoad Horas Canonicas*, ad n. 56.

57 *An poſſit Epiſcopus a Canonicis juramentum exigere de fideliter punctando.*

58 *Quot de cauſis Canonicis punctandi ſint*, ad n. 61.

62 *An Laici tolerandi ſint in Choro, dum celebrantur Divina.*

63 *Utrum poſſit ſolus Ordinarius diſpenſare a Choro Canonicum vel Capellanum.*

64 *Quis ſupplere debeat vices Hebdomadarii abſentis.*

65 *Miſſa Conventualis numquam omittenda*, ad n. 77.

78 *Obſervantur nonnulla circa Miſſam ſolemnem*, ad n. 87.

88 *Agitur de prima Dignitate*, ad n. 90.

91 *An ſuppleant Canonici vices inferiorum , vel inferioribus miniſtrent*, ad n. 92.

93 *Quando teneantur Dignitatibus inſervire , & aliis Canonicis celebrantibus* , ad num. 99.

100 *Numquid Dignitates unquam Canonicis celebrantibus miniſtrent.*

101 *Canonici & Dignitates an poſſint Miſſas privatas celebrare tempore , quo Epiſcopus ſolemniter celebrat , vel concionatur.*

102 *Subnectuntur Supplementa Auctoris* , ad. num. 128.

129 *Et Additiones ex aliena manu* , ad num. 132.

1 CAnonici ſive Cathedralium , ſive Collegiatarum tenentur ſaltem per novem menſes reſidere in Eccleſiis ſui Canonicatus , ita ut non liceat ipſis ultra tres menſes ab eiſdem quolibet anno abeſſe : Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus , quæ longius ſervitii tempus requirunt, ſicque abſentiam trium menſium non concedunt ; Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ibi : *Præterea obtinentibus in eiſdem Cathedralibus , aut Collegiatis Dignitates , Canonicatus , Præbendas , aut Portiones , non liceat vigore cujuslibet Statuti , aut Conſuetudinis ultra tres menſes ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe : Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus , quæ longius ſervitii tempus requirunt ;* Concordat *cap. Ex geſtis* 2. *cap. Relatum* 4. *cap. Conquerente* 6. *cap. Cum ad hoc* 16. *& cap. Clericus* 17. *de Clericis non reſidentibus , cap. Ad hæc* 13. *c. Extirpandæ* 30. §. *Qui vero, & cap. Super inordinata* 35. *de Præbendis*.
2 Menſes tres , quibus Canonici quolibet anno abeſſe poſſunt , continere debent nonaginta dies, ita ut quilibet Menſis ſuos triginta dies contineat ; Et dies iſti poſſont eſſe , vel continui , vel interpolati . Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Concilii refert Fagnan. *in cap. Licet* 35. *De Præbend. n.* 54. *&* 55.
3 Ita tamen , ut non omnes Canonici poſſint ſimul abeſſe eodem tempore , ne Eccleſia deſtituatur omni ſervitio , ſed ſolum ea quota Canonicorum ſimul abeſſe poſſit , quæ videbitur arbitrio Epiſcopi , & Capituli , & Sanctiſſimus approbavit Sententiam Congregationis ad ſe relatam , ſubdens Concilium non dediſſe tres menſes Capitulo , ſed Canonicis, ſcilicet ſingulis per vices . Sic apud Fagnan. *loc. cit.*
4 Hujuſmodi tres menſes non debent incurrere in Natale, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas Solemnitates, aut in tempus Adventus, & Quadrageſimæ , aut in dies Dominicos, & Feſtos totius anni . Ita decrevit Sacra Cong. Conc. *in Interamnen.* 21. *Jul.* 1640. & alibi pluries , ut referunt Zerola *part.* 1. *praxis Epiſcopal. verb. privatio* §. 4. *num.* 2. *dub.*

Digitized by Google

dub. 3. Garcias *p.* 3. *de Benefic. cap.* 2. *num.*
5 316. Armendar. *tit. de reſidentia num.* 38. Ad conficiendum ſpatium trium menſium non ſunt computandæ horæ cujuslibet diei, ſed, dies integri abſentiæ tantum; Neque ad conſtituendum ſervitium novem menſium colligendæ punctaturæ, quas iis, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſervitio totius anni conſtantur, deſerviendo tulerint, ſervitio punctaturarum debito ſatisfecerint, ſed ipſi dies reſidentiæ, & ſervitii, ſive continui fuerint, ſive interpolati numerandi ſunt, ut compleant numerum dictorum novem menſium. Sic reſponſum fuiſſe a Sacra Congreg.
6 Concil. refert Fagnan. *loc. cit. num.* 56. Unde ſtatutum Eccleſiæ permittens, ut Canonici propter loci frigiditatem, & aeris intemperiem in uno ex novem menſibus reſidentiæ, uni Horæ tantum quotidie interſint pro lucrandi fructibus illius menſis, eſt quidem contra Tridentinum, adeo ut non intereſſentes omnibus Horis in prędicto menſe amittant illam ratam fructuum, quam amitterent in aliis octo menſibus, ſingulis Horis non intereſſendo; non tamen incidunt in pœnam latam ab ipſo Concilio, quaſi abſfuiſſent ultra tres menſes. Sic reſpondit Sacra Congreg. Concil. *Epiſcopo Palentino*, ut refert Fagnan. *loc. cit. n.* 57.

7 Fundationum privilegiis, quibus ultra tres menſes Canonicis abeſſe licet, non eſt derogatum a Tridentino. Sic declaravit Sac. Cong.
8 21. *Februar.* 1578. teſte Fagn. *loc. c. n.* 58. Nec ab ipſo Tridentino ſunt ſublata Statuta a Summo Pontifice confirmata, ut Canonici abeſſe poſſint ultra tres menſes; Cardinalibus enim Sacræ Congregationis, *Die* 7. *Julii* 1575. in diverſa abeuntibus Gregorius XIII. his auditis juſſit ſervari ſtatutum confirmatum, ut re-
9 fert Fagnan. *loc. cit. n.* 59. Immo cum poſtea dubitatum fuiſſet, an per Concilium eſſet ſublatum quoddam ſtatutum Eccleſiæ Eboren. ante ipſum Concilium a Sede Apoſtolica confirmatum, ut Canonici ſemel in vita anno abeſſe poſſent Hieruſalem proficiſcendi cauſa, & ſex menſibus, cum Baſilicam S. Petri quolibet quinquennio viſitare vellent? Sac. Congr. cenſuit Statutum hujuſmodi a Sede Apoſtolica confirmatum, non eſſe ſublatum per Concilium; & ita etiam Sanctiſſimus probavit, ut refert Fagnan.
10 *ibid. n.* 60. Ut Canonici abeſſe poſſint tribus menſibus a Concilio permiſſis, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſa requiritur, & poſſunt Canonici tunc abeſſe etiam ex cauſa recreationis. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Concil. Congreg. referunt Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. privatio* §. 2. *dub.* 4. Garcias *d. cap.* 2. *num.* 314. & 315. Barboſa *dict. allegat.* 53. *num.* 118. Fagnan. *loc. cit. num.* 52. Et ſic noviſſime reſpondit Sacra Congreg. Concil. *in Caſtrimaris* 4. *Maii* 1737. pro abſentia intra Diœceſim; ſi tamen velint abeſſe extra Diœceſim, requiritur licentia Epiſcopi, ut expreſſe ſtatuit *ibidem in reſponſione ad* 2. *dub.*
Licet autem Canonici poſſint libere, & licite 11
abeſſe illis tribus menſibus, non tamen pro eo tempore lucrantur Diſtributiones quotidianas, ſed ſolum fructus groſſos, ſeu Præbendam. Sic declaravit Sacra Congreg. Concil. ut referunt Flaminius *de reſignat. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 65. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.* §. 9. *proœmial. num.* 182. Monet. *de diſtributionibus quotidianis part.* 1. *quæſt.* 6. Fagnan. *loc. cit. num.* 32. & 93.
Barboſa *dict. allegat.* 53. *num.* 124. Poteſt Epi- 12
ſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem, ut poſſint abeſſe per quatuor menſes. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Concil. Congr. referunt Armendar. *loc. c. n.* 124. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 59. *num.* 2. Garcias *loc. cit. n.* 411. & 413. Alzed. *de præſtantia Epiſcop. Dign. part.* 2. *c.* 9. *n.* 39. Barboſa *loc. cit. num.* 123. & Fagnan. *loc. cit. n.* 47. ubi dicit, quod Sanctiſſimus die 7. Octob. 1580. audita relatione Congregationis impertitus eſt facultatem Epiſcopo, ut poſſit ſingulis annis, ſi ſibi juſtæ cauſæ videbuntur, licentiam concedere Canonicis non reſidendi per alium men-
ſem ultra tres a Concilio eis conceſſos. Si per 13
ſpecialem aliquarum Eccleſiarum Conſtitutionem, aut conſuetudinem, longius ſervitii tempus requiratur, non eſt licitum Canonicis per tres menſes abeſſe; ſic expreſſe ſtatuit Concil. *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. ibi: *Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt.* Unde Fagnanus *loc. c. n.* 51. refert, quod Canonicis per Conſtitutiones ſuarum Eccleſiarum ad longius reſidentiæ tempus adſtrictis, atque poſtulantibus ex gratia vacationem trium menſium, Sacra Con-
gregatio ſuo tempore ſemper abnuerit. Dato 14
tamen, quod alicujus Eccleſiæ Conſtitutio, aut Conſuetudo requirat ſervitium totius anni, tunc licitum eſt Canonicis per tres menſes abeſſe. Sic refert Garcias *p.* 3. *de Benefic. cap.* 2. *n.* 311. & 312. declaraſſe Sacram Congregationem *in una Aſtoricen.* his verbis: *Decretum Concilii cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *concedit Canonicis abſentiam trium menſium, ſi Conſtitutiones Eccleſiæ ſervitium totius anni requirunt.* Reſidentia enim totius anni nimis dura videtur, maxime ſpectata fragilitate humana. Sic tenet idem Garcias *loco cit.*

Bar-

Digitized by Google

Barboſa *dict. alleg.* 53. *num.* 121. Armend. *loco cit. num.* 35. & alii. Advertendum tamen eſt, quod *in Atrien.* cum Canonici Eccleſiæ Cathedralis aſſiduum ſingulis diebus ſervitium præſtare ſolerent, & indultum vacationis per tres menſes poſtularent, *die* 19. *Decembr.* 1722. reſcriptum fuit; Pro gratia ad duos menſes, ut ad normam Decreti editi *in Farfen.* 13. *Novembris* 1655. Nempe quod omnes intereſſe divinis Officiis deberent diebus Dominicis per omne tempus Adventus, Quadrageſimæ, Octavæ Nativitatis Domini, ejuſque Reſurrectionis, nec non Pentecoſtes, & Corporis Chriſti; & nunquam plures Canonici, quam in tertia parte eodem tempore frui vacatione poſſent. Et *in Sypontina ſervitii Eccleſiæ die* 6. *Februarii* 1734. ad dub. An decretum Capituli concedens Dignitatibus, & Canonicis vacationem per tres menſes, cum conditionibus in eo præſcriptis ſubſtineatur in caſu &c. Reſpondit: *Negative, & amplius*, diviſi enim erant Canonici, quorum aliqui volebant continuare ſervitium ſine vacatione, & alii volebant vacationem.

15 Canonici non reſidentes per novem menſes incidunt in pœnas Concilii Tridentini mox adducendas. Immo in ipſas Tridentini pœnas incidunt etiam Canonici, qui majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſium ſunt adſtricti, ſi non reſederint per tempus ipſum majus ſibi conſtitutum. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Concil. referunt Garcias *d. cap.* 2. *n.* 144. Barboſa *d. alleg.* 53. *num.* 146. & Fagnan. *in cit. cap. Licet num.* 50. ubi dicit, quod propoſito dubio: *An Canonici, qui majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſium ſunt adſtricti, ſubjaceant, ſi non reſederint, eiſdem pœnis, de quibus in dicto cap.* 12. *Sacra Congregatio cen*
16 *ſuit ſubjacere.* Pœnæ autem a Tridentino impoſitæ Canonicis, ut ſupra, non reſidentibus, ſunt, quod abſens ultra tempus permiſſum primo anno privetur dimidia parte fructuum, & quidem ad ratam menſium, quibus abfuit, ſi non eſt integer annus, ut cenſuit Sac. Congreg. teſte Fagnano *in cap. Ex tuæ* 11. *de Clericis non reſidentibus num.* 15. Secundo anno omnibus fructibus; Et tertio anno privetur etiam Titulo Canonicatus, ſic ipſum Concilium *ſeſſ.* 24. *c.* 12. §. *præterea ibi: Alioquin primo anno privetur unuſquiſque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos. Quod ſi iterum eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit; Creſcente vero contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur;* idest ad privationem Tituli. Canonici tamen, qui ob abſentiam in 17
pœnam privationis fructuum incidunt, non tenentur iſtos in conſcientia reſtituere ante ſententiam condemnatoriam Judicis; ſic colligitur ex ipſo verbo Concilii: *Privetur*, quod non operatur ipſo Jure, ſed per ſententiam; Garcias *part.* 3. *de Benefic. cap.* 2. *n.* 151. & 152. Barboſa *de Canonicis cap.* 20. *num.* 22. Fagnan. *in cit. cap. Licet de Præbend. n.* 26. & Rota *in cauſa Caurien. Fructuum coram Orano* 10. *Aprilis* 1592. Ad incurrendam a Cano- 18
nicis non reſidentibus pœnam privationis fructuum non eſt opus prævia monitione, ut reſideant; *Argum. cap. Potuit* 4. *de locato* ibi: *Non obſtante, quod ei ut Canonem ſolveret non extitit nunciatum, cum in hoc caſu dies ſtatuta pro Domino interpellet*, & ſic expreſſe deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii refert Garcias *d. cap.* 2. *n.* 145. Fructus illi, quibus 19
privandi ſunt Canonici non reſidentes pro conſtituto tempore, debent applicari in uſum, & fabricam Eccleſiæ ſi indiget, alias alteri Pio Loco, arbitrio Ordinarii. Sic decrevit Sacra Congregatio, ut referunt Garcias *cit. c.* 2. *num.* 146. & 147. Armend. *in addit. ad recop. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *de reſidentia n.* 10. Caſtropalao *in opere morali tract.* 7. *de Orat. diſp.* 3. *punct.* 8. *num.* 6. Barboſa *d. allegat.* 53. *n.* 150.

Pœnarum gradus contra Canonicos non re- 20
ſidentes a Concilio *d. cap.* 12. præſcripti ſunt neceſſario ſervandi, antequam deveniatur ad privationem: alias ipſa privatio, ſeu ſententia privationis erit nulla. Sic Sac. Rota *in una Salmantina de Petroſo die* 15. *Decembris* 1576. *coram Seraphino, & in una Oriolen. Canonicatus* 14. *Martii* 1622. *coram Navarro*. Licet 21
enim ſecundum aliquos Canones Canonicus abſens privari poſſet Beneficio, ſi infra congruum terminum ſibi præfixum ad reſidentiam non rediiſſet, ut habetur *cap. Pervenit* 28. *de appellat. & cap. Inter quatuor* 10. *& cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentibus*: Tamen 22
ex nova diſpoſitione Concil. Trident. *loc. ſupra cit. ſub n.* 16. Canonicus ob abſentiam privari non poteſt Titulo, niſi poſt lapſum trium annorum, ut declaravit Sacra Congregat. ipſius Concilii Interpres; Cum enim Epiſcopus Tarentinus olim petiiſſet declarari a Sacra Congregat. Concil. An recte proceſſiſſet contra ſubcautorem Canonicum Eccleſiæ ſuæ jam decem, & octo menſes abſentem, cum ei comminatus fuiſſet pœnam privationis, ſi intra menſem non reſideret; Sacra Congregatio decla-

Digitized by Google

claravit, Concilium clare diſpoſuiſſe expectandum eſſe lapſum trium annorum, antequam ad privationem in totum procedatur, ut *in dict. c. 12. ſeſſ. 24. verſ. Præterea obtinentibus*. Nam in primo amitrit non reſideos dimidiam, in ſecundo omnes fructus, in tertio privatur Titulo, & ita reſcriptum fuit plurimis Epiſcopis. Sic præciſe refert Fagnan. *in d. cap. Licet, de Præb. num.* 26. & Garcias *p. 3. de Benefic. cap. 2. n.* 140. adducit aliam declarationem Sacræ Congr. Concil. quæ ſic habet: *Redarguitur Epiſcopus, qui primo anno in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia non reſidentem privat*. Diſponit enim expreſſe Concilium, ut poſt primum, & ſecuodum annum abſentiæ Canonicorum: *Creſcente contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur*. Unde poſtquam juxta Concilium Canonicus abſens fuit privatus pro primo anno medietate fructuum, & pro ſecundo anno omnibus fructibus; ſi ſine legitimo impedimento ſit adhuc contumaciter abſens, debet, juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones, ſi ſciatur ubi exiſtit, perſonaliter moneri, ſeu citari, ut redeat ad reſidendum io termino congruo arbitrio Epiſcopi ſibi præfigendo ſub pœna privationis, niſi reſipiſcat; *cap. Ex parte veſtra 8. & cap. Clericos 17. de Clericis non reſidentibus*; Si vero ignoratur ubi exiſtat, tunc trinæ citationis Edicto in valvis Eccleſiæ Beneficii affigendo, debet vocari, ſeu citari, atque poſt ultimam citationem per ſex menſes

23

24 expectari; Quibus elapſis, ſi ſine legitimo probato impedimento Canonicus reſidere contempſerit, non amplius privandus eſt fructibus, ſed Beneficio eſt omnino ſpoliandus, juxta formam præſcriptam *in cap. Ex tuæ devotionis 11. de Clericis non reſidentibus*, quam Concilium non immutavit, immo expreſſe præſervavit *in d. ſeſſ. 24. c. 12.* ibi: *Contra eos juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur*; ideſt Beneficio priventur ad eum modum, quo Sacri Canones præſcribunt. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congr. Conc. referunt Atmend. *loc. cit. n.* 98. & Barboſa *d. Alleg.* 53. *n.* 146.

25 Ad propoſitum juvat adducere quæ in una Cathacen. fuerunt quæſita, & a Sacra Congr. Conc. fuerunt reſoluta, prout ſequitur.

1 *An in cauſſa privationis Beneficii ob non reſidentiam debeant ſervari dilationes trium annorum a Sacro Concilio præſcriptæ?*

2 *An ſervatio dictarum dilationum ſit arbitraria Ordinario in Canonicatibus?*

3 *An ex eo, quod Canonicatus Cathacen. quatenus etiam conſiſteret in ſolis Diſtributionibus, ſine Præbenda, aut maſſa groſſa, in illius privationem ob non reſidentiam, dictæ temporum dilationes a Sacro Concilio præſcriptæ potuerint ab Ordinario remitti eo quod illius cap. Diſpoſitio non applicetur; cum non exiſtentibus fructibus non potuerit fieri ſequeſtrum?*

4 *An ex eo quod idem Canonicus abſens fuerit ſpatio duorum, & plus annorum, poſt quorum lapſum tantum fuerit monitus, currat eidem terminus trium annorum a Sac. Concilio indultorum, vel ſex menſium a die abſentiæ, vel a die primæ monitionis?*

5 *An a privatione etiam ſer. ſer. facta ab Ordinario de Canonicatu ob non reſidentiam, detur appellatio ſuſpenſiva, vel tantum devolutiva?*

Die 14. *Novemb.* 1671. *Eadem Congr. re mature diſcuſſa, cenſuit:*

Ad 1. *Affirmative.*

Ad 2. *Negative.*

Ad 3. *In Caſu propoſito poſſe omitti ſequeſtrationes fructuum, non vero dilationes temporum.*

Ad 4. *Incipere triennium a die abſentiæ.*

Ad 5. *Non dari ſuſpenſivam.*

Et cum poſtea in eadem cauſſa pro dilucidatione 4. Dubii quæſitum eſſet, an contra d. Caonicum non reſidentem poſſet procedi ad privationem juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones poſt lapſum trium menſium, & ultra ſecundi anni, vel expectandum eſſet, quod laberetur tertius annus iotegre? 26

Die 21. *Maii* 1672. *conſuit expectandum eſſe triennium completum.*

Verum eſt tamen, quod pendente Ipſo triennio poterit Epiſcopus præviis citationibus contra Canonicos abſentes procedere per Cenſuras, illoſque ſuſpeudere, & excommunicare non obſtante, quod inchoata ſit via Judicii præſcripta a Concilio, juxta diſpoſitionem *Text. in cap. Ex tuæ devotionis* 11. §. *contra eos, de Clericis non reſidentibus*, prout eadam Sac. Congreg. declaravit *in Palentina* 18. *Novembris* 1673. Pœnæ Canonicorum non reſidentium poſſunt infligi etiam contra Canonicos Coadjutores cum futura ſucceſſione, & ideo monendi ſunt ad reſidendum ſub pœna privationis, ut reſpondit eadem Sacra Congregat. Concilii 12. *Martii* 1672. *& in Oxomen.* 8. *Maii* 1688. Pœnas autem contra Canonicos non re- 27 28

Digitized by Google

reſidentes, non poteſt Epiſcopus remittere in totum; bene tamen ante ſententiam minuere, vel augere; ſic deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *d. cap.* 2. *n.* 150. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 128. & Fagnan. *in lib.* 1. *Decretal. cap. Irrefragabili* §. *Exceſſus*, *de offic. Ordinar. n.* 28. ubi refert, quod cum Epiſcopus Vercellenſis ſupplicaſſet declarari, an hujuſmodi pœnam poſſet ipſis Canonicis remittere? Sac. Congreg. *cenſuit poſſe Epiſcopum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ ex cauſa juſta augere vel diminuere, & non in totum remittere.*

30 Canonici ſi in novem menſibus anni abſque legitima cauſſa a reſidentia notabiliter abſint, ultra ſupradictas pœnas, incurrunt etiam ſecundum multos culpam mortalem. Sic tenent Emanuel Sà *in Aphoriſm. verb. Reſidentia n.*1. Nicolaus Garcias *cit. cap.* 2. *num.* 321. Squillant. *de obligat. Clericor. part.* 1. *num.* 120. Sanctarell. *var. reſolut. quæſt.* 4. *num.* 24. Filliuc. *qq. moral. tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 7. *num.* 207. Suarez *de Religione tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 10. *n.* 17. *& cap.* 13. *num.* 5. Diana *Moral. reſolut. par.* 2. *tract.* 12. *reſolut.* 31. Machado *lib.* 4. *tract.* 3. *document.* 4. *n.* 1. Leander *par.* 6. *tract.* 8. *diſput.* 6. *q.* 33. *& ſequent.* Barboſa *de Canonicis cap.* 20. *num.* 8. & alii. Et ratio eſt, quia Canonici ſub graviſſimis pœnis, & ſub diſtricto Obedientiæ præcepto adſtringuntur ad aſſiſtentiam Chori; *cap. Dolentes* 9. *de celebrat.*
31 *Miſſarum.* Immo ex Garcia, *d. cap.* 2. *num.* 322. *Declarat.* 29. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *de reſident. num.* 41. & Barboſa *loc. cit. num.* 9. nec excuſantur a culpa mortali, quamvis velint quo-
32 tidianas diſtributiones amittere. A culpa mortali tamen eos excuſant Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 5. §. 4. *num.* 7. & alii apud Leandrum *cit. q.* 23. dummodo habeant animum cedendi diſtributiones tempore abſentiæ, & non deficiant in contemptum, aut contra præceptum Superioris, vel ex eorum defectu non omittatur Officium in Ecclesia, aut non dicatur cum debita ſolemnitate; Et ratio iſtorum eſt, quia nullus adeſt textus, ex quo mortalis obligatio colligatur, pro reſidentia Canonicorum, ſicuti clare habetur pro reſidentia Parochorum inrTridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 1. *de Reform.* Tum quia concurrit praxis multorum prudentum, qui nullum ſibi conſcientiæ ſcrupulum faciunt, non exiſtimantes in eo peccare, nec communiter id notatur.

33 Dantur tamen aliquæ legitimæ cauſſæ omnino excuſantes a continua reſidentia; & iſtæ generatim loquendo ſunt quatuor, ſcilicet Chriſtiana Charitas, urgens Neceſſitas, debita Obedientia, & evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ Utilitas, uti colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de Reformat.* ibi: *Cum Chriſtiana Charitas, urgens Neceſſitas, debita Obedientia, ac evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ Utilitas, aliquos nonnumquam abeſſe poſtulent, & exigant.* Ad primam cauſſam Chriſtianæ Cha- 34
ritatis ſeu pietatis pertinet, ſi Canonicus a loco Beneficii ſeu Canonicatus diſcedat cauſſa juvandi proximum auxilio indigentem, v. g. ad dirimendas lites, aut ſedanda odia, quæ inter quoſdam ſint ſuborta, & hujuſmodi. Ad 35
ſecundam cauſſam *urgentis Neceſſitatis* pertinet, ſi Canonicus abſit propter aëris intemperiem, vel corporis infirmitatem, juxta *cap. Præſentium* 3. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. *& cap. Ad audientiam* 15. de Clericis non reſidentibus; vel ad effugiendam Tyranni perſecutionem, ſeu ad evitandas capitales inimicitias contra ejus perſonam ſubortas, ut notat Gloſſa *in cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſident. verb. excuſationem rationabilem*; & in Clementrina 1. *de ſtatu Monachorum* §. *Cæterum*, *verb. cauſſa rationabili*, vel ad proſequendam litem ſuper Juribus Canonicatus; aut ob piam peregrinationem, ſeu ſimilem honeſtam cauſſam, impetrata tamen licentia Prælati, ſicuti habetur *in cap. Relatum* 4. juxta Gloſſ. *ibid. verb. Prælatorum*, *de Clericis non reſidentibus.* Ad Tertiam cauſſam 36
debitæ Obedientiæ pertinet, ſi Canonicus abſit a reſidentia de mandato Papæ, ut in Apoſtolicæ Sedis ſervitio occupetur; Occupatus enim ſervitio Papæ habetur pro reſidente in propria Eccleſia, cum ſerviat Eccleſiæ univerſali; *cap. cum dilectus* 14. *& cap. ad audientiam* 15. *de Clericis non reſidentibus.* Ad quar- 37
tam cauſſam evidentis Eccleſiæ, vel Reipublicæ Utilitatis pertinet, ſi Canonicus abſit ob negotium, & ſervitium Eccleſiæ; *cap. Ex parte* 13. *& c. ad audientiam* 15. *de Clericis non reſidentibus*, vel cauſſa adeundi Synodum Generalem, ſeu Provincialem, aut Diœceſanam; vel cauſſa ſtudiorum; *cap. Relatum* 4. *de Clericis non reſidentibus.* Totius enim Eccleſiæ univerſalis permaxime intereſt ad ſui regimen, & ſervitium viros habere Litteratos; *cap. Cum ex eo* 34. *de elect. num.* 6. *Et in cap. ſuper ſpecula* 5. *de Magiſtris*, permittitur Beneficiatis, ut quinquennio Theologiæ ſtudere, eandem vero quandiu voluerint docere abſentes poſſint ſine reddituum privatione. Speciatim etiam 38
conceditur, ut duo Canonici in ſervirio Epiſcopi occupati pro reſidentibus habeantur; *cap.*

Digitized by Google

cap. de cætero 7. *& cap. ad audientiam* 15. *de*
39 *Clericis non reſidentibus* . Et iſti duo Canonici
poſſunt ab Epiſcopo aſſumi , ſive ex Cathe-
drali, ſive ex Collegiata , ut a Sacra Congr.
Conc. fuit expreſſe deciſum propoſito dubio
in hæc verba : *in Cauſſa Colonien. petente Ar-
chiep. Electore , an liceret pro ſervitio ſuæ Diœ-
ceſis aſſumere duos Canonicos ex qualibet Colle-
giata , ſicut licet aſſumere ex Cathedrali ?* Sacra
Congreg. *die* 9. *Septemb.* 1628. *cenſuit Epiſco-
pum poſſe uti opera duorum Canonicorum ſive de
Cathedrali , ſive de Collegiata Eccleſia , ſed non
plus duobus* , ſic refert Barboſa *de Canonicis*
40 *c.* 25. *n.* 8. Canonici ex juſta cauſſa abſentes
non tenentur relinquere Subſtitutum , ac per
hunc interim deſervire , non obſtante imme-
morabili conſuetudine , ſic deciſum fuiſſe a
Sac. Congreg. Concilii refert Garcias *d. part.*
3. *c.* 2. *n.* 197. & Fagnan. *in cap. Nulla* 2. *de
Conceſſion. Præbend. n.* 73. Alia de reſidentia
vide verb. Diſtributiones .

41 Canonici tenentur recitare Officium in Cho-
ro ; Nec ipſis poteſt Epiſcopus concedere , ut
officient in Sacriſtia ; Sacra Congreg. Epiſcop.
42 *in Signina* 12. *Januarii* 1604. Poteſt tamen
aliquando ex cauſſa , veluti ob frigus , extra
Chorum arbitrio Epiſcopi recitari Divinum Of-
ficium in diebus Ferialibus , in diebus vero
Feſtivis omnino recitandum eſt in Choro ; Sa-
cra Rit. Congreg. *in Lunen. Sarzanen.* 5. *Mar-*
43 *tii* 1633. Et Sac. Congr. Epiſcop. *in una S.
Severini* 13. *Septembris* 1641. decrevit eſſe to-
lerandum , quod Canonici tribus menſibus an-
ni frigidioribus recitent diebus Ferialibus Ma-
44 tutinum in Sacriſtia . In Choro non eſt a Ca-
nonicis inchoandum Officium ſtatim ſigno da-
to , ſed elapſa tertia parte horæ ; Sac. Rit.
Congregat. *in Tarentina Chryſſolitarum* 3. *Se-*
45 *ptembris* 1601. *ad* 5. *Dub.* Et dato ipſo ſigno
debent Canonici in Choro Officium inchoare
non expectato Vicario ; Eadem Sac. Rit. Con-
46 greg. *in Neritonen.* 2. *Februarii* 1606. Cano-
nici ſub onere , & obligatione reſtitutionis fru-
ctuum tenentur pſallere , ſeu canere in Choro
cum aliis , & non ſatisfaciunt , ſi ſolum aſſi-
ſtant , & interſint Horis , & per Capellanos ,
& alios Beneficiarios pſallant , ipſi vero , vel
ibi , vel Domi privatim recitent Horas , quia
inſtitutio Canonicatuum eſt , non ut adſint
tantum in Choro , ſed ut canendo aſſiſtant ,
& ob id eis dantur Diſtributiones ; ut colligi-
tur ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* ibi ;
*Omnes vero divina per ſe , & non per ſubſtitu-
tos compellantur obire Officia . . . . . atque in
Choro ad pſallendum inſtituto Hymnis , & Can-
ticis Dei nomen reverenter , diſtincte , devoteque
laudare* ; & ſic cenſuit Sac. Congr. Concilii ;
nam propoſito dubio ; *An Canonici , & alii qui
interſunt Divinis Officiis , ſatisfaciant eorum mu-
neri exhibendo ſuam præſentiam in Choro , etiam
quod non cantent neque pſallant , maxime ſi al-
legarent , ſe eo tempore meditari , vel ſubmiſſa
voce dicere , quæ ab aliis cantantur , vel alias
pias preces tunc recitare? An vero teneantur præ-
ciſe alta , & conſona voce divina Officia , &
Horas Canonicas recitare , cantare , & pſallere ,
& aliter non ſatisfaciant muneri , & Obligatio-
ni ?* Eadem Sac. Congreg. *ſub die* 20. *April.*
1602. *cenſuit teneri omnino pſallere , alioquin
Oligationi ſuæ non ſatisfacere* . Vide verb. Miſ-
ſa *art.* 3. *num.* 11. ubi ad id affertur noviſſi-
ma diſpoſitio Benedicti XIV. Canonici ex de- 47
centia debent alta voce cantare in Choro , &
Epiſcopus poteſt illos ad hoc hortari , ſed non
cogere ; Sacra Congregat. Rituum *in Egita-
nenſi* 24. *Novemb.* 1602. Canonici non tenen- 48
tur ad harmonicam modulationem cantus fi-
gurati , ſed ſatisfaciunt in magnis Feſtivita-
tibus , in quibus Eccleſia eo cantu utitur aſſi-
ſtendo cum debita attentione Cantoribus ; Ita
cum pluribus a ſe citatis Barboſa *de Canoni-
cis cap.* 34. *num.* 14. Canonici , qui ſolebant 49
cantare Matutinum una hora poſt ortum So-
lis , non ſunt cogendi , ut Matutinum ante
ortum Solis cantent ; Sac. Congreg. Rit. *in
Aſculana* 16. *Sept.* 1606. Canonici quamvis 50
pauci ſint , puta duo , vel tres , tenentur ca-
nere , ſeu recitare Officium in Choro , alias
poſſunt ab Ordinario Diſtributionibus puncta-
tura privari ; Sacra Congreg. Concil. *in Nul-
lius Orbetelli* 31. *Martii* 1696.

Canonici tenentur recitare in Choro Offi- 51
cium Defunctorum , Pſalmos Graduales , &
Pœnitentiales ſolum juxta Conſtitutionem S.
Pii V. & non alias ; Sacra Congreg. Rit. *in
Sueſſan.* 28. *Januarii* 1606. Et qui prædicta 52
non recitant , minime peccant ; Eadem Sacra
Cong. *in Barchinonen.* 10. *Januarii* 1609. Ca- 53
nonici recitantes in Choro Officium B. Vir-
ginis Mariæ in Semiduplicibus , & Dominicis
ex conſuetudine , illa deinceps uti poſſunt ,
non obſtante Rubrica Breviarii ; Sac. Congr.
Rit. 1. *Septemb.* 1607. Canonici recitantes in 54
Choro Officium parvum B. Virginis Mariæ
tempore Paſchali , debent facere ſine addito
Alleluja ; Sac. Rit. Congr. 28. *Martii* 1626.
Canonici tamen non tenentur recitare in Cho- 55
ro Officium Beatæ M. V. ubi non eſt conſue-
tudo ; ex Bulla enim S. Pii V. incipiente
Quod a nobis , Romano Breviario præfixa , pro
his ,

Digitized by Google

bis, qui Romanum ritum ſervant, ſublatum eſt hoc onus, ubi contraria conſuetudo illud recitandi non vigeat, quam S. Pontifex non abſtulit, ſed juſſit ſervari, ut obſervat Fa-
56 gnan. *in cap.* 1. *n.* 35. *de celebr. Miſſar.* Immo S. Pontifex in ipſa Conſtitutione, ut videri poteſt in principio Breviarii, tollit peccati obligationem, quæ erat recitandi in Choro Officium parvum B. Mariæ V. Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales juxta Ru-
57 bricas Breviarii. Canonicos cogere poteſt Epiſcopus ad præſtandum juramentum de fideliter punctando in Choro; Sac. Congreg. Conc.
58 17. *Martii* 1619. Canonici non poſſunt exire a Choro, niſi petita venia Archidiacono, ſive Præſidenti per ſalutationem ſub pœna punctationis, ut præſcripſit Sacra Congreg. Epiſcop. *in Aprutina* 18. *Aprilis* 1617. & declaravit Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarzanen.*
59 4. *Junii* 1701. Canonici confabulantes in Choro ſunt punctandi, & privandi Diſtributionibus tamquam abſentes, ut reſcripſit Sac. Congreg. Epiſc. *Epiſcopo Nucerino* 7. *Sept.* 1594.
60 Canonici, & Dignitates non debent in Choro habere ſtratum, ſive tapetum; Sac. Congreg. Rit. *in Herbipolen. Præeminentiarum* 22. *Novembr.* 1698. *& in Urbinaten.* 23. *Januarii* 1700.
61 Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis Officiis intereſſentes ſine Habitu Canonicali, & Superpelliceo, debent punctari; Sac. Congreg. Rit. *in Lunen. Sarzanen.* 5. *Martii* 1633.
62 Canonici non debent permittere, ut Laici, dum Divina celebrantur, ſtent, vel ſedeant in Choro; Sac. Congr. Rit. *in Compoſtellan.* 4.
63 *Februarii* 1600. Canonicum, vel Capellanum poteſt Ordinarius excuſare a Choro ex cauſſa juſta comprehenſa *in capite unic. de Clericis non reſidentibus in* 6. ſine conſenſu aliorum Canonicorum, & Capellanorum. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii, ut refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 407.
64 Canonicus Junior in Choro juxta conſuetudinem Eccleſiæ debet ſupplere vices Hebdomadarii abſentis, vel impediti, & non Coadjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canonicum; Sacra Congregat. Rit. *in Elboren.* 15. *Aprilis* 1606.
65 Canonici tenentur quotidie ad canendam Miſſam Conventualem; adeſſe enim in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis obligationem cantandi quotidie Miſſam Conventualem, tradunt communiter Doctores, præſertim Gloſſa *in cap. Cum Creatura* 51. *de celebrat. Miſſar.* ubi Abbas, Joan. Andr. Fagnan. & cæteri Canoniſtæ, idque ſub mortali, quia eſt de materia gravi, & quæ omnium plurimum confert ad Divinum cultum, cui maxime detraheretur, immo pluſquam ſi non celebrarentur Horæ Canonicæ, cum major ſit cultus Sacrificii, quam Horarum Canonicarum; ſtante autem gravitate materiæ conſurgit gravis obligatio. Sic expreſſe Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 321. *n.* 2. *& conſult.* 391.

Et Miſſam Conventualem canendam eſſe 66
quotidie in Cathedralibus, & Collegiatis pluries decrevit Sac. Congreg. Rit. *& ſignanter* 14. *Januarii* 1603. *& in Faventina ſub die* 25. *Junii* 1611. *& ſub die* 28. *Januarii* 1612. decrevit Canonicos teneri omnino ad cantandam Miſſam de Die. Et etiam in illis diebus, 67
quibus cantant aliquam Miſſam votivam; Eadem Sac. Congreg. *in una Urbinatenſi* 21. *Junii* 1611. Non enim pro Miſſa votiva omitti poteſt Miſſa Conventuails; Eadem Sac. Cong. *in dicta Favent. ſub die* 16. *Febr.* 1627. Et 68
abrogatur omnis conſuetudo non cantandi Miſſam de Die, ultra votivam, ſeu pro Defunctis; Eadem Sac. Congreg. *in d. Faventina ſub die* 18. *Junii*, *&* 28. *Auguſti* 1628. Unde 69
licet in illis Eccleſiis, in quibus adeſt inveterata conſuetudo cantandi Miſſam votivam de B. M. Virgine ſingulis diebus Sabbati, poſſit hic pius uſus, ſeu populorum devotio continuari etiam in Sabbatis Feſto duplici impeditis, non eſt tamen omittenda Miſſa Conventualis; Eadem Sac. Congreg. 2. *Decemb.* 1684.
Præterea Miſſa Conventualis in Quadrageſima, Adventu, Quatuor Temporibus, & ſimilibus, etiam quod in dictis diebus occurrat Feſtum duplex, non eſt omittenda, ſed utraque Miſſa, nempe de Sancto, & de Feria, eſt celebranda; Eadem Sac. Congreg. *in Lunen. Sarzanen.* 5. *Martii* 1633. Hinc cum Ca- 71
nonici Eccleſiæ Cathedralis Faventinæ petiiſſent eximi ab Obligatione canendi Miſſam Conventualem de Die, quotieſcumque eadem die aliam Miſſam cantaſſent votivam, vel Defunctorum; Sac. Congreg. Rit. *de menſe Martii* 1631. reſpondit, *non poſſe prætermitti Conventualem*. Et ſic jam fuerat deciſum in 72
una *Sarnen.* cum enim Canonici Cathedralis Sarnenſis ex conventione cum Epiſcop. a nonaginta annis inita conſueviſſent ſingulis Hebdomadis tres Miſſas canere, videlicet Feria ſecunda pro Defunctis, Feria quarta de Angelis, & Feria ſexta de S. Cruce; Epiſcopus ſucceſſor eos compellebat ad canendum quotidie Miſſam Conventualem præter ſupradictas; ſed cum Eccleſia extra habitationes, & in loco inſalubris Cœli ſita eſſet, & in ea vix de-

Digitized by Google

decem extarent Canonici, quorum ſæpe ali-
quis ægrotabat, præterquam quod Curam ha-
bebant animarum; idcirco petiiſſent benigne
ſecum agi, ut ad dictam Miſſam Conventua-
lem non tenerentur niſi in diebus Feſtis, *die
9. Novemb.* 1613. Sac. Cong. Concilii *cenſuit*,
quod petitur non concedendum.
73 In Cathedralibus, & Collegiatis non poteſt
omitti altera ex duabus Miſſis cantandis ob
celebrationem Capituli Canonicorum; Sacra
74 Congr. Rit. 16. *Maii* 1626. Miſſa Defuncto-
rum cantari debet a Canonicis juxta legem
fundationis, etiam in illis diebus, in quibus
ex præſcripto Miſſalis cantatur alia Miſſa pro
Defunctis, ut decrevit Sac. Congreg. Concil.
in una Ipren. Cum enim in inſigni Collegiata
S. Petri Caſalenſis Ipren. Diœceſis eſſent fun-
data tria Beneficia, quorum poſſeſſores ſoliti
erant per totum annum viciſſim cantare Miſ-
ſam pro Fundatore dictæ Eccleſiæ, & aliis
Defunctis, dictaque Miſſa, & Vigiliæ Defun-
ctorum decantari conſueviſſent in Choro, quan-
do Officium fiebat de Feria, vel Feſto ſim-
plici; quidam Canonici dictæ Eccleſiæ ſub
prætextu, quod in Miſſali Romano caveatur,
ut prima die cujuslibet Menſis, & ſecunda
Feria cujuslibet Hebdomadæ non impedita in
Collegiatis Eccleſiis dicantur duæ Miſſæ, una
pro Defunctis, & alia de Feria, ſeu Feſto
ſimplici, prætendebant ſatisfieri dictæ funda-
tioni, ſi Miſſæ ut præfertur cantari ſolitæ,
demiſſa voce legerentur. Unde cum quæſitum
eſſet, an ſatisfieret, vel potius obſtaret *cap.* 5.
ſeſſ. 25. Sac. Cong. Conc. cenſuit Miſſas can-
75 tandas eſſe juxta earum fundationem. Nec
propter anniverſarium, ſeu aliam Miſſam De-
functorum poteſt omitti Miſſa Conventualis
cantanda de die, ſeu de Officio currente; Sac.
76 Rit. Congreg. 28. *Auguſti* 1628. Canonici pro
Miſſa Conventuali, quam quotidie celebrare,
& Sacrificium pro Benefactoribus, & Funda-
toribus applicare, tenentur, nullatenus poſſunt
aliam eleemoſynam recipere, non obſtante
contraria conſuetudine, nec tenuitate reddi-
tuum; Sacra Congreg. Concil. *in una Elven.
die* 4. *Maii* 1646. *ad cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Refor-
mat. in una Civitatis Caſtellanæ* 4. *Martii* 1690.
in una Hidrunt. 1. *Martii* 1692. *in una Catha-
cen.* 29. *Novembr.* 1698. & tenet ſolide Pi-
gnatell. *tom.* 1. *conſult.* 321. Monacell. *part.*
1. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 27. Vide Verb. *Miſſa
art.* 3. *num.* 11. ubi ad id aſſertur noviſſima di-
77 ſpoſitio Benedicti XIV. Pro hujuſmodi Miſſa
Conventuali debetur Canonici Diſtributio ex
Maſſa communi; Sacra Congregat. Concil.
in dict. Elven. die 23. *Februarii* 1647. & te-
net Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 322.
Canonicus, qui Miſſam ſolemnem celebrat 78
die Dominico, tenetur Officium Veſperarum
facere eodem die poſt prandium, non obſtan-
te quacumque contraria conſuetudine; Sacra
Congreg. Rit. *in Æſina* 25. *Januarii* 1605. Ca- 79
nonicus, vel alius Sacerdos, qui celebrat Miſ-
ſam Conventualem, in qua Chorus tenetur
cantare Symbolum non poteſt illam proſequi
eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum
prædictum; Sac. Congreg. Rit. 17. *Decembr.*
1695. Non eſt facienda Altaris thurificatio in 80
Miſſa Conventuali dierum ſolemnium, ſi abſ-
que cantu, & Miniſtris celebretur; Sac. Con-
greg. Rit. 22. *Januarii* 1701. Canonicus Miſ- 81
ſam celebrans in Eccleſia, vel ex devotione,
vel ex obligatione, tempore, quo cantatur
una hora in Choro, non dicitur interfuiſſe il-
li horæ, nec illius diſtributiones accipere po-
teſt, niſi in illa hora ad celebrandam Miſſam
ab eo, ad quem pertinet, compulſus, & juſ-
ſus fuerit; Sac. Cong. Concil. *in Callien.* 29.
Julii 1628. *in reſponſ. ad* 4. *& in Oriolen.* 27.
Martii 1632. *in reſponſion. ad* 12. Canonici 82
Miſſam celebrantes coram Epiſcopo, non de-
bent ſedere in Sede cum poſtergali, ſed in
ſcamno oblongo, tapeto, vel panno cooper-
to, in latere Epiſtolæ; Sacta Congregat. Rit.
in Turritana 19. *Maii* 1614. Canonici, & Di- 83
gnitates tenentur per ſeipſos Divina Officia
obire, nec non Miſſas majores canere illis
diebus, quibus ad eas decantandas obligati
ſunt; Sacra Congreg. Concilii *in Segobien.* 21.
Julii 1590. Canonici, & Dignitates in decan- 84
tatione Miſſæ, Evangelii, Epiſtolæ, & in
functione ſimilium debent per ſe ipſos ſubire,
& exercere munera incumbentia, & annexa;
Quod ſi aliqui legitimo impedimento deten-
ti, ea per ſe ipſos adimplere non potuerint,
tunc alios, ejuſdem tamen Ordinis, & gra-
dus, non autem inferioris, Dignitates nem-
pe alias Dignitates, Canonici alios Canoni-
cos, & Portionarii reſpective Portionarios in
ſua quaque Hebdomada, ne graduum, & Or-
dinum prærogativæ confundantur, deputare de-
bebunt; Sac. Rit. Cong. *in Abulen.* 18. *Maii*
1602. At hoc non videtur obſervari, quia paſ-
ſim Dignitate aliqua impedita, celebrant pro
ea Canonici, & alii miniſtrant, ſicuti mini-
ſtrarent Dignitati, & admittunt ipſa decreta
S. C. R. in Mediolanen. 16. *Maii* 1642. *Bel-
locaſtrenſ.* 11. *Junii ejuſdem anni, & in Tarvi-
ſina* 26. *Auguſti* 1645. Miſſas Pontificales ce- 85
lebrare, abſente Epiſcopo, pertinet ad pri-
mam

mam Dignitatem, vel ad antiquiorem Canonicum, non autem ad Canonicum hebdomadarium; Sacra Congreg. Rit. *in Tarentina* 10. *Januarii* 1597. *& in Valliſoletana* 11. *Junii*
86 1606. *& in Piſaurien.* 21. *Martii* 1609. Si vero ſit conſuetudo immemorabilis quod ad Canonicum hebdomadarium, vel ad Archipresbyterum, licet non ſit prima Dignitas, vel ad aliam Dignitatem hujuſmodi functiones ſpectent, ſervanda eſt conſuetudo, quæ non tollitur per Cæremoniale; Sac. Rit. Congr. *in Aſten.* 25. *Januarii* 1602. *& in Hidruntina* 30. *Januarii* 1616. *& in Monopolitana* 3. *Septemb.*
87 1616. Canonico ſolemniter celebranti pro Diacono, & Subdiacono inſervire debent pariter Canonici, non obſtante immemorabili contraria conſuetudioe, quæ potius eſt abuſus, & coruptela; Sac. Congeg. Rit. *in Calaguritana* 7. *Septembr.* 1593. *in Ceneten.* 14. *Febr.* 1615. *in Colonien.* 31. *Martii* 1629. *& in Sarnen.* 4. *Martii* 1638. *ubi declaravit Canonico ſolemniter celebranti pro Diacono, & Subdiacono inſervire debere pariter Canonicos, non autem Capellanos, non obſtante immemoriali contraria conſuetudine allegata, quæ venit prius formiter probanda, & ſubjunxit, Canonico ſolemniter celebranti pro Diacono & Subdiacono inſervire debere Canonicos habentes Præbendam Diaconalem, & Subdiaconalem. Et in Alexandrina* 17. *Maii* 1719. ubi per Eminentiſs. Cardinalem Gabriellum propoſito dubio: *An Capellani Capellaniarum erectarum in Eccleſia Cathedrali Alexandrina vigore diſpoſitionis quondam Canonici Pomeſani teneantur inſervire in Officio Diaconi, & Subdiaconi Dignitatibus, vel Canonicis ejuſdem Cathedralis celebrantibus in caſu &c.* Ab eadem Sac. Rit. Congreg. reſponſum fuit *Negative* cum addito, ut cauſſa amplius non proponeretur. Sic refert Urſaya *tom.* 8. *part.* 2. *diſcept.* 26. ubi per totum egregie id probat adductis ſolidis rationibus, & pluribus aliis ejuſdem Sacræ Congreg. Decretis: & ſignanter in *Sypontina* 8. *Martii* 1631. *in Cluſina* 20. *Aprilis* 1641. *in Brunduſina* 7. *Decembris* 1658. *in Tolentina* 7. *Aprilis* 1698. *& in Nucerina Paganorum* 25. *Januarii* 1698. ubi declaratum fuit quod Diaconus, & Subdiaconus inſervientes Canonico celebranti debeant eſſe etiam Canonici, ſive Juniores, ſive Antiquiores ſint ipſo Canonico celebrante, & non alii inferioris ordinis, non obſtante quod in aliqua Cathedrali non ſint diſtinctæ Præbendæ in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales, ut in Cathedrali Alexandrina, *in cit. Nucerina Paganorum*, ac variis aliis; & etiam non obſtante

contraria conſuetudine, quæ potius abuſus eſt, & corruptela; vide ibi *num.* 75.

Dignitas prima, ſi velit functiones Epiſcopales facere, debet etiam Miſſam canere; alias pertinent ad ſubſequentes cum eadem conditione; Sac. Congr. Rit. *in Aretina* 30. *Januarii* 1612. *in Tiraſonen.* 1. *Martii* 1614. *& in* 88
Neritonen. eodem die & anno. Dignitas prima, 89
quæ vult portare Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione, abſente Epiſcopo, debet Miſſam cantare; quod ſi noluerit, debet Sanctiſſimum Sacramentum portare ea Dignitas, vel Canonicus, qui Miſſam celebraverit; Sac. Congreg. Rit. *in Baren.* 19. *Januarii* 1608. *&* 23. *Martii* 1709. *in reſponſ. ad* 4. teſte Urſaya *tom.*
2. *part.* 1. *diſcept.* 20. *n.* 19. Nec convenit, quod 90
prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor geſtet illud in Proceſſione; Eadem
Sac. Congregat. Rit. 30. *Junii* 1632. Canonici 91
non ſuppleant vices Protonotariorum, & aliorum inferiorum, ſed bene vices Dignitatum; Sacra Rit. Congregat. *in Milevitana* 3. *Junii*
1617. Canonici, & Dignitates, quæ habent 92
annexam Præbendam cum onere cantandi Epiſtolam, ſive Evangelium, non tenentur miniſtrare inferioribus; Sacra Congregat. Rit.
in Salmantina 10. *Januarii* 1604. Canonici non 93
ſunt cogendi ad cantandam Epiſtolam, vel Evangelium, quando alius Canonicus, ſeu Dignitas celebrat, niſi quando Præbendæ ſunt diſtinctæ; Sacra Coogreg. Rit. *in Tarentina*
Crypſolitarum 7. *Septembr.* 1605. Canonici, 94
qui habent Præbendas Diaconales, vel Subdiaconales, tenentur miniſtrare, & inſervire Dignitatibus, & aliis Canonicis, quando Miſſas celebrant ſolemnes, vel Veſperas; Sacra Congreg. Rit. *in Bituntin.* 9. *Februarii*
1608. Canonici, Diaconi, & Subdiaconi in 95
quibuſdam ſolemnitatibus, etiam non celebrante Epiſcopo, cogi poſſunt ad cantandam Epiſtolam, & Evangelium, non obſtante quocumque prætextu, vel conſuetudine in contrarium; Sacra Rituum Congregat. *in Januenſi* 29. *De-*
cembris 1602. Canonici tamen, non tenentur, 96
nec debent cogi miniſtrare in officio Diaconi, vel Subdiaconi Manſionariis, & aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus non obſtante conſuetudine; Sac. Congr. Rit. *in Hiſpalen.* 10. *Januar.* 1601. *in Cadicen.* 23. *Novemb.* 1602. *&*
in Materan. 5. *Junii* 1614. Aſſiſtentia, quæ ſit 97
ad Miſſam & Veſperas, debet fieri cum Pluvia-
li; Sac. Rit. Congr. 3. *Auguſti* 1602. Canonici 98
tenentur inſervire pro Diacono, & Subdiacono Dignitatibus, ac eorum Coadjutoribus ſolemni-

D

niter celebrantibus, non obſtante contraria conſuetudine; Sac. Cong. Rit. *in Cluſina* 20. *Apr.* 1641. *in Brunduſina* 7. *Dec.* 1655. *in Caſalen.* 28. *Jan.* 1690. *in Tolentinaten.* 7. *Apr.* 1696.
99 *& in Neapolitana* 25. *Jan.* 1698. Et non tantum Canonici Juniores, ſed etiam Antiani, & Antiquiores; Sac. Congr. Rit. *in Nucerina Pa-*
100 *ganorum* 25. *Jan.* 1698. Dignitates vero nunquam debent Canonicis celebrantibus inſervire; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Gerunden.* 3. *Octob.*
101 *1699.* Circa Miſſas privatas, an poſſint Canonici eas celebrare tempore, quo Epiſcopus ſolemniter celebrat, vel concionatur, extat deciſio Sacræ Congregationis particularis deputatæ a Clemente XI. in una *Caſalen.* pro reſolutione variorum dubiorum, inter quæ erat dubium 18. ut ſequitur: *Decimo octavo; an Canonici valeant celebrare Miſſas privatas in Cathedrali tempore, quo Epiſcopus celebrat ſolemniter, vel concionatur, die* 11. *Martii* 1708. cenſuit *ad* 18. *tempore celebrationis ſervandum eſſe ſtatutum Eccleſiæ; tempore vero concionis negative.* Et hæc deciſio, & reſolutio fuit a Sanctiſſimo per Breve confirmata, ut refert Eminentiſſimus Petra *tom.* 3. *comment. ad Conſtitut.* 1. *Nicolai III. num.* 17. *& comment. ad Conſtit. I. Urbani IV. num.* 16. dicit ſe (dum erat Secretarius Concilii) fuiſſe deputatum Secretarium dictæ particularis Congregationis habitæ una cum Illuſtriſſimis, & Reverendiſſimis DD. Nunrio Archiepiſcopo Nicæno, & Secretario S. C. Epiſcopor. & Regul. Inghirami Secretario S. C. Rituum, & Mareſuſco Secretario S. C. Immunitatis, coram Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo D. Cardinali Joſepho Vallemano.

Supplementa Auctoris.

102 Contra Canonicos non reſidentes ultra amiſſionem diſtributionum quotidianarum poteſt Epiſcopus procedere per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio ad reſidendum ipſos compellere. Sic expreſſe Sacra Congregat. Concil. *in Jadren. vulgo Zara*, 17. *Sept.* 1610. ibi: *Sacra &c. cenſuit, non inſervientes Eccleſiæ, nec Divinis intereſſentes ultra amiſſionem diſtributionum quotidianarum, poſſe ab Archiepiſcopo per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio compelli.* Et idem reſpondit *in Caſtellaneten.* 7. *Junii* 1659. *& ſæpe alibi.*

103 Quo ad reſidentiam Canonicorum advertendum eſt, quod aliquibus peculiaribus Canonicorum Capitulis, vel ratione paupertatis redituum, vel conſuetudinis, attento etiam numero Canonicorum, aliorumque inſervientium, ſolet quandoque concedi Indultum aſſiſtendi Choro, aliiſque functionibus per mediarias, ideſt per mediam partem ipſorum viciſſim, ut *in Sanctæ Severinæ*, in qua ad propoſitum dub. *An omnes Canonici, & Clerus Cathedralis Eccleſiæ S. Severinæ, vigore donationis expletæ per bon. mem. Archiepiſcopum Berlingerium teneantur quotidie intervenire ſervitio Eccleſiæ, ſeu potius ſit indulgendum, ut poſſint alternative, & facta diviſione per turnum, & hebdomadam intereſſe eidem ſervitio, exceptis temporibus Adventus, Quadrageſimæ, Rogationum, aliiſque Vigiliis, & omnibus diebus Feſtis in caſu*; S. C. Concil. *die* 13. *Jul.* 1725. Reſpondit: *Eſſe indulgendam alternativam cum ſolitis clauſulis*; apud Theſaurum Reſolut. *tom.* 3. *in d. S. Severinæ.*

Et quamvis in Cathacen. Servitii Chori eadem S. Congregat. improbaſſet conſuetudinem 104
Capituli Cathedralis inſerviendi Choro per tertiarias, ideſt quod ſinguli inſervirent una ex ternis hebdomadibus in turno per totum annum reſpondendo *Negative* ad dubium *die* 25. *Novembr.* 1698. ei propoſitum. *An liceat Capitularibus inſervire per tertiarias in caſu* &c. Tamen repropoſita cauſa *die* 5. *Septemb.* 1699. ad inſtantiam ejuſdem Capituli ſub conſueto dubio: *An eſſet ſtandum, vel recedendum a Deciſis, Sacra Congregatio ſtetit in Deciſis, ſed attenta tenuitate reddituum, cenſuit, ex gratia indulgendum eſſe, prout benigne indulſit præfatis Capitularibus, ut toto anni tempore per mediarias, ideſt per dimidiam eorum partem alternis hebdomadis Miſſæ, Matutino, & omnibus Horis intereſſe valeant, ita tamen ut diebus Dominicis, & feſtis de præcepto, tempore Adventus, & Quadrageſimæ, ac Octavarum Nativitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis D. N. Jeſu Chriſti, ac Sanctiſſimi Corporis Chriſti ultra medietatem Capitularium, qui non erunt de ſervitio, Miſſæ, & Veſperis inſervire teneantur, ut in lib.* 49. *Decr. pag.* 311. *&* 312. Quæ reſolutio in terminis refertur, & confirmatur in alia *Caſtri Maris Servitii Chori*, in qua ad dubium, *An ſit ſtandum, vel recedendum a Deciſis in caſu* &c. Ead. S. Congreg. *die* 30. *Julii* 1735. reſpondit: *In deciſis, ſed ex gratia indulgendum eſſe, ut inſervire poſſit per mediarias, ad formam Reſcripti in Cathacen. ſervitii Chori* 5. *Septemb.* 1699. Sic apud Theſaur. Reſolution. *tom.* 7. *in d. Caſtri Maris Servitii Chori.* Conſimile Indultum conceſſum fuit Dignitatibus, & Canonicis Collegiatæ S. Mariæ Majoris *in Tranen.* in qua ad dubium, *An Dignitatibus &* Ca-

Digitized by Google

Canonicis Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ Majoris Baruli ſit concedenda gratia inſerviendi d. Eccleſiæ Alternatim, *& per hebdomadas in caſu* &c. Ead. S. C. C. 22. *Novemb.* 1738. Reſpondit: *Affirmative cum ſolitis clauſulis*, apud Theſaur. Reſol. *tom.* 8. & ſæpe idem *alibi*.

105 Et quia Canonici, & Beneficiati quandoque ultro progreſſi ſunt petentes ſibi impertiri Indultum inſerviendi per mediariam, etiam diebus feſtivis, *Annuendum non eſſe* reſpondit S. Cong. Concil. *in una Civitatis Caſtelli Servitii Chori* in qua ad dubium, *An & quomodo Dignitatum*, *& Canonicorum precibus ſit annuendum in caſu* &c. *die* 14. *Junii* 1738. prodiit Reſcriptum: *Negative & ſerventur Reſolutiones dierum* 30. *Januarii*, *&* 17. *April.* 1728. *& amplius*. Sic apud Theſaurum Reſolutionum *tom.* 8. *in d. Civitatis Caſtelli Servitii Chori*, in qua prius propoſita *die* 10. *Maii ejuſdem anni* 1728. afferuntur citatæ Reſolutiones *dierum* 30. *Januarii*, *&* 17. *April.* 1728. Vide ibi, ubi etiam alia ad rem. Et inſuper in *Roſſanen. Servitii Chori*, *& diſtributionum quotidianarum*, in qua ad dubia. I. *An in omnibus diebus Dominicis*, *& Feſtis Dignitates*, *Canonici*, *& alii de Capitulo Miſſæ Conventuali*, *aliiſque Divinis Officiis intereſſe debeant*, *vel potius eis liceat etiam prædictis diebus per quartariam inſtruire*, *per aſſiſtentiam nempe unius Dignitatis*, *quinque Canonicorum*, *& ſex Presbyterorum?* II. *An ſit locus augmento diſtributionum*, *quomodo*, *& in qua ſumma*: & quatenus affirmative. III. *An donec idem augmentum non fuerit factum*, *teneantur omnes dictis diebus Dominicis*, *& Feſtis Choro*, *& Eccleſiæ intereſſe in caſu* &c. Ead. Sac. Congreg. Concil. *die* 1. *Martii* 1738. Reſpondit: Ad I. *Affirmative quo ad ſecundam*; *Ad* II. *habebitur in caſu recurſus cum opportunis documentis*; *Ad* III. *Affirmative*. Sic apud Theſaur. Reſolut. *tom.* 8. *in d. Roſſanen.*

106 Canonici, & Dignitates ubique ad pſallendum tenentur, non obſtante qualibet contraria conſuetudine, aut præſumptis privilegiis; Benedictus XIV. *tom.* 1. Conſtitut. 103. incip. *Cum ſemper* §. 25.

Supplementa Auctoris.

107 Ex Decreto Sac. Congreg. Rituum 2. *Septemb.* 1741. *in Aquen.* Canonici non tenentur extra Chorum ad Pſalmos Graduales, Pœnitentiales, Officium B. M. V. & Defunctorum, cum recitanda ſint tantum in Choro, ubi eſt conſuetudo, & nequeunt Canonici ad illorum recitationem cogi, ubi recitari non conſueverunt, ut decrevit Sac. Congr. Concil. *in Montis alti* 28. *Septemb.* 1754. in qua ad dubium: *An Canonici Eccleſiæ Cathedralis Montis alti ultra Horas Canonicas teneantur quoque in Choro recitare Officium Defunctorum*, *B.M.V. Pſalmos Pœnitentiales*, *& Graduales diebus in Breviario deſignatis*, *ſive potius ſit ſervanda conſuetudo in caſu &c.* die & anno, quo ſupra reſpondit: *Servandam eſſe conſuetudinem*. Unde non eſt attendendum Decretum Congreg. Epiſcopor. & Regular. *in Alexandrina* 18. *Mart.* 1587. prout mendoſe refertur a Criſpino *in Viſitat. Paſtoral. par.* 2. §. 20. contrarium ſentiens quoad Officium B. M. V. cum in eo legatur tantum: *Canonicos debere hortari ad recitandum in Choro Officium B. V. diebus in Breviario præſcriptis*, *non autem cogi*, *ubi non eſt ſolitum*. Vide in noſtro tomo 8. Decreta S. R. C. ſub *n.* 1112. tum Appendicem Reſolutionum S. C. C. ſub *num.* 307.

108 Cum ab antiquo & immemorabili tempore Canonici Eccleſiæ Cathedralis Caſalenſis diebus Dominicis, aliiſque feſtis infra annum occurrentibus, quando a Muſicis Veſperæ decantantur, conſueverint eo tempore in Choro bini & bini Veſperas & Completorium recitare, excitatum eſt dubium, an per eum modum recitandi Completorium ſatisfaciant Canonici muneri ſuo; pro cujus declaratione Epiſcopus Caſalen. & Canonici prædicti ad Sacram Rit. Congregationem recurſum habuerunt; & Sac. eadem Congregatio iis omnibus mature expenſis, quæ in hanc rem deducta ſunt, reſcripſit: *Canonicos non ſatisfacere obligationi Chori recitando modò prædicto Completorium tempore*, *quo a Muſicis Veſperæ decantantur*. Vide in noſtro tomo 8. decreta S. R. C. ſub *n.* 1589.

109 * Ad rem placet adhuc e penu *Inſtitutionum Eccleſiaſt.* Benedicti XIV. proferre ſequentia. Canonici, & Beneficiati tenentur ex jure Eccleſiaſtico recitare Officium divinum cum eo diſcrimine, ut Beneficiati ubique locorum poſſint hinc muneri ſatisfacere, Canonici vero Cathedralium, vel Collegiatarum præſtare id in Choro tenentur; *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 7.

110 Nec ſolum tenentur aſſiſtere, ſed etiam alta voce recitare, & aſſociare cantum Horarum Canonicarum, nulla in contrarium obſtante conſuetudine, ut ex diſpoſitione S. Conc. Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* evincitur. 111 Idcirco tenentur Canonici, & alii addicti Choro cantum Gregorianum addiſcere, ut in folio exhibito S. Congregationi in cauſa Murana Manſionariæ *die* 13. *Novemb.* 1735. a Se-

cretario ejuſdem Congreg. demonſtratur; *Inſtit. Eccleſ.* 107. §. 16.

112 In Tridentino quidem injunctum eſt, ut
omnes *divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia*, ſed ut cenſuit Sac. Con-
gregatio, non eſt ſublata Capitularibus facul-
tas *ſeſe invicem ſubſtituendi, dummodo ſubſti-
tuens & ſubſtitutus eidem ſervitio adſcripti non
ſint*. Cavendum eſt tamen, ne nimis frequen-
113 tes ſint iſtæ ſubſtituriones. Non poſſunt uti
hac facultate illi Canonici, qui extra civita-
tem vel ſuburbia conſiſtunt. Nec ea uti po-
teſt niſi Canonicus, vel Manſionarius, non
vero coadjutores eorum, ut ex pluribus De-
cretis Sac. Congreg. *ibid.* §. 17. 18.

114 Si Chorus Eccleſiæ efficiatur incommodus;
puta hiemali tempore, poteſt adaptari eidem
muneri præſtando aliqua Capella ejuſdem Ec-
cleſiæ, ut ex decreto Sac. Congr. *ibid.* §. 19.

115 In ordine ad recitationem Horarum præ-
fertur illa ſententia, quæ docet, eos, qui ho-
ris admiſcent jocos, riſus, & cachinnos &c.
& confabulationes in choro, reos eſſe pecca-
ti gravis, & ad reſtitutionem teneri, *ibi-
dem* §. 25.

116 In Decretali *Dolentes, de celebrat. Miſſar.*
pœna in eos, qui hæc ſimilia agunt, ſuſpenſio
indicitur; hæc tamen ſuſpenſio eſt ferendæ,
non latæ ſententiæ, ut explicavit Honorius
III. *in cap.* 3. *de vita & honeſt. Clericor.* in-
ſerto in quinta compilatione Decretalium edi-
ta a Cironio; *ibid.* §. 29.

117 Mos non mulctandi Canonicos, niſi cum
ſupervenerint in Choro poſt abſolutum pri-
mum nocturnum cum lectionibus, vel poſt ſex
priores pſalmos in matutinis de feria, etiamſi
conſuetudo adſit, reprobatur a S. Congrega-
tione Concilii in *Interamnen. Viſitationis die*
24. *Maii* 1674. *ibid.* §. 23.

118 Miſſa Conventualis, quamquam non veniat
nomine Horarum Canonicarum, venit tamen
nomine Divini Officii, quare ſi Cathedralis &
Collegiatarum Canonici tenentur ad quotidia-
num Officium divinum, tenentur etiam ad
quotidianam celebrationem ejuſdem Miſſæ;
Ibid. §. 11.

119 Immemorabilis conſuetudo non excuſat Ca-
nonicos Cathedralium, & Collegiatarum inſi-
gnium a reſidentia; bene tamen in Collegia-
tis non inſignibus, & ruralibus, in quibus ad-
eo tenues ſunt redditus, ut Canonici aliunde
non habentes, unde vivant non habent; *ibid.*
§. 2. ex Decreto S. Congreg.

120 Abſentia a Choro per tres menſes non in-
telligitur permiſſa a Tridentino, ſi Eccleſiæ
Conſtitutiones ſervitium totius anni abſque ul-
la intermiſſione requirant; qua in re nulla
contraria conſuetudo, etiam immemorabilis
admittitur, ut cenſuit S. Congreg. in ſuo De-
creto; *ibid.* §. 34.

Ad vacationem trium menſium conceſſam 121
a Tridentino non requiritur licentia Epiſcopi,
ſi tamen intra diœceſim conſiſtant; requiritur
autem viciſſim, ſi ſe ab illa abſentent; peti-
ta tamen non debet ab Epiſcopo negari; ita
ex Decretis Sac. Congreg. *ibid.* §. 36.

Canonici vigore trimeſtris a Concilio Tri- 122
dent. ſibi conceſſi non poſſunt ſimul abeſſe a
Choro ultra tertiam partem uno & eodem
tempore, nec vacationem hanc obtinere poſ-
ſunt tempore Quadrageſimæ, & Adventus, &
in Feſtis ſolemnioribus. Ita ex Decreto Sac.
Congreg. *ibid.* §. 34.

Pro abſentibus habentur qui abſunt ab Ec- 123
cleſiæ ſervitio tot vicibus, ut præſcripta quan-
titas trium menſium annuo ſpatio ſuperetur.
Hinc Sacra Congregatio decidit pluſquam
trimeſtrem valere, ut cenſeantur abſentes;
nec approbavit illos, qui calculum conficie-
bant ab hora ad horam, & non a die in diem;
ita ex Decreto Sac. Congreg. *ibid.* §. 32. 33.

Abſentes a ſervitio tempore vacationis non 124
lucrantur diſtributiones quotidianas, niſi con-
ceſſæ ſint illis a Conſtitutionibus confirmatis
a SS. Pontificibus ante Concilium Trident. Ita
ex Decreto S. Congreg. *ibid.*

Canonici, qui abfuerint ultra trimeſtre, non 125
ſunt citandi ut veniant ad ſervitium Eccleſiæ,
qua in re differunt a Curatis non reſidenti-
bus, qui ex Concilii præſcripto citandi, vel ad-
monendi ſunt, ut contra illos procedatur. Vo-
candi ſunt igitur Canonici, ut deducant cauſam
cur non debeant privari medietate, ſive omni-
bus fructibus juxta præſcriptum Sac. Cong. Con-
cilii; Ita ex Decreto S. Congr. *ibid.* §. 37.

Porro ut tunc procedatur ad privationem 126
Canonicatus, præcedere debet trium annorum
abſentia, tum expediendæ ſunt tres citationes
contra abſentem, qui dein expectandus eſt per
ſex menſes, iiſque elapſis, ſi non comparear,
ad ſententiam privationis procedatur; Ita ex
Decretis Sac. Congreg. *ibid.*

Attamen intra hoc triennium expectationis 127
procedi poteſt ad ſuſpenſionem delinquentis,
juxta diſpoſitionem *cap. ex tuæ, de Cleric. non
reſid.* Quod etiam fieri poteſt inchoata jam
via procedendi a Concilio præſcripta; attamen
tunc pergendum non eſt ad ſententiam priva-
tionis; Ita ex Decreto S. Congr. *ibid.* §. 38.

Alia ad rem vide verb. *Diſtributiones*. 128

Ad-

Additiones ex aliena manu.

129 Reſidentia Canonicorum Eccleſiarom Cathedralium, & Collegiatarum, non debet amplius regulari a ſtatutis, & conſoetudinibus earumdem Eccleſiarum, ſed a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de Reformat.* quod injungendo Canonicis onus reſidentiæ, contrariis omnibus conſuetudinibus, & ſtatutis derogavit, ut aliis cumulatis firmavit Rota *in Monaſterien. Parochialis* 16. *Februarii* 1748. §. 6. *coram Illuſtriſſimo Migazzi*, & 28. *Junii ejuſdem anni* 1748. §. 13. *coram bon. mem. Lana.*

130 At non omittendum eſt, Summum Pontificem Benedictum XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. *in principio num.* 2. referre Pontificium hoc decretum conſilio Sac. Congreg. Concilii Interpretis editum: *Sanctiſſimus Dominus etiam ex ſententia* Sac. Congreg. Concilii *declaravit immemorabilem conſuetudinem non excuſare a reſidentia in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. In Collegiatis autem non inſignibus poſſe excuſare, dum tamen ſint rurales, prorſus deſtitutæ, & in quibus numquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut quæ adeo tenuis reditus eſſent, ut Canonicos aliunde non habentes unde vivant alere non poſſent.*

131 Quæſtionis eſt, an Canonici, qui ſpatio plurium annorum, decem ſcilicet, viginti, triginta &c. non reſederunt, puniri queant privatione Canonicatuum non ſervato ordine præſcripto a Concilio Tridentino *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de Reform.* de quo Auctor *num.* 23? Negavit Rota *in Tuder. Servitiorum ſuper privatione* 17. *Aprilis* 1752. §. 3. *coram bon. mem. Amadeo.*

132 De ſervitio, quod Canonici præſtare debent Choro, tum de aliis, quæ agit hic Auctor, conſule pro re nata mox dictum Summum Pontificem Bened. XIV. *d. Inſtit. Eccleſ.* 107. *a* §. 1. *ad finem.*

Articulus VI.

Canonici, quo ad aſſociationem, & aſſiſtentiam debitam Epiſcopo.

1 Canonici tenentur in eorum Habitu Canonicali accedere ad Domum Epiſcopi & illum aſſociare ad Eccleſiam celebraturum, vel Divina Officia auditurum cum Cappa accedentem, & finito Officio in reditu aſſociare; Cæremonial. Epiſcop. *cap.* 15. ibi: *Cum Epiſcopus rei Divinæ peragendæ cauſſa ad Eccleſiam venturus erit, ſive ipſemet celebraturus ſit, ſive alter, debent Canonici omnes in eorum Eccleſiaſtico, & Canonicali habitu appropinquante hora ad illum accedere, eumdemque Cappa indutum ex aula, ſive camera, quam ad hoc deſtinavit ad Eccleſiam progredientem comitari, & deducere*; & paulo inferius; *In redeundo idem ordo ſervetur.* Et ſic etiam cenſuit Sac. Congr. Rit. *in Raguſina* 8. *Martii* 1617. & *in Tarviſina* 10. *Januarii* 1719. & *in Piſaurien.* 22.
Martii 1653. Et ad hoc tenentur, non ſolum 2
ex urbanitate, ſed ex debito; Sacra Rit. Congreg. *in Salamantina* 16. *Julii* 1605. Etiamſi 3
Domus non ſit contigua Eccleſiæ, dummodo non multum diſtet; Ead. Sacra Congr. Rit. *in Oſcen.* 16. *Maii* 1601. & *in Conimbrien.* 6.
Julii 1681. Etiamſi diſtet per ſpatium 60. paſ- 4
ſuum, qui habetur pro modico ſpatio; Ead. Sacra Congreg. *in Theatina* 14. *Decembr.* 1602.
& *in Tifernaeen.* 5. *Julii* 1603. Etiamſi diſtet 5
per ſpatium 110. paſſuum; Ead. Sac. Congr.
in Elven. 10. *Januar.* 1604. Etiamſi diſtet per 6
ſpatium 160. paſſuum; Ead. Sacra Congr. *in*
Tarracinen. 20. *Aug.* 1622. Immo Canonici te- 7
nentur accedere ad Palatium Epiſcopi ad effectum eumdem aſſociandi ad Eccleſiam non obſtante diſtantia Cathedralis 200. & ultra paſſuum; Sac. Rit Congr. *in Turritana* 26. *April.* 1704. *ad* 6. ut refert Monacell. *tom.* 4. *in ſup-*
plement. ad tertium tom. n. 193. Si vero Pala- 8
tium Epiſcopi ſit longe diſtans, debet aſſociari ex aliquo loco ad hoc deputato prope Eccleſiam, vel Eccleſiæ ipſius atrio, aut ſcalis vicino; Eadem Sacra Congr. *in d. Oſcen.* 16.
Maii 1601. Ut Canonici in debita aſſociatione 9
Epiſcopi deeſſe non poſſint, & Officia Divina non turbentur, debet Epiſcopus certam horam ſui adventus tempore congruo ſtatuere, & ſignificare; Sacra Congr. Rit. *in Alboren.* & *Oſcen.* 16. *Maii* 1601. & *in Placentina Compoſtellæ* 4. *Julii* 1615. *in reſp. ad primum*
dubium. Et determinata, ac ſtabilita cum 10
Epiſcopo certa hora Officii, ſi dato ultimo ſigno Campanæ, non veniat Epiſcopus, poſſunt Canonici inchoare Officium, etiam non expectato Epiſcopo; Eadem Congreg. *in d. Placentina in reſp. ad quintum dubium*, & *in Sa-*
lamantina 16. *Julii* 1605. Si Epiſcopus poſt in- 11
choatum Officium ad Eccleſiam deſcendat, tunc ſatis erit, ſi quatuor, vel quinque Canonici obviam eant, & major pars Canonicorum in Choro remaneat; Ead. Sac. Congr. *in*

12 *d. Placentina in reſp. ad primum dubium.* Vel
ſaltem duo ex Canonicis tenentur ex Choro di-
ſcedere, & obviam ire Epiſcopo porrigentes
Aſperſorium, ut ead. Sac. Congr. cenſuit *in
Lunen. Sarzanen. 3. Martii 1633.* his verbis:
Sac. Congr. Rit. *cenſuit, quod Epiſcopo venien-
ti ad Eccleſiam, dum in Choro a Canonicis re-
citantur Horæ Canonicæ, ſaltem duo ex Canoni-
cis teneantur a Choro diſcedere, & obviam ire
13 porrigentes Aſperſorium.* Et idem ſi Epiſcopus
venit eo tempore, quo poſt decantatum Evan-
gelium concio inchoatur; Eadem Sac. Congr.
in d. Placentina in reſp. ad ſecundum dubium.
14 Quod ſi finita concione, velit Domum redire,
nec pariter Canonici omnes debent deſerere
Miſſam, ſed tantum tres, vel quatuor Epiſco-
pum uſque ad portam comitentur, & ſtatim
redeant; Ead. Congreg. *in d. Placentina in
15 reſp. ad tertium dubium.* Sed ſi poſt finitam
Miſſam velit diſcedere, nec expectare, quod
Hora ſexta recitetur, quæ de conſuetudine Ec-
cleſiæ immediate finita Miſſa cantari ſolet.
Canonici omnes ſaltem uſque ad portam Ec-
cleſiæ comitentur; Ead. Congr. *in Placentina
16 in reſp. ad quartum dubium.* Si vero diſcedat
perſolutis Divinis Officiis, tenentur illum aſ-
ſociare uſque extra portam Eccleſiæ, vel uſ-
que ad primum atrium Domus Epiſcopi, quan-
do Domus eſt contigua Eccleſiæ; Ead. Sacra
Congr. *in d. Placent. in reſp. ad ſextum dubium;
17 & in Piſaurien.* 13. *Sept.* 1646. Epiſcopum aſ-
ſociare, uti ſupra, tenentur etiam Dignitates,
licet Cæremoniale tantum Canonicos expri-
mat; S. C. R. *in Peruſina* 21. *Aug.* 1601.
18 Canonici, & Dignitates non tenentur aſſo-
ciare, & reaſſociare Epiſcopum toties, quo-
ties accedit ad Eccleſiam, & ab illa recedit,
ſed ſolum in ſolemnioribus diebus, quibus cum
Cappa ad celebrandum, aut ad aſſiſtendum Di-
vinis Officiis, vel ad Pontificalia exercenda
accedit; Sac. Rit. Congr. *in Peruſina 26. Nov.*
1611. *& in d. Placentina in reſp. ad primum
19 dubium.* In cæteris vero diebus, quibus Epi-
ſcopus private ſine Cappa, vel ex alia cauſſa
ad Eccleſiam accedere voluerit, non tenentur,
niſi ex voluntate, & urbanitate hæc obſequia
ei præſtare, & ſatis eſt ſi aliqui ex Canoni-
cis, & Dignitatibus ad oſtium Eccleſiæ accur-
rant, cui dignior Aſperſorium cum aqua bene-
dicta miniſtrare debet, & abeuntem ſimiliter
uſque ad oſtium comitentur; Ead. Sacra Rit.
Congr. *in d. Peruſina* 20. *Decemb.* 1601. *Brun-
duſina* 2. *Martii* 1603. *Aſculana* 16. *Decembr.*
1606. *Ripana* 24. *Octobr.* 1609. *Sarzanen.* 12.
Mart. 1618. *Tarviſina* 19. *Januar.* 1619. *Sar-
nenſ.* 30. *Mart.* 1619. *Limana in Indiis* 29.
Maii 1621. Si autem extet conſuetudo, quod 20
Canonici ſoleant aſſociare Epiſcopum a Cubi-
culo, ſeu a Camera deputata, quoties cum
Cappa accedit ad Eccleſiam ut celebret, &
Divinis Officiis aſſiſtat etiam in Dominicis die-
bus, & aliis Feſtivitatibus per annum, talis
conſuetudo ſervanda eſt; Sac. Congr. Rit. *in
Ripana* 30. *Jan.* 1610. Immo Canonici tenen- 21
tur Epiſcopum aſſociare, & reducere, etiamſi
Cappa non utatur, quando pro loci, aut Pro-
vinciæ conſuetudine, aut alias, Cappa uti non
ſolet, aut ejus loco alium habitum ferre ſo-
let; Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 8. *Mart.* 1600.
Canonici omnes non tenentur aſſociare Epi- 22
ſcopum ab eo Altari, in quo Miſſam planam
celebravit, ad Sedem Epiſcopalem, ſi voluerit
Miſſæ Conventuali aſſiſtere; Sacra Congr. *in
Typhernaten.* 5. *Jul.* 1603. Canonici non tenen- 23
tur, niſi ex urbanitate aſſociare Epiſcopum ve-
nientem ad Cameram Capitularem; Sacra
Congr. Rit. *in Salamant.* 16. *Jul.* 1605. Cano- 24
nici & Dignitates aſſociantes per Civitatem
eorum Epiſcopum Cardinalem non collegiali-
ter, nec cum habitu Canonicali, debent illum
anteire, non autem ſequi; Sacra Congr. Rit.
in Patavien. 4. *Jul.* 1626. Canonici omnes 25
non tenentur ire obviam Epiſcopo Suffraga-
neo venienti ad Eccleſiam, ad celebrandum
nomine Epiſcopi proprii uſque ad cubiculum,
ſicuti tenentur ire obviam Epiſcopo proprio,
ſed ſatis eſt, ut Suffraganeo aliqui Canonici
obviam procedant uſque ad portam Eccleſiæ;
Sac. Congreg. Rit. *in Bracharen.* 1. *Septembr.*
1607. Si Suffraganeus de licentia Epiſcopi de- 26
ferat Cappam, tenentur duo Canonici ire uſ-
que ad oſtium Eccleſiæ; Et Dignior porrigat
ei Aſperſorium, quo Suffraganeus ſeipſum tan-
tum aſpergat, & pariter eum aſſocient in re-
ditu uſque ad eumdem locum; Sac. Congr.
Rit. *in Valiterna 6. Septemb.* 1698. *in reſpon-
ſione ad primum dubium.*
Aſſiſtentia a Canonicis & Dignitatibus debita 27
Epiſcopo facienda eſt ſecundum Cæremoniale
Roman. Sac. Cong. Rit. *in una Viſen.* 31. *Jun.*
1605. *in una Alexandrina* 15. *Mart.* 1607. *&
in Mexicana* 4. *April.* 1620. Et hujus Cære- 28
monialis diſpoſitionem tenetur Epiſcopus om-
nino obſervari facere in Cathedralibus, & in
aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis; Ead. Sac. Congr.
in Angrenſ. 15. *Decemb.* 1632. Niſi tamen ad- 29
ſit laudabilis, & immemorabilis conſuetudo in
contrarium, ut *in Salernitana* 16. *Jul.* 1605.
Quia Cæremoniale non tollit immemorabiles, 30
& laudabiles conſuetudines, ſed abuſus; Ead.
Sa-

Digitized by Google

Sacra Congr. *in Salamantina* 20. *Januar.* 1604.
Cæſarauguſtana 10. *April.* 1604. *Mantuana* 19.
Jun. 1604. *Tornacenſi* 26. *Januar.* 1612. *Brunduſina* 17. *Septemb.* 1623. *Forolivien.* 4. *April.*
31 1615. *Hydruntina* 30. *Januar.* 1616. Unde Canonici, Dignitates, & Portionarii tenentur aſ-
ſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, aut alia
Pontificialia exercenti; Conc. Trid. *ſeſſ.* 24.
de Reform. cap. 12. *verſ.* & *Epiſcopo Celebran-*
32 *ti*. Et ſic Epiſcopo celebranti aſſiſtere tenentur
prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel
Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum
Miniſtros, qui cantant Evangelium, & Epi-
ſtolam; Sacra Congr. Rit. *in una Lucenſi de anno*
33 1609. Aſſiſtere enim Epiſcopo debent Digniores, & honoratiores; Ead. Sac. Congreg. *in Ca-*
34 *laguritana* 1. *Jul.* 1601. Et per hoc a prima
Dignitate ſeu Digniore in Ordine Sacerdotali
conſtituto, aſſiſtentia cum Pluviali Epiſcopo
celebranti facienda eſt; Ead. Sac. Congr. *in*
Reatina 10. *Jan.* 1609. & *in Vercellenſi* 7. *Aug.*
35 1610. Et talis prima Dignitas, ſeu Dignior in
caſu, quo recuſet, ſic Epiſcopo aſſiſtere, cogendus eſt pœnis & Cenſuris Eccleſiaſticis; Eadem S. Congreg. *in d. Reatina* 10. *Jan.* 1609.
36 & 28. *Maii* 1616. Prima Dignitas debet aſſi-
ſtere Epiſcopo celebranti licet ſit unica, & ad
aſſiſtendum poteſt cogi ſub eiſdem pœnis, &
Cenſuris; Eadem Sac. Congreg. *in Calagurit.*
37 12. *Decemb.* 1620. Archidiaconus non poteſt aſ-
ſiſtere Epiſcopo in habitu Prælatitio non Chorali, licet ſit Protonotarius; Eadem Congreg.
38 6. *Martii* 1610. Conſuetudo ut Dignitates, &
Canonici Mitram, Gremiale, & Thuribulum, ac ſimile miniſtrent Epiſcopo, ſervanda
eſt; Eadem Sacra Congreg. *in Lamac.* 5. *Julii*
39 1603. Aſſiſtentia duorum Canonicorum ſemper
convenit Epiſcopo loci Ordinario, tantum,
ſive celebret, ſive Divinis aſſiſtat, maxime
quando eſt paratus; Eadem Congr. *in Æſina*
30. *Aug.* 1602. *in Saonen.* 21. *Aug.* 1604. *in*
Granat. 10. *Maii* 1608. & *in Cæſarauguſtana*
40 9. *Maii* 1696. Et hi duo Canonici aſſiſtentes
debent eligi ex numero Diaconorum, quando
præbendæ ſunt diſtinctæ; Eadem Sac. Congr. *in*
Nolana 13. *Maii* 1603. & *in Placentina Provinciæ Compoſtellanæ* 15. *Maii* 1607. *in reſpon.*
41 *ad ſeptimum dub.* Canonici duo Diaconi aſſi-
ſtentes, & non Presbyter aſſiſtens, debet elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat Altare; Eadem
Congr. *in d. Placent. in reſp. ad ſeptimum dub.*
42 Canonici iidem aſſiſtere debent Epiſcopo, quando facit Ordinationes, tam ſi faciat cum Miſ-
ſa ſolemni, quam ſi faciat cum Miſſa privata;
Ead. S. Cong. *in d. Placentina in reſp. ad* 2. *du-*
bium. Canonici Diaconi non debent hinc in- 43
de aſſiſtere Epiſcopo, dum is accedit ad Ec-
cleſiam, niſi quando eſt paratus cum Pluviali,
& Mitra; Ead. Congr. *in Æſina* 2. *Aug.* 1602.
Canonici, qui aſſiſtunt Epiſcopo cum Cappa, 44
non tenentur ei ponere, & deponere birretum, ſicut tenentur ei ponere, & deponere
Mitram, ſed debet Epiſcopus ſibi de per ſe
extrahere; Eadem Sac. Congr. *in Sarnen.* 21.
Aug. 1604. *in Lauden.* 4. *April.* 1602. *in Theleſina* 22. *Decemb.* 1629. & *in Iſernien.* 21.
Auguſti 1632.
Canonici tenentur, & cogi poſſunt ab Epi- 45
ſcopo, ut ſibi miniſtrent, & inſerviant non
modo in Cathedrali, verum etiam in quibuſ-
cumque Civitatis Eccleſiis, ad quas ad publicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas Epiſcopum ire contigerit; non tamen
extra Civitatem; Ead. S. Congr. *in Typhernaten.* 5. *Julii* 1603. *in Salamantina* 10. *Januar.*
1604. *in Granaten.* 9. *Maii* 1606. *in Elboren.* 7.
Julii 1612. Dummodo in Cathedrali numerus 46
ſufficiens Canonicorum, & Magiſtrorum remaneat, & Officium, & Servitium Chori non deſeratur; Ead. Sac. Congr. *in Lamacen.* 17. *Martii* 1607. & *in d. Elboren.* 7. *Julii* 1612. Non 47
tamen poſſunt Canonici cogi ad aſſiſtendum
Epiſcopo, ſi acceſſerit ad alias Eccleſias ad celebrandum privatæ; Ead. Sac. Congr. *in Typhernaten.* 5. *Julii* 1603. Immo neque tenentur 48
Canonici Epiſcopo aſſiſtere Miſſam privatæ
celebranti in ipſa Cathedrali, ut deciſum
fuiſſe a Sacra Congregat. refert Scipio de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. Aſſiſtentia n.* 2.
Barboſa *de Canon. cap.* 33. *num.* 12. Et qua- 49
tenus Epiſcopo in Miſſis privatis inſerviant,
non gaudent Diſtributionibus, ut cenſuit Sac.
Cong. Conc. *ſub die* 17. *Maii* 1618. Si tamen 50
ex conſuetudine Eccleſiæ aſſiſtere tenerentur,
talis conſuetudo eſſet obſervanda, & Canonici
aſſiſtentes non amitterent Diſtributiones quotidianas, ut cenſuit Sac. Rit. Congr. *in Lamacenſi*
25. *April.* 1608. Canonici Cathedralis, ſi ad- 51
ſint, debent inſervire Epiſcopo Pontificalia
exercenti extra Cathedralem, & non alii inferiores, cum enim pro parte Capituli Cathedralis Iſernien. narratum fuiſſet Epiſcopum
exercentem Pontificalia extra Cathedralem adhibere inſervientes Presbyteros ſimplices, neglectis Canonicis Cathedralis, & petitum declarari an conveniat; Eadem Sacra Rituum
Congreg. *ſub die* 2. *Auguſti* 1631. reſpondit,
non convenire, *ſed Canonicos Cathedralis in caſu propoſito inſervire debere etiam extra Cathe-*
D 4 *dra-*

Digitized by Google

52 *cralem, & non alios inferiores*. Immo ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, ſi adſint, pertinet aſſiſtere Epiſcopo Pontificaliter celebranti, etiam in Eccleſia Collegiata, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium, etiamſi numerus alioquin ſufficiens ſit Presbyterorum; Eadem Cong. Rit. *in Calaguritana* 1. *Jul.* 1601. *in Bononien.* 20. *April.* 1602. *& in Brunduſina*
53 15. *Jul.* 1617. Et hoc procedit etiam quando Epiſcopus celebrat, aut Miſſæ, ſeu Veſperis ſolemnibus quacumque ex cauſſa intereſt in Eccleſiis exemptis, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis intra fines tamen ſuæ Diœceſis exiſtentibus, quia poteſt ibi ſibi aſſumere ſuos Canonicos, & ibi habere cum eis circulum ad Gloriam, & ad ipſum pertinet Confeſſionem facere cum Sacerdote, incenſum ponere, & benedicere, ac Benedictionem poſt Veſperas, & poſt Miſſam dare; S. Rit. Congr. *in Alexandrina S. Petri in Borgolio* 7. *Febr.* 1604. Vide tamen verb. *Aſſiſtentia n.* 25.

54 Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo, quando nomine proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exercet; Eadem Sacra Congregat.
55 Rituum *in Bracharen.* 21. *Februarii* 1604. Eadem enim obſequia præſtanda ſunt Epiſcopo Delegato, quæ præſtari debent Deleganti; Eadem Sacra Congregat. *in dict. Bra-*
56 *charen.* 20. *Martii* 1604. Canonicorum duorum aſſiſtentiam habere non debet Epiſcopus Suffraganeus ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui ſunt cantaturi Evangelium, & Epiſtolam, ſicut haberet proprius Epiſcopus; Sacra Congregat. Rituum *in Bracharen.* 1. *Se-*
57 *ptembris* 1607. Si tamen conſuetudo antiqua id premitteret, eſſet obſervanda, ut Suffraganeus haberet aſſiſtentiam, aliorum duorum Canonicorum præter Diaconum, & Subdiaconum; Eadem Sacra Congreg. *in Tarraco-*
58 *nen.* 7. *Julii* 1612. Canonici, & Dignitates omnes non debent aſſiſtere parati, quando Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrat, ſed in habitu ordinario, ſicut & quando facit Ordinationes, Conſecrationes, & alias ſimiles functiones pro Ordinario, quo caſu, illi tantum debent accipere paramenta, qui ſunt neceſſarii in miniſterio; Eadem Sacra Congreg.
59 *in Bracharen.* 1. *Septemb.* 1607. Canonici Diaconi aſſiſtentes non tenentur, immo non debent inſervire Archiepiſcopo de Bugia, ſeu Candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Capellanum, & non poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Archiepiſcopo in Miſſis privatis præter conſuetudinem; Eadem Sacra Congr.
in Raguſina 16. *Martii* 1659. Canonici autem, 60
ſeu Dignitates, qui aſſiſtunt, juxta conſuetudinem Eccleſiæ Archiepiſcopo, vel Epiſcopo privatim celebranti in Eccleſia Cathedrali, non amittunt Diſtributiones quotidianas; Eadem Sacra Congr. *in Lamacen.* 8. *April.* 1607.
Canonici enim, & Dignitates, dum ſunt in 61
debita aſſiſtentia apud Epiſcopum, intelliguntur præſentes in Choro, tam in Eccleſia Cathedrali, quam in alia Eccleſia; Eadem Sacra Congregatio *in Cameracen.* 15. *Martii* 1608.

Circa aſſiſtentiam faciendam a Canonicis 62
Epiſcopo conciones habenti, fuerunt reſoluta varia dubia a particulari Congregatione deputata a Clemente XI. *de anno* 1708. *in Caſalenſi, ut tom.* 3. *comment. ad Conſtit. I.* Nicolai III. *n.* 18. refert Eminentiſſimus Petra, qui fuit Secretarius talis ſpecialis Congregationis, ut fatetur ipſe ad Conſtitut. 1. Urbani IV. *num.* 16. Dubia igitur, & reſolutiones ſunt, ut ſequitur. *Vigeſimo ſeptimo. An, & qualis aſſiſtentia debeatur per Canonicos Epiſcopo concionanti, tam in Miſſis ſolemnibus, quam extra, & tam in Sede Epiſcopali, quam in Ambone, tam cum Pluviali, quam cum Mozzetta, & Cappa magna. Vigeſimo octavo. An, & quibus caſibus prædictis, liceat Epiſcopo dare ſolemnem benedictionem prævia ſolemni Confeſſione. Die* 1. *Aprilis* 1708. *Cenſuit ad Vigeſimum ſeptimum Epiſcopo concionanti Pontificaliter intra Miſſarum ſolemnia ſervandum Concilium Provinciale; concionante verum cum Mozzetta ſeu Cappa ſervandum Decretum S. Congr. Rituum die* 19. . . . . 1643. *tenoris videlicet.* Dubium; *Quæſitum fuit, an Epiſcopo Prædicanti in Eccleſia Cathedrali in Ambone, ubi Prædicatores Ordinarii prædicare conſueverunt ſine Baldachino, & in habitu Mozzettæ, & ſtolæ debeatur aſſiſtentia a Canonicis & Dignitatibus? Sacra Congregatio reſpondit: In caſu propoſito aſſiſtentiam non deberi ei, niſi quando cum Pluviali, & Mitra ad præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum voluerit prædicare. Ad Vigeſimum octavum cenſuit. In caſu, quo Epiſcopus concionatur Pontificaliter intra Miſſarum ſolemnia, ſervandum eſſe Cæremoniale, & in reliquis ex deductis Negative; & propoſito die* 16. *Maii dicti anni eodem dubio Vigeſimo ſeptimo, An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis? cenſuit quo ad primam, & ſecundam partem in deciſis; quo ad tertiam concionante Epiſcopo cum Cappa, & Stola ſervandum rurſus eſſe Concilium Provinciale; concionante vero cum Mozzetta,*

Digitized by Google

ta, ſervandam eſſe reſolutionem Sacræ Congregationis Rituum.

Supplementa Auctoris.

63 Pro intelligentia aſſiſtentiæ debitæ Epiſcopo attendenda eſt reſolutio data ad ſequentia dubia a Sacra Congregatione Concil. *in Licien. die* 17. *Augusti* 1641. ibi. Primo, An Decretum Sacri Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de Reformatione* locum habeat, dum Epiſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali aſſiſtit cum Cappa Miſſæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis, & feſtivis, etiam non ſolemnibus, & in diebus ferialibus Quadrageſimæ?

Secundo, an locum habeat, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis ſibi ſubjectis, in Civitate exiſtentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali, & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Miſſæ ſolemni, vel alia Pontificalia exercet, tam occaſione alicujus Sancti, qui in ipſis Eccleſiis ſolemnizatur, quam alia occaſione, ſi numerus ſufficiens Canonicorum, & Miniſtrorum, in Eccleſia Cathedrali remaneat?

Tertio, an habeat locum, cum Epiſcopus cum Cappa in Eccleſia Cathedrali aſſiſtit Concioni, quæ ſolita eſt haberi poſt Miſſam Conventualem diebus Quadrageſimæ, & etiam aliis intra annum?

Quarto, an ſimiliter habeat locum, quando Epiſcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis etiam exemptis diebus feſtivis, vel ferialibus Quadrageſimæ, & intra annum aut ſi ſaltem duo ex iis compelli poſſint ad ſibi aſſiſtendum hinc inde a ſua Sede, & ſi iſti duo debeant eſſe digniores, dummodo non ſint legitime impediti, ſeu illi qui ſolent aſſiſtere in Eccleſia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus?

Sacra &c. ad primum reſpondit, Decretum Sacri Concilii *cap.* 12. *verſ. Omnes vero*, *ſeſſ.* 24. habere locum.

Ad ſecundum, & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum reſpondit, locum non habere.

64 * Fas eſt Epiſcopo ſervitlis ſuis adjungere ſaltem geminos Canonicos Cathedralis, ſeu etiam Collegiatarum, attamen non poteſt ſeligere Canonicum, ſeu dignitatem, neque etiam Coadjutorem. Ita ex pluribus Decretis Sac. Congr. *Inſtit. Eccleſ.* 107. §. 57.

65 Ex lege Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. poſſunt cogi Canonici *Epiſcopo celebranti vel alia Pontificalia exercenti aſſiſtere & inſervire.* Porro ex Decretis Sac. Congregationis dicimus Epiſcopo in Cathedrali celebranti in Pontificalibus inſervire teneri omnes, iis exceptis, qui legitimis vacationibus abſunt. Tenentur vero etiam præſtare illi munus Subdiaconi, quod verum eſt etiamſi Epiſcopus celebret, ſeu Ordines miniſtret extra Cathedralem, intra Diœceſim, & ſuburbia; tenentur enim etiam tunc præſtare munus Diaconi, Subdiaconi, Presbyteri aſſiſtentis, & illorum Canonicorum, qui Epiſcopo Ordines miniſtranti cum Archidiacono adſunt. Ita ex pluribus Decretis Sac. Cong. *ib.* §. 60.

Porro hæc aſſiſtentia locum habet etiam cum 66
Epiſcopus in ſua Cathedrali præſens eſt Miſſæ, & divinis Officiis diebus Dominicis, & Feſtis etiam non ſolemnibus, & in diebus ferialibus Quadrageſimæ. Quod verum eſt etiam, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis Civitatis Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cappa divinis officiis, & Miſſæ ſolemni aut alia Pontificalia exercet, ſi tamen numerus ſufficiens Canonicorum & miniſtrorum in Eccleſia Cathedrali remaneat. Hæc valent etiam, dum Epiſcopus in Cathedrali adeſt concioni diebus Quadrageſimæ, & aliis intra annum; non vero ſi cum cappa aſſiſtit concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis, etiam exemptis, *ib.*

Additiones ex aliena manu.

Ad plenam cognitionem materiæ, de qua 67
agit hoc in Articulo Auctor, valde conducit referre dubia in Sac. Congreg. Rituum propoſita ad inſtantiam Archiepiſcopi, tum Capituli Hiſpalenſis, reſolutioneſque ab ea datas, quas non Urbanus VIII. ut per errorem aſſeruit Scarſantonius ad Ceccoper. *in animadverſ. ad lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 26. ſed Clemens VIII. confirmavit die 17. Junii 1592.

Primum dubium eſt: *An quando Archiepiſcopus ſolemniter celebrat, vel alia Ponficalia munia exercet, compellere poſſit Dignitates, Canonicos, & univerſum Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ, ut ſibi aſſiſtant?*

Secundum: *Quod ſic, quonam ritu, & a quibus interveniendum erit?*

Tertium: *An quando contigerit, ut Miſſa per eumdem Archiepiſcopum ſolemniter celebranda, vel aliæ functiones Pontificales ſint exercendæ extra Metropolitanam in alia Eccleſia ejuſdem Civitatis, vel ſuburbiorum, poſſit ſimiliter compellere complures, ut ſibi inſerviant, & aſſi-ſtant,*

Digitized by Google

ſtant, etiamſi ipſa Eccleſia eſſet Collegiata, & in ea Dignitates, & Canonici exiſterent?

Quartum: An Dignitates, Canonici, Capitulum teneantur Archiepiſcopum accedentem ad Eccleſiam diebus feſtis cappa indutum comitari, & ex quo loco?

Quintum: An etiam in reditu debeant eum reducere, & ad quem locum?

Sextum: An ſi privatim ad Eccleſiam venerit, ſit ei obviam eundum, rediens ſit reducendus, & quomodo?

Septimum: An decens ſit Archiepiſcopum cum cappa incedentem, unam, aut duas Dignitates ad latus ſuum admittere?

Octavum: An Archiepiſcopo in Eccleſiam intranti prima ex cæteris præſtantior Dignitas debeat offerre aſperſorium?

Nonum: An primam, & præſtantiorem Dignitatem in ordine ſacerdotali obtinens teneatur pluviali indutus aſſiſtere, & ſervire de libro Archiepiſcopo ſolemniter celebranti, ſive alias Pontificales functiones exercenti?

Decimum: Quinam diaconali habitu induti debeant aſſiſtere, elevare fimbrias, imponere & deponere mitram, & qui Evangelium, & Epiſtolam cantare teneantur, & debeant?

Ad primum, & ſecundum reſpondit Sac. Congr. poſſe Archiepiſcopum de decreto S. Concilii Tridentini cap. 12. ſeſſ. 24. de reformat. ſupradictos compellere, ut ſibi aſſiſtant, & inſerviant. Modus autem aſſiſtendi, & inſerviendi is eſſe debet, quem Regulæ Pontificalis Romani præſcribunt.

Ad tertium, licere Archiepiſcopo eoſdem compellere, quoties ad alias ejuſdem Civitatis, & Suburbiorum Eccleſias accedit ad aliquod ſpeciale munus exercendum. Verum quum honoris & ſervitii ſui cauſa voluerit ab Eccleſia Metropolitana Dignitates, Canonicos, alioſque Capitulares extrahere, qui ſibi ſolemniter celebranti, vel Pontificalia exercenti aſſiſtant, & inſerviant, curet, ut par eſt, ne ipſa Eccleſia Metropolitana miniſtris omnibus deſtituatur, debitoque cultu, & officio defraudetur. Accedens vero ad Eccleſias, in quibus aliæ ſint Dignitates, & Canonici, curet quoque Dom. Archiepiſcopus pro ſua prudentia, ut omnes confuſionis, & perturbationum occaſiones removeantur, & ſuas Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Metropolitanæ debere omnino præcedere Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ.

Ad quartum, quintum, & ſextum, Dignitates, Canonicos, & Capitulum debere ad cubiculum accedere, ubi Archiepiſcopus induitur cappa, & eum ad Eccleſiam venientem debito cum honore comitentur. In reditu debere etiam ſaltem uſque ad oſtium domus ipſum Archiepiſcopum aſſociare. Eo vero venienti ſine cappa nonnullos ex Dignitatibus, & Canonicis ad oſtium Eccleſiæ, & in reditu ſimiliter uſque ad oſtium Eccleſiæ, ipſum comitari debere.

Ad ſeptimum, Archiepiſcopum cum Pontificali cappa incedentem, neminem arrogare ſibi debere, ut ſe non vocatum ad ejus latus adjungat. Ipſum vero Archiepiſcopum pro ſua Dignitate magis decere, ut ſolus incedat, quam ut ullas Dignitates, & Canonicos, qui ſua membra, & ſubditi ſunt, ad latus ſuum habeat.

Ad octavum, debere primam Dignitatem aſperſorium Archiepiſcopo offerre; eaque legitime impedita, illud ipſum munus ſubire debere aliam Dignitatem, aut Perſonam, quæ dignior ex Capitulo aderit. At in alia Collegiata Eccleſia aſperſorium eſſe porrigendum a Præpoſito ejuſdem Eccleſiæ, vel, quocumque nomine nuncupetur, ab illo, qui in illa digniorem Perſonam gerit, ut tam Eccleſiæ, quam Perſonæ porrigenti ea ratione honor tribuatur.

Ad nonum, obtinentem primam Dignitatem in ordine Presbyterali pluviali indutum fungi debere Aſſiſtentis munere, qui de libro ſerviat, naviculam Archiepiſcopo in throno aſſiſtenti porrigat, eumdemque ibi thurificet. Eo vero legitime impedito, digniorem de Capitulo in ordine etiam presbyterali præſentem, & legitime non impeditum debere in ejus locum ſuccedere.

Ad decimum, Aſſiſtendi munus ad Archiepiſcopi latera, fimbrias elevandi, imponendi, & deponendi mitram, aliaque in Pontificali deſcripta agendi, pertinere ad Archidiaconum, & antiquiorem Diaconum, Canonicos ambos Dalmaticis indutos. Quod ſi Canonicus Diaconus nullus aderit, ultimum Presbyterum Canonicum in Diaconali tamen habitu ſuccedere debere, qui ſtabit a ſiniſtris Archiepiſcopi, & Archidiaconus a dextris, licet ipſe Archidiaconus ordine tantum Diaconali fuerit initiatus. Epiſtolam vero, & Evangelium cantare debere duos Canonicos ex ordine Diaconali, & Subdiaconali, modo in eadem Eccleſia ſint diſtincti inter Canonicos hujuſmodi ordines, alioquin duo ex ordine Presbyterali illud munus, per turnum ſingulos cujuſcumque Ordinis, peragere, debere. Diaconum autem Evangelii Archiepiſcopo ad Altare exiſtenti naviculam miniſtrare, & eum ibi thurificare debere. Et ita obſervandum contraria conſuetudine non obſtante.

Inſuper eadem Sac. Cong. nonnullas circa prædictas reſolutiones fecit declarationes, videlicet:

Primo: Archiepiſcopum ad Eccleſiam cum cap-

pa

Digitized by Google

pa Pontificali acceſſurum, ut ſolemniter celebret, vel ut aſſiſtat divinis Officiis, concioni, aut proceſſioni, vel ut aliud quidquam ex Pontificalibus exerceat, curare debere, ut Capitulo congruo tempore intimetur hora ejus acceſſus ad Eccleſiam, ad hoc ut ipſum Capitulum commode ejus occurſui ſe accingere poſſit. Archiepiſcopus vero convenientem, & congruam horam eligat, v. g. ſi Miſſam ſolemnem in aliquo die feſto ſit celebraturus, tunc poſt Primam in choro finitam, antequam Tertia inchoetur, ad Eccleſiam accedere poterit. Quo caſu Dignitates, Canonici, cæterique Capitulares, ſtatim poſt Primam completam, facto modico intervallo, prodire obviam debent Archiepiſcopo ad ejus cubiculum, eumdemque ad Eccleſiam venientem deducere, quemadmodum ipſa Sac. Cong. faciendum eſſe reſpondit. Quumque Archiepiſcopus in Eccleſiam venerit, Tertia ſuo tempore inchoanda erit juxta præſcriptum Cæremonialis Romani. Idque omnino faciendum eſt, non obſtante quacumque conſuetudine. Quum enim Paſtor teneatur ad ſuam Eccleſiam accedere, ut ex ejus præſentia divinus cultus augmentum, Eccleſiaque ipſa ſplendorem, & decorem non modicum recipiat, non eſt ei præbenda occaſio, vel non accedendi, ex quo debita cum licentia id facere nequeat, vel indecenter accedendi.

Secundo: *Quod quando Archiepiſcopus finita Miſſa, vel aliqua alia hora Canonica, eſt ab Eccleſia diſceſſurus, tantiſper ceſſandum eſt a reliquis horis decantandis, quouſque Capitulares abeuntem Archiepiſcopum reducere poſſit, ut in omnibus congrua obedientia Prælato, & Deo debitum obſequium reddatur.*

Tertio; *Quod ſi interdum contingat, quod Archiepiſcopus, vel proceſſione, vel aliqua hora Canonica nondum finita, abire compellatur ob aliquam ſui neceſſitatem, tunc opus non erit, ut omnes Capitulares cum eo diſcedant, ſed ſat erit ſi quatuor de Capitulo eum domum reducant, itant proceſſioni, vel divinis Officiis impedimentum, aut perturbationis occaſio non præbeatur, quamvis hæc, quæ perraro eveniunt, minime conſideranda ſint.*

Quarto: *Ad evitandas perturbationes, & confuſiones in diebus, quibus Archiepiſcopus divinis Officiis eſt interfuturus, campana aliquanto citius pulſetur, ut tempore rebus agendis conſideratis, cuncta rectius fiant, & horis congruis expleantur.*

Quinto: *Quod Archiepiſcopo accedente ad Chorum cum cappa Pontificali, Capitulares eum aſſociantes, eumdem habitum geſtare debeant, quem in ipſo Choro deferre ſolent.*

Sexto: *Omnes Dignitates, omneſque Capitulares, qui ad Chorum vadunt, teneri omnino Archiepiſcopum aſſociare. Qui autem legitimo impedimento detenti dicantur, diſpoſitioni juris communis relinquitur.*

Septimo: *Tunc dici Archiepiſcopum privatim ad Eccleſiam accedere, quum ſine cappa Pontificali accedit.*

Octavo: *Nullam Dignitatem, Canonicum, aliamve Perſonam propria auctoritate, vel vigore cujuſvis conſuetudinis ad latus Archiepiſcopi cappa, vel ſacris veſtibus induti, accedere debere, niſi ipſe ex ſua humanitate aliquem vocare velit.*

Nono: *Quum prima Dignitas Archiepiſcopo Eccleſiam introeunti aſperſorium porrigere teneatur, ut ſupra dictum fuit, ipſa prima Dignitas ſi legitimo aliquo impedimento detenta ſit, huic muneri ſupplere debet prima Dignitas ex iis omnibus, quæ in Eccleſia ſunt præſentes. Legitimi autem impedimenti cauſa non cenſetur, quod aliquis in Choro ſit occupatus, niſi ſacris veſtibus ad Miſſam majorem celebrandam ſit indutus.*

Decimo: *Debere quemlibet Capellanum, vel Portionarium Eccleſiæ ad id deputatum Archiepiſcopo librum manibus ſuſtinere; primam vero Dignitatem debere ad dexteram Archiepiſcopi celebrantis parumper caput ſupponere ad librum, quem Capellanus, vel Portionarius manibus ſuſtinet, dum in ſede eminenti intonat ipſe Archiepiſcopus hymnum* Gloria in excelſis, *cantat orationem,* Credo, & Dominus vobiſcum *ad Offertorium. Sed quando Archiepiſcopus legit Epiſtolam, Graduale, & Evangelium, prima Dignitas nil aliud agens ſtabit loco ſuo erecta, digito autem indicare debebit legenda in libro, quando Archiepiſcopus eſt ad Altare, neque dedignari debet prima Dignitas, quod his muneribus fungatur, quum maxime honorifica ſint, & eadem omnino faciat prior Epiſcopus Cardinalium, dum aſſiſtit Summo Pontifici celebranti.*

Undecimo: *Primæ Dignitatis aſſiſtentis propriam ſedem eſſe ſcabellum ligneum, quod tamen permittitur depictum, vel aliqua pulcra forma fabricatum, dummodo ſit nudum, nullo ſcilicet panno, vel alia re coopertum, in plano ſolii ad partem dexteram Archiepiſcopi præparatum, atque eo loco, & ordine ſitum, ut primæ Dignitati aſſiſtens ad Altare, & ad faciem Archiepiſcopi reſpicere poſſit, qui locus dignior reputatur locis Diaconorum miniſtrantium.*

Duodecimo: *Quum Archiepiſcopum ſolam concionem auditurus ad Eccleſiam accedit, etiamſi cappa Pontificali indutus eam concionem auditurus*

Digitized by Google

*rus ſit, non omnes Capitulares, ſed aliqui dum-
taxat, videlicet ſaltem duo ex Dignitatibus, &
ſex ad minus ex Canonicis Archiepiſcopum ve-
nientem ad Oſtium Eccleſiæ recipere, atque ad
eumdem uſque locum abeuntem reducere debent.*

De obſequiis vero debitis Epiſcopo Suffra-
ganeo, vel Coadjutori ad Eccleſiam acceden-
ti, Vide Scarſanton. ad Ceccoper. *lib.* 2. *tit.*
2. *fere per tot.*

Articulus VII.

Canonici quo ad præcedentiam, & præeminentiam.

1 CAnonicus Eccleſiæ Collegiatæ Urbis Ro-
mæ dignior eſt Canonico Cathedralis al-
terius Civitatis, etiamſi Cathedralis Capitulum
ſit exemptum; Sic declaravit Sac. Cong. Conc.
ſuper cap. 12. *ſeſſ.* 24. *de Reformat.* ut refert
Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 15. *num.* 1.
& Zerola *in praxi Epiſcop. par.* 2. *verb. Cano-
nici* §. 4. ubi etiam, refert ita in facto fuiſſe
reſponſum ab eadem Sac. Congr. *de mente Sum-
2 mi Pontificis Epiſcopo Roſſanenſi.* Canonici Ca-
thedralis in omnibus, & per omnia ſunt præ-
ferendi Magiſtratui Sæculari, quando non eſt
de perpetuis, & majoribus, & Concionator
debet ipſos prius ſalutare quam Magiſtratum;
Sacra Congreg. Rituum *in Tiraſon.* 3. *Octob.*
1605. *& in Capuana*, ubi ſequentia dubia
fuerunt propoſita, & reſoluta. Primo: *An
Capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ debeatur præce-
dentia ſuper Magiſtratum ſæcularem ejuſdem Ci-
vitatis in omnibus functionibus Eccleſiaſticis?*
Secundo: *An Concionator debeat ſalutare prius
Capitulum, vel Magiſtratum?* Tertio: *An ab-
ſente Archiepiſcopo Magiſtratus debeat ſalutari
cum titulo Illuſtriſſimi, & Capitulum cum ti-
tulo Reverendiſſimi?* Sacra Congregatio Rituum
23. *Januar.* 1700. reſpondit: *Ad primum de-
beri; Ad ſecundum affirmative; Ad tertium ne-
gative in caſu propoſito.* Et in alia *Vercellenſi*
11. *Auguſti* 1691. Declaravit, quod Concio-
nator debet prius ſalutare Canonicos quam
3 Gubernatorem Civitatis. Canonici Cathedra-
lis thurificandi ſunt ante Magiſtratum, tam
in Eccleſia Cathedrali, quam in aliis, in qui-
bus ſimul convenerint, ubi talis eſt conſue-
4 tudo; Sacra Congreg. Rituum *in Narnien.* 16.
Jun. 1605. Canonici Cathedralis extra Eccle-
ſiam nullam habent Juriſdictionem incedentes
uti ſinguli, ideo cedere debent habentibus Ju-
riſdictionem, & Civitatem repræſentantibus,
præſertim ſi de Conſuetudine in contrarium non
conſtaret; Sacra Congreg. Rit. *in Veronen.* 15.
Mart. 1594. Canonici Cathedralis omnibus 5
aliis Canonicis præcedunt; *cap. Statuimus, de
majoritate, & Obedientia.* Cathedralis enim
Eccleſia Collegiatam vincit honore, & ſupe-
rat dignitate; *cap. Venerabili in fine, ubi* Gloſſ.
de verb. ſignificatione, cap. cum Canonicis de Cenſ.
Rota *in Cæſarauguſtana Synodi* 13. *Februar.*
1626. *coram Coccino.* Adeoque Canonici Ca- 6
thedralis in omnibus functionibus præferendi
ſunt Canonicis Collegiatæ, non obſtante con-
ſuetudine in contrarium; Sac. Congr. Rit. *in
Tuſculanen.* 19. *Auguſt.* 1619. Etiamſi in om- 7
nibus actibus in propria Collegiata exercen-
dis; Eadem Sacra Congreg. *in una Fundan.* 2.
Octob. 1597. Immo Canonici Cathedralis præ- 8
cedunt Canonicis Collegiatæ etiam in aſſocian-
dis Funeribus Defunctorum propriæ ipſius Col-
legiatæ Parochiæ; Ead. Sac. Congr. Rituum
in Prœneſtina Cavarum 18. *Auguſti* 1618. Sed 9
quo ad Funera, & præcedentiam Canonicis de-
bitam in ipſis, melius in Articulo ſequenti.

Canonici Cathedralis, & Collegiatæ, & alii 10
Clerici ſæculares ſemper præcedere debent Re-
gularibus, etiam in ipſorum Regularium Ec-
cleſiis; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Tullen.* 12.
Mart. 1616. *& in Firmana Terræ Victoriæ* 31.
Mart. 1618., & ſic ſtatuerat Clemens VIII.
in ſua Conſtit. incip. *Decet Romanum Ponti-
ficem, ſub die* 20. *Februar.* 1601. & in alia
incip. *Quæ ad removendum, ſub die* 5. *No-
vemb.* 1603. quas Clementis VIII. Conſtitutio-
nes obſervari mandat Gregorius XV. in ſua Con-
ſtitutione incip. *Alias a felicis, ſub die* 13. *Au-
guſti* 1622. Et de Jure etiam communi Clerici
ſæculares præcedere debent Regularibus, ut col-
ligitur *ex cap. Alia cauſa* 6. *& cap. Legi Epi-
ſtolam* 56. *q.* 1. *conſ.* 16. Canonici, & Pres- 11
byteri Eccleſiæ Cathedralis debent præcedere
omnibus Curatis Parochialium Eccleſiarum in
omnibus Proceſſionibus, & functionibus, etiam
in propriis ipſorum Curatorum Eccleſiis; Sac.
Cong. Rit. *in Piſaur.* 23. *Maii* 1603. *& in Su-
trina* 2. *Auguſti* 1603. Etiamſi Curati ſint Cot- 12
ta, & Stola induti; Ead. Sac. Congr. Rituum
in Ripana 30. *Julii* 1616., *& in Viterbien.* 25.
Julii 1611. Canonici Cathedralis ſi ob intempe- 13
riem aeris reſideant in alia Eccleſia, Rector
illius debet ſedere poſt Canonicos ſupra Man-
ſionarios & reliquos Presbyteros, & ſi fuerit
Protonotarius præcedit Canonicis ut ſingulis,
non autem capitulariter; Sac. Rit. Cong. *in Con-
cordien.* 16. *Maii* 1601. Canonicis Cathedralis in 14
Eccleſia Parochiali dignior locus debetur im-
mediate poſt Epiſcopum, & poſt Canonicos ſe-
dere

Digitized by Google

dere debet Rector ; Sac. Congr. Rit. *in Tur-*
15 *ritana* 14. *Februarii* 1632. Canonici Collegia-
tarum Eccleſiarum præcedere debent omnibus
Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris
Eccleſiarum Parochialium in publicis Proceſ-
ſionibus, & functionibus, etiam Synodalibus;
Sac. Rit. Congr. *in Verulen.* 11. *Decemb.* 1613.
& in Senogallien. 23. *Martii* 1619. *&* 4. *Apri-*
16 *lis* 1620. Etiamſi ante erectionem in Collegia-
tam mixtim incederent cum dictis Rectoribus;
Eadem Sac. Congr. *in Syracuſana* 20. *Decemb.*
17 1601. Vel inferiores Eccleſiæ eſſent antiquio-
res, & fuiſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi
ante erectionem; Eadem Sac. Congr. *in Iller-*
denſi Præeminentiarum 26. *Junii* 1602. ubi ſub-
ditur *hoc procedere, etiamſi in erectione adſit Clau-*
18 *ſula ſine præjudicio alicujus*. Canonici tamen,
qui ſine Cruce ſuæ Eccleſiæ, & ſine interven-
tu Capituli tamquam ſinguli incedunt, non
habent præcedentiam ſupra Curatos; Eadem
19 Sac. Congr. *in Sutrina* 3. *Decembr.* 1603. Ca-
nonici capitulariter, & Proceſſionaliter proce-
dentes præferuntur Abbatibus benedictis; Ea-
20 dem Sac. Congr. *in Valven.* 8. *Julii* 1602. Ca-
nonicis, & Dignitatibus extra Eccleſiam præ-
cedere debet Prælatus utriuſque Signaturæ Re-
ferendarius; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Vero-*
nen. 6. *Junii &* 4. *Julii* 1626.
21 Canonicus prius factus debet præcedere aliis
poſt ipſum admiſſis, etiamſi ſint Doctores; Sa-
cra Congr. Rit. *in Mediolan.* 29. *Nov.* 1603.
& in Panormit. 15. *Maii* 1610. Et etiam in
22 Congregationibus, & ubique Canonici Eccle-
ſiæ Cathedralis, licet non ſint Doctores, præ-
ferendi ſunt Presbyteris non Canonicis, licet
ſint Doctores; Eadem Sacra Congreg. Rit. *in*
una Bituntina 9. *Januarii* 1608. in hæc verba;
Cum in Congregationibus, quæ fiunt coram Epi-
ſcopo Bituntino, vel Vicario Generali pro exami-
ne Ordinandorum, admittantur nonnulli Presby-
teri Doctoratus gradu inſigniti una cum aliqui-
bus Canonicis, quæſitum fuit in Sacra Rituum
Congregatione, *quis locum digniorem obtinere*
debeat in ſedendo, an Presbyter graduatus non
Canonicus, vel potius Canonicus non graduatus?
Et Sac. Rit. Congr. *reſpondit Canonicos Cathe-*
dralis Eccleſiæ etiam non graduatos præferendos
eſſe omnibus Presbyteris non Canonicis, etiam
23 *graduatis*. Canonicus Presbyter præcedit Ca-
nonico antiquiori non Presbytero; Eadem Sa-
cra Congreg. *in Cabalicen.* 3. *Auguſti* 1617.
24 Canonici vero, quando omnes ſunt Presbyteri,
præcedunt inter ſe ſecundum ſuam receptio-
nem; Eadem Sacra Congreg. *in Albanenſi* 2.
Martii 1602. *in Orten.* 19. *Junii* 1604. *& in*
Tropien. 10. *Decembr.* 1619. Ubi autem Præ- 25
bendæ ſunt diſtinctæ, Canonici proviſi de Ca-
nonicatibus Presbyteralibus debent præcedere
Canonicis proviſis de Canonicatibus Diacona-
libus, & Subdiaconalibus, licet prius in Ec-
cleſia recepti; Eadem Sac. Congreg. Rit. *in*
Saonen. 11. *April. &* 11. *Octob.* 1601. *in Nea-*
politana 23. *Martii* 1602. *in Albingan.* 6. *Se-*
ptembris 1603. *& in Tropien.* 17. *Junii* 1607.
& deducitur ex *cap. Præcipimus* 26. *diſt.* 93.
ibi: *Præcipimus ne Diaconus, quamvis etiam*
in Dignitate, hoc eſt in Officio quolibet Eccle-
ſiaſtico ſit, ante Presbyterum ſedeat, & cap. Sta-
tuimus 15. *de Majoritate, & Obedientia*, ibi:
Et qui major eſt Ordine, etiamſi poſtea ſit rece-
ptus, potiorem eſſe volumus. Et hoc procedit 26
etiam non obſtante conſuetudine immemora-
bili in contrarium, ut *in Sutrina pro Collegia-*
ta Eccleſia Bracciani, inhærendo Decreto Eccle-
ſiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ ad Martyres de Ur-
be alias emanato 29. *Martii, &* 27. *Septembr.*
1659. *in qua fel. rec. Alexander Papa VII. in*
Congreg. ordinaria coram eodem habita decrevit
Canonicos Sacerdotes, quamvis poſſeſſione Ca-
nonicatus poſteriores, ubi Præbendæ non ſunt
diſtinctæ, ſemper, & ubique præferendos eſſe
Canonicis inferioris Ordinis, etiam poſſeſſio-
ne Canonicatus anterioribus, non obſtante im-
memorabili conſuetudine, quam abuſum im-
præſcriptibilem declaravit *die* 30. *Julii* 1689.
& idem prius declaraverat *in Farſen. pro Col-*
legiata S. Mariæ Terræ Toſſia 15. *Septembris*
1668.

Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, 27
vel Diaconali Ordine conſtituti, ubi Præben-
dæ ſunt diſtinctæ, præcedere debent Canonicis
Ordinis Subdiaconalis, quamvis Presbyteris.
Cum enim *in Æſina* 31. *Maii* 1670. quæſitum
fuiſſet, an Canonici Ordinis Diaconalis in Mi-
noribus, vel in Sacro Diaconatus Ordine tan-
tum conſtituti, debeant præcedere Canonicis
Ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus Ordine
conſtitutis? Sacra Congr. Rit. eadem die re-
ſpondit, *Affirmative;* ea ratione, quia ubi Præ-
bendæ ſunt diſtinctæ, attenditur cujus Ordi-
nis ſint Canonici ſeu Coadjutores, non au-
tem attenditur qualitas, ſeu dignitas perſona-
rum. Et an præcedentia deberetur Coadjutori 28
Canonici Ordinis Presbyteralis, non adhuc
Sacerdoti, ſed in Minoribus tantum Ordini-
bus conſtituto; *Eadem die* reſpondit, *Affirma-*
tive; Et cum in eadem Æſina fuiſſet quæſi- 29
tum, An præſente Coadjuto Diacono, & per
ſeipſum inſerviente; illius Coadjutor Diaco-
nus debeat in Choro, & functionibus Eccle-
ſiaſti-

Digitized by Google

ſiaſticis ſtare poſt omnes Canonicos ejuſdem
Ordinis Diaconalis tantum, vel potius poſt
etiam Canonicos Subdiaconos in caſu? Sacra
Congr. Rit. reſpondit, *die* 4. *April.* 1705. *Af-*
firmative, quo ad primam partem, negative quo
30 *ad ſecundam*. Et in eadem Æſina ad quæſi-
tum, An Coadjutori Canonici Presbyteri in
Eccleſia, in qua Præbendæ ſunt diſtinctæ, de-
beatur præcedentia ſupra Diaconos, dum pro
ſuo Coadjuto Divinis intereſt? *Jam ab eadem*
Sac. Rit. Congregatione fuerat reſponſum in caſu
propoſito, præcedentiam deberi die 4. *Martii* 1645.
31 Canonicus Diaconus, qui habet anteriorem
poſſeſſionem, ſi poſtea promoveatur ad Sacer-
dotium, non recuperat locum præcedentiæ,
quam prius ceſſerat Canonico Presbytero poſ-
ſeſſione poſteriore. Sic in terminis decrevit
Sacra Congr. Rit. *in Sutrina* 27. *Auguſti* 1707.
& ſic etiam decreverat in una Urbis 3. *Auguſti*
1602. quia attenditur prioritas Ordinis, & non
Canonicatus; Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 55. *for-*
mul. 7. *num.* 5. *& tom.* 4. *ſupplem. ad* 3. *tom.*
32 *num.* 108. *cum pluribus aliis*. In proceſſioni-
bus, quæ fiunt cum interventu Capituli Ca-
thedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ſu-
pra Parochos; Sacra Rit. Congr. *in Taurinen.*
2. *Octobris* 1683. & licet contrarium deciſum
reperiatur *in alia Bituntina* 21. *Auguſti* 1688.
in qua præcedentia data fuit Parochis ſupra
Beneficiatos Cathedralis; hoc evenit, quia Pa-
rochi Bituntini habent ſtallum in Choro, &
33 ſunt de gremio illius Capituli. Præcedentia au-
tem, quæ debetur Parochis, & curatis perpe-
tuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amo-
vibilibus ad nutum, quia etiam hi gaudent
prærogativis Parochorum perpetuorum; Sacra
Congr. Concil. *in una Comenſi* 27. *Martii* 1706.
34 Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis conve-
nit diſtinctio tam quo ad qualitatem paramen-
torum, quam quo ad locum ſe parandi in Miſ-
ſis; Sac. Congr. Rit. *in Recineten.* 20. *Martii*
35 1706. *in reſponſione ad primum*. Canonici Col-
legiatæ non debent in Proceſſionibus incedere
parati, ſicut Canonici Eccleſiæ Cathedralis;
Sacra Congr. Rit. *in una Placentina* 19. *Maii*
36 1607. *in reſponſ. ad* 20. *Dubium*. Canonici non
poſſunt in celebratione Miſſæ uti Palmatoria,
vulgo Bugia; Sac. Congreg. Rit. *in Vicentina*
11. *Julii* 1699. in qua tale Indultum denega-
tum fuit.
37 Canonici digniores debent ſedere in Sedibus,
quæ ſunt viciniores Sedi Epiſcopali; Sac. Con-
greg. Rituum *in Alexand.* 15. *Martii* 1608. *in*
reſponſ. ad dubium 14. Canonicus celebrans ra-
38 tione paramentorum, & Officii debet habere
primum locum, & primam ſedem Chori, ſu-
pra Dignitates, & Canonicos; Sac. Congreg.
Rit. *in Arboren.* 26. *Junii* 1610. Canonicus Heb- 39
domadarius Officium faciens debet habere lo-
cum ſupra omnes Dignitates, & Canonicos;
Ead. Sac. Congr. *in Brunduſina* 27. *Junii* 1616.
Canonicus primus, vel prima Dignitas, qui 40
digniorem locum habet in Capitulo, præferen-
dus eſt cæteris in Proceſſionibus; Eadem Sac.
Congr. *in Aſtenſi* 18. *Novembris* 1606. Canoni- 41
ci, & Dignitates parati præcedunt Vicario Ge-
nerali, non obſtante conſuetudine in contra-
rium; Sac. Congr. Rit. *in Lauretana* 6. *Sept.*
1603. *in Alexandrina* 15. *Martii* 1607. *in Ca-*
ſal. 5. *Julii* 1614. *& in Caſtellan.* 25. *Septem-*
bris 1621. ubi fuit deciſum, *præcedentiam com-*
petere Dignitatibus, & Canonicis paratis ſupra
Vicarium Generalem, neque allegatam conſuetu-
dinem, immo verius abuſum, illi ſuffragari.
Et tunc ſunt thurificandi ante Vicarium; Ea- 42
dem Sac. Congr. *in Egitanenſi* 3. *Aug.* 1602.
& in Tiburtina 6. *Martii* 1610. Canonici, & 43
Dignitates non præcedunt Vicario Generali,
niſi quando ſunt ſacris veſtibus parati, & dum-
modo Vicarius non ſit de eorum numero, quia
Vicarius Generalis Canonicus, cum ſedet uti
Canonicus, debet ſedere in loco ſuæ receptio-
nis, & in habitu Canonicali; Alias ſi uti Vi- 44
carius ſedeat, præcedit omnibus Canonicis, &
Dignitatibus, ſed non lucratur Diſtributiones
quotidianas; Sac. Congr. Rit. *in Calaguritana*
2. *Auguſti* 1803. *in Caſal.* 5. *Julii* 1613. *in Am-*
purien. 7. *Decembr.* 1630. *& in Acernenſi* 21.
Junii 1632. Etiam quæ dantur intereſſentibus 45
Proceſſionibus; Eadem Sac. Congreg. *in Com-*
poſtellana 21. *Februarii* 1604. *Brunduſina* 16.
Julii 1607. *Gallipolen.* 21. *Decemb.* 1613. *Su-*
trina 1. *Octobris* 1616. *& Oritana* 4. *Aprilis*
1620. Canonici, & Dignitates præcedunt Vi- 46
cario Capitulari Canonico, ſi ut lucretur Di-
ſtributiones voluerit Choro intereſſe, quia Cho-
ro intereſſendo debet habere ſolitam veſtem
Canonicalem, & ſedere in loco proprio ſui
Canonicatus, neminem antiquiorem præceden-
do; Rota *in una Lucana Benefic.* 18. *Decemb.*
1679. *coram Seraphino, & deciſ.* 288. *num.* 2.
apud Farin. par. 2. *recent.* Barboſa *de poteſt.*
Epiſc. p. 3. *alleg.* 54. *num.* 167. Si autem Vi- 47
carius Capitularis noluerit lucrari Diſtributio-
nes, tunc debet præcedere omnes Canonicos,
& Dignitates, excepta prima poſt Pontifica-
lem, ut declaravit Sac. Rit. Congr. *de menſe*
Auguſti 1603. *in una Aſſiſienſi*; Et ratio, qua-
re prima Dignitas præcedat Vicario Capitula-
ri, poteſt eſſe, quia ſicut ſe habet Vicarius
Epi-

Epiſcopi ad Epiſcopum, ita regulariter ſe habet Vicarius Capituli ad Capitulum, ut obſervat Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 2. qu. 15. n. 20.* & Barboſa *de Canonicis cap. 36. n. 8.* Unde cum Epiſcopus præcedat Vicario ſuo, æquum eſt ut ſaltem prima Dignitas Capituli præcedat Vicario ejuſdem Capituli, quæ tamquam Caput repræſentat, & continet eminenter totum corpus Capituli; *cap. Legimus 24.*
48 *diſt. 93. & Gloſſa ibi verb. Continentur*. Unde Vicarius Capitularis non poteſt occupare Sedem Archidiaconi in Eccleſia, ſed debet ſedere in alia ſede portatili; Sacra Congr. Ri-
49 tuum *in Lucerina 11. April.* 1601. Vicarius Foraneus ratione ſui Vicariatus nullam in quavis functione, & loco habet præcedentiam ſuper alias Dignitates, & Canonicos antiquiores; Sacra Rit. Congr. *in una Neritonenſi 22.*
50 *Decemb.* 1629. Etiam quacumque conſuetudine non obſtante; Eadem Sacra Congr. *in Siracuſana 8. Julii 1630.*

51 Canonicus, vel Dignitas factus Epiſcopus cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis debet præcedere omnibus aliis Canonicis, & Dignitatibus, etiam ipſo antiquioribus; Sacra Rit. Congr. *in una Ruthenenſi 24. Septembris*
52 1605. Canonicus, qui eſt Epiſcopus Titularis, ratione Epiſcopatus, quem habet in Tertiis infidelium, debet præcedere omnibus Canonicis, & Dignitatibus in Choro, Capitulo, & Proceſſionibus, aliiſque actibus; ſic pluries decrevit Sacra Rit. Congr. *Cum enim Epiſcopus Bruſciæ in partibus infidelium obtinuiſſet Canonicatum in Eccleſia Compoſtellana, & dubitatum fuiſſet in quo loco ſedere deberet, & quo habitu uti deberet in Eccleſia; propoſito hujuſmodi dubio in Sacra Rituum Congregatione, reſpondit ratione Epiſcopatus poſſe, & debere uti habitu ordinario, quo utuntur Epiſcopi in Romana Curia, ideſt Rochetto ſuper Subtana, & Mantelletto violacei coloris, & debere præcedere omnibus aliis Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, & ſedere in primo ſtallo ſupra omnes, ut fit; & ſervatur Romæ ſimili caſu venienti in tribus Eccleſiis Patriarchalibus Sancti Joannis, Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ Majoris, & ita cenſuit, & declaravit, & in Eccleſia Compoſtellana ſervari mandavit ſub die* 11. *Julii* 1617. Et deinde eadem Sac. Cong. *ſub die* 12. *Novemb.* 1621. *in una Calaritana in Sardinia* cenſuit *Epiſcopo Titulari, qui in Calaritana Eccleſia Canonicatum obtinet, in Choro, Capitulo, & Proceſſionibus, aliiſque actibus ſupra omnes ejuſdem Eccleſiæ Dignitates, & Canonicos præcedentiam competere:*
53 Canonicus, qui permutavit Canonicatum, ſi permutatio effectum habere non potuit, & redierit ad ſuum Canonicatum, debet habere locum, & Stallum antiquum, nec tamquam novus Canonicus cenſendus eſt, nec tenetur iterum ſolvere jocalia pro admiſſione; Sac. Congreg. Rit. *in Mutinen. 29. Novemb.* 1605. Canonicus vero, qui Canonicatum dimiſit, & 54
alium in eadem Eccleſia impetravit, locum ultimi Canonicatus obtenti obtinere debet, nec poteſt obtinere locum Canonicatus dimiſſi; Ead. Sac. Congr. *in Callien. 21. Martii 1609. & in Sutrina Præcedentiæ 12. Junii* 1701. Ca- 55
nonicatus licet ſit de Jurepatronatus, debet eum obtinens præcedere tamquam verus Canonicus omnibus aliis, qui poſt illum obtinuerunt Canonicatum; Ead. Sac. Congr. *in Hortana 30. Julii* 1616.

Additiones ex aliena manu.

Licet Canonici Collegiatarum Urbis præce- 56
dant Canonicis Cathedralium aliarum Civitatum, ut monet Auctor *n.* 1. in cæteris vero rebus exæquati non ſunt dictis Canonicis Cathedralium aliarum Civitatum. Inde fit, quod 57
ſi ex Pontificio indulto in translatione Penſionis intervenire debent *Quicumque Loci Ordi-* 58
narii vel Canonici Metropolitanorum, ſeu aliarum Cathedralium Eccleſiarum, aut Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, ſatisfactum haud dici poteſt per interventum Canonici Collegiatæ Urbis; Rota *in Romana Penſionum 13. Januar.* 1747. §. 2. *& plur. ſeq. cor. clar. mem. Millin.* ubi & de aliis differentiis agit Cano- 59
nicos Collegiatarum Urbis inter, & Canonicos Cathedralium aliarum Civitatum.

Pacifica haud eſt opinio Auctoris *n.* 11. *&* 60
ſeq. quod Canonici Cathedralium in omnibus functionibus præcedentiam, & præeminentiam obtinere debeant ſupra Parochos etiam in propriis ipſorum Parochorum Eccleſiis. Contra- 61
rium enim decidit noviſſime S. Congregatio Rituum *in S. Severini Præeminentiarum 13. Martii* 1756. *in reſponſione ad dubium* 13. ſi agatur de actibus illis, quibus Parochi munus proprium exercent ex ratione illa, quod quilibet in domo ſua aliis præferatur; & quidem non obſtante quod allegatus fuerit Louvrex, qui 62
diſſert. can. 10. *n.* 4. rationem hanc *non ſemper eſſe veram* ait, *ſed intelligendam eſſe reſpectu illorum, qui etſi majorem poſſideant dignitatem, nullam habent ſuperioritatem in eum, in cujus fundo verſantur; adeo ut aliud ſtatuendum ſit de iis, quibus aliqua in eum, in cujus territorio exiſtunt, ſuperioritas competit, etſi non omnimoda.*

Digitized by Google

da . Unde fit , ut Epiſcopus Eccleſiarum quantumvis exemptarum Prælatis in ipſis Eccleſiis exemptis præcedat ob reverentiam , quam exempti Epiſcopo debent &c. Idque ad Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Collegialiter incedens , ſeu in actibus , in quibus Eccleſiam Cathedralem repræſentat , plurimi extendunt , quaſi tunc de juribus Epiſcopo Capiti ſuo competentibus participet .

63 Valde implicata eſt quæſtio illa , utrum præcedentiam obtinere debeat Canonicus de tempore prior , an Canonicus major Ordine . In ea enim non ſolum contrarii ſunt inter ſe DD. ſed & ſibi contradicunt ipſæ reſolutiones S. C.
64 Rituum . Plures innixi textui *in cap. Statuimus , de majorit. & obed.* in ea ſunt ſententia , unum ſupra alterum Canonicum præcedentiam obtinere debere non ex prioritate temporis , ſed ex majoritate ordinis , cenſentque , tunc attendendam eſſe prioritatem temporis , quum cætera ſunt paria ; Ita Pignatell. *conſult.* 55. *n.* 12. Monacell. *Formul. Legal. pract. par.* 3. *tit.* 2. *Formul.* 7. *ſer. per tot.* aliique . Et in hoc ipſo ſenſu videtur fuiſſe S. C. Rituum , referente poſt alios Riccio *tit. de Præcedentia reſol.* 529.

65 Contra , plures quoque conſtanter tenent , de præcedentiis Canonicorum ſtatuendum eſſe non ſecundum majoritatem Ordinis , ſed ſecundum prioritatem temporis , ita ut Canonicus minor ordine , tempore autem prior præcedere debeat , ut inter alios Gratian. *diſceptat. Forenſ. cap.* 106. *n.* 3. Vegnareck. *in cap. Statuimus , de major. & obed.* Nec ſua caret ratione hæc opinio , ut patet ex his , quæ habet Vagnerack loco mox citato , ibi : Ex hoc textu colligit Tiraquell. *dignitatem antiquitati præferendam , & majorem dignitatem præcedere debere , quando Dignitas eſt ordinata ad illum actum , pro quo tractatur de præcedentia , ſecus eſt de actu diverſo . Ideoque quia dignitas ſacerdotalis per ſe non ordinatur ad eligendum , vel ad alios actus capitulares , ſed ad actus Ordinis ; in Capitulis non præcedunt Sacerdotes , neque Epiſcopi , ſi forte ſint ſimul Canonici , ſed eo ordine ſedent , aut incedunt , quo venerunt in Capitulum , aut acceperunt poſſeſſionem Canonicatus* . Allegatur etiam pro hac opinione Reſolutio S. C. Rituum a Gratiano *ubi ſupra* .

66 Diffidentes haſce ſententias ita (dubitanter tamen) conciliat Ferr. *de Præced. & Prælat. Eccleſ. qu.* 10. *ſub num.* 9. ibi : *Declaratio relata per* Ricc. *loquitur in Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis , in quibus requiritur Ordo ſacer , ut ſupra dixi , ideo ad illum principaliter attenditur . Declaratio vero a Gratiano relata ex ejus verbis loqui videtur in Canonicatibus Eccleſiæ Collegiatæ &c. Ideo Canonicus Collegialis major gradu , quamvis minor ordine , præfertur majori in ordine , & minori in gradu .*

Hæc alia conciliatio placuit Gothofredo *dia-* 67
trib. de jure præced. lib. 1. *cap.* 3. *ſub lit. A.* ibi : *Prima Declaratio procedit in Eccleſia , ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ , ſecunda vero ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ* . Hanc ipſam conciliationem probavit etiam Novar. *ad L.* 1. *num.* 7. *C. de Conſul.*

Animadverſiones Auctoris.

Poterat hic eruditiſſimus Additor , ſaltem ad eruditionem ſuperaddere quæ ad rem , quamvis contra , tradit doctiſs. Catalanus in Cæremoniali Epiſcoporum , Romæ impreſſo anno 1754. *tom.* 1. Præloquio ad lectorem *pag.* XI. *n.* 12. Videatur ibi , ubi multa ad rem .

ARTICULUS VIII.

Canonici quo ad perceptionem Sacramentorum , quo ad funera & Sepulturam .

CAnonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Ca- 1
nonica , ſive ædibus Canonicalibus , habens Domicilium , & actu habitans intra fines alterius Parochiæ , tenetur in infirmitate recipere Sacramenta , non a Parocho dictæ Eccleſiæ Cathedralis , ſed a Parocho Domicilii ; Sic expreſſe decrevit Sacra Congreg. Concilii 12. *Maii* 1685. *in Tiburtina in reſponſione ad* 1. ubi cum inter alia dubia fuerit quæſitum . *Primo : an Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica , ſive ædibus Canonicalibus , habens Domicilium , & actu habitans intra fines alterius Parochiæ , dicatur Parochianus Eccleſiæ Cathedralis , itaut in infirmitate teneatur recipere Sacramenta a Parocho Eccleſiæ Cathedralis , vel potius a Parocho Domicilii* ; Sac. Congr. *in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. reſpondit ; *Ad primum teneri recipere a Parocho Domicilii* ; Vide verb. *Parochus art.* 3. *n.* 14. Et ratio eſt , quia quilibet tenetur recipere Sacramenta , præſertim Viatici , & Extremæ Unctionis , a proprio Parocho , *ut in Clem.* 1. *de privil.* atque proprius Parochus eſt ille , in cujus Parochia quis actu habitat , vel habet Domicilium ; juxta *cap. Is qui , de ſepulturis in* 6. & juxta Fagnanum *in cap. Significavit* 5. *de Parochiis , & alienis Parochianis n.* 27. & 32. ubi etiam *n.* 36. refert hanc eſſe ſententiam Sac. Congr. Concilii in caſibus contingentibus per Gloſſam *in d. Clement.* 1.

de

Digitized by Google

de privileg. verb. Parochialis; & Abb. *in cap. Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* ubi teſtatur de communi . Et ſic videtur decerni etiam in Sac. Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *de Reform.* ubi præcipitur Epiſcopis , *ut diſtincto populo in certas , propriaſque Parochias , unicuique ſuum perpetuum , peculiaremque Parochum aſſignent , qui eas cognoſcere valeat , & a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant . . . . non obſtantibus quibuſcumque privilegiis , & conſue-*
2 *tudinibus , etiam immemorabilibus* . Nec obſtat quod Eccleſia Cathedralis dicatur Parochia ipſius Canonici , immo & Parochia communis totius Diœceſis . Nam eſt Parochia communis , quando in ea Epiſcopus adminiſtrat Sacramenta, cum ipſe ſit Parochus totius Diœceſis , non autem quando Parochus Cathedralis illa adminiſtraret , quia cum ſit tantum Parochus Cathedralis , extra illam , & illius Parochiam nullam habet Juriſdictionem , adeoque non poteſt adminiſtrare Sacramenta in alienis Parochiis , ut expreſſe decrevit Sacra Congr. Conc. 20. *Septemb.* 1628. *apud* Gavant. *in Manuali Epiſc. verb. Parochor. mun. in addit. n.* 2. Præterea eſt Parochia communis iis, qui ad ipſam voluerint accedere pro recipiendis Sacramentis , ut notat Abb. *in dict. cap. Omnis utriuſque ſexus n.* 2. *de pœnit. & remiſſ.* Guttier. *Can. qq. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 12. non autem ad illa miniſtrandum in alienis Parochiis, quibus ſua Jura debent illæſa conſervari , ita exigente earum inſtitutione, cum non ſint confundenda , juxta *cap. Scriptum eſt* 1. *cauſ.* 6. *qu.* 3. & *cap. Nullus* 3. *cauſ.* 9. *qu.* 2. Sic expreſſe Pignatell. *tom.* 8. *conſ.* 5. *n.* 1. 2. & 3.

3 Canonici ad funera intervenientes , ſi ſint Canonici Eccleſiæ Cathedralis, præcedunt nedum proprio Parocho Defuncti , etiamſi ſit Stola indutus, ut pluries declaravit Sac. Rit. Congr. & ſignanter *in Viterbienſi* 25. *Jun.* 1611. & *in Averſana* 15. *Sept.* 1640. ſed etiam præcedunt Canonicis Collegiatæ etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ , ut pluries declaravit Sacra Rit. Congreg. & ſignanter *in Præneſtina Cavarum* 18. *Auguſti* 1618. & *in Leodienſi Præ-*
4 *cedentiæ* 10. *Martii* & 21. *Aprilis* 1668. Si autem ſint Canonici Eccleſiarum Collegiatarum, in funeribus præcedunt propriis Parochis Defunctorum ; Sac. Cong. Rit. *in Sutrina* 30. *Auguſti* 1602. & 2. *Auguſti* 1603. *in Meliten.* 18. *Nov.* 1606. *in Oſtienſ.* 18. *April.* 1607. *in Præneſtina Cavarum* 14. *Aug.* 1618. ubi in cauſa Præcedentiæ inter Archipresbyterum , & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ, & Parochum S. Stephani declaratum fuit, *præcedentiam ſemper, & ubique competere Archipresbytero, & Canonicis ſupra Parochum prædictum, etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Parochiæ ; Jus tamen faciendi Officium circa corpus Defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectare*. Et idipſum diſerte firmatum fuit a dicta Sacra Congreg. 14. *Maii* 1643. neque in aſſociatione funerum, ſalva legitima loci conſuetudine , deberi præcedentiam Capitulo Collegiatæ ſupra Parochum , etiam proprium Defuncti , ſine tamen præjudicio in reliquis Jurium , & præeminentiarum eidem Parocho de Jure , vel de conſuetudine competentium ; Et ſic tenent Pignat. *tom.* 3. *conſult.* 52. & Barboſa *de Canonicis cap.* 18. *n.* 67. & 68. non obſtante quod pro præcedentia Parochorum ſupra Collegiatam extent etiam varia Decreta Sac. Congr. Rit. *in Nucerina* 24. *Oct.* 1609. *in una S. Angeli Terræ Saxiferrati eod. die, & anno* , *in Præneſtina* 13. *Jul.* 1619. *in Spoletana* 21. *April.* 1645. *in Laudenſi* 23. *Maii*
1639. Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Col- 5
legiatæ non poſſunt ſociare Cadavera ex alienis Parochiis, ſine proprio Parocho ; Sacra Rituum Congr. *in Novarien.* 15. *Januar.* 1633. *in Averſana* 15. *Septemb.* 1640. ibi : *Eminentiſſimo Paleotto referente dubia pro parte Parochorum Civitatis Averſanæ , prædictis dubiis ſic reſpondendum cenſuit :* Ad primum : *Vocato ad funus Capitulo Cathedralis, non aliam Crucem , quam ipſius Capituli deferendam eſſe* . Ad ſecundum : *Capitulo interveniente , ut ſupra proprium Parochum Defuncti, etiam quod ſit Stola indutus , incedere debere ante Canonicos Cathedralis* . Ad Tertium : *Ad ſolum Parochum ſpectare aſpergere aqua benedicta Cadaver , antequam levetur de domo , & ad eumdem pertinere intonare Antiphonam : Si iniquitates , & Officium ſuper Cadaver in ſua Eccleſia peragere ; die* 15. *Septembr.* 1640. Et 6
iterum in Novarienſi *Vicario* , ibi : *Rev. Pater . Parochis Civitatis Novariæ ſupplicatum fuit Sacræ Congregat. juxta Decreta alias lata declarari Capitulum, & Canonicos Sancti Gaudentii non poſſe Parocho inconſulto cadavera Defunctorum ex ulla Parochia levare, & ad unumquemque Parochum ſpectare munus faciendi benedictionem ſuper eadem Cadavera , & illa aqua benedicta aſpergendi , Antiphonam , Exultabunt Domino, intonandi , quando effertur Cadaver, Officium Defunctorum peragendi , omniaque alia ad funus pertinentia . Eminentiſſimi vero Patres eorum Decretorum exemplar adjunctum tibi remitti voluerunt , cujus partes erunt illorum obſervantiam curare . In quo ſi aliqua difficultas orietur,* man-

Digitized by Google

mandabis, *ut in Sacra Congreg. jura deducantur*, *non ſuſpenſa tamen dictorum Decretorum executione*. *Datum Romæ* 21. *Septemb.* 1651. *Alexand. Card. Cappon.* Sic refert, & tenet Pi-
7 gnat. *tom.* 6. *conſult.* 59. *num.* 5. & 6. Immo *num.* 8. dicit, quod ex ipſis probe colligitur, quod ad proprium Parochum, non autem ad alios ſpectat peragere Officium ſuper Cadaver in ejus propria Domo, illudque aſpergere aqua benedicta, intonare Antiphonam, quando effertur, ac peragere omnes alias Cæremonias funeris, ut ſpeciatim ultra diſpoſitionem Ritualis Romani tit. *Exequiarum Ordo*, babentur quoque declarationes Sacræ Congr. Rituum *in d. Averſana* 15. *Sept.* 1640. *in d. Novarien.* 21. *Sept.* 1651. *in Pientina* 1. *Mart.* 1636. & *in ead.* 2. *Auguſti* 1637. in qua requiſita fuit probatio immemorabilis temporis ad firmandam contrariam conſuetudinem.

8 Unde quando non adſit legitima in contrarium conſuetudo, nemini neque Canonici Eccleſiæ Cathedralis licet levare de Domo, & deferre Cadavera ad ſepulturam irrequiſito proprio Parocho, ut tenet etiam Barboſa *de Offic.* & *poteſt. Parochi p.* 3. *c.* 27. *n.* 66. dicens ſic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Rit. *in Theleſina* 18. *Auguſti* 1629. & expreſſius *in Adrianenſi* 29. *Novemb.* 1631. *in reſponſ. ad* 1. ut refert, & tenet etiam Gavant. *in Manuali verb. Exequiæ in addit. num.* 8. & Pitton. *conſtit. ad Parochos n.* 493. & tenet Ugolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 17. *n.* 3. Stephanus Gratian. *tom.* 3. *c.* 402.
9 *a n.* 19. Quæ tamen Decreta citat in contrarium Samuel *de Sepulturis controverſ.* 5. ubi ſic præciſe habet: *Canonici Eccleſiæ Cathedralis*, *quando eſt Cadaver in eorum Eccleſia tumulandum*, *irrequiſito proprio Parocho licite*, & *libere levare illud queunt de Domo aut Eccleſia Parochiali*, & *ad Matricem Eccleſiam deferre*. Sic declaravit Sacra Rit. Congreg. *in Theleſina* 18. *Auguſti* 1629. & *in una Adrianenſi* 29. *Novembris* 1631. Sacra autem Congreg. Concil. *in Narnien. Jurium Parochialium* 26. *Septemb.* 1699. *apud Urſayam loc. cit. infra ſub num.* 14. *reſolvit a fortiori juxta primam ſententiam Canonicum deceſſum in domo propria aſportandum eſſe ad Cathedralem*, *requiſito tamen Parocho do-*
10 *micilii*. Capitulum non vocatum non poteſt, invitis Hæredibus, lucrandi ſtipendii cauſa funeribus intereſſe; Sacra Congreg. Concilii *in Matheranen. loci Grottulæ*, in qua propoſitis dubiis. Primo: an attenta conſuetudine, cujus vigore Capitulum expenſas funerum pro ratione perſonarum Defunctarum taxare ſolet, ſit locus certam, ac perpetuam taxam pro funeribus quibuſcumque præſcribendi. Secundo: an Capitulum, quamvis non vocatum, poſſit invitis Hæredibus lucrandi ſtipendii cauſa funeribus intereſſe? *Die* 12. *Novemb.* 1660. *Sacra Congregatio ſecundum ea*, *quæ narrantur*, *cenſuit*: *Ad Primum licere Capitulo taxam ad ſuum libitum facere*, & *Archiepiſcopo injungendum*, *ut ipſe auditis partibus taxam conficiat*, *eamque Sacræ Congregationi probandam tranſmittat*. Ad ſecundum; *cenſuit non poſſe*. Quam Declarationem confirmavit *in Lavellen.* in qua cum Communitas inſtetiſſet, ut prohiberetur Capitulo, & Epiſcopo intervenire funeralibus invitis Hæredibus, & decerneretur, quod taxa non penderet ab ipſorum arbitrio. *Die* 16. *Junii* 1668. *Sacra Congreg. audita relatione Epiſcopi Lavellen. inhærendo declarationi ejuſdem Sacræ Congregationis in Matheranen. ſub die* 13. *Novembris* 1660. *emanatæ*, *cenſuit non poſſe funeralibus invitis Hæredibus intereſſe*, *nec licere taxam ad ſuum libitum facere*, *ſed eidem Epiſcopo injungendum prout injungit*, *ut auditis partibus taxam conficiat*, *eamque Sac. Congreg. probandam traſmittat*.

Canonici Cathedralis Eccleſiæ decedentes 11
non electa ſibi ſepultura debent ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, ſi in ea adſit ſepulcrum proprium Canonicorum. Si vero in Cathedrali non adſit ſepulcrum proprium ipſorum, debent ſepeliri in ſepulcro Majorum; Sac. Congreg. Concil. 12. *Maii* 1685. *in Tiburtina in reſponſione ad ſecundum*, ubi ad ſecundum Dubium quod erat. *An idem Canonicus decedens non electa ſibi ſepultura debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali tamquam ſua Parochia*, *vel in Parochia Domicilii*, *vel potius in Sepulcro ſuorum Majorum*? *Die* 12. *Maii* 1685. *reſpondit*, *ad ſecundum in Cathedrali*, *ſi in ea adſit Sepulcrum proprium Canonicorum*: *ſin minus in ſepulcro majorum*; *iis vero non exiſtentibus*, *an Cadaver Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Cathedrali*, *vel Parochiali*, *in alia Cong. videndum*. Et ſic etiam decrevit eadem Sacra Congreg. Epiſc. *in Foroſempr.* 1. *Septembr.* 1690. quod nempe Clerici debent ſepeliri in Cathedrali, etiam ſepultura non electa, ſi adeſt Sepulcrum Clericorum, ut Rituale diſpoſuit, non obſtante, quod in alia Eccleſia adſit ſepulcrum majorum, uti jam decreverat *in Senogallien. Die* 13. *Maii* 1650. apud Nicol. *num* 1. *lucubr. civil. lib.* 4. *tit.* 15. *n.* 23. *verſ. ult.* ibi: *Clericus non ſepelitur in Sepulcro majorum*, *quando in Cathedrali*, *vel Matrice adeſt proprium Clericorum ſepulcrum a Laicalibus ſeparatum*. Et quam- 12
vis recenter in alia Senogallien. *die* 9. *Maii* 1705.

Digitized by Google

1705. Sac. Cong. Rit. declaraverit, quod quidam Clericus Defunctus, qui ſibi non elegerat ſepulturam, ſepeliri deberet in Sepulcro Majorum, & non Clericorum; Tamen videtur quod ſtandum ſit primis citatis Decretis Sac. Cong. Epiſcop. quia ut recte obſervat Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 1. *n.* 176. agitur non de ritu ſepeliendi, ſed de jure funerandi, quod declarare ad quem ſpectat, potius ad Sacram Congr. Epiſcop. & Regul. quam Rituum noſcitur pertinere ex Bulla erectionis Sixti V. incip. *Immenſa* §. *Jam vero;* Tum quia ſicuti Laicis decedentibus non electa ſepultura proviſum fuit a Jure in *c. Licet* 4. *de Sepulturis in* 6. ut ſepeliri debeant in ſepulcro majorum; Ita Clericos ſic decedentes, ut in ſepulcro Clericorum in Cathedrali, vel Matrice Eccleſia conſtruendo, ſive ſint intitulati, ſive non, ſepeliri debeant, ſtatuitur in Rituali Romano auctoritate Apoſtolica Pauli V. conſtit. 85. confirmato, & evulgato, quod pro lege ſervandum eſt; Pax Jord. *t.* 3. *lib.* 14. *tit.* 30. *n.* 45. & cum aliis Monacell. *cit. tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 1.
13 *n.* 176. Requiritur autem, quod in Cathedrali extet ſepultura pro Canonicis, & aliis Clericis ſpecialiter conſtructa & deputata, alioquin Canonici, & Clerici ſepeliendi erunt in ſepulcro Majorum. Eccleſia vero Parochialis ſuccedit tantum in defectum electionis ſepulturæ, Sepulcri communis Canonicorum in Eccleſia Cathedrali, & Sepulcri Majorum, ita ut Eccleſia Parochialis ſit ultima, juxta Ordinem adductum per textum *in cap. Nos instituta* 1. *de Sepulturis*, ut dicit Pignat. *tom.* 8. *conſult.* 5. *n.* 4. Attamen Sacra Congregatio in d. Tiburtina nihil decrevit circa dubium. An non exiſtentibus Sepulcro proprio Canonicorum in Cathedrali, vel Sepulcro ſuorum Majorum ſint Canonici ſepeliendi in Cathedrali, vel in Parochiali; ibi in reſponſ. ad ſecundum, *iis vero non exiſtentibus, an Cadaver Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Cathedrali, vel Parochiali*
14 *in alia Congregatione videndum*. Pro ſepultura Canonicorum Cathedralium debetur quarta funeralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho Parochiæ, ubi adeſt Sepultura ſuorum Majorum; Sac. Congr. Concil. *in d. Tiburtina in reſp. ad* 3. Quæ deciſio, ut ab omnibus præ oculis haberi poſſit, ponitur hic cum ſuis propoſitis dubiis per extenſum.

Primo. *An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica, ſive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, dicatur Parochianus Eccleſiæ Cathedralis, ita ut in Infirmitate teneatur recipere Sacramenta a Parocho Eccleſiæ Cathedralis, vel potius a Parocho Domicilii.*

Secundo. *An idem Canonicus decedens non electa ſibi ſepultura debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, tamquam ſua Parochia, vel in Parochia Domicilii, vel potius in ſepulcro ſuorum Majorum?*

Tertio. *An pro ſepultura Canonici, ut ſupra defuncti, debeatur quarta funeralis Parocho Domicilii, aut Parocho Cathedralis, vel Parocho Parochiæ ſuorum Majorum?*

Sac. Congreg. Conc. *in Tiburtin.* 12. *Maii* 1685. *cenſuit.*

Ad Primum. *Teneri recipere a Parocho Domicilii.*

Ad Secundum. *In Cathedrali ſi in ea adſit ſepulcrum proprium Canonicorum; ſin minus in ſepulcro majorum; iis vero non exiſtentibus, an Cadaver Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Cathedrali, vel in Parochiali, in alia Congregatione videndum.*

Ad Tertium. *Deberi Parocho Domicilii.*

Et ſic etiam decrevit Sacra Congr. Concil. *in Narnien. Jurium Parochialium* 26. *Septemb.* 1699. *ad* 2. 3. *&* 5. *dubia lib.* 49. *Decret. fol.* 253. teſte D. Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 15. *&* 16.

Si intervenerit funeribus Capitulum Eccle- 15
ſiæ Cathedralis, in hoc caſu Curatus, & Sacriſta illius Cathedralis, licet ſint amovibiles, debent præcedere Parocho Defuncti; Sac. Cong. Rit. 22. *Mart.* 1631. *apud* Barboſam *de poteſt. Parochi part.* 3. *cap.* 27. *n.* 78.

Additiones ex aliena manu.

Tametſi Sac. Congreg. Concilii interpres in 16
allegata ab Auctore *Tiburtina* 12. *Maii* 1685. in reſponſione *ad* 1. *dubium* fuerit in ſenſu, quod Canonicus domicilium habens in aliena Parochia non a Parocho Cathedralis, ſed a Parocho domicilii ſacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur; contrarium videtur reſcripſiſſe *in Derthonen. Jurium Parochialium* 3. *Decemb.* 1718. In hac enim cauſa hoc in- 17
ter alia dubia propoſito: *An Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ habitans in domo ſita intra fines alterius Parochiæ in ultima infirmitate teneatur recipere Sacramenta ab Eccleſia Collegiata, vel potius a Parocho domicilii?* reſcriptum fuit *Affirmative quoad primam partem, Negative quoad ſecundam.*

Verum eſt quod denuo hac ipſa cauſa pro- 18
poſita die 7. Decembris 1720. reſponſum fuit:

E 2 Exa-

Digitized by Google

Examinandos eſſe Teſtes formiter. At ex reſponſo hoc quiſque facili negotio intelligere poteſt, Sacram Congregationem Concilii interpretem veram in puncto juris exiſtimaſſe reſolutionem capram die 3. Decembris 1718. quod Canonicus ubicumque habitans Sacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur a ſua Eccleſia; ſolumque aurumaſſe, locum eſſe poſſe limitationi dictæ propoſitionis ex contraria conſuetudine; ideoque demandavit examinandos eſſe reſtes formiter; alias enim ſine ullo Teſtium examine receſſiſſet *a deciſis*.

19 Hic igitur fuit ultimus ſenſus Sac. Congregationis Concilii interpretis in hac controverſia. At Sacra Gongreg. Rituum noviſſime cenſuit, Canonicum in aliena Parochia habitantem, non a Parocho Cathedralis, ſed a Parocho domicilii teneri in ultima infirmitate recipere Sacramenta, ut patet ex reſponſione data in *S. Severini Præeminentiarum* 13. *Mart.* 1756. *ad* 7. *dubium*; & *in deciſis* perſtitit in nova propoſitione cauſæ habita de menſe Decembri ejuſdem anni 1756. liceat allegata fuerit d. Reſolutio Sac. Congregationis Concilii interpretis *in d. Dertboren.*

20 Illud non eſt hic prætereundum, quod eadem Sac. Congreg. Rituum in reſponſione *ad dub.* 11. cenſuit, Canonicos etiam habentes domicilium in aliena Parochia ſepeliendos eſſe in Eccleſia Cathedrali, ſolutis tamen juribus parochialibus Parocho domicilii. Et quod ſummopere notandum eſt, in caſu illo non conſtabat, quod in Eccleſia Cathedrali aderat ſepulchrum pro Canonicis. Vide quoque conformes *deciſiones in Rota Romana juris tumulandi* 20. *Februar.* 1702. §. *Nonnulla*, & §. *Prædicta*, & *in confirmatoria* 6. *Maii* 1703. §. *Præcedenti cor. clar. mem. Priol. in Gerunden. juris ſepeliendi* 8. *Mart.* 1735. §. *Quantum cor. clar. mem. Cincio*, & *in Barcbinonen. Jurium Parochialium* 2. *Decembr.* 1735. §. *Demum*, *cor. Eminentiſs. Rezzonico*.

21 At ſi jus ſepeliendi Canonicos ubicumque domicilium habentes inde favore Eccleſiæ Cathedralis oritur, quod Canonici perpetuo manent ejus Parochiani, & Sacramenta omnia ab ipſa recipiant, ut differunt Reiffenſtuel *in jus Canon. lib.* 3. *tit.* 28. *n.* 24. Schmalzgrueb. *jur. Eccleſ. univ. lib.* 3. *part.* 3. *tit.* 28. §. 5. *num.* 47. Louvrex *diſſert. canon.* 23. *n.* 17. Amoſtaz. *de cauſis piis lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 50.

Non videtur congruere, quod Sacramenta recipere ii in ultima infirmitate debeant a Parocho domicilii.

Articulus IX.

De variis concernentibus Canonicum Theologum, Pœnitentiarium, Protonotarium, & Jubilatum.

Canonicus Theologus debet deputari in omnibus Eccleſiis Metropolitanis vel Cathe- 1
dralibus, ſi Civitas ſit inſignis, vel populoſa, ac etiam in Collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni Oppido, etiam nullius Diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus fuerit; & ubi nulla Præbenda, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium hujuſmodi deputatum reperitur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſſa reſignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpetuo conſtituta, & deputata intelligitur. Sic expreſſe Conc. Trid. *ſeſſ.* 5. *de Refor. cap.* 1.
Hujus Canonici Theologi deputatio non ſit in 2
Eccleſiis Cathedralibus Regularibus, ubi Præbendæ non ſunt diſtinctæ, nec Eccleſiæ numeratæ, ut eſt Cathedralis Pampilonenſis, ſed cogendi ſunt Monachi, ut provideant de Lectore idoneo Theologiæ, qui publice legat non ſolum ipſis Monachis, ſed aliis audire volentibus; Sac. Congr. Conc. *in Pampilon.* 9. *Sept.*
1573. Canonico Theologo in vim unionis fa- 3
ctæ ab Epiſcopo de Præbenda vacatura non competit Jus adverſus Canonicatum vacatum per reſignationem; Sac. Congr. Conc. *in Monopolitana* 29. *Auguſti* 1627. Præbenda erecta, 4
& deputata pro Theologo, a ſequenti Canonico optari non poteſt. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. referunt Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellar.* Gloſſ. 34. *n.* 80. Monet. *de option. Can. cap.* 3. *qu.* 6. *num.* 129. Garcias *in addit. ad part.* 5. *cap.* 4. *n.* 132. Præbenda Theologalis 5
ſicut non poteſt ab aliquo Canonico optari, cum debeatur per electionem prævio examine, ita Theologus non eſt admittendus ad Jus optandi; Sac. Congr. Conc. 12. *Febr.* 1602. Non 6
enim obtinens Præbendam Theologalem poteſt illam dimittere, & aliam optare ad inſtar aliorum Canonicorum; Sac. Cong. Conc. 7. *Junii*
1601. Canonicus tamen Theologus, qui reſigna- 7
vit in manibus Ordinarii Præbendam Theologalem, poteſt obtinere mediante optione pinguiorem Præbendam cum retentione ſui ſtalli in Choro; Sac. Congr. Rit. *in Veronen.* 2. *Sept.*
1597. Canonicus Theologus ſtante conſuetudi- 8
ne in Eccleſia Cathedrali, ut per quemlibet Canonicum habentem Præbendam Canonicatui annexam, obtineatur una ex Dignitatibus in ea-

eadem Eccleſia, quæ nullum habet onus, ſeu
emolumentum, ſed ſolum ſedet ſupra Canoni-
cos, & illos in Proceſſionibus præcedit, poteſt
dictam Dignitatem obtinere; Sac. Cong. Conc.
9 18. *Novemb.* 1620. Deputatio Præbendæ primo
vacaturæ in Theologalem non comprehendit
eam, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canoni-
co optatur, ſed illa Præbenda, quam dimiſe-
rit Canonicus, qui noviſſime optat, huic mu-
neri unita, & affecta remanet; Sac. Congreg.
10 Concil. *in Lunen. Sarzanen. 6. Jul.* 1591. Ele-
ctio perſonæ ad hujuſmodi Præbendam Theo-
logalem vacantem in menſe Ordinario, perti-
net ad ſolum Epiſcopum; collatio vero ad il-
los, ad quos antea ſpectabat. Sic deciſum
fuiſſe a Sac. Congr. Conc. referunt Garcias *in
addit. ad part.* 5. *cap.* 4. *n.* 162. & Gonzal. *ad*
11 *Regul.* 8. *Cancellar. gloſ. 9. n.* 87. Si vero ta-
lis Præbenda Theologalis vacaverit in menſe
Apoſtolico, vel alias eſſet reſervata, ſeu affe-
cta, tunc electio perſonæ, & collatio ſpecta-
bit ad Papam. Sic tenent Garcias *cit. c.* 4. *n.*
164. Gonzal. *loc. cit.* Barboſa *de Canon. c.* 27.
n. 13. Sac. Cong. Conc. *in Parmen.* 7. *Octob.*
12 1576. Electio perſonæ, cui conferendus eſt Ca-
nonicatus habens annexum onus lectionis Sa-
cræ Theologiæ ex præſcripto Concilii, perti-
net ad Epiſcopum; collatio vero eidem perſo-
næ facienda eſt ab eis, ad quos ante Concilium
pertinebat, quamvis regulariter in ea Eccle-
ſia electio ſola Canonicorum pertineat ad Ca-
pitulum, & confirmatio, ſeu inſtitutio ad Epi-
ſcopum; Sac. Congr. Conc. *in Aretina* 31. *Ju-*
13 *nii* 1627. Præbendæ Theologalis collatio ere-
ctæ poſt Concilium ſpectat ad eum, ad quem
ante Concilium ſpectabat, etiam in caſu, quo
ante Concilium electio ſpectabat ad Capitu-
lum, & inſtitutio ad Epiſcopum; Sac. Congr.
14 Conc. *in Toletana* 24. *Sept.* 1592. Hodie ele-
ctio Theologi (ſicuti etiam Pœnitentiarii, de
quo infra *num.* 45.) debet fieri per concur-
ſum ex noviſs. Conſtitutione Bened. XIII. in-
cip. *Paſtoralis Officii*, quæ per extenſum ad-
ducitur infra ſub *num.* 88.
15 Canonicus Theologus quadraginta ſaltem
quotannis lectiones publice in Eccleſia habere
tenetur per ſeipſum, vel per alios idoneos;
Benedictus XIII. in Concilio Romano *tit.* 1.
cap. 71. * Et ſatisfacit muneri ſuo, ſive le-
gat Sacram Scripturam, ſive Theologiam ſcho-
laſticam, ut ſæpius reſolvit Sac. Congregatio;
non tamen ſi legat Theologiam moralem;
Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 57. §. 6. 7. *
16 Theologalis Præbenda debetur Doctori in Ju-
re Canonico, non attenta Clauſula aſſumendi
infra annum gradum Magiſterii in Sacra Theo-
logia; Sacra Congregatio Concil. *in dub. Præ-
bendæ Theologalis* 5. *Junii* 1723. Canonicus 17
Theologus poteſt compelli ut per ſe, & non
per ſubſtitutum muneri ſuo ſatisfaciat, niſi
adeſſet legitima abſentiæ cauſſa; Sac. Congr.
Concil. apud Rotam *part.* 3. *recentior. deciſ.*
147. *num.* 1. Immo tenetur per ſeipſum, vel 18
per alium ſubſtitutum, ſi diuturnum adſit im-
pedimentum, ad lectionem Sacræ Scripturæ,
licet ſit ſenio confectus, aut Jubilatus a ſer-
vitio Eccleſiæ; & quamvis nulla reperiatur
facta aſſignatio aliorum redditruum præter fru-
ctus, & Diſtributiones Theologalis Præben-
dæ; Sac. Congregat. Concil. *in Anagnina Le-
ctura* 30. *Jul.* 1701. Si tamen Canonicus Theo- 19
logus ſit infirmus infirmitate ſanabili, non
poteſt ab Epiſcopo compelli ad ſubſtituendum
alium, & eo caſu, quo alius ſubſtituendus
ſit, puta in caſu abſentiæ, ſine legitima cau-
ſa, electio ſubſtituti pertinet ad Epiſcopum;
Sacra Congr. Concil. *in Aſten.* 30. *Maii* 1620.
& in Cæſarauguſtana 1682. ſumptibus Cano- 20
nici Theologi munus ſuum non adimplentis;
Eadem Sac. Congr. *in Placentina* 29. *Martii*
1687. Et dato quod Canonicus Theologus no- 21
lit ullo modo legere, poteſt Epiſcopus illum
cogere comminationibus pœnarum, ſequeſtra-
tionibus fructuum, & perſeverante contumacia,
etiam ad privationem devenire; Sac. Congr.
Conc. *in Majoricenſi*, ut refert Aldan. *in Com-
pendio Canon. reſol. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 5. Et 22
ubi Epiſcopus procedat contra eum ad priva-
tionem, non tenetur ſervare temporum inter-
valla, quæ præſcribuntur *in c.* 12. *ſeſſ.* 24.
Eadem Sac. Congr. 15. *Novembr.* 1621. *lib.* 13.
Decret. fol. 85. Cum Præbenda Theologalis va- 23
cat, dari debet in commendam Canonico ido-
neo ejuſdem Capituli, donec Titularis provi-
deatur, alias poterit Epiſcopus applicare fru-
ctus alicui perſonæ extra Capitulum, quæ ſup-
pleat munus legendi; Sac. Congr. Conc. *in Ca-
merin.* 8. *Febr.* 1593. Et hæc perſona extra 24
Capitulum debet, ſi reperiatur idonea, eligi
ex Clericis ſæcularibus; Sac. Congr. Epiſc. *in
Urbinaten.* 5. *Octob.* 1573. Si vero Clericus Sæ- 25
cularis idoneus non reperiatur pro dicta Præ-
benda Theologali, & pro ejus Officio exequen-
do, collatio illius ſuſpendenda eſt, donec in-
veniatur Theologus Sæcularis, cui fieri poſſit,
& interim nullus eſt deputandus Cuſtos, aut
Curator fructuum ipſius Præbendæ, ſed illi om-
nes tradendi ſunt Superiori alicujus Ordinis,
qui curet, ut aliquis Theologus ex ſuis Regu-
laribus publice in Cathedrali Eccleſia doceat

Digitized by Google

Sacram Scripturam, prout mandatur Decreto
Conc. *ſeſſ. 5. de Ref. c.* 1. atque ei in primis ne-
ceſſaria ſubminiſtret de dictis fructibus, & quod
reliquum fuerit, in uſum Monaſterii conver-
tar; Sic reſolutum fuiſſe a S. Pio V. & Greg.
XIII. referunt Aldan. *in Compendio Canonic.
reſol. lib. 1. tit. 3. n. 2.* Zerola *in praxi Epiſc.
lib. 1. verb. Præbenda Theologalis.* Barb. *in Trid.
ſeſſ. 5. de Ref. cap. 1. num. 13.* & Pignatell.
tom. 3. conſult. 62. n. 14. ubi dicit ſic etiam
fuiſſe deciſum a Sac. Congr. Epiſcop. *in Torton.
1. Aug.* 1581. *in Camarinen. 26. Jan.* 1594.
& in Beneventana 25. Octob. 1593.

26 Canonicus Theologus gaudet vacatione a le-
ctione Sacræ Scripturæ in diebus, & tempori-
bus, quibus gaudent Doctores Univerſitatum,
ſcilicet a Feſto S. Thomæ Apoſtoli uſque ad
diem poſt Epiphaniam, a Dominica Septua-
geſimæ ad primam Dominicam Quadrageſi-
mæ; a Dominica Palmarum ad totam Octa-
vam Paſchatis; a Feſto S. Joannis Bapti-
ſtæ ad diem 5. Novembris. Ita reſpondit Sa-
cra Congreg. Concil. *in Aſſiſien. 24. Jannar.*
27 1629. *lib.* 98. *pag.* 350. Tempus, locum,
& Materiam Sacræ Scripturæ, ſuper qua le-
gendum ſit, Sacra Congregatio Concilii re-
mittit arbitro Ordinarii *in Brixienſi 4. April.*
1596. & etiam Sacra Congr. Epiſc. 11. *Ja-*
28 *nuar.* 1594. Unde Epiſcopus poteſt ſtatuere,
ut lectiones a Canonico Theologo non in Ca-
thedrali Eccleſia, ſed in Palatio Epiſcopi habean-
tur, maxime ſi in Cathedrali ſit infrequens Ca-
nonici Theologi ibi legentis auditorium, ut
in ſimili caſu cenſuit Sac. Cong. Conc. *in Foſ-*
29 *ſanen. lectionis* 11. *Mart.* 1662. Et quod Epiſco-
pus poſſit præſcribere materiam explicandam a
Theologo, cenſuit expreſſe Sac. Congr. Conc.
in Urbinaten. 15. Mart. 1663. *& in Ripana* 12.
30 *Januar.* 1692. Satisfacit tamen Concilio, ſi a
Canonico Thologo Theologia Scholaſtica le-
gatur; Ead. Sac. Congreg. Concil. 5. *April.*
31 1576. Non poteſt autem Canonicus Theologus
ſe eximere ab explanatione Scripturæ, præ-
textu, quod non habeat auditores; Ead. Sac.
Congreg. Concil. *in Fundana 15. Octobris* 1618.
32 Non tenetur tamen Canonicus Theologus lege-
re, ſi ejus Antecesſores nunquam legerint, ex
quo non adeſſet neceſſitas; Sac. Cong. Epiſc. 8.
Maii 1637. *in Bononienſi*, ubi declaravit Cano-
nicum Sancti Petronii Bononienſis non teneri
legere, quod nulla ejus lectionis adeſſet neceſ-
ſitas, & quod ejus Anteceſſores numquam le-
gerint, ut refert Pignatell. *tom. 3. conſult. 62. n.*
33 38. Ad lectionem Sacræ Scripturæ in Cathe-
drali teneri accedere Canonicos, & cæteros
Presbyteros ipſius Eccleſiæ Cathedralis, & poſ-
ſe compelli ab Epiſcopo, decrevit Sac. Cong.
Conc. 11. *Aug.* 1618. ut refert Barb. *de Canon.
cap. 27. n. 28. & in Urbinaten. 10. Maii* 1663. ut
refert Pignatell. *tom. 3. conſult. 62. n.* 45. & jam
ſic decreverat etiam Sac. Cong. Epiſc. *in Funda-
na 16. Mart.* 1593. ut refert, & tenet mordi-
cus Monacell. *tom. 1. tit. 2. formul. 5. n. 8. 9.
10. & 11.* & Pax Jordan. *Lucub. Canon. tom. 2.
lib. 7. tit. 3. n. 48.* ubi teſtatur, ita in ſua Ec-
cleſia Jadrenſi practicaſſe, & appellationem a
ſuo Decrero, & ordinatione interpoſitam, fuiſſe
rejectam. Et de facto Canonici, ſi in Quadra- 34
geſima non intereſſint Concioni in Cathedrali,
vel ſua reſpectiva Collegiata, privari poſſunt
Diſtributionibus illius diei; Sac. Cong. Epiſc.
in Comenſi 10. *Maii* 1580. *& in Caſtellanenſi* 10.
Aug. 1602. Unde Sac. Cong. Concil. *die 2. Jun.*
1593. approbavit præceptum Archiepiſcopi Ta-
rentini, quod Canonici non intereſſentes con-
cioni punirentur ſolita punctatura.

Ad intereſſendum autem lectioni, ſeu con- 35
ferentiæ Caſuum conſcientiæ poſſunt ſolum com-
pelli Canonici, aliique Presbyteri, qui ſunt
Confeſſarii; cæteri vero Canonici, & Presby-
teri, qui non ſunt Confeſſarii, poſſunt ſolum
hortari, ut pluries declaravit Sac. Cong. Conc.
& noviſſime *in Civitatis Plebis*, 15. *Mart.* 1692.
in qua collatis decretis, quæ ad invicem vi-
debantur pugnare, ad Dubium propoſitum; *An
Epiſcopus poſſet compellere Canonicos Confeſſarios
cæteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecu-
niaria, ut accederent ad Congregationem Caſuum
conſcientiæ; reſponſum fuit poſſe compellere omnes
Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi Canonici
ſint, cæteros autem hortari;* & ſic fuit etiam de-
ciſum a Congregatione particulari deputata, *in
Vigilien. Synodi 30. Maii* 1656. *in reſponſione ad
35. Decretum*, & iterum in Congregat. Genera-
li 18. *Jul. ejuſdem anni* 1696. & prius in alia
S. Angeli Biſaciarum 15 *April.* 1696. Regulares 36
vero, niſi ſint Parochi, nullatenus cogi poſ-
ſunt ad intereſſendum lectioni, ſeu conferen-
tiæ Caſuum conſcientiæ; Sac. Cong. Conc. *in
Foroſempronien. 3. Sept.* 1630. Ead. Sacra Congr.
in Urbinaten. 10. Mart. 1663. & expreſſe Sac.
Cong. *ſuper ſtatu Regularium* decrevit, ut ſequi-
tur: *Cum Conventus ſuppreſſi, & poſtea reſtitu-
ti, in quibus non degunt de familia duodecim Re-
ligioſi, ſint vigore Decreti Ut in parvis fel. recor-
dationis Innocentii X. ſubjecti Viſitationi, Corre-
ctioni, & omnimodæ Juriſdictioni Oedinariorum
locorum, contigit dubitari: An Religioſi Confeſ-
ſores, & non Parochi in hujuſmodi Conventibus
degentes compelli poſſent ab eiſdem Ordinariis, ut*
acce-

Digitized by Google

accedant ad conferentiam Caſuum Conſcientiæ? Pro-
poſito hoc dubio in Sac. Congreg. ſuper ſtatu Re-
gularium habita in Palatio Vaticano die 15. *Ja-*
nuar. 1682. *Eminentiſſimi Patres cenſuerunt Or-*
dinarios locorum poſſe quidem hortari, non autem
compellere prædictos Religioſos Confeſſores non Pa-
rochos ad accedendum ad conferentiam Caſuum
conſcientiæ. Cæſar Card. Fachenetus ... B. Pan-
37 *ciaticus Secretarius.* Immo neque poſſunt cogi
ad intereſſendum lectioni Sacræ Scripturæ Re-
gulares illi, in quorum Monaſteriis talis lectio
minime habetur, ut expreſſe cenſuit Sac. Cong.
Concil. *in Foſſanen. Lectionis* 11. *Mart.* 1662.
ubi fuerunt propoſita dubia tenoris ut ſequitur.
Primo: *An Epiſcopus ſtatuere poſſit, ut lectiones a*
Canonico Theologo non in Cathedrali Eccleſia, ſed
in Palatio Epiſcopi habeantur? Secundo: *An*
ipſe cogere poſſit Regulares, in quorum Monaſte-
riis lectio Sacræ Scripturæ minime habetur, ut le-
ctionibus per Canonicum Theologum habendis inter-
ſint? Sac. Cong. Concil. cenſuit; Ad Primum
in caſu, de quo agitur, *affirmative*. Ad ſecun-
dum; *Negative*. Regulares tamen, qui exer-
38 cent curam Animarum, tenentur intervenire
conferentiis Caſuum Conſcientiæ, & ad omnia
alia, ad quæ tenentur Curati Sæculares; Sac.
Cong. Epiſc. *in Vigevanenſ.* 7. *Januar.* 1508.
in Lucenſi 4. *Februar.* 1602. *in Senogallienſ.* 26.
Auguſt. 1616., & 13. *Septemb.* 1641., *ac* 22.
ejuſdem 1645. & 8. *Octob.* 1649. & 8. *Ja-*
39 *nuar.* 1650. Ad quæ cogi poſſunt ab Epiſcopo;
Ead. Sac. Cong. *in Paduana* 13. *Februar.* 1604.
Etiamſi ſint ad nutum amovibiles, & ſic etiam
Sac. Cong. Conc. *in Caurienſi* 5. *April.* 1631.
40 Et ideo ſi renuerint, poteſt Epiſcopus proce-
dere contra ipſos Regulares Parochos, non au-
tem contra eorum Superiores; Ead. Sac. Cong.
Concil. *in Segobienſi* 1. *April.* 1656. Non ta-
men iidem Parochi Regulares cogi poſſunt ad
aſſiſtendum Divinis in Cathedrali, nequidem
in Feſto S. Patroni; Ead. Sac. Cong. 1. *De-*
cemb. 1626.
41 Canonico Theologo die qua legit, licet
Choro non interſit, debentur Diſtributiones non
ſolum pro illis Horis, quibus legit, ut ſi ma-
ne legat pro horis matutinis, & Miſſa ſo-
lemni, ſed etiam pro tota die; Sac. Congr.
Conc. *in Oriolen.* 5. *Auguſt.* 1616., & *in Fa-*
42 *nenſi* 3. *Auguſt.* 1624. Immo non ſolum tri-
buendæ ſunt illi Diſtributiones quotidianæ om-
nium horarum illius diei, qua legerit, ſed
etiam emolumenta quæcumque perſonaliter in-
tereſſentibus dari ſolita, etiamſi Choro non
interſit; Sac. Cong. Concil. *in Oriolenſi* 12.
43 *Auguſt.* 1628. Quamvis tamen tota die, qua
legit, habeatur pro præſente in Choro, etiam
quo ad Diſtributiones juxta ſupradicta, non
cenſetur tamen præſens Matutino, quod dici-
tur pro die ſequenti in Veſpere præcedente ſe-
cundum conſuetudinem, vel privilegium ali-
quarum Eccleſiarum. Sic deciſum fuiſſe a Sac.
Congreg. Conc. referunt Garcias *de Benef. part.* 3.
cap. 2. *num.* 118. Gallet. *in Margarita Caſuum*
conſcientiæ, verb. Canonicus pag. 29. Nald. *verb.*
Diſtributiones num. 9. Barb. *de Offic. & poteſt.*
Epiſcop. part. 3. *alleg.* 56. *num.* 9. & *de Canon.*
cap. 27. *num.* 34. & *in Conc. Trid. ſeſſ.* 5. *de*
Reform. cap. 1. *n.* 35., & *Apoſtolic. deciſ. verb.*
Canonicus Theologus n. 12. Nota. * Ex Præ-
benda Theologali ſegreganda eſt tertia pars,
ex cujus redditibus data proportione ſolvenda
eſt ſua portio Sacriſtiæ Metropolitanæ, reſpon-
dens diebus, quibus Canonicus deeſſet muneri
ſuo. Ita cit. *Inſtit. Eccleſ.* 57. §. 7. * Cano- 44
nicus Theologus debet ſedere in loco ſui Ca-
nonicatus, non enim illi competit præceden-
tia ſuper alios Canonicos, non obſtante contra-
ria conſuetudine, quia non eſt Dignitas, ſed
ſedere, & incedere debet ſecundum ſuam an-
tianitatem; Sac. Congreg. Conc. *in Senenſi* 16.
Apr. 1695., & *in Murana* 11. *Apr.* 1697.
Pœnitentiarius Canonicus in omnibus Ec- 45
cleſiis Cathedralibus, ubi id commode fieri
poteſt, eſt inſtituendus; Conc. Trid. *ſeſſ.* 24.
cap. 8. ibi: *In omnibus etiam Cathedralibus*
Eccleſiis, ubi id commode fieri poterit, Pœni-
tentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime
vacaturæ ab Epiſcopo inſtituatur. Canonicus 46
Pœnitentiarius deputari debet, qui ſit Magi-
ſter, aut Doctor ſeu licentiatus in Sacra Theo-
logia, vel Jure Canonico: Trid. *loc. citat.* ibi:
Qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut licentiatus
in Theologia, vel Jure Canonico. Immo non 47
ſufficit, quod ſit Doctor nomine, ſed debet
eſſe Doctor re, & ſi conſtet Deputatum eſſe
valde ignarum, licet ipſe ſit Doctor, eſt
deputandus alius; Vacante enim Officio Pœ-
nitentiariæ Cathedralis Eccleſiæ Capuanæ Emi-
nentiſſimus Card. Bellarminus Archiepiſcopus
petiit a Sac. Congreg. Conc. an eſſet confe-
rendum N. qui licet Doctor fuiſſet, tamen
atteſtabatur, eſſe valde ignarum? Et Sacra
Congreg. *die* 20. *Martii* 1623., cenſuit hu-
juſmodi N. haberi ac ſi non eſſet Doctor, &
ideo de alio providendum; ſic ex Barb. *de*
Canon. & Dignitatib. cap. 26. *num.* 9. refert
Corrad. *in praxi Benefic. lib.* 2. *cap.* 4. *num.*
120. *ubi num. præc.* ait *ex Felin. in cap. Si*
quando numer. 7. *de reſcript.* quod Eccleſia in-
diget viris litteratis, non Aſinis ferratis.

E 4 Quan-

Digitized by Google

48 Quando autem Doctores, & licentiati in Ju-
re Canonico, vel Theologia apti non inve-
niuntur, non eſt neceſſe pro validitate Colla-
tionis hujus Præbendæ, quod proviſus ſit Do-
ctor, vel Theolugus, ſed ſufficit, quod in lo-
co ſit aptior. Colligitur ex Trid. *loc. cit.* ibi:
*ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperia-
tur*, & tenet Garcias *de Benef. part.* 7. *cap.*
4. *num.* 32. Barb. *ſupra Concil. d. cap.* 8. *num.*
16. Monacelli *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 6. *num.*
49 2., Et Corrad *loco cit. cum.* 121. refert, Sac.
Congreg. Concil. *in Elbor. Pœnitent.* 12. *Mar-
tii* 1623. decreviſſe, quod poteſt Præbenda
Pœnitentiariæ reſignari ad favorem illius, qui
non ſit Doctor, neque licentiatus, ſed atte-
ſtationibus Ordinarii, Capituli, & Accade-
miæ aſſeritur doctus, & habilis, quia ſuffi-
cienter conſtat de idoneitate ad effectum ut
Papa provideat, *& n.* 122. proſequitur dicens,
quod licet vulgo dicamus, non omnem Docto-
rem doctum eſſe, attamen bene e converſo,
omnem doctum eſſe Doctorem, multi enim
ſunt Doctores nomine, pauci vero opere; qua-
re Doctoratus dignitas hodie in Italia quaſi
contemptibilis eſt, quandoquidem ad illam
fere omnes promoveri curant, ex Lotter. *de-
re Benefic. in appar. num.* 128. *cum pluribus ſeqq.*
50 Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe in ætate
quadraginta annorum; Conc. Trident. *loc. cit.*
ibi: *& annorum quadraginta*, & hujuſmodi
quadraginta annos debere eſſe completos, te-
nuit Garcias *part.* 7. *cap.* 4. *num.* 35. Novar.
concluſ. 17. *num.* 2. Barboſa *in Concil. loc. cit.
num.* 19. *& de Canonic. cap.* 26. *num.* 10. *&
d. allegat.* 55. *num.* 9. contra Azorium exiſti-
51 mantem ſufficere eſſe incœptos. Defectus ta-
men ætatis quadraginta annorum in Canonico
Pœnitentiario non obſtat, ubi alias aptior pro
loci qualitate reperiri non poteſt, & ſufficit,
quod non reperiatur in Civitate, aut in Diœ-
ceſi perſona apta cum dictis qualitatibus; nec
enim eſt quærenda extra Diœceſim; *arg. cap.
Nullus* 13. *Diſt.* 61. *& cap. Sacrorum* 34. *Diſt.* 63.
& ita tenent Salazar de Meodoza *in libello de
inſtitutione Canonicatus Pœnitentiariæ in Eccleſia
Toletana* §. 3. Squilant. *de privileg. Clericorum c.*
4. *n.* 70. Navarr. *in Singul. Canon. concluſ.* 17.
n. 4. Garcias *d. cap.* 4. *n.* 33. Barboſa *de Offic. &
poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *n.* 8. *& in Concil.
loc. cit. n.* 20. *& de Canonicis loc. cit.*
52 Canonici Pœnitentiarii inſtitutio in Cathe-
dralibus tantum eſt facienda, ut colligitur ex
Trident. *loc. cit.* ibi: *In omnibus Cathedralibus
Eccleſiis*, & quod Decretum Concilii intelligi
debeat tantum de Cathedralibus, & locum non
habeat in aliis Collegiatis, deciſum fuiſſe a
Sac. Cong. Concil. referunt Sell. *in Selectis Ca-
non. cap.* 21. *num.* 3. & Garcias *de Benefic. part.*
5. *cap.* 4. *num.* 113. Pœnitentiarii inſtitutio,
& electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum abſque 53
conſenſu Capituli ſpectat, cum hoc ſolius Epi-
ſcopi arbitrio relinquatur; Et ſic deciſum fuiſ-
ſa a Sacra Congr. Concil, referunt Garcias, *d.
cap.* 4. *num.* 138. Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Ec-
cleſiaſt. reſolut.* 477. *num.* 1. *in* 2. *edit.* Ugolin.
cap. 33. *num.* 2. Zerola *verb. Pœnitentiarius* §.
3. & tenuit Rota *in una Abulen. Canonicatus
Pœnitentiariæ* 17. *April.* 1589. *coram Mantica,
& in Majoricen. Canonicatus* 15. *Novembris*
1593. *coram Cardin. Millino*. Electio Perſonæ 54
Pœnitentiarii ad ſolum Epiſcopum tunc per-
tinet, quando Præbenda non vacat in menſe
Apoſtolico, vel non adeſt alia reſervatio ſeu
affectio, nam tunc ad Papam pertinet ratione
reſervationis; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellar.
gloſſ.* 9. §. 2. *num.* 24. Salazar de Mendoza
in d. Libello §. 2. *&* 3. Barboſa *de Offic. & po-
teſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *num.* 13. *& in Tri-
dent. loc. cit. n.* 12. *& de Canon. n.* 4.
Pœnitentiaria vacans, Sede Epiſcopali va- 55
cante, non poteſt provideri a Capitulo, quam-
vis collatio Præbendarum ſit commuois Epiſco-
pi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli; ſic
deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Concilii referunt
Garcias *d. part.* 5. *c.* 4. *n.* 145. Aloyſ. Ricc. *d. reſo-
lut.* 477. *n.* 4. Immo Pœnitentiariæ vacantis, 56
Sede Epiſcopali vacante, electio, & collatio
pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſervatione,
& non eſt reſervanda futuro Epiſcopo; ſic de-
ciſum fuiſſe a Sac. Cong. Concil. *in una Januenſi*
refert Garcias *in addit. ad d. can.* 4. *n.* 150. Ca- 57
pitulum non poteſt ſe intromittere in electione
Pœnitentiarii, licet ad ipſum collatio ſpectet,
quamvis Epiſcopus ſit abſens, ſed ipſe Epiſco-
pus abſens poterit, ubicumque fuerit, eligere
Pœnitentiarium; non enim ad id eſt neceſſaria
præſentia, ſeu exiſtentia in Diœceſi, nam etiam
extra illam poteſt expediri, cum noo ſit con-
tentioſæ, ſed voluntariæ Juriſdictionis, prout
deciſum fuiſſe *in una Burgen.* refert Nicol. Gar-
cias *in addit. ad d. cap.* 4. *n.* 143. Pœnitentiarii 58
enim electio pertinet ſolum ad Epiſcopum, vel
eo abſente, ad ſuum Vicarium, cui Epiſcopus
in ſpecie delegaverit hanc facultatem. Sic etiam 59
declaravit ead. Sac. Cong. ut refert Garcias *loc.
mox cit.* Quamvis electio Pœnitentiarii quando-
cumque facienda ſpectet ad ſolum Epiſcopum,
vel eo abſente, ad ſuum Vicarium ad hoc ſpe-
cialiter delegatum, abſque conſenſu Capituli,
collatio tamen Præbendæ unitæ Officio Pœni-
ten-

Digitized by Google

teotiarii ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Concil. referunt Garcias *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 238. Gonz. *ad Reg.* 8. *Canc. gloſſ.* 9. §. 2. *num.* 84. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 476. *n.* 2.

60 Præbenda Officio Pœnitentiarii unienda debet eſſe integra, & Canonicalis; Sac. Congreg. Concil. 31. *Maii* 1596. *& in Conimbrien.* 31.
61 *Martii* 1602. Portio enim, quæ ſit in Eccleſia, in Præbendam Pœnitentialem erigi non poteſt, ſed Præbenda Canonicalis; & ſi non eſſent Præbendæ, ſed fructus omnes in Diſtributionibus quotidianis conſiſterent, tunc Diſtributiones habebuntur pro Præbenda. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Concil. refert Garcias *d. part.* 5.
62 *c.* 4. *num.* 127. Non poteſt Epiſcopus primam Præbendam vacantem aſſignare pro Pœnitentiario, quamvis in loco videretur magis neceſſarios, ſed prius debet erigi Theologalis propter
63 verba Concil. *ſeſſ.* 5. *cap.* 1. *de Reformat.* Si tamen in aliqua Civitate fuerit judicatum magis expediens, ut prius de Pœnitentiario, quam de Theologo provideatur, habenda eſt confirmatio a Sede Apoſtolica, ad omnem difficultatem tollendam; Sacra Congregat. Concil.
64 *in Civitatis Caſtellanæ* 17. *Novemb.* 1629. Canonicatus Pœnitentialis non poteſt optari, nec Pœnitentiarius poteſt aliam Præbendam optare, quia ad eam videtur electa induſtria perſonæ. Et ubi Beneficium requirit certas qualitates, aut examen, ſi cui indulgetur, ut poſſit conſequi aliam Dignitatem, aut Beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, ut eſt textus optimus *in cap. Licet in tantum* 4. *de translat. Epiſcopi*. Unde a Sacra Congregat. Concil. fuit expreſſe deciſum *Die* 12. *Februarii* 1601. *Pœnitentiarii Præbendam, etiam poſtquam eſt effectum ſortita, non ſubjacere optioni. Et in una Vercellen.* 7. *Julii* 1601. etiam fuit dictum, quod non ſolum non poteſt optari Præbenda Pœni-
65 tentiarii, ſed nec titulus, ac Ordo illius. Poteſt tamen Pœnitentiaria reſignari, ſicut alia Præbenda, etiam in favorem alterius, dummodo habeat qualitates requiſitas; Sic tenet Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 5. Ceval. *commun. contra commun. quæſt.* 894. *num.* 485. ubi *num.* 489. ſubdit poſſe etiam ſuper eam imponi penſionem; Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcoporum parte* 2. *allegat.* 55. *num.* 34.
66 *& de Canon. cap.* 26. *num.* 23. Pœnitentialis Præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur, ſed illa Præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui noviſſime optat, huic muneri affecta, & unita remanet; Sacra Congregat. Concil. *in Lunen. Sarzanen.* 6. *Julii* 1592.

Pœnitentiarius eo ipſo, quod eſt inſtitutus, 67 habet a Jure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & Juriſdictionem ad abſolvendum a peccatis abſque alia Ordinarii licentia, & eſt veluti Parochus totius Diœceſis; Navarr. *conſ.* 20. *de pœnit. in novis*; Lel. Zech. *de republ. Eccleſ. c.* 24. *de Capitulo, & Canon. ſub n.* 17. Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 5. Ugolin. *de Offic. Epiſcop. c.* 33. *n.* 2. *&* 3. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 477. *n.* 5. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *n.* 19. *& de Canonicis c.* 26. *n.* 12. *& in Concilio Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 8. *n.* 21. Pœnitentiario quilibet poteſt peccata ſua con- 68 fiteri, & ſic ſatisfacere præcepto; *cap. Omnis utriuſque ſexus, De Pœnitent. & remiſſion.* Sic deciſum fuiſſe a S. C., referunt Aloyſ. *loc. mox cit.* Garcias *d. part.* 5. *c.* 4. *n.* 113. Barboſa *d. allegat.* 55. *num.* 20. *& in Trident. loc. cit. n.* 22. *& de Canonicis loc. cit. num.* 13. Pœni- 69 tentiarius inſtitutus pro audiendis Confeſſionibus unius Diœceſis, non poteſt audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi; Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *n.* 21. Garcias *d. part.* 5. *cap.* 8. *dub.* 4. ubi dicit ſic deciſum fuiſſe a Sac. Congregat. in caſu ſimili de Parocho; ſcilicet, quod in aliena Diœceſi ſine illius Ordinarii approbatione eligi nequeat in Confeſſarium ab habentibus privilegium vigore Jubilæi eligendi Confeſſarium approbatum. Pœnitentiarius non 70 poteſt delegare ſuam auctoritatem; Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in Reginen.* 2. *Octobr.* 1584. Non poteſt Pœnitentiarius abſolvere a caſibus, 71 quos Epiſcopus ſibi expreſſe reſervavit, niſi ipſemet Epiſcopus talem ſpecialem facultatem ei expreſſe conceſſerit. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregat. referunt Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. Deciſ.* 751. *in* 1. *edit. & reſolut.* 692. *n.* 2. *in* 2. *edit.* & Garcias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 115. Nec poteſt caſus reſervatos 72 ſibi ab Epiſcopo commiſſos alteri ſubdelegare, niſi habuerit expreſſam ad hoc Epiſcopi facultatem, quia cenſetur electa induſtria perſonæ, & Delegatus, maxime ad nudum miniſterium, ſubdelegare non poteſt, niſi hoc illi expreſſe demandetur; *cap. ult.* §. *cæterum de Offic. deleg.* Ita Joan. Valer. *de Different. inter utrumque forum, verb. Juriſdictio different.* 2. *num.* 3. Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. dict. allegat.* 55. *n.* 24. *& de Canon. d. c.* 28. *num.* 17. Pœnitentiarius tenetur integras Confeſſiones au- 73 dire, non autem ſolos caſus reſervatos; Sac. Cong. Concil. teſte Nicolao Garcia *d. part.* 5. *c.* 4.

Digitized by Google

74 *cap.* 4. *num.* 117. Confeſſione Parochianorum
Civitatis audire nullo modo recuſare poteſt
Pœnitentiarius; Sac. Cong. Rit. apud Nicol.
75 Garciam *d. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 118. Confeſſio-
nes audire ſi renuerit Pœnitentiarius, poterit
ab Epiſcopo puniri; Sic deciſum fuiſſe a Sac.
Cong. Concil. refert Garcias *d. part.* 5. *c.* 4.
76 *num.* 119. Immo Pœnitentiarius debet aſſiſte-
re, & reſidere, de mane, etiam non voca-
tus, in Sede Confeſſionali ab Epiſcopo deſti-
nata diebus Feſtis ſolemnioribus, videlicet
tempore jejuniorum Quadrageſimæ, Adven-
tus, Quotuor temporum, Reſurrectionis, A-
ſcenſionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſ-
ſumprionis Beatæ Mariæ Virginis, Omnium
Sanctorum, & Nativitatis Domini, ut babe-
tur deciſum *in Segobien.* a Sacra Congr. Con-
cil. quam per extenſum refert Criſpin. *de vi-
ſit. part.* 2. §. 24. *num.* 2. & cit. Garcias *d.*
77 *part.* 5. *cap.* 4. *num.* 122. Non debet tamen Pœ-
nitentiarius renere in manu Virgam, ſeu ba-
chettam ſicut in Urbe, præcipue in locis ubi
hoc non eſt in uſu; Ita deciſum *in una Abu-
len.* 21. *April.* 1587. referunt Garcias *d. part.* 5.
c. 4. *n.* 117. Ugolin. *d. cap.* 33. *n.* 6. Barboſa
de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat. 55. *num.*
29. Nec poteſt cogi ab Epiſcopo ad intereſ-
ſendum in ſua Sede pro audiendis Confeſſio-
nibus eo tempore, quo non adſunt pœniten-
tes, qui ſua opera uti velint; Sac. Congreg.
Epiſc. 18. *Septembr.* 1637.
78 Pœnitentiarius non poteſt cogi ad majorem
reſidentiam, quam alii Canonici, qui per tres
menſes abeſſe poſſunt, dummodo tamen non
abſit tempore, quo frequentius pœnitentes ac-
cedunt, & diebus Feſtis ſolemnioribus, veluti
tempore jejuniorum Quadrageſimæ, Adventus,
Quatuor temporum, Reſurrectionis, Aſcenſio-
nis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſſumptio-
nis B. M. V. Nativitatis Domini, & omnium
Sanctorum; Sac. Congr. Concil. teſtibus Gar-
cia *d. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 122. Ugolino *d. cap.*
33. *num.* 6. Salazar. de Mendoza *in d. Libello*
§. 7. quia in ipſis tenetur de mane reſidere in
Sede Confeſſionali, etiam non vocatus, ut
79 patet ſupra *num.* 76. Pœnitentiarius pro præ-
ſente in Choro eſt habendus, dum audit Con-
feſſiones in Eccleſia; Concil. Trident. *loc. cit.*
ibi: *Qui dum Confeſſiones in Eccleſia audiet,
interim præſens in Choro cenſeatur*; *Sive in Con-*
80 *feſſionario, ſive extra*. Non tamen pro tempo-
re, quo reſidet in Confeſſionario, nec audit
Confeſſiones, aliis in Choro Divina celebran-
tibus; nec item ſi dixerit Miſſam, aut ſi pri-
vatim Officium dixerit, etiam ut opportunius
Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in
Choro; ſic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Con-
cil. referunt Moneta *de Diſtributionibus quoti-
dianis part.* 2. *q.* 11. *n.* 64. *& ſequent.* Ugolin.
d. c. 33. *n.* 5. Garcias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.*
124. *& ſeq.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop.
d. alleg.* 55. *num.* 30. *& de Canonicis d. cap.*
26. *n.* 20. *& in Trid. loc. cit. n.* 28. *& Apo-
ſtolicar. Deciſ. collect.* verb. *Canonicus Pœniten-
tiarius n.* 5. Pœnitentiarius dum actualiter au- 81
dit Confeſſiones in Eccleſia, non ſolum cen-
ſetur præſens in Choro ad lucrandas diſtribu-
tiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas
ipſas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, &
ſepeliendis Cadaveribus Defunctorum, vel pro
ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per
Urbem aguntur; Sac. Cong. Conc. *in Januen.*
4. *Septemb.* 1591. ut refert Garcias *d. part.* 5.
c. 4. *n.* 125. & ſequitur Barboſa *d. alleg.* 55.
num. 31. *& de Canon. d. cap.* 26. *num.* 21. *&
in Trident. loc. cit. n.* 29. *& Apoſtolicar. Deciſ.
loc. cit. n.* 6. & tenent Caſtropalao *in opere mo-
rali tract.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 3. §. 5. *n.* 2. Trul-
lench. *in expoſit. Decal. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 12.
§. 5. *n.* 1. *in fine*; Bonacina *de Horis Canonicis
diſput.* 2. *part.* 5. *punct.* 3. §. 5. *num.* 4. & alii
contra Monetam *d. part.* 11. *n.* 65. Pœnitentia- 82
rius non cenſendus eſt pro præſente in Choro,
ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam
infirmorum; Sic Garcias *in addit. ad d. part.*
5. *cap.* 4. *n.* 125. *in fine*; Barboſa *de Offic. &
poteſt. Epiſcop. d. alleg.* 55. *n.* 32. *& de Cano-
nicis d. cap.* 26. *n.* 22. *& in Trident. loc. cit.
num.* 30. Canonicus Pœnitentiarius non præce- 83
dit aliis Canonicis, non obſtante contraria
conſuetudine, quia non eſt Dignitas, ſed ſede-
re, & incedere debet ſecundum ſuam antiani-
tatem; Sac. Congr. Concil. *in Senen.* 16. *April.*
1695. *& in Murana* 11. *April.* 1699. Pœniten- 84
tiarius approbatus, & in poſſeſſionem immiſ-
ſus a Delegato Apoſtolico eo quod Vicarium,
& Tribunal Ordinarii ſuſpectum baberet, po-
teſt audire Confeſſiones abſque alia licentia
ipſius Ordinarii; Sac. Cong. Epiſcop. 25. *Fe-
bruar.* 1607. Pœnitentiarius non poteſt eſſe Vi- 85
carius Generalis Epiſcopi, ne ſuſpicionem in-
gerat, quod in adminiſtratione juſtitiæ utatur
ſcientia Confeſſionis, niſi tantæ apud omnes
eſſet opinionis, ut excluderetur hujuſmodi ſu-
ſpicio; Sacra Congr. Epiſcop. 15. *Julii* 1611.
Canonicus Pœnitentiarius, quamvis regulari- 86
ter non ſit admittendus in Confeſſarium Mo-
nialium propter difficultatem ſatisfaciendi utri-
que muneri; tamen cum poteſt utrique mu-
neri ſatisfacere; Sac. Congreg. Concil. *in Ja-*

nuen.

Digitized by Google

nuen. 11. *Septemb.* 1666. cenſuit in hoc caſu non eſſe prohibendum; Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 13.

87 Innuimns ſupra, *num.* 14. electionem Theologi, & Pœnitentiarii hodie fieri debere per concurſum, ex noviſſ. Conſt. Benedicti XIII. ſed ut ab omnibus ea præ oculis habeatur, præſtat hic ad litteram adduci.

88 BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAſtoralis Officii noſtri eſſe ducimus, aſſiduo, enixoque ſtudio curare, ut univerſa Sacræ Tridentinæ Synodi Decreta inviolabiliter obſerventur; ſed eorum præ cæteris exequutionem ſtrenue promovendam, urgendamque Nobis eſſe arbitramur, ex quibus majorem in Eccleſia Dei utilitatem proventuram fore conſpicimus, ac eos potiſſimum, quorum opus in prædicatione, & doctrina conſiſtere debet, ut cunctos ædificent, tam fidei ſcientia, quam actionum diſciplina, excitari maxime poſſe confidimus ad impenſius frequentandam tantopere neceſſariam Sanctarum Scripturarum lectionem, quas qui neſcit, ut Beatus Hieronymus admonet, neſcit Dei virtutem, ejuſque ſapientiam, nam ignoratio Scripturarum, ignoratio Chriſti eſt.

Cum itaque ſaluberrimo prædicti Concilii Tridentini Decreto relato *in cap.* 1. *ſeſſ.* 5. *de reform.* cautum ſit, ut nedum in Eccleſiis Cathedralibus, ſed in Collegiatis etiam Oppidorum inſignium, in quibus Præbenda, aut Præſtimonium, ſeu ſtipendium pro Sacræ Scripturæ Lectoribus conſtitutum non reperitur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſſa reſignationis, primo vacatura, ipſo facto ad eum uſum perpetuo conſtituta, ac deputata intelligatur. Et quatenus nulla, vel non ſufficiens Præbenda foret, Locorum Ordinarii per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis Beneficii, debitis tamen ejus ſupportatis oneribus, vel per contributionem Beneficiatorum ſuarum Diœceſum, vel alias prout commodius fieri poterit, ita provideant, ut ipſa Sacræ Scripturæ lectio omnino habeatur: Verum ejuſmodi provida præfati Concilii diſpoſitio in aliquibus Cathedralibus, ſicut non abſque gravi animi noſtri dolore percepimus huc uſque neglecta, debitæque exequutioni demandata non fuerit. Hinc igitur eſt quod Nos illius exequutionem pro Pontificiæ vigilantiæ debito urgere intendentes, Motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, decernimus, & mandamus, ut in Cathedralibus quibuſcumque Italiæ, Inſularumque adjacentium, in quibus Præbenda Theologalis hactenus inſtituta non fuerit, Præbenda primo vacatura, poſt ejuſdem præſentis Conſtitutionis publicationem, ſive ad Nos, Sedemque Apoſtolicam, ſive ad Ordinarium illius collatio, atque proviſio pertineat, ipſo jure, & abſque ulla alia declaratione ſit, ac eſſe cenſeatur Præbenda Theologalis conſtituta. Volumus inſuper, ut tam illa, quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus conſtitutæ, & deputatæ, conferri ſemper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate ſuſcipiat; & cæteroquin magis idoneo in formali concurſu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Eccleſiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotieſcumque ejuſmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per Edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini ſe ſe ſubjicere voluerint coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint, ab eodem Epiſcopo actu eligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate Licentiatis, & valde peritis, ſive Sæcularibus, ſive Regularibus, & illi, qui in concurſu ejuſmodi probatus, magiſque idoneus renunciatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem ſpectabit, Epiſcopus ad Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem acta concurſus tranſmittere teneatur, ut ipſe vacantem Præbendam illi aſſignare, atque conferre poſſit, quem cæteris digniorem, atque magis idoneum in Domino judicaverit.

Quod ſi Epiſcopus primo vacaturam Præbendam contra formam in præſenti Conſtitutione præſcriptam conferre præſumpſerit, vel etiam in aliis occurrentibus caſibus eamdem formam obſervare neglexerit, illius collatio, atque proviſio ipſo jure, nulla, & irrita, nulliuſque prorſus roboris, vel momenti ſit, ac eſſe debeat, ejuſdemque Præbendæ diſpoſitio ſtatim devolvatur, & pertineat ad Sanctam Sedem, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, a quo Doctori in Sacra Theologia conferetur.

Cæterum, ut fructus, quem Tridentina Syno-

modus ex Præbendæ Theologalis inſtitutione perceptum iri ſperavit, omnino id ipſa, & cum effectu percipiatur, volumus, ſtatuimus, & mandamus tertiam partem proventuum dictæ Præbendæ Theologalis ab Epiſcopo diſtribui, & proportionaliter applicari ſingulis Lectionibus Sacræ Scripturæ, quæ a Præbendato, præſcriptis diebus, & horis totius anni habendæ ſunt, ita ut ſi Præbendatus univerſas lectiones habuerit, aſſignatas Diſtributiones integras abſque ulla prorſus diminutione conſequatur; Si vero in aliqua, vel pluribus lectionibus defecerit, Diſtributiones neglectis lectionibus reſpondentes amittat, quæ in Sacriſtiæ Eccleſiæ Beneficium cedant, ac erogentur. In caſu autem gravioris contumaciæ Præbendati liceat Epiſcopo deputare alium Theologum Sacerdotem Sæcularem, vel Regularem, qui jugiter ſupplendo ejuſdem Præbendati vices, præfatis Diſtributionibus potiatur.

Quoniam vero nonnulli Epiſcopi, ſicut accepimus, ut propriæ incuriæ aliquod velamen obtendant, dilatæ erectionis ejuſmodi Præbendæ Theologalis cauſſam in tenuitatem, ac inſufficientiam Præbendarum ſuarum Eccleſiarum rejicere ſolent; Nos omnem de cætero prætextum, ſive excuſationem e medio tollere, ac penitus eliminare volentes, motu, ſcientia, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus decernimus, ſtatuimus, atque præcipimus, quod ubi Præbenda Theologalis, computatis etiam diſtributionibus quotidianis, ad annuum ſaltem redditum Scutorum ſexaginta monetæ Romanæ non aſcendat, pro ſumma ad hanc Taxam conficiendam deficiente, iidem Epiſcopi unire poſſint, & debeant eidem Præbendæ aliquod ſimplex Beneficium, cujus ſupplemento prædicta ſumma conficiatur, primo vacaturum, in quocumque menſe, & qualitercumque, & quomodocumque Sedi Apoſtolicæ affectum, & reſervatum: ita tamen ut a tali unione illa omnia Beneficia, quæ pro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Papæ Familiaribus, Nunciis Apoſtolicis, atque Prælatis Congregationum, quibus iidem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales interſunt, Secretariis in alia Conſtitutione ad promovendam Seminariorum erectionem noviſſime per Nos condita peculiariter reſervavimus, perpetuo reſervata, & excepta ſint, ac eſſe intelligantur, & quidquid ſecus fieri contingeret, ex nunc prorſus irritum, ac inane, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe, ac fore decernimus, & declaramus.

Poſtremo quæcumque hactenus de Præbenda Theologali, & Sacræ Scripturæ lectione ſancivimus, extendimus etiam, ac adamuſſim obſervari volumus, & mandamus (congrua tamen congruis referendo) quoad inſtitutionem Canonici Pœnitentiarii in illis Cathedralibus, in quibus nondum fuerit inſtitutus, ejuſque honeſtam ſubſtentationem, concurſum, deputationem, omniaque alia ad illius Officium pertinentia, & præter illa, quæ a Nobis ſuperius diſpoſita ſunt, ea inſuper quæ Tridentina Synodus *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de reform.* de hujus Miniſtri qualitate, ætate, ac exemptione a ſervitio Chori conſtituit, exacte obſervari decernimus, præcipimus, & mandamus.

Decernentes etiam præſentes Litteras ſemper firmas, validas & efficaces exiſtere, &c.

Non obſtantibus, quatenus opus ſit, &c.

Ut autem præſentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, &c.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Noſtram, &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto; decimo quarto Kal. Junii. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

P. M. Card. Prodat.
F. Card. Oliverius.
Viſa de Curia S. C. Archiepiſcopus Amaſenus.

Loco ✠ Plumbi.

L. Martinettus.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

* Hic nota ad rem quod Concurrentes ad Præbendam Theologalem debent eſſe Doctores in Sacra Theologia, vel ſaltem intra annum teneantur, doctoralem lauream in aliqua univerſitate approbata Studii generalis aſſequi. Nec ſufficit laurea Canonica, ex reſponſo Sac. Congreg. Nec etiam ſufficit laurea Canonica recepta ab aliquo privilegium obtinente; ſed omnino requiritur obtinuiſſe in Univerſitate approbata, quod commune eſt omnibus Beneciis lauream doctoralem exigentibus, ut e Bolla S. Pii V. Benedict. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 4. *& ſeq.* 89

Protonotarius Canonicus non poteſt in functionibus, & aliis actibus publicis ſibi tamquam Canonico competentibus uti habitu Protonotarii, ſed ſuo habitu Canonicali; Sacra Congreg. Rit. *in Aſculana* 19. *Novemb.* 1612. 90

Poteſt tamen uti habitu Protonotarii in omnibus 91

nibus actibus non competentibus ſibi tamquam
Canonico ; Sacra Cungregat. Rit. *in nullius*
Terræ Piſciæ 19. *Novembr*. 1611. *& in Aſcu-*
92 *lana* 28. *Januarii* 1612. Protonutarius Cano-
nicus, ſeu Dignitas , ſi cum habitu Protuno-
tarii interſit Churu , Proceſſionibus, & Divi-
nis , nun lucratur fructus ; & Diſtributiunes
ſui Canonicatus ; Sacra Cungreg. Rit. *in Aſcu-*
lana 16. *Martii* 1610. *&* 19. *Novembris* 1611.
& in Spoletana contra Priorem Collegiatæ S.
Michaelis Terræ Sevaniæ 9. *Julii* 1695. qui cum
parere Decreto recuſaret, & Indultum ſaltem
prædictum habitum deferendi in Choro poſtu-
laret ; *Cauſſa repropoſita* 17. *Decembr. ejuſdem*
anni 1695. *reſponſum fuit Diſtributiones reſtituen-*
das eſſe a die Decreti , *& Indultum non eſſe con-*
93 *cedendum*. Immo in habitu Protonutarii inter-
veniens Churo, Diſtributiones amittit non ob-
ſtante cunſenſu , & concurdia Capituli ; Cum
enim poſt dictam reſolutionem Sacræ Congre-
gationis , Canonici cum ſupradictu Priore con-
cordaſſent , quud poſſet d. habitu uti in fun-
ctionibus Eccleſiaſticis , ſolutis tamen annua-
tim Sacriſtiæ ſcutis quindecim luco amiſſionis
Diſtributionum , & concordiæ approbatiunem
ab eadem Congregatione poſtulaſſent , *ſub die*
5. *Julii* 1698. *referente claræ mem. Card. Pe-*
truccio prodiit reſolutio : *Non eſſe locum appro-*
94 *bationi concordiæ*. Dignitates enim , & Cano-
nici , ut lucrentur Diſtributiones , debent in-
tervenire cum pruprio habitu Canunicali ; Sa-
cra Congreg. Rit. *in Meliten*ſ*i* 7. *Auguſti* 1621.
95 Alias ſi voluerint uti habitu Protonotarii in
ſua Eccleſia , reputantur tamquam extranei ,
eiſque aſſignatur locus non inter Canunicus ,
ſed poſt ipſos Canunicos , & Abbates , & nun
lucrantur Diſtributiunes ; Sacra Cungreg. Rit.
in d. Aſculana 16. *Martii* 1610. *& in d. Me-*
96 *litenſi* 7. *Auguſti* 1621. Poſſunt tamen Digni-
tates , & Canunici Protonotarii in Eccleſia
uti ſubtana violacea , licet reliqui Canonici
deferant nigram , dummodo in reliquis gerant
habitum ſimilem , & æqualem aliis Canoni-
cis ; Eadem Sacra Congregat. Rit. *in Panor-*
mitana 14. *Januarii* 1612. *&* 11. *Decemb*. 1627.
97 Non poſſunt vero uti Rochetto ſub Cotta dum
in Choro aſſiſtunt Huris Canonicis ; Ead. Sa-
cra Cungr. Rit. *in Tricar*. 15. *Martii* 1614.
98 Protonotarius ſi ſit prima Dignitas , puteſt in
Choro deſerre Rochettum cum Mantelletto ;
Si vero non ſit prima Dignitas , ſedere debet
in ſuo Stallo cum ſuo habitu Canonicali ; Sa-
cra Rit. Congreg. *in Clommacen. & Neocaſtren.*
99 21. *Auguſti* 1601. Protonutarius utens habitu
Protonotarii , & Prælati etiamſi non ſit pri-
ma Dignitas , debet præcedere Archidiacono
primæ Dignitati , dummodu tunc non lucre-
tur Diſtributiones quotidianas ; Sacra Congr.
Rit. *in nullius Terræ Piſciæ* 15. *Januarii* 1611.
Sed non puteſt uti dicto habitu in Proceſſio- 100
nibus , & in aliis actibus publicis , in quibus
cum Capitulo intervenit ; Sacra Congreg. Rit.
in Aſculana 19. *Novembr*. 1611.

Indultum Jubilationis , quod eſt Eccleſiæ o- 101
dioſum , & ideo parce concedendum , non con-
ſtito de laudabili ſervitio Eccleſiæ per 40. an-
nos præſtito , ac de aliqua alia commiſeratio-
nis cauſa , puta infirmitatis habitualis , vel
ſenectutis , quæ una cum laudabili ſervitio con-
currere debet , non ſolet , neque debet conce-
di , ut fuit ponderatum a Sacra Congreg. Con-
cil. *in Maceraten. Indulti* 8. *Martii* 1698. in
qua Indultum per ſubreptionem jam conceſ-
ſum , fuit revocatum . Unde advertendum eſt, 102
quod ex tempore laudabilis ſervitii Eccleſiæ
quadraginta annorum , propter quod ſolet a
Sacra Cungregatiune concedi Indultum Jubi-
latiunis , eſt deducendum ſervitium præſtitum
tempure Clericatus ante adeptam Præbendam ,
quod nun computatur ad favorem Indultum
petentis , ut reſpondit Sacra Congregat. Con-
cil. *in Trident*. 13. *Januarii* 1603. Neque va- 103
let Indultum Jubilatiunis poſt quadragenarium
ſervitium , ſi ſit conceſſum a Capitulo , & non
a Sacra Congregatione , quia Canonici non
habent hauc poteſtatem , ſicuti nec poſſunt con-
cedere Caunnicis abſentibus , quod participent
de aliqua parte Diſtributionum non obſtante
conſuetudine , ut reſpondit Sacra Congregat.
Cocil. *in Segobien*. 15. *Decembr*. 1703. Con- 104
ceſſu igitur legitime alicui Canonicu a Sacra
Cungregatione Indulto Jubilationis , talis Ca-
nunicus Jubilatus debet participare de Diſtri-
butionibus , de quibus participant alii Cano-
nici Churo , & Divinis intereſſentes , etiam
de illis , quæ ob aliurum abſentiam Canoni-
cis intereſſentibus accreſcunt ; Dicitur enim
Eccleſiæ per gloriam adhuc inſervire , qui poſt
diuturnum ſervitium , ſenio conſectus ex li-
centia Summi Pontificis quieſcit ad inſtar Mi-
litis veterani , juxta *text. in l.* 1. *Cod. de ve-*
teranis lib. 12. *tit*. 47. Et ſic cenſuit Sacra Con-
greg. Concil. *in Viterbien*. 26. *Auguſti* 1628. *in*
Romana 13. *Maii* 1651. *in alia Romana* 19.
April. 1692. *& in Aquipendii* 13. *Martii* 1697.
Etiamſi Diſtributiones eſſent auctæ poſt obten- 105
tam Jubilationem , quia participat de augmen-
to ; Ead. Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarza-*
nen. 16. *Maii* 1685. *in Bononien*. 16. *Junii* 1696.
& 20. *April*. 1697. Indultum Jubilationis con- 106
ceſſum

Digitized by Google

ceſſum Canonico ſuffragatur pro participatione fructuum, & Diſtributionum, etiam extraordinariarum, & d. Diſtributiones ſunt per Canonicos reſtituendæ a die intimati Indulti; Sacra Congregat. Concil. *in Burgi S. Donnini Jubilationis die 19. April. 1704. ubi propoſitis infraſcriptis Dubiis;* Primo; *An Indultum Jubulationis conceſſum Razino ſub die 29. April. 1702. ſuffragetur pro participatione omnium fructuum, & diſtributionum etiam extraordinariarum, & contentarum in Decreto bon. mem. Epiſcopi Pallavicini? Et quatenus affirmative.* Secundo: *An dictæ Diſtributiones veniant per Canonicos reſtituendæ a die intimati indulti;* Ead. Sacra Congregatio reſpondit *Affirmative ad utrumque.* Et ſic in ſimili jam reſponſum fuerat ab ead. Sacra Congreg. Concil. *in una Alexandrina, ubi cum dubitaretur: An Canonici legitimis ex cauſis abſentes, quando non amittunt proprias Diſtributiones quotidianas, debeant etiam lucrari, & participes eſſe pro rata Diſtributionum aliorum Canonicorum abſentium abſque legitima cauſa? Et an prædicti Canonici legitima ex cauſa abſentes, ac proinde non amittentes proprias Diſtributiones ut ſupra, debeant illas recuperare ab aliis Canonicis, inter quos diviſæ fuerant, an etiam poſſint ab univerſo Capitulo repetere?* Sacra Congregat. &c. *die 29. Septembris 1657. Ad primum reſpondit deberi hujuſmodi Canonico etiam punctaturas abſentiæ. Ad ſecundum poſſe repetere etiam a Capitulo.*

107 Canonico Jubilato debentur etiam ea, quæ proveniunt ex emolumentis Proceſſionum, & Anniverſariorum, & aliorum, dummodo Teſtatorum voluntas non obſtet; Sacra Congreg. Conc. *in Romana 5. Martii 1678. & in Perusina 17. Julii 1688.* Et ſic etiam fuerat deciſum *in Novarien. Jubilationis*, ubi propoſito Dubio, an frui deberent emolumentis Anniverſariorum, quæ fiunt infra annum, quamvis iis non aſſiſterent duo Canonici Eccleſiæ Collegiatæ S. Gaudentii Civitatis Novariæ, qui a San. Mem. Clemente X. obtinuerant Indultum hiſce verbis conceptum: *Cum ſicut exponi feciſti tu, qui in ſexageſimo quinto ætatis anno conſtitutus, quadraginta & amplius annorum ſpatio reſidens, Nos &c. tibi, ut quoad vixeris a prædicta Eccleſia abeſſe, ac interim omnia, & ſingula, fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, nec non Diſtributiones etiam quotidianas ordinarias, & extraordinarias quomodolibet nuncupatas, & in quibuſvis rebus conſiſtentes, ac undecumque provenientes ad te ratione dicti Canonicatus, & Præbendæ, ſi in eadem Eccleſia perſonaliter reſideres, ac Divinis Officiis ſinguliſque diurnis, ac nocturnis Horis aſſidue intereſſes, ſpectantes, & pertinentes, ac etiam ſolis præſentibus, & Divinis Officiis ac Horis prædictis aſſidue intereſſentibus manualiter quotidie præſtari, ac per eas lucrifieri ſolita, cum ea integritate percipere, cum qua perciperes, ſi perſonaliter reſideres, libere, & licite poſſis, & valeas concedimus, & indulgemus;* Sac. Congreg. *die 2. Octobris 1677.* reſpondit: *Affirmative.* Verum cum poſtmodum *ſub die 1. Julii 1679. in una Bituntina Anniverſariorum* quæſitum fuiſſet: *An vigore Indulti ſimilis Jubilationis Canonicus Jubilatus percipere valeret, perinde, ac ſi Choro perſonaliter intereſſet, emolumenta Anniverſariorum?* Ead. Sac. Congreg. *negative* reſolvit. Hinc cæteri Capitulares prædictæ Eccleſiæ S. Gaudentii freti hac poſtrema reſolutione, iterum obtinuerunt proponi Dubium; *An Canonici Jubilati vigore præfati Brevis frui debeant emolumentis Anniverſariorum, quæ fiunt intra annum, quamvis non aſſiſtant, ita ut ſtandum, vel recedendum ſit a Deciſis? Et* Sac. Congr. *ſub die 29. Novembr.* reſpondit *in deciſis quo ad Anniverſaria fixa, & in quibus non eſt cautum.* Et ſic etiam *in Romana Jurium Canonicalium 5. Martii 1703.* in qua ad dubium: *An indultum vacandi a Choro aliiſque Divinis Officiis ex cauſſa infirmitatis conceſſum, valeat etiam pro laudemiis, Quindeniis, Capitulis, Anniverſariis, Feſtivitatibus, Proceſſionibus, ac quibuſcumque functionibus in Eccleſia peragendis, ita ut lucrari debeat omnia emolumenta communia nuncupata, ac etiam Victualia, & Candelas?* Reſpondit, *Affirmative etiam quo ad laudemia, exceptis Anniverſariis, & aliis obventionibus non fixis, & in quibus diverſimode fuerit a Teſtatore diſpoſitum; quæ etiam confirmata fuit die 20. Jun. 1705.*

108 Ex quibus omnibus, & aliis adductis *in verb. Anniverſarium n. 8. 9. & 10.* ſatis conſtat, quod Indultum quantumcumque amplum non comprehendat Anniverſaria non fixa, & corporaliter intereſſentibus a Teſtatore relicta, niſi in Indulto ſit expreſſa voluntas Papæ Teſtatoris menti clare derogantis, & etiam talia Anniverſaria Indultario explicite indulgentis.
109 Anniverſaria autem fixa, & alia ſimilia, in quibus non adſit contraria Diſpoſitio Teſtatoris, & Fundatoris, participantur ab Indultariis, ac ſi perſonaliter intereſſent, quamvis functionibus vere non interſint, & onera Miſſarum aliis injuncta, pro rata non adimpleant; Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarzanen. 16. Maii*

Maii 1685. *in Urbanien.* 29. *Novemb.* 1687. *& in Romana Jubilationis* 24. *Mart.* 1703. ubi propoſito Dubio : *An Jubilato debeantur emolumenta Proceſſionum , etſi illis non interfue-*
110 *rit?* Reſpondit *Affirmative* . Canonici Jubilati non tenentur neque per ſe ipſos , neque per alios Miſſam Conventualem per turnum celebrare ; Sac. Congregat. Conc. *in Aquipendii*
111 27. *Mart.* 1697. Epiſcopus non poteſt decernere , quod Canonicis Jubilatis vigore Indulti non debeantur Diſtributiones extraordinariæ , quæ vel ob abſentiam , vel vacationem Canonicorum intereſſentibus accreſcunt ; nam pro his Indultum ſuffragatur ; Sac. Cong. Concil. *in Romana* 5. *Maii* 1703. *& in Burgi S. Donnini* 19. *April.* 1704.

Supplementa Auctoris.

112 Conſtitutio *Paſtoralis* S. Mem. Benedicti XIII. tametſi juſſerit , *ut Præbenda primo vacatura poſt ejuſdem præſentis Conſtitutionis publicationem , ſive ad Nos Sedemque Apoſtolicam , ſive ad Ordinarium illius collatio , atque proviſio pertineat , ipſo jure , & abſque ulla declaratione , ſit atque eſſe cenſeatur Præbenda Theologalis* : nihilotamen minus ſi Epiſcopus non devenerit ad ipſius erectionem in Theologalem , minime ea
113 habetur pro erecta in Theologalem . Idque procedit ſive de Collegiata , ſive de Cathedrali
114 agatur , ut reſpondit Rota *in Sorana Canonicatus* 8. *Martii* 1745. §. 10. *& ſequent. cor. R. P. D. Canilliac.*
115 Pœna autem Epiſcopi , qui non erexit Canonicatum primo vacatum in Theologalem , eſt ejus devolutio ad Sanctam Sedem . Cæterum non prohibetur idem Epiſcopus alium ſecundo , vel tertio &c. vacatum in Theologalem erigere , ut proſequitur idem ſupremum Tribunal *in dicta Sorana Canonicatus* 8. *Martii* §. 12. *cor. R. P. D. Canilliac.*
116 Quæſtionis autem eſt , num Epiſcopus attenta dicta Conſtitutione Canonicatum reſervationi obnoxium erigere queat in Theologa-
117 lem? Huc etiam pertinet quæſtio illa , an Epiſcopus ſpectata pariter eadem Conſtitutione , unire valeat Canonicatui Theologali ſimplex
118 Beneficium reſervatum? Vide Rot. *in Bitecten. Beneficiorum* 14. *Januarii* 1732. §. 5. *cor. Em. Rezzonico & in Monopolitana Beneficiorum* 2. *Decemb.* 1737. §. *Inſuper & ſequent. cor. bon. mem. Perali.*
119 Canonicatus Theologalis ex ſæpe dicta Con-
120 ſtitutione conferri debet per concurſum . In eo autem intervenire debent quatuor Examinatores . Notandum autem hic eſt , quod ſi Examinatores ſint Synodales non debent præterea eſſe in Theologica facultate licentiati .
Sin autem Synodales minime ſint , neceſſario 121
licentiati in Theologica facultate eſſe debent ; ut ipſam Conſtitutionem interpretando magiſtraliter , reſpondit Rota *in Imolen. Canonicatus Theologalis* 2. *Aprilis* 1743. §. 5. *& plur.*
ſequent. cor. Illuſtr. Molin. ubi quod , ſi non 122
ſervetur forma conferendi a dicta Conſtitutione præſcripta , locus ſit devolutioni ad Sanctam Sedem .

Et , quod majorem animadverſionem meretur , electio Perſonæ poſt dictam Conſtitutionem non amplius pertinet ad Epiſcopum , ſed ad ipſos Examinatores , ut reſolvit Sac. Congreg. Concilii interpres *in Salernitana Canonicatus Pœnitentiarii* 1. *Septembris* 1753. 123

Num Canonicatum Theologalem obtinere 124
poſſit qui non in Theologia , ſed in Jure Canonico doctor ſit? *Quum hodie* (ita appoſite inquit Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIV. de Synod. Diœceſ. *lib.* 13. *cap.* 9. *num.* 17.) *hæ facultates tamquam ab invicem diſtinctæ diverſa ratione tractentur , & magiſteria ſeorſim conferantur , ſtatueritque Concilium , ut is Canonicus Theologus eligatur , qui in Sacra Theologia ſit Doctor , merito a Sacra Congregatione reſponſum fuit , ad conſequendam Præbendam Theologalem generaliter loquendo ſatis non eſſe , ut quis in jure Canonico Doctoris gradum adeptus fuerit ; in caſibus tamen particularibus videri poſſe , an expediat eamdem Præbendam alicui Sacrorum Canonum Magiſtro conferre , qui ſcilicet cum Juris Canonici lectione , ea quoque conjungere valeat , quæ pertinent ad Theologiam moralem* . Conſule eumdem *SS. Inſtit. Eccleſ.* 67. *n.* 4. *& plur. ſequent.*

Quod attinet ad munus Canonici Theolo- 125
gi , recte idem Summus Pontifex *de Synod. dict. lib.* 13. *dict. cap.* 9. *dict. n.* 17. inquit , *Decretum illud Tridentini Concilii , ſive ejus verba conſiderentur , ſive ratio habeatur praxis & conſuetudinis ſequentium temporum , æque comprehendere Scripturarum Sacrarum expoſitionem , ac Theologiæ Scholaſticæ diſciplinam , & a Canonico Theologo non magis ſuo muneri ſatisfieri , ſi ſacræ Scripturæ libros explicet , & declaret , quam ſi in Theologia Scholaſtica Clerum erudiat , dummodo hæc talis ſit , qualem Melchior Canus tradendam , addiſcendamque ſuadet , in ſuo lib.* 8. *de Locis Theologicis cap.* 1. *& quidem nos etiam indicavimus in noſtra Inſtitutione* 42. *quæ ſcilicet circa quæſtiones gravis momenti , & utilitatis verſetur , easque pertractet allatis Divi-*
næ

Digitized by Google

*næ Scripturæ teſtimoniis , Conciliorum decretis ,
& Patrum auctoritatibus, ulterius adnotavimus,
nonnullorum Epiſcoporum mandato laudabiliter
factum eſſe , ut per Canonicum Theologum ea
traderetur Theologia, quæ eſt de conſcientiis, &
moribus dirigendis ; id unum vero minime deci-
ſum fuiſſe, num juxta Concilii mentem Canoni-
cus Theologus ſuum munus ſatis adimpleat , ſi
explicando Juri Canonico operam præſtet.*
126 Quæ de Canonico Theologo dicta ſunt uſ-
que ad *n.* 11. ea locum itidem ſibi vindicant,
127 quoad Canonicum Pœnitentiarium. Alia de Ca-
nonico Pœnitentiario, vide apud Benedictum
XIV. *Inſtit. Eccleſiaſt.* §. 9. De Canonico Jubi-
lato conſule Scarfanton. *in animadverſ. ad.* Cec-
128 coper. *lib.* 1. *tit.* 6. *a n.* 8. *ad n.* 10. ubi illud
valde notabile *n.* 20. quod ſi Canonicus poſt
obtentum indultum jubilationis ex cauſa ſer-
vitii præſtiti Eccleſiæ per quadraginta annos
provideatur de novo Canonicatu, ſeu Digni-
tate in eadem Eccleſia , licet reputetur no-
vus Canonicus , noviterque receptus , itaut
in Choro , & aliis actibus ei debeatur locus
129 Canonicatus noviter obtenti ; nihilotamen mi-
nus haud indiget novo jubilationis indulto ,
ſed vigore jam obtenti lucratur fructus, & di-
ſtributiones ſecundi Canonicatus , quia adhuc
durat cauſa, pro qua fuit conceſſum.

Articulus X.

Quo ad ea, quæ concernunt Coadjutorias, Canonicos Coadjutores, & Coadjutos.

1 COadjutoriæ fuerunt inventæ principaliter,
ne Eccleſia ob impedimentum Coadjuti
ſuo defraudetur ſervitio ; Rota R. *part.* 3. *re-
centior. deciſ.* 392. *num.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *de-
ciſ.* 602. *num.* 1. *cum ſequent. part.* 6. *deciſ.* 36.
2 *n.* 2. Et ideo permittuntur tantum ex cauſſa
neceſſitatis , vel evidentis utilitatis Eccleſiæ ;
Rota *part.* 1. *deciſ.* 276. *num.* 1. *part.* 6. *de-
ciſ.* 20. *num.* 7. & 11. *part.* 16. *deciſ.* 112.
3 *num.* 7. 25. 28. Itaut Papa concedendo Co-
adjutoriam cenſeatur principaliter motus pro-
pter dictam neceſſitatem , & utilitatem Ec-
cleſiæ ; Rota *part.* 7. *deciſ.* 313. *n.* 20. & 24.
4 & *deciſ.* 255. *num.* 19. *cum ſequent.* Licet ſe-
cundario videatur voluiſſe Coadjutori provide-
re de Beneficio, præveniendo tempus vacatio-
nis, quæ per obitum Coadjuto eſt ſucceſſura ;
Rota *part.* 7. *deciſ.* 255. *num.* 19. *cum ſequent.*
5 & *dec.* 313. *num.* 21. Dicta autem cauſſa de-
bet a Sanctiſſimo diligenter cognoſci ; Rota
6 *part.* 16. *dec.* 112. *n.* 5. Unde quamvis Conci-
lium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 7.
verſ. in Coadjutoriis, ſtatuerit ; ut nemini in
quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis permit-
terentur perpetuæ , & irrevocabiles Coadjuto-
riæ cum futura ſucceſſione cum præciſis his
verbis : *In Coadjutoriis quoque cum futura ſuc-
ceſſione idem poſthac obſervetur , ut nemini in
quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis permittan-
tur.* Tamen exinde propter ſupradictam cau-
ſam multæ fuerunt a Summis Pontificibus con-
ceſſæ, & adhuc in dies conceduntur Coadjuto-
riæ cum futura ſucceſſione in Dignitatibus ,
Canonicatibus, & Portionibus Cathedralium,
& Collegiatarum a ſolo ſcilicet Papa, & non
ab alio, quamvis ſit Legatus , ſeu Nuncius ;
ut per Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 9.
num. 91. Nicol. Garc. *de Benefic. part.* 4. *cap.*
5. *num.* 19. Monet. *de Diſtributionibus quotidia-
nis part.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 33. Pariſ. *de Reſi-
gnat. lib.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 15. & *lib.* 7. *q.*
20. *num.* 14. Ut tamen excludatur votum ca- 7
ptandæ mortis , ſuper quo eſt fundata repro-
batio Expectativarum ; *c. Deteſtanda* 2. *de con-
ceſſion. Præbend. in* 6. pro obtinenda Coadjuto-
ria exigitur conſenſus, & requiſitio Coadjuti ;
Rota *part.* 7. *deciſ.* 313. *n.* 27. & *part.* 16.
deciſ. 112. *n.* 33. Qui conſenſus adnotari de- 8
bet in libris publicis Cameræ , vel Cancella-
riæ ; Rota *p.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 108. *n.* 12. Et 9
pro ipſa Coadjutoria obtinenda requiritur e-
tiam conſenſus Capituli , qui ſufficit, quod da-
tus ſit a majori parte Capituli ; Rota *p.* 6. *dec.*
20. *n.* 9. Et inſuper ad obtinendam Coadjuto- 10
riam requiruntur Litteræ commendaritiæ Epi-
ſcopi , vel Capituli ſuper qualitatibus Coadju-
toris, & indigentiæ Eccleſiæ, licet plerumque
hujuſmodi Litteræ emendicatis favoribus ex-
torqueantur ; Rota *part.* 16. *deciſ.* 112. *n.* 17.
Coadjutor , vivente Coadjuto , non eſt vere 11
Canonicus , ſed dicitur fictus Canonicus , &
Beneficiatus ; Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 667.
num. 12. & Sacra Rit. Congreg. *in Colimbrien.*
16. *Septemb.* 1606. Et repræſentat tantummo- 12
do Canonicum , & Beneficiatum ; Rota *part.*
19. *tom.* 2. *dec.* 667. *n.* 13. Unde Coadjutor ef- 13
ficitur vere Canonicus ſolummodo poſt mor-
tem Coadiuti ; Sac. Cong. Rit. *in Trullen.* 21.
Martii 1609. Coadjutor enim vivente Coadju- 14
to , ſedere debet in ultimo loco poſt omnes
Canonicos, & quando facit aliquas functiones,
quæ pertinent ad ſuum Coadjutum , ut canta-
re Lectiones, præintonare Antiphonas &c. de-
bet illas facere in noviſſimo loco ; Sac. Cong.
Rit. *in Colimbrien.* 16. *Septemb.* 1606. *in Pata-
vina* 3. *Decemb.* 1616. *in Brunduſ.* 18. *Martii*
1617. *in Caſalenſi* 15. *Julii* 1617. *in Vicentina*

Digitized by Google

18. *Auguſti* 1618. *in alia Caſalen.* 10. *Decemb.* 1619. *& in Elven.* 2. *Maii* 1620. & Sac. Congr.
15 Concil. *in Caſalen.* 13. *April.* 1690. Et ſic non debet Coadjutor gradatim aſcendere; ſed poſt omnes ſedere, non obſtante Statuto in contrarium diſponente; Sacra Cong. Rit. *in Caſalen.* 18. *Decemb.* 1618. *& in Elven.* 7. *Auguſti* 1622.
16 Excipiuntur tamen Coadjutores Dignitarum, qui idem prorſus ſtallum obtinere debent, quod obtinerent ſui Coadjuti, ſi præſentes eſſent, & præcedunt Canonicis, & Dignitatibus inferioribus; Sac. Cong. Rit. *in Neritonen.* 22. *Octob.*
17 1619. *& in Brunduſina* 29. *Maii* 1621. Coadjutor in abſentia Coadjuti præcedere debet Curatis, Plebanis, & Prioribus Eccleſiarum Parochialium, ſicut præcedunt veri Canonici; Eidem Sac. Cong. *in Piſtorien.* 15. *Martii* 1618.
18 Rota *p.* 19. *t.* 1. *dec.* 99. *n.* 1. Coadjutor, vivente Coadjuto, ſtante diviſione Canonicatuum in Eccleſia Cathedrali in Ordines Subdiaconales, Diaconales, & Presbyrerales, & ſtante quod Coadjutor ſit Coadjutor Canonici Presbyteri, inſtallandus eſt ultimo loco in Ordine Presbyterali; Sac. Cong. Rit. *in Monopolitana Primicerii* 17. *Julii* 1732. *in Æſina* 4. *Martii* 1644. *in Januenſi Stalli* 14. *Auguſti* 1665.
19 Immo, ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, præcedentia ſuper Canonicos Ordinis Diaconalis, & Subdiaconalis debetur Coadjutori Canonici Coadjuti Ordinis Presbyteralis, quamvis Coadjutor nondum ſit Sacerdos, ſed in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus; Sac. Congr. Rit. *in*
20 *Æſina* 31. *Maii* 1670. Et præcedentia debetur ipſis Coadjutoribus Canonicorum altiorum Ordinum ſuper Canonicos inferiorum Ordinum, etiam præſentibus ſuis Coadjutis, & per ſe ipſos inſervientibus; Sac. Cong. Rit. *in Æſina*, ubi cum quæſitum fuiſſet, *An præſente Coadjuto Diacono, & per ſe ipſum inſerviente, illius Coadjutor Diaconus debeat in Choro, & functionibus Eccleſiaſticis ſtare poſt omnes Canonicos ejuſdem Ordinis Diaconalis tantum, vel potius poſt etiam Canonicos Subdiaconos in caſu?* Sac. Congregatio Rit. reſpondit *die* 4. *April.* 1705. *Affirmative, quo ad primam partem, Negative quo*
21 *ad ſecundam.* In hoc eſt differentia inter Coadjutores Dignitatum, & Coadjutores Canonicorum, quia illi ſicuti ſedent in ſtallo Dignitatis, ita debent facere functiones ſpectantes ad Dignitatem Coadjutam; Coadjutores vero Canonicorum, ſicuti ſedent poſt omnes Canonicos, ita non admittuntur ad honorarias functiones, ſi adſint alii Canonici, qui ſuppleant, juxta diſpoſitionem Cæremonialis *lib.* 1. *cap.* 26. *de ſupplend. vicib.* Sac. Rit. Congr. *in Ferrarien.*
2. *Junii* 1640. apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 185. *n.* 3. ubi addit, quod ob hanc regulam Coadjutores numquam faciunt aſſiſtentiam Epiſcopo, ſi adſint veri Canonici, ex eadem Sacra Congr. *in una Civitatis Caſtelli* 24. *Maii* 1636.
Coadjutores ex forma Coadjutoriæ, extra ſuam 22
Eccleſiam, & ſine Capitulo, nullam habent prærogativam, ac ſi non eſſent Coadjutores; Unde in concurſu cum aliis Sacerdotibus, non præcedunt niſi ratione antiquitatis in Ordine, ut ſunt Declarationes Sacræ Congregat. Rit. *in Anconitana* 18. *Martii* 1623. tenoris ſequentis: *Sac. &c. cenſuit, Coadjutores Dignitatum extra Eccleſiam nullum habere privilegium, ſed præcedentiam inter eos ſervandam eſſe, ac ſi non eſſent Coadjutores. Et in Laudenſi* 7. *Martii* 1637. tenoris ſequentis; *Sacra &c. ad inſtantiam Dignitatum, & Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Laudenſis reſpondit, Coadjutori Dignitatis extra Eccleſiam, & actus Capitulares nullam deberi præeminentiam, ſeu prærogativam ſupra antiquiores in Ordine Sacerdotali.* Ex quibus ut dicit 23
Pignat. *tom.* 4. *conſult.* 185. *n.* 12. apparet Sacram Congregationem receſſiſſe ab antiqua ſententia, quod Coadjutores extra Eccleſiam habeant prærogativam, uti veri Canonici, *ut in Caſalenſi anno* 1608. *& Piſtorienſi* 25. *Martii* 1608. realat. a Barboſa *in Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 7. *num.* 40. *& Apoſtol. deciſ. verb. Coadjutor n.* 2. *& de Canonicis cap.* 20. *num.* 50.

Coadjutor debet habere locum captæ poſſeſ- 24
ſionis poſt mortem Coadjuti, & non locum poſſeſſionis captæ vivente Coadjuto; Sac. Cong. Rit. *in Trullen.* 21. *Martii* 1709. Cum poſſeſſio 25
numeranda ſit ab obitu Coadjuti, quamvis prior poſſeſſio accederet ad annos 20. Ead. Sac. Cong. Rit. *in Bergomenſi* 8. *Auguſti* 1627. Nec enim vere capit poſſeſſionem, niſi poſt ceſſationem Coadjutoriæ; Rota *p.* 1. *recent. deciſ.*
476. *n.* 6. Unde non ſufficit prima capta poſ- 26
ſeſſio vivente Coadjuto, ut declaravit Sac. Rit. Cong. *in Colimbrien.* 16. *Sept.* 1606. *in reſpon. ad primmum dub. & in Patavina* 30. *Januar.* 1616. Sed debet capi nova poſſeſſio poſt mortem Coadjuti; Ead. Sac. Cong. *in Patavina* 30. *Junii* 1616. Rota *p.* 1. *recent. dec.* 456. *n.* 6. *& dec.* 637. *n.* 4. *p.* 3. *dec.* 648. *n.* 2. *p.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 410. *num.* 5. *part.* 16. *dec.* 112.
n. 3. At vero, ſi ſuſcepit poſſeſſionem Cano- 27
nicatus vivente Coadjuto, ex tunc pro tempore, quando venerit caſus ceſſationis Coadjutoriæ, non indiget nova poſſeſſione poſt obitum Coadjuti; Sac. Rit. Cong. *in Vercellenſi*
12. *Maii* 1612. Verum dicta poſſeſſio requiri- 28
tur,

Digitized by Google

tur, quod ſit capitulariter capta, ut poſſeſſio
Canonicatus, vel Beneficii acquiratur; Rota
29 *p.* 10. *recent. deciſ.* 132. *num.* 2. *&* 5. Coad-
jutor gaudet regula de annali, & triennali
poſſeſſione, etiamſi non ſit ei data nova poſ-
ſeſſio poſt obitum Coadjuti, ſi per annum,
triennium, vel decennium continuaverit in
poſſeſſione poſt obitum Coadjuti; Sacra Rit.
Cong. *in Colimbrienſi* 16. *Septemb.* 1606. *in re-
ſponſione ad dubium tertium.*
30 Coadjutor tenetur reſidere, & Divinis inter-
venire; Sac. Cong. Concil. *die* 7. *April.* 1618.
31 Coadjutor tenetur reſidere etiam in caſu, quo
Coadjutus propter infirmitatem, vel legitime
impeditus, non tenetur alioquin reſidere, alias
amittuntur Diſtributiones quotidianæ, quæ pun-
ctantur Coadjuto, in damnum tamen ipſius Co-
adjutoris, ita ut Coadjutor teneatur ſatisface-
re de bonis ſuis pro intereſſentia non ſoluta;
Sacra Congregat. Rit. *in Elboren.* 15. *April.*
1606. *in Patavina* 8. *Maii* 1617. *& in Cene-*
32 *ten.* 4. *April.* 1620. Poteſt tamen gaudere men-
ſibus datis cauſa recreationis, & illos conſum-
mare ſicut Principalis, ita tamen quod dies
per unum ipſorum conſumpti, non poſſint per
alterum aſſumi, ſed quo ad ambos remaneant
conſumpti; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.*
5. §. 9. *n.* 13. *& ſeq.* Garcias *de Benefic. part.*
2. *cap.* 5. *n.* 79. Rota *in Salamantina Coadju-
toriæ coram Penia, impreſſa per Marcheſan. de
commiſſ. part.* 1. §. 2. *pag.* 496. *in fine* his
verbis: *Præterea cum Concilii Tridentini, &
Eccleſiæ Salamantinæ conſtitutiones quolibet anno
indulgeant Canonicis tres menſes recreationis, qui-
bus ab onere reſidendi liberantur, & Coadjutor
prætenderit ſe iſto Beneficio poſſe frui; Contra
Capitulum ſentiret. Ideo fuit dubitatum: An
Joannes Coadjutor poſſet dies gratiæ petere, &
conſummare? Et Domini reſponderunt affirmative,
quia reſpectu temporis conceſſi a Concilio, &
Eccleſiæ Salamantinæ conſtitutionibus, cenſuerunt
habere locum argumentum deſumptum a ſubroga-
tione, ſeu æquiparatione, non obſtante inconve-
niente per Capitulum commemorato, quod ſi Co-
adjutor haberet tres menſes, poſſet etiam Antonius
Coadjutus alios tres menſes ſibi aſſumere, & ſic
cultus Divinus, & ſervitium Eccleſiæ eludere-
tur, quia hoc ceſſabat ex eo quod quando unus
ipſorum uſus eſt Beneficio dicti temporis, tunc
alter non poterat eodem Beneficio perfrui, nec ſibi
33 aliud trimeſtre applicare &c.* Coadjutor tenetur
celebrare Miſſas, quas vigore teſtamenti, &
inſtitutionis Capellaniæ ipſe Coadjutus cele-
brare tenetur, quando Coadjutus eſt legitime
impeditus; Sac. Congr. Rit. *in Patavina* 3. *De-
cembr.* 1616. Unde tenetur Coadjutor habere 34
qualitates requiſitas ad obtinendam Præben-
dam. Adeoque debet eſſe conſtitutus in illa
ætate, quæ ad obtinendum illud Beneficium
requiritur; Garcias *de Benefic. p.* 7. *c.* 4. *in
fine*; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §.
9. *n.* 6. *&* 90. Squilant. *de privil. Cleric. c.* 4.
num. 97. Machado *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 7. *Do-
cum.* 2. Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de
Reform. cap.* 7. *n.* 38. *& de Canon. c.* 29. *n.*
48. Et per hoc debet promoveri infra annum, 35
ex quo reſidet, & inſervit ad Ordinem ſuæ
Præbendæ annexum; Garcias *d. c.* 6. *in addit.
ſub n.* 130. *dub.* 23. *verſ. modo*; Barboſa *loc.
cit. in Trid. n.* 29. *& de Canon. n.* 49. Non 36
tenetur tamen ſe promoveri facere intra an-
num ad Ordinem requiſitum, ſi nunquam re-
ſedit, ſeu inſerviit, quia Coadjutus non vult
ex quo non habet exercitium Coadjutoriæ, ſi-
cuti habens Curam habitu, & non actu, non
tenetur ad Sacerdotium promoveri infra an-
num; Garcias *in d. addit. ſub n.* 23. *verſ. mo-
do, loc. cit. in Trident. num.* 29. *& de Canon.
num.* 38. Quamvis autem Coadjutor non ſit 37
in Sacris conſtitutus, poteſt omnia, & ſingu-
la facere, & exercere, quæ ſine paramentis
Sacris cum Cappa, & Cotta facere poſſet
Coadjutus, ſi præſens eſſet; Sacra Rit. Con-
greg. *in Bononienſi* 19. *Decemb.* 1615.
Coadjutor lucratur Diſtributiones quotidia- 38
nas abſente Coadjuto, ad ipſius Coadjuti uti-
litatem; Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 15. *April.*
1606. *& in Colimbrien.* 16. *Septemb. ejuſdem
anni* 1606. *in reſponſione ad ſextum Dub.* Coad- 39
jutore infirmo, vel impedito, Coadjutus lu-
cratur Diſtributiones quotidianas, etiamſi Ho-
ris Canonicis non interſit; ſi ex forma, ſeu
Litteris Coadjutoriæ, ipſe Coadjutus nunquam
teneatur Horis Canonicis intereſſe; Sac. Cong.
Concil. *in Barbaſtren.* ubi ad propoſitum Du-
bium: *An Coadjutus, impedito ſeu infirmo Coad-
jutore, teneatur inſervire, ſi habilis ſit, ad ef-
fectum lucrandi Diſtributiones?* Die 7. Novem-
bris 1630. cenſuit: *Si ex forma Litterarum A-
poſtolicarum Coadjuti, nunquam teneantur Ho-
ris Canonicis intereſſe Coadjutores, quamdiu ali-
qua ex tribus cauſis expreſſis in cap. Unico de
Clericis non reſidentibus in* 6. *vere fuerint im-
pediti, Diſtributiones quotidianas lucrari perinde
ac ſi Divinis intereſſent.* Et in hoc ſenſu ac-
cipienda eſt alia ejuſdem Sacræ Congr. Conc.
Deciſio in Urbevetana 9. *Novembris* 1628. quæ
ſic habet: *Diſtributiones quotidianæ debentur Ca-
nonico Coadjuto, infirmo, abſente, vel non ſer-
viente Coadjutore.* Tres autem illæ cauſæ le- 40
gi-

Digitized by Google

gitimæ expreſſæ *in cit. cap. Unico, de Clericis non reſidentibus in 6.* ſunt iſtæ, ſcilicet, Infirmitas, juſta & rationabilis Neceſſitas, & evidens Eccleſiæ Utilitas; ibi: *Exceptis illis, quos Infirmitas, ſeu juſta & rationabilis neceſſitas corporalis, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret.*
41 Si vero ex forma, ſeu Litteris Coadjutoriæ appareat Coadjutum non eximi totaliter a reſidentia, quando habilis ſit, & quando, Coadjutor eſt abſens, tunc Coadjutus tenetur inſervire per ſe, ut lucretur Diſtributiones; Sac.
42 Cong. Rit. *in Elboren. 15. Aprilis* 1603. Et ſi Coadjuto ipſo infirmo, vel impedito Coadjutor non reſideat, non debentur ei Diſtributiones quotidianæ, & punctatur in ipſius Coadjutoris damnum; Sac. Congreg. Rit. *in Patavina* 8. *Maii* 1617. his verbis: *Diſtributiones quotidianæ non debentur Canonico infirmo, vel alias legitime impedito, quando habet Coadjutorem, ſed ſi Coadjutor non reſideat, punctatur in*
43 *ipſius Coadjutoris damnum.* Coadjutor non poteſt lucrari Diſtributiones quotidianas, quando Coadjutus eſt præſens; Sac. Rit Cong. *in Elboren. 15. April. 1606. in reſp. ad tertium Dub.*
44 Coadjutor non lucratur diſtributiones, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Eccleſiæ, quando aliquas Miſſas celebrat, niſi quando celebrat pro ipſo Coadjuto; Sac.Cong.
45 Rit. *in Patavin. 3. Decembris* 1616. Coadjutor datus Canonico non ordinato ad formam Statuti requirentis certum ordinem in Canonicis ſub pœna amiſſionis ejuſdem partis fructuum, non lucratur hujuſmodi fructus pro Coadjuto, quamvis ipſe Coadjutor eſſet ordinatus ad formam dicti Statuti; Sacra Congregat. Rit. *in*
46 *Barbaſtren. 1. Decembris* 1629. Coadjutor inſerviens non poteſt lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato Coadjuto pro eo tempore, quo dictus Coadjutus culpabilis repertus, manſit carceratus; Sacra Congregat. Concil. 15. *Decembr.* 1618.
47 Coadjutor poteſt inſervire, & reſidere in Eccleſia, excommunicato exiſtente Coadjuto, quia non inſervit, nec agit nomine excommunicati, ſed nomine proprio, aut nomine Eccleſiæ; Garcias *de Benefic. part.* 2. *c.* 5. *a n.* 83. Barboſa *Juris Eccleſ. Univerſ. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 87. *& in Concil. ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 7.
48 *n.* 37. *& de Canonicis cap.* 29. *n.* 49. Immo ſi forte Coadjutori aliquid de fructibus, ſeu Diſtributionibus aſſignatum ſit pro congrua, ſeu ſervitio, ut aliquando fit, id ſibi poterit lucrari, non obſtante excommunicatione Coadjuti, quæ ſibi, non alteri, debet nocere, & per hoc tunc Coadjutor non poteſt lucrari pro Coadjuto Excommunicato, & ad ejus commodum & utilitatem; *cap. Paſtoralis* 13. *de appellat.* §. *verum*; Barboſa *loco cit.* & Garcias *loco cit. n.* 85. & 86. Rota apud Marcheſan. *de commiſſion. part.* 1. *pag.* 467. Nec officit, quod 49
in Litteris Apoſtolicis Coadjutoriæ dicatur, quod Coadjutor inſervire debeat pro Coadjuto, & pro ipſo Coadjuto lucrari. Quia ut recte advertit citata Rota: *Jure inſequitur, ut hoc privilegium intelligatur competere Coadjuto, dummodo ſit habilis, & capax. Excommunicatum autem non lucrari fructus, & emolumenta Beneficiorum clare Juris eſt; cap. Paſtoralis §. verum de appellat.* Rota *deciſ.* 8. *num.* 16. *de Sentent. excommunic. in antiq.* Put. *deciſ.* 280. *num.* 1. *Et qui non poteſt propter excommunicationem per ſe aliquid agere, nec poterit per alium ad ſuam utilitatem*, ut notant omnes *in cap. fin. Ubi*; Imol. *n.* 19. *de procur.* Ita Rota apud Marcheſan. *loc. cit.* Coadjutor poteſt uti privilegiis 50
conceſſis veris Canonicis optandi Beneficia, ad utilitatem tamen, & commoditatem Coadjuti; Sac. Cong. Rit. *in Colimbrien. 16. Decemb. 1606. in reſponſ. ad 5. dub.* Coadjutor Canoni- 51
ci, ſi ſimul ſit Rector Eccleſiæ Parochialis, poteſt in proceſſionibus incedere cum Canonicis ſub eorum Cruce; nec ex eo quod non incedit ſub Cruce Rectorum, poteſt tamquam abſens puniri in certa portione frumenti, ſed duplicis perſonæ muneri ſatisfacit; Sac. Congr. Rit. *in Veronen. 27. Julii* 1601. Coadjutor, & 52
Coadjutus poſſunt ſimul in habitu Canonicali intereſſe in Proceſſionibus, & Miſſarum ſolemniis; Coadjutus in loco ſibi debito, & Coadjutor poſt omnes Canonicos; Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. Hierarch. p.* 3. *diſp.* 14. §. 9. *n.* 12. Barboſa *Jur. Eccleſ. univ. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 96. *& de Canonicis c.* 29. *n.* 44. Et videtur hoc ſuppoſuiſſe etiam Sac. Rit. Cong. *dum in Elboren. 15. April. 1606. in reſponſ. ad 3. dub.* cenſuit Coadjutorem non poſſe lucrari Diſtributiones quotidianas, quando Coadjutus eſt præſens; Sic enim decernendo ſupponit Coadjutorem, & Coadjutum poſſe una ſimul intervenire in functionibus Eccleſiaſticis in habitu Canonicali, dummodo Coadjutor non lucretur Diſtributiones quotidianas.
Coadjutor non tenetur ad onera Canonico- 53
rum juniorum, licet teneatur ad onera ſui Coadjuti, quia licet ſedeat poſt omnes Canonicos, id non eſt ex eo quod ſit Canonicus junior, ſed quia non eſt vere Canonicus, & fulget aliena Dignitate, non propria; Sac.Rit. Cong. *in Colimb. 16. Sepemb. 1606. in reſponſ. ad ſeptimum dub.* Unde cenſuit *in alia Elboren. 15. April. 1606.* quod Canonicus junior juxta conſuetudinem Eccleſiæ, debet ſupplere vices

Digitized by Google

Hebdomadarii abſentis, vel impediti, & non
Coadjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canoni-
54 cum. Coadjutor non tenetur rempore conceſ-
ſionis Coadjutoriæ habere Ordinem Presbyte-
ralem, ubi Statuto Eccleſiæ cautum fuerit,
quod Canonicus actu ſit Sacerdos tempore pro-
motionis, ſed ſufficit habere Clericatum, &
legitimam ætatem ad Ordinem requiſitam;
Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 9.
Garcias *in d. addit. ſub dub.* 23. Caputaquen.
deciſ. 127. *num.* 1. & 2. Barboſa *Juris Eccleſ.*
univ. lib. 3. *cap.* 10. *num.* 78. & *de Canon. c.*
29. *num.* 36. & *in Conc. Trid. loco cit. n.* 28.
55 Coadjutor non poteſt eſſe Judex Apoſtolicus,
ſeu Delegatus Papæ, nec deſignari Judex Sy-
nodalis, quia Coadjutor non eſt vere Digni-
tas, ſeu Canonicus, ut patet ſupra *num.* 11.
& ſic non habet qualitates requiſitas *in cap.*
Statutum 11. *de reſcriptis in* 6. Sic Garc. *d.*
part. 4. *cap.* 5. *in addit. poſt num.* 130. *dub.* 28.
ubi ſubdit, quod præterea commiſſio facta Di-
gnitati non tranſit in ejus Coadjutorem, non
ſolum quando fuit expreſſum nomen proprium,
ſed etiam quando non fuit expreſſum; Barbo-
ſa *in Trid. loco cit. n.* 24. & *de Can. loc. cit.*
n. 21. & *Juris Eccl. univ. l. c. n.* 73. Coadjutor
56 non tenetur ad Fidei profeſſionem, niſi cum fue-
rit ſucceſſioni locus; Garcias *de Benefic. part.* 3.
c. 3. *n.* 16. Squilant. *de Privilegiis Clericor. c.*
4. *n.* 79. Ludovic. a Saravia *tract. de Juriſd.*
Adjunctorum q. 29. *n.* 37. Barboſa *de Offic.* &
poteſt. Epiſcop. p. 3. *alleg.* 61. *n.* 13. & *de Ca-*
non. loco cit. n. 14. & *in Trident. loco cit. n.* 13.
57 & *Juris Eccleſ. univerſ. n.* 60. Coadjutor non
tenetur ad Officium Canonicum recitandum,
extra chorum; in choro vero tenetur, cum
ibi non ſufficiat ſola materialis præſentia, ut
a Benedicto XIV. declaratum eſt Conſtit. in-
cipiente *Cum ſemper*, 19. Auguſti 1744.;
ſed Proprietarius; Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ.*
loco cit. num. 56. & *de Canonicis loco cit. n.*
13. & *in Trident. loco cit. n.* 12. cum com-
58 muni aliorum *ibi cit.* Coadjutores enim cum fu-
tura ſucceſſione non ſunt Beneficiarii interim
dum vivunt Coadjuti, nec habent Jus in re,
ſed ad rem; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 456.
59 *n.* 9. Quia Coadjutoriæ hujuſmodi non ſunt
vere, & proprie Beneficia ſecundum Abbat. *in*
cap. de Rectoribus 3. *de Cleric. agrot.* Gonzal.
d. gloſſ. 5. *num.* 40. & 64. *cum ſequent.* & Bar-
boſa cum multis aliis a ſe cit. *lib.* 3. *Juris Ec-*
cleſ. univerſ. cap. 10. *num.* 49. & 50. & *in*
Trid. loco cit. num. 7. & *de Canonicis loc. cit.*
60 *num.* 4. Nec Coadjutores ſunt vere Canonici,
& Beneficiarii, ſed ſolummodo ficti Beneficia-
rii, & ficti Canonici, ex Decreto Sac. Cong.
Rit. *in Colimb.* 16. *Septembr.* 1606. & Rota
part. 1. *recent. deciſ.* 456. *num.* 8. & pluries
alibi, ut patet ſupra *n.* 11.
Coadjutor conſequi non poteſt fructus ex 61
Beneficio Coadjuti; Rota *Deciſ.* 295. *lib.* 3.
part. 3. *diverſ.* Navarr. *conſil.* 2. *n.* 3. *de Cleric.*
ægrot. Barboſa *Juris univerſ. Eccleſ. loc. cit. n.*
56. & *in Trid. loco cit. num.* 10. Immo lucra-
tur etiam Diſtributiones quotidianas abſente
Coadjuto ad utilitatem ipſius Coadjuti, *ut n.*
38. fuit jam dictum ex Declarar. Sac. Congr.
Rit. *in Elboren.* 15. *April.* 1606. & *in Colim-*
brien. 16. *Sept.* ejuſdem *anni in reſponſ. ad ſex-*
tum Dub. Et ideo quando Coadjutor habet 62
aliunde, unde ſe valeat decenter ſuſtentare,
diſponitur ſæpe ſæpius, quod nihil prorſus per-
cipere debeat de fructibus, nec Diſtributioni-
bus; Et interdum mandatur dari centum Du-
catos, & aliquando plus, vel minus, pro ut
partes inter ſe conveniunt ante porrectam ſup-
plicationem, habita ſemper conſideratione, ne
Coadjutor egeat, ut refert Gonzal. *d. Gloſſ.* 5.
§. 9. *n.* 66. quia alias Coadjutor poſſet petere
a Coadjuto congruam ſuſtentationem, ſi de-
ſerviat ubi Coadjutor; Navarr. *Conſil.* 2. *n.* 1.
& 7. & *de Orat. cap.* 20. *num.* 18. Garcias *d.*
part. 4. *cap.* 5. *in addit. ſub n.* 130. *Dub.* 36.
niſi aliud caveatur in Coadjutoria hujuſmodi,
in qua noſtris hiſce temporibus ſolet poni clau-
ſula: *Quia partes ita conveniunt, quod Coadju-*
tor non poſſit petere congruam, nec quidquam exi-
gere quovis titulo ratione Coadjutoriæ, ut teſta-
tur ipſe Garcias *loco proxime citato*; Quamvis
tamen ſi Coadjutor ob paupertatem magnam
non valeat decenter ſervire Eccleſiæ, poſſet
excuſari a ſervitio, nec Coadjutus poſſet illum
arctare, ſeu compellere, niſi dando ei aliquid,
quo decenter, & honeſte valeat deſervire; Bar-
boſa *in Concil. Trident. loco cit. n.* 11. & *Jur.*
Eccleſ. univ. loc. cit. n. 58. & *de Canon. loc. cit.*
num. 12. Coadjutor non poteſt gaudere privi- 63
legiis, & Indultis de percipiendis fructibus in
abſentia, puta ratione ſtudii, ut Lecturæ in
aliqua Univerſitate, quibus Coadjutus gaudere
poteſt; Garcias *in d. addit. Dub.* 30. Barboſa
Juris Eccleſ. univerſ. loco cit. num. 74. & *de*
Canon. loc. cit. num. 32. & *in Trident. loco cit.*
num. 25. Coadjutor in ingreſſu non tenetur 64
Fabricæ ſolvere quod eſt conſuetum ſolvi per
Canonicos de novo ingreſſos; Garcias *d. part.*
4. *cap.* 5. *num.* 76. Barboſa *de Canon. loc. cit.*
num. 30. & *in Trident. loco cit. num.* 23. &
Juris Eccleſ. univerſ. loco citato num. 72. Coad- 65
jutor non poteſt exercere Officia, ad quæ
Coadjutus electus eſt; Nam in his, quæ ſpe-
ciali nominatione competunt Coadjuto, non
ve-

Digitized by Google

venit Coadjutor, nec eum repræſentat; Gar-
cias *in addit. ad d. cap. 5. ſub n.* 88. Barboſa
Juris Eccleſ. univerſ. loc. cit. n. 81. *& de Ca-
non. loc. cit. num.* 40. *& in Tridcnt. loc. cit.*
66 *num.* 31. Canonici tamen tenentur inſervire,
& miniſtrare Coadjutori, prout tenerentur in-
ſervire proprio Canonico Coadjuto in omnibus
functionibus Canonicalibus; Sacra Rit. Congr.
67 *in Caſalen.* 10. *Januar.* 1689. Coadjutor non
poteſt ordinari ad titulum Coadjutoriæ; Gon-
zal. *d. gloſſ.* 5. §. 9. *num.* 8. Moneta *de opt.
Can. cap.* 5. *qu.* 8. *num.* 169. Garcias *de Bene-
fic. par.* 2. *cap.* 5. *a num.* 132. ubi ſubdit poſſe
quem ordinari ad titulum Coadjutoriæ, ſi for-
te rationis illius haberet congruam, non tam-
quam ad titulum Beneficii, ſed tamquam ad
titulum penſionis; Barboſa *Juris Eccleſ. uni-
verſ. loco cit. num.* 80. *& de Canon. loco cit.*
68 *n.* 39. *& in Trident. loc. cit. n.* 30. Coadjutor
non intelligitur comprehenſus in ſtatuto, quod
ex aliqua cauſa jubilare facit Canonicos; Sac.
Congreg. Rit. *in Elboren.* 15. *April.* 1606. *in
reſponſ. ad* 3. *Dub.* Unde Rota apud Marche-
ſan. *de commiſſion. par.* 2. *pag.* 467. cenſuit Co-
adjutum non perficere ſuam jubilationem per
69 ſervitium Coadjutoris. Canonicus Coadjutor,
etiam Coadjuto abſente, non poteſt Capitulis
intereſſe, nec in illis votum dare, nec Offi-
cium antianitatis exercere, niſi in Litteris
Apoſtolicis Jura hæc expreſſe concedantur, ut
partibus auditis, cenſuit Sacra Congreg. Con-
cil. *in Narnien.* 20. *Maii* 1649.
70 Pro Coadjutis, & Coadjutoribus adhuc at-
tendendæ ſunt reſolutiones ſequentium dubio-
rum. Propoſito enim dubio in Sacra Congre-
gatione Concil. *An Canonicus ſenio confectus,
cui datus eſt Coadjutor cum Clauſula, quod Co-
adjuto impotente, aut inſervire nolente, teneatur
Coadjutor inſervire, ſi hujuſmodi Coadjutor po-
ſtea gravi infirmitate oppreſſus, adeout de illius
ſalute nulla fere ſpes adſit, & ſic inſervire non
valeat, teneatur idem Coadjutus per ſeipſum in-
ſervire, ad effectum percipiendi diſtributiones quo-
tidianas?* Eadem Sacra Congreg. *die* 2. *Maii*
1643. reſpondit, *Coadjutum non teneri inſervi-
re*. Quod poſtea ab eadem Sac. Congregatione
die 29. *Maii* 1677. extenſum fuit ad caſum,
in quo Coadjutor eſſet infirmus etiam extra
Civitatem. *Hæc Sacra Congregatio cenſuit Ca-
nonicum Coadjutum non teneri inſervire in locum
Coadjutoris infirmi, ſed quia Coadjutor eſt infir-
mus extra Civitatem, ſupplicatur declarari, an
etiam in hoc caſu Reſolutio præfata locum ha-
beat? Sacra &c. reſpondit affirmative*. Et in
una *Romana Diſtributionum die* 19. *Auguſti* 1730.
propoſito a Coadjutoribus dubio, *An lucra pro-
venientia ex punctaturis, & abſentiis Canonico-
rum, quæ præſentibus accreſcunt, debeantur Ca-
nonicis Coadjutoribus, ſive potius Coadjutis, in
caſu &c. Sac. Congreg. Concil. reſpondit deberi
Canonicis Coadjutis*. Sic apud toties laudatum
Lambertin. *volum.* 5. *in Regulis circa ſervitium
Chori* §. 9.

Alia ad rem vide verb. *Diſtributiones quoti-
dianæ* fere per tot.

Additiones ex aliena manu.

Conſenſus Capituli, de quo verba facit Au- 71
ctor *num.* 9. exquiri ſolet a Summo Pontifice
in gratia Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione,
non ex aliqua neceſſitate, ſed ex ſuperabun-
danti, ut certior fiat de idoneitate Coadjuto-
ris; Cardin. de Luca *ad Conc. Trid. diſc.* 45.
n. 10. Piton. *diſcept. Eccl.* 89. *n.* 10. Carol. An-
ton. de Luco *in Ventrigl. in prax. For. Eccleſiaſt.
tom.* 2. *adnot.* 13. §. *unic. n.* 9. Matth. *de cauſ.
Conſiſtor. ſect.* 22. *num.* 98. Anſald. *in ſecunda
additione ad dec.* 20. *num.* 24.

Quinimmo neceſſarius neque eſt conſenſus Ca- 72
pituli, tametſi jus eligendi, & quidem in om-
nibus menſibus ſpectet ad ipſum Capitulum. 73
Atque hinc de ſubreptione gratia Coadjutoriæ
cum futura ſucceſſione redargui ex eo nequit,
quod expreſſum non ſit jus eligendi in omni-
bus menſibus ſpectans ad Capitulum; Matth.
de cauſ. Conſiſt. ſect. 22. *num.* 99. *& duob. ſe-
quent.* ubi hanc reddit rationem: *Capitulis nul-
lum competit jus eligendi, Epiſcopali, ſeu Ab-
batiali Sede plena, ſed tale jus ſolum oritur va-
cante Sede, ac proinde dici non poteſt, quod per
dationem hujuſmodi Coadjutoris & futuri Succeſ-
ſoris Papa tollat jus, quod non eſt, ſed potius
quod Papa impediat, ne oriatur jus eligendi ad-
veniente vacatione, quod non eſt quid conſidera-
bile*; Rota *inter impreſſ. poſt Remocamp. de Co-
adjutor. dec.* 22. *n.* 1.

An idem obtineat non narrato jure præſen- 74
tandi competenti Patrono laico, vide apud
Rotam *in nov. dec.* 71. *num.* 5. *de Præbend. &
in recent. dec.* 161. *num.* 46. *plur. ſeq. par.* 12.
& inter impreſſas poſt *Remocamp. de Coadju-
tor. dec.* 1. *n.* 24.

Nec Litteræ commendatitiæ Epiſcopi, de 75
quibus diſſerit Auctor *n.* 10. ſunt de forma Co-
adjutoriæ cum futura ſucceſſione, niſi docea-
tur, Papam fuiſſe deceptum circa neceſſitatem,
& utilitatem Eccleſiæ; Rota *in Cracovien. Coad-
jutoriæ* 14. *Junii* 1743. *coram R. P. Canilliac.*

Coadjutori debetur præcedentia ſupra alios 76

Digitized by Google

Canonicos non a die apprehenſæ poſſeſſionis Co-
adjutoriæ cum futura ſucceſſione, ſed a die ap-
prehenſæ poſſeſſionis poſt obitum Coadjuti, &
quidem non obſtante, quod gratia Coadjutoriæ
contineat clauſulam : *Ex nunc prout ex tunc*,
ut quidquid in contrarium innuere videtur Au-
ctor *num.* 27. firmavit Rota *in Majoricen. Ca-
nonicatus* 27. *Novembr.* 1744. §. 7. *& ſeq. &
in Confirmatoria* §. 4. *cor. bon. mem. Vicecomit.*
77 Clauſula : *Etiamſi actu nunc, vel modo præ-
miſſo, vel alio quovis modo actu vacet*, apponi
ſolita in gratia Coadjutoriæ cum futura ſuc-
ceſſione licet ſuſtinere nequeat gratiam, ſi Be-
neficium de eo tempore vacaverit de facto,
gratiam tamen ſuſtinet, ſi vacaverit tunc Be-
neficium de jure tantummodo; Garcias *de Be-
nefic. par.* 4. *cap.* 5. *n.* 133. Leuren. *de Vicar.
tract.* 2. *cap.* 10. *qu.* 428. *n.* 3. Rota *cor. Man-
zaned. dec.* 490. *n.* 10. *& ſeq. & in Uladiſla-
vien. Archidiaconatus ſuper Coadjutoria* 13. *Ja-
nuarii* 1757. §. 4. *cor. R. P. D. Paracciano.*

Articulus XI.

Varia alia in ſupplementum de Canonicis.

1 NOn licet novum habitum, ſive ſignum a
Canonicis Cathedralis Eccleſiæ abſque Se-
dis Apoſtolicæ auctoritate aſſumi; Sac. Con-
greg. Concil. *in Taurinen.* 21. *Junii* 1641. *&
2 in Tarviſina* 8. *Februarii* 1659. Canonici, &
Præbendati non poſſunt deferre Almutias, cum
uti ſinguli invitantur ad aſſociandum funera,
ſed uti tantum poſſunt in caſibus, quando in-
cedunt Collegialiter cum Capitulo; Sac. Con-
greg. Epiſcop. *in Placentina Funerum* 2. *Maii*
1659. Canonici Cathedralis non ſunt in Digni-
3 tate Eccleſiaſtica conſtituti, niſi late ſumpto
vocabulo, ſed dicuntur Clerici primi Ordinis;
Sperell. *dec.* 167. *num.* 8. & 10. Panimol. *de-
ciſ.* 1. *adnot.* 6. *num.* 38. *& duob. ſeqq.* Mona-
cell. *tom.* 1. *tit.* 1. *formul.* 4. *num.* 18. Sunt
tamen Canonici Cathedralis perſonæ in Digni-
tate conſtitutæ, ad hoc ut poſſit coram eis
fieri translatio Penſionis; Gratian. *diſcept.* 551.
num. 18. Tondut. *de penſion. cap. Eo num.* 30.
4 Monacell. *tom.* 2. *tit.* 4. *formul.* 7. *n.* 1. Colle-
giata ſimplex præcedit omnibus Eccleſiis ſim-
plicibus, & quæ tantum Parochiales ſunt; Sa-
cra Congreg. Rituum *in Senogallien.* 23. *Martii*
5 1619. Etiamſi antequam erigeretur in Colle-
giatam, illis cederet; Sacra Congreg. Rituum
6 *in Terracin. Sonuiſſæ* 25. *Februarii* 1606. Cano-
nici Collegiatæ de Jure inſignis præferuntur Ca-
nonicis Collegiatæ, quæ eſt inſignis per In-
dultum de recenti; Seu Collegiata antiquior,
quæ habet inſignitatem a Jure, præfertur ha-
benti inſignitatem ex privilegio poſteriorem;
Sacra Congreg. Rituum *in Civitatis Caſtellanæ
Præcedentiæ* 13. *Februarii*, *& in Novarien.* 8.
Maii 1700. Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ, 7
quamvis peritiſſimus Doctor, eligi non poteſt
in Judicem Synodalem, etiamſi non extent in
Cathedrali Doctores, ſaltem ita idonei; Sac.
Congreg. Concil. *in Alexandrina*, quam citat,
& ſibi fuiſſe reſponſum aſſerit Maſſobrius *de
Synodo Diœceſana cap.* 4. *num.* 10. Canonicus 8
celebrans in Eccleſia Collegiata non tenetur
facere reverentiam Vicario Generali præſenti
in fine Miſſæ ante benedictionem; Sacra Con-
greg. Rit. 21. *Februarii* 1604. Canonicorum ad 9
privationem poteſt procedere Epiſcopus ſine
Adjunctis ex cauſa, quod Ordines ſuis Præben-
dis annexos non ſuſceperint. Sic deciſum fuiſſe
a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *de Be-
nefic. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 22. Si Canonicus Pœ- 10
nitentiarius non faciat reſidentiam, & Epiſco-
pus velit procedere contra eum ad privatio-
nem Canonicatus, tenetur ſervare regulam
præſcriptam a Sacro Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.
cap. 12. *de reformat.* ut reſpondit Sacra Congr.
Concil. Epiſcopo Sutrien. qui cum ſupplicaſſet
declarari: *An abſente Canonico Pœnitentiario ul-
tra tres menſes, & per alium inſervire faciente,
quoad munus Pœnitentiarii, contra eum ſervan-
da ſit regula præſcripta a Sacro Concilio Triden-
tino ſeſſ. 24. de Reformat. ſuper privatione Ca-
nonicatuum Eccleſiæ Cathedralis, vel potius ſit
diverſimode procedendum? Die 7. Decembris*
1696. Sacra Congreg. Concil. *cenſuit Canoni-
cum Pœnitentiarium eſſe comprehenſum ſub diſ-
poſitione Concilii.*

Canonicos vocare ad Palatium Epiſcopale 11
poteſt Epiſcopus, & tenentur accedere; non
tamen tenentur ire vocati a Vicario; Sacra
Congr. Rit. *in Caſſanen.* 5. *Martii* 1633. Cano- 12
nici Cathedralis, & Collegiatæ debent retinere
Tabellam horariam, & Officia Divina perſol-
vere ſtatutis horis. Et propterea cura erit
Epiſcopi Viſitatoris recognoſcere Tabellam ho-
rariam, & quatenus non adeſſet, aut inordi-
natam inveniat, illam præfinire, ſeu refor-
mare non negligat ad formam Tabellæ, quam
approbavit Sacra Congreg. Epiſc. *in Aretina*
30. *Maii* 1599. & per extenſum refert Criſpin.
de Viſit. par. 2. §. 20. *num.* 11. Canonicos ad 13
diſcendum Cantum Gregorianum cogere poteſt
Epiſcopus, & renitentes mulctare etiam pœna
non participationis Diſtributionum quotidiana-
rum, & ſubtractionis fructuum; Sacra Congr.

in

Digitized by Google

14 *in Tropien.* 9. *Martii* 1620. Canonici abeſſe
volentes extra Diœceſim, tenentur ſemper pe-
tere licentiam ab Epiſcopo. Sic deciſum fuiſ-
ſe a Sacra Congreg. Concil. refert Pax Jord.
elucubr. lib. 10. *tit.* 40. *n.* 73. *verſ. attamen*,
& teſtatur authenticam deciſionem penes ſe re-
tinuiſſe tenoris ſequentis; Sacra Congr. Con-
cil. Trident. Interp. *tametſi declaraverit nullam*
requiri licentiam, ad hoc ut Canonici abeſſe poſ-
ſint in menſibus ab eodem Concilio permiſſis, cen-
ſuit tamen hanc declarationem non vindicare ſibi
locum, quoties Canonici abeſſe volunt extra Diœ-
ceſim, proinde hoc caſu Epiſcopi licentiam eſſe
obtinendam. Cæterum Epiſcopum non debere il-
15 *lam abſque rationabili cauſa denegare.* Unde
patet quod concurrente honeſta, & rationa-
bili cauſa abſentiæ, non poteſt ab Epiſcopo
denegari Canonico licentia ſe abſentandi, alias
datur recurſus ad Superiorem, qui licentiam
Ordinarii ſupplendo ipſe concedat, vel ut Or-
dinarium compellat ad illam dandam, ut do-
cet Abbas *in cap. Relatum, de Clerico non re-*
ſidente num. 6. ubi ampliat quod propter ne-
ceſſitatem ſubito, & inopinate occurrente poſ-
ſit Clericus, qui reſidentiam habet, ſe abſen-
tare abſque licentia Ordinarii, conſideratis ta-
men qualitate cauſæ, præjudicii, & facilitare
16 petendi licentiam. Canonicus abſens de licen-
tia Sacræ Congregat. cum Clauſula: *Dimiſſa*
tertia parte fructuum, dimittit eam tertiam,
quæ ſupereſt, detracta penſione; Sacra Con-
greg. Concil. 3. *Julii* 1690. pro Canonico S.
Laurentii in Damaſo Urbis, licet, ut aſſere-
batur, in Baſilicis Majoribus ejuſdem Urbis
detractio fieret a toto Præbendæ fructu, nul-
lo habito reſpectu ad penſiones.

17 Canonicatum erigere Epiſcopus non poteſt
ſine conſenſu Capituli; Sacra Congreg. Con-
cil. *in Clodien.* 5. *Julii* 1608. *in Aquinaten.* 20.
Februarii 1677. *in Nazaren.* 20. *Septemb.* 1692.
18 *& in Sabinen.* 14. *April.* 1696. Si tamen Ca-
nonici irrationabiliter renuant præſtare conſen-
ſum erectioni novi Canonicatus, Superior ſup-
plet; Sacra Congreg. Concil. *in Sabinen.* 2,
Julii 1696. Et etiam ſuppleri petebatur in alia
Almerina 25. *Junii* 1695. in qua Epiſcopus
cupiens in executionem Legati Teſtatoris duos
Canonicatus erigere de novo, Capitulum aſ-
ſenſum præbere renuit ob deficientiam reddi-
tuum, & ideo fuit reſcriptum, *Firmetur Sta-*
tus hæreditatis, ut dignoſci poſſit, an Capitu-
lum rationabiliter ſe opponeret nec ne. Im-
19 mo non poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria
in ſua Eccleſia creare Canonicos ſupranumera-
rios abſque conſenſu Capituli, & Canonico-
rum; Sacra Congreg. Concil. *in Fulginaten.*
26. Februarii 1639. Canonicus ſupranumerarius 20
neque ad futuram Præbendam creari poteſt,
quia hujuſmodi Expectativæ fuerunt abrogatæ
a Sacro Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 19. *de*
reformat. Ita Sacra Congreg. Concil. *in Tira-*
ſonen. 30. *Maii* 1698. in qua fuit denegata con-
firmatio talis electionis ſeu inſtitutionis. Ca- 21
nonicus ſupranumerarius receptus ſuppliciter de
mandato Papæ in aliqua Eccleſia, in qua eſt
certus numerus Canonicorum, non illi dero-
gando, aut non mandando recipi cum pleni-
tudine Juris Canonicalis, non habet Jus Cano-
nicæ, ſtallum ſcilicet in Choro, & vocem in
Capitulo, & alias omnes prærogativas, qui-
bus cæteri Canonici gaudent. Canonicus vero
ſupranumerarius receptus cum expreſſa Papæ
derogatione de certo Canonicorum numero,
vel cum plenitudine Juris Canonicalis, habet
tale Jus Canonicæ, ideſt ſtallum in Choro,
vocem in Capitulo, & alias omnes prærroga-
tivas, quibus gaudent cæteri Canonici; Lel.
Zech. *cap.* 24. *de Canon. num.* 4. *verſ. Cauſa*
vero, ubi ſubdit, quod quando a Papa impe-
tratur Canonicatus, qui ſit ſupra numerum,
debet id in Litteris exprimi, alias impetratio
non valeret; Pavin. *de poteſt. Cap. ſed. vac.*
præl. 5. *n.* 15. Hojed. *de incomp. Benefic. par.* 1.
cap. 12. *num.* 6. Stephan. Gratian. *Diſcept. fo-*
renſ. tom. 5. *cap.* 867. *a num.* 1. Barboſa *de Ca-*
non. cap. 3. *num.* 15. Canonici autem ſupranu- 22
merarii ordinarie dicuntur illi, qui in Cano-
nicorum Collegium cooptantur, & Canonici
creantur ultra numerum certum Præbendarum,
& Canonicatuum, abſque ulla Præbenda illis
ſtatim attributa, ut ex Gloſſa & Abbat. *in*
cap. Cum M. Ferrarienſis 9. *de Conſtitutionibus*
reſolvit Azorius *Inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.*
11. *q.* 13. Barboſa *de Canon. cap.* 3. *num.* 12.
Si Canonicus ſupranumerarius fuit admiſſus per 23
Capitulum ſimpliciter ſine præſervatione ſuo-
rum Jurium, quotidianas lucratur Diſtributio-
nes; Rota *part.* 18. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 364.
num. 14. Canonici ſupranumerarii, qui ex pri- 24
vilegio Apoſtolico in aliqua Eccleſia recipiun-
tur, cum eo quod ſolum participent de Diſtri-
butionibus quotidianis, & nullam obtineant
Præbendam, ſed ad primam vacaturam juxta
eorum prioritatem admittantur, non tenentur
habere majorem ætatem, quam quatuordecim
annorum, dummodo non optent, niſi cum
ætatem requiſitam habuerint; Sacra Congreg.
Conc. *in una Venafren.* 13. *Martii* 1663. Poteſt
permitti quod Canonici deputent in Parochum 25
Canonicum ſupranumerarium; cum hoc non

Digitized by Google

ſit incompatibile; Sac. Congr. Conc. *in Fulginat.* 14. *Martii* 1648.

26 * Dignitatem novam in cathedrali Eccleſia
erigere nemo poteſt, niſi unus tantummodo
Summus Pontifex, ut pluries deciſum in Sacra Congregatione Concilii, notatur *in Tract. de Synodo diœceſ. lib.* 7. *cap.* 75. §. 8.

Additiones ex aliena manu.

27 Erectio novi Canonicatus eſt ſubreptitia, ſi
Summo Pontifici non fuerit expreſſum ſtatutum prohibens augeri numerum Canonicatuum.
28 Neque alicujus efficaciæ eſt generica ſtatutorum derogatio, quia non cenſetur Summus Pontifex derogare voluiſſe ſtatutariæ prohibitioni non expreſſæ; Rota *in Fanen. Supreſſionis* 4. *Junii* 1742. *cor. R. P. D. Canilliac.*
29 De Canonicis novæ erectionis frequens eſt
diſputatio, an & quomodo participent proventus Capituli; tum an & quomodo teneantur ad onera Capituli; Vide de prima diſputatione Rotam *in Senogallien. Succeſſionis* 30. *Junii* 1738. *cor. bon. mem. Nunez*, tum, & maxime *in Vercellen. Functionum* 14. *Junii* 1738. & 28. *Novembris* 1742. utrobique fere *per tot. cor.*
30 *bon. mem. de Vais*, & de ſecunda diſputatione
conſule idem ſupremum Tribunal *in Viterbien. Contributionum, & expenſarum* 15. *Junii* 1745. *cor. R. P. D. Elephant.*
31 De præcedentia quoque ipſis debita quæri
ſolet; Adi ſacrum Auditorium *in Novarien. Præcedentiæ* 11. *Decembris* 1711. *cor. bon. mem. Barbadic.*

CANONICI REGULARES,

Quo ad Beneficia curata, &c.

Additio Auctoris.

1 CAnonici Regulares Lateranenſes, & San-
ctiſſimi Salvatoris incapaces declarantur obtinendi Beneficia ſæcularia, & Penſiones Eccleſiaſticas, & accedendi ad Concurſus pro Eccleſiis Parochialibus, & Præbendis Theologalibus, & Pœnitentiariis; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 135. incip. *Quod inſcrutabili per tot.* & ſignanter §. 14.
2 Dicti Canonici proviſi de Beneficiis Curatis,
aut reſidentialibus prohibentur e Clauſtris di-
3 ſcedere abſque Indulto Apoſtolico; Idem *ibid.*
§. 15. Proviſi de Beneficiis ſimplicibus, aut
Penſionibus Eccleſiaſticis jubentur intra clau-
ſtra manere, ſub pœnis contra Apoſtatas; Idem
ibid. Quia tamen Regulæ inſerviunt laxiori, 4
Indulta Apoſtolica facilius ipſis ſunt concedenda; Idem *ibid.* §. 16.
Quando a Patronis præſentandi valeant ad 5
Eccleſias Curatas, Canonicatus, ſeu Præbendas ſæculares aſſignatur; *ibid.* §. 17. & 18. Item quomodo ab Ordinariis provideri poſſint ſine concurſu; *ibid.* §. 29. Item quomodo ad Concurſus admitti; *ibid.* §. 21. Item quomodo provideri de Parochia, aut Præbenda Theologali, vel Pœnitentiaria extra concurſum; *ibid.* §. 23. Item qua ratione eorum Superiores præſtare debeant conſenſum pro hujuſmodi proviſionibus; *ibid.* §. 17.
Præfati Canonici Reſignationes, Coadjuto- 6
rias, Beneficia ſimplicia, & Penſiones Eccle-
ſiaſticas, a Summo Pontifice dumtaxat obti-
nere poſſunt; Idem *ibid.* §. 24. Obtinentes 7
Parochias ſæculares, aut Beneficia reſidentialia, non compelluntur habitum Religionis geſtare, nec Socium ſui Ordinis retinere; Idem *ibid.* §. 27. Nec a Superioribus Regularibus ad clauſtra revocari poſſunt; Idem *ibidem* §. 26. Ad quæ nihilominus redire coguntur, ſi Parochiam, aut Canonicatum reſignaverint, vel de ipſis per ſententiam privati, aut perpetuo ſuſpenſi, & inhabilitati fuerint; Idem *ibid.* §. 28. Non vero ſi Coadjutorem acceperint, aut jubilationem obtinuerint; Idem *ibid.*
Canonici Regulares Ordinis Hoſpitalarii S. 8
Spiritus, ejuſdemque Ordinis Moniales in Hiſpaniis, & Polonia exiſtentes, ſubjiciuntur Ordinariis locorum, & eximuntur a Juriſdictione Præceptoris Generalis S. Spiritus in Saxia de Urbe; Idem tom. 1. Conſtitut. 15. incip. *Sæpe Romanorum.*
Canonici Regulares S. Auguſtini Monaſte- 9
rii Ultienſis in Alpibus ſæcularizantur, & habiles in poſterum poſſidendi, hæreditandi, & teſtandi, ac abſoluti ab omnibus profeſſæ Regulæ obſervantiis, excepto voto caſtitatis, ut alii Sæculares Presbyteri, declarantur; Idem tom. 2. Conſtitut. 56. incip. *In Sacroſancta.*
Canonici Regulares Præmonſtratenſes Paro- 10
chiales Eccleſias etiam ſæculares, & Vicarias obtinere poſſunt, & retinere ſine Apoſtolica diſpenſatione; ſic declaravit idem Pontifex Benedict. XIV. die 5. *Septemb.* 1750. Conſtit. incip. *Oneroſo.*
* Canonici Regulares, quamquam ſint ca- 11
paces Beneficii curati, ex textu *cap. Quod Dei timorem, de ſtatu Monach.* non ſunt tamen Be-

neſi-

Digitized by Google

neficii ſimplicis, ut ex pluribus decretis Sac. Congr. Conc. firmatur; Idem *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 2. Sicut nec Beneficiorum reſidentialium non parochialium, ut ex ſenſu multorum Canoniſtarum; *Ibid.* §. 3.

12 Nec poſſunt Parochias laicas recipere cum ſola licentia Abbatis Generalis; ſed requiritur facultas Summi Pontificis; *Ibid. n.* 5.

13 Canonicis Regularibus Reſcripta & Brevia pro exercendo Advocati munere, numquam conceduntur; quod eſt conforme *Can. Ex parte tua, de poſtulando*; Idem *de ſynodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 10. §. 12. *nov. edit.*

CANONIZATIO SANCTORUM. Vide verb. *Veneratio Sanctorum*.

CANTIONES. Vide verb. *Eccleſia art.* 5. *num.* 41. verb. *Luxuria*, *num.* 86. 87. verb. *Proceſſio num.* 53.

CANTUS GREGORIANUS.

CAntum Gregorianum in Choro, aliiſque functionibus, Fratribus & Monialibus Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula peragendis, adhiberi præcipitur; Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*.

C A P E L L A.

S U M M A R I U M.

1 *Capella in quo differat a Capellania*, ad num. 3.

4 *Quænam veniant ſub nomine Capellæ*, ad num. 14.

15 *Capella pro Altari accepta quomodo ſit dotanda, & a quo*, ad num. 27.

28 *Quid probent inſcriptiones, Arma & inſignia in aliqua Capella reperta*, ad n. 36.

37 *Capellæ Regiæ quæ ſint Jura ac Privilegia*, ad num. 47.

48 *An poſſit Epiſcopus viſitare Capellas Regularium*, ad num. 52.

53 *Et illas privatorum*, ad num. 54.

55 *Quæ ſit Epiſcopi auctoritas circa diſpenſationem Miſſarum de una Capella in aliam.*

56 *Quæ Capellæ gaudeant Immunitate Eccleſiaſtica, quæ vero non*, ad num. 61.

62 *Capella an vendi & alienari poſſit.*

62 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 75.

76 *Item Additiones ex aliena manu*, ad n. 78.

CApella, & Capellania ſæpe pro eodem accipiuntur, ut probat Gloſſa 1. *in Clement.* 1
2. *verſ. Quid de Capellaniis, vel Beneficiis Altarium, de Decimis*, Felin. *in cap. de reſcript. n.* 2. *verſ. Naturam vero iſtorum Altarium, ſive Capellaniarum*, Fagnan. *in cap. Expoſuiſti, de Præbend. num.* 3. Sed revera Capella, & 2
Capellania inter ſe differunt, quia Capella proprie eſt locus privatus in Eccleſia, vel extra Eccleſiam poſitus, vel Sacratus; *cap. Quiſquis, verſ. Capellæ* 17. *quæſt.* 4. Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Alphonſ. de Leone *de Offic. Capellani part.* 1. *qu.* 3. *ſect.* 1. *n.* 1. Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 17. Capellania vero definitur, quod ſit onus 3
celebrandi annuatim certas Miſſas in Capella, vel Altari; Vaſq. *tom.* 3, *in* 3. *part. S. Thomæ diſp.* 234. *n.* 28. Perez de Lara *de anniverſ. & Capell. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Alphonſ. de Leone *de Offic. Capellani part.* 1. *q.* 3. *ſect.* 2. *num.* 19. Barboſa *Juris Eccleſ. Univerſ. l.* 3. *cap.* 5. *n.* 1.

Capella plerumque accipitur in Jure pro modica Eccleſia, ut *in cap.* 1. *& per tot. de Ca-* 4
pellis Monach. Aliquando ſumitur pro Eccleſia 5
Parochiali, *ut cap. Expoſuiſti* 33. *de Præbend.* 6
Interdum intelligitur nomine Capellæ Eccleſia Collegiata, *ut cap. Cum Capella* 16. *de Privilegiis*. Quandoque ſumitur pro Eccleſia Juriſ- 7
patronatus, *ut cap. Nobis* 25. *de Jurepatronatus*. Frequenter etiam pro Capella veniunt Sacro- 8
rum ſolemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus, ſeu aliis magnis Principibus, & Prælatis peraguntur, ut per Card. Paleot. de Sac. Conſiſtor. *conſult. p.* 5. *quæſt.* 11. *pag.* 813. *litt. B.* & de his Capellis Pontificiis plura ſanxit Sixtus V. in Conſtit. incip. *Egregia*. Fre- 9
quentius tamen, & magis proprie pro Capella intelligimus Sacellum, ſeu Oratorium, id-eſt locum Deo conſecratum intus, vel extra Eccleſiam; *cap. Quiſquis* 20. *verſ. Capellæ, cauſ.* 17. *q.* 3. Et Capella hoc ultimo modo 10
ſumpta tribus modis ſic appellatur; Primo, quando eſt ædificatum Altare in Eccleſia, etiamſi ſit Altare majus; Rota *in Civitatis Caſtelli Beneficii* 16. *Jun.* 1628. *coram Card. Virili*, ſive ſit in Eccleſia ſæculari, ſive regulari, *ut in toto titulo de Capellis Monach.* Secundo quando eſt ædificatum Altare in aliquo loco ſeparato ab Eccleſia, ita ut habeat januam

in

in publica via, ut fieri ſolet in Villis, & in aliis locis campeſtribus. Tertio quando eſt ædificatum Altare in aliqua Domo alicujus privati in loco remoto ejuſdem Domus, ita ut ſit pars Domus; Ita Alphonſus de Leone *de Officio Capellani part.* 1. *q.* 3. *num.* 11. *cum ſeq.* Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 20.

11 Quare autem hæc loca ſic Deo dicata, & conſecrata appellentur Capellæ, varii varia dicunt. Aliqui enim volunt Capellam dictam eſſe a Cappa B. Martini, quam Reges Franciæ ad Bella portabant, & ſub quodam tentorio ſervabatur; quod inde Capella, & inde Capellani cuſtodes illius dicebantur; Barboſa *Juris Eccleſiaſt. univerſ. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 19.

12 Alii dicunt, quod potius Capella eſt Francicum nomen, quod ſignificat tegumen, quod veluti tentorium ſibi Reges Francorum extruebant in caſtris militaribus, in quibus Sacrum audire ſoliti erant; Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *q.* 1. *&* 2. Nonnulli

13 tenent, quod Capella idem ſit, ac Capanna, & deſumatur a verbo *capio*, *&* *annus*, quaſi importet locum, qui capit populum, & in quo annuatim Sacra fiunt; Fringerus *in etymologico latino, verb. Capella*. Alii autem ſuſtinent

14 Capellam dictam eſſe a Capris, quarum pellibus olim tegebatur; Gloſſa *in cap. Concedimus* 30. *diſt.* 1. *de conſecratione*, ibi: *Cum antiquitus dicerentur Capellæ Tuguria Caprarum pellibus tecta*, & ibid. *Turrecremata n.* 4. *&*

15 *cum aliis* Barboſa *loc. cit.* Hiſce autem noſtris temporibus ex communi uſu loquendi Capella accipitur pro Altari in Eccleſia ab aliquo erecto, vel dotato, in quo Juſpatronatus obtineat; Rebuff. *in concordata in forma mandati Apoſtol. verb. Capella*; Barboſa *loc. cit. n.* 18. Et a Capellis ſic ſumptis derivantur etymologice Capellaniæ.

16 Capella conſtructa pro celebratione Miſſarum debet ſufficienter dotari a Patrono, aliter non acquirit Juſpatronatus; Abbas *in cap. Ad audientiam* 3. *de Jurepatron. n.* 4. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 52. Gloſſa in can. *Quicumque* 30. *cauſ.* 16. *q.* 7. *arg. cap. Nemo Eccleſiam* 9. *diſt.* 1. *de conſecration.* & declaravit Sac. Cong. apud Garciam *loc. cit.* his verbis: *Dotans inſufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit Juſpatronatus, ſed di-*

17 *citur Benefactor.* Si Capella non ſit ſufficienter dotata, poteſt fieri præceptum Patronis Beneficiorum, ut intra competentem terminum provideant Altaria de omnibus neceſſariis, vel ut dotem augeant ſub pœna privationis eorum Juris, eo autem elapſo, & non parito, ad privationem procedi poteſt; Hinc Altaria inornata, & indotata poſſe ab Epiſcopis, & Regularibus concedi aliis Patronis, qui eis provideant, ſi proprii poſt tertiam monitionem cum aliquo intervallo, vel termino non adeo coarctato ab Ordinario faciendam, id præſtare negligant, vel recuſent, cenſuit Sac. Congregatio Epiſcoporum *in Mutinenſi* 2. *Maii* 1601. *&* 16. *Februar.* 1604. ac alibi ſæpe, ut teſtatur Pignatell. *tom.* 6. *conſultat.* 15. *n.*

4. Præceptum de augenda, vel conſtituenda 18 dote ſub pœna privationis Juriſpatronatus, & Capellæ, poteſt fieri quoque Patrono, etiamſi in fundatione fuerit ſufficienter aſſignata, & deinde tractu temporis fuerit diminuta, vel deperdita; Sperell. *dec.* 67. *n.* 12. Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 4. *num.* 5. *&* 6. Lotter. *de re Beneficiaria qu.* 31. *num.* 19. Genuenſ. *in praxi cap.* 109. *ſub n.* 31. Pignatell. *cit. tom.* 6. *conſ.* 15. *num.* 5. Et hoc in- 19 tellige, quando Dos a Patrono ſufficienter aſſignata periit, vel diminuta eſt ſine ulla culpa Rectoris Capellæ ſeu Beneficii, quia ſi Dos ſufficiens aſſignata a Patrono pro totali manutentione Altaris, ſeu Capellæ periiſſet, vel diminuta eſſet culpa Rectoris Capellæ, ſeu Beneficii, tunc nullatenus eſſet Patronus inquietandus, ſed teneretur ad manutentionem Rector Capellæ, ſeu Beneficii, quia juxta *regul.* 22. *Juris in* 6. *Non debet aliquis alterius odio prægravari*, & juxta *regul.* 23. *etiam Juris in* 6. *Sine culpa* (*niſi ſubſit cauſſa*) *non eſt aliquis puniendus*. Et ad hoc faciunt Cano- 20 nes *cap. Quicumque* 1. *& cap. de his* 4. *de Eccleſiis ædificand.* ubi videtur injunctum Rectoribus Eccleſiæ, vel Capellæ onus ipſas reficiendi, & reparandi. Quod onus extenditur 21 etiam ad ornamenta, paramenta, luminaria, & omnia alia, ſine quibus Divina celebrari non poſſunt, quia fabricatio Eccleſiæ, & præparatio ornamentorum a pari procedunt, & parificantur; *cap. de his* 20. *de Teſtamentis*, ibi: *de his quæ in ornamentis, vel pro Cereis, ſeu fabrica, luminaribus, vel aliis ad perpetuum cultum Divinum &c.*

Num autem manutentio Altarium, ſeu Ca- 22 pellarum, quæ ſunt de Jurepatronatus, ac ornamentorum neceſſariorum pro eiſdem Altaribus, ſeu Capellis, ſpectet ad ipſos Patronos, an ad Eccleſiam, in qua dictæ Capellæ, ſeu Altaria ſunt erecta, ſtante conſuetudine, quod Patroni numquam fuerint coacti ad dictam manutentionem, ſed eamdem impenſam præſtiterit dicta Eccleſia, prout hodie ſupplet impen-

ſas

Digitized by Google

ſas capparum , & omnium paramentorum
Sacerdotalium ; Nec Beneficiati , qui habent
Capellanias erectas in dictis Capellis, ſeu Al-
taribus , poſſunt eidem manutentioni concur-
rere , ſtante redditus tenuitate vix exceden-
tis onera Miſſarum , quæ dictis Capellaniis
annexa ſunt ; Sacra Congreg. Conc. *in Urbi-
natenſi*, in qua fuit propoſitum tale dubium
ſub die 10. *Maii* 1663. *ad cap.* 7. *ſeſſ.* 21. *&*
cap. 9. *ſeſſ.* 22. reſpondit *teneri Eccleſiam ad
limites conſuetudinis legitimæ . In reliquis prout*
23 *de Jure*. Hoc tamen eſt intelligendum, quan-
do Eccleſia ſit ita dotata, ut poſſit congruen-
ti modo manutenere Altaria, & de facto lon-
go tempore manutenuerit, quia tunc Dos Ec-
cleſiæ cenſetur etiam Dos Altarium ; Et opor-
tet, quod talis Dos ſit inſtituta pro manu-
tentione Eccleſiæ, non autem ſit deſtituta pro
manutentione Miniſtrorum , quia proventus
deſtinati pro Miniſtris non debent minui , ut
provideatur Altaribus, cum jam ad ipſos Jus
acquiſiverint, quare in tali caſu aliunde eſſet
providendum de Dote , ut recte dicit Pigna-
24 tell. *loc. cit. n.* 3. Quam Dotem pro congrua
manutentione Capellæ teneretur aſſignare Pa-
tronus, ut jam ſupra diximus , quia fundans
Capellam tenetur illam competenter dotare,
quemadmodum Pater Filiam , juxta text. *in
leg. Qui liberum*, *ff. de rit. nupt.* Abbas *conſ.*
89. *n.* 20. *lib.* 2. Bellet. *diſput. Cleric.* §. 15.
n. 3. Villagut. *dec.* 9. *n.* 2. Sperell. *dec.* 68.
n. 15. Rota *dec.* 230. *n.* 1. *part.* 1. *diverſ. arg.
cap. Nemo* 9. *diſt.* 1. *de conſecrat.*
25 Si vero nec Patronus , nec Eccleſia , nec
Rector, ſeu Beneficiatus poſſunt neceſſaria mi-
niſtrare , & aliter neceſſitati opportunum re-
medium præberi nequit, tunc Epiſcopus pote-
rit ſecundum aliquos certam partem pecuniæ
deſtinatæ pro celebrandis Miſſis, vel Anniver-
ſariis ad tempus in eamdem neceſſitatem con-
vertere, per textum in *l.* 1. C. *de expenſ.* Imol.
lib. 11. Joan. Andreas *in cap. fin. extra. de te-
ſtament.* & tradit Riec. *dec.* 123. *part.* 2. Ge-
nuenſ. *in praxi cap.* 54. *num.* 5. Pignatell. *loc.*
26 *cit. num.* 5. Et facit decretum Sacræ Congreg.
Conc. *in una Romana Legati Miſſarum pro Ar-
chiconfraternitate S. Mariæ de Planctu* , quod
Legatum conceptum erat his verbis : *di far
celebrare tante Meſſe l' anno*, *quante ne compor-
teranno li frutti della ſua Eredità* . Ubi quo ad
diſtributionem pro utenſilibus Sacriſtiæ *die* 26.
Martii 1679. ita reſcripſit ; *Taxandam eſſe elee-
moſynam ad rationem eleemoſynæ manualis in
Urbe currentis*, *detractis tamen ex iiſdem introi-
tibus hæreditariis ſcutis quatuor pro ſingula Miſ-
ſa quotidiana ratione utenſilium Sacrarum ſupel-
lectilium pro hujus Miſſæ celebratione* , *l.* 39.
Decret. fol. 509. ut refert Monacell. *tom.* 4.
ſupplement. ad 3. *tom. num.* 181. Nunc tamen 27
perpendenda ſunt Decreta Sacræ Congregat.
Concil. *de celebrat. Miſſarum cum ſuis declara-
tionibus*, ut recte obſervavit Epiſcopus Lycien-
ſis *in ſua II. Synodo Diœceſana* §. 2. *in annot.*
& Pignatell. *loc. cit. num.* 5. Vide verb. *Uten-
ſilia num.* 14.

Capellæ fundationem , & Juspatronatus de- 28
monſtrant inſcriptiones, arma, & inſignia fa-
miliæ inſculpta in marmoreis lapidibus , vel
pariete Capellæ , quæ regulariter apponi non
ſolent in re , vel ædificio alienis ſumptibus
constructo. Hinc eorum inſculptio demonſtrat 29
rem eſſe de Dominio , & pertinentia illius ,
cujus ſunt arma, & inſignia ; Rota *part.* 17.
dec. 139. *n.* 5. Et ſic reperta in aliqua Capel- 30
la , vel Altari inducunt præſumptionem Ju-
riſpatronatus, & bonæ fidei in antiquis ; Rota
part. 2. *deciſ.* 548. *n.* 7. Et arguunt illum, cu- 31
jus ſunt arma, & inſignia, ſibi , & ſuis ædi-
ficare , & acquirere voluiſſe ; Rota *par.* 9. *tom.*
1. *dec.* 124. *n.* 21. Et licet non appareant ita 32
antiqua, ut dici poſſint appoſita fuiſſe in fun-
datione, nihilominus conducunt ad probandam
fundationem, quia præſumuntur per Patronos,
& Fundatores appoſita vel ad conſervationem
ſui Juris, vel ad oſtendendam devotionem er-
ga Deum , & Sanctos ; Rota *par.* 1. *dec.* 13.
num. 3. Unde Patroni debent manuteneri in 33
quaſi poſſeſſione tenendi in Capella, ſeu Alta-
ri inſignia, ut decrevit Sac. Congreg. Epiſcop.
17. *Sept.* 1601. *&* 4. *Septembr.* 1602. Quæ ar- 34
ma, vel inſignia, ſive probentur eſſe appoſita
in fundatione, vel ob reſtaurationem, aut me-
liorationem, nulli umquam, ſive Rectori, ſive
Conventus Prælato , ſive Hæredi licet ea ab-
radere, & removere, vel ut memoria funda-
tionis , aut Benefactoris deperdatur , vel ut
aliorum nomina, & inſignia ibi ponantur ; *l.
Qui liberalitate* §. *Nec ejus nomine*, *ff. de ope-
ribus publicis*, ibi : *Nec ejus nomine*, *cujus libe-
ralitate opus extructum eſt*, *eraſo*, *aliorum nomi-
na inſcribantur* ; Panimoll. *dec.* 10. *adnot. pr. n.*
68. Genuenſ. *in praxi c.* 190. *n.* 1. Immo Ge- 35
nuenſ. *n.* 4. concludit Hæredem non poſſe ſua
arma affigere in Capella, in qua ſunt illa Fun-
datoris, ne memoria Defuncti deperdatur con-
tra mentem ipſius Fundatoris, qui in ſignum
Patronatus ibidem arma, & inſignia, ſeu ſtem-
mata familiæ ſuæ ponendo, videtur id feciſſe
ſub ea lege, ne unquam amoverentur, & alie-
na ponerentur per *dict. l. Qui liberalitate*, *&*

l. ſi

Digitized by Google

l. ſi Judices, *ff. de operibus publicis*, *& l. Legatum*, *ff. de adminiſtr. ſer. ad Civit. pertinent.*
36 Et per hoc tam Jure communi, quam particularibus multorum locorum legibus ſtatutum eſt, quod corrumpentes, ac delentes alicujus familiæ inſignia in Eccleſiis, Capellis, aliove loco ad perpetuam memoriam collocata, ſevere puniantur, *l. Opus*, *ff. de operibus publicis*. Et quidem Romanus *ſing.* 474. ſcriptum reliquit pœnam ejuſmodi eſſe Judici arbitrariam, cui ſubſcripſerunt Gom. §. *Pœnales n.* 5. *inſtit. de actionibus*, Rebuff. *in compend. ad Reg. Conſtitut. Gall. tom.* 3. *tit. de mat. poſſeſ. art.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 35. *ex textu*, ubi Bartol. *in l. Qui liberalitate*, *ff. de operibus publicis*; Menoch. *de arbitr. l.* 2. *centur.* 3. *q.* 281.

37 Capellæ Regiæ, & eorum Capellani ſubſunt locorum Ordinariis, non autem Capellarum Magiſtris; nam & ipſi Reges in ſpiritualibus ſubſunt Epiſcopis Diœceſanis; *cap. Omnes Principes* 4. *cap. Solitæ* 6. *de majoritate & obedient. cap. Duo ſunt quippe* 10. *diſt.* 96. adeoque multo magis Clerici Capellarum, & ipſa Capella; Abbas *in Cap. Cum Capella* 16. *de privilegiis n.* 3. Marian. Soccin. *ibidem in tertio no-*
38 *tabil.*, Fagnan. *ibid. num.* 7. Unde dictæ Capellæ, earumque Capellani, quantumcumque gaudeant prærogativa exemptionis, poterunt nihilominus viſitari ab Epiſcopo loci ex Decretis *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. ut declaraſſe Sacram Cong. Conc. refert Fagnan. *loco cit. n.* 8. ubi dicit quod cum quidam Sacerdos Regius Capellanus vocatus ad Judicium coram Ordinario loci poſtulaſſet ſe remitti ad Capellanum majorem ſub prætextu exemptionis, de qua habetur in Conc. Trid. *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *de reform.* Sacra Congr. cenſuit *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 6. *ſeſſ.* 25. comprehendere Capellas Regias, etiamſi in privilegiis eſſet dictum, ut non poſſent viſitari ab Ordinariis, quia cum *d. cap.* 6. *ſeſſ.* 25. deroget etiam fundationi, & immemorabili, cenſetur derogare iſtis pri-
39 vilegiis. Nec obſtant privilegia exemptionis conceſſa Regiis Capellanis *ſeſſ.* 24. *cap.* 11., quia reſervatio exemptionis, de qua *in d. ſeſſ.* 24. *cap.* 11. procedit juxta terminos *cap. Cum Capella* 16. *de privilegiis*, ſolum quo ad ſuſpenſionem, vel Excommunicationem, aut Interdictum, non autem quo ad viſitationem, & aliam juriſdictionem, ut ibi aperte patet, & tenet Rota *deciſ.* 744. *part.* 1. *Diverſ.* Covarruv. *practic. c.* 11. *n.* 5. Barboſa *in Concil. ſeſſ.* 7. *cap.* 8. *n.* 26. Fagnan. *in d. cap. Cum Capella n.* 7., & 10. Et de facto Tridentinum *dict. ſeſſ.* 24. *c.* 11. *de reform.* expreſſe præſervavit dictam Decretalem, ibi: *Et quo ad Capellanos Regios juxta Conſtitutionem Innocentii III. quæ incipit*, *Cum Capella*, *ſubjecti exiſtant*. Nec huic Ordinariorum juriſdictioni, 40
(quod ſcilicet in locis, Capellis, & Eccleſiis, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, Epiſcopi poſſint viſitare, & recognoſcere decentiam Divini Cultus, & alia facere, & inquirere, quæ pertinent ad ſacra Myſteria) fuit in aliquo derogatum per Trident. *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* ut cenſuit Sacra Congr. Concil. *in Neapolitana* 12. *Decemb.* 1601. *lib.* 15. *deciſ.* 423. In qua reſponſione pro inſtructione addi- 41
tur, quod protectio Regia ad effectum exemptionis contentæ in textu Concilii non acquiratur per ſimplicem receptionem in protectionem; Barboſa *ſupra d. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reformat. n.* 30. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 2. *n.* 53. Pignatell. *tom.* 1. *conſ.* 114. *n.* 32. ubi refert prout ſequitur. In una Meſſan. fuit 42
dubitatum. Primo, an Hoſpitale, alias non exemptum, ſi accipiatur a Rege ſub immediata ſui protectione, eximatur a juriſdictione Ordinarii, itaut ab eo viſitari non poſſit, juxta Sacr. Concil. Trident. diſpoſitionem *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* Secundo: An Hoſpitale, in 43
quo Rex habet Juſpatronatus, ſi alias exemptum non fuerit, viſitari poſſit ab Ordinario? Tertio: An per immemorabilem conſuetudinem non viſitandi aliquod Hoſpitale excludatur Ordinarius a Jure illud in poſterum viſitandi? *Die* 11. *Decemb.* 1621. Sacra Cong. Concil. 44
Ad Primum dubium reſpondit, *Hoſpitale alias non exemptum*, *non ideo eſſe immune ab Ordinarii juriſdictione*, *etiamſi acceptum fuerit a Rege ſub immediata ejus protectione*, *ac propterea hoc non obſtare*, *quamvis ab Archiepiſcopo viſitari valeat*. Ad ſecundum, *Hoſpitale*, *in quo Rex habet Juſpatronatus*, *ſi alias exemptum non fuerit*, *utique poſſe ab Ordinario viſitari*. Ad Tertium, 45 46 47
Ejuſmodi conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe ſublatam Decreto cap. 8. *ſeſſ.* 22. *de reform. ac proinde per eam nequaquam excludi Ordinarium a Jure Hoſpitalia viſitandi*.

Capellæ, ſeu Altaria Confraternitatum Laicorum exiſtentium in Clauſtris, vel Eccleſiis Regularium, ab Epiſcopis viſitari non poſſunt niſi in iis, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt; Sacra Cong. Conc. *in una Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1629.; quam confirmavit *in Urbanien.* 23. *Sept.* 1690. Et tenuit ſimiliter Sac. Congr. Epiſcop. *in Fanen.* 10. *Apr.* 1693. *referente Eminentiſſ. Card. Carpineo*. Tenor autem Decreti emanati in Nucerina talis eſt: *Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1692. *Sac. Con-* 48

Congr. &c. inhærendo declarationibus alias factis cenſuit Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas ſubeſſe juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, nec non illorum Capellas in eiſdem Eccleſiis Regularium exiſtentes, in his tamen, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt, & ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Capellæ, onera Miſſarum, atque Divinorum officiorum, ibid. celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent. Decreta Epiſcopo Hieracen. pro ut ſequitur. *Queſti Eminentiſſimi miei Signori m' hanno comandato di ſignificarle, che da queſta S. C. de' Veſcovi, e Regolari è ſtato più volte riſoluto, che li Ordinarj poſſono viſitare le Confraternite de' Laici erette nelle Chieſe de' Regolari, e d' altre perſone eſenti, non ſolo in quanto agli beni, ed entrate loro con rivedere li Conti, ma anche le Capelle ſteſſe in quanto a quello che riſguarda l' amminiſtrazione, ed altri obblighi perſonali, che ſpettano alla Compagnia, e Confratelli aſcritti a quella, cioè in riconoſcere, ſe l' entrate ed elemoſine, che ſi danno per adornare e mantenimento delle Capelle, e per accreſcere ivi il Culto Divino, e divozione del popolo, ſiano ſpeſe fedelmente, e con effetto s' impieghino ad utilità, e in benefizio della ſteſſa Cappella, e non in altri uſi; non toccando però il reſtante che ſpetta alla cura, e cotal amminiſtrazione de' Frati, e Regolari, che ſon Padroni di tutto il corpo della Chieſa, dove ſono dette Cappelle, e Confraternità, come gli Altari, Immagini, ed altre coſe materiali affiſſe, ed utenſili ſacri applicati a quelle, ſopra de' quali nè i Veſcovi, nè altri Ordinarj hanno da ingerirſi, nè uſar alcuna giuriſdizione, o ſopraintendenza; a ſegno tale che non gli è permeſſo uſar alcun atto giuriſdizionale nelle ſuddette Chieſe de' Regolari, fuora di quanto ſi è detto ſovra. Onde V. S. dovrà governarſi in queſta conformità, che tale è ſempre ſtato il ſenſo dlla Sacra Congregazione.*

49 Poteſt Epiſcopus viſitare Capellam, quæ eſt
titulus Beneficii ſæcularis, exiſtentem in Eccleſia Regulari reſpectu tantummodo tituli Beneficii, ac ejuſdem Beneficiati, & non ultra; Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. 12. *Aprilis*
50 1658. Non poteſt Epiſcopus viſitare Capellas
campeſtres Regularium; Sacra Congr. Concil. *in una Tarviſina* 17. *April.* 1649. *ad c.* 8. *ſeſſ.* 7. *de reform.* ubi ut refert Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 347. propoſitis duobus ſequentibus Dubiis. Primo: An Epiſcopus poſſit viſitare Capellas Campeſtres Regularium? Secundo: An idem poſſit præcipere Capellanis earumdem, ne Miſſas celebrent, antequam celebretur Miſſa Eccleſiarum Parochialium; Sac. Congregat. reſpondit, *ad Primum negative, quatenus Eccleſiæ ſint Regulares. Ad Secundum etiam negati-*
ve. Oratoria tamen publica, quæ habent re- 51
quiſita Eccleſiæ, viſitantur ab Epiſcopo, etiamſi ſint de pertinentiis Regularium, dummodo ſeparata ſint a Clauſtris, & Campeſtria; Sac. Congregat. Concil. *in Cæſenaten.* 23. *Septembris* 1690. & *in Cortonen.* 20. *April.* 1697. ut refert Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *n.*
5. Capellas vero, ſeu Oratoria, quæ ſunt in 52
Grangiis, ſeu Domibus ruralibus Regularium, nullatenus viſitare poteſt Epiſcopus, nec ab eis procurationem exigere; Cum enim non ſint loca ſacra, aut Religioſa, immo nec pia, ut cenſuit Abbas *in cap. Auctoritate, ut cenſibus num.* 1. Fagnan. *ibid. in diſceptatione de Grangiis, & eorum Oratoriis num.* 2. & 9. jam non videtur ex quo capite Epiſcoporum viſitationi ſubjaceant; *cit. cap. Auctoritate*, ubi Fagnan. *num.* 1. & *in d. diſceptatione de Grangiis a num.* 6. Ventrigl. *in praxi tom.* 2. *annot.* 19. §. *unic. num.* 19. Petra *tom.* 2. *comment. in Conſtis.* 8. *Honor. III. num.* 58. Vide Fagnan. *loc. cit.* ubi ſuo more hanc con-
cluſionem ſolide probat. Sic nec etiam poteſt 53
Epiſcopus viſitare Capellas, ſeu oratoria, quæ in privatorum domibus ſunt, nec ab eis procurationem exigere; Fagnan. Ventrigl. & Petra locis ſupracitatis, Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 94. *ſub n.* 24. *circa medium*, ubi citat Jura.
Ad hæc tamen Oratoria, ſeu Capellas in do- 54
mibus privatorum, licet non poſſit Epiſcopus tamquam Viſitator accedere; permiſſum ei nihilominus eſt videre ſaltem per viam denunciationis, aut inquiſitionis, an decenter, & cum debita reverentia Sacrificium Miſſæ ibi celebretur; Fagnan. *l. c. n.* 25. Ventrigl. *loc. cit.* Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 8. *n.* 15. Pignatell. *tom.* 6. *conſ.* 98. *num.* 39. Petra
loc. cit. n. 60. Epiſcopus diſpenſare non poteſt, 55
ut Miſſæ relictæ a Teſtatore in una Capella, dicantur, vel remittantur in alia, quando ſatisfieri poſſunt in propria; Sac. Cong. Conc.
in Hiſpalen. 30. *Sept.* 1580. Capellæ privatorum 56
Palatiorum non gaudent immunitate; Sacra Congr. Immunit. *in Peruſina* 9. *Decemb.* 1631. *in Tudertin.* 7. *Maii* 1658. & ante a Sacr. Congr. Epiſc. *in Marſicana* 17. *Novemb.* 1716.

Ca-

Digitized by Google

57 Capella carcerum, vel contigua carceribus, non gaudet immunitate; Sacra Cong. Immun.
58 *in Tudertina* 12. *Junii* 1663. Capella contigua, ut dicitur *al corpo di guardia*, erecta ut milites ibi degentes audiant Miſſam, maxime diebus Feſtivis, permittitur declarari non eſſe locum immunem: Sacra Congreg. Immun. *in*
59 *una Nullius Orbetelli* 16. *Febr.* 1683. Capella ruralis vulgo dicta *Una Maeſtà* poſita in publica via, niſi probetur fuiſſe conſtructam auctoritate Ordinarii, non gaudet Immunitate; Sac. Cong. Immun. *in Spoletana* 2. *Mart.* 1642.
60 Capella ſita in Palatio Abbatiali, habens ingreſſum ab atrio ejuſdem Palatii, inſerviens publicæ utilitati, gaudet immunitate Eccleſiaſtica, quamvis Palatium non ſit unitum Eccleſiæ Abbatiali; Sacra Congr. Immun. *in una Nullius S. Joannis in Lamis*, 14. *Nov.* 1662.
61 Quando Capella exiſtens in Palatio Gubernatoris eſt perpetua, & invariabilis, confugientes ad eam gaudent immunitate, ſecus ſi ſit variabilis, & non perpetua; Sac. Congr. Immun.
62 *in Tudert.* 6. *Maii* 1658. Capella, an vendi, & alienari poſſit? * Non poſſe omnino vendi, neque alienari a Conſtructoribus, & Inſtitutoribus alicujus Capellæ in aliqua Eccleſia conſtructæ; immo neque ullo modo eſſe permittendas ſubrogationes perſonarum in jus Capellæ per aliquod venditionis genus, late probat Joſeph Maria Maraviglia *in Leg.* 275. & 276. *Prudentiæ Epiſcopalis*; vid. verb. *Sepultura a num.* 159. *ad* 162.

Supplementa Auctoris.

63 Capellam Pontificiam haberi ſtatuitur in exequiis S. R. E. Cardinalium; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 37. incip. *Præcipuum* §. 2.
64 Item Capellæ Pontificiæ celebratio decernitur in Baſilica S. Mariæ Majoris die Feſto Conceptionis B. M. Virginis; Idem *tom.* 2. *in Appendic. n.* 9. *pag.* 47.
65 Capellæ per Octavam SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Romæ celebrandæ indicuntur, & aſſignantur; Nempe ſolemnizato cum omni majori celebritate eorum Natali die, ut moris eſt,
66 in Baſilica Vaticana; Secunda die infra Octavam in Eccleſia S. Pauli Apoſtoli Via Hoſtienſi Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrentur, præſentibus Epiſcopis Pontificio
67 Throno aſſiſtentibus. Tertia die in Eccleſia S. Pudentianæ, intervenientibus Protonotariis Apoſtolicæ Sedis ex numero Participantium.
68 Quarta die in Eccleſia Sanctæ Mariæ in Via Lata, adſtantibus Cauſarum Palatii Apoſtoli-
ci Auditoribus. Quinta die in Eccleſia San- 69
cti Petri ad Vincula intereſſentibus Cameræ
Apoſtolicæ Clericis. Sexta die in Eccleſia 70
S. Petri in Carcere, aſſiſtentibus Referendariis
Signaturæ Juſtitiæ. Septima die in Eccleſia 71
S. Petri in Monte Auro, intervenientibus Ab-
breviatoribus de Parco Majori. Octava die in 72
Sancta Lateranenſi Baſilica ſolemnitas abſolvatur, præſente Miſſarum ſolemniis S. R. E.
Cardinalium Collegio. Veſpere autem Sacras 73
Apoſtolorum Reliquias veneraturi ſolemni cultu & pari animi devotione ad eamdem Baſilicam pergant Nobiliſſimi Viri Senator Urbis, & Romanorum Civium, & Cameræ Ur-
bis Conſervatores. Pomeridiano autem tem- 74
pore aliorum dierum, omnes Confraternitates Urbis per Eminentiſſimum Cardinalem Vicarium publico Edicto intimandæ, ſtatis ſuis quæque diebus, ad eam Eccleſiam, ubi mane Miſſa in honorem Apoſtolorum celebrata
fuerit, pie, & devote procedant. Sic expreſ- 75
ſe BENEDICTUS XIV. tom. 1. Conſtit. 83. incip. *Admirabilis*; concedens ſingulis Confratribus proceſſionaliter accedentibus indulgentiam ſeptem annorum, & totidem quadragenarum, & aliis omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſſis, qui eamdem Eccleſiam, ubi Statio erit, religioſe viſitaverint, indulgentiam centum dierum. Vide dictam Conſtitutionem, ubi inſuper aſſignantur motiva, propter quæ prædictæ Eccleſiæ præ aliis fiunt ad id ſelectæ.

Additiones ex aliena manu.

Quo tempore vocabulum hoc *Capella* uſur- 76
pari cœperit, tum quæ ſit ejus etymologia, erudite pro more explicat Caraf. *de Capella Regis cap.* 2. §. 1.

De privilegiis Capellarum, & Capellano- 77
rum Regum Angliæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Luſitaniæ, Sardiniæ, & Neapolis agit idem Auctor tractat. *cap.* 4. *per tot.*

Status Capellæ obnoxiæ juripatronatus an 78
mutari poſſit inſcio Patrono, vide apud Rotam in Calaguritana Præeminentiarum 20. *Januarii* 1755. *cor. clar. mem. Millin.*

Digitized by Google

CAPELLANIA.

SUMMARIUM.

1 *Quotuplices ſint Capellaniæ*, ad num. 6.
7 *Quæ ſint Jura Teſtatoris ſeu Fundatoris quoad Capellaniæ inſtitutionem*, ad n. 9.
10 *An ad cujuſcumque Capellaniæ titulum quis poſſit ordinari*, ad n. 12.
13 *Quid Juris circa translationem Capellaniæ de una in aliam Eccleſiam*, ad n. 18.
19 *Quæ Capellaniæ poſſint Clerico conferri, quæ vero non*, ad num. 42.
43 *Quæ Capellaniæ requirant perſonalem reſidentiam, quæ vero non*, ad n. 49.
50 *An Capellania poſſit conferri filiis illegitimis Presbyterorum in eadem Eccleſia Beneficiatorum.*
51 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 59.

1 CApellaniæ ſunt in triplici Differentia, ſcilicet Capellaniæ Mercenariæ, Capellaniæ Collativæ, & Capellaniæ Gentilitiæ, ſeu Ju-
2 riſpatronatus. Capellaniæ Mercenariæ ſunt illæ; quæ ita inſtituuntur, ut non conferantur Sacerdoti in titulum, ſed eligatur ad implendum munus impoſitum a Teſtatore, ita tamen, ut poſſit ad nutum Hæredis removeri; Ut cum v. g. Teſtator relinquit Laico bona temporalia cum onere faciendi celebrari in tali Altari certas Miſſas a Sacerdote ſibi beneviſo; & hac ratione Capellania dicitur Mercenaria, cum Miſſæ celebrentur recepta mercede ſine titulo, & tunc bona relicta pro hoc onere remanent in ſua temporalitate; Nec Epiſcopus poteſt in his ſe intromittere: Licet enim talia bona ſint affecta onere Miſſarum, poſſidentur tamen a Laico, & ſub ejus ſunt regimine, & diſpoſitione, ut notavit Gamma *deciſ.* 288. *n.* 4. *in princip. arg. text. in l. fin.* C. *de*
3 *bon. vacant. lib.* 10. Et tales Capellaniæ dicuntur etiam manuales, & ad nutum revocabiles, quia in alterius manu, & diſpoſitione ſtat illa relinquere, vel auferre, & illæ rigoroſe loquendo non ſunt proprie Beneficia Eccleſiaſtica, cum de natura Beneficii Eccleſiaſtici proprie dicti ſit, ut inſtitutum perpetuo duret; *cap. Sanctorum* 2. *diſt.* 70.
4 Capellaniæ collativæ ſunt illæ, quæ ita ſunt inſtitutæ, ut conferantur in titulum, ut cum v. g. Teſtator reliquit bona temporalia ut ex eorum redditibus celebrari debeat in tali Altari Miſſa quotidiana, vel certus Miſſarum numerus ſingulis annis, quam Capellaniam debet Hæres cum Epiſcopi auctoritate erigere, & fundare; quia nullus privatus ſine Ordinarii auctoritate poteſt locum Sacrum, vel rem ſpiritualem conſtituere; *arg. cap. Ad hoc* 4. *de Religioſ. Domib.* Si enim Epiſcopi auctoritas, & aſſenſus in erectione deficeret, non dicerentur Beneficia Eccleſiaſtica proprie dicta; *arg. cap. Nemo* 9. *diſt.* 1. *de conſecrat.* Rota *part.* 2.
recent. deciſ. 371. *num.* 3. Dicuntur autem Col- 5
lativæ, quia ad Epiſcopum pertinet eas conferre, & quamvis nominatio ad eaſdem Capellanias poſſit eſſe a Laico, non poteſt Teſtator apponere conditionem, quod Epiſcopus ſe non intromittat ad conferendum, ſuppoſito, quod ſint inſtituræ cum recenſitis conditionibus, per text. *cap. Si quidem* 2. *cauſ.* 10. *q.* 1.
Capellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus 6
ſunt ejuſdem rationis cum Collativis, hoc ſolum adjecto, ut ad Hæredes, ſeu electos, ſeu vocatos a Teſtatore pro tali Jurepatronatus, pertineat Jus nominandi ad hujuſmodi Capellanias, ſervatis, quæ in hoc genere, quo ad nominationem, ſervanda ſunt; Licet enim nominatio fiat a Patrono, inſtitutio tamen, ſeu collatio ad Epiſcopum pertinet; Rota *deciſ.* 10. *de Teſtam. in antiquis n.* 1. *cap. Ex frequentibus* 3. *de Inſtitutionibus*, & *cap. Nullus Laicorum*. Nec Epiſcopus poteſt ullimode excludi 7
a collatione, ſeu inſtitutione talis Capellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus, etiamſi Fundator in ejus fundatione aſſeruerit, quod Epiſcopus nequeat ſe ingerere, & ſi ſe ingeſſerit, inſtitutio Capellani nullius ſit roboris; talis enim Capellania, hoc non obſtante, ſubſiſtit, nam quod de Jure non tenet, vinculo pœnæ nequit conſtringi; *per textum in l. Non dubium in fin. C. de legibus*, & *l. Quod de Bonis* §. 1. *ff. ad l. falcid.* Licet enim Teſtator, ſeu 8
Fundator poſſit in limine fundationis adjicere quaſcumque leges, & conditiones ſibi beneviſas, etiam Juri communi contrarias; requiritur tamen, quod tales leges, & conditiones non ſint contra naturam Capellaniæ, & Juriſpatronatus, & quod ſint ab Epiſcopo concordatæ, & admiſſæ: *cap. Significatum* 11. *de Præbend. cap. Præterea* 23. *de Jurepatron.* & *cap. Quanto* 16. *de cenſib.* & eſt communis DD. cum Rota *deciſ.* 1. *de Præbend. in novis*, & *deciſ.* 2. *de Teſtament. in antiqu.* Unde cum talis conditio a 9
Teſtatore, ſeu Fundatore poſita, eſſet contra naturam veræ Capellaniæ, ex quo requiritur, quod vera Capellania conferatur a ſolis Eccle-

ſiæ

ſiæ Prælatis, eorumque Officialibus ; *cap. Ex*
frequentibus 3. de inſtitutionibus, *c. Si quis de-*
inceps 12. *cap. Si quis Clericus* 16. *cap. Conſti-*
tutiones 17. *cap. Nullus Laicorum* 18. *cap. per*
Laicos 20. *cauſ.* 16. *q.* 7. Ideo habenda eſſet pro
non adjecta ; Abbas *in cap. Nobis num.* 5. *de*
Jurepatronatus ; Innocentius *in cap. In Latera-*
nenſi num. 5. *de Præbend.* Lambertinus *de Ju-*
repatronat. lib. 1. *prim. part. q.* 9. *principal.*
num. 68. Sarminenſis *lib.* 1. *ſelect. cap.* 11.
num. 10.

10 Ad Titulum Capellaniæ Mercenariæ & amo-
vibilis, nemo poteſt ordinari, quia Capella-
nus Mercenarius, & amovibilis Titulum ha-
bere non cenſetur ; *arg. cap. Conſtitutus* 8. *de*
Filiis Presbyterorum, & Abbas ibi *n.* 5. Nec
habet certos redditus, quibus ſuſtentari va-
leat, ne emendicare, aut turpem artem exer-
cere teneatur in magnum dedecus Ordinis Ec-
cleſiaſtici, poteſt enim ad nutum Hæredis,
vel Erogatarii removeri. Ita tenent Majol.
de irregularitate lib. 4. *cap.* 14. *num.* 4. Cam-
panil. *in diverſ. Juris Canonici rubr.* 8. *c.* 4. *n.* 8.
in fin. Garcias *part.* 1. *de Benefic. cap.* 2. *n.* 83.
& plures alii cum Barboſa *de Offic. & poteſt.*
Epiſcop. part. 2. *allegat.* 19. *num.* 15. *& lib.* 3.
11 *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 5. *n.* 19. Si tamen
talis Capellania Mercenaria, & amovibilis,
conſentiente Patrono, & Epiſcopo, confera-
tur alicui in Titulum vitalitium, poterit ipſe
ad Sacros Ordines promoveri, ſeu ordinari.
Et ratio eſt, quia ipſe in tali caſu haberet
ea, quæ ex Sacris Canonibus, & Pontificum
Conſtitutionibus in hac parte requiruntur, ſci-
licet ſufficientes redditus ex Beneficio Eccle-
ſiaſtico, quibus ſufficienter ſuſtentari valeat,
ne teneatur emendicare, aut ſordidam artem
exercere ; cum quo ad uſque vixerit, habeat
redditus illius Capellaniæ, qui ſufficientes ſup-
ponuntur ad congruam ſuſtentationem ; Acce-
12 dit praxis circa hoc fere communis. Obtinens
autem Capellaniam in Capella Papæ, licet ſit
ad nutum amovibilis, poteſt ad illius Titulum
ordinari ; Navarr. *conſ.* 20. *de temporib. ordi-*
nat. Sayr. *in floribus deciſ. ſub eodem titul. de-*
ciſ. 59. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. re-*
ſolut. 334. *in fine* ; Molfeſ. *tract.* 6. *ſum. cap.* 1.
num. 77. Alphonſ. de Leon. *par.* 1. *q.* 3. *n.* 57.
Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 19.
n. 30. *& lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 5.
num. 19.

13 Capellania erecta in una Eccleſia non po-
teſt ſine neceſſitate transferri de Jure commu-
ni ad aliam Eccleſiam ; Etiamſi ſit Capella-
nia de Jurepatronatus. Et ratio eſt, quia Ca-
pellania Collativa procul dubio eſt affixa Ec-
cleſiæ ; eſt enim Beneficium Eccleſiaſticum,
quod erigi non poteſt, niſi ad Altare ; *cap.*
Nemo 9. *diſt.* 1. *de conſecr.* & notat Lotter. *de re*
Benefic. lib. 1. *quæſt.* 4. *n.* 55. Duran. *dec.* 130.
num. 4. Eo ipſo tamen quod Altare erigitur,
remanet affixum Eccleſiæ, in qua erigitur ;
Unde Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Reformat. c.* 5.
jubet quod his Capellaniarum, ſeu Beneficio-
rum erectionibus non derogetur, ibi : *Ratio*
poſtulat, ut illis, quæ bene conſtituta ſunt, con-
trariis Ordinationibus non detrahatur, quando igi-
tur ex Beneficiorum quorumcunque erectione, ſeu
fundatione, aut aliis conſtitutionibus, qualitates
aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt in-
juncta : in Beneficiorum collatione, ſeu in qua-
cumque alia diſpoſitione, eis non derogetur.
Miſſarum enim onera relicta in determinata 14
Eccleſia, ſeu Capella, non poſſunt alio trans-
ferri abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, ex Sa-
cra Congreg. Concil. *in Hiſpalenſ.* 30. *Septemb.*
1580. *& in Brixien.* 1. *Decembris* 1684. Immo 15
neque Nuncius Apoſtolicus poteſt concedere
Indultum, quod Miſſæ celebrandæ in loco a
Teſtatore deſignato alibi celebrentur ; Sacra
Congreg. Concil. *in Genuen.* 18. *Auguſti* 1703.
Alias translatio eſſet nulla, quamvis fieret Au- 16
ctoritate Executorum Teſtamentariorum, qui
talem facultatem expreſſam non haberent ;
Sacra Congregat. Concil. *in Dertbonen.* 4. *Ju-*
nii 1701.

Videtur tamen eſſe a S. Sede indulgendum, 17
ut Capellania Jurispatronatus poſſit transferri
de loco ad locum, ut de facto fuit indultum,
ut Capellania transferretur de Caſtro, in quo
a Domino ipſius Caſtri fuerat erecta, ad aliud
Caſtrum de juriſdictione ejuſdem familiæ, ex
qua primogenitus Fundatoris amiſerat Jus Ca-
ſtri, in quo fundata erat, & petierat a Sacra
Congregatione Concilii facultatem eam trans-
ferendi ad aliud Caſtrum, in quo juriſdictio-
nem habebat. Et ratio indulgendi videtur ra-
tionabilis, ſcilicet neceſſitas Sacrificii in nova
Eccleſia, præſertim cum nullum detrimentum
Cultus Divinus patiatur in Eccleſia, in qua
fundata eſt Capellania, cum ſupponatur in di-
cta Eccleſia adhuc remanere alios Capellanos,
uti remanſerant in caſu expreſſo. Tum quia
prima Eccleſia cenſetur electa a Fundatore Ca-
pellaniæ cum reſpectu ad Patronos illius Ca-
ſtri, tamquam proprii, & poſſeſſi ab ipſis.
Unde tranſeuntibus Patronis ad aliud Caſtrum,
videtur transferenda etiam Capellania, quia Ec-
cleſia cenſetur electa cum ſua qualitate, ſeu
tamquam patronatus Caſtri, ex eo quod ſit
ele-

Digitized by Google

electa cum reſpectu ad Patronos, juxta illud
2. *Machab. cap. 5. num. 19. Non propter locum
gentem, ſed propter gentem locum elegit Deus.*
Ex hoc autem fit, quod dum Patroni ſe trans-
ferunt ad alium locum, transferatur cum ipſis
Capellania Patronatus, quia prior deſinit eſſe
locus Patronalis, atque adeo non amplius eſt
ille, quem contemplatus eſt Fundator, quia
eum contemplatus eſt tamquam Patronalem,
& cum reſpectu ad Patronos, & novus inci-
pit eſſe ille, quem eſt contemplatus, quia fit
Patronalis, & fit talium Patronorum, quales
in fundatione Fundator fuit contemplatus; Et
id a fortiori procedit, quia cum Patroni ſo-
leant percipere emolumentum ab hac celebra-
tione Miſſarum, oritur præſumptio, quod Fun-
dator voluerit hoc pacto ipſis providere ex par-
te non ſolum eorum commodo, ſed etiam præ-
ſenti neceſſitati, qua nunc tenentur ob ino-
piam Miſſarum in novo Caſtro. Quilibet enim
præſumitur operari eo modo, quo ſibi utilis
18 eſt *l. 1. & 2. ff. de ſolut.* Unde cenſendum eſt
Fundatorem nedum reſpexiſſe ad fructum Sa-
crificii, ſed etiam ad ſublevandam indigentiam
Hæredum Patronorum, cum in hoc potuerit
exercere actum pietatis, & ordinare ſuam di-
ſpoſitionem ad duplicem finem, & ex utro-
que percipere utilitatem; & propterea videtur
ex gratia a Sancta Sede eſſe indulgendum, ut
revera cenſuit Sac. Congr. Conc. *in Viterbien.*
25. *Januarii* 1662. Hactenus Pignatell. *tom.* 4.
conſ. 12. *num.* 2. & 3.
19 Capellaniam obtinens non tenetur Sacros Or-
dines ſuſcipere, ſed Miſſarum oneri poteſt per
alium ſatisfacere, niſi in fundatione cautum
ſit, ut per ſe ipſum celebret; Sac. Congreg.
20 Concil. *in Mediolanen. 6. Julii* 1581. Capella-
nia, in cujus erectione Fundator ſic diſpoſuit:
Inſtituatur Capellanus, qui Miſſas celebret, non
eſt Sacerdotalis, & conferri poteſt Clerico qua-
tuordecim annorum; Sac. Congr. Concil. 15.
Junii 1589. & ſæpe alibi, & ſignanter *in Me-
levitana*, ut teſtatur Fagnan. *in cap. Ut Ab-
bates 1. de ætat. & qualit. & ordine præficien-
dorum n.* 70. Et ratio eſt, quia per illum mo-
dum loquendi ſignificare voluit Teſtator potius
onus Capellano impoſitum Miſſas celebrandi,
quam factum ipſum celebrationis Miſſarum;
non enim tale onus imponitur ei perſonaliter
adimplendum, ſed poteſt adimplere vel per
21 ſe, vel per alium. Capellania, in cujus ere-
ctione fundator ſic diſpoſuit: *Eligatur Capel-
lanus, vel Sacerdos*, non eſt Sacerdotalis, &
poteſt etiam conferri ſimplici Clerico annorum
quatuordecim; Et ratio eſt, quia in disjuncti-
vis ſufficit, quod propoſitio in una parte ve-
rificetur; Gloſſa *in cap. Ex parte verb. perpe-
tuo, de reſcriptis*, Rota Romana *dec. 7. de re-
ſcriptis in noviſſimis*; Si enim debuiſſet eſſe Sa-
cerdos, ſuperflue fuiſſet appoſita illa particula
Capellanus, cum ſatis fuiſſet dicere, quod eli-
gendus deberet eſſe Sacerdos, nam eo ipſo,
quod Sacerdos fuiſſet electus, immediate eſſet
Capellanus, & juxta hunc ſenſum proceſſit Ro-
ta *in Lucana Capellaniæ 17. Decemb.* 1593. *co-
ram Cardin. Gypsio*, quam ad integrum refert
Garcias *par. 7. de Benefic. cap. 1. n.* 70. Capel- 22
lania hac conditione erecta: *Ut eligi debeat
unus Præbendarius, qui ſingulo quoque die tenea-
tur Miſſam celebrare, & Divinis Officiis inter-
eſſe*, non eſt Sacerdotalis, & Capellanus poteſt
per alium Miſſas celebrari facere; Sic deciſum
fuiſſe a Sacra Congreg. Concil. *in Placentina*
refert Fagnan. *loc. cit. n.* 67. Capellania hac 23
lege fundata, *ut Capellanus per ſeipſum Miſſas
celebrare teneatur*, conferri poteſt ſimplici Cle-
rico, in ea tamen ætate, ut infra annum poſ-
ſit in Sacerdotem ordinari, niſi alia eſſent ver-
ba in fundatione poſita, quæ requirerent ob-
tinentem tempore collationis eſſe actu Presby-
terum. Sic expreſſe deciſum a Sac. Congreg.
Concil. refert Fagnan. *in cap. Ut Abbates num.*
52. *& in cap. Conquerente 6. de Clericis non
reſidentibus num.* 29. Et ratio eſt, quia in Be-
neficiis Sacerdotalibus ſufficit habilitas proxi-
ma ad Sacerdotium, per textum *in cap. Si* 15.
2. *de inſtitutionibus in 6. cum ibi notatis*, &
Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de Reform.*
Abb. & Dec. poſt Innocent. *in cap. Cum in
cunctis §. Inferiora, de Electione*; Rolan. *conſ.*
42. *num.* 59 *lib.* 1. ubi teſtatur de commu-
ni, & in terminis Capellaniæ Sacerdotalis de
recepta opinione teſtatur Navarr. *conſil. 7. in
fine de Præbend.* Marchin. *tract. 3. de Sacrific.
Miſſæ par. 2. cap. 29. num.* 10.
Capellania, in cujus erectione habentur ſi- 24
milia verba: *Legavit dictæ Eccleſiæ Collegiatæ
duplas octoginta pro conſtituenda, & erigenda
una Præbenda Sacerdotali in dicta Eccleſia, cum
onere, ut Præbendarius nominandus, & eligen-
dus ad dictam Præbendam, teneatur ſingula Heb-
domada celebrare Miſſas duas in dicta Eccleſia*,
non requirit præſentandum eſſe actu Sacerdo-
tem, ſed ſufficit, quod ſit talis ætatis, ut
infra annum promoveri poſſit ad Sacerdotium;
Sacra Congregatio Concilii 5. *Januarii* 1604.
apud Fagnan. *loc. cit. num.* 52. Capellania, 25
in cujus fundatione habentur conſimilia ver-
ba: *Quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit,
continuam reſidentiam perſonalem in dicta Eccle-*

Digitized by Google

ſia facere teneatur, *&* *ſingulis diebus*, *quibus fa-*
culeas, *&* *commoditas ſibi aderit*, *in dicta Ec-*
cleſia teneatur Miſſam devotione debita celebra-
re, non requirit, quod præſentandus ſit actu
Sacerdos, ſed ſufficit, quod infra annum poſ-
ſit ad Sacerdotium promoveri. Sic Sacra Con-
greg. Concilii 13. *Junii* 1608. apud Fagnanum
26 *loc. cit. num.* 52. Sic Capellania erecta hac le-
ge: *Uſufructuarii teneantur manutenere unum*
Capellanum, *ſeu Presbyterum*, *qui omni die ce-*
lebret, *&* *celebrare debeat Miſſam unam in Ec-*
cleſia per ipſum Teſtatorem fundata &c. *&* *poſt*
eorum obitum per N. *&* *N. quos eligit in Pa-*
tronos dictæ Eccleſiæ, *manuteneri debeant duo*
Capellani, *qui omni die reſidentiam faciant in*
dicta Eccleſia, *&* *qui celebrent* *&* *celebrare de-*
beant Miſſam in eadem, eſt quidem Capella-
nia Sacerdotalis; ſed ſatis eſt, ut ad eam præ-
ſentetur Clericus in ea ætate conſtitutus, ut
infra annum poſſit ad Sacerdotium promove-
ri; Eadem Sac. Congreg. Concil. 22. *Februar.*
27 1614. apud Fagnan. *loco cit. num.* 53. Capel-
laniæ in Cathedrali, quarum Capellani a Ca-
pitulo electi *tenentur Miſſas Conventuales cane-*
re, *&* *Divinis intereſſe*, ſunt Sacerdotales apti-
tudine. Sic a Sacra Congregatione Concilli
deciſum fuiſſe refert Fagnan. *loco citato num.*
28 53. Capellania in Cathedrali Eccleſia ſic fun-
data: *Ut Capellanus debeat celebrare diu*, *no-*
ctuque Divinum Officium, non requirit, ut
Capellanus debeat eſſe Presbyter; Sic decre-
viſſe Sacram Congreg. Concil. *in Piſtorienſi*,
& *Abulenſi* refert Fagnan. *loco cit. num.* 72.
Et ratio eſt, quia verbum, *celebret Divinum*
officium, non refertur ad celebrationem Miſ-
ſæ, ut colligitur *ex Clementin.* 1. §. *Ne igi-*
tur, *de celebrat. Miſſarum*, ubi Zabar. *num.* 2.
29 Capellania, in cujus erectione ſic ſtatuitur:
Eligatur Sacerdos qui celebret, non requirit,
ut præſentandus ſit actu Sacerdos, ſed ſuffi-
cit, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium
promoveri; Sic Gratianus *diſceptat. forenſ. cap.*
133. *num.* 1. ubi adducit plures Rotæ Roma-
næ deciſiones; & videntur facere etiam deci-
ſiones Sacræ Congreg. Concil. adductæ ſupra
num. 21. 22. 23. 24. 25. 26. Annexio enim
Sacerdotii ad Capellaniam, ſeu Beneficium in-
telligitur ibi facta per modum aptitudinis.
* Immo juxta Illuſtriſſimi, ac Reverendiſſi-
mi D. D. Joſephi Mariæ Maraviglia *Legem*
218. *Prudentiæ Epiſcopalis*, neque neceſſe eſt,
ut ſimplex Clericus ad hanc Capellaniam ſic
erectam, & fundatam præſentatus, & inſti-
tutus ad Sacerdotium unquam promoveatur.
Non enim per illam Clauſulam deſignatur
qualitas pro idoneitate eligendi, ſed qualitas
muneris exercendi, quod cum per alium im-
pleri poſſit, non eſt intelligenda tamquam qua-
litas propria perſonæ electæ, ſed tanquam
qualitas requiſita ad ſatisfaciendum oneri,
cui ſatis eſt, quod per alium ſatisfiat. Sic
ille. Vide etiam infra *num.* 49. * Capella- 30
nia, in cujus fundatione ſic diſponitur: *Eliga-*
tur Capellanus, *qui actu ſit Sacerdos*, vel *non*
conferatur, *niſi Presbytero*, requirit neceſſa-
rio, quod præſentandus ſit actualiter Sacer-
dos. Sic communiter Doctores cum Gratiano
diſceptat. forenſ. cap. 133. *num.* 2. Et ratio eſt
clara, quia in hujuſmodi diſpoſitionibus ha-
betur expreſſa mens Teſtatoris exigentis qua-
litatem Sacerdotii actualis, a qua non poteſt
recedi, neque ab Ordinario etiam de conſen-
ſu Patronorum, ut cenſuit Sacra Congregatio
Concilii teſte Fagnano *in capit. Conquerente*
6. *de Clericis non reſidentibus num.* 24. *&* di-
xit Rota *in Alexandrina Decanatus coram Ora-*
no 12. *Junii* 1598.

Ad dignoſcendum autem, an ad Capella- 31
niam ſit præſentandus Capellanus, qui actu
ſit Sacerdos, vel ſolum aptitudine, ſequenda
eſt Theorica, quam tenuit Rota Romana in
plurimis conſimilibus caſibus, & ſignanter *in*
Parmen. Prioratus 8. *Junii* 1578. *coram Blan-*
chetto; *in Firmana Beneficiorum* 26. *Novembr.*
1582. *coram Orano* *&* 29. *April.* 1583. *coram*
Blanchetto; *in Valentina Juriſpatronatus* 20.
Martii 1589. *coram Orano*; *in Alexandrina De-*
canatus 12. *Junii* *&* 14. *Decembris* 1589. *co-*
ram Orano; *in Romana Capellaniæ* 19. *Martii*
1596. *coram Cardin. Pamphilio*; *in Gerunden.*
Beneficii 22. *Martii*, *coram Juſto*; *in Tarviſi-*
na Juriſpatronatus 27. *Junii* 1607. *coram Mer-*
comontio; *&* *in Recanatenſi Beneficii* 14. *Junii*
1608. *coram Cardin. Lancelloto*, quæ habetur
impreſſa *part.* 2. *recent. deciſ.* 216. *num.* 2.
quam Theoricam ſæpius probavit Sac. Congr.
Concil. ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. ut*
Abbates 1. *de ætate*, *&* *qualitate num.* 54. Et 32
Theorica eſt ut ſequitur. Aut verba Funda-
tionis ſeu inſtitutionis Beneficii reſpiciunt ex
neceſſitate ipſum actum præſentationis, in-
ſtitutionis, vel collationis; Aut non reſpi-
ciunt actum, ſed potius illius proſecutionem.
In primo caſu requiritur Sacerdotium in ipſo 33
actu, ut v. gr. ſi Fundator dixerit: *Volo*, *ut*
præſentetur, *vel inſtituatur*, *aut eligatur Sacer-*
dos, *vel ut Capellania conferatur Sacerdoti*, *ſeu*
conſtituto in Ordine Sacerdotali, *quia qualitas*
adjuncta verbo, *intelligitur ſecundum tempus*
verbi l. In delictis §. in extraneo, *ff. de noxal.*
action.

Digitized by Google

action. l. ſi Titius , *ubi Bart. ff. de teſtament. milit.* ideſt in ipſo actus initio , ut declarat Card. *in cap. Perpendimus* , *ſub num. 7. verſ. ſed redeundo ad contrarium* , *de Sentent. excomm.* Gomez. *deciſ. 72. in princip. lib.* 1. in propoſito præter Rotam , tenent Abbas *in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 10. *verſ. Secundo caſu* , *de election. & deciſ. cum num. 21. ad finem* , *& num. 22. in eodem cap. Cum in cunctis* , *de election.* Idem Abbas *in Clement. Ut hi ſub num.* 18. *verſ. Item pone exemplum* , *de ætate & qualitate* , & ibi etiam Card. *in §. Illa vero num.* 4. & Vitalin. *num.* 16. & Imol. *col.* 1. *Pariſ. conſ.* 50. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 4. Rebuff. *in praxi Benefic. tit. requiſita ad collationem num.* 33. *& in repet. cap. Extirpandæ* , *§. qui vero in 2. notabili* , *de Præbend.* Lambertin. *de Jurepatronat. par.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 7. *art.* 29. Ferret. *conſ.* 211. *num.* 8. *&* 9. Ripa *in l. Ex facto num.* 31. *ff. de vulgar.* Fagnan. *in cit. cap. Ut Abbates num.* 56. & ita Sacra Congreg. Concil. 8. *Maii* 1677. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *form.* 1. *num.* 18.

34 Et idem eſt ſi fundator Capellaniæ dixerit ; *Volo ut præſentetur Presbyter Capellanus* , *qui Miſſam celebret* , in quo caſu proprie loquitur cit. Deciſio Rotæ *in Romana Capellaniæ* 19. *Martii* 1596. *coram Card. Pamphilio* , & cenſuit Sacra Congreg. Concil. *in una Materanenſi* 8. *Januarii* 1618. in qua fuit deciſum : *Sacerdotium actu requiri ſtante diſpoſitione Teſtatoris in fundatione duarum Capellaniarum* , *ut per Beneficiatos provideantur Clerici Sacerdotes* , *qui teneantur* , *& debeant Miſſas celebrare* , *& arbitrio Capituli deſervire* , *vel ipſis impeditis per alios ſubſtituendos a Capellanis eiſdem* , *& a Capitulo approbandos* . Et hoc vult firmiter eſſe tenendum Fagnan. *in cit. cap. Ut Abbates num.* 56. quidquid contra ſcripſerint nonnulli, quos citat Nicol. Garcias *in tractat. de Beneficiis par.* 7. *cap.* 1. *n.* 62. *verſ. & quam-*
35 *vis*, Zerola , & alii . Nec requiritur adjectio illius dictionis , *actu* ſeu *actualiter* , ideſt præſentetur , ſeu inſtituatur *actu* Presbyter , vel qui *actualiter* ſit conſtitutus in Ordine Presbyterali , ut cenſet Gonz. *ad Regul.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5. *a num.* 104. ſed ſatis eſt , ut Teſtator in fundatione diſpoſuerit : *Ut præſentetur* , *ſeu inſtituatur Sacerdos* , *qui Miſſam celebret* juxta concluſionem Rotæ , & communem per rationem jam adductam *num.* 33. quod qualitas adjuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi ; *l. In delictis §. in extraneo* , *ff. de*
36 *noxal. action.* Fagnan. *loc. cit.* Immo Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 24. *n.* 37. vult quod ad Capellaniam his verbis inſtitutam : *Ut præſentetur* , *aut nominetur Presbyter* , *ſive Sacerdos* , requiratur actu Sacerdotium , quamvis non alia adeſſent , quæ apponi plerumque ſolent , nempe , *qui celebret Miſſas* , aut his ſimilia , quia his adjunctis certior apparet reſolutio ; tunc enim Capellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore proviſionis , & impetrationis . Ita Mendoſa *in tract. annalium caſuum num.* 8. *dec. in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 22. *de judic. & conſ.* 129. *incip. Pro tenui num.* 5. Rebuff. *in recept. cap. Extirpandæ §. Qui vero notabil. de Præbend.* Spin. *de teſtam. gloſſ.* 4. *num.* 67. Perez *lib.* 1. *verſ. notabile eſt etiam dubium* , *tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin.* Guttierez *conſil.* 1. *num.* 11. *& conſil.* 2. *per totum* ; Nicolaus Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 5. *a num.* 58. Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *quæſt.* 4. *num.* 138. *&* 145. Campanil. *in diverſ. Juris Canon. rubr.* 7. *c.* 6. *num.* 10. Caſtropalao *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 13. *diſput.* 1. *punct.* 6. *num.* 12. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 133. *num.* 5. & Rota Romana *in una Parmenſi Juriſpatronatus* 26. *Novemb.* 1582. *coram Card. Blanchetto* .

In ſecundo autem caſu , ideſt cum verba fun- 37
dationis Capellaniæ non reſpiciunt actum præſentationis , vel collationis , ſed potius illius proſecutionem , ut dictum eſt *num.* 33. tunc non requiritur in præſentando Sacerdotium actu , ſed ſufficit ut ſit in ea ætate , ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri , juxta Theoricam Abbatis *in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 10. *de elect.* & Rotæ ſupra allegat. a Doctoribus communiter receptam .
Et exemplum v. g. eſt , ſi in fundatione con- 38
ſimilis diſpoſitio habeatur : *Capellanus debeat eſſe Presbyter* ; Vel : *Præſentetur Clericus*, *qui per ſeipſum teneatur Capellaniæ in Divinis inſervire* , *& Miſſas celebrare* ; Vel : *Præſentetur qui*
celebrare teneatur & hujuſmodi ; Nam licet in 39
his caſibus Andreas Siculus *in conſ.* 33. *Scripſit Pſalmiſta* , *lib.* 2. & poſt eum Lambertin. *de Jurepatron. lib.* 2. *par.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 27. & alii ſenſerint requiri Sacerdotium actu ; veritas tamen eſt in oppoſitum , ut abſolute dicit Fagnan. *in cit. cap. Ut Abb. num.* 58. quia hujuſmodi verba reſpiciunt proſecutionem ipſius præſentationis , & tempus poſt inſtitutionem , & ideo ſufficit , ut præſentatus ſit Sacerdos habitu , ſeu aptitudine , licet non actu ; *argum. cap. Si quis 2. de inſtitutionibus in 6.* & in hoc caſu loquitur Rota in Romana *Capellaniæ de Capiſucchis* , *die* 20. *Novembris* 1573. *coram Cotta* , quæ refertur *in d. Romana Capel-*

Digitized by Google

pellaniæ 19. Mart. 1596. coram Card. Pamphil.
40 Et ſic etiam in his, & conſimilibus terminis
ſæpius reſpondit Sac. Congr. Conc. & ſignan-
ter *in Tiburtina*, in qua Teſtator mandabat,
quod in Capella erecta per eum, *Miſſæ ce-
lebrari deberent ab uno Sacerdote de familia; eo-
que non exiſtente, celebrari deberent a Sacerdote
deputando*; Sac. Cong. Concil. *ſub die 9. De-
cembr.* 1690. declaravit *Capellaniam eſſe Cleri-
calem*; *In Juſtinopolitana*, in qua erecta erat
Capellania cum hac lege; *Quod Miſſa quo-
tidiana in puncto meridiei conſtituto Sacerdote,
aut Canonico bonæ vitæ celebrari committatur*,
& quærebatur, an eſſet Sacerdotalis? *Sub die
23. Novembr.* 1697. ead. Congreg. *reſpondit
negative*. *In Tuſculana*, in qua Teſtator man-
daverat erigi in Cathedrali Beneficium cum
onere inſerviendi Choro, & celebrandi unam
Miſſam *de Requiem* pro qualibet hebdomada;
& quia præſentatus Ordines Sacros infra an-
num non ſuſceperat juxta conſuetudines il-
lius Cathedralis, quibus reddebatur obnoxius;
Eadem Sacra Congregatio *die 4. Septembris*
1700. declaravit *Beneficium eſſe Sacerdotale ha-
bitu, & non actu tempore præſentationis, ita*
41 *tamen, ut infra annum deberet promoveri*; Et
ſic pluries declaraverat pro variis Capellaniis
erectis in conſimilibus terminis, ut poteſt vi-
deri ſupra *num.* 22. 23. 24. 25. 26. 27. ſem-
per interpretando & ſtatuendo, quod ſimiles
Capellaniæ ſint quidem Sacerdotales habitu,
ſed tamen ſatis ſit ut ad eas præſententur,
ſeu inſtituantur Clerici in ea ætate, ut in-
fra annum poſſint ad Sacerdotium promove-
42 ri. Regulare enim eſt in Beneficiis Sacerdo-
talibus ſufficere ſolam habilitatem ad Sacer-
dotium; *cap. Si is 2. de inſtitutionibus in 6.*
ibi: *Si is, ad quem Rectoris præſentatio in
aliqua Parochiali Eccleſia noſcitur pertinere,
quempiam non conſtitutum in Sacris præſentet
ad eam, ipſum (dummodo alias ſit idoneus, &
infra tempus a Jure ſtatutum, ad Ordines, quos
ipſius Eccleſiæ Cura requirit, valeat promove-
ri) decernimus admittendum*; & ibi ſic cla-
riſſime adnotatur: *Vacante aliqua Eccleſia Paro-
chiali, Patronus illius Eccleſiæ præſentavit Ti-
tium Clericum in Minoribus Ordinibus Diœceſa-
no, qui Clericus erat alias idoneus, utrum pro-
pter iſtum defectum, qui non eſt promotus ad Sa-
cerdotium, ſit repellendus a Beneficio?* Reſpon-
det, *quod propter defectum Sacri Ordinis non eſt
a Beneficio repellendus, dummodo alias fuerit ido-
neus, & poſſit promoveri ad Sacros Ordines in-
fra annum*; *& cap. Si pro Clericis 8. de Præ-
bend. in 6. ubi* Gemin. & Franc. & Innocent.
Abb. & Dec. *in cap. Cum in cunctis, de elect.
in §. Infer.* Roman. *conſ.* 325. *n.* 1. Dec. *conſ.*
122. *ſub n.* 2. Rolan. *conſ.* 47. *n.* 59. *l.* 1. &
Fagn. *in d. c. Ut Abbates n.* 59.
Capellania fundata cum onere intereſſendi 43
Divinis Officiis in Cathedrali, vel Collegiata,
requirit perſonale ſervitium, quod non poteſt
adimpleri per ſubſtitutum; *ad cap. Unicum de
Clericis non reſidentib. in 6. & cap. 12. ſeſſ. 24.*
Concil. Trident. ibi: *Omnes vero Divina per ſe,
non per ſubſtitutum compellantur obire Officia*,
juncta deciſione Sacræ Congr. Concil. qua ut
refert Fagnan. *in d. cap. Ut Abbates num.* 92.
declaratum fuit *d. cap.* 12. *verſ. Præterea* com-
prehendere etiam Manſionarios, & alia Bene-
ficia, quæ ſunt perpetua, & habent annexum
ſervitium in Choro. Si vero Capellania fun- 44
data ſit in Eccleſia non Cathedrali, vel Col-
legiata, ſed in alia Eccleſia non habente ſer-
vitium Chori; hoc caſu, quamvis in fundatio-
ne Capellæ cautum ſit, ut Capellanus debeat
Miſſas celebrare, & Divinis inſervire, ſeu in-
tereſſe, tamen non tenebitur Ordinem Sacer-
dotalem ſuſcipere, nec Miſſas, aut Divina Of-
ficia celebrare per ſeipſum, ſed ſatis erit, ut
hæc munia per alium adimpleat. Sic deciſum
fuiſſe a Sac. Cong. Conc. *in una Placentina* re-
fert Fagnan. *in d. cap. Ut Abbates num.* 67.
& 68. & tenuit Rota *in Romana Capellaniæ
19. Martii 1596. coram Card. Pamphil.* Capel- 45
laniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum redditus
in Diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, per-
ſonalem reſidentiam requirunt; Sac. Congreg.
Conc. *die 9. Novemb.* 1619. Capellania ſic in- 46
ſtituta, *ut Capellanus quotidie Miſſam celebret,
& ſi negligens fuerit, certam pœnam incurrat*,
non requirit perſonalem reſidentiam. Sic fuiſ-
ſe a Sac. Cong. deciſum refert Fagnanus *in d.
cap. Ut Abbates num.* 68. Item perſonalem re- 47
ſidentiam non requirit Capellania, in cujus
erectione diſpoſitum eſt, *ut Domus ædificetur
Capellano, in qua habitet, & Divinis inſerviat,
& niſi habitet, & inſerviat, poſſit amoveri,
& de alio provideri*. Sic decrevit Sac. Congr.
Conc. *in una Caſalenſi* teſte Fagnano *loc. cit.
num.* 69. Capellaniæ, quibus incumbit onus 48
celebrandi Miſſas, & Choro inſerviendi, non
ſunt compatibiles cum Canonicatibus, & Pa-
rochialibus, quamvis per earum conſtitutiones
liceat ſervire per ſubſtitutum; Sac. Congreg.
Concil. *9. Novemb.* 1619. Capellania ſic funda- 49
ta, *ut eligatur idoneus Capellanus Sacerdos, qui
Miſſam celebret*, eſt Sacerdotalis, ſed Capella-
nus non tenetur inſervire per ſeipſum, & po-
teſt celebrare per alium; Sac. Cong. Conc. 17.
No-

Digitized by Google

50 *Novemb.* 1604. *&* 3. *April.* 1610. Capellania non poteſt conferri Filiis illegitimis Presbyterorum in Eccleſiis, in quibus eorum Patres fuerunt Beneficiati. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 15. ibi: *Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos maxime puritas ſanctitaſque decet, longiſſime arceatur, non liceat Filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt Matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum Patres Beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile Beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare; nec penſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ Parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere.*

Additiones ex aliena manu.

51 De Capellaniis duo potiſſimum quæri ſolent. *Primum* eſt, utrum Capellania ſit Eccleſiaſtica, an Laicalis. *Alterum* eſt, an Capellania ſit Sacerdotalis, nec ne. Ad primum quod attinet, niſi conſtet de erectione Capellaniæ auctoritate Ordinarii vel *vere*, vel ſaltem *præſumptive*, Capellania non Eccleſiaſtica, ſed Laicalis dicenda eſt quidem, etiamſi concurrant cætera naturæ Eccleſiaſticæ Capellaniæ convenientia, ut *ex text. in cap. Ad hæc, de Religioſ. Dom.* firmavit Rota *in Pampilon. Capellaniæ impreſſ. apud Piton. de controverſ. Patron. allegat.* 33. *in Nullius, ſeu Orbellaten. Capellaniæ* 3. *Februar.* 1741. *ſer. per tot. cor. R. P. D. Canilliac. in Tarraconen. Capellaniæ* 12. *Martii* 1748. §. 8. *cor. Illuſt. Cortiada.*

52 Hæres vel Executor teſtamentarius, ut dictum eſt *in additione ad verb. Beneficium art.* 2. *num.* 4. *& ſequent.* in erectione Capellaniæ auctoritatem Ordinarii haud poteſt adhibere, eamque efficere Eccleſiaſticam, ſi ipſa a defuncto ſit in actu inter vivos erecta; poteſt vero, ſi defunctus ejus erectionem demandavit in ultima voluntate, dummodo ipſe defunctus, nec expreſſe, nec tacite alienus fuerit ab Eccleſiaſtica qualitate Capellaniæ.

53 Hinc non inutilis eſt inſpectio, quando defunctus alienus dici nequeat, & quando dici queat alienus a qualitate Eccleſiaſtica Capellaniæ. Si defunctus fuerit Perſona Eccleſiaſtica, erectionem Capellaniæ demandaverit in certa ac determinata Eccleſia, dotem ei conſtituerit, ipſam Capellaniam nominaverit Beneficium, & futuros Capellanos Rectores, dici nequit alienus ab Eccleſiaſtica Capellaniæ qualitate; Plene Rot. *in Anconitana Beneficii* 21. *Martii* 1746. *per tot. cor. bon. mem. de Vais*, ubi ita fuit definitum, non obſtante, quod a defuncto tributa fuerit primo Capellano facultas capiendi propria auctoritate poſſeſſionem bonorum cum clauſulis Conſtituti & Precarii, eo quia fuit creditum dictam facultatem referendam eſſe ad tempus non adhuc ſequutæ erectionis.

Quod ſi defunctus excluſerit Ordinarium ab 54
inſtitutione Capellanorum pro tempore, alienus omnino dici debet a qualitate Eccleſiaſticæ Capellaniæ; Piton. *de controverſ. Patron. Allegat.* 34. *num.* 20. Amoſtaz. *de Cauſis Piis lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 4. optime Rot. *cor. Seraph. deciſ.* 611. *num.* 4. *cor. Lancett. deciſ.* 1030. *n.* 25. *& ſequent. in Tarraconen. Capellaniæ* 11. *Martii* 1748. §. 9. *cor. Illuſtriſſimo Cortiada*; Idem aſſerendum eſt, ſi Bona non Capellaniæ, ſed Capellanis reliquerit; Piton. *de controverſ. Patron. allegat.* 49. *n.* 9. *&* 11. & rurſus *allegat.* 87. *num.* 3. Lar. *de Anniverſar. & Capellan. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 26. Rot. *cor. Coccin. deciſ.* 2244. *num.* 4. *& cor. Pamphil. deciſ.* 87. *num.* 5. tum ſi reliquit Capellaniæ, ſed expreſſo titulo ſtipendii & ſalarii Capellani; Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *quæſt.* 31. *n.* 60. *& ſequent.* Bord. *de legat. Miſſar. cap.* 6. *num.* 32. *& ſeq.* Rot. *in Civitatis Caſtelli Capellaniæ* 29. *Aprilis* 1744. §. 10. *cor. bon. mem. Vicecom. in Anagnina Capellaniæ* 16. *Junii* 1749. §. 3. & confirmatoria 30. *Junii* 1750. §. 4. *cor. Eminentiſſimo Matthæjo.*

In univerſum ſi defunctus diſponendo de 55
Capellania aliquid demandavit, quod convenit Eccleſiaſticæ Capellaniæ, alienus dici nequit a qualitate Eccleſiaſticæ Capellaniæ; contra vero ſi quid voluit Capellaniæ Eccleſiaſticæ repugnans, ab Eccleſiaſtica qualitate Capellaniæ dicendus eſt alienus. Intellige tamen ſi agatur de Perſona, quæ intelligat, quid ſit Capellania Eccleſiaſtica, quidque ſit Capellania Laicalis; nam ſi res ſit de Ruſtico, de Muliere, vel de aliis id genus, nec tute procedi poteſt cum dicta diſtinctione; Vide Rot. *in Præneſtina Legati Pii* 21. *Apr.* 1749. §. 8. *cor. bon. mem. Lana.*

Capellania (ut ad alterum tranſeamus) di- 56
citur Sacerdotalis, ubi Rectori impoſitum eſt onus celebrandi per ſeipſum vel expreſſe, vel ſaltem virtualiter. Quando autem virtualiter injunctum Rectori dici queat onus celebrandi per ſeipſum, adi Rot. *in Derthuſen. Beneficii* 3. *Junii* 1742. *cor. Illuſtriſſimo Molino*, ubi declarantur *Deciſiones, quæ videntur contrariæ.* Quod ſi nomen Presbyteri, ſeu Sacerdotis referatur ad exercitium, Beneficium eſt Sacer-

Digitized by Google

dotale habitu, ſin autem referatur ad ipſum initium electionis, ſeu præſentationis, Beneficium eſt Sacerdotale actu; Rota *in Majoricen. Beneficii 27. Aprilis 1742. cor. clar. mem. Calcagnin.*

57 Cæterum ſi nec expreſſe, nec virtualiter fuerit Capellano onus injunctum celebrandi per ſeipſum, Capellania dici nequit Sacerdotalis, tametſi dictum ſit, quod Capellanus ſit Presbyter, & quidem idoneus, & ſufficiens ad celebrationem Miſſæ, & Divini Officii; Rot. *in Imolen. Beneficii ſuper inſtitutione 13. Januarii 1744. cor. Illuſtriſſimo Molino*. Num idem obtineat, ſi dictum ſit, quod Capellanus ſit Sacerdos? Vide Rot. *in Majoricen. Collegiat. 26. Apr. 1743. cor. Illuſtriſſ. Thunn.*

58 Quod ait Auctor *n.11.* Capellaniam ſcilicet Laicalem, adeoque amovibilem de conſenſu Patroni, tenere poſſe vicem tituli in promotionibus ad ordines ſacros, intellige, ſi agatur de Jurepatronatus hæreditario; ita ut ſucceſſor uti obſtrictus ſervare factum defuncti nequeat amovere Capellanum, non item ſi res ſit de jure patronatus gentilitio, aut mixto, ſic ut ſucceſſor tamquam vocatus, ex propria perſona poſſit Capellanum amovere; Amoſtaz. *de Cauſis Piis lib. 3. cap. 1. n. 42.*

59 Pariter quod inquit Auctor *num.* 43. Capellaniam videlicet fundatam cum onere celebrandi divina Officia in Cathedrali vel Collegiata Eccleſia, requirere perſonale ſervitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum, intellige ſi obtinens illam Capellaniam recenſeatur inter Manſionarios illius Eccleſiæ; quia ſi non ſit de Manſionariis, non eſt obligatus ad perſonale ſervitium, poteſtque per alium inſervire; Rota *in Vicen. Beneficii 5. Julii* 1751. §. 11. *& plur. ſequent. cor. Illuſtriſſimo Cortiada*.

CAPELLANUS IN COMMUNI.

1 CApellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare, ſi id verbis expreſſis, aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Capellaniæ; quod enim in ipſa erectione Capellaniæ conſtitutum, & diſpoſitum eſt, id omnino eſt obſervandum, ut expreſſe ſtatuitur a Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5.* Nec requiritur, ut in erectione ſit expreſſe ſtatutum, ut Capellanus celebret per ſeipſum, ſed ſatis eſt, ut id verbis æquipollentibus ſit ordinatum; *arg. cap. In his 15. de verb. ſignific. l. final., ff. de donat. quæ ſub modo, l. quid tamen* §. 1., *ff. de re arbitr.* & ſic fuiſſe a Sac. Cong. Conc. deciſum, refert Fagnanus *loc. cit. n. 76.*
& 77. Immo Capellani tenentur Miſſas cele- 2
brare per ſe ipſos, ſi adſit præceptum Teſtatoris, ſeu Fundatoris ita conceptum: *E ſe alle volte non poteſſero celebrare, facciano celebrare per altri*, ut reſpondit Sac. Cong. Conc. 18.
Decemb. 1688. Sic etiam ſi onus Miſſarum re- 3
periatur injunctum Capellano hac lege: *Che debba celebrar la Meſſa, e ſe alcuna volta non poteſſe, faccia celebrar altri quotidianamente*. Vel: *Che il Cappellano pro tempore, in tempo della raccolta abbia vacanza di due meſi l' anno, e non più. Che potrà prender tutti, o pochi giorni alla ſettimana, e ciò etiam in caſo di malattia, poſſa farle dire da altri*: Vel: *Et in caſu infirmitatis, vel abſentiæ poſſit Capellanus alium ſubſtituere*, dicitur onus injunctum perſonale, ita ut per ſe ipſum teneatur celebrare, quia onus dirigitur in perſonam Capellani, cujus induſtria videtur electa, & importat ſatisfactionem perſonalem, prout in præfatis caſibus reſpondit Sac. Congr. Concil. *in Romana* 15. *April.* 1685. *lib. decret.* 35. *fol.* 96. *&* 13. *Decemb.* 1688. *in Florentina* 13. *Novemb.* 1688. *& in Civitatis plebis* 15. *Decemb.*
1608. Secus ſi Teſtator diceret: *qual Meſſa* 4
vuole, che ſia celebrata dal Rettore, che ſarà nominato; Nam tunc poterit Miſſa celebrari, & onus adimpleri per alium; ead. Sacra Congregat. Conc. 15. *Januar.* 1669. *lib.* 27. *Decr. fol.* 281. Sicuti ſi ita mandaret: *Hæres teneatur eligere Capellanum, qui ſingulis hebdomadis celebret Miſſas v.g. quatuor*; Nam etiam tunc non teneretur celebrare per ſe ipſum, ſed poſſet per alium; Ut ead. Sac. Congreg. Conc. *reſpondit in alia Sabinen.* 18. *Mart.* 1684.
Capellanus, qui de mente Teſtatoris quo- 5
tidie per ſeipſum celebrare tenetur, ſemel in hebdomada per alium poterit celebrare; Sacra Congr. Conc. *in Comenſ.* 10. *Mart.* 1623.
arg. cap. Significatum 11. de Præbend. Obliga- 6
tio enim quotidie per ſe celebrandi, inhoneſta & illicita (*a*) cenſeri debet; Rota Romana

paet.

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Non ſatis apte, ſed improprie *inhoneſta*, *& illicita* vocatur Sacerdotis obligatio, qua ad quotidie per ſeipſum celebrandum adſtringatur; neque enim celebratio etiam quotidiana onus eſt, quod aut cum honeſtate pugnet, aut exequi per ſe non li-

7 *part. 1. recentior. deciſ. 496.* Immo volunt Doctores, quod Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum per ſe ipſum perſonaliter, nedum ſemel in hebdomada poſſit celebrare per alium, ſed etiam titulo honeſtatis, vel reverentiæ Sacramenti, aut alia juſta cauſſa, poſſit aliquoties, & etiam ſemel in hebdomada abſtinere a celebratione abſque eo quod faciat tali die celebrare per alium, maxime ſi obligatio quotidie celebrandi ſit mere perſonalis ad ipſius Capellani perſonam directa, ut cum multis tenemus etiam nos *verb. Miſſa art. 3. num. 14. & ſequent.* afferendo ibi varia Decreta Sac. Congreg. Conc. ad hoc facientia, & expreſſe tenet Monacell. *tom. 4. in appendice ad formular. inſtructione 5. pro adimplemento onerum Miſſarum num. 11.* & hoc *ex*
8 *cap. Significatum 11. de Præbend.* & juxta Decretum circa hoc editum ab Eminentiſſimo Petruccio in viſitatione Domus Patrum Miniſtrorum infirmorum Magdalenæ Romæ approbatum a Sacra Congreg. Viſitationis Apoſtolicæ *ſub die* 18. *Jun.* 1697. in quo ſic habetur: *Religioſi a Superioribus pro tempore deſtinati pro celebratione Miſſarum ſex quotidianarum pro legato, & Suffragio R. P. D. olim Vincentii Juſtiniani juxta reductionem obtentam ab anno* 1646. *a celebratione quotidiana vacare non poſſint, niſi ſemel tantum in hebdomada. At in diebus, quibus vacant, pro aliis celebrare, & aliam eleemoſynam, ſeu ſtipem accipere nequaquam poſſint, ſed ſi vacare ut ſupra nolunt a celebratione pro eodem Teſtatore, vel pro ſeipſis, & eorum devotione dumtaxat, poterunt ſemel in hebdomada celebrare, ſub pœna reiterandæ celebrationis, & reſtitutionis reſpective, ſuper quibus eorumdem Religioſorum, & Superiorum conſcientiam ſtricte oneramus;* vid. verb. *Miſſa art. 3. n. 10. & ſeq.*

Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, 9
non poteſt novam eleemoſynam accipere, & duabus obligationibus unica Miſſa ſatisfacere, niſi in fundatione expreſſe cautum ſit, quod non teneatur Sacrificium applicare; Sac. Congreg. Conc. *in Nullius, celebrationis Miſſarum 13. Jul.* 1630. & in Decretis de celebratione Miſſarum; ubi ad quartum quæſitum reſpondit: *Sacerdotes diebus, quibus tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capellaniæ, Legati, aut Salarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.* Capella- 10
nus, qui poteſt per alium celebrare, non tenetur dare ſtipendium Sacerdoti celebranti ad rationem redditauum Capellaniæ; Sic Sac. Congregat. Conc. *in Decretis de celebratione Miſſarum in reſponſione ad octavum*, ubi expreſſe dicit:

liceat. Parcendum tamen Auctori eſt, quod illis vocabulis nihil aliud innuere voluerit, niſi quod tanta eſſe nequeat celebrandi obligatio, ut ab iſto onere quotidiano diſpenſari duplici ſaltem de cauſa non poſſit, ſcilicet ob corporis infirmitatem, & ob ſpecialem aliquam cauſam honeſtatis, & devotionis ſacrificio debitæ, quibus in caſibus cenſeri nequit Sacerdos obligatus.

Neque ferri poſſe videtur, quod ſtatim ſubnectit; poſſe ſcilicet Sacerdotem ſemel in hebdomada a celebranda Miſſa abſtinere, quin teneatur per alium ſatisfacere. Decretum enim, quod affert, ad particularem caſum ſpectat, in quo particulares circumſtantiæ occurrere debuere. Quamobrem ex ipſo generalis regula ſtatui nequit, qua permittatur generatim Capellanis quinquaginta & duas Miſſas quolibet anno contra propriam obligationem omittere. Quamobrem ſatius cum Cabaſſutio, aliiſque cenſerem, non ultra unam in menſe Miſſam extendi poſſe hanc Capellanorum exemptionem: ne notabiliter mutetur, & lædatur Inſtitutoris diſpoſitio, atque voluntas.

Reſponſio Auctoris. Aſſerit hic R. Theologus, quod ego minus apte dicam, quod obligatio quotidie per ſe celebrandi *inhoneſta* & *illicita* cenſeri debet. Et tamen ſunt ipſa præciſa verba Sacræ Romanæ Rotæ, *part. 1. recent. deciſ.* 496. ubi in Summario *num.* 7. Sic præciſe habet: *onus celebrandi Miſſas quotidie adjectum Sacerdoti, ne per ſe ipſum celebret, dicitur inhoneſtum & illicitum*, & in corpore eodem *n.* 7. ſic repetit*: obligatio quotidie celebrandi tamquam inhoneſta, & illicita &c.* Unde ſi audet cenſura inurere ipſiſſima verba tam Venerabilis Sacri Tribunalis, ad quod confluunt decidendæ Cauſæ Urbis, & Orbis, quis modo ab ejus cenſuris poterit eſſe tutus? Aut quis & quantus Theologus hic Cenſor, qui videtur Sac. Rom. Rotam nec e limine ſalutaſſe?

Quo autem ad reliqua ab eo *hic ſupra* notata, vide, ultra *ibi* a me tradita; Monacell. *Edition. Rom.* 1709. *part. 3. in appendic. inſtruct. 5. pro adimplemento onerum Miſſarum, pag.* 217. *num.* 11. *& ſeq.* ubi ſatis ad rem.

Digitized by Google

cit : *Satis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt*
Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti
celebranti eleemoſynam congruam ſecundum mo-
rem Civitatis, vel Provinciæ, niſi in fundatio-
11 *ne ipſius Beneficii aliud cautum fuerit*. Sic Ca-
pellani amovibiles, qui ſunt nominati, vel
electi ab Hæredibus Teſtatorum ad celebran-
das Miſſas cum aſſignatione certi redditus,
juxta diſpoſitionem Teſtatorum, poſſunt aſſi-
gnare certam mercedem juxta morem Regio-
nis Sacerdoti pro Miſſis celebrandis, & pro ſe
aliam partem retinere; Sac. Cong. Conc. *in*
12 *Neapolitana* 17. *Aug.* 1630. Ita etiam Capella-
nus ad nutum amovibilis cum obligatione u-
nius Miſſæ qualibet hebdomada, cum ſtipen-
dio legato, & confirmato de octo annis in
octo annos, poteſt demandare celebrationem
dictarum Miſſarum alteri, cum eleemoſyna
conſueta juxta morem Regionis, retenta ſibi
parte dicti ſtipendii debiti Capellano; Sacra
Congregat. Conc. *in Fanen.* 7. *Septemb.* 1630.
13 Si vero reperiatur injunctum v. g. quod cele-
brentur ſingulis annis Miſſæ 30. S. Gregorii
pro Defunctis in Eccleſia N. per Sacerdotem
eligendum a N. cui ſolvantur pro eleemoſyna
Scuta octo, vel decem; Capellanus Sacerdos
ſic electus tenetur per ſe ipſum celebrare, nec
poterit dare eleemoſynam currentem alteri Sa-
cerdoti, qui præſatas Miſſas celebret, reten-
to ſibi, quod ſupereſt; ut Sac. Congr. Conc.
requiſita reſpondit 21. *Febr.* 1688. & repropo-
ſito Dubio 17. *Julii ejuſdem anni*, reſponſum
confirmavit, *lib.* 38. *Decr. fol.* 89. 339. 340.
& clare etiam colligitur ex Decretis de cele-
brat. Miſſarum, ubi ad decimum quæſitum:
An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemo-
ſyna major ſolita pro celebratione Miſſæ, debeant
dare eandem integram eleemoſynam iis, quibus
Miſſas celebrandas committunt; An vero ſatis ſit,
ut dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam. Re-
ſpondit, debere abſolute tribuere integram eleemo-
ſynam Sacerdoti celebranti, nec ullam illius par-
tem ſibi retinere poſſe.

Capellanus, cui impoſitum eſt onus, ut de- 14
beat continue ſingulis diebus Miſſam celebra-
re, & ſi ceſſaverit eam celebrare, teneatur
v. g. ſolvere duos Paulos pro qualibet Miſſa
non celebrata, non poteſt umquam vacare,
niſi ſuppleat per alium; Sac. Congreg. Con-
cil. 17. *Septembr.* 1695. Non tenetur tamen 15
per alium celebrare tempore infirmitatis non
excedentis quindecim dies, ut declaravit ea-
dem Sacra Congr. Concil. 17. *Septemb.* 1695. 16
Immo ex Concilio Provinciali Mediolanen.
ſeptimo tit. de Miſſis, Capellanus deobligatur
a celebrando, & ſupplendo per alium ratione
infirmitatis (a), etiam ſi per menſem inte-
grum ægrotet. Loquitur enim ibi Concilium
præciſis verbis: *Si Capellanus ſaltem per annum*
functus ſit ſuo munere celebrandi in aliquo loco,
ſi etiam per menſem ægrotet, adhuc integram ele-
emoſynam judicio Epiſcopi accipere poteſt: & in
hoc conſentiunt Covarruvias *lib.* 3. *var. reſo-*
lut. cap. 13. Petrus de Navarra *lib.* 2. *de re-*
ſtit. c. 2. *num.* 210. Molfeſius *in Summa tract.*
6. *cap.* 1. *n.* 79. Hurtadus *de Sacrament. diſp.*
4. *diffic.* 1. Fagundez *de quinque Eccleſ. præcept.*
lib. 3. *c.* 16. *n.* 11. Gavant. *in rub. Miſſal. p.* 3.
tit. 12. *n.* 18. Rodriquez *in Summa c.* 252. *concl.*
3. Roſignol. *de Euchariſtia quæſt.* 11. *art.* 1.
n. 13. & alii magis communiter. Maxime ſi
in fundatione Capellaniæ ſit cautum, ut Ca-
pellanus teneatur celebrare per ſeipſum. Si ve- 17
ro ex fundatione Capellanus non teneatur ce-
lebrare per ſeipſum, cum talis Capellanus ex
decreto Sacræ Congr. Concilii *in Caſalen.* 18.
Sept. 1685. *in reſponſ. ad* 6. numquam poſſit
a celebratione vacare, ut videri poteſt *verb.*
Miſſa art. 3. *num.* 20. & 21. ipſe non tenere-
tur per alium celebrare ſolum tempore infir-
mitatis non excedentis quindecim dies, ut de-
claravit eadem Sacra Congreg. Conc. 17. *No-*
vembr. 1695. Sacerdos autem ſubſtitutus a Ca- 18
pellano ad celebrandum pro Fundatore, ſi
omittat celebrare cauſſa infirmitatis per ali-
quot dies, non acquirit ſtipem Miſſis omiſſis
cor-

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Nimis laxa viſa Cenſoribus eſt Auctoris opinio, qua ægrotantes per menſem Capellani ab onere eximuntur ſatisfaciendi per alios. Nam alii cum Barboſa ad decem tantum dies hanc exemptionem extendunt; nonnulli cum Azorio, & Silveſtro in infirmitate quoque paucorum dierum adſtringi ad ſatisfaciendum per alios opinati ſunt; ſunt qui cum Auctore ad menſem extendunt; ſed media, & æquior ſententia eſt, non ultra quindecim dies protrahi hanc libertatem poſſe; atque hæc opinio duplici Sacræ Congregationis Concilii decreto comprobata eſt, quorum alterum editum fuit 17. Novembris 1686. alterum vero 4. Julii 1689. Hujuſmodi decreta refert vir Cl. P. Ubaldus Giraldi a S. Cajetano Cler. Regul. Scholarum Piarum part. 1. Inſt. Canonicar. P. Remigii Maſcart a S. Eraſmo pag. 265. poſt num. 7. eaque nos proferemus in verbo *Miſſa*.

Digitized by Google

correſpondentem, ſed illa eſt eroganda alteri
Sacerdoti, ut celebret, vel eſt retinenda ab
ipſo Capellano, ſi ipſe per ſe ipſum pro illis
diebus celebret, & ratio eſt, quia ſic ſubſti-
tutus videtur taliter computandus, ac ſi eſſet
dietim conductus ad celebrandum pro teſtato-
re, poteſt enim ad libitum removeri a tali
onere, cum ſit mercenarius; conductus autem
dietim ad opera de die in diem, acquirit ſti-
pem ratione operum, quæ de die in diem
præſtat; ſicque pro diebus, quibus non præ-
ſtat opera, licet cauſſa infirmitatis non præ-
ſtet, mercedem non acquirit, ut pater in ſi-
milibus; nam quod eſt datum ob cauſſam,
repetitur, ſi ex infirmitate recipienris non po-
tuit adimpleri; *l. Si pecuniam in princip.*, *ff.
de conduct. cauſſa data;* adeoque ſubſtitutus ſic
conductus, ſi pro aliquibus diebus non cele-
bret, licet cauſſa infirmitatis non celebret,
mercedem non acquirit.
19 Capellanus Epiſcopi, qui cum eo recitat
Officium, debet ſe illi conformare; Sac. Con-
20 greg. Rit. 11. *Junii* 1605. Capellanus eligen-
dus ab Epiſcopo pro tempore, non eſt amo-
vibilis, neque manualis, ſed perpetuus; Sacra
Congreg. Concil. *in Gravinen. 6. Decemb.* 1645.
21 Capellani Eccleſiæ Cathedralis, qui ſunt mem-
bra Eccleſiæ, debent incedere in proceſſioni-
bus, & ſedere in Choro immediate poſt Ca-
nonicos; nec inter eos debent interponi Re-
ctores Eccleſiarum aliarum, etiam prætextu
Doctoratus; Sac. Cong. Rit. *in Turritana* 1.
& 27. *Julii* 1601. *& in Terullen.* 20. *Decemb.*
22 *ejuſdem* 1601. Capellanus Presbyter prius or-
dinatus debet præcedere Capellano poſtea or-
dinato, licet ultimo ordinatus prius accepe-
rit poſſeſſionem Capellaniæ; Sac. Congregat.
23 Rit. *in Novarien.* 16. *Julii* 1605. Non poteſt
Epiſcopus præcipere Capellanis Capellarum
Campeſtrium Regularium, ne Miſſas celebrent,
antequam celebretur Miſſa Eccleſiarum Paro-
chialium; Sac. Cong. Conc. *in Tarviſina ad*
24 *c.* 8. *ſeſſ.* 7. *de reform.* 17. *Apr.* 1640. Capella-
nus non poteſt cogi ab Epiſcopo, ut celebret
certa hora, quando in fundatione hoc non
reperitur injunctum; Sac. Congreg. Conc. *in*
25 *Piſaur.* 6. *Apr.* 1647. Poſſet tamen Epiſcopus
Capellanum adſtringere (non Cenſuris) ad
providendum de proprio paramenta, ut re-
ſpondit Sac. Congreg. Epiſc. *in Surrentina* 11.
26 *Apr.* 1589. Capellanus ſemel examinatus, &
approbatus quo ad ſcientiam ab Ordinario,
nulli examini exinde de ſcientia ſubjici debet;
Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. 17. *Julii* 1615.
27 Nec Hæres, nec Executor Teſtamentarius,
neque Epiſcopus, poteſt in erectione Capella-
niæ, ſeu Beneficii ſimplicis injungere Capel-
lano onus reſidentiæ, quod Teſtator non in-
junxit, neque addere, quod Capellanus pro
tempore per ſeipſum Miſſas celebret, neque
alio modo Teſtatoris voluntatem immutare;
Sac. Congr. Concil. *in Viterbien.* 11. *Jan.* 1698.
in Mexicana 16. *Maii* 1699. *& in Derthonen.*
4. *Junii* 1701. Capellanus Confraternitatis non 28
poteſt ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epi-
ſcopi proceſſiones facere; Sac. Congreg. Rit.
in Meliten. Galatii 4. *Mart.* 1606. Et ſi non 29
adſit licentia Epiſcopi, non poteſt illas facere
ſine licentia Parochorum, per quorum terri-
torium tranſeundum eſt; Sacra Congreg. Rit.
10. *Decemb.* 1703. *in reſponſ. ad vigeſimum ſe-
cundum*. Nec poteſt Capellanus Confraternita- 30
tis in proceſſionibus extra propriam Eccleſiam
deferre ſtolam; Eadem Sac. Congreg. 10. *De-
cemb.* 1703. *in reſponſ. ad* 23. Capellani Con- 31
fraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine
cauſſa amoveri reluctantibus Confratribus; Sa-
cra Congreg. Epiſcop. *in Foroſempronien.* 3. *O-
ctobris* 1692. Alia de iſtis Capellanis vide verb. 32
Confraternitas. Capellanus, quo tempore, lo- 33
co, ſeu Eccleſia, vel Altari debeat celebrare
Miſſam; & pro quo debeat applicare; & quid
poſſit quo ad reductionem, ſatisfactionem,
eleemoſynam, & alia; vide verb. *Miſſa, ubi
late de omnibus*.

Capellanus habens obligationem inhabitandi 34
domum a fundatore ad id relictam inſtructam
ſupellectilibus, & mobilibus neceſſariis, tene-
tur omnimode ibi inhabitare, & reſidere ad
formam Teſtamenti; Sac. Congreg. Concil. *in
Aquilana Capellaniæ* 16. *Maii* 1733. *in reſponſ.
ad prim. dub.*

Additiones ex aliena manu.

De amotione Capellani non infrequens con-
troverſia eſt. Porro ſi Capellania ſit Laicalis,
ſecluſa contraria voluntate Fundatoris, poteſt 35
Capellanus ab eo, qui jus habet ipſum deſti-
nandi, pro arbitrio, & ſine ulla cauſa amo-
veri; Card. de Luca *de Benefic. diſcur.* 80. *n.*
17. *& ſequent.* Leon. *de offic. Capellan. quæſt.*
5. *ſect.* 16. *num.* 251. Rota *in Leadien. Capel-
laniarum ſuper bono jure* 27. *Februarii* 1719. §.
Ea moti, *& ſequent. cor. bon. mem. Foſcar.
confirmata* 28. *Junii* 1720. §. *Pro eo vero*, *cor.
eod. &* 12. *Junii* 1732. §. *Validitate*, *cor. clar.
mem. Corio; in Civitatis Caſtelli Capellaniæ* 15.
Januar. 1744. §. 10. *& ſequent. &* 29. *Apr.
ejuſdem anni* 1744. §. 5. *cor. bon. mem. Vice-
com. &* 28. *Junii* 1745. §. 5. *cor. bon. mem. Lan.*
&

Digitized by Google

& in Firmana Capellaniæ 6. Jun. 1736. §. 2. *cor. bon. mem. Vicecom.*

36 Poteſt tamen is, qui pollet jure hoc deſtinandi Capellanum, renunciare facultati hunc
37 amovendi, vel expreſſe, vel tacite. Quando vero ſucceſſor teneatur, nec ne, ſtare facto Anteceſſoris; vide *in ſuperiori additione ad verb. Capellania num.* 8.

38 Quod ſi Capellania ſit Eccleſiaſtica, nequit Capellanus amoveri. Num autem in ejus erectione poſſit ab Epiſcopo approbari conditio, qua ſit poteſtas Patrono ipſum amovendi, ma-
39 gna quæſtio eſt. Ejus vero ſolutio inde pendet, an perpetuitas ſit de eſſentia nec ne Capellaniæ Eccleſiaſticæ; nam Epiſcopus etſi in limine fundationis approbare valeat conditiones juri contrarias, minime tamen approbare poteſt conditiones eſſentiæ Capellaniæ Eccleſiaſticæ repugnantes. *In additione* autem ad *verbum Beneficium articul.* 1. *num.* 5. dictum eſt quod Rota *in Caſertana Beneficii* 28. *Jun.* 1745. §. 6. *cor. clar. mem. Milin.* in medio reliquit, utrum perpetuitas ſit de eſſentia Eccleſiaſticæ
40 Capellaniæ. At idem ſupremum Tribunal *in Fanen. juris nominandi* 2. *Jul.* 1745. *cor. Reverendiſs. P. D. Buſſio Decano* firmavit, poſſe conditionem hanc ab Epiſcopo in limine fundationis approbari. Et quod ſummopere notandum eſt, agebatur in caſu illius *deciſionis* de Capellano, cui incumbebat cura animarum.

41 De Capellano, qui ad vitandam diſmembrationem Parochiæ, ſolet conſtitui ad coadjuvandum Parochum, quæritur etiam, utrum ſit perpetuus, an amovibilis? Eſſe amovibilem *ex juſta tamen cauſa* definit Rota *in Bononien. Amovibilitatis Capellani* 31. *Januar.* 1727. *cor. clar. mem. Corio*, ubi quod ſi Capellanus hic initio ſuæ poſſeſſionis acceptaſſet conditionem amovibilitatis ad nutum, poſſet ad nu-
42 tum amoveri. Monet vero idem ſacrum Auditorium in hac ipſa deciſione, quod in Capellania perpetua acceptatio conditionis amovibilitatis ad nutum initio poſſeſſionis nihil
43 operatur. Num Capellanus Curatus ad nutum amovibilis a Patrono, inſcio, & non certiorato Epiſcopo, amoveri queat, expendit Rota *in Comen. Loci Furculæ* 27. *Januar.* 1730. *cor. bon. mem. Ratto inter impreſſas dec.*274. *tom.*3.

44 Si in fundatione alicujus Capellaniæ dictum ſit, quod præſentetur Capellanus, qui intra annum poſſit aſcendere ad ordinem Sacerdotalem, initium anni deſumi debet non ab inſtitutionis, & poſſeſſionis die, ſed a die præſentationis, ut firmavit Rota *in Majoricen. Beneficii* 13. *Aprilis* 1742. *cor. clar. mem. Millin.* ubi quod contrariæ auctoritates procedunt in promotionibus Sacerdotum ad dignitates & Canonicatus ad præſcriptum juris.

CAPELLANUS MONIALIUM.

CApellani Monialium debent eſſe maturæ 1
ætatis, non autem Juvenes, quia in Senioribus præſumitur major probitas; *cap. Si Officia* 2. *diſt.* 19. & morum gravitas; *cap. Porro* 6. *diſt.* 84. Unde non obſtante, quod 2
Moniales Jus habeant nominandi Capellanum, poteſt illum Epiſcopus ex juſta cauſa rejicere, puta ſi ſit junior; Sac. Congr. Epiſcop. *in Bononien.* 31. *Maii* 1602. *&* 29. *Novembr.* 1605. Immo ſi Epiſcopus ipſe dare velit Mo- 3
nialibus Capellanum juvenem, poteſt Abbatiſſa illum non recipere; Sac. Cong. Epiſcop. *in Meſſan.* 10. *Decemb.* 1602. Ubi tamen ſe- 4
nes, & provecti de facili non inveniuntur, ut in Civitatibus, & locis parvis, relinquitur prudentiæ Epiſcopi, ut etiam juvenes bene perpenſis loci, & facti circumſtantiis, poſſit admittere, dummodo ornati ſint bonis moribus, & præditi Religioſis qualitatibus, & apud omnes ſint bonæ famæ. Removentur enim qui- 5
cumque Capellani Monialium vitæ diſſolutæ, maxime ſi contrahant amicitias, & mittant munera Monialibus; Sac. Congr. Epiſcop. *in Terracin.* 14. *Januar.* 1742. *&* 16. *Mart.* 1645. Vel ſi ſe ingerant ultra eorum Officium; Eadem Sac. Congreg. 15. *Jun.* 1647. Regulares 6
non poſſunt eſſe Capellani Monialium, ut declaravit, & cenſuit Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. *in Sulmon.* 17. *April.* 1604. niſi propter penuriam Presbyterorum Sæcularium; modo Regularis ſit ætate ſimul, ac moribus gravis, & habeat conſenſum ſuorum Superiorum, nec tractet cum Monialibus, prout reſolvit eadem Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. *in Parmen.* 14. *Jul.* 1607. Capellani Monialium 7
debent eſſe amovibiles, non autem perpetui, ſeu intitulati; Sac. Congreg. Epiſcop. *in Brixien.* 18. *Jul.* 1692. Quando tamen Moniales 8
ſunt in quaſi poſſeſſione præſentandi eorum Capellanum ad vitam, Epiſcopus non debet innovare, ſed ſuorum Jurium monumenta ad Sacram Congregationem mittere; Sac. Cong. Epiſcop. *in Licienſi* 21. *Octob.* 1577.

Capellanus in Eccleſiis Monialium Regula- 9
ribus ſubjectarum approbatur a Superiore Regulari; Sac. Congr. Conc. *in Hieracenſi Viſitatio-*

tionis 26. Januar. 1692. *in reſponſ. ad nonum ;*
& tenet Monacell. *tom.* 1. *tit.* 11. *formul.* 23.
10 *num.* 4. Cæteri vero Presbyteri Sæculares, qui
advocantur pro celebratione Miſſarum in Eccleſiis Monialium, poſſunt ab Epiſcopo prohiberi, ne accedant, quamvis Moniales exemptæ ſint, aut Regularibus ſubjiciantur, quia talis acceſſus pertinet ad cuſtodiam Clauſuræ, ſuper qua Epiſcopus invigilat, & juriſdictionem indiſcriminatim exercet, ut reſpondit Sac. Congr. Conc. *in d. Hieracenſi in reſp. ad*
11 *ſeptimum*. Capellanus Monialium poteſt Miſſam celebrare de Sancto, cujus Officium ab ipſis Monialibus celebratur in Choro, Miſſali tamen Romano, in quo ſi Miſſa particularis de eodem Sancto non adeſt, ſumitur de communi; Sac. Rit. Congr. *in Auſtriæ Œniponti* 22. *Decemb.* 1612. *&* ead. Sacra Congr. Rit. 20. *Novembr.* 1628. *apud Nicol. lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 1. *de vit. & honeſtate Clericor.* & Gavant. *in Manuali Epiſcopor. verb. Monia-*
12 *lium cura ſpiritualis num.* 33. Idem dicendum
eſt quo ad recitationem Officii; vide verb. *Officium divinum art.* 3. *num.* 78. & in tomo
13 8. Decreta S. R. Congr. *ſub n.* 893. Capella-
nus Monialium non debet alium Presbyterum ſubſtituere ſine licentia Epiſcopi, ſive Vicarii Generalis, in caſu impedimenti; Monacell.
14 *tom.* 1. *tit.* 11. *formul.* 23. *num.* 7. Capellanus
Sæcularis de licentia Confeſſoris Monialium poteſt Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrare; ſicut enim cum licentia Sacriſtæ poteſt in Monaſterii Mendicantium ſimplex Sacerdos ſæcularis dictum Sacramentum adminiſtrare, id ipſum poterit in Eccleſiis Monialium de licentia Confeſſoris earumdem, ſtante communicatione privilegiorum; Tamburin. *de jure Abba-*
15 *tiſſar. diſput.* 15. *qu.* 3. *num.* 2. Capellani Ec-
cleſiarum exemptarum amoveri non debent ab Epiſcopo ſine cauſa; Sacra Congr. Epiſcop.
16 & Regular. 25. *Octobr.* 1602. Immo genera-
liter nullus Capellanus, licet amovibilis, amoveri debet ſine cauſa; ead. Sac. Congr. *in Sulmon.* 14. *Maii* 1645. *&* 16. *Maii* 1653.

Additiones ex aliena manu.

17 Capellanus Monialium exemptarum, excluſo Parocho, omnia Sacramenta etiam in articulo mortis ipſis adminiſtrat, ita ut loco Parochi habeatur: Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſput.* 36. *quæſit.* 4. *per tot.* Pellizzar. *de Monial. c.* 9. *quæſit.* 8. *n.* 15.
18 Num itidem obtineat quoad Moniales non exemptas? Tenet Tamburin. *loco mox citato*, quod Epiſcopus Monialibus ſibi ſubjectis ſoleat etiam deſtinare Capellanum, qui vice Parochi fungatur. Verum non aliter admittenda eſt 19
hæc Tamburini opinio, quam ſi conſuetudo, eaque jam præſcripta, Epiſcopo adſtipuletur. Secluſa namque conſuetudine, non eſt cur E- 20
piſcopus in præjudicium Parochi poſſit deſtinare hunc Capellanum, qui Parochi vice fungatur. Moniales enim non exemptæ de jure 21
communi ſunt Parochis ſubjectæ, ut non diffitetur ipſe Tamburinus, & tradunt Abb. *in cap. Dilectus n.* 17. *de ſtat. Monach.* Azor. *Inſtitut. Moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *quæſit.* 4. Pellizzar. *ubi ſupra*.

CAPELLANUS MILITUM, SEU MISSIONARIUS EXERCITUS, VEL CASTRENSIS.

Capellani Militum, ſeu Miſſionarii Exerci- 1
tus, vel Caſtrenſes in caſibus, in quibus non adſit Breve Apoſtolicum aliter diſponens, debent approbari ab Ordinario loci, non autem a Capellano majori Regio. Immo dato quod adſit Breve Apoſtolicum, eſt bene, & caute perpendendum, an fuerit perſonale conceſſum alicui Regi, vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi, pro ut, ſi in Brevi fiat mentio de militibus in Præſidio, non extenditur ad Milites in Bello, & e contra; cum in hujuſmodi materia ſit ſtricta facienda interpretatio, & de facto propoſito dubio in Sacra Congregatione *in Mazarien. facultatis approbandi Confeſſarios: An approbatio Confeſſariorum pro Sacramentalibus Militum Confeſſionibus audiendis pertineat ad Capellanum Regium, vel ad Ordinarium loci? Die* 22. *Mart.* 1687. reſpondit, *pertinere ad Ordinarium loci*, quia Breve, quod aderat reſpectu Regis Catholici, videbatur ex variis circumſtantiis non extendi ad Regna extra Hiſpanias. Unde Sac. Congregat. Epiſcop. jam pluries declaraverat, 2
quod Capellani Militum eſſent approbandi ab Ordinario loci, & non a majori Capellano Regio; *in Tarentina enim* 3. *April.* 1618. *& in Neapolitana* 4. *Aug. ejuſdem anni*, reſcripſit, quod Capellanus Regius major Neapolis concedere non audeat licentiam miniſtrandi Sacramenta ſine licentia Ordinarii. Alioquin Con- 3
feſſiones, & Matrimonia nulla erunt, & ipſis non concedetur amplius ſemeſtris protogatio ſuarum facultatum, ut reſolvit ead. Sac. Cong. *in Brunduſina* 5. *Sept.* 1607. *in Gravinenſi* 2.
Maii

Digitized by Google

Maii 1615. *in Salernitana* 16. *Febr.* 1610. *in*
4 *Neapolitana* 11. *Apr.* 1620. Quæ etiam declaravit hujuſmodi Capellanos non habere juriſdictionem in Clericos, ut *in Lucerina* 15. *Febr.*
5 1622. Regii Capellani Majores non poſſunt prætendere, ut omnes Capellani vulgo nuncupati, *delli Preſidj, e Fortezze*, ſint exempti a juriſdictione Epiſcoporum Diœceſanorum, & ſubjecti ſuæ juriſdictioni, adeout hujuſmodi Capellanis a quocumque Ordinario ad Confeſſiones approbatis, demandare valeant omnium Sacramentorum adminiſtrationem abſque alia approbatione, ſeu licentia Epiſcoporum Diœceſanorum: Quare Ordinarii uti debent Jure ſuo; Sac. Cong. Conc. 18. *Novemb.* 1644. *in*
6 *Brunduſina ad cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *de Reform.* Regii Capellani Majores ex Brevi Clementis VIII. conceſſo Philippo Regi habent ſolummodo exemptiones ſpectantes ad perſonas, non ad loca, nec in dicto Brevi legitur, quod ipſi poſſint eligere Perſonas ad audiendas Confeſſiones, & alia Sacramenta adminiſtranda, niſi ex approbatis ab Ordinario; S. Congr. Immunitatis *in una Maſſæ pro Eccleſia Portus Longonis* 13. *Nov.* 1668.

7 Occaſione cujuſdam Brevis Apoſtolici conceſſi Archiepiſcopo Mechlinienſi pro exercitu in Flandria; Sac. Congr. Conc. *in una Belgii Matrimoniorum die* 29. *Maii* 1683. ad infraſcripta dubia ſic reſpondit.

Primo, *An vigore præfatæ delegationis Apoſtolicæ, ipſe Delegatus Apoſtolicus uti talis, ejuſque Vicarius, & Capellani exercitus facultatem habeant aſſiſtendi Matrimoniis Militum, dum hi reperiuntur in actuali expeditione:* reſpondit *affirmative*.

Secundo, *An dictam facultatem habeant privative quo ad contrahentium Parochos?* reſpondit *negative*.

Tertio, *An eamdem facultatem habeant, dum Milites Matrimonium contracturi in hybernis, vel æſtivis Caſtris commorantur?* reſpondit *negative*.

Quarto, *An eamdem facultatem habeant, dum Milites ſunt in Præſidiis?* reſpondit *negative*.

8 In Mediolanenſi Matrimonii propoſito Dubio in Sac. Congreg. Conc. An ſit validum Matrimonium contractum a Milite in Statione degente coram Capellano ſui Tertii? *Die* 11. *Decemb.* 1677. Sac. Congr. Conc. *reſpondit Matrimonia Militum contrahenda coram Capellanis exercituum quocumque loco exiſtentium fore nulla, niſi doceant de ſufficienti facultate, vel privilegio; Et quo ad Matrimonia contracta particulariter videatur; & hoc ſcribatur Eminentiſſimo Archiepiſcopo Mediolanenſi, qui aliis Epiſcopis prudenter communicet.*

In Derthonen. die 22. *April.* 1693. Epiſcopus 9
Derthonæ ſuis litteris datis 6. currentis ſcribit, quod Frater Joannes Giuzolo Ord. Min. Conventualium Capellanus Militiæ Equeſtris celebravit Matrimonium inter Franciſcum Taſolier Germanum militem, & Felicem Terram Mediolanenſ. in ſtatione Terræ Vogheræ exiſtentes, abſque denunciationibus, & probationibus eorum liberi ſtatus; conſulit quid facere debeat, tam in præſenti, quam in futuris temporibus? *Decretum. Dicto Epiſcopo reſcribendum, ut prædictos Franciſcum, & Felicem de nullitate eorum Matrimonii certioret, & ideo ſeparari teneantur, alias in peccato exiſtunt, donec illud coram Parocho loci ſer. ſer. denuo contrahant; nec non dictum Capellanum moneat, quod ipſe juxta reſolutiones Sacræ Congreg. Conc. & S. Officii, quando Milites ſunt in ſtatione, facultatem celebrandi Matrimonia non habet, & ideo in futurum a ſimilibus ſe abſtineat. Et ſuper hoc ſe intelligat cum D. Duce del Seſto, ut mandet dicto Capellano, ut Ordinibus Sacræ Congregationis pareat.*

In Dubio juriſdictionis Capellanorum Exer- 10
citus, occaſione Militum a variis Germaniæ partibus in Italiam irrumpentium remiſſa cognitione a Sacra Congregatione Sancti Officii ad Sacram Congregation. Concilii, ab iſta fuerunt propoſita, & reſoluta infraſcripta Dubia.

Primo. *An Capellani cujuſvis Exercitus, ſive Regulares, ſive Sæculares Catholici poſſint adminiſtrare Militibus in Præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare contigerit?*

Secundo. *An aſſiſtere Matrimoniis Militum cujuſcumque nationis degentium in Præſidiis cum Militaribus Fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedenti probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, ſub cujus Parochia maneant?*

Tertio. *An idem cum Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis?*

Quarto. *An idem cum Militibus in actuali expeditione poſitis?*

Quinto. *An idem cum Militibus nubere volentibus cum Fœminis non Militaribus, ſed Italis originariis loci, ſive Diœceſis, in qua reperiuntur?*

Sexto. *An Milites Acatholici cum Acatholicis contrahentes teneantur ſervare formam præſcriptam in Sacr. Conc. Trid.*

Se-

Digitized by Google

Septimo. *An eo magis Acatholici contrahentes cum Catholicis mulieribus militaribus in Præſidiis, Caſtris, & expeditione manentes?*

Octavo. *An Capellani Acatholici aſſiſtere poſſint Matrimoniis Acatholicorum cum Acatholicis, & reſpective Catholicis etiam intra fines Italiæ, quatenus negative in omnibus præter 6. & 7.*

Nono. *An, & quid pro ſanatione geſtorum in præteritum, & faciendorum in futurum ſuper prædictis omnibus pro certa regula Sanctiſſimo conſulendum, & ſtatuendum ſit?*

Die 6. Mart. 1684. Sac. Congr. Conc. reſpondit ad 1. 2. 3. 4. 5. & 8. negative. Ad ſextum affirmative in locis, ubi publicatum fuit Concilium juxta Decretum Sacræ Congregationis 26. Septemb. 1602. ad tertium Dubium approbante S. M. Clemente VIII. Ad ſeptimum affirmative, ſed ulterius indigere diſpenſatione, ut prædicta Matrimonia licite contrahantur. Ad nonum in præteritum non eſſe inquietandas conſcientias, quo ad Sacramentum Pœnitentiæ; Quo vero ad Matrimonia inita ſine ſpeciali facultate Apoſtolica; vel ſine licentia Ordinarii loci, vel Parochi non ſervata forma Sacr. Concil. Trident. in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. Matrimon. pro ſanatione, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit, renovato tamen conſenſu, etiam coram Confeſſario approbato, qui teneatur tradere teſtimonium renovationis dicti conſenſus Parocho illius loci, in quo fieri contingat hujuſmodi renovatio. Proviſio in futurum differatur in prima proxima Congregatione, in qua conſulendum erit, ac deliberandum. Sub die 20. Martii ejuſdem anni ſuper proviſione Congregatio dixit Secretario cum Sanctiſſimo pro tali proviſione, & ſanatione.

Caſalenſ. Matrimonii.

11 Dubitans Epiſcopus Caſalenſ. de poteſtate Capellani Militum circa aſſiſtentiam præſtandam Matrimoniis contrahendis in eorum Regiminibus exiſtentibus in his calamitoſis temporibus in ejus Diœceſi, dum ad valorem Matrimonii aliqui exiſtimant ſufficere aſſiſtentiam Parochi putativi, ex adductis per Barboſam in Sac. Cong. *c. 1. ſeſſ. 25. de reform. Matrim. n. 79.* Ad tollenda omnia inconvenientia, & pro ſuæ conſcientiæ ſerenitate Oraculum E.E. V V. ſuper infraſcripto dubio ſummopere expoſcit.

An Capellanus alicujus Regiminis, vulgo Monte del Reggimento, cenſeri valeat proprius Parochus Militum ejuſdem Regiminis, ita ut valide aſſiſtere poſſit Matrimoniis eorumdem Militum?

Die 28. Junii 1704. Sacra Congregatio Concilii cenſuit dandum eſſe Decretum ſub die 6. Martii 1694.

Primo. *An Capellani cujuſvis exercitus ſive Regulares, ſive Sæculares Catholici poſſint adminiſtrare Militibus in Præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ; vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare contigerit?*

Secundo. *An aſſiſtere Matrimoniis Militum cujuſcumque nationis degentium in Præſidiis cum Militaribus Fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedenti probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, ſub cujus Parochia maneant?*

Tertio. *An idem cum Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis?*

Quarto. *An idem cum Militibus in actuali expeditione poſitis.*

Quinto. *An itidem cum Militibus nubere volentibus cum Fœminis non militaribus, ſed Italis originariis loci, ſeu Diœceſis, in qua reperiuntur?*

Die 28. Jun. 1704. Sacra Congr. Conc. ad primum, ſecundum, tertium, quartum, & quintum, reſpondit *negative.*

Matrimonia contracta coram Capellanis E- 12
xercitus a Militibus degentibus in Caſtris,
& ſtationibus hybernis, vel æſtivis, aut in ex-
peditione etiam cum militaribus Fœminis ſine
licentia Ordinarii loci, vel ſine ſpeciali facul-
tate Sedis Apoſtolicæ, nulla ſunt, ut Dubio
propoſito reſpondit Sac. Congregat. Conc. 6.
Martii 1694. & refert Monacell. *tom. 1. tit. 8.*
form. 10. *n.* 13. Matrimonium contractum a 13
viro Catholico cum muliere pariter Catholica
coram Miniſtro Acatholico eſt nullum, quia
licet fuerit initum in Terris Hæreticorum, ad-
huc ubi fuit publicatum Concilium Tridenti-
num, illius forma tradita *in cap. 1. ſeſſ. 24.*
de reform. ubique ſervanda eſt pro validitate,
ut pluries declaravit Sac. Cong. Conc. apud
Pignatell. *tomo 5. conſul. 79. a n. 36.* & nuper
in Venetiarum 1. Dec. 1696.

14 Ad uberiorem notitiam conſimilium Capellanorum juvat addocere Dubium propoſitum in Sac. Congr. Conc. 18. *April.* 1713. An P.P. Capuccini Capellani Triremium Summi Pontificis excipere poſſint ſine approbatione Epiſcopi Viterbienſis Confeſſiones Remigum, & aliorum in Triremibus degentium; ſive quando Remiges, & alii ſunt in Triremibus, & Triremes ſunt in Portu, vel in Receptaculo, *vulgo Darſena*; ſive quando Remiges, aliique in Triremibus degentes ſunt in Civitate Centum Cellarum.

Cui Dubio reſponſum fuit per Sac. Congr. *Poſſe PP. Capuccinos ſine approbatione Epiſcopi*

VI-

Digitized by Google

Viterbienſis, & *cum ſola approbatione Eminentiſſimi Urbis Vicarii excipere Confeſſiones Remigum*, & *aliorum in Triremibus continue degentium, tam in ipſis Triremibus, quam in Portu*, & *in Receptaculo, vulgo Darſena*, & *in Hoſpitio in Darſena exiſtente; Sed non poſſe eoſdem PP. Capuccinos excipere eorumdem Confeſſiones in Civitate Centum Cellarum ſine approbatione Epiſcopi Viterbienſis*. Sic refert Card. Petra *tom.* 1. *Comment. in Conſtitut.* 1. *Pauli II. n.* 89.

25 Attendenda ſunt Indulta Apoſtolica variis Regibus, ſuis pro Capellanis militaribus conceſſa, & ſignanter noviſſima conceſſa Regibus Catholico, & Sardiniæ, quæ pro regula ab omnibus obſervanda, hic ad litteram traduntur.

Clemens Papa XII. ad futuram rei memoriam.

,, Quoniam in Exercitibus Chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici multa ſæpe contingere poſſunt, in quibus, pro recta Sacramentorum adminiſtratione, ſalubrique directione, & cura animarum illorum, qui in Caſtris degunt, & verſantur; necnon pro cognoſcendis, & decidendis inter eos Cauſis, & Controverſiis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, opera, & induſtria unius, ſeu plurium perſonarum Eccleſiaſticarum opus ſit; Propterea quod non facile ad proprios Parochos, & Locorum Ordinarios, aut ad Nos, & Sedem Apoſtolicam recurſus haberi poteſt; Idcirco Nos ſupplicationibus ipſius Philippi Regis nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Capellano Majori Exercituum hujuſmodi ab eodem Philippo Rege pro tempore deputato infraſcriptas facultates per ſe, vel alium, ſeu alios Sacerdotes probos, & idoneos per ipſum Capellanum Majorem, prævio diligenti, ac rigoroſo examine repertos, ac approbatos (quatenus jam ab aliquo ſuo Ordinario approbati non eſſent) & ab eodem Capellano Majori ſubdelegandos erga Milites, aliaſque utriuſque ſexus Perſonas ad dictos Exercitus (comprehenſis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet ſpectantes tantum exercendas.

,, I. Videlicet adminiſtrandi omnia Eccleſiæ Sacramenta, etiam ea, quæ nonniſi per Parochialium Eccleſiarum Rectores miniſtrari conſueverunt, præter Confirmationem, & Ordinem, reliquaſque functiones & munera Parochialia obeundi.

II. ,, Abſolvendi ab Hæreſi, Apoſtaſia a Fide, & Schiſmate intra Italiam quidem, & Inſulas adjacentes, illos tantum, qui in eis locis, ubi Hæreſis impune graſſatur, nati ſint, nec umquam errores judicialiter abjuraverint, vel Sacræ Romanæ Eccleſiæ reconciliati fuerint. Extra Italiam vero, dictaſque Inſulas adjacentes, quoſcumque etiam Eccleſiaſticos, tam Sæculares, quam Regulares eadem caſtra ſequentes, non tamen eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget Officium Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem, niſi inibi deliquerint, ubi hæreſis impune graſſatur, neque etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, niſi iſti nati ſint, ubi ſimiliter graſſatur Hæreſis, & poſt judicialem abjurationem illuc reverſi in Hæreſim fuerint relapſi, & hos in foro Conſcientiæ dumtaxat.

III. ,, Abſolvendi quoque a quibuſvis exceſſibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam in Caſibus Nobis, & eidem Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatis, ac etiam contentis in Litteris die Cœnæ Domini quotannis legi ſolitis.

IV. ,, Retinendi extra Italiam ſolummodo, & Inſulas adjacentes, & legendi (non tamen aliis ſimilem licentiam concedendi) libros prohibitos Hæreticorum, vel Infidelium de eorum Religione tractantes, & alios quoſcumque ad effectum eos impugnandi, & Hæreticos, ſeu Infideles in Caſtris forte degentes ad Orthodoxam Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Aſtrologia judiciaria tractantibus, ac ita ut dicti libri prohibiti ex Provinciis, in quibus Hæreſes impune graſſantur, minime efferantur.

V. ,, Celebrandi Miſſam una hora ante Auroram, & alia poſt meridiem, &, ſi cogat neceſſitas, etiam extra Eccleſiam in quocumque loco decenti, etiam ſub dio, vel ſub terra, & gravi omnino urgente neceſſitate, etiam bis in die (ſi tamen in priori Miſſa ablutionem non ſumpſerit, ac jejunus fuerit) necnon ſuper Altari portatili, etiam non integro, ſeu diſfracto, aut læſo, & ſine Sanctorum Reliquiis, ac demum ſi aliter celebrari non poſſit, & abſit periculum ſacrilegii, ſcandali, & irreverentiæ, etiam præſentibus hæreticis, aliiſque excommunicatis, dummodo inſerviens Miſſæ non ſit hæreticus, vel excommunicatus.

VI.

VI. „ Concedendi primo Converſis ab hæreſi, vel Schiſmate plenariam, aliis itidem quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo mortis ſaltem contritis, ſi confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Paſchatis Reſurrectionis, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ feſtis diebus, vere pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra Communione refectis ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem.

VII. „ Singulis autem Dominicis, & aliis feſtivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui ejus Concionibus intervenerint, decem annos de injunctis illis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta; Eaſdemque Indulgentias ſibi lucrandi.

VIII. „ Singulis ſecundis feriis cujuslibet hebdomadæ, Officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis die immediate ſequenti, celebrandi Miſſam de Requiem in quocumque Altari, etiam portatili (ſi aliter celebrari non poſſit), & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie defunctis dictorum Exercituum ſecundum celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis per modum ſuffragii.

IX. „ Deferendi, ſi in locis verſentur, ubi ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum ſubſit Sacrilegii, vel irreverentiæ, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum occulte ad infirmos ſine lumine, illudque ſine eodem in prædictis caſibus retinendi pro iiſdem infirmis, in loco tamen apto, atque decenti.

X. „ Induendi (ſi quandoque in iis partibus degant, per quas propter Hæreticorum, vel Infidelium inſultus aliter tranſire, vel in illis morari non poſſent) veſtibus Sæcularibus, licet Sacerdotes etiam Regulares fuerint.

XI. „ Benedicendi quæcumque Vaſa, Tabernacula, Veſtimenta, Paramenta, & Ornamenta Eccleſiaſtica, aliaque ad Divinum Cultum, (pro ſervitio eorumdem Exercituum dumtaxat), & neceſſaria, & pertinentia; Exceptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio adhibenda erit.

XII. „ Reconciliandi Eccleſias, & Capellas, ac Cœmeteria, & Oratoria quomodolibet polluta in illis partibus, in quibus ipſi Exercitus conſederint, ſi ad Locorum Ordinarios commodus non pateat acceſſus, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antiſtitem, ut moris eſt, benedicta; immo etiam, magna urgente neceſſitate, ut Miſſæ Dominicis, & aliis feſtivis diebus celebrari poſſint, illa etiam a memorato Antiſtite non benedicta.

XIII. „ Præterea eidem Capellano Majori per ſe pariter, vel alium, ſeu alios ab eo delegandos probos, & idoneos Sacerdotes in foro Eccleſiaſtico verſatos juxta attentionem, & informationem ab eorum Ordinario, aliiſve perſonis fide dignis per ipſum Capellanum Majorem deſuper exquirendam, omnem, & quamcumque juriſdictionem Eccleſiaſticam exercendi in eos, qui in Exercitibus præfatis pro Sacramentorum adminiſtratione, necnon ſpirituali Animarum Cura, & directione pro tempore inſervient, ſive Clerici vel Presbyteri Sæculares, ſive quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regulares fuerint, perinde ac ſi quoad Clericos Sæculares, eorum veri Præſules, & Paſtores, quoad Regulares vero, illorum Superiores Generales eſſent.

XIV. „ Omneſque Cauſas Eccleſiaſticas, profanas, Civiles, Criminales, & mixtas, inter, ſeu contra prædictas, aliaſque perſonas in Exercitibus prædictis commorantes ad forum Eccleſiaſticum quovis modo pertinentes, etiam ſummarie, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & forma Judicii, ſola facti veritate inſpecta, audiendi, ac ſine debito terminandi, contra inobedientes quoslibet ad Cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, procedendi, aliaſque aggravandi, ac etiam ſæpius reaggravandi, auxiliumque Brachii ſæcularis invocandi.

XV. „ Eiſdem inſuper Chriſtifidelibus in dictis Exercitibus degentibus concedendi licentiam Ovis, Caſeo, Butyro, & aliis lacticiniis, ac etiam Carnibus Quadrageſimæ, & aliis annis temporibus, & diebus, quibus eorum eſus eſt prohibitus (Feria Sexta, & Sabbato cujuslibet hebdomadæ, ac tota Majori Hebdomada quoad Carnes exceptis) veſcendi.

XVI. „ Ac demum commutandi, relaxandi, diſpenſandi, & abſolvendi reſpective prout, & in quantum Epiſcopis, Locorum Ordinariis, juxta Sacros Canones, & Concilii Tridentini Decreta, id facere licet, ſeu permittitur, quoad vota, juramenta, irregularitates, & Cenſuras Eccleſiaſticas, nempe Excommunicationes, Suſpenſiones, „ &

Digitized by Google

„ & Interdicta, necnon quoad omiſſionem
„ omnium, ſeu aliquarum ex denunciationi-
„ bus, quæ Matrimoniis perſonarum ad præ-
„ dictos Exercitus pertinentium, & cum il-
„ lis commorantium contrahendis præmitti de-
„ berent.

XVII. „ Ad ſeptennium a data præſentium
„ computandum, ac interim ad noſtrum, &
„ Sedis Apoſtolicæ beneplacitum auctoritate
„ Apoſtolica tenore præſentium tribuimus, &
„ impertimur.

XVIII. „ Volumus autem, ut ii Sacerdo-
„ tes, quos idem Capellanus Major pro Sa-
„ cramentis etiam Parochialibus, Militibus,
„ aliiſque perſonis quibuſcumque dictorum E-
„ xercituum miniſtrandis, ut prædicitur, de-
„ putandos duxerit, nullatenus quidem hujuſ-
„ modi facultatibus uti valeant erga milites
„ præſidiarios, qui continue arcium, ſeu alio-
„ rum locorum cuſtodiæ adſcripti ſunt, quos
„ eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis
„ in omnibus, & per omnia ſubeſſe debere de-
„ claramus, ſed dumtaxat erga Milites, &
„ perſonas Exercituum prædictorum ad vagas
„ Belli operationes deſtinatos, tum ubi in
„ actuali expeditione reperiuntur, tum etiam
„ in quibuslibet accidentalibus, & tempora-
„ neis, ſive hybernis, ſive æſtivis, aut etiam
„ præſidialibus ſtationibus pro tempore deti-
„ nebuntur; ita tamen ut ſtatim atque iidem
„ Sacerdotes, quos Capellanus Major ſubde-
„ legaverit, ad temporaneas illas ſtationes
„ pervenerint, Litteras teſtimoniales, tam ſuper
„ eorum Sacerdotio, quam ſuper ſua deputatio-
„ ne, ac facultatibus ſibi vigore præſentium
„ conceſſis pro ejuſmodi munere exercendo,
„ Parochis locorum exhibere debeant, quibus
„ viſis hi non impediant, quominus Miſſam
„ in ſuis Eccleſiis celebrare, ac in vim earum-
„ dem facultatum Sacramenta etiam Parochia-
„ lia miniſtrare valeant.

XIX. „ Quod ſi ex tempore Matrimonium
„ inter perſonas, quarum altera militaris ſit,
„ ſeu ad dictos Exercitus pertineat, ibique oc-
„ caſione ſtationum præfatarum commoretur,
„ altera vero Parochi loci ſubdita reperiatur,
„ contrahi contingat, eo caſu nec Parochus
„ ſine Sacerdote hujuſmodi, nec viciſſim Sa-
„ cerdos ſine Parocho celebrationi hujuſmodi
„ Matrimonii aſſiſtar, aut Benedictionem im-
„ pertiatur: Sed ambo ſimul atque æqualiter
„ ſtolæ emolumenta, ſi quæ licite percipi ſo-
„ lent, accipiant, & inter ſe dividant.

XX. „ Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in
„ Univerſalibus, Provincialibuſque, & Syno-
„ dalibus Conciliis editis, generalibus, vel
„ ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinatio-
„ nibus, necnon Ordinum, quorum perſonæ
„ hujuſmodi profeſſæ fuerint, etiam juramen-
„ to, confirmatione Apoſtolica, vel quavis
„ firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſue-
„ tudinibus, privilegiis quoque, Indultis, &
„ Litteris Apoſtolicis Ordinibus præfatis, vel
„ eorum Superioribus, aut ſingularibus perſo-
„ nis, quomodolibet conceſſis, ac approbatis,
„ & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis
„ illorum tenores præſentibus pro plene, &
„ ſufficienter expreſſis, & de verbo ad ver-
„ bum inſertis habentes, illis alias in ſuo ro-
„ bore permanſuris, ad præmiſſorum effectum
„ hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe
„ derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcum-
„ que.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
„ jorem ſub annulo Piſcatoris die 4. Februa-
„ rii anno milleſimo ſeptingenteſimo trigeſi-
„ mo ſexto, Pontificatus Noſtri anno ſexto.

„ Pro Domino Cardinali Paſſioneo
„ Cajetanus Amatus.

Quod idem fuit iterum ad litteram confirma- 16
tum in ſimili forma Brevis a Benedicto XIV.
die 2. *Junii* 1741. ut ſequitur.

Benedictus Pp. XIV. *ad futuram &c.*

„ Quoniam in Exercitibus Chariſſimi in
„ Chriſto Filii noſtri Caroli Emanuelis Sardi-
„ niæ Regis Illuſtris multa ſæpe contingere
„ poſſunt, in quibus pro recta Sacramentorum
„ adminiſtratione, ſalubrique directione, &
„ cura Animarum illorum, qui in Caſtris de-
„ gunt, & verſantur; necnon pro cognoſcen-
„ dis, & decidendis inter eos Cauſis, & Con-
„ troverſiis ad forum Eccleſiaſticum pertinen-
„ tibus opera, & induſtria unius, ſeu plu-
„ rium perſonarum Eccleſiaſticarum opus ſit;
„ propterea quod non facile ad proprios Paro-
„ chos, & Locorum Ordinarios, aut ad Nos,
„ & Sedem Apoſtolicam recurſus haberi po-
„ teſt; Idcirco Nos ſupplicationibus ipſius Ca-
„ roli Emanuelis Regis nomine Nobis ſuper
„ hoc humiliter porrectis inclinati, Capella-
„ no Majori Exercituum hujuſmodi ab eo-
„ dem Carolo Emanuele Rege pro tempore
„ deputato infraſcriptas facultates per ſe, vel
„ alium, ſeu alios Sacerdotes probos, & ido-
„ neos per ipſum Capellanum Majorem præ-
„ vio diligenti ac rigoroſo examine repertos,
„ ac

Digitized by Google

„ ac approbatos (quatenus jam ab aliquo ſuo „ Ordinario approbati eſſent) & ab eodem „ Capellano Majori ſubdelegandos erga Milites, aliaſque utriuſque ſexus perſonas ad „ dictos Exercitus (comprehenſis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet ſpectantes „ tantum exercendas.

I. „ Videlicet adminiſtrandi omnia Eccleſiæ Sacramenta, etiam ea, quæ nonniſi per „ Parochialium Eccleſiarum Rectores miniſtrari conſueverunt, præter Confirmationem, „ & Ordinem, reliquaſque functiones, & munera Parochialia obeundi.

II. „ Abſolvendi ab hæreſi, Apoſtaſia a „ fide, & Schiſmate in ditionibus dicto Carolo Emanueli Regi ſubjectis, intra Italiam quidem illos tantum, qui in eis locis, ubi hæreſis impune graſſatur, nati ſunt, „ nec umquam errores judicialiter abjuraverint, vel Sacræ Romanæ Eccleſiæ reconciliati fuerint, extra Italiam vero, & ditiones prædictas quoſcumque etiam Eccleſiaſticos tam Sæculares, quam Regulares „ eadem Caſtra ſequentes, non tamen eos, „ qui ex illis locis fuerint, in quibus viget „ Officium Inquiſitionis adverſus hæreticam „ pravitatem, niſi inibi deliquerint, ubi hæreſis impune graſſatur, neque etiam illos, „ qui errores judicialiter abjuraverint, niſi „ iſti nati ſint, ubi ſimiliter graſſatur hæreſis, & poſt judicialem abjurationem illuc „ reverſi in hæreſim fuerint relapſi, & hos in „ foro conſcientiæ dumtaxat.

III. „ Abſolvendi quoque a quibuſvis exceſſibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam in caſibus Nobis, & eidem Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatis, ac etiam contentis in litteris die Cœnæ Domini quotannis legi ſolitis.

IV. „ Retinendi in ditionibus prædictis ſolummodo, & legendi (non tamen aliis ſimilem licentiam concedendi) libros prohibitos Hæreticorum, vel Infidelium de „ eorum Religione tractantes, & alios quoſcumque ad effectum eos impugnandi, & „ Hæreticos, ſeu Infideles in Caſtris forte „ degentes ad Orthodoxam Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Aſtrologia judiciaria tractantibus, ac ita ut „ dicti libri prohibiti ex Provinciis, in quibus Hæreſes impune graſſantur, minime „ efferantur.

V. „ Celebrandi Miſſam una hora ante „ Auroram, & alia poſt meridiem, & ſi „ cogat neceſſitas, etiam extra Eccleſiam in „ quocumque loco decenti, etiam ſub dio „ vel ſub terra, & gravi omnino urgente neceſſitate, etiam bis in die (ſi tamen in „ priori Miſſa ablutionem non ſumpſerit, ac „ jejunus fuerit); necnon ſuper Altari portatili, etiam non integro, ſeu disfracto, aut „ læſo, & ſine Sanctorum Reliquiis; ac demum ſi aliter celebrari non poſſit, & abſit „ periculum ſacrilegii, Scandali, & irreverentiæ, etiam præſentibus Hæreticis, aliiſque excommunicatis, dummodo inſerviens „ Miſſæ non ſit hæreticus, vel excommunicatus.

VI. „ Concedendi primo converſis ab hæreſi, „ vel Schiſmate Indulg. plenariam, aliis iisdem quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo Mortis ſaltem contritis, „ ſi confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Paſchatis Reſurrectionis, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ feſtis diebus, vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem.

VII. „ Singulis autem Dominicis, ſeu aliis „ feſtivis diebus de præcepto relaxandi iis, „ qui ejus Concionibus intervenerint, decem „ Annos de injunctis illis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta; eaſdemque Indulgentias ſibi „ lucrandi.

VIII. „ Singulis ſecundis feriis cujuslibet „ hebdomadæ Officio novem lectionum non „ impeditis, vel eis impeditis, die immediate „ ſequenti, celebrandi Miſſam de Requiem in „ quocumque Altari, etiam portatili (ſi aliter celebrari non poſſit) & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie „ defunctis dictorum Exercituum ſecundum „ celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis „ per modum ſuffragii.

IX. „ Deferendi, ſi in locis verſentur, ubi „ ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum ſubſit Sacrilegii, vel irreverentiæ, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum occulte ad „ Infirmos ſine lumine, illudque ſine eodem „ in prædictis caſibus retinendi pro iiſdem Infirmis, in loco tamen apto atque decenti.

X. „ Induendi (ſi quandoque in iis partibus degant, per quas propter hæreticorum, „ vel infidelium inſultus aliter tranſire, vel in illis

„ illis morari non poſſent) veſtibus ſæcula-
„ ribus, licet Sacerdotes etiam Regulares
„ fuerint.

XI. „ Benedicendi quæcumque Vaſa, Ta-
„ bernacula, Veſtimenta, Paramenta, & Or-
„ namenta Eccleſiaſtica, aliaque ad Divinum
„ Cultum pro Servitio eorumdem Exercituum
„ dumtaxat neceſſaria, & pertinentia, exce-
„ ptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio ad-
„ hibenda erit.

XII. „ Reconciliandi Eccleſias, & Capellas,
„ ac Cœmeteria, & Oratoria quomodolibet
„ polluta in illis partibus, in quibus ipſi E-
„ xercitus conſederint, ſi ad Locorum Ordi-
„ narios commodus non pateat acceſſus, aqua
„ tamen prius per aliquem Catholicum Anti-
„ ſtitem, ut moris eſt, benedicta; immo e-
„ tiam, magna urgente neceſſitate, ut Miſſæ
„ Dominicis, & aliis feſtivis diebus celebrari
„ poſſint, illa etiam a memorato Antiſtite
„ non benedicta.

XIII. „ Præterea eidem Capellano Majori
„ per ſe pariter, vel alium, ſeu alios ab eo
„ ſubdelegandos probos, & idoneos Sacerdotes
„ in foro Eccleſiaſtico verſatos juxta atteſta-
„ tionem, & informationem ab eorum Ordi-
„ nario, aliiſve perſonis fide dignis per ipſum
„ Capellanum Majorem deſuper exquirendam
„ omnem, & quamcumque juriſdictionem
„ Eccleſiaſticam exercendi in eos, qui in
„ Exercitibus præfatis pro Sacramentorum
„ adminiſtratione, necnon ſpirituali Ani-
„ marum Cura, & directione pro tempo-
„ re inſervient, ſive Clerici, vel Presbyte-
„ ri Sæculares, ſive quorumvis, etiam Men-
„ dicantium Ordinum Regulares fuerint, pe-
„ rinde ac ſi quoad Clericos ſæculares, eo-
„ rum veri Præſules, & Paſtores, quoad Re-
„ gulares vero, illorum Superiores Generales
„ eſſent.

XIV. „ Omneſque Cauſas Eccleſiaſticas,
„ profanas, Civiles, Criminales, & mix-
„ tas inter, ſeu contra præfatas, aliaſque
„ perſonas, in Exercitibus prædictis commo-
„ rantes ad forum Eccleſiaſticum quovis mo-
„ do pertinentes, etiam ſummarie, ſimpli-
„ citer, & de plano ſine ſtrepitu, & for-
„ ma Judicii, ſola facti veritate inſpecta,
„ audiendi, ac fine debito terminandi, con-
„ tra inobedientes quoslibet ad Cenſuras, &
„ pœnas Eccleſiaſticas procedendi, illaſque ag-
„ gravandi; ac etiam ſæpius reaggravandi,
„ auxiliumque Brachii ſæcularis invocandi.

XV. „ Eiſdem inſuper Chriſtifidelibus in
„ dictis Exercitibus degentibus concedendi li-
„ centiam Ovis, Caſeo, Butyro, & aliis la-
„ cticiniis, ac etiam Carnibus, Quadrageſi-
„ mæ, & aliis anni temporibus, & diebus,
„ quibus eorum eſus eſt prohibitus (feria ſex-
„ ta, & Sabbato cujuslibet hebdomadæ, ac
„ tota majori hebdomada, quoad Carnes ex-
„ ceptis) veſcendi.

XVI. „ Ac demum commutandi, relaxan-
„ di, diſpenſandi, & abſolvendi reſpective,
„ prout, & in quantum Epiſcopis, Locorum
„ Ordinariis, juxta Sacros Canones, & Con-
„ cilii Tridentini Decreta, id facere licet,
„ ſeu permittitur, quoad vota, juramenta,
„ irregularitates, & Cenſuras Eccleſiaſticas,
„ nempe Excommunicationes, ſuſpenſiones,
„ & interdicta, necnon quoad omiſſionem o-
„ mnium, ſeu aliquarum ex denunciationi-
„ bus, quæ Matrimoniis perſonarum ad præ-
„ dictos Exercitus pertinentium, & cum il-
„ lis commorantium contrahendis præmitti de-
„ berent.

XVII. „ Ad ſeptennium, ac interim ad
„ noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ Beneplacitum
„ Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium
„ tribuimus, & impertimur.

XVIII. „ Volumus autem, ut ii Sacerdo-
„ tes, quos idem Capellanus Major pro Sa-
„ cramentis etiam Parochialibus, Militibus,
„ aliiſque perſonis quibuſcumque dictorum E-
„ xercituum miniſtrandis, ut præfertur, de-
„ putandos duxerit, nullatenus quidem hujuſ-
„ modi facultatibus uti valeant erga Milites
„ præſidiarios, qui continue Arcium, ſeu alio-
„ rum locorum Cuſtodiæ adſcripti ſunt, quos
„ eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis
„ in omnibus, & per omnia ſubeſſe debere
„ declaramus, ſed dumtaxat erga Milites, &
„ perſonas Exercituum prædictorum ad vagas
„ Belli operationes deſtinatos, tum ubi in
„ actuali expeditione reperiuntur, tum etiam
„ cum in quibuslibet accidentalibus, & tempo-
„ raneis, ſive hybernis, ſive æſtivis, aut
„ etiam præſidialibus ſtationibus pro tempo-
„ re detinebuntur, ita tamen ut ſtatim at-
„ que iidem Sacerdotes, quos Capellanus ma-
„ jor ſubdelegaverit, ad temporaneas illas ſta-
„ tiones pervenerint, Litteras Teſtimoniales
„ tam ſuper eorum Sacerdotio, quam ſuper ſua
„ deputatione, ac facultatibus ſibi vigore præ-
„ ſentium conceſſis pro ejuſmodi munere exer-
„ cendo, Parochis locorum exhibere debeant,
„ quibus viſis hi non impediant, quominus
„ Miſſam in ſuis Eccleſiis celebrare, ac in
„ vim earumdem facultatum Sacramenta etiam
„ Parochialia miniſtrare valeant.

XIX.

XIX. „ Quod ſi ex tempore Matrimonium „ inter perſonas, quarum altera militaris ſit, „ ſeu ad dictos Exercitus pertineat, ibique „ occaſione ſtationum præfatarum commore- „ tur, altera vero Parochi loci ſubdita re- „ periatur, contrahi contingat, eo caſu, nec „ Parochus ſine Sacerdote hujuſmodi, nec vi- „ ciſſim Sacerdos ſine Parocho celebrationi „ hujuſmodi Matrimonii aſſiſtat, aut Bene- „ dictionem impertiatur; ſed ambo ſimul at- „ que æqualiter ſtolæ emolumenta, ſi quæ li- „ cite percipi ſolent, accipiant, & inter ſe „ dividant.

XX. „ Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in „ Univerſalibus, Provincialibuſque, & Syno- „ dalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpe- „ cialibus Conſtitutionibus, & Ordinationi- „ bus, nec non Ordinum, quorum perſonæ „ hujuſmodi profeſſæ fuerint, etiam juramento, „ Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmi- „ tate alia roboratis ſtatutis, & Conſuetudini- „ bus, Privilegiis quoque, indultis, & Litte- „ ris Apoſtolicis, Ordinibus præfatis, vel eo- „ rum Superioribus, aut ſingularibus perſonis, „ quomodolibet conceſſis, ac approbatis, & „ innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis il- „ lorum tenores præſentibus pro plene, & „ ſufficienter expreſſis, & de verbo ad ver- „ bum inſertis habentes, illis alias in ſuo ro- „ bore permanſuris, ad præmiſſorum effectum „ hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe „ derogamus, cæteriſque contrariis quibuſ- „ cumque.

„ Dat. in Arce Gandulphi Alban. Diœce- „ ſis ſub Annulo Piſcatoris die 28. Maii 1746. „ Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

„ D. Card. Paſſioneus.

„ *Regiſtrat. dal Senato per Ordinato delli* 4. „ *Luglio* 1746.

Additiones ex aliena manu.

16 De variis nominibus magni Capellani Regum, tum ejus variis diverſis temporibus juribus, conſule, ubi res poſtulat, eruditiſſimum Caraf. *de Capella Regis cap.* 3. *&* 4. *utrobique per tot.*

CAPILLITIUM fictitium. Vid. verb. *Coma fictitia per tot.*

CAPITULUM.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Capituli convocationem, ſeu Congregationem.

Capituli convocatio eſt facienda juxta ſolitum; Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 43. Paſſerin. *cap.* 10. *de electione n.* 49. Gonzal. *in lib. Decret. cap. unico, de Syndico num.* 9. Rota *deciſ.* 1247. *num.* 1. *coram Seraphin. & deciſ.* 295. *coram Puteo lib.* 3. 1
2 Capituli convocatio ſpectat ad Majorem, & Digniorem; Innocent. & Hoſtienſ. *in cap.* 1. *de Majoritat. & Obedient.* Fagnan. *in cap. Ut Abbates, de ætate, & qualitate num.* 24. Barboſa *de Canon. cap.* 35. *num.* 1. *& ſequent.* Sacra Congregat. Concil. *in Bononien.* 16. *Junii* 1683. *in Lunen. Sarzanen.* 12. *Martii* 1695. *in reſponſ. ad tertium*, & Sac. Congreg. Rituum *in Neapolitana* 25. *Januarii* 1698. *in reſponſione ad quintum*.
3 Etiamſi Major, ſeu Dignior non ſit in Ordinibus Sacris conſtitutus, nec votum habeat, adhuc ad eum ſpectat convocare Capitulum, proponere negotia decidenda, & ſuffragia Collegialium votantium colligere, cum iſte ſit actus juriſdictionis, qui competit Præſidenti etiam in Sacris non conſtituto ratione ſuperioritatis. Ita deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 26. & tenent Barboſa *de Canon. cap.* 35. *num.* 2. Nicol. *Lucubr. Canon. lib.* 1. *titul.* 14. *de ætate, & qualitat. num.* 7. *limit.* 3. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 4. *num.* 24. Petra *tit.* 1. *comment. in conſtitut.* 1. *Divi Leonis ſect.* 2. *num.* 46.
4 Aliquando tamen convocatio Capituli ex conſuetudine poteſt ſpectare alternatim ad duos, ut declaravit Sac. Congregat. Epiſcopor. *die* 3. *Februar.* 1623. *fol.* 11. ad Archidiaconum Syracuſanum ſpectare convocare Capitulum, & aperire Litteras Capitulares alternis vicibus cum Decano.
5 Per hoc tamen, quod convocatio ſpectet ad Majorem, ſeu Digniorem, non eſt refrænatum arbitrium Capitulo illud congregandi; Abbas *in cap. Cum nobis, de electión. num.* 9. *ad textum in cap.* 1. *de his, quæ fiunt a majori parte Capituli*; Petra *loc. cit. num.* 47. Nam renuente Majore, ſeu Digniore convocare Capitulum, poſſunt alii Capitulares, vel illud cogere ad convocationem faciendam mandato

Digitized by Google

Superioris legitimi, ut advertit Abb. *loco cit.*
num. 4. *verſ. Ut ex hoc*, & Rota *in Hiſpa-*
len. juris præſidendi in Capitulo 2. *Julii* 1700.
coram D. dell' Olmo; vel ſi facta debita re-
quiſitione ipſi Majori, ſeu Capiti Capituli,
adhuc renuat illud congregare, poteſt fieri
convocatio a ſubſequenti in gradu, ut cenſuit
Rota *in Gerund. ſupr. dubio juris præſidendi in*
Capitulo 14. *Junii* 1702. *coram D. Priolo*.
6 Convocator Capituli non tenetur explicare ma-
teriam convocationis in ipſa convocatione,
ut declaravit Sacra Congregat. Concil. *in Lu-*
nen. Sarzanen. 12. *Mart.* 1655. *ad quartum*,
quia poſſent petere dilationem in Capitulo ad
conſulto reſpondendum: in hac tamen mate-
ria debet attendi ſolitum, quo alterato pote-
runt ſemper Vocales actum irritare, ut ad-
vertunt Paſſerin. *c.* 10. *de election. n.* 49. Pe-
tra *loc. cit. n.* 45. & alii.
7 Pro convocatione Capituli non requiritur
licentia Epiſcopi, ſi ſolitum ſit ſine illa con-
gregari; Sacra Congregat. Epiſcop. *in Brun-*
duſina 17. *Jan.* 1584. ibi: *La Sacra Congrega-*
zione ha riſolto, che il Capitolo ſia libero ai con-
gregarſi quando vuole, purchè non ſia in pregiu-
dizio del Culto Divino; onde non ſi può ob-
bligar a domandar licenza. Et in *Neritonen.*
20. *Auguſti* 1601. ibi: *Eſſendo il Capitolo in*
poſſeſſo d'adunarſi ſenza del Veſcovo, e del Vi-
cario, non ſi dee in ciò fare altra novità. Bar-
boſa *de Canon. cap.* 15. *num.* 3. Pignatell.
8 *tom.* 4. *conſult.* 154. Et ubi eſt ſolitum con-
gregari abſque licentia Epiſcopi, is non po-
teſt, multoque minus ejus Vicarius, prohibe-
re abſque juſta cauſſa, ne convocetur Capitu-
lum; Sac. Congreg. Epiſcop. *in Rhegienſi* 4.
9 *Junii* 1602. Secus autem, ſi adſit juſta cauſ-
ſa; Ead. Sacra Congr. Epiſcop. *in Amerina*
10 13. *Septembr.* 1641. Immo ſi prohibuerit ex
juſta cauſſa v. g. ne Capitulum convocetur
tempore Divinorum Officiorum, poteſt Epi-
ſcopus etiam ſine Adjunctis procedere ad ſub-
tractionem fructuum, & ad mulctas ab eo
impoſitas contra Canonicos habentes Capitu-
lum eo tempore, quo Divina Officia cele-
brari debent, niſi cauſſa aliqua urgens in aliud
tempus differri non patiatur: Sacra Congreg.
11 Conc. *in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. *ad* 11. Non
poteſt tamen Epiſcopus cogere Canonicos ad
ſibi ſignificandum, quid tractare velint in Ca-
12 pitulo; Sac. Cong. Epiſc. *in Andrien.* 25. *Fe-*
bruar. 1703. Quamvis poſſit ipſe Epiſcopus co-
gere Capitulares ad ſibi exhibendam copiam
actorum ſeu reſolutionum Capitularium, ut
cenſuit Sacra Congregat. Epiſcop. 6. *Martii &*
22. *Aprilis* 1596. Et ratio eſt, quia cura eſt
Epiſcopi ſuperintendere, ne fiant a Capitulo
reſolutiones Juri contrariæ; Fermoſin. *de cap.*
Sede Vacante, tract. 3. *quæſt.* 6. *num.* 15. Barbo-
ſa *de Canon. citat. cap.* 35. *num.* 6. Petra *loco*
cit. num. 55. & late Rota *in Gerunden. juriſdi-*
ctionis ſuper exhibitione reſolutionum Capitularium
12. *Junii* 1˜02. *coram Priolo*; ubi ampliatur
etiam ad Vicarium Capitularem Sede Vacan-
te, cum ad ipſum devolvatur Juriſdictio Epi-
ſcopi.
Epiſcopus poteſt congregare Capitulum pro 13
caſibus in quibus, juxta Sacros Canones, tene-
tur exquirere ejus votum, vel conſilium, &
in aliis caſibus ſpectantibus ad ſui Dignitatem;
Barboſa *de Canon. cap.* 35. *num.* 7. Fagnan.
cap. Cum ex injuncto num. 26. *& ſequent. de*
novi operis nunciatione, & conſonant Diſpoſitio
Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de reform.* ibi:
Quod ſi aliquid Canonici ad deliberandum pro-
ponent, nec de re ad ſuum, vel ſuorum com-
modum ſpectante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum
convocent, vota exquirant, & juxta ea conclu-
dant. Non poteſt tamen Epiſcopus convocare 14
Capitulum pro actibus Capitularibus, qui ſpe-
ctant ad Capitulum, uti Capitulum, quia
pro rebus ſpectantibus ad ipſum Capitulum re-
manet illæſa, & intacta ſua juriſdictio, ut
poſt prædicta verba, quibus aperte demon-
ſtratur ad quæ ſe extendat hæc poteſtas Epi-
ſcoporum, ſic expreſſe addit Tridentinum
Concilium: *Cæteris autem in rebus, Capituli*
juriſdictio, & poteſtas, ſi qua eis competit,
& bonorum adminiſtratio ſalva, & intacta om-
nino relinquatur; Barboſa *de poteſt. Epiſcop. al-*
legat. 73. *num.* 17. *verſ. Si Epiſcopus*, Petra
loc. cit. num. 50. Vicarius Generalis Epiſcopi, 15
ſive præſente, ſive abſente Epiſcopo, in nul-
lo caſu poteſt convocare Capitulum exem-
ptum, cum expreſſe in hoc reperiatur exce-
ptus a Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de Re-*
form. ibi: *Nec ad id Vicarius Epiſcopi admitta-*
tur. Secus autem eſt dicendum de Capitulo 16
non exempto, quia mox citatus textus, *Nec*
ad id Vicarius Epiſcopi admittatur, eſt intelli-
gendus, ſi Capitulum ſit exemptum, prout de-
ciſum fuiſſe a Sacra Congregat. refert Sbrozz.
in addit. ad ſumm. tract. de Offic. Vicarii lib.
2. *quæſt.* 30. & poſt eum tenet Barboſa *in cit.*
cap. 6. *ſeſſ.* 25. *Tridentini num.* 48. Fagnan.
in cit. cap. Cum injuncto num. 28. Petra *loc.*
citato num. 52. Et ratio diverſitatis eſt, quia
in Capitulis exemptis facultas convocaudi
tribuitur a Tridentino *loc. citato* ſolum Epi-
ſcopo cum exptesſa excluſione Vicarii, ut pa-
tet

Digitized by Google

tet per *citat. verba: Nec ad id Vicarius Epiſcopi admittatur*. In reliquis vero Capitulis non exemptis non eſt neceſſaria talis facultas, quia eam habet ex Jure communi, eamque communicat Vicario, qui proinde habet juriſdictionem in Capitulo, & ſic poteſt Capitulum convocare juſta exiſtente cauſſa in iis negotiis, in quibus juxta ſuas facultates Judex eſſe poteſt.

17 Extante legitima conſuetudine, ut Epiſcopus, ſeu Vicarius interveniat in omnibus Capitulis, etiam quæ fiunt pro re ſpectante ad Capitulum, debet illa ſervari; Sbrozz. *de Vicario quæſt.* 30. *num.* 25. Petra *loco cit. num.* 56. Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 154. *num.* 6. ubi refert talem conſuetudinem extare Mediolani, & ſic ibi deciſum fuiſſe a Sacra Congregat. Epiſcop. 2. *Junii* 1591. Unde etiam Sacra Congreg. Concil. cenſuit *per cap.* 6. *ſeſſ.* 25. §. *abſente vero Epiſcopo*, non obſtare, quominus Vicarius Archiepiſcopi Mediolanenſis poſſit intervenire in Capitulo, ac in eo ſedere, ſi talis facultas ei ante Concilium, vel Conſtitutione, vel conſuetudine, vel alio quocumque modo legitime competebat juxta dictum Decretum in fine, præſertim ſi ipſum Capitulum nullo exemptionis, aut ſpeciali Jure juvetur adverſus omnimodam ſubjectionem Archiepiſcopi. Quæ quidem declaratio fuit diſcuſſa a Sacra Congregat. Epiſc. 5. *Maii* 1587. his verbis: *Sacra Congregatio ſuper Epiſcopos decrevit Vicarium Archiepiſcopi Mediolanenſis Capitulis Eccleſiæ Metropolitanæ, & negotiorum Capitularium tractationi, & expeditioni intereſſe valere, & primam ſedem juxta Decretum*

18 *Concil. Provincialis tertii*. Quamvis tamen ex conſuetudine, ſeu alio Jure ſpeciali, Epiſcopus, ſeu Vicarius poſſit intervenire in Capitulis omnibus, non poteſt tamen nec Epiſcopus, nec Vicarius intervenire, ſi in Capitulo agendum ſit de intereſſe proprio, ſeu ſuorum, ut ex Sacra Congr. Concilii concludit Pignatell. *loc. cit. num.* 6. Barboſa *cit. cap.* 35. *num.* 8. Rota in Gerunden. *Juriſdictionis ſuper exhibitione reſolution. Capitularium* 12. *Jun.* 1703.

19 §. *pro utroque*, *coram Domino Priolo*. Et dato, quod Epiſcopus, vel Vicarius congregaverit Capitulum, & rem propoſuerit, ubi agitur de ſuo, vel ſuorum commodo, debet exire, & relinquere Canonicos de Capitulo ſolos, ut ipſi libere rem diſcutiant, & determinent; Vener. *in Examine Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 36. *cum ſequent.* Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ verb. Epiſcopus*, Barboſa *de Canonic. cap.* 35. *num.* 9. Rota *in Hiſpalenſ. Juris præſidendi in Capitulo* 2. *Julii* 1700. §. *Similiter coram D. dell'Olmo*. 20 Hujuſmodi tamen intereſſe debet eſſe ſpeciale proprium, vel ſuorum; non autem ratione Eccleſiæ; in quo caſu, ſicuti poſſe eſſe Judex Epiſcopus, vel Vicarius, ita pari ratione non ſunt repellendi, ut pluries cenſuit Sacra Congregat. Concil. *in lib. enim Card. Alciati fol.* 1270. ita habetur: *Tertio an ſub illis verbis Sac. Conc. d. cap.* 6. nec agitur de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, *comprehenduntur ea, quæ concernunt Eccleſiam, ut ſi agatur generaliter: An Epiſcopo ſit ſerviendum celebranti;* Sac. Congregat. reſpondit, *non comprehendi*; Et eadem Sac. Congregat. Concil. *in Turritana* 14. *Junii* 1651. reſpondit: *Locum Aulæ Archiepiſcopalis non eſſe immutandum, ſed quando agendum de intereſſe privato ipſius Archiepiſcopi, ipſum, & ejus Vicarium abſtinendum ab intereſſentia in Capitulo*, & Rota *in cit. Gerunden.* §. *fin.* 21 Ubi autem Epiſcopus, ſeu Vicarius juxta ſolitum, ſeu conſuetudinem Capitulis intervenit, non poteſt ferre ſuffragium, quia hoc ferre ſpectat tantum ad illos de Capitulo, ut decrevit Sacra Congreg. Concil. *apud Cardin. Alciatum*, *in cujus lib. fol.* 1269. ſic adnotatur: *Cum dubitaretur ab Epiſcopo Cadicen. An cum ipſe ex Decreto Sac. Concil. cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *Capitulum convocat, habeat tamen in eo votum?* Sacra Congreg. *cenſuit non habere, neque ex Jure, neque ex Decreto Concilii;* & ſic cenſuit ead. Sacra Congreg. etiam *in Aprutina* 31. *Julii* 1694. denegando Vicario Jus dicti Suffragii, & ſic etiam ſenſit Rota *in D. Hiſpalen. Juris præſidendi in Capitulo* §. *prout*. 22 Dato autem quod Epiſcopus, ſeu Vicarius eſſet Canonicus, tunc poſſet quidem ferre ſuffragium, ſed unicum tantum, uti Canonicus; quia uti Canonicus eſſet pars ipſius Capituli; Gratian. *Diſcept.* 106. *num.* 5. *& ſequent.* Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 19. *num.* 104. *&* 105. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 73. *num.* 17. *&* 18. Petra *loco cit. num.* 19. & plene Rota *part.* 12. *recent. deciſ.* 278. *num.* 1. *&* 2. *& prius Deciſ.* 156. *num.* 17. *& ſequent. ead. part.* 12.

23 Epiſcopus in caſibus, in quibus convocat Capitulum, debet in eo præſidere cum omnibus prærogativis; Cum enim ſit in Capitulo uti caput, debet ipſe retinere primam Sedem, & præeminentiam horologii, vota recipere, negotia proponere, ac alia peragere, quæ neceſſaria ſunt; Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de reform.* ibi: *Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum Dignitati par eſt, eiſque in Choro, & in* Ca-

Digitized by Google

Capitulo, *in Proceſſionibus*, *& aliis actibus*
publicis ſit prima Sedes, *& locus*, *quem ipſi*
elegerint, *& præcipue omnium rerum agenda-*
rum auctoritas; Rota *in Gerunden. Juriſdictio-*
nis ſuper jure præſidendi in Capitulo 14. *Junii*
1702. *coram Priolo*; *& Hiſpalen. Juris præſi-*
dendi in Capitulo 2. *Junii* 1700. per tot. ubi
late examinatur Articulus etiam in Capitu-
24 lo exemplo *coram D. dell' Olmo*. Epiſcopus
interveniens Capitulo non illud congregando,
ſeu convocando pro rebus ad ſuam Dignitatem
pertinentibus, ſed ſolum ratione conſuetudi-
nis interveniens Capitulis, quæ congregantur a
Capite Capituli pro rebus, & negotiis ipſius
Capituli, habet præeminentiam loci, & præ-
rogativas Horologii, & Tintinnabuli, quia
etiam ibi intervenit uti Epiſcopus, & incon-
gruum videtur, ut ſubſit alteri, cum Caput
Capituli ſit inferior Epiſcopo; Sarav. *de Adjun-*
ctis q. 1. *n.* 7. Ceccoper. *lucubrat. Canonic. lib.*
4. *num.* 133. Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 16.
25 *n.* 69. Petra *loc. cit. n.* 66. In actibus vero con-
comitantibus ipſum Capitulum, nempe convoca-
tione, votorum receptione, ac ſimilibus, ta-
les prærogativæ ſpectant ad Caput Capituli,
& non ad Epiſcopum, niſi etiam actus præfati
ex conſuetudine ſpectent ad Epiſcopum, quia
Epiſcopus ibi non intervenit uti conſtituens
unicum Corpus myſticum cum ejus Capitulo
pro explendis actibus, qui opus habeant unione
dicti corporis myſtici, ſed dicti actus pro re-
bus Capituli explentur per Corpus Capituli,
ſine Epiſcopo, qui potius intervenit ibi uti Ju-
dex, ne aliquid agatur contra Jus. Et ſic vi-
detur recte ſentire Rota *in d. Hiſpalen. Juris*
præſidendi in Capitulo 2. *Jul.* 1700. §. *Minuſque*
26 *urget*, Petra *loc. cit. n.* 66. Epiſcopus, qui eſt
Canonicus ſive in Eccleſia ſuæ propriæ Diœ-
ceſis, ſive in Eccleſia alienæ Diœceſis, ſive
in Eccleſia exempta, non poteſt uti Canoni-
cus convocare Capitulum, vota recipere, &
ſimilia, ſed hæc ſpectant ad Caput Capituli,
quia Epiſcopus, ut Canonicus, eſt pars Capi-
27 tuli. Epiſcopus autem, etiam Titularis, licet
interveniat Capitulo, & aliis functionibus Ca-
pitularibus uti Canonicus, habet præcedentiam,
& præeminentiam ſuper omnes Canonicos,
& Dignitates; Rota *in Aſturicen. Præeminentia-*
rum 2. *Jun.* 1704. §. *Sentiebant*, *& §. Fortius*
coram D. Anſaldo, & Sac. Congr. Rit. *in Nea-*
politana, ut refert Card. de Luca *diſc.* 41. *de*
præeminentiis, *in Ruthenen.* 24. *Sept.* 1605. *in*
Compoſtellana 11. *Jul.* 1617. *& in Calagurita-*
na 13. *Novemb.* 1611. Vid. verb. *Canonicus*
art. 7. *n.* 45. Et ratio eſt, quia præcedentia,
ſeu præeminentia loci, ac hujuſmodi, ſunt in-
ſeparabiles a Dignitate Epiſcopali, quæ ſuper-
eminet tali Capitulo, & per hoc, ut recte ad-
vertit Hieronymus Venero *in Examine Epiſcop.*
lib. 4. *c.* 29. *n.* 32. & cum ipſo Barboſa *de*
Canon. cap. 36. *n.* 6. & Petra *loc. cit. n.* 78.
debet Præfectus Capituli, quando proponit,
petere cum debita urbanitate licentiam ab E-
piſcopo iſtum ſalutando.

Capitulum convocari, ſeu celebrari debet 28
in Eccleſia & loco ad hoc determinato; *Cap.*
Quod ſicut 28. *de elect. &* Gloſſa *ibi verb. Con-*
ſtitutiones, *c. Qua fronte* 25. *de appellat. & ibi*
Gloſſa *verb. Canonicum*, *c. In nomine Domini* 1.
diſt. 23. *c. Præceptum* 6. *q.* 2. *cauſ.* 1. Fagnan.
in c. Cum ex injuncto 2. *de novi operis nunt. n.*
17. *cum multis ibi citat.* Nec Epiſcopus poteſt 29
Domi ſuæ illud convocare; ſed ad aulam Ca-
pitularem, ubi antea ſolitum fuit convenire;
Sac. Cong. Conc. *in Placentina*, ubi, ut refert
Fagnan. *loc. cit. n.* 18. propoſito dubio: An
Epiſcopus volens aliquid in Capitulo ponere
juxta c. 6. *ſeſſ.* 25. teneatur accedere ad Ec-
cleſiam, & locum ſolitum deputare; An vero
illud in ædibus propriis convocare poſſit? Sac.
Congr. prius reſpondit, quod quando Epiſcopus
vult aliquid proponere Canonicis ad deliberan-
dum, nec de re ad ſuum, vel ſuorum com-
modum ſpectante agitur, ſolus Epiſcopus pri-
vative ad quoſcumque poteſt convocare, id-
que in domibus ſuis; Poſtea vero auditis utriuſ-
que rationibus, partiumque Advocatis, & Pro-
curatoribus, ab omnibus in hanc ſententiam
itum eſt, ut Epiſcopus non poſſit Domi ſuæ Ca-
pitulum convocare, ſed ad aulam Capitularem,
in qua antea ſemper ſolitum fuit Capitulum
convenire. Poteſt tamen Capitulum ad alium 30
locum transferri, & convocari, quando non po-
teſt tuto convenire in Eccleſia, vel loco Ca-
pitulari, ut patet *in c. in nomine Domini* 1.
Diſt. 23. his verbis circa medium: *Quod ſi*
pravorum, *atque iniquorum hominum ita perver-*
ſitas invaluerit, *ut pura*, *ſincera*, *atque gratuita*
fieri in Urbe non poſſit electio, *Cardinales Epi-*
ſcopi cum Religioſis Clericis, *Catholiciſque Lai-*
cis licet parvis, *Jus poteſtatis obtineant eligere*
Apoſtolicæ Sedis Pontificem, *ubi congruere vide-*
rint. Et ibi notat Gloſſa *in verb. fieri in Urbe*;
Fagn. *loc. cit. num.* 21. Et inter alias juſtas 31
cauſas transferendi Capitulum ad alium locum,
juſta cauſa eſt repulſio Epiſcopi ab ingreſſu in
Civitatem, vel rebellio contra ipſum Epiſco-
pum, ut ex cauſa rebellionis contra Epiſco-
pum Leodienſem fuit conceſſa facultas transfe-
rendi ipſum Capitulum ad alium locum ido-
neum,

neum, & tutum in dicta Diœceſi Leodienſi conſtitutum, de quo Epiſcopo, & Capitulo expedire videbitur. Sic conceſſit Clemens VI. in Conſtit. incip. *Eccleſiis*, *Dat. Avenione Kalendis Maii anno ſexto ſui Pontificatus; Et confirmavit* Innocentius X. in Conſtitut. incip. *Cum alias Dat. Romæ* 24. *Jun.* 1649. *anno quinto ſui Pontificatus*, ut videre eſt apud Fagnan. *in cap. Cum ex injuncto* 2. *de nov. oper. nunt. n.* 55. & 56. Et ratio eſt, quia ut expreſſe dicitur *in cap. Non decet* 1. *diſt.* 12. *Non decet a Capite membea diſcedere, ſed ea juxta Scriptueæ eeſtimonium Caput ſequantur*. Caput autem eſt Epiſcopus, & membra ſunt Canonici; *Cap. Novit* 4. *de his, quæ fiunt a Peælato*, ibi: *Novit tuæ diſcretionis prudentia, qualiter tu, & featres tui unum Corpus ſitis, ita quod tu Caput, & illi membra eſſe probentue, unde non decet te omiſſis membris alioeum conſilio in Eccleſiæ tuæ negotiis uti*. Quare cum ob impedimentum ei illatum Epiſcopus nequiverit ad ſuam Cathedralem Eccleſiam ſe conferre, ibique Canonicorum conſilium exquirere pro negotiis Eccleſiæ expediendis, neceſſe eſt, ut poſſit alio eos convocare, ut juxta citat. Canon. *Membra Caput ſuum ſequantue*, ne cogatur Epiſcopus, *omiſſis membeis, aliorum conſilio uti in negotiis ſuæ Eccleſiæ*.

32 Capitula, ſeu Tractatus, & Congregationes, ac Actus Capitulates per Canonicos Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum fieri non debent eo tempore, quo celebrantur Divina Officia, ut reſcripſit Sacra. Rituum Congreg. *Aechiepiſcopo Ulyſiponen.* his verbis; *Sac. Congeeg. Rit. viſo, & perpenſo memoriali peo parte dimidiorum Canonicorum Quaternaeiorum Eccleſiæ Ulyſiponen. eidem Sac. Congregat. porrecto, declaravit Capitula, ſeu Teactatus, & Congreg. ac actus Capitulares per Canonicos Cathedralium, & Collegiataeum Eccleſiarum peractis Divinis Officiis, & præſeetim Miſſa majoei, ne Divinus Cultus propter Miniſteorum ſubteactionem minuatue, habendos eſſe. Quod ſi dum Miſſa, & alia Divina Officia celebeantur, aut Horæ Canonicæ eecitantur, Capitula habere voluerint, niſi forte evidens neceſſitas id poſtulaverit, ejus Horæ, in qua id commiſeeint, quotidianas Diſtributiones minime lucrari debere cenſuit ſub die* 17. *Novembr.* 1600. Et ſic etiam cenſuit Sac. Congreg. *in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. in reſponſione *ad* 11. *ubi reſpondit, Capitulum non eſſe habendum eo tempore, quo Divina Officia celebeari debent, niſi cauſſa aliqua urgens in aliud tempus diffeeee non patiatur; Quod ſi ſecus fiat, Canonicus numquam lucrari Diſtributiones quotidianas pro illis Horis, quibus Divinis non inteeſuerint, & eo caſu Epiſcopum poſſe ſine Conjudicibus contra Canonicos procedere ad ſubteactionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas.*

Additiones ex aliena manu.

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, definiente 33
Bohemero *in decretal. lib.* 3. *tit.* 9. §. 7. eſt
*Collegium ſub Epiſcopo quidem, ſed ſeparatum
coepus tamen ſub dieectione Præpoſiti & Decani
conſtitutus, & peculiaribus ſuis juribus gaudens,
Epiſcopo in adjutoeium datum, & de eegimine
Eccleſiaſtico participans, conſtans ex iis, qui vel
ratione peæbendæ ſuæ, vel alias de conſuetudine
votum, ſeſſionemque in Capitulo accepeeunt*. Quod 34
olim Presbyterium, id capitulum ſibi hodie
vindicat. De origine vero Capitulorum, adiſis 35
eumdem Bohemerum *in decretal. d. lib.* 3. *d. tit.*
9. *a* §. 2. *ad plur. ſequent.* cum Rouſſeaud de la
Combe *verb. Capitulum ſect.* 1. *per tot.*

Ut autem Capitulum jure ſuo expleat ne- 36
gotia, quatuor hæc concurrant oportet. I. Ut
ſit legitime congregatum. II. Ut vocentur
omnes, qui vocem in Capitulo habent, vel
de præſenti habere poſſunt. III. Ut negotia
capitulariter expediantur. IV. Ut major pars
conſenſum ſuum interponat.

Quod attinet ad primum requiſitum, Capi- 37
tulum ut legitime convocetur, haberi debet
ratio *Perſonaeum*, id eſt Convocantium, *mo-
di*, *loci*, & *tempoeis*. Convocat Capitulum 38
Epiſcopus, vel Decanus. Epiſcopus convocat 39
in negotiis, quæ peragi debent cum conſenſu
vel conſilio Capituli, vel alias conjunctim ad
Epiſcopum & Capitulum pertinent. In cæte- 40
ris negotiis Decanus convocat Capitulum vel 41
tempore ſtato vel extraordinario pro re nata,
eoque deficiente ſenior ut plurimum, niſi ali-
ter ea in Eccleſia obtinuerit; Bohemer. *in de-
cretal. lib.* 4. *tit.* 11. §. 3. ubi quod convocan- 42
te Decano Capitulum haud opus eſt licentia
Epiſcopi; Louvrex *diſſert. Canon.* 17. *num.* 1.
& *plue. ſequent.*

De modo convocandi Capitulum nihil in jure 43
ſtatutum eſt. Quocirca retineri debet modus 44
ille, qui in Eccleſia, de qua agitur, invaluit. 45
Alibi enim fit convocatio per ſonum campanæ,
alibi per litteras, alibi viva voce. Quod vero 46
attinet ad abſentes, ii neceſſario convocandi
ſunt per litteras, vel per Nuncium; Paſſerin.
de elect. Canon. cap. 11. *fere per tot.*

Locus Capituli ſolet eſſe certus, ac determi- 47
natus. Epiſcopus tamen poteſt Capitulum in 48

aula ſua convocare, niſi controverſiam cum ipſo Capitulo habeat; Fermoſin. *de Poteſt. Capitul.*
49 *Sede Vacante tract. 3. q. 6. num.* 12. Verum ſi alibi, modo in loco honeſto, convocatum ſit Capitulum, nequit actos hoc nomine impugnari, quod Capitulum non ſit convocatum in loco conſueto; Cardinal. de Luca *de Regular. diſcurſ.* 15. *n.* 12. Paſſer. *de elect. Canon. cap.* 12. *n.* 2. *& ſequent.*

50 Demum tempore conſueto convocari debet Capitulum, non eo tamen quo divina celebrantur, alias Capitulares impune non compararent; Leureo. *For. Beneficial. tom.* 1. *quæſt.* 420. *n.* 5.

51 Quod concernit ſecundum requiſitum; vocem in Capitulo habent, adeoque ſunt convocandi qui nomine Capituli veniunt, & ſic regulariter
52 ſoli Canonici; nam nonniſi Canonici veniunt nomine Capituli, ipſumque conſtituunt: Bohe-
53 mer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 11. §. 6. Hinc ſequitur, Dignitates convocari non debere, nam eæ non dicuntur de Capitulo, niſi vel fundatione, vel conſuetudine aliud obtineant; Cardinal. de Luca *de Beneficiis diſcurſ.* 46. *n.* 1.
54 Barboſa *de Canon. c.* 36. *n.* 14. Idem dicendum eſt de Manſionariis, quippe qui nec de Capitulo dicuntur; Ayrer. *in diſſert. de beneficiat. aſſiſ.* Confer etiam Rot. *cor. Criſp. deciſ.* 50. *n.* 20. *in Gerunden. Servitutum* 23. *Febr.* 1731. §. *Siquidem*, *cor. clar. mem. Cincio*.

55 Quinimmo nec omnes Canonici convocandi ſunt, ſed tantum præbendati, intra numerum, & in ordine ſaltem Diaconatus conſtituti; Bo-
56 hemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 11. §. 7. *&* 8. Num autem Canonici abſentes vocandi ſint? Negatur, exceptis tamen negotiis majoris ponderis, ut ſunt electio Prælati, receptio Canonicorum, aut Præbendarum collatio, & ceſſatio a divinis a Capitulo indicenda; Idem Auctor *loc. cit.* §. 9.

57 Tertium requiſitum eſt, ut negotia Capitulariter expediantur. Dicuntur enim negotia expediri Capitulariter, ſi congregatum ſit Capitulum, audita ſint vota ſingulorum, & delibe-
58 ratio a Congregatis facta ſit. Neque enim ſinguli extra Congregationem Capitulum conſtituunt, & ita nec ſingulorum conſenſus extra Capitulum interpoſitus ſufficit in negotiis a Capitulo expediendis; id quod ex natura Collegiorum fluit; Cardinal. de Luca *de benefic. diſcurſ.* 30. *n.* 3. *&* 5. optime Louvrex *d. diſſert. Canon.* 17. *n.* 14.

59 Reſtat ut diſſeramus de ultimo requiſito, ut major pars Capituli conſenſum ſuum interponat. Id quoque ex natura omnium Collegiorum & Univerſitatum fluit, quum non eſſet ratio expediendorum negotiorum, niſi majora concluderent. Major tamen pars æſtimari de- 60
bet non reſpectu partium minorum, ſed totius Capituli, ideſt omnium Canonicorum intervenientium, & ſuffragium ferentium, niſi alia ſit conſuetudo; Louvrex *d. diſſert. Canon.* 17.
n. 9. *& ſeq.* Idemque obtinere debere tenet di- 61
ctus Auctor, ſi Capitulum conſenſerit, ut major pars reſpectu partium minorum concludat.

Cæterum ſi agatur de negotio Canonicos uti 62
ſingulos concernente, non ſufficit conſenſus majoris partis, ſed ſingulorum Canonicorum conſenſus exigitur; Fagnan. *in Cap. Quum in cunctis* ſere per tot. *de his*, *quæ fiunt a majori parte Capit.* Fermoſin. *de Poteſtat. Capitul. Sede Vacante*, *tract.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 5. 15. *& ſequent.*

At quando negotium dici debeat hujus ge- 63
neris, ut concernat Canonicos uti ſingulos, omnium optime explicat Louvrex *ſæpe dicta diſſert. Canon.* 17. *a num.* 16. *ad plur. ſeq.* omnino conſulendus ubi res poſtulat.

Num ad convocationem Capituli extraordi- 64
narii debeant Canonici ei, qui jus habet convocandi ipſum Capitulum, eique præſidendi, negotia pandere, propter quæ convocatio illa deſideratur?

De quæſtione hac magna utrinque animorum 65
contentione diſputatum noviſſime eſt in Rota. At tribunal hoc definivit neceſſe haud habere Canonicos negotia proponenda in Capitulo extraordinario nota facere habenti jus convocandi Capitulum, ipſique præſidendi. Vide Deciſionem in Avenionen. Convocationis Capituli 17. *Martii* 1752. *cor. Emin. Buſſio.*

Articulus II.

Quo ad ea, in quibus requiritur conſilium, vel conſenſus Capituli.

Capituli conſenſus requiritur; Primo, in alie- 1
natione rerum Eccleſiaſticarum, quæ ad Cathedralem Eccleſiam pertinent; *c. Sine exceptione* 53. *cauſ.* 12. *q.* 2. *c. Ut ſuper* §. *fin. de rebus Eccleſ. non alien. c.* 1. *De his*, *quæ fiunt a Prælat.* Rota *in Triventina Beneficii* 12.
Nov. 1629. *coram Querdo*. Secundo, requiritur 2
Capituli conſenſus in adminiſtratione bonorum, & redditum Eccleſiæ; Si enim hæc omnia ſunt communia inter Prælatum, & Capitulum, ad eos ſimul ſpectare debet adminiſtratio; *c. Novit* 4. *c. Quanto* 5. *c. Ea noſcitur* 6. *de his quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 183. *n.* 1. *& in Gerunden. Adminiſtrationis* 16. *Febr.* 1629. *coram Veroſpio*,

Digitized by Google

reſpio , *&* *in eadem* 11. *Decemb.* 1630. *coram*
3 *Coccino Decano*. Tertio, requiritur Capituli con-
ſenſus in ſuppreſſione Canonicatuum , & Be-
neficiorum , quæ non permittitur Epiſcopo abſ-
que tali conſenſu, & ſine legitima cauſſa ; *c.*
Cum acceſſiſſent , *de conſtitut.* ubi Abb. *n.* 4. *&* 9.
4 Felin. *n.* 17. *dec. n.* 45. & alii paſſim . Quar-
to , requiritur Capituli conſenſus in unione unius
Eccleſiæ alteri Eccleſiæ , ſeu Dignitati , vel
Præbendæ per Epiſcopum facienda ; *c. Si Epi-*
ſcopus 72. *cauſ.* 12. *q.* 2. *ubi gloſſ. in fin. c. Tua*
nuper, *de his* , *quæ fiunt a Prælat. Clement. Si*
una , *de rebus Eccleſ. non alien.* Rota *deciſ.* 133.
num. 2. *part.* 2. *diverſ. & deciſ.* 294. *num.* 17.
5 *part.* 5. *diverſ.* Quinto , requiritur Capituli con-
ſenſus in caſu, quo diminueretur Eccleſiæ au-
ctoritas ; *c. Dilecti* 13. *de Majorit. & Obedient.*
Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *quæſt.* 2. *c.* 2.
6 *n.* 9. *verſ. Item in caſu* . Sexto , requiritur Ca-
pituli conſenſus in omni negotio , quod con-
cernat præjudicium Eccleſiæ Cathedralis ; *cap.*
Humilis doctrina 17. *de Major. & Obedient.*
7 Septimo , requiritur Capituli conſenſus , ut eri-
gatur Seminarium in ædibus Canonicalibus ;
Seminarium enim ibi erigi non poteſt , niſi de
conſenſu Canonicorum , & ita ſeparatum , ut
Presbyteri , vel Clerici nullam communicatio-
nem habeant cum Seminariſtis ; Sac. Congreg.
8 Concil. *in Mutinenſi* 3. *Februar.* 1604. Octavo ,
requiritur Capituli conſenſus in creatione Ca-
nonicorum ſupranumerariorum ; Nec enim po-
teſt Epiſcopus auctoritate ordinaria in ſua Ec-
cleſia creare Canonicos ſupranumerarios abſque
conſenſu Capituli , & Canonicorum ; Sac.Cong.
9 Conc. 26. *Februar.* 1639. *in una Fulginat.* No-
no, requiritur Capituli conſenſus , ut vigore
Concil. *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. *de reformat.* Curam ani-
marum toti Capitulo Cathedralis incumben-
tem , per viam unionis perpetuæ in certam
Perſonam , ſeu Dignitatem ejuſdem Eccleſiæ
adnectere poſſit Epiſcopus ; Sacra Congreg.
10 Conc. *in Compſana* 1. *Jul.* 1647. Decimo, con-
ſenſus omnium Canonicorum requiritur in acti-
bus Capituli voluntariis, & ubi agitur de Ec-
cleſiæ præjudicio, nec ſufficit conſenſus majo-
ris partis ; Rota *part.* 6. *recent. Deciſ.* 20. *n.* 5.
part. 16. *deciſ.* 244. *num.* 25. Secus vero in
actibus neceſſariis , & ubi agitur de ejuſdem
Eccleſiæ utilitate ; Rota *part.* 6. *dec.* 20. *n.* 7.
& ſequent. part. 16. *deciſ.* 244. *num.* 25. *part.*
11 19. *tom.* 1. *dec.* 171. *num.* 7. Undecimo, con-
ſenſus majoris partis Capituli requiritur in
quolibet actu Capitulari ; *l.* 3. *& l.* 4. *ff. quod*
cujuſque univerſ. nom. l. nominationum 46. *C. de*
Decurion. lib. 10. Rota *part.* 17. *dec.* 79. *n.* 10.
Unde advertendum eſt, quod conſenſus majo- 12
ris partis ſufficit in iis , quæ ſunt communia
pluribus , uti univerſis , non autem uti ſingu-
lis ; *cap.* 1. *De iis* , *quæ fiunt a majori parte*
Cap. Rota *part.* 17. *deciſ.* 263. *num.* 5. Et pa- 13
riter advertendum eſt , quod ubicumque requi-
ritur conſenſus Capituli , debet præſtari colle-
gialiter, & Capitolo ad id legitime congrega-
to ; Rota *part.* 2. *deciſ.* 382. *num.* 3. Et circa 14
hoc eſt ultimo advertendum , quod in omni-
bus caſibus , ubi requiritur conſenſus Capituli ,
id quod ab Epiſcopo ſine tali conſenſu Capi-
tuli factum fuerit , nullius erit roboris , & mo-
menti ; Barboſa *de Canonicis cap.* 42. *num.* 15.
& alii paſſim.

Capituli conſilium requiritur : Primo , in in- 15
ſtitutionibus , & deſtitutionibus Beneficiorum ;
cap. Novit 4. *de his* , *quæ fiunt a Prælatis ſine*
conſenſu Capituli . Secundo, requiritur Capituli 16
conſilium in Clericorum Ordinationibus ; *cap.*
Epiſcopus ſine conſil. 6. *diſt.* 24. ibi : *Epiſcopus*
ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordi-
net. Tertio , requiritor Capituli conſilium in 17
diſpenſationibus , & confirmationibus ; *cap. Præ-*
ſentium 3. *cauſ.* 1. *q.* 5. & ibi Gloſſa *cap. Quan-*
to 5. *de iis* , *quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu*
Capituli. Quarto, requiritur Capituli conſilium 18
in inquiſitionibus & condemnationibus Cleri-
corum & Sacerdotum ; *cap. Si quid vero* 23.
diſt. 86. & ibi plene Gloſſa *in verb. Eccleſia c.*
Licet Heli 31. *verſ. nam juxta Canonicas ſan-*
ctiones, *de Simonia*. Quinto, in Proceſſionibus 19
edicendis , decernendis , dirigendis , atque de-
ducendis conſilium Capituli eſt requirendum ,
non autem conſenſus exigendus ; Sac. Congr.
Rit. *in Elboren.* 28. *Mart.* 1628. *& in Comen.* 7.
Februar. 1632. ubi declaravit ad Epiſcopum per-
tinere cum Capituli tamen conſilio indicere
poblicas proceſſiones , & præſcribere quomodo,
& quo ſit dirigendæ ; Quod per Vicarium Ge-
neralem abſente Epiſcopo requirendum quoque
eſſe ab eodem Capitulo cenſuit ead. Sacra Con-
greg. *in Vigilien.* 28. *Septembris* 1630. Sexto , 20
conſilium Capituli requirere tenetur Epiſcopus
caſu, quo Canonicatus , & Portiones omnes
ſuæ Eccleſiæ Cathedralis ex fundatione , aut
antiqua conſuetudine, aut ſtatuto aliquem Or-
dinem Presbyteratus, vel Diaconatus annexum
non habent , ut ſcilicet cum prædicti ſui Ca-
pituli conſilio deſignare , & diſtribuere valeat ,
quibus quiſque Ordo in poſterum debeat eſſe
annexus , itaut ſaltem pro dimidia parte ſint
Presbyteri, cæteri vero Diaconi , vel Subdia-
coni ; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat.*
cap. 12. *verſ. Epiſcopus autem* ; ubi juſſit ob-
ſer-

Digitized by Google

ſervari conſuetudinem illam, quæ habuerit, ut plures, vel omnes ſint Presbyteri, circa quam Conciliarem diſpoſitionem emanarunt exinde a Sac. Cong. Conc. tres ſequentes Deciſiones. Prima eſt: *Epiſcopus cum conſilio Capituli deſignare debet, quibus Beneficiis, vel Canonicatibus quiſque Ordo debeat eſſe annexus, non quibus Perſonis, vel Canonicis, quia mandavit Synodus Sacros Ordines annecti Canonicatibus ipſis, ut in poſterum perpetua, & continua foret Sacrorum Ordinum aſſignatio, non ipſis perſonis poſſidentibus Canonicatus, ne opus foret ſingulis vicibus nova aſſignatione accedentibus novis Canonicis*. Secunda: *Epiſcopus auctoritate dicti Decreti non poteſt imponere omnibus Canonicatibus Ordinem Presbyterii, ſed dumtaxat ſub hoc numero dimidiæ partis comprehenſis Dignitatibus, vel iis, qui Dignitatem obtinent, nam reliqua pars manere poteſt ſolis Ordinibus Diaconatus, vel Subdiaconatus obnoxia*. Tertia: *In facienda diſtributione, ſeu deſignatione Sacrorum Ordinum Epiſcopus tenetur dumtaxat adhibere conſilium ſui Capituli, non etiam aſſenſum ejuſdem expectare, quia poteſt etiam invito Capitulo efficere, id, quod judicaverit magis expedire*; Sic ex Stephan. Vueymſ. Barboſa *de Canon. cap.* 42. *n.* 20.

21 Epiſcopus antequam indicar, & publicet Synodum Diœceſanam, requirere debet ſaltem conſilium Capituli juxta regulam; *cap. Quanto* 5. *de iis, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*; Rota *in Barbaſtren. Juriſdictionis co-*
22 *ram Pamphilio* 7. *Julii* 1585. Epiſcopus enim prudens, antequam Decreta Synodi promulget, debet prius in privatis congreſſibus a Vitis doctrina, prudentia, & pietate præſtantibus, & deinde ex obligatione a Capitulo collegialiter coadunato conſilium exquirere, licet ſolus poteſtatem legiſlativam ſtatuendi habeat, & conſilium ſequi non teneatur; Sac. Congr. Concil. *in Hiſpalen. Synodi* 26. *Novemb.* 1689.
23 Et ſic quod Epiſcopus in decernendo, & ſtatuendo ea, quæ ſibi beneviſa fuerint in Synodo Diœceſana, teneatur requirere conſilium Capituli, non autem illud ſequi in caſibus in Jure expreſſis, decrevit eadem Sac. Cong. *in d.*
24 *Hiſpalen.* 15. *Januar.* 1695. Requiſitio tamen conſilii Capituli facta per edictum ſufficit ad ſuſtinendam validitatem Synodi, prout cenſuit Sac. Cong. Concil. *in Oſtunen. Synodi* 15. *Decembr.* 1696. * Concordant omnino quæ habet Benedictus XIV. *de Synodo diœceſ. lib.* 8. *cap.*
25 1. *per totum*; ibique ſubdit, quod ſi Epiſcopus Conſtitutiones ſuas inconſulto capitulo promulgaverit, illæ profecto, quod ad normam
26 juris non ſint exactæ, firmitate carent. * De primo ad ultimum Capituli conſilium requiri debet in omnibus arduis Eccleſiæ negotiis; *cap. Novit* 4. *cap. Quanto* 5. *cap. Paſtoralis* 9. *de iis quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Eccleſia enim habet Senatum cœtum 27
Presbyterorum (ideſt Capitulum,) ſine quorum conſilio Prælato nihil agere licet, ut legitur *in cap. Eccleſia habet Senatum* 7. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. & facit ad hoc Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat. circa finem*, ibi: *Ut merito Eccleſiæ Senatus dici poſſit*. Adeoque pro arduis Eccleſiæ negotiis expediendis eſſet ſemper requirendum hujus Eccleſiaſtici Senatus Conſilium. At vero fere 28
ubique habetur in plurimis conſuetudo contraria, qua legitime extante, non amplius requiritur ipſius Capituli conſilium; *textu expreſſo in cap. Non eſt* 3. *de conſuetudine in* 6. ſicuti in aliis quoque, quæ ſupra diximus, contraria prævalet conſuetudo; *cap. Ea noſcitur* 6. *de iis, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Et de facto, quod Capitulum Cathedralis ſub- 29
jiciatur Conſtitutionibus Synodalibus aliiſque legibus, etiam per edicta panditis ſine conſilio Capituli, reſpondit noviſſime Sac. Congr. Concil. *in Gerunden.* 19. *Decemb.* 1739. *ad* 3.
* Idque procedit, etiamſi Capitulum Cathe- 30
dralis exemptionem obtineat; Subditur enim legibus Synodalibus in iis, quæ verſantur circa motum, & diſciplinæ reformationem, ita declarante S. Congregatione. *De Synodo diœc. lib.* 4. *c.* 8. §. 7.

Additiones ex aliena manu.

Antiquitus Presbyterium Senatus erat Ec- 31
cleſiaſticus, quo cum Epiſcopus peragebat potiora ſuæ Eccleſiæ negotia. In locum Presby- 32
terii ſucceſſit Capitulum, & Epiſcopo loco Senatus intimi per plura ſæcula fuit in cauſis gravioribus & ſtatum Eccleſiæ concernentibus. Sed a ſæculo duodecimo, quo Epiſcopi tot ſi- 33
bi Officiales aſſumere cœperunt, decreſcere cœpit auctoritas Capitulorum. Adhuc tamen pro 34
varietate negotiorum debent Epiſcopi aliquando conſilium, aliquando conſenſum Capitulorum exquirere. Illud ſat eſt, quod Epiſcopi 35
exquirant, quum non obliget: hunc autem E- 36
piſcopi & exquirere & ſequi regulariter debent; Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 10. §. 1. & *duob. ſeq.*

Conſenſus vero locum ſibi vindicat, ſi vel 37
in jure Canonico, vel in Capitulationibus expreſſe exigatur. In aliis negotiis gravioribus 38
ſufficit conſilium, niſi conſuetudo ab hac etiam ne-

Digitized by Google

39 neceſſitate Epiſcopum abſolverit, nam non eſſe improbandam hanc conſuetudinem dicitur *in c. 3. de Conſuetud. in 6.* Conſule Barboſam *de Canon. cap. 42. num. 29. & ſequen.* Fer.no-ſin. *de Poteſtat. Capit. Sede Vacante tract. 2. quæſt. 1. n. 4.*

40 Caſus, in quibus Epiſcopus adhibere debet conſenſum Capituli, recenſet Auctor, at non omnes extra controverſiam ſint; Confer Bohemer. *in decretal. lib. 3. tit. 10. a §. 4. ad fin.*

ARTICULUS III.

Capitulum, quo ad ea, quæ ipſum concernunt, & Sede plena, & Sede vacante.

SUMMARIUM.

1 *An Capitulum, ſede plena, poſſit condere Statuta*, ad num. 5

6 *Quæ conditiones requirantur, ut vim habeant Statuta ab ipſo condita.*

7 *De quibus ſtatuere Capitulum poſſit vel non*, ad num. 15

16 *Capitula utrum vocanda ad Concilia Provincialia*, ad num. 17

18 *An Capitulum valeat Canonicos diſpenſare a reſidentia.*

19 *Quomodo, Sede vacante, ſuccedat in Juriſdictionem Epiſcopi*, ad n. 26.

27 *An teneatur, Sede vacante, creare Vicarium Capitularem, & intra quem terminum*, ad num. 30.

31 *Quot modis vacet Sedes Epiſcopalis ad hunc effectum*, ad n. 35.

36 *Tota exponitur ratio Vicarium Capitularem eligendi*, ad num. 65.

66 *Capitulum Cathedralis cum quo titulo ſalutandum a Concionatore.*

67 *Agitur de præcedentia inter Capitulum Cathedralis & Collegiatæ.*

68 *Exemptio Capituli Cathedralis in quo conſiſtat.*

69 *Quæ ſit Capituli facultas, Sede vacante, quoad mulctas pecuniarias delinquentium.*

70 *An Capituli extinctio inducat ſuppreſſionem Cathedræ Epiſcopalis.*

71 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 85

1 CApitulum, Sede plena, ſeu vivente Epiſcopo poteſt etiam ſine conſenſu Epiſcopi condere ſtatuta de his, quæ reſpiciunt particularia ipſius Capituli negotia, aut proprios Capitulares concernunt circa rectam ordinationem Eccleſiæ, puta ut certis modis dividantur quotidianæ diſtributiones, vel ut certis temporibus ad Capitulum non vocari conveniant, ſeu ut tali ordine, aut ad pulſum hujus, vel illius Campanæ Canonici ad Chorum, vel Capitulum vocentur, vel ſuper adminiſtratione bonorum communium Capituli, in quibus Capitulum habet adminiſtrationem ſeorſim ab Epiſcopo, vel ſuper aliis hujuſmodi. Sic Gloſſa receptiſſima *in cap. Conſtitution. verſ. Statutum 2. de verb. ſignificat. in 6.* & Doctores communiter cum Rota *in Illerden. Statuti 19. Mart. 1597. coram Corduba, & in Paduana Sedilium 26. Jan. 1618. coram Card. Sacrato*, & deſumitur *ex cap. Cum acceſſiſſent 8. de Conſtitutionibus, & cap. Significatum 12. de Præbend.* ubi reperitur Capitulum quædam talia ſtatuta feciſſe, quæ non ſolum rejecta non fuerunt ex defectu poteſtatis ea ferendi, ſed etiam fuerunt per Papam approbata; Accedit textus *in cap. Ex litteris 11. de Conſtitutionibus*, ubi iſtud ipſum admittitur in inferioribus Univerſitatibus, juncta *l. 1. §. 2. ff. Quod cujuſque Univerſit. nomin. & l. ultima*
Cod. de Juriſd. omn. Jud. Immo Capitulum 2
poteſt adjicere pœnas hujuſmodi ſtatutis, ad hoc ut firmius obſerventur; Et ſufficit conſenſus majoris partis Capituli. Talia tamen ſtatuta non obligant Canonicos ſucceſſores, niſi ab Epiſcopo fuerint confirmata; Sic Sacra Congreg. Conc. 31. *Mart.* 1607. in qua propoſito dubio: *Patres unanimiter cenſuerunt Capitulum poſſe pœnas adjicere quaſi conventionaliter, ex his videlicet quæ pacto privatorum promitti, ac in conventionem deduci poſſunt, ſufficereque conſenſum majoris partis Capituli, ſed Canonicos ſucceſſores non affici hujuſmodi ſtatutis, niſi ab Epiſcopo fuerint confirmata*; Sic refert, & tenet Fagnan. *in cap. Cum omnes 6.*
de Conſtitut. num. 37. uſque ad num. 43. Ca- 3
pitulum ex cauſſa publicæ utilitatis poteſt ſtatuta facere contra antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, etiam de ea non facta mentione; Gloſſa *in cap. Cum M. Ferrarienſis 9. de Conſtitutionibus, verb. Conſuetudinem*; Hoſtienſ. *in eodem verb. num. 2.* Butr. *num. 10. & 12.* Imol. *num. 8. verſ. Et nota etiam*; Fagnan. *ibid. n. 13. per ration. c. 1. de conſuetud. in 6.*
Etiamſi conſuetudo foveat utilitatem publi- 4
cam, & ſtatutum ſit nutritivum utilitatis privatæ ipſorum ſtatuentium, dummodo tamen hoc faciant ex rationabili cauſſa, ſecundum Abbat. *in cit. cap. M. Ferrarienſis n. 2.* Are-
tin. *n. 4.* & Fagnan. *num. 14.* Et dummodo 5
principaliter, & directe concernat utilitatem Ec-

Eccleſiæ, & ſolum ſecundario, & indirecte
privatum commodum ſingulorum Canonico-
rum, & fiat de Epiſcopi conſenſu; Ripa *in
cit. cap. Cum M. Ferrarien. n.* 22. Joan. An-
dreas *n.* 2. *in verb. ſtatuerunt*, & Fagn. *ib. n.*
6 15. Ut autem valeant ſtatuta a Capitulo con-
dita, quatuor potiſſimum requiruntur condi-
tiones. Prima, ut Capitulares condant tale
ſtatutum nou iu quovis loco, ſed in loco ad
Capitula celebranda deputato Canonicis non
quomodocumque, vel ſingulariter, ſed colle-
gialiter, *& Capitulo ad id legitime congregato*;
Rota *part.* 1. *dec.* 382. *n.* 3. Secunda, quod duæ
ſaltem partes Capitularium adſint; *l.* 3. *&* 4.
ff. quod cujuſcumque Univer. nomine; Tertia,
ut omnes fuerint vocati, alioquin unus con-
temptus, ſeu non vocatus, cum vocati debuiſ-
ſet, poſſet reclamare, actumque irritare, niſi
ob bonum pacis poſtea conſentire voluerit;
arg. cap. Bonæ memoriæ 36. *de elect.* cum ſimi-
libus, ac notat Abbas *in c.* 1. *n. ult. de his,
quæ fiunt a majori part. Capitul.* Quarta, ut
ſanior, & major pars eorum, qui adſunt, ſta-
tuto conſentiat; Barboſa *de Canonicis cap.* 42.
n. 18. & alii paſſim.
7 Capitulum, vivente Epiſcopo, nou poteſt
facere ſtatuta, quæ obligent extraneos, ſive
totam Diœceſim, quia non habet Juriſdictio-
nem in Diœceſanos vivente Epiſcopo; *Eſt com-*
8 *munis*. Nec etiam concedere poteſt ſtatuta
circa ea, quæ tangunt communem ſtatum Ec-
cleſiæ, ſive Epiſcopatus, ejuſque Jura, vel
alia negotia ardua ſine couſenſu Epiſcopi. Id-
que patet *ex cap. Cum conſuetudinis* 9. *de con-
ſuetud.* ubi ſub nullitate actus prohibetur, ne
abſque couſenſu Epiſcopi Capitulum immutet
Eccleſiæ ſuæ conſtitutiones, vel conſuetudines
approbatas, atque novas inducat, & ita tenet
Gloſſa *in cap. Conſtitutionem* 2. *de verb. ſignific.
in* 6. *verb. ſtatutum*; Barboſa *de Canonicis cap.*
42. *n.* 16. Fermoſinus *de poteſt. Capitul. tract.*
3. *q.* 4. *num.* 1. Rota *dec.* 11. apud Farinacium
9 *par.* 2. *recent.* Nec etiam poteſt Capitulum con-
dere ſtatuta Juri communi contraria, etiam
interveniente conſenſu Epiſcopi. Et ratio eſt,
quia iuferior non poteſt tollere Legem Supe-
rioris; *cap. Inferior* 5. *Diſt.* 21. *& Clement.
Ne Romani* §. 1. *de elect.* Barboſa *cap.* 42. *de
Canon. n.* 17. Oltradus *conſil.* 259. *n.* 6. Fede-
ric. de Senis *conſil.* 17. Fermoſiu. *loc. cit. qu.*
4. *n.* 5. *&* 6. & Rota *in Hiſpalen. Portionis
de Oſſuna* 10. *Febr.* 1623. *coram Manzanedo*.
10 Nec etiam poteſt Capitulum cum conſenſu
Epiſcopi ſtatuere, quod deſcendentes ex gene-
re iufecto, puta Judæorum, Maurorum, &
Hæreticorum, cæteroquin tamen digni, non
admittautur ad Beneficia Eccleſiaſtica. Nam
hujuſmodi ſtatutum eſt contra Jus commune;
cap. Eam te 7. *de Reſcript.* ubi Pontifex cuidam
ſcribit his verbis: *Pro eo vero, quod Judæus
extiterit, ipſum dedignari non debes recipere in Ca-
nonicum*; Barboſa *loco cit. n.* 18. *& lib.* 1. *Juris
Eccleſiaſtic. c.* 32. *n.* 18. Fermoſiu. *loco cit. q.*
4. *n.* 6. & Rota *in Cordubenſ. Dimidiæ portionis*
28. *Junii* 1628. *coram Molino*. Nec etiam po- 11
teſt Capitulum ſtatuere, ut non admittantur
Cauonici, niſi probata uobilitate, quia eſt
coutra *cap. Venerabilis* 37. *de Præbend.* allegata
illa ratione: *non generis, ſed virtutum nobili-
tas, vitæque honeſtas gratum Deo faciunt, di-
gnumque ſervitorem ..... Nec eſt acceptatio
perſonarum apud Deum; & vix ad culmina
Dignitatum (ne dum Præbendas) viri eminen-
tis ſcientiæ valent reperiri*; Abbas *in cit. c. Ve-
nerabilis num.* 4. Barb. *ibid. num.* 5. *de Præb.*
Pirhing. *de Præb. n.* 111. ubi *n.* 113. excipit
illas Eccleſias, in quibus ex primæva funda-
tione conditio nobilitatis exigitur. Nec etiam 12
poteſt Capitulum ſtatuere, ut capiens poſſeſ-
ſionem Cauonicatus, aut Beneficii, teneatur
aliquid ſolvere convertendum in commodum
aliorum Canonicorum, & Beneficiorum; Hoc
enim tamquam Simoniacum reprobatur *in cap.
Si quis Præb.* 15. *cauſ.* 1. *quæſt.* 3. *& cap. Ja-
cobus* 44. *de Simonia*. Et ſic teſte Garcia *part.*
8. *de Benefic. cap.* 1. *num.* 83. *&* 84. habe-
tur ex deciſione Sacræ Congreg. *in Leodienſi*,
juncto Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de re-
format.*
Cap[illegible]lo poteſt competere Jus conferendi Be- 13
neficia, etiam privative ad Epiſcopum, ut
colligitur clare *ex c. Nulla* 2. *de conceſſione Præb.*
alias enim non fieret devolutio de Capitulo ad
Epiſcopum, ut diſponitur *in cit. cap. Nulla
verb. Quod ſi ad Capitulum pertinuerit*, & no-
tat Bernard. *ibi in principio*; Abbas *num.* 5.
Fagnan. *num.* 40. Ad Capitulum, Epiſcopo 14
exiſtente hæretico, ſpectat facultas concedendi
Dimiſſorias; Immo ipſas Dimiſſotias ſufficit
obtinere ab uno ex Canonicis, ſi reliqui pro-
pter Hæreſim ſint diſperſi; Sic Sacra Congr.
Concil. in qua propoſito dubio, An Epiſcopo
exiſtente hæretico facultas concedendi Dimiſ-
ſotias, juxta Trident. *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. pertineat
ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ; Anve eo
caſu, quo Capitulum concedere poteſt Dimiſ-
ſorias, ſi Canonici propter hæreſes diſperſi
ſint, & nequeant convenire, aut convenire
ſine difficultate, ſufficiat habere Litteras Di-
miſſorias ab uno aliquo ex Canonicis Cathe-
dra-

dralis Eccleſiæ , aut omnino ſine Dimiſſoriis
adire pro ſuſcipiendis Ordinibus viciniotem
Epiſcopum? *Die 14. Januarii* 1588. *Sac. Con-*
greg. Card. Concil. Trid. Interpretum; Ad pri-
mum cenſuit ad Capitulum pertinere , ſi Epiſco-
pus ſit notorie hæreticus. Ad ſecundum , & pri-
mam ejus partem ſufficere habere Dimiſſorias a
reſidentibus Capitularibus , etiamſi unus dumta-
xat reſideret , quia Jus Capituli etiam in uno
conſervatur; Gloſſa *penult. in cap. Gratum , ubi*
Abbas num. 9. de poſtulat. Prælat. Ad ſecun-
dam partem , neque adeundum viciniorem Epi-
ſcopum , neque Metropolitanum , ſed adeundam
16 *Sedem Apoſtolicam* . Capitula Cathedralium ,
etiam vivente Epiſcopo , vocanda ſuut , &
admittenda , aut eorum Nuncii , ad Concilia
Provincialia, præſertim ad ea tractanda, quæ
Capitula ipſa contingere dignoſcuntur ; *cap.*
Et ſi membra 10. *de his , quæ fiunt a Prælatis*
ſine conſenſu Capituli , ibi : *Viſum fuit nobis ,*
& fratribus noſtris , ut Capitula ipſa ad hujuſ-
modi Concilia debeant invitari , & eorum Nun-
cii ad tractatum admitti , maxime ſuper illis ,
quæ ipſa Capitula contingere dignoſcuntur , & in
ejus Summario expreſſe dicitur : *Ad Concilia*
Provincialia vocari debent , & admitti Cathe-
dralium Eccleſiarum Capitula , ubi Abbas *n.* 4.
dicit procedere etiam in negotiis non tangen-
tibus Capitula ; Bottæus *in tract. de Synodo*
par. 2. *num.* 42. Quarant. *in Summa Bullarii*
verb. Concil. Provinciale , verſ. quarto quæro ,
17 Barb. *de Canon. cap.* 42. *num.* 21. Immo ad
Concilia Provincialia vocanda ſunt etiam Ca-
pitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem Jutiſ-
dictionem habentia, ut deciſum fuiſſe a Sacra
Congr. Concil. ex Proſper. de Auguſt. refert
Barb. *de Canon. cap.* 42. *num.* 22. *lib.* 1. *Ju-*
18 *ris Eccleſiaſt. Univerſ. cap.* 31. *num.* 21. Capi-
tulum non poteſt reſidentiam Canonicorum re-
mittere, neque ſervitium condonare, non ob-
ſtante ſtatuto, ſive conſuetudine , quæ potius
dicitur corruptela; Sac. Congr. Conc. *in Tar-*
raconen. 26. *Januarii* 1697. *& in Gennen. Va-*
cationum 16. *Januarii* 1700.
19 Capitulum , Sede vacante , ſuccedit in Ju-
riſdictionem Epiſcopi, & poteſt omnia ſacere,
quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, niſi expreſ-
ſe prohibita reperiatur; *cap. His quæ* 11. *cap.*
cum olim 14. *de maj. & obed. cap. unic. eod.*
tit. in 6. *cap. Ad abolendam , de hæret. cap. pe-*
nult. & cap. final. de ſupplend. negligentia Præ-
lator. in 6. cum Concordantiis , & Gloſſa *in*
cap. Ad Abolendam , de hæretic. verb. Sede va-
20 *vante* , & ſic Doctores paſſim . Non ſuccedit
tamen Capitulum in Jutiſdictione Epiſcopo de-
legata , etiam ex generali delegatione Sedis
Apoſtolicæ ; Innocent. *in cap. Ad abolendam ,*
de Hæret. n. 1. *verſ. Item Epiſcopus , & Capi-*
tulum ; Et apertius ibi Joann. Andreas *ſuper*
ultim. gloſſ. Federic. de Senis *conſ.* 30. Card.
in Clem. quæſt. 8. *de Hæret.* Abbas *in d. cap.*
Cum olim n. 2. *verſ.* 5. *dubitatur ;* & commu-
nem eſſe, & tenendam *atteſtatur* Franc. *in cap.*
Epiſcopali Sede vacante unic. de major. & obe-
dient. in 6. & Fagnan. *in cap. His , quæ* 11.
de major. & obedient. num. 55. Sic etiam in 21
Capitulum, Sede vacante, non tranſeunt ea,
quæ ex Concilio Trident. competunt Epiſco-
po tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato; Fagn.
loco mox cit. num. 56. Secus autem , ſi com- 22
petant Epiſcopis utroque Jure , ſcilicet ordi-
nario , & Delegato , veluti ſi Concilium det
Epiſcopis facultatem procedendi etiam auctori-
tate Apoſtolica ; Ideoque Sacra Congreg. cen-
ſuit facultatem transferendi Beneficia ſimplicia
ab Eccleſiis collapſis competentem Epiſcopo *ex*
cap. 7. *ſeſſ.* 21. tranſire in Vicarium Capituli
Sede vacante, quippe Decretum illud non di-
cit ſimpliciter auctoritate Apoſtolica, ſed ad-
dita particula *etiam* , quæ eſt implicativa Ju-
riſdictionis ordinariæ ; Sic refert, & tenet Fa-
gnan. *loc. cit. num.* 56. Capitulum , Sede va- 23
cante, non ſuccedit in Juriſdictione competen-
te Epiſcopo Jure ſpeciali ; Gloſſa *in cap. Scri-*
ptum , de election. in verb. temporis , & ibi Ab-
bas *num.* 5. *Innoc. in cap. Verum , de For. com-*
pet. & ibid. Felin. *in princip.* Fagn. *in cap.*
his , quæ , de Major. & obedien. Et ideo Capi- 24
tulum Paduanum, ſicuti omne aliud Capitulum
reſpectu conſimilis privilegiati Epiſcopi , non
ſuccedit in poteſtate conferendi gradum Docto-
ratus , & Magiſterii , qui competit Epiſcopo
de Jure ſpeciali; Card. *in d. cap. Verum* , Jo-
ann. de Anan. *in dict. cap. His quæ , num.* 3.
Fagn. *ibid. num.* 44. Sicuti nec ſuccedit in Ju-
riſdictione Epiſcopo competente ratione Feu-
di , niſi Feudum eſſet commune Epiſcopo &
Capitulo , quia quando ea , quæ competunt
Epiſcopo de Jure ſpeciali, ſpectant communi-
ter tam ad Epiſcopum, quam ad Capitulum,
tunc ſuccedit Capitulum; Unde ſi Feudum non
eſſet de menſa ſolius Epiſcopi, ſed eſſet com-
mune Epiſcopo, & Capitulo, tunc Capitulum
cognoſceret Sede vacante ; *cap. unic. Ne Sede*
vacante in 6. Joann. Andreas *in d. cap. Verum*
7. *de For. compet. n.* 6. *verſ. puto tamen quod*
ſi Feudum eſſet commune; Abbas *ibid. n.* 8. *&*
in verſ. & nota ex dictis ; Fagn. *ibid. n.* 9.
ubi expreſſe ſubjungit, quod caput unicum *Ne*
Sede vacante in 6. locum habet non ſolum in
col-

Digitized by Google

collatione Beneficiorum, ſed etiam in aliis, quæ ſpectant communiter ad Epiſcopum, & Capitulum.

26 Capitulum, Sede vacante, poteſt quaſdam Conſtitutiones facere obligantes totam Diœceſim, etiam in tempus futuri Epiſcopi, donec hic, vel ejus Succeſſor eaſdem revocaverit; Sic Feder. de Senis *conſil.* 16. Abbas *in cap. Cum olim* 14. *de Major. & obed. n.* 2. §. 7. *dubitatur;* Felinus *in cap. Cum omnes num.* 10. *de Conſtitutionibus;* Fermoſin. *tract.* 1. *de poteſt. Capituli qu.* 17. *n.* 5. Fagn. *in cit. cap. Cum olim num.* 57. Caſtrop. *par.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 23. *n.* 22. *& alii paſſim.* Et ratio eſt, quia Capitulum, Sede vacante, ſuccedit Epiſcopo in his, quæ ſunt juriſdictionis; *cap. Cum olim* 14. *de Major. & obed. & cap. unic. eod. in* 6. cum Concordantiis, ac tradit Gloſſa magna *in Clement. unic. de rerum perm.* atqui poteſtas faciendi Conſtitutiones pertinet ad poteſtatem Juriſdictionis, adeoque &c. Tum quia Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in adminiſtratione temporalium, ſimulque Spiritualium rerum totius Diœceſis; *cap. Si Epiſc.* 3. *de ſupplend. negligen. Prælator. num.* 6. cum ſimilibus, ergo ſuccedit etiam in poteſtate faciendi Conſtitutiones ad correctionem criminum, ac morum reformationem deſervientes, cum hoc concernat adminiſtrationem Diœceſis
27 in Spiritualibus. Licet Capitulum, Sede vacante, non arctetur de Jure communi ad conſtituendum Vicarium, ſed poſſit Juriſdictionem ad ſe devolutam per ſe ipſum exercere, ut notat Abbas *in cap. Irrefragabili num.* 2. *de Offic. Ordin.* Felin. *in cap. Cum olim n.* 9. *de Major. & obed.* & Fagn. *in cap. his, quæ eod.*
28 *tit. n.* 66. Hodie tamen tenetur Vicarium Capitularem conſtituere infra octo dies poſt mortem Epiſcopi, alias Vicarii deputatio devolvitur ad Metropolitanum. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 16. ibi: *Item Officialem ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus; ſi ſecus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujuſmodi devolvatur. Et ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque, ut præfertur, negligens fuerit, tunc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Epiſcopus in exempta Œconomum, & Vicarium idoneos poſſit conſti-*
29 *tuere.* Capitulum non poteſt cogi ad creandum Vicarium intra pauciores dies quam octo; ſed poteſt gaudere termino a Sacro Concilio ſibi dato; colligitur ex verbis ipſius Concilii, & tenent expreſſe Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede Vacante* §. 12. *quæro, verſ. terminum;* Barb. *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 163. *in fin.* & alii paſſim. Et 30
infra illos dies, antequam Vicarium conſtituat, exercitium Juriſdictionis ſpectat ad totum Capitulum in ſolidum; non autem ad primam Dignitatem. Sic expreſſe decrevit Sacra Congreg. Concil. 19. *Septembr.* 1620.

Capitulum, nedum poteſt eligere, ſeu con- 31
ſtituere Vicarium Capitularem poſt mortem Epiſcopi, ſed etiam quando Eccleſia vacat per translationem Epiſcopi ad aliam Eccleſiam; Tunc enim Capitulum, tamquam Sede Vacante, habita notitia etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarii Sacri Collegii, quod Epiſcopus a ſuæ Eccleſiæ vinculo abſolutus fuit in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, poterit, & debet Sedem vacantem publicare, & Vicarium, juxta Conc. Trid. præſcriptum eligere; Sac. Congr. Conc. 14. *Decembr.* 1624. Urban. VIII. Conſtitut. incipiente *Nobis nuper;* Rota *par.* 1. *recent. dec.* 10. *n.* 475. *per tot.* & communiter Doctores. Sic etiam Capitulum poteſt 32
conſtituere Vicarium in caſu, quo Epiſcopus efficiatur captivus ab hoſtibus Catholicæ Fidei, puta a Turcis, Saracenis, Paganis, Hæreticis, Schiſmaticis, & hujuſmodi, quia tunc diceretur mortuus civiliter, & in hoc caſu mors civilis æquiparatur morti naturali; textu expreſſo *in cap. Si Epiſcopus* 3. *de ſupplend. negligent. Prælator. n.* 6. ibi: *Si Epiſcopus a Paganis, aut Schiſmaticis capiatur, non Archiepiſcopus, ſed Capitulum, ac ſi Sedes per mortem vacaret, illam in ſpiritualibus, & temporalibus miniſtrare debebit, donec eum libertati reſtitui, vel per Sedem Apoſtolicam (cujus intereſt Eccleſiarum providere neceſſitatibus) ſuper hoc per ipſum Capitulum, quam cito commode poterit conſulendam, aliud contigerit ordinari;* & ibi Gloſſa *in verb. mortem, & verb. Sed Capitulum, & verb. Paganis, verſ. nota primo* & Rota *in Burg.* 10. *Martii* 1597. *coram Orano.* Sic pariter Sedes 33
vacat, ſi Epiſcopus ingrediatur aliquam Religionem, nam tunc poſt admiſſionem Summi Pontificis ad reſignationem Eccleſiæ, Capitulum ſuccedit in Juriſdictione Epiſcopali, & ſic eligere poteſt Vicarium Capitularem, qui illam adminiſtret; nam æquiparatur mors naturalis, & ingreſſus Religionis; *cap. placuit* 8. *cauſ.* 16. *q.* 1. & ibi Gloſſa *verb. Mortuus, & c. Nullus* 53. *cauſ.* 2. *q.* 7. *l. Res uxoris, Cod. de donat.*

Digitized by Google

34 *donat. inter Vir. & Uxor.* Sic etiam vacat Se-
des per renunciationem, quia quantum ad hoc
renunciatio Epiſcopatus eundem parit effe-
ctum, ſicuti mors Epiſcopi; *c. 1. de renunc.
in 6.* Gloſſa *in cap. Si enim nulla, verb. mo-
ritur, de Præbend. in 6. & in cap. Si Epiſco-
pus, verb. mortem, de ſupplend. negligent. Præ-
lat. in 6. & Doctores communiter in cap. 2. de*
35 *Præb. in 6.* Sic ſimiliter vacat Sedes per depo-
ſitionem, vel Relegationem, quæ ſunt pariter
mors civilis, & quo ad hoc æquiparantur
morti naturali; Gloſſa *in cap. Si propter tua
debita verb. vacabunt, de reſcriptis in 6. & in
cap. Si Epiſcopus, verb. mortem, de ſupplend.
neglig. Prælator. in 6.* & Canoniſtæ communi-
ter *in cap. Qualiter, & quando 24. de accuſa-*
36 *tionibus.* Non poteſt tamen Capitulum Vica-
rium conſtituere in caſu, quo Epiſcopus ſit
excommunicatus, vel ſuſpenſus; Vel in caſu,
quo Epiſcopo in remotis degente, Vicarius
Generalis ab ipſo relictus moriatur, vel a
Principe Sæculari ejiciatur a Diœceſi, quia
tunc recurrendum eſſet ad Sedem Apoſtolicam
pro proviſione; Sic decreviſſe Sac. Congrega-
tionem Epiſcoporum, & Regul. 11. *Januarii
1616. in Meſſana ex cap. penult.* juncta Gloſſ.
*verb. mortem, de ſupplend. neglig. Prælator. in
6.* refert Nicolius *in Floſcul. verb. Vicarius Ca-
pitularis num. 57.* & tenet Monacell. *tom. 1.
tit. 1. Formul. 1. num. 2.* & ſolide Fagnan. *in
cap. Quia diverſitatem 5. de conceſſion. Præbend.
a n. 11. uſque in finem.*
37 Capitulum non poteſt devenire ad electio-
nem Vicarii Capitularis ante certam notitiam
vacationis, quia tempus a Tridentino ſtatu-
tum incipit a die ſcientiæ mortis certæ, &
non præſumptæ, vel a die certæ translatio-
nis, reſignationis, & hujuſmodi, alias electio
eſt nulla, licet Capitulum certum eſſet de
imminenti morte, vel translatione Epiſcopi;
Sacra Congregat. Epiſc. *in una Neritonen. 24.
Maii 1651. ex cap. Bonæ memoriæ 36. de elect.*
38 Capitulum neque poteſt devenire ad electio-
nem Vicarii Capitularis poſt habitam noti-
tiam mortis, vel translationis Epiſcopi, quan-
do Vicarius Epiſcopi defuncti vel translati
miſſus fuerat a S. Sede Apoſtolica, vel a Sa-
cra Congregat. Epiſcop. Sic declaravit eadem
Sac. Cong. *in Aquilana 4. Aug. 1578.* quia du-
rat etiam Sede vacante; Eadem Sacra Congr.
*in una Licienſi 17. Novemb. 1590. arg. Cap.
penult.* juncta Gloſſa *in verb. mortem, de ſup-*
39 *plend. negligent. Prælat. in 6.* Electio Vicarii
Capitularis debet fieri, Capitulo more ſolito
Capitulariter congregato, & per ſecreta ſuf-
fragia, alioquin nulla eſt, ut declaravit Sacra
Congreg. Epiſcopor. *in una Siculana 18. No-
vemb. 1625.* & Sac. Congreg. Conc. *ſuper Ca-
put 6. de reformat. ſeſſ. 25.* Capitulum non 40
poteſt eligere in Vicarium Capitularem niſi
unum tantum, & ſi eligat plures, electio de-
volvitur ad Metropolitanum; Sacra Congreg.
Epiſcop. *in Caſſanenſi 6. Auguſti 1569. in Bo-
bienſi 12. Martii 1607. & in Potentina 30. Au-
guſti 1641.* Si tamen plures ſucceſſive eligit,
primo electus debet continuare, dummodo ha-
beat requiſita; Sacra Cong. Epiſcop. *in Veli-
ternen. 1. Sept. 1623.* Poteſt tamen Capitulum 41
duos Vicarios conſtituere, ut alternis menſi-
bus Vicariatus munere fungantur, ſi legitimam
habeat conſuetudinem ab immemorabili ſerva-
tam ſine interruptione, & electi ſint prædiți
omnibus qualitatibus, quas Tridentinum *c. 16.
de reformat. ſeſſ. 24.* requirit; Sic declaravit
Sacra Congreg. Conc. *in Salernitana 26. Junii
1589. & in Panormitana 31. Maii 1593.* Fa- 42
cta ſemel per Capitulum electione Vicarii Ca-
pitularis, non poteſt illum ad libitum revoca-
re, & novum conſtituere; Sacra Congr. Epi-
ſcopor. *in Meſſana 1. Sept. 1603. & 6. Martii*
1618. Si tamen adeſſet juſta cauſſa illum re- 43
vocandi, debet prius habere licentiam a Sacra
Cong. Epiſcopor. ut declaravit ead. Sac. Con-
greg. Epiſcop. *in Montis Regalis 17. Junii,
in Monopolitana 1. Septemb. in Tarentina 22.
ejuſdem Sept. 1603. & in Aretina 26. Octobris*
1604. Immo Barboſa *in Summa Apoſtolicar. de-
ciſ. collectan. 716. n. 17.* dicit non poſſe per 44
Capitulum revocari Vicarium Capitularem,
etiamſi ſit electus cum clauſula, quod poſſit
revocari ex cauſſis ſibi beneviſis, ut declara-
vit Sacra Congr. Concil. *in Eccleſien. 1. Apr.
1628.* quæ tandem remiſit ad Congregationem
Epiſcopor. & Regul. ut cognoſceret cauſſam,
ut refert Bonfadin. *in Theſaur. Eccleſiaſt. dec.
reſol. 51. n. 22.* Plures autem ſunt cauſſæ, pro- 45
pter quas ſolet Sacra Congregatio Epiſcopo-
rum facultatem concedere removendi Vicarium
Capitularem, ut indignum; Prima, ſi Vica-
rius Capitularis non reſideat, *ut in Tridenti-
na 7. Julii 1622.* Secunda, ſi patitur multas
exceptiones, & propter malos mores ſit exo-
ſus Clero, & Populo, *ut in Neapolitana 26.
Januarii 1604.* Tertia, ſi patitur aliquid fieri
contra libertatem Eccleſiaſticam, *ut in Ma-
theranen. 17. Julii 1601.* Quarta, ſi Vicarius
Capitularis ſit debitor Capituli, *ut in Nullius
Altamuræ 13. Julii 1646.* Quinta, ſi accipit
pecuniam pro Dimiſſoriis, quam juſſus a Su-
perioribus non reſtituit ſtatim, *ut in Tranen.*
17.

Digitized by Google

17. *Maii* 1604. Sexta, ſi ſit Vicarius Capitu-
laris in Metropolitana, & ſine cauſſa inhibeat
Suffraganeo, vel ejus Vicario exercitium ſui
Officii, *ut in Tarentina 7. Januarii* 1600. *in*
Matheranen. 8. *Maii* 1604.
46 A Capitulo, pro electione Vicarii Capitu-
laris, non debent vocari Canonici abſentes,
niſi commode fieri poſſit; Nec ita abſentes
poſſunt mittere, aut conſtituere Procuratorem
ad ferendum in electione ſuffragium; Gloſſa
& Canoniſtæ communiter *in cap. Quia propter*
42. *de election.* Eo enim ipſo quod Canonicus
tranſit ad locum, ex quo commode vocari
non poſſit, facit ſe extraneum, & perdit Jus
ad eligendum; Paſſerin. *de election. c.* 10. *n.*
47 37. Si tamen adeſt conſuetudo legitime præ-
ſcripta admittendi in electione Canonicos ab-
ſentes per Procuratorem, talis conſuetudo eſ-
ſet intelligenda, & reſtringenda ad abſentes
ſolummodo intra Provinciam, & ibidem de-
tentos aliquo legitimo impedimento de tem-
pore actualis electionis Vicarii, ut declaravit
Sac. Congregat. Concil. *in Hydruntina* 11. *Apr.*
48 *1699.* Et ſi e contra adeſſet conſuetudo non
vocandi quoquomodo abſentes a Civitate, ſer-
vanda eſſet; Sic cenſuit Rota *deciſ.* 85. *n.* 11.
coram Celſo. Et tanta eſt vis conſuetudinis,
quod a Capitulo pro electione Vicarii, præ-
ter Canonicos, vocandi ſunt etiam illi, qui
de Jure non ſunt de Capitulo, ut Portionarii,
aliique Beneficiati Eccleſiæ, ſi adſit conſuetu-
do legitime præſcripta illos vocandi; ſic re-
ſpondit Sacra Congreg. Conc. *in Nullius Al-*
tamuræ 9. Decembr. 1690., & 4. *April.* 1693.
49 & *in Caſtellaneten.* 1. *Decembr.* 1696. Si au-
tem conſuetudo non ſit pacifica, & legitime
præſcripta, ſed ſolum pauci actus afferantur,
in quibus ii, qui non ſunt de corpore Capi-
tuli, fuerint admiſſi ad ſuffragium ferendum,
tunc Capitulum poteſt illos excludere, ut de
facto accidit *in Recinaten. propoſita in* Sacra
Congreg. Concil. 4. *Junii* 1701. in qua Alta-
riſtæ Cathedralis, qui pluries in electione Vi-
carii Capitularis interfuerunt, & ſuffragium
dederunt, fuerunt excluſi, ex quo conſuetudo
non erat pacifica neque legitime præſcripta.
50 Capitulum debet pro Vicario Capitulari eli-
gere unum, qui ſit de gremio Capituli, ſi ad-
ſit Idoneus; Sac. Congreg. Epiſcop. *in una*
Tranenſ. 22. *Febr.* 1597. & *in una Nepeſina*
51 10. *Junii* 1602. Et qui ſit Doctor, alias ele-
ctio eſt nulla, ut declaravit Sac. Congregat.
Epiſcop. *in Tranen.* 25. *Februarii* 1597. & *in*
25 *Puteolana* 27. *Martii* 1653. Nec ſufficit, quod
ſit Magiſter in Sacra Theologia, ſed debet
eſſe ſaltem Doctor in Jure Canonico; Concil.
Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* ibi:
Qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor, & de-
claravit Sac. Congr. Concil. 28. *Auguſti* 1621.
& Sac. Congr. Epiſcop. *in Bononien. 9. Jan.*
1601., ubi juſſit removeri Decanum non Do-
ctorem, & eligi Archidiaconum Doctorem.
Nec etiam ſufficit, quod ſit Doctoratus a per- 53
ſona privata, ſed in aliqua Univerſitate, ut
declaravit Sacra Congreg. Conc. *die* 19. *Sept.*
1620. ibi: *quod debet doctorari in aliqua Uni-*
verſitate, non vero a perſona privata. Habilis 54
tamen non Doctor tolerari poteſt, ſi Doctor
haberi non poſſit; Sac. Cong. Epiſcop. *in Pu-*
teolana 23. *Julii* 1603. Debet autem Vicarius 55
non Doctor eligere ſibi Conſultorem benevi-
ſum, qui ſit Doctor, & in rebus Legalibus,
& arduis peritus, a quo poſſit dirigi, prout
fit, quando Vicarius Generalis Epiſcopi eſt
Theologus, & non Juriſta ex Decretis Sacræ
Congregationis relatis a Nicol. *in floſcul. verb.*
Vicarius Generalis Epiſcopi n. 30.
Si Capitulum eligat aliquem in Vicarium 56
Capitularem non Doctorem, quando adeſt Do-
ctor; ex quo talis electio ſit nulla ex *d. Tra-*
nenſ. 25. *Februarii* 1597. & *Puteolana* 27. *Mar-*
tii 1653.; tunc electio devolvitur ad Metro-
politanum ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de*
reformat. & pluries declaravit Sacra Congreg.
Conc. ut refert Nicol. *in floſcul. verb. Vicarius*
Capitularis n. 61. & Sacra Congr. Epiſcopor.
in Mazarien. 25. *Dec.* 1603., & *in Oſtunen.*
10. *Novemb.* 1639. In caſu tamen, quo Vica- 57
rius deputatus per Metropolitanum ob malam
electionem Capituli, vel ob ejus negligentiam,
decederet, tunc poſſet Capitulum novum eli-
gere Vicarium infra octo dies, ut prius, quia
pro prima vice tantum Jus amittit; Barboſa
lib. 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 7. *num.* 102.
Quarant. *verb. Capitulum, Sede Vacante n.* 4.
Gemin. *in cap. fin. n.* 8. *de ſupplend. negligent.*
Prælator. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 2. *n.* 6.
& alii. Capitulum non poteſt in electione, 58
ſeu deputatione Vicarii, apponere reſtrictivam,
ut Vicarius Capitularis non poſſit procedere
contra aliquem Capitularem, abſque conſenſu
Capituli; Sacra Congreg. Epiſcop. *in Regien.*
26. *Julii* 1593. Vel ſine adjunctis; Ead. Sac. 59
Congr. *in Salernitana* 16. *Julii* 1628. Nec po- 60
teſt apponere in electione conditionem, ut par-
ticipet Capitulum de emolumentis ex Officio
Vicariatus provenientibus; Sac. Congreg. Epi-
ſcop. *in Brunduſina* 8. *Maii* 1606. Nec poteſt 61
Capitulum reſervare ſibi facultatem ſignandi
ſupplicationes, diſtribuendi Conciones, vel ha-
ben-

Digitized by Google

bendi ſuperintendentiam Seminarii ; Sac. Con-
62 greg. *in Tudertina* 11. *Decemb.* 1654. Vel fa-
ciendi gratiam condemnatis ab ipſo Vicario ,
vel cognoſcendi de cauſſis ſuſpiciouis ipſius Vi-
carii , ac Judicem non ſuſpectum partibus de-
putandi , vel cum alia quacumque reſtrictiva
inſolita . Quod ſi Vicarius Capitularis electus
fuerit cum hujuſmodi reſtrictionibus , poterit
nihilominus libere uti ſua Juriſdictione abſque
ullo reſpectu ſupradictarum conditionum , ut
declaravit Sac. Congreg. Epiſc. *in Salernitana*
16. *Julii* 1628. & *in Venuſina* 14. *Nov.* 1698.
63 Capitulum enim poſt electionem Vicarii nul-
lam exercere poteſt Juriſdictionem , quia poſt
electionem tota Juriſdictio Epiſcopalis tranſit
in Vicarium Capitularem privative , quo ad
Capitulum , non cumulative ; Sac. Congr. Epi-
ſcop. *in Hydruntina* 1. *Octobr.* 1655. & *in alia*
64 *Neriton.* 17. *Septemb. ejuſdem anni* . Unde ſub-
ſtitutio facienda propter abſentiam Vicarii ſpe-
ctat ad ipſum Vicarium , & non ad Capitu-
lum . Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congr. Conc.
refert Garcias de Benefic. *par.* 5. *c.* 7. *n.* 23.
decl. 6. Faguan. *in cap. His quæ* 11. *de Majo-*
65 *rit. & obedient. n.* 74. Statuta , quæ excludunt
plures Fratres utrinque aut ex uno tantum la-
tere conjunctos a voce activa in Capitulo ,
vel Conſilio , laudabilia ſunt & approbanda .
Sic expreſſe Sac. Congr. Conc. *in Paderbonen.*
9. *Auguſti* 1704. Item ſtatutum a Capitulo con-
ditum , juxta quod non plures quam duo Con-
ſanguinei primi , & ſecundi gradus in Capitu-
lo eſſe poſſint , ita ut tertius additus maneat
excluſus a voce activa & paſſiva , fuit appro-
batum quoad vocem activam tantum ; Sacra
Congr. Conc. *in Conſtantien. Statuti* 21. *Maii*
1707. licet aliqui Canonici diſſentirent , Epi-
ſcopo tamen conſentiente . Cætera alia vide
verb. *Vicarius Capitularis* .
66 Capitulum Cathedralis non eſt ſalutandum a
Concionatore cum titulo Reverendiſſimi , ne-
que in abſentia Epiſcopi ; Sacra Rit. Congr.
in Capuana 23. *Januar.* 1700. apud Monac.
tom. 4. *ſupplement. ad* 1. *tom. n.* 20.
67 * Capitulum Cathedralis Eccleſiæ præcedere
debet Capitulo Collegiatæ , adeo ut nec ſuſti-
neantur conſtitutiones privatarum Eccleſiarum
aliter decernentes , ut definivit Rota dec. IX.
poſt Murgam ad Conſtit. Apoſtol. *De Synodo*
diœceſ. lib. 7. *cap.* 65. §. 2.
68 Exemptio Capituli Cathedralis in eo præci-
pue ſita eſt , ut Epiſcopus extra viſitationem
procedere nequeat contra aliquem Canonicum ,
ſine duobus de Capitulo , adjunctis , ad nor-
mam Trident. *Seſſ.* 25. *c.* 6. *de Reform.* Quam-
vis Epiſcopus ſine adjunctis poteſt illud viſi-
tare , ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *de Reform. De*
Synodo diœceſ. lib. 8. *cap.* 4. §. 8. & *lib.* 13.
cap. 9. *nov. edit.* *
Capitulum ſede vacante non poteſt in uſus 69
proprios convertere mulctas pecuniarias , &
compoſitiones delinquentium ut ſæpius a Sac.
Congregatione deciſum eſt ; *ibid. lib.* 10. §. 4.
nov. edit. *
Capituli extinctio non inducit ſuppreſſionem 70
Cathedræ Epiſcopalis ; Benedict. XIV. tom. 2.
Conſtitut. 35. incip. *Notum tibi* .

Additiones ex aliena manu .

Ad poteſtatem Capituli *Sede plena* refertur 71
jus condendi ſtatuta . At hæc quoad ſtatuta a
Capitulo condita recepta eſt diſtinctio . Aut 72
agitur de ſtatutis , quibus quid cautum eſt in
correctionem juris communis , & ad eorum va-
liditatem opus eſt auctoritate Summi Pontifi-
cis , quippe qui derogare unice poteſt juri com-
muni ; Rota *in Biſaccien. Admiſſionis ad parti-*
cipationem ſuper manutentione 30. *Aprilis* 1745.
§. 9. *cor. Illuſtriſs. Caprara & in Hildeſimen.*
Manutentionis 17. *Martii* 1749. §. 18. & 4.
Julii ejuſdem anni 1749. §. 12. *cor. R. P. D.*
Elephantut.
Aut differitur de ſtatutis , quibus licet nihil 73
diſpoſitum ſit contra jus commune , tamen vel
aliquid juſſum eſt , quod tendat in detrimentum
Epiſcopi , vel immutatus eſt ſtatus univerſalis
Eccleſiæ , & vim ea habere nequeunt , niſi mu-
nita ſint auctoritate ſaltem Epiſcopi ; Rota *in*
Onasburgen. Optionis 13. *Januarii* 1730. §. *Nul-*
lam , *cor. clar. mem. Millino.*
Aut demum diſputatur de ſtatutis , quibus 74
nec jus commune correctum eſt , nec Epiſco-
pi jura ſunt læſa , nec ſtatus univerſalis Eccle-
ſiæ immutatus eſt , ſed aliquid tantummodo
præſcriptum , quod Eccleſiæ ſervitium concer-
nat , & citra auctoritatem alicujus Eccleſiaſti-
ci Superioris obligant talia ſtatuta ; Rota *in*
Majoricen. Juris amovendi Muſicos 4. *Februarii*
1729. §. *Pro eo* , & *in d. Onasburgen. Optionis*
13. *Januarii* 1730. *d.* §. *Nullam* , *utraque cor.*
clar. mem. Millin.
De poteſtate Capituli *Sede vacante* mire in- 75
ter ſe variant Doctores . Sunt qui tenent , Ca-
pitulum Sede vacante omnia facere poſſe , quæ
ſunt ordinariæ juriſdictionis , niſi expreſſe pro-
hibita reperiantur ; Auctor *hic n.* 19. Zaloſzo-
wski *de Poteſt. Capit. Sede Epiſc. vacante p.* 1.
Corvin. *de Perſon. & Beneſic. Eccleſ. p.* 1. *lib.*
1. *cap.* 26. *num.* 14.

76 Alii poteſtatem Capituli Sede vacante ad ea
tantum reſtringunt, quæ ſunt jurisdictionis contentioſæ & neceſſitatis; Fermoſin. *de Poteſtate Capit. Sede vacante tract.* 1. *cap. fere per tot.*
77 Nec deſunt qui velint, Capitulum in ea tantum ſuccedere, quæ in jure reperiuntur expreſſa; vide hos apud Fermoſin. *d. tract. c.* t. *n.* 9.
78 Varietas hæc inde nata eſt, quod in jure
Canonico non ſatis determinatum ſit, quo ju-
79 re gaudeat Capitulum Sede vacante. Ita vero
de poteſtate Capituli Sede vacante ego cum Bohemero *in decret. lib.* 3. *tit.* 9. §. 29. ſentiendum cenſeo; *Sede vacante in Capitulum exercitium jurisdictionis Epiſcopalis cum omnibus ſpeciebus & acceſſoriis tranſit, quatenus hæc in Capitulum tranſire poſſunt, nec jurium Epiſcopalium diminutionem, & innovationem contineant.*
80 Prior limitatio, ut probe monet Bohemerus loco mox citato, excludit jura Ordinis, quæ ex conſecratione fluunt, & functiones, quæ cohærent Archiepiſcopali dignitati, immo &
illa, quæ ex delegatione Summi Pontificis ſunt
81 ad ipſius perſonam reſtricta. Illuſtrat poſteriorum limitationem idem Auctor ibidem pluri-
82 bus allatis exemplis. Ipſi vero minime aſſentiri poſſum, dum §. 26. *Sede ad plures annos impedita*, ait, *ratio juris poſtulat, ut Capitulo jus conferendi Beneficia vacantia & ad jus Epiſcopi pertinentia integrum eſſe debeat. Neque enim Pontificem ad hunc caſum irregularem reſpexiſſe probabile eſt, quin potius ratio rei Eccleſiaſticæ poſtulat, ut potius officium Eccleſiaſticum interim conferatur Habili, quam fiduciario ad tam longum tempus commendetur. Multoque magis hoc dicendum ſit, ſi per culpam ipſius Epiſcopi Vacantia nata eſt, forſan quod ſuſpenſus ſit, & ipſe moram in petenda relaxatione ſuſpenſionis committat*. Quomodo enim Capitulo jus eſſe poterit conferendi Beneficia ſede ad plures annos impedita, ſi *nunquam* (inquit Pontifex in cap. 2. *Ne Sede vacante innovetur*) *in jure cautum, quod Capitulum vacante Sede fungatur vice Epiſcopi in collationibus*.
83 Dantur Capitula, in quibus deeſt Cathedra Epiſcopalis, & ita Sedes vacans concipi nequit. Hujus generis ſunt Capitula Collegiata-
84 rum Eccleſiarum. Quoniam vero regi non raro ſolent hæc Capitula per Decanum, vel Præpoſitum, cui jurisdictio quædam inferior competit, cum pluribus aliis juribus eminentibus, hinc quæritur, utrum mortuo tali Prælato exercitium jurisdictionis, aliorumque jurium Prælaturæ huic cohærentium, ſpectet ad ipſa Ca-
85 pitula, an ad Epiſcopos? Conſule Bohemer. *loco cit.* §. 39. & *ſeq.*

CAPUCCINI.

Additamenta noviſſima.

Declaratur, quod Miniſtro Generali Ordi- 1
nis S. P. Franciſci Capuccinorum, & ſecundariis ſuperioribus ab eo dependentibus tanquam veris & legitimis filiis ejuſdem S. P. Franciſci conveniat, & competat in quocumque loco, Civitate, Provincia, & Regno, etiam ubi alii Tertiarii ejuſdem Ordinis jam reperiuntur, erigere, inſtituere, ac fundare Confraternitates. Sic expreſſe Clemens XII. Conſtitut. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis Officium*, quæ reperitur tum in communi Bullario Romano, edito a Hieronymo Mainardo, tum in ſpeciali Bullario ejuſdem Ordinis Capuccinorum. Quæ Conſtitutio ſi ad manus mihi obveniſſet ante editionem Bibliothecæ hujus, certe pro conſueta mea ingenuitate fuiſſet adducta, & uti nunc, aliter etiam tunc, juxta ipſam fuiſſet concluſum.
Hinc Tertiarii a Patribus Capuccinis rece- 2
pti, gaudent omnibus gratiis, privilegiis, indulgentiis, indultis &c. quæ unquam per Apoſtolicam Sedem Tertio Ordini fuerunt conceſſa, & erunt deinde concedenda. Unde non amplius ſubſiſtunt tradita quo ad hoc in verb. *Tertiarii*, *Tertiariæ n.* 30. per ſatis de ſe claram Conſtitutionem Benedicti XIII. incip. *Dilecti Filii*, uti reperitur tum in indice, tum in corpore Bullarii Romæ editi typis Mainardi. Poſteriora enim derogant prioribus; *L. nam eſt novum* 26. & *L. Sed & poſteriores* 26. *ff. de legib. Cap. Licet* 1. *de Conſtitut. in* 6.
Idem Pontifex Clemens XII. omnibus & ſin- 3
gulis perſonis Tertii Ordinis S. Franciſci, tam intra, quam extra clauſtra, ſub jurisdictione Miniſtri Generalis Capuccinorum degentibus conceſſit per viam communicationis omnes Indulgentias, quibus fruuntur & gaudent confratres & conſorores Confraternitatis B. M. V. de Monte Carmelo. Sic in ejus Conſtit. incip. *Sollicitudo Paſtoralis Officii*.
Aſt dictas Indulgentias Ordinis B. M. V. de 4
Monte Carmelo Tertiariis ſæcularibus Capuccinis a Clemente XII. per viam communicationis conceſſas, revocavit Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, quæ extat tum in Bullario ejuſdem Pontificis *tom.* 1. tum in Bullario eorumdem Capuccinorum *tom.* 7. *pag.* 356.
Capuccinis vetitum erat ex Conſtitutione 5
quadam ſui Capituli Generalis, ne peccata ſua ex-

Digitized by Google

exponerent alteri, quam ſui Ordinis Confeſſario, etiamſi longe abeſſent a Monaſteriis ſui Ordinis; verum Benedictus XIV. *die 30. Martii* 1742. facultatem fecit ſingulis eorum Sacerdotibus, & Laicis longe a ſuis Monaſteriis verſantibus, ut poſſent cuicumque Sacerdoti ſæculari a ſuo Ordinario approbato, vel Regulari a ſuo pariter Superiore approbato peccata ſua in confeſſione aperire, & ab eo abſolutionem obtinere, etiam a caſibus & cenſuris in ſuo Ordine reſervatis, addita tamen obligatione, ut ubi primum potuerint, coram Superiore ſe ſiſtant, & novam ab illis caſibus & cenſuris abſolutionem obtineant. De hac re vide quæ fuſius adducuntur in *Supplementis noviſſimis* ad verb. *Approbatio art.* 2. *n.* 24.

6 A Capuccino ad Religionem Hieroſolymitanam auctoritate Apoſtolica tranſlato legatum annuum vi Profeſſionis Capuccinæ mortuum, recuperari ſancivit Sacra Rota in Januen. *Legati* 22. *Junii* 1622. *Ex Bullar. Capuccinorum tom.* 2. *p.* 381.

7 Advertendum, quod Teſtatorum voluntates Fratres Capuccini, ſicuti & alii Minoritæ, exequi poſſunt, nominando, vel eligendo ad ſubſidia dotalia, & ad Beneficia, ac juvenes ad ſeminaria. Sic Sac. Congr. Concilii in Papien. *Subſidii dotalis* 1731. ex Bullario Capuccinorum *tom.* 1. *pag.* 187. ubi refertur integra hæc cauſa cum ſua Reſolutione, & egregiis notis. Vide etiam in noſtro Tomo 8. Appendic. Reſolutionum S. C. C. ſub *num.* 147. Hinc cum his concilianda ſunt quæ adducuntur verb. *Teſtamentum art.* 3. ſub *n.* 53. 57. 58. & 59.

8 Capuccini, ſicuti & alii Minoritæ de Obſervantia, & Reformati, declarantur exempti a ſolutione alimentorum pro iis, qui carceribus S. Inquiſitionis ſunt mancipati; ex Decreto Supremæ & Univerſalis Inquiſitionis Romanæ 15. *Julii* 1732. vide verb. *Alimenta num.* 118.

CARDINALES.

Articulus I.

Quo ad eorum originem, Creationem, & Numerum.

1 CArdinales originem videntur habere figuraliter a Sacerdotibus Levitici generis, ut tradit Eugenius IV. in Conſtit. incip. *Non mediocri*, ex verbis *Deuteronomii* 17. *Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, venies ad Sacerdotes Levitici generis, & facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus*, verba hujuſmodi referendo ad Summum Pontificem, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Principales in Eccleſiæ regimine, ejuſdem Cooperatores, Aſſeſſores, & Conſiliarios, juxta expreſſam auctoritatem Innocentii III. *in cap. Per venerabilem, Qui filii ſint legitimi, cujus verba de Cardinalibus* differendo ſunt iſta: *Sunt autem Sacerdotes Levitici generis, Fratres noſtri, qui nobis Jure Levitico in executione Sacerdotalis Officii Coadjutores exiſtunt*. Unde tali textu animati quam plures graviſſimi Doctores non dubitarunt aſſerere Cardinalium officium, quo ad ſuam primordialem originem, & adumbrationem Juris eſſe Divini, vel quidem Sacerdotum Levitici generis typum, & figuram tenere; Abbas, & alii Canoniſtæ *in d. cap. Per venerabilem*, S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 21. *cap.* 1. & 2. Auguſtin. Triumph. *in tract. de poteſt. Eccleſiaſt. qu.* 102. Cardin. Bellarm. *in Apolog. cap.* 4. *pag.* 35. Barbat. *tract. de Cardin. præſt. qu.* 1. Laudenſ. *de Cardin. par.* 1. *qu.* 34. & *par.* 2. *quæſt.* 7. & *qu.* 12. Alban. *de Cardin. par.* 5. Paleot. *de Sacr. Conſiſtor. membr.* 5. *cap.* 11. Turrecremat. *lib.* 2. *cap.* 80. & 81. Lancell. *in templo omnium Judic. lib.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 27. Cuch. *in Inſtit. Canon. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 53. Germon. *lib.* 3. *Sac. cap.* 6. Macedo *de clavibus Petri lib.* 4. *cap.* 8. Camill. Bort. *in Summa omnium dec. tit.* 5. *num.* 8. Azor. *par.* 2. *lib.* 4. *qu.* 2. & alii. Cardinales ſicut 2
figuraliter originem videntur trahere a Sacerdotibus Levitici generis, ſic exemplariter ab Apoſtolis Chriſti inſtitutionem videntur habere; Inſtituti enim fuerunt exemplo Apoſtolorum, qui Chriſto Domino in terris tamquam Pontifici aſſiſtere videbantur. Sixtus V. in Conſtitut. incip. *Poſtquam verus*, ibi: *Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales repræſentantes Perſonas Apoſtolorum, dum Chriſto Salvatori regnum Dei prædicanti atque humanæ ſalutis Myſterium operanti miniſtrarent &c.* ut notat Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *num.* 252. quem refert Azor. *Inſtit. Moral. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 3. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 3. *num.* 2. Petra *tom.* 4. *comment. in Conſtit.* 15. *Eugen. IV. n.* 9. Et poſt Chriſti Domini Aſcenſionem Petro Pontificale munus gerenti aſſiſtebant, cooperantes in regimine univerſalis Eccleſiæ, tamquam Cardinalatus Officium exercentes, adeout Apoſtolos prius partes Cardinalium in Urbe Roma obiiſſe, quam Epiſcoporum, expreſſe inquit Cardin. Petrus de

 Al-

Digitized by Google

Alliaco *de Auctor. Eccleſ. cap. de Card.* præci-
ſis his verbis: *Ex hoc poteſt inferri, quod Apo-
ſtoli prius Cardinales, quam Epiſcopi fuerunt,
&c. prius fuerunt Cardinales Orbis, quam Ur-
bis;* & infra, *Senatui Apoſtolorum ſuccedit Col-
legium Sacrum Cardinalium quantum ad illum
ſtatum, quo Apoſtoli coaſiſtebant Petro, ante-
quam fierent particularium Eccleſiarum Epiſcopi.*
Et ſimili ſenſu locuti ſunt Anton. Pagan. *in
Ordine juriſdict. & reſident. Epiſc. ſerm. 2. cir-
ca finem.* Fridericus Imperator, & omnes Do-
ctores Pragenſis Academiæ, quando contra er-
rores Joannis Hus ſubſcripſerunt, ut apparet
ex eorum verbis relatis a Thomaſino *de Bene-
fic. par. 1. lib. 2. cap. 116. n. 3. §. qui mu-
nus*, quibus aperte conſtat cit. Eugenii IV.
Conſtitutio incip. *Non mediocri*, ubi dicit Car-
dinalium Officium B. Petri tempore primordia
habuiſſe.
3 Cardinalis autem nomen ante tempora San-
cti Silveſtri Papæ extitiſſe non conſtat, unde
quidquid exiſtiment alii nomen Cardinalis ab
4 ipſo Silveſtro creditur adinventum; cum pri-
ma in Eccleſiaſticis monumentis Cardinalium
mentio inveniatur in Concilio Romano cele-
brato poſt converſionem Conſtantini Impera-
toris præſente ipſo S. Silveſtro, in cujus *art. 1.
cap. 6. & 7.* ſeptem Diaconi Cardinales Urbis
Romæ, qui dicto Concilio interfuerunt, de-
ſcripti reperiuntur, ut ex Card. Borr. notat
Choell. *in notit. Card. cap. 2.* & in ipſo Con-
cilio ſic ſtatutum fuiſſe legitur: *A Subdiacono
uſque ad Lectores omnes ſubditi ſint Diacono Car-
dinali, viro Reverendiſſimo in Eccleſia, repræ-
ſentantes ei honorem &c.* Et in eodem quoque
Concilio de Cardinalibus S. R. E. fit ſequens
mentio: *Præſul non damnetur, niſi cum 72.
teſtibus, Presbyter vero Cardinalis niſi cum 64.
teſtibus non deponatur, Diaconus autem Cardina-
lis Urbis Romanæ, niſi cum 27. teſtibus non
condemnabitur*, ſic refertur *in cap. Præſul 2.
qu. 5. cauſ. 2.* Et in Litteris donationis factæ
Eccleſiæ a Conſtantino Imperatore ante cele-
brationem hujus Concilii, nulla fit mentio de
nomine Cardinalium, quod nomen tantæ Emi-
nentiæ, & Dignitatis non fuiſſet certe tunc
ab Imperatore reticitum, qui de Clericis S.
Romanæ Eccleſiæ ſic reverenter, & emphati-
ce fuit locutus, ut patet *in cap. Conſtantinus
diſt. 99. Viris etiam Diverſi Ordinis Reverendiſ-
ſimis Clericis S. Romanæ Eccleſiæ ſervientibus,
illud culmen ſingularis poteſtatis, & præcellen-
tiæ habere ſancimus, cujus ampliſſimus noſter
5 Senatus videtur gloria adornari.* Poſt Sanctum
Silveſtrum vero paſſim Romani Pontifices hoc
nomine Cardinalis utuntur, ut patet in va-
riis Sacris Canonibus, & ſignanter *in capit.
Presbyteri 3. diſt. 24.* ubi Gelaſius Papa ſcri-
bens Cœleſtino Epiſcopo ſic ait: *Sciturus Vi-
ſitatoris te nomine, non Cardinalis creaſſe.* Et
Gregorius poſt ipſum Gelaſium eodem nomi-
ne ſæpius utitur *ut in cap. Paſtoralis 42. cauſ.
7. quæſt. 1.* ibi: *In qua ordinatus es Cardina-
lis a nobis debeas Eccleſia permanere, & in
cap. Relatio 5. cauſ. 21. quæſt. 1.* ibi: *Sibi
Cardinalem poſtulant te conſtitui, & cap. Illud
quoque 6. ejuſdem cauſ. & quæſtion.* ibi: *Sic
te prædictæ Tarraconen. Eccleſiæ Cardinalem eſſe
conſtituimus.* Et ex poſt Stephanus IV. *in cap.
Oportebat 3. diſt. 79.* ibi: *In Apoſtolatus cul-
men unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Dia-
conibus conſecraretur, & cap. Nullus 4. ejuſ-
dem Diſtinctionis 79.* ibi: *Niſi per diſtinctos
gradus aſcendent Diaconus, aut Presbyter factus
fuerit Cardinalis.* Et deinceps Nicolaus II. *in
cap. In nomine Domini 1. diſt. 23.* ibi: *In pri-
mis Cardinales Epiſcopi diligentiſſime ſimul de
electione tractantes mox Chriſti Clericos Cardi-
nales adhibeant;* & ſic alii poſteriores, ut vi-
dere eſt in Sacris Canonibus, & Apoſtolicis
Conſtitutionibus.
Immo ſic exinde hujus nominis *Cardinalis* 6
uſus invaluit, ut fere in omnibus principalio-
ribus Eccleſiis præcipui Sacerdotes Cardinales
reperirentur conſtituti, donec ſucceſſivis tem-
poribus ad Romanæ Eccleſiæ Senatum Summo
Pontifici aſſiſtentem Cardinalitia nomenclatura
fuerit revocata, cum prohibitione, ne deinceps
alius quilibet Clericus hujuſmodi nomen uſur-
paret, ut refert Ludovicus Roman. in Sermo-
ne habito in Conc. Baſileen. *ſive in conſ. ult.
num. 14.* Et cum adhuc a Canonicis in variis
præcipuis Metropoliticis Cathedralibus, ut Ra-
vennatenſi, Compoſtellana, Mediolanenſi,
Neapolitana, & aliis, Cardinalitium nomen,
ex prætenſis, ſeu ſuppoſitis privilegiis retine-
retur, S. Pius V. anno 1567. 13. *Kal. Mart.* ha-
rum Eccleſiarum privilegia, (ſi quæ aderant)
ſuo diplomate abrogavit, & in omnibus aliis
Eccleſiis, præterquam in Romana, Cardinalis
nomen totaliter extinxit, & ſolos S. Roma-
næ Eccleſiæ a Summo Pontifice creatos Car-
dinales hoc nomine decorandos eſſe ſancivit,
ut refert Choell. *in notit. Card. cap. 2. §. Et
ideo*, ex Moſcon. *de Majeſtat. milit. Eccleſ.
lib. 1. par. 1. cap. 5. verſ. propter.* Et meri- 7
to undequaque hoc Cardinalium nomen ſupre-
mo Romanæ Eccleſiæ Senatui fuit reſerva-
tum, nam ex *cap. Sacroſancta 2. diſt. 22. Apo-
ſtolica Sedes caput, & cardo a Domino, & non*

ab

Digitized by Google

ab aliis conſtituta eſt , *& ſicut Cardine oſtium regitur, ſic hujus Apoſtolicæ Sanctæ Sedis auctoritate omnes Eccleſiæ (Domino diſponente) reguntur. Unde Senatus Cardinalium (ut ibi exponit Archidiaconus) a Cardine nomen accipit , quaſi ſe regat , & alios ; ſicuti enim oſtium regitur per Cardines ; ita Eccleſia per iſtos ; & Cardinales Cardines dicuntur in Romana Eccleſia duplici ſimilitudine , vel quia ſicut Domus habet Oſtium , & Cardinem, ſic Eccleſia habet Papam , qui eſt Oſtium Dei , vel Eccleſiæ, &*

8 *Cardinales &c.* Et his conſentiunt Patres Baſileenſis Conſeſſus de S. R. E. *Cardinalibus ſeſſ.* 23. ibi : *Sicut nomine , & re ipſa , Cardines ſunt , ſuper quos oſtia univerſalis Eccleſiæ verſentur , & ſuſtententur .* Et Eugenius IV. in Conſtit. incip. *Non mediocri* §. 14. de Cardinalibus ſic expreſſe dicit : *Quorum Officio nomen ipſum conſonat optime, nam ſicut ſuper Cardinem volvitur oſtium Domus, ita ſuper eos Sedis Apoſtolicæ , & totius Eccleſiæ Oſtium quieſcit* ; Ad quod non dubitavit alludere Chuell. *in notit. Cardin. c. 2. §. & ideo verbis lib.* 1. *Reg. cap. 2. Domini enim ſunt Cardines terræ , & poſuit ſuper hos orbem .*

9 Creatio Cardinalium diverſimode , diverſiſque ritibus pro diverſitate temporum , & Pontificum fuit hactenus acta , & noſtris temporibus penitus obſolevit , quod in Cæremoniali Romano *lib.* 1. *ſect.* 8. *c.* 1. *cum ſeq.* diſponitur de promovendis Cardinalibus feria quarta quatuor anni temporum , & de voto Sacri Collegii exquirendo , an novos creare Cardinales neceſſe
10 ſit , vel expediat, & in quo numero ? Summus enim Pontifex pro ſuo libitu , quos vult , & quando vult ad Cardinalatus faſtigium promovet, nulla adſtrictus neceſſitate exquirendi Cardinalium ſuffragia , ſed ſolum pro quadam ſui convenientia eorum petendo conſilium , ut directe probat Card. de Luca *in relat. Roman. Cur. diſc.* 5. *n.* 6. Card. Jacubat. *de Conc. lib.* 7. *art.* 5. *n.* 117. & alii adducti a Choell. *in*
11 *notit. Card. c. 9. lit.* C. Immo nulla præciſa forma neceſſario obſervanda in Cardinalium promotione utitur Summus Pontifex , ſed verbis ſibi beneviſis promotionem indicantibus
12 complet. Licet cæteroquin in Cæremoniali Romano hæc forma tradatur : *Auctoritate Dei Patris Omnipotentis, Sanctorum Apoſtolorum Petri , & Pauli , & Noſtra N. aſſumimus in Presbyterum , vel Diaconum Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem* , ut notat Moſcon. *de Majeſt. milit. Eccleſ. lib.* 1. *par.* 1. *c.* 5. Choell. *loco cit. litt.* E.
13 Exinde , ſi noviter promoti reperiantur in Urbe , eodem , quo prius utebantur habitu , ad Aulam Apoſtolicam , nullo aſſumpto comitatu , ſe conferunt , ibique ab aliquo ex antiquis Cardinalibus excepti Summo Pontifici offeruntur , qui Birreto rubro eos inſignit . Ex 14
poſt publicum indicitur Conſiſtorium pro eis tradendo Galerum rubrum die beneviſa Pontifici, qua adventa , omnibus Cardinalibus in Aula Apoſtolica congregatis , ſummus Pontifex Mitra pretioſa ornatus ad locum Conſiſtorii more ſolito accedit , & ſtatim poſt acceptum conſuetum obſequium a Cardinalibus, præcipit , ut noviter promoti ad ſe accedant, qui illico obtemperantes , ac profunde ſe ei inclinantes , a Cæremoniarum Magiſtro poſt ultimum Cardinalem Presbyterum locantur ante conſpectum Pontificis detecto Capite , ad quos habito gravi ſermone de Cardinalitia præſtantia , & eminentia , & de Cardinalium ſtricta pro tanti muneris obligatione , ex poſt accedunt noviter promoti ad Cathedram Pontificiam obſequia ei præſtaturi , pedes videlicet , & manus Summi Pontificis oſculando , qui ad oris oſculum eoſdem elevat ; indeque ad pacis ſignum ab aliis Cardinalibus excipiendum deducuntur. Iſtis aliiſque præſcriptis Cæremoniis 15
peractis , traduntur eis Cardinalitia inſignia ; Stantibus igitur interim aliis Cardinalibus ante Summum Pontificem in circulo , prior ex noviter promotis , deinde alii gradatim genuflectunt , cui Pontifex Galerum rubrum imponit ſuper Caput ſic dicens : *Ad laudem Omnipotentis Dei , & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ornamentum , accipe Galerum rubrum , inſigne ſingularis Dignitatis Cardinalatus, per quod deſignatur , quod uſque ad mortem , & ſanguinis effuſionem incluſive pro exaltatione Sanctæ Fidei , pace , & quiete populi Chriſtiani , augmento , & ſtatu Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ te intrepidum exhibere debeas in nomine Patris ✠ , & Filii ✠ , & Spiritus Sancti ✠ Amen .* In altero 16
poſtea Conſiſtorio Summus Pontifex claudit os novis Cardinalibus , eis inhibendo , ne quid loqui præſumant in Conſiſtoriis , aliiſque Conſeſſibus, quouſque de Conſilio Fratrum duxerit eis aperire os ; In ſecundo vero , aut tertio Conſiſtorio, omnibus Cardinalibus congregatis Summus Pontifex præcipit , ut noviter promoti exeant , donec ipſe ſciſcitetur ab antiquis Cardinalibus , an expediat os noviter promotis aperire ; atque omnibus plaudentibus , revocantur Candidati , & paterne a Pontifice admoniti , ad aperitionem oris accedunt , quæ his verbis expletur : *Aperimus vobis os , tam in Collationibus , quam in Conſiliis , atque in electione Summi Pontificis , & in omnibus actibus , tam*

Digitized by Google

in Conſiſtorio , *quam extra* , *qui ad Cardinales*
ſpectant , *&* *quos ſoliti ſunt exercere* . *In nomi-*
ne Patris ✠, *&* *Filii* ✠, *&* *Spiritus Sancti*
17 ✠, *Amen* . Promotio tandem perficitur cum
Annulorum traditione, Titulorumque aſſigna-
tione ; ipſis enim genuflexis ante Summi Pon-
tificis Cathedram , Pontifex immittit cuique
in digito annulari dexteræ manus Annulum
pretioſum ad id præparatum , aſſignando Ti-
tulum his verbis : *Ad honorem Dei Omnipoten-*
tis , *Sanctorum Apoſtolorum Petri* , *&* *Pauli* ,
& *S. N. committimus tibi Eccleſiam S. N. cum*
Clero , *&* *Populo* , *&* *Capellis ſuis ſecundum*
formam , *qua committi conſuevit Cardinalibus* ,
18 *qui eandem Eccleſiam habuerunt* . Reliqua au-
tem , quæ obſervantur in his promotionibus ,
& maxime , cum promoti ſunt abſentes ab Ur-
be Romana , ſatis colliguntur ex Cæremoniali
Romano *lib.* 1. *ſect.* 8. Card. de Luca *in rela-*
tione Roman. Cur. diſc. 5. *num.* 9. Choell. *in*
notit. Cardinal. cap. 9. *&* 10. Corrad. *in pra-*
xi lib. 10. *cap.* 14. *num.* 26. & aliis ; & ideo
19 relinquuntur penes ipſos videnda . Solum hic
additur , quod promoti ad Cardinalatum , dum
ſunt abſentes a Curia , jurare debent in rece-
ptione Birreti rubri intra annum ſe acceſſuros
ad Limina Apoſtolorum ſub pœna inhabilita-
tis, & privationis Cardinalatus , ut fuit ſtatu-
tum a Sixto V. in Conſtitutione 50. incip.
Poſtquam .
20 Licet ab Eugenio IV. in Conſtitutione in-
cip. *In eminenti* fuerit decretum , quod Cardi-
nales in ſecreto Conſiſtorio pronuntiati non
dicantur Cardinales , antequam Cardinalatus
inſignia ſuſceperint, neque vocem in electione
Summi Pontificis habeant , donec ſit eis licen-
21 tia votandi conceſſa . Tamen hodie Cardina-
les ex actu Creationis perfecte creati cenſen-
tur , & habent vocem in electione Pontificis
abſque alia facultate ; quamvis Cardinalatus
inſignia non obtinuerint , os eis apertum non-
dum fuerit , nec eis fuerit traditus Annulus ,
& Titulus aſſignatus : Et ratio eſt , quia oris
aperitio , juramenti præſtatio, aliaque traditio-
nis inſignium ſolemnia , ut optime dicit Card.
de Luca *in relation. Romanæ Cur. diſc.* 5. *n.* 11.
Sunt Cæremoniæ , *vel Solemnitates* , *quæ non per-*
tinent ſubſtantiam , *vel perfectionem actus* , *quo-*
niam ſequuta promotione , *ut ſupra* , *illi ſunt ve-*
ri , *ac perfecti Cardinales* ; *ideoque* (*quidquid*
aliud dubitatum fuerit) *votum habent in Con-*
clavi in electione Pontificis , *omneſque alias Car-*
dinalitias Juriſdictiones , *&* *præeminentias* , *ut*
22 *moderna praxis docuit* *&c.* Et ſic expreſſe fuit
decretum a S. Pio V. die 26. *Januarii* 1571.
ut apparet ex verbis ipſius decreti , ut ſequi-
tur : *quia aliquando dubitatum fuit* , *utrum Car-*
dinales , *quibus os clauſum eſſet* , *ſi antequam il-*
lud eis aperiretur , *Sedis vacatio eveniret* , *utrum*
inquam in Summi Pontificis electione votum ha-
berent . *Sanctitas ſua exquiſitis R.R. D.D. ſen-*
tentiis , *de eorum aſſenſu* , *&* *conſenſu decrevit* ,
quod cum potiſſima Cardinalium facultas in Ro-
mano Pontifice eligendo conſiſtat , *quæ ſane ipſis*
propter inſignium , *&* *Cæremoniarum defectum*
auferri non debet , *ob eam cauſſam Sanctitatem*
ſuam ſtatuere , *ut poſtquam aliquis S. R. E. Car-*
dinalis creatus fuit , *honoremque acceperit* , *&*
conſenſum ſuum dederit , *is ſtatim vocem* , *&* *Jus*
eligendi Romanum Pontificem habeat , *&* *conſe-*
quenter etiamſi Cardinalatus Galerus nondum illi
traditus ſit , *neque os clauſum* , *vel ſi clauſum*
fuerit , *nondum tamen apertum ſit* , *videtur enim*
hujuſmodi claudendi oris ritum , *ad præcipuam*
Cardinalium facultatem , *quæ circa Summi Pon-*
tificis electionem verſatur , *non pertinere* , *ſed Cæ-*
remoniam quamdam eſſe , *ea de cauſſa introdu-*
ctam , *ut Cardinales antequam in Conſiſtoriis* ,
& *Congregationibus ſuffragium ferant* , *de mode-*
ſtia , *quæ ab ipſis in his* , *&* *aliis actibus adhi-*
beri debet , *quodammodo admoneantur* *&c.* *ſub*
die 26. *Januarii* 1571. Sic referunt Cherubin.
Fil. *ad Conſtitutionem primam Eugenii IV.* in-
cip. *In eminenti* , *ſcol.* 2. Barboſa *lib.* 1. *Juris*
Eccleſ. univerſ. cap. 3. *num.* 41. Petra *comment.*
in cit. Conſtit. prima Eugenii IV. num. 9. &
recenſetur in Conſtit. 19. Greg. XV. incip.
Decet , de approbatione Cæremonialis in ele-
ctione Summi Pontificis ſervandi . Et ſic fuit 23
reſolutum , & obſervatum in practico caſu poſt
obitum Clementis VIII. Cum enim iterum
dubitatum fuiſſet , an Cardinalis de Comiti-
bus , cui os clauſum , nondum vero apertum
fuerat , in electione Romani Pontificis vocem
haberet ; commiſſa diſcuſſione hujus quæſtionis
quatuor a Rotæ Tribunali ad Sacrum Colle-
gium aſſumptis , tandem omnibus fere Cardi-
nalibus in Conſiſtoriis congregatis approbanti-
bus , ut S. Pius V. decrevit , reſolutum fuit ,
ut diſtincte recenſetur *in annotat.* 45. *&* 46.
Coccin. Et fuit obſervatum etiam in electione
Innocentii X. in qua ante aperitionem oris
vocem habuerunt Cardinales Panzirolus , Ro-
ſetus , & Eſtenſis noviter pronuntiati , ut re-
fert Fagnanus *in cap. Cum olim de Majoritate*
& *obedientia n.* 48.

Ad Cardinalatum promovendi debent habe- 24
re ea omnia , & ſingula requiſita , & quali-
tates , quæ pro Epiſcopis præficiendis a Sacris
Canonibus decernuntur ; Concil. Trident. *ſeſſ.*
24.

Digitized by Google

24. *de reform. cap.* 1. ibi: *Ea vero omnia, &*
ſingula, quæ de Epiſcoporum, & præficiendorum
vita, ætate, Doctrina, & cæteris qualitatibus
alias in eadem Synodo conſtituta ſunt, decrevit
eadem etiam in Creatione S. Romanæ Eccleſiæ
Cardinalium, etiamſi Diaconi ſint, exigenda;
Sic etiam Leo X. Conſtit. 7. incip. *Supernæ*,
& Sixtus V. Conſtitut. 50. incip. *Poſtquam*.
25 Cardinales ex omnibus mundi partibus debent
eligi ſi poſſibile ſit; Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 24.
de reform. cap. 1. ibi: *Quot Sanctiſſimus Ro-*
manus Pontifex ex omnibus Chriſtianitatis natio-
nibus, quantum commode fieri poterit, prout ido-
neos repererit, aſſumet; Sic etiam Sixtus V.
26 cit. Conſtit. incip. *Poſtquam* §. 11. Ex Re-
gularibus Mendicantibus quatuor ſaltem fieri
debent Cardinales Theologi; Sixtus V. in d.
Conſtit. incip. *Poſtquam* §. 4. ibi: *inter hos*
ſeptuaginta Cardinales præter egregios utriuſque
Juris, aut Decretorum Doctores, non deſint ali-
quot inſignes viri in Sacra Theologia Magiſtri,
præſertim ex Regularibus, & Mendicantium Or-
dinibus aſſumendi, ſaltem quatuor, non tamen
27 *pauciores*. Illegitimi, etiam per ſequens Ma-
trimonium legitimati, ad Cardinalitiam Di-
gnitatem non ſunt promovendi; Sixtus V. in
d. Conſtitut. incip. *Poſtquam* §. 12. ibi: *Præ-*
terea qui Cardinales creandi erunt, legitimis, &
honeſtis ſint exorti natalibus, neque ulla prorſus
labe, aut illegitimorum natalium ſuſpicione quo-
vis modo laborent, ſed omni macula, & impu-
ritate careant, alioquin ad tam eminentis Digni-
tatis gradum penitus inhabiles, & illius inca-
paces ſint, & eſſe cenſeantur. Quocirca conſide-
rantes, quod licet tanta ſit vis, & efficacia Ma-
trimonii, quod Apoſtolo teſte, Magnum eſt in
Chriſto, & in Eccleſia, ut qui ante geniti erant
ex ſoluto, & ſoluta, poſt illud contractum legi-
timi habeantur, in nonnullis tamen Provinciis,
& Dominiis nobilitatis privilegiis non gaudent,
nec ad ſecularia Officia, honores, Dignitates,
nec ad Nobilium Feudorum, & ſtatuum ſucceſ-
ſiones admittuntur; Quod multo magis indecorum
videretur, & ab Apoſtolicæ Sedis Dignitate alie-
num, ſi hujuſmodi illegitimi per ſequens Matri-
monium, ut præfertur, legitimati, in Cardina-
les aſſumerentur, ac Cardinalatus celſitudo, &
ſplendor, qui Dignitati Regiæ comparatur, fa-
cile deprimi, commaculari, aut quodammodo in-
obſcurari poſſet: Ideo ut puriori Dignitati purio-
res natales reſpondeant, quoſque illegitime natos,
quorumcumque etiam Magnorum Principum, e-
tiam Ducali, aut majori etiam Regia, & Im-
periali auctoritate fulgentium Filios quocumque
gradu, Dignitate, & præeminentia præditos,
etiam genitos ex ſoluto, & ſoluta, inter quos
tunc Matrimonium conſtare poterat, ac poſtea per
ſequens Matrimonium, etiam rite, & ſolemni-
ter in facie Eccleſiæ contractum, vel alias legi-
timatos, & quomodolibet habilitatos, & nata-
libus reſtitutos, ac quorumvis bonorum capaces
effectos, & etiamſi cum eis, ut hanc ipſam Di-
gnitatem obtinere valeant, ſuper defectu natalium
fuerit expreſſe, & in ſpecie auctoritate Apoſtoli-
ca quomodolibet diſpenſatum, nihilominus prædi-
ctæ Cardinalatus Dignitatis prorſus incapaces,
& ad eam obtinendam perpetuo inhabiles decer-
nimus, & declaramus. Unde tanto majus a 28
Cardinalitia Dignitate arcendi ſunt ſpurii;
Spurius enim unus ab Eugenio IV. in Cardi-
nalem electus, antequam Galerum acciperet,
e vita deceſſit, ut refert Azorius *part.* 2. *lib.*
2. *cap.* 7. & Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. c.* 3.
num. 36.
Cardinalis eligendus, prius debet eſſe Cle- 29
ricus; Sixtus V. in d. Conſtitut. incip. *Poſt-*
quam §. 15. ibi: *Ac proinde, ne homines Sa-*
crarum rerum plane imperiti, aut rudes, atque
Eccleſiaſticarum functionum ignari, quaſi in Ec-
cleſia Dei hoſpites, & peregrini ſtatim hujuſmo-
di muneri præficiantur juxta Decretum jam pri-
dem a Nobis in prædicto Conſiſtorio noſtro ſan-
citum, quod pariter harum ſerie innovamus, di-
ſtricte interdicimus, ne quis ullatenus ad Cardi-
nalatus honorem aſſumi queat, niſi qui antea Cle-
ricali Charactere fuerit inſignitus, & in quatuor
Minoribus Ordinibus per annum ſaltem Habi-
tum, & Tonſuram geſtaverit Clericalem. Fi- 30
lios, vel nepotes ex eis habens nequit fieri
Cardinalis; Sixtus V. *ibidem* §. 16. ibi: *Cum*
autem ad honorem adeo ſublimem promovendi
omni virtutum, & præſertim caſtimoniæ laude
ſupra cæteros plurimum eminere debeant, qui
vero Filios etiam legitimos ex uxore ſua alias
cognoſcitur ſuſcepiſſe, nequeat ſuæ teſtimonium
continentiæ exhibere, & Pater erga proprios fi-
lios naturali affectu nimia quadam propenſione
geratur, verendumque ſit ut propterea variis pro-
priæ Domus negotiis, ac multiplici liberorum cu-
ra diſtractus, Eccleſiæ negotia ſibi credita, aut
negligenter tractet, aut minus ſolicite, & fideli-
ter, quam par eſt, ejuſdem Eccleſiæ Jura tuea-
tur, prohibemus, ne aliquis, qui utriuſlibet ſe-
xus filium, ſeu filios etiam ex legitimi Matri-
monio ſuſceptos, vel nepotes ex eis habeat, nul-
latenus in Cardinalem aſſumi, aut promoveri
poſſit. Cardinalis eſſe non poteſt frater ex uno 31
parente germanus, vel patruelis conſobrinus,
aut amitinus alicujus Cardinalis viventis; Six-
tus V. ibidem §. 17. ibi: *Inſuper, ut factio-*

Digitized by Google

num fomitem , & ſimultatum anſam ex Sacro
hoc cætu , quantum cum Domino poſſumus , am-
putemus , Decretum piæ memoriæ Julii Papæ III.
Prædeceſſoris noſtri in Sacro olim Conſiſtorio edi-
tum approbantes , & declarantes ſimiliter perpe-
tuo interdicimus , ne ullo unquam tempore aſſu-
matur aliquis poſthac in ejuſdem S. R. E. Card.
qui Frater ex utroque , vel alterutro Parente ger-
manus exiſtat alterius Cardinalis viventis ; ita
ut eodem tempore duo Fratres germani in eodem
Collegio nullatenus eſſe poſſint . Quinimmo idem
Decretum extendentes , & ampliantes probibemus
quoque ne Patruele , vel Amitino , aut Conſobri-
no Cardinale vivente , alter ejus Patruelis , vel
Amitinus , aut Conſobrinus , ad Cardinalatum
valeat promoveri .

32 Patruo , aut Avunculo Cardinale vivente ,
ejus ex Fratre , vel Sorore nepus nequit fieri
Cardinalis ; Sicuti Nepote ex Fratre , vel So-
rore Cardinale vivente , nequit fieri Cardinalis
33 illius Patruus , & Avunculus . Immo neque
ullus poteſt eſſe Cardinalis , qui primo , aut
ſecundo Conſanguinitatis gradu alicui Cardi-
nali viventi ſit conjunctus ; Sixtus V. *ibid.*
§. 18. ibi : *Sed , & pari ratione ſancimus , ne*
Patruo , aut Avunculo Cardinale vivente , ejus
ex Fratre , vel Sorore Nepos , nec rurſus Nepote
ex Fratre , vel Sorore Cardinale exiſtente , illius
Patruus , aut Avunculus , neque ullus denique ,
qui primo , aut ſecundo tantum conſanguinitatis
gradu alicui Cardinali viventi conjunctus ſit ,
quamdiu is vixerit , in Cardinalem aſſumi poſſit ,
itaut omnes , & ſinguli prædicti , tam Pater Fi-
lios , aut Nepotes habens , quam Fratres germa-
ni , Patrueles , Amitini , Conſobrini Patruus ,
Avunculus , Nepos ex Fratre , vel Sorore ; &
quiſquis ut ſupra primo , aut ſecundo gradu con-
junctus alteri Cardinali viventi , ad Cardinala-
tum inhabiles ſint , & cenſeantur , neque eorum
aliquis Cardinalis creari valeat , neque adverſus
hanc probibitionem ex quacumque etiam urgen-
tiſſima cauſſa cum eis liceat diſpenſari . Et ni-
bilominus electio , creatio , & pronunciatio Car-
dinalium hujuſmodi contra præſentem probibitio-
nem , aut interdictum facta , & attentata , nul-
la , irrita , & inanis ſit eo ipſo , ac cum omni-
bus inde ſequutis nullius ſit roboris , vel momen-
34 *ti .* Bigami ad Cardinalatum non ſolent aſſu-
mi ; Machado *tract. 3. document. 6. num. 2.*
Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 3. num. 39.*
ubi ex Azorio *lib. 6. cap. 7. prope finem* refert
quod ideo Antonius de Roſellis , & Joannes
de Lignano , quamvis Juriſperiti inſignes , Car-
dinalitiam Dignitatem nunquam obtinere po-
35 tuerunt . Ad Cardinalatum non ſunt aſſumen-
di niſi lectiſſimi , præcellentes , & undequaque
digni viri ; Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reformat.*
cap. 1. ubi dicit : *Nihil magis Eccleſiæ Dei eſſe*
neceſſarium , quam ut Beatiſſimus Romanus Pon-
tifex , quam ſolicitudinem univerſæ Eccleſiæ , ex
muneris ſui officio debet , eam hic potiſſimum im-
pendat , ut lectiſſimos tantum ſibi Cardinales aſci-
ſcat . Et ſic Sixtus V. dict. Conſtitut. incip.
Poſtquam , ibi : *Cæterum ut non ſolum honore ,*
ſed etiam re ipſa Cardinales ſint , ſuper quibus
Oſtia univerſalis Eccleſiæ tuto nitantur , divina-
que , & humana miniſteria ſibi commiſſa utilius
exequi poſſint , ſtatuimus , ut lectiſſimi , & præ-
cellentes viri in ipſum Collegium adſcribantur ,
& quorum vitæ probitas , morum candor , præ-
ſtans Doctrina & eruditio , eximia pietas , & er-
ga ſalutem animarum ardens ſtudium , & Ze-
lus in dandis conſiliis , ſincera fides , & integri-
tas , in rebus gerendis ſingularis prudentia , con-
ſtantia & auctoritas , & aliæ qualitates a Jure
requiſitæ , tam ipſi Pontifici , quam univerſo Col-
legio cognitæ , & probatæ ſint . Unde Paulus II.
præclare dicit : *In rebus aliis hominem eſſe poſ-*
ſe ; in Eccleſiarum Rectoribus creandis Angelum ;
in Collegio augendo Deum , Pontificem eſſe opor-
tere . Qui in altero peccet , impium , qui in alte-
ro , Dæmonem eſſe exiſtimandum . In illo unam
Eccleſiarum proſtitui , ac viro alieno conjungi ,
non ſuo , in hoc Eccleſias univerſas periclitari ,
ut refert Rainald. *anno* 1471. *num.* 63. &
Petra *Comment. in Conſtitut.* 1. Eugen. IV.
num. 13.

Ætas pro Cardinalibus Presbyteris , & Epi- 36
ſcopis requiſita eſt triginta annorum ; quam-
vis enim in d. Conſtitutione incipiente *Poſt-*
quam , non ſit a Pontifice ſtatuta certa ætas
pro ipſis , tamen quia a Concil. Trident. *ſeſſ.*
24. *de reformat. cap.* 1. decretum eſt , ut ea o-
mnia , & ſingula , quæ de Epiſcoporum præ-
ficiendorum Doctrina , ætate , & cæteris qua-
litatibus conſtituta ſunt , in creatione S. R. E.
Cardinalium obſervanda ſint , ideo illa erit ,
quæ requiritur pro præficiendis Epiſcopis , ſci-
licet triginta annorum , ut cum plurimis re-
ſolvit Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. c. 3.*
n. 33. Pro Cardinalibus autem Diaconis ſuffi- 37
cit ætas 22. annorum , ut expreſſe ſtatuit Six-
tus V. in d. Conſtitut. incip. *Poſtquam* §. 6.
Cum hoc tamen quod intra annum teneantur
Ordinem Diaconatus accipere , alias carent vo-
ce activa , & paſſiva , tam in Conſiſtoriis , &
Congregationibus , aliiſque omnibus actibus ,
quam in electione Summi Pontificis , ibi ; *Ne-*
que poſthac quiſpiam in Diaconum Cardinalem
aſſumi poſſit , niſi ſaltem in vigeſimo ſecundo ſuæ
æta-

Digitized by Google

ætatis anno fuerit conſtitutus, itaut omnino intra annum ad Sacrum Diaconatus Ordinem valeat, & debeat promoveri; alioquin ſi anno elapſo ad ipſum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipſo tam in Conſiſtorialibus, ac omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quam etiam juxta Conſtitutionem fel. record. Pii IV. Prædeceſſoris noſtri ſuper reſor. Conclavis editam in electione Romani Pontificis: voce activa, & paſſiva omnino careat, ac privatus exiſtat.

38 Numerus Cardinalium varius olim fuit pro varietate temporum, & Summorum Pontificum, qui juxta exigentiam, & temporum, ſeu rerum variam emergentiam plures, vel
39 pauciores Cardinales creabant. Inter omnes, qui plures Cardinales creaverit eſt Pius IV. qui pervenit uſque ad ſeptuageſimum ſextum; quo neque ante, neque poſt perventum eſt.
40 A tempore tamen Sixti V. numerus ſeptuagenarius invariatus remanſit, prout ipſe ad inſtar illorum ſeptuaginta Seniorum, quos Dominus *Num.* 11. Auditores, & conſiliarios Moyſi dedit, conſtituit in ſua Conſtit. incip. *Poſtquam verus ille*, §. 4. *poſt med.* ibi: *Perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, ut in poſterum connumeratis omnibus cujuſcumque Ordinis, Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui nunc ſunt, quique in futurum creabuntur, cuncti ſimul numerum ſeptuaginta, nullo unquam tempore excedant, ac talis numerus quovis prætextu, occaſione vel cauſa etiam urgentiſſima minime augeatur, quod ſi unum, vel plures a Nobis, vel pro tempore exiſtente Romano Pontifice in futurum ultra dictum numerum eligi in Carnalem, aut creari, aut pronunciari contigerit, decernimus hujuſmodi electionem, creationem, & pronunciationem nullam, irritam, & inanem fore, & cenſendam eſſe, nullumque Jus, ſeu Titulum re, aut nomine ſic electo, ſeu electis acquiri, nec eorum quemquam pro Cardinali haberi, aut reputari poſſe, aut debere; nec dictam electionem, creationem, & pronunciationem ab initio invalidam, & ultra numerum factam, ſi poſtea ad præſens præſcriptum numerum moriente uno, vel pluribus Cardinalibus ipſum Collegium redigatur, propterea ex poſt facto convaleſcere; ſed uti a principio, ſic deinceps in perpetuum*
41 *nullius fore roboris, & momenti.* Cardinales igitur ſeptuaginta eſſe debent, ſcilicet ſex Cardinales Epiſcopi, Quinquaginta Cardinales Presbyteri, & Quatuordecim Cardinales Diaconi, citat. Conſtitut. Sixti V. incip. *Poſt-*
42 *quam* §. 4. & 5. Et cuilibet ex omnibus iſtis Septuaginta Cardinalibus, juxta ſuum Ordinem eſt aſſignata ſua particularis Eccleſia, Titulus, vel Diaconia, ut apparet in ſequenti Conſtitutione Sixti V. quæ utpote faciens omnino ad rem, ad omnium commodum hic ſubnectitur.

SIXTUS EPISCOPUS &c.

„ Religioſa Sanctorum Pontificum Prædeceſ- 43
„ ſorum noſtrorum providentia inſtitutum „ olim fuit, jam inde a vetuſtiſſimis temporibus, & poſteris traditum, ut S. R. E. „ Presbyteris certæ in Urbe Roma Eccleſiæ, „ Tituli appellatæ, quaſi quædam cujuſque „ propriæ Diœceſes, Diaconis vero Urbis Regiones ad Chriſtianæ Religionis propagarionem, & conſervationem aſſignarentur. Quæ „ quidem Sancta inſtitutio plurium ſæculorum „ continuata ſerie, ac pro temporum varietate „ ſuſceptis incrementis ad noſtram uſque ætatem ſervata, ita viget, ut præter ſex Epiſcopos Cardinales, qui certis Eccleſiis Cathedralibus Urbi finitimis præſunt, ſingulis „ Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propriæ in Urbe Eccleſiæ, Tituli videlicet, & „ Diaconiæ cum ſuis Clero, & Populo, ac „ quaſi Epiſcopali Juriſdictione in ſpiritualibus, & temporalibus regendæ, & adminiſtrandæ committantur.

„ Proinde, Nos poſtquam per noſtram nuper editam Conſtitutionem creandorum Cardinalium numerum, computatis ſex Epiſcopis prædictis, quatuordecim Diaconis, reliquis vero Presbyteris Cardinalibus ad ſeptuaginta præſcripſimus, nunc quoque ad „ Dei honorem, atque ad ipſius S. R. E. decus, & ornamentum ac Romani Cleri, & „ populi bonum Regimen, ſalubremque directionem eiſdem Presbyteris, & Diaconis „ Cardinalibus totidem Titulos, & Diaconias „ ipſorum amplitudini, & Dignitati maxime „ congruentes duximus aſſignandos. Ac licet „ pleræque ex antiquis Eccleſiis in Titulos & „ Diaconias concedi ſolitis, aut a Prædeceſſoribus noſtris ſucceſſu temporum additis, adhuc integræ, & illæſæ permaneant, tamen „ quia nonnullæ tum diuturnitate, & injuria „ temporum, tum diverſis, quæ olim contigerunt, ejuſdem Urbis direptionibus, incendiis, & ruinis collapſæ ſunt, Nos antiquæ „ pietatis, & Religionis Chriſtianæ monumenta conſervare cupientes, ſicuti Sacroſanctas Baſilicas, & auguſtiora templa, antiquitate ipſa veneranda, nedum ſarta tecta „ cuſtodiri, ſed & ingenti noſtro ſumptu reſici, inſtaurari, & ornati in dies magis cu-

ra-

Digitized by Google

„ ramus, ita etiam primo quidem loco, veteres, & nobiles Eccleſias priſcis temporibus in Titulos Presbyterorum Cardinalium, ut præfertur, inſtitutas delegimus, eaſque omnes, quæ adhuc extant, volumus omnino in Titulos pro modernis, & futuris Presbyteris Cardinalibus retinere. Deinde ex iis, quæ recenti memoria in Titulos erectæ fuerunt, prætermiſſis quibuſdam propter loci incommoditatem, aut alias minus idoneis, cæteras itidem retinere, ac demum, ne Titulorum numerus Presbyteris Cardinalibus deſit, exemplo nonnullorum noſtrorum Prædeceſſorum, alias partim antiquas, nondum tamen hujuſmodi honore decoratas, partim vero recentiores, celebres tamen Eccleſias, Dignitate Præſulum majorem in modum illuſtrare, & in ſimiles Titulos erigere, & inſtituere, ac pro numero Presbyterorum Cardinalium tot Titulos addere, & ſupplere; Ex Diaconiis quoque antiquitus inſtitutis quatuordecim magis inſignes pro totidem Diaconis Cardinalibus ſeligere, & congrua diſtinctione confuſionem perpetuo tollere decrevimus, eoſdem nimirum Titulos, & Diaconias proprios cujuſque Ordinis certos, & diſtinctos aſſignando, itaut numquam in poſterum, quod hactenus ſæpe factum eſt, Presbyteris Diaconiæ, nec Diaconis Tituli Presbyterales, perturbato ordine, aut promiſcue concedantur. Quod quidem rationi conſentaneum videtur, ut quemadmodum Summus Pontifex univerſali Eccleſiæ Præſidens, & omnium totius Orbis Eccleſiarum ſollcitudinem gerens, ſpecialiter tamen Urbis Romæ Epiſcopus exiſtit, & in ea Divina diſpoſitione ſupremam Sacerdotalis poteſtatis Cathedram tenet, pari quoque ratione Cardinalibus, quos uti ſpeciales S. R. E. Filios in Apoſtolici muneris functione, atque in univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ adminiſtratione præcipuos ſibique maxime conjunctos habet Conſiliarios, & Cooperatores in eadem Urbe Roma, quæ olim B. Petri Sede in ea conſtituta ipſius, & Coapoſtoli ejus Pauli Doctrina, & Martyrio conſecrata, & Caput Chriſtiani Orbis, & Religionis effecta eſt certa Sedes, manſionem, & locum unicuique proprium aſſignet, cujus quidem loci conceſſione iidem Cardinales, & ſui Officii admoneantur, & reſidentiæ, quam aſſiſtendo ipſi Romano Pontifici ſervare debent, & vel ex hoc magis tamquam in unum corpus compacta membra Sacro Capiti connexa eſſe, & ab illo dependere clarius dignoſcantur.

„ Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus noſtris ejuſdem S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura de eorum conſilio, & aſſenſu, ſtatuimus & ordinamus in poſterum perpetuis futuris temporibus, Presbyteris Cardinalibus has tantum, quæ infra deſcriptæ ſunt, Eccleſias, neque alias in Titulis aſſignari debere, videlicet ex antiquis Sanctæ Crucis in Hieruſalem, Sanctorum Marcellini, & Petri, Sanctorum quatuor Coronatorum, Sanctorum Joannis, & Pauli, Sanctæ Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cælio Monte, S. Clementis, Sanctorum Nerei, & Achillei, S. Suſannæ; S. Pudentianæ; S. Sixti, S. Petri ad Vincula; S. Martini in Montibus; S. Euſebii; S. Priſcæ; S. Vitalis; S. Marci; S. Marcelli; S. Laurentii in Lucina; Baſilicæ duodecim Apoſtolorum; S. Laurentii in Damaſo, quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuo conceſſa, & aſſignata eſt; S. Balbinæ; S. Cæciliæ; S. Chryſogoni; S. Praxedis; S. Maria Tranſtyberim. Ex poſterioribus vero Sanctorum Quirici, & Julittæ; S. Joannis ante portam Latinam, S. Agnetis in Agone; S. Laurentii in Palîſperna; S. Thomæ in Parione; S. Silveſtri in Campo Martio; S. Pancratii; S. Bartholomæi in Inſula; S. Matthæi in Merulana; S. Mariæ de Ara Cœli; S. Mariæ in Via; S. Mariæ ſupra Minervam; S. Mariæ Angelorum in Thermis; S. Hieronymi Illiricorum; Nec non quas ſupradictis antiquis, & poſterius inſtitutis addimus, & ex nunc in Titulos Presbyterorum Cardinalium, cum honoribus, inſignibus, Privilegiis, auctoritatibus, & præeminentiis debitis, & conſuetis inſtar aliarum Eccleſiarum, quæ in ſimiles Titulos per noſtros Prædeceſſores antiquitus erectæ, & inſtitutæ fuerunt, ſine alicujus præjudicio perpetuo erigimus, & inſtituimus, ac Titulorum nomine, & Dignitate inſignimus, & decoramus, S. Honuphrii in Janiculo, murato illius ſtatu ex Diaconia, quæ hactenus fuit, in Titulum Presbyteralem; S. Auguſtini; S. Mariæ de Populo; S. Alexii in Aventino; S. Blaſii de Annulo; S. Mariæ de Pace; S. Salvatoris de Lauro; S. Petri in Monte Aureo; Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio; S. Mariæ Tranſpontinæ.

„ Ex Diaconiis vero antiquis ſtatuimus retinendas eſſe tantummodo quatuordecim infra-

,, ſraſcriptas, videlicet S. Mariæ in Aquiro ;
,, S. Mariæ in Coſmedin ; Sanctorum Coſmæ
,, & Damiani ; S. Mariæ Novæ ; S. Hadria-
,, ni ; S. Mariæ in Via lata ; S. Mariæ in
,, Porticu ; S. Angeli in Foro Piſcario ; S. Ni-
,, colai In Carcere Tulliano ; S. Mariæ in Do-
,, mnica ; S. Euſtachii ; S. Viti in Macello ;
,, S. Agathæ ; ac S. Georgii in Velabro ; Ec-
,, cleſias, quæ inſigniores exiſtunt, & præſcri-
,, ptum a Nobis Diaconorum Cardinalium nu-
,, merum exæquant.

,, Ita ut computatis Eccleſiis Cathedralibus,
,, videlicet Oſtienſi, & Veliterna invicem uni-
,, tis ; Portuenſi, & Sanctæ Ruffinæ itidem
,, unitis ; Albanenſi ; Sabinenſi ; Tuſculana,
,, & Præneſtina ; quibus ſex Epiſcopi Cardi-
,, nales præſunt, & Titulis Presbyterorum ſu-
,, perius deſignatis numerum ſeptuaginta Ec-
,, cleſiarum conſtituant.

,, Et alter præterea Titulus ſupra nume-
,, rum additus ſit, ut ſiquando contingat Dia-
,, conum, vel Epiſcopum, Cardinalem Vice-
,, cancellarium eſſe, & ideo eumdem dictæ
,, Eccleſiæ S. Laurentii in Damaſo, quæ Vi-
,, cecancellario pro tempore exiſtenti per Lit-
,, teras fel. record. Clementis Papæ VII. Præ-
,, deceſſoris noſtri perpetuo, ut præfertur, con-
,, ceſſa, & aſſignata fuit, præeſſe, alicui Pres-
,, bytero Cardinali proprius Titulus non deſit.

,, Omnes vero Eccleſias, quæ per præſen-
,, tem noſtram Conſtitutionem Presbyteris Car-
,, dinalibus, etiam forſan ex diſpenſatione A-
,, poſtolica pro Diaconia obtinentur ; itidem
,, omnes, & quaſcumque ex quatuordecim ſu-
,, perius enumeratis Diaconiis, quæ Presbyte-
,, ris Cardinalibus in Titulos forſan etiam ex
,, ſimili diſpenſatione conceſſæ alias fuerunt,
,, & ab iis obtinentur. Demum omnes, &
,, quaſcumque Eccleſias ſuperius non expreſ-
,, ſas, ipſis Presbyteris, aut Diaconis Cardi-
,, nalibus in Titulos, aut Diaconias commiſ-
,, ſas, & aſſignatas, ac per ipſos obtentas vo-
,, lumus, & decernimus per præſentes ex nunc
,, eo ipſo vacare, & quaſcumque illarum aſſi-
,, gnationes, conceſſiones, nec non diſpenſa-
,, tiones deſuper etiam motu proprio, & Con-
,, ſiſtorialiter, ac de ſimili Fratrum conſilio
,, expeditas, quæ a Prædeceſſoribus noſtris,
,, quæque a Nobiſmetipſis emanarunt, Litte-
,, raſque Apoſtolicas deſuper confectas, pro-
,, ceſſuſque habitos per eaſdem, & inde ſequu-
,, ta quæcumque caſſamus, irritamus, & an-
,, nullamus, irritaque, & nulla, ac nullius
,, roboris, vel momenti eſſe nunciamus, mox
,, aſſignaturi eiſdem Cardinalibus, ex quorum
,, Perſonis Eccleſiæ in Titulos, aut Diaconias
,, per eos hactenus obtentæ vigore hujus no-
,, ſtri Decreti vacant, & eorum cuilibet alios
,, Titulos, aut Diaconias ex ſupradicto nume-
,, ro proprio cujuſque Ordini congruentes.

,, In aliis vero, præterquam ſupranomina-
,, tis Eccleſiis, etiamſi earum aliquæ in Ti-
,, tulos Presbyterorum, aut Denominationes
,, Diaconorum Cardinalium concedi ſolitæ ſunt,
,, & Cardinales iis præfici conſueverunt (qua-
,, rum ſingularum ſituationes, & invocatio-
,, nes præſentibus haberi volumus pro expreſ-
,, ſis) nomina, inſignia, denominationes, &
,, ſtatum hujuſmodi Titulorum, aut Diacona-
,, rum perpetuo ſupprimimus, & extinguimus,
,, ac diſtricte etiam interdicimus, ne de cæ-
,, tero unquam perpetuis futuris temporibus
,, alia, quam ex ſupra ſcripto numero Eccle-
,, ſia in Titulum, aut Denominationem Car-
,, dinalatus cuipiam Presbytero, aut Diacono
,, Cardinali concedatur, aut aſſignetur, neque
,, aliis, quam ſupra nominatis Titulis, aut
,, Diaconiis, Presbyteri, vel Diaconi Cardi-
,, nales præficiantur, neve unquam aliqua ex
,, ſupradictis Diaconiis Presbytero ; neque con-
,, tra ullus ex dictis Titulis Diacono Cardi-
,, nali quomodolibet concedatur, vel aſſigne-
,, tur ; neque cum iis, aut eorum aliquo ex
,, quavis cauſa deſuper diſpenſetur.

,, Sed, & Decreta alias in Conſiſtorio ſu-
,, per hoc edita innovantes, & ampliantes pa-
,, ri ratione etiam perpetuo prohibemus, ne
,, in poſterum alicui Presbytero, aut Diacono
,, Cardinali, qui alterum Titulum, aut Dia-
,, coniam quomodolibet aſſequutus fuerit, qui-
,, ve ex Ordine Diaconorum ad Ordinem Pres-
,, byterorum, vel ad Epiſcopalem Dignitatem
,, tranſierit, aut ex Ordine Presbyteratus in
,, Epiſcopum pariter promotus fuerit, licen-
,, tia, & facultas retinendi priorem Eccleſiam
,, ſui Tituli, vel Diaconiæ in adminiſtratio-
,, nem, aut in Titulum, neve Canonicatuum,
,, & Præbendarum, Dignitatum, Officiorum,
,, aut Beneficiorum dimiſſi Tituli, vel Diaco-
,, niæ collatio, neque Palatii Domus, vineæ,
,, hortorum, aut fructuum, redituum, & pro-
,, ventuum, aut Jurium quorumcumque ad hu-
,, juſmodi Titulos, ſeu Diaconias pertinentium
,, ad tempus, ſeu ad vitam retentio, aut ul-
,, la alia reſervatio quovis prætextu, occaſio-
,, ne, vel cauſa, etiam melioramentorum, &
,, ſumptuum in illarum reparationem, ne-
,, ceſſitatem, ſive utilitatem factorum con-
,, cedantur, ſed volumus, ut ipſi Tituli,
,, & Diaconiæ, cum illis annexis, Juribuſ-
que

Digitized by Google

„ que, & pertinentiis ſuis univerſis libere di-
„ mittantor.
„ Inſuper præcipimus, & perpetoo ordioa-
„ mos, ut de cætero in qoibuſcomque Litte-
„ ris Apoſtolicis, in quibus Cardinaliom ſob-
„ ſcriptio manu propria facienda erit, iidem
„ Cardioales, etiam Titoli, vel Diaconiæ,
„ ſeu Epiſcopatus ſui Cardinalatus nomine ex-
„ preſſo ſe ſubſcribant.
„ Decernentes per hojuſmodi erectionem,
„ & inſtitutionem Decem prædictas per Nos
„ in Titolos erectas Eccleſias tantummodo no-
„ vis privilegiis, & Dignitate aoctas, deco-
„ ratas, inſigniras; nihil autem omnino præ-
„ judicii cuiqoam illatum, nihil alieni Juris
„ detractom, aut immutatom cenſeri poſſe,
„ aur debere, ſicque per qooſcumqoe Jodices
„ Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum
„ Palatii Apoſtolici Auditores, & Cardinales
„ prædictos ſublata eis, & eorum coilibet qua-
„ vis aliter judicandi, & interpretandi facul-
„ tate, & io quavis cauſa, & inſtantia judi-
„ cari, & definiri debere, nec non irritom,
„ & inane, ſi ſecos ſuper præmiſſis, eorum-
„ ve aliqoo a quoqoam quavis auctoritate ſcien-
„ ter, vel ignoranter, contigerit attentari.
„ Non obſtantibos Conſtitutionibus, & Or-
„ dinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiarum ſu-
„ pradictarom, & aliarum qoaromcomqoe,
„ nec non Ordioum, Juramento, confirmatio-
„ ne Apoſtolica, vel qoavis firmitate alla ro-
„ boratis, ſtatutis, & conſoetodinibus, privi-
„ legiis qooque, indultis, & Litteris Apoſto-
„ licis illius, ac quiboſvis perſoois qoomodo-
„ libet conceſſis, approbatis, & innovatis,
„ qoibus omnibus illorum tenore præſentibus
„ pro expreſſis habentes ſpecialiter, & ex-
„ preſſe derogamos; cæteriſque contrariis qoi-
„ boſcumque.
„ Sic igirur ipſi Cardinales, qoibos hujuſ-
„ modi Eccleſiarum regimen, cora, & ad-
„ miniſtratio pro tempore commiſſa erunt,
„ eas in ſpiritualibus, & temporalibus ſolici-
„ te, fideliter, & prudenter regant, & go-
„ bernent, ac juxta Conſtitutionem piæ memo-
„ riæ Leonis Papæ X. Prædeceſſoris noſtri io
„ Concilio Lateranenſi noviſſime celebrato edi-
„ tam, frequenter viſitent, circa Cultum Di-
„ vinum invigilent, mores ac vitam Cleri,
„ & Populi eis ſubjecti diligenter explorent,
„ eoſque ad recte, & honeſte vivendum pa-
„ terno moneant affecto, bonorum, ac tem-
„ poraliom redditoom coram gerant. Sicqoe
„ ad Dei Gloriam, & fidelis popoli ædifica-
„ tiooem pia, & magnifica ſtructura, & fa-
„ brica, ſuas qoiqoe Eccleſias inſtaurare ſtu-
„ deant, & exornare, & tam in vita, qoam
„ io mortis articolo pro Divini cultos aog-
„ mento, & ſalute animarom ſuarum ad coo-
„ grue ſuſtentandom aliqoem Presbyterom,
„ qoi inibi io Divinis deſerviat, ſive alias er-
„ ga ipſas Eccleſias, ſi reparatione indigeant,
„ vel alia ſubventione de bonis ſibi a Deo
„ collatis, prout cuique pro modo facoltatom
„ conſcientia dictaverit, munificos ſe exhi-
„ beaot, & liberales, ot earumdem Eccleſia-
„ rum decora, & ornamenta tantorum Præſu-
„ lum reſpondeant Dignitati, ac ipſæ Eccleſiæ
„ tam ſublimibus Perſonis gaudeant ſe com-
„ miſſas, & eorum amplitudine illuſtratas; Ii-
„ demqoe Cardinales exinde ipſius S. R. E.
„ cojos nobiliſſima membra ſunt, majeſtatem
„ ſua pietate, ſolicitudine, & prudentia in
„ dies magis extollant, & reverentiam om-
„ nium gentiom erga illam exemplis bonorum
„ operom inſigoiter aogeant, ac denique præ-
„ ter æternæ retributionis præmia, digna quo-
„ que laudum præconia a Nobis, & Apoſto-
„ lica Sede valeant promereri.
„ Mandamus vero, ut præſentes Litteræ in
„ qointerno Cancellariæ Apoſtolicæ de more
„ deſcribantur.
„ Nulli ergo omnino hominum, &c. Da-
„ tum Romæ apud S. Petrum Anno Incarna-
„ tionis Dominicæ 1587. Idibus Aprilis, Poo-
„ tificatus noſtri anno ſecondo.

Ego Sixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego A. Card. Farneſius, Vicecaocellarius, Epiſcopus Oſtienſis.

Ego Jacobus Card. Sabellos, Epiſcopus Portuenſis.

Ego Joan. Antonius Card. S. Gregorii, Epiſcopus Tuſculan.

Ego Joan. Avalus Card. de Aragonia, Epiſcopus Sabin.

Ego M. S. Card. de Altaemps, Titul. S. Mariæ Trans Tyberim.

Ego Marc. Anton. Card. Columna, Titul. S. Laorentii in Lucina.

Ego Gabriel Card. Paleothus, Titol. S. Martini in Montibus.

Ego F. Mich. Bonellus Card. Alexandrin. Titul. S. Mariæ ſoper Minervam.

Ego Ludov. Card. Madrutius, Titul. S. Anaſtaſiæ.

Ego N. Card. S. Praxedis.

Ego Jol. Antoo. Sanctor. Titol. S. Bartholomæi in Inſula, Card. S. Severinæ.

Ego

Ego Hieron. Card. Ruſticuccius, Titul. S. Suſannæ.

Ego Joann. Hieron. Card. Albanus, Titul. S. Joann. ante Portam Latinam.

Ego P. Card. Deza.

Ego Anton. Card. Titul. SS. Joannis, & Pauli.

Ego Joan. Anton. Card. SS. Quatuor Coronatorum.

Ego Joan. Baptiſta Card. S. Marcelli.

Ego Julius Card. Cananus, Titul. S. Euſebii.

Ego Anton. Maria Card. Salviatus.

Ego Auguſtinus Card. Veronæ, Titul. S. Marci.

Ego Vincentius, Titul. S. Mariæ in Via, Card. Montis Regalis.

Ego Philippus Titul. S. Sabinæ, Card. Spinula.

Ego Scipio Card. Lancellotus.

Ego Vincentius Card. Gonzaga.

Ego Federicus Card. Cornelius, Titul. S. Stephani.

Ego Hippol. Card. Papien. Titul. S. Mariæ in Porticu.

Ego Decius Card. Azzolinus, Titul. S. Mathæi in Merulana.

Ego Hippol. Card. Aldobrandinus, Titul. S. Pancratii Major. Pœnit.

Ego Hieron. Card. de Ruvere, Tit. S. Petri ad Vincula.

Ego Fr. Conſtantinus Card. Sarnanus.

Ego Philip. Titul. S. Euſtachii Diaconus Card. Vaſtavillanus Camerar.

Ego A. Card. Montaltus.

Ego Hieron. S. Hadriani Diaconus Card. Matthæus.

Ego Benedictus S. Gregorii Diaconus Card. Juſtinianus.

Ego Aſcanius SS. Viti, & Modeſti, & Creſcentiæ Diaconus Cardinalis Calumna.

44 Eccleſiæ, Tituli, & Diaconiæ S. R. E. Cardinalium poſtea fuerunt deſignati a Clemente Papa VIII. & a Sacra Rituum Congreg. approbati ſub die 30. Auguſti 1602. ac a Paulo V. confirmati de anno 1618. ut in Libello impreſſo Romæ ex Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ ſub eodem anno in hunc modum.

Eccleſiæ Cardinalium Epiſcoporum, ſex nempe.

Oſtienſis.
Portuenſis.
Tuſculanenſis.
Sabinenſis.
Præneſtinenſis.
Albanenſis.

Tituli Presbyterales LI. videlicet,

Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis.
Sanctæ Mariæ Trans Tyberim.
Sancti Laurentii in Lucina.
Sanctæ Praxedis.
Sancti Petri ad Vincula.
Sanctæ Anaſtaſiæ.
Sancti Petri in Monte Aureo.
Sancti Honuphrii.
Sancti Silveſtri in Campo Martio.
Sanctæ Mariæ in Via.
Sancti Marcelli.
Sanctorum Marcellini, & Petri.
Sanctorum Duodecim Apoſtolorum.
Sanctæ Balbinæ.
Sancti Cæſarei.
S. Agnetis in Agone.
Sancti Marci.
Sancti Stephani in Cælio Monte.
Sanctæ Mariæ Tranſpontinæ.
Sancti Euſebii.
Sancti Chryſogoni.
Sanctorum Quatuor Coronatorum.
Sanctorum Quirici, & Julittæ.
Sancti Calixti.
Sancti Bartholomæi in Inſula.
Sancti Auguſtini.
Sanctæ Ceciliæ.
Sanctorum Joannis, & Pauli.
Sancti Martini in Montibus.
Sancti Alexii.
Sancti Clementis.
Sanctæ Mariæ de Populo.
Sanctorum Nerei, & Achillei.
Sanctæ Mariæ de Pace.
Sanctæ Mariæ de Ara Cœli.
Sancti Salvatoris in Lauro.
Sanctæ Crucis in Hieruſalem.
Sancti Laurentii in Paliſperna.
Sancti Joannis ante Portam Latinam.
Sanctæ Pudentianæ.
Sanctæ Priſcæ.
Sancti Pancratii.
Sanctæ Sabinæ.
Sanctæ Mariæ ſuper Minervam.
Sancti Caroli.
Sancti Thomæ in Parione.
Sancti Hieronymi Illiricorum.
Sanctæ Suſannæ.
Sancti Sixti.

San-

Digitized by Google

Sancti Matthæi in Merulana.
Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio.

Diaconiæ XV. videlicet.

Sancti Laurentii in Damaſo.
Sanctæ Mariæ in Via Lata.
Sancti Euſtachii.
Sanctæ Mariæ Novæ.
Sancti Hadriani.
Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.
Sanctæ Agathæ.
Sanctæ Mariæ in Domnica.
Sanctæ Mariæ in Coſmedin.
Sancti Angeli in Foro Piſcium.
Sancti Georgii ad velum aureum.
Sanctæ Mariæ in Porticu.
Sanctæ Mariæ in Aquiro.
Sanctorum Coſmæ, & Damiani.
Sancti Viti in Macello.

45 Notandum hic eſt, quod Eccleſia S. Laurentii in Damaſo non eſt proprie Diaconia, ſed per Litteras Clementis VII. Eccleſia hæc datur ſemper Vicecancellario, ſive ſit Diaconus, ſive Presbyter, ſive etiam Epiſcopus, ut refertur in mox addncta Conſtitutione Sixti V. ubi etiam *in* §. 5. diſponitur, ut alius præterea Titulus ultra numerum præfinitum additus ſit, ut ſi quando contingat Diaconum, vel Epiſcopnm, Vicecancellarium eſſe, & ideo eumdem prædictæ Eccleſiæ S. Laurentii præeſſe, alicui Presbytero Cardinali proprius Titulus non deſit.

Supplementa Auctoris.

46 Cardinales ad Urbem accedentes, Summo Pontifici ſe ſiſtere debent, nec ab Urbe diſcedere ſine licentia ejuſdem; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 119. incip. *In regimine* §. 3.
47 Cardinales in Urbe non reſidentes qualibet ex cauſa, excluduntur a participatione totu-
48 li. Idem *ibid.* Accedentibus ad Urbem ex cauſa legitima tribuitur portio pro tempore mo-
49 ræ; Idem *ibidem*. Cardinales in cauſis commiſſariis judicantes uti debent notario archivii; Idem tom. 2. Conſtit. 22. incip. *Juſtitiæ & pacis*.
50 Cardinalibus tribui poteſt Eccleſia Epiſcopalis in partibus infidelium; Idem Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*, ubi affert exempla Cardinalium, qui ad Epiſcopatus Titulares promoti fuere.

Additiones ex aliena manu.

De antiqua in Eccleſia denominatione *Car-* 51
dinalium, tum de origine horum, quos di- 52
cimus *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales*, miſſis iis, quæ ex vulgo affert Auctor, lege, ſi lubet, Panvin. *de Cardinal.* Plat. *de Cardinal. Dignit. & Offic.* Ducange *in Gloſſario ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis verb. Cardinalis*, & Rouſſeaud de la Combe *in Juriſprudentia Canonica verb. Cardinalis ſect.* 1.

Quod vero attinet ad varium variis tempo- 53
ribos numerum Cardinalium, de quo hic etiam agit Auctor, ſciendum eſt, quod anno 1331. nonniſi viginti erant Cardinales. Anno 1352. ſtatuere Cardinales, ne unquam eſſent pluſquam viginti. Anno 1378. nondum 54
erant, niſi tres ſupra viginti. Multum ve- 55
ro deinde crevit numerus eorum per conſequnta ſchiſmata. At Synodi Conſtantienſis, & 56
Baſileenſis juſſerunt, ne eſſent plures, quam viginti quatuor. Multæ a Synodo Baſileenſi, 57
& poſt mortem Sixti IV. ab ipſis Cardinalibus præſcriptæ referuntur Regulæ de creatione Cardinalium. Inter has, ne niſi 24. Car- 58
dinales unquam crearentur, nec niſi annos 59
triginta jam nati, nec niſi ſecundum ma- 60
jorem numerum ſuffragiorum a Cardinalibus ſcripto datorum, nec niſi tres ex una Diœ- 61
ceſi, Pontificiſque ipſius, aut Cardinalis Nepos nullus. Hoc ultimum vero caput molli- 62
vit conventio illa Cardinalium poſt Sixti IV. mortem, qua permiſſum fuit Pontifici, ut ex ſuis Cognatis, unum, ſed ſolum, creare poſſet Cardinalem. Numero huic Cardi- 63
nalium pauci inde adjecti ſunt uſque ad tempora Leonis X. qui habens ſuſpectos eos, 64
qui tunc erant Cardinales, ob initam contra ſe conjurationem, 31. novos creavit. Nu- 65
merus poſtea tamen ad 40. renovatus eſt. At 66
tandem pervenit ad 70. Confer de his omnibus Thomaſſin. *de veter. & nov. Eccleſ. diſcipl. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 114. *fer. per tot.* Quæ vero a Sixto V. in Cardinalium electione fuerint conſtituta, non omnia in præſenti ſunt uſu recepta, ut ex hiſtoria noſtrorum temporum patet.

Ar-

Digitized by Google

Articulus II.

Quo ad Cardinalium Dignitatem, & præeminentiam.

1 Cardinalatu nulla eſt major Dignitas poſt
Papatum in Eccleſia Dei; In Cardinali-
bus enim reſidet tota Majeſtas Chriſtianæ Rei-
publicæ. Eugenius IV. in Conſtit. incip. *Non
Mediocri*, ubi validiſſimis rationibus definit
poſt Caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, conti-
gua ſui corporis membra, qui ſunt Fratres
ejus Cardinales, præ cæteris Eccleſiæ mem-
bris, ac partibus honorari debere, & Cardi-
nalatus Dignitatem eſſe majorem, & ſubli-
miorem Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Pa-
triarchali. Item habetur in Conſtitutione Leo-
nis X. incip. *Supernæ*, ibi: *Et cum Sanctæ Ro-
manæ Eccleſiæ Cardinales cæteros omnes in ipſa
Eccleſia poſt Summum Pontificem honore, ac Di-
gnitate præcedant*. Et colligitur etiam ex Con-
cilio Trid. *c.* 11. *ſeſſ.* 24. & ex Conſtitutio-
ne Sixti V. *de Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi-
nalium præſtantia*, *edita tertio nonas Decemb.*
1586. *& ex c. Quamquam cauſ.* 2. *q.* 7. *& c.*
2 *Conſtantinus Diſtin.* 96. Nec obſtat quod Car-
dinales Ordine ſint minores Epiſcopis; *c. An-
te omnia diſt.* 40. *c. de his diſt.* 5. *de conſec.
Clem. Si quis ſuadente §. nec ſuper hæc*, *de
pœnis*, Gloſſ. *ult. in c. Quamquam cauſ.* 2.
q. 7. Non obſtat, inquam, quia in ejuſmo-
di prærogativis, & privilegiis, eſt potius ha-
benda ratio Dignitatis, quam Ordinis, ut de-
claravit idem Eugenius IV. in d. Conſt. *Non
mediocri*, his verbis: *Nec cauſetur quiſpiam*,
quod Ordo Epiſcopalis Presbyterio major ſit,
quoniam in ejuſmodi prælationibus Officium, *&
Dignitas præponderat Ordini*, *quemadmodum Ju-
re cautum eſt*, *ut Archidiaconus non Presbyter
ſuæ Juriſdictionis obtentu Archipresbytero præfe-
ratur*. Et de facto hoc habetur etiam in Vi-
cario Generali, qui quamvis ſimplex Cleri-
3 cus, præcedit omnes de Clero. Unde præe-
minentia non eſt commenſuranda ab Ordine,
ſed ab Officio, & Juriſdictione, quæ dant
Dignitatem, & conſonant etiam verba tex-
tus in *c. Quamquam*, *cauſ.* 2. *qu.* 7. ibi:
Quamquam ſecundum honorum vocabula, *quæ
jam Eccleſiæ uſus obtinuit*, *Epiſcopus major
Presbytero ſit*, *tamen Auguſtinus in multis Hie-
4 ronymo minor eſt*. Et quod Dignitas, & Juriſ-
dictio Cardinalium ſit major Ordine Epiſco-
pali, patet *ex c. Conſtantinus diſt.* 96. Epiſco-
pi enim non præſunt niſi uni certæ Diœce-
ſi, & Cardinales repræſentantes Magiſtratum
una cum Papa præſunt regimini totius uni-
verſalis Eccleſiæ, ut recte dixit Innoc. III.
in c. Bonæ memoriæ 3. *de poſtulat. Prælat.* ibi:
Quod Cardinalis perſona utilis ſit, *non ſolum
Romanæ*, *ſed etiam Eccleſiæ univerſali*. Et Di-
vus Bernardus ad Eug. III. inquit, *Veniamus
autem ad Collaterales*, *& Adjutores tuos*; *hi
ſeduli tui*, *hi intimi tui*, *eligendi de toto Or-
be*, *Orbem judicaturi*.

Tantæ Dignitatis, præſtantiæ, & præemi- 5
nentiæ ſunt Cardinales, quod ipſis ſolis eſt
demandata auctoritas eligendi Summum Pon-
tificem. Hanc enim auctoritatem conceſſit eis 6
in primis Nicolaus II. *an.* 1059. in Conc. Ro-
mano *c.* 2. cum hoc tamen quod facta præci-
pue ab ipſis Cardinalibus Summi Pontificis ele-
ctione, deinde reliquus Clerus, ac populus ad
eam comprobandam accederet, prout refertur
in c. *In nomine Domini* 1. *diſt.* 23. ibi: *Decer-
nimus*, *atque ſtatuimus*, *ut obeunte hujus Roma-
næ univerſalis Eccleſiæ Pontifice*, *in primis Car-
dinales Epiſcopi diligentiſſime ſimul de electione
tractantes*, *mox Chriſti Clericos Cardinales adhi-
beant*, *ſicque reliquus Clerus*, *& populus ad con-
ſenſum novæ electionis accedat*. Et hic mos eli- 7
gendi Pontificem perduravit uſque ad tempora
Alexandri III. optime meriti de hac mea Pa-
tria Alexandrina Civitate, utpote qui eam Se-
de Epiſcopali condecoravit, & ſuo nomine ap-
pellandam pro ſibi præſtita fidelitate, obedien-
tia, & ope conſtituit. Sed quia adhuc quan-
doque pro ſimili electione, & approbatione
ſchiſmata oriebantur, Alexander III. in Ge-
nerali Lateranenſi Concilio ſtatuit, ut ille de-
mum Canonice electus cenſeretur, in quem
duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes con-
ſenſiſſent, & ſic excluſo Cleri, & Populi con-
ſenſu, requiſito ex ſupra laudato Decreto Nico-
lai II. in *d. c. In Nomine Domini*, tota Pon-
tificis electio ad ſolum Cardinalium Collegium
redacta eſt per ipſum Alex. III. ut expreſſe
patet *in c. Licet* 6. *de electione*, ibi: *Licet de
vitanda diſcordia in electione Romani Pontificis
manifeſta ſatis a Prædeceſſoribus noſtris Conſtitu-
ta manaverint*, *quia tamen ſæpe poſt illa per
improbæ ambitionis audaciam*, *gravem paſſa eſt
Eccleſia ſciſſuram*, *Nos etiam ad malum evitan-
dum hoc de Conſilio Fratrum noſtrorum & ſacri
approbatione Concilii aliquid decrevimus adjun-
gendum*. *Statuimus ergo*, *ut*, *ſi forte* (*inimi-
co homine ſuperſeminante Zizaniam*) *inter Car-
dinales de ſubſtituendo Summo Pontifice*, *non
poterit eſſe plena concordia*, *& duabus partibus
concordantibus*, *pars tertia concordare noluerit*,

aut

Digitized by Google

aut ſibi alium præſumpſerit nominare, *ille abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur*, *qui a duabus partibus*
8 *electus fuerit*, *& receptus*. Unde ut dicit Onuphrius in annotatione ad vitam dicti Alexandri III. in electione Lucii III. ſui immediati ſucceſſoris, ea tunc primum redacta fuit ad ſolos Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis electione excluſis, & Lex ſalutaris a dicto Alexandro III. in Concilio Generali Lateranenſi *anno* 1179. celebrato lata de duobus tertiis Suffragiorum Cardinalium ad evitanda in poſterum ſchiſmata, executioni mandata fuit, quod dicit ſibi conſtare ex ejuſdem Pontificis Diplomate
9 apud ſe aſſervato. Et hæc facultas eligendi Summum Pontificem ſolis Cardinalibus demandata, fuit confirmata, & plenius ſtatuta a Gregorio X. in Concilio Generali Lugdunenſi 1274. celebrato, prout refertur *in cap. Ubi periculum 3. de election. in 6.* & a Clemente V. in Concilio Viennenſi 1311. *coacto*, prout refertur in *c. Ne Romani 2. Clem. de elect.* & ex poſt fuit ſemper inviolabiliter in ipſis conſervata; Vide Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. c. 1. n. 55. 56. & ſeq.* cum multis ibi citatis.

10 Cardinales ſoli poſſunt deferre Pileum, ſeu Galerum rubrum eis conceſſum an. 1244. ab Innoc. IV. in Conc. Lugdunenſi I. ut refert Barboſa cum multis aliis, *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 3. num.* 8. Petra *tom. 4. Comment. in Conſtitut.* 1. *Eugenii IV. num.* 21. & habetur ex inſcriptione ſua ſepulchrali Neapoli, ubi obiit: *Innocent. IV. Pontifex Maximus de omni Chriſtiana Republica optime meritus. Qui natali S. Joannis Baptiſtæ anno 1243. Pontifex renunciatus, Die Apoſtolorum Principi Sacra Coronatus, cum Purpureo primus Pileo Cardinales exornaſſet, Neapolim a Corrado everſam S. P. reſtituendam curaſſet, innumeriſque aliis præclare, & prope divine geſtis, Pontificatum ſuum quam maxime illuſtrem reddidiſſet, anno 1254. B. Luciæ Virginis luce hac luce ceſſit. Annibal de Capua Archiepiſcopus Neapolitanus in Sanctiſſimi viri memoriam obſoletum vetuſtate Epi-*
11 *gramma reſtituit*. Soli ipſi poſſunt deferre Birretum Purpureum, ſive Pileolum Rubrum, ut eis publico Decreto conceſſit Paulus II. poſita pœna, ne quis indumento illo Purpureo caput tegeret, concedens inſuper eiſdem Cardinalibus, ut ejuſdem Coloris panno equos, vel mulas ſternerent dum equitarent; Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 3. num. 9.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 18.* Platina *in ejus vita*, Petra *tom. 4. comment. in Conſt. Eugen. IV. num.* 21.

Quod privilegium ferendi Birreta, & Pi- 12
leos Rubros more aliorum Cardinalium fuit poſtea etiam extenſum ad Cardinales ex Regularium Ordinibus aſſumptos a Gregorio XIII.
Conſt. 9. incip. *Sanctiſſimus*. Soli ipſi Cardi- 13
nales habent privilegium, ut Titulus Eminentiſs. & Veſtræ Eminentiæ una cum antiquo titulo Reverendiſs. debeat eſſe ſuus proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout infraſcripto Decreto expreſſe continetur.

Die 10. Junii 1630. in Conſiſtorio ſecreto.

Fuit facta per Cardinalem Pium relatio Decreti Sacræ Congr. Cæremoniatum S. R. E. Cardinalium, ut infra.

BEATISSIME PATER.

„ Sacra Congregatio Cæremoniarum S.R.E. Cardinalium cenſuit, ſi Sanctitati Veſtræ placuerit, loco Titulorum Illuſtriſſimi, & Dominationis Veſtræ Illuſtriſſimæ, quibus hactenus uſi ſunt Cardinales, Titulos Eminentiſſimi, & Veſtræ Eminentiæ una cum antiquo Titulo Reverendiſſimi in poſterum eſſe debere proprios, & peculiares Cardinalitiæ Dignitatis; ita ut præfati Tituli Eminentiſſimi, & Eminentiæ a nemine, præterquam ab Eccleſ. Rom. Imper. Electoribus, ac Magiſtro Hoſpitalis Hieroſolym. uſurpari poſſint, aut aliis attribui; eoſdemque Titulos ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus, & futuris omnino aſſumi illiſque inter ſe tam voce, quam ſcripto perpetuo uti debere. Quod ſi contigerit aliquem cujuſcumque Dignitatis, Gradus, & Conditionis (Imperatore, ac Regibus exceptis) hujuſmodi Titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo agat, nec ejus Litteras quoquomodo recipiat.

„ Inſuper cenſuit ſupplicandum eſſe Sanctitati Veſtræ, ut per ſuum Conſiſtoriale Decretum præcipere dignetur cæteris omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis cujuſcumque Conditionis, Gradus, & Dignitatis, etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, Primatiali, ſeu Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentiſſimi, & Eminentiæ Titulos quoquomodo, ſibi uſurpent, ſub pœnis indignationis Sanctitatis Veſtræ, & Romanorum pro tempore Pontificum, inhabilitatiſque ad Dignitates, & incapacitatis

„ qua-

„ quarumcumque Gratiarum, ſeu Indultorum „ Sedis Apoſtolicæ, ac amiſſionis fructuum „ ſuarum Eccleſiarum, & Beneficiorum quo„ rumcumque ipſo facto incurrendis.

„ Item cenſuit hæc omnia in præſenti Con„ ſiſtorio eſſe referenda, ut Sanctitate Veſtra „ annuente ab omnibus, & ſingulis Cardina„ libus recipiantur, & ſuper eorum perpetua, „ & inviolabili obſervatione juretur, debitæ„ que executioni demandentur a præſentibus „ quidem in Conſiſtorio ſtatim; ab exiſtenti„ bus vero in Curia poſt tres dies; & abſen„ tibus poſt duos menſes in Italia, & poſt „ quatuor extra Italiam. Inter alia ſuper his „ etiam omnes, & ſinguli Cardinales, qui in „ futurum creabuntur, jurare teneantur præ„ ſentes quidem in receptione Pilei, abſentes „ vero in receptione Birreti.

„ Qua relatione habita S. D. N. per hæc „ verba, quid vobis videtur? omnium D. D. „ Card. exquiſivit ſuffragia, & ſingulorum „ auditis ſententiis non ſolum unanimiter con„ ſentientibus, verum etiam inſtantiſſime de„ precantibus, atque S. Sanctitati ſupplican„ tibus, ut hujuſmodi Decretum, & omnia „ in eo contenta approbaret; ſicque probata „ per ſuum Conſiſtoriale Decretum, cum au„ ctoritate imprimendi &c. Et Litteras etiam „ in forma Brevis expediendi cum ſolitis clau„ ſulis &c. confirmaret. Sanctitas ſua, ut ſe„ quitur, decrevit.

„ Petitionibus veſtris annuentes propoſita „ Nobis per vos omnia admittimus, & ap„ probamus, & deſuper Litteras etiam in for„ ma Brevis cum Clauſulis opportunis, & ne„ ceſſariis concedimus, & expediri mandamus „ cum auctoritate imprimendi. In nomine &c.

Abſoluto Conſiſtorio poſt diſceſſum Pontificis in Congregatione Generali omnes, & ſinguli Cardinales, qui Conſiſtorio interfuerunt, tactis Sacroſanctis Evangeliis jurarunt, & ſubſcripſerunt, ut infra.

„ Nos miſeratione Divina Epiſcopi, Pres„ byteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales ſu„ pradictum Decretum Sacræ Congreg. Cære„ moniarum S. R. E. Cardinalium a Sanctiſ„ ſimo Domino Noſtro approbatum, & a no„ bis receptum perpetuo, & inviolabiliter ob„ ſervare promittimus, & juramus.

Dominicus Epiſcopus Portuenſ. Cardin. Ginneſius.
C. Card. Pius Epiſcopus Albenen.
S. Card. Burgheſius, Epiſcopus Sabinen.
Ego M. Epiſcopus Tuſculanus Card. Lanteſ.

Ego G. Card. Borgia Presb.
Ego Rob. Card. Ubaldinus.
Ego I. Card. Sabellus.
Ego G. Card. Bentivolus.
Ego G. Card. de Torres.
Ego F. A. Card. S. Honuphrii.
Ego Aloyſius Card. Cajetanus.
Ego Ludoviſius Presbyter Card. S. Sixti nuncupatus.
Ego Berlingerius Presbyter Card. Gypſius.
Ego F. Presbyter Card. Veroſpius.
Ego Gregorius Presbyter Card. Narus.
Ego Lucas Ant. Presbyter Card. Virilis.
Ego Franciſcus Diaconus Card. Barberinus.
Ego P. Maria Burgheſius Diaconus Cardinal. S. Georgii.
Ego Hieronymus Diaconus Card. Vidonus.
Ego L. Diaconus Card. Biſcia.
Ego M. Card. Ginettus.
Ego A. Diaconus Card. Cæſarinus.
Ego H. Diaconus Card. Columna.
Ego Theodorus Card. Trivultius.

Immo Cardinales ſunt tantæ Dignitatis, & 14
præeminentiæ, ut eorum Dignitas non parum Regiam Majeſtatem æmulare contendat. Nec 15
deſunt Reges, qui Cardinalibus præeminentiam in ſedendo, & ſcribendo ceſſerint; ſcribit enim Raynaldus *ad annum* 1235. *n.* 2. *&* 6. quod cum conveniſſent Peruſiæ Rex Siciliæ Carolus, & Regis Ungariæ Filius Carolus Martellus dictus, una cum Papa, & Cardinalibus, ſedit in Conſiſtorio Rex Pater inter Presbyteros Cardinales, Filius inter Diaconos, deinde poſt miniſtratum cibum Pontifici, accubuerunt menſæ cum Cardinalibus. Eodem anno 1235. fertur Regem Angliæ ad Cardinalem Presbyterum ſcribentem nomen ſuum illi Cardinalis poſtpoſuiſſe: Rex Daniæ cum anno 1474. Romam perrexiſſet, inter duos priores Cardinales exceptus fuit, nec umquam operire caput voluit, niſi poſt eos, & in die Paraſceve ultimus poſt Cardinales adoraturus Crucem adivit; Card. Papien. *Epiſt.* 156. inquiens; *ut habeatur juſtus honor Summo Senatui*. Et multa alia reticentur conſimilia exempla apud Scriptores videnda. Solum addendo quod præ- 16
cipue iſta præeminentia debetur Cardinalibus Collegium repræſentantibus, nam ex Cæremoniali *rubr. de receptione Regis, & de ingreſſu Imperatoris* in Capella, & Conſiſtorio aſſignatur locus Regi poſt primum Cardinalem Epiſcopum, vel antiquiorem Cardinalem Presbyterum. Unde Cardinalium Collegium eſt ho- 17
norabilius membrum, quod habet Eccleſia

K Dei,

Digitized by Google

Dei, & dicitur Gremium Romanæ Eccleſiæ: *cap. in Nomine Domini 1. circa medium diſt. 23.* & merito de eo dici poteſt illud, quod de Romanæ tunc ſupremæ Reipublicæ Senatu interrogante Pyrrho Epirotarum Rege Cyneam ſuum legatum reſpondiſſe afferunt: *Urbem Romanam Templum ſibi viſum, Senatum Regiam, Senatores quot, tot Reges*. Hinc Pius II. *in comment. lib. 3. pag. 66.* ait: *Cardinales pares Regibus haberi*; & dum eos creabat, dicebat: *Vos Senatores Urbis, & Regum ſimiles eſtis*; & hoc dixiſſe Paulum II. refert Card. Papienſ.
18 *Epiſt.* 180. & 181. Et Regibus æquiparari, & in eis reſidere totam Majeſtatem Chriſtianæ Reipublicæ tenet Card. Tuſch. *tom. 1. in litt. C. concluſ.* 100. *num.* 4. Decian. *conſil.* 8. *n.* 63. *vol.* 1. Jacobat. *de Concil. lib. 1. art. 1. num.* 1. Duaren. *de Sac. Eccleſ. Miniſt. lib. 1. c.* 13. & Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 4. num. 9.* cum multis aliis ibi citatis.

19 Hic juvat adducere noviſſimas Apoſtolicas Sanctiones circa aſſecutionem Decanatus Sacri Collegii Cardinalium, & in primis affertur Decretum a particulari Congregat. editum die 28. Februarii 1721. & a Sanctiſſimo Domino noſtro Clemente XI. approbatum, & ſervari mandatum.

DECRETUM.

IN caſu vacationis Decanatus Sacri Collegii Cardinalium die 28. Februarii 1721. habita fuit Congregatio particularis in Manſionibus R. P. D. Auditoris Sanctiſſimi, cui interfuerunt RR. PP. DD. Petra Secretarius Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium; Mareſuſcus Auditor Sanctiſſimi; Lancetta, Cerrus, Herrera, Sacræ Rotæ Auditores, Aoſidæus Aſſeſſor S. Officii, & Lambertinus Sacræ Congregationis Concilii, & hujus particularis Congregationis Secretarius.

Omneſque unanimiter reſponderunt

Conſulendum eſſe Sanctiſſimo, quod declarare dignetur Decanatum Sacri Collegii Cardinalium deveniſſe vigore Bullæ V. San. mem. Pauli IV. ad Eminentiſſimum Dominum Cardinalem Tanarium, uti Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem tempore vacationis dicti Decanatus ſequutæ per obitum Cardinalis Fulvii Aſtalli, excluſis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus extra Curiam tempore dictæ vacationis commorantibus, non ex publica cauſa, & deſtinatione Romani Pontificis, etiamſi reſiderent in Diœceſibus, quarum adminiſtrationem ex diſpenſatione Apoſtolica retinent, & ita ſervandum eſſe perpetuis futuris vacationibus.

Quo ad aliam vero controverſiam inter EE. DD. Cardinalem Tanarium antiquiorem in Epiſcopatu, & juniorem in Cardinalatu, & Cardinalem Judicem Juniorem in Epiſcopatu, ſed antiquiorem in Cardinalatu, cauſa non fuit propoſita, attenta ceſſione ſuo Juri facta ab eodem Cardinali, Judices, Dominique unanimiter dixerunt conſulendum eſſe Sanctiſſimo, quod declarare dignetur ex hujuſmodi ceſſione nullum in futuris Decanatus vacationibus cenſeri irrogatum fuiſſe præjudicium Cardinalibus ſimilia Jura foventibus.

Factaque eadem die per me infraſcriptum Secretarium de præmiſſis Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas ſua Congregationis ſententiam quoad utramque partem benigne approbavit, & perpetuis futuris temporibus ſervari mandavit.

Proſper de Lambertinis Secret.

Sanctiſs. D. N. D. Benedicti Pp. XIII. Con- 20
ſtitutio, qua Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem, licet a Romana Curia abſentem, dummodo tempore vacationis ejuſdem Decanatus apud priorem ſibi commiſſam Eccleſiam perſonaliter reſideat, devenire decernitur, pluraque alia quo ad Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum optionem ſtatuuntur, cum clauſula, & derogationibus opportunis.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

Romani Pontificis circumſpecta vigilantia ea, quæ certis etiam, & rationabilibus ex cauſſis a Prædeceſſoribus ſuis olim provide ſancita fuerunt, ubi diſſidiis, & contentionibus, præſertim inter eos, qui ſublimi Cardinalatus Dignitate in Sancta Dei Eccleſia præfulgent, aliiſque inſuper gravioribus malis occaſionem tribuere dignoſcuntur, ipſa rerum experientia ſuadente, nonnumquam moderatur, ac immutat, & ad æquitatis, ac juſtitiæ normam redigit, ut ſublatis e medio litium, malorumque ſeminibus, fraterna charitas, atque concordia, quam inter eoſdem Cardinales maxime vigere decet, inviolata ſervetur, & publico ſimul bono conſultum ſit: Eumque in finem Apoſtolicæ auctoritatis, & providentiæ partes libenter interponit, prout matura delibe-

Digitized by Google

liberatione præhabita in Domino conſpicit ſalubriter expedire.

§. 1. Dudum ſiquidem a fel. rec. Paulo Papa IV. Prædeceſſore noſtro emanavit Conſtitutio tenoris ſequentis, videlicet „ Paulus Epiſcopus Servus ſervorum Dei, ad perpetuam „ rei memoriam. Cum Venerabiles Fratres „ Noſtri S. R. E. Cardinales in partem ſolicitudinis vocentur, ut pro tempore exiſtenti „ Romano Pontifici aſſiſtant, ipſeque Romanus „ Pontifex eorum conſilio agenda diſponat, & „ iidem Cardinales ſint pars corporis, & membra ipſius Romani Pontificis, ac diverſis almæ Urbis noſtræ Parochialibus Eccleſiis, pro „ eorum Cardinalatus titulo, ſeu denominatione præficiantur, & in eis Epiſcopalem Juriſdictionem habeant, & propterea in Romana „ Curia reſidere debeant, præſenteſque in dicta „ Curia magis digni, & privilegiati exiſtant, „ quam abſentes, & in optionibus Titulorum, „ ac ſex Eccleſiarum Cathedralium, quibus Cardinales pro eorum Cardinalatus titulo præfici „ ſolent, abſentibus etiam ante eos in Cardinales aſſumptis præferantur, & ſi uni ex dictis Eccleſiis Cathedralibus præfecti fuerint, „ ex poſt ſemper alios non Epiſcopos Cardinales in quibuſvis actibus, & ſeſſionibus præcedant: Nos ex præmiſſis, & diverſis aliis „ cauſis animum noſtrum moventibus, & inter cætera, ut eoſdem Cardinales abſentes ad „ reſidendum in Curia aliquibus uberioribus favoribus, & prærogativis alliceremus, Decanatu Collegii Cardinalium hujuſmodi, quem „ Nos, dum in minoribus conſtituti eſſemus, „ obtinebamus, & ad quem propter noſtram continuam in eadem Curia reſidentiam ante alios „ Cardinales Nobis in Cardinalatu antiquiores „ tunc ab ipſa Curia abſentes perveneramus, „ per noſtram ad Summi Apoſtolatus faſtigium „ aſſumptionem vacante, habita ſuper his cum „ Fratribus noſtris in Conſiſtorio noſtro ſecreto deliberatione matura, de eorum conſilio, „ & unanimi aſſenſu, Venerabilem Fratrem „ noſtrum Joannem Epiſcopum Oſtien. S. R. „ E. Cardinalem de Bellajo nuncupatum, de „ Nobis, & Sede Apoſtolica optime meritum, „ Decanum Collegii hujuſmodi declaravimus, „ eumque ipſius Collegii Decanum vocavimus, „ & Decanatum ipſum ipſi conceſſimus, prout etiam per præſentes declaramus, vocamus, „ & concedimus. Et inſuper, ne in poſterum „ Decanatus prædictus, illius occurrente vacatione in aliquem Cardinalem ex voluntate „ ſua, & non ex cauſſa publica abſentem, & „ propter abſentiam ſuam hujuſmodi quando„ que de negotiis dictæ Sedis minus informatum, in injuriam aliorum Cardinalium tunc „ præſentium, & Romano Pontifici aſſiſtentium, ac propterea de negotiis prædictis melius informatorum, deveniat, aut ſuper eodem Decanatu aliquæ controverſiæ, ſeu diſſenſiones inter ipſos Cardinales oriantur, providere volentes; Motu proprio, & ex certa „ ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, quod Decanatus hujuſmodi „ de cætero perpetuis futuris temporibus nonniſi ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in „ Curia præſentem, aut ex cauſſa publica abſentem, & extra Curiam per Romanum „ Pontificem deſtinatum devenire poſſit. Et „ quod Epiſcopus Cardinalis antiquior in Curia præſens, aut, ut præfertur, abſens, & „ extra Curiam deſtinatus, poſtquam Decanatus hujuſmodi ad eum devenerit, omnes alios „ Cardinales, etiam antiquiores, ſemper in quibuſvis ſeſſionibus, & aliis actibus publicis „ præcedat, nec per alios Epiſcopos Cardinales etiam antiquiores, tunc abſentes, etiamſi „ poſtmodum incontinenti ad eamdem Curiam „ ſe conferant, & in ea continuo reſideant, ſuper ipſo Decanatu, aut illius ſeſſionibus, vel „ aliis actibus, ſeu negotiis ad eum pertinentibus impediri, aut moleſtari valeat. Decernentes ſic, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices, & „ Commiſſarios quavis etiam Apoſtolica auctoritate fungentes, etiam cauſſarum Palatii „ Apoſtolici Auditores, ac eorumdem Cardinalium Collegium in quavis cauſſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi auctoritate, & „ facultate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam „ quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter „ contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, ac Ordinationibus Apoſtolicis, „ ac Stylo Conſiſtorii noſtri, nec non ipſius Collegii, etiam juramento confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, „ ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo &c. Si quis „ &c. Datum Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ 1555. Undecimo Kal. „ Septembris Pontific. noſtri anno primo.

§. 2. Poſtmodum, anno ſcilicet 1719. occaſione obitus bon. mem. Nicolai S. R. E. Cardinalis Acciajoli Epiſcopi, dum viveret, Oſtienſis, & Veliternenſis, Sacrique Venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium

Digitized by Google

Collegii Decani dubitatio emerſit, an prædicta Conſtitutione adverſus Cardinales a Curia Romana abſentes lata comprehenderentur, vel potius excluderentur Cardinales promotione antiquiores, qui eveniente Decanatus ejuſdem Sacri Collegii vacatione a præfata Curia quidem abeſſent, ſed apud illas Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias reſiderent, quibus eos una cum aliqua ex iis Cathedralibus Eccleſiis Suburbicariis, quæ ipſis Cardinalibus antiquioribus pro ſuis Titulis, ſeu denominationibus aſſignari ſolent, præeſſe contingeret. Cumque ejuſmodi dubitatio nullis antea Sanctæ Sedis definitionibus diſcuſſa, ac dirempta eſſe videretur, rec. mem. Clem. Pp. XI. Prædeceſſor itidem noſter eam expendendam, librandamque committere decreverat, ſive Dilectis Filiis Rotæ Romanæ Auditoribus, ſive aliis ejuſdem Curiæ Præſulibus integritate, doctrinaque præſtantibus, quorum audita ſententia id, quod rationi, & æquitati conſentaneum illi viſum fuiſſet, ſtatuere poſſet. Verum dum in ea deliberatione verſaretur, Nos, quos potiſſimum, tamquam eo tempore S. R. E. Cardinalem Epiſcopum Portuenſem, & Archiepiſcopum Beneventanum, cæteriſque Collegii promotione priores (memorata Pauli IV. Conſt. ſepoſita) tam ad Decanatus dignitatem, quam ad præfatas Oſtienſem, & Veliternenſem Eccleſias, antiquitatis Jura vocabant, animo reputantes rem hanc abſque alia contentione tranſigi minime poſſe, probeque memores verborum Apoſtoli Timotheum ſuum admonentis: *Servum Domini non oportet litigare*, firmiter conſtituimus ſuper iſtiuſmodi negotio a quavis concertatione, ſeu litis ſpecie prorſus abſtinere; adeoque datis primum ad eundem Prædeceſſorem Noſtrum litteris ex ſuburbano ſeceſſu S. Paſtoris, & mox etiam apertis verbis illi coram explicavimus, ac obteſtati fuimus, ut quacumque Noſtri ratione poſthabita, dignitatem Decanatus Cardinali Epiſcopo ex reſidentibus in Romana Curia antiquiori deferre vellet, eidemque Eccleſiarum Oſtienſis, & Veliternenſis optionem permitteret: ea tamen adjecta declararione, ut ſimili in poſterum occurrente Decanatus vacatione, ſalva, & illæſa remanerent Jura Cardinalium Epiſcoporum, qui Cardinalatu quidem eſſent antiquiores, ſed extra Romanam Curiam in prioribus ſuis Epiſcopatibus tunc reſiderent. Attenta itaque hujuſmodi noſtra obteſtatione, atque ceſſione, vacans Sacri Collegii Decanatus una cum Oſtienſi, & Veliternenſi Eccleſiis a memorato Pontifice in Conſiſtorio ſecreto habito die 26. Aprilis 1719. bon. mem. Fulvio S. R. E. Cardinali Aſtallio tunc Epiſcopo Sabinenſi, qui ex Epiſcopis Cardinalibus in Curia degentibus antiquior erat, cum ſpeciali tamen Jurium quorumcumque tam Epiſcoporum Cardinalium extra Curiam apud priores ſuas Eccleſias reſidentium, quam aliorum Cardinalium in eadem Curia commorantium, præſervatione delatus fuit.

§. 3. Deinde vero cum præfatus Cardinalis Aſtallius Decanus, inſcrutabili Divinæ providentiæ diſpoſitione ab humanis omnium opinione celerius deceſſiſſe, & alia non abſimilis controverſia inter Venerabiles Fratres noſtros bonæ memoriæ Cardinalem Sebaſtianum Antonium Tanarium tunc Epiſcopum Tuſculanum, & Cardinalem Franciſcum Judicem, tunc pariter Epiſcopum Præneſtinum, in Romana Curia præſentes (Nobis omnino ſilentibus, & quacumque petitione prorſus abſentibus) excitata fuiſſet, memoratus Clemens Prædeceſſor ſeptem ejuſdem Curiæ Præſules doctrina, & integritate præſtantes deputavit, illiſque commiſit, ut probe, ac mature perpenſis rationum momentis, quæ hinc inde afferri poterant, & de quibus eos plene inſtrui curavir, ſuum circa verum ſenſum antedictæ Conſtitutionis Pauli IV. judicium proferrent, quod poſtea in hunc, qui ſequitur, modum protulerunt „ Die 28. Feb. 1721. Habita fuit Con„ gregatio particularis in Manſionibus R.P.D. „ Auditoris Sanctiſſimi ſuper cauſſa Decanatus „ Sacri Collegii Cardinalium, cui interfuerunt „ RR. PP. DD. Petra, Mareſuſcus Auditor „ Sanctiſſimi, Lancetta, Cerrus, Herrera, „ Anſidæus, & Lambertinus ejuſdem Particu„ laris Congregationis Secretarius: Omneſque „ unanimiter reſponderunt: Conſulendum eſſe „ Sanctiſſimo, quod declarare dignetur Deca„ natum Sac. Collegii Cardinalium deveniſſe „ vigore Bullæ quintæ ſan. mem. Pauli IV. ad „ Eminentiſſimum D. Cardinalem Tanarium, „ uti Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in „ Curia præſentem tempore vacationis dicti De„ canatus ſequutæ per obitum Cardinalis Ful„ vii Aſtallii, excluſis Epiſcopis Cardinalibus „ antiquioribus extra Curiam tempore dictæ va„ cationis commorantibus, non ex publica cauſ„ ſa, & deſtinatione Romani Pontificis, etiam„ ſi reſiderent in Eccleſiis, quarum adminiſtra„ tionem ex diſpenſatione Apoſtolica retinent, „ & ita ſervandum eſſe perpetuis futuris va„ cationibus. Quoad aliam vero controverſiam „ inter EE. DD. Cardin. Tanarium antiquio„ rem in Epiſcopatu, & juniorem in Cardi„ nalatu, & Cardinalem Judicem juniorem in

„ Epi-

Digitized by Google

„ Epiſcopatu, ſed antiquiorem in Cardinalatu, „ cauſſa non fuit propoſita, attenta ceſſione „ ſuo Juri facta ab eodem Cardinali, Judices, „ Dominique unanimiter dixerunt conſulendum eſſe Sanctiſſimo, quod declarare dignetur ex hujuſmodi ceſſione nullum in futuris Decanatus vacationibus cenſeri irrogatum fuiſſe præjudicium Cardinalibus ſimilia „ Jura foventibus. Factaque eadem die per „ me infraſcriptum Secretarium de præmiſſis „ Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas ſua Congregationis ſententiam quoad „ utramque partem benigne approbavit, & „ perpetuis futuris temporibus obſervari mandavit. Proſper de Lambertinis Secretarius. Idem vero Clemens Prædeceſſor non modo antedictorum Præſulum Votum, ſeu Conſilium, ut præfertur, benigne probavit, perpetuiſque futuris temporibus obſervari mandavit, verum etiam illud in Conſiſtorio ſecreto ſubinde, nempe die 3. Martii 1721. habito palam recitari, & inter Acta ejuſdem Conſiſtorii ad perpetuam rei memoriam aſſervari, atque cuſtodiri præcepit.

§. 4. Cum autem, ſecluſa Paulina Conſtitutione, maxime æquum, & rationi conſonum videatur, ut Cardinales Epiſcopi antiquiores præfati, quamvis rempore vacationis Decanatus Sacri Collegii a Romana Curia abſint, & apud priores ſibi commiſſas Eccleſias perſonaliter reſideant, ad eumdem Decanatum aſſequendum admitti debeant: tum quia ipſi revera a Curia non abſunt ex voluntate ſua, ſed ex formali neceſſitate, cum ex Divinarum, Canonicarumque Sanctionum, & Concilii potiſſimum Tridentini præſcripto, apud priores Eccleſias jugiter reſidere cogantur; quin etiam ab eis diſcedere abſque Sedis Apoſtolicæ licentia non poſſint, nec ab hoc apud ipſas reſidendi onere exempti ſint, quamvis in Urbe, vel in Eccleſiis Suburbicariis, quæ illis in titulum ſunt aſſignatæ, commorari vellent, quemadmodum expreſſe ſub graviſſimis pœnis cavetur peculiari Conſtitutione piæ memoriæ Urbani Papæ VIII. Prædeceſſoris pariter noſtri, cujus tenor eſt, qui ſequitur, videlicet; „ URBANUS „ PAPA VIII. ad perpetuam rei memoriam. „ Sancta Synodus Tridentina ſub recolendæ „ mem. Paulo Papa III. Prædeceſſore noſtro, „ ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurandam, „ provide ſtatuit, ut omnes quacumque dignitate, gradu, & præeminentia fulgentes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque quovis nomine, & titulo præfecti apud „ eas perſonaliter reſidere deberent: alias, ſi „ per ſex menſes continuos abeſſent, amiſſionis quartæ partis fructuum unius anni pœnam ipſo Jure incurrerent: quod ſi per alios „ ſex menſes in abſentia perſeverarent, tunc „ aliam quartam partem fructuum hujuſmodi „ eo ipſo amitterent: creſcente vero contumacia Romanus Pontifex ſuprema ejus auctoritate in ipſos abſentes animadvertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus utilioribus provideret poſſet. Deinde ſub fel. record. Pio IV. „ etiam Prædeceſſore noſtro, eadem Synodus „ declaravit omnes eiſdem Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis præfectos, etiamſi S. R. E. Cardinales forent, obligari ad perſonalem reſidentiam in ſua Eccleſia, vel Diœceſi faciendam; nec abeſſe poſſe, niſi ob legitimas cauſſas in ſcriptis approbandas. Et in eorumdem „ Concilii decretorum executionem idem Pius „ IV. Prædeceſſor per ſuas ſub plumbo ſub Dat. „ 7. Kalend. Decembris 1564. expeditas Litteras monuit eoſdem præfatis Eccleſiis præfectos in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac ultra „ pœnas in eodem Concilio contentas, ſub privationis eorum a regimine, & adminiſtratione ipſarum Eccleſiarum, ac amiſſionis facultatum teſtandi, & diſponendi, aliiſque pœnis ſuo, & Romani Pontificis arbitrio imponendis mandavit eiſdem, ut in Eccleſiis „ præfatis omnino perſonaliter reſidere deberent: „ Denique certior factus, quod multi eorumdem Præfectorum erant inobedientes, Motu „ ſuo proprio commiſit Cameræ Apoſtolicæ Auditori generali, ut contra illos uſque ad ſententiam procederet, & ſibi deinde referret, „ ad effectum in eos privationis, & depoſitionis, ſententiam in ſuo Conſiſtorio ſecrete pronunciandi. Succeſſive alii etiam Romani Pontifices contra non reſidentes diverſa Edicta „ publicari fecerunt, ac piæ mem. Gregorius „ XIII. etiam Prædeceſſor noſter per ſuum Decretum Conſiſtoriale declaravit decreta ejuſdem Concilii de perſonali reſidentia in Eccleſiis prædictis facienda in S. R. E. Cardinal. „ locum habere, quocumque titulo illis præeſſent, ita ut a reatu, & pœnis in dicto Concilio ſtatutis non excuſarentur, niſi abſentiæ „ cauſſa in ſcriptis approbata foret, ſcientiaque, vel tolerantia non excuſaret eoſdem Cardinales, nec alios Epiſcopos. Similis quoque mem. Clemens Papa VIII. etiam Prædeceſſor noſter per ſimile Conſiſtoriale Decretum pro obſervantia reſidentiæ perſonalis, ab eodem Concilio ordinatæ, addidit pœnam

,, nam inhabilitatis ad majores dignitates, &
,, Eccleſias obtinendas, prout in præfatis Con-
,, cilio, ac Litteris Apoſtolicis, Conſiſtoriali-
,, buſque decretis latius continetur. Cumque
,, etiam Nos Edicta contra non reſidentes ſæ-
,, pius publicari fecerimus, & tamen præteri-
,, tis menſibus, aliqui etiam S. R. E. Cardi-
,, nales, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus Ec-
,, cleſiis ex conceſſione Apoſtolica præfecti, ſuæ
,, obligationis ad perſonalem reſidentiam in eis
,, faciendam immemores, in grave animarum
,, ſuarum detrimentum, ac ovium ſibi credita-
,, rum præjudicium, ab eiſdem Eccleſiis abeſſe
,, continuarent, etiam ſub prætextu ſuorum Ti-
,, tulorum Cardinalatus, præſertim Epiſcopa-
,, lium, prope Urbem, ſeu in Urbis diſtrictu
,, reſpective conſiſtentium, & quod in eadem
,, Urbe in conſpectu, & præſentia noſtra mo-
,, ram traherent; Nos pro noſtro Paſtorali de-
,, bito, nedum animarum præfatarum, ſed etiam
,, Eccleſiarum indemnitati providere volentes,
,, in Conſiſtorio noſtro ſecreto declaravimus
,, eoſdem S. R. E. Cardinales, qui aliis Eccle-
,, ſiis Metropolitanis, & Cathedralibus præe-
,, rant, & apud eas non reſederant, nec reſi-
,, debant, non feciſſe, nec facere illarum fru-
,, ctus ſuos; etiam ſub prætextu, quod alicui,
,, cui ex dictis Eccleſiis Epiſcopalibus, quibus
,, Cardinales in ordine priores præeſſe ſolent,
,, præſideant, & ibi vel in Urbe commorentur,
,, aut cujuſvis tolerantiæ, vel facultatis, præ-
,, terquam per Breve ſpeciale noſtrum, vel Ro-
,, mani Pontificis pro tempore exiſtentis, ſibi
,, conceſſæ: Ideoque eoſdem Cardinales monui-
,, mus pro prima vice, ut ad reſidentiam hu-
,, juſmodi ſtatim ſe conferrent, ſub pœna amiſ-
,, ſionis fructuum eo ipſo incurrenda, & aliis
,, Canonicis pœnis, animo etiam procedendi ad
,, ulteriora, ſi non paruiſſent, & prout in de-
,, creto noſtro Conſiſtoriali plenius habetur.
,, Quia vero ab inde citra non omnes, prout
,, tenebantur, noſtra mandata executi ſunt: Nos
,, ut omnino debitum ſuum agnoſcant, & ani-
,, mabus ſubjectis, quantum Nobis ex Alto
,, conceditur, magis conſultum ſit, ulterius pro-
,, videre volentes, Concilii Tridentini decre-
,, tis, & Litteris Apoſtolicis, Motuique pro-
,, prio, ac Conſiſtorialibus decretis præfatis in-
,, hærentes, illorumque tenores, ac ſi de ver-
,, bo ad verbum infererentur, pro plene inſer-
,, tis, & expreſſis habentes, Motu ſimili, & ex
,, certa ſcientia, ac matura deliberatione no-
,, ſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudi-
,, ne, præfati Concilii decreta, Litteraſque A-
,, poſtolicas, ac primo dictum Motum pro-
,, prium, Decretaque Conſiſtorialia præfata,
,, & in eis contenta quæcumque noſtra Conſti-
,, tutione perpetua confirmamus, & approba-
,, mus, & quatenus foret opus, adverſus quem-
,, cumque prætenſum non uſum, vel contra-
,, rium uſum, innovamus, & pleniſſime reſti-
,, tuimus. Inſuperque omnes, & ſingulos Ec-
,, cleſiis Patriarchalibus, Primatialibus, Me-
,, tropolitanis, Archiepiſcopalibus, & Epiſco-
,, palibus, quocumque nomine, ſeu titulo præ-
,, fectos, etiam S. R. E. Cardinales, a præ-
,, fatis ſuis Eccleſiis abſentes, in virtute ſan-
,, ctæ obedientiæ, ac ſub interdicti ingreſſus Ec-
,, cleſiæ, amiſſioniſque tam fructuum earum-
,, dem Eccleſiarum pro tempore, quo abſentia
,, duraverit, quam facultatum teſtandi, & diſ-
,, ponendi de bonis ſuis, a Sede Apoſtolica ſibi
,, alias conceſſarum, eo ipſo abſque alia de-
,, claratione incurrendis, nec non privationis
,, a regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccle-
,, ſiarum hujuſmodi, aliiſque pœnis noſtro, &
,, Romani Pontificis pro tempore exiſtentis ar-
,, bitrio infligendis, diſtricte præcipiendo mo-
,, nemus; ut omnibus poſtpoſitis quanto citius,
,, in Romana Curia videlicet moram trahen-
,, tes intra unum, extra vero eam in Italia
,, intra duos, extra vero Italiam exiſtentes intra
,, quatuor menſes a die publicationis præſen-
,, tium in locis infraſcriptis faciendæ compu-
,, tandos, quos pro tribus Canonicis monitio-
,, nibus, peremptoriiſque dilationibus, & ter-
,, minis reſpective ei aſſignamus, & aſſignatos
,, eſſe volumus, ſe itineri committere, & le-
,, gitimis itineribus ad Eccleſias, ſeu Diœceſes
,, ſuas proficiſci, & ſe perſonaliter conferre,
,, ac ibidem, ut tenentur, reſidere debeant.
,, Eiſdem Præfectis poſtquam perſonaliter ad
,, reſidendum ſe contulerint, nec non quibuſ-
,, cumque aliis apud ſuas Eccleſias quandocum-
,, que perſonaliter reſidentibus, ſub eiſdem pœ-
,, nis, etiam eo ipſo reſpective incurrendis,
,, injungimus, ne ab eorum Eccleſiis diſce-
,, dant, niſi prius obtenta noſtra, & Romani
,, Pontificis pro tempore exiſtentis, per Bre-
,, ve, ſeu Litteras miſſivas, licentia; Illos
,, etiam, qui in poſterum per nos, ſeu Roma-
,, nos Pontifices ſucceſſores noſtros, alicui præ-
,, fatarum Eccleſiarum Patriarchalium, Prima-
,, tialium, Metropolitanarum, Archiepiſcopa-
,, lium, & Epiſcopalium quovis nomine, vel
,, titulo præfecti fuerint, etiamſi Sanctæ Ro-
,, manæ Eccleſiæ Cardinales quandocumque fue-
,, rint, vel ſint, ſub eiſdem pœnis, etiam eo
,, ipſo reſpective incurrendis, debeant, & qui-
,, libet ipſorum debeat intra præfatum tempus,

a die

Digitized by Google

„ a die eorum promotionis ad aliquam præ-
„ ſatarum Eccleſiarum inchoandum, quod eis
„ pro tribus monitionibus, & dilationibus, ut
„ præfertur, ex nnnc aſſignamus, pariter ſe
„ itineri committere, & ad Eccleſias, ſive
„ Diœceſes ſibi commiſſas, ad perſonaliter in
„ eis reſidendum, conſerre, & reſpective,
„ poſtquam reſidere incœperit, ab illis non
„ diſcedere, niſi prius obienta a Nobis, &
„ Romano Pontifice pro tempore exiſtente,
„ licentia præfata. A quarum pœnarum in-
„ curſu nolumus poſſe aliquem ſe excuſare præ-
„ textu, & ratione cujuſcumque ſervitii quo-
„ modolibet præſtiti, & præſtandi, pro geren-
„ dis, & tractandis negotiis quorumcumque
„ Principum, etiam Imperatoris, & Regum,
„ aut Rerumpublicarum, Regnorum, ac Pro-
„ vinciarum; nec ratione cujuslibet juſſionis,
„ vel mandati eorum, vel earum, quando-
„ cumque facti, vel faciendi; nec etiam ra-
„ tione proſecutioois, ſeu defenſionis quarum-
„ cumque litium, ſeu controverſiarum etiam
„ Eccleſiaſticarum; vel ineundi ſœderis, aut
„ cujuſcumque alterius negotii etiam graviſſi-
„ mi, & ſpeciali mentione digni tractandi;
„ vel diſtantiæ locorum, aut brevitatis tempo-
„ ris, ob quam non videatur expectanda Sedis
„ Apoſtolicæ licentia præfata, antequam a ſuis
„ Eccleſiis, & Diœceſibus diſcedant; aut ra-
„ tione alterius cujuſcumque cauſſæ, vel occa-
„ ſionis, etiam publicæ, vel alias favorabilis,
„ & æque piæ, etiam cujuslibet utilitatis, ſive
„ neceſſitatis Eccleſiarum, & perſonarum: præ-
„ terquam perſonalis intereſſentiæ in Synodis
„ Provincialibus, vel Congregationibus, ſeu
„ Aſſembleis generalibus, in quibus Eccleſia-
„ ſtici intervenire ſolent, vel ratione mune-
„ ris, aut Reipublicæ officii, Epiſcopatibus,
„ vel Eccleſiis majoribus præſatis adjuncti, cu-
„ jus ratione ad certum tempus occupari ſo-
„ lent: & tunc pro tempore, quo illæ Synodus,
„ Congregationes, & Aſſembleæ, exercitium-
„ que muneris, ſeu officii publici, ipſis Eccle-
„ ſiis adjuncti, actu duraverint, quibus finitis
„ tecto tramite ad Eccleſias præſatas ſibi com-
„ miſſas ſe conſerre debeant. Nec etiam a præ-
„ dicta reſidentia, & pœnarum præſatarum in-
„ curſu volumus excuſari S. R. E. Cardinales
„ nunc, & pro tempore exiſtentes alicui præſa-
„ tarum Eccleſiarum Præfectos, ſeu præficien-
„ dos, etiamſi, tamquam in ordine priores
„ aliquem ex dictis Titulis Epiſcopalibus prope
„ Urbem vel in ejus diſtrictu conſiſtentibus ob-
„ tineant, & in poſterum obtinuerint, & in
„ prædictis Epiſcopatibus Titularibus Urbi pro-
„ ximis reſederint, vel in Romana Curia in ſuis
„ Titulis reſpective etiam Nobis, & Romanis
„ Pontificibus ſucceſſoribus noſtris, ſcientibus,
„ & videntibus, & quomodolibet tolerantibus,
„ moram traxerint; ita ut nulla noſtra, ac Ro-
„ manorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum
„ conniventia, taciturnitate, & ad quorumcum-
„ que functionum, & actuum Pontificalium,
„ etiam publicorum, & ſolemnium celebratio-
„ nem, receptione, & admiſſione, umquam
„ tueri ſe poſſint. Et pro præmiſſorum, & in-
„ fraſcriptorum inviolabili obſervatione com-
„ mittimus, & mandamus dilecto Filio Came-
„ ræ Apoſtolicæ generali Auditori, nunc, &
„ pro tempore exiſtenti, quatenus contra om-
„ nes, & ſingulos prædictos, tam in Urbe,
„ quam alibi, & ubique locorum, nunc & pro
„ tempore commorantes, & in ſuis Eccleſiis,
„ ſeu Diœceſibus non reſidentes, per affixionem
„ ad valvas Baſilicæ S. Petri, ac in Acie Cam-
„ pi Floræ, & quo ad præſentes in Romana Cu-
„ ria ad abundantiorem cautelam, etiam dimiſſa
„ copia, procedat: Et conſtiro ſibi, quantum
„ ſufficere videbitur, ſummarie, ſimpliciter,
„ & de plano, ſola veritate inſpecta, & manu
„ Regia de contraventione, & inobedientia
„ præſatis uſque ad ſententiam excluſive proce-
„ dat; & deinde Nobis, & Romano Pontifici
„ pro tempore exiſtenti, referat, ut Nos, &
„ Romanus Pontifex pro tempore exiſtens, in
„ Conſiſtorio ad ſententiam declarationis incur-
„ ſus pœnarum, ac reſpective privationis, ſeu
„ depoſitionis, aliarumque punitionum præſa-
„ torum inobedientium, valeamus, & ipſe Pon-
„ tifex Romanus pro tempore exiſtens valeat
„ procedere. Volumus tamen Epiſcopos, Ar-
„ chiepiſcopos, Metropolitanos, Primates, &
„ Patriarchas, etiam S. R. E. Cardinales citra
„ Montes, vel Mare exiſtentes per quatuor;
„ alios vero ultra Montes, vel Mare degentes
„ per ſeptem menſes continuos a reſidentia in
„ præſatis Eccleſiis facienda, ad effectum viſi-
„ tandi limina SS. Apoſtolorum Petri & Pauli
„ juxta Sacros Canones, ac Apoſtolicas Conſti-
„ tutiones pro qualibet viſitatione excuſari: ita
„ tamen, ut tunc illis durantibus viſitationis
„ hujuſmodi munus explere teneantur, nec ad
„ alios actus ſe divertant. Cardinalibus vero
„ nunc, & pro tempore exiſtentibus, qui in
„ caſu vacationis Sedis Apoſtolicæ ad electio-
„ nem Romani Pontificis faciendam accedere
„ ſolent ad locum Conclavis ad hoc deſignati,
„ concedimus licentiam diſcedendi ab Eccleſiis
„ præſatis ſibi commiſſis, habita tamen prius
„ certa notitia vacationis ipſius Sedis Apoſto-

„ licæ, & extra reſidentiam in loco, in quo
„ electionem hujoſmodi celebrari cootinget,
„ commorandi, & permanendi oſque ad per-
„ actam electionem, ac etiam poſtea per duos
„ menſes, poſtquam Romanos Pontifex Coro-
„ nationis ſuæ inſignia ſuſceperit: quo tempo-
„ re elapſo præfati Cardinales, niſi illico, ut
„ præfertur, ad Eccleſias præfatas, quibus præ-
„ ſidere eos contigerit, ſe contolerint, ſubja-
„ ceant pœnis ſupradictis. Præſentes quoque
„ litteras &c. Sicque, & non aliter in præmiſ-
„ ſis &c. Non obſtantibus præmiſſis &c. Vo-
„ lumus etiam, quod ii, qui doabus, vel plu-
„ ribus Eccleſiis præſatis, ex earum onione,
„ vel alias ex conceſſione, ſeu diſpenſatione
„ Apoſtolica, quocumque nomine, vel titolo
„ præfecti ſunt, vel pro tempore erunt, a reſi-
„ dentia, & pœnis hujuſmodi excuſentor, dum-
„ modo in earum altera, in qua de Jure reſide-
„ re debent, vere, & perſonaliter reſideant,
„ exceptis tamen, ut præfertur, Eccleſiis Epi-
„ ſcopalibos Urbi proximis, quibus Cardinales
„ in ordine priotes præeſſe ſolenr: reſidentia
„ enim, ſi qua apud præſatas Eccleſias Titulo-
„ rum Cardinalium fieret, aliquam excuſatio-
„ nem eiſdem Cardinalibos, ot præfertur, non
„ præſtaret, qoo minus ipſi in alia, vel aliis
„ Eccleſiis præſatis, quibus eos etiam pro tem-
„ pore præfici contigerit, reſidere omoino te-
„ neantur. Quodque, ut præſentes &c. Datum
„ Romæ apud S. Petrum ſob annulo Piſcatoris
„ die 12. Decembris 1634. Pontificatus noſtri
„ anno duodecimo." Tom etiam, qoia ſi jux-
ta Paulinam Conſtitutionem a Decanatu non re-
pellitur Epiſcopos Cardinalis antiquior ex cauſa
publica abſens, & extra Coriam per Romanum
Pontificem deſtinatus: ob eandem quoque ratio-
nem repelli non debere videtor Epiſcopos Car-
dinalis antiquior, qoi apud priorem Eccleſiam
reſidet: Is enim vete a Romana Curia abeſſe di-
citor ex cauſa publica, publicam ſcilicet parti-
cularis Eccleſiæ, cui præeſt, utilitatem, in qua
publicum quoque univerſalis Eccleſiæ commo-
dum continetor, reſpiciente. Præterea negari
non poteſt, qoin ipſe extra Coriam per Roma-
num Pontificem fuerit deſtinatus; dum idem
Romanus Pontifex non modo illi priori Eccleſiæ
regimen deſtinavit, ſed etiam, ut commiſſam
ſibi Paſtoralis ſollicitudinis partem comulatius
expleret, eum ad jogiter reſidendum apud Ec-
cleſiam ſibi deſtinatam, ſub graviſſimis in præ-
inſerta potiſſimum Urbani Prædeceſſoris Conſti-
tutione ſancitis pœnis compulit, & obſtrinxit.
Accedit præmiſſis, quod ab ejuſmodi excluſione
Epiſcoporum Cardinalium antiquiorum extra
Romanam Coriam in prioribus Eccleſiis reſi-
dentium maximum illud promanat abſurdum,
quo alienæ mortis deteſtabile votum iogeritur:
nam, ſicot accepimus, & Nobis etiam ipſis eve-
niſſe non diffitemur, ſtatim ac Cardinalis Sacri
Collegii Decanus gravi, & periculoſo morbo
laborat, illico Epiſcopos Cardinalis antiqoior
abſeus, qui ipſi in Decanatu ſucceſſurus eſt,
amicorum litteris ad urbem quantocios repeten-
dam incitatur, ut tempore obitus ejuſdem Car-
dinalis Decani in Romana Curia præſens ſit,
adeoque ad eom ex Paulinæ Conſtitutionis præ-
ſcripto Decanatos deferatur: Unde non ſine gra-
vi bonorum offenſione, & Eccleſiaſticæ diſci-
plinæ detrimento, in Urbe conſpiciror Epiſco-
pus Cardinalis aotiqoior, in Decanatu proxime
ſucceſſurus, qui Cardinalis Decani ægrotantis
mortem expectat, ut ad ipſum dignitas vaca-
tora deveniat: contra ſaloberrimom Lateranen-
ſis Concilii monitom, relatum in cap. 2. de
conceſſione Præbendæ, cujus verba ſuot. „ Ne
„ deſiderare quis mortem proximi videatur,
„ in cujos locom, & Beneficium ſe crediderit
„ ſucceſſurum. Cum enim in ipſis etiam legi-
„ bus Gentilium inveniatur inhibitom; torpe
„ eſt, & divini plenum animadverſione judi-
„ cii, ſi locum in Eccleſia Dei fotoræ ſucceſ-
„ ſionis expectatio habeat, quam ipſi etiam
„ Gentiles condemnare curarunt.

§. V. Nos itaque, qoi deinde prædictum
Sacri Collegii Cardinaliom Decanatum abſque
olla contentione ob illius vacationem retroa-
ctis menſibus ſecotam per obitum memorati
Cardinalis Tanarii Decani, dom in Romana
Curia præſentes eſſemus, & in Conclavi, ubi,
Divina ſic diſponente Clemenria, ad ſommi
Apoſtolatos faſtigium evecti fuimus, reperire-
mur; præmiſſis omnibus, qoantum com Do-
mino poſſomus, occorrere, & obviare, ac a-
lias deſuper opportone providere volentes: Mo-
to proprio, & ex certa ſcientia, ac matora
deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ pote-
ſtatis plenitudine, præfatis, aliiſque juſtis,
& rationabilibus cauſis animom noſtrom mo-
ventibus adducti, hac noſtra perpetuo valitu-
ra Conſtitutione ſancimos, atqoe decernimus,
quod Epiſcopus Cardinalis antiquior, qui una
cum aliqua ex Cathedralibus Suburbicariis præ-
fatis in Titulum Cardinalibos antiquioribus aſ-
ſignari ſolitis, aliam retinebit Cathedralem,
ſeu Metropolitanam Eccleſiam in adminiſtra-
tione, dummodo tameo apud ipſam ſecondo
dictam Eccleſiam perſonaliter reſideat tempo-
re vacationis Decanatus ejuſdem Sacri Col-
legii, de cætero ad ipſum Decanatum ad-
mitti

Digitized by Google

mitti debeat ; & admittatur , perinde ac ſi occurrente illius vacatione in Romana Curia præſens fuiſſet , itaut abſentia ab Urbe ad præmiſſum effectum ei nullatenus obeſſe poſſit : Quin etiam volumus , & declaramus ipſum Decanatum ad prædictum Epiſcopum Cardinalem antiquiorem abſentem , & apud priorem Eccleſiam , ut præfertur , actu reſidentem, ipſo Jure devenire debere , eo prorſus modo , quo in Paulina Conſtitutione ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem , aut ex cauſa publica abſentem , & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatum devenire debere decernitur, ita quod inter eos nullum amplius diſcrimen , ſeu differentia conſtituatur ; ac ita perpetuis futuris temporibus ſervari præcipimus , & mandamus.

§. VI. Præterea expedire cenſentes , ut e medio tollatur , ac penitus extinguatur alia pariter controverſia, alias, ſicut præmittitur , excitata, & non definita , utrum ſcilicet in aſſecutione ſæpe memorati Decanatus Cardinalis antiquior in Epiſcopatu Suburbicario, & junior in Cardinalatu, præferendus ſit Cardinali juniori in Epiſcopatu , ſed antiquiori in Cardinalatu, vel e contra ; Motu , ſcientia , & poteſtatis plenitudine ſimilibus , prælationem deberi Cardinali antiquiori in Epiſcopatu , licet ſit junior in Cardinalatu , decernimus, & declaramus, ac ita deinceps in occurrentibus Decanatus vacationibus perpetuo ſervari volumus, & mandamus.

§. VII. Quoniam vero ab antiquo tempore , ac præſertim ab edita Paulina Conſtitutione uſque ad præſentem diem , Cardinalis Sacri Collegii Decanus Oſtienſis , & Velirternenſis Eccleſiarum invicem perpetuo Canonice unitarum Epiſcopatum ſemper obtinuit , adeoque ſive ex præſumpta earum cum Decanatu unione , ſive alio titulo , ſpeciale Jus ad ipſum fovere videtur, in quo meritis , ac intentionis noſtræ non eſt, ut eidem Cardinali Decano præjudicium aliquod deferatur : contingere autem facile poteſt , quod Epiſcopus Cardinalis antiquior a Romana Curia abſens, & apud ſuam priorem Eccleſiam reſidens , ad quem Decanatus ex præmiſſis in poſterum deveniet, ad Urbem celeriter accedere , & primo Conſiſtorio , in quo memoratum Oſtienſem , & Veliternenſem Epiſcopatum optare deberet , præſens intereſſe nequeat : Motu , ſcientia , & poteſtatis plenitudine paribus , optionem prædictarum Oſtienſis , & Veliternenſis Eccleſiarum Cardinali, qui pro tempore fuerit ejuſdem Sacri Collegii Decanus , ſpecialiter reſervamus , ac reſervatum eſſe volumus, & declaramus, ita ut earumdem Eccleſiarum Epiſcopatum nemo alius optare unquam poſſit , ſed ad Cardinalem Decanum prædictum privative quo ad alios quoſcumque perpetuis futuris temporibus ejuſmodi optio pertineat , ac pertinere debeat . Volumus tamen , atque decernimus, quod idem Epiſcopus Cardinalis antiquior a Curia abſens, & apud priorem Eccleſiam, ut præfertur , reſidens , poſtquam ad eum Sacri Collegii Decanatus devenerit, quantocius poterit , ad Urbem ſe conferre, Summoque Pontifici in Conſiſtorio, ut moris eſt , pro optione earumdem Oſtienſis , & Veliternenſis Eccleſiarum ſupplicare teneatur . Quod ſi notoria ægritudine fuerit impeditus, vel ob aliam juſtam , & gravem cauſam a Romano Pontifice pro tempore exiſtente probandam ad Urbem venire nequiverit : Motu, ſcientia , ac poteſtatis plenitudine paribus, eidem Cardinali Decano, ut in prænarratis caſibus per ſuum legitimum Procuratorem antedictas Oſtienſem , & Veliternenſem Eccleſias optare , & vigore optionis hujuſmodi eas aſſequi libere, & licite poſſit , & valeat, non ſecus , ac ſi ipſe præſens perſonaliter illas optaſſet , licentiam , & facultatem in Domino concedimus, & impertimur.

§. VIII. Decernentes præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod ſupradicti , & alii quicumque in præmiſſis Jus, vel intereſſe habentes , aut habere prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad ea vocati , ac auditi , & cauſæ , propter quas præſentes emanarunt, verificata , ſeu alias ſufficienter , aut etiam in aliquo juſtificatæ non fuerint , ſeu aliis quibuſvis de cauſis, quantumvis urgentibus , ullo unquam tempore a quoquam de ſubreptionis , vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ , vel alio quolibet quantumvis magno , formali , & ſubſtantiali defectu notari, impugnari, retardari , invalidari, aut ex quovis quæſito prætextu, vel colore in controverſiam vocari ; ad terminos Juris reduci, ſeu adverſus illas aperitionis oris, reſtitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti , vel gratiæ remedium impetrari, aut quempiam impetrato , ſeu etiam motu , ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus conceſſo, uti nullatenus poſſe ; nec ſub quibuslibet ſimilium, vel diſſimilium Conſtitutionum, ſive depoſitionum , etiam motu , ſcientia , & poteſtatis plenitudine ſimilibus , etiam conſiſtorialiter , aut alias quomodolibet per quoſ-

cum-

Digitized by Google

cumque Romanos Pontifices Prædeceſſores, & Succeſſores Noſtros, ac etiam per Nos factarum, & faciendarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus comprehendi: ſed eaſdem præſentes Litteras ſemper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, ac obtinere, nec non prædictis S. R. E. Cardinalibus a Romana Curia abſentibus, & apud ſuas priores Eccleſias, ut præfertur, actu reſidentibus pleniſſime ſuffragari: ab omnibus vero aliis, ad quos ſpectant, & pro tempore quandocumque ſpectabunt, inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari debere; ſicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & Cardinales, etiam de Latere Legatos, nec non quaſcumque eorumdem Cardinalium Congregationes, & quoſvis alios qualibet auctoritate, præeminentia, & poteſtate fungentes, & quandocumque functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. IX. Non obſtantibus præinſerta Conſtitutione Pauli IV. Prædeceſſoris noſtri, & præinſerto ſimiliter Conſilio, ſeu Voto Congregationis ſeptem Præſulum a ſel. rec. Clemente XI. Prædeceſſore etiam Noſtro deputatorum, ab eo, ut præfertur, ſpecialiter approbato, nec non Decretis Conſiſtorialibus ſim. mem. Pauli III. & S. Pii V. Romanorum Pontificum pariter Prædeceſſorum Noſtrorum, & Conſtitutione ſim. mem. Innocentii Papæ X. Prædeceſſoris itidem Noſtri ſuper reſidentia ejuſdem S. R. E. Cardinalium apud Sedem Apoſtolicam, & quibuſvis Noſtris, & Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, & ſignanter illa de Jure quæſito non tollendo, & alia, quod Cardinales in Conſtitutionibus, & Regulis per Nos edendis non comprehendantur, niſi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel de ipſorum, ſeu majoris partis eorum conſilio editæ fuerint, & quibuſvis aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, & aliis Decretis Conſiſtorialibus quibuſcumque, nec non dicti Sac. Collegii, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis alia firmitate roboratis, Decretis, Statutis, uſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, & indultis, ac litteris Apoſtolicis quibuſcumque ſub quibuſvis tenoribus, & formis, & cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, & conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, editis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantiſcumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quælibet alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores, formas, cauſſas, & occaſiones præſentibus pro plene, & ſufficienter, & exactiſſime expreſſis, inſertis, ſervatis, & ſpecificatis reſpective habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe, ac pleniſſime, & ampliſſime derogamus, & derogatum eſſe volumus, & mandamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. X. Volumus autem &c.

§. XI. Nulli ergo omnino &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1724. ſeptimo Idus Septembris Pontificatus noſtri anno primo.

Sanctiſſimi D. N. D. Clementis Pp. XII. 21
Conſtitutio, qua prævia confirmatione, & innovatione alterius Conſtit. ſan. mem. Papæ Pauli IV. anno 1555. editæ, decernitur Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ipſo Jure deferendum eſſe Cardinali antiquiori Epiſcopo, qui tempore vacationis ipſius Decanatus, in Romana Curia præſens, vel ex cauſſa publica ac Romani Pontificis deſtinatione duntaxat, non tamen ratione reſidentiæ apud aliam Eccleſiam ſibi commiſſam, a dicta Curia abſens fuerit; aliaque inſuper ſtatuuntur, & ordinantur tam circa ejuſmodi Decanatum, quam circa ſex Epiſcopatus ſuburbicarios, eiſdem Cardinalibus aſſignari ſolitos pro Titulo ſui Cardinalatus cum clauſulis, & derogationibus opportunis.

CLEMENS PAPA XII.

Paſtorale Officium, quo Dominici gregis regimini per ineffabilem Divinæ bonitatis abundan-

dan-

dantiam, nullo licet meritorum noſtrorum ſuffragio, præſidemus, exigit, ut inter graviſſimas, multipliceſque Apoſtolicæ ſervitutis curas, quibus aſſidue premimur, ad ea, quæ Sacrum Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium Collegium, Sedis Beati Petri, & Univerſæ Eccleſiæ Senatum ampliſſimum ſpectant, rite, ac recte conſtituenda, atque ordinanda peculiari ſtudio advigilemus. Dudum ſiquidem fel. rec. Paulus Papa IV. Prædeceſſor Noſter provide conſiderans eoſdem S. R. E. Cardinales in partem Apoſtolicæ ſolicitudinis vocari, ut pro tempore exiſtenti Romano Pontifici in ipſius Univerſalis Eccleſiæ adminiſtratione aſſiſtant, iſque eorum conſilio agenda diſponat, ac partem præcipuam Sacri Corporis, & membra ipſius Romani Pontificis exiſtere; ſimulque attendens dicti Collegii Cardinalium Decanum ſingulari negotiorum hujus Sanctæ Sedis notitia, ac peritia, quæ abſque diutina continuaque in Romana Curia reſidentia vix haberi poteſt, præditum eſſe oportere, habita ſuper his cum tunc exiſtentibus ejuſdem S. R. E. Cardinalibus in Conſiſtorio ſuo Secreto matura deliberatione, de illorum conſilio, & unanimi aſſenſu ſancivit, quod Decanatus prædicti Sacri Collegii de cætero perpetuis futuris temporibus ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem, aut ex cauſſa publica abſentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatum devenire poſſet, & alias prout in Conſtitutione ipſius Pauli Prædeceſſoris anno Incarnationis Dominicæ 1555. undecimo Kal. Septembris Pontificatus ſui anno primo deſuper edita uberius continetur.

§. 1. Cumque poſtmodum ſubortum fuiſſet dubium, an juxta ſenſum iſtius Conſtitutionis, Decanatus hujuſmodi deferri deberet Epiſcopis Cardinalibus promotione antiquioribus, qui occurrente dicti Decanatus vacatione ab ipſa quidem Curia abeſſent, ſed apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias reſiderent, quarum regimen, & adminiſtrationem una cum aliqua ex ſex Cathedralibus Eccleſiis ſuburbicariis, quæ Cardinalibus antiquioribus pro titulo ſui Cardinalatus aſſignari conſueverunt, ex conceſſione Apoſtolica retinerent, rec. mem. Clemens Papa XI. Prædeceſſor etiam noſter hujus quæſtionis, quam dirimi volebat, diſcuſſionem commiſit ſeptem ejuſdem Curiæ Prælatis doctrina, prudentia, & integritate præſtantibus, qui re univerſa accuratiſſime ut par erat expenſa unanimiter cenſuerunt, minime ſuffragari ipſis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus ad hujuſmodi Decanatum obtinendum, eorum a Romana curia abſentiam ex cauſſa ſuæ reſidentiæ apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, quibus ex Apoſtolica diſpenſatione præerant; Quam quidem ſententiam idem Clemens Prædeceſſor non modo probavit, ac perpetuis itidem futuris temporibus inconcuſſe obſervari mandavit, ſed inſuper in ſuo quoque Conſilio Secreto die 3. Menſis Martii 1721. habito, palam recitari, & inter acta Conſiſtorialia deferri, & cuſtodiri juſſit.

§. 2. Quamquam vero piæ memoriæ Benedictus Papa XIII. Prædeceſſor pariter noſter per quaſdam ſub plumbo anno item Incarnationis Dominicæ 1724. Septimo Idus Septembris Pontificatus ſui anno primo, abſentiam a Curia præfata Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus, dummodo apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, quas in adminiſtrationem obtineant, perſonaliter reſideant, in aſſecutionem ejuſdem Decanatus nullatenus obeſſe, ſed Decanatum hujuſmodi ipſo Jure deferri prædictis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus abſentibus, & apud dictas Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias actu reſidentibus, ſtatuere tunc opportunum duxerit, prout in ejus Litteris præfatis, quarum perinde ac ſupradictæ Pauli Prædeceſſoris Conſtitutionis tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis haberi volumus, plenius etiam continetur. Nos tamen ad graviſſima, quibus memorata Pauli Prædeceſſoris Sanctio niti dignoſcitur, rationum momenta, noſtræ dirigentes conſiderationis intuitum, aliiſque juſtis, & rationabilibus cauſſis animum noſtrum moventibus adducti, poſt deliberationem, quam ſuper præmiſſis cum pluribus Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. prædictæ Cardinalibus habuimus diligentem, de eorum conſilio, ac etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione illam Pauli Prædeceſſoris confirmantes, ac innovantes, decernimus, ac mandamus, ut deinceps quotieſcumque Decanatus prædictus quomodolibet vacaverit, ipſo Jure in eumdem Decanatum ſuccedat Epiſcopus Cardinalis antiquior, qui tempore illius vacationis in dicta Curia præſens ſit, vel qui ex cauſſa publica, & Romani Pontificis deſtinatione duntaxat, non tamen ratione, ſeu ex cauſſa reſidentiæ in Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia, cujus regimen, & adminiſtrationem ex Indulto Apoſtolico

Digitized by Google

ſico retineat, ab eadem Curia tunc temporis abſens reperiatur.

§. 3. Quod vero attinet ad alteram controverſiam alias circa ipſum Decanatum excitatam, num ſcilicet in ejus aſſecutione Cardinalis anterior in Ordine Epiſcopali, ſed poſterior in Cardinalatu præferendus eſſet Cardinali poſteriori in Ordine Epiſcopali, ſed anteriori in Cardinalatu; declarationem a Benedicto Prædeceſſore in Litteris ſuis præfatis deſuper editam tenorem præſentium approbantes, pro majori illius firmitate, ac potiore cautela, iterum ſtatuimus antiquitatem inter Epiſcopos Cardinales in dicta Curia præſentes non eſſe metiendam, ſive ducendam a tempore ſuæ promotionis ad Cardinalatus honorem, ſed a tempore eorum ingreſſus in Ordinem Epiſcopalem, itaut Decanatus ejuſdem Sacri Collegii ad antiquiorem in Ordine Epiſcopali, tametſi poſteriorem in Cardinalatu, pervenire debeat, & qui prius alicui ex dictis ſex Eccleſiis Suburbicariis præfectus fuerit, præferatur in aſſecutione Decanatus hujuſmodi, alteri, qui ante ipſum ad Cardinalatus dignitatem promotus fuiſſet.

§. 4. Ad hæc ſancimus, atque declaramus, nonniſi a Cardinalibus, qui fuerint in præfata Curia præſentes tempore ipſo vacationis alicujus ex dictis ſex Cathedralibus Eccleſiis Suburbicariis pro titulo Cardinalatus aſſignari ſolitis, vel ab eadem Curia abſentes ſimiliter ex cauſſa publica, & deſtinatione Romani Pontificis tantum, non tamen ex cauſſa reſidentiæ apud aliam ſibi commiſſam Eccleſiam, ut præfertur, optari poſſe Cathedralem Eccleſiam Suburbicariam ſic vacantem, nec Cardinales ab ipſa Curia abſentes, præter quam in ſolo caſu ſuperius expreſſo, ad optionem ejuſmodi etiam per Procuratorem ex eodem Collegio ſpecialiter deputatum admittendos fore: revocantes proinde, & caſſantes, irritaque proſſus, & inania decernentes quælibet Indulta optandi Eccleſias Suburbicarias præfatas in abſentia, ac per Procuratorem, ex alia quacumque cauſſa, etiam reſidentiæ apud alteram Eccleſiam a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris hactenus forſan conceſſa, quæ tamen nondum ſint executioni demandata. Licetque nobis perſuaſum ſit, Succeſſores noſtros ejuſmodi Indulta, quæ non modicum eiſdem Suburbicariis Eccleſiis, earumque Diœceſibus inferre poſſent detrimentum, minime eſſe conceſſuros, ſicuti nos ipſi ab eorum conceſſione omnino abſtinere intendimus, nihilominus, ſi quæ contra hanc noſtram diſpoſitionem, quandocumque, & qualitercumque contigerit, illa ſubreptitie obtenta cenſeri debere; nullique propterea, perinde ac ſi non emanaſſent, ſuffragari poſſe, itidem ſtatuimus.

§. 5. Porro ſi quando evenit Cardinales, Patriarchali, Primatiali, Archiepiſcopali, vel Cathedrali Eccleſiæ præfectos, in dicta Curia, ex legitima cauſſa, aut Sedis Apoſtolicæ licentia præſentes tunc reperiri, cum factus fuerit locus vacationi alicujus ex ſex Eccleſiis Suburbicariis hujuſmodi, noſtræ ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis partes erunt animum ſedulo advertere, & deliberare, dum abſolventur a vinculo, quo priori Eccleſiæ tenentur, ad effectum optandi, & aſſequendi Eccleſiam vacantem ex dictis Suburbicariis, utrum expediat eis concedere adminiſtrationem, ſeu alio nomine retentionem alterius Eccleſiæ, cui antea præerant, ac in primis utrum ambæ ſint invicem adeo propinquæ, ut Paſtoralem curam utique commode impendere, ſuumque miniſterium recte implere valeant. Cæterum non poſſumus non ſummopere eos commendare, qui ut omnem curam, & ſtudium ſuum in utilitatem Eccleſiæ jam ſibi commiſſæ conferre pergant, ne de vigilantia ei debita quicquam detrahatur, ultro ab ejuſmodi optione abſtinent; quemadmodum ſuperioribus temporibus plures Cardinales, memores ſaluberrimi illius Tridentinorum Patrum moniti (valde nimirum felicem illum eſſe cenſendum, qui unam Eccleſiam bene, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere contigerit) ſumma cum laude fecerunt.

§. 6. Præterea conſiderantes Cardinalibus veteri more facultatem competere optandi aliam ex ſex Suburbicariis Eccleſiis, quoties vacaverint, dimiſſa priore, quæ ſibi in Titulum aſſignata fuerat: id vero ſi frequenter fiat, ſpirituale incommodum afferre poſſe Gregibus, quorum Paſtores ita crebro mutentur, volumus, ut in poſterum Cardinales, qui ab Ordine Preſbyterorum ad illum Epiſcoporum aſcendentes, unam ex prædictis Eccleſiis Suburbicariis obtinuerint, deinceps ad aliam, priore dimiſſa, ac Romano Pontifice approbante, ſemel tantum, tranſire poſſint; ſalva tamen illis ſemper, atque illæſa facultate optandi, prævia dimiſſione prioris, Eccleſiam Oſtienſ. quæ peculiaribus gaudet prærogativis, ac præſertim illa, quod Cardinalis, qui ei præeſt, Pontificem Maximum ſolemni ritu Pallio etiam adhibito, conſecrare ſoleat.

§. 7. Demum etſi minime dubitemus, quin Venerabiles Fratres noſtri ipſius S. R. E. Cardinales, Epiſcopi ſex Cathedralium Eccleſiarum præ-

Digitized by Google

præfatarum, omnibus incumbentis ſibi muneris partibus cumulate hactenus ſatisfecerint, idemque poſthac de eis, nec non aliis, qui ejuſmodi Eccleſiis præficientur, Nobis merito polliceamur; pro noſtra tamen Paſtorali ſollicitudine, quæ numquam in hoc nimia eſſe poteſt, ad eorum memoriam revocandum duximus, teneri ipſos, etiamſi in dicta Curia, ut Romano aſſiſtant Pontifici, commorentur, Eccleſias, & Diœceſes ſuas ad præſcriptum Sacrorum Canonum, & Decretorum Concil. Trid. viſitare per ſe ipſos, aut ſi legitime impediti fuerint, per ſuum Vicarium in Spiritualibus generalem, aliumve probum, & ad id idoneum Virum Eccleſiaſticum, nec non relationem ſtatus earumdem Eccleſiarum, & Diœceſum, quibus præſunt, ipſi Pontifici, juxta Conſtitutionem ſimilis memoriæ Sixti Papæ V. Prædeceſſoris quoque noſtri, quæ incipit: *Romanus Pontifex &c.* exhibere, ac cætera, quæ ad Epiſcopale Officium pertinent, diligenter præſtare. Qua ſane in re maxime decet eos pro ſublimi, quem in Eccleſia Dei tenent, honoris, & Dignitatis gradu, aliis omnibus Antiſtitibus exemplo, quod ii ſequantur, prælucere.

§. 8. Decernentes pariter ipſas præſentes Litteras, & in eis diſpoſita quæcumque etiam ex eo, quod ejusdem S.R.E. Cardinales in præmiſſis Jus, vel intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, ſeu auditi fuerint, ſive ex alia quacumque cauſſa, colore, prætextu, & capite etiam in corpore Juris clauſo, nullo unquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aliove quolibet etiam formali, & ſubſtantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, aut in controverſiam vocari, vel adverſus illa aperitionis oris, reſtitutionis in integrum, aliudve quodcumque Juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, ſeu impetrato, vel etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus conceſſo, vel emanato quempiam in Judicio, vel extra illud uti, ſeu ſe juvare poſſe. Sed eaſdem præſentes Litteras ſemper, & perpetuo, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore; ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit in omnibus, & per omnia inviolabiliter obſervari, & illis reſpective pleniſſime ſuffragari, ſicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ipſoſque Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Sacrum Collegium, & quoſvis alios quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 9. Non obſtantibus præmiſſis, & præſertim ſupradictis Benedicti Prædeceſſoris Litteris, aliiſque quibuſvis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, ac noſtris, & Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, etiam quatenus opus ſit illa de Jure quæſito non tollendo, & alia quod Cardinales in Conſtitutionibus & Regulis per Nos edendis non comprehendantur, niſi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel de ipſorum, ſeu majoris partis eorum conſilio editæ fuerint, nec non decretis Conſiſtorialibus, dictique Sacri Collegii, aliiſque etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, ſtylis, uſibus, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, facultatibus, indultis, & litteris Apoſtolicis eiſdem Collegio, & Cardinalibus ſub quibuſvis verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, ac irritationibus, & aliis decretis etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac etiam conſiſtorialiter, & alias quomodolibet, & ex quavis cauſſa etiam hic forſan neceſſario exprimenda in contrarium præmiſſorum conceſſis, emanatis, editis, confirmatis, approbatis, ac pluries, & quantiſcumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio, habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe, ac pleniſſime, & ampliſſime derogamus, & derogatum eſſe volumus, & mandamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 10. Volumus quoque &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem

ſub

Digitized by Google

ſub annulo Piſcatoris die 10. Januarii 1731.
Pontificatus noſtri anno primo.
22 Cardinales Epiſcopi per Eccleſiaſticam Ditionem, quibus honoribus proſequendi ſint a
Gubernatoribus, Vicelegatis, & Præſidentibus,
aſſignatur a Bened. XIV. tom. 2. Bullar. in
23 *Append. n.* 2. Cardinales tam in Urbe, quam
in aliis civitatibus degentes, quando viſitari debeant a Prælatis, & aliis, deſignatur *ib. num.* 5.
24. Plura de Cardinali Summo Pœnitentiario,
vide verb. *Pœnitentiaria &c.* De Cardinali Vicario Urbis vide verb. *Vicarius Urbis*.

Additio Auctoris.

25 De Cardinalatus Dignitate, prima in Eccleſia poſt Pontificatum, conſule Platum *de Cardinalis Dignitate & officio c. 3. fer. per tot.*
26 Illud vero hic non omittendum, quod cœperunt primum Epiſcopi Cardinales aliis omnibus Epiſcopis anteire, & eo quoque poſtea
27 Cardinales alii ſenſim pervenire. Licetque jam
poſt medium ſæculum undecimum, & ſæculo
duodecimo legantur quandoque omnes Cardinales antepoſiti etiam Archiepiſcopis in Conciliis Romano, ac Beneventano, & in Galliis, non hæc tamen fuit iis ſemper prærogativa.
28 tiva. In Concilio vero Lugdunenſi I. anno
1245. ſederunt omnes in eminentiori loco an-
29 te Archiepiſcopos. Immo & in Concilio Lugdunenſi II. anno 1274. ante latinos Conſtantinopolitanum, & Antiochenum Patriarchas.
30 Conſule tum de his, tum de aliis pertinentibus ad eminentiam Cardinalium præ Epiſcopis, Thomaſſin. *de vet. & nov. Eccleſ. diſciplin. lib. 2. cap. 113. & ſeq. ubique fer. per totum.*

Articulus III.

Quo ad Cardinalium reſidentiam, & eorum Juriſdictionem in ſuis Titulis, aut Diaconiis.

1 CArdinales tenentur reſidere in ſuis Titulis; *cap. Ex geſtis 2. de Clericis non reſi-*
2 *dentibus*. Alias ſi Canonice moniti non redeant, & reſideant, ſunt privandi, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anaſtaſius a Leone IV. in Concilio Romano; *cit. cap. Ex geſtis*, ibi: *in Synodo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis tituli Beati Marcelli ab omnibus Canonice eſt depoſitus, eo quod Parochiam ſuam per annos quinque contra Canonum inſtituta deſeruit, &*
in alienis uſque hodie demoratur. Cardinales ta- 3
men non reſidentes privari non debent, niſi legitime moniti non redeant. Debent enim prius Canonice, & legitime moneri, ut redeant, ut conſtat ex *cit. cap. Ex geſtis* per illa verba *Canonice eſt depoſitus*; Et per verba Leonis IV. in dicto Concilio Romano, ibi; *quem etiam auctoritate ſuffulti Canonice Apoſtolicis Litteris per tertium, & quartam vicem vocavimus*; & ex *cap. Inter quatuor* 10. & *cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentibus*.
Alias quantumcumque vagabundi diſcurrant 4
ante legitimam, & Canonicam monitionem, ut redeant, non ſunt privandi; *cap. Ex tua* 11. *de Clericis non reſidentibus*, & tenet Gloſſa ultim. *in d. cap. Ex geſtis* & ibidem Hoſtienſ. *num. 4. in verb. Canonice*, & Fagnanus *n. 9.*
Cardinales ſic contumaciter non reſidentes poſ- 5
ſunt deponi ſine Concilio. Quamvis enim in *d. cap. Ex geſtis* dicatur *ab omnibus eſt depoſitus*, tamen Gloſſa 1. exponit verbum, *ab omnibus*, ideſt *approbantibus*, quoniam ſolus Papa hunc Cardinalem depoſuit, ut patet ex verbis ipſius Concilii Romani ſub d. Leone IV. ibi: *Tunc elevans ſe præclarus Pontifex de Sede ſua, ait, Anaſtaſium jam nuper excommunicatum Presbyterum Tituli Sancti Marcelli, qui propriam Parochiam relinquens, in aliena per multa tempora nititur immorari, a Sacerdotali miniſterio modis omnibus removemus, itaut locum reſtitutioni nequaquam inveniat*. Et revera in Summo Pontifice abſque Concilio reſidet plenitudo poteſtatis, *ut eſt text. notab. in cap. Cuncta per mundum* 16. *cauſ. 9. quæſt. 3.* ibi: *Apoſtolica Sede ſine ulla Synodo præcedente, & ſolvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem, & hoc nimirum pro ſuo Principatu, quem Beatus Petrus Apoſtolus Domini voce tenuit ſemper & tenebit*. Ideoque Bo- 6
nifacius VIII. Cardinales Columnanſes ſine Concilio depoſuit, ut patet *ex cap. unic. de Schiſmat. in 6.* Immo Cardinales ſic contu- 7
maciter non reſidentes poſſunt deponi a Papa etiam ſine conſilio, & conſenſu aliorum Fratrum Cardinalium; In ſolo enim Papa plenitudo reſidet poteſtatis; *cap. Ad honorem, de uſu Pallii, & arg. cap. Propoſuit, de conceſſion. Præb.* & facit Conſtitutio Innocentii X. incip. *Cum juxta*, ubi diſponitur etiam de imponenda pœna privationis Cardinalatus, & legitur hæc ſequens clauſula: *Perinde ac ſi in Conſiſtorio noſtro ſecreto de eorumdem Venerabilium Fratrum noſtrorum conſilio, & unanimi aſſenſu emanaſſent*. Et eſt communis opinio, quod
Pa-

Papa poſſit ardua expedire, etiam ſine conſilio, & aſſenſu Fratrum, ut teſtatur Gemin. *in cap. Super eo, circa med. verſ. communis concluſio*, Decius *in Rubric. de Conſtitut. in 2. lect. n.* 10. & Felin. ibi *n.* 2. *verſ. ſed quod imme Papa*, ubi hanc partem ſolidiſſime comprobat, & plurimos citat idem ſentientes, & contrariam opinionem dicit procedere de honeſtate, prout etiam loquitur textus *in cap. per venerabilem* 13. *Qui filii ſint legitimi* §. *Rationibus*.

8 In quo tantam vim faciunt adverſarii, quod & nos ultro fatemur, nempe quod Papa de honeſtate non debet Cardinalem deponere, vel alia ardua expedire ſine Fratrum conſilio; *arg. cap. Unic. de ſchiſmat. in* 6. *cap. ad Apoſtolicæ, de re jud. in* 6. *& cap. de renunciatione etiam in* 6.

9 Cardinales non poſſunt a Romana Curia abſcedere ſine licentia Papæ; Leo X. in Conſt. incip. *ſub pœna*, edit. in Conc. Lateran. §. 28. Innocent. X. in Conſtitut. incip. *Cum juxta*, edita 19. *Februar.* 1646. Et ratio eſt, quia Cardinales ſunt Collaterales Papæ; *cap. Excommunicatis, de Offic. Legat.* & debent ei aſſiſtere tamquam Coadjutores in executione Paſtoralis Officii; *cap. Per venerabilem, qui Filii ſint legitimi* §. *Rationibus*, & Conſtitutio Sixti V. incipiens, *Poſtquam verus*: Sunt enim Cardinales membra, & pars Corporis Papæ; *l. Juriſperitos, ff. de excuſat. tutor. l. quiſquis*, ibi: *Senatores etiam, nam & ipſi pars Corporis noſtri ſunt*; *C. ad leg. Jul. Majeſtat. cap. Si quis* 6. *qu.* 1. *cap. Felicis, de pœnis in* 9. adeoque contra naturam rei eſt, ut ſe ab illius latere ſubducant; nam & a Capite non liceti membra recedere; *cap. Cum*

10 *non liceat, de reſcript.* Et ideo Summi Pontifices varias conſtituerunt pœnas contra Cardinales recedentes a Romana Curia ſine Papæ licentia, & extra ipſam commorantes, ac inter alios Leo X. d. Conſtit. incip. *Sub pœna*, ibi: *Et cum Cardinalis Officium in primis verſetur in frequenti Romani Pontificis aſſiſtentia, & Sedis Apoſtolicæ negotiis; Propterea ſtatuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia reſideant, & qui ſunt abſentes, ſi in Italia, intra ſex Menſes, ſi extra Italiam, infra annum a die publicationis præſentis Conſtitutionis revertantur, alioquin fructus Beneficiorum, & omnium Officiorum ſuorum emolumenta amittant, omnibuſque privilegiis generaliter, & ſpecialiter Cardinalibus conceſſis quando abfuerint omnino careant; exceptis tamen illis, quos ratione Officii ab Apoſtolica Sede injuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia, vel juſto metu, aut quavis alia legitima cauſſa impediente, vel ægrotantis abeſſe contingat, privilegiis, indultis, & immunitatibus eiſdem Cardinalibus conceſſis, & in Bulla noſtra ſub data Coronationis noſtræ contentis, & expreſſis in ſuo robore nihilominus permanentibus*. Et In- 11

nocentius X. in d. Conſtit. incip. *Cum juxta*, cujus tenor per partes ſingulas, quæ octo ſunt, compendioſe hic adducitur, prout refertur a Fagnano *in cap. Ex geſtis* 2. *de Clericis non reſidentibus n.* 33.

In prima igitur ponitur Conſtitutionis cauſa, nempe obligatio Cardinalium reſidendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra ſic recedentes edita, & illorum tranſgreſſores.

In ſecunda, ibi: *Quia vero*, Cardinales, qui poſt Bullam non obtenta Papæ licentia ſe transferunt extra ſtatum Eccleſiaſticum; Primo, privilegiis, & indultis omnibus etiam Beneficia conferendi, penſiones, & fructus Eccleſiaſticos transferendi, & facultate teſtandi privantur, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas, mandaturque deveniri ad ſequeſtrum fructuum, Officiorum, & Beneficiorum, nec non penſionum, ac fructuum reſervatorum. Secundo, ſi infra ſex menſes a die receſſus ad Curiam non redierint, privantur iiſdem fructibus arbitrio Papæ diſtribuendis. Tertio, ſi non redierint infra alios ſex menſes immediate ſequentes ultra memoratas pœnas, privantur omnibus Officiis, Beneficiis, penſionibus, & fructibus reſervatis, ut ſupra diſtribuendis.

In tertia, ibi: *Cardinales autem*, Cardinales qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, ſi infra ſex menſes a die publicationis non redierint ad Curiam; Primo, interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, privantur facultate teſtandi, ac privilegiis, & indultis prædictis, nec non fructibus Officiorum, Beneficiorum, ac Penſionum. Secundo, ſi non redierint infra alios ſex menſes immediate ſequentes, ipſis Officiis, Beneficiis, Penſionibus, ac fructibus reſervatis privantur.

In quarta, ibi: *Si autem Cardinales*, ſtatuitur ut contra Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, aut poſt Bullam ſe transferent, ſi per alios tres menſes immediate ſequentes, qui pro tribus Canonicis monitionibus, ac peremptoriis terminis aſſignantur, & ſic in totum infra quindecim menſes ad Romanam Curiam non redierint, deveniri poſſit

ad

ad alias pœnas per Papam declarandas etiam uſque ad privationem Dignitatis Cardinalatus incluſive.

In quinta, ibi: *Ac demum*, Cardinalibus, qui de cætero ſine dicta licentia extra ſtatum Eccleſiaſticum ſe transferent, adimitur facultas ſubſtituendi Cardinalem Prælatum, vel alium quemcumque in ſuis Officiis, Legationibus, Præfecturis, Guberniis, Protectionibus, nec non adminiſtrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Epiſcopatus, & Eccleſiarum etiam Patriarchalium, ac Beneficiorum quorumcumque, & caſſantur indulta ſuper his conceſſa.

In ſexta, ibi: *Ab omnium*, declaratur ab antedictis pœnis non excuſari Cardinales prætextu ſervitii, aut juſſu etiam Imperatoris, & Regum, aut diſtantiæ locorum, niſi ex cauſſa in corpore Juris clauſa, coram Papa allegata, & expreſſe admiſſa. Præſervatur tamen Conſt. Urb. VIII. ſuper reſidentia Epiſcoporum etiam Cardinalium.

In ſeptima, ibi: *Ac ulterius*, reſervatur Papæ abſolutio, & relaxatio earumdem pœnarum privative etiam quo ad Collegium Cardinalium Sede vacante.

In octava, ibi; *Decernentes*, præmiſſorum obſervantia injungitur, Decretum irritans apponitur, contrariis derogatur cum clauſulis admodum urgentibus, Conſtitutio publicari, & illius tranſumptis fides adhiberi jubetur.

12 Cardinales, etiam non Epiſcopi, habent in ſuis Titulis, & in Eccleſiis ſuis Titulis ſubjectis Epiſcopalem Juriſdictionem; *cap. his quæ* 11. *de major. & obed.* Barb. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univ. c.* 4. *n.* 33. Fagnan. *in d. cap. his quæ n.* 15. & ita Joan. Monachus *in cap. Unic. num.* 2. *de maj. & obed. in* 6. atteſtatur Papam ſibi reſpondiſſe, & tenent communiter Doctores, ut dicit Abbas *in d. cap.*
13 *his quæ in* 2. *notabili*. Et licet ex reſponſo Gregorii XII. nequeant Cardinales in ſuis Eccleſiis Titularibus, & eorum ſubditis uti illis facultatibus, quæ a Concilio Tridentino conceſſæ ſunt Epiſcopis in ſuis Eccleſiis, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. eo quod, ut dixit Pontifex, licet habeant quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem, ibi tamen vere, & proprie non ſunt Epiſcopi. Nihilominus hæc deciſio, & reſponſio Pontificis, ut in libris Congregationis Concilii eſt adnotata, intelligenda eſt quoad facultates conceſſas a Concilio, de quibus tantummodo fuit tunc Pontifex interrogatus, ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. ne pro dilatione* 16. *de pænit. & remiſſionibus num.* 42. *& cap. his quæ* 11. *de majorit. & obed. num.* 17. Extra autem facultates a Concilio conceſſas ſalva manet Juriſdictio Cardinalium in ſuis Titulis ad præſcriptum *d. capitis his quæ*, ex ſententia dictæ Sacræ Congregationis Concilii a Fagnano relata *cit. num.* 17. Unde Cardinales in ſuis Titulis ha- 14
bent Jus viſitandi, ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus; Leo X. in Conſtitut. incip. *Supernæ* edita *in Conc. Lateran. V. ſeſſ.* 9. *c.* 2. ubi expreſſe diſponitur, ut Cardinales loca ſui Tituli, Clericos, & Populos Eccleſiarum Titulo ſuo ſubjectarum, ſi præſentes fuerint in Curia, perſonaliter, ſi vero abſentes, per Vicarium idoneum ſemel ſaltem ſingulis annis viſitent. Sic etiam habent Cardinales in ſuis 15
Titulis Jus corrigendi, & excommunicandi, Suſpenſionis, & Interdicti ſententias fulminandi; textu expreſſo *in d. cap. his quæ* 11. *de major. & obed.* ibi: *Correctionem ipſius Cardinalis recipientes humiliter, & Excommunicationis, Interdicti, vel Suſpenſionis ſententias, quas tulerit in eos, & Eccleſias eorumdem inviolabiliter obſervantes*. Item in ſuis Titulis habent 16
Cardinales Jus inſtituendi, & deſtituendi; *cap. Querelam, de electione*, ibi: *A Cardinali S. Suſannæ, cui eadem Eccleſia tamquam Capella ſuo Titulo in ſpiritualibus eſt ſubjecta, Canonice fuerat inſtitutus*; & notat Innocent. in *cap. Dilectus, de Capellis Monachorum, num.* 4. dicens inſtitutionem, & deſtitutionem ſpectare ad Cardinales in ſuis Titulis; Fagnan. *in d. cap. his quæ num.* 21. Et ſic poſſunt conferre Be- 17
neficia ſuarum Eccleſiarum Titularium; Felin. *in d. cap. his quæ num.* 1. *verſ. Adde Innocentium*, ubi refert Joan. Franc. Pavin. *in tract. de poteſt. C. Sede Vacante fol.* 38. enumerantem aliqua privilegia Cardinalium, inter quæ dicitur fuiſſe eis conceſſum a Sixto IV. ut libere poſſint conferre omnia Beneficia in Eccleſiis, in quibus ſunt intitulati, vel Commendatarii; Barb. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. Univerſ. c.* 4. *n.* 36. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 13. *num.* 20. Intellige tamen, quando ſunt præ- 18
ſentes in Curia, ſeu in Urbe; nam in abſentia ſolus Papa confert, ut habetur *in regula* 7. *Cancellariæ*, Gonzal. *loc. cit.* Joann. a Cochier. *in regul.* 2. *Cancell. num.* 13. *verſ. ſecunda*; Fagnan. *n.* 23. *loc. cit.* Et pariformiter poſſunt 19
Cardinales recipere reſignationes Beneficiorum exiſtentium in ſuis Titulis; Flamin. Pariſ. *de reſignatione Beneficiorum lib.* 7. *qu.* 12. *num.* 8. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 14 Fagnan. *loc. cit. num.* 36. Cardinales poſſunt in ſuis Titulis intereſſe Matrimoniis, vel aliis intereſſendi

Digitized by Google

di facultatem concedere; Azorius *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 28. *num.* 7. Baſil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *c.* 20. *num.* 6. Barb. *loc. cit. num.* 35. & alii paſſim. (*a*)

21 Cardinales in ſuis Titulis habent Jus utendi inſigniis Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcoporum, licet non ſint Epiſcopi; Hoſtienſ. & Joann. Andr. *in c.* 5. *de ſupplend. negligent. Prælat.* Felin. *in cap. inter Monaſterium*, *de re judic. num.* 2. Barb.
22 *loco cit. num.* 35. Fagnan. *loc. cit. n.* 24. Item Cardinales Presbyteri, etiamſi Epiſcopi non ſint, poſſunt in ſuis Titulis conferre primam Tonſuram, & omnes Ordines minores ſuis ſubditis, & familiaribus; Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 12. *verſ. Item Cardinalibus*; Martin. Laud. *in tract. de Cardinalib. q.* 20. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 4. *num.* 40. *& p.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 3.
23 *n.* 15. cum plurimis ibi citatis. Item poſſunt Cardinales in ſuis Titulis commutare ultimas voluntates in illis caſibus, quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum Subditorum; Diana *p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 57. Barboſa *loco cit. num.* 39.
24 Et etiam in ſuis Titulis poſſunt diſpenſare in iis Votis, in quibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi ſuis in Diœceſibus; Diana *loc. cit. reſol.* 58.
25 Barboſa *loco cit. num.* 39. Tandem poſſunt Cardinales ſive per ſe, ſive per ſuos Vicarios in ſuis Titulis reliqua facere, quæ ſunt Juriſdictionis Epiſcopalis; Roman. Conc. 498. *num.* 11. *cum ſequent.* Sbroz. *de Offic. Vicar. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 23. Imol. *in Clement. Ne Romani in* 4. *quæſt. num.* 24. *de elect.* ubi dicit, Cardinales in ſuis Titulis haberi loco Epiſcoporum, quoad Juriſdictionalia, cujus dictum ſequitur Felin. *in cap. His quæ* 11. *de Majorit. & Obed. num.* 1. & Fagnan. *ibid. n.* 26.
26 Et ideo Cardinalis Vicarius Urbis non cognoſcit de cauſis ſub Titulis Cardinalium; Flamin. Pariſ. *de reſignat. Benefic. l.* 7. *qu.* 12. *num.* 121. Manfred. *de Card. dec.* 106. Fagn. *loc. cit. num.* 17. Barboſa *loco cit. num.* 37.
Et ſupradicta procedunt non ſolum in Cardi- 27
nalibus Presbyteris, ſed etiam in Cardinalibus Diaconis, ſcilicet, ut illi in ſuis Titulis, hi vero in ſuis Diaconiis quaſi Epiſcopalem habeant Juriſdictionem, quamvis enim ſoli Cardinales Presbyteri proprie habeant Titulum, & cum Titulo inſcribantur, ut *in cap. Querelam* 24. *in c. Coram* 35. *de electione. in c. Licet* 49. *de teſtibus; & in c. Ex geſtis* 2. *de Clericis non reſidentibus*; & notat Hoſtienſis *in d. cap. His quæ* 11. *de majorit. & Obedient. n.* 1. *Cardinal. ibidem in primo notab.* Joann. Andreas *ibid. n.* 2. *& ibidem* etiam Fagnan. *n.* 28. & Cardinales Diaconi non habeant Titulos, ſed Diaconias; tamen ex quo ſint Cardinales, ſive ſint Presbyteri, ſive Diaconi, ſive habeant Titulum, ſive Diaconiam, habent indiſtincte in ſuis Eccleſiis, & Capellis ſubjectis Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut expreſſe ſtatuit Sixtus V. in Conſtit. incip. *Religioſa*, edita *Idibus Apr.* 1589. ibi: *Præter ſex Epiſcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Urbi finitimis præſunt, ſingulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propriæ in Urbe Eccleſiæ, Tituli videlicet, & Diaconiæ cum ſuis Clero, & populo, ac quaſi Epiſcopali Juriſdictione in Spiritualibus, & temporalibus regendæ, & adminiſtrandæ committantur.*

Supplementa Auctoris.

Cardinalis Epiſcopus Reſidentiæ lege tene- 28
tur; Bened. XIV. tom. 2. Conſtit. 36. incip.
Cum a Nobis. Cardinales Epiſcopi ſub legi- 29
bus de Reſidentia Epiſcoporum expreſſe comprehenduntur; Idem Conſtitut. 18. incip. *Ad univerſæ*.

Cardinales in ſuis Titulis poſſunt conferre 30
Tonſuram, & minores Ordines perſonis addictis

Nota Romani Theologi.

(*a*) Tituli Cardinalium olim Territorium ſeparatum habebant cum Clero, atque Populo eiſdem ſubjecto, ut colligere eſt ex quadam Joannis VIII. Conſtit. quam refert Baronius ad ann. 882. & ipſe Cohelius *Not. Cardinal. cap.* 25. *pag.* 168. Dum ita Titulorum Eccleſiæ Cardinalium curæ concreditæ erant, poterant ſane in iis matrimoniis intereſſe, vel aliis intereſſendi facultatem concedere: ſed cum modo hujuſmodi Territorium deſit, ac juriſdictio inde deducta, opinio illorum auctorum, quos Lucius ſequitur, locum habere non poteſt: id vero notandum eſt circa ea quoque, quæ de ultimarum voluntatum permutatione aſſerit *num.* 23. & circa diſpenſationem votorum *num.* 25. Nam nec ſubditos in iis habent, neque Vicarios, ut Auctor conſtituit, quorum miniſterio tunc ſolum utebantur, cum Tituli Territorium ſeparatum, ut ſupra diximus, conſtituebant.

Digitized by Google

ctis ejuſdem Eccleſiæ ſervitio ; Idem Conſtit. 11. tom. 4. incip. *Ad audientiam* §. 16.

31 Cardinales Epiſcopi Suburbicarii Suffraganeum non habentes, ſuos ſubditos promovendos ad Vicarium Urbis ablegare debent ; Idem *ibid.* §. 11. & 12. Si vero Suffraganeum habeant, Alexander VII. Conſtit. incip. *Apoſtolica ſollicitudo* ; decrevit canonicis quibuſdam indictis pœnis in eos, qui contrafeciſſent, neminem ex iis Diœceſibus poſſe per hujuſmodi Suffraganeos ad majorem quemcumque Ordinem promoveri, niſi peractis antea in Urbe in religioſa Domo ad id deſignata, Exercitiis ſpiritualibus per decem dies ad unumquemque ex iiſdem Majoribus Ordinibus ; Idem *ibid.* §. 11. 12. & 13. Poſſunt tamen per ſe, vel per alium Epiſcopum ordinare ſuos ſubditos, dum ipſi in Diœceſi commorantur ; Idem *ib.* §. 12. Vide ad id jam tradita in *Tomo quinto verb. Ordo n.* 77.

32 Cardinales Epiſcopi Suburbicarii poſſunt Tonſuram conferre ſuis ſubditis in Capella Palatii Urbis, irrequiſito Urbis Vicario ; Idem *ibid.* §. 21. Nequeunt tamen in Sacello Palatii Urbani Tonſuram inſimul, & Minores Ordines conferre ſuis ſubditis, irrequiſito Urbis Vicario ; Idem *ibid.* §. 1. 7. 14. & *ſequent.*

33 Cardinales Epiſcopi Suburbicarii, dum Romæ commorantur, manent extra Diœceſis ſuæ fines ; Idem *ibid.* §. 8. Excuſantur autem a materiali reſidentia, vel quia Pontifex id ſciens, & patiens, ipſoſque præterea videns, non obſtantibus muneribus, quibus pro Apoſtolicæ Sedis utilitate occupantur, Suburbicariæ Diœceſis regimen recte gerere poſſe, tacite cum eis diſpenſat ; vel quia ad eaſdem rerum circumſtantias, declarat, præceptum Divinum de reſidentia non comprehendere caſum illorum, qui certis muneribus in Urbe addicti, ſi non materialem reſidentiam in Diœceſi præſentes adimplent, formali certe ſatisfaciunt, non ſolum adhibita in id Miniſtrorum opera, ſed propria etiam adiecta præſentia, dum ad ipſam Diœceſim viſitandam percommode ſe conferunt ; *ibid.* §. 15.

34 Cardinalium Epiſcoporum Suburbicariorum Capella ſita in Palatio Urbis, non debet cenſeri *fictione juris*, ut aliqui prætendunt, adhærens Epiſcopatui Suburbicario ; Idem *ibid.* §. 15.

Additiones ex aliena manu.

35 De Juriſdictione Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum ſecundum præſentem Eccleſiæ diſciplinam conſulenda eſt Conſtitutio ſan. mem. Innocentii XII. incipiens, *Romanus Pontifex* in Bullario ejus parvo 108. ubi declaratum fuit, 36
Cardinalibus Titularibus competere dumtaxat *Facultatem ſeu Juriſdictionem in iis, quæ ſervitium Eccleſiæ ſeu Loci Pii, circa tamen diſciplinam Eccleſiaſticam & morum correctionem dumtaxat, concernunt.*

Hinc patet, Juriſdictionem Cardinalium in 37
Eccleſiis ſuorum Titulorum longe minorem ea eſſe, quæ ipſis tribuitur ab Auctore, tum ab Albitio in ſua diſſertatione *De Juriſdictione Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum*. De 38
ea diſſerens Piton. *de Controverſ. Patron. allegat.* 41. *num.* 31. & *plur. ſequen.* ſecundum mox allegatam Conſtitutionem : *Quæ quidem Conſtitutio (ait) ſilere facit hanc quæſtionem ſuper Juriſdictione Epiſcopali per Cardinales Titulares prætenſa, eo ipſo quod eorum facultatem reſtringit ad ea, quæ reſpiciunt ſervitium Eccleſiæ cum illa taxativa*, dumtaxat : *quæ omnem aliam Juriſdictionis ſpeciem excludit &c. Per quæ verba Conſtitutionis Innocentianæ non ſolum excluditur* 39
Juriſdictio in Populum, & Parochianos, ſed etiam tribuitur ſola Juriſdictio domeſtica in reſpicientibus ſervitium Eccleſiæ, diſciplinam & correctionem morum, quæ competit omnibus Capitulis Eccleſiarum, ſeu earum Vicariis, Præpoſitis, Prioribus, ſeu Archipresbyteris in forma extrajudiciali pro recto Eccleſiæ gubernio, nempe faciendo ordinationes, & ſtatuta in concernentibus diſciplinam Eccleſiaſticam, & contravenientes abſque ſtrepitu & figura judicii multando per ſubtractionem diſtributionum & fructuum, vocis in capitulo, aliaſque ſimiles multas domeſticas & extrajudiciales &c. Neque extenditur hæc facultas ad exceſſus graves, & ad Tribunal contentioſum, ubi delicta caſtigantur ad vindictam publicam &c.

Scripſit autem Pitonius de Juriſdictione Car- 40
dinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum in examine illius quæſtionis, utrum erectio Beneficiorum in Eccleſiis Titulorum, reſervatio juriſpatronatus, & inſtitutio pertineant ad Cardinales Titulares, an ad Cardinalem Urbis Vicarium. Cæterum haud aſſentior Pitonio, dum *num.* 8. & *plur. ſequ.* aſſerit, hoſce actus non competere niſi iis, qui vel Epiſcopali, vel quaſi Epiſcopali Juriſdictione pollent, quum poſſint ii etiam Prælato inferiori conſuetudine, vel Privilegio competere ; Vide Rot. *cor.* 41
Falconer. deciſ. 19. *num.* 7. & *deciſ.* 2. *num.* 4. *de Offic. Ordin. & Territor. ſeparat. cor. Molin. deciſ.* 549. *num.* 24. *in Burgen. Juriſdictionis S. Joannis ſuper Territorio ſeparato* 20. *Januarii* 1737. §. 12. *cor. Reverendiſſimo P. D. Buſſio*

nunc

Digitized by Google

nunc Decano, & 16. *Maii* 1738. §. 15. *cor. clar. mem. Calcagnin.*

42 Ut autem ad propoſitum redeamus, de Juriſdictione Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum confer eruditum virum *Reverendiſſ. Teia Synopſi S. R. Eccl. Cardinalium præcipuorum Privilegiorum n.* 17. *ad n.* 24. impreſſa poſt *Plat. de Cardinal. Dignit. & Officio*, *editionis Romanæ anni* 1746. ubi etiam de Juriſdictione Cardinalium in Eccleſiis Regularibus ſuorum Titulorum verba facit.

Articulus IV.

Quo ad Cardinalium Privilegia.

1 Cardinales primò gaudent privilegio Epiſcopis conceſſo *in c. Quia periculoſum* 4. *de ſentent. excommun. in* 6. ut generali Statuto, vel Sententia Interdicti, aut Suſpenſionis non includantur, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa mentio fiat; Alban. *de Card. quæſt.* 42. *priv.* 31. Azorius *part.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *qu.* 20. *verſ.* 12. Henriquez in Summa *lib.* 13. *c.* 34. §. 2. *litt. X.* Bellet. *diſquiſit. Cler. p.* 1. *tit. de Diſciplin. Cleric.* §. 2. *n.* 48. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. c.* 4. *num.* 69. Hurtado *de Cenſuris tract. de Suſpenſ. diffic.* 9. *num.* 23. Diana
2 *p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 46. Secundo, Cardinales gaudent privilegio eligendi ſibi Confeſſarium, etiam non approbatum ab Ordinario, ut colligitur *ex c. Ne pro dilatione* 16. *de pœnitentiis*, *& remiſſionibus*, ibi: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum*, *permittimus Epiſcopis*, *& aliis Superioribus*, *nec non minoribus Prælatis exemptis*, *ut etiam præter ſui Superioris licentiam providum*, *& diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem*. Nam vides quod hæc facultas conceditur Epiſcopis, & aliis Superioribus; Cardinales autem, ut patet ex dictis *articulo ſecundo*, ſunt Superiores Epiſcopis Dignitate, & Juriſdictione. Tum quia eſto id clare, & expreſſe non colligatur ex dicto textu, conſuetudine tamen ita obtentum eſt; Reginaldus *in praxi Pœnit. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 5. *ſect.* 1. *num.* 32. Toletus *in Summa lib.* 6. *c.* 13. *num.* 5. Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſp.* 19. *ſect.* 1. *num.* 5. Henriquez *in Summa lib.* 6. *cap.* 13. §. 5. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 101. *num.* 4. Lezana *verb. Cardinalis num.* 7. Barboſa *in d. cap. Ne pro dilatione num.* 4. Fagnan. *ibid. num.* 40. *& ſequent.* Cardinal. Petra *tom.* 1. *in comment. Conſtitut. unic. Joan. XV. num.* 49. Azorius *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *quæſt.* 16. Qui tamen *ibid. verſ. Quæres an Cardinales*, ſubdit, Sacram Congregationem cenſuiſſe non poſſe Epiſcopum jam eligere Sacerdotem non ſubditum, qui a proprio Epiſcopo non ſit approbatus, quaſi innuens nunc poſt Concilium Tridentinum non poſſe Cardinales, qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri alicui, qui non ſit ab Ordinario approbatus, quod etiam ſentit Scipio de Rubeis *in Aphoriſm. Epiſcop. verb. Cardinalis num.* 5. & Fagnan. *in d. cap. Ne pro dilatione num.* 53. *&* 62. *cum ſequent.* Sed illos reprobant Nald. *in Summa verb. Cardinalis num.* 8. Ludovic. a Cruce *in Bulla Cruciatæ diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 11. *cum ſequent.* Turrian. *de Pœnitent. diſput.* 23. *dub.* 3. Boſſ. *de Jubilæo ſect.* 4. *caſu* 2. §. 4. *num.* citati a Diana *moral. reſol. p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 10., & quod Cardinales poſſint ſibi eligere Confeſſarium non approbatum ab Ordinario, etiam ſi non ſint Cardinales Epiſcopi, tenent expreſſe Toletus, Lugo, Lezana, *loco ſupra citato* & alii. Immo Cardinales omnes 3
poſſunt etiam ſuis Familiaribus commenſalibus Confeſſarium, etiam alias non approbatum, deſignare, ex eodem fundamento, & quia ſunt veluti Paſtores proprii ſuæ familiæ, ita ut ea non ſubjiciatur, quo ad Sacramenta, Parochiali locorum, in qua reſident Cardinales, ſed ſolum ipſis Cardinalibus; Naldus *in Summa verb. Cardinalis num.* 8. Lugo, & Lezana *loco cit.* Hinc etiam ex praxi Curiæ 4
dicti Familiares in die Paſchatis accipiunt Communionem in Oratoriis ſuorum Cardinalium; Ludovicus a Cruce in Bulla Cruciatæ *diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 17. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 10. Lezana *loc. cit. num.* 7. (*a*)
Tertio, Cardinales de Jure communi gaudent 5
pri-

L 2

Nota Romani Theologi.

(*a*) Dubium eſt, ut vel ex ipſo Auctore liquet, an Cardinales, qui Epiſcopi non ſint, poſſint ſibi Confeſſarium eligere ab Ordinario non approbatum, & multo magis num hujuſmodi Confeſſarium ad excipiendas Familiarium confeſſiones deputare poſſint. Quam ob rem cum de valore Sacramenti agatur, quod ſine debita juriſdictione nullum eſſet, niſi aliunde ex expreſſa Pontificis conceſſione conſtet, hoc Privilegium habere Cardinales, ex

alia-

Digitized by Google

privilegio Altaris portatilis, ſeu Viatici, *de*
quo in cap. final: de privileg. in 6. uti ibi ipſos
comprehendi declaravit Sacra Congreg. Concil.
teſte Fagnano *in cap. Ne pro dilatione 16. de*
6 *pœnit. & remiſſion. n. 46.* Hodie tamen Cardi-
nales aliique Privilegiati omnes attendere de-
bent quo ad hoc noviſſimum Decretum Cle-
mentis XI. de Celebratione in Oratoriis pri-
vatis, quod ad Litteram refertur ſub verb.
Oratorium n. 5. Vide ibi *n. 5. & 70.* ubi affertur
7 poſterior declaratio obſervanda. Quarto, Cardi-
nales gaudent privilegio, quod lites, quas ha-
bent inter ſe, a Papa ſint judicandæ, & deciden-
8 dæ; Paulus IV. Conſt. incip. *Cum ſæpius*. Quin-
to, Cardinales in delicto debent ex Jure antiquo
convinci, antequam condemnentur, per teſtes
72. ſi ſint Epiſcopi; per 64. ſi ſint Presbyteri;
& per 27. ſi ſint Diaconi; *c. Præſul 2. q. 5. cauſ.*
2. ibi: *Præſul non damnetur niſi cum 72. te-*
ſtibus; Presbyter vero Cardinalis niſi cum 64. te-
ſtibus non deponatur; Diaconus autem Cardinalis
Urbis Romanæ niſi cum 27. teſtibus non condem-
nabitur. At vide verb. Teſtis, *artic. 4. n. 6.*
Sexto, Cardinales exempti ſunt a Gabellis, 9
Datiis, Tributis, & aliis oneribus Camerali-
bus, & non comprehenduntur in Bulla revo-
catoria Innocentii X. Sic idem Conſt. 7. incip.
Et ſi ea. Septimo, Cardinalium Clerici omnes, 10
Domeſtici, commenſales ſe poſſunt illis in re-
citatione Officii conformare; *cap. fin. Clement.*
de Celebr. Miſſar. Octavo, Cardinales eo ipſo, 11
quod ad Cardinalatus faſtigium ſunt aſſumpti,
remanent ſoluti a Patria poteſtate; Manfred.
de Cardinal. cap. 8. privileg. 8. Azorius *part.*
2. *lib. 4. cap. 3. q. 20. verſ.* 11. Zechius *de*
Republ. Chriſtian. tit. 3. de Card. n. 9. privil.
8. Germon. *de Indultis Card. §. Quod tu Ro-*
manam n. 3. Diana *part. 5. tract. 2. reſol. 32.*
Molina *de juſtitia tract. 2. diſp. 229. n. 8.* Bar-
boſa *loc. cit. num. 70.* & alii paſſim. Nono, 12
Cardinales orto ſchiſmate, & duobus de Papatu
contendentibus, Concilium congregare poſſunt:
Man-

allatis rationibus concludi non poteſt, ut Auctor contendit, poſſe revera ita ſibi eligere, vel Familiaribus deputare Confeſſarium.

Animadverſiones Auctoris.

In verb. *Cardinalis art. 3. num.* 20. valde reſtringunt *Additor*, & *Theologus* Juriſdictionem Cardinalium in ſuis titulis, & *art.* 4. poſt *n.* 4. denegat *Theologus* ipſis Cardinalibus facultatem eligendi Confeſſarium non approbatum ab Ordinario, & deputandi pro recipiendis confeſſionibus ſuorum familiarium. Ego ſtudui quantum potui cum aſſiſtentia juris, & auctoritate DD. magnificare, ut par eſt, eorum Eminentiſſimam dignitatem, probe ſciens cum Emin. Petra *tom. 1. Commentar. in Conſtit. unic. Joannis XV. num.* 46. & pluribus aliis a me allegatis, quod nulla major eſt dignitas in Eccleſia Dei poſt Vicarium Chriſti, Cardinalatu; Clariſs. Riganti in Regulas Cancellar. *tom. 2. pag.* 257. *num.* 92. quod Cardinalatus eſt ſumma dignitas nobilior Epiſcopatu, & ſummus gradus poſt Pontificatum; & Cardin. de Luca *de Juriſdict. diſcurſ.* 116. ſub *num.* 8. quod eorum Collegium eſt dignior, ac primus Senatus qui ſit in Mundo; & Sacra Rota Rom. allegata a Monacello *tom. 4. Rom. Edit. in Appendic. deciſ. 7. num. 49. & deciſ.* 18. *num.* 9. 10. 32. quod Cardinalis in ſua Eccleſia titulari non ſolum habet juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſed tranſcendit etiam veram Epiſcopalem; & dignitas Cardinalitia in Eccleſia titulari nihil diminuitur, ex quo in pluribus non conveniat cum Epiſcopo: *ibid. dict. deciſ.* 18. *num.* 22. *&* 23. Unde Card. Petra *loc. cit. n.* 47. *ad* 49. ſic expreſſe tradit: Immo ſi fiat mentio in aliquo Canone de privilegio Epiſcopis conceſſo, eorumque ſuperioribus, conceſſum intelligi debet etiam Cardinalibus, puta in *cap. Final. de Privilegiis, lib. 6. & cap. Ne pro dilatione 16. de pœnit. & remiſſion.* in quorum primo permittitur uſus Altaris portatilis Epiſcopis, & eorum ſuperioribus, & tamen intellitur permiſſus etiam Cardinalibus, ex declaratione Sac. Congreg. Concilii, ut cit. Fagnan. *in c. Ne pro dilatione n. 46. de pœnit. & remiſſ.* In ſecundo vero, quum facultas data fuerit Epiſcopis, & ſuperioribus eligendi Confeſſarium, illam intelligendum eſſe datam, nedum Legatis, aliiſque ſuperioribus Epiſcopis, puta Metropolitanis, & Patriarchis, ſed etiam Cardinalibus, ut tradit cit Fagnanus *num.* 50. Videatur dictus celeberrimus Canoniſta Fagnanus *in cit. cap. Ne pro dilatione per tot. & in cap. cum contingat, de ætat. & qualit. & in cap. His, quæ de majorit. & obedientia per tot.* ubi multa, & in *cap. Ex geſtis num.* 11. *de Clericis non reſidentib.* ubi tradit, quod Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quam contentioſi.

Digitized by Google

Manfred. *de Cardinal. cap.* 31. Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſiaſt. Hierarch. Diſp.* 1. §. 5. Barboſa *loc. cit. n.* 76. & alii paſſim, cum Fagnano *in cap. Cum olim* 14. *de Major. & Obedient.*
13 *n.*50. Decimo, a ſententia ex voto Cardinalium, ſeu conſenſu lata minime appellatur; Alban. *de Cardin. q.* 24. *verſ.* 3. Azorius *d. qu.* 20. *verſ.* 3. Manfred. *de Cardinal. deciſ.* 30. Barboſa *loc. cit. n.* 62. & plures alii apud Dianam *d. part.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 36. *per cap. Eccleſia habet Senatum* 7. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1.
14 Undecimo, Cardinales in Beneficialibus non includuntur in Regulis Cancellariæ faciendis poſt Conſtitutionem 6. Urbani VIII. niſi fiant de conſenſu illorum, vel majoris partis; Urban. VIII. Conſtit. 6. incip. *Sanctiſſimus cap.* 70. Barb. *loc. cit. n.* 54. cum plurimis ibi cita-
15 tis. Duodecimo, Cardinales in commiſſis ſibi Eccleſiis a Sede Apoſtolica poſſunt Beneficia conferre, & Juriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem & oſtenſionem Litterarum, non obſtante deciſione *Extravag. Injunctæ, de elect. inter communes*; Ludov. Gom. *in proœm. Reg. Cancell. q.* 4. *n.* 9. Gonzal. *in reg.* 8. *Cancell.* Gloſſ. 21. *n.* 7. Selv. *de Benefic. part.* 2. *qu.* 3. *n.* 45. *verſ. octavum*, Jul. Lavor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 15. *n.* 10. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 13. & Rota *in Burg. Canonicatus* 3.
16 *Junii* 1583. *coram Cardin. Lancellot. ſen.* Tertiodecimo, Beneficia Familiarium Cardinalium non poſſunt conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni; Ægid. Bellam. *verſ.* 19. *n.*
17 2. *verſ.* 5. Barb. *loc. cit. n.* 84. & alii. Quartodecimo, Cardinales judicant Familiares privative quo ad alios etiam Cardinales, & ideo etiam Vicarius Papæ non judicat tales Familiares, ſed eos remittit ſuo Cardinali, qui ad pœnam habet privatum Carcerem. Sic de ſtylo Curiæ ſervari teſtatur Clar. §. *fin. q.* 35. *n.* 17. Card. Tuſch. *tom.* 1. *concl.* 100. *n.* 52. Carol. de Graſſis *de elect. Clericor. effect.* 1. *n.* 151. Carleval. *de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *q.* 9. *ſect.* 9. *n.* 509. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 25. & alii (*a*).
18 Quintodecimo, Cardinales gaudent privilegio habendi partem redditum Cameræ Apoſtolicæ; *cap. Ubi periculum §. proviſiones, de elect.*
19 *tit.* 6. Sextodecimo, Cardinali afferenti aliquid actum in præſentia Papæ, vel dicenti ſibi vivæ vocis oraculo a Papa mandatum fuiſſe, credi debet; Imol. & Felin. *in c. Quod ſuper his, de fid. inſtrument.* Caputaq. *p.* 1. *deciſ.* 95. Barbat. *de præſtant. Card. part.* 2. *q.* 1. Card. Tuſch. *tom.* 1. *concluſ.* 103. *n.* 2. Diana *d. tract.*
2. *reſol.* 31. & alii paſſim. Decimo ſeptimo, 20
Cardinali afferenti ſe eſſe Legatum, creditur circa Ordinariam poteſtatem, etiamſi Litteras ſuæ Legationis non exhibeat; *c. Nobiliſſimus vir* 3. *diſt.* 97. Alban. *de Card. q.* 24. Selva *de Benefic. p.* 2. *q.* 3. *n.* 46. Barboſa *loc. cit. n.* 63. cum pluribus ibi citatis. Decimo-octavo, Cardinalis dicto, de conſuetudine Curiæ, ſtatur in iis, quæ dicta, vel facta ſunt coram eis; *cap. Conſtitutis, & ibi* Hoſtienſ. *de appellat.* Abb. *conſ.* 8. *l.* 2. *col.* 3. *verſ. primo enim*, Card. Tuſch. *loc. cit. concl.* 103. *n.* 8. Diana *d. p.* 5. *tr.* 2. *reſol.*
31. Barb. *loc. cit. n.* 65. Decimonono, Cardina- 22
les Epiſcopi habentes Indultum, poſſunt, non obſtante Decreto Sanctæ memoriæ Clementis VIII. ante vacationem unire Seminario Beneficium, quod obtinet Familiaris Papæ Defuncti; Sac. Cong. Conc. *in Tudertina* 15. *April.* 1628. *apud Sellium in ſelect. Canon. c.* 2. *n.* 26. & Barb. *Apoſtolicar. Deciſ. collect.* 131. *n.* 21. Vigeſimo, 23
Privilegia omnia Epiſcopis ob ſtatus Dignitatem conceſſa, ad Cardinales extenduntur propter majorem eorum Dignitatem, quam habent ex Conſtitutione Eugenii IV. incip. *Non mediocri*. Sic expreſſe tenet Paulus Layman *in Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 3. *c.* 2. *n.* 1. Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 48. Barboſa *loco cit. num.* 77. &
alii paſſim. Plurimis aliis privilegiis gaudent 24
omnes Eminent. Cardinales, ſed quia nimis operoſum eſſet hic ea omnia retexere, relinquuntur videnda apud Alban. Manfred. Dian. Germon. Zech. Lorich. Azor., & alios de ipſis diffuſe tractantes.

Additiones ex aliena manu.

De ſingulis Cardinalium Privilegiis differere 25
longum eſſet, limiteſque excederet additionum. Eo vel maxime, quod de numero eorum non convenitur. Albanus triginta tria enumerat privilegia, Cobellius quadraginta unum, Manfredus octoginta novem; quidam in opere manuſcripto, cujus meminit Germonius, ter centum.

Nota Romani Theologi.

(*a*) Hodie Cardinales non amplius judicant ſuos familiares, præſertim ſi delicta, & crimina committant, nec privatos habent carceres, ut Auctor aſſerit, teſte Farinacio *conſil.* 134. *num.* 6. ſed in eos œconomicum tantum dominium habent, ſcilicet correctionis tantum; vide Cobellium *citat. p.* 176. *Privileg.* 21.

tum. Vide, ſi lubet, Reverendiſſimum Tria *in Synopſi S. R. E. Cardinalium præcipuorum Privilegiorum* impreſſa poſt Plat. *de Cardin. Officio*, *& Dignitate editionis Romanæ anni* 1746.

26 Illud vero hic non omittendum, quod Cardinales inter alia hoc donati ſunt Privilegio, ut teſtamentum facere poſſint, non ſecus ac milites; Rota *cor. Criſp. deciſ.* 339. *num.* 1.

27 Nota vero, Cardinales non gaudere in teſtando militum Privilegio quoad ea, quæ militibus ratione imperitiæ tributa ſunt, adeoque hæredem in re certa inſtituere nequire; Rota *cor. Criſp. dicta deciſ.* 339. *n.* 13.

28 Poſſunt itaque ſolum Cardinales ad inſtar militum ſine ſolemnitatibus teſtari, & ſic Schedula ſolemnitate a jure civili præſcripta, & ſine ulla præſentia Teſtium valet uti teſtamentum; Lanfredin. *Reſponſ.* 4. *num.* 4. Quod ſi Cardinalibus placeat teſtamentum mutare, vel novum condere, eodem ſemper ii gaudent Privilegio non adhibendi ſolemnitates; Idem ſupremum Tribunal *cor. Criſp. dicta deciſ.* 306. *num.* 18.

29 Nonnumquam vero dubitari ſolet, an Schedula a Cardinali relicta contineat certam, ac determinatam ejus voluntatem; vide ubi res poſtulat Lanfredin. *Reſponſ. Eccl.* 27. *tum* 28. utrobique *per tot.* qui docte pro more materiam diſcutit.

Articulus V.

Quo ad Cardinales in Conclavi, & Sede vacante.

1 Cardinales ingredi debent Conclave tranſactis decem diebus a morte Papæ; Gregorius X. *in cap. Ubi periculum*, *de elect. in 6.* ibi: *Cardinales, qui fuerint in Civitate ipſa præſentes, expectare decem diebus tantummodo teneantur, quibus elapſis, ſive abſentes venerint, ſive non, ex tunc omnes conveniant in Palatio*
2 *&c.* Cardinales non poſſunt habere in Conclavi ultra duos ſervientes Clericos, vel Laicos, ſibi beneviſos; Concil. Conſtan. *ſeſſ.* 41. ibi: *Quilibet non habeat ultra duos ſervientes Clericos vel Laicos, quos duxerit eligendos, & ſimpliciter permittantur duos habere per Conſtitutionem Clementis VI. licet in Conſtitutione: Ubi majus, non liceret habere duos, niſi ex*
3 *patenti neceſſitate*. In Conclavi, Sede Apoſtolica vacante, debet adeſſe unus Religioſus pro Confeſſionibus audiendis, a majori parte Cardinalium per ſecreta ſuffragia eligendus; Pius IV. in Conſtit. 63. incip. *In eligendis* §.
18. Cardinales Epiſcopi, audita morte Papæ 4
tenentur accedere ad Conclave, & poſt Papæ electionem, & coronationem etiam per duos menſes manere, & deinde redire ad ſuum Epiſcopatum ſub pœna contra Epiſcopos non reſidentes; Urbanus VIII. Conſt. incip. *Sancta Synodus*. Cardinales non intrantes Concla- 5
ve, vel exeuntes ſine cauſſa, non ſunt amplius requirendi, vel admittendi ad electionem faciendam; Conc. Conſtantien. *ſeſſ.* 41. Cardi- 6
nalibus infirmis exeuntibus a Conclavi, alii debent proſequi electionem, & convaleſcentes poſſunt redire; *cap. Ubi periculum*, *de elect. in* 6. & Conc. Conſtantien. *ſeſſ.* 41. Similiter ab- 7
ſentes, qui intra decem dies non ſe ſtiterunt, ſi ſupervenerint re integra, debent admitti ad Conclave; *cit. cap. Ubi periculum*; *& cit.* Conc. Conſtantien. *ibidem*. Dato caſu, quo 8
Papa pereat extra Civitatem Romanam, vel extra eam, in qua erat Curia, tunc Cardinales tenentur convenire in Civitate, in cujus Territorio, ſeu diſtrictu Pontifex obiit, & ibi in Palatio Epiſcopali, vel alio commodiori loco conſtruere Conclave, & Papam de more eligere; Niſi tamen talis Civitas ſit interdicta, vel contra Eccleſiam Romanam in aperta rebellione perſiſtat, quo caſu in alia viciniori non interdicta, nec rebelli debent convenire; *d. cap. Ubi periculum*, *de elect.* 6. Ex 9
dicta Conſt. Greg. X. *in cap. Ubi periculum*, deberent Cardinales habitare in habitatione communi; ſed Clemens VI. Conſt. 5. incip. *Licet*, decrevit, ut eorum Cellæ per cortinas dividantur; Conc. Conſtant. *ſeſſ.* 41. Cardina- 10
les in Conclavi nulli alteri negotio vacare poſſunt, quam negotio electionis Pontificis, niſi Eccleſiæ neceſſitas urgeat; & tunc negotia, quæ peraguntur, debent eſſe omnibus nota; *d. cap. Ubi periculum*.

Cardinales in Conclavi nullos debent admit- 11
tere ad ſe venientes; nec cuiquam debet dari aditus ad ipſos, & facultas cum eis ſecrete loquendi; Greg. X. *in d. cap. Ubi periculum*, ibi: *Nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat, vel facultas ſecrete loquendi cum eis, nec ipſi aliquos ad ſe venientes admittant, niſi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præſentium pro his tantum, quæ ad electionis inſtantis negotium pertinent, vocarentur:* Nec cuiquam li- 12
cet mittere ipſis Cardinalibus, vel alicui eorum nuncium, vel ſcripturam, aut cum aliquo ipſorum ſecrete de negotiis loqui, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ; *d. cap. Ubi periculum*, ibi: *Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel alicui eorum nuncium*

cium

Digitized by Google

eium mittere, *vel ſcripturam; qui vero contrafecerit*, *ſcripturam mittendo*, *vel nuncium*, *aut cum aliquo ipſorum ſecreto loquendo*, *ipſo facto*
13 *ſententiam excommunicationis incurrat*. Gregorius X. *in d. cap. Ubi periculum*, ſtatuit, ut Cardinales intra tres dies deberent Pontificem eligere, alias lis tranſactis, per 5. dies ſequentes unum tantum ferculum haberent; & ſi intra 5. dies non eligerent, pane tantum, vino, & aqua reficerentur, donec eligerent, ibi: *Verum ſi* (*quod abſit*) *infra tres dies poſtquam* (*ut prædicitur*,) *Conclave præfatum iidem Cardinales intraverint*, *non fuerit ipſi Eccleſiæ de Paſtore proviſum per ſpatium quinque dierum immediate ſequentium*, *ſingulis diebus tam in prandio quam in cœna uno ſolo ferculo ſint contenti*, *quibus* (*proviſione non facta*) *decurſis ex tunc tantummodo panis*, *vinum*, *& aqua miniſtrentur eiſdem*, *donec eadem proviſio ſubſequa-*
14 *tur*. Et merito hæc Lex conſtituta fuerat ad præcavenda de cætero infinita propemodum detrimenta, quæ paſſa fuerat Eccleſia Catholica in tam longa vacatione Sedis Apoſtolicæ. Vacaverat enim Sedes Apoſtolica poſt mortem Clementie IV. ſui immediati prædeceſſoris per annos duos, menſes novem, & dies duos ſecundum Graveſon. *in Tabula Chronologica*, & Panvinium *in Chronol. Eccleſiaſt. in annot. Clem. IV. & Greg. X.* donec ſuaſionibus præcipue, & conſiliis Sancti mei Seraphici Bonaventuræ, qui tunc totius meæ Religionis Miniſtrum Generalem agebat, Cardinales diſcordes facti concordes die prima Sept. 1271. elegerunt Thealdum, ſeu Theobaldum Vicecomitem, patria Placentinum, Archidiaconum Leodienſem, qui tunc temporis cum Chriſtiano exercitu in Syria degebat, & ſequenti anno ſcilicet 1272. ſexto Kalendas April. Romam e Syria reverſum in Baſilica S. Petri Romanum Pontificem dictum Gregorium X. inaugurarunt, quo Pontifice electo Joannes Cardinalis Portuenſis in hæc duo Carmina prorupit:

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem Patrum fecit diſcordia Fratrum.

15 Hæc Gregor. X. Conſtitutio fuit de facto poſt ejus mortem ſtatim a Cardinalibus executioni demandata, utpote qui elegerunt Innocentium V. prima, vel altera die ab ingreſſu in Conclave; cum poſt obitum Greg. X. non vacaverit Sedes ſecundum Panvinium *in d. Chronologia Eccleſiaſtica*, & alias Chronologias, niſi per decem dies, quibus ſolummodo tranſactis debent Cardinales ingredi Conclave pro electione, ut fuit ſtatutum in ead. Gregor. X. Conſtit. ut patet ſupra *num.* 1.

Cardinales in Conclavi excludi non poſſunt 16
ab electione activa, vel paſſiva ratione Excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti; *Clem. de electione*, *cap. Ne Romani §. cæterum*, ibi: *Cæterum*, *ut circa electionem prædictam eo magis vitentur diſſenſiones*, *& ſchiſmata*, *quo minor eligentibus aderit diſſidendi facultas; decernimus*, *ut nullus Cardinalium cujuslibet Excommunicationis*, *ſuſpenſionis*, *aut Interdicti prætextu a dicta electione valeat repelli*. *Juribus aliis circa electionem eamdem hactenus editis plane in ſuo robore duraturis*, & Conſt. Pii IV. incip. *In eligendis* §. 29. & alia Gregorii XV.
incip. *Decet Romanum* §. 122. Plura alia ob- 17
ſervanda a Cardinalibus in Conclavi fuerunt ſtatuta ab ipſo Gregorio X. *in cit. cap. Ubi periculum*; a Clem. VI. Conſtitut. incip. *Licet*; a Concil. Conſtan. *ſeſſ.* 41. a Pio IV.
Conſt. incip. *In eligendis*. Sed in variis fue- 18
runt moderata, & reformata a Gregor. XV. Conſtit. 19. incip. *Decet Romanum*, ubi clarius, & diffuſius omnia explicantur, & decernuntur; quæ Gregoriana Conſtitutio hodie obſervatur, prout etiam eſt confirmata ab Ur-
bano VIII. Conſt. 45. incip. *Ad Romani*. Car- 19
dinales in Conclavi exiſtentes poſſunt in ſuis Titulis Juriſdictionem exercere, non perſonaliter, ſed per ſuos Vicarios, & Miniſtros; Ordinaria enim Juriſdictio, quam habent Cardinales in ſuis Titulis ad præſcriptum *cap. His*, *quæ* 11. *de Major. & obed.* non expirat Sede vacante, ut per Card. in Clem. *Ne Romani* §. *irritum q.* 3. *de elect.* & Fagnan. *in c. Cum*
14. *de major. & obed. n.* 68. Sic etiam Major 20
Pœnitentiarius in Conclavi exiſtens, poteſt, non perſonaliter, ſed per Officiales Pœnitentiariæ exercere Officium ſuum extra Conclave; Colligitur ex gloſſa *in Clem. Ne Romani* §. *eo tamen proviſo*, *de elect. verb. Majorem*, ibi: *Tempore incluſionis Major Pœnitentiarius*, *ſi eſt Cardinalis*, *per ſe non poteſt uti Officio; ſi tamen nollet in Clauſura manere etiam perſonaliter utetur Officio*, & expreſſe Fagn. *loc. cit.*
num. 85. Sic pariter Camerarius Cardinalis in 21
Conclavi exiſtens poteſt, non per ſe, ſed per ſuos Miniſtros, & Officiales ſuum exercere Officium. Camerarii enim, & Pœnitentiariorum Papæ Officium, mortuo Papa, non expirat; eiſque deficientibus poteſt Collegium Cardinalium alios ſubrogare pro tempore Vacationis; *Clemen. de elect. cap. Ne Romani §. Eo tamen*
proviſo. Cardinales non ſunt cogendi intrare 22
Conclave, niſi in caſu, quo nullus vellet intrare, vel in caſu, quo non electo Pontifice, omnes ſimul, vel ſucceſſive exire contigerit;

tunc enim intrare , vel reintrare eſſent com-
pellendi ; *Clem. de elect. cap. Ne Romani* §.
Porro, ibi : *Porro ſi Romano non electo Pontifi-
ce , Cardinales omnes ſimul , vel ſucceſſive (quod
abſit) exire contigeret Conclave deputatum eiſ-
dem , hi , ad quos pertinet executio Conſtitutionis
prædictæ , illos ex ipſis , quibus infirmitas Corpo-
ris , aut nota debilitas excuſationem non dabit ,
idem Conclave , quam cito poterunt , reintrare
compellant , pœnas in dicta Conſtitutione conten-
tas , niſi hoc fecerint , incurſuri* .
23 Sede vacante Cardinalium Collegium non
ſuccedit Pontifici in his , quæ ratione excel-
lentiæ, Dignitatis, & præeminentiæ, ac præ-
rogativæ Papæ tantum ſunt reſervata ; *c. Ubi
periculum* §. *iidem quoque , de elect. in 6. &
Clem. de elect. cap. Romani* , & Conſt. Pii IV.
24 incip. *In eligendis* §. 6. Unde Sede vacante non
poteſt Cardinalium Collegium creare Cardina-
les ; Gloſſa *in d. Clemen. Ne Romani , de elect.*
25 *in verb. Poteſtatis* , quam ibi omnes ſequuntur .
Immo Sede vacante nec poteſt Cardinalium
Collegium reſtituere , & habilitare Cardinales
per Papam privatos, ſeu depoſitos ne quidem
26 ad vocem ; *cap.Unic. de Schiſmatic. in 6.* Nec
poteſt Sede vacante tradere Inſignia Cardina-
latus Cardinalibus nuper creatis , eiſque os
claudere , & aperire . Colligitur *ex cap. Ubi
periculum* §. *iidem quoque , de elect. cap. Ne Ro-
mani* . Eo vel maxime quod nulla talis urgeat
neceſſitas, cum oris aperitio , & ſimilia ſint
ſimplices Cæremoniæ , quæ ad ſubſtantiam ele-
ctionis non pertinent , & Cardinales noviter
electi vocem habent in electione ante aperitio-
nem oris , ex adductis ſupra *in articulo primo*
27 *num.* 22. Nec poteſt , Sede vacante , Epiſco-
pos creare , & electos confirmare ; Fagnan. *in
cap. Cum olim , de major. & obed. n.* 32. cum
aliis ibi citatis , nec jam creatos deponere ;
Gloſſa *unic. in cap. Nullus 7. diſt.* 79. quam
28 ibi ſequuntur Archidiaconus , & alii . Cardi-
nalium Collegium , Sede vacante , Beneficia
conferre non poteſt ; Joann. de Selva *de Benefic.
part. 2. q. 2. n.16. &* 18. Auguſt. Triumph.
de poteſt. Eccleſ. quæſt. 68. *art.* 3. Fagnan. *loco*
29 *cit. n.* 30. Nec mirum , quia nec inferiora Col-
legia hoc habent mortuo Prælato ; *c. Illa , ne
Sede vacante ; cap. unic. eodem Titul. in 6. c.1.
de Inſt. in 6.* & tenent communiter Doctores ;
Quamvis Juriſdictio Prælati , Sede vacante ,
tranſeat in Collegia inferiora ; *ex cap. His ,
quæ 11. & c. Cum olim 4. de major. & obed.
cap. Ad abolendam , de Hæret. cap. Epiſcopali
Sede vacante unic. de major. & obed. in 6. cap.
Si Epiſcopatus 3. & cap. Eccleſiæ Cathedrali
vacanti 4. de ſuppl. neglig. Prælator. in 6. cap.
Cum nullus 3. de tempor. ordinat. in 6.* Et Ju- 30
riſdictio , & Poteſtas Papæ , Sede vacante ,
non tranſeat in Collegium Cardinalium ; *ex
Clem. Cap. Romani* , ubi expreſſe decernitur
irritum, & inane quidquid poteſtatis, aut Ju-
riſdictionis ad Romanum, dum vivit , Ponti-
ficem pertinentis, Cœtus Cardinalium , Roma-
na Eccleſia vacante , duxerit exercendum , ibi :
*Irritum nihilominus , & inane decernentes quid-
quid poteſtatis , aut juriſdictionis ad Romanum ,
dum vivit , Pontificem , pertinentis (niſi quate-
nus in Conſtitutione prædicta permittitur) Cœtus
ipſe duxerit , eadem vacante Eccleſia , exercen-
dum* ; & habetur etiam ex Conſtitut. Pii IV.
incip. *In eligendis* §. 6. Unde in hoc Colle- 31
gium Cardinalium eſt deterioris conditionis ,
quam ſint inferiora Collegia , in quæ ſola
tranſit Juriſdictio , Sede Epiſcopali vacante ;
& non in Collegium Cardinalium , vacante
Sede Apoſtolica . Ita Joann. de Imol. *in d.
Clement. Ne Romani in 7. notabil. num.* 14.
Capyc. *deciſ.* 114. *num.* 9. Fagnan. *in d. cap.
Cum olim 14. de major. & obed. n.* 55. & eſt
ſpeciale in Collegio Cardinalium , ut inquit
Federic. de Senis *conſ.* 16. incip. *Capitulum
Eccleſiæ Cathedralis num. 2. verſ. Præterea ſpe-
ciale eſt* . Rationem ſpecialitatis aſſignat Zen- 32
zelinus in eadem Clementina , *Ne Romani* ;
& Gloſſa magna *in fin. in cap. unic. de Schiſ-
mat. in 6.* videlicet , quia ob accelerandam
proviſionem Eccleſiæ , in cujus traditione im-
minet periculum, ſpeciale quid ſtatui debuit ,
& eſt ſimile *in cap. Accuſatus 8. de Hæreticis
in 6.* §. *Sane* .

Cardinales , Sede vacante , nec in arduis 33
poſſunt ſe immiſcere, niſi pro Terra Eccleſiæ
defendenda , & grandi evidenti periculo im-
minenti ; *cap. Ubi periculum 3. de elect. in 6.*
§. *iidem* , ibi ; *Iidem quoque Cardinales accele-
randæ proviſioni ſic vacent attentius , quod ſe
nequaquam de alio negotio intromittant , niſi for-
ſan neceſſitas adeo urgens incideret , quod eos opor-
teret de Terra ipſius Eccleſiæ defendenda , vel
ejus parte aliqua providere , vel niſi aliquod tam
grande , & tam evidens periculum immineret ,
quod omnibus & ſingulis Cardinalibus præſenti-
tibus concorditer videtur illi celeriter occurrendum* ;
Ancharan. *ibid. num. 4. verſ. Item notat in
verb. iidem quoque* ; Fagnan. *loco cit. num.* 79.
& expreſſe etiam Pius IV. in Conſtit. incip.
in eligendis §. 6. Cardinalium Collegium , Se- 34
de vacante ; nullam poteſtatem , aut Juriſdi-
ctionem habet gratiam aliquam , aut juſtitiam
faciendi , aut factam per Pontificem mortuum
exe-

Digitized by Google

executioni demandandi, ſed ea omnia futuro Pontifici reſervare tenetur. Sic expreſſe Pius IV. in d. Conſtit. incip. *In eligendis* §. 6. ibi: *Sedis autem vacatione durante Collegium Cardinalium in iis, quæ ad Pontificem maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omnino poteſtatem, aut Juriſdictionem habeat, neque gratiam, neque juſtitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, ſed*
35 *ea omnia futuro Pontifici reſervare teneatur*. Poteſt autem Collegium Cardinalium, Sede vacante, mittere unum Cardinalem pro Terra Eccleſiæ defendenda, vel evidenti ingenti periculo, ut colligitur *ex d. cap. Ubi periculum; & Clement. Ne Romani*, Paulus de Eleazaris; Imola *ibid. num.* 26. Cardinal. *ibid.* §. *Irritum*
36 *in* 2. *qu.* Sic etiam poteſt Cardinalium Collegium mittere unum Cardinalem ad Papam electum in abſentia, & illum reducendum ad Urbem, illique expenſas neceſſarias conſtituere de redditibus Romanæ Eccleſiæ; Gambar. *de Offic. & auctorit. Legat. lib.* 9. *num.* 185.
37 Fagnan. *loco cit. num.* 43. Qui tamen miſſus Cardinalis in utroque caſu non eſſet proprie Legatus cum Juriſdictione, & poteſtate Legati, ſed Nuncius ad illam tantummodo neceſſariam defenſam, vel ad nudum illud Miniſterium facti; Cardinal. *in d. Clementin. Ne Romani* §. *Irritum in* 2. *quæſt. de electione*; & ibi etiam Imol. *num.* 26. & Fagnan. *loco cit.*
38 *num.* 43. Item poteſt Collegium Cardinalium, Sede vacante, Legatum miſſum a Papa revocare ex magna, & evidenti neceſſitate; *arg. cap. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiſſionib. cap. Ubi periculum, de elect. in* 6. *Clement. Ne*
39 *Romani, de elect.* Non autem ſic poſſet revocare ſine magna, & evidenti neceſſitate; *arg. cap. Cum inferior* 16. *de majorit. & obed. & l. Minor Magiſtratus, ff. de minoribus*; Fagnan. *loco cit. num.* 45. & 46.

40 Duobus de Papatu contendentibus, & Generale Concilium convocare renuentibus, poteſt fieri convocatio a Collegio Cardinalium; Cardin. Zabarella *in conſil.* 150. incip. *In quæſtione n.* 6. *in* 3. *quæſt.* Fagnan. *loco cit. n.* 50. quoniam cum ſint in poſſeſſione eligendi Romanum Pontificem; *cap. In Nomine Domini* 1. *diſt.* 13. *cap. Licet* 6. *de elect. cap. Ubi periculum* 3. *de elect. in* 6. *& cap. Ne Romani* 6. *Clem. de elect.* per conſequens ad eos ſpectant omnia, quæ ſunt conſequentia ad electionem; *cap. Cupientes* 16. *de election.* §. *Ad hæc, & §. Si vero, cap. Si forte* 9. *& quod ibi nota-*
41 *tur in gloſſ.* 3. *diſt.* 65. Cardinalium Collegium poteſt, & debet intruſum in Papatu anathematizare, & extrudere, textu expreſſo *in cap. Si quis pecunia* 9. *diſt.* 79. ibi: *Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, aut militari tumultu, ſine concordi, & canonica electione, & Cardinalium & ſequentium Ordinum Religioſorum Clericorum fuerit Apoſtolicæ Sedi inthronizatus, non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur; Liceatque Cardinalibus, & aliis Clericis Deum timentibus, & Laicis invaſorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & ſtudio a Sede Apoſtolica repellere, & quem dignum judicaverint, præponere.* Et hujus Canonis diſpoſitio non eſt ſublata, quin potius eſt præſervata *in dict. cap. Ubi periculum* §. *iidem quoque, de elect. in* 6. Nam extrudere invaſorem Pontificatus ſpectat manifeſte ad electionis negotium, cui jubentur Cardinales ſic attente vacare, ut de nullo negotio ſe ſe intromittant, niſi data urgente, & imminente neceſſitate, & grandi periculo, quale eſſet in caſu talis intruſionis, cui celeriter eſſet occurrendum, ut dicitur in *ipſo* §. *iidem quoque*.

Cardinalium Legatorum Apoſtolicorum Officium non expirat per obitum Papæ, ſeu Sede vacante, textu expreſſo *in cap. Legatos* 2. *de Officio Legati, in* 6. ibi: *Præſenti declaramus edicto commiſſum tibi a Prædeceſſore noſtro Legationis Officium nequaquam per ipſius obitum expiraſſe*. 42
Congregationum Cardinalium facultates ſunt perpetuæ, & non expirant per obitum Papæ, ſed etiam durant in tempus Pontificum Succeſſorum; habent enim Juriſdictionem Ordinariam, cum Juriſdictio, quæ defertur a Lege, vel Statuto, ſit ordinaria; *l. Et quia, ff. de juriſdict. omn. Judic. l.* 1. *in reſponſ. ff. de Offic. ejus, cui mandata eſt Juriſdict.* Tum quia de natura Conſtitutionis eſt, ut ſit perpetua; *cap. Nemini* 10. *de Offic. Legati*; Federic. de Senis *conſil.* 16. incip. *Capitulum*; Fagnan. *loco cit. num.* 72. & noſtro in propoſito ſatis clare cautum reperitur in declarationibus facultatum earumdem Congregationum editis a Sixto V. *Conſtitut.* incip. *Immenſa* §. 3. ibi: *Graviora vero quæcumque ad Nos, vel Succeſſores noſtros deferantur*. Ecce perpetuitas, non enim poſſent graviora ad Succeſſores Pontifices deferri, niſi Conſtitutio id ſtatuens eſſet perpetua; & clarius habetur *in* §. 18. ibi: *Ut autem hæ noſtræ Litteræ, quam primum ubique locorum, & gentium innoteſcant, quas inter alias Apoſtolicas, & perpetuas Conſtitutiones annumeramus.* 43
Ultraquam quod creato novo Pontifice facultates Congregationum numquam conſueverunt renovari, ſed ſiunt Congregationes, prout ſolebant vivente Papa Præ- 44

Prædeceſſore, quod aperte demonſtrat eas facultates non expiraſſe, alioquin opus eſſet nova conceſſione, quia Juriſdictio ſemel extincta, etiam cauſſa extinctionis ceſſante, non reviviſcit, *l. Qui res* §. *Aream*, *verſ. in perpetuum*, cum concord. de quibus *ibi per Gloſſ. ff. de ſolut. cap. Quæris verſ. Non poteſt autem*, & ibi Gloſſa *in verb. contrahatur diſt.* 4. *de conſecrat.*

45 Licet autem Congregationum Cardinalium
facultates per obitum Papæ non expirent, ta-
men Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi
manentibus, debent conquieſcere, & dormi-
tare quo ad negotia illa, & cauſſas, quæ in
Congregatione expediuntur per ſubſcriptionem
Cardinalis Præfecti, ſeu habentis Sigillum. Et
ratio eſt, quia *in cap. Ubi periculum* 3. *de ele-
ction. in* 6. §. *iidem quoque*, præcipitur Cardi-
nalibus exiſtentibus in Conclavi, ut acceleran-
dæ electioni Summi Pontificis ſic vacent at-
tentius, ut ſe nequaquam de alio negotio in-
tromittant, exceptis duobus tantum caſibus,
ideſt urgentis neceſſitatis pro Terra Eccleſiæ,
vel aliqua ejus parte defendenda, & grandis
periculi imminentis, ibi: *Iidem quoque Cardi-
nales accelerandæ proviſioni ſic vacent attentius,
quod ſe nequaquam de alio negotio intromittant
niſi &c.* Vide ſupra *num.* 33. quæ exceptio in
aliis firmat regulam in contrarium, itaut im-
minente electione Summi Pontificis Cardina-
les Electores non debent ſe ab illa divertere,
nam pluribus intentus &c. *l. Nemo C. de Aſ-
ſeſſorib. cap. Diverſis* 5. *de Clericis conjugat.* &
notat *in d. cap. Ubi periculum*; Joan. Andreas
in verb. alio negotio; Ancharan. *num.* 4. *verſ.*
46 *item notat. in verb. iidem quoque*. Congregatio-
num Cardinalium autem negotia, quæ in com-
muni forma a ſolo Secretario expediri ſolent,
poſſunt etiam expediri Sede vacante; Et ra-
tio eſt, quia in his levibus, & ordinariis ne-
gotiis, quæ a Cardinalibus non per ſe ipſos,
ſed per Secretarium expediri conſueverunt, ceſ-
ſat omnino finis prohibitionis; *d. cap. Ubi pe-
riculum*, ſcilicet ne electionis negotium protra-
hatur, in quo grave imminet periculum, *ut
ibi in principio*, & *in* §. *iidem quoque*, adeo-
que etiam prohibitio ceſſare debet, *cap. Et ſi
Chriſtus* 26. *de jurejurand.* cum ſimilibus, &
conſequenter cum facultates Congregationum
non expirent per obitum Papæ, ut dictum eſt
num. 43. utique poterunt in his levibus nego-
tiis per Secretarium, ut antea, exerceri, ut
ſentit Gloſſa in D. Clement. *Ne Romani* §. *Eo
47 tamen proviſo*, *in verb. Extirpare*. Et ſic per
Secretarium Congregationis Epiſcopor. & Re-
gular. poſſunt, Sede vacante, Cardinalibus in
Conclavi manentibus, expediri licentiæ pro
puellis educandis, prout fuerunt expeditæ tem-
pore Sedis vacantis per obitum Urbani VIII.
ex ordine dato a Cardinalibus ante ingreſſum
in Conclave, prout refert Fagnan. *loco citato
n.* 83. & eadem ratione dari poterunt Tran-
ſumpta, & Duplicata, ſeu ut vocant, *Ita re-
peritur*, & alia hujuſmodi, uti ſunt etiam cau-
ſæ ante obitum Papæ jam reſolutæ in Congre-
gatione, quæ expediri poterunt a Secretario
in illis caſibus, in quibus ſufficit ejus ſubſcri-
ptio. Ita expreſſe Fagnan. *loco cit. num.* 83.

Additiones ex aliena manu.

Cardinales initio Conclavis jurejurando ſer- 48
vare promittunt Conſtitutiones, quæ habentur
in Cæremoniali Electionis Papæ. Editæ eæ di- 49
verſis temporibus fuere, nempe a Conciliis La-
teranenſibus ſub Nicolao II. anno 1059. ſub
Alexandro III. anno 1180. Lugdunenſi ſub
Gregorio IX. anno 1272. Viennenſi ſub Cle-
mente V. anno 1310. a Clemente VI. anno
1353. a Julio II. anno 1503. a Paulo IV. an-
no 1558. a Pio IV. anno 1562. a Gregorio XV.
anno 1621. ab Urbano VIII. anno 1625. & a
Clemente XII. anno 1732.

Ex hiſce autem Conſtitutionibus facile eſt 50
colligere, quomodo gerere ſe debeant Cardina-
les in Conclavi. At ne nimius ſim, vide Plat.
de Cardinalis Dignitat. & Offic. cap. 31. *cum
additionibus Reverendiſſimi Tria.*

ARTICULUS VI.

Quo ad Cardinalium Sepulturam, & Quartam Parochialem.

CArdinales Romæ decedentes non electa ſibi 1
Sepultura, ſepeliendi ſunt in Eccleſia ſui Tituli, ſi ſepulcrum Majorum non habeant, & non in Parochia. Sic Rota *in Romana Juris tumulandi* 20. *Februarii* 1702. *coram D. Priolo*, in Sepultura Cadaveris Cardinalis Pallavicini Epiſcopi Auximani anno 1700. in Urbe deceſſi ſine electione Sepulturæ, & de mandato Eminentiſsimi Vicarii ſepulti in Eccleſia S. Martini in forma depoſiti, & facta obligatione de illo reſtituendo contra Eccleſiam S. Andreæ de Fractis Parochialem, in qua obiit, favore dictæ Eccleſiæ S. Martini Titularis. Amoſtaz. *de cauſis piis lib.* 6. *de funer. cap.* 8. *num.* 62. Card. Alban. *de Cardinal. quæſt.* 50. *verſ. vel dicamus*; Paſſerin. *de ſtatu hominum art.* 4.

Digitized by Google

art. 4. *inſpect.* 4. *cap.* 2. *num.* 320. & alii paſ-
2 ſim. Si vero tales Cardinales nondum habne-
rint Titulnm, ſepeliendi ſunt in Eccleſia S. Jo-
annis Lateranenſis, cum ipſa ſit Cathedralis
Urbis; Cohell. *de notitia Cardin. cap.* 16. *pri-
vileg.* 38. §. *Verum;* Petra *tom.* 2. *comment.
in Conſtitut.* 2. *Honor. III. num.* 32. Alban. Paſ-
ſerin. Amoſtaz. *loc. mox citatis;* & Rota *in di-
3 cta Romana coram D. Priolo num.* 12. Si tamen
Cardinales decedentes non electa Sepultura,
habeant Sepulcrum Majorum, in eo ſunt ſe-
peliendi, in quo urget major affectio, ſicuti
hac ratione ſepelitur quis potius in Sepulcro
Majorum quam in Parochia. Sic expreſſe Card.
Petra *loco cit. num.* 32. Ultra quamquod Car-
diuales habentes Sepulcrum Majorum, cenſen-
tur tacite elegiſſe ipſum pro ſua Sepultura;
arg. cap. Ebron 2. *& cap. Unaquæque* 3. *cauſ.*
4 13. *qu.* 2. Cardinales autem decedentes extra
Urbem, ſive in Patria, ſive alibi, ſive in iti-
nere, antequam ad Urbem pervenerint, nou
electa ſibi ſepultura, nec habentes ibi Sepul-
crum Majorum, ſepeliendi ſunt in Eccleſia
Majori loci obitus, quia ratione Dignitatis il-
la Eccleſia cenſetur Parochialis Cardinalis de-
functi; Murga *de ſepult. tr.* 8. *diſquiſit.* 2. *Se-
ction.* 2. *dub.* 7. *concl.* 4. Petra *loc. cit. n.* 34.
& Rota *in dicta Romana coram D. Priolo n.* 16.
5 Niſi tamen alicui Parochiæ ſint obligati ex
receptione Sacramentorum; Cardin. Petra *loc.
cit. n.* 34. & videtur ſentire Rota *in d. Roma-
6 na n.* 15. Cardinalis Regularis, ſicuti qnilibet
alius Cardinalis, poteſt ſibi eligere ſepulturam
ubilibet ſine licentia Superioris Regularis, alias
decedens non electa ſepultura, ſepelitur in pro-
pria Eccleſia ſui Tituli. Non enim in dicto
caſu ſupponitur Cardinalem Regularem habere
voluntatem ſepeliri in Eccleſia Regularium,
qnia magis ſtringit vinculum proprii Tituli
Cardinalitii, quam vinculum generale Reli-
7 gionis. Tum quia dnm Regularis aſſumitur ad
Cardinalatum, eximitur ab obedientia Reli-
gionis, & ſic ſicuti remanet ſolutus a Lege
vetante electionem Sepulturæ, ita præſumptio
oritur, ut electio debeat eſſe in eo loco, in
quo uti Cardinalis, & non uti Regularis, ſe-
peliri debuerat, etiamſi Sacramenta alibi re-
cipiat, ut proſequitur, *cit. deciſ.* apud Pitton.
diſcept. Eccleſ. tom. 2. *poſt diſceptat.* 51. Petra
8 *loco cit. n.* 33. Nullis autem Cardinalibus per-
mittitur unquam ſepeliri in Baſilica Vatica-
na; Cohell. *in notit. Cardin. privileg. tit.* 90.
Paſſerin. *loco cit. n.* 319. Petra *loco cit. n.* 28.
9 Quarta antem Parochialis, ſeu Portio Canoni-
ca debetur proprio Parocho ex funere Cardi-
nalium, qui ſepeliuntur extra Parochiam; An-
tonell. *de regimin. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 30.
Pitton. *in addit. ad dict. diſceptat.* 51. *in fine;*
Petra *loco cit. num.* 55. Et ſic ſentire videtur
Rota *in dict. Romana coram D. Priolo pro Se-
pultura Cardinalis Pallavicini n.* 3. ibi: *Quar-
ta, quæ in quocumque caſu Parochiæ debetur,
cum iſta ſit in præmium laborum & propter ad-
miniſtrationem Sacramentorum, ac contrahatur
in ipſo Nativitatis die, nempe ex ſuſceptione Ba-
ptiſmatis.*

Forma & ſollemnitas in exequiis S. R. E. 10
Cardinalium ſervanda præſcribitur a Benedicto
XIV. Tom. 1. Bullar. Conſtit. 37. incip. *Præ-
cipuum*, in qua §. 2. præſertim mandat habe-
ri Capellam Pontificiam ad Miſſam.

Additiones ex aliena manu.

Quod ait Auctor, Cardinales qui nec ſepul- 11
turam elegerunt, nec ſepulcrum habent majo-
rum, ſepeliri debere in Eccleſiis ſuorum Titu-
lorum, id procedit etiamſi Cardinales ibi 12
non reſideant, quia *reſidentia rigoroſa non requi-
ritur* (ut ait Card. Petra *in Comm. ad Con-
ſtit. Apoſt. Conſt.* 2. *Honorii III. ſect. un. n.* 32.)
*ſed ſufficit ut ſit in Urbe, dum non omnes Eccle-
ſiæ Cardinalium Titularium habent contiguas ha-* 13
*bitationes, & vere nititur hæc reſolutio non ſo-
lum conſuetudini, ſed etiam rationi, quia ſi Ca-
nonici ſepeliri debent in Cathedrali, & Laicus
in ſepulcro Majorum ob præſumptam eorum vo-
luntatem etiam non facta electione; eo magis hæc
præſumpta voluntas eſt in Cardinali ratione ſuæ
Eccleſiæ titularis.*

CARO, CARNIUM ESUS.

CArnibus veſci in Monaſteriis Carthuſienſi- 1
bus eſt omnibus interdictum. Superioribus
enim & Monachis ejuſdem Ordinis ſub pœna
excommunicationis latæ ſententiæ Romano Pon-
tifici reſervatæ interdicitur, ne cuicumque per-
ſonæ etiam Cardinali, in Monaſteriis dicti Or-
dinis carnibus veſci permittant; Clemens XI.
Conſtitut. 50. incip. *Ex injuncto Nobis.*

Carnium eſus, ſi cui concedatur tempore 2
jejunii, is ſervare debet leges præſcriptas de
unica comeſtione, de non permiſcendis epulis,
de hora refectionis, & aliis declaratis a Bene-
dicto XIV. tom. 1. Conſtit. 99. incip. *Si Fra-
ternitas* §. 1. Carnes comedi nequeunt in ve-
ſpertina refectiuncula tempore jejunii; Idem
ibid.

Digitized by Google

ibid. Vide verb. *Jejunium art.* 1. *num.* 35. ubi
afferuntur plura ad rem.
4 Carnium eſus die Sabbati prohibetur Lati-
nis in Græcorum famulatu degentibus; Idem
5 Conſtitut. 57. incip. *Etſi* §. 9. *num.* 9. Car-
nium eſus diebus Sabbati per annum permit-
titur in Regnis Caſtellæ, Legionis, & In-
diarum; Idem Conſtitut. 118. incipiente *Jam
pridem*.
6 Carniſprivium, ita dictum tempus ante Qua-
drageſimam, quo ſcilicet Eccleſiaſtici, & Re-
ligioſi a carnibus abſtinere incipiebant; Idem
tom. 2. Conſtitut. 45. incip. *Inter cætera*.
7 Abuſum comedendi carnes Dominica prima
Quadrageſimæ, Spectacula, ludoſque publicos
diebus Feſtis fieri ſolitos, ab Eccleſia Medio-
lanenſi extirpavit S. Carolus Borromæus ſalu-
berrimis ſuis Conſtitutionibus, quas impugnan-
tes, eorumque Auctorem Carolum veluti No-
vatorem palam & publice traducentes, ad
Gregorium XIII. tunc Summum Pontificem
Legati Romam perrexerunt a Mediolanenſi
Magiſtratu, inſtigante Civitatis Gubernatore,
miſſi, ut in eadem Decreta apud Pontifice min-
tercederent, qui Pontifex commiſſa cauſa non-
nullorum Cardinalium Congregationi, auditiſ-
que variis Theologis, & Canoniſtis, ac ſpre-
tis aliquorum Theologorum contrariis ſuffra-
giis, Caroli Archiepiſcopi Edicta ſuis Apoſto-
licis Litteris confirmavit, & Mediolanenſes
Legati, qui a Romanis per jocum appella-
bantur *Oratores Bacchanalium*, eo quod præci-
pue illuc acceſſiſſent, ut Bacchanalium jura
tuerentur, & ampliarent, inanes in patriam
remearunt. Sic expreſſe Benedictus XIV. *de
Synodo diœceſana lib.* 7. *cap.* 54. *a num.* 3. *ad*
9. ex pluribus ibi adductis.

Alia ad rem, quo ad carnium eſum, vide
verb. *Abſtinentia num.* 1. & 8. verb. *Jejunium
art.* 1. *num.* 8. & *ſeq.* ac verb. *Lex*, *art.* 3. *a
num.* 31. *ad* 35.

CASTITAS. Vide verb. *Votum art.* 2. *a n.*
157. *uſque in finem*.

CASUS FORTUITUS. Vide verb. *Commo-
datum num.* 16.

CASUS RESERVATI. Vide verb. *Reſer-
vatio caſuum*.

CATHECUMENI. Vide verb. *Sepultura
num.* 172. & verb. *Veſtis n.* 18. ac verb. *Hæ-
reticus num.* 11.

CATHEDRATICUM.

SUMMARIUM.

1 *Cathedratici origo, etymon, & alia deno-
minatio*, ad num. 3.

4 *Quid ſit ſolidum ſolvendum, & quot ſo-
lidi ſolvendi ſint pro Cathedratico*, ad
num. 9.

10 *An Cathedraticum recenſeri debeat inter Ju-
ra Epiſcopalia*, ad num. 15.

16 *Quinam teneantur ſolvere Cathedraticum*, ad
num. 23.

24 *Quid de Cathedratico ſtatutum in Concilio
Rom. ann.* 1725.

25 *Subnectuntur ad rem nonnullæ Reſolutiones
S. C. C.*, ad num. 28.

29 *Et Additiones ex aliena manu*, ad n. 41.

CAthedraticum, quod fuit introductum ex 1
Conc. Bracharenſi II. ut refertur *in cap.
Placuit* 1. *cauſ.* 10. *q.* 3. eſt annua exactio duo-
rum Solidorum, quos a qualibet Eccleſia ſuæ
Diœceſis, præterquam a Monaſteriis, poteſt
Epiſcopus annuatim exigere; *cap. Illud te* 4.
cap. inter cætera 8. & *cap. Illud magnitudinem*
10. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. & *cap. Conquerente* 16.
de Offic. Ordinarii. Dicitur autem Cathedrati- 2
cum, quia datur propter honorem Cathedræ
Epiſcopalis, & in ſignum ſubjectionis ad ipſam
Eccleſiam Cathedralem, cui præeſt Epiſcopus;
cap. Placuit 1. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. Quandoque 3
etiam appellatur *Synodaticum*, quia ſolvitur in
Synodo; *cap. Olim* 20. *de cenſib.* Gloſſa *in d.
cap. Conquerente*, *verſ. duos ſolidos*, *de Offic.
Ordinar.* Nomine Solidi intelligitur aureus, 4
ut notat Gloſſa 1. *in cap. Placuit* 1. *cauſ.* 10.
quæſt. 3. nam & Lex civilis pro ſolido aureum
intelligit, & antiquitus ſeptuaginta duo ſolidi
unam libram auri conſtituebant; *ut l. Quotieſ-
cumque*, & ibi Gloſſa & Bartol. C. *de Suſce-
ptoribus*, & Ancharan. *lib.* 10. Unde ad illam
æſtimationem ſolvendi eſſent, niſi obſtaret con-
ſuetudo; Fagnan. *in cap. Conquerente* 16. *de
Offic. Ordin. num.* 47. Hodie vero nonaginta
ſex aurei conſtituunt unam libram, ut per Ab-
bar. *in d. cap. Conquerente num.* 6. & Fagnan.
ibidem num. 47. Duo autem ſolidi pro Cathe- 5
dratico ſolvendi ſunt juxta æſtimationem il-
lius Monetæ, quæ antiquitus, & ab initio ſol-
vi conſuevit, niſi circa ſolutionem minoris,
vel

Digitized by Google

vel majoris Monetæ, quæ modo eſt in uſu, ſit præſcriptum; *ut in dict. cap. cum olim 20. de cenſibus*; & cum Gloſſa ſentiunt *in d. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordin.* Hoſtienſ. *num.* 12. *in fin.* Joan. Andreas *n.* 39. Butr. *n.* 43.
6 Abbas *n.* 6. Fagnan. *num.* 46. Quantitas vero uſualis duorum ſolidorum pro Cathedratico ſolvendorum juxta *cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordin.* reducitur ad æſtimationem duorum Ducatorum in Regno Neapolitano, ut declaravit Cardinalis Urſinus (qui fuit ex poſt Pontifex ſub nomine Benedicti XIII.) *in ſua Synodo Beneventana anno* 1687. *cap.* 15. *de Cathedratico*; & in Edicto 6. *ibid.* regiſtrato *pag.* 19.
7 Alibi autem duorum Scutorum monetæ uſualis loci, ut in eodem Edicto §. 10. auctoritate probatur. Verum hæc reductio, ſeu æſtimatio erit ſequenda, quando non conſtet in præteritum in minori Summa non fuiſſe ſolutum; Nam ſi conſtaret fuiſſe ab Anteceſſore exactum in minori quantitate, tunc in hac minori ſumma eſſet ſolvendum, ut Sacra Congreg. Conc. declaravit *in Amalphitana* 5. *Septemb.* 1705. in qua ad rationem Carolenorum ſeptem, Cathedraticum ſolvendum eſſe cenſuit juxta ſoli-
8 tum. Quantitas enim Cathedratici debet ſemper taxari juxta morem Regionis rationabilem; Barboſa *Juris Eccleſiaſtic. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 11. Tondut. *quæſt. Benefic. tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 2. §. 1. *num.* 6. Monacell. *par.* 2. *tit.* 14. *formul.* 1. *num.* 8. & expreſſe Sacra Congreg.
9 Concil. *in Satrianen.* 13. *Februar.* 1695. Et ſi mos non adſit, a viciniori Cathedra, vel Provincia erit deſumenda; & juxta valorem, & æſtimationem ſolidi antiqui, ut ſupra dictum eſt *n.* 5. & declaravit S. Congreg. Conc. *in Albinganenſi* 3. *Decemb.* 1644. *in reſponſ. ad ſecundum:* Monacell. *loc. cit.*

10 Cathedraticum eſt de Juribus Epiſcopalibus, & adeo privilegiatum, ut in totum præſcribi non poſſit; Arcbidiacon. & Ioann. Andreas *in cap.* 1. *de Prabend. in* 6. Abbas *in c. cum venerabilis num.* 3. *de cenſibus*, & *conſ.* 99. *verſ. Videtur primo, in fine lib.* 1. & *conſ.* 7. *num.* 4. *verſ. ſed quamquam lib.* 4. Piaſec. *in praxi par.* 2. *art.* 2. *de ſtatut. ab Epiſcopo faciend. n.* 13. Fagnan. *in d. cap. Conquerente num.* 49. *de Of-*
11 *fic. Ordinar.* Et licet videretur, quod per immemorabilem conſuetudinem poſſet præſcribi juxta Declarationem olim emanatam a Congregat. Conc. 3. *Decemb.* 1645. *in una Albinganenſi*, ubi Epiſcopus cum Clero ejuſdem civitatis ſupplicavit pro declaratione infraſcriptorum Dubiorum.

Primo. *An modernus Epiſcopus, qui numquam adhuc exegit Cathedraticum, poſſit pro præterito tempore, & in futurum exigere?*

Secundo. *In qua quantitate, & qualitate Monetæ poſſit illud exigere?*

Tertio. *An a toto Clero, an vero a Beneficiatis tantum ſit facienda exactio. Sacra &c. Ad dubia ſupraſcripta reſpondit ut ſequitur, videlicet.*

Ad Primum. *Si Cathedraticum Epiſcopis Anteceſſoribus aliquando fuerit ſolutum, poſſe per modernum Epiſcopum exigi.*

Ad Secundum. *Exigi tantum poſſe duos ſolidos juxta Juris communis diſpoſitionem, & in Moneta antiqua juxta illius æſtimationem non concurrente contraria conſuetudine.*

Ad Tertium. *Exactionem non eſſe faciendam a toto Clero, ſed tantum ab Eccleſiis, Capellis, & Beneficiatis, ſi ad eorum favorem non concurrat privilegium exemptionis, vel immemorabilis.*

Nihilominus cum Epiſcopus Lavellenſis in 12
Synodo, Cathedraticum in præteritum non ſolutum ab Eccleſiis ſibi ſubjectis, nec non a Clero in futurum ſolvi debere ſtatuiſſet, & Capitulum, & Clerus reclamando, hanc reſolutionem opponerent, & numquam ab immemorabili ſolviſſe aſſererent; Eadem Congregatio, ad quam cauſſa erat devoluta *ſub die* 18. *Aprilis* 1693. reſcripſit*: Examinetur formiter Albinganenſis* 3. *Decembris* 1644. *ad tertium dubium*. Unde repropoſita deinde cauſſa in 13
plena Congregat. ſub Dubio*:* An Cathedraticum Epiſcopo debeatur? reſpondit: Deberi ad formam Juris ab Eccleſiis & Beneficiatis tantum. Et quod Cathedraticum ſolvi debeat E- 14
piſcopo, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, iterum declaravit Sacra Congregatio Concil. *in eadem Amalphitana* 26. *Februar.* 1707.

Cathedraticum non eſt ſublatum a Concilio 15
Tridentino; non tamen ſolvi debet in Viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione; ſic decreviſſe Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *in c. Venerabili* 24. *de Cenſibus n.* 16. ubi dicit, quod Epiſcopo Tarentino quærenti, an Concilium *capit.* 2. *ſeſſ.* 24. *verſ. Interimque*, cenſeatur ſuſtuliſſe Cathedraticum, quod ſingulis annis tam in viſitatione, quam extra exigi conſuevit ab Ordinario? Sacra Congregatio reſpondit, *Concilium ne-*

nequaquam ſuſtuliſſe Cathedraticum ; ſed illud non ſolvendum in Viſitatione, ſed extra , & in Synodi celebratione ; & late probat ipſe Fagnan. *in cap. Cum olim* 16. *de Officio Ordinar.*
16 *a num.* 48. *uſque ad* 60. Ad Cathedraticum ſolvendum tenentur de Jure omnes Eccleſiæ Sæculares ; Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 86. *a num.* 40. Vallenſ. *lib.* 3. *tit.* 39. *de cenſibus num.* 2. Engel. *ibid. n.* 6. Pirhing. *ibidem num.* 40. cum communi, & certa aliorum, *argum. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar.* & ibi Gloſſa *verſ. duos ſolidos*, *cap. Paſtoralis* 7. de donation. *cap. Placuit* 1. *cap. Illud te* 4. *cap. Inter cætera* 8. *& cap. Illud magnitudinem* 10. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. & ratio eſt, quia, ut diximus *ſupr. num.* 2. Cathedraticum datur in ſignum ſubjectionis, a qua nulla Eccleſia immunis eſſe debet, ne Acephala ſit ; *cap. Nulla ratione* 7. *diſt.* 93. quapropter, & ſi aliqua Eccleſia plena libertate gaudeat, tamen ad Cathedraticum obligatur, ut notat Gloſſa in *cap. Paſtoralis* 7. *de donationibus*, & ibi Innocentius, & Abbas, qui etiam docent nec poſſe Epiſcopum aliquam Eccleſiam libe-
17 rare a Cathedratico. Hoc autem intelligendum eſt de Eccleſiis, & Clericis intitulatis & Beneficiatis, a quibus ſolummodo poteſt exigi
18 Cathedraticum. Non autem poteſt exigi a Clericis, ſeu Presbyteris non Beneficiatis, etiamſi in præteritum ſolviſſent, ut reſpondit Sacra Congregat. Epiſcopor. *contra Archiepiſcopum Compſanum* 15. *Januar.* 1694. qui vigore ſoliti exigere prætendebat a ſimplicibus Sacerdotibus annuatim Jure Cathedratici Julios qua-
19 tuor. Solvi tamen debet a Seminario pro Beneficiis unitis, ut declaravit Sacra Congregatio Concil. 21. *Maii* 1644. *in Cathacen. lib.* 17. *decret. pag.* 409.

20 Regulares vero non tenentur ſolvere Cathedraticum pro Monaſteriis, & eorum Eccleſiis Regularibus, ubi ipſi reſident, & Divina peragunt, & quæ Monaſteriis ipſorum contigue, ſeu immediate penes ipſa exiſtunt, textu expreſſo *in cap. Inter cætera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. ibi: *Monaſteriorum tamen Baſilicis ab hac ſolutionis penſione exemptis ;* Et ſic tenent Engel. *lib.* 3. *Decretal. tit.* 49. *num.* 6. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 20. *num.* 11. cum communi aliorum. Et ratio eſt, quia a Lege Diœceſana (vi cujus competit Epiſcopo poteſtas exigendi Jura Epiſcopalia) ſunt exempta ; Barboſa *loco citato* ; Fagnan. *loco cit. n.* 44. & communis aliorum ; *arg. cap. Cum pro utilitate* 34. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1., *& cap. Quam ſit* 5. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2., *& cap.* 1. *de ſtatu Monachor.* Pro Eccleſiis ta- 21
men, Beneficiis, Capellis, & Parochiis Sæcularibus, quibus Regulares præſunt, Cathedraticum ſolvere Epiſcopo tenentur, etiamſi Monaſteriis, aut eorum Eccleſiis pleno Jure ſint incorporatæ ; Fagnan. *in d. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar. num.* 10. *& num.* 43. Abbas *ibidem num.* 1. Ancharanus *ibidem num.* 5. & Gloſſa communiter recepta *in cap. Inter cætera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. ubi docet quamvis a Cathedratico exempta ſint Monaſteria, & Baſilicæ Regularium, non tamen eorumdem Capellæ, ideſt Eccleſiæ, Beneficia, & Parochiæ Sæculares eis incorporatæ. Et ra- 22
tio differentiæ eſt, quia Eccleſiæ, & Monaſteria Regularium exempta ſunt a Lege Diœceſana, ut in *d. cap. Inter cætera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. *In cap. Cum pro utilitate* 34. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *cap. Quam ſit* 5. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. Non ſic autem Eccleſiæ, Beneficia, & Parochiæ Sæculares, Monaſteriis, & Eccleſiis Regularium incorporatæ, & unitæ, quia iſtæ nullibi reperiuntur exemptæ a Lege Diœceſana, ſed potius eidem poſitive ſubjectæ ; *cap. de Monachis* 12. *de Præbend. cap. Ex part.* 3. *& cap. ad audientiam* 4. *de Capellis Monachor.* cum ſimilibus, & notat Gloſſa *in d. cap. Inter cætera, in verb. ſolutiones*, Hoſtienſ. *in d. c. Conquerente num.* 12. & Fagnan. *ibid. n.* 43. Sacra 23
tamen Congregatio Concil. decrevit ad Cathedratici, & Synodatici ſolutionem non teneri, neque compelli poſſe Fratres S. Joannis Hieroſolymitani, ſive eorum Vicarios in Parochialibus Religioni prædictæ unitis. Sic ipſa S. Concil. Congregat. *in Auguſtana* 4. *Decemb.* 1630. & referunt Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 10. *n.* 20. Barboſa *ſum. Apoſtolicar. dec. collect.* 137. *n.* 4.

Ad complementum juvat hic adducere id, 24
quod de Cathedratico fuit noviſſime in Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto XIII. ſancitum. *In capite quarto* igitur *tituli* 8. *ejuſdem Concilii* ſic expreſſe habetur.

Cathedraticum Epiſcopis ſolvendum declaratur.

Ipſo communi Jure (*cap. Placuit* 1. *cap. Illud* 4. *cap. Illud magnitudinem tuam* 10. *cauſ.* 10. *q.* 3. *& cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar.*) eſt cautum, ut Epiſcopis Cathedraticum a Clericis debeatur, quod eſt duorum ſolidorum, viginti ſcilicet Juliorum, Cenſus Cathedralis Eccleſiæ ſolvendus in ſignum honoris, & ſubjectionis Cathedræ Pontificali. Jus ſane

Digitized by Google

ſane inter cætera Epiſcopalia ita privilegiatum, ut neque ab Epiſcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo, vel immemorabili conſuetudine præſcribi. Quod ſi forte aliquid ſub alio, vel fixorum munerum, vel xeniorum nomine offeratur, decernimus, ut ab Epiſcopis, tamquam qui non præmium, ſed honorem, poſtulant, munera, & xenia recuſentur hujuſmodi; Et Cathedraticum duntaxat, ſummam non excedens prædictam ab Eccleſiis (non tamen Regularium) & a Beneficiatis ſibi ſubjectis tali etiam volumus moderatione exigatur, videlicet.

I. Quibus ſunt redditus infra ſcuta decem (idem de Ducatis monetæ Neapolitanæ intelligatur) duo Julii.

II. Quibus ſcuta infra quinquaginta, Julii quinque.

III. Quibus infra centum, Julii decem.

IV. Quibus ultra centum, vel quacumque in alia majori ſumma, Julii quindecim.

V. Ab Eccleſiis vero, ubi plures de maſſa participant, ab omnibus in communi, Julii viginti, ſalvis tamen Conſuetudinibus, Eccleſiis, & Epiſcopis magis favorabilibus.

25 Addenda ſunt ad rem ſequentia decreta relata in Theſauro Reſolution. *tom. 6. in Firmana Cathedratici*, ibi: In Congregatione particulari ſuper Cathedraticis pridem a Sanctiſſimo D. N. deputata quatuor ad inſtantiam Promotoris Fiſcalis Curiæ Archiepiſcopalis Firmanæ die 29. Aprilis 1731. contra Collegiatam Murri Vallis propoſitis Dubiis nimirum: I. *An Beneficia, quæ ſunt ad collationem Capituli Firmani præter ſolutionem cenſus, quam ei facere ſolent, teneantur etiam ſolvere Cathedraticum Reverendiſſimo Archiepiſcopo?* II. *An Capellæ, & Confraternitates Laicales teneantur ſolvere Cathedraticum?* III. *An Cathedraticum jam in certa ſumma taxatum, & ſolvi conſuetum poterit augeri?* IV. *An augmentum hactenus exactum veniat reſtituendum?* Reſponſum fuit: Ad I. *Affirmative*. Ad II. *Capellanias, & Confraternitates Laicales non teneri*. Ad III. *Nega-*
26 *tive*. Ad IV. *Affirmative*. Totidemque pariter
propoſitis contra Collegiatam S. Elpidii, ſcilicet: I. *An Capitulares, & Beneficiati Sancti Elpidii, quatenus habeant Præbendas diſtinctas a Maſſa communi, teneantur ſolvere Cathedraticum pro qualibet eorum Præbenda ultra Cathedraticum in communi?* II. *Antiqua, ſeu potius nova taxa Cathedratici, etiam quoad Beneficia extra gremium dictæ Collegiatæ, & Loca Pia dictæ Terræ, ſit exequenda?* III. *An Beneficia, & Loca Pia de præterito non taxata pro Cathedratico teneantur in poſterum illud ſolvere, & ad cujus taxæ rationem?* IV. *An conſtet de attentatis?* prodiit Reſcriptum. Ad I. *Negative*. Ad II. *Antiquam Taxam eſſe ſervandam*. Ad III. *Ad mentem*, quæ fuit, ut *ſervetur diſpoſitio Concilii Romani*. Ad IV. *Negative*: ac deinde repropoſita Cauſa, die 5. Octobris ejuſdem anni, Reſponſum fuit: *In Deciſis in omnibus, & amplius*.

Et in dicta *Firmana Cathedratici* ad tria ſe- 27
quentia dubia: I. *An Beneficia, quorum redditus non excedunt annua ſcuta 15. deductis oneribus, teneantur ſolvere Cathedraticum, & in qua ſumma, in caſu* &c.? II. *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Eccleſiam teneantur ſolvere Cathedraticum, in caſu* &c.? III. *An ad ſolutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates non habentes propriam Eccleſiam, ſed ſimplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, ſub quorum titulo ſunt erectæ in caſu* &c.? Reſponſum fuit: Ad primum, & ſecundum *Affirmative*: Ad tertium *Negative, & amplius*.

In *Viterbien. Cathedratici*, propoſitis duobus 28
ſequentibus dubiis: I. *An ſuſtinenda ſit proviſio Præbendæ Pœnitentiariæ facta ab Ordinario?* & quatenus negative; II. *An dicta Præbenda Pœnitentiaria ſit conferenda Sigiſmundo Malateſta in caſu* &c.? Sacra Congregat. Concil. 7. *April.* 1742. Reſpondit, Ad I. *Negative ad primam partem, & Affirmative ad ſecundam*. Ad II. *Satis proviſum in primo*. Sic apud Theſaurum *tom. 10. in dict. Viterbien. Cathedratici*. Alia vide *tom. 8. in Appendic. Decret. in* Guardien. & Aſculana *Cathedratici*; Caſſaneu. *Cathedratici*; Peruſina *Cathedratici*; Alia Caſſanen. *Cathedratici*; Biſacciarum S. Severini *Cathedratici*; Amalphitana *Cathedratici & Procurationis*; Tolentina *Cathedratici*.

Additiones ex aliena manu.

Primis Eccleſiæ ſæculis Cathedratici præſta- 29
tio conſuetudini potius, quam legi innitebatur. Synodus Bracharenſis prima omnium juſ- 30
ſit, ut Cathedraticum Epiſcopo præſtaretur;
Can. Placuit 10. *quæſt.* 3. Hæc ipſa præſtatio 31
præſcripta deinde fuit in tota Eccleſia ab Honorio III. *in cap. Conquerente, de Offic. Ordinarii*.

Ex decreto vero Synodi Bracharenſis Capi- 32
tula dumtaxat, & Eccleſiæ Parochiales Ca-
thedraticum ſolvere tenebantur: *Hæc autem* 33
reſtricta Cathedratici ſolutio (inquit Rota *coram Tanario deciſ.* 228. *num.* 6. & 7.) *non alia ratio-*

tione proceſſit, niſi quia ex tunc ab Epiſcopis con-
ſtrui permittebantur Eccleſiæ dumtaxat Parochia-
les, in quibus Sacramenta Chriſtifidelibus mini-
34 *ſtrarentur. Quum autem poſt datam Eccleſiæ pa-*
cem plures in dies temporiſque progreſſu ab Ho-
minum pietate ædificatæ, atque dotatæ fuerint Ec-
35 *cleſiæ, & reſpective fundata Beneficia; Hinc per*
viam Legis univerſalis ſtatutum fuit ab Honorio
III. in cap. Conquerente, de Offic. Ordinar. ut
Cathedraticum eſſet omnino ſolvendum tam a Ca-
pitulis, & Parochialibus Eccleſiis, quam ab o-
mnibus aliis quibuſcumque Capellis, & Benefi-
ciis Eccleſiaſticis.

36 Præſtatio autem Cathedratici ſtatuta a jure
eſt in duobus ſolidis, nulla habita ratione ma-
37 joris vel minoris opulentiæ Eccleſiæ. An au-
tem conſuetudo vim haberi poſſit quoad quan-
titatem Cathedratici ſive augendam, ſive mi-
nuendam vide apud Rotam *coram* Tanar. *dict.*
deciſ. 234. *n.* 43.

38 Tempus vero non eſt præſtitutum præſtatio-
39 ni Cathedratici. Licet enim ut plurimum præ-
ſtari ſoleat in Synodo; tamen conſuetudine
vel conventione partium poteſt alio tempore
40 præſtari. Et quod ſummopere notandum eſt,
debet præſtari in illis etiam annis, in quibus
non celebratur Synodus; Sacra Congregatio
Concilii interpres *in Caſſanen. Cathedratici* 21.
Maii 1735. *ad* 1. & 2. *dub.* & *rurſus in Pe-*
ruſina Cathedratici 19. *Novembris ejuſdem anni*
1735. *ad ſecund. dub.*

41 Conſuetudinem etiam immemorabilem exi-
mere haud poſſe a præſtatione Cathedratici
firmavit Rota *coram dict.* Tanar. *deciſ.* 238.
num. 46.

CAUPO, CAUPONA. Vide verb. *Taberna*, *Tabernarii per tot.* & verb. *Clericus art.* 5. *a n.* 10. *ad* 14.

CAUSÆ, CAUSARUM COGNITIO.

---

1 CAuſæ omnes tam civiles, quam criminales
exemptarum perſonarum in prima inſtan-
tia coram Ordinariis locorum dumtaxat agno-
ſcendæ ſunt, cauſis privilegiatis exceptis; ne-
que committi poſſunt etiam Auditori Cameræ
Apoſtolicæ niſi per viam legitimæ appellatio-
2 nis. Si autem pendentibus cauſis in prima in-
ſtantia impetrentur citationes in ſignatura ju-
ſtitiæ, hæ quidem valent ad comparendum,
vel ad adeundam Signaturam, non vero ad
retardandam executionem proceſſuum ad ulte-
riora. In cauſis autem ultra montes, etiam 3
privilegiatis, monitoria expediri prohibentur
in Curia abſque ſpeciali Judicis Reſcripto; Be-
nedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 48. incip. *Ad*
Militantis §. 32. & *ſequ.*

Cauſarum commiſſiones ad partes judicibus 4
Synodalibus dumtaxat ſunt dirigendæ; Idem
§. 6. Cauſæ de partibus non attingentes valo- 5
rem centum ſcutorum, & non privilegiatæ,
retineri nequeunt in Curia; ſed ſubdelegandus
eſt Judex cum ſolita clauſula: *Ad effectum co-*
gnoſcendi de gravamine pro admiſſione, vel de-
negatione recurſus, &c. Item Conſtit. 115. in-
cip. *Romanæ Curiæ* §. 12. Cauſæ jam conteſta- 6
tæ, & introductæ in partibus, ſi ob privile-
gium variandi forum deferantur ad A. C. re-
aſſumi debent in ſtatu, & terminis, refectis
ſumptibus, & transportatis actis expenſis il-
lius, qui variare voluerit; Idem *ibid.* §. 6.
Cauſæ infra valorem ſcut. 25. & mercedis, 7
judicari poſſunt a Cardinal. Vicario Urbis,
& a Gubernatore contra quoſcumque, etiamſi
adſit obligatio Cardinalis; Idem *ibid.* §. 24.

Cauſæ quæcumque per commiſſionem manu 8
Pontificis ſignatam, cuilibet Judici, Tribuna-
li, aut Congregationi committi poſſunt; Idem
tom. 2. Conſtitut. 51. incip. *Juſtitiæ & pacis.*
Cauſæ Rotales a Prælatitiis diſtinguuntur; 9
Cauſæ enim graviores, & conſequenter Rota-
les ſunt illæ, in quibus agitur de jurisdictio-
nibus, Juribus Patronatus &c. Et generaliter
quoties earum valor citra montes aſcendit ad
ſcuta auri quingenta, ultra montes autem ad
ſcuta mille hujuſmodi; Idem *ibid.* Item cau- 10
ſæ Beneficiales, in quibus agitur de Titulo Be-
neficii, & Penſionum, quorum redditus exce-
dat ſummam 24. ducatorum de Camera; vel
ſi agatur de prima Dignitate in Cathedrali-
bus, aut Collegiatis Eccleſiis; Idem *ibid.* Et 11
cauſæ Matrimoniales, tam ſuper fœdere Ma-
trimonii, quam ſuper divortio. Necnon ſuper
nullitate Profeſſionis Regularis; Idem *ibid.*
Cauſæ minus graves adeoque Prælatitiæ, cen- 12
ſentur illæ pecuniariæ, citramontanæ, quæ
ſummam quingentorum ſcutorum aureorum;
ultramontanæ vero, quæ mille ſcutorum au-
reorum ſimilium æſtimationem non attingunt;
Idem *ibid.* Item Cauſæ Beneficiales, & Pen- 13
ſionum Eccleſiaſticarum, ubi valor annuus Be-
neficii, aut Penſionis ſummam vigintiquatuor
ducatorum auri non excedat; Idem *ibid.* In 14
cauſis cenſuum, ſi agatur de cenſibus redimi-
bilibus, attendenda eſt quantitas, ſeu valor ſor-
tis, ut dicantur Rotales, necne; Idem *ibid.*

In

Digitized by Google

15 In cauſis ſervitutum, tam realium, quam mix-
tarum, conſiderandus eſt prædii valor; Idem
16 *ibid.* In cauſis Canonum habenda erit ratio
fundi, ſuper quo Canon conſtitutus fuit; Idem
ibidem.

17 Cauſæ tam graves, quam minus graves, ad
Forum Capitolinum ſpectantes, numquem ab
illius Curia avocari poterunt, niſi de partium
18 conſenſu; Idem *ibid.* Sed de conſenſu partium
Cauſa Rotalis Prælato, & Præletitia Audito-
19 rio Rotæ committi poteſt; Idem *ibid.* Sicut
etiam cauſa ad Capitolii Curiam pertinens,
tam Rotæ, quam alteri cuicumque judici com-
20 mitti valet; Idem *ibid.* Exceptis cauſis Me-
trimonielibus, & ceuſis ſuper nullitate Profeſ-
ſionum Regularium; Idem *ibid.*

21 Ceuſæ Matrimoniales ad Auditotium Rotæ,
vel ad Congregationem Concilii omnino ſunt
22 deferendæ; Idem *ib.* Cauſæ eutem ſuper nul-
litate Profeſſionis Reguleris intra quinquen-
nium, ſive ex parte Religioſi Profeſſi, ſive
ex parte Religionis proponantur, in prima in-
ſtantia cognoſcendæ ſunt a Superiore Regulari
ſimul cum Ordinerio loci; Idem tom. 2. Con-
23 ſtit. 47. incip. *Si datam*. Idem ſtatuitur, ſi
cauſa intra quinquennium intentata non pro-
ſequuta fuerit, & poſt quinquennium reaſ-
24 ſumpta; Idem *ibid.* Eadem in caſu diſcre-
pantiæ inter Ordinarium, & Superiorem Lo-
calem devolvuntur ad Sanctam Sedem; Idem
ibidem.

25 Ceuſæ nullitatis Profeſſionis Monialium, ſi
fuerint Ordinario tantum ſubjectæ, ab eo ju-
26 dicari debent; Idem *ibid.* Secus ſi Regulari-
bus ſubjectæ ſint; tunc enim judicandæ ſunt
ab Ordinerio loci ſimul, & a Superiore Re-
gulari, cui concreditum eſt univerſum Mona-
ſterii regimen, non autem ab earum Confeſ-
ſario; Idem *ibid.*

27 Cauſæ nullitatis Profeſſionis ex capite non
expleti Novitiatus in Cœnobio ad inſtitutio-
nem Novitiorum deſignato etiam intra quin-
quennium, privetive ſpectant ad Congregatio-
nem Concilii, etiam in prima inſtantia; Idem
28 *ibidem*. Cauſæ ſuper nullitete Profeſſionis poſt
primam inſtentiam, deferuntur ad Judices, ad
quos de jure appellatio interponitur; Qui ta-
men procedere debent una cum eltero Supe-
riore Reguleri; Idem *ibidem*.

29 Ceuſæ nullitatis etiam intra quinquennium
promotæ, ſi devolventur ad S. Sedem, judi-
cari debent vel eb Auditorio Rotæ, vel a
Congregatione Concilii, vel a Congregatione
Epiſcop. & Regular. ſine intetventu Superio-
ris Reguleris; Idem *ibid.*

Ceuſæ nullitatis Profeſſionis in gradu reſti- 30
tutionis in integrum edverſus lepſum quin-
quennii a S. Sede tantum cognoſci poſſunt;
Idem *ibid.* Sive ex parte Religionis, ſive ex 31
parte Profeſſi introducantur, & impedimen-
tum ad reclamandum dureverit quinquennio;
Idem *ibid.* Ceuſæ in gradu reſtitututionis in 32
integrum quendoque ex Apoſtolicæ Sedis diſ-
penſatione Ordinariis, & aliis Superioribus
committuntur; Idem *ibid.*

Cauſas Spitituales avocantes a Judicibus Ec- 33
cleſiaſticis excommunicantur; Idem tom. 1.
Conſtitut. 14. incip. *Paſtoralis* §. 14. publica-
te, & publicari ſolita in Cœna Domini.

* Ceuſæ beneficieles habent eppellationem 34
ſuſpenſivam ab eo interpoſitam, qui in prima
inſtantia ſuccubuit; nec niſi poſt ſententiam
definitivem apud Sedem Apoſtolicam ſive in
Petitorio, ſive in Poſſeſſorio eſt locus ſeque-
ſtrationis fructuum; *Clement. Unic. de ſequeſtr.
poſſeſſ. & fruct.* neque aliter ſtetui poteſt in
Synodis particulatium Eccleſierum; Ita in
Tract. de Synodo diœceſ. lib. 12. *c.* 1. *n.* 3.

Cauſæ omnes etiam civiles, & de re etiam 35
profana, in quibus Eccleſiaſtici tanquam rei
conveniuntur, ſemper cognoſcendæ ſunt in Fo-
ro Eccleſiaſtico & in prime inſtantia in foro
proprii Epiſcopi, nec etiem de Epiſcopi con-
ſenſu transferri poſſunt in prime inſtantia ad
Curiam Romanam, niſi ite conventum ſit in-
ter partes, ut deciſum refertur a Sac. Congr.
Conc. in *Inſtit. Eccleſ.* 40. §. 3.

Si vero Clericus laicum convenerit pro re- 36
petendis rebus Eccleſiæ ſuæ, quemquem de
rigore juris cognitio hujus cauſæ pertineat ad
judicem ſæculerem, tamen ſi conſuetudo con-
traria invaluerit, pertinere poſſunt ad Forum
Eccleſiaſticum. Utrum privative vero, adeo
ut conventio iſta fieri non poſſit ad tribunal
laicum, vel cumuletive, ut poſſit ad utrum-
que, ex conſuetudine decidendum erit. Quem-
quam in caſu etiam, in quo velet privativa,
de licentia Epiſcopi poteſt cauſa iſta agitari
coram judice laico; ut ex decretis Sacræ Con-
gregetionis Epiſcopor. & Regular. confirme-
tis Brevi Pauli V. die 9. Martii 1617. *ibi-
dem* §. 5.

C E N S U R A.

Quo ad ea, quæ concernunt Cenſuras in genere.

S U M M A R I U M.

1 *Cenſuræ in genere etymologia, Eccleſiaſticæ vero natura, ac definitio*, ad num. 3.
4 *Cenſura Eccleſiaſtica quotuplex.*
5 *Cum aliis pœnis Canonicis non confundenda*, ad num. 7.
8 *Cuinam competat poteſtas Cenſuras ferendi, & in quos ferri nequeant*, ad n. 15.
16 *Cujuſmodi requiratur culpa ad validitatem Cenſuræ*, ad num. 25.
26 *An etiam ob peccatum alterius poſſit infligi Cenſura*, ad num. 28.
29 *Quot & quæ cauſſæ potiſſimum excuſent a Cenſuris incurrendis*, ad num. 31.
32 *Quam habeat vim appellatio poſt latam ſententiam.*
33 *Utrum Innocens excommunicatus ſit pro tali habendus in Foro externo, & quomodo in ſecreto ſe gerere debeat*, ad n. 34.
35 *Agitur de abſolutione a quibuslibet Cenſuris*, ad num. 43.
44 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 48.
49 *Et Additiones ex aliena manu*, ad n. 61.

1 CEnſura, quæ venit *a cenſendo*, apud vete-
res Romanos ſignificabat tum officium
Cenſoris, tum ſententiam ejuſdem Cenſoris
mores corrigentis, aut pœnam infligentis;
Unde occaſione hujus poſterioris acceptionis
factum eſt, quod Cenſura ſignificet correctio-
nem quamdam, & punitionem, juxta illud
Juvenalis *Satyra* 1. *de Junone* canentis: *Dat*
2 *veniam corvis, vexas cenſura columbas*. Nos
autem nomine Cenſuræ intelligimus hic ſo-
lam Eccleſiaſticam, *quæ eſt correctio, & pœ-
na quædam ſpiritualis, ac medicinalis privans
uſu aliquorum bonorum ſpiritualium, per Eccle-
ſiaſticam poteſtatem inflicta Chriſtiano delinquen-
ti, ut a contumacia recedat*. Ita in re com-
3 munis. Dicitur *correctio, & pœna quædam ſpi-
ritualis* ad differentiam pœnarum corporalium,
ſeu temporalium, v. g. pœnæ pecuniariæ, exi-
lii, carceris, & hujuſmodi; Siquidem Cen-
ſura non verſatur principaliter circa ſimiles
pœnas corporales, vel temporales; Dicitur
medicinalis, quia Cenſura Eccleſiaſtica non eſt
pœna vindicativa delicti jam patrati, ſed po-
tius eſt pœna medicinalis intendens futuram
correctionem Chriſtiaoi delinquentis, ideſt ino-
bedientis poteſtati Eccleſiaſticæ ſub Cenſura
aliquid præcipientis, vel prohibentis; *argum.
capit. cum medicinalis* 1. *de ſentent. Excommun.
in* 6. ibi: *Cum medicinalis ſit Excommunica-
tio, non mortalis, diſciplinans, non eradicans,
dum tamen is, in quem facta fuerit, non con-
temnat*. Dicitur *privans uſu aliquorum bonorum
ſpiritualium*, non autem *omnium*, quia inter
bona ſpiritualia quædam ſunt propria, & per-
manentia, quibus nemo invitus ſpoliari po-
teſt, ut graria habitualis, virtutes infuſæ,
earumque bonæ operationes; quædam vero
ſunt communia, quibus Chriſtianus in pœnam
privari poteſt quo ad uſum activum, & paſ-
ſivum, ut eſt miniſtratio, & receptio Sacra-
mentorum, participatio publicorum ſuffragio-
rum Eccleſiæ, & hujuſmodi. Dicitur *per Ec-
cleſiaſticam poteſtatem inflicta*, quia cum pote-
ſtas mere ſæcularis ſpiritualia tractare nequeat,
cap. Judicatum 5. *diſt.* 89. *cap. Decernimus* 2.
de Judic. cum concordant. poteſtas ferendi Cen-
ſuram ſoli poteſtati Eccleſiaſticæ competit. &
quidem Jure Divino, juxta illud *Matth.* 16.
Quæcumque alligaveritis ſuper terram &c. & 18.
*Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethni-
cus, & Publicanus*; hoc eſt a Fidelium com-
munione ſegregatus, ut explicant omnes. Di-
citur *Chriſtiano delinquenti;* quia Judæi, Paga-
ni, Saraceni, & alii Infideles, ex quo Eccle-
ſiæ poteſtati non ſubſint, nulli Cenſuræ ſubji-
ciuntur, juxta illud Apoſtoli 1. ad Corinth. 5.
Quid mihi de iis, qui foris ſunt judicare? Di-
citur ultimo *ut a contumacia recedat*, quia fi-
nis Judicis Cenſuram ferentis debet eſſe, ut
fideles a contumaci, & rebelli inobedientia re-
ducat ad promptam, & obſequioſam Eccleſiæ
obedientiam; *arg. cap. Cum medicinalis* 1. *de
ſentent. Excommunicat. in* 6. ibi: *Caute provi-
deat Judex Eccleſiaſticus, ut in ea ferenda oſten-
dat ſe proſequi, quod corrigentis fuerit & me-
dentis.*

Cenſuræ Eccleſiaſticæ propriæ dictæ ſunt tan- 4
tum tres, videlicet Excommunicatio, Suſpen-
ſio, & Interdictum; Ubicumque enim in Ju-
re ſit mentio Cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſolummo-
do iſtæ tres ſpecies numerantur, ut patet ex
c. Cum medicinalis 1. *c. Statutum* 13. *c. Is
cui* 20. *de ſentent. Excommunic. in* 6. & præ-
cipue *ex c. Quærenti* 20. *de V. S.* ibi: *Quæ-
renti quid per Cenſuram Eccleſiæ debeat intelli-
gi, cum hujuſmodi clauſulam in noſtris Litte-*

ris

Digitized by Google

ris apponimus; Reſpondemus, quod per ea non ſolum Interdicti, ſed Suſpenſionis, & Excommunicationis ſententia valet intelligi, niſi Judex diſcretus (rerum, & perſonarum circumſtantiis indagatis) ferat quam magis viderit expedire.
5 Irregularitas autem non eſt proprie Cenſura, ſeu pœna, ſed inhabilitas quædam ad miniſterium Altaris, ſeu impedimentum quoddam
6 accipiendi, vel exercendi Ordinem; Sic Depoſitio, & Degradatio non ſunt Cenſuræ, ſed pœnæ quædam contra incorrigibiles a Jure Ca-
7 nonico ſtatutæ. Item ceſſatio a Divinis non eſt Cenſura Eccleſiaſtica, quia non eſt prohibitio Divinorum Officiorum, ſed deſiſtentia, & omiſſio; Navarr. *in Manuali Prælator. cap.* 27. *num.* 1. *& ſequent. & num.* 188. Pirhing. *in Jus Canonic. lib.* 3. *tit.* 39. *num.* 3. *&* 4. &
8 communiſſima aliorum. Poteſtas ferendi Cenſuras competit præcipue in primis Summo Pontifici, & Epiſcopis; *cap. Perniciosam* 1. *cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinarii;* Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *& ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* Legatis Sedis Apoſtolicæ in territorio ſuæ Legationis; *cap. Novit* 7. *de Officio Legati, & cap. Legatos* 2. *de Officio Legat. in* 6. Cardinalibus in Eccleſiis ſui Tituli, & aliis ſuo Titulo annexis, textu expreſſo *in cap. His quæ* 11. *de Majorit. & Obedient.* ibi: *Correctionem ipſius Cardinalis recipientes humiliter, & Excommunicationis, Interdicti, vel Suſpenſionis ſententias, quas tulerit in eos, & in Eccleſias eorumdem inviolabiliter obſervantes.* Capitulis Cathedralibus Sede vacante; *arg. cap. Unic. de Majorit. & Obedient. in* 6. Vicario Generali Epiſcopi, & Vicario Capitulari Sede vacante; *cap. Venerabilibus* 7. *de ſentent. Excommunicat. in* 6. Prælatis, & Præpoſitis Eccleſiarum Collegiatarum, & aliis habentibus Juriſdictionem in Foro Eccleſiæ externo; *arg. cap. Quærenti* 2. *de V. S. & cap. Cum medicinalis* 1. *de ſent. Excommunicat. in* 6. Abbatibus, & reliquis Superioribus Regularibus non ſolum Generalibus, & Provincialibus, ſed etiam per ſe loquendo localibus, ſcilicet Prioribus, Guardianis, Rectoribus, Correctoribus, & hujuſmodi reſpectu ſuorum ſubditorum; *cap. Cum in Eccleſiis* 10. *de Majorit. & Obedient. cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor. cap. Sicut tuis* 33. *de Simonia*, & ibi Gloſſa *verb. Anathematis;* & demum Conciliis Generalibus, & Provincialibus in ſua Provincia, aut natione, ſicut & Capitulis, ſeu Congregationibus Generalibus in Religionibus, & Provincialibus in ſuis reſpective Provinciis; Suarez *de Cenſuris diſp.* 2. *ſect.* 2. Palao *tract.* 29. *diſput.* 1. *ſect.* 4. *a n.* 2. Navarr. *in Manuali cap.* 27. *n.* 5. & alii. (*a*)
Cenſura primo ferri non poteſt, niſi in de- 9

M 2 lin-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Superiores Regulares reſervare ſibi poſſunt ſequentes caſus 1. *Apoſtaſia a Religione, habitu dimiſſo, aut retento.* 2. *Veneficia, incantationes, & ſacrilegia.* 3. *Nocturna, & furtiva e Conventu egreſſio.* 4. *Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.* 5. *Juramentum falſum in judicio legitimo.* 6. *Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam non ſecuto effectu.* 7. *Falſificatio manuum, aut ſigilli Conventus.* 8. *Furtum de rebus Monaſterii.* 9. *Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.* 10. *Occiſio, ſeu vulneratio, ſeu gravis percuſſio cujuſcumque perſonæ.* 11. *Malitioſum impedimentum, vel retardatio, aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores.* Præter hos Prælati Regulares nequeunt alios ſibi reſervare caſus. Venio nunc ad Cenſuras.

Falſum eſt, etiam Superiores locales poſſe in ſubditos Cenſuras ferre. Immo neque Superiores poſſunt abſque conſenſu Capituli Generalis, vel Provincialis. Nam Clem. VIII. die 26. Maji 1593. dum reſtrinxit facultatem Superiorum Regularium ad undecim ſupra recenſitos caſus, quos reſervare ſibi valeant, præcepit, quod ſi aliquod aliud grave peccatum reſervandum ſit, *id aliter non fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia matura diſcuſſione, & conſenſu.* Cujus Decreti vigore nequeunt dicti Superiores alicui gravi peccato in eo non expreſſo Cenſuram annectere, quam ſibi reſervent; ex declar. Congreg. Epiſcop. & Reg. 7. Julii 1617.

Reſponſio Auctoris.

Aſſerit hic *R. Theologus*, falſum eſſe, poſſe Superiores locales in ſubditos cenſuras ferre. Et tamen ſunt ſatis clari, & expreſſi Sacri Canones a me ibi citati, & ſignanter Canon *Quum in Eccleſiis* 10. *de majorit. & obedient.* in cujus ſummario ſic expreſſe habetur: *Canonici*

linquentes Chriſtianos; quia Judæi, Pagani, Saraceni, & alii Infideles cum Eccleſiæ poteſtati non ſubſint, nulli Cenſuræ ſubjiciuntur, juxta illud Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 5. *Quid mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* Hæretici tamen, quia per Baptiſmum facti ſunt ſubjecti poteſtati Eccleſiæ, poſſunt cenſurari, ſi legem vel præceptum Superioris ſui Eccleſiaſtici v. g. Papæ ſub Cenſura impoſitum tranſgrediantur;
arg. cap. De Judæis 5. *diſt.* 45. *cap. Majores, de Baptiſmo*; Et eſt communis; cum de facto quotannis, excommunicentur in Bulla Cœnæ. Se- 10
cundo ferri non poteſt niſi in rationis capaces, quia infantes, furioſi, amentes, hoc ipſo quod defectu rationis, veræ culpæ, & contumaciæ capaces non ſint; neque etiam exiſtunt capaces Cenſuræ, non ſentiunt omnes communiter.
Tertio, non poteſt ferri, niſi in ſubjectos Juriſ- 11
di-

nici Regulares inobedientes Priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt, & hic Prior, ut patet ex textu Canonis, erat ſolummodo Superior localis. Et id expreſſe ſtatuunt noſtræ leges Minoriticæ *in compilat. ſtatutor.* Sambucæ, *cap.* 8. §. 6. *num.* 28. ibi: *Cum omnes Religionis noſtræ Superiores ſint vere Prælati, videlicet Miniſter, & Commiſſarius Generalis, Provinciales Miniſtri, & qui ab eis delegantur, Cuſtodes etiam, & Guardiani quoque; propterea declaramus omnes ſupradictos juxta juris communis diſpoſitionem, ſententiam excommunicationis in ſuos ſubditos fulminare poſſe, & oppoſitum aſſerentes, ut errantes, & perturbatores graviter puniantur Superiorum arbitrio.* Quid ad hæc *Theologus* noſter? Poteſt ne eſſe clarior, & expreſſa noſtra conſtitutio, quam tenebatur ipſe ſcire, utpote & ipſe ipſi ſubjectus. Eſt ne falſa, ut ipſe prætendit, mea aſſertio, aut non potius falſiſſima ſua injuſta Cenſura? Ponderet illa verba. *Et oppoſitum aſſerentes, ut errantes, & perturbatores graviter puniantur Superiorum arbitrio.* Hinc inferat prudens Lector, quid ſentiendum de *Theologo*, qui immerito cenſurat, & impugnat propriam ſuam legem, & judicet, an merito ei conveniat illud *Cantic.* 1. 5. Filii Matris meæ pugnaverunt *contra me* (adde), & contra legem meam. Ultra quam quod meam concluſionem ſuſtinent paſſim tum Canoniſtæ, tum Moraliſtæ, & ſignanter Fagnanus *in cap. Quanto, de officio Ordinarii n.* 2. expreſſe dicens: *Abbas, & Prior conventualis poteſt Monachos excommunicare, ut eſt expreſſum in cap. Cum in Eccleſiis de majoritate, & obedien. & in cap. Sicut, lib. primo de Simonia*, Monacell. *Formular. legal. practic. part.* 3. *in præludio num.* 47. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 39. §. 1. *n.* 7. Schmalzgrueber *eodem tit.* 39. *num.* 13. Pirhing. *eodem titulo num.* 24. Leurenius *eodem tit.* 39. *q.* 57. *n.* 1. Ludovicus de Amæno *tit.* 1. *practic.* §. 2. *n.* 14. Paſſerin. Tribunal. Regul. *q.* 2. *n.* 10. *& de election. Canonic. cap.* 25. *q.* 34. *num.* 436. & Gaudent. de Janua, *de viſitat. tom.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 1. *num.* 29. Sanctorus verb. *Excommunicatio num.* 2. Auguſtinus de Gabrielis in Theologia Morali *num.* 1. *tract.* 16. *q.* 7. §. 1. dico ſecundo; Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 5. *de Cenſuris cap.* 1. *num.* 4329. Clariſſimus Daniel Concina Theologia Chriſtian. *tom.* 10. *lib.* 3. *de Cenſuris cap.* 2. ubi ad quæſtionem: quinam habeat poteſtatem ferendi jure ordinario Cenſuras *num.* 5. reſpondet: *Prælati Regulares, ut Generales, Provinciales, Rectores, Præpoſiti, Abbates, Priores, Guardiani, ſive ex privilegio, ſive ex natura rei hanc reipſa poteſtatem habent, majorem, vel minorem, juxta cujuſcumque Religionis leges, & conſuetudines.* Et hic certe non eſt Probabiliſta, ſicut nec eſt eruditiſſimus Paulus Gabriel Antoine, qui in tract. *de Cenſuris quæſt.* 7. expreſſe dicit, *poteſtatem ferendi Cenſuras ... a Papa habent Superiores Ordinum, ſaltim Generales, & Provinciales, vel etiam Superiores locales ſecundum cujuſque conſtitutiones, non item Parochi;* Kazemberger in Supplem. Theolog. Patris Sporer *cap.* 3. *de cenſuris* §. 4. *n.* 2. Vide etiam Gaudentium Kerckove in noſtra Statura generalia *cap.* 7. §. 8. *num.* 7. Et ſic etiam plurimi alii brevitatis gratia miſſi. Aliud autem eſt facultas ſibi reſervandi caſus, & aliud facultas ferendi Cenſuras; hæc ut dictum eſt, competit etiam Superioribus localibus, illa vero ſolummodo Generalibus, & Provincialibus, & quidem limitate ad ſolos illos undecim aſſignatos in Decreto Clementis octavi, vel ad aliquos ex illis, ultra quos, neque aliud quantumvis grave peccatum poſſunt ſibi reſervare ſine matura diſcuſſione, & conſenſu Capituli Generalis, & reſpective Provincialis ex eodem Decreto; quod Apoſtolicum Decretum videntur illudere, qui, quia non poſſunt caſus ſibi reſervare, reſervant ſibi excommunicationem, quam certis peccatis annectunt, ut declaravit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regular. die 7. Julii 1617. Quod Decretum jam ego retuli in verb. *Prælatus Regularis num.* 55. Vide ibi, & verb. *Reſervatio caſuum*, ubi multa ad rem.

Digitized by Google

dictioni ferentis ipſam Cenſuram, quia cum par
in parem non habeat imperium; *cap. Innotuit*
20. *de elect.* §. *Quamvis*, nec inferior in Su-
periorem, *c. Cum inferior* 16. *de majorit. &*
obedient. clarum eſt requiri Subditum ferentis
12 Cenſuram. *Eſt communis*. Quarto, Communi-
tas, aut Collegium poteſt quidem ligari Suſ-
penſione, & Interdicto; *c. Quia ſæpe* 49. *de*
elect. in 6. *& cap. Reſponſo* 43. *de ſentent. Ex-*
communic. minime tamen ligari poteſt excom-
municatione; *c. Romana* 5. *de ſentent. Excom-*
munic. in 6. ubi Pontifex provide ſtatuit Cen-
ſuram excommunicationis ferendam eſſe in ſin-
gulos tantum de Communitate, vel Collegio,
quos culpabiles eſſe conſtiterit, ibi: *Volens*
animarum periculum vitare, quod exinde ſequi
poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios hu-
13 *juſmodi ſententia irretiri*. Quinto, ex ſpeciali
Jure non ligantur Epiſcopi ſententia generali
Suſpenſionis, aut Interdicti, niſi de ipſis ſpe-
cialis mentio fiat; *cap. Quia periculoſum* 4. *de*
14 *ſentent. Excommunicat. in* 6. Sexto, ſic etiam
Cardinales, niſi ſpecialis, & expreſſa de ipſis
mentio fiat; *arg. d. cap. Periculoſum*, & Do-
ctores paſſim. *Vid. verb. Cardinales art.* 4. *n.*1.
15 Septimo, Imperatores, & Reges ob ſuæ Di-
gnitatis Excellentiam Cenſura aliqua ab Epi-
ſcopis ligari non poſſe, docent paſſim Docto-
res cum Sylveſtro *verb. Cenſura num.* 10. Pa-
lao *tract.* 29. *diſp.* 1. *punct.* 6. *num.* 3. Hodie
enim fere omnes Reges muniti ſunt ſpeciali-
ter tali Apoſtolico privilegio.
16 Ad validitatem Cenſuræ requiritur culpa
gravis, & in ſuo genere completa, cum con-
tumacia, ſeu inobedientia delinquentis; Ex-
communicatio enim major, vel alia Cenſura
Eccleſiaſtica gravis non poteſt infligi pro qua-
libet culpa etiam levi, quia pœna, ut ſit ju-
ſta, debet commenſurari culpæ; Excommuni-
catio autem major v. g. eſt graviſſima pœna;
cap. Corripiantur 17. *cauſ.* 24. *qu.* 3. ibi: *Quæ*
pœna in Eccleſia nulla major eſt, adeoque gra-
17 vem etiam culpam requirit. Dicitur tamen
notanter: *Excommunicatio major, vel alia Cen-*
ſura Eccleſiaſtica gravis; quia Excommunica-
tio minor poteſt imponi non ſolum ob pecca-
tum mortale, ſed etiam ob veniale v. g. ob
communicationem cum excommunicato vitan-
do in colloquio, menſa, aliiſque commerciis
humanis, in quibus non reperitur notabilis
irreverentia Dei, vel læſio, aut Proximi. Et
ſic etiam nihil prohibet, quin propter levem,
ſive venialem culpam, quandoque imponatur
ſuſpenſio levis v. gr. Suſpenſio ab uno actu
electionis, aut Miſſa celebranda per unum,

aut alterum diem, ut notat Pirhing *lib.* 5.
tit. 39. *n.* 207. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 3.
num. 2. Suarez, Navarr. & alii. Et notanter 18
fuit poſitum, *quod culpa in ſuo genere ſit com-*
pleta, quia Leges pœnales ſunt ſtricte inter-
pretandæ; *cap. Odia* 15. *de Reg. Juris in* 6.
ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit amplia-*
ri; Simulque eorum verba accipienda cum ef-
fectu; *arg. cap. Hæc autem verba* 17. *diſt.* 1.
de Pœnitent. ibi: *Hæc autem verba* (*quod ſta-*
tuerit, qui Juriſdictioni præeſt) *cum effectu ac-*
cipimus &c. Unde qui tentavit percutere Cle-
ricum, ſed erravit, aut impeditus fuit, non
incurrit Excommunicationem latam in percuſ-
ſores Clericorum; & ſic dicendum de ſimili- 19
bus. Dicitur etiam *notanter cum contumacia*,
ſeu inobedientia delinquentis, quia ad incurren-
dam Cenſuram requiritur ulterius, ut culpa
illa gravis habeat annexam inobedientiam, &
contumaciam delinquentis, per quam reus Ec-
cleſiæ monentis, & præcipientis auctoritatem
ſpernere cenſeatur; ut cum communi docet
Navarr. *cap.* 27. Manual. *n.* 9. Sannig. *diſt.* 1.
de Cenſuris qu. 3. *num.* 12. Abbas, & alii; Et
hoc colligitur *ex Matthæi* 18. ubi dicitur: *Si*
Eccleſiam non audierit (*ideſt ſi ei obediens non*
fuerit) *ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*;
ideſt tamquam excommunicatus, & excluſus
ex gremio Eccleſiæ. Advertendum tamen hic 20
eſt, quod ad incurrendam Cenſuram non re-
quiritur ſemper contumacia, aut contemptus
formalis, ſed ſufficit inobedientia generalis,
contemptus interpretativus, in hoc conſiſtens,
quod quis ſciens quidpiam ab Eccleſia eſſe pro-
hibitum ſub Cenſura, nihilominus illud facere
velit. Ad validitatem Cenſuræ ferendæ ab ho- 21
mine requiritur etiam trina monitio, niſi ur-
gens neceſſitas aliud ſuadeat, quod nempe in
aliquo urgenti caſu una ſolum admonitio per-
emptoria pro tribus ſufficiat; *cap. Reprehenſi-*
bilis 26. *de appellat. cap. Sacro* 48. *de ſentent.*
Excommunic. cap. Romana 5. *cap. Conſtitutio-*
nem 9. *& cap. Statutum* 13. *de ſentent. Excom-*
municat. in 6. Et talis monitio debet fieri in 22
ſcriptis cum expreſſione cauſſæ, & nominis
tam ejus, qui fert, quam ejus, contra quem
fertur Cenſura *maxime Excommunicationis*, ut
vult Palao *tract.* 29. *diſp.* 1. *punct.* 5. *num.* 9.
& alii paſſim; & coram teſtibus tradi, vel
legi ipſi perſonæ excommunicandæ; *cap. Sa-*
cro 48. *de ſentent. Excommunicat.* ibi: *Perſonis*
præſentibus idoneis, per quas ſi neceſſe fuerit poſſit
probari monitio. Niſi forſan talis malitioſe ſe 23
abſconderet, & fugeret, tunc enim ſufficit, ſi
monitio, ſeu comminatio prævia ſcripta ad

ejus domum, vel ad valvas Eccleſiæ, vel in alio publico loco affigatur; *cap. Quoniam §. Porro, ut lite non conteſtata, & Clement. cauſam 3. de election.* Suarez *de Cenſuris diſp. 3.*
24 *ſect.* 11. & alii. Dicitur autem notanter *maxime Excommunicationis*, quia Cenſuræ Suſpenſionis, & Interdicti aliquando non ut meræ Cenſuræ, ſed ut pœnæ vindicativæ imponuntur, & imponi poſſunt, nulla comminatione præmiſſa; *arg. cap. Cum in cunctis 7. §. final. de election. cap. Sacro* 48. *de Sentent. Excommunicat. & cap. cum medicinalis* 1. *de ſentent. Ex-*
25 *communic. in* 6. Ad validitatem Cenſuræ tamen latæ ſententiæ a Jure ſtatutæ non requiritur monitio, quia ipſum Jus præcedens, ſeu Lex, & commune præceptum eſt continua monitio, adeoque alia monitione opus non eſt; *arg. cap. Reprehenſibilis 26. de appellation. & cap. Conqueſti 22. verb. Nuntietis, de ſent. Excommunicat.*
26 Cenſura Interdicti poteſt infligi etiam ob peccatum alterius; propter enim peccatum Regis poteſt interdici totum regnum; *arg. cap. Non eſt vobis* 11. *de ſponſalibus:* Et pro peccato Epiſcopi terra ipſi ſubjecta; *cap. Sane* 11. *de Officio Delegati:* Et propter peccatum Rectoris Civitas; *cap. Si ſententia* 16. *de ſent. Excommunicat. in* 6. & Monaſterium ob peccatum Prælati contumacis; *cap. Cum dilectus* 8. *de Religioſis domibus*, ac notat Fagnan. *cap. Reſponſio* 43. *de ſentent. Excommun. n.* 42.
27 Non poteſt tamen propter peccatum alterius infligi Cenſura Excommunicationis majoris, quia Excommunicatio major non eſt infligenda, niſi propter peccatum mortale; peccatum vero, cum conſiſtat in actu, non eſt communitatis, ſed proprium ſingularium perſonarum; adeoque non eſt excommunicanda tota communitas propter peccatum unius perſonæ ſingularis, ut expreſſe ſtatuitur *in cap. Romana* 5. *de ſent. Excommunic. in* 6. ibi: *in Univerſitatem vel Collegium proferri Excommunicationis ſententiam penitus prohibemus, volentes animarum periculum evitare, quod exinde ſequi poſſet; cum nonnumquam contingeret, innoxios hujuſmodi ſententia irretiri; ſed in illos dumtaxat de Collegio, vel Univerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur;* Et quod unus non ſit excommunicandus propter peccatum alterius v. g. Filius pro delicto Patris, dixit expreſſe Auguſtinus relatus *in cap. Si habet* 2.
28 *cauſ.* 24. *quæſt.* 3. Neque enim propter peccatum alterius poteſt infligi Cenſura Suſpenſionis proprie, & ſtricte acceptæ; Sic Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 165. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. Suarez, & alii paſſim: Et ratio eſt, quia Suſpenſio eſt proprie dicta pœna, quippe directe cuipiam adimens uſum Eccleſiaſticæ poteſtatis; atqui pœna talis non incurritur ſine culpa propria; *arg. cap. Quæſivit* 2. *de his, quæ fiunt a majori par. cap.* ubi expreſſe dicitur: *Peccata ſuos auctores tenere debent;* adeoque &c.

Ab incurrendis Cenſuris tres præcipue cauſæ excuſant. 29 Prima eſt ignorantia invincibilis Juris, aut Facti, cui ſit annexa Cenſura: quod ignorantia invincibilis Juris, ſeu ipſius Cenſuræ, dummodo non ſit craſſa, aut ſupina, excuſet ab incurrenda Cenſura, habetur expreſſe *in cap. Ut animarum* 2. *de Conſtitutionibus in* 6. ibi: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina:* & quod excuſet ab incurrenda Cenſura ignorantia Facti, qua quis ignorat factum ſuum eſſe tale, quod ſit prohibitum ſub Cenſura, habetur *in cap. Si vero* 3. *de ſentent. Excommunic.* ubi ſtatuitur, quod non incurratur Excommunicatio ab eo, qui occidit Clericum, quem invincibiliter ignorabat eſſe talem, & putabat eſſe Laicum, ibi: *Si vero aliquis in Clericum nutrientem comam, manus injecerit violentas, propter hoc non debet Apoſtolico præſentari conſpectui, nec etiam Excommunicatione innodari, dummodo ipſum eſſe Clericum ignoraverit.* Et quantum ad hoc excuſat etiam inadvertentia, quia æquivalet ignorantiæ. Secun- 30 da eſt impotentia ſive phyſica, ſive moralis; Unde ratione impotentiæ phyſicæ, qui non habet, quid reſtituat, excuſatur a Cenſura lata contra detinentem rem alienam. Et ratione impotentiæ moralis excuſatur qui ob metum gravem v. g. mortis, mutilationis, infamiæ, gravis jacturæ bonorum, & ſimilium cogitur omittere, aut facere aliquid, quod ſub Cenſura præſcribitur, vel reſpective prohibetur. Et ratio eſt, quia Leges Eccleſiaſticæ regulariter loquendo non obligant cum periculo vitæ, membrorum, vel alterius gravis damni juxta communem ſententiam; *arg. capit.* 4. *de Regulis Juris*, ibi: *Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum.* Tertia eſt 31 appellatio legitima interpoſita ad Superiorem poſt comminationem Cenſuræ ab inferiori factam, anteqnam incurratur; Et ratio eſt, quia appellatio facta in rempore ſuſpendit uſum Juriſdictionis in Judice, ut habetur expreſſe *in cap. Romana* 3. *& cap. Si a Judice* 10. *de appellat. in* 6. Et idem omnino facit recu-

Digitized by Google

recuſatio Judicis, antequam ſententiam Excommunicationis, vel alterius Cenſuræ ferat; textu claro *in cap. Quoties Epiſcopi* 16. *cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ibi: *Quoties Epiſcopi ſe a ſuis Comprovincialibus, vel a Metropolitano putaverint prægravari, aut eos ſuſpectos habuerint, mox Romanam appellent Sedem, atque eis libere ire liceat, & dum prædictam Romanam Eccleſiam appellaverint, aut ab ea ſe audiri popoſcerint, nullus eos Excommunicare, aut eorum Sedes ſurripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis*
32 *vim inferre præſumat*. Hoc tamen non verificatur, quando appellatio fit poſt jam latam Excommunicationis, vel alterius Cenſuræ ſententiam, quia tunc appellatio facta ſolum poſt latam ſententiam, non habet vim ſuſpendendi, ſed ſolum devolvendi, ut Superior poſſit cognoſcere de juſtitia Cenſuræ; *cap. Ad reprimendam* 8. *de Offic. Judicis Ordinarii*.

33 Innocens cenſuratus v. g. Excommunicatus ſecundum allegata, & probata in Foro externo pro tali habere ſe debet; quamvis coram Deo ab ea immunis ſit, & in ſecreto contra eam agere poſſit. *Eſt communis ſententia Doctorum*, & colligitur *ex cap. Sententia* 1. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. ibi: *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta fuerit, timenda eſt;* & concordat *cap. Inquiſitioni tuæ* 44. *de ſententia excommun.* ubi Excommunicatus innocenter, ob ſanctam obſervantiam Legis Divinæ, ex juſta tamen præſumpta cauſa in Foro externo, cogitur in eodem Foro ſervare Cenſuram; In publico enim ſe gerere debet, ut cenſuratus, & a miniſterio ſuo abſtinere, ne debitam auctoritati Eccleſiæ reverentiam, & obedientiam infringat, ſi lata in eum ſententia publice fuerit promulgata; *Ne*, ut dicit S. Gregorius *Homil.* 26. *in Evangel. Ne etſi injuſte ligatus eſt, culpa, quæ non erat, fiat*. Et revera ſi talis ſecundum allegata, & probata in judicio cenſetur reus, & cauſſa ad Cenſuram cenſetur ſufficiens, debet Cenſura in Foro externo, tam a Cenſurato, quam ab aliis ſervari, donec, vel ab ea præſumptus reus fuerit abſolutus, vel innocentia ipſius, atque error Cenſuræ publice innotuerit; Hoc enim neceſſe eſt ad publicam utilitatem, & diſciplinam, ipſamque Judicis ex Officio ſecundum allegata, & probata judicantis auctoritatem tuendam, cui bono communi merito bonum privatum poſtponi debet; Aliter aperiretur via malevolis quaslibet Cenſuras contemnendi, cum ſemper dicere poſſent, ſe coram Deo eſſe Innocentes, quamvis in Foro externo juxta allegata, & probata eſſent damnati ut rei. In ſecreto tamen poſſet 34
talis ſe gerere, ut non Cenſuratus; *cap. Cui eſt illata* 46. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. ibi: *Cui eſt illata Sententia . . . ſi injuſta eſt, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum, & Eccleſiam ejus neminem poteſt iniqua gravare ſententia; Ita ergo ex ſe, non abſolvi deſideret, qua ſe nullatenus perſpicit obligatum*. Immo ut habetur in *cap. Illud* 87. *cauſ.* 11. *qu.* 3. ex verbis S. Auguſtini Cenſura injuſte lata potius nocet Latori, quam ei, in quem eſt injuſte lata, ibi: *Quod illud plane non temere dixerim, ſi quiſquam fidelium fuerit anathematizatus injuſte, ei potius oberit, qui faciet, quam ei, qui hanc patitur injuriam. Spiritus enim Sanctus habitans in Sanctis, per quem quiſque ligatur, aut ſolvitur, immeritam nulli pœnam ingerit*.

A Cenſuris a Jure, ſi non ſint reſervatæ, 35
abſolvere poteſt quilibet Confeſſarius pro Foro interno Conſcientiæ; pro Foro tamen externo Superior Cenſurati; *cap. Nuper* 29. *verſ. in ſecundo caſu, de ſentent. Excommunic.* Si ſint reſervatæ, poſſunt abſolvi ab eo, cui ſunt reſervatæ, aut ejus Delegato, vel a Superiore ejus, cui ſunt reſervatæ, vel a Confeſſariis ad id privilegiatis, uti ſunt Confeſſarii Regulares, qui ab omnibus Cenſuris a Jure latis, & Papæ reſervatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & aliis ſex caſibus intra Italiam, & extra Urbem de mandato Clementis VIII. reſervatis) abſolvere poſſunt, ut conſtat ex privilegio Pauli III. Conſtitut. incip. *Cum inter cunctas, edit.* 3. *Junii* 1545. in quo communicant alii Regulares, & ex aliis privilegiis. Vide verb. *Abſolutio*. (*a*)

A Cenſuris ab homine latis per ſententiam 36
ſpe-

Romani Theologi Nota.

(*a*) Circa ſex caſus ex ſpeciali mandato Clem. VIII. a Sac. Congreg. Epiſc. & Reg. an. 1602. 26. Novembris reſervatos, adeſt declaratio Clementis XI. die 13. Martii 1711. qua decernitur, nec Sæculares, nec Regulares privilegiatos in Urbe abſolvere poſſe ab iſtis caſibus, ſcilicet *Violationis Clauſuræ Monialium ad malum finem: Violationis publicæ immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitut. Gregor. XIV. vel etiam occultæ, ſi fiat publica auctoritate;* atque *publicæ Presbyteri occiſionis*. In reliquis vero caſibus intacta manent in Urbe privilegia Confeſſariorum, quæ ante dictum decretum obtinebant.

M 4 *Reſ-*

Digitized by Google

ſpecialem poteſt abſolvere ſolus ille , qui eas tulit, vel ejus Delegatus; *capit. Paſtoralis* 11. §. *Præterea* , *de Offic. Ordin. capit. Quærentis* 26. *de Offic. Delegati* . Vel ejus Succeſſor ; *cap. Si Epiſcopus* 11. *quæſt.* 3. pro quo venit etiam Capitulum Sede vacante : *cap. Unic. de Majorit. & Obedient. in* 6. Vel (ſi agnoſcantur injuſtæ) Superior Cenſurantis plenam Juriſdictionem in illum habens, ut Papa reſpectu omnium ; Generalis reſpectu Superiorum totius Ordinis ; Provincialis reſpectu Superiorum ſuæ Provinciæ; * Adeo ut neque ſummus Pœnitentiarius Romæ Cenſuras illas in aliquem nominatim latas tollere conſueverit, ne juriſdictio Ordinariorum turbetur ; Benedictus XIV.
37 *Inſtitut. Eccleſ.* 55. §. 11. * Non ſic autem Archiepiſcopus reſpectu ſuorum Suffraganeorum, niſi ad eum appelletur, quia Archiepiſcopus non habet Juriſdictionem abſolvendi a Cenſura , quam in proprium Subditum tulit Epiſcopus ejus Suffraganeus , niſi ad eum a ſententia Cenſuræ appelletur , ut colligitur *ex cap. Nullus Primas* 7. *cauſ.* 9. *q.* 3. & ex *cap. Paſtoralis* 11. *de Offic. Ordinarii* . Nec etiam Legatus Sedis Apoſtolicæ , qui licet aliquo modo ſuperior ſit Epiſcopi, non tamen in ordine ad cauſſas ſubditorum, niſi ad ipſum ſit appellatum, ut deducitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de Reformat.* Barboſa ibi, &
38 alii . Nemo tamen debet abſolvi a gravibus Cenſuris ſive pro Foro interno , ſive pro externo, niſi prius ſerio promittat de parendo mandatis Eccleſiæ, vel abſolventis, & de non committendo in poſterum hujuſmodi delicta; *cap. Super eo* 1. *cap. Ex tenore* 10. *cap. Ad hæc* 12. *& cap. Venerabili* 52. *de ſentent. Ex-*
39 *communicat.* In articulo mortis poteſt quivis Confeſſarius , & in defectu Confeſſarii quilibet Sacerdos a quibuſvis Cenſuris abſolvere ſub onere tamen , ut elapſo periculo pœnitens coram Superiore compareat ad exequendum , quod ille præſcripſerit ; *cap. Eos* 22. *de ſentent.*
40 *Excommunicat. in* 6. Poteſt quis pluribus Cenſuris ligari , & poteſt abſolvi ab una & non ab aliis ad differentiam peccatorum . *Ita com-*
41 *munis* . Cenſura Excommunicationis ligatus non poteſt a peccatis abſolvi , niſi prius ab ipſa abſolvatur, quia excommunicatus eſt incapax ſuſceptionis Sacramenti . Ita etiam *Com-*
munis Doctorum . Forma abſolutionis a Cenſu- 42
ris non habet præfixa verba, ſed poteſt dari verbis exprimentibus abſolutionem talis ſpecialis Cenſuræ , a qua ſit abſolutio ; ſed de iſtis, & aliis vide verb. *Excommunicatio*, verb.
Suſpenſio, verb. *Interdictum*, ubi diffuſe de ſin- 43
gulis. Hoc unum advertas , quod etiam Reo correcto , ejuſque contumacia ceſſante , non ceſſant Cenſuræ, niſi per abſolutionem tollantur , maxime loquendo de Cenſuris abſolute latis, ut clare patet ex Decreto 2. Alexandri VII. die 18. Martii 1666. inter alias propoſitiones ſequentem ordine 44. condemnantis : *Quoad forum conſcientiæ* , *Reo correcto*, *ejuſque contumacia ceſſante*, *ceſſant Cenſuræ* .

Supplementa Auctoris .

Privilegium , ne quis inconſulta Sancta Se- 44
de Cenſuris irretiri poſſit, non afficit Ordinariorum ſententias. Ideoque nec probat ab eorum juriſdictione exemptionem ; Bened. XIV. tom. 2. Conſt. 40. incip. *Cauſarum Palatii Apoſtolici* .

Cenſura poteſt irrogari nolentibus accedere 45
ad Synodum , ſi accedere teneantur ; aut ea abſoluta , pervenientibus , vel nondum completa , recedentibus . Idem *de Synodo Diœceſa-*
na lib. 3. *cap.* 12. *n.* 1. Non ſunt ferendæ Cen- 46
ſuræ niſi ad coercenda graviora crimina ; Nec quidquam ſub Cenſura prohibendum , aut præcipiendum, niſi materiæ gravitas, ratione ſui, aut circumſtantiarum eas expoſcat . Idem *ib.*
n. 2. 3. *&* 4. Et gravius debet eſſe delictum, 47
ob quod infligatur Cenſura latæ ſententiæ . Ac ad hanc incurrendam in foro externo , requiritur ſententia declaratoria commiſſi, cui eſt Cenſura jure ipſo alligata. In foro autem in-
terno nulla eſt neceſſaria Judicis declaratio, 48
ſed ſufficit quod quis committat crimen , cui ſciat adnexam eſſe Cenſuram , cum ſic ſuam contumaciam , in Eccleſiæ contemptum ſatis aperte manifeſtet ; Idem *ib. n.* 5.

* Parciſſimi eſſe debent Epiſcopi in Cenſu- 49
ris latæ ſententiæ ferendis ; cum enim extrema ea ſit pœna, pro extremo remedio gravibus criminibus puniendis, coercendiſque reſervanda eſt ex conſtanti Sac. Congreg. ſenſu , *ib. lib.* 7. *cap.* 45.

Ve-

Reſponſio Auctoris ad Notas Rom. Theol.

Sed meminiſſe debuerat accuratus Theologus, & adnotare , jam in verb. *Abſolvere*, *Abſolutio* , *art.* 1. *num.* 47. fuiſſe a me allatam ad litteram dictam Declarationem Clementis XI. Vide ibi .

50 Verumtamen prudenter ab Epiſcopis interdum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ vetaniur quædam ex naiura ſua leviora, ſed ob grave ſcandalum, quod inde conſequeretur, ſi res vesita neglecta fuiſſet, res ipſa poſtulat, ut ita provideatur. Ita Pontifex defendir Conſtituiionem ſuam, qua vetuii, ne diſpenſaii in Quadrageſima a comeſtione carnium piſces deguſtent; *Ibid. tot. cap.* 46. At generatim loquendo, contia immoderatum Cenſurarum uſum docte, & ſapienter more ſuo inſuigit laud. Pontifex in cit. *Tract. lib.* 10. *cap.* 2. adducta primum auctoritate Navarri, qui *Manual. cap.* 27. *num.* 49. declamat contra exorbitaniem Cenſurarum uſum, additque, *utilem, immo & neceſſariam fore aliquam earum limitationem, ſaltem quoad forum conſcientiæ*: allatis deinde multis exemplis indicat, & ſuadet Epiſcopis cautelam, & circumſpectionem, quam adhibeie debent in decernendis prædictis Ceuſuris.

Additiones ex aliena manu.

51 Probari nequit Veteribus fuiſſe tres tantum
ſpecies Cenſurarum, idque quia non tam ſtricte & præciſe de Cenſuris loquuti ii ſunt, ſi-
52 cut recentiores. Juxta igitur modernam diſciplinam enumerantur tres ſpecies Cenſurarum,
53 excommunicatio ſcilicet, ſuſpenſio, & interdictum; degradaiio vero, depoſitio, ſimilesque pœnæ Canonicæ non dicuntur Ceuſuræ; Morin. *de Sacrament. Pœnitent. lib.* 6. *c.* 25. *n.* 12. *& ſeq.* Vaneſp. *jur. Eccleſ. univerſ. par.*3. *tit.* 11. *c.* 2. §. 1. *& plur. ſeq.*
54 Cenſuræ vel a jure, vel ab homine ferun-
55 tur. Cenſuræ a jure ſunt generales, durant poſt mortem etiam Legislatoris, poteſtque quilibet Confeſſarius ab iis abſolvere, niſi ſint
56 reſervatæ. At Ceuſuræ ab homine non ſunt ſemper generales, nec durant poſt mortem Superioris, nec ab iis regulariter abſolvere poteſt niſi idem Superior, vel Succeſſor; Rouſſeaud de la Combe *in ſua juriſprud. Canon.*
57 *verb. Cenſuræ ſect.* 1. *n.* 1. Poſſe etiam abſolvere ab ipſis Vicarium Capiiularem Sede vacante, tenet idem Auctor *loco citato ſect.* 7. *num.* 1.
58 Cenſuræ tam a jure, quam ab homine ſo-
59 lent eſſe vel latæ, vel ferendæ ſententiæ. Aſt quando dici debeant Cenſuræ latæ ſeutentiæ, & quando ferendæ ſeuteniiæ, tradunt Cabaſſut. *lib.* 5. *c.* 10. *n.* 5. *& ſeq. & ibi* Gibert. Zoel. *In decr. lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 25.
60 Num Epiſcopus exiſtens extia ſuam Dioceſim ferre Cenſuras poſſit in ſubditos ſuos, vide apud Gibert. in Cabaſſut. *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 9.

Mulieri an competere poſſit poteſtas ferendi cenſuras, adi Vaneſpen *jur. Eccleſ. univerſ. par.* 3. *tit.* 11. *cap.* 2. *n.* 11. *& plur. ſeq.* ubi expendit text. *in cap. de major. & obed.* 61

Quod attinet ad formam ferendi cenſuras, notat Hurtad. *de Cenſur. in commun. difficult.* 18. *per tot.* quod quando agitur de cenſura ipſo facto incurrenda annexa alicui præcepto, ſufficit quod ipſum præceptum fuerit notificatum, ut ipſa per ejus violationem ſine ulla monitione incurratur, quum ipſum præceptum ſtet loco ipſius monitionis, & quidem continuæ. 62

Cæterum de ipſa forma, & conditionibus in prolatione cenſurarum obſervandis, tum quæ cauſæ requirantur, qui item ſint earum effectus, & quomodo ſolvi queant, dicemus & quidem opportunius, dum de ſingulis Ceuſuris. 63

C E N S U S.

Quo ad ea, quæ concernunt eſſe, & conditiones Cenſus.

S U M M A R I U M.

1 *Cenſus quotuplici ſenſu accipiatur, & quomodo definiendus*, ad num. 4.
5 *In quo differat Cenſuarius a Cenſuiſta.*
6 *Cenſus diviſio ac ſubdiviſio*, ad num. 11
12 *Quot conditiones requirantur, & quæ, ut Cenſus ſit licitus ac juſtus jure naturali*, ad num. 15
16 *Et jure Canonico*, ad n. 26
27 *An poſſint Regulares pecuniam recipere cenſuario nomine.*
28 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris*, ad num. 32
33 *Et Additiones ex aliena manu.*

HOc nomen *Cenſus* varie accipitur. Primo 1
accipitur Cenſus, prout dicit, deſcriptionem, & æſtimationem bonorum ſingularium civium, ut juxta ſingulorum quantitatem proportionaliter dividantur tributa. In hoc ſenſu accipitur Cenſus *Matthæi* 22. ibi: *Licet Cenſum dare Cæſari, an non?* Et ſic etiam ſumitur ab Ulpiano *in l. Vitia; & in l. Forum, ff. de Cenſibus.* Secundo, interdum ſumitur Cenſus pro ipſis bonis, ſeu fortunis, quæ cenſentur, juxta illud Poetæ: *Dat Cenſus honores*

Digitized by Google

res, *Cenſus amicitias*. Tertio, accipitur Cen-
ſus pro deſcriptione Civium, vel ad diſtin-
guendos diverſos ſtatus in ordine ad diſtribu-
tionem munerum, ſeu pacis, ſeu belli juxta
ſingulorum habilitatem, ut notat Budæus *in
l. ultima*, *ff. de Senat.* Vel ad imponenda one-
ra, in quo ſenſu accipitur *Lucæ* 2. ibi; *Exit
Edictum a Cæſare Auguſto*, *ut deſcriberetur uni-
verſus orbis*. Quarto, ſumitur pro omni eo,
quod alteri ſolvitur in ſignum ſubjectionis,
& imperii, & in hoc ſenſu accipitur *in cap.
Quæſitum* 4. *cauſ.* 1. *q.* 3. ibi: *Salvo utique E-
piſcoporum cenſu annuo*, *quem ab eiſdem Altari-*
2 *bus habere ſoliti ſunt*. Quinto, prout ad no-
ſtrum propoſitum ſpectat proprie accipiendo
Cenſum, *Cenſus eſt Jus percipiendi penſionem
annuam ex re alterius utili*, *& fructiſera*, *ſu-*
3 *per qua fundatur*. Dicitur *Jus percipiendi penſio-
nem annuam*, per quæ verba indicatur, Cen-
ſum non eſſe rem ipſam, quæ cenſui ſubjici-
tur, nec ipſam penſionem, quæ ſolvitur, ſed
poteſtatem, ſeu Jus exigendi talem penſionem
ex re ipſa, ſuper qua fundatus eſt Cenſus. Et
ideo cum quis per Contractum vendit *Cenſum*,
non dicitur vendere pecuniam, aut fructus an-
nuos, ſed Jus quoddam, ratione cujus emptor
Cenſus poteſt annuatim exigere certam pecu-
4 niam, aut fructus ex re alterius. Dicitur *ex
re alterius utili &c.* per quæ verba indicatur,
Cenſum differre ab *Emphyteuſi*, & *Feudo*, quia
in Emphyteuſi, & Feudo Dominium directum
manet penes Dominum; Utile vero tranſit in
Emphyteutam, vel *Vaſſallum*; Secus autem fit
in *Cenſu*, nam Cenſuiſta, vel Cenſualiſta nul-
lum habet dominium in re *Cenſuali* (quæ
proinde ſimpliciter eſt alterius) ſed habet Jus
dumtaxat percipiendi ex ea quamdam certam
5 penſionem in contractu conventam. Hinc ad-
verte, quod Venditor *Cenſus* ſe obligando ad
ſolvendam annuatim certam penſionem ex ea,
dicitur *Cenſuarius*; Qui vero pretium dedit,
ſicque *Cenſum*, ſeu Jus percipiendi penſionem
annuam ex re alterius emit, vocatur *Cenſui-
ſta*, ſeu *Cenſualiſta*; Salas *tract. de Cenſibus
dub.* 1. *n.* 7. qui dicit hanc eſſe magis com-
munem appellationem. Licet alii appellent
creditorem ipſum *Cenſuarium*, & *Cenſualiſtam*,
& alii utroque nomine, utrumque appellari
poſſe dicant.

6 Cenſus dividitur in Reſervativum, & Conſi-
gnativum. Reſervativus eſt, *quo quis transfert
rem ſuam in alterum*, *quoad dominium directum*,
& utile, *ſervata ſibi penſione annua ſuper ea-
dem re*, ut cum quis dat alteri ſuam Domum,
vel prædium reſervando ſibi certam penſionem
annuatim ex Domo illa, vel prædio ſibi præ-
ſtanda, & de hoc Cenſu fit ſermo *leg. ult.* C.
de rerum permut. ibi: *Ea lege rebus donatis Can-
dido*, *ut quod placuerat*, *annuum ſibi præſtaret*.
Uti Joſeph Ægyptiis dedit terras prius titulo
permutationis cum tritico ſubjectas Dominio
Pharaonis ſub annuo *Cenſu* præſtando; *Gen.
cap.* 47. *v.* 24. & de hoc Cenſu non loquun-
tur Pontifices in ſuis Conſtitutionibus, neque
in eo procedunt conditiones ibi requiſitæ. Cen- 7
ſus Conſignativus, de quo in præſenti eſt ſer-
mo, & Pontifices loquuntur: *Eſt quo quis al-
teri conſignat*, *ſeu vendit Jus percipiendi annuam
penſionem ſuper rebus ſuis fructiferis*, *vel ſuper
perſona ſua*, *manente integro Dominio tam dire-
cto*, *quam utili ad venditorem*. Et hic Cenſus
Conſignativus eſt veluti ſpecies quædam em-
ptionis, ac venditionis, unde & in Jure Cano-
nico *in Extrav.* Martini V. & Caliſti III.
quarum quælibet incipit: *Regimini*, de eo agi-
tur ſub titulo *de Emptione*, *& Venditione*.
Cenſus Conſignativus dividitur in Realem, 8
Perſonalem, & Mixtum. *Realis eſt*, *qui conſti-
tuitur*, *ſeu fundatur ſuper re aliqua fructifera*,
cui adhæret, *& qua pereunte*, *Cenſus perit*. Per-
ſonalis eſt, *qui fundatur ſuper certa perſona ob-
ligante ſe ad annuam penſionem ex induſtria*, *ar-
te*, *opificio*, *vel labore ſuo ſolvendam*. Mixtus
eſt, *qui immediate ſuper re*, *& perſona funda-
tur*, itaut ſi res pereat, maneat obligata per-
ſona ad Cenſum ſolvendum, ad differentiam
Cenſus realis, in quo pereunte re ex parte,
vel in totum, ex parte etiam, vel in totum, 9
perit Cenſus ſuper ipſa re fundatus. Cenſus
Conſignativus dividitur ulterius in Perpetuum,
& Temporalem. *Perpetuus eſt*, *quo penſio*, *ſtante
contractu*, *cæteriſque ſalvis*, *ſemper ſolvenda eſt*;
ideoque etiam ad hæredes & Cenſuarii, &
Cenſualiſtæ tranſit. Temporalis eſt, *quo penſio
ſolvenda eſt ſolummodo ad tempus aliquod in con-
tractu conventum*. Cenſus Perpetuus ſubdividi- 10
tur in Redimibilem, & Irredimibilem. Redi-
mibilis eſt, *qui reſtitutio per venditorem pretio
poteſt redimi*. Irredimibilis eſt, *quo qui amplius
redimi nequit*. Temporalis etiam ſubdividitur 11
in Temporalem, qui extenditur ad certum,
& determinatum tempus v. g. ad 40. vel 60.
annos; & in Temporalem, qui extenditur ad
tempus incertum, v. g. ad vitam unius homi-
nis, vel duorum, & hic Cenſus proprio no-
mine vocatur *Vitalitius*.

Ut Cenſus ſit licitus, ac juſtus Jure natu- 12
ræ, ſaltem quatuor requiruntur conditiones.
Prima eſt; ut Cenſus fundetur in re fructiſe-
ra, ut prædium, Domus &c. cum enim Cen-
ſua-

Digitized by Google

ſuarius vendat Cenſuiſtæ, ſeu Cenſualiſtæ Jus percipiendi annuatim penſionem ex fructibus alicujus rei, debet neceſſe ipſa res eſſe fructi-
13 fera ad hoc, ut ex ea poſſit ſolvi penſio. Secunda eſt, ut juſto pretio Cenſus vendatur, & ematur, cum juſtum pretium ex natura rei requiratur ad quamlibet venditionem, & emptionem; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 17. *n.*34. Juſtum autem pretium eſt, quod lege, vel conſuetudine taxatum eſt, uti eſt in Imperio Romano centum pro quinque annuatim ſolvendis ex Conſtitutione Caroli V. edita in Co-
14 mitiis Auguſtanis anno 1548. Tertia eſt, ut pereunte re in totum, vel in partem, æqua-
15 liter pereat Cenſus. Quarta eſt, ut res Cenſui ſubjecta non alienetur ſine conſenſu Cenſualiſtæ, ne, vel minus ſecure, vel majori difficultate cogatur exigere penſionem annuam.

16 Ut autem Cenſus ſit licitus, & juſtus Jure Canonico plures aliæ Conditiones requiruntur, ut videre eſt in Conſtitutione Martini V. incip. *Regimini* edita 1423. & relata *in Extravagan. commun. cap.* 1. *de emptione, & venditione*; & in Conſtitutione Caliſti III. incip. etiam *Regimini* edita 1455. & relata pariter *in d. Extravag. commun. cap.* 2. *de emptione, & venditione*; & in Conſtitutione Sancti Pii V. incip. *Cum onus Apoſtoliæ ſervitutis*, edita 1569. quæ cum præ aliis conditiones ad Cenſus requiſitas diffuſe exprimat, per diſtinctos §. ad litteram datur.

17 Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei. *Ad perpetuam rei memoriam*. Cum onus Apoſtolicæ Servitutis obeuntes cognoverimus innumeros celebratos fuiſſe, & in dies celebrari Cenſuum Contractus, qui nedum continentur intra limites a noſtris Anteceſſoribus eiſdem Contractibus ſtatutos, verum etiam, quod deterius eſt, contrariis omnino pactionibus, præter ardentem avaritiæ ſtimulum, Legum etiam Divinarum manifeſtum contemptum præſeferunt, non potuimus, animarum, prout tenemur, ſaluti conſulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam ſatisfacientes, tam gravi morbo lethiferoque veneno ſalutari antidoto non mederi.

§. 1. Hac igitur noſtra Conſtitutione ſtatuimus, Cenſum, ſeu annuum redditum creari, conſtituive nullo modo poſſe, niſi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur de ſui natura frugifera, quæ nominatim certis finibus deſignata ſit.

§. 2. Rurſum niſi vere in pecunia numerata, præſentibus teſtibus, ac Notario & in actu celebrationis Inſtrumenti, non autem prius recepto integro juſto pretio.

§. 3. Solutiones, quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

§. 4. Conventiones directe, vel indirecte obligantes ad caſus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.

§. 5. Quemadmodum nec pactum auferens, aut reſtringens facultatem alienandi rem Cenſui ſuppoſitam, quia volumus rem ipſam ſemper, & libere, ac ſine ſolutione laudemii, ſeu quinquageſimæ, aut alterius quantitatis vel rei, tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

§. 6. Ubi autem vendenda ſit, volumus Dominum Cenſus aliis omnibus præferri, eique denuntiari conditiones, quibus vendenda ſit, & per menſem expectari.

§. 7. Pacta continentia moroſum Cenſus debitorem teneri ad intereſſe lucri ceſſantis, vel ad Cambium, ſeu certas expenſas, aut certa ſalaria, ſeu expenſas medio juramento Creditoris liquidandas, aut rem Cenſui ſubjectam, ſive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus ex eodem contractu, ſive aliunde acquiſitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto irrita ſint, & nulla.

§. 8. Immo, & Cenſum augeri, & novum creari ſuper eadem, vel alia re in favorem ejuſdem, aut perſonæ per eum ſuppoſitæ pro Cenſibus temporis, vel præteriti, vel futuri, omnino prohibemus.

§. 9. Sicuti etiam annullamus pacta continentia ſolutiones onerum ad eum ſpectare, ad quem alias de Jure, & ex natura contractus non ſpectarent.

§. 10. Poſtremo Cenſus omnes in futurum creandos non ſolum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuoſa in totum, vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, ſed etiam poſſe pro eodem pretio extingui. Non obſtante longiſſimi etiam temporis, ac immemorabili, immo centum, & plurium annorum præſcriptione, non obſtantibus aliquibus pactis directe talem facultatem auferentibus, quibuſcumque verbis aut Clauſulis concepta ſint.

§. 11. Cum vero traditione pretii redditus extinguendus erit, volumus per bimeſtre ante id denunciari ei, cui pretium dandum erit, & poſt denunciam intra annum tamen etiam ab invito pretium repeti poſſe, & ubi pretium, nec volens intra bimeſtre ſolvat, nec ab invito intra annum exigatur, volumus nihilominus quandocumque redditum extingui poſſe,

Digitized by Google

poſſe, prævia tamen ſemper denuncia, de qua ſupra, & non obſtantibus his, de quibus ſupra; idque obſervari mandamus etiam quoad plures, ac pluries denunciatum fuiſſet, nec unquam effectus ſecutus fuiſſet.

§. 12. Pacta etiam continentia pretium Cenſus extra caſum prædictum, ab invito, aut ob pœnam, aut ob aliam cauſſam repeti poſſe, omnino prohibemus.

§. 13. Contractuſque ſub alia forma poſthac celebrandos fœneratitios judicamus, & ita illis propterea non obſtantibus, quidquid vel expreſſe, vel tacite contra hæc noſtra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat a Fiſco volumus poſſe vindicari.

§. 14. Hanc autem ſalutiferam ſanctionem nedum in Cenſu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo poſt publicationem Conſtitutionis creatus ſit, perpetuo, & in omnibus ſervari volumus.

§. 15. Declarantes pretium ſemel Cenſui conſtitutum numquam poſſe ob temporum, aut contrahentium qualitatem, ſeu aliud accidens, nec quo ad ultimo contrahentes minui, vel augeri.

§. 16. Et licet Legem ipſam ad contractus jam celebratos non extendamus; illos tamen omnes, in quos ſub alia forma pervenerunt Cenſus, hortamur in Domino, ut ſingulos contractus Cenſuræ bonorum Religioſorum ſubjiciant, & animarum ſaluti conſulant.

§. 17. Non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis & conſuetudinibus, nec non privilegiis, & Litteris, etiam per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis Clauſulis etiam derogatoriarum derogatoriis, nec non irritantibus Decretis, ex quavis cauſſa etiam per modum Legis univerſalis, aut alias quomodolibet editis, ſive in favorem Univerſitatum, Communitatum, Collegiorum, Congregationum, Civitatum, & Locorum conceſſis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, quatenus directe, vel indirecte præſenti noſtræ Conſtitutioni in toto, vel in parte contrarientur, ſpecialiter, & expreſſe derogamus; cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 18. Volumus autem, quod præſentes in Cancellaria, & acie Campi Floræ publicentur, & inter Conſtitutiones extravagantes perpetuo valituras conſcribantur.

§. 19. Et quia difficile foret præſentes ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum tranſumptis, etiam impreſſis alicujus Notarii ſubſcriptis, ac ſigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorſus fides ubique adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 20. Nulli ergo omnino &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono quartodecimo Kalendas Febr. Pontificatus noſtri anno quarto.

Sequuntur Declarationes dubitationum de- 18
ſuper exortarum.

PIUS PAPA V.

Ad futuram &c.

Etſi Apoſtolica Sedes magna adhibita induſtria operam det, omnia perſpicue promulgare, vix tamen eſt ut umquam ſatis queat uſquequaque cavere, quin ſcrupuloſæ quorumdam mentes novos illi ſenſus inducant, quorum perplexitate multi in dubium evocantur.

§. I. Pridem enim per Conſtitutionem noſtram de Cenſuum creatione inter alia volumus, Cenſus omnes in futurum creandos non ſolum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuoſa in totum effecta ad ratam perire, ſed etiam pro eodem pretio extingui poſſe. Ac pacta continentia moroſum Cenſus debitorem ad intereſſe lucri ceſſantis, vel ad cambium, ſeu ſalaria, & expenſas medio creditoris juramento liquidandas teneri, aut rem Cenſui ſubjectam, ſive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus, ſive ex eodem contractu, ſive aliunde acquiſitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto nulla, atque irrita eſſe. Cenſum autem, ſeu annuum redditum non niſi in re immobili, aut quæ pro immobili habetur ex ſui natura fructifera, atque nominatim certis finibus deſignata ſit. Sed nec Cenſum ipſum, niſi vere in pecunia numerata præſentibus Notario, & teſtibus in actu celebrationis Inſtrumenti, non autem prius recepto integro, juſtoque pretio creari conſtituive nullo modo poſſe.

§. 2. Deinde per Dilectum Filium Octavium Spinolam Regni Siciliæ Magiſtrum Portulanum hac de cauſa ad nos deſtinatum, accipemus in dicto Regno Siciliæ ſcrupulum exoriri, an rerum prædictarum infructuoſitas etiam annualis, aut alias temporalis intelligatur.

§. 3.

§. 3. Et an per nullitatem pactorum aliorum prædictorum, etiam Jus recuperandi, ſive reperendi impenſas, quas ligitando contra moroſos prædictos, aut executores ad eorum loca tranſmittendo, aut alias ex Judicum mandato ſubire oportet, auferatur.

§. 4. Præterea an tam pro ipſis expenſis quam etiam pro Cenſu recuperando contra tertium poſſeſſorem procedi? Et etiam Fidejuſſores dari, aliave bona prædii Cenſu gravati evictione, & ipſius Cenſus ſolutione hypothecari? Denique, an Cenſus hujuſmodi ſuper pluribus rebus inter ſe diviſis conſtitui poſſit?

§. 5. Poſtremo an id, quod de pecunia numerata dicitur, prohibeat quominus in dotium aſſignatione Cenſus creari poſſit?

§. 6. Nos hæc diſcrimina, quantum in nobis eſt, tollere cupientes, tenore præſentium declaramus rem infructuoſam, quæ tota, vel ex parte infructuoſa perpetuo redditur, non autem ex qua fructus uno, duobus, pluribuſque annis, ſive tempeſtate, ſive alio caſu non proveniunt, ſalva alia Juris communis diſpoſitione intelligi debere.

§. 7. Præterea exactionem illarum expenſarum prohiberi, quæ ex pacto, vel conventione tantum inter contrahentes inita, & inſtrumento Cenſus ſpecialiter appoſitæ refici permittuntur, non autem eæ, quæ ex dicti Juris diſpoſitione repetendæ veniunt, & mandato Judicis adjudicantur.

§. 8. Cæterum Fidejuſſores dari, aliave bona hypothecari pro prædii Cenſu gravati evictione, aut ſi prædium in alium devenerit, aut ſi aliquis tertius Fidejuſſor interceſſerit, tertium poſſeſſorem, vel ejus bona obligari minime prohibemus. Hæc autem omnia pro evictione duntaxat, non autem ſolutione pœnæ adjudicari poſſe intelligimus.

§. 9. Poſtremo in Dotium aſſignandarum caſu Cenſuum erectionem, & conſtitutionem prædictam reſpectu actualis numerationis coram Notario, & Teſtibus faciendæ locum non habere. Sed in hoc caſu Cenſus ipſos etiam pecunia ad manum non habita creari poſſe declaramus.

§. 10. Denique, ut periculis, quæ ex tranſportatione pecuniarum frequenter in dicto Regno eveniunt, occurratur, permittimus ut ſi in creatione Cenſus pecunia ad manum commode haberi nequiverit, illius loco Emptor apocam, ſeu ſchedulam bancariam idoneam integri pretii in ipſo emptionis actu debeat exhibere.

§. 11. Conſtitutione noſtra prædicta tam in caſu Dotium, quam cæteris omnibus in ea contentis, in ſuo robore permanentibus.

§. 12. Volumus autem, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die 10. Junii 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.

Hanc vero Sancti Pii V. Conſtitutionem ob 19
ſolam præſumptionem uſuræ eſſe latam, & conſequenter in conſcientia non obligare, *ubi Contractus Cenſualitius* ab uſura alias immunis eſt, tenent Navar. *de uſuris n. 69. & 70.* Sa *verb. Cenſus, & alii*; ſed nihilominus omnino tenendum eſt dictam Conſtitutionem Pianam, ubi uſu recepta eſt, & per legitimam contrariam conſuetudinem non eſt abrogata, abſolute obligare; Caſtropalao *part. 7. tract. 2. diſp. 6. punct. 15. n. 4.* ubi teſtatur hanc eſſe communem ſententiam Doctorum. Cenſus enim creatus contra formam Conſtitutiones S. Pii V. remanet nullus; Rota *part. 19. tom. 1. deciſ.* 338. *num.* 2. Ubi autem dicta Piana Con- 20
ſtitutio, vel non eſt uſu recepta, vel ſi primitus recepta, deinde fuit per legitimam contrariam conſuetudinem abrogata, utique in nullo Foro obligat, cum Lex humana uſu non recepta, vel per legitimam contrariam conſuetudinem abrogata, vim obligandi non habeat *ex cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*, ibi: *Licet etiam longævæ conſuetudinis non ſit vilis auctoritas, non tamen eſt uſque adeo valitura, ut vel Juri poſitivo debeat præjudicium generare, niſi fuerit rationabilis, & legitime ſit præſcripta*. Unde cum in hoc Canone, Lex jam recepta, & uſu confirmata per contrariam conſuetudinem abrogari poſſit; multo magis ab initio per non uſum ei derogari poterit, ut recte dicit Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 3. verb. quartum*. Et ad hoc optime facit, quod dicit Herincx *part. 2. Summæ Theologicæ diſp. 3. de legibus num.* 117. ibi: *Ex his patet quomodo multæ Leges ſeu Bullæ Pontificiæ in variis regionibus non obligent; videlicet, quia vel in iis neque divulgatæ, ſeu publicatæ, neque acceptatæ fuerunt, conſentiente, ſeu tacite connivente Pontifice; vel quia defectu publicationis, & acceptationis, eſto in principio culpabili, tandem in perfectam deſuetudinem deſierunt. Illud autem plerumque oritur ex eo, quod Ordinarii frequenter advertant, aut exiſtiment, ac ſæpe non infundate, Leges varias non congruere publicæ utilitati ſuarum Diœceſium ob inveteratas, & rationabiles earumdem conſuetudines, genium plebis, defectum finis Legis v. g. quia lata fuit ob pericula, & defectus, qui ibidem generatim non graſ-*

Digitized by Google

graſſantur , immo vix noſcuntur &c. Interdum
etiam Ordinarii ob Poteſtatem Laicam non poſ-
ſunt exequi pro libitu ſuo mandata Apoſtolica .
Interea vero tempore fluente in deſuetudinem Le-
21 *ges abeunt , antequam uſu recipiantur .* Hæc il-
le , quia , teſtibus Tamburioo *tom.* 2. *lib.* 9.
tract. 2. *de cenſibus* , Leſſio *l.* 2. *c.* 23. *dub.* 13.
Herincx *in ſumma l.* 7. *c.* 20. §. 1. *litt. I. &*
aliis , dicta S. Pii V. Cooſtitutio non eſt uſu
recepta in Gallia, Belgio , Germania , Hiſpa-
nia, & Sicilia , ibi non obligat , & conſequen-
ter valide , & licite ibidem fiunt contractus
Cenſuales , non attentis conditionibus in ipſa
Piana Conſtitutione præſcriptis .

22 Cenſus Conſignativus realis , ſive perpetuus ,
& irredimibilis ex utraque parte , tam Cen-
ſuarii , quam Cenſualiſtæ , ſive Temporalis ,
& redimibilis ex utraque parte , ubi non eſt
in uſu Piana Conſtitutio , eſt licitus de Jure
naturali , quia univerſaliter *ex Regula* 75. *Ju-*
ris in 6. *Contractus ex conventione legem accipe-*
23 *re dignoſcuntur* , & tenent paſſim Doctores . Sic
etiam de Jure naturæ eſt licitus Cenſus per-
ſonalis , dummodo Perſona , io qua Cenſus con-
ſtituitur , ſit fructiſera , ideſt talis , quæ ſua ar-
te , opera , vel induſtria fructum aliquem pa-
riat , unde Cenſum ſolvere poſſit ; poteſt enim
ſuper induſtria hominis conſtitui obligatio ſol-
vendi annuatim aliquid ex ſuis lucris per mo-
dum Decimarum , vel tributorum , quæ dicun-
tur perſonales ; *arg. cap. ad Apoſtolicæ* , *& c.*
Paſtoralis , de Decimis , & nihil obſtat ſimilem
24 obligationem vendi poſſe , adeoque &c. De Ju-
re autem Canonico , tam Ceoſus perpetuus ,
& irredimibilis ex utraque parte , ſicuti & re-
dimibilis pariter ex utraque parte ; quam Cen-
ſus perſonalis , eſt illicitus , & prohibitus per
citat. Conſtitutiones Martini V. & Caliſti III.
incip. *Regimini* , & S. Pii V. incip. *Cum onus* ,
adeoque non niſi in locis , ubi illæ , vel non
receptæ , vel abrogatæ ſunt , poteſt valide , &
licite ſuſtineri .

25 Cenſus perpetui creati ad formam Bullæ
Pianæ connumerantur inter bona immobilia ;
Clemeotin. *Exivi* §. *Cumque annui redditus* , *de*
verb. ſignificat. Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *tit.*
1. *quæſt.* 44. *num.* 37. Binsfeld. Molinæus , &
alii , quos affert , & ſequitur Salas *dub.* 44. &
Cardinal. Lugo *diſp.* 27. *ſection.* 1. *num.* 8. ubi
dicit quod communis , & verior ſententia do-
cet , Cenſum , ſeu redditus ad longum tempus
cenſeri inter bona immobilia ; ſecus vero ſi
ſint ad modicum tempus , & habetur etiam ex
26 Rota *parte* 12. *recent. deciſ.* 413. *n.* 72. Cenſus
creati ad formam Bullæ Pianæ ſpectantes ad
Eccleſias , & Loca Pia reduci non poſſunt ad
minorem fructum ſine Beneplacito Apoſtolico ;
Riccius *dec. Cur. Archiepiſcop. Neapol.* 134.
part. 1. *per tot. & in praxi part.* 1. *reſol.* 87.
num. 2. & alii , quos refert , & ſequitur Do-
nat. *prax. rerum Regul. tom.* 2. *par.* 2. *tract.* 14.
q. 58. *n.* 1.

Regulares nequeunt cenſuario nomine reci- 27
pere pecuniam ſine Beneplacito Apoſtolico ;
Sac. Cong. Conc. *in Romana Ciſtercienſium* 1.
Septembr. 1617. teſte Card. Petra *tom.* 5. *in*
Conſtit. 5. *Pauli IV. ſect.* 3. *n.* 23.

Supplementa Auctoris .

Cenſuum , & Cambiorum fructus a Com- 28
munitatibus Ditionis Eccleſiaſticæ conventi ,
ad æquitatis rationem reducuntur a Benedicto
XIV. tom. 1. Conſtit. 139. incip. *Ci è ſtato* ,
ubi acriter improbata aviditate vilis lucri il-
lorum , qui oon erubuere opprimere , & ag-
gravare magis Communitates dicti ſtatus ex-
orbitantibus uſuris quinque , ſex , ſeptem , &
etiam octo , & novem pro centenario ; ipſos
cenſus reducit , & moderatur ad quatuor tan-
tum pro quolibet centenario . Vide ipſam ,
ubi multa ad rem ſcitu digna traduntur .

Cenſus realis , de quo ſupra *num.* 8. licitus 29
eſt , & immunis ab uſura , nam venditur , &
emitur jus percipiendi partem fructuum ex alie-
no fundo , quæ fructuum portio eſt peoſio ſin-
gulis annis ſolvenda ; Idem *de Synodo Diœceſ.*
lib. 7. *cap.* 48. §. 4.

Cenſus vero perſonalis non tranſit in rea- 30
lem , quamvis detur hypotheca , qua pereun-
te Cenſus non perit : de eo dubium eſt , num
de ſua natura ſit uſurarius , nec ne . Conſtat
tamen vetitum eſſe ex Conſtitutione S. Pii V.
in qua conſtituuntur Cenſus conditiones ; *ibid.*
§. 4.

Num conditiones illæ , quoad ea , quæ non 31
ſunt de jure naturali , ac divino , ex contra-
ria conſuetudine legitime præſcripta , ceſſarint
obligare apud quaſdam nationes , dubium eſt .
Ac pro Hiſpania idem Pius V. conceſſit non
obligare , ut ex Guttierez , *ibid.* §. 5. Et re-
vera accidere poſſe , ut ea contraria conſuetu-
do alicubi invaluerit , ſcribitur *ibid.* Monet 32
tamen Pontifex , etiam in iis Diœceſibus , in
qnibus Piana Conſtitutio non viget , ut a cen-
ſibus perſonalibus , præſertim utrinque redi-
mibilibus abſtineatur ; *ibid.* §. 6.

Ad-

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

33 De Cenſu reſervativo, tum conſignativo ea ſupplere, quæ ab Auctore omiſſa ſunt, longum eſſet, limiteſque præfixos excederet. Vide, ſi lubet, qui de utroque hoc Cenſu paucis, ſed dilucide agit, Auliſium in libro ſingulari *de Cenſibus*.

C E S S I O N E S.

1 CEſſiones commodi exigendi fructus Beneficiorum prohibentur ſub pœna excommunicationis, & annullantur a Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 29. incip. *Univerſalis* §. 2.

2 Ceſſiones commodi exigendi penſiones, factæ intra ſex menſes a die captæ poſſeſſionis Beneficii, annullantur; Idem Conſtit. 30. incip. *In ſublimi* §. 4.

3 Quoad Ceſſionem bonorum; Vide verb. *Reſtitutio art.* 1. *a n.* 49. *ad* 59. & verb. *Solutio a n.* 3. *ad* 6.

CHARACTER SACRAMENTALIS. Vide verb. *Sacramentum a n.* 33. *ad* 41.

CHARITAS. Vide verb. *Virtus a num.* 34. *ad* 87.

CHARITATIVUM SUBSIDIUM. Vide verb. *Subſidium Charitativum*.

CHIROMANTIA. Vide verb. *Superſtitio num.* 20.

C H O R E Æ.

1 CHoreæ publicæ feſtis diebus prohibentur a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 60. incip. *Nihil profecto*, §. 4. in qua Conſtitut. multa ad rem merito obſervanda traduntur.

2 Choreas extrema die Bacchanalium ultra mediam noctem produci vetatur in tota Eccleſiaſtica Ditione ab eodem Pontifice, tom. 2. Conſtit. 45. incip. *Inter cætera*, & utinam ubique hoc obſervaretur.

3 * Choreæ, quamvis ex ſui natura ſint licitæ, vix tamen in actu, quomodo nunc fiunt, permitti poſſunt, cum plerumque ſint peccandi occaſio; Idem *Inſtit. Eccleſ.* 76. §. 5.

4 Choreas vero a Clericis non ſine peccato gravi agi poſſe, Theologi plerique aſſerunt, *ibid.* §. 7. Quin & prohiberi poſſunt ab Epiſcopis Clerici omnes, ne choreas ducant, ne in illis ludant inſtrumentis, quin nec permittant eas fieri in ſuis ædibus Eccleſiaſticis, Canonicalibus, ſeu etiam Beneficialibus deputatis pro domicilio Beneficiati, etiamſi illæ fierent nomine conſanguineorum ibidem cohabitantium; quæ verba ſunt decreti S. Congregationis, relati, *in cit. Inſtit.* 76. §. 8. *

Alia ad rem, vide verb. *Clericus art.* 4. *a* 5
n. 13. & verb. *Luxuria n.* 88.

CHOREPISCOPI. Vide verb. *Epiſcopus art.* 1. *a n.* 36. *ad* 41.

C H R I S M A.

CHriſma benedici nequit, niſi ab Epiſco- 1
po; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 17.
incip. *Etſi* §. 4. Chriſma pro Eccleſiis Græcis 2
recipi debet ab Epiſcopo Catholico, & quidem ab Ordinario; Idem *ibid.* Quamvis au- 3
tem Chriſmatis conſecratio ſit unum ex præcipuis muneribus Ordinis Epiſcopalis, fertur tamen aliquos ſimplices Sacerdotes accepiſſe a Pontifice facultatem illud conſecrandi, ut teſtatur VVadingus *Annal. Minor. tom.* 9. *ad ann.* 1440. de Eugenio IV. qui Fabiano de Bacchia Ord. Minor. ad Indos proficiſcenti facultatem dedit non ſolum Chriſmate conſignandi Fideles, ſed etiam ipſum Chriſma conſecrandi; Et de aliis Mabillonius *tom.* 1. *part.* 2. *Muſei Italici*, ex Epiſtola Joannis
Diaconi ad Senarium, *num.* 8. *pag.* 73. At 4
vero inſuetum eſſe, hac prærogativa, Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum inſignire, erudite ſuo more tradit Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 2.

* Ex Can. *Si quis de alio*, *de Conſecr. diſt.* 5
4. colligitur vetitum eſſe Parochis aliud chriſma, quam ab Epiſcopo ſuo conſecratum adhibere; *Inſtit. Eccleſ.* 81. §. 2. idque omni quacumque exemptione excluſa, ut ex Paſſetino, *ibid.*

Cum novum benedicitur, vetus comburen- 6
dum eſt, nec licet abſque neceſſitate veteri chriſmate uti ad extremam Unctionem, cum novum haberi poteſt, ut ex Can. 122. *diſtinct.* 4. *de Conſecrat.* colligunt Doctores, *ib.* §. 4.

Licitum eſt oleo conſecrato admiſcere ali- 7
quid olei non conſecrati, quod attamen ſit

in

Digitized by Google

in minori quantitate quam conſecratum ; ſed nec fas, nec ratio permittit, ut vetus oleum, cum poteſt novum haberi, ea admixtione perpetuetur ; *ibid.* §. 4.

8 Cum Fontes die Sabbati Sancti a Parochis benedicuntur, præſtaret novo Chriſmate ab Epiſcopo feria V. in Cœna Domini ejus anni benedicto ritum peragere ; *ib.* §. 5.

9 Ex jure communi Can. *Omni tempore*, *diſtinct.* 4. *de Conſecrat.* non licet deferre ſacra Olea niſi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus ; *ib.* §. 5.

10 Alia ad rem vide infra verb. *Confirmatio*, & verb. *Extrema Unctio*.

CHRISTUS.

Miracula quædam a Chriſto patrata vide verb. *Magi*, verb. *Hemorrhoiſſa*, verb. *Malchus*, verb. *Samaritana*, verb. *Filius Viduæ Naim*.

De Clavis, quibus Chriſtus Cruci affixus eſt, vide verb. *Clavi* ; tum de loco crucifixionis vide verb. *Calvarius*.

De verbis a Chriſto in Cruce ad latronem prolatis, vide verb. *Latrones*.

CIRCUMCISIO.

1 Circumciſio præcepta a Deo Abrahæ *Geneſ.* 57. deinde poſt 400. circiter annus in Lege ſcripta firmata, fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato. Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 6. quem ſequuntur paſſim Scotiſtæ, & plurimi alii, & hanc ſententiam prius docuerant plures SS. Patres, & præſertim S. Auguſtinus *lib.* 1. *contra Petilianum cap.* 72. ibi : *Certe antiquus populus Dei Circumciſionem pro Baptiſmo habebat*, & idem tradit *lib.* 3. *contra Julianum c.* 18. *lib.* 2. *de gratia*, & *peccato originali cap.* 30. *lib.* 16. *de Civitate Dei cap.* 27. *lib.* 4. *de Baptiſmo cap.* 24. *lib.* 2. *de nuptiis*, & *concupiſc. cap.* 11. & alibi frequenter ; S. Gregorius *lib.* 4. *moral. cap.* 2. ibi : *Quod apud nos valet aqua Baptiſmi, hoc egit apud Veteres . . . Myſterium Circumciſionis*, & ſic etiam S. Bonaventura, Alenſis, Bernardus, Proſper, Fulgentius, Hugo, Beda, ac alii, & colligitur ex *Geneſ.* 17. ibi : *Maſculus, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo*, & *ex cap. Majores* 3. §. *Caute*, *de Baptiſmo*, ibi : *Originalis culpa remittebatur per Circumciſionis Myſterium*, & *damnationis periculum vitabatur*.

Quod Circumciſio nedum fuerit deletiva culpæ originalis, ſed etiam collativa gratiæ ex opere operato, neceſſario ſequitur, nam juxta Concilium Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. non remittitur peccatum ſine infuſione gratiæ, cum de facto non detur ſtatus medius inter filium Regni, & filium Gehennæ ; adeoque conceſſo quod Circumciſio deleverit culpam originalem, neceſſario ſequitur, quod gratiam contulerit, cum de potentia ordinaria non aliter culpa originalis deleri poſſit, quam per gratiæ collationem, ut omnes concedunt, teſte Maſtrio *in* 4. *diſp.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *num.* 74. Et quidem ex opere operato, quia illam non contulit ex opere operantis ipſius ſuſcipientis, ideſt parvuli circumciſi, utpote meriti perſonalis incapacis, nec ex opere operantis ipſius Miniſtri, ideſt Circumcidentis, quia poterat conferri a perverſo, & malo Miniſtro, ac etiam ab Infideli, & adhuc valida fuiſſet, ſi facere intendiſſet, quod facere intendebat vera Fidelium Eccleſia, ut recte tradit S. Auguſtinus *lib.* 1. *contra Creſconium cap.* 31., & *Epiſt.* 103. dicens Circumciſionem a Samaritano collatam fuiſſe validam non minus, quam nunc ſit Baptiſmus collatus ab Hæretico, adeoque, ſi gratiam non contulit ex opere operantis, neceſſario ſequitur eam contuliſſe ex opere operato, cum non detur alius modus in productione gratiæ, niſi ut conferatur intuitu meriti ſuſcipientis, vel miniſtrantis, quod dicitur conferri ex opere operantis ; aut virtute ipſius Sacramenti, quod dicitur conferri ex opere operato, nam juxta verum, & proprium loquendi modum, per opus operatum non intelligitur Paſſio Chriſti peracta, ſed Sacramentum ipſum quatenus conſtitutum ex pacto, & promiſſione Dei, ut notat Maſtrius *loco cit. num.* 78. *circa medium*. 2

Circumciſio non ſolum fuit, ut ſupra, Sacramentum Legis ſcriptæ, ſed etiam Legis naturæ, cum fuerit data Patribus 400. circiter annis ante Legem Moyſis ; Unde Chriſtus *Joann.* 7. dicit : *Moyſes dedit vobis Circumciſionem, non quia ex Moyſe eſt*, *ſed ex Patribus*. Immo Circumciſio in Lege ſcripta non fuit aliud Sacramentum ab eo, quod erat in Lege naturæ, ſed idem magis determinatum in Lege ſcripta, quam fuerit antea in Lege naturæ, cum non fuerit niſi determinatio quædam illius communis remedii pro populo Hebræo, & proteſtatio ejuſdem Fidei peculiari ritu facta, 3

ſta , ſicque proprie non fuerit Sacramentum Legis Moyſis , nec vim habuerit juſtificandi ex vi ipſius Legis Moyſis , ſeu ſcriptæ , ſed quatenus remedium Legis naturæ , ut recte docet Maſtrius *loco cit. num.* 72. 83. *&* 86. ex Scoto *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 6. §. *Hic ſup-*
5 *ponendum* . Jam enim in Lege naturæ ante Circumciſionem fuit a Deo inſtitutum pro juſtificatione parvulorum Sacramentum aliquod conſiſtens in ſigno exteriori proteſtativo Fidei in Chriſtum venturum , ſive interim illud eſſet oratio , ſive benedictio , ſive oblatio , ſive ſacrificium , dummodo ſive explicite , ſive implicite proteſtationem d. Fidei ſignificaret , ut expreſſe docet S. Auguſtin. *Lib.* 5. *contra Julianum cap.* 21. dicens : *Non ideo tamen credendum eſt* , *& ante datam Circumciſionem famulos Dei* (*quandoquidem illis inerat Mediatoris Fides in carne venturi*) *nullo Sacramento ejus opitulatos fuiſſe parvulis ſuis* , *quamvis quid illud eſſet aliqua neceſſaria cauſſa Scriptura nos latere voluerit* , ubi , ut vides , non utitur S. Doctor nomine *Remedii* , ſed Sacramenti & ſic etiam tenent S. Gregorius *lib.* 4. *Moral. cap.* 3. S. Bernardus *Epiſt.* 77. Beda *in Lucam cap.* 8. , Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 7. , & Scotiſtæ paſſim , ac alii , & teſte Maſtrio *loco cit. art.* 1. *num.* 45. hæc eſt communis , & conſtans omnium Theol. ſententia . Et ratio eſt , quia Deus , qui neminem vult perire , in omni ſtatu providit hominum ſaluti inſtituendo remedium , ac Sacramentum culpæ originalis deletivum . Unde *in cap. Majores* 3. *de Baptiſmo* dicitur : *Abſit* , *ut univerſi parvuli pereant* , *quorum quotidie tanta multitudo moritur* , *quin & ipſis miſericors Deus* , *qui neminem vult perire* , *aliquod remedium procuraverit ad ſalutem* . Et quamvis non conſtet quale fuerit illud remedium , nec a Deo fuerit determinatum in ſpecie , fuit tamen determinatum in genere , & quantum ſufficit ad rationem Sacramenti , in quantum voluit , ut eſſet actus externus Fidei de Chriſto Mediatore venturo , quocumque modo fieret , ſive oratione , ſive benedictione , ſive oblatione , ſive ſacrificio &c. hujuſmodi , uti patet de Sacramento Ordinis , quod non fuit a Chriſto inſtitutum in certa determinata materia & forma , ſed tantum in genere ſub ratione ſigni expreſſivi poteſtatis , quæ per ordinem traditur , relinquendo Eccleſiæ facultatem ipſas in ſpecie determinandi .

6 Circumciſio , quamvis fuerit data 400. circiter annis ante Legem ſcriptam , & jam ab illo temprre debuerit applicari omnibus maſculis ex Abrahæ familia deſcendentibus , ut patet *Geneſ.* 17. Illi tamen , qui non erant ex genere Abrahæ , poterant ante Legem ſcriptam circumcidi , ſed non tenebantur , cum Circumciſio proprie loquendo fuerit Cæremonia Legis Moſaicæ , & ſolum in ipſa cœperit obligare etiam illos maſculos , qui non erant
de genere Abrahæ ; *Levitic.* 12. , *Joan.* 7. Pro 7
fœminis autem etiam poſt inſtitutam Circumciſionem remanſit , & perſeveravit remedium , ſeu Sacramentum Legis naturæ ; *Geneſ.* 17. *&* 34. , & offerebantur in Templum die 14. poſt earum nativitatem , ibique nomen imponebatur ; *Levit.* 12. Gloſſa *in cap. Majores* 3. *de Baptiſmo verb. Fœminæ* ; Hoſtienſ. *ibid. n.* 9. *verb. Quam Fœminæ* ; Fagnan. *ibid. n.* 44. & alii paſſim .

Quare autem Circumciſio inſtituta fuerit 8
pro ſolis maſculis , & non pro fœminis ; Toſtatus *in Geneſ. cap.* 17. *verſ. Quare* , dicit irriſoriam eſſe iſtam quæſtionem ; poſito enim quod Circumciſio fieri debeat , impoſſibile eſt eam fieri in fœmina , cum non habeat , in quo fiat , ſuperfluum ergo eſt quærere quare in viro , & non in fœmina ſit Circumciſio . Unde omiſſis variorum placitis , placet hic ſolum referre quod ex S. Thoma *in* 3. *part. quæſt.* 70. *art.* 2. *ad* 4. tenet Fagnan. *loco cit. num.* 45. videlicet , quia Circumciſio inſtituta fuit , ut ſignum Fidei Abrahæ , qui credidit ſe Patrem futurum Chriſti ſibi repromiſſi , & ideo convenienter ſolis maribus competebat . Peccatum etiam originale , dicit ipſe , contra quod ſpecialiter Circumciſio ordinabatur , a Patre tra-
hitur , non a Matre . Hinc Circumciſio fit in 9
membro genitali , quo generamur , & tranſfunditur peccatum originale , quod ipſa Circumciſione curatur , ut inter alias hanc adducit rationem Cornelius a Lapide *in Geneſ. cap.* 17. *verſ.* 11.

Circumciſio , & Baptiſmus in multis diffe- 10
runt , & in multis conveniunt inter ſe . Diffe- 11
runt primo , quia Baptiſmus eſt generalior Circumciſione ; *cap. Majores* 3. *de Baptiſmo* , nam hodie ex neceſſitate medii , tam maſculi , quam fœminæ baptizari debent , cum Chriſtus expreſſe , & generaliter omnes cujuſcumque ætatis , & ſexus includens dixerit *Joan.* 3. *numer.* 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* , *& Spiritu Sancto* , *non poteſt introire in Regnum Dei* . At vero Circumciſio in veteri Teſtamento ad fœminas non per-

pertinebat ; *Genſ.* 17. & patet ex dictis *ſupra num.* 7.

12 Secundo differunt, quia multo plus confert nunc Baptiſmus Chriſtianis , quam Circumciſio olim Judæis , textu expreſſo *in cap. Majores* 3. §. *Caute* , *de Baptiſmo* , ibi : *Caute tamen notandum eſt quantum plus Baptiſmus hodie conferat Chriſtianis , quam quondam Judæis Circumciſio contuliſſet . . . . . quoniam etſi originalis culpa remittebatur per Circumciſionis Myſterium , & damnationis periculum vitabatur , non tamen perveniebatur ad Regnum Cœlorum , quod uſque ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum , ſed per Sacramentum Baptiſmi Chriſti ſanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum & ad Regnum Cœlorum etiam pervenitur, cujus januam Chriſti Sanguis Fidelibus ſuis miſericorditer reſervavit.*

13 Tertio differunt , quia Baptiſmus confert augmentum gratiæ , ſeu gratiam ſecundam, ubi baptizatus habet jam primam . Non ſic autem Circumciſio , ut recte docet Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 6. exemplo Abrahæ , qui jam ab originali mundatus , & juſtificatus per remedium Legis naturæ , ſeu per ſuam veram Fidem , non fuit amplius juſtificatus ex Circumciſione, ne quidem juſtificatione ſecunda , ſeu augmento gratiæ, ut colligitur ex *Epiſtola ad Romanos cap.* 4. ibi : *Reputata eſt Abrahæ Fides ad juſtitiam ; quomodo ergo reputata eſt ? In Circumciſione , an in præputio ? Non in Circumciſione , ſed in præputio .*

14 Quarto differunt , quia Baptiſmus non modo eſt generalior , & efficacior , quam Circumciſio , ut ſupra in prima , & ſecunda differentia , ſed etiam ſignificantior , ut *in cap. Debitum* 5. *de Bigamis*, & decentior, ut per ſe patet , ac facilior , quia in Baptiſmo non effunditur ſanguis , ſicut in Circumciſione , ubi *tertia die graviſſimus vulnerum dolor eſt* , ut expreſſe dicitur *Gen. cap.* 34. *n.* 25. & ſic notat Hoſtienſ. *in cit. cap. Majores* 3. *de Baptiſmo num.* 9. *in verb. Cum generaliter* , Joann. Andreas *ibid. num.* 5. Fagnanus *ibid. n.* 50. & alii.

15 Conveniunt autem primo inter ſe Baptiſmus, & Circumciſio, quia ſicut olim Circumciſio tam adultis , quam parvulis ex præcepto Domini conferebatur , textu expreſſo *in cit. cap. Majores* , ibi : *Cum ergo Circumciſio tam adultis , quam parvulis ex præcepto Domini conferretur*, ita etiam nunc Baptiſmus tam adultis, quam parvulis, eſt conferendus , textu expreſſo *in cit. cap. Majores* , ibi : *Ne Baptiſmus , qui ſucceſſit loco ipſius . . . . minoris videatur effectus , tam adultis , quam parvulis eſt conferendus* , & concordat Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *in decreto de peccato originali cap.* 4. *& ſeſſ.* 7. *de Baptiſmo can.* 12. 13. *&* 14.

Conveniunt ſecundo , quia ſicuti ſine Cir- 16
cumciſione tunc nullus ſalvari poterat , ita nunc nemo ſalvari poteſt ſine Baptiſmo , textu expreſſo *in cit. cap. Majores* , ibi : *ſicut enim ſine diſtinctione qualibet Moſaica Lex clamabat , Anima , cujus præputio caro circumciſa non fuerit , peribit, de populo ſuo , ita nunc indiſtincte vox intonat Evangelica : Niſi quis renatus fuerit ex aqua , & Spiritu Sancto , non intrabit in Regnum Dei .*

Conveniunt tertio , quia ſicuti in veteri 17
Teſtamento per Circumciſionem , quæ vicem Baptiſmi ſupplebat , remittebatur originale peccatum ; *cap. Quod autem* 4. *& cap. Ex quo* 5. *de conſecrat. diſt.* 4. *& cap. Majores* 3. §. *Caute* , *de Baptiſmo* , ita in novo Teſtamento originalis culpa remittitur per Baptiſmum ; *cit. cap. Majores* §. *Caute*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *in decreto de peccato originali can. ultimo* , ibi : *Si quis per Jeſu Chriſti Domini noſtri gratiam , quæ in Baptiſmate confertur , reatum originalis peccati remitti negat , aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi , aut non imputari , anathema ſit .*

Nec valet objicere contra iſtam ultimam 18
convenientiam , & principalem concluſionem *ſub num.* 1. poſitam , quod Apoſtolus 1. *ad Corinth. cap.* 7. *num.* 19. dicit abſolute ; *Circumciſio nihil eſt ; ad Galatas cap.* 5. *num.* 6. *cap.* 6. *n.* 15. *Neque Circumciſio aliquid valet* , & conſimiliter frequenter alibi , adeoque Circumciſio non delebat culpam originalem , nec conferebat gratiam ex opere operato, uti facit Baptiſmus . Non valet , inquam, quia Apoſtolus vult ibi Circumciſionem nihil eſſe , nihil valere homini Chriſtiano, quia licet valeret in Lege Moſaica , non ſic tamen amplius in Lege Moſaica , non ſic tamen amplius in Lege Evangelica , in qua eſt penitus abrogata , uti patet ex ipſiſmet verbis Apoſtoli *loco cit.* ibi : *Nam in Chriſto Jeſu neque Circumciſio aliquid valet*. Quod ſi prætendatur Apoſtolum alibi inſinuare Circumciſionem etiam in Lege Moſaica nihil valuiſſe : Reſpondetur , Apoſtolum velle tantum inſinuare , quod Circumciſio nihil valuerit , ſeu non habue-

buerit vim juſtificandi in Lege Moſaica, quia ex Lege illa habuit tantum vim conſignandi Dei populum, ipſumque ab aliis populis diſcernendi: Vim autem juſtificandi habuit, quatenus determinatum Legis naturæ remedium, juxta dicta *ſupra n.* 13.

19 Et ſi inſtetur, quod Apoſtolus pluribus in locis negare videtur univerſaliter antiquæ Legis Sacramentis vim juſtificandi, ut *ad Romanos 3. Ex operibus Legis non juſtificabitur omnis caro coram illo, & ad Galatas 3. In Lege nemo juſtificatur apud Deum*, ubi ſub nomine Legis intelligit omnia antiquæ Legis Sacramenta, quæ *in eadem Epiſt. ad Galatas cap.* 4. vocat *infirma, & egena elementa, & ad Corinth.* 2. dicuntur *umbra futurorum*: Reſpondetur ſtatim, quod Apoſtolus in dictis locis loquitur ſolum de Lege Moſaica, & de Sacramentis improprie dictis, quæ in ipſa præter Circumciſionem vigebant, ut oblationes hoſtiarum, aſperſiones ſanguinis hircorum, & vitulorum, purgationes ab immunditiis Legalibus per aquam expiationis, conſecrationes Pontificum, Sacerdotum, & Levitarum, eſus Agni Paſchalis, & hujuſmodi, prout notat Scotus *num. 4. diſt. 1. quæſt. 6. litt. 3.* quæ utique vim juſtificandi non habebant ex ſe, nec conferebant gratiam ex opere operato, ſed ſolum ex opere operantis, quatenus pro tempore d. Legis fiebant in Charitate, & ex obedientia Dei ſic præcipientis. Non autem loquitur ibi Apoſtolus de communi remedio, ſeu Sacramento Legis naturæ: Nec de ipſa Circumciſione, in quantum erat determinatio quædam illius communis remedii pro populo Hebræo, ut patet ex dictis *ſupra num.* 3. 4. 5. Et ſic explicandi ſunt Patres apparenter noſtræ concluſioni contrarii, cum fundamenta ſuarum aſſertionum potiſſimum deſumant ex adductis, aliiſque ſimilibus Apoſtoli Auctoritatibus.

20 Nec etiam valet objicere Concilium Florent. *ſeſſ. ult. in Decreto Fidei ad Armenos*, ubi ſic habet: *Novæ Legis Sacramenta multum differunt a Sacramentis antiquæ Legis. Hæc enim non cauſabant gratiam, ſed ſolum per Paſſionem Chriſti dandam figurabant; Noſtra vero Sacramenta, & continent gratiam, & digne ſuſcipientibus eam conferunt*, & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. Canon.* 2. ubi ſic definitur: *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta a Sacramentis Legis antiquæ non differre; niſi quia ſunt cæremoniæ aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit*; adeoque Sacramenta veteris Legis non conferebant gratiam ex opere operato, uti Sacramenta novæ Legis. Non valet, inquam, quia Concilium Florentinum loquitur ſolum de ſupradictis Sacramentis veteris Legis proprie dictis, non autem de remedio, ſeu Sacramento Legis naturæ, nec de ipſa Circumciſione, quæ 400. circiter annis ante Legem ſcriptam fuit inſtituta, & ſic proprie non fuit Sacramentum Legis ſcriptæ, ſed potius Legis naturæ in ſenſu explicato *ſupra num.* 4. Non enim præſumendum eſt condemnatos eſſe in dicto Concilio Auguſtinum, Gregorium, Innocentium tertium, alioſque Sanctos Patres *ſub num.* 1. allegatos, expreſſiſſime docentes id præſtitiſſe Hebræis Circumciſionem, quod præſtat Chriſtianis Baptiſmus. Et ſic fere eodem modo reſponderi poſſet ad Canonem Concilii Tridentini. At etiam ſtante noſtra concluſione, quod Circumciſio, & remedium, ſeu Sacramentum Legis naturæ deleverit originale peccatum, & contulerit gratiam ex opere operato, ut facit nunc Baptiſmus, adhuc in multis differunt a Sacramentis novæ Legis, ut patet ex differentiis adductis *ſup. a num. 11. ad* 14. & ſic nihil ponitur contra definitionem Concilii Tridentini.

21 Circumciſio, & remedium, ſeu Sacramentum Legis naturæ imprimebant characterem; Sic Scotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 9. in ſolutione primi*, & Scotiſtæ paſſim, ac alii contra plurimos alios. Et ratio eſt, quia Circumciſio fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato, ut patet ex dictis *ſupra num. 1. & 2.* eratque janua ſalutis, ac diſtinguebat familiam Dei, & Meſſiæ a circumciſis, ſive explicite, ſive implicite crediti venturi, ſicut nunc Baptiſmus: Circumciſio enim non tantum inſtituta fuit ad remittendum originale peccatum, ſed etiam ad conſignandum Dei populum, illumque diſtinguendum a cæteris nationibus; Adeoque ſicuti Baptiſmus his de cauſſis characterem imprimit, ita a pari dicendum eſt, quod Characterem impreſſerit etiam Circumciſio, cum utrobique quantum ad hoc par ſit ratio. Quod idem per eamdem rationem dicendum eſt de Sacramento Legis naturæ deletivo culpæ originalis, ac collativo gratiæ ex opere operato; quod Sacramentum perſeveraverit etiam in Lege ſcripta pro fœminis, ut patet ex dictis *ſupra num.* 7. quia alias fœminæ non fuiſſent æquiparatæ maſculis in

donis ſupernaturalibus, ſi character fuiſſet impreſſus in maſculis per Circumciſionem, & non in fœminis per dictum Legis naturæ Sacramentum pro ipſis adhuc perſeverans in Lege ſcripta.

Additiones ex Editione Romana 1767.

21 Quæ hic tradit Auctor de effectu, & efficacia Circumciſionis, eam nempe peccato originis extinguendo fuiſſe inſtitutam, gratiamque ex opere operato contuliſſe, non omnibus certe placet Theologis, Sacrarumque Scripturarum Interpretibus. Solis novæ Legis Sacramentis privilegium competere conferendi gratiam ex opere operato, omnes fere Theologi merito ſentiunt, cum ab Apoſtolo *ad Galat.* 4. *verſ.* 3. veteris Legis Sacramenta *infirma & egena elementa vocentur*. Neque irrefragabile putamus Circumciſionem peccatum originale deleviſſe. Eam fuiſſe veluti inſigne, quo a cæteris gentibus Judaicus populus diſtingueretur, tradunt omnes Patres tam Græci quam Latini ante S. Auguſtinum, nulla de remiſſione originalis criminis facta mentione. *Gregem Iſraeliticum*, inquit Sanctus Hyeronimus *lib.* 1. *in Epiſt. ad Galat. quodam Circumciſionis cauterio denotavit, ut viventes inter Ægyptios, inter Aſſyrios, Babylonios, atque Chaldæos hoc ſignaculo diſtinguerentur*: Tom. 7. edit. noviſs. pag. 224.

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM, Vide verb. *Pœnitentia Sacramentum art.* 4. *n.* 100. *ad* 124.

CIVITAS, CIVILITAS, CIVES.

SUMMARIUM.

1 *Civitas multimode accipitur, & in quo differat ab Urbe*, ad num. 8

9 *Oppidum, Caſtrum, Villa, Villicus, quid ſint*, ad num. 13

14 *Villæ* Civitates *vocantur, & viceverſa*, ad num. 15

16 *An ad eſſentiam Civitatis requiratur Sedes Epiſcopopalis*, ad num. 19

20 *Qua pœna puniatur Civitas occidens vel ejiciens ſuum Epiſcopum*, ad numer. 31

32 *Et qua, ſi Cardinalem quocumque modo lædat.*

33 *Nec non ſi conſpiret contra Summum Pontificem, vel labatur in Hæreſim*, ad num. 34

35 *Condemnatio Civitatis ad Aratrum quos pariat effectus*, ad num. 36

37 *An Civitas poſt patratum facinus in perſonam Epiſcopi vel Cardinalis remaneat adhuc Civitas quoad privilegia Sæcularia, necnon privetur Diœceſi, & quouſque duret pœna eidem inflicta*, ad num. 41

41 *Quos quibuſque modis Civilitas acquiratur, & amittatur*, ad num. 64

65 *Civitas privilegiativa quo ad omnes effectus a quo concedatur*, ad num. 68

69 *Varia afferuntur ſententiæ de Cive Originario & domiciliario, totaque explanatur circa hanc materiam diſciplina civilis atque Canonica*, ad num. 89

90 *An Civis ex privilegio admittatur ad Beneficium ſive Legatum ſolis Civibus conferendum*, ad num. 107

108 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 126

Civitas aliquando ſumitur pro populo, 1
aliquando pro ſitu Civitatis, ſeu pro loco mœnibus cincto, vel denique pro coadunatione hominum, ut tradunt Bald. *conſil.* 327. *Pridie enim num.* 10. *in fine l.* 1. Bartol. *conſil.* 196. *Civitati Camerinæ num.* 6. *l.* 1. Frances *de Eccleſiis Cathedralibus cap.* 4. *num.* 33. Magnum Lexicon Juridicum Calvin. verb. *Civitas*, Beyerlinch. in *Theatr. vitæ humanæ verb. Civitas* & alii.

Proprie tamen Civitas ſumitur pro habita- 2
toribus, & incolis, vel pro ipſa ſocietate Civium, aut jure Civitatis, ac Civium, vel pro conſtitutione, & ordine populi, ac Civium; cit. Magnum Lexicon Calv. *verb. Civitas*. Civitas enim dicitur Civium unitas; 3
Gloſſa

Gloſſa *in cap. Si Civitas* 17. *de ſent. Excomm. in* 6. Fagn. *in c.* 1. *n.* 20. *de privileg.* Unde Cicero *de Somnio Scipionis* ait : *Nihil eſt quod in terris Deo fiat acceptius , quam conſilia , cœtuſque hominum jure ſociati , quæ Civitates appellantur* . Quare civitatem multitudinem hominum ſocietatis vinculo adunatam , muris cinctam , Epiſcopum habentem , a Veteribus ſic appellatam definivit cum pluribus Ripol. *in tract. de regal. c.* 44. *de Regalia creandi Civitates , & Villas* , ac Frances *loc. cit. n.* 34. Seu Civitas eſt multitudo hominum ſocietatis vinculo adunata ad ſimul una vivendum , uti ex Iſidoro *lib.* 1. *Etymolog.* eam definit Joan. Andr. *in d. cap. Si Civitas num.* 1. ubi etiam alias recenſet definitiones.

4 Urbs autem pro ædificiis , & ipſo loco mœnibus cincto accipitur ; Magnum Lexicon Calv.
5 verb. *Urbs* , & cit. verb. *Civitas* . Urbs enim dicta eſt ab *Urbo* , quod eſt aratrum , cum Urbum , ſive Urvum ſit curvatura aratri , & Urbare , ſive urvare , ſit arare , aratroque definire ; textu expreſſo *in lib. Pupillus* 239. §. *Urbs* , *ff. de verb. ſignific.* In condendis enim Urbibus olim Veteres aratro utebantur , quo futuræ Urbis magnitudinem , proportionem , ſitumque muro cingendum definiebant ; Cæl. Rhodig. *lib.* 24. *cap.* 15. Grat. *diſcept.* 179. *n.* 34. Beyerlincb *loc. cit. verb. Urbs in princ. & verb. Civitas in princip.* Frances *loco citato n.* 27. & 28. Magnum Lexicon Calvin. verbo *Urbs* . Et ideo ſicuti pro ædificandis , ſeu definiendis Urbibus aratrum adhibebant , ita etiam in deſtructione ad aratrum condemnabant , ut eodem , quo definitæ eſſent Urbes , modo rurſus delerent , everterent , deſtruerent , juxta *l. Nihil tit.* 35. *ff. de Regul. jur. & cap. Omnis res* 1. *de Regul. juris* , ſic citati Doctores , & alii.

6 Licet in jure quælibet Civitas poſſit appellari Urbs , ut ex text. *in l.* 2. *ff. de verborum ſignific. in l.* 2. *C. de ædif. privat. l. Præſcriptio* , *Cod. de oper. public.* & ex Bart. obſervant Loayſa *de jure univerſ.* 1. *part. cap.* 2. *n.* 24. Joan. Andr. *in cap. Si Civitas* 17. *de ſentent. Excomm. in* 6. Abbas *in cap.* 1. *de pri-*
7 *vileg. n.* 1. Frances *loco cit. n.* 34. In rigore tamen latino Civitas , & Urbs in hoc differunt , quod Civitas *Incolæ* dicuntur , Urbs vero complectitur ædificia ex Calep. verb. *Civitas* ; Ariſtotel. *l.* 4. *polit. & lib. etiam Œconomicar.* Beyerlincb. *d. verb. Urbs verſ. Cicero tamen* ; Frances *loco cit. num.* 34.

8 Civitas Romana Urbs appellatur per excellentiam ; ut dicit Abbas *in c.* 1. *de Offic. Ordinar. n.* 5. Frances *loco cit. n.* 103. eo modo quo D. Paulus antonomaſtice vocatur *Apoſtolus* , quia omnium maxime profuit in Evangelicæ prædicationis ſemine propagando , ex Barboſa *in Collect. ad tract. in cap. B. Paulus* 22. *qu.* 2. *n.* 4.

Oppidum proprie eſt omnis Urbs præter Ro- 9
mam , quæ peculiari nomine Urbs vocari cœpta eſt , & cæteræ Urbes vocantur Oppida , ut ex aliis notat Calv. *in ſuo magno Lexico juridico verb. Oppidum* . Oppida ſic dicta fuere , 10
ut refert Iſidorus *lib.* 15. *orig. cap.* 1. vel ab oppoſitione murorum , vel ab opibus recondendis , vel ab ope , quod contra hoſtem opem dent , ſeu apud Juriſconſultos Oppidum nomen accepiſſe traditur ab ope ferenda , & ſuſtinenda ; *l. Pupillus* 239. §. *Oppidum* , *ff. de verbor. ſignific.* ibi : *Oppidum ab ope dicitur , quod ejus rei cauſa mœnia ſint conſtituta* . Unde Civitates muris cinguntur , ut ipſorum ope hoſti ſecurius reſiſtamus , & ab incurſionibus hoſtium , aliiſque malis tuti ſimus ; *cit. Magn. Lexicon juridic. verb. Oppidum* . Ca- 11
ſtrum autem dicitur quaſi caſa arcta , quia non debet eſſe diffuſum , ne tempore guerræ egeat magna cuſtodia hominum , & victualibus ; Sic expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Si Civitas* 17. *de ſentent. Excommun. in* 6. *verb. Nota primo* .

Villa pro ædificio poſito in Rure ſumitur 12
l. Fundi appellatione 211. *ff. de verb. ſignific.* ibi : *In uſu urbana ædificia , ædes , ruſtica , Villæ dicuntur* , & concordat *l. ſi fundum* 81. §. 3. *ff. de Legatis* 1. Frances *loco cit. num.* 57. Ex 13
quo Villicus appellatur ille , qui propter fructus percipiendos in rure præponitur , *l. Si cum Villico* 16. *ff. de Inſtitoria actione* ; Frances *loco cit. n.* 58. cum aliis ibi allegatis . Unde ſo- 14
lum late ſumpto vocabulo Villæ *Civitates* vocantur , cum proprie Villa ædificium in rure ſitum ſine muro , & Vallo dicatur ; Coſmas *in pragm. ſanction. in Gloſſ. verb. Villis* §. *Inſuper rus* ; *In Eccleſ. autem tit. de Collat.* Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius* 16. *verb. Et uxorem num.* 464. *de Teſtamentis* ; Frances *loc. cit. num.* 54. Hinc ad ſummum cum Villæ appellantur Civitates , hoc procedit in puſillis Civitatibus , quæ uti Terræ in Italia nudam tantum ſui ipſius habent defenſionem , & ideo habitatores vocantur ruſtici , quaſi a rure , ſicuti habitatores Civitatum appellantur Cives a Guillelm. Benedict. *loco cit.* & Frances *loc. cit. num.* 56. Quamvis tamen Civitates in 15
Francia *Villæ* appellentur , Rus vero *Villagium* , ut teſtantur Caſſan. *in Catalog. gloriæ mundi*

12. *p. conſ.* 60. *paulo poſt principium* Frances *loco cit. num.* 59.

16 Solam illam dici Civitatem, quæ habet Epiſcopum, quaſi dignitas Epiſcopalis Civitatem conſtituat, & Urbem Cathedrali carentem Civitatem appellari non poſſe ſuſtinent multi, inter quos Bartol. *in l. Si hæres* §. 1. *ff. de Legat.* 1. *& in final. col.* 2. *ff. de Colleg. illicitis & in Extravag. qui ſint Rebelles* §. *Lombardiæ n.* 5. Baldus *in l. Ex hoc jure* 12. *ff. de juſtit. & jure ;* Chaſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi par.* 12. *Conſil.* 60. *ſtatim poſt initium*, & alii plures per text. *cap. In illis* 2. *diſt.* 80. ubi in ſingulis Civitatibus, in quibus antiqui Flamines erant poſiti, conſtitutos fuiſſe Epiſcopos a B. Petro docetur, & per text. *in cap. Epiſc.* 3. *ead. diſt.* 80. ubi prohibetur, ne in Caſtellis, & modicis Civitatibus conſtituantur Epiſcopi, & *in cap. Non debere* 5. *eadem diſt.* 80. ubi interdicitur, ne in Vicis, & Caſtellis Epiſcopi ordinentur, *& in cap.* 1. *de Offic. Ordinar.* ubi ſingularum Urbium Epiſcopos cauſas decidere debere ſtatuitur.

17 Alii autem plurimi cenſent, & quidem verius, & melius ad eſſentiam Civitatis neque Epiſcopum, neque Eccleſiam Cathedralem requiri; Ita Abbas *in c.* 1. *de priv.* ubi late Decius *ibid. n.* 4. Ripal. *tract. de Regal. cap.* 44. *n.* 14. *& ſeq.* Frances *loco cit. n.* 75. *& ſeq.* teſtans de communi DD. *in l. Ex hoc jure* 12. *ff. de juſtit. & jur.* ubi docent jus creandi Civitates dari independenter a Summo Pontifice, vel Epiſcopi deſignatione, & reſidere apud ſupremum Principem. Et id deſumitur ex eiſdem fundamentis adverſariorum. Nam ex eo quod *in cit. cap. In illis* 2. *diſt.* 80. *& cit. cap.* 1. *de Offic. Ordinar.* ſtatuitur in Civitatibus ponendos eſſe Epiſcopos, ſupponitur jam antea fuiſſe Civitates ſine ipſis, & ſi *in cit. cap. Epiſc.* 3. *ead. diſt.* 80. prohibetur, ne in Caſtellis, & modicis Civitatibus conſtituantur Epiſcopi, ergo dantur modicæ Civitates, quæ veræ Civitates ſunt, & non habent Epiſcopum. Et per hoc quod *in cit. c. Non debere* 5. *ead. diſt.* 80. interdicitur, ne in Vicis, & Caſtellis Epiſcopi ordinentur, non ſequitur, quod debeant Epiſcopi ordinari, ſeu conſtitui in omnibus Civitatibus. Quia licet nequeat dari Epiſcopus, & Eccleſia Cathedralis ſine Civitate, ex quo cum novus erigitur Epiſcopatus, creaturque in Villa, vel Oppido, prius Civitatis honore decoretur; *Extravag. Salvator* 4. *verſ. Volentes de Præbend. inter communes*, poteſt tamen dari Civitas ſine Epiſcopo, & Eccleſia Cathedrali, adeoque dantur Civitates ſine Epiſcopis.

18 Et de facto paſſim videmus plures Civitates non habentes Epiſcopum, per text. *in cap. Audivimus* 4. *cauſ.* 3. *qu.* 2. & ultra experientiam teſtantur de pluribus Bartolus, Gratianus, Barboſa, Solorzan, Ripall. Cenedo apud Frances *loc. cit. num.* 78. & alii paſſim ſcriptores: Unde Doctores aſſerentes illas ſolum dici Civitates, quæ habent Epiſcopum, intelligendi ſunt ſecundum communem uſum loquendi, ex quo ordinarium ſit, quod unaquæque Civitas ſuum habeat Epiſcopum.

19 Civitas occidens ſuum Epiſcopum privatur in pœnam dignitate Epiſcopali, & regimen committitur viciniori Epiſcopo; *cap. Ita nos* 25. *cauſ.* 25. *qu.* 2. *cap. Felicis in fine, de pœnis in* 6. *& Clement. ſi quis ſuadente, de pœnis ;* Pittonius *par.* 4. *diſcept.* 108. *n.* 8. Frances *loc. cit. cap.* 9. *num.* 6. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 149. & alii communiter.

20 Occiſio tamen deber eſſe de Epiſcopo conſecrato, non vero de electo, & confirmato, per text. in *l. ſi nondum, Cod. de futuris*, ubi res deſtinata animo ex voto ut ſit ſacra, non habetur pro ſacra ante conſecrationem; Gloſſa *in Clem. ſi quis ſuadente, verb. quemvis Pontificem, de pœnis*, ibique Panormitan. *n.* 2. Bald. in *l. ſi nondum n.* 4. *C. de furtis*, Card. de Luca in *Miſcellan. Eccl. diſc.* 46. *n.* 3. Pax Jordan. *Lucubrat. tom.* 1. *prælud.* 2. *n.* 6. Fagn. *in cap. eam te n.* 16. *&* 17. *de Reſcriptis ;* Felin. *ibid. n.* 1. *verſ. Unde*, Vitalin. *in cit. Clement. ſi quis ſuadente n.* 7. *de pœnis ;* Frances *cit. c.* 9. *n.* 9. cum pluribus ibi citatis; Pitton. *loco cit. a n.* 9. cum multis ibi allegatis.

21 Et ratio eſt, quia pœna privationis Civitatis dignitate Epiſcopali ob necem Epiſcopi ſtatuta fuit per Sacros Canones favore Ordinis Epiſcopalis, nec non conſecrationis, non autem ratione Dignitatis, & juriſdictionis, adeoque locum habere non poteſt in Epiſcopo ſolum electo, & confirmato, ſeu nondum conſecrato, ut notat Ancharan. *in cit. Clem. ſi quis ſuadente num.* 2. *in fine, de pœnis*, ibi: *Iſte textus requirit, quod quis iſta delicta committat in Pontificem &c. non autem in Electo, confirmato, non conſecrato ſecundum Gloſſam ; Iſta enim Conſtitutio eſt inducta in favorem Ordinis Epiſcopalis &c. Electi autem, confirmati, non conſecrati, non ſunt Epiſcopi.*

22 Dicta pœna non procedit, ſi occiſio Epiſcopi proceſſerit ex odio privato aliquorum Civium, ſed ſolum quando proceſſit ex facto Civitatis ſaltem cooperantis per auxilium, vel conſilium, vel tacite ratificantis necem. Sic colligitur ex ſupracitatis Canonibus: in allegato enim

cap.

Digitized by Google

cap. Ita nos 25. *cauſ.* 25. *q.* 2. ſupponitur delictum Civitatis, ibi, *Hæc ſit reperta Civitas, quæ Præſules miniſtrantes ſibi Fidei Chriſtianæ Sacramenta ſine perſecutione proſternat*, & inferius hoc ipſum replicatur, ibi: *Vel illa Civitas dum in quos deſæviat, non habebit, ab hujuſmodi temeritate deſiſtat &c. egeat ergo Epiſcopalibus ſubſidiis ſibimet aliunde penſandis, quæ Sacram in ſuo gremio collocatam fuſo crudeliter maculat ſanguine dignitatem*. Et explicat hoc delictum Civitatis alter Textus *in cit. cap. Felicis* §. *Civitas, de pœnis in* 6. ibi: *Civitas vero &c. quæ talia facienti, vel facientibus, ſeu præſumentibus in his conſilium, vel auxilium dederit, aut favorem vel infra menſem ſaltem taliter delinquentes, prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei adfuerit non duxerit puniendos, Pontificali, ut ſupra, ſit eo ipſo dignitate privata*.

23 Ex quo textu clariſſime infertur, quod pœna privandi Civitatem dignitate Epiſcopali procedit, quando ipſa Civitas delinquit ſaltem cooperando in necem Epiſcopi mediante auxilio, vel conſilio, vel ratum habendo delictum, non puniendo, aut puniri non curando delinquentes, ut in individuo quod requiratur necem Epiſcopi fuiſſe commiſſam ad ſuggeſtionem Civium, ſeu populi tradit Turrecremata *in cit. cap. Ita nos num.* 2. *verſ. ſuggeſt. domeſt. Civium*. Quodque requiratur delictum Univerſitatis pulſata Campana, & convocato conſilio poſt Gloſſ. *in l. Sicut verb. Non debetur*, ff. *Quod cujuſque Univerſit. nomine* in ſubjecta quæſtione firmarunt omnes Canoniſtæ *in d. Clem. Si quis ſuadente, de pœnis*, & ſignanter Vitalin. *n.* 71. ibi: *Quod eſt intelligendum, quando Campana pulſata, & convocato Conſilio conveniunt, ut delinquant*, Joann. de Lignano *ib.* ait, *quod tunc dicitur Civitas facere, cum homines communicato Conſilio, & tractatu habito in hoc faciunt, & ſicut corpus, ſecus ſi ut ſinguli &c. Et per hoc dicit ſe conſuluiſſe Civitatem Bononiæ non interdictam propter rebellionem factam a quibuſdam ut ſingulis*; Ancharan. *ibid. num.* 81. Imola *num.* 4. Joann. Andr. *in cap. Felicis* §. *Civitas num.* 20. *de pœnis in* 6. ubi alias firmavit *Teneri ſingulos, & non Univerſitatem*, & late conſuluerunt Soccin. & Doctores Collegii Florentini *inter Conſilia Curtii ſenior. conſ.* 20. & 21. *per tot.* Hactenus Pittonius *cit. diſcept.* 118. *n.* 13. & 14. ubi *n.* 15. & 16. plurimos alios ad id citat Doctores.

24 Et hoc ea legali, & naturali ratione, quod pœna ſuos tenere debet Auctores; *l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, *c. Quæſivit* 2. *de his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, & item, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit; *c. Cognoſcentes* 2. *de Conſtitut. l. Gracchus* 4. *Cod. Ad Leg. Jul. de adulteriis*, ut in propoſito advertit Archidiaconus *in citat. c. Felicis n.* 20. *de pœnis in* 6. neque juſtum eſt, ut privatum odium, & privatum delictum ad perniciem publicam Civitatis, quæ non deliquit, convertatur. Quod etiam agnoverunt Majores noſtri, quibus abſonum viſum eſt paucorum privatorum culpam univerſorum juri derogare poſſe, quemadmodum refert Tacitus deciſum per Senatum Romanum, & Cæſarem *lib.* 13. *ann.* ibi: *Paucorum culpam ipſis exitioſam eſſe debere, nihil univerſorum juri derogandum &c. Hæc ſententia voluit, ſcripſitque Cæſar Senatui, privatim expenderent cauſam &c. in commune nihil derogent*.

Non improbabilis tamen eſt contraria opinio, quod nempe id procedat, etiamſi occiſio Epiſcopi proceſſerit ex ſolo odio privato aliquorum Civium, & non ex facto Civitatis, uti tenent Belletus *diſquiſit. Cler. p.* 1. *tit. de favor. Cler. Can.* §. 1. *n.* 26. Covarruv. *lib.* 2. *variar. cap.* 8. *num.* 10. Frances, *de Eccleſiis Cathedralibus cap.* 9. *num.* 21. Corrad. *prax. Beneficiar. lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 71. Hojed. *de incompatib. Benefic. part.* 1. *cap.* 23. *num.* 113. & alii dicentes, quod licet non omnes Cives peccaverint, & tanti criminis rei non ſint, adhuc privantur honore, & dignitate Epiſcopali, quia cum hæc ſit pœna temporalis, ideo ex juſta cauſa poſſunt etiam innocentes eam pati, ſicut Interdicti pœnam patiuntur, quæ cum animam non afficiat, ideo etiam innocentes ligat; *cap. Sane* 11. *de Offic. Delegati*; *cap. Non eſt vobis* 11. *de ſponſalibus*; *cap. Si ſententia* 10. *de ſentent. Excomm.* 25

Cathedralitas ratione occiſionis Epiſcopi non amittitur ipſo jure, ſed ſententiam requirit ex Text. *cap. In quibuſdam* 12. §. *Sacri, de pœnis*, nam cum textus *in cit. cap. Ita nos* 25. *cauſ.* 25. *qu.* 2. factum hominis poſtulet, declaratione indiget, & certum eſt ipſo jure non eſſe Civitatem privatam, ut in terminis Patroni probat Moneta *de commut. ultim. volunt. c.* 11. *n.* 268. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 11. 26

Si Civitas, vel populus occidat Epiſcopum in ſui defenſionem, non incurrit pœnam privationis, *arg. cap. Si vero* 3. *de ſent. Excomm.* Frances *loco cit. n.* 14. Leſſ. *de inhibition. cap.* 8. §. 4. *num.* 21. Nec incurrit dictam pœnam, ſi occidat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, & alio modo mortem evitare non poſſit, *arg. Clem. Si furioſus, de homicid.* 27 28

 Gloſſa

Digitized by Google

Gloſſa *in cit. cap. In quibuſdam*, *veeb. Præſumpſerint*; Moneta *loco citato num.* 268. Marius Itala *de Immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 12.
29 Frances *loco cit. n.* 15. Nec ſi occidat Epiſco-
pum eum non agnoſcens, utpote quia non indurum Habitu Epiſcopali, ſed armatum, & enormibus incumbentem; Decian. *in teact. ceimin. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 8. *in fine*; Farinac. *in Prax. ceim. p.* 4. *q.* 112. *n.* 127. Frances *loc. cit. num.* 16. & 27.

30 Si Civitas tentaverit occidere Epiſcopum, eum vero non occidit, ſed ſolum vulneravit, a quo vulnere ſanatus fuit, non amittit Cathedralitatem, cum conatus tantum non puniatur pœna ordinaria, ſed extraordinaria; Menoch. *de aeb. l.* 2. *cent.* 3. *caſu* 360. ubi late de hoc; Frances *loc. cit. n.* 25. & alii.

31 Si Civitas perſequatur Epiſcopum, ita ut eum a ſua Diœceſi ejiciat, aut ejicere mandet, aut auxilium ad hoc facinus perpetrandum dederit, non privatur ob id Cathedralitate, ſed tantum id facientes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini, ut patet *in* §. 11. *ejuſdem Bullæ*, Farinac. *in peaxi ceimin. paet.* 4. *q.* 112. *inſpect.* 2. *num.* 84. & 130. Suarez *de Cenſue. tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 8. Navarr. *in Manual. cap.* 21. *num.* 67. Frances *loc. cit. n.* 23. & alii.

32 Civitas, quæ auxilium, conſilium, aut favorem dederit ad occidendum, ſeu offendendum Cardinalem, privatur Cathedralitate; *c. Felicis* 5. §. *Civitas*, *de pœnis in* 6. ubi Gloſſ. & plures, quos ſequitur Farinac. *in peaxi crimin. p.* 4. *quæſt.* 112. *inſpect.* 2. *num.* 101. Frances *loc. cit. cap.* 4. *num.* 141. & *cap.* 9. *num.* 29. & alii.

33 Civitas conſpirans contra Summum Pontificem, vel contra Sedem Apoſtolicam, privari poteſt Cathedralitate; *aeg. l. Si uſusfructus* 21. *ff. Quibus modis uſusfructus amittatur*, ubi fit mentio de Civitate rebelli, in qua aratrum immittitur, & *aeg. cit. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 32. & in ſimili Card. Petra *tom.* 3. *Comment. in Conſtitut.* 9. *Innocentii IV. n.* 7. & 33. cum pluribus ibi citatis.

34 Item ſi tota Civitas labatur in Hæreſim, demoliri poteſt, ſicque privari Cathedralitate, ut colligitur *ex c. Si audieeis* 23. *q.* 5. & notant Gondiſalv. *de Haeetic. c.* 24. *pee tot.* Decian. *tract. ceimin. l.* 5. *c.* 51. *n.* 1. Card. Petra *loc. cit. n.* 8. & 33. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 31.

35 Civitas condemnata ad aratrum, ſeu ad demolitionem, non poteſt amplius ædificari abſque ſpeciali licentia Principis; Frances *in cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. *n.* 4. & *cit. c.* 4. *num.* 145. Gratianus *diſcept.* 179. *a n.* 12. & alii. Unde
Civitas damnata ad aratrum deſinit eſſe Ci- 36
vitas, quia tunc mori dicitur, quando Superiorum auctoritate ad aratrum damnatur; Felin. *in c. Dilectus* 30. *columm. penult. poſt medium n.* 4. *veeſ. ſecundo in quantum*, *de Simon.* Grat. *diſc.* 217. *n.* 4. Frances *cit. c.* 4. *n.* 142. & alii, & patet de Carthagine *ex l. Si uſusfeuctus* 21. *ff. Quibus modis uſusfructus amittatue*, ibi: *Si uſusfructus Civitati legetur*, & *arateum in eam inducatue*, *Civitas eſſe deſinit*, *ut paſſa eſt Carthago*, *ideoque quaſi morte deſinit habere uſumfeuctum*; & de Civitate Caſtri a fundamentis demolita juſſu Innocentii X. apud Card. Petram *loc. cit. n.* 33.

Civitas tamen ſolum privata Cathedralitate 37
propter occiſionem proprii Epiſcopi, vel offenſionem Cardinalis appellatur, & remanet adhuc Civitas quoad privilegia ſæcularia Civitatum, nam cum hæc non dependeat a Cathedralitate, per accidens ſe habet privatio, vel exiſtentia illius ad privilegia; Bartol. *In Extravag. Qui ſint rebelles v. Lombaedia n.* 5. Gratian. *diſc.* 291. *n.* 37. Frances *cit. c.* 4. *n.* 134. cum aliis ibi citatis per text. *in c. Ita nos* 25. *cauſ.* 25. *quæſt.* 2. ubi Civitas privata Cathedrali propter necem Epiſcopi, Civitas adhuc manſit, & pro tali adhuc appellatur, & per text. *in cap. Felicis* 5. §. *Civitas*, *de pœnis in* 6. ubi Civitas, quæ auxilium, favorem, ſeu conſilium ad occidendum, vel offendendum Cardinalem dederit, privatur Cathedralitate, & nihil dicitur de Civitate.

Civitas privata Cathedrali propter delictum, 38
non privatur Diœceſi, unde in ea poteſt Epiſcopus quidquid antea in Civitate, & in Diœceſi exercebat. Et ratio eſt, quia Civitatis appellatione non venit Diœceſis in actibus potiſſimum odioſis; Coccinus *deciſ.* 129. *num.* 2. Frances *cit. c.* 4. *n.* 129. & *ſeq.* & *cit. c.* 9. *num.* 142. & plures alii apud Barboſam *de appellat. veeb. Utriuſque jur. appellat. verb. Civitas num.* 7.

An privatio Civitatis dignitate Epiſcopali 39
ob occiſionem Epiſcopi ſit perpetua, vel temporalis? Variant DD. Quod ſit tantum ad tempus, ſeu temporalis, tenent Archidiacon. *in cit. cap. Ita nos* 25. *cauſ.* 25. *quæſt.* 2. *n.* 3. ibi: *Hic non fuit teanslatus Epiſcopatus*, *ſed ad tempus iſti caruerunt Epiſcopo in pœnam*; Turrecremata *ibid. n.* 2. ibi: *Ad tempus ſuſpendit dignitatem Epiſcopalem hujus Eccleſiæ*, *non abſtulit*; Bellarm. *ibid. num.* 2. ibi: *Secundum eum non fuit teanslatus Epiſcopatus*, *ſed ad tempus iſti caruerunt Epiſcopo*; Pittonius *cit. diſcept.* 108. *n.* 34.

Digitized by Google

num. 34. & 35. ubi ex Ughell. *in Ital. Sacr. tom.* 8. *fol.* 316. *num.* 34. & 35. refert ſic ſervatum fuiſſe per ſan. mem. Urbanum VII. occaſione homicidii Epiſcopi Arianen. ſecuti *die* 10. *Ju.* 1645. propter quod homicidium privata extitit illa Eccleſia proprio Paſtore per ſolum decurſum quinque annorum, dum de anno 1650. fuit iterum proprio Epiſcopo proviſa.

40 Melius tamen, & verius quod talis privatio ſit perpetua, tenent Corradus *in praxi Benefic. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 71. Rebuff. *tit. de differ. inter privileg. Reſcript. & Mandat.*, Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Epiſcopus verſ. vigeſimo primo Epiſcopum*; Card. Lauræa *Epitom. Canon. in verb. occidens Epiſcopum*, Frances *cit. cap.* 9. *num.* 138. Ancharan. *in cit. cap.* 5. *de pœnis in* 6. *col.* 3. *notabil.* 7. & alii, quos ſequitur Gratian. *diſcept.* 179. *n.* 12. & concordat Summarium *in dict. cap. Ita nos*, ibi: *Veluti dum Civitati Epiſcop. dignitas perpetuo ſubtrahitur.*

41 Et de facto Civitas Atinenſis privata fuit in perpetuum Præpoſito, ob hujus necem ejus culpa ſecutam, ut apparet ex Decreto Sacræ Congr. Epiſcop. & Regul. *ſub die* 13. *Julii* 1698. quæ cenſuit Civitatem privandam eſſe Dignitate Præpoſiti, illam perpetuo afficiendo vicino Epiſcopo Aquinaten. mediante ſequenti Reſcripto: *Cum Sanctiſſimo ad mentem, & mens eſt, Præpoſituram Atinæ eſſe perpetuo afficiendam, ſeu deſtinandam, cum ſpecifica proviſione Epiſcopi Aquinaten. pro tempore firmis remanentibus omnibus, & ſingulis juribus, prærogativis, & præeminentiis, quibus hactenus eadem Præpoſitura uſa fuit.* Unde ſan. mem. Innoc. XII. mediante Brevi in forma Motus proprii in ſequelam allati Reſcripti Sacræ Congregat. perpetuo affecit, ſeu deſtinavit Præpoſituram Epiſcopo Aquinaten. Reclamante autem Civitate apud eumdem Summum Pontificem Innocentium XII. obtinuit remitti cauſam ad Sacram Congregat. Epiſcop. & Regul. Sed deinde Summus Pontifex mandavit ſuper hac cauſa imponi perpetuum ſilentium. Noviter autem reclamante Civitate & Clero ſub die 15. Septembris 1714. emanavit novum Reſcriptum pro remiſſione cauſæ ad eamdem Sacram Congregat. Ex audientia Sanctiſſimi die 10. menſis Septembris 1714. Sanctitas ſua mandavit, quod Partes deducant omnia jura ſua in Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. Superveniente autem Reſcripto Summi Pontificis, quod in Sacra Congregat. diſputaretur, an ſit concedenda aperitio oris, non obſtante alio deinde ſubſecuto, quod cauſam ſimpliciter remittebat ad eamdem Congregationem, oportuit diſputari dubium ſuper aperitione oris. Et eadem Sacra Congregat. ſub die 24. Julii 1716. ad relationem claræ mem. Card. Caſini ad dictum dubium: *an ſit concedenda aperitio oris*; reſpondit: *Negative & amplius*. Sic refert Pittonius *cit. diſcept.* 108. *per tot.* in qua ſcripſit præd. Civitate, & ejuſdem Capitulo.

Civilitas triplici modo acquiritur. Primo, per 42
Nativitatem; Secundo, de jure; Tertio, per Privilegium, ut notant Zaul. *ad ſtatut. Faventiæ lib.* 1. *Rubr.* 11. *n.* 1. *fol.* 226. Card. de Luca *de Præemin. in Summar. n.* 94. Urſaya *tom.* 6. *part.* 2. *diſcept.* 50. *num.* 37. ubi prima dicitur Civilitas originaria; Secunda domiciliaria, & Tertia privilegiativa, ſeu ut dicit Card. de Luca *cit. n.* 94. Prima dicitur naturalis, quæ ſub originatiæ vocabulo explicatur. Secunda accidentalis, vel acquiſita; quæ domiciliaria dicitur; Tertia pariter accidentalis, vel acquiſita, quæ privilegiativa ſive occaſionalis ſit.

Civilitas naturalis, ſeu originaria plures ſub- 43
alternas habet ſpecies. Prima omnino vera, & propria tam legalis, quam naturalis eſt, quæ propriam, ac parentis originem in loco habet, adeo ut nulla Legis fictio vel ſuppletio accedat. Secunda naturalis quidem, ſed quamdam legis fictionem habens, ea eſt, quæ provenit ex propria nativitate in loco ab extero patre, qui domiciliariam jam contraxit Civilitatem in tali loco. Tertia naturalis quidem, ſed quamdam adhuc majorem Legis fictionem habens ea eſt, quæ provenit ex propria nativitate in loco ex extero tamen patre, caſualiter, vel occaſionaliter ſecuta, utpote quia ejus pater non ut domicilium, neglecta originaria patria, contraheret, ibi morari contigit, ſed officii, feudi, mercaturæ, aulæ, vel profeſſionis, ſeu artis occaſione. Quarta, quæ majorem adhuc Legis fictionem habet, ea eſt, cui in propria perſona, & propria nativitate naturalis deeſt veritas, originaria vero civica paterna qualitas filio eamdem tribuit originariam Civilitatem, ut patet de filio nato extra patriam patris alibi occaſione ſolius temporalis officii, ut Judicis, Medici, Mercatoris, & hujuſmodi commorantis.

Hinc ex dictis patet, quod duplex origina- 44
ria qualitas in eamdem perſonam concurrere poteſt, una ſcilicet propria, & altera parentis; Quamvis enim occaſionaliter, vel cauſative extra patriam in diverſo loco natus, habeatur ac ſi vere, & proprie in ipſa patria natales habuerit; Adhuc tamen naturæ beneficium ſibi non eſt denegandum, ut originarius Civis illius loci dici mereatur, ubi vere natus eſt. Ci-

Digitized by Google

45 Civiliras domiciliaria ea eſt, quæ per exte-
rum in aliena patria eligentem domicilium ac-
quiritur. Et iſta ubi quæſita ſit, eoſdem favo-
rabiles, ac odioſos operatur effectus, quos ipſa
originaria, ſeu naturalis Civilitas producit,
cum ei aſſimilata ſit, niſi munerum quali-
tas veram, ac naturalem pro loci moribus,
vel legibus exigat, iſtamque fictam non ad-
mittat.
46 Civilitas privilegiativa, quæ magis ficta di-
citur, ea eſt, quam pro generali regula no-
bilitatis ad inſtar ſolus ſupremus Princeps con-
cedit, eaque de Regalibus reputatur. Solius
enim ſupremæ poteſtatis eſt fictum reddere ve-
rum, atque Veri operationem ficto tribuere.
Subditæ enim Civitates, & inferiores domini
ſine expreſſo ſupremi Principis Indulto eam
ſolam concedere poſſunt Civilitatem, quæ con-
cedenti, atque ab eo dependentibus præjudi-
cet, non autem ut perſonæ ſtatum in omni-
bus firmet. Hactenus Card. de Luca *de præ-
eminent. in Summa a n. 94. ad* 103.
47 Ad effectum veræ, & naturalis Civilitatis
licet requiratur nativitas in loco, ad text. *in
l. Cives 7. Cod. de incolis lib.* 10. *l. Adſum-
ptio 6. §. Filius, ff. ad municipalem cum con-
cord.* Card. de Luca *de præeminens. diſcept.* 27.
n. 7., Giurba *obſerv.* 76. *num.* 1. Merlin. *dec.*
882. *n.* 1. *&* 2. Rota *in Sypontina Archiepiſco-
patus* 14. *Martii* 1646. *coram Veroſdio*, Barbo-
ſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcopor. pars.* 2. *alle-
gat.* 4. *num.* 2. *&* 3. cum aliis ibi allegatis;
48 Attamen ſi ſequatur nativitas extra patriam
originariam occaſionaliter, quia nempe paren-
tes ibi morentur occaſione officii, feudi, mi-
litiæ, mercaturæ, & hujuſmodi, habetur ac
ſi vere, & naturaliter natus eſſet in propria
patria; Felin. *in cap. Rodulphus num.* 14. *de
Reſcript.* Menoch. *conſil.* 80. *num.* 9. *cum ſeqq.
& lib.* 6. *præſumpt.* 30. *num.* 16. *&* 17. Giur-
ba *d. Obſervat.* 76. Othobon. *deciſ.* 148. *n.* 8.
Card. de Luca *loc. cit. num.* 9. allegans ad id
49 Rotam *in Anconitana*, *& in Avenionen.* Ori-
ginarius enim, ſeu oriundus dicitur a nativi-
tate propria, ſeu paterna, per text. *in cit. l.
ſupra num.* 46. Jaſon *in l. Hujuſmodi §. Lega-
tum num.* 18. *ff. de Legatis* 1. Mandoſ. *ad Re-
gul. Cancell. reg.* 16. *quæſt.* 40. Lexicon juris
verb. *Oriundus*, Barboſa *loco cit. num.* 3. *&* 6.
50 cum aliis ibi allegatis. Cum jus Civile in-
dicet locum originis alicujus eum eſſe, in quo
ejus pater natus eſt; *l. Adſumptio* 6. §. 1. *ff.
Ad Municip. & l. Si ut proponis* 2. *Cod. de
Municipibus lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *num.* 4.
ff. de verbor. ſignific. Pett. Gregor. *in tract. de
uſuris lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 15. Campanil. *in diver-
ſar. jur. Canonico rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 8. Barboſa
loc. cit. n. 5.
Civilitas etiam per ſpiritualem nativitatem 51
acquiritur, ita ut io illo loco quis dicatur or-
tus, ubi ſalutari lavacro Sacti Baptiſmatis fuit
ablutus, quia Baptiſmus eſt nativitas ſpiritua-
lis, & de ea ad naturalem validum eſt argu-
mentum; *c. Debitum, de Baptiſm. juncto cap.
Inter corporalia, de translat. Epiſcopor.* & in
ſpecie firmant Luc. de Penna *in l. Cives n.* 3.
& 47. *Cod. de Incolis lib.* 10. ibique Amaſa
num. 47. Gratian. *cap.* 75. *n.* 16. ubi quod pro-
cedat nedum quoad ſpiritualia, ſed etiam quo
ad temporalia; Paſchal. *de Patria poteſt. part.*
3. *cap.* 2. *n.* 34. *in fine*, Gonzal. *ad Regul.* 8.
Cancellar. gloſſ. 9. §. 1. *num.* 106. *& ſeqq.*
Ciarlin. *c.* 149. *num.* 12. Merlin. *controv. ju-
ris c.* 32. *n.* 22. *lib.* 2. Barboſa *de Offic. Pa-
roch. cap.* 7. *num.* 5. Carleval. *de judic. tit.* 1.
diſput. 2. *num.* 111. Navar. pluries judicatum
referens in Senatu Neapolitano *in Pragmatic.*
1. *de immunit. Neapol. collect.* 2. *num.* 14. An-
tunez *de donat. Reg. l.* 1. *part.* 2. *cap.* 15. *n.* 5.
Rocca *diſp. ſelect. cap.* 83. *n.* 4. cum aliis ibi
citatis, Amoſtaz. *de cauſſis piis lib.* 4. *cap.* 7.
n. 2. *&* 3. cum aliis ibi allegatis.
Civilitas originis non amittitur ob alterius 52
loci incolatum neceſſarium, vel occaſionalem,
ſeu caulativvm negotiationis; Bartol. *in l. fi-
nal. §. Item reſcripſerunt, ff. Ad municipal. ſub
n.* 5. Altograd. *conſil.* 97. *n.* 16. *& ſeq. volum.*
1. Card. de Luca *de Regalib. diſcept.* 83. *num.*
12. *diſcept.* 97. *num.* 11. *diſ.* 128. *num.* 9. Rota
part. 9. *recent. deciſ.* 66. *n.* 23. *& ſeqq.* & com-
munis aliorum.
Poteſt quis acquirere, & retinere duplicem 53
Civilitatem, unam ſcilicet originis, & alte-
ram domicilii: *leg. Adſumptio* 6. §. *Juris, ff.
Ad municipal.* Card. de Luca *de præeminens.
diſ.* 37. *n.* 3. Urſaya *tom.* 7. *part.* 2. *diſc.* 31. *ſub
n.* 33. §. *Ratio eſt*; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *recent.
deciſ.* 137. *n.* 13.
Civilitas domiciliaria acquiritur decennali 54
habitatione; Rota *p.* 9. *recent. t.* 1. *d.* 127. *n.* 6.
Card. de Luca *de præeminent. diſc.* 27. *num.* 3.
Barboſa *cit. allegat.* 4. *n.* 28. cum pluribus ibi
citatis, maxime ſi ſit cum acquiſitione domus,
ac aliorum bouorum, & ſupportatione onerum
Civicorum; *l. Nec ipſi* 1. *& l. Cives* 7. *Cod.
de Incolis*. Talis enim decennalis habitatio per-
petuæ permanentiæ regulariter ſuffragatur; Ro-
ta *part.* 13. *recentior. dec.* 261. *num.* 3. Et do- 55
micilium eſt habitatio animi deſtinatione per-
petua, in qua quis rerum ſuarum magnam
ſum-

Digitized by Google

ſummam conſtituit; *l.* 1. ubi Bartol. *num.* 11. *l. Adſumptio* 6. §. *Juris prudentibus*, ibique idem Bartolus *n.* 2. *ff. ad municipal. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis lib.* 10. *cap. Cum nullus*, ubi Gloſſa verb. *Domicilium*, *de temporib. ordinat. in* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 86. *a n.* 6. & *lib.* 6. *de præſumpt. q.* 42. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 535. *num.* 13. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 181. *num.* 10. *cum ſeqq.* Turreblanca *l.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. Barboſa *cit. allegat.* 4. *n.* 23. Urſaya *tom.* 6. *diſcept.* 50. *a num.* 62. cum pluribus ibi citatis; Rota *in Granaten. Capellaniæ* 1. *Deciſ.* 1606. *coram Card. Marquemont.* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 188. *num.* 1 & 2. *part.* 2. *recent.* ubi aſſerit tantum domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando ſcilicet quis cum tota familia mobilia bona tranſportavit, & habuit domum apertam.

56 In hoc enim differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium eſt locus originis, vel perpetuæ habitationis; Habitatio vero eſt commoratio in loco per accidens, & animo alio ſe transferendi. Unde ad habitationem ſufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua cauſſa, puta litis, mercaturæ, ſtudiorum, & huiuſmodi. Ad domicilium autem in aliquo loco conſtituendum requiritur animus ibi perpetuo permanendi, ſine quo non contrahitur domicilium; *l. Cives*, *Cod. de Incolis l.* 10. Menoch. *de præſumpt. quæſt.* 42. *num.* 2. & *de arb. caſ.* 86. *a n.* 6. Sanchez *de Matr. l.* 3. *diſp.* 13. *a princ.* Barboſa *l. c. n.* 24. & alii.

57 Non contrahitur Civilitas domiciliaria per permanentiam in Civitatem per decem annos; Immo nec per triginta in ſervitio alicujus Principis, ſeu alterius domini; Pariſius *conſ.* 53. *n.* 91. *lib.* 3. Rota *in Romana Beneficiatus S. Petri* 30. *Martii* 1626. *coram Pirovano*, & *in Ferrarien. Bonorum de Taſſonis* 18. *Martii* 1630. *coram eod. Pirovano in verſ. Quia de hoc præſuppoſito*, quæ eſt deciſio 109. apud Fenzon. *ad ſtatuta Urb.* & *p.* 9. *recent. t.* 1. *dec.* 312. *num.* 17. & 18. ubi habetur hæc ratio, quod cauſſa habitandi diverſa eſt ab animo domicilium contrahendi, ideſt domicilium non con-
58 trahitur ſine animo. Unde cum quis habet animum recedendi ab aliquo loco, licet per mille annos ibi habitaverit, non contrahit domicilium, ſeu domiciliariam Civitatem; Joſeph. Ludovic. Peruſina *dec.* 76. *n.* 1. *cum ſeq.* Menoch. *de arb. caſu* 86. *n.* 7. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tract.* 1. §. 5. *cap.* 7. *n.* 1. Barboſa *cit. alleg.* 4. *n.* 5.

59 Præcipua autem conjectura, & præſumptio propenſi animi ad acquirendum domicilium, ſeu domiciliariam Civilitatem ea eſt, ſi quis non ſolum habitationem tranſtulerit, ſed & ſimul ſecum familiam, & omnia bona ſua, vel eorum majorem partem retulerit; nam ex illa habitationis ſuæ, & rerum ſuarum translatione conjecturatur, & præſumitur animus alicubi perpetuo permanendi, & ibidem domicilium, & Civilitatem acquirendi; *l. Cives* 7. *Cod. de incolis*, *l. Senatores* 3. *Cod. ubi Senatores* cum ſimilibus, Urſaya *Inſtit. criminal. lib.* 1. *t.* 3. *n.* 33. Ugolin. *de Offic. Epiſcop. part.* 2. *c.* 26. §. 2. *num.* 2. Marchin. *cit. tract.* 1. §. 5. *c.* 7. *n.* 7. Barboſa *cit. alleg.* 4. *num.* 27. & alii paſſim.

Civilitatem domiciliariam poteſt quis ha- 60
bere in pluribus locis, ſi in eiſdem habeat domicilium, & bona cum ſupportatione onerum Civicorum; *l. Labeo* 5. *l. Adſumptio* 6. §. 2. & *l. Ejus* 27. §. 2. *ff. municipal.* Rota *p.* 5. *recentior. tom.* 1. *deciſ.* 177. *n.* 50. Marchin. *loc. cit. cap.* 7. *num.* 10. Ugolin. *loc. cit. cap.* 26. §. 2. *n.* 3. Barboſa *loc. cit. num.* 37. cum pluribus aliis ibi allegatis. Unde poteſt quis plu- 61
res Civilitates retinere, & ex eis privilegia aſſequi tamquam Civis diverſorum locorum; Rota *part.* 19. *recent. tom.* 2. *dec.* 459. *n.* 17. cum aliis ibi citatis.

Civilitas legitime acquiſita cum habitatio 62
ne, & ſolutione onerum conſtituit, & deſignat aliquem eſſe verum Civem, itaut poſſit conſequi Officia Civibus debita; Rota *cit. deciſ.* 459. *num.* 15. Nec amittitur talis acquiſita Civilitas per quamdam neceſſariam, ſeu occaſionalem abſentiam: Habitatio enim dicitur continuata etiam ad effectum aſſequendi honores, & privilegia, quoties relinquitur famulus ad cuſtodiam domus, & bonorum tempo-
re abſentiæ cum ſupportatione onerum; Rota 63
cit. dec. 459. *n.* 12. Card. de Luca *de præeminent. diſ.* 37. *num.* 4. *cum ſeqq.* & alii apud
ipſum. Nec Civilitati loci jam quæſitæ fit præ- 64
judicium ex poſſeſſione bonorum, quæ ſint ſita extra illius territorium; Rota *cit. dec.* 459. *num.* 21.

Civilitas privilegiativa generaliter quo ad 65
omnes effectus eſt de Regalibus, & pertinet ad ſupremam Principis poteſtatem, ſicque non conceditur niſi a Supremo Principe; Card. de Luca *de juriſdictione diſc.* 46. *n.* 10. Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 30. *num.* 22. Seſſa *deciſ.* 90. *num.* 3. & 4. Roland. *conſil.* 79. *n.* 16. *l.* 2. & alii apud ipſos.

Civilitates non ſubditæ, & Domini inferio- 66
res ſolum in ſuum præjudicium, eorumque ſubdi-

Digitized by Google

ditorum eam concedere poſſunt; Secus autem in præjudicium tertii ſuum jus ab ipſis independenter metientis; Bartol. *in l. Si Maritus* 15. §. *Legis Juliæ in fin. ff. Ad leg. Jul. de adulter.* Salicet. *in l. Cives num.* 4. *Cod. de appellat.* Roman. *conſil.* 62. *n.* 9. Roland. *conſil.* 79. *num.* 16. *lib.* 3. Berojus *conſil.* 130. *num.* 6. & 8. *l.* 1. Seſſa *deciſ.* 90. *n.* 3. & 4. Salernus *conſil.* 2. *per tot.* Card. de Luca *de juriſdictione diſc.* 46. *num.* 10. & *de præeminentiis diſc.* 13. *num.* 26. *cum ſequent.* Et ratio eſt, quia Civilitas, & formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non poteſt, niſi cum auctoritate Principis, qui ſolus tullere poteſt jus tertii, ac facere verum id, quod eſt fictum.

67 Unde Civilitas conceſſa per Civitatem ſubditam, vel per Baronem, aut Dominum inferiorem, non præjudicat Epiſcopo, qui ſolum exigit quædam vectigalia a forenſibus, non autem a Civibus, cum Epiſcopus ipſi Civitati, aut Baroni, ſeu domino inferiori non ſit ſubjectus; Berojus *conſil.* 104. *num.* 6. & 8. *lib.* 1. Card. de Luca *de juriſdictione cit. diſc.* 46. *n.* 10.

68 Civilitas privilegiativa conceſſa per totam Civitatem, ſeu Conſilium generale, per eamdem totam Civitatem, ſeu generale Conſilium tolli debet, non autem per Magiſtratum particularem; Card. de Luca *de præeminentiis diſc.* 83. *num.* 13. cum aliis ibi citatis: Unumquodque enim diſſolvendum eſt eodem vinculo, quo eſt ligatum, cum eadem res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvatur; textu expreſſo *in cap. Omnis res* 1. *de Regul. Juris.*

69 Civis naturalis, & originarius alicujus loci ſecundum aliquos dicitur, qui natus eſt etiam per tranſitum in tali loco, quamvis parentes ibi nati non ſint, nec habeant domicilium, nec bona, nec animum ibi habitandi, ſed caſu ibi, aut tamquam peregrini reperti ſint; Unde volunt ex ſola nativitate pendere originem; Sic Felinus *in cap. Rodulphus* 35. *de ſcript. num.* 14. Craveta *vol.* 3. *conſil.* 441. *n.* 3. Barboſa *in l. Hæres abſens* §. *Proinde, ff. de judiciis art. de orig. for. n.* 3. Riccius *in praxi for. dec.* 298. *n.* 2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 75. *a n.* 1. Amava *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis n.* 43. Narbona *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 4. *Recopilat. gloſſ.* 2. *a n.* 138. & alii per text. *in L. Municipem* 1. *ff. ad Municipalem*, & *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis.*

70 Secundum autem alios, ut quis dicatur Civis naturalis, & originarius alicujus loci, verius requiritur ultra ſuam nativitatem in tali loco, quod etiam pater in illo loco habeat domicilium conſtitutum, nec ſufficit eſſe peregrinum, aut caſu ibidem inveniri; Ita Carleval. *de judiciis l.* 1. *tit.* 1. *diſ.* 2. *qu.* 2. *n.* 93. Andr. *controverſ.* 293. *a n.* 49. Dunoz junior *deciſ.* 743. *n.* 8. Cevallus *commun. queſt.* 458. *n.* 17. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *diſp.* 23. *n.* 3. Trullench. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 18. *dub.* 7. *n.* 3. Marchin. *de Ordin. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 8. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 4. *n.* 7. ubi citat Rotam Romanam *deciſ.* 327. *num.* 3. *p.* 1. *diverſ.* & Doctores *in c. Rodulphus* 35. *de Reſcriptis*, per text. *in l. Filios* 3. *Cod. de municip. & originariis*, qui textus ad originem ſupponit domicilium eſſe neceſſarium, quapropter ſi caſu alibi filius naſcatur, ſeu in aliquo loco per tranſitum natus ſit, ibidem non contrahit, ſed ſequitur domicilium patris, ubi ipſum habet: Quamvis enim aliqua jura dicant originem contrahi, ubi quis natus eſt, non expreſſe loquuntur ex ſola nativitate; Unde intelligenda ſunt, quando quis natus fuerit in domicilio patris, non vero alibi caſu, aut quando peregrinus fuerit, ut ex citatis recte tradit Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *c.* 7. *n.* 7. & 11. & alii.

71 Hinc ſi legatum v. g. relictum ſit pro puellis originariis alicujus loci, debetur illis, quæ ibidem natæ ſunt, non caſu, aut per tranſitum, ſed quando pater domicilium ibi habuit, aut eſt locus, ubi pater natus eſt, aut de jure communi, ubi Avus natus fuit, & neptæ natæ in ejus poteſtate. Sic expreſſe Amoſtaz. *loc. cit. num.* 11. & concordant omnes ſupracitati & alii.

72 Civis originarius, ac naturalis paternæ patriæ dicitur quis, etiamſi natus ſit extra patriam originariam occaſionaliter, quia nempe parentes ibi morabantur occaſione officii, ſeudi, militiæ, mercaturæ, & hujuſmodi; *l. Adſumptio* 6. §. 1. *ff. Ad municip. l. Si ut propoſnis* 2. *Cod. de municipibus; l. Hujuſmodi* 84. §. *Legatum, ff. de Legat.* 1. Vide *ſupra num.* 48. 49. & 50.

73 Civis originarius eſſe non deſinit, qui alibi neceſſarium, vel occaſionale domicilium habet; Rota *coram Durano deciſ.* 31. *num.* 4. *cum ſeq.* & *p.* 5. *recent. dec.* 137. *n.* 13. & *part.* 13. *deciſ.* 364. *num.* 7. Bertazzol. *conſil. Civil.* 56. *n.* 14. Peregrin. *conſil.* 126. *num.* 7. *uſque ad fin. lib.* 5. Pittonius *part.* 4. *diſcept.* 122. *num.* 8. & alii paſſim per text. *in l. Adſumptio* 6. §. 1. & 2. & *l. ejus* 27. §. 2. *ff. Ad municip.* Vide *ſupra num.* 52.

74 Civis domiciliarius alicujus loci dicitur, qui

Digitized by Google

qui ibi, licet aliunde oriundus, jam per decennium habitat cum animo perpetuo ibidem permanendi. Sic Doctores communiter per text. *in l. Cives 7. Cod. de Incolis*, *l. Municipem* 1. & *l. Adſumptio* 6. §. *Juriſprudentibus*, *ff. Ad municipalem*. Vide *ſupra n.* 54. & 55. & 59. ubi aſſignatur, ex quibus conjecturetur animus alicubi perpetuo permanendi.

75 Poteſt quis eodem tempore eſſe Civis domiciliarius plurium locorum, ſi in eiſdem habeat domicilium, & bona, cum ſupportatione onerum Civicorum; *l. Labeo* 5. *l. Adſumptio* 6. §. 2. & *l. Ejus* 27. §. 2. *ff. ad municipalem*; Rota *p.* 5. *recent. tom.* 1. *dec.* 177. *n.* 50. *part.* 8. *dec.* 177. *n.* 11. Vide *ſupra n.* 60.

76 Et ſic eſſe Civis alicujus loci, & habere incolatum, & domicilium in alio; Rota *par.* 8.

77 *recent. cit. dec.* 177. *num.* 12. Ac ſic privilegia aſſequi tamquam Civis diverſorum locorum; Rota *p.* 19. *recent. tom.* 2. *dec.* 459. *n.* 17. cum aliis ibi allegatis. Vide *ſupra n.* 61.

78 Civis ex privilegio dicitur Civis verus, & proprius, non minus ac Civis originarius; *leg. Municipem* 1. ubi Gloſſa, & Bartol. *n.* 16. *ff. ad municipal. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*; Aretin. *in l.* 2. *in princip. verſ. Nam ſi Civis creatus*, *ff. de verb. obligat.* Caſtrenſ. *conſil.* 37. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 227. *num.* 2. *lib.* 1. Bald. *in l.* 3. §. *Hæc verba num.* 2. *ff. de negot. geſt.* Rocca *diſp. ſelect. cap.* 83. *num.* 1. cum aliis

79 innumeris ibi citatis. Et eadem Civilitas ex privilegio tranſit in filios alibi quoque natos, licet de illis non fuerit facta mentio in conceſſione; *l. Adſumptio* 6. §. *Filius*, *ff. Ad municipal.* & Clarius *in l. Libertus* 17. §. *Patris*, *ff. eod. l. Filios* 3. *Cod. de Municipibus*; Bartol. *in d. l. Libertus* §. *Patris*; Bald. *in l. Non plures*, *Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*; Menoch. *conſ.* 165. *n.* 6. *lib.* 2. Peregr. *conſ.* 126. *num.* 2. *lib.* 5. Rocca *loc. cit. num.* 2. cum pluribus aliis ibi allegatis.

80 Quamvis autem Princeps per ſuum privilegium poſſit creare Civem exterum, qui gaudeat omnibus immunitatibus, & prærogativis, quibus gaudent alii originarii, non tamen poteſt facere, ut ſit originarius; Rota *coram Seraphin. deciſ.* 1251. *num.* 9. & *par.* 9. *recent. tom.* 1. *dec.* 180. *num.* 9. & 10. Bartol. *in l. Si is*, *qui pro emptore num.* 23. ubi Jaſon. *num.* 120. & Bologn. *num.* 224. *ff. de uſucap.* & alii.

81 Si enim ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirat, quod aliquis ſit verus Civis, iſta verba ſunt naturalia, & non poſſunt verificari in qualitate Civili acquiſita per Reſcriptum Principis, ut ex communiori ſententia tradit Lara *de anniverſ. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 95. *cum ſeqq.* & *num.* 196. Rota *p.* 9. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 180. *a num.* 6. cum aliis ibi citatis per text. *in l. fin. Cod. de his*, *qui ven. ætat. impetr.* ubi ætas 26. annorum completur tantum annorum curriculis, non vero imperiali beneficio.

Hinc cum ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirit, ut quis ſit verus Civis origine propria, & paterna, excludit legitimatum, cum filius legitimatus non dicatur verus Civis in ſui origine, ſed efficiatur per fictionem ex poſt facto, & ubi qualitas requiritur in origine, non ſufficit, ſi ſuperveniat; Rota *coram Seraphin. dec.* 1300. *ad fin. verſ. Sed vis eſt in probando*, & *par.* 9. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 180. *a n.* 11. Baldus *conſil.* 367. *n.* 1. *verſ. Item quando*; Soccin. *junct. conſil.* 12. *n.* 8. *poſt medium* & *ſeq. lib.* 4. Ruin. *conſil.* 92. *num.* 13. *lib.* 3. Roland. *conſil.* 100. *n.* 26. & *ſeq. lib.* 2. Cephal. *conſil.* 111. *n.* 13. Natta *conſil.* 602. *n.* 2. & 3. Decian. *conſil.* 88. *n.* 12. *lib.* 2. Mantic. *de conjectur. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 19. *verſ. Quarto ego conſidero*; Peregrin. *de Fideicommiſ. art.* 24. *n.* 29. & 32. Fachin. *lib.* 4. *controv. cap.* 54. *verſ. Ego eorum ſententiam*. 82

Civis ex privilegio quamvis non habitet in Civitate, adhuc tamen gaudet beneficio Civium quoad immunitatem a ſolutione vectigalium, cum habitatio non ſit de ſubſtantia Civilitatis; Bartol. *in l. Municipem* 1. *ff. Ad municipal.* Soccin. Senior *conſil.* 35. *ante n.* 8. *verſ. Quarto probatur lib.* 1. Alexander *conſil.* 117. *n.* 13. *lib.* 2. Decian. *conſil.* 44. *n.* 37. & *ſeqq.* præcipue *num.* 62. *uſque ad* 71. *lib.* 4. Cephal. *conſil.* 451. *n.* 104. & *ſeq. l.* 4. Peregr. *conſil.* 126. *per tot. lib.* 5. Surd. *conſil.* 346. *n.* 11. Menoch. *conſil.* 1129. *n.* 11. Cyriac. *controv.* 291. *n.* 40. & 543. *n.* 54. Rocca *loco cit. n.* 6. aliique apud ipſum dicentes, regulare eſſe, ut habitatio ad retinendam Civilitatem non ſit neceſſaria. 83

Civis ex privilegio etiam creatus cum onere habitandi, Civilitatem non amittit, niſi fuerit interpellatus adimplere; Menoch. *conſil.* 131. *n.* 5. & *ſeq.* Rocca *loco cit. n.* 18. Bero. *conſil.* 153. *lib.* 3. Cyriac. *controv.* 153. *n.* 56. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Caſtald. *conſult.* 15. *num.* 21. & *conſult.* 53. *n.* 9. & alii. 84

Immo requiritur Judicis declaratio, & quod interpellatus contumax fuerit, & per annum ſteterit adimplere; Gloſſa in §. *Si quis autem non implens*, *verb. Admonitus*, *Authent. de hæredibus*, & *Falcidia*; Alciat. *reſp.* 12. *n.* 3. & *ſeq.* & *reſp.* 13. *n.* 6. *lib.* 4. Cypriac. *controv.* 153. *n.* 17. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Gobius *conſult.* 116. 85

Digitized by Google

86 116. *n.* 97. Rocca *loc. cit. n.* 19. & alii. Et hoc ex ratione communiter recepta; quia modus impleri debet per compulſionem ad differentiam conditionis, quæ impleri debet per expulſionem, ſeu excluſionem, quæ eſt regularis differentia inter modum, & conditionem, prout eſt textus *in Authent. Hoc amplius, Cod. de Fideicommiſ.*

87 Civium appellatione veniunt etiam Comitatenſes, ſeu forenſes nati in Suburbiis, præcipue in favorabilibus, & in materia, quæ utriſque conveniat: Nomine autem Territorii venit quidquid intra fines loci ſimul cum ipſo loco continetur *l. Pupillus* §. *Territorium, ff. de verborum ſignificat.* & natus in Suburbiis & continentibus Vicis idem eſt, ac ſi in Oppido natus fuiſſet; *l. Qui in continentibus* 147. *ff. de verbor. ſignific. l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal.* Rota *part.* 18. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 431. *n.* 13. *& deciſ.* 557. *n.* 8. Gratian. *diſcept.* 217. *num.* 10. *cum duobus ſeq.* Martin. de Monte *de finibus regend. c.* 6. *num.* 9. *inter tract. diverſ. tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 234. Rebuff. *in l.* 2. *column.* 1. §. *In quantum, ff. de verb. ſignific.* Soccin. *in l.* 2.
88 *ff. de reb. dub.* & alii. Hinc Filius originem habens a patre nato in Suburbiis, ſeu Villa, in Collegium Civitatis, vel Oppidi recipiendus eſt, cum per cit. Leges *Qui in continentibus*, & *Qui ex Vico*, natus in Suburbiis, & continentibus Vicis, idem ſit, ac ſi in Civitate, vel Oppido natus fuiſſet; Rota *part.* 18. *recent. deciſ.* 117. *num.* 11. *&* 12. Baldus *conſil.* 183. *n.* 1. *lib.* 3. & alii.

89 Civibus ex privilegio nihil ſuffragatur privilegium Civilitatis ad effectum ſucceſſionis, ubi excludantur exteri forenſes, niſi conſtet de habitatione, & onerum ſuſtentatione; Sic Rota articulo diſcuſſo *in Cæſenaten. Hæreditatis* 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano, & part.* 6. *recent. deciſ.* 160. *n.* 28. Afflict. *deciſ.* 384. *n.* 6. & alii. Prout etiam non ſuffragatur, ſi quis eodem privilegio Civilitatis non eſt uſus, nec umquam habitavit, nec onera ſuſtinuit, ut multis cumulatis firmavit Rota *in Romana, ſeu Cæſenaten. Hæreditatis* 6. *Nov.* 1619. *&* 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano, & part.* 5. *tit.* 1. *deciſ.* 177. *num.* 57.

90 Civis autem ex privilegio admittitur ad Beneficium, ad quod vocantur ſoli Cives Civitatis; Sac. Cong. Conc. *in Romana* 16. *Sept.* 1649. *lib.* 18. *Decr. fol.* 674. referente Urſaya *Inſtit. Crimin. l.* 1. *tit.* 3. *n.* 31.

91 Civitas tamen Bononiæ ex conceſſione Julii II. habet privilegium, ut illa Beneficia non niſi Civibus conferri poſſint, idemque privilegium confirmatum fuit per duos Pontifices Bononienſes Gregorium XIII. & Gregorium XV. quorum ultimus addidit, ut Civilitas ex privilegio non ſuffragaretur. Sic Card. de Luca *de Beneficiis diſc.* 113. *n.* 1.

Generaliter vero loquendo Beneficia Civibus 92
potius quam exteris conferri debent, & originarii, ſeu naturales loci præferendi ſunt exteris, ſeu alienigenis; Rota *part.* 3. *recent. dec.* 61. *n.* 1. Card. de Luca *de Benefic. diſc.* 96. *num.* 12. Decius *conſil.* 542. *n.* 13. Roch. de Curt. *tract. de Jurepatron. verb. Honorificum, n.* 45. *cum pluribus ſeqq.* & alii: Licet enim in Beneficialibus ex regula, quod apud Deum non eſt acceptio perſonarum, iſta qualitas Civilitatis non reputetur neceſſaria, & ſola qualitas loci non ſufficiat de jure ad excluſionem a Beneficio, per Rotam *part.* 13. *recent. deciſ.* 55. *n.* 12. Attamen data æqualitate idoneitatis, atque in concurſu dicitur conſiderabilis, ac ſpecies etiam benemerentiæ, ob quam cæteris paribus prælatio ſaltem de congruo, ſeu de honeſtate debeatur, ex collectis apud Cavill. *deciſ.* 66. *alias deciſ.* 232. *p.* 7. *recentior.* & pluries ex præcedentibus, nec diſcordat in hac parte hæc juſta, & recta opinio a juris communis diſpoſitione, ſecundum quam Beneficia, Officia, & Gubernia propriis Civibus, non autem exteris demandanda, & conferenda ſunt, ut poſt multos firmavit Rota *in Peruſina Abbatiæ* 14. *Jan.* 1701. §. *Accedente, coram Scotto* apud Urſaiam *tom.* 8. *part.* 2. *diſcept.* 8. *num.* 9. & ead. Rota *part.* 7. *rec. deciſ.* 232. *n.* 11. dicens, quod cum Beneficia ſint fundata ex bonis illius Civitatis, ſeu loci, fraudarentur Fundatores ſua ultima voluntate, ſi eorum redditus ad extraneos transferrentur. Vide ibi, ubi multa ad rem.

Immo ſi fundator legem impoſuit, ut Bene- 93
ficium conferatur ſolis originariis, ſeu oriundis ex tali loco, & non alienigenis, nullimode conferri poterit exteris, tum de jure divino, tum de jure Canonico, tum de jure Civili. De jure Divino Deuter. *c.* 17. *n.* 15. ibi: *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem*, & *c.* 18. *num.* 15. ibi: *Prophetam de gente tua.* De jure Canonico *c. Bonæ memoriæ* 4. §. *Quia, vero, de Poſtulat. Prælat.* ibi: *Non poteramus ſalva conſcientia eidem Eccleſiæ de perſona alterius Regni providere*, ut allegat Rota *part.* 7. *recent. deciſ.* 232. *num.* 9. ſtando in vero ſenſu Canonis, non præciſe in littera, *c. Ne pro defectu* 41. *de elect. c. Nec emeritis, & c. Nullus, diſt.* 61. *cap. Afros diſt.* 98. cum ſimilibus. De Jure Civili *l. in Eccleſiis* 11. *Cod. de Epiſcopis*

Digitized by Google

pis, *&* *Clericis*, ibi: *Clerici non ex alia poſſeſſione, vel Vico, ſed ex eo, ubi Eccleſiam eſſe conſtiterit, ordinetur*, *leg. Unica Cod. Non licere Habitatoribus*, ibi: *Ut nullo extraneo illic quoquo modo poſſidendi licentia tribuatur*, & concordat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de reformat.* ubi expreſſe jubet, ut in conſerendis Beneficiis ſerventur omnino conditiones, & qualitates in eorum erectione, ſeu fundatione impoſitæ, ibi: *Ratio poſtulat, ut illis, quæ bene conſtituta ſunt, contrariis ordinationibus non detrahatur: quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque erectione ſeu fundatione, aut aliis conſtitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt injuncta in Beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia diſpoſitione, eis non derogetur.*

94 Et ratio eſt, quia voluntas Teſtatoris, ſeu Fundatoris tamquam Lex eſt omnino ſervanda, *cap. Ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *q.* 2. ibi: *Ultima voluntas defuncti modis omnibus ſervari debet*; *l. In conditionibus* 19. *de conditionibus & demonſtrationibus*, ibi: *In conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet, eaque regit conditione*, *lib. Cum quæſt.* 23. *in fin. Cod. de Legatis*, ibi: *In omnibus etenim Teſtatoris voluntatem, quæ legitima eſt, dominari cenſemus*. Nec ab alio, quam a Summo Pontifice, & quidem de poteſtatis plenitudine in his circumſtantiis d. ultima voluntas commutari poteſt, juxta text. *in Clementin. Quia contingit, de Religioſ. domibus*, *& in l. Legatum*, *ff. de adminiſtrat. rer. ad hæreditatem pertinent.* & animadverſa per Monet. *de commutat. ultim. volunt. cap.* 5. *quæſt.* 2. *concluſ.* 1. *n.* 86. Urſayam *tom.* 8. *part.* 2. *diſcept.* 8. *num.* 12. & Rota *deciſ.* 560. *num.* 2. ibique addendo *num.* 12. *coram Burat.* *& deciſ.* 979. *a n.* 1. *deciſ.* 1042. *num.* 1. *coram Emerix jun. part.* 7. *cit. deciſ.* 232. *per tot.* cum plurimis ibi adductis.

95 Beneficium erectum, ſeu Legatum fundatum pro ſolis Civibus v. g. Alexandrinis, debetur tantum natis in Civitate, Suburbiis, Vicis, & diſtrictu, non autem natis in toto Comitatu, Provincia, ſeu Diœceſi, per text. in *l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal.* *l. Qui in continentibus* 147. *ff. de verb. ſignific.* & dixit Rota *deciſ.* 188. *num.* 3. *dec.* 127. *num.* 12. *part.* 17. *dec.* 9. *num.* 1. *dec.* 429. *num.* 21. *part.* 10. *rec.* *& in Romana, ſeu Senen. Dotium* 22. *Jun.* 1703. *coram Caprara*, *&* 7. *Januar.* 1704. *cor. eod.* impreſſ. apud Monaceil. *part.* 2. *in append. deciſ* 49. *&* 50. Et ſic in terminis ſimilis diſpoſitionis Lara *de Anniv. cap.* 21. *num.* 34. ubi de Legato facto puellis Toletanis, Gratian. *dec. Marc.* 96. *num.* 1. *& ſeq.* ubi de Legato pro maritandis puellis Fanenſibus; Ventrigi. *prax. for. Eccl. tom.* 1. *annot.* 29. *num.* 12. *in fine*, ubi de Legato facto maritandis puellis pauperibus Capuæ; Capon. *diſcept.* 115. *tom.* 2. Moron. *reſp.* 4. *num.* 1. *&* 60. Amoſtaz. *lib.* 4. *de cauſis piis cap.* 6. *num.* 17. cum pluribus ibi citatis.

Et ſi a tali Beneficio, ſeu Legato exclu- 96
dantur expreſſe Cives ex privilegio, iſti ad
illud non poſſunt admitti, per dicta *ſupra a*
num. 91. *ad* 94. Et Decretum allatum *n.* 90.
intelligendum eſt de Civibus ex privilegio, qui
non ſunt expreſſe excluſi, ſeu de habentibus
tale privilegium a Summo Pontifice de pleni-
tudine poteſtatis derogante expreſſe ſimili diſ-
poſitioni. Non cenſentur tamen excluſi Cives 97
nati extra Civitatem originariam occaſionali-
ter, per dicta *ſupra num.* 48. *& ſeq. num.* 52.
& 72. Nec nati in Civitate & alibi neceſſa- 98
rium, vel occaſionale domicilium habentes,
per dicta *ſupra num.* 73. Beneficium ſeu Lega- 99
tum, ad quod vocantur Cives naturales, &
originarii alicujus loci, debetur ſolum natis
in tali loco non caſu, aut per tranſitum, ſed
quando pater domicilium ibi habuit, aut eſt
locus, ubi pater natus eſt, per dicta *ſupra*
num. 70. *&* 71. Et ſolum in iſtorum defe- 100
ctum deberetur natis ibi caſu, aut per tran-
ſitum, ut a fortiori id debent tenere DD. ci-
tati *ſupra num.* 69. & patet a pari ex dictis
ſub verb. *Legatum n.* 74. 75. *&* 76.

101 Beneficium, ſeu Legatum, ad quod vocantur naturales alicujus loci, poteſt conferri non ſolum illius locis originariis, ſeu oriundis, ſed etiam illis, qui per decennium ibidem Domicilium habent, licet aliunde originem traxerint, dummodo tamen habeant animum ibi commorandi cum retentione domus, & ſupportatione onerum Civicorum, nam talis habitatio facit quemquam naturalem illius loci; *l. Nec ipſi* 2. *& l. Cives* 7. *Cod. de incolis*; Rota *part.* 2. *diverſ. deciſ.* 159. *num.* 2. Gregorius *in l.* 32. *tit.* 2. *part.* 3. *gloſſa dies annos*; Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſ.* 140. *verſ. Nota quinto*; Sanchez *de Matr. lib.* 3. *diſ.* 23. *num.* 2. *& lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 12. Amoſtaz. *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 58. Urſaya *tom.* 9. *part.* 2. *diſcept.* 50. *per tot.* & ſignanter *a num.* 60. ubi innumeros ad id affert Doctores.

102 Beneficium, ſeu Legatum, ad quod vocantur patricii alicujus loci, poteſt conferri non ſo-

ſolum patriciis originariis, ſed etiam Domicilia-
103 riis. Patria enim eſt duplex, una originis, altera Domicilii, ut notant communiter DD. allegati & ſecuti ab Urſaya *cit. diſcept.* 50. *a n.* 75. Unde cum quis per decennalem habitationem cum retentione domus, & ſupportatione onerum Civicorum, & animo morandi in perpetuo in aliquo loco reddatur verus patricius illius loci, per text. *in cit. l. Nec ipſi* 2. *& l. Cives* 7. *de Incolis*, debet admitti ad tale Beneficium, ſeu Legatum, ad quod vocantur patricii. Vide dicta *ſupra n.* 53. *& ſeq.*

104 In dictis tamen, & ſimilibus diſpoſitionibus eſt ſerio, attente, & caute inveſtiganda voluntas diſponentis, ſeu erigentis, vel relinquentis, idque perpendendum ex verbis ipſius Vocantis, & qualitatibus Vocatorum: Poteſt enim Teſtator vocare naturales intelligendo, non ſolum domiciliarios, ſed etiam oriundos alicujus Civitatis, vel Oppidi, prout quando eſt ſermo de naturalibus alicujus Regni, in quo non domiciliarii tantum intelliguntur, ſed etiam qui ibidem originem habent; Gregorius *in l.* 2. *tit.* 24. *part.* 4. *gloſſ.* 14. Salced. *ad Bernard. cap.* 54. *n.* 23. Bolanus *in Curia tom.* 2. *l.* 1. *cap.* 1. *n.* 37. Sanchez *Conſil. l.* 2. *cap.* 1. *dub.* 9. Amoſtaz. *loc. cit. n.* 61. Et aliter poteſt naturales vocare intelligendo da iis, qui ſolum ſunt domiciliarii, quamvis originem non habeant, ut ſunt qui decennalem habitationem habent in aliquo loco cum retentione domus, ſupportatione onerum Civicorum, & animo ibidem perpetuo permanendi. Itam vocando originarios poteſt Teſtator intelligere non ſolum de iis, qui nati ſunt in loco, ubi parentes eorum habent domicilium conſtitutum, ſed etiam de iis, qui nati ſunt per tranſitum, ſeu caſu in loco, ubi eorum parentes non habent domicilium, ſed tamquam peregrini per tranſitum, aut caſu ibi reperiebantur.

105 In his caſibus, ſi Teſtator ſub nomine naturalium voluerit ſolos originarios intelligere, non debent admitti domiciliarii, quia excluſi cenſentur; Caſtrenſis 1. *p. conſ.* 21. *n.* 5. Menoch. *l.* 6. *præſumpt.* 30. *n.* 22. Gail. *l.* 2. *Obſ.* 35. *n.* 6. Barb. *in l. Hæres abſens §. Proinde, ff. de judiciis art. de for. orig. n.* 58. Amoſtaz. *loc. cit. n.* 61. & alii paſſim. Et ſi voluerit comprehendere etiam domiciliarios, etiam iſti, quamvis originem non habeant, ſunt admittendi, per text. *in cit. l. Nec ipſi* 2. *& l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, & dicta *ſupra n.* 53. *& ſeq.*

106 Si vocando originarios voluerit Teſtator intelligere ſolum de illis, qui nati ſunt in loco, ubi eorum parentes habent domicilium conſtitutum; non debent admitti, qui nati ſunt per tranſitum, ſeu caſu in loco, ubi eorum parentes non habent domicilium, ſed tamquam peregrini per tranſitum, aut caſu ibi reperiebantur, per text. *in l. Filios* 3. *Cod. de municip. & originariis*, & dicta *ſupra n.* 70. *&* 71. Si autem voluerit comprehendere etiam eos, qui nati ſunt per tranſitum, aut caſu in loco, ubi parentes non habebant domicilium; etiam iſti veniunt admittendi per text. *in lib. Municipem* 2. *ff. Ad municipalem*, *& in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, & dicta *ſupra n.* 69. *& ſeqq.*

Cum hoc tamen ordine, quod habentes 107
omnes qualitates volitas a Teſtatore præferendi ſunt habentibus ſolum aliquas ex ipſis; unde qui ſunt naturales, & domiciliarii, præferendi ſunt pure domiciliariis, & pure naturalibus. Et qui ſunt originarii nati in loco, ubi eorum parentes habent domicilium, præferendi ſunt originariis natis in loco, ubi eorum parentes non habent dictum domicilium. Et ſic de ſimilibus: Hoc anim eſt magis conforme Teſtatoris voluntati, quæ tamquam Lex eſt omnino ſervanda per text. *in c. Ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *q.* 2. *l. In conditionibus, & demonſtrationibus, l. Cum q.* 23. *in fine Cod. de Legatis*, & dicta *ſupra num.* 93. *& ſeqq. & num.* 100.

Additiones ex aliena manu.

Jus Civitatis differt a jure Civilitatis. Illud 108
regulariter eſt poteſtas dandi ſeu condendi e 109
pago, vel alio loco Civitatem, id quod ad Regalia Majeſtatis, vel majora Principis reſervata 110
referunt *L.* 1. *C. de Metrop.* Beryt. Stephanus *de Juriſdict. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *membr.* 2. *n.* 14. Limnæus *de Jur. public.* 2. *cap.* 9. *num.* 128.
Hoc autem eſt jus recipiendi Cives, quibus da- 111
ri ſolet facultas ſeu poteſtas utendi, fruendi commodis, libertatibus, & privilegiis Civitatis: Beſold. *Theſaur. Pract. Voce Stadt.* Knipſch. *de Jur. Civil. Imper. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 1. *&* 2.
Minimeque eſt de Regalibus; Mævius *ad Jus* 112
Lubecenſe part. 1. *tit.* 2. *art.* 2. *n.* 59. *&* 60.

Civilitas, ut tradit Auctor, acquiritur vel ori- 113
gine, vel domicilio, vel allectione. De civili- 114
rate, quæ origine acquiritur, vulgo dicitur, non Matris, ſed Patris ſpectandam eſſe originem; *L.* 1. *§.* 2. *ff. Ad Municip. L. Filios C. de Municip. & originar.* At intellige id procedere, ſi 115
de Civilitate quæſtio ſit, ut quis particeps eſſe poſſit commodorum & onerum omnium a jure ipſi Civilitati annexorum. Cæterum ſi de Civili- 116
tate diſſeratur, ut admitti quis poſſit ad commoda

Digitized by Google

moda ab homine relicta Civibus alicujus Loci,
Filius non ſolum Patris, ſed & Matris ſequi-
tur originem, Eſcobar *de Pontific. & Reg. Ju-
riſdict. in Stud. cap. 1. a n. 53. ad plur. ſeq.* &
rurſus *cap. 2. a n. 1. ad n. 16.* Mendo *de jure
Academ. lib. 2. quæſt.* 18. *n.* 187. *& plur. ſeq.*
117 Quinimo id ipſum obtinere, ſi quis non per
Matrem, ſed vel per Aviam, vel Proaviam ori-
ginem ducat a Loco, de quo agitur, tenent iidem
Auctores, prior *d. cap. 2. n. 17. & plur. ſeq.*
poſterior *d. quæſt.* 18. *n.* 181. *& plur. ſeq.*
118 De eo quæri ſolet, num natus ante cooptio-
nem Patris in Civium numerum pro Cive ori-
119 ginario haberi debeat? Tractant de hac quæ-
ſtione Beſold. *Politic. lib. 1. cap. 16. num. 8.*
Wurmſer. *in faſcicul. jur. public. exercit. 2. theſ.*
15. Carpzov. *Juriſprud. Forenſ. p. 2. cap. 10.
definit.* 32. Lyſer. *de Jure Civilitatis* §. 10. qui
ultimus allegato loco pro affirmativa eſt, &
hæc ita ſe habere concludit *per Leg. 2. ff. de
Decurion.* niſi tamen ſpeciali alicujus Civitatis
Statuto aliud ſit introductum.
120 Quid requiratur ad Domicilii conſtitutionem,
explicat, & recte Strykius *diſſert. jurid. tom. 9.
diſput. 10. cap. 3. §. 6. & plur. ſequent.* confer
etiam de domicilio Voet. *in Commentar. ad Pan-
dect. lib. 5. tit. 1. n. 91. & plur. ſequent.*
121 Novi domicilii ratio an habeatur, ſi in frau-
dem ea mutatio facta ſit? Conſule Argentr.
ad Conſuet. Britan. art. 9. num. 5. Anton. Fa-
br. *in Cod. lib. 9. tit. 30. defin. 10. n. 2.* Lar-
rea *deciſ. 94. n. 7.* Ganaver. *deciſ. 6. n. 7. 9.*
28. 35. *&* 48.
122 Quod demum attinet ad allectionem, mul-
tum intereſt, utrum quis recipiatur in nume-
rum Civium decreto Decurionum, an Reſcri-
pto Principis. Priori caſu non aliter gaudet
commodis cæterorum civium, quam ſi & one-
123 ra eorumdem ſubeat. Poſteriori vero caſu gau-
dere valet commodis cæterorum Civium, quin
dicta onera ſubeat, modo Princeps ſciverit
eum non eſſe ſubiturum ipſorum onera; id-
que quia videtur in hoc caſu jus Civilitatis
conceſſiſſe ſine oneribus illis; Boſſ. *de Princip.
n.* 351. Campell. *ad Conſtit. ducat. Urbin. de-
cret. 23. n.* 307.
124 De commodis, & oneribus Civilitati a jure
annexis adi Strykium *juridic. diſſertat. tom. 9.
diſp. 10. cap. 5. per tot.*
125 Tum de modis, quibus amittitur civilitas,
vide eumdem Strykium *Juridic. diſſert. tom. 7.
diſp. 24. ſer. per tot.* egregie æque ac late diſ-
ſerentem.

CLAUSURA.

CLauſura Monaſteriorum quorumcumque vi- 1
rorum Regularium aſſeritur, ſublata qui-
buslibet diſpenſandi facultate; Benedict. XIV. 2
tom. 1. Conſtit. 30. incip. *Regularis diſcipli-
næ.* Revocat quæcumque Indulta, & Privi-
legia admittendi fœminas intra clauſuram Con-
ventuum quacumque de cauſa, etiam devo-
tionis, aſſociandi Proceſſiones, & Sanctiſſi-
mum Euchariſtiæ Sacramentum; Idem *ibid.* 3
§. 4. Prohibet quibuſcumque, etiam Cardi-
nalibus, ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardi-
nalium Congregationibus ſub pœna nullitatis,
& ſub Eccleſiaſticis Cenſuris, Papæ (excepto
mortis articulo) reſervatis, ne facultates &
licentias ingrediendi clauſuram Conventuum
Religioſorum fœminis ullo modo concedant;
Idem *ibid.* §. 4. *&* 5. Vide verb. *Conventus
artic. 3. numero 36.* ubi alia neceſſariu ad
rem.
Clauſura Monialium conſtabilitur ab eodem 4
Pontifice Conſtit. 21. incip. *Cum Sacrarum*,
in qua Monialibus in Portugalliæ, & Algar-
biorum Monaſteriis rigoroſam clauſuram pro-
feſſis, & extra illam degentibus, injungitur
reditus ad clauſtra, & egreſſus in poſterum
prohibetur; ſublata quibuſcumque facultate
in poſterum indulgendi egreſſum e Monaſte-
riis; Ex Conſtit. 40. incip. *Salutare*, in qua
univerſaliter de clauſura Monialium confirman-
tur ſanctiones Eccleſiaſticæ antea editæ, ac
revocantur facultates extraordinariæ permitten-
di ingreſſum, & egreſſum e Monaſteriis; Et
prohibetur quibuſcumque, etiam Cardinalibus,
ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardinalium Con-
gregationibus, ne facultates & licentias in-
grediendi clauſuram Monialium ullo modo
concedant ſub pœnis nullitatis, & ſub Eccle-
ſiaſticis Cenſuris Papæ (excepto articulo mor-
tis) reſervatis; Vide verb. *Monialis art. 3.
num. 99.* ubi alia neceſſaria ad rem. Inſuper
ſuper Monialium Clauſura Conſtitutiones Apo-
ſtolicæ, & Conciliares innovantur, & Ordo
præſcribitur pro introductione mulierum in Mo-
naſteria, ab eodem Pontifice, tom. 2. Con-
ſtit. 26. incip. *Per binas*, de quibus ſub verb.
Educandæ, & famulæ.

Clauſuram Monialium violantes ad malum
finem quicumque ſint, comprehenſis etiam
ipſis Monialibus in caſibus publicis, non po-
teſt Card. Major Pœnitentiarius abſolvere, nec

mandare abſolvi, niſi pro ipſis Epiſcopi, ſeu Ordinarii ſupplicaverint, & caſus in Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. deducti non fuerint; Idem Conſt. 95. incip. *Paſtor bonus* §. 38.

8 Epiſcopo licitum eſt ad impartiendam benedictionem Moniali in mortis articulo conſtitutæ Monaſterium intrare; Idem tom. 2. Conſt.
9 34. incip. *Pia Mater*. Sed ad hunc effectum intra Monaſterii ſepta ſe ſe conferens, comites habere debet ordinarium Confeſſarium dicti Monaſterii, aliumque Sacerdotem ipſius arbitrio eligendum; Idem *ibid.*

10 * Moniales poſt Profeſſionem, neque etiam ad breve tempus exire poſſunt e Monaſterio, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda. Cauſæ autem ſunt ex Extrav. Pii V. incip. *Decori*, incendium, lepra, & epidemia; *Inſtit. Eccleſ.* 85. §. 14.

11 In conſecratione tamen ex præſcripto Pontificalis Romani exire debent e Clauſura, & ingredi in Eccleſiam ſenioribus matronis eas comitantibus, & ſtatim ad clauſuram redire; *Ibid.* §. 30.

12 Denique occaſione conſecrationis earumdem monialium non licet Epiſcopo ingredi in clauſuram, nec multo magis licet id agere Magiſtro cæremoniarum, & conſanguineis conſecrandarum virginum; ita ex eod. decreto; *ibid.* §. 21.

13 Violantes clauſuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu facultatum obtentarum, non evitant excommunicationem reſervatam Pontifici, quam etiam incurrunt admittentes hujuſmodi violatores, neque excuſantur ex contraria conſuetudine, etiam poſt Concilium introducta. Ita ex alio Decreto Sac. Congr. *ibid.* §. 26. *

14 Alia ad rem, vide verb. *Conventus*, *art.* 3. & verb. *Moniales*, *art.* 3.

CLAVI CRUCIFIXIONIS CHRISTI.

Additamenta noviſſima Auctoris.

1 Clavis tribus an quatuor fuerit Chriſtus affixus Cruci; non parva eſt inter doctores controverſia. Tribus ſolummodo clavis fuiſſe Chriſtum crucifixum, jam invaluit opinio, quod Pictores tribus clavis tantummodo Chriſtum
2 Cruci affixum hoc tempore pingant. Aſt cum ex Sacra Scriptura tum prophetica, tum Evangelica habeatur expreſſe, nullum ex Chriſti corpore os fractum fuiſſe, aut comminutum, nec facile percipi poſſit, quod non fuiſſet aliquod os fractum, ſi tribus ſolum clavis fuiſſet Chriſtus crucifixus, utrumque pedem alterum alteri impoſitum uno ſolo clavo longiori & craſſiori trajiciendo, probabilius videtur dicendum, quod quatuor, & non tribus ſolum clavis fuerit Chriſtus Cruci affixus. Sic tenent Gregorius Turonenſis *de gloria Mart. lib.* 1. *cap.* 6. dicens, quod clavi dominici quatuor fuerint, ſcilicet: *Duo ſunt affixi in plantis, & duo in palmis;* Summus Pontifex Innocentius III. *Serm. de uno Martyre*, ibi: *Fuerunt clavi quatuor, quibus manus crucifixæ ſunt, & pedes affixi;* Ajala in opere *Pictor Chriſtianus*, *lib.* 3. *c.* 17. *num.* 9. *& ſeq.* ubi cum pluribus aliis, id aſſerit; Bellarminus *de Septem Chriſti verbis*, in proœmio; Rocca *de Partic. Crucis*, *tom.* 1. *pag.* 262. veteres omnes refert imagines Chriſti quatuor clavis crucifixi. Juſtus Fontaninus Archiep. Ancyranus Diſſertat. de *Corona Ferrea* expreſſe dicit, quod opinio de quatuor clavis eſt vetuſtior, ac propterea digna, ut eam omnes ſequantur. Hanc de facto ſequuntur Card. Gottus, Serrj, Sandinus, Greiſerus, Lambertinus Benedictus XIV. *de Feſtis D. N. J. C. num.* 279. ipſos allegans, & plura erudite ſuo more adducens; ſicque alii plures, & Græci paſſim quatuor aſſignant, ſingulos ſingulis manibus, ac pedibus Crucifixi.

CLERICUS.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Clerici nomen, habitum, & Tonſuram.

Clerici nomen venit a verbo Græco *Cleros*, quod Latine *ſors*, *ſeu hæreditas* dici- 1
tur; *c. Cleros* 1. *Diſtinct.* 21. ibi: *Cleros, hinc appellatos credimus, quia Matthias ſorte electus eſt, quem primum per Apoſtolos legimus ordinatum; Cleros enim Græce, ſors Latine, vel hæreditas dicitur.* Et ideo dicuntur Clerici, quia
ſunt de ſorte Domini, & Domini partem ha- 2
bent; *citat. cap. Cleros*, ibi: *Propterea ergo dicti ſunt Clerici, quia de ſorte Domini ſunt, vel quia Domini partem habent.* Hinc Clerici
deſcribuntur, quod ſint *homines Chriſtiani*, 3
qui de negotiis, curiſque ſecularibus remoti, ſervitio, & cultui Divino ſpecialiter ſunt deputati. Citat. *capit. Cleros*, ibi: *Generaliter autem*

tem

tem Clerici nuncupantur omnes , qui in Eccleſia
Chriſti deſerviunt, & c. *Duo ſunt genera 7. cauſ.*
12. quæſt. 1. ibi : *Duo ſunt genera Chriſtiano-*
rum , eſt autem unum genus , quod mancipatum
Divino Officio , & deditum contemplationi , &
Orationi , ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare
convenit , ut ſunt Clerici . . . . . Cleros enim
Græce , Latine ſors ; inde hujuſmodi homines
vocantur Clerici , id eſt ſorte electi . . . Aliud
vero genus eſt Chriſtianorum , ut ſunt Laici ;
4 *Laos enim Græce, eſt populus Latine &c.* Cle-
ricorum nomen bifariam poteſt ſumi ; ſcili-
cet large, ſeu generaliter ; & ſtricte, ſeu ſpe-
5 cialiter , magiſque proprie . Clericorum no-
mine large , ſeu generaliter capto in materia
favorabili veniunt omnes omnino Clerici , ſi-
ve ſint primæ Tonſuræ ; *c. Cleros* 1. *d.* 21.
cap. Cum contingat 11. *de ætate , & qualit.*
6 *præficiendor.* Sive in Minoribus, & Majoribus
Ordinibus ſint conſtituti ; *d. c. Cleros, & c.*
7 *Clericum* 2. *diſt.* 72. Sive etiam ſint Canoni-
ci Eccleſiarum Cathedralium , & Collegiata-
rum ; *c. cum tibi* 18. *de verb. ſignificat.* ibi :
Appellatio Clericorum non ſolum alios , ſed etiam
Canonicos comprehendit , & *c. Per exceptionem*
9. de privileg. in 6. ibi : *Si autem Clerici cu-*
juſcumque Eccleſiæ eximuntur ; tunc tam Cano-
8 *nici , quam alii Clerici eximuntur.* Sive ſint in
quacumque dignitate conſtituti , etiamſi ſint
Epiſcopi ; *c. ſi quis ſuadente Diabolo 29. cauſ.*
17. *q.* 4. Et Abbas *in c. Cum tibi* 18. *de verb.*
ſignificat. n. 4. & *in rubrica de vita , & ho-*
neſtat. Clericorum num. 8. & 9. Barboſa *lib.* 1.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 39. *n.* 4. & alii
9 paſſim . Sive etiam ſint Cardinales ; *cap. Ex*
geſtis 1. *de Clericis non reſidentibus* , Barboſa
loc. cit. & alii paſſim .
10 Immo in materia favorabili veniunt etiam
Monachi , quinimo , & Moniales ; *d. c. ſi*
quis ſuadente 29 cauſ. 17. *q.* 4. ubi Clerici ,
& Monachi in materia favorabili , totumque
ſtatum Eccleſiaſticum reſpiciente æquiparan-
tur ; Et licet ibi facta non ſit mentio expreſ-
ſa de Monialibus , nihilominus Canonem il-
lum comprehendere etiam Moniales fuit po-
ſtea declaratum *c. de Monialibus* 33. *de ſentent.*
11 *Excommun.* Et quantum ad hoc etiam Con-
verſi , & Converſæ , *d. c. de Monialibus* 33. *de*
Sentent. Excommun. & c. Non dubium eod. tit.
12 Etiam Novitii , & Novitiæ ; *cap. Religioſos* .
13 *de Sentent. excommun. in* 6. Item Tertiarii ,
& Tertiariæ Mendicantium in Congregatione ,
& Communitate viventes , ex Conſtit. Leonis
X. incip. *Dum intra* , edita 1. *Mart.* 1518. in
14 Concil. Lateranenſi *ſeſſ.* 11. Item Moniales
Tertiariæ in propriis Domibus viventes , vir-
ginalem , & cælibem vitam ducentes ex voto
Caſtitatis de Ordinarii licentia emiſſo , ex ea-
dem Conſtit. Leonis X. incip. *Dum intra* .
Item Eremitæ habitum Eremiticum ex legi- 15
tima facultate deferentes , & ſub ſpeciali obe-
dientia Epiſcopi , vel alterius Prælati alicui
Eccleſiæ , vel Eremitorio in Communitate ,
vel ſeparatim deſervientes , iſti cenſentur Per-
ſonæ Eccleſiaſticæ ; Sic Gloſſa *in cap. Qui vere*
12. *cauſ.* 6. *q.* 1. *Verb. vero* , aſſerens quod ta-
les Eremitæ gaudent privilegio Clericorum ,
licet non renuncient propriis ; Fagn. *in cap.*
Nullus n. 61. *de foro competent.* poſt Card. *in*
Clem. Per litteras n. 9. *de Præbend.* Innocentius
in cap. Cum Monaſterium 13. *de elect.* dicens
quod licet *Eremitæ poſſint habere proprium , quia*
non abrenuntiant , tamen Eccleſiaſticæ perſonæ
ſunt ; Anaclet. *lib.* 3. *Decret. tit.* 1. *ſeſſ.* 1. *de*
vita , & honeſt. Cleric. & multi alii . Item 16
omnes illi , qui aſſumpto Habitu Religioſo ,
Monialium ſervituti ſunt addicti , & pro illis
eleemoſynas quærunt , & prope Monaſterium ,
earum more degunt . Sic etiam Laici , qui 17
habitu clericali incedunt , & inſerviunt Con-
gregationi Presbyterorum , qui collegialiter ſub
certo Superiore modo religioſo vivunt . Sic An-
tonell. *num.* 22. Matthæucci *Officialis Curiæ ,*
quo ad excommunicationem Canonis num. 10. Fe-
lix Poteſtas *de Miniſtr. Sacrament. Pœnitent.*
c. 5. *num.* 3580. & alii . Et colligitur *ex cap.*
Duo ſunt genera 7. cauſ. 12. *qu.* 1. ubi illud
Chriſtianorum genus reputatur inter Clericos ,
quod mancipatum Divino Officio , & deditum
contemplationi , & orationi ab omni ſtrepitu tem-
poralium ceſſare convenit , ut ſunt Clerici , &
Deo Devoti , videlicet converſi . Item Equites 18
S. Joannis Hieroſolymitani , vulgo dicti *Cava-*
lieri di Malta ; ipſi enim emittunt tria vota
ſubſtantialia a Sede Apoſtolica approbata , &
ſunt vere Religioſi , & ſi ſe invicem percu-
tiant , Pontifex eis concedit , ut ab excom-
municatione , hac de cauſa incurſa , abſolvi
poſſint ab eorum Priore Sacerdote ; *c. Canoni-*
ca 50. *de Sentent. Excomm.*
Clericorum nomine ſtricte , ſeu ſpecialiter 19
in materia odioſa , cum ſcilicet agitur de
damno , vel incommodo Clericis inferendo ,
veniunt dumtaxat ſoli inferiores Clerici Sæcu-
lares ; non autem Canonici , Abbates , aliique
in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituti , niſi ſecus
exprimatur , vel aliunde de oppoſito conſtet ;
arg. Regul. 15. *Juris in* 6. *Odia reſtringi , &*
favores convenit ampliari ; & Regula 49. *etiam*
in 6. *In pœnis benignior interpretatio eſt facien-*

da; & tenet Fagnan. *in cap. Bonæ Memoriæ
de poſtulat. Peelator. n.* 12. Pellerus *Diſquiſ.
Clerical. part.* 1. §. 2. *num.* 4. 5. *& ſequent.*
Card. Tuſch. *litt.* C. *concluſ.* 337. *n.* 4. *& ſe-
quent.* Barboſa *lib.* 1. *Juris Ecleſiaſt. cap.* 39.
num. 6. *& ſeq.* & alii paſſim. Sic nomine Cle-
ricorum in odioſis non veniunt Epiſcopi, eo-
rumque Superiores, & multo minus S. R. E.
Cardinales; *arg. cap. Sedet Apoſtolica* 15. *de
reſcriptis, cap. Periculoſum* 4. *de Sent. excommun.
in* 6.

21 Nec veniunt Canonici, aliique in Dignitate
Eccleſiaſtica conſtituti; *arg. cit. c. Sedes Apo-
ſtolica* 15. *de reſcriptis;* ubi dicitur, quod *ma-
jores, & dignioees perſonæ ſub generali clauſula
non intelligantue includi;* & cap. *Statutum* 22.
de electiön. in 6. Fagnan. *in citat. c. Bonæ me-
moriæ num.* 12. Abbas *ad rube. titul.* 1. *de vita,
& honeſtat. Clericorum n.* 12. Barboſa *loc. cit. n.* 6.
22 & alii paſſim. Nec etiam nomine Clericorum
in odioſis veniunt Monachi, ſeu Regulares
utriuſque ſexus, niſi iſtud exprimatur, vel ex
ſubjecta materia, aliiſque circumſtantiis ſecus
appareat; *aeg. c. A. Subdiacono* 5. *diſt.* 93. Ab-
bas *in c. Non amplius nu.* 3. & Fagnan. *ibid.
num.* 7. *de inſtit.* Barboſa *loc. cit. num.* 9. Ro-
man. *Concil.* 219. *&* 418. Bellet. *loc. cit. ad*
§. 2. *num.* 26. & colligitur etiam *ex c. Si quis
ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4. *& c. Super Specula*
10. *Ne Cleeici, vel Monachi*, aliiſque conſimi-
libus Canonibus, ubi Clerici, & Monachi po-
nuntur tamquam quid diverſum.

23 Habitum, & Tonſuram Clericalem deferre
tenentur Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti;
& etiam Clerici inferiores, ſi Beneficium Ec-
cleſiaſticum habeant; *c. Clericus* 8. *diſt.* 41. cap.
Clerici Officia 15. *de vita, & honeſtate Cleric.
Clem. Quoniam* 2. *de vita, & honeſtat. Cleri-
coe.* Et Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de
reform.* ibi: *Etſi Habitus non faciat Monachum,
oportet tamen Clericos veſtes propeio congeuentes
Ordini ſempre deferee, ut per decentiam Habitus
exteinſeci moeum honeſtatem intrinſecum oſten-*
24. *dant*. Immo Clerici in Sacris, ſeu Benefi-
ciati habitum Ordini, & Dignitati conve-
nientem non deferentes ſubjiciuntur graviſſimis
pœnis. Si anim poſtquam ab Epiſcopo ſuo
etiam per edictum publicum moniti fuerint,
honeſtum habitum Clericalem illorum Ordini,
& Dignitati congruentem non detulerint, ſunt
in primis puniendi per ſuſpenſionem ab Ordi-
nibus, Officiu, & Beneficio, & ſi ſemel mo-
niti denuo in hoc deliquerint, etiam per pri-
vationem Officiorum, & Beneficiorum puniri
poſſunt, ac debent; Concil. Trid. *loco cit.* ibi
*Propterea omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ aut in
in Sacris fuerint, aut Dignitates, Perſonatus,
Officia, aut Beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica
obtinuerint, ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam
per Edictum publicum moniti fuerint, honeſtum
Habitum Clericalem, illorum Ordini, & digni-
tati congeuentem, & juxta ipſius Epiſcopi Oedi-
nationem, & mandatum non detulerint, per ſuſ-
penſionem ab Ordinibus, ac Officio, & Benefi-
cio, ac fructibus, redditibus, & proventibus
ipſorum Beneficiorum, nec non ſi ſemel correpti,
denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem
officiorum, & Beneficiorum hujuſmodi coerceri
poſſint, & debeant, Conſtitutionem Clementis V.
in Concilio Viennenſi editam, quæ incipit, Quo-
niam, innovando, & ampliando.* Quinimo poſt 25
Concilium Tridentinum fuit edita a Sixto V.
Conſtitutio incipiens *Cum Sacroſanctum, ſub
dat.* 5. *Idus Januae.* 1588. in qua ſtatuit quod
Clerici Beneficiati non deferentes Habitum, &
Tonſuram Clericalem ipſo facto abſque ulla
monitione, citatione, aut Judicis decrero ipſis
Beneficiis privati dicantur, adeo ut ipſa Bene-
ficia vacent, & uti vacantia, aliis libere con-
ferri valeant, quoties Clericalem Habitum non
deferant; Lotter. *de re Benefic. lib.* 3. *qu.* 16.
n. 92. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 4. *n.* 2.
* & Benedictus XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 71. *num.*
12. Rota *coram Caccia deciſ.* 1290. *num.* 1. & co-
ram Molinos *in Barchinon. Beneficioeum* 15. *Apri-
lis* 1794. §. *Aettius*, in quibus deciſionibus fir-
matur, quod non juvet allegare non uſum di-
ctæ Conſtitutionis Sixtinæ, quoniam Garcias
de Benefic. q. 7. *c.* 1. *n.* 33. Barboſa *ſupra Concil.
c.* 6. *ſeſſ.* 14. *de reform. n.* 4. Cottiad. *dec.* 119.
n. 13. id tenentes fuerunt reprobati.

Clerici vero in prima Tonſura, aut etiam in 26
minoribus Ordinibus conſtituti, & Beneficia Ec-
cleſiaſtica, ſeu Jus ad illa nondum habentes,
non tenentur deferre Habitum, & Tonſuram
Clericalem niſi cauſſative, quatenus velint
gaudere privilegiis Clericalibus, ut notant Ab-
bas, & alii in *cap. Fin. de Cleric. conjugat.*
Riccius *Deciſ. Cue. Aechiepiſcop. Neapolit.* 162.
n. 2. *part.* 2. Genuenſ. *prax. Cur. Archiepiſcop.
Neapolit. cap.* 45. *n.* 1. *ſecund. Impreſ. Neapo-
lit.* 1602. *pag.* 280. & alii communiter; &
clare deducitur *ex d. Clementina Quoniam* 2. *de
vita, & honeſtat. Cleeicor.* ex Concil. Trident.
loc. cit. & ex d. Conſtitut. Sixti V. inci-
piente *Cum Sacroſanctum*, quia dum ibi im-
ponunt Clericis obligationem deferendi Habi-
tum, & Tonſuram Clericalem, expreſſe loquun-
tur de Clericis in Sacris, vel Beneficia Eccleſia-
ſtica, aut ſaltem Jus ad illa habentibus. Notan-
ter

Digitized by Google

ter tamen dicitur Clericos Minoriſtas non Beneficiatos non teneri deferre Habitum, & Tonſuram Clericalem, *niſi cauſſative*, *quatenus velint gaudere privilegiis Clericalibus*; quia Clerici in prima Tonſura, aut etiam in primis Minoribus Ordinibus conſtituti, non gaudent privilegio Fori, niſi habeant aliquam ex tribus illis conditionibus, quas requirit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* ibi: *Is etiam* (ſcilicet prima Tonſura initiatus, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutus) *Fori privilegio non gaudeat, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem Habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat; vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad Majores Ordines ſuſci-*
28 *piendos, verſetur*. Sufficit autem quælibet trium conditionum a Concilio Tridentino præſcriptarum, ut Clerici Tonſura Clericali inſigniti, vel etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, privilegio Fori gaudeant, quia *ex Regula* 70. *Juris in* 6. *In alternativis ſufficit alterum impleri*; & tenent paſſim Doctores; ſed de his melius in articulo ſequenti.

29 Qualitas, & forma præciſa Habitus Clericalis, licet in Jure communi non reperiatur in omnibus, & per omnia determinata, & ſtabilita; habentur tamen tum in Jure communi, tum in Conciliis, tum in Conſtitutionibus Pontificiis varia præſcripta circa Habitum,
30 ſeu veſtitum Clericorum. In primis enim præſcribitur, ne Clerici utantur veſtibus ſæcularibus ſub pœna Excommunicationis; Conc. Roman. I. ſub Zacharia *cap.* 3. *& cap. Epiſcopi* 3. *cauſ.* 21. *quæſt.* 4. ibi: *Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, ſæcularibus indumentis non utantur, niſi ut condecet, tunica Sacerdotali ... quod ſi præſumpſerint contra ſtatuta agere, communione pri-*
31 *ventur &c.* Secundo præſcribitur, ut Clerici *pannis rubris, aut viridibus; nec non manicis, aut ſotularibus conſtitiis, frenis, ſellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentibus non utantur; cap. Clerici Officia* 15. *de vita, & honeſtate Clericor. & Clement. cap. Quoniam* 2. *de vita, & honeſtate Clericor.*
32 Tertio præſcribitur, ut Clerici *Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes, ſed nec annulos, niſi quibus competat ex Officio Dignitatis; d. cap. Clerici Officia*
33 15. *de vita, & honeſt. Cleric.* Quarto præſcribitur, quod Clerici non utantur publice veſte virgata, vel partita, niſi rationabilis cauſſa ſubſit; *Clementin. cap. Quoniam* 2. *de vita, & honeſt. Clericor.* Per veſtem aut *virgatam*, vel *partitam* intelligitur veſtis diverſi coloris, aut diverſarum partium ſuperinductione notabilis; *arg. cap. Vidua* 16. *cauſ.* 20. *qu.* 1. ibi: *Nec diverſi coloris, aut diverſæ partis eadem ſit notabilis veſtis, ſed Religioſa, & non ſuſpecta*. Et notat Gloſſa *in cit. Clement. Quoniam verb. Partita*, & Barboſa *ibid. n.* 2. & Bonacina *tom.* 3. *de Cenſuris diſp.* 3. *qu.* 6. *punct.* 6. *n.* 1. aſſerens nomine *veſtis virgatæ*, *vel partitæ* intelligi veſtem habentem diverſos colores intextos cum ipſo panno, vel artificioſe ſuperinductos, ſeu ſuperimpoſitos. Quinto præſcribitur, *ut* 34
veſtimenta etiam, vel calceamenta iis (videlicet Clericis) *niſi quæ Religionem deceant, uti, vel habere non liceat; cap. Clerici* 22. *diſt.* 23. Sexto præſcribitur, *ut clauſa deferant deſuper* 35
indumenta, nimia brevitate, vel longitudine non notanda; cap. Clerici Officia 15. *de vita, & honeſtat. Clericor.* Septimo jubentur Clerici *ſe-* 36
cundum Aaron talarem veſtem induere; cap. Non liceat 32. *diſt.* 23. quod idipſum etiam ſtatuit Sixtus V. Conſtitut. incip. *Cum ſacroſanctum*, ibi: *Tonſuram, & Habitum Clericalem, veſtes ſcilicet talares deferant*. Unde poteſt Epiſcopus de Jure veſtem talarem Clericis præſcribere, ipſique eam deferre tenentur, nedum ex *dict. cap. Non liceat* 32. *diſt.* 23. & ex Conſtit. Sixti V. incip. *Cum Sacroſanctum*; ſed etiam *ex cap. Epiſcopi* 3. *& cap. Sine ornatu* 4. *cauſ.* 21. *qu.* 4. *Clement.* 1. *de vita, & honeſt. Clericor.* Conc. Mediol. 1. *part. tit. de Cleric. Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *& ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *de reformat.* & præſertim Sacerdotibus commorantibus in Civitate, qui continuo illam geſtare debent, ut probavit Sacra Congr. Concil. *in Hortana* 8. *Julii* 1690. Aliis autem quibuſcumque Clericis hoc idem injungere in functionibus Eccleſiaſticis, non obſtante exiguitate, ſeu paupertate locorum; ſic reſpondit eadem Sacra Congreg. *in Comen. Edicti* 4. *Aprilis* 1693. *in Vigilien. Synodi in Congregatione deputata* 20. *Maii* 1699. in reſponſione ad quintum; & ſecuta Sacra Congr. Epiſc. *in Faventina* 2. *Maii* 1699. Per talarem autem veſtem in rigore in- 37
telligitur illa, quæ pertingit uſque ad talos, ſicque hominem uſque ad imam partem pedum tegit; Garcias tamen *part.* 2. *de Benefic. cap.* 1. *num.* 21. *&* 22. cum aliis notat ex epicheja, & æquitate etiam illas judicari veſtes talares, quæ juxta conſuetudinem locorum Clericis ſunt decentes, quamvis non ſint nimis longæ, neque uſque ad pedes deſcendant; Unde 38
pro diſcernenda decentia veſtium Clericalium, erit attendendum, an ipſæ ſint conformes communi uſui proborum Clericorum, ſeu conſue-

Digitized by Google

tudini Provinciarum, Civitatum, aut locorum,
in quibus Clerici commoraotur, quoniam, ut
recte obſervat Cardinalis de Luca in annota-
tione ad Concil. Trid. *diſc.* 24. *n.* 22. *& ſe-
quent.* in Civitatibus, aliiſque locis civilibus,
in quibus cum decore vivitur, veſtes Cleri-
cales ſunt longæ ultra talos; in parvis autem,
vel obſcuris locis, ob Clericorum pauperta-
tem, vix ad genua deſcendunt, ita tamen, ut
ob diverſum uſum a ſæcularium veſtibus ad-
huc diſtinguantur, attendendo ſimul ad diver-
ſitatem Regionum, vel perſonarum varios uſus
ſecundum conſuetudinem locorum, nam con-
ſuetudo eſt optima Legum interpres; *c. Cum
dilectus* 8. *de conſuetudine*, *& l. Si de inter-
pretatione*, *l. de legibus*, Gloſſa *in cap. Cleri-
ci Officia* 15. *de vita*, *& hon. Clericor. verſ.
de auratis*, Bellet. *part.* 1. §. 16. *de Diſcipli-
na Cleric. n.* 12.

39 De primo ad ultimum veſtes Clericorum de-
bent ſic ſuo ſtatui eſſe decentes, ut nec ſint
pompoſæ, aut vanam jactantiam, vel ſuper-
fluitatem redolentes; *cap. Parſimoniam* 5. *diſt.*
41. *cap. Omnis jactantia* 1. *cap. Præcipimus* 5.
cauſ. 21. *qu.* 4. *& cap. Multa ſunt* 1. *Ne Cle-
rici, vel Monachi*; nec ſordidæ, vel laceratæ,
ne vileſcat dignitas Clericalis, ſed inter utrum-
que præſeferant medium aliquod cujuſcumque
ſtatui, & ordini conveniens; Ita Abbas *in c.
Clerici Officia* 15. *de vita & honeſtat. Clericor.
v.* 17. Bellet. *loc. cit.* §. 15. *n.* 18. *& ſeq.*
Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. c.* 40. *num.* 27.
& communis aliorum cum Sancto Hierony-
mo, qui *in Epiſtola* 1. *ad Nepotianum*, *cap.*
11. ſic ad propoſitum ſcribit: *Veſtes cultas æ-
que devita ut candidas; ornatus & ſordes pari
modo fugiendæ ſunt, quia alterum delicias, al-*
40 *terum gloriam redolet*. Unde Concilium Tri-
dentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* expreſſe
ſtatuit quod oportet, *Clericos veſtes proprio
congruentes ordini ſemper deferre*. Et *ſeſſ.* 24.
cap. 12. *circa finem de reformat.* inter alia præ-
cipit, ut Clerici, *Veſtitu inſuper decenti tam in*
41 *Eccleſia, quam extra aſſidue utantur*. Caveant
igitur Clerici, ne nimio cultu in Veſtitu utan-
tur, ſcientes quæ deteſtando eorum culpam
ſcribit Sanctus Gregorius his verbis: *Sunt non-
nulli, qui cultum ſubtilium pretioſarumque ve-
ſtium non putent eſſe peccatum, quod ſi videlicet
culpa non eſſet, nequaquam Sermo Dei tam vi-
gilanter exprimeret, quod Dives, qui torquetur
apud inferos, byſſo, & purpura indutus fuiſſet.*
42 Ut enim inquit Sanctus Bernardus *de conſide-
ratione lib.* 8. *cap.* 11. *Forma veſtium deformi-
tatis mentium, & morum indicium eſt, quid
ſibi vult, quod Clerici, aliud eſſe, aliud vide-
ri volunt? Nempe habitu Milites, quæſtu Cleri-
cos, actu neutrum exhibent; nam neque pugnant,
ut milites, nec ut Clerici evangelizant.* Contra 43
enim tales Clericos nimium cultum, aut affe-
ctatam compoſitionem oſtentantes ſic declamat
Sanctus Hieronymus de cuſtodia Virginitatis
ad Euſtochium ſcribens: *Sunt*, inquit, *quidam
mei Ordinis, quibus omnis cura eſt in veſtibus
ſi bene oleant, ſi pes laxa pelle non polleat,
crines calamiſtri veſtigio rotantur, digiti annulis
radiant, & ne plantas humidior via ſpargat,
vix imprimunt ſumma veſtigia; tales cum vide-
ris, ſponſos magis exiſtimato, quam Clericos.*
Non inficior tamen, quod non ſit laudandus 44
juxta qualitatem, & Dignitatem perſonarum
decor, & competens veſtium ornamentum,
quæ morum maniſeſtiſſima ſigna eſſe ſolent,
dummodo in his redoleat Clericalis modeſtia,
& caveatur exceſſus; inquit enim S. Ambro-
ſius *lib.* 1. *Offic. Decor corporis non ſit affecta-
tus, ſed naturaliter ſimplex, neglectus magis,
quam exquiſitus: non pretioſis, aut albentibus
indutus ſit Clericus veſtimentis, ſed communibus,
ut honeſtatis, & neceſſitatis nihil deſit, nihil ac-
cedat nitoris.*

Tonſura Eccleſiaſtica ſecundum Divum Iſi- 45
dorum Hiſpalenſem Epiſcopum *lib.* 2. *de Of-
fic. Eccleſ. cap.* 4. & Concilium Aquiſgranen.
ſub Ludovico Pio *cap.* 1. originem ſumpſit a
Nazaræis, qui hoc præſtabant in ſignum cu-
juſdam devotionis, a quibus deſumpſerunt po-
ſtea Apoſtoli, & in Eccleſiaſticum uſum tra-
duxerunt, ut quicumque Ordinibus Eccleſia-
ſticis eſſent initiandi, præciſo crine præſenta-
rentur. Ita refertur in dicto Concilio Aquiſgra-
nen. ſub Ludovico Pio *c.* 1. his verbis: *Ton-
ſuræ Eccleſiaſticæ uſus a Nazaræis* (ni fallor)
*exortus eſt, qui prius crine ſervato divina poſt
magnam vitæ continentiam devotione completa
caput radebant, & capillos in igne ſacrificii po-
nere jubebantur, ſcilicet ut perfectionem devotio-
nis ſuæ Domino conſecrarent. Hujus exempli uſus
ab Apoſtolis introductus eſt, ut hi qui Divinis
cultibus mancipati Domino conſecrantur, quaſi
Nazaræi, ideſt, Sancti Dei crine præciſo inno-
ventur.* Beda *lib.* 5. *Hiſtoria Anglorum c.* 22. 46
refert Divum Petrum primum omnium hanc
Tonſuram detuliſſe, & fuiſſe ejuſdem inſtitu-
torem ſecundum morem ſubſtantialem, qui ſer-
vatur in Eccleſia. Occaſionem hujus inſtitu-
tionis refert Sanctus Germanus *in Theorica re-
rum Eccleſ.* pro ut habetur *in tom.* 4. *Biblio-
thecæ antiquor. PP.* quod cum D. Petrus An-
tiochiæ Chriſtum Crucifixum maximo cum

ar-

Digitized by Google

ardore prædicaret , nonnulli hoſtes nominis Chriſtiani in ignominiam ejuſdem caput illi abraſerunt ; Unde poſtea factum eſt, quod illud , quod fuit factum in opprobrium , verteretur in gloria , juxta illud S. Leonis Papæ *Sermon. in Natali S. Laurent. In honorem tran-*
47 *ſierunt triumphi etiam inſtrumenta ſupplicii* . Hinc huic myſterioſæ Tonſuræ talem cœpit habere venerationem Eccleſia , ut licet non deſint aliæ piæ conſiderationes , eam recepit etiam propter hanc reflexionem , tamquam inſigne proprium Clericatus , ut ſcribit Petrus Patriarcha Antiochenus *in Epiſt. ad Cerularium* , quam refert Baron. *ann.* 1054. *num.* 41. & Berninus *in Hiſtoria omnium Hæreſum tom.* 1. *fol.* 24. his verbis : *Nos Coronam in capite geſtamus pro veneratione Principis Apoſtolorum Petri , ſuper quem Dei Eccleſia eſt ſuperædificata . Quod enim impii illi ad contumeliam illius Sancti excogitaverunt , hoc nos pie ad gloriam , & honorem ipſius facimus* . Et quod de facto Tonſura Eccleſiaſtica fuerit in uſu uſque de tempore Apoſtolorum habetur etiam ex Sacra
48 Scriptura . *In capite enim* 18. *Act. Apoſtolor.* legimus Priſcillam , & Aquilam hanc tonſionem capillorum adhibuiſſe , & hoc idem ſervaſſe Paulum Apoſtolum , & quatuor alios Chriſti diſcipulos , legimus *c.* 21. *dict. Actuum*
49 *Apoſtolor.* Unde patet quam erronee , & temere afferat Calvinus hujus Clericalis Tonſuræ acerrimus hoſtis, & oppugnator , hunc morem tondendi originem dumtaxat habuiſſe temporibus Divi Auguſtini , ut ſic oſtendat hanc Tonſuram eſſe novum figmentum Eccleſiæ , *lib.* 4. *Inſtit. c.* 19. *n.* 27.

50 Tonſura Clericalis antiquitus fiebat raſo deſuper capite in modum ſpheræ , & inferius quoque , ita ut patentibus auribus , ſola capillorum corona circa caput remaneret ; *cap. Pſalmiſta* 20. *diſt.* 23. ibi ; *Clerici comam nutrire prohibentur , quorum caput deſuper in modum ſpheræ raſum eſſe debet ; c. Prohibita* 27. *ejuſdem diſt.* 23. ibi : *Clerici juxta Apoſtolum comam non nutriant , ſed deſuper caput in modum ſpheræ radant ;* & cap. *Non licet* 72. *ejuſd. diſt.* 23. ibi : *Nec oportet Clericos comam nutrire , & ſic miniſtrare , ſed attonſo capite auribus patentibus ;* ad eum videlicet modum , quo hodie Monachi , & Regulares capita ſua radere conſueverunt ; Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ.*
51 *cap.* 40. *n.* 7. Progreſſu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab Eccleſia generaliter receptum , ut dicta corona capillorum a Monachis, aliiſque Regularibus , nec non a Romano Pontifice retenta, reliqui Clerici ſæculares loco ejuſdem Coronæ ſolummodo circulum aliquem modicum in ſuperiori parte capitis abraſum gerant ; Barboſa *loco cit.* & teſtatur praxis communis . Et de tali corona proce- 52
dit text. in *c. Clerici* 15. *de vita , & honeſtate Clericor.* ubi loquendo de Clericis Sæcularibus dicitur , *Coronam , & Tonſuram habeant congruentem* , ideſt congruentem cujuslibet ſtatui , & Ordini , nam minor corona , ſeu circulus ſolet deferri a Clericis ; major a Sacerdotibus , atque adhuc amplior ab Epiſcopis uſque ad Summum Pontificem , qui etiam impræſentiarum retinet coronam a primordiis Eccleſiæ uſitatam . Et in ſpecie pro minoribus Ordinibus pro quan- 53
titate , & longitudine Tonſuræ , ſeu Coronæ aſſignatur menſura unius Regalis, ſeu minoris hoſtiæ ; pro Subdiaconatu paulo major ; major etiam pro Diaconatu ; pro Sacerdotio menſura Hoſtiæ Majoris ; pro Epiſcopatu longe major totum fere caput circumcingens , ut definitum eſt in Conc. Toletano IV. & in Conc. Placentino ſub Urbano VI. Hujus autem Tonſuræ, 54
ſeu Coronæ myſtica ſignificatio potiſſimum declaratur *in c. Duo ſunt genera* 7. *cauſ.* 12. *qu.* 1. his verbis : *Hi namque (ſcilicet Clerici) ſunt Reges , ideſt ſe , & alios regentes , & ita in Deo Regnum habent ; Et hoc deſignat Corona in capite* . Hanc Coronam habent ab inſtitutione Romanæ Eccleſiæ in ſignum Regni , quod in Chriſto expectatur . Raſio vero Capitis eſt temporalium omnium depoſitio . Et hoc ipſum diffuſius declarat Gloſſa *in Clementina Quoniam* 2. *de vita , & honeſt. Cleric.* ſub verb. *Et Tonſura* , ibi : *Circa hoc ſciendum eſt , quod Clericis deputatis ad Divina miniſteria competit raſura , & Tonſura in modum Coronæ ratione figuræ , quia Corona eſt ſignum Regni , & perfectionis , cum ſit circularis caret angulo , in ſignum carentiæ ſordium , quia ubi angulus , ibi ſordes ; ſe ergo , & alios virtutibus regere , & ſordibus mundare debent , & ſic in Deo regnabunt* .

Clerici in Sacris, vel Beneficiati , licet in 55
prima Tonſura, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, ſi per longum tempus Tonſuram, & habitum Clericalem non deferant, & comam ſine juſta cauſa nutriant, peccant mortaliter, ut colligitur *ex c. Pſalmiſta* 20. *c. prohibita* 21. *& c. Non licet* 31. *diſt.* 23. ubi *Clerici prohibentur comam nutrire* , & jubentur non niſi *attonſo c. auribus patentibus miniſtrare , & ex c. ſi quis ex Cleric.* 25. *diſt.* 23. *& c.* 4. *de vit. & honeſt. Cleric.* ubi ſic præciſe dicitur : *Si quis ex Clericis comam relaxaverit , anathema ſit ;* Et ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 6. *de reform.* ubi cum maxima energia improperat hunc neglectum ; vo-

Digitized by Google

eat enim temeritatem, & Religionis contem-
ptum, & imponit tranſgreſſoribus maximas
pœnas, ſicuti imponit etiam graviores Sixtus
V. in Conſtit. incip. *Cum Sacroſanctum*, quod
non poſſet fieri, niſi tranſgreſſio eſſet gravis
culpa. Eo vel maxime quod ex *Concilio Ro-
mano* 1. *Zacharias cap.* 3. *& cap. Epiſcopi* 3.
cauſ. 21. *qu.* 4. Clericus non deſerens Habitum
Clericalem ſupponitur Excommunicationi, ibi:
Communione privetur; Sicuti etiam Excommu-
nicationi ſupponitur Clericus non deſerens Ton-
ſuram, & comam relaxans, *ex cit. cap. Si quis
ex Clericis* 23. *diſt.* 23. *& cap.* 4. *de vita, &*
56 *honeſt. Clericor.* ibi: *Anathema ſit*. Non poteſt
autem infligi Excommunicatio niſi propter gra-
vem culpam; cum Excommunicatio ſit pœna
graviſſima, quam habet Eccleſia; *cap. Corri-
piatur* 17. *cauſ.* 24. *qu.* 3. ibi: *Qua pœna in
Eccleſia nulla major eſt*. Sic tenet Navarr. *in
Manual. cap.* 25. *num.* 110. *& ſequ.* Vaſquez
tom. 3. *in tertia parte diſp.* 250. *cap.* 9. Sperell.
deciſ. 66. *n.* 12. Bonacina *de Sacrament. diſp.* 8.
quæſt. unic. punct. ultim. n. 3. Monacell. *tom.* 2.
57 *tit.* 15. *formul.* 4. *n.* 2. & alii. Immo Panormit.
in cap. Si quis 4. *de vita & honeſt. Clericor.* Sco-
tus *in* 4. *diſput.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concluſ.* 2.
Silveſter *verb. Clericus* 2. §. 2. *verſ.* 4. *peccat*,
Bannez *Secunda ſecundæ quæſt.* 2. *art.* 1. ſta-
tuunt indefinite omnes Clericos, qui per lon-
gum tempus negligunt Tonſuram, ſeu Coronam
58 geſtare, peccare lethaliter. Videatur tamen
Clementina *Quoniam* 2. *de vita, & honeſt. Cle-
ricor.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de refor-
mat.* & Conſtitutio Sixti V. incipiens *Cum Sa-
croſanctum*, ubi expreſſe fit ſermo de Clericis in
Sacris, vel Beneficium Eccleſiaſticum, aut ſal-
tem Jus ad illud habentibus, & ſolum contra
ipſos non deferentes Habitum, & Tonſuram
Clericalem variæ pœnæ ſtatuuntur. Videatur
etiam Conſtitut. Benedicti XIII. incip. *Catho-
licæ Eccleſiæ* edita 2. Maii 1725. in qua aliæ
pœnæ decernuntur.

59 Notanter vero fuit dictum *ſine juſta cauſſa*,
quia dantur plures caſus, in quibus habetur
juſta cauſſa non deferendi Habitum, & Ton-
ſuram pro aliqua differentia temporum, loco-
rum, & circumſtantiarum; Ita Barboſa *lib.* 1.
Jur. Eccleſiaſt. univerſ. cap. 40. *n.* 32. *& ſequent.*
& communis aliorum. Primo nullam incurrit
culpam, & pœnam Clericus incedens abſque
Habitu, & Tonſura Clericali, quando id fa-
ciat ex cauſſa juſti timoris; *cap. Clerici Officia*
15. *de vita, & honeſt. Clericor.* ibi: *Niſi juſta
cauſſa timoris exegerit Habitum transformari*, ut
eſſet in Clerico, qui tranſiturus eſſet per loca
infidelium, vel hæreticorum cum periculo vi-
tæ, aut metu ſervitutis, verberum, aut alte-
rius gravis incommodi; ut refert Gloſſa *in c.
Clericus, de vita, & honeſt. Clericor.* verb. *Relaxa-
verit*, de quodam Clerico, qui a Papa repre-
henſus, quod ſine Tonſura, & Habitu Cleri-
cali Romam acceſſiſſet, ſequentibus verſibus
ſe ſe excuſavit:

Tutius ut peterem Laici ſub imagine Romam,
Fas fuit, ut ſinerem luxuriare Comam.

Secundo, nullam incurrit culpam, & pœnam 60
qui non defert Tonſuram propter infirmitatem,
vel non defert Habitum proprio Ordini congruen-
tem ratione magnæ paupertatis. *Clementina Quo-
niam* 2. *de vita, & honeſtat. Clericor.* ubi *ex-
cipiuntur* illi, qui id faciunt ex aliqua cauſ-
ſa rationabili, ibi: *Præterquam ex cauſſa ra-
tionabili*; Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. uni-
verſ. cap.* 40. *num.* 33. *&* 74. cum plurimis
aliis. Tertio, nullam incurrit culpam, & pœ- 61
nam, qui domi ſuæ, atque in occulto Habi-
tum Clericalem dimittit; Gloſſ. *in d. Cle-
ment. Quoniam* verb. *Publice*, Ancharanus *ibid.
num.* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 35. *& in collect.
num.* 2. *de vita, & honeſtat. Clericorum, & in
Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de reform. num.* 12.
cum multis aliis, quia *d. Clement. Quoniam* lo-
quitur de deferente publice veſtes alienas, adeo-
que ſecus eſt diſcurrendum, quando deferuntur
ſolummodo domi, & occulte ſine ſpretu; Tum
quia iſte talis non dimittit Habitum ne defe-
rat, ſed ut paulo poſt aſſumat, quo caſu non
dicitur dimiſiſſe, ſicuti etiam abeſſe non di-
citur, qui ſtatim eſt reverſurus; *l. Poſtliminii
jus* §. *captivus, & l. Nihil, ff. de captiv. &
poſtlim. rev.* Quarto, nullam incurrit culpam, 62
& pœnam Clericus itinerans, vel peregrinans,
qui in itinere brevioribus utitur veſtibus; *arg.
cap. Epiſcopi* 3. *cauſ.* 21. *q.* 4. ibi: *Præterquam
ſi in itinere longo tempore ambulaverint*; Et ita
reſcripſit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. Archiep.
Uliſſiponenſi* 18. *Oct.* 1589. Quinto, excuſatur
Clericus, qui ſemel Habitum dimiſit; Is enim 63
propter unicam Habitus dimiſſionem non de-
bet Beneficio, vel Fori privilegio privari, ſed
requiritur, ut tantum perſeveret, quod publi-
ce pro Laico habeatur. Ita Farinac. *in praxi
Crimin. q.* 8. *n.* 68. Piaſec. *in praxi Epiſc. part.*
2. *c.* 3. *n.* 14. *verſ. excuſatetur.* Ugolin. *de Offic.
& poteſt. Epiſcop. c.* 12 §. 6. *n.* 3. Barb. *loc. cit.
n.* 32. Cardin. de Luca *in annotat. ad Conc. Trid.
diſc.* 24. *n.* 32. aſſerens delationem Habitus mo-
raliter, non autem phyſice intelligendam eſſe;
& ſa-

Digitized by Google

& favet textus *in l. Quid quid iracundiæ*, *ff. de regul. Jur.* ubi in brevi reverſa uxor divertiſſe non videtur.

64 Clericorum delectus & regimen Epiſcopis ſummopere commendatur; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 2. incip. *Ubi primum* §. 1.

65 Clerici operam dare debent inſtruendis fidelibus in Doctrina Chriſtiana; Idem Conſtitut. 42. incip. *Etſi minime* §. 6.

66 * Clerici antequam ordinentur in ſacris, ſtudium ſaltem Theologiæ Moralis præmittere tenentur; ita enim intelligenda eſt ſanctio Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 14. injungens, ut ordinandi, *ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda ſacramenta, comprobentur*; atque hoc injunctum eſſe a Benedicto XIV. confirmando Bullam *Apoſtolici miniſterii &c.* datam pro reformatione Cleri Hiſpani, & tanquam normam pro aliis Epiſcopatibus, firmatur; *Inſtitut. Eccleſ.* 2. §. 4. *&* 5.

67 Sacerdotum penuria non ſatis eſt cauſæ, ut Clerici illiterati ad Sacros Ordines promoveantur, ut a S. Congregat. Concilii deciſum refert Fagnan. *in cap. Quæris n.* 18. *de ætat. & qualit. præficiend.*

68 Clerici ordinandi in ſacris cogendi ſunt ad præmittenda exercitia ſpiritualia decem dierum, ut olim Epiſcopis Italiæ, & Inſularum adjacentium mandavit in encyclica Innocentius XI. & alia encyclica innovavit Clemens XI. *Inſtitut. Eccleſ.* 104. §. 5.

69 Non debet Epiſcopus præcipere, ut Clerici minoribus Ordinibus initiati, vel etiam majoribus Subdiaconatus &c. ad Sacros Ordines aſcendant, etiamſi id facile conſtituat ad evitanda ſcandala minorum Clericorum, qui otio & vitiis ſe dedunt; id enim Eccleſiaſticæ diſciplinæ repugnat; *de Synod. Diœceſ. lib.* 12.

70 *cap.* 4. §. 2. *nov. edit.* Id tamen verum eſt, ſi quidem Clerici nullum beneficium Eccleſiaſticum obtineant, vel obtineant quidem beneficium, ſed non ex illis, quibus adnexum eſt onus ſuſcipiendi Sacros Ordines; *Ibidem* §. 3. Qui enim obligationem beneficio ſuo adnexam neglexerunt, beneficio privantur Ex Trident. *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de reform.* niſi tamen juſto impedimento excuſari poſſint; *Ibid.* §. 6. ſaltem dummodo hoc impedimentum ab illis præviſum fuerit, antequam beneficium acceperint. Excipitur tamen, niſi aliter expoſcat neceſſitas Eccleſiæ; *Ibid.* §. 7.

Additiones ex aliena manu.

Chriſtiani vel Clerici ſunt, vel Laici. Dicuntur Clerici, qui ſervitio Eccleſiæ tanquam 71
Miniſtri ejus publici dicati ſunt. Reliquus cœtus Fidelium nomen habet Laicorum. Clerici 72 73
vero pro duplici functionum genere, ſcilicet Sacerdotio & Miniſterio, ſunt duplicis generis. Sacerdotium Epiſcoporum, & Presbyterorum proprium eſt; Miniſterium Diacono- 74
rum, & reliquorum Clericorum. Gradus Clericorum diverſi vocantur Ordines, quos omnes 75
eminenter continet Epiſcopatus; Conſule Fleur. *Inſtit. Eccleſiaſt. part.* 1. *c.* 3. *per tot.*

Primis ſæculis Clerici a Laicis nec Capillis, 76
nec Veſtibus, nec certo Habitu fuerunt diſtincti. Quum enim Clerici crudelius quam Laici 77
a Paganis vexarentur, noluerunt ſine neceſſitate mala hoc pacto ſibi arceſſere. Integra fuit 78
libertas *hæc* ad ſæculum quintum uſque. Anno enim 428. Cœleſtinus Papa *Epiſtola* 2. ſcribit, tunc temporis ne Epiſcopos quidem externo Habitu diſtinctos a Chriſtianis fuiſſe.

Additio ex Edit. Rom. 1767.

Clericorum nomine ſequioribus ſæculis donatos fuiſſe nedum illos, qui Eccleſiæ miniſterio erant, verum etiam eos omnes, qui ſtudiis diſciplinisque liberalibus perdiſcendis vacabant, illorum temporum Scriptores paſſim oſtendunt; Odericus Vitalis, Anglus, qui ſæculo XII. floruit, Hiſt. Eccleſ. lib. 3. *Rodulphus autem*, inquit, *quintus frater*, *Clericus cognominatus eſt*, *quia peritia litterarum*, *aliarumque artium apprime imbutus eſt*; Willelmus Gemeticenſis lib. 3. cap. 10. *Cognomento Clericus*, *quia copioſe litteratus erat*. Speculum Saxonicum *lib.* 1. *art.* 5. §. 4. *Impoſſibile eſt aliquem Clericum nominare*, *niſi ſit doctus*. Hiſtoria Epiſcopor. Eyſtetenſ. in Bavaria: *Iſte Joannes Epiſcopus . . . . magnus Clericus in jure Canonico fuit*. Hinc apud Gallos idem ſonabat vox *Clerc*, *Clericus*, ac vir doctus; & *Clergie*, *Clericatus*, ac doctrina, & ſcientia. Loca congeſſit Du Cange *Gloſſ. med. & inf. latinit.* verb. *Clericus*. Inde Regis Conſiliarii Clerici dicebantur. *Clerici quoque nomine Regis Conſiliarii* inquit Matthæus Pariſius ad an. 1250. Ea de cauſa in epitaph. Guillelmi Ambianenſ. Epiſc. apud Morer. legitur:

Clericus Angelici fuit hic Regis Ludovici. Idem mos, eademque conſuetudo apud Italos invaluerat. Sic Chronicon Andreuſe: *aliquibus Ro-*

Romanis annuentibus, *Hiſpanum quemdam*, *Burdinum nomine*, *ſatis Clericum*, *ei fecit ſubordinari*. De Stephano de Vicomercato in Chronico Mediolan. Ord. Prædicat. apud Muratorium (*Rer. Ital. Scriptor. to.* 3. *pag.* 60.) dicitur: *Hic fuit in Sæculo valde honorabilis Clericus*. Joannes Villanius *lib.* 4. *Hiſt. cap.* 3. ſcriptum reliquit, *poſt Hugonem Ciapetam regnaſſe Robertum filium*, *fuiſſeque magnum Clericum in Scriptura*. Ex quibus, aliiſque, quæ adduci poſſent, monimentis evidenter deducitur, Sæculo XIII. & ſequentibus ad reſtaurationem uſque litterarum, in more fuiſſe poſitum, ut viri litterati *Clerici* compellarentur. Hæc jam a pluribus Eruditis viris fuerunt obſervata, & illuſtrata, præſertim a Cl. V. Liberato Faſsonio Scholar. Piar. in quæſtione, cui titulus *De viro Laico cum Hæreticis diſputante*, habita in Regia Calaritana Accademia ann. 1765. impreſſ. Liburnii, a qua hæc excerpſimus.

79 Tonſuram primis quinque Eccleſiæ ſæculis datam haud fuiſſe ſeparatim ab omni Ordine, ſed ſimul cum primo Ordine veluti ritum ejus collationi annexum, ſentit Morin. *de ordinat. part.* 3. *exercit.* 15. *cap.* 3. At Mabillon. *ad part.* 1. *ſecul.* 3. *Benedictin. num.* 19. Chriſtianus Lupus *in ſcholiis ad Canon.* 13. *Concilii Œcume-*
80 *nici VII.* tenent, tonſuram ante tempus a Morino præfixum, datam fuiſſe ſeparatim, & ante ſuſceptionem alicujus Ordinis.

81 Quomodo autem Tonſura ab omni Ordine ſeparari cœperit, ita narrat Morinus: *Parentes filos ſuos impuberes immo fere infantes Eccleſiaſticis officiis conſecrabant*, *& Epiſcopis inſtituendos offerebant*. *Eos Epiſcopi in eadem domo advocandos*, *& inſtituendos curabant*, *ut eſſent Cleri reparandi velut ſeminarium*. *Eorum inſtitutioni Senex aliquis è Clero præficiebatur*, *atque ut plurimum Archidiaconus*. *Quum autem propter ætatis infirmitatem*, *Oſtiariorum*, *aut Lectorum Officiis in Eccleſia fungi non poſſent*; *Ordines illos illis non ferebant*, *ſed ſolum Tonſuram cum Veſte Clericali*; *Tonſuram ideo ab ordine ſeparantes*, *ne Pueri iſti Eccleſiæ Miniſteriis Parentum pietate devoti*, *ut prorſus ſæculares*, *& profani hominum oculis comparerent*; *longo poſt tempore quod in pueris fiebat propter ætatis infirmitatem*, *in ætate valentibus uſurpatum eſt*, *Tonſuraque Clericalis*, *ut Ordo quidam ab aliis ſeparatus*, *quibuſcumque ſeparatim collata eſt*.

82 Probatio Tonſuræ fieri poteſt per litteras, vel ipſius Tonſuræ, vel ſuperiorum Ordinum; Vaneſpen. *Jur. Eccleſ. univerſ. part.* 1. *tit.* 1. *num.* 8. ubi quod qui eſt in poſſeſſione Beneficii, is Tonſuram probare haud teneatur.

Occaſio, qua factum eſt, ut Clerici peculia- 83
res Veſtes elegerint, ex Monaſticis motibus tracta eſt; Confer Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 1. §. 22. *& plur. ſeq.*

De varia vero Eccleſiæ diſciplina circa Ve- 84
ſtem Clericalem conſule Thomaſſin. *de veter. & nov. Eccleſiæ diſciplina tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 43. *tum* 44. utrobique *per tot.*

De amictu ſive veſte Clericis in præſens con- 85
venienti *difficile* (inquit Vaneſpen. *Jur. Eccleſiaſt. univerſ. part.* 1. *tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 5.) *eſt generaliter determinare*, *quum pro temporum*, *& locorum varietate varium eſſe*, *ac mutari poſſe indubium ſit*. *Aſſumenda ergo eſt Veſtis*, *quæ pro loci & temporis conditione honeſtati & modeſtiæ Clericorum ſit conveniens*, *ita ut exterius modeſtiam*, *vitamque Clericalem omnibus oſtendet*, *nihilque mundani faſtus aut vanitatis ſæcularis præferat*. Confer etiam Cardinal. de Luca *in adnot. ad Concil. Tridentin. diſc.* 24. *num.* 21. *& ſequent.*

Articulus II.

Clericus quo ad privilegium Fori, & Canonis.

PEr privilegium *Fori* intelligitur illud, vi 1
cujus quis exemptus eſt ab omni poteſtate, & juriſdictione Fori ſæcularis, adeout non poſſit amplius a Judice ſæculari, in Judicium trahi, carcerari, vel puniri, ſed duntaxat a Judice Eccleſiaſtico; ut colligitur *ex cap. Si Imperator* 11. *Diſtin.* 96. & eſt *Communis*, & dicitur *Fori* a Foraneo Rege, qui primus Græcis Legem dedit: *cap. Forus* 10. *de verbor. ſi-*
gnificat. Per privilegium *Canonis* intelligitur il- 2
lud, vi cujus omnes offendentes, ſeu manus violentas injicientes in Clericos, vel Monachos ipſo facto excommunicationem incurrunt; & dicitur *Canonis*, quia continetur in Canone 15. Concil. II. Lateranenſis ſub Innocentio II. *cap. Si quis ſuadente Diabolo* 29. *cauſ.* 17. *qu.* 4. ibi: *Si quis ſuadente Diabolo hujus Sacrilegii reatum incurrerit*, *quod in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit*, *anathematis vinculo ſubjaceat*, *& nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere* (*niſi mortis periculo urgente*) *donec Apoſtolico conſpectui præſentetur*,
& ejus mandatum ſuſcipiat. Clerici, & Mo- 3
nachi, ſeu Regulares gaudent privilegio Fori, adeo ut ipſi ad Judicium Fori ſæcularis trahi non poſſint; *Communis*, *& indubitata apud*

omnes;

Digitized by Google

omnes; Et quidem neque in caſibus civilibus;
cap. Bene quidem 1. *Diſt.* 96. *cap. In Canonibus*
57. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *cap. Eccleſia S. Mariæ*
10. *de Conſtitutionibus*, *cap. Qualiter*, & *quan-*
do 17. *de Judiciis*, *cap. Si diligenti* 12. *de Fo-*
ro competent. & *Authentic. Statuimus*, *de Epi-*
ſcop. & *Cleric.* cum ſimilibus. Et neque in
cauſſis criminalibus; *cap. Nemo numquam* 1.
cap. Nullus Judicum 2. *cap. Relatum* 13. *cauſ.*
11. *quæſt.* 1. *cap. At ſi Clerici* 4. *de Judiciis*,
4 cum concordantiis. Nomine Clericorum quan-
tum ad privilegium Fori, veniunt omnes o-
mnino Clerici, ſive ſint primæ duntaxat Ton-
ſuræ, aut in Ordinibus Minoribus conſtituti;
cap. Cleros, *Diſt.* 21. & *cap. Cum contingat*,
de ſtat. & *qualit. præficiend.* dummodo habeant
conditiones de Jure requiſitas; *cap. Ult. de Cle-*
ricis conjug. in 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.*
6. *de reformat.* Sive ſint conſtituti in Ordini-
bus Majoribus; *cit. cap. Cleros*, *Diſt.* 21. Aut
etiam in Dignitate Eccleſiaſtica; *cap. Cum ſi-*
bi 18. *de verbor. ſignificat.* & Gloſſa final. *ibi*.
5 Sic etiam nomine Clericorum, quantum ad
privilegium Fori, veniunt Monachi, & Re-
gulares omnes Religionum ab Eccleſia appro-
batarum, tam Profeſſi, etiam Converſi, quam
Novitii; immo & Moniales, earumque Con-
verſæ, & Novitiæ. *Eſt Communis*; omnes enim
tales ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ac Dei Ser-
vitio Diviniſque Miniſteriis ſpecialiter depu-
tatæ, atque ideo in materia ſavorabili, ut eſt
iſta, veniunt nomine Clericorum; *ut c. Quiſ-*
quis inventus 21. & *cap. Si quis ſuadente* 29.
cauſ. 17. *quæſt.* 4.
6 Clerici tamen Minoriſtæ non gaudent privile-
gio *Fori*, niſi habeant aliquam ex tribus illis
Conditionibus, quas requirit in ipſis Conci-
lium Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reformat.* his ver-
bis: *Is etiam* (ideſt prima Tonſura initiatus,
aut in Minoribus Ordinibus conſtitutus) *Fori*
privilegio non gaudeat, *niſi Beneficium Eccleſia-*
ſticum habeat, *aut Clericalem Habitum*, & *Ton-*
ſuram deferens, *alicui Eccleſiæ ex mandato Epi-*
ſcopi inſerviat, *vel in Seminario Clericorum*,
aut in aliqua Schola, *vel Univerſitate*, *de li-*
centia Epiſcopi, *quaſi in via ad Majores Ordi-*
7 *nes ſuſcipiendos*, *verſetur*. Sufficit vero quæli-
bet trium conditionum a Concilio Tridentino
requiſitarum, ut Clericus Tonſura Clericali in-
ſignitus, vel etiam in Minoribus Ordinibus
conſtitutus gaudeat privilegio Fori, nam Con-
cilium ibidem loquitur ſub disjunctione, *Aut*,
vel, uti patet ex ipſis verbis mox citatis; &
ex Regul. 76. *Juris in* 6. *In alternativis ſufficit*
alterum impleri, & in alternativa diſpoſitione
unum in effectu continetur; *l. Cum illud* 25.
ff. quando dies l. Unde Clericus habens Bene- 8
ficium gaudet privilegio Fori, licet Clerica-
lem Habitum & Tonſuram non deferat, &
Eccleſiæ non inſerviat, ut expreſſe declaravit
Sacra Cong. Concil. teſte Fagnan. *in c. Inter*
cætera 5. *de reſcriptis n.* 3. Immo gaudet privi- 9
legio Fori Clericus primæ Tonſuræ, qui Be-
neficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum reſigna-
vit, reſervata ſibi penſione, licet in Habitu,
& Tonſura non incedat. Ita Fagnan. *in cap.*
Ad audientiam 31. *de reſcriptis n.* 127. & *num.*
131. ubi refert Gregorium XIII. *Die* 8. *De-*
cembr. 1576. declaraſſe, Penſionarium cenſeri
Beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio
Fori Eccleſiaſtici, de quo Concilium loquitur;
idque duabus rationibus; Primo, quia Can-
cellaria habet, Penſionarium pro Beneficiato,
ideo vult exprimi in Bullis Penſiones, ſicut
Beneficia; Secundo, quia Sanctus Pius Bulla
ſua coegit Penſionarium ad dicendum Officium
ſaltem Beatæ Virginis. Quinimmo Clericus 10
primæ Tonſuræ, ſeu Minoriſta non incedens
in Habitu, & Tonſura Clericali gaudet privi-
legio Fori, nedum quando poſſidet Beneficium,
ſeu Beneficium poſſeſſum reſignavit cum pen-
ſione, ſed etiam ante adeptam Beneficii poſ-
ſeſſionem, dummodo conſtet de valida colla-
tione; Ita Flaminius Pariſ. *lib.* 7. *de reſignat.*
benefic. q. 1. *n.* 46. & 47. aſſerens quod fuerit
reſolutum in Sac. Cong. Conc. 16. *Julii* 1587.
Beneficiatum gaudere privilegio Fori ante ade-
ptam poſſeſſionem; & ſic decreviſſe refert e-
tiam Fagnan. *in cap. Si quis*, *de Foro compe-*
tent. num. 44. Et tenet Gigas *de penſionibus*
qu. 94. *n.* 12. Lezana *in Summa tom.* 3. *verb.*
Clericus n. 20. & plurimi apud Barboſam *lib.* 1.
Juris Eccleſ. univerſ. cap. 39. §. 2. *n.* 14. Et
ratio eſt, quia in Beneficialibus non attendi-
tur principaliter poſſeſſio, ſed titulus; *arg. c.*
Ex frequentibus 3. *de Inſtitutionibus*. Tum quia
in poſſeſſione non eſt aliquid ſpiritualitatis,
ut dicit Abbas *in cap. quod in dubiis num.* 8.
de renunciat.
Clericus Tonſuratus, vel Minoriſta non ha- 11
bens Beneficii poſſeſſionem, nec titulum, nec
penſionem, ut Fori privilegio gaudeat, re-
quiritur, & ſufficit unum ex tribus infraſcri-
ptis, videlicet quod Clericalem Habitum, &
Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ de manda-
to Epiſcopi inſerviat: vel quod Clericalem Ha-
bitum, & Tonſuram deferens in aliquo Se-
minario de licentia Epiſcopi degat; vel quod
in Habitu, & Tonſura incedens in aliqua Scho-
la de licentia Epiſcopi verſetur. Sic deciſum
fuiſſe

ſuiſſe a Sacra Congr. Conc. refert Armendar.
in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib. 2.
tit. 19. *l.* 1. *de foro compet. n.* 2. Barboſa *in*
12 *Conc. ſeſſ.* 23. *c.* 7. *de reform. n.* 20. Ita tamen,
ut habitum Clericalem, & Tonſuram ſimul
deferat; non enim ſufficit geſtatio Habitus,
vel Coronæ pro gaudendo privilegio Fori; Ar-
mendar. *loc. cit. n.* 13. Aloyſius Ricc. *in deciſ.*
Curiæ Archiepiſc. Neapol. par. 4. *dec.* 154. Bar-
boſa *in Conc. loc. cit. num.* 21. *& lib.* 1. *Juris*
Eccleſiaſt. c. 39. §. 2. *num.* 23. & ſic decrevit
Sacra Congreg. Conc. *ſuper controverſiis Juris-*
dictionalibus in Ariminen. 21. *Januar. &* 28.
13 *April.* 1626. Clericus Minoriſta in Habitu, &
Tonſura deſerviens Eccleſiæ, gaudet privilegio
Fori, licet non deſerviat ex mandato Epiſco-
pi; Sacra Congr. Conc. *in Valentina* 29. *Jun.*
14 1628. Sic etiam Clericus inſerviens alteri Ec-
cleſiæ, quam cui fuit adſcriptus, gaudet pri-
vilegio Fori. Sic deciſum fuiſſe a S. Congreg.
Conc. referunt Proſper de Auguſtino ad Qua-
rant. *in Summa Bullarii verb. Habitus*, Ge-
nuenſ. *in prax. Cur. Archiep. Neapol. cap.* 7.
n. 1. ubi dicit, quod cum de *anno* 1586. *menſe*
Decembr. ad inſtantiam Vicarii Archiepiſco-
pi Neapolitani propoſitum fuiſſet dubium: *An*
Clericus alteri Eccleſiæ inſerviens, quam cui fuit
adſcriptus, Fori privilegio gaudeat; *Congregatio*
15 *cenſuit gaudere*. Immo licet nulli Eccleſiæ eſ-
ſet adſcriptus, talis Clericus alicui Eccleſiæ
inſerviens, adhuc gauderet privilegio Fori,
prout deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Conc.
refert Sperell. *deciſ.* 26. *n.* 31. ubi dicit ipſam
deciſionem emanatam fuiſſe ad inſtantiam E-
piſcopi Ferrarienſis, & extare apud ſe in for-
ma probante, & a bonæ memoriæ Cardinali
Lancelloto ſubſcriptam tenoris ſequentis: *An*
Clericus in Minoribus Ordinibus conſtitutus, Cle-
ricalem Habitum, & Tonſuram deferens, atque
Eccleſiæ inſerviens, gaudeat privilegio Fori, ſi
alicui Eccleſiæ adſcriptus non ſit? Sac. Congreg.
Concil. Trident. interpretum *cenſuit gaudere*.
16 Pluries enim, *dicit ibid.* Sperell. reſcripſit ipſa
Sac. Congregat. mandatum Epiſcopi non eſſe
neceſſarium; quia, ut dicit Barboſa *lib.* 1. *Ju-*
ris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 39. §. 2. *num.* 36.
qualitas mandati, vel licentiæ Epiſcopi eſt le-
vis, ſatiſque eſt concurrere quæ potiora ſunt,
nempe Tonſuræ, & Habitus Clericalis dela-
tionem, & ſervitium Eccleſiæ, vel commora-
tionem in aliqua Schola, aut Univerſitate;
& facit ad hoc alia deciſio Sacr. Congregat.
ab ipſo Barboſa mox citato adducta, tenoris,
ut ſequitur: *Joannes Jacobus Cuperchinus Cleri-*
cus Romanus, qui prima Tonſura in Urbe ini-
tiatus, quatuor Minores Ordines Panormi cum di-
miſſoriis Illuſtr. Urbis Vicarii ſuſcepit, Romam
reverſus, & Habitu Clericali incedens, ſtudiis
incumbens, Collegium S. Thomæ frequentavit,
& licet nulli eſſet adſcriptus Eccleſiæ, tamen non
deſtitit, diebus præcipue Feſtivis, & aliis, Sa-
crificio Miſſæ inſervire in Eccleſia S. Jacobi In-
curabilium, & alibi; Mox cauſſa honoris ſoro-
rem occidit, dubitatur an gaudeat Fori privile-
gio? Fiſcus reſpondet eum non gaudere, quia ne-
que Beneficium habet, neque eſt adſcriptus Ec-
cleſiæ, neque verſatur in Scholis de licentia Epi-
ſcopi, ut requirit Conc. Trid. ſeſſ. 23. *cap.* 6.
de reform. Die 30. *Jun.* 1609. S. Congr. Conc.
perpendit ſecundum ea, quæ proponuntur, in hoc
caſu concurrere omnia requiſita, ut hic Clericus
gaudeat privilegio Fori; eſt enim initiatus prima
Tonſura, incedebat in Habitu, & Tonſura, &
Eccleſiæ inſerviebat, immo in Schola verſaba-
tur, quia publicam Dialecticæ lectionem in ædi-
bus S. Mariæ ſuper Minervam audiebat.

Clericus, ſi Habitum a ſe geſtari ſolitum, 17
aliqua occaſione ad breve tempus depoſuerit,
non ideo Fori privilegium amittit. Sic decre-
viſſe Sacram Congregationem Concilii refert
Fagnan. *in c. ſi quis* 1. *de Foro competent. n.*
20. Sic Clericus Beneficiatus ſolitus incedere 18
in Habitu, & Tonſura, licet aliquando ta-
lem geſtationem intermiſerit, non incidit in
pœnam privationis Beneficii impoſitam a Six-
to V. in Conſtitutione incip. *Cum Sacroſan-*
ctum, & ex conſequenti non amittit Fori pri-
vilegium, ſed eo tamquam Beneficiatus debet
gaudere ad præſcriptum Concil. Trid. *ſeſſ.* 23.
c. 6. *de reformat.* Sic cenſuit Sac. Cong. ejuſ-
dem Conc. 6. *Octob.* 1612. Immo Clericus Be- 19
neficio privatus ex d. Bulla Sixti V. eo quod
Habitum, & Tonſuram non detulerit, Fori
privilegium non amittit ante latam a Judice
Eccleſiaſtico declaratoriam ſuper facto, vel de-
licto, ideſt quod Habitum, & Tonſuram Cle-
ricalem minime geſtaverit. Sic declaravit ead.
Sac. Congreg. *d. die* 6. *Octobr.* 1612. Clericus 20
non Beneficiatus, ſolitus tamen Eccleſiæ in-
ſervire, & in Habitu, & Tonſura incedere, ſi
noctu, vel interdiu in Habitu Laicali deprehen-
datur cum armis, gaudet privilegio Fori, quia
ex ipſa conſuetudine Habitum jugiter deferendi
colligitur eſſe in ipſo Clerico voluntatem il-
lum reaſſumendi; ex notat. per Menoch. *l.* 6.
præſumpt. 37. *num.* 28. & facit textus *in* §. *Pa-*
vonum, *Inſtitut. de rer. diviſ.* Mutatio autem
voluntatis non præſumitur, niſi probetur; *l.*
Qui voluntatem, *ff. de probat.* Tum quia, cum
verſemur in materia pœnali, & odioſa amiſ-

ſio-

Digitized by Google

ſionis privilegii Fori, factum non dicitur, quod factum non durat, *cap. Nam & ego, de verbor. ſignificat. cum concord.* de quibus ibi per Gloſſam *in verb. Quaſi nunquam eſſet*; Abbas *conſil. 69. num. 1. col. 1. verſ. ſed his non obſtantib.* Brevi enim reverſa uxor, nec divertiſſe videtur; *l. Divortium, ff. de Divortio*; *l. Quidquid colore, ff. de regul. jur.* nec dicitur verſum, quod verſum, non durat *l. ſi pro Patre §. verſum, de in rem verſo*, & ſic qui Habitum Clericalem dimiſit, illum ſtatim reaſſumpturus, cenſebitur non dimiſiſſe; *argum. cap. ad noſtram, de Regular.* ibi: *Statim pœnituit, quod Habitum induiſſet*; Et Gloſſa *ibid.*

21 Clericus gaudet privilegio Fori non obſtante Irregularitate contracta ob homicidium; S. Congregat. Immunit. *in Alatrina 13. Aug.* 1658.

22 Clerici enim non poſſunt citari ad Forum Laicale; S. Congreg. Immunit. *in Nullius Montis Caſſini 16. Auguſti 1695.*

23 Clericus, qui poſt commiſſum delictum, ſine ulla fraude Clericatum aſſumpſit, gaudet privilegio Fori, tam quo ad perſonam, quam quo ad bona, quia privilegium ſuperveniens univerſaliter eximit; *cap. Frater noſter*, & ibi Gloſſa *in verb. Aliquid, cauſ. 16. q. 1. c. cum Capella, de privileg.* & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur; *cap. ex antiquis, cap. Fraternitatem; & cap. ſi Servus diſt. 54. l. penult. §. ſi poſt, & l. Spadonem §. ſcire, ff. de excuſat. tutor. l. Is cui, ff. de alim. & cibor. legat.* & ſic expreſſe deciſum fuiſſe a Sacra Congregat. Conc. refert Fagnan. *in cap. cum magnus 1. de obligat. ad ratiocin. num.64.*

24 Si vero poſt commiſſum delictum, in fraudem Clericatum aſſumpſit, gaudet adhuc privilegio Fori quo ad perſonam; ſic ead. Sac. Congreg. Concil. teſte Fagnano *loc. cit. n. 64. & 76.* & Sac. Congregat. Immunit. *in Reginenſi 28. Maii 1626. & in Januenſi 16. Decembr.*

25 1642. At non gaudet privilegio Fori, quo ad bona, ſi Judex Laicus poſt commiſſum delictum, ante illius promotionem, prævenit in cauſſa: Qui enim poſt delictum aſſumit Clericatum in fraudem, quo ad bona ſubeſt ſæculari Juriſdictioni, & poteſt a Judice Laico puniri pœna pecuniaria, & confiſcatione bonorum, ſi Judex Laicus in cauſſa prævenit, ut probat text. *in l. ſi quis poſtea, ff. de Judic.* ex qua Lege deſumptus eſt ſimilis text. *in cap. Propoſuiſti, de Foro competent.* & ſic decrevit Sac. Congregat. Conc. apud Fagnan.

26 *loc. cit. num. 71. & 76.* Judex tamen Sæcularis præveniens non poteſt in bonis talis Clerici procedere, niſi poſtquam Judex Eccleſiaſticus pronunciaverit eum in fraudem Curiæ Sæcularis promotum fuiſſe; neceſſe enim eſt, ut præcedat Judicis Eccleſiaſtici declaratio ſuper fraude, & interim debet Judex Laicus ſuperſedere; *cap. ſi Judex Laicus in fin. de ſent. excommun. in 6.* ibi: *Contra eum interim quivis proceſſus Juris conquieſcat*; & ratio eſt, quia cum ejus Juriſdictio ſit fundata ſuper hac qualitate fraudis, & ea circumſcripta Clericus ſit exemptus ab ejus Juriſdictione, etiam quo ad bona, ut diximus *num.* 23. priuſquam de hujuſmodi fraude conſtiterit, Laicus non eſt ejus Judex, ideoque de qualitate fraudis Juriſdictionem tribuentis ante omnia conſtare debet; *l. 2. §. ſed ſi dubitetur, & l. ſi quis ex aliena, ff. de Judice*; & ſic declaravit ead. Sac. Congr. ut refert Fagnan. *loc. cit. n. 74. & 76.*

Clericus, qui dimiſſo Habitu, & Tonſura 27
deliquit, & poſtea Habitum, & Tonſuram ſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio Fori, niſi reaſſumpſerit Habitum in fraudem; Fagnan. *in cap. cum magnus 1. de obligat. ad ratiocin. num. 29.* ubi refert ſic decreviſſe Sac. Congregation. Conc. Quæ Congre- 28
gatio *die 1. Februar. & die 26. April.* 1607. cenſuit ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum declarare, an ipſe Clericus reaſſumpſerit Habitum in Fraudem nec ne? Et ad hoc facit ſe- 29
quens caſus. *Clericus primæ Tonſuræ a die, quo fuit ordinatus, per ſeptem annos continuos non inceſſit in Habitu, & Tonſura, immo intra dictum tempus exercuit Officium Judicis; commiſſo delicto, fuit a Judice Laico inquiſitus, citatus, & domi ſiſtere juſſus, ſed arrepta fuga, reaſſumptoque Habitu cœpit Eccleſiæ inſervire. Pro ſua directione ſupplicat Epiſcopus Nicien. declarari:*

1 *An iſte Clericus gaudeat privilegio Fori?*

2 *An Epiſcopus poſſit Judici Laico fundanti ſuper notorietate, & reaſſumptione Habitus in fraudem, inhibere ne procedat, nec quo ad perſonam, nec quo ad bona, donec ipſe cognoſcat, an gaudere debeat?*

3 *An ſaltem id poſſit viſis litteris primæ Tonſuræ?*

4 *An contra Judicem Laicum nihilominus non deſiſtentem, poſſit procedere ad Cenſuras?*

5 *An poſſit Epiſcopus hanc cauſſam ſibi vindicare?*

6 *An debeat?*

Die 30. Maii 1676. Sac. Congr. Conc. *reſpondit ad omnia affirmative.*

* Utrum

* Utrum vero de fraude iſta prius conſtare
debeat ad hoc, ut judex laicus poſſit proce-
dere realiter contra bona Clerici, quæſtio eſt
inter Doctores, in qua affirmativa ſententia
facilius admittitur. Porro in fraudem reſume-
re habitum cenſeretur ille, qui poſt relictam
veſtem crimenque commiſſum, actus in car-
cerem a Judice Sæculari, fuga ſe vel aliqua
ratione ſubtraxit, tuncque Clericalem veſtem
reſumpſit; Ita in Tract. *de Synodo Diœc. lib.
7. c. 67. §. 2.* *

30 Quinimmo Clericus etiamſi propria aucto-
ritate, Habitum Clericalem reaſſumat poſt de-
lictum, & proceſſum; & fidejuſſionem det de
ſe præſentando coram Judice Laico, gaudere
debet Fori privilegio, & eſt liberatus a Juris-
dictione Judicis Laici, quo ad perſonam; quod
ſi ſubſit fraus, quam judex Eccleſiaſticus co-
gnoſcere, & declarare debet, poteſt Judex Lai-
cus proceſſui finem imponere, & contra illum
realiter, quo ad bona, procedere; Sacra Con-
gregat. Concil. *in Papien.* 23. *Maii* 1626. Sa-
cra Congregat. Immunit. *in Conſentina* 16. *Se-
ptemb.* 1630. & in eadem Sac. Congreg. *Su-
per controverſiis juriſdictionalibus in Civitatis Ca-*
31 *ſtellanæ* 18. *Februar.* 1631. Clericos qui ante
carcerationem reaſſumpſerat Habitum, Fori
privilegio gaudet; Sacra Congreg. Immuni-
32 tat. *in Roſſanen.* 18. *Mart.* 1631. Clericus re-
aſſumens Habitum, & Tonſuram poſt præten-
ſum delictum a ſe commiſſum, gaudere de-
bet privilegio Fori Eccleſiaſtici, tam quo ad
perſonam, quam quo ad bona, etiam ex con-
ſtitutionibus Regni; Sacra Congreg. Immuni-
33 tat. *in Marſicana* 11. *Decembr.* 1646. Et licet
Clerico reaſſumere Habitum, abſque alia li-
centia Epiſcopi; Sac. Congreg. Immunit. *in
Oritana* 18. *Auguſti* 1654. * Et firmatur a Be-
nedicto XIV. in Tract. *de Synodo Diœc. cit.
lib. 7. cap. 67.* §. 3. Ad hoc autem ut eviten-
tur ea in re diſſenſiones inter utramque pote-
ſtatem Eccleſiaſticam & laicam, ſuadendum
eſt, ut Epiſcopus per edictum generale man-
det Clericis, ut incedant in Habitu, & Ton-
ſura, ac deſerviant alicui Eccleſiæ per certum
tempus; quo elapſo tranſgreſſores admoneat
tribus diſtinctis vicibus, ut pareant. Contra-
venientes dein per ſententiam declaret eos pro-
pria culpa excidiſſe a juribus Clericalibus, ne-
que deinceps ad ea reſtituendos fore. Hujus
ſententiæ vi transgreſſores illi neque reſumpta
veſte privilegio fori gaudent; Ita *cit. Tractat.*
34 *de Synodo Diœceſ. lib. 7. cap. 67.* §. 4. * Si ta-
men Clericus voluntarie, & expreſſe deponen-
do Habitum, ipſum renunciet in actis Curiæ
Epiſcopalis cum approbatione, & acceptatio-
ne Epiſcopi, & cum declaratione, quod abſ-
que illius licentia Habitum non reaſſumet;
non poteſt propria auctoritate ipſum reaſſume-
re; Sac. Congreg. Immun. *in Mazarien.* 16.
Decembr. 1642. At vero ſi Clericus in carce- 35
ribus detentus, aut in alio loco, quem tenet
loco Carceris, renunciet privilegiis Clericali-
bus, aut Beneficiis, poterit Habitum reaſſu-
mere Clericalem ſine licentia Epiſcopi, & ju-
ra ad Beneficium renonciatum, non obſtante
decreto acceptationis, quia hujuſmodi renun-
ciatio tamquam metu carceris facta, pro nul-
la habetur; *l. Qui in carcerem, ff. quod met.
cauſ.* & bis declaravit S. Congr. Epiſcopor.
nempe *in Aquipendii* 18. *April.* 1692. referen-
te Card. Merlino, *& in Averſana* 13. *Junii
ejuſdem anni* referente Eminentiſſimo de Ab-
dua. Quod eſt verum, etiamſi carceratio eſſet
juſta, ut obſervat Antonell. *de locis legal. lib.
3. c. 37. n. 19.* Monacell. *tom. 1. tit. 5. formul.
9. n. 35.* Licet Clericus per dimiſſionem Ha- 36
bitus, & Tonſuræ, ante trinam monitionem
non perderet privilegium Fori; *ex cap. Con-
tingit 45. de ſentent. Excommunic.* tamen Cle-
ricus Minorum Ordinum non Beneficiatus,
niſi Habitum, & Tonſuram deferat, & Ec-
cleſiæ inſerviat, vel in Seminario, aut in ali-
qua Schola, vel Univerſitate de licentia Epi-
ſcopi verſetur, perdit privilegium Fori ſine
alia monitione, ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 6.
de reform.* & ex declaratione Sac. Congregat.
ejuſdem Concil. relata a Fagnano *in cap. ſi
quis 1. de Foro competent. num.* 21. his verbis:
*Quibus autem caſibus Clericus ex Decreto Concil.
Fori privilegio non gaudet, nullam requiri mo-
nitionem, ut illud amittat.* Nec ubi adſit, ob- 37
ſervanda eſt conſuetudo, ſecundum quam Cle-
rici Habitum, vel Tonſuram deferentes, Fo-
ri privilegio gaudent, licet Beneficium Eccle-
ſiaſticum non habeant, nec alicui Eccleſiæ in-
ſerviant, vel in Seminario Clericorum, aut in
aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia
Epiſcopi verſentur, juxta *c. 6. ſeſſ.* 23. Conc.
Trid. *de reform.* Sic decrevit Sacra Congreg.
Concil. teſte Fagnano *in cap. Si quis 1. de
Foro compet. n.* 71.

Clericis tamen non habentibus ſupradicta re- 38
quiſita Concilii non adimitur perpetuo privi-
legium Fori, ſed ſuſpenditur ad tempus, pro
ut ex iis, quæ de Clerico conjugato tradunt
Archidiacon. Joannes Andreas, Ancharan. &
Felin. *in cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6.*
colligit Fagnan. *in c. Si quis 1. de Foro com-
peten. n.* 49. ubi dicit, quod ſic cenſuit Sac.
Con-

Digitized by Google

Congreg. Conc. reſpondens, Clericum conju-
gatum, qui poſt dimiſſum Habitum Clerica-
lem deliquit, quamvis pro eodem delicto in
Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit,
ſi deinde (modo non in fraudem) reaſſum-
pto Habitu, & Tonſura Eccleſiæ deſerviat,
non poſſe a Judice Laico pro eodem delicto per-
39 ſonaliter diſtringi. Clericus non habens requi-
ſita Concilii, quamvis non gaudeat privilegio
Fori Eccleſiaſtici, & Forum Judicis ſæcularis
declinare non poſſit, ex Decreto Conc. Trid.
ſeſſ. 23. *cap.* 6. *de reform.* tamen ſi adhuc ſe
gerat pro Clerico, poteſt puniri etiam ab E-
piſcopo, & eſt locus præventioni, ut decla-
ravit Sac. Congreg. Conc. teſte Nicolao Gar-
cia *de Benefic. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. & Fa-
gnan. *in cap. Odoardus* 3. *de ſolutionibus num.*
25. *& in cap. Si quis de Foro comp. num.* 75.
Et iterum ſic declaravit his verbis: *Clerici non
incedentes in Habitu, & Tonſura*, non gaudent
privilegio Fori; ſed non propterea impeditur
Epiſcopus, quo minus ſi prævenerit eoſdem Cle-
ricos punire poſſit; Sac. Congreg. Concil. *in
Baren.* 16. *Mart.* 1606. *& in Valentina* 20.
Mart. 1607. *& in Leodienſ.* 17. *Novemb.* 1630.
Sac. Cong. *ſuper Controv. juriſdiction. in Nea-
pol.* 22. *Jun.* 1628. *& in Aſſiſien.* 25. *Jun. &*
40 *in Parmen.* 26. *ejuſdem menſis* 1629. Immo po-
teſt Epiſcopus procedere etiam in cauſſis ſimi-
lium Clericorum, in quibus non prævenit, ut
cenſuit Sac. Cong. Conc. *die* 8. *Novemb.* 1630.
in una Leod. ſemel, iterum ac tertio diſcuſ-
ſa, & a Sanctiſſimo approbata, tenoris ſe-
quentis.

Die 12. *Novembris* 1630. Sacra Congregat.
Concil. *facta relatione Sanctiſſimo D.N. in cauſſa
Leod.* 8. *ejuſdem in* Sacra Congregat. Concil.
*propoſita, & reſoluta, Sanctitas ſua approbavit
declarationem factam, ut Clerici etiam non ha-
bentes requiſita cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *de reformat. li-
cet ipſi tamquam contravenientes Ordinationi* Sa-
cri Conc. *non poſſint per ſe ipſos allegare privi-
legium Fori, nihilominus ſubſint Juriſdictioni E-
piſcoporum, & Ordinariorum cognitioni, ne dum
in cauſſis, in quibus iidem Epiſcopi, ſeu Ordi-
narii prævenerunt, ſed etiam in quibus non præ-
venerunt, & illos e manibus Judicis Laici re-
petant, quando iidem Clerici adhuc Clerici per-
manent, videlicet ſi a Jure, vel ab homine per
declarationem ſervatis ſervandis factam, privile-
giis Clericalibus denudati, ſeu privati non ſint.*

Die 1. *Auguſti* 1634. *facta denuo relatione
Sanctiſſimo D. N. Sanctitas ſua ad removendam
omnem difficultatem denuo juſſit omnino obſerva-
ri ſupradictam declarationem, ut ſupra firmatam
in dicta cauſſa Leodienſi.* Clericus repertus a 41
Curia Sæculari ſine Habitu Clericali, donec
doceat de ſuo Clericatu, in Carceribus Laicis
poteſt detineri, dummodo non ſit notorie Cle-
ricus; & ſi per octo menſes ante carceratio-
nem Habitum dimiſerat, privilegio Clerica-
li nullo modo gaudet, ſi a Curia, ut ſupra,
captus fuerat in tali Habitu; Sac. Cong. Conc.
11. *Januar.* 1619. Clericus, qui in Habitu, & 42
Tonſura ſe immiſcet enormitatibus, & pluri-
bus vicibus, cenſetur abſque monitione renun-
ciaſſe privilegio Clericali, ſecus ſi in Habitu
Laicali hæc perpetraſſet, quia tunc requiritur
monitio; Sac. Congreg. Conc. *in Motulen.* 1.
Febr. 1620. Clericus in Minoribus conſtitutus 43
recuſans frequentare Scholas, & Eccleſiam,
non poteſt privilegio Fori privari, ſi adſit pro-
babilis ſpes profectus; Sac. Congreg. Conc. *in
Materanen.* 2. *Auguſt.* 1631. Clerici Filius le- 44
gitimus, ante Clericatum ſuſceptus, gaudet
privilegio Fori durante vita ejus Patris; Sac.
Congreg. Immun. *in Callien.* 18. *Mart.* 1632.
Clericus non poteſt verbis renunciare privile-
gio Fori, nec Judicem Laicum ſibi conſtitue-
re, etiamſi proprium juramentum, & adver-
ſarii conſenſus accedat, ut eſt caſus *in cap. Si
diligenti* 12. *de Foro competent.* & tamen po-
teſt hujuſmodi privilegio renunciare ipſo fa-
cto, ſi poſt dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ,
tertio commonitus ſe ipſum contempſerit emen-
dare, ut eſt textus expreſſus *in cap. Contin-
git* 45. *de Sentent. excommun. & in cap. In au-
dientia* 25. *de Sentent. excommunic.* Clericus 46
enim ſi a Prælato ſuo tertio monitus non re-
aſſumit Habitum, & Tonſuram, perdit privi-
legium Clericale; habetur expreſſe *in dict. cap.
In audientia* 25. *& cap. Contingit* 45. *de Sen-
tent. excommunic.*

Licet Clerici in prima Tonſura conſtituti, 47
vel Minoriſtæ non habentes Beneficium Eccle-
ſiaſticum, aut alias qualitates a Concilio Tri-
dentino *cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* requiſi-
tas, privilegio Fori non gaudeant, ex ipſo
Concilio ibidem ſic expreſſe ſtatuente; tamen
privilegio Canonis non ſunt privati, ut ex-
preſſe declaravit Sac. Cong. ipſius Conc. nam
propoſito dubio: *An Clerici*, qui Decreto Con-
cil. *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *privilegio Fori privantur,
intelligantur etiam privati privilegio Canonis?
Die* 16. *Octob.* 1581. Sac. Cong. *cenſuit non in-
telligi eſſe privatos.* Unde percutiens hujuſmo- 48
di Clericum incidit in Excommunicationem Ca-
nonis; Fagn. *in cap. Si quis* 1. *de Foro compet.
a num.* 72. *uſque in finem*, Garcias *de Benefic.
part.* 2. *c.* 2. *n.* 10. Belletus *Diſquiſit. Clerical.
part.* 1.

Digitized by Google

part. 1. *tit. de favore Clericor.* §. 8. *n.* 22. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.* Gloſſa 5. *num.* 7. *cum ſeq.* Aloyſius Riccius *in praxi rerum Fori Eccleſiaſtici deciſ.* 607. *in* 1. *edition.* & *part.* 1. *reſolut.* 551. *n.* 3. Portel. *in dub. Regular. verb. manus violentæ;* Barboſa *part.* 2. *de Offic.* & *poteſt. Epiſcop. allegat.* 12. *n.* 32., & *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtici c.* 39. §. 2. *n.* 3. citans plures alios. Et ratio eſt quia Tridentinum circa hoc nihil innovavit, nec Juri communi derogavit, ut obſervat Clar. §. *fin. q.* 36. *num.* 19. & Barboſa *loc. cit.* De Jure autem communi omnes Clerici gaudent privilegio Canonis; *c. Si quis ſuadente Diabolo* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4. Si enim Concilium *in d. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. voluiſſet comprehendere ultra privilegium Fori etiam privilegium Canonis, etiam illud expreſſiſſet, prout in ſimili argumentatur Pontifex *in cap. Inter corporalia*, §. *ſed neque*, *de translatione Epiſcopi*, & *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*. Tum quia non cenſetur plus de priori lege mutatum, quam eſt expreſſum in poſteriori; *l. Præcipimus*, *Cod. de appellat.*, & *l. Si vero*, §. *de viro ff. ſoluto matrimonio*, ubi Summarium ex Bartholo ſic habet: *Proviſio legis contra jus commune non extenditur ultra id, quod lex exprimit, licet eadem ſit ratio*. Cum legum correctio veluti odioſa, quantum fieri poteſt, evitanda ſit; *cap. Cum expediat* 29. *de elect. in* 6. & *ex Reg.* 15. *Juris in* 6. *Odia re-*
49 *ſtringi*, & *favores convenit ampliari*. Quænam autem perſonæ gaudeant tali privilegio Canonis, & quænam cenſeantur illud violare, & Excommunicationem incurrere; vide verb. *Excommunicatio art.* 10. 11. & 12. ubi late de omnibus ad hoc facientibus.

50 Privilegio Fori, & Canonis gaudent, nedum Clerici cælibes, ſed etiam Clerici conjugati in Minoribus exiſtentes; *cap. Clerici unic. de Clericis conjugatis in* 6. ibi: *Clerici, qui cum unicis, & virginibus contraxerunt, ſi Tonſuram, & veſtes deferant Clericales, privilegium retinent Canonis ab Innocentio Papa II. Prædeceſſore noſtro editi in favorem totius Ordinis Clericalis. Et cum juxta Pariſienſe Concilium nullus Clericus diſtringi, aut condemnari debeat a Judice Sæculari, præſenti declaramus edicto hujuſmodi Clericos conjugatos pro commiſſis ab eis exceſſibus vel delictis, trahi non poſſe criminaliter, aut civiliter ad Judicium ſæculare, nec ab ipſis ſæcularibus Judicibus eos debere perſonaliter, vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eiſdem Judicibus, quod per aliam denegatur) nullatenus condemnari*. Et Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ibi: *in Clericis vero conjugatis ſervetur Conſtitutio Bonifacii VIII. quæ incipit: Clerici, qui cum unicis, modo hi Clerici alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clerici habitu, & Tonſura utantur, nemini quo ad hoc privilegio, vel conſuetudine, etiam immemorabili, ſuffragante*. Ad hoc ta- 51
men, ut gaudeant his privilegiis, debent habere tres conditiones; Prima, ut hujuſmodi Clerici cum unica, & virgine contraxerint, ut expreſſe habetur *ex cit. cap. Clerici unic. de Clericis conjugat. in* 6. alioquin forent bigami, qui ſunt nudati omni privilegio Clericali; *c. Altercationis unic. de bigamis in* 6. ibi: *Bigamos omni privilegio Clericali declaramus eſſe nudatos*. Secunda, ut deferant Tonſuram, & veſtes Clericales; *cit. cap. Clerici*, & Concilium Tridentinum *loc. mox adducto*. Tertia, ut tales Clerici alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, ut expreſſe fuit de novo ſtatutum a Concilio Tridentino *dict. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ut patet ex ejuſdem verbis ſupra relatis. * Nota tamen, quod etiamſi Clericus Eccleſiæ alteri a deſignata ab Epiſcopo inſerviat, adhuc tamen gaudet privilegio fori, ut a Sacra Congreg. deciſum refertur *in Tract. de Synodo diœceſ. lib.* 7. *c.* 69. *n.* 3. * Clerici conjugati ad hoc, ut gaudeant 52
his privilegiis, debent habere copulative omnes tres ſupradictas conditiones, quarum una deficiente, nullo prorſus gaudent privilegio Clericali, ut patet *ex cit. cap. Clerici* §. *fin. de Clericis conjugat. in* 6. ibi: *In cæteris autem, vel niſi, ut præmittitur, Tonſuram, vel Veſtes deferant Clericales, etiam in præmiſſis eos gaudere nolumus privilegio Clericali*, juncto Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reform.* per ejus verba adducta ſupra ſub *num.* 10. Clerici 53
conjugati habentes tres ſupradictas conditiones gaudent privilegio Fori, nedum in cauſſis criminalibus, ſed etiam in cauſſis mere civilibus; quidquid dicant aliqui Canoniſtæ. Sic enim unanimi conſenſu Sacra Congreg. Immunitatis approbavit opinionem, quod Clericus conjugatus gaudet privilegio Fori, etiam in mere civilibus, *in Caputaquen.* 14. *Novemb.* 1640. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 214. Et inſuper eadem 54
Sacra Congreg. Immunit. approbat formulam ſententiæ promulgandæ per A. C. pro exemptione privilegii Fori Clericorum conjugatorum, additis tamen verbis tam in civilibus, quam in criminalibus, quam etiam in mixtis. *Caputaquen.* 21. *Junii* 1644. *lib.* 3. *decretal. Pauluc. pag.* 229. Immo gaudent privilegio

Digitized by Google

55 gio Fori in cauſſis mere civilibus etiam non
dependentibus a criminalibus; *Sac. Cong. Imm.
in Bovin.* 2. *Jul.* 1630. *l:* 2. *dec. Paul. cap.* 47.
in Oppiden. 27 *Sept.* 1631. *ibid. pag.* 140. *in
ead. Oppiden.* 11. *Setemb.* 1634. *ibid. pag.* 201.
& 6. *Maii* 1635. *ib. pag.* 219. *in Squillacen.*
29. *Januar.* 1638. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.*
13. *in Roſſanen.* 13. *Martii* 1638. *ibidem pa-
gin.* 57.
56 Clerici conjugati non poſſunt conveniri co-
ram Judice Laico; *Sac. Congreg. Immunit. in
Montis Caſſini* 22. *Decemb.* 1694. *lib.* 1. *Val-*
57 *leman. pag.* 163. Unde Clerici conjugati ad ſo-
lutiones, ad quas de Jure tenentur, non poſ-
ſunt cogi niſi coram Judice Eccleſiaſtico, *Ead.
Con. Immunit. in Roſſanen.* 23. *Mart.* 1638.
lib. 3. *Decret. Pauluc. pag.* 57. *in Nazaret.* 15.
58 *Jun.* 1638. *ibidem pag.* 64. Clericum conjuga-
tum carcerantes excommunicantur; *Ead. Cong.
Imm. in Hydruntina* 18. *Decemb.* 1694. *lib.* 1.
59 *Decr. Valleman. pag.* 162. Clericum conjugatum
Epiſcopus tueri debet, ne vexetur a Curia Lai-
ca; *Ead. Sacr. Cong. in eadem Hydruntina* 27.
Novemb. 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 199.
in Biſignanen. 25. *Nov.* 1694. *lib.* 3. *Decret.*
60 *Vallem. pag.* 628. Invocato enim, quatenus
opus ſit, brachii ſæcularis auxilio, *Ead. Sac.
Cong. Immun. in Nucerina* 9. *Februar.* 1694.
61 *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 195. Clericus con-
jugatus, Indulto Apoſtolico diſpenſatus ab obli-
gatione incedendi in Habitu, & Tonſura, gau-
det privilegio Fori; *Ead. Sac. Congr. Immunit.
in Fulginaten.* 18. *Octobr.* 1679. *lib.* 2. *Decret.
Altovit. pag.* 1861. Clericus conjugatus habens
omnia requiſita, excepto quod non conſtat de
deputatione ad ſervitium Eccleſiæ certæ, & par-
ticularis, inſerviens tamen Eccleſiæ in gene-
re, gaudet privilegio Fori; *Ead. Sacr. Congr. in
Anconitana* 24. *Maii* 1601. *lib.* 3. *Cecret. Valle-*
62 *man.* 3. Clericus conjugatus exercens artem mer-
ciatiam cum menſuris frudulentis puniendus
eſt ab Ordinario; *Ead. Cong. in Firmana* 17. *Eo-
cemb.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 155.
63 Clericus conjugatus, qui poſt fugam a Tri-
remibus, ad quos a ſub Epiſcopo damnatus fue-
rat ad ſeptennium, ob nova delicta carceratus
fuit a Curia Laica, remittendus eſt Epiſcopo,
qui poſtea remitti faciat ad Triremes; Et cum
Sanctiſſimo pro novis delictis, ſi de illis ſufficien-
ter conſtiterit, ut puniatur pœna Triremium
ad vitam; *Ead. Congregatio in Milevitana* 15.
64 *Decembr.* 1643. *libr.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 216.
Subdiaconum, qui in vim diſpenſationis Apo-
ſtolicæ cum Vidua Matrimonium contraxit, &
penſiones Eccleſiaſticas obtinet de Jure gaude-

re privilegio Fori, tenet Sellius *in Selectis Ca-
nonic. c.* 18. *n.* 29. atteſtans ita fuiſſe deciſum
ſub die 7. *ſeptemb.* 1618. Clericus conjugatus 65
gaudet exemptione ab oneribus perſonalibus, &
aliis de conſuetudine comptentibus; *Ead. Sac.
Cong. Immunit. in Lycien.* 28. *Maii* 1626. *lib.* 1.
Decret. Pauluc. p. 1. *in Neritonen.* 17. *Januar.
ejuſdem anni* 1626. *ibid. pag.* 80. *in Anglonen.*
18. *Jun. ejuſdem anni* 1626. *ibid. pag.* 4. *in S.
Severinæ* 19. *April.* 1627. *ibid. pag.* 46. *in Squil-
lacen.* 27. *Auguſt.* 1627. *ibid. pag.* 64. *In La-
quedonen.* 22. *Jul.* 1630. *lib.* 2. *Decr. Pauluc.
pag.* 51. *In Oppiden.* 11. *Septemb.* 1634. *ibid.
pag.* 201. Clericus conjugatus eſt exemptus ab 66
onere capitationis tamquam mere perſonali,
etiamſi exerceat aliquam artem, dummodo non
ſordidam, ſed honeſtam; Ead. Sacr. Congr.
in *Oppiden.* 21. *Novemb.* 1635. *lib.* 2. *Decret.
Pauluc. pag.* 238. *in Squillacens.* 19. *Januar.*
1638. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 53. *In Tri-
dentina* 18. *Novemb.* 1685. *lib.* 1. *Decret.*
Non gaudent tamen Clerici conjugati exem- 67
ptione ab oneribus realibus, niſi ſuccedant lo-
co perſonalium, vel adſit conſuetudo ad eo-
rum favorem; Ead. Sac. Cong. Immunit. in
Aprutina 6. *Mart.* 1631. *lib.* 2. *Decret. Pauluc.
pag.* 218. Sic Clerici conjugati non gaudent 68
exemptione a ſolutione Collectarum, niſi adſit
conſuetudo contraria; Ead. Sac. Cong. *in Aqui-
lana* 25. *Septemb.* 1627. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.*
65. *in Camerinen.* 28. *Septemb.* 1694. *lib.* 1. *De-
cret. Vallem. p.* 84. Nec Clerici conjugati ſunt 69
exempti, circumſcripta conſuetudine ad eorum
ſavorem, ab impoſitione taxæ, quæ non ſit
onus perſonale; Ead. Sacr. Cong. *in Cathacen.* 19.
Novemb. 1641. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. p.* 160.
Sic Clerici conjugati non ſunt exempti ab one-
ribus etiam mixtis non concurrente conſuetu-
dine legitima ad eorum favorem; Ead. Sac.
Congr. *in Caſſanen.* 28. *Jun.* 1644. *lib.* 3. *Decret.
Paul. pag.* 232. Unde Clerici conjugati, cir- 70
cumſcripta conſuetudine ad eorum favorem,
de Jure communi non gaudent exemptione ab
hoſpitatione Militum, cum ſit onus mixtum;
Ead. Cong. *in Oppiden.* 23. *Auguſti* 1633. *lib.* 2. 71
Decr. Paul. p. 169. De Jure enim communi Cle-
rici conjugati nullo gaudent privilegio Cleri-
cali in rebus, ſeu bonis ſuis, ac proinde ſicut alii
uxorati tenentur præſtare conſuetas exactio-
nes, ſeu collecta, & tributa. Ita textus *in
cap. Clericis unic. de Clericis conjugatis* §. *fin.
in* 6. ibi: *In cæteris autem ....* (ideſt præter
caſus enumeratos) *eos gaudere nolumus privile-
gio Clericali.* Idipſum habetur *cap. Ex parte* 9.
de Clericis conjugatis ibi: *Cum igitur reddenda*

Digitized by Google

ſint quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, æquanimiter duximus tolerandum, ut a talibus juſtitias debitas, velut ab aliis uxoratis exigas, & ſervitia conſueta. Et in ejus Summario ſic præciſe dicitur: *Clerici conjugati in rebus ſuis non gaudent privilegio Clericali.* Ubi Abbas, Joan. Andreas, Barboſa, & alii com-
72 muniter. Sic Clericus conjugatus non habens requiſita, *cap. unic. de Clericis conjug. in 6.* non gaudet privilegio Fori; Sac. Congr. Imm. *in Civitatis Caſtelli 20. Decemb.* 1661. *lib. Decret. Rocci p. 37. & in Reatina 13. Aug.* 1704.
73 *l. 3. Decret. Vallem. p.* 602. Unde Clericus conjugatus non incedens in Habitu, & Tonſura, immo exercens Officium Gubernatoris armorum, conventus in Curia Capitolina, ubi acquievit ad plures actus, ſed poſtea petens gaudere privilegio Fori, remittitur a Sacra Congregatione ad eandem Curiam Capitolinam; Ead. Sac. Cong. *in Romana* 11. *Jan.* 1695. *l.* 1.
74 *Decret. Vallem. p.* 167. Clericus conjugatus habens ſervitium militare cum functionibus mere Militaribus, & Laicalibus non retinet privilegia; *cap. Unic. de Cleric. conjug. in* 6. Eadem Congr. 10. *Febr. &* 26. *Maii* 1699. *l.* 2. *Decr.*
75 *Vallem. p.* 222. Clericus conjugatus non gaudet privilegio Fori, quando non inceſſit in Habitu, & Tonſura, aut fuit Capitaneus Militiæ, & incubuit mercaturæ; Eadem Congr. *in Aſſiſien.* 28. *Jan.* 1681. *l.* 2. *Decr. Altov. p.* 242.
76 Clericus conjugatus numquam incedens in Habitu, & Tonſura, nec inſerviens Eccleſiæ, & exercens artem ruralem, non gaudet privilegie Fori; Ead. Sac. Congreg. *in Sabinen.* 13. *Septemb.* 1701. *l.* 2. *Decr. Vallem. p.* 379.
77 Clerici gaudent privilegio Fori de Jure Divino; Ita Gloſſa *in cap. Si Imperator* 11. *diſt.* 96. *verb. Et diſcuti;* Gloſſ. *in cap. Quamvis* 4. *de cenſibus in* 4. *Verbo Divino*, ubi id probat allegando Leges Divinas; Hoſtienſ. *in cap.* 2. & Baldus ibid. *de majorit. & obedient.* Abbas *in cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus num.* 6. Bellarminus *lib.* 1. *de Clericis cap.* 29. & 30. Fagnan. *in cit. cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitut. num.* 10. *& in cap. Cum non ab homine* 10. *de Judic. n.* 66. Sperellus *deciſ.* 37. *Fori Eccleſiaſt. num.* 1. *& ſeq.* ubi allegat plures alios Canoniſtas, & Theologos & dicit hanc ſententiam fuiſſe canonizatam a Rota Romana *in dec.* 10. *n.* 2. *de conſuetud. in antiquioribus;* Engel. *lib.* 2. *tit.* 2. *de Foro compet. n.*38. Piringh *lib.* 1. *tit.* 2. *de foro compet. n.* 107. Reiffenſtuel *ibid. num.* 201. *& ſeq.* Martha *de juriſdict. par.* 2. *cap.* 6. *n.* 1. *& ſeq.* Julius Clarus *in pract. crimin.* §. *in fin. qu.* 36. *n.* 2. aſſerens poſt Alciatum *in cap. Cum non ab homine n.* 2. *de Judic.* & alios hanc eſſe communem opinionem; Azorius *part.* 1. *inſtit. l.* 5. *cap.* 12. *qu.* 1. Tannerus *tom.* 4. *Theol. Schol. diſp.* 1. *qu.* 4. *dub.* 6. *n.* 138. Layman *lib.* 4. *Theolog. Moral. tr.* 9. *cap.* 8. & plures Theologi apud ipſum; Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 39. §. 2. *n.* 5. *& ibid.* §. 5. *num.* 3. *& in Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de reform.* citans plures alios contra Covarruviam, Leſſium, Medinam, Molinam, & alios plurimos ab ipſo Barboſa relatos *loc. cit.* Et probatur primo ex 78
Sacra Scriptura, tum veteri, tum nova. Geneſis enim 47. *verſ.* 22. ſub Pharaone Ægypti Rege habetur, Sacerdotes, & Levitas exemptos fuiſſe a Juriſdictione Sæculari, & a lege ſolvendi tributa, & refertur *in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Eccleſ.* ubi idcirco graviter arguuntur plurimi Chriſtiani Principes, *quod deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videatur, quam ſub Pharaone, qui Legis Divinæ notitiam non habebat*, ubi nota illa verba *Legis Divinæ*. Et ſimiliter colligitur *ex cap. ult. verſ.* 28. *Levit. & ex cap.* 3. *Numer. verſ.* 10. *& cap.* 45. *verſ.* 14. & 15. *& ex* 1. *Eſdræ c.* 7. *verſ.* 24. Idem habetur ex Matthæi *cap.* 17. *verſ.* 25. & 26. ubi Chriſtus ſeipſum, & Petrum a tributo ſolvendo exemit, nam cum ab ipſo exigeretur tributum, dixit Petro: *Reges terræ a quibus accipiunt tributum, vel cenſum, a filiis ſuis, an ab alienis?* Et reſpondente Petro: *Ab alienis*, ſubintulit Chriſtus: *Ergo liberi ſunt filii*. Nomine autem filiorum intelliguntur omnes Sacerdotes, & Clerici, qui, cum Chriſto, ac Dei ſervitio peculiariter dedicati ſint, e familia ejus eſſe cenſentur. Non enim illa verba intelligenda ſunt de exemptione ſolius Chriſti, ut veri Filii Dei, nam ſtatim juſſit Chriſtus, ut ad vitandum ſcandalum Petrus inventum in ore piſcis ſtaterem daret pro utroque; *Ut autem non ſcandalizemus eos, da eis pro me, & te;* adeoque uterque de Jure exemptus dignoſcebatur, Chriſtus quidem, ut verus filius Regis Regum, Petrus vero veluti repræſentans Eccleſiam ſponſam Chriſti, & Eccleſiaſticas perſonas, tamquam domeſticus ejus, cum etiam in humana politia, non ſolum filii Regum, ſed etiam eorum Domeſtici liberi ſint a tributis; Et ſic inferunt S. Hieronymus *in d. c.* 17. *Matthæi;* S. Auguſt. *l.* 1. *q. Evang. q.*23. Maldonatus *in c.* 17. *Matth. verſ.* 25. Pirhing. *loc. cit.* ubi poſt ipſum Maldonatum recte ſubjungit id non eſſe extendendum ad omnes Chriſtianos, qui etſi ſint adoptione Filii Dei, & Chriſti nomen gerant, non tamen ſunt Domeſtici

Digitized by Google

ſtici ejus, ut ipſi Apoſtoli, & conſequenter omnes Clerici in ipſis Apoſtolis repræſentati: Ultra quam quod Chriſtianos tributum ſolvere jubet Apoſtolus expreſſe ad Romanos *cap.*
79 *13. verſ. 7.* Probatur inſuper variis textibus Juribus Canonici privilegium Fori Clericorum eſſe de Jure Divino; Et in primis *in c. Continua 5. cauſ. 11. q. 1.* ubi refertur, quod in prima generali Synodo Nicæna ante emanatum quodcumque aliud privilegium ſuper exemptione Clericorum, ad quorundam querelas contra Clericos coram ſe depoſitas ſic pronuntiaverit Conſtantinus Magnus: *Vos a nemine dijudicari poteſtis, qui ad Dei ſolius judicium reſervamini.* Idipſum fuſius habetur *in c. Futuram 15. cauſ. 12. q. 1.* ibi: *Vos a nemine dijudicari poteſtis, quia ſolius Dei judicio reſervamini: Dii etiam vocati eſtis, & idcirco non poteſtis ab ho-*
80 *minibus judicari.* Concordat *c. Si Imperator 11. diſt. 96.* ibi: *Non a legibus publicis, non a poteſtatibus ſæculi, ſed a Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti,* hoc eſt judicari, ubi nota illa verba, *Omnipotens Deus voluit*, & illa *ordinari, & diſcuti*, per quæ demonſtratur, ordinationem, & diſcuſſionem, ſeu Judicium Clericorum de Jure Divino pertinere ad ſolos Epiſcopos, & reſpective Judices Eccleſiaſticos: Unde Gloſſa ibid. verſ. *Et diſcuti*, ſic notanter concludit: *Ergo antequam eſſet aliqua Conſtitutio, etiam Clerici non erant de Juriſdictione ſæculari; Unde omnes Conſtitutiones quæ emanarunt, quod Clerici non ſint judicandi niſi ab Epiſcopis, non ſunt niſi Juris declaratio.* Et clariſſime facit
81 *cap. Silveſter 13. cauſ. 11. q. 1.* ubi S. Gelaſius Papa reprehendit graviter attentatum cujuſdam Clericos ad ſæculare judicium pertrahentis, ibi: *Et contra Leges Divinas, & publicas, pulſatis Clericis Forum ſuum putatis auferri*, ubi nota illa verba *contra Leges Divinas:* Quid
82 enim clarius? Similiter habetur *in c. Nimis 30. de Jure Divino*, ibi: *Nimis de Jure Divino quidam Laici uſurpare nituntur, cum viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præ-*
83 *ſtandum ſibi fidelitatis juramenta compellunt.* Et expreſſe demonſtratur *in c. Quamquam 4. de cenſibus in 6.* ibi: *Cum igitur Eccleſiæ Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum non ſolum Jure humano, quin & Divino a ſæcularium per-*
84 *ſonarum exactionibus ſint immunes.* Et multis aliis relatis Canonicis textibus, id non obſcure aſſerentibus, adducitur pro omnibus Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. c. 20. de reform.* ubi expreſſe conteſtatur, *Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam.* Vide infra *num. 96. ad fin.*

Clerici gaudent privilegio Canonis ſolum Jure Eccl., & poſitivo inducto. Fagnan. *in c.* 85
Perpendimus 23. de ſent. Excom. Licet enim Conc. 86
Triburienſe *c. 2. tom. 7. Conc. pag. 151. col. 2. in impreſſ. Pariſ.* aliud innuere videatur per verba ſequentia: *Si quis, ut diximus, ullum eorum quocumque Ordine conſecratum cædit vulneribus, vel quibuſcumque injuriis anguſtiaverit &c. conſtringat protervum Epiſcopus auctoritate Canonica, ut idem Clerico, cui contra Divinas, & humanas Leges contumelias ingeſſit, juſtam, & debitam perſolvat compenſationem.* Tamen 87
indubitatum eſt apud omnes, privilegium Canonis inductum eſſe ex conſuetudine Eccleſiæ, nempe ex Decreto Innocentii II. edito in Concil. Later. II. *c. 15.* relato *in c. Si quis ſuadente Diabolo 29. cauſ. 17. q. 4.* ut patet ſupra *n. 1.* ubi diximus hoc privilegium ideo dici *Canonis*, quia continetur in Canone 15. Concilii Later. ſecundi celebrati ſub Innoc. II. Clerici omnes 88
ſive in Sacris, ſive in Minoribus dimittentes Habitum Clericalem, & Tonſuram ex ſola vanitate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem; *c. In audientia 25. & c. Contingit 45. de ſent. excommunicat.* & Gloſſ. *in c. Cum non ab homine 14. eod. tit. verb. Minime coercentur;* Hoſtienſ. *in c. Perpendimus 23. eod. tit. in verb. Non propulſando*, & Fagnan. *ibid. n. 14.* Perdunt autem ſtatim ante monitionem privilegium Canonis, ſi 89
ex iniquitate, & malitia Habitum Clericalem, & Tonſuram dimittant; ſeu depoſito Habitu, & Tonſura Clericali enormitatibus ſe immiſceant; *c. Cum non ab homine 14. de ſentent. excommun. §. in Articulo*, ibi: *Occiſores Clericorum aut Presbyterorum, qui contempto Clericali Habitu tyrannidi, & enormitati ſe inverecunde immiſcent, in odium Clericalis exceſſus, & terrorem, atque correctionem ſimilium, Canone latæ ſententiæ minime coercentur; cap. Perpendimus 23. de ſentent. Excommunic.* & ibi Joannes Andreas, Butrius, Card. Ancharan. Felin., & Fagnan. ipſos citans *num. 2.* Privilegium 90
tamen Fori de Jure communi non amittunt Clerici omnes, qui depoſito Habitu & Tonſura Clericali, enormitatibus ſe immiſcent, niſi ter moniti non deſiſtant; *cap. Contingit 45. de ſentent. Excommunicat.* ibi: *Volumus & mandamus, ut tales, ſi tertio a te commoniti ſe ipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & Laicorum violentia coercenda, dignoſcitur in-*

Digitized by Google

inſtitata, & tenent Joannes Andreas *in d. c. Perpendimus num.* 5. Petrus de Ancharan. *in cap.* 1. *num.* 2. *verſ. Si vero reliquit*, *de Apoſtat.* ubi concludit, Clericum, qui dimiſſo Habitu, & Tonſura ſævis enormitatibus ſe immiſcet. ac preſeverat, ac deprehenditur in illis per Judicem ſæcularem, non poſſe ab eo puniri, ſed eſſe remittendum ad Judicem Eccleſiaſticum, niſi monitio præceſſerit, & ſequitur Alexander *in con.* 8. *Videtur ſuper primo num.* 3. *lib.* 1. dicens veriorem, & magis communem intellectum eſſe, quod *d. c. Perpendimus* locum habeat in privilegio Canonis, non autem in privilegio Fori, quod ſecundum eum non amittitur, niſi poſt trinam monitionem. Et ſecundum hoc conſilium Alexand. millies, immo ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & Conſilia Neapolitana atteſtatur Grammaticus *ſuper Conſtitutionib. Regni Fel.* 29. *col.* 1. *verſ. decimo utique;* & ſequitur Fagnan. *in d. capit. Perpendimus num.* 4. 5. *&* 17. *& in cap. Contingit* 45. *de ſentent. Excommunicat. num.* 13. *&* 14. *& in cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis n.* 26. *& num.* 106. ubi refert hoc ſervari in Curia; Et hoc videtur de mente *Sacræ Congregat. Concilii*, quæ in Motulen. 1. *Februarii* 1620. decrevit ut infra: *Clericus, qui in Habitu, & Tonſura ſe immiſcet enormitatibus, & pluribus vitibus, cenſetur abſque monitione renunciaſſe privilegio Clericali: ſecus ſi in Habitu Laicali hæc perpetraſſet. quia tunc requiritur monitio;* Sic refert ex Sellio Barboſa *Apoſtolic. deciſ. collect.* 157. *n.* 8. *& in Trident. ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reform. n.* 25.

91 Unde de Jure communi facilius perditur privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, cum privilegium *Canonis* amittatur ſtatim ante monitionem a Clericis, qui depoſito Habitu, & Tonſura ſe immiſcent enormitatibus, *ex cit. cap. Cum non ab homine* 14. *de ſentent. excommun. & d. cap. Perpendimus* 23. *eod. tit.* ut patet *num.* 85. & privilegium *Fori* non amittatur a talibus Clericis niſi poſt trinam monitionem; *ex cit. cap. Contingit* 45. *de ſent. excom.* & ut pat. *n.* 86. Eo vel maxime, ut dicit Fagn. *in d. c. Perpendimus n.* 9. quia privilegium *Canonis* eſt ſolum de Jure Canonico, ut patet *n.* 82. & privilegium *Fori* eſt de Jure Divino, ut patet *num.* 74. De Jure autem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.*

92 Cletici Minoriſtæ perdunt hodie difficilius privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, nam non perdunt privilegium *Canonis* per ſolam dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, niſi vel præceſſerit trina monitio, ut ex d. cap. *Contingit* 45. *de ſent. excomm.* vel ſævis enormitatibus ſe immiſcuerint, *ut ex d. cap. Cum non ab homine* 14. *de ſentent. excommun. & d. c.*
Perpendimus 23. *eod. tit.* At privilegium *Fori* 93
perdunt per ſolam dimiſſionem Habitus & Tonſuræ, vel ſervitii Eccleſiæ, licet non fuerint tertio moniti, ut ex *d. ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reformat.* & ex declarat. *Sacr. Congr. ejuſdem Concilii* relat. a Fagnan. *in cap. Si quis*, *de Foro competent. num.* 21. ut patet *ſupra num.* 34. Lo-
quendo vero de Clericis in Sacris, cum per 94
Tridentinum nihil de novo de ipſis diſponatur quo ad amiſſionem privilegii *Fori* per ſolam dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ &c. ut diſponitur de Minoriſtis *in d. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ſtandum eſt diſpoſitioni Juris communis, quod ipſi non amittant privilegium *Fori*, niſi ter moniti non deſiſtant ab enormitatibus, quibus ſe immiſcent. Habitu, & Tonſura Clericali depoſitis, *ex dict. cap. Contingit*, *de*
ſentent. excommun. ut patet *ſupra num.* 86. Et 95
conſequenter qnod facilius ipſi amittant privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, ut dictum eſt ſupra *num.* 87.

Supplementa Auctoris.

CLerici in minoribus conſtitutti non ſervan- 96
tes præſcripta Concilii Tridentini, non
gaudent privilegio *Fori* in cauſis homicidii;
Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 88. in-
cip. *Alias* 5. 2. Atque etiam expleta pœna 97
eodem privilegio privati remanent, & ha-
bitum clericalem reaſſumere nequeunt; idem
ibid. Utrum præſcripta a Concilio Tridenti- 98
no ſervaverint, ab Ordinariis eſt declarandum,
non retardata aſſecuratione perſonæ; Idem
ibid. Simplices vero tonſurati non beneficiati 99
etiam ſervantes præſcripta Concilii privantur
privilegio *Fori* poſt duo homicidia; Idem
ibid.

* Pro hujus doctrinæ coronide illud hic omit- 100
tendum non eſt, quod animadvertit doctiſſimus æque ac piiſſimus Præſul Joſephus Maria Maraviglia Epiſcopus Novarienſis in ſuis *Legibus Prudantiæ Epiſcopalis* Beatiſſimo Patri Venerabili Innocentio XI. dicatis, & anno 1678. editis. Ille enim in *Lege* 47. in qua defendit, *Admittenda ab Epiſcopis Principum Privilegia a ſummis Pontificibus conceſſa*, ipſiſſimis hiſce verbis utitur: Commune populorum commodum, quod in recto Principum regimine ſemper ſpectandum eſt, exigit plerumque ut non modicis, ſed amplis privilegiis a ſummis Pontificibus cumulentur Principes ipſi, cum nec ab ea-

Digitized by Google

eadem meta, quæ eſt mundanæ Reipublicæ ſalus ab iis, qui ſupremi moderatoris vices agunt in terris, nunquam fas ſit aberrare; quæcunque enim temporanea populorum ſalus ita cum æterna animarum ſalute colligatur, ut hoc inſolubile vinculum diſrumpere nemini liceat; ac propterea non raro contingit, ut ſummi quoque Eccleſiæ Principes, & Hierarchæ ad tuendas aliorum Principum Reſpublicas, eaſque in optimum finem perducendas privilegia quædam non ſolo diſpenſent arbitrio, ſed aliqua ex cauſa rem juſtitiæ, vel æquitatis, vel remunerationis patrocinante. Ejuſmodi igitur Principum privilegia in bonum commune ex inſtituto collimantia ab Epiſcopali prudentia, ne dum facile admittenda ſunt; ſed etiam toto conatu in uſum revocanda, utpote Eccleſiæ admodum faventia; licet enim videantur quandoque Eccleſiaſticæ immunitati, aut libertati adverſari, cum tamen, revera in ipſis ad ſummum jus Eccleſiæ ex indulto ſummorum Pontificum ad majora reparanda mala transferatur in laicam poteſtatem, ſequitur aperte nihil juris Eccleſiæ lædi, aut violari per hujuſmodi translationem; ſed potius jus ipſum Eccleſiæ ſuſtineri; cum omnia agant Principes ex hoc jure translato virtute privilegiorum, a quo etiam dicuntur accipere poteſtatem, &c. deinde aliam immediate *Legem* 48. ſapientiſſimus Auctor ſubdit, in qua probans, *Permittenda ab Epiſcopis quædam Principum Judicia adverſus Eccleſiaſticos*, hæc præciſa verba ſcribit: Plures enumerant Canoniſtæ caſus, in quibus licet Epiſcopalis prudentiæ permittere Principibus judicia adverſus Eccleſiaſticos, ſine læſione Eccleſiaſticæ libertatis, qui quidem, cum ſint fere omnibus noti; non eſt hic operæ pretium eos recenſere. Quo jure vero id agant Principes, & Judices Laici etiam in cauſa mortis, ex ſupra dictis ſtatutum eſt; utuntur namque jure illo in ipſos ab Eccleſia translato, ne ſceleribus, vel criminibus atrocibus ab Eccleſiaſticis perpetratis vel pereat Orbis, vel ipſa contaminetur Eccleſia, aut ab innato paulatim concidat innocentiæ candore. Præ cæteris Principibus ejuſmodi Privilegiis ditata eſt a ſummis Pontificibus Sereniſſima Venetorum Reſpublica, quæ licet ex delictis atrocibus, vel ex criminibus læſæ Majeſtatis ſæpe animadvertat in Clericos, cum tamen ubique terrarum fulgeat pietatis ac Religionis obſequio, atque Eccleſiæ veneratione, id ſane non ageret, niſi hoc jure per Pontificia Diplomata in ejus poteſtatem translato impune uti poſſet. Diplomata, quæ extant in hac materia apud Venetos plura ſunt. I. Xiſti IV. datum Romæ die 11. Junii 1474. anno tert. Pontif. II. itidem Xiſti IV. datum Romæ die 30. Junii 1474. anno tert. Pontif. III. Innocent. VIII. datum Romæ 1487. anno quart. Pontif. IV. Alexandri VI. datum Romæ die 28. Julii anno decimo Pontif. V. Paulli III. datum Romæ die 10. Octobris 1541. anno 8. Oct. Pontif. Quorum exempla manuſcripta ipſemet vidi, & ſub hac Lege XLVIII. recenſentur ad verbum, ad tollendas mentis dubietates; novi enim quamplures ſupra ejuſmodi Venetorum privilegia hæſitate &c." Hanc doctrinam temporibus Ven. Innocent. XI. tuebatur nunquam ſatis laudatus Epiſcopus Maraviglia. Diplomata ab illo indicata, quæ brevitatis gratia hic omittuntur, apud illum, ſi libuerit, videri poterunt per extenſum.

Additiones ex aliena manu.

De eo gravis inter Doctores quæſtio eſt, an 101
ſimplex Clericus, qui privilegium Fori amiſit, eo quia non implevit quod præſcribit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 6. de Reform.* amiſerit ſimul alia Privilegia Clericis conceſſa?

Negant Comitol. *Reſponſ. Moral. lib. 6. quæſt.* 102
20. ubi affert pro ſua negativa ſententia Epiſtolam Sacræ Congregationis Concilii interpretis, de Marin. *lib. 2. quotidian. Reſolut. cap.* 42. *num.* 5. ubi quod eadem Sac. Congregatio die 18. Septembris anni 1595. reſcripſit: *Clericum prima tonſura inſignitum gaudere beneficio cap. Odoardus, quamvis ille habitum Clericalem & tonſuram non deferat, nec in divinis inſerviat.*

Affirmat vero, & quidem de opinione Rotæ 103
Cardinal. de Luca *in adnotat. ad* Conc. Trid. *diſcurſ. 24. num. 33. & ſequent. Prorſus etenim improbabile eſt* (ait), *ut denegari debeat illud privilegium Fori, quod concernit præjudicium totius Ordinis Clericalis, adeo ut neque volens poſſit Clericus illi renunciare, ac ſe laicali foro ſubjicere retenta Clerici figura vel ſtatu, adeout poſſit ita per Magiſtratum ſæcularem furcis ſuſpendi, atque in fruſta ſcindi, ſeu ignominioſe fuſtigari, aliiſque ſubjici pœnis Clericali ſtatui omnino incongruis, & ut ea retinere debeat privilegia, quæ intereſſe privatum concernunt, & quibus ſine aliquo Ordinis præjudicio renuntiare poteſt, ut eſt illud factionis teſtamenti, exemptionis ab uſufructu legali cum ſimilibus. Ac etiam eſt illud cap. Odoardus, quod etiam Clericis in Sacris vel ratione doli, vel ratione* ar-

arctioris obligationis , & in pleriſque aliis caſibus denegari ſolet : Aſſentiri videtur Cardinali de Luca *in Meliorat. adde Marin. dict. lib.* 2. *dict. cap.* 47. *num.* 14. tum adduci pro Cardinali de Luca poteſt Rota *cor. Rojas dec.* 475. *num.* 5.

104 In hoc opinionum conflictu Auctor *Notarum in Concordat. S. Sedem inter & Regem utriuſque Siciliæ cap.* 3. *art.* 1. *num.* 35. tenet, tunc amplecti poſſe affirmativam opinionem Cardinalis de Luca, quum trina præceſſit monitio, & eam Clericus monitus minime curavit.

ARTICULUS III.

Clericus quo ad negotia ſæcularia.

1 NEgotium ſæculare accipitur tripliciter, ſcilicet large , ſtricte , & ſtrictiſſime ; Fagnan. *in cap. Cum multa* 1. *Ne Clerici , vel*
2 *Monachi , num.* 18. *& ſeq.* Negotium ſæculare large acceptum eſt quidquid provenit ex carnali concupiſcentia non ſubjecta fræno rationis ; Colligitur *ex cap. Multa ſunt negotia* 1. *Ne Clerici , vel Monachi ;* & dicitur Negotium ſæculare , quia per illud vivitur omnino ſæculariter, ideſt ſecundum ſæculum, & mundum , ſeu carnem , non autem ſecundum Deum & Spiritum ; & hæc etiam prohibentur Laicis , ut patet ex multis enumeratis in citat. *cap. cum Multa ;* ſed ſpecialiter prohibentur
3 Clericis. Negotium ſæculare ſtricte acceptum comprehendit quidquid pertinet ad rempublicam mundanam , & ſæculares homines ; Et hoc quamvis permiſſum ſit Laicis, tamen Clericis eſt interdictum , ut *cap. Fornicari* 10. *diſt.* 88. ibi : *Fornicari omnibus ſemper non licet ; negotiari vero aliquando licet , antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit , licet ei negotiari , facto jam non licet ; & l. Placet , Cod. de Epiſc. & Cleric.* ubi Clerici nihil commune habere dicuntur cum pluribus actionibus , vel Curiam pertinentibus ; cujus corpori non ſunt annexi .
4 Unde Clerici vacare debent Reipublicæ ſpirituali ; Laici vero Reipublicæ temporali ; *arg. cap. Duo ſunt genera* 1. *qu.* 1. *cap. Convenior , & cap. Reprehenſibile* 23. *qu.* 8. *cap. Duo ſunt ,*
5 *diſt.* 96. *& cap. Solitæ , de major. & obed.* Negotium ſæculare ſtrictiſſime acceptum ſumitur pro exercitio mercatoris, ſeu negotiatoris, ut colligitur *ex cap. Quid eſt aliud* 11. *diſt.* 88. ibi : *Quid eſt aliud negotium , niſi quæ poſſint vilius comparari , carius velle diſtrahere ? &c.* Forus *de verb. ſignificat.* ibi : *Negotiatio in Commerciis dicitur , ubi aliquid datur , ut majora lucrentur .* Et talis negotiatio eſt Clericis prohibita , ut mox ſubjiciam .

Clericis omnibus in Sacris conſtitutis , aut 6
in Minoribus congruam ſuſtentationem habentibus, ſive ex Beneficio Eccleſiaſtico, ſive ex bonis patrimonialibus, eſt prohibitum negotiis ſæcularibus ſe ſe immiſcere , cupiditatis , & turpis lucri gratia ; *cap. Conſequens* 2. *cap. Epiſcopus* 3. *cap. Prælatum* 4. *cap. Negotiatorem* 9. *cap. Fornicari* 50. *cap. Ejiciens* 11. *diſt.* 88. *cap. Clerici officia* 15. *de vita , & honeſt. Cleric. cap. Cum multa negotia* 1. *Ne Clerici , vel Monachi , &c. Secundum* 6. *tit. eod.* ubi ſic expreſſe dicitur , *Secundum inſtituta Prædeceſſorum noſtrorum , ſub interminatione anathematis prohibemus , ne Monachi vel Clerici cauſſa lucri negotientur ,* & ſæpe alibi conſimiliter repetitur interdicta Clericis negotiatio propter varias congruentes
rationes. Prima quia , ut ſcribit Apoſtolus 2. 7
ad Timot. cap. 2. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus ;* cum negotia ſæcularia homines retrahant a ſpiritualibus , & Divinis Officiis, quibus incumbere peculiare munus eſt Clericorum ; *cap. Numquam diſt.* 5. *de conſecr. cap. Clericus* 3. *diſt.* 91. ibi : *Abſque Officii ſui detrimento , cap. Ex litteris* 16. *de vita , & honeſt. Cleric.* ibi : *Potius ſæcularibus negotiatio-*
nibus , quam Officiis Divinis intendunt . Secun- 8
da , quia Clerici ſunt ex illo genere Chriſtianorum , quod mancipatur Divino Officio , & deditum contemplationi, & Orationi , ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit , ut expreſſe habetur *in c. Duo ſunt genera* 12. *q.* 1.
Tertia , quia Clerici non ſunt de corpore Rei- 9
publicæ ſæcularis , ſed Eccleſiaſticæ ; *l. Placuit Cod. de Epiſc. & Cleric. & cap. Fornicari* 10.
diſt. 88. Quarta , quia negotiatio , ut plurimum 10
ſine mendacio , & perjurio exerceri non poteſt ; *cap. Ejiciens* 11. *diſt.* 88. *& cap. Qualitas* 2. *diſt.* 5. *de pœnit.* ibi : *Difficile eſt inter ementis , vendentiſque commercium non intervenire peccatum ;* ut enim Gloſſ. final. ibid. obſervat, contrahentibus naturale eſt ſe invicem decipere ; *l. In cauſſæ* 17. §. *Idem , ff. de Min. & l. Item ſi pretio , §. quemadmodum , ff. locati .*
Unde tales Clerici exercendo negotiationes 11
prohibitas peccant mortaliter, & poſſunt ſuſpendi a Divinis , immo & excommunicari , ſi tertio admoniti non reſipiſcant ; *cap. Negotiatorem* 9. *diſt.* 88. ibi : *Negotiatorem Clericum , & ex inope divitem , & ex ignobili glorioſum , quaſi quandam peſtem fuge ; cap. Sed nec procurationes* 4. *Ne Clerici , vel Monachi ,* ubi præcipitur, ut ſuſpendantur ex Officio Eccleſiaſtico , ibi : *Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus , cap.*

Digitized by Google

Secundum 6. eod. tit. ubi decernitur, ut excom-
municentur, ibi: *Srcundum inſtituta Prædecrſ-
ſorum noſtrorum ſub intrrminatione anathematis*,
prohibemus, *ne Monachi*, *vel Clerici cauſa lu-
cri negotientur*, *cap. Clericus 4. diſt. 91. ubi im-
ponitur eis drgradationis pœna*, ibi: *Ab Officio
ſuo drgradrntur*. Cum autem pœnæ tam gra-
ves non imponi ſoleant, niſi propter graviſſi-
mas culpas, *argum. cap. Nrmo Epiſc. & cap.
Nullus Sacerdotum* 11. *qu.* 3. ſtat evidenter,
quod Clerici exercendo tales negotiationes ſæ-
culares, peccent mortaliter; Et ſic tenent ex-
preſſe Belleius *Diſquiſit. Clerical. par.* 2. §. 51.
de pœnis Cleric. n. 2. Fagnan. *in cap. Multa*,
Ne Clerici, *vel Monachi n.* 11. Barboſa *lib.* 1.
Juris Eccleſiaſt. univ. cap. 40. *num* 114. & 128.
12 cum plurimis ibi citatis, & alii paſſim. Ul-
tra culpam mortalem, & pœnas ſupra recen-
ſitas Clerici negotiatores, ſi tertio admoniti
a negotiationibus non deſiſtant, perdunt inte-
rim privilegium Clericale, quo ad bona ſua;
cap. Ex litteris 16. *de vita*, *& honeſt. Clerico-
rum*, ibi: *Mandamus*, *quatenus*, *ſi tales tertio
a te moniti ab hujuſmodi non reſipuerint*, *ſed
prætermiſſis Divinis Officiis*, *negotiationibus in-
ſtiterint ſupradictis*, *cum facto privilrgium abji-
ciant Clericale*; *tu quominus*, *dum hii ſe im-
plicant de ſuis facultatibus*, *ſtatutis*, *& conſue-
tudinibus patriæ ſubjaceant*, *non defendas eoſ-*
13 *drm*. Dantur tamen plures caſus, in quibus
Clerici negotiationem exercentes nullam cul-
pam, & pœnam incurrunt. Primo, ſi Clerici
negotiationem exercent non turpi lucri gratia,
ſed meræ neceſſitatis cauſſa, ut ſe ſuoſque a-
lant, cum aliunde non habeant, unde vivant,
& bona ad eorum victum non ſufficiant; *cap.
Multa ſunt nrgotia* 1. *Ne Clerici*, *vrl Mona-
chi*, ibi: *Nrc tamen juſtum negotium eſt contra-
dicendum propter neceſſitates diverſas*, *quia legi-
mus Sanctos Apoſtolos negatiatos fuiſſe*, *& in
Regula Beati Benedicti præcipitur provideri*, *per
quorum manus negotia Monaſteriis procurantur*.
14 Secundo, Clerici quando bona ſua patrimo-
nialia, ac Beneficiorum, quæ obtinent, excoli
faciunt, animaliaque ad hunc effectum neceſ-
ſaria emunt, & vendunt; Ita Sac. Congreg.
Epiſcop. & Regular. *in Barenſi* 15. *Novembr.*
15 1616. Tertio, ſi Clerici vinum ſuum etiam
minutim vendiderint; Sac. Congr. Epiſc. &
Regular. *in Averſana* 5. *Maii* 1593. tabernam
enim non dicuntur exercere, nec ad gabellæ
ſolutionem teneotur, qui vinum ſuum ad mi-
nutum vendunt, ut pluries decrevit Sac. Con-
gregat. Immunit. & ſignanter *in Ravennaten.
& Spoletana* 25. *Septemb.* 1627. *in Nolana* 12.
Jul. 1649. *in Lauretana* 17. *Jun.* 1654. *in Thea-
tina* 15. *Mart.* 1661. *in Faventina* 25. *Janua-
rii* 1677. Et ſic poſſunt Clerici vendere panem
coctum, & ad minutum ex frumento collecto
in prædiis Canonicalibus ſine ſuſpicione illici-
tæ negotiationis; Abbas *conſil.* 6. *in fine lib.* 1.
Cravetta *conſil.* 5. *n.* 116. Sylveſter *in ſumm.
verb. Excomm.* 21. *verſ. Secundo nota*, *n.* 46.
Carol. de Graſſis *de effectibus Clerical. effect.* 6.
n. 33. etiam non obſtante probibitione; Ro-
landus *conſil.* 72. *n.* 9. *lib.* 4. Barboſa *lib.* 1.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 40. *num.* 30. Quar- 16
to, quando a principio defuit animus nego-
tiandi, vel lucrandi; ideſt quia Clericus emit
pertinentia ad ſe, ſuamque familiam ſuſten-
tandam per totum annum, & præter propoſi-
tum empta ſuperſunt, vel diminutione fami-
liæ, vel alia ratione; tunc enim pretio cur-
renti, etiamſi cariore, quam erat, abſque il-
licitæ negotiationis periculo vendere poteſt;
Proſp. de Auguſtino *in addit. ad Quarant. verb.
vectigal*, *verſ. tertio*; Aloyſius Riccius *par.* 3.
praxis, *reſol.* 202. *num.* 1. Barboſa *lib.* 1. *Ju-
ris Eccleſ. univ. cap.* 40. *num.* 122. cum aliis
ibi citatis.

Circa hanc autem materiam variis aliis re- 17
lictis, ſpecialis deciſio Sacræ Congregationis
Concilii varios caſus ad rem facientes com-
plectens adducitur a Barboſa *loco cit. n.* 127.
prout ſequitur. *Eminentiſſimi*, *& Reverendiſ-
ſimi Domini*, *Capitulum*, *Presbyteri*, *& Cle-
rus Civitatis*, *& Diœceſis Caputaquenſis pro ut
plurimum ob loci*, *perſonarum*, *& temporum
qualitatem aliquas ex infraſcriptis actionibus fa-
cere*, *nec non ad ſuam*, *& familiæ ſuſtentatio-
nem coguntur quærere*, *ad obviandas vexationes
Commiſſariorum petunt*, *ut declaretur*, *an liceat
infraſcripta facere abſque reatu illicitæ negotia-
tionis*.

18 *Primo*. *An liceat eis terras Patrimoniales*, *& Beneficiales per laicos colere?*

19 *Secundo*. *An pro neceſſario culturæ uſu poſſint emere boves*, *& alia animalia*, *& fœtus illorum vendere?*

20 *Tertio*. *An ii*, *qui in propriis terris habent quercus*, *& caſtaneas*, *quarum fructibus ſues veſcuntur*, *poſſint ſues emere*, *eoſque alere*, *& pro familiæ ſuſtentatione vendere?*

21 *Quarto*. *An iidem Clerici cum foliis ſuarum Arborum poſſint in propriis ædibus arti ſericæ operam dare*, *vel idem opus dare ad medietatem*, *ſeu ad quartum*, *& fructus inde percipiendos vendere abſque reatu illicitæ negotiationis*.

22 *Quinto*. *An Clerici pauperes ad ſuam*, *ſuæ-*

quæ familiæ ſuſtentationem poſſint terras Eccleſiæ conducere.

23 *Sixto. An poſſint locare boves, oves, & animalia, quæ habent ex ſucceſſione, vel aliis debitis, vel decimis, eorumque fructus vendere?*

24 *Septimo. An liceat ex olivis, vineis, quercubus, & aliis arboribus exiſtentibus in terris Patrimonialibus, & Beneficialibus, & aliis obtentis vendere oleum, vinum, glandes, & alios fructus ad ſuſtentationem ſuæ familiæ; item, & granum, & frumentum hujuſmodi ex bonis Patrimonialibus, aut Beneficialibus?*

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum prævia matura conſideratione, & inhærendo declarationibus alias factis.

25 *Ad Primum reſpondit, licere Clericis agros Beneficiorum, & bonorum Patrimonialium Laicorum opera colere abſque metu illicitæ negotiationis.*

26 *Ad ſecundum, poſſe ſimiliter Clericos pro culturæ uſu Boves, & alia animalia neceſſaria emere, illorumque fœtus juſto pretio, & honeſta ratione vendere, nec ob id prohibitæ negotiationis prætextu vexari poſſe, aut debere.*

27 *Ad tertium item, & poſſe Clericos habentes in propriis bonis quercus, & caſtaneas, ſues emere, eoſque alere pro ſua, & familiæ ſuſtentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, diſtrahendiſve nihil ſordidum, aut indecens Ordinis Clericali exequantur.*

28 *Ad quartum, licere Clericis folia arborum in propriis bonis exiſtentium alicui Laico concedere eo pacto adjecto, ut lucrum ex bombicibus inter utrumque dividatur; & pariter eiſdem licere earumdem arborum foliis per ſe ipſos abſque Officii eorum detrimento arti ſericæ operam dare pro ſua, & familiæ ſuſtentatione; dummodo tamen artificio hujuſmodi perſonas non ſuſpectas adhibeant, & quo ad hoc Epiſcopi licentia, quæ gratis ſit concedenda, obtineatur.*

29 *Ad quintum, Clericos pauperes ad ſuam ſuæque familiæ ſuſtentationem poſſe terras Eccleſiæ conducere abſque reatu illicitæ negotiationis; bona vero Laicorum non poſſe niſi ex mera, & præciſa neceſſitate.*

30 *Ad ſextum, poſſe retinere, & locare boves, & oves, & alia animalia, quæ habent ex ſucceſſione, vel decimis, nec non fructus illorum vendere abſque reatu illicitæ negotiationis.*

31 *Ad ſeptimum, eoſdem poſſe vendere granum, hordeum, & alios fructus recollectos ex bonis Patrimonialibus, vel Eccleſiaſticis pro ſua, & ſuorum ſuſtentatione. R. Cardin. Ubaldinus. Franc. Paulucius Sacræ Congreg. Concil. Trident. Secretarius.*

Et ſic reſponſum fuiſſe Presbyteris, & Clericis Terræ Maidæ Nicoſtraten. Diœceſis *de anno* 1627. refert Fagn. *in cap. Multa ſunt negotia* 1. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 34. *& ſeqq.* adducens ipſam declarationem; Et conſimiliter reſponſum etiam fuiſſe Presbyteris, & Clericis Alti Montis Caſſinenſis Diœceſis *de anno* 1629. refert Carol. Marant. *tom.* 2. *reſponſ.* 41. in fine adducens declarationem Sacræ Congr. Conc. quæ cum præcedenti coincidit. 32

Sacerdotes, & Beneficiati Diœceſis Alexanen. & Ugen. cum a Commiſſariis Spolii moleſtarentur ex capite illicitæ negotiationis in infraſcriptis caſibus ſupplicant Sac. Congr. dignetur declarare, quando in eiſdem, ſit licita, vel illicita Oratoribus negotiatio. 33

34 *Primo. An Sacerdotes, & Clerici Beneficiati poſſint operas ſuorum bovum, quos pro laborandis prædiis ſuis Patrimonialibus, ſeu Beneficialibus retinent, dum ſibi vacant, aliis locare pro certa mercede abſque periculo ſpolii, & pœnarum Clericis negotiatoribus impoſitarum?*

35 *Secundo. An poſſint, ſi boves emerint, vel in ſuis prædiis natos educaverint, & inſtruxerint, conducere, ut vulgo dicitur* a giovatico *pro certa tritici quantitate quolibet anno perſolvenda.*

36 *Tertio. An poſſint oves centum, vel ſaltem quadraginta ſimili actione concedere pro certa caſeorum quantitate pro eorum, & ſuæ familiæ uſu?*

37 *Quarto. An in ſuis Molendinis pro tritico, & piſtrinis pro oleo poſtquam ſuum triticum, & olivas moluerint, alienum triticum, & alienas olivas certa mercede conſtituta molere poſſint; ſuppoſitis infraſcriptis; quod id ab immemorabili tempore ſemper fuerit factum, & obſervatum: quod ſingulis annis non expedit pro ſolo ſervitio proprio triginta, vel quadraginta ducatos impendere in conficiendis piſtrinis, nam fiunt ex juncis, & aliis materiis, quæ menſibus quinque, aut ſex corrumpuntur; & in uno equo, & quatuor perſonis*

ſonis

Digitized by Google

ſonis inſervientibus ipſis piſtrinis? Et quod molitura Olivarum durat per quatuor, quinque, vel ſex menſes, juxta annorum fertilitatem.

38 *Quinto. An poſſint aſſumere onus colligendi, & faciendi a ſua familia colligere Olivas pro certa olei portione Domino oliveti reddenda, ſuppoſita in hoc immemorabili conſuetudine.*

39 *Sexto, & ultimo. An poſſint in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas præſtare, ut illis eaſdem in prædiis reſtituant?*

Ad dubia propoſita reſponſum fuit, ut ſequitur:

40 *Ad primum, affirmative, ſit tot juga boum retineantur, quot ſunt pro prædiis neceſſaria, vel ſi ultra neceſſitatem culturæ prædiorum, vel alio licito modo teneantur, per Doctrinam Molinæ loco infra citando.*

41 *Ad ſecundum, quo ad boves emptos, negative, quo vero ad boves proprios, affirmative; P. Molina de contract. diſp. 342. ſub n. 4. quam refert, & ſequitur Quaranta in verb. Vectigal. §. ſimiliter ad illicita.*

42 *Ad Tertium, affirmative, ſi oves propriæ fuerint, & non emptæ ad illum effectum, ex præcedenti Molinæ Doctrina; & ſi emptæ, dummodo ad comparandum neceſſaria ad victum, & non ad lucrum.*

43 *Ad Quartum, affirmative, duobus concurrentibus, videlicet modo ob hanc cauſſam non ſe ſubtrahant ab iis, in quibus ex Officio Clericali incumbere debent, & dummodo non ad lucrum, ſed ad neceſſaria vitæ comparanda pro ſe, & ſua familia; Non enim hujuſmodi artificium ſordidum videtur, aut inhoneſtum in illis partibus, cum per unum equum, & quatuor famulos, ſeu operarios fiat, & non per ipſos Clericos. Quarant. ubi ſupra, poſt alios, §. difficultas verſatur circa med., & fin.*

44 *Ad Quintum, negative, niſi proprii redditus ſibi, ſuæque familiæ non ſufficiant; nam hoc caſu ad comparandum victum etiam aliena prædia conducere licet; Gloſſ. in cap. Pervenit, verb. conductiones 86. Diſt. quod eſt de mente omnium Doctorum, ut teſtatur Quaranta ubi ſupra §. quæritur in fine.*

45 *Ad Sextum, ſi opera non ſit ſordida, & inhoneſta, poſſunt fieri hujuſmodi commutationes per ea, quæ ſcribit Quaranta ubi ſupra §. Difficultas in fine ex Doctrina Sylveſtri.*

Hinc juvat afferre aliam Sacræ Congre- 46
gationis reſponſionem datam dubio eidem Sacræ Congregationi propoſito a Patre Paſſerino ſuæ Religionis Generali Procuratori his verbis... *An prædictis Presbyteris, & Clericis liceat abſque negotiationis Clericis interdictæ nota, oves, boves, aliaque hujuſmodi animalia emere, eaque locationis, aut ſocietatis titulo conductori, aut ſocio tradere, ac lucrum ex ejuſmodi locatione ſive ſocietate percipere? Die 7. Octob. 1662. Sacr. Cong. S. R. E. Cardinalium Concil. Trident. Interpret. cenſuit non licere.* Quam reſolutionem authenticam apud ſe retinuiſſe teſtatur *in Tract. de ſtatu homin. tom. 2. q. 187. art. 2. n. 187. pag. 339.* Poteſt Epiſcopus pro- 47
hibere Clericis Minorum Ordinum, & primæ Tonſuræ, ne exerceant mercaturam, nec ſuſcipiant Appaltus Aquæ vitæ, Ceræ, Tabacci, Saponis, vel Macinatus, ut reſpondit Sac. Congreg. Concil. *in Civitatis Plebis 2. Auguſt. 1687. lib. 37. Decretor. fol. 464.*

Ex prædictis Sacræ Congregationis declara- 48
tionibus ſatis aperte colligitur poſſe Clericos dare operam negotiationibus illius ſpeciei, quæ dicitur artificium, non autem negotiationi propriæ ſumptæ. Ut autem hoc facilius 49
percipiatur advertenda eſt differentia intercedens inter negotiationem proprie ſumptam, & artificium; Negotiatio enim proprie ſumpta eſt, quando emitur res ut omnino integre, & immutata carius vendatur, ita ut ex ſola tranſmutatione de perſona in perſonam ſequatur lucrum; Artificium vero eſt, quando emitur res, ut inde habeatur materia ad operandum propriis manibus, eamque reducendi ad aliam formam; deducitur *ex cap. Ejiciens 11. Diſt.* 88. ubi ſic expreſſe dicitur: *Quicumque rem comparat non ut ipſam rem integram, & immutatam vendat, ſed ut materia ſibi ſit inde aliquid operandi, ille non eſt negotiator; Qui autem comparat rem, ut illam ipſam integram, & immutatam dando lucretur, ille eſt mercator, qui de templo Dei ejicitur.* Et ſic notat *ibid.* Gloſſ. Butr. Abbas, & alii paſſim cum Fagnan. *in d. cap. Multa num. 23.* Addit 50
autem Belletus *in diſquiſit. Clerical. part. 2. §. 51. de pœnis Clericor. num. 1.* etiam tunc intervenire negotiationem Clericis interdictam, cum quis eorum aliquam rem v. g. lanam emit,

Digitized by Google

emit, ut ſuis expenſis per mercenariorum, &
opificum induſtriam, & laborem (non autem
per ſemetipſum) aliquod efficiat, ſcilicet ex
lana empta pannum conficiat poſtea revendi-
turus, ut inde aliquid lucrari poſſit.
51 Unde licet negotiatio proprie ſumpta ſit
Clericis interdicta, *ex cit. cap. Conſequens* 2.
cap. Negotiator 9. *cap. Fornicari* 10. *cap. Eji-
ciens* 11. *Diſt.* 88. *cap. Clerici officia* 15. *de vi-
ta, & honeſt. Cleric. cap. cum Multa negotia*
1. *Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Secundum*
6. *eod. tit.* cum ſimilibus; Tamen artificium,
& manualis operatio abſque fine turpis lucri
non interdicitur Clericis. Immo ipſis recom-
mendatur, ſicut agricultura, dummodo fiat
abſque neglectu Officii Eccleſiaſtici; *cap. Cle-
ricus* 3. *diſt.* 91. ibi: *Clericus victum, & ve-
ſtitum ſibi artificiolo, vel agricultura abſque Of-
ficii ſui detrimento paret; & cap. Cler.* 4. *ead.
diſt.* 92. ibi: *Clericus quantumlibet verbo Dei*
52 *eruditus artificiolo victum quærat*. Non enim
tale artificium, & manualis operatio impli-
cat ad peccatum, ſicut talis negotiatio, quæ
vix poteſt exerceri ſine mendaciis, perjuriis,
fraudibus, & ſimilibus, *ex cap. Ejiciens* 11.
diſt. 88. *& cap. Qualitas* 2. *diſt.* 5. *de pœnit.*
& aliis adductis ſupra *num.* 10. Hinc Apoſtoli
poſt Chriſti paſſionem redierunt ad piſcan-
dum; Joann. *cap.* 11. Sanctus Matthæus vero
ad telonium non amplius reſedit, quia iſtud
poſterius eſt de illis, quæ implicant ad pec-
catum, non autem prius, pro ut obſervat
Sanctus Gregorius Papa *Homil.* 24. *in Evang.*
& refertur in cap. *Negotium* 7. *diſt.* 5. *de pœnit.*
53 Quinimmo tale artificium, & manualis labor
ſeu operatio ad multa bona inſervit, ut ob-
ſervat S. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. Primo
enim, & principaliter inſervit ad victum quæ-
rendum; Unde Protoparenti Adamo dictum
eſt: *In ſudore vultus tui veſceris pane; Geneſ.*
3. *& Pſalm.* 127. *Labores manuum tuarum quia
manducabis*; & ſecundum hoc dubitandum non
eſt, quin Clericis, & Monachis licet operari
manibus propriis; ait enim Apoſtolus *Actor.*
20. *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui
mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ*. Et ad-
ducitur *in c. Clericus* 1. *cauſ.* 21. *q.* 1. *& in*
54 *c. Cum Apoſtolus* 6. *de Cenſibus*. Et de facto
hoc laudabile inſtitutum vivendi ex labore
manuum ſuarum adhuc in dies obſervatur a
pluribus Monachis, & maxime Baſilianis Ere-
mi del Tordon, de quibus Clemens VIII. in
ſuis Litteris ſub datum Tuſculi ſub annulo
Piſcatoris *die* 23. *Septemb.* 1603. *Pontificatus
ſui anno duodecimo cap.* 4. ſic ait: *Quærendi
victus ſolertia (ut verba Sancti Baſilii de Inſti-
tutionibus Monachorum ſerm.* 1. *referamus) his
qui in hujuſmodi vitæ genere degunt, ea maxi-
me conveniens judicanda eſt, quæ præſcripta eſt
ab Apoſtolo, nimirum ut manibus laborantes pa-
nem ſuum honeſte manducent; ex quo & aliis
dicti Patris locis declaramus, Monachos S. Ba-
ſilii ex peculiari ſuæ Regulæ inſtituto ad victum
propriis manibus parandum in communi teneri.
Atque ita juxta præſentis reformationis ſtatuta
jubemus obſervari in illis artibus, quas etiam
S. Baſilius concedit; præcipue quæ intra Domum
exerceri poſſunt, veluti texendi, plectendi, ſuen-
di, ſarciendi, & aliis ſecundum locorum, &
temporum exigentiam. Cum autem Sanctus Ba-
ſilius agriculturam, quia ea facillime res ad uſum
neceſſariæ haberi poſſunt, concedat, modo ea
neque ab Accolis tumultus afferat, aut turbas,
nos eamdem ad frumentum, vinum, mel, oleum,
& cæteros agri fructus comparandos permittimus.*
Et refertur *in c. Numquam* 33. *diſt.* 5. *de con-
ſecrat.* Sic S. Hieronymus *ad Ruſticum Mo-* 55
nachum de vivendi forma ſcribebat: *Si Apo-
ſtoli habentes poteſtatem de Evangelio vivere,
laborabant manibus ſuis, ne quemquam grava-
rent . . . Cur tu in uſus tuos ceſſura non præ-
paras? Vel fiſcellam texe junco, vel caniſtrum
lentis plecte viminibus, ſarciatur humus, areolæ
æquo limite dividantur, in quibus cum olerum
jacta fuerint ſemina, vel plantæ per ordinem
poſitæ, aquæ ducantur irriguæ . . . . Inſerantur
infructuoſæ arbores gemmis, vel ſurculis, ut
parvo poſt tempore laboris tui dulcia poma de-
cerpas; Apum fabricare alvearia, ad quas te
mittunt Salomonis proverbia, & Monaſteriorum
ordinem, ac Regiam diſciplinam in parvis diſce
corporibus; texantur & lina capiendis piſcibus;
ſcribantur libri, ut & manus operetur cibum,
& animus lectione ſaturetur*. Hæc ibi Hiero-
nymus, ubi ſubjungit, *quod Ægyptiorum Mo-
naſteria hunc morem tenent, ut nullum abſque
operis labore ſuſcipiant*.

Secundo, artificium, ſeu operatio manualis 56
inſervit ad tollendum otium, ex quo multa
mala oriuntur; Unde dicitur Eccleſiaſt. 33.
*Mitte ſervum tuum in operationem, ne vacet;
multam enim malitiam docuit otioſitas*; Nego-
tium enim auctore Iſidoro *lib.* 18. *Etymolog.
cap.* 15. ſic dictum eſt, quaſi negans otium,
ut refertur *in cap. Forus* 10. *de verborum ſi-
gnific.* ibi: *Dictum eſt negotium ideſt ſine otio*,
& Gloſſa *ibidem in verb. Negotium*; Unde
ex ipſa vi nominis importat privationem otii,
& ſignificat actum omnem, cui otium repu-
gnat; & ad hunc finem, nedum eſt licitum,
ſed

Digitized by Google

ſed & laudabiliſſimum Clericis, & Monachis
operari manibus propriis, & ideo S. Hiero-
nymus ad Ruſticum Monachum: *Facito*, in-
quit, *aliquid operis, ut ſemper te Diabolus
inveniat occupatum*, ut refertur *in d. c. Num-*
57 *quam 33. diſt. 5. de conſecrat.* Tertio, artifi-
cium, ſeu labor manualis inſervit ad concu-
piſcentiæ refrænationem, in quantum per hoc
maceratur Corpus; Unde 1. ad Corinth. 6. *In
laboribus, in jejuniis, in vigiliis, in caſtitate;*
Et ad hunc finem eſt licitiſſimum Clericis, &
Monachis tale artificium, ſeu labor manua-
lis, unde in Monaſteriis Ægypti nullus ſuſci-
piebatur incapax operandi, & laborandi, non
tam propter victus neceſſitatem, quam pro-
pter animæ ſalutem; ne vagarentur ſimiles
Monachi pernicioſis cogitationibus; *d. c. Nun-
quam 33. diſt. 5. de conſecr.* ibi: *Ægyptiorum
Monaſteria hunc morem tenent, ut nullum abſque
opere, & labore ſuſcipiant, non tam propter vi-
ctus neceſſitatem, quam propter animæ ſalutem,
ne vagetur pernicioſis cogitationibus mens, & ad
inſtar fornicantis Hieruſalem omni tranſeunti di-*
58 *varicet pedes ſuos*. Quarto, artificium, ſeu
operatio manualis inſervit ad evitanda furta,
& ad eleemoſynas faciendas, juxta illud Apo-
ſtoli *ad Epheſios* 4. ibi: *Qui furabatur, jam
non furetur, magis autem laboret operando ma-
nibus ſuis, quod bonum eſt, ut habeat unde tri-
buat neceſſitatem patienti*. Et ad hunc finem
eſt ſine prorſus dubio licitum Clericis, & Mo-
nachis operari manibus propriis; *arg. c. Per-
venit 26. d. 86. & c. Decrevit 1. diſt. 88.*
59 Inter negotia, artes, & officia Clericis pro-
hibita, multa alia reperiuntur. Primo, prohi-
bentur Clerici præſertim Beneficiati, aut in Sa-
cris conſtituti agere Officium Procuratoris, &
Advocati, in ſæculari judicio, ſeu foro, apud
quem poſtulare non poſſunt, niſi pro ſeipſis,
pro Eccleſia, aut ſi neceſſitas immineat, pro
miſerabilibus perſonis; Textus ſunt clari, & aper-
ti in corpore Juris Civilis; *Authent. de Sacr. Epi-
ſcop. §. Deo autem, verſ. alium*; & in corpore Ju-
ris Canonici *in c. Quia Epiſcopus 5. q. 3. c. Nul-
lus 11. q. 1. c. Credo, & ſeq. 21. q. 3. c. Clerici
1. de Poſtulando*, ubi ſic expreſſe dicitur: *Cle-
rici in Subdiaconatum, & ſupra in Ordinibus quo-
que Minoribus, ſi ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſten-
tentur, coram ſæculari Judice Advocati, in ne-
gotiis ſæcularibus fieri non præſumant; niſi pro-
priam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſecuti,
aut pro miſerabilibus forte perſonis, quæ proprias*
60 *cauſas adminiſtrare non poſſunt*. Concordat *c.
Cum Sacerdotis ſit Officium 3. eodem tit.* ubi
additur poſſe etiam poſtulare neceſſitate im-
minente pro perſonis conjunctis, ibi: *Non niſi
pro ſeipſo, vel Eccleſia ſua, vel (ſi neceſſitas
immineat) pro perſonis conjunctis. aut miſera-
bilibus ſibi licitum eſt poſtulare; c. Cum multa
ſunt negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi; c.
Sacerdotibus 2. eod. tit.* ibi: *Sacerdotibus, &
Clericis tuis denuncies publice, ne miniſtri Lai-
corum fiant; nec in rebus eorum procuratores exi-
ſtant*. Quod eſt intelligendum, etiamſi Laici 61
eſſent Principes, aut alii Magni Domini; *cap.
Sed nec 4. Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Sed
nec Procuratores villarum, aut Juriſdictiones etiam
ſæculares ſub aliquibus Principibus, & ſæculari-
bus viris, ut Juſtitiarius eorum fiat, Clericorum
quiſpiam exercere præſumat.*

Nota, * Reſcripta & Brevia pro exercendo
Advocati munere ſæcularibus Clericis, etiam
beneficiatis, tum & Sacris Ordinibus initiatis
concedi, ut advocaturam exerceant in tribunali-
bus Eccleſiaſticis, in laicalibus, & coram Ju-
dice Sæculari, cum agitatur cauſa propria ip-
ſorum, vel Eccleſiæ ſuæ, vel miſerabilium
perſonarum. Quamquam in Brevibus libere
conceditur Sacerdoti ſæculari pauperi, ut li-
bere cauſas civiles, & criminales agat, dum-
modo in criminalibus tantummodo reis patro-
cinetur; quin & tandiu munus illud exercere
permittitur, donec certos Eccleſiaſticos reddi-
tus ad congruam ſuſtentationem ſufficientes,
vel Beneficium reſidentiale obtineat; Benedict.
XIV. *de Syn. Diœc. lib. 13. c. 19. §. 12. nov. edit.* *

Secundo, prohibentur Clerici eſſe Principum 62
Vicesgerentes, Vicedomini, Cancellarii, lo-
corum Præfecti, aut Præpoſiti, Judices, Ad-
miniſtratores, vel quomodocumque alia ratio-
ne Officiales; *cap. Clericus 5. Ne Clerici, vel
Monachi*, ibi: *Jubemus etiam ſub interminatio-
ne anathematis, ne quis Sacerdos Officium ha-
beat Vicecomitis, aut Præpoſitè ſæcularis*.
Concordat *cap. Clerici 15. de vita, & honeſt.
Cler.* ibi: *Clerici Officia ſæcularia non exerceant;
cap. Pervenit 26. diſt. 88. & cit. cap. Clerici
1. & cap. Sacerdotis 3. de Poſtulando cit. cap.
Multa ſunt negotia 1. cap. Sacerdotibus 2. &
cap. Sed nec 4. Ne Clerici, vel Monachi*. Ter-
tio, prohibentur Clerici præſertim Sacerdotes, 63
ne inſerviant Laicis in Officiis vilibus Do-
mus, fœminiſque Nobilibus ancillentur, ac
obſequia præſtent, ac ſi eſſent homines infimæ
conditionis; *cap. Sacerdotibus 2. Ne Clerici,
vel Monachi*, ibi: *Ne miniſtri Laicorum fiant*;
Et expreſſe de mandato Sanctiſſimi Sacra Con-
greg. Epiſcop. per Litteras Encyclicas ſub
datum Romæ præciſis his verbis; *Fra le più
aſſidue ſollecitudini, che occupano la mente ze-*

lan-

Digitized by Google

lantiſſima di N. Signore per il ben ſpirituale della Chieſa: una ſi è di conſervare, e ravvivare nel ſuo vero decoro la Santità, e dignità del Sacerdozio; Poichè dipendendo dagli Officj di queſt' Ordine l' iſtruzione e correzione, e la ſantificazione de' Fedeli, conviene ancora, che l' eſemplarità della vita, e gravità de' coſtumi ſia in eſſo così diſtinta, e ſuperioee ad ogni altro, che corriſponda alla ſublimità del grado, ed al fine della ſua Iſtituzione; Quindi è, che con l' Oracolo della ſua viva voce ha ſua Beatitudine oedinato, che ſi ſcriva a tutti i Paſtoei delle Dioceſi la preſente Letteea circolare, a fine d' eccitare una più eſatta vigilanza in procuraee l' adempimento, ed oſſervanza dell' ordinazione de' Sacei Concilj Ecumenici, e ſpecialmente di quello di Trento in ordine all' oneſtà della vita del Clero, e ſingolaemente in non permettere, ed onninamente impedire, che li Sacerdoti non s' impieghino in Officj ſervili del Secolo, e de' Laici, e ſpecialmente di Donne, improprj a' Miniſtri dell' Altare, ed al Carattere Sacroſanto, il quale quando venga conferito ſecondo le diſpoſizioni del Sageo Concilio di Trento, con l' attual ſervigio d' una Chieſa, ceſſerà l' occaſione di ſimili ſcandali, e ſi toglieeà all' oziosità e povertà in un numero ſtraordinario, e diſapplicato, ogni ſcuſa, e compatimento der tollerarli conteo i Sacri divieti, in impieghi abjetti, ed indecenti. Saprà V. E. col fervente ſuo zelo conformarſi con l' eſecuzione a quello di ſua Beatitudine, e le bacio per fine umilmente le mani. Roma 16. Marze 1697.

G. Card. Carpegna Prefetto.
Loco ✠ Sigilli.
M. Arciveſcovo d' Atene Segr.

64 Quarto ſpecialiter prohibetur Clericis offi-
cium Tabellionis, ſeu Notarii publici agere;
c. Sicut te 8. *ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Fra-
ternitati tuæ mandamus, quatenus Clericis in Sac.
Ordin. conſtitutis Tabellionatus Officium per Be-
neficioeum ſubtractionem appellatione poſtpoſita, in-
terdicas*. Concordat *c. Ut officium* 11. §. *verum*
65 *de Hæretic. in* 6. Poſſunt tamen Clerici tam Re-
gulares, quam Sæculares eſſe Notarii, aut Ta-
belliones in cauſſis Fidei pro favore ejuſdem; text.
expreſſo *in c. Ut Officium* 11. §. *ad conſcribendas*
66 *de Hæret. in* 6. Poſſunt etiam Clerici eſſe No-
tarii Papæ, aut in Curia Rom. Fagn. *in c. ſicuti
te* 8. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 60. *&* 68. &
Barboſa *ibid. num.* 7. Nam Papa admittendo,
vel officium hoc tribuendo Clericis, videtur eos
habilitare ad illud exercendum; *arg. l. Idem Ul-
pianus, ff. de excuſ. Tutor.* & de facto Conc.
Trid. fuerunt duo Notarii Laicus unus, & alter
Clericus, ut patet ex eorum ſubſcriptionibus,
quæ habentur in calce Concilii, ut obſervat
etiam ipſe Fagn. *loc. cit. n.* 68. Poſſunt inſuper 67
Clerici eſſe Notarii in locis, ubi eſt conſue-
tudo, præcipue in cauſis Eccleſiaſticis, ſeu ſpi-
ritualibus cor. Judice Eccleſiaſtico. Ita Joan.
de Anan. & Philippus relati per Joann. An-
dream *in cit c. ſicut te n.* 8. & Goffred. *per c.
Quinam* 5. *q.* 1. ubi Clericus poteſt eſſe Nota-
rius Papæ; Item Epiſcoporum, & Archiepiſco-
porum, *ut in c. Multorum* 27. *q.* 2. *& in c. Mo-
nachus diſt.* 77. & Butrius *in d. c. ſicut te n.* 8.
ubi dicit hanc ſententiam eſſe veram, *& ibid.*
Ancharan. *n.* 2. ubi dicit eſſe veriorem, Ho-
ſtienſ. *n.* 3. *verſ. Quid ergo*; Barboſa *n.* 9. &
alii, & ratio eſt, quia ſola lege humana pro-
hibitum eſt Clericis Officium Tabellionis, ad-
eoque vi conſuetudinis id peragere poſſunt;
arg. cap. fin. ne conſuetudine, maxime in cauſis
Eccleſiaſticis coram Judice Eccleſiaſtico, ut
plerique in locis Epiſcopi pro ſuis Cancella-
riis, Actuariis, & Tabellionibus adhibent Cle-
ricos; Fagnan. tamen *loc. cit. n.* 61. variis ſo- 68
lide adductis ſententiam contrariam ſequitur,
& propugnat. Quinto, eſt Clericis abſolute 69
prohibitum, ne judicium ſanguinis exerceant,
aut ſententiam ſanguinis dictent, proferant,
vel executioni ſententiæ interſint, & ne quid-
quam faciant, per quod ad vindictam ſangui-
nis tendatur; *cap. Clericus* 5. *Ne Clerici, vel
Monachi*, ibi: *Clericis in Sacris Oedinibus con-
ſtitutis ex Concilio Toletano judicium ſanguinis
agitare non licet; Unde prohibemus ne, aut per
ſe, truncationes membrorum faciant, aut judicent
inferendas*; *cap. Sententiam* 9. *eod. tit.* ibi: *Sen-
tentiam ſanguinis nullus Clericus dictet, aut pro-
ferat, ſed nec ſanguinis vindictam exerceat,
aut ubi exerceatur interſit .... Nec quiſquam
Clericus litteeas dictet, aut ſcribat pro vindicta
ſanguinis deſtinandas*. Concordat *cap. Sæpe* 29.
& cap. His a quibus 30. *cauſ.* 23. *queſt.* 8. *&
cap. Ex litteris* 10. *de Exceſſibus Prælat.* Hinc 70
Clerici, ſeu Prelati Eccleſiaſtici habentes ju-
riſdictionem temporalem poſſunt, & debent
cauſas ſanguinis Laico delegare, idque genera-
liter, non ſpecialiter; textu expreſſo *in c. Epi-
ſcopus* 3. *Ne Clerici, vel Monachi in* 6. ibi: *E-
piſcopus, ſeu quicumque alius Prælatus, vel Cle-
ricus juriſdictionem obtinens temporalem, ſi homi-
cidio, aut alio maleficio ab aliquibus in juriſdi-
ctione ſua commiſſo Ballivo ſuo, aut alii cuicum-
que injungat, ut ſuper hoc veritatem inquirens
juſtitiæ debitum exequatur, irregularis cenſeri non*
de-

debet, quamvis ipſe Ballivus, vel alius contra
malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerint ju-
ſtitia mediante. Nam licet Clericis cauſas ſangui-
nis agitare non liceat, eos tamen (cum juriſdi-
ctionem obtinent temporalem) debent, & poſſunt
metu irregularitatis ceſſante aliis delegare.
71 Sexto, Clerici non poſſunt præponi Ruptua-
riis, vel Balliſtariis, aut hujuſmodi viris ſan-
guinum; *cap. ſententiam 9. Ne Clerici, vel*
Monachi, ibi: *Nullus quoque Clericus Ruptua-*
riis, vel Balliſtariis, aut hujuſmodi viris ſan-
guinum præponatur; Ruptuarii autem ſunt illi,
qui præſunt machinis bellicis, quibus rumpun-
tur muri, ut notat Joan. Andreas *in d. cap.*
Sententiam n. 7. & Balliſtarii ſunt iidem, ac
72 Sagittarii. Unde deducitur non poſſe Clericos
conſtitui Duces, vel Capitaneos militum in Bel-
lo, ut recte advertit Abbas *in d. cap. Senten-*
tiam; Licet enim Clerici poſſint intereſſe Bel-
lo juſto, ac milites ad pugnandum hortari;
c. Hortatu 10. & *cap. Ut pridem* 17. *cauſ.* 23.
q. 8. & *c. Petitio tua* 24. *de homicid.* tamen
non poſſunt eſſe belli Duces ordinantes aciem,
& dirigentes tormenta bellica, & hujuſmodi,
ex cit. c. Sententiam, Abbas *ibid.* & alii com-
73 muniter. Septimo, eſt prohibitum Clericis,
& Religioſis publice, ſeu in Scholis vel Uni-
verſitatibus publicis Jus civile, & Phyſicam,
ideſt Medicinam audire; *cap. Nam magnopere*
3. *Ne Clerici, vel Monachi*, ubi adducitur ju-
ſta ratio: *Ne occaſione talis ſcientiæ ſpirituales*
viri mundanis rurſus actionibus involvantur; &
cap. Super Specula 10. *eod. titulo*, ubi aſſigna-
tur pro fine, ut ſtudium Theologiæ, & SS.
Canonum magis frequentetur pro dilatatione,
& defenſione Catholicæ Fidei contra ſuos im-
pugnatores, ibi: *Quia vero Theologiæ ſtudium*
cupimus ampliari, ut dilatato ſui tentorii loco
funiculos ſuos faciat longiores, ut ſit Fides Ca-
tholica circumcincta muro inexpugnabili bellato-
rum, quibus reſiſtere valeat aſcendentibus ex ad-
74 *verſo &c.* Hic tamen duo ſunt advertenda;
Primum, quod notanter dicitur, *publice, ſeu*
in ſcholis, vel Univerſitatibus publicis, quia pri-
vatim, ac Domi in Camera non prohibentur
Religioſi, aut Clerici ſtudere Juri Civili, ut
tenent communior Doctorum, teſte Fagn. *in*
cit. cap. Super Specula n. 8. & *ſeq. n.* 30. &
obſervat etiam Barboſa *ibid. n.* 3. & alii, præ-
ſertim ſi id faciant pro pleniori intellectu Ju-
75 ris Canonici, ac Theologiæ. Secundum, quod
licet ſit prohibitum Religioſis, & Clericis pu-
blice Jus Civile, & Medicinam audire, ſeu
ei ſtudere, non eſt tamen eis prohibitum tale
Jus Civile, & Medicinam publice docere, &
legere; Ita Abbas *in d. c. Super Specula n.* 16.
Barboſa *ibid. n.* 7. Pirhing *l.* 3. *decr. tit.* 50.
n. 37. Reiffenſtuel *ibid. n.* 10. Navarrus *in Ma-*
nual. c. 27. *n.* 176. Fagnan. *loc. cit. a num.* 37.
uſque ad n. 44. & alii; Licet enim varii Ca-
noniſtæ contrarium ſentiant, ex quo *in d. c.*
Non magnopere, videatur expreſſe loqui de Re-
ligioſis legentibus, & docentibus, ibi: *Ad le-*
gendas leges, & confectiones Phyſicales ponderan-
das . . . Ad Phyſicam, legeſve mundanas legen-
das; tamen quia Honorius III. *in d. cap. Su-*
per Specula dicit, Alexandrum III. in Conci-
lio Turonenſi olim ſtatuiſſe, ut tamquam ex-
communicati vitentur Religioſi de clauſtris ex-
euntes, ad audiendas Leges, vel Phyſicam,
neceſſe eſt ut Conſtitutio dicti Alexandri III.
in Concilio Turonenſi condita, & relata *in*
dict. cap. Non magnopere, loquatur de Religio-
ſis audientibus, non autem docentibus; alio-
quin Papa Honorius *in d. cap. Super Specula*
falſum dixiſſet, & non fideliter retuliſſet illam
Conſtitutionem, aut certe illius tenorem igno-
raſſet; quod non eſt dicendum, cum habeat
omnia Jura in ſcrinio pectoris; *cap. Licet* 1.
de Conſtitutionibus in 6. ibi: *Romanus Ponti-*
fex, qui Jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cen-
ſetur habere: Unde quamvis illa, *ad legendas* 76
leges &c. quæ habentur *in d. cap. Non magno-*
pere, inſpecto cortice, legentes, & docentes
importare videantur, tamen intelligi debent
de audientibus, & ſic de legentibus audiendo,
ſeu addiſcendo, ex quo illa ſic intellexit Ro-
manus Pontifex, qui ſolus auctoritatem habet
verba Conciliorum per modum Legis interpre-
tandi; *cap. Nec licuit* 4. *diſt.* 17. ibi: *Sed quo-*
ties aliqua de univerſali Synodo in aliquibus du-
bitatio naſcitur, ad recipiendum de eo, quod non
intelligunt rationem . . . Ad Apoſtolicam Sedem
conveniant. Et de facto etiam Summarium ipſum
d. c. Non magnopere, loquitur tantummodo de
audientibus, ibi: *Religioſi profeſſi exeuntes ad*
audiendas Leges, vel Phyſicam (niſi infra duos
menſes ad Clauſtrum redeant) excommunicati
ſunt; adeoque verba illa ad docentes, aut le-
gentes non ſunt extendenda, utpote odioſa;
cap. Pœnæ 18. *diſt.* 1. *de pœnitent. cap. Odia*
15. & *cap. In pœnis* 49. *de regul. Juris in* 6.
Octavo, eſt prohibitum Clericis artem Chi- 77
rurgiæ exercere; *cap. Sententiam* 9. *Ne Cleri-*
ci, vel Monachi, ibi: *Nec ullam Chirurgiæ ar-*
tem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exer-
ceat, quæ aduſtionem, vel inciſionem inducit:
Quod etiam ſpecialiter prohibetur Religioſis; 78
cap. Tua nos 19. *de Homicidio*. Sic etiam eſt
ipſis prohibitum artem Medicinæ exercere; *c.*
Ad

Digitized by Google

Ad aures 7. de ætate, & *qualitate*; Ars enim
Medicinæ, & Chirurgiæ, ultraquamquod ſub-
jacet variis erroribus, & periculis, eſt officium
ſæculare, ob quod Abbas *in cap. Sententiam 9.
Ne Clerici, vel Monachi num. 21. & 22.* no-
tat eſſe abſolute prohibitam Clericis, etſi ci-
tra aduſtionem, & inciſionem illam exerceant;
*arg cap. Multa ſunt negotia 1. Ne Clerici, vel
Monachi:* Et de arte Medicinæ ratio ulterior
eſt, quia prohibetur Clericis illius ſtudium,
adeoque multo magis ejus exercitium; Abbas
*loc. cit. arg. c. Cum quid 39. de Regulis Juris
in 6.* ibi: *Cum quid prohibetur, prohibentur o-*
79 *mnia, quæ ſequuntur ex illo.* Hoc tamen limi-
tant Doctores in caſu, quo urgente neceſſita-
te, & ceſſante periculo mortis, aliquis Cleri-
cus artem Medicinæ, & Chirurgiæ exerceat
ex pietate, & charitate erga pauperes in de-
fectu aliorum Medicorum, & Chirurgorum;
Barboſa *in d. cap. Tua nos 19. de homicidio*;
Pirhing. *l. 3. decretál. tit. 50. num. 17.* Sanchez
l. 6. Moral. c. 14. num. 15. & ſeq. Molina,
80 Bonacina, & alii paſſim. Et de facto indul-
getur a Sacra Congregatione Concilii etiam
Presbyteris, ut poſſint compoſitiones Hyacin-
ti, Juleporum, & Alchermos facere, & di-
ſtribuere in uſum pauperum, prout indulſit
Canonico Viſino Terræ Apiri Camerinen. Diœ-
81 ceſis *ſub die 26. Septemb. 1693.* Et ſolet etiam
frequenter expediri a Secretaria Brevium In-
dultum pro Sacerdotibus Phyſicis, ut poſſint
artem Medicinæ exercere abſque incurſu Irre-
gularitatis, cum clauſula tamen: *Gratis, &
Amore Dei erga omnes, attenta penuria Medico-
rum*; & tunc neque a ſponte dantibus pote-
runt mercedem recipere, quia prohibitum ne
aliquid exigatur, cenſetur vetitum etiam a
ſponte dantibus, juxta theoricam traditam a
Sperell. *dec. 37. num. 80.* & Bellet. *diſquiſit.
Cleric. tit. de exempt. Cler. bon.* §. 2. *num. 5.*
& ita intelligi debere declaravit Sacra Congr.
Concil. *in Cadurcen. 14. April. 1690. ad quar-
tum*; in qua cauſa declaratum quoque fuit,
quod illa verba Brevis, *attenta penuria Medi-*
82 *corum*, accipienda ſunt moraliter. Et ſi adeſſet
in Brevi alia Clauſula, quæ ut plurimum ap-
poni ſolet, *dummodo nihil petas, ſed a ſponte
dantibus, a pauperibus nihil omnino recipias*;
tunc non poſſet Medicus Sacerdos a Publico
conduci mercede conventa, prout reſpondit
Sac. Congr. Epiſcop. *in Terracinen. 9. Septemb.
1697. referent. clar. mem. Card. Petrucio.*
83 Clericis eſt prohibitum exercere Tutelam
teſtamentariam, & dativam extraneorum; Ro-
ta *pag. 4. tom. 2. recent. dec. 126. n. 18.* Sacra
Congreg. Epiſcop. *in Salernitana 24. Jun. 1619.
& in Theleſina 30. Maii 1626. & 13. Julii*
1648. Poſſunt tamen Clerici, ſi velint, Tute- 84
lam legitimam conſanguineorum uſque ad quar-
tum gradum ſubire, ut colligitur *ex c. Perve-
nit 26. diſt. 86.* & tenet Graſs. *de effect. Cle-
ric. effect. 16. n. 10. & 22.* Turrecremat. *in c.
fin. diſt. 86.* Paſſer. *de ſtatu hom. tom. 2. quæſt.
187. art. 2. num. 131.* Monacel. *tom. 1. tit. 6.
form. 4. num. 1.* & alii paſſim. Non debent 85
tamen adminiſtrationem ſuſcipere, niſi acce-
dente Superioris licentia: Doctores mox citati.
Quæ licentia ut ſolet concedi a Sacra Congre-
gatione Epiſcopor. & Regul. expediri conſue-
vit ſub hac formula. *Sacra &c. Benigne indul-* 86
*ſit Oratori, ut verificatis expoſitis, & quod ipſe
uti proximior antedictorum pupillorum Tutor le-
gitimus, & a Jure datus exiſtat, Tutelam, &
curam eorumdem ſuſcipere, & gerere, atque om-
nia, & ſingula, quæ ad Tutores, & Curatores
de Jure, uſu, vel conſuetudine pertinent, facere,
& exercere poſſit; Dummodo tamen Curator ne-
gotiis perſonis Eccleſiaſticis interdictis, nullatenus
ſe immiſceat, nec quidquam aliud a ſua profeſ-
ſione alienum exercere permittatur. Ita in Ca-
puana 11. Octobr. 1645. in Albinganenſi 8. De-
cembr. 1646. in Verulana 15. Februar. 1647. ac
ſæpe alibi, ut tradit* Pignatell. *tom. 5. conſult.
num. 12.* qui *num. 13.* ſubjungit eamdem li-
centiam pro Tutela legitima ſolere concedere
Regularibus, addita clauſula: *Dummodo extra
clauſtra non pernoctent*. Ordinarie tamen talis 87
facultas, & licentia ſolet Clericis concedi a
propriis Epiſcopis, ut conſtat ex Formula,
quam dat Monacell. *tom. 1. tit. 6. formul. 4.*
ut ſequitur.

N. Epiſcopus N.

Dilecto &c.

Cum tu N. & N. pupillorum uti proximior 88
Tutor legitimus, & a Jure datus exiſtas, ut
Tutelam, & curam eorumdem uſque dum ad
legitimam ætatem pervenerint, ſuſcipere, &
gerere, atque omnia, & ſingula, quæ ad Tu-
tores, & Curatores de Jure, uſu, & conſue-
tudine pertinent, facere, & exercere poſſis,
licentiam, & facultatem concedimus; Dum-
modo tamen negotiis perſonis Eccleſiaſticis a
Jure interdictis nullatenus te immiſceas, ſed
omnino abſtineas. In quorum &c. datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli

N. Cancellarius Epiſcopalis.

Quo

89 Quo vero ad Tutelam Teſtamentariam, & dativam extraneorum ſine Papæ, vel Sac. Congregationis Indulto Clerici ab Epiſcopo non diſpenſantur, niſi pro pupillis, pauperibus, orphanis: & Viduis, aliiſque miſerabilibus perſonis, pro quibus quando alius Tutor aptus non poſſet inveniri, poſſent etiam cogi, ſicuti poſſunt etiam pro aſſumenda Tutela legitima conſanguineorum; *cap. Pervenit* 26. *diſt.* 86. *cap. Licet* 1. *& cap. Defenſionis* 2. *diſt.* 87. & Gloſſa ibi: *cap. Decrevit* 1. *diſt.* 88. & Gloſſa ibi: Surd. *dec.* 207. *num.* 23. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de Diſcipl. Cleric.* §. 23. *num.* 2. Turrecremat. *in c. fin. diſt.* 86. Paſſerin. *de ſtat. hom. tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 2. *num.* 131.

90 Quoad negotia Clericis vetita attendenda eſt diſpoſitio Benedicti XIV. in Conſt. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis;* ubi ſub pœnis a Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis jam fulminatis, rigoroſe vetat omnibus Clericis omne ſæculare negotium nomine proprio, aut alieno, & ſub quocumque colore, aut prætextu exercitum: & ſub eiſdem pœnis expreſſe ipſis præcipit, ut ſtatim dimittant quodcumque negotium ipſis ſpectans via hæreditatis, aut quocumque alio titulo, aut ſeparatim, aut unitim aliis, quamvis ab iſtis eſſet exercitum; Et ſi nequeant ſtatim illud dimittere ſine gravi detrimento, mandat, quod teneantur obtinere a Sacra Congregatione Concilii, aut ab Ordinario loci expreſſam facultatem ſolum concedendam, attentis circumſtantiis pro aliquo brevi congruo tempore, intra quod tamen debebit negotium exerceri indiſpenſabiliter a Perſona Laica: Et ſi intra id temporis exerceatur a Clericis, aut eodem tempore elapſo, ſtatim non dimittatur negotium, vult dictos Clericos ſubjacere præfatis pœnis, & Spolio, non obſtante quocumque Privilegio, & Indulto.

91 Hic ad rem ducimus afferre noviſſimam Epiſtolam fel. regn. Clementis XIII. ſuper obſervantia Canonicarum ſanctionum adverſus Clericos negotiatores & ſæcularibus negotiis ſe ſe immiſcentes editarum.

Venerabilibus Fratribus, univerſis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm primum incomprehenſibili Paſtoris æterni judicio in Beati Petri Cathedra conſtituti, Dominici Gregis curam ſuſcepimus, complures audivimus Eccleſiaſtico zelo ferventes Viros, præſertim Animarum Paſtores, & Verbi Dei præcones, qui Civitates, atque Provincias peragrant, pœnitentiam populis, & morum emendationem indicentes, quorum unanimis conqueſtio fuit, inter abuſus, & corruptelas, quas pro Miniſterii ſui officio notarunt, & pro viribus reformare ſtuduerunt, reprehendendam ſibi frequenter occurriſſe quorumdam Eccleſiaſticorum avaritiam, habendique cupiditatem. Quæ quoniam malorum omnium radix a Spiritu Sancto appellatur, nil mirum, ſi eos omnes, quorum ſemel animos imbuit, utut in atrociora crimina non abripiat, ſaltem in Dei cultu, propriæque vocationis muneribus obeundis ſocordes reddat, & ad ſæcularia deſideria converſos, mundanis addicat curis, & occupationibus, quibus abrenunciare ſe publice edixerunt, quum inter ſacræ initiationis myſteria, ſolum Deum hæreditatis ſuæ partem agnoſcere profeſſi ſunt. Hinc etiam litigioſi neceſſario fiunt, atque omnia miſcere parati, ne vile aliquod lucrum, ſive ſperatum, ſive jam partum amittant. Hinc ſe ad abjecta quælibet officia, & miniſteria, in gradus, & Ordinis ſui dedecus, demittere non erubeſcunt. Quo fit, ut Laicorum plerique non eos ipſos dumtaxat, qui talia agunt, ſæpe etiam univerſum Eccleſiaſticorum cœtum contemnunt; quia & amaro, averſoque animo ſint erga illud hominum genus, quorum lites, & contentiones, ob temporalia negotia, ſuſtinere coacti ſunt, vel a quibus prærupta ſibi viderunt honeſta media, per quæ ſuæ, ſuorumque ſuſtentationi conſulere potuiſſent.

Horum relationibus, quas ſatis ſuperque veritati innixas exiſtimamus, quibuſque nonnullos etiam deſignari cenſemus Regulares Viros, qui aliquando ab impoſita ſibi ſolicitudine de temporalibus Communitatum ſuarum emolumen-

mentis, ultra Eccleſiaſticæ moderationis fines ferri ſe ſinunt, excitari Nos quidem intelleximus, ut Apoſtolica, qua immerentes fungimur, auctoritate, hujuſmodi corruptelam, unde Fidelis Populus ſcandalum, aliique noxii conſequuntur effectus, e medio tollere ſatageremus.

Verum quum ab ipſis Eccleſiæ incunabilis uſque ad hæc noſtra tempora, nihil apertius, nihil diſtinctius, aut Conciliorum Decretis, aut Prædeceſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus ſtatutum legatur, nihil a Sanctis Patribus, Eccleſiarumque Paſtoribus frequentius, aut impenſius inculcatum appareat, quam, ut Eccleſiæ Miniſtri, tum Clerici, tum Monachi a temporalium lucrorum cupiditate abſtinere, & a ſæcularium negotiorum ſolitudinibus arcere ſe debeant: Cumque non ſolum ſpirituales cenſuræ, ſed etiam graviſſimæ temporales pœnæ in eos decretæ fuerint, qui Canonicas Regulas hac in re infringere, aut violare præſumpſerint; omnibus mature perpenſis, nihil Nobis reliquum eſſe judicavimus, niſi ut Vos, Venerabiles Fratres, de conſtanti, enixaque voluntate Noſtra, Prædeceſſorum Noſtrorum menti, Eccleſiæque ſpiritui per omnia inhærente, commonefactos, Paternis, Fraterniſque hortationibus excitaremus, ut debitam Sacrarum legum obſervationem ab omnibus Eccleſiaſticis, tam Ordinariæ Veſtræ, quam Delegatæ vobis Juriſdictioni ſubjectis, ad formam Sacrorum Canonum, & Decretorum Apoſtolicæ Sedis, ac reſpective ſynodalium uniuſcujuſque Diœceſis ſtatutorum, exigere ſtudeatis, ac reipſa obtinere curetis.

Ut igitur clarius innoteſcat perpetuum Noſtrum, & Apoſtolicæ Sedis ſtudium pro religioſa prædictarum Legum cuſtodia, ſimulque vis omnis adimatur contrario cuilibet uſui, ſtilo, aut conſuetudini (quæ corruptelæ potius, & abuſus, ſervata legitima vocabulorum proprietate, appellari debent) quibus Eccleſiaſtici quicumque criminoſam ſuam in negotiis, curiſque ſæcularibus immixtionem obtegere, aut excuſare contenderent, Nos, omnes, & ſingulas Canonicas leges, & Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum Conſtitutiones, adverſus Clericos negotiatores, & ſæcularibus negotiis ſe ſe immiſcentes, præſertim a Pio Quinto, Urbano Octavo, & Clemente Nono latas atque editas, uſque ad noviſſimam, quam S. M. Deceſſor Noſter Benedictus Papa Quartusdecimus ſub Dat. Kal. Martii 1741. Pontificatus ſui anno primo evulgavit, cum omnibus item, & ſingulis pœnis, atque cenſuris per eas reſpective in dictis, perinde ac ſi Decreta omnia in præmiſſis contenta, eorumque pœnales ſanctiones, præſentibus Noſtris Litteris de verbo ad verbum inſerta forent, per eaſdem præſentes approbamus, confirmamus, & innovamus; decernentes, ac declarantes, prædictis omnibus legibus, ac pœnis ſubjici, ac ſubjectas cenſeri debere omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas, non ſolum e Sæculari Clero, ſed etiam e Regulari, cujuſcumque ſint Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti, ampliſſimis licet, & ſingularibus Indultis, Privilegiis, & Exemptionibus muniti, & cujus etiam expreſſam & individuam mentionem fieri oporteret; itaut quicumque adverſus hujuſmodi leges deliquerint, ſtatutas in ipſis pœnas incurrant, ac reſpective ab iis, ad quos pertinet, juxta caſuum diſtinctionem & procedendi methodum alias a Tridentina Synodo, ſeu ab Apoſtolica Sede præſcriptam, cum effectu multari, & puniti debeant; non obſtante contrario quolibet uſu, ſeu ſtilo, aut conſuetudine, etiam immemorabili, quæ aliquo in loco, Diœceſi, aut Religione inoleviſſe dici poſſet: quam quidem Nos, veluti damnabilem abuſum, & impræſcriptibilem corruptelam, earumdem præſentium tenore, damnamus, proſcribimus, & viribus omnibus vacuamus.

Deinde Vos omnes, Venerabiles Fratres, hortamur, & in Domino obſecramus, ut pro Eccleſiaſticæ Diſciplinæ integritate, & animarum ſalute advigilantes, in Clericorum omnium, Vobis tam Ordinario, quam Delegato jure ſubjectorum, agendi rationem ſedulo inquiratis; ac, ſi quos forte hujuſmodi avaritiæ labe infectos, adverſus Canones, & Apoſtolicas Conſtitutiones peccaſſe comperietis, in eos, ad formam eorumdem Canonum, & Conſtitutionum, cum omni ſeveritate, etiam ex officio, procedere non omittatis.

In quo ſane duo Vobis magnopere cavenda erunt: Primum videlicet, ne ſubdolis delinquentium artibus diligentiam veſtram eludi patiamini. Sæpe enim contingit, ut qui legum ſcita non ignorant, res ſuas ita fraudulenter componant, ut quatenus eorum crimen in judicium adducatur, tueri poſſint, ſe nihil contra leges ipſas admiſiſſe. Modo enim, interpoſita alterius, ſibi, ſuæque cupiditati inſervientis, perſona, aut alieno nomine tabulis, & rationum libris inſcripto, negotiationem, aut conductionem, de qua quæritur, ad ſe nequaquam perti-

tinere contendere: Modo, ſcientes intra quos fines diſtrictior legum cenſura coerceatur, ita ſe gerere ſtudebunt, ut ſi de lucroſis quæſtibus a Superiore arguantur, defendere poſſint, non ſe turpi cupiditate adductos, ad lucrum captandum primario animum intendiſſe, ſed provido conſilio de damno vitando unice laborantes, inſperatum emolumentum fortuito temporis beneficio adeptos fuiſſe. Aliquando etiam non ſua ſed ſuorum, aut ſanguinis, aut alio neceſſitudinis vinculo ſibi conjunctorum, bona, negotiationibus implicita; ad eorum ſuſtentationem, ex charitatis officio, & directionis titulo, procurare ſe prædicabunt.

Quamvis autem, propria etiam experientia in Epiſcopalis officii muneribus obeundis, ſatis edocti ſimus, quam difficile ſit judicium ferre de peculiaribus quibuſdam caſibus, in quibus potiorem ſibi partem vindicat bona, vel mala fides illius, qui de illicita negotiatione accuſatur; non ideo tamen cenſere debetis, diligentiam veſtram omni effectu vacuam fore, ubi ſaltem Eccleſiaſtici intelligant, vos minime conniventes eſſe ſuper hujus graviſſimi Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capitis violatione. Magnum enim fructum capietis ex eo ipſo, quod Veſtram Eccleſiæque mentem ab obſcurioribus etiam eorum prævaricationibus abhorrentem ſæpius teſtatam facietis, iiſdemque, oblata opportunitate, gravius denunciabitis, haud irrideri Deum, qui hominum renes, & corda ſcrutatur, nihilque apud Supremum illius Tribunal profuturas aliquando cavillationes, quibus nunc Eccleſiæ Præſulem decipere, indictaſque legibus pœnas declinare ſatagunt. Cæterum non omnino impoſſibile erit latentem rei veritatem plerumque agnoſcere, occultumque crimen revincere, ſi debita cura, atque ſolertia expendantur hominum mores, qui ex univerſo eorum vitæ tenore ſe produnt, rerumque, & caſuum adjuncta, quæ allatas excuſationes probabilius admittendas, rejiciendaſve ſuadent. Id quod exemplis illuſtrare facile poſſemus, niſi de Fraternitatum veſtrarum ſapientia, & rerum uſu, quantum par eſt, in Domino confideremus.

Alterum vero, quod æque revera ac illud cavere debetis, eſt, ne pravas Canonicarum legum interpretationes, quibus earum vigor enervatur, aut indulgentia præter fas extenditur, præter mentem, & ſpiritum Eccleſiæ, ex privatis opinionibus adinventas, & ſine legitimi Superioris aſſenſu ad proprii cujuſque caſus opportunitatem accommodatas, apud Vos ullo modo valere ſinatis, ubi Clericorum Sæcularium, aut Regularium negotiationem, Vobis Judicibus, ad trutinam revocari contingat. Si enim quæſtio ſit de ipſa natura contractus, qui aliqua in Diœceſi ab Eccleſiaſticis iniri ſoleat, an ſcilicet ipſis licitus, vel potius interdictus cenſeri debeat; haud æquum erit pro judicandi norma accipere, vel frequentiam ipſorum actuum, de quorum natura quæritur, vel ipſam contrahentium opinionem; ſed ad tollenda dubia, reprimendamque opinantium licentiam, & audaciam, expeditiſſima erit via recurrendi ad hanc Apoſtolicam Sedem, quæ ſicuti alias complures hujus generis quæſtiones, per organum præſertim Congregat. S. R. E. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum definivit, ita etiam in poſterum quid de propoſitis caſibus ſentiendum ſit, decernere non omittet: idoneis editis reſponſis, ex quibus agendi judicandique regula deſumi valeat.

Quo in genere, quum acceperimus perſpicuam Noſtram, & Apoſtolicæ Sedis declarationem deſiderari ſuper eo, an Clericis liceat Cambium activum contrahere, quamvis non aliam fere rem dubitationi minus ſubjectam putemus, nihilominus, ad omnem cauſandi occaſionem amputandam, præſentium Litterarum tenore declaramus, ac definimus, Cambium activum, natura ſua, eſſe actum veræ & propriæ negotiationis; ideoque Eccleſiaſticis omnibus vetitum cenſeri debere, tam proprio nomine, quam per interpoſitam perſonam illud contrahere; quemcumque vero e Sæculari, vel Regulari Clero Cambium activum contraxerit, omnibus obnoxium fieri pœnis, atque cenſuris, quæ in Clericos negotiatores conſtitutæ noſcuntur.

Si autem Eccleſiaſticorum quiſpiam, ad ſe excuſandum, quod Sæcularibus negotiis ſe immiſceat, neceſſitatem præferat indigentiæ, non quidem ſuæ (quandoquidem unicuique Clerico Canonicus Ordinationis Titulus, vel ſaltem congruum ſufficiens patrimonium eſſe debet, quo ſe ſuſtentet, iiſque forſan deficientibus, debet ipſe honeſtioribus artibus, ſuæque profeſſioni conformibus, propriis neceſſitatibus conſulere) ſed aut Parentum, aut Sororum, aliarumque Perſonarum, quibus ex naturalis officii debito opem ferre teneatur; primum volumus atque decernimus, hujuſmodi excuſationem a Superiore Eccleſiaſtico nequaquam admitti, eidemque Clerico minime ſuffragari poſſe, quominus ad Canonicæ le-

legis præſcriptum pro modo culpæ puniatur, niſi doceat ſe antea præfatas neceſſitates Apoſtolicæ Sedi, ſi intra Italiam, & Inſulas adjacentes exiſtat, ſi vero in remotioribus Regionibus verſetur, ſaltem Ordinario loci expoſuiſſe, earumque intuitu, opportunam diſpenſationem, & facultatem prædictas Perſonas induſtria ſua juvandi, vel ab eadem Apoſtolica Sede, vel reſpective ab Ordinario impetraſſe.

Deinde, pro eo quod pertinet ad hujus Curiæ noſtræ Officia, notum facimus, noſtram mentem, & voluntatem eſſe, ut hujuſmodi diſpenſationes, & facultates numquam concedantur, niſi cum ea conditione, quatenus adductæ cauſæ veritati nitantur, & niſi ſimul conſtet prædictas indigentias nulla alia ratione levari poſſe; eoque etiam caſu nunquam Eccleſiaſticis permittatur, ejuſmodi negotiationis genus aſſumere, cujus adminiſtratio Clericalem ſtatum, & Characterem dedeceat; quinimo in ipſis Indultorum Præſcriptis, & Litteris indicentur, ac præſcribantur honeſtiores modi, quibus Clericus, juſta moderatione ſervata, & intra veram indigentiæ menſuram pauperibus Conſanguineis operam præſtare valeat. Quæ omnia ſimiliter Ordinarii, ad quos pertinet, in hujuſmodi diſpenſationibus, & facultatibus concedendis obſervare debebunt: Hoc inſuper advertentes, ne ea, quæ, vel ab ipſis, vel Apoſtolica Sede, peculiaribus quibuſdam Clericis hoc in genere aliquando permiſſa, & juſtis concurrentibus cauſis, frequentius forſan indulta dignoſcuntur, (exempli gratia, ut Eccleſiarum Fundos, certa annua penſione conventa, colendos, exercendoſque conducerent); eadem a reliquis Eccleſiaſticis, tanquam generaliter omnibus conceſſa, abſque juſta cauſa, & ſine ſpeciali Indulto uſurpentur.

Cæterum facultates ipſas, etiam ut ſupra dictum eſt, obtentas, ſemper quoad tempus revocationi obnoxias cenſeri decernimus, ita ut pro invitis, & revocatis ipſo jure habeantur, quoties allegatæ conjunctorum indigentiæ ceſſaverint, vel alia legitima ſe offerat ratio iiſdem opportune proſpiciendi. Super quorum omnium tum executione, tum obſervantia, Ordinariorum localium vigilantiam, atque conſcientiam onerari volumus, & reipſa oneratam fore denunciamus.

Verum non uni dumtaxat negotiationi tribuenda eſt, quæ nunc temporis cernitur Eccleſiaſticæ Dignitatis depreſſio. Sunt alii quidam abuſus, quibus Eccleſiaſtici Viri proprium decorem, totiuſque cœtus, & ordinis exiſtimationem eo frequentius, atque ſecurius abjicere dignoſcuntur, quod eos nolunt non tam aperte adverſari Litteræ Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum ab Apoſtolica Sede editarum; proindeque ſe cenſuris, & pœnis ibidem ſtatutis nequaquam ſubjiciendos fore confidunt. Plurimi enim, ut ex prædictorum relatione cognovimus, in ipſa bonorum ſuorum adminiſtratione, eorumque cultura, in diſtractione fructuum, animalium, & cæterorum, quæ in propriis Eccleſiæve Fundis naſcuntur, ſeu aluntur, nec non in comparandis rebus, quæ, vel ad proprios uſus, vel ad Fundos prædictos inſtruendos ſunt neceſſaria, adeo indecoris actibus ſe ipſos exercere conſpiciuntur, adeo ſe totos curis, & ſollicitudinibus hujus Sæculi deditos, ac temporalibus lucris inhiantes oſtendunt, ut qui ſacræ dignitatis præſtantia ſupra humanæ conditionis ſortem erecti merito reputantur, infra ipſos abjectiſſimi ſtatus homines ſeſe demittant; & qui Filii lucis eſſe, & apparere deberent, ſæculi filios terrenæ aviditatis anxietate, ſuperare videantur. Hos ajebant omnibus Nundinis, atque Mercatibus, laicali propemodum apparatu, ac ſpecie ſe ſiſtere, nec quicquam minus, quam Clericalis moderationis, atque modeſtiæ, vel Eccleſiaſtici decoris, & gravitatis, ſpecimen præſeferre.

Quibus Nos quidem palam edicimus, nihil per Nos interdictum iri, quod ipſis, pro recta, & provida Eccleſiaſtici Patrimonii adminiſtratione, quoad ipſam actus naturam, permiſſum dignoſcitur, vel etiam a Sanctis Patribus, & Eccleſiaſticarum Legum Conditoribus eorum diligentiæ commendatum. Verum ſicut alia complura ſunt, quæ Clericis, quoad rei ſubſtantiam, non prohibentur, & tamen eorum uſus, ſub certis dumtaxat modo, & forma, iiſdem permittitur; iis autem, qui præſcriptum modum exceſſerint, ſtatutamque Eccleſiaſticæ Diſciplinæ formam violaverint, tum temporales pœnæ, tum etiam ſpirituales cenſuræ a Sacris Canonibus infliguntur, cujus rei innumera extant exempla in generalibus Canonici Juris legibus, ac etiam in peculiaribus Diœceſum ſtatutis, quæ plura de vita, & honeſtate, de habitu, & tonſura Clericorum, ſive obſervanda, ſive vitanda, præſcribunt: Ita Vos, Venerabiles Fratres, oportet, Eccleſiaſticorum omnium, qui in Diœceſibus veſtris verſantur, agendi rationem circa præmiſſa circumſpectantes, ſi quid Vobis conſtiterit frequentius ab iis admitti, quod Cleti-

ricorum Statum dedeceat, non ſolum eos idoneis inſtructionibus docere, ut collatæ ſibi dignitatis celſitudinem cogitantes, non ſibi licere putent indecoris actibus eam deturpare, debitamque Eccleſiaſtico Ordini exiſtimationem, & reverentiam, quæ etiam ſpiritualibus Populorum utilitatibus plurimum prodeſt, ex Laicorum animis abolere; utque memores ſe in ſortem Domini vocatos eſſe, non tam, quæ ſua ſunt, quam quæ Jeſu Chriſti, quærant, & curent: Sed præterea, quatenus opus eſſe noveritis, opportunis Decretis conditis, ac ſeverioribus Edictis propoſitis, ejuſmodi Clericorum turpitudini, & cupiditati obviam ire; ac delinquentium culpas, habita minoris, majoriſque ſcandali ratione, nunc quidem increpando arguere, nunc autem ſalutaribus pœnitentiis emendare, nunc demum diſtricto pœnarum, ac etiam cenſurarum gladio, ad cæterorum exemplum, coercere, & punire.

Et parem quidem, vel etiam majorem Paſtoralis Zeli veſtri ſollicitudinem, atque conſtantiam requirit aliud corruptelæ genus, quod plures Eccleſiaſticos Viros inficere, & ab Eccleſiæ ſervitiis abductos, ad ſæculi curas convertere accepimus. Sunt enim, qui induſtriam, operamque ſuam, quam totam Divino cultui, & Proximorum utilitatibus, ex charitatis lege, impendere deberent, Laicorum obſequiis, abjectiſque ſervitiis addicere, aliquando etiam eorum negotiis adminiſtrandis, curandiſque, pro temporali, eaque ſatis vili mercede, locare non recuſant. In quo difficile eſt judicare, an magis deflenda ſit eorum cœcitas, qui proprii gradus dignitatem ipſi proculcant, an potius reprehendenda ſit Laicorum præſumptio, qui Sanctuarii Miniſtros, a quibus Chriſtianæ vitæ documenta, æternæque ſalutis ſubſidia petere deberent, tam parvipendunt, ut eos in domeſticis officiis ſibi dicto audientes, ſervilibus miniſteriis adhibere non vereantur.

Verum quod altius animum noſtrum ſollicitat, illud eſt, ne forte hujuſmodi malum ex alio non minus deteſtabili abuſu profluat; quod nempe aliquibus ad Clericalem ſtatum temere adſpirantibus quandoque contingat fallacibus corruptiſque documentis Ordinarium ſuum decipere, confictoque ſibi Patrimonio, cujus fructus, aut nulli ſint, aut ad ipſos non vere pertingant, ad Sacros Ordines abſque redditibus ad honeſtam vitæ ſuſtentationem ſufficientibus, promoveri. Quare ne quis veſtrum miretur, Venerabiles Fratres, ſi hac occaſione arrepta, Vos omnes, & ſingulos enixe hortamur, atque monemus, ut cautiores hac in re, oculatioreſque vos præbeatis, ne cui Subditorum veſtrorum detur ad Sacram Ordinationem obrepere, qui ex Beneficio Eccleſiaſtico, vel Eccleſiaſtica penſione, aut ex Patrimonio ſibi conſtituto, in caſibus a jure permiſſis, omni ſubmota colluſione, ac fraude, eam reipſa non percipiat annui redditus ſummam, quæ Synodalibus cujuſque Diœceſis ſtatutis, aut legitima conſuetudine definita dignoſcitur.

Clericos autem, & Sacerdotes in Laicorum Domibus ejuſmodi Miniſteriis addictos, quæ eorum gradum, & profeſſionem dedeceant, quæque eos a Divinis obſequiis, & propriæ perfectionis cultura, ad illiberalium occupationum, & ſæcularium negotiorum agitationem traducant, quantumvis honeſtioribus in ſpeciem titulis ſuſceptum ſervitii genus aliquando obtegere adnitantur, ne patiamini quietos in ſuo dedecore inſordeſcere, aut forte obfirmatos, de ſua ab Eccleſiæ caſtris defectione impune gloriari; ſed omni Paſtoralis ſollicitudinis ſtudio, & quatenus opus ſit, tota Ordinariæ, ac Delegatæ Juriſdictionis auctoritate, ſervatis ſervandis, eoſdem ad Eccleſiaſticæ vitæ inſtituta, & ad Clericalis Militiæ munera revocate.

Hæc ſunt, Venerabiles Fratres, quæ pro Apoſtolici Miniſterii Noſtri officio, ad Eccleſiaſtici Ordinis honeſtatem, dignitatemque tuendam, & vindicandam, ſollicitudini veſtræ ſuggerenda, enixeque commendanda judicavimus. Hæc enim in re, quæ ex peculiaribus actionum circumſtantiis maxime pendet, veſtras omnino partes primas eſſe oportet, utpote qui Subditorum Veſtrorum facta, eorumque adjuncta, regionum neceſſitates, & perſonarum mores, quidque apud prudentes, & probos viros, honeſti, aut indecori ſpeciem habeat, in ſingulis locis præſentes conſtituti, & melius agnoſcere, & ſecurius æſtimare poteſtis. Ut autem liberum Vobis ſit in hoc rerum genere inordinata quæque corrigere, & reformare, quodcumque diſpenſationis, aut facultatis Indultum circa præmiſſa a quolibet Romanæ Curiæ Officio hactenus conceſſum, prudenti arbitrio veſtro moderandum permittimus; nullum vero impoſterum concedi volumus, niſi auditis prius Fraternitatum Veſtrarum relationibus, & votis, adjectiſque eidem Indulto ejuſmodi formulis, & conditionibus, per quas integrum Vobis relinquatur arbitrium de illius executione, & effectu ita cognoſcendi, ut nemini Ec-

cleſiaſticorum liceat, illius prætextu, Negotium ullum, aut Miniſterium minus honeſtum, contra interdictum veſtrum aſſumere, aut ſuſceptum retinere, & protrahere. Interim in Paſtorali zelo veſtro acquieſcentes, Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem ex animo impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septembris 1759. Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.

Additiones ex aliena manu.

92 *Ne Clerici, vel Monachi* (ita conceptus eſt ipſe titulus quinquageſimus & ultimus libri tertii decretalium) *ſæcularibus negotiis ſe*
93 *immiſceant*. Inter alios vero hunc titulum commentatus eſt Boetius Epon. Conſulendi etiam, ubi res poſtulat, ſunt Granulett. *in Apologia pro Lege divina prohibente Clericis Mercaturam*, Renatus *a* Valle, ſeu Theophilus Raynaudus *in Hipparcho, ſeu diſceptat. de Religioſa negotiatione*; Lick. *de Cleric. Artific. & negotiator.* & Michael Graſſus *de negotiat. Cle-*
94 *ric. prohibit.* Series vero negotiorum ſæcularium Clericis interdictorum refertur *in cap.* 1.
95 *hoc titulo*. In primis vero Clericis eſt interdicta negotiatio quæſtuaria; *cap.* 9. & 10. *diſt.* 88. Hæc vero negotiatio quæſtuaria duplex
96 eſt, vel *perſonalis*, vel *realis*. Illa citra reſpectum prædiorum perſonis ſimpliciter competit, hæc autem prædiis cohæret, & jus quoddam reale & eximium, & quod cum re
97 ad omnem poſſeſſorem tranſit, denotat. Non prohiberi autem Clericos talia prædia poſſidentes jus tale reale exercere, modo decorum non lædatur, tenet Michael Graſſus *de Negotiatione Clericorum prohibita cap.* 5. *p.* 40.
98 Quod attinet ad negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, eam Clerici minime exercere dicuntur, ſi res emanat non conſilio illas vendendi, & lucrum inde faciendi, ſed animo comparandi neceſſaria, & ſuperflua vendendi; Pignatell. *conſult.* 34. *n.* 19. Panimoll. *dec.* 6. *adnotat. n.* 5. & *plur. ſeq.*
99 Recollectionem vero nivis in propriis puteis, ejuſque venditionem lucri & compendii cauſa pertinere ad negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, & ſic vetitam eſſe Clericis, nervoſe pro more firmat Lanfredin. *Reſponſ. Eccleſiaſt.* 26. *per tot.*
100 Nota vero, quod contractus a Clericis initi, qui continent negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, non declarantur invalidi ſavore debitorum, ſed quæſita ex iis ſpectant ad Cameram Apoſtolicam; Rota *in Lucana Pecuniaria* 21. *Januarii* 1744. *cor. bon. mem. Peralt.* & *in Romana Salviani* 17. *Junii* 1748. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

Illud non eſt omittendum, quod ſub prohibito Phyſicæ ſtudio Clericis *in cap.* 3. & 10. 101
tit. Ne Cleric. vel Monach. &c. intellecta eo tempore fuit Medicinæ ars; Confer Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *dict. titul.* §. 16.

Additio ex Edit. Rom. 1767.

Notarii, qui inſerviunt Papæ, Regibus, 102
Archiepiſcopis, Epiſcopis, Magiſtratibus majoribus, vere ſunt nobiles, cum dicantur in dignitate conſtituti. Hi tamen cæteris Notariis in probitate in ſcientia & in prudentia debent præcellere. Adeoque ſolliciti ſint, ne eorum vitio Fiſcus detrimentum patiatur; *arg. text. in leg. fin. Cod. de bon. vacant.* Sed ut quiſque ſuum teneat, & ſuis pacifice gaudeat, & ne de privatorum bonis diminutio fiat in familiarum direptionem ac everſionem; ne alias in ſeipſos, ipſorumque familias iram Dei, ac indignationem illorum, quibus inſerviunt, convertant, ut advertit Imperator in ſevera *l. univerſi Cod. ubi cauſ. Fiſc.* Sed ad hæc evitanda eligantur viri probi, ut monet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 3. Ita Felix Tombolini *de offic. Notar. lib.* 1. a quo hæc excerpta ſunt.

Articulus IV.

Clericus quo ad cohabitationem cum mulieribus, & quo ad Choreas, Larvas, Comœdias, & alia ſpectacula publica.

Clerici non poſſunt frequentare domicilia 1
fœminarum; *cap. Clericus* 20. *Diſ.* 81. ibi: *Clericus ſolus ad fœminæ tabernaculum non accedat, neque frequenter properet ſine majoris notæ Sacerdotis juſſione. Nec ſolus Presbyter cum ſola fœmina fabulas miſceat; Nec Archidiaconus ſub prætextu humilitatis, aut Officii frequenter intret domicilia Matronarum, aut forte per Clericos, aut Domeſticos Matronæ mandet aliquid ſecrete. Si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus Eccleſiæ arceatur.* Concordat *cap. Sed ſi forte* 21. & *cap. Cum omnibus* 27. *ead. diſtin.* 81. & *cap. Clerici* 32. *ead. diſt.* 81. ibi: *Clerici, vel continentes ad viduas, vel virgines niſi ex juſſu, vel permiſ-*

Digitized by Google

ſa Epiſcoporum, aut Presbyterorum non accedant; Et hoc non ſoli faciant, ſed cum conclericis, vel cum quibus Epiſcopus, aut Presbyter juſſerit, nec ipſi Epiſcopi, & Presbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœminas, ſed ubi aut Clerici præſentes ſint, aut graves aliqui Chriſtiani.
2 Immo non ſolum Clericis eſt prohibitum fre-
quentare domicilia ſœminarum, ſed inſuper eſt
eis vetitum fœminas ad ſua domicilia admitte-
re; *cap. Hoſpitiolum* 17. *diſt.* 32. ibi: *Hoſpi-*
tiolum tuum, aut raro, aut nunquam mulierum
pedes terant; quia non poteſt toto corde cum Deo
habitare, qui fœminarum acceſſibus copulatur; fœ-
mina conſcientiam ſecum pariter habitantis exurit.
Concordat *cap. Oportet* 23. *diſt.* 81. & *cap. Vo-*
lumus 24. *ead. diſt.* 81. ubi ſic expreſſe habe-
tur: *Volumus, ut Sacerdotes probiberi debeant,*
ne cum mulieribus converſentur; & *cap. Legitur*
25. *ead. d.* 81. ubi refertur S. Auguſtinum nec
cum ſorore ſua habitare conſenſiſſe, ibi: *Le-*
gitur quod Beatus Auguſtinus nec cum ſorore ha-
bitare conſenſerit dicens; *Quæ cum Sorore mea*
ſunt, Sorores meæ non ſunt; & *cap. Inhiben-*
dum 1. *de cohabitat. Clericor.* & *Mulier.* ibi:
Inhibendum eſt, ut nullus Sacerdos fœminas, de
quibus ſuſpicio eſſe poteſt, retineat; ſed neque il-
las, quas Canones *concedunt, Matrem, Amitam,*
& Sororem, quia, inſtigante Diabolo, & in il-
lis ſcelus perpetratum reperitur, aut in pediſſequis
earumdem, ſed ſi qua de his neceſſitatem habue-
rit, Presbyteri habeant in vico, aut in villa do-
mum longe a ſua converſatione, & ibi eis, quæ
3 *ſunt neceſſaria, ſubminiſtrent.* Quotieſcumque
enim Mulieres, quæ cum Clericis cohabitare
permittuntur, ſunt aliquo modo ſuſpectæ, non
tantum extraneæ, & famulæ, ſed etſi conſan-
guineæ ſint, ſeparandæ ſunt, & arcendæ ab
illorum domibus, licet ſint ſenilis ætatis; Ni-
col. *lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 2. *de cohabi-*
tat. Clericor. num. 1. Sac. Congregat. Epiſco-
por. *in Senogallien.* 15. *Februar.* 1619. & *in*
Ferrarien. 7. *Junii ejuſdem anni*, in qua famu-
la erat ætatis annorum 66.

4 Siniſtra autem ſuſpicione ceſſante, licitum
eſt Clericis, & a Jure conceſſum, in Domo
ſua retinere rei domeſticæ gratia, ſeu ob aliud
honeſtum motivum, Matres, Avias, Materte-
ras, Amitas, Sorores, Filias Fratrum, aut
Sororum, aliaſve ſtricto naturali fœdere ſan-
guinis conjunctas, textu expreſſo *in cap. Cum*
omnibus 27. *diſt.* 81. ibi: *Cum omnibus omnino*
Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſo-
læ Matres, Aviæ, Materteræ, Amitæ, Sorores,
& Filiæ Fratrum, aut Sororum, & quæcumque
ex familia domeſtica neceſſitate, etiam antequam
ordinarentur, jam cum eis habitabant; vel ſi filii
eorum, jam ordinatis parentibus, uxores accepe-
rint, aut ſervis non habentibus in Domo quas
ducant, aliunde ducere neceſſitas fuerit. Concor-
dat *cap. Interdicit* 16. *diſt.* 32. ubi Sancta Sy-
nodus Nicæna quibuslibet Clericis interdixit
ſubintroductam habere mulierem, niſi forte, aut
Matrem, aut Sororem, aut Amitam, aut etiam
idoneas perſonas, quæ fugiant ſuſpiciones. Et
cap. A nobis 9. *de cohabitat. Clericor.* & *Mu-*
lierum, ibi: *Cum Clericis quoque non permit-*
tat mulierculas habitare, niſi forte de illis per-
ſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil per-
mittet ſævi criminis ſuſpicari. Quinimo ceſſan- 5
te ſuſpicione, nedum licitum eſt Clericis do-
mi retinere ſupradictas fœminas ſibi conjun-
ctas naturali fœdere ſanguinis, ſed etiam alias
extraneas pro re domeſtica ſibi valde utiles,
& neceſſarias, *citat. cap. Interdixit*, ubi San-
cta Synodus Nicæna præter Matrem, Soro-
rem &c. permittit Clericis habere etiam *ido-*
neas perſonas, quæ fugiant ſuſpiciones; Et Gloſ-
ſa ibi verb. *Idoneas* iſtud exemplificans in uxo-
ribus ſervorum ſuorum, *cit. cap. Cum omni-*
bus 27. *diſt.* 81. Quibus addi poſſunt mulie-
res, quæ ſunt provectæ ætatis; *arg. cap. Cum*
in juventute 15. *de præſumptionibus.* Ætas au- 6
tem provecta, in qua ceſſat omnis aliena ſini-
ſtra ſuſpicio, & mulier, ſeu famula alias bo-
næ famæ, & honeſta præſumitur cohabitare
poſſe cum Clerico ſine periculo incontinentiæ,
eſt ordinarie ætas quinquaginta annorum, ut
notat Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 2. *n.* 1.
Dicitur autem notanter *ordinarie* eſſe ætatem 7
quinquaginta annorum, ad denotandum poſſe
interdum dari famulas, ſeu Mulieres tantæ
bonæ famæ, & virtutis, ut etiam in minori
ætate nullum relinquant ſiniſtre, & male
ſuſpicandi locum; Sicuti e contra poſſunt
dari interdum aliæ, quæ licet in dicta æta-
ta, aut ſimili, vel etiam in majori conſti-
tutæ, adhuc relinquant, ſeu præbeant ſini-
ſtre ſuſpicandi locum. Et ideo, ut refert Bar- 8
boſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 40.
num. 39. *conquerente apud Sacram Congregatio-*
nem Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Re-
gularium præpoſitorum Presbytero Jacobo Sanctiſ-
ſimo in ſexageſimo ætatis ſuæ anno conſtituto,
Epiſcopum Senogallienſem, ut famulam ætatis
quadraginta annorum removeat, ſibi injunxiſſe,
eamdem Sac. Congregationem ſupplicavit, *ut*
Oratorem hac de cauſa moleſtari minime permit-
tat; Sac. vero Congr. *die* 15. *Februarii* 1619.
eumdem Jacobum parere debere reſpondit. Idem
cenſuit in una Ferrarienſi die 7. *Junii ejuſdem*
anni

Digitized by Google

anni contra Presbyterum Joannem Baptiſtam Re-
bellum annorum 64. *& ejus famulam anno-*
rum 66.
9 Unde remittitur prudentiæ, & vigilantiæ
Epiſcoporum, ut attenta ætate, qualitate, &
morum honeſtate tam Clericorum, quam Mu-
lierum, ſeu famularum eis concedant, vel in-
terdicant cohabitationem, prout eis melius in
10 Domino expedire videbitur. Poſſunt enim Epi-
ſcopi de Jure prohibere Presbyteris, & Cleri-
cis, ne Domi retineant famulas, niſi fuerint
ab ipſo approbatæ, & abſque ſua licentia. Sed
hanc concedendo debent illam gratis expedi-
re, ne unquam puſillis occaſio detur dubitan-
di Sacros Canones cohabitationem cum Cleri-
cis prohibuiſſe, ut exinde Epiſcopi quæſtum
faciant, ut monuit Sac. Congreg. Epiſcop. &
Regul. *Epiſcop. Bergomenſem* 22. *Novemb.* 1593.
11 Dato autem quod mulier eſſet Presbytero, ſeu
Clerico conjuncta in gradu conſanguinitatis de
Jure permiſſo, tunc non videtur imponenda
neceſſitas licentiam ab Epiſcopo impetrandi,
etiamſi retineatur cum qualitate famulatus,
ut cenſuiſſe videtur Sac. Congreg. Concil. *in*
Cæſenaten. Synod. 26. *Februar. &* 26. *Martii*
12 1695. Dummodo tamen non ſit ſuſpecta, quia
in tali caſu ob periculum incontinentiæ non
poſſet retineri, etiamſi eſſet ſibi ſtricto fœde-
re ſanguinis conjuncta; *ex d. cap. Inhibendum*
1. *de Cohabitatione Cler. & Mulier.* ibi: *Inhi-*
bendum eſt, ut nullus Sacerdos fœminas, de qui-
bus ſuſpicio eſſe poteſt, retineat, ſed neque illas,
quas Canones concedunt, Matrem, Amitam,
& Sororem, quia inſtigante Diabolo, & in
illis ſcelus perpetratum reperitur; Et declaravit
Sacra Congr. *deputata in Vigilien. Synodi* 20.
Maii 1999. *ad* 16.
13 Clerici non poſſunt Choreas, aut Saltatio-
nes ducere, nec ubi ducuntur publice intereſ-
ſe; Concil. Senonenſe *c.* 25. ibi: *non ſe ad-*
miſceant Choreis publicis, tripudiationibus, aut
ſaltationibus, non turpes, amatorias, aut laſci-
vas depromant cantilenas, ſeu cantationibus fa-
veant, aut adſint; Concil. Moguntin. IX. *cap.*
74. ibi: *Choreas, ſpectaculaque, & Convivia*
publica vitent, ne ob luxum, petulantiamque eo-
rum nomen Eccleſiaſticum male audiat; Concil.
Mediolanenſ. I. *part.* 2. *cap. His igitur diſt.*
23. *c. Non oportet diſt.* 5. *de conſecration.* Con-
cil. Tridentin. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *de reformat.* &
Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. *in Ferrar.*
14 5. *Febr.* 1585. Clerici non poſſunt perſonati
incedere, ſeu larva, aut, ut vulgo dicitur
Maſchera, ſe tegere; *cap. Cum decorem* 12. *de*
vit. & honeſt. Cleric. cap. Nullus diſt. 44. *cap.*
Nullus Presbyterorum diſt. 5. *de conſecrat.* Con-
cil. Mediolanenſ. 1. *p.* 2. *tit. de armis, ludis*
&c. Et hinc eſt, quod talis prohibitio poteſt 15
ab Epiſcopo extendi etiam ad Regulares, pro-
ut laudando Epiſcopum Ferrarienſem reſpon-
dit Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. 5. *Febr.* 1585.
& Sac. Congregat. Concil. *in Mantuana* 10.
April. 1645. declaravit poſſe etiam in Cleri-
cos incedentes perſonatos tempore bacchana-
lium imponi ab Epiſcopo pœnam Excommu- 16
nicationis. Clerici vitare tenentur Comœdias,
Haſtiludia, & alia hujuſmodi vana ſpectacula;
Authen. de Sanctiſſim. Epiſcop. §. Interdicimus
c. 1. *diſt.* 37. *c. Non oportet diſtinct.* 5. *de Con-*
ſecr. cap. Cum decorum 12. *& c. Clerici Officia*
15. *de vita, & honeſt. Cler. c.* 2. *Ne Clerici,*
vel Monachi, c. Inter dilectos, de exceſſibus Præ-
lat. Non igitur licet Clericis intereſſe Comœ-
diis, cum ut plurimum ſint de rebus laſcivis,
turpibus, & amoribus mundanis, provocantes
auditores ad malum, & libidinem; ac Specta-
tores ſuo acceſſu, & præſentia cauſſam affe-
rant ſcenicis turpia agendi; Et ob id pluri-
mi ex claſſicioribus Doctoribus docent, mortali
peccato obnoxios eſſe, & qui Comœdias exhi-
bent, & qui ad eas accedunt, ut plurimis ad
hoc cumulatis refert Pignatell. *tom.* 8. *conſult.*
153. *per tot.* acriter invehens in Comœdiarum
auctores, & Spectatores. Nec ullo modo poſ- 17
ſunt Clerici recitare in Comœdiis profanis; &
contra recitantes in ipſis poſſe Epiſcopum ſta-
tuere pœnam Excommunicationis ferendæ ſen-
tentiæ, declaravit Sac. Congr. Conc. *in Sul-*
monen. 22. *Aug.* 1655. Nec mimis, Joculato- 18
ribus, & Hiſtrionibus intendere debent; *textu*
expreſſo in cap. Clerici Officia 15. *de vit. & ho-*
neſt. Cler. ibi: *Mimis, Joculatoribus, & Hiſtrio-*
nibus non intendant.

Et quo ad hæc attendenda eſt ſequens no- 19
viſſima Epiſtola, qua Vicario Capitulari Aqui-
lano juſſu Summi Pontificis mandatur, ut Sa-
cerdotibus, & Clericis ejuſdem Civitatis inhi-
beat, ne in Comœdiis cujuſvis generis inter-
locutorum partes agant.

E' pervenuto a notizia della Santità di No-
ſtro Signore, che in coteſta Città ſia per re-
citarſi una Commedia in Muſica, nella qua-
le intendano d' intervenire per Interlocutori
alcuni Sacerdoti; E ſe bene la Santità Sua dif-
ficilmente ſi perſuade, che voi, quando feria-
mente rifflettiate alle Calamità univerſali, ed
anco particolari di coteſta Città, non vi poſ-
ſiate indurre a permettere a' Sacerdotti, e Che-
rici, che compariſcano ne' Teatri, e Rappre-
ſentanze, le quali appena ſi tollerano nelle per-
ſo-

Digitized by Google

ſone Laicali , eſſendo ciò vietato da' Sagri Canoni , e dalle riſoluzioni di queſta Sagra Congregazione , tuttavia ha ſtimato di ſtrettamente ingiungere , che proibiate in nome di Sua Beatitudine ſotto gravi pene a' Sacerdoti , e Cherici d'intervenire , come ſopra, in alcuna ſorta di Commedie , o Rappreſentanze , benchè Sagre , o Spirituali . Non mancherete per tanto d' obbedire al Supremo comando di Noſtro Signore &c. E Dio vi proſperi ; Roma 31. Ottobre 1706.

Supplementa Auctoris .

20 Clerici a profanis bacchanalium licentiis ſpecialiter abſtinere jubentur ; Benedictus XIV. tom. 2. Conſtit. 45. incip. *Inter cætera in fin.*

21 Clerici , ut jam tradidi in hoc *artic. n.* 16. vitare omnino tenentur comœdias, haſtiludia , & alia hujuſmodi vana ſpectacula , qua in opinione eo magis firmor , quia ſuffulta irrefragabili mente Benedicti XIV. qui in ſuo admirabili , ſemperque commendabili, omni rationum pondere, omni Scripturarum , Canonum , & Patrum auctoritate , omnique eruditionis cultura ſuo more referto, Opere *de Synodo Diœceſana* , *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 11. abſolute aſſerit temere nimii rigoris cenſuram appingi Synodali Statuto , quod Eccleſiaſtici a choreis, comœdiis , aliiſque ſpectaculis longe abeſſe jubentur ; Et *num.* 12. nimis laxam pronunciat doctrinam a me *loc. cit.* (in prima editione) ſubjunctam ſub *num.* 17. *Verum ſi Comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem , abſque probabili periculo lapſus etiamſi res turpes repræſententur , & modus repræſentandi ſit turpis , probabilius eſt , non eſſe peccatum mortale , ceſſante ſcandalo , quod modo videtur ceſſare , & non eſſe , quia frequentiſſimum eſt Clericos Comœdiis intereſſe* . Cui propterea ex animo , omni filiali veneratione , ſummas , quas poſſum gratias rependo , & ob tantum mihi aliiſque præſtitum documentum , & ob gratam cenſuram , per quam me inſuper abſolvit ab alia cenſura , qua notabar nimiæ rigiditatis tum in conſiliis , tum in exercitio Sacramentalium Confeſſionum .

Verum , ut de me fatear quod eſt , fateri cogor , non ut alios incuſem , (quod a me Deus ſemper avertat) ſed dumtaxat , ut me excuſem, dicta doctrina non eſt mea , quamquam alioqui mea , ut phraſi utar S. Joannis Damaſceni *Oration.* 1. *de Virgin. Mariæ Nativit.* recitari ſolita quotannis lect. 6. In Feſto S. Joachim ; Hanc enim accepi ab Auguſtino Barboſa Protonotario Apoſtolico , Sacræ Congregationis Indicis Conſultore , Epiſcopo Ugentino , & a conſiliis D. Philippi IV. Hiſpaniar. Regis Catholici , qui *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtici univerſi cap.* 40. *num.* 60. ſic præciſe habet : *Verum ſi Comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem , abſque periculo probabili lapſus , etiamſi res turpes repræſententur , & modus repræſentandi ſit turpis , ego puto non eſſe peccatum mortale , ceſſante ſcandalo , quod exiſtimo modo non eſſe , quia frequentiſſimum eſt Clericis comœdiis intereſſe* . Non obſtat probatio ex *d. cap. pen. de vita , & honeſtat. Cleric.* quia ſecundum Innocent. ibi eſt ſermo tantum de honeſtate : vel quod verius credo cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata* , ille Textus non obligat ſub mortali, ceſſante ſcandalo, & contemptu ; Quare ita reſolvunt Fr. Emmanuel *in Summ. tom.* 3. *cap.* 71. *num.* 1. Joannes Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *diſp.* 6. *ſect.* 24. *num.* 165. Paulus Squillant. *de oblig. Cleric. par.* 2. *num.* 45. Gallet. *in Margarita caſ. conſcient. verb. Comœdia* , Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 41. Bonacina *eod. tract. quæſt.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. Diana *reſolut. moral. part.* 2. *tract.* 3. *Miſcell. reſolut.* 35. & *part.* 5. *tract.* 13. *Miſcell.* 1. *reſolut.* 18. Lezana *in Summ. qq. Regular. cap.* 10. *num.* 7. Illuſt. D. Roder. a Cunha *in comm. ad cap.* 7. *num.* 3. *diſt.* 86. Ego ipſe *in collect. ad c. penult. n.* 3. Hæc ille .

Item a Sanchez *tom.* 3. *de Matrimon. lib.* 22
9. *diſp.* 46. *num.* 41. ibi : Ex his infertur primo , quamvis comœdiis intereſſe non ſit mortale , ubi nec res turpes repræſentantur , nec modus repræſentandi eſt turpis , vel ſi hæc concurrant , audiuntur ob ſolam vanam curioſitatem , abſque periculo probabili lapſus in aliquod peccatum mortale . At quando turpia repræſentantur , vel modus eſt turpis , audiunturque ob delectationem ex ipſis turpibus rebus conſurgentem , modo expoſito num. 39. aut cum probabili ruinæ periculo , eſt lethale , quod ex ibi dictis conſtat . Quod ſi roges , an ſaltem Clerici in Sacris conſtituti peccent mortaliter , ſi illis interſint ob illam ſolam curioſitatem ? Reſpondeo , non peccare lethaliter , ceſſante ſcandalo , quod hodie ceſſare credo, cum frequentiſſimum ſit, Clericos illis intereſſe . Nec obſtat prohibitio *cap. Clerici , in* 2. *de vita , & honeſtat. Cleric. & cap. Non oportet* 2. *de conſecr. diſt.* 5. *& cap. Præterea diſt.* 51. Quia ſi credimus

In-

Innocentio *dict. cap. Clerici num. unico*, eſt tantum de honeſtate; vel (quod verius credo) dicendum eſt cum Cajetano *Summ. verb. Clericorum peccata, ad finem*, non obligare ſub mortali, ceſſantibus ſcandalo, & contemptu; Sic ille ad litteram.

23 Item a Diana *locis inibi citatis, & tom. 7. coordinat. tract. 5. reſol.* 26. *num.* 2. ibi; *Tamen ſi audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, ego puto non eſſe peccatum mortale.* Et ad id citat Bonac. Squillant. Sanchez, Alphonſum de Mendoza, Joann. Salas, Lorcam, & Azorium. Deinde *num.* 3. ſubjungit, *Quæ quidem opinio non ſolum tenenda eſt quoad ſæculares, ſed etiam quoad Clericos, non enim peccant mortaliter, ceſſante ſcandalo, quod puto non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericos comœdiis intereſſe.* Neque ob id ſæculares ad peccatum moventur, nam eodem modo audirent comœdias, licet Clerici abeſſent, & cum eodem detrimento, ſi quod patiuntur. Nec obſtat prohibitio *cap. Clerici* 2. *de vita, & honeſtat. Clericor.* quia ſecundum Innocentium *in dict. cap. Eſt tantum de honeſtate;* Vel quod verius credo cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata*, ille Textus non obligat ſub mortali, ceſſante ſcandalo, & contemptu; Deinde contraria conſuetudine videtur abrogatum; Et ſic hanc opinionem ſequuntur Sanchez, Rodriquez, & Salas *ubi ſupra*, & noviſſime Paulus Squillante *de obligatione Clericorum part.* 2. *num.* 45. Martinus Bonacina *de Matrimon. q.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. & alii. Sic ipſe expreſſe.

24 Item a Bonacina *tom.* 1. *de iis, quæ pertinent ad uſum Matrimonii, quæſt.* 4. *punct.* 9. *Tertia propoſitio num.* 21. ibi. Tertio, utrum intereſſe comœdiis ſit peccatum mortale? Nam ſi comœdiæ turpia repræſentent, eſt peccatum mortale illis intereſſe cum delectatione rerum narratarum, vel cum periculo delectationis, vel alterius peccati gravis. Non eſt vero peccatum mortale intereſſe comœdiis ob ſolam delectationem in verbis, quæ ob ſolam vanam curioſitatem audiuntur; Ita Sanchez *num.* 42. Filliucius *num.* 210. & 212. & alii communiter. Et *ſub n.* 22. ſubjungit, ſi quæras, utrum Clerici, qui aſſiſtunt comœdiis, peccent mortaliter? Reſpondetur, ſecluſo ſcandalo, vel alio periculo peccati, non peccare mortaliter; Ita Sanchez *lib.* 9. *diſput.* 46. *n.* 42. Filliucius *num.* 212. Verum tamen eſt, Eccleſiaſticos debere ab hujuſmodi nugis abſtinere; nam prohibitum eſt illis intereſſe, *de conſecrat. diſt.* 5. *cap. Non oportet* 2. *cap. Clerici* 2. *de vita, & honeſtat. Clericor.* Nihilominus iſtæ prohibitiones non obligant ſub mortali, ut notat Sanchez cum Cajetano. Hæc ille præciſis verbis.

25 Item a Buſembaum *lib.* 3. *part.* 1. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 8. ubi ſic præciſe tradit: Verba turpia, lectio obſcœnorum, ſpectatio comœdiarum turpium, cantiones inhoneſtæ, geſtus, litteræ, & dona amatoria, ſi tamen fiant ex curioſitate, vel vano ſolatio, non ſunt mortalia; ſecus tamen ſi fiant, vel animo inhoneſto, ſive venereo, vel cum periculo ruinæ ſpiritualis ſui, vel aliorum.

26 Item a Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 23. *num.* 198. & 199., ibi: Si vero illæ turpes cantilenæ ideo ſolum canantur, quia delectant, vel ut delectent, & ſic hilariter tranſeunt, vel tranſeant, non ſunt ut ſic peccata mortalia, ſed tantum venialia valde periculoſa, inquit Cajetanus *loc. cit.* (nempe 2. 2. *q.* 148. *art.* 6. recte id probans, tum ex Scriptura, tum ex Patribus, tum ratione, ut ipſum legenti patet). Et generaliter locutio de rebus turpibus facta ſolum ob voluptatem, quæ præciſe oritur ex ipſa narratione, abſque ulteriore intentione ipſarum rerum (addo, aut voluptatis venereæ) non excedit veniale; Filliucius *tractat.* 30. *num.* 209. Unde non peccant mortaliter, qui turpes cantilenas audiunt præciſe ob delectationem, quam adfert prolatio illorum verborum, aut ex levitate, aut ex curioſitate; Filliucius *loc. cit. num.* 219. Ita ipſe expreſſe.

27 Conſimiliter tradit Auguſtinus de Gabrielis Lector Capuccinus in Theologia Morali noviſſime impreſſa Piſauri 1747. *tom.* 3. *tract.* 11. *q.* 3. *num.* 492. ubi ſic præciſe cocludit: Dico ergo primo; Audiens cum delectatione carmina turpia, mortaliter peccat; Si vero ea audit abſque prava intentione, ac ſine ullo lapſus periculo, venialiter . . . . Probatur ſecunda pars; Qui audit turpia ſine prava intentione, & periculo lapſus, ſolum indecenter ſe gerit, ſed hæc indecentia non eſt tanti momenti, quod per eam Deus velit damnare audientem; ergo ſolum venialiter peccabit. Dico ſecundo, intereſſe comœdiis obſcœnis, & ſpectaculis turpibus, plerumque ob periculum labendi in aliquam delectationem turpem, eſt peccatum mortale. Si abſit hoc periculum, veniale . . . . Probatur ſecunda pars; Ubi abeſt prorſus hoc periculum, intereſſe ſpectaculis., eſt mera curioſitas contra verecundiam,

Digitized by Google

diam, ſed hæc curioſitas nequit dici mortalis, ergo &c.

28 Idem docet Clericatus, *deciſ. Sacram. tom. 3. cap. 73. num. 23.* ubi ſic expreſſe habet: Quær. An verba turpia, lectio obſcœnorum, ſpectatio comœdiarum turpium, cantiones inhoneſtæ, litteræ, aut dona amatoria ſiut peccata mortalia? Reſpond. cum diſtinctione, ſi fiant ex ſola curioſitate, ſine periculo pollutionis, aut conſenſus in Venerem, ſunt venialia; Secus vero cenſentur mortalia.

29 Nec deſunt alii, ultra inibi allegatos, brevitatis gratia miſſi, qui in eamdem, ut eruditis compertum, conſentiunt, præſertim in hypotheſi, ubi concurrant quatuor illæ conditiones, reſtrictiones, ſeu modificationes, quibus limitata adeſt dicta propoſitio, nempe: *comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque probabili periculo lapſus, ceſſet ſcandalum, & frequentiſſimum ſit Clericos comœdiis intereſſe*, quibus conditionibus non concurrentibus, habetur pro non poſita propoſitio, cum conditionalia nihil ponant in eſſe, niſi purificatis conditionibus, *arg. §. Sub conditione 4. inſtitut. de verborum obligationib. L. Hoc jure utimur* 8. *& ibi addit. margin. ff. de verbor. obligationib. L. Quia autem 6. §. final. ff. Si quis omiſſa cauſa teſtament. L. unica §. Si autem*, Cod. *de caducitatibus tollendis cap. 1. §. final. de ſponſalib. in 6. Clement. 1. de conceſſion. præbend.* Suſpenditur enim eorum valor uſque ad eventum conditionum, *L. Legata ſub conditione* 41. *ff. de condit. & demonſtrationib. Cap. Si vero pro te, & ibi Gloſſa ſi ad id, de Reſcript. in 6. c. 1. §. final. de ſponſalib. in 6. Clement. 1. de conceſſion. præbend.* cum ſimilibus.

30 Ad quorum ſequelam movebat potiſſimum ex iis, quæ tradit S. Thomas *quodlib. 9. q. 7. artic. 15. in corp.* ibi: *Reſpondeo dicendum, quod omnis quæſtio, in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinatur.* Quod & confirmat 1. 2. *q. 107. art. 4. in corp.* provida hac ſua, & S. Auguſtini *epiſtol. 119. cap. 19. circa fin. tom. 1.* monitione; In iis, quæ ex inſtitutione Sanctorum ſuperaddita ſunt præceptis Chriſti, & Apoſtolorum, *eſſe moderationem attendendam, ne converſatio fidelium oneroſa reddatur.* Et ex dicto Aragonii *in 2. 2. quæſt. 83. artic. 12. in titulo 30. concluſ. 3.* ibi: *Certe videtur durum, & a Chriſtiana Charitate alienum, mittere aliquem in Infernum, & dicere quod peccet mortaliter ſine evidenti, & certa ratione.* Unde & Gobat *tom. 1. tract. 3. caſu 21. num. 702. & 703.* habet: *Mihi diſplicet aſſeri aliquid eſſe peccatum etiam veniale, & conſequenter extare aliquod præceptum, quando non habetur ſufficiens fundamentum. Et longe magis horreo, noxam lethalem aſſerere, niſi vel clara ratio, vel auctoritas irrefragabilis cogat.* Quod ſimiliter aſſerit *tr. 5. caſu 23. n. 723. in fin.*

31 Sed quidquid de illis, prævio receſſu a ſequela ipſorum, quod ſcripſi *loc. cit. n. 17. & 18.* (prioris edition.) expunctum penitus volo, & ſiſtendum edico tantummodo in ſcriptis inibi *n. 16. 19. 20. & 21.* captivans omnimode intellectum in obſequium tantæ Lambertinianæ Pontificiæ opinionis, malens ipſum præ cæteris aliis, in omnibus, & per omnia ſequi, uti & in iſtis ſequutus fuiſſem, & nedum ſcripto, ſed nec animo contraire ei auſus fuiſſem, ſi dum ea ſcriberem præ manibus habuiſſem ſuas mirabiles Notificationes, eruditiſſimum dictum Opus de Synodo Diœceſana, & prope Divinum ſuum Bullarium; firmiter mecum reputans, inoffenſo poſſe pede procedere, ſi tantum Doctorem, tantumque Pontificem, ac peculiariſſimum meum Benefactorem (utpote ab ipſo Summis Apoſtolicis Gratiis cumulatus) pro Duce, pro Magiſtro, & Canone habendum cenſuerim. Et ob faxit Deus, ut nedum ego, ſed & omnes pari animo, ſubmiſſione, & veneratione tantum cœlitus datum ſanioris Doctrinæ Inſtructorem, firmioris Juris Conditorem, ac ſumme vigilem Eccleſiæ Catholicæ Moderatorem plane ſequantur, & imitentur.

Additiones ex aliena manu.

32 Tria *titul. Decretal. de cohabitat. Clericor. &c.* prohibentur Clericis 1. Conſortium cum fœminis, quas olim vocabant Sorores, Agapetas, aut extraneas mulieres. 2. Converſatio ſuſpecta cum mulieribus, & quod caput rei eſt, 3. Concubinatus.

33 Prohibitio conſortii Clericorum cum Agapetis continetur *cap. 1. dicto tit.* Eas Juſtell. *ad cap. 3. Concil. Nicæn.* deſcribit: *Erant neque Uxores, neque Concubinæ, ſed tertii cujuſdam generis Mulieres, quas ſecum Clerici non ſobolis, nec libidinis gratia, ſed pietatis ſtudio aut certe prætextu fovebant.*

34 Interdicta præterea eſt Clericis omnis ſuſpecta converſatio cum mulieribus extra domum, quod variis Conciliorum Canonibus exornat Claudius Eſpencæus *lib. 6. de Continent. cap. 12. Nemo* (ait Symmachus Papa in cap. 2. diſt. 81.) *enim recte Perſonam majoris ſuſcipit, niſi qui actibus ſuis errata condemnat, & amorem innocentiæ converſatione demonſtrat.* Cæterum hoc intelligendum de converſatione frequentiori, & ex aliis cauſis ſuſpecta, quod ex moribus Clerici, tum vita anteacta mulieris, æſtimandum.

De

Digitized by Google

36 De variis prohibitionibus Concubinatus Clericis factis conſule Bohemer. *in decretal. lib. 3.*
37 *tit. 2. ſer. per tot.* Hic vero omittendum non eſt, Epiſcopo adverſus Clericos concubinarios procedere debere ſervato ordine præſcripto a Concilio Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 14. de reformat.* quo, ut monet clariſſ. P. Girald. *in Elench. Decretal. ampliat. a Sacr.*
38 *Concilio Tridentino Elench. 3. lib. 3. tit. 2.* ampliata, & reſpective moderata fuit Decretalis in *cap. 2. de cohabit. Clericor.* infligens Clerico in ſacris ſuſpecto de fornicatione cum quacumque fœmina pœnam excommunicationis latæ ſententiæ poſt trinam monitionem. Ordo autem hic ſequens eſt.
39 Monendi in primis & quidem monitione ſpeciali in perſonam ſunt, etiamſi notorii ſint. Quare non ſufficit generalis per edi-
40 ctum, aut in Synodo facta. I. Licet alias
41 hæc trinæ monitionis vim habeat. II. Si ita moniti non abſtinuerint ipſo facto, privati ſunt tertia parte fructuum quorumcumque, & penſionum, quæ Fabricæ Eccleſiæ, aut alicui Loco Pio arbitrio Epiſcopi applicatur.
42 III. Si perſeveraverint in eodem delicto cum eadem, vel alia fœmina, nec paruerint ſecundæ monitioni, eo ipſo amittunt fructus omnes Locis Piis applicandos, & inſuper ab adminiſtratione ſuorum Beneficiorum, quamdiu Ordinario videbitur, debent ſuſpendi.
43 IV. Si ita ſuſpenſi nihilominus non abſtineant, privandi ſunt perpetuo Beneficiis, penſionibus, & officiis Eccleſiaſticis quibuſcumque, ac inhabiles ad ea in poſterum aſſequenda de-
44 bent declarari. V. Si etiam ita puniti non reſipiſcant, excommunicationis gladio ſunt plectendi; Rota *in Placen. Parochiæ 9. Decemb. 1743. §. 9. cor. bon. mem. Lan. & in* confirmatoria 15. *Jun.* 1744. §. 8. *cor. cl. mem. Millin.*

45 Simplex vero Clericus concubinarius, vel fornicarius punitur pœna carceris, vel ſuſpenſionis ab Ordine, ac inhabilitatis ad beneficia obtinenda, ut pariter monet P. Girald. ubi ſupra.

46 Nomine vero Clericorum concubinariorum, contra quos ita procedere poteſt, & debet Epiſcopus, intellige eos, qui concubinam, vel domi ſuæ, vel etiam extra illam alibi inſtar Uxoris continue retinent. Cæterum Clerici, qui ſimplicem incontinentiam commiſerint, non poſſunt ita plecti; ut tradunt DD. *in titul. decretal. de cohabit. Clericor.* Zypæus *n. 6.* Pirhing *n. 13.* Schmalzgrueb. *n. 9.*

Alia ad rem. Vid. in verb. *Comœdiæ* per tot.

ARTICULUS V.

Clericus quo ad ludos, cauponas, vel tabernas, crapulam, & ebrietatem.

Clericis eſt ſeveriſſime prohibitus alearum, 1
ſeu taxillorum ludus, & maxime ille ludus, qui magis fortuna, quam arte, vel induſtria ludentium regitur; ut habetur expreſſe *ex Can. 41. & 42. Apoſtolorum*, obi in trangreſſores, niſi deſiſtant, ſtatuitur pœna depoſitionis, aut Excommunicationis, ibi: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatibus indulget, vel deſinitor, vel deponitor. Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector, qui conſimilia facit, vel deſinitor, vel a Communione ſejungitor:* Concordat *c. Epiſcopus 1. diſt. 35.* ibi: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certe damnetur, Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur: c. Clerici Officia 15. de vita, & honeſt. Cler.* deſumptum ex Conc. Generali Later. celeb. ſub Innoc. III. ibi: *Clerici ... ad aleas, vel taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint;* Conc. Trid. *ſeſſ. 22. c. 1. de ref.* ubi renovat antiquas prohibitiones, quas Eccleſia circa hoc Clericis ſtatuit, & præcipit, ut adhuc ſeverius puniantur, ſi neceſſe fuerit, illi, qui reperiuntur his prohibitionibus non paruiſſe, ibi: *Statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de Cler. vita, & honeſtate.... aleis, luſibus .... copioſe, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum, iiſdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, obſerventur.* Concilium Burdigal. celebratum 1583. ludum ſic Clericis interdicit: *Ab alea, teſſeris, Chartis, & quovis alio vetito, & indecoro ludo tum privatim, tum publice penitus abſtineant.* Conc. Senonenſe celeb. 1528. *Can. 15.* ſic præcipit: *A ludo Aleatum, aliiſque, qui a forte pendent, abſtineant, neque ludentium fautores, ſpectatores, aut teſtes exiſtant.* Conc. Mediolan. 1. *part. 2. tit. de armis, ludis &c.* ubi S. Carolus ſic ſtatuit: *Nec ſolum ludere vetamus, ſed eos ludorum ſpectatores eſſe nolumus, aut quemquam ludentem in ædibus ſuis*
permittere. Immo non ſolum Legibus Eccleſia- 2
ſticis, & Canonicis eſt ludus prohibitus Clericis, ſed etiam Legibus Cæſareis, & Civilibus, or expreſſe habetur *in Authent. Interdicimus, Cod. de Epiſcopis, & Clericis,* ibi: *Interdicimus Sanctiſſimis Epiſcopis, & Presbyteris, Diaconis, & Lectoribus, & omnibus aliis cujuſlibet*

Digitized by Google

bet ordinis venerabilis Collegii .... ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes eſſe, aut inſpectores fieri ...... Si quis autem ex his in hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili Miniſterio prohiberi, & in Monaſterium redigi.

3 Quare ex tam multiplici rigida prohibitione, ſimulque adjunctis pœnis, nonniſi pro peccato mortali imponi ſolitis, communiter colligunt Doctores, quod Clericus lucri gratia, & pro notabili quantitate taliter ludens, peccet mortaliter, præſertim ſi frequenter, aut publice cum ſcandalo aliorum id fiat; Navarrus *cap.* 20. *Manual. n.* 9. Sylveſter *verb. Ludus q.* 4. Layman *lib.* 3. *Theolog. moral. tract.* 4. *cap.* 21. *n.* 1. Pirhing *lib.* 3. *dec. tit.* 1. 25. Reiffenſtuel
4 *ibid. num.* 58. & alii. Secus vero eſſet dicendum, ſi privatim, ac ſine ſcandalo ex bonis patrimonialibus, aut etiam ex redditibus Beneficiorum ſuorum, ſed ſolum in quantitate modica ſpectato ſtatu ſuo, & redditnum copia, recreationis cauſſa inſerit, præſertim cum noſtris hiſce temporibus rigori antiquorum Canonum per conſuetudinem derogatum videatur; Tum quia Canones relati loquuntur de illis, *qui aleæ, & ebrietati deſerviunt*, ideſt, crebro, & per longum tempus ludunt, ſeu luſui hujuſmodi *valde ſerviunt*, ut explicat Gloſſa in cit. c. *Epiſcopus d.* 35. *verb. deſerviens*, Leſſius *lib.* 2. *de Juſtitia, & Jure c.* 26. *dub.* 1. *num.* 5. & 6. Reiffenſtuel Pirhing
5 & Layman *loc. cit.* Qui Layman ibid. n. 2. inſuper addit, Clericos ludentes raro, & moderate ob recreationem, omnino excuſari a peccato, ſi Lex Diœceſana ipſis non prohibeat tales fortunæ ludos, & conſuetudo loci permittat, ac quodammodo cohoneſtet, Pirhing *loco citato*. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 6.
6 *num.* 6. Ludum autem Scacchorum ſeu latrunculorum non eſſe prohibitum Clericis, tenent Abbas *in cap. Clericis* 15. *de vita, & honeſt. Cleric. num.* 4. Jo. Andr. *ibid. num.* 13. Barboſa *ibid. num.* 8. & alii ab ipſo citati; ubi idem Barboſa de Scacchorum, ſeu latrunculorum ludo ſic ſubjungit: *Qui quidem latrunculorum ludus licet ingenio conſtet, non multum tamen litteratis hominibus convenire arbitramur, quod mentem jam litterarum ſtudiis, fatigatum recreare magis ceſſatione, & quiete, quam novo meditationis labore gravare oporteat*, ut etiam advertit Joann. Baptiſta *fin. de regul.*
7 *Jur. hom.* 22. *in fine*. Sic etiam eſt Clericis permiſſus omnis ille ludus, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis; Farin. *in praxi Criminal. part.* 3. *q.* 109. *n.* 103. & 106. Bellet. *diſquiſit. Clerical. part.* 1. *titul. de Diſciplina Clerical.* §. 24. *n.* 8. & 9. Barb. *loc. cit.*
num. 7. & alii. Quantum autem ad ludos, 8
ut ſupra prohibitos nempe alearum, & taxillorum, aliorumve, qui non recreationis gratia frequentantur, advertendum eſt quod merito Clericis prohibentur, eo quod ex illis plura naſcuntur inconvenientia, quæ recenſet Archidiaconus *in cap. Epiſcopus diſt.* 35. Primum eſt deſiderium lucrandi, & ſic eſt cupiditas, quæ eſt radix omnium malorum. Secundum eſt voluntas ſpoliandi proximum; & ſic eſt rapina. Tertium uſura quoque conſideratur. Quartum multiplicata mendacia, & verba obſcena, otioſa, & vana. Quintum Blaſphemiæ, & ita hæreſis. Sextum corruptio maxima plurimorum, qui ad ludum videndum, & concupiſcendum conveniunt. Septimum Scandalum bonorum. Octavum contemptus prohibitionis Sanctæ Matris Eccleſiæ. Nonum amiſſio temporis, & interdum (adde tu) deſ-
peratio. Unde P. Ribadeneira *in vita S. Fran-* 9
ciſci de Borgia c. 5. dicit ludo tria pretioſa amitti, tempus ſcilicet, pecuniam, & devotionem, ac ſæpe conſcientiam.

Clerici cauponas, vel tabernas, niſi longio- 10
ris itineris cauſſa ingredi prohibentur; *c. Non oportet* 2. *c. Nulli Cler.* 3. & *c. Clerici* 4. *Diſt.* 44. *in quorum ultimo* ſic præciſe ſtatuitur: *Clerici edendi, & bibendi cauſſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi*; Concordat *Can.* 13. *Apoſtol.* ubi ſic decernitur: *Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, a communione excludatur; excepto tamen, qui neceſſario in itinere in commune diverterit hoſpitium. Et c. Clerici Officia* 15. *de vita, & honeſtate Cleric.* ubi ſic expreſſe habetur: *Et tabernas prorſus evitent, niſi*
forte cauſſa neceſſitatis in itinere conſtituti. Et 11
tanto minus eis tabernas habere licet; ſi enim eas ingredi prohibentur, multo magis in ipſis miniſtrare aliis vetantur, textu expreſſo *in cap. Nulli Clerico* 3. *Diſt.* 44. ibi: *Nulli Clerico tabernam, aut ergaſterium habere, ſi enim eas ingredi prohibentur, multo magis aliis miniſtrare in ea. Si quis vero tale quid feceris, aut ceſſet, aut deponatur*. Concordat *Clement.* 1. *de vita, & honeſt. Cleric.* ibi: *Diœceſanis locorum diſtricte præcipimus, ut Clericos carnificum, ſeu Macellarum, aut tabernariorum Officium publice, & perſonaliter exercentes nominatim, & tertio moneant, ut ſic ab hujuſmodi Officiis intra convenientem terminum monentium ipſorum arbitrio moderandum deſiſtant, & quod ipſa nullo unquam tempore*

Digitized by Google

12 *reaſſumant*. Tales Clerici, ſi ter perſonaliter
moniti non deſiſtant, vel deinde reaſſumant,
tunc ſi ſint Clerici conjugati, omni carent
privilegio Clericali; ſi vero ſint Clerici cæli-
bes, carent privilegio Clericali ſolum in re-
bus, dum incedunt ut Clerici; Et ſi incedant,
ut Laici, carent etiam privilegio Clericali in
perſonis eo ipſo, & quandiu in præmiſſis per-
ſtiterint; textu claro *in d. Clement.* 1. ibi:
*Qui ſi taliter moniti ab ipſis non deſtiterint, aut
ipſa (ut præmiſſum eſt) exercendo reaſſumpſe-
rint quandocumque, conjugati omnino; non con-
jugati vero in rebus; & ſi omnino incedant ut
Laici, in perſonis, privilegium Clericale, quam-*
13 *diu præmiſſis inſtiterint, eo ipſo amittant*. Quod
tamen procedit ſi hujuſmodi artes exerceant
per ſe, & perſonaliter, ſecus ſi per alium;
Ita Gloſſa verb. *publice & perſonaliter in dict.
Clement.* 1. Duen. *reg.* 69. *verſ. limina tertio*;
Menoch. *de arbitr. cauſ.* 413. Perez *lib.* 3.
Gloſſa 1. *pag.* 96. *t.* 4. *l.* 8. *ord.* Azeved. *lib.*
15. *num.* 2. *tit.* 7. *novæ recop.* Barboſa *lib.* 1.
14 *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 40. *n.* 74. Per taber-
nas autem, & cauponas intelliguntur Domus,
in quibus panis, vinum, & carnes coctæ, &
alia hujuſmodi venduntur; Ita Gloſſa *verb.
Tabernariorum in dict. Clem.* 1. *de vit. & ho-
neſt. Cleric.* Rebuff. *in leg. Tabernæ appellatio-
ne* 183. *ff. de verb. ſignific. pag.* 96. Cardinal.
Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 8. *litt. V. Concluſ.* 1.
Barb. *de appellatione verborum utriuſque Juris
ſignific. appell.* 257. *num.* 1.
15 Crapula, & ebrietas ſub graviſſimis pœnis
uſque ad ſuſpenſionem ab Officio, & Benefi-
cio eſt Clericis interdicta; *Canon.* 41. & 42.
Apoſt. cap. Epiſc. diſt. 35. quorum verba rela-
ta ſunt ſupra *num.* 1. *cap. A Crapula* 14. *de
vita, & honeſt. Cleric.* ibi: *A Crapula, &
ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, un-
de vinum ſibi temperent, & ſe vino; nec ad
bibendum quiſpiam incitetur, cum ebrietas, &
mentis inducat exilium, & libidinis provocet in-
centivum. Unde illum abuſum penitus decerni-
mus abolendum, quo in quibuſdam partibus ad
potus æquales ſuo modo ſe obligant potatores; Et
ille judicio talium plus laudatur, qui plures in-
ebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis
autem ſuper his ſe culpabilem exhibuerit, niſi a
Superiore commonitus ſatisfecerit, ab Officio, &
Beneficio ſuſpendatur*. Concordat Concil. Trid.
ſeſſ. 22. *cap.* 1. *de reform.* ſub eiſdem pœnis per
antiquos Canones ſtatutis, & etiam majori-
bus arbitrio Ordinarii infligendis abſtinentiam
a comeſſationibus, & ebrietatibus injungens,
ibi: *Statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a
Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de
Clericorum vita, & honeſtate ... luxu, comeſ-
ſationibus ... copioſe, ac ſalubriter ſancita fue-
runt, eadem in poſterum iiſdem pœnis, vel ma-
joribus arbitrio Ordinarii imponendis obſerventur*.
Et merito ſunt ſtatutæ tam rigidæ pœnæ con- 16
tra Clericos crapulæ, & ebrietati deſervientes,
cum ex Concilio Agathenſi relato *in cap. An-
te omnia* 9. *diſt.* 35. ebrietas ſit omnium vi-
tiorum fomes, & nutrix, ibi: *Ante omnia Cle-
ricis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fo-
mes, & nutrix eſt*, & juxta cit. cap. *A Cra-
pula: Ebrietas, & mentis inducat exilium, &
libidinis provocet incentivum*; adeoque ſuadeat
Apoſtolus *ad Epheſ.* 5. *Nolite inebriari vino,
in quo eſt luxuria*; Et Salvator ipſe *Luc.* 21.
præcipiat: *attendite vobis, ne forte graventur
corda veſtra a crapula, & ebrietate*, cum ſit
maxima Dei offenſa, propter quam ebrioſi Re-
gnum Dei non poſſidebunt, 1. *ad Cor.* 6. ut-
pote *quorum Deus venter eſt*, ut ſcribit Apoſto-
lus *ad Philippen.* 4. Unde contra hanc cibi, 17
& potus immoderantiam vehementer declamat
S. Hieronymus relatus in *cap. Ne tales* 28. &
cap. Legimus 29. *diſt.* 5. *de conſecr.* ex quo ta-
lis immoderantia valetudinem lædat, morbos
accreſcat, & vitam ipſam abrumpat, juxta
illud Eccleſiaſtici 37. *in multis eſcis erit infir-
mitas, & aviditas appropinquabit uſque ad cho-
leram; Propter crapulam multi obierunt, qui au-
tem abſtinens eſt adjiciet vitam*. Obſervandum 18
tamen eſt, quod hic in ſenſu Sacrorum Cano-
num aliud eſt crapula, & aliud eſt ebrietas.
Crapula enim eſt exceſſus cibi, ſeu immode-
rata voracitas, & ingluvies, qua ſtomachus
prægravatur; *cap. Ne tales* 28. *diſt.* 5. *de con-
ſecr.* dicit enim lex: Ex nimia ingurgitatione
olet os; *l. Quod clarum §. Is cui, ff. de ædil.
edict.* Gloſſa *in cap. Cum Apoſtolus, de cenſibus
in verb. ſumptuoſas*. Dicitur autem *Crapula*
quaſi *cruda epula*; Gloſſa *in d. cap. A Crapu-* 19
la, verb. Crapula, quia homines ita voraciter
epulantes nimiamque ciborum ſuperfluitatem
ingurgitantes, perfecte non digerunt, ſed ma-
teriam indigeſtam emittunt; *cap. Sint tibi* 18.
& *cap. Ne tales* 28. *diſt.* 5. *de conſecr.* Ebrie- 20
tas vero eſt exceſſus vini, & immoderata po-
tatio, & ſic diſtinguunt Gloſſa 1. *in cap. A
Crapula* 14. *de vita & honeſt. Cleric.* & ibidem
Hoſtienſ. *n.* 1. Joann. Andreas *num.* 4. Butrius
num. 8. Ancharan. & Abb. *n.* 1. Fagn. *n.* 9.
& alii. Sed Ariſtoteles *in Problem.* in eo di-
ſtinguit crapulam ab ebrietate, quod ebrietas
una cum mente adimit & ſenſum doloris, cra-
pula vero conſtante animo caput affligat. Di- 21
citur

Digitized by Google

citur autem Ebrietas ab *E* quod eſt ſine, & *beia* quod eſt menſura; Unde ebrius dicitur, qui ſine menſura bibit, hoc eſt uſque ad privationem uſus rationis; Ita Gloſſa *in d. cap.*
22 *A Crapula*, *verb. Crapula*. Unde licet hæc omnibus prohibeantur, præcipue tamen damnantur in Eccleſiaſticis, & Dei ſervitio mancipatis; *cap. Vinol. 6. diſt.* 35. ibi: *Vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes, qui miniſtrant in templo Dei, prohibentur vinum & ſiceram bibere, ne crapu-*
23 *la, & ebrietate aggraventur corda eorum*. Nec Clerici debent bibere ultra tertiam vicem, ut dicit texus *in cap. Quando presbyteri 9. diſt.* 44. ibi: *Et maxime ultra tertiam vicem poculum non contingant*. Unde Lucius Apulejus *Florid.* 1. Prima, inquit, cratera ad ſitim pertinet, ſecunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad inſaniam; ſed in hoc ſpectanda eſt qualitas complexionis, & temporis, & omnia ad ſobrietatem, & neceſſitatem ſunt reducenda, ut recte advertit Marian. Soccin. *in cap. Si conſtiterit n.* 19. *verſ. Tertio quoties ſit bibendum*, *de accuſationibus*. Licet enim Navarrus *in Manual. cap.* 25. *num.* 111. dicat quod Clerici ultra tertiam vicem bibentes peccent, tamen ſecundum rectum ſenſum Abbat. *in cit. cap. A Crapula n.* 2. *verb. Nam debet Clericus*, eſt ſic tenendum, dummodo appetitus naturalis ultra non exigat.

Additiones ex aliena manu.

24 An luſus ſchaccorum referendus ſit ad ludum aleæ, Clericiſque ſit prohibitus, non conveniunt Doctores. Dubium naſcitur ex eo quod ingenii magis quam fortunæ ludus eſſe videatur. Qui licitum eum faciunt, quatuor obſer-
25 vari volunt requiſita. I. Ut ad oblectamen-
26 tum, non ad lucrum ludus inſtituatur. II. Ut non magnum temporis ſpatium inſumatur, ne
27 a rebus ſacris abſtrahantur. III. Ut aliorum, & præſertim ſæcularium aſpectus evitetur. Et
28 IV. Ut profanos viros in eo ſocios non admittant. At Angelus *de Maleſic. pag. mihi* 333. & Navarr. *in Manual. Confeſſ. cap.* 20. *ſub n.* 3. eum Clericis interdictum volunt, quum ad latrunculos iſtos artificioſe verſandos exigatur ea ingenii contentio, ac prolixitas temporis, ut ad animos potius defatigandos, quam relaxandos aptus videatur, & qui vincitur nunquam non male ſe habet.

ARTICULUS VI.

Clericus quo ad arma, & venationem.

Clerici ſine juſta, & neceſſaria cauſa arma deferre non poſſunt; *cap. Nimium* 1
1. *Cap. Cum a Judæis* 2. *cap. Non pila* 3. *capit. Clerici quæ* 15. *cap. Quicumque ex Clero* 6. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. *cap. Clerici arma* 2. *de vita, & honeſt. Clericor. cap. In audientia* 25. *de Sentent. Excommunic. & Clement.* 1. *de vita, & honeſtate Clericor. in fin.* ibi: *Arma portantes*. Quinimmo eſt Clericis prohibitum arma 2
deferre ſub pœna Excommunicationis; textu claro *in dict. cap. Clerici arma portantes .... excommunicentur*. Unde inferunt Doctores, quod 3
Clerici arma prohibita deferendo peccent mortaliter, quia Excommunicatio non fertur niſi pro gravi crimine; *cap. Nemo Epiſc. cap.* 14. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. ibi: *Quia Anathema æterna eſt mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine*; Concordat *cap. Nullus Sacerdotum* 42. *eadem cauſ. & quæſtione*. Et 4
ratio, quam communiter reddere ſolent Doctores, eſt, quia Clericorum arma, & munimenta debent eſſe Orationes, & lacrymæ, ut inquit S. Ambroſius *ad Marcellinam ſororem Epiſt.* 33. & refertur *in cap. Convenior* 21. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. ibi: *Lacrymæ meæ mea arma ſunt, talia enim ſunt munimenta Sacerdotis.* Idemque S. Ambroſius relatus *in cap. Non pila* 3. *cauſ.* 23. *quæſt.* 8. ibi: *Orationes, & lacrymæ fuerunt mihi arma adverſus Milites, talia enim ſunt munimenta Sacerdotis*, & colligitur ex Divo Hieronymo in *Levitico*, & relato *in cap. Si quis* 3. *diſt.* 36. & ex Joenne Summo Pontifice *in cap. Porro* 14. *cauſ.* 16. *quæſt.* 3. Sed quo ad hoc, & omnia quæ fa- 5
ciunt ad delationem armorum, vide verb. *Arma* ubi late per totum.

Venatio frequens, & voluptuoſa præcipue 6
cum armis, & clamoroſa, eſt Clericis interdicta; *cap. Epiſcopum* 1. *de Clerico venatore*, ibi: *Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum canes, aut accipitres, aut hujuſmodi ad venandum habere non licet. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit; ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione; ſi Presbyter, duobus; ſi Diaconus ab omni officio ſuſpendatur*; *cap. Omnibus* 2. *eodem tit.* ibi: *Omnibus Servis Dei venationes, & ſilvaticas fatigationes cum canibus, & accipitres, aut falcones habere interdicimus*. Concil. Lateranenſe IV. *Can.* 15. ſub Innocentio II. his

ver-

verbis : *Venationem , aut Aucupationem univerſis Clericis interdicimus* ; & Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ubi præcipitur , ut Clerici *ab illicitis venationibus , & aucupiis*
7 *abſtineant*. Venatio enim , quæ fit cum canibus , & falconibus propriis ex voluptate , dicitur clamoroſa , & illicita ; ex citat. cap. *Epiſcopum* 1. *& cap. Omnibus* 2. *de Cler. venat.* Difficile enim eſt quod hæc venatio non ſit illicita Clericis , ſi canes , qui ad venandum retinentur , ex bonis Eccleſiæ nutriantur ; Nam cum bona Clericorum ſint pauperum , aut Eccleſiæ , & conſumi non poſſint , niſi in uſus pios , non erit leve delictum , ſi comedant beſtiæ , quod Chriſti pauperes alere deberet ; Paſſer. *de ſtat. homin. tom.* 2. *qu.* 187. *art.* 2. *num.* 293. ubi expendit textum Evangelii *Matth.* 15. *Non eſt bonum ſumere*
8 *panem filiorum , & dare canibus* . Unde juremerito obſervat S. Hieronymus , quod & notare , & trepidare deberent omnes Clerici venatores , quod venatores fuiſſe Sanctos non legitur . Sic refertur *in cap. Quorumdam* 1. *diſt.* 34. ibi : *Nam , & B. dicit Hieronym. venatorem numquam legimus ſanctum ; & cap. Eſau* 11. *diſt.* 86. ibi : *Eſau venator erat , quoniam peccator erat , & penitus non invenimus in Scri-*
9 *pturis Sanctis Sanctum aliquem venatorem* . Nec minus urgent , quæ contra vitium venationis declamat S. Ambroſius relatus *in cap. Quid prodeſt* 12. *diſt.* 86. ibi : *Quid prodeſt jejunare viſceribus , & luxuriare venatibus , abſtinere cibis , & errare peccatis ? Et in cap. An putatis* 13. *eadem diſt.* 86. ibi : *An putatis illum jejunare fratres , qui primo diluculo non ad Eccleſiam vigilat , non Beatorum Martyrum loca Sancta perquirit , ſed ſurgens congregat ſervulos , diſponit retia , canes producit , ſaltus , ſilvaſque perluſtrat ? Servulos , inquam , ſecum pertrahit , fortaſſe magis ad Eccleſiam feſtinantes , & voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena , neſciens reum ſe futurum tam de ſuo delicto , quam de perditione ſervorum* .

10 Unde neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis pro ſola voluptuoſa venatione , quia ex Sac. Congregatione Immunitatis fuit declaratum licere Epiſcopis concedere Clericis licentiam gerendi arma ſolum cum legitima cauſa juxta Sacros Canones , *ut in Carinolen.* 2. *Julii* 1647. *Decret. Paul. pag.* 14. his verbis *Epiſcopo licere licentiam concedere Clericis gerendi arma ad præſcriptum Sacrorum Canonum , illaque non poſſe comprehendi ſub bannimentis laicalibus , & in Bellocaſt.* 18. *Junii* 1658. *lib. Decret. Rocci pag.* 92. his verbis : *Epiſcopus cum legitima cauſa juxta Sacros Canones poteſt concedere Clericis licentiam gerendi arma , nec illi comprebenduntur ſub bannimentis Laicalibus :* Adeo- 11
que cum ex ſupradictis aperte conſtet extra caſus itineris , & neceſſariæ defenſionis ab hoſtibus , & latronibus , Clericos arma deferre , & præſertim pro voluptuoſa venatione eſſe contra , & non juxta Sacros Canones , ſtat evidenter , quod Epiſcopi nequeant licite pro iſta ſola cauſa eis licentiam concedere arma geſtandi ; & conſequenter Epiſcopi , concedendo Clericis licentiam deferendi ſclopum venatorium , non ſunt immunes a culpa , quia poteſtate , quam dedit illis Deus in ædificationem , ipſi abutuntur in deſtructionem contra præceptum Apoſtoli 2. *ad Corinth. cap.* 10. *& cap.* 13. Nec excuſari 12
poſſunt Epiſcopi prætextu , quod Canonum rigor abierit in deſuetudinem , & quod contrarius fere ubique hodie invaluerit uſus ; quia talia opponentibus aptatur reſponſio Innocentii III. data Archiepiſcopo Turonenſi contra aleatores , qui ſe excuſabant prætextu conſuetudinis , *in cap. Cum inter dilectos* 11. *de exceſſibus Prælator.* his verbis : *Nos tamen , qui ex Officii noſtri debito peſtes hujuſmodi extirpare proponimus , atque ludos voluptuoſos , occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad diſſolutionis materiam devenitur , penitus improbamus excuſationem prædictam , quæ per pravam conſuetudinem (quæ corruptela eſt) palliatur , frivolam reputamus , cum in illis magis plectibilis ſit offenſa , per quos ad excuſandas excuſationes in culpis , delinquendi auctoritas uſurpatur* . Et concordat *cap. Ad audientiam noſtram* 3. *de conſuetudine* , ubi ſic expreſſe habetur : *Conſuetudo , quæ Canonicis obviat inſtitutis , nullius debet eſſe momenti* . Et etiam quia talis excuſatio im- 13
probatur hodie a Sacro Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *de reform.* præciſis , & formidandis his verbis : *Statuit Sancta Synodus , ut quæ alias a Summis Pontificibus , & a Sacris Conciliis de Clericorum vita , & honeſtate , cultu , doctrinaque retinenda , ac ſimul de luxu , comeſſationibus , Choreis , aleis , luſibus , ac quibuſcumque criminibus , nec non ſæcularibus negotiis fugiendis copioſe , & ſalubriter ſancita fuerunt , eadem in poſterum iiſdem pœnis , vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis obſerventur ; Nec appellatio executionem hanc , quæ ad morum correptionem pertinet , ſuſpendat . Si qua vero ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint , ea quam primum in uſum revocari , & ab omnibus accurate cuſtodiri ſtudeant , non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque , ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas Deo vindice pœnas perſolvant* .

Et

Digitized by Google

14 Et per hoc Patres *in Concilio Mediolanenſi 1. part. 1. tit. de armis, ludis, & ſpect. pag. 18.* una cum S. Carolo congregati ſic abſolute decreverunt: *Idcirco edicimus, ne Clerici arma cujuſvis generis ferant; quod ſi Epiſcopus probabili juſtaque de cauſa id eis permittendum judicaverit, tunc ſcripto impetrata venia, ipſis uti liceat, non tamen publice, niſi rei, aut facti neceſſitas poſtulet: Omnino baliſta, Aſtis, & Sclopeto, aliiſque hujus generis inſtrumentis uti*
15 *ipſis interdicimus*. Et ſic etiam cenſuit Sacra Congreg. Immunit. *in Oſtunen. 6. Jul. 1697.* in qua cum Clerus Terræ S. Viti illius Diœceſis recurſum habuiſſet ad dictam Sacram Congregationem pro moderatione Synodi, in qua inter cætera *in tit. de vita, & honeſtat. Clericor.* ſtatutum reperiebatur ſic: *Ne quis geſtare audeat ſeu afferre arma non prohibita offenſiva, videlicet Piſtole, Terzette, Archibugi, ſeu Schiopette, Spade ec. ed altre armi offenſive ſub pœna exilii in hac Civitate, & Diœceſi per quinquennium &c.* Et cum Eminentiſſimus Cardin. Caſanata, cui dict. Synodi reviſio commiſſa fuerat, votum dediſſet ita conceptum: *Epiſcopus, gratis, & diſcrete licentiam concedat;* Facta relatione in plena Congrega-
16 tione ſub dicta die prodit reſolutio: *Servetur Decretum Synodi prout jacet.* Nec valet objicere, quod non deſunt Doctores tum Canoniſtæ, tum Theologi, qui ſuſtinent eſſe licitam Clericis delationem Sclopi venatorii pro ſola voluptuoſa venatione. Non valet, inquam, quia præcipui Doctores, qui admittunt, Clericis aliquando recreationis gratia licitam eſſe venationem, intelligunt de venatione, quæ exercetur, & fit cum retibus, laqueis, & hujuſmodi ſine ſtrepitu, & clamore, ut patet ex propriis ipſorum verbis, quorum varia hic ad uberiorem notitiam ſubnectimus; Abbas *in cap. 1. de Clerico Venatore n. 1. litt. C.* ſic expreſſe habet: *Quædam vero eſt Venatio, quæ fit cum retibus, ſeu laqueis, & licita eſt Clericis, dummodo frequenter non inſiſtat;* Sylveſter *in Summ. verb.* Venatio ſic habet: *Ponere autem laqueum, vel rete ſine ſtrepitu, & clamore, & canibus, licet etiam Clericis;* Hoſtienſ. *in Summ. tit. de Clerico venatore num. 2.* ſic ait: *Licet enim Clericis cauſa neceſſitatis, utilitatis, vel recreationis cum retibus, laqueis, & canibus venari, dummodo cum ſilentio, & modeſtia;* Bertacin. *repert. in verb. Venatio verſ. 3. circa fin.* dicit: *Quædam eſt venatio, quæ fit cum rete, ſeu laqueo, & licita eſt Clericis, dummodo frequenter non inſiſtant;* Turrecremata *in c. Quorumdam Diſt. 34. num. 9.* ſic habet: *Alia venatio, quæ fit cum retibus, & laqueis forte licita eſt Clerico, quia non fit cum clamore, nec emittuntur voces;* & *in cap. Qui venatoribus diſt. 86. num. 3. in fin.* ſic inquit: *Venatio cum laqueis, & pedicis atque retibus, Clericis etiam eſt licita, & dummodo cum ſilentio, & modeſtia fiat;* Graff. *deciſ. aur. part. 2. lib. 3. n. 9.* ſic concludit: *Venatio cum laqueis, & pedicis, atque retibus, & canibus Clericis etiam eſt licita, dummodo cum ſilentio, & modeſtia fiat;* Barboſa *Juris Eccleſiaſt. univ. lib. 1. cap. 40. num. 79.* ſic aſſerit: *Poſtremo Clericis non licet canes habere, vel accipitres ad venandum, nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoroſas, veluti aprorum, & cum armis;* Gonzal. *commentar. in cap. 1. de Clerico Venatore* ſic adducit: *Venatio Silvatica, aucupatica, ſaltuoſa, de qua in præſenti agitur, eſt dum armis, canibus, ſeu avibus quis animalia terreſtria, ſeu aves aucupatur, & ratio prohibitionis ea eſt, quia plerumque fit armis;* Et *num. 8.* refellendo objectiones, concludit quod venatio hæc in Clericis ſit uſus improbus; Sebaſtian. Medic. *tract. de venat. part. 1. quæſt. 8. num. 18.* ſic firmat: *Venatio vero, quæ fit cum rete, aut laqueo, licita eſt Clericis, dummodo frequenter non inſiſtant;* Diana *part. 3. tract. 6. miſcellan. reſolut. 19.* ſic dicit: *Sed ego puto cum Panormitano venationem Clericis recreationis cauſa non eſſe prohibitam, dummodo non ſit clamoroſa, ſed modeſta, nempe cum retibus, vel laqueis.*

Et ſic fere omnes Canoniſtæ conſimili ſen- 17
ſu, quamvis non iiſdem verbis, cum quibus & nos concludimus, quod quamvis non ſit licita Clericis venatio voluptuoſa, tumultuoſa, & clamoroſa, & moderata nimis frequenter facta, ut uſque modo diximus; eſt tamen eis licita venatio quieta, & moderata raro facta, & non pro ſola voluptate venationis, ſed vel cauſa neceſſitatis ad tollendas feras noxias vineis, ſegetibus &c. vel cauſa utilitatis, ut dum ex tali venatione partem redditunm, vel alias fructum notabilem percipiunt, vel cauſa honeſtæ recreationis, ſeu diſtractionis pro tuenda, & recuperanda ſani-
tate. Sic Gloſſ. *in cap. Epiſcopum 1. de Cleri-* 18
co Venatore, verb. voluptate, ibi: *Ergo videtur, quod cauſa neceſſitatis, vel recreationis licitum ſit, quod poſſit concedi aliis Clericis excepto Epiſcopo, cui omnino non licet, diſt. 34. cap. 1. dummodo clamoroſam venationem evitent. Diſt. 86. cap. An putatis, & non ſæpius,* ut hic, (ſcilicet in *d. cap. Epiſcopum*) dicit, *ne in conſuetudinem perducant;* & ſic etiam tenent communi-

Digitized by Google

niter Doctores, & in ſpecie Abbas *in d. cap.*
Epiſcopum 1. *de Clerico Venatore num.* 1. &
ibi Hoſtienſ. & Barb. *num.* 2. Silveſter *verb.*
Venatio; Menoch. *conſil.* 121. *num.* 50. Sebaſt.
Medic. *de venat. piſcat. & aucup. p.* 2. *quæſt.*
7. *num.* 17. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit.*
de Diſciplina Cleric. §. 19. Bernard. *in pract.*
cap. 79. *per totum*, *ſecundum noviſſimam im-*
preſſionem, Sayr. *in Clavi Regia lib.* 11. *cap.*
9. *num.* 7. Rebell. *de obligat. juſtit. part.* 1.
lib. 2. *quæſt.* 14. *num.* 9. Pirhing *lib.* 5. *De-*
cretal. tit. 24. *num.* 3. Reiffenſtuel *ib. num.*
5. Th. Valaſc. *allegat. Juris tom.* 1. *alleg.* 21.
num. 13. ubi refert ad hoc Conſtitutiones Sy-
nodales Diœceſium Brachar. Olyſſipon. Elbor.
Colimb. Viſen. & Lamacen. Martha *de Ju-*
riſdict. part. 4. *caſ.* 57. *a num.* 17. ubi adver-
tit, Clericos *per d. cap. Epiſcopum* non eſſe
regulariter prohibitos venari, ſed tantum ſi
ad voluptatem venati fuerint, & ſæpius in
ipſa voluptate detenti; & alii paſſim id col-
ligentes *ex d. cap. Epiſcopum*, ubi videtur in-
terdici Clericis ſola venatio frequens, volu-
ptuoſa, & clamoroſa, ibi: *In hac volupta-*
te ſæpius detentus . . . . canes, aut accipitres,
aut hujuſmodi ad venandum habere non licet,
& ex d. cap. 13. *Concil. Trident.* ubi præ-
cipitur Clericis abſtinere *ab illicitis venatio-*
nibus. Cum enim ibi non dicatur abſolute a
venationibus, aut ab omnibus venationibus,
ſed ab illicitis, ſupponitur aperte aliquas eſ-
ſe ipſis licitas, quales revera videntur eſſe
venationes quietæ, & modeſtæ, & raro fa-
ctæ propter aliquam ex tribus cauſis addu-
19 ctis *ſub num.* 17. Et hoc venandi genus ſal-
tem approbaſſe videtur Sacra Congregat. Im-
munitatis *in una Civitatis Caſtellanæ*, *ſive*
Hortana Libertatis venandi pro Clero Suriani,
in qua *ſub die* 23. *Auguſt.* 1667. cenſuit re-
ſcribendum ad A. C. non impedita interim
venatione Eccleſiaſticis; *& ſub die* 20. *Decemb.*
ejuſd. anni re iterum propoſita, *cenſuit ſtan-*
dum eſſe in deciſis: quod quidem non decre-
viſſet, ſi omnis venatio eſſet Clericis interdi-
cta. Et per hoc fuit notanter dictum in con-
20 cluſione *ſub num.* 6. quod *Venatio frequens*, *&*
voluptuoſa præcipue cum armis, *& clamoroſa*,
eſt Clericis interdicta. Et de facto hanc tan-
tum venationem prohibuit Sacra Cong. Epiſc.
& Regul. *in una Caſertana ſub die* 6. *Jun.* 1601.
21 Et notanter etiam diximus *ſub num.* 10. quod
neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis
pro ſola voluptuoſa venatione, quia ex De-
cretis Sac. Congreg. Immunit. *ſub d. n.* 10.
adductis poſſunt Epiſcopi concedere Clericis
facultatem arma geſtandi ad præſcriptum Sa-
crorum Canonum, & cum legitima cauſſa,
uti eſſet aliqua ex tribus aſſignatis *ſub d. n.*
17. Et a fortiori eſſet juſta ratio concedendi
talem facultatem cauſſa itineris, & defenſio-
nis ab hoſtibus, & latronibus *ex cap. Maxi-*
mianus cauſ. 23. *q.* 3. utque fuit dictum *verb.*
Arma n. 9. 10. *&* 11.

Venatio, quæ fit retibus, vel laqueis mo- 22
deratæ, & honeſtæ recreationis gratia, ut piſ-
catio, & hujuſmodi, eſt licita Clericis; Tum
quia ceſſant omnes rationes, quibus eſt pro-
hibita venatio tumultuoſa, & clamoroſa cum
armis offenſivis; ut periculum homicidii, mu-
tilationis membrorum, & conſequenter irre- 23
gularitatis &c. Tum etiam quia invenimus in
Scriptura Sacra plures Piſcatores Sanctos, Ve-
natores autem, ut ſupra, prohibitos, non item,
ut obſervat S. Hieronymus relatus *in c. Quo-*
rumdam 1. *diſt.* 34. *& in c. Eſau* 11. *diſt.* 86.
ubi ſic habet: *Et penitus non invenimus in Scri-*
pturis Sanctis Sanctum aliquem Venatorem, *Piſ-*
catores invenimus Sanctos. Dummodo tamen 24
non fiat in ſolemnitatibus majoribus; *c. Licet*,
de feriis. Et neque animo negotiandi; dice- 25
rentur enim Clerici negotiatores, ſi piſcatio-
nem exercerent, ut piſces venderent; Albe-
ric. in *l. Legatis ſervis*, *ff. de legat.* 3. Seba-
ſtian. Medic. *in tract. de piſcat. & venat. q.*
60. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de di-*
ſcipl. Cleric. §. 19. *in fin.* Spetell. *deciſ.* 124.
num. 35. Barboſa *in c. Epiſcopum* 1. *de Cle-*
rico venatore num. 6. & alii paſſim. Et dum- 26
modo ab Epiſcopo eorum Ordinario per edi-
ctum, vel in Synodo, vel alias non prohi-
beatur; tunc enim abſque ejus licentia piſca-
ri non poſſunt; quia tunc ſolum cauſſa ratio-
nabilis excuſat, quando fit de licentia Supe-
rioris, ad quem pertinet diſtinguere inter ca-
ſum, & caſum, & tempus licitum, & illici-
tum; *c. Conſilium verſ. potes*, *& debes de ob-*
ſerv. jejun. Spetell. *dec.* 124. *ſub n.* 37. Graff.
dec. aur. part. 2. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 14. Monacell.
tom. 1. *tit.* 6. *form.* 5. *n.* 15. Hinc adverten- 27
dum venit, quod licet venatio, & piſcatio pro
uno eodemque Jure ponantur *in l.* 2. *&* 5. *ff.*
de acquir. rer. dom. & §. fere, *inſtit. eod.* ta-
men non nihil inter venationem, & piſca-
tionem revera intereſt; nam generaliter lo-
quendo venari in alieno licet, piſcari non
item; *l. Injuriarum* 13. *§. fin. de injur.* Donell.
lib. 4. *com.* 8. Pignatell. *tom.* 3. *conſul.* 7. *n.*
59. Inſuper piſcatio differt a venatione, non 28
ſolum tamquam Jus magis licitum, & ſpecta-
culum minus cruentum; ſed quia eſt magis hu-
mi-

Digitized by Google

milis, & civilis, quæ non eget hujuſmodi cla-
more, & tumultu canum, accipitrum, aut fal-
conum, quos alere prohibentur Clerici; *c. E-
piſcopum* 2. *diſt.* 34 *c. Epiſcopum* 1. *& c. Omni-*
29 *bus* 2. *de Clerico venatore*. Et ideo piſcario Ec-
cleſiaſticis perſonis indiſtincte permiſſa eſt, non
autem venatio, nam quo cruentius eſt Jus ve-
nationis, eo videtur magis ab humilitate eſſe
alienum; *l. Cruenta Spectacula*, *Cod. de glad.*
lib. 11. minuſque Eccleſiaſticis convenire per-
ſonis; Pignatell. *loc. cit. n.* 7. *in fin.*
30 Unde reperimus in Jure impoſitas eſſe pœ-
nas contra tales Venatores, non autem contra
Piſcatores. Si enim Venator ſit Epiſcopus,
ſuſpenditur tribus menſibus, ſi Presbyter duo-
bus, ſi Diaconus ab omni Officio; textu ex-
preſſo *in c. Epiſcopum* 1. *de Clerico Venatore*,
ibi: *Quod ſi quis talium perſonarum in hac vo-
luptate ſæpius detentus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tri-
bus menſibus a communione; ſi Presbyter, duo-
bus; ſi Diaconus ab omni Officio ſuſpendatur*.
31 Quam ſuſpenſionis pœnam etiam ad Subdiaco-
32 num extendit Gloſſ. *ibid.* Et etiam ad Cle-
ricos Minoriſtas Innoc. Hoſtienſ. Joann. An-
dreas, Henrich. Boich. *ibid.* quos refert & ſe-
33 quitur Sperell. *deciſ.* 124. *n.* 29. Qui Minori-
ſtæ, licet in dicto *c. Epiſcopum* non compre-
henderentur, ut volunt varii Canoniſtæ, eſſent
tamen per communem Doctrinam arbitrio Judi-
34 cis plectendi. Et ideo laudantur illi Ordinarii,
qui ſub determinatis, & arbitrariis pœnis in-
terdicunt omnibus ſuis Clericis hujuſmodi ve-
nationem, & delationem armorum. Quæ ta-
35 men pœnæ non debent eſſe nimis rigoroſæ præ-
cipue in prima vice, ut cenſuit *Sac. Congr. E-
piſc. & Regul. in Aſſiſien.* 16. *Mart.* 1622. præ-
ſertim excommunicationis ipſo facto, ut *in
una Eugubina* 16. *Jan.* 1596. ac ſæpe alibi cen-
ſuit, quod in prohibitione venationis, vel de-
lationis armorum etiam prohibitorum facta
quibuſcumque etiam Clericis non debet apponi
pœna excommunic. ipſo facto incurrendæ,
nec privatio privilegii Clericalis, ſed aliæ pœ-
næ Sacrorum Canonum, *ut die* 2. *Apr.* 1691.
& in Licien. 18. *Jun.* 1602. *&* 15. *Apr.* 1604.
36 *& in Squilacen.* 15. *Jul.* 1605. Poteſt vero ab
Epiſcopo prohiberi Clericis delatio ſclopi ſub
pœna Suſpenſionis a divinis ipſo facto incur-
renda, dummodo ſint in Sacris. *Sic Sacr. Cong.
Conc.* damnando delationem armorum *in Sar-
cinaten.* 12. *Aug.* 1645. reſponſum dedit Epiſco-
po, ipſum potuiſſe edicto publico imponere Cle-
ricis in Sacris conſtitutis pœnam ſuſpenſionis a
Divinis ipſo facto incurrendam deferentibus Ar-
chibugium, ita ut illud deferentes abſque li-
centia dictam pœnam ipſo facto incurrant, &
ſi incurſi celebraſſent, irregulares evaſiſſent,
lib. 17. *dec. pag.* 499. Clerici deferentes arma 37
contra prohibitionem Epiſcopi poſſunt puniri,
etiamſi non capiantur in fragranti, ſed ſolum
per teſtes fuerint viſi; Cum enim de Jure Ca-
nonico in quolibet delicto procedatur per in-
quiſitionem, & ex Officio, Rayn. *obſerv. Crim.
tom.* 3. *c.* 34. §. 10. *n.* 7. prohibente Epiſco-
pali edicto delationem armorum, ſeu ſclopum
venatorium, poteſt Epiſcopus contra tranſgreſ-
ſores procedere per inquiſitionem, etiamſi non
ſint capti in fragranti, ne clypeo deficientiæ
probationis Corporis delicti per capturam in
fragranti Clerici audaciores evadant, & ſine
pœnæ timore, delatione armorum abutantur,
& occaſio delinquendi illis præbeatur; Conciol.
reſol. crim. verb. arma, *reſol.* 11. *n.* 1. *&* 5.
& alii ab ipſo allegati: Tum quia Epiſcopus
ex cauſſa, & pro morum reformatione, ſicuti
poteſt augere pœnam Canonum, *c. Et parte*
11. *de tranſactionibus*, *c. Sicut dignum* 6. *de ho-
micid.* Abbas *in c. Licet n.* 2. *de Offic. Judic.
Ordin.* Riccius *in praxi for. Eccleſiaſt. part.* 2.
reſol. 206. *n.* 1. *verſ. Secundo:* Ita ad tollen-
dos abuſus poteſt ex Officio, & per inquiſitio-
nem proceſſum inſtituere contra Clericos arma,
ſeu ſclopum venatorium abuſive & frequen-
ter deferentes, & eos moderara pœna pecunia-
ria mulctare; Farinac. *part.* 12. *q.* 108. *n.* 13.
Amen. *de delict. & pœn. tit.* 7. §. 1. *n.* 16.
Clerici tamen, qui non abuſive, & frequenter, 38
ſed raro, bis v. g. ter, aut quater in anno
moderatione, & modeſtia ſervata, ac numquam
dimiſſo habitu Clericali in ſaltu, vel in agro
ad venandas aves recreationis gratia, ſclopo
venatorio uterentur, non eſſent proceſſandi,
nec puniendi, ſed cum eis eſſet connivendum,
& diſſimulandum; Gloſſa *in c.* 1. *de Cleric. ve-
nator.* Conciol. *reſol. crimin. verb. arma*, *reſol.*
24. *n.* 2. *&* 5. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *form.*
4. *n.* 23. Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 59. *n.* 13.
ubi dicit venationis abuſum, & non uſum eſſe
Clericis prohibitum. Eo vel maxime, quod
Clerici venatores non niſi trina monitione præ-
cedente, puniendi ſunt; Hoſtienſ. *in ſumm. tit.
de venat.* §. *fin.* Ananias *in c.* 1. *de Cleric. venator.*
Henic. *ibid.* Menochius *in conſt* 221. *n.* 52. *vol.*
3. Belet. *diſquiſit. Clerical. tit. de diſciplin.
Cler.* §. 19. *ſub num.* 6. *verb. verumtamen*,
quos refert, & ſequitur Sperell. *deciſ.* 124.
num. 33.
* Sententia aſſerens omnem quamcumque ve- 39
nationem a ſacris Canonibus interdictam eſſe
Clericis, magis juri conformis eſt; Bened. XIV.

de Synodo Diœc. l. 7. c. 61. §. 7. quare ni-
40 mii rigoris damnandæ non ſunt Conſtitutio-
nes illæ Synodales Epiſcoporum, quæ indicta
pœna Clericos ab omni venatione removent;
ib. §. 8.

Additiones ex aliena manu.

41 De prohibita Clericis delatione Armorum
diximus in addit. ad verb. *Arma*. Hic vero
non incongrue quæri poteſt, an Clericus deſe-
rens arma, quæ ſtatuto ſæculari ſimpliciter,
vel certo tempore aut loco prohibita ſunt, ſpo-
42 liari iiſdem a miniſtris Curiæ ſæcularis poſſit?
Affirmant inter alios Julius Clarus §. *final.
quæſt.* 36. *num.* 26. Covarr. *variar. reſolut. lib.*
2. *cap.* 20. *num.* 18. idque quia tale ſtatutum
concernit publicam utilitatem, & ſacris Ca-
nonibus conforme eſt, adeoque Clericos etiam
43 obligat. Sed eſto quod ſtatutum hujuſmodi po-
tis ſit obligare Clericos, tamen non ſæcula-
ris, ſed Eccleſiaſticæ poteſtatis eſſe debet,
44 ut Clerici illud obſervent. Rectius igitur Ugo-
lin. *de poteſt. Epiſcop. c.* 13. §. 12. *n.* 3. Guaz-
zin. *part.* 1. *defenſ.* 20. *cap.* 9. *n.* 11. *de Juriſd.
part.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 7. *per tot.* aliique ſen-
tiunt, quod dictus Clericus, niſi in fragranti
crimine, aut ejus machinatione deprehenda-
tur, aliqua via non ſuperſit, qua injuria,
vel damnum ab eo inferendum prohiberi poſ-
ſit, armis etiam ſpecialiter prohibitis juſſu ſæ-
cularis Magiſtratus ſpoliari nequeat.

45 Prohibitionem venationis Canonibus tot Con-
ciliorum Clericis factam accipiunt communi-
ter Canoniſtæ de venatione *clamoroſa*, & *pe-
riculoſa*, uti vocant, eaque quæ cum armis
fieri ſolet, eaquepropter tenent ſanitatis, vel
recreationis cauſa Clericos venatione uti non
prohiberi, dummodo id faciant cum ſilentio,
& modeſtia.

46 At Ziegler. *de Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 5.
& ſequent. Verum enim vero (inquit) *interpre-
tatio iſta Canoniſtarum non videtur ſatis conve-
nient, vel Canonum textui, & litteræ, vel priſcis
Eccleſiæ inſtitutis. Canones quod attinet, generaliter
illi omnem venationem interdicunt. Et ne de hac
generalitate quis dubites, legi poterit interpretatio Ni-
colai Papæ, quæ habetur apud Gratianum dicto lo-
co. Verba digna ſunt, quæ hic adſcribantur: Quo-
rumdam relatione fidelium noſtris auribus intima-
tum eſt, quod Lanfredus Epiſcopus, qui & juve-
nis dicitur, venationi ſit deditus, quod vitium
plurimos etiam de Clericali catalogo, genere dum-
taxat Germanos & Gallos, irreverentes implicat.
Verum iſte, ſi ita eſt, ut audimus, merito juvenis
dicitur, quia juvenilibus deſideriis occupatus nulla
gravitate conſtringitur; nam ut Beatus dicit Hie-
ronymus, Venatorem nunquam legimus ſanctum ...
Oportet ergo fraternitatem tuam, Synodale cum
Epiſcopis, & ſuffraganeis tuis convocare Conci-
lium, & hunc ſalutaribus eloquiis Epiſcopum con-
venire, atque illi paſtorali auctoritate præcipere,
quatenus ab omni beſtiarum, vel volucrum ve-
natione penitus alienus exiſtat &c. Generalia ſunt
verba & talia, quæ nullam admittunt exceptio-
nem, aut limitationes; ab omnium beſtiarum,
vel volucrum venatione penitus alienus. In ver-
bis ſequentibus comminatur Pontifex excommuni-
care eum debere pro venationis delectatione, ſi
parere contempſerit. Nec diſtinctionem fecit inter
Epiſcopos, & alios Clericos, dum ait vitium
iſtud plurimos etiam de Clericali catalogo impli-
caſſe. In utriſque ſcilicet vitium eſſe cenſetur.
Inſtituta Eccleſiæ primitivæ hæc erant, ut Cle-
rici morum gravitate, & vitæ genere omnibus
aliis in Republica Civibus antecellerent, utve,
quantum fieri poſſet, inania hominum ſtudia, &
nimiam familiaritatem vitarent, & ab omni nego-
tio abſtinerent, per quod corrumpi ſanctitas Chri-
ſtiana poſſet. Honoratur Miniſterium, inquit Ber-
nardus epiſt.* 28. *morum gravitate, Conſiliorum
auctoritate, & actuum honeſtate. Nec enim do-
ctrina tantum, ſed & vita Miniſtrorum Eccle-
ſiæ in conſpectu omnium inſtar Civitatis ſupra
montem ſitæ poſita eſt, adeoque cavendum ipſis
aſſidue, ne vitæ humanæ tenebris involvantur, &
ab enormi actionum ſuarum norma ſcandalum
Eccleſiæ præbeant. Atque hinc dubitare licet, utrum
per venationis exercitium ſervari poſſit ea mo-
rum gravitas, quæ in Miniſtro Eccleſiæ exigi-
tur.* Hanc ipſam diſtinctionem pluribus rejicit
Joannes Buſæus *ad Epiſt.* 56. Petri Bleſenſis.

A R T I C U L U S VII.

Clericus, quo ad immunitatem, & exemptionem.

Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudent 1
immunitate Eccleſiaſtica; Sacra Congre-
gat. Immunitat. *in Romana* 17. *Januar.* 1628.
lib. 1. *decr. Paulnc. pag.* 79. Clericus percuſſor 2
alterius Clerici confugiens ad Eccleſiam gau-
dere debet immunitate; ead. Sac. Congr. *in
Sulmonen.* 9. *Octob.* 1635. *lib.* 2. *decr. Pau-
lnc. pag.* 236. Etiam Regularis captus in lo- 3
co immuni pro delicto non excepto in Bulla
Gregor. XIV. gaudere debet immunitate Ec-
cleſiaſtica; Ead. Sac. Congr. *in Fulginaten.* 9.
Mart. 1639. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 116. Immo 4

Re-

Digitized by Google

Regularis Sacerdos de Ordine Prioris Conventus, & Commiſſarii cauſæ Criminalis extractus ab Eccleſia Conventus, ad quam confugerat e carceribus ipſius Conventus, reſtituendus eſt, & injungitur Archiepiſcopo, ut mandet reſtitui; Ead. Sac. Cong. *in Neapolitana* 11. *Oct.*
5 1692. *lib. decret. Grimald. pag.* 209. Clerici non tenentur ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro; Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. *in Lauretana Pennen. Diœceſis* 2. *Auguſti* 1619. & Sac. Congreg. Immunit. *in una Nullius S. Laurentii in campo* 14. *Februar.* 1628. *lib.* 1. *decr. Pauluc.*
6 *pag.* 84. Clerici non tenentur ad onera, niſi ea ſint certa, realia, & invariabilia; Sac. Congr. Immunit. *in Camerin.* 17. *Januar.* 1626. *lib.* 1.
7 *Decret. Pauluc. pag.* 80. Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in totum, & etiam pro acquiſitis & donatis; Ead. Sac. Congregat. *in Campanien.* 4. *Septemb.* 1674. *lib.* 1. *decr. Altovit. pag.* 992. Clerici ex ſolo
8 Charactere Clericali gaudent exemptione ab impoſitionibus, collectis, & aliis oneribus; Ead. Sac. Congreg. *in Fanen.* 23. *Jun.* 1647. *lib.* 4.
9 *Decret. Pauluc. pag.* 19. Etiamſi in Minoribus, nec habeant requiſita Concilii; cum Concilium Tridentinum non habentibus dictas qualitates non adimat niſi privilegium Fori; Ead. Cong. *in Firmana* 10. *Septemb.* 1629. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 5. *in Aſſiſien.* 29. *Jun.* 1629. *lib.* 2. *decr. Pauluc. pag.* 141. & 10. *Maii* 1633. *lib.* 2. *decret. Pauluc. p.* 155. & 3. *Octob.* 1634. *lib.* 2. *decret. Paulut. pag.* 203. *in Aprutina* 6. *Mart.* 1635. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 218. *in Fanen.* 13. *Auguſti* 1647. *lib.* 4. *decret. Pauluc.*
10 *pag.* 23. Etiamſi in ſuſceptione Ordinis proteſtati fuerint nolle eximi ab oneribus Laicalibus; Ead. Sacra Cong. *in Aprutina* 10. *Septemb.*
11 1652. *lib.* 4. *Decr. Pauluc. p.* 196. Etiamſi ſint Clerici ſolum primæ Tonſuræ, ſunt exempti ab impoſitionibus Laicalibus; Ead. Cong. *in una Montis Regalis* 10. *Auguſt.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 69. *in una Montis Alti* 10. *Novemb.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 77. *in Mutinen.* 23. *Auguſti* 1650. *lib.* 4. *Decr. Paul.*
12 *pag.* 116. Etiamſi ipſi Clerici habentes ſolum primam Tonſuram, Habitum, vel Tonſuram non deferant, niſi tertio moniti, contumaces extiterint; Ead. Congreg. *in Aquilana* 5. *Maii* 1641. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 138. Fagnan. *in cap. Pervenit* 2. *de immunit. Eccleſiarum n.* 14. & 15.

13 Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in portione ſibi tangente; Sac. Cong. Immuuit. *in Aſtenſ.* 10. *Maii* 1633. *l.* 2. *dec. Pauluc. pag.* 156. *in Novarien.* 23. *Auguſt.*
1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 169. Clerici non 14
tenentur ad Gabellas, quando per alios, vel per ſe ipſos abſque ſui Officii detrimento arti ſericæ operam dant cum foliis arborum in propriis bonis exiſtentium; Ead. Cong. *in Neocaſtr.* 9. *Jun.* 1637. *lib.* 3. *Decret. Paul. p.* 34.
Clerici in Minoribus conſtituti viventes ſimul 15
cum eorum Patribus, non tenentur ad collectas, & alia onera pro bonis ſibi donatis, niſi donationes ſint fraudulentes, & uti tales per Judicem Eccleſiaſticum declaratæ; Ead. Congregat. *in Hieracen.* 4. *Jul.* 1645. *lib.* 3. *Decret.*
Pauluc. pag. 244. Clerici in Minoribus etiamſi 16
non ſe promovere faciant ad Ordines Sacros, gaudent exemptione ab impoſitionibus; Ead. Congregatio *in una Civitatis Pennæ* 21. *Mart.*
1656. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 273. Clerici ſunt 17
exempti a Gabellis Laicalibus etiam pro portione colonica; Ead. Congreg. *in Ortunen.* 24.
Jul. 1634. *lib.* 2. *Decr. Pauluc. pag.* 196. Cle- 18
rici non tenentur ad Gabellam impoſitam pro extractione olei recollecti in ſuis bonis Patrimonialibus, & Beneficialibus; Ead. Congr. *in Lycien.* 24. *Jul.* 1634. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. p.*
196. Clerici Cives Romani poſſidentes bona 19
in Territorio Civitatis Malleani, non tenentur ad ſolutionem Gabellæ extractionis vigore ſtatuti Laicalis debitæ pro fructibus ex iiſdem bonis recollectis Romam convehendis pro eorum uſu; Ead. Congregatio *in Sabinen.* 8.
April. 1687. *lib. Decr. Martell. pag.* 86. Cleri- 20
cus non tenetur ad impoſitionem Capitationis ex bonis, & redditibus Patris, cujus impenſis vivit; Ead. Congregatio *in Aquilana* 4. *Sept.*
1640. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 127. Clerici 21
non gaudent privilegiis Patrimonii Eccleſiaſtici pro bonis ad ſuſcipiendos Ordines Sacros eis aſſignatis, donec non fuerint in Sacris Ordinibus conſtituti; Si vero dicta bona fuerint translata in poſſeſſionem eorumdem Clericorum ſine fraude, de qua Epiſcopus diligenter cognoſcere debet, gaudent, ut cætera bona a Clericis acquiſita etiam ante ſuſceptionem Ordinum Sacrorum; Ead. Congregatio *in Caſtellaneten.* 20. *Mart.* 1662. *lib. Decr. Rocci pag.* 391. *in Campanien.* 4. *Septemb.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 992. *in Pedemontana* 22. *Nov.* 1692. *Decr. Vallem. pag.* 4.

Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a tribu- 22
tis impoſitis cauſa belli, peſtis, & hujuſmodi, niſi concurrant requiſita *c. Non minus* 4. & *c. Adverſus* 7. *de Immunit. Eccleſiarum:* Sac. Congreg. Immunit. *in una Poloniæ* 3. *Januar. lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 78. & ſæpe alibi pro conſi-

Digitized by Google

23 milibus contributionibus, ut pro novis muris
Civitatis ædificandis, in *Jan.* 16. *April.* 1630.
1628. *dec. Paul. p.* 36. Pro reſectione Aggerum;
in Mut. 19. *Dec.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.*
212. *in Nullius Guaſtallæ* 8. *Apr.* 1636. *l.* 3. *Dec.*
Pauluc. pag. 2. *in Peruſina* 3. *Jun.* 1690. *l.*
24 *Decret. Martell. pag.* 616. Pro excavatione al-
veorum, & ſovearum; *in Aſſiſien.* 18. *Februar.*
1631. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 95. & 23. *Au-
guſt.* 1650. *lib.* 4. *Decr. Paul. p.* 115. *in Mu-
tinen.* 13. *Jul.* 1637. *lib.* 3. *Decr. Paul. p.* 37.
25 Pro reſectione pontium; *in Mutinenſ.* 19. *De-*
26 *cemb.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 212. Pro
reparatione fluminum, *in Lucana* 28. *Januar.*
1681. *lib.* 2. *Decret. Altovit. pag.* 2145. & *in
eadem* 22. *Januar.* 1692. *lib. Decret. Grimald.*
27 *pag.* 78. Pro introducenda aqua in Civitatem;
in Iſolana 17. *Jul.* 1585. Pro excavatione fa-
cienda Canalis; *in Ferrarienſ.* 4. *Januar.* 1632.
28 *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 112. Pro defenſione
Arcium Africæ ad formam indulti S. M.
Clement. X. ſub *die* 17. *Jul.* 1671. *In una Re-*
29 *gni Siciliæ* 21. *Novemb.* 1690. *lib. Decr. Mar-
tell. pag.* 688. Ex dict. autem *cap. Non mi-
nus* 4. *cap. Adverſus* 7. *de immunitat. Eccleſ.*
ut Clerici licite ſolvant collectas, & impoſi-
30 tiones Laicorum ſex requiruntur. Primo re-
quiritur, ut Epiſcopus ſimul, & Clerus ſuper
hoc deliberent, & conſentiant, ut patet ex lit-
tera *in d. cap. Non minus*, ibi: *Epiſcopus, &
Clerus.* Unde hoc non poteſt Epiſcopus ſine
Clero, nec Clerus ſine Epiſcopo; cum copula
Et in textu poſita requirat concurſum utriuſ-
que copulati; *l. Si quis ita ſtipulatus*, & ibi
Bart. *ff. de verb. oblig.* & clariſſime habetur
ex verbis *d. c. Adverſus*, ibi: *Epiſcopus ſimul*
31 *cum Clericis.* Quo fit, ut nec cum Capitulo
Epiſcopus id poſſit, quia, in tangentibus to-
tum Clerum, non ſufficit, quod Epiſcopus ha-
beat conſenſum ſui Capituli, ſed requiritur,
quod interveniat conſenſus Cleri; ut colligi-
tur *ex Clem.* 1. & 2. *de cenſibus*, & tenet Abbas
in d. c. Non minus n. 5. & ibid. Fagn. *n.* 24.
32 Secundo requiritur, ut evidens utilitas, vel
neceſſitas ſubſit, ut declarant verba textus,
& in *d. c. Non minus*, ibi: *tantam neceſſita-*
33 *tem, & utilitatem perſpexerint.* Et hæc neceſ-
ſitas, vel utilitas quanta eſſe debeat ad hoc,
ut Clerici licite ſolvant Collectam pro ſubſi-
dio Laicorum, ſpectat ad Epiſcopum, & Cle-
rum judicare, ut colligitur ex ipſis verbis
utriuſque textus; *Aſpexerint, Proſpexerint*, &
tenet Gloſſ. *in d. c. Non minus, verb. tan-
tam neceſſitatem*, & ibid. Fagnan. *n.* 25.
34 Tertio requiritur, ut hujuſmodi neceſſitas,
vel utilitas ſit communis, ſcilicet tam Laico-
rum, quam Clericorum; ut patet ex verbis iiſ-
dem in utroque capite, ibi: *Ad relevandas com-
munes utilitates, vel neceſſitates.* Et ſic ſolide
tenent Abbas in *d. c. Non minus n.* 18. Fagn.
ibid. *num.* 18. & alii paſſim. Quarto requi- 35
ritur, ut ad relevandas communes utilitates
vel neceſſitates non ſufficiant ſolæ facultates
Laicorum, textu expreſſo in utroque dicto ca-
pite, ibi: *Ubi Laicorum non ſuppetunt facultates.*
Quinto requiritur, ut contributio ab Epiſcopis 36
fiat ſponte, & ſine aliqua exactione, vel com-
pulſione, ut clare ex his verbis *d. c. non mi-
nus*, ibi: *Abſque ulla exactione*, & clarius ex
verbis *d. cap. Adverſus*, ibi: *Abſque ulla coa-* 37
ctione. Semper enim exactio pecuniarum ab Ec-
cleſiaſticis in ſimilibus caſibus eſt facienda a
Miniſtro deputando ab Epiſcopo, ut pluries
cenſuit Sac. Congr. Immunitatis, & ſignanter
22. *Apr* 1697. & *in Florentina* 19. *Aug.* 1698.
lib. 2. *decret. Vallem. pag.* 169. & *in una Mon-
tis Politiani* 17. *Novemb.* 1696. *lib.* 2. *Dec. Val-
leman. pag.* 258. Immo ſæpius injungitur Epi-
ſcopo, ut non permittat Laicos exigere per
ſe ipſos contributiones ab Eccleſiaſticis cauſa
belli, & exacta reſtituere faciat; Ead. Sac.
Congreg. *in Aquen.* 6. *Decemb.* 1602. *lib.* 1. *Decr.
Vallem. pag.* 8. *in Caſalenſi* 13. *Decemb.* 1692.
lib. 1. *Decret. Valleman. p.* 10. *ibid.* 16. *Mart.*
1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 110. Sex- 38
to requiritur, ut Romanus Pontifex prius con-
ſulatur; textu expreſſo in *d. cap. Adverſus*,
ibi: *Propter imprudentiam tamen quorumdam
Romanus Pontifex prius conſulatur, cujus inte-
reſt communibus utilitatibus providere;* Et hæc
eſt opinio vera, & obſervata in Conſtitutio-
nibus Eccleſiaſticorum, cum ſemper requira-
tur Beneplacitum Apoſtolicum; Sacra Congre-
gatio Immunit. *in Mutinenſ.* 10. *Mart.* 1643.
lib. 3. *Decret. Pauluc. pag.* 197. Etiam quando 39
contribuunt pro rata commodi particularis,
& privati; *Sacra Congreg. in Firmana* 13. *Jul.*
1633. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 37. *in Mu-
tinenſ.* 19. *Novemb.* 1647. *lib.* 4. *Decret. Pauluc.
pag.* 3.

Clerici non tenentur cuſtodias facere occa- 40
ſione ſuſpicionis Turcarum, niſi concurrente
præciſa neceſſitate; *S. Cong. Immunit. in Tra-
nen.* 11. *Januar.* 1633. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. p.*
140. Nec tenentur ad onus unius ligni pro qua- 41
libet ſarcina ob ſervitium arcis; *Ead. Sacr.
Congreg. in Peruſina* 9. *Octob.* 1640. *lib.* 3. *decr.
Paul. pag.* 132. Nec ligantur bannimentis Ma- 42
giſtratus ſecularis de petenda licentia acceden-
di ad proprias vineas tempore vindemiarum,

& ideo

& ideo non tenentur petere præſatam licen-
tiam, & quando bannimenta iſta ſint neceſſa-
ria pro publica utilitate, & neceſſitate, Epi-
ſcopus poteſt providere mediante ſuo Edicto;
Ead. Con. in Forolivien. 31. *Maii* 1659. *lib.* 5.
43 *dec. Paul. pag.* 92. Clerici & Eccleſiaſtici non
ſunt ſubjecti oneribus, nec ordinariis, nec ex-
traordinariis impoſitis ad favorem Principis,
niſi juxta deciſionem in *Brunduſina & Alba-
nen. Gabellæ*; Nec tenentur ad conſignationem
frumenti, & aliorum fructuum faciendam
Principi Laico; *Ead. Congr. in Caſalen.* 18.
Aug. 1637. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 79. Etiam
hoc decreverat *Sac. Congr. Epiſcopor. & Re-
gular. in Ferrarien.* 19. *Jun.* 1592. quod ſem-
per Clerici non tenentur denunciare ſua fru-
menta vel bladas Judici Laico, ſed Epiſcopo,
qui notam dabit ſæcularibus, abſque eo tamen
44 quod graventur Clerici. Unde tempore penu-
riæ ut dicitur, *le raſſegne* frumentorum, & bla-
darum Eccleſiaſticorum faciendæ ſunt per Ec-
cleſiaſticos Curiæ Epiſcopalis, & ab Epiſcopo
arbitranda eſt quantitas, qua indiget unuſ-
quiſque Eccleſiaſticus; frumentum vero, &
bladæ aſſerventur in loco ipſi Epiſcopo benevi-
ſo, & ſub cuſtodia deputati ab ipſo Epiſcopo;
Et ut dicitur *ſi ſpiani* in furno Eccleſiaſtico-
rum, ſi quem habent; *Sac. Congr. Immun. in
una Civitatis Caſtelli* 4. *Jan.* 1630. *lib.* 2. *decr.*
45 *Paul. pag.* 25. Unde prodiit reſcriptum, quod
contra Edictum Senatus ſuper notificatione fru-
mentorum, & viſitatione horreorum compre-
henſivum Eccleſiaſticorum uti læſivum Immu-
nitatis, Libertatis, & Juriſdictionis Eccleſia-
ſticæ, Epiſcopi tueantur Eccleſiaſticos, & de-
ſuper dantur litteræ circulares; *Ead. Congr. in
Papien.* 19. *Oct.* 1675. *lib.* 1. *decret. Altovit.*
46 *pag.* 1159. Sic perquiſitio frumentorum in lo-
cis immunibus eſt prorſus prohibita Laicis;
Ead. Congregat. in Florentin. 15. *Dec.* 1648.
lib. 4. *Decret. Pauluc. pag.* 66. Et ideo dan-
tur litteræ circulares Epiſcopatus Eccleſiaſtici
pro perquiſitione frumenti in locis immunibus
ad effectum faciendi ejus aſſignationem Mini-
ſtri Abundantiæ ſoluto competenti pretio; *Ead.
Congreg.* 20. *Aug.* 1678. *lib.* 2. *Decret. Altovit.
pag.* 1630.
47 Non eſt permittendum Eccleſiaſticos com-
prehendi in prohibitione Laicorum vendendi
& emendi frumenta, ſed urgente neceſſitate
poteſt Ordinarius peculiari ſuo edicto Eccleſia-
ſticis prohibere; *Ead. Congr. in Raguſina* 10.
48 *Jun.* 1636. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 7. In vendi-
tione frumenti, bladarum, & ſimilium Cleri-
ci, & Eccleſiaſtici non tenentur ſervare taxam,

& alias ordinationes editas a Poteſtate Laica,
ſed Epiſcopus ſua ordinatione conſtituat eam-
dem taxam pretii juſti, & contra transgreſſo-
res procedat; *Ead. Congr. in Melevitana* 21.
Mart. 1646. *l.* 3. *decr. Paul. pag.* 276. *in Bo-
vinen.* 17. *Maii* 1695. *l.* 1. *decr. Vallem. pag.*
189. Epiſcopus poteſt in caſu neceſſitatis pro- 49
prio edicto ſtatuere pretium frumenti Eccleſia-
ſticorum, eoſque cogere ad venditionem; re-
ſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione ipſo-
rum æqua, & proportionata quantitate; *Ead.
Congr. in Caſal.* 12. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *decr.
Vallem. pag.* 171. Immo injungitur Epiſcopo, 50
ut pro currenti anno attenta graviſſima penu-
ria præfigat proprio Edicto juſtum pretium fru-
mento Eccleſiaſticorum, & obliget auctoritate
Sacræ Congregationis Eccleſiaſticos tam ſæcu-
lares, quam Regulares ad venditionem frumen-
ti, reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione
eorum ea quantitate, quæ æqua, & propor-
tionata omnibus conſideratis ab eodem Epiſco-
po reputata fuerit; *Ead. Sac. Cong. in Neoca-
ſtren.* 1. *Dec.* 1696. *lib.* 2. *decr. Valleman. pag.*
61. Quatenus Epiſcopus judicet talem eſſe pe- 51
nuriam frumenti, ut ſit expediens prohibere
Eccleſiaſticis extractionem, eam prohibeat pro-
prio Edicto, nulla facta mentione vel habita
relatione ad Edictum Laicale; *Ead. S. Congr.
in Neocaſtrenſ.* 8. *Aug.* 1693. *l.* 1. *Decr. Val-
lem. pag.* 66. Mandatur Epiſcopis, & Archiepi- 52
ſcopis Regni, ut attenta penuria vendant eo-
rum frumenta, & reſpective vendere faciant a
propriis Eccleſiaſticis pro pretio tamen per eoſ-
dem cum emptoribus concordato, & quatenus
non concordent, vendant pro pretio judica-
to arbitrio Epiſcoporum; *Ead. Sac. Congr.
in Neap.* 10. *Nov.* 1646. *lib.* 4. *decr. Pauluc.
pag.* 63. Nuncio Neapolis ſcribitur non eſſe ex- 53
tendendam facultatem extrahendi frumenta, ita
ut etiam cum deputatione perſonæ Eccleſiaſti-
cæ minime liceat Commiſſario Regio extrahe-
re frumenta recondita in locis immunibus,
etiamſi fortaſſis empta contra formam Pragma-
ticæ; *Ead. Sacr. Congr. in Neapolitana* 28. *Se-
ptemb.* 1694. *lib.* 1. *decr. Valleman. pag.* 149.
Gubernator non poteſt cogere Eccleſiaſticos ad 54
aſportandum in horrea publica partem ſuorum
frumentorum; *Ead. S. Cong. in Auximana* 10.
Dec. 1646. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 35. Immo 55
ob edicta Gubernatoris læſiva libertatis Eccle-
ſiaſticæ proceditur contra eumdem; *Ead. Sac.
Congr. in Minerbinen.* 6. *Nov.* 1694. *lib.* 1. *de-
cret. Vallem. pag.* 155. & 19. *April.* 1695. *d.
lib. pag.* 183.
Clerici, & Eccleſiaſtici non poſſunt cogi [illegible]re 56

ad molendinom Domini temporalis, ſeu Com-
munitatis, ſed poſſunt ire ad alia ſibi bene-
viſa; Sacra Congr. Immunit. *in Neritonen.* 1.
57 *Sept.* 1643. *l.* 3. *decr. Paul. pag.* 208. Prohibitio
Communitatis eundi ad alia molendina, quam
ad molendioa ipſius Communitatis, non com-
prehendit molendina Epiſcopi, Eccleſiarum,
& Eccleſiaſticorum, tam intra, quam extra
Commonitatis territorium exiſtentia, & Com-
munitas eſt cogenda ad declarationem non com-
prehenſionis; ead. Sac. Cong. *in Firmana* 19.
58 *Nov.* 1630. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 65. Ec-
cleſiaſticorum molendina noo comprehendon-
tur ſub bannis Gubernatoris, qui debet ſacere
declarationem de non comprehenſione eorum;
ead. Sac. Congr. *in Æſina* 8. *Apr.* 1631. *lib.*
59 2. *decret. Pauluc. pag.* 47. Eccleſiaſticorum mo-
lendina, ac molentes in ipſis molendinis non
comprehenduntur ſub prohibitione Laicorum
ſolvendi Gabellam, ut dicitor *della Peſa;*
Ead. Sac. Cong. *in Maceraten.* 19. *Jan.* 1638.
60 *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 52. Repugnat Im-
monitati, & Libertati Eccleſiaſticæ exactio
oneris molituræ in molendinis Eccleſiaſtico-
rum, & equitum Sancti Mauritii; nec non
publicatio ordinis prohibitivi eundi ad dicta
molendina; ead. Sac. Congr. *in Taurinen.* 11.
61 *Sept.* 1643. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 202. Edi-
cta Laicalia prohibentia ire ad certa molendi-
na, afficere nequeont Eccleſiaſticos; ead. Sac.
Congr. *in Maceraten.* 4. *Jun.* 1672. *lib.* 1. *de-*
62 *cret. Altoviti pag.* 694. Edicta Curiæ Laica-
lis prohibentia Laicis molere olivas in mo-
lendinis Eccleſiaſticorum ſunt revocanda; ead.
Sac. Congr. *in una Nullius Marubii* 16. *Sept.*
63 1687. *l. decr. Martell. pag.* 157. Immo impe-
dientes molere olivas in molendinis Eccleſia-
ſticorum, & prætendentes decimas, ſunt ab
Ordinario excommunicandi; ead. Sac. Congr.
in Catacen. 11. *Aug.* 1631. *lib.* 2. *decret. Pau-*
luc. pag. 85. *in Ugentina* 29. *Octob.* 1695. *l.*
64 1. *decret. Valleman. pag.* 226. Edictom pœnale
Baronis prohibens ſuis ſubditis, ne utantur
molendino Monachorom Ciſtercienſium om-
nino revocari cogat Epiſcopus, & referat Sa-
cræ Congregationi; ead. Sacra Congr. *in Anglo-*
nen. 2. *Nov.* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 87.
65 Epiſcopos procedat prout de Jure contra Mi-
niſtros Laicos Impedientes Moniales in fa-
bricatione molendini olearii, non obſtante
Monitorio A. C. ead. Sac. Congr. *in Arimi-*
nen. 9. *Febr.* 1700. *lib.* 2. *decret. Valleman.*
66 *pag.* 272. Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exem-
pti ab impoſitione molituræ; ead. Sac. Congr.
in Iſernien. 18. *Mart.* 1631. *lib.* 2. *decr. Paul.*
pag. 99. Non licet Gobernatori, ſeo Curiæ 67
ſæcolari viſitare, ſeu perqoiſitiones facere in
molendinis Mooialium, & aliorum Piorum Lo-
corum, qoamvis ſint condocta a Moiitoribus
affictuariis; eadem Sacra Congregatio *in Ve-*
rulana 2. *Octobris* 1691. *lib. decret. Grimald.*
pag. 18.

Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt omnino exem- 68
pti ab onere hoſpitandi Milites; eadem Sac.
Congr. *in Papienſ.* 10. *Sept.* 1629. *lib.* 2. *decr.*
Paul. pag. 6. Etiam in bonis Patrimonialibus 69
pro ſua portione, & virili; ead. Sacra Congr.
in Derthonen. 4. *Decemb.* 1629. *lib.* 3. *decret.*
Paul. pag. 18. *in Aquilana* 16. *Apr.* 1630. *lib.*
2. *decr. Paul. pag.* 35. Epiſcopus non permit- 70
tat hoſpitationem equorom Militariom in a-
triis, & cortiiibus Monaſterinrum Monia-
lium; ead. Sacra Congr. *in Aſten.* 5. *Decemb.*
1696. *l.* 2. *decr. Vallem. pag.* 61. Miniſtri pu- 71
blici Civitatis, qui violenter fecerunt reponi
fœnum in Claoſtro Regularium, Incidunt io
Excommunicationem, ſed attenta remotione
fœni, & prævia aliqua eleemoſyna eroganda
Eccleſiæ violatæ conſenſo partis, & obligatio-
ne de non incurrendo amplius In ſimilia, da-
tur ſacoltas abſolvendi in forma; ead. Sacra
Congr. *in Papienſ.* 27. *Aug.* 1697. *lib.* 2. *decr.*
Valleman. pag. 110. Officiales, & Milites præ- 72
via reintegratione Eccleſiæ, & conſenſo par-
tis, abſolvuntur ob violentam hoſpitationem in
Domo Canonicali; ead. Sac. Congr. *in Auguſta-*
na Pedemont. 9. *Apr.* 1693. *lib.* 1. *decr. Valle-*
man. pag. 181. Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt 73
immones a Gabella chartæ ſigillatæ, ſeu Bul-
latæ; ead. Sac. Congreg. *in Florentin.* 19. *Mart.*
1647. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 7. Clerici, & Ec-
cleſiaſtici non tenentur ad expenſas novæ men-
ſurationis bonorum, qoæ fit ad inſtantiam Com-
munitatis; ead. Sacra Congreg. *in Bertinoren.*
10. *Maii* 1630. *l.* 3. *decr. Paul. pag.* 89. Cle- 74
rici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a Collectis
pro portione bonorom ad eos ſpectantiom,
non pro portione Matris, Fratrum, & Soro-
rum, ac Conjunctorum, niſi iſti vivant com
ipſis Eccleſiaſticis, & expenſis eoromdem Ec-
cleſiaſticorum; ead. Sacra Congr. *in Albanen.*
14. *Auguſt.* 1634. *lib. decret. Paul. pag.* 197.
in Aprutina 6. *Mart.* 1635. *l.* 2. *decret. Paul.*
pag. 218. *in Auximana* 25. *Jan.* 1650. *lib.* 4.
decret. Paul. pag. 94. Eccleſiaſtici ementes bo- 75
na com pacto ſolvendi onera, non tenentur ad
onera perſonalia, ſed tantum ad onera realia,
quæ ſint certa, & invariabilia, & ante vendi-
tionem impoſita; ead. Sac. Congr. *in Taurin.* 26.
Mart. 1629. *l.* 2. *decr. Paul.* 132. Clerici, & 76
Ec-

Digitized by Google

Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolutionem one-
ris nuncupati *il Taſſo della Cittadella*; Ead.
Sac. Congr. *in Caſalen.* 23. *Apr.* 1634. *lib.* 2.
decr. Paul. pag. 188.
77 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt taliter exempti
a Gabellis Laicalibus, ut nec etiam ſponte poſ-
ſint illas ſolvere ſine Beneplacito Apoſtolico;
Ead. Sac. Congreg. *in Placentin. Provinc. Com-
poſtellanæ* 31. *Maii* 1639. *lib.* 3. *decret. Pau-
78 luc. pag.* 93. Unde ſponte ſolventes impoſitiones
Laicales, abſolvuntur a Cenſuris; Ead. Sacra
Congr. *in Sulmonen.* 10. *Sept.* 1639. *lib.* 3. *de-
79 cret. Paul. pag.* 102. Eccleſiaſtici vendentes, &
ementes vinum, non tenentur ad Gabellam
deſuper impoſitam; Ead. Sac. Congr. *in Neſi-
ton.* 21. *Novemb.* 1651. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.*
80 167. Hinc Eccleſiaſtici poſſunt libere vendere
triticum, & vinum in ſuis prædiis collectum
juxta privilegia Sacrorum Canonum, & de-
clarationes Sacræ Congregationis; Ead. Sacra
Congr. *in Lucana* 30. *Jul.* 1692. *lib. decret.*
81 *Grimald. pag.* 192. Inſuper Clerici, & Eccleſia-
ſtici poſſunt vinum recollectum in propriis bo-
nis vendere etiam minutatim in ſuis domi-
bus, abſque eo quod teneantur ad Gabellam
vulgo dictam *della foglietta*, & cognitio frau-
dum, quæ deſuper fieri poſſunt, ſpectat ad Ju-
dicem Eccleſiaſticum; Ead. Sac. Cong. *in Spole-
tana* 25. *Sept.* 1627. *lib.* 1. *decr. Paul. pag.*
67. *in Theatina* 15. *Mart.* 1661. *lib. decret.
Rocci pag.* 323. *in Faventina* 25. *Jan.* 1677.
lib. 2. *decret. Altovit. pag.* 1338. *in Auxima-
na* 2. *April.* 1680. *lib.* 2. *decret. Altovit. pag.*
82 1654. Quinimo ne dum non tenentur ad Ga-
bellam pro vino minutatim vendito, ſed &
pignus deſuper factum, eſt iis reſtituendum;
Ead. Sac. Congr. *in Callien.* 1. *April.* 1704. *lib.*
83 *decret. Vallem. pag.* 568. Edictum, vulgo *Grida*,
juſſu Ducis N. facta præcipiens deſcribi omnes
perſonas ſui ſtatus, non comprehendit Eccle-
ſiaſticos, nec perſonas exemptas; Ead. Sacra
Congr. *in Caſalen.* 9. *Maii* 1695. *lib. decr. Mar-
84 tel. pag.* 607. Archiepiſcopus prohibeat Clericis
ſuæ Diœceſis ſub comminatione Cenſurarum,
ut non pareant mandatis Judicis Laici de ex-
hibenda nota propriorum nominum, patriæ,
qualitatis, & valoris Beneficiorum, atque de
tempore, quo illa poſſident; Ead. Sac. Cong.
in Mediolan. 19. *Jul.* 1624. *Ex regeſto ſcriptu-
85 rarum Veterum pag.* 29. Edictum Gubernatoris
Mediolani circa omnes Cenſualiſtas nequit af-
ficere Loca Pia; Ead. Sac. Cong. *in Cremon.* 31.
86 *Jul.* 1691. *lib. decr. Martell. pag.* 748. Edictum
Regium, quo ad taxas impoſitas cauſſa mo-
netæ novæ, non afficit Eccleſiaſticos; Ead. Sac.
Congr. 1. *April.* 1695. *lib.* 1. *decret. Valleman.
pag.* 180. Ad inſtantiam tamen Regis Catho- 87
lici Sacra Congregatio ex placito Sanctiſſimi
concedit approbationem Donativi extraordi-
narii Eccleſiaſticorum in Regno Siciliæ, dum-
modo erogetur in cauſſa monetæ novæ; Ead.
Sac. Cong. *in una Regni Siciliæ, ſeu Panormi-
tana* 15. *Sept.* 1698. *lib.* 2. *decret. Vallemon.
pag.* 176. Vid. alia ad rem in verb. *Bona Eccleſia-
ſtica, quo ad eorum immunitatem art.* 2. *per tot.*

Additiones ex aliena manu.

Non incongrua hic eſt quæſtio illa, an Cle- 88
rici obligentur ſtatutis laicorum, quorum ma-
teria Clericis æque ac ſæcularibus communis
eſt, neque privilegiis ipſorum Clericorum re-
pugnat. Affirmant communiter Doctores. Vi- 89
de inter alios Suarez *de Legib. cap.* 33. *n.* 13.
Soll. *de Immunit. part.* 2. *n.* 278. idque quia
uniformis talium ſtatutorum obſervatio neceſ-
ſaria omnino eſt ad Reipublicæ pacem, tran-
quillitatem, & incolumitatem conſervandam.

Tria vero ad plenam hujus quæſtionis diſ- 90
cuſſionem examinanda ſunt. Primum eſt, un-
de oriatur obligatio Clericorum quoad obſer-
vationem dictorum ſtatutorum. Alterum eſt,
an Clerici a poteſtate Civili adigi poſſint ad
ſervanda dicta ſtatuta. Tertium illudque ma-
gni momenti quænam ſtatuta ſint illa, quo-
rum materia eſt communis tum Clericis, tum
laicis, neque Clericorum Privilegiis repu-
gnat.

Quod attinet ad primum, Soll. *ubi ſupra*: 91
Eos obligari (inquit) *ex æquitate ſeu ratione na-
turali, ſeu potius vi juris Canonici Clericis hanc
obligationem imperantis*. Quoad vero ſecun- 92
dum, non a poteſtate Civili, ſed a Poteſtate
Eccleſiaſtica adigendi ſunt Clerici ad dicta ſta-
tuta ſervanda. Quinimo non tenetur Judex Ec- 93
cleſiaſticus Clerico Tranſgreſſori imponere pœ-
nam a dictis ſtatutis inflictam; Covarruv. *pra-
ctic. quæſt. cap.* 33. *in fin.* Sperell. *deciſ.* 123.
a num. 6. *ad plur. ſequent.* Quod demum con- 94
cernit tertium, difficile eſt regulam generalem
tradere, qua tuto affirmari poſſit, ſtatuta, de
quibus controverſia eſt, eſſe de iis, quorum non
minus Clericis, quam ſæcularibus ſit communis,
& Privilegiis haud repugnet Clericorum. In par-
ticulari de ipſis agendum. Plura id genus ſta- 95
tuta ad examen revocat Zypæus *de juriſdict.
lib.* 2. *ſer. per totum*, omnino ubi res poſtu-
lat conſulendus. Illud non eſt ſilentio præte-
reundum, quod traditur de dictis ſtatutis lo-
cum itidem ſibi vindicat quoad conſuetudinem,

Digitized by Google

quæ pariter verſetur circa materiam commu-
nem Clericis & Laicis, & non repugnet pri-
vilegiis Laicorum; Zypæus *de juriſdict. d. l.
2. c. 3. per tot.*

Articulus VIII.

Clericus, quo ad obedientiam, & ſubje-ctionem Epiſcopo.

1 Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad
præſtandum aliquod ſervitium non expreſ-
ſum in Jure; *c. quia cognovimus 6. cauſ.* 10. *q.* 3.
2 Et per hoc fuit alias *reſ*ponſum, Epiſcopum
Burgi S. Donnini potuiſſe quidem invitare,
ſed non compellere Clericos ſuæ Civitatis, ut
intereſſent Litaniis Beatiſſimæ Virginis, quas
in Sabbato decantari juſſerat in ſua Cathedra-
3 li Eccleſia. Et alias reſponſum eſt Clericos non
habentes Officium, vel Beneficium Eccleſiaſti-
cum cogi non poſſe ab Epiſcopo ad publicas
Proceſſiones accedere. Sic refert, & tenet Fa-
gnan. *in c. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar. n.*
8. & Barboſa verb. *Proceſſio n.* 5. *in collectan.
Ap. dec.* ubi refert Sacram Congr. Conc. 9. *Maii*
1597. expreſſe decreviſſe, quod Proceſſionibus
publicis intereſſe non ſunt compellendi ab Epi-
ſcopo Sacerdotes nullum Officium, aut Bene-
ficium Eccleſiaſticum in Civitate, vel Diœceſi
4 obtinentes. Sic etiam ſimplices Sacerdotes non
habentes Officium, neque Beneficium in Eccle-
ſia Cathedrali, non poſſunt per Epiſcopum co-
gi ad eidem, & Canonicis inſerviendum in
functionibus Eccleſiaſticis, ſeu munere Diaco-
ni, vel Subdiaconi in Miſſis cantatis, non
obſtante exiguo numero Canonicorum, ut plu-
ries declaravit Sac. Congr. Conc. apud Nicol.
lucubrat. Canon. lib. 1. *tit.* 22. *num.* 3. & 4. *in
Sarnen. Servitii Eccleſiæ* 17. *Jun.* 1690. *in Nul-*
5 *lius S. Laurentii in campo* 27. *Jan.* 1691. Sola
enim poteſtate ordinaria Epiſcopus hoc præ-
cipere, & ſtatuere nequit; nec minus mulctis
Presbyteros ſimplices non de gremio Capituli,
ſi non inſerviant, gravare, ut declaravit ead.
Sac. Congregat. Concil. *in terminis paucitatis
numeri Manſionariorum in Auximana* 17. *Au-*
6 *guſt.* 1702. & *in Signina* 15. *Dec.* 1703. Niſi
adeſſet contraria conſuetudo, ut decrevit ead.
Sac. Cong. Conc. *in Trojana* 20. *Sept.* 1704.
& *in Belloeaſtren. Servitii* 15. *Novemb.* 1670.
7 & 21. *Auguſt.* 1706. Vel niſi ageretur de
Clericis pro neceſſitate, & utilitate Cathe-
dralis ad titulum Patrimonii ordinatis, quæ
cum eis indigeat, poſſunt cogi ad inſervien-
dum, dato illis aſſignamento competenti pro
ſervitio, ut reſpondit Sacra Congreg. Epiſcopi
& Regular. *Archiepiſcopo Coſentino* 5. *Aprilis*
1593. & Sacra Congregat. Concil. *in Naxien.*
22. *Auguſt.* 1631. ut ſequitur: *Ad* 2. *reſpon-
dit, ſi hujuſmodi Sacerdotes ad ſervitium Eccle-
ſiæ Cathedralis in ipſa Ordinum ſuſceptione vi-
gore decreti prædefuncti Archiepiſcopi hactenus
executioni demandati eidem Eccleſiæ ſervitium
præſtare conſueverint; Nec non patrimonia, ad
quorum titulum ſunt ordinati, una cum redditi-
bus extraordinariis, qui ex ipſa Eccleſia perci-
piuntur, ad honeſtam ipſorum ſuſtentationem ſint
ſufficientia, poſſe utique a ſuo Archiepiſcopo com-
pelli ad præſtandum ſervitium, quod ejuſdem
Eccleſiæ neceſſitas, & utilitas requirit; lib.* 14.
decr. pag. 491.

Et dato quod ob parvum numerum Canonico- 8
rum, & deficientiam Manſionariorum ſervi-
tium Eccleſiæ Cathedralis detrimentum pate-
retur, tunc erit recurrendum ad Sac. Congr.
Conc. quæ ſolet indulgere, ut poſſint cogi
Presbyteri, qui habent Beneficia, vel Capel-
lanias in Cathedrali, ad inſerviendum Miſſis
ſolemnibus pro Diacono, & Subdiacono, aſ-
ſignata illis aliqua emolumentorum portione,
prout indulſit Epiſcopo Civitatis Plebis *ſub
die* 21. *Jun.* 1631. tribuens eidem ſequentem
facultatem: *Eminentiſſimi Patres impertiti ſunt
Epiſcopo facultatem, ut pro neceſſario ſervitio
ſuæ Eccleſiæ cogere poſſit quolibet die Feſto duos
ex obtinentibus Beneficia, ſeu Capellanias in
eadem Eccleſia, ut dum Miſſa decantatur, duo
ex eis per turnum inſerviant, alter in officio
Diaconi, alter in officio Subdiaconi, & pro
eorum ſtipendio applicanda eſſe quolibet anno
ſcuta decem monetæ ex mulctis, & pœnis Cu-
riæ Epiſcopalis, quæ inter dictos Beneficiatos,
habita ratione ſervitii præſtiti, in fine anni di-
vidi debeant, lib.* 4. *decret. pag.* 459. De ſe 9
enim, & ſola ſua facultate ordinaria nequit
Epiſcopus compellere Clericos Sacerdotes ha-
bentes Beneficia perſonalem reſidentiam non
requirentia, & tanto minus Clericos non Be-
neficiatos, ut Eccleſiæ Cathedrali inſerviant,
neque pro totis diebus Feſtis, ut declaravit
Sac. Congreg. Conc. *in Americana* 15. *Jun.*
1639. *lib.* 16. *decr. pag.* 137. ſic reſcribendo:
*Ab Epiſcopo non potuiſſe Sacerdotes, & alios Cle-
ricos nulla, vel tantum ſimplicia Beneficia obti-
nentes, etiam Diœceſanæ Synodi auctoritate compel-
li, ut dominicis, & aliis diebus Feſtis ad Ec-
cleſiam Cathedralem accederent, & miſſis majo-
ribus, & aliis Divinis Officiis interſint, ſed ſi
aliquis adeſſet in Ordinatione ſervitio dictæ Ec-
cleſiæ Cathedralis adſcriptus, qui locum incon-*

ſul-

Digitized by Google

ſulto Epiſcopo deſereret, interdicendum erit tantummodo ſacrorum exercitium, juxta c. 16. ſeſſ.
10 23. de reform. Et de ſimplicibus Sacerdotibus, quod non poſſint compelli ad intereſſendum, & aſſiſtendum functionibus Eccleſiaſticis in Cathedrali, adeſt reſolutio Sac. Congregationis Epiſcoporum in una Caſtri Maris 20. Martii 1692. emanata partibus informantibus ad relationem Claræ Mem. Cardin. Petruccii, & con-
11 cordant Decreta citata ſupra num. 5. Clerici, aliive Presbyteri non Confeſſarii, cogi non poſſunt, ſed hortari ad intereſſendum conferentiis caſuum Conſcientiæ, ut pluries declaravit Sac. Congr. Conc. & noviſſime in Civitatis Plebis 15. Mart. 1692. in qua collatis decretis, quæ ad invicem videbantur pugnare ad dubium propoſitum: An Epiſcopus poſſet compellere Canonicos Confeſſarios, cæteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accederent ad Congregationem caſuum Conſcientiæ, reſponſum fuit: Poſſe compellere omnes Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi Canonici
12 ſint, cæteros autem hortari. Hæc reſolutio, quæ cum antiquis Decretis relatis a Pignatell. conſult. 18. num. 8. a Panimoll. dec. 1. annot. 18. num. 20. concordat, fuit deinde confirmata a Congregatione particulari deputata in Vigilien. Synodi 20. Maii 1699. in reſponſione ad 35. Decretum & iterum in Congr. Generali in Ariminenſi 16. Jul. ejuſd. ann. 1699. & prius in alia Sancti Angeli Biſacciarum.
13 Epiſcopus non poteſt Clericis Beneficiatis addere nova onera in fundatione Beneficiorum a fundatoribus non appoſita, aut a Sacris Canonibus non impoſita, Verb. Grat. non poteſt injungere Clerico Beneficiato onus reſidentiæ, quod Teſtator, ſeu Fundator non injunxit; Nec addere, quod Beneficiatus, ſeu Capellanus pro tempore per ſe ipſum Miſſas celebret, pro ut reſpondit Sacra Congregatio Concilii in Viterbienſi 11. Januarii 1698. & in Aſten. 14. Februarii 1699. & Me-
14 xicana 16. Maii ejuſdem anni 1699. Neque alio modo Teſtatoris voluntatem immutare; Eadem Sacra Congregatio Concilii in Derthonen. 4. Junii 1701. Barboſa ſupra Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 5. num. 7.
15 ubi num. 11. addit neque de conſenſu Patronorum poſſe Epiſcopum nova onera addere Clericis Beneficiatis, & ſic deciſum fuiſſe a S. Cong. Conc. refert Garcias de Benef. par. 7.
16 cap. 1. num. 122. Et ibi Garcias hoc ampliat, etiamſi aliquo tempore ex ſua voluntate præſtiterint; & tenent Riccius in praxi parte 4. reſol. 468. n. 2. Fagn. in cit. c. Conquerente, de Clericis non reſidentibus num. 24. & 25. Et 17
etiamſi conſenſus Canonicorum, ſeu Beneficiatorum anteceſſorum interceſſiſſet; Riccius loc. cit. reſolut. 463. per tot. Monacell. tom. 3. tit. 2. form. 7. num. 21. Epiſcopus non po- 18
teſt a Clericis exigere charitativum ſubſidium, niſi ſit pauper; Unde qui habet Congruam excedentem taxam Concilii, non poteſt illud exigere; Sacra Congregat. Concil. in Gerunden. 17. Februar. 1663. & Sac. Congreg. Epiſcopor. in Policaſtren. 19. April. 1697. referente Clar. Mem. Cardinal. Petrucci. Epiſcopus non 19
poteſt exigere Charitativum ſubſidium a Clericis non Beneficiatis; Leoncin. de privileg. pauper. par. 2. privileg. 50. n. 29. Barboſa de Offic. & poteſtat. Epiſcopor. allegat. 87. n. 48. cum pluribus aliis ab ipſo citatis. Epiſcopus 20
non poteſt cogere Clericos in Minoribus conſtitutos ad ſuſcipiendos Ordines Majores ſub pœna privationis privilegiorum Clericalium; Sac. Congregatio. Immunitat. in Caſertana 22. Auguſti 1628. lib. Decret. Pauluc. pag. 102. in Neocaſtren. 9. Junii 1637. lib. 4. Decret. Pauluc. pag. 34. Clerici ſæculares tranſire 21
poſſunt ad Religionem non petita Epiſcopi licentia, immo & ipſo contradicente, textu expreſſo in cap. duæ ſunt 2. cauſ. 19. quæſt. 2. ibi: Quiſquis igitur hoc ſpiritu ducitur etiam ſuo Epiſcopo contradicente, eat liber noſtra auctoritate, & in ejus Summario ſic præciſe dicitur: Qui Monachorum propoſitum appetit, etiam invito Epiſcopo ſuſcipiendus eſt; Fagnan. cap. Licet 18. de Regul. num. 28. Et ſic expreſſe ſtatuit noviſſime Benedictus XIV. Conſtit. incip. Ex quo. Vide infra n. 32.

Clerici omnes, immo & Laici quantumcumque potentes tenentur Epiſcopo præſtare 22
Canonicam Obedientiam; cap. ſi autem nobis 11. cauſ. 11. quæſt. 3. cap. Omnes Principes 4. & cap. Dilecta 12. de majorit. & Obedient. Clerici peregrinari non debent niſi 23
de licentia Epiſcopi; cap. Non oportet 35. de conſecrat. diſt. 5. cap. Magnæ 7. de voto. Cle- 24
rici non poſſunt Teſtimonium judiciale perhibere in Foro ſæculari ſine licentia Epiſcopi; cap. Teſtimonium 11. q. 1. cap. Super prudentiam, & c. Quamquam 14. q. 2. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. teſte §. 2. n. 1. Epiſcopus permittere debet, ut Presbyte- 25
ri pro cauſſis civilibus in Foro ſæculari examinentur, dummodo ex eo aliquo modo criminalitas oriri non poſſit, & Juramentum in tribonali Epiſcopi præſtetur; S. Cong. Epiſcop. in Tifernitana 14. Apr. 1616. & in Placentina 19. Jul. 1619. Licentia autem, quæ per Epiſcopum 26
Cle-

Clericis teſtimonium ferendi in Foro Laico conceditur, gratis expedienda eſt, ut reſpondit S. Congreg. Immunit. *in Aquilana* 5. *Maii* 1637. *ad n.* 2. *lib.* 3. *Decret.* Pauluc. *pag.* 30.

27 Clericus ſponte deponens ſine licentia cor. Judice Laico, poteſt ab Epiſcopo puniri pœna arbitraria; Bellet. *diſquiſ. Cleric. tit. de pœn. Cler.* §. 51. *num.* 14. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 3. *n.* 6. Ejus tamen depoſitio valida eſſet; Bellet. *diſquiſ. Cleric. par.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 6. *n.* 2. Monacell. *loc. cit.* & alii.

28 Epiſcopus in delictis difficilis probationis ſibi notis poteſt extrajudicialiter, & ſine proceſſu Clericos, & Presbyteros a Divinis ſuſpendere, prout declaravit S. Cong. Conc. *in Bonon.* 14. *Nov.* 1654. in qua cum ſupplicatum fuiſſet declarari: *An Ordinariis Locorum facultate ſibi conceſſa* a S. Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 1. *de reformat. liceat ob legitimas cauſſas ſuſpendere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros ſæculares, etiam Parochos ſibi ſubditos, ſublata eis poteſtate appellandi?* Sac. Congregat. Conc. *cenſuit Ordinariis, ut ſupra, licere.* Quam declarationem refert Criſpin. *de viſit. Paſtor. part.*

29 3. §. 5. *num.* 5. Epiſcopus poteſt de facto abſque judiciali monitione excommunicare Clericos, ſive Laicos, qui ſe opponunt Viſitationi, ut pro validitate Cenſurarum reſpondit Sac. Congreg. Conc. *in una Vicentina Juris Viſitandi* 26. *Septemb.* 1699. 16. *Januar.* 1700.

30 Et cæteros qui ſolita obſequia ei injurioſe denegant; Ead. Sac. Congat. *in alia Venafraga Interdicti* 26. *Januarii* 1697. Alia vid. verb. *Epiſcopus*.

31 * Clericis ne ad ſacros, & ulteriores Ordines aſcendant, prohibere poteſt Epiſcopus de occulto eorum crimine ex informata tantum conſcientia conſcius, ſicut eo modo ſuſpendere Clericos a Divinis, ut a S. Congregatione deciſum traditur in Tract. *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 71. §. 3. Quod adeo verum eſt, ut nullo jure obſtringi poſſit ad cauſam ejus ſuſpenſionis manifeſtandam. Fas eſt tamen reo querelas tantummodo ſuas, non appellationem Sedi Apoſtolicæ exponere, ut ex reſponſo S. Congregationis traditur *ibid.* §. 4. Ex quo fit ut, etſi reus appellationem interpoſuerit, ſi interim ordinem ſuum ſolemniter exercuerit, continuo irregularitatem incurrat; *ibid.* §. 5. *

32 Epiſcopus vetare non debet Clericis ſæcularibus tranſitum ad clauſtra Regularia; ipſis enim licet ſanctioris vitæ ſtatum etiam contradicente Epiſcopo amplecti, & ingredi Religionem non ſolum deditam vitæ contemplativæ, ſed etiam activæ; Benedictus XIV. tom. 2. Conſtitut. 25. incip. *Ex quo*.

Additiones ex aliena manu.

De jure, ut monet Auctor, ſimplices Pres- 33
byteri, qui de redditibus Eccleſiæ non participant, cogi ab Epiſcopo nequeunt ad ullum
ipſi ſervitium præſtandum. Dubitari vero po- 34
teſt, num aliquid novi hac in re ſtatuerit Concilium Romanum *tit.* 6. *cap.* 2. Verum recte 35
perpenſo hoc Concilii Romani loco, perſpicuum eſt, ipſum non de Presbyteris, ſed de Clericis aliiſque in ſacris conſtitutis, ſed nondum Presbyteris, loqui, ut ſenſit S. Congregatio Concilii interpres *in Segnen. Decretorum* 2. *Novembris* 1749. *ad dub.* 11. Conceptum enim ita erat dubium: *An aliud decretum in viſitatione editum, quo præcipitur, ut omnes Presbyteri præter legitime impeditos intereſſe teneantur Miſſæ ſacrificio per unum Canonicum cum expoſitione SS. Sacramenti in quolibet die Jovis celebrari ſolito ſub eadem pœna ſuſtineatur?* Reſpondit vero d. S. Congregatio: *Negative, & eſſe hortandos, ſed non eſſe cogendos.*

Clericus, quo ad Ordines; vide verb. *Ordo*, in Tom. V.

COADJUTORIA, COADJUTOR.

SUMMARIUM.

1 *Coadjutoria quid ſit, & quotuplex*, ad num. 2
3 *Cujuſmodi ſit Coadjutoria a Tridentino prohibita*, ad n. 5
6 *Quæ vero licita, & a quibus concedenda*, ad num. 8
9 *Unde Coadjutoris nomen & officium*, ad num. 10
11 *Quot & quibus de cauſis dari poſſit Coadjutor*, ad num. 17
18 *Agitur de qualitatibus Coadjutoris*, ad num. 21
22 *Quid commune habeat Coadjutor Epiſcopi cum Adminiſtratore & Suffraganeo*, ad num. 26
27 *Quæ ſint Coadjutoris Jura, honores & onera*, ad n. 52
53 *In quo differat Coadjutor Epiſcopi a Coadjuto quoad extrinſecam dignitatem*, ad num. 55

56 *Utrum*

Digitized by Google

56 *Utrum teneatur Coadjutor viſitare limina Apoſtolorum, reſidere, & Pontificalia agere ad nuium Coadjuti*, ad num. 57
58 *Quæ ſibi invicem debeant Coadjutor & Coadjutus*, ad n. 63
64 *De præcedentia Coadjutoris*, ad n. 67
68 *De præcedentia, jure, ac honoribus Epiſcopi Suffraganei*, ad num. 104
105 *Coadjutorem habens in Cura Animarum an diſpenſetur a reſidentia.*
106 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 110

1 COadjutoria eſt facultas ex cauſſa auctori-
tate Juris vel Judicis cuipiam conceſſa
adjuvandi Prælatum, vel alium Beneficiatum
in Eccleſiæ, vel Beneficil regimine. *Eſt in re*
2 *communis*. Et Coadjutoria eſt duplex; Una
temporalis, & revocabilis, ſeu data ſine Jure
ſuccedendi in Eccleſia, ſeu Beneficio, per quam
Prælato, ſeu Rectori Eccleſiæ, aut alii Bene-
ficiato propter infirmitatem, aliamve cauſſam
impedito ab exercitio ſui muneris datur Co-
adjutor quamdiu is vivit; *cap. Ex parte ſua
& cap. in Conſultationibus 6. de Clerico ægro-
tante*. Alia eſt perpetua, & irrevocabilis, ſeu
data cum Jure ſuccedendi in Eccleſia, ſeu Be-
neficio, per quam Coadjutori Jus tribuitur
mortuo Coadjuto in ejus Eccleſiam, ſeu Be-
neficium ſuccedendi; Et hæc ex ſtylo eſt ad-
inventa, ut apud Caſſad. *deciſ. 2. num. 2. de
reſt. ſpoliat.* Fagnan. *in d. cap. Ex parte ſua*
3 *num.* 15. Cum talis Coadjutoria ſit Sacris Ca-
nonibus inimica, & odioſa; *cap. Accepimus 5.
de pactis, cap. Nulla 2. de Conceſſione Præbend.
cap. Deteſtanda 2. cap. Ne captandæ 3. de con-
ceſſ. Præbendæ in 6.* & expreſſe prohibita a
Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7.
verſ. in Coadjutoriis*, ibi: *In Coadjutoriis quo-
que cum futura ſucceſſione idem poſthac obſerve-
tur, ut nemini in quibuſcumque Beneficiis Eccle-*
4 *ſiaſticis permittantur*. Unde Coadjutoria perpe-
tua cum futura ſucceſſione, utpote Sacris Ca-
nonibus odioſa, & Patrum Decretis contra-
ria, concedi non poteſt, niſi per Papam, cum
ipſe ſolus ſecundum plenitudinem poteſtatis de
Jure poſſit ſupra Jus diſpenſare; *cap. Propoſuit
4. de conceſſione Præb.* ibi: *Qui ſecundum ple-
nitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus*
5 *diſpenſare*. Hinc fit quod talis perpetua Coad-
jutoria cum futura ſucceſſione, queat concedi
neque a Cardinali Legato, ſeu Nuncio; Gon-
zal. *ad Regul. 8. Cancellariæ gloſſ. 5. §. 9.
num. 91.* Garcias *de Benefic. par. 4. cap. 5.
num.* 19. Moneta *de Diſtributionibus quotidia-
nis par. 2. q. 1. num. 33.* Pariſ. *de reſignat.
lib. 6. q. 5. num. 15. & lib. 7. qu. 20. n. 14.*
Coadjutoria autem temporalis ſine futura ſuc- 6
ceſſione in Eccleſiis, & Beneficiis Epiſcopatu
inferioribus, poteſt concedi a proprio Prælato.
Parochis enim, & aliis Beneficiatis Epiſcopo
inferioribus, qui propter infirmitatem incura-
bilem, aut aliud perpetuum impedimentum
munus ſuum adimplere nequeunt, Coadjuto-
rem temporalem dare pertinet ad proprium E-
piſcopum, quia ſicuti Epiſcopus poteſt eos in-
ſtituere, & deſtituere in Beneficiis, ita poteſt
etiam, & quidem a fortiori, Coadjutorem
dare; Ita Jo. Andr. *in cap. Conſultationibus 6.
de Clerico ægrotante n. 7.* Abbas *ibid. num. 5.*
Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloſſ. §. 9. n. 38.*
cum aliis ab ipſo citatis. Notanter vero di- 7
ctum fuit in Eccleſiis, & Beneficiis Epiſcopa-
tu inferioribus; quia Coadjutoris datio etiam
temporalis Epiſcopis, & Superioribus Præla-
tis, eſt de cauſſis majoribus, & pertinet ad
ſolum Papam, non obſtante conſuetudine con-
traria; textu expreſſo *in cap. Paſtoralis unic.
de Cleric. ægrot. in 6.* ibi: *Paſtoralis Officii de-
bitum exequentes declaramus, atque ſtatuimus Co-
adjutoriam Epiſcoporum, & Superiorum Præla-
torum intelligendam eſſe de cauſſis majoribus, &
referendam ad Sedem Apoſtolicam, ac ab ea (con-
ſuetudine non obſtante contraria) tantummodo po-
ſtulandam*. Nec obſtat textus *in cap. Ex par.* 8
4. de Cler. ægrotante: quia potius facit pro
hac parte, quia Epiſcopus Arelatenſis ibi ſi-
gnatus non dedit Coadjutorem Epiſcopo Com-
provinciali auctoritate ordinaria, ſed tamquam
Sedis Apoſtolicæ delegatus; ut patet *ex litte-
ra*, ibi: *Mandamus*, & obſervant ibi Card.
in 4. not. Abbas *num. 3.* Guid. Papa *num. 2.*
Fagn. *n. 2.* & Gloſſa *in d. cap. Paſtoris, verb.
Tantummodo.*
Coadjutor eſt ille, qui datur ex cauſſa Ju- 9
ris, vel Judicis auctoritate ad coadjuvandum
Officium Præſidentis, ſeu Miniſtri Eccleſiæ;
Ita Joan. Andreas *in cap. Conſultationibus 6. de
Cler. ægrotante n. 3. verſ. de primo dic.* & ibi
Butr. Card. Ancharan. Abbas, & alii commu-
niter cum Fagn. *n.* 22. Dicitur enim Coadjutor 10
a coadjuvando, ſicuti Tutor a tuendo, quaſi
Tuitor, & Defenſor; *l. 1. ff. de tutel.* Fagn.
loc. cit. n. 13. Coadjutor ob varias cauſſas da- 11
ri poteſt, & ſolet. Primo datur Coadjutor
ſimpliciter, & ſine futura ſucceſſione Clericis
ob morbum incurabilem, & perpetuum; *c. ex
par. 5. de Cler. ægrot.* ibi: *Gravi, & incura-
bili morbo; cap. Paſtoralis unic. de Cler. ægrot.
in 6.*

Digitized by Google

12 *in 6.* ibi : *Incurabili morbo gravatus , & per-
petuo impedimento detentus .* Secus eſt dicendum
ſi morbus ſit curabilis , & temporalis , tunc
enim ipſemet Clericus ægrotus poterit ſibi Vi-
carium temporalem conſtituere pro tempore
morbi durantis ; *arg. cap. Adjicimus* 19. *cauſ.*
16. *qu.* 1. juncto Concilio Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 1.
de reform. ubi Rectores Eccleſiarum jubentur
*ſibi tot ſacerdotes ad munus Paſtorale adjungere ,
quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda , & cul-
tum Divinum celebrandum .* Ita Joann. Andreas
in *d. cap. Conſultationibus n.* 6. Fagn. *ib. num.*
11. 12. & 13. citans Hoſtienſem *in cap. Cle-
13 ricos , de offic. Vicar.* & alios. Secundo propter
lepram , cum ratione lepræ non poſſit leproſus
Clericus ſua Officia obire ſine ſcandalo , & hor-
rore populi , *cap. de Rectoribus* 3. *de Cleric.
ægrotante* , ibi : *De Rectoribus Eccleſiarum lepræ
macula uſque adeo infectis quod Altari ſervire
non poſſunt , nec ſine magno ſcandalo eorum , qui
ſani ſunt , Eccleſias ingredi , hoc volumus te quod
eis dandus eſt Coadjutor tenere .* Concordat *cap.
14 Tua nos* 4. *eodem tit.* Tertio datur Coadjutor
Beneficiato propter amiſſum linguæ uſum ; *cap.
Conſultationibus* 6. *de Cleric. ægrot.* ibi : *Archi-
diacono autem , quem morbo paralitico laboran-
tem offisium linguæ aſſeris amiſiſſe , Coadjutor eſt
15 merito adhibendus .* Quarto dandus eſt Coadju-
tor Clerico Beneficiato propter ejus amentiam ;
cap. Quamvis 14. *cauſ.* 7. *qu.* 1. *cap. Paſtoralis
16 unic de Cleric. ægrot. in* 6. Quinto datur Co-
adjutor propter ſenectutem , atque ingraveſcen-
tem ætatem Beneficiati , qua ipſe reddatur per-
petuo inutilis ad executionem Officiorum ſuo-
rum , *cap. Petiiſti* 17. *qu.* 1. & *d. cap Paſto-
ralis* , ibi : *Epiſcopus ſenio aut valetudine corpo-
rali gravatus , vel etiam alias adeo impeditus
17 perpetuo , ut ſuum Officium nequeat exercere .* Sex-
to propter imperitiam , & illiteraturam Re-
ctorum Eccleſiarum Parochialium , textu ex-
preſſo in Concilio Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 6. *de re-
form.* ibi : *Quia illiterati , & imperiti Parochia-
lium Eccleſiarum Rectores Sacris minus apti ſunt
Officiis . . . Epiſcopi etiam tamquam Apoſtolicæ
Sedis Delegati eiſdem illiteratis , & imperitis ſi
alias honeſtæ vitæ ſint , Coadjutores , aut Vica-
rios pro tempore deputare , partemque fructuum
eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare , vel aliter
providere poſſint .*

18 Coadjutor debet habere omnes qualitates de
Jure requiſitas ad illud Officium , pro quo da-
tur . Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentin.
ſeſſ. 25. *c.* 7. *de reform.* Unde debet eſſe conſti-
tutus in illa ætate , quæ ad obtinendum illud
Beneficium , ſeu Eccleſiam requiritur ; Rota
dec. 347. *n.* 3. *par.* 3. *div.* Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancell. gloſſ. 5. §. 9. *n.* 6. Garcias *de Benefic.
par.* 7. *cap.* 4. *in fine* Barb. *in Conc. Trid. ſeſſ.*
25. *de reform. c.* 7. *n.* 38. & *de Canonicis c.* 29.
n. 48. Squillant. *de privileg. c.* 4. *n.* 97. & alii
paſſim . Et ſi Coadjutor datur in Spiritualibus 19
Parocho v. gr. aut Epiſcopo , debet habere
ſcientiam & prudentiam , qua ſciat populum
regere , Parochiam , vel Diœceſim gubernare ,
animarumque ſibi commiſſarum ſaluti proſpi-
cere , & inquietos ſub diſciplinæ vinculo con-
ſtringere ; *cap. Quamvis ſit triſte* 14. *cap. Pe-
tiiſti* 17. & *cap. Quia Frater* 18. *cauſ.* 1. *cap.
Ex par.* 5. *de Clerico ægrot.* Et Coadjutor datus 20
Epiſcopo univerſaliter , quo ad Spiritualia , de-
bet eſſe Epiſcopus conſecratus , aliter non poſ-
ſet exercere Pontificalia , ſed ſolummodo Juriſ-
dictionem Epiſcopalem ; *arg. c. Aqua , de con-
ſec. Eccleſ.* Si vero datur Coadjutor Epiſcopo , 21
vel alteri Beneficiato , ſeu Rectori Eccleſiæ ſo-
lum in temporalibus , quia v. gr. Epiſcopus ,
ſeu Rector Eccleſiæ , ſeu Beneficii eſt dilapida-
tor , debet eſſe fidelis , & probus , & circum-
ſpectus Adminiſtrator ; *cap. Grandi* 2. *de ſup-
plend. neglig. Prælat. in* 6. & ſufficit quod ſit
conſtitutus in ætate vigintiquinque annorum ,
cum ætas hæc cenſeatur eſſe perfecta , quo ad
adminiſtrationem temporalem . Unde , & in
tali ætate poteſt quis eſſe Tutor ; *l. ult. Cod.
de legit. tutela* , atque Procurator etiam ad ju-
dicia ; *cap. Qui generaliter* , §. *fin. de Procura-
toribus in* 6. Hinc nota quod Coadjutor fere 22
coincidit cum Adminiſtratore , qui tum in Spi-
ritualibus , tum in temporalibus a Sede Apoſto-
lica dari ſolet Epiſcopis a ſuo Epiſcopatu le-
gitime abſentibus , vel Perſonis Principibus au-
ctoritate Apoſtolica diſpenſatione promotis ad
Epiſcopatum ante legitimam ætatem , aut ipſis
Eccleſiis Cathedralibus , ut fit mentio *in c. Is
cui* 42. *de elect. in* 6. juncta Gloſſa & *D. D.
ibid.* Et etiam Coadjutor fere coincidit cum 23
Suffraganeo , qui ſolet deputari pro Eccleſiis
Cardinalium , & pro aliis , quæ conſueverunt
Suffraganeum habere , ſicut enim dicitur Co-
adjutor a coadjuvando , Ita Suffraganeus a ſuf-
fragando . Et ideo Coadjutoria , & Suffraganea- 24
tus ſine ſucceſſione , & ſolum temporales ex-
pirant per obitum Epiſcopi , quia non eſt quem
coadjuvent , aut cui ſuffragentur , pro ut hæc
notantur per Joan. Andream *in cap. Conſulta-
tionibus* 6. *de Cler. ægrot. in* 6. *qu. n.* 10. &
Fagn. *in cap. Epiſcopalia* 1. *de privil. n.* 58.
& *in cap. Ex par.* 5. *de Cleric. ægrot. n.* 6. &
10. cum Rota *par.* 1. *recent. dec.* 456. *n.* 5. Si- 25
cuti etiam ceſſat redeunte Epiſcopo abſente ,
aut

Digitized by Google

aut Epiſcopo promoto ex diſpenſatione Apoſtolica, ætatem debitam attingente, illico ceſſat Officium Adminiſtratoris interim conſtituti; *cap. de cauſſis* 4. *de officio delegati*.

26 Quamvis autem Coadjutoria temporalis, ſicuti, & Suffraganeatus, & Adminiſtratio ceſſet ſtatim mortuo Coadjuto, Coadjutoria tamen perpetua conceſſa per Sedem Apoſtolicam cum futura ſucceſſione non expirat per obitum Coadjuti; quia potius tranſit in Jus plenum, & de Jure ad rem tranſit in Jus in re reſpectu Eccleſiæ ſeu Beneficii; Puteus *dec.* 98. *lib.* 2. Fagnan. *in cap. ex par.* 5. *de Cleric. ægrotant. n.* 15. 16. & alii paſſim; Per Apoſtolicam enim conceſſionem Coadjutoriæ perpetuæ acquiritur Coadjutori in Beneficio Jus ad rem, quod eveniente morte Coadjuti efficitur Jus plenum, ſeu in re: adeo ut non requiratur pro tali perpetuo Coadjutore nova collatio, ſed abſque alio miniſterio illa gratia Coadjutoriæ ex primo Jure ſibi conceſſo, effectum ſortiatur; Cum Papa in iſtis Coadjutoriis perpetuis cum futura ſucceſſione ſub clauſula *Ex nunc pro tunc* faciat collationem, ut reſolvit Rota *in Tiraſonen. Coadjutoriæ* 8. *Nov.* 1599. *cor. Penia*, quæ habetur impreſſa apud Garciam *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *n.* 128. Prædicta enim Clauſula operatur, ut unum tempus videatur alteri ineſſe, futurus ſcilicet in præſenti; ſicque actus poſtea factus, cenſeatur jam a principio factus; Barboſa *in tract. de Clauſulis uſu frequent. Clauſul.* 61. *n.* 1. & 6. & *ſeq.* Nec Beneficium poteſt alteri conferri; Seraphin. *dec.* 1447. *n.* 4.
27 Fagnan. *loc. cit. n.* 16. Sed hic oritur dubitatio: An perpetuus Coadjutor datus Epiſcopo cum futura ſucceſſione, & cum libera poteſtate adminiſtrandi &c. poſſit ipſo Epiſcopo Coadjuto vivente, & contradicente, ſolus adminiſtrare quæ ſunt Juriſdictionis Spiritualis,
28 ſeu Temporalis? Et ad hoc reſpondetur cum diſtinctione: Aut enim Coadjutor datus eſt Epiſcopo dementi, vel alias omnino inhabili, ut in caſu *cap. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrotant. in* 6. §. *ſi vero Epiſcopus;* Et tunc Coadjutor poteſt ſolus adminiſtrare; quia cum non poſſit Epiſcopus Coadjutus præſtare rationalem conſenſum, vel diſſenſum, §. *Furioſus, inſtit. de inutil. ſtipulat.* Coadjutor libere exequitur,
29 *cit.* §. *ſi vero Epiſcopus.* Aut Coadjutor datus eſt Epiſcopo impedito, vel alias non prorſus inhabili, ſed propter gravem infirmitatem, aut decrepitatem Paſtoralia munia per ſe ipſum exercere non valenti; & tunc Coadjutor non poteſt ſolus exequi, & expedire ea, quibus Epiſcopus Coadjutus rationabiliter contradicit: ut colligitur *ex cap. Pontifices* 4. *cauſ.* 7. *qu.* 1. addita ibi hac ratione: *Ne per neceſſitatis occaſionem præſumptionis pullulet ambitio;* Et Rota *in una Eborenſi Diſtributionum* 23. *Octob.* 1598. *cor. D. Corduba* expreſſe tenuit Coadjutorem non poſſe inſervire invito Coadjuto, ſed ipſo petente; ſic refert Garcias *par.* 4. *de Benef. c.* 5. *n.* 60. citans Campegium *de Coadjutore Epiſc. num.* 9. atque id probat ulterius *ex cap. Nihil contra* 16. §. *Ecce cauſ.* 7. *qu.* 1. & *ex cap. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrotant. num.* 6. Et de 30
mente Sac. Congregationis Fagnan. *in cap. Ex par.* 5. *de Cleric. ægrotant. n.* 24. infert præciſis his verbis: *Ut Coadjutor datus Epiſcopo ob ſenium, aut ægritudinem de ejus conſenſu cum futura ſucceſſione, & cum plena, & libera, & omnimoda facultate in temporalibus, & Spiritualibus adminiſtrandi ea omnia, quæ ad Officium Coadjutoris pertinent; minime poſſit ſe immiſcere in exercitio Pontificalium, neque Juriſdictionalium, quibus defungi poteſt, & vult ipſe Epiſcopus; nec ea ſolus expedire, quibus ex rationabili cauſa Epiſcopus contradicit.*

Coadjutor vivere debet, & recipere con- 31
gruam portionem de proventibus Eccleſiæ, ſeu Beneficii, cujus Prælato, vel Beneficiario datus eſt; *cap. de Rectoribus* 3. *de Cleric. ægrot.* ibi: *De facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam, congruam recipiat portionem;* *cap. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrot. in* 6. §. *Præſenti*, ibi: *Præſenti quoque adjicimus Sanctioni, ut Coadjutores hujuſmodi de proventibus Prælatorum, in quorum aſſumuntur auxilium, ſumptus recipiant moderatos;* Concordat Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 6. *de reform.* ibi: *Epiſcopi etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegati eiſdem illiteratis, & impeditis, ſi alias honeſtæ vitæ ſunt, Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare . . . poſſint.* Et in hoc conveniunt om- 32
nes Doctores, quando redditus Eccleſiæ, ſeu Beneficii ſunt abundantes, ſeu ſaltem ſufficiunt pro congrua ſuſtentatione, tam Coadjutoris, quam Coadjuti v. gr. ægrotantis. Sed quis 33
ſit præferendus, an Coadjutor, vel Coadjutus, quando redditus Eccleſiæ non ſufficiunt pro utroque, non parum controvertunt Doctores; Gloſſa enim *final. in d. c. de Rectoribus* 3. *de Cleric. ægrotant.* tenet quod ex proventibus Eccleſiæ prius ſit providendus Coadjutor, utpote operarius, qui Eccleſiæ inſervit, ac proinde dignus eſt cibo ſuo, juxta illud *Matthæi* 16. *Dignus eſt operarius cibo ſuo.* Co- 34
adjuto autem infirmo provideat poſtea Epiſcopus; Et ad hoc *allegat. c.* 1. & 2. *diſt.* 82. &
cum

Digitized by Google

cum Gloſſa concordat Tancred. & Goffred. *in d. cap. de Rectoribus*, Henric. Boich. *in d. c.*
35 *Conſultationibus*, *de Cleric. ægrot.* Sed tenenda eſt ſententia contraria, quod ſcilicet in caſu dictæ inſufficientiæ redditnum Eccleſiæ pro utroque, ſit præferendus Coadjutus, & ipſe potius ſit ſubveniendus, quam Coadjutor; & ſic tenent Vincentius Cardinalis, & Abbas *in d. c. de Rectoribus n. 5.* Barbuſa *ibid. num. 4.* Fagn. *ibid. n. 12.* Pirhing *lib. 3. decret. tit. 6. n. 8.* Reiffenſtuel *ib. n. 57.* Engel *ibid. num. 7.* & alii magis communiter.

36 Et ratio eſt, quia Coadjutus infirmus adhuc remanet Prælatus, & Rector Eccleſiæ, ſaltem quo ad Jus, licet non quo ad exercitium; adeoque illi prius ſubveniendum eſt de redditibus Eccleſiæ tamquam proprio Rectori, & Prælato; maxime quia is adhuc ut infirmus reſidere debet; Ut pro Parocho declaravit Sacra Congr. Conc. his verbis; *Propter Deputationem Coadjutoris, Parochus, cui datur, non poterit abeſſe a reſidentia*, ſic refert Gonzal. *ad*
37 *Regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. n. 30.* Et pro Epiſcopo declaravit Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regular. his verbis: *Cum Epiſcopus Nicoteren. eo quia Coadjutorem in ejus Epiſcopatu haberet, a reſidentia abeſſet, Sanctiſſimus ſub die 7. Sept. 1619. mandavit dari Litteras Epiſcopo eum monendo, quod conceſſio Coadjutoris non liberat a reſidentia, & quod propterea omnino ad ſuam accedat reſidentiam;* ſic refert Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. c. 17. n. 13.* Unde cum ſic ratione hujus ſuæ reſidentiæ, cenſeatur Eccleſiæ ſuæ deſervire; *c. 1. de Cleric. ægrot.* merito ex ejus facultatibus eſt ſuſtentandus; *cap. Cum ſecundum 16. de Præbend.*
38 Et cum Coadjutus habeat titulum, & poſſeſſionem cum ſervitio reſidentiæ, præferendus eſt Coadjutori, qui ex Rota *dec. 410. num. 5. par. 4. rec.* nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed nudum exercitium; Alioquin ſi Ægroto ſubtraherentur ſtipendia, hoc exemplo deterriti non invenirentur qui vellent Eccleſiæ militare, ut dicit Pontifex *in cit. cap. 1. de Clerico ægrotante*, ibi: *Quia ſi alii ejus eſſent exemplo deterriti, forte non poſſet, qui militaret*
39 *Eccleſiæ, inveniri*. Tum quia pro hac noſtra ſententia multum etiam facit textus *in d. c. de Rectoribus*, quod ſcilicet Coadjutor *de facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam congruam recipiat portionem*; & textus *in d. c. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrotant. in 6.* quod ſcilicet *Coadjutores hujuſmodi de proventibus Prælatorum, in quorum aſſumuntur auxilium, ſumptus recipiant moderatos*; & textus Concil. Trid. *dict. ſeſſ. 21. c. 6. de reform.* quod ſcilicet Epiſcopi *partem fructuum eiſdem* (Coadjutoribus) *pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter providere poſſint*, ex quibus textibus ſatis innuitur, quod proventus Eccleſiæ primo, & principaliter ſunt in diſpoſitione Coadjuti, veluti Prælati, & Rectoris Eccleſiæ, & conſequenter, quod illius neceſſitati prius ſit providendum, & poſtea ſi redditus ſufficiant, ſit providendum Coadjutori cum congrua portione, ſeu cum *moderatis ſumptibus*, ſeu *cum parte fructuum* ipſius Eccleſiæ. Si vero redditus 40
Eccleſiæ pro utroque non ſufficiant, tunc Coadjutori, pro quanto adhuc ipſi ad congruam ſuſtentationem deficiet, providebit Epiſcopus in quantum ſibi poſſibile fuerit; juxta *cap. 1. diſt. 82.* alleg. a Gloſſa *ſupr. n. 34.* pro ſententia contraria; Et ſi nullo modo id Epiſcopus 41
præſtare ſufficiat, tunc auctoritate ejuſdem Epiſcopi erit cogendus populus ad Coadjutori neceſſaria præbenda; *arg. c. Omnis Chriſtianus 67. de Conſecratione diſt. 1.* & Gloſſa *ibid. verb. Vacuus, & c. ad audientiam 3. & c. de his 4. de Eccleſ. ædificand.* Et Conc. Trid. *ſeſſ. 22. c. 4. de reform.* ubi ſtatuitur, quod ſi redditus Eccleſiæ non ſufficiant pro Sacerdotibus Parochialium noviter erectarum, cogi poſſit populus ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam; Et in Coadjutore ſic alias reſpondit Sacra Congregatio ejuſdem Concil. interpres *in Theatina*, ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. de Rectoribus 3. de Cleric. ægrot. num. 13.* & ſic etiam tenent Abbas *ibid. num. 5. & 6.* Barboſa *n. 4.* Azorius *par. 2. lib. 3. c. 2. num. 9.* Pirhing *lib. 3. decret. tit. 6. n. 8.* Reiffenſtuel *ibid. num. 58.* & alii paſſim.

De his, quæ concernunt Coadjutorem perpetuum datum Archiepiſcopo, vel Epiſcopo 42
habetur ſpecialis declaratio Sacræ Congregationis Rituum *data 31. Januarii 1561.* ad dubia propoſita nomine Cardinalium Paoletti, & Veronen. quibus reſpondendum cenſuit, ut ſequitur.

Ad primum Dubium cenſuit Coadjutori cum 43
futura ſucceſſione non licere ingredi Civitatem Pontificaliter, quia licet ſit Coadjutor cum futura ſucceſſione, ex quo tamen non habet Jus in re, ſed ad rem, non debet recognoſci tamquam Superior, & Caput, ſed uti Coadjutor, & eo magis, quia contingere poteſt, ut non ſuccedat in Epiſcopatu, ſed prior moriatur.

Ad ſecundum reſpondit, ipſum non debere uti 44
Cruce in Divinis, nec in functionibus Pontificiis, nec dum incedit per Urbem, cum Crux ſit

Digitized by Google

ſit ſignum, & ornamentum dignitatis, & Juriſdictionis, & Coadjutor utraque careat.

45 *Ad tertium cenſuit Coadjutorem Pontificalia in Eccleſia exercentem abſente Archiepiſcopo uti poſſe Cappa, cum ea ſit tantum ornamentum Dignitatis Epiſcopalis, præſente autem Archiepiſcopo uti debere Mantelletta, & Rochetto; neque licere unquam Coadjutori uti Mozzetta, & Rochetto etiam abſente Archiepiſcopo, cum hoc proprium ſit ejus, penes quem eſt Dignitas, & Juriſdictio.*

46 *Ad quartum reſpondit negative, cum una ſedes non capiat duos.*

47 *Ad quintum cenſuit Canonicos eſſe compellendos, ut Coadjutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti, ſemper aſſiſtant, alioquin indecorum videretur, ſi Epiſcopus ſine Canonicorum aſſiſtentia celebraret, nec non videretur eſſe contra Decretum Concilii Tridentini, quod extenſive huic etiam caſui accommodari poteſt.*

48 *Quo ad circulos reſpondit, Cononicos non debere accedere ad circulos, cum ipſi circuli denotent membrorum unionem ad ipſum Caput, ut ex ſuperius deductis conſtat, Coadjutorem non debere eſſe Caput.*

49 *Quo vero ad Confeſſionem faciendam cum celebrante ſolemniter, reſpondit decere, ut Coadjutor Epiſcopi Confeſſionem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, ut idem quoque benedicat in fine Miſſæ, ne populus præſens Divinis Benedictione Epiſcopali defraudetur, & jam eſt uſu receptum, ut Epiſcopus benedicturus in fine Miſſæ faciat etiam Confeſſionem cum celebrante.*

50 *Ad ſextum cenſuit, licere Coadjutori, de licentia tamen Archiepiſcopi, benedicere populo, dum per Civitatem incedit.*

51 *Ad ſeptimum reſpondit, maxime decere, ut Canonici prodeant obviam Coadjutori Epiſcopo ad Eccl. Pontificaliter accedenti ad oſtium Eccleſiæ, eumque diſcedentem ad idem oſtium deducant, immo eſſet valde commendandum, ſi nonnulli Canonici officii, & urbanitatis gratia ad ipſius Coadjutoris ædes accederent.*

52 *Ad octavum reſpondit, Coadjutorem non habere facultatem largiendi Indulgentias, & ſic eas Archiepiſcopi nomine, ſi quas Archiepiſcopus concedere voluerit, eſſe publicandas.*

53 Coadjutor Epiſcopi non ſedet celebrans niſi
in Faldiſtorio, neque habet Diaconos aſſiſtentes, neque Canonicos paratos, neque ſeptimum Candelabrum; Sac. Congregatio Rituum
54 1. *Septemb.* 1607. Nec utitur Baculo, niſi in
Ordinationibus; Ead. Sac. Congregatio eodem
55 die, & anno. Ipſe tamen Coadjutor Epiſcopi celebrans præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere aſſiſtentem Canonicum pro
libro; Ead. Sacra Congreg. 7. *Auguſti* 1627.
Coadjutor Epiſcopi non tenetur viſitare Li- 56
mina Apoſtolorum, ſed Coadjutus; Ead. Sac.
Congreg. Concil. *die* 4. *Auguſti* 1609. Coad- 57
jutor Epiſcopi etiam non adhibitus ad ullam
functionem, tenetur reſidere, neque diſcedere poteſt abſque conſenſu Coadjuti, vel licentia Sacræ Congregationis; & tenetur quoties fuerit requiſitus, Pontificalia, & alias
functiones obire, quamvis Coadjutus propria
impedimenta non probet; Sacra Congregatio
Epiſcop. *in Fulginaten.* 28. *Maii* 1628. Non po- 58
teſt dictus Coadjutor præſente Coadjuto Benedictionem Pontificalem impertiri; non eſt
tamen cogendus in hoc caſu Miſſas, aut Veſperas celebrare, ſed hoc peragi debet a ſimplici Canonico, vel Dignitate; tenetur tamen
intereſſe Concioni in Cathedrali etiam abſente Coadjuto in loco decenti, & ſepararo, ſed
non ſub Baldachino; Ead. Sacra Congregatio
in dict. Fulginatenſi eodem die, & anno. Coad- 59
jutor debet, quoties fuerit requiſitus, Coadjutum in Viſitatione comitari, expenſis tamen
ipſius Coadjuti pro eo, & familia, & abſque
ulla exactione Procurationis ratione ejuſdem
Coadjutoris; Viſitans autem ex commiſſione
Coadjuti non poteſt recuſare aſſiſtentiam Vicarii Generalis cum facultatibus, quas ei dare Coadjuto placuerit; Ead. Sac. Congregatio Epiſcop. *in dict. Fulginaten. eodem die, & anno*, ut refert Nicol. *in lucubrat. tom.* 2. *tit.*
6. *lib.* 3. *num.* 3. 6. 7. 9. 10. & 11. Cum Epi- 60
ſcopus habens Coadjutorem eſt impeditus, non
poteſt functiones alteri, quam Coadjutori delegare; Sacra Congregatio Epiſcop. *in Firmana* 25. *Septemb.* 1623. apud Nicol. *loc. cit. n.* 5.
ubi *num.* 12. ait quod Epiſcopus non poteſt Coadjutorem punire, licet ſit etiam Canonicus, vel Archidiaconus in ſua Eccleſia,
& ſic nec ratione Beneficii; Sac. Congregat.
Concilii *in Poſnanienſ.* 18. *Februarii ejuſdem anni*. Epiſcopus Coadjutus debet dare ſuo Co- 61
adjutori commoditatem habitationis in Palatio Epiſcopali, & omnia neceſſaria pro exercitio Pontificalium, & pro aliis Epiſcopalibus functionibus; Sac. Congregatio Epiſcop.
in Nicoterenſi 27. *Junii* 1619. Coadjutor ſe- 62
paratum Tribunal ſtatuere, aut habere non
poteſt, ſed in conſueto Tribunali Epiſcopi Jus reddendum eſt; Sic ex Sacra Congregatione inſert Fagnan. *in capit. Ex parte quinta, de Clericorum ægrotant. num.* 27. E- 63
piſcopus reſidere tenetur, licet habeat Co-
ad-

adjutorem; Sacra Congreg. Epiſcop. *in Neapolitana* 24. *Mart.* 1597. *& in Nicoteren.* 7. *Septemb.* 1619.

64 Coadjutor Archiepiſcopi Metropolitan. Bononien. debet præcedere Vexilliſero ejuſdem Civitatis; Sac. Congreg. Rit. *in Bononien.* 4.
65 *Maii* 1592. Coadjutor Epiſcopus in Synodo Provinciali debet ſedere inter Epiſcopos Provinciales loco ſuæ promotionis, cum propriis radiis fulgeat; ſic decrevit Sacra Congr. Rit. 20. *Septembr.* 1596. pro Coadjutoribos Epiſcoporum Veronen. & Trident. occaſione Syno-
66 di Provincialis Aquilejenſis. Coadjutor Parochi in abſentia Coadjuti in functionibus Parochialibus præcedit Beneficiatos, & recipit eadem emolumenta, quæ Coadjuto debentur; Sacra Congr. Concil. *in Lucana* 15. *Apr.* 1690.

67 De Coadjutoribus perpetuis Canonicorum, vide verb. *Canonicus art.* 10. *per tot.*

68 Epiſcopo Titulari Suffraganeo, qualis honor, & præeminentia debeatur in Eccleſia, in qua vice Epiſcopi Ordinarii functiones Pontificales exercet, innuitur in proviſionibus captis a Sac. Congregatione Rituum *in Veliterna*, in qua pro parte illius Suffraganei propoſitis ſequentibus dubiis.

69 1 *An ſaltem aliqui Canonici teneantur eidem Suffraganeo obviam ire uſque ad oſtium Eccleſiæ, ibique ex iiſdem dignior Aſperſorium porrigere, & in reditu uſque ad eamdem Januam comitari, dum Cappa indutus ad Pontificales functiones obeundas accedit, Anteceſſoris conniventia minime obſtante?*

70 2 *An eidem Suffraganeo debeatur genuflexorium cum ſtratu, & pulvinaribus ad orandum ante SS. Sacramentum, dum occaſione earumdem functionum Eccleſiam ingreditur?*

71 3 *An Suffraganeo facienti Ordinationes generales in aliquo ejuſdem Eccleſiæ Sacello (propter impedimentum Altaris Majoris ex cauſa recitationis horarum in Choro) debeant in eodem Sacello aſſiſtere aliqui ex Canonicis?*

72 4 *An dum aſſiſtit Concioni Prædicatoris, ſalutatio ei prius dirigi debeat diſtincte ab illa Canonicorum, & Magiſtratus ſæcularis?*

Sacra Congregatio die 6. Septembris 1698. reſpondit,

73 *Ad primum, poſſe de licentia Eminentiſſimi Decani Epiſcopi Oſtienſis, & Veliterni deferre Cappam, & in hoc caſu teneantur duo Canonici ire uſque ad Oſtium Eccleſiæ, & dignior porrigat Aſperſorium, quo Suffraganeus ſe ipſum tantum aſpergat, & pariter eum aſſocient in reditu uſque ad eumdem locum.*

Ad ſecundum, in Voto Magiſtri Cæremoniarum. 74

Ad tertium, ſervetur Pontificale cum Miſſa ſolemni in Altari Majori præſente Clero. 75

Ad quartum, affirmative quatenus ſedeat in Presbyterio. 76

Quia vero in aliis præeminentiis, & juribus 77 præfatum Suffraganeum exceſſiſſe modum Capirulum conquerebatur, eodem tempore per viam reconventionis proponi curavit ſequentia dubia.

1 *An Suffraganeus Veliternen. occaſione functionum Epiſcopalium ſolemnium teneatur ſe parare in Sacriſtia, vel potius paramenta ſumere ab Altari, vel in Faldiſtorio?* 78

2 *An valeat deferre Cappam Pontificalem in acceſſu, & receſſu ad Eccleſiam Cathedralem, & quatenus affirmative?* 79

3 *An poſſit ſibi deferri facere caudam ejuſdem Cappæ per alium, ſeu potius illam deferre teneatur involutam ſub brachio ſiniſtro?* 80

4 *An ſimiliter poſſit ſibi deferri facere caudam veſtis violaceæ una cum elevatione ſimbriæ anterioris in plano pavimenti Eccleſiæ.* 81

5 *An eidem accedenti ad Eccleſiam porrigi debeat Aſperſorium ad Januam Eccleſiæ per aliquem ex Canonicis; & an poſſit Alumnos Seminarii, aliosve circumſtantes aſpergere, vel potius aquam tantum recipere extremitate digiterum?* 82

6 *An poſſit per Civitatem uti Mantello oblongo coloris violacei cum ſignis rubeis ſuper veſtem nigram interiorem, vulgo Zimarra?* 83

7 *An per Civitatem poſſit ſibi deferri, & elevari facere Umbellam Sericam viridis coloris?* 84

8 *An dum aſſiſtit Concioni poſſit ſedere in Sede ſeparata a Canonicis, vel potius debeat ſedere in eodem ſcamno Canonicorum, abſque tapeto, & pulvinari, primus inter illos, & in quo habitu?* 85

Quibus Sacra Congregatio eadem ſupradicta die reſpondit,

Ad 1. *Si accedat cum Cappa, in Faldiſtorio; alias in Sacrario.* 86

Ad

Digitized by Google

87 *Ad* 2. *Jam proviſum*.
88 *Ad* 3. *Negative quo ad primam partem*, *& affirmative quo ad ſecundam*.
89 *Ad* 4. *Negative*.
90 *Ad* 5. *Jam proviſum*.
91 *Ad* 6. *Negative*.
92 *Ad* 7. *Negative*.
93 *Ad* 8. *Dilata*.

94 Epiſcopus Suffraganeus, quando nomine pro-
prii Epiſcopi exercet functiones Epiſcopales,
debet habere aſſiſtentiam Dignitatum, & Ca-
nonicorum; Sac. Congregatio Rituum *in Bra-*
95 *charen.* 21. *Februarii* 1604. Epiſcopus Suffraga-
neus ſolemniter celebrans non debet habere
aſſiſtentiam duorum Canonicorum ultra Dia-
conum, & Subdiaconum, qui ſunt cantaturi
Evangelium, & Epiſtolam, ſicut haberet pro-
prius Epiſcopus, ſed ſufficit Diaconus, & Sub-
diaconus, & unus Canonicus paratus cum Plu-
viali ad librum; Sac. Congr. Rituum *in Cæſa-*
rauguſt. 9. *Maii* 1606. *& in Bracharen.* 1. *Se-*
96 *ptembris* 1607. Epiſcopo Suffraganeo ſolemni-
ter celebranti non debent Canonici aſſiſtere,
ſicuti aſſiſterent Epiſcopo proprio, ſed in ha-
bitu ordinario, & Canonicali; Ead. Sac. Con-
97 greg. Rituum *in dict. Bracharenſi*. Epiſcopo
Suffraganeo facienti Ordinationes, vel alias
functiones nomine proprii Epiſcopi, Canonici
debent aſſiſtere in habitu ordinario Canonicali
præter aliquos, qui juxta neceſſitatem Officii
debent accipere paramenta; Ead. Sac. Congr.
98 Rituum *in dict. Bracharenſi*. Epiſcopo Suffra-
ganeo non tenentur Canonici obviam ire uſ-
que ad cubiculum, ſicut tenentur proprio Epi-
ſcopo venienti ad Eccleſiam, ſed ſatis eſt ſi
aliqui Canonici ei obviam procedant uſque ad
portam Eccleſiæ; Sacra Congreg. Rituum *in*
99 *dict. Bracharen.* 1. *Septembr.* 1607. Epiſcopus
Suffraganeus ſolemniter celebrans non debet ſe-
dere in Sede Epiſcopali, ſed in Faldiſtorio;
Ead. Sac. Congr. Rituum *in dict. Bracharenſi*.
100 Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrans
non debet uti Baculo Paſtorali, niſi in Ordi-
nationibus, & aliis actibus neceſſariis; Ead.
101 Sac. Cong. Rituum *in dict. Bracharen.* Epiſco-
po Suffraganeo ſolemniter celebranti non de-
bet poni ſuper Altare ſeptimum Candelabrum,
ſicut ponitur celebrante Epiſcopo Ordinario;
Eadem Sac. Congreg. Rituum *in dict. Bracha-*
102 *ren.* Epiſcopus Suffraganeus non diſpenſat ſu-
pra Interſtitiis, niſi habeat ſpeciale manda-
tum; neque votum habet in approbatione Or-
dinandorum, niſi ſit ex numero Examinato-
rum; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Brixi-*

nen. 14. *Febr.* 1585. Epiſcopus Suffraganeus, 103
ubi per Diœceſim pro Pontificalibus exercen-
dis proficiſci contigerit, expenſas ab Epiſcopo
habere debet; Ead. Sac. Congreg. Epiſc. *in*
dict. Brixinenſi. Epiſcopus Suffraganeus non 104
poteſt viſitare Clauſuram Monialium Monaſte-
riorum, niſi ſit ſimul Vicarius Generalis, &
ab Epiſcopo, cujus eſt Suffraganeus, faculta-
tem Vicarii Generalis, vel aliud ſpeciale man-
datum habeat, prout pro Suffraganeis Germa-
niæ declaravit Sac. Congreg. Concil. 17. *Junii*
1630. *lib.* 4. *decr. fol.* 3000.
Coadjutorem habens in animarum Cura, 105
aut in Canonicatu, tenetur reſidere in loco
Parochiæ, & Canonicatus, ut Coadjutoris Im-
pediti vices ſupplere poſſit; Benedict. XIV.
tom. 1. Conſtitut. 135. incip. *Quod inſcruta-*
bili §. 28.

Additiones ex aliena manu.

De Coadjutoria vide quæ diximus in addit. 106
ad verb. *Canonicus artic.* 10. Hic vero tria,
eaque magni momenti ſunt notanda. Primum 107
eſt, quod gratia Coadjutoriæ cum futura ſuc-
ceſſione minime valida ſit, ſi conſenſus detur
a Procuratore poſt obitum Coadjuti. Nec ob- 108
ſtat, quod aliud ſit gratia Coadjutoriæ, aliud
futura ſucceſſio, quia utrumque provenit a le-
gitimo conſenſu Coadjuti, qui non dicitur
adeſſe, dum datur a Coadjutore poſt obitum
Coadjuti; Rota *in Seguntina Archidiaconatus* 6.
Maii 1726. *cor. bon. mem. Cornelio*.
Alterum eſt, quod in Coadjutore ad tem- 109
pus qualitates neceſſariæ concurrere debent de
tempore gratiæ, at in Coadjutore perpetuo
cum futura ſucceſſione poſſunt intra annum
concurrere; Rota *in Monaſterienſi Decanatus* 9.
Junii 1738. §. 9. *cor. clar. mem. Millin.*
Tertium eſt, quod Coadjutore effecto impo- 110
tenti ad ſervitium Eccleſiæ, ceſſat gratia Co-
adjutoriæ, & ita quidem, ut nec ſucceſſionem
in Beneficium prætendere valeat ipſe Coadju-
tor; Pleniſſime Rota *in Mindonien. Coadjuto-*
riæ 2. *Decembr.* 1732. *& in confirmatoria* 25.
Febr. 1733. *cor. clar. mem. Aldrovand.*

CODICILLUS. Vide verb. *Teſtamentum* *art.* 4. *per tot.*

S CO.

Digitized by Google

COGNATIO SPIRITUALIS.

De Cognatione ſpirituali. Vide verb. *Baptiſmus art. 7. per tot.* verb. *Confirmatio art. 3.* verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. a n. 48. ad 59.* quibus adde ſequentem hunc Caſum, qui hic affertur.

Cognatio Spiritualis an fuerit contracta in hoc caſu dubitatur. Petrus, & Anna Conjuges elegerunt in ſuſceptores in Baptiſmo filii Andream, & Lauram, ſed adveniente tempore Baptiſmi, audiens Andreas a Petro fuiſſe electam Lauram in Commatrem, rogavit Petrum, ut illa poſthabita eligeret Roſam; replicavit Petrus ſe id facere non poſſe citra injuriam; cui reſponſioni Andrea non acquieſcente, idem Petrus omnia retulit Parocho, & facta expreſſa declaratione animi ſui, quod nullo pacto intendebat Roſam in Commatrem habere; Parochus conſilium dedit, ut ambæ admitterentur, ſed pollicebatur expreſſe ſe nullatenus admiſſurum Roſam ad tangendum infantem; Cui conſilio Petrus acquieſcens deſignavit etiam Roſam in Commatrem: iſta autem præter intentionem Petri, & promiſſionem eidem Petro factam a Parocho infantem in actu Baptiſmi ſimul cum Laura tetigit; Quæritur an fuerit contracta Compaternitas etiam inter dictam Roſam, & Petrum, an potius ſolum inter Petrum, & Lauram; Sac. Cong. *in Aquenſ.* 10. *Martii* 1631. cenſuit contraxiſſe etiam cum Roſa, quia fuit deſignata: Sic ex Sellio refert Barboſa *Collectan. deciſ. Apoſtol. verb. Cognatio ſpiritualis num.* 10. Vide ut ſupra cit. verb. *Confirmatio art. 3. verb. Impedimenta Matrimon. a num.* 48. *ad* 59.

COGNATIO LEGALIS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. a num. 61. ad 63.*

COGNATIO NATURALIS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art. 1. num. 28. ad 47.*

COLLATIUNCULA die jejunii. Vide verb. *Jejunium art. 1. a n. 14. & 41. ad 46.*

COLLEGIUM, COLLEGIATA.

SUMMARIUM.

1 *Collegium quæ habeat Synonima, unde dictum, & quid ſit*, ad num. 2

3 *Univerſitas, & Communitas unde ſint dictæ, & quid ſint*, ad n. 4.

5 *Ad conſtituendum Collegium quot Perſonæ requirantur*, ad n. 8

9 *Quot Perſonæ conſtituant Univerſitatem*.

10 *Quænam alia Univerſitatis nomine cenſeantur*.

11 *An quandoque Jus Univerſitatis in una dumtaxat Perſona conſiſtere poſſit*.

12 *Quot Perſonæ ſufficiant ad conſtituendam Congregationem, Familiam, Parochiam, Populum &c.* ad num. 18

19 *Collegiata a quo ſit erigenda*, ad n. 21

22 *Quæ ſint Jura Epiſcopalia circa Collegiatas*, ad num. 31

32 *Collegialitas Eccleſiæ quibus & quot modis probetur in dubio*, ad n. 50

51 *Quæ Collegiata dicatur Inſignis, & quomodo non inſignibus præcedat*, ad n. 57

58 *An Canonici poſſint de bonis Eccleſiæ privilegia ſibi comparare*, ad n. 59

60 *Quæ ſint Collegiatarum ritus, cæremoniæ, ſtatuta, prærogativæ, Jus præcedendi, onera ſibi injuncta &c.* ad n. 76

77 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 95

Collegium, Univerſitas, Communitas ſunt 1
ſynonima, ſeu idem importantia, ut dicunt Joannes Monach., & Joan. Andreas *in cap. Romana* 5. *de ſentent. excommun. in* 6., & Fagn. *in cap. Reſponſio* 43. *de ſent. excomm. n.* 35. Collegium dicitur, quaſi unum Collectum, 2
& eſt ſocietas Collegarum in uno corpore poſitorum, ſecundum Joannem Monach., & Joannem Andream *l. c.* Vel ut dicit Prob. *in eodem cap. Romana n.* 6. Collegium eſt collectio plurium corporum rationabilium, conſtituens unum Corpus repræſentatum. Univerſitas ſe- 3
cundum Joann. Monach. & Joan. Andream *loc. cit.* dicta eſt ab *Univerſo*, & Univerſum dicitur quaſi in *Uni verſum*, cum ſcilicet plures habent Jus, vel cauſam vertendi ſe in unum, ut faciant Univerſitatem, eo quod requiratur hoc eis conceſſum ab his, qui ſuper hoc Jus ha-

Digitized by Google

habent, ut *l.* 3. *ff. de Colleg. illicit.* Unde ut ipſi definiunt, Univerſitas eſt plurium Corporum inter ſe diſtantium uno nomine ſpecialiter eis deputato collectio. Vel ſecundum Oldrad. *conſ.* 315. *circa iſtud*, Univerſitas eſt multorum in unum Congregatio eidem Capiti ſub-
4 jectorum. Communitas dicta eſt a communi, & eſt commune compoſitum *a cum & munium*, ideſt Officium, quaſi communio plurium in unum Officium; *cap. Conſulti, de procurat.* ut qui habent arcam communem, ſigillum commune, unum Rectorem, & ſimilia; *arg. cap. Dilecti, de exceſſibus Prælator.* notat Bald. *in cap. Cum omnes, de Conſtitut. n.* 26. Fagnan.
5 *loc. cit. n.* 36. Hinc juvat obſervare quod ad conſtituendum Collegium requiruntur tres; *l. Neratius, ff. de verb. ſignificat.* Jus autem Collegii conſervari poteſt in duobus, immo & in uno, *c.* 1. ubi Gloſſa *de election.* Gloſſa *in cap. Statutum verb. Collegiat. de election. in* 6. Fagnan. *in cap. Cum ſit ars, de ætate, & qua-*
6 *litate num.* 33. & 34. At tunc non erit Collegium actu, ſed habitu, ſeu virtute; Fagn. *in dict. cap.* 1. *de election. num.* 30. Pirhing
7 *in Jus Canonic. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 12. Iſtud autem Jus, quod in uno remanet, non retinet pro ſe ipſo, ſed pro Collegio; Gloſſa *in l. Neratius, ff. de verbor. ſignificat.* Gloſſa *in c.* 2.
8 *de poſtulat. Prælator. verb. Pauciores in fin.* Adeo ut nomine Collegii, ſi non poteſt eligere ſe ipſum (prout plures volunt) poterit tamen alium eligere in totius Collegii Prælatum; Gloſſa *in dict. cap.* 2. *de Poſtulat. Prælat.* cum aliis pluribus, quos allegat, & ſequitur Paſſerin. *de election. cap.* 10. *q.* 1. *n.* 8.
9 Ad conſtituendam Univerſitatem ſufficiunt quinque Perſonæ, ut notat Bald. *in d. cap.* 1. *de election. n.* 8. *per text. in l. fin. Cod. de teſtament.* Et per Gloſſ. *in l. ſicut ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* Univerſitas poteſt conſtitui per tres, & Gloſſam ſequitur Bartol. *in l. Præter la ſeconda n.* 1. *ff. de vi bonorum ra-*
10 *ptorum;* Et Univerſitatis nomine cenſetur Synodus, Concilium, Cœtus, Conventus, de quibus Iſidor. *in c.* 5. *diſt.* 15. Fagnan. *loc. cit.*
11 *n.* 35. Et Univerſitatis Jus propter caſus ſupervenientiam conſervari poteſt etiam in una perſona; *l. ſicut, ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* & notat Gloſſa *in cap.* 1. *de Election.*, & *in cap. Gratum, de poſtulat. Prælator.*
12 Ad conſtituendam Congregationem ſufficiunt duæ perſonæ; *cap.* 1. *de election.* Fagnan. *in cap. veſtra* 7. *de cohabitat. Cleric. & Mulier.*
13 *n.* 91. Ad conſtituendam familiam requiruntur plures duobus; *l. Deteſtatio* 40. *ff. de verbor.*
ſignificat. Ad faciendam Parochiam ſufficiunt 14
decem homines; Fagnan. *loco cit. in d. c. Ve-* 15
ſtra num. 89. Ad conſtituendum populum ſufficiunt decem homines; *cap. Unic.* 3. *cauſ.* 10. *qu.* 3. Gloſſa 1., & *D. D. in cap.* 1. *de elect.* Fagnan. *in cap. Reſponſo* 43. *de ſent. excomm.* Item plures, quam decem, vel quindecim fa- 16
ciunt Turbam; *l. Prætor ait* §. 1. *ff. de vi bonorum raptor.* Item gregem ovium decem oves; 17
Porcorum vero quatuor, vel quinque faciunt; *l. Oves, ff. de abig.* Nicol. *in floſcul. verb. Grex.*

Collegiata non poteſt erigi niſi per Papam, 18
quia Collegia non niſi poteſtate Principis ſupremi erigenda ſunt; *l.* 3. §. *in Summa, ff. de Colleg. illicit.* & ſic probat inconcuſſa obſervantia, quod ſcilicet Collegiatarum erectiones fiant ſemper a Papa, ut teſtatur Card. de Luca *de Benefic. diſc.* 14. *n.* 12. Lotter. *de Benefic. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 43. & 44. Barboſa *de Jur. Eccleſiaſt. univerſ. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 1. Rota *deciſ.* 1084. *n.* 5. *coram Emerix junior. deciſ.* 331. *n.* 5. *p.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 99. *n.* 9. *part.* 7. *deciſ.* 32. *n.* 9. *cum ſequent.* & *deciſ.* 297. *n.* 2. *p.* 17. *recentior.* & *in Montis Regalis Prioratus* 2. *Maii* 1701. §. *atque, coram D. Anſaldo*, atque ita pluries reſpondit Sacra Congr. Epiſc. & ſignanter *in Tropien.* 22. *Julii* 1588. *in Meſſana* 4. *Junii* 1602. *in Aurien.* 23. *Maii* 1614. & Sacra Congr. Concil. *in Converſana* 27. *Jun.* 1629. & nuper ead. Sacr. Congr. *in Catanien. Erectionis Collegiatæ* 1. *Septemb.* 1691. in qua propoſito dubio; *An erectio Collegiatæ, facta per Epiſcopum in actu Viſitationis Eccleſiæ S. Antonii Oppidi S. Philippi de Argyra ſubſtineretur;* reſponſum fuit, *Negative.* Et de quodam mo- 19
tu proprio Clementis VIII. prohibentis de cætero Epiſcopis erigere Parochiales in Collegiatas teſtatur Rebuff. *in prax. tit. de erect. in Colleg. in fine, verſ. Quidquid autem;* & ex eo Tondut. *reſol. Benefic. part.* 2. *cap.* 2. §. 2. *n.* 10. Et Card. Petra *tom.* 3. *commentar. ad Conſtitut.* 7. *Innocent. IV. n.* 11. Adeo ut erectio 20
facta etiam cum reſervatione Beneplaciti Apoſtolici nulla ſit, antequam obtineatur; Sacra Congr. Epiſcop. *in Nicoteren.* 16. *Mart.* 1612. *in una Montis Regalis* 27. *Novembris* 1654. *in Syracuſana* 30. *April.* 1655. Sola enim aucto- 21
ritate Epiſcopi Collegiata numquam poteſt erigi, ſed ſemper debet recurri ad Papam, qui erectionem concedit, dummodo votum Sacræ Congreg. Concilii (ad quam remittuntur preces) ſit favorabile; quæ regulariter pro conceſſione ſolet inclinare, quoties concurrant ſequentia. Primo, qualitas loci nota digni. Se-

cundo docilitas, civilitas, & numeroſitas populi & Clericorum. Tertio, ſtructura decora, & capacitas Eccleſiæ in Collegiatam erigendæ. Quarto abundantia, decentia, & pretioſitas Sacrarum ſupellectilium. Quinto dos congrua pro Præbenda Canonicorum, & diſtributionibus, quæ regulatur a qualitate loci, & conſuetudine aliarum Collegiatarum illius Provinciæ, adeo ut aliquando admiſerit ſummam ſcutorum ſexdecim pro unoquoque Canonico, præter diſtributiones, *& in una Sarzanen.* 26. *Januarii* 1704. licet non habuerit effectum propter litem ortam ſuper pertinentia Eccleſiæ inter Poſtulatores, & Cathedralem. Sexto, ſi conditiones fundationis, & erectionis non ſint exorbitantes a Jure. Septimo, ſi augeatur Divinus cultus, & conceſſio nemini inferat præjudicium. Octavo, ſi Epiſcopus approbet, & laudet erectionem: ſic refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 6. *num.* 8.

22 Licet autem Collegiatæ erectio nequeat fieri de novo ab Epiſcopo ex hucuſque adductis; poſita tamen erectione Collegiatæ rite facta auctoritate Summi Pontificis, ſi contingat Collegium deficere ob mortem v. g. Canonicorum, vel aliam conſimilem cauſſam, ex qua licet deſinat eſſe Collegiata actu, remanet tamen adhuc talis habitu, ut per Felin. *in cap. Accedentes, de præſcriptionibus n.* 2. *verſ. poſſit et-*
23 *iam*; Innocent. *in cap. Poſtulaſti, de Jure patronatus n.* 1. Archidiacon. *in cap. Licet Canon. de elect. in* 6. *n.* 2. Maſcard. *de probat. Concluſ.* 584. *n.* 5. Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccl. univ. c.* 6. *n.* 9. cum aliis, quos refert, & ſequitur Rota *in Cremonenſi Præpoſituræ* 25. *Februarii* 1622. coram bonæ memoriæ Rambaldo, *& deciſ.* 221. *part.* 6. *recentior. n.* 25. *&* 26. In tali caſu reductio Collegialitatis ad actum poterit fieri ab
24 Epiſcopo, cum hæc non ſit erectio; ſic D. Pitton. *tom.* 1. *Diſceptation.* 8. *n.* 24. Fuſcus *in Viſitat. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 3. *in fin. Card.* Petra *loc. ſup. cit. n.* 12. ubi *n.* 13. ſubjungit, quod ſi agatur de Collegiata jam erecta tempore, quo vigebat opinio, ut poſſet ab Ordinario erigi, tunc ſimiliter judicari debet juxta illud tempus, & non ſecundum opinionem poſteriorem contrariam, ut notat Rota *deciſ.* 240. *n.* 12. *coram S. M. Alexandro VIII. & cit. deciſ.* 1084. *num.* 5. *& ſeq. coram Emerix junior.* itaut præſcriptio validitatem erectionis inducat per ſpatium temporis centum annorum: & conſenſus Papæ præſumitur, ſi fuerit in ſtatu Collegialitatis, ſaltem implicito, donec contrarium de-
25 claretur. Ex antecedenti enim ſtatu Collegialitatis præſumitur ejus continuatio. *D. D. in l. Sive poſſidetis, Cod. de probat.* Rota *deciſ.* 4. *de probat. & deciſ.* 4. *n.* 12. *part.* 2. *diverſ. & deciſ.* 221. *n.* 8. *part.* 8. *recentior.* & late Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 64. Quod procedit et- 26
iam quod agatur de re multum remota; Rota *in Comen. Decimarum* 11. *Martii* 1611. *coram bonæ memoriæ Cardinali Sacrato circa fin. & dict. deciſ.* 221. *n.* 9. *part.* 9. *recentior.* Status 27
enim Collegialitatis non diſſolvitur niſi tribus modis, nempe, vel volentibus omnibus Collegialibus; vel etiam ipſis invitis ex facto Superioris ſupremi; vel caſu per mortem omnium, ut tradunt D. D. *in cap. Dilecta, de exceſſibus Prælator. &* Rota *part.* 6. *recent. d. deciſ.* 221. 28
n. 1. Nec Collegiatæ ſuppreſſio unquam juſtificata dicitur, niſi de auctoritate Superioris ſupremi facta appareat; Gloſſa *in cap. Statutum num.* 22. *verb. Collegiata, de electión. in* 6. Gemin. *in cap. Licet num.* 6. *ante fin. verſ.* 3. *caſu, eod. tit.* Felin. *in cap. Accedentes, de præſumptionib. num.* 2. *verſ. ponit etiam de iſtis ſignis*; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 163. *ſub n.* 4.
Quæ tamen ſuppreſſio non inducitur ex Decre- 29
to facto ab Epiſcopo declarante Eccleſiam non eſſe Collegiatam, ſed ſimplicem Parochialem;
Cum Epiſcopus ſicuti non habet facultatem 30
de non Collegiata faciendi Collegiatam, ex dictis *ſupra num.* 18. & etiam ex Rota *part.* 6. *recentior. deciſ.* 221. *num.* 29. *& part.* 7. *deciſ.* 99. *num.* 9. *& part.* 17. *deciſ.* 195. *num.* 5. *&* 14. tanto minus habet hanc facultatem de Collegiata faciendi non Collegiatam; Rota *part.* 6. *recentior. dict. deciſ.* 221. *n.* 30. Uti nec po- 31
teſt Curam ſupprimere, ut erigat Dignitatem; Sacra Congr. Concil. *in Pientina* 14. *Februarii* 1693.

Collegialitas Eccleſiæ, quando non conſtat de 32
primæva legitima erectione, vel ſubſequenti privilegio Apoſtolico, probatur ex conjecturis, indiciis, & enunciativis; Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 6. *num.* 5. cum pluribus ibi citatis; Cardinal. Petra *tom.* 3. *comment. ad Conſtitut.* 7. *Innocentii IV. ſect.* 2. *num.* 16. cum pluribus pariter ibi citatis; Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 221. *num.* 1. *part.* 16. *deciſ.* 234. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 469. *num.* 16. Conje- 33
cturæ autem, & indicia potiſſima Collegialitatis ſunt. Primo ex immemorabili reputatione, & nominatione Collegialitatis junctis enunciativis antiquis; Rota *part.* 16. *recent. deciſ.* 234. *num.* 5. Felin. *in cap. Cum cauſſam n.* 4. *de probat.* Nonius *conſ.* 73. *num.* 8. cum aliis relatis per Rotam *deciſ.* 587. *n.* 1. *part.* 4. *diverſ. & deciſ.* 99. *num.* 6. *part.* 10. *recent.*
Secundo ex litteris Apoſtolicis dirigi ſolitis 34

Ca-

Canonicis Cathedralis, vel Collegiatæ; *cap.*
Statutum, de reſcriptis in 6. Amiden. de Stylo
Datariæ *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 36. *quæſt.* 1. Ro-
35 ta *part.* 16. *recent. d. deciſ.* 234. *num.* 6. Ter-
tio ex communi ſigillo, ideſt proprio ipſius
Collegii; *c. Dilecta, de exceſſib. Prælator. cap.*
Significavit, de appellat. Barboſa *de Canonic. c.*
2. *num.* 10. *& lib.* 2. *Juris Eccleſ. cap.* 6. *n.*
36 6. Petra *loc. citat. num.* 24. Dummodo tamen
ſigillum contineat inſignia ipſius Eccleſiæ, non
autem ejus Miniſtri, & Exactoris; Rota *part.*
6. *recentior. deciſ.* 136. *num.* 17. Sigillum enim
publicum, ſeu authenticum nonniſi Capitulis,
& Collegiis approbatis habere licet ad facien-
dam fidem pro tota Communitate, ut obſer-
37 vat Gonzal. *ad cit. cap. Dilecta num.* 3. Quar-
to ex communi Arca, & Maſſa; *lib.* 1. §.
Quibus autem, ff. quod cujuſm. univ. noc. Bar-
boſa *cit. lib.* 1. *num.* 6. cum aliis pluribus ibi
adductis, Rota *deciſ.* 175. *num.* 1. *& deciſ.*
215. *num.* 1. *coram Mantica deciſ.* 960. *num.* 3.
coram Penia, deciſ. 1256. *num.* 1. *coram Sera-*
phin. deciſ. 482. *num.* 4. *coram Ludoviſio, &*
deciſ. 584. *n.* 2. *part.* 4. *diverſ. & deciſ.* 56.
n. 5. *part.* 5. *recentior. tom.* 1. *& deciſ.* 216.
num. 2. *part.* 7. *& deciſ.* 234. *num.* 7. *part.*
16. *recentior.*
38 Quinto ex convocatione Canonicorum de
mandato principalis dignitatis illorum Capitis,
& Congregationibus capitulariter factis; Bar-
boſa *loco cit. n.* 6. Vivian. *de Jure Patronatus*
part. 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 3. *&* 5. Rota *de-*
ciſ. 584. *n.* 2. *& deciſ.* 585. *n.* 1. *&* 2. *part.*
4. *diverſ.* & coram Buratt. *deciſ.* 473. *n.* 11. &
coram Merlin. *deciſ.* 87. *n.* 10. & coram Lu-
doviſ. *deciſ.* 482. *n.* 4. & coram Eminentiſs.
Ottobon. *deciſ.* 240. *num.* 17. *&* 18. *& part.*
39 16. *recentior. d. deciſ.* 234. *n.* 9. *&* 10. Sex-
to ex electione, vel collatione Canonicatus fa-
cta per Capitulum, & Canonicos ad hunc ef-
fectum congregatos; Rota *part.* 4. *recent. tom.*
2. *deciſ.* 465. *num.* 2. *part.* 6. *deciſ.* 221. *num.*
2. *&* 3. *part.* 16. *deciſ.* 234. *n.* 11. Rota *in*
antiq. deciſ. 8. *n.* 1. *&* 2. *de Præbend.* Put.
deciſ. 135. *lib.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1021. *n.* 4.
40 Septimo ex poſſeſſione tradita Canonicatuum
cum aſſignatione Stalli in Choro, & loci in
Capitulo, facta per Canonicos capitulariter con-
gregatos; Barboſa lib. 2. *Juris Eccl. univerſ.*
cap. 6. *n.* 7. Vivian. *de Jure Patronatus deciſ.*
44. *num.* 2. Rota coram Penia *deciſ.* 960. *n.* 6.
& deciſ. 1163. §. *tertium ſignum, & part.* 4.
tom. 2. *recentior. deciſ.* 465. *num.* 2. *part.* 6
deciſ. 221. *num.* 5. *part.* 16. *deciſ.* 234. *num.*
41 12. Octavo ex receptione Proviſorum in Fra-
tres juncto nomine Fraternitatis, quæ circum-
ſtantia plurimum ad id confert; Rota *part.* 6.
recentior. deciſ. 221. *num.* 5. *part.* 16. *deciſ.* 234.
n. 13. & coram Buratt. *deciſ.* 809. *n.* 2. *&*
28. Pariſ. *de reſignat. lib.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 32.
Vivian. *de Jure Patronat. deciſ.* 44. *n.* 2. No- 42
no, ex juramento poſito a Proviſis de ſervan-
dis conſtitutionibus, ſtatutis, & conſuetudini-
bus ipſius Eccleſiæ: Rota coram Mantica *dec.*
175. *num.* 1. *verſ. item quia; & deciſ.* 215. *n.*
1. *& part.* 4. *diverſ. deciſ.* 284. *&* 285. *utro-*
bique n. 1. *& part.* 16. *recent. deciſ.* 234. *num.*
14. Fagnan. *in cap. Poſtulaſti, de Jure Patronat.*
num. 5. *in fine;* Barboſa & alii paſſim. Deci- 43
mo, ex venditionibus, & locationibus & aliis
contractibus capitulariter factis; Alexand. *conſ.*
74. *n.* 4. *l.* 4. *Peaia d. deciſ.* 960. *nu.* 5. Rota
part. 16. *recent. deciſ.* 234. *num.* 8. Undecimo, 44
ex eo quod in Eccleſia adſit aliquis uti Caput,
& Clerici, vel Canonici uti membra; Alexan-
der *conſ.* 74. *num.* 5. *lib.* 4. Barbosa *d. lib.* 2.
num. 10. Mantica *deciſ.* 215. *ſub num.* 1. *verſ.*
Uade; Rota *in Cremonen. Præpoſituræ* 25. *Fe-*
bruarii 1622. coram Rambaldo, *& in Aſcula-*
na Plebaniæ 13. *Januarii* 1624. coram Merlino.
Duodecimo, ex Jure eligendi Prælatum, *cap.* 45
1. *de electione.* electio ſiquidem Prælati in quo-
libet Collegio de jure pertinet ad perſonas ejuſ-
dem Collegii, niſi adſint reſervationes Apo-
ſtolicæ, ut in ſecunda, & tertia Regula Can-
cellariæ, ubi reſervantur omnes Dignitates ma-
jores poſt Pontificalem in Cathedralibus, &
principales Dignitates in Collegiatis; cum enim
Prælatus cenſeatur ille, qui eſt Caput, habet-
que Juriſdictionem in ſingulos de Collegio, ſe-
quitur ut ex ejus electione eruatur maximum
ſignum in probanda Collegialitate; Cardin. de
Luca *de Benefic. diſc.* 14. *n.* 13. Lambertin. *de*
Jure Patronat. part. 1. *lib.* 2. *quæſt.* 5. *principal.*
num. 4. *pag.* 39. Lotter. *de re Benefic. quæſt.* 14.
num. 74. Maſcard. *de probat. concluſ.* 584. *n.*
10. Cardin. Petra *d. tom.* 3. *in Conſtit.* 7. *In-*
nocent. IV. ſect. 2. *num.* 33. & alii. Tertiode- 46
cimo, ex eo quod Cura animarum ſit penes
Capitulum, etiamſi habitu tantum; Lotter. *d.*
q. 14. *n.* 93. Card. Petra *loc. cit. num.* 34. Ro-
ta *deciſ.* 60. *n.* 3. coram Carillo. Quartode- 47
cimo, ex eo quod in actibus Viſitationis ab
Epiſcopo dicatur Collegiata, cum hic præſuma-
tur ſcire ſtatum ſuarum Eccleſiarum; vel ſi in
ea fuerit facta proviſio tamquam de prima Di-
gnitate; Petra *loc. c. n.* 34. Rota *deciſ.* 482.
coram Ludoviſio, *& in Matheranen. Archipreſ-*
byteratus 27. *Junii* 1707. §. *Collegialitas* coram
D. Kaunitz, *& in Comen. Canonicatus* 11. *Fe-*

Digitized by Google

48 *bruarii* 1704. §. *viſa fuit* coram D. Scotto .
Quintodecimo, ex declarationibus Parochorum
ejuſdem Eccleſiæ, quam conjecturam alias Ro-
ta maximi fecit ; Rota coram Penia *dec.* 1163.
n. 11. & *deciſ.* 960. *n.* 8. & apud Poſtium *de*
manut. deciſ. 32. *n.* 3. & coram Buratt. *deciſ.*
455. *n.* 1. *verſ. Eccleſiam vero*, & *part.* 19. *tom.*
49 2. *recent. deciſ.* 469. *n.* 17. Ex prædictis igitur
conjecturis, ſeu ſignis, aliiſque ſufficientibus,
Eccleſia eſt exiſtimanda Collegiata, licet de
fundatione, & privilegio non conſtet ; ſic cen-
ſuit Sac. R. Cong. *in una Caputaquenſ.* 16. *Januar.*
1620. ut refert, & tenet Barboſa *d. l.* 2. *c.* 6.
Juris Eccleſ. num. 14. & *de Canon.* & *Dignitat.*
50 *c.* 2. *n.* 16. Non eſt autem neceſſarium, quod
omnes ſupradictæ conjecturæ, ſeu ſigna ſimul
concurrant, ut Eccleſia dicatur Collegiata, ſed
ſufficit aliquas adeſſe, ex quibus id argui poſ-
ſit, & veriſimile credi, ut per Rotam *deciſ.*
584. *n.* 2. *par.* 4. *diverſ.* Mantic. *deciſ.* 215. *n.*
5. *verſ. nec etiam ;* Rota *part.* 4. *recentior. tom.*
2. *deciſ.* 292. *n.* 12. *part.* 16. *deciſ.* 234. *num.* 4.
part. 19. *tom.* 2. *deciſ.* 469. *n.* 22. Barboſa *locis*
mox citatis, Lotter. *d. quæſt.* 14. *n.* 79. *cum ſe-*
quent. advertens ex multis fieri poſſe, ut ſi-
gillum deficiat, vel non ſit in uſu, vel etiam
quod Collegium non habeat Prælatum, cum
ad ejus eſſentiam id minime neceſſarium ſit.

51 Collegiata Inſignis præcedit aliis non Inſi-
gnibus, etiamſi fuerint prius erectæ ; Sac. Rit.
Congr. *in Firmana* 24. *Maii* 1612. Quamvis
erectio ſine præjudicio alterius facta fuerit ;
Ead. Sac. Rituum Congr. *in Nolana* 21. *Apr.*
1602. & *in Nullius*, *ſeu Firmana* 23. *Martii*
1602. Sic Barboſa *Collect. Apoſtolic. dec. verb.*
52 *Collegiata n.* 5. Quænam autem Collegiata dica-
tur Inſignis, in Jure Canonico definitum non
eſt ; Unde res ex facto dependet, attento no-
mine *Inſignis*, quod Eccleſiæ nobilitatem, &
53 excellentiam præſefert. Et D. D. volunt, quod
Collegiata communiter reputetur, & dicatur
inſignis, ſi ſit Matrix in loco, præcedatque
aliis in publicis functionibus, ſit antiqua, &
conſpicua quo ad ſtructuram materialem, &
numeroſitatem Dignitatum, & Canonicorum,
aliorumve Miniſtrorum ; ſitque in loco, ſeu
Oppido nobili, & numeroſo, & peritorum co-
pioſo ; Card. de Luca *de præeminent. diſc.* 8. *n.*
14. Barboſa *in c. Tranſmiſſæ* 33. *de verbor. ſi-*
gnific. & *de jure Eccleſ. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 15. & *de*
Canon. c. 2. *n.* 18. Lotter. *de re Benefic. lib.* 1.
quæſt. 15. *a num.* 1. *ad* 9. Corrad. *in praxi Be-*
nefic. lib. 1. *c.* 1. *n.* 17. Aloyſ. Ricc. *in Collect. dec.*
part. 6. *collectan.* 2350. *verſ. inſignis*, Petra *loc.*
cit. n. 36. & *plene* Rota *dec.* 29. *per tot. part.* 2.
diverſ. Et quod in dijudicatione hujuſmodi In- 54
ſignitatis fieri poſſit conſideratio ex qualitate
loci, fuit deciſum a Sacra Rituum Congreg. *in*
una Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Pauli Civitatis no-
væ Firmanæ Diœceſis ad inſtantiam D. Ludovi-
ci Centoflorini, qui obtinuit dictam Collegia-
tam dici Inſignem, eo quod oppidum, in quo
ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille
habitatorum, hoc eſt focularium 820. quatuor
Regularium Conventus, & unum Monaſterium
Monialium, copia peritorum, & nobilium ibi
exiſtentium. Sic refert Maſſobrius *in ſua pra-*
xi habendi concurſum prælud. 2. *dub.* 2. & *tract.*
de Synodo Epiſcopi c. 4. *dub.* 14. *num.* 9. & ex
ipſo Barboſa *locis citatis*. Et inſuper refert
Maſſobrius *ibidem*, quod idem D. Ludovicus
ſupplicavit Sacram Rituum Congregationem,
ut dignaretur declarare. Primo ; An Canonici
Eccleſiarum Collegiatarum inſignium debeant
præcedere in Synodo Canonicis Eccleſiarum non
inſignium ? Secundo ; An debeant adhuc præ-
cedere, ſi Eccleſia Collegiata non inſignis ſit
antiquior in erectione ? Tertio ; quid ſi erectio
Collegiatæ Inſignis facta fuerit ſine præjudicio
alicujus ? Sacra Rituum Congregatio ad pri- 55
mum reſpondit, Canonicos Eccleſiarum Colle-
giatarum Inſignium præferendos eſſe in Syno-
do, ac proceſſionibus Canonicis Eccleſiarum
Collegiatarum non Inſignium. Ad ſecundum, 56
itidem præferendos eſſe, etiamſi Eccleſia Col-
legiata non Inſignis ſit antiquior in erectione. 57
Ad tertium, idem procedere, etiamſi erectio
Collegiatæ Inſignis facta fuerit cum clauſula,
ſine alicujus præjudicio, cum eo ipſo, quod Ec-
cleſia eſt effecta inſignis, gaudeat privilegiis
Eccleſiarum inſignium. Sic ipſe Maſſobrius *loc.*
cit. & ex ipſo Barboſa *in c. Tranſmiſſæ* 33. *de*
verbor. ſignificat. n. 3.

Pro expenſis factis a Canonicis pro obtinen- 58
do Indulto deferendi Cappas, & Rochettum,
non poſſunt ab ipſis alienari bona Eccleſiæ ;
Sacra Congregatio Concilii *in una Pratenſi Bene-*
placiti die 7. *Julii* 1696. quæ denegavit Capi-
tulo facultatem alienandi Capitale Scutorum 25.
aureorum relictorum eidem cum libera facul-
tate erogandi pro Eccleſia, ad effectum con-
vertendi dictum Capitale pro expenſis Bullæ In-
dulti deferendi Cappas & Rochettum, quia non
conſiderabatur utilitas evidens Eccleſiæ, licet
majus decus Canonicorum ; Et eadem Sacra 59
Congregatio Concilii *in una Montis Regalis* 19.
Maii 1708. occaſione, qua in Civitate Cunei
ejuſdem Diœceſis erecta fuerat Collegiata, ad-
hibita tantum auctoritate Ordinarii ; Cumque
Epiſcopus ſucceſſor Canonicos coegiſſet ad ob-
ti-

Digitized by Google

tinendam, pro ut ab initio obtinere debue-
raot, diſpenſationem Apoſtolicam; pro qua
quemadmodum etiam pro Indulto deferendi
Rochettum, & Cappas, nonnollas feceruot
expenſas; Unde pro eorum ſatisfactione ſup-
plicaront pro facoltate alienandi, ſeu obligan-
di qoædam ſtabilia Eccleſiæ, qoam eadem Sa-
cra Congregatio die, qua ſupra, cooceſſit tan-
tom pro expenſis factis pro erectione Collegia-
tæ, non autem pro Iodulto deferendi Cappas,
60 & Roccbettom. Collegiata Eccleſia circa ri-
tus, & cæremonias debet ſervare laudabiles,
& antiqoas cooſoetudines aliarum ſimilium
Eccleſiarum Provinciæ; Sac. Rituum Congr.
61 *in Ter.* 25. *Febr.* 1606. Collegiatæ Eccleſiæ ſta-
tuta qoærenda ſunt a proprio Epiſcopo; Ead.
S. Rituom Congr. *in Mediol.* 28. *Sept.* 1602.
62 Collegiata debet præcedere omnibus aliis Ec-
cleſiis ſimplicibus, vel quæ tantum Parochia-
les ſont; S. Ritoom Cong. *in Nolana* 10. *Juni*
1620. & *in Sen.* 23. *Mart.* 1619. & 4. *April.*
63 1620. Etiamſi antequam erigeretor in Colle-
giatam illis cederet; Ead. S. Cong. *in Teraci-*
64 *nenſi Somnini* 24. *Febr.* 1606. Archipresbyter,
& Canonici Collegiatæ, quæ non eſt Parochia,
poſſunt benedicere Cineres, & Palmas, populo-
qoe diſtribuere, ſimiliter Aqoam, Ignem, Ova,
Fructus, & cætera omoia ſecundum Ritum
Sanctæ Matris Eccleſiæ, ſed non poſſunt Sab-
bato Sancto, vel alio tempore aſpergere publi-
ce Domos Aqua benedicta, vel aliquem alium
actum Juriſdictionis Parochialis exercere. Si-
militer non poſſunt Sabbato Sancto pulſare Cam-
panas ante Parochialem, neque alios commo-
nicare in Paſchate, niſi Presbyteros, & Cle-
ricos ſoæ Collegiatæ; Sac. Congreg. Epiſcop.
65 *in Senogallien.* 21. *Julii* 1578. Canonici Col-
legiatæ non tenentur inſervire Epiſcopo extra
eorum Eccleſiam, niſi in caſu neceſſitatis, aot
contrariæ conſuetudiois; Sac. Congreg. Epi-
ſcop. *in Verulana* 20. *Julii* 1592. *in Andr.* 10.
66 *Martii* 1597. & 20. *Martii* 1637. Canonici
Collegiatæ non tenentur intervenire proceſſio-
ni SS. Sacramenti, quæ fit in Cathedrali qua-
libet tertia Dominica Menſis, quia illa eſt
privata Proceſſio, cui non tenentur interve-
nire, niſi Clerici illius Eccleſiæ, in qua fit;
Sacra Congregatio Epiſcop. *in Verulana* 20.
Julii 1592.
67 Collegiata noper erecta, ſubjecta eſt Ordi-
nario, nec habet præcedentiam ſoper alias;
68 Sac. Congr. Epiſc. *in Nolana* 29. *Maii* 1601.
Capitulum Cathedralis præbere noo poteſt ul-
lam moleſtiam Capitolo Collegiatæ, quo te-
neat Clericos ad cantandum in Choro, & ex-
tra, & ſervieodum Miſſis, & aliis Divinis Offi-
ciis cum Cotta, & veſtibus talaribus, eundum
ad proceſſiones, ſepeliendum mortuos, & cele-
branda Divina Officia in aliis Eccleſiis, ubi
invitantor; Sacra Congr. Epiſcop. *in Barchi-*
nonen. 21. *April.* 1592. Collegiatæ Canonici 69
poſſunt juxta eorum conſuetudinem deferre
Crucem propriam io proceſſionibus, dummo-
do digniorem, & ultimom locum relinquant
Clero Eccleſiæ Cathedralis; Sac. Rituum Cong.
in Anconitana 24. *Aug.* 1609. Collegiata non 70
debet accedere ad Eccleſiam Parochialem ad
faciendam benedictionem, & diſtributionem
Candelarum, & Palmarum, non obſtante con-
ſuetudine; Sac. Rit. Congr. *in Hoſtienſi Core*
29. *April.* 1607. In Eccleſia Collegiata poſ- 71
ſunt Divina perſolvi citios, quam in Cathe-
drali; Sac. Cong. Epiſc. *in Bononienſi* 3. *De-*
cemb. 1602. Numerus triom Canonicorum con- 72
gruus eſt ad Collegiatam conſtituendam; Ro-
ta *in Aſculana Plebaniæ* 13. *Januar.* 1624. *co-*
ram Merlino, & com moltis aliis Barboſa *lib.*
2. *Juris Eccleſ. c.* 6. *n.* 8. & 9. Qui ſi receſſe- 73
rint, vel ſaltem de præſenti non exiſtat Col-
legiata, adhuc tamen ſoſſicit illam habito eſſe,
ad hoc ut cenſeri debeat Collegiata; Rota *in*
Cremonenſi Præpoſituræ 25. *Febr.* 1622. *coram*
Rambaldo, & *part.* 6. *recent. deciſ.* 221. *n.* 25.
& 26. Barboſa *loc. cit.* com aliis. Collegiata 74
adhuc dicitur, & gaudet privilegiis, deficienti-
bus omnibus illius Canooicis, & tantum uno
remanente; Sac. Congreg. Concil. *ſub die* 6.
April. 1621. Eccleſia Parochialis erigi poteſt 75
in Collegiatam, & nihilominus Cura remane-
re peoes Parochum, prout antea erat, non au-
tem in Collegium, vel Dignitatem transfer-
ri; Rota *in Mediolanenſi Jurium Parochialium*
coram Matth. 10. *part.* 19. *tom.* 1. *recent. dec.*
224. *n.* 24. Collegiata antiquior, quæ habet 76
inſignitatem a Jure, præfertur habenti inſigni-
tatem ex privilegio poſteriorem; Sac. Rituum
Congregat. *in Civitatis Caſtellanæ Præcedentiæ*
13. *Februarii* 1700. & *in Novarienſi* 8. *Maii*
ejuſdem anni 1700.

Additiones ex aliena manu.

Frequenter de eo diſputari ſolet, an aliqua 77
Eccleſia ſit Collegiata? Jam vero ſi erectio 78
Eccleſiæ in Collegiatam reſervata eſt S. Sedi,
non aliter probari poteſt Eccleſiam aliquam
eſſe Collegiatam, quam Apoſtolico Privilegio,
vel ſaltem præſumpto, inde ſcilicet eruto,
quod fuerit Eccleſia, da qua quæſtio eſt, per
ſpatium immemorabile, aut centenarium ha-

bita pro Collegiata; Rota *in Gerunden. Canonicatus* 3. *Martii* 1727. *cor. clar. mem. Calca-*
79 *gnin.* ubi quod Privilegium Apoſtolicum præſumi haud poteſt, quoties de tempore proximo prætenſæ illius expeditioni, de ipſo doctum haud eſt, occaſione alterius litis, nec ejus notitia haberi poteſt, ex revolutione actorum Datariæ, in quibus adnotari debuiſſet, quantumvis conceſſa per Secretariam Status, aut Brevium.

80 Difficile vero eſt ſtatuere, ex quibus Eccle-
81 ſia habita dicenda ſit pro Collegiata. Datur enim Eccleſia communitativa, quæ in multis
82 convenit cum Eccleſia Collegiata. Quocirca niſi ſciantur differentiæ intercedentes Eccleſiam communitativam inter & Eccleſiam Collegiatam, facile haud eſt dijudicare, ex quibus habenda ſit aliqua Eccleſia pro Collegiata.

83 Quoad ea, quæ natura ſua requirit unaquæque communitas, non differt Eccleſia commu-
84 nitativa ab Eccleſia Collegiata. Sigillum, ſtallum, communis maſſa, communis arca, Archivium commune, locus certus, tum ſignum ſeſe congregandi, ſtatuta, juramentum de iis ſervandis, liber reſolutionum, & alia id genus utpote propria uniuſcujuſque Communitatis, non ſolum conveniunt Eccleſiæ Collegiatæ, ſed & Eccleſiæ communitativæ; Rota *in Celſonen. Admiſſionis* 5. *Julii* 1751. §. 4. *coram Illuſtriſs. Migazzi in Barchinonen. Collegii* 9. *Maii* 1755. §. 5. *coram Reverendiſſimo.* P. D.
85 *Buſſio Decano.* Quocirca ex his ſuſtineri nequit, Eccleſiam aliquam habitam eſſe pro
86 Collegiata, & quidem etiamſi præterea tributa ſit Eccleſiæ denominatio Collegiatæ, & Beneficiatis illa Canonicorum; Rota *in Theleſina Collegiatæ* 4. *Julii* 1754. *coram Eminentiſſimo Creſcentio.*

87 Differt vero Eccleſia Communitativa ab Eccleſia Collegiata, quod in Eccleſia Communitativa nequeunt eſſe Dignitates, ut tradunt Fagnan. *in cap. Ut Abbates num.* 23. *de ætat. & qualit.* Thomaſſin. *de veter. & nov. Eccleſ. Diſciplin. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 8. & reſcripſit Sacra Congregatio Concilii interpres *in Caſſanen. Matricitatis* 5. *Aprilis* 1756. *ad*
88 *dub.* 5. & ſic locus eſſe nequit Regulæ quartæ Cancellariæ perpetuo reſervanti S. Sedi primam Dignitatem Eccleſiarum Cathedralium,
89 & Collegiatarum. In Eccleſia autem Collegiata non ſolum eſſe poſſunt Dignitates, ſed eſſe debet una ſaltem Dignitas, eaque juxta mox dictam Regulam quartam perpetuo S. Se-
90 di reſervata. Inſignia non conveniunt Beneficiatis Eccleſiæ Communitativæ, at conveniunt Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; Rigant. *in comment. ad Regul. IV. Cancellar.* §. 2. *num.* 92.
Executio Litterarum Apoſtolicarum numquam 91
committitur a Summo Pontifice Beneficiatis Eccleſiæ Communitativæ, at committi ſolet Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; Rota *in recent. deciſ.* 234. *n.* 6. *part.* 16. *cor. Molin. deciſ.* 156. *n.*
11. Sunt etiam qui tenent, ad reſidentiam præ- 92
ciſam de jure non teneri Beneficiatos Eccleſiæ Collegiatæ. Sed dicemus de hoc in addit. ad
verb. *Reſidentia.* Quod ſi concurrant, & qui- 93
dem per tempus legitimum, ea quæ æque conveniunt Eccleſiæ Communitativæ, ac Eccleſiæ Collegiatæ, tum hæc, quæ proprie dumtaxat ſunt Eccleſiæ Collegiatæ, concludi poteſt aliquam Eccleſiam eſſe Collegiatam privilegio Apoſtolico præſumpto; Confer Rigant. 94
loco mox citato a n. 43. *ad fin.* ubi quod Rota variavit in hac materia.

Recte monet idem Auctor *n.* 39. rigide in- 95
quirendum de Collegialitate, ſi de ea quæſtio ſit ad omnes effectus; ſecus vero ſi de ipſa diſputari contingat incidenter ad unum, vel alterum effectum.

COLOR PARAMENTORUM. Vide verb. *Paramenta ſacra a n.* 25. *ad* 28.

COMA FICTITIA, SEU ADSCITITIA.

COma fictitia, ſeu adſcititia, vulgo *Parrucca*, eſt Perſonis Eccleſiaſticis interdicta. 1
Sic ſæpe ſæpius ſtatuerunt Summi Pontifices, Concilia, tum Generalia, tum Provincialia, tum Synodalia, adeo ut a Caſton. *in Tractat. de Corona, Tonſura, & Habitu Clericorum*, a Clericato *in Miſcellan. dec.* 109. *n.* 5. & ab Urſaya *tom.* 4. *part.* 1. *diſcept.* 20. *n.* 54. numerentur ad id Decreta 16. Bullarum Apoſtolicarum, 10. Conciliorum Generalium, Provincialium 136. Synodalium 252.

Nec valet conſuetudo contraria, ut optime 2
Clericatus *loc. cit.* præciſis his verbis: *Nec ſuffragari poteſt contraria conſuetudo particularium Perſonarum, vel locorum, quia hæc tamquam abuſus, & corruptela, ubique terrarum declarata eſt, ac damnata infinitis propemodum Conſtitutionibus, quas collegit* Caſton. Chamillard. *in Tract. de Corona, Tonſura, & Habitu Cleric. in quo leguntur Decreta* 16. *Bullarum Apoſtolicarum,* 10. *Conciliorum Generalium, Provincialium*

*lium 136. Synodalium 252. & ulterius referun-
tur plurimæ SS. Patrum ſententiæ , Principum ,
ac Senatuum Edicta , Theologorum , ac Canoni-
ſtarum allegationes in condemnationem Clericorum
relaxantium Comam. Neminem vero latet invali-
dam , nulliuſque roboris eſſe conſuetudinem (quam-
vis centenariam , & immemorabilem) quæ decla-
rata eſt abuſus , & corruptela.*

3 Hinc Clemens IX. Innocentius XI. Innocen-
tius XII. Clemens XI. Benedictus XIII. per
ſpecialia Edicta ſub gravibus pœnis interdixe-
re Perſonis Eccleſiaſticis tales fictitias Comas,
ſeu adſcititia Capillitia . Verba Edicti ſane
4 mem. Clem. IX. ſub die 29. Junii 1667. ſunt
ſequentia : *Comanda , che non ſia permeſſo ec.
con avere la Chierica , Corona Eccleſiaſtica ec.
e ſenza Zazzera , o Capigliatura , e queſto ſotto
pena di Scudi dieci d' applicarſi ad opere pie , e
Luoghi Pii conforme al ſolito.*

5 Verba Edicti ſan. mem. Innocentii XI. ſub
die 10. Octobris 1681. ſunt iſta : *Che la Chie-
rica ſi veda , e li Capelli ſieno corti , acciò non
reſti coperta , e ſi diſtingua il Sacerdote per la
Tonſura , e Abito.*

6 Verba Edicti ſan. mem. Innocentii XII. ſub
die 20. Novembris 1691. ſunt ſequentia : *Si
ordina parimente e comanda , che neſſun Sacerdo-
te o Chierico ancora di prima Tonſura come ſo-
pra , porti Zazzara , o capigliatura , e nemme-
no Zazzara , o capelli finti chiamata volgarmen-
te Parrucca , che cuopra la fronte , e l' orecchie
ſotto pena ec. per qualſivoglia volta ſi traſgredi-
rà , della carcere , e di Scudi dieci d' applicarſi
ad Opere , e Luoghi Pii.*

7 Verba Edicti ejuſdem ſan. mem. Innocentii
XII. ſub die 31. Martii 1699. ſunt hæc? *Che
verun Sacerdote , o ordinato in Sacris , o ancora
Chierico di prima Tonſura , come ſopra , porti
Zazzera , o capigliatura , che cuopra la fronte ,
e le orecchie ſotto pena in ciaſcheduno di detti caſi ,
e per qualſivoglia volta , che ſi traſgredirà , di
dieci Scudi d' applicarſi ſubito ad Opere e Luoghi
Pii , ed altrettanti giorni di carcere . Che non
permettano ec. che il Sacerdote celebri con capi-
gliatura finta detta comunemente Parrucca ſotto
pena tanto a' medeſimi deputati , o Sagreſtani co-
me ſopra , quanto a' Sacerdoti , che celebrano in
qualſivoglia di detti caſi , della Soſpenſione da' Di-
vini Offizj da incorrerſi ipſo facto ſenza altra di-
chiarazione.*

8 Quæ Edicta confirmata fuerunt a ſan. mem.
Clemente XI. die 7. Decembris 1706. ſequen-
tibus verbis : *Primieramente col preſente Editto
ſi rinovano gli altri ſopra tal materia pubblica-
ti , ed in ſpecie li 29. Giugno 1667. & li 10.
Ottobre 1681. & li 20. Novembre 1691. & li
22. Novembre 1696. & li 31. Marzo 1699. dalli
Sommi Pontefici Clem. IX. Innocent. XI. ed In-
nocent. XII. &c.*

Si ordina parimente , e comanda che verun Sa- 9
*cerdote , ed ordinato in Sacris , o ancora Chieri-
co di prima Tonſura , come ſopra , porti Zazza-
ra , o capigliatura , che cuopra la fronte , e l' orec-
chie ſotto pena in ciaſcheduno di detti caſi , e per
qualſivoglia volta , che ſi traſgredirà , di dieci
Scudi d' applicarſi ſubito all' Opere e Luoghi Pii ,
e d' altrettanti giorni di carcere . Potendo in ol-
tre eſſer certi quelli , che contravverranno , che la
loro diſobbedienza ſarà ad eſſi di totale impedi-
mento per conſeguire qualſivoglia Beneficio , o
Officio Eccleſiaſtico .* Nec non die 18. Junii 10
1714. ſequentibus verbis : *Che non ſi permetta
che alcun Sacerdote celebri con capigliatura fin-
ta detta comunemente Parrucca . Altrimente in-
correranno nella Soſpenſione ipſo facto ſecondo l'
ultimo Editto.*

Immo idem ſan. mem. Clem. XI. quo ad 11
obligatos ad Chorum in Urbis Baſilicis , &
Collegiatis Eccleſiis die 4. Maii 1701. per or-
ganum Congregationis Viſitat. Apoſtolicæ ſe-
quens publicavit præceptum punctualiſſimæ exe-
quutioni uſque ad hodie demandatum , & re-
giſtratum *in Lib. Decret.* ejuſdem Sacræ Con-
gregationis *ab anno 1693. uſque ad annum 1705.
fol. 154.*

*Conſiderando la Santità di N. S. Papa Cle-
mente XI. quello , che da' Sacri Canoni , dal Sa-
cro Concilio di Trento , e da altre Ordinazioni
Apoſtoliche ſi preſcrive ſopra la moderazione , e
congrua Tonſura di Capelli delle Perſone Eccle-
ſiaſtiche , e riconoſcendoſi dalla S. S. quanto re-
pugni alla diſpoſizione de' medeſimi Sagri Cano-
ni , e ſia diſconveniente ed indecente a chiunque
profeſſa ſtato Clericale , uſare capelliere finte det-
te volgarmente Parrucche , e ſpecialmente a quel-
li , che eſſendo obbligati al ſervizio delle Chie-
ſe devono aſſiſtere alli Divini Offizj , nel Co-
ro : D' ordine eſpreſſo datoci a bocca comanda ;
che in avvenire principiando dal primo giorno d'
Agoſto dell' anno corrente , niuno , che in qual-
ſivoglia Baſilica e Chieſa di Roma goda Vica-
riati , Dignità , Canonicati , Beneficiati , e
Chiericati , Manſionariati , Cappellanie perpe-
tue , o annuali , Prebende , ed ogni altro Offi-
cio , che con qualunque titolo abbia anneſſo il
ſervizio della Chieſa , e l' aſſiſtenza del Co-
ro , non intervenga con capelli finti , girelli po-
ſticci , o Parrucche , benchè queſte foſſero liſcie ,
corte , e moderate , o con Berettini di artifizio
ſtraordinario , ed inſolito praticarſi , e la S. S.
eſpreſ-*

Digitized by Google

eſpreſſamente comanda, che ciaſcheduno de' ſoprannominati, che ardiſce d' intervenire, ed aſſiſtere alle Meſſe, Divini Offizj, Proceſſioni, ed ognè altra fonzione Eccleſiaſtica con capelli finti, girelli, Parrucche, ovvero Berettini di artifizio ſtraordinario, ed inſolito a praticarſi come ſopra, terminato il meſe di Luglio proſſimo venturo ſia tenuto, e reputato come aſſente, e dalli Puntatori ſi punti, come ſe non foſſe in modo alcuno intervenuto, e preſente, laſciando in ſuo vigore tutte le ordinazioni, proibizioni, e pene riſpettivamente altre volte decretate contro li Eccleſiaſtici, che ec. uſaſſero Capelli finti, e Parrucche.

12 Verba Edicti ſan. mem. Benedicti XIII. ſub die 20. Decembr. 1724. ſunt iſta: *Primieramente col preſente Editto ſi rinnovano gli altri ſopra tal materia pubblicati, ed in ſpecie a 29. Giugno 1667. a 10. Ottobre 1681. a 20. Nov. 1691. a 22. Novemb. 1696. ed a 17. Decemb. 1706. per ordine de' Sommi Pontefici Clem. IX. Innoc. XI. Innoc. XII. e di Clem. XI. di fel. mem. ed a quelli riferendoſi, e riſpettivamente ampliandoli ordina, e comanda: Che niun Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o Chierico Benefiziato, come ſopra, ancorchè il Benefizio ſia tenue ſecondo la riſoluzione della Sagra Congreg. del Concilio a 18. Sett. 1677. poſſa andare per la Città dalla levata del Sole ſino a mezz' ora di notte con Abito, e veſte corta, e ſia tenuto andare con Abito lungo fino al collo del piede detto volgarmente Abito talare, che ciaſcuno de' ſuddetti devono avere; e ſe vi foſſe qualcheduno, che non l' aveſſe, ſe li da un meſe di tempo a provvederſene, ed in oltre debba ſempre portare la Chierica, o ſia Corona, o Tonſura Clericale della grandezza conveniente all' Ordine, e grado di ciaſcheduno, la quale però non ſia minore a' un Teſtone, e ſia totalmente apparente, e così ſpeſſo rinovata, che ſi poſſa ben vedere.*

Ordina parimente, e comanda, che niun Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o ancora Chierico di prima Tonſura come ſopra, porti zazzera, o capigliatura, che cuopra la fronte, e le orecchie, e molto meno uſi Parrucca ſotto pena in ciaſcheduno di detti caſi, e per qualſivoglia volta, che ſi traſgredirà, di dieci ſcudi da applicarſi ſubito ad Opere, e Luoghi Pii, e di altrettanti giorni di carcere, potendo in oltre eſſer certi quei, che contravverranno, che la diſobbedienza ſarà loro di totale impedimento per conſeguire qualſivoglia Benefizio, o Officio Eccleſiaſtico. Comanda parimente a tutti i Rettori, Sagreſtani, Cappellani, Cuſtodi, o altri ſotto qualſivoglia nome deputati all' amminiſtrazione, cura, o ſovraintendenza di qualſivoglia Sagreſtia, tanto nelle Patriarcali, Baſiliche, Collegiate, Congregazioni, Oratorj, Cappelle, Oſpedali, ed altre Chieſe ſecolari, quanto di qualſivoglia Chieſa Regolare, o in qualſiſia modo privilegiata, tanto dentro di Roma, come de' Sobborghi, che non permettano ad alcun Sacerdote di celebrare nelle loro Chieſe, o Cappelle ſenza la Chierica, o Tonſura Chiericale, o ſenza l' Abito decente, e talare; qual' Abito il Sacerdote l' abbia indoſſo avanti l' ingreſſo della Chieſa, nè poſſa eſſerli preſtato, o veſtirſene dentro la Sagreſtia, o che il Sacerdote celebri con capigliatura finta detta comunemente Parrucca, ovvero con l' anello, anzi che nè tampoco permettano di celebrare a qualſiſia Sacerdote, in cui ſi riconoſce chiaramente, che porta Parrucca, ancorchè la laſci in Sagreſtia, o prima d' entrare in eſſa, ſotto pena tanto a' medeſimi deputati, e Sagreſtani, come ſopra, quanto a' Sacerdoti, che celebrano in qualſivoglia de' detti caſi, della ſoſpenſione a Divinis da incorrerſi ipſo facto *ſenz' altra dichiarazione per quindici giorni riſervata a Noi, oltre alle altre di carcere, e pecuniarie come ſopra, eſpreſſe.*

Et tales comas fictitias, ſeu Capillitia adſcititia pluries prohibuit expreſſe Sac. Congregat. Concil. & ſignanter *in Bergomen. ſub die 9. Decembris* 1690. *lib.* 4. *Decret. fol.* 765. rejiciendo inſtantiam Abbatis Petri Nigroni Canonici Cathedralis deferendi comam fictitiam in Choro ſub prætextu frigiditatis, & ſubrilitatis aeris: Et *in Vigilien. Synodi* 28. *Maii* 1699. *ad dub.* 28. ubi approbavit pœnam Excommunicationis impoſitam Clericis ferentibus dictas Comas fictitias, aut Capillitia adſcititia, *in Melphiten.* 8. *Auguſti* 1722. approbando edictum Epiſcopi interdicentis Clericis ſub pœnis arbitrariis etiam Excommunicationis, delationem Capillitii adſcititii, ſeu comæ fictitiæ vulgo *Parrucca*. 13

Hinc plurimi, ac graviſſimi Doctores tenent Clericos præſertim in Sacris Conſtitutos, vel Beneficiatos deferentes comam adſcititiam calamiſtratam contra tot Pontificias, Conciliares, ac Synodales prohibitiones peccare mortaliter, cum obligent ſub culpa gravi, per text. *in cap. ſi quis venerit* 2. *de Majorit. & obedient.* ibique Barboſa *n.* 6. & 7. de communi ſententia teſtatur Fagnan. *in cap. quoniam* 13. *de Conſtitutionibus num.* 22. & Clericatus *de Sacrificio Miſſæ decis.* 48. *a num.* 21. *ad num.* 27. reprobando inclinantes in oppoſitum reſpondet omnibus contrariis, optimum 14

dans

Digitized by Google

dans conſilium Confeſſariis, ne abſolvant Clericos adulterinos Capillos geſtantes, eo quod id involvit lethalem culpam, ibi: *Utinam criniti Clerici, & eorum Confeſſarii ſerio conſiderarent delationem Comæ in Miniſtris Sacris eſſe peccatum mortale, ut probant &c. Hi enim non impenderent ipſis Sacramentalem abſolutionem, & illi melius conſulerent Animabus ſuis.*

Et in terminis exclamando contra ſimilem abuſum, & junctis manibus Deum exorando, ut noſtrorum temporum Confeſſarii imitarentur Confeſſarios illos, qui abſolutionem negabant Clericis ad ipſos accedentes cum fictitia coma, inter quos piæ memoriæ vir P. Joannes Maria Mons-rubeus Sacerdos Congr. Oratorii Patavii, atque P. Joannes Marianus in Hiſtoria Congr. Oratorii Neapolis *tom. 4. lib. 3. c. 9.* ibi: *Foſſe in piacere di Dio che in queſti noſtri tempi, ne' quali gli Eccleſiaſtici anche Sacerdoti non contenti de' proprj Capelli, li prendono in preſtito da altri comprandoli a caro prezzo per vanamente ornare il loro venerando Capo, vi foſſero molti imitatori del Monteroſſo, che con petto coſtante latraſſero come cani fedeli contro queſto intollerabile abuſo, e come giuſti, e ſeveri Giudici negaſſero a' Traſgreſſori l'aſſoluzione, che ben toſto ſi vedrebbe tolta la vanità de' Capelli, e delle veſti corte, e quaſi ſecolareſche, che con sì poca edificazione ſi uſano oggi da molti Eccleſiaſtici, & Clericat. de Sacrament. Ordin. dec. 10. n. 28. ubi quod idem P. Mons-rubeus* (ſunt ejus præciſa verba) *adeo zelabat obſervantiam Sacrorum Canonum, circa Clerizalem Tonſuram, ut cuicumque Clerico comam, Capilloſve prolixos deferenti conſtanter abſolutionem Sacramentalem negaret. Et quadam die Capellano cujuſdam exteri Epiſcopi, ac Principis prohibuit celebrare in Eccleſia ſui Oratorii, quia comatus erat, & eidem Capellano dicenti ſibi uſum ferendi comam ab Eccleſiaſticis eſſe univerſalem, pius Pater reſpondit abuſum fore, & corruptelam inceſſanter ab Eccleſia, & a Summis Pontificibus damnatam &c. Quapropter Capellanus ille confuſus, & ejus Herus convictus abſque Miſſæ celebratione diſceſſerunt.* Sic ad litteram refert doctiſſimus D. Urſaya *tom. 4. par. 1. diſcept. 20. a num. 59. ad 62.* Vide ipſum per totam dictam diſceptationem, ubi plurima ad rem ſcitu digniſſima.

Supplementa Auctoris.

15 Geſtationem Comæ fictitiæ vulgo *Parrucca*
eſſe Perſonis Eccleſiaſticis interdictam jam ſu-
16 pra tradidi, & *tom. 6. verb. Pileolus.* Hinc ſolent zelantes Epiſcopi ſuis in Synodis, aut Edictis ſub gravibus pœnis eam Clericis omnibus prohibere, reſervata ſibi facultate, qua pollent, ut eruditiſſime ſuo more tradit Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib. 7. cap. 60. n. 5.* eam permittendi illis, qui Medicorum judicio valetudinis cauſa, ipſa indigent, uti prudenter factum animadvertit in Synodo Bononienſi anni 1698. *lib. 3. cap. 1.* ubi ſimilis prohibitio hac mitigatur limitatione: *Niſi ex cauſa Nobis, vel Vicario noſtro cognita indulgendum ad tempus arbitrabitur*, atque in Synodo Aſculana anni 1719. *cap. 20. niſi ex juſta, & rationabili cauſa diſpenſatione impetraverint.* Et in hac Synodo Alexandrina *anni* 1732. cui & Ego tamquam Conſultor, atque Examinator interfui, ubi ſub *cap. 10. de vita, & honeſtate Clericorum* inter alia, hæc ſtatuuntur: *Multo magis præcipimus, ne quis ex Clericis comam nutriat, vel concinnet, vel coma fictitia utatur, neque pulvere Cyprio aſpergat; quod ſi neceſſitas poſtulaverit, comam fictitiam, nonniſi prævia conceſſione noſtra, & omnino eamdem juxta conceſſionis formam adhibebunt, ita ut in hac materia peccantes, habendi ſint tamquam in Tonſura non incedentes, iiſdem pœnis puniendi.* Monet tamen Pontifex *loc. cit.* quod 17
caveant Epiſcopi, ne hanc veniam elargiantur, niſi præter cauſam, etiam comam ipſam, quam Clerici geſtare cupiunt, diligenter examinaverint. Non alia ſiquidem eſt iiſdem, præcipue ſi ſint in Sacris conſtituti, permittenda, niſi quæ nullam præſeferat vanitatem; ſed tanta ſit moderatione, ac modeſtia concinnata, ut omnibus manifeſte appareat, eam ob meram neceſſitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitis, non ornamentum, ſed tegumentum adhiberi.

Nullimode tamen poſſunt Epiſcopi ulli Sa- 18
cerdoti licentiam concedere, ut cum coma fictitia, ſeu adſcititia Miſſam celebret: ut pluries decreverunt Sacræ Congregationes, & ſtatuerunt Summi Pontifices; Cum enim in Con- 19
gregatione particulari ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit ſpeciatim diſcuſſum, an *Pileoli* nomine comprehendatur etiam coma ſuppoſititia, itaut neque cum hac fas ſit Sacerdoti, ſine diſpenſatione Papæ, Miſſam facere, etiamſi illa ſit decens & modeſta, reſponſum fuit *comprehendi*, in cujus quidem decreti ſequelam Innocentius XII. per ſuos Apoſtolicos Nuncios locorum Ordinarios moneri juſſit, ne quemquam permitterent, ſine diſpenſatione Apoſtolica, cum capillitio fictitio Miſſam celebrare, ut ex aliis refert dictus

Digitized by Google

ctus eruditiſſimus & Zelantiſſimus Pontifex
20 *loc. cit. num.* 5. Quam diſpenſationem Presby-
teris actu celebrantibus concedi non poſſe ne-
que ab Epiſcopis, neque a Legatis Sedis Apo-
ſtolicæ, idem Pontifex Benedict. XIV. pro-
bat in *Inſtit. Eccleſiaſt. Inſtit.* 34. §. 4. Vide
ſupra, & *tom.* 5. *verb. Miſſa art.* 9. *n.* 2. *ad*
4. *& tom.* 6. *verb. Pileolus n.* 7. ubi referun-
tur dictæ Apoſtolicæ prohibitiones.

Additiones ex aliena manu.

21 Dubitant aliqui Epiſcopi, an juſta de cauſa
poteſtatem facere queant Clericis, Beneficio
præditis, vel ſacris Ordinibus initiatis geren-
di Comam fictitiam; At omne dubium ſuſtu-
liſſe videtur Summus Pontifex Benedictus XIV.
poſſe affirmando, tum de *Synod. Diœceſan. lib.*
22 11. *cap.* 9. *n.* 5. tum *Inſtitut. Eccleſ. num.* 8.
extra tamen celebrationem Miſſæ.
23 De differentia Comam fictitiam inter ac cir-
culum capillorum, tum an hic eamdem, ac
illa, prohibitionem incurrat, vide eumdem Be-
nedict. XIV. *dicta Inſtit. Eccleſ.* 69. *n.* 5. *&*
plur. ſequent.

COMESSATIONES.

COmeſſationes in Eccleſiis fieri prohibentur;
Benedict. XIV. Conſt. 317. incip. *Singu-*
larem §. 4. & 7.

COMMEMORATIO.

1 COmmemoratio Romani Pontificis, & Epi-
ſcopi Latini Diœceſani, ab Italo-Græcis
in Miſſis fieri præcipitur a Summo Pontifice
Benedicto XIV. Conſt. incip. *Etſi Paſtoralis*
§. 9. Non vero Patriarcharum, vel Epiſco-
porum Orientalium; idem *ibid.*
2 Permittitur tamen comm. Epiſc. Græci exer-
centis Pontificalia in ea Diœceſi de licentia
S. Sedis, vel Ordinarii; Idem *ib.*

Additiones ex aliena manu.

3 De commemoratione in ſacris Liturgiis fa-
cienda addendum cenſuimus, Schiſmatici, vel
Hæretici Patriarchæ, ſive Epiſcopi commemo-
rationem fieri nullo modo poſſe a Græcis,
4 Armenis, aliiſque Orientalibus. Nam id eſſet
cum iiſdem in divinis communicare, ac pro-
bare quodammodo Schiſma, vel Hæreſim.
Immo in iis locis Romani Pontificis comme-
moratio fieri omnino debet: tum quia hæc
commemoratio teſſera eſt communionis cum eo-
dem Pontifice; tum etiam quia ibi neceſſa-
ria ad tollendam Schiſmatis ſuſpicionem, &
ad Fidem illam profitendam, quam Schiſma-
tici, negando primatum Summi Pontificis, 5
contemnunt. Huc ſpectat monitum primum,
quod Benedictus XIV. in prima de novi Eu-
chologii Græci editione Epiſtola proponit:
Sciendum eſt, inquit, *quod Sacerdotes, qui Eu-*
chologio ſunt uſuri, noſſe debent Eccleſiaſticos
Sanctorum Patrum Canones, & Catholicæ Ec-
cleſiæ Conſtitutiones, ne divina adminiſtrantes
Sacramenta, aliaque peragentes officia, errare
comperiantur. Cum igitur in Sacra Liturgia
commemorationes fieri ſoleant, oportet primum
quidem Romani Pontificis commemorationem agi,
deinde proprii Epiſcopi, & Patriarchæ, dum-
modo Catholici ſint. Quod ſi alter eorum, vel
ambo ſint Schiſmatici, ſive Hæretici, eorum com-
memoratio nequaquam fiat. Id autem decreto 6
conſonum eſt Congreg. habitæ 1. Maji anno
1746. ac a Pontifice Maximo probato, quo
inſtructionem hanc Euchologio præmittendam
præcipiebatur. Omnes Latini ſive Ambroſia- 7
num, ſive Mozarabicum, ſive alium quem-
cumque ritum habentes, in Miſſa Romani
Pontificis commemorationem faciunt, quod
argumentum eſt, antiquam eſſe, & a primis
deductam temporibus hanc in Latina Eccleſia
conſuetudinem. In Græca quoque Eccleſia a 8
multis ſæculis hanc fieri conſueviſſe comme-
morationem, & nonniſi orto Schiſmate ſu-
blata, facile conjicimus. Nam Romanus Pon- 9
tifex Acacium Conſtantinopolitanum Antiſti-
tem communione privavit, quod anno 484.
inaudito ad eam diem temeritatis exceſſu Fe-
licis III. Romani Pontificis nomen e dipty-
chis abraſerit, cujus damnationi Græca quo-
que Eccleſia ſubſcripſit ſub Hormiſda Ponti-
fice, ac Juſtino Imperatore. Erat itaque in
Sacris diptychis Romani Pontificis nomen;
pro eo ergo nominatim orabant Græci inter
Miſſarum ſolemnia. Quod quidem magis ma- 10
giſque comprobatur ex eo, quod Michael Ce-
rularius Photiani Schiſmatis inſtaurator ad
alios Patriarchas Orientis ſcripſerit, ut videre
eſt apud Cotelerium *tom.* 2. *monument. Eccleſ.*
Græcæ num. 9. *pag.* 140. ac miratus ſit, quod
nomen Romani Pontificis in ſacris diptychis
recenſerent. Cui Petrus Patriarcha Antioche-
nus ita reſpondit Epiſtola ab eodem Cotele-

rio in citato Opere relata : *Ad hæc ego quo-
que teſtis ſum omni exceptione major, aliique
mecum plures eorum, qui in Eccleſia præcellunt,
quod ſub beatæ memoriæ Patriarcha Antiochiæ
Domno Joanne, Papa Romæ ipſe etiam Joan-
nes nominatus in Sacris Diptychis refertur.
Conſtantinopolim præterea ante hos annos qua-
draginta quinque ingreſſus, reperi, ſub ſanctæ
memoriæ Patriarcha Domno Sergio, prædictum
Papam in Sacra Miſſa cum aliis Patriarchis re-*
11 *ferri*. Accedit etiam, poſt natum in Græcis
Schiſma numquam agi cœptum de unione
cum Romana Eccleſia inſtauranda, niſi ea in
anteceſſum admiſſa conditio fuerit, ut Sacræ
Liturgiæ Romani Pontificis commemoratio in-
12 ſereretur. Hanc ſane conditionem Michaeli
Palæologo anno 1163. unionem optanti Ur-
banus IV. propoſuit, teſte Niceta *lib.* 5. *cap.*
2. eamdemque conditionem propoſuit in Con-
cilio Lugdunenſi anno 1275. Beatus Grego-
rius X. eamque a Græcis fuiſſe admiſſam, ac
exequutioni demandatam aſſerit Pachymeres
lib. 5. *c.* 32. ubi ait : *Ex hoc Legatorum ad-
ventu pacem factam referentium, duo conſecuta
ſunt, vi prius conventorum exauctoratio Patriar-
chæ, & Papæ in Sacro commemoratio publica.*
13 Id etiam in Florentina Synodo actum fuiſſe
teſtatur quoque Sylveſter Sguropulus Schiſma-
ticus Scriptor *in hiſt. Concil. Florentini ſeſſ.* 10.
cap. 12. Eademque præmiſſa conditione ten-
tata iterum fuit concordia a Conſtantino,
dum ad Nicolaum V. Legatos pro ea inte-
14 rim obtinenda miſit. Hujus autem comme-
morationis neceſſitas ex eo patet, quia hæc
membrorum cum Eccleſiæ capite communio-
15 nis eſt teſſera. Hinc Apoſtolica Sedes Græco-
Italis imperavit, Conſt. *Etſi Paſtoralis*, ut
hanc commemorationem facerent : & a variis
Orientalis Ritus Chriſtianis in Synodis id con-
ſtitutum legimus. In Synodo præſertim Za-
moſciæ a Ruthenis habita 1710. & in ea,
quæ in Monte Libano a Maronitis celebrata
fuit anno 1736. in qua tit. de Symb. Fidei
num. 12. habetur : *Sanctiſſimi Romani Ponti-
ficis commemorationem tam in Miſſis, quam in
Divinis Officiis, ante Reverendiſſimi Domini Pa-
triarchæ nomen, ut hactenus conſuevimus, cele-
brare non omittamus.*

COMMODATUM, COMMODATARIUS.

COmmodatum ex etymologia nominis ſic di- 1
citur, ex quo in ejus, cui fit, commodum
cedat; Gloſſ. *in cap. Cum gratia unic. de Com-
modato, verb. Commodatum*, ibi : *Et dicitur
Commodatum, quaſi utentis Commodo datum*.
Hinc ille, qui rem alteri commodat, dicitur 2
Commodans, ſeu *Commodator*, qui autem rem
ſibi commodatam recipit, *Commodatarius* appel-
latur. Commodatum eſt contractus, quo res 3
ad aliquem ſpecialem uſum, & determinatum
tempus gratis alicui conceditur ſine translatio-
ne dominii; Colligitur ex §. *Item is cui* 2.
Inſt. quibus modis re contrahitur obligatio lib. 3.
tit. 15. & concordat cum definitione tradita a
Gloſſ. *loc. cit.* ibi : *Eſt autem Commodatum ali-
cujus rei ad aliquem ſpecialem uſum gratuito fa-
cta conceſſio, & non translatio*; & eſt in re
communis. Dicitur autem res *ad aliquem ſpe-* 4
cialem uſum, & determinatum tempus, quia per
ly *res* intelligitur poſſe commodari quamlibet
rem, ſive immobilem, ut eſt Domus, Stabu-
lum, & ſimilia; ſive mobilem præſertim uſu
non conſumptibilem, ut eſt Equus, Veſtis, &
hujuſmodi; omnia enim iſta commodari poſ-
ſunt; *l.* 1. §. *hujus*, *ff. Commodati*. Per ly *ad
uſum*. Commodatum differt a pignore, & de- 5
poſito, quorum uſus non conceditur, quia ſi
Creditor Domino invito utatur pignore, & de-
poſitarius re depoſita, furtum committit; §.
*Furtum autem, Inſt. de obligat. quæ ex delicto
&c.* Per ly *aliquem ſpecialem*, datur intelligi, 6
quod non eſt licitum uti re commodata ad
alium uſum præter eum, ad quem eſt conceſ-
ſa : *l. in Commodato*, §. *ſicut de Commodato*,
ibi : *Modum commodati, finemque præſcribere
ejus eſt, qui beneficium tribuit* : *l.* 4. *Inſtit. tit.* 1.
§. *Placuit* 7. ibi : *Placuit tamen eos, qui rebus
commodatis aliter uterentur, quam utendas acce-
perint, ita furtum committere, ſi ſe intelligant id
invito Domino facere, eumque ſi intellexiſſet non
permiſſurum*. Per ly *determinatum tempus*, dif- 7
fert commodatum a Precario, quia Precarium
pendet ex mera liberalitate concedentis, qui
poteſt illud revocare, quandocumque voluerit;
l. Precarium 1. *ff. de Precario*, ibi : *Precarium
eſt, quod precibus petenti utendum conceditur tam-
diu, quamdiu is, qui conceſſit, patitur*; & con-
cordat *cap. Precarium* 3. *de Precario*, ibi; *Pre-
carium utendum conceditur, quamdiu patitur qui
conceſſit*. Secus autem dicendum eſt de Com-
mo-

Digitized by Google

modato, utpote quod nnu poteſt revocari an-
te completum uſum , ſive tempus determina-
tum ; *l. In Commodato* 17. §. 3. *ff. Commoda-
ti, vel contra lib.* 13. *tit.* 17. *& cap. Cum gra-
tia unic. de Commodato*, ibi : *Niſi poſt uſum
expletum, cujus gratia res fuerat commodata.*
8 Per ly *gratis alicui conceditur*, differt Commo-
datum a Locatione, Empbyteuſi, & aliis ſi-
milibus contractibus , ubi pro conceſſione, ſeu
pro uſu cujuſpiam rei certum pretium ſolven-
dum conſtituitur ; Commodata autem tunc res
proprie dicitur , cum nulla mercede accepta
cuipiam utenda traditur ; §. *item lib.* 3. *tit.*
15. *Inſtitut. quibus modis re contrahitur obliga-
tio*, ibi : *Commodata autem res tunc proprie in-
telligitur, ſi nulla mercede accepta , vel conſtitu-*
9 *ta, res utenda data eſt* . Per ly *ſine translatio-
ne dominii*, differt Commodatum a Mutuo,
qnia in Mutuo dominium rei datæ, ſeu mu-
tuatæ transfertur in Mutuararium , nam mu-
tui datio ſic appellatur , quia de men tuum
fit, juxta textum expreſſum *in l. Mutuum*, §.
Appellata , ff. ſi certum petatur ; E contra in
Commodato ſolus uſus transfertur in Commo-
datarium, ſine translatinne dominii, cum do-
minium remaneat penes Commodantem ; *l. Rei
commodatæ , & ſequent. ff. de Commodato*.
10 Ad clarius, & facilius intelligendum, an, &
ex qua culpa teneatur Commodatarius ſi res
Commodata apud ipſum pereat , vel deterior
fiar , & an teneatur præſtare caſus fortuitos?
juvat prius advertere quid, & quotuplex ſit
culpa Juridica, ſeu Civilis, Dolus , & Caſus
fortuitus ; Culpa enim aliter ſumitur apud
Theologos ; & aliter apud Juriſtas ; ſiquidem
Culpa apud Theologos, idem eſt ac peccatum
contra legem, & mores ; Apud Juriſtas autem
Culpa idem eſt, ac omiſſio alicujus diligentiæ
præſtari debitæ , unde ſequitur aliquod dam-
num , vel incommodum proximo ; & poteſt
de facili contingere , quod talis culpa Juridi-
ca , ſeu Civilis ſit homini involuntaria , &
omni peccato coram Deo vacet, ut v. g. ſi
ex naturali oblivione veſtem ſibi commodatam
in publico loco aliquis relinquat, unde ſequi-
tur amiſſio , is culpam Juridicam committit,
11 quamvis coram Deo nihil peccet . Unde culpa
Juridica , ſeu Civilis , quæ ad præſens ſpectat,
dividitur in culpam latam, levem, & leviſſi-
mam. Ita Bartolus *in l. Quod Nerva* 32. *in re-
petit. n.* 7. *ff. Depoſiti* , Abbas *in cap. cum gra-
tia unic. de Commodato n.* 13. & eſt Commu-
12 nis . Culpa lata , ſive craſſa eſt omiſſio ejus
diligentiæ, & circumſpectionis , quam paſſim
omnes homines ejuſdem conditionis , profeſſio-
nis, & ætatis adhibere ſolent , ut ſi quis ve-
ſtem commodatam relinquat foris, ante oſtium
Domus , quæ proinde auferatur , cenſebitur
eam amiſiſſe per culpam latam. Et talis cul- 13
pa lata, licet Dolus proprie non ſit, tamen in
Jure æquiparatur Dolo ; *l.* 1. *ff. Si menſor fal-
ſum*, ibi : *Lata Culpa plane dolo comparabitur.*
Culpa levis eſt omiſſio ejus diligentiæ, & cir- 14
cumſpectionis , quam ſolent homines diligen-
tiores illius conditionis, profeſſionis, & ætatis
adhibere, ut ſi quis veſtem ſibi commodatam
relinquat intra cubiculum , non clauſo oſtio,
cenſebitur eam amiſiſſe per culpam levem;
Culpa leviſſima eſt omiſſio ejus diligentiæ , 15
quam nonniſi diligentiſſimi, & apertiſſimi il-
lius artis , profeſſionis, & ætatis adhibere ſo-
lent, ut ſi quis veſtem ſibi commodatam in-
tra cubiculum relinquens claudat quidem oſtium,
ſed non tener manu , an illud ſit bene obſe-
ratum , cenſebitur eam amiſiſſe per culpam
leviſſimam. Caſus autem fortuitus eſt rei ino- 16
pinatæ eventus , qui nullo conſilio humano
prævideri poteſt ; *lib.* 1. §. *Si eo tempore, ff.
de adminiſtrat. rer. ad civ. pertin. cap. Joannes*
24. *De homicid.* , & vis , cui reſiſti non po-
teſt ; *l. In rebus* 8. *in principio ff. de commodat.*
Dolus vero dicitur omnis calliditas , fallacia, 17
& machinatio ad circumveniendum , fallen-
dum , & decipiendum alterum adhibita ; *l.*
1. §. *Dolum, de Dolo malo*.
Hinc colligitur primo , quod cum aliquid 18
commodatur in gratiam Commodatarii tan-
tum, v. g. in gratiam ſolius Commodatarii
commodatur ei equus a Commodante , tunc
Commodatarius obligatur etiam ex leviſſima
culpa, & ſic ſi equus fuit amiſſus ex ſua
culpa licet leviſſima , tenetur jacturam reſar-
cire , textu expreſſo *in cap. Cum gratia unica
de Commodato* , ibi : *Cum gratia ſui tantum
quis commodatum accepit , de leviſſima etiam
culpa tenetur*. Concordat Jus Civile, iſtud pa- 19
riter ſtatuens, *l. in rebus* §. 1. *ff. Commodati,
vel contra*, ibi : *In rebus commodatis talis dili-
gentia præſtanda eſt, qualem quiſque diligentiſſi-
mus Paterfamilias ſuis rebus adhibet ; l. Obli-
gationes* 1. §. *Is quoque , ff. de obligationibus,
lib.* 4. *tit.* 7. ibi : *Is vero qui utendum accepit,
exactiſſimam diligentiam cuſtodiendæ rei præſtare
compellitur* ; Nec ſufficit eam diligentiam ad-
hibere, quam ſuis rebus adhibet , ſi alius di-
ligentior cuſtodire potuerit ; Et cum antiquo
Jure concordat etiam Jus novum, *l.* 3. *Inſtit.
tit.* 15. *quibus modis re contrahitur obligatio* §. 2.
Et ratio eſt, quia quo majus eſt beneficium, eo 20
magis eſt cavendum, ne pro beneficio inju-
ria,

Digitized by Google

ria, vel damnum rependatur. Et hoc procedit non ſolum in foro externo, ſed etiam in foro interno Conſcientiæ, taliter quod Commodatarius teneatur ſub peccato ante omnem ſententiam Judicis ad reparationem damni etiam ex leviſſima ſua culpa dati, quamvis in damno dato nullum peccatum, nec culpa Theologica intervenerit; Molina *tract.* 2. *diſp.* 295. *num. ult.* Covarr. *in epitom.* 4. *deciſ. num.* 40. Pirhing *l.* 3. *decr. tit.* 15. *num.* & alii paſſim.

21 Fateor tamen etiam oppoſitam ſententiam probabilem, ſcilicet probabile eſſe non teneri Commodatarium in conſcientia ad reparationem damni dati ex ſola leviſſima culpa, ſaltem antequam a parte damnificata exigatur, & ante ſententiam Judicis, cum prædictæ leges humanæ non videantur cum tanto rigore in foro conſcientiæ uſu receptæ, & reparatio damni illati plerumque non niſi ob culpam latam, non autem levem, & leviſſimam a contrahentibus peti ſoleat, ut tradit Card. Lugo *tract.* 1. *de Juſtit. diſp.* 8. *ſect.* 8. *num.* 110. cum aliis.

22 Sed revera ordinarie in praxi ſervanda eſt ſententia dicens, citatas Leges obligare in conſcientia etiam ante ſententiam Judicis ad reparationem damni dati etiam leviſſima culpa, quia citatæ leges ſanciunt id, quod naturali æquitati eſt conſentaneum præſtare circa res commodatas, qua ſanctione poſita, qui facit talem Contractum accipiendo Commodatum in ſolum ſui commodum, implicite ſe obligat ad præſtandam eam diligentiam, quam Leges requirunt; ſed Leges requirunt in hujuſmodi Commodatario exactiſſimam diligentiam, ut patet ex textibus ſub *num.* 18. adductis; Ergo ſi hanc diligentiam non præſtet (quamvis id naturali oblivione ſine omni culpa Theologica factum ſit) tenebitur in conſcientia, etiam ante ſententiam Judicis ad reſtitutionem; Navarrus *cap.* 17. *num.* 184. Covarr. *in Epitome* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 6. *n.* 15. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 45. Pirhing, & alii citati *ſub num.* 20.

23 Colligitur ſecundo, quod cum aliquid commodatur in gratiam, vel utilitatem ſolius Commodantis, & non Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur ſolum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & leviſſima; *l. Si ut certo* §. 5. *interdum*, *ff. Commodati*, ubi affertur exemplum de eo, qui ſua dumtaxat cauſſa v. gr. ſponſæ, aut uxori ſuæ commodavit ornamenta, ut honeſtius culta coram ſe compareret, & de eo, qui ob ſui voluptatem ſcenicis pretio non conductis veſtes neceſſarias ad ludos theatrales exhibendos commodavit; tunc enim quia tale Commodatum fit gratia ſolius Commodantis, re commodata pereunte, tenetur Commodatarius ſolum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & leviſſima, quia cum Commodatarius potius præſtet, quam accipiat beneficium, non eſt conveniens, ut ad arctam diligentiam obligetur; Gloſſ. *in cap. Cum gratia unicum de Commodato*, *verbum de leviſſima*; Abbas ibid. *num.* 12. Angelus *in Summa*, *verb. Commodatum n.* 11. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 15. *num.* 5. Reiffenſtuel *ibid. num.* 25. Sannig *ibid. n.* 1. & alii paſſim. Colligitur tertio, quod cum aliquid 24
commodatur in gratiam utriuſque, ſcilicet Commodantis, & Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur de culpa lata, & levi, non autem de leviſſima; *l. In rebus* 18. §. 1. *ff. Commodati*; *l. Sicut certo* 6. §. 2. *ff. eod. tit.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Æſtimatio*; & colligitur *ex l. Contractus* 23. *ff. de R. J.* Gloſſa *in cap. Cum gratia unica de Commodato verb. de leviſſima*. Unde ſi Petrus v. gr. contractu 25
ſocietatis conjunctus cum Paulo, commodet ſuum equum ipſi Paulo de communi conſenſu ituro ad aliam Civitatem pro exigenda ſolutione pecuniæ in communi ſibi debitæ, Paulus Commodatarius tenetur pro equo amiſſo, non ſolum de damno, quod ſua culpa lata, ſed etiam de damno, quod ſua culpa levi contigit, cum etiam propriæ utilitatis cauſſa Commodatum accipiat; Non tenetur autem de damno, quod ſua tantum culpa leviſſima contigit, nam cum minus beneficium accipiat a Commodante, non tenetur ad exactiſſimam diligentiam in equo ſibi commodato cuſtodiendo; Abbas *in cit. cap. unico de Commodato num.* 12. Angelus *verb. Commodatum num.* 11. Pirhing *lib.* 3. *dec. tit.* 15. *n.* 6. Sannig *ibid. cap.* 2. *num.* 2. Reiffenſtuel *ibid. num.* 24. & alii paſſim.

Colligitur quarto, quod qui utitur re commodata ad diverſum uſum ab eo, pro quo 26
fuit ſibi commodata, tenetur de omni damno cauſſato in tali re propter diverſum, & longiorem, ſeu graviorem uſum de ipſa factum; *l. Si ut certo* §. 8. *ff. Commodati*, *vel contra*, ibi: *Quinimmo, & qui alias re commodata utitur, non ſolum commodati, verum furti quoque tenetur . . . Quemadmodum qui equo . . . vel veſtimento, aliter quam commodatum eſt, utitur, furti tenetur*. Concordat S. Raymundus *in ſumma lib.* 2. *tit.* 6. *de furtis*, §. 5. his verbis: *Qui accipit equum . . . uſque ad certum locum, & ipſe ultra locum procedit . . . furtum*. Quod cum hac juſta, & optima definitione confirmat

Digitized by Google

mat Juſtinianus *lib. 4. Inſtitut.* 1. §. 6. & 7. ibi: *Si quis rem utendam accipit, & in alium uſum eam transferat, quam cujus gratia ei data eſt, furtum committit veluti . . . . Si quis equum geſtandi cauſſa commodatum ſibi, longius aliquo duxerit . . . Placuit tamen eos, qui rebus commodatis aliter uterentur, quam utendas acceperint, ita furtum committere, ſi ſe intelligant id invito Domino facere, eumque, ſi intellexiſſet, non permiſſurum; At ſi permiſſurum credant, extra crimen videri, optima ſane diſtinctione, quia furtum ſine affectu furandi non committitur.*

27 Colligitur quinto, quod Commodatarius, qui equum v. g. ſibi commodatum adhibet ad ſolum moderatum uſum, ſeu iter, pro quo fuit ſibi commodatus, abunde interim ei ad vitam neceſſaria ſuppeditans, licet ex tali uſu, & itinere deterior, & pretio vilior factus ſit ſine ulla ſua culpa, nullum damnum Commodatori pro tali deterioratione præſtare tenetur; *l. Dum qui* 10. *ff. Commodati; vel contra*, ibi: *Eum, qui rem commodatam accepit, in eam rem uſus eſt, in quam accipit, nihil præſtare, ſi eam in nulla parte, culpa ſua deteriorem fecit, verum eſt;* Nam ſi culpa ejus fecit deteriorem, tenebitur; *l. Si Commodavero fin. eod. tit.* ibi: *Si commodavero tibi equum, quo utereris uſque ad certum locum, ſi nulla culpa tua interveniente, in ipſo itinere deterior equus factus ſit, non teneberis Commodati. Nam ego in culpa ero, qui in tam longum iter commoda-*
28 *vi, qui eum laborem ſuſtinere non potuit.* Si vero culpa Commodatarii equus ſit factus deterior, v. g. ex quo ad præcipitem curſum, indebitumque iter ipſum coegit, vel neceſſaria alimenta ei non præſtitit, & hujuſmodi, tunc ea deterioritate tenetur; *Sed mihi* 3. §. 1. *ff. Commodati*, ibi: *Non videbitur reddita* (res commodata) *quæ deterior facta redditur, niſi quod intereſt, præſtetur; proprie enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur.*

29 Colligitur ſexto, ex Commodato duas oriri actiones; Una, quæ dicitur *Actio directa Commodati*; & altera, quæ dicitur *Actio contraria Commodati*. Actio directa Commodati eſt illa, quæ competit Commodanti, ejuſque hæredibus adverſus Commodatarium, ejuſque hæredes, ut ſibi res commodata poſt expletum uſum, ſeu determinatum tempus reſtituatur, & ſi culpa Commodatarii deterior facta eſt, damnum reſarciatur, ſicuti de dolo, vel culpa Commodatarii res periit, debet ab ipſo, vel a ſuis hæredibus damnum integrum reſarciri; *l. Si is, qui Commodatum, l. In Commodum, ff. Commodati, vel contra, & cit. l. Sed mihi* 3. §. 1. *ff. Commodati, vel contra. Eſtque Communis;* & patet etiam ex hucuſque
dictis. Actio contraria Commodati eſt illa, 30
quæ competit Commodatario adverſus Commodantem; idque variis ex cauſſis. Primo, 31
ſi Commodans non patiatur Commodatarium uti re pro eo tempore, & uſu, pro quo eſt commodata, v. g. quia rem commodatam ante tempus, & uſum determinatum intempeſtive revocat; Si enim ex hoc Commodatario damnum inferat, tunc is actione contraria Commodati ad reſarciendum damnum illatum tenetur; *l. in Commodato*, §. *Sicut, ff. Commodati, vel contra*. Licet enim a principio meræ voluntatis ſit commodare, & ita modum, tempus, & finem Commodati præſcribere liceat Commodanti, poſtquam tamen commodavit ad determinatum tempus, & uſum, remanet obligatus pro toto tempore, & uſu conceſſo, nec ante ipſum poteſt commodatam rem revocare, *l. In commodato* 17. §. 3. *ff. Commodati, vel contra lib.* 3. *tit.* 7. ibi: *Sicut autem voluntatis, & Officii magis quam neceſſitatis eſt, ita modum Commodati finemque præſcribere, ejus eſt, qui Beneficium tribuit. Cum autem id fecerit, ideſt poſtquam commodavit, tunc finem præſcribere, & retro agere, atque intempeſtive uſum commodatæ rei auferre, non officium tantum impedit, ſed & ſuſcepta eſt obligatio inter dandum accipiendumque. Geritur enim negotium invicem; & ideo invicem propoſitæ ſunt actiones, ut appareat, quod principio, ac nudæ voluntatis fuerat commiſti in mutuas præſtationes, actioneſque civiles . . . . adjuvari quippe nos, non decipi Beneficio oportet;* & concordat textus *in cap. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Contra eum quoque recte Commodati non agitur, niſi poſt uſum completum, cujus gratia res fuerat commodata, cum non decipi Beneficio nos oporteat, ſed adjuvari.*

Hinc tamen advertendum eſt, quod cum di- 32
citur rem commodatam non poſſe repeti ante tempus finitum, vel uſum rei expletum, pro quo fuerat res conceſſa; id limitari debet, niſi inopinate eveniat, ut ipſe Commodans æquale damnum ſit paſſurus, niſi rem commodatam mox repetat; non enim cenſetur ad talem eventum ſe obligare voluiſſe, qui gratis commodavit, cum quiſque ex re ſua magis ſibi conſulere voluiſſe præſumendus ſit, quam alteri; Azorius *par.* 3. *lib.* 7. *de Commodato, c.* 8. *qu.* 2. *n.* 18. Molina *tract.* 2. *diſp.* 294. *n.* 121. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 15. *n.* 11. Angelus *verb. Commodatum* §. 4. Sylveſter *verb. eodem*
qu. 4. Leſſius *l.* 2. *c.* 27. *n.* 17. Layman *lib.* 3. 33
c. 14.

Digitized by Google

c. 14. *tract.* 4. *n.* 3. Secundo contraria Com-
modati actione atque ad reſarciendum damnum
ſecutum tenetur Commodans, quando ſcienter
alteri commodavit rem vitioſam, propter quam
Commodatarius damnum paſſus eſt; *l. In re-*
bus, §. *Item qui ſciens*, *ff. Commodati*, *vel con-*
tra, ibi: *Qui ſciens vaſa vitioſa commodavit*,
ſi infuſum ibi vinum, *vel oleum*, *corruptum*, *ef-*
fuſumque eſt, *condemnandus eo nomine eſt*; No-
34 tanter autem dicitur, *qui ſciens*, ſeu ſcienter,
quia ſecus dicendum eſt de ignorante, ut no-
tat Gloſſ. *in cit.* §. *Item qui ſciens*; An autem
quis ſcienter commodaverit rem vitioſam, col-
ligendum eſt ex circumſtantiis, & ubi ex cir-
cumſtantiis non poteſt certo colligi, & res
adhuc manet in dubio, præſumendum eſt igno-
ranter feciſſe, ſeu rem vitioſam commodaſſe
ignorans, & neſciens eſſe vitioſam; *arg. Re-*
gul. 47. *Juris in* 6. ibi: *Præſumitur ignorantia*,
35 *ubi ſcientia non probatur*. Tertio, poteſt inter-
dum Commodatarius contrariam Commodati
actionem adverſus Commodantem inſtituere ad
recuperandas v. gr. impenſas majores, & ex-
traordinarias, quas fecit circa rem commoda-
tam, v. gr. in curationem equi, vel alte-
rius animalis, ſeu etiam Servi commodati,
& infirmati, pro cujus valetudine recuperan-
da majores, & extraordinarias fecit impenſas;
Modica vero impendia, ſicuti expenſæ cibario-
rum ad Commodatarium pertinent; habetur
hoc totum expreſſum *in l. Si in rebus* §. *poſ-*
ſunt, *ff. Commodati*, *vel contra*; Eſt com-
munis.

36 Colligitur ſeptimo, Commodatarium non te-
neri de caſu fortuito, quo res ſibi commodata
periit, ideſt non tenetur præſtare Commodan-
ti damnum in re commodata cauſatum, v. gr.
ex incendio, ex aquarum multitudine, ſeu
naufragio, & hoſtium incurſu, ex prædonum
impetu, & hujuſmodi; *l. Contractus* 23. *de di-*
verſis Juris antiqui reg. in fin. lib. 5. *tit.* 17.
ibi: *Rapinæ*, *tumultus*, *incendia*, *aquarum ma-*
gnitudines, *impetus prædonum a nullo præſtantur*;
l. Sicut vero 5. §. 4. *ff. Commodati*, *vel contra*,
ibi: *Quod vero ſenectute contingit*, *vel morbo*,
vel vi latronum ereptum eſt, *aut quid ſimile ac-*
cidit, *dicendum eſt nihil eorum imputandum eſſe*
ei, *qui commodatum accipit*, *niſi aliqua culpa in-*
terveniat. Concordat textus clarus *in l. Si uni*
certo, §. *Nunc videndum*, *ff. Commodati*, *vel*
contra, & *l.* 1. §. *Is vero*, *ff. de obligationibus*,
& *actionibus*, & *c. Cum gratia unic. de Com-*
modato, ibi: *Licet caſus fortuitus* .... *ſibi non*
debeat imputari, Gloſſ. ibid. *verb. de leviſſima*,
37 & *eſt Communis*. Et ratio eſt, quia ſi res ca-
ſu fortuito pereat, Domino ſuo perit; *l. pignus*
9. *Cod. de pignerat. act.* Dominus autem rei
Commodatæ eſt Commodator; *l. Rei commoda-*
tæ, *ff. Commodati*, *vel contra*. Cum in Com-
modato ſolus uſus transferatur in Commodata-
rium ſine translatione dominii, quod remanet
penes Commodatorem, ſeu Commodantem,
ut fuit dictum *ſupra num.* 9. adeoque &c. Exci- 38
piuntur tamen communiter tres caſus, in qui-
bus Commodatarius etiam de caſu fortuito te-
netur, & habentur expreſſi in *cit. c. Cum gra-*
tia unic. de Commodato, ibi: *Licet caſus for-*
tuitus (*niſi acciderit culpa ſua*, *vel intervenerit*
pactum, *ſeu in mora fuiſſet*) *ſibi non debeat im-*
putari.

Primus igitur caſus, ut patet ex textu, eſt 39
ſi culpa Commodatarii ſecutus eſt caſus infelix,
ſeu eventus fortuitus, ibi: *Niſi acciderit culpa*
ſua, v. gr. Si quis tibi vas argenteum com-
modavit pro parando convivio in Civitate,
tu illud tranſtuliſti in longinqua, ubi prædo-
num, vel hoſtium incurſu fuit deperditum,
tunc debes damnum integrum reſarcire Com-
modanti, textu expreſſo *in l. In rebus* §. 1. *ff.*
Commodati, *vel contra*; & *l.* 1. §. *Sed & in*
majoribus ff. de actionibus, & *obligationibus*.
Vel ſi quis equum tibi commodavit, ut equi-
tares ad villam, & tu duxiſti illum ad bellum,
ubi occiſus fuit, tunc teneris de integro da-
mno; *l. Si ut certo* 6. §. *Sed interdum*, *ff. Com-*
modati, *vel contra*.

Secundus caſus eſt, ſi ab initio ita conven- 40
tum fuit, ut Commodatarius omne periculum
eventus fortuiti in ſe ſuſciperet, ut patet ex
verbis citati textus, ibi: *Vel intervenerit pa-*
ctum, *quia juxta l. Contractus ff. de R. J.* &
l. 1. §. *Convenit ff. de Depoſito*, & *Regul.* 85.
Jur. in 6. Contractus ex conventione legem
accipiunt. Sic v. g. qui ſibi bovem, vel
equum commodari petiit, ſed intuitu hoſti-
lis incurſionis timendæ periculum ejus in ſe
ſuſcepit, compellitur a Judice conventionem
implere, & bovem, ſeu equum ab hoſtibus
direptum reſarcire, textu expreſſo *in l.* 1. *Cod.*
de Commodato.

Tertius caſus eſt, ſi Commodatarius fuit 41
in culpabili mora reſtituendi rem commoda-
tam, ut patet ex verbis citati textus, ibi:
Seu in mora fuiſſet, quia ſi quis v. g. tardaſ-
ſet reddere Domino equum commodatum poſt
expletum ipſius uſum, & tempus determina-
tum, & interim caſu fortuito periiſſet, tene-
retur is integrum damnum reſarcire Commo-
danti, *cit. cap. Cum gratia unic. de Commoda-*
to, *quia mora ſua cuilibet eſt nociva*; *Reg.* 25.

42 *Jur. in 6.* Dummodo tamen mora fuerit cul-
pabilis, quia ſi Commodatarius juſtam cauſ-
ſam habuit differendi reſtitutionem equi com-
modati. v. gr. quia legitime impeditus fuit,
quominus determinato tempore, & expleto
uſu, ipſum equum reſtitueret, caſum fortui-
tum præſtare non teneretur; Deducitur *ex l.
Illud 40. ff. de hæred. petit. l. Utique 16. ff.
de rei vindic. l. Deo eo 12. §. Si poſt, ff. ad
exhibend.* Pirhing *lib. 3. deciſ. tit.* 15. *num.* 8.
43 Et dummodo equus commodatus ſimiliter pe-
riturus non fuiſſet apud Dominum, ſi ſuo tem-
44 pore & loco reſtitutus fuiſſet; Nam ſi equus
Commodatus eodem modo periturus fuiſſet apud
Dominum, etiamſi ſuo tempore, & loco re-
ſtitutus fuiſſet; tunc moroſus Commodatarius
non teneretur ad compenſandum damnum,
quia ratione illius moræ, licet culpabilis, non
fuit cauſſa interitus equi commodati, ſive da-
mni illati, ſiquidem equus eodem modo pe-
riturus fuiſſet etiam apud proprium Dominum;
l. Si plures 14. in fine ff. Depoſiti; Navarr.
cap. 17. Manual. *n.* 80. Sylveſter *verb. Com-
modatum qu.* 4. Azor. *par. 3. lib. 7. de Com-
modato cap. 7. qu. 3. §. quæ res;* Molina *tract.*
2. *diſp.* 295. *n.* 4. Leſſius *lib. 4. de juſtitia,
& jur. cap. 7. num.* 38. Engel *tit. de pactis*
§. 7. *num.* 26. Pirhing *lib. 3. decret. tit.* 15.
45 *num.* 8. Reiffenſtuel *ibid. n.* 32. & alii. Hoc
tamen eſt intelligendum, ſi Dominus non erat
equum venditurus; tunc enim nihil ei deeſt,
quia ſi fortaſſis interea Dominus equum ſibi
reſtitutum vendidiſſet, non apud ſe, ſed apud
alium periiſſet, & ſic cum Commodatarius ra-
tione ſuæ culpabilis moræ talem jacturam equi
cauſaſſet Commodanti, teneretur de damno;
Gloſſa *ad reg. 20. Juris in 6. verb. mora ſua;*
Pirhing *l. 3. decret. tit. 15. de Commodato ſub
n.* 8. Zoeſius *ff. de Commodato n.* 11. & alii.
46 Datur etiam quartus Caſus, In quo Com-
modatarius præſtare debet caſum fortuitum,
nempe ſi res commodata tradatur æſtimata
Commodatario; Gloſſa *in l. Si ut certo 5. verb.
Periculum, ff. Commodati, vel contra;* Barto-
lus *ibid.* & alii. Et ratio eſt, quia Commo-
dati non fuit æſtimatio, niſi ut de illius pre-
tio teneatur Commodatarius, ſi forte non re-
ſtituat, nempe talem æſtimationem exigit Com-
modans, niſi ut de ea fiat ſecurus in quosli-
bet futuros caſus, aut de illius valore, ſi for-
te pereat; Adeoque Commodatarius accepta
æſtimatione eoſdem etiam Caſus fortuitos a ſe
præſtandos ſuſcipit, ut Jure definitum eſt, *l.
Si ut certo §. 3. ff. Commodati vel contra*, ibi:
*Si forte res æſtimata data ſit, omne periculum
præſtandum eſt ab eo, qui æſtimationem ſe præ-
ſtaturum recipit; l. Actio 1. §. 1. ff. de æſtima-
toria actione; lib. 19. tit. 3.* ibi: *Æſtimatio pe-
riculum facit ejus, qui ſuſcipit: aut igitur ipſam
debet integram reddere, aut æſtimationem, de
qua convenit; l. Plerumque 10. §. 5. ff. de jure
dotium lib. 23. tit. 3.* quia, ut ibi dicitur, *Æ-
ſtimatio venditio eſt.*

Colligitur octavo, Commodatarium ad nul- 47
lum damnum teneri, licet res commodata cul-
pa nuncii, vel caſu fortuito pereat, quando
ipſam rem commodatam conſignavit ipſi nun-
cio a Commodante miſſo cum mandato, ut
ipſam repeteret, & ferret; Tunc enim ipſa
res commodata Domino perit ratione mandati
per Commodantem dati de conſignanda re com-
modata ipſi nuncio ad hoc miſſo; textu ex-
preſſo *in l. Eum, qui rem §. Sed & ſi dum,
ff. hoc tit.* Secus autem eſſet, ſi Nuncius, vel 48
famulus miſſus fuiſſet tantum commonendi cauſ-
ſa, ut res commodata reſtitueretur a Commo-
datario ſine mandato, ut per eum mitteret;
tunc enim Commodatarius tali nuncio, ſeu fa-
mulo rem commodatam conſignans non excu-
ſaretur, ſi caſu fortuito, vel dolo, ſeu culpa
illius nuncii res periret; Bartolus *in cit. leg.
Eum qui §. Sed & ſi dum, verb. Tertio;* Pir-
hing *cit lib. 3. tit. 15. de Commodato num.* 10.
Reiffenſtuel *ibid. n.* 35. & alii. Hoc tamen eſt 49
intelligendum, ſi nuncius ille communiter pro
fideli, ac idoneo non habeatur; *arg. cit. leg.
Eum, qui 10. §. Sed & ſi dum ff. loc. cit. &
leg. Argentum 20. ff. hoc tit.* Reiffenſtuel *loc.
cit. n.* 35. Commodatarius eligens ipſe nun- 50
cium, ſeu famulum, per quem remittat Com-
modanti rem commodatam, ſi res commoda-
ta culpa nuncii pereat vel deterioretur, tene-
tur de omni damno; Sibi enim imputare de-
bet, quod talem malum nuncium, ſeu famu-
lum elegerit; textu expreſſo *in cit. Leg. Eum
qui 10. & leg. Sequente* de hoc rationem red-
dente his verbis præciſis: *Qui non tam idoneum
hominem eligit, ut recte id* (ſcilicet Commo-
datum) *perferri poſſet*. Et hoc eſt etiam in- 51
telligendum ſi nuncius, ſeu famulus a Com-
modatario electus communiter pro fideli, ac
idoneo non habeatur; nam ſi Commodatarius
remiſit rem commodatam per ſervum commu-
ni opinione pro fideli, & idoneo habitum,
non cogitur reſtituere, licet res per ſervi do-
lum, ſeu culpam pereat, aut deterioretur, tex-
tu expreſſo *in l. Argentum 20. loc. cit.* ibi: *Ar-
gentum, commodatum ſi tam idoneo ſervo meo tra-
didiſſem ad te perferendum, ut non debuerit quis
exiſtimare futurum, ut a quibuſdam malis homi-*

nibus

Digitized by Google

nibus deciperetur : tuum , non meum detrimen-
tum erit , ſi id mali homines intercepiſſent . Et
id ipſum brevius, & clarius tradit Bartolus *in*
Summario ibid. his verbis : *Si res culpa nuncii*
perdatur , perit periculo Domini , ſi remittens non
fuit in culpa mala electionis , & tenet Zoeſius
in Comment. ff. hoc tit. n. 13. Azorius *par.* 3.
lib. 7. *de commodato cap.* 8. *qu.* 1. Navarr. *cap.*
17. *Manual. n.* 185. Pirhing *loc. cit. num.* 10.
Reiffenſtuel *ibid. num.* 37. & alii paſſim.
52 Colligitur nono , Commodatarium in caſi-
bus fortuitis v. gr. in Incendio , naufragio ,
incurſione hoſtium , & hujuſmodi poſſe res
ſuas pretioſiores præferre , & ſalvare præ alie-
nis minus pretioſis , quando utraſque ſalvare
non poſſet ; in tali enim caſu Commodatarius
eripiendo propria , quæ magis pretioſa ſunt ,
& deſerendo aliena ſibi commodata , quæ mi-
nus pretioſa ſunt , nihil reſtituere debet ; Et
ratio eſt, quia quilibet vir prudens , ac dili-
gens , quæ pretioſiora ſunt , antepunit minus
pretioſis ; Commodatarius autem non tenetur
facere circa alienas res ſibi commodatas, niſi
quod diligentiſſimus faceret circa proprias ; *l.*
In rebus , ff. Commodati ; adeoque &c. Ita
Gloſſa *in l. Si ut certo , verb. ſolvere face-*
re , ff. Commodati ; Abbas *in cap. de Depoſito*
num. 2. Angelus *verb. Commodatum num.* 16.
Azorius *p.* 3. *lib.* 7. *de Commodato cap.* 7. *q.* 6.
Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jure c.* 27. *num.* 23.
& 27. Laym. *Theol. Moral. lib.* 3. *tr.* 4. *c.* 7.
n. 7. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 16. Reiffenſtuel
ibid. num. 40. Engel *ibid. num.* 9. *& commu-*
53 *nis* . Si vero res commodatæ pretioſiores ſint
rebus propriis ipſius Commodatarii, & in ca-
ſu fortuito utraſque ſalvare nequeat , tenetur
Commodatarius res alienas pretioſiores ſibi com-
modatas ſalvare poſtpoſitis propriis minus pre-
tioſis. Et ratio eſt , quia Commodatarius ex
natura contractus commodati ſe tacite obligat
ad exactiſſimam rei commodatæ cuſtodiam ;
lib. 1. §. *Is quoque , ff. de action. & obligat.*
ibi : *Exactiſſimam diligentiam cuſtodiendæ rei*
præſtare compellitur ; & ad eam cuſtodiam , qua-
lem quiſque prudentiſſimus Pater familiæ rebus
adhibet , l. In rebus 18. *ff. Commodati* ; ſed
quilibet Paterfamilias , & prudens , ſeu dili-
gens , quæ pretioſiora ſunt anteponit minus
pretioſis, & vilioribus relictis, quæ pretioſio-
ra ſunt ſalvat , ergo &c. Ita Abbas *in cit.*
cap. 2. *n.* 2. *de depoſito* ; Angelus *verb. Commo-*
datum n. 16. Layman *loc. cit. n.* 7. Sylveſter
verb. Commodatum qu. 12. Reiffenſtuel *loc. cit.*
54 *num.* 43. & alii. Immo Commodatarius tene-
tur præferre, & ſalvare res commodatas reli-
ctis propriis , quando ambæ ſunt æqualis pre-
tioſitatis, nec utraſque ſalvare poteſt ; *l. Si ut*
certo §. *Quod vero , ff. Commodati* , ibi : *Pro-*
inde & ſi incendio vel ruina aliquid contigit , vel
aliquod fatale damnum , non tenebitur , niſi forte
cum res commodatas ſalvas facere poſſet , ſuas
prætulit ; Et ratio eſt, quia in pari cauſa ma-
gis convenit Commodatarium, in cujus ſolius
gratiam contractus inſtitutus fuit, ex fortuito
caſu damnum ſuſtinere , quia ut Jure cautum
eſt *in l.* 1. §. *Is quoque , ff. de actionibus , &*
obligationibus. Nec ei (Commodatario) ſufficit
eam diligentiam adhibere , quam ſuis rebus ad-
hibet , & tenet Sylveſter *verb. Commodatum*
qu. 12. ſic dicens : *Sed ſi erant pretioſitatis , ſi*
Commodatum factum eſt cauſa ſui (Commoda-
tarii) non poteſt præferre ſuas ; Leſſius *lib.* 2.
de juſtit. & jure cap. 27. *num.* 29. Layman *l.*
cit. n. 7. Pirhing *lib.* 3. *decr. tit.* 16. *num.* 18.
Reiffenſtuel *ibid. n.* 42. & alii. Commodata- 55
rius, ſi in caſu fortuito omnes res ſalvare non
poteſt , poteſt præferre res ſuas ſi utiles ſint,
& ipſas ſalvare , relictis rebus Commodantis,
quando Commodatum factum eſt in gratiam
ſolius ipſius Commodantis , *l. Si ut certo* §. *In-*
terdum , ff. Commodati , l. Quod Nerva in fin.
de depoſito ; & tenet expreſſe Sylveſter *verb.*
Commodatum qu. 12. & alii. Sic etiam poteſt 56
Commodatarius res ſuas præferre , & ſalvare
præ rebus commodatis , quando utraſque ſal-
vare non poteſt , etiamſi Commodatum factum
ſit in gratiam utriuſque , ut tenet ſimiliter
Sylveſter *loco cit.* his præciſis verbis : *Si vero*
gratia utriuſque , ſimiliter poteſt præponere ſuas ,
quia cæteris paribus , debet plus ſe , & ſua di-
ligere , quam alium , & aliena ; & Gloſſa *in l.*
Si ut certo §. *Quod vero , ff. commodati verb.*
ſalvas facere ; Bartol. *ibid.* & favet multum
Abbas *in cap.* 2. *n.* 2. *de depoſito* ; Reiffenſtuel
tit. 16. *n.* 42. & alii.

Additiones ex aliena manu.

Si pluribus ſimul res commodata ſit , con- 57
tra ſingulos in ſolidum actio commodati datur,
niſi aliud placuerit ab initio, ut placuit dum 58
convenit ut res commodata eſſet pluribus pe- 59
riculo communi , ideſt ut unuſquiſque præſta-
ret partem , *L.* 21. §. 1. *ff. Commodat.*
Deficiente vero conventione hac , ſinguli te- 60
nentur in ſolidum , ita ut duo quodammodo
Rei habeantur, & ſi alter conventus præſtite-
rit, liberetur alter , electione Commodanti tri-
buta quem convenire velit ; *L.* 5. §. *ult. ff.*
eodem , junctis *L.* 3. *& L.* 11. *ff. de duobus Reis*

T 2 con-

Digitized by Google

61 *conſtituend.* niſi unus ſolus pro te commodata
ſibi furto ſubducta, egerit furti, permittenta
ſecundum jus noviſſimum Commodante, & fur-
ti actioni tenunciante; tunc enim ſi alter con-
veniatur qui furti non egit, & paratus ſit pe-
riculo ſuo conveniri alterum, qui agendo fur-
ti lucrum ex re commodata ſenſit, audiendus
& abſolvendus eſt; *L. 7. princip. ff. eodem pa-
riter titulo.*
62 Quin & ſi ex duobus ejuſdem rei Commo-
datariis unus rei in ſolidum reſtituendæ facul-
tatem habeat, æquum haud eſt alterum de rei
63 reſtitutione conveniri; & quum plures hære-
des ſunt ejuſdem Commodatarii, unus vero
ipſorum totam rem poſſidet, atque ita ſolidæ
rei reſtituendæ facultatem habet, ſolus is da-
mnari debet, quaſi hoc conveniat arbitrio bo-
64 ni judicis; uti & tunc quum unus eorum non
ex defuncti, ſed proprio facto hac actione in-
terpellatur, licet alioquin ita jus ſit, ut hæ-
redes Commodatarii ſinguli pro ea tantum par-
65 te, qua hæredes ſunt, conveniri debeant;
L. 3. §. 3. L. 17. §. 2. ff. d. tit.

COMMUNIO.

1 COmmunio populi infra Miſſam non eſt de
præcepto; Benedict. XIV. tom. 1. Con-
ſtitut. 64. incip. *Certiores*. Et juſtis ex cauſis
2 prohiberi poteſt; Idem *ibid.*
3 Communio ſub utraque ſpecie toleratur pro
Græcis, ubi viget conſuetudo; Idem Conſtit.
4 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 6. Quæ tamen con-
ſuetudo alibi introduci prohibetur; Idem *ibid.*
5 Communionis Paſchalis tempus prorogatur
pro incolis Serviæ; Idem Conſtit. 39. incip.
6 *Inter omnigenas* §. 21. Ad primam Communio-
nem admitti non debent pueri in Doctrina Chri-
ſtiana non ſatis edocti; Idem Conſtit. 42. in-
cip. *Etſi minime* §. 9.
7 Alia ad rem, vide verb. *Eucharistia n.* 40.
41. 42. verb. *Miſſa art.* 11. *a num.* 7. *ad* 46.
& *art.* 14. *n.* 22. 23. nec non *decreta S. R. C.*
in tomo 8. hujus *Biblioth.*

COMMUTATIO LEGATORUM PIO-
RUM. Vide verb. *Legatum a n.* 143. *ad* 165.

COMŒDIÆ.

Articulus unicus additus a Rom. Theol.

De Comœdiarum apud Chriſtianos uſu, & quæ-
nam licitæ, quænam vero illicitæ Patrum,
Theologorumque auctoritate comprobentur.

COmœdiæ a ſuperſtitioſis gentibus originem 1
trahunt, & primum apud Græcos, dein-
de apud Romanos uſurpatæ fuerunt: Veluti
moribus, ac publico bono noxias improbavit
Plato lib. de Republica, ac damnarunt etiam
nonnulli Romanorum ſapientes. De earum ori-
gine, viſſitudine, & mutationibus egregie ſcri-
pſit Vir. cl. Jo. Antonius Bianchi Ordinis Mi-
norum de Obſervantia in Opere nomine Lau-
riſii Paſt. Arc. Romæ vulgato anno 1753. Vi-
de præfationem ejuſdem Operis.
Sancti Eccleſiæ Patres unanimi conſenſu Co- 2
mœdias improbarunt, atque uno omnes ore
clamarunt vetitum Chriſtianis eſſe, non ſolum
Actores, ſed etiam ſpectatores in Comœdiis
eſſe. Patrum hac de re ſententias collegit,
& accurate recenſuit omnes P. Daniel Conci-
na in Opere de Spectaculis Theatralibus, eaſ-
que indicaverat antea Natalis Alexander in
Hiſt. Eccleſ. 4. Sæculi cap. 6. art. 7. atque in-
ter alios inculcaverat Hieronymus Florentinius
Congr. Matris Dei Theologus in Opere inſcri-
pto *Comœdo-Criſis &c.* ubi obſervat, nuncu-
patas a Patribus fuiſſe *ſacrarium Veneris*, *im-
pudicitiæ conſiſtorium*, *Dæmonum inventum*, *pu-
doris publici lupanarium*, *obſcœnitatis magiſte-
rium*, *ſcholam fœditatis*, *&* *laſciviæ* *&* *forni-
cationis gymnaſium*, *intemperantiæ*, *&* *inhone-
ſtatis exemplar*.
Interdicta quoque hujuſmodi Spectacula a 3
Conciliis fuere ſub graviſſimis pœnis. Vide
Concilium Illiberitanum Canone 62. & 67. Are-
latenſe 1. Canone 5. Carthaginenſe 3. Cano-
ne 2. Carthaginenſe 4. Canone 88. Concilium
Africanum Canone 28. vel 61. ſecundum Co-
dicem Canonum Eccleſiæ Africanæ, Arelaten-
ſe 2. Canone 20. Trullanum Canone 51. Ca-
bilonenſe 2. Canone 20.
Cum apud Gentes ſuperſtitioſa eſſent hujuſ- 4
modi ſpectacula, quod in falſorum Numinum
obſequium plerumque fierent, ac etiam obſcœ-
nitatis plena eſſent, facile intelligere eſt, qua
de cauſa ab antiquis Patribus, & Conciliis tam
ſevere Chriſtianis prohiberentur. Num vero iis
etiam

etiam ſecluſis, Theatralia ſpectacula, atque Comœdias Patres interdixerint, quæſtio inter Theologos eſt. Natalis Alexander loco ſupracitato & docti quamplures Galli Theologi, atque P. Concina, tum in laudato Opere, tum in alio italice deinceps ſcripto, opinantur omnem omnino Comœdiam Patres damnaſſe veluti Chriſtianæ profeſſionis inimicam. Atque inferunt, Chriſtianis omnibus illicitum eſſe ſpectaculis hujuſmodi intereſſe, iiſque delectari; & contra ſolemne illud fœdus agere, quod cum Deo in Baptiſmi ſuſceptione ineunt, abrenunciando *Satanæ, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus*. Satanæ enim abrenuntiatione, inquiunt, Chriſtianos profiteri idololatriæ deteſtationem; abrenuntiatione operum Satanæ, deteſtationem eorum omnium, quæ naturæ ac Dei lege prohibita ſunt; hæc enim cum peccata ſint, opera Diaboli dicuntur; abrenuntiatione denique pomparum Satanæ, deteſtationem illarum rerum, atque functionum, quæ vanitatem, concupiſcentiam oculorum, concupiſcentiam carnis, & ſuperbiam vitæ foveant, & excitent. Ita enim profeſſionem in Baptiſmo factam explicari a pluribus antiquis Patribus oſtendit Concina in Operibus ſupra citatis, ubi laudat Tertullianum *lib. De Spectaculis cap.* 24. Cyrillum Hieroſolymitanum Catecheſi 1. Jo: Chryſoſtomum *hom.* 21. ad Populum Antiochenum, Ephræmum Syrum, Cæſarium Arelatenſem, aliosque.

5 Contra vero Florentinius ſupracitatus, Manzius, Ludovicus Antonius Muratori, Scipio Maffejus, ac noſter Joannes Antonius Bianchi, aliique quamplurimi contendunt, non omnes omnino Comœdias improbatas a Patribus fuiſſe, ſed eas tantum, quæ ſuperſtitione, & obſcœnitate, aliiſque defectibus ſcaterent, qui morum innocentiæ adverſarentur. Id enim unice ex modo, quo Sancti Patres loquuntur, argumentari poteſt, ut vel ex ipſis nominibus colligere eſt, quibus nuncupatas ab ipſis Comœdias, diximus. Si enim Comœdiæ argumentum morale ſit, & honeſtum, quod nil morum innocentiæ adverſum habeat, nil in eis occurrit, per quod dici poſſit *ſacrarium Veneris, & impudicitiæ conſiſtorium*, atque alias hujuſmodi appellationes habere, quibus deteſtatæ a Patribus Comœdiæ nuncupantur. Audiatur Florentinius ſupracitatus, qui concluſionem primam ita proponit: *Licet ſine peccato componere Comœdias, in quibus argumentum eſt vel indifferens, vel honeſtum, & ad ejus repræſentationem nulla adhibentur vel facta, vel verba illicita, & immodeſta, ſeu etiam alicui nociva. Licet etiam eodem modo Actoribus illas recitare, & auditoribus intereſſe; habito tamen reſpectu, & adhibita debita moderatione quoad circumſtantiam loci, temporis, & perſonarum. Hæc Concluſio eſt S. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 2. *&* 3. *& omnes illam defendunt tamquam communem.* Nec rem demonſtratu difficilem arbitror. Fac enim, in Comœdia rem Sacram exhiberi, Morale argumentum eſſe, nil vero in Actoribus occurrere, quod vitia foveat, ſed omnia ad vitii deteſtationem, virtutiſque commendationem ordinata eſſe, juxta artis Poeticæ regulas, quid in ea deprehendas Chriſtianis illicitum? *Officium Hiſtrionum*, inquit S. Thom. loc. cit. *quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendum, non eſt ſecundum ſe illicitum: nec ſunt in ſtatu peccati, dummodo moderate ludo utantur, ideſt non utendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotiis, & temporibus indebitis*. Atque ludum hujuſmodi pertinere ad virtutem Eutrapeliæ poſt S. Thomam tradidere S. Antonin. *part.* 2. *tit.* 2. *cap.* 23. §. 2. *Sum. Theol.* Card. Cajetanus, Sylveſter, aliique. Si ergo Comœdia ratione argumenti honeſta, vel indifferens ſit, ac loco, tempore, congruis perſonis, & geſtis, ac verbis honeſtis exhibeatur, quid in ea erit ab illo Hiſtrionum ludo diverſum, per quod illicita fiat? Numquid Theatrales pompæ? At hæ natura ſua malæ non ſunt, ſed indifferentes, & ad ſolatium hominibus exhibendum aptæ quam maxime ſunt. Res autem indifferentes licite ad humanæ converſationis ſolatium adhibentur, ex eodem S. D. loco citato. Dicent fortaſſe, delectare has homines, atque vanitatem fovere. At delectatio ex licito ludo, quæ recto fine percipiatur, vetita homini Chriſtiano non eſt. Neque pompæ, quæ honeſtam Comœdiam exornent, vanitatem homine Chriſtiano indignam fovent. Si enim hæ licitam, atque honeſtam animæ recreationem pariant, ac delectationem, quæ ad Comœdiam illam attentionem conciliet, quæ optimis morum præceptis inſtructa ſit, cujuſque finis ſit homines ad vitii deteſtationem, atque ad virtutem ſectandam movere, & allicere, non video, quid in illis pompis reprehendi valeat: ſi peccatum non ſit penes ſumptus aliis Chriſtianis virtutibus contrarios, de quibus in præſentia non diſputamus. Hoc in ſenſu Auctores, qui licitum Theatrum propugnant, Diaboli pompas eſſe Comœdias negant.

Si Comœdiæ inhoneſtæ, turpes, obſcœnæque 6 ſint,

ſint, neſas Chriſtianis eſt eaſdem repræſentare, vel audire. Inhoneſtæ dicuntur, quæ vel quidpiam conrinent morum præceptis contrarium; vel turpes, obſcœnaſque res exhibent, vel obſcœnis verbis, aut actibus exprimuntur. Hæ malæ ſunt, atque illa etiam naturæ lege prohibitæ, qua ſcandalum probibetur. Non ſolum enim præceptis illis contrariæ ſunt, quæ inboneſtos, ac turpes actus prohibent, ſed etiam occaſiones ſunt ruinæ ſpiritualis proximi, cum inboneſti, turpes, obſcœnique actus, fabulis, aut verbis ad inhoneſta, atque turpia eo fortius bomines alliciant, & trabant, quo vividius, ac majori cum apparatu exhibeantur. Hiuc nemo negat, graviter peccare Actores, qui hujuſmodi ſpectacula exbibeant. Non ſolum enim publice ac palam rei operam dant illicitæ, atque turpi, ſed etiam actionem exercent, quæ in Spectatoribus pravos affectus, & gravia peccata natura ſua excitat, atque parit. Et ſane ſi prava colloquia, & ſtudioſa pravorum librorum lectio, præſertim dum coram multitudine fiant, excuſari a gravi culpa non poſſunt, quis excuſabit a gravi culpa publicam fabulæ repræſentationem, inter Theatri pompas, & apparatus, a gravi peccato? Hæc enim ſortiora ſunt ad vitia incitamenta.

7 Sic Actores, cooperatores, ſpectatoreſque gravis culpæ ſunt rei. Nam & ii in actionem illam moraliter influunt, quæ natura ſua nata eſt depravare hominum mores, ut manifeſtum eſt. Actores voco, qui compoſuere Comœdiam, cooperatores, qui mimos, ac mimas, ſaltatoreſque dirigant, mercede illos conducant, vel alia præſtent ad operam conducentia. Ad ſpectatores quod attinet; præterquam quod approbant rem illicitam, & ſolvendo pro audiendis, inſpiciendiſque Comœdiis pretio, morales illius cauſæ dicuntur, quia pretii ſolutione ad operam illicitam exercendam venales mimos movent, periculo etiam peccandi ſeſe exponunt, atque alios exemplo ſuo in bujuſmodi periculum trahunt. Qui vero ſe libere exponit occaſioni peccandi, etſi non peccet, gravis culpæ reus eſt, ex Theologorum omnium ſententia.

8 Atque hinc facile patet, quam æqua cenſura ſit ſapientiſſimi Pontificis Benedicti XIV. qua in Opere *de Synod. Diœceſ. lib.* 11. *c.* 10. ita Auctorem noſtrum reprehendit: *Nimis porro laxa, ne dicam aperte erronea, & ſcandaloſa eſt doctrina, quam tradit Lucius Ferraris in ſua Bibliotheca Canonica tom.* 2. *verb. Clericus art.* 4. *n.* 17. *edit.* 1. *ubi etſi fateatur, non eſſe Clericis permittendum comicos agere, ſeu Comœdiarum actores eſſe, attamen a gravi culpa eoſdem abſolvit Comœdias ſpectantes quantumvis turpes, atque obſcœnas, dummodo ex illarum auditione nullum ſibi imminere prævideant probabile periculum lapſus, eorumque præſentia nullum in Populum ingerat ſcandalum;* Verum, *ait*, ſi Comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericos Comœdiis intereſſe. *Quis eſt, qui non intelligat, rerum obſcœnarum vel ſolam narrationem pravos animi motus in audientibus excitare, eoſque ſenſim ad interitum diſponere, juxta illud Apoſtoli effatum* 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt mores bonos colloquia mala? *Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut ſuæ ſpiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatrali intereſt repræſentationi, quæ plus certe efficacitatis habent ad ſpectatorum mentes perturbandas, animos commovendum, & tandem ad peccatum inducendum? Quocirca etiam mollioris ethices ſectatores, ejuſmodi Comœdias damnant, & nedum Clericos, ſed laicos quoque eas inſpicientes vix umquam gravem culpam evadere, communi calculo docent cum D. Thoma* in 4. diſt. 16. quæſt. 3. art. 2. quæſtiunc. 2. Ad ſecundam quæſtionem, dicendum, quod bujuſmodi ſpectacula, ſi ſunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, ſtudioſa eorum inſpectio peccatum eſt, & quandoque in eis tanta poteſt libido adbiberi, ut ſit etiam mortale: unde a tali inſpectione omnes ſe arcere debent.

Pallinodiam Lucius cecinit, ut legere eſt 9
pag. 247. Sed tot ibi congerit Probabiliſtarum auctoritates ad ſe excuſandum, ut ſuſpicari poſſit, voluiſſe hac via oſtendere, recitatam ab ipſo opinionem, Pontificia probabiliorem, ac plauſibiliorem eſſe, præſertim iis, qui ex numero auctorum opiniones metiuntur. Ne vero hujuſmodi apparatu lectores decipiantur, obſervandum bic duximus: 1. Summo Pontifici, dum pronunciavit laxam hanc opinionem, exploratas jam fuiſſe Probabiliſtarum ſententias, atque etiam has cenſura perſtrinxiſſe. 2. Turpes & obſcœnas Comœdias eas eſſe, quas Patres ſupracitati damnarunt, ac opera, pompaſque Diaboli dixerunt, quibus Chriſtiani abrenunciarunt in receptione Baptiſmi. 3. Plura Concilia non ſolum antiqua, ſed etiam recentia ſub excommunicatione, aliiſque Eccleſiaſticis pœnis turpes obſcœnaſque Comœdias populo interdixiſſe. 4.

De-

Digitized by Google

Denique rationes num. 6. a nobis allatas ſatis oſtendere turpes Comœdias naturæ eſſe lege prohibitas, ac graviter peccare tum actores, tum ſpectatores illarum. Hæc omnia perſpecta, atque rite examinata fuere a Sapientiſſimo Pontifice Benedicto XIV. dum cenſuram in hanc Probabiliſtarum opinionem tulit.

Ajunt recenſiti a Lucio Probabiliſtæ, abolitos contraria conſuetudine eſſe Canones, quibus Clerici Comœdiis intereſſe prohibentur, atque hos ab omni culpa excuſari, *Quia frequentiſſimum eſt Clericos Comœdiis intereſſe*. Numquid vero licita uſu & conſuetudine fieri poteſt actio naturæ lege prohibita, atque ad ruinam animæ ſpiritualem contendens? Hujuſmodi vero eſt repræſentatio, atque auditio turpis, obſcœnæque Comœdiæ, ut ſupra diximus. Rurſus ſi Clerici ſpectatores ſint, homines ſcilicet in Dei ſortem vocati, ſacro Altari addicti, ac illius ſtatus, in quo ad altioris virtutis gradum adſtringuntur, quis eos a gravi culpa excuſabit, dum libere peccandi occaſioni ſeſe exponant; dum turpem, obſcœnamque operam præſentia ſua probent, & dum alios exemplo ſuo ad id alliciant, & provocent? Numquid contraria conſuetudine debitum tolli poteſt, quod ex proprii ſtatus obligatione enaſcitur; ac licita fieri actio, quæ maxime indecens proprio ſtatui ſit? Hujuſmodi vero ſunt turpes, obſcœnæque Comœdiæ ad Clericos comparatæ.

Audiant hic benigniores Caſuiſtæ Sancti Caroli Borromæi ſententiam a tot deinceps Paſtoribus in ſuis Eccleſiis inculcatam. In Concilio 3. Provinciali Mediolanenſis Eccleſiæ hæc ſtatuit, quæ legi poſſunt in Actis ejuſdem Eccl. par. 4. pag. 400. *Publicorum peccatorum illecebras, quas homines depravatæ conſuetudinis errore decepti pro nihilo putant, concionator perpetuo reprehendat .... ſpectacula, ludos, lubricaſque res id generis, quæ ab Ethnicorum moribus originem ducunt, diſciplinæque Chriſtianæ adverſantur, perpetuo deteſtabitur, execrabitur. Demonſtrabit incommoda, publicaſque ærumnas inde in Chriſtianum Populum emanare. In quam ſententiam valde Populum confirmabit argumentis, quæ viri graviſſimi*, Tertullianus, Cyprianus Martyr, Salvianus, & Chryſoſtomus *afferunt. In eoque argumenti genere nullum aliud omittet, quo tanta corruptela extirpetur. Choreas, ſaltationes, ac tripudia, e quibus mortiferæ cupiditates excitantur, de ſuggeſtu ſæpe graviter reprehendet, atque inſectabitur. Scenicæ, perſonatæque actiones, unde tamquam e quodam ſeminario ſemina malefactorum, ac flagitiorum pene omnium exiſtunt, quam a Chriſtianæ diſciplinæ officiis abhorrentes, quam valde cum paganorum inſtitutis convenientes atque Diaboli aſtu inventæ, omni officio a Populo Chriſtiano exterminandæ ſint, qua maxima poterit religioſa contentione aget. Omnem in muliebri veſtitu luxum, caudatas veſtes, ſuperbum ornatum, deformem illam ornandi ſpeciem, muliebres fucos, ac pigmenta, cæteraque ad mollitiem, atque adeo ad libidinis incitamentum fœde excogitata, omni perſuaſionum vi, & argumentorum quaſi telis oppugnabit. Quæ multa ſubminiſtrabunt magni illi Eccleſiæ viri* Cyprianus Martyr, Auguſtinus, & Ambroſius *in primis*.

Animadverſiones Auctoris.

In hoc Articulo de Comœdiis a ſe de novo addito, immerito exaggerat R. Theologus contra ea, quæ a me tradita in prima Editione in verb. *Clericus art.* 4. retractaveram jam in *Supplemento* ad idem *verb.* in edition. poſteriorib. ubi poſt adductos Auctores, quos fueram ſecutus, tandem ſub *num.* 31. ingenue ſubdidi: = ſed quidquid de illis, prævio receſſu a ſequela ipſorum, quod ſcripſi *loc. cit. num.* 17. & 18. expunctum penitus volo. = Unde cum ibi clariſſime mentem meam aperuerim, & in claris nulla admittatur interpretatio ex communi poſt Gloſſ. *in cap. Quum dilectus* 8. *de conſuetudine*, *verb. nec juri communi*, & colligitur ex *l. Licet Imperator* 74. *de legat.* 1. & *l. Ille*, *aut ille* 25. *de legat.* 111. neſcio quo animo voluerit falſo interpretari mentem meam jam aperte manifeſtatam, eamque torquere in ſenſum obliquum, & a veritate aberrantem. Voluiſſet potius ſerio perpendere propoſitionem meam, & inveniſſet illam, prout a me traditur, reſtrictam ac modificatam quatuor illis adjectis conditionibus, non tantopere, ut exaggerat, pugnare cum auctoritatibus, aliiſque a ſe ibi adductis. Præterquam quod debuerat animadvertere criticus Theologus, quod Benedictus XIV. immortalis memoriæ Pontifex, in ſua cenſura loquitur ut merus Doctor privatus, ut ipſemet teſtatur in præfatione primi ſui tomi de *Synodo Diœceſana* §. *Prima hujus Operis* præciſis his verbis: = At ubi neque a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, neque a Nobis in Bullario, aut alibi Apoſtolica auctoritate quidquam definitum eſt, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica auctoritate pondus acceſſit, nihil nos defi-

definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus . . . libentique animo ſubſcribimus doctrinæ Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib. 6. de locis theologicis*, *cap.* 8. *in reſponſione ad nonum argumentum*, de libris agens, qui a Summis Pontificibus conſcripti publicantur, hæc ait: *Cum edunt libros de re qualibet Romani Pontifices, ſententiam ſuam ut homines alii docti exprimunt, non tamquam Eccleſiæ Judices de Fide pronunciant*. Magnus ille Prædeceſſor noſter Innocentius IV. Commentaria ſua in Libros Decretalium ſcripſit, quum ſummum Pontificatum gereret . . . . . neque profecto Innocentius hoc ſibi unquam arrogavit, ut quidquid in eo opere ſcripſiſſet, pro re definita haberetur, ſed facile paſſus eſt, opiniones ſuas, quas tamquam privatus Doctor propoſuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari, ut patet ex ipſa, quam citavimus, illius vita, multoque magis ex ea, quam ſibi ampliſſimam hac in re licentiam ſumpſerunt Canoniſtæ, dum ſententias ab Innocentio ſuis in Commentariis inſertas ſæpe deſerere, & in alia omnia ire non dubitarunt. Hæc ille ad litteram, quæ ſi attendiſſet Theologus noſter, tam acri ſtylo forſan non perſtrinxiſſet quæ tradideram opportunis jam reſtrictionibus moderata.

Alia de Comœdiis; vid. in verb. *Clericus*, *art.* 4. *n.* 16. & verb. *Luxuria n.* 87.

Comœdi ſunt infames, & irregulares; vid. verb. *Infamis num.* 11. & verb. *Irregularitas*, *art.* 1. *n.* 11. verſ. *Octava*.

COMPENSATIO.

1 Compenſatio eſt debiti, & crediti inter ſe contributio; *l. Compenſatio* 1. *ff. de Compenſationibus lib.* 16. *tit.* 2. & ſecundum Polman. *Breviat. Theol. part.* 2. *n.* 413. *Compenſatio eſt rei unius per alteram adæquatio, & tantidem refuſio*, & fit v. g. cum quis tibi debet centum ſcuta, & illa nequis via ordinaria recuperare ab eodem debitore, in occulto furripis totidem ſcuta; vel ſi debitor ejuſdem occultus exiſtas, ſolutionem in æquivalenti non
2 præſtes. Et hæc Compenſatio, ſi debitæ adſint conditiones, eſt licita; *l. Poſtquam* 21. *ff. de compenſationib.* ibi: *Placuit inter omnes, id quod invicem debetur, pro jure compenſari; l. ideo* 3. *ff. de compenſationib.* ibi: *Compenſatio neceſſaria eſt, quia intereſt noſtra potius non ſolvere, quam ſolutum repetere*: Compenſatio enim ad inſtar ſolutionis accipitur, ut conſtat *ex l. Si debitor, ff. Qui potiores in pignore*, ubi dicitur, *Nihil intereſſe ſolveritne aliquis, an compenſaverit; & ex l.* 76. *de verbor. ſignificat.* ubi dicitur, *dediſſe etiam eum intelligendum eſſe, qui compenſavit*: Et ſic tenet Gloſſa *in cap. Jus gentium* 9. *diſt.* 2. *verb. Sedium*, Divus Thomas 2. 2. *quæſt.* 16. *art.* 5. *ad tertium*, Abbas *in c. Sicut* 29. *num.* 14. & 15. *de Jure jurand.* Silveſter *verb. Furtum q.* 13. Navarrus *in Manual. c.* 17. *num.* 112. Engel *lib.* 3. *decret. tit.* 23. & 16. Reiffenſtuel *ibid. num.* 57. Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *p.* 1. *cap.* 1. *n.* 9. & communis aliorum; Et ratio eſt quia Jure naturali, & gentium licitum eſt ex rebus debitoris ſibi ſatisfacere, ſeque indemnem reddere, quando aliter ſolutionem obtinere quis nequit. Ad hoc autem ut ſit licita Compenſatio occulta, re- 3
quiruntur ſequentes conditiones. Prima, ut debitum ſit certum, ideſt, ut moraliter certo conſtet rem eſſe tuam, aut tibi ex juſtitia deberi, *l.* 4. *de compenſat.* In dubio enim melior eſt conditio poſſidentis; *Regul.* 65. *Juris in* 6. 4
Secunda, ut debitum ſit ſtrictum, & proprie dictum debitum, ideſt quod ſit res debita ex juſtitia, & non ſolum ex convenientia, & gratitudine, nam hæc non inducit ſtricte, & proprie dictum debitum. Tertia, ut res non 5
poſſit alia via recuperari, vel ſaltem non abſque notabili moleſtia, aut expenſis, vel amiſſione favoris, aut benevolentiæ, ſive jactura honoris, ut v. g. ſi debitum ſit quidem certum, & ſtrictum, ſed deſint probationes; vel ſi habeantur, ſine gravi tamen metu nequeant produci, *l.* 13. *ff. Quod metus cauſa*.

Quarta, ut non fiat compenſatio in re al- 6
terius, ſed in re ipſius debitoris, nam ſi fieret Compenſatio in re alterius, tertius ille gravaretur. Quinta, ut fiat ſine periculo ſcanda- 7
li, ſeu ſine periculo damnificandi tertium, ne videlicet compenſatio alicui imputetur tamquam furtum, & cogatur indebite reſtituere.
Sexta, ut fiat ſine periculo damnificandi ipſum 8
debitorem, vel ejus hæredes; ne videlicet ab ipſo debitore, vel ejus hæredibus tibi, vel tuis hæredibus idem debitum iterum ſolvatur; vel ne ipſe debitor, aut ſui hæredes putantes necdum eſſe ſolutum, maneant in conſcientia peccati, nolendo ſolvere. Septima, ut in compen- 9
ſatione non plus accipiatur, quam revera debetur; alioquin exceſſus ille eſſet contra juſtitiam, & conſequenter in conſcientia reſtituendus,

10 dus. Octava , ut fiat ſine præjudicio tertii , uti eſſet ſi compenſatio fieret in re alteri v.g. locata , aut commodata ; huic enim in tali caſu fieret injuria, & præjudicium cauſaretur, ſi ante tempus expletum res locata, vel com-
11 modata eriperetur. Et ſic etiam in caſu, quo eſſent alii creditores , quibus de Jure deberetur anterior, vel partialis ſolutio : Tunc enim ſi Petrus v. g. creditor ſciat Paulum debitorem ſuum non poſſe ſolvere omnibus etiam aliis creditoribus habentibus æquale Jus , non poteſt Petrus integrum debitum ſuum clam
12 ſubducere Paulo, ſed tantum pro rata. Sic etiam in caſu , quo tu non poſſis debitum a Rege obtinere , non potes illud tibi compenſare, defraudando v.g. gabellas venditas, ſeu locatas v. g. Petro, quia hoc faceres in præjudicium ipſius Petri , cum compenſares tibi non ex bonis Regis, ſed ex bonis , quæ licet fuiſſent Regis, jam nunc ratione venditionis, ſeu locationis, eſſent Petri, qui ſolus, & non Rex , damnum ex illa compenſatione ſentiret; Tum quia licet Petrus conducat , vel emat jus gabellarum, non ideo obligatio Regis transfertur in Petrum ; ſicuti ex eo quod conducas, vel emas agrum Pauli, & jus percipiendi fructus ex illo, non ideo obligationes Pauli transferuntur in te , ergo non ideo habebis jus compenſandi ex gabellis, niſi quando iſtæ manebunt Regis ; Sic Corduba *in Summa q. 95. dub.* 3. Regioald. *in praxi tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 24. *num.* 383. Jacob. Graffius *in deciſ. aur. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 125. *num.* 39. Sporer *tract.* 5. *in ſeptim. & decim. Præcep. decal. c.* 5. *ſect.* 3. *de occulta compenſat. num.* 81. Claudius la Croix *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *n.* 970. & alii contra varios alios.
13 Pro foro externo varia ſunt dubia a Jure excepta , in quibus compenſatio non poteſt fieri, etiamſi adſint conditiones requiſitæ ad occultam compenſationem, & alia via talia debita
14 obtineri nequeant ; Primo v. g. Creditor quo ad rem apud ſe depoſitam a debitore , non poteſt in foro externo compenſationem facere ; *cap. Bona fides* 2. *de depoſito*, ibi : *Sane depoſitori licuit, pro voluntate ſua depoſitum revocare, contra quod compenſationi , vel deductioni locus non fuit*, ubi per ly *deductioni* intelligitur compenſatio ex parte ; Gloſſa *verb. contra quod ubi dicit ; quod nec in toto, nec in parte admittitur compenſatio contra depoſitum*. Secundo Cre- 15
ditor quoad rem ſibi commodatam a debitore non poteſt in foro externo compenſationem facere ; *l. fin. C. de Commod.* ibi : *Prætextu debiti, reſtitutio commodati non probabiliter recuſatur*. Licet enim varii hoc negent de Commo- 16
dato , & concedant ſolum de Depoſito ; tamen eſt utrobique par ratio, quia ſicuti Depoſitum committitur ſoli fidei Depoſitarii, ita Commodatum ſoli fidei Commodatarii ; Immo fortius videtur obligare ipſum Commodatarium res commodata , quam Depoſitarium res depoſita , quandoquidem magis obligatur quis pro eo quod datum eſt in ipſius gratiam, & commoditatem, quam id quod datum , & acceptum eſt in alterius gratiam , & commodum . Tertio Creditor non poteſt in foro ex- 17
terno compenſationem facere in rebus ſui Debituris, quas inique ex furto , rapina , fraude, & ſpolio occupat ; *l. fin. Cod. de compenſationib.* ibi : *Poſſeſſionem autem alienam perperam occupantibus compenſatio non datur*. Quat- 18
to Creditor non poteſt in foro externo compenſationem facere in rebus , quas ex cauſa vectigalis, vel tributi debet Principi, vel Reipublicæ ſibi debitrici ; *l.* 3. *Cod. de compenſationib.* Pro foro tamen interno , ſeu conſcien- 19
tiæ ſupradictorum debitorum exceptio locum non habet , ſed licite poteſt fieri compenſatio occulta etiam in omnibus dictis caſibus . Et ratio eſt , quia de Jure naturæ, & gentium poteſt quilibet Creditor ſibi de qualibet re debitoris ſatisfacere , quando aliter vel non niſi cum maxima difficultate , & ſummo incommodo poteſt ſatisfieri , adeoque in ipſis caſibus non obſtantibus Juribus poſitivis poterit Creditor etiam in Depoſito , in Commodato , in Vectigalibus, & tributis , & in rebus alienis inique per rapinam , fraudem , & hujuſmodi occupatis facere compenſationem ; Non enim eſt credendum , quod in ſimilibus caſibus Jura poſitiva voluerint Creditores ſuo Jure privare in ordine ad conſequenda ſua credita, quia hoc eſſet eiſdem noxium, & commodum inferret debitoribus, ne tenerentur ſatisfacere . *Sic communis Doctorum*. (*a*)

Cir-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Falſum eſt, in rebus alienis inique per rapinam, & furtum occupatis fieri compenſationem poſſe in foro Conſcientiæ. Nam hæ debitoris non ſunt, eaſque proprio domino reſtituere tenetur ; ideoque ex re aliena compenſaretur, quæ clamat ad Dominum ſuum ; ut dicetur, ubi de furto diſputabitur. Iniqua ergo hæc compenſatio erit, & obligationem ſecum ferre debet reſtituendi illam proprio domino.

Digitized by Google

20 Circa Compenſationem, quam ſolent facere
ſamuli, & famulæ ſurripiendo occulte de bo-
nis Dominorum, ex qno jndicent mercedem,
ſeu ſalarinm eorum non correſpondere ſuo fa-
mulatui, & eſſe minus juſto, abſolute tenen-
dum eſt, eſſe omuino illicitam, ſi famuli,
vel famulæ abſqne certa, & evidenti cogni-
tione ſimile judicium ferunt ex fundamento,
ſive apparenter, ſive vete probabili tantum;
hoc habetur clare, & expreſſe ex contraria do-
ctrina damuata ab Innocentio XI. *ſub die* 2.
Martii 1679. in ſequeuti propoſitione ordine
37. ex ibi damnatis: *Famuli, & famulæ do-
meſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad com-
penſandam operam ſuam, quam majorem judi-*
21 *cant ſalario, quod recipiunt.* Et ratio eſt qnia
ex dictis *ſub n.* 3. prima conditio requiſita ad
licitam occnltam compenſationem eſt, ut de-
bitum ſit certum; ergo nou ſufficit debitum
ſolum probabile. In dubio enim, vel pari
cauſſa melior eſt conditio poſſideutis; *Regula*
65. *Juris in* 6. Unde cum Dominus ſit in poſ-
ſeſſione ſuorum bonorum, iis a famulo, ſeu
famula ob probabilem ſolum rationem privari
nequit, quia Poſſeſſio legitima tribuit Jus cer-
tum retinendi, quo ſpoliari ob rationes ſo-
lummodo probabiles nemo poteſt; *arg. c. Di-
lecto* 28. §. *fin. de V. S. l. Peregre* 44. *ff. de*
22 *acquirend. poſſeſ.* In damnatione ſupradictæ pro-
poſitionis includuntur non ſolum famnli, &
famnlæ, ſed etiam omnes illi, qui pro mer-
cede, & ſalario operas, & ſervitinm præſtant,
ut ſunt opifices, ſeu artifices, Adminiſtrato-
res, Conſiliarii, Judices, Miniſtri, Secreta-
rii, Belliduces, & hujuſmodi; his enim om-
nibus eſt etiam illicita occulta Compeuſatio,
niſi adſint omnes conditiones reqniſitæ ad ju-
ſtam, & licitam Compenſationem, & addu-
ctæ ſupra *a num.* 3. *uſque ad* 12. Ita Carde-
nas in propoſitiones damnatas *diſſert.* 23. *c.* 1.
artic. 3. ubi dicit, quod cnm eadem ſit ratio
de iſtis ac de illis, conſequenter idem debet
eſſe judicium, & eadem juris diſpoſitio; *arg.*
23 *l. Illud, ff. Ad leg. Aquil.* Si vero non ſolum
probabiliter, ſed certo, & evidenter conſtet,
mercedem, ſeu ſtipeudium famulis, vel aliis
ſtipendio conductis, ac ſervientibus perſonis
ex juſtitia debitum eſſe minus juſto, tunc li-
citnm eſt famulis, aliiſque ſtipendio conductis
uti occulta compenſatioue, qnia in ſimill ca-
ſu famuli, aliique ſtipendio coudacti accipiunt
ſolum, quod ſuum eſt, vel ſaltem, quod eis
certo debetur, nec alia via eis ſuppetit ad
ſnum repeteudum, niſi cum maximis incom-
modis, & periculis, ut videtur ordinarie eve-
nire, quando famuli pro ſua juſta mercede
obtiueuda cum Dominis in Judicio conten-
dunt; Sic tenet Cardenas *in propoſitiones da-
mnatas diſſert.* 23. *c.* 1. *art.* 1. *num.* 38. Navar-
rus *Manual. cap.* 17. *num.* 172. Molina *diſp.*
506. *num.* 5. La Croix *loc. cit. num.* 971. &
communis aliorum, *arg. l.* 6. *ff. de Compenſa-
tionibus.*

Sic etiam quando certum eſt, quod famulus 24
invitus occupatur in aliis, ad quæ non eſt
conductus, nec datur ei ſtipendium, qnod jux-
ta ſervitii proportionem ab aliis communiter
dati ſolet, tunc licita eſt occulta compenſa-
tio. Item licita eſt occulta compenſatio, quan- 25
do herus vel ſtipendium promiſſum integre
non ſolvit, vel ſi ſolvit, ſolvit in materia in-
feriori, & qua famulus non indiget, & cogi-
tur eam vendere minori pretio, quam ſit ſti-
pendium conventum. Item licita eſt occulta 26
compenſatio, ſi famulus fuerit invitus a Domi-
no coactus, dolo, minis &c. ad ſervieudum
minori pretio, infimo juſto, vel minori pre-
tio eo, quod commnniter dari ſolet aliis ta-
lia ſervitia præſtantibus: in his igitur ſolum
caſibus, & totaliter conſimilibus licita eſt oc-
culta compeuſatio; Cardenas *loc. cit.* Leſſius
lib. 2. *c.* 12. *num.* 83. Molina *diſp.* 506. Na-
varr. *in Manual. d. c.* 17. & communis alio-
rum. Unde Confeſſarius ſatis caute procedere 27
debet cum ſe occulte compenſantibus, & fir-
miter in praxi teuere, qnod niſi evidenter,
certo, & indubitanter conſtet ſtipendium, ſeu
ſalarium eſſe injuſtum, numqnam liceat famu-
lis, aliiſque mercede conductis, occulta com-
penſatio. Nec in judicando, an ſtipendium, 28
ſeu ſalarium ſit evidenter, certo, & indubi-
tanter, injuſtum, ſtandum eſt judicio ipſo-
rum famulorum, cum iſti in cauſſa propria
facile decipiautur; amor enim proprius facit
ſæpe credi evidens, quod dubium, aut vix
probabile eſt. Immo nec quantum ad hoc 29
ſtandum eſt judicio cujuſvis obvii mediocri-
ter docti Confeſſarii, ſed debet inqniri vir
valde doctus, multumque prudens, ac peritus
in rebus ſimilibus, ut omnibus penſatis judi-
cet, an certum, & evidens ſit, quod tale ſti-
peudium ſit injuſtum, & ſic licita ſit occulta
Com-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Niſi pactum interceſſerit de minori mercede; nam poſito hoc pacto, majus ſtipendium
non debetur, ut num. 33. exprimitur.

Digitized by Google

Compenſatio: Difficillimum enim eſt indica-
re, quodnam ſit ſtipendium, ſeu ſalarium cer-
to, & evidenter injuſtum, ob varias circum-
ſtantias temporum, & perſonarum, & con-
ſuetudines locorum, quæ poſſunt Compenſa-
30 tionem illam occultam reddere illicitam. Ad-
vertendum enim eſt, an adſint alii, qui pro
tali vili pretio, ſeu ſtipendio parati ſint tale
31 ſervitium præſtare? Item advertendum eſt,
an tale ſervitium ſit aliunde compenſatum v.g.
per favores, per protectionem, per ſpem pro-
32 motionis, & hujuſmodi. Item advertendum
eſt, an famulus ſe potius ad inſerviendum ob-
tulerit, & Dominus ſuo ſervitio parum, aut
nihil indiguerit, & potius in gratiam ejuſdem
33 ad ſervitium receperit. Item advertendum eſt,
an famulus conductus ab initio contractus ceſ-
ſerit Juri ſuo ad majus ſtipendium, & ſe con-
tentum declaraverit ſtipendio convento, quia
in his omnibus, & conſimilibus caſibus ſtipen-
dium adhuc eſſet juſtum, quamvis ſolito mi-
nus, ut communiter fatentur Doctores.

Additiones ex aliena manu.

34 DE Compenſatione *occulta*, de qua hic po-
tiſſimum agit Auctor, meum non eſt diſ-
ſerere. Conſule tamen pro re nata Zamoran.
de Compenſat. ad utrumq. for. pertinent.
35 Compenſatio profluxit ex naturali æquitate
primum, deinde ex civili ratione. In hoc na-
turalis æquitas conſiſtit, quod noſtra intereſt
potius non ſolvere, quam ſolutum repetere,
& dolo agit, qui quod eſt reſtituturus petit.
Civilis ratio in ea verſatur, quod lites immi-
nui Reipublicæ intereſt; Mæſtert. *de Compenſ.
quæſt.* 1. *num.* 1. *&* 2.
36 Effectum Compenſatio habet ſolutionis; *L.*
37 4. *C. de Compenſat.* Quocirca non tantum prior
obligatio, ſed & omnia ejus acceſſoria cenſen-
tur ſublata; Stryck. *in uſu modern. Pandect.*
38 *lib.* 16. *tit.* 2. §. 2. Locumque ex hac ipſa ra-
tione ſibi vindicat Compenſatio in proceſſu
executivo, tum etiam poſt rem judicatam in
termino executionis; Stryck. *in uſu modern.*
39 *Pandect. lib.* 16. *tit.* 2. §. 11. Quinimo pin-
guior Compenſatio in eo eſt ſolutione, quod
pupillo ſolvi nequit ſine decreto magiſtratus;
§. *ultim. Inſtitut. quib. alien. licet*, *vel non li-*
40 *cet*, poteſt tamen opponi Compenſatio; *L.* 1.
§. 4. *ff. De Compenſat. L.* 3. *C. eod. L.* 23. *C.
de contr. tutel. action.*
41 In primis autem, & ante omnia præſuppo-
42 nitur debitum utrinque liquidum. Nota vero,
quod ad ſiſtendum curſum uſuratum datur
etiam Compenſatio cum credito certo, ſed non
liquidato in principio, ſed ex intervallo; Ro-
ta *in Romana Cambii* 1. *Martii* 1728. *cor. clar.
mem. Calcagnin.*
Alius pro alio non recte compenſat; *L.* 18. 43
§. 1. *ff. de Compenſat.* Limita tamen, ſi Ter- 44
tii interſit Compenſationem talem ex debito
ejus fieri. Quo fit, ut fidejuſſor opponere va- 45
leat Compenſationem ejus, quod debet credi-
tor, etiamſi vel maxime debitor non amplius
ſolvendo ſit, & concurſus jam excitatus fue-
rit. Vide & alia exempla apud Stryk. *in uſu
modern. Pandect. lib.* 16. *tit.* 2. *n.* 5.
An ceſſionario obſtet Compenſatio, quæ ob- 46
ſtabat cedenti, non eſt una omnium ſenten-
tia. Diſtinguitur communiter, utrum ceſſio fa-
cta ſit ex cauſa oneroſa, an ex cauſa lucrati-
va; & an ceſſionarius agat tamquam Procura-
tor in rem ſuam ex jure cedentis, an vero
jure proprio, ita ut ceſſionario, qui ex cauſa
oneroſa jus creditoris ſibi acquiſivit, & actio-
ne utili agit, Compenſatio objici non poſſit.
At Compenſationem indiſtincte objici ceſſiona- 47
rio poſſe, tenent Franzk. *lib.* 1. *reſolut.* 13.
fer. per tot. Guid. Pap. *deciſ.* 567. *Theſaur. de-
ciſ.* 221. Afflict. *deciſ.* 84. *num.* 4. *& ſequent.*
Hoc vero certum, ſi poſt factam ceſſionem ce- 48
dens debere incipiat debitori ceſſo, Compen-
ſationi locum non eſſe, modo debitori ceſſo fa-
cta fuerit ceſſionis notificatio; Franzk. *lib.* 1.
dict. reſolut. 13. *n.* 41. *& ſeq.*
De Compenſatione vide qui breviter, ſed 49
dilucide de ea agit, Mæſtert. *de compenſat.*

COMPLEX PECCATI.

COnfeſſarii, ac Sacerdotes quicumque, ſi- 1
ve Sæculares ſive Regulares nequeunt ab-
ſolvere ſuos Complices in peccato contra ſex-
tum Decalogi præceptum, niſi in articulo
mortis, & tunc ſolum in defectu alterius Con-
feſſarii. Sic noviſſime ſtatuit Benedictus XIV.
Conſtit. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*. Con- 2
feſſarii extra dictum mortis articulum auden-
tes illos abſolvere incurrunt Excommunicatio-
nem Papæ reſervatam; Idem *ibidem*. Et ta- 3
les Confeſſiones ſunt invalidæ, irritæ, ac nul-
lius valoris. Idem *ibidem*.
An Confeſſarii nequeant etiam abſolvere ſuos 4
Complices in quocumque alio peccato morta-
li, non carnali; Attendendæ ſunt peculiares
Conſtitutiones cujuſcumque Diœceſis, ac Pro-
vin-

Digitized by Google

vinciæ. In Provincia Mediolanenſi Concilio Provinciali VII. *tit. de Sacramento Pœnitentiæ verſ. Qui criminis alicujus*, expreſſe prohibetur, ne Confeſſarios ſocios, aut particeps alicujus criminis, ſeu culpæ mortalis Complicem audiat in Confeſſione, ibi: *Interdictum ſciat ſibi munus audiendi Confeſſiones illorum, quos ſocios &c.* cui concordat Mediolanenſis Diœceſana Synodus undecima *titulo Monita executionis Decretorum, quæ ad Sacramentalia, verſ. Confeſſario*, ubi non ſolum adimitur Confeſſario facultas, & jurisdictio abſolvendi ſuos Complices in peccato mortali, ſed inſuper, ſi eos audiat, vel abſolvat, ſubditur Excommunicationi Epiſcopo reſervatæ; ſic etiam in hac Alexandrina Diœceſana Synodo celebrata anno 1732. *titul. de Sacramento Pœnitentiæ in fine* expreſſe habetur: *Tandem monemus Parochos omnes, & Confeſſarium quemlibet ademptam eis eſſe facultatem abſolvendi Complices in quocumque peccato mortali;* Quod valde expedit ubique decerni, ac obſervari, cum in ſimilibus Confeſſionibus factis Confeſſario complici ſoleat deficere Pœnitentium verecundia, pudor, dolor, ac propoſitum, immo ex ipſis ſumant occaſionem liberius peccandi; ſic recte Bonacina *de Sacramento Pœnitentiæ diſp. 5. quæſt. 7. punct. 5. §. 5. n.* 11. expreſſe concludens non poſſe Confeſſarios abſolvere ſuos complices in quocumque peccato mortali, etiam non carnali, quia *in cit.* Concil. Provinciali VII., & Synodo Diœceſana XI. Mediolanenſi, ut etiam *in cit.* Alexandrina Diœceſana Synodo *de anno* 1732. habentur verba generalia comprehendentia omnia peccata mortalia, nec diſtinguentia inter mortalia carnalia, & non carnalia; Verba autem generalia generaliter ſunt intelligenda, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa* 22. *de privileg.*, *l. De pretio* 8. *ff. de publiciana in rem action.*, *l. Non diſtinguemus* 32. *ff. de receptis Arbitr.*, *l. Præſes* 3. *ff. de Officio Præſidis*.

5 Quamvis complex ordinarie Confeſſario manifeſtari non poſſit, ut tradunt Doctores communiter, ex quo ſit naturale præceptum ſervandi famam proximi; poteſt tamen Confeſſarius interrogare neceſſaria ad Confeſſionem, v. g. an Pœnitens ſit in occaſione proxima, licet ita venturus ſit in cognitione complicis: Per accidens enim eſt quod hujus peccatum etiam manifeſtetur; Stephanus *tract. 5. d. 5. n.* 162. La Croix *lib. 6. part. 2. num.* 1144., & alii paſſim.

6 Poteſt autem Pœnitens manifeſtare complicem Confeſſario, ſi nec apud alium Confeſſarium, nec aliter poſſit integre confiteri, ut docent S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, Suarez, Vaſquez, Lugo, aliique 20. graviſſimi Auctores apud Joann. Sanchez, *d. num.* 9. & tradimus nos ſub verb. *Pœnitentiæ Sacramentum art. 2. num.* 89. & 90. docendo cum Scoto, S. Bernardo ac plurimis aliis ibi citatis non excuſare ab integritate materiali Confeſſionis infamiam propriam, aut complicis apud ſolum Confeſſarium. Vide *ibi*.

Confeſſarius cogere poteſt Pœnitentem ad 7 peccatum complicis, vel cujuſcumque alterius manifeſtandum illi, ad quem ſpectat ſcire, & emendare, vel cavere periculum relapſus aut alienæ ſeductionis, vel propriæ gravis damnificationis. Sic Doctores communiter cum Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ diſp. 16. an.* 431. La Croix *lib. 6. part. 2. n.* 1144. Cum enim quiſque teneatur, quantum poteſt, gravia mala Reipublicæ, aut proximi impedire, nec poſſit Pœnitens in tali caſu, ut ſupponitur, aliter impedire talia gravia mala, niſi manifeſtando complicem, ad id tenetur.

Quod ſi talia gravia mala, & damna ti- 8 meantur a Complice, & Pœnitens non poſſit ea impedire, ſed ſolus Confeſſarius, tenetur manifeſtare Confeſſario complicem, quod expedit fieri extra Confeſſionem, ne reddatur apud complicem, aut alios odioſa Confeſſio. Unde recte Mendo *diſ.* 10. *q. 5. n.* 116. Lugo *loco cit. n.* 435. La Croix *loco cit. num.* 1144. 1752. & 1918. & alii paſſim, merito docent non debere Confeſſarium per ſe corripere, ſeu manifeſtare complicem ex licentia Pœnitentis; Et ſi non poſſit id fieri per alium, expedire ut potius petat a Pœnitente, ut extra Confeſſionem de hoc ſibi loquatur.

Si complex abſque neceſſitate manifeſtet 9 peccatum Complicis Confeſſario in Confeſſione, illud probabilius eſt materia Sigilli; Mendo *diſ.* 10. *num.* 120. & 140. La Croix *loc. cit. num.* 1949. cum Suarez, & Averſa ibi allegatis, & aliis. Et ratio eſt, quia illud peccatum Complicis manifeſtum eſt Confeſſario ex intrinſeca occaſione Confeſſionis, & tamquam aliquid ad eam aliqualiter pertinens; Tum quia fieri poteſt, ut occaſione revelati peccati Complicis poſſit veniri in notitiam peccati Pœnitentis, adeoque Confeſſarius tenetur ad illius Sigillum.

Complex delicti non tenetur, nec jure po- 10 teſt revelare Complicem, ſi omnino occultus ſit, nec aliis indiciis, aut teſtimoniis convinci poſſit; P. Navarr. *lib. 2. cap. 4. n.* 173. Layman *lib. 3. de juſtitia tract. 6. cap. 5. num.* 8.

Leſ-

Leſſius *lib.* 2. *cap. ult. dub.* 15. Buſemb. citatus, & ſecutus a la Croix *lib.* 4. *num.* 1521.
11 *in fine*. Si tamen vi tormentorum coactus Complicem revelet, ordinarie non peccabit; La Croix cum Buſemb. *loc. cit.* cum aliis al-
12 legatis. Si autem crimen ſit exceptum, videlicet in publicam perniciem tendens, ut hæreſis, proditio, falſatio monetæ, veneficium, latrocinium, tenetur Complicem etiam non rogatus revelare; Layman *loc. cit. verſ. Niſi crimen*, Reiffenſtuel *de Confeſſ. malef. memb.* 2. *in princip.* La Croix cum Buſemb. *loco cit. num.* 1521. *in fine*, ubi addunt, quod ſi nolit revelare ſecundum Navarr. non ſit abſolvendus.

13 Complices, ſeu ſocii criminis a pœnitentibus revelari non debent; Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 134. incip. *Suprema*; neque ad revelanda Complicum nomina pœnitentes obligari poſſunt a Confeſſariis denegata abſolutione, ſub graviſſimis pœnis; ut patet ex altera Conſtitut. ejuſd. Pontificis incip. *Ubi primum*, in qua confirmat priorem illam incip. *Suprema* adverſus Confeſſarios exquirentes a Pœnitentibus in Sacramentali Confeſſione Complicum nomina, & merito reprobat, ac damnat tamquam ſcandaloſam, & pernicioſam, ac tam famæ proximorum, quam ipſi etiam Sacramento injurioſam, tendentemque ad Sacroſancti Sigilli Sacramentalis violationem, atque ab ejuſdem Pœnitentiæ Sacramenti tantopere proficuo, & neceſſario uſu Fideles abalienantem, nuper in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum introduci cœptam praxim exquirendi in Sacramentali Confeſſione a pœnitentibus ſocios criminum habentibus, ipſorum ſociorum nomina, & habitationis locum, ipſiſque denegandi, niſi revelent, Sacramentalem abſolutionem.

14 Ad quam tam deteſtabilem praxim eliminandam, ſolicitam mandat Ordinariis omnibus vigilantiam, tam contra Confeſſarios omnes, ſive Sæculares, ſive Regulares, quam contra quoſcumque alios cujuſvis ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & ordinis, etiam ſpeciali, & individua mentione, & expreſſione dignos, qui auſi fuerint in poſterum docere licitam eſſe hujuſmodi praxim, vel ſcribere aut loqui in ejuſdem damnatæ praxis defenſionem, vel ea, quæ in dicto Brevi incip. *Suprema*, contra eamdem praxim decreta ſunt, impugnare, aut in alios ſenſus temere detorquere, ſeu interpretari; ipſoſque omnes ſic temere audentes declarat incidere ipſo facto in excommunicationem, a qua præterquam in articulo mortis, a nemine quam a Romano Pontifice pro tempore exiſtente, poſſint abſolvi; Dictoſque Confeſſarios ut ſupra, delinquentes, ſtatuit Suſpenſioni ab Officio audiendarum Confeſſionum, aliiſque etiam gravioribus pœnis fore inſuper ſubjiciendos.

Præterea decernit, quod contra docentes, & 15
defendentes licitam eſſe talem exitialem, & damnatam praxim, vel ejuſdem reprobationem impugnantes, aut perverſe interpretantes, procedatur in Officio S. Inquiſitionis, non minus ac contra illos procedi ſolet, qui aſſerunt, tradunt, ac tuentur opiniones ſcandaloſas, pernicioſas, & uti tales a Sede Apoſtolica rejectas, & condemnatas, ſicque ipſi omnes ſeveriſſime puniantur. Similiter in eodem S. Officio procedi mandat contra Confeſſarios quoſcumque ut ſupra delinquentes, ac de nomine Complicis Pœnitentem interrogantes, eidemque Pœnitenti, niſi illud ſibi manifeſtaverit, abſolutionem denegantes; Dummodo tamen ex circumſtantiis de adhæſione ad prædictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate tales Confeſſarii ſuſpecti reddantur; & ſi ut ſupra culpabiles reperti fuerint, pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab Officio Confeſſiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ, & paſſivæ, ſi Regulares fuerint, aliiſque pœnis mulctentur.

Inſuper mandat, quod quicumque aliquem 16
uno ex ſupradictis modis deliquiſſe cognoverint, eum intra terminum dierum in Edictis S. Officii præfigi ſolitum, eidem S. Officio denunciare teneantur, alioquin pœnas non denunciantibus per eadem Edicta infligi conſuetas, incurrant. Ab hoc autem onere denunciandi juſtis de cauſis eximit Pœnitentem in cauſa propria, ideſt in caſu, quo a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen Complicis in eodem peccato; Relicto tamen ei onere dictum Confeſſarium denunciandi, ſi aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt; Confeſſione, noverit ipſum aliquo ex ſuperius numeratis, & S. Officio denunciandi modis deliquiſſe.

Quod ſi Confeſſarius Pœnitentem de Compli- 17
cis nomine perperam interrogans, abſolutionemque ei, ne ſibi detegatur, denegans, de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad ſupradictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, ex circumſtantiis ſuſpectus non reddatur,

tur, tunc iſtiuſmodi delictum, neque denunciationis oneri, neque S. Officii cognitioni ſubjectum eſſe declarat; ſed de illo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium per ſuſpenſionem ab audiendis Confeſſionibus, vel alias Canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in ſua cujuſque Diœceſi mandat omnino ſpectare.

18 Cum autem prædictas ſuas Apoſtolicas Litteras, utpote ad Luſitaniæ Regnorum, atque Ditionum opportunitatem accommodatas, & pro eiſdem ſolummodo emanatas, generalis definitionis, & Legis vim, auctoritatemque habere, ab aliquibus temere negaretur, ipſe Summus Pontifex Bened. XIV. non ignorans etiam alibi irrepſiſſe dictam pernicioſiſſimam praxim; alia ſua provida Conſtitutione Incip. *Ad eradicandam*, edit. 28. Septembr. 1746. ſic expreſſe declarat: *Ideo Nos motu proprio, atque ex certa ſcientia hujus noſtræ generalis ſanctionis tenore, ac de Apoſtolicæ poteſtatis Noſtræ plenitudine, eaſdem præinſertas Litteras iterum confirmantes, & roborantes, decernimus, & declaramus memoratam praxim in ſe ipſa, & ubique locorum, ac temporum, Apoſtolica auctoritate reprobatam, atque damnatam eſſe, & cenſeri debere; Nec ulli licitum eſſe contra doctrinam in præfato noſtro Brevi contentam docere, ſcribere, aut loqui, eamque impugnare, aut perverſe interpretari, vel ipſi actu contraire, ſub pœnis adverſus tuentes, aſſerentes, aut tradentes opiniones ſcandaloſas, pernicioſas, & uti tales a Sede Apoſtolica rejectas, & condemnatas, & reſpective adverſus contrafacientes mandatis Apoſtolicis, & Eccleſiaſticis Sanctionibus, ſtatutis, atque præſcriptis.*

19 Hic juvat adducere, utpote ſcitu ſumme neceſſariam, declarationem Conſtitutionis incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, de qua ſupra *num.* 1. editam ab eodem Pontifice tom. 1. Conſtitut. 120. incip. *Apoſtolici muneris*, & eſt tenoris ſequentis.

BENEDICTUS Pp. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ Apoſtolici muneris partes in procuranda
„ præcipue rerum ſacrarum pura, illibataque
„ penitus adminiſtratione verſari debere pro-
„ be intelligentes, non modo & aſſiduis hor-
„ tationibus, & juſta, ubi res poſtulat, le-
„ gum ſeveritate, ut ab Eccleſiaſticis quibuſ-
„ que Miniſtris Sancta ſancte tractentur, quan-
„ tum cum Domino poſſumus, providere ſtu-
„ demus; verum etiam leges ipſas, ne forte
„ ſiniſtris interpretationibus in alterutram ex-
„ tremam partem, aut immoderati rigoris,
„ aut deteſtabilis laxitatis perperam detor-
„ queantur, opportune communire, ac robo-
„ rare, pro earumdem tuendo vigore, cum
„ occaſio popoſcerit, non prætermittimus.

„ §. 1. Sane cum Nos alias per quamdam 20
„ noſtram Conſtitutionem, cujus initium eſt;
„ *Sacramentum Pœnitentiæ* Anno Incarnationis
„ Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo qua-
„ drageſimo primo Kalendis Junii Pontifi-
„ catus noſtri Anno Primo editam, omni-
„ bus, & ſingulis Sacerdotibus tam Sæcu-
„ laribus, quam Regularibus; interdixerimus,
„ & prohibuerimus, ne aliquis eorum, ex-
„ tra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum
„ in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc
„ quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſa-
„ rii munus obire poſſit, Confeſſionem Sa-
„ cramentalem perſonæ complicis in peccato
„ turpi atque inhoneſto, contra ſextum De-
„ calogi præceptum commiſſo, excipere au-
„ deret; Itaut abſolutio, ſi quam impertiviſ-
„ ſet, nulla, atque irrita omnino eſſet, tam-
„ quam impertita a Sacerdote, qui juriſdictio-
„ ne, & facultate ad valide abſolvendum
„ neceſſaria, ipſi per Nos vigore ejuſdem
„ Conſtitutionis adempta, privatus exiſteret,
„ & alias prout in memorata Conſtitutione,
„ cujus tenorem præſentibus pro plene, &
„ ſufficienter expreſſo, & inſerto haberi vo-
„ lumus, uberius dicitur contineri. Cum
„ Nos ſubinde ſuper ea dictæ Conſtitutionis
„ parte, quæ mortis articulum reſpicit, du-
„ bitationes quaſdam exortas fuiſſe acceperi-
„ mus, quarum reſolutionem privato cujuſ-
„ que judicio relinquendam minime exiſtima-
„ mus, ne Lex incertis conjecturis, & opi-
„ nionibus jactata, in ſenſus a mente Noſtra
„ alienos forſitan diſtrahatur, ejuſque vigor
„ paulatim langueat, atque enervetur.

„ §. 2. Hinc eſt, quod Nos omnem dubi-
„ tandi rationem, quantum cum Domino poſ-
„ ſumus, de medio auferre cupientes, Motu
„ proprio, ac ex certa ſcientia, & matura
„ deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ po-
„ teſtatis plenitudine, memoratam Conſtitu-
„ tionem noſtram, cum omnibus, & ſingulis
„ in ea contentis, tenore præſentium, qua-
„ tenus opus ſit, confirmamus, illamque in-
„ tegre, penitus, & omnino, atque ab il-
„ lis, ad quos ſpectat, & pro tempore quan-
„ documque ſpectabit, inviolabiliter, & in-

„ con-

Digitized by Google

„ concuſſe obſervari præcipimus, & mandamus. Præterea habita ſuper his cum Venerabili Fratre Noſtro Vincentio Epiſcopo Præneſtino Sanctæ R. E. Cardinali Petra nuncupato Pœnitentiario Noſtro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Miniſtris, qui rem juſſu Noſtro mature perpenderunt, deliberatione, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus, eadem Conſtitutione ſingulis, ut ſupra, Sacerdotibus quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi quoque culpa rite contritam abſolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit; ita interdici re ipſa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & abſolvere, ut ſi alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad Confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex Confeſſionem excipere, ac abſolutionem impertiri.

21 „ §. 3. Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere, ſine gravi aliqua exoritura infamia, vel ſcandalo nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret; ac proinde in eo rerum ſtatu, non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe reipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitutionem inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſib. ultra ipſe confingat, ubi non ſunt: immo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.

22 „ §. 4. Quod ſi idem Sacerdos, aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus ingeſſerit, aut, ubi infamiæ, vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſſa cogente, præſumpſerit, quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pœnitentis diſpoſitiones a Chriſto Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requiſitæ non defuerint; Non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat: Nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Conſtitutione, majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus. Non obſtantibus omnibus, & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

„ §. 5. Volumus autem, &c.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 8. Februarii MDCCXLV. Pontificatus Noſtri anno Quinto.

D. Cardinalis Paſſioneus.

Alia ad rem, vide verb. *Moniales artic.* 1. *num.* 18. verb. *Pœnitentiæ Sacramentum n.* 89. 90. & infra verb. *Confeſſarius art.* 4. *num.* 22. *ad* 28. 23

COMPOSITIO SUPER LEGATIS RELICTIS FRATRIBUS MINORIBUS. Vide verb. *Legatum a num.* 97. *ad* 100.

COMPOSITIO DEBITORUM CUM CREDITORIBUS. Vide verb. *Reſtitutio art.* 5. *a num.* 30. *ad* 35. *&* *a n.* 41. *ad* 59.

COMPROMISSUM QUO AD ARBITROS. Vide verb. *Arbiter per tot.*

COMPROMISSUM QUO AD ELECTIONEM. Vide verb. *Electio art.* 1. *a n.* 14. *ad* 31.

CON-

CONCILIUM.

Articulus I.

De his quæ concernunt Concilium ut ſic, & Concilium Generale.

SUMMARIUM.

1 *Concilium unde ſit dictum, Eccleſiaſticum vero quotuplex*, ad num. 6.
7 *Ad quem ſpectet Concilii Generalis convocatio*, ad num. 21
22 *In caſu Schiſmatis an poſſint unquam Cardinales Concilium Generale convocare*, ad num. 26
27 *Quinam de Jure vocandi ſint ad Concilium Generale*, ad num. 29
30 *Quinam autem ex privilegio*, ad n. 32
33 *An Principes ſuffragium deciſivum in Conciliis Generalibus habeant*, ad n. 44
45 *Cuinam Jus præſidendi auctoritative competat in Conciliis Generalibus*, ad n. 47
48 *Non una tantum datur Conciliorum Generalium præſidentia*, ad num. 54
55 *Cuinam competat Jus confirmandi auctoritative Concilia Generalia*, ad num. 60
61 *Quotuplex ſit Confirmationis ratio, qualis, & ad quem unaquæque pertineat*, ad num. 65
66 *Agitur de Conciliorum Generalium infallibilitate*, ad num. 73
74 *Quot ſint, & quæ Concilia Generalia ab Eccleſia totaliter approbata*, ad num. 75
76 *Utrum Generale Concilium ſit ſupra Papam, ac poſſit ab illius definitione ad hujus auctoritatem provocari*, ad n. 87
88 *Additiones ex aliena manu*, ad n. 92

1 CONcilium dicitur a *Con* & *cilium*, quia ibi omnes congregantur, ut conveniant, ſicuti cilia oculorum, dum clauduntur, conveniunt, ſecundum Hug. & Archid. *in capit. Canones num.* 1. *diſt.* 15. & Fagnan. *in cap. Ex parte* 3. *de Capellis Monachor. n.* 10. Unde *in cit. cap. Canones* 1. *Diſtinct.* 15. ſic expreſſe dicitur: *Cilia enim oculorum ſunt; Unde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt Concilium, quia non conſentiunt in unum . . . . . Concilii vero nomen*, dicit ipſemet Canon, *tractum eſt ex more Romano; tempore enim, quo cauſa agebatur, conveniebant omnes in unum, communique intentione tractabant; Unde Concilium a communi intentione dictum quaſi Conſilium, quaſi Con-
ſilium dicitur in l. Litteram tranſeunte*. Sic ut 2
obſervat Silveſter *verb. Concilium num.* 1. a
ſocietate multorum in unum concedentium ap-
pellatur. Concilium igitur, quod Græci *Sy-* 3
nodum appellant, quantum ad noſtrum propo-
ſitum ſumitur pro Cœtu, ſeu pro Conventu
Sacerdotum, maxime Epiſcoporum pro reſol-
vendis rebus Fidei, ſeu aliis gravioribus Ec-
cleſiæ negotiis, a legitimo Superiore congre-
gatorum. Et Concilium ſic appellatum eſt tri-
plex, ſcilicet Generale, Provinciale, & Epiſ-
copale. Concilium *Generale* ſeu *Œcumenicum* 4
eſt illud, ad quod a Summo Pontifice convo-
cantur omnes Epiſcopi totius Orbis, ut ſingu-
li competenter conveniant, niſi Canonico im-
pedimento fuerint præpediti; *cap. Placuit, di-
ſtinct.* 18. *& cap. Ego* 4. *de Jurejurando*. Con- 5
cilium Provinciale eſt illud, quod congregatur
ex Suffraganeis certæ Provinciæ auctoritate Me-
tropolitani ad definiendas cauſas Spirituales
illius Provinciæ, quæ non ſunt ex majoribus,
Summoque Pontifici reſervatis; & nomine Con-
cilii Provincialis venit etiam Concilium Na-
tionale, in quo videlicet omnes Archiepiſcopi,
& Epiſcopi certæ Nationis ſub uno Primate,
vel Patriarcha conveniunt. Concilium Epiſco- 6
pale (ſeu Synodus Diœceſana) eſt illud, quod
ob idem motivum, & finem, ac Provin-
ciale congregatur auctoritate Epiſcopi Diœ-
ceſani.

Concilium Generale abſque auctoritate Ro- 7
mani Pontificis celebrari non poteſt; *c. Synodum* 1. *cap. Regula* 2. *& cap. Multis* 5. *diſt.* 17. cum ſimilibus; Et Conſtit. Pelagii II. incip. *Manifeſto*, ibi: *Generalem Synodum convocandi auctoritas Apoſtolicæ Sedi Beati Petri ſingulari privilegio eſt tradita*. Conſtitut. Leonis IX. incip. *Cum ex eo*, ibi: *Nolo vos lateat non debere præter ſententiam Romani Pontificis univerſale Concilium celebrari*. Conſtitut. Pii II. incip. *In minoribus*, ibi: *Inter Concilia nullum invenimus unquam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitato Præſule, abſque ipſius auctoritate convenerit; quia non eſt corpus Eccleſiæ ſine Capite; & omnis ex capite defluit in membra poteſtas*. Conſtitut. Leonis X. incip. *Paſtor æternus*, in Concil. Lateranenſi *ſeſſ.* 11. *tom.* 4. *Concil. p.* 2. *pag.* 120. ibi: *Solum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem tamquam auctoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum & transferendorum, ac diſſolvendorum plenum jus, & po-*

poteſtatem habere, *ne dum ex Sacræ Scripturæ teſtimonio*, *dictis SS. Patrum*, *ac aliorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum*, *Sacrorumque Canonum decretis*, *ſed propria*, *etiam eorumdem Conciliorum Confeſſione manifeſte conſtat;* & ibi Pontifex aliqua talia Concilia recenſet.
8 Unde Concilium non dicitur, ſed Conciliabulum, ſeu Conventiculum, quod ſine auctoritate Romani Pontificis celebratur *cap. Multis diſt.* 17. ubi ex Pelagio II. ſcribente ad Epiſcopos, qui convenerant ad Concilium Univerſale a Joanne Patriarcha Conſtantinopolitano temere convocatum, ſic habetur: *Multis Apoſtolicis*, *& Canonicis*, *atque Eccleſiaſticis inſtruimur Regulis non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilium celebrari. Quapropter recte non Concilium*, *ſed veſtrum Conventiculum*, *vel Conciliabulum caſſatur*, *& quidquid in eo actum eſt*, *irritum habetur & vacuum*.
9 Et hoc adeo verum eſt, ut etiamſi ab initio Concilium fuerit auctoritate Apoſtolica congregatum, tamen ſi poſtea per Romanum Pontificem diſſolutum, aut alio translatum fuerit, ex eo tempore remaneat Acephalum, & Schiſmaticum, nec ſit amplius Concilium, ſed Conciliabulum; *cap. Clericus* 24. *q.* 3. *& c. Submittitur diſt.* 21. ibi: *Alioquin Acephalum liquet eſſe Concilium*. Et fuit definitum in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. *tom.* 4. *Concil. p.* 2. *pag.* 120. *col.* 2.

10 Hinc tamquam Conventicula, & Conciliabula fuerunt ſemper reprobata Concilia, quæ vel non a Summo Romano Pontifice, vel non ejus auctoritate ab Imperatoribus indicta ſunt.
11 Hoc titulo reprobatum eſt in Synodo Romana a Gregor. II. Conciliabulum Conſtantinopolitanum trecentorum Epiſcoporum congregatum an. 730. eodem Gregorio renitente, a
12 Leone Iſauro Imperatore. Eadem ratione in Concilio Romano a Stephano IV. *anno* 769. reciſa ſunt acta Conciliabuli Conſtantinopolitani pſeudo ſeptimi univerſalis, a Conſtantino Copronimo Leonis filio congregati *anno*
13 754. Eadem cauſa in Concilio Lateranenſi V. reprobatum eſt Conciliabulum Piſanum contra Julium ſecundum Papam indictum *anno*
14 1511. Sic ab Eugenio IV. *anno* 1433. fuerunt caſſata, irrita, & annullata omnia, & ſingula ſtatuta, & decreta edita a Concilio Baſileenſi, poſtquam ab ipſo fuerat ibi diſſolutum, & Bononiam, inde Ferrariam, & ultimo Florentiam translatum. Et ſic de cæteris dicendum caſſata, & infirmata eſſe Concilia, quæ abſque auctoritate Romani Pontificis convocata, ſeu continuata eſſe conſtat, & inter Acephala, & Schiſmatica Conciliabula numeranda eſſe. Nec juvat objicere, quod 15
olim Imperatores convocabant ipſi Concilia, quæ tamen ſunt habita, ut vera, Canonica, legitima, & Oecumenica Concilia, & non Conventicula, & Conciliabula, ut patet de Nicæno primo convocato a Conſtantino Magno, de Conſtantinopolitano primo a Theodoſio ſeniore; de Epheſino a Theodoſio Juniore, de Chalcedonenſi a Martiano, & ſic de aliis. Non juvat, inquam, ſic objicere, 16
quia reſpondetur, quod tales Imperatores, & alii, qui convocarunt Concilia, non convocarunt *coactive*, & *auctoritative*, ſed ſolum *exhortative*, & *opitulative*. Hæc enim 17
eſt differentia inter Pontificem, & Imperatorem in convocatione Conciliorum; Papa indicit Concilia auctoritative & poteſtative mandat Epiſcopis congregari; Imperator vero exhortative, & opitulative, in quantum ſuadet, & exhortatur, immo tamquam executor mandati & voluntatis Pontificiæ opitulatur, ac brachium, & adjutrices manus porrigit, ut tuto Patres congregentur, defendantur, & definita juxta Romani Pontificis determinationem executioni mandentur; atque ita Romanus Pontifex efficacius, & facilius in convocatione Concilii ſuum conſequatur intentum. Unde ubi legitur Imperatores ſive Re- 18
ges Concilia indixiſſe, debet intelligi, quod ipſi hoc fecerint, vel mandante, vel conſulente, vel exhortante ad id Romano Pontifice *ut diſt.* 17. *per totum*, & prout D. Gregorius *lib.* 4. *Epiſt.* 1. exhortatur Theodoricum Galliæ Regem ad eliminandam Simoniam, & ad indicendam Synodum in ſuo Regno. Quod 19
ſi aliquod ex Conciliis Generalibus reperiatur convocatum ab Imperatoribus, & Regibus abſque auctoritate, & conſilio, & conſenſu Romani Pontificis, numquam potuit Oecumenicum appellari; donec ipſe Romanus Pontifex ratam ex ſuo beneplacito, & aſſenſu haberet illius convocationem; per ſubſequentem enim confirmationem robur tunc obtineret, & de Conciliabulo legitimum Concilium evaderet. Et 20
dato, quod aliqua Concilia fuerint ab Imperatoribus, & Regibus coacta, Romano Pontifice contradicente, & numquam aſſentiente; tunc illa irrita, & nulla fuerunt; Immo expreſſe a Romanis Pontificibus caſſata, & annullata, ut patet de adductis ſupra *ſub n.* 11. 12. 13. *&* 14. Hac enim in re Jus, non factum, eſt attendendum, & non tantum quid, ſed quo Jure factum fuerit, oportet expendere. Conciliorum enim convocationem ad ſolum Roma-

Digitized by Google

num Pontificem ſpectare certum eſt, ex addu-
21 ctis ſupra *ſub n. 7.* Etiamſi de jure cauſa agatur,
ut ſtatuit Julius II. Conſt. 27. incip. *Sacroſanctæ*.
22 In caſu Schiſmatis, exiſtentibus pluribus dubiis
Pontificibus, poſſunt Cardinales Concilium con-
vocare, & præcipere, ut Pontifices contenden-
tes Pontificatu ſe abdicent, quod ni fecerint,
poſſunt eos ſententia lata a Pontificatu dejice-
re, omneſque Chriſtifideles ab eorum obedien-
tia abſolvere, ipſiſque præcipere, ne eos ullo
modo pro Pontificibus agnoſcant, & veneren-
tur, ſed eum ut legitimum teneant, qui a
23 Cardinalibus canonice poſtea eligatur. Et de
facto ad tollendum Schiſma, quod diu, & valde
Eccleſiam exagitavit, contendentibus de Papatu
Greg. XII. & Bened. XIII. Piſis per Cardina-
les utriuſque partis congregatum fuit Concil.
ann. 1409. cui ex utraque factione interfuerunt
vigintiſex Cardinales (ſeu ut alii volunt, vi-
gintitres) tres Patriarchæ, Alexandrinus, An-
tiochenus, & Hieroſolymitanus, Archiepiſcopi,
& Epiſcopi centum octoginta, Abbatum, &
Theologorum ingens numerus; Et adfuerunt pa-
riter Oratores Regum Franciæ, Bohemiæ, An-
gliæ, Hieruſalem, Cypri, Siciliæ, Poloniæ,
24 & aliorum Principum. In eo igitur Piſano
Concilio, duo, ſcilicet Greg. dictus XII. &
Bened. XIII. de Papatu contendentes accuſati
ſunt, quod concordiam contra Jusjurandum,
& fidem datam ad pacem Eccleſiæ dandam
inire recuſarent. Hinc juridice & peremptorie
ipſis citatis, & ſubinde non comparentibus,
probataque prius eorum notoria in Schiſmate
contumacia, fuit in eos tamquam Schiſmati-
cos, perjuros, & Schiſmaticorum fautores pro-
nunciata e prætenſo Pontificatu ſententia de-
poſitionis, & declaratum Eccleſiam Roma-
nam vacare, & omnes ab eorum obedientia
fuerunt abſoluti. Exinde a Cardinalibus Con-
clave ingreſſis electus Petrus Philargi ex meo
Minorum Ordine, Archiepiſcopus tunc Medio-
lanenſis, & Cardinalis, magnæ vir Sanctitatis,
& Doctrina conſpicuus, qui appellari voluit
25 Alexander V. Et quamvis non defuerint, qui
dubitarent de legitimitate hujus Concilii, ta-
men cum diu Florentiæ diſputatum eſſet a
Laurentio Rodulpho, tandem concluſum fuit,
licite & canonice Concilium in tali caſu con-
vocari, & fieri potuiſſe; Quæ fuit quoque ſen-
tentia Univerſitatum Pariſienſis, & Bononien-
ſis, a quibus hæc fuerunt Concilio directa:
*Stante dubio inextricabili Papatus propter du-
bium facti, & Juris, ne in ſubverſionem Fidei
Eccleſia ſic maneat perpetuo diviſa cum tanto
ſcandalo, & animarum perditione, proviſio ſpe-
ctat ad Concilium, ut utrumque, eis non ceden-
tibus, poſſit a Papatu ejicere.* Et legitimitas 26
hujus Concilii, & electionis Alexandri V. aper-
te comprobatur, ex quo Alexander V. in Ca-
talogo legitimorum Pontificum communiter re-
ponatur.

Ad Concilia Generalia vocandi ſunt de Ju- 27
re ſolum Epiſcopi, & Majores Prælati, ſcili-
cet Patriarchæ, Primates, & Archiepiſcopi,
ut notat Innocent. & Joan. Andreas; *in cap.
Grave, de Præbend.* & alii communiter, ad
quod facit *cap. Epiſcopus 9. cap. Placuit* 10. *c.
Si quis 12. cap. Si Epiſcopus 13. cap. Si quis
Epiſcoporum 14. & cap. Propter 15. diſt.* 18.
Cum ſimilibus. Ad omnes iſtos ſpectare de Ju- 28
re, & Officio in Conciliis Generalibus Jus
Suffragii deciſivi, communis Catholicorum
ſententia eſt. Quia cum iſti ſub Romano
Pontifice ſint Paſtores Eccleſiarum, ad eos
pertinet ex officio ſub eodem cauſas fieri de-
cernere, & negotia Eccleſiaſtica in Conciliis
Oecumenicis legitime congregatis tractare.
Immo eodem ſuffragii deciſivi Jure gaudent 29
etiam Epiſcopi Titulares, & ideo etiam ipſi
ſunt de Jure vocandi ad Generalia Concilia;
Licet enim a Tyrannis infidelibus ſint occu-
patæ Eccleſiæ, ad quorum titulum ſunt ordi-
nati, & conſecrati Epiſcopi; & conſequenter
in actu ſecundo careant Juriſdictione, ex quo
non habent Territorium actuale, in quo ſub-
ditis Jus dicere poſſint &c. . . . retinent ta-
men juriſdictionem in actu primo quo ad ſuas
Titulares Eccleſias, quæ poteſt dari (& utinam
pro dilatatione Fidei detur) quod liberentur a
tyrannide infidelium, & ſic etiam in actu ſe-
cundo habeant Territorium, in quo ſubditis,
ſicuti omnes alii Epiſcopi Jus dicere poſſint.
Ex privilegio autem, & conſuetudine vocandi 30
ſunt ad Concilia Generalia cum ſuffragio de-
ciſivo Cardinales etiam non Epiſcopi, Abba-
tes, & Ordinum Regularium Generales; Bel-
larminus *lib. 1. de Conciliis cap. 15. & com-
munis Catholicorum*. Ad Concilia Generalia 31
ſolent vocari etiam aliqui inſignes Theologi,
& Sacrorum Canonum Doctores; non quidem
pro ſuffragio deciſivo, ſed ſolummodo pro vo-
to conſultivo. Principes etiam ad Concilia 32
Generalia ſolent invitari, ut per ſe, vel per
ſuos Oratores interſint, tum ut Concilium
defendant, & ſcandala, ſeu novitates Nova-
torum compeſcant; *ut cap. Quia Sancta* 28.
§. verum diſt. 63. tum ut teſtes, & conſcii
decretorum Concilii, poſtea tranſgreſſores,
& contumaces pœnis corporalibus puniant;
Bellarminus *loc. cit.* ubi dicit hanc eſſe ſenten-
tiam

Digitized by Google

tiam communem Catholicorum ; & ſic patere rum ex perſonis , quæ interfuerunt Concilio Tridentino , tum ex Turrecremata *l. 3. c. 12. & 15.* aliiſque Catholicis Auctoribus .

33 Ipſi autem Principes , ſive Imperiali, ſive Regali, ſive alia quacumque dignitate præfulgeant, & quicumque alii Laici, quacumque ſcientia, Doctrina, & Juris utriuſque peritia conſpicui, in Conciliis Generalibus ſuffragium deciſivum non habent . *Sic communis Catholicorum* contra Lutheranos , & Calviniſtas , alioſque Hæreticos; Laici enim ſemper ſunt ab Eccleſiaſticis negotiis ut Judices excludendi *; c. Meſſana , de election. c. Debent, de Offic. Judic. Or-*
34 *dinar.* cum ſimilibus . Et hoc fuit obſervatum etiam in veteri Lege , ubi dubia Religionis, & eorum , quæ ad Deum pertinebant , decidere ſpectabat ad Sacerdotes , & non ad Laicos *; ut ex 2. Paralip. c. 19.* ibi : *In Hieruſalem quoque conſtituit Joſaphat Rex Levitas , & Sacerdotes , & Principes familiarum ex Iſrael , ut judicium , & cauſam Domini judicarent habitatoribus ejus : Amaſias autem Sacerdos , & Pontifex veſter in his , quæ ad Deum pertinent , præſidebit : Porro Zabadias filius Iſmael , qui eſt dux in Domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ*
35 *ad Regis officium pertinent .* Sic etiam invenimus obſervatum ab exordio Eccleſiæ in Concilio Apoſtolorum *Actor. 15.* ubi Laici non habuerunt Jus ſuffragii deciſivi , ſed facta per Apoſtolos, & Seniores diſquiſitione ſuper quæſtione de Moſaicæ Legis ritibus , utrum neceſſarius eſſet illorum uſus , Petrus ſententiam definitivam pronunciavit : *Convenerunt Apoſtoli , & ſeniores videre de verbo hoc* , ideſt conſultare : *Cum autem magna conquiſitio fieret , ſurgens Petrus dixit ad eos : Viri Fratres, vos ſcitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Evangelii , & credere ;* & controverſiam decidit ; *Quo facto*, dicit textus, *tacuit omnis multitudo* , etiam aliter ſentientium , ſuo ſilentio definitivam ſententiam Petri ample-
36 ctens . Et de facto auctoritas decidendi Dubia ad Religionem , & mores ſpectantia , & functio regendi Eccleſiam , non Laicis , ſed ſolis Epiſcopis eſt demandata : *Actor. 20.* ibi : *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit vos Epiſcopos regere Eccleſiam Dei .*

37 Et hanc demandatam Epiſcopis auctoritatem , & ſibi non conceſſam cognoverunt, & faſſi ſunt ipſimet Imperatores : Conſtantinus enim Magnus apud Ruffinum *1. hiſt. c. 2.* in Concilio Nicæno requiſitus , ut auditis quorundam Epiſcoporum querimoniis , Judex eſſet, illud dignum tanto Principe protulit ; *Vos a Deo nobis dati eſtis Dii , & conveniens non eſt , ut homo judicet Deos .* Theodoſius Junior in Epiſto- 38
la ad Epheſinum Concilium , quæ extat 1. *tom. ejuſdem Concilii cap. 32. Illicitum eſt* , inquit, *eum qui non ſit in Ordine Sanctiſſimorum Epiſcoporum, Eccleſiaſticis immiſceri tractatibus .* Baſi- 39
lius Imperator in octava Synodo ſcribens ad Epiſcopos, affirmat, eos Judicii Synodici poteſtatem divinitus accepiſſe ; Ubi nota , quod non ſibi , ſed Epiſcopis eam attribuit poteſtatem . *Et in action. 4.* ex Gravina *tom. 4. part. 2. Ca-* 40
thol. præſcript. diſput. 2. art. 8. §. Confutatio n. 30. legitur, *Imperatores noſtri miſerunt ſervos ſuos , qui Senatus vocantur , ut ſimus diſcretivi eorum , quæ geruntur, Auditores ;* Quibus verbis , ut clare patet , Senatores illi fatentur ſe eſſe teſtes ſolummodo diſcretivos , hoc eſt, diſtincte cognoſcentes ea , quæ per Patres in Concilio gerebantur . Et plurimæ habentur conſimiles Imperatorum , aliorumque Principum confeſſiones , ex quibus patet , quod Jus deciſivi Suffragii, & ſententiam ferendi in Conciliis competit ſolis Epiſcopis , & nullimode Laicis quavis auctoritate , dignitate , & doctrina fulgentibus , ut perperam prætendunt Hæretici proteſtantes , aliique hujus furfuris viri . Tum quia hoc non ſpectare ad Laicos, 41
ſed ad ſolos Epiſcopos clare deducitur ex Conciliis hucuſque celebratis; omnium enim Conciliorum Decreta ab Epiſcopis ſolis facta eſſe patet ex ſubſcriptionibus ; In omnibus enim 42
Conciliis reperimus ſolos Epiſcopos ſubſcripſiſſe, exceptis paucis Generalibus, quibus etiam Imperator ſubſcripſit , ſed alia forma , quam Epiſcopi ; Epiſcopi enim definiendo , ut Judices ; Imperatores conſentiendo , ſubſcripſe- 43
runt ; Immo quibuſdam etiam pauciſſimis exceptis, ut Florentino, Lateranenſi , & Tridentino, quibus ſubſcripſerunt Abbates, & Generales Ordinum Regularium ; nulli alii umquam, quamvis optimi, & doctiſſimi, ſunt admiſſi in Conciliis legitimis ad ſuffragium deciſivum, & conſequenter ad definitivam ſubſcriptionem, ut obſervat Bellarminus *l. 1. de Conciliis cap. 15.* Et per hoc ſupra *n. 30. & ſe-* 44
quent. fuit dictum, quod ſolum ex privilegio, & conſuetudine vocandi ſunt Cardinales non Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum Regularium ad Generalia Concilia cum ſuffragio deciſivo ; Et ſolum pro ferendo voto conſultivo ſolere vocari aliquos inſignes Theologos , & Canoniſtas; & ut Defenſores , & pro ampliativa obſervantia Conciliarium Decretorum

Digitized by Google

potiſſimi adjutores, & executores ſolere vo-
cari etiam Principes.
45 Soli Romano Pontifici competit Jus auɛto-
ritative præſidendi, vel per ſe, vel per ſuos
Legatos in Conciliis Generalibus. *Eſt commu-
nis* inter Catholicos, contra Lutherum, Calvi-
num, Vergerium, & alios volentes Imperato-
rem Concilio Generali præeſſe, & ipſum ſua
auɛtoritate confirmare; ſolus enim Pontifex
Romanus eſt omnium Paſtor, & a Chriſto Pri-
matum habet in tota Eccleſia, & is ſolus po-
teſt facere, ut reliqua Eccleſiæ capita conve-
niant in nomine Domini, *Matth.* 18. *verſ.* 20.
ideſt auɛtoritate a Chriſto emanante; Et vere
non Tiberio Imperatori, ſed Petro piſcatori tra-
didit Chriſtus claves, & Regimen totius Ec-
cleſiæ ſuæ; *Matth.* 16. *verſ.* 19. *& Joan. ultimo
verſ.* 15. Nec enim dixit Imperatori *paſce oves
meas*, ſed Petro; per quæ verba auɛtoritati
Pontificiæ Chriſtus ſubjecit, nedum Patriar-
chas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ſed etiam
Reges, & Imperatores; idem enim eſt, ac ſi
dixiſſet Chriſtus Petro ex Chryſoſtomo in hunc
locum; *Eſto præpoſitus loco mei, & caput Fra-
trum tuorum*; Unde ſicut Chriſtus in medio
ſedet eorum, qui congregantur in nomine ſuo,
quibus obſcura legis explicat *Joan.* 16. *verſ.* 13.
ſic etiam ſedere debet Summus Pontifex in
medio Epiſcoporum, tamquam Judex Supre-
mus; Chriſtus enim pleniſſimam poteſtatem
Petro, & Succeſſoribus ejus pleniſſime commi-
ſit; S. Cyrillus Alexandr. apud S. Thomam
contra errores Græcorum, *Opuſcul. l.* 1. *cap.*
32. *titulo de Romano Pontifice*. Cum ergo ha-
beat pleniſſimam poteſtatem, non tantum con-
vocare poteſt Prælatos ad Concilium, ſed in-
ſuper in illo auɛtoritative præſidere tamquam
ſupremus Princeps ſive per ſe, ſive per Le-
46 gatos. Et revera in omnibus hucuſque cele-
bratis Generalibus Conciliis ſemper præſedit
auɛtoritative Romanus Pontifex ſive per ſe,
47 ſive per ſuos Legatos. Nec valet objicere,
quod in multis Generalibus Conciliis præſede-
rint Imperatores, ut Conſtantinus in Nicæ-
no, Marcianus in Chalcedonenſi, & ſic de
multis aliis: Non valet, inquam, quia licet
in aliquibus Generalibus Conciliis, maxime O-
rientalibus, præſederint Imperatores præſiden-
tia *honoraria*, numquam tamen præſederunt
præſidentia *auɛtoritativa*, & per hoc notanter
dicitur in Concluſione, quod ſoli Romano
Pontifici competit Jus præſidendi *auɛtoritative*.
48 Unde ad faciliorem intelligentiam notandum
eſt, quod alia eſt præſidentia *auɛtoritativa*,
& alia eſt præſidentia *honoraria*. Præſidentia
auɛtoritativa dicitur ab auɛtoritate proponendi
in Concilio quæ pertraɛtanda ſunt eum jure
ferendi ſuffragium, & determinandi, ac deci-
dendi, quæ expedire videntur, & inſuper cum
auɛtoritate coaɛtiva compeſcendi etiam per
Cenſuras Eccleſiaſticas, & alia juris remedia
contradiɛtores, & rebelles, & contumaces,
prout ex Conſtitutione 11. Martini V. inci-
piente: *Dum onus*. Et hæc præſidentia com- 49
petit Romano Pontifici per proprietatem,
quam ſuis Legatis communicat, ut eiſdem
Conciliis, ipſo abſente, præſint, ſemper ta-
men cum ſubordinatione ad ipſum, ad quem
ſpeɛtat res ultimo decidere, & definire. Præ- 50
ſidentia *honoraria* dicitur a loco honoratiori,
eminentiori, & digniori in conſeſſu Concilii
habito. Et hac præſidentia fatemur Impera- 51
tores nonnullis Conciliis Generalibus in Orien-
te celebratis præſediſſe; Cum ad ipſa num- 52
quam interfuerint per ſe ipſos Summi Ponti-
fices, ut patet ex Epiſtola 17. Leonis Papæ ad
Theodoſium, & 47. ad Concilium Chalcedo-
nenſe, ubi dicit ſe non venire ad Synodum,
quoniam id non patitur conſuetudo, nec ulla
Prædeceſſorum haber de hac re exempla; Sed
ſemper miſerunt ad præſidendum *auɛtoritative*
ſuos Legatos, ante quos, utcumque tolerabi-
le eſſet, in loco eminentiori, & digniori ſede-
bant in Concilio Imperatores; Quibus tamen 53
numquam fuiſſet permiſſum ſedere in loco emi-
nentiori, & digniori, quam Summus Pontifex,
ſi ipſe perſonaliter interfuiſſet; Uti patet in 54
Concilio Florentino in initio, ubi nullatenus
fuit permiſſum, uti Græci contendebant, ut in
ſummo loco ſederet eorum Imperator, & Sum-
mum Pontificem præcederet.
Soli etiam Romano Pontifici competit Jus 55
auɛtoritative confirmandi Concilia Generalia, &
abſque illius confirmatione Decreta in illis robur
non habent; ut colligitur *ex c. Reg.* 2. *c. Nec li-
cuit* 4. *c. Multi* 5. *cap. Concilia* 6. *diſt.* 17. & ha-
betur *in c. Significaſti* 4. *de electione*. ibi: *Cum
omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ auɛtorita-
tem, & facta ſint, & robur acceperint*. Et in
Conſtitutione Gelaſii primi incip. *Valde* §. 16.
ibi: *Prima ſedes* (ſcilicet Romana) *unamquam-
que Synodum confirmat ſua auɛtoritate*. Et de
facto eſt praxis Patrum Conciliorum petere
ſemper a Romano Pontifice confirmationem
eorum, quæ in Concilio ſtatuerunt. Patres Con-
cilii Nicæni (quod fuit norma & regula cæte-
rorum) per Epiſtolam Synodicam petierunt a
S. Silveſtro, ut auɛtoritate Apoſtolica decre-
ta Concilii confirmaret. *Nunc itaque* (ſunt
propria eorum verba) *Nunc itaque ad veſtra*
Sedis

Digitized by Google

Sedis augmentum accurrimus roborari , & infra ; *Quidquid autem conſtituimus in Concilio Nicæno precamur veſtri oris conſortio confirmetur :* Silveſter antem petitioni Patrum annuens Concilium Nicænum confirmavit , ut ſequitur : *Quidquid in Nicæa Bithyniæ conſtitutum eſt ad robur Sanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ , & Apoſtolicæ , a Sanctis Sacerdotibus trecentis decem & octo , noſtro ore conformiter confirmamus ; Omnes , qui auſi fuerint diſſolvere definitionem Sancti & Magni Concilii , quod apud Nicæam congregatum eſt ſub præſentia piiſſimi , & venerandi Principis Conſtantini Auguſti , anathematizamus* . (*a*) Sic ex Concilio Romano III. ſub eodem Silveſtro celebrato anno 325. apud
57 Bail. *Sum. tom.* 2. *Concil. ſecul. IV.* Et ſimiliter Parres , ſeu Legati , qui nomine Romani Ponrificis in aliis Conciliis Generalibus præſederunt , confirmationem petierunr , & obtiuuerunt ab ipſo ſolo Romano Pontifice , ur , omnibus aliis brevitatis graria relictis , conſtar ex Concil. Trid. in cujus fine habentur verba ipſa , quibus Parres ipſum Concilium a Pio IV. confirmari poſtularunt , ut ſequitur : *Illuſtriſſimi Domini , Reverendiſſimique Patres , placet ne vobis , ut ad laudem Dei omnipotentis huic Sacræ Oecumenicæ Synodo finis imponatur , & omnium , & ſingulorum , quæ tam ſub fel. record. Paulo III. & Julio III. quam ſub Sanctiſſimo Domino Noſtro Pio IV. Romanis Pontificibus , in ea decreta , & definita ſunt , Confirmatio nomine hujus Sanctæ Synodi per Apoſtolicæ Sedis Legatos , & Præſidentes a Beatiſſimo Romano Pontifice peta-*
58 *tur?* Patres reſponderunt : *Placet* . Et confirmationem ab ipſo Pontifice in executionem Decreti petierunt Cardinalis Moronus , & Simoneta , qui tunc Legati , & Præſidentes erant , quibus Pontifex annuens , & Concilium confirmavit , omnibuſque fidelibus obſervantiam præcepit ; ur patet ex verbis propriis ipſius Pontificis , in Reſp. incip. *Petitioni nomine Concil. Oecumenici Trid.* ad finem ipſius Concilii , & Conſtitutionis incip. *Benedictus Deus* .

59 Nec officit , quod reperiantur etiam plures Conciliorum confirmationes factæ ab Imperatoribus ad poſtulationem etiam Patrum ipſorum Conciliorum , ut patet de Concilio Conſtantinopolitano primo , ubi Patres in Epiſtola incip. *Initio* , rogaverunt Theodoſium Seniorem , ut Decreta Concilii confirmaret , ibi ; *Cupimus abs te humaniſſime , & piiſſime Imperator , diplomate tuo Synodi ſententiam confirmari . . . . . placita Synodi ad finem prædicta ſubſcriptione tua*
munias , & conſimiliter reperitur de aliis . Non 60
officit , inquam , quia licet Imperatores etiam ad petitionem ipſorum Patrum aliquando Concilia confirmarint , & ſua ſubſcriptione munierint , numquam tamen *auctoritative* , ut Summ. Pont. ſed ſolummodo *teſtificative* , vel *receptive* ,
aut *executive* . Unde ad hoc juvat notare , quod 61
rriplex eſt confirmatio : Prima eſt confirmatio teſtificativa , in quantum per ipſam teſtificatur unio , & concordia in edendis Decretis Conciliaribus , & talia eſſe vere , & realiter decreta
edita in tali Concilio . Secunda eſt confirma- 62
tio *receptiva* , aut *executiva* , in quantum per ipſam recipiuntur , ſeu acceptantur Decr. Conc. & præcipiuntur coercirive exequi , & obſervari
etiam a contradicentibus , & rebellibus . Tertia 63
eſt confirmatio auctoritativa , in quantum per ipſam Decr. Conc. auctorizantur , ut Divinæ revelationi conformia , & præcipiuntur haberi a rota Eccleſia tamquam Regulæ Fidei , & mo-
rum , ſimulque exacte obſervari . Hinc prima 64
& ſecunda confirmatio poteſt fieri eriam ab Imperatoribus , Regibus , aliiſque Supremis Prin-
cipibus . Tertia autem a ſolo Rom. Pontifice 65
fieri poteſt privative , quo ad omnes ; Unde egregie ad rem Card. Cuſanus *lib.* 3. *de Concord. Catholica c.* 15. dixit : *Summ. Pontif. confirmat tamquam auctoritatem præbens Concilio , Imperator vero tanquam teſtis eorum , quæ geſta ſunt , & decreta , & tamquam ea approbans , & recipiens , eiſque ſe ſubjiciens , & quia Regis ad exemplum totus componitur Orbis , cæteri omnes Concilio obediunt ; nullam vero vocem Synodicam , vel deciſivam , vel concluſivam habet ; Ideo cum deprehendimus Imperatores Concilia confirmaſſe , id factum eſt , ut manus auxiliares præberent Eccleſiæ* .

Definitiones Univerſalis Concilii etiam legi- 66
time congregati editæ abſente Romano Ponrifice non ſunr infallibiles ſine Ipſius Papæ confirmatione ; Chriſtus enim non pro Apoſtolorum Con-

Nota ex Edit. Rom. 1767.

(*a*) Firmo remanente Romani Pontificis jure Conciliorum Generalium confirmandorum , monitum Lectorem volumus , tum Epiſtolam Concilii Nicæni ad Silveſtrum , tum ejuſdem Silveſtri ad Concilium , nec non acta Romani Concilii hoc numero laud. inter ſuppoſiriria ſcripta eſſe recenſenda , ut omues cordati viri hodie fateutur . Conſule clariſs. Couſtantii Congregat. S. Mauri Cenſuram duarum illarum Epiſtolarum , & illius Synodi , in Appendice Epiſtolarum RR. PP. *pag.* 51. & *ſequ.*

Digitized by Google

Concilio, ſed pro Petro rogavit, ut non defi-
ceret Fides ejus; *Lucæ* 22. ibi: *Ego pro te*
rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua, & tu
67 *aliquando converſus confirma fratres tuos*. Unde
infallibilitatem in definiendo dedit ſolum Pe-
tro, & ejus ſucceſſoribus; *c. A recta* 9. *c. Hæc*
eſt fides 14. *cauſ.* 24. *q.* 1. *& cap. Majores* 3.
68 *de Baptiſmo*. Non autem Concilio, quod po-
teſt errare, pro ut de facto alias erravit, *ut*
c. De puellis 4. *& c. Placuit* 11. *cauſ.* 26. *q.*
2. & notat Abbas *in c. Significaſti n.* 3. *de ele-*
ction. Turrecremata *in cap. Anaſtaſius in fin.*
diſt. 19. Card. Alban. *de poteſt. Papæ, & Con-*
cilii in 2. *par. n.* 107. Card. Petra *tom.* 5. *com-*
ment. in Conſtit. 10. Pii II. *n.* 31. Fagnan. *in*
cap. Majores 3. *de Baptiſmo n.* 20. ubi *num.*30.
ſubjungit, quod licet Univerſale Concilium
Epheſinum II. legitima auctoritate fuerit in-
choatum, nihilominus Leo Papa minime pro-
bavit ipſius Concilii definitiones, immo illas in
ſequenti Concilio Chalcedonenſi tamquam hæ-
reticas damnavit, ut refert Card. Turrecrema-
69 ta *in Summa de Eccleſia l.* 2. *c.* 100. Nec ob-
ſtat, quod cum omnia Concilia per Romani
Pontificis auctoritatem celebrentur, ut expreſſe
cavetur *in c. Significaſti* 4. *de electíon.* illorum
definitiones poſt impertitam eis auctoritatem
cenſeri debeant Papales, & conſequenter infal-
libiles; *c. Si Apoſtolicæ; cap. Si eum, & cap.*
Hi qui in fi. de Præbend. in 6. *cap. Cum ali-*
quibus, de reſcriptis in 6., *quia ex l.* 1. §. *Sed*
neque C. de veteri J. enuclean. Omnia noſtra fa-
cimus, quibus auctoritatem impertimur; & re-
gul. 72. *Juris in* 6. ibi: *Qui facit per alium,*
70 *eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum*. Non ob-
ſtat, inquam, quia reſpondetur, prædictas Re-
gulas, & Jura procedere in iis tantum, quæ
ex ſui natura poſſunt alteri delegari, ut no-
tatur *in l.* 1. *ff. de Offic. ejus, & in dict. Re-*
71 *gul.* 72. *Qui facit per alium*. Infallibilitas au-
tem in determinationibus, & definitionibus
ſpectantibus ad Dogmata Fidei non eſt alteri
delegabilis & communicabilis, quia fuit divi-
nitus collata ſolum ipſi Petro; & ex Petri
Perſona illius ſucceſſoribus, ut *ex cit. cap.* 22.
Lucæ, cit. cap. A recta 9. *c. Hæc eſt Fides* 14.
cauſ. 24. *q.* 1., *& cit. c. Majores* 3. *de Baptiſ-*
mo, Fagn. *loc.cit. n.* 33. Bellarmin. *lib.* 2. *de*
Concil. cap. 11. Maldetus *diſput.* 3. *de Concil.*
dub. 1. Cardin. Petra *loc. cit. num.* 31. *&* 32.
& ſic alii paſſim.

72 Concilia Generalia a Summo Pontifice con-
firmata ſunt infallibilis veritatis, & errare non
poſſunt nec in Fide, nec in moribus. Oritur
autem hæc infallibilitas ex aſſiſtentia Spiritus
Sancti non ipſi ſoli Pontifici, ſed etiam reli-
quo Concilio cum Pontifice in unum collecto;
Matthæi enim 18. expreſſe dicitur: *Ubi duo, vel*
tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in
medio eorum, ideſt, ait Concilium Chalcedo-
nenſe poſt act. 3. in Epiſtol. ad Leonem Pa-
pam, *ſi duo, vel tres congregati in nomine meo,*
meam aſſiſtentiam accipiant, quanto magis Con-
gregatio tota Prælatorum cum capite ſuo? Joan.
16. dicitur, *Spiritus veritatis docebit vos omnem*
veritatem. Unde fidenter pronunciat primum
Concil. Hieroſolymitan. Actor. 15. *Viſum eſt*
Spiritui Sancto, & nobis. Hinc eſt quod Con- 73
cilia Generalia a Summis Pontific. approbata
ſeu confirmata habentur ab Eccleſia tanquam
norma Eccleſiaſticæ Veritatis; *cap. Canones* 1.
c. Sicuti Sancti Evangelii 2., *& c. Sancta Ro-*
mana Eccleſia 3. *diſt.* 15. Concilia autem Gene- 74
ralia ab Eccleſia totaliter approbata ſunt de-
cem & octo; videlicet, *Nicænum* celebratum
ſub Silveſtro Papa anno 325. contra Arium ne-
gantem Chriſti divinitatem; *Conſtantinopolita-*
num primum celebratum ſub Damaſo ann. 381.
contra Macedonium negantem Spiritum San-
ctum; *Epheſinum* ſub Cœleſtino I. anno 431.
contra Neſtorium conſtituentem duas in Chriſto
perſonas; *Chalcedonenſe* ſub Leone I. anno 451.
contra Eutychetem, & Dioſcorum, ſtatuentes
unicam in Chriſto voluntatem, & naturam.
Et de his quatuor primis Conciliis reſtatur ex- 75
preſſe S. Gregorius *l.* 1. *Epiſt.* 24. ſe illa vene-
rari ſicut quatuor Libros Evangeliorum *cit. c.*
Sicut Sancti Evangelii 2. *diſt.* 15. *Conſtantinopo-*
litanum ſecundum ſub Vigilio Papa anno 553.
contra Petrum Gnaphæum Epiſcopum Antio-
chenum hæreſi partim Macedoniana, partim Ne-
ſtoriana infectum; *Conſtantinopolitanum* tertium
ſub Agathone Papa anno 681. contra Sergium,
Pyrrhum, & alios Monothelitas; *Nicænum* ſe-
cundum ſub Adriano I. anno 781. contra Ico-
noclaſtas; *Conſtantinopolitanum* quartum ſub
Adriano II. anno 870. contra Photium Pſeu-
do-Patriarcham; *Lateranenſe* primum ſub Cali-
ſto anno 1123. pro recuperanda Terra Sancta;
Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio II. anno
1139. pro Juribus Cleri, & Schiſmate ſopien-
do; *Lateranenſe* tertium ſub Alex. III. anno
1180. contra Waldenſes; *Lateranenſe* quartum
ſub Innoc. III. anno 1215. pro reformatione
Eccleſiæ, & recuperatione Terræ Sanctæ; *Lug-*
dunenſe primum ſub Innocentio IV. anno 1245.
contra Fridericum II. Imperatorem, Henrici V.
filium, & pro Terra Sancta; *Lugdunenſe* ſe-
cundum ſub Gregorio X. anno 1274. contra
Græcorum errores; *Viennenſe* in Gallia ſub
Cle-

Digitized by Google

Clemente V. anno 1311. contra Saracænos in-
vaſores Terræ Sanctæ ; item contra hæreti-
cos Beguardos , & Beguinas ; *Florentinum* ſub
Eugenio IV. anno 1438. pro reconciliatione,
& reductione Græcorum ; *Lateranenſe* quintum
ſub Leone X. anno 1517. contra Pſeudo-Con-
cilium Piſanum ; *Tridentinum* ſub Paulo III.
indictum anno 1542. & inchoatum anno 1545.
contra Lutheranos, alioſque Hæreticos Nova-
tores , & ſub Pio IV. demum finitum anno
1563.

76 Concilium Generale non eſt ſupra Papam ;
ſed Papa eſt ſupra Generale Concilium ; ſoli
enim Petro , & in Petri perſona omni ejus
ſucceſſori (non autem Concilio, aut alicui Con-
gregationi) dictum eſt a Chriſto Matt. 16. *E-
go dico tibi , tu es Petrus , & ſuper hanc Pe-
tram ædificabo Eccleſiam meam . Tibi dabo Cla-
ves* (quæ ſupremam poteſtatem denotant)
Regni Cælorum ; & Joann. ultimo *verſ.* 15. *Pa-
ſce agnos , Paſce oves meas*, etiam Epiſcopus in
Concilio congregatos ; & ſic ſæpius fuit defi-
nitum , videlicet ab Innocentio *in cap. Nemo
judicabit* , a Symmacho *in cap. Aliorum* , ab
Anthero *in cap. Facta ſubditorum* , a Gelaſio
in cap. Cuncta per Mundum 9. *quæſt.* 3. in quo-
rum ultimo habentur , (ut alia aliorum bre-
vitatis gratia omittam) præciſa hæc verba :
*Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente , &
ſolvendi quos Synodus inique damnaverat , &
damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit ,
habuit facultatem ; & hoc nimirum pro ſuo prin-
cipatu , quem Beatus Petrus Apoſtolus Domini vo-
ce & tenuit ſemper , & retinebit .* Et ab Inno-
centio III. *in cap. Per venerabilem* §. *rationi-
bus ; Qui filii ſint legitimi* ; Et clarius a
Pio II. in Conſtitut. incip. *In minoribus agen-
tes* , in qua reſpuens contrariam opinionem ,
quam adhuc in minoribus inprimis defende-
rat , errorem ſuum, & ſcripta humiliter , &
ingenue reprobans , docet firmiter tenendum
eſſe auctoritatem Pontificiam eſſe ſupra Con-
77 cilium . Quinimmo hoc idem etiam ipſa Ge-
neralia Concilia ſæpe ſæpius declararunt . Sic
Concilium Florentinum celebratum anno 1436.
ſub Eugenio IV. ubi poſt *ſeſſ.* 25. *tom.* 4. *Con-
ciliorum part.* 1. *pag.* 106. ſic habetur : *Defi-
nimus Sanctam Apoſtolicam Sedem , & Roma-
num Pontificem in univerſum Orbem tenere pri-
matum , & ipſum Romanum Pontificem ſucceſſo-
rem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum , &
verum Chriſti Vicarium , totiuſque Eccleſiæ Ca-
put , & omnium Chriſtianorum Patrem , &
Doctorem exiſtere , & ipſi in Beato Petro paſcen-
di , regendi , ac gubernandi univerſalem Eccle-
ſiam a Domino Noſtro Jeſu Chriſto plenam pote-
ſtatem traditam eſſe , quemadmodum etiam in
geſtis Œcumenicorum Conciliorum , & in Sacris
Canonibus continetur* . Cui definitioni ſubſcri- 78
pſerunt etiam Imperator Græcorum & Pa-
tres , tam Græci , quam Latini . Et ſic etiam
fuit definitum in Concilio Lateranenſi quinto
celebrato anno 1517. ſub Leone X. ubi *ſeſſ.* 11.
tom. 4. *Concil. part.* 2. *p.* 120. ſic habetur : *So-
lum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem
tamquam auctoritatem ſuper omnia Concilia ha-
bentem , Conciliorum indicendorum , transferendo-
rum , ac diſſolvendorum , plenum Jus , & pote-
ſtatem habere nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimo-
nio , dictis Sanctorum Patrum , ac aliorum Ro-
manorum Pontificum , Sacrorumque Canonum De-
cretis , ſed propria etiam eorumdem Conciliorum
confeſſione conſtat* , & ibi varia talia Concilia
recenſentur , quæ brevitatis gratia ibi viden-
da , ſeu in Conſtitutione d. Leonis X. incip.
Paſtor æternus legenda relinquuntur .

Inſuper Concilia ipſa dupliciter agnoverunt 79
ſe inferiora eſſe Romano Pontifice . Primo ,
quia in Decretis Generalium Conciliorum clare
excipitur auctoritas ipſius Romani Pontificis ,
ut pat. *in c. Significaſti* 4. *de election. verſ. Cum
omnia Concilia* , & concordat *cap. Dudum* , &
cap. Peregrina 3. *quæſt.* 6. & expreſſe *Concil.
Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 21. *de reform.* Auctoritas au- 80
tem non excipitur niſi Superioris ; *c. Venientes
de Jurejurand. & dic. cap. Dudum* 3. *quæſt.* 6.
Secundo quia Patres conſueverunt petere , &
obtinere Conciliorum confirmationem a Summo
Pontifice ; *c. Multi* 5. *c. Concilia* 6. *diſt.* 17. Sicut
in ſpecie confirmationem petierunt Patres Con-
cilii Nicæni , & aliorum , & poſtremo Patres
Concilii Tridentini , ut patet ſupra *ſub n.* 56.
57. & 68. Confirmatio eſt evidens ſignum Su- 81
perioritatis , ut per Bald. *in l. fin. n.* 4. *verſ.
ulterius , nota C. de legibus* , ubi ait : *Nihil eſt
majus , ſive ſanctius imperio , intellige , niſi Apo-
ſtolatus B. Petri , cum enim Apoſtolic. confirmet
Principem , iſtud eſt manifeſtum ſignum Superio-
ritatis , ut in Auth. de defen. civ.* §. *interim* ;
Hæc Bald. quem ad propoſitum primatus Pa-
pæ in Conc. adducit Felinus *in cap.* 1. *in fin.
verſ. Pro dicto Abbatis , de treg. & pac.* &
Card. Alb. *in tractat. de poteſt. Papæ part.* 1.
n. 88. Qui propterea hinc deducit ipſamet Con-
cilia , dum confirmationem petierunt , ſe Ro-
mano Pontifice inferiora declaraſſe . Quod ſatis
etiam conſtat ex Bulla Pii IV. confirmationis
Concilii Tridentini , quæ incipit : *Benedictus
Deus* , ibi : *Cum autem ipſa Synodus pro ſua er-
ga Sedem Apoſtolicam reverentia , antiquorum Con-*

Digitized by Google

ciliorum veſtigiis inhærent, *Decretorum ſuorum
omnium confirmationem a nobis petierit*, *& in-
fra*, ibi: *Cujus auctoritatem etiam ipſa S. Sy-*
82 *nodus tam reverenter agnovit*. Tum quia a
Sententia Concilii Generalis poteſt appellari
ad Papam tamquam ad Superiorem, ſed non
e converſo; *c. Cuncta per Mundum 9. q. 3. &*
83 *cap. Qui ſe ſcit 2. quæſt. 6.* Immo appellantes
a Romano Pontifice ad futurum Concilium,
eorumque conſiliarii, & fautores, pœnis Ex-
communicationis, criminiſque læſæ Majeſtatis
Divinæ, & humanæ ſubjiciuntur a Pio II. in
Conſtitut. incip. *Execrabilis*. Et decernuntur
veri, & indubitati Schiſmatici, & de Catho-
lica Fide male ſentientes a Julio II. in Con-
ſtit. incipiente *Suſcepti regiminis*, & quotan-
nis excommunicantur in die Cœnæ Domini,
84 ut patet *ex Bulla Cœnæ* §. 2. Unde cum ap-
pellatio ſit de minore ad Superiorem Judicem
provocatio; *l. 1. §. ſi quis a Judice*, *ff. de ap-
pellat. c. 2. de conſuetud. in 6.* ex quo non poſ-
ſit appellari a Papa ad Concilium, quia eſſet
appellare a Superiore ad inferiorem contra na-
turam appellationis, ſtat evidenter, quod Papa
85 ſit ſupra Concilium, & non e contra. Quid
plura? Auctoritas Romani Pontificis ſupra
Concilium, ultraquamquod fuit expreſſe defi-
nita a Leone X. *in Conc. Lateranenſi quinto ſeſſ.*
11. ut patet ex ejus verbis relatis *ſup. n. 77.*
habetur ad præſens etiam expreſſe definita ab
Alex. VIII. *qui 7. Dec.* 1690. hanc in ordine
29. propoſitionem damnavit: *Futilis, & toties
convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra
Conc. Oecumenicum auctoritate, & in Fidei quæ-
ſtionibus decidendis infallibilitate*. *Et prius* 4.
86 *Aug. ejuſd. anni* 1690. Conſt. incip. *Inter mul-
tiplices*, proſcripſerat quatuor propoſitiones edi-
tas in Comitiis Gallicanis de anno 1682. qua-
rum ſecunda auctoritatem Concilii ſupra Ro-
manum Pontificem elevabat, per ſequentia
verba: *Sic autem ineſſe Apoſtolicæ Sedi, ac Pe-
tri Succeſſoribus Chriſti Vicariis rerum ſpiritua-
lium plenam poteſtatem, ut ſimul valeant, at-
que immota conſiſtant Sanctæ Oecumenicæ Sy-
nodi Conſtantienſis a Sede Apoſtolica comproba-
ta, ipſoque Romanorum Pontificum, ac totius
Eccleſiæ uſu confirmata, atque ab Eccleſia Gal-
licana perpetua Religione cuſtodita, Decreta de
auctoritate Conc. Generalium, quæ ſeſſ. 4. & 5.
continentur; nec probari, qui eorum Decretorum
quaſi dubiæ ſint auctoritatis, ac minus approba-
ta, robur infringant, aut ad ſolum ſchiſmatis
tempus Concilii dicta detorqueant*.
87 Appellantes ad futurum Concilium Gene-
rale damnantur, & excommunicantur etiam
a Benedict. XIV. Conſtitut. 14. incip. *Paſto-
ralis* §. 2.

Additiones ex aliena manu.

De Romani Pontificis auctoritate ſupra Con- 88
cilium Generale non eſt quod diſſeratur, nam
ea communiter admittitur a Theologis, &
Canoniſtis; Confer Biner *in Apparat. ad Ju-
riſprud. Eccleſ. part. 3. capit. 1. quæſt. 6. per
tot.*

Ex hac autem Pontificis Romani auctorita- 89
te ſupra generale Concilium, I. Infertur, quod
a Romano Pontifice, ut recte monuit Au-
ctor, appellari nequeat ad Concilium genera-
le; appellatio enim de ſui natura fieri debet 90
ab inferiore ad Superiorem. Non eſt itaque
quod a Pontifice Romano appellari queat ad
Concilium generale: *Neque* (ita opportune
Chriſtianus Lupus *de appellat. cap.* 19. Edit.
Venet. anni 1742. fol. 90. col. 2.) *in da-
mnatam hanc appellandi temeritatem ullus un-
quam antiquis Eccleſiæ ſæculis prorupit, niſi a
turbulentia infamiſſimi Donatiſtæ. Dico anti-
quis Eccleſiæ ſæculis. Etenim in noviſſimis,
quibus iniquitas abundare cœpit, temporibus,
eam reſumpſit turbidus ſpiritus Friderici II. qui
primus a Gregorio IX. ad Romanam, ac po-
ſtea ab Innocentio IV. ad Lugdunenſem Synodum
evocatus de hæreſi, atque aliis criminibus reſpon-
dere per Thadæum legatum, ſuas primum Lug-
duni exceptiones propoſuit, ac ob illas a ſecun-
da depoſitionis ſententia non retrocedente Pontifi-
ce appellavit, ubi ſcribit Matthæus Paris, ad
Concilium futurum generalius, eo quod omnes
Prælati, & Principum oratores non eſſent præ-
ſentes. Verum perrexit Pontifex, exuit Frideri-
cum & Imperio, & Eccleſiaſtica communione.
Eamdem in foveam ſe ſe a Bonifacio VIII. ex-
communicatus projecit Philippus Pulcher Galliæ
Rex, eique non ſolummodo Gallicani Proceres, ſed
& quidam Epiſcopi adhæſere, quos obſecraverat,
ne Bonifacium ſpirituali gladio abuſum in ulterio-
res excommunicationes prorumpere ſinerent, pollici-
tus ſe congregandæ Synodo pro viribus adniſurum.
Sciebat Philippus, rem a ſe tentari irregularem.
Hinc ſalva a ſe omnia Romanæ Eccleſiæ pri-
vilegia proteſtatus eſt, & agi contra ſolam Pon-
tificis Perſonam, eamque de hæreſi accuſavit. Scie-
bat enim nonniſi ex manifeſta hæreſi adverſus
Principales Claves poſſe quippiam attentari. Sic
a Joanne XXII. appellans Ludovicus Bavarus
dixit ſibi quæſtionem non eſſe de Poteſtate Papa-
li, aut juriſdictione Eccleſiaſtica, ſed de tem-
poralibus Imperii Juribus, quæ Joannes violen-*

Digitized by Google

ter per arma potius quam per Apoſtolicas Claves invadebat . Norat a Papali ſententia appellationem rem eſſe minime Chriſtianam . Et quem finem ambo hi Principes habuerint , novit Mundus univerſus . Adi *eumdem Chriſtianum Lupum loco citato .*

91 Infertur II. quod a Concilio Generali appel-
lari poſſit ad Romanum Pontificem . Nec de-
ſunt exempla , & quidem in Sanctis Homini-
92 bus . Ea habemus in S. Athanaſio Patriarcha
Alexandrino , & Paulo Patriarcha Conſtanti-
nopolitano , qui a Concilio depoſiti appella-
runt ad Julium I. Papam , a quo Sedibus ſuis
fuerunt reſtituti ; Sozom. *l.* 1. *c.* 7. in S. Fla-
viano pariter Patriarcha Conſtantinopolitano ,
& Theodoreto Epiſcopo Cyri , qui a Concilio
Epheſino II. appellarunt ad Leonem I. Pon-
tificem ; S. Leo *epiſt.* 25. Liberatus *in Brevia-
rio c.* 12. in S. Joanne Chryſoſtomo itidem Pa-
triarcha Conſtantinopolitano appellante a Con-
cilio , a quo fuit depoſitus , ad Innocentium I.
Gelaſ. *in Epiſt. ad Epiſc. Dardan.*

Articulus II.

De his , quæ concernunt Conc. Provinc.

S U M M A R I U M.

1 *Concilium Provinciale unde ſit dictum , & quid ſit* , ad num. 2.

3 *Ejus indictio , convocatio , & celebratio ad quos ſpectet , & quomodo fieri debeat* , ad num. 10.

11 *Quinam jure vel conſuetudine vocandi ſint ad Concilium Provinciale , ac utrum penitus omnes eadem votandi polleant facultate* , ad num. 25.

26 *Qui vero accedere poſſint , etiamſi non vocati* , ad num. 27.

28 *Qua pœna puniantur vocati non intereſſentes Concilio Provinciali* , ad num. 31.

32 *Quo temporis intervallo juxta veterem diſciplinam Concilia Provincialia celebrarentur , ac hodie celebrari debeant* , ad n. 35.

36 *Qua pœna coerceantur Metropolitani Concilium Provinciale celebrare negligentes* , ad num. 37.

38 *Concilii Provincialis celebrandi tota exponitur ratio , quoad locum , tempus durationis , ſuffragiorum calculum vel ordinem , approbationem , publicationem &c.* ad num. 51.

52 *Quos & quomodo obligent Decreta Concilii Provincialis* , ad num. 36.

Concilium Provinciale (ſic dictum ex quo 1
repræſentet Eccleſiam unius Provinciæ per
Abb. *in cap. Grave in fin. de Præbend.*) eſt 2
Conſeſſus Epiſcoporum Provincialium coactus
ab habente poteſtatem congregandi , vocatis
vocandis de Jure , vel de conſuetudine ; Qua-
rant. *in Summ. Bullar. verb. Concilium Provin-
ciale* 2. Navarr. *conſ.* 4. *num.* 3. *de verb. ſigni-
ficat.* & re coincidit cum dictis *ſupra art.* 1.
num. 5. Indicere autem , convocare , & cele- 3
brare hoc Provinciale Concilium ſpectat ad
Metropolitanum ; *cap. ſi Epiſcopus* 13. *cap. ſi
quis Epiſcopor.* 14. *& cap. propter* 15. *diſt.* 18.
*cap. Quod ſicut §. præterea , de election. cap. ſicut
olim* 25. *de accuſationibus* , *Concil. Trid. ſeſſ.*
24. *cap.* 2. *de reformat.* Etiam ſine auctoritate 4
Primatis , ſeu Patriarchæ , *cap. de Conciliis* 2.
diſt. 18. & ibi Præpoſitus *num.* 2. Fagnan. *in
d. cap. ſicut olim* 25. *de accuſat. num.* 5. Et 5
hæc Concilii Provincialis convocatio debet fieri
a Metropolitano , ſeu Archiepiſcopo per ipſum ,
non autem per Vicarium Generalem ; textu
expreſſo in Concilio Tridentino *loco cit.* ibi :
Quare Metropolitani per ſeipſos &c. Metropo- 6
litano autem legitime impedito , convocatio
Concilii ſpectat ad Coepiſcopum antiquiorem ,
ut littera expreſſa Concil. Trident. *loco citato*
ibi : *Seu illis legitime impeditis , Coepiſcopus
antiquior.* Et ſic etiam ad Coepiſcopum anti- 7
quiorem ſpectat convocatio Concilii Sede Me-
tropolitana vacante , & non ad Capitulum
Metropolitanæ , ſeu ad ejuſdem Metropolita-
næ Vicarium Capitularem , & ſic expreſſe de-
claravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii
in Tarraconenſi 13. *Maii* 1604. Idem quippe
eſt Archiepiſcopum eſſe impeditum , & non
inter vivos ; Botræus de Synodo *par.* 1. *num.*
43. Archidiacon. & Gemin. *in cap. placuit* ;
Bellarmin. & Turrecremata *in cap. propter Ec-
cleſiaſticas num.* 8. Præpoſitus *in cap. de Con-
ciliis* 3. *notabili* , *diſt.* 18. Quaranta *in Summa
Bullarii verb. Concilium Provinciale num.* 2.
Fagnan. *loc. cit. n.* 17. Barboſa ad Concilium
Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *num.* 4. & alii paſ-
ſim . Licet enim antiquitus ante Tridentinum , 8
Capitulum Metropolitanæ Sede vacante con-
vocaret Concilium Provinciale , ut docent Pa-
vin. *de Poteſt. Capitul. Sede vacante part.* 1.
quæſt. 7. *ſub num.* 3. Bott. *de Synodo Epiſcopor.
par.* 1. *n.* 43. Quarant. *loc. cit.* Petra *tom.* 1.
*commentar. ad Conſtitut. unic. Honorii ſecundi
ſect.* 1. *ſub num.* 13. & alii ; Tamen poſt Tri- 9
dentinum ceſſavit poteſtas Capituli Metropo-
litani Sede vacante celebrandi Concilium Pro-
vinciale , ac Suffraganeos convocandi , & de-

man.

Digitized by Google

mandata eſt Coepiſcopo antiquiori ; ut patet ex ſupra citata declaratione Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii *in dict. Tarraconenſi* . Quaranta *in Summa Bullarii verb. Concilium Provinciale num.* 2. in fine ; Barboſa *loco cit. num.* 4. Petra *loc. cit. ſub num.* 23. Fagnan. Turrecremata , Archidiac. Gemin. Præpoſitus
10 *locis citatis ſub num.* 7. & alii paſſim . An autem convocare Concilium Provinciale abſente, vel impedito, ſeu mortuo Archiepiſcopo, ſpectet ad Epiſcopum antiquiorem ex Suffraganeis , aut ad Epiſcopum exemptum , qui cum non ut Suffraganeus elegit intervenire in Concilio Provinciali talis Metropolis , & eſt antiquior omnibus Suffraganeis ? Reſpondetur ſpectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, non autem ad exemptum eligentem, etiamſi antiquiorem ; ſic teſte Eminentiſs. Petra *loco cit. num.* 31. reſolvit Sacra Congreg. Conc. *in una Burgen. die* 17. *April.* 1649.

11 Ad Concilium Provinciale vocandi ſunt, & admittendi omnes Epiſcopi Suffraganei cum voto deciſivo ; *cap. non oportet ; cap. Pervenit ; cap. Quoniam ; cap. Si Epiſcopus ; cap. Placuit ; & cap. Si quis Epiſcoporum diſt.* 18. & expreſſe *cap. Sicut olim* 25. *de accuſationibus* , ibi : *Metropolitani . . . . cum ſuis Suffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare* , & Tri-
12 dentin. *loco cit.* Quod locum habet etiam in Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis nondum conſecrato ; Iſte enim Epiſcopus poteſt intereſſe Concilio , ac proinde de neceſſitate eſt ad illud vocandus ; Proſper de Auguſtino *in addit. ad* Quarant. *in Summa Bullarii verb. Concil. poſt qu.* 6. Barboſa *ad Concilium Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reformat. num.* 6. &
13 alii . Et hoc etiam eſt intelligendum de Epiſcopis exemptis , ut eſt ſtatutum in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 10. ſub Leone X. in Conſtitutione incip. *Regimini* , & expreſſe in Conc. Trident. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. ibi : *Itidem Epiſcopi , qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur , aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant , in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant , & quæ ibi ordinata fuerint , obſervent,*
14 *& obſervari faciant* . Epiſcopi tamen exempti , qui ſunt in Provincia Romana , veluti qui ſunt inter Provinciam Piſanam , & Capuanam , non tenentur ad talem electionem Metropolitani ; *cap. not , de Offic. Vicar.* ex declaratione Sacræ Congregationis Concil. apud Fagnan. *in cap. & ſi membra* 10. *de his , quæ fiunt a Prælatis num.* 36. & Petram *loc. cit. num.* 30.

15 Ad Concilium Provinciale vocanda ſunt de neceſſitate Capitula Cathedralia Sede Epiſcopali vacante , & poſſunt mittere ſuum Vicarium Capitularem cum ſpeciali mandato dandi vocem deciſivam ; Quaranta *loco cit. num.* 3. *quæſt.* 4. Proſper de Auguſtino *in addit. ad* Quarant. *loc. cit. ſub num.* 3. *quæſt.* 4. Barboſa *loco cit. num.* 11. Petra *loco cit. num.* 35. Marchet. *in praxi Vicar. cap. par.* 2. *tit.* 11. *num.* 17. ubi dicit , quod cum ad Vicarium Capitularem tranſeat ſine mandato ſpeciali Juriſdictio Capituli , Vicarii erit adire Concilium , & votum dare . Vocanda ſunt etiam , ſua Sede va- 16
cante , Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentia, ut deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Conc. 19. *Decemb.* 1597. refert Sellius *in Selectis Canon. cap.* 25. *num.* 6. Barboſa *ad Conc. Trid. d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *n.* 11. Petra *loc. cit. num.* 36. Fagn. *in cap. Et ſi membra* 10. *de his, quæ fiunt a Prælatis n.* 3.
Abbates , & alii Prælati habentes proprium 17
Territorium , & Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercentes intra ambitum ipſius Provinciæ, ſunt vocandi ad Concilium Provinciale , & in eo habent votum deciſivum ; Proſper de Auguſtino *d. verb. Concilium poſt qu.* 3. Barboſa *loco cit. num.* 8. Petra *loc. cit. num.* 39.
Procuratores Epiſcoporum, omniumque ſupra- 18
dictorum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentium , ſi principalibus legitime impeditis, ſint cum ſpeciali mandato deputati ad Concilium , habent votum deciſivum , ſi Concilio placuerit ; Fagnan. in *cit. cap. Et ſi membra num.* 53. & ita reſcripſiſſe Summum Pontificem occaſione celebrationis Synodi Rothomagenſis anno 1581. cum voto Sacræ Congregationis Concil. refert ex Vaneſpen Petra *loco cit. num.* 39.

Capitula Cathedralium, etiam vivente Epi- 19
ſcopo, vocanda ſunt, & admittenda, aut eorum Nuncii ad Concilia Provincialia , & præſertim ad ea tractanda , quæ ſpectant ad ipſa Capitula , textu expreſſo *in cap. Et ſi membra* 10. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli* , ibi : *Viſum fuit nobis , & Fratribus noſtris, ut Capitula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari , & eorum Nuncii ad tractatum admitti maxime ſuper illis, quæ ipſa Capitula contingere dignoſcuntur ;* Barboſa *de Canonicis cap.* 42. *num.* 21. Quaranta *in Summa Bullar. verb. Concilium Provinciale verſ. quarto quæro ;* Fagnan. *in cit. cap. Et ſi membra num.* 40. Abbas *ibid. num.* 4. Immo Capitula 20
Cathedralium admitti debent ad Concilium Provinciale etiam pro negotiis ipſa Capitula non contingentibus , ut colligitur ex verbo illo *Maxime* adducto in *cit. textu* ; talis enim di-

ctio

Digitized by Google

ctio implicat idem eſſe in caſu contrario; *lib.* 1. §. *vel maxime*, *ff. de collat. bonor. l. Scire etiam oportet*, §. *Sed etſi maxime*, *ff. de excuſat. tutor.* Et ſic tenent *in d. cap. Et ſi membra*, Vincent. Hoſtienſ. *num.* 2. *in fin.* Joann. Andreas *num.* 3. *in verb. Maxime*, Butr. *num.* 6. Card. *num.* 3. *verſ. oppone*; Ancharan. *num.* 5. Imola *num.* 4. & 5. dicens hanc partem eſſe veriorem; Abbas, & Joann. de Anan. *num.* 4. ex quibus ut refert Fagnan. *ibid. num.* 13.

21 patet hanc eſſe communem opinionem; Sic etiam Capitula Collegiatarum Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentia adhuc vivente ſuo Prælato vocanda ſunt ad Concilia Provincialia, ut deciſum fuiſse a Sac. Congr. Conc. refert, & tenet ex Proſpero de Auguſt. Barb. *de Canonicis cap.* 42. *num.* 22. & *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. Univerſ. cap.* 31. *num.* 22. Fagnan.

22 *loc. cit. num.* 3. Ipſa tamen Capitula ſive Cathedralium, ſive Collegiatarum exemptarum, quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentia, in Conciliis Provincialibus, adhuc viventibus ſuis Epiſcopis, & reſpective Prælatis, non ſunt Conjudices, nec habent votum deciſivum, ſed ſolum conſultivum, in quantum ſcilicet ſicut unuſquiſque Epiſcopus, ſeu conſimilis Prælatus cum conſilio ſui Capituli expedire debet gravia, & non aliter, ut *in cap.* 1. *de exceſſibus Prælat.* ita omnes Epiſcopi, & conſimiles Prælati Provinciæ ibi exiſtentes cum conſilio ſuorum Capitulorum expedire debent ea, quæ in Provinciali Concilio aguntur, *argum.*

23 *cap. Humiles*, *de majorit.* & *obedient.* In Concilio enim Provinciali omnia gerenda eſſe de conſilio Capitulorum Provinciæ, dicunt expreſſe Hoſtienſ. *in cap. Et ſi membra* 10. *de his*, *quæ fiunt a Prælatis num.* 2. *in verb. Nuncii*, & Joann. Andreas *ibid. num.* 3. Præpoſitus *in cap. Propter Eccleſiaſticos*, *diſt.* 18. *n.* 9. *verſ. Aliter*; Innocent. *in cap. Grave*, *de præbend. num.* 8. Abbas *in d. cap. Et ſi membra n.* 2.

24 Fagnan. *ibid. n.* 40. & *ſeqq.* Sic etiam Abbates Commendatarii in Conciliis Provincialibus habent dumtaxat votum conſultivum, ut deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Conc. refert Fagnan. *loco cit. num.* 53.

25 Ad Concilia Provincialia vocari, & intervenire debent generaliter loquendo omnes, qui de Jure, vel conſuetudine intervenire ſolent, textu expreſſo in Concil. Tridentino *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. ibi: *Epiſcopi omnes*, & *alii qui de Jure*, *vel conſuetudine intereſſe debent*, *convenire omnino tenentur*; & *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. Ibi: *Patriarchis*, *Primatibus*, *Archiepiſcopis*, *Epiſcopis*, & *omnibus aliis*, *qui de Jure*, *vel conſuetudine* *in Concilio Provinciali intereſſe debent*. Sic etiam generaliter loquendo ad Concilia Provincialia accedere poſſunt pro Juſtitia aſſequenda omnes, qui ſe gravatos exiſtimant, textu expreſſo *in cap. Propter Eccleſiaſticos* 1. *diſt.* 18. ibi: *In ipſis autem Conciliis*, & *Presbyteros*, & *Diaconos præſentes eſſe oportet*, & *omnes quotquot ſe læſos exiſtimant*. Laici autem non per- 26

27 mittuntur intereſſe Conciliis Provincialibus, niſi ad Juſtitiam petendam, vel defendendam; *cap. Novit*, *de Judic. cap.* 1. *de Sponſalibus*; In Eccleſiaſticis enim negotiis, & ubi tractatur de Clericorum correctionibus non ſunt vocandi Laici, immo omnino ſunt excludendi; *argum. cap. Meſſana*, *de elect.* Et Sacra Congr. Concil. non approbat dictam vocationem, *ut in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. Et nullum Jus habere Laicos petendi aſſiſtentiam in Synodo denegando remiſſoriam, reſolvit *in Lycien.* 10. *Januarii*, & 10. *Aprilis* 1688. Omnes, qui de

28 Jure, vel conſuetudine intereſſe tenentur Conciliis Provincialibus, ſi vocari non compareant, ceſſante legitimo impedimento, puniuntur; *cap. Pervenit* 6. & *cap. Placuit* 1. *diſt.* 18. & textu expreſſo in Concil. Trid. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. in fine, ibi: *Quod ſi in his tam Metropolitani*, *quam Epiſcopi*, & *alii ſupraſcripti negligentes fuerint*, *pœnas Sacris Canonibus ſancitas incurrant*. Pœna autem contra

29 ipſos non intereſſentes ſine legitimo impedimento, vel contra illicentiatos diſcedentes, eſt Excommunicatio; & contumax vocatur ille, qui illicentiatus recedit; Decius *in cap.* 1. *de Judiciis n.* 43. Quaranta *quæſit.* 11. & 18. & faciunt *cap. Non oportet* 5. *cap. Pervenit* 6. *cap. Epiſcopus* 9. *cap. Placuit* 10. *cap. Si quis* 12. *cap. Si quis Epiſcopus* 13. & *cap. Si quis Epiſc.* 14. *diſt.* 18. Talis vero Excommunica-

30 tio privat ſolummodo communione aliorum Epiſcoporum uſque ad futurum Concilium, textu expreſſo in cit. *cap. Si quis Epiſcoporum* 14. *diſt.* 18. ibi: *Si quis Epiſcoporum commonitus a Metropolitano ad Synodum*, *nulla gravi neceſſitate intercedente corporali*, *venire contempſerit*, *ſicut ſtatuta Patrum ſanxerunt*, *uſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum charitatis communione privetur*. Poterunt tamen ta-

31 les non intereſſentes contumaces inſuper a communione fidelium ſegregari, & aliis pœnis Canonicis per Metropolitanum affici, ſed prævia trina monitione; cum ad incurrendam vetam Excommunicationem, tribus vicibus debeat quis citari; *cap.* 1. *de ſentent. Excommunicationis in* 6. ubi ad infligendam dictam primam pœnam, cum non ſit vera Excommunicatio,

Digitized by Google

catio, & ſit ſola pœna Canonica, ſufficit uni-
ca monitio; Card. Petra *l. c. n.* 111.
32 Concilia Provincialia ſecundum antiquos Ca-
nones debebant celebrari bis in anno per ſin-
gulas Provincias; *c. de Conciliis* 2. *c. Habea-
tur* 3. *c. Propter Eccleſiaſticos* 4. *& c. Pervenit
diſt.* 18. Semel quidem ante dies Quadrageſimæ;
Secuodo vero circa tempora Autumni; ut
expreſſe *in d. c.* habetur. Vel ſemel poſt ter-
tiam Hebdomadam Paſchæ; & Secundo idi-
bus Octobris, ut expreſſe *in d. c. Propter Ec-*
33 *cleſiaſticos*. Poſtea tamen in ſexta Synodo Uoi-
verſali talis antiqua Conſtitutio fuit correcta,
ac propter fatigationem, & ut opportune ha-
berentur ad iter agendum, qui congregaodi erant,
a Sanctis Patribus definitum fuit, ut omnibus
modis hoc Concilium fieret ſemel in anno; ut
expreſſe *in c. Quoniam quidem* 9. *diſt.* 18. &
hoc ſtatutum ſextæ Synodi innovatur, & præ-
cipitur obſervari *in cap. Sicut olim* 25. *de ac-
cuſationibus*, ibi: *Sicut olim a Sanctis Patribus
noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis
cum ſuis Suffraganeis Provincialia non omittant
Concilia celebrare; & cap. Cum ſit* 16. *de Ju-
dæis*, ibi: *Per Provinciale Concilium, quod ſin-*
34 *gulis annis præcipimus celebrari &c.* Verum
quia oeque hoc ſervabant Metropolitani, id-
circo in Concilio Lateranenſi V. ſub Leone
X. anoo 1537. ſeſſ. 10. Conſtitut. incip. *Re-
gimini*, circa finem §. *Matura quoque conſide-
ratione, tom.* 4. *Conciliorum part.* 2. *pag.* 99.
col. 1. antiqua Jura fuerunt correcta, & ſta-
tutum fuit, ut de cætero Concilia Provincia-
lia fierent ſingulis trienniis; Quod & fuit ite-
rum expreſſe ordinatum in Concilio Tridentino
ſeſſ. 24. *c.* 2. *de reform.* ibi: *Ut Provincialia Con-
cilia ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis mori-
bus, corrigendis exceſſibus, controverſiis com-
ponendis, aliiſque ex Sacris Canonibus per-
miſſis renoventur. Quare Metropolitani per ſe-
ipſos, ſeu illis legitime impeditis, Coepiſcopus
antiquior intra annum ad minus a fine præſen-
tis Concilii, & deinde quolibet ſaltem trien-
nio poſt Octavam Paſchæ Reſurrectionis D. N.
J. C. ſeu alio commodiori tempore pro more Pro-
vinciæ non prætermittant Synodum in Provincia*
35 *ſua cogere*. Ex quibus verbis habes quod Me-
tropolitani poſſint quidem intra triennium
etiam pluries Syoodum convocare, ſi id expe-
diens judicetur, ut clare patet ex illa dictio-
ne *ſaltem*; Sed ultra triennium protrabere non
debent, ut patet clare ex illis verbis *non præ-
termittant*.
36 Immo Metropolitanus omittens, & negli-
geos celebrare Coocilium Provinciale intra
triennium ſubjacet pœnis Canonicis; *ex cap.
Quoniam quidem diſt.* 18. & incurrit pœnam
Suſpenſionis a ſui executione Officii, ut ex-
preſſe ſtatuitur *in d. c. ſicut olim* 25. *de occu-
pationibus*, ibi: *Quiſquis autem hoc ſalutare ſta-
tutum neglexerit adimplere, a ſui executione Of-
ficii ſuſpendatur*. Quæ tamen pœna Suſpenſio- 37
nis non eſt latæ Sententiæ, ſed ferendæ ſecun-
dum Hoſtienſ. *in d. c. Olim* io fine, Joannes
Andreas *ibid. n.* 7. & Fagn. *ibid. n.* 107. Et
ſic intelligendum eſt decrerum *dict. Lateranen.
Conc. ſub Leone X. ſeſſ.* 10. in Conſtit. incip.
Regimini, ibi; *Circa hoc autem negligentes,
pœnas in iiſdem Canonibus contentas ſe noverint
incurſuros*. Et ita pariter intelligendum ve-
nit Decretum Conc. Trid. *in d. ſeſſ.* 24. *c.* 2.
in fin. ibi: *Quod ſi in his tam Metropolitani,
quam Epiſcopi negligentes fuerint, pœnas ſacris
Canonibus ſancitas incurrant*. Et ratio eſt, 38
quia præcitata Decrera relationem habent ad
pœnas a Jure ſtatutas, ut intellexit Sac. Cong.
Conc. relat. a Fagn. *loc. cit. ſub n.* 109. ubi
cum inter alia quæſita, fuiſſet, ut infra, du-
bitatum, *Tertio, dato quod cenſeatur impoſita*
(ſcilicet pœna Suſpenſionis) *an ipſa pœna,
quæ ſecundum d. c. ſicut olim, incurritur me-
diante ſententia, hodie ipſo Jure incurratur pro-
pter illa verba d. c.* 2. *in fin.* ibi: *Pœnas ſa-
cris Canonibus ſancitas incurrant?* Sacra Con- 39
gregatio *ad tertium cenſuit per Concilium Tri-
dentinum non eſſe alteratum, nec immutatum mo-
dum incurrendi pœnam d. c. ſicut olim; quia
Concilium utitur illis verbis: Incurrant pœnas
ſancitas, quæ nihil innovant*.
Locus autem eligendus pro congregando Con- 40
cilio debet eſſe commodus quantum fieri po-
teſt omnibus, qui intervenire debent, ut non
fatigentur propter diſcrimina itioerum; *c. Quo-
niam quidem* 7. *diſt.* 18. & ibi notat Præpoſi-
tus *n.* 1. Henric. Bottæus, *de Synodo Epiſco-
por. p.* 1. *q.* 10. *n.* 56. & Fagn. *in cit. cap.
ſicut olim n.* 26. Et electio talis loci pro Con- 41
cilio Provinciali celebrando ſpectat ad Archie-
piſcopum, qui tamen ceſſanribus juſtis impe-
dimentis, Merropolitanam Eccleſiam, modo
in ea adſiot commoditates ad id neceſſariæ,
relinquere non debet. Sic cenſuit Sac. Congr.
Conc. ut refert Fagn. *in d. c. ſicut olim n.* 27.
Concilium Provinciale poſtquam in loco indi- 42
cto eſt congregatum, ſolet celebrari per ſpa-
tium trium, vel quatuor dierum; Hoſtienſ.
in c. Grave, de præbend. Nec poteſt ultra
Hebdomadam protrahi, niſi id exigentibus ne-
gotiis imminentibus; Genuenſ. *in praxi c.* 69.
n. 13. Card. Petra *loc. cit. n.* 113.

Quan-

Digitized by Google

43 Quando in Concilio Provinciali Metropolitanus eſt unius ſententiæ, Suffraganei autem omnes ſunt alterius; quænam prævaleat, & num conſulendus ſit Summus Pontifex? variant Doctores, & varia etiam fuerunt vota Cardinalium Sacræ Congregationis Concilii in Ulixbonenſi circa tale propoſitum dubium. *Die enim* 10. *Jan.* 1577. (poſtquam *die* 11. *Oct.* 1576. cenſuerat amplius deliberandum ſuper hoc dubio) ex novem qui erant congregati Cardinales, ſcilicet, Mor. Colomn. Geſſ. Lancel. Alciat. Senon. Mont. alt. S. Sixtus, & Caraffa; Quatuor, nempe Mar. Geſſ. Lancel. & Caraffa cenſuerunt ſententiam Suffraganeorum præferendam eſſe ſententiæ Metropolitani, quia illi habent votum deciſivum, & ſunt Conjudices; Alii autem quatuor ſcilicet, Columnn. Alciat. Senon. & Mont. alt. (nam S. Sixtus quid ſentiret non aperuit) dixerunt neutri ſententiæ adhærendum, nec Suffraganeorum, nec Metropolitani, ſed abſolute in quacumque cau-

44 ſa adeundum eſſe Papam. Quia autem Sanctiſſimus *die* 14. *Jan.* audita relatione Congregationis, inclinavit potius in opinionem illam, quod prævaleat Sententia Suffraganeorum, & quia habent votum deciſivum, & ſunt Conjudices, & quia Doctores dicunt, quod debet Metropolitanus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu majoris partis, ut refert Fagn. *in d. c. ſicut olim* 25. *de accuſationibus n.* 24. *&* 104. tenendum eſt in tali caſu prævalere ſententiam Suffraganeorum, ut colligitur ex *c. ne Epiſcopi* 7. *de temporibus ordinat.* ubi dicitur quod Metropolitanus debet conſentire majori parti ſuorum Suffraganeorum, ibi; *Quod ſi inter partes aliqua dubitatio fuerit, majori numero Metropolitanus conſentiat.* Ita Hoſtienſ. *in c.* 1. *de libell. oblat. ad fin.* Jacobat. *de Concil. lib.* 6. *art.* 2. *verſ. Nemo faciat*, Navarr. *conſ.* 1. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſ. Capit.* Bottæus de *Synodo p.* 3. *n.* 137. Genuenſ. *in cit. prax. c.* 89. *num.* 4. Quaranta *loco cit. quæſt.* 29. Fagn. *loco cit.*

45 *num.* 71. & alii. Sententia tamen debet nihilominus pronunciari nomine Archiepiſcopi de conſilio, & conſenſu Suffraganeorum; Card. Hoſtienſ. & Zabarell. *in cap. Grave, de præbend. num.* 6. Jacobat. *de Concil. l.* 5. *art.* 8. *fol.* 288. *c. ſicut, de accuſat. & c. Sane d.* 67.

46 Si vero Archiepiſcopus diſſentiat pronuntiare ſententiam ab ipſo non approbatam, tunc recurrendum eſt ad Summum Pontificem; Quaranta *loco cit. quæſt.* 30. Petra *loco cit. n.* 73. & alii.

47 Concilium Provinciale nequit diſſolvi ab Archiepiſcopo ſolo ſine conſilio, & aſſenſu, ſeu voto Suffraganeorum. Ita deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Conc. refert Fagnan. *in dict. cap. Sicut olim, de accuſat. num.* 98. Comple- 48
to, & diſſoluto Concilio Provinciali de communi conſenſu, tenentur Epiſcopi infra ſex menſes publicare in ſuis Diœceſibus Concilia ſtatuta; textu expreſſo *in cap. Decernimus* 17. *diſt.* 18. Non tamen debent publicari in- 49
conſulto Romano Pontifice, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii *in Januenſi* 14. *Junii* 1573. his verbis, *Decreta, quæ in Conciliis Provincialibus conduntur, non debent publicari inconſulto Romano Pontifice.* Debent enim Con- 50
cilia Provincialia prius recognoſci, & approbari a Sommo Pontifice, ſeu a Sacra Congregat. Concilii, ut eſt diſpoſitum a Sixto V. in Conſtitut. incip. *Immenſæ, de Inſtitutione Sacræ Congregationis Concilii*, ibi: *Provincialium vero* (Synodorum) *ubivis terrarum illæ celebrentur, decreta ad ſe mitti præcipiet, eaque ſingula expendet, & recognoſcet*, & ſic declaravit ipſa Sacra Congregat. Concil. *in Januenſ. de anno* 1573. *& in Hoſtienſ. de anno* 1586. Et de facto ſic ſervat Praxis, quod 51
Concilia Provincialia a Sacra Congregatione Concilii approbentur. Nec tamen per iſtam 52
approbationem, quæ fieri ſolet a Sacra Congregatione Concilii, ipſa decreta Conciliaria obligant extra Provinciam, ut deciſum fuiſſe ab ipſa Sacra Congregatione Concilii refert Sellius *in Selectis Canonicis, cap.* 25. & Barboſa *ad Tridentin. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *n.* 2. Bene 53
vero obligant omnes Subditos Provinciæ, & contra inobedientes Juris remediis eſt procedendum, cum afficiant omnes de Provincia; *cap. cum omnes, de Conſtitutionibus*, & expreſſe Tridentinum *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. præcipit Epiſcopis, ut obſervent, & faciant obſervari talia Conciliaria Decreta, ibi: *Et quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, & obſervari faciant.* Et Sacra Congregatio *ſub die* 6. *Aug.* 1695. *in una Montis Morani executionis decretorum* mandavit exequenda eſſe Decreta Conc. Provinc. Beneventani in dicta Diœceſi; & Rota *in Cracovien. exemptionis* 16. *Jan.* 1689. §. *Illud, cor. Card. Caccia.* Immo Decreta Conciliaria Pro- 54
vincialia ligant etiam Epiſcopum Succeſſorem, licet ſit elapſum decennium ab ultima Synodo Provinciali, ut fuit deciſum *in una Marſicana.* Non tamen hæc decreta obligant ad culpam, 55
ſed ad pœnam, niſi ſpecialiter ad culpam obligare declaraverit ipſum Concilium; Concil. Toletan. *XXI. cap.* 2. Petra *l. c. n.* 120.
Conciliorum, & Synodorum celebratio Epi- 56
ſco-

Digitized by Google

ſcopis juxta Conc. Trid. diſpoſitionem efficaciter ſuadetur; Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 28. incip. *Quamvis* §. 5. & Conſtitut. 31. incip. *Singularis* §. 2.

CONCILIUM EPISCOPALE, DIŒCESANUM, SEU SYNODALE. Vide verb. *Synodus*.

CONCIONATOR. Vide verb. *Prædicator per tot.*

CONCORDATA QUOAD BENEFICIA. Vide verb. *Beneficia art.* 11. *per tot.*

CONCUBINARIUS, CONCUBINATUS. Vide verb. *Abſolutio*, *art.* 2. *a num.* 11. verb. *Luxuria num.* 7. & verb. *Pœna art.* 2. *a n.* 74. *ad* 81.

CONCURSUS.

Aliqua præmittenda.

1 QUia concurſus ad Parochiales debet omnino fieri juxta diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. & juxta diſpoſitionem Conſtitutionis Sancti Pii V. incip. *In conferendis*; ut ab omnibus in promptu, & præ oculis ſemper tamquam regula habeatur, utraque ipſa diſpoſitio hic ad litteram in primis adducitur.

2 Expedit maxime (ſunt præciſa verba Concilii *loc. cit.*) Expedit maxime animarum ſaluti, a dignis, atque idoneis Parochis gubernari: id ut diligentius, ac rectius perficiatur, ſtatuit Sancta Synodus, ut Parochialis Eccleſiæ vacatio, etiamſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures adminiſtretur, etiam in Eccleſiis patrimonialibus, ſeu receptivis nuncupatis, in quibus conſuevit Epiſcopus uni, vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infraſcriptum examen teneri mandat, per obitum, vel reſignationem, etiam in Curia, ſeu aliter quomodocumque contigerit, etiamſi ipſa Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti, ſeu privilegii in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur: Porro Epiſcopus, & qui Jus Patronatus habeat, intra decem dies, vel aliud tempus, ab Epiſcopo præſcribendum, idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis Examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut poſſit poſtea de cujuslibet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inquiſitio; Et ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per Edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari: Tranſacto conſtituto tempore omnes, qui deſcripti fuerint, examinentur ab Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus; quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur; Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur; Advenienteque vacatione &c. reliqua brevitatis gratia vid. *in d. cap.* 18.

In conferendis (ſunt præciſa verba dictæ Conſtitutionis S. Pii V.) in conferendis Beneficiis Eccleſiaſticis, & præſertim Parochialibus Eccleſiis perſonis dignis, & habilibus, quæ in loco reſidere, & per ſe ipſos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, Alexand. III. in Lateranenſi, & Gregorii X. in Lugdunenſi Generalibus Conciliis, Innocent. ſimiliter III. & aliorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum editæ Conſtitutiones reſtantur; quod ut diligentius, ac rectius perficiatur, ſtatuit etiam Synodus Tridentina, ut occurrente vacatione Parochialis Eccleſiæ, etiam generaliter, & ſpecialiter, etiam vigore indulti in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aut alias quomodolibet reſervatæ, vel affectæ, debeat Epiſcopus habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur: Et deinde Epiſcopus, & qui Juſpatronatus habet, intra decem dies, aut aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum, aliquos Clericos ad regendam Eccleſiam idoneos Examinatoribus juxta formam ejuſdem Synodi deputatis, nominet, & nonniſi eiſdem Examinatoribus per concurſum aliorum Examinatorum, etiam tamquam magis idoneo ab Epiſcopo 3

judi-

judicato, & electo de Eccleſia provideatur, alias proviſiones, ſeu inſtitutiones omnes præter formam prædictam factæ, ſubreptitiæ cenſeantur. Sed quoniam res humanæ ſemper in deterius prolabuntur, niſi ſit, qui eas retineat, ac debitæ excutioni demandet, & verendum ſit, ne propter Conſtitutionum hujuſmodi tranſgreſſionem maximi abuſus oriantur; Nos, ad quorum notitiam non ſine gravi moleſtia pervenit, nonnullis ex Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis occurrente vacatione Paroch. Eccleſiarum, eas nullo, aut minus rite ſervato examine, præſertim illo, quod per concurſum fieri debet ex Concil. Trident. vel etiam examine rite ſervato, perſonis minus dignis, carnalitatis, aut aliæ humanæ paſſionis affectum, non rationis judicium ſequentes contuliſſe, & de eis providiſſe; volentes, quantum cum Deo poſſumus, hujuſmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones præfatas etiam innovando, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium omnes, & ſingulas collationes, proviſiones, inſtitutiones Parochialium Eccleſiarum ab eiſdem Epiſcopis, & Archiepiſcopis, ac quibuſvis aliis collatoribus, tam Ordinariis, quam Delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apoſtolicæ Legatis, vel nunciis, præter, & contra formam ab eodem Concilio Tridentino præſertim in examine per concurſum faciendo præſcriptam, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore, & eſſe, nullumque proviſis Jus, aut titulum, etiam coloratum poſſidendi præbere; & Parochiales Eccleſias hujuſmodi, quæ vacabant, ex tunc vacare ſtatuimus, decernimus, & declaramus, eaſque omnes eorum, quibus Jus conferendi eas, præterquam Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis juxta decretum ejuſdem Concilii habere debent, competet, diſpoſitioni reſervamus; Inſuper ne Parochiales Eccleſiæ diu in ſuſpenſo maneant, in maximum animarum periculum, quarumcumque Parochialium Eccleſiarum, quarum, dum pro tempore vacant, ad Epiſcopos, & Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, & quoſvis alios Ordinarios Collatores, in menſibus Ordinariis Collatoribus etiam per noſtras regulas aſſignatis, proviſio, & collatio ſpectat, & pertinet, de quibus eiſdem Epiſcopi, & Ordinarii intra ſex menſium ſpatium a die vacationis earumdem perfecto examine juxta formam Concilii Tridentini præfati non providerint, ac illarum etiam, quarum collationes Nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel ſpecialiter ex quavis cauſa reſervatæ, ſeu affectæ exiſtunt, aut aliis ex indulto Sedis Apoſtolicæ competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas pro examine concurſu mutuo habito juxta dicti Conc. Tridentini formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas Nobis vel Succeſſoribus noſtris, aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium a die illius vacationis non ſignificaverint, nec non Parochialium Eccleſiarum ſimilium, quæ Juris Patronatus Eccleſiaſtici, vel Laicorum, vel Clericorum, & Laicorum ſimul fuerint, ſi præſentatus intra tempus eiſdem patronis a Jure præfixum, prævio examine juxta formam dicti Concilii approbatus petatur inſtitui, inſtitutioque ipſa per duos menſes a die præſentationis dilata fuerit, collationem, proviſionem, inſtitutionem, ac omnimodam diſpoſitionem Nobis, & ipſi Sedi, ac perſonis indulta hujuſmodi conferendi, providendi, ac inſtituendi obtinentibus reſpective reſervamus, data tamen in Parochialibus Juriſpatronatus optione ipſis Patronis, ut ſi inſtitutio ad Ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menſes differentibus, poſſint pro hujuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſtolicam: Probibentes etiam eiſdem Ordinariis, ne tempus decem dierum eiſdem Ordinariis, & Patronis, ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præſumant. Diſtrictius inbibentes, ne quis præter Roman. Pontif. aut alios Indulta hujuſmodi obtinentes, ut præfertur, quacumque ſit ſuper hoc auctoritate munitus, de hujuſmodi Beneficiis ſic reſervatis, ut præferrur, diſponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innovare quoquo modo præſumat. Ut autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis juxta ejuſdem Concilii decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus, & eadem auctoritate declaramus, quod ſi Epiſcopus minus habilem, poſthabitis magis idoneis, elegerit, poſſint ii, qui rejecti fuerint, a mala electione hujuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium uti noſtrum, & Sedis hujuſmodi De-

Delegatum, aut alias ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad novum examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, & conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis magis idoneo per eumdem Judicem appellationis auctoritate noſtra (quatenus collatio ad Epiſcopum, a quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur; alias eidem magis idoneo per Judicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, proviſio, vel inſtitutio ſpectabit; Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quo minus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & proviſus ab eadem Eccleſia, cauſa appellationis hujuſmodi pendente, non amoveatur. Et ſi quis a ſententia per Judicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipſam Apoſtolicam appellabit; ſi ſecus in præmiſſis omnibus, & ſingulis actum, & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis manu alicujus Notarii &c. Dat. Romæ anno ab Incarn. Dom. 1566. 15. Kal. Apr.

4 *Epiſtola Encyclica methodum, ac normam præſcribens obſervandam ab omnibus Epiſcopis, aliiſque Prælatis facultatem habentibus indicendi concurſum ad Parochiales Eccleſias in examine, ſive concurſu ad eaſdem Eccleſias, quoties earum vacatio contigerit, inſtituendo.*

Reverendiſſime Domine uti Frater; Quo Parochiales Eccleſiæ dignioribus perſonis gubernandæ traderentur, ſtatuit, ut notum eſt, Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ut vacante Eccleſia Parochiali, indiceretur, & fieret Concurſus, ac poſtquam Concurrentes ab Epiſcopo, vel ejus Vicario Generali, atque ab Examinatoribus Synodalibus ſaltem tribus examinati, & approbati eſſent, Epiſcopus eum eligeret, quem ætate, moribus, doctrina, prudentia, aliiſque rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam neceſſariis, & opportunis, digniorem cæteris, magiſque idoneum judicaret; Adjecitque ad hanc Concilii ſanctionem validius confirmandam, re, & nomine Sanctiſſimus Pontifex Pius V. quod ſi unquam Epiſcopus minus habilem, poſtpoſitis magis idoneis, elegiſſet, poſſint ii qui rejecti eſſent a mala ejuſmodi electione ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus foret, ad viciniorem Ordinarium, ut Sedis Apoſtolicæ Delegatum, vel alias ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac Præelectum ad novum examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, ea tamen cautione, ut appellatio non in ſuſpenſivo, ſed in devolutivo eſſe deberet; quemadmodum in ejus Conſtitutione, quæ trigeſima tertia eſt, latius cavetur; conſulendo, quod conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis Eccleſia magis idoneo conferatur.

Cum autem neque Concilii Decreto, neque Pontificis Bulla examinis in concurſu peragendi forma, ſeu methodus ulla certa, ac peculiaris ſervanda proponatur; difficile dictu eſt, quanta examinum aliorum alibi diverſitas extiterit; Atque hinc occaſio querelarum; Nam alicubi cum non eædem omnibus quæſtiones, non iidem caſus propoſiti fuiſſent; erant identidem, qui vel in judicio, vel extra conquererentur; ſibi quidem poſtpoſitis difficiliores, Præelecto autem faciliores ad ſolvendum quæſtiones obtigiſſe: Alibi vero eædem quidem omnibus quæſtiones propoſitæ fuerunt, ſed neque hæ, neque datæ a Concurrentibus reſponſiones ſcripto, ſeu litteris conſignabantur. Cumque poſtmodum nec raro contingeret, ut e poſtpoſitis quiſpiam Jure Bullæ ſupradictæ novum ad examen coram Judice appellationis, ejuſque Examinatoribus electum provocaret, Sacra Congregatio uſque ab anno 1603. conſiderans gravamen non alia ratione, quam novo examine probari poſſe; provocationem ad novum examen cenſuit admittendam gravamine nec dum probato, & requiſitis tantummodo probationibus in ſubſequenti judicio, in quo probato per novum examen Appellationis gravamine quo ad doctrinam, probanda ſupereſt ejuſdem præ jam electo in reliquis ad regendam Eccleſiam requiſitis præſtantia, ut de majori alterutrius ad Parochialis Eccleſiæ gubernium idoneitate ſententia ferri poſſit, cum non continuo, ſi quis eſt doctior, is etiam aptior, ſeu magis idoneus ad id regimen habeatur, vel etiam habendus ſit. Quam Sacræ Congregationis ſententiam ſcriptores, & Tribunalia laudarunt. Aliis demum in Diœceſibus laudabilis invaluit conſuetudo, ut eædem omnibus quæſtiones, iidemque caſus proponantur; ac (ne qua detur anſa Cancellario quidquam ſuo marte addendi, minuendi, mutandi) ut ipſimet Concurrentes quæ interrogati fuerint, quæque reſponderint, ſua manu perſcribant; Atque Ordinarii, qui morem hunc longe optimum in examinando tenuere, Sacræ deinde Congregationi etiam atque etiam conſiderandum reliquerunt, his, qui ſic examinati eſſent,

Digitized by Google

eſſent, atque poſtpoſiti, in poſterum ut ſolent, Appellantibus, indulgenda nec ne ſtatim electi novum ad examen provocatio, nulla gravaminis præreuiſita probatione videretur; Cum iſti ex actis primi examinis gravamen Doctrinæ facile alioquin probare poſſent; quod alii aliter nimirum examinati probare, niſi ſecundo ſeu novo examine, non poterant. Nec defuere alii probitatis, ac peritiæ in adminiſtrandis diu Eccleſiis laude præſtantes, qui monerent, frænum aliquod hujuſmodi Appellantium licentiæ tandem injiciendum, eorumque jam nimis crebras novum ad examen provocationes eſſe reprimendas; quippe quæ vix unquam ſine magno Eccleſiarum damno contingunt. Nam cum novum examen coram Judice appellationis longe procul a Parochia peragendum ſit, Electus ab Epiſcopo, qui provocatur, Parochiam, quam poſſidet, cogitur interea temporis deſerere, eamque Œconomo, vel Vicario cuipiam veluti ſponſam ignotis Cuſtodibus relinquere, Sponſo non parumper, ſed diu ſane abſuturo, dum neque implicita, ut ſit, lite, terna etiam, vel quaterna, alia ex aliis examina ſuper præſtantia primum Doctrinæ, tum deinde aliorum, quæ ad integrandam idoneitatem opportuna ſunt, contentioſe multiplicentur, & commode, ne dicam otioſe, tranſigantur, antequam deliberari poſſit, utri concurrentium Parochia ſit adjudicanda.

Ad tollendam ejuſmodi non minus querelarum, quam incommodorum occaſionem; Sac. Cong. Concilii Tridentini interpres; poſtquam rem omnem a capite repetitam in gemina ſeſſione prima Octobris, & 16. Novembris 1720. ſummo ſtudio recognovit, tandem, Sanctiſſimo etiam annuente, ſtatuit (quod per præſentes Litteras encyclicas exequitur) omnes, & ſingulos Epiſcopos, alioſque Prælatos, penes quos ſit Jus, & auctoritas faciendi Concurſum, hortari, ut examen ejuſmodi inſtituere non graventur, quale jam, & multæ Diœceſes, & Urbs ipſa obſervat, atque Apoſtolica etiam Dataria poſtulat, ſive cum, Sede vacante, vacat Eccleſia aliqua Parochialis, cujus collatio ad Sedem Apoſtolicam pertineat, ſive cum vacat Parochialis aliqua, ut dicitur juxta decretum, ſive demum cum vacante in Collegiatis, aut Cathedralibus Eccleſiis Dignitate aliqua majori, annexam habente curam animarum, faciendus eſt Concurſus, atque ad Apoſtolicam Datariam tranſmittendus, ut notum eſt, atque in litteris, quæ de ordine Sanctiſſimi tunc e Dataria prodeunt, clare præſcribitur.

Vacante itaque Eccleſia Parochiali, quæ conferenda ſit per Concurſum, atque hoc ſolitis formulis indicto, hæc, quæ ſequuntur ex Sacræ Congregationis ſententia, conſilio, ſuaſione, ſervanda proponuntur.

Primum nempe, ut aſſignentur eædem omnibus Concurrentibus Quæſtiones, iidem caſus, idemque textus Evangelii; ſuper quo Sermonis aliquid præſcribant ad probandam dicendi pro Concione facultatem.

Alterum, ut Caſus, & Quæſtiones reſolvendæ dictentur omnibus pariter eodem tempore, atque omnibus pariter eodem tempore textus Evangelii tradatur.

Tertium, ut certum idemque omnibus ſpatium temporis conſtituatur, intra quod caſus reſolvant, Quæſtionibus reſpondeant, Conciunculam componant.

Quartum, ut eodem Concurrentes omnes in Conclavi claudantur, unde, quandiu ſcribent (dabitur enim omnibus ſcribendi copia) nemo eorum egredi, neque alius quiſpiam eo ingredi poſſit, niſi poſtquam ſcripta confecerint, & exhibuerint.

Quintum, ut omnes ſua quiſque manu tum reſponſa, tum ſermonem ſcribant, ſubſcribantque.

Sextum, ut reſponſa quidem latine, ſermo autem ea, qua ad populum haberi ſolet, lingua ſcribatur.

Poſtremum, ut unumquodque reſponſum, & unuſquiſque ſermo, cum ab unoquoque Concurrentium exhibebitur, non ſolum ab eo, qui ſcripſit, atque a Cancellario Concurſus, verum etiam ab Examinatoribus, & ab Ordinario, vel ejus Vicario, qui concurſui interfuerint, ſubſcribatur.

Peracto ſecundum hanc formulam Concurſu, collataque ei, qui magis idoneus, ac dignior judicatus fuerit, Eccleſia Parochiali, non admittatur Appellatio, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Epiſcopi, niſi intra decem dies Collationis interponatur.

Si quis autem hoc infra ſpatium appellaverit, Actaque Concurſus petat ad Judicem Appellationis transferenda; mittantur vel Acta ipſa originalia Concurſus clauſa, & obſignata, vel certe unum aliquod anthenticum eorum Exemplum a Cancellario Concurſus, atque altero Notario collatum, & auſcultatum coram Vicario, vel alio in Eccleſiaſtica Dignitate conſtituto, quem eligat Ordinarius, ad quem etiam Notarii Cancellario adjungendi electio pertinebit, nec non ab Examinatoribus Synodalibus, qui Concurſui interfuerunt, ſubſcriptum.

Ex quibus actis, vel authentico eorum exemplo, niſi gravamen quoad doctrinam probet is, qui ſic, ut præmittitur, examinatus, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Epiſcopi appellaverit, novum ad examen provocandi facultatem a Sacra Congregatione fruſtra poſtulabit.

Quemadmodum, & in judicio appellationis perſequi Jus ſuum fruſtra tentabit is, qui forte ſe gravatum doleat quoad reliqua, niſi interpoſita mature, ut dictum eſt, appellatione ab irrationabili judicio Epiſcopi, gravamen quo ad illa oſtenderit, vel ex actis primi Concurſus, vel ſaltem ex atteſtationibus, & documentis extrajudicialibus etiam, ſed non levibus.

Atque ita quidem ſenſit Sac. Congregatio, & Sanctiſſimus aſſenſit. At ſi quis tamen Ordinariorum aliter, ac ſupra deſcriptum eſt, Concurrentium examina inſtituere perrexerit, perget & Sacra ipſa Congregatio more priſtino Appellantibus, qui ſe gravatos dixerint, provocationem ad novum examen, nulla gravaminis prævia probatione, indulgere. Interim tamen ne harum Litterarum memoria dilabatur, vult Eadem Sacra Congreg. eas in uniuſcujuſque Ordinarii Cancellaria perpetuo conſervari. Cujus interea conſilium, tum voluntatem dum ego omnibus ſignifico, Amplitudini tuæ fauſta omnia e Cœlo precor. Romæ hac die 10. Januarii 1721.

Uti Frater
P. M. Card. Corradinus Præfectus.
P. Lambertinus Secretarius.

5 Quo ad Concurſum Parochialium attendenda eſt noviſſima Conſt. Bened. XIV. incip. *Cum illud*, in qua inter alia præſcribit, quod Examinatores non ſolum attendant in Concurrentibus Doctrinæ peritiam, ſed etiam inquirant, qui præ aliis ætate, prudentia, probitate morum, præſtito antea Eccleſiæ ſervitio, cæteriſque dotibus ad Officium Parochi cumulate obeundum neceſſariis, eſſent idonei, & commendabiles. Et ne ab Examinatoribus ignorari poſſint ſupradictæ qualitates, præcipit quod Concurrentes ante Concurſum intra terminum ab Epiſcopo aſſignatum, coram Cancellario Epiſcopali, vel alteri ab Epiſcopo deputando, ſuarum qualitatum, meritorum, & munerum probationes, atteſtationes, tam judiciales, quam extrajudiciales, aliaque id genus documenta, quæ fraude vacent, exhibeant; Alioquin dicto termino elapſo, documenta hujuſmodi quæcumque, & qualiacumque ea ſint, nullatenus recipiantur; Et eveniente die Concurſus a Cancellario Epiſcopali ſingulorum merita, qualitates, & Requiſita (ut vocant) incorrupta fide deprompta a juribus tempore habili exhibitis, in ſcriptis ſummatim redigantur, & copia Epitomes tradatur non ſolum Epiſcopo, vel Vicario Generali vices illius obeunti, ſed ſingillatim omnibus Examinatoribus ad Concurſum adſcitis, ut tum de ſcientia, tum de vita, moribus, aliiſque regendæ Eccleſiæ neceſſariis dotibus ferant judicium. Abſoluto Concurſu, Notula compendiaria Requiſitorum antea diſtributa, tradatur Cancellario, qui illam comburat, vel penes Acta cuſtodiat, & nemini oſtendat, niſi de mandato Epiſcopi. Et demum circa Beneficia Sanctæ Sedi reſervata, mandat quod ipſis vacantibus Concurſus ſemper ab Epiſcopo indicatur, & abſoluto Concurſu, ſi res ſit de Beneficiis Curatis, *quæ tantum ratione Menſium reſervata ſint*, Epiſcopus inter approbatos eligat magis idoneum, & Datariæ ſignificet, nec acta Concurſus tranſmittat, niſi a Dataria, cum id opportunum duxerit, requirantur. Sin vero dicta Beneficia, quibus Cura imminet Animarum, *ex alio quovis capite quam Menſium Apoſtolicorum S. Sedi reſervata ſint;* Eo ſane caſu veteri non immutato more abſtineat Epiſcopus a ferendo dignioris judicio, & Acta Concurſus ultro Datariæ exhibeat. Licebit tamen Ordinariis pro ſuo arbitrio, familiaribus Litteris Datario ſcriptis, eidem denunciare Perſonam, quam cenſeat regendæ Eccleſiæ magis idoneam, eumdemque commonere, an occulta aliqua, & in Actis juſte reticita ſubſit cauſa, quæ cuipiam obſtet ad Beneficium Curatum obtinendum.

ARTICULUS I.

Ad quem ſpectet edicere, ac facere Concurſum, & quinam debeant, & poſſint ad illum admitti.

Concurſum edicere ſpectat ad Epiſcopum, 1
ſeu Ordinarium; Conc. Trid. d. *ſeſſ.* 24.
cap. 18. *de reform.* S. Pius V. d. Conſt. incip.
In conferendis; & pluries declaravit Sacra Con-
greg. Concil. ut infra patebit. Epiſcopus ta- 2
men non poteſt ſolus facere Concurſum, quan-
do habet Vicarium Generalem ſibi Roma miſ-
ſum, ſed aſſiſtere debet etiam Vicarius, qui
procurabit, ut omnia Canonice fiant; Sacra
Congr. Conc. *in Narnien.* 2. *Octob.* 1655. Et ſi 3
Vicarius ſit Apoſtolicus, ad ipſum ſolum, non
ad Epiſcopum pertinet facere Concurſum, ſicut
& Synodum, & declarare magis idoneum, quia
Epi-

Digitized by Google

Epiſcopus non habet niſi adminiſtrationem Ordi-
nis; Sacra Congreg. Conc. *in Lycien. 9. Junii*
4 1608. *& in Biſinianen. 16. Maii* 1653. Immo
ſi Epiſcopus reperirietur ſuſpenſus a Juriſdi-
ctione, & haberet præſervatum Jus conferen-
di Beneficia, non poſſet ex approbatis in Con-
curſu Parochialis digniorem præeligere; ſed
hoc Jus pertineret ad Vicarium Apoſtolicum,
ut præter decreta, quæ referuntur a Fagnan.
in cap. Illa 2. Ne Sede vacante n. 30. *& ſeq.*
nuper declaravit Sacra Congr. Conc. *in Sora-*
5 *na 12. Decembris 1699.* Edicta pro Concurſu
habendo ad Parochiales vacantes, quarum col-
latio pertinet ad inferiores Prælatos, qui non
habent Territorium diſtinctum, nec Jus con-
gregandi Synodum, debent publicari ab Epi-
ſcopo, in cujus Diœceſi Parochialis exiſtit,
vel ab alio, qui eſt vicinior, ſi ſit Nullius,
& coram eo Concurſus fieri; & ad ipſum Epi-
ſcopum ex dignis Digniorem eligere, & infe-
riori Prælato pro collatione, ſeu inſtitutione
remittere ſpectat; Sacra Congreg. Concil. *in*
Palentin. 24. Octobr. 1573. *& in Foroſempro-*
6 *nien. 2. Decembris* 1628. Et Prælatus inferior
habita ſignificatione, non poterit conferre al-
teri, quam prælecto ab Epiſcopo, ut reſpon-
dit Sacra Congregatio Concil. *in Burgi Sancti*
7 *Sepulcri 15. Decemb. 1696. ad tertium*. Abbas
enim ſeu Commendatarius, vel alius Prælatus
Epiſcopo inferior, non poteſt Concurſum, &
examen inſtituere ad Parochiales exiſtentes in-
tra fines ſuæ Juriſdictionis, & collationis,
quando non habet poteſtatem congregandi Sy-
nodum, & actu non congregat, ſed huiuſmo-
di Concurſus, & examen ſpectat ad Epiſco-
pum, intra cujus Diœceſis fines exiſtit Abbas,
ſeu Commendatarius, vel alius Prælatus infe-
rior; & ſi non conſtat intra cujus Diœceſis
fines exiſtat, id ſpectat ad Epiſcopum vicinio-
rem; Sacra Congreg. Concil. *in Caſtri Du-*
8 *rantis* 30. *Aprilis* 1611. Abbates tamen, ſeu
Commendatarii aliique Prælati inferiores Epi-
ſcopo, qui omnimodam habent Juriſdictionem
quaſi Epiſcopalem, nec alicui ſubſunt, ſed
ſunt immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ, qui-
que nullius ſunt Diœceſis, ſed proprium ha-
bent Territorium, ſi habeant Jus congregandi
Synodum, & legitime conſtet illam congre-
gaſſe, & elegiſſe Examinatores, poſſunt Con-
curſum inſtituere, examinare, approbare,
omniaque alia facere, quæ continentur in De-
creto Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reſomat.*
Sacra Congreg. Concil. *in Foroſempronien.* 18.
Martii 1591. *in Caſtri Durantis* 30. *April.* 1611.
9 *in Cauſſa Abbatiæ Farſen.* ut refert ex Aldan.
Barboſa in Tridentin. *loco cit. num.* 51. & ſæ-
pe alibi. Et in ſpecie pro Abbate Monaſterii
in Monte Caſſino Ordinis S. Benedicti, quod
nullius ſit Diœceſis, & nemini ſubſit, ſed
omnimodam Juriſdictionem Epiſcopalem, ac
proprium Territorium, & Jus congregandi Sy-
nodum, ac ideo poſſit Concurſum inſtituere,
examinare, approbare, & Œconomum depu-
tare, declaravit Sixtus V. 20. *Februarii* 1589.
ut refert Tambur. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *di-*
ſput. 3. *quæſt.* 4. *num.* 2. *ex venerabili Archi-*
vio Caſinenſi. Et noviſſime Benedictus XIII.
Conſtitut. incip. *Quod inſcrutabilis*, in qua con-
firmat etiam Conſtitutiones Sixti V. Urbani
VIII. & Innocentii XI. ad id emanatas.

Epiſcopus manutenendus eſt in ſua quaſi 10
poſſeſſione inſtituendi Concurſum, donec Præ-
latus inferior coram Judice competente legi-
time probaverit Jus cogendi Synodum habere,
aliaſque coegiſſe, in eaque Examinatores ad
præſcriptam Concilii formam deputaſſe; Sacra
Congreg. Concil. 17. *Januarii* 1585. *&* 4. *Au-* 11
guſti 1594. Unde Epiſcopus Foroſempronien.
ut vicinior manutenendus eſt in ſua quaſi poſ-
ſeſſione Concurſum inſtituendi in vacationibus
Eccleſiarum Parochialium della Ravignana,
& Juris præeligendi magis idoneos ex appro-
batis in eiſdem Concurſibus, donec Abbas Claſ-
ſen. legitime probaverit habere Jus congregan-
di Synodum, aliaſque coegiſſe, & in ea Exa-
minatores ad præſcriptum Concilii Tridentini
ſeſſ. 24. *cap.* 18. *de reformat.* deputaſſe; Sacra
Congreg. Conc. *in Foroſempronien.* 2. *Decemb.*
1618. Concurſus, qui in vacationibus Paro- 12
chialium fieri ſolet coram Epiſcopo viciniori,
ſi occaſione peſtis Civitas illius ſit bannita,
& aditus præcluſus ad eumdem Ordinarium vi-
ciniorem, poteſt prorogari, ut conceſſit Sacra
Congregatio facultatem Prælato inferiori pro-
rogandi tempus concurrentium, & ut interim
provideretur de Œconomis, & Vicariis ido-
neis; Sacra Congreg. Conc. *in Nullius Terræ*
Guaſtallæ, *Parmenſ. Diœceſis* 17. *Auguſti* 1630.
Concurſus edicta Ordinarii proponere debent 13
in Beneficiis Curatis reſervatis Sedi Apoſtoli-
cæ vacantibus per obitum, puta in menſibus
reſervatis, & a Sede Apoſtolica proviſio fa-
cienda eſt approbato ab Examinatoribus in
Synodo Diœceſana deputatis, ſi fidem appro-
bationis habet ab Ordinario. Ita deciſum fuiſ-
ſe a Sac. Congreg. refert Piaſec. *in praxi Epi-*
ſcop. par. 2. *cap.* 20. *n.* 17. Barboſa *in Triden-*
tino loc. cit. n. 64. Epiſcopus inſtituens Concur- 14
ſum ad formam Concilii, non poteſt ut ſuſ-
pectus recuſari, ſed qui ſe exiſtimaverint gra-

Digitized by Google

vatos, appellare poterunt a mala Ordinarii ele-
ctione, ſeu judicio ad effectum devolutivum,
non ſuſpenſivum; Sacra Congreg. Concil. 28.
15 *Septemb.* 1589. Vicarius Generalis Epiſcopi po-
teſt, Epiſcopo impedito, proponere Edictum
pro Concurſu, & coram ſe examen indicere,
textu expreſſo in Conc. Trid. *loco cit.* ibi: *Ab
Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus Vicario Ge-*
16 *nerali*. Immo examen Concurſus poſſe fieri co-
ram Vicario Generali, etiam Epiſcopo non im-
pedito, tenet Garcias *de Benefic. part.* 9. *c.* 2.
num. 119. Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. part.* 3.
alleg. 60. *num.* 41. & *in Tridentin. ſeſſ.* 24.
c. 18. *de reformat. n.* 77. & Maſſobrius *requiſi.*
3. *dub.* 3. quia dicunt ipſi prædicta verba Con-
cilii, *ſive eo impedito*, ſunt ſolum poſita ad
denotandum convenire, quod ab ipſo Epiſco-
17 po, ceſſante impedimento, fiat examen. Qui-
nimmo poteſt Vicarius Generalis proponere
Edictum pro Concurſu, etiamſi ipſemet velit
examen ſubire, & Epiſcopus illi ſit Eccleſiam
ipſam vacantem collaturus. Sic deciſum fuiſſe
a Sacra Congr. Concil. ſuper *d. c.* 18. *ſeſſ.* 24.
refert Sbroz. *de Offic. Vicarii in addit. q.* 188.
18 *lib.* 2. Sic etiam Vicarius Capitularis poteſt
Concurſum ad Parochiales vacantes tempore Se-
dis vacantis facere, ut poterat Epiſcopus ſer-
vata forma Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.*
18. *de reformat.* & magis idoneum eligere, &
approbationem ad Sanctiſſimum Dominum,
ejuſque Eminentiſſimum Cardinalem Datarium
mittere pro confirmatione electionis. Ita de-
claravit Sacra Congregatio Epiſcoporum *in Ra-
vennaten.* 3. *Februarii* 1624. & ſæpe alibi. * To-
ta enim juriſdictio Capituli Sede vacante ad
Vicarium Capitularem devolvitur; Benedict.
XIV. *De Synod. Diæceſana l.* 4. *cap.* 8. §. 10. *
& ad hoc juvat adducere id, quod a Sacra
Congregatione Concil. actum fuit de obſervan-
dis in examinibus faciendis pro collatione Pa-
rochialium Sede Cathedrali vacante, & ita
concepta fuit declarationum formula per ma-
nus tranſmiſſa, & a Sanctiſſimo approbata,
ut refert Faguan. *lib.* 3. *Decret. in cap. Illa* 2.
Ne Sede vacante num. 18. *& ſequentibus*, & eſt
ut ſeqoitur.
19 In primis Capitulum nullam ſibi in hiſce
examinibus auctoritatem vindicabit, ſed con-
ſtituet Officialem, ſeu Vicarium infra octo
dies poſt mortem Epiſcopi, pro ut mandat
20 Conciliom Tridentinum *ſeſſ.* 20. *cap.* 16. Is
Vicarius ſic conſtitutus obibit illa omnia mu-
nia, quæ Concilium *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ſtatuit
obeunda ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, cum
Parochialis Eccleſiæ vacatio contigerit; &
in ſpecie ſtatim habita notitia vacationis Ec-
cleſiæ, & antequam ullum fiat examen, con-
ſtituet idoneum in ea Vicarium cum congrua
froctuum portionis aſſignatione, reſervatis re-
liquis froctibus iis, quibus Jure videbitor.
Hic autem Vicarius in Parochiali poſitus,
ejus onera ſuſtinebit, donec ei de Rectore
provideatur. Poſtea per Edictum publicom
vocabit omnes, qui voluerint examinari pro
obtinenda Parochiali vacante. Deinde exa-
minabit eos, qui concurrerint, adhibitis et- 21
iam aliis Examinatoribus, ſaltem tribus, quo-
rum votis, ſi paria, aut ſingularia fuerint,
accedere poſſit ipſe Vicarius quibus magis ei
videbitur. Curabit idem Vicarius, ut ſingulis 22
annis a Diœceſana Synodo probentur Exami-
natores ſaltem ſex, ex qoibus tres ipſe eliget,
eoſque congregabit, qoi ſecum examen perfi-
ciant ad ſingulas Parochiales vacantes; Et ſi
duo, vel unus tantum ex dictis Examinato-
ribus etiam com Vicario, vel omnes tres,
aut etiam ſex abſque Vicario ſe ipſos con-
gregaverint, & examen perfecerint, nullum
erit; & ſi ex dictis ſex Examinatoribus ali-
qui intra annum ſuæ electionis mortui fue-
rint, tota facultas examinandi ad ſuperſtites,
etiamſi unus tantum ſupereſſet, ſpectabit eo
anno durante. Si contingat ſeqoentibus annis
nullos alios Examinatores eligi in Synodo
Diœceſana, illi ſex qui ſemel præcedente an-
no ex Decreto Concilii fuerint electi, pro le-
gitimis habeantur etiam poſt lapſum annum
ſuæ electionis, & ſic in Officio ſuo perſeve-
rare poſſint, donec alii ſervata forma Conci-
lii electi fuerint. Et ſi ex dictis ſex Exami-
natoribus aliqui mortui fuerint, curabit Vica-
rius, ut lapſo anno alii in locum demortuo-
rum ſufficiantur ſeu eligantur in Synodo Diœ-
ceſana, alioquin qui ſupererunt pro legitimis
non habeantur. Examen, & approbatio pro 23
legitimis non habeantur ad Parochialem va-
cantem, ſi ante ad alias Parochiales, quæ
prius vacaverint, fuerint facta, ita ut non ſuf-
ficiat aliquem judicatum fuiſſe idoneum præteritis
menſibus, aut annis ad aliquas Parochiales; ſed
ſemper opus ſit novo examine, & nova appro-
batione ad ipſam Parochialem, de cujus colla-
tione ſingulis vicibus agitur. Examinatores ex 24
pluribus examinatis non unum ſolum, ſed plu-
res, quos judicaverint idoneos, ſignificabunt
Vicario, & ex iſtis pluribus idoneis per Exa-
minatores judicatis, non ipſi Examinatores,
ſed ſolus Vicarius eliget quem cæteris magis ido-
neum judicaverit. Hæc enim facoltas nullo mo- 25
do Examinatoribus competit, cum ſoli Epiſco-

po

Digitized by Google

po a Concilio ſit attributa, cujus loco erit Vi-
26 carius Sede vacante. Ipſe enim ſolus Vicarius
abſque Examinatoribus ſcribet Litteras ad San-
27 ctiſſimum D. N. ad quem collatio Parochialis
ſpectabit, quibus præcipue teſtabitur propoſitum
fuiſſe Edictum, & examen per Concurſum fa-
ctum, totque examinatos fuiſſe, & ex examina-
tis tot idoneos a tribus ſaltem Examinatoribus
judicatos; ſe vero ex iſtis idoneis talem cæteris
magis idoneum judicaſſe elegiſſeque.

28 Capitulum, aut Decanus Cathedralis Eccle-
ſiæ nullum ſibi Jus vindicet proponendi Edi-
ctum, aut deputandi, ſeu eligendi, vel convo-
candi coram ſe Examinatores, nec jubendi, aut
curandi, ut coram ſe, aut Examinatoribus de-
putatis ab eo, Examen fiat; minus eligendi
magis idoneum, aut litteras teſtimoniales de eo
ſcribendi. Sed hæc omnia, ut ſupra dictum eſt,
exequetur partim Synodus Diœceſana, partim
Vicarius Sede vacante conſtituendus, quem Ca-
pitulum omnino conſtituere debebit ex dictis
29 *ſup. n.* 19. Multo magis idem Capitulum abſti-
neat a conferendo Parochialem vacantem in
Commendam temporalem ei, qui magis idoneus
30 fuerit judicatus. Maxime etiam caveat, ne con-
cedat omnes fructus ipſius Parochialis eidem, di-
31 cta Commenda durante; Quoniam Concilium
hæc omnia prohibuit, dum ſtatuit debere Epiſco-
pum ſtatim habita notitia vacationis Parochia-
lis idoneum in ea Vicarium cum congrua fru-
ctuum portione conſtituere, quod munus obi-
bit, ut ſupra dictum eſt, Vicarius præciſe,
Sede vacante, deputatus. Cavebitque & ipſe
a dicta Commenda, & a conceſſione omnium
32 fructuum. Et illud quoque ſibi interdictum
ſciet, ne eum, quem magis idoneum ipſe ju-
dicaverit, conſtituat Vicarium in Parochiali,
aut ei quoquomodo præficiat, donec collatio
fiat, ſed debet omnino a principio vacationis,
& antequam ullum examen fiat, conſtituere
in ea alium Vicarium, qui Curam animarum
interea gerat, donec Parochialis fuerit a Sede
Apoſtolica magis idoneo collata. Hactenus
Fagnan. *loco ſupracitato*.

33 Ad concurſum Parochialium non tantum
Diœceſani, ſed etiam exteri debent admitti,
niſi adſit aliquod privilegium, quod Beneficia
non conferantur exteris; *Eſt communis Docto-
rum*, & ſic deciſum fuiſſe a S. Cong. Conc.
refert ex Nicol. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *for.*
34 *mul.* 20. *n.* 1. Ad Concurſum debent admitti
tam exteri, quam originarii, etiamſi habeant
aliud Beneficium Curatum; Garcias *de Benef.
p.* 9. *c.* 2. *n.* 208. & 209. Corrad. *praxi Be-
neficior. lib.* 3. *par.* 4. *n.* 12. Monacell. *loc.
cit.* & alii paſſim. Non enim poteſt Epiſco- 35
pus prohibere Curatis, ne accedant ad Con-
curſum aliarum Parochialium; Sac. Cong. Epiſ-
copor. 29. *Aug.* 1591. apud Barboſ. *de po-
teſt. Paroch. par.* 1. *c.* 2. *n.* 48. Originarius 36
tamen, & de gremio Eccleſiæ, eſt ſemper,
cæteris paribus, præferendus extraneo; *arg. Re-
gul.* 17. *Cancellariæ de concurrentibus in data*,
ibi; *Et ſimiliter cæteris paribus oriundus non
oriundo, & Diœceſanus non Diœceſano præfera-
tur*, & c. *Nullus diſt.* 61. *c. Hortamur diſt.*
71. *c. ne pro defectu* 61. *de election. c. Bonæ
memoriæ* §. *intelleximus de poſtulat. Prælatorum*.
Et ratio eſt, quia indigena præſumitur oppi-
dum, & Eccleſiam magis diligere, & a po-
pulo plus amari, quam alienigena, juxta S.
Th. 2. 2. *q.* 13. *art.* 2. ibi: *Ille, qui de gre-
mio Eccleſiæ aſſumitur, ut in pluribus conſuevit
eſſe utilior, quantum ad bonum commune, quia
magis diligit Eccleſiam, in qua eſt nutritus*.
Et eſt communis. Immo ſecundum Barb. *p.* 3. 37
de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 60. *nu.* 102. &
plurimos alios ab ipſo ibi citatos, dignus de
gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito dignio-
re extraneo; *arg. c. Nullus* 13. *diſt.* 61. ibi:
*Tunc autem alter de altera eligatur Eccleſia, ſi
de Civitatis ipſius Clero nullus (quod evenire non
credimus) dignus poterit reperiri*, & *c. Obitum*
16. *diſt. ead.* ibi: *Commonemus etiam Fraterni-
tatem tuam, ut nullum de alia eligi permittas
Eccleſia, niſi forte inter Clericos ipſius Civita-
tis ... nullus ... dignus, (quod evenire non
credimus,) poterit inveniri*.

Regulares omnes, quamvis ſint Canonici, ſi- 38
ve Præmonſtratenſes, ſive Lateranenſes, ſive
quicumque alii Canonici Regulares, non ſunt
admittendi ad Concurſus Parochialium ſine diſ-
penſatione Apoſtolica; Sic expreſſe declaravit
pluries Sacra Congregatio Concilii cum ap-
probatione Sanctiſſimi. Cum enim, ut refert
Fagn. *in c. Quod Dei timorem* 7. *de ſtat. Mo-
nachor. num.* 17. fuerit quæſitum: *An Regu-
laris poſſit præfici Curæ animarum ab Epiſcopo
ſine diſpenſatione Apoſtolica; Sacra Congr. Con-
cilii cenſuit non poſſe, niſi accedente diſpenſa-
tione, quæ non videtur concedenda, niſi inſtan-
te Epiſcopo pro neceſſitate, vel utilitate Eccle-
ſiæ*. Et alias conſulta; An Eccleſiæ Parochia- 39
li ex neceſſitate, nempe ob penuriam Sacerdo-
tum, Regularis perpetuo poſſit præfici; Re-
ſpondit permitti poſſe; itaut deducto victu,
quod reliquum fuerit redditum in utilitatem
Eccleſiæ, & pauperum convertatur; *Ob id au-
tem neceſſariam eſſe hodie diſpenſationem contra
opinionem antiquorum Doctorum, quod ita de
ſty-*

Digitized by Google

ſtylo ſervari conſuevit . Quod ſi magis placuerit
Sanctiſſimo , poſſe quod petitur ad tempus conce-
di , quod ſcilicet Epiſcopus providerit de Clerico
Sæculari , nihil tamen concedendum , niſi inſtan-
te Epiſcopo pro neceſſitate , vel utilitate Eccle-
40 *ſiæ* . In idemque coincidunt reſolutiones ejuſ-
dem Sacræ Congregationis Concilii *in una Cre-*
monenſi 1. *Septemb.* 1630. *& in una Taurinen-*
ſi relat. a Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 44. *n.* 25.
quod nullus hodie Regularis abſque diſpenſa-
tione Papæ poſſit obtinere ſæculare Benefi-
cium , licet Curatum ; *& in una Portugallien.*
15. *Jun.* 1652. ubi declaravit Fratres Sacerdotes
profeſſos Ordinum Militaris Chriſti , S. Jacobi ,
& de Avis ibi exiſtentium , eſſe incapaces abſ-
que diſpenſatione Apoſtolica Beneficiorum ſæ-
cularium cum Cura , & ſine Cura , & Canoni-
catus Eccleſiæ Cathedralis , ut refert Pignatell.
41 *tom.* 1. *conſult.* 254. Et etiam ſimiliter decla-
raverat de expreſſa mente Sanctiſſimi de Ca-
nonicis Regularibus , ut refert Fagn. *loc. cit.*
n. 16. Cum enim quæſitum fuerit : *An Cano-*
nici Regulares de licentia ſui Generalis poſſint
aſſumere Curam animarum tam ad tempus , quam
perpetuo? Die 8. *Jul.* 1581. *Sanctiſſimus Dominus*
Noſter Gregorius XIII. noluit licere iſtis Regu-
laribus etiam de licentia ſui Generalis abſque
permiſſu Summi Pontificis aſſumere Curam etiam
ad tempus , multoque minus Beneficium Cura-
tum in titulum . Er ſubinde , *cum Canonici Re-*
gulares Lateranenſes peterent , ut ſibi liceret cum
licentia ſui Generalis obtinere Beneficia Curata
in titulum , vel ad tempus , & res a Congrega-
tione delata eſſet ad Sanctiſſimum , Sanctitas ſua
42 *abnuit* . Quod Clemens VIII. (ut refert Pi-
gnat. d. conſulr. 44. n. 25. & Nicolaus *in*
Floſculis verb. Regulares n. 25.) mandavit in-
violabilirer obſervari , uon obſtante , quod id
fortaſſe per Sacros Cauones permitteretur Ca-
nonicis Regularibus , prætetquam rranslatis ,
ut cenſuit eadem Sacra Congr. *in Cremon.* [*&*
Taurinen. allegatis . Quare cum hic caſus *die*
15. *Maii* 1655. fuiſſet iterum propoſitus , ea-
dem Sacra Congregatio perſtitit In Decretis ,
Canonicoſque hujuſmodi ad Concorſum ad-
mitti veruir ; Ita quidem ut ſuper hoc eorum
Generalis nequeat diſpenſare , ut jam declara-
vit 24. *Auguſti* 1628.

43 Et de expreſſa mente , & uuctoritate Cle-
mentis X. hanc Canonicorum Regularium In-
capacitatem ad Parochiales cum univerſali de-
rogatione omnium privilegiorum , Indultorum ,
conſuetudinum etiam immemorabilium &c.
pronunciavit Sac. Congregatio Epiſcoporum ,
& Regulatium io Decreto , ut ſequitur.

„ Cum ſel. record. Greg. XIII. , aliique
„ nonnulli Summi Pontifices Succeſſores , ad
„ Regularem diſciplinam in Coogregatione
„ Canonicorum Lateranenſium Ordinis Sancti
„ Auguſtini magis , magiſque firmandam De-
„ cretis ſuis mandaverint , ne dicti Canonici
„ Curæ animarum in Eccleſiis ſæcularibus e-
„ xercendæ , juxta Conſtitutionem Innocentii
„ III. recol. mem. Incipient. *Quod Dei timo-*
„ *rem* &c. cæteroquin capaces ad hujuſmodi
„ curam in prædictis Eccleſiis exercendam ad-
„ mittautur ; Quorum Decretorum obſervan-
„ tiam retinendam eſſe non ſemel declara-
„ tum fuit : Aſſerentibus vero e contra qui-
„ buſdam dictorum Pontificum mentem haud
„ fuiſſe certa perpetua Lege lata Innocen-
„ tianam Conſtitutionem prorſus abrogare .
„ Sed immo illorum decreta , ſeu mandata
„ cum ipſis expiraſſe ; ac propterea pro di-
„ verſitate temporum diverſas forſan editas
„ fuiſſe declarariones , & interprerationes , &
„ nec uniſormem ſervatam praxim . Ideo ex
„ prædictis non inſrequentes dubitationes &
„ controverſiæ ſubortæ noſcantur , ob quas
„ Religioſa quies perturbari facile poſſet ac-
„ curatius in hoc ſacro Ordine cuſtodienda ;
„ cum illius Apoſtolica inſtituta primævam
„ diſciplinæ ac Sanctimoniæ antiquorum Cle-
„ ricorum imaginem , & Symbolum referant ,
„ quibus ipſa naſcentis Eccleſiæ primordia
„ florebant .

„ Quapropter ad hujuſmodi dubitationes ex-
„ plicandas & controverſias definiendas , at-
„ que ut magis accurata diſquiſitione eo-
„ rum Canonicorum ſpiritus , & vocatio di-
„ gnoſcarur , qui dum iu tranquillitate Mon-
„ tis Sion Cæleſtium contemplatione ſuaviſ-
„ ſima paſcuntur , ad frangendum iu valle la-
„ crymarum panem parvulis (videlicet e Clau-
„ ſtro ad regimen deſcenſuri Parochialium)
„ invirantur : Sacra Congregatio Eminentiſs.
„ & Reverendiſs. S. R. E. Cardinal. nego-
„ tiis , & Conſultationibus Epiſcoporum , &
„ Regularium præpoſita , & re mature exa-
„ minata , atque audito P. Procuratore Ge-
„ nerali dictæ Congregationis Lateranenſis ,
„ ſpeciali ſibi auctoritate per Sanctiſſimum
„ Dominum Noſtrum Clementem Papam X.
„ vivæ vocis Oraculo attributa declarat , at-
„ que decernit . Ut in poſterum futuris per-
„ petuis temporibus nemo ex Canonicis Re-
„ gularibus Sancti Auguſtini Congregationis
„ Lateranenſis , quamvis noo translatus , ad
„ Curam animarum iu Eccleſiis ſæcularibus
„ etiam de Jure patronatus in perpetuum ,
„ ſeu

Digitized by Google

,, ſeu ad tempus quocumque titulo exercen-
,, dam admittatur ; niſi præter Abbatis Ge-
,, neralis licentiam expreſſum quoque Sedis
,, Apoſtolicæ Indultum accedat ; Quod jux-
,, ta Sacrorum Miniſtrorum penuriam , &
,, pro ut Animarum poſtulabit utilitas , in
,, contingentibus caſibus concedetur ; Itaut
,, quælibet collatio , inſtitutio , & deputatio
,, in favorem hujuſmodi Canonicorum aliter
,, facta, irrita prorſus , atque inanis cenſea-
,, tur, & ſit ; Ac nulla etiam triennali lon-
,, gior poſſeſſio iiſdem ſuffragetur. Canonicus
,, vero , cui ejuſmodi conceſſum fuerit indul-
,, tum ad mentem præfati Innocentii III. (ſi
,, commode fieri poſſit) ſocium unum ex ſuo
,, Ordine , & Congregatione ſecum habeat ,
,, cujus in iis, quæ Dei ſunt & Regularis ob-
,, ſervantiæ tam conſortio , quam ſolatio per-
,, fruatur.

,, Non obſtantibus quo ad ſupradicta om-
,, nia , & ſingula in præſenti decreto contenta ,
,, ſupra dicta Conſtitutione Innocentii III.
,, aliiſque Conſtitutionibus , & Ordinationi-
,, bus Apoſtolicis neceſſario , & individue ex-
,, primendis : Nec non &c. ſtatutis ; formula
,, profeſſionis in eo Ordine , & Congregatio-
,, ne emitti ſolitæ , conſuetudinibus etiam im-
,, memorabilibus , exemptionibus quoque , In-
,, dultis , & privilegiis , etiam in corpore Ju-
,, ris clauſis &c. nec non irritantibus Decre-
,, tis &c. quibus quo ad ea , quæ præſentibus
,, adverſantur , eadem Sacra Congregatio San-
,, ctitatis ſuæ auctoritate ſpecialiter , & ex-
,, preſſe derogat &c. *Datum Romæ hac die*
,, 18. *Martii* 1671.

F. M. Cardinalis Brancatius.

Loco ✠ Sigilli

C. de V. Archiep. Atheu.

44 Licet autem hoc Decretum de mente , & ex-
preſſa auctoritate Clementis X. editum , videa-
tur reſpicere ſolos Canonicos Lateranenſes , ta-
men vere , & realiter hanc incapacitatem ad
Parochiales habent omnes alii Canonici Regu-
lares ; tum ratione ſupra laudati Decreti Gre-
gorii XIII. loquentis indefinite de omnibus Ca-
nonicis Regularibus , ibi ; *An Canonici Regula-
res ... Noluit licere iſtis Regularibus*. Tum etiam
ratione ipſius Decreti juſſu Clementis X. edi-
ti , omnium Canonicorum Regularium com-
prehenſivi communiter intellecti , & ſignanter
a Rota *in Leodienſi Parochialis II. Decemb.*
1693. *in* §. *finali* , ubi firmat Decretum præfa-
tum Clementis X. indefinite procedere quo ad
omnes Canonicos Regulares facta mentione de
Lateranenſibus demonſtrative tantum, cum Con-
gregatio iſtorum ſit omnium præſtantiſſima , &
concurrat in omnibus eadem ratio conſulendi
priſtinæ , & laudabili diſciplinæ Regularium ,
quæ vere unica reperitur in Clauſtrorum parie-
tibus. Immo nedum hæc ratio a Decreto ad- 45
ducta eſt omnibus Canonicis Regularibus com-
munis , ſed inſuper fortius amplectitur reliquas
Congregationes Canonicorum , quæ habent ma-
jorem regularitatem , quam illam Lateranen-
ſium , quæ magis Clericorum ſpeciem refert ,
ut Card. de Luca *de Præeminent. diſ.* 24. *per tot.*
Card. Petra *tom.* 2. *Comment. ad Conſtit.* 1. *A-
naſtaſii IV. ſect.* 1. *ſub n.* 40. Tum quia hanc 46
omnium indiſtincte Canonicorum Regularium
incapacitatem ad Parochialium Concurſus jam
expreſſe pluries declaravit Sacra Congregatio
Concilii , & ſignanter *in Brixienſi* 15. *Maii* 1655.
lib. 19. *decret. pag.* 468. ibi : *Quæſitum fuit an
Regulares Congregationis Canonicorum Lateranen-
ſium Sancti Salvatoris , Sancti Georgii in Alga ,
& Cruciferorum ſint admittendi ad Concurſum
Eccleſiarum Parochialium ſecularium , præſertim
quando habent licentiam proprii Generalis :* Sacra 47
Congregatio Concilii reſpondit *negative* , *&
dandas eſſe declarationes jam editas*. Et de fa-
cto fuit requiſita facultas d. Sacræ Congreg. 48
Concilii *die* 23. *Auguſti* 1692. *in una Ferrarienſi*
pro uno Canonico Regulari Sancti Salvatoris ,
non obſtante quod dictus Canonicus prætende-
ret ſe eſſe capacem ſine alia diſpenſatione Sa-
cræ Congregationis . Et non obſtante quod
anno ſequenti dicti Canonici Regulares San-
cti Salvatoris expoſuiſſent dictæ Sacræ Con-
gregationi *in una Placentina Præſentationis* ſe
non eſſe comprehenſos nec in Decreto Clemen-
tis X. nec in aliis huc uſque emanatis probi-
tionibus , & contenderent de licentia proprii
Generalis abſque Sedis Apoſtolicæ Indulto ad
Parochiales Eccleſias vacantes concurrere , &
de illis provideri poſſe in eadem cauſa ſuſti-
nerent. Nihilominus Sacra Congregatio Con-
cilii , ad quam cauſa erat delata , *ſub die* 14.
Novembr. 1693. reſpondit : *Uniantur decreta , &
cauſa proponatur formiter auditis omnibus Procu-
ratoribus Generalibus omnium Canonicorum Regu-
larium , & interim cum Sanctiſſimo pro conceſſio-
ne Indulti ad favorem Patris de Georgiis præſen-
tati cum clauſula , quatenus opus ſit* . Et exin-
de ſua fundamenta in Sacra Congregatione
formiter producta apud majorem partem Emi-

Digitized by Google

nentiſſimorum Patrom tunc in Sacra Congre-
gatione ſedentiom, foerunt habira tamquam
nullius ponderis, uti ſibi retuliſſe Eminenriſ-
ſimom Petroccium, tunc ibi ſedentem teſta-
tur Monacell. *tom. 1. in Appendice ad Formu-
larium Legale practicum in annot. ad d. Decre-
tum Clementis X. n. 4.*

49 Tum etiam qoia, ſi qoa militaret ratio
pro aliqoa Congregatione Canonicorum Regu-
lariom pro capacirare ad beneficia Curara,
deberet potiſſimum eſſe pro præſtantiſſima
Congregatione Lateranenſium, cujus Canoni-
ci io eorum profeſſione promirtunt Beneficia
Corara extra Ordinem non ſuſcipere abſque
licentia Capitoli, & Generalis. Unde ſi iſtis
eſt dempta talis capaciras ad beneficia Cura-
ta, non obſtanre ipſa formola profeſſionis, ot
parer ex ſupra laudaro decreto joſſu Clemen-
tis X. edito, ibi: *Non obſtantibus, &c. ſta-
tutis, formula profeſſionis in eo Ordine & Con-
gregatione emitti ſolita &c.* a fortiori erit dem-
pta talis capacitas ad Beneficia Corata aliis
Canonicis Regularibus, qoi oon habent ſimi-
50 lem formulam Profeſſionis. Et hanc incapa-
citatem ad Beneficia Sæcularia Curara com-
prehendere omnes Canonicos Regulares cujuſ-
cumque ſint Congregarionis, tenent Fagnan.
*in dict. c. quod Dei Timorem 7. de ſtatu Mo-
nachor. num. 16. & 17. & ſequent.* Pignatell.
t. 1. conſult. 44. a num. 14. uſque ad fin. Bar-
boſa *in d. c. Quod Dei Timorem num. 3. &
lib. 3. Juris Eccleſiaſtic. num. 80. ad Trid. ſeſſ.
14. c. 11. n. 5.* Nicollos *in floſcul. verb. Regula-
res n. 25.* Garcias *part. 7. de Benefic. c. 10. n.
33.* Tondut. *qq. Benefic. tom. 1. c. 80. per tot.*
Quarant. *verb. Canonicus Regularis*, Marauta
reſp. Juris tom. 4. c. 89. num. 35. Pignatell.
in obſervatione ad Lauretum de Franchis q. 86.
ubi reſtator de obſervanria *in praxi*, Corrad.
*in praxi diſpenſationum lib. 6. cap. 1. num. 13.
verſ. At vero Ergo;* Capon. *diſceptat. for. 108.
n. 77.* Paſſerin. *in c. Cum de Beneficio num. 3.
de Præb. & dignit. in 6.* Card. de Luca poſt-
quam contrarium inouerat, hanc verirarem
taretor *in diſc. 64. & 65. de Benefic. & de
donationibus diſc. 25. n. 6.* Monacell. *loc. cit.*
Card. Perra *loc. cit. num. 39.* & alii paſſim;
& firmavir Rota *in Novarienſ. Prob. 15. Ju-
nii 1693. §. Nec adverſari, coram Reverendiſ-
ſimo Manuel.* confirmata 2. *Decembr. ejuſ-
dem Anni, & in Leodienſ. Parochialis 11. De-
cembr. 1693. in §. final.* Vide verb. *Habitus
num. 69.*

51 Canonici Regulares omnes, multo magis
abſque ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica, ſunt in-
capaces ad obtinenda Beneficia ſæcolaria non
Curata, nempe Canonicatom in Collegiata Ec-
cleſia ſæcolari, aut Beneficium ſimplex. Hoc
eulm etiam Jure veteri prohibitom erar, textu
expreſſo *in c. 16. Placuit quæſt. 1.* ibi: *Nec ad
Eccleſias ſæculares tranſire; & clariſſime in c.
Super eo, de Regularibus*, ibi. *Nec amplius in
Eccleſiis ſæcularibus debent aſſumi, ne contra
votum, quod Domino fecerunt, venire proben-
tur.* Et ſic expreſſe declatavit Sacra Congreg. 52
Coocil. *Regulares ſunt incapaces Beneficii ſim-
plicis, etiamſi eſſent Canonici Regulares*, ot re-
fert Garcias *cit. c. part. 7. cap. 10. n. 31.* Et 53
ita etiam in Canonico Regolari alias reſpon-
dit Gregorius XIII. nam cum dubiraretur, an
Canonicus Regularis eſſet capax Beneficii ſim-
plicis, Sacra Congregatio dixit videri inca-
pacem, quia *cap. Quod Dei timorem* loquiruc
de Parochiali, agendum ramen com Sanctiſ-
ſimo; *die 23. Julii* 1578. Sanctitas ſoa dixit,
licer Tridentinum Conciliom ocn prohibuiſ-
ſet Regularibos obtinere ſæculare Beneficium,
& Concilium Lareranenſe ſub Leone ad con-
cordata tantum reſtringeretur, tameu Jus com-
mune obſtare, qood nonniſi in Parocbialibus
diſpenſat *d. c. Quod Dei timorem*. Hic autem
agiror de ſimplici, ſic reſerr Fagn. *loc. cit.
n. 19.* Et anno *1695.* cum Carolus Radoſne- 54
naſchi Canonicus Regularis obtinuiſſet a Ca-
pitolo Generali faculrarem conſequendi omnia
Beneficia, Canonicatus, & Prælaturas in qoa-
cumqoe Diœceſi Regni Poloniæ, & a Sacr.
Congr. pereret confirmationem hujuſmodi fa-
culratis; Sac. Cong. Epiſcoporum, & Regula-
rium *die 7. Julii* 1685. petitam confirmatio-
nem conceſſit, qoo ad Corata tantum ad for-
mam Sacrorum Canonom, & Conſtitutionum
Apoſtolicarum, eo quod raro permittatur di-
ſpenſario ad ſimplicia Beneficia, ut monet
Card. de Luca *in adnot. ad Conc. Trid. diſc. 13.
n. 7.* & etiam dixit Sac. Cong. Conc. *in Tauri-
nenſi 1. Septemb. 1603. & 24. Aug. 1627.* Er ſic
tenent Hoſtienſ. *in ſumma de ſtatu Monachor.
§. Utrum populum;* Joano. Calder. *in d. c. Quod
Dei timorem*, Card. *ibid. in 5. quæſt. numer.
14. verſ. Si autem aſſumitur ad Canonicam;*
Feder. de Senis *conſ. 136. Factum tale eſt ſub
num. 4. verſ. ſed fortius obſtat;* Fagnan. *in d.
c. Quod Dei timorem, num. 19.* Petra *loc. cit.
n. 34.* & omnes ſopracirati *ſub num. 50.* Unde 55
hæc incapacitas Canonicorum Regularium ad
quæcumque Beneficia ſæcularia efficit, ut ſi
obrineatur aliquod Beneficiom ab Ordinariis
abſque diſpenſatione Apoſtolica, ipſa inſtitutio
ſit ipſo Jure nulla ſecundum Regulam 43. Can-
cel-

Digitized by Google

cellariæ, & poſſit denuo uti vacans impetrari per alium, ut innuit Gonzal. *in cit. cap. Quod Dei timorem*, *de ſtatu Monachor. in fin.* Petra *loc. cit. num.* 42. Riccius *deciſ.* 49. *per tot. part.* 1. Garcias *de Benefic. part.* 7. *c.* 10. *n.* 2. *& ſequent.* Laurent. de Franchis *de controv. inter Epiſcopos*, *& Regul. part.* 2. *q.* 86. Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 20. *num.* 12. & alii paſſim; & ſupponitur a Rota *in Leodien. Parochialis* 4. *Julii* 1692. *&* 11.
56 *Decemb.* 1693. *coram Pio*. Et ratio eſt clara, quia actus remanet nullus in prima proviſione, ex quo Beneficium ſemper remanet vacans, & expreſſe hoc ſtatuitur in ſupra laudato Decreto S. Congr. de expreſſa mente & auctoritate Clementis X. edito, §. *Qua propter*, ita ut poſſeſſor neque triennali poſſeſſione poſſet ſe tueri, ut expreſſe ibi cavetur, his præciſis verbis, ibi: *Ita ut qualibet Collatio*, *inſtitutio*, *& Deputatio in favorem hujuſmodi Canonicorum aliter facta*, *irrita prorſus*, *atque inanis cenſeatur*, *& ſit*, *ac nulla etiam triennali longior poſſeſſio eiſdem ſuffragetur*; Et noviſſime Benedictus XIV. re prius mature diſcuſſa *Conſt.* incip. *Quam inſcrutabili*, conſilio, atque moto proprio expreſſe declaravit, ac definivit Canonicos Regulares incapaces eſſe cujuslibet Beneficii Sæcularis, aut Penſionis Eccleſiaſticæ abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. Videatur ipſa Conſtitutio, in qua multa ad rem habentur, & ſtatuunrur merito legenda, & omnino ſervanda.

57 Poſſunt tamen Regulares, & a fortiori ipſi Canonici Regulares aſſumi in Parochos ſine diſpenſatione Apoſtolica in Parochiis eorumdem Monaſteriorum, vel membris omnimode illis ſubjectis, ita ut titulus ſit amovibilis, & Regularis; *Eſt communis*, & teſtatur praxis ubique recepta, quod in Parochialibus etiam extra Clauſtra plenarie unitis unione ſubjectiva eorum Monaſteriis deputenr pro Cura Regulares amovibiles ad nutum ſuorum Regula-
58 rium Superiorum. Et poſſe ſic deputari Regulares in Parochos dictarum Parochiarum plures probavit Sac. Congr. Concil. & ſignanter *in Aurien.* 1693. *de Menſe Maii*; *Et in Me-*
59 *chlinen.* 28. *Novemb. ejuſdem anni* 1693. Nec poſſunt cogi ipſi Regulares deputare Sacerdotem ſæcularem in ſimili Parochia ſubjective unita ipſorum Monaſterio; Sacra Congregat. Conc. *in Regienſi* 7. *Februarii* 1705. ſed libere ſine alia diſpenſatione poſſunt Regulares Superiores in ſimilibus ſuis Parochiis deputare pro Parochis ſuos Religioſos ad eorum nutum
60 amovibiles. Nec ipſi Religioſi ad exercitium talis Curæ ſeu Parochiæ deputati poſſunt reclamare, ſi ab ipſis removeantur, ut cenſuit Sacra Congreg. Concilii *in Romana* 17. *Decemb.* 1689. Neque poſſunt congruam pro Cu- 61
rato ſæculari taxatam Monaſterio petere, niſi quantum indigent ad propriam, & onerum Eccleſiæ ſuſtentationem, & totum id quod ſupereſt debetur fideliter a Curato Religioſo ſuo Monaſterio, cum ipſi, & non ſibi acquirat; *cap. Nolo* 10. *cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. *cum concordant. & Authent. Ingreſſ. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Et ſic auditis partibus, & cauſſa bis propoſita reſpondir Sac. Congreg. Epiſcop. & Regularium *in Mediolanenſi Congruæ* 4. *Septemb.* 1693. *&* 4. *Martii* 1694. contra N.N. Monachum Ciſtercienſem Curatum deputatum Parochiæ Fellenechiæ Granciæ Monaſterii Murimundi, proponente Eminentiſſimo Cardinali Petruccio.

Alia ad rem, vide verb. *Beneficium &c. art.* 62
1. *n.* 15. & verb. *Canonici Regulares*.

Additiones ex aliena manu.

An excluſio a Concurſu operetur nullitatem 63
ipſius Coucurſus independenter a reclamatione excluſi, non levis quæſtio eſt. Negavit Rota, 64
& quidem raro exemplo reſpondendo contra informantem *in Tarraconen. Parochialis* 10. *Novembris* 1634. *coram Pancirol.* impreſſ. apud Pignatell. *Conſult. Canonic. tom.* 1. *conſult.* 1.

Impetraverat enim quidam Jacobus Torco- 65
rella quoddam Beneficium Parochiale hoc ex capite, quod in ejus collatione non fuerat ſervata forma Concurſus, præſcripta a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reformat.*, & a notiſſima *Conſtitutione Piana*: *Ad oſtendendum autem* (ſunt verba Deciſionis §. 2.) *quod non fuerit ſervata forma Concurſus adducit*, *quod Antonius Gual non fuerit admiſſus ad examen*, *licet comparuerit*, *& proteſtatus fuerit pro admiſſione*. At Rota cenſuit: *quod omiſſio alicujus ad examen* (ſunt verba Deciſionis §. 7.) *non eſt contra ſubſtantialem diſpoſitionem Concilii*, *ſed debet examinari de juſtitia*, *& ſi non examinaretur*, *poteſt agi de contemptu*, *non autem quod examen ſit nullum*, *ipſo non reclamante*, *ut in ſimili dicitur de vocatione Abſentium ad electionem*, *quorum contemptus ipſis non reclamantibus non vitiat electionem*. *Hæc igitur omiſſio* 66
non eſt de forma Concilii, *ſed de juſtitia*, *quum de forma illud ſolum cenſeatur*, *quod eſt adinventum ab ipſo Concilio*, *non autem quæ ab aliis Canonibus prius diſpoſita erant*. *Sed remanent in* 67
ſuo robore. *Secundum vero Canones antiquos li-* 68

cet

Digitized by Google

cet Epiſcopus tenebatur eligere digniorem, ſi tamen illum omittebat, & eligebat dignum, proviſio ſuſtinebatur. Concilium autem ſolum innovavit, ut fiat Concurſus, & Epiſcopus eligat
69 *digniorem. Unde ſi Epiſcopus rejecit unum, & non vult illum examinare, male fecit, & ille poteſt dare de contemptu, non autem proviſio eſt nulla, quia ſecundum Canones antiquos non erat nulla.*

70 At re noviſſime delata ad idem Sacrum Tribunal Rotæ, in ea ipſum videtur fuiſſe ſententia, ut excluſio alicujus a Concurſu nullitatem ipſius Concurſus operetur etiam independenter a reclamatione excluſi, ita ut poſſit Beneficium impetrari ob non ſervatam formam Concurſus. Vide Deciſionem *in Monopolitana Præbendæ Theologalis 25. Junii 1756. coram R. P. D. Stadion.*

Articulus II.

Concurſus, quando, ubi, & quomodo faciendus?

1 EVeniente alicujus Parochialis Eccleſiæ vacatione, debet Epiſcopus ſtatim illius Vacationis habita notitia, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur; textu expreſſo in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* ibi: *Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec de Rectore provideatur.*

2 Verba autem illa *ſi opus fuerit*, addita ſunt ad excludendum caſum, quo in eadem Parochiali Eccleſia adeſſent alii Miniſtri Sacramentorum, qui interea Curam illam, quæ ad defunctum ſpectabat, exercerent, ut declaraſſe Sacra Congregat. Concilii refert Garcias *de*
3 *Benefic. part. 9. cap. 2. num.* 13. Illa vero dictio *ſtatim* videtur importare, quod Epiſcopus non poſſit in longum differre, ſed quantocius debere hujuſmodi in ea Vicarium conſtituere; poſſe tamen Epiſcopum talem deputationem Vicarii uſque ad tres dies a die habitæ notitiæ vacationis, non autem ulterius differre, tenet Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 60. ſub num.* 2. Maſſobrius *requiſit.* 1. *dub.* 13. & facit Concil. Provincial. Mediolaneuſ. 1. *tit. de proponendo Edicto*, ubi ſtatuitur, ut intra triduum proponatur Edictum pro concurſu. Epiſcopus poteſt 4
differre Concurſum uſque ad ſex menſes, ſi Parochialis in ſuo menſe vacaverit, & uſque ad quatuor, ſi vacaverit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato; ut expreſſe ſtatuit S. Pius V. in Conſtitutione incipiente *In conferendis*; & Barboſa *ad Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reformat. num.* 58. *& de Offic. & poteſtate Parochi par.* 1. *cap.* 2. *num.* 40. refert Sacram Congregat. Concilii *in una Tiburtina ſub die* 28. *Aprilis* 1629. expreſſe cenſuiſſe, eveniente vacatione Eccleſiæ Parochialis, poſſe Epiſcopum intra quatuor, vel ſex menſes reſpective a die vacationis apponere Edictum pro concurſu dictæ Parochialis. Et iſti ſex, vel quatuor re- 5
ſpective menſes conceſſi ad conferendam Parochialem, incipiunt currere non a die vacationis Parochiæ, ſed a die ſcientiæ vacationis; *argum. cap. Quia diverſitatem 5. de conceſſion. Præbend. & cap. Licet 3. de ſupplenda negligentia Prælatorum*; & Rota *in una Placentina Parochialis di Malpardida* 28. *Junii* 1585. *coram Seraphino deciſ.* 702. inter impreſſas, tenuit tempus ſex menſium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationes ſpectantes per dictam Bullam Sancti Pii V. quæ dicit a die vacationis, intelligi a die vacationis notæ, quamvis Epiſcopus nondum accepiſſet poſſeſſionem Epiſcopatus, cum per ipſum ſtetiſſet, ut refert Garcias *de Benefic. par.* 10. *c.* 2. *n.* 22. *&* 23. Sic etiam tempus quatuor 6
menſium conceſſum Ordinariis ad proviſionem faciendam de Parochialibus ad Papæ collationem ſpectantibus non currere niſi a die notitiæ habitæ vacationis, tenuit Rota *in una Toletana* 28. *Novembr.* 1578. *coram Seraphino dec.* 380. *inter impreſſas*.

Tempus ſex, vel quatuor reſpective men- 7
ſium conceſſum Epiſcopis ad conferendas medio Concurſu Parochiales vacantes currit ipſis Epiſcopis, etiam quando accedunt ad Concilium Provinciale. Propoſitis enim circa hoc dubiis ad inſtantiam Epiſcopi Gerundenſis in Sac. Congregat. Concilii, *in una Gerundenſi Juris conferendi. Primo, an tempus, & tempora, quibus Epiſcopus ex cauſſa præfata cogitur a propria Diœceſi abeſſe, computanda ſint in termino ſex menſium, vel potius ex illo detrahenda? Et quatenus computandum; Secundo, an ei indulgenda prorogatio præfati termini?* Sac. Congregat. *die* 7. *Julii* 1685. *reſpondit ad primum, computandum; Ad ſecundum, negative*. Pendente ter- 8
mino ſex, vel quatuor reſpective menſium debet Epiſcopus proponere Edictum Concurſus intra decem dies, vel aliud tempus a ſe præ-

figen-

Digitized by Google

figendum; Conc. Trident. *loc. cit.* ibi *: Intra*
decem dies , vel aliud tempus ab Epiſcopo præ-
9 *ſcribendum* . Dies in Edicto pro Concurſu ab
Epiſcopo præſcripti poſſunt prorogari uſque ad
viginti dies , ſed non ultra . Sic expreſſe ſta-
tuit Sanctus Pius V. in dicta Conſtitutione
incip. *In conferendis* , ibi : *Nec tempus decem*
dierum eiſdem Ordinariis , & Patronis ab eo-
dem Concil. Trid. ad nominandum idoneos Cleri-
cos coram deputatis Examinatoribus præfixum ,
ultra alios decem dies prorogare audeant , vel
10 *præſumant* . Non tamen Epiſcopus tenetur ter-
minum Concurſus prorogare , ſed bene facit
prorogando , ut cenſuit Sac. Congr. Conc. *ſub*
11 *die* 17. *Mart.* 1619. Si vero ex juſta cauſſa Epi-
ſcopus proroget Concurſum ad Beneficia , hu-
juſmodi prorogatio eſt publicanda , alioquin
Concurſus erit nullus ; ead. S. Congr. Concil.
12 6. *Jul.* 1606. Concurſus habitus infra terminum
decem dierum non eſt nullus , ſi nemo poſt
examen comparuit , qui ſe læſum prætendat ;
Cum enim Epiſcopus Montis Regalis publicaſ-
ſet Concurſum , & ſtatuiſſet terminum decem
dierum Concurrentibus , intra quem terminum
habitus fuit Concurſus , quæſitumque an pro-
pterea ſit nullus Concurſus intra dictum ter-
minum habitus ; *Die* 2. *Aug.* 1607. S. Congr.
Conc. *cenſuit , examen factum intra terminum*
dictorum decem dierum non eſſe nullum , ſi nemo
poſt examen comparuit , qui ſe læſum propterea
13 *prætendat* . Ideo dicendum eſt , ſi aliqui fue-
rint examinati infra decem dies , alii vero poſt ,
ita ut nullus ex Concurrentibus remanſerit
non examinatus ; Cum enim vacante Paro-
chiali Eccleſia S. Margaritæ Placentiæ Provin-
ciæ Bononienſis , poſitis Edictis Concurſus de-
cem dierum , & in ultima die , nempe decima ,
duo ex deſcriptis fuiſſent examinati , alii ve-
ro poſt elapſum dicti termini , & cum fuiſſet
quæſitum : An propterea Concurſus eſſet nul-
lus ? *Die* 3. *Jul.* 1608. *reſponſum fuit , tametſi*
duo examinati ſint durante termino , ſi tamen re-
liqui omnes fuerint poſtea examinati : ita ut tran-
ſacto conſtituto tempore ante renunciationem Exa-
minatorum , & electionem Epiſcopi nullus reman-
ſerit non examinatus ex deſcriptis , ſatis factum
eſſe formæ Concilii , & Concurſum ex hoc capi-
te non eſſe nullum .
14 Tempus , quo debet eſſe affixum Edictum ,
eſt arbitrarium Epiſcopo ; modo non excedat
viginti dies : Concilium enim Trident. nullum
tempus ad hoc præciſe deſignat , immo ſicut
relinquit arbitrio Epiſcopi tempus præſcriben-
dum pro publicando Concurſu ; *Intra decem*
dies , vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcriben-
dum , ita videtur relinquere arbitrio Epiſcopi
tempus , quo debeat eſſe affixum Edictum , *per*
leg. ff. de Jure deliberand. Garcias *de Benefic.*
p. 9. *c.* 2. *n.* 10. Maſſobrius *in praxi requiſit.*
2. *dub.* 9. Barb. *ad dictum Conc. ſeſſ.* 25. *c.* 18.
n. 67. Dies certa examinis Concurrentium , & 15
propoſiti Edicti , debet apponi in Litteris ci-
tatoriis Concurſus , alias ipſe Concurſus vitia-
retur . Sic expreſſe Rota *in Toletana Parochia-*
lis de Alcandete 3. *Julii* 1593. *coram Seraphi-*
no ; ubi dictum fuit , *Concurſum eſſe defectuo-*
ſum , nec in eo ſervatam formam Concil. Trid.
quia non fuit appoſita dies propoſiti Edicti , adeo
ut ſciri non poſſit , an intra terminum , vel poſt
terminum fuerit Michael examinatus , quod ta-
men videtur neceſſarium ad examinis validitatem ,
cum terminus ille , qui præfigitur juxta diſpoſi-
tionem Conc. ſeſſ. 24. *c.* 18. *ſit ad convocandum*
eos , qui concurrere voluerint , & eo tranſacto non
plus debent examinari , & iſta non eſt forma ad
effectum , ſed præciſa . Sic Rota ibi : Et de fa- 16
cto , quod non debeat amplius audiri , ſeu exa-
minari , qui nullo detentus legitimo impedi-
mento non comparuit in tempore Concurſui
præſcripto , fuit deciſum a Sac. Cong. Conc.
in qua propoſito dubio : An ſi quis non deſcri-
ptus in tempore Concurſui præfixo comparue-
rit , & legitimo impedimento ceſſante , ita ut
potuerit nomen ſuum infra præſcriptum termi-
num deferre , & elapſo termino , examine non-
dum facto , ſeu re integra , petat ſe ad Con-
curſum admitti , ſit ne audiendus ? Ead. Sac.
Congr. *ſub die* 7. *Julii* 1625. *cenſuit non eſſe au-*
diendum . Qui tamen ratione legitimi impedi- 17
menti non comparuit in tempore Concurſui
præfixo , debet poſt terminum Edicti re adhuc
integra , ad Concurſum admitti , etiam recla-
mantibus aliis oppoſitoribus ; ſic declaraſſe Sac.
Congr. Conc. refert Garcias *de Benefic. part.* 9.
c. 2. *n.* 206. & ſic tenuit Rota *in Firmana Pa-*
rochialis 6. *Martii* 1692. *coram Card. Pamphil.*
ſenior. & in Calaguritana dimidii Beneficii , ſi-
ve Portionis 22. *Aprilis* 1602. *coram Ottember-*
go , ibi : *Poterit Proviſor admittere ad Concur-*
ſum venientem elapſo termino ab eo præfixo , li-
cet contradicat Adverſarius , qui comparuit in ter-
mino propter auctoritatem Congr. Conc. *qui in*
ſimili caſu reſpondit , ſi termino elapſo alter ſuper-
veniat , eum re integra eſſe admittendum , idque
æquitas , & favor Eccleſiæ ſuadere videtur , cu-
jus intereſt plures oppoſitores concurrere , & hanc
opinionem Domini receptiorem , & de Jure ve-
riorem laudaverunt , argum. l. & ſi poſt tres ,
ff. ſi quis cautio ; cap. conſul , de Offic. De-
legati .

An-

18 Ante lapſum terminum Edicti nullum eſſe examen, & Concurſum factum, maxime ſi poſt examen comparuit aliquis, qui ſe læſum propterea prætendat, reſolvit Sacra Congreg. Conc. *in Potentina* 4. *Maii* 1619. *& in Cha-*
19 *rienſi* 28. *Julii*. Unde examen ſtatim elapſo termino Edicti poteſt per Epiſcopum inchoari, ſed non poteſt eadem die claudi, ubi plures fuerunt deſcripti, quia ſunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiabitur Concurſus, ſi ex pluribus deſcriptis unus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur Concurſus; Sic Rota *in Toletana Parochialis de Alcandete, coram Aragonio* 10. *Maii* 1596. in qua dictum fuit; *Ideo Concurſum fuiſſe nullum, & invalidum, quia cum infra terminum Edicti plures alii ſe oppoſuerint, & ſe deſcribi fecerint, ideo examinato dicto Michaele Concurſus non debebat ſtatim eadem die claudi, pro ut fuit clauſum, ſed erat expectandum per aliquot dies, videndi gratia, ſi alii oppoſitores volebant ſe examini ſubjicere*. Et in eadem *coram Corduba* 26. *Decembr*. 1597. habetur: *Nec Dominis placuit, quod eadem die, qua fuit inceptum examen, fuerit clauſus Concurſus, examinatus, & approbatus Michael, & facta illi collatio, non vocatis, neque expectatis reliquis oppoſitoribus, qui intra tempus Edicti fecerant oppoſitionem, & debebant ſaltem vocari &c.* Sic refert, & tenet Garcias *de Benefic. cap.* 2. *part.* 9. *n.* 33. Seraphin. *Deciſ.* 1148. *n.* 5. Barb. *ad Concilium Tridentinum dic. ſeſſ.* 24. *c.*18. *n.*75. *de Offic. & poteſt. Paroch. part.* 1. *c.* 2. *n.*46. & ſic cenſuit Sac. Congr. Concilii *in Tarraconenſi* 2. *Decembris* 1634. *&* 12. *Maii* 1635.

20 Uno tantum comparente ex pluribus deſcriptis, fieri poteſt Concurſus, nec eſt opus, ut proponatur ſecundum Edictum; Et ratio eſt, quia verba Tridentini; *Ut omnes deſcripti examinentur*, debent intelligi quatenus veniant ad examen, alias eſſet in poteſtate unius nolle venire, impedireque proinde, ne ulterius procederetur: Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii refert & tenet Garcias *de Beneficiis part.* 9. *cap.* 2. *num.* 215. Barboſa *ad Concilium Trident. dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *num.* 75. *& dict. cap.* 2. *n.*
21 49. Quando unus tantum ſe deſcribi facit, nec alii comparent oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, fieri poteſt Cuncurſus, nec opus eſt alio Edicto, aut termini prorogatione; Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii refert, & tenet Garcias *dict. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 215. Ugolin. *de Offic. & poteſt. Epiſcoporum cap.* 50. §. 10. *num.* 4. Barboſa *ad Concilium Tridentinum loc. cit. num.* 76. *& de officio, & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *Allegat.* 60. *n.* 51. *& de officio & poteſt. Parochi dict. cap.* 2. *n.* 50. Quando nullus ad Concurſum 22
comparuit, aut certe nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopus aſſignare debet aliud tempus, ſive Edictum, & ſi adhuc nemo comparet, vel alias nemo idoneus reperitur, tunc conferre poteſt ſine Concurſu. Sic pluries deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concil. teſtatur Garcias *loc. cit. n.* 218. Barb. *de Offic. & poteſt. Parochi loc. cit. n.* 51.

Edictum Concurſus debet proponi ab Ordi- 23
nario loci, ubi exiſtit Beneficium Curatum vacans, & ibidem examen eſt peragendum, etiamſi Beneficium ab Ordinario alterius Diœceſis ſit conferendum; Sic deciſum fuiſſe a S. Congr. Conc. refert, & tenet Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancel.* §. 2. *proœm. n.* 17. Barboſa *ad Conc. Trid. dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *n.* 52. *& de Offic. & poteſtat. Epiſcopi alleg.* 60. *n.* 44. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *cap.* 9. *n.* 102. Epiſco- 24
pus Civitatum unitarum poteſt Concurſum facere in Civitate, in qua reperitur, modo cum interventu Examinatorum Diœceſis, in qua ſita eſt Parochialis; Sac. Congr. Conc. *in Civitatis Caſtellanæ, & Hortanæ* 24. *Septemb.* 1639. Vide tamen verb. *Synodus num.* 6. Con- 25
curſus Parochialium vacantium, in Abbatiis, Commendis, aliiſque locis ſubjectis Prælatis non habentibus Jus congregandi Synodum debet fieri in Civitate reſidentiali vicinioris Epiſcopi, cum ad ipſum ſpectet talium Parochialium Concurſum edicere, & convocare, ut pluries cenſuit Sacra Congr. Conc. & ſignanter *in Foroſempronienſi* 18. *Martii* 1591. *in Caſtri Durantis* 30. *Aprilis* 1611. & ſæpe alibi. Adeoque, ſi Civitas vicinioris Epiſcopi, oc- 26
caſione Peſtis v. g. ſit bannita, & aditus ſit præcluſus ad eundem Epiſcopum viciniorem, detur potius facultas prorogandi tempus Concurrentium, quam Concurſum permittere in loco ſubjecto Abbati, ſive alio inferiori Prælato non habenti jus congregandi Synodum, & Examinatores Synodales eligendi, ut cenſuit Sac. Cong. Conc. *in Nullius Terræ Guaſtallæ, Parmenſis Diœceſis* 17. *Aug.* 1630. Immo Epiſco- 27
pus ipſe Abbas, ſeu Commendatarius Abbatiæ nullius Diœceſis, non poteſt ibi Concurſum facere, ſed debet Concurſum convocare in ſua Diœceſi; Eadem Sac. Cong. *in Celſonen.* 27. *Septemb.* 1602. Poteſt tamen Epiſcopus in quo- 28
cumque loco exiſtat, etiamſi ſit extra locum examinis, & etiam abſentibus Examinatoribus eligere magis idoneum, cum ad ipſum ſolum

id

id ſpectet ſine Examinatoribus; Garcias *de Be-
nefic. part. 9. c. 2. num. 59.* Maſſobrius *in ſua
praxi requiſit. 5. num. 20.* Barboſa *de offic. &
poteſt. Parochi dict. c. 2. part. 1. num. 93.* & alii;
Cardinal. de Luca *de Paroch. diſc. 1. num. 20.*
Monacell. *tom. 1. tit. 4. formul. 16. n. 2.*
29 Examen Concurrentium debet fieri ab Epi-
ſcopo, vel eo impedito ab ejus Vicario, &
aliis Examinatoribus Synodalibus non pau-
cioribus quam tribus, textu expreſſo *in Con-
cil. Tridentin. dict. ſeſſ. 24. cap. 18.* ibi: *E-
xaminentur ab Epiſcopo, vel eo impedito, ab
ejus Vicario Generali & ab aliis Examinatori-*
30 *bus, non paucioribus quam tribus.* In Con-
curſu poſſunt adhiberi pluſquam tres Exami-
natores Synodales, ſed non pauciores. Sic
deciſum fuiſſe a Sacra Congregat. Concilii re-
fert Garcias *de Benefic. part. 5. cap. 9. num.
52.* Barboſa *ad Tridento d. ſeſſ. 24. cap. 18.
num. 80. & de Offic. & Poteſt. Parochi part.*
31 *1. cap. 2. num. 52.* Examinatores ad minus
ſex debent eligi quotannis in Synodo Diœce-
ſana, textu expreſſo *in Tridentino dict. ſeſſ.
24. cap. 18.* ibi: *Examinatores autem ſingu-
lis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo,
vel ejus Vicario, ad minus ſex proponantur;
qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur.*
32 Examinatores Synodales in Synodo ad ſum-
mum viginti eligi poſſe tenent Aldan. *in
compend. Canonic. reſolut. lib. 3. tit. 9. n. 29.*
& Barboſa *ad Tridentinum loc. cit. num. 85.*
atteſtantes ita fuiſſe deciſum a Sac. Congreg.
Concil. *in Cæſarauguſtana 13. Martii* 1623. E-
33 xaminatores electi in Synodo perdurant uſ-
que ad novam Synodum, licet quolibet an-
no non celebretur; Sacra Congregatio Concil.
34 *in una Imolen. 10. Decembris* 1695. Si Exami-
natores ante celebrationem alterius Synodi mo-
riantur, vel in longinqua recedant, ſive o-
mnes, ſive tot, ut non remaneant tres, E-
piſcopus cum approbatione Capituli ſubroga-
bit alios æque idoneos, dummodo ſemper uta-
tur exiſtentibus; Sic pluries cenſuit Sac. Con-
gregat. Conc. *& ſignanter in una Cæſaraugu-
ſtana 13. Martii 1623. & in alia Monopolitana
13. Julii 1630.* & tenuit Rota *in Panormitana
Archipresbyteratus 2. Decembris 1618. coram Bu-
ratto, & in eadem 5. Julii 1620. coram eodem
inter ejus impreſſas deciſ. 479. num. 2.* ubi ha-
betur, Clementem VIII. ſpeciali Indulto con-
ceſſiſſe Epiſcopis facultatem deputandi Exami-
natores extra Synodum, deficientibus, vel
impeditis Synodalibus, dummodo infra an-
num a Synodo celebrata; & decreviſſe, quod
ſtatim lapſo anno talis facultas, & eorum au-
ctoritas expiret, ut refert Barboſa *ad Triden-
tinum dict. ſeſſ. 24. c. 18. n. 93. & de Offic.
& Poteſtate Parochi loc. cit. num. 59. & in
Collectan. Bullar. verb. Examinatores Synodales
n. 11.* Garcias *d. part. 9. de Benefic. c. 2. n. 73.*
Hodie tamen occurrente caſu peti ſolet fa- 35
cultas a Sac. Congregat. Epiſcop. vel Conci-
lii, quæ ſubrogationem indulgere ſolet ad ſex
menſes, & aliquando uſque ad proximam fu-
turam Synodum, dummodo caſu vacationis oc-
currente ſemper utatur exiſtentibus; Ita te-
ſtatur Nicolius *in floſculis, verb. Examen ſub
num. 1.*

Examinatores neceſſario eligi debent, qui 36
ſint Magiſtri ſeu Doctores, aut licentiati in
Theologia, vel Jure Canonico, ſi extent; alio-
quin alii Clerici ſunt eligendi, qui ad id vi-
debuntur magis idonei, textu expreſſo *in Tri-
dent. loc. cit.* ibi: *Sint vero hi Examinatores,
Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theolo-
gia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, ſeu
Regulares etiam ex Ordine Mendicantium, aut
etiam Sæculares, qui ad id magis videbuntur
idonei.* Unde Sacra Congreg. Concil. *in una* 37
Senonenſi ſub die 19. Februarii 1628. cenſuit,
*Epiſcopum non poſſe eligere Examinatores Syno-
dales, qui non ſunt Doctores, ſeu Magiſtri, aut
Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, ſi
extent; alioquin alios Clericos eſſe eligendos, qui
ad id magis idonei videbuntur.* Et poſtea *in una
Turritana ſub die 10. Martii* 1629. cenſuit,
*in prædictos Examinatores Synodales non poſſe
eligi Clericos ſæculares, aut Regulares, qui
dictis gradibus non ſint inſigniti, niſi ulli
viri qualitatis ſuperius expreſſæ non extent, quo
caſu ſunt eligendi, qui ad munus exercendum
magis idonei videbuntur, eorumque vota æqua-
lis valoris, & efficaciæ erunt, ſicut aliorum.*
Et cum quæſitum fuiſſet: An Examinatores, 38
tam ex Capitulo, quam ex Clero deputati
in Synodo, qui non ſunt Doctores, debeant
denuo deputari ex diſpoſitione Sacri Concilii
Tridentini; Sacra Congregat. Concil. *in una
Fulginaten. 18. Novembris 1645. ad cap. 18.
ſeſſ. 24. de reformat. cenſuit electionem ſuſtine-
ri tamquam de magis idoneis.* Tales electi E- 39
xaminatores debent ad ſacra Dei Evangelia
jurare ſe fideliter munus ſuum executuros;
textu expreſſo in Tridentino *loc. cit.* ibi: *Ju-
rentque omnes ad Sancta Dei Evangelia ſe, qua-
cumque humana affectione poſtpoſita, fideliter
munus executuros.* Hoc juramentum eſt de for- 40
ma ſubſtantiali, eoque deficiente Examinato-
res non dicuntur legitimi, & Concurſus fa-
ctus coram eis ante præſtitum juramentum,
eſt

Digitized by Google

eſt nullus ; Sacr. Congreg. Conc. *in una Biſinia-*
nen. ſub die 2. *Decemb.* 1628. ubi cenſuit, *Con-*
curſus factos non præſtito juramento ab Examina-
toribus Synodalibus fuiſſe nullos , ſed ex gratia
convalidandos , facto verbo cum Sanctiſſimo , qui
confirmavit , & convalidavit, ut refert Barbo-
ſa *de Offic. & poteſt. Parochi , loc. cit. n.* 78.
& ad Concilium Trid. loc. cit. n. 105. *& in*
Collectan. deciſ. Apoſtol. verb. Concurſus n. 18.
41 & tenent communiter Doctores . Sufficit ta-
men ad validitatem Concurſos, quod hoc ju-
ramentum ſit ſemel præſtitum , ſive in Syno-
do, ſive extra Synodum ; Non enim requiri-
tur, quod juramentum præſtetur in Syoodo,
ut communiter traduot Garcias *de Benefic.*
part. 9. *cap.* 2. *n.* 359. Loter. *de re Benefic. l.* 2.
qu. 31. *n.* 94. Pax Jord. *tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 8.
num. 133. Cardin. de Luca *de Paroch. diſc.* 3.
n. 6. Gavant. *in praxi Synodi , c.* 31. *n.* 8. Pi-
gnarell. *tom.* 1. *conſult.* 13. Monacell. *tom.* 1.
tit. 6. *form.* 7. *n.* 3. & alii paſſim ; Et deſu-
mitur ex ipſo Tridentino *loc. cit.* quia cum
ibi Coocil. concedat poſſe eligi in Examina-
tores etiam Regulares , qui non interveniunt
in Synodo, manifeſte colligitur , & quod ex-
tra Synodum poſſint hujuſmodi juramentum
præſtare ; & fuit expreſſe a Rota deciſum *in*
una Fanen. Parochialis 28. *Junii* 1596. *coram*
Corduba . * Examinatores in Concurſu te-
nentur judices eſſe non tantum doctrinæ , ſed
& cæterarum dotium , quæ neceſſariæ ſunt ad
Parochiale officium ; Bened. XIV. In Conſt.
68. tom. 1. incip. *Cum illud* .
42 Concurſus eſt nullus , in quo cum Exami-
natoribus Synodalibus allos intervenit , qoi
non erat de Synodalibus , iſque examinavit ;
Sacra Congregatio Concil. *in Meſſanen.* 9. *Se-*
ptembris 1628. *&* 15. *Decemb.* 1629. Rota *in*
Baſſanenſi Parochialis 18. *Febr.* 1628. *coram*
Card. Virili , & in Nicienſ. Parochialis 25. *Ju-*
nii 1629. *coram eodem* . Et tenet Fagnan. *in*
cap. Cum ſit ars, de ætate , & qualitate n. 55.
ubi refert , quod Sacra Congregatio cooſulta
ab Epiſcopo Carthaginenſi , an Concurſus, &
Examen pro Parochialibus providendis factum
a tribus , vel qoatoor Examinatoribus Syno-
dalibus una cum aliis tribus , vel qoatuor,
ab Ordinario tamen deputatis , ſit contra for-
mam Trideotini Concilii , & proviſiones Pa-
rochialium , ſic ab eo Ordinario factæ, ſint
nullæ ; & Sedi Apoſtolicæ reſervatæ ? *Reſpon-*
43 *dit eſſe contra formam a Tridentino Concilio*
præſcriptam , nulliuſque eſſe momenti , & col-
lationem ad Sedem Apoſtolicam vigore Conſtitu-
44 *tionis Sancti Pii V. eſſe devolutam* . Si vero
cum Examinatoribus Synodalibus interſit ali-
qois, qui non ſit Examinator Synodalis , iſ-
que poſt examen interroget tantum honoris
cauſa , oec det votum , nec ſe ſubſcribat ,
Concurſus eſt validus . Talis enim Concurſos
eſt habitus juxta formam Concilii in ſubſtan-
tialibus obſervatam, cum ſit factus ex ſolo E-
xaminatorum Synodalium examine, & voto ;
& mutatio circa noo ſubſtantialia non inducat
mutationem formæ ; Rota recent. *p.* 2. *deciſ.*
26. *n.* 3. Non enim prohibet Concilium , quin
alii materialiter interſint Concurſui , ac proio-
de cenſetur permittere ; *argum. text. in leg. Nec*
non §. *Quod eis , ff. ex quibus cauſ. major.* & ita
expreſſe declaravit Sacra Congreg. Coocilii *die*
2. *Septemb.* 1634. nempe Sacr. Congr. cenſoit
Concurſum eſſe nullum , quando Examinator non
Synodalis Suffragium ſuum dat cum aliis Syno-
dalibus ; Secus ſi tantum interroget , & alii ſuf-
fragium ferant in numero debito . Concurſus eſt 45
nullus, ubi fuerunt adhibiti Examinatores de-
putati in Synodis præcedentibus , quatenus ta-
men prædicti Examinatores in Synodo poſte-
riori non fuerint confirmati ; Sacra Congreg.
Conc. *in Neapolitana* 13. *Julii* 1630. Examen 46
factum ſine Examioatoribus Synodalibus in
collatione Parochialium Juriſpatrooatus Eccle-
ſiaſtici , ſeu Laicalis , vel mixti , quando plu-
res præſentantur, eſt nullum ; Sacra Congreg.
Concilii *in Venellen.* 21. *Martii* 1643.
Epiſcopus non habet votum deciſivum in 47
Concurſu, ſed tantum accedit, ubi vota ſont
paria , aut ſingularia ; Concilium Tridentinum
loc. cit. ibi : *Quorum votis , ſi pares , aut ſin-*
gulares fuerint , accedere poſſit Epiſcopus , vel Vi-
carius , quibus magis videbitur . Approbatus au- 48
tem nemo cenſetur , ſi ex tribus Examinato-
ribus quilibet eorum uoum approbaverit, &
alii duo approbatum ab altero reprobaveriot,
licet Epiſcopus uni accedat . Idem dicendum 49
quando ſunt quinque Examinatores , & quili-
bet eorum approbat unum ex examinatis , &
cæteri quatuor reprobant approbatum ab al-
tero , tunc enim nemo approbatus cenſetur ,
licet Epiſcopus uni accedat . Idem etiam di- 50
cendum ſi unus tantum compareat ad ſe exa-
minandum coram tribus Examinatoribus, uoo
illorum approbante, & aliis duobus reproban-
tibus , quia illi non poteſt accedere Epiſcopus ,
& talis examinatus dicitur reprobatus . Ita
deciſom fuiſſe a Sacra Congregatione Conci-
lii refert Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *n.*
60. Non ſpectat ad Examinatores , ſed ad 51
Epiſcopum ſolum judicare, & eligere quis ex
Concurrentibus ad Parochiam vacaotem ſit
ma-

Digitized by Google

magis idoneus. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii referunt Zerola *in praxi Epiſcopor. part. 1. verb. Parochia* §. 2. Garcias *dict. cap. 2. num.* 105. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi loc. cit. num.* 90. *& ad Tridentinum loc. cit. num.* 121. & alii.

☞ Non eſt hic omittendum Epiſcopi Novatienſis Joſephi Mariæ Maraviglia documentum, qui in aureo ſuo tractatu de Legibus Prudentiæ Epiſcopalis, *Lege* 187. hæc habet: Epiſcopalis Prudentiæ praxis, & conſuetudo ea eſt, ut Clericus ille velut aptior ad beneficium obtinendum, & ad exercendam animarum curam adprobetur, qui ex majori Synodalium Examinantium parte magis reputatur idoneus. Mos iſte inſtituendi, ſive probandi Concurſus fere apud omnes Epiſcopos inolevit, quo tamen doctrinæ, vel rationis fundamento id ſit inſtitutum, nemini hactenus ſatis deprehenſum eſt. Neque praxis ejuſmodi ſola conſuetudine firmanda eſt, cum *ex cap. de conſuetud. ex cap. Cleric. de Judiciis, & ex cap. de Sacroſ. Eccleſ.* non omnis conſuetudo faciat doctrinam probabilem amplectendam, doctrina namque probabilis ſit talis potius ratione, quam authoritate, aut conſuetudine, ut optime Brav. *exercit.* 1. Paſqualig. *deciſ.* 2. & alii quamplures. Cum igitur Epiſcopalis prudentiæ munus id unum ſit, ut ſemper rationabilius operetur, & poſſit Epiſcopus plerumque rationabilius agere adhærendo probabiliori unius Examinatoris judicio, quam minus probabili plurium ſententiæ, & voto, hinc ſequitur apertiſſime in Epiſcopi arbitrio poſitam eſſe; idque tutiſſima conſcientia, illius concurrentis electionem ad beneficium, cui etiam major Examinatorum numerus ſuis renuat votis; favente huic doctrinæ Jure Civili, & Canonico *in l.* §. *neque cap. de veter. Jure enuclean.* ubi habetur; *ſed neque ex multitudine authorum, quod melius, & æquius eſt judicari debet, cum poſſit unius forſan ſententia, & multos, & majores aliqua in parte ſuperare*; & *ex cap. Capellanus de feriis* habetur, Summum Pontificem ex duabus propoſitis opinionibus, magis ſingularem elegiſſe, ex eo quod meliori, & probabiliori inniteretur rationi. Quæ prudentiæ regula ſervari poterit ab Epiſcopo etiam in aliis publicis conſulentium Doctorum congreſſibus ad id genus alia inſtitutis, in quibus unius opinio, dummodo ſit optima ratione munita, poterit communiori præferri; omnis enim opinio habet probabilitatem a ratione, quæ dicitur probabilitas intrinſeca, nimirum ex principio intrinſeco, ad differentiam probabilitatis extrinſecæ, quam facit opinantium authoritas. Cum itaque poſſit eſſe melior ratio in uno, quam in pluribus, & ideo etiam probabilitas major, ſic poterit ab Epiſcopo unius tantum opinio eligi, & probari in quocumque eventu, relicta multorum opinione contraria. ☜

Rejectus autem in Concurſu Parochialis poteſt provocare ad novum examen coram Judice Appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili judicio Epiſcopi; Sacra Congregatio Concilii *in Urbinaten. ſub die 9. Septembr.* 1628. Atque ita intelligendam eſſe Conſtitutionem Sancti Pii V. alias dixit eadem Sacra Congregatio *in una Montis Regalis 2. Auguſti* 1607. Et ſic pariter fuit declaratum, quod novus Concurſus dandus ſit in Urbe, ubi fuit appellatum a mala Epiſcopi electione, & ad eamdem Urbem pro novo Concurſu vocandus ſit prælectus ab Epiſcopo; Eadem Sacra Congregat. Concil. *in Reatina 16. Martii* 1630. *& in Piſana 17. Junii ejuſdem anni* 1630. Immo quia in caſu illius deciſionis Sacræ Congregationis prælectus noluit accedere; Eadem Sacra Congregatio *ſub die* 17. *Auguſti ejuſdem anni* 1630. mandavit *ſignificare D. Datario, ut expediret Bullas ad favorem appellantis amoto a Beneficio detentore*. Dato quod examen omnium Concurrentium una die fieri non poſſit, poterit in alia continuari. Si vero ſuſpicio aliqua ſit, quod Examinandi ſecunda die veniant in cognitionem interrogationum Examinis præcedentis, nova tunc poterunt fieri interrogatoria, ut cenſuit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regularium *ſub die 20. Juli* 1591. Nunc tamen ſervanda eſt noviſſima diſpoſitio Clementis XI. & Benedicti XIV. adducta *ſupra ante art.* 1. *n.* 4. *&* 5. Canonicatus Pœnitentiariæ, & Canonicatus Theologalis, debet conferri per Concurſum ex noviſſima diſpoſitione Benedicti XIII. in Conſtitution. incip. *Paſtoralis*.

* In Concurſu ad Parochialem, ſi collatio pertinet ad Epiſcopum, judicium de digniori ex approbatis ab Examinatoribus, pertinet ad illum; ſi vero Beneficium ſit Patronatus Eccleſiaſtici, tunc prælatio ad Patronum ſpectat. Si Patronatus ſit laicus, ab Examinatoribus deputatis approbandum, ſed ſine Concurſu, Patronus debet eligere. Si tamen in Patronatu laicali plures ſint Patroni, & a ſingulis ſuus præſentetur, ita ut ſinguli non habeant jus præ alio, tunc Concurſus inſtituendus eſt, & ad Epiſcopum pertinet prælectio inter approbatos, ut ex Decreto Sac. Congreg. apud Barbo-

boſam; Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 4. *cap.* 8. §. 8. & 9. *

59 Concurſus habendi pro collatione Parochialium lege præſcribuntur a Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 68. incip. *Cum illud*. Vide ſupra ante *art.* 1. ubi ſub *num.* 5. traditur ſummarie diſpoſitio dictæ Conſtitutionis.

60 Quo ad Parochiales, & Beneficia, quæ conferri debent per Concurſum, vel non; vide verb. *Beneficium* &c. *art.* 3. *a num.* 31. *ad num.* 56.

Animadverſiones Auctoris.

61 Terminus ille decem dierum, & ad ſummum viginti dierum, qui prorogari ab Epiſcopo regulariter nequit, non eſt pro perfectione Concurſus, ſed pro convocatione eorum, qui concurrere volunt, ut monent Barboſ. *ad Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *n.* 58. *de Reform.* Ventrigl. *in Prax. For. Eccl. part.* 3. *adnot.* 5. §. 1. *n.* 15. Loter. *de re Benef. lib.* 2.
62 *quæſt.* 35. *num.* 48. & *ſeq.* Quo fit, ut elapſo etiam termino illo liberum Epiſcopo ſit differre Concurſum uſque ad ultimam diem ſemeſtris, ſi vacatio contigerit in ſuo menſe, & pariter uſque ad ultimam diem quatrimeſtris, ſi evenerit in menſe reſervato, ut præter mox allegatos firmant Maſſobr. *in Prax. habend. Concurſ. req.* 5. *dub.* 10. *n.* 2. Fagnan. *de Jurepatron. part.* 5. *con.* 10. *caſ.* 1. *n.* 50.

63 Quod ſi Epiſcopus in edicto pro convocatione nullam habuit mentionem de die, quo Concurſus convocandus eſſet, debet omnibus, qui in Albo Concurrentium ſe deſcripſerunt, notificare diem hunc, & quidem non *per novum edictum*, *ſed per citationem perſonalem*; Idque quia ubi certus eſt oppoſitor, citandus eſt perſonaliter, & non per edicta, ut tradunt Ventriglia *in Prax. For. Eccleſ. tom.* 2. *adnot.* 5. §. 1. *n.* 17. Leuren. *For. Benefic. part.* 1. *cap.* 3. §. 4. *quæſt.* 180. *in fin.*

CONCUSSIO. Vide verb. *Pœna art.* 2. *ad num.* 82. *ad* 85.

CONDITIO PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 16. *ad* 22.

CONDUCTIO, CONDUCTOR. Vide verb. *Locatio per tot.*

CONFESSARIUS.

Articulus I.

Quæ requirantur in Confeſſario ad valide, & rite ejus officium exercendum.

IN Confeſſario, ut valide ejus Officium exer- 1
ceat, requiritur Intentio, Poteſtas Ordinis
& Juriſdictionis. Intentio Confeſſarii eſt con- 2
ditio ſine qua non, ita ut ſine ea Sacramen-
tum Pœnitentiæ ſit invalidum, quia Sacramen-
tum debet exerceri modo humano; adeoque
debet eſſe volitum. Et talis intentio ut ſit 3
ſufficiens debet eſſe actualis, aut virtualis,
nec ſufficit habitualis. *Eſt communis* Doctorum.
Poteſtas Ordinis neceſſario requiritur in Confeſ- 4
ſario, quia ſolus Sacerdos eſt legitimus Sacra-
menti Pœnitentiæ Miniſter, ut de fide definitum
eſt in pluribus Conciliis, & ſignanter in Trid.
ſeſſ. 7. *canon.* 10. ibi: *Si quis dixerit Chriſtia-
nos omnes in verbo, & in omnibus Sacramentis
adminiſtrandis habere poteſtatem, anathema ſit;*
& *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. ibi: *Circa miniſtrum autem
hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus falſas
eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas do-
ctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines,
præter Epiſcopos, & Sacerdotes, Clavium mi-
niſterium pernicioſe extendunt* &c. & *Canon.*
10. *ejuſdem ſeſſ.* 14. ibi: *Si quis dixerit ....
non ſolos Sacerdotes eſſe Miniſtros abſolutionis,
ſed omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus eſſe di-
ctum, quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt
ligata & in cœlo, & quæcumque ſolveritis ſu-
per terram, erunt ſoluta & in cœlo, & quo-
rum remiſeritis peccata, remittuntur eis* &c. *ana-
thema ſit*. Et clare conſtat ex *cap.* 20. *Joan.* 5
ubi Chriſtus ſolis Apoſtolis jam antea in ulti-
ma Cœna in Sacerdotes ordinatis, poſtquam
a mortuis reſurrexerat, dixit: *Accipite Spiri-
tum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, re-
mittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta
ſunt*. Poteſtas Juriſdictionis etiam neceſſario 6
requiritur in Confeſſario, quia licet ſolus Sa-
cerdos ſit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ
Miniſter, non tamen quicumque Sacerdos eſt
talis, ſed ſolum ille, qui præter poteſtatem
Ordinis, habet etiam poteſtatem Juriſdictio-
nis, ideſt legitimam Juriſdictionem, vel ordi-
nariam, vel ſaltem delegatam. Et talis Ju- 7
riſdictio Confeſſarii eſt jus in ſubditos ad exer-
cen-

Digitized by Google

cendam poteſtatem abſolvendi , quam ex vi
8 Ordinis Sacerdos habet . Unde abſolutio data
a Sacerdote ſine Juriſdictione eſt nulla ex Tri-
dentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ibi : *Perſuaſum ſemper
in Eccleſia Dei fuit , & veriſſimum eſſe Syno-
dus hæc confirmat , nullius momenti abſolutio-
nem eam eſſe debere , quam Sacerdos in eum pro-
fert , in quem ordinariam , aut ſubdelegatam non*
9 *habet juriſdictionem* . Et ad hoc faciunt duæ
ſequentes propoſitiones damnatæ ab Alexandro
VII. 24. Septemb. 1665. quarum prima ter-
tiadecima in ordine ſic habet : *Satisfacit præ-
cepto annuæ Confeſſionis , qui confitetur Regulari
Epiſcopo præſentato , ſed ab eo injuſte reprobato* .
Et ſecunda in ordine 16. ſic habet : *Qui Be-
neficium Curatum habent poſſunt ſibi eligere in
Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approba-*
10 *tum ab Ordinario* . Et ratio etiam eſt clara ,
quia abſolutio eſt actus judicialis , adeoque ex
parte Sacerdotis requirit juriſdictionem in ſub-
ditos : nam ſententia a ſuo Judice lata , nul-
la eſt ex defectu juriſdictionis ; *cap. At ſi Cle-
rici* 4. *de jud. & Regul.* 26. *Juris in* 6. &
Trident. *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ibi : *Quoniam igi-
tur natura , & ratio Judicii illud expoſcit , ut
ſententia in ſubditos dumtaxat feratur* .

11 Unde ex defectu Juriſdictionis ſimplex Sa-
cerdos non approbatus neque valide poteſt ab-
ſolvere a peccatis venialibus , aut mortalibus
alias confeſſis , ut tenent Maſtrius *diſp.* 21.
q. 8. *n.* 202. Faber , Brancatus , & Scotiſtæ
magis communiter cum variis aliis ; & ratio
eſt , quia licet materia ſit libera , abſolutio ta-
men eſt ſententia , & actus Judicii , qui actus
Judicii in non ſubditos eſt nullus ; *cit. cap.
At ſi Clerici , & Regul.* 26. *Juris in* 6. & Trid.
12 *cit. ſeſſ.* 14. *c.* 7. Et ad hoc facit , quod oppo-
ſitæ opinionis uſus fuit prohibitus ab Inno-
centio XI. 12. Februarii 1679. in Decreto de
expreſſo ſuo Ordine edito a Sacra Congrega-
tione Concilii circa communionem quotidia-
nam , & Confeſſionem venialium ; ibi : *Non
permittant , ut venialium Confeſſio fiat ſimplici
Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo , aut Ordi-
nario* . Hinc abſolutio impertita a Sacerdote
non approbato ab Ordinario loci , nulla de-
claratur a Benedicto XIV. tom. 1. Bullar.
Conſtit. 100. incip. *Apoſtolica* . Poſſunt tamen 13
ſimplices Sacerdotes in articulo mortis abſol-
vere , nedum a venialibus , & mortalibus alias
confeſſis , ſed inſuper a quibuſvis caſibus , &
Cenſuris etiam reſervatis , ex Trident. *ſeſſ.* 14.
cap. 7. ibi : *Verumtamen pie admodum , ne hac
ipſa occaſione aliquis pereat , in eadem Eccleſia
Dei cuſtoditum ſemper fuit , ut nulla ſit reſerva-
tio in articulo mortis , atque ideo omnes Sacerdo-
tes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis , &
Cenſuris abſolvere poſſunt* . Pro tali enim caſu 14
Eccleſia dat Juriſdictionem omnibus Sacerdo-
tibus , & tollit omne Impedimentum Canoni-
cum ex parte ipſorum , ut poſſint , licet ſint
degradati , Excommunicati , vitandi , Irregula-
res , Apoſtatæ , ſeu hæretici , abſolvere quos-
libet fideles a quibuſcumque caſibus , & Cen-
ſuris , quantumvis reſervatis , maxime ſi non
adſit promptus alius Sacerdos approbatus , aut
proprius Parochus , ut eſt communis Docto-
rum ſententia . (Vide tamen verb. *Sacerdos
num.* 38. & notam ad verb. *Abſolutio* , *Art.* 1.
num. 49. in Tomo 1.) Quæ ampla poteſtas 15
extenditur ad probabile periculum mortis , ut
tenet communior Doctorum cum Barboſa *de
Offic. & poteſtat. Epiſcopi allegat.* 25. *num.* 81.
& cum Maſtrio *diſp.* 21. *q.* 8. *num.* 203. In
Jure enim quoad rem pro eodem ſumuntur
periculum , & articulus mortis ; *c.* 29. *Si quis
ſuadente* 17. *q.* 4. *c. Eos qui , de ſentent. ex-
communic. in* 6. Notanter autem fuit dictum , 16
*maxime ſi non adſit promptus alius Sacerdos ap-
probatus , aut proprius Parochus* , quia probabi-
lius eſt , quod ſimplex Sacerdos non poſſit ab-
ſolvere præſente Sacerdote approbato , cum to-
ta ratio , propter quam conceditur ſimplici Sa-
cerdoti facultas tunc abſolvendi , ſit , ut dicit
Tridentinum loco citato : *Ne hac ipſa occaſio-
ne aliquis pereat* , quod periculum non adeſt ,
ſtante præſente Sacerdote approbato . (a) Hinc 17
aliqui Canones exprimebant hanc conceſſio-
nem fieri in defectum Sacerdotis approbati ;
cap. Aurelius 5. *c. Presbyter* 14. *cauſ.* 26. *q.* 6.
& facit *Regula ff. de regul. Juris* , quod *cum
aliquid conceditur propter neceſſitatem , durat
conceſſio , quatenus urget neceſſitas* , & *regul.* 78.
Juris in 6. ibi : *In argumentum trahi nequeunt*

Nota Romani Theologi .

(*a*) Falſum omnino eſt , ſimplicem Sacerdotem , præſente approbato , abſolvere poſſe ; tunc enim neceſſitas illa deeſt , ex qua ſimplex Sacerdos juriſdictionem acquirit . Itaque probabile non eſt , ſimplicem Sacerdotem abſolvere quempiam poſſe , approbato ad audiendas confeſſiones præſente .

quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſ-
ſa ; Et ſic declaraſſe Sacram Congregationem
Concilii refert Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 163.
num. 15.
18 Ex dictis colliges primo, quod Confeſſarius
Sacramentum Pœnitentiæ ſine debita inten-
tione adminiſtrans peccat graviſſime, & Sa-
crilegium committit ; defectus enim volun-
tarius debitæ intentionis in Confeſſario eſt
graviſſima irreverentia facta Deo, & Sacra-
19 mento, & pernicioſiſſima injuria facta pœni-
tenti: Immo graviter peccaret & Sacrilegium
committeret, etiamſi Sacramentum ſimula-
ret ex gravi metu, vel alia gravi cauſa; Sic
v. g. ſi pœnitens abſolutione indignus mi-
naretur mortem Confeſſario, niſi diſtincte,
& integre verba abſolutionis proferret, non
poſſet diſtincte, & integre proferre ſine in-
tentione abſolvendi. Et ratio eſt, quia ta-
lis ſimulatio eſt gravis irreverentia, facta
Deo, & Sacramento, quoniam qui affirmat
Ego te abſolvo ſine intentione abſolvendi, men-
titur, affirmat enim ſe abſolvere, cum reve-
ra non abſolvat ; mentiri autem circa for-
mam Sacramenti eſt magna irreverentia illata
Sacramento, & Chriſto ejus Inſtitutori; pro-
pterea ſimulatio in Sacramentis eſt ab intrin-
ſeco mala, & hac ratione non excuſat me-
tus gravis. Colligitur a ſimili *ex cap. de ho-
mine 7. de celebration. Miſſarum*, ubi Innocen-
tius III. refert, & damnat caſum de Sacer-
dote, ut ſequitur : *Quæſiviſtis quid de incau-
to Presbytero videtur, qui cum ſe ſciat in mor-
tali crimine conſtitutum, Miſſarum ſolemnia,
quæ non poteſt propter neceſſitatem quamlibet in-
termittere, propter ſui facinoris conſcientiam du-
bitat celebrare, peractiſque cæteris circumſtan-
tiis Miſſam celebrare ſe fingit, & ſuppreſſis
verbis, quibus conficitur Corpus Chriſti, pa-
nem, & vinum tantummodo pure ſumit, ita
credens per id, quod prætendit populo ſatisfacere,
ut per hoc quod intendit, Deum non debeat pro-
vocare*. Ad quem caſum reſpondet immediate
Pontifex præciſis his verbis : *Cum ergo falſa ſint
abjicienda remedia, quæ veris ſint periculis gra-
viora ; licet is, qui pro ſui criminis conſcientia
reputat ſe indignum, peccet graviter, ſi ſe in-
gerat irreverenter ad illud, gravius tamen vide-
tur offendere qui ſic fraudulenter illud præſumpſe-
rit ſimulare, cum ille in ſolius miſericordis Dei
manum incidat, iſte vero non ſolum Deo (cui
non veretur illudere) ſed populo, quem decipit,*
20 *ſe adſtringat :* Ex quibus Pontificis verbis ſic
arguitur : Non eſt minor irreverentia Sacra-
menti, ſed fortaſſe major dicere verba abſo-
lutionis ſine intentione abſolvendi, quam ſup-
primere verba conſecrationis in caſu, quo te-
neatur ea proferre ; ſed ſic ſupprimere verba
conſecrationis declarat Pontifex eſſe illudere
Deo; ergo proferre verba abſolutionis ſine in-
tentione abſolvendi, eſt Deo illudere, quod
cum ſit contra reverentiam Sacramenti, nullo
metu juſtificari poteſt. Et facit ad hoc pro- 21
poſitio 29. in ordine 65. ex damnatis ab In-
nocentio XI. 2. *Martii* 1679. ibi : *Urgens me-
tus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum admi-
niſtrationem ſimulandi* ; Sic Cardenas *diſp.* 20. 22
in propoſit. 29. *cap.* 5. *n.* 49. & 61. Qui tamen
n. 52. concedit quod Confeſſarius, qui reperit
pœnitentem abſolutione indignum, quatenus
v. g. eſt in occaſione proxima peccati, quam
non vult relinquere, ne prodat apud adſtantes
pœnitentis indignitatem, poſſit obmurmurando
recitare *Pater noſter*, *vel hujuſmodi*, quia ea
non eſt in rigore ſimulatio Sacramenti, nam
omnino materialiter ſe habet ad Sacramen-
tum; nec ſunt verba abſolutionis, unde pro-
prie eſt medium ad vitandam fractionem Si-
gilli, ad quod Confeſſarius tenetur de jure
divino, naturali, & Eccleſiaſtico, & deceptio
adſtantium, quæ ſequitur, non intenditur, ſed
permittitur.
Colliges ſecundo, quod nemo ſine poteſtate 23
Ordinis, etiamſi eſſet in Sacris conſtitutus, po-
teſt in ullo caſu Confeſſiones excipere, *lib.* 3.
Conſtit. Apoſtol. c. 10. Leo X. *Conſtit.* 40. incip.
Exurge ; Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 10. &
ſeſſ. 14. *c.* 6. & *can.* 10. *ejuſdem ſeſſ.* 14. ut
patet ex ejuſdem verbis adductis *ſupra num.* 4.
Unde Sacramentaliter audens abſolvere, cum 24
non ſit Sacerdos, ſit ſuſpectus de hæreſi, &
eſt cogendus ab Inquiſitoribus abjurare de ve-
hementi, & licet eſſet minor 25. annorum,
dummodo compleverit vigeſimum annum, eſt
degradandus, & brachio ſæculari tradendus, &
ultimo ſupplicio afficiendus ex Clem. VIII. Conſt.
incip. *Et ſi alias*, & Urban. VIII. Conſtit. 79.
incip. *Apoſtolatus officium*. Colliges tertio, 25
quod nullus Sacerdos, ſive ſæcularis, ſive Re-
gularis poſſit præſumere Confeſſiones excipere
ſine poteſtate juriſdictionis, & conſequenter
etiam ſine approbatione, aliter nulla eſſet ab-
ſolutio, graviſſime peccaret, & poſſet, immo
deberet ſevere puniri, ut colligitur ex Conc.
Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* ibi : *Quamvis
Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolven-
di poteſtatem accipiant, decrevit tamen Sancta
Synodus nullum etiam Regularem poſſe Confeſſio-
nes ſæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad
id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Benefi-
cium,*

Digitized by Google

cium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis debetur, obtineat, privilegiis, & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus; Et de nullitate abſolutionis ob defectum juriſdictionis patet expreſſe ex verbis ejuſdem Concilii ad-
26 ductis *ſupra n.* 8. Et quod graviſſime peccaret Sacerdos non approbatus, & ſine juriſdictione excipiens Confeſſiones, patet aperte, ex quo contraveniret in re graviſſima expreſſe Conciliari inhibitioni, & temere, & ſacrilege, invalide, & nulliter Sacramentum adminiſtra-
27 ret. Quod autem poſſit ſevere puniri Sacerdos etiam audens ſine approbatione, & juriſdictione Confeſſiones ſæcularium excipere, habetur ex expreſſa declaratione Sacræ Congregationis Concilii in *Neapolitana* 14. *Aprilis* 1646. *ad c.* 15. *ſeſſ.* 23. *de reform.* ubi cum quæſitum fuiſſet: *Qua* pœna, & a quo ſit puniendus Sacerdos Regularis, qui abſque prævia Ordinarii approbatione Confeſſiones perſonarum ſæcularium audit, eo quod in Sacro Concilio nulla legitur pœna adjecta, nec a quo ſit inferenda? Reſpondit Sacra Congregatio, *poſſe puniri ab Epiſcopo pœnis etiam Cenſurarum*; & ſic ſtatuerunt plures Summi Pontifices, & ſignanter Gregorius XV. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, & Innocent. X. *die* 15. *Maii* 1648. Conſtit. incip. *Cum ſicut accepimus*, ubi poſtquam confirmavit decretum Sacræ Congregationis ſpecialiter deputatæ ſuper ortis controverſiis inter Epiſcopum Angelopolitanum, & Patres Societatis Provinciæ Mexicanæ, ſtatuit, *contravenientes ab Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri, & puniri poſſe etiam Cenſuris Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis Sanctæ memoriæ Gregorii XV. incipient. Inſcrutabili Dei providentia: ac proinde memoratis Religioſis, qui hujuſmodi approbationem, & licentiam ſe obtinuiſſe non docuerunt, potuiſſe Epiſcopum, ſive ejus Vicarium Generalem, præcipere ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, ut a Confeſſionibus audiendis.... abſtinerent.*

28 Hinc advertendum venit primo, quod juriſdictio, ſeu poteſtas juriſdictionis eſt duplex, ordinaria ſcilicet, & delegata. *Juriſdictio Ordinaria* eſt illa, quæ annexa eſt alicui Officio, ſeu dignitati, quæ propterea ipſo jure competit habenti tale officium, ſeu dignitatem, ideſt qua quis ex vi proprii officii (utpote cui annexa eſt Cura animarum) habet ſubditos, quos in Foro Conſcientiæ judicare poteſt. Et talem habet Papa in omnes Chriſtifideles, Epiſcopus in omnes ad ſuam Diœceſim pertinentes, Parochus in ſuos Parochianos, Prælati Regulares in ſuos ſubditos, ut Generales, Provinciales, Abbates, Priores, Rectores, Præpoſiti, Guardiani, & hujuſmodi; ipſi enim omnes alia approbatione non indigent, ut ſuorum reſpective ſubditorum Confeſſiones excipiant, quia tam de jure communi, quam ex propriis cujuſque Religionis Conſtitutionibus ſunt proprii Sacerdotes reſpectu ſuorum reſpective Subditorum. *Juriſdictio delegata* eſt illa, 29
quæ habetur ex commiſſione alterius habentis ordinariam, ideſt quam quis abſque collatione alicujus Beneficii Curam animarum habentis, accipit ab habente juriſdictionem ordinariam; & talem habent Sacerdotes ſive ſæculares, ſive Regulares nullum habentes Beneficium Curatum, ſed tamen legitime approbati, & admiſſi ab Ordinariis ad Confeſſiones excipiendas reſpectu ſæcularium; & ſic Religioſi a Generalibus, vel Provincialibus approbati, & admiſſi ad Confeſſiones excipiendas reſpectu Religioſorum ſuæ Religionis, vel reſpectu Provinciæ. Advertendum eſt hic ſecundo, quod 30
poteſtas Ordinis, quantum ad facultatem abſolvendi, & poteſtas juriſdictionis, in hoc inter ſe differunt, quod poteſtas Ordinis Presbyteris omnibus data in ſua Ordinatione eſt poteſtas remota, & in habitu tantum, non autem in actu, ſeu quantum ad uſum, quatenus ſcilicet Sacerdos vi Ordinationis accepit a Chriſto poteſtatem ad abſolvendum, ſed non accepit pro tunc Subditos, in quos poſſit actu exercere poteſtatem; poteſtas autem juriſdictionis eſt poteſtas proxima, & in actu quantum ad uſum, quatenus ſcilicet Sacerdos per collationem Beneficii Curati, vel per conceſſionem excipiendi ſibi ab Ordinario factam, recipit poteſtatem actualiter exercendi talem poteſtatem in ſubditos ſibi actualiter aſſignatos; ut patet ex Tridentino *in d. cap.* 15. *ſeſſ.* 23. *de reform.* & tradit Fagnan. *in cap. Omnis* 12. *de pœnit. & remiſſionib. ſub num.* 84. Et hæc diſ- 31
ferentia ſolet exemplificari in Doctore in jure, qui licet in ſui creatione, qua Doctor juris declaratur, accipiat poteſtatem, ut ubique locorum poſſit jus dicere reſpectu ſibi ſubditorum, non tamen ſtatim a ſui graduatione poteſt judicium exercere, cum nondum ſint ſibi aſſignati ſubditi, in quos jus poſſit dicere, ſed ſolum tunc primum poteſt judicium exercere, cum alicubi, vel ex officio, vel ex delegatione Superioris quoſdam acquirit ſubditos, in quos poſſit jus dicere, & ſententiam valide proferre, cum ſententia lata in non ſubditos, & a Judice non ſuo, ſit nulla; *l. ultima*

tima C. Si non a competen. Judic. l. Factum a Judice, ff. eodem tit. cap. At ſi Clerici, 4. *de Judiciis*, ibi: *Sententia a non ſuo Judice lata non tenet. Regul.* 26. *juris in* 6. ibi: *Ea quæ fiunt a Judice, ſi ad ejus non ſpectant officium,*
32 *viribus non ſubſiſtunt*. Ita a pari ſervata proportione, diſcurrendum eſt de Sacerdote, qui quamvis in ſua Ordinatione accipiat poteſtatem abſolvendi a peccatis, non tamen ſtatim a ſui Ordinatione poteſt ipſam exercere, cum nondum ſint ipſi aſſignati ſubditi, in quos ipſam poteſtatem exerceat, ſed ſolum tunc primum poteſt talem poteſtatem exercere, cum alicubi, vel ex officio, vel ex delegatione Ordinarii quoſdam acquirit ſubditos, in quos poſſit actu judicium Sacramentale exercere, & ſententiam abſolutionis valide proferre, cum etiam ſententia abſolutionis lata in non ſubditos, & a Judice non ſuo, ſit nulla, ut expreſſe declarat Conc. Trid. *ſeſſ. c.* 7. ibi: *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem*. Et conſimiliter *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* per verba adducta *ſupra ſub num.* 25.

33 Advertendum tertio, etiam errorem communem poſſe conferre, ſeu dare juriſdictio-
34 nem. Error autem communis poteſt capi dupliciter: Error communis cum titulo colorato, ſeu putativo, & Error communis ſine titulo colorato, & putativo. Error communis cum titulo colorato, ſeu putativo eſt, cum Sacerdos realiter obtinuit a legitimo Superiore titulum requiſitum ad actum abſolutionis, v. g. titulum Parochi, vel approbati, & admiſſi Confeſſarii; ſed vel nulliter obtinuit, in quantum erat incapax ob aliquem occultum defectum, & impedimentum Canonicum, nempe quia Simoniacus &c. vel talem titulum amiſit; talis vero incapacitas, aut amiſſio tituli communiter ignoratur, & communiter a fidelibus exiſtimatur, eum habere verum, &
35 legitimum titulum. Error communis ſine titulo colorato, & putativo eſt, cum Sacerdos non obtinuit realiter a legitimo Superiore titulum requiſitum ad actum abſolutionis, ſed ipſe Sacerdos talem titulum fingit, aut ignoranter credit, & dicit habere, & talis fictio, & carentia tituli communiter ignoratur, ut cum Sacerdos, qui cum falſa licentia Confeſſiones excipit, aut cum falſis Bullis pro Parocho ſe gerit, communi populi errore legitimus Confeſſarius, aut Parochus reputatur. Er- 36
ror igitur communis cum titulo colorato, & putativo dat, & confert juriſdictionem ad valide abſolvendum, licet occultum ſubſit impedimentum ex jure poſitivo proveniens. Hæc ſententia eſt moraliter certa, & ſic docent communiter Doctores; *arg. l. Barbarius Philippus, ff. de offic. Præt. & com. Juriſt. axiom.* quod Antonius Gabriellius *communium concl. lib.* 1. *concl.* 8. *de prob. n.* 1. refert: *Communis error facit jus, & veritati præfertur, & c. Infamis* 1. *cauſ.* 3. *q.* 7. ibi: *Si ſervus cum putaretur liber, ex delegatione ſententiam dixit, quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet*; Gloſſa *in l.* 3. *ff. de ſupellectili legata*, *verb. Error jus facit*; Gloſſa *in cap. Ad probandum* 24. *de ſententia, & re judicata*; Abbas *in c. Sciſcitatus num.* 11. *de reſcript.* Maſcard. *de probat. concl.* 648. Paludan. *in* 4. *d.* 17. *q.* 6. *art.* 2. Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 94. Cardenas *diſſertat.* 2. *c.* 6. *art.* 5. Card. de Lugo *de juſtit. tom.* 2. *diſp.* 37. *ſect.* 3. *n.* 20. *& ſequent.* & innumeri alii tum Juriſperiti, tum Theologi apud ipſos. Et ratio cur Error communis cum titulo colorato, ſeu putativo det juriſdictionem, eſt, quia Superior, ſeu Eccleſia, ob bonum commune ad favorem fidelium, ad vitanda gravia incommoda, quæ alias ſequerentur, eo maxime quia alias innumeræ animæ perirent, dat auctoritatem, & valorem, ſupplet defectum veræ juriſdictionis, & tollit omne impedimentum juris humani, ſeu a jure poſitivo proveniens. Secus autem, ſi defectus, ſeu
impedimentum eſſet juris naturalis, vel divini, ut ſi Confeſſarius eſſet mulier, vel non 37
eſſet Sacerdos, quem defectum nec tollere, neque ſupplere poteſt poteſtas humana, neque in eo diſpenſare, ut recte docent Diana *Tract.* 2. *de poteſt. Pontificis reſolut.* 94. *in fine*, Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 1. *n.* 12. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *ſub num.* 9. Cajetan. *verb. Confeſſio iteranda ex parte Confeſſarii*, Abbas *in cap.* 2. *de Presbytero non baptizato*, & alii paſſim.

An autem error communis ſine titulo colo- 38
rato, ſeu putativo det, ſeu conferat juriſdictionem ad valide abſolvendum, res controverſa eſt inter Doctores. Negativam ſenten- 39
tiam tamquam communiorem, & probabiliorem tenent Card. de Lugo *de juſtit. tom.* 2. *diſp.* 37. *num.* 23. Nugnus *q.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. *difficul.* 1. *p.* 436. Thomas Sanchez *lib.* 3. *de Matr. diſp.* 22. *q.* 6. *&* 7. Cardenas *diſſert.* 2. *c.* 6.

c. 6. art. 5. num. 151. qui ex ipſo Sanchez *loc.*
cit. adducit pro hac ſententia 40. alios Auctо-
40 res. Affirmativam ſententiam, nempe etiam
errorem communem ſine titulo colorato cum
ſola poſſeſſione officii dare, ſeu conferre juriſ-
dictionem ad valide abſolvendum, docent apud
Sanchez, & Carden. *loc. cit.* Innocentius, Ho-
ſtienſis, Joannes Andreas, Decius, Salicetus,
Felinus, Petrus, Cynus, Fulgoſus, Cardina-
lis, Burgos de Paz. & alii, & præcipue Baſi-
lius Pontius, qui mordicus defendit hanc opi-
nionem *l.* 5. *Matrim. cap.* 20. & eam tenent
Joann. Sanchez *in ſelect. diſp.* 44. *num.* 3. Mol-
feſius, Bordonus, Bonacina, & alii apud Dia-
nam *p.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 93. *&* 94. habentem
una cum Caſpenſi, Silvio, Machado, pro pro-
babili opinionem Pontii; ſicuti habet Tambu-
rin. *de pœnit. lib.* 5. *c.* 4. §. 7. *n.* 17. Accedit
Gobat *tract.* 7. *caſ.* 3. *n.* 109. Sporer *tom.* 3.
p. 3. *c.* 6. *ſect.* 1. *q.* 2. *n.* 714. & pro probabi-
liore tenet Diana *p.* 11. *tr.* 2. *reſol.* 69. citans
ſexdecim Auctores: & quod ſit vere, & cer-
to probabilis ſententia docens, quod error com-
munis ſine titulo colorato jurisdictionem con-
ferat, tenet noviſſime Felix Poteſtas *t.* 1. *p.* 4.
c. 5. *n.* 3262. citans pro ſe Dianam *p.* 4. *tr.* 4.
reſol. 122. Baſilium Pontium *de Matrim. lib.* 5.
c. 20. Verricelli *tract.* 2. *q.* 25. *n.* 15. Sieri *de
Pœnit. n.* 701. Leandrum *de pœnit. Diſp.* 11.
q. 102. ac quamplures alii apud ipſos; Et ra-
tio eſt, dicit ipſe, quia in hoc caſu ſequeren-
tur eadem incommoda, quæ ſequerentur, quan-
do adeſt error Communis cum titulo colora-
41 to. Ut autem quid de me ſentiam, aperiam,
neutram ex his duabus ſententiis reprobare
auderem, cum utraque ſuis fulciatur funda-
mentis, & utraque plurimos habeat Patronos;
42 Sed quamvis ſententia negativa ſit commu-
nior, affirmativa tamen eſt magis pia, com-
muni utilitati, & animarum ſaluti magis con-
ſentanea; Nec repugnat, immo pium eſt cre-
dere, quod Eccleſia etiam hic ſuppleat veræ
juriſdictionis defectum, & det auctoritatem
etiam Miniſtris ſine titulo colorato introdu-
ctis ad valide abſolvendum, maxime ne innu-
meræ animæ hoc communi errore deceptæ ſi-
ne ulla ſua culpa finaliter pereant. (*a*)

In Confeſſario, ultra tria requiſita ad vali- 43
de abſolvendum; ſcilicet, intentio, poteſtas
ordinis, & poteſtas juriſdictionis, de quibus
abunde *a num.* 1. *& ſequentibus*, requiruntur
alia tria ad rite, licite, & digne abſolven-
dum, ſcilicet, Probitas, Scientia, & Pruden-
tia. *Sic communiter Doctores*. Quod in Con- 44
feſſario requiratur probitas, deſumitur ex ipſa
ſui Ordinatione, qua datur Spiritus Sanctus,
ideſt gratia Spiritus Sancti in ordine ad hoc
miniſterium debite exercendum, dicente Epi-
ſcopo verba Chriſti, *Joan.* 20. *Accipite Spiritum
Sanctum, quorum remiſeritis peccata &c.* quam
proinde gratiam ad illud miniſterium ſervare,
vel amiſſam ſuſcitare tenetur juxta monitum
Apoſtoli 2. *ad Timoth.* 6. ibi: *Admoneo te, ut
reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem
manuum mearum.* Unde Confeſſarius, exiſtens 45
in mortali ſcienter, & ſic adminiſtrans Sacra-
mentum Pœnitentiæ, peccat mortaliter ex com-
muniſſima ſententia omnium Doctorum. Im- 46
mo Confeſſarius, ſi abſolvat in mortali, quam-
vis continuate Confeſſiones audiat, toties pec-
cat, quoties ſucceſſive aliquem abſolvit, quia
adminiſtratio Sacramenti toties eſt completa,
neque una ſpectat ad alteram; Tum quia ſin-
gulis Sacramentis fit gravis injuria. Sic tenet
Eſcobar, Ovied. Paſſerin. Dicaſtill. Borgia,
Platel. cum Claudio la Croix *l.* 5. *c.* 1. *dub* 3.
art. 2. *n.* 171. *& lib.* 6. *p.* 1. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 93.
Roſignolus *de Sacramento Pœnitentiæ q.* 4. *art.*
11. *n.* 29. & alii; (*b*) Quamvis tamen id ne- 47
gent aliqui cum Rodriq. apud Eſcobar. *l.* 8.

Notæ ex Edit. Rom. 1767.

(*a*) Si Sententia negans, errorem communem titulo deſtitutum ſufficere ad abſolutionis validitatem, teſte Auctore, communior eſt; non video quomodo contraria affirmans ſit *magis pia, communi utilitati, & animarum ſaluti magis conſentanea*. Immo oppoſitum eſſe ſtatuendum, vir quiſquam prudens judicabit. Quæſtio eſt, utrum abſolutio data ſine titulo colorato, valida, an invalida ſit reputanda: negans ſententia communior & probabilior eſt; & per conſequens affirmans, quæ minus communis & minus probabilis eſt dicenda, fideles periculo exponit fruſtranee ſuſcipiendi abſolutionem. Quis porro dixerit talem ſententiam magis piam, communi utilitati, & animarum ſaluti magis conſentaneam? Hinc recedendum omnino non eſt a ſententia communi in jure fundata, videlicet tunc ſolum juriſdictionem tribui, cum communi errori titulus coloratus accedit. Vid. Fagnan. *in cap. Super eo, tit. de Crimine falſi, n.* 8. *t.* 5. *pag. mihi* 163.

(*b*) Caveat hic lector, ne ſub probabilitatis larva laxam amplectatur ſententiam, quæ vel ipſis primis Theologiæ moralis elementis repugnat.

n. 230. & varii aliqui dicant eſſe probabile ,
quod talis Confeſſarius tantum ſemel peccet ,
ex quo videatur eſſe unicum tantum continua-
tum Miniſterium, & ſic ſatis eſſe, ſi talis Con-
feſſarius confitendo dicat , excepi aliquot Con-
feſſiones continuas in peccato mortali ; Sic
Card. de Luca *de Pœnit. diſp.* 16. *ſect.* 14. §. 2.
n. 558. Gobat *tract.* 7. *n.* 260. Reiffenſt. *Theol.
Moral. tract.* 14. *de Sacrament. d.* 1. *num.* 13.
Marchantius *t.* 3. *Tribunalis tract.* 3. *t.* 4. *q.* 2.
Diana *p.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 41. *&* 43. Sporer
t. 3. *n.* 435. *&* 775. & alii.
48 Ut Confeſſarius licite & digne audiat Con-
feſſiones , & abſolvat , debet habere ſaltem
ſcientiam mediocrem , qua cognoſcat id , quod
ad ſuum ſpectat officium , & quidquid debet
judicare, diſcernat ; *cap. de Pœnitent. d.* 6. §.
Caveat , ibi : *Oportet ſciat cognoſcere quidquid
debet judicare , judiciaria enim poteſtas hoc exi-*
49 *git , ut quod debeat judicare , diſcernat* . Dici-
tur autem notanter *debere habere ſaltem ſcien-
tiam mediocrem* , ad hoc ut advertatur non re-
quiri abſolute in Confeſſariis ſcientiam emi-
nentem : Duæ enim ſunt ſpecies ſcientiæ . Una
dicitur *Scientia eminens* , & altera *ſcientia me-
diocris* . Scientia eminens eſt illa, qua quis eſt
optime verſatus in Theologia morali , & ju-
re Canonico , unde caſus omnes quantumvis
difficiles ſcit prompte reſolvere, & ſuarum re-
ſolutionum fundatam rationem reddere . Hæc
tamen ſcientia, licet ſit utiliſſima, & toto co-
natu , atque ſtudio proſequenda , nihilominus
abſolute neceſſaria non eſt ; alioquin pauci re-
perirentur ſufficientes Confeſſarii , cum , quod
deplorandum eſt , major Confeſſariorum pars
50 vix ſcientiam mediocrem attingat . Scientia
mediocris eſt illa , qua Confeſſarius ſciat ſal-
tem, quænam ſint peccata ex genere ſuo mor-
talia, & venialia; quænam ſint circumſtantiæ
ſpeciem peccatorum mutantes, vel non ; quæ-
nam ſint regulæ communes, quibus quis excu-
ſari poſſit a præcepto , vel a peccato morta-
li ; quinam ſint caſus reſervati , & Cenſuræ ,
ſaltem a quibus ipſe abſolvere non poteſt , ne
ſe extendat ultra ſuam facultatem , & ea
potiſſimum , quæ ad legitimam Sacramenti
Pœnitentiæ adminiſtrationem requirantur ; &
alia hujuſmodi , ut obligationes , & onera ,
quæ per ipſa peccata communiter contrahi ſo-
lent , ut ſunt reſtitutiones bonorum , famæ ,
51 vel fortunæ , ſatisfactiones pro injuria . Et
hanc mediocrem ſcientiam tenentur omnes Con-
feſſarii habere ſecundum magis, & minus, at-
tenta diverſitate perſonarum , & locorum ;
nam in ordine ad aliquas perſonas poteſt re-
quiri major, & in ordine ad alias minor ſcien-
tia : major enim ſcientia requiritur in illo
Confeſſario , qui audire debet perſonas aſſue-
tas negotiationibus , & quæ in rebus arduis
implicantur, quam in eo , qui audit ruſticos,
ac ſimplices perſonas ; ſic major ſcientia , &
peritia pro Confeſſionibus excipiendis in Civi-
tatibus, ubi ſunt arduiora commercia , & im-
plicatiores caſus , quam in Villis, & Pagis ,
ubi inter ſimplicem populum pauca ardua ſo-
lent occurrere .
Unde Confeſſarius, qui conſcius ſuæ inſuffi- 52
cientiæ, & ignorans quæ ſcientia mediocri ſal-
tem principaliter ſcire tenetur, peccat morta-
liter ſe exponendo miniſterio Confeſſionis , cum
perverſe , & inique tam tremendo miniſterio ,
& ſacramentali judicio ſe ingerat non idoneus ,
& inſufficiens Judex ſcienter exiſtens . Immo 53
Confeſſarius ignarus ex ignorantia abſolvens
quem abſolvere non poterat ob reſervationem
peccati , vel indiſpoſitionem pœnitentis , dupli-
citer peccat mortaliter , nempe , & actuali Sa-
crilegio indebite abſolvendo , & ignorantia eo-
rum , quæ ad officium ſuum ſpectant , ratione
cujus verſatur in continuo ſtatu peccati mor-
talis omiſſionis, quandiu neceſſariam ſcientiam
ſibi comparare culpabiliter negligit . Quinim- 54
mo talis ignarus Confeſſarius , niſi congruam
diligentiam ſincere proponat , ipſemet confi-
tens ab alio Confeſſario abſolvi non poterit ,
utpote indiſpoſitus defectu neceſſarii propoſiti
emendandi negligentiam illam mortalem ; Sic
Sporer *tom.* 2. *Theolog. Sacramental. num.* 786.
Caveant igitur Confeſſarii ignorantiæ ſuæ con- 55
ſcii , & ſciendi incurii , ne dum alios ſolvere
ſtudent a vinculis peccatorum , ſeipſos ſtrictio-
ribus nexis illaqueent . Nec enim eis prodeſſe
poteſt excuſatio , quod fuerint ab Epiſcopo
prævio examine , vel aliter approbati , quan-
doquidem examen illud non facit ſcientem ,
eo vel maxime , ſi ex illis ſint , qui ſemel ac 56
taliter qualiter approbati ſunt , nunquam , aut
fere nunquam oculos Theologorum Moralium
libris admovere dignantur , ni dicam , quod
tamquam mercem proſcriptam præ manibus
habere verentur . Sed , & inſuper caveant a 57
ſimilibus Confeſſariis ipſimet pœnitentes , &
ne ſe æternaliter prodant quærendo ex animo ,
& ſtudioſe (ut in dies , proh dolor ! frequen-
ter accidit) hujus furfuris Confeſſarios . Qui 58
enim mala fide confitetur Confeſſario , quem
certo novit eſſe ignarum , nec ſcire diſtinguere
inter lethalia , & venialia , inter lepram , &
lepram , graviter peccat , nec conſequitur effe-
ctum abſolutionis , unde tenetur eam confeſſio-
nem

Digitized by Google

nem iterare ; Suarez *tom. 4. diſp. 28. ſect. 2. num. 9.* Reginaldus *lib.* 1. *num.* 151. Roſignol. *de Sacrament. Pœnitent. part.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 13. *num.* 19. ubi dicit in hoc alios communiter convenire, talis enim pœnitens cooperatur actioni per ſe malæ quærendo ſtudioſe Confeſſarium indignum in præjudicium animæ ſuæ, unde juſtum eſt, ut cum circa ſe ſit negligens, negligatur a Deo, juxta *cap.* 1. *de pœnitent. diſt.* 6. *in princip.* ibi : *Qui vult confiteri peccata ſua, ut inveniat gratiam, quærat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſolvere, ne cum negligens circa ſe extiterit, negligatur ab illo, qui cum miſericorditer monet, & petit, ne ambo in foveam cadant, quam ſtultus evitare noluit.* (*a*)

Nota ex Edit. Romana 1767.

(*a*) Hic ſubjicienda eſſe duximus verba Sapientiſſimi Pontificis Bened. XIV. pro ſcientia Confeſſariis neceſſaria, in Encyclica ad omnes Patriarchas, Archiepiſcopos, atque Epiſcopos data, die 26. Jun. 1749. §. 21. T. 3. Bullar. p. 155. edit. Rom. „ Optandum ſane eſſet, in-
„ quit, ut quilibet Confeſſarius ea polleret ſcientia, quam eminentem appellant : Verum,
„ cum hæc dos paucorum ſit, neceſſe omnino eſt, ut competenti ſaltem ſcientia ſit inſtru-
„ ctus. Nec meliora ſperare licet ; cum Moralis Theologia tot, tantaſque quæſtiones, quæ a
„ Sacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum notitia pendent, complectatur, ut
„ ardua plane res ſit, poſſe aliquem omnia ſimul bene noſſe, atque illico nodos quoſcumque
„ diſſolvere ; ut ii ſolent, qui eminenti ſcientia præfulgent. Sat igitur erit, ſi inferioris no-
„ tæ Confeſſarii, ope librorum, quos conſulant, difficiliora quædam, quæ in Sacramenti ad-
„ miniſtratione occurrunt, rite expediant. Et adductis pro ſua ſententia verbis Innoc. IV. in
„ Comment. ad C. Cum in cunctis, de Elect. & elect. poteſtate, ſubdit : Cum igitur aut diffi-
„ cilior, aut nova quædam facti ſpecies ad Confeſſarium defertur, ideoque libros evolvere illi
„ neceſſe ſit, non ſine ſobrietate, ac librorum delectu id agendum. Notum quippe eſt, in
„ tanto ſcriptorum numero aliquos prodiiſſe, quorum opinio ac ſententia Evangelicæ ſim-
„ plicitati (N. B.) ac Sanctorum Patrum doctrinæ non bene conſonat. „ Profert ad rem
verba Decreti Alex. VII., additque : „ Nolumus hac in re preſſiorem Sermonem inſtituere :
„ nolumus vexatiſſimas quæſtiones, quæ circa ſcriptorum fidem, eorumque integritatem agi-
„ tantur, attingere. Sat erit Confeſſarios monuiſſe, ut in re dubia propriæ opinioni non in-
„ nitantur ; ſed antequam cauſam dirimant, libros conſulant quamplurimos, EOS CUM
„ PRIMIS, QUORUM DOCTRINA SOLIDIOR, ac deinde in eam deſcendant ſententiam,
„ quam ratio ſuadet, ac firmat auctoritas. „ (Italice, prout e calamo Piiſſimi Pontificis prodiit : PRENDA QUEL PARTITO, CHE VEDRA' PIU' ASSISTITO DALLA RAGIONE, E DALL' AUTORITA', „ quibus ſane verbis probabiliſmus profligari videtur.) „
„ Nec aliud ſane docuimus in noſtra Encyclica ſuper uſuris &c. „ Referenda hic eſſent alia, quæ in eadem leguntur Epiſtola ad Confeſſarii dotes & munera pertinentia, quæ ne ultraquam par eſt, longior evadat hæc nota, prætermittimus. Illud dumtaxat animadvertimus, laudari ſatis non poſſe zelum Pii Auctoris adverſus Confeſſariorum ignorantiam & ſocordiam exclamantis. Et ideo ab ejus ſententia num. 52. & ſeq. firmata, recedendum penitus non eſt, ſcil. Confeſſarios ignaros, ſtudio Moralis Theologiæ operam haud navantes, peccato lethali eſſe obnoxios. Scientia Confeſſario maxime eſt neceſſaria, illa cum primis, quæ non ex quibuſcumque Moralis Theologiæ libellis deducitur ; de his enim libris optime Celeberrimus Mabillon. *De Studiis Monaſticis par.* 2. *c.* 7. (*edit. Venet. pag.* 144.) *Tantum abeſt*, inquit, *ut iſtorum Summiſtarum ſtudium ad Chriſtianæ Philoſophiæ conſecutionem quadantenus dirigat, quod potius ex libera ipſos legendi facultate non modicum ſequatur detrimentum . . . . fructus longe major ex Ciceronis de Officiis lectione hauritur, quam nonnullorum Summiſtarum.* Verum ſcientia, quæ Confeſſarium decet, ex iis præſertim haurienda eſt fontibus, unde ea quæ a viro Chriſtiano credenda & facienda ſunt, ut vitam aſſequatur æternam, profluunt, videl. a Scriptura, Traditione, Sacriſque Canonibus. Quapropter & pluribus Conciliis cautum eſt, ut Confeſſarii Scripturarum, & Canonum ſtudio incumbant. Et ne in re palmari oſtendenda immoremur, ſufficiant verba Concilii Toletani IV. c. 25. ubi dicitur : *Sacerdotes legere Sanctas Scripturas frequenter admonentur : Paulo Apoſtolo dicente . . . . ſciant igitur Sacerdotes Scripturas Sanctas, & canones, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrina conſiſtat.* T. 5. Conciliorum Edit. Labb. pag. 1713.

59 Prudentia Confeſſarii circa pœnitentes ma-
xime in his conſiſtit, ut diſcernat conditio-
nes, & qualitates perſonarum: non enim om-
nes eodem modo, & tenore excipiendæ ſunt;
ſed aliæ maxima cum benignitate, & huma-
nitate monendæ, aliæ acriter compeſcendæ;
aliis opportune eſt ſuadendum, aliis importu-
ne inſiſtendum, aliis beneficium abſolutionis
differendum, aliis immediate impendendum:
aliis mitiores, & leviores etiam ob eadem, &
ſimilia peccata ſunt pœnitentiæ imponendæ,
& aliis graviores, dummodo non ſint pluſquam
par eſt, atroces, & arduæ, ne dum illi com-
peſcere ſtudent delinquentes, ipſos in deſpe-
rationem conjiciant, ita ut graviori, ne di-
cam graviſſima mole perterriti, onus univer-
60 ſum projiciant. Prudentia Confeſſarii eſt, ut
omnibus omnia ſit factus, ſit pro diverſis di-
verſus medicus, diverſus Doctor, diverſus Ju-
61 dex. Diverſus medicus, ut juxta *cap. Omnis
utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſion. More pe-
riti medici ſuperinfundat vinum, & oleum vul-
neribus ſauciati*, juxta diverſitatem vulnerum,
& vulnerati, leviter objurgando pœnitentem,
ubi humilem, & contritum invenerit, & acri-
ter arguendo, ubi contumacem, & recidive
62 delinquentem agnoverit. Diverſus Doctor, ut
juxta diverſitatem delinquentium, & delicto-
rum diverſas inſtructiones, & correctiones ad
diverſum captum, & exigentiam pœnitentium
63 accommodas caute adhibeat. Diverſus Judex,
ut juxta diverſa cauſarum merita ſine ulla per-
ſonarum acceptione juſte ſententiam abſolutio-
nis aliis impendat, aliis vero deneget, vel
ſuſpendat. Hæc etenim, & ſimilia exiguntur
in prudentia Confeſſarii, ſive qua Medici,
ſive qua Doctoris, ſive qua Judicis, juxta di-
verſas perſonarum qualitates, & conditiones,
ne quæ uni inſerviunt ad medellam, alii con-
ferant ad ruinam.

64 Prudentia Confeſſarii maxime requiritur in
exequendis Brevibus ſacræ Pœnitentiariæ, præ-
ſertim in certiorandis Conjugibus de nullitate
conſenſus Matrimonii ob impedimentum diri-
mens, quando aliter eorum inſcius contra-
xit, & in Brevi adeſt infraſcripta, vel ſimilis
Clauſula: *Ut dicta mulier de nullitate prioris
conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris de-
lictum nuſquam detegatur, Matrimonium cum
eadem, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad
65 evitanda ſcandala contrahere &c. diſpenſes*. Cir-
ca hunc caſum plures a Doctoribus traduntur
modi certiorandi partem inſciam, ut ſignan-
ter videri poſſunt apud Sanchez *de Matrimon.
lib. 2. diſp. 36.* Quia tamen in praxi valde pe-
riculoſa res eſt, poterit, & debebit Confeſſa-
rius, divino implorato lumine, modum illum
ſuggerere, ſeu adhibere, quem, omnibus pen-
ſatis, prudentet pro executione magis viderit
expedire. Licet enim plures Doctores apud 66
Cardenas *diſſert. 11. num. 670.* teneant non re-
quiri talem certiorationem, ſed ſufficere, ut
ſola pars conſcia impedimenti conſenſum re-
novet; Tamen tenendum eſt, quod ad reva- 67
lidandum Matrimonium ſit neceſſaria certio-
ratio nullitatis, ſaltem in genere, etiam apud
inſcium Conjugem, ut clare conſtat ex Clau-
ſula Brevis: *Ut dicta mulier de nullitate prio-
ris conſenſus certiorata &c.* & docent pluſquam
triginta Doctores apud Sanchez *loco cit. n. 2.*
& apud Carden. *loco cit. n. 671.* & varii alii
recentiores. Et ratio eſt, quia conſenſus fuit
ex utraque parte illegitimus, & cum ignoran-
tia circa ſubſtantiam contractus, & dantem
cauſſam contractui. Sufficiens autem modus 68
certiorationis nullitatis Matrimonii, & reva-
lidationis ipſius, videtur inter alios ille, quem
offert Sanchez *loco cit. n. 5.* & eſt, ſi Conjux
impedimenti conſcius petat ab alio ſic: Me
ita diligis, ut ſi non eſſet inter nos Matrimo-
nium, denuo contraheres, *ac ex nunc* vis me
in Conjugem, ac ſi non fuiſſet validum Ma-
trimonium inter nos prius contractum? & re-
ſpondeat alter: *ita volo;* & qui interrogavit
dicat. *Ita & ego*. Notandum vero ponitur il- 69
lud verbum de præſenti, *Volo ut ex nunc*, quia
ut optime obſervat Cardenas *loco cit. n. 679.*
& cum aliis La Croix *lib. 6. num. 814.* non
ſufficeret dicere: *Si non conſiſteret inter nos Ma-
trimonium, denuo contraherem*, qui non eſt con-
ſenſus de præſenti hic, & nunc contrahendi,
qualis ad Matrimonium requiritur. Ratio au- 70
tem, quare talis modus certiorationis eſſet ſuf-
ficiens ad revalidandum Matrimonium, eſt ut
dicit ipſe Sanchez, & Cardenas ipſum refe-
rens, quia novus ille conſenſus conditionate
adhibitus procedit ex cognitione æquivalenti
ſcientiæ nullitatis Matrimonii; In iſto enim
caſu vult Conjux inſcius contrahere denuo Ma-
trimonium ſub ea conditione, ſi prius Matri-
monium irritum fuit.

Dato autem quod in quibuſdam caſibus, at- 71
tenta natura, & qualitate Conjugis inſcii im-
pedimenti, graviſſima neceſſitas evitandi extre-
ma mala, & ſcandala obſtringat ad nullimo-
de revelandum impedimentum, tunc optimum
expediens erit, quod Conjux conſcius impedi-
menti dicat, ſe non habuiſſe conſenſum, quan-
do contraxit Matrimonium; Non enim ſic di-
cendo mentietur, quia prior ille conſenſus,

ex

Digitized by Google

ex quo ratione impedimenti fuerit nullus, re ipſa non fuit conſenſus. Et hoc expediens non raro prodeſſe poterit, ut recte advertit Cardenas *loco cit. num.* 680. & tenet Sanchez *loco cit.* Claudius La Croix *loco cit. num.* 814.
72 *in fine*, & alii (a). Et dato etiam inſuper quod neque hoc expediens prævideretur profuturum, immo ratione variarum ſuſpicionum, quæ poſſent oriri in parte inſcia, graviora imminerent mala parti conſciæ impedimenti, ut eſſet divortium quo ad torum, & vinculum, ex quo prudenter timeret alteram partem eſſe diſſenſuram, vel exinde evenire graviſſima ſcandala, & mala ſibi, & proli, perpetuas inimicitias, mortes &c. Tunc in his & ſimilibus caſibus ratione extremæ neceſſitatis evitandi talia graviſſima mala, quæ non poſſent aliter evitari quam omittendo hujuſmodi certiorationem, vel ſupradictam cautelam, ſeu expediens, & alia ſimilia, poterit ad praxim deduci contraria ſententia defenſa a pluſquam ſexdecim gravibus Doctoribus relatis a P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrimonio diſp. 36. n. 2.* & a Cardenas *loc. cit. n.* 670. quod nempe non requiratur talis certioratio de nullitate præcedenti reſpectu Conjugis inſcii, quando præcipue prudenter timentur talia gravia mala,
73 & ſcandala; Et ſic tenent etiam ipſe Sanchez *loc. cit. n.* 8. Cardenas *loc. cit. n.* 681. Diana *par. 4. tit. 4. reſolut.* 49. Monacelli *tom. 1. tit. 9, formul. 1. n.* 55. & alii dicentes, quod quando nullo modo extorqueri poſſet conſenſus abſque periculo, quod pars ignorans impedimentum detrectet, & ſuſpicetur de Matrimonii nullitate, & inde prudenter timeantur graviſſima mala ſupradicta, vel alia ſimilia, tunc etiam abſque verbis poterit denuo Matrimonium illud conſiſtere, habita copula affectu maritali ex parte partis conſciæ impedimenti, nam ex parte alterius partis inſciæ impedimenti, cum putet Matrimonium validum, conſtat copulam eo maritali affectu haberi.

Et ratio eſt, quia licet ea opinio extra ca- 74
ſum neceſſitatis parum probabilitatis habeat, accedente tamen graviſſima neceſſitate, præcipue favore animæ, accreſcit illi major proba-
bilitas; Unde cum in dubiis præferenda ſit ſen- 75
tentia animabus favens, videtur hanc opinionem in praxi ſequi poſſe, præſertim cum ſupradicta Clauſula de certioratione partis inſciæ non ponatur ut conditio neceſſaria, ſed ad inſtructionem Confeſſarii, ex Sanchez *de Matri-*
mon. lib. 8. diſp. 24. *n.* 61. Alias hæ diſpen- 76
ſationes ſuo valore fruſtrarentur, quia ſæpe contingit non poſſe nullitatem detegi, abſque periculo detegendi delictum, ut advertit Monacelli *loc. cit. n.* 57. Unde Diana *loc. cit.* in hoc propoſito ſic præciſe ait: *Sed quando timetur ſcandalum, aut grave damnum, neque ex aliquibus verbis generalibus Conjux poteſt a Marito conſenſum extorquere, tunc ſufficit copula procedens ex affectu maritali, & in hoc caſu puto ſine ſcrupulo præferri poſſe ſecundam opinionem.*
Nec valet objicere cum Baſilio Pontio *lib.* 4. 77
de Matrim. cap. 25. *num.* 7. quod ſi oppoſita opinio revera probabilis eſt in praxi, etiam extra caſum neceſſitatis poterit conjux illa uti.
Non valet, inquam, quia, ut recte reſpon- 78
det Cardenas *loco cit. num.* 682. id quod eſt indecens Sacramento extra caſum neceſſitatis, ipſa extrema neceſſitas facit, quod non ſit indecens, maxime cum ſit pro bono animæ;
Et patet in Sacramento Baptiſmi, in quo li- 79
cet indecens, & illicitum eſſet, & magna irreverentia irrogaretur Sacramento, ſi quis adhiberet lixivium, quando adeſſet copia aquæ naturalis, tamen hac aqua naturali deficiente, & in extrema neceſſitate, nulla ſit irreve-

Nota Romani Theologi.

(a) Numquam expediens eſt mentiri; cum id Auctore ipſo fatente numquam liceat. Conjux vero, qui impedimenti inſcius Matrimonium bona fide contraxit, in Matrimonio ineundo ſincera voluntate conſenſit; verum ergo conſenſum præſtitit, qui non in alio, quam in ſincera voluntate contrahendi conſiſtit. Si ergo dicat, conſenſum non præſtiti, dum Matrimonium contraxi, negat ſe voluntatem contrahendi habuiſſe, quam revera habuit. Ergo mentitur. Quis vero mendacium *expediens optimum* dicat? Ait: nullus erat ille conſenſus impedimento interpoſito. At id Matrimonium nullum reddit, non vero conſenſum, qui verus eſt præſertim in eo, qui impedimentum ignorat, etſi effectu privetur ob incognitum impedimentum. Ergo dicendo, non conſenſi, revera mentitur, ut mentiretur ille, qui ſe ignem applicaſſe negaret alicui combuſtibili rei, cui revera applicavit: quod ex applicatione illa optata combuſtio ſequuta non ſit. Vide ea, quæ in art. de Accuſato contra reſtrictiones mentales adnotavimus.

Digitized by Google

reverentia Sacramento, nec quid patratur il-
licitum; immo quia Sacramenta inſtituta ſunt
pro ſalute animarum, potius cedit in obſe-
quium Sacramenti, cum iſtud applicatur pro
ſalute animæ ex opinione probabili minus tu-
ta, quando ex hac pendet ſalus animarum,
ut in extrema neceſſitate, & facit regula ju-
ris *tit. 41. lib. 5. Decretalium cap. 4.* Ibi: *Quod
non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum.*
80 Prudentia Confeſſarii potiſſimum requiritur,
cum in Confeſſione a Pœnitente Sponſo, vel
Sponſa ei aperitur aliquod impedimentum di-
rimens, & jam parata ſunt omnia ad nuptias,
nec poteſt ab illis abſtinere ad evitandam ſu-
ſpicionem alicujus criminis, vel infamiæ inter
81 Sponſos. Tunc enim ſi impedimentum revera
afferret infamiam, aut ſcandalum, poſſet pœ-
nitenti Sponſo vel Sponſæ conſulere, ut ſtatim
voveret caſtitatem ad menſem, & deinde di-
ceret conſanguineis, aut etiam aliis, ſe voto
Caſtitatis obſtrictum eſſe, ſibique a Confeſſa-
rio mandatum eſſe, ut abſtineat a Matrimo-
nio, donec obtineatur diſpenſatio a Sede Apo-
82 ſtolica. Et debet prudens Confeſſarius Pœni-
tentem monere, ne dicat votum eſſe ad men-
ſem, ſeu ad tempus, ne audientes aſſerant
ſufficere diſpenſationem Epiſcopi, ſicque re-
medium eludatur. Sic Barboſa *de offic. & po-
teſt. Epiſcop. par. 2. allegat. 35. num. 5.* Felix
Poteſtas *tom. 1. par. 4. cap. 5. num. 3625.* &
83 alii. Si vero impedimentum eſſet ex illis, quæ
non afferrent infamiam, aut ſcandalum, ut ſi
eſſet ex copula licita &c. tunc deberet mone-
re pœnitentem, ut ipſemet illud manifeſtaret,
& inde ſe retraheret, uſquequo de remedio pro-
videretur, vel penitus deſiſtendo, vel diſpen-
ſationem obtinendo; Felix Poteſt. *tom. 1. loco
cit. p. 4.* Prudentia Confeſſarii requiritur pro 84
diſcernendo quando debeat, vel non, monere
pœnitentem de ignorantia alicujus gravis mali
laborantem; Si enim orta aliqua dubitatione
pœnitens Confeſſarium pro dilucidatione in-
terroget, tenetur Confeſſarius veritatem ape-
rire, & de ſua obligatione, & malo ſtatu pœ-
nitentem monere, quia aliter ſilentium eſſet
erroris, & mali approbatio. *Ita communis Do-
ctorum*. Si autem pœnitens Confeſſarium non 85
interroget, & Confeſſarius prudenter adver-
tat ignorantiam eſſe vincibilem, & culpabi-
lem, adhuc tenetur pœnitentem monere, quia
reperitur in ſtatu peccaminoſo, & eſt indiſpo-
ſitus ad abſolutionem, unde non poteſt eum
abſolvere, niſi vidit ſe emendare, & malum
reparare. *Eſt pariter communis*. Si vero Con- 86
feſſarius prudenter advertat ignorantiam eſſe
invincibilem, quatenus v. g. bona fide Matri-
monium contraxit cum impedimento dirimen-
te, vel bona fide retinet rem alterius, & ſimi-
lia, tunc ſi omnibus perpenſis prævideat, aut
prudenter timeat, admonitionem ſuam non eſſe
profuturam, ex quo pœnitens, ipſa monitione
non obſtante, adhuc ſit cum Conjuge reman-
ſurus, vel non ſit rem alterius reſtituturus,
& hujuſmodi, ipſum pœnitentem monere non
debet, quia monitio caret ſuo juſto & debito
ſine; immo monitio eſſet cauſſa majoris mali,
quia transferret pœnitentem de bona fide in
malam fidem, & ubi prius erat in ſtatu ſo-
lius peccati materialis ſine offenſa Dei, con-
ſtitueretur per ipſam monitionem etiam in
ſtatu peccati formalis cum offenſa Dei; *cap.
Si quis 4. de pœnitent. diſt. 7.* ibi: *Si ſcirem
tibi non prodeſſe, non te monerem, non te ter-
rerem.* (a).

Ad-

Nota Romani Theologi.

(a) Scio, plures Probabiliſtas in eadem cum Auctore noſtro opinione verſari, ac palam docere, non teneri Confeſſarios, nec monere Pœnitentes debere, qui hujuſmodi ignorantia invincibili laborent, vel circa Matrimonii impedimentum, vel circa rem alienam, quam bona fide poſſideant, aut erga alia hujus generis, dum admonitionem profuturam non eſſe prudenter timeant. At laxas eſſe, atque Chriſtiano Theologo indignas hujuſmodi opiniones, facile quiſque intelliget, ſi animadvertat quæ Confeſſarii, quæque Peccatoris confitentis ſint munia, dum hujuſmodi Sacramentum adminiſtratur. Sicut enim Confeſſarii in hujuſmodi Tribunali munus eſt Judicis, qui abſolvit, vel ligat; medici, qui vulnera curat, atque animi infirmitates: & Doctoris, qui inſtruit, docet, illuminat; ita Pœnitentis munus eſt ad hujuſmodi Tribunal accedere, ut veluti ſubditus judicetur, ut tamquam infirmus curetur, & ut ignorans doceatur, & illuminetur. Neceſſe ergo eſt, ut Pœnitens ita ſeſe Confeſſario exhibeat, ut huic compertum ſit, Pœnitentem humili, demiſſoque animo Judicis ſententiam ſuſcepturum eſſe, ſalutarem medicinam expoſcere, atque neceſſariæ doctrinæ, inſtructioniſque avidum eſſe. Nam ſi animus in Pœnitente deſit vel ſuſcipiendi Judicis ſententiam, vel ſpi-

ritua-

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

87 Quo jure Sacerdos poteſtatem abſolvendi ob-
tineat, in varias Theologi, tum Canoniſtæ
88 diſcedunt ſententias. Sunt qui tenent poteſta-
tem hanc Sacerdoti ineſſe ex jure divino in
potentia, ſed in actu, & exercitio ipſum eam-
dem conſequi a jure Eccleſiaſtico, quo reni-
tente & impediente, Sacerdos carebit tantum-
modo actu, ſed retinebit poteſtatem, ita ut
Eccleſia vere, & de facto, aliquam juriſdi-
ctionem Sacerdoti tribuat.

At illi ſentiunt, juriſdictionem in ſe actu, 89
& potentia conſideratam totam pendere a ju-
re divino, ita tamen ut ab Eccleſia ſolommo-
do aſſignatio ſubditorum dependeat. Quod in- 90
de probant, quia ut patet ex Matthæi 16. &
Joannis 20. Chriſtus juriſdictionem abſolven-
di, & ligandi integram ſine ulla diminutione
Sa-

ritualis medici curationem, vel doctoris inſtructionem, diſpoſitio illa deeſt, quæ neceſſaria eſt ad ſignificandum deteſtari revera peccata omnia, ac paratam voluntatem eſſe ad ea facienda, quæ Deus jubeat. Quis enim in homine eam animi præparationem concipiat, qua ſeſe a peccatis, & creaturis averſum, & converſum ad Deum oſtendat, ſi hunc non ita paratum agnoſcat, ut ſcire a doctore cupiat, quæ facere, quæque omittere debeat, ut Dei voluntatem adimpleat? Si enim ita ſeſe homo Confeſſario exhibet, ut ſatis declaret paratum non eſſe ad omittendum Matrimonii uſum, ſi hunc ſciat illicitum, vel ad rem alienam proprio domino reſtituendam, quam ex invincibili errore ſuam eſſe putat; jam ſatis aperte oſtendit paratum ei animum deeſſe ad peccata omnia deteſtanda, atque ad Dei voluntatem faciendam, quæ illicitum conjugii uſum, illicitamque alienæ rei detentionem declarat. Ubi ergo diſpoſitio, & neceſſaria animi præparatio eſt in Pœnitente illo, in quo inſtructio circa ea, quæ invincibiliter ignorat peccata eſſe, & divinæ voluntati contraria, nil profutura deprehenditur? In hoc enim non modo amor Dei ſuper omnia, ac peccati deteſtatio deeſſet; ſed certum quoque appareret peccati affectus inditium, amor nempe ſceleris ignorantiæ nube obtecti, & animus in errore obſtinatus, ut vel ex ipſis Probabiliſtarum momentis liquet. Præterea ignorantia hæc invincibilis haudquaquam eſſet: neque enim invincibilis illa ignorantia eſt, quæ apertam viam habet veritatem ignorantiæ oppoſitam agnoſcendi. Pœnitenti autem, de quo loquimur, præſto hæc via eſſet, Confeſſarius ſcilicet paratus ad veritatem patefaciendam. Vinci ergo hæc ignorantia poſſet illius ope, qui doctor a Deo conſtitutus eſt, atque docere tenetur: neque enim ſufficiens ſilendi cauſa eſt prævisio illa, qua novit, Pœnitentem veritatem amplexurum non eſſe. Immo conari etiam debet Confeſſarius, & Pœnitentem, quem ita in errore obfirmatum noverit, hortari tenetur, & objurgare, ut eam in illo animi præparationem excitet, quæ ad digne Sacramentum ſuſcipiendum neceſſaria eſt. Omiſſa enim hac inſtructione, doctoris munus negligeret: omiſſa hortatione, atque apta objurgatione, nec medicum, nec judicem ſe oſtenderet. Quid vero, quod Auguſtinus ipſe hanc eamdem quæſtionem iiſdem ferme verbis verſat, ac definit? *Lib. de fide, & bon. oper. c. 7. Quid ſi, inquiunt, virgo neſciens viro nupſerit alieno? Hoc ſi ſemper neſciat, numquam ex hoc erit adultera; ſi autem ſciat, jam ex hoc eſſe incipiet, ex quo cum alieno viro ſciens cubaverit. Sicut in jure prædiorum tamdiu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſime dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum; cum vero ſcierit, nec aliena poſſeſſione receſſerit, tunc malæ fidei perhibetur, tunc juſte injuſtus vocatur... Abſit ergo, ut ſenſu non humano, ſed plane vano, ſic doleamus, cum flagitia corriguntur, tamquam connubia dirimantur maxime in Civitate Domini, in Monte Sancto ejus, hoc eſt in Eccleſia, ubi nuptiarum non ſolum vinculum, verum etiam Sacramentum ita commendatur, ut non liceat viro uxorem ſuam alteri tradere; quod in Republica tunc Romana non ſolum minime culpabiliter, verum etiam laudabiliter Cato feciſſe perhibetur. Neque hinc diutius modo diſputare opus eſt, cum & illi, quibus reſpondeo, non audeant affirmare nullum hoc eſſe peccatum; neque negent adulterium, ne ipſi Domino, ſanctoque Evangelio aperte convincantur obſiſtere.* Vides ergo, Auguſtinum non modo admonendam mulierem illam tradere; ſed vanam etiam, & a Chriſtiana Theologia alienam declarare contrariam opinionem, quæ monendam mulierem vetat, ne hæc correcta ſciens deinceps peccet.

Si Auguſtino teſte non licet mulierem in errore illo invincibili relinquere, ſed inſtruenda, ac monenda eſt, etiamſi prævideatur correctionem haud profuturam eſſe; quis dicat, Confeſſarium, cujus munus eſt docere, ac illuminare eos, qui ad ipſum accedunt, non teneri ad mo-

Digitized by Google

Sacerdotibus eſt impertitus , nec uſquam legi-
tur quidquam in contrarium tributum Eccle-
91 ſiæ. Ergo juriſdictio in ſe , quanta eſt in Sa-
cerdotibus, tota eſt a Chriſto.
92 Patet hinc , qua ratione Summus Pontifex
poſſit ſubjici Sacerdoti , ab eodem in Sacra-
mento pœnitentiæ abſolvi ; nam ita faciendo
ſe ſubjicit juriſdictioni , quæ a jure divino eſt,
93 cui ipſe ſubjacet . Quod haud ita facile expli-
catur ab iis , qui ſuſtinent vere aliquam ju-
riſdictionis poteſtatem tribui ab Eccleſia Sa-
cerdoti ; quippe quia pro ea ſaltem parte vi-
deretur Summus Pontifex Sacerdoti ſe ſubji-
cere minime poſſe, quum ſit ipſe Caput Ec-
cleſiæ, nullique Eccleſiaſticæ juriſdictioni ſub-
jiciatur.
94 Neque poſita hac ſententia difficile eſt ex-
plicare , quomodo poſſint Summus Pontifex ,
aliique majores Prælati graviora peccata re-
95 ſervare. Si enim exiguntur ſubditi, qui ab Ec-
cleſia conceduntur, poteſt Superior quædam ſi-
bi reſervare, quorum judicium inferioribus non
committat.

Articulus II.

Quo ad ea , quæ concernunt Confeſſarium quo ad ejus approbationem . Vide verb. *Approbatio*, ubi diffuſe per totum .

Articulus III.

Quo ad ea , quæ concernunt Confeſſarii facultatem quo ad abſolutionem . Vide verb. *Abſolutio*, ubi late per totum , & verb. *Complex peccati a num.* 1. *ad* 4. & infra *art.* 4. *n.* 18. *ad* 20. *&* *n.* 49. 50.

Articulus IV.

Quo ad varia alia , quæ concernunt Confeſſarium.

Confeſſarius tenetur conformare ſe quo ad 1
judicium Sacramentale opinioni pœnitentis , ſi ejus opinio ſit vere probabilis , etiam contra propriam opinionem . Unde Confeſſarius tenetur abſolvere pœnitentem alias diſpoſitum

monendum pœnitentem de errore , in quo verſatur ? Jam enim dixi , omitti monitionem non poſſe , quod inutilis, ac pœnitenti potius perniciosa prævideatur : quia ſi ita illum paratum agnoſcit , intelligat neceſſe eſt , deeſſe in eo diſpoſitionem ad recipiendam abſolutionem neceſſariam . Immo dum de eo agitur , qui rei alienæ poſſeſſor deprehendatur , potior eſt ratio , quæ Confeſſarium ad monendum adſtringit . Nam hujuſmodi pœnitens ex alienis bonis ditior factus agnoſcitur ; ideoque cum damno tertii . Quis vero fingat , Judicem Chriſti nomine ſedentem , atque doctorem , non teneri ad inſtruendum eum , quem de ignorantia novit alterius bona occupare, & cum aliorum jactura factum ditiorem eſſe ? Ubi enim in Confeſſario illo caritas illa eſſet , quæ damnum proximi impedire jubet ? Ubi in Judice juſtitia appareret, quæ ſuum cuique tribuendum præcipit ? Ubi denique in Doctore inſtructio , atque doctrina eſſet, quæ Dei legem , & naturæ præcepta ignorantibus exponit ? Ait, hæc non profutura. At ſi ex pœnitentis diſpoſitione intelligat nolle hunc aliena bona reſtituere , ac damna illata compenſare , non poteſt non agnoſcere deſiderari in eo voluntatem ſervandi legem Dei ; immo & hunc divinæ legis contemptorem eſſe : nam ſi Dei legem non contemnat , ſed paratus ſit totam legem ſervare, ut neceſſarium eſt ad recipiendam abſolutionem , ſperandum eſt , profuturam revera monitionem , quæ Dei legem ex ignorantia neglectam ſervandam jubet , ac illatum aliis damnum reſarciendum . Si animadvertas , Confeſſarium non ſolo fraternæ correctionis præcepto teneri, quod eſt Chriſtianis omnibus commune , ſed præterea præcepto docendi eos, qui ad ipſum accedunt , & explicandi Evangelicam legem , & præcepto ſervandi Sacramentorum ſanctitatem, atque hanc ſartam tectam cuſtodiendi ab omni ſacrilega profanatione, ſtatim intelliges, non idem de Confeſſario, ac de Chriſtianis reliquis ferendum eſſe judicium circa obligationem corrigendi . Poteſt ſane tuto omitti fraterna correctio, ſi prudenter inutilis exiſtimetur. At in Sacramenti hujus adminiſtratione omitti non poteſt, quin Confeſſarius doctoris muneri deſit ; quin curam neceſſariam negligat pœnitentis, cui illa neceſſaria eſt admonitio , ut rite ad Sacramentum diſponatur ; & quin injuriam Sacramento irroget, exponendo ipſum periculo ſacrilegæ profanationis . Atque hinc liquet, dici non poſſe inutilem admonitionem illam ; nam etſi otioſa quoad emendationem crederetur ; tamen utilis eſſet ad tollendum gratiæ obicem in ſuſcipiente Sacramentum , & ad impediendum ſacrilegium , ut etiam Lacroixius adnotaverat .

Digitized by Google

ſitum juxta ſententiam vere probabilem ipſius
pœnitentis ; Si enim pœnitens bona fide ſequa-
tur ſententiam , quæ a probatis Auctoribus
tamquam tuta, & probabilis defenditur, Con-
feſſarius vero eam ſpeculative improbabilem
cenſeat, tenetur Confeſſarius depoſita , ac re-
licta propria opinione, pœnitentem abſolvere ;
quia pœnitens habet jus eligendi opinionem
vere probabilem , & ut alias diſpoſitus abſol-
vatur ; Sic Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9.
num. 27. & ſequent.* Cardenas *diſput. 56. num.*
1144. *& diſput. 17. n.* 85. cum communiori
Doctorum. Immo Layman *lib. 1. tract. 1. c. 5.
n.* 10. dicit reprehendendos eſſe Confeſſarios ,
qui aliter faciunt. *Reprehendenda*, dicit ipſe ,
*eſt quorumdam Confeſſariorum conſuetudo , qui ve-
riti pœnitentem contra propriam ſententiam abſol-
vere , eundem ad alium Confeſſarium ablegant ,
qui appoſitam opinionem probabilem tenet ; ſi enim
ille aliter abſolvere poteſt, cur non & tu poſſis ?
aut cur tua ſpeculativa perſuaſio pœnitenti obeſſe
debeat ?* Vide tamen ad calcem hujus Artic. Præ-
2 monitionem Cenſoris Theologi . Confeſſarius
nec debet , nec poteſt abſolvere peccatores
recidivos , & conſuetudinarios , qui crebro
peccant contra legem Dei , naturæ , & Ec-
cleſiæ , ſi nulla in ipſis appareat ſpes emen-
dationis ; Ita communis poſt expreſſam dam-
nationem ſequentis propoſitionis ordine 60. in-
ter damnatas ab Innocentio XI. 2. *Martii* 1679.
ibi : *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi
contra Legem Dei , naturæ , & Eccleſiæ , etſi
emendationis ſpes nulla appareat , nec eſt negan-
da , nec differenda abſolutio , dummodo ore pro-
3 ferat ſe dolere , & proponere emendationem .* Nec
poteſt Confeſſarius abſolvere pœnitentem, qui
eſt in proxima occaſione peccandi , quam po-
teſt, & non vult dimittere , quinimmo dire-
cte, aut ex propoſito quærit , aut ei ſe inge-
rit, non excuſante, quod illa occaſio multam
conferat utilitatem : Sic expreſſe habetur ex
propoſitionibus damnatis ab eodem Innocentio
XI. una ordine 61. ibi : *Poteſt aliquando abſol-
vi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur ,
quam poteſt , & non vult omittere , quinimmo
directe , & ex propoſito quærit , aut ei ſe inge-
rit*, & altera ordine 62. ibi : *Proxima occaſio
peccandi non eſt fugienda , quando cauſſa ali-
qua utilis , aut honeſta non fugiendi occurrit .*
4 Nec poteſt Confeſſarius abſolvere pœnitentes,
quos cognoſcit culpabiliter ignorare Myſteria Fi-
dei, & præcipue illud Sanctiſſimæ Trinitatis, &
Incarnationis Chriſti Domini ; ita expreſſe idem
Pontifex in propoſitione damnata ordine 64. ibi :
*Abſolutionis capax eſt homo , quantumvis laboret
ignorantia Myſteriorum Fidei , & etiamſi per ne-
gligentiam etiam culpabilem neſciat Myſterium
SS. Trinitatis , & Incarnationis Domini Noſtri
Jeſu Chriſti .* Nec poteſt Confeſſarius in magno 5
pœnitentium concurſu ipſos ſolummodo dimi-
diate audire , & abſolvere , ſed debet ipſos ſin-
gillatim integre audire , & nonniſi integre con-
feſſos abſolvere , & dimittere . Ita etiam ex-
preſſe habetur ex definitione ipſius Pontificis
in propoſitione damnata ordine 59. ibi : *Licet
Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſ-
ſos ratione magni concurſus , qualis v. g. poteſt
contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis , ſeu
Indulgentiæ .*

Religioſi ſemel ſimpliciter approbati poſſunt 6
in Diœceſi Epiſcopi approbantis quovis anni
tempore etiam Paſchali , & quorumcumque et-
iam infirmorum confeſſiones audire , abſque
ulla Parochorum , vel ipſius Epiſcopi licen-
tia ; De qua tamen Confeſſione tenentur dicti
Religioſi eorumdem Infirmorum Parochum il-
lico certiorem reddere , & hoc poteſt illis ab
Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis a facultate au-
diendi Confeſſiones præcipi ; Sufficit tamen ,
ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per Scri-
pturam apud ipſum infirmum relinquendam .
Sic expreſſe ſtatuit Clemens X. in Conſtitutio-
ne incipiente *Superna* , & jam antea declara-
verat Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. *ſub
die 1. Julii 1606. & in una Senogallien. 22. Ja-
nuar. 1616. & in Anconitana 6. Octobr. 1645.*
Valde convenit, ut Confeſſarii extra caſum in- 7
firmitatis , aut alterius honeſtæ cauſæ nonniſi
in Eccleſia audiant Confeſſiones ; Sacra Con-
greg. Epiſcop. & Regul. *in Neapolitana 29.
Martii* 1593. Et eadem Sacra Congregatio *in* 8
una Obſervant. 16. Septembr. 1617. approbavit
Ordinarii Conſtitutionem , qua prohibebatur ,
quod Regulares non audirent Confeſſiones Sæ-
cularium in propriis Cellis . Confeſſarii ſine 9
neceſſitate audire non debent Mulierum Con-
feſſiones poſt crepuſculum veſpertinum, & an-
te auroram ; Sac. Congreg. Epiſcop. & Reg.
in Paduana 21. Januar. 1620. Prohibitionem 10
audiendi Mulierum , puerorumque Confeſſiones
extra Sedem Confeſſionalem , vel e conſpectu ,
& non interpoſita crate ſub pœna ſuſpenſionis
ab audiendis Confeſſionibus laudavit Sac. Con-
greg. Epiſcopor. & Regul. *in Collen. 18. De-
cembr. 1693. referente Eminentiſſ. Petruccio* , &
poſtea Litteris Encyclicis injunxit Congregat.
Inquiſitionis 4. *Decembr.* 1694. Confeſſarii poſ- 11
ſunt juberi ab Epiſcopo, ut denegent abſolutio-
nem Parentibus notabiliter contumacibus, quo
ad Filiorum educationem in rebus ad anima-
rum

Digitized by Google

rum ſalutem ſpectantibus ; *Clement XI.* 16. *Martii* 1703. *in Littera Circulari pluribus in locis Italice impreſſa* , quam utroque idiomate conſcriptam refert Genettus *in Theolog. Moral. tom.* 7. *in fine* , *ad Quartum*.

Supplementa Auctoris.

12 Confeſſarii caveant, ne pœnitentes, quos noverint ab alio ſollicitatos abſolvant, niſi prius, ſive denunciationem fecerint, vel ſaltem promiſerint ſe denunciaturos quam primum poterunt ; Benedictus XIV. Conſtit. 20. tom 1. Bullar. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

13 Confeſſarii ad turpia ſollicitantes denunciandi ſunt ab eodem pœnitente ; quæ denunciatio fieri debet, etiamſi Confeſſarius ſit ſimplex ſacerdos & juriſdictione careat, etiamſi pariter ſollicitationi ipſe pœnitens conſenſerit ; etiamſi poſt ipſam ſollicitationem longum jam tempus effluxerit ; etiamſi ſollicitatio fiat a Confeſſario non pro ſe, ſed pro alio ; alioquin pœnitens ſollicitatus denunciare detrectans incapax ſit abſolutionis. *ibid.*

14 Confeſſarii ad turpia ſollicitantes præter pœnas alias a Jure ſtatutas, perpetuam inhabilitatem incurrunt ad celebrationem Miſſæ, ut patet ex ſeq. Decreto S. Univerſalis Inquiſitionis, allato tom. 2. Bullar. Benedicti XIV. *in Append num.* 8.

Feria V. die V. Auguſti 1745.

In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Benedicto Divina providentia Papa XIV. & Eminen. ac Reverendiſs. S. R. E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus Dominus Noſter ſollicite animadvertens, quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem a Chriſto Domino inſtitutis, in illorum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit quod in poſterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive illius occaſione, aut prætextu ad turpia ſollicitantes, vel Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pœnas a jure, Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter ſan. mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eoſdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem. Quodque ejuſmodi Decretum ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac Præpoſitis, ad hoc ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſque Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præſcriptum in Generali Decreto Supremæ Inquiſitionis diei 15. Decembr. 1633. ſemel ſaltem in anno, Feria ſexta poſt octavam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica menſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato, ac inſuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congreſſu ſuos ſubditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Teſtimonium exhibeant. Sic expreſſe in *Appendice Tomi ſecundi ſui Bullarii pag.* 46. *num.* 8.

Ubi advertendum eſt, quod publicatio hujus Decreti ſufficit, quod fiat per totum reſiduum menſis Auguſti juxta enunciatum Decretum diei 15. Decembris 1633. extenſum per aliud ejuſdem S. Congregationis Decretum diei 11. Februarii 1638. a dicta Feria Sexta ad totum reſiduum illius ad inſtantiam Procuratoris Generalis Canonicorum Regularium Lateranenſium, quam gratiam omnibus Regularibus ſuffragari voluit.

Calumniatores vero Confeſſariorum quo ad 15
ſollicitationem, privantur beneficio abſolutionis, quæ ſummo Pontifici reſervatur extra mortis articulum ; Idem cit. Conſtit. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ* §. 3.

Injungitur Ordinariis, ut in approbatione 16
Confeſſariorum Conſtitutionem Gregorii XV. & præſentem Benedicti XIV. ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi & obſervari curent ; ex *cit. Conſtitut.*

Conſtitutio contra ſollicitantes a Græcis quo- 17
que obſervari debet ; Idem Conſtit. incipien. *Etſi*, §. 9.

Confeſſarius caret omni auctoritate & juriſ- 18
dictione abſolvendi ſocium criminis in ordine
ad illud crimen cum illo commiſſum ; & ſi
nihilominus auſus fuerit abſolutionem hanc im-
pertiri, ipſo facto incurrit excommunicatio-
nem Summo Pontifici reſervatam, quæ abſo- 19
lutio ſocii criminis neve ipſo Jubilæo, vel pri-
legio Bullæ Cruciatæ impendi valet ; *ex cit.*
Conſtit.

In

Digitized by Google

20 In mortis vero articulo, ſi adſit quicumque
alius Sacerdos, qui præſenti neceſſitati provi-
deat, & Confeſſarius ſocius criminis pœniten-
ti alias diſpoſito abſolutionem impenderit, ab-
ſolutio quidem ipſa valet; at Confeſſarius le-
thaliter peccat, & excommunicationem reſer-
21 vatam incurrit. Quare non poteſt id agere
Confeſſarius, niſi cum neceſſitas urgeat mor-
tis, nec adſit alius Sacerdos ſaltem ſimplex,
qui eamdem abſolutionem impertiri poſſit;
vel ſaltem niſi ipſe non poſſet ab hoc mune-
re vacare ſine gravi aliqua infamia, vel ſcan-
dalo. Tenetur proinde omnia media adhibe-
re citra ſcandalum, vel infamiam ſuam ad
hoc, ut ipſe ſe ſubtrahat, & alium ſi fieri
poſſit, ſubſtituat. Sic ex altera Conſtitut.
ejuſd. Pontificis incip. *Apoſtolici muneris*, in
qua declarat priorem Conſtitut. incip. *Sacra-
mentum Pœnitentiæ*. Vide verb. *Complex pecca-
ti num.* 22. ubi præſ. Conſtitutio *Apoſtolici* affer-
tur ad literam.

22 Confeſſariis interdicitur exquirere a pœni-
tentibus nomina complicum, ſive ſociorum
in crimine; Idem tom. 1. Conſtitut. 134. in-
23 cip. *Suprema*. Et hæc perverſa praxis exqui-
rendi a pœnitentibus complicum nomina, &
denegandi abſolutionem, niſi illa manifeſta-
rent, damnatur, & prohibetur ſub graviſſimis
pœnis; Idem tom. 2. Conſtitut. 8. incip. *Ubi
primum*. Vide *ſupra* tradita jam *verb. Com-
24 plex peccati*. Et declaratur, quod hujuſmodi
ſanctio generalis ſit pro omnibus locis, & per-
ſonis; Idem Conſtitut. 20. incip. *Ad eradican-
dum*.

25 Confeſſarii hac in re delinquentes cum ſuſ-
picione pravi dogmatis denunciandi ſunt Offi-
cio S. Inquiſitionis ab iis, qui quoquo modo
eorum delictum cognoverunt; Idem in cit.
26 Conſtitut. incip. *Ubi primum*. (a) Pœnitentes
tamen in caſibus, & cauſis propriis non tenen-
27 tur denunciare; Idem *ibid.* Inquiſitionis Offi-
cium contra hujuſmodi delinquentes procedere
debet ad formam ſuarum conſuetudinum, &
28 facultatum; Idem *ib.* Confeſſarii in præmiſ-
ſis delinquentes ſine ſuſpicione pravi dogma-
tis judicandi ſunt a ſuis Ordinariis; Idem
ibid.

29 Confeſſarius Ordinarius Monialium unicus
pro tota Communitate deputari debet; Idem
tom. 2. Conſtitut. 16. incip. *Paſtoralis Curæ*.
Præterea Extraordinarius iiſdem concedi debet 30
bis, aut ter in anno ex Decreto Concil. Tri-
dent. Idem *ibid.* Quod intellige non de ſin- 31
gulis Monialibus peculiariter, ſed de tota
Communitate; Idem *ibid.* Hic autem Confeſ- 32
ſiones omnium Monialium, quæ eidem confi-
teri velint, audire debet; Idem *ibid.* Monia-
les tamen non tenentur ſingulæ eidem peccata 33
ſua confiteri, ſed ſufficit, ut omnes in Mo-
naſterio degentes coram ipſo ſe ſiſtant; Idem
ibid.

Confeſſarii Extraordinarii electio pertinet ad 34
Ordinarium loci pro Monaſteriis ſibi imme-
diate ſubjectis, ſeu ad Superiorem Regularem
pro iis, quibus de cætero Confeſſarium Ordi-
narium deputare conſuevit; Idem *ibid.* Pro
utriuſque Confeſſariis tam Ordinariis, quam 35
Extraordinariis, requiritur expreſſa approbatio
Epiſcopi, ſeu Ordinarii loci; Idem *ibid.*

Notandum hic quod Pontifex, quando in
ſuis Conſtitutionibus injungit, Confeſſarios
Monialium debere eſſe approbatos ab Epiſco-
po ſeu Ordinario loci, non agit de Moniali-
bus, quæ ſubjacent Prælatis, ſeu Abbatibus ju-
riſdictione quaſi Epiſcopali gaudentibus in ter-
ritorio nullius Diœceſis. Hujuſmodi enim Præ-
lati, & Abbates poſſunt in Diœceſi ſibi aſſi-
gnata quidquid poteſt in ſua Diœceſi Epiſco-
pus, iis tantummodo exceptis, quæ pendent
ab Ordinis poteſtate, ut aperte docet Bened.
XIV. *lib.* 13. *de Synodo*, *cap.* 25. *n.* 2. Idem
pariter dicendum cum proportione de Abba-
tiſſis territorium hujuſmodi ſeparatum haben-
tibus. Illæ enim pro ſuis Monaſteriis Confeſ-
ſarios deſignant approbatos a Viris doctis,
quos ipſæ ad hunc effectum deſtinant; Men-
do *in Epitome verb. Abbatiſſa num.* 4. Neque
id novum cenſendum eſt, ait Mendo cit. *de
Ordin. Militar. diſqu.* 7. *q.* 4. *num.* 59. Plures
ſcilicet Abbatiſſas Monialium gaudere juriſdi-
ctione Eccleſiaſtica reſpectu ſuorum Vaſſallo-
rum, quam per ſe ipſas nequeunt exercere,
ſed deſignant perſonas, ut eam exerceant, &
illico poſt deſignationem abſque confirmatio-
ne Pontificis, & ſine licentia alterius Prælati
eam exercent; quia a Pontifice derivatur in
eos, hoc ipſo quod ab Abbatiſſis deſignentur,
quæ deſignario ſit ex conceſſione, & privile-
gio Sedis Apoſtolicæ. *Attamen*, ſubjungit idem
Mendo, *ego propriùs loquendo, non aſſererem*,
eas

(a) Ne quis decipiatur brevitate, & quadam etiam obſcuritate, qua *Auctor* hic indicat mentem Benedicti XIV. legat ſaltem notam, quam apponit P. Phil. a Carboneano in Tractatu de Pœnitent. P. Antoine *quæſt.* 6. *art.* 2. *cap.* 1.

Digitized by Google

e.is Abbatiſſas gaudere juriſdictione ſpirituali (prout gaudere affirmant Emanuel Rodriguez *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 49. *n.* 1. Flores de Mena *in variis quæſt. qu.* 10. *num.* 4. Miranda *in Manuali Prælat. tom.* 2. *de Sacr. Monial. qu.* 6. *art.* 5. *concl.* 4. P. Reginaldus *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 7. *ſect.* 2. *num.* 117.) *ſed gaudere privilegio , ut deſignent Viros Eccleſiaſticos , qua deſignatione facta , illi a Pontifice eam juriſdictionem accipiant . Quare Pontifex apponit ut conditionem , deſignationem perſonarum ab Abbatiſſis præſtandam , qua deſignatione appoſita , ac impleta , juriſdictionem eis perſonis concedit , non expectato alio requiſito , nec confirmatione Pontificia* . Hæc Mendo, cujus doctrina confirmata in terminis per ea, quæ P. Franciſcus Suarez *in* 3. *Part. D. Thomæ Diſp.* 26. *de Pœnit. ſect.* 1. habet his præciſis verbis : *Aliquando vero contingit in Eccleſia , ut laicis , vel fœminis concedatur facultas providendi , ſeu nominandi Confeſſores pro ſuis familiis , vel ſubditis : illa vero non eſt commiſſio juriſdictionis , quæ talibus perſonis fiat : ſunt enim juriſdictionis ſpiritualis incapaces : ſed ſolum eſt poteſtas ad eligendam , vel deſignandam talem perſonam , qua deſignata , Pontifex , ſeu Prælatus Eccleſiaſticus , qui talem facultatem dedit , confert illi juriſdictionem* . ☜

36 Prælati Regularis negligentia in deputatione Confeſſariorum Extraordinariorum ſuppleri debet ab Ordinario : Ordinarii vero incuria a Cardinali Majori Pœnitentiario ; Idem *ibid.*
37 Confeſſarius Extraordinarius Monialibus peculiaribus deoegari non debet in caſu gravis infirmitatis , etiam poſt alteram , aut tertiam conceſſiooem univerſo Monaſterio indultam ;
38 Idem *ibid.* Et ſi a Prælato Regulari denegetur , Ordinarius loci poterit eum deputare ;
39 Idem *ibid.* Idem procedit in caſu , quo Monialis aliqua firmiter recuſet Ordinario Mo-
40 naſterii Confeſſario confiteri ; Idem *ibid.* Si vero Monialis Extraordinarium peculiarem Confeſſarium optet pro ſpirituali duntaxat cooſolatione , & profectu , ſuadetur Ordinariis , & Regularibus Prælatis , ut faciles ſe
41 exhibeant in hujuſmodi conceſſiooibus ; Idem *ibid.* Pœniteotiarii Majoris jura in præmiſſis firma ſemper intelliguntur ; Idem *ibid.*

42 Pro Monialibus , quæ Regularibus ſubjectæ ſunt , Extraordinarius Confeſſarius deputari poteſt tam e Clero ſæculari , quam ex alte-
43 ro Ordine ; Idem *ibid.* Verum ſaltem ſemel in anno deputari jubetur Sacerdos , vel Sæcularis , vel alterius Ordinis ab eo , cujus
44 eſt Monaſterii Prælatus ; Idem *ibid.* Hanc legem ab Innocentio XIII. & Benedicto XIII. maturo præmiſſo examine ſtatutam , Pontifex declarat generaliter eſſe , & ubique obſervandam , ipſeque expreſſe extendit ad omnia
Monaſteria Regularibus ſubiecta ; Idem *ibid.* 45
Et dat facultatem Epiſcopis , ſive Ordinariis, ſupplendi hac in re Regularium Superiorum negligentiam , & defectum ; ſi nempe peoſatis rerum circumſtantiis, ita expediens eſſe judicaverint ; Idem *ibidem*.

Confeſſarius extra Ordinem alicui Monaſte- 46
rio , vel Moniali deputatus , expleto officio ſuo , abſtinere debet ab acceſſu ad clauſtra , nec commercium , etiam ſpiritualis cauſæ obtentu , cum Monialibus fovere ; Idem *ibid.*
Confeſſarius Ordinarius Monialium Confeſſio- 47
oes excipere nequit , durante Officio , & deputatiooe Extraordinarii : Nec alia ratione huic impedimeotum afferre , ne munus ſuum implere valeat ; Idem *ibid.*

Confeſſarius Regularis Monialium , qui non 48
eſt Monaſterii Prælatus , Judex eſſe non poteſt in cauſis ſuper nullitate earum Profeſſionum ; Idem tom. 2. Cooſtit. 47. incip. *Si datam* .

Confeſſariorum facultates occaſione Jubilæi 49
aſſignantur a Benedicto XIV. tomo 1. Conſtitut. 110. incip. *in Suprema* §. 4. & ſunt illæ jam aſſignatæ *in tom.* 4. *verb. Jubilæum art.* 2. *Vide ibi* .

Confeſſariorum facultates in vim Bullæ Cru- 50
ciatæ aſſignantur ab eodem Conſtitut. 86. incip. *Quoniam* §. 8. & 10. Vide *tom.* 1. *verb.*
Bulla Cruciatæ, ubi abunde de omnibus . Con- 51
feſſarius electus in vim Bullæ Cruciatæ pro abſolutione a Cenſuris , & peccatis reſervatis , approbatus eſſe debet ab Ordinario loci , in quo Confeſſiones excipit ; Idem Conſtit. 100.
incip. *Apoſtolica Indulta* §. 2. Quod extendi- 52
tur ad alia Indulta ſimilia ; Idem *ibid.* §. 5.
Et declaratur comprehendere omoes perſonas 53
in Indulto comprehenſas , etiam Regulares , ſub pœna nullitatis abſolutionis ; Idem *ibid.*
§. 6. Confeſſarius abſolvens abſque approba- 54
tione Ordinarii loci incurrit pœnam ſuſpenſionis ipſo facto , & abſolutio eſt nulla ; Idem *ibid.* §. 12.

Confeſſarii quotannis , ſicut Parochi , vaca- 55
re debent exercitiis ſpiritualibus ; Idem tom. 1. Conſt. 2. incip. *Ubi primum* §. 3.

* Confeſſarius , ſi audierit pœnitentem & non 56
abſolverit , requiraturque de atteſtatione confeſſionis in ſcriptis , debet illam coocedere , non tamen unquam affirmare debet ſe illum abſolviſſe , nec tunc pariter cum illum abſolve-

Digitized by Google

verit, nam alias ſi de aliquo hoc atteſtatus fuiſſet, & de aliquo non, revelationis Confeſſionis periculum ſubiret; *Inſtitut. Eccleſ.* 45. §. 10.

57 Si pœnitens tempore Paſchæ abſolutionem obtinuit, ſed ex conſilio Confeſſarii admonetur, ut aliquo tempore abſtineat a communione, poteſt parere abſque peccato. Non tamen poteſt Confeſſarius ad arbitrium prorogare eam communionem, ut ex *cap. Omnis utriuſque ſexus, de Pœnit. & Remiſſ.* Ibidem §. 16. *

58 Hic juvat ad rem adducere noviſſimum Decretum, ſeu Reſponſum Sacræ Apoſtolicæ Pœnitentiariæ ad ſeq. dub.

EMINENTISSIMI SIGNORI.

Alcune Monache profeſſe eſiſtenti in queſta Città di Torino, umilmente proſtrate a piè dell' Eminenze Voſtre, eſpongono qualmente avendo ricevuto dalla carità di coteſta Sagra Penitenziaria la facoltà in termini conſueti, di poterſi tre volte l' anno confeſſare Sacramentalmente da Confeſſore approvato dall' Ordinario; anzi dalla recente Conſtituzione del Regnante Sommo Pontefice per il Giubileo, di cui ha aggraziato li Moniſteri, ſendo conceſſo alle Monache poterſi, nel tempo ivi prefiſſo, confeſſare da qualunque Confeſſore approvato per Monache; inſorto perciò qualche dubbio;

Supplicano l' Eminenze Voſtre degnarſi dichiarare in riſguardo al primo punto, ſe quelle parole: *A Confeſſario approbato ab Ordinario*, quali ſi leggono nelle Lettere, o Indulti della S. Penitenzieria, poſſano nel caſo ſurriferito eſtenderſi aſſolutamente a Confeſſore già ſtato ordinario, o ſtraordinario del medeſimo Moniſtero ſupplicante ſenz' altra nuova approvazione; In rapporto al ſecondo punto, ſe la predetta Conſtituzione s' intenda pure come ſopra, di Confeſſore ſtato già approvato per ordinario, o ſtraordinario, o di qualunque altro. Che della Grazia.

DECRETUM

SACRÆ PŒNITENTIARIÆ.

Sacra Pœnitentiaria ex deductis in hoc ſupplici libello reſpondet; Indulta, de quibus agitur, per ejuſdem Sacræ Pœnitentiariæ organum a Summo Pontifice concedi Monialibus conſueta, ex eorumdem Summorum Pontificum mente, ac voluntate non cadere ſub regulas in Conſtitutione S. M. Clementis Papæ X. incip. *Superna*; ſive in aliis conſimilibus contentas. Quare declarat ſufficere, quod Confeſſarius vigore hujuſmodi indulti ejuſdem Sacræ Pœnitentiariæ a Moniali eligendus, fuerit alias, etiam ſemel, ad Monialium Confeſſiones audiendas ab Ordinario approbatus, niſi conſtet eundem Confeſſarium fuiſſe poſtea ob demerita, quæ ipſas Confeſſiones concernant, ab eodem Ordinario poſitive reprobatum.

Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die 10. Martii 1750.

Nota Cenſoris Theologi, ex Edit. Romana.

Quoad varia, quæ concernunt Confeſſarium.

Opinio, quam numero primo recenſet, atque inculcare videtur Auctor Romanis Cenſoribus non placuit. Quamobrem de eorum ſententia præmonendos hic Lectores duximus. Nec dubitamus, quin attendentes ad Confeſſa- 59
rii munia ſtatim intelligant, falſam eſſe opinionem, quæ prædicat, teneri Confeſſarium ad conformandum ſe voluntati Pœnitentis, quem abſolvat, etſi hanc minus probabilem, atque hanc ſpeculative falſam exiſtimet. Nemo ignorat, Confeſſarium Dei vices in Tribunali ſuſtinere, atque Doctoris, judiciſque perſonam gerere. Si ut Doctorem ſe gerere 60
velit, doceat, inſtruat, atque illuminet Pœnitentes neceſſe eſt; & ſi Judicem a Deo conſtitutum ſe oſtendere velit, abſolvere, aut ligare Pœnitentem debet, prout ex ſcientia, quam habet in Domino, judicaverit. Hæc ſane ſunt munia, quæ ex Chriſti inſtitutione Confeſſarius exercet. Contra vero Pœnitens ad 61
illius Tribunal accedere tenetur humili, demiſſo, atque contrito animo, ut a Doctore erudiatur, a medico ſalutaribus monitis, & ſatisfactionibus curetur; & ut a Judice ſententiam expoſcat, atque obtineat juxta legem, cujus is cuſtos, atque interpres habetur. Dum ita rem concipimus, ut concipienda, atque exiſtimanda revera eſt, fieri ne poteſt, ut ſtatuamus, teneri Confeſſarium ad accommodandum ſe opinioni Pœnitentis, atque ad hunc abſolvendum, non ſolum dum cognoſcat probabilius eſſe verſari in periculo perditionis, ſed etiam dum id ſpeculative ipſe certum omnino habeat? Ubi enim tum munus docto-

Digitized by Google

ris in Confeſſario eſſet, ſi Pœnitentem non moneret, viam, quam ipſe tenet, probabilius in infernum ducere, immo juxta propriam opinionem etiam certo? Ubi munus medici, ſi non curaret, ut Pœnitens juxta eam, quam ipſe ſalutarem, ac peccato inimicam doctrinam agnoſceret, deinceps viveret? Ubi denique judicem ſe oſtenderet, ſi juxta rei opinionem, & contra propriam ſententiam reum Pœnitentem abſolveret, immo abſolvere teneretur? Audi S. Bonaventuram *Confeſſ. cap.* 4. ita exclamantem: *O inauditum philoſophandi genus! Judex ſententiam ferre debet ad arbitrium rei, & reus Judicio obtemperare non tenetur?*

62 Itaque ſi Confeſſarius poſt diligens examen veram, aut veroſimiliorem judicat propriam opinionem, abſolutionem Pœnitenti impertiri non tenetur opinione contraria perſuaſo, ſed inſtruere, ac monere eum poteſt, ut juxta propriam opinionem vitam inſtituat; & ſi id renuat, poteſt etiam abſolutionem negare, ac etiam debet, dum eam in Pœnitente animi diſpoſitionem non agnoſcat, quæ neceſſaria in eo eſt, qui humili, atque contrito animo ad Sacerdotem accedat, e cujus labiis divinam
63 legem exquirere debet. At ſi Pœnitens ſit valde doctus, & probus, & Confeſſarius minus doctus, dum Pœnitens habet opinionem, quam judicat probabiliorem, & veroſimiliorem; tum Confeſſarius minus doctus, etſi præventus opinione contraria, dum deprehendat Pœnitentem doctum non duci pravo affectu, poterit, inquit P. Gonzalez, proprium judicium deponere, & doctrinam probabiliorem Pœnitentis aſſumere, ſuamque facere, & illum abſolvere; ſed caute procedendum Confeſſariis, ac cavendum ſemper, ne minus probabilibus, ac laxis Pœnitentium opinionibus indulgeant, recte enim Dei nomine judicare ipſi debent; at recte non judicant, dum probabilius exiſtimant contra Dei legem judicium eſſe; & dum eum abſolvant, quem juxta propriam ſententiam probabilius cenſeant Dei legem violaturum.

Reſponſio Auctoris.

Negat hic *R. Theologus*, poſſe ac debere Confeſſarium contra propriam opinionem abſolvere pœnitentem alias diſpoſitum juxta ſententiam vere probabilem ipſius pœnitentis, & adducit pro ſe S. Bonaventuram *in Confeſſionali cap.* 3. ſic exclamantem, & inclamantem: *O inauditum philoſophandi genus! Judex ſententiam ferre debet ad arbitrium Rei, & Reus judicio obtemperare non tenetur.* Et tamen in S. Bonaventura in dicto *Confeſſionali tom.6. Edit. Rom.* ex Typographia Vaticana *an.* 1596. loco a Theologo cit. nullimode reperitur falſo allegatus textus. Unde videat eruditus Lector, quid in his, & ſimilibus ſit ſentiendum; tum quia ultra a me ibi dicta, & allegatos auctores, plures, ac plures alii claſſici Doctores etiam in latioribus terminis, quam mea concluſio, id defendunt; & ſignanter clariſſimus Sporer *tom.* 3. *Theol. Sacram. part.* 3. *cap.* 6. *ſect.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 1. expreſſe dicens, quod Confeſſarius tenetur ſub mortali abſolvere pœnitentem rite diſpoſitum. *Idque etiam verum eſt, quando pœnitens ſequitur opinionem vere probabilem contra opinionem propriam, quantumvis probabiliorem Confeſſarii; adhuc enim eſt recte diſpoſitus per probabilem DD. ſententiam volens vitare peccatum, ut ex communi doctrina alibi explicata, ideſt t.* 1. *tract.* 1. *de conſcientia probabili, n.* 47. expreſſe tradens, *quod Confeſſarius in judicio Sacramentali etiam contra propriam opinionem ſibi magis probabilitem, & tutam viſam, tenetur ſe conformare opinioni probabili, & tutæ pœnitentis, & dicit*, quod eſt communis, & certa ſententia Navarri, Suarez, Sanchez, Vaſquez, & aliorum cum Layman, & Bardi. Et ſupra *n.* 43. jam concluſerat, quod quilibet poteſt prudenter ſequi opinionem vere probabilem, & vere tutam, nihil obſtante, quod alia opinio oppoſita ſit, vel appareat probabilior, ac tutior, & ad id ultra alios a ſe ibi adductos, dicit, quod quinquaginta duos citat Paſqualigus *deciſionum moralium deciſ.* 5. *num.* 3. *addens ſub num.* 44. *Id etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem viſam.* Et Celeberrimus La Croix editionis *Mediolanenſis* 1724. *tom.* 1. *lib.* 1. *de conſcientia, num.* 443. *ad qu.* 54. *An Confeſſarius poſſit vel debeat contra propriam opinionem, etiam probabiliorem, abſolvere pœnitentem, qui tenet oppoſitam probabilem, & de reliquo rite eſt diſpoſitus?* Ibidem *ſub n.* 445. ſic præciſe reſpondet: *Suppoſito caſu quæſtionis; vel alio ſimili, omnino videtur certum, quod Confeſſarius teneatur abſolvere pœnitentem*, ita docent auctores communiſſime, inter quos Victor. *in ſum. de Confeſſ. num.* 178. citans Palud. & Goffred. Navarrus *in Man. cap.* 26. *num.* 4. citans Adrianum, Reginaldus *de prud. Confeſſ. cap.* 3. *ſect.* 1. §. 1. *num.* 7. Angelus de Clavaſio, qui floruit circa annum 1480. *in ſum. verb. Confeſſio* §. 2. Joannes Wider ſub *ann.* 1430. *in conſolat. timor. conſc.* 3. *part. c.* 12. & 15. *citans præterea* Claromontenſem,

&

Digitized by Google

& Erdemberg, Dominic. Sot. *in 4. diſt.* 18. *qu.* 2. *art.* 5. *ad* 5. Tolet. *lib.* 3. *Inſtruct. Sacerdot. cap.* 20. Suarez *t.* 2. *tract.* 3. *diſt.* 12. *ſect.* 6. Diana *part.* 1. *tract.* 3. R. 11. addens; licet putet, opioionem pœnitentis eſſe falſam, dummodo reputet probabilem; Layman, & Schild. *tract.* 12. *n.* 121. Carden. *in addit. ad* 1. *criſim n.* 13. 14. *& ſequent.* Mendo *in ſtat. diſt.* 13. *num.* 205. Stoz. *lib.* 1. *part.* 5. *n.* 117. *& lib.* 2. *n.* 131. Optime Teril. *in Reg. q.*47. *Ills.* §. 1. *diſt.* 1. *n.* 71. & ibi uſque ad *n.*453. efficaciter probat, & ſolvit objectiones. Et miſſis pluribus aliis Felix Poteſtas tot vicibus impreſſus, & reimpreſſus *in Examine Confeſſariorum, tom.* 1. *part.* 1. *n.* 73. ſic expreſſe tradit; *tertio, teneri Confeſſarium abſolvere pœnitentem alias diſpoſitum juxta ſententiam ipſius pœnitentis, dummodo ſit vere probabilis, quia pœnitens habet jus ad eligendam opinionem vere probabilem, & ut alias diſpoſitus abſolvatur.* Et noſtram ſententiam defendit noviſſime cum pluribus aliis D. Alfonſo de Liguori *loc. cit. cap.* 16. *punto* 6. *num.* 118. ubi poſt quam dixerit, quod lo negano Fagnan. Elizal. Concina, Antoine, ed altri fautori della più rigida ſentenza, dicendo, che nel Sacramento della Confeſſione è Giudice il Confeſſore, ed il penitente deve ſtare al giudizio del ſuo Giudice. Ma la ſentenza comune inſegna, che il Confeſſore in tal caſo può, & è tenuto aſſolverlo ſotto colpa grave . . . & plurimis citatis ſequitur ſic*:* ed in ciò conſentono anche molti Autori Probabilioriſti, come Vigandt, Pontas, Vittoria. Videatur ipſe ibi num.118. & 119. ubi multa ad rem.

CONFESSARIUS MONIALIUM. Vide verb. *Moniales art.* 5. *& ſupra art.* 4. *a num.* 29. *& n.* 58.

CONFESSARIUS REGULARIUM. Vide verb. *Approbatio art.* 2.

CONFESSARIUS. Quo ad ea, quæ concernunt ſollicitationem. Vide verb. *Sollicitatio*, & ſupra, verb. *Complex* &c. & verb. *Confeſſarius art.* 4. *a n.* 12. *ad plures ſeqq.*

CONFESSIO.

Additio ex Auctore.

Confeſſiones Sacramentales factæ Sacerdoti 1
actu non approbato ab Ordinario loci, &
abſolutiones impertitæ ab hujuſmodi, nullæ
declarantur a Benedicto XIV. Conſtitut. incip.
Apoſtolica Indulta §. 2. * Nemo enim unquam
quodcumque privilegium obtinens audire po- 2
teſt Confeſſiones ſæcularium abſque approbatione
Ordinarii; idque valet etiam pro Confeſſionibus
venialium & mortalium, quæ alias clavibus
ſubjecta ſunt. Id etiam comprehendit 3
eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt,
ut ex Bulla Benedicti XIII. firmatur Inſtitut.
Eccleſ. 86. §. 8. *

Confeſſionem Sacramentalem audientes, qui 4
reperti fuerint ad Presbyteratum non promoti,
Curiæ ſæculari traduntur, etiam pro prima
vice; prævia degradatione, ſi alium Ordinem
habuerint; dummodo abſolutionis formam
protulerint, quam ſi non protulerint,
mitiori pœna damnari poſſunt; Idem Conſtitut.
incip. *Sacerdos* §. 8.

Confeſſiones Capuccinorum Confeſſariis ex- 5
traneis permittuntur, deficiente Confeſſario
ſui Ordinis; etiam quoad caſus reſervatos, præſtita
obligatione ſe præſentandi; Idem Conſtitut.
incip. *Quod communi*. Vide verb. *Capuccini, n.* 5.

Confeſſiones ſimultaneæ virorum & uxorum 6
apud Græcos, improbantur; Idem Conſt. incip.
Etſi, §. 5.

In Confeſſione Sacramentali aperiendæ ſunt 7
circumſtantiæ mutantes ſpeciem peccati; Concil.
Trident. *ſeſſ.* 14. *Can.* 7. ubi anathemate
perſtringit aſſerentes contrarium. Et pro- 8
babilius aperiendæ ſunt etiam circumſtantiæ
aggravantes; Idem de *Synodo Diœceſ. lib.* 6.
c. 5. *n.* 1. ex pluribus ibi adductis.

* Per Confeſſionem factam cuilibet Sacer- 9
doti ſæculari, vel Regulari ab Epiſcopo approbato
fatisfieri Canoni *Omnis utriuſque ſexus*
ex Conſtitutionibus Clementis VIII. an.
1592. & Innocentii X. an. 1645. incip. *Exponi
Nobis*, conſtat, *de Synodo Diœc. l.* 7. *c.* 44.
§. 4.

Confeſſionis annuæ præceptum obligat, 10
etiam non commiſſa gravi culpa, ut quis ſe
peccatorem ſaltem ſemel quotannis recognoſcat,

Digitized by Google

ſcat, ut ex S. Thoma *in 4. Sent. diſt. 17. q. 3. A. C. quæſtiunc. 3. Inſtit. Eccleſ.* 18. §. 4.

11 Parochus quamvis plerumque credere debeat parochiano ſuo aſſerenti confeſſionem peregiſſe, ſi tamen prudenter credere non poſſit aſſerenti, abſtinere debet ab adminiſtranda eidem communione etiam Paſchali, ut ex Roncaglia; *Inſtit. Eccleſ.* 45. §. 15.

12 Poſſunt Epiſcopi limitatam facultatem audiendi Confeſſiones dare Regularibus, etiamſi poſt examen idoneos illos repererint; *Inſtitut. Eccleſ.* 86. §. 9.

13 In locis, ubi rariſſimi ſunt Sacerdotes, qui audiant Confeſſiones, ſufficit ad eos approbandos ſcientia minus quam mediocris, ut ex Card. de Lugo; *Inſtit. Eccleſ.* 86. §. 12.

14 Quoad Confeſſionem factam laico in neceſſitate, dum non adeſt copia Sacerdotis, de qua ſermo fuit olim apud veteres Theologos, & etiam apud S. Thomam, recte docet eximius Pontifex, neminem ex veteribus illis agnoviſſe, laicum eſſe verum miniſtrum hujus Sacramenti; ſed eam Confeſſionem teſtimonium eſſe animi demiſſi & humiliati, ex quo magis flectitur Deus ad elargiendam uberiorem gratiam, qua quis ad contritionem & juſtificationem excitetur. Nihilo tamen ſecius hanc nunquam fieri præſtat, cum multis incommodis ſit obnoxia; *De Synodo Diœc. lib.7.*
15 *c. 15. per tot.* ubi recte ex Decreto Clementis VIII. illicitam eſſe & invalidam Confeſſionem factam Sacerdoti abſenti notatur.

Alia ad rem, vide verb. *Pœnitentiæ Sacramentum*.

CONFIRMATIO.

ARTICULUS I.

Confirmatio quo ad ejus eſſe, inſtitutionem, materiam, & formam.

1 CONfirmatio eſt Sacramentum, quo homo viator baptizatus inungitur in fronte ab Epiſcopo cum Chriſmate, & præſcripta verborum forma ad fidei robur conſequendum.

2 *Eſt in re communis*. Eſt de fide, quod Confirmatio ſit unum ex ſeptem Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutum; Sic definitum eſt in Concilio Florentino *in decreto de unione Armenorum* §. *ſecundum*, ibi; *Secundum Sacramentum eſt Confirmatio, cujus materia eſt Chriſma confectum ex oleo (quod nitorem ſignificat conſcientiæ) & balſamo (quod odorem ſignificat bonæ famæ) per Epiſcopum benedicto*. Et in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de Sacramentis in genere can.* 1. ibi: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuiſſe omnia a Jeſu Chriſto Domino Noſtro inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora, quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere, & proprie Sacramentum, anathema ſit*; & *Canon. 1. de Confirmatione*, ibi: *Si quis dixerit Confirmationem Baptizatorum otioſam cæremoniam eſſe, & non potius verum, & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuiſſe, quam Catecheſim quamdam, qua adoleſcentiæ proximè Fidei ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant, anathema ſit*; Et hæc veritas deducitur ex Sacra Scriptura *Actor.* 8. ibi; *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, ubi Eugenius IV. in cit. Conc. Florent. *per manus impoſitionem, Chriſmatis unctionem, & per accipere Spiritum Sanctum* intelligit donum gratiæ ſanctificantis; Ex quo 3
loco etiam evidenter colligitur, Confirmationem eſſe Sacramentum a Baptiſmo diſtinctum; dicit enim ibi Sacer textus de Apoſtolis loquens: *Qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum Sanctum; Nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizatè tantum erant in nomine Domini Jeſu*. Con- 4
firmationis Sacramentum fuit inſtitutum a Chriſto in nocte Cœnæ Domini, unde promanavit conſuetudo Sacrum Chriſma conficiendi in die Cœnæ Domini, quæ quidem in Eccleſia ſemper obſervata fuit, & adhuc obſervatur: Eſt communior, & probabilior Doctorum ſententia, & hanc ſententiam expreſſe tradidit Fabianus Papa, *Epiſtola 2. c. 1. ad Orientales*, ibi: *In illa die Dominus Jeſus, poſtquam cœnavit cum Diſcipulis ſuis, & lavit eorum pedes, ſicut a Sanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, Chriſma conficere docuit*; ubi per Chriſma Sacramentum Confirmationis intelligitur, quod totum poſtea confirmavit etiam Catechiſmus Rom. *de Sacram. Confirmation.* * At Benedictus XIV. *Inſtitut. Eccleſ. 6.* §. 5. ſupervacaneum ducit perſcrutari, quonam tempore Sacramentum hoc Salvator inſtituerit; non enim conſtat, num illud inſtituerit cum impoſuit manus capiti puerorum; *Matth.* 19. num inſtituerit tantum, non miniſtraverit; num in ultima Cœna, cum dixit Apoſtolis: *Accipite Spi-*

ritum

ritum Sanctum ; num tandem ipſa Peutecoſtes
die.

5 Materia remota Sacramenti Confirmationis
eſt Chriſma confectum ex oleo olivarum , &
balſamo ſimul conſecratum ab Epiſcopo . *Eſt*
communis , & habetur expreſſe ex Concilio
Flotentino *in decreto de unione Aemenorum* , §.
ſecundum , ut patet ex præciſis verbis adductis
ſupta *ſub num.* 2. & ex Concilio Trideutino
ſeſs. 7. *can.* 2. *de Confirmat.* ibi : *Si quis di-*
xerit , injurios eſse Spiritui Sancto eos , qui Sacro
Confiemationis Chriſmati vietutem aliquam tri-
6 *buunt* , *anathema ſit* . Mixtura balſami nun-
quam omittenda eſt , cum Chriſma uon ſit
ſimplex oleum , ſed oleum cum balſamo mix-
tuni ; *c. unic. de Sacra Unctione* , ⁊ *c.* 1. *de*
7 *Sacrament. non iterandis* . Mixturam balſami
in Sacramento Confirmationis eſſe de neceſſi-
tate præcepti , omnes fatentur ; Controverſia
ſolum eſt inter Doctores , an ſit etiam talis
mixtura neceſſaria ueceſſitate Sacramenti , ſeu
eſſentialiter requiſita ad validiratem Sacramen-
8 ti . Plurimi tenent , mixturam balſami neceſſa-
rio requiri ad validitatem Sacramenti , tali-
ter quod Sacramentum miniſtratum cum ſolo
oleo conſecrato abſque mixtura balſami ſit in-
validum , & nullum : Et horum ſententia col-
ligitur *ex cap. unico* , §. *Per feontis* , *de Sacra*
Unction. ex Conc. Florent. *in cit. decret. de*
unione Aemenorum §. *ſecundum* , ubi ait : *Secun-*
dum Sacramentum eſt Confiematio , *cujus mate-*
ria eſt Chriſma confectum ex oleo , *quod nitorem*
ſignificat conſcientiæ , ⁊ *balſamo* , *quod odorem*
ſignificat bonæ famæ , *per Epiſcopum benedicto* :
quibus verbis palam confitetur Concilium , quod
ſicut tam oleum , quam balſamum propriam
habet myſticam ſignificarionem , ita etiam
utrumque æqualiter ingrediatur conſtitutio-
nem Chriſmatis , quod eſt materia requiſi-
ta eſſentialiter ad valorem hujus Sactamen-
ti , & ex verbis Fabiani Papæ *d. Epiſt.* 2.
ibi ; *Ex divina inſtitutione proveniee* , *ut oleum*
cum balſamo conficiatur : & ex verbis formæ ,
quæ talis eſt : *Signo , te ſigno Crucis* , ⁊ *con-*
firmo te Chriſmate ſalutis ; *in nomine Patris*
⁊*c.* nam hæc verba eſſent falſa , ſi ſolum
oleum ſufficeret ad validitatem , cum iſtud
non ſit Chriſma . Et ita hanc ſenteutiam
tuetur Fagnan. *in cit. cap. unica* , *de Sacra Un-*
ctione n. 53. Bellarmin. *lib.* 2. *de Confirmat.*
cap. 8. ⁊ 9. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 16. *de Sa-*
cramentis non iterandis num. 3. Reiffenſtuel
ibid. num. 21. Filliucius *de Sacrament. Con-*
firmat. cap. 1. *qu.* 5. Baſilius Pontius *eodem*
tract. part. 2. *cap.* 2. Pax Jordan. *tom.* 1. *lib.*
3. *tit.* 2. *num.* 34. Villalobos *in Summa tom.*
1. *tract.* 6. *diff.* 2. *num.* 2. aliique paſſim ,
communius , & tutius . Alii vero tenent , mix- 9
turam balſami requiri tantum de neceſſitate
præcepti Eccleſiæ , non autem de neceſſitate
Sacramenti ad validitatem ipſius ; Et borum
opinio colligitur *ex cap. Paſtoralis* 1. *de Sacra-*
mentis non iteeandis ; & tenent Gonzalez *in*
cap. Presbyter 3. *eod. tit.* Cajetanus *in* 3. *part.*
qu. 72. *art.* 1. Navarr. *Manual. c.* 22. *num.* 8.
Sotus *in* 4. *diſt.* 3. *qu. unic. art.* 2. Valent.
contr. tom. 4. *diſp.* 5. *qu.* 1. *par.* 2. Unde in 10
hujus materiæ ambiguitate juvat adducere
mentem Sacræ Congregationis Concilii , in
qua cum fuiſſet propoſitum , Bertam ſuſcepiſſe
filiam Caii in Sacramento Confirmationis ab
Epiſcopo per errorem miniſtrato cum oleo in-
firmorum , & exinde dubitaretur , an ortum eſ-
ſet impedimentum cognationis ſpiritualis inter
prædictos Matrimonium contrahere cupientes :
Sacra Congregatio reſpondit *ad mentem* ; quæ
fuit , ut diſpenſaretur ad cautelam : *die* 4. *April.*
1693. *in dubio cognationis ſpiritualis* , ex quo
ut refert , & tenet Eminentiſſimus Petra *tom.*
3. *comment. in Conſtitut.* 14. *Innocent. IV. nu.*
42. videtur dictam Sacram Congregationem
magis inclinaſſe priori ſententiæ , ut tutiori ,
& ſic ſentio & ego eſſe tenendum . Sic etiam
Roſiguolus *de Sacramentis in genere part.* 3. *qu.*
2. *art.* 1. *a num.* 12. ⁊ 17. citans S. Tho-
mam , S. Bonaventuram , & Concil. Colonien-
ſe , & recte reſpondens ad Canonem *Paſtora-*
lis 1. *de Sacramentis non iterandis* , ut reſpon-
det Reiffenſtuel , & Pirhing locis citatis . Vi-
de ipſos , ubi multa adducunt ad rem .

Materia proxima Sacramenti Confirmationis 11
eſt unctio cum Chriſmate facta in modum
Crucis in fronte confirmandi . *Eſt communis* ,
& patet ex Concilio Florentino *loc. cit.* Ri-
tualibus , & ptaxi Eccleſiæ , & colligitur ex
Sacra Scriptura 2. *Corinth.* 1. ibi : *Qui confiemat*
nos vobiſcum in Chriſto , ⁊ *qui unxit nos Deus* ,
qui ⁊ *ſignavit nos* , ⁊ *dedit pignus Spiritus*
Sancti in cordibus noſteis , *loc. cit.* Et quod hæc 12
unctio cum Chriſmate debeat fieri in fronte
confirmandi , habetur ex uſu perpetuo univer-
ſalis Eccleſiæ , & ex Concilio Florentino *loc.*
cit. ubi habentur præciſa verba : *Ideo fronte* ,
ubi verecundiæ Sedes eſt , *confirmatus inungitur* ,
ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat , ⁊ *præcipue*
Crucem ejus , *quæ Judæis eſt ſcandalum* , *gentibus*
autem ſtultitia , *ſecundum Apoſtolum* , *propter quod*
Crucis ſigno ſignatur . Nec valet obiicere , quod 13
Apoſtoli *Actorum* 8. ⁊ 19. Confirmantes im-
ponebant manus ſuper baptizatos ; adeoque

impoſitio manus Epiſcopalis , & non unctio
cum Chriſmate eſt materia proxima Confir-
14 mationis , Non valet , inquam , quia nulla ma-
nus impoſitio diſtincta ab ea , quæ reperitur
in ipſa Chriſmatis unctione , eſt eſſentialis
Sacramenti Confirmationis materia ; Eugenius
enim IV. in Concilio Florentino *loc. cit.* ex-
preſſe ait : *De ſolis Apoſtolis legitur (quorum
vices tenent Epiſcopi) quod per manus impoſi-
tionem Spiritum Sanctum dabant* : loco autem
illius manus impoſitionis , datur in Eccleſia
15 Confirmatio. Tum quia nec in Pontificali Ro-
mano , nec apud Græcos fit mentio impoſitio-
16 nis manus . Quod autem Apoſtoli in princi-
pio naſcentis Eccleſiæ per impoſitionem ma-
nus contulerint Spiritum Sanctum , hoc factum
eſt ex ſingulari Dei diſpoſitione , & ſpeciali
Chriſti privilegio pro eo ſolum tempore, quo
ſuper Baptizatos deſcendebat Spiritus Sanctus
in ſignis ſenſibilibus : tunc enim Apoſtoli non
utebantur Chriſmatis unctione , quia non erat
neceſſaria materia Sacramentalis , ubi ſenſibi-
lia ſigna miraculoſe apparebant , quæ ſupple-
bant vicem ejuſdem materiæ , ſeu Chriſmatis
17 unctionis ; Quia tamen etiam tempore Apo-
ſtolorum ille viſibilis deſcenſus , ſeu in ſignis
ſenſibilibus miraculoſa apparitio Spiritus San-
cti ceſſavit , ideo etiam poſtea Apoſtoli per
unctionem Chriſmatis confirmabant . Sic Di-
vus Thomas 3. *par. qu.* 72. *art.* 4. *in reſponſ.
ad primum* , Scotus *in* 4. *d.* 7. *q.* 1. Maſtrius ,
Faber , Amicus , Roſignolus , aliique paſſim .
18 Forma conſueta Sacramenti Confirmationis
in Eccleſia latina eſt iſta , *Signo te Signo Cru-
cis , & confirmo te Chriſmate ſalutis , in nomi-
ne Patris , & Filii , & Spiritus Sancti :* Sic
traditur in præciſis terminis a Concilio Flo-
19 rentino *in decreto de unione Armenorum* . Om-
nia verba hujus formæ ſunt neceſſaria neceſſi-
tate præcepti in Eccleſia Latina. Eſt commu-
nis cum Sancto Thoma 3. *par. qu.* 72. *art.* 4.
20 Maſtrio *in* 4. *diſp.* 2. *qu.* 8. Suarez , Coninch.
&c. Immo omnia ſupradicta verba , vel iis
æquivalentia ſunt etiam neceſſaria neceſſitate
Sacramenti , ſeu ſunt de eſſentia , & valore
formæ Sacramenti Confirmationis . Eſt com-
munior , & tutior ſententia , teſte Maſtrio *in*
21 4. *diſp.* 2. *qu.* 8. *num.* 236. Et quod invocatio
expreſſa Sanctiſſimæ Trinitatis (pro qua eſt
major difficultas) ſit eſſentialis in dicta for-
ma , tenet Divus Thomas *d.* 3. *p. quæſt.* 72.
art. 4. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2.
allegat. 30. *num.* 22. Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 5.
verſ. Secundo dubitari poteſt ; Coninch. 3. *par.
qu.* 72. *art.* 4. *num.* 66. Petrus de Ledeſma *de
Sacrament. Confirmat. cap.* 3. Bartholomæus ab
Angelo *dialog.* 3. §. 17. Filliucius *tract.* 3. *c.* 1.
quæſt. 11. *num.* 22. & alii magis communiter :
Et ratio deſumitur a pari de Baptiſmo , quia 22
enim homo per Baptiſmum primo renaſcitur
ad Fidem , neceſſaria eſt expreſſa invocatio
Sanctiſſimæ Trinitatis , quæ eſt fundamentum
ejuſdem Fidei : ergo quia per Confirmationem
homo roboratur , & quo ad eandem Fidem
ſtabiliendam in corde , & quo ad eam libere
profitendam in ore , erit neceſſaria eadem ex-
preſſa invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis . Nec 23
valet dicere , quod fides , & expreſſa profeſſio
Myſterii Sanctiſſimæ Trinitatis ſit jam fixa in
Baptiſmo per ſuſceptionem Baptiſmi ; & con-
ſequenter non eſſe neceſſe , quod ipſa expreſſa
invocatio , ſeu profeſſio repetatur in Confirma-
tione , ſicuti de facto non eſt neceſſe , quod re-
petatur in aliis Sacramentis . Non valet , in- 24
quam , quia cum Confirmatio ſit inſtituta ad
roborandam fidem , quæ in Baptiſmo ſuſcepta
eſt , & ad eam etiam extrinſece profitendam ,
neceſſe eſt , ut etiam expreſſe ejus principale
Myſterium magis in ipſo Baptizato Confirman-
do firmetur ; quod non requiritur in aliis Sa-
cramentis , cum non ſint inſtituta , nec den-
tur ad ejuſdem Fidei firmitatem , & profeſſio-
nem . Tum quia Concilium Florentinum *in* 25
decreto de unione Armenorum pro forma eſſen-
tiali Sacramenti Confirmationis cum cæteris
verbis ejuſdem formæ ponit expreſſam invoca-
tionem Sanctiſſimæ Trinitatis , ut patet ex
præciſis ſuis terminis *ſub n.* 18. *relatis* .

Articulus II.

Quo ad ea , quæ concernunt Miniſtrum , & ſubjectum Confirmationis.

Miniſter Ordinarius Sacramenti Confirma- 1
tionis eſt ſolus Epiſcopus . Eſt de fide
definitum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *Can.* 3.
de Confirmatione , ibi : *Si quis dixerit Sanctæ
Confirmationis Ordinarium Miniſtrum non eſſe ſo-
lum Epiſcopum , ſed quemvis ſimplicem Sacerdo-
tem , anathema ſit ;* & jam antea ſtatuerat Con-
cilium Florentinum *in Decreto Eugenii de unio-
ne Armenorum* . Omnis Epiſcopus etiam Excom- 2
municatus , hæreticus , vel degradatus valide
poteſt conferre Sacramentum Confirmationis ;
quia per hæreſim , vel excommunicationem ,
vel degradationem non amittit Characterem
Epiſcopalem , in quo datur poteſtas Confirman-
di : *Eſt communis* cum Barboſa *de Offic. & po-
teſt. Epiſc. par.* 2. *allegat.* 30. *num.* 2. & colli-
gitur

Digitized by Google

gitur ex Trident. *ſeſſ. 7. can. 12. de Sacramen-
tis in genere*, ubi de quolibet Sacramentorum
Miniſtro in peccato exiſtente ſic definit : *Si
quis dixerit Miniſtrum in peccato mortali exiſten-
tem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramen-
tum conficiendum, aut conferendum pertinent,
ſervaverit, non conficere, aut non conferre Sacra-*
3 *mentum, Anathema ſit*. Epiſcopus etiam vali-
de confirmat, quamvis non ſit confirmatus ;
Poteſtas enim confirmandi non veuit a Chara-
ctere Confirmationis, ſed a Charactere Ordi-
nis Epiſcopalis ; unde cum Epiſcopus licet non
confirmatus habeat Characterem Ordinis Epi-
ſcopalis, in quo fundatur poteſtas confirman-
di, valide confert Confirmationem ; Barboſa
loco cit. num. 3. Bonacina *de Sacram. diſp. 3.
qu. unic. punct. 2. num.* 10. Suarez, Henriq.
4 & alii paſſim. Miniſter extraordinarius Con-
firmationis poteſt eſſe etiam ſimplex Sacerdos
ex ſpeciali commiſſione, & delegatione Sum-
mi Pontificis : *cap. Pervenis 1. diſt. 95.* ubi
refertur S. Gregorium Papam hanc facultatem
conceſſiſſe Presbyteris Sardiniæ propter defe-
ctum Epiſcoporum, ibi : *Ubi Epiſcopi deſunt,
ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſ-
mate tangere debeant, concedimus*. Et hoc ex-
preſſe indicat Eugenius IV. in Concilio Flo-
rentino *loco cit.* ibi : *Legitur tamen, aliquando
per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, ex rationabi-
li, & urgente admodum cauſſa, ſimplicem Sa-
cerdotem, Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc*
5 *Sacramentum Confirmationis adminiſtraſſe*. Et ta-
lem facultatem conceſſerunt etiam alii Sum-
mi Pontifices variis Religioſis, ut Innocentius
IV. Patribus Prædicatoribus, Joannes XXII.
& Leo X. Fratribus Minoribus pro Indis, te-
ſte Rodriquez in ſuo Bullario Regul. in Bulla
Leonis X. Gregorius XIII. Patribus Socieratis,
ut teſtatur Suarez ; Innocentius XIII. Patri
Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minor. de
Obſervantia, Conſtitut. incip. *Cum ad infraſcri-
ptum*. Et ipſi Guardiano eamdem facultatem
conceſſit etiam Benedictus XIV. Conſtit. in-
cip. *Cum ad infraſcriptam*, & Conſtitut. incip.
Demandatam §. 14. & alii aliis in terris infi-
delium remotiſſimis a Sede Apoſtolica, ubi
Epiſcoporum Catholicorum copia non adeſt.
6 Talis autem facultas non ſolet concedi, niſi ex
urgentiſſimis cauſſis, ut etiam indicavit Con-
cilium Florentinum *loco cit.* ibi : *Ex rationabi-
li, & urgente admodum cauſſa* ; & patet ex
pluribus ſimilibus petitionibus rejectis a Sacra
Congr. Conc. & ſignanter *in Tarraconenſi 25.
Januar. 1659. in una Inſularum Philippinarum*
28. *Januar.* 1668. Vide infra *num. 56. &c.*

Epiſcopus non poteſt in alterius Diœceſi con- 7
firmare ſuos Subditos, vel Pontificales actus
exercere, abſque licentia Epiſcopi, in cujus Diœ-
ceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exer-
citio Pontificalium. Ita Conc. Trid. *ſeſſ. 6. de
reform. cap. 5.* & Sacra Congr. ejuſdem Conc.
in Mediolanenſi 15. April. 1575. Nec in Diœ- 8
ceſi vere Nullius ; Sac. Congr. Conc. *in Dira-
chien. 21. Aug. 1627. & in Iſernien. 1. Mart.*
1687. In miniſtrando enim Confirmationis Sa-
cramento ultra poteſtatem Ordinis requiritur
etiam poteſtas juriſdictionis, quam non habet
Epiſcopus in Diœceſi alterius, ſeu vere Nul-
lius. Immo neque poteſt Archiepiſcopus in 9
Diœceſi Suffraganei ; Gloſſ. *in Clem. cap. Ar-
chiepiſcopo 2. de privileg. & exceſſibus privile-
gias.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. cap. 7. num.
132. & de Offic. & poteſt. Epiſc. par. 1. tit. 4.
num. 49.* Card. Petra *loco cit. num. 54.* refe-
rens ex Pignatelli ſic fuiſſe in terminis reſolu-
tum. Archiepiſcopus enim nequit exercere Pon-
tificalia in Eccleſiis Suffraganeorum abſque li-
centia Epiſcopi Ordinatii ; Sac. Congr. Epiſc.
& Regular. 18. *April.* 1599. Quinimmo nec in 10
propria Diœceſi poteſt Epiſcopus licite mini-
ſtrare Confirmationis Sacramentum perſonis al-
terius Diœceſis abſque conſenſu Epiſcopi Con-
firmandorum, ut expreſſe reſolvit Sac. Congr.
Conc. 28. *Novemb.* 1602. *lib. 10. decr. pag. 49.*
ubi propoſito dubio : *An liceret Epiſcopo perſo-
nis ſibi non ſubjectis Sacramentum Confirmationis
conferre abſque conſenſu proprii Epiſcopi Confir-
mandorum*? fuit reſolutum omnium conſenſu :
Non licere ; Et ſic docent S. Antoninus *in ſum-
ma par. 3. tit. 15.* §. 5. Sylveſter *verb. Confir-
matio qu. 5.* Tabien. *eod. verb. Confirmatio* §. 6.
Armilla *eodem verb. Confirmatio num. 5.* Tolet.
inſtruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 5. Bellarm.
de Sacram. lib. 2. c. 12. in fine ; Suarez *par. 3.
quæſt. 72. art. 12.* Bartol. ab Angel. *Dialog. 3.*
§. 62. quos Auctores nominatim ſequuta fuit
Sacra Congregatio in adducta reſolutione, ut
refert Cardin. Petra *loc. cit. num.* 48. Nec de- 11
ſunt Auctores, qui dicant, quod Epiſcopus
aliter faciens ſuſpenſionem incurrat, ut Vi-
vald. *tit. de Confirmat. cap. 4. num. 3.* Petrus
de Ledeſma *in ſumma par. 1. de Sacram. Con-
firmat. cap. 9. verſ. ſeptima Concluſio* ; Bartol.
ab Angelo *dict. Dialog. 3.* §. 62. quos refert,
& ſequitur Bonacina *de Sacramentis diſput. 3.
qu. unic. punct. 2. num.* 1. Barboſa tamen cum 12
Diana, Layman, & aliis ab ipſo citatis *dict.
allegat. 30. num. 14. par. 2. de Offic. & poteſt.
Epiſc.* verius exiſtimat, Epiſcopum confirmando
in ſua Diœceſi ſubditos alterius, a ſuſpenſio-

Z 4 ne,

Digitized by Google

ne, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit
hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo,
præcipue quando eſt abſens, vel non miniſtrat
hoc Sacramentum, vel confirmat aliquem af-
ferentem dimiſſorias ſui Epiſcopi, ut ordine-
tur, quia qui concedit finem, concedit neceſ-
13 ſaria ad talem finem. Epiſcopi vero attentio-
res talem uſum confirmandi non ſubditos ſine
facultate ſuorum Ordinariorum non admittunt;
Pax Jordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 49. Et
Cardin. Archiep. Neapol. in Edicto pro Con-
firmationis Sacramento id ſolet prohibere, ut
obſervat Criſpin. *in Viſit. Paſtoral. par.* 2. §. 17.
14 *pag.* 513. Et in tali caſu, quod Epiſcopus ſe
expreſſe declaret, ut Epiſcopus Feſulanus Chriſ-
ma mioiſtraturus ſe prius expreſſe declaravit,
nolle, neque intendere confirmare Diœceſanos
Floreotinos, alioſque, qui legitimam ſuorum
Ordinariorum licentiam non habuiſſent, tunc
ipſi eſſent invalide confirmati; Cum enim non-
nulli Florentini hujus declarationis inſcii ad
Confirmationem acceſſiſſent, fuit dubitatum,
An præfati Diœceſani fuerint valide confirmati;
ſub die 8. *Auguſti* 1682. fuit reſponſum a Sa-
cra Congregatione Concil. *Negative*.
15 Ad viciniorem Epiſcopum ſpectat conferre
Chriſma, conſecrare Aras, vel Altaria porta-
tilia Sede vacante, & Vicarius Capitularis pro-
curare debet, ut illi ſubminiſtretur victus con-
veniens, & equorum expenſæ; Sacra Congreg.
16 Epiſcop. *in Carentina* 10. *Jan.* 1605. Vicinior
Epiſcopus dicitur ille, cujus Cathedralis eſt
proximior Cathedrali vacanti; licet forte alius
eſſet vicinior loco habitationis impetrantis;
Sacra Congreg. Conc. *in Fundana* 14. *Novem-*
17 *bris* 1637. Sic etiam io locis exemptis, & in
Abbatiis, quæ vere Nullius non ſunt, Chriſ-
ma miniſtrare pertinet ad Epiſcopum vicinio-
rem, ſeu in cujus Diœceſi ſita eſt Abbatia.
Ita reſolutum refert Pignatell. *tom.* 10. *conſul-*
18 *tat.* 154. *num.* 11. Unde poteſt Epiſcopus in
Parochialibus Monachorum exemptorum Sacra-
mentum Confirmationis adminiſtrare invitis
ipſis Regularibus, & contra eos hujuſmodi
admioiſtrationem impedientes Cenſuris proce-
dere; Sac. Congreg. Concil. *in Brixien.* 9. *Ju-*
nii 1655. *argum. cap. Reſponſo* 43. *de ſentent.*
excommun. & *argum. cap. Quoniam* 19. *de ſen-*
19 *tent. excomm. in* 6. Et ſi Abbas conferre ten-
tet Sacramentum Confirmationis, nihil agit,
non obſtantibus privilegiis obtentis ante Con-
cilium Tridentinum; Sacra Congreg. Concil.
20 23. *Julii* 1635. Abbas, qui vere eſt Nullius,
& habet Territorium ſeparatum faciens pro-
priam, & diſtioctam Diœceſim, convocare po-
teſt quemcumque maluerit Catholicum Anti-
ſtitem ad Sacramentum Confirmationis mini-
ſtrandum: ut ſæpius reſolutum fuiſſe a Sacra
Congreg. Concil. refert Fagn. *lib.* 1. *Decr. in*
cap. Cum veniſſet 1. *de Sacr. Unction.* §. *Per*
frontis num. 8. Rota *deciſ.* 723. *num.* 6. *coram*
Cerro, & reſolvit eadem Sacra Congregatio
Concil. *in Dirachien.* 21. *Auguſti* 1627. *lib.* 3.
Decr. pag. 316. ibi: *Si Abbatia hujuſmodi Nul-*
lius Diœceſis exiſtat, eſſe in facultate Commen-
datarii convocare, quem maluerit Catholicum An-
tiſtitem ad Sacramentum Chriſmatis miniſtran-
dum: Similiter *in Iſernien.* 1. *Martii* 1687.
fuit reſcriptum, manutenendum eſſe Abbatem
Sancti Vincentii in Vulturno in poſſeſſione vo-
candi Epiſcopum ſibi bene viſum ad effectum
adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis in
ejus Abbatia, ſalvo tamen jure Epiſcopi vi-
ciniotis. Non poteſt Epiſcopus, nec Archie- 21
piſcopus, nec Patriarcha in locis alienæ Diœ-
ceſis, ubi aliquas habet Eccleſias ſibi imme-
diate ſubditas, licentiam concedere extraneo
Epiſcopo adminiſtrandi Sacramentum Confirma-
tionis, & Ordinis, nec Pontificalia munia ex-
ercendi abſque licentia illius Epiſcopi, io cu-
jus Diœceſi locus eſt conſtitutus; Sacra Con-
greg. Concil. *in Aquilejenſi* 14. *Junii* 1569. Si 22
Epiſcopus ſit Commendatarius Abbatiæ Nul-
lius, non poteſt ibi illius ſubditis Ordioes con-
ferre, vel Syodum, aut Concurſum facere,
ſed bene Confirmationis Sacramentum admini-
ſtrare, Altaria, & Capellas conſecrare, alia-
que Pontificalia exercere; Sac. Congr. Epiſc.
& Regul. *in Celſonen.* 27. *Sept.* 1662.
Epiſcopus alienus Sacramentum Confirma- 23
tionis adminiſtrans debet ab Epiſcopo Diœce-
ſano provideri; Sacra Congreg. Epiſcop. 15.
Maii 1582. Quando Ordinarius vadit per Diœ- 24
ceſim extra Viſitationis occaſionem, licet ad
conſecrandam, vel reconciliandam Eccleſiam,
vel Sacramentum Confirmationis adminiſtran-
dum, neminem cogere poteſt ad ſubminiſtran-
das expenſas, neque pro equis, neque pro vi-
ctualibus; Sac. Congr. Epiſcop. *in Florentina*
25. *Jan.* 1627. Epiſcopus enim proprius non 25
poteſt pro Sacramento Confirmationis admini-
ſtrando procurationem recipere; Sac. Congr.
Epiſcop. *in Ariana* 16. *Jun.* 1636. *juxta cap.*
Ea quæ 16. & *c. Ad noſtram* 21. *de Simon.*
& ſic etiam decrevit Sac. Cong. Conc. *in Bo-*
janen. ubi cum inter varia dubia fuerit *ſub*
num. 6. quæſitum: *An Epiſcopo accedenti ad*
conferendum Sacramentum Confirmationis, tenean-
tur Univerſitates præſtare victualia, niſi concur-
rat conſuetudo legitime præſcripta. Immo Mo- 26
na-

Digitized by Google

nacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *num.* 22. mordi-
cus tenet, quod Epiſcopi quantum ad hoc ne-
que juvantur conſuetudine, quæ corruptela
eſt; Nec obſtat Decretum mox citatum in d.
Bojanenſi per illa verba; *Niſi concurrat conſue-
tudo legitime præſcripta*, nec aliud Decretum
ejuſdem Sac. Congr. Conc. *in Minerbien.* 14.
Apr. 1654. *lib.* 19. *Decret. pag.* 452. ubi ſuppo-
ſita conſuetudine, cenſuit *Epiſcopo eſſe ſolven-
dos ab Univerſitate Montis Leonis Ducatos duo-
decim pro victualibus occaſione adminiſtrationis
Sacramenti Confirmationis*, quia hodie, ut re-
cte dicit Eminentiſſimus Petra *loc. c. num.* 76.
nec circa hoc ſuffragatur conſuetudo, cum ſit
expreſſe ſublata *per Taxam Innocentianam in
principio*, ibi: *In modo che deve dirſi reproba,
ed illecita ogni contraria conſuetudine*. Quæ ta-
27 xa fuit edita de mandato expreſſo Innocentii
XI. qui die prima Octobris 1678. eam appro-
bavit, & ejus obſervantiam, & publicationem
injunxit Sac. Cong. Conc. *& die* 8. *Octobris
ejuſdem anni* 1678. *Sac. Cong. Eminentiſs. S. R.
E. Cardinal. Concil. Trid. Interpretum inhæren-
do mandatis Sanctitatis ſuæ præmiſſam Taxam,
ſeu declarationes Typis dandas eſſe, & per litte-
ras ad quoſcumque locorum Ordinarios tranſmit-
tendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus
patenti retineri faciant, eaſdem adamuſſim obſer-
vent, ac faciant obſervari. F. Card. Columna
28 Præfectus &c.* Et hæc Taxa Innocentiana ju-
ſtiſſime reprobat, & illicitat omnem contra-
riam conſuetudinem, ut clare patet *ex c. Non
ſatis* 8. *c. Cum in Eccleſiæ corpore* 9. *c. Ea quæ*
16. *& c. In tantum* 36. *de Simonia*, in qui-
bus omnibus reprobatur tamquam Simoniaca
conſuetudo aliquid exigendi pro Confirmatio-
nis, aliorumque Sacramentorum adminiſtratio-
29 ne. Unde Epiſcopus, nedum nihil poteſt exi-
gere pro adminiſtratione Sacramenti Confir-
mationis, ſed & ſi aliquid exegit, tenetur re-
ſtituere; ut expreſſe declaravit Sacra Congre-
gatio Concilii *in Amalphitana ad ſecundum du-
bium* propoſitum contra ejuſdem Archiepiſco-
pum, ibi: *An occaſione miniſtrationis dicti Sa-
cramenti Confirmationis in Viſitatione potuerit,
& poſſit in futurum Procurationem ab univerſi-
tatibus Laicis exigere, & an exacta reſtituere te-
neatur?* Sacr. Congr. *ſub die* 18. *Jul.* 1699.
lib. 49. *Decret. fol.* 252. reſpondit: *Negative
quo ad primam partem, & affirmative quo ad
ſecundam a die habiti recurſus*; quæ reſolutio
30 confirmata fuit *ſub die* 6. *Februar.* 1700. Quod
procedit nedum quoad Epiſcopos Confirman-
tes, ſed etiam quo ad Vicarios, Cancellarios,
aliosque familiares, ut præſcribitur, *in d. Ta-
xa Innocentiana* §. 6. Subjectum capax Confir- 31
mationis valide recipiendæ eſt omnis homo
baptizatus, & nondum confirmatus; *cap. Om-
nes fideles* 1. *diſt.* 5. *de Conſecration.* Quod Con- 32
firmandus debeat eſſe Baptizatus clare patet,
quia Baptiſmus eſt janua cæterorum Sacramen-
torum, quorum proinde incapax eſt qui non eſt
baptizatus; *c. Si quis Presbyter* 1. *& c. Ve-
niens* 3. *de Presbytero non baptizato*. Quod con- 33
firmandus nondum debeat eſſe confirmatus,
eſt clarum, quia Sacramentum Confirmationis
non tantum illicite, ſed etiam invalide itera-
tur; Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Sacramentis in ge-
nere can.* 9. ibi: *Si quis dixerit in tribus Sa-
cramentis Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, &
Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc
eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile,
unde ea iterari non poſſunt, anathema ſit*. Non 34
tamen permittens ſe bis confirmari, nec bis
confirmans eumdem fit irregularis, quia talis
irregularitas nuſquam invenitur expreſſa in to-
to jure; & irregularitas non contrahitur, ni-
ſi in caſibus a jure expreſſis: *c. Is qui, de
ſent. excommunic. in* 6. Et ſic tenent Scotus
in 4. *diſt.* 7. *q.* 5. Suarez *de Cenſuris diſp.* 42.
ſect. 4. *num.* 6. Barb. *de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. dic. part.* 2. *Allegat.* 30. *num.* 30. aliique
multi ab ipſo ibi citati; Roſignol. *de Confir-
mat. q.* 7. *art.* 6. *num.* 3. cum aliis ab ipſo ibi
citatis. Infantes, quamvis valide poſſint con- 35
firmari ante uſum rationis, non tamen lici-
te, ut colligitur *ex c. Ut jejuni* 5. *diſtinct.* 5.
de Conſec. ubi dicitur, ut Jejuni ad Confirma-
tionem veniant perfectæ ætatis; ex Catechiſ-
mo Romano edito juſſu Sancti Pii V. qui re-
quirit in confirmando ſaltem ſeptennium, quod
idem ſtatuere videtur Concil. Colonienſ. *p.* 7.
cap. 9. ex Pontificali Romano, quod præcipit,
ut confirmandus ſciat Doctrinam Chriſtianam,
& impingatur ei alapa ad recordationem; quæ
videntur in ſuſcipiente exigere uſum rationis;
ex Concil. Mediolanenſ. I. quod prohibet con-
firmari pueros ante uſum rationis; & ex com-
muni praxi ubique recepta, quod ante uſum
rationis pueris non conferatur Sacramentum
Confirmationis, quæ omnia certe ſimul colle-
cta inferunt obligationem ſic obſervandi. Vi-
de infra *num.* 59. Sacramentum Confirmatio- 36
nis poteſt licite conferri amentibus, & furio-
ſis, etiamſi fuerint perpetuo tales; Suarez
tom. 3. *in tertiam partem D. Thomæ diſp.* 35.
ſect. 2. *verſ. dicendum nihilominus eſt*; Layman
Theolog. Moral. l. 5. *tract.* 3. *c.* 5. *num.* 3. Co-
ninch. *de Sacramentis q.* 72. *art.* 8. *n.* 83. Vil-
lalobos *in Summa t.* 1. *tract.* 6. *difficultat.* 6.
num. 2.

Digitized by Google

num. 2. Barb. *loc. cit. num.* 21. & alii paſſim.
37 Muti poſſunt licite confirmari, etiamſi fuerint
a nativitate tales; quamvis enim ipſi ore non
poſſunt, vita tamen, & opere valent Fidem
38 profiteri. *Eſt communis*. Poſſunt licite confir-
mari etiam infirmi morti proximi; Sic San-
ctus Thomas *tertia parte q. 72. in reſponſ. ad
quartum*; S. Bonaventura *in 4. diſt. 7. art. 3.*
39 *qu.* 1. & alii communiter. In adultis, ut va-
lide confirmentur, requiritur intentio ſaltem
habitualis Confirmationem recipiendi; In In-
fantibus vero, & perpetuo amentibus nulla
requiritur intentio, quia hanc in eis ſupplet
Chriſtus, & Eccleſia, ſicut in Baptiſmo. *Com-*
40 *munis*. In adultis, ad licite recipiendam Con-
firmationem requiritur ſtatus gratiæ, *c. Ut je-
juni 5. de conſecrat.* Eſt enim Confirmatio Sa-
cramentum vivorum, quod non habet produ-
cere primam gratiam, quam ſupponit, ſed ſo-
lummodo ſecundam, ideſt augmentum ejuſ-
41 dem. Non requiritur tamen, ut Confirmatio-
nem recipiant jejuni, ut docet praxis Eccle-
ſiæ communiter recepta, teſte Jordano *tom. 2.
l. 3. tit. 3. num. 13.* ut proinde Doctrina *d. c.
Ut jejuni 5. diſt. 5. de conſecrat.* fuerit, vel
ſolum conſilii, vel abrogata, ut ſentit S. Tho-
mas *d. tertia part. q. 72. art. 12. ad 2.* cum
aliis paſſim.

Supplementa Auctoris.

42 Confirmationis adminiſtratio delegari poteſt
ſimplici Sacerdoti per indultum Apoſtolicum,
ubi concurrat neceſſitas fidelium, & difficul-
tas habendi Epiſcopum; Benedict. XIV. tom.
1. Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore*
43 §. 8. Semper tamen adhiberi debet Chriſma
ab Epiſcopo rite benedictum; Idem *ib.*
44 Confirmationis Sacramentum a Presbyteris
Italo-Græcis conferri nequit; Idem Conſtitut.
45 57. incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 3. Proindeque ab
Epiſcopis conferendum eſt abſolute iis, qui
ab hujuſmodi Presbyteris Chriſmate conſignati
46 fuerint; Idem *ibid.* ſub conditione autem, ſi
veroſimiliter dubitari poteſt, quod ab Epiſcopis
47 Græcis fuerint baptizati; Idem *ibid.* Et idem
dicendum, ſi Epiſcopus Latinus ordinet aliquem
Græcum ab Epiſcopo Græco baptizatum, de
quo non conſtet fuiſſe Chriſmate conſignatum;
Idem *ibid.*
48 Confirmationis Sacramentum in Eccleſia
Occidentali conferri nequit ante uſum ratio-
nis; Idem Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis*
49 *tempore*. §. 6. Ne quidem a Græcis commo-
rantibus in Italia, & Inſulis adjacentibus;
Idem Conſtitut. 57. incip. *Et ſi Paſtoralis*.
§. 2. & cit. Conſtit. *Eo quamvis tempore*. §.
4. Aliud obtinet apud Græcos in Oriente de- 50
gentes ex tolerantia Sedis Apoſtolicæ; Idem
ibid. Item apud Copthos; Idem *ibid.* Ubi 51
etiam idem ſimplex Sacerdos miniſtrare ſolet 52
infantibus Baptiſmum, & Confirmationem; 53
Idem *ibid.* Eccleſiæ Latinæ morem improbare
non licet; Idem *ibid.* in cit. Conſtitut. *Eo
quamvis tempore* §. 6. & 7.
Confirmationis Sacramentum conferri non 54
debet pueris parum inſtructis in Doctrina Chri-
ſtiana; Idem Conſtitut. 42. incip. *Et ſi mini-
me* §. 9. Confirmationis Sacramentum mini- 55
ſtrare poteſt Epiſcopus in Eccleſiis Regula-
rium, tam Parochialibus, quam non Paro-
chialibus, in Sacra Viſitatione, & extra il-
lam; Idem Conſtitut. incip. *Firmandis* §. 6.
Confirmationis Sacramentum cum oleo, & 56
Chriſmate etiam veteri, ſi novum haberi non
poſſit, ſed tamen a catholico Antiſtite bene-
dictis conferri a P. Guardiano S. Sepulchri
Ord. Min. Obſ. ſi defuerit Epiſcopus latini
ritus, in ſua diœceſi reſidens, conceditur ab
eodem Pontifice in ſuo Brevi incip. *Cum ad
infraſcriptum*, quod extat *tom.* 1. Bullar. *n.* 10.
ex quo conſtat, privilegium eſſe perſonale
conceſſum Guardiano petenti. Ab eodem ta-
men P. Guardiano Terræ Sanctæ, pro tem-
pore exiſtente, Confirmationis Sacramentum
ſub conditione conferri poteſt Græcis-melchitis
a ſimplici Sacerdote confirmatis, abſente Epi-
ſcupo Græco Catholico; Idem Conſtitut. 87.
incip. *Demandatam*, §. 14. * Item, ejuſdem
Sacramenti conferendi facultas conceditur a
Sac. Congregatione, confirmante eod. Ponti-
fice Conſtit. incip. *Anno vertente*, Bull. *tom.*
3. *num.* 30. Præfecto Miſſionum Ægypti, do-
nec aliquis Catholicus Epiſcopus in Ægypto
habeatur.
Confirmationis Sacramentum a Græcis Sa- 57
cerdotibus collatum in locis Græcorum, in
quibus mos iſte non eſt expreſſe improbatus a
Sede Apoſtolica, valere cenſendum eſt, ex
conſenſu tacito Rom. Pontificis; *de Synodo
diœceſ. lib. 7. c. 9.* & cit. Conſtit. incip. *Anno
vertente*; in qua tamen monetur, Chriſma il-
lud benedicendum eſſe ab Epiſcopo. *
Confirmationis Sacramentum conferri poteſt 58
ab Abbatibus Cryptæ Ferratæ Epiſcopali cha-
ractere præditis, ſemel ſingulis annis, in il-
lius Monaſterii Eccleſia per ſeipſos; Idem
tom. 2. Conſtit. 23. incip. *Inter multa*.
Quamvis ex dictis *num.* 35. infantes valide 59
poſſint confirmari ante uſum rationis, non ta-
men

Digitized by Google

men licite; & ex hic ſupra traditis Sacramen-
tum Confirmationis in Eccleſia Occidentali
conferri nequeat pueris ante uſum rationis,
ut ſtatuit laud. Pontifex tom. 1. Conſtit. 129.
60 incip. *Eo quamvis tempore* §. 6. Tamen idem
Pontifex de Synodo Diœceſana *lib.* 7. *cap.* 10.
num. 1. docet, quod licet Catechiſmus Roma-
nus non expedire dicat, ut Sacramentum Con-
firmationis pueris ante ſeptennium conferatur,
non tamen prohibet, ne ullo unquam in even-
tu iiſdem conferri queat, quod ſcite perpen-
dentes Suarez, Layman, Diana, Cotonius,
Juenin, Silveſter, Maurus, Roncaglia, & Car-
dinalis Gottus, ab ipſo citati, aliique pluri-
mi affirmant, ſancte, ac licite, etiam juxta
præſentem Diſciplinam, Sacro Chriſmate inun-
gi pueros ante ſeptennium, cum aut prævide-
tur futura diutina abſentia Epiſcopi, aut ii-
dem verſantur in diſcrimine vitæ, aut alia
urget neceſſitas, ſeu juſta cauſa. Ac ſub *n.* 6.
61 ſubjungit: Et profecto, quod Confirmatio non
ſit deneganda pueris ante ſeptennium, ſi tali
morbo laborent, ut deceſſuri prævideantur,
aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæſt.*
62 72. *num.* 8. *ad* 4. ubi docet etiam pueris mo-
rituris hoc Sacramentum dandum eſſe: *Ut con-
firmati decedentes, majorem gloriam conſequan-
tur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam.*

Articulus III.

Quod ad ea quæ concernunt Confirmationis neceſſitatem, effectum, Patrinum, & Cæremonias.

1 Licet nullum extet generale præceptum, ſi-
ve Divinum, ſive Eccleſiaſticum de reci-
piendo Sacramento Confirmationis, ac proin-
de per ſe, ac ſimpliciter loquendo non ſit ne-
ceſſarium ad ſalutem, neque neceſſitate me-
dii, neque neceſſitate præcepti, adhuc tamen
neceſſarium eſt, ut non contemnatur. Ita
Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 2. Divus Bonaventura
diſt. 7. *art.* 3. *q.* 2. & communis Doctorum.
2 Unde in praxi ſerio admonendi ſunt Fideles,
ne Confirmationem ſuſcipere negligant, præ-
ſertim oblata opportuniori commoditate illam
recipiendi; tum ne ſe privent maximo fru-
ctu, virtute hujus Sacramenti conſequendo,
tum ne illud contemnere videantur; Judicare-
tur enim contemptus, ſi omnimode opportu-
nitate oblata, non ſuſciperetur, inquit Sco-
tus *loco cit.* ſolvens inſtantiam adductam *ex
c. Omnes fideles* 1. *diſt.* 5. *de conſecrat.* Adeſt 3
tamen ſpeciale præceptum Eccleſiaſticum, ut
teneantur prius hoc Sacramentum recipere om-
nes, qui volunt ad primam Tonſuram, & ad
Ordines admitti; Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 4.
de reform. ibi: *Prima Tonſura non initientur,
qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.*
Suſcipientes autem primam Tonſuram, & Or- 4
dines ante Confirmationem, non peccant gra-
viter, ſi citra contemptum id faciant; Con-
cilium enim non præcipit Ordinandis, ſed
Epiſcopo Ordinanti, ne videlicet tales non-
dum confirmatos prima Tonſura initiet; Sic
Barb. ad Concil. Trident. *d. ſeſſ.* 23. *c.* 4. *n.* 2.
cum Suarez, Navarr. Azorio, & plurimis aliis 5
ibi citatis. Immo Layman *l.* 5. *tract.* 3. *c.* 5.
n. 4. cum quibuſdam aliis etiam reſpectu Epi-
ſcopi Ordinantis non agnoſcit grave præce-
ptum, ſed admonitionem ejus, quod congrue
fieri debeat; quamvis ſi ſecus fiat, peccetur
venialiter. Adde tamen, quod promotus ad
Ordines Minores ante Confirmationem non
poteſt ad altiores aſcendere, nec Beneficia ac-
cipere ante diſpenſationem Apoſtolicam; quam-
vis primam Tonſuram ſic ſuſcepiſſet, & po-
ſtea Confirmatus ad ſuperiores aſcendiſſet;
Sac. Cong. Conc. 27. *Septemb.* 1621. apud
Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.*
401. * Neceſſitatem, quam vocant abſolutam,
hujus Sacramenti recipiendi, nemo utique eſſe
affirmaverit; ſed vel in re vel in voto plane
neceſſarium eſt neceſſitate præcepti, & qui-
dem divini tempore perſecutionis. Neque Pa-
rochi, neque parentes, nec qui ſunt loco pa-
rentum, ſunt eximendi a lethali culpa, ſi non
inſtent, ut ſubjecti ſibi parochiani, & quos
habent ſubjectos, Confirmationem ab Epiſco-
po parato recipiant; *Inſt. Eccl.* 6. §. 9. &
10. (*a*)

Eſ-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Ex iis, quæ hic ex Inſt. Eccleſiaſticis Benedicti XIV. Auctor firmat relate ad Præceptum Confirmationis ſuſcipiendæ, retractantur ea quæ n. 1. ſtatuerat, videlicet nullum extare generale præceptum, ſive divinum, ſive eccleſiaſticum de recipiendo Sacramento Confirmationis. Hinc patet, quod ſi, *neque Parochi, neque Parentes, nec qui ſunt loco parentum, ſunt eximendi a lethali culpa, ſi non inſtent, ut ſubjecti ſibi Parochiani, & quos habent ſubjectos, Confirmationem ab Epiſcopo parato recipiant*; neque a ſimili culpa eximendi erunt illi, qui

6 Effectus Confirmationis eſt triplex. Primus
eſt augmentum gratiæ habitualis, & jus ad
gratias actuales roborativas ad fidem ſortiter
profitendam, ut habetur ex Conc. Flor. *in de-
creto unionis*, ibi: *Effectus autem hujus Sacra-
menti eſt, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad
robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes,
ut Chriſtianus audacter Chriſti confiteatur nomen*:
Et ex hac firmitate, & robore Fidei profiten-
dæ nomen ipſum Confirmationis ſuam trahit
originem, ut dicit Catechiſmus Romanus *c.
de Confirmation.* §. 16. ibi: *Ab eo nomen rei
impoſitum eſt, quod hujus Sacramenti virtute
Deus in nobis id confirmat, quod Baptiſmo ope-
rari cœpit, noſque ad Chriſtianæ ſoliditatis per-
fectionem adducit*. * Et quanquam gratia pro-
digiorum, quam olim infundebat, modo ceſ-
ſavit, id non amplius exigente Eccleſia, gra-
tiæ tamen ſanctificantis donum modo pariter
datur, S. Auguſtino teſte, *de Baptiſm. lib. 3.
cap.* 16. Quæ tamen gratia Sacramentum re-
cipientibus amoto peccati obice confertur, ut
ſit potius gratiæ præcedentis augmentum. Pro-
ducit etiam robur & firmitatem quamdam ſpi-
ritualium virium, quibus diabolo reſiſtamus;
7 *Inſtitut. Eccleſ.* 6. §. 7. * Secundus effectus eſt
Character, quo Confirmatus ſignatur ut miles
intra militiam Chriſti ad Fidem cum robore
propugnandam, juxta illud S. Melchiadis ex
Catechiſmo Romano: *in Baptiſmo regeneramur
ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pu-
gnam*. Et quod Confirmatio imprimat Chara-
cterem, habetur definitum in Concilio Flo-
rentino *in d. Decreto unionis*, ibi: *Inter hæc
Sacramenta, tria ſunt, Baptiſmus, Confirmatio,
& Ordo, quæ Characterem, ideſt ſpirituale quod-
dam ſignum a cæteris diſtinctum, imprimunt in
anima indelebile*; unde in eadem perſona non
reiterantur; & in Concil. Trid. *ſeſſ. 7. can. 7.*
ibi: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Ba-
ptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine non
imprimi Characterem in anima, hoc eſt ſignum
quoddam ſpirituale, & indelebile, unde ea ite-
8 rari non poſſunt, Anathema ſit*. Tertius effe-
ctus eſt cognatio ſpiritualis; *cap. Si qui filia-
ſtrum* 12. *cauſ.* 30. *qu.* 1. *cap. Quamvis* 3. *de
cognation. ſpiritual. in* 6. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24.
c. 2. *de reform. Matrim.*

Patrinus requiritur in Confirmatione, ut 9
Confirmandum teneat; *cap. in Catechiſmo* 100.
cap. Non plures 101. *& cap. in Baptiſmate,
vel in Chriſmate* 102. *diſt.* 4. *de conſecrat.* Et 10
quidem ſub culpa, ut ex communi docet Na-
var. *in Manual. c.* 22. Buſembau, & La Croix
lib. 16. *part.* 1. *n.* 394. & alii paſſim. Patrinus 11
in Confirmatione non debet eſſe niſi unus ſo-
lus, vel una ſola; *c. non plures* 101. *diſt.* 4. *de
conſec. c. Quamvis, de cognation. ſpiritual. in* 6.
Nec valet dici, quod ſicut in Baptiſmo ex Tri- 12
dent. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reform. Matrim.* poſ-
ſunt eſſe duo Patrini, ſcilicet unus, & una
ſimul, ſic etiam duo poſſint eſſe in Confirma-
tione. Non valet, inquam, quia Trid. *loc. cit.* 13
ſtatuit tantum de Baptiſmo, quod poſſint eſſe
duo Patrini, ſcilicet unus, & una, adeoque
non videtur extendendum ad Confirmationem;
cum enim ſit correctorium juris antiqui *in cit.
cap. Non plures, & cit. cap. Quamvis*, debet
reſtringi, nec ampliari poteſt ultra terminos,
in quibus loquitur; Gobat *tract.* 2. *num.* 785.
Clericat. *c.* 116. *n.* 30. Felix Poteſtas *tom.* 1.
part. 4. *num.* 3031. Palaus, Herincx, & alii
paſſim, quibus accedit praxis. Patrinus in 14
Confirmatione debet eſſe diſtinctus a Patrino
Baptiſmi extra caſum neceſſitatis; *dic. cap. in
Catechiſmo* 100. *diſt.* 4. *de conſecrat.* Barb. *d.
alleg.* 30. *n.* 51. cum pluribus aliis ibi citatis.
Unus Patrinus non poteſt tenere ultra duos 15
eadem die Confirmationis, ut habetur ex Pon-
tificali; Ubi tamen facile non poſſent haberi 16
plures, qui inſervirent pro diverſorum Patri-
nis, tunc poſſet unus etiam eadem die eſſe Pa-
trinus plurium; Gobat *loc. cit. n.* 786. Marc.
Anton. Genuenſ. *in Man. Paſtorum c.* 4. *n.* 6.
Barb. *loc. cit. n.* 52. La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *n.*
396. Patrinus confirmandi debet eſſe Confirma- 17
tus; *cit. c. in Baptiſmate, vel in Chriſmate* 3.
diſt. 4. *de conſecr. & in Pontificali*. Hinc non 18
Confirmatus, ſi fieret in Confirmatione Patri-
nus extra neceſſitatem, graviter peccaret: Eſt
fere communis apud Buſemb. & La Croix *loco
cit. num.* 394. Immo non Confirmatus invalide 19
obi-

qui ſui conſcii tale Sacramentum recipere negligunt, Epiſcopo ad conferendum parato. Quomodo igitur a gravi culpa eximi poterunt illi, qui neglecta confirmatione, tonſura, aliiſque Ordinibus initiantur, cum præter generale præceptum omnibus fidelibus commune de ſuſcipienda Confirmatione, alia lex & generalis conſuetudo eos adſtringant, ut nonniſi confirmati tonſuram, alioſque Ordines ſuſcipiant? Conſule Nat. ab Alex. Theol. Dogm. & moral. Lib. II. De Sacram. Confirm. Propoſitio 2. & regula prima T. I. pag. 217. & 218., & de Sacramento Ordinis C. IV. art. IV. pag. 529. & Pontas, Verbo *Ordines*. Caſ. XIX.

Digitized by Google

obiret munus Patrini, adeoque probabiliter non contraheret cognationem ſpiritualem, ut colligitur *ex d. cap. in Baptiſmate, vel in Chriſmate*, ubi abſolute dicitur non Confirmatum non poſſe ſuſcipere alium in Confirmatione, ibi: *In Baptiſmate, vel in Chriſmate, non poteſt alium ſuſcipere filiolum ipſe, qui non eſt baptizatus, vel confirmatus*; Sic Barb. *loco cit. n.* 34. cum pluribus aliis ibi citatis. Vide tamen *Notas Rom. Theologi* ad hunc ipſum Ar-
20 tic. *pag.* 367. Patrinus debet ſecundum uſum Eccleſiæ, & ritum Pontificalis Romani eſſe ejuſdem ſexus, cujus eſt confirmandus. Eſt communis ex diſpoſitione Pontificalis Romani. Reliqua de Patrino Confirmationis ſunt proportionaliter reſolvenda juxta dicta de Patrino Baptiſmi. *Vide ibi.*

21 Cæremoniæ omnes, quæ antecedunt, comitantur, & ſequuntur Confirmationem, diſtincte referuntur a Bellarmino *de Confirmat. cap.* 13. a Caſtropalao, & variis aliis, unde hic aliqua tantum de iſtis breviter explanantur.
22 Confirmatio igitur debet adminiſtrari ab Epiſcopo cum Pluviali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali; Sac. Congreg. Conc. *in Brixien.* 19.
23 *Februarii* 1585. Quamvis Epiſcopus Sacramentum Confirmationis deberet conferre in Eccleſia, quantum commode fieri poteſt, ut obſervat Herincx *diſp.* 5. *de Sacrament. Confirmat. q.* 8. *n.* 64. & ita ſtricte teneri aſſerit Nugnus *in* 3. *part.* D. Thomæ *q.* 72. *art.* 12. *circa finem, verſ. ſecundum ritus*: Tamen ſimpliciter loquendo poteſt Epiſcopus illud conferre in quovis loco decenti; Barboſa *loco cit. num.* 13.
24 cum pluribus aliis. Monialibus tamen miniſtratur ad feneſtellam Communionis, unde propterea non datur licentia egreſſus, vel ingreſſus; Sac. Congreg. Epiſcop. *in Cæſenaten.* 6.
25 *Julii* 1601. Epiſcopus poteſt Confirmationem conferre in die Feriali, etiam poſt meridiem, quamvis non jejunus & ipſe, & ſuſcipiens, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur, nam ſolum conſulitur *in c. Ut jejuni* 5. *diſt.* 5. *de conſecr.* ut obſervat Barboſa *loco cit. n.* 12. Silveſter verb. *Confirmatio q. unic.* Bonacin. *de Sacramentis diſp.* 3. *q. unic. punct.* 2. *num.* 14.
26 & fuit dictum ſupra *art.* 2. *n.* 40. Epiſcopus poteſt conferre Confirmationem etiam tempore Interdicti, & in loco interdicto; *cap. Reſponſo* 43. *de ſent. Excommun.* & *c. Quoniam* 19. *de ſent. excommun. in* 6. Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 31. *n.* 23.
27 cum pluribus ibi cit. Epiſcopus debet propria manu ungere Chriſmate conſecrato confirmandum in fronte: Sic præcipit Pontificale Romanum. Unde Confirmationis Sacramentum 28
immediate manu Epiſcopi eſſe conferendum, ita ut ſit nullum, ſi conferatur medio alio inſtrumento, reſolvunt Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 28. Layman *in Theol. Moral. lib.* 5. *Tract.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 1. *n.* 17. apud Barboſam *loc. cit. n.* 26. Inungitur 29
confirmandus in fronte, ad indicandum hujus Sacramenti effectum, qui eſt gratia collata ad audacter profitendam Chriſti fidem; cum enim frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt, ut confirmandus in fronte inungatur, ut ſine rubore, & verecundia Chriſti nomen confiteatur: *Ita communis*. Frons Confirmati aliquo panno albo 30
circumcingitur, ne recens unctio defluat, aut deleatur; In hoc tamen eſt ſervanda cujuſque loci conſuetudo, ut monet Suarez, Henriquez, Coninch apud Layman *loco cit. n.* 7. nam alicubi mos eſt, ut mox poſt collatum Confirmationis Sacramentum, frons Confirmati abluatur ab aliquo ex aſſignatis Sacerdotibus ſpongia, vel alio linteo; alibi expectatur, donec ſit exſiccatum Chriſma, & alibi circumfertur vitta, ſeu pannus linteus aliquibus diebus. Per- 31
cutitur alapa ab Epiſcopo maxilla Confirmati dicendo *pax tecum*, ad hoc ut Confirmatus intelligat ſe roborari hoc Sacramento ad fortiter, & invicte tolerandas injurias, & imminentia pericula ſubeunda propter Fidem Chriſti, & recordetur hujus Sacramenti ſuſcepti, & militiæ, ad quam exercendam conſcribitur; *Ita communis* cum Durand. *in Rational. divin. lib.* 6. *cap.* 84. *n.* 6. Barboſa *loco cit. num.* 26. Bonacina *loco cit. q. unic. punct.* 4. *n.* 9. Ubi 32
autem reſolvit, omiſſionem alapæ non videri peccatum mortale, & idem tenet Barboſa *loco cit. n.* 27. & Zambran *de caſibus occurrentibus cap.* 2. *dub. ultim. n.* 1.

* Animi diſpoſitiones ad digne recipiendum 33
hoc Sacramentum ſunt ſtatus gratiæ, quæ in adultis lethali crimine infectis comparatur plerumque per Sacramentum Pœnitentiæ; Bened. XIV. *Inſtit. Eccl.* 6. §. 11.

Tempore peſtis, eo morbo affectis non te- 34
netur Epiſcopus hoc Sacramentum miniſtrare, cum Sacramentum hoc non ſit abſolutæ neceſſitatis; *De Synodo Diœc. lib.* 13. *c.* 19. §. 6.

In Confirmatione tempore peſtis non poteſt 35
fieri inunctio frontis mediante penicillo, nec ſane valeret ſic collata, cum ex conſenſu fere omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impoſitio, quæ certe non fieret, quum alio medio, quam pollice, vel manu, con-

confirmandi frons oleo liniretur ; *Ibid.* §. 7. *nov. edit.* *

36 Pio complemento afferuntur inſtructiones ſequentes editæ Romæ 22. Maii 1722.

INSTRUZIONI, ED AVVERTIMENTI,

Per quelli che vogliono ricevere il Santo Sacramento della Creſima.

Fabricio per la miſericordia di Dio Veſcovo d'Albano della S. R. C. Card. Paulucci, della Santità di Noſtro Signore Vicario Gener. ec.

1 IL Santo Sacramento della Creſima, di cui è ſolo Miniſtro il Veſcovo, è ſtato inſtituito da Criſto Signor Noſtro, affinchè gli Uomini rigenerati alla grazia, ed arrolati alla Criſtiana Milizia per mezzo del Santo Sacramento del Batteſimo, reſtino confermati nella Fede, e fortificati in eſſa per la virtù di queſto Santo Sacramento, il quale come a valoroſi Soldati non ſolo gliela fa coſtantemente confeſſare, ma anche dà forza di poter combattere, e di reſiſtere alle battaglie de' comuni Nemici, perciò vien detto Sacramento della Confermazione, e benchè non ſia aſſolutamente neceſſario per la ſalute eterna, non ſi deve però da neſſun Fedele tralaſciare, atteſi li molti ſoprannaturali effetti, che produce, e li doni, che lo Spirito Santo conferiſce a quelle Anime, che lo ricevono, quando però non vi ſia l'oſtacolo del peccato; per lo che la Santa Madre Chieſa, che deſidera ardentemente, che tutti i ſuoi Figli con vera intenzione, e divozione vengano a riceverlo, particolarmente gl'invita, ſecondo l'antico Eccleſiaſtico coſtume, in queſto ſacro tempo della Pentecoſte, in cui ſi ſolennizza la venuta del Divino Spirito. Affinchè poi ciaſcuno ſappia quello, che deve fare per diſporſi degnamente, e ſecondo li ſacri approvati Riti, abbiamo pubblicata d'ordine di Noſtro Signore la ſeguente Iſtruzione cavata dai Sacri Canoni, dai Santi Padri, e dal Pontificale Romano, la quale vogliamo, che inviolabilmente ſi oſſervi.

II. Primo. Quelli che ſono ſtati una volta Creſimati, ſi guardino molto bene di farſi Creſimare di nuovo, perchè queſto Santo Sacramento non ſi può reiterare: E chi dubitaſſe d'eſſere ſtato confermato, o no, non ardiſca d'accoſtarſi a riceverlo, ſe prima non l'avrà ſignificato a Noi, acciochè conſiderata la qualità del dubbio, ſi faccia quella riſoluzione, che ſarà conveniente in coſa tanto importante.

III. Chi piglierà queſto Santo Sacramento deve aver un Compare, o una Commare, acciochè abbia di lui cura ſpirituale, per lo che conviene, che ſia maggiore di età del Creſimando, nè minore di quattordici anni, con queſto però, che i Maſchi non ſiano tenuti a Creſima dalle femmine, nè queſte da i Maſchi: Di più neſſuno tenga a Creſima ſe non uno, o due ſenza eſpreſſa noſtra licenza.

IV. Chi non è ſtato Confirmato non può eſſere Padrino, o Compare in queſto Santo Sacramento, nè il Padre, o la Madre poſſono tenere i loro Figliuoli, nè il Marito la Moglie, nè la Moglie il Marito: Come anche li Padrini non poſſono eſſere Monaci, o Religioſi, nè quelli, che ſono ſtati Compari, o Commari de i medeſimi confermati nel Sacramento del Batteſimo, ſecondo l'antichiſſima conſuetudine di queſta Santa Romana Chieſa; e ſenza noſtra eſpreſſa licenza niſſun Ordinato in Sacris poſſa eſſer Padrino, o Compare nella Creſima.

V. Niſſuno ſcomunicato, interdetto, ſcandaloſo, o pubblico Peccatore, ovvero, che non ſi è Confeſſato, e Comunicato nella paſſata Paſqua di Riſurrezione, come anche chi non ſa li rudimenti della Santa Fede, cioè il Pater noſter, Ave Maria, Credo, e li dieci Comandamenti, ſi preſenti a ricevere queſto Santo Sacramento, o fare l'Officio di Compare, o Commare ſotto pena ad arbitrio noſtro.

VI. Per ricevere degnamente queſto Santo Sacramento, devono li Creſimandi eſſere in grazia di Dio, e però li Fedeli Adulti prima procureranno di riconciliarſi con S. D. M. ed è più che bene fare una buona Confeſſione Sacramentale; altrimente ſe s'accoſtano in peccato mortale, non ſolo non riceveranno la grazia di queſto Santo Sacramento, ma commetteranno un graviſſimo Sacrilegio.

VII. Si avverte, che nel Sacramento della Creſima, li Compari, e le Commari contraggono Parentela ſpirituale con quelli, che tengono, o preſentano, e con il Padre, e la Madre de i medeſimi, ſiccome nel Santo Batteſimo, la quale impediſce di contrarre Matrimonio fra di loro, ed eſſendo fatto non vale. E tal Parentela ſpirituale ſi contrae anche tra il Confermato, e il Confermante.

VIII.

Digitized by Google

VIII. Benchè li Fanciulli poſſano eſſere Creſimati; contuttociò niſſuno minore di ſett'anni, ſenza noſtra eſpraſſa licenza, s' accoſti a Creſimarſi, e queſto acciochè abbia qualche capacità d' intendare l' efficacia di queſto Santo Sacramento, a poſſa riceverlo con più divozione; della quale capacità, o diſpoſizione, e che ſia ben inſtruito, come ſopra, ne i rudimenti della Santa Feda, dovrà ciaſcuno Creſimando portar atteſtato del proprio Parroco (da darſegli gratis) ſenza di cui non ſarà ammeſſo.

IX. Se alcuno aveſſe qualche nome profano, ridicolo, o indecante ad un Criſtiano, procuri nell' atto della Confermazione farſelo mutare dal Veſcovo Creſimanta nel noma di qualche Santo, o Santa reſpettivamente; per imitarne la virtù, ed ottenerne il Patrocinio.

X. Neſſuno ſi accoſti colla fronta imbrattata, e colli capelli ſcompoſti, come anche li Creſimandi, a li Compari ſi preſeotino ſenz' Armi, a tanto queſti, quanto le Creſimande, a le Commari vangano vaſtite modeſtamenta.

XI. Per togliere le confuſioni, gli nomini ſi preſentaranno dalla parta dritta del circolo; e le Donne dalla parte ſiniſtra, nè ardiſca chiccheſſia entrare nel detto circolo.

XII. Tutti quelli, che faranno preſentati all' amminiſtraziona di queſto S. Sacramento particolarmente, quando ſi recitano la Preci, e s' invoca la grazia dello Spirito Santo, ſtiano in ginocchioni, con divozione, a ſilenzio, attendando con qualla compoſizione di corpo, ed applicaziona di mente, che potranno maggiore, alla conſideraziona di sì gran beneficio laſciatoci dal Signore.

XIII. I Creſimati non ſi partano dalla Chieſa, ſe non dopo ricevuta la benedizione da Monſig. Veſcovo, che li confermarà, e procurino fare ſcrivere il noma e cognome loro, del Padre, a del Compare, come anche la propria Parrocchia.

XIV. La Craſima ſi principiarà nalla Sacroſanta Baſilica di S. Gio: Latarano Domenica proſſima di Pentecoſte dopo il Vaſpero, ſi farà ogni Domanica, ed in tutte la Feſte comandata ſino alla Domenica dopo la Feſta delli Glorioſi Apoſtoli SS. Pietro, a Paolo; ad ogni volta, che ſi amminiſtrerà, ordiniamo, che prima d' incominciare la funzione ſi leggano ſul Pulpito ad alta voca li ſuddetti avvertimenti.

XV. Per ultimo incarichiamo ancha da parte di S. B. alli R. R. Curati di notificare al Popolo nelle Feſte della Pentecoſte, ed altre, tanto nalla Meſſa Parrochiale, cha nella Dottrina Criſtiana la preſente Iſtruzione, a dichiarare le virtù, a li ſalutevoli effetti di queſto Sacramento ſecondo la Dottrina del Catechiſmo Romano, a la diſpoſizione, e divozione, con che ſi deve ricevere; così anche incarichiamo alli RR. PP. Predicatori annualit, acciochè gli Adulti ſappiano, che non ſi deve traſcurare, nè molto differire, ed affinchè poſſano li medeſimi degnamente diſporſi a riceverlo più preſto, che potranno, particolarmenta quelli, che ſon chiamati da Dio alla Milizia Eccleſiaſtica, o ad abbracciare lo ſtato Religioſo.

XVI. Par quelli poi, che ſaranno negligenti, la Sacra Congregazione della Viſita con Decreto emanato ſotto li 10. Decembre 1661. ordina alli R. R. Parrochi, cha nel fare lo ſtato dell'Anime, debbano informarſi, ſa quelli, cha ſono ſotto la loro Cura, ſono ſtati Confermati, notando li negligenti in un libro particolare, a con ammonirli paternamente, acciochè quantoprima procurino ricavara detto Santo Sacramento, a con avvertirli anche, che ſe per diſprezzo ſdegnano di riceverlo, non ſono immuni da colpa mortale. Avvertano in oltre li Padri, e le Madri di Famiglia, acciochè non ſieno traſcurati in far confermare li loro Figli, altrimente dovranno rendere ſtretto conto della loro negligenza al Tribunale di Dio. Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 22. Mag. 1722.

F. Card. Vicario.

N. A. Canonico Cuggiò Secret.

Nota Rem. Theologi ad num. 19.

Ex quo jure Canonico ſtatutum ſit non poſſe hominem non confirmatum Patrinum in Confirmatione agere, certum aſt id non licere; at ſi revara Patrinum agat, quis inferat vere Patrinum non eſſe, ac Patrini obligationes non contrahere? Id ſane nullibi in jure decarnitur. Ergo vere Patrinus eſſet, licet id illicite ageret, atque vera ſpiritualam cognationem contraheret. In eo enim vere illa cauſa occurreret, ob quam cognatio ſpiritualis contrahitor, atque impedimentum inde conſurgens, ut patet conſideranti motiva, quibus Eccleſia ad hujuſmodi decernendum impedimentum mota eſt. Quamobrem certum omnino eſt, etiam a non confirmato Patrino impedimentum contrahi, & improbabilis omnino

Digitized by Google

no eſt Auctoris opinio, quæ perniciosa eſſe poſſet, dum occaſionem præberet contrahendi matrimonium inter Perſonas, quæ ob hujuſmodi impedimentum contrahere prohiberentur.

Reſponſio Auctoris.

Aſſerit hic R. Theologus, quod certum omnino eſt, a non confirmato Patrino impedimentum contrahi, & quod ipſe non confirmatus vere Patrinus eſſet, atque veram ſpiritualem cognationem contraheret; & quod improbabilis omnino ſit *Auctoris* opinio. Sed revera ejus potius improbabilis eſt opinio, quinimmo & falſa, ut clare patet ex ſolidiſſime & fundatiſſime adductis ab Eruditiſs. Clericato de *Confirmatione dec.* 59. in cujus argumento ſic expreſſe tradit: *propoſitis pluribus generibus perſonarum, quæ non poſſunt eſſe Patrini in Confirmatione, oſtenditur ab his Patrinatus officium ſuſcipientibus, ſi quis non ſit baptizatus, vel non confirmatus, nullam contrahi ſpiritualem cognationem*; & ſequentes, quas juvat referre, adducit convincentes rationes: Primo, quia prohibitio in Patrino Confirmationis provenit ex eodem ſonte, & ex eodem textu, a quo prohibitus eſt etiam homo non baptizatus, nempe *ex cap. in Baptiſmate, vel in Chriſmate* 102. *diſt.* 4. *de Conſecrat.* (jam a me allato cit. num. 19.) & ideo conveniens eſt aſſirmare voluiſſe textum illum irritare actum in utroque, & ſic quemadmodum non baptizatus non contrahit cognationem, ita neque non confirmatus illam contrahat. Secundo, quia mens Eccleſiæ, & intentio Concilii Tridentini eſt reſtringere impedimentum cognationis ſpiritualis ob favorem libertatis contrahentium Matrimonium, ut colligitur ex *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de Reformat.* idcirco cenſetur conformius menti Eccleſiæ, quod Patrinus non confirmatus nullam contrahat cognationem. Tertio, quia Pontificale Romanum *in Rubric. de Confirmandis*, ait: *nullus, qui non ſit confirmatus, poteſt eſſe in confirmatione Patrinus*. Ubi Ly *non poteſt* (quo utitur etiam Canon in Baptiſmate, vel in Chriſmate a me ſupracitatus) habet vim irritandi actum, quia ultra Doctores hanc opinionem tenentes, quos citat, & ſequitur Sanchez *de Matrimonio*, *c.* 7. *diſp.* 60. *num.* 20. eamdem opinionem amplectuntur noviſſime tum Canoniſtæ, tum Theologi ampliſſimi nominis, videlicet Coninch, Nugnus, Biſſus, Bonald. Baſilius Pontius, Diana coordinatus, Franciſc. de Lugo, Tamburin. Cotonius, Trullench. Liguorius, Novarius, Barboſa, Jordanus, Nicolius, Bonacina, Layman, Juſtus locis ibi ab ipſo citatis, Leander *diſp.* 5. *quæſt.* 5. cum multis aliis ibi citatis, Matthæucci *in cautela Confeſſ. lib.* 9. *cap.* 3. *de Confirmatione*, *n.* 8. Marcantius *in Horto paſtorum*, *de confirmatione lib.* 6. in fine; Et Eminentiſs. Cardin. de Lauræa *de impediment. Matrimonii*, *diſp.* 28. *num.* 102. *& ſeqq.* ubi reddit hanc rationem: *Sicut ideo in Baptiſmo ſuſcipiens non baptizatus non contrahit, quia non poteſt dare vitam ſpiritualem, quam non habet, ita quum non confirmatus non habeat robur hujus Sacramenti, non poteſt alium roborare*. Idcirco quum tantæ prudentiæ, & experientiæ in Romana Curia Auctorem habeamus (præter cæteros allegatos) docentem, a Patrino non confirmato ſuſcipiente in Confirmatione nullam contrahi cognationem ſpiritualem, abſque hæſitatione reſolvendum, & dicendum venit, Titium, de quo in propoſito caſu, poſſe ducere in uxorem matrem viduam pueri, quem tenuit in Chriſmate. Hæc ille. Quid clarius? Caſus autem propoſitus eſt iſte: *Patinus non confirmatus tenuit ad Confirmationem puerum, cujus deinde matrem viduam vult in uxorem ducere. Quæritur, an poſſit?* Et abſolute, & indubitanter reſolvit, ut ſupra, *affirmative*, & quidem merito, quia *in cit. cap. in Baptiſmate, vel in Chriſmate* æque excluditur a ſuſcipiendo in Confirmatione, qui non eſt confirmatus, ac a ſuſcipiendo in Baptiſmate, qui non eſt baptizatus, ſine ulla diſtinctione, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus: *L. Non diſtinguemus*, *§.* 22. *ff. de recept. arbitris*; *L. Præſes* 3. *de officio præſidis*. *L. de pretio* 8. *ff. de publiciana in rem actione*, *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis*. *Ubi enim eadem eſt ratio, eadem eſt legis diſpoſitio*. *L. Ideo* 26. *ff. de legibus*. *L. Illud* 32. *ff. ad legem Aquiliam*, *cap. Inter corporalia* 2. *de tranſlat. Epiſc.* Cum ratio legis ſit anima legis; *L. cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.* Inſuper ultra recenſitos plurimi alii meam ſuſtinent concluſionem, & ſignanter Roſignolus *par.* 3. *de Confirm. qu.* 5. *art.* 13. *num.* 4. *& ſeq.* Leurenius *eod. lib.* 4. *tit.* 11. *qu.* 209. *n.* 1. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 10. *per tot.* ſic concludens: Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii *in una Licien. die* 13. *Julii* 1654. *nimirum: Non confirmatum non contrahere cognationem ſpiritualem*; Reiffenſtuel *lib.* 4. *decretal. tit.* 11. *n.* 27. teſtans de communi, & aſſerens dictam Declarationem Sacræ Congreg. Concilii; Schmalzgrueb. eodem *lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 41. eandem adducens declarationem Sac. Congreg. Concilii; Roncaglia *de matrim. tract.*

21.

Digitized by Google

21. *cap.* 3. eandem citans declarationem Sac. Congregat. quam Sacr. Congregat. Concilii Declarationem adducit, noviſſime etiam celeberrimus Ubaldus Giraldi *Inſtitut. Canonic. part.* 2. *lib.* 4. *tit.* 11. *quæſt.* 3. *num.* 7. *edition. Roman.* 1756. quamvis ipſe, ut Reviſor fortaſſe immemor dictæ a ſe allatæ Declarationis Sanctæ Congreg. Concilii, ſaltim implicite probaverit, ſeu toleraverit etiam contra ſeipſum, & ſuum etiam Maſchat injuſtam Theologi cenſuram meæ concluſionis tot rationibus, juribus, & claſſicis Doctoribus, ut ſupra, ſuffultæ. Unde neſcio, quomodo Theologus potuerit, ac voluerit tamquam ex Tripode pronunciare meam opinionem tanto munimine tectam, omnino improbabilem, & ſuam ſic incertam, & a Sac. Congregat. Concil. repulſam, omnino certam. Niſi dicerem, quod ſicut ſupra in verb. *Capellanus num.* 6. voluit ſuæ cenſuræ ſubjicere ipſiſſima verba Sac. Rom. Rotæ, ita hic noluerit admittere meam concluſionem, licet tot ſolidiſſimis fundamentis munitam, & etiam ipſa expreſſiſſima nunc allata Sac. Congreg. Concilii declaratione.

CONFRATERNITAS.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Confraternitatum erectionem, & aggregationem.

1 UT Confraternitates legitime, & valide erigantur, & aggregentur, debet omnimode obſervari Conſtitutio 115. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, quæ ut ab omnibus commode ſciri poſſit, datur hic per extenſum ut jacet.

2 Clemens Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam. Quæcumque a Sede Apoſtolica ad promovendam Chriſti fidelium ſalutem aliquando conceſſa ſunt, etſi maturo conſilio, magnaque prudentia, & cautione ſancita, & decreta ſint, tamen cum Romanus Pontifex de animarum ſalute ſolicitus, progreſſu temporis animadvertit ſenſim aliquot abuſus in eiſdem ſtatutis, & decretis obſervandis provenire: debet pro ſui paſtoralis officii munere illis opportuna ratione occurrere, & quantum cum Domino poteſt, adhibito ſalutari remedio providere.

§. 1. Cum itaque a pluribus Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus Noſtris, & forſitan etiam a Nobis nonnullis Regularibus Ordinibus, Religionibus, & Inſtitutis, ac etiam Chriſtifidelium ſæcularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diverſarum Nationum, Nominum, & Inſtitutorum, tam in Alma Urbe noſtra, quam in aliis Civitatibus, & locis Chriſtiani Orbis inſtitutis, facultas erigendi, & inſtituendi, in eorum, & aliis Eccleſiis, & Collegiis, nec non etiam ſibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Urbe, & in aliis locis exiſtentes, eiſque privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ſibi conceſſa reſpective communicandi attributa fuerit, ac nulla certa forma, vel ratio præſcripta ſit, quæ in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis ſervari debeat; propterea, ſive negligentia Superiorum Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, vel Officialium Archiconfraternitatum, & Congreg. erigentium, inſtituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, Indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non ſervant formam in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus ſervari debitam, neque præſcribunt modum, quo privilegia, Indulgentias facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta conſequi debeant, ſeu ipſarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præſtare oportet, ut nulla conſequantur, nonnullæ pravæ conſuetudines irrepſerunt, multaque incommoda inde provenerunt.

§. 2. Quibus Nos pro commiſſo nobis Apoſtolicæ ſolicitudinis officio, paternaque erga omnes Chriſtifideles Charitate proſpicere volentes, hac noſtra Conſtitutione perpetuo valitura, decernimus, atque ſtatuimus, ut in poſterum, tam hujus Almæ Urbis noſtræ, quam aliarum Civitatum, & locorum totius Chriſtiani Orbis Regularium Ordinum, & Religionum, & Inſtitutorum, quibus in eorum, & quibuſcumque aliis Eccleſiis, & Collegiis, Confraternitates Sæcularium erigendi, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, nec non etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum, cujuſvis Nationis, Nominis, & Inſtituti illæ ſint, & in quibuſcumque Eccleſiis, Domibus, & Oratoriis, tam Sæcularium, quam ut præfertur, quorumcumque, etiam Mendicantium

Ordinum, Religionum, Inſtitutorum Regularium, quavis, tam ordinaria, quam Apoſtolica auctoritate erectæ, ac inſtitutæ exiſtant, ſeu alio quovis modo introductæ reperiantur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes inſtituendi, erigendi, ac ſibi aggregandi, aliiſque privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, vel a Nobis, & Apoſtolica Sede attributa fuit, Magiſtri, Priores, Præpoſiti, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerii, Prælati, Cuſtodes, Guardiani, Præfecti, Adminiſtratores, & alii Officiales, ſeu Superiores, quovis modo nuncupati, Regularium ſiquidem Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, unam tantum Confraternitatem, & Congregationem, de conſenſu tamen Ordinarii loci, & cum litteris ejus teſtimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Chriſtianæ Charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum, & quibuſcumque aliis Eccleſiis, & Collegiis erigere, & inſtituere.

§. 3. Cæterarum vero Archiconfraternitatum, & Congregationum, in ſingulis Civitatibus, Oppidis, vel locis, unam etiam Confraternitatem, & Congreg. duntaxat, quæ Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Inſtituto, Archiconfraternitati, & Congregationi ejuſdem, vel alterius Nationis, Nominis, & Inſtituti aggregata ſit prævio ſimiliter loci Ordinarii conſenſu, & cum ejus Litteris teſtimonialibus, quibus ejuſdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ, inſtitutum, pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere conſuevit, apud eos commendentur, ſibi adjungere, & aggregare poſſint.

§. 4. Huic vero Confraternitati, & Congregationi erigendæ, inſtituendæ, ſeu aggregandæ, ea tantum privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, quæ ipſi Ordini, Religioni, Inſtituto erigenti, inſtituenti, ac communicanti, ſeu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti, nominatim, & in ſpecie, non autem quæ per extenſionem, vel communicationem ſibi, quovis modo, conceſſa ſunt, & illa quidem non ſub generali forma verborum, vel ad inſtar, ſed expreſſe & in ſpecie communicare valeant.

§. 5. Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congregat. aggregantium edita, Confraternitatibus, & Congreg. erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus Communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi Decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſubjecta remaneant.

§. 6. Inſuper volumus, & ordinamus, ut prædicti Ordines, Religiones, Inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes certam erigendi, inſtituendi, aggregandi, & communicandi formulam a Nobis noviſſime approbatam diligenter obſervent, ſecundum quam privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & Communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus, nominatim, & expreſſe, non autem per communicationem, neque ad Inſtar, ut ſupra, conceſſa, ipſis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare poſſint.

§. 7. Quibus Confraternitates, & Congregationes ejuſdem duntaxat Nationis, & Nominis, Ordinis, Religionis, & Inſtituti, Archiconfraternitatis, & Congreg. cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quam in poſterum aggregandæ utantur, potiantur, & gaudeant, ita ut dictarum Confraternitatum, & Congreg. erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ ſunt, Miniſtri, & Officiales, & alii ſupradicti privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta hujuſmodi, prævia tamen recognitione Ordinarii loci, qui adhibitis duobus de ejuſdem Eccleſiæ Capitulo, illa juxta Sacri Conc. Trid. Decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant.

§. 8. Quibus etiam Miniſtris, Officialibus, & aliis prædictis, eleemoſynas, & alia oblata Chriſtianæ Charitatis ſubſidia, juxta modum, & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, pelvibus, & capſis, quæ in Eccleſiis, & Oratoriis dictarum Confraternitatum, & Congreg. publice ad hoc exponi conſueverunt, excipiendi poteſtas detur: Atque hoc ipſum Ordines, Religiones, Inſtituta eri-

eri-

Digitized by Google

erigentia, inſtituentia, ac communicantia, ſeu Archiconfraternitates & Congregat. aggregantes tam Almæ Urbis noſtræ, quam aliarum Civitatum, & locorum quorumcumque juxta modum a Vicario Urbis, & ab Ordinariis locorum reſpective præſcribendum, obſervare teneantur. Eleemoſynas ſic collectas in reparationem, & ornatum Eccleſiarum, tam Ordinum, Religionum, Inſtitutorum erigentium, inſtituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregat. aggregantium, quam Confraternitatum, & Congr. erigendarum, & inſtituendarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios uſus, arbitrio ejuſdem Vicarii noſtri in Urbe, necnon Ordinariorum locorum reſpective fideliter exponere, atque erogare procurent, ut omnes intelligant cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non quæſtu, aut alicujus lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſtifidelibus aperiri.

§. 9. Præterea volumus, ut Confeſſarii, qui vigore privilegiorum ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregat. aggregantibus conceſſorum, ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum, pro tempore eligi poſſunt, & poterunt ſæculares, ſcilicet in Alma Urbe a prædicto noſtro Vicario, extra Urbem vero a locorum Ordinariis; Regulares autem non ſolum a prædicto Vicario noſtro, & a locorum Ordinariis reſpective, ſed etiam a ſuis Superioribus approbati ſint, utque Confratres confitentes a criminibus, caſibus, & Cenſuris, juxta dictorum privilegiorum (quatenus tamen ſint in uſu, & Sacri Conc. Trid. Decretis, ac Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris Conſtitutionibus non adverſentur, nec revocata, aut ſibi aliquibus revocationibus comprehenſa ſint) formam & tenorem duntaxat abſolvere valeant. Decernimus inſuper, ut iidem Confeſſarii prædictos Confratres cujuſcumque gradus, ſtatus, conditionis, præeminentiæ, etiam ſi ſpeciali nota dignæ fuerint, a caſibus contentis in Litteris, quæ die Cœnæ Domini legi conſueverunt, nec non violationis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, & clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria, & urgenti cauſſa, ac ſine Superiorum licentia, vel etiam ſi cauſſa, & licentia conceſſa abutentes, prædicta Monaſteria ingreſſi fuerint, nec non violentæ manus injectionis in Clericum, & ſingularis certaminis, ſeu duelli, ac ab aliis etiam caſibus, tam a Nobis, quam a prædicto noſtro in Urbe Vicario, & locorum Ordinariis reſpective reſervatis, & pro tempore reſervandis, & etiam a quavis excommunicatione ab homine lata, abſolvere, & ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quam occaſione delicti contradictis cum aliquo diſpenſare, prætextu dictorum privilegiorum, nullo modo poſſint.

§. 10. Demum ſtatuimus, & pariter ordinamus, ut Confraternitates, & Congr. ubivis locorum, quavis auctoritate, ut præfertur, erectæ, & inſtitutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ ſunt, ac cuicumque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus ubilibet exiſtentibus hactenus agregatæ, ab eiſdem reſpective Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus, novas erectionum, inſtitutionum, communicationum, & aggregationum Litteras, juxta formam a Nobis noviſſime approbatam, infra annum, ſi in Europa ſint, & ſi extra Europam fuerint, infra biennium a die publicationis præſentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur, alioquin dicto tempore elapſo, erectiones, inſtitutiones, & quæcumque communicationes privilegiorum, facultatum, Indulgentiarum, aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipſis conceſſæ, nullius ſint roboris, & momenti, ac revocatæ, & abolitæ cenſeantur eo ipſo.

§. 11. Erectionum autem, inſtitutionum, communicationum, & aggregationum, tam hactenus factarum, quam deinceps faciendarum Litteræ ab ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorſus mercede, etiam a ſponte dantibus accepta, expediri, & concedi debeant.

§. 12. Quod ſi Miniſtri aliqui, Superiores, vel Officiales quocumque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum hujuſmodi, quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, erectiones, inſtitutiones, & communicationes privilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmiſſorum conceſſiones, nec non aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renovandæ, nullius ſint

Digitized by Google

roboris, & momenti, & quilibet eorumdem Miniſtrorum, Superiorum, & Officialium, & aliorum prædictorum privationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnam, quæ ab alio, quam a Nobis, vel a Romano Pontifice pro tempore exiſtente remitti non poſſit, incurrat eo ipſo.

§. 13. Decernentes præſentes Litteras perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, inviolabiliter obſervari debere, ſicque noſtræ mentis, & intentionis exiſtere, & ita, & non aliter per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quidquid ſuper his a quocumque, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 14. Ponuntur clauſulæ derogatoriæ.

§. 15. Ponitur forma publicandi hanc Conſtitutionem, & tempus, quo ligare incipit.

§. 16. Ponitur notificatio fienda per Ordinarios.

§. 17. Fides tranſumptis adhibenda: quæ cum non faciant ad rem noſtram, brevitatis cauſſa omitto.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 7. Decembris milleſimo ſexenteſimo quarto, Pontificatus Noſtri anno tertiodecimo.

3 In qua Conſtitutione, ut vides, Pontifex plura ſtatuit omnimode obſervanda. Primo, ſtatuit quod unica tantum Confraternitas ejuſdem inſtituti, & generis poſſit in Eccleſiis tam ſæcularium, quam Regularium inſtitui,
4 & aggregari. Secundo, quod id fiat de conſenſu Ordinarii, & cum Litteris teſtimoniali-
5 bus ejuſdem. Tertio, quod inſtituentes, vel aggregantes Confraternitatem, eidem expreſſe, & in ſpecie communicent Privilegia, & Indulgentias &c. Ordini inſtituenti, vel aggreganti nominatim conceſſa; non vero ea, quibus per
6 Privilegium communicationis gaudet. Quarto, quod ſtatuta Confraternitatum examinentur, & approbentur ab Ordinario loci, & cor-
7 rigi poſſint. Quinto, quod in aggregandis, & inſtituendis Confraternitatibus ſervetur formu-
8 la ab eodem Pontifice approbata. Sexto, quod Gratiæ, & Indulgentiæ Confraternitati communicatæ, prævia cognitione Ordinarii dun-
9 taxat promulgentur. Septimo, quod Confraternitas eleemoſynas, & alia charitatis ſubſidia excipiat juxta formam per Ordinarium præ-
ſcribendam. Octavo, quod dictæ eleemoſynæ 10
pro arbitrio Ordinarii in utilitatem Eccleſiæ,
aliosque pios uſus erogentur. Nono, quod Con- 11
feſſarii Confraternitatum ſint ab Ordinario approbati. Decimo, quod, ſi ſint Regulares, a 12
propriis etiam Prælatis approbentur; & abſolvant Confratres juxta privilegia eiſdem conceſſa, dummodo ſint in uſu, nec Concilio Tridentino, cæteriſque Pontificum Conſtitutionibus advertentur. Undecimo, quod Confratres 13
non poſſint abſolvi a caſibus infraſcriptis. 1. contentis in Litteris Bullæ Cœnæ. 2. Violationis Immunitatis Eccleſiaſticæ. 3. Violationis clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi ingreſſus fuerit ſine urgenti cauſſa, & abſque Superioris licentia, vel cum iſtius abuſu. 4. Injectionis manus violentæ in Clericum. 5. Singularis certaminis, ſeu Duelli. 6. Et ab aliis Sedi Apoſtolicæ, & Ordinario loci reſpective reſervatis, & pro tempore reſervandis. 7. Nec non a quavis excommunicatione ab homine lata. 8. Neque ſuper Irregularitatibus valeant diſpenſari. Duodecimo, quod Litteræ erectio- 14
nis, & aggregationis gratis dentur. Vide verb.
Indulgentia art. 4. *n.* 30. Tertiodecimo, quod 15
prius erectæ novas erectionis Litteras petant juxta formam ab eo approbatam; alioquin erectiones, & inſtitutiones abolentur, & annullantur.

Formula, qua uti poſſunt, & debent Supe- 16
riores Generales Regularium in erigendis, ſeu inſtituendis, confirmandiſque Confraternitatibus, ac communicandis Indulgentiis, & gratiis, quas fere omnes Religiones a Sancta Sede, & ſignanter a Paulo V. pro hujuſmodi Confraternitatibus obtinuerunt, eſt tenoris ut ſequitur.

N. N. Ordinis N. Generalis.

Religio noſtra cum inter alia privilegia, 17
quibus a Sede Apoſtolica decorata eſt, facultatem habeat ſæcularium Confraternitates ſub invocatione N. erigendi, eiſque ſpirituales gratias, privilegia, & Indulgentias communicandi, in hujuſmodi Confraternitatibus inſtituendis, ſi ad Chriſtifidelium ſalutem promovendam expedire animadvertit, liberalem ſe præbere conſuevit. Nos igitur, qui Generalem totius Ordinis noſtri curam gerimus, ſperantes fore, ut ex hac ſpiritualium gratiarum participatione Chriſtifideles ad devotionem, & pietatem magis excitentur, auctoritate Nobis a Summis Pontificibus conceſſa, Confraternitatem N. in Eccleſia N. loci N. Diœceſis N.

de

Digitized by Google

de conſenſu loci Ordinarii , qui ejuſdem Confraternitatis inſtitutum , pietatem , ac Religionem, Litteris patentibus Nobis nuper exhibitis commendavit , dummodo talis alia ſimilis in ipſo , vel alio ad tria milliaria propinquo loco hactenus erecta non fuerit , per præſentes noſtras Litteras erigimus , & inſtituimus , illiſque , & pro tempore exiſtentibus utriuſque ſexus Confratribus elargimur , & communicamus indulgentias, privilegia , & ſpeciales gratias ſigillatim inferius deſcriptas , noſtræ Confraternitati nominatim expreſſe conceſſas per Breve Sanctiſs. D. N. Pauli Papæ V. tenoris ſequentis . Paulus &c. (*& inſeratur tenor*) Quibus omnibus Indulgentiis , & ſpiritualibus gratiis deſcriptis , Confraternitatem ipſam nunc erectam , ejuſque Confrarres potiri & gaudere poſſe decernimus , juxta felicis recordationis Clementis Papæ VIII. Conſtitutionem ſequentem : Clemens &c. (*inſeratur tenor.*) In quorum teſtimonium has litteras fieri , & per noſtrum Secretarium ſubſcribi , & publicari mandavimus , Sigilloque Officii noſtri muniri . Datum &c.

18 Formula autem pro aggregationibus debet eſſe tenoris , ut ſequitur.

Dilectis Nobis in Chriſto Confratribus Societatis N. in Eccleſia N. Auctoritate N. canonice erectæ, Salutem in Domino Sempiternam.

Nos, qui juxta Officii noſtri debitum , Fidelium ſalutem , pietatiſque , ac Religionis progreſſum procurare debemus , libenter noſtræ Archiconfraternitati alias ejuſdem inſtituti Confraternitates adjungimus , & aggregamus , illiſque ſic aggregatis Indulgentias , facultates , ac alias ſpirituales gratias , & indulta , juxta facultatem Nobis a Summis Pontificibus conceſſam, impartimur. Qua de re cum D.N. ejuſdem Confraternitatis Procurator aggregationem hujuſmodi , & Indulgentiarum communicationem enixe poſtulaverit , Nos Protector , Prior & Cuſtodes prædicti totam ipſam Archiconfraternitatem repræſentantes fel. rec. Clementis Papæ VIII. Conſtitutioni ſuper hujuſmodi aggregationum , & Cœleſtis Eccleſiæ Theſauri communicationum moderatione nuper editæ inhærentes , his noſtris Litteris ſolo Dei amore , ac pietatis , Religioniſque Chriſtianæ augendæ zelo ducti , Confraternitatem prædictam , canonice , ut ſuperius erectam , attentis Epiſcopi , ſeu Ordinarii loci conſenſu , ac Litteris teſtimonialibus , quibus ejus inſtitutum , pietas , ac religio commendatur noſtræ Archiconfraternitati (dummodo per Nos ſimilis graria prius alteri in dicto loco N. conceſſa , & tempore hujuſmodi conceſſionis aliæ Archiconfraternitati aggregata non fuerit) juxta facultatem Apoſtolicam nobis conceſſam , adjungimus , & aggregamus , atque illi , ejuſque Confratribus Indulgentias , & ſpirituales gratias infra ſigillatim deſcriptas , noſtræ Archiconfraternitati Litteris Pontificiis nominatim , expreſſe , & præciſe conceſſas , largimur , & communicamus . (*Deinde inſeritur tenor Litterarum Apoſtolicarum Pauli V. in quibus nominatim Indulgentiæ Congregationi , & Societati aggreganti conceſſæ ſunt ; poſtmodum iidem Officiales ſic loquuntur .*) Quibus omnibus Indulgentiis , & gratiis Spiritualibus ſupra ſigillatim deſcriptis , prædicta Confraternitas , ejuſque Confratres uti , potiri , & gaudere poſſint , juxta Conſtitutionem fel. rec. Clem. Papæ VIII. tenoris ſequentis (*& inſeritur totus tenor Conſtitutionis , & poſtea Officiales dicunt*) Volentes , & decernentes præſentibus Litteris noſtris eamdem Fidem adhiberi , quæ præinſertis Litteris originalibus adhiberetur , ſi eſſent exhibitæ , vel oſtenſæ . In quorum omnium , & ſingulorum Fidem , & teſtimonium has Litteras noſtras exinde fieri , & per noſtræ Archiconfraternitatis Secretarium ſubſcribi , & publicari mandavimus , & ſigillorum ipſius Protectoris , & Archiconfraternitatis juſſimus , & fecimus appenſione muniri . *Datum Romæ in loco ſolito noſtræ Congregationis anno &c. indictione . . . Die . . . Menſe . . . Pontificatus &c. Præſentibus &c.*

Hanc formam refert Cherubin. *in Compend.* 19
Bullar. Schol. ad dict. Conſtitut. 115. *Clement. VIII. incip. Quæcumque* , ubi teſtatur eſſe communem omnibus Congregationibus , quæ , ſi non ſervetur , actus corruit , & non valet aggregatio ; ut docet Leo *Theſaur. for. Eccleſ. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 103. *&* 104. & tenent alii paſſim , quia d. Conſtitutio Clementis VIII. adducta *ſub num.* 2. non tantum ab aliquibus , ſed ab omnibus , qui facultatem habent aggregandi , obſervanda eſt , ut præcipit expreſſe Paulus V. in Conſtitutione 63. incip. *Quæ ſalubriter* , ibi : *Propterea Nos volentes , ut Conſtitutio prædicta (idest Clement. VIII.) tam ab eiſdem Lateranenſis Eccleſiæ Capitulo , & Canonicis , quam ab aliis quibuſcumque jus , & facultatem communicandi hujuſmodi Indulgentias habentibus , ut par eſt , ſine diſcrimine in poſterum obſervetur , Conſtitutiones , & Litteras prædictas dicti Clementis Prædeceſſoris cum ſuis clauſulis ,*

Digitized by Google

& decretis ad Baſilicæ Lateranenſis, & aliarum Baſilicarum, & Eccleſiarum quarumcumque, Capitula, Canonicos, & quaſvis alias perſonas ſimiles facultates habentes, illiſque utentes, ad effectum videlicet, ut ipſa Capitula, & Canonici, ac perſonæ, nullas in poſterum indulgentias communicare poſſint, niſi prædictæ Conſtitutionis forma ſervata, & eas ſolummodo, quæ a Nobis illis præſcribitur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium extendimus & ſub pœnis in eiſdem Litteris contentis, inviolabiliter obſervari præcipimus, & mandamus.

20 Ut autem ab omnibus diſtincte percipiatur, quænam ſint Indulgentiæ, & gratiæ ſimilibus Archiconfraternitatibus, & Confraternitatibus conceſſæ, datur hic Conſtitutio Pauli V. incip. *Nuper Archiconfraternitati*, edita pro Confraternitatibus erectis, & erigendis a noſtra Religione Minorum de Obſervantia, quæ quantum ad Indulgentias, & gratias conceſſas fere coincidit cum aliis editis pro Confraternitatibus aliarum Religionum, & eſt tenoris ſequentis.

PAULUS PAPA V.
Ad perpetuam rei memoriam.

21 Nuper Archiconfraternitati Chordigerorum in Eccleſia Domus Fratrum Sancti Franciſci Aſſiſien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Confratribus certas Indulgentias, & gratias ſpirituales conceſſimus per noſtras in forma Brevis Litteras hujus tenoris, videlicet; Cum certas unicuique Confraternitati Indulgentias, & gratias ſpirituales, quibus in poſterum fruantur, duxerimus præſcribendas; Idcirco omnes, & ſingulas Indulgentias, & peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes Archiconfraternitati Chordigerorum in Eccleſia Domus Fratrum S.Franciſci Aſſiſien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Fratribus, hactenus per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros conceſſas revocantes, & annullantes, ac nullius roboris, & momenti poſt hac data præſentium fore declarantes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi.

1. Omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui in memoriam ejuſdem Sancti Franciſci Chordam benedictam ab ejuſdem Ordinis Superioribus ſuſcipientes prædictam Archiconfraternitatem de cætero ingredientur, die prima eorum ingreſſus, ſi vere pœnitentes, & confeſſi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, plenariam.

2. Ac tam ipſis pro tempore deſcribendis, quam jam deſcriptis in dicta Archiconfraternitate Confratribus, & Consororibus, etiam vere pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra communione refectis, qui prædictæ Archiconfraternitatis Eccleſiam, ſeu Oratorium, in feſto principali ejuſdem Archiconfraternitatis, a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis ejuſdem Feſti, ſingulis annis devote viſitaverint, & ibi pro Principum Chriſtianorum concordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

3. In Mortis quoque articulo eiſdem Confratribus, & Consororibus, qui pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra communione refecti, vel quatenus facere nequiverint, ſaltem vere pœnitentes, nomen Jeſu ore ſi potuerint, ſin autem, corde devote invocaverint, plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus.

4. Nec non ipſis Confratribus, & Consororibus, qui prædictæ Archiconfraternitatis Proceſſioni ſingulis menſibus fieri ſolitæ interfuerint, tres annos, & totidem quadragenas, & ſi fuerint confeſſi, ac ſacra communione refecti, ibique pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

5. Qui vero Officio Beatæ Mariæ Virginis ab ejuſdem Archiconfraternitatis Confratribus pro tempore celebrando, & recitando, aut cujuſvis alteri Officio pariter interſuerint, centum dies.

6. Inſuper eiſdem, qui Sanctiſſimum Sacramentum, quando ad Infirmos defertur, comitati fuerint, quinque annos, & totidem quadragenas.

7. Qui vero pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra communione refecti, aliquam ex Eccleſiis dicti Ordinis Minorum Conventualium, Sancti Franciſci, S. Antonii de Padua, S. Bonaventuræ, S. Lodovici Epiſcopi, S. Bernardini, S. Claræ, ac S. Didaci Feſtivitatibus ſingulis annis viſitaverint, & oraverint, ut præfertur, quo die Feſtivitatem hujuſmodi illi egerint, ſeptem annos, & totidem quadragenas.

8. Quoties vero corpora Defunctorum, tam Confratrum, quam aliorum ad ſepulturam comitati fuerint; aut alicui pauperi perſonæ in ejus neceſſitatibus ſubvenerint; aut pacem inter inimicos compoſuerint, toties pro quolibet prædictorum operum, centum de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus.

9. In-

9. Inſuper eiſdem Confrattibus, & Conſororibus, ut ſupradictas Indulgentias, & gratias ſpirituales conſeqni, & illas animabus Defunctorum, per modum Suffragii, applicare poſſint, per præſentes concedimus, & indulgemus.

Ac propterea dilecto Filio moderno, & pro tempore exiſtenti prædicti Ordinis Minorum Conventualium Miniſtro Generali, ut Confraternitates Laicorum utriuſque ſexus, ſub dicta invocatione Chordigerorum S. Franciſci, in qualibet Eccleſia Domorum Fratrum Ordinis ſui Minorum Conventualium S. Franciſci erigere, & inſtituere, ſervata tamen forma præſcripta in Conſtitut. ſel. rec. Sixti Papæ V. ſub dat. XIII. Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno primo, & Clementis VIII. Prædeceſſorum noſtrorum ſuper hoc editis, poſſit, & valeat, facultatem impertimur.

Quæ quidem Confraternitates ſi, & poſtquam etectæ, & inſtitutæ fuerint, eidem Archiconfraternitati Sancti Franciſci Aſſiſien. juxta prædictam Sixti V. Conſtitutionem, ſint, & eſſe intelligantur aggregatæ. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque, præſentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Martii 1607. Pontificatus noſtri anno 2.

Cum autem ex conceſſione ſel. rec. Sixti Papæ V. Prædeceſſoris noſtri, dilectis Filiis Miniſtro Gener. & Commiſſario Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia in Eccleſiis eorum Ordinis, in locis videlicet, in quibus Eccleſiæ, vel Conventus Fratrum Conventualium non exiſterent, hujuſmodi Confraternitatem Chotdigerorum erigendi, & inſtituendi ſacultas impertita ſuerit; Nos eiſdem Miniſtro Generali, & Commiſſario Generali ſpecialem gratiam ſacere, & Chriſtifidelium ſpirituali conſolationi proſpicere volentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, eiſdem Miniſtro Generali, & Commiſſario Generali, & eorum cuilibet, ut in Eccleſiis eorum Ordinis tantum, ac in locis, in quibus non exiſtent Conventus, vel Eccleſiæ Ordinis Minorum Conventualium S. Franciſci, Confraternitates Chordigerorum S. Franciſci utrinſque ſexus erigere, & inſtituere, illiſque ſic erectis, & inſtitutis, Indulgentias, & gratias ſpirituales ſupradictas communicare libere, & licite poſſint, & valeant, ſervata tamen forma in prædictis Conſtitutionibus Sixti, & Clementis tradita, ut in præinſerto Brevi pro iiſdem Conventualibus expedito auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium facultatem, & auctoritatem perpetuo duraturam concedimus, & impertimur. Non obſtantibus Noſtra de non concedendis Indulgentiis, adinſtar, ac aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac utriuſque Ordinis hujuſmodi, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, cæteriſque quibuſcumque. *Datum Romæ apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die XXV. Septembris 1607. Pontificatus noſtri Anno Tertio.*

Confraternitatem Chordigerorum poſſunt ubi- 22
que in propriis Eccleſiis erigere Patres Conven-
tuales privative quo ad omnes, ubi ipſi exi-
ſtunt, ex Conſtit. Sixti V. incip. *Ex Supernæ*
Diſpoſitionis, in qua ipſe Pontifex eorundem
Archiconfraternitatem in Eccleſia S. P. Fran-
ciſci Aſſiſien. primo inſtituit, & ipſi ex tunc
omnes alias Chordigerorum Confraternitates in
poſterum erigendas aggregavit. In locis vero, 23
in quibus non ſunt Patres Conventuales, tales
Confraternitates poſſunt erigere Minores de Ob-
ſervantia in ſuis Eccleſiis, ex conceſſione ipſius
Sixti V. Conſt. inc. *Divinæ Charitatis* & Pau-
li V. d. Conſt. incip. *Nuper Archiconfraternita-*
ti, & Clementis X. Conſt. incip. *Dudum feli-*
cis. Ex ſupradictis Pontificiis Conſtitutionibus 24
clare deducitur, quod ſolummodo Prælati Ordinis Minorum, inter quos connumerantur Guardiani, & Præſidentes, poſſunt recipere volentes aggregari hujuſmodi Confraternitati Chordigerorum privative quo ad alios omnes, quia idem Sixtus V. in d. Conſtit. incip. *Ex Supernæ Diſpoſitionis*, vult Chordam, quam Confratres gerunt, debere prius eſſe a Superioribus Ordinis benedictam, immo, & cinctam, & ſuſceptam, ut idem Sixtus ſtatuit in d. alia Conſt. incip. *Divinæ Charitatis*, & Paulus V. in d. Conſtit. incip. *Nuper Archiconfraternitati* §. 1. concedit Indulgentiam plenariam omnibus utriuſque Sexus Chriſtifidelibus, qui in memoriam ejuſdem S. Franciſci Chordam benedictam ab ejuſdem Ordinis Superioribus ſuſcipientes prædictam Archiconfraternitatem de cætero ingredientur, ubi vides quod Chorda benedicta ab ejuſdem Ordinis Superioribus debet ſuſcipi; quod & confirmavit, & innovavit Clemens X. in dicta Conſtitution. incip. *Dudum felicis*.

Confraternitates Sanctiſſimi Roſarii erigere 25

poſſunt, & inſtituere ſolum Sacri Ordinis Prædicatorum Magiſtri, vel Vicarii Generales, & per eos deputati Patres ejuſdem Ordinis etiam in Sæcularibus Eccleſiis, ut conſtat ex variorum Pontificum Conſtitutionibus, & ſignanter ex Conſtitutione Sixti V. incip. *Dum ineffabilia*, ubi ipſe Pontifex confirmat, & innovat Indulgentias, & privilegia a Prædeceſſoribus ſuis Confraternitatibus Sanctiſſimi Roſarii con-
26 ceſſa. Et Innocentius XI. in Conſt. incip. *Exponi Nobis*, confirmavit, & validavit omnes, & ſingulas Confraternitates ſub titulo Sanctiſſimi Roſarii in quibuſvis locis poſitas, & exiſtentes, licet de eorum canonica ab initio erectione, & inſtitutione non appareat; & eas in tam valido ſtatu eſſe, & fore decrevit, ac ſi illæ canonice erectæ, & inſtitutæ fuiſſent; ſervata tamen cæteroquin Conſtitutionum, & Decretorum Sanctæ Sedis forma, & diſpoſitione circa talium Confraternitatum erectionem, & inſtitutionem. Hinc attendendum eſt ſequens noviſſimum Decretum S. Congregationis Indulgent. &c. in Conſtantien. Cum experientia compertum ſit nonnullas SS. Roſarii Confraternitates auctoritate dumtaxat ordinaria, irrequiſito Magiſtro Generali Fratrum Ordinis Prædicatorum erigi, ac pro illis Apoſtolicum Breve, cum Indulgentiis, cuicumque Confraternitati canonice erectæ, ſive erigendæ generaliter concedi conſuetis expediri; nonnulli extra Urbem, ac præcipue quidam Eccleſiaſtici viri, & Sanguinis nobilitate, & morum probitate inſignes ex Diœceſi Conſtantien. recte dubitarunt, num hujuſmodi Confraternitates canonicæ reputari valeant, ac revera ſubſiſtant? Quare eorum nomine duo ſubinſerta dubia a Sacra Congregatione Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſita decidenda fuerunt exhibita: Primo: An ſi inſcio Patre Generali Ordinis Prædicatorum, per Ordinarium erigatur Confraternitas SS. Roſarii, Confratres reipſa fruantur Indulgentiis in Brevi Apoſtolico per eoſdem obtento expreſſis? Et quatenus affirmative: Secundo: An fruantur etiam aliis Indulgentiis in dicto Brevi Apoſtolico obtento non expreſſis, quas tamen aliis Confratribus Sanctiſs. Roſarii a diverſis Summis Pontificibus conceſſas eſſe conſtat, ut in Dominicis menſtruis, aut aliis diebus? Hiſce autem dubiis Sacra eadem Congregatio die 19. Auguſti 1747. rationum momentis ſerio, matureque perpenſis, reſpondendum eſſe cenſuit; ad utrumque Negative. De quibus omnibus facta per me infraſcriptum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium die 26. prædicti Menſis SS. D. N. Benedicto PP. XIV. relatione, Sanctitas Sua ipſummet votum, benigne approbando, confirmavit. Ne tamen hujuſmodi Confraternitatum inconſulto eodem Magiſtro Generali erectarum fervor tepeſcat, ſed magis, magiſque illarum Confratrum, & Conſororum devotio potius augeatur, omnes, & ſingulas uniuſcujuſque Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii erectiones in præfata Conſtantienſi Diœceſi, inſcio Magiſtro Ordinis Prædicatorum pro tempore exiſtente Generali hactenus factas, Motu proprio, de plenitudine ſuæ Apoſtolicæ poteſtatis ſanavit, ac validas eſſe declaravit. Immo prædictæ Diœceſis Conſtantien. Populum ſpecialibus favoribus proſequi volens, etiam moderno ejuſdem Ordinis Prædicatorum Magiſtro Generali humillime ſupplicante iiſdem Confraternitatibus ſic erectis, præter Indulgentias in reſpectivo earum obtento Brevi expreſſas, etiam omnes, & ſingulas alias Confraternitatibus Sanctiſſimi Roſarii ad formam Conſtitutionis S. Pii V. die 25. Junii 1569. incipientis: *Inter deſiderabilia*, canonice erectis ab Apoſtolica Sede quomodocumque conceſſas, clementer indulſit. In poſterum tamen, ut quodcumque dubium, & quævis abuſus, aut moleſtiæ, vel perturbationis occaſio prorſus removeatur, idem Sanctiſſimus Dominus Noſter de Apoſtolicæ pariter plenitudine poteſtatis voluit, & expreſſe mandavit, quod non aliter Confraternitates, ſeu Societates Sanctiſſimi Roſarii erigantur, niſi requiſitis prius, & obtentis, juxta formam a S. Pio V. in præallegato Brevi præſcriptam, a Magiſtro laudati Ordinis Prædicatorum pro tempore exiſtente Generali litteris facultativis, ut alias a Sacra Rituum Congregatione die 9. Aprilis 1661. reſolutum fuit, & ab Auditore Generali Sacræ Apoſtolicæ Cameræ in conſimili cauſa anno 1663. per ſententiam definitum. Sæpe dictus vero Magiſter Generalis pro hujuſmodi Confraternitatum erectione conſuetas litteras Sacerdotibus ſui Ordinis, vel ubi horum Conventus non exiſtat, aliis Eccleſiaſticis perſonis, ſive Regularibus, ſive Sæcularibus etiam Epiſcopo beneviſis expediet, ipſæque litteræ, non niſi de conſenſu Ordinarii, ſervatiſque reliquis omnibus in hujuſmodi erectionibus ex Apoſtolicis Conſtitutionibus ſervandis, ac ſervari ſolitis, executioni mandentur.

Datum Romæ die 1. Septemb. 1747.

Fr. J. Cardinalis Portocarrero.

Sic Confraternitates Corrigiatorum S. Augu- 27
ſtini, Scapularis S. Mariæ de Carmelo, & aliæ aliis Regularibus conceſſæ eriguntur, & inſtituuntur a ſuis reſpective Superioribus, ſeu de-

Digitized by Google

deputatis Religioſis, ut patet in ſuis reſpecti-
28 ve privilegiis a Sede Apoſtolica obtentis. Cum
hoc tamen quod omnes ab omnibus erigantur,
& inſtituantur juxta præſcriptum a Clemente
VIII. in d. Conſt. incip. *Quæcumque*; & ad-
ducta ſupra *ſub n.* 2.
29 Eſt autem hic advertendum primo, quod li-
cet in d. Conſtitutione Clementis VIII. pro-
hibeatur, ne in uno loco erigantur plures Con-
fraternitates ejuſdem inſtituti, & generis, non
intelligitur tamen hæc prohibitio de Confrater-
nitate Sanctiſſimi Sacramenti, quæ immo ex
declaratione Sacræ Congr. Indulgentiarum ſub
die 7. *Febr.* 1607. cum approbatione Pauli V.
deſideratur, ut erigatur in qualibet Eccleſia Pa-
rochiali, non obſtante quod ibi reperiatur jam
erecta quælibet alia Confraternitas, ut patebit
infra ex propriis verbis tranſmiſſis ad Archie-
piſcopum Bononienſem cum mandato certioran-
di Epiſcopos ſuæ Provinciæ, & ſic etiam de-
claravit Sacra Congr. Epiſcop. *in Vercellenſi* 3.
30 *Februar.* 1610. Nec etiam prohibitio Clemen-
tis VIII. intelligenda eſt de Confraternitate
Doctrinæ Chriſtianæ, quæ etiam debet erigi
in qualibet Parochia, ut decrevit Sac. Congr.
Epiſcopor. *in d. Vercellenſi* 3. *Februar.* 1610. &
plurimum commendavit Innocentius XI. ſuis
Litteris Circularibus omnibus Epiſcopis datis
31 22. *Junii* 1686. Nec intelligitur prohibitio de
Confraternitatibus jam erectis ante publicatio-
nem d. Bullæ, quia ipſæ poſſunt confirmari
plures, etiamſi eſſent ejuſdem Nominis, & in-
ſtituti; Sacra Congr. Indulgent. 27. *Septembris*
32 1607. Eſt etiam advertendum ſecundo, quod
licet in formula pro erigendis, & confirman-
dis Confraternitatibus, eiſque communicandis
Indulgentiis, & gratiis a Clemente VIII. præ-
ſcripta, & ſupra ſub *n.* 17. adducta, & a va-
riis Sanctæ Sedis Brevibus, & Decretis requi-
ratur diſtantia trium Militarium inter unam,
& aliam, tamen Sacra Congregatio Indulgen-
tiarum de mandato Pauli V. ut tolleret varias
controverſias ortas inter Ordinarios locorum,
& Confraternitates, ac Regolares, reſolvit, &
decrevit, prout Cardinalis Arigonius reſolutio-
nem, & Decretum Archiepiſcopo Bononienſi
cum onere certiorandi Epiſcopos ſuæ Provin-
ciæ pro ſedandis controverſiis in illa exortis,
tranſmiſit; ut ſequitur.

Molto Illuſtre, e Reverendiſs. Monſig.

33 Avendo riſoluto queſti miei Illuſtriſſimi Si-
gnori della Congregazione dell' Indulgenze,
con autorità ed Ordine particolare avuto vi-
væ vocis oraculo della Santità di N. Signore, di levar alcune difficoltà, che ſi trovano nell' eſeguire la Coſtituzione di Clemente VIII. di fel. mem. fatta già ſopra le aggregazioni delle Confraternite, e dichiarare ancora alcune coſe concernenti le iſtituzioni antiche fatte da Superiori delle Religioni, fanno ſapere a V. S. che ſi contentano, che i Superiori Regolari, a' quali è ſtata conceſſa nuova facoltà da ſua Beatitudine d' iſtituire Confraternità ſecolari (ſecondo la forma della ſuddetta Coſtituzione) poſſano confermare ſenza conſenſo dell' Ordinario de' luoghi quelle Confraternità, le quali ſi trovano canonicamente erette da'medeſimi Superiori Regolari, avanti che ſi pubblicaſſe l' isteſſa Coſtituzione nelle Chieſe proprie loro Collegiate, dove ſtiano almeno dodici Religioſi di famiglia ordinaria, non oſtante che nella patente della Confirmazione ſi dica eſpreſſamente farſi ciò di conſenſo dell' Ordinario medeſimo. Dichiarando però, che nel fare nuova iſtituzione nelle Chieſe tanto Regolari, quanto Secolari di qualunque ſorta, e nel confermare eziandio l'antiche erette in Chieſe Secolari, e Regolari ancora, nelle quali non ſtiano dodici Religioſi, ſi debba neceſſamente avere il teſtimonio, e conſenſo dell' Ordinario, ed oſſervare tutto il reſtante, che ſi preſcrive nell' iſteſſa Coſtituzione.

Permettono ſimilmente, che i medeſimi Regolari, a' quali è ſtata conceſſa la ſuddetta nuova facoltà d' iſtituire, poſſano confermare le Confraternità antiche, e iſtituirne di nuove, ancorchè non ſia tutta quella diſtanza di luoghi, ove ſono, o ſaranno tali Confraternite, che viene preſcritta da' Brevi Appoſtolici, mentre però oltre tutti gli altri requiſiti concorra anche a queſto il conſenſo particolare dell' Ordinario del luogo, il quale ſi dovrà eſibire in iſcritto, prima che ſi diſpenſi ſopra tal diſtanza, e non altrimenti.

Permettono ancora, che ritrovandoſi diverſe Confraternità di ſecolari antiche, erette canonicamente, come ſopra, in Chieſe Regolari Collegiate di dodici Religioſi almeno, ſi poſſano confermare, ſervata però in tutto il reſto la forma data dalla medeſima Coſtituzione; e parimente che eſſendo in una Città, o Terra più d' una Confraternità antica dell' iſteſſo nome, ed iſtituto, eretta canonicamente da Superiori Regolari, ſi poſſano confermare ſecondo la ſuddetta forma, ma nell' iſtituire nuove Confraternità vogliono le Signorie loro Illuſtriſſime, che una ſola ſe ne poſſa fare in qualunque Città, Terra, o Luo-

co,

co, eccettuando però la compagnia del Santiſſimo Sacramento, la quale concedono, anzi deſiderano che ſia eretta in ogni Chieſa Parrocchiale, non oſtante che ci ſi trovi eretta prima qualſivoglia Confraternità.

E perchè molti dubitano, ſe per la Coſtituzione di ſua Beatitudine ſopra l' Indulgenze conceſſe ultimamente alle perſone Religioſe con rivocazione dell' antiche, vengano rivocate anche l' Indulgenze conceſſe alle Chieſe Regolari, ed a quei che le viſitano, ancorchè la Coſtituzione comprenda chiaramente ſolo le perſone Regolari, ſenza eſtenderſi alle Chieſe loro; tuttavia la Congregazione per levare ogni dubbio, dichiara che l' Indulgenze conceſſe a quelli, che viſitano le Chieſe de' Regolari, ſtiano nella loro forza, e vigore, finchè la Santità ſua farà altra deliberazione, e però ſi poſſono laſciar pubblicare, quando non oſti altra coſa.

Tutto queſto è parſo alla Congregazione di ſcrivere a V. S. acciocchè nell' occorrenze di coteſta Chieſa ſappia ciò, che paſſa in queſto particolare, e lo faccia ſapere ancora a' Veſcovi della ſua Provincia, ed io prego a V. S. dal Signore ogni vero bene.

Di Roma 27. Settembre 1677.

Di V. S. Per ſervirla.

M. Card. Arigone.

Dominicus Maria Peregrin. Secret.

Illuſtriſs. ac Reverendiſs. Archiepiſc. Bononien. de mandato.

34 Et inſuper advertendum tertio, quod licet ad tenorem d. Conſtitutionis Clementis VIII. fuerit ſemper reſolutum, quod plures Confraternitates ejuſdem Nominis, & inſtituti non poſſint erigi, & inſtitui in eodem loco, & ſolum ſuſtinendam primo erectam, aliaſque ultimo erectas poſt publicationem dictæ Conſtitutionis eſſe ſupprimendas, ut ſignanter in Forolivienſi his verbis, *Referente Eminentiſſimo Cæſarino controverſiam diu agitatam inter Regulares S. Franciſci de Obſervantia, & Regulares S. Franciſci Conventuales circa titulum Confraternitatis Sanctiſſimæ Conceptionis, Sacra Rituum Congregatio reſpondit, Confraternitatem erectam in Eccleſia Fratrum Conventualium ſub eadem invocatione, quæ jam prius erat aſſumpta a Fratribus de Obſervantia, eſſe ſupprimendam; die ultima Martii 1640.* in Caſſanenſi his verbis: *Eminentiſſimo Cæſarino referente controverſiam Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii loci Morani cum alia Confraternitate ſub eadem invocatione, Sac. Rituum Congregatio mandavit dari Decretum factum in his terminis pro Civitate Forolivienſi, & Novarienſi die 17. Julii 1640.* Et ſæpe alibi conſimiliter, ut conſtat per decreta relata a Pignatell. *tom. 6. Conſultat.* 18.

Tamen ex ſuppreſſione Confraternitatis ultimo 35
erectæ, non poteſt Confraternitas anterior in eodem loco erecta, prætendere, quod ſint ſuppreſſi, & inhibiti actus ex devotione exercendi in alia Eccleſia ejuſdem loci, & reſpectu ejuſdem Sancti, ſub cujus nomine fuit ſuppreſſa Societas, non obſtante quacumque ea de re inducta tranſactione, ſeu alia quavis adſtipulata amicabili compoſitione, ut in Alexandrina pro ſimili caſu inter Minores de Obſervantia, & Minores Conventuales fuit pronuntiatum in Prætorio A. C. præciſis ſequentibus verbis.

,, Chriſti Nomine invocato. Pro Tribunali 36
,, ſedentes, & ſolum Deum præ oculis haben-
,, tes per hanc noſtram definitivam ſenten-
,, tiam, quam de jure Peritorum Conſilio in
,, his ſcriptis ferimus in cauſa, & cauſis,
,, quæ primo, & in prima coram Nobis, ſeu
,, alia veriori, verſæ fuerunt, & vertuntur,
,, inſtantiis, inter RR. Fratres Minores de
,, Obſervantia Conventus S. Bernardini Civi-
,, tatis Alexandriæ Actores ex una, & RR.
,, Fratres Minores Cnnventuales Conventus
,, S. Franciſci ejuſdem Civitatis, Reos conven-
,, tos ex altera Partibus, de, & ſuper reſciſ-
,, ſione Inſtrumenti Tranſactionis inter eos
,, celebrata ſub anno 1668. in dicta Civitate
,, inter dictos Conventus, & RR. Fratres,
,, rebuſque aliis, de quibus in actis, ad quæ
,, &c. ſuper interdictione, ſeu prohibitione
,, quorumcumque actuum prætextu Societatis,
,, ac etiam devotionis faciendorum in Nove-
,, na S. Antonii de Padua per dictos RR. Fra-
,, tres Minores de Obſervantia in ipſorum
,, Eccleſia Sancti Bernardini, & in Eccleſia
,, SS. Annunciationis dd. RR. Fratrum Mi-
,, nor. de Obſervantia in Quarterio Burgolii
,, exiſtent., dicimus, definimus, decernimus,
,, & definitive ſententiamus dictum Inſtrumen-
,, tum Tranſactionis ſervandum eſſe in ea par-
,, te tantum, in qua continetur ſuppreſſio So-
,, cietatis, & exercitium quorumcumque actuum
,, ejuſdem Societatis prætextu faciendorum per
,, dictos RR. Fratres Minores de Obſervan-
,, tia; In reliquis vero reſcindendum eſſe, an-

,, nul-

Digitized by Google

,, nullandum , & caſſandum , prout Nos per
,, hanc noſtram definitivam ſententiam annul-
,, lamus , reſcindimus , & caſſamus , & pro
,, annullato , reſciſſo , & caſſato haberi volu-
,, mus, & mandamus, victoſque victoribus in
,, expenſis condemnamus, quarum taxationem
,, Nobis, vel cui de jure in poſterum reſerva-
,, mus. Et ita dicimus, pronunciamus, defi-
,, nimus, decernimus, & definitive ſententia-
,, mus, non ſolum iſto, ſed & alio omni me-
,, liori modo &c.

Aldrovandus Locumtenens.

Lata die 19. Februarii 1701. per acta D. Franciſci Franciſchini Notarii A. C. Defendente Roccho Matthæuccio totius Ciſmontanæ Familiæ Min. de Obſerv. cauſarum Patrono.

37 Regulares, qui ex Indulto Apoſtolico facultatem habent inſtituendi Confraternitates, ſeu Societates in eorum Eccleſiis, non poſſunt illas erigere, ſeu inſtituere cum uſu Saccorum abſque Ordinarii loci licentia; Sacra Congreg. Epiſc. & Regular. *in Chil. 6. Decembr.* 1616.

38 Confraternitates Laicorum erigi, & inſtitui non poſſunt in Eccleſiis Monialium; Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. *in Baren. 6. April.* 1595. *in Tiraſonen. 6. Novemb.* 1595. 15. *Mart.* 1599.

39 *&* 5. *Maii* 1645. Confraternitates ab Eccleſiis, in quibus reperiuntur erectæ, & inſtitutæ, poſſunt libere diſcedere, & expelli, etiamſi eſſent erectæ, & inſtitutæ in Eccleſiis Regularium; Sacra Congreg. Concil. *in Piſana* 23. *Auguſti* 1692. Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. *in Venefrana* 28. *Novembris ejuſdem anni* 1692.

40 Rota *coram Coccino dec.* 472. Confraternitatum aggregatio propriorum Ordinum poteſt fieri a Regularibus in quibuſcumque Eccleſiis ſive propriis, ſive extraneis; ex dict. Conſtitut. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, & Conſtitut. Pauli V. incip. *Quæ ſalubriter*, ubi confirmat

41 illam Clementis VIII. Confraternitates aggregatæ Archiconfraternitatibus Urbis non gaudent privilegiis Archiconfraternitatum aggregantium, ſed ſolummodo illarum Indulgentiis, & gratiis ſpiritualibus; Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. *in una Beugnaten.* 23. *Novemb.* 1691. *referente Cardin. Millino.*

42 Unde non obſtante quod Confraternitati aggregatæ fuerint per Archiconfraternitatem aggregantem communicata nominatim, & expreſſe ejus privilegia, & ſtatuta, nihilominus debent ab ipſa Confraternitate aggregata omnimode obſervari conventiones, pacta, & ſtatuta in limine erectionis Confraternitatis de auctoritate Ordinarii appoſita; quia ſtatuta Archiconfraternitatum aggregantium non poſſunt impertiri Confraternitatibus aggregatis, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, ut expreſſe ſtatuit Clemens VIII. in dict. Conſtit. incip. *Quæcumque* §. 5. ibi: *Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium edita Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſubjecta remaneant.* Et ſic tenuit 43
in puncto bis cauſâ examinata, & doctis in Jure Advocatis ſcribentibus Sacra Congregat. Epiſc. & Regul. *in Ceſanaten.* 17. *Auguſt. &* 5. *Octobr.* 1691. Per aggregationem nihil de- 44
trahitur juriſdictioni Ordinarii, prout pluries declaravit Sacra Congreg. Concilii, & ſignanter *in Potentina Aggregationis*, in qua propoſitis dubiis; Primo, *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ uti poſſint Regulis, & ſtatutis, ac Conſtitutionibus, quas obſervandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, neceſſaria ſit præcedens aggregatio Ordinarii loci?* Secundo, *An ad effectum, ut Confraternitates aggregatæ uti, & gaudere poſſint Indulgentiis Archiconfraternitatum aggregantium, neceſſaria ſit approbatio Epiſcopi cum interventu duorum de Capitulo?* Tertio, *An Confraternitatibus aggregatis Archiconfraternitati Mortis de Urbe jus competat ſepeliendi Cadavera occiſorum tam in Civitate, quam extra, & tam Civium, quam exterorum, quando Parochi parati ſunt ſepelire dicta cadavera?* Quarto, *An dictæ Confraternitates aggregatæ ſubſint Ordinario, ita ut eorum Adminiſtratores rationem Ordinario teneantur reddere? Die* 29. *Maii* 1683. Sac. Congreg. Conc. reſpondit *ad* 1. 2. *&* 4. *affirmative, ad* 3. *negative, lib.* 33. *dec. fol.* 148.

Confraternitates Sanctiſſimi Sacramenti ubique terrarum erectæ, vel erigendæ abſque nova conceſſione, communicatione, vel aggregatione participes ſunt quorumcumque privilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, & gratiarum Archiconfraternitati de Minerva conceſſarum, & concedendarum ſtatim ac earumdem erectio, Apoſtolica, vel auctoritate Ordinaria facta fuerit; Sac. Congreg. Indulgentiarum 15. *Februarii* 1608. Facta erectione, & ag- 46
gre-

Digitized by Google

gregatione Archiconfraternitati Doctrinæ Chriſtianæ Urbis, cæteræ hujuſmodi Confraternitates ejuſdem Diœceſis, ſeparata non indigent aggregatione ad hoc, ut gaudeant indulgentiis, ut decrevit Sacra Congreg. Indulgentiarum ſequenti Decreto.

„ Cum Venerabilis Archiconfraternitas Do„ ctrinæ Chriſtianæ poſita in Eccleſia S. Mar„ tini de Urbe Sac. Congreg. indulgentiarum „ humiliter expoſuerit, ſæpius a nonnullis du„ bitatum fuiſſe, an attenta Bulla ſan. mem. „ Pauli V. edita, quæ incipit: *Ex credito*, „ ſatis ſit, ut una Confraternitas ejuſdem In„ ſtituti in aliqua Civitate aggregetur, ad hoc, „ ut cunctæ aliæ ſimiles Confraternitates ab „ Ordinario loci erectæ, ſeu erigendæ aggre„ gatæ pariter cenſeantur, vel potius inſuper „ requiratur, ut ſingulæ Confraternitates, quæ „ in tota Diœceſi eriguntur, ab Archiconfra„ ternitate ſeorſim aggregationem ſuſcipiant; „ Cumque pariter ſupplices preces porrexerint, „ ut Eminentiſs. PP. ea de re ſuum Oracu„ lum proferre dignarentur; Eadem Sac. Con„ gregatio, etiamſi verba prædictæ Bullæ ſa„ tis clara viderentur; tamen ne ullus in po„ ſterum dubii locus ſupereſſet, die 23. Mar„ tii 1711. declaravit ſufficere, ut aliqua Con„ fraternitas Doctrinæ Chriſtianæ in una Ci„ vitate Archiconfraternitati aggregata ſit, ad „ hoc, ut cunctæ aliæ ab Ordinario loci in „ tota Diœceſi erectæ, ſeu erigendæ aggrega„ tæ cenſeantur, & omnium ſpiritualium gra„ tiarum, & Indulgentiarum, quibus dicta Ar„ chiconfraternitas fruitur, participes ſint. „ Dat. 26. Martii 1711.

I. M. Card. Gabriellus Præf.
Raphael Coſmus de Hieronymis Secret.

47 Ut de facili autem Confratres quarumcumque Confraternitatum, quæ aggregari cupiunt Archiconfraternitatibus Urbis tam ſæcularium, quam Regularium, ſciant expenſas requiſitas pro aggregatione obtinenda, & ne indebite graventur, datur ſubnexum decretum.

„ Congregatio Illuſtriſſimorum, & Reve„ rendiſſimorum S. R. E. Cardinalium a San„ ctiſs. D. N. Paulo divina providentia Papa V. „ Indulgentiarum moderationi præfecta, cum „ acceperit nonnullos Archiconfraternitatum „ Almæ Urbis Miniſtros in Litteris patenti„ bus Aggregationum expediendis mercedem „ a Confraternitatibus aggregandis, earumve „ procuratoribus prætendere, & extorquere, „ contra fel. record. Clementis VIII. hoc de „ genere editæ Conſtitutionis diſpoſitionem, „ qua expreſſe cautum fuit, ut Litteræ hujuſ„ modi ab Ordinibus, Religionibus, Inſtitu„ tis, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congre„ gationibus gratis omnino, ac nulla prorſus „ mercede etiam a ſponte dantibus accepta ex„ pediri, & concedi debeant; ſi vero illorum „ Miniſtri, Superiores, vel Officiales quocum„ que nomine nuncupati, quavis auctoritate, „ privilegio, & officio fungantur, & præful„ geant, contravenire præſumpſerint, erectio„ nes, inſtitutiones, Indulgentiarum, &c. com„ municationes, nec non aggregationes per „ ipſos faciendæ, ſeu revocandæ nullius ſint „ roboris, ac momenti, & quilibet eorumdem „ Miniſtrorum, & Superiorum, & Officialium, „ & aliorum prædictorum, privationis Officio„ rum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, „ & alia in poſterum obtinenda pœnam, quæ „ ab alio, quam a Romano Pontifice remitti „ non poſſit, incurrat eo ipſo: Ne abuſum „ hujuſmodi ulterius ſerpere, ipſaſque Archi„ confraternitates ſumptibus propterea facien„ dis minimum gravari patiatur, ſpeciali San„ ctitatis ſuæ ordine vocis oraculo habito, „ præcipit, ac mandat omnibus, & ſingulis „ earumdem Archiconfraternitatum, tam Sæ„ cularium, quam cujuſvis Ordinis, etiam „ Mendicantium, Regularium Præfectis, Ad„ miniſtratoribus, Miniſtris, Officialibus, & „ Superioribus cujuſvis conditionis, gradus, „ & ſtatus, ne pro earumdem Litterarum ex„ peditione, ſeu potius expenſis deſuper fa„ ciendis (computatis pergamena, ſcriptura, „ vel impreſſionis ſtipendio, Sigillorum capſu„ lis, chordulis, Cera, Secretarii, Notarii„ que labore, vel mercede, aliiſque omnibus) „ ultra ſcutum unum aureum pro ſingula ag„ gregatione, inſtitutione, vel confirmatione „ exigere, vel quovis prætextu etiam meræ „ eleemoſynæ, vel, (ut ajunt) recognitio„ nis, etiam ante Conſtitutionis prædictæ pro„ mulgationem, aut alia qualibet ratione, vel „ colore debitæ, vel prætenſæ, neque a ſpon„ te dantibus ullo pacto recipere audeant ſub „ iiſdem in dicta Conſtitutione contentis pœ„ nis, quas S. D. N. juſſu præſenti decreto re„ novat, atque adeo etiam privationis facul„ tatis Confraternitates aggregandi, ſeu inſti„ tuendi reſpective eo ipſo incurrendis, gra„ vioribuſque Sanctitatis Suæ, & Sedis Apo„ ſtolicæ arbitrio imponendis pœnis.

Dat. Romæ 6. Martii 1608.

R. Cardinalis Bellarminus,
Ant. Epiſcopus Anagnin. Secretarius.

Sup-

Supplementa Auctoris.

48 Advertendum eſt, quod Conſtitutio Benedi-
cti XIII. incip. *Ex quo Sede Apoſtolica*, edita
1. Aprilis 1727. quoad erectionem Archicon-
fraternitatis ſub titulo B. Mariæ Virginis Im-
maculatæ, ſuum non eſt ſortita effectum, ex
quo una cum aliis moderata & redacta fuerit
ad terminos Juris communis, Concilii Tri-
dentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, a
Clemente XII. Conſtit. incip. *Romanus Ponti-
fex*, quæ adducitur tom. *6.* hujus Biblioth. ſub
verb. *Privilegium art.* 4.
49 Confratres Societatis S. Mariæ Virginis de
ſuccurſu contra infideles Januæ erectæ, omni-
bus quadrageſimæ diebus, etiam majoris heb-
domadæ, ſervatis tamen jejunii legibus, ovis,
& lacticiniis veſci permittuntur; Benedictus
XIV. Conſtit. incip. *Pias Chriſtifidelium*, §. 2.
iidem gaudent privilegio eligendi Confeſſarium
ab Ordinario loci approbatum, qui eos abſol-
vat a peccatis etiam eidem Sedi Apoſtolicæ
reſervatis, bis in eorum vita, & in eorum-
50 dem mortis articulo; *ibid.* §. 3. Hoc tamen
privilegio uti poſſunt tantum bis in tota eo-
rum vita, non obſtantibus iteratis adſcriptio-
nibus Confraternitati; nec vi ejuſdem abſolvi
poſſunt a peccatis Ordinario reſervatis.

Additiones ex aliena manu.

51 Confraternitates vel ſunt Eccleſiaſticæ, vel
52 Laicales. Ad erectionem Confraternitatum
Eccleſiaſticarum neceſſaria omnino eſt auctori-
tas Superioris Eccleſiaſtici vel vera, vel ſal-
tem præſumpta; Rota *in Piſtorien. Beneficii* 13.
53 *Januarii* 1738. *cor. bon. mem. de Vais*. Supe-
rior vero Eccleſiaſticus in ſubjecta materia non
eſt ſemper Epiſcopus, nam & eſſe poteſt Su-
perior Regularium, ſi agatur de Confraterni-
tatibus erigendis in Eccleſiis ipſorum Regu-
larium.
54 Nota vero, non aliter Confraternitates in
Eccleſiis Regularium erigi poſſe a Superiore
eorumdem quam ſi de illis ſint, quarum ere-
ctio ex Apoſtolico privilegio ad ipſos ſpectat.
55 Cæterum aliæ Confraternitates in Eccleſiis Re-
gularium erigendæ ſunt auctoritate Ordinarii;
Rota *in Caſſanen. Tranſlationis Confraternitatis*
8. *Maii* 1744. §. *6. coram Reverendiſſ. P. D.
Buſſio Decano*.
56 Sicuti Confraternitatibus licet ſeſe transfer-
re de una in alteram Eccleſiam, ita & Re-
gularibus permiſſum eſt ipſas Confraternitates
dimittere, idque ad æqualitatem ſervandam;
idem ſupremum Tribunal *in dicta Caſſanen.
Tranſlationis Confraternitatis* 8. *Maii* 1744. §. 7.
cor. Rev. P. D. Buſſio Decano. Hæc vero trans- 57
latio fieri nequit ſine conſenſu majoris partis
Confratrum collegialiter præſtito; Rota *in Tau-
rinen. Confraternitatis* 4. *Februarii* 1744. §. *9.
cor. Illuſtriſſ. Molin.*
At non levis quæſtio eſt, an id ipſum obti- 58
neat, ſi agatur de Confraternitatibus illis, qua-
rum erectio ad Superiores Regularium vigore
Privilegii Apoſtolici ſpectat. Ratio dubitandi 59
inde oritur, quod Confraternitates hujus gene-
ris ſunt membra Eccleſiarum, in quibus ſunt
erectæ; Baſſi *de ſodalit. quæſt.* 1. *num.* 5. Re- 60
que ipſa hac de ratione ſacrum Auditorium
negativam ſententiam videtur amplexum eſſe
in dict. Caſſanen. Tranſlationis Confraternitatis
8. *Maji* 1744. §. 8. *coram Reverendiſſ. P. D.
Buſſio Decano*.
In caſu vero permiſſæ tranſlationis Confra- 61
ternitatis de una ad aliam Eccleſiam, intelli-
gitur quoque permiſſa tranſlatio Bonorum ad
eaſdem Confraternitates ſpectantium, idque
etiamſi adminiſtratio dictorum bonorum con-
ceſſa in aliquo actu fuerit Regularibus Eccle-
ſiæ, a qua fit diſceſſus, quia dicta adminiſtra- 62
tio conceſſa cenſeri debet uſque adeo, donec di-
ctæ Confraternitates inibi permanerent; Rota
in dict. Caſſanen. Tranſlationis Confraternitatis
8. *Maji* 1744. §. *9. coram Reverendiſſ. P. D.
Buſſio Decano*.
Nova Confraternitas in eodem loco non pro- 63
hibetur erigi, ſi titulum habeat ab antiqua
Confraternitate diverſum. Maxime vero ſi in- 64
ſtitutum itidem habent diverſum; Rota *in Leo-
polien. Confraternitatis* 18. *Junii* 1745. §. 7. &
plur. ſequent. cor. bon. mem. de Vais, ubi quod 65
procedat, etiamſi concurrat mixtura tituli.
Ex duabus Confraternitatibus ejuſdem titu- 66
li, & inſtituti, ſi una prius obtinuerit licen-
tiam, & altera etſi poſtea habuerit licentiam,
prius tamen ſit erecta, hæc, & non illa re- 67
manere debet 3. Rota *in dict. Leopolien. Con-
fraternitatis* 18. *Junii* 1745. §. 12. *coram bon.
mem. de Vais*.
De Confraternitatibus aggregatis Archicon- 68
fraternitatibus Urbis, an gaudeant ipſarum pri-
vilegiis, plene Rota *in Savonen. Aggregationis*
16. *Aprilis* 1714. *cor. clar. mem. Scott.* & *in
Hiſpalen. Antianitatis* 9. *Januarii* 1735. *coram
Eminentiſſimo Creſcentio*.

A r-

Digitized by Google

Articulus II.

Quo ad varia, quæ concernunt Confraternitates, eorum Capellanos, & Parochos.

1 AD dirimendas controverſias, quæ ſæpe oriri ſolent inter Confraternitates, eorumque Capellanos, & Parochos, non eſt deſumenda regula, & norma ab Archiconfraternitatibus Urbis, quia ex quo in Archiconfraternitatibus Urbis præſidentiam ſoleant habere Cardinales, aliique magni Prælati, propter eorum præeminentiam, & Archiconfraternitatum præſtantiam, potuerunt ipſis concedi aliqua privilegia particularia, quæ nequeunt trahi in exemplum a Confraternitatibus aggregatis, quibus ad evitanda varia inconvenientia, quæ inde oriebantur, Clemens VIII. in dict. Conſtitut. incip. *Quæcumque*, expreſſe vetuit talia particularia privilegia communicari, & *pro ratione loci* ſtatuta condi, & reformari mandavit, ut patet ex præciſis ſuis verbis adductis ſupra *art.* 1. *n.* 42. & Sacra Congregatio Epiſcoporum expreſſe declaravit Confraternitates aggregatas Archiconfraternitatibus Urbis non gaudere earum privilegiis, ſed ſolummodo earum Indulgentiis, & gratiis ſpiritualibus, ut patet ex Decreto relato ſupra
2 *art.* 1. *num.* 41. *& ſequent.* Unde pro dirimendis controverſiis ſunt obſervanda Decreta Sacrarum Congregationum, quæ pluries ſanxerunt Benedictiones ſolemnes Olivarum, Cinerum, & Candelarum, Benedictionem Fontis Baptiſmalis, Benedictionem ſuper populum cum Sacramento Euchariſtiæ, Miſſam Solemnem feriæ V. in Cœna Domini, & Miſſarum Solemnium celebrationem, & alia hujuſmodi pertinere ad Parochos, & fieri non poſſe in Oratoriis publicis Confraternitatum; & ſignanter Sacra Congregatio Concil. *in Mantuana Jurium Parochialium* 3. *Julii* 1676. *ad* 6. *&* 7. *dubium*, in *Nullius Nonantulana Jurium Parochialium* 17. *Februar.* 1685. *ad ſecundum*, *& in Bononien. Jurium Parochialium* 17. *Novembris* 1691. *ad tertium*, *& in Regien.* 5. *Auguſti* 1719. ubi pro Canonicis Collegiatæ Novellariæ cum Confratribus Sanctiſſimi Roſarii fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

1. *An annuente, & permittente Archipresbytero, & Parocho poſſit Archiconfraternitas SS. Roſarii adimplere onera Miſſarum, & Anniverſariorum ſibi injuncta mediantibus Presbyteris exteris ſibi beneviſis; ſive potius teneatur uti Miniſterio Canonicorum Collegiatæ, & quatenus affirmative quoad ſecundam partem.*
2. *An prædicti Canonici tempore celebrationis Miſſarum Cantatarum celebrandarum in eodem Altari, non recedendo ab eodem Choro, poſſint ibidem Miſſis Cantatis aſſiſtere.*
3. *An, & in qua ſumma præſtanda ſit eleemoſyna pro dictis Miſſis tam lectis, quam cantatis.*
4. *An Confraternitas poſſit de licentia, & conſenſu d. Parochi exponere infra annum in Capella SS. Roſarii publicæ venerationi SS. Euchariſtiæ Sacramentum, ſive potius requiratur licentia Ordinarii.*
5. *An Confratres, annuente, & permittente d. Archipresbytero, facere poſſint Proceſſiones intra, & extra Eccleſiam ſine interventu Canonicorum.*
6. *An, & a quo ſit determinanda via Proceſſionum, quæ fiunt extra Eccleſiam, & per Parochiam?*
7. *An permittente D. Archipresbytero poſſit d. Archiconfraternitas erigere in dd. Proceſſionibus propriam Crucem.*
8. *An de licentia ejuſdem Archipresbyteri poſſit d. Confraternitas pulſari facere Organa, & Campanas d. Eccleſiæ; ſive potius circa præmiſſa requiratur quoque conſenſus Canonicorum.*
9. *An permittente Archipresbytero, & Parocho, poſſint Confratres impedire Canonicis celebrationem Miſſarum in eodem Altari SS. Roſarii, & quatenus negative.*
10. *An Canonici teneantur concurrere ad manutentionem Altaris & Capellæ?*
11. *An prædictus Archipresbyter, & Canonici teneantur applicare Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in caſu &c.*

Reſolutiones dubiorum hujus cauſæ ſub titulo *Regien.* propoſitæ in Congr. Conc. die 5. *Aug.* 1719. ſunt ſequentes.

Ad primum, *Negative quo ad primam partem; affirmative quo ad ſecundam.*

Ad 2. *Affirmative, dummodo non aſſiſtant in Sacriſtia.*

Ad 3. *Præſtandam eſſe eleemoſynam tam pro Miſſis lectis, quam pro cantatis juxta morem loci.*

Ad 4. *Negative quo ad primam partem, affirmative quoad ſecundam.*

Ad

Ad 5. *Ad primam dubii partem , & ad ſecundam negative , dummodo non agatur de Proceſſionibus , quæ fiunt ex Inſtituto Confraternitatis , & in quibus ſufficit , quod Canonici ſint vocati .*
Ad 6. *Eſſe determinandam a Præfecto Chori interveniente Capitulo.*
Ad 7. *Negative.*
Ad 8. *Negative ad primam dubii partem , affirmative ad ſecundam.*
Ad 9. *Negative.*
Ad 10. *Negative.*
Ad 11. *Demum affirmative* , cum addito in omnibus dictis dubiis, quod cauſſa amplius non proponeretur.

Et in *Cremonen.* pro Confraternitate Mortis , & Orationis Oppidi Caſalis Majoris Cremonenſis Diœceſis cum Archipresbytero S. Leonardi ejuſdem Oppidi, ubi fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

1. *An Præpoſito S. Leonardi invitato , & renuente , aut impedito intervenire Proceſſioni occaſione Feſti Nativitatis B. Mariæ Virginis , adhuc Confratres Mortis oppidi Caſalis Majoris illam facere poſſint abſque licentia d. Parochi in caſu &c.*
2. *An dd. Confratres facere poſſint eandem Proceſſionem cum interventu Capellani , aut alterius Sacerdotis per ipſos , non autem per Præpoſitum nominandi.*
3. *An Præpoſito S. Leonardi , & ſimul Confratri dictæ Confraternitatis competerent duo ſuffragia , vel unum dumtaxat in Congregationibus ejuſdem Confraternitatis.*

Super quibus dubiis propoſitis in Congregatione habita *die* 5. *Junii* 1723. quo ad primum emanavit reſolutio ; *Affirmative* intra ambitum Oratorii , extra vero *negative* , niſi accedat licentia Epiſcopi ; Ad ſecundum *affirmative*: Ad tertium *Negative* quo ad primam, & *affirmative* quoad ſecundam partem. Et die 13. April. 1726. propoſitis in Congr. Concilii ſequentibus quatuor dubiis:

1. *An ſit ſtandum , vel recedendum a deciſis ſub die* 5. *Junii* 1723. *quo ad ſecundum dubium?*
2. *An Confraternitas Orationis , & Mortis Oppidi Caſalis Majoris aggregata Confraternitati Urbis poſſit ſine licentia Epiſcopi in ſuo Oratorio exponere Eucharistiam infra annum, & præcipue* 40. *Horarum in Octava Defunctorum , aliaſque functiones peragere , juxta aſſertum inſtitutum in caſu &c.* & quatenus negative.
3. *An ſufficiat ſemel dictam licentiam petere tam pro expoſitione infra annum , quam* 40. *Horarum , aliiſque functionibus , juxta d. aſſ. Inſtitutum , ſeu potius illa requiratur , toties , quoties.*
4. *An petita , & non obtenta dicta licentia , habeatur pro conceſſa in caſu &c.*

Ad primum : reſponſum fuit *in deciſis*.
Ad ſecundum : *negative quo ad primam partem , & quoad ſecundam explicentur functiones.*
Ad tertium ; *ſervetur ſolitum.*
Ad quartum ; *negative & amplius in omnibus.*

Et in Alexandrina pro Confraternitate Sanctæ Mariæ Miſericordiæ , & S. Rochi cum Parocho S. Martini fuerunt propoſita , & reſoluta duo ſequentia dubia.

1. *An Confraternitas S. Mariæ Miſericordiæ , & S. Rochi Civitatis Alexandrinæ poſſit ſine licentia , & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio Lignum S. Crucis?*
2. *An eadem Confraternitas poſſit pariter ſine licentia , & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio SS. Eucharistiam in caſu &c.*

Sacra Congreg. Conc. in Alexandrina 21. Februar. 1728. reſpondit : *Ad utrumque affirmative , accedente licentia Epiſcopi . Et amplius.*

Confraternitas poteſt facere ſuas Congregationes abſque licentia , & intereſſentia Parochi ; Sac. Congr. Conc. *in Novarien.* 24. *Septembris* 1718. *ad nonum dubium* . Et Capellanus Confraternitatis poteſt in ſuo Oratorio benedicere candelas pro Confratribus , & ſororibus in Feſto Purificationis B. M. V. *in reſponſ. ad* 12. *dubium.*

Parochus debet a Confraternitate invitari , ut præſideat in Congregationibus faciendis tam in imbuſſolationibus, & extractione Priorum , ac Officialium, quam in redditione rationum ; Sac. Congr. Conc. *in Bononien.* 15. *Mart.* 1728. *ad* 2. *dub.* Non debet tamen invitari , ut præſideat Congregationibus faciendis pro diſtributione dotium , nec non pro his , quæ concernunt temporalia , & rerum Oeconomiam ; *Ibid. ad* 5. *dub.*

Decretis Sacræ Congregationis Concilii conſonant reſolutiones Sacræ Congregationis Epiſcop.

ſcop. & Regular. *in una Rhegien.* inter Monaſterium, & Monachos S. Petri Congregationis Caſſinenſium, & Confraternitatem Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Civitatis, in qua propoſitis dubiis:

1. *An Confraternitas ſit exempta a Juriſdictione Ordinarii?*
2. *An eidem Confraternitati competat facultas retinendi Campanas obſtrepentes in culmine Oratorii?*
3. *Proceſſiones faciendi per Parochiam cum Stola, & Cruce occaſione aſſociationis Cadaverum, & ſimilium?*
4. *Continuo aſſervandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, etiam cum illius publica expoſitione?*
5. *Adminiſtrandi publice Sacramentum Confeſſionis?*
6. *Benedicendi Candelas, Cineres, Olivas?*
7. *Functiones peragendi in Majori Hebdomada, ſignanter in die Cœnæ Domini?*
8. *Ibique ſepeliendi Cadavera abſque alio interventu Parochi, iſtique omnino denegando Jura Parochialia?*

Die 5. Junii 1699. Sac. Congreg. referente Eminentiſſimo Cardinali Tanario, cenſuit, & decrevit non conſtare de exemptione, & in reliquis -- *inhærendo* (ſunt verba Decreti) *Decretis alias deſuper editis, cenſuit reſpondendum negative.*

4 Decretis Sacrarum Congregationum Concilii, & Epiſcoporum & Regularium conſonant nova Decreta Sacræ Congregationis Rituum, in qua propoſitis ſequentibus dubiis:

1. *An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Eccleſiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Eccleſiaſticis non Parochialibus?*
2. *An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis adnexis Parochialibus Eccleſiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quo ad dictas functiones?*
3. *An Confraternitates erectæ in aliis Eccleſiis publicis, habeant quoad eaſdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites ſitæ ſint Eccleſiæ?*
4. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tam publicis, quam privatis ſejunctis ab Eccleſiis Parochialibus quo ad dictas functiones Eccleſiaſticas, habeant dictam dependentiam a Parocho?*
5. *An Benedictiones, & Diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ſint de juribus mere Parochialibus?*
6. *An Benedictiones Mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & ſimilium, ſint de juribus mere Parochialibus?*
7. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ ſint de juribus mere Parochialibus?*
8. *An celebratio Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini, ſit de dictis juribus Parochialibus?*
9. *An prima pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto ſit de juribus Parochialibus?*
10. *An celebratio Miſſarum Solemnium per annum, ſive pro vivis, ſive pro defunctis, ſit de dictis juribus Parochialibus?*
11. *An Expoſitio quadraginta horarum, & benedictio, quæ fit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus?*
12. *An expoſitio, quæ fit cum Reliquiis, vel ſacris imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus?*
13. *An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expreſſæ, peragi poſſint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*
14. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres ſtatis horis recitari poſſint horæ Canonicæ cum cantu, vel ſine, abſque licentia Parochi?*
15. *An in dictis Oratoriis privatis ſit licita celebratio Miſſæ privatæ, aſſentiente Ordinario loci, & contradicente Parocho?*
16. *An Capellani Confraternitatum poſſint populo denunciare Feſtivitates, & vigilias occurrentes in Hebdomada abſque licentia Parochi?*
17. *An Parochus invitis Confratribus docere poſſit Doctrinam Chriſtianam in prædictis Eccleſiis, Oratoriis publicis, vel privatis a Parochiali diviſis, & ſeparatis.*
18. *An in ſæpe dictis Eccleſiis publicis Confraternitatum poſſint haberi publicæ Conciones etiam per totum curſum Quadrageſimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & abſque licentia Parochi?*
19. *An in eiſdem Eccleſiis poſſit celebrari Miſſa ſive lecta, ſive cantata ante Miſſam Parochialem, ſive lectam, ſive cantatam?*
20. *An ad Parochum ſpectet facere officium fune-*

bere ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpe dictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?

21. *An intra ambitum earumdem Eccleſiarum fieri poſſint Proceſſiones juxta cujuſque Confraternitatis inſtitutum, abſque interventu, vel licentia Parochi?*

22. *An eædem Proceſſiones fieri poſſint extra ambitum dictarum Eccleſiarum abſque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium tranſeundum eſt?*

23. *An in dictis Proceſſionibus Capellani Confraternitatum poſſint deferre Stolam?*

24. *An Epiſcopo accedente ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſint ſitæ dictæ Eccleſiæ?*

25. *An earumdem Eccleſiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos poſſit Parochus, ceſſante alio ſpeciali, ac legitimo titulo, & ſolo jure Parochialitatis, compellere invitos ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis?*

26. *An in ſæpe dictis Eccleſiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus retineri poſſit Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali Indulto Sedis Apoſtolicæ?*

27. *Præſuppoſita facultate retinendi, an poſſit infra annum publice exponi, ſine licentia Ordinarii?*

28. *An poſſit Parochus ſe ingerere in Adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in ſæpe dictis Eccleſiis recollectarum, vel capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ clavem retinere?*

29. *An in Eccleſia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani, immiſcere ſe valeant, invito Parocho, in ejuſdem Eccleſiæ functionibus, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus?*

30. *An Confraternitates ſive ſint erectæ in Eccleſia Parochiali, ſive extra illam, poſſint pro libito, & juxta uniuſcujuſque peculiaria ſtatuta, congregationes ſuas facere, abſque interventu, vel licentia Parochi?*

31. *An poſſint propria bona adminiſtrare, atque de illis diſponere abſque ulla dependentia a Parocho?*

32. *Quando Parochus eiſdem Congregationibus interſit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an poſſit ſuffragium deciſivum ferre: & quatenus affirmative?*

Die 10. Decembris 1703. prout infra reſpondit.

Ad 1. *Affirmative.*
Ad 2. *Affirmative.*
Ad 3. *Negative.*
Ad 4. *Negative.*
Ad 5. *Negative.*
Ad 6. *Negative: ſed benedictiones Mulierum, & fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis.*
Ad 7. *Negative prout jacet.*
Ad 8. *Negative prout jacet, ſed ſpectare ad Parochum.*
Ad 9. *Negative prout jacet, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem ad formam* Conſt. Leon. X. n. 22. §. 14.
Ad 10. *Negative prout jacet, ſed licere Confratribus dumtaxat in Feſtivitatibus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ, vel Oratorii, ut in* Brunduſina ſub die 1. Junii 1601.
Ad 11. *Negative.*
Ad 12. *Negative, & quo ad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus ſerventur Decreta.*
Ad 13. *Satis proviſum in ſuperioribus.*
Ad 14. *Affirmative, niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſſa.*
Ad 15. *Affirmative.*
Ad 16. *Affirmative.*
Ad 17. *Negative.*
Ad 18. *Affirmative.*
Ad 19. *Negative, niſi aliter Epiſcopus diſponat.*
Ad 20. *Affirmative, quando tumulandus eſt ſubditus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium.*
Ad 21. *Affirmative.*
Ad 22. *Negative, niſi adſit licentia Epiſcopi.*
Ad 23. *Negative extra propriam Eccleſiam.*
Ad 24. *Negative.*
Ad 25. *Negative.*
Ad 26. *Negative.*
Ad 27. *Negative.*
Ad 28. *Negative.*
Ad 29. *Negative.*
Ad 30. *Affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.*
Ad 31. *Affirmative.*
Ad 32. *Negative.*
Ad 33. *Negative.*

Digitized by Google

Supplementa Auctoris.

5 Ad rem adhuc attendendæ ſunt Reſolutiones Sac. Congregationis Concilii deſuper editæ, quas videre eſt in *Appendice* tom. 8. hujus Bibliothecæ, nempe ſub *num.* 16. In Lancianen. *Confraternitatis; num.* 45. in Novarien. *Aggregationis; num.* 69. & 97. in Cremonen. *num.* 117. in Maceraten. *num.* 123. in Alexandrina; *num.* 124. in Bononien. *num.* 199. in Firmana *Jurium parochialium; num.* 200. & 204. in Juvenacen. *Adminiſtrationis; num.* 217. in Hortana *Jurium parochialium*; *num.* 224. in Senogalien. *Juris ſepeliendi; num.* 245. in Viterbien. *num.* 263. in Fanen. *Procurationis; num.* 346. In Apten. & ad uberiorem notitiam videri poſſunt quæ ſcite & erudite more ſuo tradit Bened. XIV. Inſtitut. Eccleſ. 105. a n. 93. ad plures ſequentes; cujus fragmenta quidem habes inter additiones ad hunc tit. *Confraternitas* ſingulis articulis appoſitas, ſed Inſtitutio illa 105. omnino in fonte conſulenda eſt in præſenti materia.

6 Ad complementum tamen advertenda ſunt, quæ tradit eruditiſſimus P. Gaudentius de Janua in ſuo eximio Opere noviſſime Romæ impreſſo anno 1748. *de Viſitatione*, *cap.* 3. *dubit.* 9. *ſect.* 2. *num.* 22. *pag.* 321. *ibi*. Cæterum regula generalis eſt pro Confraternitatibus, licet aggregatis, ac etiam ſpeciali quolibet privilegio munitis: quod aliqua quidem exercere queunt ſine licentia Parochi; immo hoc contradicente, ſed numquam abſque Ordinarii placito, atque conſenſu; ut quantum ad aggregatas clare legitur in Lunen. Sarzanen. 19. *Auguſt.* 1690. *decr. lib.* 40. in Novarien. *pariter Aggregationis* 24. *Sept.* 1718. *decr. lib.* 68. in reſponſis utrobique ad plura dubia, in quibus auctoritas Ordinarii ejuſque juriſdictio ſemper præſervatur; Et quantum ad alias, ſpecialibus utcumque privilegiis munitas, colligitur ex *Mileten.* 18. *Sept.* 1690. ubi Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti exempta in ſui erectione, medio privilegio Apoſtolico ante Concilium conceſſo, a juriſdictione Ordinarii, cum facultate retinendi Tabernacula, & aſſervandi Sanctiſſimum Sacramentum, declaratum fuit; quod potuerit continuare in celebratione Solemnitatis Corporis Chriſti cum expoſitione ejuſdem Venerabilis a Dominica Palmarum uſque ad Feriam tertiam Majoris hebdomadæ, nec non in qualibet ſexta feria menſis Martii, *Arbitrio tamen Epiſcopi tantum*; *decr. lib.* 40. Prout ibidem neque ſuſtinetur exemptio a juriſdictione, & Viſitatione Epiſcopi ejuſdem, licet in privilegio expreſſa. Quod confirmatum fuit *in Sutrina Juriſdictionis* 7. *Decemb.* 1715. videlicet: quod jure Ordinario poſſit Epiſcopus viſitare Eccleſiam, & Hoſpitale a Confraternitate laicali gubernatum; atque exigere quolibet anno rationem adminiſtrationis dictæ Eccleſiæ, & Hoſpitalis: *Non obſtante aſſerto Brevi, concedente Officialibus ejuſdem Hoſpitalis adminiſtrationem independentem; decr. lib.* 65.

Diſtincta, his non obſtantibus, in dies pri- 7
vilegia hujuſmodi aggregatæ Confraternitates non ceſſant prætendere, quæ per Ordinarios iiſdem denegantur; propterea non abs re erit quædam alia referre contra hujuſmodi prætenſiones S. C. C. Decreta. Et primo generaliter ſancitur: quod Capellani Confraternitatum aggregatarum Archiconfraternitatibus Urbis, non poſſunt in Eccleſiis Confraternitatum miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Fidelibus ad eas confluentibus, ſine ſpeciali licentia Epiſcop. *in Lunen. Sarzanen.* 29. *Auguſti* 1690. *ad tertium decr. lib.* 40. Neque poſſunt in die Purificationis B. V. Feria 4. Cinerum, & Dominica Palmarum peragere benedictiones ſolemnes Candelarum, Cinerum, & Palmarum in eadem Eccleſia; immo neque privatim in Sacrario; ut in eadem *Lunen. Sarzanen. ad quartum*. Putarem tamen, quod hæ benedictiones prohibeantur ſpeciatim, quantum ad affluentem populum; ut in reſponſione præcedente; nec dubito, qoin pro Confratribus ſolis ad Functiones, & Officia concurrentibus poſſint expleri, annuente præſerrim, & approbante Epiſcopo: ex Bulla Clementis VIII. In ſolemnioribus item Feſtivitatibus non poſſunt Capellani præfati canere Miſſas, & Veſperas, abſque licentia Parochi; ut *in Lunen. eadem* in reſponſ. *ad quintum*, neque in Proceſſionibus extra Oratorium deferre Stolam; poſſunt ramen in Proceſſionibus intra idem; ut in *Cremonen.* 13. *Januar.* 1706. *ad nonum decr. lib.* 56. *Novarien.* 24. *Septemb.* 1718. *ad* 6. *decr. lib.* 68. Quod etiam intelligendum venit, niſi licentia Epiſcopi accedat, cujus juriſdictioni ipſi, & Parochi ſubduntur ex dictis. Idem concluditur, quantum ad expoſitionem Reliquiarum; ex declaratione S. C. C. *in Alexandrina* 21. *Febr.* 1728. In qua reſcriptum fuit: Quod Confraternitas aggregata Archiconfraternitati Urbis valeat ſine licentia, & interventu Parochi, accedente tamen licentia Epiſcopi, exponere in ſuo Oratorio Lignum Sanctæ Crucis: *lib. decr.* 78. & in Theſaur. *reſol. tom.* 4. Confraternitates deinde in ſpecie aggregatæ Baſili-

cæ

Digitized by Google

cæ Lateran. vigore dictæ aggregationis non poſſunt prærendere erectionem in propriis Oratoriis, vel Eccleſiis, Scalæ Sanctæ ſic nuncupatæ, cum indulgentiis Scalæ Sanctæ de Urbe; *In Neapolitana Indulgentiarum 9. Jun.* 1717. *ad primum decr. lib.* 67. Idcirco poſſunt ab Ordinario compelli ad removendum lapidem, poſitum ſuper Scalam cum inſcriptione; pro Viſitantibus quotidie *Indulgentiæ, ſicut in Baſilica Lateranenſi*; ibidem *in Neapolitana ad tertium*. Similiter Confrateruitas Mortis aggregata Archiconfraternitati Mortis Urbis non poteſt ſine licentia Epiſcopi exponere in proprio Oratorio Sanctiſſimam Euchariſtiam infra annnm, & præcipue in functione quadraginta horarum, per Octavam deſunctorum. Ita in *Cremonen.* 13. *Apr.* 1726. *ad ſecundum decr. lib.* 76. An antem ſufficiat ſemel dictam licentiam petere; tum pro expoſitione intra annum, tum quadraginta horarum? Reſponſum fuit in dicta *Cremonen. Ad tertium ſervetur ſolitum*; Cnm expreſſione tamen, quod licentia petita, & non obtenta, nequaquam habeatnr pro conceſſa: ibi eadem hæc Confraternitas Mortis aggregata non poteſt ſepelire Cadavera occiſorum in Eccleſia Parochiali, quoties paratus eſt ea ſepelire ipſemet Parochus; *in Novarien. Aggregationis* 24. *Septemb.* 1718. *ad* 10. *decr. lib.* 68. *&* 13. *Jun.* 1720. *lib. decr.* 70. Quamvis Parocho recuſante non ſolnm privilegium habeat ea ſepeliendi, ſed Eccleſiæ fores aperiendi per vim; In dicta *Novarien.* 1718. *ad* 11. Hæc ille expreſſis verbis.

8 Quo ad diſcordias inter Parochos, & Rectores, ſeu Capellanos diſtinctarum Eccleſiarum, ſeu Oratoriornm exiſtentium intra limites Parochiæ, ſine ulla Confraternitate, ſeu Societate, attendenda ſunt Decreta Sac. Congreg. Concil. *in Forolivien. Jurium Parochialium* 18. *Novemb.* 1684. nempe, *quod non liceat Parocho quæſtuare in Eccleſia ſita intra limites Parochiæ, quæ ſit Patronalis, vel quæ habeat proprium Rectorem in Reſpon. ad primum*; Item *quod non liceat retinere claves capſulæ eleemoſyaarum exiſtentis in eadem Eccleſia in Reſponſ. ad ſecundum*; Item *quod poſſit Rector ejuſdem Eccleſiæ ibidem Miſſam celebrare ante Miſſam celebratam a Parocho; niſi aliter Epiſcopus ſtatuat in Reſponſ. ad* 5. *ibid. lib. Decr.* 34. Et *in Melevitana Jurium Parochialium* 22. *Jun. &* 20. *Sept.* 1715. videlicet, *Non ad Parochum, ſed ad Rectorem Eccleſiæ ſitæ intra limites Parochiæ, ſpectare deputationem, ſeu electionem Diaconi, & Subdiaconi aſſiſtentis celebrationi Miſſæ ſolemnis in dicta Eccleſia &c. occaſione alicujus Feſtivitatis, & ſi ejuſmodi Eccleſia careat Rectore, deputatio pertineret ad Patronum, & ſi non adſit Patronus, ad Cuſtodes, ſeu Syndicos deputatos ab Epiſcopo, lib.* 75. *decretor.* attentis item deciſ. Rotæ *in Civitatis Plebis* 3. *Jul.* 1705. coram Molines, *&* 6. *Jun.* coram Anſaldo.

Item attendenda ſnnt decreta *in Theleſina Anniverſarii, & Miſſæ ſolemnis*, in qua ad dubia; 1. *An celebratio Miſſæ ſolemnis pro defunctis cum Anniverſario in Eccleſia S. Nicolai ſita infra limites Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Martini Civitatis Cerreti, ſpectet ad Archipresbyterum, & Canonicos dictæ Collegiatæ privative quo ad omnes, ſive potius ad Capellanum dictæ Eccleſiæ cum facultate aſſumendi in dicta Miſſa, & Anniverſario Presbyteros ſibi beneviſos?* 2. *An celebratio Miſſæ ſolemnis cum primis, & ſecundis Veſperis in die Feſto S. Nicolai ſpectet ad dictum Archipresbyterum; vel potius ad Capellanum dictæ Eccleſiæ independenter, & ſine licentia Parochi, & cum facultate aſſumendi Presbyteros, quos voluerit in caſu &c.* S. C. C. *die* 9. *Febr.* 1732. reſpondit: *Ad utrumque Negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam, amplius*: apud Theſaurum Reſolut. *tom.* 5. *in d. Theleſina*. 9

Item attendenda ſunt decreta a Sac. Congr. 10
Concilii in Aſculana *Jurium*, & *Functionum Parochialium* ſub *die* 29. *Auguſt.* 1733. jam relata in tom. 8. ſub *num.* 165. Vide ibi, & adverte, quod ubi in ipſa ad V. dubium: *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Chriſtianam, vel poſſit hoc impedire?* Sac. Congregatio reſpondit: *Arbitrio Ordinarii*; attamen Sac. Congregatio Rituum in celeberrimis Decretis Urbis & Orbis *ſub die* 10. *Decemb.* 1703. a Sanctiſſimo approbatis, qno ad hoc jam reſolverat contra Parochum. Vide ipſa Decreta hoc ipſo in *artic. n.* 4. ſupra relata, in reſponſione ad *decimum ſeptimum*. Item obſervanda ſunt Decreta in *Nullius*, *ſeu* Nonantulana *Jurium Parochialium* ſub *die* 28. *Jun.* 1744. jam adducta tom. 8. in Appendice ſub *num.* 265.

Additiones ex aliena manu.

Si qua eſt Reſolutio alicujns Sac. Congrega- 11
tionis, qnæ finem imponere valeat diſſidiis Parochos inter & Confraternitates, ea certe eſt anno 1704. edita a Sac. Congreg. Rituum, & a Summo Pontifice, ut refert Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 105. *n.* 92. approbata, quam refert Auctor *n.* 4.

12 Statuit dicta Sac. Congr. diſcrimen Confra-
ternitates Sæcularium erectas in Eccleſiis Paro-
chialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publi-
cis, vel privatis, quæ a parochia dependent,
ipſique adjiciuntur, inter, & Confraternitates
conſtitutas in publicis Eccleſiis, aut Oratoriis
publicis, quæ intra ipſius limites poſita ſunt;
13 & fere omnia tribuit Parochis in Confraterni-
tates primi generis, non item in Confraterni-
tates ſecundi generis.

14 Poſt hanc reſolutionem S. Congregationis Ri-
tuum nonnulli Scriptores putant; plura in Con-
fraternitatibus, & ab eorum Capellanis fieri
haud poſſe, licet Sac. Congreg. ſtatuerit illa
ad jus Parochiale minime pertinere, nam in-
quiunt, multa inter jura Parochialia non re-
cenſentur, ſed inter munia ſolis Parochis in
15 ſua ditione convenientia. Ut autem hanc opi-
nionem comprobent, allegant Decreta Sac. Con-
gregationum, quibus ſancitur hoc, vel illud
ſpectare ad Parochum, non autem Sodalitiis,
16 eorumque Capellanis tribuenda. Inter alios
vero Baptiſtellus Fulginatenſis Epiſcopus *in ap-
pendice ad ſuam Synodum pag.* 257. *Benedictio-
nes* (ait) *Cinerum, Candelarum, Ramorum O-
livæ, Ovorum, delationes Sanctiſſimi Sacramen-
ti, Miſſæ, ac Veſperæ ſolemnes, aliæque Eccle-
ſiaſticæ functiones, quæ etſi ſtricte de juribus Pa-
rochialibus non ſunt, aliquam tamen cum eis con-
nexionem & affinitatem habent, juxta communem
infraſcriptorum Doctorum ſententiam, non ad Con-
fraternitates, earumque Capellanos, ſed ad Pa-
rochos ſpectant, excepto caſu, quo Parochus ipſe
requiſitus hujuſmodi functiones ſe gratis exhibere
nolle, alias non poſſe declaravit.*

17 Confutat vero hos Bened. XIV. *dict. Inſtit.
Eccleſiaſt.* 105. *a num.* 100. *ad num.* 111. una
monens præter jura Parochialia functiones quo-
que alias dari, quæ cum iiſdem juribus ita
implicitæ, & connexæ ſunt, ut ſoli Parocho
18 liceat ipſis in ſua ditione exercere. Vide om-
nino eumdem, tum Rot. *cor. Coccin. deciſ.*
2089. *cor. Molin. dec.* 990. *& cor. Lancett.
dec.* 988.

Articulus III.

Confraternitates, quo ad illa, quæ reſpectu ipſarum Epiſcopus poteſt facere, vel non.

1 Confraternitates Laicorum cum uſu Sacco-
rum non ſolum in propriis Oratoriis, ſed
etiam in Regularium Eccleſiis, in quibus re-
periuntur erectæ, poſſunt viſitari ab Epiſcopo
in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, & ad-
implementum onerum, vel relationem habent
ad Confratres; Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.
in una S. Angeli 2. *Auguſt.* 1581. *in Biſaccien.*
12. *Jun.* 1582. *in Caven.* 22. *Februar.* 1595.
in Theleſina 20. *Auguſt.* 1596. *in Derthonen.* 22.
Mart. 1604. *in Aquenſ.* 3. *Decemb.* 1610. *in
Vercellen.* 17. *Jul.* 1625. *in Leopolien.* 31. *Ja-
nuar.* 1642. Sac. Cong. Concil. *in Nucerina Pa-
ganorum* 23. *Jun.* 1629. *& in Urbanien.* 23.
Septemb. 1690. & item Sac. Congr. Epiſcop. &
Regul. *in Fanen.* 10. *Aprilis* 1693. *& in Hie-
racen.* 14. *Novembris* 1698. directa Epiſcopo il-
lius Civitatis Epiſtola pro ut ſequitur: *Queſti* 2
*Eminentiſſimi miei Signori m' hanno comandato di
ſignificarle, che da queſta S. C. de' Veſcovi, e
Regolari è ſtato più volte riſoluto, che gli Ordi-
narj poſſono viſitare le Confraternite de' Laici,
erette nelle Chieſe de' Regolari, ed altre perſone
eſenti, non ſolo in quanto agli beni ed entrate
loro, con rivedere i conti, ma anche le Cappelle
ſteſſe in quanto a quello, che riſguarda l' ammi-
niſtrazione, ed altri obblighi perſonali, che ſpet-
tano alla Compagnia, e Confrati aſcritti a quel-
la, cioè in riconoſcere ſe l' entrate, ed elemoſine,
che ſi danno per adornare, e mantenimento della
Cappella, e per accreſcere ivi il culto Divino, e
divozione del Popolo, ſiano ſpeſe fedelmente, e
con effetto s' impieghino ad utilità, ed in benefi-
cio della ſteſſa Cappella, e non in altri uſi, non
toccando però il reſtante, che ſpetta alla cura,
e total amminiſtrazione de' Frati, e Regolari,
che ſon Padroni di tutto il Corpo della Chieſa,
dove ſono dette Cappelle, e Confraternite, come
gli Altari, Immagini, ed altre coſe materiali af-
fiſſe, ed utenſili Sacri applicati a quelle, ſopra
de' quali nè i Veſcovi, nè altri Ordinarii hanno
da ingerirſi, nè uſar alcuna giuriſdizione, e ſo-
praintendenza; a ſegno tale, che non l' è permeſ-
ſo uſar alcun atto giuriſdizionale nelle ſuddette
Chieſe de' Regolari, ſuora di quanto s' è detto di
ſopra. Onde V. S. dovrà governarſi in queſta
conformità, che tale è ſempre ſtato il ſenſo della
Sacra Congregazione.* Ubi vides non poſſe Epiſ- 3
copum viſitare Eccleſias vel Altaria etiam pro
ſervitio dictarum Confraternitatum a Regula-
ribus aſſignata, niſi quo ad onera, prout jam
declaraverat Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in
Biſaccien.* 12. *Jun.* 1582. Immo neque viſita- 4
re poteſt Epiſcopus Altaria, & Capellas in
Regularium Eccleſiis per Sæcularium Confra-
ternitates conſtructa, ut declaravit eadem Sac.
Cong. Epiſc. & Regul. *in Papien.* 22. *Auguſt.
& in Tarracon.* 22. *Januar.* 1616. apud Barb.
Apoſtolicar. deciſ. collectan. 728. *n.* 15.

Con-

Digitized by Google

5 Confraternitates Laicorum viſitari poſſunt ab Epiſcopis, etiamſi eſſent erectæ in Eccleſiis, ſeu Oratoriis fundatis, & extructis in ſolo, & territorio Religionis Hieroſolymitanæ, prout partibus contradicentibus deciſum fuit a Sac. Congr. Concil. *in Novarien. Orat.* 17. *Novembris* 1686. in qua fuit declaratum, & firmatum, quod Ordinarius poteſt viſitare Oratorium, & Confraternitatem, & cogere Officiales ad reddendam rationem abſque interventu alicujus perſonæ e Religione Hieroſolymitana deputandæ, & prohibere Confeſſariis, ne Confeſſiones Confratrum, & aliorum audiant in
6 Oratorio abſque Epiſcopi facultate. Quinimmo Epiſcopi viſitare poſſunt etiam Confraternitates, quæ non a primæva ſua fundatione ſunt ſub immediata Regum protectione, ſed ſolum ex poſt ſub ſui immediata protectione ſunt a Rege acceptæ: ad hoc enim ut Confraternitates, aliaque Pia Loca exiſtentia ſub immediata protectione Regum ſint immunia a Viſitatione Ordinariorum, debent eſſe talia a primæva ſua fundatione, cum hæc protectio non concedatur, niſi a Sede Apoſtolica, & in ipſo actu fundationis dumtaxat; Si enim Confraternitates, & alia pia loca accipiantur ex poſt a Rege ſub immediata ſui protectione, non eximuntur a juriſdictione Ordinarii, ut patet in reſponſionibus datis ad ſequentia dubia in ſimili de Hoſpitali: *In una Meſſanen. fuit dubitatum,*
7 Primo: *An Hoſpitale alias non exemptum, ſi accipiatur a Rege ſub immediata ſui protectione eximatur a juriſdictione Ordinarii, ita ut ab eo viſitari non poſſit, juxta Sacri Concil. Trid. diſpoſitionem ſeſſ. 22. cap. 8. de reform.* Secundo: *An Hoſpitale, in quo Rex habet juſpatronatus, ſi alias exemptum non fuerit, viſitari poſſit ab Ordinario?* Tertio: *An per immemorabilem conſuetudinem non viſitandi aliquod Hoſpitale excludatur Ordinarius a jure illud in poſterum viſitandi? Die* 11. *Decembr.* 1621. Sac. Congr. Conc. Ad primum reſpondit, *Hoſpitale alias non exemptum non ideo eſſe immune ab Ordinarii juriſdictione, etiamſi acceptum fuerit a Rege ſub immediata ejus protectione, ac propterea hoc non obſtare, quo minus ab Archiepiſcopo viſitari valeat.* Ad ſecundum, *Hoſpitale, in quo Rex habet juſpatronatus, ſi alias exemptum non fuerit, utique poſſe ab Ordinario viſitari.* Ad tertium, *Ejuſmodi conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe ſublatam decreto cap. 8. ſeſſ. 22. de reform. ac proinde per eam numquam excludi Ordinarium a jure*
8 *Hoſpitalia viſitandi.* Et ratio eſt, quia Concilium *cap. 8. ſeſſ. 22. de reform.* in quo excipiuntur Pia Loca, quæ ſub protectione Regum exiſtunt, nequaquam juriſdictioni Ordinarii in aliquo derogavit, aut detraxit reſpectu talium locorum, ut reſpondit Sac. Congr. Concil. *in Neapolitana* 12. *Decemb.* 1601. nec tribuit aliquam novam exemptionem prædictis locis, ſed tantum præſervat, ſi quam prius habebant, et ſæpius declaravit Sac. Congr. ejuſdem Concil. & ſignanter re diligenter examinata *die* 12. *Decemb.* 1602. *in eadem Neapolitana.*

Adminiſtratores Confraternitatum, ſicut & 9
aliorum Piorum Locorum poſſunt compelli ab Epiſcopis ad reddendam rationem adminiſtrationis, & ad aſportandum libros adminiſtrationis etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in loco reſidentiæ, ſeu alterius ſtationis, & permanentiæ Epiſcopi; Sac. Congr. Conc. *in Narnien.* 8. *Auguſti* 1693. *Montiſfaliſci* 27. *Auguſti* 1695. *in Hiſpalen. Viſitationis* 18. *Auguſti* 1696. *in Novarien.* 17. *Novemb.* 1696. *in Calaguritana Viſitationis* 18. *Junii* 1701. *& in Ortonen.* 2. *Maii* 1704. Vide verb. *Adminiſtrator n.* 20. Etiamſi tales adminiſtratores rationem 10
adminiſtrationis aliis reddere ſolerent, adhuc vigore diſpoſitionis Concilii principaliter erit adhibendus Epiſcopus; Sac. Congr. Conc. *in Converſanen.* 2. *Martii* 1697. *& in Milevitana* 20. *Martii* 1700. Immo redditio rationis ad- 11
miniſtrationis danda eſt Ordinariis etiam a Confraternitatibus, aliiſque Locis Piis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione: Et ratio eſt, quia exceptio locorum, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione non legitur niſi *in cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reformat.* in quo capite, ut legenti patet, agitur tantum de jure viſitandi; non autem *in cap.* 9. *ejuſdem ſeſſ.* 22. ubi agitur de rationibus Ordinario reddendis; Caput enim 8. reſtringit ſe ad diſpoſitionem juris communis dicens: *In caſibus a jure communi conceſſis*; ſed caput 9. loquitur indiſtincte, & generaliter etiam in caſibus a jure jam non conceſſis, ut pluries declaravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii, & expreſſe *in Gravinenſ.* 9. *Auguſti* 1569. Et ideo ut refert Pi- 12
gnatell. *tom.* 1. *conſult.* 45. *num.* 46. *&* 47. Sacra Congregatio Concil. ſæpius reſpondit in Neapolitana ut ſequitur: Sacra Congreg. &c. *cenſuit cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reform. Concil. Trident. intelligi, & habere locum in caſibus a jure communi permiſſis. Licere tamen Ordinario ab eis rationem adminiſtrationis exigere ex Decreto cap.* 9. *ejuſdem ſeſſionis, nulla habita ratione juris communis.* Ex quo patet, dicit citatus Do- 13
ctor, Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quam in Viſitatione Piorum Locorum; ideo non mirum,

ſi quo ad Viſitationem excipit loca ſub Regum protectione exiſtentia ; ſecus vero quo ad reddendas rationes , ut etiam notat , & tenet Barboſa *Apoſtolicarum Deciſionum collectan.* 13. *verb. Adminiſtrator num.* 2. ubi citat Decretum ſupradictum Sacræ Congregationis Concil. *in Neapolitana* 11. *Auguſti* 1618. & Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 23. *num.* 5.

14 Epiſcopus manutenendus eſt in quaſi poſſeſſione cogendi Confraternitates Laicorum , quæ utuntur ſacco , per Edicta pœnalia , exactionem pœnarum , aliaque juris , & facti remedia , ad conveniendum ſolitis Proceſſionibus , non obſtante aggregatione , niſi haberent privilegium ſpeciale exemptionis ; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. *in Viterbien.* 9. *Decemb.* 1586. *in Turritana* 16. *Octobris* 1600. *in Nolana* 2. *Maii* 1601. *in Papien.* 15. *Februarii* 1622. *in Camerinen.* 16. *Julii* 1624. *in Florentina Violationis Interdicti ad relationem Eminentiſs. Card.*
15 *de Abdua* , 2. *Februar.* 1692. Et in caſu quod adſit conſuetudo, ſic decrevit etiam Sac. Congreg. Conc. *in Nucerina Paganorum* 15. *Aprilis* 1690. *& in Novarien. Proceſſionum* 16. *Aprilis*
16 1692. Ordinarius , ſeu Epiſcopus poteſt per ſeipſum , vel per ſuum Delegatum intervenire , & aſſiſtere Congregationibus Confraternitatum , & electionibus Officialium , modo non faciat novitates ; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Raguſina* 1. *Aprilis* 1596. *& in Conſentina* 14. *Ju-*
17 *lii* 1600. Immo poteſt Epiſcopus per ſe ipſum , vel per ſuum delegatum intervenire , & aſſiſtere Congregationibus Confratrum , etiamſi fiant in Eccleſiis , & Oratoriis Regularium , in quibus reperiuntur Societates erectæ , abſque eo quod poſſit excludi ; ut reſpondit Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Cæſenaten.* 24. *Novembris* 1690. votum tamen dare non debet , ut reſpondit Sac. Congr. Conc. *in Senogallien.* 4. *Ju-*
18 *nii* 1707. Epiſcopus pro contributione Seminarii poteſt taxare Confraternitatum bona , quatenus ſint Eccleſiaſtica ; Sac. Congr. Conc. *in*
19 *Signina* 18. *Novemb.* 1628. Suppoſita taxa pro Seminario cum ſolutione continuata ultra triginta annos tenentur Confraternitates ad illius ſolutionem in futurum , quia ex ſolutione tot annorum præſumitur, vel quod bona ſint Eccleſiaſtica , vel quod aliquod Beneficium ſit eis unitum , & ideo poteſt Epiſcopus illas compellere remediis cenſurarum Eccleſiaſticarum , ſequeſtrationis fructuum , & ſimilium ; Sac. Congreg. Concil. *in Tudertina ad cap.* 18. *ſeſſ.* 23.
20 *de reform.* 5. *Novembr.* 1644. Confraternitates tenentur contribuere pro victualibus Viſitatoris, ſeu Epiſcopi viſitantis ; Sac. Congr. Conc. *in Dertonen. ad cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* 4. *Maii* 1652. *in Bojanen.* 14. *Decemb.* 1654. Et 21
non obſtante conſuetudine contraria non contribuendi ; Sac. Cong. Conc. *in Signina* 1670. 2. *Auguſti* . Servari debet Decretum Epiſcopi, ne 22
in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Feſtis ante Parochialem , modo Parochus celebret hora competenti ; Sac. Congr. Epiſc. *in Cortonen.* 9. *Januar.* 1587. *in Senogallien.* 29. *Januarii* 1613. Vide Decreta relata *art.* 2. *n.* 4.

Non poteſt Epiſcopus ſe ingerere in admi- 23
niſtratione bonorum Confraternitatum Laicorum , dum illa non dilapidant ; Sacra Congr. Epiſc. & Regular. *in Caſtellaneten.* 14. *Novembris* 1603. Licet enim Epiſcopus poſſit , im- 24
mo debeat ad tollendos abuſus , & præjudicia Locorum Piorum , Edictis præcavere , ut bona fideliter adminiſtrentur : non tamen in adminiſtratione ſe ingerere valet , ſed illam Confratribus relinquere , reſervato ſibi jure competente ex Concilii Tridentini diſpoſitione *c.* 8. *&* 9. *ſeſſ.* 22. nempe confirmandi Œconomos , & Adminiſtratores electos , & ab eis exigendi computa adminiſtrationis ; nec non etiam juramentum de fideliter adminiſtrando , pro ut auditis partibus declaravit Sac. Congr. Conc. *in Aliphana* 8. *Maii* 1706. & antea *in Ferentina* 15. *Martii* 1704. Epiſcopus non poteſt pro- 25
hibere Confraternitatibus Laicorum erectis auctoritate Ordinaria , ne faciant expenſas extraordinarias excedentes ſummam ſcutorum viginti ſine ſua licentia , quemadmodum declaravit Sacra Congr. Concil. *in Urbinaten.* 10. *Martii* 1663. *ad cap.* 9. *ſeſſ.* 22. *de reform.* Epiſcopus 26
non debet compellere ad unionem Confraternitates ; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Narnien.* 13. *Novembris* 1612. Unde Confraternitatum 27
Sanctiſſimi Nominis Dei , & Sanctiſſimi Sacramenti terræ Capitonis Narnien. Diœceſis unio facta ſine aliqua cauſſa , & abſque auctoritate in Viſitatione a Vicario Generali Epiſcopi Narnien. declaratur nulla ; Sacra Congr. Rit. *in Narnien. Capitonis* 24. *Januarii* 1615. Nulla 28
Confraternitas impediri debet , ne accedat ad funera , modo ſine Jurium Parochialium præjudicio ; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Camerinen.* 26. *Auguſti* 1616. Epiſcopus impedire 29
non poteſt , ne Confratres Societatis Mortis incedant cum capite caputio cooperto ; Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. *in Cajetana* 24. *Julii* 1606. Epiſcopus non poteſt prohibere, vel re- 30
ſtringere Confraternitatibus præſertim aggregatis , ſolita exercitia , puta Societati Mortis ſepelire Defunctos poſt horam 23. Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. *in Ferrarien.* 12. *Januarii* 1592.

Digitized by Google

31 1592. Vel facere conſuetam diſciplinam ſecreto, & ſine lumine; Sac. Cong. Epiſcopor. &
32 Regular. *in Camerinen.* 1. *Septemb.* 1576. Secus de exercitiis inſolitis, ſi poſſunt eſſe occaſio ſcandali, vel diſturbandi antiqua; Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. 17. *April.* 1602.
33 Confraternitates poſſunt congregari ubi, & quoties magis eis placuerit, etiam abſque Epiſcopi licentia; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in una Nullius Putiniani* 21. *Auguſti* 1584. quæ reſcripſit Vicario dicti loci, quod non potuerat prohibere, ne Societas Sacramenti non ſe congregaret, neque ullam reſolutionem caperet abſque ſua licentia; Eo enim ipſo quod Confraternitas reperitur legitime erecta, habet jus tanquam legitimum Collegium ſe congregandi, quoties ſibi placuerit abſque licentia Superioris; Rota *coram Coccin. deciſ.* 1174. *n.* 11. & 12. Frances *de Eccleſ. Cathedral. cap.* 25. *n.* 330. Barboſa *deciſ. Apoſt. collect.* 27. *num.* 12. Ricciul. *Eccleſiaſt. lucubrat. lib.* 4. *cap.* 3. *in printip.* & *cap.* 5. *num.* 5. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 11. *num.* 18. 19. & 20. ubi mordicus ſuſtinet hanc opinionem contra Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 128. contrariam ſen-
34 tentiam tenentem. Unde concludit, quod Epiſcopus non poteſt generaliter prohibere, quod Confraternitates non poſſint congregari ſine licentia, & præſentia Delegati Epiſcopi ſub pœna nullitatis agendorum, quia eſt contra juris diſpoſitionem, cui Epiſcopus non poteſt derogare; Sicque dicit ipſe, cum talis prohibitio de jure ſuſtineri non valeat univerſim pro omnibus Congregationibus, poterit Epiſcopus ea uti in aliqua re gravi, quæ involvat præjuditium irreparabile, vel damnum notabile, per modum tamen hortationis, & numquam ſub pœna nullitatis, quam infligere actibus Colle-
35 gii legitime congregati non poteſt. Et hæc fuit ſententia Eminentiſſimi Petrucci, qui votum ſuum aperire juſſus a Sac. Cong. Conc. *in una Piſaur. ſub diebus* 28. *Decembr.* 1697. & 14. *Junii* 1698. ita Decretum Epiſcopi ſuper gubernio Confraternitatum cum hac prohibitione latum, moderandum eſſe cenſuit; & Sacra Congregatio cenſuram voti approbavit. Vide Decreta relata *Art.* 1. *num.* 4. *in reſponſio-*
36 *ne ad trigeſimum*. Capellani Confraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine cauſa amoveri reluctantibus Confratribus, ut cenſuit Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. *in Foroſempronien.* 3. *Octobris* 1692.
37 * Confratres non poſſunt quæſtuare etiam per propriam Eccleſiam, niſi de licentia Ordinarii, ut ex decreto S. Congregationis; Miſſas vero ex quæſtubus illis collectas, celebrandas eſſe in eadem Eccleſia, non vero in Parochiali cenſuit S. Congregatio Concilii; *Inſtitut. Eccleſ.* 105. §. 132.

Additiones ex aliena manu.

Quoad poteſtatem Epiſcopo competentem 38
viſitandi Confraternitates erectas in Eccleſiis Regularium exemptorum, celebris eſt Reſolutio Sacræ Congregationis Concilii interpretis *in Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1719. *Sacrà &c. Inhærendo declarationibus jam factis cenſuit, Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas ſubeſſe jurisdictioni & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, necnon illarum Capellas in iisdem Eccleſiis Regularium exiſtentes, in his tamen quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt. Et ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi altare & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Capellæ, onera Miſſarum atque divinorum officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.*

Hæc autem reſolutio licet in caſu particu- 39
lari edita ſit, tamen, ut monet Bened. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 105. *num.* 88. tanquam Lex generalis probata deinde fuit, ipſique S. Congregatio ſe conformavit, quum ejuſdem generis cauſæ propoſitæ fuerunt, ut in *Conſentina Viſitationis, & cenſurarum* 16. *Septemb.* 1722. *in Spoletina* 3. *Septembris* 1730. *& in Ravennaten.* 7. *Aprilis* 1731.

Confraternitates vero in Lateranenſi ſolo 40
excitatæ Epiſcopis minime ſubſunt ob vetuſtiſſimum privilegium Bonifacii IX. quod licet a Pio V. abrogatum fuerit, tamen a Sixto V. in priſtinum fuit reſtitutum.

Notandum vero, quod tunc valet hoc Pri- 41
vilegium, quum Eccleſiæ, Sacella, ſive Confraternitates in eo fundo eriguntur, qui prius ad Baſilicam Lateranenſem jure dominii pertine-
bar. Aliter vero ſe res habet, ſi poſtquam hæ 42
ſacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Baſilicæ ſubjiciantur, annuumque tributum ob hanc cauſam ſolvatur; Rota *cor. Emerix Jun. dec.* 228. *n.* 5. *& ſeq. & dec.* 260. *ſer. per tot. & cor.* Lancett. *dec.* 1385. *num.* 5. *& plur. ſeq.*

Nec omittendum, quod Sixtus V. Epiſcopo 43
in Eccleſias, aut Oratoria, poſita in ſolo Lateranenſi, tribuit idem jus, quod in ipſum Epiſcopum a Tridentina Synodo confertur. Ideo-

Bb 4 que

Digitized by Google

que delegata juriſdictio Epiſcopo competit. Poterit itaque Epiſcopus tamquam delegatus viſitare ſacras ædes hujuſmodi, & Confraternitates. Conſule Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 105. *num.* 90.

Articulus IV.

Confraternitates, quo ad immunitatem a poteſtate & juriſdictione Laicali.

1 CONfraternitates auctoritate Apoſtolica, vel
Ordinaria erectæ ſubſunt juriſdictioni E-
piſcopi, ac etiam ipſi Confratres, ubi agitur
de intereſſe ſpititualitatis, & confraternitatis;
Sac. Congr. Immunitatis *in Papien.* 10. *Septem-*
2 *bris* 1629. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 6. Cognitio
cauſæ contra Confratres Confraternitatis N.
ſpectat ad Archiepiſcopum; Ead. Sac. Congr.
Immunit. *in Mediolanen.* 17. *Novemb.* 1654.
3 *lib.* 5. *Decr. Paul. pag.* 57. Sicut & cauſa con-
tra Confraternitatem habentem requiſita ſpe-
ctat ad Judicem Eccleſiaſticum; Eadem Sac.
Congr. *in Gravinen.* 21. *Septembr.* 1663. *lib.* 2.
4 *Decret. Paul. pag.* 121. Cauſæ jam cognitæ a
Judice Eccleſiaſtico circa bona debita Confra-
ternitatibus ſpectant ad Judicem Eccleſiaſti-
cum, nec poteſt Judex Laicus eas reaſſumere,
ſeu inhibere; Ead. Sac. Congr. *in Ortana* 28.
Septembr. 1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.*
5 149. Confraternitates Eccleſiaſticæ gaudent
exemptione a gabella pro pane, qui ab eiſ-
dem datur Cuſtodibus animalium ipſarum Con-
fraternitatum pro eorum victu; Eadem Sacra
Congr. *in Potentina* 24. *Januar.* 1611. *lib.* 4.
6 *Decr. Paul. pag.* 135. Domus Confraternitatis
contigua Eccleſiæ Confratrum gaudet immu-
nitate, etiam quoad confugientes; Ead. Sac.
Cong. *in una Civitatis Caſtelli* 23. *Jul.* 1652.
lib. 4. *Decret. Paul. pag.* 189. *in Forolivien.*
19. *Decembr.* 1690. *lib. Decret. Marr. pag.* 698.
7 Locata vero Laicis non gaudet; Eadem Sac.
8 Congr. *in Reatina* 24. *Decemb.* 1628. Admini-
ſtratores & Procuratores Confraternitatum,
Eccleſiarum, & Capellarum auctoritate Epi-
ſcopali fundatarum, quarum proventus in Ope-
ra Pia inſumuntur, etiamſi ſæculares, quo ad
ea, quæ pertinent ad dictam adminiſtrationem,
conveniri debent ante forum Eccleſiaſticum;
Ead. Sac. Congr. *in Carinolen.* 15. *Aug.* 1668.
9 *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 252. Judices ſæcu-
lares, qui Confraternitates, ſeu Confratres per
præcepta compellunt ad ſe ſubjiciendum ſuis
judiciis pro rebus ipſarum Confraternitatum,
& pro actibus, quos faciunt in locis ſacris,
& alios, ut proceſſionum & ſimilium, tam-
quam uſurpatores juriſdictionis Eccleſiaſticæ
declarandi ſunt incurriſſe Excommunicationem
Bullæ Cœnæ, ex Riccio *in praxi var. reſol.*
c. 413. Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 47. *num.* 7. 10
Unde datur facultas abſolvendi Gubernatorem,
dummodo prius revocet præceptum factum Of-
ficialibus Confraternitatis, & omnia alia acta
ab ipſo facta in præjudicium Juriſdictionis Epi-
ſcopalis; Sac. Congreg. Immunit. *in Alatrina*
13. *Decembr.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Valleman.*
par. 10.

Et ad hanc rem facit Epiſtola ſcripta Ar- 11
chiepiſcopo Mediolani a Sacra Congregatione
Immunitatis in hæc verba a Pignatelli *loco cit.*
num. 8. relata: *Queſta Sacra Congregazione
dell' Immunità Eccleſiaſtica per rimediare agli
abuſi, che ſi vanno introducendo in Milano da
quegli Aſſiſtenti Regj, che deputa il Senato a
tutte le Congregazioni, e Capitoli di Confrater-
nità, Oſpedali, e Luoghi Pii, dove congregan-
doſi perſone laiche, queſti trapaſſano i limiti del-
la propria autorità, ed inſtituto, non ſolo inge-
rendoſi nell' amminiſtrazione dell' entrate, diſtri-
buzione di elemoſine, adempimento di Legati,
elezioni d' Officiali, e governo ſpirituale de' me-
deſimi, ma col voler ancora aver voto negli ſteſſi
Capitoli in grave pregiudizio dell' Immunità Ec-
cleſiaſtica, dopo matura riſleſſione ha riſolto, che
V. Eminenza proibiſca a' detti Aſſiſtenti Regj
l' uſo del votare nelle Congregazioni, e Capitoli,
che ſi fanno negli Oſpedali, Confraternità, e
Luoghi Pii, e che in oltre s' incarichi alla paſto-
ral ſua vigilanza di così far eſeguire, ed inſie-
me di non permettere, che tali perſone Laiche s'
ingeriſcano all' amminiſtrazione, e governo de'
ſuddetti Luoghi Pii, al qual effetto ſi vaglia V.
E. delle ſue facoltà Ordinarie, il cui eſercizio
ben ſi promette la medeſima Sacra Congregazio-
ne di aver ſempre mai ad oſſervare con zelo uni-
to alla ſolita prudenza dell' E. V. alla quale ba-
cio umilmente le mani, a' 20. di Settembre* 1567.
Item alia Epiſcop. Nolano miſſa ad hunc te- 12
norem: *Queſta Sacra Congregazione avendo ſen-
tito da quanto le ha fatto rappreſentare V. S. col
ſuo memoriale, il pregiudizio, che vien inferito
alla libertà, e giuriſdizione Eccleſiaſtica dal
Reggente della giuriſdizione Laica per aver egli
ordinato, che i Fratelli di alcune Confraternità
di coteſta Dioceſi per venire all' elezione de' loro
Offiziali non ſi radunino più come prima per uſo
inveterato, ma ſi radunino nelle piazze, ſenza
che v' intervengano gli Eccleſiaſtici, è venuta in
parere, che V. S. in ciò debba procedere, ſerva-
tis ſervandis, come di ragione; e per quanto le*

occor-

Digitized by Google

occorrerà l' aſſiſtenza di Monſignor Nuncio , baſterà che V. S. glie ne accenni il biſogno , avendo già egli avuto l' ordine di preſtargliela ſecondo che da lei ne verrà richieſto ; a' 22. di Novembre 1667.

Additiones ex aliena manu.

13 De materia hujus articuli confer Baſſ. *de ſodalit. quæſt.* 8. *per tot.* ubi una docet, quando Confraternitates dicendæ ſint Eccleſiaſticæ , quando Laicales.

ARTICULUS V.

Confraternitates, & Confratres quoad ſepulturas.

1 CONfraternitatibus poteſt ab Epiſcopo con-
cedi privilegium ſepulcri; *Sic communiter*
2 *Doctores* teſte praxi . Confratres tamen dece-
dentes non electa ſibi explicite ſepultura in
ſepulcro ſui Oratorii , ſeu Confraternitatis ,
debent ſepeliri in Eccleſia Parochiali , ſi alias
non habeant proprium ſepulcrum majorum ;
Sac. Congreg. Concil. *in Neapolitana* 13. *Fe-*
3 *bruarii* 1660. *in reſponſ. ad ſeptimum* . Electio
ſepulturæ facta a Confratribus collective , &
collegialiter , ſuſtinetur , & valet ſolum pro
illis, qui individualiter conſenſerunt , ut patet
ex ſequentibus declarationibus , ſuper electio-
4 ne ſepulturæ facta , ut ſequitur : *Confratres ,
& conſorores conſueverunt collective , & colle-
gialiter per publicum inſtrumentum eligere ſepul-
turæ ſuæ locum in aliis Eccleſiis , & ſignanter
Regularium , in quibus eædem ſodalitates erectæ
reperiuntur , abſque tamen voto , juramento , aut
promiſſione de non revocando electionem ; & nu-
per Confratres Artifices Congr. Aſſumptæ erectæ
in Eccleſia Presbyterorum Oratorii S. Philippi
Nerii per libellum a Sanctiſſimo D.N. remiſſum
ſupplicarunt hujuſmodi electionis ſepulturæ modum
validum declarari.*
5 *Super his confecto proceſſu per Eminentiſſimum
Archiepiſcopum , dataque relatione , quæ in folio
per manus Eminentiſs. PP. tranſmittitur , hodie
informante tantum Capitulo Eccleſiæ Archiepi-
ſcopalis Neapolis , quæritur ; An hujuſmodi ele-
ctio ſepulturæ collective , & collegialiter facta
ſuſtineatur in caſu , de quo agitur.*
6 *Die* 16. *Maii* 1682. Sac. Cong. Conc. *&c.
reſpondit ſuſtineri electionem ſepulturæ collective
factam per Confratres , individualiter conſentien-
tes . Et die* 9. *Dec. ejuſdem anni* 1682. *repro-
poſita hujuſmodi cauſſa , utraque parte ore , &
ſcriptis informante ſtetit in deciſis* , addita clau-
ſula . . . *revocabiliter tamen.*

F. Card. Columna Præfectus.

A. Altovitus S. C. C. Secretarius.

Ubi vides per illa verba, *individualiter con-* 7
ſentientes , aperte denotari , quod Confratres ,
quamvis collective , & collegialiter ſepultu-
ram eligant , adhuc non comprehenduntur il-
li , qui nominatim , & individualiter non
conſenſerunt , cum Confratres præſentes , &
individualiter pro ſe ipſis conſentientes non
poſſint pro aliis abſentibus , & ſucceſſoribus
ſepulturam eligere , ut declaravit etiam Sac.
Congr. Epiſcop. & Regul. *in Camerinen.* 18.
Auguſti 1690. Hinc Confratres Confraternita- 8
tis etiam erectæ in Cathedrali decedentes non
electa ſepultura , ſepeliendi ſunt in Parochia-
li , & non in ſepulcro a Societate in Cathe-
drali conſtructo , etiamſi adeſſet ſtatutum ap-
probatum ab Ordinario, quod in ſepulcro Con-
fraternitatis eſſent tumulandi , & communiter
tradunt Gennenſ. *in praxi c.* 74. *num.* 6. Sa-
muel *de ſepultur. diſp.* 5. *controv.* 10. *concluſ.*
1. *& ſequent.* Sperell. *deciſ.* 87. *num.* 10. &
alii , quos cumulat , & ſequitur Panimoll. *de-
ciſ.* 5. *annotat.* 3. *n.* 53. & Monacell. *tom.* 4.
ſupplem. ad 2. *tom. n.* 350.
Officium ſuper defunctis in Eccleſia , vel 9
Oratorio Confraternitatis non exemptæ fit a
Parocho , non a Capellano Confraternitatis ;
Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Laudenſ.* 20.
Auguſti 1601. Et Sacra Congregat. Concilii *in* 10
Regienſi in reſponſ. ad octavum dubium , in
quo quærebatur : *An Confraternitati competat
facultas ibi ſepeliendi cadavera abſque ullo inter-
ventu Parochi , iſtique omnino denegando Jura
Parochialia ?* Cui dubio *die* 5. *Jun.* 1699. Sac.
Cong. cenſuit reſpondendum *negative*. Vide ſu-
pra *art.* 2. *ſub num.* 3. Et ſic etiam Sacra 11
Congreg. Rituum in decretis generalibus re-
latis ſupra *art.* 2. *num.* 4. in reſponſione ad
vigeſimum dubium , in quo quærebatur : *An
ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſu-
per cadaveribus ſepeliendis in ſæpe dictis Eccle-
ſiis , & Oratoriis publicis Confraternitatum ?*
Cui dubio die 10. Decembris 1703. Sac. Con-
greg. reſpondit *affirmative* , *quando tumulan-
dus eſt ſubditus Parocho , intra cujus fines eſt
Eccleſia , vel Oratorium* ; Sacra tamen Congr. 12
Epiſcop. Regular. *in d. Laudenſi* 20. *Auguſti*
1601. decrevit quod Parochus intervenire po-
teſt in funeribus, quæ fiunt in Eccleſiis Con-
fraternitatum , licet defuncti non ſint de ſua
Parochia . Unde videntur concilianda hæc de- 13
creta hoc modo , ſcilicet quod decretum Sa-

cræ

Digitized by Google

træ Congregat. Rituum loquatur de Confraternitatibus exemptis, ut ſunt Confraternitates Urbis, cum Romæ Confraternitates ſoleant eſſe exemptæ a Parochia; Et decretum Sacræ Congregation. Epiſcopor. loquatur de Confraternitatibus non exemptis a Parochia.

14 Conceditur ex gratia Confraternitati, ut ſepelire poſſit in ſua Eccleſia omnes ſuos Confratres, ante infirmitatem, de qua deceſſerunt, in ea Confraternitate deſcriptos, de conſenſu hæredum, & ſine præjudicio emolumentorum, quæ ſpectarent ad Capitulum, vel Parochum; Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. *in Anconitana* 19. *Dec.* 1608. & docet praxis plurimis in locis recepta, quod Confratres ſepeliuntur pacifice in ſuis reſpective Oratoriis, ſalvis tamen Juribus Parochialibus.

Hic addenda ſunt ad rem decreta ſequentia, & notabilia advertenda.

15 Hæres Defuncti invitare poteſt numerum Sacerdotum, ſeu Sæcularium, ſeu Regularium, immo & Confraternitatum ſibi bene viſum; Sac. Congr. Epiſcop. & Reg. 5. *Maii* 1617.

16 Hæredes defuncti invitare poſſunt numerum Sacerdotum Sæcularium, aut Regularium, immo & Confraternitatum, ſibi bene viſum, nec cogi poſſunt ad vocandum Capitulum, vel alios, ſed ſolum Parochum, cui debetur duplum Eleemoſynæ illa, quæ datur aliis Sacerdotibus ſimplicibus; Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. 17. *Martii* 1579. 11. *Octobr.* 1580. 24. *Januar.* 1581. 11. *Jan.* 1647. *&* 11. *Decemb.* 1649.

17 An liceat in Eccleſia Confraternitatum habere Sepulcra, & reſpective poſſint cadavera tumulari abſque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium? Sacra Congr. Concil. reſpondit: Licere habere ſepulcra accedente licentia Epiſcopi, & poſſe in eis cadavera tumulari, ſi eligatur ſepultura, abſque licentia Parochi, ſed ſalvis juribus Parochialibus, *die* 10. *Maii* 1727.

18 An in Sepulcro Confraternitatis in propria Eccleſia ſito, ſepeliendi ſint Confratres, qui ſine ſepulturæ electione decedunt? Reſp. *Negative* Sac. Congr. Conc. 13. *Febr.* 1666.

19 An ad Parochum ſpectet facere Officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Reſp. *Affirmative*, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium; S. R. C. 1. *Decembr.* 1603. *approbante Clem. XI. die* 12. *Jan.* 1704.

20 An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in propria Eccleſia cadavera Confratrum, & Confrorum, qui ibidem elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Capellanus abſente Parocho valeat Officium, aliaſque functiones ſuper iiſdem cadaveribus explere; Sac. Congr. Conc. reſpondit: *Affirmative quoad primam partem, quoad ſecundam Negative*, niſi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non ſubſtituat; *die* 28. *Julii* 1724.

Additiones ex aliena manu.

Ex ſtatuto a S. Sede confirmato poſſunt 21
Confratres ſepeliri in ſepultura Eccleſiæ ſuæ Confraternitatis; Murg. *diſquiſit. Canon.* 1. *tom.* 1. *tract.* 8. *diſquiſ.* 2. *ſect.* 2. *dub.* 25. Samuel *de Sepultur. tract.* 1. *diſp.* 5. *controv.* 10. *concluſ.* 1. Amoſt. *de Cauſis piis lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 90. Baſſ. *de ſodalitat. quæſt.* 2. *num.* 5.

Quæſtionis vero eſt, utrum hoc in caſu of- 22
ficium funebre ſuper Cadaveribus facere ſpectet ad Capellanum Confraternitatis, an ad
Parochum? Porro ubi Confratres ex propria 23
electione ſepeliendi ſunt in ſepultura Eccleſiæ ſuæ Confraternitatis, dubium nullum eſſe poteſt, quin Parochi ſit, & non Capellani Confraternitatis, officium funebre facere ſuper Cadaveribus, quum actus electionis ſepulturæ hoc Parocho præjudicium inferre nequeat; Marchett. *de ſepult. tit.* 38. §. 2. *n.* 64. Baſſ. *de ſodalit. quæſt.* 2. *n.* 5.

At ubi Confratres ſepeliri debent in Eccle- 24
ſia ſuæ Confraternitatis ex mox dicto ſtatuto a S. Sede confirmato, videndum quod diſpo-
ſitum de hoc ſit in ipſo. Nota vero, quod ſi 25
ſtatutum obſcurum, vel ambiguum ſit, ita interpretandum eſt, ut Parocho intactum maneat jus faciendi officium funebre ſuper Cadaveribus in ipſa Eccleſia Confraternitatis.

Alia ad rem, vide verb. *Sepultura a n.* 11. 26
ad 14.

ARTICULUS VI.

Quo ad varia alia Confraternitates concernentia.

Confraternitates Eccleſiaſticæ nequeunt alie- 1
nare bona ſine beneplacito Apoſtolico; Gratian. *diſceptat.* 517. *num.* 7. & Marc. Anton. *var. reſol. l.* 1. *reſol.* 14. *num.* 7. Panimoll. *deciſ.* 12. *annotat.* 5. *num* 40. Card. de Luca *lib.* 7. *de alien. diſc.* 1. *num.* 11. *& ſequent.* Rota *deciſ.* 502. *num.* 2. *& ſequent. coram Bichio*, *& in Urbanien. Archipresbyteratus* 17. *Maii*

Digitized by Google

Maii 1697. *num.* 6. *& ſequent. coram Anſald.*
decıſ. 9. *impreſſ. Romæ ;* Sac. Congr. Rit. *in*
una Civitatis Caſtellanæ 2. *Auguſti* 1641. *& in*
2 *Viterbien.* 27. *Jul.* 1647. Immo requiritur be-
neplacitum Apoſtolicum in ceſſione bonorum
Confraternitatis, etiam in favorem alterius
Eccleſiæ, ut expreſſe declaravit Sacra Congre-
gatio Concilii *in Terracin. Capellaniarum* 20.
3 *Auguſti* 1701. Et ſic etiam requiritur benepla-
citum Apoſtolicum pro Confraternitatibus, &
Oratoriis laicorum erectis in Eccleſiis Regu-
larium auctoritate Eccleſiaſtica; Sacra enim
Congregatio Concilii *in dubio alienationis re-*
rum Eccleſiæ die 7. *Auguſti* 1683. *An Superio-*
ribus Regularibus, qui hujuſmodi Oratoriis præ-
ſunt, liceat abſque Solemnitatibus, & Apoſtoli-
cæ Sedis beneplacito dicta mobilia, & ſupellecti-
lia diſtrahere ſine incurſu pœnarum, quæ per Sa-
cros Canones ſunt præſcriptæ adverſus alienantes
4 *res Eccleſiæ?* Reſpondit, *Negative*. Confrater-
nitates autem mere Laicales, ſicuti & Colle-
gia mere Laicalia, licet ibi Opera Pia exer-
ceantur, & proinde dicantur Loca Pia, poſſunt
5 alienare res ſuas abſque ſolemnitatibus; Secus
vero ſi ſint loca auctoritate Eccleſiaſtica ere-
cta, quamvis adminiſtrentur a Laicis, tamen
bona ſubduntur prohibitioni Extravagantis *Am-*
bitioſæ, & de rebus Eccleſ. non alienand. Bar-
boſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.*
85. *n.* 31. *&* 32. Card. de Luca *de alienat.*
probib. diſc. 1. *n.* 12. *& diſc.* 60. *n.* 3. *de Ju-*
riſdict. Rota *deciſ.* 58. *n.* 4. *& ſequent. apud*
Tondut. de penſion. 313. *n.* 9. *part.* 10. *dec.*248.
num. 18. *& ſequent. part.* 11. *recent.* Coccin.
in Hortana Rectoriarum die 26. *Jun.* 1630. *quæ*
1900. *& in Romana Cenſus* 1. *Aprilis* 1630.
coram Bichio, quæ eſt deciſ. 502., & bene *in*
Romana Laud. 4. *Julii* 1694. §. *emanavit co-*
ram Cardin. Caprara inter quæ *dec.* 140. *tom.* 1.
inter ejus impreſſ. typis Lucen. anno 1725. ibi:
Inanis autem viſa fuit appoſitio, quia Collegium
dicitur Locus Pius, utpote deſtinatum ad alendos
Juvenes ſtudiis incumbentes; nihilominus hæc ſo-
la qualitas ſatis non eſt, ut dicatur ſubjectum
diſpoſitioni Extravagant. *Ambitioſæ*, de rebus
Eccleſ. non alienand., *ſed ulterius requiritur,*
quod ſit locus Eccleſiaſticus, videlicet erectus au-
ctoritate Ordinarii, vel aliis ſignis Eccleſiaſticis.
6 Hinc Confraternitates, & Societates, Conſer-
vatoria, Seminaria, Collegia, & hujuſmodi,
ſi ſint erecta auctoritate Ordinarii, & ſic ſint
7 Eccleſiaſtica, ſubjiciuntur d. Extravag. incip.
8 *Ambitioſæ;* Secus ſi non ſint talia. Unde Se-
minaria erecta in vim Concilii Tridentini,
ſunt loca Eccleſiaſtica, & eorum bona ne-
queunt alienari ſine ſolemnitatibus, & bene-
placito Apoſtolico; Sacra enim Congregatio
Concilii *in una Salutiarum* 20. *Septembris* 1642.
ad ſecundum; An bona ſtabilia, Seminario in
hæreditate relicta, poſtquam fuerint incorpora-
ta, poſſint alienari inconſulto Romano Ponti-
fice pro ſolutione æris alieni, ab ipſa hæredi-
tate debiti, abſque incurſu pœnarum; Cenſuit
Non poſſe alienari. Collegia vero Puerorum, 9
& Alumnorum erecta abſque auctoritate Ordi-
narii, etſi dicantur Loca Pia, non tamen ſunt
Eccleſiaſtica, & ſic non ſubjiciuntur dict. Con-
ſtitutioni *Ambitioſæ*, ut de Collegio Ghislerio
Urbis, non eſſe Eccleſiaſticum, & ſic non ſub-
jacere diſpoſitioni dictæ Extravagantis cenſuit
Rota *in dict. Romana Laud.* 4. *Julii* 1692. *co-*
ram Cardin. Caprara. Sic Collegia Artificum, 10
& Univerſitates Profeſſorum, cum non ſint
loca Eccleſiaſtica, non ſubjacent Extravaganti,
Ambitioſæ, Rota *dec.* 832. *&* 882. *coram Mer-*
lino, licet habeant Capellam pro eorum uſu
tantum; Et ſic in Urbe ſunt ſubjecta Senato-
ri; Card. de Luca *diſc.* 8. *de alienat. probib.*
num. 6. Mons vero Miſericordiæ Civitatis Nea- 11
polis petiit beneplacitum Apoſtolicum pro alie-
natione Domus; Sac. Congr. Concilii, *in Nea-*
politana Beneplaciti 31. *Julii*, *&* 18. *Decem-*
bris 1706.

Confraternitates Laicorum approbatæ, & 12
eorum Capellani poſſunt facere ſolitas Proceſ-
ſiones, quando non fiunt in Parochiali, & in
primaria Eccleſia; Sac. Congreg. Rit. *in Me-*
lit. Galatri 9. *Febr.* 1608. Confraternitatum 13
Proceſſiones non debent extendi per vias, ſed
circa muros Regularium, qui eas regunt; ex-
tra vero ambitum Eccleſiæ non licet neque
Regularibus, neque Confraternitatibus facere
proceſſiones, niſi de licentia, conſenſu, aut
cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ec-
cleſiis, quæ habent in hoc ſpeciale privile-
gium; Sac. Congr. Rit. *in Hiſpalen.* 26. *Febr.*
1628. *& in Limana* 15. *Decemb.* 1632. In Pro- 14
ceſſionibus peragendis extra ambitum Eccleſia-
rum, in expoſitione Euchariſtiæ, benedictio-
ne ſolemni ſuper populum, aliiſque ſimilibus,
quoties interveniat licentia Ordinarii, Paro-
chus non poteſt ſe opponere, ne a Capellanis,
& Officialibus Confraternitatum fiant, quia
animarum Cura, & populi directio principali-
ter incumbit Epiſcopo, qui eſt Parochus Pa-
rochorum; Sacra Congregat. Concil. *in Savo-*
nen. 12. *Februar.* 1689. Confraternitates Lai- 15
corum in Proceſſionibus procedere, & præce-
dere debent inter ſe juxta Bullam Gregorii
XIII. incip. *Expoſcit;* Sic S. Congr. Rit. *in*
Ne-

Digitized by Google

Nepeſina 10. *Maii* 1608. *&* *in Theleſina* 19.
16 *Martii* 1611. Unde Confraternitas, quæ prius
ſaccum induit, præcedere debet aliis, quæ po-
ſtea induerunt; Sac. Congr. Rit. *in Sorana* 7.
Auguſti 1628. *& in S. Severinæ Præcedentiæ*
17 24. *Septemb.* 1712. Excipitur tamen Confra-
ternitas Sanctiſſimi Sacramenti, cui debetur
præcedentia ſupra omnes alias Confraternita-
tes in illis Proceſſionibus, in quibus defertur
Sanctiſſimum Sacramentum, pro ut declaravit
Sacra Congreg. Rit. *in Vercellen.* 18. *Jun.* 1695.
18 *in Cremon.* 3. *Auguſti* 1697. In aliis vero Pro-
ceſſionibus Confraternitas Sanctiſſimi Sacramen-
ti debet procedere, & præcedere juxta ſuam
antianitatem ſicuti cæteræ aliæ; Sac. Congr.
Rit. *in Lauden.* 18. *Julii* 1628. *& Nullius* 30.
19 *Septembris ejuſdem anni* 1628. Jus præcedentiæ
non attenditur in regreſſu a Proceſſionibus;
Eadem Sac. Congreg. Rit. *in Vercellenſi* 18.
20 *Junii* 1695. Confratres ad conveniendum ſoli-
tis Proceſſionibus compellere poteſt Epiſcopus
ſub pœnis ejus arbitrio imponendis ſtante poſ-
ſeſſione illos vocandi per Edicta; Sacra Con-
greg. Conc. 21. *Januar.* 1622. *&* 8. *Maii* 1627.
vid. ſup. Art. 3. *n.* 14. *&* 15.
21 Confraternitates Epiſcopo aſſentiente poſſunt
ſtatuta condere; Sacra Congr. Conc. *in Ulyſ-
ſiponen.* 2. *Junii* 1690. & hoc illis expreſſe con-
ceditur in cit. Conſtit. Clement. VIII. incip.
22 *Quæcumque.* Statuta autem confirmare nemo
poteſt invito, vel inconſulto Epiſcopo, ſed ad
ipſum privative, quo ad alios ſpectat; Sacra
Congregatio Rit. *in Elboren.* 7. *Octobr.* 1617.
23 Confraternitas legitime, ut moris eſt, intima-
ta, & coadunata poterit determinare, & re-
ſolutionem capere, etiamſi non interveniant
duæ ex tribus partibus, aut major pars Con-
fratrum; nam major pars Univerſitatis, Colle-
gii, ſeu Capituli conſtituitur per præſentes,
non habita ratione abſentium; Rota *coram Bu-
rat. deciſ.* 573. *num.* 22. *& coram Celſ. deciſ.*
85. *num.* 9. *impreſſa apud Tondut. quæſt. Bene-
fic. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 157. *num.* 56. dum-
modo tamen non adſit ſtatutum, quod aliud
24 determinet. Confraternitates erigere poſſunt,
& ampliare ſuas Eccleſias, vel Oratoria ſine
præjudicio Jurium Parochialium, non tamen
mutare titulum; Sacra Congreg. Epiſcop. &
Regul. *in Bononien.* 13. *Maii* 1603. *in Sorana*
25 9. *Septemb.* 1635. Confraternitates poſſunt elee-
moſynas quærere ſecundum ſuum inſtitutum;
Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. *in Viter-*
26 *bien.* 25. *Maii* 1601. Confraternitates non poſ-
ſunt accedere ad funeralia mortuorum, niſi
ſpecialiter & expreſſe vocentur; Sacra Congr.
Rit. *in Bonon.* 9. *Decemb.* 1617. Confraterni- 27
tates ſæcularium funera aſſociantium, de in-
torticiis, ſeu cereis, quartam funeralem Pa-
rochis non debent; Sac. Congregat. Epiſc. &
Reg. *in Firmana* 5. *Martii* 1616. Habitus mu- 28
tatio non debet Confraternitatibus de facili
indulgeri; Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul.
in Anconitana 20. *Febr.* 1601. Si Confraterni- 29
tates ejuſdem loci deferunt eundem Saccum,
diſtingui debent addito aliquo coloris ſigno;
Sacra Congregatio Epiſc. & Reg. *in Novarien.*
13. *Maii* 1586. Confraternitates quædam, quæ 30
extra Urbem ſunt, & dependent a Capitulo
Sancti Joannis Laterani, vel S. Petri, vel S.
Sebaſtiani, ſubduntur Ordinariis, ac Rectori-
bus Eccleſiarum; Pius IV. Conſt. 57. incip.
Regimini.

* Inter Confraternitates laicorum illa præ- 31
cedit, quæ eſt in poſſeſſione præcedenti: &
cum nihil ea de re conſtet, præcedere illa de-
bet, quæ prius ſaccis induta eſt, ut ex Con-
ſtit. 84. Gregorii XIII. conſtat; Bened. XIV.
Inſtitut. Eccleſ. 105. *n.* 84.

Sed in Proceſſionibus, in quibus defertur SS. 32
Eucharistia, confraternitas SS. Sacramenti ſi
ſacco induatur, præcedit cæteras, ut deciſum
in Rota Romana; *ibid.* *n.* 85. *

Additiones ex aliena manu.

De officio funebri ſuper Cadaveribus Confra-
trum in Eccleſia Confraternitatis, libet ali-
qua hic addere.

Si diſſeratur de Cadaveribus Confratrum, qui 33
haud ſunt de Parochia, ubi ſita eſt Eccleſia
Confraternitatis, dubium eſſe haud poteſt,
quin ipſi Confraternitati excluſo Parocho jus
ſit officium funebre faciendi. Officium enim
funebre inter jura parochialia tunc recenſeri
poteſt, quum defunctus in Parochia tumulan-
dus eidem Parochiæ ſit ſubjectus; Marant. *Re-
ſponſ.* 22. *fer. per tot. & ſignanter num.* 34.
part. 4. Murg. *diſquiſit. Canon. tom.* 1. *tract.* 7.
diſquiſ. 6. *dub.* 1. *num.* 13. idque ex ratione
illa, quod jus funeris eſt acceſſorium quid ad
ſacramentorum adminiſtrationem. Parochus au-
tem jus tantummodo habet Sacramenta Paro-
chianis ſuis adminiſtrandi, & conſequenter re-
ſpectu ipſorum, & non aliorum jus funeris
habere debet; Maranta *loco mox citato n.* 18.
& ſeq.

At ſi agatur de Cadaveribus Confratrum, 34
qui ſubjecti ſunt Parochiæ, in qua Eccleſia
Con-

Digitized by Google

Confraternitatis poſita eſt, quidquid olim ſenſerit Rota *coram Coccin. deciſ.* 289. *per tot.* hodie poſt decreta generalia anni 1703. Sac. Congregationis Rituum, incontroverſa res eſt, quod ſpectat ad Parochum facere ſuper iis officium funebre; Dubio enim 23. *An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſuper Cadaveribus in ſæpedictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* reſpondit mox dicta S. Congregatio; *Affirmative quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia vel Oratorium.*

35 Poteſt tamen jus hoc faciendi funebre officium ſuper hiſce Cadaveribus ſpectare ad ipſorum Confraternitatem ex peculiaribus Conventionibus a S. Sede confirmatis, ut in terminis Eccleſiæ Confraternitatis poſitæ in ipſa Eccleſia Parochiali dixit Rota *in Neapolitana quarto Dubio* 23. *Jun.* 1760. §. 3. *coram R. P. D. Frangipane.*

36 Dubium vero haud leve hinc oritur, an in funebri hoc officio Confraternitas propriam Crucem elevare queat, ejuſque Capellano permitti poſſit delatio Pluvialis & Stolæ. In Affirmativam autem ſententiam ivit idem Sacrum Tribunal *in d. Neapolitana ſuper quarto Dubio* 23. *Jun.* 1760. §. 7. *coram R. P. D. Frangipane.* Et merito. Etenim Officium funebre ex Eccleſiæ ritu ſine hiſce fieri nequit. Conceſſo igitur jure faciendi officium Funebre, conceſſa & ipſa dici debent.

Aliæ Additiones ex aliena manu.

37 De mutatione ſtatutorum Confraternitatum
38 frequentes in Foro quæſtiones ſunt. Regula vero eſt, quod poſſit Ordinarius ea mutare; Monacell. *in formul. Jur. Eccleſ. part.* 21. *adnot. ad form.* 1. *num.* 49. Baſſ. *de ſodalit. q.* 4. *num.* 1.

39 Dubitatur autem, an hæc ipſa facultas Ordinario competat, quoad ſtatuta condita in vim contractus? Negat Rota *cor. Duran. dec.* 291. *n.* 37. ubi ſimul explicat quando ſtatuta condita dicantur in vim contractus.

40 Dubitatur etiam, an Ordinarius valeat mutare ſtatuta a S. Sede confirmata? Negat Baſſ. *de ſodalit. dict. quæſt.* 4. *num.* 1. ubi quod ita quoque ſenſit Sac. Congregatio Epiſcopor. & Regularium negotiis præpoſita *in Aſloricen.* 17. *Febr.* 1603. tum Rota *cor. Duran. dict. deciſ.* 291. *num.* 41.

41 De ſtatutis, ne quis admittatur niſi aliquid ſolvat, ne Confrater poſſit Confratrem in jus vocare, ut adſcribatur quis in altera Confraternitate, & aliis id genus peculiaribus ſtatutis quid ſentiendum ſit, vide Baſſ. *de ſodalit. dict.* 4. *n.* 2. *ad fin.*

CONFUSIO PRO ACQUIRENDO RERUM DOMINIO. Vide verb. *Dominium art.* 3. *a n.* 71. *ad* 75.

C O N G R U A.

Articulus I.

Congrua quibus debetur? & in primis quo ad ea, quæ concernunt Congruam Epiſcoporum, eorumque Coadjutorum.

Congrua debetur omnibus Eccleſiarum Rectoribus Curam animarum exercentibus, eorum Vicariis, & Coadjutoribus; *cap. de Monachis* 12. *Cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *cap. Extirpandæ* 30. *de Præbend. c. eod. in* 6. *c. de Rectoribus* 3. *de Clerico ægrotante;* Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *cap.* 5. *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. *& ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *de reformat.* ubi pro Epiſcopis taxata eſt Congrua in ſcutis mille, & pro Parochis in ſcutis centum, ibi: *Ad hæc in poſterum omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum reditus ſummam Ducatorum mille, & Parochiales, quæ ſummam Ducatorum centum ſecundum verum annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſervationibus fructuum graventur.* 1 2

Pro Epiſcopis igitur generaliter loquendo fuit a Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 13. Congrua taxata in ſcutis mille de moneta illarum partium, in quibus ſitus eſt Epiſcopatus; Rota *p.* 2. *recent. deciſ.* 352. *n.* 5. *deciſ.* 449. *n.* 6. *cum ſequent. & deciſ.* 762. *n.* 1. *cum ſequent. & p.* 18. *t.* 1. *deciſ.* 389. *n.* 18. *cum ſequent.* 3

In regno tamen Neapolitano fuit taxata Epiſcopo in ſcutis 700. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 352. *num.* 2. Verum certa regula in hac materia præſcribi nequit, ſed totum remittitur prudenti Judicis arbitrio in Congrua taxanda; Rota *p.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *n.* 3. *cum ſequent. & deciſ.* 389. *n.* 21. In quo arbitrio habenda eſt ratio de dignitate, & qualitate perſonæ; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *n.* 3. *cum ſequent.* De Officialibus, & Familia; Rota *part.* 18. *t.* 1. *deciſ.* 23. *n.* 10. *cum ſequent.* De oneribus Seminarii, manutentionis Eccleſiæ, Palatii, Itineris ad Sacra Limina, ele- 4 5 6 7 8

eleemoſynarum, ſuſtentationis litium circa immunitatem Eccleſiæ, & de ſimilibus; Rota *part.* 18. *t.* 1. *dec.* 23. *n.* 11. *cum ſeq.* & *deciſ.*
9 389. *n.* 19. *cum ſeq.* Et demum de conſuetudine regionis; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 351. *n.* 4.

10 Epiſcopo petenti ſibi condecentia alimenta denegari non poteſt Congrua, quæ loco alimentorum ſuccedit, ex qua ipſe ali, ejus Familia nutriri, & Epiſcopatus Majeſtas præſervari debet; *c. de Monachis* 12. *c. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *c. Extirpandæ* 30. *de Præbend.* & *cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 3. & *deciſ.* 389. *n.* 1.
11 & *ſequent.* Etiamſi habeat aliunde, adhuc debet conſequi Congruam ex fructibus Eccleſiæ, quia Congrua datur in remunerationem ponderis diei, & æſtus, quod ſuffert Epiſcopus, aut rector in regimine animarum: unde non cogitur proprio ſtipendio militare, ex *prima ad Corinth. cap.* 9. cum dignus ſit operarius mercede ſua; *cap. Quicumque* 66. & *cap. Eccleſiaſticis* 67. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 5. *cum ſequent.* & *dec.* 351.
12 *n.* 7. *cum ſequent.* Etiamſi Epiſcopus acceptaverit Epiſcopatum nimis tenuem, aut nimis gravatum penſione; quia non inde repelli debet a conſecutione Congruæ, quæ eſt privilegium Ordinis elargitum a jure, ne Epiſcopi, aut Rectores in opprobrium dignitatis mendicent, aut curam commiſſi ſibi gregis deſerant, ut declarando dixit Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 4. & *part.* 2. *recentior. deciſ.* 449. *num.* 5.
13 & *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 13. Etiamſi Epiſcopus conſenſerit, & ſe obligaverit ad penſionem. Non enim talis præſtitus conſenſus, ſive tacite, ſive expreſſe eſt ſufficiens ad impediendam hanc Congruæ aſſignationem, ex quo non poteſt oriri ipſi Epiſcopo aliquod præjudicium ab hujuſmodi acceptatione, & conſenſu, quia non habet privilegium ad ſui favorem tantum conceſſum, ſed illud toti Ordini, & dignitati Clericali fuit impertitum, & ideo ne propter mendicitatem, & egeſtatem a ſuis Diœceſanis contemnatur, quorum veneratio ipſi pura, & incorrupta præſervari debet, & ne impediatur animarum curæ vigilare, nec tacitus, nec expreſſus conſenſus ad hunc effectum in aliqua conſideratione haberi debet; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 420. *num.* 5. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 14. *deciſ.* 351. *num.* 10. *cum ſequent.* & *deciſ.* 389. *num.* 25. * Vide etiam Joſephum Mariam Maraviglia *Leg.* 194. *Prudentiæ Epiſcop.* ubi mordicus hanc opinionem defendit. *

14 Et talis Congrua debetur ipſi Epiſcopo ex fructibus ſuæ Eccleſiæ; Rota *par.* 18. *tom.* 1.
deciſ. 351. *n.* 1. Et regulariter illam præſtare 15
debet, qui Beneficii fructus recipit; *c. De Monachis*, *c. Avaritiæ*, *cap. Extirpandæ*, & *cap. In Lateranenſi*, *de Præbend. cap. Sicut*, *de ſupplend. neglig. Prælat.* Rota *part.* 3. *recent. de-* 16
ciſ. 745. *num.* 1. Et ſic Reſervatarius Beneficii tenetur Epiſcopo Congruam præſtare actione reali, & perſonali; Rota *d. dec.* 745. *n.* 2.
Reali, quia fructus pro Congrua ſemper hypo- 17
thecati remanent in quemcumque tranſeant; Rota *in una Pampilonen. Juriſpatronatus de Gonzaga* 30. *Januar.* 1609. *coram Reverendiſs. Bo-*
nonien. & *d. deciſ.* 745. *num.* 2. Perſonali ve- 18
ro, cum etiam conditione ex lege de fructibus perceptis Congrua debeatur; cujus conditionis vigore perſonalis actio contra quemcumque poſſeſſorem competit; §. *Sic itaque*, *diſcretis autem*, *verſ. appellamus*, *de inſtitut. action.* Et 19
præſertim contra poſſidentem fructus, qui alimentorum loco, qualis eſt Congrua, ſuccedunt; *l. Lucius*, *ff. de alim.* & *cib. leg.* Rota
d. deciſ. 745. *n.* 2. & 3. Reſervatarius enim 20
dando ſchedulam ſolutionis Congruæ Epiſcopo, cenſetur cum Epiſcopo contraxiſſe, & ſe ad ſolvendam illam annuatim obligaſſe; *d. l. Lucius*, *ff. de alim.* & *cib. leg.* Rota *in una Toletana*, *Penſionis* 5. *Decembr.* 1603. *coram*
Juſto, & *part.* 3. *recent. dec.* 745. *num.* 4. Sic 21
etiam Epiſcopis gravatis penſionibus aſſignari ſolent pro Congrua mille ducati annui, de quibus ſecuri jam redditi per ſchedulam menſariam, vel alio modo, coguntur relinquere penſionariis adminiſtrationem bonorum menſæ, ſeu alterius Beneficii; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in Alerien.* 25. *Jun.* 1658. & 29. *Mart.* & 24. *Maii ejuſdem anni*, apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 727. *n.* 5.

Epiſcopus in Congrua non tenetur imputa- 22
re redditus ſui patrimonii, ſi reſervationi penſionis non conſenſit, minuſque de ſuo ſolvere ſe obligavit. Licet enim Epiſcopus pingue patrimonium poſſideat, non tamen per hoc Congruæ Beneficio venit ſpoliandus, quæ nunquam denegatur, cum illa ſoleat aſſignari in recompenſationem laborum, quibus ſubjacent illi, qui indeſeſſis vigiliis curæ animarum præſunt, qui enim ſervit Altari, de Altari vivere debet; *cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *de Præbend.* & *cap. Clerici omnes* 10. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 23. *num.*
4. & *deciſ.* 389. *num.* 3. *cum ſequent.* Secus 23
vero ſi Epiſcopus obligavit, & hypothecavit ſua bona patrimonialia pro penſione; Rota *in una S. Severini Congruæ* 22. *Jun.* 1665. §. *one-*

ra

ra coram D. Ottalora Præſide Granaten. & d.
24 *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 389. *num.* 2. Primo lo-
co, & ante omnia alia onera Epiſcopatus eſt
ſolvenda Congrua Epiſcopo; Rota *par.* 1. *re-*
cent. deciſ. 763. *num.* 1. *cum ſeq.* & *par.* 18.
25 *tom.* 1. *dec.* 351. *num.* 6. Maxime ſi in impo-
ſitione onerum fuit addita clauſula, *demptis*
pro Epiſcopo ſcutis mille; d. dec. 763. *n.* 1. *in*
26 *fine*. Ita ut conſentientes huic decreto reſer-
vationis ad favorem Epiſcopi, tenentur illud
27 obſervare; *d. deciſ.* 763. *num.* 2. Et ſic Con-
grua eſt deducenda ante penſionem, ubi ea eſt
ſolvenda; Rota *par.* 2. *recent. dec.* 352. *num.* 5.
28 Cum Epiſcopi, deductis prius impenſis cultu-
ræ pro credito Congruæ, uti potiores præfe-
rendi ſint Penſionariis, qui uti Creditores fru-
ctuum ex illis ſolum ſatisfieri debent; Rota
in d. S. Severini Congruæ 22. *Jun.* 1665. *coram*
Ottalora, §. *neque revelat in fine*, & *par.* 2.
recent. deciſ. 763. *num.* 1. & *par.* 18. *tom.* 1.
29 *dec.* 389. Epiſcopi loco Congruæ, ſi indigeant,
ſolent erigere Charitativum ſubſidium. Epi-
ſcopi tamen, qui habent Congruam pinguem,
quæ excedat taxam a Concilio præſcriptam,
non exigunt Charitativum ſubſidium; S. Con-
greg. Concil. *in Gerunden.* 17. *Febr.* 1663. &
Sac. Congreg. Epiſc. *in Policaſtren.* 19. *Apri-*
lis 1697.
30 . Epiſcopus adjutus debet præſtare Congruam
Epiſcopo Coadjutori, ſeu ſuffraganeo; Co-
adjutor enim debet recipere congruam portio-
nem de proventibus Eccleſiæ, ſeu Beneficii,
cujus Prælato datus eſt; *arg. cap. de Rectorib.*
3. *de Clerico ægrot.* ibi: *De facultatibus Eccle-*
ſiæ ad ſuſtentationem ſuam Congruam recipiat
portionem; cap. Paſtoralis unic. de Clerico ægro-
tant. in 6. §. *Præſenti*, ibi: *Præſenti quoque*
adjicimus ſanctioni, ut Coadjutores hujuſmodi de
proventibus Prælatorum, in quorum aſſumentur au-
31 *xilium, ſumptus recipiant moderatos*. Et de fa-
cto Epiſcopo Amicienſi Coadjutori Archiepi-
ſcopi Alborenſis in Sardinia fuerunt aſſignata
mille ſcuta annua monetæ Romanæ abſque in-
certis, quæ cedere deberent Archiepiſcopo;
Sac. Congreg. Epiſc. & Regular. *in Oreſtana*
32 18. *Novembris* 1639. Et die 11. Junii 1568.
apud Sanctum Petrum in Conſiſtorio Sanctitas
Sua decrevit omnes penſiones aſſignatas Suf-
fraganeis ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus
præficiuntur, tranſire ad Succeſſores, dummo-
do illis Eccleſiis, quarum ſunt ſuffraganei,
deſerviant, vel ſaltem per ipſos non ſtet,
quin inſerviant, alias cenſeantur extinctæ;
Suffraganei vero deinceps dari non poſſint Ar-
chiepiſcopis, & Epiſcopis, etiam quibus ſo-
lent concedi, niſi pro eorum ſuſtentatione aſ-
ſignentur ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus
ſuffragari debent, trecenti, vel ſaltem ducenti
aurei de Camera. Si Coadjutor, vel ſuffraga- 33
neus Epiſcopi eſt pauper, non poteſt congruam
ſibi in Litteris Apoſtolicis aſſignatam remitte-
re; Sac. Congreg. Conc. 26. *Jun.* 1621. Præ- 34
terea debet Epiſcopus adjutus dare ſuo Co-
adjutori commoditatem habitationis in Palatio
Epiſcopali, & omnia neceſſaria pro exercitio
Pontificalium, & aliis Epiſcopalibus functio-
nibus; Sac. Congr. Epiſcop. *in Nicoteren.* 27.
Junii 1619.

Additiones ex aliena manu.

Utri, Penſionario ne an Epiſcopo incumbat 35
onus probandi, quod Epiſcopo remaneant ſcu-
ta mille pro Congrua, non incongrue hic quæ-
ritur. Invaluit diſtinctio, quod ſi Penſionarius 36
agit in judicio poſſeſſorio, Epiſcopo onus in-
cumbit probandi, quod ipſi non remaneant ſcu-
ta mille pro Congrua, quum poſſeſſio relevet
ab onere probandi, nec qui eſt in poſſeſſione
tenetur exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis. 37
Quod ſi Epiſcopus agit contra Penſionarium in
petitorio judicio dicens ſe non teneri ad pen-
ſionem, eo quia reſervatio nullitate laborat,
onus probandi, quod mille pro Congrua rema-
neant Epiſcopo, incumbit Penſionario, quia
cum agatur de jure percipiendi penſionem,
cauſa exprimi debet ab eo, qui ipſam ſibi de-
beri aſſerit; Confer Barboſam *de Offic. & Po-*
teſt. Epiſc. allegat. 120. *n.* 14. Rotam *in magi-*
ſtrali dec. 169. *per tot. cor. Montic.*

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Congruam Parochorum, eorumque Vicariorum.

Congrua debetur Parochis, ſeu Curatis ne- 1
dum de jure communi, *cap. de Monachis*
12. *cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *cap. Ex-*
tirpandæ 30. *de præbend. cap.* 1. *eod. in* 6. *cum*
concordant. ſed etiam ex Concil. Trident. *ſeſſ.*
21. *cap.* 4. *de reformat.* & *Conſtit.* S. Pii V.
incip. *Ad exequendum*; Rota *par.* 3. *recent. de-*
ciſ. 392. *num.* 2. *par.* 16. *dec.* 316. *num.* 4. Et 2
hæc Congrua Parochialis, & Curatis debita
generaliter loquendo taxatur in Scutis centum
non ſolum ab ipſo Concilio Trident. *ſeſſ.* 24.
cap. 13. *de reform.* ſed etiam a S. Pio V. in
dicta Conſtitut. incip. *Ad exequendum*; Rota
par. 18. *tom.* 1. *recent. deciſ.* 374. *num.* 2. &
par. 19.

Digitized by Google

3 par. 19. tom. 2. dec. 112. num. 4. Et ubi ali-
ter non fuerit a Papa expreſſum, intelligitur
de moneta loci Beneficii; Rota par. 17. dec.
4 245. num. 29. & 30. Congrua non debet or-
dinarie taxari major dictis ſcutis centum, nec
minor ſcutis 50. annuis; S. Pius V. in dict.
Conſtitut. incip. *Ad exequendum*; Rota par. 6.
dec. 230. num. 2. & par. 8. dec. 246. num. 10.
5 In hac tamen materia non poteſt aſſignari cer-
ta regula, ſed hujus taxatio remittitur arbi-
trio Judicis; Rota par. 13. recent. dec. 392.
num. 12. par. 18. tom. 1. dec. 389. num. 21.
par. 19. tom. 1. dec. 1. num. 5. dec. 112. n. 6.
6 dec. 206. num. 13. Quandoque enim fuit taxa-
ta in ſcutis centum auri, & quandoque etiam
plus; Rota par. 19. tom. 1. dec. 1. num. 8. &
7 dec. 112. num. 7. Unde generaliter loquendo
taxanda eſt Congrua, quæ ſit ſufficiens ad com-
modam, & honeſtam ſuſtentationem perſonæ,
habita ratione de loco, fructuum quantitate,
& onerum, qualitate perſonæ, & ſimilibus;
Rota par. 4. tom. 1. dec. 595. num. 1. par. 6.
dec. 220. num. 11. par. 8. dec. 246. num. 11.
par. 14. dec. 439. num. 7. par. 19. tom. 1. de-
ciſ. 1. num. 4. dec. 206. num. 13. deciſ. 281.
8 n. 1. In Congrua taxanda debet haberi etiam
ratio de numero exceſſivo animarum, ad qua-
rum curam ſit neceſſe Coadjutores etiam ha-
bere; Rota par. 1. recent. deciſ. 420. num. 9.
9 & 10. par. 19. tom. 1. deciſ. 1. num. 4. Sic
etiam de Conſtitutionibus Synodalibus Provin-
10 ciarum; Rota par. 14. dec. 439. num. 8. Et
potiſſimum de conſuetudine regionis, cui plu-
rimum eſt deferendum; Rota par. 4. tom. 1.
dec. 595. num. 6. par. 18. tom. 1. deciſ. 351.
num. 4.

11 Licet in taxatione, & aſſignatione Congruæ
pro Parochis, & Curatis poſſint ab Epiſcopo
conſiderari, & comprehendi emolumenta in-
certa, ut habetur *in d. Conſtitutione* S. Pii V.
incip. *Ad exequendum*. Hæc tamen debet in-
telligi de incertis, quæ habent aliquam cer-
titudinem, ut ſunt decimæ frumenti, vini,
olei, aliique fructus, & emolumenta incerta
ſolum ratione ſummæ, & quantitatis; ipſa
enim omnia comprehenduntur in Congrua ta-
xanda; Rota par. 6. rec. dec. 230. n. 3. par. 13.
12 dec. 392. n. 8. par. 19. tom. 1. n. 11. Non au-
tem debet intelligi de emolumentis omnino in-
certis, ut ſunt redditus, ſeu fructus conſiſten-
tes in funeralibus, oblationibus nuptialibus,
eleemoſynis Altaris, & ſimilibus, qui reddi-
tus cum ſint de omnino incertis, non ſunt
imputandi in Congruam; Rota par. 1. deciſ.
420. n. 2. p. 6. dec. 230. n. 4. par. 11. dec. 347.
n. 8. p. 19. tom. 1. dec. 1. n. 9. cum ſeq. Niſi 13
de conſuetudine loci aliter introductum docea-
tur; Rota par. 19. tom. 1. deciſ. 1. num. 10.
Congrua enim debetur loco alimentorum; Ro- 14
ta par. 6. dec. 230. n. 5. par. 18. tom. 1. dec.
351. n. 5. dec. 389. n. 1. dec. 400. n. 8. Unde 15
repugnat ipſam Congruam dependere ab incer-
to eventu, cum venter non patiatur dilatio-
nem; Rota par. 1. dec. 420. num. 2. p. 6. dec.
230. num. 5. par. 17. dec. 41. num. 14. par. 18.
tom. 1. dec. 130. n. 9. & tom. 2. ejuſdem partis
dec. 411. n. 7. Nec in Congruam ſunt impu- 16
tanda, quæ debentur Parocho ratione laboris,
& ſervitii; Rota par. 13. dec. 347. n. 8. Nec 17
quæ extra Eccleſiam vel extra Curam ipſam
animarum percipiuntur, quia iſta non ſunt fru-
ctus Beneficii; ſed merces, & præmium labo-
ris tantum inſervienti debita; Rota par. 13.
dec. 347. n. 9. Neque ſunt imputandi in Con- 18
gruam Parochi fructus ſui Patrimonii, ſi re-
ſervationi penſionis non conſenſit, cum nemo
cogatur propriis ſtipendiis militare, ex prima
ad Corinth. cap. 9. & dignus ſit operarius mer-
cede ſua; *cap. Quicumque 66. de præbend.* Ro-
ta par. 18. tom. 1. dec. 23. n. 4. & dec. 389.
num. 3. Secus vero ſi in reſervatione penſionis 19
ſua bona obligationi, & hypothecæ ſuppoſuit,
quæ operatur ut ſint imputandi in Congruam
ſinguli redditus patrimoniales; Rota par. 18.
tom. 1. dec. 389. num. 2. cum ſeq.

Congrua debetur Parocho, etiamſi Benefi- 20
cium tenue acceptaverit non ſufficiens pro ſo-
ſtentatione neceſſaria; Rota par. 1. dec. 420.
num. 4. & par. 6. dec. 230. num. 6. Quidquid 21
dicant alii in hoc caſu, Parochum non eſſe au-
diendum, cum ſibi imputare debeat, ſi acce-
ptavit Beneficium nimis tenue; Rota part. 2.
recent. dec. 7. num. 3. & dec. 239. n. 1. Quia 22
non militat talis ratio, ubi certe apparet in-
ſufficiens, cum agatur de præjudicio Ordinis
Clericalis, & Eccleſiæ; Rota par. 3. dec. 437.
num. 3. par. 6. dec. 230. n. 7. & ſeq. par. 13.
dec. 347. num. 11. par. 19. tom. 1. dec. 1. n. 14.
Non enim poteſt oriri ipſi Parocho aliquod 23
præjudicium ab hujuſmodi acceptatione, quia
non habet privilegium ad ſui favorem tantum
conceſſum, ſed illud toti Ordini, & dignitati
Clericali fuit impertitum, ne Rectores anima-
rum in opprobrium dignitatis mendicent, aut
curam commiſſi ſibi gregis deſerant, ut decla-
rando dixit Rota par. 1. dec. 420. num. 4. &
par. 2. recent. deciſ. 449. num. 5. & par. 18.
tom. 1. dec. 23. num. 13. Congrua enim tali- 24
ter ſufficiens debetur Parocho, ut ea commo-
de ſuſtentari poſſit; Rota par. 13. deciſ. 347.
num. 2.

Digitized by Google

25 *num* 2. *&* 6. Et Congrua ab Epiſcopo aſſi-
gnata præſumitur ſufficiens, niſi probetur dimi-
nuta; Rota *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 222. *num.* 15.
26 *& par.* 13. *dec.* 347. *num.* 4. Præſertim ſi illa
fuerit ſufficiens pro aliis Rectoribus anteceſſo-
ribus, qui per longiſſimum tempus ea con-
tenti fuerunt; Rota *par.* 13. *dec.* 48. *num.* 11.
cum ſeq. & part. 18. *tom.* 1. *dec.* 218. *n.* 10.
27 Unde Congrua ſemel aſſignata, non debet
amplius aſſignari, vel augeri; Rota *part.* 2.
dec. 329. *num.* 1. *& par.* 13. *dec.* 48. *num.* 2.
28 Sicuti non poteſt amplius diminui; Rota *par.*
29 18. *tom.* 1. *dec.* 81. *num.* 50. Cum ſemel con-
ſtitura Congrua non poſſit regulariter immu-
tari niſi ex cauſſa; Rota *par.* 18. *tom.* 1. *de-*
30 *ciſ.* 218. *num.* 6. *&* 7. Hinc Parochus petens
Congruæ augmentum debet probare aſſigna-
tam non eſſe ſufficientem, & conſequenter de-
bet probare paupertatem ſuperventam; Rota
part. 4. *tom.* 1. *deciſ.* 595. *num.* 1. *part.* 18.
31 *tom.* 1. *dec.* 218. *num.* 11. *&* 24. In tali ca-
ſu Parochus non poteſt niſi ad ſupplementum
agere, & Epiſcopus debet prius arbitrari cir-
ca redditus Eccleſiæ, ſi ſufficiant, & poſtea
in ſubſidium cogere populum, vel alio modo
providere; Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 595. *nu-*
mer. 1. *cum ſequ.* Sacra Congreg. Epiſcop. &
Regular. *in Interamnen.* 27. *Martii* 1601. *&*
32 18. *Junii* 1602. *&* 18. *Martii* 1603. Si Con-
grua fuerit ſufficiens tempore reſervationis pen-
ſionis, quoties ex poſt diminuatur, augenda
eſt de fructibus ipſius penſionis; Rota *par.* 17.
33 *deciſ.* 120. *num.* 26. Parochi enim pro conſe-
quendo Congruæ credito, præferendi ſunt, de-
ductis prius impenſis culturæ, Penſionariis;
Rota *par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 389. *num.* 17.
34 Vicariis perpetuis debet aſſignari Congrua
portio de redditibus, fructibus, emolumen-
tis, & proventibus Eccleſiæ incorporatæ Mo-
naſterio, Collegio, Capitulo, Univerſitati,
& hujuſmodi; *cap. de Monachis* 12. *cap. Ex-*
tirpandæ 30. *de præbend. & cap.* 1. *eod. in* 6.
Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 5. *& cap.* 7. *de*
reformat. S. Pius V. in Conſtitut. incip. *Ad*
35 *exequendum*. Talis Congrua eſt taxanda, &
aſſignanda arbitrio Epiſcopi habito reſpectu
ad qualitatem perſonæ, & loci, & temporis
& ad abundantiam, ſeu paupertatem fru-
ctuum, & reddituum Eccleſiæ, dummodo non
ſit minor quinquaginta, nec major centum
aureis pro quolibet anno, ex cit. Conſtitut.
S. Pii V. incip. *Ad exequendum*, ubi §. 2.
Epiſcopis expreſſe præcipit, in aſſignatione
portionis Vicariis perpetuis ita ſe continere,
& arbitrari, ut non major centum, nec mi-

nor quinquaginta ſcutorum aureorum ſumma,
computatis omnibus, etiam incertis emolu-
mentis, & aliis obventionibus communiter
percipi ſolitis, eis omnino aſſignetur; & ſic
etiam Sacra Congregatio Concil. *in Aſten.* 28.
Octobr. 1585. & Rota *par.* 6. *recent. dec.* 230.
num. 2. Ubi *ſub num.* 3. *& ſequ.* ſubjungit, 36
quod pro emolumentis incertis ſunt intelligen-
da ſolum ea, quæ habent quandam certitudi-
nem, ut ſunt decimæ frumenti, vini, olei,
aliique fructus, & emolumenta, & obventio-
nes, quæ penes Vicarium ſunt ſolum incertæ
reſpectu ſummæ, & quantitatis, quam ex il-
lis percipere poſſit; Non autem ſunt intelli-
genda emolumenta omnino incerta, ut ſunt
eleemoſynæ Altaris, funeralium, & ſimilium,
quia iſta non computantur in Congruam,
quia venter non debet pendere ab incerto,
cum venter non patiatur dilationem; Vide ſu-
pra *a num.* 11. *uſque ad num.* 17. Et ſic etiam 37
cenſuit Sacra Congreg. Conc. *in Iſernien.* 20.
April. 1697. ubi propoſito dubio: *An in Con-*
grua Canonici Curati imputari debeant diſtribu-
tiones quotidianæ, quæ dantur ratione ſervitii
perſonalis, & intereſſentiæ Choro, nec non cæ-
tera emolumenta Parochialia expreſſa in ſenten-
tia Epiſcopi? Sacra Congregatio reſpondit,
Affirmative quo ad diſtributiones; & quo ad
expreſſa in ſententia Epiſcopi, Negative. In ſen-
tentia autem Epiſcopi expreſſum ſic erat; *Com-*
putatis tamen in eadem Congrua fructibus Præ-
bendæ, omnibus etiam incertis, & aliis obven-
tionibus percipi ſolitis.

Congruam certam debet habere Curatus, 38
ſeu Vicarius ſubſtitutus ad formam dict. Con-
ſtitutionis S. Pii V. incip. *Ad exequendum*,
quamvis ſit amovibilis, ut declaravit Sacra
Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ *in Fanen.*
25. *Novemb.* 1693. Congrua ſemel ſufficienter 39
aſſignata Curato, ſeu Vicario, niſi ſuperve-
niat notabilis mutatio, & interſit nova ratio-
nabilis cauſſa, non eſt locus aſſignationi novæ
Congruæ, ſeu augmento; Rota *par.* 18. *tom.* 1.
dec. 218. *num.* 6. *&* 7. & Sacra Congregatio
Epiſcop. & Regular. *in una Cuſentina Con-*
gruæ 31. *Julii* 1693. Nec poteſt minui, quam- 40
vis Curatus electus, & deputatus diminutioni
conſentiat, & pro minori quantitate ſpondeat
deſervire, quia hujuſmodi pactio ſapit Simo-
niam; Sacra enim Congregatio ſuper ſtatu Re-
gularium *ſub die* 8. *Octobris* 1670. expreſſe de-
claravit, quod ſuperioribus Regularibus mini-
me fas ſit cum ipſis Vicariis jam deputatis
ſeu deinceps deputandis publicas, aut ſecretas
pactiones, ſeu conventiones inire ſuper dimi-

Digitized by Google

nutione, aut alteratione, ſeu variatione dictæ Congruæ, eaſque pactiones, ſeu Conventiones, tamquam de ſimoniaca labe, atque avaritia ſuſpectas Sac. Congreg. omnino rejicit, atque interdicit, eoſque, qui contrafecerint, pœnis adverſus Simoniacos editis teneri decrevit, quibuſcumque non obſtantibus; ſic refert Pignatell. *tom. 3. conſult. 31. num. 1. in fine.*

41 Et hujuſmodi pactio fuit iterum damnata a Sacra Congreg. Concil. *in una Burgi S. Sepulcri, Congruæ 5. Septembris* 1699. in qua contra Monachos Camaldulenſes fuit additum,

42 *Et Monachi ſe juſtificent ſuper aſſerta Simonia coram Sacra Congregat.* Congrua autem Curato, ſeu Vicario non taxata, vel inſufficiens aſſignata, ſi petatur, debetur in quantitate, prout juris eſt, a die petitionis, ſeu motæ litis, ut reſpondit Sacra Congregatio Epiſc. *in Civitatis Plebis* 17. *Septembris* 1695. & Sacra Congreg. Concil. *in Iſernien.* 20. *April.* 1697. *in reſponſione ad tertium.*

43 Alia. Vide verb. *Vicarius Parochialis ad n.* 10. *ad* 14.

Additiones ex aliena manu.

44 De eo ſæpe diſputari ſolet, an Parochus, qui vel interitum vel diminutionem paſſus eſt reddituum Parochialium, agere vel pro Congrua, vel pro ejus ſupplemento valear adverſus illos, qui decimas, vel alia bona Parochiæ poſſident? Affirmant *ex text. in cap. De Monachis, de Præbend.* Wameſ. *conſil. canon.* 172. *n.* 13. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 366. *n.* 2. *& ſeq.* Loter. *de re Benefic. lib.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 27. *& ſeq.* Rota *in Leodien. Congruæ* 27. *Januarii* 1716. §. 2. *cor. bon. mem. Cerr. & in Toletana Decimarum de Capilla ſuper Congrua* 9. *Decemb.* 1720. §. *Quo vero, coram bon. mem. Foſcar. & in Theleſina Congruæ* 18. *Junii* 1731. §. *Et in bis, cor. Eminentiſs. Rezzonico.*

45 Idque adeo verum eſt, ut nec centenaria, nec immemorabilis a Decimatoribus allegari valeat contra Parochum, qui ex immutato rerum ſtatu deficientem ſibi Congruam aſſignari petit ex decimis, vel aliis Parochiæ bonis, ut proſequitur Rot. *in d. Toletana Decimarum de Capilla ſuper Congrua* 9. *Dec.* 1740. §. *Quoad Immemorabilem; cor. bon. mem. Foſcaro.*

46 Alia autem hic oritur quæſtio, utrum plures poſſeſſores decimarum vel aliorum bonorum Parochiæ teneantur in ſolidum, an ſinguli pro rata? Laicos haud poſſe conveniri, ſi ſint Eccleſiaſtici qui pariter poſſideant decimas, vel alia Parochiæ bona, videtur firmare Rot. *in Moguntina Reparationis Chori* 29. *Aprilis* 1784. §. 8. *& ſeq. cor. bon. mem. de Vais, & 4. Julii* 1749. §. 8. *cor. Illuſtriſs. Clemente*, in quibus deciſionibus licet agatur de onere reparationis Eccleſiæ; idem tamen obtinere debet quoad onus Congruæ. 47

Eccleſiaſticos vero poſſe in ſolidum conveniri, ſalvo tamen ei, qui convenitur, jure agendi contra cæteros, tenet Porray *de Congrua portione lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 19. Nec ab hac negativa opinione alienum videtur Tribunal Rotæ *in d. Moguntina Reparationis Chori;* At Wameſ. *conſil. canon.* 453. *num.* 1. *&* 3. Louvrex *diſſert. canon.* 15. *num.* 50. Barboſa *de Paroch. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Chriſtin. *dec. Belgic. dec.* 14. *num.* 6. eadem Rota *in recent. dec.* 184. *num.* 17. *&* 19. *par.* 17. in ea ſunt ſententia, ut nonniſi pro rata teneantur. 48 49

Monet vero Louvrex *dict. diſſert. canon.* 15. *num.* 51. quod ſi quis ſit decimator ſimul & Parochus primitivus, curam ſcilicet habitualem obtineat, is prius teneatur ad Congruam, vel ad ſupplementum ipſius Congruæ. *Tunc enim* (ait) *præſumendum eſt, portionem decimarum, quam Parochus habitualis poſſidet, illam eſſe, quæ olim ante Eccleſiæ unionem ad Rectorem ſpectabat, & quæ proinde prius excutienda eſt, quam contra alios decimatores agi poſſit.* Convenit etiam Vaneſpen *de Congrua Portione c.* 4. *n.* 9. 50

An in libertate eorum, qui decimas vel bona alia Parochiæ poſſident, ſit ea dimittere, ut ſe liberent ab onere Congruæ: Et num id ipſum obtineat in Parocho primitivo? Confer Louvrex *dict. diſſert. canon.* 15. *n.* 55. *& plur. ſeq.* ubi quod in ſubſidium tenentur Parochiani ad Congruam, vel ad ejus ſupplementum. 51

CONJUGES, CONJUGIUM.

SUMMARIUM.

1 *Conjuges qui dicantur; & Matrimonium cur vocetur Conjugium*, ad num. 2.

3 *Uſquequo, nondum conſummato Matrimonio, uterque Conjux poſſit ad Religionem tranſire*, ad num. 7.

8 *Poſt terminum vero elapſum an teneatur Conjux debitum alteri reddere; & ſi religionem ingrediatur ante conſummatum Matrimonium, quid faciendum*, ad num. 11.

12 *Et quid, ſi Matrimonio jam conſummato*, ad num. 13.

14 *Quos pariat effectus votum Caſtitatis in Conjugio.*

15 *Quo caſu, & quibus expletis conditionibus poſſit unus Conjux cum conſenſu alterius poſt conſummatum Matrimonium ad Religionem tranſire*, ad num. 21.

22 *Quid*

22 *Quid, ſi unus Religionem ingrediatur, alteri Conjugum incumbat; utrum ille unquam a Religione revocari, & iſta ad Religionem compelli poſſit; & quæ Epiſcopi inter utrumque ſint aliquando facultates & partes*, ad num. 25.
26 *Quid Juris competat Conjugi innocenti adverſus adulterum*, ad num. 34.
35 *Et quid Juris tribuat Conjugi fideli Adulterium ſpirituale alterius Conjugis; & quænam ſit Eccleſiæ Catholicæ doctrina & praxis circa Matrimonia cum Hæreticis, prolis exinde procreatæ inſtitutionem, & reliqua*, ad num. 55.
56 *Quæ requirantur, ut Conjugatus valeat promoveri ad Ordines Sacros*, ad num. 60.
61 *Conjugatus quomodo poſſit, vivente uxore, Epiſcopus ordinari, ac ad Cardinalatum & Papatum quoque exaltari*, ad n. 63.
64 *An vero poſſit etiam ad Papatum evectus ab uxore ad Conſortium & debitum Conjugale revocari; & quid poſtea*, ad num. 67.
68 *Quando Conjugatus, Sacris Ordinibus jam ſuſceptis, poſſit ab uxore ad Conſortium Conjugale revocari; & quando ipſa uxor poſt ejus mortem poſſit aliud Matrimonium contrahere, & quando non*, ad num. 70.
71 *Conjugatus ſine ſpontanea uxoris licentia ad Sacrum Ordinem tranſiens quas pœnas incurrat; & quid, maxime non adhuc conſummato Matrimonio, facere teneatur*, ad num. 72.
73 *Utrum unus Conjux agnita invaliditate Matrimonii debitum petere vel reddere poſſit.*
74 *Quoad debitum Conjugale & Divortium, Lectores alibi remittuntur*, ad num. 76.
77 *An opus Conjugii ob ſolam voluptatem peractum, delectatio moroſa in actu, vel de actu Conjugii, tactus, amplexus, & ſimilia, ſint unquam peccata lethalia, & quomodo*, ad num. 81.
82 *Quoad donationes inter Conjuges, Bona Conjugum, Subventiones ratione Conjugii, proprietatem & jus dotium, & alia, Lectores remittuntur alibi*, ad num. 86.
87 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 106.

1 Conjuges dicuntur mas, & fœmina in legitimo Matrimonio conjuncti. *Communis.*
2 Matrimonium vocatur conjugium a conjungendo ſub uno mutuo jugo, quia virum, & Mulierem ſub uno eodemque quaſi mutuo jugo ad ſervandam fidem, & onera Matrimonii ſuſtinenda conſtituit; Catechiſmus Romanus *de Matrim. c.* 1.

3 Poſt contractum, & nondum conſummatum Matrimonium habet uterque Conjux bimeſtre ad deliberandum, an in Conjugio manere, vel ad Religionem tranſire velit: *Communis*, textu expreſſo *in cap. Ex publico* 1. *de converſione Conjugatorum*.
4 Intra dictum bimeſtre uterque Conjux licite petit, & licite etiam negat debitum Conjugale. *Communis, arg. cit. cap. Ex publico;* Uterque enim poteſt libere, & licite uti Jure ſibi a Lege *in d. cap. Ex publico* conceſſo.

5 Si intra dictum bimeſtre a Jure conceſſum Vir ab Uxore invita copulam vi obtineat, poteſt Uxor adhuc ingredi Religionem, ſaltem in caſu, quo ipſa Viro vim inferre nitenti excipiendo manifeſtaverit ſe velle ingredi Religionem, aut circa hoc nondum plene deliberaſſe; Gloſſa *in cap. Ultim. verb. Invitus diſt.* 55. Abbas *in c. Verum* 2. *n.* 9. *de converſ. Conjugator.* Joannes Andreas *in c. Quæ contra Jus* 64. *n.* 6. *Regul. Juris in* 6. Fagn. *in cit. c. Ex publico* 7. *n.* 27. *de converſione Conjugator.* Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. diſp.* 22. *n.* 6. La Croix *lib* 1. *p.* 3. *n.* 421. cum aliis ibi citatis; Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 56. Reiffenſtuel *ib. n.* 6. cum communiori, & probabiliori aliorum contra Zoeſium, Armillam, Sylveſtrum, & nonnullos alios; Et ratio noſtra eſt, quia ſine culpa nemo debet ſuo Jure privari, *cap. Diſcretionem* 6. *ad fin. de eo, qui cognovit:* Rem enim, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit; *cap. Cognoſcentes* 2. *de Conſtitutionibus:* Neque debet quis alterius odio prægravari; *cap. Non debet* 22. *de Regul. Juris in* 6. & *l. Non debet* 74. *ff. de Reg. Jur.* cum peccata ſuos debeant tenere auctores; *l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, *cap. Quæſivit* 7. *De his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, adeoque tale indultum Mulieri a Jure beneficum non eſt ipſi diſſentienti auferendum; *cap. Indultum* 17. *de Reg. Jur. in* 6. Tum quia talis Maritus injuriam infert Uxori, & inique agit; *cit. cap. Ex publico* 7. *de converſione Conjugatorum;* Nemo autem ex ſua malitia debet commodum reportare, nec ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem quis facere poteſt; *l. Non fraudantur* 134. *ff. de Regul. Jur. cap. intelleximus* 7. *de Judiciis*, cum ſimilibus.

6 Si ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſummatione Matrimonii, poteſt uterque, etiam altero invito, Religionem ingredi: Poſt Matrimonium enim ratum, & nondum conſummatum ſemper, etiam poſt viginti, & plures annos, licitum eſt cuivis Conjugum, etiam altero invito, Religionem intrare. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Verum* 2. *de Converſione Conjugatorum*, ibi: *Verum poſt conſenſum legiti-*

pitimum de præſenti licitum eſt alteri, altero etiam repugnante, eligere Monaſterium (ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intervenerit, addita ibidem ratione : *Quia cum non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere*. Et concordat *cit. cap. Ex publico 7. eodem*, ubi, ut obſervat Pirhing *loc. cit. n.* 54. Mulier illa, cui poteſtas tranſeundi ad Religionem datur, jam diu ante Matrimonium contraxerat.

7 Immo ſi ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſummatione Matrimonii, poſſunt libere ad Religionem tranſire, etiamſi illicite negaſſent ſibi debitum. Sic expreſſe la Croix *lib. 6. par. 3. n.* 419. cum Sanchez, Layman, Gubat ibi citatis, & concordat Gloſſa *in cit. cap. Ex publico, verb. Infra duorum*; Pirhing *loc. cit. num.* 54. & alii.

8 Poſt dictum bimeſtre tenetur Conjux debitum reddere alteri, & ad id compelli poteſt etiam ſub pœna Excommunicationis, ſi Religionem non ingrediatur, quam Excommunicationem re ipſa incurret, ſi intra tempus ſibi a Judice præfixum non pareat, *Communis* per text. *in cit. cap. Ex publico*, & Gloſſa *ibidem*

9 *verb. Infra duorum*. Et ſi etiam poſt illud tempus elapſum Conjux ingrediatur Religionem, revocari non debet, valetque Profeſſio, & poſt ingreſſum abſolvendus eſt ab Excommunicatione; Gloſſa *in cit. cap. Ex publico, verb. Infra duorum*; Sanchez *lib. 2. de Matrimonio diſput.*

10 *24. n. 28.* Pirhing *loc. cit. n.* 54. & alii. Per ſolemnem enim Religionis Profeſſionem diſſolvitur in quocumque tempore quo ad vinculum Matrimonium ratum, & nondum conſummatum; *cap. Verum 2. cap. Ex publico 7. c. Ex par. 14. de converſione Conjugatorum*, & expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de Sacram. Matrim. Canon. 6.* ibi : *Si quis dixerit Matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius Conjugium non dirimi, anathema ſit*.

11 Unde ſi unus Conjugum Religionem ingrediatur, & in ipſa Profeſſionem ſolemnem emittat, poteſt alter poſt dictam emiſſam Profeſſionem libere ad ſecunda vota tranſire, ſeu cum alio Matrimonium contrahere. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Verum 2. de Converſione Conjugatorum*, ibi : *Et alteri remanenti in ſæculo (ſi commonitus continentiam ſervare noluerit) licitum eſt ad ſecunda vota tranſire*.

12 Poſt conſummatum autem Matrimonium nullus Conjux poteſt ſine conſenſu alterius Religionem ingredi, & Profeſſionem emittere. *Communis* claris textibus *in c. Quidam 3. cap. Cum ſit 4. c. Uxoratus 8. cap. Placet 12. cap. Ad Apoſtolicam 13. de Converſione Conjugatorum* cum ſimilibus.

Et ſi abſque conſenſu alterius Conjugis dictam Profeſſionem in Religione emittat, jubetur Vir ad Uxorem, & e contra Uxor ad Virum redire, & declaratur Profeſſio nulla, adeo ut, nec mortuo altero Conjuge, ad Religionem redire teneatur. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quidam 3. & cap. Placet 12. de converſione Conjugatorum*. 13

Mortuo tamen altero Conjuge non poteſt licite propter ſimplex votum Caſtitatis alium ducere, nec poteſt petere debitum a vivente; quamvis ei illud reddere teneatur. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Quidam, & cit. cap. Placet*, ſi vero aliud Matrimonium contraheret, eſſet validum, quamvis illicitum. Vide *infra n.* 67. 14

Poteſt autem unus Conjux cum conſenſu alterius poſt conſummatum Matrimonium ad Religionem tranſire, ſi requiſitæ adimpleantur conditiones. *Communis*, claris textibus *in cap. Sunt qui dicant 19. cap. Agathoſa 21. cauſ. 27. qu. 2. cap. Cum ſis 4. de converſione Conjugatorum*, ibi, *Prohibemus, ne Virum vel Mulierem (niſi uterque ad Religionem migraverit) tranſire permittas; Verum ſi ita Uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, ut ea in ſæculo remanente, & Caſtitatem promittente ad Religionem tranſeat Vir ejuſdem*. Concordat *cap. Uxoratus 8. & cap. Ad Apoſtolicam 13. eod.* ibi : *Cum autem Vir, & Uxor una caro ſint per copulam conjugalem effecti, nec una pars converti poſſit ad Dominum, & altera in ſæculo remanere, profecto non eſt alter Conjugum recipiendus ad obſervantiam Regularem, niſi reliquus perpetuam continentiam repromittat; ſed & vitam debet mutare, niſi forte ſit ejus ætatis, ut ſine ſuſpicione incontinentiæ valeat in ſæculo remanere*. 15

Conditiones copulative requiſitæ ad hoc ut unus Conjux, altero remanente in ſæculo, poſſit Religionem ingredi, & ibi Profeſſionem emittere, ſunt quatuor. Prima eſt, ut interveniat conſenſus alterius Conjugis; *c. Quidam 3. c. Cum ſis 4. c. Uxoratus 8. c. Placet 12. c. Ad Apoſtolicam 13. de converſione Conjugatorum*. 16

Secunda eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens ſit ſenex, *cit. c. Cum ſis 4. de converſione Conjugatorum*, ibi : *Si ita ſenex eſt &c. & cit. c. Ad Apoſtolicam 13. eod.* ibi : *Niſi forte ſit ejus &c. & c. Significavit 18. eod.* ibi : *Si eſt ita, & eſt talis ætatis &c.* Si enim ſit juvenis, quantumvis ob optimos ſuos mores 17

abſit

abſit ſuſpicio, & periculum incontinentiæ, debet neceſſario Religionem intrare, ut alter Conjux licite, & valide ingredi, & profiteri valeat; Abbas *in cap. Conjugatus* 5. *num.* 4. *de converſione Conjugatorum*; Fagnan. *in cit. cap. Cum ſis* 4. *num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 14. & alii.

18 Quanta autem ſenectus requiratur ad hoc, ut, uno Conjuge Religionem intrante, poſſit alter in ſæculo remanere? arbitrari debet Epiſcopus cum judicio Medicorum, attentis omnibus circumſtantiis ſexus, temperamenti, ſeu roboris, & hujuſmodi dicti Conjugis, an ratione ætatis ſit jam factus inhabilis ad generandum? cum ubi ratione ætatis potentia generandi ceſſat, etiam calor naturalis incontinentiæ incentivus deficere, & conſequenter periculum, ac ſuſpicionem incontinentiæ abeſſe præſumatur; *arg. c. Cum ſis* 4. *de converſione Conjugator.* ibi: *Si ita Uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo*; ſic Fagnan. *in cit. cap. Cum ſis num.* 22. Sanchez *loc. cit. num.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 18. & alii.

19 Tertia eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens non ſit ſuſpectus de periculo incontinentiæ ratione morum; *cap. Uxoratus* 8. *de converſione Conjugatorum*, ibi: *Quæ integræ opinionis exiſtat, ita quod nulla ſuſpicio habeatur eam ad ſecunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat vivere*. Si autem non obſtante, quod ſit ſenex, & ſterilis, conſtet eum incontinentiæ adhuc eſſe deditum, vel de incontinentia eſſe ſuſpectum, tunc altero in Religionem intrante, debet & ipſe intrare, nec poteſt in ſæculo remanere; textu expreſſo *in cit. cap. Uxoratus*, ibi: *Si autem talis fuerit quod ſuſpicione non careat, Voto continentiæ celebrato, a Sæcularium hominum ſe converſatione removeat, & in loco Religioſo, ubi Deo ſerviat, perpetuo commoretur*; Fagnan. *loc. cit. n.* 9. Pirhing *loc. cit. num.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 19. & alii.

20 Quarta eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens, perpetuum Votum Continentiæ emittat; *cap. Cum ſis* 4. *de converſione Conjugatorum*, ibi: *Ut ea in ſæculo remanente, & Caſtitatem promittente*: *cap. Ad Apoſtolicam* 13. *eod.* ibi: *niſi reliquus perpetuam continentiam repromittat* cum aliis ſimilibus.

21 Profeſſio emiſſa a Conjuge cum conſenſu alterius Conjugis, eſt valida, quamvis non adhibitæ, & obſervatæ ſunt aliæ tres ultimæ aſſignatæ conditiones: Nullibi enim in Jure irrita declaratur talis Profeſſio; Immo in Jure habetur potius, quod ſit valida, ut patet *in c. Ex part. 9. de converſione Conjugatorum*, ubi cum vir de licentia Uxoris ſine dictis tribus aliis conditionibus Religionem profeſſus, & revocante Uxore, iterum egreſſus, mortua eadem, aliam duxiſſet, Matrimonium fuit declaratum nullum, & Vir compulſus Religionem priorem intrare, quod aperte declarat ejus Profeſſionem validam fuiſſe. Sic Gloſſa *in cit. cap. Ex parte verb. De Jure*, Abbas *ibid. n.* 2. 3. & 5. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 22. & alii *arg. cap. Agathoſa* 21. *cauſ.* 27. *qu.* 2. & *cit. cap. Ex parte* 9. *de converſion. Conjugator.*

22 Si Conjux in ſæculo remanens, perpetuam Caſtitatem voverit, Conjux de ejus licentia Profeſſus nequit amplius revocari, ſive Conjux in ſæculo remanens ſit juvenis, ſive ſenex, ſive de incontinentia ſuſpectus, vel ſuſpecta, ſive non. *Communis*, *arg. cap. Præterea* 1. *de converſione Conjugatorum*, ubi ut patet ex verbis mox adducendis *numero ſequenti*, ad hoc ut Profeſſio conjugis de licentia alterius emiſſa irrevocabiliter valeat, diviſive ſolum requiritur, ut alter Conjux, vel ad Religionem tranſierit, vel perpetuam Caſtitatem voverit, non diſtinguens in hoc caſu inter juvenem, & ſenem, inter ſuſpectum de incontinentia, & non ſuſpectum, adeoque &c. cum ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus; *c. Quia circa* 22. *de privil.* & *l. de pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*.

23 An autem, ſi unus Conjugum de licentia alterius Profeſſionem in Religionem emittat, & alter in ſæculo remanens perpetuam Caſtitatem non voveat, Profeſſus ad Uxorem iterum revocari poſſit, & debeat? Variant Doctores. Reiffenſtuel enim *loc. cit. n.* 23. tenet ſententiam affirmativam per textum *in cap. Præterea* 8. *de converſione Conjugatorum*, ibi: *Dicimus, quod niſi Uxor ad Religionem tranſierit, aut perpetuo Caſtitatem ſervare promiſerit, Vir poteſt, & debet de Monaſterio revocari*, dicitque ſic hic tenere Doctores communiter. Alii vero cum diſtinctione procedunt ſic: Vel Conjux remanens in ſæculo ſine emiſſo voto perpetuæ Caſtitatis dando licentiam alteri conjugi ingrediendi Religionem fuit conſcius Juris diſponentis non poſſe unum Conjugem profiteri, niſi alter ad id licentiam concedens voveat perpetuam Caſtitatem, ſi ſit ſenex, & non ſuſpectus de Incontinentia, & ingrediatur Religionem, ſi ſit juvenis, & de incontinentia ſuſpectus: Vel fuit talis Juris ignarus; ſi fuit talis Juris ignarus, tunc dicunt, poſſe Conjugem Profeſſum revocari juxta *cit. c. Præterea*;

Digitized by Google

rea ; Si autem fuit talis Juris conſcius, tunc dicunt, nun poſſe Conjugem Profeſſum revocari, quia Conjux conſcius talis Juris dando licentiam alteri Conjugi Profeſſionem emittendi, cenſetur ſe obligaſſe ad id, quod Jus requirit, videlicet quod & ipſe Religionem ingredi velit, ſi ſit juvenis & ſuſpectus de incontinentia ; vel perpetuam Caſtitatem vovere, & obſervare in ſæculo, ſi ſit ſenex, & de incontinentia non ſuſpectus ; nam qui vult aliquid, cenſetur velle omne id, per quud pervenitur ad illud ; *c. Præter:a 5. c. Prudentiam 21. & c. Suſpicionis 39. de Officio Drlegati, l. Cui Juriſdictio 2. ff. dr Juriſdictione, l. Ad rem nobilem, & l. Ad Legatum, ff. dr Procurator.* Atqui ingreſſus uuius Conjugis in Religionem uon poteſt irrevocabiliter fieri, niſi alter Conjux, vel ingrediatur etiam ipſe in Religionem, vel ſaltem in ſæculo manens voveat perpetuam Caſtitatem, juxta *d. cap. Præterea 1. de converſione conjugator.* ergo dando conſcius talis Juris licentiam, cenſetur ad alterutrum ſe obligaſſe, adeoque Conjugem Profeſſum revocare non poteſt ; Abbas *cit. c. Præterra n. 4. & cap. Ex parte 9. num. 4. de converſione Conjug.* & multi alii apud Fagnan. *in cit. cap. Præterta 1. num. 7. & in c. Conjugatus 5. num. 8. de converſione Conjugator.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 33. num. 14.* Pirhing *loco cit. n. 14.* & alii ſic intelligentes, & explicantes *dict. cap. Præterea :* Quamvis ipſe Pirhing *ib. verſ. Id autrm in fine* dicat non eſſe improbabilem priotem affirmativam ſententiam.

24 Conjux remanens in tali caſu in ſæculo, ſi ſit juvenis & de incontinentia ſuſpectus, compelli poteſt ab Epiſcopo, ut & ipſe Religionem ingrediatur, ſaltem ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ. Sic Doctores paſſim *argum. c. Significavit 18. de converſione Conjugatorum.* Et quidem ſi fuit conſcius Juris, quod dans in tali caſu licentiam, & ipſe profiteri debeat ; *arg. c. uxorrm 10. cauſ. 33. q. 5.* compellendus eſt, non ſolum ad Religionem ingrediendam, ſed etiam ad ipſam profitendam ; *arg. cit. c. Uxorem, & cit. c. Significavit.* In tali enim caſu cenſetur ad id racite ſe voluiſſe obligare. Si autem ſuit talis Juris ignarus, compelli ſolum puteſt, ut Religionem, ſeu Monaſterium ingrediatur ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ, quia nec racite, nec expreſſe ſe voluiſſe ad Profeſſionem obligare cenſetur. Sic Abbas *in cit. c. Præterea n. 8.* & ibi Fagn. *num. 4. ad finem*, Sanchez *loco cit. num. 27.* Pirhing *loco cit. num. 14. verſ. Porro*, Reiffenſtuel *loco cit. num. 25.* & alii.

25 Quamvis de Jute communi non requiratur licentia Epiſcopi, ad hoc ut unus Conjux de conſenſu alterius Religionem ingrediatur, ibique valide profiteatur, ut notant Gloſſa *in c. Si vir 23. cauſ. 27. q. 2.* Abbas *in cit. c. Præterra*, Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 32. n. 3.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 11.* & ipſo teſte alii communiter; *arg. cit. c. Præterea 1. de converſione Conjugatorum*, ubi Profeſſio conjugis, ignorante Epiſcopo facta, cenſetur valida ; Tamen ſaltem, ut licite fiar talis Conjugis Profeſſio, licentia Epiſcopi eſt neceſſaria ; *c. Si Vir 23. cauſ. 27. q. 2.* ubi ex Synodo Eugenii Papæ ſic expreſſe habetur : *Si Vir, & Uxor divertere pro ſola Religioſa inter ſr conſrnſerint vita, nullatrnus ſinr Epiſcopi conſcirntia fiat ;* Gloſſa *in cit. cap. Præterea verb. Revocari ;* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 3.* Reiffenſtuel *loc. citat. numer. 21.* & alii. Per talem enim ingreſſum, & Profeſſionem fit ſeparatio Conjugum quo ad torum, quæ ſine licentia Epiſcopi fieri univerſaliter prohibetur; *cap. Multorum 10. cauſ. 36. quæſt. 7.* Tum quia ex dictis *ſupra num. 18.* ad Epiſcopum ſpectat judicare, an aliquis Conjux ſit ita ſenex, ut ſine ſuſpicione ineontinentiæ, altero Religionem intrante, & profitente, poſſit voto perpetuæ Caſtitatis emiſſo, remanere in ſæculo; *c. Cum ſit 4. de converſione Conjugatorum.*

26 Quando unus Conjugum adulterium committit, poteſt, eo invito, Conjux innocens Religionem ingredi. Vide verb. *Divortium num. 44.*

27 Et ſi adulterium ſit publicum, & notorium, poteſt Conjux innocens ingredi Religionem propria auctoritate, non expectata ſententia Judicis. Vide *ibid. n. 45.*

28 Si vero adulterium ſit occultum, debet expectare ſententiam divortii a Judice. Vide *ibid. num. 46.*

29 Conjux innocens, ſi poſt alterius adulterium ei voluntarie cohabitat petendo & reddendo debitum Conjugale, non poteſt, eo invito, Religionem ingredi. Vide *ib. n. 47.*

30 Sic etiam Conjux innocens, ſi ex poſt & ipſe adulterium committat, non poteſt, invito primo adultero, Religionem ingredi. Vide *ib. num. 48.*

31 Quando Conjux innocens Religionem non ingreditur, ſed in ſæculo manens divortium facit a Conjuge adultero etiam quo ad cohabitationem, non poteſt Conjux adulter ſine

li-

Digitized by Google

licentia Conjugis innocentis ingredi Religionem. Vide *ib. n.* 49.

32 Poteſt tamen Conjux adulter Religionem ingredi, & in ea profiteri, etiam inſcio, & invito Conjuge innocente, ſi hic prius eſt Religionem ingreſſus, & in ea profeſſus. Vide *ib. num.* 50.

33 Quotieſcumque Vir ob adulterium Uxoris, ea invita, poteſt Religionem ingredi, poteſt etiam Ordines Sacros in ſæculo quoque manens recipere. Vide *ib. num.* 51.

34 Affertur, & ſolvitur inſtantia. Vide *ibid. num.* 52.

35 Propter adulterium ſpirituale poteſt alter Conjux fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi, vel Sacros Ordines ſuſcipere, etiam poſtquam ad veram Fidem rediit iterum Conjux adulterans; Dummodo ſeparatio ob tale adulterium ſpirituale auctoritate Eccleſiæ, & non propria, ſit facta. Vide *ibid. num.* 53.

36 Propter adulterium ſpirituale, ſeu lapſum in Hæreſim, ſeu Gentiliſmum alterius Conjugum, poteſt Conjux innocens, etiam propria auctoritate licite facere divortium quo ad torum, & cohabitationem; Cum hac tamen advertentia, quod, ſi Conjux innocens propria auctoritate, & ſine Judicio Eccleſiæ divortium fecit a Conjuge in hæreſim lapſo, & ipſe reus hæreſis ſeſe ab errore revocaverit, tunc tenetur eum iterum recipere, ſeu ad eum iterum redire. Vide *ib. num.* 21. 22. 23. & 24.

37 Si vero Conjux innocens judicio Eccleſiæ divortium fecit, non compellitur Conjugem converſum recipere, ſeu ad eum iterum redire, ſed poteſt Religionem intrare, ſi vult. Vide *ib. num.* 23.

38 Si tamen Religionem ingredi noluerit, etiam hic redire compellitur. Vide *ibidem num.* 24.

39 Non enim ſolvitur Matrimonium quo ad vinculum, ſi unus Conjugum tranſeat ad Infidelitatem, ſeu labatur in hæreſim. Vide verb. *Impedimentum Matrimonii art.* 1. *num.* 95.

40 Immo nedum non dirimuntur Matrimonia propter Hæreſim, ſed & valide contrahuntur cum Hæreticis, ſi ritu Catholico contrahantur. Vide *ib. num.* 96.

41 Quinimmo ſecundum multos Matrimonia cum Hæreticis, nedum ſunt valida, ſed etiam licita in locis, ubi Hæretici, & Catholici permixti vivunt, cum quibuſdam tamen conditionibus. Vide tamen verb. *Hæreticus a num.* 21. *ad* 26.

Talia tamen Matrimonia ordinarie ſunt illicita ſub peccato mortali, niſi Papa diſpenſet, aut rationabilibus cauſſis excuſentur. Vide verb. *Hæreticus a n.* 21. *ad* 26. (*a*) 42

Impiiſſimum, & graviter peccaminoſum eſt, tam contra Jus Eccleſiaſticum, quam Divinum, illud pactum, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum Hæretica, nempe ut maſculi educentur in Fide Catholica Patris, & Fœminæ in ſecta Hæretica Matris, vel e contra. Vide *ib. n.* 25. 43

Nec valet immemorabilis conſuetudo in contrarium. Vide *ib. n.* 26. 44

Si ambo Conjuges Infideles convertantur ad Fidem Catholicam, poſſunt, & debent in Matrimonio prius contracto permanere, quamvis cum impedimento Eccleſiaſtico, ſeu ſecundum Canones dirimente contraxerint. *Communis*, textu expreſſo *in c. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario, ubi ſic expreſſe habetur: *Pagani juncti in gradu prohibito Lege Canonica tantum, converſi ad Fidem non ſeparantur;* & inſuper *in cit. c. Gaudemus* aſſignatur hæc ratio: *Quia* Infideles *Conſtitutionibus Canonicis non arctantur* (*quid enim ad nos ſecundum Apoſtolum eumdem de his, qui foris ſunt, judicare?*) *in favorem præſertim Chriſtianæ Religionis, & Fidei, cujus perceptione per Uxores ſe deſeri timentes Viri poſſent facile revocari; Fideles hujuſmodi matrimonialiter copulari libere poſſunt, & licite remanere conjuncti, cum per Sacramentum Baptiſmi non ſolvantur Conjugia, ſed crimina dimittantur.* 45

Si Vir Infidelis plures habuit Uxores, debet, cæteris dimiſſis, ſolam primam retinere, ſi hæc etiam convertatur, vel ſaltem pacifice, & ſine periculo perverſionis cum converſo habitare velit. *Communis* per text. *in citat. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente: *Si Paganus prius plures Uxores habeat, poſt Fidem ſuſceptam adhærebit primæ;* Et ratio eſt clara, quia cum Polygamia Jure Divino ſit prohibita, cum ſola prima verum, ac validum contraxit Matrimonium. 46

Cc 4 Hinc

(*a*) De Divortio, deque Hæreticorum, atque Infidelium Conjugiis, plura hic addenda atque explicanda eſſe Romani Cenſores monuerunt; nos vero omnia propriis in locis exponemus.

Digitized by Google

47 Hinc ſi prima nolit ſe convertere, nec abſque periculo perverſionis, & injuria Creatoris cum converſo habitare velit, non teneretur Vir converſus aliquam aliam ex Uxoribus ſeu potius Concubinis habitis, retinere, etiamſi omnes ſe converterent, ſed poſſet pro libito alteri nubere, quia cum nulla ex ipſis, prima excepta, verum, ac validum contraxit Matrimonium; Barboſa cum aliis *in cit. c. Gaudemus n.* 11. *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 33. *n.* 3. & alii paſſim.

48 Si Vir Infidelis ſecundum ritum ſuum primam legitimam repudiavit Uxorem, & cum ſecunda contraxit, etiam poſt ſuſceptum Baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamſi repudiata cum alio contraxiſſet; Nec, ipſa vivente, poterit aliam ducere, niſi ipſa prima non converſa renuat habitare cum ipſo, vel ſi conſentiat habitare, nolit tamen ſine contumelia Creatoris, & periculo perverſionis Conjugis converſi. *Communis*, text. expreſſo *in cit. c. Gaudemus* §. *Qui autem*, ibi: *Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimam repudiavit Uxorem, cum tale repudium Veritas in Evangelio reprobaverit, numquam, ea vivente, licite poterit aliam etiam ad Fidem Chriſti converſus habere, niſi poſt converſionem ipſius illa renuat cohabitare cum ipſo, aut etiamſi conſentiat, non tamen abſque contumelia Creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, quo caſu reſtitutionem petenti, quamvis de injuſta ſpoliatione conſtaret, reſtitutio negaretur, quia ſecundum Apoſtolum Frater, aut Soror non eſt hujuſmodi ſubjectus ſervituti &c.* & concordat ejus Summarium ſic præciſe cantans: *Et ſi, repudiata Uxore, cum ſecunda contraxerit, etiam poſt Baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamſi repudiata cum alio contraxiſſet.*

49 Secus autem eſſet dicendum, ſi ipſa repudiata, non ſolum cum alio contraxiſſet, ſed alias fornicata fuiſſet. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Gaudemus in fine*, ibi: *Non tamen dimiſſo poterit objicere fornicationem dimiſſæ, pro eo quod nupſit alii poſt repudium, nec alias fuerit fornicata*, & concordat ejus Summarium, ubi ſic expreſſe dicitur, *Secus ſi fornicata fuiſſet.*

50 Si ex duobus Conjugibus Infidelibus unus tantum convertatur ad Fidem, & alter monitus, & rogatus nolit converti, nec cohabitare ſine injuria Creatoris, & periculo perverſionis Converſi, tunc Matrimonium, etiamſi fuerit conſummatum, diſſolvitur quo ad vinculum, ita ut Conjux Fidelis poſſit aliud Matrimonium contrahere cum Fideli ante omnem ſententiam; Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 93.

Tale autem Matrimonium non ſtatim ipſo facto diſſolvitur, cum unus Infidelium Conjugum convertitur ad Fidem, ſed tunc primum, quando converſus ad alias nuptias actu tranſierit; Unde ſi alter Conjux adhuc Infidelis, antequam Conjux converſus cum alio Fideli contrahat, ad Fidem quoque convertatur, huic adhærere debebit; *cit. c. Gaudemus* 8. *de divortiis* §. *Qui autem*, ibi: *Quod ſi converſum ad Fidem, & illa converſa ſequatur, antequam propter cauſſas prædictas legitimam ille ducat Uxorem, eam recipere compelletur*, & ibi Gloſſ. verb. *Compelletur*; Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 33. *n.* 2. Reiffenſtuel *ib. n.* 4. & alii. 51

Non poteſt autem Conjux converſus ad Fidem ſolvere Matrimonium, quando Infidelis vult cohabitare ſine injuria Creatoris, & ſine periculo perverſionis converſi, licet nolit ipſe converti; Vide d. verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 94. 52

Si Conjuges Infideles habeant prolem, & unus eorum convertatur ad Fidem, eidem ſive Pater, ſive Mater ſit, reſtitui debet tota proles doli adhuc incapax. *Communis, ac certa*, textu expreſſo *in c. Judæi* 10. *cauſ.* 28. *q.* 1. *c. Ex litteris* 2. *de converſione Infidelium*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Si alter Infidelium Conjugum venit ad Fidem, altero remanente in Infidelitatis errore, communis proles aſſignatur converſo.* 53

Si autem proles ſit jam doli, & rationis capax, ejus libertati relinquitur, an converſum ad Fidem, vel potius Infidelem parentem ſequi velit. *Communis* per text. *in cap. ad finem* 33. *cauſ.* 23. *quæſt.* 5. ubi expreſſe dicitur: *quod ad Fidem nullus cogendus eſt invitus*, quod etiam ſtatutum fuit in Concilio Toletano IV. *c.* 56. relato *in c. Judæis* 5. *diſt.* 45. ibi: *De Judæis autem præcepit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri*; ubi inſuper hæc ratio ſubjungitur: *Cui enim vult, Deus miſeretur, & quem vult, indurat; non enim tales inviti ſalvandi ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma Juſtitiæ; Sicut enim homo propria arbitrii voluntate ſerpenti obediens periit, ſic vocante ſe gratia Dei propria mentis converſione quiſque credendo ſalvatur, ergo non vi, ſed libera arbitrii ſui voluntate, & facultate, ut convertantur ſuadendi ſunt, non potius compellendi.* 54

In dubio tamen an proles ſit rationis, & doli capax; judicandum eſt pro favore Religionis, & conſequenter proles parenti conver- 55

ſo

ſo eſt reſtituenda ; *argum. cit. cap. Ex litteris 2. de converſ. Infidelium ; & l. Sunt Perſonæ 43. ff. de Religioſ. & ſumptib. funer.* ubi dicitur : *ſummam eſſe rationem , quæ pro Religione facit ;* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 73. num.* 16. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 7. & alii paſſim .

56 Conjugatus in Eccleſia latina non poteſt ad Sacros Ordines promoveri, niſi ab Uxore continentiam profitente expreſſam licentiam obtinuerit. *Communis* , textu expreſſo *in c. Conjugatus 5. de converſione Conjugator.* ibi : *Nullus Conjugatorum eſt ad Sacros Ordines promovendus , niſi ab Uxore continentiam profitente fuerit abſolutus* , & concordat *c. Sane 6. eodem* , *c. Seriatim* 14. *diſt.* 23. *& c. Epiſcopus 6. diſt.* 77.

57 Et hoc, etiamſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum . *Communis* , textu expreſſo *in Extravagant. Antiquæ Joan. XXII. de voto* , ibi : *Auctoritate Apoſtolica diſtrictius inhibetur , ne quiſpiam , durante Matrimonio nondum etiam conſummato , aliquem de Sacris Ordinibus præſumat ſuſcipere , niſi prout Sacris Canonibus noverit convenire .*

58 Poteſt tamen Conjugatus etiam poſt Matrimonium conſummatum ad Sacros Ordines promoveri etiam ſine licentia Uxoris, immo ipſa invita, & reclamante, ſi habeat legitimam divortii cauſſam ob notorium v. g. aut legitime probatum ipſius Uxoris adulterium : Ob talem enim cauſſam Jure Divino *Matthæi cap.* 19. & quidem in perpetuum ; *c. ſignificaſti 4. de divortiis* , poteſt Vir in poſterum continens dimittere Uxorem ſuam quo ad cohabitationem, & ſic ipſa etiam invita, & reclamante ad Sacros Ordines promoveri ; Et ratio eſt , quia Uxor adultera totum ſuum Jus amiſit ad Virum ; Unde ſicuti ex dictis *ſupra num.* 26. *& ſub verb. Divortium num.* 44. cum communi Doctorum , quando unus Conjugum adulterium committit , poteſt, eo invito, & reclamante , alter Conjux innocens Religionem ingredi , ita etiam Vir innocens poteſt , Uxore adultera invita, & reclamante, Ordines Sacros recipere , cum non ſit major ratio, cur in tali caſu Uxore invita, & reclamante , poſſit Vir Religionem ingredi , & non in ſæculo manens Ordines Sacros recipere ; Sic Gloſſa *in cap. Conſtitutus 15. de converſione Conjugator. verb. Ad gradum Sacerdotii* , & ibi Abbas *num.* 4. Navarr. *lib. 4. de Sponſalib. conſil.* 23. *num.* 6. Silveſter verb. *Divortium quæſt.* 17. *num.* 20. Pirhing *lib. 3. Decretal. tit.* 32. *num.* 34. Sanchez *lib. 10. de Matrimonio diſp.* 22. *num.* 16. citans plurimos alios ; Reiffenſtuel *lib. 3. Decretal. tit.* 32. *num.* 33. teſtans de communiori , & probabiliori contra Innocentium , & Joann. Andream , Hoſtienſ. & alios , & eodem *lib. 3. Decretal. tit.* 3. *num.* 32. ubi teſtatur de communi ; *arg. cit. cap. Conſtitutus 15. de converſione Conjugatorum* . Vide d. verb. *Divortium n.* 51. *&* 52. (*a*)

Conjugatus non ſolum ad Sacros , ſed nec 59
etiam ad primam Tonſuram , & Minores Ordines promoveri poteſt ſine Uxoris licentia , & aliis requiſitis numero ſequenti aſſignandis ; Gloſſa *in cap. Conjugatus 5. de converſione Conjugatorum verb. Ad Sacros*, & ibi, Joann. Andreas *num.* 3. & alia Gloſſa *in cap. ult. de temporibus Ordinat. in 6. verb. Definitum ;* Abbas *in cap. Sane 2. de Clericis Conjugatis num.* 3. Barboſa *in Extravagan. Antiquæ Joann. XXII. de voto num.* 4. Reiffenſtuel *l. 3. Decretal. t.* 3. *num.* 53. Pirhing *ibid. num.* 2. & *l. 3. Decretal. tit.* 32. *num.* 57. Sanchez *lib. 7. de Matrimon. diſp.* 38. *num.* 9. & alii paſſim per text. *in cap. ult. de temporibus Ordinat. in 6.* ubi expreſſe ſtatuitur , quod *nullus Epiſcopus , vel quivis alius Clericalem præſumat conferre Tonſuram Conjugato , niſi voluerit Religionem intrare , aut ad Sacros Ordines promoveri , prout eſt Sacris Canonibus definitum* : Eccleſia enim non permittit , nec poteſt Epiſcopus diſpenſare in hoc , ut Conjugatus fiat Clericus ad permanendum in ſola Tonſura , & ſolis Minoribus ; *per cit. c. Ult. de Temporibus Ordinat. in 6.* & Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 4. ubi ſtatuitur *Clericalem Tonſuram non eſſe conferendam illis , de quibus probabilis Conjectura non ſit , eos non ſæcularis Judicii fugiendi fraude ,*

Nota Romani Theologi .

(*a*) Non ita liber eſt Conjux innocens ad in Religionem ingrediendum , ut re nondum judicata ſeparari , & Religionem ingredi poſſit ; præcedere etenim debet Eccleſiaſtici Judicis ſententia . Publica namque ſeparatio requirit publicam Judicis Eccleſiaſtici auctoritatem , *ex cap. 3. & 6. de divort.* alioqui ſcandalum & perturbatio oriretur , uti Antoine *tom. 2. tract. de matrim. quæſt.* 9. animadvertit , cui concinit etiam Cabaſſutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. cap.* 28. ubi habet , non poſſe Conjugem Religionem ingredi , niſi adulterium juridice probetur .

Digitized by Google

de, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ Clericalis genus elegiſſe; Talis autem probabilis Conjectura nequit haberi de Clericis uxoratis, niſi voluerint Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoveri.

60 Ut Conjugatus igitur ad Ordines promoveri poſſit, præter licentiam Uxoris, requiritur etiam, ut ipſa Uxor in ſæculo manens perpetuam caſtitatem voveat, ſi ſit ſenex, & ſine ſuſpicione, ac periculo incontinentiæ; ſi autem ſit juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, etiam Religionem ingredi debet, juxta dicta *ſupra num.* 24. Et ratio eſt, quia ſi Uxor Profeſſi in Religione, cum eſt ſenex, & ſine ſuſpicione, ac periculo incontinentiæ, ſufficit, quod in ſæculo manens perpetuam Caſtitatem voveat, & cum eſt juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, requiritur inſuper, ut Religionem, ſeu Monaſterium ingrediatur, *cap. Cum ſis* 4. *cap. Uxoratus* 7. *cap. ad Apoſtolicam* 13. *de converſione Conjugator.* multo magis id dicendum eſt de Uxore Clerici ſæcularis promoti ad Ordines, quia facilius poteſt talis Clericus Uxorem inviſere, idque majus ſubeſt periculum incontinentiæ, quam ex parte Profeſſi in Religione; Sic Gloſſa ſere communiter recepta *in cap. Conjugatus verb. Ab uxore, de converſione Conjugator.* Abbas *n.* 4. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 2220. teſtans de communiori, & probabiliori; Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. diſp.* 39. *num.* 6. Pirhing *loco cit. num.* 59. & alii per text. *in cap. Epiſcopus* 6. *diſt.* 77. ubi ſic habetur: *Sane ſi Conjugati juvenes conſenſerint ordinari, etiam Uxorum voluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo, Religione promiſſa poſteaquam pariter converſi fuerint, ordinentur*. Vide *ſupra n.* 24. & diſcurre ut *ibi*.

61 Conjugatus non poteſt ordinari Epiſcopus, niſi de expreſſa licentia Uxoris, & niſi ipſa Uxor prius Religionem profiteatur, nec ſufficit, quod illa perpetuam Caſtitatem in ſæculo voveat, quamvis ſit ſenex, & ſine ſuſpicione incontinentiæ. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Sane 6. de converſione Conjugator.*, juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente: *Uxoratus in Epiſcopum promoveri non poteſt niſi Uxor Religionem profiteatur*; Cum enim ibi Pontifex generaliter loquatur de Uxore Epiſcopi, non diſtinguens de ſene, aut juvene, de ſuſpecta, aut non ſuſpecta incontinentiæ, etiam nos indiſtincte de quacumque Uxore Epiſcopi intelligere debemus, cum verba generalia generaliter ſint intelligenda, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus; *cap. Quia circa* 22. *de privileg.* & *l. De pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*.

Ut autem Conjugatus poſſit promoveri ad Cardinalatum, requiritur ingreſſus Uxoris in Religionem ſolum in illo caſu, in quo requiritur talis ingreſſus pro Uxore conjugati promovendi ad Ordines; Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio diſp.* 41. *n.* 4. Pirhing *loco cit. n.* 63. *in fine*, & alii; Et ratio eſt, quia non habetur in hoc caſu ratio, quæ aliud ſtatuendum cogat, nec reperitur Jus ſpeciale aliquid ſpecialiter decernens de Uxore promovendi ad Cardinalatum, ſicuti de Uxore promovendi ad Epiſcopatum reperitur *in cit. cap. Sane* 6. *de converſione Conjugatorum*. 62

Ut tamen Conjugatus poſſit promoveri ad Papatum requiritur, quod ejus Uxor, ſicuti dictum eſt *ſupra n.* 61. de Uxore Epiſcopi, prius Religionem profiteatur; *arg. cit. c. Sane* 6. *de converſione Conjugatorum*. 63

Conjugatus abſque licentia Uxoris ad Presbyteratum, Epiſcopatum, Cardinalatum, & Papatum promotus, poteſt ab ipſa ad conſortium conjugale revocari, & tunc teneretur ei debitum reddere. Et ratio eſt, quia Conjugatus per talem promotionem non potuit præjudicare Juri, quod habuit Uxor in Corpus ipſius, juxta Apoſtolum 1. *ad Corinth. c.* 7. *n.* 4. ibi: *Similiter autem & Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed Mulier*, etiamſi bona fide promotus fuiſſet, putans Uxorem jam fuiſſe mortuam. Vide verb. *Papa art.* 1. *n.* 50. 64

Non poſſet tamen talis Conjugatus debitum petere, quia obligaretur voto Caſtitatis annexo Ordini Sacro ſuſcepto, quod votum ſervare teneretur, in quantum Lex Matrimonii permitteret, ſcilicet Debitum Conjugale non exigendo, quamvis illud reddere poſſet, & teneretur. *Communiſſima*. 65

Nec talis Conjugatus poſſet, mortua dicta ſua Uxore, ad alias nuptias tranſire, & ſi de facto aliud Matrimonium contraheret, illud eſſet nullum: Votum enim annexum Sacro Ordini eſt ſolemne, adeoque impedit Matrimonium in poſterum contrahendum, ac dirimit contractum; *c. Unic. de voto in* 6. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 3. *n.* 39. & 40. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *n.* 61. *verb. Notandum ſecundo*; Abbas *in cap. Placet* 12. *de converſione Conjugatorum n.* 7. Sanchez *loc. cit. diſp.* 38. *n.* 24. & alii paſſim. 66

Nec valet objicere, quod ſicuti Conjugatus, qui ſine licentia Uxoris eſt profeſſus Religionem, & ab ipſa revocatus, poſt mortem illius ad alias nuptias tranſire poteſt, ſaltem 67

va-

Digitized by Google

valide, etſi non licite propter ſimplex votum Caſtitatis, juxta *c. Quidam* 3. *& c. Placet* 12. *de converſ. Conjug.* ita etiam Conjugatus, qui ſine licentia Uxoris eſt promotus ad Sacros Ordines, & ab ipſa revocatus, poſt mortem illius ad alias nuptias ſaltem valide, etſi non licite tranſire poterit. Non valet, inquam, cum adſit magna diſparitas, & ratio diſparitatis, ſeu diverſitatis eſt, quia in tantum Conjugatus ſine licentia Uxoris profeſſus, & ab ipſa revocatus poſt mortem illius ad alias nuptias ſaltem valide tranſire poteſt, quia talis Profeſſio fuit irrita, & invalida, adeo ut nec mortua uxore teneatur ad Religionem redire, per text. *in cap. Quidam* 3. *& cap. Placet* 12. *de converſ. Conjugator.* juxta dict. *ſupra num.* 13. & ideo per illam Profeſſionem irritam, & nullam non poteſt dirimi Matrimonium ſubſequens, ſicque ſi talis Conjugatus, mortua Uxore, aliud Matrimonium contrahar, erit validum, quamvis illicitum, ex quo licet defectu conſenſus, & licentiæ Uxoris ſuum votum non fuerit ſolemne, fuit tamen ſimplex Caſtitatis; At vero Ordo Sacer etiam ſine licentia Uxoris eſt valide collatus, & receptus, & in ejus collatione, & ſuſceptione ex Eccleſiæ conſtitutione intervenit, non ſolum votum ſimplex, ſed & ſolemne Caſtitatis, aptum ad impediendum Matrimonium in poſterum contrahendum, & ad dirimendum jam contractum; text. expreſs. *in c. Unic. de Voto in* 6. adeoque talis Conjugatus in Sacris Ordinatus non poſſet, ſicuti poſſet Profeſſus, mortua Uxore, ad alias nuptias valide tranſire, & ſi de facto aliud Matrimonium contraheret, illud eſſet nullum; Sic Abbas *in cit. cap. Placet* 12. *num.* 7. *de Converſ. Conjug.* Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſput.* 38. *n.* 24. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 81. *verſ. Notandum ſecundo*, & alii.

68 An autem ſi Conjugatus cum Uxoris ſpontanea licentia ad Ordines Sacros ſit promotus, & ipſa Uxor in ſæculo manens perpetuam Caſtitatem non voveat, poſſit ab ipſa revocari ad conſortium Conjugale? Diſcurrendum eſt juxta d. diſtinctionem *ſupra num.* 23. uti præter Doctores ibi citat. tenent etiam Gloſſa *in cap. Seriatim* 14. *verb. Poſt mortem diſt.* 32. Henric. Boich. *in cap. Uxoratus* 5. *num.* 12. *de converſ. Conjug.* Angel. verb. *Matrimonium* 4. *num.* 9. apud Fagnan. *in cit. cap. Uxoratus n.* 9. quamvis ipſe *ibi num.* 8. dicat, quod conſentiunt omnes, tam Theologi quam Canoniſtæ, quod tali caſu abſolute non poſſit Uxor revocare Virum, cum eo ipſo, quod licentiam dederit Viro ſuſcipiendi Sacros Ordines, cenſeatur etiam voviſſe Caſtitatem & privatum eſſe uſu Conjugii, & conſequenter etiam Jure revocandi Virum.

Si Conjugatus cum licentia ſpontanea Uxoris Sacros Ordines ſuſcepit, tunc Uxor non poteſt eo mortuo, valide aliud Matrimonium inire; *cap. Quia ſunt* 10. *diſt.* 28. & ibi Gloſſa *final.* Azorius *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 14. *q.* 11. Sanchez *loc. cit. diſp.* 40. *num.* 3. Pirhing *loc. cit. n.* 61. *verſ. Notand.* 4. Et ratio eſt, quia ex Eccleſiæ Conſtitutione ob reverentiam Ordinis Sacri ſuſcepti a Viro cum ſpontanea licentia Uxoris voventis Caſtitatem, ipſa quoque reddita eſt inhabilis ad aliud ſubſequens Matrimonium ineundum. 69

Si autem Vir Ordinem Sacrum ſuſceperit Uxore contradicente, vel ignorante, poteſt ipſa, eo mortuo, aliud Matrimonium valide contrahere, quia delictum Viri non debet præjudicare Uxori, cum peccata ſuos debeant tenere Auctores; *cap. Quæſivit* 2. *de his, quæ ſiunt a majori parte Capituli; l. Sancimus* 2. *Cod. de pœnis*. Nec debet aliquis alterius odio prægravari; *cap. Non debet* 22. *de Regul. Juris in* 6. *l. Non debet* 74. *ff. de Regul. Jur.* Et rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non debeat; *capit. Cognoſcentes* 2. *de Conſtitutionib.* Sic Sanchez *loc. cit. num.* 4. Pirhing *loco cit. num.* 61. *verſ. Notandum* 3. & alii paſſim. 70

Conjugatus ſine ſpontanea Uxoris licentia ad Ordinem Sacrum tranſiens fit irregularis, & nequit, durante Matrimonio, immo nec Matrimonio per obitum, aut Profeſſionem Religioſam Uxoris ſoluto, in ſuſcepto Ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores Ordines provehi, nec ad aliquod Beneficium, vel Officium Eccleſiaſticum promoveri, niſi aliquam de Religionibus approbatis canonice fuerit ingreſſus, quo caſu poterit Epiſcopus ſuper præmiſſis cum eo diſpenſare. *Communis*, text. expreſs. *in Extrav. Antiquæ Joann. XXII. de voto & voti redemptione*. 71

Et ſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum, talis Conjugatus ſine ſpontanea licentia Uxoris ad Ordines Sacros promotus eſt inſtanter monendus, & inducendus ab Epiſcopo ad Religionem ingrediendam; Et ſi Religionem noluerit ingredi, ſi ſponſa ejus inſtiterit, eſt per Eccleſiaſticam Cenſuram ad conſummandum Matrimonium compellendus. *Communis*, textu expreſſo *in cit. Extravag. Antiquæ in fine*, ibi: *Ad ingreſſum hujuſmodi ſic ordinatum* (*ſi Matrimonium conſummatum non fuerit*) *per Diœceſanum inſtanter moneri præci-* 72

pi-

pimus, & induci; Quod ſi forſan renuerit adimplere, ipſum (ſi ſponſa ejus inſtiterit) per Cenſuram Eccleſiaſticam compellendum decernimus contractum Matrimonium conſummare.

73 Si unus Conjux pro certo cognoſcat invaliditatem Matrimonii, eo quod indubitanter ſciat ſubeſſe impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Eccleſiæ probare nequeat, non ſolum non poteſt petere, ſed nec reddere debitum, non obſtante, quod per ſententiam Judicialem Eccleſiæ, vel etiam per Excommunicationem ad id compellatur, aut ab altero Conjuge abſque gravi ſcandalo, aut etiam abſque manifeſto vitæ periculo, diſcedere nequeat; Vide verb. *Debitum Conjugale, Artic.* 1. *n.* 51. & 52.

74 Quando Conjuges debitum Conjugale poſſint, & debeant reddere, vel non? Vid. verb. *Debitum Conjugale, Art.* 1. *per tot.*

75 Quo ad ea, quæ concernunt diſpenſationem ſuper impedimento petendi debitum conjugale. Vide d. verb. *Debitum Conjugale, Art.* 2. *per tot.*

76 Quando, & quomodo poſſint, vel non Conjuges facere divortium? Vide verb. *Divortium per tot.*

77 Conjuges opus conjugii exercentes ob ſolam voluptatem, non vacant culpa veniali. *Communis.* Contraria enim opinio eſt expreſſe damnata ab Innocent. XI. *Die* 2. *Martii* 1679. propoſit. 9. ibi: *Opus Conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

78 Conjux in actu conjugali cum ſua, ſe moroſe delectans in alia, velut præſente, peccat mortaliter, & addit ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam. Vide verb. *Adulter, Artic.* 1. *num.* 6. & verb. *Delectatio moroſa num.* 26.

79 Delectatio moroſa de actu conjugii inter conjuges præſentes, dummodo abſit periculum pollutionis, non eſt peccatum mortale. Vid. d. verb. *Delect. moroſa n.* 24.

80 Immo Conjux neque mortaliter peccat, ſi de maritali copula, altero conjuge abſente, cogitans, in re cogitata moroſe delectetur. Vide *ibid. n.* 25.

81 Omnes tactus, oſcula, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter Conjuges ſine ordine ad copulam, ſi fiant cum periculo pollutionis in uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quamdam inchoatam, ſunt peccata mortalia; alias non ſunt niſi venialia. Vid. verb. *Luxuria n.* 89. verb. *Tactus n.* 12. 13. & 14.

Conjuges an, & quas donationes poſſint ſibi invicem facere? Vide verb. *Donatio, Art.* 2. *a n.* 13. *ad n.* 29. 82

Quo ad ea, quæ concernunt bona Conjugum. Vide verb. *Bona, Artic.* 4. *a num.* 1. *ad* 37. 83

Quibus prius ſubvenire debeant Conjuges, in extrema, gravi, & communi neceſſitate? Vid. verb. *Neceſſitas a n.* 25. *ad* 37. 84

Ad quem Conjugem ſpectet proprietas, & dominium dotis, & quid de ipſa in variis caſibus? Vid. verb. *Dos, Artic.* 1. & *Art.* 3. *per tot.* 85

Alia ad rem Vid. verb. *Adulterium*, verb. *Bona art.* 4. verb. *Debitum Conjugale*, verb. *Delect. moroſa*, verb. *Divortium* verb. *Donatio*, verb. *Luxuria*, verb. *Maritus*, verb. *Impedimenta Matrimonii*, verb. *Matrimonium*, verb. *Uxor*. 86

Additiones ex aliena manu.

Matrimonio contracto, & nondum conſummato poteſt alter conjugum, etiam alio invito, intra bimeſtre Religionem ingredi, & remanens in ſæculo ad ſecundas nuptias tranſire, ut recte *ex text. in cap.* 7. *de Converſ. Conjugat.* firmat Auctor *num.* 3. & *plur. ſequent.* 87

Quæri hic non incongrue poteſt, a quo tempore parti volenti Religionem ingredi currat bimeſtre? Sunt qui tenent numerari debere bimeſtre a die contracti matrimonii. Vide Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 20. Wieſtner. *in hunc ipſum titulum num.* 2. Alii vero ſentiunt numerandum a die præfixionis termini factæ a Judice; Fagnan. *in c.* 7. *num.* 26. *de Converſ. Conjugat.* Schmalzgrueb. *Jur. Eccleſ. univ. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 32. §. 1. *n.* 3. ubi quod utilis eſt reſolutio hæc ad cognoſcendum, quando conjuges ſibi debitum negantes peccent, & quando ſi ſponſus ſponſam cogat, Religionem amplius ingredi eidem non liceat. 88 89 90

Controverſia vero eſt non levis, an intra hoc bimeſtre a Judice præfixum teneatur ingredi volens profiteri? Ratio dubitandi inde oritur, quod Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 26. *de Regular.* ſtatuit, ut profeſſioni annos probationis præmittatur, & quidem ſub pœna nullitatis; Navarrus ſummus ille Canoniſta in utramque partem diſputat *conſil.* 1. *per tot. de Converſ. Conjug.* ſed *in Manual. Confeſſar. cap.* 17. *num.* 27. *affirmativam* tenere videtur ſententiam. Hanc ipſam affirmativam ſententiam poſt Vega, Maja, Solis, alioſ- 91 92

alioſque acriter tuetur Zoeſ. *Decretal. lib.* 3. *tit.* 37. *num.* 21. ubi *Probabile* , inquit , *eſſe quantum ad hanc rem nihil eſſe immutatum per Tridentinum , quum Decretum Concilii ſit generale & poſterius , quod ſolet per propria ſpecialia reſtringi & explicari &c. Facit ratio juris antiqui, ne ſcilicet per moram ingreſſi detur manenti in ſæculo anſa peccandi , quæ ratio etiam obtinet jure novo . Nec videtur quidquam facere negatio univerſalis poſita in dict. cap.* 16. *quum reſpondeat generali prohibitioni juris antiqui , ut non improbabiliter jus novum ejus diſtinctioni adaptandum veniat &c. Facit quod priora jura non cenſeantur abrogari per poſteriora , niſi ſit in iis expreſſum .*

92 Communior tamen eſt opinio negativa , ſecundum quam bimeſtre illud ad deliberandum tantum datum intelligitur , & propterea is , qui intra hoc tempus ingreſſus eſt Religionem , adhuc integrum habet annum , quo probare religionem poſſit , antequam teneatur profeſſionem emittere. Vide Fagnan. *cap.* 7. *n.* 19. *de Converſ. Conjug.* Vvieſtner *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *num.* 8. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *deciſ.* 24. *num.* 6. *& ſequent.* ubi tamen non diffitetur *ſatis probabilem* eſſe ſententiam affirmativam ; Pontius *eod. tract. lib.* 9. *cap.* 9. *n.* 2.

93 Quod ſi conſtaret authenticas eſſe binas illas Sacræ Congregat. Concilii interpretis reſolutiones , quas pro negativa opinione ex Farinacio affert Pontius, finis jam eſſet impoſitus controverſiæ huic Doctorum .

94 Conſummatum autem matrimonium hac in materia habetur per conjugalem copulam ſub-
95 ſequentem , quod eſt extra dubium. At dubitari poteſt, an copula antecedens impediat alterum conjugum ingredi . Negat Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *num.* 4. *: quia* (ſunt ipſius verba) *requiritur matrimonialis , quæ ſequatur ipſum matrimonium contractum ; præcedens enim eſt tantum fornicatio. Nihil facit , quod matrimonium ſequens retrotrahatur ad copulam præcedentem per cap. Tanta, infra , Qui fil. ſint legit. nam hoc tantum in favorem Prolis , qui non eſt extendendus in favorem eorum, qui deliquerunt .*

96 De profeſſione facta conſummato matrimonio ab uno conjuge, altero invito vel inſcio, diſputatur, utrum ſit ea irrita, an irritari debeat ? Irritam eſſe tenent Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 5. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 35. *n.* 1. *&* 10. & quidem *ex text. in c.* 3. *& in c.* 2. *de Converſ. Conjug.*

97 Num autem ingreſſus non revocatus ab altero poſſit propria auctoritate egredi & ad dimiſſum redire ? Affirmativam ſententiam tuetur Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 6.

Quid ſi conjux alter moriatur, an confirme- 98
tur profeſſio ? Affirmant nonnulli *ex text. in c.*
10. *de Converſ. Conjugat.* At Sanchez *de ma-* 99
trim. lib. 7. *diſp.* 34. *n.* 11. *& ſeq.* ait , non aliter amplecti poſſe affirmativam hanc opinionem, quam ſi ab initio conſenſerit expreſſe, vel tacite alter conjux , nam alias profeſſio ab initio irrita non poteſt convaleſcere , non ſequuta ratihabitione poſt mortem conjugis .

Gravior quæſtio eſt, ſi uterque conjux ingre- 100
diatur ſine mutuo conſenſu ? Validam utriuſque profeſſionem pronunciant Boich. *in c.* 8. *num.* 13. *de Converſ. Conjugat.* Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 34. *num.* 24. dummodo uterque fuerit
conſcius alterius . Cæterum ſi inſcius fuerit , 101
non valebit profeſſio, nec tenebitur profeſſus manere in Religione , ut præter allegatos tradit Zoeſ. *in Decretal. lib.* 4. *tit.* 32. *n.* 8.

An altero conjuge ingreſſo ſine conſenſu 102
alterius , poſſit & alter ingredi & profiteri valide ſine alterius conſenſu ? Negant Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 24. *n.* 23.

Cæterum dicta de nullitate profeſſionis con- 103
jugis , qui non reportavit conſenſum ab altero conjuge , intellige quoad votum ſolemne ,
quod eatenus non habet effectum. At profeſ- 104
ſio hæc operabitur obligationem quoad votum ſimplex caſtitatis, quod ponit impedimentum, quod dicunt matrimonii ineundi poſt mortem alterius ; *c.* 3. *& c.* 12. *de Converſ. Conjugat.*
Ita ſane ſtatuit Eccleſia præſumendo profiten- 105
tem ſe ſaltem obligare velle ad id, quod poteſt citra detrimentum alterius, ſcilicet ad caſtitatem independenter a profeſſione, niſi alia fuerit Ipſius profitentis mens, ſcilicet non continuandi niſi in ſtatu Religioſo, *quæ* , ut ait Zoeſ. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 11., *faciet votum illud ad nihil utile eſſe.*

De caſibus, quibus poſt matrimonium con- 106
ſummatum liceat ingredi Religionem , vide late differentem Schmalzgrueb. *Jur. Eccleſ. univerſ. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 32. *§.* 2. *per tot.*

CONSANGUINITAS . Vid. Verb. *Impedimenta dirimentia Matrimonium* , verb. *Cognatio.*

CON-

Digitized by Google

CONSCIENTIA.

SUMMARIUM.

1 *Conſcientia quid ſit, in quo differat a ſyndereſi, & unde dicatur*, ad num. 6
7 *Quænam opera Conſcientia reſpiciat*, ad num. 12
13 *Conſcientia diviſio quotuplex*, ad n. 24
25 *Dubium quoad Conſcientiam quomodo dividatur & ſubdividatur*, ad n. 30.
31 *Tota dubiorum materia excutitur*, ad numer. 67
68 *Aliæ ſubjunguntur Conſcientiæ diviſiones*, ad n. 73
74 *De opinione probabili, & quæ ſint circa eamdem Sacerdotis, Judicis, Medici, Conſiliarii & Advocati partes*, ad n. 115
116 *Conſcientia ſcrupuloſæ definitio, ſigna, cauſa, remedia, privilegia, &c.* ad n. 126
127 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 139

1 CONſcientia *eſt dictamen practicum intellectus
judicantis aliquid in particulari, ſeu hic,
& nunc agendum ut bonum honeſtum, vel fu-
giendum ut malum inhoneſtum eſſe, vel fuiſ-
2 ſe*. Eſt in re *communis*. Conſcientia, ſeu
Prudentia differt a Syndereſi, ſeu Ethica, quia
Syndereſis, ſeu Ethica judicat de principiis
moralibus univerſalibus; Conſcientia vero, ſeu
Prudentia judicat de concluſionibus particula-
3 ribus ex illis deductis. Sit pro exemplo ſe-
quens, vel conſimilis Syllogiſmus. *Detenti die
feſto talibus impedimentis non tenentur audire Sa-
crum, ſed Ego hodierno currenti feſto detineor ta-
libus impedimentis, ergo non teneor audire Sa-
crum*. In hoc vel ſimili Syllogiſmo majorem
univerſalem format Syndereſis, ſeu Ethica;
minorem autem particularem, & concluſionem
4 efformat Conſcientia, ſeu Prudentia. Hinc
Conſcientia ſecundum Etymon dicitur ab ali-
quibus quaſi *concludens ſcientia*, eo quod ex
principiis communibus concludat in particula-
ri, quid agendum, vel non agendum. A Di-
5 vo Bernardo *l. de Conſcientia cap.* 8. dicitur
6 Conſcientia, *quaſi cordis ſcientia*. A Divo Tho-
ma *in* 2. 2. *d.* 5. *q.* 2. *art.* 4. *in corp.* dicitur
Conſcientia, *quaſi cum alio ſcientia*, quia ſcien-
tiam practicam univerſalem applicat, vel con-
jungit cum actione in particulari, vel dicitur
Conſcientia quaſi *cum ſeipſo ſcientia*, eo quod
quis per eam ſibi ipſi conſcius ſit recte, vel
male factorum. *Et inde*, ſunt verba S. Docto-
ris loco cit. *Et inde dicitur conſcientia, quaſi
cum alio ſcientia, quia ſcientia univerſalis ad
actum particularem applicatur: vel etiam quia
per eum aliquis ſibi conſcius eſt eorum, quæ
fecit, vel facere intendit*. Unde conſcientia par- 7
tim reſpicit opera noſtra præterita, ea vel ac-
cuſando tamquam male facta, & dicitur *Remor-
ſus Conſcientiæ*, ſeu *Vermis Conſcientiæ*, etiam
in Damnatis perſeverans juxta illud Iſaiæ 66.
Vermis eorum non morietur, & juxta illud Sa-
pientiæ 4. *venient in cogitatione peccatorum ſuo-
rum timidi, & traducent illos ex adverſo iniqui-
tates eorum*; vel ea commendando tamquam
bene facta, juxta illud Apoſtoli 2. *ad Corinth.
cap.* 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium Con-
ſcientiæ noſtræ*. Partim autem conſcientiam re- 8
ſpicit opera inſtantia, ſeu futura dictando, quæ
agenda ſint tamquam bona, ſeu honeſta, &
quæ omittenda tamquam turpia, & inhoneſta,
& dicitur alio nomine dictamen rectæ rationis
juxta illud S. Joannis Chryſoſtomi *homil.* 54.
*in Geneſ. Nullus prætendat, quod virtutem ne-
gligat, vel quod non habeat aliquem viæ Du-
cem, & Demonſtratorem; ſufficientem habemus
magiſtrum Conſcientiam & fieri non poteſt, ut
quis illo adjumento privetur*.

Hinc colligitur quod Conſcientia eſt intrinſe- 9
ca, & proxima regula, juxta quam homo te-
netur dirigere ſuas actiones, cum ab ipſa pro-
xime derivatur in actum moralitas, ſcilicet bo-
nitas, vel malitia. Lex autem eſt regula ex- 10
trinſeca, & remota, prout radix, unde oritur
bonitas, vel malitia objecti. Quia vero lex
non transfundit in actus noſtros bonitatem, &
malitiam, niſi ut ſunt in noſtra Conſcientia,
& ab ea proponuntur noſtræ voluntati: ideo
Conſcientia eſt regula proxima, cui ſi actus
noſtri conformentur, ſunt boni, ſi difformentur
ſunt mali. Poteſt interdum contingere, ut actus 11
ſit bonus, & objectum in ſe malum, & e con-
tra; Ut ſi quis ex invincibili ignorantia judi-
caret licitum eſſe perjurium ad ſalvandam vi-
tam proximi, pejerando non peccaret, quam-
vis ejus objectum ſit in ſe malum, quia actus
non ſpecificatur ab objecto, ut eſt in ſe, ſed
ut a Conſcientiæ dictamine voluntati proponi-
tur. Unde Conſcientia, quæ eſt regula pro- 12
xima humanarum actionum, ſumitur hic pro
judicio practico intellectus proponente aliquid
voluntati hominis ut bonum, vel malum mo-
raliter, ac proinde proſequendum, vel fugien-
dum; Ipſe enim actus intellectus practici,

quo

Digitized by Google

quo judicat aliquod eſſe bonum, vel malum,
aut indifferens in genere moris, & ut tale il-
lud proponit voluntati, vocatur proprie *Con-*
13 *ſcientia*; Quæ dividitur in quinque membra,
ſcilicet in Conſcientiam Rectam, Erroneam,
ſeu falſam, Dubiam, Probabilem, ſeu opina-
tivam, & Scrupuloſam.
14 Conſcientia recta, ſeu certa *eſt*, *quæ ex prin-*
cipiis veris, & *certe cognitis*, & *certe appli-*
catis judicat in particulari abſque formidine de
oppoſito, *id quod faciendum eſt*, *eſſe bonum*,
vel malum, *præceptum*, *vel prohibitum*, *ſicut*
15 *revera eſt*: Eſt in re *communis*. Conſcientia
erronea, ſeu falſa *eſt*, *quæ ex principiis falſis*,
creditis tamen pro veris dictat aliquid eſſe fa-
ciendum, *vel non faciendum*, *quod revera tale*
non eſt, *abſque fundamento probabili*. Eſt in
16 re *communis*. Dicitur autem notanter, *abſque*
fundamento probabili, ad differentiam conſcien-
tiæ probabilis, quæ quandoque etiam dictat
aliquid eſſe honeſtum, vel licitum, quod a
parte rei eſt inhoneſtum, ac illicitum; &
tamen, quia id colligit ex motivis probabili-
bus, non dicitur Conſcientia erronea, ſed pro-
17 babilis. Conſcientia erronea dividitur in in-
vincibilem, & vincibilem. *Conſcientia erronea*
invincibilis eſt, cujus error, adhibita diligen-
tia morali, vinci, ſeu vitari non potuit, id-
eoque talis erroneus actus, nec voluntarius
eſt, nec ad culpam eſt imputabilis. *Conſcien-*
tia erronea vincibilis eſt, cujus error moraliter
loquendo vitari potuit, & debuit, ac proinde
talis erroneus actus eſt indirecte voluntarius,
& culpabilis.
18 Conſcientia erronea ſive ſit vincibilis, ſive
invincibilis obligat negative ad actum dicta-
tum, ne videlicet contra eam operemur, quia
operari contra ejuſmodi Conſcientiam erroneam
nondum depoſitam, ſemper eſt peccatum, ut
habetur expreſſe 14. *ad Romanos* ibi: *Omne*
quod non eſt ex fine, (ideſt ex dictamine Con-
ſcientiæ) *peccatum eſt*. Et ut inquit Innocen-
tius III. *c. Litteras* 12. *de reſtitut. ſpoliat. Quid-*
quid fit contra Conſcientiam ædificat ad gehen-
19 *nam*. Sic *communiſſima* Doctorum. Conſcientia
erronea invincibilis obligat ad actum dicta-
tum, non ſolum negative, ne ſcilicet contra
eam operemur, ſed obligat etiam poſitive, ut
ipſam ſequamur, ut proinde quis peccet, niſi
dictamen illius in operando ſequatur, non ob-
ſtante quod objectum ſit revera malum. Eſt
etiam *communis*; & ad hoc faciunt etiam tex-
tus mox citati. Et ratio eſt, quia ex quo
Conſcientia eſt invincibiliter erronea taliter ut
ejus error nulla morali diligentia vinci, ac
deponi poſſit, ita ipſa ſe habet in prudenti,
ac inculpabili judicio operantis, ac ſi eſſet
ſimpliciter, & abſolute recta, adeoque tene-
tur ſic judicans eam ſequi, non minus ac con-
ſcientiam rectam; Licet enim Conſcientia er-
ronea invincibilis non ſit recta ſimpliciter, eſt
tamen recta ſecundum quid, nempe in ordine
ad nos. Conſcientia erronea vincibilis non ſo- 20
lum non obligat poſitive ut eam ſequamur,
ſed neque licite ipſam ſequi poſſumus, obli-
gat tamen ut eam deponamus, ita ut ſive jux-
ta eam, ſive contra eam agamus, ſemper pec-
cemus, nam ſi facimus id, quod revera a le-
ge præceptum eſt, agimus contra Conſcientiam
noſtram oppoſitum dictantem; ſi vero ſequi-
mur dictamen noſtræ Conſcientiæ, peccamus
contra legem, a qua non abſolvimur per er-
rorem noſtræ Conſcientiæ, utpote mere vinci-
bilem, & culpabilem. Sic communiter Docto-
res. Qui peccat ex Conſcientia erronea, pec- 21
cat peccato ejuſdem ſpeciei, & qualitatis,
quam intellectus judicat, quia actus non ſpe-
cificatur ab objecto ut eſt in ſe, ſed pro ut
hic & nunc a Conſcientiæ dictamine volun-
tati proponitur. Hinc qui habet rem cum li-
bera, putans eam conjugatam, adulterium
committit; ſicuti econtra, qui habet rem cum
conjugata putans eam liberam, fornicationem
committit. Eſt communis.
Conſcientia dubia *eſt ſuſpenſio intellectus cir-* 22
ca utramque partem contradictionis; ideſt, eſt ea,
quæ neutri parti determinatum præſtat aſſen-
ſum, ſed anceps manet inter utramque, v. g.
an hoc ſit peccatum, vel non. Eſt in re com-
munis. Conſcientia dubia differt a Conſcientia 23
probabili, quia dubitans, ad neutram partem
ſe determinat, ſed anceps, & ſuſpenſus ma-
net inter utramque; Opinans vero determinate
uni parti aſſentitur. Conſcientia dubia varie 24
dividitur juxta variam diviſionem dubii; un-
de bene percepta diviſione dubii, percepta erit
diviſio Conſcientiæ dubiæ. Dubium igitur in 25
primis dividitur in dubium ſpeculativum, &
dubium practicum. Dubium ſpeculativum eſt,
quando dubitatur de aliquo, non quærendo di-
recte de praxi, ſeu actione humana, num ea
licita ſit, nec ne? ſed de quodam alio, an ita
ſe habeat nec ne? v. g. cum dubito an ho-
die ſit præceptum jejunandi? an rem quam
poſſideo, ſit vere mea? ſiſtendo in mera du-
bitatione de malitia, aut bonitate objecti, ſeu
actus in genere. Dubium practicum, eſt quan- 26
do dubitatur de operatione quærendo directe
de ipſa praxi, ſeu actione humana, num ea
in talibus circumſtantiis ſit licita, nec ne? ut
cum

cum dubito de malitia, aut bonitate actionis hic, & nunc exercendæ, v. g. an hodie teneat jejunare? an hic & nunc teneat rem re-
27 ſtituere? Secundo. Dubium dividitur in dubium poſitivum, & in dubium negativum. Dubium poſitivum, eſt quando quis pro utraque parte contradictionis habet rationes probabiles, unde ſtante æqualitate probabilitatis ipſarum in ſuo judicio manet in æquilibrio, & ſuſpenſus ad neutram partem ſe determinans.
28 Dubium negativum eſt, quando quis pro neutra parte habet rationes probabiles, unde defectu ipſarum remanet in ſuo judicio ſuſpenſus neque affirmando, neque negando quod talis
29 actio ſit licita, vel illicita. Tertio. Dubium dividitur in dubium juris, & in dubium facti. Dubium juris eſt dubium de aliquo jure, lege, præcepto, ſtatuto &c. præſuppoſito ad honeſtatem actionis exercendæ; v. g. cum dubito an adſit tale jus, an ſit lata talis lex, an impoſitum tale præceptum, exempli gratia
30 jejunandi, audiendi Sacrum, & hujuſmodi. Dubium facti eſt cum dubitatur de aliquo facto, ejuſque conditione aliqua ſpectante ad honeſtatem actionis exercendæ, v. g. cum dubito an recitaverim Officium nec ne? an confeſſus ſim tale commiſſum peccatum, & hujuſmodi.

31 Qui operatur cum Conſcientia ſpeculative dubia juris vel facti, non peccat ſi practice judicet opus illud eſſe hic & nunc ſibi licitum. *Eſt communis*. Et ratio eſt, quia regula proxima noſtrarum actionum non eſt conſcientia ſpeculativa, quæ in ſola objecti veritate cognoſcenda conſiſtit, ſed practica, quæ omnium circumſtantiarum qualitatem, & conditionem perpendit; Unde cum objectum, quod ſecundum ſe, & ſpeculative conſideratum apparet dubium, accedentibus certis circumſtantiis poſſit reddi practice certum, quod liceat, ſtat clarum, quod operari cum Conſcientia ſolum
32 ſpeculative dubia non ſit peccatum. Et veritas hujus concluſionis clarificatur exemplis. Si quis v. g. dubitet ſpeculative an res a ſe poſſeſſa, ſit ſua, nec ne? non obſtante tali dubio ſpeculativo, poteſt practice judicare ſibi de facto licitum eſſe rem poſſeſſam retinere, eo quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis ex trita regula juris, ſicque licite, & abſque peccato rem poſſeſſam retinebit. Sic etiam Clericus in Sacris conſtitutus, vel Religioſus profeſſus, qui conſiderata qualitate ſuæ infirmitatis ſpeculative dubitat, an ſibi liceat a recitandis horis abſtinere, accedente Medici, vel Confeſſarii conſilio, practice eſt certus, id ſibi licere, adeoque depoſito practice illo ſuo dubio, non peccat omittendo recitationem Horarum. Qui operatur cum Conſcien- 33
tia practice dubia, peccat pro qualitate dubii, & in ea ſpecie peccati de qua dubitat, itaut ſi dubitet, an peccet mortaliter, agendo mortaliter peccet, ſi venialiter, peccet venialiter; & ſi dubitet an in ſpecie adulterii delinquat, agendo, ſeu rem habendo, malitiam adulterii contrahat; & ſic de aliis. *Eſt communis*. Et ratio eſt, quia omnis ſciens, & volens exponens ſe periculo peccati, peccat, & quidem eodem genere peccati, cujus periculo ſe exponit, ut docet communiſſima Doctorum cum Divo Thoma *quodlibet*. 8. *art*. 13. Scoto *in* 3. *d*. 25. *quæſt. unic. & alibi*; ex illo *Eccleſiaſtici* 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*. Atqui operans cum Conſcientia practice dubia de honeſtate actionis hic & nunc exercendæ, is ſciens & volens exponit ſe periculo peccati, eligit enim voluntarie actionem indiſcriminatim ſive licitam, ſive illicitam, ergo eo ipſo peccat, quia ex Apoſtolo 14. ad Romanos, *Quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, ideſt quod non ſit ex certa credulitate, ſeu determinato judicio intellectus licitum eſſe, quod hic, & nunc agitur, peccatum eſt.

Ex his reſolves, quod practice dubius debet 34
ſuam actionem ſuſpendere donec re mature, ſed humano more examinata, (ideſt facta debita morali diligentia, a Doctoribus conſilium petendo) dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honeſtate actionis hic, & nunc exercendæ. Si vero re 35
mature examinata, & facta debita morali diligentia, adhuc maneat dubius pro utraque parte, & reperiatur in talibus circumſtantiis, ut debeat neceſſario operari, tunc ſi nequeat dubium deponere, debet eligere partem tutiorem, ideſt id in quo non eſt periculum peccandi, aut id quod eſt minus malum, nam ex *c. Duo in mala* 1. *cap. Nervi* 2. *diſt*. 13. *& c. Non ſolum* 7. *cauſ*. 22. *q*. 4. ex duobus malis minus eſt eligendum, quia tunc non eligit illud ut malum, ſed ut bonum, quia hic, & nunc in tali caſu nihil facere poteſt, quod melius ſit. Si autem utrumque malum appa- 36
reat ipſi æquale, & repertus in neceſſitate operandi nequeat diſcernere quodnam de duobus malis ſit majus, vel minus malum, tunc poteſt eligere quod vult, quia tunc Conſcientia dubia evadit invincibiliter erronea, & ideo in tali caſu non peccat, ut expreſſe habet D. Auguſtinus *lib*. 3. *de libero arbitr. cap*. 19. ibi: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras*,

Digitized by Google

ras , ſed quod negligis quærere , quod ignoras .
37 Hoc totum liqnet in ſeqnenti, vel ſimili exem-
plo . Petrus v. g. in die feſto aſſiſtens in-
firmo periclitanti, dubitat , ant ex Conſcien-
tia erronea putat eſſe æquale peccatum deſe-
rere infirmnm, & omittere Sacrum ; nec va-
let dnbium , vel errorem deponere , ex quo
non babeat Doctorem promptum , quem con-
ſulat ; tunc poteſt ſine peccato quam partem
mavult eligere , quia in tali caſu ignorantia
eſt invincibilis, operatio imminet, & non po-
teſt exequi ſimul utrumque præceptum, Cari-
tatis ſcilicet, & Religionis.
38 Hinc pro regulis generalibus ad rationabi-
liter deponendum dubium , quando propria
materiæ motiva non ſuppetunt , valde confert
expendere duo uſualiora axiomata ex jure
communi deprompta ; ſcilicet : *In dubiis tu-
tior pars eſt eligenda : In dubiis melior eſt con-
ditio poſſidentis*. Primum axioma, ſcilicet : In
dubiis tutior pars eſt eligenda, deſumitur præ-
cipue ex *cap. Juvenis 3. de Sponſalibus* ; ubi
expreſſe dicitur: *In his, quæ dubia ſunt, quod
certius æſtimamus , tenere debemus , ex capit.
Ad audientiam* 12. *de homicidio* , ubi ſic præ-
ciſe habetur : *Cum in dubiis ſemitam debea-
mus eligere tutiorem , ex capit. Significaſti* 18.
eod. titul. ubi de Sacerdote dubio homicida
ſic expreſſe dicitur : *A Sacerdotali officio ab-
ſtinere debet , cum in hoc caſu ceſſare ſit tu-
tius , quam temere celebrare ; ex capit. Peti-
tio tua* 24. *eod. tit.* ubi in dubio de homici-
dio commiſſo a Sacerdote in conflictu con-
tra inimicos Fidei Catholicæ, ſic præciſe ha-
betur : *Cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio*
39 *abſtinere , quam temere celebrare* . Hoc axio-
ma ſine dubio univerſaliter, & ſemper verum
eſt ; quantum ad conſilium , & perfectionem ;
ſemper enim conſultius , & perfectius eſt in
quovis dubio eligere partem tutiorem ; ac cer-
te non ſemper neceſſarium, ſeu de præcepto,
40 vel obligatione. Unde tenemur ſolum ex præ-
cepto partem tutiorem eligere in dubiis ſi-
ve juris , ſive facti quoad valorem Sacramen-
torum , quia ſi ſint opiniones oppoſitæ circa
aliquid concernens valorem , ſequenda eſt tu-
tior , quia minus tuta , licet fortaſſe ſit
probabilior , & quis bona fide ſecundum il-
lam operetur , facere tamen non poteſt , ut
vel tale aliquid non ſit de valore Sacramen-
ti , vel Sacramentum ſit validum, ſi illud omit-
tatur : Si enim v. g. dubium ſit, an infans
fuerit Baptizatus , au ſub legitima forma ,
materia , & intentione , debet iterum tan-
41 quam tutius ſub conditione baptizari. Simili-
ter tenemur ex præcepto partem tutiorem eli-
gere, quando aliter immineret proximo peri-
culum gravis damni ; Sic Medici , Advocati,
aliique ſimiles ad obtinendam proximo ſanita-
tem, vel cauſæ victoriam, & hujuſmodi tenen-
tur adhibere media tutiora , licet occurrerent
etiam alia probabiliora, vel plauſibiliora ; mens
enim illorum , qui ipſorum operam condu-
cunt, eſt ut talem finem, quantum poterunt,
tutiſſime conſequantur, ad quem finem ſic ob-
tinendum nihil faciet opinio probabilior , aut
plauſibilior, niſi ſit tutior ſimul : Et idem eſt
dicendum in aliis ſimilibus materiis, maxime
in quibus non licet ſequi opinionem probabi-
lem relicta tutiori. Similiter etiam eſſet obli-
gatio ſequendi tutiorem partem, ſi quis ad hoc 42
ſe obligaſſet voto, vel ad id adſtrictus eſſet per
legem, aut per legitimum Superioris mandatum.
In aliis autem materiis non tenemur eli- 43
gere partem tutiorem , niſi lex aliqua præci-
piat , ut pars tutior eligatur ; quod maxime
eſt verum , ſi ex parte tutiori grave aliquod
incommodum ſequeretur. Et ratio eſt, quia in
aliis materiis non adeſt periculum, quod adeſt
in adductis antecedentibus materiis, & caſibus,
quale eſt periculum invaliditatis Sacramenti,
aut damni graviſſimi tum ſpiritualis, tum cor-
poralis & temporalis proximi. Et de facto in
pluribus aliis materiis tum Pontifices, tum San- 44
cti Patres, docuerunt, & tenuerunt aliqua mi-
nus tuta tanquam licita, relicta parte tutiori.
Cœleſtinus III. *in cap. Laudabilem* 5. *de fri-
gidis , & malef.* dicit impotentes poſſe ad trien-
nium experiri uſum copulæ, ubi tamen in du-
bio de valore contracti Matrimonii tutius eſt ab-
ſtinere. Plurimi Pontifices diſpenſarunt in vo- 45
to ſolemni caſtitatis contra opinionem tutiorem
S. Thomæ, qui 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. negat
id licere ; ſic enim diſpenſavit Alexander III.
cum Nicolao Juſtiniano Veneto Monacho pro-
feſſo, ut, ne ejus illuſtris familia extinguere-
tur, uxorem duceret , quod fecit , & novem
filiis ſuſceptis ad Monaſterium rediit, miracu-
lis poſtea clarus ; Innocentius II. diſpenſavit
cum Ramiro Monacho profeſſo ob mortem Re-
gis Aragoniæ ſui Patris, & ſic uxorem duxit,
& Regnum ; Cœleſtinus III. diſpenſavit cum
Conſtantia filia Regis Siciliæ Moniali profeſſa
in Monaſterio S. Salvatoris Panormi , ut nu-
beret Henrico Sexto Imperatori ; ſic de ipſis,
& aliis refert Delbene *part.* 2. *de Inquiſit. d.*
236. *ſect.* 65. *per.* 12. Quinimo Juditha fuit 46
Monialis Ratisbonenſis , dein trium Regum
Conjux, ſcilicet Bretislai Bohem. Meſiconi Po-
lon. & Petri Hungar. ſic refert P. Juſtus Redn.

47 *tom.* 2. *tit.* 8. *ſect.* 4. *n.* 77. *fol.* 208. S. Au-
guſtinus relatus *in cap. Quid culpatur* 4. *cauſ.*
23. *quæſt.* 1. docet poſſe ſubditum licite mili-
tare in dubio Belli injuſti, & fere omnes SS.
PP. docent non eſſe obligationem ſtatim con-
fitendi peccatum mortale, per hauſtum non
frangi jejunium, & alia hujuſmodi, & tamen
iſta, & ſimilia non ſunt tutiora.

48 Secundum axioma, ſcilicet *in dubiis melior
eſt conditio poſſidentis*, deſumitur præcipue *ex
Regula* 56. *Juris in* 6. ubi ſic præciſe habetur:
*In pari delicto, vel cauſa potior eſt conditio poſ-
ſidentis. Et ex ff. de regul. Juris, Regul.* 128.
ubi ſic præciſe dicitur: *In pari cauſa poſſeſſor
49 potior haberi debet*. Immo ut recte tenet Car-
denas *in* 1. *Criſi d.* 65. *num.* 1241. hoc axio-
ma fundatur in jure naturæ, ſic enim, etiam
præſcindendo a legibus humanis, foret con-
tra jus naturæ poſſeſſorem ſpoliare ſua re pro-
50 pter ſuperveniens dubium. Et verus ſen-
ſus hujus axiomatis eſt, quod quando neutra
pars ſufficienter probatur, poſſeſſionis cauſa
debeat ſuſtineri; Lugo *de juſtitia d.* 17. *n.* 94.
51 Hoc axioma locum habet univerſaliter in Ma-
teria juſtitiæ, quando videlicet dubium eſt, an
res aliqua ſit hujus, vel illius Domini, &
unus de facto bona fide poſſidet talem rem,
tunc melior, ſeu potior eſt conditio poſſiden-
tis, ut nec ipſe eam reſtituere teneatur, nec
ei etiam in judicio auferri poſſit, ut ſentiunt
communiter Doctores. Et ratio eſt, quia ſic
declarant regulæ juris adductæ *ſupra n.* 48. tum
quia poſſidens eſt veluti reus: alter autem qui
eſt petitor, eſt actor; habetur autem *Regul.* 154.
*ff. regul. Juris; Cum par delictum eſt duorum,
ſemper oneratur petitor, & melior habetur poſſeſ-
ſoris cauſa.* Item *Regul.* 11. *Juris in* 6. ſic præ-
ciſe habetur: *Cum ſunt partium jura obſcura,
reo favendum eſt potius, quam actori;* adeoque
52 &c. Item tale axioma nedum habet locum
quo ad poſſeſſionem in materia Juſtitiæ, ſed
quoad poſſeſſionem in materiis aliarum virtu-
tum, voti, legis, &c. maxime ſi materiæ il-
læ in primo ſui eſſe pendeant a libertate no-
ſtra. *Eſt jam communior, & fere recepta ſen-
tentia*, quamvis multi tenuerint valere tale
axioma ſolum in materia juſtitiæ. Et ratio
noſtræ concluſionis eſt, quia ideo præcipue e-
tiam per adverſarios valet in materia juſtitiæ,
quia poſſeſſor habet aliquam præeminentiam,
ſive plus juris, ut non privetur re, niſi pro-
betur non eſſe ſuam, ſed idem eſt in aliis ma-
teriis, quia poſſeſſor in quacumque materia
per poſſeſſionem acquiſivit Jus retinendi id,
quod habet, ergo poteſt in hoc tute ſtare, do-
nec probetur eum non poſſe licite in tali poſ-
ſeſſione perſeverare.

Hinc colliges primo, valere tale axioma in- 53
dubitanter in materia obedientiæ; Subditus
enim in dubio, an id, quod imperatur a Su-
periore, ſit peccatum, tenetur obedire, cum
Superior ſit in poſſeſſione poteſtatis ad imperan-
dum; ſic habetur clare *in cap. Quid culpatur*
4. *cauſ.* 23. *q.* 1. ubi S. Auguſtinus dicit, quod
jubente Rege etiam ſacrilego poſſit ſubditus
recte, & licite militare, quamvis dubitet bel-
lum eſſe injuſtum; & tenent communiter Do-
ctores. Colliges ſecundo, valere tale axioma 54
in materia Religionis, quia dubius v. g. de voto
emiſſo, non teneretur ad votum, quia libertas,
quæ ſecundum *Reg.* 122. *ff. de Regul. Juris*,
omnibus rebus eſt favorabilior, in poſſeſſione
eſt. Colliges tertio, valere axioma in materia 55
fidelitatis, quia Conjux dubius v. g. an matri-
monium ſit validum, tenetur reddere debi-
tum, quia alter conjux bona fide petens debi-
tum, eſt in poſſeſſione, ut deſumitur *ex cap.
Inquiſitioni* 44. *de ſent. excomm.* ubi Innoc. III.
de conjuge credente matrimonium eſſe invali-
dum, ſic præciſe ait: *Cum conſcientia pulſat
animum ex credulitate probabili, & diſcreta,
quamvis non evidenti, reddere poteſt, ſed petere
non poteſt debitum*. Colliges quarto, quod ex re- 56
gula talis axiomatis, qui vere dubitat an lex,
vel præceptum adſit, manet in poſſeſſione ſuæ
libertatis contra legem, vel præceptum, quia
per obligationem dubiam nemo ſpoliari poteſt
jure, quod certo poſſidet; Unde dubius, an pro
tali vigilia ſit indictum jejunium, vel pro ta-
li die indictum præceptum feſtandi, non te-
netur jejunare, nec feſtare, quia certa eſt li-
bertas, & dubia obligatio. E contra vero, 57
qui eſt certus de lege lata, promulgata, & re-
cepta, & dubitat ſolum de ejus ceſſatione, vel
abrogatione, lex manet in poſſeſſione ſuæ obli-
gationis contra hominem dubitantem, quia
certa eſt obligatio, & dubia libertatio. Unde
certus de lege lata, & recepta v. g. de non
ludendo aleis, & hujuſmodi, & dubius an
talis lex denuo abrogata ſit, vel per non uſum
ceſſatit &c. is tenetur ad obſervantiam le-
gis, quia pro ipſa ſtat poſſeſſio contra dubi-
tantem, cum legis obligatio ſit certa, & le-
gis liberatio per abrogationem, vel ceſſatio-
nem ſit dubia.

Colliges quinto ex tali axiomate, quod in 58
dubio facti fundantis legem, dubitans de fa-
cto manet in poſſeſſione ſuæ libertatis; quia
certa eſt libertas, & dubia obligatio; Unde
qui vere dubitat, an in tali infirmitate, vel
pe-

Digitized by Google

periculo fecerit tale votum, non tenetur ad
votum, quia nulla eſt poſſeſſio pro voto, ſed
tota poſſeſſio ſtat pro libertate voluntatis,
nam illud factum, vel aliud quid ſimile v. g.
juramentum, & hujuſmodi, fundat legem,
quod factum, quia in dubio non præſumitur,
non poteſt fundare obligationem contra cer-
tam libertatem hominis; & ſpecialiter obliga-
tio voti, juramenti, promiſſionis, adſtruenda
non eſt, niſi liquido cognoſcatur; *arg. L.*
59 *Quidquid, de verbor. obligat.* E contra vero,
in dubio facti ſupponentis legem, lex manet
in poſſeſſione obligationis contra dubitantem;
quia certa eſt obligatio, & dubia liberatio,
ſeu adimpletio legis; Unde qui dubitat, an ho-
ras perſolverit, tenetur perſolvere; qui dubi-
tat, an votum ſuum, vel juramentum imple-
verit, tenetur adhuc implere, quia cum iſta
ſint aliquid facti, in dubio non præſumuntur,
& tota poſſeſſio, & præſumptio ſtat pro legis
60 obligatione. Colliges ſexto ex tali axiomate,
quod in dubio circa tempus inchoandæ obliga-
tionis, dubitans manet in poſſeſſione ſuæ li-
bertatis, quia certa eſt liberras, dubia obliga-
tio; Unde juvenis, qui invincibiliter dubitat,
an expleverit annum vigeſimum primum, a
quo incipit obligari jejunio, non tenetur je-
junio, quia eſt certa poſſeſſio ſuæ libertatis
uſque ad expletionem illius anni, expletio au-
61 tem eſt incerta. E contra vero, in dubio cir-
ca tempus finiendi obligationem, lex manet
in poſſeſſione obligationis contra dubitantem;
quia obligatio eſt certa, & dubia liberatio;
Unde ſenex dubitans invincibiliter, an exple-
verit annum ſexageſimum, manet adſtrictus
lege jejunii, cujus obligatio eſt certa, dubia
autem liberatio; Sic dubitans, an expleverit
annum vigeſimum quartum requiſitum pro Sa-
cerdotio, debet abſtinere, donec de tali æ-
tate conſtet, quia poſſeſſio certa ſtat pro le-
ge Canonica certo prohibente ante expletum
vigeſimum quartum annum ordinari ad Sa-
cerdotium ſine diſpenſatione Apoſtolica, ex-
pletio autem incerta, & dubia facta non præ-
ſumitur.
62 Colliges ſeptimo ex tali axiomate, quod qui
certus eſt de debito, & dubitat an ſolverit, te-
netur ſolvere; quia certa eſt obligatio, & dubia
63 liberatio; Unde poſſeſſio ſtat pro creditore
contra debitorem; Niſi etiam creditor ipſe du-
bitet, quia tunc Tan. *in* 1. 2. *d.* 2. *quæſt.* 6.
64 *d.* 4. cenſet non teneri. Quo ad hoc tamen pla-
cet limitatio Laymani *in Theol. Moral. lib.* 1.
tr. 1. *cap.* 6. *n.* 42. quod ſcilicet non teneatur
in tali caſu ad integram ſolutionem, ſed ſo-
lum ad partem ejus pro qualitate dubii. Col-
liges octavo ex tali axiomate, quod dubius de 65
legis juſtitia, obedire tenetur, quia ſuperior eſt
in poſſeſſione juris præcipiendi, quo ſpoliari
non poteſt per purum dubium ſubditi. Colli- 66
ges nono ex dicto axiomate, quod qui certus
eſt ſe voviſſe Eccleſiæ v. g. ſex menſuras tri-
tici, vel vini, & dubius eſt de qua menſura in-
tellexerit, ex quo in communi uſu ſuæ patriæ
duplex menſura exiſtat major, & minor, tunc
ſive ipſe vovens, ſive ſuus hæres tenetur ſol-
vere ſolum ad menſuram minorem, ut expreſ-
ſe habetur *in cap. Ex parte* 18. *de cenſibus*,
ibi: *Cum ergo non conſtet ad quam menſuram an-
teceſſores eorum prædicta vota perſolverint, credi-
mus diſtinguendum; utrum habitatores regionis
ipſius, qui ea continue perſolverunt, ad unam &
eamdem menſuram hujuſmodi vota perſolverint?
an ad varias, & diverſas: In primo enim ca-
ſu, ad eamdem & illi ſolvere ſunt cogendi. In
ſecundo volentes ſolvere ad minorem, non ſunt
cogendi, ut ad majorem perſolvant, quoniam
cum hujuſmodi vota gratuita fuerint ab ini-
tio, benignius ſunt a viris Eccleſiaſticis exi-
genda, ne tamquam exactores videantur lucris
temporalibus inhiare.* Idem dicendum eſt in ſi-
mili de ſcutis, vel Ducatis majoribus, & mi-
noribus ex voto, vel legato debitis, ut decer-
nitur *l. Nummis, ff. de Legato*. Et ratio eſt,
quia de minoribus ſolum menſuris, vel num-
mis eſt certitudo, de majoribus autem eſt du-
bium, adeoque pro illis tantum, non pro his
ſtat poſſeſſio, & præſumptio, juxta enim Re-
gulam 31. Juris in 6. *In obſcuris minimum eſt
ſequendum*. Et de primo ad ultimum quo ad 67
dubia, & obſcura habetur regula expreſſa de
mente S. Leonis Papæ *in cap. Sicut quædam* 2.
diſt. 14. præciſis his verbis: *In his, quæ vel
dubia fuerint, vel obſcura, id noverimus ſequen-
dum, quod nec præceptis evangelicis contrarium,
nec decretis Sanctorum Patrum inveniatur ad-
verſum*.

Conſcientia probabilis, ſeu opinativa eſt *ju-* 68
*dicium practicum intellectus ex gravi ratione, vel
auctoritate adhærentis uni parti contradictionis de-
terminate, ſed cum formidine de oppoſito;* eſt in
re communis. Conſcientia probabilis differt a 69
conſcientia recta, ſeu certa, ex quo hæc re-
linquat intellectum certum de una parte con-
tradictionis, non autem conſcientia probabi-
lis, quæ ipſum relinquit cum formidine de op-
poſito. Differt etiam a Conſcientia dubia, ex 70
quo illa neutri parti determinate adhæret, ſed
manet anceps, ac ſuſpenſa inter utramque con-
tradictionis partem; Conſcientia vero proba-
Dd 2 bi-

Digitized by Google

bilis determinate adhæret, & aſſentit uni parti ex fundamento probabili, licet cum formidine de oppoſito. Per hanc autem formidinem de oppoſito, licet tollatur firmitas aſſenſus, non tollitur tamen ejus determinatio: adhuc enim intellectus determinate aſſentit, & adhæret uni parti, & quidem ex gravi fundamento, licet non adeo firmiter, ut fit in

71 conſcientia recta. Conſcientia probabilis dividitur in probabilem probabilitate intrinſeca, & in probabilem probabilitate extrinſeca. Conſcientia probabilis probabilitate intrinſeca eſt illa, cujus probabilitas habetur ex ratione, id eſt ex principiis intrinſecis talis propoſitionis, qualia ſunt cauſæ, vel effectus ipſius, aut definitio, vel circumſtantiæ, aut quid ſimile. Conſcientia probabilis probabilitate extrinſeca eſt illa, quæ habetur ab auctoritate, ideſt a gravitate, & prudentia Doctorum eam

72 tenentium. Item Conſcientia probabilis alia eſt vere probabilis, quæ ſcilicet gravi nititur fundamento, & alia eſt tenuiter ſolum probabilis, in quantum levi ſolum nititur fundamento, unde iſta improprie dicitur probabilis, & non vere, quia cum ſit levi ſolum ſuffulta fundamento, non eſt ſufficiens ad formandum judicium prudens, quod ſecundum eam liceat hic, & nunc operari; & talis eſt opinio, quam unus, vel alter docet, & non habet rationem intrinſecam, vel ſi habet, non eſt firma, ſed levis, leve enim cenſeri debet fundamentum, & auctoritas unius, vel alterius, quando communis aliorum conſenſus eſt in contrarium.

73 Hinc reſolves primo. Poteſt homo in rebus moralibus, & actionibus humanis licite ſeſe conformare conſcientiæ, ſeu opinioni vere probabili. *Eſt communis*. (*a*) Et ratio eſt, quia operans juxta regulam rectæ rationis, ut facit operans ex Conſcientia vere probabili, operatur licite, cum enim in moralibus nequeat ſemper haberi omnimoda certitudo per rei evidentiam, debet ſufficere certitudo practica ex probabilibus deſumpta, aliter vix unquam poſſet aliquid recte, & licite operari propter incertitudinem rerum practicarum, & ſic vix unquam haberemus quietam conſcientiam. Unde juremerito Alexander VIII. *die* 7. *Decembris* 1690. ſequentem damnavit propoſitionem tertiam in ordine: *Non licet ſequi opinionem, vel inter probabiles probabiliſſimam*. Opinio autem vere probabilis cen- 74
ſetur illa, quæ gravi ſuffulta fundamento eſt conſona Sacræ Scripturæ, ſenſui Eccleſiæ, & Conciliorum, traditioni Sanctorum Patrum, & Doctrinæ Theologorum in Eccleſia communiter auctoritatem ſortitæ. Unde S. Thomas *in opuſcul.* 29. *de fallac. cap.* 2. ſic præciſe habet: *Probabilia autem dicuntur, quæ videntur omnibus, vel pluribus ſapientibus, aut omnibus, vel præcipuis, & maxime notis*; & fere conſimilibus verbis jam definierat Ariſtoteles 1. *top. cap.* 1. ibi: *Probabilia ſunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut ſapientibus, & his vel omnibus, vel pluribus, vel ſpectatiſſimis*. Unus tamen Auctor 75
poteſt facere opinionem vere probabilem, ſi plures Claſſicos Doctores pro ea fideliter citet. Immo poteſt dari caſus, ut opinio unius Doctoris ſit vere probabilis, etiamſi quamplures Doctores contrarium teneant, ſi Auctor ille non ſit novitatis amicus, & ita ſolidas afferat rationes, quæ faciliter aliorum rationes infringant; ratio enim eſt anima legis: Et de facto *in cap. Nicæna Synodus* 12. *diſt.* 31. expreſſe habetur, quod ſententia Paphnutii ſuit prapoſita ſententiæ plurimorum in eodem Concilio prætendentium ſtatuere, ne Clerici in Sacris conſtituti dormirent cum ſuis uxoribus ante eorum conſecrationem legitime ductis, ibi: *Synoduſque laudavit Sententiam ejus, & nihil ex hac parte ſancivit, ſed hoc in uniuſcujuſque voluntate, non neceſſitate permiſit. Et l. pen. C. de veteri jure enucleando* ſic præciſe habetur: *Sed neque ex multitudine Auctorum, quod melius, & æquius eſt, judicatote, cum poſſit unius forſan ſententia multos, & majores aliqua in parte ſuperare*. Unus au- 76

Nota ex Edit. Rom. 1767.

(*a*) Ideſt inter Probabiliſtas. Non enim, auctorem eruditiſſimum ignoraſſe arbitror, innumeros pene ſcriptores doctrina, pietate, ac dignitate perſpicuos adverſus Probabiliſmum dimicaſſe: ipſos Pontifices Maximos, ſe Probabiliſmum averſari, non ſemel oſtendiſſe: Eccleſiæ Prælatos cum in Synodis, tum in Paſtoralibus Inſtructionibus, nullum non moviſſe lapidem, ut Probabiliſmum a ſuis reſpective Diœceſibus eliminarent: Regularium denique Ordines ſuis in Comitiis, editis Decretis, Probabiliſmum repudiaſſe, adeout nullus fere hodie alicujus nominis Theologus reperiatur, qui Probabiliſmum ut noxam morum regulam rejiciendum haud arbitretur. Qua de re conſul. opus vere aureum P. Joan. Vinc. Patuzzi Ord. Prædic. cui titulus *Trattato della Regola proſſima delle azioni umane nella ſcelta delle opinioni ec.* Venet. editum an. 1758.

Digitized by Google

antem Auctor, qui non habeat, nec afferat ra-
tiones intrinſecas ira firmas, ut aliorum ra-
tiones ab ipſis infringentur, non poteſt facere
opinionem vere probabilem. Unde merito Ale-
xander VII. *die* 24. *Septemb.* 1665. damnavit
ſequentem propoſitionem 27. in ordine: *Si li-*
ber ſit alicujus junioris, & moderni, debet opi-
nio cenſeri probabilis, dum non conſtet rejectam
eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.
77 Talis enim opinio eſſet ſolum leviter, & te-
nniter probabilis, & ad ſummum dubiæ pro-
babilitatis, unde non liceret ei prudenter ad-
hærere; Innocentius enim XI. *die* 2. *Martii*
1679. damnavit ſequentem propoſitionem 3. in
ordine: *Generatim dum probabilitate, ſive in-*
trinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, mo-
do a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi
aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.
78 Reſolves ſecundo. Poteſt homo licite ſequi
opinionem vere quidem, ſed minus probabi-
lem, minuſque tutam, relicta probabiliori, &
tutiori, quando temen agitur de ſola honeſtate
actionis, an licita ſit, vel non? *Eſt jam fere*
communis, eamque docent innumeri Doctores
tam recentes, quam antiqui, quos omnes ad-
ducere nimis eſſet oblongum, & operoſum.
79 Veritas hujus concluſionis oſtenditur in pri-
mis auctoritate Sacrorum Canonum, & Pon-
tificum; nam *cap. Ego ſolis* 5. *diſt.* 9. de men-
te S. Auguſtini epiſt. 8. ad S. Hieronymum ex-
preſſe dicitur, rationes probabiles ſufficere ad
regulandum judicium prudens; *cap. Sicut quæ-*
dam 2. *diſt.* 14. de mente S. Leonis Papæ ſic
præciſe dicitur: *In his, quæ vel dubia fuerint,*
vel obſcura, id noverimus ſequendum, quod nec
præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis SS.
Patrum inveniatur adverſum; ex quo textu hanc
Sententiam probat S. Antonin. *apud Eſp. in*
app. num. 159. Plures Summos Pontifices pro-
ceſſiſſe ſecundum opinionem ſibi viſam minus
probabilem oſtendit Cardenas *in* 1. *Criſi d.* 15.
80 *cap.* 2. *num.* 7. Et diſpenſaſſe in voto ſolemni
Caſtitatis contra opinionem tutiorem S. Tho-
mæ, qui 2. 2. *q.* 88. *Art.* 1. negat id licere,
refert Del Bene *part.* 2. *de Inquiſit. d.* 236.
ſect. 65. *p.* 12. Vid. ſupra *n.* 44. cum ſequen-
tibus. Et Adrianum VI. propter unius Caje-
tani auctoritatem contra propriam opinionem
diſpenſaſſe in Matrimonio rato, refert Domin.
Sot. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *Art.* 4.
81 Probatur etiam ratione. Qui operatur ſecun-
dum opinionem vere probabilem, ille pruden-
ter operatur, ſed qui prudenter operatur lici-
te agit, & non peccat, ergo &c. minor patet;
probatur major: qui operatur ſecundum ratio-
nem firmam & gravem, ille prudenter opera-
tur, quia agit conformiter rationi rectæ, ſed
qui operatur ſecundum opinionem vere proba-
bilem, ille operatur ſecundum rationem fir-
mam, & gravem, ergo &c. adeoque cum liceat
prudenter operari, licitum eſt ſequi opinionem
minus probabilem, & minus tutam, (dum-
modo ſit vere probabilis, & tuta, ut ſuppo-
nit concluſio) relicta probabiliori, & tutiori,
quando agitur de ſola honeſtate actionis: Tum 82
quia qui operatur ſecundum opinionem vere
probabilem, habet conſcientiam practice cer-
tam quod licite operatur: ultra enim actum
opinativum directum, explicite, aut virtuali-
ter habet actum reflexum, quo certe judicat
ſe licite operari, dum hic, & nunc operatur
ſecundum opinionem vere probabilem, & tu-
tam: Opinio enim minus probabilis, & mi-
nus tuta eſt, & manet vere probabilis, &
vere tuta, non obſtante quod alia opinio op-
poſita ſit, vel appareat, probabilior, ac tu-
tior, quia major illa probabilitas, & ſecuri-
tas oppoſitæ ſententiæ non deſtruit probabili-
tatem, & ſecuritatem quamvis minorem alte-
rius opinionis, quin maneat vere probabilis,
& vere tuta; ſicuti major bonitas unius actus
Virginitatis v. g. non deſtruit minorem boni-
tatem alterius actus Conjugalis, quin ſit, &
maneat vere bonus, & tuto amplectendus;
quia opinio certe probabilis non amittit ſuam
probabilitatem per aliam probabiliorem, ſed
ſolum per aliam certam, quoniam probabili-
tas tali certitudini, aut falſitati opponitur, &
major probabilitas non excludit falſitatem,
immo ex communi Ariſtotelis axiomate; *Mul-*
ta falſa ſunt probabiliora veris.
Reſolves tertio. Non poteſt homo licite ſe- 83
qui opinionem minus probabilem, & minus
tutam relicta probabiliori, & tutiori, quando
agitur de materia facti, & exinde ſequitur cer-
tum periculum inferendi damnum proximo.
Eſt communis. Et ratio eſt, quia nemo poteſt
extra caſum neceſſitatis tuto, ac licite ſeſe
exponere gravi periculo inferendi damnum no-
tabile proximo; ſed qui in materia facti ſe-
quitur opinionem minus probabilem, & mi-
nus tutam relicta probabiliori, ac tutiori, ex-
ponit ſe periculo inferendi grave damnum pro-
ximo, & quidem extra caſum neceſſitatis, cum
juxta hypotheſim tali periculo facile poſſit oc-
currere, ſequendo opinionem probabiliorem, &
tutiorem: ergo in materia facti cum periculo
inferendi grave damnum proximo non licet ſe-
qui opinionem minus probabilem, & minus tu-
tam, relicta probabiliori, & tutiori; Major

Digitized by Google

petet ex præcepto Charitatis de diligendo pro-
84 ximo ſicut ſe ipſum. Minor probatur indu-
ctione; Si enim Sacerdos in edminiſtratione Secrementorum adhibens meteriem, vel formam dubiam, minuſque probabilem, & minus rutam, cum poſſit adhibere certam, aut tutiorem, exponeret ſine ulla prorſus neceſſitete non ſolum periculo invaliditatis ipſum Sacramentum, ſed etiam recipientem periculo non habendi fructum Sacramenti, cum diſpendio æternæ ſelutis, ſi forte ſua ſententia minus probabilis a parte rei eſſet falſa, unde telis Sacerdos graviter peccaret, cum jure merito Innoc. XI. *die* 2. *Martii* 1679. damnaverit ſequentem propoſitionem 1. in ordine: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni*. Hinc ſententia probabili tentum utendum non eſt in collatione Baptiſmi,
85 Ordinis Secerdotelis, aut Epiſcopalis. Similiter Judex ſententiens ad favorem partis minus probebile jus habentis, exponeret ſe periculo inferendi grave damnum patti probebilius jus habenti, & ſic pecceret, cum idem Innocentius XI. die qua ſupra demnaverit ſequentem propoſitionem 2. in ordine: *Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem*.
86 Hinc Judex in ſuis ſententiis tenetut ſequi opinionem probabiliorem, quia cenſetur inſtirutus a Republica, ut unicuique juxta merita cauſſæ omni meliori modo quo poteſt, jus ſuum tribuat, ne ſit acceptetor perſonarum; Unde cum pars ſuffulta opinione probabiliori in jure majore habeat merita, & mejus jus in cauſſa, ſtat quod Iudex juxta ea majora merita, & ipſum majus jus decidere debeat; ut expreſſe deducitur ex mox citete propoſitione damnata ab
87 Innoc. XI. Immo neque quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex adjudicare cauſſam cui maluerit; & ſi munera accipiat, ut ad unius partis potius favorem ſententiam pronuncier, peccat morteliter, & ad reſtitutionem tenetur; ut clare deducitur ex ſequenti propoſitione 26. intet damnatas ab Alexandro VII. *die* 24. *Septembrie* 1665. *Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabilee, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio*.
88 In tali enim caſu, quando re matnre examinata, & accurate diſcuſſa, non apparet quænam pars potiori, & probabiliori ſit ſuffulta ratione, & pro utraque parte remanent æque probabiles opiniones, debet Judex, vel compoſitionem inter partes ſuadere, vel rem controverſam inter litigantes ex æquo dividere in re, vel in pretio, ut docet communior cum Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. c.* 9. *n.* 47. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 16. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 1. *ſect.* 3. *num.* 61. Bardi, Temburinus & aliis paſſim. Excipiendum temen 89
eſt ſemper; Niſi forte alter litigantium eſſet in poſſeſſione bonæ fidei, quia poſſeſſio pro poſſidente facit rationes præponderare, taliter quod non amplius maneant rationes utrinque æque probabiles, ſed melior evedet conditio poſſidentis, juxta commune axioma, *melior eſt conditio poſſidentis* edductum, & explicetum *ſupr. ſub n.* 48. *cum ſeq.* Excipiendum eſt etiem; 90
Niſi alter litigantium ſit reus, quia ipſi etiam contra actorem favet poſſeſſio juxta *reg.* 154. *ff. de regul. Juris*, ibi: *Cum par delictum eſt duorum, ſemper oneratur petitor, & melior habetur poſſeſſorie cauſſa*; & Reg. 11. Juris in 6. ibi; *Cum ſunt partium jura obſcura, reo favendum eſt potius, quam actori*. Vid. ſupra *n.* 51.
Excipiendum eſt denique; Niſi egatur de cauſſis piis, & privilegietis, quales ſunt cauſſæ 91
fidei, Religionem, & ſalutem animæ concernentes, cauſſæ pro Matrimonio, Dote, libertete, Pupillo, pro quibus judicandum eſt, cæteris paribus, etiam contra reos, quia jus poſitlvum ita diſponit; *l. Sunt perſonæ, ff. de Religioſ. & ſump. fun. & c. Duobus Judicibue* 26. *de ſententia, & re judicat*.
Similiter Medicus, & Chirurgus nedum te- 92
nentur ſub mortali ſequi ſententias certas, & ſecuras, relictis incertis, & dubiis; ſed eriam certe curatione infirmorum non occurrente, tenentur ſequi opiniones probabiliores, relictis minus probabilibus. *Sic certa, & communis Doctorum*. Et ratio eſt, quia ultra obligationem generalem Caritatis, qua omnes tenentur meliori, & efficeciori modo, quo poſſunt, auxilium ferre proximo graviter indigenti; adeſt in Medicis, & Chirurgis ad hoc etiam ſpecialis obligetio juſtitiæ reſpectu infirmorum; infirmi enim vel læſi cenſentut pactum ſaltem implicitum, & virtuale iniiſſe cum Medicis, vel Chirurgis de adhibendis remediis ſecurius, & probabilius ſalutem intentam operantibus, adeoque Medici, & Chirurgi peccant contra pactum, & ſic contra juſtitiam, ſi relictis remediis probabilioribus, & ſecurioribus, edhibeant remedia minus ſecura, & minus probabilia, vel periculoſa, cum ſic periculoſe agatur de ſalute corporali infirmorum. Per acci- 93
dens tamen poterunt Medici, & Chirurgi edhibere remedia minus tuta, & minus probabilia,

lia, ſi infirmi, vel læſi non poſſint aut nolint
94 ſolvere pretioſa remedia. Sic etiam ſi quidam infirmus, vel læſus extreme laboret, ut certum, vel veriſimillimum ſit eſſe moriturum, niſi aliquo remedio adjuvetur, & nihil aliud occurrat, poterunt Medici, vel Chirurgi adhibere quodcumque remedium, quamvis minus ſecurum, vel dubium, dummodo certe non conſtet eſſe mortiferum, & probabilitas juvandi ſuperet periculum nocendi, & habeatur conſenſus ipſius infirmi, vel ſuorum conſanguineorum, quia in tali caſu, cum ex una parte vita infirmi jam ſit deſperata, & ex altera parte adſit aliqua ſpes, vel probabilitas remedii, prudenter, & ſine ulla offenſa agunt Medici, vel Chirurgi adhibendo remedia minus tuta, dubia, & periculoſa. *Sic communis*.
95 Non licet autem Medicis, & Chirurgis experiri in deſperatis, an medicamenta ſint utilia, vel noxia, quia ſic ſubitur manifeſtum periculum mortis accelerandæ. *Ita etiam comm.*
96 Sic etiam Conſiliarii in dandis conſiliis, ubi adeſt periculum, ne proximo fiat damnum, aut injuria, tenentur ſequi ſententias certas, vel probabiliores. Ita ex communiori Vaſquez *opuſcul. de reſtitut. cap.* 6. §. 3. Bardi *diſcept.* 4. *cap.* 22. Sporer *tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 62. & alii. Et ratio eſt, quia Conſiliarii in conſiliis publicis v. g. de neceſſitatibus Principis, dum conſultatur de tributo aliquo imponendo, an adſint juſtæ cauſſæ, nec ne? habent ſe tamquam Judices inter Principem, & ſubditos uti partes litigantes, ut conſultivum judicium ferant, a quo pendet reſolutio Principis pro imponendo vel non, tale tributum, adeoque ſicut Judices inter partes litigantes, ita & Conſiliarii inter Principem, & ſubditos tenentur ſequi ſententiam certam, ſeu probabiliorem, in favorem ſcilicet illius, pro qua ſtat opinio probabilior, & ut recte dicunt Navarr. Adrian. Sporer, & alii, mortaliter peccant contra juſtitiam, ſi ex affectu, vel reſpectu humano ſemper exquirant ſententias faventes placito, & commodis Principis, vel ſui principalis, & juxta ſententiam minus probabilem conſultent in ſavorem ipſius cum periculo inferendi grave damnum pro-
97 ximo. In dandis autem conſiliis, ubi non adeſt periculum inferendi damnum proximo, poſſunt Conſiliarii ſequi ſententias minus pro-
98 babiles, dummodo ſint vere probabiles. Immo in ſimilibus caſibus poſſunt Conſiliarii ſignificare conſulentibus talem opinionem a quibuſdam Doctoribus tamquam probabilem defendi, quam proinde ipſis conſulentibus ſequi liceat, quamvis ipſi Conſiliarii eadem ſpeculative falſam eſſe judicent, & proinde in praxi ipſi ſequi non audeant. Et ratio eſt, quia ipſi conſulentes habent jus ſequendi opinionem probabilem, & hoc jus ſuum illi indicare non prohibentur Conſiliarii; Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 9. Bonac. *tract.* 2. *d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. *n.* 8.
Buſemb. *lib.* 1. *c.* 2. *dub.* 2. & alii. Sic Advo- 99
cati in patrocinandis cauſſis non tenentur ſequi opinionem probabiliorem, ſed poſſunt licite ſequi opinionem vere probabilem, ideſt non poſſunt ſuſcipere defendendam cauſam minus probabilem, ſed vere probabilem, licet cauſſa adverſaria judicetur ab ipſis probabilior. Ita fere communiter Doctores. Vid. verb. *Advocat. per tot. & præcipue art.* 2. *in fine*.

Reſolves quarto, licitum eſſe ſequi opinio- 100
nem alienam vere probabilem, & vere tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem viſam; Immo etiam quandoque eam ſequi debere. Sic tenent Azor. Vaſquez, Layman, Leſs. Valent. Salas, Bonac. Sot. Bann. Serrar. Bardi, Tanner. Sanchez, Terill. *in Reg. q.* 22. *q.* 35. *a num.* 12. *q.* 46. *n.* 6. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 1. *n.* 44. aliique plurimi, & graviſſimi Auctores cum Illſung *tom.* 1. *d.* 1. *art.* 6. §. 5. & Mendo
in Stat. d. 13. *q.* 15. Et ratio primæ partis 101
eſt, quia in moralibus actionibus neceſſe non eſt ſequi quod melius, & tutius, ſed ſufficit ſequi bonum ac tutum; ſed id, quod docet opinio vere probabilis, licet aliena, & contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem viſam, eſt vere bonum, ac tutum; ergo licitum eſt eam ſequi, & ſecundum illam operari; Per hoc enim quod quis ſuam opinionem judicet eſſe probabiliorem, ac tutiorem ex principiis intrinſecis, & rationibus, quæ ipſi apparent inſolubiles, adhuc ſtat quod oppoſitam ſententiam aliorum Auctorum extrinſece ſaltem cenſeat vere probabilem practice, & tuto ſequendam in praxi, ſuaſque rationes ab aliis eſſe ſolubiles, vel ſolutas, licet ipſi ſolutio non occurrat; aliter cenſeretur, quod nimis ſuperbus præſumeret ſolus ipſe ſapere, contra Sanctiſſimum monitum S. Gregorii Nazianz. orat. 27. *Nemo ſapientior ſit, quam conveniat, nec lege exactior, nec luce ſplendidior, nec norma rectior, nec præcepto divino ſublimior*.

Objicies primo. Qui ſequitur alienam opi- 102
nionem minus probabilem relicta propria opinione ſibi probabiliori, & tutiori, agit contra propriam Conſcientiam, agit enim contra judicium proprium, quod oppoſitum magis

Digitized by Google

veritati accedat, & conſequenter peccat, quia
ex Apoſt. ad Rom. 14. *Quod non eſt ex fide* (id-
eſt ex dictamine propriæ Conſcientiæ) *peccatum
eſt, & c. Litteras* 13. *de reſtit. ſpoliator. Quid-
quid fit contra Conſcientiam, ædificat ad geben-*
103 *nam*. Reſpondetur negando antecedens, quia
quamvis ipſe agat contra ſuam opinionem di-
rectam, non tamen agit contra ſuam conſcien-
tiam, ſed juxta ſuam conſcientiam practice
certam; qui enim operatur juxta opinionem
vere probabilem, habet conſcientiam practice
certam, quod licite operatur; ultra enim actum
opinativum directum, explicite, aut virtuali-
ter habet actum reflexum, quo certo judicat
ſe licite operari, dum hic, & nunc operatur
ſecundum opinionem verè probabilem, licet
104 alienam. Nec valet dicere, quod ex S. Thoma
2. 2. q. 17. *art*. 2. *Homo in iis, quæ ad pro-
priam perſonam pertinent, debet formare conſcien-
tiam a propria ſcientia*, adeoque non poteſt ſe-
qui opinionem pure alienam, maxime contra
ſuam probabiliorem, & tutiorem, ſibi viſam.
105 Non valet, inquam, quia reſpondetur negan-
do conſequentiam, ipſe enim format ſibi con-
ſcientiam a propria ſcientia, eo quia ſciens
opinionem alienam eſſe probabilem, inde ſibi
format dictamen ultimum reflexum de licito
uſu illius opinionis, quia qui ſic operatur non
judicat propriam opinionem ſibi viſam proba-
biliorem eſſe veram, alioquin judicaret oppo-
ſitam, juxta quam operatur, eſſe falſam, cum
una ſit veritas, ſed ſolum judicat eam magis ap-
parere veram, ſæpe autem quæ magis apparent
vera, reipſa ſunt falſa; & regulariter opinio,
quæ uni, aut eidem, nunc apparet probabilior,
alteri aut eidem poſtea apparet minus proba-
bilis.
106 Objicies ſecundo. Nemo poteſt licite age-
re, quod probabilius putat eſſe illicitum; ſed
ſequens alienam opinionem minus probabilem,
& tutam contra propriam probabiliorem, &
tutiorem ſibi viſam, probabilius putat eſſe li-
107 citum id, quod agit, ergo &c. Reſpondetur
diſtinguendo majorem. Nemo poteſt agere, quod
probabilius putat eſſe illicitum practice, con-
cedo majorem; quod probabilius putat eſſe il-
licitum ſpeculative tantum, nego majorem,
& ſic diſtincta minori negatur conſequentia.
Licet enim talis juxta ſuam ſententiam proba-
biliorem, & tutiorem ſibi viſam, ſpeculative
judicet oppoſitum eſſe illicitum; quia tamen
etiam oppoſitam ſententiam cenſet vere eſſe
probabilem, inde practice certo ſe reſolvit li-
citum eſſe ſic operari hic & nunc, & nullo
modo eſſe illicitum; quia regula proxima ope-
randi non eſt probabilitas, ſed recta ratio, vi-
delicet ultimum judicium practicum, ſeu con-
ſcientia practica, & non conſcientia ſpecula-
tiva; & eo ipſo quod voluntas ſe determinat
ad agendum juxta ultimum judicium practi-
cum, quod nempe actio ſit vere probabiliter
hic & nunc licita, practice, & exercite ope-
ratur licite, & ſic non peccat.
Secunda pars reſolutionis, ſeu concluſionis; 108
nempe quod etiam quandoque teneamur ſequi
opinionem alienam minus probabilem, & mi-
nus tutam, etiam contra propriam opinionem
probabiliorem, & tutiorem nobis viſam, ſic
oſtenditur. Omnes tenentur ſatisfacere ſuæ ob-
ligationi, quando id ſine peccato præſtare poſ-
ſunt; ſed quandoque accidit, quod aliqui ob-
ligentur ſatisfacere ſuo officio non obſtante
aliena opinione minus probabili, & minus tu-
ta apud ipſos, ergo cum talem opinionem alie-
nam minus probabilem, & minus tutam ſine
peccato ſequi poſſint etiam contra ſuam pro-
priam probabiliorem ſibi viſam, ut uſque mo-
do oſtenſum eſt, ipſam quandoque etiam ſequi
tenentur. Major eſt clara, & certa; & mi-
nor probatur maxime de ſubdito reſpectu Su-
perioris, & de Confeſſario reſpectu pœnitentis.
Subditus enim tenetur omnino obedire Superio- 109
ri præcipienti aliquid probabiliter licitum, li-
cet ipſi ſubdito probabilius videatur illud eſſe
illicitum, quia in materia obedientiæ, quando
ſubditus poteſt licite obedire, tunc tenetur, ſed
ſubditus in hoc caſu licite poteſt obedire, ergo
tenetur; Cum enim certum ſit, Superiorem poſ-
ſe præcipere ſecundum opinionem ſibi viſam
probabilem, & ſit in poſſeſſione ſuæ poteſtatis
obligandi ſubditum: Subditus autem non certo,
ſed ſolum probabilius putet oppoſitum v. g.
materiam præceptam eſſe illicitam, aut pote-
ſtatem Superioris ſe ad hanc materiam non ex-
tendere, & certum per probabile impediri ne-
queat, ſubditus non poteſt formare judicium
practice probabile, nedum certum, licere ſibi
non obedire, ſed non obſtante ſua contraria opi-
nione debet formare judicium practicum, ſeu
conſcientiam, quod hic, & nunc, & poſſit, &
debeat obedire Superiori. Colligitur *ex cap*. 110
Quid culpatur 4. *cauſ*. 23. *quæſt*. 1. ubi S. Au-
guſtinus dicit: Subditum poſſe militare ita ju-
bente Rege etiam ſacrilego, *ſi certum non ſit
bellum eſſe iniquum*, quamvis autem probabilius
eſſet eſſe iniquum, tamen hoc nondum eſſet
certum, adeoque poſſet militare. *Et eſt com-
munis* Sanctorum Patrum, & Theologorum ſen-
tentia, talem ſubditum teneri obedire Superiori
in omnibus rebus, in quibus nullum manife-
ſtum

Digitized by Google

ſtum eſt peccatum. Sic S. Bernardus *de præcept. & diſpenſat. cap.* 12. S. Bonaventura *in ſpecul. diſciplin. cap.* 4. S. Bernardin. Senenſ. *in Decalog. de Obedient.* S. Ignatius Loyola 3. *part. Conſtitut. cap.* 1. §. 23. *& part.* 6. *cap.* 1. *in Declarat. litt. B.* Dionyſius Carthuſian. *in* 2. *diſt.* 39. *quæſt.* 3. & ſic de cæteris.

111 Sic Confeſſarius in judicio Sacramentali tenetur contra propriam opinionem etiam probabiliorem, & tutiorem ſibi viſam abſolvere pœnitentem, qui tenet oppoſitam minus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit vere probabilis, & vere tuta, & de reliquo pœnitens ſit rite diſpoſitus. *Eſt communis*, & certa ſententia Navarri *in Manuali cap.* 26. *n.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Claud. La Croix *lib.* 1. *n.* 445. cum plurimis ibi ci-
112 tatis. Immo Diana *part.* 2. *tract.* 3. *reſolut.* 11. addit teneri Confeſſarium ſic pœnitentem abſolvere, licet putet opinionem pœnitentis eſſe falſam, dummodo reputet probabilem, & Dianam ſequuntur quamplurimi alii, & quidem ſi ſermo ſit de proprio Confeſſario ſive Parocho ipſius Pœnitentis; Buſembau *lib.* 1. *cap.* 2. dicit, quod ſecundum communem ſententiam debet Confeſſarius ſub mortali talem pœnitentem abſolvere, licet ipſe judicet doctrinam eſſe falſam, ideoque fruſtra remittet talem pœnitentem ad alium Confeſſarium, qui ſit
113 ejuſdem ſententiæ. Quinimo addit Diana *part.* 2. *tract.* 13. *reſolut.* 11. ex Sanchez, & Sancio peccare mortaliter, ſi nolit abſolvere, quando de mortali confeſſio ſit, quamvis non ſit proprius ejus Confeſſarius. Et ratio eſt, quia Confeſſarius audita confeſſione non poteſt abſolutionem negare pœnitenti recte diſpoſito, nullumque peccati obicem ponenti, ſed pœnitens ſequens opinionem vere probabilem, & tutam, eſt ex hoc capite recte diſpoſitus, & nullum ponit peccati obicem, cum prudenter operatur, ergo non poteſt ſine gravi injuria ei abſolutio denegari, aliter tunc injuſte cogeretur bis confiteri eadem peccata, contra ſuum jus, quod poſt enarrata peccata per ſe loquendo, habet ad abſolutionem; Immo Confeſſarius injuriam faceret etiam Auctori Sacramentorum, quia Sacramentum Pœnitentiæ ſine juſta cauſſa relinqueret imperfe-
114 ctum. Unde merito dicit Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. quod reprehendenda eſt ea Confeſſariorum conſuetudo, qui veriti confitentem contra propriam ſententiam abſolvere, ad alium Confeſſarium ablegant, qui oppoſitam probabilem opinionem tenet. Si enim ille alter abſolvere poſſit, cur non & tu poſſis? Aut cur tua ſpeculativa perſuaſio pœnitenti obeſſe debeat?

Conſcientia ſcrupuloſa *eſt inanis apprehenſio*, 115
& hinc ortus timor, & anxietas alicubi eſſe, vel fuiſſe peccatum, ubi revera non eſt, nec fuit. Eſt in re communis. Et dicitur ſignanter *inanis* 116
apprehenſio, ut advertatur, quod ſcrupuloſus ex ſolis frivolis, aut levibus motivis titubat, fluctuat, anxie formidat, aliquid eſſe vel fuiſſe peccatum, quod revera non eſt, nec fuit. Dicitur *eſſe, vel fuiſſe*, ut advertatur, quod 117
aliqui ſunt ſcrupuloſi circa præſentia, & alii circa præterita. Scrupuloſi circa præſentia ſunt 118
illi, qui cum deliberate non conſentiant in peccata, tamen ubique timent, ne hoc, quod facere volunt, ſit peccatum, & ideo ubique hærent, & ſe ipſos vanis apprehenſionibus peccatorum excruciant, & torquent, ſi aliquid egerint. Scrupuloſi circa præterita ſunt 119
illi, qui cum moralem diligentiam adhibuerint in examinandis, deteſtandis, & confitendis præteritis, nihilominus ex ſolis frivolis, & levibus motivis, & ſine prudenti fundamento, ſeu ratione continuo timent, an hoc vel illud etiam fecerint, an recte doluerint, an ſatis confeſſi ſint, & hujuſmodi.

Signa Conſcientiæ ſcrupuloſæ ſunt præcipue 120
ſequentia 1. Frequens judiciorum mutatio ex levibus, & frivolis ſolis motivis, unde oritur in agendo inconſtantia v. g. in Horis Canonicis aliquando ſepties, aliquando decies mutant ſcrupuloſi judicium, num hunc, vel illum verſiculum dixerint, & hujuſmodi. 2. Pertinacia proprii judicii, qua ſcrupuloſi, nec periti Doctoris, nec prudentis, & experti Confeſſarii conſiliis acquieſcunt, ſed adhuc manent anxii, & inquieti huc, illucque diſcurrentes ad hos, vel illos conſulendos, nullius tandem judicio acquieſcentes, niſi ſuo. 3. Multiplicitas reflexionum extravagantium, & impertinentium circa innumeras rei circumſtantias. 4. Continuus timor, quod in omnibus ſuis actionibus, vel omiſſionibus adſit peccatum, & contra ſapientum, & Confeſſariorum, immo & ſæpe contra etiam proprium judicium remanere inquietos, & anxios. 5. Experientia quod ſæpius ſimilia ſine rationabili motivo, & fundamento inaniter apprehenderint. 6. Judicium proprii, & frequentati Confeſſarii, quod tales ſui pœnitentes ſint ſcrupuloſi.

Cauſſæ conſcientiæ ſcrupuloſæ, ſeu ſcrupu- 121
lorum ſunt præſertim ſequentes. 1. Conſortium, ſeu frequens converſatio cum ſcrupuloſis. 2. Ignorantia, qui enim ignorantes ſunt,

le-

Digitized by Google

levibus ſæpe , & frivolis motivis anxiantur , & circumferuntur . 3. Puſillanimitas , & dejectio animi , ob quam quis neſcit timores contemnere . 4. Complexio frigida , & melancholica . 5. Immoderatus , & indiſcretus fervor . 6. Imbecillitas capitis , quam homines apprehenſivi ſolent habere . 7. Occulta ſuperbia , ob quam aliquis non vult ſe ſubmittere judicio , & directioni alterius . 8. Nimius timor ſervilis , hic enim animam tremulam , & trepidantem facit . Suggeſtio Dæmonis ut bonum ſpirituale hominis impediat . 10. Voluntas Dei , quæ interdum ad punienda peccata noſtra præſertim ſuperbiæ ſingulari ſua providentia ſuperbiam noſtram a ſcrupulis depaſci permittit ; vel interdum ſcrupulos in animum noſtrum immittit ad nos inſtruendos , ut ſciamus compati , & dirigere ſimili malo afflictus ; vel interdum ad excutiendam noſtram tepiditatem in Dei ſervitio ; vel denique ad meriti noſtri exercitium , & augmentum .

122 Remedia conſcientiæ ſcrupuloſæ , ſeu contra ſcrupulos ſunt ſpeciatim ſequentia . 1. Seligere Confeſſarium , aut Conſiliarium in rebus moralibus ſatis probatum , atque expertum , & ejus conſilio , & judicio , proprio judicio poſtpoſito , firmiter , & ultimate acquieſcere ſine ulteriori indagine , etiamſi ſcrupuloſus ſit vir doctus . 2. Scrupulos contemnere , contra illos agere , nec cogitatione fovere , & ad hoc valde expedit , ut ſcrupuloſus memoria retineat , vel etiam in charta notet ſcrupulos præteritos , in quibus agnovit , vel a Confeſſario audivit ſe inaniter fuiſſe anxium , ſic enim poterit ex horum ſimilitudine novos dijudicare , & contemnere . 3. Aſſuefacere ſe ad ſequendas ſententias mitiores , & etiam minus tutas , & minus probabiles , dummodo ſint vere tutæ , & vere probabiles , ne ſcrupuloſi continuo anxientur in indagandis ſententiis probabilioribus , & tutioribus . 4. Non judicare quidquam eſſe peccatum mortale , niſi certo pro tali cognoſcatur . 5. Bonorum vitam , & conſuetudinem tanquam regulam intueri . Fugere otium , & vagas cogitationes , quia ſæpe ſæpius ſunt ſcrupulorum origo . 7. Deſtruere Cauſſas ſcrupulorum v. g. ſolitus frequentare ſcrupuloſos , ipſos devitet ; Ignorans , inſtructionem petat ; Puſillanimis , animum concipiat ; Melancholicus , evacuet medicamentis atram bilem : Pertinax , frangat ſuum judicium ; Superbus , ſuæ prætenſæ prudentiæ non fidat , & humilitati , & ſui abnegationi ſtudeat ; Tepidus , ſpiritus fervori , & virtutum exercitio , meritique augmento incumbat ; Timidus , meditetur bonitatem Dei , juxta illud Sapient. 1. *Sentite de Domino in bonitate* , reflectendo non eſſe tam rigidum Deum , ut hominibus bonæ voluntatis peccata adſcribat , pœnamque decernat ; Et ſic de cæteris proportionaliter . 8. Noſſe ſcrupuloſorum privilegia . Nempe quod non teneantur in agendo ad examen , & diligentiam tantam , quantam alii , ſed ad valde mediocrem ; Et quod non teneantur confiteri dubia , ſed ſolum quæ certo jurare poſſunt , quod commiſerint , aut conſenſerint , & non ſint confeſſi ; Unde ex præteritis Confeſſionibus nil tenentur repetere , niſi certe ſciant eſſe mortale , aut non eſſe confeſſum ; non ſunt autem certi , quando diu dubitant ; quæ privilegia ſunt valde notanda a ſcrupuloſis , & ſcrupuloſorum Confeſ-
ſariis . Unde Confeſſarii non debent permit- 123
tere , quod ſcrupuloſi confiteantur , & repetant in ſuis Confeſſionibus ſcrupulos , vel dubia , ſed ſolummodo peccata , quæ certo ſciunt eſſe mortalia , & ſe rite confeſſos non eſſe ; & debent cum ipſis reſolute procedere , & ne ſcrupulis ſcrupuloſi inducantur , debent abſtinere a multis diſcurſibus , & probationibus , cum ſæpe in illis non deſit materia novorum ſcrupulorum ; ſed urgendi ſunt ſcrupuloſi , ut ſimpliciter credant , & plene obediant Confeſſario , quia juxta illud Proverbior. 21. *num.* 28. *Vir obediens loquetur victorias* .

Licitum eſt operari contra conſcientiam ſcru- 124
puloſam manente ſcrupulo , dummodo judicetur eſſe ſcrupulum , & ut talis contemnatur . *Eſt communis* ; & colligitur *ex cap. Inquiſitioni* 44. *de ſent. excommun.* ubi quæſito , an Conjux ſcrupulum habens de validitate Matrimonii teneatur abſtinere ab ejus uſu , reſpondet Pontifex his præciſis verbis : *Conſcientia levis , & temerariæ crudelitatis exploſa , poteſt non ſolum reddere , ſed etiam exigere debitum conjugale* . Et ratio eſt , quia conſcientia ſcrupuloſa nititur ſolum levibus atque frivolis rationibus , ac proinde ejus judicium eſt imperfectum , atque imprudens , ergo prudenter , licite , ac laudabiliter cum ipſa manente ſcrupulo poteſt operari ; Unde qui ex aſſignatis ſignis *ſupra n.* 120. & maxime ex Confeſſarii judicio ſcit ſe eſſe ſcrupuloſum , prudenter contra ſcrupulum agit ; immo debet illum firmiter contemnere , & reſolute , ac intrepide contra eum operari ; Scrupulus enim non excludit judicium practicum probabile , aut certum , ratione cujus ultimi judicii practici ſupra ſcrupulum reflexi ſcrupuloſus judicat licite ,

Digitized by Google

te, & prudenter ſuam conſcientiam ſcrupuloſam cognitam, eſſe firmiter contemnendam, & contra eam operandum, cum tale judicium reflexum ſit dictamen prudens contra imprudens.

125 Qui operatur, nondum depoſita, ſed adhuc perſeverante conſcientia ſcrupuloſa, ſi non judicet, & teneat eſſe ſcrupulum, peccat ſive contra, ſive juxta eam operetur, quia tunc conſcientia ſcrupuloſa tranſit in conſcientiam erroneam vincibilem, ac proinde eodem modo eſt de ea diſcurrendum, ut de conſcientia erronea vincibili fuit concluſum ſupra *n.* 20.

126 *&* 21. Si vero quis ſit ita perplexus, ut utrumque oppoſitorum judicet eſſe peccatum, & ita ſit ſcrupulis datus, ut nullo ſuffragante remedio, vel conſilio poſſit judicare eſſe ſcrupulum, ſed adhuc maneat dubius, an id ſcrupulum ſit, nec ne, ac proinde ſe reſolvere neſciat, tunc conſcientia ſcrupuloſa evadit conſcientia dubia; ac proinde diſcurrendum de ea, uti de conſcientia dubia fuit reſolutum ſupra *n.* 34. 35. 36. & 37.

Additiones ex aliena manu.

127 Definit Auctor, tum dividit Conſcientiam cum Scholaſticis. Rectius Conſcientia definitur. *Judicium, quod quilibet gerit de propriis actionibus comparatis cum ideis, quas tenet de certa norma, quæ lex dicitur, ita ut intra ſemetipſum colligat illas cum his aut convenire aut non convenire.*

128 Eſt autem Conſcientia vel *antecedens*, vel *conſequens*. Illa de nondum edita vel futura actione, hæc de præterita & jam perpetrata actione judicat.

129 Rurſus Conſcientia vel eſt *deciſiva*, vel *du-*

130 *bia*. *Deciſiva* quando deciſive & confidenter quis pronuntiat hoc vel illud cum Lege con-

131 gruere, vel eidem adverſari. Eſtque Conſcientia *deciſiva* vel *demonſtrativa*, vel *probabilis*.

132 *Demonſtrativa* eſt, quæ nititur rationibus demonſtrativis, quantum quidem rerum moralium indoles patitur, adeoque ſemper *recta*,

133 aut conformis legi eſt. *Probabilis*, quæ veriſimilibus tantum rationibus nititur, & ſic aut

134 *recta* eſt, aut *erronea*, prout opinio illa in ſe ipſa cum Lege aut convenire, aut non convenire deprehenditur.

135 *Dubia* eſt vel *irreſoluta*, vel *ſcrupuloſa*.

136 *Irreſoluta* eſt, quando utra amplectenda ſit neſcimus ob rationes utrinque ſeſe offerentes, ſi non profecto æqui valoris, tamen ad minimum tales, ut neutrobique quidquam ita validum deprehendamus, cui certum, firmumque judicium valeamus ſuperſtruere. De qua 137
hæc eſt regula; *Quamdiu in ancipiti hæret judicium, actio erit ſuſpendenda*. Diſſentit vero Gott. *Ger. Titius obſerv.* 19. *ad* Puffendorf. *lib.* 1. *cap.* 1. §. 6. *de Offic. Homin. & civ.* Sed ejus argumentum inde facile diſſolvitur, 138
quod is, cui dum aliquid agit perinde eſt, ſive permiſſum id, ſive prohibitum a Deo ſit, aperte Deum inſultat, ejuſque legem reputat pro nihilo. *Scrupuloſa* Conſcientia leviſſimis, aut 139
inanibus quibuſdam difficultatibus animo ſubortis giguitur, ut interea ab altera parte nulla prægnans appareat dubitandi ratio.

Præmittenda ad Articulum Auctoris de Conſcientia, ex Rom. Theologo.

Ut doctiſſimis Cenſoribus morem gererem, 140
ſuperiori de Conſcientia articulo hanc animadverſionem præmittendam duxi, qua Lectores moneo, atque hortor ad probabiliſmi doctrinam præcavendam, atque ad laxas illas opiniones conſiderandas, quas ex ſuo probabiliſmo hauſit Auctor noſter, atque in omnibus illis locis expoſuit, quibus ego ab iiſdem Cenſoribus monitus notas, explicationes, atque etiam confutationes adjeci. Primum vero Romanorum Pontificum hac de re ſententiam exponam; deinde Epiſcoporum in variis Synodis Decreta: Præterea Theologica argumenta, quibus probabiliſmus omnino convellitur: Ac demum conſectaria illa, quibus notatæ a Cenſoribus propoſitiones in hoc articulo confutantur.

Nemo ex Probabiliſtis eſt, qui non ſtatuat 141
ac fateatur, Romanos Pontifices in explicanda, atque inculcanda Chriſtiano populo morum doctrina, errare non poſſe. Iis enim paſcendi Dominici Gregis munus, ac divinæ revelationis depoſitum concreditum eſt, atque divinæ illæ factæ ſunt promiſſiones, quæ certos nos faciunt, nunquam adverſus Eccleſiam portas Inferi, hoc eſt errores circa fidem & mores, prævalere poſſe. Mittimus Decreta Ro- 142
manorum Pontificum, quæ ante primam probabiliſmi Epocham in favorem ſanioris doctrinæ prodiere: Ac tria tantum edita adverſus Probabiliſmum Decreta referam. Primum erit 143
Alexandri VII. die 24. Septembris anno 1665. editum, quod ſic ſe habet. *Sanctiſſimus D. N. audivit non ſine magno animi ſui mœrore, complures opiniones Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum ſuſcitari, partim noviter prodi-* *re:*

Digitized by Google

re: & ſummam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere, per quam in rebus ad Conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina: & quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam ſalutis, quam ſuprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatari, ſeu verius perverti contingeret, idem Sanctiſſimus D. N. ut oves ſibi creditas ab ejuſmodi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro paſtorali ſolicitudine in rectam ſemitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſ. & Reverendiſſ. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus ſerio commiſit. Qui tantum negotium ſtrenue aggreſſi, eique ſedulo incumbentes, & mature diſcuſſis uſque ad hanc diem infraſcriptis propoſitionibus &c.

144 Vides ergo Romanum Pontificem probabiliſticum opinandi modum alienum appellare ab evangelica ſimplicitate, ſanctorumque Patrum Doctrina, dum ſcribit: „ modus opinandi irre-
„ pſit alienus omnino ab evangelica ſimplicita-
„ te, ſanctorumque Patrum doctrina, & quem
„ ſi pro recta regula fideles in praxi ſequeren-
„ tur, ingens eruptura eſſet chriſtianæ vitæ
„ corruptela.

145 Alterum Decretum eſt Innoc. XI. qui anno 1679. plurimas propoſitiones damnavit, & Axandri VII. Prædeceſſoris ſui Decretum, pro ſegregandis doctrinarum paſcuis ab innoxiis probavit iterum atque inculcavit: & die 26. Junii 1680. hoc aliud ad improbandum probabiliſmum edidit: *Facta relatione per Lauriam contentorum in litteris P. Tyrſi Gonzalez Soc. Jeſu SS. D. N. directis, Eminentiſſimi dixerunt, ſcribendum per Secretarium Status Nuncio Apoſtolico Hiſpaniarum, ut ſignificet dicto P. Tyrſo, quod Sanctitas Sua, benigne acceptis, & non ſine laude perlectis ejus litteris, mandavit, ut ipſe libere, & intrepide prædicet, doceat, & calamo defendat opinionem magis probabilem, nec non viriliter impugnet ſententiam aſſerentium licitum eſſe ſequi opinionem minus probabilem in concurſu probabilioris ſic cognitæ, & judicatæ, eumque P. Tyrſum certum faciat, quod quidquid in favorem opinionis magis probabilis egerit, & ſcripſerit, gratum erit Sanctitati Suæ.*

Injungendum pariter Generali Societatis Jeſu de ordine Sanctitatis Suæ, ne ullo modo permittat Patribus ſcribere pro opinione minus probabili, & impugnare ſententiam aſſerentium, licitum non eſſe ſequi opinionem minus probabilem in concurſu magis probabilis ſic cognitæ & judicatæ; verum etiam relate ad omnes Univerſitates Societatis Jeſu mentem Sanctitatis Suæ eſſe, ut quilibet pro ſuo libito libere ſcribat pro opinione magis probabili, & impugnet contrariam prædictam, eiſque jubeat, ut mandato Sanctitatis Suæ omnino ſe ſubmittant.

Intimato dicto ordine Sanctitatis Suæ P. Generali Societatis Jeſu per R. P. D. Aſſeſſorem, reſpondit, ſe in omnibus quanto citius pariturum: licet nec per ipſum, nec per ſuos Prædeceſſores fuerit unquam interdictum ſcribere pro opinione ma-
gis probabili, eamque docere. Mittimus hic alia 146
Romanorum Ponrificum Decreta, quibus alii Ordines Regulares monentur, in ſcholis tradere atque tueri probabiliorem tantum, tutioremque moralem doctrinam, atque ſolum Benedicti XIV. recenſere ſufficiat verba, quæ habet in Encyclica Epiſtola ad omnes Patriarchas, Archiepiſcopos & Epiſcopos ſuper præparatione ad Jubilæum, data in Arce Caſtri Gandulphi die 26. Junii 1749. Pontificatus ſui anno nono: De Confeſſariis enim hæc habet: *Secundum pro Confeſſariis monitum hoc eſt, ut ſi contingat, ſicut frequentius quidem contingere ſolet, Confeſſarium in ſuo miniſterio aliquid a pœnitente audire, quod examine opus habeat, caveat ne divinando definiat; ſed antequam reſponſum præbeat, tempore congruo, & conſilio rem expendat. Optanda in quolibet Confeſſario eſſet ſcientia eminens; Sed mediocris, & ſufficiens omnino neceſſaria eſt. Nec ultra ſperare licet, cum morum Theologia tot tantaſque complectatur quæſtiones, quæ a canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum notitia pendent: adeo ut fieri vix poſſit, ut homo præſentia habeat, valeatque, ut dicitur, ſtans pede in uno, ad quodlibet reſpondere, quemadmodum præſtare ſolent eminenti ſcientia præditi: opus iſti minime habent ad librorum lectionem confugere, quod facere conſueſcunt ii, qui ſufficienti dumtaxat ſcientia pollent, ut animadvertit Prædeceſſor noſter Innocentius IV. in comment. n. 2. tit. de electione & electi poteſtate, ubi ita ſcribit:* Scientiam autem reputamus eminentem, quæ ſubtiles quæſtiones diſcutere, & definire novit, in promptu reſponſiones habet: ille habet mediocrem, qui ſcit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia neſcit reſpondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ ſcire tenenrur, ſcit quærere, etſi in promptu omnia non habet. *Cum igitur Confeſſarius in dubiis quæſtionibus, aut in*

Digitized by Google

*in iis , quarum notitia certa , evolvere libros
coactus ſit, non ſine defectu id præſtet .* Nihil
*quippe novi pronunciabimus , ſi dixerimus , in
tanta ſcriptorum multitudine reperiri illos , qui
opinantur, ſcribuntque juxta modum ab evange-
lica ſimplicitate , & Patrum doctrina prorſus
alienum .* Cum plures opiniones Chriſtianæ di-
ſciplinæ relaxativas , & animarum perniciem
inferentes , partim antiquas interim ſuſcitari,
partim noviter prodire, & ſummam illam lu-
xuriantium ingeniorum licentiam in dies ma-
gis excreſcere, per quam in rebus ad con-
ſcientiam pertinentibus modus opinandi irre-
pſit alienus omnino ab evangelica ſimplicita-
te , ſanctorumque Patrum doctrina ; & quem
ſi pro recta regula fideles in praxi ſequeren-
tur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ cor-
ruptela. *Verba ſunt Prædeceſſoris noſtri Alexan-
dri VII. in decreto ſuo die 7. Septembr 1665.
Verum , prætermiſſis implicatiſſimis quæſtionibus,
quæ excitari de Scriptorum auctoritate , eorum-
que doctrinis poſſent , ſat nobis erit Confeſſarium
monere , ne in dubiis controverſiis propriæ adhæ-
reſcat opinioni ; ſed antequam deliberet , evolvat
non unum , ſed plures libros : inter iſtos conſu-
lat præſtantiores : poſtea illam amplectatur ſen-
tentiam ; cui magis ſuffragari rationem , & au-
ctoritatem favere cognoverit . Ita docuimus in
noſtra Epiſtola Encyclica de uſuris , quæ eſt 143.
in Tom. I. noſtri Bullarii* §. 8. Suis privatis
opinionibus ne nimis adhæreant ; ſed priuſ-
quam reſponſum reddant , plures Scriptores
examinent, qui magis inter cæteros prædican-
tur ; deinde eas partes ſuſcipiant , quas tum
ratione , tum auctoritate plane confirmatas in-
telligent . *Idipſum nunc in memoriam revoca-
mus. Noſtra quippe ſententia coerceri intra ſano-
ris confinia non debet , ſed ad ea omnia exten-
di , quæ ad forum ſacramentale , & conſcientia-
rum regimen attinent .*

147 His Summorum Pontificum decretis acce-
dunt etiam Sacræ Urbis Congregationes, quæ
veluti Pontificis organa reputantur, in quibus
probabiliſmus improbatur . Cujus quidem rei
148 duos afferre teſtes ſufficiat . Primus ſit Car-
dinalis Gabriel Paleotus , Romanæ Curiæ ne-
gotiorum peritiſſimus ; Is namque *lib. de Sa-
cri Conſiſtorii conſultationibus anno* 1594. *edito
part. 3. quæſt.* 23. hæc ſcribit : *Cum non de
rebus , ſed de hominibus , nimirum de actioni-
bus, ſeu de factis ipſorum hominum agitur ; ita
in his verſari debemus , ut , ſi revera dubitatio-
nem habens , & animus in his dijudicandis in
contrarias partes diſtrahitur , ſemper in tutiorem
partem , ſi ex alterius electione periculum peccati
immineat , juxta Sanctorum Patrum ſententiam
judicemus. . . Non loquimur de judicandis actio-
nibus alienis , ſed de judicio , quod quiſque de
rebus ſuis facere debet in foro interiori , quas,
ubi dubium eſt de peccato, in tutiorem partem
interpretari debemus , ut a pœnæ ſpiritualis pe-
riculo longius arceamur . Sapientis enim eſt cum
Beato Job dicere : Verebar omnia opera mea.*
Hanc decidendorum caſuum regulam non u-
num Conſiſtorii Collegium , ſed cæteræ itidem
Congregationes ſequuntur.

Secundus erit Cardinalis Petra , major Pœ- 149
nitentiarius a pluribus annis , qui in tractatu
De Sacra Pœnitentiaria anno 1712. *edito cap.9.
num. 6.* hæc profert verba : *In opinionum vero
electione Sacra Pœnitentiaria eas amplectitur , ac
ſequitur , quæ ſaluti animarum obeſſe non poſſunt ;
& propterea non ſe credit cuicumque Doctorum in
judicio, niſi veritate fulciatur ; quod ſi inter op-
poſitas ſententias verſetur , ut vere ambiguum,
& dubium maneat , quod ſolide ſtatui debeat ,
tutiorem partem præeligit , a qua omnino diſtet
qualibet ruinæ ſpiritualis ſuſpicio , ut animad-
vertit Syro in citato libello de majoribus Pœni-
tentiariis quæſt. 7. prælim. & P. Theſaurus Sa-
cræ Pœnitentiariæ MS. tit. 43. num. 5.* Hanc 150
praxim communem eſſe in aliis Romanæ Cu-
riæ Congregationibus , loco laudato *cap. 9. n.
7.* his verbis : *Hujuſmodi vero ſtylum proceden-
di , quem ſequitur Sacræ Pœnitentiariæ Officium ,
complectuntur quoque quælibet tribunalia majora
Urbis , atque conſuetudini inhærent Summorum
Pontificum , qui ſemper in certiorem partem con-
fugere ſolent , quotieſcumque intercedit aliquod ſa-
lutis periculum :* & poſt plura in medium al-
lata Congregationum exempla , ut hujuſce fa-
cti teſtes , hæc alia addit verba : *Summorum
Pontificum ſemper fuit , & eſt veluti quoddam
axioma ; In dubiis via tutior eſt eligenda ; &
quod certius exiſtimamus , tenere debemus .* His 151
ſimilia tradidit Cardinalis Lambertinus *Tom.
II. Notific. notif. 6 num. 17. Tom. IV. notif.
20. & Tom. V. notif.* 18.

Vides ergo , Romanam Eccleſiam , quæ Ma- 152
ter & Magiſtra eſt omnium Eccleſiarum , pro-
babiliſmum rejicere , atque rejiciendum om-
nino eſſe docere , atque præcipere . Aliarum
quoque Eccleſiarum eadem ſententia eſt ; nam
vix unam reperire eſt Eccleſiam , quæ poſt
ortum probabiliſmum in ſuis Synodis, in qui-
bus tradita a majoribus doctrina exponitur ac
declaratur , veluti pernicioſam hujuſmodi do-
ctrinam non improbaverit . Celebriorum tan-
tum Eccleſiarum decreta referam , vel indi-
cabo . Primo quidem S. Carolus Borromæus
tom. 1.

Digitized by Google

153 tom. 1. *Act. Eccleſ. Mediolanenſis part.* 4. *tit.* 21. hæc de Definitore Controverſiarum præcipit : *Ejus munus erit , ubi omnium ſententias audierit , ſummatim colligere quæ fuſe dicta ſunt , prætermiſſa commemorare , falſa a veris , dubia a certis , ſingularia a communibus ſecernere , & quæ verior doctrina ſit , exponere , ac rem denique omnem explicare . Ut vero muneris ſui partes præclare obeat , magnum in eo ſtudium ponet , ut graviſſimos quoſque Scriptores evolvat , optimas ſententias ſeligat , quas bene notas , pla-*
154 *neque perſpectas habeat* . In dubiis quod tutius & probabilius videatur tenendum Confeſſariis eſſe , aſſeruere quoque Gabriel Paleotus in Synodo Sabinæ celebrata anno 1573. ut videre eſt in collectione Synodorum a Cardinali Albano facta anno 1737. *pag.* 92. Aloyſius Molinus Epiſcopus Tarviſinus in decretis Synodalibus editis anno 1601. *part.* 3. *cap.* 28. *de Congregat. num.* 9. Marcus Maurocenus ejuſdem Tarviſinæ Urbis Epiſcopus in Synodo celebrata anno 1642. *cap.* 35. Marcus Cornelius Epiſcopus Patavinus in Synodo ſeptima habita anno 1624. *part.* 3. *cap.* 1. Auguſtinus Priolus Bergomenſis Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodalibus anno 1628. editis *part.* 3. *tit.* 4. aliique diverſarum Eccleſiarum Epiſcopi , apud P. Danielem Concina in Hiſtoria Probabiliſmi videndi.

155 Hæc ſane ſufficerent ad penitus evertendam omnem de probabiliſmo doctrinam , verum præterire haudquaquam poſſum tutiſſimas illas de probabilium uſu regulas , a totius Franciæ Nationali Concilio anno 1700. celebrato ſtabilitas , quæ ita ſe habent : *Abſit vero ut probemus eorum errorem , qui negant , licere ſequi vel inter probabiles probabiliſſimam . Sed ad rectum uſum probabilium has regulas a jure præſcriptas cognoſcimus . Primum eſt , ut in dubiis de ſalutis negotio , ubi æqualia utrinque animo ſe offerunt rationum momenta , ſequamur id quod tutius , ſive quod in eo caſu unice tutum : nec id conſilii , ſed præcepti loco habeamus , dicente Scriptura :* Qui amat periculum, in illo peribit . Hæc eſt prima regula . Altera , ut *circa probabiles de doctrina Chriſtiana ſententias , ſequamur id quod Viennenſe Concilium Œcumenicum circa infuſas tam parvulis , quam adultis in baptiſmate virtutes , decrevit his verbis :* Nos hanc opinionem tamquam probabiliorem , & dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiæ magis conſonam & concordem , duximus eligendam . *Quod Concilii judicium , eo magis ad dirigendos mores pertinere conſtat , quo magis ex ipſis fidelium ſanctitas ac ſalus pendet . Ex hac igitur regula fit conſequens . Primum ut in rebus theologicis , ad fidei & morum dogmata ſpectantibus , Theologos quidem etiam modernos audiamus , ſi tamen conſonas SS. Patribus tradant ſententias . Deinde ſi ab eiſdem recedant , harum opinionum inhibeatur curſus , nedum earum aliqua habeatur , aut ulla eis tribuatur auctoritas . Denique , ut nemini liceat eligere eam ſententiam , quam non magis veritati conſentaneam duxerit . Quod ergo in praxi eam nobis liceat ſequi ſententiam , quam nec ipſi ut probabiliorem eligendam judicemus , hoc novum inauditum , hoc certis , ac notis Auctoribus poſtremo demum ſæculo proditum , & ab eiſdem pro morum regula poſitum , repugnat huic effato* (Vincentii Lirinenſis commonit. 1. cap. 3.) *celebrato* (quod ubique , quod ſemper , quod omnibus) *nec habere poteſt Chriſtianæ regulæ ſecuritatem . Hoc initium malorum eſſe , atque omnium antedictarum corruptelarum caput . Hoc in cenſuris Apologiæ Caſuiſtarum ab Anteceſſoribus noſtris viris fortibus , ac religioſis cenſorie notatum . Hoc ſæpe reprehenſum , hodieque reprehendi , nullo incuſante , immo bonis probantibus , diffiteri nemo poteſt . Eſtote prudentes , ſicut ſerpentes , qui protecto , quod præcipuum eſt , capite ſibi conſulunt . Nec quiſquam in dubio ſalutis ad actum proſiliat , niſi ipſo dubio , non ad nutum voluntatis , aut ex cupiditatis inſtinctu , ſed ex recta ratione depoſito , dicente Scriptura :* Rationabile obſequium veſtrum : *& iterum :* Sapiens timet , & declinat a malo : ſtultus tranſilit & confidit . *Poſtremo audiatur apoſtolicum illud :* Omne quod non eſt ex fide , *ideſt ex conſcientia* , peccatum eſt . *Denique* , Teſtimonium reddente conſcientia ipſorum , *non aliorum utique , ſed ipſorum , & ſua* .

In hoc celebri Concilio laudatur auctoritas Concilii Œcumenici , Synodorum , & Epiſcoporum præcedentium , atque Univerſitatis Pariſienſis . Hæc omnia Patres Concilii in epiſtola encyclica ad univerſum Galliarum Clerum ſignificant . Quare cum ad extrema (inquiunt) *ventum eſt tempora , in quibus decor priſtinus , imminuta fide , frigeſcente caritate , labente diſciplina morum corruptelis , ac denique , ut fit , fallacium opinionum illuvie deteri videbatur ; id egerunt omnes pii , atque ipſa præſertim Eccleſia Gallicana , ut moralis Theologiæ dignitatem vindicarent ... & quidem doctiſſimæ , ac celeberrimæ Theologiæ facultates , maxime vero Pariſienſis cum Lovanienſi conjuncta , etiam interrogantibus Epiſcopis , pro officio ſuo gliſcentem novandi libidinem repreſſerunt . Compresbyteri quoque noſtri parochialium Eccleſiarum Rectores , cæteri-*

que

Digitized by Google

quæ Doctores in ampliſſimis Civitatibus conſtituti, ad noſtra uſque tempora non ceſſarunt exaltare vocem ſuam in plateis Sion, atque Epiſcopos in altiore ſpecula collocatos aſſiduis efflagitationibus incitarunt . . . . Nec tacere poſſumus, Religioſiſſimi Patres, memorabilem ſententiam, qua maximus, ac doctiſſimus Cœtus anno 1655. *& ſequentibus Pariſiis congregatus, graviſſimo ſuo judicio damnavit* perverſam, ac falſi nominis ſcientiam, qua inſtructi homines non jam accomodarent mores ſuos ad evangelicæ doctrinæ normam, ſed & ipſam potius regulam, ac ſancta mandata ad cupiditates ſuas inflecterent, novaque & inani Philoſophia Chriſtianam diſciplinam in academicas quæſtiones, ac dubias fluctuanteſque ſententias verterent: *Hæc illi: Qua ſententia verſatilem illam, ac noxiam opinionum flexibilitatem, hoc eſt, ipſum mali caput conterebant . . . Hanc paternam velut hæreditatem, Cleri Gallicani Cœtus an.* 1682. *Pariſiis congregatus exceperat: ſed Conventu interrupto, ne ſalutaris conſilii memoria intercideret, ſapientiſſimi Patres pravarum propoſitionum indiculum, antequam diſcederent, edi, ac per Eccleſias mitti voluerunt . . . . Hujus ergo rei gratia nos in Spiritu Sancto, & in Chriſti nomine adunati, ejuſque ope freti, non tam opus novum aggredimur, quam ſancta decreta colligimus.*

156 Jam habes Romanorum Pontificum, ac ce-
lebriorum Epiſcoporum, & variorum etiam Conciliorum adverſus probabiliſmum decreta. Itaque ii, quibus depoſitum divinæ revelationis concreditum eſt, & qui paſcere Chriſti gregem tenentur per explicationem, ac prædicationem doctrinæ a Deo hominibus traditæ, ut recta ſalutis via demonſtretur, uno fatentur ore, noxiam, ac periculi plenam eſſe pro-
157 babiliſmi doctrinam. Cum hæc expenderet Car-
dinalis Aguirre, qui probabiliſta antea fuerat, ita in præf. ad Concil. Hiſpan. ſcripſit: *Hic fuit ſemper ſpiritus Eccleſiæ, tam in Pontificibus Romanis, Cardinalibus, & Epiſcopis, quotquot Canones Conciliorum ediderunt, quam in his, qui pietatis & doctrinæ laude illos uſque modo imitati ſunt. Hæc videtur fuiſſe praxis aſſidua* SS. Pontificum, *ac Theologorum doctrina, ac pietate inſignium a tempore naſcentis Eccleſiæ uſque ad finem fere ſæculi præcedentis, quo cœpit reputari ſecurus uſus opinionis benignæ probabilis in concurſu opinionis auſterioris, æque probabilis, aut probabilioris per reſtrictiones antiquis ignotas.*

158 Quæ cum ita ſint, nemo non videt, ſolam
hanc regulam in formandis moribus, ut optimam, atque ab omni periculo alienam tenendam eſſe, quam fidelibus ſequendam proponunt Summi Pontifices, atque Epiſcopi bene multi tum in ſuis inſtructionibus ad proprias Diœceſes, tum in Sanctionibus, quas in Conciliis variis ediderunt. Nam niſi ex hiſce fontibus vera agendorum regula deſumatur, ac vera morum doctrina, quam quiſque tuto amplecti poſſit, undenam deſumi illa poſſit nullus profecto intelliget. An quis ita deſipere poteſt, ut ineptas aliquas, & millies jam attritas ratiunculas, quibus Probabiliſmus innititur, præferendas eſſe cenſeat infallibilibus documentis virorum Eccleſiaſticorum, quibus Chriſtianæ doctrinæ depoſitum concreditum eſt? Hæc autem doctrina, ſicut ex adductis ſupra monimentis conſtat, ſic habet, ut minime liceat homini in concurſu opinionum, quarum una probabilis, probabilior altera ſit, probabilem amplecti, relicta probabiliori. Debet perinde illa opinio eligi, atque actio ſecundum illam elici, quæ probabilior, ac tutior exiſtimatur.

Ne autem quis putet, ſola nos ad id affe- 159
rendum auctoritate aliorum, abſque ratione ulla moveri, abs re non erit, aliquas, eaſque clariſſimas, producere rationes, quibus oſtenditur illicitus omnino uſus opinionum pro-
babilium in concurſu probabiliorum. Ac prin- 160
cipio quidem numquam poteſt homo opinionem ſequi probabilem relicta probabiliori, quin imprudenter agat, ac ſeſe exponat peccandi periculo, atque adeo peccat juxta illud, *Qui amat periculum, in illo peribit:* Nam ut homo in operando immunis ſit a culpa, debet habere, ut fatentur omnes, certitudinem ſaltem moralem de honeſtate actionis, quam efficit; atqui ſi opinionem ſequatur probabilem, probabiliori relicta, certitudine illa omnia caret; graviora ſiquidem motiva trahunt in ſuam partem intellectum, atque ita ſuperant motiva minus gravia, ut in concurſum cum gravioribus nullam efficere valeant veriſimilitudinem, certitudinemque moralem. Igitur opinio probabilis in conſpectu probabilioris red-
ditur incerta, atque periculoſa; Ex quo etiam 161
ſequitur, contra prudentiam agere hominem, quæ ſecunda ratio eſt, quam contra probabiliſmum adducimus. Quis enim dicat prudentis eſſe certis incerta præponere in rebus ad ſalutem ſpectantibus? Quis neget hoc generale prudentiæ præceptum, ut in obſcuris ac dubiis majorem veriſimilitudinem, magiſque a peccandi periculo removentem ſequamur? At ſi hoc verum ſit, ſicut veriſſimum eſt, contra
præ-

Digitized by Google

præceprum, ac regolas prudeotiæ operatur ille, qui in judicando ducitur motivis minos gravibus, relictis gravioribus; præferr enim minorem veriſimilitodioem majori, nec quantum io ſe eſt conator a peccandi periculo recedere, ut debet, omni qua poteſt diligentia.

162 Si brevitas, quam nobis in hiſce additionibus præſcripſimus, pateretur fuſiori nos oti calamo, alia bene molta adducere non gravaremur, qoibus palam fieret quam exitialis ac peſtilens ſit uſus opinionom ſimpliciter probabilium, dum præferontur magis probabilibus; tum etiam facile eſſet convellere Probabiliſmi principia illa, quæ tantopere ab illius Defenſoribus jactantur; inter quæ & illud eſt: *in dubiis melior eſt conditio poſſidentis*. Verum hæc omnia qui perſpecta & cognita habere cupir, hiſtoriam legat Probabiliſmi Patris Danielis Concinæ, ejuſque Tractationem de oſu opinionum probabilium tomo ſecundo Apparatus ad Chriſtianam Theologiam. Hæc porro, quæ præmiſſa a nobis ſunt, falſitatis evidenter convincunt doctrinam, quam tradidit noſter Auctor variis io locis, ac præſertim paginis 416. 422. & 424. Quæ namque ibidem docet, pora & puta eſſe videntur Probabiliſmi conſectaria, ac reipſa ſunt; quare everſo fundamento, illa quoque excidant & corruanr neceſſe eſt. Juvat tamen breviter, qoæ in prædictis
163 locis habet ſingillatim expendere. Pagina 416. nomero 32. docet, poſſe hominem rem poſſeſſam practice retinere, & judicare eſſe ſuam, ac proinde eam licire retinere, licer ſpecolative dubitet, an res poſſeſſa ſit ſua. Falſum id eſt prorſus; nam principium illud, qoo id Auctor probat, nempe *in dubiis melior &c.* non ad quæſtionem de licito & illicito pertinet, ſed ad quæſtiones forenſes in materia juſtitiæ, ut paſſim tradunr Theologi. Deinde ſoperveniente dubio de re poſſeſſa etiam ſub bona fide, tenetur poſſeſſor inveſtigare legitimum poſſeſſioois titulum; quod ſi nullus occorrat, quo conſtet rem eſſe alienam, jore, ac licite eam poſſidere poteſt, qoia ſuffragatur poſſeſſori legitima præſcriptio, quam non tollir dubiom ſopervenieos, nec poſſeſſorem cogit ad poſſeſſionem deponendam, ſed obligar tamen ad inveſtigaodom juſtum, ac legitimum poſſeſſionis titulum.

164 At vero pariter longe diſtanr, quæ Auctor habet de Conſiliariis, pag. 422. oum. 98. quos dicit poſſe aliquem conſulere joxta opinionem aliquorum probabilem, quam tamen in praxi ipſi oon ſequantor, ac falſam judicent. Debeot eoim Conſiliarii non fallere, ſed quæ vera ſibi videntur exponere; at ſi perſuaderent aliis opinionem ſequendam minus probabilem & rotam, dum ipſi alia docuotur probabiliori ac tutiori, profecto & contra propriæ conſcientiæ dictameo conſulerent, & contra propriam mentem irent, ac iocerram indigitarent viam, dom ipſi certiorem, totioremque agnoſcerent. Num id licear, prodens judicet lector. Mirum vero non eſt hæc ab Auctore tradi, qui ubiqoe fere ex ſemel præjacto principio, Probabiliſmo nimirum, ſuas opioiones probat, & confirmat.

Ad ea vero, quæ habet pagina 424. noo eſt 165
quod modo qoidquam dicamus; videantur qoæ ad hanc rem pertinentia diximus in verbo *Conſeſſarius*.

Quoniam aorem de Conſcientia hic breviſ- 166
ſime agere inſtitoimus, reliquom nunc eſt, ur modum, illumque omni ex parte totum præſcribamos, quo poſſit unuſqoiſqoe ſuam formare conſcientiam, obi præſertim dubia praxim reſpicientia ſuborianrur. Nil vero otilius ad hunc effectum cenſemos regulis, quas ex Leonardo Vanroy exſcriptas hic ſobjicimus.

R E G U L Æ.

Prima. *Si ſit dumtaxat probabile, quod actio aliqua licita ſit, qui eam ponit, periculo ſe exponit illicite agendi.*

Secunda. *Si aliquid præter probabilitatem concurrat, quo plane certus evado, quod actio hic & nunc mihi liceat, agendo non ſequor ſententiam practice probabilem, ſed practice certam.*

Tertia. *Certus fieri nequeo de formali actionis boneſtate, ſive quod mihi liceat agere ex ipſa probabilitate, ſive ex eo, quod ſit probabile actionem eſſe licitam, neque ejuſmodi certitudinem afferre poſſunt bæc principia:* Quidqoid eſt practice probabile, eſt practice tutum. Qui ſententiam vere probabilem, vel probabiliorem ſeqoitor, prudenter agit &c. *Quia admodum incerta, & vix, aut ne vix quidem probabilia ſunt.*

Quarta. *Quando eſt dumtaxat probabile, quod actio licita ſit, per principium reflexum certi evadimus quod agere non liceat, nempe per regulam juris naturæ vetantem, ne quis ſeſe periculo peccandi, & legem æternam violandi exponat.*

Quiota. *Quando actionis legi æternæ repugnantis malitia, vel per tenuiſſimæ probabilitatis rimam conſiderationi adſulget, agens invincibilem malitiæ ignorantiam prætexere non poteſt.*

Sexta. *Quando probabile eſt actionem ſecundum ſe rectæ rationi, & legi æternæ eſſe diſſormem,*

Digitized by Google

mem, eam ponere non licet, niſi omiſſio iſtius actionis etiam veroſimiliter rectæ rationi repugnet.

Septima. *In tali anguſtia, nempe, quando & actio, & actionis omiſſio veroſimiliter legi æternæ adverſantur, penſandum eſt a qua parte plus ſit periculi: omnibuſque rite ponderatis illud eligendum eſt, quod minus malum prudenter judicatur.*

Octava. *Quantacumque probabilitas in materia juris naturæ periculum peccati abſtergere nequit, quia licet maxime foret probabile v. gr. quod mentiri ad innocentem a morte liberandum, juri non repugnet, lex æterna mendacium etiam tunc vetet, regula iſta legis æternæ non delebitur ob noſtram probabilitatem. Unde qui in tali caſu mentiretur, exponeret ſe periculo ponendi actionem regulæ legis æternæ difformem, adeoque a peccato eximi nullo pacto poſſet.*

Nona. *Verum in materia legis poſitivæ ex magna valde probabilitate ad certitudinem moralem accedente, aliiſque circumſtantiis epikeya aliquando formari poteſt, ſic ut prudenter judicemus, non eſſe mentem legiſlatoris in ſimili caſu nos obligare.*

CONSECRARE, CONSECRATIO.

1 CONſecratio Epiſcopalis ſuſcipienda eſt intra trimeſtre a die confirmatæ electionis; Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de reform.* Bened. XIV. Conſtit. incip. *In poſtremo* §. 2. Conſecratio Epiſcopalis die Dominico, vel natalitio Apoſtolorum eſt ſumenda, niſi Papa diſpenſaverit; Idem *ibid.* §. 20.

2 Conſecratio Epiſcoporum juxta vetuſtiorem diſciplinam a Metropolitano peragebatur, eoque tantummodo injuſte eam denegante, Romanus Pontifex Conſecrationis munus impendebat; Idem *ibid.* §. 15. Ad præſens jus conſecrandi Epiſcopos per ſe, vel per alium, ad Romanum Pontificem eſt devolutum; Idem *ibid.* §. 15. 16. & 17.

3 Conſecrationis Epiſcopalis delegatio, nunc juxta veterem reſtitutam formulam juxta mandatum *de conſecrando* ad eum dirigitur Epiſcopum, quem ſibi conſecrandus elegit. Circa vero Epiſcoporum conſecrationes, quæ in Urbe peraguntur, ſtatutum eſt, Conſecrandum, cui facultas ſit eligendi Conſecratorem, ſeligere debere, aut unum ex Cardinalibus Epiſcopali charactere inſignitum, aut aliquem ex quatuor Patriarchis plerumque in Urbe reſidentibus, ſcilicet vel Conſtantinopolitanum, vel Alexandrinum, vel Antiochenum, aut Hieroſolymitanum; Eo tantum excepto caſu, quo nemo ex præfatis, quod perdifficile eſt, oblatum ſibi conſecrationis peragendæ munus acceptum haberet; In hac quippe caſus hypotheſi, facta eſt Epiſcopo conſecrando facultas adeundi alium quemcumque Archiepiſcopum, Epiſcopumve, qui ei conſecrationem impenderet; Idem *ibid.* §. 16. ubi in fine ſic ſubjungit: Neque in his edendis ſanctionibus excidit Nobis Metropolitarum memoria, cum conſtituerimus, ne, ſi in Urbe præſentes ſint Metropolita, ejuſque Suffraganeus, conſecratio Suffraganei cuiquam, præterquam ſuo Metropolitæ, delegetur.

4 Presbyter, ſive a Pontifice Maximo, ſive a quocumque alio Epiſcopo ordinatus, conſecrari nequit Epiſcopus ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis; Idem *ib.* §. 17. Conſecratio Epiſcoporum ex Indulto Apoſtolico peragi poteſt ab uno Epiſcopo, una cum duobus Abbatibus, vel aliis duobus in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutis; Bened. XIV. Conſt. incip. *Ex tuis precibus* §. 21.

5 Conſecrationis Eccleſiarum munus eſt Epiſcopali dignitati reſervatum; Bened. XIV. cit. Conſt. *Ex tuis precibus*. Diœceſano Epiſcopo ita competit conſecratio Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, ut extraneo cuicumque Epiſcopo abſque Diœceſani delegatione licere non poſſit; Idem *ib.* §. 2. Simplici Presbytero nequidem ex delegatione Epiſcopi competere poteſt facultas conſecrandi Eccleſias; Idem *ib.* §. 2. & *ſequent.* Ex Pontificia tamen delegatione hujuſmodi conſecrationis munus ſimplici Presbytero competere poteſt; Idem *ib.* §. 1. & 12. Vide ad id jam tradita *in tom.* 3. *verb. Eccleſia art.* 4.

6 Conſecrans Eccleſiam Epiſcopus poteſt ex juſta cauſa Miſſam Sacerdoti celebrandam committere; Bened. XIV. Conſt. incip. *Peracto a Nobis*. §. 1. Conſecrationem Eccleſiæ ab uno Epiſcopo incœptam poteſt alter perficere, modo nimis longum temporis ſpatium non intercurrat; Idem *ib.* §. 16. ubi ſolvit objectum.

7 Conſecrationem Eccleſiæ, vel ab uno Epiſcopo, vel a pluribus ſimul, tamquam Comminiſtris peragi poteſt; Idem *ib.* §. 4. & *ſeq.* ubi id comprobat Scriptorum auctoritate, & exemplis. Ipſum quoque munus benedicendi, ungendique Cruces, Epiſcopi conſecrantes inter ſe partiri poſſunt; Idem *ib.* §. 10. & *ſequent.* *uſque ad* 16. ubi id probat pluribus ex-

emplis, & argumentis, ac ſolvit Reſcriptum Sac. Cong. Rit. *in Ulyſſiponenſi*.

8 Conſecratio jure peragitur ejus Eccleſiæ, quam merito ambigimus umquam ſuiſſe conſecratam; Bened. XIV. Conſt. incip. *Jam inde* §. 1. 4. & 5. ubi adducit perſpicuam ad id definitionem Benedicti XIII. in Concilio Romano *tit.* 25. *cap.* 3.

9 Eccleſia a primo lapide reædificata, vel etiam parietibus tantum renovata, debet nova conſecratione dicari; Idem *ib.* §. 10. Si Eccleſiæ parietes non uno tempore, ſed per partes, diverſiſque temporibus fuerint reædificati, vel ſi Eccleſia igne comburatur, vel corruat, aut deſtruatur, an, & in quibus ex his caſibus, ſit reconſecranda Eccleſia? Vide ipſum *ib. a* §. 7. *ad* 13. & jam tradita, & concluſa a nobis in *Tomo tertio*, *verb. Eccleſia art.* 4. *a n.* 19. *ad* 25. *incluſive*.

10 Conſecrationis jam deperditæ Officium an adhuc liceat recitare? variant Doctores adducti; Bened. XIV. *ib.* §. 22. merito propendet pro affirmativa continuationis; fultus potiſſimum exemplo duarum Baſilicarum Lateranenſis, & Vaticanæ, in quibus ad veterum Conſecrationum recordationem diu fuit retenta Officii recitatio, etſi novis poſitis conſtructionibus, veteres amplius non ſuperexiſterent Conſecrationes, uti plane, ait ipſe, Bononiæ hactenus factitatum.

11 * Si parietes Eccleſiæ ſint deſtructæ, & a fundamentis iterum reædificentur, Eccleſia jam conſecrata iterum conſecranda eſt, ut ex *titul. de Conſecrat. Eccl. vel alt.* firmant Canoniſtæ; *Inſtit. Eccl.* 67. §. 2. Officium vero recitari debet de priori Conſecratione, non de ſecunda; *ib.* §. 6.

12 Conſecratio Altaris plane diſtincta eſt a conſecratione Eccleſiæ, ut ex Pontificali Romano adnotatur: *ib.* §. 8.

13 Alia ad rem, vide verb. *Altare*, verb. *Eccleſia*, verb. *Epiſcopus*, & verb. *Euchariſtia*.

CONSERVATORES.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Conſervatorum qualitatem, electionem, & durationem.

1 Conſervatores communiter definiri ſolent, quod ſint particulares Judices a Summo Pontifice delegati ad aliquos defendendos contra manifeſtas injurias, & moleſtias, & violentias abſque indagine judiciali, ut deducitur clare *ex cap. Statuimus* 1. *de Offic. Judic. delegati in* 6. ubi ſic præciſe habetur: *Statuimus, ut Conſervatores, quos plerumque concedimus, a manifeſtis injuriis, & violentiis defendere poſſint, quos eis committimus defendendos; Nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigant, ſuam poſſint extendere poteſtatem*; Et conſimiliter colligitur *ex cap. Hac Conſtitutione* 15. *eod. in* 6.

Conſervatores ſibi eligere poſſunt Regulares 2
omnes, nedum qui ad hoc expreſſa, & peculiaria privilegia a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed & cæteri alii virtute communicationis privilegiorum cum ipſis, ut expreſſe declaravit S. Congregatio Concilii 12. *Septemb.*
1620. Conſervatoriæ Regularibus conceſſæ non 3
ſunt ſublatæ per Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 23. etiam quod cauſæ graves ſint, & plenariam cognitionem requirant; Sacra Congreg. Conc. *in Mediolanen.* teſte Rota *part.* 2. *recent. dec.* 616. *in Oſcen. Juriſdictionis* 12. *Decembris* 1614. & ſic etiam fuiſſe deciſum *ſub die* 18. *Januar.* 1594. refert Aldan. *in Compendio canon. reſolut. lib.* 4. *tit.* 8.
num. 10. Conſervatores debent eligi ad præ- 4
ſcriptum *cap. Statutum* 11. *de reſcriptis; cap. Statuimus* 1. *& cap. Hac Conſtit.* 15. *de offic. delegati in* 6. & præcipue ad præſcriptum Conſtit. Greg. XV. incip. *Sanctiſſimus*, quæ cum ſit ſpecialis norma, & regula pro Conſervatoribus, hic ſubnectitur ad promptiorem omnium commoditatem.

§. 1. Sanctiſſimus in Chriſto Pater & D. 5
N. D. Gregorius divina providentia Papa XV. ex certis rationabilibus cauſſis animum ſuum moventibus, & de voto Ven. Fratrum ſuorum S. R. Eccl. Cardinalium Concil. Tridentin. Interpretum, partim fel. recordat. Clement. Papæ VIII. Prædeceſſoris ſui veſtigiis inhærendo renovavit, ac nullas, & invalidas decrevit omnes, & quaſcumque Judicum Conſervatorum erectiones, nominationes, ſeu deputationes tam in vim litterarum Conſervatoriarum juxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quam in vim quorumcumque privilegiorum perpetuo, vel ad tempus non elapſum Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu alias quocumque jure, vel titulo hactenus factas, quo quibuſcumque Conventibus, Capitulis, Militiis etiam S. Joannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegiis, Ordinibus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, aut aliis quibuſvis piis tam ſæcularibus, quam cujuſ-

Digitized by Google

cujuſvis Ordinis tam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis Regularibus, locis quantumvis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis, cujuſvis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant.

§. 2. In futurum vero Sanctitas ſua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, & decrevit, ut Judices Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimil. Recordat. Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit: *Statutum*; ita ut vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis juxta decretum Concilii prædicti judices electi, ſeu deſignati ſint.

§. 3. Quæcumque deinceps litteræ conſervatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupra ſcriptis tantum dirigantur, & ſi quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes hujuſmodi, omniaque exinde ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti.

§. 4. Et nihilominus, qui ſecus, quam juxta formam ſuperius præſcriptam, Conſervatores hujuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis, nominatis, ſeu deputatis uti auſi fuerint, Regulares quidem voce activa, & paſſiva ſint ipſo jure privati, adeo ut habilitationem a nemine præterquam a Romano Pontifice conſequi valeant, reliqui vero aliis pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conventus, Monaſteria, ac loca hujuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſervatore ad annum, ita ut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoſci, ac definiri debeant.

§. 5. Cæterum, ut latius pateat Conſervatorum hujuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas, ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione ejuſmodi Bonifacii Prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum Concilio Capituli alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum.

§. 6. Inſuper Sanctitas ſua inhærendo hac in parte Decreto ſimilis record. Gregor. Papæ XIII. etiam Prædeceſſoris ſui ſtatuit, & ordinavit, ut Regulares, ac perſonæ hujuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam vero intra ſex menſes a die publicationis in Urbe præſentis Conſtitutionis inchoandos, debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere Conſervatores juxta formam ſuperius propoſitam.

§. 7. Ejuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus hujuſmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapſo, quamdiu Conſervatores ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conveniantur.

§. 8. Quodque Conſervatores hujuſmodi ſemel legitime deputati, niſi ex legitima cauſa a Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis, prout iiſdem Regularibus, & aliis ſupradictis libuerit approbanda durante quinquennio a die deputationis, amoveri, aut deputari nullatenus poſſint, aut valeant.

§. 9. Ad hæc ſtatuit Sanctitas ſua, ut coram ipſis Conſervatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conveniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios convenire, aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſervatores in cauſis, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorſus juriſdictionem habeant, ſed in iis tantum, in quibus rei extiterint, neque extra Civitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati contra quoſcumque procedere præſumant.

§. 10. Si qua vero inter Judices Conſervatores hujuſmodi, & locorum Ordinarios Controverſia ſuper competentia Juriſdictionis orta fuerit, nequaquam in Cauſa procedatur, donec per Arbitros in forma juris electos ſuper Juriſdictionis competentia fuerit judicatum.

§. 11. Quod ſi Conſervatores ſive in hac parte, ſive alias quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab Officio Conſervatoris hujuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procuraverit, ſententiam excommunicationis incurrat juxta formam alterius Conſtitut. ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris, quæ incipit; *Hac Conſtitut.* quam Sanctitas ſua in omnibus, quæ præſenti Conſtitut. non adverſantur, innovavit, ac innovat.

§. 12. Per hoc tamen non intendit Sanctitas ſua prohibere, quo minus Regulares, & alii ſupradicti in caſibus a jure permiſſis petant judicem non ſuſpectum a Principibus; ſeu Magiſtratibus ſæcularibus; Dum tamen hæc tria copulative concurrant, videlicet, ut Regulares, & alii prædicti ſint Actores, non

autem rei; neque agant contra Laicum, non autem contra Eccleſiaſticum, vel alias a Juriſdictione ſæculari exemptum, atque ut cauſa, in qua Judex deputatur, fuerit profana, non autem Eccleſiaſtica, & in ea, juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem, Laicus ut præſertur eligendus, Judex competens exiſtat.

§. 13. Obſervantiam præmiſſorum præcipit cum decreto irritanti.

§. 14. Contrariis quibuſcumque derogat. (*Et ſequitur publicatio.*)

Datum Romæ 20. Septemb. 1621. Pontificatus anno primo; Bullar. tom. 4. pag. 80.

Sequitur dubium ſuper d. Conſtitutione exortum cum ſua declaratione.

In Conſtitutione de Conſervatoribus edita a San. Mem. Greg. XV. ex ſententia Sac. Congregationis Concil. inter cætera ſtatutum eſt, ut coram Conſervatoribus Regulares conveniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios convenire, aut trahere non poſſint, ita ut memorati Conſervatores in caſibus, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorſus Juriſdictionem habeant, ſed in his tantum, in quibus Rei extiterint.

Dubitatur nunc; An per hæc verba ſublata ſit facultas, quam habent Conſervatores, defendendi Regulaees, & alios a manifeſtis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis uti, ac frui impediuntur.

Sacra Congregatio Caed. Concilii Trident. Interpretum cenſuit ejuſmodi verbis minime ſublatam fuiſſe facultatem, quam habent Conſervatores defendendi Regulares a manifeſtis injuriis ac violentiis; dummodo obſervent formam peæſcriptam in Conſtitutionibus Innocentii IV. & Bonifacii VIII. relatis in cap. 1. & final. de offic. deleg. in ſexto.

Card. de Torres.

Proſper Fagnanus Sac. Congr. Secret.

6 Eligendi in Conſervatores debent eſſe in di-
gnitate Eccleſiaſtica conſtituti, textu expreſſo
in cap. Hac Conſtitutione 15. *de offic. Delegati*,
& in dicta Conſtitutione Gregorii XV. §. 2.
7 Unde Conſervatores eſſe non poſſunt niſi Epi-
ſcopi, aut eorum Superiores (ideſt Archiepi-
ſcopi, Patriarchæ, & Cardinales,) vel Abba-
tes, ſeu dignitates, vel perſonatus in Cathe-
dralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes;
8 *ibid.* Aut Canonici Eccleſiarum Cathedralium
exiſtentes, ex cit. Conſt. Greg. XV. 2. ibi:
Vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant;
& cap. Statutum 11. *de reſcriptis*. Canonici 9
autem Eccleſiæ Collegiatæ, quamvis ſint exi-
mii Doctores, nequeunt eſſe Conſervatores, quia
Conſervatores ex citata Gregoriana debent eſ-
ſe Judices Synodales, & Canonici Eccleſiæ
Collegiatæ non poſſunt eligi in Judices Sy-
nodales, ut declaravit Sacra Congregatio Con-
cil. *in Alexandrina*, ut refert Barboſa *deciſ.*
Apoſtolicar. collectan. 90. *num.* 7. & d. Gre-
goriana expreſſe requirit quod ſint Canonici
Eccleſiarum Cathedralium. Vicarius Generalis 10
Epiſcopi poteſt eligi in Conſervatorem Re-
gularium; Sacra Congreg. Concil. 23. *Octobr.*
1623. Sic etiam poſſe eligi Vicarium Capitu- 11
larem Sede vacante tenent Ricc. *variar. reſol.*
tom. 2. *reſol.* 349. *num.* 3. Monacell. *tom.* 1. *in*
appendice ad formularium annotat. ad Conſtit.
Gregorii XV. incipient. *Sanctiſſimus num.* 17.
& alii. Regulares quavis dignitate Regulari 12
fulgentes non poſſe eligi in Conſervatores, re-
ſpondit Sac. Congr. Epiſcopor. & Regul. *Ar-*
chiepiſcopo Turritano 7. Septemb. 1617. ut refert
Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopi*, *p.* 3. *al-*
leg. 106. *num.* 15. At Sacra Congreg. Concil. 13
ſub die 2. *Maetii* 1619. cenſuit *Abbatem Ordi-*
nis Olivetani poſſe eligi in Conſervatorem, ſi Epi-
ſcopus in Synodo eum deputavit Judicem Synoda-
lem, ut refert Barboſa *cit.* & tenent Nidus
de Conſervatoribus cap. 3. *particula* 3. *n.* 18. cum
Moneta, & Paſſerin. *ibi cit.* Barboſa *Apoſtoli-*
car. deciſ. collectan. 216. *n.* 15. Monacell. *loc.*
cit. num. 17. & alii.
Conſervatores debent eſſe Judices Synodales. 14
Gregorius XV. in d. Conſtitut. incip. *Sanctiſ-*
ſimus §. 2. ibi: *Sed etiam in Conciliis Provin-*
cialibus, aut Diœceſanis, juxta decretum Con-
cilii prædicti, Judices electi, ſeu deſignati ſint.
Dato autem quod non adſint Judices Synoda- 15
les, poſſunt a Regularibus eligi non Judices,
donec ſit celebrata Synodus, & in ea Judices
ſint deſignati, ut pluries declaravit Sac. Con-
gregatio Concil. & ſignanter 7. *Jun.* 1623. 17.
Aug. 1626. 23. *Aug.* 1627. & Sac. Congregat.
Epiſcop. & Regul. *die* 4. *Dec.* 1671. decrevit
dandam eſſe infraſcriptam declarationem alias
editam, & ſignanter ad inſtantiam Patrum So-
cietatis Jeſu, quam ad litteram refert Fagn.
lib. 2. *decret. in cap. Si Clericus* 5. *de Foro com-*
pet. num. 56. tenoris, ut ſequitur.
Gregorius Papa XV. fel. rec. in ſua Conſt. de 16
Conſervatoribus ſtatuit & decrevit, ut in futu-
rum a Regularibus eligi non poſſint in Conſerva-
tores niſi Judices in Conciliis Provincialibus, ſeu

Diœ-

Digitized by Google

Diœceſanis deſignati, ſub pœnis, & cenſuris in dicta Conſtitutione contentis.

Quibus ſtantibus Patres Soc. Jeſu, qui in Indiis, & aliis locis degunt, in quibus Archiepiſcopi, ſeu Epiſcopi Synodum congregare non curant, vel ſi congregant, Judices Synodales non eligunt, ſupplicant humiliter DD. VV. Illuſtriſſimis, ut dignentur declarare, ſi in tali caſu, poſſint uti privilegiis a Sancta Sede Apoſtolica ante dictam Conſtitutionem conceſſis.

Die 17. Aug. 1626. Sac. Cong. Ill. Card. Conc. Trid. Interpretum cenſuit Epiſcopos quamprimum Diœceſanam Synodum omnino celebrare teneri, & interim in Civitatibus, & Diœceſibus, in quibus nulli Judices extant in Conc. Provinciali, aut Diœceſano deſignati, licere Regularibus, ſervata in reliquis forma Conſt. fel. rec. Greg. XV. hac de re editæ, Conſervatores nominare habentes qualitates a jure requiſitas. Quorum tamen Conſervatorum facultas eo ipſo expiret, cum primum hujuſmodi Synodus celebrata, in eaque Judices deſignati exiiterint.

17 Conſervatores debent eligi a Regularibus in unaquaque Diœceſi, in qua Monaſteria, Conventus, ſeu domos Regulares habent, ſic enim cenſuit Sac. Congr. Concil. *in Poſſanenſi* 15. *April.* 1628. *& in Lancianenſi* 29. *Januar.* 1633. præciſis verbis, nempe: *Regulares debent eligere Conſervatores in ſingulis Diœceſibus, in quibus Monaſteria, Conventus, ſeu Domos Regu-*
18 *lares habent.* Regulares licet ex d. Conſtit. Gregor. XV. *ſub* §. 6. fuerint adſtricti ad ſibi eligendos Conſervatores infra duos menſes in Italia, & extra Italiam infra ſex menſes a die publicationis in Urbe ipſius Conſtitutio-
19 nis; Tamen ſi Regulares, qui tempore ſibi in dicta Conſtitutione Gregorii XV. præfixo, Conſervatores eligere non curaverunt, dicto tempore elapſo, quandocumque his libuerit, Conſervatores juxta formam dictæ Conſtit. eligere poſſunt, ut declaravit Sac. Congr. Conc. 18. *Septembris* 1627. prout ex Sellio refert, & tenet Barboſa *ſupra Concil. ſeſſ.* 14. *cap.* 5.
20 *num.* 9. Electionis Conſervatoris documentum eſt relinquendum penes Acta Curiæ Epiſcopalis, alias Regulares ſunt conveniendi coram Ordinario loci: Sic dicta Gregoriana §. 7. Et ad hoc tenentur ante exercitium ſuæ Juriſdictionis ſub pœna nullitatis actuum, ut declaravit Sacra particularis Congregatio deputata ab Innocent. X. 16. *April.* 1648. in reſponſione ad tertium decimum propoſitum dubium conceptum, ut ſequitur: *Tertio decimo, an Conſervatores nominati, & electi a Regularibus præſcriptis ante exercitium ſuæ Juriſdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum? Reſpondit ..... Ubique teneri*, & confirmavit ipſe Innocent. X. 14. *Maii* 1648. Conſti-
tut. incip. *Cum ſicut accepimus*. Conſervato- 21
res ſunt eligendi ad præſcriptum d. Conſtitutionis Gregorii XV. non obſtantibus quibuſvis privilegiis, utpote reductis ad terminos ipſius Conſtitutionis. Sic expreſſe d. ſpecialis Congregatio deputata ab Innocentio X. in reſponſione ad quintum, & confirmavit ipſe Innoc. X. in d. Conſt. incip. *Cum ſicut accepimus*.
Regulares eligentes Conſervatores non ſervata 22
forma Gregorii XV. incurrunt ipſo jure privationem vocis activæ, & paſſivæ, nec poſſunt rehabilitari niſi a Summo Pontifice, & eorum Conventus, & Monaſteria, eorumque perſonæ carent Conſervatore ad annum, & interim illorum cauſæ cognoſci, & definiri poſſunt, & debent ſolum ab Ordinariis locorum; Sic expreſſe d. Gregoriana §. 4.

Conſervatores Regularium poſſunt eligi, vel 23
a Superioribus Generalibus, vel Provincialibus, vel localibus juxta Religionum conſuetudinem; dicta enim Conſtitutio Gregoriana incip. *Sanctiſſimus* non ſpecificat perſonas Regulares, quæ poſſint, & debeant Conſervatores eligere, ſed dicit indefinite *Regulares*, unde videtur relinquere electionem juxta probatas Religionum conſuetudines, & ſpeciales ſuas
Conſtitutiones. In iis tamen Religionibus, in 24
quibus juxta ſuam conſuetudinem, Conſtitutiones, & privilegia, ſolent Conſervatores eligi per Superiores locales, debet intervenire etiam conſenſus Capituli, ut tenent Bordon. *t.* 2. *Conc. Regul. reſolut.* 95. *num.* 10. Paſſerin. *in cap. Hac Conſtitutione q. unic. de Offic. delegat. in* 6. *num.* 287. Petrus Martyr Urcean. *in Summar. Ordin. Prædicator. pag.* 4. *cap.* 4. Nidus de Conſervatoribus *c.* 1. *particula n.* 2. & alii; & colligitur ex Conſtitutione S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus*, in qua de Conſervatoribus in Ordine Prædicatorum eligendis ſic dicit: *Per eoſdem Fratres, ſeu Moniales, ac dicti Ordinis Fratrum Prædicatorum Superiores, & Domorum Priores, & eorum ſingulos pro tempore eligendos in eorum, & dictorum eorumdem privilegiorum, indultorum, conceſſionum, & gratiarum & ſingulorum aliorum præmiſſorum Conſervatores, & Judices unicos &c.* Quibus verbis modum eligendi Conſervatores exprimit, ipſoſque per Superiores locales, una cum Fratribus, & reſpective Sororibus capitulariter congregatis eligendos eſſe demonſtrat, ut obſervant Petrus Martyr Urcean. & Ni-

25 Nidus *loc. cit.* In Ordine autem Minorum
de Obſervantia facultas eligendi Conſervato-
res videtur reſtricta ad Provinciales, privative
quo ad Guardianos, ſeu Superiores locales
ex Conſtitutionibus Generalibus Ordinis cap. 12.
§. 21. diſponentibus ut ſequitur: *Provinciales
itaque infra ſpatium ſex menſium pro unoquo-
que loco Conſervatores nominaſſe, & elegiſſe te-
neantur, ac debeant juxta Apoſtolicas Conſtitu-
tiones, idque ſane ſtatuimus, & decernimus ſub
pœna privationis Officii negligentibus ſubeunda*,
ex quibus verbis, & præcipue ex illis, *pro
unoquoque loco*, deducitur privative quo ad
Guardianos, vel Superiores locales. Et ubi
26 adeſt ſimilis Conſtitutio, & probata Conſue-
tudo, quod eligantur per ſolos Provinciales,
valida eſt electio etiam ſine conſenſu Capituli,
ut tradunt Confectius *in collect. privileg. tit.* 4.
Urceanus, & Nidus *l. c. ſub n.* 7. & alii.
27 Conſervatores Regularium ſemel legitime ele-
cti, ac deputati, niſi ex legitima cauſa a Se-
da Apoſtolica, aut locorum Ordinariis prout
eiſdem Regularibus, & aliis prædictis libuerit
approbanda, durante quinquennio a die depu-
tationis, amoveri aut mutari nullatenus poſ-
ſunt; ſic expreſſe d. Gregoriana incip. *Sanctiſſi-*
28 *mus* §. 8. Cauſæ autem poſſunt eſſe inimicitia
ſuborta, impotentia, negligentia, & omnes
29 illæ, ob quas recuſari poteſt Judex. Regulares
quinquennio elapſo poſſunt alium Conſervato-
rem libere ſibi eligere, nam Pontificiæ Conſt.
amotionem electi intra quinquennium dumtaxat
prohibent; At ſi ad aliam electionem proce-
dera minime curent, aut nolint, electus, et-
iam elapſo quinquennio, adhuc in officio per-
ſeverat, uſquequo alius eligatur; nec eſt ne-
ceſſe ipſum confirmare, vel reeligere, ſiquidem
datus eſt ex vi privilegii perpetui. Nec quod
Conſervatoris officium poſt quinquennium ſpi-
ret, nulla lege ſancitum fuit; Concil. enim
Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. *de ref.* dum Conſervatoris
officio quinquennium præſcribit, de Regula-
rium Conſervatoribus non loquitur, ut obſer-
vat Moneta *de Conſervatoribus cap.* 10. *n.* 323.
Flav. Cherubin. Roderic. & alii cum Nido *de
Conſervatoribus cap.* 1. *particula* 9. *num.* 3. &
ita etiam cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem
Concil. teſte Joann. Franc. Leone *in ſuo The-
ſauro for. Eccleſ. part.* 3. *cap.* 39. *num.* 58. Im-
mo Concilium Tridentinum *loc. cit.* expreſſe
excipit Conſervatorias Regularium præciſis his
verbis: *Univerſitates autem generales, ac Colle-
gia Doctorum, ſeu Scholarum, & Regularia
loca, nec non hoſpitalia, actu hoſpitalitatem
ſervantia ac Univerſitatum, Collegiorum, loco-
rum, & hoſpitalium hujuſmodi perſonæ in præ-
ſenti Canone minime comprehenſæ, ſed exemptæ
omnino ſint, & eſſe intelligantur*. Conſervato- 30
ris rite electi officium, & juriſdictio non ex-
pirat ex eo, quod poſtea deſinat eſſe Judex
Synodalis; ſic decreviſſe Sacram Congregatio-
nem Epiſcop. & Reg. refert Nicolius *luc. Can.
part.* 2. *tit.* 29. *ſub n.* 11. *v. Cenſuit*.

Ad rem hic adducitur noviſſima Conſtitutio 31
Clem. XIII. merito conſulenda & obſervanda.

Clemens Epiſcopus &c. *ad perpetuam &c.*
Cum omnium quidem Eccleſiarum, tum ea-
rum præſertim, quæ in remotiſſimis regionibus
ſunt conſtitutæ, decet Apoſtolicam Sedem cu-
ram gerere. Fideles enim illic degentes, vel
Eccleſiæ corpori recens inſerti, vel undique
Paganorum ritibus, & ſuperſtitionibus circum-
dati, niſi novarum plantarum inſtar foveau-
tur, irrigentur, diligenterque cuſtodiantur,
periculum eſt, ne paulatim areſcant, in eiſque
fructum, quem optat, cœleſtis Paterfamilias
non adinveniat. Hinc Romani Pontifices Præ-
deceſſores noſtri, quorum exemplum Nos quo-
que ſecuti ſumus, in eaſdem Religiones Sæ-
culares & Regulares Clericos bene multos,
qui in agro Dominico operarentur, mittendos
curarunt. Sed infenſiſſimus humani generis ini-
micus, qui inter frumentum zizania ſuperſe-
minare ſolet, diſcordiarum ſemina inter eo-
rum aliquos ſpargere adeo conſuevir, ut non
raro ſui muneris obliti, ac Apoſtolicæ lega-
tionis immemores, pro eo quod gentibus ac
populis ſedentibus in tenebris, & regione um-
bræ mortis fidei lucem ingerere, & ad veri-
tatis agnitionem perducere curent, ipſi inter
ſe leviſſimis de rebus maximas contentiones
ineant: quod interdum eo uſque protenditur,
ut eodem temporis, ac loci veſtigio, quo E-
vangelium ſalutis afferunt, & pacem Chriſtia-
nam annunciant, quam Chriſtus diſcipulis ſuis
velut unicam hæreditatem teſtamento reliquir,
eas ipſi turbas excitant, ut qui eis adhærent,
pro partium ſtudio etiam ad arma concurrant,
ac manus inter ſa non ſine bonorum omnium
gemitu conſerant. Id vero eo acerbius feri-
mus, quo eorum diſſidia Catholicæ fidei pro-
pagationi ſummo eſſe impedimento propemo-
dum videamus, atque in meſſe multa veros
Operarios adhuc paucos doleamus.

Diſſidiorum cauſa ejuſmodi eſt, quod dum
e Regularibus nonnulli in vindicandis privi-
legiis toti occupantur, interim opus miniſte-
rii ſui, in conſummationem Sanctorum, &
in ædificationem Corporis Chriſti, negligantes,
interdum quod ore docent, ac verbis adſtruunt,
fa-

Digitized by Google

factis negate, ac manu deſtruere videantur.

Nuper ſiquidem, non ſine intimo cordis noſtri dolore, accepimus, in Regno Tunkini in Indiis Orientalibus Regulares nonnullos, qui eodem ad Chriſti religionem propagandam miſſi ſunt, ſub obtentu conſervandorum privilegiorum, quæ Regularibus eiſdem ab Apoſtolica Sede conceſſa fuerunt, Conſervatores Judices, ut vocant, præter ordinem, & contra Apoſtolicarum Conſtitutionum ſpiritum ac mentem tales ſibi delegiſſe, quos nec ipſa inſtituti ſui ratio patetetur, quique eo temeritatis pervenerunt, ut in Apoſtolicos noſtros Vicarios ibidem degentes, quorum auctoritatem, ut religioſos viros decet, revereri debuiſſent, maximo cum Chriſtiani nominis apud Ethnicos ipſos dedecore, gravique cum perturbatione illarum Eccleſiarum, excommunicationis, & ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam ferre non dubitaverint.

De quibus omnibus cum a Vicario Apoſtolico ad Nos eſſent delatæ querelæ, requiem non habuit caro noſtra, ſed videntes tumultum in Domo Dei, in qua ne contentiones quidem Apoſtolus patitur, pro Summi Paſtoratus officio duximus tanto malo validioribus remediis quantocius occurrendum. Ut vero cautius in re tanti momenti procederemus, Congregationem particularem nonnullorum S. R. E. Cardinalium, qui negotiis Propagandæ Fidei præpoſiti ſunt, ad rem totam examinandam inſtituimus. Qui quidem examen diligenter aggreſſi, primo Dubium illud, an potuerit eligi in Conſervatorem Superior Regularis temporarius, pro rei gravitate minime cenſuere ſtatim, ac protinus definiendum, ſed reſervato examine ac deciſione ejuſmodi dubii, inter cætera pro re nata declararunt, inhærendo Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Decretis alias editis.

1. Quod denegata Regularibus, vel dilata facultas excipiendi Confeſſiones, ſufficiens cauſa non fuerit eligendi ſibi Conſervatorem.

2. Quod proinde qui illum ea de cauſa elegerint Conſervatorem, in excommunicationem inciderint ad formam *cap. fin. de offic. & poteſt. Judic. Delegat. in 6.* ſpeciatim confirmati *in Conſtit. Gregorii XV.* quæ incipit: *Sanctiſſimus.*

3. Quod electus hujuſmodi Conſervator ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ipſo facto incurrenda, a Conſervatoris nomine, & officio omnino abſtinere ſe debeat, nullis, ac nullius valoris declaratis omnibus huc uſque ab eo actis, & deinceps forſan agendis.

4. Demum quod graviter moneantur Regulares omnes, ut in poſterum remotis partium ſtudiis, & proprii Ordinis commodis, ad animarum ſalutem unice invigilent, ac tandem Sedes Apoſtolica tot Epiſcoporum querelis fatigata, privilegia olim Regularibus conceſſa pro incremento Miſſionum, quæque nunc ad earumdem perniciem tendere cernuntur, revocare cogatur: Atque ad hunc effectum, nequis eſſe poſſit ignorantiæ locus, hujuſmodi Decretorum exemplar Superioribus Generalibus reſpective intimetur, ut eorumdem obſervantiam, & executionem ſollicite curent.

Quæ quidem omnia cum eſſent a Nobis auctoritate Apoſtolica confirmata, hoc tamen temporis intervallo in regionibus adeo diſſitis diſcordiarum, & ſcandalorum incendium nec reſtingui, nec temperari potuit, immo multo etiam magis auctum, ac dilatatum eſt, adeo, ut graves querimoniæ ad Nos uſque pervenerint, negata etiam fuiſſe in ſummo vitæ diſcrimine Sacramenta nonnullis eorum, qui Judicis Conſervatoris judicio, & cenſuris non obtemperaſſent. Quibus ex cauſis haud diutius differendum Dubii huc uſque ſuſpenſi deciſionem rata dicta Congregatio, deductis hinc inde juribus, & re mature perpenſa, ac præ oculis habitis Conſtitutionibus Apoſtolicis, tum & fere communi juris Canonici peritorum conſenſu, ac præſertim reſolutione Congr. Epiſcoporum, ac Regularium negotiis præpoſitæ, quæ ab Epiſcopo Turritano conſulta: *An Regulares unius Conventus, Monaſterii, vel Domus aliquem Priorem, Guardianum, vel quemvis alium quavis Regulari dignitate fulgentem in ſuum Conſervatorem eligere, vel deputare poſſint?* die 8. Octobris anni 1617. reſcripſit: *Non poſſe:* his, aliiſque ſimilibus Decretis inhærens die 8. Martii currentis anni, tandem in hunc modum propoſitum Dubium reſolvit; *Conſulendum Sanctiſſimo, ut dignetur declarare Superiores Regulares temporarios nullibi, & in nullo caſu poſſe eligi in Conſervatores: in partibus autem Infidelium expedire, ut Conſervatores omnino non eligantur.*

Hoc Nobis relatum exhibitumque Decretum jam ſatis agnovimus quoad utramque partem Apoſtolicis Conſtitutionibus conſentaneum, & congruum. Jamdudum enim Prædeceſſores noſtri Bonifacius VIII. in Conſtitutione, quæ incipit: *Statutum;* Gregorius XV. in Conſtitutione, quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater;* & Innocentius X. in litteris in forma Brevis, quæ incipiunt: *Alias a Nobis;* animadvertentes Regulares, alioſque, quibus ab Apoſtolica Sede generale, ſive ſpeciale privi-

Digitized by Google

legium conceſſum eſt; ut poſſint ſibi Judices Conſervatores eligere, ſub ejuſmodi privilegii prætextu Epiſcoporum, aliorumque Judicum ordinariam ſive delegatam juriſdictionem perturbare, & electos Judices Conſervatores ſuæ poteſtatis limites frequenter excedere; optimo ſane conſilio, dum privilegia ipſa ſarta tecta eſſe voluerunt, certum tamen modum Judicum Conſervatorum electioni, certoſque fines eorumdem poteſtati impoſuerunt, pœnis etiam adverſus tranſgreſſores conſtitutis.

Horum igitur Summorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, de conſilio Congregationis particularis ſupra memoratæ nonnullorum S. R. E. Cardinalium, qui negotiis Propagandæ Fidei præpoſiti ſunt, videlicet Ven. F. Noſtri Joſephi S. R. E. Cardinalis Spinelli Epiſcopi Oſtienſis, & Sacri Collegii Decani, ac dilect. fil. noſtrorum S. R. E. Cardinalium Stoppani, Galli, Antonelli, & Columnæ de Sciarra; Motu proprio, ex certa ſcientia, & matura Noſtra deliberatione, Nos in primis Conſtitutiones eaſdem Bonifacii VIII. & Gregorii XV. necnon Apoſtolicas Litteras in forma Brevis Innocentii X. quarum tenorem hic pro inſerto haberi volumus, cum ſingulis declarationibus in eiſdem contentis innovamus, & confirmamus; ac eaſdem Conſtitutiones, & Apoſtolicas Litteras plenum robur, & firmitatem habere volumus, & mandamus.

Præterea, quoniam in iiſdem Conſtitutionibus cautum eſt, ut ii dumtaxat in Judices Conſervatores eligi poſſint, qui Dignitatem aut Perſonatum in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia obtinent, Nos eiſdem Conſtitutionibus inhærentes ſtatuimus & declaramus: non licere quibuſcumque in locis Regularibus cujuſcumque Ordinis, Monaſterii, vel Congregationis, Mendicantibus, vel non Mendicantibus, etiam Societatis Jeſu, aliiſque quantumvis expreſſe, & ſpeciatim nominare eos oporteat, cæteriſque, quibus ab Apoſtolica Sede conceſſum eſt, ut Judices Conſervatores ſibi deligere poſſint, vigore cujuſcumque privilegii, cui, quatenus opus ſit, expreſſe derogamus, Præpoſitos, Rectores, Provinciales, Definitores, Cuſtodes, Priores, Præfectos, Vicarios, Viſitatores, alioſque quoſcumque Superiores Regulares non perpetuos, ſed temporarios proprii, vel alterius Ordinis in Judices Conſervatores eligere, quos hac in parte, & & ad hunc effectum in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos non eſſe, eorumdemque electionem, etiamſi fiat, ſervata in reliquis forma Conſtitutionis Gregorii XV. ipſo jure irritam prorſus fore declaramus.

Tandem inhærentes alias decretis in Congregatione Generali de Propaganda Fide coram ſan. mem. Urbano VIII. habita die 3. Februarii anni 1640. & proſpectis etiam periculis, & ſcandalis, quæ ex electione Judicum Conſervatorum in partibus Infidelium, plerumque in animarum perniciem, & publicæ tranquilitatis, atque Eccleſiaſticæ Pacis perturbationem emergunt, juxta Decretum præfatæ Congregationis auctoritate Apoſtolica denunciamus, Regulares Mendicantes, & non Mendicantes, Monachos, & Clericos Regulares cujuſcumque Congregationis & Ordinis, etiam Societatis Jeſu, alioſque quamvis expreſſe & ſpeciatim nominare eos oporteat, privilegio ſibi conceſſo eligendi Judices Conſervatores, quouſque in partibus infidelium degunt, ac Sacras Miſſiones exercent, nullo modo expedire *ut utantur:* ſed omnes & ſingulos in offenſionibus, & cauſis, quæ ipſorum Ordines, ac privilegia tangunt, ut ad Nos, & ad Apoſtolicam Sedem recurrant, ut ab hac Eccleſia Eccleſiarum omnium Matre, & Magiſtra, cui nihil antiquius eſt, quam cuique ſua jura ſervare, tectum judicium, ac remedium præſtolentur.

Decernentes præſentes Noſtras Litteras, & in eis contenta quæcumque, licet Superiores quorumcumque Ordinum etiam Generales, vel Priores itidem Generales ſeu Miſſionum, aut Miſſionarii ipſi, vel ab eis deputati, aut alii quicumque in præmiſſis ac circa præmiſſa intereſſe habentes, vel habere prætendentes ad hæc vocati, citati, vel auditi, ſive cauſæ, propter quas eædem præſentes emanarint, ſufficienter adductæ, juſtificatæ, & verificatæ non fuerint, ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab omnibus inviolabiliter obſervari: ſicque, & non alias per quoſcumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, quaviſque auctoritate fungentes, ac etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, dictæque Sedis Nuntios, ac Vicarios Apoſtolicos, ſeu Viſitatores quibuſvis facultatibus munitos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus Sixti V. favore Ordinum Men-

Digitized by Google

Mendicantium, & Pii V. ac Greg. XIII. incip. *In ſupereminenti* favore Clericorum Regularium Societatis Jeſu extra Europam exiſtentium, ac quibuſvis aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon Ordinum, & Inſtitutorum quorumcumque etiam Juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & conſuetudinibus: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis etiam Mare Magnum, vel alias quomodolibet nuncupatis, eiſdem Ordinibus, & Inſtitutis, eorumque Superioribus, & Prælatis, ac Perſonis etiam Miſſionariis in limine quoque, & actu primævæ illorum expeditionis, ac ſubinde, & ſucceſſive, etiam per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores Noſtros, ac Sedem Apoſtolicam prædictam, & per Nos pariter quomodolibet conceſſis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis: Quibus, & aliis omnibus, quæ præſentibus quomodolibet obſtare poſſent, etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecifica, & expreſſa, ac individua, necnon de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, eorumque tenores pro plene, & ſufficienter præſentibus expreſſis, & totaliter inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat, ſpecialiter, & expreſſe, ampliſſime, & pleniſſime, necnon opportune, & valide derogamus, & derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Ut autem præſentes Noſtræ Litteræ ad omnium notitiam deducantur, neque aliquis earum ignorantiam prætendere, aut contra eas ſe excuſare valeat; volumus, & mandamus earum exemplar Superioribus Generalibus Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum prædictorum, ſeu illorum Procuratoribus Generalibus in Urbe exiſtentibus, e quibus Miſſionarii quicumque extiterint, a dicta Congregatione de Propaganda Fide tradi deberi. Quodque poſt traditionem hujuſmodi omnes, & illos, quos concernunt, & concernent in futurum, perinde arctent, & afficiant, ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Volumus etiam, quod &c.

Nulli ergo omnino &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Septingenteſimo Sexageſimoſecundo, Nono Kalendas Maji, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Additiones ex aliena manu.

Quod ait Auctor *num.* 7. eligi in Conſer- 32
vatores poſſe Epiſcopos, Archiepiſcopos, &c.
id hodie pacificum haud eſt, ſi exiſtant ea in
Diœceſi Judices Synodales, idque quia Gre-
gorius XV. Conſtitutione ſua incipien. *San-*
ctiſſimus, demandavit, ut nonniſi Judices Sy- 33
nodales in Conſervatores eligi queant; Vide
S. M. Benedictum XIV. *de Synod. Diœceſ.*
lib. 4. *cap.* 6. *num.* 4. Deficientibus vero Ju- 34
dicibus Synodalibus non videtur dubitandum,
quin eligi in Conſervatores poſſint Epiſcopi,
Archiepiſcopi &c. dummodo eligatur Epiſco-
pus in ſua Diœceſi; Idem Summus Pontifex,
ubi ſupra.

Articulus II.

Quo ad ea, quæ concernunt Conſervatorum officium, & Juriſdictionem.

Conſervatorum officium eſt defendere eos, 1
quibus ſunt conceſſi, a manifeſtis injuriis, moleſtiis, & violentiis, & in propriam rerum, & jurium poſſeſſionem conſervare, *cap. Statuimus* 1. *de offic. delegat. in* 6. & *cap. Hac conſtitutione* 15. *eod. in* 6. Unde Conſervatores potiſſimum dantur Regularibus ad tuendum eorum perſonas, bona, & jura, ſub quibus eorumdem continentur privilegia, exemptiones, & immunitates, ut notat Gloſſa *fin. in d. c. Statuimus;* Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 96. *n.* 8. & alii paſſim. Hinc Conſervatores de- 2
fendere poſſunt, & debent Regulares nedum in cauſſis, in quibus ipſi Regulares rei exiſtunt, ut videbatur innuere d. Conſtitutio Gregoriana incip. *Sanctiſſimus ſub* §. 9. ſed etiam in cauſſis, in quibus Regulares actores extiterint, ſi iſti agendo petant, ut defendantur a manifeſtis injuriis, quæ de facto illis inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur, ut declaravit Sac. Cong. Conc. ad quam poſt dictam Gregorianam fuit habitus recurſus, & propoſitum fuit ei ſequens dubium: *An per allegata verba* (id eſt d. Gregorianæ ſub §. 9.) *ſublata ſit facultas, quam habent Conſervatores defendendi Regulares, & alios a manifeſtis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur & propriis bonis frui, aut uti impediuntur.* Ad quod Sacr. Congregat. reſpondit ut ſequitur: *Sacr. Congr. Cardinalium Conc. Trident. Interpre-*

pre-

Digitized by Google

pretum cenſuit ejuſmodi vrrbis minime ſublatam
fuiſſe facultatem , quam habens Conſervatores
defendrndi Rrgulares a manifeſtis injuriis , ac
violrntiis , dummodo obſervent formam præſcri-
ptam a Conſtitut. Innocent. IV. & Boniſac.
VIII. relatis in cap. 1. & fin. de offic. Dele-
gat. in 6. Coſmus Cardinalis de Torrrs . Lo-
co ✠ Sigilli . Proſper Fagnanus Sac. Congregat.
Secretarius . Romæ in Typographia R. Cameræ
Apoſtolicæ 1624.
3 Conſervatores Regularium non niſi de ma-
nifeſtis injuriis , atque violentiis cognoſcere poſ-
ſunt ; *c. Staturmus* 1. *de offic. Delegat. in* 6.
4 & *c. Hac Conſtit.* 11. *eod. in* 6. Injuria autem
generaliter dicitur omne id , quod non jure
fit , *Inſt. dr injur. in princ.* & Canoniſtæ com-
muniter *in cap. Statuimus* ; quamobrem omne
illud dicitur injuria, quo jus alterius offendi-
5 tur , nec fieri poteſt niſi injuſte. Violentia ve-
ro eſt , cum quis vim alteri infert ; Violentia
enim ſuperaddit injuriæ vim , ſive impetum ,
ut notant communiter Doctores *in c. Si quis*
6 *ſuadrnte* 17. *q.* 4. Et tunc injuria , & violen-
tia dicitur manifeſta , quando ita notoria , &
patens eſt , ut nulla probabili tergiverſatione
7 celari poſſit . Conſervatores Regularium non
poſſunt cognoſcere de iis , quæ judicialem in-
daginem requirunt , textu expreſſo *in d. c. Sta-*
tuimus 1. *de offic. Deleg. in* 6. ibi : *Nec ad*
alia , quæ judicialem indaginrm rxigunt , ſuam
8 *poſſint rxtendere potrſtatem* . Indago autem ju-
dicialis eſt inquiſitio , ſeu examinatio , quæ
Juris ordine ſervato, habetur in caſibus dubiis
ad veritatem inveniendam , nec non juſtum ,
rectumque proferendum judicium ; Gloſſa *in d.*
c. Ssatuimus , verb. Indaginem , & ibid. Cano-
niſtæ communiter : quoniam indagare , ex quo
indaginis nomen deducitur , eſt diligenter in-
quirere , ac ſcrutinari , ut recte notat Moneta
de Conſervator. c. 7. *num.* 76. & alii paſſim .
9 Unde Conſervatores ſi de aliis , quam de ma-
nifeſtis injuriis , & violentiis cognoſcere præ-
ſumpſerint , ſeu ad alia , quæ judicialem in-
daginem exigunt , ſuam extenderint poteſta-
tem , eo ipſo pœnam ſuſpenſionis ab officio
per annum incurrunt , & pars , quæ hoc fieri
procuraverit , incurrit ſententiam excommuni-
cationis , textu expreſſo *in d. c. Hac Conſtitu-*
tionr 15. *de offic. Deleg. in* 6. ibi : *Drcernimus ,*
ut ſi de aliis , quam de manifrſtis injuriis , &
violrntiis ſcienter ſe intromiſerint , ſru ad alia ,
quæ judicialrm indaginem exigunt , ſuam exten-
derint poteſtatem ; eo ipſo per unum annum ab
officio ſint ſuſpenſi ; Pars vero , quæ hoc fieri
procurabit , ſententiam excommunicationis incur-
rat , a qua non poſſit abſolvi , niſi ei , quem
ſic fatigavit indebite , primo ſatisfaciat integra-
liter de expenſis ; Et ſic etiam expreſſe habe-
tur in d. Conſtit. Gregoriana incip. *Sanctiſſi-*
mus §. 11.

Poſſunt tamen Regularium Conſervatores in 10
cognitione violentiarum , & injuriarum mani-
feſtarum adhibere indaginem illam judicialem ,
quæ in notoriis adhiberi ſolet ; Sic Canoniſtæ
communiter *in d. c. Statuimus* 1. *de offic. de-*
lrgat. in 6. Cauſſæ enim in notoriis , mani-
feſtiſque injuriis , ac violentiis abſque indagi-
ne aliqua ſæpe expediri nequeunt ; quando au-
tem juriſdictio aliqua committitur , omnia il-
la , ſine quibus explicari nequit , demandata
cenſentur ; *l. 2. ff. dr jurisd. omn. Judic. cap.*
Præterea 5. & *c. Suſpicioni* 39. *dr offic. & po-*
teſt. Jud. Delegat. Quomodo enim Judex Con-
ſervator delinquentes in notoriis , manifeſtiſ-
que injuriis , punire poſſet , niſi eos citare ,
citatos , ac contumaces in expenſis condemna-
re poſſet ? In caſu igitur , quo injuria notoria
negetur , & ex negatione res ſub dubio rema-
neat , nec clare de notorietate appareat , tunc
poterit Conſervator ante omnia ſummarie exa-
minare , an violentia , ſeu injuria , de qua
agitur , notoria fuerit , & probationes recipe-
re ad videndum , an ſuæ ſit juriſdictionis , &
ſi jam notoriam repererit , procedat , alias de-
ſiſtat , quia non habet juriſdictionem defenden-
di injurias , & violentias ſimpliciter , ſed ſo-
lum qualificatas notorietate ; Gloſſa & Cano-
niſtæ communiter *in dict. c. Statuimus* , Mone-
ta *dr Conſervatorib. c.* 7. *a n.* 82. Barboſa *de*
offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. *allegat.* 106.
num. 20. aliique paſſim . Quando reus fatetur 11
injuriam , ſeu violentiam , & qualitatem ipſius
fuiſſe notoriam , tunc Conſervator poteſt ſta-
tim procedere , abſque ulla examinatione de
notorietate , quia ſive in rei veritate injuria
fuerit notoria , ſive non , ſemper proceſſus va-
lidus erit , nam ſufficit partis confeſſio , ut
per illam injuria dicatur notoria , & de no-
torietate appareat , licet aliter illa non pro-
betur ; juxta reg. text. *in c. Veſtra* 7. ubi Gloſſa
verb. Non diffitetur ; & c. Quæſitum 10. *de co-*
habitat. Cler. & cap. Cum olim 24. *de verbor.*
ſignificat. cum multis , de quibus Maſcard. *de*
probationib. concl. 1107. *n.* 2. Farinac. *in pra-*
xi Criminal. tom. 1. *qu. num.* 31. 32. Barboſa
loc. cit. n. 21. Moneta *l. c. n.* 150. Paſſerin.
& alii paſſim .

Conſervatores Regulares ſuæ curæ commiſſos 12
defendere poſſunt nedum ab injuriis , & vio-
lentiis illatis , ſed etiam a probabiliter infe-
ren-

rendis ; Gloſſa *in d. c. Statuimus verb. Deſcendere*, & ibi Monachus *n.* 5. Francb. *n.* 7. Domin. *n.* 13. Joann. Andr. & alii Canoniſtæ ; Silveſter *verb. Conſervator. n.* 3. Lezana *n.* 23. Azorius *tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 31. *qu.* 9. Miranda *tom.* 2. *manual. q.* 47. *art.* 7. *concluſ.* 4. Barboſa *l. cit. n.* 34. Molina *tom.* 6. *q.* 29. *n.* 2.
13 & alii paſſim . Immo Conſervatores Regularium poſſunt ipſos defendere a violentiis, ſeu injuriis inſerendis non ſolum aliis modis, ſed etiam proferendo generalem excommunicationis ſententiam in eos , qui illas fecerint , vel commiſerint , dicendo v. g. excommunico omnes , qui talem Conventum , vel Domum Regularem violenter cum armis intraverint , vel aliquod notabile damnum, & notoriam injuriam , ſeu violentiam ipſis Regularibus locis, & perſonis attulerint ; Gloſſa *in d. c. Statuimus, verb. Defendere* ; & ibi Franch. *n.* 6. & omnes ſupra citati , & colligitur ex reg. text. *in c. A nobis* 21. *de ſentent. excomm.* ibi : *Quiſquis furtum fecerit ; & cap. Dilecto* 6. *eod. tit. in* 6. cum traditis a Covarruv. *cap. Alma Mater q.* 1. §. 10. *n.* 1. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 20. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 3. *ſect.* 4. *a n.* 4. Nid. *de Conſervatorib. c.* 3. *particula* 1. *n.* 27. *& ſequent.* Barb. *loco cit. n.* 34. & alii, qui ſolide probant poſſe Judices Eccleſiaſticos , ubi aliquod grave crimen probabilibus conjecturis committi timetur , ad illud impediendum caute generalem pronunciare excommunicationem in eos, qui illud commiſe-
14 rint. Nec obſtat prohibitio expreſſa *in c. Romana* 5. *de ſent. excomm. in* 6. §. *caveant*, ratione cujus videtur talem generalem excommunicationem hodie ferri non poſſe ; Non obſtat, inquam, quia prohibitio , ſeu potius admonitio illius textus locum non habet, ubi juſta intervenit cauſſa, ſicuti aperte, & expreſſe declarat idem textus in verſic. *Niſi* &c. ibi , *aut alia rationabilis cauſſa ſubſit* ; quæ juſta cauſſa revera manifeſte intervenit, ubi violentia inferenda timetur, cui Conſervator intendit occurrere, ut bene agnoſcunt Monachus *in d. cap. Statuimus num.* 5. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 20. Suarez *d. ſec.* 4. *a num.* 4. Sayr. *de cenſuris lib.* 1. *c.* 9. *a n.* 24. Barboſa *loc. cit. n.* 35.

15 Conſervatores Regularium poſſunt per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque juris remedia procedere contra Epiſcopos, alioſque Judices ipſorum officium impedientes ; Moneta *de Conſervatoribus cap.* 8. *num.* 245. Barb. *l. c. n.* 39. Nidus *de Conſervat. c.* 8. *partic.* 4. Paſſerinus, & alii . Et deducitur clare *ex cap. Quia Pontificali* 2. *de offic. delegat. in* 6. ibi : *Ut cum a Judicibus, vel Conſervatoribus a Sede Apoſtolica deputatis contra eos ad coactiones aliquas , ſive pœnas fuerit procedendum, gradus , & modeſtia in hujuſmodi proceſſu ſervetur* ; quibus verbis manifeſte ſupponitur , Conſervatores agere , & procedere poſſe contra etiam Epiſcopos ; *& ex Clementina unica de exceſſibus Prælatorum*, ubi inter alios exceſſus , etiam iſte enumeratur , ibi : *Proceſſus juſte factos , ſeu ſententias juſte latas a Delegatis Sedis Apoſtolicæ , vel a Conſervatoribus pro exemptis, publicari, ſeu executioni mandari , a ſuis ſubditis non permittunt* ; ubi Gloſſ. expreſſe dicit : *Per hoc poſſunt a Delegatis , vel Conſervatoribus puniri , cum illorum juriſdictionem impediant ; de offic.*
delegat. cap. 1. Licet autem Conſervatores 16
Regularium ex adductis juribus facultatem habeant procedendi per Cenſuras Eccleſiaſticas etiam contra Epiſcopos, & nonnulli Regulares ſpecialibus ſuper hoc Sedis Apoſtolicæ privilegiis ſint muniti , ut Religioſi Societatis Jeſu ex Conſtit. Gregorii XIII. incip. *Æquum reputamus* §. 3. tamen quia in his coactionibus, & pœnis Pontificali Dignitati plurimum deferendum eſt ; *cap. Sane* 11. *c. Paſtoralis* 27. *de offic. & poteſt. Judic. Delegati ; cap. Quia Pontificali* 2. *eod. in* 6. *& c. Quia periculoſum* 4. *de ſententia excommunicationis in* 6. æquum eſt ut Conſervatores non de facili , & præcipitanter contra Epiſcopos ſententiam excommunicationis proferant ; ſed ſi contingat Conſervatores procedere contra ipſos , ac contra eos ferre Cenſuram , debent modeſtiam , & reverentiam debitam adhibere , & ſervare ordinem præſcriptum *in d. c. Quia Pontificali* , quod ſcilicet , *Primo*, a Conſervatoribus interdicatur Epiſcopis ingreſſus in Eccleſiam , vel Sacerdotale officium . *Secundo* , ut ſuſpendantur ab officio. *Tertio*, contra eos Eccleſiaſtica cenſura aggravetur , niſi forte aliud fieri ſuaſerit nimiæ contumaciæ protervitas, ut patet ex præciſis verbis *d. c. Quia Pontificali*, ibi : *Quia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam ſacri officii, quod exercetur , plurimum deferre convenit , & eos plus aliis honorari decet ; Ut cum a Judicibus, vel Conſervatoribus à Sede Apoſtolica contra eos ad coactiones aliquas , ſeu pœnas fuerit procedendum, gradus , & modeſtia in hujuſmodi proceſſu ſervetur ; Ita quod (eis condigna quadam reverentia ſupportatis) ingreſſus primo ipſis Eccleſiæ , vel Sacerdotale interdicatur miniſterium , ac deinde ab officio ſuſpendantur ; ſubſequenter aggravetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos* ; quæ ultima verba ex-

po-

Digitized by Google

ponens Gloſſa inquit, *quia ſcilicet, injueias, & contumelioſa verba Epiſcopus in Judicem pro-*
17 *fert*. Hinc juvat adducere reſolutionem Sa-
cræ Congregat. Conc. in Januen. 30. Februa-
rii 1723. in qua propoſitis tribus ſequentibus
dubiis.

1 *An Conſervator Ven. Collegii PP. Societatis Jeſu Civitatis Januæ, tam in caſibus, quam extra caſus manifeſtæ violentiæ, vel injueiæ poſſit procedere, ſive PP. Societatis ſint Actoees, ſive Rei?*

2 *An pendente aliqua Lite coram Ordinaeio Metropolitano ſemel introducta cum PP. Societatis Jeſu poſt eorum conſenſum in juriſdictionem, liceat eiſdem convolare ad Judicem Conſervatorem?*

3 *An in ſupeadicta cauſſa Litis jam introductæ, ut ſupea, inhibitio Conſervatoeis, ſi quæ fiat Ordinaeio, & paeti, illiuſque ſucceſſiva decr. annullativa Actorum, ab Oedinaeio poſt d. inhibitionem factorum, ſit attendenda?*

Ad 1. *reſponſum fuit, Affimative, in caſibus tantum manifeſtæ violentiæ, & injueiæ, & quando PP. ſunt Rei.*

Ad 2. *vero &* 3. *Negative.*

18 In dubiis de jurisdictione inter Epiſcopos &
Conſervatores ſuſpendendus eſt proceſſus, &
non poteſt ultra procedi in cauſſa, ſed eligen-
di ſunt Arbitri, qui controverſiam decidant,
text. expreſſo in Concilio Trident. *ſeſſ.* 14.
cap. 5. *de reform.* & expreſſe etiam in d. Gre-
goriana incip. *Sanctiſſimus* §. 10. ibi: *ſi qua
vero inter Judices Conſervatoees hujuſmodi, &
locoeum Ordinaeios controveeſia ſuper competentia
jueiſdictionis oeta fuerit, nequaquam in cauſſa
peocedatur, donec per aebiteos in forma jueis
electos ſuper jueisdictionis competentia fuerit ju-
dicatum*. Et ſic Barboſa *de offic. & poteſtat.
Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 106. *n.* 27. & alii com-
19 muniter. Quando controverſia eſt ſuper com-
petentia jurisdictionis, & ſub hoc prætextu
Epiſcopus Conſervatorem impedit, non poteſt
Conſervator procedere contra Epiſcopum per
Cenſuras, quia ex Trid. & d. Gregoriana mox
citata non poteſt tunc ultra procedi in cauſ-
ſa, donec per Arbitros in foima juris electos
ſit controverſia deciſa; Paſqual. *ad Laur. de
Franch. n.* 833. Borbaſtren. *in Paſtoe. p. p. clauſ.*
10. Nidus *de Conſervator. c.* 8. *paetic.* 6. *n.* 2.
20 cum Paſſerino *n.* 130. & alii communiter. In
neceſſitate autem, quando partes non conve-
niunt in arbitrorum electione, vel alia nequit
per Arbitros concorditer controverſia compe-
tentiæ juriſdictionis terminari; eligendus eſt
tertius Arbiter, cum quo in certum breve
tempus ſuper jurisdictione controverſiam ter-
minare procurent; *cap. Suſpicionis* 39. *de offic.
& poteſt. Judic. delegat. c. cum Speciali* 41. *de
appellat. & c. Legitima* 2. *de appellat. in* 6. Et
ſic Cevall. *tom.* 4. *q.* 897. *n.* 777. Paſſerin. *n.*
244. Nid. *loc. cit. n.* 6. & alii paſſim. Sic 21
etiam ſi Conſervator Regularium recuſetur ut
ſuſpectus, pro ut recuſari poſſe, etiam in no-
toriis probat textus *in c. Quod ſuſpecti* 15. *cauſ.*
3. *q.* 5. ibi: *Ee ſi manifeſta ſibi officiant crimi-
na*; ubi Gloſſa inquit, *aeg. Quod in notorio
crimine, etiam Judex recuſatue; & cap. Judex
5, de offic. delegat. in* 6. & tradit Barb. *l. c.
n.* 32. cum pluribus aliis; tunc ipſe Conſerva-
tor recuſatus poterit partes compellere ad eli-
gendos Arbitros, coram quibus cauſſa recuſa-
tionis probetur, & decidatur, aſſignabitque
eiſdem arbitris terminum competentem, intra
quem ceuſſam recuſationis determinent, com-
pelletque ipſos Arbitros, ut advocent ſibi ter-
tium, ſi ipſi diſcordes fuerint, ut probatur *in
d. c. Suſpicionis; c. Cum ſpeciali; & c. Legi-
tima ſub n.* 20. *cit.*

Conſervatores Regularium non tenentur uti 22
Notario Curiæ Epiſcopalis, ſed poſſunt aſſu-
mere quemcumque Notarium ſibi beneviſum;
Nidus *loc. cit. cap.* 10. *particul.* 1. *num.* 10.
cum Paſſerin. *n.* 52. & Ceſped. *dub.* 318. *n.*
12. ex Peyrino, quod eſt commune omnibus
Delegatis, & ſic etiam Card. de Luca *de ju-
risd. diſc.* 4. *n.* 14. ubi poſt *n.* 2. refert de-
cretum Sac. Congregat. Concilii *emanatum in
una Faventina* 17. *Dacembr.* 1667. Conſervato- 23
res Regularium poſſunt vices ſuas aliis com-
mittere, & in totum alium ſubdelegare, &
ſubſtituere; Moneta *de Conſervatorib. cap.* 7.
n. 58. Nidus *l. c. c.* 2. *partic.* 4. *n.* 2. *& ſequent.
& cap.* 11. *particul.* 1. *num.* 1. Miranda *tom.* 2.
q. 47. *art.* 3. Tamburin. *tom.* 3. *diſp.* 17. *q.* 1.
num. 6. Lezana *par.* 2. *cap.* 10. *num.* 26. Con-
fect. *in ſummae. privileg. mendicant. tit.* 4.
cap. 7. Candid. Brugnol. *tom.* 4. *c.* 19. *n.* 13.
Rodericus *q.* 65. *aet.* 18. Sorbus *in compend.
verb. Conſervatoe.* Fagnan. *in cap. Si Clericus
de for. competent. n.* 42. Bordon. *reſolut.* 95. *n.*
9. Paſſerin. *n.* 78. Peyrin. *n.* 5. & alii con-
tra Donatum, Antonell. & alios. Et hæc no- 24
ſtra concluſio habetur ex dict. Conſtitutione
Gregorii XV. incip. *Sanctiſſimus* §. 2. ubi ex-
preſſe dicitur, *Conſervatores hujuſmodi ſive prin-
cipales, ſive ſubrogati &c.* & §. 11. ubi inno-
vat Conſtitutionem Bonifacii VIII. incip. *Hac*

Con-

Digitized by Google

Conſtitutione, ibi: *Juxta formam alterius Conſtitutionis ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris, quæ incipit, Hac Conſtitutione, quam Sanctitas ſua in omnibus, quæ præſenti Conſtitutioni non adverſantur, innovavit, & innovat;* In dicta autem Conſtitutione Bonifacii VIII. *cap. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. habetur quod Conſervatores ſubdelegare poſſint, ſi hoc ſit eis ex beneficio litterarum Apoſtolicarum conceſſum, ut patet ex verbis ipſis, quæ adverſarii pro ſe adducunt, ibi: *Vices quoque ſuas (citationibus, ſententiarum denunciationibus dumtaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli alii committere poſſint, niſi hoc eis competierit ex beneplacito litterarum*, ubi nota hæc ultima verba; Atqui Regularium Conſervatores privilegium iſtud ſubdelegandi habent a variis Summis Pontificibus, & ſignanter a S. Pio V. Conſtitutione incip. *Ad hoc nos Deus*, ibi: *Diſcretioni veſtræ per præſentes mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum per vos, vel alium, etiamſi ſint extra loca, in quibus eſtis deputati Conſervatores & Judices*, & a Gregorio XV. d. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*, per illa jam adducta verba: *Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati;* ergo ſtat clarum poſſe Conſervatores Regularium etiam in totum ſubdelegare, vel alium ſubſtituere; Non enim in d. Conſtitutione Bonifacii VIII. relata *in cap. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegati in* 6. cui tam fidunt adverſarii, prohibetur abſolute omnibus Conſervatoribus ſubdelegatio, ſed illis dumtaxat, qui ſubdelegandi privilegium non habent ex litteris Apoſtolicis, inter quos non comprehenduntur Regularium Conſervatores, qui tale privilegium habent ex variis Pontificiis conceſſionibus, ut ſupra fuit oſtenſum.

25 Subconſervatores, ſeu ſubdelegati, & ſubſtituti a Conſervatoribus debent habere omnes qualitates ad Conſervatores requiſitas; *c. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. ibi: *Sed tunc, niſi intra Civitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, & perſonis tantum, quæ ſuperius ſunt expreſſæ.* Et idem ſtatuitur in d. Gregoriana incip. *Sanctiſſimus* §. 2. ibi: *Statuit, & decrevit, ut Judices Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas &c.* Et ſic tenent Fermoſin. *in c. Si Clericus, de foro compet. quæſt.* 12. *n.* 460. Fagnan. *ib. num.* 42. Moneta *de Conſervatorib. c.* 7. *n.* 65. Tamburin. *tom.* 3. *diſp.* 17. *qu.* 1. *num.* 6. Nidus *loc. cit. c.* 11. *partic.* 1. *n.* 2. Lezana *n.* 26. Peytin. *ad d. Conſtitut. Gregorii XV. n.* 5. Paſſerin. *n.* 79. Candid. Brugo. *loc. cit.* & alii. Et ratio eſt, quia ſubdelegatus debet eſſe ejuſdem qualitatis, ac conditionis, cujus eſt delegatus, ac talis, cui poſſit delegari; *cap. Statutum* 11. §. *in nullo, de reſcript. in* 6. Gloſſa *in cap. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegati in* 6. §. *vices quoque.* Unde Conſervatores non poſſunt vices ſuas committere in caſibus, in quibus ſubdelegare poſſunt, niſi perſonis illis, quæ in Conſervatores eligi poſſent, & de quibus abunde fuit dictum *articul.* 1. *a nu.* 6. *uſque ad num.* 16.

Conſervatores, qui aliis vices ſuas ſubdelega- 26
runt, poſſunt ab ipſis ſubdelegatis cauſſam ad ſe avocare; dummodo tamen juriſdictio revocetur a ſubdelegatis, antequam ipſi ſubdelegati juriſdictione eadem uti cœperint; *cap. Quamvis* 6. *de offic. delegati in* 6. Et dicuntur hac uti cœpiſſe per ſolam citationem; Gloſſa *in dict. cap. Quamvis* 6. *de offic. delegat. in* 6. Nidus *l. cit. cap.* 11. *particul.* 1. *num.* 6. Mo-
neta *loc. cit. cap.* 10. *num.* 56. & alii. Offi- 27
cium Subdelegati, ſeu Subconſervatoris expirat per mortem naturalem Conſervatoris, *l. Et quia* §. *ideoque, de juriſdict. omn. Judic.* ubi generaliter dicitur, quod ſi is, qui mandavit juriſdictionem, deceſſerit, antequam res ab eo, cui mandata eſt juriſdictio, geri cœperit, mandatum ſolvitur, & ratio eſt, quia juriſdictio non tranſit efficaciter in delegatum, aut ſubdelegatum, ſed manet penes delegantem, vel ſubdelegantem; *cap. Quamvis* 6. *de offic. delegat. in* 6. Gloſſa *ib. verb. efficaciter.* Nid.
loc. cit. num. 11. & alii paſſim. Et hæc ra- 28
tio locum habet etiam in morte civili, vel quia officium ipſius terminet per lapſum temporis præfixi, vel quia Conſervator privatus ſit tali officio, quia juriſdictio Subdelegati, ſeu Subconſervatoris eſt acceſſoria, ideoque corruit corruente principali; *arg. cit. c. Quamvis*, & Gloſſa *ib.* Moneta *loc. cit. cap.* 10. *n.*
26. Nid. *loc. cit. num.* 11. & 12. & alii. 29
Per excommunicationem autem, vel ſuſpenſionem Conſervatoris, vel etiam ipſius ſubdelegati, vel ſubconſervatoris, non expirat in Subdelegato, ſeu Subconſervatore juriſdictio, ſed ſolum ſuſpenditur, donec Conſervator, vel Subconſervator abſolvatur; Moneta *loc. cit. n.* 384. Nid. *loc. cit. n.* 13. & alii.

Notorius debitor Regularium coram eorum 30
Conſervatore conveniri poteſt; Moneta *de Conſervatorib. c.* 7. *n.* 268. Portel. *in dub. Regul. verb. Conſervator;* Roderic. *t.* 1. *q.* 65. *art.* 12. Diana *in opere Coord. p.* 19. *tract.* 2. *reſol.* 270. Peytin. *ad Conſtitut.* 5. *Greg. XV.* §. 6. *n.* 50. Nid.

Nid. *de Conſervator. c. 4. particul. 3. n. 1.* Lezana *loc. cit. num. 63.* Paſſerin. *n. 133.* & alii
31 paſſim. Et ratio eſt, quia debitor notorius ſolvere nolens Regularibus injuriam manifeſtam facit, injuria enim eſt omne damnum culpa illatum; *l. prim. ff. de injur.* & Conſervatores Regularium ſunt præcipue eis conceſſi ad ipſos defendendos a manifeſtis injuriis; *cap. Statuimus 1. & cap. Hac Conſtitutione 15. de offic. delegat. in 6.* & gaudent facultate defendendi Regulares a manifeſtis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, propriiſque bonis frui, vel uti impediuntur, ex Decreto Sacræ Congreg. Concil. relato ſupra *ſub num. 2.* adeoque poſſunt procedere contra notorios debitores Regularium.

32 Tunc autem eſſet debitum notorium, ſi debitor fateretur debitum, & negaret ſe ſolvere velle, vel ſi debitum per inſtrumentum, ac teſtes omni exceptione majores conſtaret, etiamſi a debitore negaretur; in præſenti enim injuria, nedum ſumitur pro contumelia, vel convitio, ſed pro omni eo, quod fit contra jus, & eſt in damnum Monaſterii; *Inſtit. de injur. in princip.* & Canoniſtæ communiter *in d. cap. Statuimus*, quia omne illud dicitur injuria, quo jus alterius offenditur, nec fieri poteſt niſi injuſte; Joan. de la Cruz *de ſtat. Rel. l. 2. c. 10. dub. 5. concl. 2.* Diana, & Nid. *loc.*
33 *cit.* & alii. Quando Regulares ſunt debitores Laicis, vel Clericis ſæcularibus, non poſſunt conveniri coram Ordinario, ſed conveniendi ſunt coram ſuo Superiore, vel Conſervatore; Guttier. *lib. 3. pract. cap. 10.* Fermoſin. *in cap. Si Clericus q. 12. n. 40. de foro compet.* Bordon. *reſolut. 95. num. 20.* Cevall. *de commun. contra communes quæſt. 897. num. 813.* Paſſerin. *num. 133.* Nid. *cap. 4. particul. 4. num. 13.* &
34 alii. Diſpoſitio enim Conſtitutionis Innocentii V. incip. *Volentes*, editæ in Generali Concilio Lugdunenſi, & Concilii Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 14.* quæ fundamentum præbere videtur opinantibus in contrarium, non comprehendit Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus ſunt conveniendi, ut teſtatur reſolutum a Sacra Congreg. Concilii, Aldrete *in alleg. pro omnimoda Regul. exemptione p. 1. c. 7. num. 2.* & Barboſa *ſuper Trident. ſeſſ. 7. cap. 14. n. 2. & de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 105. n. 23.* his verbis: Sac. Card. Congreg. Concil. Trident. interpretum *declaravit, neque conſtitutione in Generali Concilio Lugdunenſi edita, quæ incipit Volentes, neque Decreto ejuſdem Concilii ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. comprehendi Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus eſſe conveniendos.* Et ſic Regulares pro contractibus, vel 35
debitis, ſi intra Monaſteria maneant, conveniendi ſunt coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi. Ita fuiſſe deciſum a Sacra Congregatione Concilii refert Narbona *l. 59. gloſſ. 1. num. 230. tit. 4. l. 2. Recopilat.* & Barboſa *ſuper Trident. ſeſſ. 7. cap. 14. n. 2.* Ordinariis enim conceditur juriſdictio conveniendi coram ſe Regulares ſolum quando ipſi Regulares Judicem Conſervatorem non habent, ut in pœnam poſt Gregor. XIII. ſtatuit Gregorius XV. Conſtitution. incip. *Sanctiſſimus* §. 7. contra ipſos Regulares, qui Conſervatorem non elegerunt, ut coram Ordinariis conveniri debeant; & cenſuit Sacra particularis Congregatio deputata ab Innocentio X. 16. *Aprilis* 1648. *ad ſextum dubium*, conceptum his verbis: Sexto: An Regulares prædicti gravati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel teſtamentorum executores poſſint conveniri coram Ordinario, ſi Conſervatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum? *Reſpondit: Regulares in cauſſis præfatis coram Ordinario loci eſſe conveniendos, ſi ad præſcriptum Conſtitutionis San. mem. Gregor. Conſervatores non elegerint, ipſumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipſius Ordinarii non exhibuerint*, & confirmavit ipſe Innocentius X. 14. *Maii* 1648. Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus*.

Conſervatores Regularium cognoſcere poſ- 36
ſunt de injuriis factis ſervis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus ipſorum, in quantum talibus reduplicative; ut colligitur ex variis Conſtitutionibus Pontificiis pro conceſſione Conſervatorum Regularium editis, & ſignanter ex Conſtitut. S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus*, in qua conceſſit Conſervatoribus a Dominicanis electis, ut poſſint procedere *adverſus inferentes eis, aut eorum Procuratoribus, agentibus, ſervitoribus, & familiaribus in præmiſſis, & eorumdem aliquo moleſtias, injurias, gravamina, &c.* quæ conceſſio ſi intelligatur de injuriis, ac violentiis manifeſtis, non videtur ſublata per d. Gregorianam incip. *Sanctiſſimus*; non enim adduci poteſt Clauſula aliqua d. Gregorianæ derogatoria Piani privilegii, ut eam legenti patet; Item ex Conſtitutione Clementis VII. incip. *Dum conſideramus*, pro Minoribus de Obſervantia edita, ubi ſic præciſe ſtatuit: *Ut in quibuſvis cauſſis, & rebus ipſos* *Syn-*

Digitized by Google

*Syndicum & Procuratores concernentibus , civi-
libus , criminalibus , & mixtis , nonniſi co-
ram Judicibus Conſervatoribus Domorum illa-
rum, quarum ipſe Syndicus , & Procurator fue-
rit , de juſtitia reſpondere teneatur* . Quæ Con-
ſtitutio Clement. VII. quantum ad Syndicos,
& Procuratores , una cum variis S. C. C. de-
cretis fuit confirmata ab Innoc. XI. 19. *Junii*
1686. Conſtitut. incip. *Alias pro parte* . Et ſic
tenent Paſſerin. *in cap. Hac Conſtitutione* 15.
de offic. delegat. in 6. *n.* 177. Roderic. *tom.* 1.
q. 65. *art.* 17. & *tom.* 3. *q.* 39. *art.* 4. Portell.
in verb. Syndicus num. 5. Caſarub. *in compend.
privileg. verb. Procuratores Fratrum n.* 13. Le-
zana *p.* 2. *cap.* 10. *a num.* 65. Anton. a Spiri-
tu Sancto *in Direct. Regul. tom.* 1. *diſp.* 1. *ſect.*
4. *n.* 419. Villalobos *part.* 2. *tract.* 35. *diff.* 6.
n. 9. Nidus *loc. cit. cap.* 5. *partic.* 4. *n.* 1. &
37 10. & alii paſſim . Et hujuſmodi privilegia
reſpectu injuriarum , quæ fiunt ſervis , familia-
ribus , Syndicis , & Procuratoribus in quantum
talibus reduplicative , certum eſt non eſſe abro-
gata , quia non continent niſi id , quod eſt de
jure communi decernente , quod injuria facta
ſervo , familiari , aut cuique in principalem
redundet ; quia de cauſſa Conſervator Eccle-
ſiæ cognoſcere poteſt , cum injuria ſervis Ec-
cleſiarum illata , Eccleſiis ipſis irrogetur ; *c.
Eccleſiarum Servos* 69. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *cap.
Nullus Judicum* 2. *de foro compet.* quod eſt ge-
neraliter verum , quotieſcumque cauſſa injuriæ
ſervi Dominum reſpicit ; Nidus *l. c. num.* 11.
Paſſerin. *l. c. n.* 173. & apud ipſum Farinac.
p. 3. *prax. q.* 105. *inſpect.* 6. & alii .

38 Regulares quicumque in caſu , quo Epiſco-
pus præcipiat decreta aliqua Concilii Triden-
tini ab ipſis obſervari , non poſſunt eligere
Conſervatores ſub prætextu , quod hujuſmodi
præcepta infringant ſua privilegia . Sic ex-
preſſe cenſuit Sacra particularis Congregatio
deputata ad primum dubium conceptum his
verbis: Primo, an in caſu , quo Epiſcopus
præcipiat Decreta aliqua Concilii Tridentini
a Regularibus obſervari , & executioni deman-
dari , Regulares quicumque , etiam Societatis
Jeſu , ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta
infringant ſua privilegia , poſſint eligere Con-
ſervatores ? *Congregatio reſpondit , ſi Epiſcopus
præcipiat Regularibus etiam Soc. Jeſu , ut Decre-
ta aliqua Conc. Tridentini obſervent , ac exe-
quantur , illis caſibus , in quibus per ipſum Con-
cilium , vel Conſtitutiones Apoſtolicas , Regulares
exempti ſubjiciuntur juriſdictioni Epiſcopi , mini-
me licere ipſis Regularibus ob eam cauſſam Con-
ſervatores eligere* . Nec Regulares poſſunt Con-
ſervatores Judices aſſignare , quando Ordina-
rius procedit juris ordine ſervato adverſus Re- 39
gulares in caſibus , in quibus per Concilium ,
vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciun-
tur , ut in terminis cenſuit dicta deputata par-
ticularis Congregatio in reſponſione ad ſecun-
dum dubium conceptum ut ſequitur ; Secun-
do : An quando Ordinarius procedit juris or-
dine ſervato adverſus Regulares prædictos in
caſibus , in quibus per Concilium , vel Con-
ſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur , poſſint
Conſervatores Judices aſſignare ? *Reſpondit , ut
ad proximum , non poſſe* . Quod utrumque de-
cretum fuit confirmatum cum variis aliis ab
Innocentio X. 14. *Maii ejuſdem anni* 1648.
Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus* . Conſer- 40
vatores , quando ſunt Presbyteri ſæculares tam
in civilibus , quam in criminalibus , ſeu mix-
tis ſubjiciuntur loci Ordinario , ut abſolute re-
ſpondit Sacra Congregat. Concil. *in Faventina*
17. *Decemb.* 1667. *ad quartum* , apud Cardinal.
de Luca *de juriſdictione diſc.* 4. *num.* 2.

Additiones ex aliena manu .

De Conſervatoribus anno 1743. integrum 41
tractatum edidit P. Petrus Maria Forti So-
cietatis Jeſu . *At non multum* (inquit S. M.
Benedictus XIV. *de Synod. Diœceſan. lib.* 4. *c.*
6. *num.* 4.) *huic Auctori fidendum eſt , quoniam
multis in locis , ſed præſertim artic.* 21. *Judi-
cum Conſervatorum juriſdictionem ultra limites
protendit a Sacris Urbis Congregationibus eiſdem
præſcriptos* .

CONSTITUTIO UNIGENITUS . Vide quæ adducuntur Tom. 7. verb. *Viaticum* ex Conſtitut. noviſſima Benedicti XIV.

C O N S U E T U D O.

COnſuetudo , quæ ex etymone nominis di- 1
citur a verbo *conſueſco* , ſive *conſuefacio* ,
ideſt ſimul , ac ſæpius facio , quia videlicet ,
non inducitur niſi a majori parte Commu-
nitatis ſimul , ac ſæpius actum frequentan- 2
tis , eſt duplex , una *facti* , & altera *Juris* .
Conſuetudo *facti* , quæ eſt via ad conſuetu-
dinem Juris , eſt ipſemet communiter repeti-
tus uſus , ſeu frequentatio actuum alicujus po-
puli , ſeu communitatis ſine obligatione , &

Iſta ſecundum Iſidorum lib. 5. etymol. art. 3.
relatum in cap. Conſuetudo 5. diſt. 1. Vocata eſt
3 conſuetudo, quia in communi uſu eſt. Conſue-
tudo Juris nihil aliud eſt, quam Jus moribus
conſtitutum, ideſt Jus quod ex hujuſmodi com-
muniter repetito uſu, & frequentatione actuum
alicujus populi, ſeu communitatis oritur, un-
de definitur ab eodem Iſidoro relato in d. c.
Conſuetudo 5. diſt. 1. quod ſit Jus quoddam mo-
ribus inſtitutum, quod pro Lege ſuſcipitur, cum
4 deficit lex. Et hæc conſuetudo Juris cum ten-
dat ad novi Juris introductionem, eſt quaſi
altera Lex, parem obligandi obtinens pote-
ſtatem, uti habetur in l. De quibus 32. ff. de
Legibus, ibi: De quibus cauſſis ſcriptis Legi-
bus non utimur, id cuſtodire oportet, quod mo-
ribus, & conſuetudine introductum eſt . . . Quid
enim intereſt ſuffragiis populus ſuam voluntatem
declaret, an rebus & factis? . . . . Inveterata
conſuetudo pro Lege non immerito cuſtoditur; &
hoc eſt Jus, quod dicitur moribus conſtitutum.
Et in l. ſequent. Diuturna conſuetudo pro Jure,
& Lege in his, quæ non ex ſcripto deſcendunt,
obſervari ſolet. Et in l. 35. ff. eodem: Sed ea,
quæ longa conſuetudine approbata ſunt, & per
annos plurimos obſervata, veluti tacita civium
conventio, non minus quam ea, quæ ſcripta ſunt
Jura, ſervantur.
5 Conſuetudo generatim capta dividitur tri-
pliciter, ſcilicet in conſuetudinem præter Le-
gem, ſecundum Legem, & contra Legem.
6 Conſuetudo præter Legem, (quæ & Juris Con-
ſtitutiva dicitur) eſt illa, quæ reperitur in
caſibus illis, qui a Jure communi non ſunt
deciſi, & huic ſolum convenit definitio tradi-
ta ab Iſidoro ſupra num. 3. cum hæc ſola ha-
beat pro ſuo eſſe conſtituere Jus novum, ubi
Lex deficit, ſeu nulla Lex poſita fuit, & ta-
lis conſuetudo quamvis non ſcripta obligat æ-
que in conſcientia ac in foro externo, ſicuti
obligat Lex ſcripta; l. De quibus 32. ff. de Le-
gibus, ubi cum Juriſconſultus dixiſſet invete-
ratam conſuetudinem pro Lege non immerito
cuſtodiri, hanc rationem reddit: Nam cum
ipſæ Leges nos teneant, quia judicio populi rece-
ptæ ſunt, etiam ea, quæ ſine ullo ſcripto popu-
lus probavit, omnes tenebunt. Et §. Ex non ſcri-
pto, Inſtitut. de Jur. nat. gent. & civil. ſic ha-
betur: Ex non ſcripto Jus venit, quod uſus ap-
probavit; nam diuturni mores conſenſu utentium
comprobati Jus efficiunt; Quia enim ut ait S.
Thomas 1. 2. q. 97. art. 3. per exteriores actus
multiplicatos interior voluntatis motus, & ratio-
nis conceptus efficaciſſime declaratur, hinc quan-
do aliquid multoties fit, videtur ex deliberato ra-
tionis judicio provenire, & ſic conſuetudo re ipſa
fit Lex communitatis approbantis actus repetitos
populi, & inde impotentis obligationem ad actus
ejuſmodi poſtea ponendos. Et ad hoc faciunt o-
mnia alia Jura adducta ſupra num. 4. Ad hoc 7
autem ut hæc conſuetudo obliget, requiritur
quod ſit introducta a toto populo, aut majo-
ri, & ſaniori ejus parte cum animo ſaltem
interpretativo ſe obligandi, ſeu introducendi
conſuetudinem obligatoriam, videlicet, facien-
di novam Legem, ſeu Jus non ſcriptum;
Gloſſa in cap. Cum tanto 11. de conſuetudine,
verb. Legitime ſit præſcripta, & ibi Abbas n.
17. Pirhing num. 28. Suarez lib. 7. de Legibus
c. 14. num. 5. & 6. & alii. Et ratio eſt quia
actus agentium non operantur ultra intentio-
nem eorum; l. Non omnis 19. de rebus cred.
cap. Cum olim 38. de præbend. Hinc Conſuetu- 8
dines, quæ ex devotione populi proficiſcun-
tur, non obligant, nec vim Legis habent, ut
ex communi Doctorum ſunt conſuetudines ſa-
lutandi Deiparam dato ſigno certis horis, au-
diendi miſſam diebus non feſtivis, accipiendi
initio Quadrageſimæ cinerem benedictam, a-
quam benedictam in ingreſſu Eccleſiæ, & ſi-
miles uſus frequentari, & continuati a majo-
re parte populi Chriſtiani ex libera devotione,
quibus non inducitur conſuetudo obligatoria.
Inſuper ad hoc ut conſuetudo præter Legem 9
obliget, requiritur præſcriptio, ad quam ex-
poſcitur, & ſufficit decennium, ſive ſit con-
ſuetudo Civilis, ſive Canonica, vel Eccleſia-
ſtica, etiamſi Princeps ſit abſens; Gloſſa l. c.
& alii communiter, ex cap. Conſuetudo 7. diſt.
12. & lib. 1. C. Quæ ſit longa conſuetudo, l.
ſed ea, ff. de Legibus, l. ſuper longi, C. de
præſcript. longi temp. & §. 1. Inſtitut. de uſu-
cap.
Conſuetudo ſecundum legem, quæ non eſt 10
Juris, ſed facti tantum, eſt illa quæ legem
jam præexiſtentem ſupponit, eamque vel de-
ducit in uſum, vel ſi ambigua eſt, interpre-
tatur; Unde hæc conſuetudo jus novum non
conſtituit, ſed aut Jus præexiſtens confirmat,
& adjuvat deducendo illud ad executionem,
& obſervantiam; cap. In iſtis 3. diſt. 4. ibi:
Leges firmantur, cum moribus utentium appro-
bantur . . . . . Ita moribus utentium ipſæ leges
confirmantur, & cap. Sopitæ 14. de cenſibus,
ibi: Inde utique videmus intentionem tuam Jure
communi, & prædeceſſorum tuorum conſuetudi-
ne adjuvari; Aut Jus dubium interpretatur,
juxta l. Si de interpretatione 37. ff. de Legi-
bus, ibi: Si de interpretatione Legis quæratur,
in primis inſpiciendum eſt, quo Jure Civitas
re-

Digitized by Google

vetro in ejuſmodi caſibus uſa fuit. Optima enim
Legum interpres conſuetudo , *&* *cap. Cum dile-*
ctus 8. *de conſuetudine*, ibi *: Contra conſuetudi-*
nem approbatam , *quæ optima eſt legum inter-*
11 *pres* . Conſuetudo contra legem eſt illa , qua
lex ſcripta vel uſu nunquam recepta fuit, vel
jam recepta uſu contrario denuo tollitur , &
12 de hac præcipue ſermo eſt in propoſito. Hæc
conſuetudo non poteſt introduci, nec dari po-
teſt contra Jus divinum , & naturale , ſeu
contra legem divinam , & naturalem , textu
expreſſo *in cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudi-*
ne, ibi : *Nemo ſanæ mentis intelligit naturali*
Juri, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit,
quacumque conſuetudine (*quæ dicenda eſt ve-*
rius in hac parte corruptela) *poſſe aliquatenus*
13 *derogari* . Et de hoc ſalutis periculo, quod
induceretur per conſuetudinem contra Legem
divinam , & naturalem , rationem reddit Gre-
gorius IX. *in cit. cap.* dicens : *Cum tanto ſint*
graviora peccata , *quanto diutius infelicem ani-*
mam detinent alligatam. Hinc prava conſuetu-
do fornicandi , blaſphemandi , vel pejeran-
di numquam poteſt tollere Legem Divinam
de non fornicando , de non blaſphemando,
de non pejerando. Communiſſima, & certiſ-
14 ſima . Poteſt tamen tolli , & penitus abro-
gari Lex humana poſitiva ſive Civilis , ſive
Canonica per contrariam conſuetudinem , dum-
modo ea ſit rationabilis, ac legitime præſcri-
pta , textu expreſſo *in Cap. Cum tanto*, ibi :
Licet etiam longævæ conſuetudinis non ſit vilis
auctoritas ; non tamen eſt uſque adeo valitu-
ra, ut vel Juri poſitivo debeat præjudicium gene-
rare, niſi fuerit rationabilis , *&* *legitime præ-*
ſcripta. *Eſt communis*. Vide infra *n.* 38.
15 Hinc colligitur, duas potiſſimum conditio-
nes eſſe neceſſarias , ut contraria conſuetu-
do Legem humanam poſitivam tollat , & ab-
roget , videlicet , ut talis conſuetudo ſit ra-
tionabilis , & ſit legitime præſcripta ; *cit.*
cap. Cum tanto , *in fine*, ibi : *Niſi fuerit ra-*
16 *tionabilis* , *&* *legitime præſcripta* . Ea autem
conſuetudo generatim loquendo cenſetur ra-
tionabilis , quæ nec Juri naturali , aut Di-
vino adverſatur , neque jure Canonico re-
probatur , neque peccandi licentiam , aut
occaſionem præbet , neque alia ratione com-
muni utilitati perniciosa eſt ; quæ vero in
aliquo deficit, cenſetur irrationabilis, & con-
ſequenter nunquam poteſt induci per actus
legi contrarios ; Sic Layman *lib.* 1. *tract.* 4.
cap. 24. *num.* 4. Roch. *in cap. ultim. de con-*
ſuetud. num. 26. Suarez *lib.* 7. *de legibus cap.*
6. *n.* 10. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 17. *q.* 5.
Reiffenſtuel *lib.* 1. *decr. tit.* 4. *num.* 34. & alii
plures.

Nec valet dicere ,quod omnis Lex debet eſ- 17
ſe rationabilis , & juſta , & Reipublicæ uti-
lis ; *cap. Erit autem Lex* 2. *diſt.* 4. *&* *lege*
9. *Cod. de Legibus* , & conſequenter conſue-
tudo ei directe contraria neceſſario erit ir-
rationabilis , injuſta , ac Reipublicæ pernicio-
ſa , quia ſi unum ex contrariis eſt rationabi-
le &c. neceſſe eſt alterum eſſe irrationabile 18
&c. Non valet, inquam , quia utraque, Lex
ſcilicet, & conſuetudo ei directe contraria po-
teſt eſſe rationabilis, & utilis ſecundum diver-
ſas rationes, & in ordine ad diverſos fines, ac
reſpectus : nam quamvis conſuetudo contra Le-
gem introducta uno fine , ſeu conſideratione,
ob quam Lex fuit condita , minus ſit utilis,
& rationabilis, tamen alio fine ſeu conſidera-
tione poteſt eſſe etiam utilis , & rationabi-
lis , quia licet conſuetudo contraria Legi ſit
contra rationem particularem talis Legis, non
eſt tamen contra omnem aliam rationem; ſi-
cut etiam duæ oppoſitæ, & contrariæ ſenten-
tiæ non raro ſunt ſimul probabiles, atque duæ
contrariæ Leges (prout accidit in mutatio-
ne, & abrogatione Legum) ſolent eſſe ratio-
nabiles , ob diverſas rationes , conſideratio-
nes, & reſpectus, *ut cap. Non debet* 8. *de Con-*
ſanguinitate, *&* *affinitate*, ubi ſic expreſſe ha-
betur: *Non debet reprehenſibile judicari* , *ſi ſe-*
cundum varietatem temporum ſtatuta quandoque
varientur humana, *præſertim cum urgens neceſſi-*
tas, vel evidens utilitas id expoſcit, quoniam
ipſe Deus ex his , *quæ in veteri teſtamento ſta-*
tuerat, nonnulla mutavit in novo ; Cum ergo
probibitiones de conjugio in ſecundo, & tertio af-
finitatis genere minime contrahendo, *&c.*

Conſuetudo tunc dicitur legitime præſcripta 19
cum tempore a Legibus definito eſt continua-
ta. Conſuetudo enim legitime præſcripta idem
eſt ac uſus longævus, ſeu longa conſuetudo,
prout appellatur *in cap. Cum conſuetudinis* 9.
& *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud.* *&* *in eod.*
tit. Quæ ſit longa conſuetudo . Tempus au- 20
tem requiſitum , & ſufficiens, ut conſuetudo
cenſeatur legitime præſcripta , ita ut Legem
tollat, & abroget, pro abolenda, & abrogan-
da Lege Civili , eſt decennium . *Communis* .
Et ratio eſt, quia conſuetudo ut Legem civi-
lem tollat, & abroget, debet eſſe longa; *lib.*
1. *Cod. Quæ longa ſit conſuetudo* , ibi : *Et ne*
quid contra longam conſuetudinem fiat , *ad ſoli-*
citudinem ſuam revocabit Præſes ; ſed per lon-
gam conſuetudinem intelligitur illa , quæ de-
cennio duravit, nam decennium in Jure voca-

tur longum tempus; *leg. Super longi*, *Cod. de*
præſcript. longi tempor. ibi: *Super longi tempo-*
ris præſcriptione, *quæ ex decem annis introdu-*
21 *citur*. Pro abolenda tamen, & abroganda Le-
ge Canonica, ſeu Eccleſiaſtica requiritur ſpa-
tium quadraginta annorum, ideſt conſuetudo
ſpatio quadraginta annorum continuata; Ro-
ta *part.* 1. *Recentior. deciſ.* 497. *num.* 4. *part.*
5. *tom.* 1. *dec.* 373. *num.* 10. & *part.* 13.
dec. 233. *num.* 22. Gloſſa *in Cap. Cum tan-*
to 11. *verb. Conſuetudo*, *verb. Legitime*, & ibi
Abbas *num.* 11. Imola *in c. Treguas* 1. *de Tre-*
gua & Pace num. 13. & ibid. Fagnan. *n.* 40.
& 67. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 24. *de Le-*
gibus num. 6. cum multis ibi citatis; Diana
cum pluribus aliis a ſe citatis *part.* 5. *tract.* 5.
reſolut. 2. §. *ſed quid ego*, aſſerens ſe hanc
ſententiam tenere auctoritate Sacræ Rotæ Ro-
manæ, quæ ſemper eam canonizavit, ut patet
22 ex deciſionibus mox citatis. Et ratio eſt, quia
Lex Canonica, ſeu Eccleſiaſtica, eſt Jus quod-
dam, ſive res immobilis Eccleſiæ, ac ſubin-
de etiam Leges Eccleſiaſticæ comprehenduntur
ſub illa Lege Canonica, quæ generatim ſta-
tuit contra res immobiles, & Jura Eccleſiæ
non præſcribi niſi ſpatio quadraginta annorum;
cap. De quarta 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Audi-*
ſtis 15. *de præſcript. cap. Cum Eccleſia* 3. *de*
cauſſa poſſeſſionis.
23 Probabile tamen eſt, quod etiam pro abolen-
da, & abroganda Lege Canonica, ſeu Eccle-
ſiaſtica ſufficiat decennium, ſicuti pro abolen-
da Lege Civili; Leſſius *lib.* 2. *de Juſtit.* &
Jure cap. 6. *num.* 46. Lugo *diſp.* 7. *de Juſt.* &
Jure ſect. 6. *num.* 94. Azorius *part.* 1. *lib.* 5.
cap. 18. *quæſt.* 6. Caſtropalao *part.* 1. *tract.*
3. *diſput.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 6. Sanig.
diſt. 4. *de legibus q.* 1. *n.* 5. Chriſtophorus Hau-
noldus *t.* 1. *de Juſtit. & Jure tract.* 1. *c.* 3. *con-*
troverſ. 2. *n.* 130. Pirhing *lib.* 1. *dec. titul.* 4. *de*
conſuetud. num. 39. Reiffenſtuel ibid. *n.* 105.
qui nedum hanc ſententiam cenſent probabi-
24 lem, ſed etiam probabiliorem. Et ratio eſt,
quia non eſt inducenda diſcrepantia inter Jus
Civile, & Canonicum, ubi non habetur ex-
preſſa diſpoſitio Juris in contrarium; *cap. In-*
telleximus 1. *de novi operis nunciatione*; ſed
pro abolenda, & abroganda Lege Civili per
conſuetudinem contrariam ſufficit decennium,
ut dictum eſt *num.* 19. & in Jure Canonico
quo ad hoc non reperitur expreſſa diſpoſitio
25 in contrarium, ergo &c. Nec obſtat, dicunt
citati Doctores, quod *in cit. cap. De quarta*
4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Audiſtis* 15. *de præſ-*
criptionib. cap. cum Eccleſia 3. *de cauſſa poſſeſ-*
ſionis, & in aliis conſimilibus ad præſcriben-
dum contra bona, & Jura Eccleſiaſtica requi-
ratur ſpatium quadraginta annorum? Reſpon-
detur enim, quod ibi eſt ſermo de præſcri-
ptione contra bona immobilia Eccleſiarum,
atque earum Jura, utpote quæ ſunt inſtar
bonorum immobilium, prout deſumitur ex
ipſomet textu; non autem de præſcriptione
contra Leges Eccleſiaſticas, ſive Canonicas;
Alioquin enim cum contra Romanam Eccle-
ſiam non currat niſi centenaria præſcriptio,
cap. Ad audientiam 13. *cap. Cum nobis* 14. *de*
præſcript. leges Pontificiæ nonniſi centenaria
præſcriptione, ſeu conſuetudine in contrarium
abrogari poſſent, quod eſt contra communem
Doctorum.

Pro abolenda, & abroganda Lege ſive Ci- 26
vili, ſive Canonica per contrariam conſuetu-
dinem via conniventiæ introductam, probabi-
lius eſt non requiri rigoroſum, & determina-
tum tempus præſcriptionis, ſed ſufficere quod
tanto tempore conſuetudo ſit continuata, quan-
tum viris prudentibus ſufficit ad rationabiliter
judicandum Principem in eam conſenſiſſe; Ita
Leſſius *lib.* 2. *de Juſtit. & Jur. cap.* 6. *n.* 45.
Verricelli *tract.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 32. & *tract.*
8. *quæſt.* 52. *num.* 9. Pirhing *lib.* 1. *decret. tit.*
4. *de conſuetud. n.* 34. Reiffenſtuel *ibid. n.* 93.
& alii. Et ratio eſt, quia dum Princeps ſcit
ſuam Legem non ſervari, & tacet, & tolerat,
jam cenſetur connivendo conſentire, & ne Reſ-
publica perturbetur, condiræ a ſe Legis obli-
gationem tollere, eamque revocare. In tali
enim caſu Lex proprie non tollitur ab inferio-
ribus, ſive per contrariam horum conſuetudi-
nem, ac via præſcriptionis, ſed potius ab ipſo-
met Principe, ſeu per tacitam ejus revoca-
tionem, ac via conniventiæ. Hic advertendum 27
venit, quod conſuetudo contra Legem duplici
modo poteſt introduci. Primo modo per viam
conniventiæ, ideſt ex conſenſu ſaltem tacito Prin-
cipis, ſeu Legiſlatoris, eo ſcilicet ſciente, &
tolerante, cum faciliter poſſet reſiſtere intro-
ductioni conſuetudinis contrariæ, eamque pro-
hibendo ſubditos cogere ad obſervantiam Le-
gis; in tali enim caſu Princeps ſciens, ac to-
lerans cenſetur connivere tali conſuetudini con-
tra ſuam Legem vigenti. Secundo modo per 28
viam *præſcriptionis*, ideſt, longævo uſu con-
trario populi, ignorante, & neſciente Prin-
cipe.

Ad abrogandam Legem per conſuetudinem 29
via *conniventiæ* introductam, non requiritur bo-
na fides, quia tunc abrogatio Legis non pro-
cedit ab ipſis actibus contrariis, qui quidem
ſacti

Digitized by Google

facti cum ſcientia Legis contrariæ, in principio, in fieri conſuetudinis fuerunt mali, ſed a conſenſu ſaltem tacito Legiſlatoris, qui ſciens, & potens faciliter contradicere, ſi vellet, tolerat, & non contradicit, & ſic Lex cenſetur per tacitam Principis, ſeu Legiſlatoris revocationem abrogari, unde mirum non eſt ſi bona fides non requiratur; Sic Layman *lib.* 1. *Theolog. moral. tract.* 4. *cap.* 24. *a.* 8. & 11.
30 Pirhing *loc. cit. n.* 44. & alii paſſim. Ad abrogandam tamen Legem per conſuetudinem via præſcriptionis introductam, requiritur neceſſario bona fides, ſeu probabilis ignorantia præſcribentium, ſine qua nulla incipere, vel currere poteſt præſcriptio; *cap. Quoniam* 20. *de præſcriptionib.* ibi: *Synodali judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio tam canonica, quam civilis; & cap. Poſſeſſor* 2. *de regul. Juris in* 6. ibi: *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit;* ac proinde neque conſuetudo præſcriptiva inchoari poteſt, aut procedere ſine bona fide, cum ipſa debeat eſſe juſta, & rationabilis, ac legitime ſive canonice præſcripta; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud.* Gloſſa *in capit. Non eſt* 3. *de conſuetud. in* 6. *verb. Canonice*; Suarez *lib.* 4. *defenſionis Fidei Catholic. cap.* 32. *num.* 20. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 46. Layman *loco cit. num.* 11. Azorius *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 17. *quæſt.* 6. Pirhing *loc. cit. num.* 44. Silveſter *verb. conſuetudo q.* 7.
31 & alii plures. Hic tamen eſt advertendum, quod licet primi Legem Reipublicæ utilem cognoſcentes, eamque illicite tranſgredientes, non poſſint ob ſuam malam fidem præſcriptionem, ipſamque conſuetudinem re ipſa inchoare; Poſteri tamen, qui eorum exempla ſecuti bona fide Legem non obſervant, eo quod exiſtimare, & in dubio præſumere poſſunt, anteceſſores habuiſſe juſtam cauſam non ſervandi Legem, poſſunt præſcriptionem, ipſamque conſuetudinem inchoare, vel quaſi bona fide ab anteceſſoribus inchoata fuiſſet, eamdem continuare, & perficere, prout optime explicat Layman *loc. cit. num.* 11. ex Scoto, qui *l.* 1. *de Juſtit. qu.* 7. *art.* 2. *ad* 12. habet præciſa verba: *Ut Lex poſitiva antiquetur, conſuetudo etiam illa, quæ illicitum habet ortum, poteſt, licet non apud eoſdem homines, tamen apud poſteros vim obtinere.* Et ſic etiam docet Abbas *in cap. Treguas* 1. *de Tregua, & pace num.* 4. Felin. *ibid. num.* 1. Silveſter *verb. Conſuetudo quæſt.* 7. Azorius *loc. cit.* Pirhing *loc. cit. n.* 44. & hanc eſſe communem ſententiam teſtatur Rochus *in cap. ult. de conſuetud. ſect.* 4.
32 Conſuetudo a lege reprobata, & damnata tamquam irrationabilis, & bonis moribus repugnans, non poteſt, licet ſit immemorabilis, abrogare Legem; ſic colligitur *ex cap. Ad audientiam* 3. *cap. Cum inter* 5. *& cap. Ex parte* 10. *de conſuetud. & cap. Conſuetudinem* 1. *eod. in* 6. Et ratio eſt, quia quando Leges aliquam conſuetudinem tanquam ſimpliciter, & abſolute irrationabilem damnant, hoc ipſo reddunt illam inefficacem ad inducendam præſcriptionem contra Legem. Ita communis Doctorum; atque etiam deſumitur *ex cap. Cum venerabilis* 7. *& cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud.* ubi dicitur, quod talis *non tam conſuetudo, quam corruptela merito ſit cenſenda;* adeoque quantumvis immemorabilis non poteſt abrogare Legem, & ſic non eſt ſervanda. Conſuetudo a Lege, ſeu Conſtitutione reprobata tan- 33
quam irrationabilis, & iniqua, intelligitur nedum de conſuetudine præſente, ſeu exiſtente, ſed etiam de futura; *cap. Ad audientiam noſtram* 3. *c. Cum inter* 5. *de conſuetud.* ubi talis ex poſt facto introducta conſuetudo non valere declaratur; Lex enim de ſui natura in futurum, atque etiam ad futuros caſus ordinatur; *cap. ultim. de conſuetud. & l. Leges, C. de Legibus*; ergo ubi Lex reprobat conſuetudinem tanquam irrationabilem, & iniquam, etiam futuram reprobare intelligitur, ſi etiam ipſa irrationabilis, & iniqua adhuc exiſtat. Si ve- 34
ro nova ſuperveniat cauſa tollens irrationabilitatem, & iniquitatem, quæ ab initio ineſſe videbatur conſuetudini, quando Legiſlator eam ut irrationabilem, & iniquam reprobavit, tunc poteſt induci valida conſuetudo adverſus eam legem, non obſtante tali reprobatione; Gloſſa *in cap. Licet* 1. *de conſuetudinib. in* 6. *verb. Expreſſe*, juncta Gloſſa marginali, ibi: *Niſi conſuetudo juvaretur nova ratione;* Abbas *in cap. Cum tanto* 21. *de conſuetud.* id probans ex *cap. Non debet* 8. *de conſanguinit. & affinit.* ubi dicitur non debere reprehenſibile judicari, ſi ſecundum varietatem temporum (ſive rationum) leges mutentur; vide verba textus *ſub num.* 17. *& l. Si hominum, ff. Mandati*, ubi generalis Procurator poteſt ex juſta cauſa de novo ſuperveniente, vel antea ignorata mutare ea, quæ a Domino ſpecialiter ſunt proviſa; Et hoc eſt certiſſimum, quia ratio Legis eſt anima Legis, ergo ſuperveniente nova ratione, ſive cauſa, quæ tollit irrationabilitatem, & iniquitatem reprobatæ conſuetudinis, cenſetur etiam tolli ipſamet Lex hanc reprobans; *arg. cap. Intelligentia* 6. *de verb. ſignificat.* cum ſimilibus; quoties enim circumſtantiæ Legis ſunt mutatæ, prudenter judica-

tur Legiſlatorem conſentire in conſuetudinem eam abrogantem.

35 Per Legem univerſalem, ſeu clauſulam generalem abrogativam conſuetudinis v. g. *non obſtante quacumque conſuetudine*, aut hujuſmodi, non abrogatur conſuetudo immemorabilis, niſi de ea fiat ſpecialis mentio; Covarruvias *lib.* 5. *variar. reſolut. cap.* 13. *num.* 5. Baldus *l. unic. Cod. de annonis*; Barboſa *cauſ.* 87. *n.* 4. & 8. allegans plurimos alios; Maſcard. *de probationib. concluſ.* 424. *n.* 4. Caſtropalao *part.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *num.* 10. aſſerens hanc eſſe communem ſententiam: Et ratio eſt, quia conſuetudo immemorabilis habet majorem vim, & auctoritatem, quam aliæ conſuetudines, ut patet *ex l. Hoc Jure* §. *ductus aquæ*, *ff. de aqua quotidian.* adeoque neceſſe eſt, ut ea ſpecialiter & expreſſe abrogetur, alioquin valebit. Exemplum hujus habetur *in c. Si Epiſcopus* 2. *de pœnitent. & remiſſion. in* 6. ubi dicitur nulla poſſe conſuetudine induci, quod aliquis præter ſui Superioris licentiam poſſit ſibi eligere Confeſſarium, & tamen ante Concilium Tridentinum ſimplices Presbyteri ſibi invicem confitebantur, ſuffragante videlicet ipſis conſuetudine immemorabili, quam poſtmodum expreſſe revocavit d. Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* ibi: *Privilegiis, & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus*; & quod conſuetudo immemorabilis non comprehendatur ſub generali revocatione conſuetudinum, ſed ad ejus abrogationem requiratur ſpecialis mentio per ly, *etiam immemorabilis*, aut hujuſmodi, expreſſe decrevit Sacra Congregatio teſte Fagn. *in cap. Ad hæc n.* 34. *de relig. domib.*

36 Conſuetudo principaliter differt a Præſcriptione, quia Præſcriptio datur inter privatos, & a privatis inducitur: Conſuetudo vero non inducitur niſi a Communitate, cum ipſa ſit Lex, & Jus non ſcriptum; *l. De quibus* 32. *ff. de Legib. & §. ſine ſcripto* 9. *Inſtitut. de Jure naturali*. Unde paucis loquendo; Ex conſuetudine acquiritur publico; Ex præſcriptione acquiritur privato.

37 * Conſuetudo contraria Decretis Sac. Concilii Tridentini non eſt attendenda, quia in Bulla Pii IV. quæ legitur in fine ejuſdem Concilii, habetur Decretum irritans ea omnia, quæ obſtant eidem Sacro Concilio, ex quo fluit, ut irritatio iſta cadat ſupra omnia obſtantia ſingulis capitulis ejuſdem; *Inſtit. Eccl.* 60. §. 7.

38 Conſuetudo rationabilis & legitime præſcripta abrogat omnem legem humanam etiam canonicam, ex textu *in cap. final. de Conſuet.*
Neſas tamen eſt Epiſcopo juxta conſuetudinem 39
diœceſis ſuæ contra Canones legem condere;
quod enim valeat conſuetudo, eſt ex quadam
tolerantia Superioris legiſlatoris. Nimiæ au- 40
tem eſſet arrogantiæ, ſi Epiſcopus legem con-
deret contra legem Superiotis; *De Synodo Diæc.*
lib. 7. *cap.* 71. §. 7.

Additiones ex aliena manu.

An ad inducendam Conſuetudinem in ſtatu 41
monarchico opus ſit ſcientia & patientia Prin-
cipis, mire inter ſe variant Auctores. Negant
alii, Hann. ad Vveſembec. *lib.* 1. *tit.* 3. *num.*
10. Chriſtin. *deciſ. Belgic. vol.* 2. *deciſ.* 55. *n.*6.
Alii affirmant, Treutler. *ſelect. diſput. vol.* 1. 42
diſput. 1. *theſ.* 9. *lit. D.* Strykius *in uſ. modern.*
Pandect. lib. 1. *tit.* 3. *num.* 65. Contrarias haſce 43
opiniones ita alii conciliant, ut procedat opi-
nio negativa, ſi agatur de conſuetudine præ-
ter legem, procedat vero opinio affirmativa,
ſi de conſuetudine contra legem agatur; Tul-
den. *in Cod. tit. Quæ ſit long. conſuetud. n.* 1.
Bohemet. *in introduct. in jus digeſt. lib.* 1. *tit.*
15. *n.* 19. Aliis aliæ placent conciliationes, de 44
quibus conſule Gann. ad Trentler. *ſelect. diſput.*
vol. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 54. Mihi negativa opi- 45
nio arridet, & quidem ſive res ſit de Con-
ſuetudine præter legem, ſive de Conſuetudine
contra legem, idque tum in jure civili; *leg.*
33. *& plur. ſequent. ff. de Leg. leg.* 1. & 3.
cap. Quæ ſit long. conſuetud. tum in jure cano-
nic. *cap. final. de Conſuetud.* generaliter proba-
ta eſt quævis Conſuetudo. Non eſt ergo cur 46
ad ipſam adducendam neceſſaria eſſe poſſit 47
ſcientia & potentia Principis, ſi ea probata 48
jam eſt a Principe. Et quod prætereundum 49
haud eſt, *in dict. cap. final. de Conſuetud.* pro-
bata eſt Conſuetudo contraria juri poſitivo,
modo tamen ſit rationabilis, & legitime præ-
ſcripta.

Cæterum ſi Lex aliqua nominatim prohibeat 50
Conſuetudinem ſibi contrariam, tunc opus eſſe
videtur ſcientia & patientia Principis ad con-
ſuetudinem inducendam; quum, pro Conſue-
tudine hac non militet mox adducta ratio,
quod Princeps probavit Conſuetudinem. Quod 51
ſi conſuetudo expreſſis verbis prohibita a Le-
ge, ſit immemorabilis, præſumitur ſcientia &
patientia Principis.

Digitized by Google

CONTRACTUS IN GENERE.

SUMMARIUM.

1 *Contractus definitio oppugnata ac propugnata*, ad num. 2
3 *Contractus diviſiones*, ad num. 17
18 *Contractus quot modis perficiantur*, & *quæ requirantur conditiones ad eorum validitatem*, ad num. 50
51 *Contractus vulgo trium Contractuum*, *Collaticius*, *venditionis cum pacto francandi*, *an liciti ſint & approbati*, ad n. 53
54 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 82.

1 Contractus proprie dictus *eſt pactum*, *ex quo ultro citroque oritur obligatio*, ſeu eſt duorum, vel plurium conſenſus ultro citroque obligationem pariens, qualis eſt v. g. Emptio, Venditio, Locatio, & hujuſmodi, ubi venditor eſt obligatus ad dandam mercem; emptor vero ad refundendum pretium. Eſt in re communis, & habetur *ex l. Labeo*, *ff. de verbor.*
2 *ſignificat.* Nec contra hanc Contractus definitionem obſtat, quod inter Patrem & Filium, Subditum & Superiorem, Maritum & Uxorem, & hujuſmodi detur mutua, ſive ultro citroque obligatio, non tamen Contractus, adeoque data Contractus definitio non ſit bona. Non obſtat, inquam, quia reſpondetur ſtatim diſtinguendo antecedens. Inter Patrem & Filium, Subditum & Superiorem &c. datur mutua obligatio, orta ex aliis virtutibus diſtinctis a juſtitia commutativa, v. g. ex Pietate, Obedientia, Fidelitate, & hujuſmodi, conceditur antecedens; orta ex Juſtitia commutativa, negatur antecedens, & conſequentia. Contractus enim eſt ultro citroque obligatio, quæ oritur ex motivo juſtitiæ commutativæ poſt mutuum contrahentium conſenſum.

3 Contractuum diviſio eſt multiplex: reticitis enim hic diverſis Contractibus in ſpecie, ut ſunt Contractus Venditionis, Emptionis, Locationis, Conductionis, Commodati, Societatis, & hujuſmodi, de quibus ſuis reſpective locis; Contractus ut ſic, dividitur Primo in Contractum *explicitum*, ſeu *formalem*, & in con-
4 tractum *implicitum*, ſeu *interpretativum*. Contractus *explicitus*, ſeu *formalis* eſt, qui fit expreſſo partium conſenſu, & dicitur explicitus, ſeu formalis, quia ejus obligatio oritur ex formali, & expreſſa utriuſque contrahentis conventione, juxta quam procedit Regula 85. Juris in 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur.* Contractus *implicitus*, ſeu *interpre-* 5
tativus eſt, qui fit implicite ſolum, & abſque ulla expreſſa conventione inter partes, ſed interpretativa tantum, ex legis videlicet diſpoſitione. Sic v.g. fit in Tutela, id eſt quando quis in ſe ſuſcipit officium Tutoris, ſeu quodvis aliud officium, qui enim Tutelam, ſeu quodvis aliud ſimile officium in ſe ſuſcipit, eo ipſo implicite, ſeu ex ipſa Juris interpretatione, abſque alia expreſſa conventione ſe ſe obligat erga alterum, & alter obligatur erga ſeipſum, juxta leges, & conditiones circa tale officium receptas. Secundo dividitur Contractus ut ſic in 6
Contractum *gratuitum lucrativum*, & in Contractum *onerosum*. Contractus *gratuitus lucrativus* eſt ille, quo ex una tantum parte oritur obligatio, ut nil petatur ex altera parte, ut donatio, legatum, Precarium, commodatum &c. Con- 7
tractus *onerosus* eſt ille, quo ex utraque parte inducitur obligatio, ita ut obligationi unius correſpondeat obligatio alterius, ut Emptio, Venditio, Locatio, Conductio &c. in his enim utrique parti contrahentium aliquod onus imponitur quidpiam dandi, vel præſtandi. Alii vero illum 8
appellant Contractum *oneroſum*, ex quo oritur obligatio aliquid rependendi loco ejus quod datur, ut patet in emptione, & venditione, ubi emptor eſt obligatus ad rependendum pretium pro re ſibi vendita, & venditor eſt obligatus ad tradendam rem pro pretio ab emptore recepto; Contractum vero *gratuitum* illum appellant, in quo nihil rependitur loco ejus quod datur, ut in donatione, Legato &c. ubi Donatarius, & Legatarius &c. nihil tenentur rependere Donanti, & Leganti &c.

Tertio Contractus ut ſic dividitur in Con- 9
tractus *nominatos*, & in Contractus *innominatos*; Contractus *nominati* ſunt illi, qui non ſiſtunt in nomine generali Contractus, vel pactionis, ſed tranſeunt in proprium, ſeu ſpecificum nomen ſibi in Jure attributum, ut ſunt Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Depoſitum, Commodatum, Sponſalia, Matrimonium, & hujuſmodi. Contractus *innominati* ſunt illi, 10
qui proprio, & ſpecifico nomine carent, & ſiſtunt in nomine generali Contractus, ſeu pactionis. Et horum quatuor ſunt ſpecies, prout 11
habetur *in l. Naturalis*, *ff. de Præſcriptis verbis*, ſcilicet *Do*, *ut des*, *Do*, *ut facias*, *Facio*, *ut facias*, *Facio*, *ut des*. Ubi obſerva, quod ſi 12
v. g. ego do tibi vinum, ut tu mihi des tri-

ticum, talis Contractus non eſt emptio, nec
venditio, quia non datur pretium pro merce,
nec eſt ullus contractus ſpecifice nominatus,
ſed ſiſtit in ſolo generico nomine Permutatio-
nis, quia nomen permutationis ex ſe eſt com-
mune omnibus contractibus reſpectivis, ſeu
parientibus mutuam obligationem, ut cum
aliis explicat Lugo *tom. 2. de contractibus in
genere diſp. 22. ſect. 2. n. 8.* Sporer *tom. 2. tract.
6. cap. 2. n. 9.* & alii; ſic etiam fit cum quis
dat Paulo v. g. panem ut ſibi laboret, pin-
gat, ſcribat, vel aliud quid faciat, aut cum
quis colit alteri vineam, ut alter paſcat ſuos
boves, & hujuſmodi; eſt enim ibi, & in ſi-
milibus conventio quædam, ſed non contra-
13 ctus aliquis nominarus. Diſcrimen autem eſt
inter utroſque contractus, quod in contracti-
bus nominatis non licet pœnitere, ideſt a con-
tractu reſilire, altera parte non conſentiente,
ut patet ex *l. Sicut 5. C. de action. & oblig.*
At vero in contractibus innominatis, quantum
eſt de jure civili, licet pœnitere, ſeu a Con-
tractu recedere, etiam ſi pars pœnitens, ſeu
recedens ex ſua parte Contractum impleverit,
ſi ex altera parte nondum impletus ſit; dum-
modo tamen altera pars ſervetur indemnis, ſi
fortaſſe aliquod damnum occaſione talis revo-
cati Contractus incurrat, v. g. quia fecit jam
quaſdam expenſas pro impletione talis Contra-
ctus, & poſtea is fuit per pœnitentiam alte-
rius partis revocatus, exempli graria, Petrus
dedit Paulo pecuniam, ut pergat Romam, Pe-
trus poteſt pecuniam reperere, quandiu Pau-
lus nondum ivit, dummodo Petrus ſervet in-
demnem Paulum, ſi pro tali faciendo itinere
jam quaſdam fecit expenſas; *l. ſi pecuniam 5.*
14 *ff. de condictione cauſa data.* Notanter autem
dicitur *quantum eſt de jure civili*, quia ſpecta-
to jure Canonico in Contractibus innominatis
pœnitere non licet, ſi altera pars parata ſit fi-
dem ſervare, & Contractum adimplere, neque
ſit in mora hunc adimpleri; In foro enim con-
ſcientiæ, cum una pars non recedat, debet
utraque ſtare contractui, niſi circumſtantiæ ſint
notabiliter mutatæ, ut ex communi recte no-
tat Tambur. *lib. 8. tract. 3. c. 6. §. 2.* & docet
Felinus *in c. Antigonus, de pactis n. 13.* Moli-
na *tom. 2. de juſtit. & jure diſp. 258. n. 7.* ci-
tans pro hac ſententia Baldum *in rubric. C. de
rerum permutat.* & ſic tenent alii paſſim. Et
ratio eſt, quia ut ſupponimus, vere ſe in con-
ſcientia obligavit, atque altera pars cum one-
re ſe obligandi acceptavit, unde in conſcien-
tia non licet uni parti pœnitere, ſeu recedere
altera parte diſſentiente.

Quarto, Contractus, ut ſic dividitur in 15
Contractum *bonæ fidei*, & in Contractum *ſtri-
cti juris*. Contractus *bonæ fidei* ſunt illi, in
quibus Judex multa poteſt arbitrari, quæ ſe-
cundum bonam contrahentium fidem cenſen-
tur ineſſe, etiam ſi verbis non fuerint expreſ-
ſa, ut ſunt Emptio, Venditio, Locatio, Con-
ductio, Depoſitum, Societas, & cæteri Con-
tractus, qui enumerantur *in §. Actionum au-
tem, Inſtitut. de Actionib.* Contractus *ſtricti ju-* 16
ris ſunt illi, in quibus Judex alligatur ad ver-
ba contrahentium, quia in ipſis ſtricta inter-
pretatio fieri debet ſecundum id, quod verbis
expreſſis conventum fuit, ut ſunt *mutuum*,
*cenſus, emphyteuſis, ſtipulatio, donatio gratuita
&c. l. 99. ff. de verb. obligat.* Hic eſt adver- 17
tendum ex Gloſſa communiter recepta *in cap.
Cum venerabilis 6. de exceptionibus, verb. Bo-
næ fidei*, quod Contractus *bonæ fidei* non id-
eo ſic dicuntur, quaſi in eis tantum ſervari
debeat bona fides, quia hæc etiam in omni-
bus aliis Contractibus ſtricti juris requiritur,
non enim licet neque eos mala fide celebra-
re; ſed ideo primi dicuntur Contractus bonæ
fidei, ex quo cum frequenter ſoleant fieri in-
ter cives, non ſolent in iis Contractibus ap-
poni multæ conditiones, quæ alias in aliis Con-
tractibus ponuntur, ſed ſe remittunt ad con-
ſuetudines Patriæ in dictis communibus Con-
tractibus intelligi ſolitas, ſecundum quas re-
ctus Judex judicare debet, quamvis in ſimili-
bus Contractibus non ſint expreſſæ tales con-
ditiones, cum ſecundum bonam contrahentium
fidem cenſeantur ineſſe; Contractus vero *ſtri-
cti juris* ideo ſic dicuntur, quia in ipſis con-
trahentes ſolent omnes particulares conditio-
nes apponere, ſecundum quas, & præſcripta
verba Contractus, & non aliter, debet Judex
reſtricte judicare in iis. Numerus actionum 18
bonæ fidei, quæ ſunt ſeptemdecim, patet in
ſequentibus verſibus a Gloſſa loco citato ad-
ductis.

Empti, Conducti, mandati, depoſitique,
Pignora, Ciſcundæ (ideſt familiæ Herciſ-
cundæ) *communi* (ideſt communi di-
vidundo) *pro ſocioque,*
*Dotis, & Hæredis, Tutelæ, Commoda,
Geſtor.*
Præſcriptis verbis ſi mutat; ſive licetur.
Iſta bonæ fidei ſunt; ſtricti cætera juris.

Et eadem Gloſſa ibi advertit, quod in pri-
mo verſu per ly *Empti* ſubintelligitur etiam
ly *Venditi*, & per ly *Conducti* ſubintelligitur
ly *Locati*, quia nunquam unum eſt ſine alte-
ro, ideſt nunquam eſt emptio ſine venditio-
ne,

Digitized by Google

ne, & conductio ſine locatione. Item in quar-
to verſu verba illa *Præſcriptis verbis ſi mutat, ſive licetur*, duas tantum actiones denotant;
nam actio *Præſcriptis verbis* eſt ſtricti juris,
demptis his duobus caſibus, videlicet quan-
do ea de æſtimato proponitur, vel quando
ea ex permutatione competit; Gloſſa §. *A-
ctionum, verb. Ex permutatione, inſtitut. de
Actionib.*
19 Contractus poſſunt perfici aut compleri qua-
tuor modis, ſcilicet Re, Verbis, Litteris, ſeu
ſcriptura, vel ſaltem conſenſu. *Eſt communis*
& expreſſe habetur *in §. fin. Inſtitut. de obli-
gat.* ibi: *Aut enim re contrahitur, aut verbis,*
20 *aut litteris, aut conſenſu.* Ad validitatem Con-
tractus multæ requiruntur conditiones. Prima
eſt mutuus utriuſque contrahentis conſenſus;
l. 1. §. Conventiones, ff. de pactis, ubi ſic ha-
betur: *Dixit Pedius nullum eſſe pactum, nul-
lam obligationem, quæ non habeat in ſe conſen-
ſionem, nam & ſtipulatio, quæ verbis fit, ſi
non habeat conſenſum, nulla eſt.* Idem in termi-
nis habetur *l. 3. ff. de obligat. & action.* &
patet clare ex ipſamet definitione Contractus
deſumpta *ex l. Labeo, ff. de verb. ſignificat.*
quod nempe Contractus ſit ultro citroque ob-
21 ligatio, vid. *ſupra num.* 1. Secunda ut Con-
tractus fiat a perſonis potentibus, & non pro-
hibitis de jure contrahere; *l. 5. Cod. de oblig.*
22 Unde invalidi ſunt Contractus celebrati ab in-
fantibus uſu rationis carentibus, ab amenti-
bus, furioſis, ebriis, & phreneticis; §. 8. *In-
ſtitut. de inutili ſtipul. & leg. obligationes* 11.
23 §. 12. *ff. de obligat. & action.* Filius familias
adhuc impubes de quibuſcumque bonis ſuis e-
tiam cum conſenſu, & auctoritate Patris ſui
ex nullo Contractu obligatur civiliter; *Inſti-
tut. de inutil. ſtipulat. §. Sed quod diximus.*
24 Pupillus tamen impubes auctoritate tutoris
contrahens obligatur civiliter; *ibid. §. pupil-
lus* 9. Et ratio diſparitatis eſt, quia pupillo
datur actio contra tutorem, ſi male ſuaſerit,
aut male auctoritatem præſtiterit, qualem
actionem non habet filius contra Patrem ob
naturalem reverentiam, ac virtutem pietatis;
25 *l. cum oportet §. ſub hac tamen ver.* Filius fa-
milias pubes non poteſt valide contrahere ſi-
ne conſenſu Patris de bonis adventitiis, &
profectitiis; *l. ultim. §. 5. C. de bonis, quæ*
26 *liberis.* Poteſt tamen talis filius etiam ſine
conſenſu Patris contrahere de ſuis bonis ca-
ſtrenſibus, & quaſi caſtrenſibus, quorum is ab-
ſolutum habet dominium; *Inſtitut. de inutil.
ſtipulat. §. item inutili 6. & l. 39. ff. de action.*
27 *& obligat.* Pupillus & Minorennis valide con-
trahit in ſuum commodum obligando alterum;
non tamen in ſuum incommodum, ſeu obligan-
do ſe alteri ſine auctoritate Tutoris, vel Cu-
ratoris; *Inſtit. de auctor. Tutor. & inutil. ſti-
pulat. §. pupillus*; item *l. Julianus 13. ff. de
action. empt. l. Contra Juris 28. de pactis*, & *eſt
communis.*

Pupillus pubertati proximus (ideſt poſt 28
completum annum undecimum cum dimidio,
ſi maſculus ſit; vel nondum cum dimidio, ſi
ſit fœmina, *ex §. pupillus, Inſtitut. de inutil.
ſtipulat.* juncta Gloſſa *verb. Infantiæ proxi-
mus*) aut pubes, & multo magis minoren-
nis contrahens cum conſenſu, & auctoritate
Tutoris obligatur, & naturaliter, & civili-
ter; *l. impuberes, ff. de auctoritat. & conſenſu
Tutorum.* Excipienda eſt tamen alienatio bo- 29
norum immobilium, & mobilium pretioſo-
rum, quæ ſervando ſervari poſſunt; iſta enim
pupillis, & minoribus etiam accedente Tuto-
rum, vel Curatorum auctoritate interdicta eſt,
niſi Judicis decretum accedat; *l. Lex, C. de
adminiſtrat. tutorum, l. ult. C. quando decreto
opus non eſt, & l. non ſolum, §. minor, C. de
prædiis Minorum, l. Clarum, C. de auctoritat.
præſtanda.* Pupillus & Minorennis, ſeu minor 30
25. annis Curatorem habens non obligatur
civiliter ex ullo contractu ſine Tutoris, aut
Curatoris auctoritate inito. Ita habetur in §.
*admonendi, Inſtit. Quibus alienare licet, & to-
to tit. ff. & Inſtitut. de auctoritat. Tutor. &
l. 3. C. de in integrum reſtitut.* Excipiendi ta- 31
men ſunt varii caſus, in quibus pupillus, vel
minor ex ſimili Contractu etiam civiliter ob-
ligatur: Primo ſcilicet, quando res tradita pu-
pillo dolo ejus periit, datur contra eum actio
civilis, qua ſolvere compellitur; *l. 1. §. an
in pupillum, ff. depoſiti l. 3. §. pupillus*, jun-
cta Gloſſa *ff. de negot. geſtis.* Secundo, quan-
do pupillus ſeu Minorennis contractum jura-
mento firmavit, civili etiam actione obliga-
tur; *Authen. Sacramenta puberum, C. ſi adver-
ſus venditionem.* Tertio, quando pupillus ſeu
minorennis ex tali Contractu eſt factus ditior;
*l. pupillus §. pupillus, ff. de auctoritat. Tutor.
C. de uſucapione pro emptore.* Nam *Locuple-
tari non debet aliquis cum alterius injuria, vel
jactura. Regul. 48. juris in 6.* Exempli gra-
tia, ſi pupillus, vel minorennis mercem ſibi
traditam a venditore, ante ſolutum pretium
bona fide abſumpſit, vel amiſit, poteſt com-
pelli in foro civili ad reddendum id, in quo
inde factus eſt ditior.

Quamvis pupillus pubes, vel pubertati pro- 32
ximus, & minorennis ſine Tutoris auctoritate

Digitized by Google

contrahens non obligetur civiliter, ut dictum
eſt *ſupra num.* 27. obligatur tamen naturaliter,
ſive in foro coofcientiæ. Eſt communior cum
Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 224. *num.* 31.
Sanchez *lib.* 6. *de Matrimon. diſp.* 38. *num.* 21.
Leſs. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 61. Rebell. *part.* 2.
lib. 1. *de contract. q.* 8. *ſect.* 2. Gomez 2. *re-
ſolut. cap.* 14. Card. Delugo *diſp.* 22. *ſect.* 10.
num. 288. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 9. *n.* 7.
Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 138. On-
nate *de contractib. d.* 4. *num.* 40. La Croix
lib. 3. *part.* 2. *num.* 671. cum plurimis aliis
ibi citat. contra Alciat. Covarruv. & varios
alios apud Sanchez *num.* 20. Et ratio eſt quia
obligatio naturalis oritur ex conſenſu ; *l. Sti-
chum* §. *naturalis, ff. de ſolut.* ſed pupillus pu-
bes, vel pubertati proximus, & a fortiori mi-
norennis ſufficientem conſenſum habent, ut col-
ligitur *ex* §. *pupillus, Inſtitut. de inutil. ſtipulat.*
ergo naturaliter, ſive in foro conſcientiæ ob-
ligantur ex cootractu. Neque leges civiles ta-
les contractus irritant pro foro conſcientiæ,
& naturaliter ; immo potius multis in locis
dicunt pupillum ſine tutoris auctoritate con-
trahentem obligari oaturaliter, uti expreſſe
habetur *l. Si pupillus, ff. ad l. falcidiam, l.
Si ejus, ff. ad Trebellianum, l.* 1. *ff. de Nova-
tionibus*, & alibi ſæpe, *ut l. Marcellus* 25. *ff.
de Fidejuſſoribus*, ubi expreſſe dicitur pupillum
ſine auctoritate tutoris contraheotem obliga-
ri : noo obligatur autem civiliter, ergo natu-
33 raliter. Nec obſtat quod *l. pupillus, ff. de
actionibus, & obligat. & l. Quod pupillus, ff.
de condict. indebitis*, negetur pupillum natura-
liter obligari ; nam reſpoodetur quod illa ju-
ra, & alia ſimilia loquuntur de pupillo impu-
bere proximo infantiæ, qui cum infirmum in-
tellectum habeat, & parum a furioſo diſtet,
ut dicitur *l. pupillus* 56. *ff. de action. & obli-
gat.* ideo jura civilia ejus contractui reſiſtunt,
& omnem obligationem tollunt ; Sic Layman
loc. cit. n. 8. Sporer *loc. cit. n.* 138. & alii
34 paſſim. Nec etiam obſtat, quod *l.* 59. *ff. de
obligat.* dicatur pupillum mutuam pecuniam
accipiendo nequidem jure naturali obligari ;
nam ſenſus eſt jure naturali non obligari ſta-
re contractui, cum ipſe reſcindere poſſit ; Sic
La Croix *loco cit. n.* 671.

35 Excipiendi tamen varii caſus, in quibus pu-
pillus, vel minorennis neque obligatur natu-
raliter, ſive in foro conſcientiæ. Primo, ſci-
licet, ſi pupillus cum ipſo tutore contrahat
v. g. ſi Tutori vendat Domum, prædium, &
hujuſmodi, non obligatur nequidem naturali-
ter, quia leges hujuſmodi contractui reſiſtunt ;
l. 1. *& l. pupillus, ff. de auctoritate Tutor. l.
Non licet, ff. de contrahend. empt.* Dato autem
quod pupillus habeat plures tutores, ſi aucto-
ritate unius cootrahat cum altero, tunc pupil-
lus eſt obligatus ; *l. pupillus, ff. de auctoritate
tutor.* Layman *loco cit. n.* 8. Sanchez *loc. cit.
num.* 25. & alii paſſim. Secundo, ſi pupillus
alienet bona immobilia vel mobilia pretioſa,
quæ ſervando ſervari poſſunt ſaltem per trien-
nium, Contractus non obligat nequidem natu-
raliter ; quia in his contractibus majoris mo-
menti jus poſitivum irritat conſenſum, non
ſolum pupilli, ſed etiam tutoris, ſi conſentiat
ſine decreto Judicis ; *l.* 12. *Cod. de adminiſtr.
tutor.* & communis Doctorum, & *l.* 7. 11.
15. *Cod. de prædiis*. Tertio, ſi Judex ex ſpe-
ciali cauſſa interdixerit omnem adminiſtratio-
nem pupillo circa res ſuas, tunc non erit pu-
pillus obligatus nequidem naturaliter per Con-
tractum, quia conſenſus illius eſſet jure irri-
tus ; Sanchez *loc. cit. n.* 27. La Croix *l. c. n.*
746. & alii.

Uxor ſine conſenſu Mariti non poteſt valide 36
contrahere de bonis dotalibus, quouſque talia
bona Dotalia, quo ad uſumfructum, & admi-
niſtrationem ſunt ſub poteſtate Mariti. Item 37
invalide contrahit ſervus, ſive cum Dominis,
ſive cum aliis contraxerit, ac proinde neque
illis, neque adverſus illos conceditur de jure
civili actio civilis ; *l. In perſonam, l. Quod at-
tinet, ff. de regul. Juris, l. Servi, ff. de actio-
nibus, & obligat.* Quantum autem ad Servum 38
limitanda eſt aſſertio in caſu, quo Servus Do-
mino pecuniam promitteret pro libertate, qua
adepta teneretur pecuniam promiſſam erogare,
& pro executione concederetur actio civilis ;
l. promiſſæ, Cod. an Servus proprio facto. Sic 39
pariter Religioſi ſolemniter profeſſi, ex quo
ob votum paupertatis nullius rei Domioium
habent, conſequenter nequeunt legitime diſpo-
nere de bonis Monaſterii, neque valide con-
trahere ſine conſenſu Superioris ; Superiores au-
tem, & ab eis deputati Adminiſtratores bono-
rum communium, poſſunt quidem contrahere,
ſed in multis caſibus, non niſi dependenter a
conſenſu Capituli, ſeu Religioſæ communita-
tis, & ſolummodo ad uſus determinatos, &
quo ad hoc obſervandæ ſunt ſpeciales pro una-
quaque Religione Cooſtitutiones, & legitimæ
praxes. Ita communis Doctorum.

Tertia ex conditionibus requiſitis ad validi- 40
tatem Contractus eſt, ut res quæ ſub Contra-
ctu cadit, non ſit aliquo jure prohibita cade-
re ſub conventione, ſed revera commercium
pati queat. Unde defectu hujus conditionis, ſi
res

Digitized by Google

res eſſet v. g. Sacra, aut publica, conventio, ſeu contractus erit inutilis; §. 2. *Inſtit. de inutil. ſtipul.* ibi: *Idem juris eſt* (hæc ſtipulatio erit inutilis) *ſi rem Sacram, aut Religioſam, quam humani juris eſſe credebat, vel publicam.... vel cujus commercium non habuerit;* Sic invalidus eſt contractus, quo ſine beneplacito Apoſtolico alienantur, vel permutantur, vel hypothecæ ſubjiciuntur bona Eccleſiaſtica immobilia, vel mobilia pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt; Extravagant.

41 Pauli II. incip. *Ambitioſæ*. Quarta conditio eſt, ut contractus celebretur cum cognitione, & libere, ideſt nullus in conventione intercedat error, neque vis, nec metus, nec dolus; *Regul.* 116. §. 2. *de regul. juris*, ibi: *Non videntur qui errant conſentire*; Nihil conſenſui tam contrarium eſt, quam vis, atque metus.

42 Unde quando in altero contrahentium contingit error circa ſubſtantiam rei, contractus jure naturæ eſt irritus, quia tunc deeſt conſenſus ſubſtantialis, cum nullus ſit errantis conſenſus, ut expreſſe dicitur *l. Non idcirco, Cod. de juris, & facti ignorantia; l.* 15. *ff. de juriſd. l.* 11. *&* 41. *ff. de contrah. empt.* Sic v. g. dum venditur, & emitur aurichalcum pro auro, vitrum pro gemma, eſt nullus contractus, nam emens intendit emere aurum, vel gemmam, non vero aurichalcum, vel vitrum; ſine conſenſu autem contractus eſt nullus; *l.* 1. §. *conventiones, ff. de pactis; l.* 3. *ff.*

43 *de obligat. & action.* Si autem error vel Ignorantia ſit ſolum circa qualitatem rei, non impedit conſenſum ad valorem contractus requiſitum; *l. Aliter* 10. *& l. Alioquin* 31. *de*

44 *contrah. empt.* (*a*) Metus ab intrinſeco, ideſt, vel proveniens ab intrinſeca complexione hominis, vel incuſſus a cauſſa naturali, ut eſt metus mortis imminentis ob morbum, naufragium, ſerpentes, feras &c. non invalidat contractum, quia homo tunc non impellitur ab alio, ſed ipſe ſe in eum contractum libere inducit, uti habetur *l. Si mulier* 21. *ff. quod metus cauſſa;* & colligitur *ex cap. Sicut nobis* 17. *de Regularibus*, ubi votum Religionis emiſſum a conſtituto in lethali infirmitate cenſetur validum. Similiter metus ab ex- 45
trinſeco proveniens, juſte tamen ab alia cauſſa libera incuſſus, contractum non invalidat; *leg.* 3. *&* 21. *ff. quod metus cauſſa*, & colligitur *ex cap. Ex litteris* 2. *de ſponſalibus*, ubi deciditur eum valide contrahere Matrimonium, qui poſt inita ſponſalia metu excommunicationis cogitur ad Matrimonium; *& ex capit. de Regularibus* 25. *de Simonia*, ubi de aliquo, qui deliquerat dicitur debere cogi ad ſtrictiorem ordinem. Et ratio eſt, quia metus relinquit ſimpliciter voluntarium; quod enim metus injuſte incuſſus irritet contractum, non eſt ratione involuntarii, ſed ratione injuſtitiæ, metus autem juſte incuſſus non infert cuipiam injuriam. *Eſt communis*.

Si metus ſit gravis ab extrinſeco proveniens, 46
ſeu ab altero contrahente injuſte, & in ordine ad extorquendum conſenſum incuſſus, omnes contractus ex hujuſmodi gravi metu ad extorquendum conſenſum injuſte incuſſo celebrati, vel ſunt ipſo Jure invalidi, vel ſaltem per ſententiam Judicis reſcindendi. Ita communis Doctorum, nam licet plurimi, ut Henriquez, Bonacina, Reginaldus, Leſſius, aliique ſupra innumeri, præſertim Canoniſtæ cum Sanchez *de Matrimon. lib.* 4. *d.* 4. *n.* 4. Illſung *tom.* 2. *d.* 2. *n.* 349. La Croix *loco cit. n.* 636. velint, ut certius eſt, metum ab altero contrahente injuſte, & in ordine ad extorquendum conſenſum incuſſum ſpectato jure naturæ non invalidare contractum, contra Molinam, Rebell. Valent. Onnat. & varios alios, qui dicunt omnes hujuſmodi contractus eſſe jure naturæ irritos; tamen omnes conveniunt, quod tales contractus vel ſunt ipſo jure poſitivo irriti, vel ſaltem irritandi. Et hoc de-

ſu-

Nota Romani Theologi.

(*a*) Non eſt generatim verum, errorem, & ignorantiam circa rei qualitatem non impedire conſenſum ad valorem requiſitum. Nam ſi qualitas talis ſit, ut contrahens expreſſe, vel implicite contrahere noluerit, niſi res tali fuerit qualitate affecta, certe deeſt conſenſus ad valorem contractus neceſſarius. Tunc enim qualitas una cum rei ſubſtantia ingreditur objectum ſubſtantiale contractus, & voluntas contrahendi deeſt, ſi qualitas illa deſideretur. Hinc ſi emens pannum, anglicum v. g. velle ſibi comparare contendat, vel certæ alterius qualitatis, loco vero iſtius, diverſæ qualitatis pannum tradatur, is in hujuſmodi contractum non conſentiret, quia ob defectum optatæ qualitatis, pannum traditum, illud non eſſet, quod emptor emere velit.

Digitized by Google

ſumitur *ex cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*, ubi hæc regula generalis traditur, ibi : *Quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari ; & ex cap. Ad audientiam* 4. *eodem tit.* ubi conſimiliter habetur, ibi : *Quæ vi, metuſve cauſſa fiunt,*

47 *carere debent robore firmitatis*. Unde noſtra aſſertio ſub disjunctione loquens declaratur per inductionem. In primis enim contractus aliqui, ſcilicet Matrimonium, & Profeſſio Religioſa, promiſſio, vel ſolutio dotis veluti acceſſoriæ ad Matrimonium, promiſſio, vel traditio ex rebus Eccleſiæ, ſunt ipſo jure poſitivo irriti, ſi fiant ex metu gravi injuſte incuſſo. Idem tenent multi de ſponſalibus, renunciatione Beneficii Eccleſiaſtici, juriſdictione extorta, abſolutione a cenſuris, votis ſimplicibus, & aliis, de quibus videri poſſunt Sanchez *de Matrimon. lib.* 4. *d.* 8. Leſs. *loco cit. num.* 37. Illſung. *loco cit. num.* 120. Onuat. *loc. cit. num.* 230. Illſung. *loco cit. num.* 350. & ſignanter Gloſſa magna *in cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*,

48 ubi varia jura adducit. Reliqui vero contractus per talem injuſtum metum extorti non ſunt ipſo jure poſitivo irriti, & invalidi, ſed tantum irritandi. *Eſt fere communis* cum Floſſa mox citata *in d. cap. Abbas in fine*, ubi ad denotandos contractus cauſſa gravis, ſeu coactionis metus ipſo jure irritos, & alios ſolum irritandos, adducit ſequentes verſus :

Tutor, Judicium, Dos, Sacrum, Copula, Votum
Hæc ſex vi facta de jure ſcias fore nulla,
Cætera jus patitur, ſed poſtea reſtituentur.

49 Et ratio eſt, quia jura de cæteris aliis contractibus loquuntur ut validis, & qui irritatione, ſeu reſciſſione indigeant. Sic habetur *in l.* 1. *ff. quod metus cauſſa, l. dolo vel metu, Cod. de inutil. ſtipulat. L. Si mulier* 21. *§. ſi metu coactus* 2. *ff. de eo quod metus cauſſa, & l. ſi metus cauſſa* 84. *ff. de acquirend. hæred.* ubi dicitur adeuntem hæreditatem ex metu hæredem fieri, ſed reſtituendum eſſe ; *& leg. final. Cod. de his, quæ vi*, dicitur : *Venditiones, donationes, tranſactiones, quæ per potentiam extortæ ſunt, præcipimus infirmari*, & cap. *Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*, præciſe habetur, *quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*.

Et cauſſa harum legum fuit, partim ne lites, & jurgia multiplicarentur, ſi unicuique abſque ſententia Judicis liceret res ſuas repetere, partim quia injectio metus injuſti eſt delictum, delicta autem non præſumuntur ; hinc jus ſtatuit non dari actionem, nec reſcindi contractum, antequam delictum probetur ; ſic recte ſno more La Croix *loco cit.*
num. 638. Hic tamen eſt advertendum, quod 50
hactenus dicta intelligenda ſolum ſunt de metu gravi, ſeu cadente in conſtantem virum, non autem de metu levi, prout habetur *cap. Cum delictis* 6. *de his, quæ vi, metuſve cauſſa fiunt*.

* Contractus trium contractuum, qui a mul- 51
tis defenditur, ab aliis improbatur, a Pontifice Benedicto XIV. præciſe non improbatur, ſed facultatem permittit Epiſcopis, ut in ſuis Synodis dehortentur ſubditos ſuos ab eo exercendo ; *de Synodo diæceſ. lib.* 7. *toto cap.* 50. Vide etiam in noſtro tomo 7. verb. *Societas*, ubi fuſe de eo.

Contractus *collaticius* is eſt, quo bos ter- 52
ram arans traditur bubulco, qui ſolvit Domino bovis certam portionem frumenti lege hac adjecta, ut ſi bos naturaliter moriatur, damnum ſit domino & bubulco commune. Si vero pereat culpa bubulci, is totum damnum ſubeat. Hic contractus approbatus eſt a Theologis, nonnullis adjectis conditionibus, quæ probatæ fuerunt a Sac. Congregatione Concilii die 6. Decembris 1730. *De Synodo Diæceſ. lib.* 7. *cap.* 51. *§.* 2.

Contractus venditionis cum pacto francan- 53
di, eſt, cum Titius vendit Sempronio prædium ſuum cum pacto redimendi rem venditam, prædium tamen retinet tamquam conductor, & pro conductione mercedem ſolvit, donec idem Titius ſibi illud prædium redimat. In hoc contractu pœnitens emptor a Confeſſario interrogandus eſt, num reipſa animum ſincerum habuerit emendi ; ſimiliter & venditor interrogandus eſt, num ab emente pecuniam mutuam petierit, eumque renuentem induxerit ad uſuram obtegendam pallio pacti francandi. In utroque enim illo caſu ſubintelligitur uſura, adeoque illicitum judicandum eſt ; ſecus vero non ; *De Synodo Diæceſ. lib.* 7. *cap.* 51. *§.* 5.

Alia ad rem, vide verb. *Societas num.* 3. *ad* 10.

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

54 Nulla jure naturali inſpecto intercedit dif-
ferentia Pacta inter & Contractus quoad effe-
ctum obligationis, utpote quæ in utriſque ex
eodem principio ſequitur, ſcilicet quod is qui
pacto, ſeu Contractu jus aliquod alii conce-
dit, & in eum transfert, ex regula juſtitiæ
generalis, id debeat tribuere in quem jus con-
55 ſenſu illo translatum eſt. Recte Modeſtinus *in
leg. 52. §. 4. de oblig. & Action. Conſentientes*
(inquit) *in aliquam rem conſenſu obligari ne-
ceſſario ex voluntate noſtra videmur.*

56 At Leges Romanæ pacta, quæ ſine ulla cau-
ſa vel præcedenti, vel præſenti, vel futura
ineuntur, diſtinxerunt a pactis, quæ continent
Synallagma, ideſt ubi quis ideo ſe obligat,
vel quia aliquid datum, vel factum eſt ab al-
tero, vel quia viciſſim aliquid præſtare debet.
57 Priora pacta *nuda* vocabant, atque ex ipſis ci-
58 vilem obligationem non dabant; Neque enim
Civibus temere ſua jactare permitti debere cre-
debant, quia non tam animo deliberato, quam
præcipitato conſilio promiſiſſe cenſebantur.
59 Poſteriora vero pacta Contractus nominabant,
civilemque ex iis actionem dabant; *Fidem*
(ait Sextus Cæcilius apud A. Gellium *lib. 2.
noct. Attic. cap. 1.*) *Majores noſtri in negotio-
rum ſanxerunt;* Confer Noodt *de pact. cap. 9.
& ſeq. utrobique per tot.*

60 Inter poſteriora hæc pacta, quædam frequen-
tiorem uſum habebant, & quotidie occurre-
61 bant. Quo factum eſt, ut Romanæ Leges illi
dederint proprium nomen, quod totam nego-
tii naturam exprimeret, eaque Contractus no-
minatos vocaverint, & actionem inde natam
62 nominarint. Et quum horum Contractuum qui-
dam dationem requirerent, quidam conſiſte-
rent nudo conſenſu, quidam verbis, quidam
litteris contraherentur, nati inde ſunt Con-
tractus reales, conſenſuales, verbales, & lit-
63 terales. Cæteros Contractus, quibus peculiare
nomen haud dedere, innominatos appellarunt;
quia quum certum illis nomen impoſitum non
ſit, manet ratio naturalis contrahendi illa ne-
gotia, per verborum ſcilicet ambages, circum-
ſcribendo id, quod partes inter ſe actum eſſe
64 volunt. Unde Actori dabatur actio *præſcriptis
verbis* ad exigendum id, quod ob cauſam pro-
miſſionis Synallaſum eſt.

65 Ex hypotheſi itaque Legum Romanarum
Contractus ſunt pacta, quæ ob cauſam fiunt,
adeoque ubi Synallagma, ſeu commutatio ju-
66 tis ſubeſt. Quare differunt a pactis, quæ ta-
lem cauſam minime habent, adeoque ubi Sy-
nallagma non ſubeſt.

Patet ex dictis cur Leges Romanæ nullam 67
ex pactis, quibus cauſa non ſuberat, actionem
dederint. Sed tractu temporis æquitas fidei
datæ prævaluit, & obligatio pactis pleniſſime
reſtituta eſt.

Primo ipſæ Leges Romanæ plures excepe- 68
runt ſpecies pactorum, ex quibus civilem ob-
ligationem, id eſt actionem dederunt, quæque
legitima, ſeu *veſtita* dixerunt. Huc pertinent
*pactum de donando leg. 35. §. 5. C. de donat.
Promiſſio dotis leg. 6. C. de Jur. dot.* & alia,
de quibus vide Noodt *de pact. cap. 13. & ſeq.*

Secundo: ex pactis Contractibus bonæ fidei 69
incontinenti adjectis obligationem itidem civi-
lem dederunt; *l. 7. §. 5. & 6. ff. de pact.* con-
ſule Noodt *de pact. cap. 11.*

Tertio: Prætor actionem dedit, ſi quis pe- 70
cuniam, quam ipſe vel alius Titio debet, ſe
ſoluturum nudo pacto promittit; *tot. tit. ff.
de conſtit. pecun.*

Idem Prætor demum ex omni pacto exem- 71
ptionem dedit, id eſt omnes effectus debiti
naturalis ei tribuit præter actionem, ubi ad 72
naturalem æquitatem provocat, & nihil tam
fidei humanæ congruum eſſe inquit, quam
pacta conventa ſervare; *leg. 1. in princip. de
pact.*

Jus Canonicum reſtituit jus naturæ, & ex 73
omni pacto actionem dedit. Idque probatur *ex
cap. de pact. verb. Conventus ſentiat diſciplinam
Eccleſiaſt. &c.* Ergo conventus mediante actio-
ne compelli ad implendum pactum poteſt; *ex
cap. 3. eod.* ubi diſtincte dicitur, promiſſum
eſſe ſervandum *ex cap. 1. & final. eod. tit. in
verb. Perpetuo inviolabiliter obſervari*. Vide &
alia juris Canonici loca allegata a Stryk. *in
uſu mod. Pand. lib. 2. tit. 14. §. 2.*

Moribus confirmatum eſt jus Canonicum, 74
ita ut hodie omnia pacta nuda producant ob-
bligationem civilem; Groenvveg. *in leg. 10.
per tot. Cod. de pact.* Stryk. *in uſu modern. Pan-
dect. lib. 2. tit. 14. §. 3.* At confer præ cæter.
Henric. Coccei *in diſſert. de Jur. Pœnitent.* 4.
4. §. 10.

Quæ quum ita ſe habeant, duo inde infer- 75
re licet. Primum eſt, quod hodie nec in Con-
tractibus innominatis locus ſit pœnitentiæ, *Gra-
vis* ita ad rem differit Stryk. *in uſu modern.
Pandect. lib. 2. tit. 14. §. 5. controverſia reſul-
tat, an ſuppoſita ſimplici illa pactorum validi-
tate pœnitentiæ adhuc locus ſit in Contractibus in-
nominatis? Quippe Romano jure expeditum eſt,
in illis Contractibus non tantum ab initio pœni-
ten-*

Digitized by Google

tentiæ locum eſſe, ſed & illi repetitionem permiſſam, qui ex ſua parte Contractum adimplevit &c. Hodie vero in Contractibus innominatis pœnitentiæ locum non eſſe ea propter defendit Molin. &c. quia omnia, quæ de pacto nudo ac veſtito, de Contractibus nominatis, & innominatis ſubtiliter potius quam utiliter ab Ethnicis hominibus inventa atque introducta ſunt, non congruunt validitati pactorum, quam de jure naturali, & canonico habent. Molinæ ſententiam rejicit D. Han. ad Weſembec. &c. Leges Romanas ab iniquitate vindicans, & exemplo perniciosum eſſe aſſerens iſta, quæ longa deliberatione habita diu in Republica conſtituta velle abrogare. Verum ut ut facile admittam non poſſe iniquitatis incuſari Jus Romanum, ut ut in Contractibus innominatis pœnitentiam admittat, quippe omnino ab arbitrio Legislatoris civilis eſt modum inducendæ obligationis determinare aut limitare &c. Non tamen video qua ratione hodie defendi poſſit illorum ſententia, qui quamvis ex pacto actionem concedant, pactum tamen permutationis alteriuſve Contractus innominati obligationem validam producere negant, ſed adhuc pœnitentiæ locum eſſe aſſerunt &c. Si enim ſtipulatio Contractui innominato addita excludis pœnitentiam; quid ni & pactum quod vim ſtipulationis habet!

76 Alterum eſt, hodie omnes contractus dici poſſe conſenſuales, *Hodie* (ita quoque proſequitur Stryk. *in uſu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14.) *omnes Contractus veros (ſi litterarum obligationem exceperis, in qua ſingularitas notoria) in effectu eſſe conſenſuales, ſive nominati ſint, ſive innominati. In eo enim conſenſualium contractuum vis conſiſtit, quod ex ſolo conſenſu inducatur obligatio citca ullius rei interventum &c. Atqui vero conſenſus contrahentium in quocumque alio contractu pariter adſit neceſſum eſt. Suppoſito conſenſu ſupponitur pactum. Ex pacto vero valida reſultat obligatio. Id tamen adhuc hodie verum eſt, conſenſu non perfici contractum realem, ſed rei interventum adhuc neceſſarium eſſe. Quis enim pacta de commodando, vel deponendo, commodatum, vel depoſitum hodie diceret? Sed & id tamen verum eſt, pactum de commodando obligationem efficacem pariter producere, quam ſi conſenſualis contractus pariter fuerit initus. Unde nec commodati, nec depoſiti actio daretur hodie, ſed tantum condictio ex pacto de commodando &c. Ubique tamen ſuppono intereſſe alterius neceſſarium verti in implemento pacti, alioquin ceſſante intereſſe pœnitentiæ locus eſt in omni alio contractu, quum exceptio* tua non intereſt *omnem agentem repellat.*

77 Cave autem ne confundas tractatus de contrahendo cum pactis, & contractibus. Separandi enim ſunt tractatus ab ipſis pactis, & contractibus. Hoc omnino certum, ex nudis tractatibus ad concluſionem non deductis nec hodie oriri obligationem. Quamdiu enim negotium adhuc tractatur, deeſt conſenſus ille duorum in idem placitum. Diverſum vero eſt a tractatu pactum de contrahendo. Quocirca omnino obligatur qui mihi promittit, ſe domum venditurum eſſe, vel rem mihi eſſe commodaturum. Adeſt enim jam tum idem placitum; vide Stryk. *de cautel. Contract. ſect.* 1. *cap.* 6. §. 1.

78 Reliquum eſt, ut diſpiciamus, an illa quæ de Jure Romano obtinebat diſtinctio inter contractus bonæ fidei, & contractus ſtricti juris, locum ſibi vindicet etiamnum.

79 Contractus illi dicebantur bonæ fidei, ex quibus, vel utrimque principaliter obligatio, ac propterea etiam utrimque directa actio naſcebatur, vel ex uno latere principaliter, ex altero per conſequentiam quamdam, ac velut ex poſt facto, adeoque duplex quidem actio competebat, ſed directa una, altera contraria; contra vero contractus, qui ex uno tantum latere obligationem pariebant, ſtricti juris erant.

80 In contractibus autem bonæ fidei quum difficilius eſſet ob multiplicem circumſtantiarum varietatem ita, vel pactionibus omnia definire, vel cautionibus circumſcribere, ut non a prudentiſſimis quædam omitterentur, juſtum viſum fuit, id quod deeſſet expreſſæ partium conventioni per Judicem ex bono, & æquo ſuppleri, atque ita per eum æſtimari quantum Alterum Alreri ex bono, & æquo etiam extra ac præter id, quod in conventionem deductum erar, præſtare oporterer. 81 E diverſo quum in contractibus ſtricti juris non tantæ, tamque multiplicatæ occurrerent rerum varietates, viſum fuit his definiendis prudentem contrahentis circumſcriptionem poſſe ſufficere, ac ſuæ culpæ, & negligentiæ debere unumquemque accepto ferre, ſi minus ei per conventionem proſpectum ſit, ac propterea Judicem in judicando adſtrictum eſſe oportere iis quæ placuerant, nec debere eorum, quæ nominatim cauta non eſſent, habere rationem; Adiſis Vinnium *in Commentar. ad Inſtitut. lib.* 4. *tit. de Action.* §. 28. *num.* 2.

82 Ut autem ad propoſitam quæſtionem veniamus, differentiam inter utriuſque generis contractus adhuc ſupereſſe, & niſi ea retineatur, totam juriſprudentiam ſubverti debere, tenet

Fa-

Digitized by Google

Faber *de error. Pragmat. decad. 9. error.* 1. Contra Gudelin. *de jur. noviſs. lib.* 3. *cap.* 13. Strykius *in uſu modern. Pandect. lib.* 44. *tit.* 7. §. 8. & poſt alios Bobemer. *in Introduct. in jus digeſtor. lib.* 44. *tit.* 7. *num.* 19. ſentiunt, nullum hodie eſſe uſum dictæ differentiæ.

CONTRIBUTIO.

1 ECcleſiæ, & Eccleſiaſtici tum Sæculares, tum Regulares, ſunt immunes ab omnibus Contributionibus, exactionibus, tributis, & oneribus novis, & extraordinariis, etiam illis, quæ ex cauſa belli, famis, & peſtis, ac hujuſmodi a Laicis imponuntur. Communis per expreſſos textus *in cap. Non minus* 4. *& cap. Adverſus* 7. *de Immunit. Eccleſ. cap. Quamquam* 4. *de cenſib. cap. Quia nonnulli* 1. *& cap. Clericis* 3. *de Immunitat. Eccleſ. in* 6. *Extravagant. Quod olim, de Immunit. Eccleſ.* Bulla Cœnæ §. 18. Conſtitut. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *l. Placet* 5. *& l. Sancimus* 21. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. l. Deſcriptionis* 1. *Cod. de imponenda lucrativa deſcript. Authent. Item multa, Cod. de Epiſcop. & Clericis, Novella* 131. *cap.* 1. cum ſimilibus, & pluribus aliis juribus, tam Canonicis, quam Civilibus, & innumeris Sacræ Congregationis Immunitatis Decretis, quæ inter alios referuntur a Petro Andrea Riccio *in Synopſi Reſolutionum, & decretorum Sacræ Congreg. Immunit. verb. Contributio, & fere per totum.*

2 Omnes, & ſinguli cujuſcumque Dignitatis, & præeminentiæ etiam Imperialis, Regalis, Ducalis &c. ſive per ſe, ſive per alios directe, vel indirecte exigentes ſine expreſſa ſpeciali licentia Romani Pontificis ab Eccleſiis, Eccleſiaſticis perſonis, aut eorum bonis Contributiones, collectas, decimas, taleas, præſtantias, & quæcumque alia hujuſmodi, ſeu ad id conſilium, auxilium, favorem, concurſum, ac exequutionem præſtant, præter graviſſimum ſacrilegii peccatum, & integram debitam omnium reſtitutionem, incurrunt ipſo Jure, & facto excommunicationem majorem Papæ reſervatam; Bulla Cœnæ §. 1. *&* 21. *cap. Clericis, de Immunit. Eccleſ. in* 6. Conſtitut. Urban. VIII. incip. *Romanus Pontifex*, cum aliis citatis juribus.

3 Et hanc excommunicationem incurrunt qui dictas Contributiones, Collectas, & hujuſmodi impoſitas, etiam a ſponte dantibus, & concedentibus (hoc eſt ſine alia vi, aut coactione præter exactionem, ſeu impoſitionem) recipiunt; Bulla Cœnæ in cit. §. 18. ibi: *Aut ſic impoſita etiam a ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt*, & cit. Conſt. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex* §. 6. ibi: *Etiam a ſponte dantibus, vel Contribuentibus*, & ſæpiſſime Sac. Congr. Immun.

A prædicta excommunicatione extra articulum mortis nemo præter Romanum Pontificem abſolvere poteſt; & in articulo mortis nemo abſolvere poteſt reos, niſi ipſi prius cautionem præſtent de ſatisfaciendo ſeu reſtitutionem faciendo, & mandatis Eccleſiæ integre parendo, & ſimilia non ulterius faciendo, textu expreſſo in Bulla Cœnæ §. 21. *cap. Clericis* 3. *de Immunit. Eccleſ. in* 6. cit. Conſtit. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, cum aliis ſupra allegatis juribus. 4

Abſque incurſu tamen excommunicationis, & culpæ poſſunt licite imponi Eccleſiis, & bonis Eccleſiaſticis contributiones, & collectæ extraordinariæ, eaſque tenentur Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici ſolvere, ſi ſex copulative conditiones concurrant; Primo deliberatio Epiſcopi una cum Clero; Secundo magna neceſſitas, & utilitas; Tertio ut neceſſitas, vel utilitas ſit communis tam Laicorum, quam Clericorum; Quarto ut Laicorum facultates non ſuppetant; Quinto ut prius Romanus Pontifex conſulatur, & expreſſam facultatem ad id concedat, niſi grave periculum ſit in mora; Sexto ut Contributio fiat ſine ulla exactione Laicali, ſed exactio fiat per perſonam Eccleſiaſticam a Superiore Eccleſiaſtico deputandam. Sic per Jura citata *ſupra num.* 1. expreſſe Sacra Romana Rota *in Brunduſina Tabellæ* 13. *Februarii* 1604. *coram Pegna*, ſequuta a S. Congreg. Immunitatis 28. *Aprilis* 1650. relata a Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſiaſtici univerſ. cap.* 39. §. 6. *num.* 8. & a nobis ad litteram adducta ſub verb. *Bona Eccleſiaſtica*, *art.* 2. *num.* 71. & ſic Fagnanus *in cap. Non minus* 4. *de Immunitat. Eccleſ. a num.* 22. Barboſa *loco citato;* Reiffenſtuel *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *a num.* 254. & communis aliorum, ac aliæ Rotæ deciſiones, & innumeræ Sac. Congreg. Immunit. reſolutiones apud Riccium *loco cit.* Pignatell. *tom.* 2. *conſ.* 14. *& tom.* 3. *conſ.* 15. *ac tom.* 4. *conſ.* 121. & varios alios. 5

Dicitur autem notanter in quinta requiſita conditione, *Niſi periculum ſit in mora*, quia in caſu urgentis neceſſitatis hoſtis imminentis, ac minantis Civitati obſidionem, ignem, & fer- 6

ſerrum, & hujuſmodi graviſſima mala, ac interim nec tempus, nec vis haberetur adeundi tam cito Summum Pontificem, in tali urgenti caſu, ſi cæteræ aliæ requiſitæ conditiones adeſſent, ſufficeret conſenſus Epiſcopi, & Cleri; Sic expreſſe Abbas *in cit. cap. Non minus* 4. *num.* 19. *de Immunit. Eccleſ.* Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 15. *num.* 37. Caſtropal. *par.* 2. *tract.* 12. *diſput. unic. punct.* 9. *num.* 7. Diana *par.* 5. *tract.* 1. *reſolut.* 11. Sylveſter *verb. Immunitas* 1. *num.* 20. Pirhing *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *num.* 72. Reiffenſtuel *ibid. num.* 260. *verſ. Limitatur* teſtans de communi; *arg. cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Eccleſ. l. Tutor qui repertorium* 7. *ff. de adminiſtr. Tutor.* Et ratio eſt, quia *quod non eſt licitum in Lege, neceſſitas facit licitum*, textu expreſſo *in cap. Quod non eſt licitum* 4. *de Reg. Juris*; Neceſſitas enim non habet Legem; *cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſtinct.* 1. *cap. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior. cap. Omnes* 1. *de feriis*; *cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſarum*, cum ſimilibus. Tum quia in ſimili urgenti neceſſitatis caſu adeſt præſumpta Pontificis voluntas. Tum etiam quia in tali urgenti neceſſitate ſubintrat jus naturale, quo Reſpublica jus habet ad ſe protegendum etiam contra Eccleſiaſticos, ſi iſti in tali imminenti, & gravi periculo ipſam ſuccurrere nolint. Lex enim poſitiva, ſive divina, ſive humana ſit, non obligat, quando urget vis præcepti naturalis atque divini; D. Thom. *par.* 2. *quæſt.* 94. *art.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. & 14. & *par.* 2. *lib.* 4. *c.* 18. Pignatell. *tom.* 3. *cit. conſult.* 15. *num.* 37. & alii paſſim.

7 Advertendum tamen eſt cum citatis Doctoribus, quod licet talis urgens neceſſitas, & moræ periculum facile poſſit contingere in exactione contributionis ad unum, vel alterum actum, ſeu ad breve tempus; ſi tamen neceſſitas diutius duret, & contributio ad longum tempus continuanda ſit, tunc pro tali continuatione debet obtineri Papæ conſenſus, quamvis ſine ipſius expreſſo conſenſu ratione talis urgentis moræ periculi fuerit incœpta; Cum enim quo ad continuationem Lex de exquirendo Pontificis conſenſu, non obſtante neceſſitate, ſervari poſſit, ut ſupponitur, debet neceſſario adimpleri, eo quod cauſſa excuſans ceſſaverit; *argum. cap. cum ceſſante* 60. *de appellation. leg. Adigere* 6. §. 2. *ff. de jurepatron.*

8 Item advertendum eſt, quod ſicut urgente moræ periculo abſque expreſſo conſenſu Papæ contributiones ab Eccleſiaſticis exigi, & reſpective ſolvi poſſunt, ita etiam abſque expreſſo conſenſu Epiſcopi, & Cleri, ſi aliqua particularis intervenerit urgens neceſſitas, & impoſſibilitas interim adeundi Epiſcopum; Militat enim eadem ratio in utroque caſu; & ubi eadem eſt ratio, eadem eſt juris diſpoſitio; *l. Ideo* 27. *ff. de Legibus*, *l. Illud* 31. *ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſc.* Sic Reiffenſtuel *cit. num.* 260. *verſ. Limitatur*, & alii.

Nomine Cleri, qui una cum Epiſcopo de- 9
bet prius examinare, deliberare, & judicare, an neceſſitas Reipublicæ tanta ſit, ut Laicorum facultates non ſufficiant, & conſequenter de bonis quoque Eccleſiaſticorum ſit ſuccurrendum, hic venit non ſolum Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ſed totus Clerus Diœceſis ſaltem in ſuis deputatis; Abbas *in cap. Non minus* 4. *num.* 1. *de Immunit. Eccleſ.* & ibi Fagnan. *num.* 23. ac Barboſa *num.* 7. Pignatell. *tom.* 3. *conſultat.* 15. *num.* 34. Megala *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *quæſt.* 6. *num.* 124. Bellet. *Diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de exempt. Clericor.* §. 2. *num.* 5. Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *qu.* 19. *punct.* 3. *n.* 3. §. 16. Marchin. *de peſte par.* 4. *cap.* 4. *num.* 11. & alii paſſim; Rota *in cit. Brunduſina Gabellæ* 13. *Februar.* 1604. *cor. Pigna*, quam ſequuta eſt S. Congreg. Immunit. 28. *April.* 1640. apud Barboſ. *cit. lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 39. §. 1. *n.* 8. & *in Parm. Placentina, Mantuana, Aquin. Caſalen. Mutinen. Regien. Lucan. Brixien. Cremonen. Nullius Guaſtallæ*, & *Nonantulæ* 22. *Decembris* 1691. & 26. *Novembr.* 1692. *in Mediolanen.* & *Flor.* 1. *Septembris* 1693. & *in Pedemontana* 15. & 16. *Jul.* 1691. apud Riccium *loco citato verb. Contributio cauſa belli*, ibi: *Auditis Ordinariis locorum*, & *convocatis deputatis Cleri, tum ſæcularis, tum Regularis, ad habendum conſenſum pro ſuppeditando honeſto ſubſidio in ſupplementum facultatum Laicorum tempore belli &c.* Vide ibi, ubi plurima alia decreta referuntur ad rem; Unde ad id non ſufficit deliberatio Epiſcopi cum Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, & multo minus ſolius Epiſcopi; *argum. Clement.* 1. & 2. *de cenſibus*. Et ratio eſt, quia concurſus Cleri ſimul requiritur pro forma *in cit. cap. Non minus*, ibi: *Niſi Epiſcopus*, & *Clerus &c.* & *in cit. cap. Adverſus*, ibi; *Si Epiſcopus ſimul cum Clericis &c.* Tum quia *quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*, textu expreſſo *in cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Archidiaconi*; & *cap. Quod omnes* 29. *de Reg. Jur. in* 6. quidquid in contrarium ſentiant aliqui apud Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 218.

Et

Digitized by Google

10 Et hanc ſervando ſtatutam formam, conſulitur & indemnitati Immunitatis Eccleſiaſticæ, & ſecuritati Epiſcoporum; conſulitur indemnitati Immunit. quia per talem formam occurritur colluſioni quorumdam Epiſcop. qui Principum minis perterriti, vel ſpe præmii allecti, poſſunt Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas nimis gravare ad ſolvendas exuberantes ſolitas prætendi Contributiones contra diſpoſitionem *c. Clericis 3. de Immunit. Eccleſ. in 6.* Et conſulitur ſecuritati Epiſcoporum, qui, ſi ex ſolo ſuo arbitrio Contributio penderet, non auderent tam facile illam armatis exercitibus, ac Principibus denegare, prout libere facere poſſunt docendo, quod non a ſe ſolis cum Capitulo ſuæ Cathedralis, ſed a toto id Clero depender, per ſupra allegata jura, & Decreta, ac alia ſimilia.

11 Quamvis tamen relinquatur arbitrio Epiſcopi, & Cleri examen, cognitio, & deliberatio, an tanta adſit communis neceſſitas, ut Laicorum facultates non ſufficiant, non tamen eorum arbitrio relinquitur conſentire, vel diſſentire ad contribuendum, ſed ubi cognoverint, & judicaverint vere eveniſſe caſum tantæ communis neceſſitatis, ut ad ipſam ſublevandam, & reparandam non ſufficiant Laicorum facultates, tenerentur & ipſi contribuere; Sic. Pignatell. *tom. 3. cit. conſult. 15. num. 34.* cum Guttierez, Bartolo, & aliis ibi citatis; Reiffenſtuel *loc. cit. num. 259.* & alii plures. Et ratio eſt, quia arbitrium Clero relictum, non intelligitur de libera voluntate Cleri, ſed de arbitrio a Jure, & ratione regulato; Verbum enim *exiſtiment in d. c. Non minus*, ibi: *Subſidia per Eccleſias exiſtiment conferenda*, & verbum *duxerint in cit. cap. adverſus*, ibi: *Subſidia duxerint per Eccleſias conferenda*, non referuntur ad merum placitum voluntatis, ſed ad arbitrium boni viri ratione regulatum; *l. Fideicommiſſ. 11. §. 7. ff. de Legatis 3.* cum ſimilibus.

12 Per hoc autem quod cognita tali vera communi neceſſitate teneatur Clerus contribuere, non tenetur tamen, nec poteſt (niſi grave periculum ſit in mora, juxta dicta *ſupra num. 6.*) Contributionem ſtatim ſolvere, niſi prius conſulatur Summus Pontifex, quia conſilium, & conſenſus Summi Pontificis ad id requiritur pro forma *in cit. cap. Adverſus 7. de Immunit. Eccleſ.* ibi: *Propter impudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius conſulatur, cujus intereſt communibus utilitatibus providere*. Et concordat *cap. Clerici 3. de Immunit. Eccleſ. in 6.* Extravagant. *Quod olim de Immunit. Eccleſ.* Bulla Cœnæ §. 18. Conſtit. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, & Sac. Congr. Immunit. quæ innumeris reſolutionibus id ſemper decrevit, ut videri poteſt apud Riccium *in citata ſua Synopſi per tot. & ſiganter verb. Contributio num.* 1. ibi: *Eſt opinio vera, & obſervata, ut in Contributionibus Eccleſiaſticorum ſemper prærequiratur Beneplacitum Apoſtolicum*; Sacra Cong. Immunit. *in Mutinen. 20. Martii 1643. lib. 3. decret. Pauluc. pag. 197.*

Unde advertunt communiter Doctores cum Abbate *in c. Adverſus n. 6.* Pignat. *cit. conſ. 15. n. 35.* Pirhing *cit. tit. 49. de Immun. Eccleſ. n. 72.* Reiffenſt. *ib. n. 260.* quod non ſolum Laici exigendo, ſed etiam Clerici ſponte ſolvendo Contributiones quaſcumque, & Epiſcopi concedendo, aut conſentiendo, ut ſolvantur ſine prævio expreſſo conſenſu Summi Pontificis, illicite, & invalide agerent, ac excommunicationem majorem Papæ reſervatam incurrerent; *cap. Clericis 3. de Immunit. Eccleſ. in 6. cum aliis ſupracitatis juribus* (niſi forte excuſarentur per grave periculum in mora juxta dicta *ſupra n. 6.*) 13

Clerici enim nequeunt de ſe renunciare privilegio in favorem totius ſtatus Clericalis conceſſo; *arg. c. Si diligenti 12. de Foro competenti*, ibi: *Cum non ſit Beneficium hoc perſonale, cui renunciare valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publice ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt*; & concordat. *l. Jus publicum 38. ff. de pactis*. Nec Epiſcopus eidem derogare, ac præjudicare poteſt, cum inferior in Legem Superioris nullam habeat poteſtatem; *c. Inferior 4. diſt. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. Clement. Ne Romani 2. de electione.* 14

Alia multa ad rem. Vide verb. *Bona Eccleſiaſtica per tot.* verb. *Clericus art. 2.* verb. *Gabella*, verb. *Immunitas Eccleſiaſtica per tot. & ſignanter art. 4.* 15

Additiones ex aliena manu.

De Contributione expenſarum pro re communi, quando ea fieri pro æquis partibus debeat, & quando debeat fieri pro rata uſus, commodi, & utilitatis, ut qui ex ſociis ampliori tempore aut modo utitur, ampliores ſubeat expenſas, late tradit Rot. *in Novarien. Contributionis 22. Mart. 1748. coram Illuſtriſſ. Molin.* 16

CON-

CONTRITIO. Vide verb. *Pœnitentiæ Sacramentum*.

CONTUMELIA. Vide verb. *Detractio art. 1. num.* 8.

CONVENTUS.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum fundationem, & translationem.

1 PRo legitima, & valida fundatione Conventuum, ſeu Monaſteriorum, vel Cœnobiorum Regularium, ſunt omnimode attendendæ Pontificiæ Conſt. & ſignanter Conſtitutio Clem. VIII. incip. *Quoniam ad inſtantiam*, Conſtitutio Greg. XV. incip. *Cum alias*, Conſtitutio Urb. XIII. incip. *Romanus Pontifex*, & Conſtit. Innoc. X. incip. *Inſtaurandæ Regularis diſciplinæ* §. 5. Quæ omnes Conſtitutiones, ut ab omnibus in promptu habeantur, & adamuſſim obſerventur, hic ad litteram dantur.

Clementis VIII. Conſtitutio XCIX. circa erectionem novorum Conventuum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

2 Quoniam ad inſtantiam Regularium locorum, & perſonarum reformationem promovendam, & conſervandam maxime pertinet, ut in quibuſcumque Domibus, & Monaſteriis is tantum numerus Religioſorum, qui commode ibidem ali poſſit, contineatur, ac eo pariter ſpectat, ut in quibuſcumque Civitatibus, & locis, novæ Domus, & Monaſteria præſertim Mendicantium non erigantur, niſi in eiſdem Civitatibus, & locis, aliorum Domorum, & Monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione, commode ſuſtentari poſſe dignoſcatur.

§. 1. Hac igitur Nos conſideratione ducti, & præmiſſis pro noſtro paſtorali munere opportune providere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ex voto etiam Venerab. Fratrum noſtrorum S. R. E. Card. ſuper conſultationibus, & negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum; harum ſerie declaramus, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad novos Conventus cujuſcumque Mendicantium Ordinis, in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ juriſdictioni ſubjectis erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Civitatibus, & locis exiſtentium Conventuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſſa ſervatis ſervandis cognita, conſtiterit, in eiſdem Civitatibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus, ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe.

§. 2. Si vero ab eorum in hujuſmodi cauſſis ſententiis ad Nos, & Apoſtolicam Sedem provocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quouſque a Nobis, & Apoſtolica Sede in eadem cauſſa pronunciatum extiterit, & irritum nihilominus, & inane decernentes quidquid fecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 3. Quo circa univerſis Vener. Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis per præſentes in virtute Sanctæ Obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut præſentes noſtras litteras obſervent, obſervari curent, & faciant.

§. 4. (*ſequitur derogatio ampla Contrariorum.*) Datum Romæ apud S. Marcum 23. Julii 1603. Anno 12. Bullar. tom. 3. pag. 146.

Gregorii XV. Conſt. XXXI. qua confirmatur & ampliatur præcedens Conſtitutio Clem. VIII.

GREGORIUS EPISCOPUS, &c.

§. 1. Cum alias fel. rec. Clem. Papa VIII. decreverit, Ordinarios locorum licentias ad novos Conventus cujuſcomque præſertim Mendicantium Ordinis in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ juriſdictioni ſubjectis erigendos, impartiri non poſſe, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Civitatibus, & locis exiſtentium Conventuum Prioribus, & aliis intereſſe habentibus, & ex cauſſa ſervatis ſervandis cognita, in eiſdem Civitatibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus ſine aliorum detrimento, commode ſuſtentari poſſe conſtiterit. Si vero ab eorum ſententiis, ad Sedem Apoſtolicam provocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quamdiu a dicta Sede in ea cauſſa pronun- 3

nunciatum extiterit, ac alias prout in Decreto hujuſmodi plenius continetur.

§. 2. Verum per piæ mem. Paulum Papam V. accepto, pleroſque ex Ordinariis prædictis favore, vel nimia expoſcentium importunitate ad novos Conventus, ſeu Domos præter, & contra tenorem prædicti Decreti erigendos plerumque adduci, quo fit, ut non habita debita eleemoſynarum, ſeu redituum cujuſcumque Monaſterii, Conventus, ſeu Domus ratione, Monachi, ſeu Fratres, aut Religioſi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, ut cultus divinus in eorum Eccleſiis deſtituatur, ibique Regularis diſciplina, ut convenit, conſervari non valeat; Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Cardin. negotiis Regularium Præpoſitorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium hujuſmodi rejecerat, tot incommodis obviam ire, eiſque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, decreti hujuſmodi veriores, ac totos tenores præſentibus ac ſi de verbo ad verbum infererentur pro plene ſufficienter expreſſis habens, vivæ vocis oraculo a SS. D. N. Gregorio Papa XV. habito Decretum prædictum, quatenus opus ſit, innovat, & in uſum reducit.

§. 3. Volens, quod de cætero Monaſterium, Conventus, Domus, Congreg. vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium, cujuſcumque etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & Inſtituti, quocumque nomine nuncupentur, etiamſi de illis particularis, expreſſa, & ſpecifica mentio habenda eſſet, in quacumque Civitate, vel Oppido, ſeu quocumque alio loco non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi inhabitare, ac ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conventuum, ſeu Domorum aliarum Religionum, vel Congreg. ſeu Societatum, aut Inſtitutorum hujuſmodi non ſolum in prædictis, ſed etiam in aliis per quatuor millia paſſuum circumvicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, vel alias Ordinariis locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterii, Conventus, ſeu Domus Regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ, abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis, ſeu Domibus ante in Civitatibus, ſeu locis hujuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue manuteneri, & ali poſſe. Si vero novi Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas hujuſmodi inſtituendæ erunt, nullique alii Regulares inibi reperiantur, Ordinarii locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum Incolæ, & Habitatores, quorum & conſenſum requirant, ac adhibeant, hujuſmodi duodecim Religioſos in Conventibus, ut præmittitur, inſtituendis, commode alere, & manutenere valeant.

§. 3. Si vero a Decreto, ſeu Decretis per Ordinarios prædictos in cauſſis hujuſmodi ferendis legitime appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eamd. Sac. Congregation. una cum toto negotio principali devoluta cenſeatur, appellationeque hujuſmodi pendente nihil innovandum eſſe, irritumque, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernens quibuſcumque in contrarium facien. non obſtantibus.

Rom. 17. Aug. 1622. *Bullar. tom. 4. pag. 138.*

Urbani VIII. Conſtit. XXV. qua confirmantur & ampliantur præfatæ duæ Conſtitutiones.

URBANUS EPISCOPUS, *&c.*

Romanus Pontifex, cui Salvator, & Domi- 4
nus noſter, qui Caritas eſt, & Deus pacis, univerſalis Eccleſiæ credidit Principatum, ea interdum, quæ certis etiam rationabilibus de cauſſis a Sede Apoſtolica conceſſa ſunt, ipſa ſubinde rerum experientia ſuadente, & majoribus ex cauſis, quibus præſertim perſonarum ſub ſuavi Religionis jugo Altiſſimo famulantium paci, & quieti conſulitur, litibuſque, ac controverſiis inter eos obviam itur, revocat, & immutat, in hiſque paſtoralis ſollicitudinis, & providentiæ ſuæ ſtudium interponit, prout rerum, & temporum qualitatibus debite penſatis conſpicit in Domino ſalubriter expedire.

§. 1. Cum itaque, ſicut Nobis innotuit, complures licentiæ, ſive facultates a nonnullis Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris per diverſos Ordinum etiam Mendicantium, Cong. Societatum, & aliorum Regularium Inſtitutorum Superiores, ſeu alios eorum nomine, ubique locorum Monaſteria, Domos, Collegia, Conventus, & alia loca Regularia, quovis nomine nuncupata, ſervata dumtaxat Sacrorum Canonum, & Conc. Trid. Decretorum forma, de ſola Ordinarii licentia, ſeu etiam forſan non ſervata forma, & abſque licentia hujuſmodi, & contra Decreta a Sede Apoſtolica ſupra præmiſſis edita, fundandi, erigendi, & inſtituendi importunis precibus, ſeu etiam motu proprio, vel alias obtentæ, & extortæ fuerint; Idcirco Nos omnes, & quaſcumque li-

Digitized by Google

licentias, ac facultates hujuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quam in hujuſmodi forma Brevis expeditas, earumque tenores etiam veriores, & Dat. præſentibus, ac ſi ſpecifice, & ſingillatim exprimerentur, & inſererentur, pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, juſtis de cauſſis animum noſtrum moventibus motu proprio, non ad alicujus Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, & quaſcumque licentias, & facultates hujuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quam in eadem forma Brevis expeditas, omniaque, & ſingula in eis quomodolibet contenta, & expreſſa, etiam quo ad erectiones, fundationes, & inſtitutiones Monaſteriorum, Domorum, Conventuum, & aliorum Regularium locorum hujuſmodi, quæ ſuum nondum ſortitæ ſunt effectum, tenore præſentium perpetuo revocamus, caſſamus, abrogamus, & annullamus, viribuſque, & effectu prorſus evacuamus.

§. 2. Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Inſtitutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, cæteriſque perſonis ad quos ſpectat in virtute Sanctæ obedientiæ, ac ſub privationis vocis activæ, & paſſivæ, nec non officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & ad alia in futurum obtinenda, nec non etiam excommunicationis ipſo facto incurrendis pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, ſeu facultatum per Nos,ut præfertur, revocatarum,& annullatarum, ſive alio quovis prætextu, vel cauſſa, etiam quamtumvis privilegiata, nova Monaſteria, Collegia, Domos, Conventus, & alia loca Regularia hujuſmodi, niſi de expreſſa Ordinariorum licentia, ac ſervata in omnibus, & per omnia Sac. Canonum, & Conc. Trid. nec non Conſh fel. rec. Clem. VIII. quæ incip. *Quoniam ad inſtantiam &c.* ac Decretorum de mandato ejuſdem Clem. necnon San. Mem. Greg. XV. Rom. Pont. Prædeceſs. ſuper editorum forma recipere, erigere, fundare, ſeu alias quomodolibet inſtituere, ſeu incœpta finire & abſolvere audeant, ſeu præſumant.

§§. ſeq. *Sequuntur clauſulæ præſervativæ hujus Conſtitutionis. deputantur Executores, & contrariis ampliſſime derogatur.*

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die 28. Aug. Pontificatus anno ſecundo. *Bullar. tom. 4. pag. 265.*

Innocentii X. Conſtitutio ſuper ſuppreſſione parvorum Conventuum, ac prohibitione novos erigendi.

INNOCENTIUS EPISCOPUS, &c.

Inſtaurandæ Regularis diſciplinæ opus multis laboribus, ac vigiliis a Rom. Pont. Prædeceſs. noſtris jampridem aſſumptum nobis in dies magis magiſque cogitantibus cur ad optatum finem hucuſque perduci non potuerit, totque ſaluberrima decreta, & ordinationes fere in irritum deciderint; illa tandem præcipua ſeſe obtulit originis cauſſa, quod Religiones quamplures ex parvis Conventibus, ac domibus magna ex parte conſtantur, in quibus, ſive ob aeris intemperiem, ſive aliam ob cauſſam non aluntur, nec ali poſſunt tot Religioſi, quot ad peragendum rite Divinum cultum, & regularia munia ex cujuſque Ordinis præſcripto ſunt neceſſarii.

§. 1. Etenim in tam exiguo numero ibi degentes nec divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac ſpiritualibus collationibus, & exercitiis, ac ſtudiis in communi vacare, nec ſilentium, clauſuram, vitam communem, cæteraſque inſtitutiones ſervare poſſunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & ſine quibus conſiſtere vix poſſunt regularis vitæ baſes, & fundamenta. Quamobrem otio immerſi nullum religioſæ vitæ ſpecimen præſeferunt: ſoli incedunt per Urbes, & loca, cum ſæcularibus vagantur, ac mundanis negotiis ſe involvunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant Religioſi probatæ vitæ, ac diſciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam conſtituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia pejores fiunt: & ſi quando ad cœnobia, ſeu Monaſteria Regularis Obſervantiæ revocantur, a clauſtro, quaſi a ſqualore carceris abhorrentes vix adduci poſſunt, ut communem ſervent in moribus diſciplinam, atque aliorum inſtitutionibus ſe conforment, quin potius cæteros avertunt, vel certo reddunt ſuo exemplo ſegniores. Unde relaxationes derivantur in Ordines, & ſenſim invaleſcunt in ipſarum Religionum dedecus, & ruinam. Propterea (quod dolentes referimus) ad hujuſmodi Conventus, præſertim in locis infrequentibus, & ſolitariis tamquam ad Aſylum facinoroſi, & Curiæ contumaces, vel proſcripti in dies confugiunt, ibique loci immunitate freti turpiter, ac diſſolute viventes, atque inde in tempore exeuntes graviora perpetrant

trant

Digitized by Google

trant flagitia cum maximo populi ſcandalo. Cumque Conventus, ſive loca parva hujuſmodi in effrænatam quaſi excreverint multitudinem, hinc licet omnibus intelligere quæcumque reformationis remedia cauſſa fore, & irrita, quamdiu non fuerint a Religionibus abſciſſa. Quæ poteſt enim ſpes eſſe corpus languidum, & infirmum ad ſalutem reducendi, ſi magna illius pars eſt curationis incapax, quin potius reliquam partem inficit, atque contaminat? Hæc quippe ſunt zizania, quæ cum jam creverint uſque ad meſſem, ſunt in faſciculos alliganda, & a Religionum tritico ſeparanda. Hæ ſunt vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Hoc eſt fermentum, quod totam maſſam corrumpit.

§. 2. Quæ omnia, atque alia plura pro Paſtorali noſtra ſolicitudine diu, multumque animo revolventes, ut ſacræ Religiones in multitudinem latius incremento fœcunditatis per univerſam Eccleſiam diffuſæ a vepribus, & ſpinis mundatæ uberes germinent fructus: Nos etiam ab ipſiſmet Religionum Superioribus reformationem zelantibus crebris precibus interpellati, & frequentibus populorum querimoniis permoti ſalutare remedium adhibere conſulta ordinatione decrevimus. Itaque de voto Congregat. aliquorum Venerab. fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinal. & dilectorum filiorum Rom. Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu Regularium a nobis deputatæ, cui hoc negotium ſedulo ac mature examinandum commiſimus, motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ord. Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregat. Societ. & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu, etiam ſi illis animarum cura perſonarum ſæcularium incumbat, ſiutve Hoſpitia, vel Grangiæ, ſeu alterius Monaſterii membra, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium litteris ab eadem Congregat. propediem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Religioſorum regularis diſciplina juxta peculiaria cujuſque Ordinis Inſtituta ſervari non poteſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo extinguimus, ſupprimimus, & abolemus una cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ac miniſteriis, illoſque ab omni proprietate, dominio, Superioritate, juriſdictione, ac alio quocumque jure Regularium eximimus & totaliter liberamus, omnemque conventualitatem, titulum, eſſentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extinguentes, illos ad ſtatum ſæcularem reducimus. Reſervata tamen ipſi Congregat. facultate conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis litteris, ſi hoc aliqua rationabili cauſſa expedire judicaverint, ſalvis etiam juribus, quæ Fundatoribus Conventuum ſic ſuppreſſorum, vel aliis ex Sacrorum Canonum præſcripto, vel ex privilegio Apoſtolico quomodolibet competunt.

§. 3. Quocirca dilectis filiis quorumcumque Regularium Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & localibus, quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, & mandamus, ut ſinguli ad quos pertinet, infra terminum ſex menſium inchoandum a die præſentationis Litterarum a prædicta Congreg. ut præmittitur expediendarum faciendæ in Rom. Curia Procuratori Generali cujuſque Ord. vel Congr. aut Societ. dimittant realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico eidem Congreg. per eoſdem Superiores Regulares exhibendo poſſeſſionem corporalem Conventuum in eiſdem Litteris expreſſorum, & reſervata eis facultate ſecum aſportandi profanam tantum, non autem ſacram ſupellectilem, Religioſos inde amoveant, atque in aliis Monaſteriis ejuſdem Ordinis, vel Congr. aut Soc. collocent, alioquin pœnas privationis vocis activæ, & paſſivæ, nec non dignitatum, & officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque alia declaratione incurrant.

§. 4. Eoque termino elapſo non liceat Regularibus in Eccleſiis dictorum Conventuum Miſſas, & divina officia celebrare, Confeſſiones Sacramentales audire, vel alia Sacramenta adminiſtrare, ac functiones Parochiales exercere, aut verbum Dei prædicare, vel mortuos ſepelire. Quod ſi ſecus egerint, eo ipſo Eccleſiæ remaneant ſuppoſitæ Eccleſiaſt. interdicto. Et nihilominus locorum Ordinarii, ubi per litteras ipſius Cong. fuerint requiſiti, Religioſos rebelles, & refractarios a prædictis Conventibus ejiciant, etiam invocato, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, & exinde Eccleſiarum, Domorum, bonorumque omnium ad Conventus ſic ſuppreſſos quomodolibet pertinentium regimen, curam, cuſtodiam, & adminiſtrationem ſuſcipiant, curentque, ut ex eorum redditibus, & proventibus univerſis in primis, & ante omnia impleantur

Digitized by Google

onera Miſſarum tam huc uſque non celebratarum, quam in poſterum celebrand. & alia quæcumque ex lege fundationis, aut largitione fidelium, vel alias quomodolibet eis incumbentia, quibus nullo modo derogare intendimus, & cura animarum, ſi qua illis immineat, per Presbyteros ſæculares idoneos ab ipſis Ordinariis approbandos laudabiliter exerceatur, Eccleſiæ debito non fraudentur ſervitio. Cæterum intendentes de prædictis bonis, quotquot ſuperfuerint oneribus ut ſupra detractis, ſalubriter providere, earumdem tenore præſentium bona hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus piis uſibus in eiſdem locis, ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem Diœceſis juxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congr. ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, & in Cancel. Epiſcopali regiſtrandis ad perpetuam rei memoriam.

§. 5. Verum quia parum eſt mala præcidere, niſi etiam malorum cauſſa, & radix evellatur, Conſtit. fel. rec. Bonif. VIII. quæ incipit: *Cum ex eo*, nec non Clement. VIII. incip. *Quoniam ad inſtitutam*, aliorumque Rom. Pont. Prædeceſs. noſtrorum ſuper erectione novorum Conventuum editas earumdem tenores innovantes, illiſque addentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regul. Ordin. Mendicantium, vel non Mendicantium, Congr. Soc. & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu in aliqua Civitate, Caſtro, Villa, ſeu loco ad habitandum Domos, vel loca quæcumque de novo recipere, ſeu Monaſteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſt. licentia ſpeciali plenam, & expreſſam faciente de prohibitione hujuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda, prævia examinatione Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ; ſi ſecus egerint, eo ipſo incurrant pœnas privationis, inhabilitatis ut ſupra inflictas, & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones ſint ipſo jure nullæ, & invalidæ; & Domus, ac loca ipſa, & perſonæ in eis degentes omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, correctioni Ordinarii loci plene in omnibus ſubjaceant. Intendimus autem in præmiſſis etiam ultra Italiam, & Inſulas adjacentes, prout expedire videmus, providere.

§. 6. Decernen. præſentes Litteras etiam ex eo, quod Superiores Regulares, & cæteri quicumque in præmiſſis intereſſe habentes ſeu habere quomodolibet prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo unquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut alio quovis defectu etiam quantumvis magno inexcogitato, ac ſubſtantiali, ſive etiam ex eo, quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda ſervata, & adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite a jure, vel facto, aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, aut quocumque alio colore etiam in corpore juris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſſa quantumvis juſta, rationabili, & privilegiata etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſario exprimenda foret, aut quod de voluntate noſtra hujuſmodi, & aliis ſuperius expreſſis, seu relatis nihil appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet conceſſo, & impetrato quempiam uti, ſeu ſe juvare in judicio, vel extra poſſe neque ipſas præſentes ſub quibuſvis ſimilium vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet facien. comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, inviolabiliter obſervari.

§. 7. Sicque & non aliter in præmiſſis omnibus & ſingulis per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſſarum Sacri Palatii Apoſt. Auditores, necnon S. R. E. Card. etiam de Latere Legatos, & Nuntios, ac pro tempore exiſtentes in quavis cauſſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 8. Non obſtan. quatenus opus ſit, Regula noſtra de non tollendo jure quæſito, aliiſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, cæteriſque Conſtitut. & ordinationibus Apoſtol. etiam in Conciliis generalibus editis, etiam ſpecialiter

in

in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congreg. Soc. & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu, & Monaſteriorum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apoſt. vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, Indultis, & privilegiis etiam ex cauſſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, & in Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis Clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, & ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginorum, Rerump. & quorumvis aliorum Principum, & perſonarum quacumque Eccleſiaſtica, vel ſæculari dignitate fulgentium, ſeu eorum intuitu, & contemplatione, ac etiam conſiſtorialiter, & alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis quo ad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importan, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine paribus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 9. Volumus autem, quod præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateran. & Baſilicæ Principis Apoſt. nec non Cancell. Apoſt. ac in Aciæ Campi Floræ de eadem Urbe publicentur, & affigantur, quæ poſtquam affixæ, & publicaræ fuerint, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 10. Quodque eorum præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus, adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarn. Dominicæ 1652. Idib. Octob. Pontificatus noſtri anno Nono.

Conſtitutiones Apoſtolicæ pro erigendis novis Conventibus ſunt ſervandæ etiam extra Ita- 6
liam, & in aliis Provinciis ultra montes, ut declaravit Urbanus VIII. *die* 30. *Jan.* 1638. in Congr. de propaganda Fide habita coram Sanctitate Sua, ut refert Nicolius *Lucubration. Canon. lib.* 3. *tit.* 31. *ſub n.* 14. & iterum roboravit Innoc. X. Conſtit. incip. *Inſtaurandæ* 5.

Tales Pontificiæ Conſtit. ſervandæ ſunt in ere- 7
ctione Conventuum omnium Regularium tam Mendicantium, quam non Mendicantium, quia præjudicium præexiſtentium conſideratur, non tantum quo ad quæſtum, ſed etiam quoad receptionem Sacramentorum, & ex quocumque alio capite; Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in una Montis Regalis* 21. *Apr.* 1690. Immo ſer- 8
vandæ ſunt tales Conſtitutiones etiam in reaſſumptione Conventus antea derelicti, ideſt ſervandæ ſunt ab omnibus illis Regularibus, qui redeunt ad Conventus, quos antea dereliquerant, ut reſpondit S. Congr. Epiſc. & Regul. *Archiepiſcopo Turritano* 17. *Novemb.* 1617. his verbis: *Cum Archiepiſcopus Turritanus Sacram hanc Congregationem conſuluiſſet, an in reaſſumptione Conventuum Fratrum Minorum de Obſervantia ſuæ Diœceſis, quos ipſi jampridem deſeruerant, ſervandum ſit Decretum felic. recordat. Clement. Papæ VIII. ſuper novorum Conventuum erectione editum? Illuſtriſſimi ejuſdem Congregationis P. P. id omnino ſervandum eſſe cenſuerunt.*

Inſuper non ſolum decreta Apoſtolica ſervan- 9
da ſunt in fundatione Conventuum, ſed rigoroſius in aperitione Hoſpitiorum, quæ permitti nullatenus debent ab Ordinariis, niſi ipſi Regulares ad hoc habeant facultatem ſpecialem a Sacra Congregatione & ad unguem obſervent conditiones pro Hoſpitiis præſcriptas in ſequenti Decreto emanato in Cauſſa Calaguritana de Bilbao, ubi fuit ſtatutum, Patres Carmelitas Diſcalceatos poſſe continuare in Hoſpitio, vel potius ipſum reducere ad Hoſpitium ſæculare cum habitatione, quæ tantummodo deſerviat pro recipiendis Religioſis itinerantibus, quod in illo nulla ſervetur forma regularis, non erigatur Eccleſia, ſeu Oratorium formale cum janua in publica via, ſed tantum Oratorium internum ad effectum ini-

inibi Miſſas, & Orationes privatas pro illo-
rum ſpirituali uſu tantum celebrandi. Quod
ibi Sacramenta non adminiſtrentur, nec fiant
publicæ conciones, nec Divina officia, aliæ-
que functiones peragantur, non tumulentur
cadavera, nec retineatur campana, nec ali-
quod ſignum, quod vero Conventui adapte-
tur, & tranſcendat naturam, & conditio-
nem meri, & ſimplicis Huſpitii ſæcularis, ad-
dita prohibitione quæſtuandi, nec nun quod
Regulares ad illud ſe transferentes non aſſu-
mant titulum Præſidentis, vel alterius Officia-
litatis, ſubjiciendo ulterius in caſum contra-
ventionis ipſo facto pœnis conrra Religioſus de-
gentes extra Clauſtra, nun obſtante quacumque
exemptione, aliiſque arbitrio S. Cong. Et quod
ſuper obſervantia præmiſſorum Provincialis, &
Diffiuitorium valide ſe obligent coram Epiſco-
pu, qui Inſtrumentum d. obligationis ad ean-
dem Sacr. Congreg. tranſmittat. *Romæ* 15. *Se-
ptemb.* 1699. Hanc Hoſpitii legem eadem Sac.
Cong. Epiſcop. & Regul. ſervari mandavit *in
Atrien. Hoſpitii a PP. Diſcalceatis S. Augu-
ſtini* 31. *Auguſti* 1691. *& in Veliterna a Car-
melitis Diſcalceatis* 5. *Dec.* 1692. *in utraque re-*
10 *ferente clar. mem. Card. Petruccio*. Et jam
pluries conſimiliter decreverat eadem Sac. Con-
greg. ut refert Nicol. in *Floſculis verb. Hoſpi-
tium*, ubi pariter dicit, quod nequeunt Regula-
res reducere Hoſpitium in Conventum, *ex Dec.*
14. *Jun.* 1641. 27. *April.* 1646. *&* 13. *Febr.* 1647.
11 Nun ſunt tamen attendendæ d. Conſtitutio-
nes Apoſtolicæ in translatione Cunventus ad
alium ſitum ejuſdem loci, vel ob ſalubritatem
aeris, vel ob periculum ruinæ fabricæ, vel ob
aliud grave incommodum, quia hæc non di-
citur nova fundatio, & oppoſitiones aliorum
Regularium obſtare non valent; ſic reſpondit
S. Cung. Epiſc. & Reg. *in una Carmelitarum Ex-
calceat.* 4. *Aug.* 1625. *in una Capuc.* 13. *Sept.*
1641. *& in Ger.* 19. *Sept.* 1687. his veibis: *Sa-
cra &c. in cauſſa, & cauſſis vertentibus inter
Fratres Carmelitas Calceatos Civitatis Ger. ex
una, & PP. Societatis Jeſu, Carmelitas Excal-
ceatos ejuſdem Civitatis, & litis Conſortes par-
tibus ex altera de, & ſuper translatione, funda-
tione, & conſtructione Eccleſiæ, & Conventus di-
ctorum Fratrum Carmelitarum Calceatorum in do-
mibus de Abrich per ipſos inhabitatis, partibus
auditis, referente Eminentiſſimo S. Cæciliæ, cen-
ſuit, & declaravit ſupradictæ translationi, fun-
dationi, & conſtructioni Eccleſiæ, & Conventus
eorumdem Fratrum Carmelitarum Calceatorum in
præfatis Domibus de Abrich, Conſtitutiones Apo-*
12 *ſtolicas non obſtare*. Neque ſunt attendendæ di-
ctæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, etiamſi transla-
tio fiat ad ſitum, in quu reperiantur conſtru-
cti Conventus aliarum Religionum, quæ privi-
legium habent, quod nuvi Conventus non eri-
gantur, niſi ſervata certa diſtantia; unde præe-
xiſtentes Regulares, neque tunc poſſent ſe op-
ponere tali translationi, ut in ſimili caſu ver-
tente inter Patres Minores de Obſervantia, &
Patres Capuccinos Corleonis Diœceſis Montis
Regalis reſpundit S. Cong. Epiſc. & Reg. præ-
ciſis his terminis: *Sacra &c. ad relationem Emin.
Cæſarini utraque parte informante, iterum negotio
mature diſcuſſo, cenſuit Conſtitutiones, & Decre-
ta Apoſtolica ſuper novorum Conventuum erectio-
ne edita, etiam in qua parte diſponunt de di-
ſtantia ſervanda inter Conventus jam erectos,
& erigendos non habere locum, cum mutatur
ſitus Conventuum jam erectorum in eodem loco,
ac proinde ſtandum eſſe in deciſis præmiſſis, ce-
teriſque contrariis non obſtantibus. Romæ* 9. *Maii*
1642. Cujus Decreti, & alterius immediate
allati exemplar authenticum fatetur habuiſſe
apud ſe Munacelli *t.* 1. *tit.* 6. *formular.* 19.
num. 4. *&* 5. & ibidem *num.* 7. refert quod
in Agrigentina inter P. P. Capuccinos, &
P. P. Minores de Obſervantia Reformatos,
in qua pariter opponebatur intercapedo novæ
Fabricæ ad relationem Card. Denhoff *ſub die* 28.
Mart. 1697. cenſuit: *Eſſe locum translationi
facto verbo cum Sanctiſſimo*.
Novus Conventus Regularium nequit erigi, 13
& fundari ſine beneplacito Apoſtolico, ſeu ſpe-
ciali Sedis Apoſtolicæ licentia, *cap.* 1. *de ex-
ceſſibus Prælator. in* 6. *innovat. in Clementin.
Cupientes* 3. *in princip. de pæn. & in cap.
unico* §. *Confirmatos, de Religioſis Domibus in*
6. in Conſtitution. Innucentii X. incip. *In-
ſtaurandæ* §. 5. Rota *part.* 12. *recent. deciſ.* 289.
num. 2. *deciſ.* 309. *num.* 2. *& part.* 13. *deciſ.*
115. *num.* 1. Neque ſundari puteſt ſine con- 14
ſenſu Ordinarii; Concil. Trident. *ſeſſ.* 25.
cap. 3. *de Regularib.* Urban. VIII. Conſtitut.
incipient. *Romanus Pontifex* §. 2. Rota *part.* 12.
d. dec. 299. *num.* 4. *&* 11. *deciſ.* 309. *num.*
3. *& part.* 13. *deciſ.* 115. *num.* 3. Hæc duo 15
requiſita, ſcilicet Conſenſus Sedis Apoſtoli-
cæ, & Ordinarii cupulative requiruntur, ut
declaravit Sacra Congregatio Epiſcop. & Re-
gul. teſte Rota *part.* 12. *deciſ.* 289. *num.* 7.
cum ſequent. deciſ. 309. *num.* 4. *part.* 13. *dec.*
87. *num.* 11. *dec.* 231. *num.* 9. *& part.* 18.
tom. 2. *dec.* 536. *num.* 17. Sine licentia Se- 16
dis Apoſtolicæ fundatio eſt nulla; d. Conſti-
tut. Innocent. X. incip. *Inſtaurandæ* §. 5. Ro-
ta *p.* 12. *dec.* 289. *num.* 8. *part.* 13. *deciſ.* 87.
n. 4.

Digitized by Google

17 n. 4. Sic pariter eſt nulla, ſi ſit facta ſine conſenſu Ordinarii; Conc. Trid. *loc. cit.* Rota *part.* 12. *deciſ.* 289. *n.* 15. *part.* 13. *dec.* 87. *n.* 5. *part.* 18. *t.* 2. *dec.* 536. *num.* 17. & *ſeq.* Ordinario ta-
18 men licentiam denegante pro fundatione Conventus, eſt recurrendum ad Sac. Cong. Epiſc. & Reg. non autem ad Nuncium; Gregor. XV. Conſt. incip. *Cum alias* §. 4. Rota *part.* 12.
19 *dec.* 289. *n.* 17. & *part.* 13. *dec.* 87. *n.* 10. Pro fundatione novi Conventus requiri conſenſum aliorum Regularium in talibus Civitatibus, & locis exiſtentium, ſtatuit Clem. VIII. Conſt. incip. *Quoniam ad inſtitutam*, & Gregor. XV. Conſt. incip. *Cum alias* §. 3. & tenuit Rota *part.* 12. *dec.* 289. *num.* 21. *dec.* 309. *num.* 8. &
20 *part.* 13. *dec.* 87. *n.* 12. Adeo ut Religioſi intra quatuor milliaria exiſtentes propter locorum paupertatem, & eleemoſynarum tenuitatem poſſent dictæ fundationi ſe opponere; Rota *part.* 13. *dec.* 115. *n.* 7.

21 At quia D. Gregorius XV. d. Conſt. incip. *Cum alias* §. 3. poſt relatam diſpoſitionem Clementis VIII. quod vocari, & audiri debeant alii Regulares, ſtatim ſubjungit: *Vel alias Ordinariis locorum conſtiterit Religioſos Monaſterii, Conventus, ſeu Domus Regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis, ſeu Domibus antea in Civitatibus, ſeu locis hujuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue manuteneri, & ali poſſe*; videtur dicendum, quod non ſit de neceſſe exquirendus conſenſus aliorum Regularium, quando Ordinariis conſtet novos Conventus erigendos poſſe commode, & ſine aliorum præjudicio ſuſtentari; quia illa dictio *Vel*, tamquam alternativa, cadit inter diverſa, caſuſque disjungit, ex traditis a Gonz. *ad reg.* 8. *gl.* 48. *n.* 17. & *gl.* 52. *n.* 3. idemque importat dictio *Alias*, ut per Put. *dec.* 170. *in fin. l.* 3. *in corr.* & Barb. *dict.* 9. *n.* 3. & Pigna-
22 tell. *t.* 1. *conſult.* 32. *n.* 5. Et in hac ſpecie, quod per dicta verba Gregorii tribuatur arbitrium Ordinariis vocandi, vel non vocandi Regulares, quando aliunde poſſunt eſſe certi de commoda ſuſtentatione Regularium novi Conventus ſine aliorum præexiſtentium præjudicio, ſeu detrimento, probat Ceſpedes *de exempt. Reg. quoad Monaſt. ædific. c.* 1. *dub.* 4. ubi reſpondit Peyrino *in addit. ad Conſt.* 3. *alias* 13. *Urbani VIII. notabil.* 2. contrarium aſſerenti ea ratione, quod dum Conſtitutio Urbani incipiens *Romanus Pontifex*, confirmat omnino Conſtitutionem Clement. VII. incipient. *Quoniam*, tollit arbitrium, quod Gregorius in d. Conſtitut. incipient. *Cum alias*, Epiſcopis tribuerat; Quæ Peyrini aſſertio, & ratio revera non ſubſiſtit, quia Urbanus VIII. non ſolum confirmavit Conſtitutionem Clementis VIII. ſed etiam Conſtitutionem Greg. XV. a quo eſt conceſſum Epiſcopis dictum arbitrium; Et dictam Conſtitutionem Greg. XV. fuiſſe confirmatam, & non abrogatam per Urbanum VIII. declaravit Sac. Cong. Conc. teſte Rota *part.* 12. *dec.* 107. *n.* 30. & hanc ſententiam tenent Ceſpedes *loc. cit.* Pignat. *loc. cit.* Monacell. *tom.* 1. *append. ad formul. annot. ad d. Conſtitutiones poſt Conſtit. Inſtaurandæ n.* 7. Paſſerin. *in cap. Unico de exceſſib. Prælator. a num.* 50. *ad* 64. *in* 4. *lib. Decret. in* 6. & alii
paſſim. Et ratio eſt clara, quia cum ex dictis 23
Urban. VIII. confirmaverit nedum Conſtitutionem Clementis, ſed etiam Conſtitutionem Gregorii, & Conſtitutio Gregorii ſit quantum ad hoc moderativa Conſtitutionis Clementis, ſtat clarum quod ex vi Gregorianæ non ſit amplius de neceſſe exquirendus conſenſus aliorum Regularium, quando Ordinariis conſtat novos Conventus erigendos poſſe commode, & ſine aliorum præjudicio in tali Civitate, vel loco ſuſtentari.

Quo ad hæc tamen attendendum eſt ſe- 24
quens Breve Innocentii XI. editum 10. Aprilis 1688.

Breve, in quo nonnulla Decreta pro novis erectionibus, ſeu fundationibus Conventuum, Hoſpitiorum, & Domorum Regularium, ſeu habitationum permanentium edita, obſervari præcipiuntur; aſſignanturque Judices, qui contra Regulares ea tranſgredientes, aut violare præſumentes, procedere poſſint, ac debeant.

Dilectis Filiis, noſtro, & Sedis Apoſtolicæ Nuntio in Regnis Hiſpaniarum reſidenti, & Bantanæ vulgo Santillan, ac Sancti Andreæ vulgo Santander Sæcularium, & Collegiatarum Eccleſiarum Provinciæ Burgen. Diœc. Abbatibus, & eorum cuilibet.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dilecti Filii ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Exponi Nobis nuper fecit dilectus Filius Frater Franciſcus Diaz a Sancto Bonaventura Commiſſarius Generalis Ultramontanæ Familiæ totius Ordinis S. Franciſci; Quod ab infraſcriptis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris emanarunt quam plurimæ Litteræ, etiam in forma Brevis expeditæ, ſeu Decreta, circa formam obſervandam in erectioni-

nibus novorum Conventuum, Hoſpitiorum, & habitationum Religioſorum, & circa pœnas infligendas Religioſis quorumcumque Ordinum, qui in Hoſpitiis Regularibus, & Domibus, aut Locis Piis non Regularibus illegitime fundatis, ſeu erectis, & in quibus requiſita ad fundationes, & erectiones prædictas in dictis Litteris præſcripta non inveniuntur, permanere, vivere, ſeu morari, aut degere auſi fuerint.

Primo a Sanctæ Memoriæ Clemente PP. VIII. Prædeceſſore Noſtro, quarum initium eſt: *Quoniam ad inſtitutam* ſub dat. 22. Julii Anni Domini 1603. & aliæ quæ incipiunt, *Decet Romanum Pontificem* ſub dat. 11. Julii Anni ejuſdem Domini 1601. & ab eodem Clem. PP. VIII. emanarunt etiam decreta Reformationis de anno prædicti Domini 1598. Secundo a fel. record. Urbano PP. VIII. etiam Prædeceſſore Noſtro incipientes a verbis: *Romanus Pontifex* ſub data 23. Auguſti 1624. Tertio a bonæ memoriæ Innocentio PP. X. pariter Prædeceſſore Noſtro incipientes per verba: *Inſtaurandæ Regularis diſciplinæ*, de anno ejuſdem Domini 1652. Quarto a piæ memoriæ Alexandro PP. VII. ſimiliter Prædeceſſore Noſtro incipientes ſub verbis *Alias*, ac etiam *Alias pro parte* ſub die 6. Auguſti 1663. & quarta Februarii anni Domini 1664. Quinto a recolendæ memoriæ Clemente PP. X. etiam Prædeceſſore Noſtro incipientes a verbis: *Nuper pro parte* ſub dat. 6. Maii Anno Dom. 1673. & in aliquibus ex prædictis Litteris nonnulla decreta Congregationis Negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, confirmata reperiuntur, quæ in Judicio contradictorio ad formam, & tenorem aliarum Litterarum pro Fratribus Minoribus promulgata fuerunt.

Cum antem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, dictæ Litteræ, & etiam decreta prædicta, aliaque ſuper eadem materia emanata a dilectis filiis Superioribus, ſeu Religioſis diverſarum Religionum, & Ordinum præcipue Carmelitanorum Diſcalceatorum, Trinitariorum, & Capuccinorum in Ultramontanis Provinciis, & præcipue in Burgen. Cantabrien. Compoſtellan. ac Valentin. Diœceſibus reſpective degentibus, etiam contra formam Litterarum concernentium confirmationem, & communicationem privilegiorum, & gratiarum, & conceſſionum, nuper a Nobis emanatarum ſub die 5. Septembris Anni prædicti Domini 1684. ad favorem Fratrum Regularis Obſervantiæ Sancti Franciſci in totum, vel in parte non obſerventur, ſeu illas, & illa violare, vel impugnare prætendant, vel non vereantur: ideo nomine ejuſdem Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſervantiæ S. Franciſci, ut juribus ſuæ Religionis, & præcipue prædictarum Provinciarum conſulere valeat, & dicta Brevia, ſeu Decreta in poſterum in viridi obſervantia conſerventur, ſeu conſervari poſſint, Nobis humiliter ſupplicari fecit Exponens prædictus, ut ei in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur dictarum Litterarum, ac Decretorum tenore præſentibus pro expreſſis habentes, ipſumque Exponentem a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, diſcretioni veſtræ, attento quod ſicut dictus Exponens aſſerit, agitur inter exemptos, per præſentes committimus, & mandamus, quatenus Vos, vel duo, aut unus veſtrum, vocatis ad id, qui fuerint evocandi, ad dictarum litterarum, & decretorum hujuſmodi executionem, juxta illarum, ſeu illorum formam, & tenorem, prout de jure, auctoritate noſtra procedatis, procedique mandetis, & faciatis ab omnibus in poſterum obſervari.

Nos enim Vobis, & cuilibet Veſtrum etiam per edictum publicum conſtito de non tuto acceſſu quo opus fuerit, citandi, illiſque, & quibus videbitur ſub ſententiis, cenſuris, & pœnis inhibendi, ac inobedientes in illas incidiſſe ſervata forma Conc. Trid. declarandi, aggravandi, reaggravandi, & interdicendi, auxiliumque brachii ſæcularis, ſi opus fuerit, invocandi, cæteraque in præmiſſis neceſſaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequendi, plenam, & liberam, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus facultatem. Non obſtant. præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 10. *Apr.* 1688. *Pontific. noſtri anno duodecimo*.

Et pariter attendendæ ſunt variæ reſolutio- 25
nis tum Rotæ, tum Sacrarum Congregationum in unum congeſtæ ab Urſaya *tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 13. in Reatina prætenſæ Fundationis Conventus pro PP. Minoribus Obſervantibus Reformatis Sancti Franciſci Civitatis Reatis, cum PP. Capuccinis ejuſdem Civita-

tis;

Digitized by Google

tis ; quæ cauſſa delata ad Clementem XI. &
ab ipſo remiſſa Sacræ Congreg. Epiſcop. &
Regular. ſtatim ipſa *ſub die* 23. *Maii* 1710.
reſcripſit *Epiſcopo pro informatione* , *& voto* ,
auditis omnibus Regularibus , *aliiſque intereſſe*
habentibus ; Et tandem omnibus auditis , &
juſte perpenſis , ex quo non aderat diſtantia
a Conſtitutionibus Apoſtolicis requiſita , nec
conſenſus aliorum vicinorum Conventuum *die*
15. *Julii* 1712. in Congregat. Epiſcoporum
propoſita cauſſa per Cardinalem Parracianum ,
reſpouſum fuit : *Non eſſe locum fundationi Conventus* .

26 In fundatione novi Conventus præſervanda
ſunt jura Parochialia, prout expreſſe ſtatuit
Sacra Congregatio *in Tiburtina Fundationis Conventus* 28. *Februarii* 1698. referente Eminen-
27 tiſſimo Acciajolo . Novi Conventus nequeunt
erigi, ſeu fundari , niſi in eis poſſint ſuſtentari
ſaltem duodecim Religioſi , aliter Conventus
de novo erecti , in quibus duodecim
ſaltem Religioſi inhabitare non poterunt , &
actu non habitaverint , remanent ſubjecti viſitationi
, correctioni , atque omnimodæ juriſdictioni
Ordinarii ; Gregor. XV. Conſt. incip.
Cum alias , Sacra Congreg. Concilii 21. *Junii*
1625. in decreto , juſſu , & auctoritate
Urbani VIII. edito tenoris , qui ſequitur *:*
Deinceps vero Monaſterium, *Conventus*, *Domus*,
Congregatio , *vel Societas Religioſorum* , *ſeu*
Regularium nullibi recipiatur , *niſi præter alia*
ad id requiſita, *in ſingulis hujuſmodi locis duodecim
ſaltem Fratres* , *aut Monachi* , *ſeu Religioſi
degere*, *& ex redditibus*, *& conſuetis eleemoſynis*,
detractis omnibus , *ut ſupra detrahendis
competenter ſuſtentari valeant*, *ad præſcriptum
decreti felicis recordat. Gregorii XV. hac
de re editi ; alioquin Monaſteria* , *& loca hujuſmodi
poſthac recipienda*, *in quibus duodecim Religioſi*,
ut ſupra ſuſtentari , *atque inhabitare non
poterunt* , *& actu non inhabitaverint* , *Ordinarii
loci viſitationi*, *correctioni* , *atque omnimodæ
juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur* . Quod
decretum cum aliis ab eadem Sacra Congregat.
Concilii ſuper celebratione Miſſarum emanatis,
confirmavit , & approbavit , ac ab omnibus
exacte , & perpetuo ſervari mandavit
Innocentius XII. Conſtitut. incip. *Nuper* , edita
anno 1697. 13. *Decembris ;* Rota *part.* 12.
recent. deciſ. 17. *num.* 12. 26. *cum ſequent. &*
28 34. Quod procedit detractis expenſis Sacri-
29 ſtiæ, & Eccleſiæ ; Rota *ibidem num.* 34. Ad
quem effectum non eſt habenda ratio de redditibus
difficillimæ exactionis ; Rota *ibidem*
30 *numer.* 34. *cum ſequent*, Nec juvat quod
Religio offerat ſupplere de redditibus aliorum
Conventuum , quia de illis non eſt habenda
ratio, cum Religioni id facere non liceat
abſque beneplacito Apoſtolico ; Rota *ibidem
n.* 35.

Requiſita pro ſundandis novis Conventibus 31
Religioſorum , habent etiam locum circa erigenda
Monaſteria Monialium ; debent enim
eædem ſolemnitates obſervari in illis ædificandis,
ſicuti in illis Regularium ; Barboſa *ſuper
Tridènt. ſeſſ.* 25. *de Regularibus* , *& Monialibus
cap.* 3. *num.* 29. Sellius *in ſelect. Canon.
cap.* 60. *num.* 4. ubi teſtatur ſic ſuiſſe deci-
ſum ſub *die* 19. *Decembris* 1620. Talia tamen 32
requiſita locum non babent , nec exiguntur
pro Congregationibus Presbyterorum ſæcularium
collegialiter viventium , & ſola auctoritate
Ordinarii ſundatis, & erectis . Sic deciſum
refert Nicolius *in Floſcul. verb. Conventus
num.* 1. ibi : Sub decretis ſuper erectione
novorum Conventuum non comprehenduntur
Congregationes Presbyterorum ſæcularium in
communi viventium erectæ auctoritate Ordinaria ;
Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. *in Caputaquenſi*
13. *Januarii* 1623. & hanc ſententiam
tenuit quoque Sac. Congr. Conc. *9. Aug.*
1625. *ex lib.* 12. *decr. fol.* 298. Regulares, qui 33
poſſeſſionis bonorum, & annuorum redditaum
ſunt capaces , quamvis Ordinum Mendicantium
ſint , poſſunt ad novas fundationes admitti,
recepta eorundem obligatione non quæſtuandi
, ut admiſit Sacra Congregatio Epiſc.
& Regul. *in Dertonen. pro PP. Scholarum Piarum
ad relationem claræ memoriæ Card. Petrucci
ſub die* 4. *Julii* 1692. in qua reſcripſit :
Annuendum fundationi cum ſtrictiſſima obliga-
tione non quæſtuandi . Apud Minoritas Regula- 34
ris Obſervantiæ novi Conventus non eriguntur,
neque jam erecti deferuntur ſine conſenſu
Diffinitorii Provinciæ . Talem enim conſenſum
ultra alia requiſita exigunt ſuæ peculiares
Conſtitutiones Ord. cap. 6. *§.* 6. *pag.* 106. *n.* 1.
Unde ſi agatur de ſundatione Conventus hujus
Religionis , conſenſu Diffinitorii non exhibito,
non erit locus erectioni , quamvis cætera
requiſita concurrant ; Sacra Congreg. Epiſcop.
& Regul. *in Aquinaten. pro loco Arcis* 12.
Februarii 1694.

Pro erectione novorum Conventuum , & Mo- 35
naſteriorum adeſt noviſſima diſpoſitio Sac. Congreg.
ſuper diſciplina Regulari deputatæ , &
eſt ut ſequitur . Generalibus Ordinum Regularium
renovatur prohibitio alias injuncta non
procedendi ad fundationem novorum Conventuum
, & Monaſteriorum intra Italiam , ac

In-

Digitized by Google

Inſulas adjacentes, niſi prius Conventus, vel Monaſterii fundandi reddituum ſufficientia, & ſubſiſtentia coram Sacra Congregatione juſtificata fuerit.

La Sacra Congregazione ſopra la diſciplina Regolare deſtinata dalla San. mem. d' Innoc. XII. a ſtabilire ſpecialmente l'Oſſervanza della vita Comune, ed a riconuſcere la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell' entrate per eſſa neceſſarie nelle fondazioni, che aveſſero avute a farſi di nuovo di Munaſterj, e Conventi dentro l'Italia, ed Iſole adjacenti, vedendo che in queſta parte tanto eſſenziale non viene in verun conto adempita la mente di sì zelante Pontefice, non oſtanti le pene di privazione di voce attiva, e paſſiva, ſoſpenſione dalle cariche, e dignità, e perpetua inabilità ad eſſe a' Superiori pro tempore, a' quali appartiene ſimile incombenza; è venuta in determinazione di ridurre a memoria di tutti i Superiori Regolari l' obbligo preciſo, che loro ne corre, avvertendo di non tentare in avvenire fondazione alcuna ſenza prima giuſtificare come ſopra la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell' entrate avanti la ſteſſa Sacra Congregazione ſotto le pene enunciate, ed altre ad arbitrio della medeſima.

Monſignor de Vico Segretario, che ne avanza la notizia al P. Procurator Generale &c. per la dovuta eſecuzione in ciò che concerne l' intereſſe della ſua Religione, ſtarà attendendo il riſcontro in ſcriptis della ricevuta del preſente Viglietto, unitamente con la nota dell' ultima fondazione, ſpecificando il giorno, meſe, ed anno, in che ſeguì, e di cuore lo riveriſce.

Di Caſa queſto dì 23. Febbrajo 1717.

Additiones ex aliena manu.

Requiſita ad fundationem novi Conventus ſunt Beneplacitum Apoſtolicum, licentia Ordinarii, conſenſus Parochi, tum Regularium, qui ſunt intra quatuor milliaria, & redditus ſufficiens ſuſtentationi duodecim Religioſorum.

41 Quoad Beneplacitum Apoſtolicum cenſent nonnulli Doctores relati a Donato *qu. regul. tom.* 1. *part.* 2. *tr.* 1. *qu.* 3. *n.* 4. *& ſeq.* quod diſpoſitio Text. *in cap. unic. de exceſſ. Prælat. in* 6. tum *in cap.* 1. §. *Confirmato, de Religioſ. domib. eod.* qua inducta eſt neceſſitas Apoſtolici Beneplaciti in fundatione novi Conventus, ſublata fuerit a Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de regular. in fine*, ubi ſancitur, quod *nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cujus Diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.* At prævaluit contraria opinio, quod ſcilicet Sancta Synodus ex eo, quod mentionem dumtaxat habet de licentia Epiſcopi, nequeat dici derogaſſe requiſito Beneplaciti Apoſtolici, ut pluribus allegatis firmavit Rota *cor. Celſ. deciſ.* 60. *n.* 1. *&* 3. *in Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maii* 1726. §. *Contrarium, cor. bon. mem. Gamach.*

Quæ Beneplaciti Apoſtolici neceſſitas locum 42 ſibi vindicat, etiamſi agatur de fundatione novi Conventus extra Italiam, eo ipſo quod deſcendit a ſacris Canonibus, qui ubique gentium obligant, ut obſervarunt S. M. Benedictus XIV. *de Synod. Diœceſ. lib.* 9. *cap.* 1. *n.* 5. P. Girald. *in Elench.* 6. *Apoſt. Conſtit. Quæ acceſſerunt.* Concil. Trid. *n.* 85. & Rota *in Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maii* 1726. §. *Quæ omnia, cor. bon. mem. Gamach.* ubi quod 43 aliter dicendum eſſet, ſi dicta neceſſitas deſcenderet a Conſtitutione incipiente *Inſtaurandæ* S. M. Innocentii X. utpote quæ non egreditur Italiam, Inſulaſque adjacentes.

Poteſt vero Beneplacitum hoc Apoſtolicum 44 ex intervallo accedere, modo tamen in judicium deducta haud ſit nullitas fundationis novi Conventus; Rota *in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maii* 1726. §. *Fruſtraque, cor. bon. mem. Gamaches.* 45

Circa conſenſum Parochi, non importune 46 quæritur, utrum is præſtari debeat ab eo, qui obtinet curam habitualem, an ab illo, qui curam obtinet actualem. Præſtandum eſſe ab obtinente curam habitualem tenuit Rota *in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maii* 1726. §. *Rurſus, cor. bon. mem. Gamach.* Non 47 omittendum vero, quod in ejus caſu ille, qui obtinebat curam actualem, non erat perpetuus, ſed amovibilis ad nutum. At idem dicendum 48 videtur, etiamſi ille qui curam actualem obtinet, ſit perpetuus, nam & hic plus juris ſibi aſſerere nequit quam ſimplex exercitium curæ, ut reſpondit Rota *in Ariminen. Functionum ſuper primo dubio* 13. *Junii* 1746. §. 2. *&* 6. *cor. bon. mem. Lan.* Conſenſus autem, 49 de quo agitur non eſt præſtandus ratione exercitii curæ.

De mox dictis requiſitis ad fundationem no- 50 vi Conventus, nec inutilis eſt quæſtio, an ea concurrere etiam debeant, ſi agatur de Regularibus illis, quibus in loco de quo agitur jam competebat jus quæſtuandi. Et affirmative reſpondit Rota *in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maii* 1726. §. *Nam quoad, cor. bon. mem.*

Digitized by Google

nim. Gamaches. Hæc de fundatione novi Conventus.

51 Quod autem attinet ad translationem Conventus, quidquid in utramque partem olim diſputatum ſit, indubia hodie res eſt, quod ſervandæ haud ſint Conſtitutiones Apoſtolicæ loquentes de fundatione novi Conventus, ſi translatio fiat ob aliquam juſtam cauſam ad alium ſitum ejuſdem loci, ut Sacra Congregatio Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſita cenſuit non ſolum in reſolutionibus allegatis ab Auctore *num.* 11. & 12. verum & noviſſime *in Majoricen.* 5. *Aprilis* 1754. *ad ſecundum dubium.*

52 Quinimo nec Regulares habentes Privilegium, quod novi Conventus haud fundentur, niſi ſervetur certa diſtantie, opponere ſe poſſunt translationi Conventus ad aliud ejuſdem loci ſitum, ut rejectis Donato, Paſſerino, & Pignatello firmat Matthæucci *in Officiali Curiæ cap.* 16. *num.* 9. ubi allegat reſolutiones mox dictæ S. Congregationis *in Montis Regalis* 9. *Junii* 1741. & *in Agrigentina* 28. *Martii* 1697.

Articulus II.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum ſuppreſſionem, reſtitutionem, & exemptionem.

1 Conventuum ſuppreſſionis, & reſtitutionis notitia non melius, ac verius poteſt hic tradi, quam juxta tradita a Fagn. *in cap. Relatum* 7. *Ne Clerici, vel Monach. num.* 41. & *ſequentibus*, utpote qui & deputatæ Sacræ Congregationis Secretarius fuit, & Conſtitutionum ad hoc editarum minutas confecit. Refert igitur quod Innocentius X. *anno* 1649. *menſe Martii* inſtituit Congreg. nonnullorum S. R. E. Cardinalium, & Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu, ſeu reformatione Regularium, in qua fuit primo deliberatum de præfigendo in ſingulis Monaſteriis numero tot perſonarum, quot ex illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari poſſent ad præſcriptum Concilii Arelatenſis cap. 8. relati *in c.* 1. *de Inſtitut.* Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 3. & Conſtitutionum Apoſtolicarum. Atque ab omnibus unanimiter in eam ſententiam itum eſt, ut fieret Conſtitutio, qua injungeretur Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & Localibus quarumcumque Religionum, ut infra terminum quatuor menſium tranſmitterent ſtatum temporalem ſingulorum Monaſteriorum exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium ad Procuratorem Generalem ſuæ reſpectivæ Religionis in Urbe commorantem, qui una cum aliis Religioſis ad hoc deputandis præfigeret in unoquoque Monaſterio eum tantum numerum, qui ex redditibus propriis, vel conſuetis eleemoſynis congrue poſſet ſuſtentari, eaſque præfixiones infra alios quatuor Menſes una cum ſtatu cujuſque Monaſterii memoratæ Congregationi conſignaret, & interim interdiceretur iiſdem Superioribus, ne quemquam ad habitum, vel Profeſſionem admitterent ſub nullitate actus, & excommunicatione latæ ſententiæ, donec præfixiones ut ſupra exhibitæ fuiſſent, & ipſi licentiam recipiendi Novitios ab eadem Cong. obtinuiſſent. Unde mandatum fuit ipſi Fagn., ut minutam Conſtit. conficeret, quæ poſtea per manus Cardinalium, ac Prælatorum delata, & a Sanctitate Sua approbata, tandem edita fuit in hunc, qui ſequitur, tenorem.

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

§. 1. Inter cætera, quæ ad Reg. diſciplinam inſtaurandam, conſervandamque Sac. Trid. Syn. ſalubriter decrevit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo injungitur, ut in ſingulis Monaſt. & Domibus Regul. is tantum numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel redditibus propriis Monaſter. vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

§. 2. Quapropter ad ejus uſum inducendum fel. rec. Clem. VIII. Paul. V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri varia Decreta ediderunt; ſed quia nihilominus, ſive ob injuriam temporum, ſive ob Superiorum incuriam, ſive alias ob cauſſas illius executio hucuſque protracta eſt non ſine gravi Monaſteriorum in ſpiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum jactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes, quantum ex Monaſteriis pie inſtitutis, & recte adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati, & commodo Eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires Monaſt. in Religiones invehitur, ac proinde arbitrati valde acceptum Deo, ſacriſque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam ſalubre debitæ executioni demandetur.

§. 3. De conſilio nonnullorum Venerabilium Frat. noſtrorum S. R. E. Cardinalium, ac di-

le-

lectorum Filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis dilectis Filiis, Generalibus, Commiſſariis, Præſidentibus, Provincialibus, Miniſtris, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & inſtituti etiam neceſſario, & in individuo exprimendi exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, ut ſinguli ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus ſui Ordinis probatioribus, ac rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, redditus, ac proventus omnes Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum Regularium hujuſmodi (etiamſi ſint hoſpitia, vel ab alio Monaſterio dependeant, ſiuve illius Granciæ, ſeu membra) ſex annorum immediate præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo, quod grandines, ſterilitates, reparationes, & alii caſus hujuſmodi abſorbere ſolent, conſuetas item eleemoſynas, & obventiones, item victus, veſtitus, ac medicinalium, & alias quaſcumque tam ordinarias, quam extraordinarias expenſas, æris quoque alieni, nec non Miſſarum celebrandarum, Fabricæ, Sacriſtiæ, annuarum præſtationum, contributionum, ac procurationum, aliave, ejuſque generis onera diligenter, ac mature cognoſcant, eaque omnia in ſcripturam redigant exprimentes illius Monaſterii titulum, ſeu denominationem, item capacitatem, ac ſituationem, videlicet in qua Diœceſi, & an intra mœnia Civitatis, vel oppidi, anve in pagis, ſeu villis, vel in ſilvis, aut nemoribus, & quantum diſtet a locis frequentibus, & populoſis, item a quo tempore ſundatum fuerit, quave auctoritate, & cujus ſumptibus, anve, & a quo numerus Religioſorum in eo fuerit alias præfixus, & quot ibi Religioſi, & ſervientes in præſenti degant, ſpecificatis uniuſcujuſque nomine, cognomine, & patria; ſcripturamque ſic confectam propria manu ſubſcribant, medio juramento atteſtantes vera eſſe omnia, quæ in ea continentur, conſuetoque ſigillo obſignatam infra quatuor menſes a publicatione præſentium in hac Alma Urbe noſtra ut infra dicenda computandos, tranſmittant, ſeu conſignent Procuratori Generali ſui Ordinis in Urbe commoranti, qui una cum aliquibus gravioribus Religioſis a Congregatione prædictorum Cardinalium, & Prælatorum ad hoc ſpecialiter deputandis, negotio mature perpenſo, ac computatis hujuſmodi redditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, atque oneribus ut ſupra detractis ſedulo examinent, quot Religioſi homines, connumeratis etiam Laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus in unoquoque Monaſterio, Conventu, Collegio, & Domo Regulari, quamvis (ut præmittitur, ut Hoſpitium, ſeu alterius Monaſterii membrum) juxta proprii Inſtituti morem, victum, & veſtitum, ac medicinalia in communi habentes, commode valeant ſuſtentari; omnibuſque diligenter diſcuſſis, familiæ cujuſcumque Monaſterii, Conventus, Collegii, ac Domus Regularis hujuſmodi in qualibet Provincia, vel Congregatione, certum earum tantum Perſonarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemoſynis, & obventionibus ut ſupra competenter ali poſſint, eaſque numeri præfixiones una cum originalibus ſcripturis ſuper ſtatu cujuſque Monaſterii, ac Domus Regularis, a Superioribus, ut præfertur, confectis infra alios quatuor menſes eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, ut ab ea recognoſcantur, & approbentur.

§. 4. Quod ſi memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, privationis vocis activæ, & paſſivæ, nec non officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipſo abſque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apoſtolicæ reſervata.

§. 5. Interea vero prohibemus, & interdicimus omnibus, & ſingulis Capitulis, & Congregationibus Generalibus, & Provincialibus, & Conventualibus, necnon Superioribus tam Generalibus quam Provincialibus, & Localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum ſuæ Religionis recipiant, nec jam receptos aut in poſterum contra hujuſmodi prohibitionem forſan recipiendos ad Profeſſionem admittant, donec ſcripturæ prædictæ, ac præfixiones numeri familiæ cujuſcumque Monaſterii, ac Domus Regularis hujuſmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi

Digitized by Google

di ad habitum, & Profeſſionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quam ad Profeſſionem aliter factæ, ſint ipſo jure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in ſpecie, vel in genere, aut ad alios quoſcumque effectus.

§. 6. Nihilominus contravenientes ſententiam excommunicationis incurrant, a qua per alium, quam per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtituti abſolvi non poſſint.

§. 7. Non obſtantibus quo ad præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac Locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex cauſſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, etiam in Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis, ſeu quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus Decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam ad Imperatoris, Regum, ſeu aliorum Principum inſtantiam, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis quo ad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 8. Volumus autem, &c.

§. 9. Quodque earumdem præſentium tranſumptis, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 17. Decembris 1649. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

3 Conſtitutione publicata, ad faciliorem illius executionem confecta eſt formula typis excuſa, & ad Superiores cujuſque Monaſterii tranſmiſſa, in qua Italico idiomate tamquam in tabula monſtratum eſt, quo ordine, quave ratione deſcribendus ſit cujuſque Monaſterii ſtatus. Hinc infra terminum octo menſium in prædicta Conſtitutione præfixum Regulares omnes, cujuſque Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti ea, qua decet obedientia, paruerunt; nam ex omnibus Italiæ Provinciis, & adjacentium Inſularum exhibitæ fuerunt ſcripturæ originales ſtatum ſingulorum Monaſteriorum continentes, ſubſcriptæ, ac juramento firmatæ una cum Summario red截dituum, & expenſarum, ac præfixione familiæ uniuſcujuſque Monaſterii. Poſt hæc Prælati ipſius Congregationis deſignati Religionum plene retulerunt illarum ſtatum in genere, & ſingulorum Monaſteriorum in ſpecie, juxta methodum per manus delatam.

4 Cum vero ex hujuſmodi relationibus compertum eſſet multas Religiones conſtare ex quamplurimis Conventibus, in quibus ob redditũum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot Religioſi, quot ſufficerent ad obſervantiam Regularis diſciplinæ, idcirco in pluribus ſeſſionibus mature deliberatum fuit de illorum ſuppreſſione, ac redditũum applicatione, & facta Sanctiſſimo relatione; Sanctitas Sua probavit Congregat. ſententiam, & d. Fagnanum ipſius Congregationis Secretarium deputavit die 22. Julii 1652. qui pro rei magnitudine tranſmiſit per manus Cardinalium, ac Prælatorum diſtinctis vicibus dubia ſupra ſexaginta, quæ in Congregationibus habitis de mandato Sanctiſſimi per ſingulas hebdomadas fuerunt accurate diſcuſſa, ex quorum reſolutionibus conflata eſt materia pro compilanda Bulla deſuper edenda. Et cum d. Fagnano ſimiliter demandata eſſet provincia conficiendi illius minutam, & illa confecta, & Sanctiſſimo delata, ab ipſoque mature conſiderata, atque de ejus mandato Cardinalibus, & Prælatis conſideranda, & in plena Congregat. diſcutienda, & examinanda, tradita, ab ipſiſque unanimi conſenſu approbata, mox Sanctitatis Suæ juſſu edita fuit, & locis publicis affixa Conſtitutio incip. *Inſtaurandæ Regularis diſciplinæ*. Vide ipſam ſupra *Art.* 1. *num.* 5.

5 Hinc biduo poſt publicationem Bullæ Sacra Con-

Congregatio dedit Litteras ad ſingulos Superiores Generales Religionum in Curia exiſtentes, in quibus nominatim expreſſit parvos Conventus in illa Religione ſuppreſſos, ut ſic ſatisfieret illis verbis Bullæ; *In litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendas*. Et ſubinde *Die* 10. *Decembris ejuſdem anni* 1652. ſcripſit Litteras circulares cum inſertione. Bullæ impreſſæ ad unumquemque Epiſcopum in Italia, & Inſulis adjacentibus, in quibus primum expreſſit itidem nomina Conventuum ſuppreſſorum in illa Diœceſi, ac deinde ipſi Epiſcopo commiſit, ut una cum Capitulo ſuæ Cathedralis ad præſcriptum Bullæ referet, quibus piis uſibus exiſtimaret eſſe applicanda bona cujuſque Conventus ſuppreſſi, præcipuamque rationem haberet tenuitatis Parochialium, deputationis Coadjutorum pro cura animarum, & Capellanorum pro Miſſis celebrandis, item manutentionis Seminarii, Hoſpitalium, Monaſteriorum Monialium, & conſimilium.

6 Has autem relationes ab Epiſcopo, & Capitulo ſubſcriptas, obſignataſque ad Sac. Congregat. tranſmiſſas, atque ubi oportuit emendatas, Sanctitas Sua ad ſe relatas approbavit, executionique mandari, & in Cancellaria Epiſcopali regiſtrari præcepit, moxque Decreta hæc applicationis, ac partitionis bonorum una cum Litteris ipſius Congregationis ad ſingulos Epiſcopos tranſmiſſa fuerunt: & ſic pariter ſatisfactum fuit verbis Bullæ, ibi: *Bona hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus piis uſibus in eiſdemmet locis, ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem Diœceſis juxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congregatio ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis, ſententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato noſtro faciet in ſuis Litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis, &c.*

7 Quia vero in d. Bulla, *Inſtaurandæ*, comprehenduntur non modo parvi Conventus, ſed etiam Granciæ, ſeu alterius Monaſterii membra, licet Curam animarum habeant annexam: idcirco de mandato Sanctitatis Suæ datæ fuerunt Litteræ tum ad Superiores Generales cujuſque Religionis in Curia exiſtentes, tum ad ſingulos Epiſcopos in Italia, & Inſulis adjacentibus, in quibus nominatim exprimuntur hujuſmodi Granciæ, & membra, & mandatur
8 Epiſcopis, ut Regulares Sacerdotes in eis habitare non permittant, ſed pro cuſtodia, & adminiſtratione bonorum deficientibus perſonis ſæcularibus idoneis, ſinantque Regulares uti ope- 9
ra ſuorum Converſorum; cum hoc tamen, ut in earum Capellis Miſſæ juxta ſolitum celebrentur ſaltem diebus Feſtis per Sacerdotes ſæculares, aut etiam per Regulares, qui tamen
in eis non pernoctent. In Curatis vero, ſeu 10
Parochialibus non permittant Curam animarum exerceri per Regulares, ſed ad id deputent Sacerdotes Sæculares idoneos in Vicarios perpetuos, vel amovibiles a Superioribus Regularibus nominandos, cum congrua fructuum portione ipſius Epiſcopi arbitrio aſſignanda ad præſcriptum S. Concil. Trid. *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. & reliqua ipſarum Granciarum, ſeu Parochialium
bona Monaſteriis principalibus dimittant. Et 11
in hac diſpoſitione Granciarum, & Parochialium Sanctitas ſua declaravit comprehendi etiam Canonicos Regulares Lateranenſes, quos noluit extra clauſtra degere pro Cura animarum exercenda, non obſtante diſpoſitione *cap. Quod Dei timorem, de ſtat. Monach.* & in hanc ſententiam ſcriptæ fuerunt Litteræ ad complures Epiſcopos.

Quoniam vero in eadem Bulla *Inſtaurandæ*, 12
ſub gravibus pœnis præcipitur Superioribus Regularibus, ut infra terminum ſex menſium inchoandum a die præſentationis Litterarum ſuppreſſionis Conventuum dimittant illorum poſſeſſionem corporalem realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico, & nihilominus reſervatur ipſi Congregat. facultas conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis Litteris, ſi hoc ex aliqua rationabili cauſa expedire judicaverit: propterea infra terminum ſic præfixum Superiores Religionum fere omnium ſupplicarunt Sanctiſſimo pro conſervatione, ſeu reſtitutione plurimorum Conventuum, & ex illis Sanctitas ſua multos reduxit ad primævum ſtatum Regularem, ac Religionibus reſtituit, quos ſcilicet ex publicis documentis, & Epiſcop. atteſtationibus cognovit habere ſufficientes redditus pro alendis Religioſis in numero competenti, & populis eſſe valde utiles in Miſſis, & Divinis officiis celebrandis, & Confeſſionibus audiendis, & præſertim in locis, ubi non ſunt alii Regularium Conventus.

Præterea cum Superiores Regulares de jure 13
facultatem non habeant uniendi Eccleſias etiam ſibi pleno jure ſubjectas, ut poſt Innoc. & Abbat. Antiq. *in c. Sicut unire, de exceſſ. Prælat.* not. Gl. *in Clem. Ne in agro* §. *ad hæc in verb. Ordinarios, de ſtat. Monach.* quando accidit caſus, ut in eadem Civitate, vel Oppi-

do

Digitized by Google

do ſuppreſſi fuerint duo parvi Conventus ejuſdem Religionis, ad ſupplicationem Regularium, Sanctitas ſua univit minorem Conventum cum omnibus ejus bonis Conventui ma-
14 jori. Sed tamen juſſit vendi domum Conventus uniti infra terminum ſex menſium, & pretium inde retractum inveſtiri in tot bonis ſtabilibus ad utilitatem alterius Conventus, ut ſic Fratribus adimeretur occaſio redeundi ad Conventum minorem, ibique minus religioſe vivendi cum dedecore ſui Ordinis.

Rurſus quia interdum accidit caſus, ut una Religio, puta S. Dominici, haberet Conventum in aliquo loco, in quo alia Religio, puta S. Auguſt., habebat Conventum ſuppreſſum, & e converſo Religio S. Auguſtini haberet Conventum in alio loco, in quo Religio S. Dominici ſimiliter habebat Conventum ſuppreſſum: oblata fuit Superioribus facultas faciendi inter ſe reciprocas uniones, & permutationes dictorum Conventuum, ita ut Conventus S. Auguſtini ſuppreſſus uniretur Conventui S. Dominici ejuſdem loci, & viceverſa Conventus ſuppreſſus S. Dominici uniretur Conventui S. Auguſtini alterius loci. Sed tamen ſive ob anguſtiam temporis, ſive ob diverſitatem Diœceſum, & Provinciarum, ſive ob raritatem dictorum caſuum, ſive ob inæqualitatem permutationum, vel aliam ob cauſam, Religiones in his non convenerunt, & negotium evanuit.

15 Porro ut in illis Conventibus, qui ut ſupra Religionibus fuerunt reſtituti, & in aliis non habentibus numerum ſex Religioſorum vivatur cum debita obſervantia, Sanctitas ſua ſubjecit illos omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ut in Decreto, cujus tenor eſt infraſcriptus, videlicet:

,, Ut in parvis Regularium virorum Con-
,, ventibus a Sanctiſs. D. N. Innoc. PP. X.
,, in Conſtitut. quæ incipit, *Inſtaurandæ*, pri-
,, mum ſuppreſſis, ac deinde ad ipſius Con-
,, ſtitutionis limites ob rationabiles cauſas in
,, priſtinum ſtatum Regularem reſtitutis, &
,, ipſis Religionibus denuo conceſſis, pie, &
,, religioſe vivatur, ac Regularia Inſtituta quo
,, exactius fieri poteſt, obſerventur: Sanctitas
,, ſua ex ſententia Sacræ Congregationis ſuper
,, ſtatu Regularium omnes, & ſingulos Con-
,, ventus hujuſmodi ſic, ut præfertur, reſti-
,, tutos, & conceſſos, in Litteris ab eadem
,, Sacra Congregatione expediendis nominatim
,, exprimendos, ac perſonas tam Regulares,
,, quam ſæculares in eis degentes viſitationi,
,, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Or-
,, dinarii loci, tamquam ſuper hoc a Sede
,, Apoſtolica delegati, præſentis Decreti teno-
,, re plene in omnibus ſubjecit, ac ſubditos
,, eſſe declaravit, donec ipſorum redditus eouſ-
,, que adaucti fuerint, ut in eis commode ſu-
,, ſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur
,, duodecim Religioſi ad Apoſtolicorum De-
,, cretorum præſcriptum, idque eidem Congre-
,, gationi legitime conſtiterit, & ejus decreto
,, in ſingulis contingentibus caſibus declaratum
,, fuerit, & non aliter. Interea vero voluit 16
,, Sanctitas ſua, ut in eorum ſingulis ali de-
,, beant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Reli-
,, gioſi probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad
,, minus ſint Sacerdotes maturæ ætatis; alio-
,, quin gratia reſtitutionis, & conceſſionis hu-
,, juſmodi nulla ſit, & invalida, & Ordinarii
,, locorum in illis exequi poſſint, ac debeant
,, ea omnia, quæ in aliis Conventibus itidem
,, ſuppreſſis per eamdem Conſtitutionem ipſis
,, demandantur, perinde ac ſi gratia reſtitu-
,, tionis prædictæ, & conceſſionis non emanaſ-
,, ſet. Inſuper quia multi ſunt Conventus, in 17
,, quibus etſi præfixus fuerit numerus Religio-
,, ſorum ſufficiens ad obſervantiam Regularis
,, diſciplinæ, & idcirco in ſuppreſſione ante
,, dicta non fuerint comprehenſi; nihilominus
,, ſive ob reddituum diminutionem, ſive ob
,, Superiorum incuriam, vel malam admini-
,, ſtrationem, ſive ob carentiam Religioſorum,
,, aut aeris intemperiem, vel quamcumque
,, aliam ob cauſam prædictus numerus cum ef-
,, fectu in eis non alitur cum gravi detrimen-
,, to Regularis obſervantiæ: Sanctitas ſua in-
,, tendens huic malo remedium adhibere, om-
,, nes, & ſingulos ejuſmodi Conventus, ut
,, præfertur, non ſuppreſſus, cujuſcumque ſint
,, Ordinis, tam Mendicantium, quam non
,, Mendicantium, Congreg. & Inſtituti, et-
,, iam Soc. Jeſu, aut Franciæ, ſeu membra
,, alterius Monaſterii, exiſtentes intra fines
,, Italiæ, & Inſularum adjacentium, in qui-
,, bus nunc non aluntur, vel quandocumque
,, actu non alantur ſaltem ſex Religioſi itidem
,, probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor,
,, ut ſupra, ſint Sacerdotes maturæ ætatis, ei-
,, dem viſitationi, correctioni, & omnimodæ
,, juriſdictioni Ordinarii loci ſimiliter ut Se-
,, dis Apoſtolicæ delegati plene in omnibus
,, præſentis pariter Decreti vigore ſubjectos eſſe
,, ſtatuit, decrevit, & declaravit. Cæterum 18
,, quo ad Conventus cum pauciori numero,
,, quam duodecim Religioſorum, erectos poſt
,, diem 21. Junii 1625. & illorum ſubjectio-
,, nem

Digitized by Google

„ nem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in „ ſuo robore permanere Decr. S. M. Urbani „ VIII. juſſu editum, cui per præmiſſa ali- „ quatenus derogare non intendit. Et prædi- „ cta omnia, & ſingula in præſenti Decreto „ ſtatuta, & ordinata voluit plenariom ſorti- „ ri effectum, & executioni mandari, non ob- „ ſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ in an- „ tedicta Conſtitutione voluit non obſtare, cæ- „ teriſque contrariis quibuſcumque.

„ Datum Romæ die 10. Februarii 1654.

B. Card. Spada.
Loco ✠ Sigilli.
Proſper Fagnanos S. Congr. Sec.

19 Et hoc Decretum illico tranſmiſſum foit ad quemlibet Epiſcopum una cum Litteris Cong. continentibus nomina Conventuum Religioni ſuæ reſtitutorum in illa Diœceſi; At quia occaſione talis Decreti *Ut in parvis* plures controverſiæ oriebantor, ad eas ſedandas fuerunt Sac. Congreg. infraſcripta dubia propoſita, ot ſequitur.

20 Poſito Decreto felicis record. Innocentii Papæ X. ſoper ſubjectione nonnollorum Conventuum correctiuni, viſitatiuni, & omnimudæ juriſdictioni Ordinarii luci, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, contiugit dubitari de infraſcriptis.

1. *An Epiſcopus in Conventibus ſuæ Juriſdictioni ſubjectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere?*

2. *An poſſit Epiſcopus a prædictis Conventibus Religioſos amovere?*

3. *An Regulares eorumdem Conventuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis.*

4. *An Epiſcopus in eiſdem Conventibus ſe ingerere poſſit in his, quæ Regularem diſciplinam concernunt?*

5. *An Eccleſiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint?*

6. *An ipſæ Granciæ, & converſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi?*

7. *Quid in Eccleſiis, ſeu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Converſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi?*

8. *An liceat Epiſcopo viſitare Conventus tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quam non ſuppreſſos, ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi?*

9. *An Epiſcopus viſitans hujuſmodi Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes, poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia:*

10. *An juriſdictio Ordinariis locorum, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, attributa in ſupradicto Decreto, competat Vicariis Generalibus Epiſcoporum, nec non Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?*

11. *An Provinciales, & alii Superiores Regulares poſſint ejuſmodi Conventus, juriſdictioni Ordinarii ſubjectos, & Religioſos in illis degentes viſitare, corrigere, & punire, omnemque juriſdictionem in eos exercere, ſicut poterant ante dictum Decretum?*

12. *Si Superior Regularis in cauſa prævenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex eiſdem Conventibus Ordinario ſubjectis, fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando, an Epiſcopus poſſit hujuſmodi cauſam reaſſumere, ac Superiori inhibere?*

13. *Si e converſo Epiſcopus prævenerit in cauſa contra Religioſum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo caſu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare; & ſi de facto collocaverit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic amotum revocare ad primum Conventum?*

14. *Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus a tali Conventu removere, an Epiſcopus prohibere poſſit?*

15. *Si a Conventu primum ſuppreſſo, ac deinde Religioni reſtituto, abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breve tempus, unus, vel plures, ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus remaneat ſuppreſſus, ut prius?*

16. *Quid ſi a Conventu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibus, an durante tali abſentia, Conventus ſubjaceat juriſdictioni Ordinarii?*

17. *An Religioſo illo redeunte, vel alias impleto numero ſex Religioſorum, Conventus recuperet priſtinam exemptionem?*

18. *Si gratia reſtitutionis Conventus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſtea contingat, ut ejuſmodi numerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conventus reviviſcat?*

19. *Ad hoc ut gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus denuo remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an* de-

Digitized by Google

debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto, prævia cauſa cognitione?

20. *An ab hujuſmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum tam devolutivum, quam ſuſpenſivum?*

21. *Cum ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura?*

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita hunc in modum reſpondit, videlicet.

Ad 1. *Non poſſe.*

Ad 2. *Poſſe ex rationabili cauſa: commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eoſdem Religioſos aſſignet in aliis Conventibus.*

Ad 3. *Poſſe compelli.*

Ad 4. *Poſſe.*

Ad 5. *Poſſe.*

Ad 6. *Subeſſe.*

Ad 7. *Item ſubeſſe.*

Ad 8. *Minime licere, antequam aliunde conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia numeri conſtituti.*

Ad 9. *Expedire ut Sanctiſſimus Dominus Noſter decernat, & declaret, non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quidquam accipere procurationis nomine.*

Ad 10. *Competere.*

Ad 11. *Poſſe ſicut prius, non tamen privative ad Epiſcopum.*

Ad 12. *Non poſſe, niſi ex juſta cauſa, veluti cum vides Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeveritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quam cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.*

Ad 13. *Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum a loco amovere, & ſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcumque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio Sæculari, ſi opus fuerit, cujuſcumque loci, in quo Religioſus ille reperiatur.*

Ad 14. *Non poſſe.*

Ad 15. *Gratiam ob id non eſſe nullam, ceſſante omni fraude, nec Conventum remanere ſuppreſſum.*

Ad 16. *Subjacere durante abſentia.*

Ad 17. *Recuperare.*

Ad 18. *Non reviviſcere.*

Ad 19. *Debere ita præcedere, nec ante declarationem licere Epiſcopo Conventus poſſeſſionem apprehendere, aut Religioſos inde expellere.*

Ad 20. *Licere ad effectum devolutivum tantum, non autem ſuſpenſivum.*

Ad 21. *Ætatem maturam dici ad hunc effectum, completo anno quadrageſimo.*

Declarationes ſupraſcriptas SS. D. N. ad ſe relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſervari præcepit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Datum Romæ 27. Julii 1655.

Quibus deinde acceſſerunt alia dubia, & de- 21
clarationes circa juriſdictionem Ordinarii in Granciis Monaſteriorum, illarumque Eccleſiis, & publicis Oratoriis, prout infra.

Poſita Conſtitutione ſel. rec. Innoc. X. quæ incipit., Inſtaurandæ, *nec non illius Decreto incipiente* Ut in parvis, *contigit dubitari de infraſcriptis.*

I. An Granciæ ex d. Conſtit. Innocent. ſuppreſſæ, & ad ſtatum ſæcularem redactæ, illarumque Eccleſiæ, & publica Oratoria poſſint ab Ordinario viſitari?

II. Et quatenus poſſint, an hoc jus Ordinario competat privative quo ad Superiores Regulares, an vero cumulative cum ipſis?

III. Et quid ſi prædictis Eccleſiis Cura animarum incumbat?

IV. An Superiores poſſint in dictis Eccleſiis Curam animarum habentibus nominare Vicarios ad curam animarum exercendam, eoſque ad nutum amovere?

V. An Granciæ, ſeu membra alicujus Monaſterii nunquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubſint juriſdictioni, ac viſitationi Ordinarii loci privative, an cumulative cum Superioribus Regularibus?

Die 11. Septembris 1670. Sac. Congreg. ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita in hunc modum reſpondit, videlicet.

Ad primum. Grancias, ut præfertur, ſuppreſſas, & ad ſtatum ſæcularem redactas, illarumque Eccleſias, & publica Oratoria poſſe ab Ordinario viſitari, dummodo in iis Granciis, quarum proprietas fuit reſervata, vel reſtituta principalibus Monaſteriis, idem Ordinarius nullo modo ſe ingerat in temporalibus.

Ad ſecundum. Quoad Eccleſias, & Oratoria publica, jus viſitandi competere Ordinario privative; quoad Converſos autem in eis degentes cumulative: Ordinario ſcilicet, jure delegato, ad formam Sacr. Concil. Trid. Regularibus vero jure ordinario.

Ad tertium. Itidem quo ad Eccleſias dictarum Granciarum Curam animarum habentes, jus viſitandi Ordinario competere privative: ſed quo ad

ad Converſos in eis degentes hoc jus competere cumulative, nempe Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, Regularibus vero auctoritate Ordinaria.

Ad quartum. Superiores Regulares poſſe hujuſmodi Vicarios nominare, & illos ad nutum amovere, ſi Ordinarius loci ab initio illos reputaverit amovibiles.

Ad quintum. Grancias, ſeu membra alicujus Monaſterii, numquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubeſſe juriſdictioni, ac viſitationi Ordinarii loci, ac Superiorum Regularium cumulative, videlicet Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, ex prædicto Decreto, Ut in parvis, *Regularibus autem jure Ordinario.*

22 Et tandem circa juriſdictionem Epiſcopi in parvis Conventibus ſequentes attendantur diſpoſitiones.

„ Epiſcopus viſitavit Conventum ſuæ juriſ„ dictioni ſubjectum in vim Decreti fel. re„ cord. Innocent. X. incip. *Ut in parvis*, pro„ pterea quod tunc temporis ibi non erant de „ familia, nec re ipſa alebantur ſex Religio„ ſi; ſed poſt abſolutam viſitationem, ſine ol„ la fraude a Superioribus in eodem Conven„ tu adaucta eſt familia, & impletus nume„ rus ſex Religioſorum, ſicque Conventus ex„ emptionem recuperavit juxta declarationes „ Sac. Congreg. ſuper ſtatu Regularium, nem„ pe decimam ſextam, & decimam ſeptimam „ inter impreſſas.

„ Hoc poſito, conſulitur Sacra Congreg. de „ infraſcriptis.

„ Primo. An poſt exemptionem, ut præ„ fertur, recuperatam Epiſcopus poſſit hujuſ„ modi Conventum viſitare ad effectum ut vi„ deat, an ordinationes, & Decreta ab ipſo „ edita in viſitatione præcedenti fuerint ad„ impleta, nec ne?

„ II. Anve poſſit Decreta non adimpleta „ exequi, & pro illorum executione pœnas „ adjicere, & aggravare?

„ III. Et quatenus poſſit: an hæc facul„ tas, quæ ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, „ competit Epiſcopo tamquam Sedis Apoſto„ licæ Delegato, expiret, lapſo integro anno „ a die publicationis Decretorum?

„ IV. An Epiſcopus poſt exemptionem a „ Convento recuperatam poſſit condemnare, „ & punire, etiam pœna corporis afflictiva „ Religioſum, qui pro delicto in Curia Epi„ ſcopali fuerat inquiſitus, & carceri manci„ patus eo tempore, quo Conventus erat ju„ riſdictioni Epiſcopi ſubjectus?

„ Die 19. Novembris 1671. Sac. Congreg. „ ſuper ſtato Regularium ad ſingola dubia ſupe„ rius propoſita reſpondit ut ſequitur, vide„ licet.

„ Ad primum. Poſteaquam Conventus ex„ emptionem recuperavit, Epiſcopum nequa„ quam poſſe illum viſitare, etiam ad effe„ ctum, ut videat, an Decreta edita in præ„ cedenti viſitatione fuerint executioni man„ data.

„ Ad ſecundum. Itidem non poſſe poſt hu„ juſmodi exemptionem Decreta non adimple„ ta exequi, minuſque pœnas adjicere, & ag„ gravare pro illorum executione.

„ Ad tertium. Juriſdictionem ex dicto De„ creto, *Ut in parvis*, Epiſcopo attributam in „ Conventu non habente Religioſorum nume„ rum ibi præſcriptum expirare eo ipſo, quod „ Conventus ob familiam ſine fraude adauctam, „ & impletum numerum Religioſorum præfi„ xum, exemptionem recuperavit.

„ Ad quartum. Cum contra dictum Reli„ gioſum non ſolum cauſſa, ſed etiam perſo„ na ſit præventa eo tempore, quo Conventus „ erat ſubjectus juriſdictioni Epiſcopi, & ex„ emptio ſuperveniens non invenerit eum li„ berum, utique Epiſcopum, tamquam Sedis „ Apoſtolicæ Delegatum, poſſe hujuſmodi cauſ„ ſam tempore habili inchoatam proſequi et„ iam poſt exemptionem, & eumdem Reli„ gioſum condemnare, & punire etiam pœna „ corporis afflictiva.

Hinc eſt advertendum, quod quamvis ex 23 Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, Conventus erecti poſt diem 11. Junii 1625. ſi in ipſis non permaneant ſaltem duodecim Religioſi, relinquantur ſubjecti viſitationi, & correctioni Ordinarii loci juxta Decretum juſſu Urbani VIII. editum, & *Art.* 1. *ſub n.* 7. relatum, tamen Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium diverſimode cenſuit de omnibus generaliter Conventibus non ſuppreſſis. Cum enim nonnulli Epiſcopi virtute d. Decreti Innoc. X. viſitare niterentur Conventus Patrum Capuccinorum, & aliorum Regularium, in quibus actualiter non morabantur plures quam ſex Religioſi, quamvis in illis eſſent collocati majori numero; ad inſtantiam Procuratoris Generalis eorumdem Patrum Capuccinorum;

Sac. Congr. ſuper ſtatu Regularium cenſuit Conventus numquam ſuppreſſos, in quibus actu degunt de familia plures quam ſex Religioſi, minime comprehendi in Decreto ſanctæ memoriæ Innoc. X. quod incipit. Ut in parvis; *ac proinde locorum Ordinarios nequaquam poſſe in vim De-*

cre-

Digitized by Google

cieti in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis ullam ſibi juriſdictionem vindicare. Dat. Romæ 29. *Novembris* 1657. *in Regeſt. ejuſdem Congreg. fol.* 325. Panimolle *dec.* 84. *adnot.* 2. *num.* 62.

24 Quo enim ad alios Conventus antea erectos, & nnnquam ſuppreſſos pro exemptione ab Ordinarii juriſdictione ſufficiunt ſex tantnm Religioſi, ex ipſomet Decreto *Ut in parvis*.

25 Conventus autem ſuppreſſi, & iterum reſtituti, remanent ſnbjecti viſitationi, & correctioni Ordinarii loci, donec ipſnrum redditns eo uſque adaucti fuerint, ut in eis commode ſuſtentari valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi, nt expreſſe ſtatuit Innocent. X. in Decreto *Ut in parvis*, relat. *ſupra*
26 *num.* 14. Tales vero Conventus primum ſuppreſſi, ac deinde Religioni reſtituti, non remanent iterum ſuppreſſi, nec gratia reſtitutionis eſt nnlla, ſi ab ipſis ex aliqua rationabili cauſſa, & ad breve tempus abſit unus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, nt patet ex Decreto Sac. Cong. in reſponſion. ad quintum decimnm; Vid. ſupra
27 *ſub n.* 19. & 20. Si tamen a Conventibns non ſuppreſſis, licet ex cauſſa rationabili, abſit aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibns, Conventus ſubjacent juriſdictioni Ordinarii durante
28 tali abſentia; Et illo Religioſo redennte, vel alias impleto nnmero ſex Religioſorum, Conventns recnperant priſtinam exemptionem, ut patet ex d. Decr. Sac. Congreg. in reſponſion. *ad* 16. & 17. Vid. *ibid. ſub num.* 19. & 20.

29 Conventus omnes erecti poſt diem 23. *Decemb.* 1697. ſi in ipſis non permaneant ſaltem duodecim Religioſi, remanent ſubjecti viſitationi, correctioni, atque omnimodæ jnriſdictioni Ordinarii loci; Innocent. XII. Conſtitut. incip. *Nuper*, edita dicta *die* 23. *Decemb.* 1697. *Vid. Art.* 1. *ſub n.* 27.

30 Hinc qno ad parvns Conventns attendenda eſt ſequens noviſſima Epiſtola Encyclica ad univerſos Italiæ, Inſnlarumque adjacentinm Ordinarios juſſu Snmmi Pontificis conſcripta, qua ipſis diſtincte injnngitur, ut vitam, mores, & diſciplinam Regnlarem in parvis Conventibus degentium diligenter inquirant, inobſervantes corrigant, ac ubi reſipiſcentiæ ſpes non extet, ens Sacræ Congregationi denuncient.

Pervennta la notizia a noſtro Signore, che i Snperiori delle Religioni ſogliano per ordinario collocare di ſtanza ne' Conventi più piccoli, e ſpecialmente fuori di mano li Soggetti meno oſſervanti delle loro Regole, e che qneſti per la licenza del luogo divenuti più liberi, in vece di edificare, diſtruggono la Caſa del Signore, Sua Santità per la premura particolare, che altamente nodriſce, che in ogni luogo ſi mantenga, e ſi accreſca ſempre più lo ſplendore delle Religioni, e ſi ſtabiliſca in eſſe l' eſatta oſſervanza Regolare, a tenore riſpettivamente delle loro Coſtitnz. ſi è moſſa ad ordinare, che per via di queſta Sac. Congr. ſopra la diſciplina Regolare s' ingiunga ſtrettamente a V. S. come ſi fa colla preſente Lettera, perchè ella uſando il ſuo Zelo, invigili attentamente, che i Religioſi dimoranti pro tempore ne' ſuddetti Conventi dentro, e fuori di coteſta Città, e Dioceſi, oſſervino eſattamente quanto devono al Signore in corriſpondenza allo ſtato, a cni ſono ſtati chiati, e in virtù de' Voti da eſſi fatti ſolennemente; Onde ella dovrà paternamente ammonirli della mente di Sua Beatitudine, e della ſteſſa Sac. Cong. e in caſo di traſgreſſione correggerli ſeriamente ſecondo la diſpoſizione del Decreto *Ut in parvis* emanato d' ordine della San. mem. d' Innoc. X. li 10. Febbrajo 1654. e quando non ſi ſcorga in eſſi ſegno alcnno di reſipiſcenza, darne ſubito parte alla Sagra Congregaz. perchè poſſa la medeſima opportunamente provvedere. Si ſerva pertanto ella di qnel Zelo, che le ſomminiſtra la cauſa, e di qnelli eccitamenti, che le detta l' onore di Dio, pregandole dal Cielo vere felicità.

Rnma 26. Gennajo 1707.

G. R. Card. Imperiali Prefetto.
F. de Vico Segretario.

31 Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſibi ſuppoſitos nequit a viſitatis aliquid accipere procurationis nomine, neque in pecunia, neque in victualibus, ut expreſſe fuit reſolutum ſequenti Decreto: *Cum Sac. Congreg. ſuper ſtatu Regularium alias conſulta, An Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes ad præſcriptum Decreti San. mem. Innocent. X. quod incipit* Ut in parvis &c. *poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia, duxerit expedire, ut Sanctiſſimus D. N. decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quidquam accipere procurationis nomine; Sanctitas Sua Congregat. ſententia audita, eam expreſſe approbavit, noluitque licere Epiſcopis hujuſmodi Conventus viſitantibus aliquid accipere procurationis nomine, ſeu in pecunia, ſeu in victualibus, & ita obſervari præcepit. Non obſtan-*

Digitized by Google

ſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam in corpore Juris clauſis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ 25. Junii 1665.

Marcus Antonius Card. Fran.
Loco ✠ *Sigilli*
Proſper Fagnanus Sec. Cuſtos.

Supplementa Auctoris.

32 Addenda ſunt quæ adducit ſapientiſſimus P. Gaudentius de Janua in ſuo celeberrimo Opere recens Romæ impreſſo anno 1748. *de Viſitatione cap.* 4. *num.* 17. *pag.* 362. ibi. His nihilominus diſpoſitionibus ſupervenit declaratio Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium, quod generaliter Conventus nunquam ſuppreſſi, in quibus actu degant plures, quam ſex Religioſi, minime comprehendantur in dicto Innocentii X. Decreto: propterea in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis, Locorum Ordinarii nullam poſſint ſibi juriſdictionem vindicare, prout refert Lantuſca *cit. num.* 13. & firmat Panimoll. *Dec.* 84. *ad not.* 2. *num.* 62. quæ quidem declaratio innovata legitur cum diminutione Religioſorum, redactorum ad ſex, licet non plures, per Sacram Congregationem Concil. nimirum: *Conventum Regularium, in quo ſemper extiterunt de familia ſex Religioſi, nec qui unquam fuit ſuppreſſus, non comprehendi in Decreto* S. M. Innocentii X. *Ut in parvis*. Sic in *Pientina Synodi* 15. *Septembris* 1703. *Dec. lib.* 53. Quinimmo invenio recentiorem, quantum ad omnes Conventus, deciſionem ejuſdem S. C. C. *Quod*, videlicet, *viſitandi Conventum, & Eccleſiam nullum jus habet Epiſcopus, vigore Decreti, ut in parvis, ſi adſint ſex Religioſi permanentes: in Ugent. ſive Hydruntina Juriſdictionis, & cenſurarum* 16. *Martii* 1715. in reſponſ. *ad ſecundum lib. decret.* 65. At omnibus diſpoſitionibus, & declarationibus anteactis prævaleret equidem ultima, quæ a Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium *prodiit ſub die* 17. *Aprilis* 1744. *in Auximana*; ſcilicet quod Conventus omnes Regularium, licet nunquam ſuppreſſi, in quibus non degant de Familia duodecim Religioſi, uti ſupra, comprehenſi intelligantur in Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, ideoque ſubſint Ordinarii Viſitationi, ac juriſdictioni: non obſtantibus Decretis quibuſcumque præcedenter in favorem Regularium, ſi, & quatenus, editis. Verumtamen Decreto huic ultimo deeſt approbatio Sanctiſſimi, ad quem deferri debuerat: proinde adhuc ſub Judice lis eſſe cenſenda eſt. Cum ſiquidem in hujuſmodi cauſa, vertente inter Promotorem Fiſcalem Curiæ Epiſcopalis Auximi, ex una; & Conventum, ac Patr. Minor. Conventuales Sancti Franciſci Terræ Staphili, ex altera partibus; propoſitum fuiſſet infraſcriptum dubium, videlicet.

An liceat Epiſcopo viſitare Conventum RR. 33
PP. Convent. d. Terræ Staphili; ita ut ſit ſtandum, vel recedendum ab alias deciſis in caſu &c. S. C. Eminentiſſimo Gentili Ponente, partibus auditis, & re mature perpenſa, ad ſupradictum dubium reſpondit.

Prævio receſſu a deciſis, &c. *Affirmative;* 34
& ad mentem. Mens fuit: quod ſupplicetur Sanctiſſimo pro declaratione: *licere Epiſcopis, ad formam Decreti, Ut in parvis, viſitare Conventus ſuppreſſos in Bulla Inſtaurandæ; & in litteris circularibus deſcriptos; etiam ſi ſuppreſſio non ſit executioni mandata die* 17. *Aprilis* 1744. Inſtantibus autem PP. Conventualibus pro nova audientia; eadem S. C. ſub die 22. Aprilis benigne conceſſit, & mandavit, ſuperſederi uſque ad primam Congregationem; die vero 19. Junii 1744. cum petita fuerit prorogatio, ipſamet S. C. decrevit, ut ſequitur: *Quoad Conventum Staphili rejiciendam eſſe inſtantiam; prout rejecit; & in reliquis prorogavit ſuperſeſſionem uſque &c.* Inde *die* 13. *Novembris ejuſdem anni* 1744. exiit abſolutum Decretum, quantum ad omnes Conventus parvos in caſu etiam numquam ſuppreſſos, ab Ordinariis reſpective viſitandos ſcilicet.. *In deciſis die* 17. *Aprilis ejuſdem anni: non obſtantibus reſolutionibus, & quibuſcumque Decretis hactenus emanatis*. Sed deinceps a Sanctiſſimo nulla proviſio amplius prodiit, ut debuiſſet, ex vi ſupplicationis ipſi porrigendæ: attento antedicto primo Decreto *ſub die* 17. *Aprilis*. Hinc quantum ad Conventus non ſuppreſſos in caſu, adhuc ſtant in terminis priora Decreta, quod nempe nequaquam ſubſint Viſitationi &c. quoad uſque Sanctiſſimus determinet. *Hæc ille expreſſis verbis*.

Additiones ex aliena manu.

QUoad Conventus, in quibus exigua inha- 35
bitat Familia, ad vitandum errorem ſequentia ſunt notanda. I. Conventus fundati ante Decreta de celebratione Miſſarum die 21. Junii 1625. edita a S. Congregatione Concilii interprete, & approbata a S. M. Urbano

no

Digitized by Google

no VIII. & non ſuppreſſa vigore Conſtitutionis incipientis: *Inſtaurandæ*, S. M. Innocentii X. ſi duodecim haud habeant Religioſos, ſubjecti ſunt juriſdictioni Epiſcopi in concernentibus non ſolum diſciplinam Eccleſiaſticam, ſed & inſtitutum regulare, ut Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium de anno 1655. reſcripſit in 2. dubio.

37 II. Conventus ſuppreſſi virtute mox dictæ Conſtitutionis S. M. Innocentii X. & poſtea reſtituti, ſi ſex Religioſos minime habeant, ſubjecti itidem ſunt juriſdictioni Epiſcopi, tum quoad Eccleſiaſticam diſciplinam, tum quoad inſtitutum regulare, juxta eamdem reſolutionem S. Congregationis ſuper ſtatu Regularium *in dict.* 4. *dubio*.

38 III. Conventus fundati poſt dicta decreta, ſi Religioſos duodecim nequaquam habeant, ſubjecti utique ſunt juriſdictioni Epiſcopi, at circa dumtaxat diſciplinam Eccleſiaſticam, non item circa regulare inſtitutum, ut tradunt Pignatell. *conſult. Canon. tom.* 2. *conſult.* 136. *n.* 24. optime Del Bene *de Immunit. & Juriſdict. part.* 2. *c.* 24. *dub.* 21. *n.* 5.

39 Non importune hic quæritur, utrum Conventus, de quibus diſſeritur, ſubſint juriſdictio-
40 ni Epiſcopi ordinariæ an delegatæ? Quod attinet ad Conventus fundatos ante præfata decreta, & non ſuppreſſos, tum ad Conventus ſuppreſſos & poſtea reſtitutos, non ordinariæ, ſed delegatæ juriſdictioni Epiſcopi ſubeſſe patet ex decreto *Ut in parvis*, lato in exequutionem dict. Conſtitutionis *Inſtaurandæ*: in quo expreſſe habetur, quod ſubjecti ii ſint Epiſco-
41 po tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato. At quod concernit Conventus fundatos poſt toties memorata decreta, eoſque præſertim, qui a principio non habuerunt duodecim Religioſos, tuto affirmari haud poteſt, ſubeſſe ipſos delegatæ Epiſcopi juriſdictioni; idque quia minime in iis dictum fuit, quod ſubjecti ipſi ſint Epiſcopo uti delegato Apoſtolicæ Sedis, ſed poſtquam juſſum fuit, ut non fundentur Conventus, niſi redditus habeant ſufficientes ſuſtentationi duodecim Religioſorum, ſubditum fuit: *Alioqui Monaſteria, & loca hujuſmodi poſt hac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ut ſupra ſuſtentari atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur*.

42 Utilis autem eſt hæc obſervatio ad plures effectus. Ut alios taceamus, in Eccleſiis Conventuum illorum, qui nonniſi delegatæ juriſdictioni Epiſcopi ſubſunt, nequit Parochus Parochiæ, in qua poſiti ii ſunt, officium funebre peragere ſuper cadavere ſui Parochiani; propterea quod durat adhuc exemptio, quæ impedit, quominus dictum officium funebre a Parocho ſuper Cadavere ſui Parochiani peragatur, ut rejectis Romaguer. *ad Synodal. Gerund. lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 3. *n.* 22. Braſch. *in Promptuar. Synod. cap.* 110. *n.* 38. Monacell. *Formul. Eccleſ. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 70. *aliiſque*, videtur ſenſiſſe Sacra Congregatio Concilii interpres *in Volaterrana* 16. *Martii* 1726. *ad* 5. *dub.* tum S. Congregatio Epiſcoporum & Regularium negotiis præfecta *in Nullius ſeu Terræ Pontian. Jurium Parochialium* 20. *Martii* 1739. *& in Pientina* 4. *Februarii* 1757. Sed in Ec- 43
cleſiis aliorum Conventuum, qui ordinariæ Epiſcopi juriſdictioni ſunt ſubjecti, quum ceſſet privilegium illud exemptionis natura ſua, ut dictum eſt, impediens quominus poſſit Parochus officium funebre peragere ſuper Cadavere ſui Parochiani; non eſt cur excludi ab eo poſſit Parochus. Quoties enim Eccleſia poſita eſt in- 44
tra limites Parochiæ, nec eſt exempta, jus eſt Parocho peragendi Officium funebre ſuper cadavere ſui parochiani; Marant. *Reſponſ.* 21. *num.* 54. *tom.* 4. Lanfredin. *Reſponſ. Eccleſ.* 17. *num.* 8.

ARTICULUS III.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum Clauſuram.

OMnes Regulares, quicumque ſint, obligantur ad habendum aliquod genus Clauſuræ in Clauſtris, & Conventibus ſuorum Ordinum, *cap. Placuit* 8. *cap. Juxta* 11. *cap. Monachi* 33. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *& cap. Pervenit* 20. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. ubi prohibentur introduci mulieres in Monaſteria virorum, ut omnis radicitus evellatur occaſio violandi votum Ca- 1
ſtitatis. Specialius tamen Conventuum Regu- 2
larium Clauſuram reſpiciunt duæ Conſtitutiones S. Pii V. quarum prima incipiens *Regularium perſonarum*, revocat omnes facultates ingrediendi Monaſteria, & loca virorum Regularium quorumcumque Ordinum mulieribus conceſſas; Et per ipſam Mulieres ingredientes 3
clauſuram Conventuum virorum prætextu licentiarum, excommunicantur excommunicatione Papæ reſervata. Regulares vero ipſas præſu- 4
mentes introducere, vel admittere, officiis privantur, inhabiles ad illa, & alia obtinenda declarantur, & a Divinis ipſo facto, ſine alia declaratione, ſuſpenduntur. Secunda S. Pii V. 5

Conſtitutio incipiens *Decet Romanum Pontificem*
extendit eaſdem pœnas etiam ad mulieres ſi-
ne licentiarum prætextu Clauſuram Monaſte-
riorum virorum ingredientes, & ad Religioſos
eas intra Monaſterii Clauſuram etiam abſque
6 ullo licenriarum prætextu admittentes. Regu-
lares quamvis ex dictis duabus Conſtitntioni-
bus S. Pii V. non ligentur excommunicatione
introducendo, vel admittendo fœminas intra
Conventuum ſuorum Clauſuram, ipſam tamen
excommunicationem incurrunt, introducendo,
vel admirtendo ipſas ſub licentiarum prætex-
tu, ur declaravit Gregorius XIII. Conſtitut.
7 incip. *Ubi gratiæ*. Et ipſam excommunicatio-
nem abſolute incurrunt introducendo ſive præ-
textu licentiarum, ſive ſine ralium licentia-
rum prætextu, ut declaravir Sacra Congrega-
tio Epiſc. & Regul. cujus decreti tenor fuit
a Cardinali Matthæjo Ordinis Minorum Pro-
tectore rranſmiſſus Commiſſario Generali Mi-
nor. de Obſervant. ei ordinando, ut ſignifica-
8 rer omnibus Provincialibus, & Cuſtodibus,
*che li SS. Cardinali della Congregazione de' Ve-
ſcovi, e Regolari hanno deciſo, e determinato,
che dove è il Guardiano con la famiglia, ezian-
dio che il luogo non ſia affatto compito, nè cir-
condato da muri, foſſi, o ſiepe, e che ſia aperto,
ivi ſia clauſura, ſiccome ha deciſo la fel. mem.
di Papa Pio V. ed entrandovi le Donne ſiano
ſcommunicate, e li Frati, così Prelati come ſud-
diti, introducendole, incorrano nella ſteſſa ſcomu-
nica riſervata al Papa, reſtando ipſo facto pri-
vi dell' officio loro, ed inabili in futurum.*

Il medeſimo ſi dice delle ſelve, che non ſono circondate, ut ſupra, etiam che ſiano grandiſſime: in quella parte però s' intende clauſura, ove li Frati ſogliono ordinariamente paſſeggiare, dicendo le loro divozioni: ma dove foſſe ſelva grande, che ſerve per legname, e li Frati ordinariamente non vi ſogliano converſare, nè praticare, o che ſia luogo aperto, ivi non s' intende Clauſura.

Ma nelli luoghi, dove non ſono più che tre, o quattro Frati alla cura della Fabbrica, ivi non è Clauſura, tanto nella ſelva, quanto negli Orti; nulladimeno ſe li Frati introdurranno le Donne nelle ſtanze, dove abitano, dormono, mangiano, o cucinano, ſiano penitenziati, e privi come di ſopra. E' vero che dove è conſuetudine, che le Donne ſervano per manipolo, portando calce, pietre, e ſimili, ſe bene ci foſſe il Guardiano con la ſua Famiglia, e le Donne foſſero entrate per l' eſpedizione della Fabbrica, così nell' orto, ſelve, e parte del Moniſtero, ove ſi fabbrica, come ove ſta ſerrato, purchè non vadano in parte, dove abitano, dormono, e mangiano detti Frati, non incorrano in ſcomunica. E noſtro Signore la proſperi.

Roma 4. Ottobre 1588.

Come Fratello.

Il Card. Mattei Protettore.

Nomine Clauſuræ Conventuum, in quam 9
eſt fœminis interdictus ingreſſus, intelligitur to-
tum illud ſpatium, quod intra ſepta Monaſte-
rii, ſeu Conventus continetur, id eſt Clauſtra,
Cellæ, Officinæ, Cœnaculum, ſeu Refecto-
rium, Dormitorium, Infirmaria, Coquina,
& hujuſmodi. *Eſt Communis*. Viridaria, ſeu 10
horti, & prata cum Conventu, & Clauſtra
conjuncta veniunt nomine clauſuræ, ita ut
mulieres ipſa ingredientes excommunicationem
incurrant; Sacra Congregat. Epiſcop. & Re-
gular. *in una Dominic.* 24. *April.* 1582. *in Lau-
denſi* 13. *Septemb.* 1583. *& in Athen.* 3. *Junii*
1606. Secus vero ſi ipſa Viridaria, & prata ſint 11
a Clauſura ſeparata clavi, & muro convenien-
ti; Ead. Sac. Cong. *ibid.* Sacriſtia, ad quam 12
non patet aditus niſi per januam, quæ ſit in
Clauſtro, comprehenditur ſub clauſura; Secus 13
vero ſi habet ingreſſum a ſola Eccleſia, quia
ſic cenſetur pars Eccleſiæ, & ejuſdem, & non
Conventus Officina; Donatus *tom.* 1. *tract.* 4.
*qu*12. *p.* 2. Bonacina *tom.* 1. *de Clauſura q.* 5.
punct. 1. *ſub n.* 1. Sorbo *verb. ingredi Monaſte-
ria Fratrum, & Monialium*; Ameno, Mathæuc-
ci, & alii paſſim. Si vero ad Sacriſtiam du- 14
plici porta, una in Clauſtro, & alia in Eccle-
ſia exiſtente pateat adirus, contineri ſub Clau-
ſura docuerunt Bonacina, & Ameno poſt Sor-
bo ponderantes Sanctum Pium V. & Grego-
rium XIII. duas ſupralaudatas Conſtitutiones
ediddiſſe ad conſulendum Religioſorum quieti,
ipſoſque liberandos ab innumeris moleſtiis, &
periculis ex mulierum frequentatione, & con-
verſatione oriri ſolitis; quæ omnia, cum æque
faciliter oriri poſſint per mulierum ingreſſum
in Sacriſtiam, cui patet aditus ab Eccleſia, &
a Clauſtro, videntur per eumdem ſanctiſſimum
finem ab ea prorſus arcendæ. Et hujus mentis
videtur fuiſſe Sac. Congreg. Epiſcop. & Reg.
teſte Gavanto *in Manuali Epiſcoporum*, *verb.
Regularium virorum Monaſteria*, ibi: *Sacriſtia
comprehenditur ſub Clauſura*; Cong. Epiſcop.
Regul. 28. *April.* 1605. & Barboſa *ſupra Trid.
ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 5. *n.* 115. ibi: *Sacriſtia
Choro contigua alicujus Monaſterii Religioſorum
eſt ſub Clauſura comprehenſa*; Ead. Sac. Cong.
Epiſcop. & Regul. *in Sulmonen.* 10. *Auguſti*
1615. Sed praxis fere ubique videtur in con-
trarium. Mulieres, quæ vadunt in prima Clau- 15
ſtra ad hauriendam aquam, modo Conventus
ha-

habeat alia Clauſtra invia Mulieribus, non incidunt in excommunicationem; Sac. Congreg Epiſcop. & Reg. *in una Venetiarum* 16. *Maii* 1582. *in una Aſſiſienſi* 17. *Septembris* 1583. teſte Nicol. *in Floſcul. verb. Clauſtrum n.* 3.

16 Nomine mulierum, quibus prohibetur ingreſſus in Monaſteria Religioſorum, veniunt omnes fœminæ cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis, etiam Comitiſſæ, Marchioniſſæ, Duciſſæ, textu expreſſo in d. Conſtitutione S. Pii V. incip. *Regularium perſonarum*, ibi: *Mulieribus cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & quacumque dignitate, ac præeminentia præditis, etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis &c.* & in d. Conſtitutione Gregorii XIII. incip. *Ubi gratiæ*, ibi: *Quibus etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, & aliis cujuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus &c.* Attende tamen noviſſimam diſpoſitionem Be-
17 nedicti XIV. adductam *infra ſub n.* 36. Etiam fundatrices Conventuum, quantumvis nobiles ſint, & excellentes, comprehenduntur ſub iſta prohibitione, quia hoc creditur fuiſſe intentum S. Pii V. & Gregorii XIII. in laudatis Conſtitutionibus, ideo enim in eis expreſſerunt Duciſſas, & ſimiles, quia iſtæ ſolent eſſe Fundatrices; Rodriquez *in expoſition. Motus proprii S. Pii V. n.* 3. Lezana *in ſumma quæſtionum Regular. cap.* 10. *num.* 10. & alii; obſerva tamen
18 dictam noviſſimam diſpoſitionem. Etiam puellæ parvulæ cujuſcumque ſint ætatis, ut colligitur ex Conſtitutione Eugenii IV. edita pro Congregatione S. Juſtinæ de Padua incip. *Et ſi quaslibet perſonas*, ubi ſic expreſſe cavetur: *Nulli hominum liceat quaſcumque Mulieres Laicas, ſeu Religioſas (cujuſcumque ætatis, ſtatus, gradus, auctoritatis, vel conditionis exiſtant) quavis occaſione ducere, ſive ipſis mulieribus ingredi, ſeu commorari infra ſepta Monaſteriorum præfatæ Congregationis S. Juſtinæ de Padua; quod ſi aliter ſcienter attentatum fuerit, tam ipſæ mulieres, quam earum ductores, ſed & ipſi receptores, ſi voluntarie hoc fecerint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, a qua dictæ Congregationis Perſonæ abſolvi poſſint per Præſidem, & Viſitatores Congregationis hujuſmodi.* Sic apud Confectium *fol.* 34. *Conſtit.*
19 3. *dicti Pontificis*. Et ſic pro Clauſura Monaſteriorum Monialium ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monialib. cap.* 5. ibi: *Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat cujuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint.* Et ſæpe ſæpius declaravit Sacr. Congregat. Epiſc. & Regul. quod introducens infantes cujuſvis ſexus, vel ætatis incurrit cenſuras violatæ clauſuræ; & ſignanter *in Tudertina 7. April.* 1579. *in Neapolitana* 22. *Martii* 1580. *in Taurinenſi* 10. *Junii* 1650. Unde tolerari non debet, quod puellæ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum, *in Piſtorienſi* 24. *Febr.* 1579. Et Abbatiſſa, quæ hoc permittat, privatur officio, voceque paſſiva, *in una S. Severini* 8. *Maii* 1595. Hinc ſi tolerari non debet in Monaſteriis Monialium, ut puellæ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum; a fortiori videtur non eſſe tolerandum in Conventibus, & Monaſteriis virorum.

At praxis pluribus in locis videtur contra- 20
ria, & poſſe puellas parvulas intrare in Monaſteria virorum, non obſtante prædicta prohibitione, tenent Rodriquez in expoſitione *Motus proprii S. Pii V. num.* 12. Sanch. *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 27. *n.* 2. Lezana *in Summa quæſtionum Regular. cap.* 10. *n.* 10. & alii plures. Et ratio ipſorum eſt, quia, dicunt ipſi, finis prohibitionis eſt, ne detur Religioſis occaſio impudicitiæ, quæ occaſio ceſſat in parvulis puellis. Sic etiam praxis videtur contraria de Du- 21
ciſſis ſuprema auctoritate, & juriſdictione gaudentibus, & de Fundatricibus, apud plures, quia tales Duciſſæ in ſuis ditionibus æquiparantur Reginis, cum in ipſis ſuprema gaudeant auctoritate, & juriſdictione, ac ipſæ Reginæ; Et Fundatrices intrantes videntur tolerari a quibuſdam Summis Pontificibus, ut a Julio II. Conſtitur. incip. *Licet*; ubi in Conventus Minimorum S. Franciſci de Paula prohibet ingreſſum Mulierum non Fundatricum, nec de ſtirpe Regia, apud Peyrin. *de privileg. Regul. tom.* 1. *Conſtit.* 6. *Julii II.* qui ibidem §. 6. *n.* 6. *pag.* 1090. ſubjungit: *Regulæ Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula, (in qua cavetur, ne Superiores aliquas Mulieres in dicti Ordinis Conventus ullatenus intrare permittant; Veruntamen ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes hujuſmodi Ordinis Fundatrices honeſte cum ſua comitiva intrare, ac devote viſitare tolerentur) non eſt derogatum per Conſtitutionem Pii V. ſupra poſitam, & editam anno* 1566. 24. *Octobris, quo ad Reginas, vel Fundatrices duntaxat, prout declaravit Gregorius XIII. etiam ex ſententia Congregationis Concilii* 21. *Novembris* 1577. Imperatrices, earumque Filiæ poſſunt 22
intrare in Monaſteria Religioſorum cum ſua decenti comitiva; Quia cum Pontifices in ſupra laudatis Conſtitutionibus non fecerint mentionem de illis, credendum eſt noluiſſe ipſas comprehendere ſub prohibitione; Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. qu.* 48. *art.* 1. Sanchez

lib. 6. in decalog. cap. 17. *num.* 5. Lezana *in Summa quæſtion. Regular. cap.* 10. *n.* 10. & alii paſſim cum praxi univerſali; Attende tamen d. noviſſimam diſpoſitionem.

23 Mulieres omnes poſſunt licite ingredi in Conventus Religioſorum tempore Proceſſionum, dummodo Proceſſionem ſequantur, nec ad interiores officinas, vel Religioſorum cellas divertant. Hoc expreſſe conceſſit S. Pius V. Conſtit. incip. *Decet Romanum Pontificem*, quæ cum eis concedat poſſe licite ingredi etiam quando in eis Miſſæ, & alia Divina Officia celebrantur, ac aliis piis contingentiis, ut ab omnibus ſciatur ad quæ ſe extendit, hic ad litteram datur, prout refertur etiam a Confectio *in collectione privilegiorum Regularium fol.* 182.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

24 Decet Romanum Pontificem certiſſimum mentis ſuæ interpretem, ſi quando quippiam dubietatis in Litteris ab eo emanatis occurrit, ſuæ declarationis oraculo quam primum explanare. Cum alias a Nobis emanaverint quædam Litteræ in ſimili forma Brevis ſub *die* 24. *Octobris* 1566. Pontificatus noſtri anno primo, in quibus mulieribus quibuſcumque Monaſteriorum Regularium ingreſſus cum derogatoriis clauſ. & irritantibus Decretis prohibetur, & alias prout in illis plenius continetur. Nos intuitu, & in favorem Congregationis Montis Virginis, aliquas dubitationes, quæ circa dictarum Litterarum, & mentis noſtræ intelligentiam oriri poſſent, elucidare, ac ſubmovere volentes, ſupplicationibus dictæ Congregationis, Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Apoſt. auct. tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem noſtram, quod dictæ Litteræ non ſolum comprehenderent & comprehendant Mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monaſteria, ſed etiam omnes & quaſcumque Mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie, ſignificantes nihilominus, prout ſignificamus, quod propter hoc, & prædictas noſtras Litteras non intelleximus, nec intelligimus, quod Mulieribus præcluderetur, nec præcludatur aditus ad Monaſteria, & loca Regularia dictæ Congregat. ac eorum Clauſtra, quando in eis Miſſæ, & alia divina Officia celebrantur, ac cum Proceſſiones fiunt, & quando Chriſtifidelium cadavera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt, ſed libere perpetuo concedimus eiſdem omnibus mulieribus facultatem, ut ad illa loca dictæ Congregat. in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis Catholicis perſonis accedere libere, & licite poſſint, & valeant, & ſimiliter quod quando divinum Verbum in Clauſtris Monaſteriorum, & Regularium locorum Congregationis hujuſmodi proponitur, vel per aliam quamcumque cauſam, tantus concurſus populi fuerit, quod commode ingredi non poſſint, & egredi per portam Eccleſiæ, perpetuo concedimus, ut dictæ mulieres, una cum aliis ſæcularibus perſonis, poſſint ingredi portam Clauſtri Monaſteriorum locorum Regularium Congregationis hujuſmodi (dummodo recto tramite accedant ad portam, qua exitur e Monaſterio) ſicque volumus pariter, & indulgemus. Decernentes &c. ſublata &c. irritum &c. non obſtantibus &c.

Romæ 16. *Julii* 1570.

Circa hæc autem Barboſa *part.* 3. *de offic.* 25
& poteſt. Epiſcop. alleg. 102. *n.* 49. refert Decretum Sacræ Congregationis Rituum tenoris ſequentis, videlicet: *Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Dom. Archidiaconus Oriolenſis exponit DD. VV. Illuſtriſſimis, & Reverendiſſimis qualiter in Civitate Oriolenſi uſu, ſeu forſan etiam conſuetudine immemorabili introductum eſt in aliquibus Monaſteriis Regularium, ſcientibus, & non contradicentibus Epiſcopis pro tempore, ut annuatim faciant ſuas Proceſſiones tam ſolemnes Rogationum, Candelarum, Palmarum, de Sanctiſs. Sacramento, ac alias, quam privatas de Cruce tempore paſſionis, de Roſario, de Carmine, de Cingulo Sancti Franciſci, de Corrigia Sancti Auguſtini, cum ſimilibus, ſingulis menſibus per Clauſtra dictorum Monaſteriorum comitantibus undique devotionis, & Religionis cauſa utriuſque ſexus fidelibus; quod cum videatur contrarium Conſtitutionibus Sanct. mem. Pii V. & Gregorii XIII. quibus præcluditur aditus mulieribus accedendi ad Clauſtra Regularium, ideo Orator ſupplicat declarari, an hoc jure liceat? Sacra Congregatio Rituum reſpondit non licere mulieribus comitari Proceſſiones per Clauſtra Monaſteriorum Regularium, niſi adſit in hoc expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ. Die* 30. *Septembris* 1628. *Fr. Fulvius Secret.*

At vero cum talis petitio exhibita Sacræ Con- 26
gregationi Rituum nullum verbum faciat de dicta declaratione, ac nova conceſſione facta mulieribus a S. Pio V. in d. Conſtitutione incip. *Decet Romanum Pontificem*, poteſt cenſeri, De-

Digitized by Google

Decretum illud vel fuiſſe ſubreptitium, vel in obſervantiam deductum non fuiſſe, cum ſaltem quantum ad ingreſſum tempore Proceſſionum ſit contraria praxis communis, & præſertim Urbis Romæ, cui nullum adverſari conſtat; Donat. *tom. 1. p. 2. tr. 4. qu. 19.* Matthæucci *Officialis quo ad Conventus n. 29.* Lezana *loco cit. n. 12.* Rodriquez *tom. 1. qu. 48. art. 3. & in expoſit. Motus proprii Pii V.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 17. num. 22.* Coriolan. *de caſibus reſervatis par. 2. cauſ. 3. n. 33.* Lantuſca
27 *verb. Clauſtrum num. 3.* & alii paſſim. Quia tamen tale privilegium, quoad ingreſſum mulierum in Conventus Religioſorum, non videtur ubique in uſu, niſi pro temporis, quo Proceſſiones fiunt, in his erit laudabilis uſus retinendus, & abuſus vitandus. Ita laudati Doctores & alii. Nunc autem quo ad ſupradicta eſt omnino attendenda dicta noviſſima diſpoſi-
28 tio Benedicti XIV. Superior nequit proceſſionem extraordinariam inſtituere ad ſolas preces Mulierum nobilium, & divitum, ut ipſæ poſſint Conventum ingredi ad ſatisfaciendum ſuæ curioſitati; & ſi hoc faciat, peccat mortaliter, & incurrit pœnas taxatas; Non enim poteſt prudenter præſumi, quod S. Pius voluerit ſuam conceſſionem ampliare ad ſimiles Proceſſiones pro ſola ſatisfacienda mulierum curioſitate inſtitutas, ſed ſolummodo ad Proceſſiones ex devotione, & juxta Eccleſiaſticos ritus fieri conſuetas; Sorbo *verb. Ingredi Monaſteria verſ. circa, quem:* Matthæucci *loco cit. num. 20.* Fr. Emanuel *in explicatione Bullæ Cruciatæ fol. 511.* Rodericus, Joannes de la Crux, Donatus, &
29 alii. Nec poteſt Superior, ſive alius Religioſus mulieres introducere, quando murus Clauſuræ materialis ex accidenti eſt dirutus, quia ſemper remanent fundamenta, quæ ſunt limites Clauſuræ jam poſitæ, quam non poteſt Superior localis variare, & loca Monaſterii reputantur, ut prius; ſic cum Ameno *num. 18.* Matthæucci *loco cit. num. 19.* & alii. Et de facto Sacra Congregatio in ſimilibus caſibus conſuevit ſemper declarare tranſgreſſores in pœnas taxatas.

30 Nomine Religioſorum introducentium, vel admittentium mulieres in Clauſuram Conventus veniunt omnes Religioſi active influentes in talem ingreſſum Mulierum, ut ſunt invitantes, conſulentes, hortantes, approbantes, monſtrantes iter, auferentes impedimenta, januam aperientes, eas recipientes, concedentes, & auctoritative, ſive ratione ſui officii permittentes ut intrent; Sorbo *verb. Ingredi Monaſteria, verſ. eſt etiam notandum;* Matthæuc. *loco cit. n. 25.* cum aliis, & deducitur clare ex verbis S. Pii V. in cit. Conſtit. incip. *Regularium perſonarum in fine;* ibi: *Introducere, admittere præſumant*, & ex verbis Gregorii XIII. in cit. Conſtit. incip. *Ubi gratiæ §. in fine*, ibi: *Ingredi faciant, vel permittant*. Religioſus etiam, 31
qui nec introduxit, nec admiſit, nec conſuluit, nec invitavit, nec januam aperuit, nec recepit, nec auctoritative, neque ratione officii ſui permiſit Mulierem intrare, aut hujuſmodi, ſed eam jam introductam ex urbanitate ſalutat, & ex decentia ſtatus illius per Conventum comitatur, incurrit pœnas taxatas contra admittentes, recipientes, aut introducentes, ſi ipſe ſit cauſa efficax, quod fœmina diutius detineatur in Conventu. Si tamen comi- 32
taretur, ut ea citius e Conventu egrederetur, & per rectam, & breviorem viam ad egreſſum urgeret, nullam pœnam incurreret; Matthæucci *loc. cit. n. 26.* cum Ameno *n. 31.* & aliis.

Quamvis viris ſæcularibus non ſit abſolute 33
prohibitus ingreſſus in Conventus Regularium, nec abſolute prohibita in ipſis commoratio; prohibetur tamen aliquibus Regularibus eos recipere, & admittere in certis temporibus, & circumſtantiis, ut ſignanter pro Fratribus Minoribus de Obſervantia editum fuit Decretum a S. Congr. Epiſc. & Regul. 1. *Decemb.* 1679. cujus diſpoſitio reperitur confirmata a ſan. mem. Innocent. XI. *die* 20. *Septemb.* 1685. *Directoriorum Ordinum Conſtit.* 8. prout ſequitur: *Emanavit alias*, & infra: *Decretum tenoris, qui ſequitur*, videlicet: *Sacra Congregatio &c. Religioſæ quieti, & tranquillitati Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia benigne conſulens, injungendum cenſuit, prout præſentis decreti tenore injungit omnibus, & ſingulis dicti Ordinis Superioribus Provincialibus, Localibus, eorumque ſubditis, ſub pœna privationis officiorum Ordinis immediate incurrenda, ne ullo unquam tempore, quovis prætextu, vel quæſito colore permittant, aut conſentiant ſæculares quoſcumque ingredi ſepta ſuorum Conventuum, deferendo per ſilvas, hortos, & prata ſclopos ad venandum, ſive alia armorum genera, vel illa apud Fratres, tam Superiores, quam ſubditos deponere; pariterque ludere quomodolibet per Clauſtra, aliaque loca publica, vel privata ipſorum Conventuum; & convivere ac pernoctare in eis ultra triduum tantum piæ hoſpitalitatis titulo; & ſic ſervari mandat: non obſtantibus &c. decernentes eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis ad quos ſpectat, & pro* tem-

Digitized by Google

tempore ſpectabit inviolabiliter obſervari ; non
34 *obſtantibus &c.* Sub hac prohibitione comprehenduntur etiam Clerici, niſi ſint vita exemplares ; Eadem Sacra Congregat. 10. *Maii* 1680. præciſis his verbis : *Sacra Congregatio &c. Referente Eminentiſſimo Caſanate cenſuit ſuprascriptam prohibitionem extendendam eſſe etiam ad Clericos, exceptis tamen Clericis, qui*
35 *exemplarem vitam ducunt.* A ſupradicta tamen prohibitione excipiuntur Syndici Apoſtolici Conventuum præfatorum Fratrum, ut eadem Sac. Congreg. reſpondit ad ſequens dubium ; *An ſcilicet dicti Syndici comprehendantur in Decreto emanato die 1. Decembris 1679. Sacra Congregatio &c. audito Patre Miniſtro Generali Ordinis, & attentis narratis, cenſuit, ac declaravit præfatos Syndicos Apoſtolicos Conventuum ejuſdem Ordinis, non comprehendi in enunciato Decreto.*

Romæ 4. Decembris 1699.

G. Cardinalis Carpineus.

Joſeph Emydius Ferrus Pro-Secretarius.

36 Super Clauſura Monaſteriorum quorumcumque Virorum Regularium attendenda eſt noviſſima Summi Pontificis Benedicti XIV. Conſtitutio, incip. *Regularis diſciplina*, in qua inter alia confirmat omnes Conſtitutiones Apoſtolicas & Decreta Concilii Tridentini quo ad dictam Clauſuram ſub iiſdem pœnis ibi inflictis ; Et deinde revocat quæcumque Indulta, & Privilegia admittendi fœminas intra Clauſuram Conventuum quacumque de cauſſa, etiam devotionis, aſſociandi Proceſſiones, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Prohibetque quibuſcumque etiam Cardinalibus, ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardinalium Congregationibus, ne facultates, & licentias ingrediendi Clauſuram Conventuum Religioſorum fœminis ullo modo concedant, & conceſſas omnino invalidas declarat ; ac decernit quemlibet ipſorum, & aliorum quorumcumque, etiam ſpeciali mentione dignorum, quacumque facultate hujuſmodi temere uti audentem, ipſo facto abſque ulla alia declaratione pœnas, & Eccleſiaſticas Cenſuras incurrere, & incurſas eſſe, a quibus præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolvi poſſit. Cæterum per hanc Conſtitutionem non intendit derogatum eſſe iis conceſſionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium Fœminarum, ex eo quod ſive eorumdem majores, ac pro tempore exiſtentes de familia fuerint, & habeantur Fundatores, vel inſignes Benefactores illius Monaſterii, intra cujus Clauſtra, vel ſepta fœminas etiam de familia ingredi, vel conceſſum, vel cautum eſſe ſibi voluerunt, & de conceſſione hujuſmodi confirmationem ab Apoſtolicæ Sede obtinuerunt ; ſive fœminæ hujuſmodi ſint conſanguineæ, & affines eorum, qui ſunt Domini in Temporalibus locorum, in quibus Monaſteria ſita reperiuntur ; & quacumque legitima tituli, vel conſuetudinis cauſſa, & occaſione ingreſſu hujuſmodi de præſenti gaudent, factæ, & impertitæ fuerunt ; dummodo conceſſiones hujuſmodi per Apoſtolicas Litteras in forma Brevis, vel ſub plumbo expeditas dumtaxat, & non aliter omnino factas, & impertitas fuiſſe, prius Ordinariis locorum Antiſtitibus, vel Præſulibus per legitima, & authentica documenta conſtare fecerint ; Et dummodo, nec vagandi, nec otiandi, nec comedendi, cœnandique, nec per ambulacra, cubicula, cœnacula, aliaque loca, & officinas diſcurrendi cauſſa ; ſed ad Eccleſiam accedendi, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium audiendi, aliaque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi ſtudio ingrediantur ; Et dummodo de earum adventu, & ingreſſu, interdiu, & opportune faciendo, Superiores pro tempore exiſtentes prius certiores fiant, ad hoc ut abſque Fratrum incommodo, & offenſione recto tramite ad Eccleſiam pergatur, & alia de jure ſervanda ſerventur.

* Circa clauſuram multa erudite ac prudenter animadvertit ſæpe laudatus Epiſcopus Joſeph M. Maraviglia in ſuis *Legibus Prudentiæ Epiſcopalis*, lege 241. *& ſeqq.* quem conſule *

Hic ad rem ſubnectuntur ſequentia Decreta ejuſdem Sac. Congreg. ſuper Diſciplina Regulari deputatæ.

DECRETUM.

Quo diſpoſita, atque ſancita a Vice-Commiſſario Generali Minor. Obſerv. Reformat. S. Franciſci pro Conventibus Receſſus, ſeu Recollectionis nuncupati confirmantur. 37

Sacra Congregatio ſuper Diſciplina Regulari expenſo tenore Epiſtolæ circularis Vice-Commiſſarii Generalis Min. Obſervantium Reformatorum S. Franciſci datæ die 6. Januarii 1707. in qua ſub num. 6. ubi de Conventione Receſſus, ſeu Recollectionis agitur, hæc habentur : *E in detto Convento, o Conventi, ne' quali dovrà attenderſi al ſolo ſpirito, divozione, ed*

Digitized by Google

ed orazione, non vi potrà eſſere ſtudio, ne' Lettori, o altro Religioſo eſente da qualunque atto comune. Et mature perpenſis omnibus, & ſingulis deductis tam a dicto Vice-Commiſſario Generali, & Procuratore Generali Strictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci ex una, quam a Patribus habitantibus in Conventibus Receſſus Provinciarum Reformatarum Marchiæ, & Bononiæ Partibus ex altera, pro ſtabilitate Conventuum Receſſus, ſive Recollectionis cum peculiaribus legibus reſcripſit: Executioni mandetur in omnibus Provinciis prædicta Epiſtola Circularis Vice-Commiſſarii Generalis ſub die nona Januarii 1707. Et tam Superiores Generales, quam Provinciales omnino provideant Conventus Recollectionis, alias Sacra Congregatio providebit. Dat. Romæ hac die 24. Martii 1708.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

38 De inſtituendis in unaquaque Provincia Strictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci Conventibus ſpiritualis receſſus pro Religioſis ferventioribus ad præſcriptum Epiſtolæ Circularis P. a Monte Buſo Vice-Commiſſarii alias a Sacra Congregatione confirmatæ.

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum: in multis Provinciis ſtrictioris Obſervantiæ S. Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Epiſtolam Circularem Vice-Commiſſarii Generalis a Monte Buſo, datam 9. Januarii 1707. & ab hac Sacra Congregatione confirmatam 24. Martii 1708. plenum non ſortiri effectum quoad demandatos ſpiritualis Receſſus Conventus: Volens propterea Sacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regularis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re mature diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcripto Superioribus Ordinis, referente Eminentiſſimo Fabrono reſcripſit. Pro omnimoda obſervantia præfatæ Epiſtolæ Circularis Vice-Commiſſarii Generalis a Monte Buſo confirmatæ, ut ſupra, a Sacra Congregatione, de inſtituendis in unaquaque Provincia ſupradictis Conventibus ſpiritualis Receſſus pro Religioſis ferventioribus, & non concedatur licentia admittendi ad habitum, & profeſſionem, niſi in Provinciis; in quibus Sacræ Congregationi conſtiterit, præfatos Conventus re ipſa inſtitutos eſſe, ac ſedulo, & cum effectu a Superioribus Generalibus detur notula, ubi ſint reſpective inſtituti dicti Conventus. Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

Conſimile præcedenti pro Minoribus Obſervantibus Sancti Franciſci. 39

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum in multis Provinciis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Breve San. mem. Innocentii XI. quod incipit *Militantis Eccleſiæ &c.* editum die 22. Novembris 1679. plenum non ſortiri effectum, quoad demandatos Recollectionum Conventus; Volens propterea eadem Sacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regularis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re matura diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcriptis Superioribus Ordinis, referente Eminentiſſimo Fabrono, cenſuit: Superſederi pro nunc in expeditione novi Brevis, ſed omnino ſervandam eſſe diſpoſitionem Brevis San. mem. Innocentii XI. 22. Novembris 1679. de non concedenda licentia admittendi ad habitum, & ad Profeſſionem in illis Provinciis, in quibus plene non conſtiterit Sacræ Congregationi, ſupradictos Recollectionum Conventus inſtitutos fuiſſe juxta formam in eodem Brevi præſcriptam. Et interim detur a Superioribus Generalibus nota, ubi reſpective ſunt Recollectionum Conventus. Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

Quo officium Prioratus Conventus S. Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. declaratur incompatibile cum cura Animarum ejuſdem Eccleſiæ, ac præterea ſtatuitur, ut prædicta duo munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti ſeorſim, diſtinctiſque perſonis demandentur. 40

Ma-

Digitized by Google

Mature diſcuſſa in Sacra Congregatione ſuper Diſciplina Regulari, habita ſub die 28. Maii currentis Anni 1715. Cauſa Incompatibilitatis Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. & Curæ Animarum ejuſdem Eccleſiæ, unitim in Perſona Patris Hieronymi Allegri, Eminentiſſimi Patres, auditis Partibus, unanimiter cenſuerunt, prædicta duo munia eſſe inter ſe incompatibilia, & inſuper nominationem præfati Patris Allegri in Priorem dicti Conventus eſſe nullam: Mandantes inſimul, Sanctiſſimo Domino Noſtro approbante, ut enunciata duo Officia ſeorſim provideantur in omnibus, & ſingulis Conventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, aut Inſtituti, quibus Cura Animarum incumbit, aut incumbere contigerit. Et ita perpetuo, & inviolabiliter obſervetur ſub pœnis arbitrio ejuſdem Sacræ Congregationis.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

Additiones ex aliena manu.

41 De excommunicatione quam indiſcriminatim incurrere ait Auctor num. 5. & plur. ſeq. Fœminas ingredientes clauſuram Conventuum Virorum, tum Religioſos ipſas introducentes, vide quid ſentiant Pirhing *in Decretal. lib. 3. tit. 35. §. 6. num.* 45. Engel *in Collegio Jur. Canon. lib.* 3. *tit.* 35. *num.* 13. Schmalzgrueber *Jur. Eccleſ. univ. lib. 3. part. 4. tit. 35. §. 4. num.* 131. Suar. *de Cenſur. diſput. 22. ſect. 6. n. 10. & plur. ſeq.*

CRAPULA. Vide verb. *Clericus art. 5. a num. 15. & 23.*

CRIMEN PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrim. art. 5. a n. 79. ad 90.*

C R U X.

---

1 CRux Chriſti a Sancta Helena Conſtantini Magni Imperatoris Matre fuit adinventa. Ipſa enim in ſomnis admonita, conquirendæ, & adorandæ Crucis ſtudio Jeroſolymam petiit; ibique, ut ſcribit S. Ambroſius *in oratione de obitu Theodoſii*, aperit humum, decutit pulverem, tria patibula confuſa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus abſconderat; ſicque Divinis monita viſionibus Beatiſſimum Crucis Lignum Sanctiſſima Imperatrix invenit; Nicephorus *lib.* 8. *cap.* 29. Socrates *lib.* 1. *cap.* 17. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 18. & alii cum Baronio *tom.* 3. *anno* 326.

Cum autem tres ſimul fuiſſent Cruces repertæ, & Titulus Dominicæ Crucis ſeorſim ab illis, proptereaque dubitaretur, quænam illa foret, in qua Dei Filius pependiſſet, eam dubitationem ſuſtulit miraculum; quippe Macarius Jeroſolymorum Epiſcopus, factis Deo precibus, eas in conſpectu Imperatricis cuidam Fœminæ gravi morbo laboranti admovit, cui cum reliquæ nihil profuiſſent, adhibita tertia Crux, ſtatim eam ſanavit: Sic Ruffinus Aquilejenſis *lib.* 1. *Hiſtor. cap.* 7. & 8. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 18. Socrates *lib.* 1. *cap.* 13. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 1. apud Baronium *tom.* 3. *anno* 326. *n.* 47. & concordat Breviarium Romanum *lection.* 5. *in Feſto Inventionis Sanctæ Crucis*. Sanctus Paulinus tamen *epiſtol.* 11. *ad Severum*, & ipſe Severus *Hiſtor. lib.* 2. apud Baronium *loc. cit. num.* 46. non feminecem fœminam ſanitati reſtitutam, ſed mortuum ad vitam revocatum tradit, dicens quod cadaveri illato Cruces duæ adhibitæ fuerunt, quas mors ſprevit; At vero ubi tertia admota eſt, Dominicam Crucem eſſe prodidit reſurrectio; & ad ſalutaris ſigni tactum morte profuga, funus excuſſum, & corpus erectum eſt; tremefactiſque viventibus, ſtetit mortuus, & funebribus, ut Lazarus quondam, vinculis expeditus, illico inter ſpectatores ſuos redivivus inceſſit. Nicephorus vero *l.* 8. *c.* 29. apud Baronium *l. c. n.* 47. *in fine*, utrumque miraculum accidiſſe tradit, cum ſubdit: *Dicunt quoque, poſtea mortuo prorſus Crucem impoſitam, in vitam illum repente revocaſſe.* 2 3

Crux ſuæ præciſionis damnum non ſentit, ſed creſcit, ac multiplicatur; Tanta enim eſt Dei Bonitas, ſcribit Boſius *lib. 6. de Cruce*, relatus, & ſequutus a Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Crux, fol.* 613. *litt. E.* quod pro fidelis populi ſolatio eam virtutem ſuæ Cruci impartiatur, ut cum omnium hominum deſiderio per particularum ejuſdem diſtributionem fiat ſatis, nullo tamen ſui detrimento id eveniat. Et Sanctus Paulinus *Epiſt.* 11. *ad Severum* ſic habet: *Operante Divina virtute jugi miraculo Crux in materia inſenſata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris pene quotidie hominum votis lignum ſuum com-* 4

commodat, ut detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat, quotidie dividuam ſumentibus, & ſemper totam venerantibus, ſed iſtam imputribilem virtutem, & indetribilem ſoliditatem de illius profecto Carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem; ſic apud Baronium *cit. tom.* 3. *anno* 326. *num.* 50. ubi ipſe ſubdit, quod de multiplicatione in Crucis diviſione divinitus impartita, quam S. Paulinus reſtatur, teſtis fidelis accedere videtur S. Cyrillus Hieroſolymitanus *Catecheſi* 10. *cum ait: Quinque panes teſtantur in quinque millia multiplicati; Lignum Crucis teſtatur ad hodiernum diem apud nos apparens, & apud eos, qui ſecundum fidem ex illo capientes, hinc univerſum Orbem fere jam repleverunt.* Unde Baronius ipſe *loc. cit. num.* 50. ſic concludit: *Hæc igitur a S. Cyrillo tertium repetita, & a S. Paulino diſertis verbis aſſerta, ora obſtruunt ſubſannantium Hæreticorum, atque adeo objectantium, quomodo fieri poſſit, ut Crux una tot in partes toto reperiatur Orbe diffuſa.*

5 Crucis D. N. Jeſu Chriſti Titulus inventus fuit Romæ in Eccleſia Sanctæ Crucis in Hieruſalem die vigeſima menſis Januarii 1492. Græcis, Hebraicis, & Latinis Characteribus conſcriptus; Alexander VI. Conſtitut. 4. incipient. *Admirabile.*

6 Crucem deoſculandam porrigere Epiſcopo ingredienti in aliquam Civitatem ſpectat ad digniorem illius loci, etiamſi non ad illius Eccleſiam, ſed ad aliam Parochialem dirigatur. Cum vero ingreditur Parochialem Eccleſiam, debet hoc præſtari a digniore illius Eccleſiæ, licet ſint præſentes Canon. Cathedr. vel Collegiatæ; Sac. Cong. Rit. *in Calaguritana* 1. *Jun.* 1602. *apud Barboſ. l. c. num.* 5.

7 In Proceſſionibus ita debet Crux deferri, quod imago Crucifixi terga vertat Clero, ſeu Populo ſequenti, quaſi Chriſtus præire videatur; ad differentiam Crucis Papalis, vel Archiepiſcopalis, in qua imago Crucifixi reſpicit Papam, vel Archiepiſcopum, quaſi ex illius aſpectu in ſumma animarum cura ii recreentur, ut indicatur *in Cæremon. Epiſcop. l.* 1. *c.* 15. *& lib.* 2. *c.* 16. & aperte *in Cærem. Marcelli lib.* 3. *cap.* 20. *& Craſſis lib.* 2. *cap.* 42. Sic Gavant. *Commentar. in Rubricas part.* 1. *tit.* 19. *num.* 3. Synodus Alexandrina XI. *tit.* 10. *Decret. unic.* citans ad id Decretum Sacr. Rit. Congreg.

8 Crux in Proceſſionibus deferenda eſt a Regularibus, cum velo pendente, ſeu pallio; Sac. Cong. 14. *Januar.* 1657.

9 Capuccini in Proceſſionibus poſſunt erigere propriam Crucem; Ead. Sac. Rit. Congr. 21. *Maii* 1618. & Paulus V. Conſtitut. 9. incip. *Paſtoralis Officii.*

10 Capuccini poſt ſibi conceſſam propriæ Crucis erectionem, debent in Proceſſionibus locum cedere Regularibus illis, qui ſub propria Cruce, & in proprio loco incedebant, antequam ipſi propriam Crucem deferrent; Ead. Sac. Congr. 23. *Martii* 1619.

11 Reformati, Diſcalceati, & Recollecti S. P. Franciſci in Proceſſionibus incedunt ſub Cruce Minorum de Obſervantia; Ead. Sac. Rit. Congreg. 3. *Junii* 1617.

12 Crux in Proceſſionibus deferri debet a Religioſis Laicis, ſeu Converſis, non autem a Clericis Profeſſis; Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. *in Provincia S. Angeli, Delationis Crucis* 16. *Septembris* 1718. *Ponente Card. Caſono,* teſte Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſcept.* 5. *per totum.*

13 In funeralibus unica tantum Crux defertur illius Eccleſiæ, in qua Defunctus ſepeliri debet. Sic ſervandum eſſe ubique decrevit Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. *in Barenſi* 29. *Julii* 1616. *& in Potentina* 14. *Jun.* 1647. & ſæpe alibi. Et declaravit Sac. Rit. Cong. *in alia Barenſi Terræ Melagni* 2. *Auguſti* 1631. *& in Meſſanenſi* 12. *Februar.* 1653. per hæc verba: *In funeribus deferenda eſt unica tantum Crux illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur; poſt quam ſequi debent immediate perſonæ illius Eccleſiæ, & deinde cæteri ſecundum antianitatem,* ut cenſuit eadem Sacr. Rituum Congregat. *in Narnienſi* 30. *Septemb.* 1614. *& in Andrienſi* 22. *Nov.* 1631. *ad* 3. & elicitur ex Rituali Romano *in Rubric. de exequiarum Ordine,* atque Romæ obſervatur. Sic refert Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 58. *num.* 13. qui *tom.* 8. *conſult.* 83. *num.* 175. affert ad id etiam Decretum Sacræ Congregationis Concilii præciſis his verbis: *Die* 17. *Januar.* 1682. Sac. Congr. Concilii *declaravit Crucem deferendam eſſe debere illius Eccleſiæ, ad quam funus ducitur, illamque deferendam eſſe a Clerico ejuſdem Eccleſiæ poſt Confratres ante Clerum, & ita ſervari mandavit &c.* Et reſolvit ead. Sac. Congregatio Concilii *in Aquenſi Terræ Inciſæ Jurium Parochialium* 9. *Jun.* 1708. *ad decimum tertium dubium,* ibi: *ſub unica Cruce Eccleſiæ tumulantis.* Et idem ſtatuit Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. *in una Civitatis Caſtelli Juris funerandi die* 16. *April.* 1723. in reſponſion. ad 5. ex dubiis pro PP. Conventualibus, & Parochis ejuſdem Civitatis propoſitis, & reſolutis ut infra.

I. An PP. Conventuales Terræ Citernæ, acce-

den-

Digitized by Google

dentes ad publicas, & Generales Proceſſiones, incedere poſſint ſub propria Cruce abſque licentia Parochi? Affirmative.

II. An conſtet de immemorabili accedendi PP. Conventuales occaſione aſſociationis Cadaverum recta via Domum Defuncti? Et quatenus conſtet; *An vigore ejuſdem immemorabilis poſſint dd. Pat. ſic continuare: vel potius teneantur accedere ad Parochialem?*

Ad 2. Aſſertam etiam immemorabilem non ſuffragare.

III. An poſſint dict. Patres accedere ad Eccleſiam, in qua depoſitum eſt Cadaver ad effectum ſepeliendi in alia Eccleſia; Vel potius teneantur accedere ad Parochialem?

Affirmative quo ad primam partem. Negative quo ad ſecundam.

IV. An pro Cadaveribus illorum, qui ſibi Sepulturam elegerunt in Eccleſia eorumdem Patrum, Exequiæ ab ipſis fieri debeant, vel potius a Parocho?

Affirmative quo ad primam partem. Negative quo ad ſecundam.

V. An in dicto caſu electionis Sepulturæ in Eccleſia Patrum Conventualium, Clerus Sæcularis incedere debeat ſub propria Cruce, vel potius ſub illa eorumdem Patrum?

Negative quo ad primam partem, & Affirmative quo ad ſecundam.

VI. An iidem Conventuales cogi poſſint ad aſſocianda Cadavera in eorum Eccleſia tumulanda, vel potius illa expectare poſſint in Janua propriæ Eccleſiæ.

Negative quo ad primam partem, & Affirmative quo ad ſecundam. Sic refert Urſaya *t. 5. part. 2. diſceptat. 25. n. 50. ad 55.*

14 Id tamen intelligendum eſt, dummodo Proceſſioni funerali non interveniat Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, quia tunc omnes de Clero tam Sæculari, quam Regulari invitati, ad Eccleſiam Cathedralem convenire, & ſub unica illius Cruce ad Eccleſiam tumulantem incedere debent. Sic Samuel *de ſepulturis tract. 1. diſp. 3. controverſ. 3. concluſ. 6. num. 39.* & Monac. *t. 1. tit. 5. formul. 7. num. 37.* ibi: *In defunctorum aſſociatione, ſi Capitulum Cathedralis incedat cum Regularibus, tantum una Crux eſt ferenda ab Eccleſia Cathedrali ob illius reverentiam. Cadaver ſi ſepeliatur in Eccleſia Regularium, non erigenda eſt ab eis alia Crux, ſi vero ab Eccleſia Cathedrali non defertur, eam Regulares erigent, ſi Cadaver eſt tumulandum in ſua Eccleſia.* Sic Sac. Rit. Congreg. ſancivit *in una Piſauren. 22. Mart. 1632.* Et magis præciſe ead. Sac. Rit. Congr. *in Foſſanen. 21. Julii 1645.* Decreto tenoris ſequentis: *Epiſcopus duobus dubiis humiliter petiit reſponderi. Primo, an ſervandum ſit Decretum ab ipſo factum, quod ad funera vocatis non liceat expectare Defunctum per vias, vel illius Domum petere, ſed quod debeant intervenire ad Eccleſiam Parochialem, ad quam funus defertur, vel ad Cathedralem, ſi Cathedralis capitulariter interveniat, conſuetudine immemorabili in contrarium non obſtante. Secundo, an cum Cathedralis, & Parochi ſolitant deferre ſinguli ſuas Cruces, ac Vexilla Confraternitatum in ſuis Eccleſiis reſpective exiſtentium, ut captent duos Cereos pro ſingulis Crucibus, & Vexillis, poſſit idem Orator præcipere, ut Clerus ſæcularis totus incedat ſub unica Cruce, Cathedralis videlicet, quando capitulariter, alias Parochialis, ad quam funus defertur remotis hujuſmodi Vexillis etiam Regularium, prædicta conſuetudine non obſtante?*

Sac. Rit. Cong. ad primum reſpondit, tam Sæculares, quam Regulares etiam exemptos ad funera mortuorum vocatos in Eccleſiam Cathedralem, alias in Parochialem, ad quam funus deferatur, convenire debere, & nullo modo permittendum, quod expectent per vias, vel adeant Domum Defuncti, conſuetudine immemorabili in contrarium non obſtante.

Ad ſecundum ſub unica Cruce incedere debere omnes aſſociantes funus, & ea ſit illius Eccleſiæ, ad quam Corpus defertur ſepeliendum, niſi intervenerit, ut ſupra, Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ; quo caſu ſub una duarum reſpective Cruce omnes incedere debent, prædicta conſuetudine non obſtante. Die 21. Julii 1645. Ita reperitur &c. Quod decretum confirmavit poſtea ead. Congreg. *in Atetina de anno 1664. inter Monachos Caſſinenſes, & Capitulum Cathedralis, & denuo inter eaſdem partes 22. Decembr. 1697. in reſponſione ad primum.* Sic Monacell. *loc. cit. n. 38. & 39.*

Ubi ut vides ſtante ſupra dicto Decreto non 15
ſolum cum intervenit Capitulum Cathedralis, ſed etiam cum intervenit Capitulum Collegiatæ, omnes ad funus invitati incedere debent ſub unica illius Cruce. Quod & decrevit Sacra Congreg. Epiſcoporum, & Regularium *in Nullius Atinæ Juris ſepeliendi die 2. Auguſti 1709. in reſponſione ad 2. ex dubiis pro PP. Reformatis S. P. Franciſci, & Capitulo* Eccleſiæ Collegiatæ ejuſdem loci propoſitis & reſolutis, ut infra.

I. An PP. Reformati S. Franc. Atinæ teneantur ſolvere quartam Parochiali, & Collegiatæ Eccleſiæ ejuſdem loci, pro illis Defunctis, qui in eorum Eccleſia ſepulturam elegerunt?

II.

Digitized by Google

II. An in aſſociatione cadaveris ad propriam Eccleſiam poſſint iidem Patres incedere ſub propria Cruce, vel potius teneantur incedere ſub illa Eccleſiæ Collegiatæ, & Parochialis?

III. An poſſit Capitulum ejuſdem Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ cum Stola & Cruce ingredi Eccleſiam dd. Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam ſepulturæ tradatur; ſeu potius debeat tantum dare ultimum Vale? Et quatenus affirmative quo ad 2. partem:

IV. An dictum ultimum Vale conſiſtat in ſimplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Eccleſiam Regularium: Vel potius in recitatione alicujus Pſalmi, vel alterius Orationis?

V. An tempore Proceſſionum, quo Capitulum præfatam Eccleſiam ingredi ſolet, poſſit Celebrans recitare preces, & etiam Miſſam celebrare, & teneantur Patres Capitulum urbaniter excipere, & Campanas pulſare?

Die 2. Auguſti 1709. *Ponente Eminentiſſimo Cardinali Corſino.*

Ad primum reſponſum fuit Negative.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quo ad ſecundam Affirmative in caſu, de quo agitur, quando Canonici accedunt capitulariter.

Ad 3. Negative, quo ad primam partem; Et quo ad ſecundam, Affirmative quoad ingreſſum, & ultimum Vale.

Ad 4. Ultimum Vale conſiſtere in ſimplici benedictione.

Ad 5. Epiſcopo pro informatione.

Repropoſita vero per eumdem Ponentem in Congreg. habita die 7. Septemb. 1710. reſcriptum fuit.

Capitulo licet ingredi cum Stola, & Cruce in caſu, de quo agitur; nullum tamen peragere Officium circa Cadaver in Eccleſia, & ultimum Vale eſſe dandum extra Eccleſiam. Sic refert Urſaya *tom. 3. par. 1. diſcept. 31. in principio & a n. 11. ad 17. & a n. 51. ad 57.*

Sic etiam reſpondit eadem S. Congr. Epiſc. & Regular. *in alia Nullius ſeu Aquinaten. Juris ſepeliendi die 6. Septemb.* 1709. *in reſponſione ad primum* ex ſequentibus dubiis.

I. An in aſſociatione Cadaveris ad propriam Eccleſiam Regulares poſſint incedere ſub propria Cruce, vel potius teneantur incedere ſub illa Eccleſiæ Parochialis Collegiatæ?

II. An poſſit Capitulum ejuſdem Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ cum Stola, & Cruce ingredi Eccleſiam dictorum Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam Sepulturæ tradatur; ſeu potius debeat tantum dare ultimum Vale? & quatenus affirmative quoad ſecundam partem.

III. An dictum ultimum Vale conſiſtat in ſimplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Eccleſiam Regularium; vel potius in recitatione alicujus Pſalmi, vel alterius Orationis?

Sacra Congreg. 6. *Septembris* 1709. *auditis partibus reſpondit.*

Ad 1. Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam affirmative in caſu, de quo agitur.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quoad ſecundam Affirmative in caſu, de quo agitur.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quoad ſecundam Affirmative quoad ingreſſum, & ultimum Vale.

Ad 3. Ultimum Vale *conſiſtere in ſimplici benedictione.*

Sic refert Matthæucci *Official. Curiæ c. 19. quoad Exequias n. 14.*

Ac id competere etiam Eccleſiæ Collegiatæ jam cum aliis cenſuerat Pignatell. *tom. 6. n.* 1. 16
referens ſic reſolviſſe Sacram Congr. *die* 14. *Maii* 1644. ibi: Sac. Congreg. *cenſuit, ac declaravit in funeribus unicam Crucem adhibendam eſſe illius Eccleſiæ, ad quam Cadaver defertur, niſi Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ funeri interfuerit; Quo caſu Crux Capitularis privative adhibenda eſt.*

An autem, ſi favore Regularium concurrat immemorabilis conſuetudo circa delationem pro- 17
priæ Crucis, ipſis ſuffragetur, affirmat relatis declarationibus ejuſdem Sac. Congreg. Paſſerinus *de homin. ſtatu qu.* 187. *art.* 4. *num.* 181. *cum ſeq. tom.* 2. relat. etiam a Pignatell. *loc. cit. num.* 2. qui *tom.* 6. *conſult.* 58. *n.* 14. de ſimilis conſuetudinis valore ſic habet expreſſe: *Dummodo non extet conſuetudo a tempore immemorabili obſervata, quod in aſſociatione Cadaverum, etiam quando interveniunt Capitulum, & Canonici Cathedralis, non deferatur ſolummodo Crux ejuſdem Cathedralis, ſed etiam Crux Eccleſiæ, ad quam corpus defuncti defertur, aliorumque etiam Regularium, qui fuerint vocati.* Et ibidem *num.* 15. ſubjungit, quod licet Capitulum Cathedralis habeat pro ſe regulam, quod quando funeri intervenit, debeant omnes incedere ſub unica ejuſdem Cruce; *id tamen non procedit in iis locis, in quibus adeſt conſuetudo in contrarium, quæ ſit in viridi obſervatione;* & ad id adducit Conc. Lateranenſe, & plura Decreta Sac. Congreg. Rituum. Et de facto Sac. Congr. Epiſc. & Regul. *in una Nucerina Paganorum* 15. *Septemb.* 1690. manutentionem con-

Digitized by Google

conceſſit PP. Baſilianis in erectione Crucis occaſione aſſociationis Cadaverum in eorum Eccleſia tumulandorum, etiam interveniente Capitulo Cathedralis.

18 Pro Urbe *a Statuto Cleri Romani* in forma ſpecifica a SS. D. N. *cap.* 5. §. 7. ſic habetur diſpoſitum, ibi: *Demum procedant omnes gradatim ſub una tantum Cruce, illius videlicet Eccleſiæ, ad quam Cadaver tumulandum defertur, nec alia Crux, ſive Crucifixus ſub quovis prætextu, vel conſuetudine, quæ potius dicenda eſt corruptela, erigatur, ſive ſit propriæ Parochiæ, ſive Regularium, ſive Laicarum Confraternitatum, ſive etiam Capitulorum Collegiatarum, etiam inſignium, & Parochialium*.

19 Quo ad erectionem autem Crucis Confraternitatum pro ſedandis litibus, & controververſiis inter eas, & Parochos Urbis extant reſponſa Sac. Congreg. Concil. ut infra: *Cum multis ab hinc annis ortæ fuiſſent controverſiæ inter RR. Parochos, & Ven. Societates Urbis, occaſione Proceſſionum funeralium, & partes habuiſſent recurſum ad Sacr. Congreg. Concil. hæc dubiis tunc porrectis dedit infraſcriptas reſponſiones; videlicet*.

Primo. *An Archiconfraternitas poſſit in funeralium Proceſſionibus erigere ſuam Crucem, quando defuncti tumulandi deferuntur ad ipſius Eccleſiam, in qua ſepulturam elegerunt?*

Secundo. *An eadem Confraternitas poſſit ſuam Crucem erigere, tam per viam, quam in Eccleſia Parochiali, quando eſt invitata ad aſſociandum cadaver ſepeliendum in ipſa Eccleſia Parochiali?*

Tertio. *An Capellanus ejuſdem Archiconfraternitatis indutus Cotta, & Stola poſſit, poſt abſolutum a Parocho Officium funeris, in Eccleſia Parochiali, una cum Confratribus canere Pſalmos* Miſerere, & De profundis, *cum aſperſione aquæ Benedictæ?*

Quarto. *An poſſit Parochus Officium funeris peragere in Eccleſia Archiconfraternitatis ſuper Cadaver defuncti in eadem Eccleſia tumulandi, etiamſi ſit Parochus, intra limites cujus Parochiæ Eccleſia Archiconfraternitatis eſt?*

Ad primum. *Præcedat Confraternitas, deinde Crux ejuſdem Eccleſiæ, deferenda per Clericum ipſius: poſtea ſequatur Clericus Regularis, & tandem ſæcularis*.

Ad Secundum. *Negative, tam in Eccleſiis, quam Proceſſionibus funeralibus præſente Parocho*.

Ad Tertium, & Quartum. *Negative*.

Quorum obſervantiam præcepit Eminentiſs. Urbis Vicarius Gaſpar Card. Carpineus.

Die . . . *Anno* 1698. *apud Impreſſorem Cameralem;* Sic apud Matthæucc. *loc. cit. n.* 12.

Confraternitates generatim nequeunt in Proceſſionibus propriam erigere Crucem; ſic pluries cenſuit Sac. Congr. Conc. apud Urſayam *tom.* 3. *par.* 2. *diſcept.* 23. *n.* 13. & *ſignanter in Regienſi* 5. *Auguſti* 1719. *in reſp. ad ſeptimum* apud eumdem *l. c. num.* 82. Unde ipſis Confraternitatibus, non Crux adinſtar Cleri Sæcularis, & Regularis, ſed ſola Imago SS. Crucifixi, vel illius Sancti, ſub cujus Inſtituto militant, permiſſa eſt, ut replicatis oraculis Sacræ Congreg. referunt Donatus *Prax. Rerum Regularium tom.* 3. *tit.* 8. *de Confraternit. Laic. qu.* 28. *n.* 8. Ricciul. *variar. lucubrat. lib.* 4. *de Confraternit. Laic. cap.* 14. *num.* 3. *verſ. Ubi Confraternitates;* Urſaya *l. c. num.* 13. 20

Cruces Altarium, & Proceſſionum non ſunt benedicendæ de præcepto, & quilibet Sacerdos eas private benedicere poteſt; Sac. Rit. Congreg. *die* 12. *Julii* 1704. Vide verb. *Benedicere*, *Benedictio art.* 5. *num.* 23. ubi affertur Decretum. 21

In Altari etiamſi ſit expoſitum Venerabile, ſemper requiritur Crux cum Imagine Crucifixi. Sic declaravit Sac. Rit. Congreg. 14. *Maii* 1707. * iterum vero cauſa repropoſita die 2. Septembr. 1741. decrevit, ut quælibet Eccleſia conſuetudinem ſuam retineret. Ita ex Conſtitut. Benedicti XIV. incip. *Accepimus;* ex qua Conſtitut. plura ad rem protulimus tom. 1. verb. *Altare num.* 59. Ibi videnda; ad dubium autem, num committar peccatum grave celebrans in Altari, in quo Crux abeſt, communis ſententia tenet id quidem nonniſi venialem culpam inducere; Idem *de Sacrific. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 13. §. 1. * 22

In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebratæ, fit reverentia Cruci infra gradus, capite ſemper aperto; Sac. Rit. Congr. 28. *Aug.* 1627. Vide verb. *Miſſa art.* 12. *n.* 67. 23

Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper Oblata, non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis, & digitis conjunctis; Sac. Rit. Congr. 4. *Auguſti* 1663. Vide d. verb. *Miſſa art.* 12. *n.* 80. 24

Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum ſigno Crucis; Sac. Rit. Congreg. 13. *Mart.* 1627. 25

Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur Oblationem* debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſupra manus, non vero infra manus; Sacra Rit. Congr. 4. *Auguſti* 1663. Vid. dict. verb. *Miſſa art.* 12. *num.* 70. 26

Cruces formantur, non ſignando manu quatuor quaſi puncta in aere, nec manu ducta in 27

cir-

circulum, ſed per duas lineas alteram rectam verſus Sacerdotem, alteram diametraliter tranſverſam; Quæ ſuper Calicem fiunt, non debent excedere Pallæ magnitudinem; Quæ autem fiunt ſuper Calicem, & Hoſtiam, ſimul incipi debent a labio extremo Calicis, uſque ad ſpatium imminens primæ parti Hoſtiæ verſus Sacerdotem, non debet tamen manus deprimi ad Hoſtiam, ſed recta trahitur hæc Crux æqualiter alta ſuper Calicem, & Hoſtiam. Sic expreſſe doctiſſimus P. La Croix *lib. 6. pag. 2. num. 491.*

28 Tolerari non debet, quod in locis publicis, & ſordidis ſtent depictæ diverſæ Cruces, ac Sanctorum Imagines in deriſum Chriſtianæ Religionis; Sacra Rit. Cong. 22. *Maii* 1596. Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib. 3. tit. 1. n.* 10. aſſerens nimis indecens, indecorum & omni Jure prohibendum, quod ſignum Sanctiſſimæ Crucis pingatur in locis lutoſis, ad hoc ut ipſius Majeſtas plebem arceat minctnrientem; ibique ad id citat plures alios Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 1. n.* 10. cum pluribus ibi citatis, & habetur ad rem textus expreſſus in *l. Cum ſit, unic. Cod. Nemini licere Signum Salvatoris Chriſti &c.*

29 Cruces, vel nova inſignia præter ſolitum in Proceſſionibus deferre non licet; Sacra Rit. Cong. *in Caropolitana Nullius* 4. *Mart.* 1606. apud Barb. *in Summa Apoſtolicar. Deciſ. verb. Crux n.6.*

30 Crucem propriam in Proceſſionibus erigere non poſſunt Presbyteri alicujus Eccleſiæ intra limites propriæ Parochiæ, ſed debent incedere ſub Cruce Parochiæ; Sacra Rit. Congreg. *in una Urbis* 12. *Mart.* 1616. apud Barb. *loco cit. num. 7.*

31 Archiepiſcopi poſſunt ante ſe deferre Crucem, etiam per loca exempta ſuarum Diœceſum; & idem poſſunt Epiſcopi habentes privilegium deferendi ante ſe Crucem. Sic pluries cenſuit Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. & ſignanter *in Veſtana* 26. *Maii* 1592. *in Sypontina* 26. *Maii* 1592. *in Acherontina* 20. *Decembr.* 1616. *in Amalphitana* 4. *Jun.* 1656. *in Papienſi* 8. *Februar.* 1681. ubi ſequenti dubio: *An Epiſcopus Papienſis, qui habet uſum Pallii &c. poſſit tam in dictum Collegium* (hoc eſt Ghiſlerium, quod eſt pleniſſime exceptum) *quam alia quæcumque loca intra ſuam Civitatem, & Diœceſim exiſtentia, intrare cum Cruce, non intendens per hoc præjudicium inferre privilegiis, & exemptionibus prætenſis?* Reſpondit *Affirmative*. Quam reſolutionem confirmavit *die* 13. *Januar.* 1685. & 1. *Mart.* 1687. non obſtante allegata obſervantia in contrarium.

Idem decrevit eadem Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. *in alia Papienſi Juris deferendi Crucem* 17. *Septemb.* 1707. in qua dubio: *An Eminentiſſimo Epiſcopo Papienſi licuerit in ſuo acceſſu ad Carthuſiam Papienſem &c. ingredi erecta Cruce Eccleſiam, & Monaſterium ejuſdem Carthuſiæ?* Reſponſum fuit: *Affirmative quo ad Eccleſiam; Negative quo ad Monaſterium;* confirmata *die* 22. *Septembr.* 1708. quo ad Eccleſiam, & prævio receſſu a deciſis, extenſa etiam quo ad Monaſterium, his verbis: *Licere Eminentiſſimo Epiſcopo ingredi una cum Cruce, in caſu, de quo agitur, etiam in Monaſterium, abſque ullo tamen exercitio Juriſdictionis*. Sic refert Urſaya *tom. 2. part. 2. diſcept. 1. n.* 15. 16. & 17. 32

Qui ibidem *n.* 52. ſubjungit, quod ſimiliter ſtatuit ead. Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. *Ponente Eminentiſſ. Corſino in Raguſina die* 26. *Maii* 1711. in qua partibus acerrime informantibus, *cenſuit, & declaravit licuiſſe & licere Archiepiſcopo Raguſino ingredi Conventum prædictorum Patrum Dominicanorum cum Cruce erecta*, non ad explendos actus aliquos neceſſarios, minuſque a Conc. Trid. præſcriptos, ſed ad merum, & ſimplicem effectum cæremonialem, hoc eſt ad inviſendum Epiſcopum Aſcrivii, ſeu Cathari ſuum Suffraganeum, moram facientem in Conv. dict. PP. Dominicanorum. 33

Et ita etiam reſolvit Sac. Cong. Conc. *in Lucana Juris deferendi Crucem die* 8. *Auguſt.* 1716. in qua, propoſito dubio: *An liceat Epiſcopo Lucano ingredi erecta Cruce Eccleſiam Sancti Frigidiani Canonicorum Lateranenſium in caſu &c.* Reſpondit: *Affirmative*. Cui reſponſioni dd. Canonici Lateranenſes acquieverunt. Sic apud eumdem Urſayam *loco cit. n.* 136. 34

Alia ad rem; vide verb. *Indulgentia, art. 5. num.* 63. & 64. verb. *Proceſſiones, num.* 21. & 22. & Decreta S. R. C. in noſtro tomo 8. 35

Crucis Caravacenſis origo. Kazizius Agarenor. Rex, Chriſtianos quos in ſua arce Caravacenſi captivos habebat, e carcere accitos ad ſe humaniter interrogavit, quamnam ſinguli artem ſcirent, & inter hos unum qui reſpondit ſe eſſe Sacerdotem, & omnes artes Regumque omnium potentiam quamcumque ſuperari ſuo miniſterio. Rex ſe intueri velle hujuſmodi miniſterium, & ut illud in ſuo conſpectu celebraret, mandavit; Sacerdos contra reſpondit deſtitui ſe rebus neceſſariis ad ſacram rem peragendam. Quare Rex continuo jubet, ut e proximo Chriſtianorum oppido peterentur, quæ ad hoc Myſterium celebrandum opportuna eſſe videbantur. Afferuntur ea; ot- 36

 ſurus

ſurus tamen Miſſam Sacerdos conſtitit. Cauſſam cunctationis Regi ſuſcitanti Crucem eſſe dixit, quæ conſueſcit his ritibus, & præſertim illo die (erat Feſtum Inventionis S. Crucis) adhiberi. Vix hæc erat effatus, cum fornice, qui Altari imminebat, deſciſceute magnus ſplendor effulſit, & per illum tum duo Angeli de Cœlo illapſi Crucem ligneam bipalmarem deferentes ſuper Altare paratum depoſuerunt. Stupet Rex Agarenus cum ſuis aulicis tanto Miraculo conſpecto. Fidem cum iiſdem amplectitur, & Sacello intra arcem conſtructo, Angelicam illam Crucem intra arcam pretioſam reponit. Miraculum plane eſt, quadringentis, & amplius annis viguiſſe illud lignum citra cariem, & teredinem, aut ullum vitium, illæſum perduraſſe. Sic expreſſe Gobat *t.* 1. *tract.* 3. *n.* 286.

Supplementa Auctoris.

37 Addendum eſt, quod ex Decreto S. C. R. *ſua die* 10. *Decemb.* 1708. ut ex Pittono refert P. Cavalieri *in agenda Defunctorum cap.* 15. *Decret.* 41. *num.* 2. ubi viget conſuetudo, in funeralibus tot Cruces elevari poterunt, quot ſunt Capitula, ſeu Communitates, licet Capitulum Cathedralis interſit funeri; Tunc enim juxta pluralitatem diverſi Cleri, etiam plures Cruces deferri poſſunt, ut etiam ex actis Eccleſ. Mediolanenſ. *part.* 1. *tit. de funeribus, & exequiis*, & ex Notificat. Benedict. XIV. probat d. Eruditiſſimus Cavalieri. Vide ſupra *num.* 17. & Decret. Sacræ Congregat. Concil. *ann.* 1726. & 1735. *allat. verb. Cadaver.*

38 Sacerdos, dum ſe induit veſtibus ſacris pro Miſſa de requiem, non debet omittere oſculum Crucum in Amictu, Manipulo, & Stola, nec *Gloria Patri* in fine Pſalmorum præparationis ejuſdem Miſſæ; Cæremonial. Seraphic. impreſſ. Mediolani 1744. *cap.* 15. *num.* 324. Cavalieri *loc. cit. cap.* 12. *num.* 1. & 2. teſtans de communi, & praxi contra paucos. Et ratio eſt, quia talia oſcula non ſunt a Rubrica enumerata inter omittenda in Miſſis Defunctorum, & nec *Gloria Patri* in præparatione ad ipſas, ſi enim voluiſſet & iſta eſſe omittenda expreſſiſſet, ut expreſſit alia, quod enim voluit, expreſſit. Unde cum iſta non expreſſerit, non ſunt omittenda; *arg. cap. Inter corporalia* 2. §. *Sed neque iſtud, de translation. Epiſcop. c. Ad audientiam* 12. *de Decimis, cap. Quia circa* 22. *de privileg.*

39 Subdiaconum cum Cruce in abſolutione ad tumulum abſente cadavere, debere ſemper ſe ſiſtere contra Altare ad pedes tumuli, ſeu lecticæ, inter januam Eccleſiæ, & lecticam verſa facie ad Altare, tenent communiter Doctores per textum Rubricæ XIII. Miſſalis ſic expreſſe dicentis: *Subdiaconus cum Cruce ſiſtit ſe ad pedes tumuli, ſeu lecticæ mortuorum contra Altare.* Diſcrepant autem in aſſignando locum, 40 ubi præſente cadavere ſiſtere ſe debeat Subdiaconus cum Cruce. Cum enim Rituale Roman. *in titulo de exequiis*, præſcribat, quod ſi cadaver ſit laici, caput habeat verſus januam Eccleſiæ, & ſi cadaver ſit Sacerdotis (non Diaconi, aut alterius inferioris) caput teneat verſus Altare; & aliunde idem Rituale Subdiaconum cum Cruce expreſſe collocet ad caput Defuncti, *Accedit ad feretrum, & ſe ſiſtit ad caput Defuncti cum Cruce* &c. Bauldry *in Manuali part.* 3. *c.* 14. *n.* 5. & *cap.* 15. *num.* 8. vult quod juxta diſpoſitionem Ritualis Romani, Subdiaconus cum Cruce ſemper ſtet ad caput Defuncti, ſive ſit Laici, ſive Sacerdotis, & celebrans ad pedes ejuſdem. Sic etiam Gavant. *part.* 2. *tit.* 13. *lit. m.* Simon Buongiovanni *in Silva Sacrarum Cæremoniarum lib.* 8. *c.* 3. *in fin.* Cæremonial. noviſſime impreſſum pro Franciſcanis Reformatis Mediolani 1744. *in cap.* 27. *num.* 608. & alii inhærentes dictæ diſpoſitioni Ritualis Romani juſſu Pauli V. editi, & Cæremonial. Epiſcop. *lib.* 2. *cap.* 11. §. 15. & 24. Quod Cæremonial. *cap.* 38. *circa finem*, circa exequias Cadaveris Defuncti Epiſcopi, ſic expreſſe inſuper habet: *In Eccleſia collocatur feretrum in medio Eccleſiæ, & ibidem Prior, ſeu Dignior Canonicorum, vel prima Dignitas, ſi adſit indutus pluviali faciat officium, hoc eſt dicet ad pedes feretri* &c. ubi dum collocat Sacerdotem ad pedes cadaveris in feretro, videtur aperte collocare Subdiaconum cum Cruce ad caput ipſius.

Econtra Caſtaldus *Cæremon. lib.* 2. *cap.* 39. 41 Baruffaldus *tit.* 26. *n.* 249. Merati *part.* 2. *tit.* 13. *num.* 24. Cavalieri *in Agenda Defunctorum cap.* 15. *Decret.* 42. *num.* 6. 7. & 8. & alii ſemper collocant Subdiaconum cum Cruce inter januam Eccleſiæ, & feretrum, & celebrantem inter feretrum & Altare, ſive præſente cadavere Laici, ſive Sacerdotis. Et eorum non ſpernenda ratio eſt, quia verba Ritualis Romani non ita rigoroſe interpretanda ſunt, ut accipienda ſint pro hoc, vel illo caſu particulari, qui raro eveniat, ut de exequiis Sacerdotis, ſed de ſolis exequiis Laicorum, quæ quotidie occurrent. Leges enim adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non au-

Digitized by Google

autem ad illa, quæ raro accidunt, ad text. *in Authentic. Ut ſine prohibitione matres in l. Ex his* 4. *& l. Nam ad ea* 5. *ff. de Legibus*, ſe fundantes inſuper in praxi etiam omnium fere Eccleſiarum, ut teſtatur Baruffaldus, & ex ipſo Merati *locis citatis*. Et in citata Rubrica XIII. Miſſalis, quæ collocat Celebrantem *inter Altare & tumulum aliquantulum verſus cornu Epiſtolæ*, ne, ut ſcite Cavalieri *loc. cit.* terga vertat Cruci Altaris, quod eveniret, ſi in exequiis. Cadaveris defuncti Sacerdotis collocati cum capite verſus Altare, Subdiaconus cum Cruce ſiſtere ſe deberet ad caput ipſius. Quæ conſuetudo, ſi legitima vere reperiatur maxime ob rationes allatas, eſſet obſervanda, cum ipſa ſit optima Legum interpres, textu expreſſo in *l. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus cap. cum dilectus* 8. *de conſuetudine*. Alias non eſſet recedendum a diſpoſitione Ritualis Romani ſine diſtinctione inter Cadaver laici, & Sacerdotis, abſolute ſemper collocantis Subdiaconum cum Cruce *ad Caput Defuncti*. Ubi enim Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *L. Non diſtinguemus* 32. *ff. de recept. Arbitr. L. Præſes* 3. *ff. de Officio Præſidis*, *L. De pretio* 8. *ff. de publiciana in rem action. cap. Quia circa* 22. *de privileg.* Maxime quia ſi Rituale id voluiſſet, expreſſiſſet, quod enim voluit, expreſſit, *arg. c. Inter corporalia* 2. §. *Sed neque iſtud, de translation. Epiſcop. cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, cum ſimilibus; præſertim cum occurri poſſit indecentiæ & deformitati vertendi terga Cruci Altaris, ſi Subdiaconus ſe ſiſtat non humeris, ſed ſolo tergo verſus Altare, ut tradit cit. Cæremonial. Mediolani impreſſum 1744. *in cap.* 17. *n.* 608. adinſtar diſpoſitionis dictæ Rubricæ 13. Miſſalis ob id ſtatuentis celebrantem aliquantulum ex parte Epiſtolæ; & concurrente ad id diſpoſitione Cæremonialis Epiſcop. *loco cit.* & auctoritate allegatorum Auctorum pro prima opinione.

42 Crucem ante ſe deferendi mos a Summo Pontifice ad ejus Legatos primum, inde ad Patriarchas, Primates, & paulatim ad omnes Archiepiſcopos dimanavit, etiam per loca ſuæ Provinciæ exempta; & ad aliquos privilegiatos Epiſcopos; Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. *&* 3. ex pluribus ibi erudite adductis; Vide *ſupra a n.* 31. *ad* 34. ubi afferuntur varia Decreta ad rem.

Additiones ex aliena manu.

43 Crux adhiberi in Eccleſia ſolet veluti inſigne quoddam, per quod unum ab altero corpore diſtinguitur, ita ut ex unicitate Crucis unicitas corporis, & verſa vice ex multiplicitate Crucium multiplicitas corporum inferatur, ut poſt alios firmant Pignatell. *conſ. Canon. tom.* 4. *conſ.* 30. *num.* 7. optime Urſaja *diſcept. Eccleſ. tom.* 1. *part.* 1. *diſcept.* 26. *num.* 39. *& ſeq.* & rurſus *tom.* 5. *part.* 2. *diſcept.* 26. *num.* 11. *& ſequent.* Rot. *in Mantiſſ. ad Card. de Luca lib.* 3. *deciſ.* 23. *n.* 32. *& deciſ.* 28. *n.* 14.

At id non eſt perpetuum. In una enim ea- 44
demque Eccleſia quum repugnet exiſtentia
plurium diſtinctorum corporum, uti poſt ce-
lebre *conſil.* 5. Calderin. *de iis, quæ fiunt a
Prælatis* firmavit Rot. *coram Molin. deciſ.* 1220.
num. 49. delatio plurium Crucium in Eccle- 45
ſiaſticis functionibus ad denotandum non plura corpora ipſius, ſed plures ejus prærogativas adhibita dici debet; Confer Fivizan. *de Rit. Sanctiſſ. Cruc. Roman. Pontific. præferend. lib.* 2. *cap.* 14.

De hiſce vero Eccleſiis, quæ in Eccleſia- 46
ſticis functionibus plures Cruces deferre ſolent, conſule Claud. Joli *in tract.* gallice edito *de Schol. Epiſcopal. cap.* 8. tum Edmund. Marten. *in tractat. de Eccleſiaſt. diſcipl. in divin. recit. offic. cap.* 20. §. 8. tum alios.

At prætereunda haud eſt Neapolitana Ec- 47
cleſia. Hæc ab antiquo in nonnullis Eccle-
ſiaſticis functionibus duas Cruces deferre ſo-
lita eſt, alteram Canonicorum dictam, alte-
ram nuncupatam Hebdomadariorum. Exci- 48
tata vero ab Hebdomadariis præſidio hujus Crucis, quæ ab ipſis denominationem accepit, prætenſione, quod Corpus ii efformarent a Canonicis diſtinctum, Sacra Congregatio Particularis deſtinata a ſan. mem. Benedicto XIV. cauſa mature diſcuſſa die 15. Novembris anni 1752. ſententia definivit, ambas Cruces Capituli eſſe, adeoque non efformare Hebdomadarios Corpus a Canonicis diſtinctum. Et ſequuta ſententiam hanc Sacra Congregatio Rituum poſtea die 2. Decembris anni 1753. reſpicit, teneri Hebdomadarios in Eccleſia Neapolitana ſervare omnia illa, quæ Manſionariis aliarum Eccleſiarum præſcribuntur a Cæremoniali Epiſcoporum, tum ab Apoſtolicis Conſtitutionibus.

Digitized by Google

C U L P A.

1 CUlpa alia eſt Theologica , alia eſt Juridi-
ca . Culpa Theologica eſt offenſa Dei ,
ideſt peccatum , ſive ſit mortale , ſive veniale .
Culpa juridica eſt omiſſio diligentiæ debitæ ,
ex qna omiſſione ſequitur aliqnod damnum
2 proximo . Culpa juridica poteſt eſſe homini
omnino involuntaria , & omni peccato vacans
coram Deo ; Qni enim v. g. ex natnrali ob-
livione librum ſibi commodatum in publico
loco reliquit , unde ſecuta eſt ejus amiſſio ,
Culpam juridicam commiſit , licet coram Deo
nihil peccaverit , ſeu nullam Culpam theolo-
3 gicam commiſerit . Culpa Juridica eſt triplex ;
ſcilicet lata , levis , & leviſſima . Culpa juridi-
ca lata eſt omiſſio illius diligentiæ , & circum-
ſpectionis , qnam communiter , & ordinarie
adhibere ſolent homines ejuſdem conditionis ,
ideoque , re ipſa adjunctam habet poſitivam
negligentiam , ut ſi qnis librum commodatum
ſibi relinquat in loco publico , ſi inde ſurripia-
tur , tnnc dicitur periiſſe Culpa lata ipſius com-
modatarii ; Et talis Culpa lata , licet dolus
proprie non ſit , tamen in Jure æquiparatur
dolo ; *l.* 1. *ff. ſi menſor falſum* , ibi : *Lata cul-*
4 *pa plane dolo comparatur* . Cnlpa levis eſt omiſ-
ſio illius diligentiæ , & circumſpectionis , quam
homines diligentiores ſuæ conditionis adhibere
ſolent , ut ſi quis rem ſibi commodatam relin-
quat in cubicnlo , vel arca non obſerata , ſi
inde ſurripiatnr , tunc dicetur periiſſe culpa
ipſius commodatarii ; quia homines diligentio-
5 res ſolent claudere cubicnlum , vel arcam . Cul-
pa leviſſima eſt omiſſio illius diligentiæ , &
circumſpectionis , quam homines diligentiſſi-
mi , & prudentiſſimi ſuæ conditionis adhibere
ſolent , ut ſi quis rem ſibi commodatam re-
liquit in cubiculo , quod qnidem clanſit , &
putavit clauſum , ſed non tentavit manu , an
eſſet bene obſeratnm , & revera non erat be-
ne obſeratum , ſi inde ſurripiatnr , tnnc di-
cetnr periiſſe culpa leviſſima ipſius commoda-
tarii , quia homines diligentiſſimi poſt clau-
ſum oſtinm ſolent manu tentare , an ſit bene
obſeratum .

6 Cnlpa Juridica valde differt a caſu , & do-
lo . Culpa enim juridica , quæcumque illa ſit ,
ſive omiſſio alicnjus diligentiæ , & circumſpe-
ctionis , quam homines diligentes , vel diligen-
tiores , vel ſaltem diligentiſſimi talis ſtatus ,
& conditionis adbibere ſolent , poteſt caveri
diligentia , & circnmſpectione humana . Caſns 7
vero eſt rei inopinatæ eventns , qni neque ab
homine diligentiſſimo prævideri , vel impedi-
ri poteſt ; Unde de caſu fortuito , ut de ter-
ræmotu , rapina , impetu prædonnm , grandi-
ne , ſulmine , & ſimilibns damnum cauſſanti-
bus , nemo tenetur , qnia eſt extra humanam
providentiam , textu expreſſo *in leg. Contra-*
ctus , *§. animalium* , *ff. de Regul. Juris* ; ibi :
Animalium vero caſus , *mortes* , *quæcumque ſine*
culpa accidunt , *fugæ ſervorum* , *qui cuſtodiri non*
ſolent , *rapinæ* , *tumultus* , *incendia* , *aquarum*
magnitudines , *impetus prædonum a nullo præſtan-*
tur . Dolns autem dicitur omnis calliditas , fal- 8
lacia , & machinatio , ad circumveniendum ,
fallendum , & decipiendum alterum adhibita ;
l. 1. *§. Dolum* , *de dolo malo* .

De Jure vero naturæ non eſt in conſcien- 9
tia obligatio reſtitnendi pro damno ſine ulla
culpa Theologica illato ; Ita Leſſius , Vaſqnez ,
Tanner. , Lugo , Tambnrinns , Dicaſtill. *de re-*
ſtit. d. 3. *a num.* 7. Illſung. *tom.* 4. *d.* 3. *n.* 4.
Sporer *tom.* 4. *cap.* 2. *num.* 42. & alii paſſim .
Et ratio eſt , quia quod ſit ſine culpa , mo-
raliter imputari non poteſt ; In foro enim
conſcientiæ non poteſt eſſe obligatio reſtituen-
di propter injntiam , niſi in foro conſcientiæ
commiſſa ſit injuria ; atqui ubi nulla adfuit
cnlpa theologica , nulla fuit in foro conſcien-
tiæ injuria , ergo &c. Cum autem Doctores
præſertim antiquiores docent culpam juridi-
cam latam inducere in conſcientia obligatio-
nem reſtitutionis , ideo ſic docent , quia cul-
pa lata juridica , ſen civilis ordinarie eſt et-
iam ſimul theologica , ordinarie enim late cul-
pabilis , omittens ſcilicet diligentiam , & cir-
cumſpectionem communiter ab hominibus ſuæ
conditionis adhiberi ſolitam , circa res proxi-
mi , advertit , vel ſaltem advertere debuiſſet
damnum proximi ſecuturum , & hoc ipſo theo-
logice ſit culpabilis .

Neque etiam de Jure poſitivo (præſcinden- 10
do a Contractu) eſt in conſcientia obligatio
reparandi damnum ſine ulla culpa theologica
illatum , niſi accedat ſententia Judicis ; Ita
Molina , Vaſquez , Lugo , Haunoldus *tom.* 2.
n. 172. *&* 176. Eſparſa *q.* 26. Illſung. *loco cit.*
n. 5. & alii paſſim . Et ratio eſt , quia Leges
civiles ejuſmodi pœnales , ut 1. *Inſt. & ff. ſi*
quadrupes 2. *Inſt. ff. & Cod. de noxalibus actio-*
nibus , *l.* 1. *& penult. ff. de his qui effuderint*
l. 5. *ſtatuitur* , 4. *Inſt. & ff. ad l. Aquiliam* ;
& aliæ Leges hujuſmodi , quæ poſſent contra
noſtram aſſertionem adduci , eſſent nimis du-

ræ ,

Digitized by Google

ræ, ſi ante ſententiam Judicis obligarent ad exequendam in ſe ejuſmodi pœnam propter actionem non imputabilem in conſcientia ad culpam; ergo dicendum eſt tales Leges non intendiſſe obligare ante ſententiam Judicis: Et dato etiam quod forte intendiſſent obligare ante ſententiam Judicis, dicendum eſt non eſſe in eo rigore receptas, aut per uſum contrarium contra eas præſcriptum eſſe; quia, ut experientia conſtat, nemo eſt, qui propter talem Culpam mere juridicam ſponte ſua reſtituat, adeoque ſignum eſt, eas Leges non obligare an-
11 te ſententiam Judicis. Sic etiam ſi nulla intervenerit culpa theologica, ordinarie non eſt obligatio in conſcientia ante ſententiam Judicis compenſandi damna, quæ quis cauſſat in officio v. g. Tutoris, Conſiliarii, Confeſſarii, Profeſſoris, Judicis, Advocati, Procuratoris, Medici, Chirurgi, Pharmacopulæ &c. Ita Vaſquez, Lugo, Eſparſa, Haunoldus, Tamburinus, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 7. *d.* 7. Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 240. Illſung. *loc. cit. n.* 34. aliique plures. Et ratio eſt, quia admittentes ejuſmodi officium, vel curam, ordinarie non intendunt ſe obligare ad culpam juridicam leviſſimam, aut levem, ſed tantum ad communem diligentiam, & circumſpectionem, cavendo dolum, aut culpam latam, quæ conjuncta ſit cum culpa theologica, & non aliter; alias ſi in conſcientia cenſerentur ipſi tales obligari, nullus reperiretur, qui vellet ſimilia officia tanto onere aſſumere.

12 Poſt ſententiam Judicis eſt obligatio in conſcientia ad reparandum damnum etiam ſine ulla culpa theologica illatum. *Eſt communis;* & ratio eſt, quia alias ſententia Judicis eſſet fruſtranea, damnificans enim poſſet non parere Judici, & ſententiam eludere; Tum quia non obtineretur finis Legum, qui eſt major cautela, diligentia, & circumſpectio pro evi-
13 tandis hujuſmodi damnificationibus. Sic etiam poteſt ex contractu eſſe obligatio in conſcientia reparandi damna cauſſata abſque ulla culpa theologica. *Eſt etiam communis;* Et ratio eſt, quia poteſt quis ex contractu aliquo ſuſcipere in ſe omne periculum, ita ut, ſi res quomodocumque pereat, ſe obliget ad reſtitutionem; Sicut enim poteſt fieri contractus aſſecurationis, quo aſſecurans vult accipere in ſe onus damni etiam pro caſibus fortuitis, in quibus non eſt ulla ſua culpa; a fortiori id fieri poterit pro caſibus non fortuitis, in quibus eſt
14 ſaltem Culpa aliqua juridica ex parte ſui. De caſu autem fortuito cum ſit extra omnem humanam prævidentiam, & providentiam, regulariter nemo tenetur, niſi in tribus caſibus, ſcilicet; Primo, quando culpa ſua fuit data occaſio tali caſui fortuito, ſeu ſua culpa præceſſit caſum fortuitum, ut cum quis equum commodatum uſque Placentiam, duxit Mutinam, & in itinere Mutinam verſus raptus eſt a latronibus, tunc enim culpa præceſſit caſum, & commodatarius ſua culpa dedit occaſionem tali caſui fortuito: Secundo, quando intervenit pactum, quo quis ſe obligavit ad caſum fortuitum: Tertio, quando quis v. g. commodatarius fuit in mora culpabili reddendi equum commodatum, & per hanc periit apud ipſum commodatarium, tunc enim commodatarius tenetur etiam de caſu fortuito, dummodo tamen non eſſet etiam equus commodatus periturus apud dominum: Habentur hi tres caſus expreſſe excepti *in c. unico, de commodato*, ibi: *Cum gratia ſui tantum quis commodatum accepit, de leviſſima etiam culpa tenetur; Licet caſus fortuitus (niſi acciderit culpa ſua, vel intervenerit pactum, ſeu in mora fuiſſet) ſibi non debeat imputari; & concordat textus clarus in l. ſi ut certo §. Nunc videndum, ff. de commodato, & l.* 1. *Cod. eod. t. & l. Contractus, ff. de Regul. juris.*

Pro generali hujus materiæ, ſeu obligatio- 15
nis intelligentia juvat hic adducere tres potiſſimum regulas a Doctoribus paſſim aſſignatas, & deſumptas ex variis utriuſque Juris textibus, & præſertim *ex l. Si ut certo §. Nunc videndum*, juncto Bartolo *in Summario, ff. com-*
modati. Prima regula eſt; Quando contractus 16
fit in favorem ſolius recipientis, uti fit in commodato, tunc ipſe recipiens tenetur non ſolum de culpa lata, & levi, ſed etiam de culpa leviſſima, textu expreſſo *in cit. c. unic. de commodato*, ibi: *cum gratia ſui tantum quis commodatum accepit, de leviſſima etiam culpa tenetur*, & concordat textus apertus *in l. Si ut certo, §. Nunc videndum, & l. in rebus, §.* 1. *ff. de commodato, & l. Contractus, ff. de Regul. juris, & l.* 1. *§. Is quoque, ff. de*
actionibus, & obligationibus. Secunda regu- 17
la eſt; Quando contractus fit in favorem ſolius dantis, uti fit in depoſito, tenetur recipiens, ſeu depoſitarius ſolum de dolo, & culpa lata; *arg. l.* 1. *C. depoſiti, & cit. l. Si ut certo §. Nunc videndum*, cum ſimilibus. Tertia regula eſt. Quando contractus fit in favorem utriuſque, ſcilicet, & dantis, & recipientis, ut fit in pignore, venditione, locatione &c. tunc præſtatur ſolum culpa lata, & levis, non autem culpa leviſſima; *arg. cit. l. Si ut certo §. Interdum, ff. commodati.*

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

19 Solet communiter culpa dividi in latam,
20 levem, & leviſſimam. At plerique errant in ſtatuenda Culpa lata, Culpa levi, & Culpa
21 leviſſima. Nec perpetua eſt ea, quæ ab Auctore *n.* 115. *& plur. ſeq.* tum ab aliis inculcatur doctrina de præſtatione Culpæ pro modo utilitatis perceptæ ſecundum *leg.* 5. *ff. Commodati*; Stryk. *in uſu modern. Pandect. lib.* 1. *tit.* 6. §. 12. Bohemer. *in introd. in jus digeſt.*
22 *lib.* 13. *tit.* 6. *num.* 17. Latior vero eſt hæc materia, ut intra cancellos hujus additionis coarctari queat. Vide pro re nata Jacobum Gothofredum *in leg.* 23. *ff. de Regul. Juris* & Frider. Eſaiam Puffendorſ. in commentatione peculiari, eaque præſtantiſſima *de Culpa*, Lemgoviæ 1741. typis excuſa.

CULTUS DISPARITAS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 91. *ad* 97.

CULTUS SANCTORUM. Vide verb. *Veneratio Sanctorum*.

CURA, CURATOR. Vide verb. *Tutela*. *Tutor*.

CUSTODES CONDUCTI AD IMPEDIENDA DAMNA. Vide verb. *Locatio num.* 10. 11. *& verb. Reſtitutio art.* 1. *n.* 70. 71.

DAMNIFICATIO, DAMNUM.

1 DAmnificatio eſt duplex, lucroſa, & non lucroſa. Damnificatio lucroſa eſt damnum datum in rebus externis cum iniqua earum uſurpatione, ut fit in furto, rapina, aliiſque iniquis uſurpationibus, in quibus fur, vel iniquus invaſor rem alienam invadit, & lucrum capturus in ſuum uſum convertit.

2 Damnificatio non lucroſa eſt damnum in bonis externis proximi abſque eorum uſurpatione, ideſt abſque eo quod aliquod commodi, ſeu lucri exinde perveniat ad damnificantem, ut fit cum quis ædes, vel ſegetes proximi incendit, ejus animalia interficit &c.

3 Damnificatio non lucroſa dividitur in inculpatam, & culpatam culpa, vel Theologica, vel Civili tantum. Damnificatio culpata culpa Theologica, & proprie dicto peccato dicitur, qua damnum quis infert proximo, vel ex directo propoſito ei nocendi, vel nolendo, cum poſſit, ac debeat, abſtinere ab actione includente perfectum ei inferendi damni periculum; vel non impediendo ei damnum inferri, cum poſſit, & ex juſtitia teneatur impedire;
4 *c. Si culpa* 9. *de injuriis*, *& damno dato*. Et ex hac damnificatione culpata culpa Theologica oritur obligatio reſtituendi, ſeu damni reſarciendi, ut expreſſe loquitur textus *in d. c. Si culpa*, ibi: *Si culpa tua datum eſt damnum, vel injuria irrogata, ſeu aliis irrogantibus opem forte tuliſti, aut hæc, imperitia tua, ſive negligentia evenerunt, jure ſuper his ſatisfacere te oportet; Nec ignorantia te excuſat, ſi ſcire debuiſti ex facto tuo injuriam veriſimiliter poſſe contingere vel jacturam*. Et talis obligatio etiam 5
aute litis conteſtationem, damnificante defuncto, tranſmittitur ad ejus hæredes; *c. Paroch.* 14. *de Sepulturis*, *& c. In littera* 5. *de raptore*.

Damnificatio culpata culpa Civili, vel poli- 6
tica tantum dicitur, qua ſecluſa omni voluntate nocendi proximo, omnique actione, vel omiſſione culpabili coram Deo, ac in conſcientia, nihilominus damnum proximo infertur ex actione, vel omiſſione culpabili, vel defectuoſa contra exactum modum agendi humanum. Et ex hac damnificatione culpata culpa Civi- 7
li, ſeu juridica tantum, oritur pro foro externo obligatio reſarciendi damnum, etiamſi culpa eſſet leviſſima, textu expreſſo *l. In fine*, *ff. ad legem Aquiliam*, ibi: *in Lege Aquilia etiam leviſſima culpa venit*, quia potior debet eſſe cauſſa ejus, qui damnum abſque omni culpa patitur, quam alterius, qui ſua culpa damnum intulit, etſi forſan leviſſima; cum *in l. Factum*, *ff. de Regul. juris* expreſſe habeatur, quod *Factum cuique ſuum, non alteri nocere debet*. Unde ſi animal tuum abſque 8
alia culpa tua damnum alieni intulit, v. g. percutiendo, vel occidendo animal proximi, aut ſegetes depaſcendo, teneris pro noxa damnum illatum reſarcire, vel dare damnificato illud animal, quod damnumintulit, *l.* 1. *ff. ſi quadrupes pauperiem*. Si mancipium tuum

ex

ex ſua, ſed abſque culpa tua, intulerit damnum, teneris pro noxa tradere mancipium, vel totum damnum reparare, 2. *Inſtit. ff. & Cod. de noxalibus actionibus*. Si per incuriam non extinxiſti ignem, ax quo fuit domus combuſta, teneris ad reparandum damnum; *arg. l. Si ſervus, §. ſi fornicarius, ff. ad l. Aquiliam*. Si inconſiderate nullo dato prius ſigno aliquid dejeciſti ex alto, vel de Domo, aut navi projeciſti, unde alicui tranſeunti, aut adſtanti damnum eſt illatum, teneris ad reſarciendum; *l. 5. ſtatuitur 4. Inſtit. l. Stipulator, ff. ad Legem Aquiliam*, in qua expreſſe dicitur; *Culpam eſſe, quod cum a diligente provideri poterit, non eſſet proviſum*. Sic Caupo, Nauta, Stabularius &c. in cujus domo, navi, ſtabulo &c. furtum aſt factum, tenentur ad reparandum damnum cauſſatum ab iis, quorum opera uſi ſunt; *l. Item exterior 3. Inſtit. de obligat. ex quaſi delicto, leg. ultim. ff. Nautæ, Caupones, Stabularii &c.* Et ſic de aliis hujuſmodi.

9 Damnificatio inculpata dicitur quando nulla omnino culpa interveniente damnum infertur; Vel quia damnificans non eſt capax culpæ, ut ſi infans, vel furioſus domum incendat; *c. illud relatum 2. cauſ. 15. q. 1. & l. Sed etſi, ff. ad Legem Aquiliam*; vel quia damnificans in præcavendo damno alterius prius omnem diligentiam adhibuit; *c. ſi culpa 9. de injuriis, & damno dato*, ibi: *Sane licet qui occaſionem damni dat, damnum videatur dediſſe; Secus eſt tamen in illo dicendum, qui ut non accideret, de contingentibus nil omiſit, & §. 4. & 5. Inſtitut. de Lege Aquilia*; Vel quia juſta cauſa eſt damni inferendi, ut cum Domus incenſa, in parte nondum ardente deſtruitur, aut ædes contiguæ, ne ignis latius diffuſus majus damnum inferat; aut cum in bello juſto hoſtibus damna inferuntur, quia omni jure vim vi repellere licet; *l. Scientiam, ff. ad Legem Aquiliam*, aut cum quis in ſuo fundo fodiens vicini fontem avertit, ſi non animo nocendi vicino, ſed ſuum agrum meliorem faciendi, id facit, textu expreſſo *in l. 1. §. denique Marcello, ff. de aqua pluviali arcend.* quia nullus videtur dolo facere, qui ſuo jure utitur; *l. Nullus, de Regul. juris, & nemo damnum facit, niſi qui id facit, quod facere jus non habet*.

10 Ex dictis colliges primo, illum teneri in foro conſcientiæ ad reparandum damnum alteri illatum, qui illud cauſſavit, nedum per damnificationem culpatam culpa Theologica, & proprie dicto peccato, ut expreſſe ſtatuitur *cap. Si quis 6. c. Olim 7. cap. Si culpa tua 9. de injuriis, & damno dato*; ſed etiam per damnificationem culpatam culpa Civili, ſeu juridica lata; Et ratio eſt, quia culpa Civilis, ſeu Juridica lata ſupponit gravem culpam Theologicam, cum late culpabilis juridice omittat illam diligentiam, & cautelam communiter ab hominibus ſuæ conditionis adhiberi ſolitam pro avertendo gravi damno proximi, ad quod grave damnum proximi avertendum quilibet jure naturæ tenetur, adeoque ſi illam omittat, cenſetur cauſſa moralis illius damni, & hoc ipſo Theologice ſit culpabilis. Ita Innocentius cum aliis interpretibus *in c. Sicut 6. de homicid.* Silveſter *verb. Culpa n. 5. & 6.* Molina *diſp. 353. n. 7.* Palao *tract. 23. diſp. 3. p. 1. n. 7.* & communis aliorum.

Colliges ſecundo, Neminem (præſcindendo 11
a contractu) teneri in conſciantia ante ſententiam Judicis ad reſarciendum damnum alteri illatum per damnificationem Civilem, ſeu juridicam ſolum levem, & leviſſimam. Et ratio eſt, quia ſi leges, & maxime citatæ *ſupra n. 7. & 8.* aliæque conſimiles imponerent obligationem in conſcientia ſolvendi ante ſententiam Judicis, eſſent nimis rigidæ attenta hominum fragilitate; & cum nemo reperiatur, qui propter culpam juridicam ſolum levem, & leviſſimam ſponte ſua reſtituat, innumeros laqueos injiceret conſcientiis abſque neceſſitate boni communis, cui ſufficienter, & abunde ſatisfit obligando ad damna reſarcienda poſt ſententiam. Sic Lugo *tom. 1. diſp. 8. ſect. 3. n. 47.* Leſſius *lib. 2. c. 7. n. 44.* Molina *tom. 3. diſp. 712. n. 6.* Haunold. *tom. 2. n. 172. & 176.* Eſparſa *q. 26.* La Croix *lib. 3. p. 2. n. 163.* &
alii paſſim. Nec valet dicere, quod ſi tales 12
damnificantes non tenerentur in conſcientia ante ſententiam Judicis, ergo neque poſt ipſam tenebuntur, cum potius ipſa ſententia cenſenda eſſet injuſta. Non valet, inquam, quia negatur abſolute conſequentia; ſæpe enim Judices auctoritate Legis decernunt per ſententiam aliquam reſtitutionem, quæ ante ſententiam non erat debita; Cum enim Leges ſtatuentes debere reſarciri damna illata etiam ex culpa juridica levi, & leviſſima, juſtiſſimis de cauſſis ſint poſitæ; partim ut quilibet magis invigilet, ne ſua, vel ſuorum culpa damnum aliquod proximis inferatur, ſicque pax communis, & publica Civium quies, atque indemnitas bonorum ſuorum conſervetur, partim ut præcaveatur innumeris fraudibus, & malitiis hominum, quæ in foro externo ſunt difficilioris probationis; ſententia Judicis conformiter di-

Digitized by Google

ctis Legibus lata , merito etiam in foro con-
ſcientiæ obligat , non obſtante quod ante eam
necdum adfuerit talis obligatio reſarciendi
damnum ex culpa mere Civili , vel leviſſima ,
& ſine omni culpa Theologica illatum .
13 Colliges tertio , Doli , ſeu culpæ Theologi-
cæ incapaces in nullo foro teneri ad reſarcien-
dum aliquod damnum ; *c. Illud relatum* 2. *cauſ.*
15. *q.* 1. *& l. Sed etſi , ff. ad Legem Aquiliam.*
14 Sic nec tenentur ad reſarciendum damnum ,
qui adhibuerunt debitam diligentiam pro illo
avertendo , *c. ſi culpa* 9. *de injuriis , & damno
dato , juncto* §. 4. *&* 5. *Inſtitut. de Lege A-*
15 *quilia* , cum concordantibus . Sic non tenen-
tur ad damnum reſarciendum , qui illud cauſ-
ſarunt utendo jure ſuo ; *l.* 1. §. *denique Mar-
cello , ff. de aqua pluviali arcend. l. Nullus , de*
16 *Regul. juris* . Vide *ſupra num.* 9. Sic in nul-
lo foro tenetur aliquis reſarcire damnum ,
quod caſu omnino fortuito , qui prævideri ,
& evitari non potuit , contigit ; *cap. Cum
gratia unic. de commodato , & l.* 1. §. 4. *de
obligat. & action.*

Additiones ex aliena manu.

17 De Damno , an rebus licite inferri quando-
que poſſit , utilis eſt inveſtigatio . Optime ve-
ro illuſtravit hoc argumentum Strykius *Juri-*
18 *dic. diſſert. tom.* 5. *diſput.* 5. *per tot.* Octo au-
tem ſunt hujus diſputationis capita totam ma-
teriam exhaurientia . Primum ita conceptum
eſt : *Generalia Damni liciti exhibens* . Secun-
dum : *De Damno rebus alienis licite illato in
extruendo* . Tertium : *De Damno rebus alienis
licite illato in deſtruendo* . Quartum : *De Damno
rebus alienis licite illato in auferendo* . Quintum :
*De Damno rebus alienis illato , intercipiendo ,
& avertendo* . Sextum : *De Damno rebus alie-
nis licite illato , contrahendo* . Septimum : *De
Damno rebus alienis licite illato , immittendo* .
Octavum : *De Damno rebus alienis licite illa-
to , amittendo* .

DEBITOR , DEBITUM . Vide verb. *Re-
ſtitutio . Solutio* .

DEBITUM CONJUGALE.

ARTICULUS I.

Quando debitum Conjugale poſſit , & debeat reddi , vel non ?

Conjux tenetur ſub mortali reddere debitum 1
conjugi petenti ſerio , & inſtanter , quan-
do nulla illud denegandi intervenit cauſſa ju-
ſta , & rationabilis . *Eſt communiſſima ;* Et ha-
betur expreſſe ex Apoſtolo 1. *ad Corinth. c.*
7. *n.* 3. ubi : *Uxori vir debitum reddat , ſimili-
ter & uxor viro* , quia ut *n.* 4. rationem red-
dens ſubdit Apoſtolus : *Mulier ſui corporis po-
teſtatem non habet , ſed vir ; ſimiliter autem
& vir ſui corporis poteſtatem non habet , ſed
mulier* . Et volens Apoſtolus oſtendere , quod
hæc obligatio reddendi debitum urgeat con-
juges ſub gravi , & de juſtitia , ſub *num.* 5.
ejuſdem debiti negationem appellat fraudem :
*Nolite fraudare invicem , niſi ex conſenſu ad
tempus , ut vacetis orationi ; & iterum reverti-
mini in idipſum , ne tentet vos Satanas propter
incontinentiam veſtram* . Hinc recte inferunt Do- 2
ctores communiter , quod conjux injuſte ne-
gans debitum alteri conjugi ſerio , & inſtanter
petenti , peccat mortaliter toties quoties . Un- 3
de peccat contra juſtitiam ex genere ſuo mor-
taliter conjux ille , qui ad reddendum debi-
tum reddit ſe notabiliter impotentem immode-
ratis jejuniis , vigiliis , laboribus , & hujuſmo-
di , aut voluntariis pollutionibus , ut commu-
niter tradunt Doctores , & ſignanter Sanchez
l. 9. *diſp.* 3. *n.* 3. *&* 4. S. Antonin. *p.* 3. *tit.*
1. *c.* 29. §. 10. Silveſter verb. *Debitum q.* 1.
Paludan. *in* 4. *diſt.* 33. *q.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3.
Dicaſtill. *diſp.* 9. *dub.* 19. Coninch. *diſp.* 34.
Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *c.* 1. *n.* 2. Spo-
rer *tom.* 3. *part.* 4. *c.* 2. *n.* 506.
Notanter autem fuit dictum , petenti ſerio , 4
& inſtanter , ideſt tali modo , ut conſtet con-
jugem velle exigere copulam tamquam debi-
tum conjgale ; Nam non peccat conjux conju-
gi debitum ſemel tantum , & obiter , vel im-
plicite petenti , modeſte denegando , tergiver-
ſando , ſe excuſando , prece , vel ſuaſu aver-
tendo petentem , ſi id non valde ægre laturus
videatur . *Eſt communis* cum Sanchez , & Lay-
man locis citatis . Si tamen cognoſcat conju- 5
gem tervivetſationem talem , ſeu excuſatio-
nem ,

Digitized by Google

nem, aut avertentem precem, vel ſuaſionem
valde ægre laturum, & advertat ex privatione
debiti conjugalis eum periculo incuntinentiæ
exponi, tunc pertinaciter negans, ſeu ſe excu-
ſans, aut diſſuadens, peccat mortaliter, licet
percipiat conjugem non adeo ſerio, & rigoroſe
tamquam debitum conjugale copulam exigere.
Ita etiam communis cum Sanchez, & Layman
6 locis citatis. Ad dignoſcendum quod conjux
ſerio debitum conjugale petat, non eſt neceſ-
ſaria petitio expreſſa, & formalis, ſed ſufficit
tacita, virtualis, & interpretativa, quæ ha-
beatur a ſignis indicantibus ſeriam voluntatem
petendi. Divus Thomas *in 4. diſt. 32. quæſt.
unica art. 2. quæſtiuncula prima in corpore;* D.
Antoninus *tertia parte tit. 1. cap.* 20. §. 7. &
7 alii communiter. Et hoc maxime verificatur
in fœmina, quæ potiſſimum ſubditur verecun-
diæ, & præ rubore non petit expreſſe, quod
anxie petit, & ubi quoquomodo conſtat de
voluntate, parum refert, quod verbis, vel
ſignis indicetur, per textum *in l. de quibus*,
8 *ff. de Legibus*. Et hoc etiam poteſt interdum
verificari in viro, qui ſit talis conditionis, ut
vel ratione majoris dignitatis in fœmina, vel
naturalis timoris, & verecundiæ in ipſo, non
audeat expreſſe, & verbaliter petere; tunc
enim fœmina tenetur ſignis ſaltem ſenſibili-
bus, & interpretativis exhibere actum conju-
galem, cum tam in petendo, quam in red-
dendo conjuges ſint pares, ex *cit. Epiſt. 1. ad
Corinth. c. 7. arg. cap. Præcepit* 19. *& c. Apud
nos* 20. *cauſ.* 32. *q.* 5.

9 Notanter etiam fuit dictum, quando nulla
illud denegandi intervenit juſta, & rationabi-
lis cauſſa; Dantur enim plures, & rationabi-
les cauſæ, quibus intervenientibus poteſt lici-
te debitum denegari; Primo, conjux inno-
cens poteſt denegare debitum conjugi adultero,
ut colligitur aperte *ex c. 5. & 19. Matthæi*;
frangenti enim fidem fides merito non ſerva-
tur *ex Regul. 75. Juris in 6.* ibi: *Fruſtra ſibi
fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe*
10 *præſtitam ſervare recuſat*. Si tamen etiam alter
conjux eſſet adulter, negare debitum licite
non poſſet, quia jam injuriæ adulterii ſibi in-
vicem compenſatæ eſſent; *cap. Intelleximus 6.
cap. Tua fraternitas 7. de adulteriis. Ita com-*
11 *munis*. Secundo conjux innocens liberatur
obligatione reddendi debitum, ſi alter con-
jux jure petendi debitum privatus ſit ob ince-
ſtum commiſſum cum conjugis conſanguinea
in gradu primo, vel ſecundo: Nam ubi ceſ-
ſat jus petendi, conſequenter ceſſat obligatio
reddendi; conjux autem inceſtuoſus in pœnam
criminis amiſit jus petendi debitum; *c. Tranſ-
miſſæ 4. cap. Tuæ fraternitatis 10. de eo, qui
cognovit conſanguineam uxoris ſuæ; cap. Si quis
viduam 20. cap. Qui dormierit 21. cap. Concu-
buiſti 23. cauſ. 22. quæſt. 7.* Poſtquam tamen 12
inceſtuoſus diſpenſationem ſuper petendo de-
bito impetravit, jus exigendi debitum plene
recuperavit; Sanchez *lib. 9. diſputat. 6. n.* 10.
Layman *loco cit. n.* 15. & alii paſſim. Ter- 13
tio conjux innocens poteſt denegare debitum
conjugi, qui Sodomiæ, vel beſtialitatis crimi-
ne ſeſe turpiter inquinavit. Si enim ratione
adulterii, & inceſtus poteſt a conjuge inno-
centi denegari debitum conjugi reo, a fortio-
ri poterit denegari ratione ſceleris Sodomiæ,
& beſtialitatis, cum Sodomiticum ſcelus ince-
ſtum cum ipſa matre commiſſum horrore, &
enormitate ſuperet, ut expreſſe cavetur ex S.
Auguſtino *in cap. Adulterii malum 11. cauſ. 32.
quæſt. 7.* & qui cum carne beſtiæ carnem ſuam
diviſit, indignus prorſus ſit, ut in poſterum
numquam cum conjuge fiat una caro; Qui
enim ob execranda illa ſcelera igni vivus ſe-
cundum Leges tradendus eſt, quo pacto fide-
lis conjugis conſortio dignus videri poſſet? &
colligitur *ex cap. Idololatria 5. cauſ. 28. quæſt.
1.* ubi de mente Sancti Auguſtini declaratur,
poſſe denegari debitum, & fieri ſeparationem
a conjuge reo cujuſcumque pernicioſi, & tur-
pis concubitus, ibi: *Ex quo intelligitur, quod
propter illicitas concupiſcentias, non tantum quæ
in ſtupris cum alienis viris, aut fœminis com-
mittuntur, ſed omnino quaslibet, quæ animam
corpore male utentem a Lege Dei aberrare fa-
ciunt, & pernicioſe turpiterque corrumpunt,
poſſit ſine crimine, & vir uxorem dimittere,
& uxor virum, quia exceptam facit Dominus
cauſſam fornicationis, quam fornicationem . . .
generalem, & univerſalem intelligere cogi-
mur.*

Quarto poteſt conjux denegare debitum, 14
quoties ex tali redditione ſibi timetur grave
periculum ſalutis corporalis, v. g. mortis,
vel morbi gravis, & pericoloſi, ut ſi petens
peſte, lepra, morbo gallico, vel alio conta-
gioſo morbo, & probabiliter certo infecturo
laboret, aut petat debitum ab eo, qui febri
hectica, vel alio morbo laborat, ratione cu-
jus reddendo debitum gravis ei infirmitas,
vel periculum timeatur. *Ita communis* cum
S. Thoma, & Scoto *in 4. diſt.* 32. Abbate
in cap. de conjug. leproſor. & aliis, quos ci-
tat, & ſequitur Sanchez *lib. 9. diſput.* 24.
num. 16. Layman *loc. cit. num.* 5. Et ratio
eſt, quia ex naturali interpretatione conju-
ges

Digitized by Google

ges in Matrimonii contractu corporum pote-
ſtatem inter ſe dant, ſalva ſuarum perſona-
rum incolumitate, adeoque com timetur gra-
ve periculum ſalutis corporalis, non urget
15 obligatio reddendi debitum. Nec obſtat id,
quod reſpondit Alexander III. *in c. Quoniam
2. de conjug. leproſor.* ibi: *Si virum, vel uxo-
rem leproſum fieri contigerit, & infirmus a ſa-
no debitum exigat, generali præcepto Apoſtoli,
quod exigitur eſt ſolvendum, cui præcepto nulla
in hoc caſu exceptio invenitur*: Non obſtat,
inquam, qoia reſpondent communiter Docto-
res apud Silveſtrum *verb. debitum, quæſt.* 1.
§. *ſecunda*, Sanchez *lib. 9. diſput.* 24. *num.* 17.
Layman *loc. cit. num.* 6. Pontificem ita reſpoo-
diſſe ex præſumptione, quod conjugi redden-
ti debitum propinquum infectionis pericolum
plerumque non immineat a leproſo, præſer-
tim cum raro admodum fiat, ſituſqoe muta-
tione, ac veſtitu periculum caveri poſſit; At
non pro caſu, & morbo, quo coojux ſanos
debitum perſolvere nequeat, quin ex judicio
periti Medici morbom contrahat, quia io tali
caſu & morbo nemo tenetur ſui corporis vi-
tam, & incolumitatem pro privati hominis
peccato vitando exponere, cum is in neceſſi-
tate ſimpliciter poſitus non ſit, ſed alia con-
cupiſcentiæ remedia adhibere poſſit: Quæ ex-
plicatio, & exceptio eſt joxta principium,
quod conſtituit D. Thomas *in 4. diſt.* 32. *art.*
1. *in corp.* dicens unum conjugem non teneri
ad debitum alteri reddendum, oiſi ſub iſta
conditione, *ſalva tamen prius perſonæ incolumi-*
16 *tate*. Si qois autem ſponte contraxit cum per-
ſona, quam prius ſciebat lepra, vel morbo
gallico, aut alio ſimili morbo contagioſo la-
borare, non poteſt ipſi denegare debitum, nec
cohabitationem, quia cenſetur ceſſiſſe juri ſuo,
ſicoti is, qui ſciens vitium mercis nihilomi-
nos emit, ut cum communiſſima DD. docet
Sanch. *loc. cit. n.* 22. §. *Porro*.

17 Quinto debitom conjugale denegare poteſt
molier illa, quæ ex antecedentis periculoſiſſi-
mi partus experientia, & ex Medicorum, &
Chirurgorum judicio ſcit non poſſe ſine mani-
feſto vitæ periculo partom emittere. *Eſt Com-
munis* cum S. Thoma *in 4. diſt.* 32. *q. unic.
art.* 1. *in corp.* ubi expreſſe dicit mulierem non
teneri ad debitum, niſi ſub iſta conditione;
18 *ſalva tamen prius perſonæ incolumitate*. Sexto
debitum denegare poteſt uxor gravida, quao-
do ex redditione periculum probabile mor-
tis (vel etiam abortus) timetur prolis jam
conceptæ; Immo tunc nec petere, nec red-
dere licitum eſt; *c. Origo 5. cauſ. 32. qu.* 4.
*cap. Non ſolum 15. cauſ. 32. q. 7. c. Si cauſſa
4. cauſ. 33. q.* 4. ut obſervat Laym. *loc. cit.
n.* 7. Si tamen ex motatiooe ſitus accommodi 19
poſſit evitari tale pericolum, tenetur uxor gra-
vida debitum reddere marito illud ſerio pe-
teoti. *Omnes*. Septimo poteſt conjox deoegare 20
debitum, quando alter coojox illud petit in
amentia, ebrietate, aut alias conſtitutus extra
uſum rationis, quia talis non petit actu huma-
no, & libere rationabiliter ut homo, ſed potius
ut beſtia. *Eſt communis*. Si tamen coojux e- 21
brius, vel amens acceſſurus eſſet ad aliam, vel
polloturus, tonc oxor teneretur per accidens,
& ex caritate ſaltem reddere ob impedienda
mala inde emergentia. *Ita communis*. Octavo 22
poteſt conjux debitum denegare, quando al-
ter immoderate, ac nimis freqoenter petit,
quia non videntur coojuges ſe ſe obligaſſe ad
uſum immoderatum, præſertim cum repugnet
decentiæ, ipſique valetudioi, unde non peccat
conjux, ſi v. g. peteoti ter reddat, & quarta
vice neget, ut ootat Gloſſa *in cap. Quoniam
diſt.* 31. La Croix *lib. 6. par. 3. n.* 396. Spo-
rer *tom. 3. par. 4. cap. 2. n.* 513. & alii. No- 23
no poteſt conjux debitum denegare, ſi publice,
ſeu coram aliis exigatur, aut in Eccleſia,
ubi ſine ſacrilegio conjogalis actus exerceri
non poteſt, excepto neceſſitatis caſu; ſi vide-
licet conjuges diuturno tempore incloſi in ſa-
cro loco, ob humanam fragilitatem in pericu-
lo iocontinentiæ verſentur. *Ita communis Do-
ctorum*. Decimo poteſt conjox ante elapſos duos 24
menſes a contractu matrimoniali denegare de-
bitum, ſi nondum ſit conſummatom Matrimo-
niom; poteſt enim conjux ante conſommatio-
nem matrimonii Religionem ingredi iotra duos
meoſes, unde ante elapſum tale tempus non
tenetur illud conſommare reddendo debitum;
*c. Ex publico 7. de converſione conjug. c. Com-
miſſum 16. de ſponſalibus, & Matrim.*

Undecimo conjux poteſt, immo & debet de- 25
negare debitom conjugale alteri conjugi illud
etiam ſerio, & inſtanter petenti, qoando am-
bo unanimi conſenſu ante, vel poſt Matrimo-
nium conſummatum, continentiam voverunt;
habetur clare de mente S. Auguſtini *in c. Quod
Deo 4. cauſ. 33. q.* 5. Ibi: *Quod Deo pari con-
ſenſu voveratis, perſeveranter uſque in finem red-
dere ambo debuiſtis, a quo propoſito, ſi lapſus
eſt ille, tu ſaltem inſtantiſſime perſevera*. Et
ſic docet D. Thomas *in 4. diſt. 38. quæſt. 1.
art. 3. qu. 2. ad 2. & 4.* & Antonin. *3. par.
Summ. Theolog. tit. 1. cap. 21. §. fin.* præciſis
his verbis. *Cum . . . uterque pari conſenſu vo-
verint continentiam, nullus eorum poteſt, vel de-*

bet

bet exigere debitum, vel reddere, niſi cum pec-
26 *cato mortali*, & alii communiter. Duodecimo conjux poteſt, immo & debet denegare debitum alteri conjugi illud petenti, quando ſibi invicem promiſerunt ſub juramento abſtinentiam ab uſu Matrimonii ad certum tempus, v. g. pro toto tempore Quadrageſimæ, ut colligitur *ex c. Adminiſtrationis* 1. *c. Debitores* 6. *c. Ad noſtram* 7. *& cap. Quemadmodum* 25. *de Jurejurando*, in quibus conſtat promiſſa ſola conventione firmata, poſſe quidem omitti, non vero Jurejurando obſignata; Et ratio eſt, quia non ſufficit ut conjuges mutuo ſibi ſuam remittant juratam promiſſionem ad licitum Matrimonii uſum ante lapſum præfixi temporis; non enim ſolum ad ſe invicem mutuo conſenſu ſunt obſtricti, ſed etiam apud Deum invocato ejus nomine, ipſoque in teſtem ſui pacti vocato: Unde neceſſe eſt, ut talis eis a Deo condonetur obligatio per Eccleſiæ diſpenſationem aliqua juſta interveniente cauſſa, aliter tales conjuges neque exigere, neque reddere debitum conjugale poſſunt. Sunt etiam aliæ nonnullæ cauſſæ, propter quas conjuges poſſunt licite denegare debitum conjugale, quæ brevitatis gratia relinquuntur videndæ apud Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp.* 24. *& ſequent.* & alios diffuſe de iſtis agentes.

27 Unde veniunt hic adducendæ cauſſæ, propter quas non poſſunt conjuges debitum denegare, & poſſunt licite petere, & reddere. Primo igitur conjux non poteſt debitum denegare, eo quod alter ſit nominatim denunciatus excommunicatus; *cap. Quoniam multos* 103. *cauſ.* 1. *q.* 3. ubi Gregorius VII. pro noſtra aſſertione ſic expreſſe concludit: *Quoniam multos, peccatis noſtris exigentibus, pro cauſſa exmmunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia ſimplicitate, partim timore, partim etiam neceſſitate devincti, miſericordia, anathematis ſententiam ad tempus, prout poſſumus, opportune temperamus; Apoſtolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos ſubtrahimus, videlicet uxores, liberos, ſervos, ancillas, ſeu mancipia, nec non ruſticos ſervientes &c.* Quod confirmat Innocentius III. *in cap. Quod in dubiis* 30. *de ſentent. excommun. & in cap. Inter alia* 31. *eod. tit.* ubi declarat illos, qui homini nondum excommunicato famulari ſolebant, ex lata ejus excommunicatione ab eodem miniſterio non arceri, ibi: *Cum quædam perſonæ in præmiſſo capitulo* (Quoniam multos) *illis, in quos lata fuerit excommunicationis ſententia, ante prolationem ipſius, obſequio tenerentur familiariter adhærere, neque poſtmodum ad contrarium teneantur (cum adhuc debitum duret) beneficio Canonis id agente, a priore non ſunt obnoxietate ſolutæ, ſed ad familiare tenentur obſequium, & ita per conſequens ad communicationem tenentur, ſine qua illud nequeunt exhibere.* Hinc Gloſſa *in cit. cap. Quoniam multos, verb. Uxores*, ſic expreſſe ait: *Sed numquid vir excommunicatus poteſt petere debitum ab uxore? . . . . . . Si petat vir mulierem in judicio, & ipſa objicit ei excommunicationem, Judex tenetur ex ſuo officio reſtituere ei mulierem, cum in hoc caſu poſſis ei communicare; Unde credo quod tenetur debitum reddere.*

Secundo conjux non poteſt negare debitum 28
ob ſolum metum, ne multiplicetur proles, & ob inopiam non poſſit ali. Ita Angelus verb. *Debitum* §. 15. Silveſter *quæſt.* 8. Navarr. *cap.* 16. *n.* 25. Layman *loc. cit. num.* 16. Sporer *loc. cit. num.* 516. & alii communiter negantes abſolute multiplicationem prolis excuſare a redditione debiti; Et ratio eſt, quia ex una parte multiplicatio prolis ſpectat ad præcipuum finem Matrimonii, eſtque magnum bonum, ac donum Dei, cujus gratia a conjugibus tolerandum eſt omne incommodum prima conjugii ſtipulatione conceptum; Ex altera autem parte melius eſt proli ut vivat inops, quam ut omnino non vivat; Nec ex apprehenſa inopia, & deficientia alimentorum pro prole poteſt deduci excuſatio tam ſtrictæ obligationis redditionis debiti, cum Deus in ſe vere confidentes non deſerat, juxta illud Regis Prophetæ *Pſalm.* 35. *num.* 25. *Junior fui, etenim ſenui, & non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.* Et Chriſtus ipſe Matthæi 6. *num.* 26. *& ſeq.* ſic in Dei providentia confidere præcipiat, & diffidentes ſevere objurget, ibi: *Reſpicite volatilia cœli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater veſter cœleſtis paſcit illa. Nonne vos magis pluris eſtis illis? . . . Et de veſtimento quid ſoliciti eſtis? Conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt, non laborant, neque nent . . . . Si autem fœnum agri, quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit, quanto magis vos modicæ fidei?*

Tertio non poteſt conjux debitum denegare, 29
ex quo petatur diebus Feſtis, vel diebus ſacræ communionis, aut ſimilibus. *Eſt communis* cum D. Thoma *in* 4. *diſt.* 32. *quæſt. unic. art.* 5. *in corpor.* ubi expreſſe ait: *Tenetur unus alteri debitum reddere quocumque tempore, & quacumque hora, ſalva debita honeſtate, quæ in talibus exigitur;* & iterum *in ſupplement. q.* 64. *art.* 7.

artic. 7. *in concluſ.* dicit : *Ne proptee lubricum carnis aliqua peccati detue occaſio , tenentur conjuges etiam in diebus Feſtis , & quacumque bora ſibi mutuo debitum eeddere , ſalva tamen boneſtate.* Et Silvius *in* 3. *part.* S. Thom. *quæſt.* 80. *art.* 7. ſic clare concludit : *Conjux , quæ eſt communicatura , non propterea excuſatur a redditione debiti , ſi alter inſtet , ſicuti neque excuſatue , ex eo quod illo die communicaverit.* Et habetur *in cap. Vie* 7. *cauſ.* 33. *quæſt.* 4. ibi : *Si quis vero ſua conjuge non cupidine voluptatis captus , ſed ſolummodo creandorum liberorum gratia utitur , eodem ipſo die ſi velit communicare , ipſe profecto . . . de ſumendo Corporis Dominici , Sanguiniſque myſterio , ſuo eſt relinquen-
30 *dus judicio.* Nec valet objicere, quod Apoſtolus 1. *ad Corinth. c.* 7. *n.* 5. præcipiat conjugibus , ut abſtineant ab uſu Matrimonii ad tempus, ut vacent orationi : Non valet, inquam , quia ibi Apoſtolus præcipit conjugibus , ut non fraudent ad invicem , & ſolum permittit abſtinere ad tempus ab uſu Matrimonii ex communi conſenſu , ut vacetur orationi ; & en præciſa ipſius verba : *Nolite fraudare invicem , niſi forte ex conſenſu ad tempus , ut vacetis orationi ;* Et ſic ipſum Apoſtolum intelligit S. Auguſtinus relatus *in cap. Apoſtolus* 12. *cauſ.* 33. *quæſt.* 4. ibi : *Apoſtolus nec ad tempus, ut vacent orationi , niſi ex conſenſu, voluit conjuges, nec carnali invicem fraudare de-
31 bito .* Nec etiam valet objicere Canonem *in cap. Si cauſſa* 4. *cauſ.* 33. *quæſt.* 4. ubi de mente Sancti Ambroſii ſic habetur : *Si cauſſa procreandorum Filiorum ducitur uxor , non multum tempus conceſſum videtue ad ipſum uſum , quia & dies Feſti , & dies proceſſionis , & ipſa eatio conceptus , & partus juxta Legem ceſſari temporibus bis debere demonſtrant .* Nec etiam objicere Canonem *Quotieſcumque* 2. *eadem cauſ. & quæſt.* ubi ex S. Auguſtino ſic præciſe habetur : *Quotieſcumque aut dies Natalis Domini , aut eeliquæ Feſtivitates advenerint , ſicut frequenter admonui , non ſolum ab infidelium concubinarum conſortio , ſed etiam a propriis uxoribus abſtinete.* Nec Canonem *Chriſtiano* 5. *ead. cauſ. & quæſt.* ubi ex eodem S. Auguſtino uxoris uſus diebus proceſſionis , & jejunii interdicitur . Nec Canonem *Omnis homo* 21. *de conſecrat. diſt.* 2. ubi ex Concilio Eliberitano ſic habetur : *Omnis homo ante Sacram communionem a propria uxore abſtinere debet tribus , aut quatuor , aut octo diebus .* Nec Canonem *in cap. Si ſciatis* 1. *cauſ.* 33. *quæſt.* 4. ubi de mente S. Hieronymi ſic habetur : *Si panes propoſitionis, non poterant ab iis , qui uxores ſuas tetigerant , comedi , quanto magis panis ille , qui de cœlo deſcendit non poteſt ab his , qui conjugalibus paulo ante hæſere complexibus , violari , at-
que contingi ?* Non valet , inquam , quia ta- 32
les , & conſimiles Canones intelligendi ſunt ſecundum congruitatem , & non ſecundum neceſſitatem , ex conſilio , & non ex præcepto , ut optime exponit S. Thomas 3. *part. Summæ quæſt.* 8. *art.* 7. ibi : *Hoc ſecundum congruitatem, & non ſecundum neceſſitatem , ex conſilio , & non ex præcepto eſt intelligendum .* (*a*)

Quarto non poteſt conjux debitum denega- 33
re ſub prætextu , quod alter conjux affinitatem ſpiritualem contraxerit baptizando proprium filium in caſu extremæ neceſſitatis ; Cum enim talis conjugis actio non ſolum ſit licita , ſed etiam neceſſaria , & ex præcepto caritatis imperata , non debet ei imputari ad ullam pœnam , ſicuti non ei imputatur ad ullam culpam , ex regula Innocentii III. tradita *in cap. Diſcretionem* 6. *de eo , qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ* , ibi : *Cum ſuo jure non debeat ſine ſua culpa privari .* Et expreſſe habetur deciſum a Joanne VIII. in *cap. Ad limina* 7. *cauſ.* 30. *quæſt.* 1. ibi : *Dicimus omittendum eſſe , & inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit. Nam hoc baptizandi opus Laicis fidelibus juxta canonicam auctoritatem , ſi neceſſe fuit facere , libere conceditue : Unde ſi*

ſu-

(*a*) Operæ pretium eſt referre , quæ ſcripſit Benedictus XIV. l. 5. de Synod. c. 1. n. 8. „ Olim in ſolemnioribus feſtivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum , vetitum fuiſſe conjugibus Matrimonii uſum, ex pluribus colligitur Eccleſiæ ſanctionibus , collectis a Gratiano can. 33. quæſt. 4. " Hæc forraſſe , aliaque hujus generis multa ignora fuerunt nonnullis Theologis Moralibus , qui antiquam diſciplinam ex hodierna metientes (quod ſæpe ab iiſdem fieri notavit Card. Bona rer. lithurg. l. 1. c. 18. n. 1.) non dubitarunt affirmare , nunquam ab Eccleſia fuiſſe uſum conjugii certis diebus interdictum ; cum potius aſſerere debuerint , nunc intra meri conſilii limites contineri , quod olim ſevera lege erat prohibitum ; ſicuti ſcite ponderat Catalanus in Com. ad Pontif. Rom. tom. 3. tit. de ordine ad Synodum §. 22. „ Quod attinet ad auctoritatem S. Thomæ, verba, quæ Auctor exſcribit , loco ab eo citato non occurrunt.

ſupradictus genitor filium ſuum corpore morientem aſpiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, ſacri unda Baptiſmatis lavavit, ne eum de poteſtate auctoris mortis, & tenebrarum eriperet, & in regnum Chriſti jam regnaturum ſine dubitatione tranſmitteret, bene feciſſe laudatur, & idcirco ſuæ uxori, ſibi legitime ſociatæ, impune quandiu vixerit judicamus manere conjunctum, nec ob hoc . . . ſeparari debere.

34 Quinto nec poteſt conjux debitum denegare ſub prætexto, quod alter conjux affinitatem contraxerit ratione inceſtus, vel adolterii non ſponte, ſed coactionis vi, vel ignorantia facti commiſſi. Et ratio eſt, quia talis conjux ex hujoſmodi inceſtu, ſeu adulterio ſine ulla ſua culpa commiſſo non debet ſuo jure petendi debitum ullo modo privari; *cit. cap. Diſcretionem 6. de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ*, ibi: *Cum ſuo jure non debeat ſine ſua culpa privari*, & Regul. 23. *Juris in 6.* ibi: *Sine culpa, niſi ſubſit cauſſa, non eſt aliquis puniendus;* Conjux autem, qui non ſponte, ſed coactionis vi, vel ignoraotia facti inceſtum, vel adulterium commiſit, nullam admiſit colpam, cum pro ſe fuerit omnino materialis talis actos inceſtus, vel adulterii, ex quo, ut ſupponitur, in eum nullatenus conſenſerit, neque adeo ipſi in peccatum imputari debeat ex mente S. Auguſt. relati *in cap. de pudicitia 6. cauſ. 32. qu. 1.* ibi: *Nemo impudice utitur corpore, niſi ſpiritu prius concepta nequitia;* & ut dicit Origenes *lib. 2. ad cap. 2. Epiſtolæ ad Romanos; Neque enim fieri poteſt, ut ſi ante quis non mœchetur in corde, mœchari poſſit in corpore.* Et quod affinitas contracta ratione inceſtus, vel adulterii non ſponte, ſed coacte commiſſi noo privet jure petendi debitom conjugem ionocentem, habetur expreſſe *in cap. Diſcretionem 6. de eo, qui cognovit &c.* ibi: *Sed nec affinitas, quæ poſt contractum legitime Matrimonium inter virum, & uxorem inique contrahitur, ei debet officere, qui hujuſmodi iniquitatis particeps non exiſtit, cum ſuo jure non debeat ſine ſua culpa privari.* Et quod etiam affinitas contracta ratione inceſtus, vel adulterii ignorantia facti commiſſi non privet jure ſuo petendi debitum conjogem ſic ignoranter, & conſequenter ſolum materialiter peccaotem, habetur expreſſe *in cap. Si virgo 5. cauſ. 34. qu. 1. & 2.* ibi: *Hinc etiam ignorantia excuſat eum, qui neſciens dormivit cum ſorore uxoris ſuæ*, & *cap. In lectum 6. ead. cauſ. & quæſt.* ibi: *In lectum mariti, abſente uxore, Soror ivit uxoris, quam ille uxorem putans ſuam eſſe, dormivit cum ea; ſuper hoc viſum eſt, ſi ipſe per ſecuritatem veram hoc probaverit, quod inſcius fecerit hoc ſcelus . . . . legitimam ſuam conjugem habere permittatur.*

35 Debitum conjugale licite petitur, & redditur, etiamſi mulier ſit prægnans, dommodo tamen abſit periculum abortus. *Eſt communis.* (*a*) Nec obſtat textus *cap. Origo 5. cauſ.* 32.

(*a*) Sententia eſt Sanctorum Patrum auctoritati innixa, imprimiſque S. Auguſtini; uſum matrimonii culpa non vacare, oiſi propagandæ prolis, vel debiti reddendi cauſſa exerceatur. Plura ex S. Doctore producere monumenta, perſacile eſſet. Unum, vel alterum lectorum oculis ſiſtimus. *Melior eſt quidem*, ait S. D. l. de bono Coujugali cap. 6. *ab omni concubitu continentia, quam vel ipſe Matrimonialis concubitut, qui ſit cauſſa gignendi: Sed quia illa continentia meriti amplioris eſt; reddere vero debitum, nullius eſt criminis; Exigere autem ultra generandi neceſſitatem CULPA VENIALIS*, &c. Tom. 6. operum, colum. 236.

Et in Enchiridio c. 78. *Putari poſſet*, inquit, *non eſſe peccatum miſceri conjugi non Filiorum procreandorum cauſſa, quod bonum eſt nuptiale, ſed carnalis etiam voluptatis; ut Fornicationis . . . mortiferum malum . . . incontinentium devitet infirmitas. Poſſet ergo, ut dixi, hoc putari non eſſe peccatum, niſi addidiſſet* (Apoſtolus): *hoc autem dico ſecundum veniam, non ſecundum imperium. QUIS AUTEM ESSE PECCATUM NEGET, cum dari veniam facientibus, Apoſtolica auctoritate fateatur?* Ibidem colum. 166. Legeſis & S. Hieronymum io caput 5. Epiſtolæ ad Epheſios l. 2. tom. 7. operum editionis noviſs. Veronen. colum. 657. & S. Gregoriom magnum in Regula paſtorali part. 3. cap. 27. tom. 2. operom edit. Benedict. colum. 80. Hinc S. Thom. io 4. diſtinct. 31. quæſt. 2. art. 2. docet, *duobus ſolis modis conjuges abſque omni peccato conveniunt; ſcilicet cauſa prolis procreandæ, & debiti reddendi, ALIAS AUTEM SEMPER EST IBI PECCATUM, AD MINUS VENIALE.* Qui igitur fieri poteſt, ut idem uſus innoxius evadat, uxore prægnante, ut hic Aoctor abſque olla reſtrictione aſſerit? Sane ſi Sanctorum Patrum, ſacrorumque Canonum doctrinam conſulamos, in contrariam ſententiam declinemus, oportet.

S. Clemens Alexand. l. 2. Pædag. cap. 10. *Ullum*, inquit, *induxit* (Moyſes) *veterum Hebræo-*

Digitized by Google

32. *quæſt.* 4. *cap. Non ſolum* 15. *ead. cauſ.* 32. *quæſt.* 7. *cap. Si cauſſa* 4. *cauſ.* 33. *qu.* 4. ubi videtur prohiberi acceſſus ad uxorem gravidam. (*b*) Reſpondetur enim hoc eſſe de conſilio, & non de præcepto, niſi in caſu proba-
36 bilis periculi abortus. Licite etiam petitur eo tempore, quo mulier eſt lactans. *Eſt communis*. Nec obſtat textus *cap. Ad ejus* 4. *diſt.* 5. ubi dicitur: *Ad ejus vero concubitum vir ſuus accedere non debet, quo uſque qui gignitur, ablactetur*. Reſpondetur enim etiam hoc eſſe de conſilio, & non de præcepto, niſi in caſu probabilis periculi mortis ſuæ prolis, quando ſcilicet mulier percipiat, quod ratione uſus conjugii lec ſuum notabiliter fiat noxium infanti, aut ad ejus nutritionem notabiliter deficiat.
37 Debitum petere, & reddere eo tempore, quo mulier eſt puerpera, ideſt poſt recentem partum durante adhuc naturali purgatione mulieris, per ſe loquendo, non eſt quidem peccatum mortale, ut tenent plurimi Doctores, at nihilominus communiter peccatum veniale deeſſe non ſolet, & hoc ob nimiam intemperantiam, quæ in copula iſta fœditati juncta intervenire ſolet; Herincz *diſp.* 5. *de Matrim. quæſt.* 6. *num.* 18. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 21. *num.* 7. & alii paſſim; & colligitur *ex cap. Ad ejus* 4. *diſt.* 5. ubi de mente S. Gregorii ſic habetur: *Hæ itaque, quæ filios ſuos ex prava conſuetudine aliis ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus prius tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri*; & ex reſponſione *Nicolai I. ad conſulta Bulgarorum cap.* 68. ibi: *Quot diebus viro, poſtquam mulier filium genuerit, ab ea ſit abſtinendum, non adinventionibus noſtris, ſed verbis beatæ memoriæ Gregorii Romani Pontificis, & Anglorum gentis Apoſtoli declaratur, qui Auguſtino Epiſcopo, quem in Saxoniam ipſe direxerat, ſcribens, inter cætera dixit: Ad ejus vero* (ideſt Mulieris) *concubitum vir ſuus accedere non debet &c.*

Debitum petere & reddere eo tempore, quo 38
mulier eſt menſtruata, ideſt menſtruo fluxui ſtatutis temporibus ſubjacet, in Lege veteri *cap.* 20. *Levitici* ſub pœna capitali prohibebatur, ibi: *Qui cojerit in fluxu menſtruo, interficiantur ambo de medio populi ſui*; Et licet quod hoc præceptum tamquam cæremoniale quo ad pœnam ceſſaverit cum ipſa Lege, tamen quia non ſolum erat indictum ad evitandam immunditiam Legalem, ſed etiam ne ex tali coitu proles naſceretur imperfecta, & quo ad hunc
reſpe-

braeorum coeuntem cum ſua uxore prægnante. Sola enim voluptas, ſiquis ea etiam utatur in conjugio, eſt præter leges, & injuſta, & a ratione aliena. Rurſus Moyſes abduxit viros a prægnantibus, quouſque pepererint . . . Nefas eſt ergo operantem jam Naturam adhuc moleſtia afficere, ſuperflue ad petulantem prorumpendo libidinem. Tom. 2. operum editionis Oxonii; pag. 225.

S. Ambroſius lib. 1. in Lucam, num. 54. *Ad cobibendam*, inquit, *petulantiam tuam manus quaſdam tuè Auctoris in utero hominem formantis advertis. Ille operatur, & tu ſacri uteri ſecretum inceſtas libidine? Vel pecudem imitare, vel Deum verere*. Tom. 1. operum edit. Benedict. colum. 1281.

Videri etiam poſſunt SS. Auguſtinus, & Hieron. locis laudatis. Quapropter ſacris cautum eſt canonibus, ut qui cum uxoribus prægnantibus conveniebant, pœnitentiæ ſubjicerentur. Hoc conſtat ex Pœnitentiali Romano tit. 7. cap. 9. & 10. & ex Pœnitentiali Bedæ cap. 2. & 10. Unde S. Thomas in 4. diſtinct. 31. in Expoſitione textus ait: *Ideo Hieronymus vituperat acceſſum viri ad uxorem imprægnatam: Non tamen quod ſemper ſit peccatum mortale, niſi forte quando probabiliter timetur de periculo abortus*. Ex hucuſque laudatis auctoritatibus perſpicax Lector judicium ferre poteſt, utrum Canones ab Auctore laudati conſilium, an præceptum ſonent, quos præceptum indigitare in promptu eſſet oſtendere, ſi id neceſſitas expoſtularet. Unum addimus: ſcilicet ne incautus Lector omnes doctrinas, quæ in hoc articulo leguntur, amplectatur, v. g. expoſitam ſub num. 42. circa modum concubendi; ſub num. 45. de debiti petitione cum dubio circa matrimonii validitatem, quam e diametro eſſe oppoſitam ſententiæ Innocentii III. relatæ in *cap. inquiſitioni, de ſentent. excommunicationis*, nemo ſanæ mentis inficiabitur.

(*b*) Sobrie, & juſte, & pie vivendum eſſe in hoc ſæculo, omnibus præcipit Apoſtolus Tit. cap. 2. Conjuges, vel qui Conjugum peccata audire tenentur, ea verba perpendant, & quæ ſequuntur S. Bonaventuræ Compen. Theol. Verit. l. 6. c. 38. „ Poteſt quis accedere ad uxorem ſuam quatuor de cauſis: ſcilicet cauſa prolis, cauſa reddendi debitum, cauſa vitandæ incontinentiæ, Quarto poteſt fieri cauſa explendæ libidinis: & hoc modo peccatum eſt veniale, vel mortale, ſecundum quod libido eſt venialis, vel mortalis.

Digitized by Google

reſpectum erat præceptum morale, etiam nunc eſt ſervandum, ut expreſſe docet S. Thomas *in* 4. *diſt.* 32. *quæſt. unic. art.* 2. *qu.* 2. *in corpor.* ibi: *Accedere ad menſtruatam in Lege prohibitum erat duplici ratione; tum propter immunditiam, tum propter nocumentum, quod in prole ex hujuſmodi commixtione frequenter ſequebatur, & quoad primum præceptum erat cæremoniale, ſed quantum ad ſecundum erat morale, quia cum matrimonium ſit ad bonum prolis principaliter ordinatum, ordinatus eſt omnis matrimonii uſus, quo bonum prolis impenditur. Et ideo hoc præceptum obligat etiam in nova Lege propter ſecundam rationem, etſi non propter primam.* Et hu-
39 jus ſententiæ fuerunt etiam S. Auguſtinus *lib.* 3. *de peccat. merit. & remiſſ. cap.* 12. *num.* 22. S. Hieronymus *lib.* 6. *in Ezechiel. cap.* 18. & S. Gregorius relatus *in cit. cap. Ad ejus* 4. *diſtinct.* 5. & alii. Sed quia tales SS. Patres non explicant ſub quali peccato obliget nunc tale præceptum, & S. Thomas *loc. cit.* ſubjungit, quod talis *fluxus non durat niſi ad modicum tempus; unde prohibitum eſt ad talem accedere, & ſimiliter prohibitum eſt mulieri in tali fluxu debitum petere*, dicendum eſt, quod debitum petere pro tali tempore ſit ad minus peccatum grave veniale, ut vult communior Doctorum; eo vel maxime, quod multi magni nominis Doctores ſuſtinent eſſe peccatum mortale.

40 Debitum conjugale licite petitur, & redditur etiam non ſervato debito concumbendi modo, aut ſitu, dummodo fiat propter aliquam juſtam, & rationabilem cauſam, v. g. vel propter periculum ſuffocationis fœtus, vel ægritudinem, vel aliam indiſpoſitionem corporis, puta nimiæ pinguedinis, & hujuſmodi, & ſervetur vas naturale abſque periculo extramiſſionis ſeminis, ſeu fraudationis generationis.
41 *Eſt communis.* Non eſt tamen licitum ſaltem ſub veniali petere, & reddere debitum non ſervato debito concumbendi modo, aut ſitu ſine ulla rationabili cauſa, & ſolum majoris voluptatis gratia, ut colligitur *ex cap. Nervi* 2. *diſt.* 13. *cap. Deinde* 3. *diſt.* 26. *cap. Origo* 5. *cap. In eo* 12. *& cap. Liberorum* 14. *cauſ.* 32. *qu.* 4. *& cap. Vir* 7. *cauſ.* 33. *quæſt.* 4. Unde merito fuit ab Innocentio XI. Die 2. Martii 1679. damnata inter alias ſequens propoſitio nona in ordine, ibi: *Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.* Ita Roſignolus *contract.* 15.
42 *de Matrimonio* 7. *prænot.* 3. *ſect.* 3. *num* 4. cum communi aliorum, ſaltem quo ad petere; Quamvis ſit contra varios quo ad reddere, volentes quod quando conjux petens debitum peccat ſolum venialiter, vel ob circumſtantiam ſe tenentem ex parte ſolius petentis, vel ob circumſtantiam ſe tenentem ex parte ipſius actus, alter reddens nullo modo peccet, nec eximatur ab onere reddendi, ut docet Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſput.* 6. *num.* 6. cum variis aliis.

Conjuges, qui mala fide, ſeu dubii de va- 43
lore Matrimonii contraxerunt, non poſſunt ſtante illo dubio nec petere, nec reddere debitum, quia non eſt poſſeſſio pro Matrimonio, ſed pro ſexto Decalogi præcepto copulam inter eos prohibente, nec alterutro ſavet poſſeſſio juris pro petendo debito, cum poſſeſſio juris inchoari non poſſit cum mala fide. *Ita communis.* Si vero unus tantum conjux mala fide, 44
ſeu dubius de valore Matrimonii contraxit, non poteſt ille ſtante tali dubio petere debitum, tenetur tamen illud reddere alteri, qui bona fide contraxit, quia hic, qui bona fide contraxit, ſtante dubio non eſt privandus ſuo jure, cum ſit in poſſeſſione juris conjugii, ac ſtante dubio melior ſit conditio poſſidentis; habetur expreſſe *cap. Dominus* 2. *de ſecundis nuptiis.* Si Matrimonio bona fide contracto 45
ſuperveniat dubium de valore, poterit talis dubitans poſt debitam diligentiam, & inquiſitionem factam, ex qua veritas nondum comperta eſt, non ſolum reddere, ſed etiam petere debitum; Nam dubium ſuperveniens bonæ fidei poſſeſſori obeſſe non debet. Ita ex communiori Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 41. *quæſt.* 4. *num.* 45. *& lib.* 1. *moral. cap.* 10. *num.* 9. Barboſa *in lib.* 5. *decretal. cap. Inquiſitioni num.* 5. *de ſentent. excommunic.* Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 39. *num.* 108. Layman *Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 24. Henricz *diſp.* 7. *de Matrimon. qu.* 6. *num.* 32. Reiffenſtuel. *Theolog. moral. tract.* 14. *diſp.* 13. *num.* 85. Diana *p.* 4. *tract.* 13. *reſolut.* 15. Tetill. *de conſcient. quæſt.* 23. *num.* 66. Dicaſtil. *de reſtitut. d.* 5. *a num.* 221. Reginal. *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *num.* 100. Ægid. *de Sacram. & cenſur. diſput.* 34. *dub.* 10. *n.* 105. Socin. *in* 4. *de juſt. quæſt.* 5. *art. ult.* Valentia *tom.* 4. *diſput.* 10. *qu.* 6. *punct.* 2. Lugo *de juſtit. diſp.* 17. *n.* 88. Cardenas *in* 2. *Criſi d.* 19. *n.* 107. La Croix *lib.* 6. *par.* 3. *de Matrimon. num.* 302. & apud ipſum ibidem dict. Scotus, Vera Crux, Vict. Lopez, Suarez, Coninch. Bonacina, Leſſius, Lorca, Breſſ. Boſſ. Bardi, & alii contra multos alios ab ipſo citatos.

Et veritas noſtræ aſſertionis colligitur ex 46
S. Auguſtini verbis relatis *in cap. Si virgo* 5. *cauſ.* 34. *quæſt.* 1. *&* 2. ubi ſic expreſſe habetur:

Digitized by Google

tur: *Si virgo nupſerit neſciens viro alieno, hoc ſi ſemper ſciat, numquam ex hoc adultera erit; Si autem ſciat, jam ex hoc adultera eſſe incipit; ex quo cum alieno ſciens cubaverit, ſicut in jure prædiorum tamdiu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſime dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum; cum vero ſciverit, nec ab aliena poſſeſſione receſſerit, tunc malæ fidei poſſeſſor perhibebitur*. Et ex cap. *Laudabilem* 2. *Ut lite pendente*, ubi ſic præciſe a Clemente III. fuit reſponſum: *Reſpondemus quod Conjugum alterutrer accuſatus* (de Matrimonii defectu) *ante probatam accuſationem jure, quod habet in altero, privari non poſſit*. Et ex cap. *Dominus* 2. *de ſecundis nuptiis*, ubi Lucius tertius ſupponit, ſi ſecundo Matrimonio bona fide contracto ſuperveniat dubium de morte prioris conjugis, poſſe eum, qui bona fide contraxit, petere debitum, & alterum etiamſi mala fide contraxerit, poſſe reddere, ibi: *Super Matrimoniis, quæ quidam ex vobis nondum habita obeuntis conjugis certitudine contraxerunt, id vobis reſpondemus, ut nullus amodo ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quod ab hac vita migraverit conjux: Si vero aliquis, vel aliqua id hactenus non ſervaverit, & de morte prioris conjugis adhuc ſibi exiſtimat dubitandum; ei, quæ ſibi nupſit, debitum non deneget poſtulanti, quod a ſe tamen noverit nullatenus exigendum; quod ſi poſt hoc de prioris conjugis vita conſtiterit, relictis adulterinis complexibus ad priorem conjugem revertatur*. Et ratio noſtræ aſſertionis eſt, quia talis ſic dubitans præmiſſa debita diligentia, & inquiſitione habet ignorantiam invincibilem de invaliditate Matrimonii, ergo manet poſſeſſio pro validitate Matrimonii bona fide contracti, juxta cit. cap. *Si Virgo* 5. *cauſ.* 34. *quæſt.* 1. & 2. ibi: *Bonæ fidei poſſeſſor rectiſſime dicitur, quandiu ſe poſſidere ignorat alienum*; adeoque manet in jure petendi debitum, cum melior ſit conditio poſſidentis, & dubium ſuperveniens bo-
47 næ fidei poſſeſſori obeſſe non debeat. Et hoc
ipſum a fortiori eſt dicendum, ſi dubium ſuperveniens, oriatur ſolum ex levi, ac temeraria credulitate, nam poteſt tale dubium ad conſilium proprii Paſtoris, ſeu Parochi deponi, ac debitum conjugale non ſolum licite reddi, ſed etiam peti, textu oppreſſo *in cap. Inquiſitioni* 44. *de ſentent. excommun.* ibi: *Et quidem ad ſui Paſtoris conſilium (conſcientia levis, & temerariæ credulitatis exploſa) licite poteſt non ſolum reddere, ſed exigere debitum conjugale*.

48 Nec valet objicere contra noſtram principalem aſſertionem, id quod Innocentius tertius proſequitur immediate dicere *in d. cap. Inquiſitioni*, ibi: *Verum cum conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili, & diſcreta, quamvis non evidenti, & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet, ne in alterutro, vel contra Legem conjugii, vel contra judicium committat offenſam*. Non valet, in- 49
quam, quia ut optime reſpondet Cardin. De Lugo *tom.* 1. *diſp.* 17. *n.* 88. vel Pontifex *in d. cap. Inquiſitioni* loquitur ſolum de conjuge, qui nondum adhibuit debitam, & ſufficientem diligentiam pro cognoſcenda veritate, ut volunt multi, quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 41. *quæſt.* 4. *num.* 53. Vel etiam dato, quod univerſaliter loquatur, dicere poſſumus ex illo magis confirmari noſtram concluſionem; nam alter conjux, qui erat poſſeſſor bonæ fidei, dicitur poſſe petere, & reddere; alter autem, dum habet dubium, non permittitur petere, quia nimirum in caſu illius textus conjux non habebat dubium mere negativum, ſed potius credulitatem, & opinionem poſitivam, de impedimento Matrimonii, ut conſtat ex verbis illius capitis; ſtante autem illa opinione de impedimento, & non ſtante opinione etiam probabili de negatione impedimenti, non poterat conjux petere, quia nullum habebat indicium ſaltem probabile de valore illius Matrimonii; Unde apparet, quod Innocentius III. *in d. cap. Inquiſitioni*, ideo ſic reſpondit, quia ille, de quo erat caſus, ab initio mala fide contraxerat Matrimonium, quia videlicet poſitive dubitabat de ejus valore, ut proinde ſit caſus ſimilis illi, qui refertur *in cit. cap. Dominus* 2. *de ſecundis nuptiis*; ubi Lucius tertius, ut apparet ex ſuis verbis adductis ſupra *ſub num.* 45. reſpondet dubitantem de valore Matrimonii, quod contraxerat, nondum habita certitudine conjugis prioris præmortuæ, debitum interim a conjuge ſua exi-
gere non poſſe. Hinc non facit objectio talis 50
textus pro noſtro caſu, qui eſt de dubio ſuperveniente Matrimonio jam bona fide contracto, adeoque licet ſic dubitans petendo debitum poſt adhibitam debitam diligentiam ſe exponat periculo fornicationis materialis, non ſe exponit tamen periculo fornicationis formalis, cum ignorantia invincibilis in bonæ fidei poſſeſſore a peccato formali excuſet.

Si conjux pro certo cognoſcat invaliditatem 51
Matrimonii, eo quod indubitanter ſciat ſubeſſe impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Eccleſiæ probare nequeat, non ſolum non poteſt petere, ſed nec reddere debitum, non ob-

Digitized by Google

obſtante quod per ſententiam judicialem Ec-
cleſiæ (quæ de occultis non judicat,) vel et-
iam per excommunicationem ad id compella-
tur, aut ab altero conjuge, abſque gravi ſcan-
dalo, aut etiam abſque manifeſto vitæ pericu-
lo diſcedere nequeat. *Eſt communis* : & ratio
eſt, quia in nullo caſu poteſt quis ſcienter for-
nicari, ſeu alteri carnaliter commiſceri extra
legitimum Matrimonium; hoc enim eſt intrin-
ſece malum; Unde talis potius in foro exter-
no debet humiliter ſententiam excommunica-
tionis ſuſtinere, ut expreſſe ſtatuitur *in cap.
Litteras* 13. *de reſtitut. ſpoliat.* ibi : *Cum mu-
lier, quæ conſanguinitatis habet notitiam, præ-
ſertim in gradibus, quos Lex divina (Levitici
c.* 18.) *prohibuit, non poſſit hujuſmodi viro ſine
peccato mortali carnaliter commiſceri; quoniam
omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, &
quidquid fit contra conſcientiam ædificat ad ge-
hennam: fruſtra in tali caſu adjudicaretur reſti-
tutio ſpoliato, cum illa contra Deum non debeat
in hoc judici obedire, ſed potius excommunica-
tionem humiliter ſuſtinere*. Idem declarat ipſe-
met Innocentius III. *in cap. Inquiſitioni* 44.
de ſentent. excommun. ibi : *Credimus diſtinguen-
dum, utrum alter conjugum pro certo ſciat im-
pedimentum conjugii, propter quod ſine peccato
mortali non valet carnaliter commercium exerce-
re, quamvis illud apud Eccleſiam probare non
poſſit; an non ſciat pro certo, ſed credat. In
primo caſu debet potius excommunicationis ſen-
tentiam humiliter ſuſtinere, quam per carnale
commercium peccatum operari mortale*. Talis e-
nim conjux ex ſimili excommunicatione con-
tra ſe lata non ligatur apud Deum, cum irri-
ta, & invalida ſit excommunicatio, quæ pec-
cato mortali non nititur, ut ait Concilium Mel-
denſe *in cap. Nemo* 41. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. nec
proinde veræ Cenſuræ effectum producere va-
leat, ut conſtat de mente Gelaſii I. relat. *in
cap. Cui eſt* 46. *dist. cauſ.* 11. *quæſt.* 3. & de
mente S. Hieronymi relati *in cap. Quomodo* 44.
ead. cauſ. & quæſt. & de mente S. Auguſtini
in cap. Cœpiſti 48. *in cap. Quid obeſt* 50. *& in
cap. Etſi* 13. *ead. cauſ. & quæſt.* Et expreſſe
Gloſſa *in cap. Si quis* 70. *cauſ.* 1. *qu.* 1. ibi :
*Quid ergo ſi Epiſcopus excommunicet? patienter
ferat, nec curet, cum non ligetur apud Deum*.
52 Quod autem nequeat conjux ab alio diſcedere
abſque gravi ſcandalo, aut etiam abſque ma-
nifeſto vitæ periculo, nihil refert, nam ut ex-
preſſe dicitur *in Regul.* 3. *Juris : Utilius ſcan-
dalum naſci permittitur, quam veritas relinqua-
tur*. Et occiſus ex hac cauſa meretur pro ſer-
vanda virtute ſupernaturali caſtitatis, & ſic
evaderet Martyr, nam non ſolum qui propter
confeſſionem Fidei, ſed etiam qui pro defen-
ſione aliarum virtutum ſupernaturalium mo-
riuntur, Martyrii palmam conſequuntur. Ge-
neraliter enim loquendo omnia virtutum ope-
ra, quatenus referuntur in Deum, ſunt quæ-
dam Fidei proteſtationes, quia dum quis po-
tius vult mori, quam Deum peccato quopiam
offendere, ipſo facto proteſtatur, Deum eſſe
ſummum bonum, ac omnibus aliis bonis crea-
tis præferendum; quod eſt Articulus Fidei
Chriſtianæ; Unde Sanctus Auguſtinus *ſer.* 250.
de tempore ſic expreſſe dicit : *Chriſtianis quoti-
diana Martyria deeſſe non poſſunt; Sicut enim
Caſtitas, & veritas, & juſtitia, Chriſtus eſt,
ſic & ille, qui iis inſidiatur, perſecutor eſt;
Qui & in aliis defendere, & in ſe cuſtodire vo-
luerit, Martyr erit*.

Conjux, qui durante Matrimonio contraxit 53
affinitatem cum ſua conſorte, cognoſcendo vi-
delicet carnaliter ejus conſanguineam in pri-
mo, vel ſecundo gradu, non poteſt petere de-
bitum; *cap. Qui dormierit* 30. *cauſ.* 27. *qu.* 2.
cap. Si quis 1. *de eo, qui cognovit &c.* Licite 54
tamen poteſt reddere, immo tenetur, textu
expreſſo *in c. Diſcretionem* 5. *de eo qui cognovit
&c.* ibi : *Nec affinitas, quæ poſt contractum le-
gitime Matrimonium inter virum & uxorem ini-
que contrahitur, ei debet officere, quæ hujuſmodi
iniquitatis particeps non exiſtit, cum ſuo jure non
debeat ſine ſua culpa privari*, & *c. Tuæ frater-
nitatis* 10. *eod. tit.* ibi : *Vir ejus poterit, & de-
bebit cum Dei timore debitum ei ſolvere conjuga-
le, cum affinitas poſt Matrimonium inique contra-
cta illi nocere non debeat, quæ iniquitatis parti-
ceps non exiſtit*. Notanter autem fuit dictum 55
conſanguineam in primo, & ſecundo gradu, quia
ſi eſſet conſanguinea ſolum in tertio, aut quar-
to gradu, non incurreret pœnam non petendi
debitum, prout teſte Farinacio *in declar. ſuper
ſeſſ.* 24. *Conc. Trid. c.* 4. *de reformat. Matrim.*
declaravit Gregorius XIII. his verbis : *Sanctiſ-
ſimus Dominus noſter Gregorius XIII. ex ſenten-
tia Cong. dixit per hoc decretum ſublatum cenſe-
ri impedimentum quoque ſupervenientis affinita-
tis poſt contractum Matrimonium, quia ſi impe-
dimentum dirimens ſublatum eſt, quod majus eſt,
ergo & illud, quod impedit, ne is per quem
contracta eſt affinitas, ſine peccato poſſit exigere
debitum, quod minus eſt*.

Conjux voto ſimplicis caſtitatis adſtrictus li- 56
cite non poteſt petere debitum, tenetur tamen
reddere; *cap. Quidam* 3. *cap. Cariſſimus* 12. *de
converſion. Conjug. cap. Sunt qui* 19. *cauſ.* 27.
quæſt. 2. *cap. Si dicat* 1. *cap. Notificaſti* 2. *cap.*

Una ſola 6. & cap. Noluit 16. cauſ. 33. qu. 5. Et ratio eſt quia votum caſtitatis iocludit obligationem præcepti oegativi, cum vovens ſe obſtringat ad ſe abſtinendom ab omni actu venereo; adeoque votum caſtitatis ab uno conjoge factum obligat ſemper, & pro ſemper quo ad ea, quæ cum Matrimonio ſunt compatibilia; compatibile aotem eſt non petere debitum, licet noo reddere non ſit compatibile.

57 Nec valet dicere, qood hoc eſſet nimis difficile conjugi voventi, & nimis oneroſum alteri conjugi non voventi, maxime ſi conjux non vovens ſit mulier, quæ verecundabitur petere. Non valet, inquam, quia ſi conjogi voventi ſit difficile, ſibi impotet, & petat diſpenſationem, & oneroſum alterius conjugis non voventis tollitur, ex qoo coojox vovens poſſit reddere, noo ſolum qoaodo alier petit expreſſe, ſed etiam quando ex ſignis, qoæ ioter conjuges ſunt oota, advertit alterum conjugem optare, ut patet ex dictis ſupra *n.* 6. 7. & 8-

Articulus II.

Qno ad ea, quæ concernunt diſpenſationem ſuper impedimento petendi debitum conjugale.

1 PRæmiſſo quod diſpenſatio, ad hoc ot ſit valida, debet dari ex legitima & juxta caoſſa, alias per Doctores communiter eſſet irrita, & invalida, & facta ex abuſu poteſtatis conceſſæ, ex Apoſtolo 1. *ad Corinth. cap. n.* 10. *In ædificationem, & non in deſtructionem.*

2 Poſſunt Epiſcopi ad petendum debitom diſpenſare cum conjuge, qui ante Matrimoniom emiſit votum perpetuæ caſtitatis, eoqoe ligatus nupſit. S. Antoninus 3. *par. tit.* 1. *c.* 22. §. 2. Joano. Andreas *in cap. Rurſus qui Clerici, vel voventes num.* 6. & ibi Ancharan. *num.* 2. Præpoſitus *num.* 6. Angelus *verb. Matrimonium* 3. *impediment.* 5. *n.* 3. Ugolinus *de Matrim. cap.* 20. *n.* 10. Brunellus *de ſponſalibus concl. n.* 4. Valentia 4. *part.* 10. *qu.* 5. Scotus *in* 4. *diſt.* 37. *qu. unica art.* 1. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decretal. in appendice de diſpenſatione ſuper impedimentis n.* 564. Roſignolus *de Matrimon. diſp.* 12. *quæſt.* 4. cum pluribus aliis contra Silveſtruin *verb. diſpenſatio qu.* 9. *n.* 15. Guttierez *Canon. qq. lib.* 1. *c.* 23. *n.* 17. & varios alios. Et ratio eſt quia licet Epiſcopi hoc non poſſint de jure ordinario, prout notat Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *qu.* 8. Toletos *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 1. *diſt.* 2. Graffius *in dec. par.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. *n.* 80. Diana *par.* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 66. & alii, poſſunt tamen vigore conſuetudiois, & communis praxis ſecuodum quam omoes Epiſcopi ſcientibus Pootificibus, & noo reclamantibus, quo ad hoc jus petendi diſpenſant, conſuetudo autem præſcripta dat juriſdictionem per textum clarnm io *cap. Cum contingat* 13. *de foro competenti*, & quidem joxta rectam rationem inducta eſt qnoad originem, & continuationem hæc conſuetudo, & praxis, quaodoqoidem poſſunt coojuges periculo iocootinentiæ ſubeſſe, &c.

Poſſunt etiam Epiſcopi ad petendum debi- 3
tom diſpenſare com conjuge, qui poſt coo-tractum Matrimonium, ſive illod fuerit conſummatum, ſive noo, emiſit votom perpetuæ caſtitatis, ſive cum, vel ſine conſeoſu alterius conjogis, ſive ab illo ſolo, ſive etiam ab altero conjuge ſeorſim, dummodo non foerit emiſſum ab utroque conjuge cum reciproca conventione, & expreſſa rennnciatione reciproci juris; Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 11. *a num.* 4. *ad octavum*; Aragonius 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 8. Joannes Angelus Boſſius *de triplic. Jubil. privileg. ſect.* 2. *caſ.* 20. *num.* 13. Baſilius Pontius *lib.* 8. *de Matrimon. cap.* 9. *num.* 2. Bartholomæus a S. Fauſto *lib.* 3. *Theſaur. Religioſor. quæſt.* 79. Roſignol. *loco citato num.* 23. Reiffeoſtuel *loco cit. num.* 559. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalog. c.* 3. *num.* 76. & alii plurimi. Et ratio eſt, qnia votum poſt contractum Matrimonium emiſſum ab ono conjuge, ſive cnm, vel ſioe cooſenſu alterios conjugis, ſive ab illo ſolo, ſive etiam ab altero conjuge ſeorſim, quoties non eſt emiſſum cnm reciproca cooveotione, & expreſſa renunciatione reciproci juris, licet videatur elici abſolote, & perfecte, non poteſt tamen vere dici votum perfecte abſolutum, & iotegræ caſtitatis, quia unus conjugnm ſine expreſſa reounciatione ſui juris facta ab altero conjoge non potuit vovere abſolotam, & integram caſtitatem in præjudicium alterius conjogis, cui reddere debitum ex juſtitia obligatur; vovit ergo ſolum caſtitatem pattialem, & ſecundum quid, ſcilicet non petere debitum, qnale votum ſecondum omnes non eſt reſervatum Sum. Pont. adeoque diſpenſabile ab Epiſcopis; Unde ſi Epiſcopi diſpenſando tollere poſſunt, & actu tollunt votum, quod eſt onica cauſſa, & radix impedimeoti, otique etiam tollere poſſunt, & diſpenſando tollunt ipſom impedimentum, eo quod ceſſante cauſſa ceſſet effectus; *c. cum ceſſante* 60. *de appellat.*

Notanter autem fuit dictum, dummodo non 4
ſnerit emiſſum ab utroque conjuge com reciproca

Digitized by Google

proca conventione, & expreſſa renunciatione reciproci juris, quia vi hujus mutui contractus, & reciprocæ conventionis a petendo, & reddendo abſtinendi licite, & valide, abſolute, & inregre vovent; & ſic cum in tali caſu utraque pars vi conventionis ſit liberata etiam ab obligatione reddendi debitum, conſequenter, votum libere obſervari poſſit, & debeat, ac votum ſit abſolutum, & perfectum ex parte utriuſque, & ideo reſervatum Summo Pontifici, *arg. Extrav. Et ſi Domini* 5. *de pænit. & remiſſ.* diſpenſare in illo Epiſcopi non poſſunt; Sanch. *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 37. *n.* 10. Sporer *loc. cit. n.* 76. Ancharan. *in c. Dudum, de converſ. conjugator. n.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 561. cum Abbate, Innocent. Joan. Andrea, ibi citatis, & communiori tam Theologorum, quam Juriſperitorum; *argum. cap. Quod Deo, cauſ.* 33. *quæſt.* 1. ubi de mente S. Auguſtini ſic expreſſe habetur: *Quod Deo Pari conſenſu voveratis, perſeveranter uſque in finem reddere ambo debuiſtis. A quo propoſito ſi lapſus eſt ille, tu ſaltem inſtantiſſime perſeve-*
5 *ra*. Vide *artic. antecedent. ſub num.* 24. Nec valet objicere, quod ſicuti ex dictis *num.* 2. poſſunt Epiſcopi diſpenſare in petendo debito cum impeditis ratione voti perpetuæ & perfectæ caſtitatis ante Matrimonium emiſſi, ita etiam poſſunt cum impeditis ratione voti perpetuæ, & perfectæ abſolutæque caſtitatis poſt Matrimonium emiſſi. Non valet, inquam, quia abſolute negatur paritas; quia cum illis, qui obſtricti voto perpetuæ, & perfectæ caſtitatis, ante Matrimonium emiſſo, diſpenſant Epiſcopi ratione præſcriptæ conſuetudinis juſte, & rationabiliter introductæ, ad evitandum evidens incontinentiæ periculum in conjuge, qui numquam poſſet petere debitum, & tamen ſemper teneretur reddere, quod periculum minime intervenit in illis, qui poſt contractum Matrimonium cum reciproca conventione, & expreſſa renunciatione reciproci juris vovent perpetuam & perfectam caſtitatem, in ipſis enim non adeſt tale periculum, cum nulla pars debitum petere, & reddere li-
6 cite poſſit. Unde ſicut pro iſtis nulla introducendi conſuetudinem diſpenſandi habetur juſta ratio, de nulla etiam diſpenſandi ſcitur conſuetudine Epiſcoporum, & conſequenter nulla habetur poteſtas diſpenſandi; Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 563. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 11. *n.* 10. & alii.

Excipiuntur tamen caſus urgentis neceſſita- 7
tis, in quibus Epiſcopi diſpenſare poſſunt etiam in votis Summo Pontifici reſervatis, & conſequenter ſuper ipſorum impedimento petendi debitum. Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 9. *num.* 22. Rodriquez *tom.* 11. *qq. Regul. q.* 63. *art.* 6. Navarrus *in Manual. c.* 12. *num.* 77. Silveſter *verb. votum* 4. *quæſt.* 4. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 16. Sporer *loc. cit. num.* 71. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 34. *num.* 37. & alii paſſim. Et ratio deſumitur ex Epikija, & rationabiliter præſumpta mente Summi Pontificis, nolle eum ſibi vota reſervare in quocumque caſu, ſed potius contentum eſſe, ut urgente gravi neceſſitate cum impedimento ipſum adeundi, poteſtas diſpenſandi devolvatur ad Epiſcopum proprium, ne alias animæ laqueis irretitæ in tam magno
verſentur periculo. Tales autem caſus urgen- 8
tis, & gravis neceſſitatis, in quibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ſunt illi, qui ratione peſtis, Belli, ſeu alterius hujuſmodi impedimenti, vel nullimode, vel niſi cum maxima difficultate poſſunt deferri ad Summum Pontificem, vel ſine gravi periculo, ſcandalo, aut tali malo poſſunt differri, ſeu ſuſpendi uſque ad obtentam diſpenſationem a Summo Pontifice, ut v. g. ſi ex dilatione Matrimonii uſque ad reſponſum Pontificis ex parte voventis, ſeu inter contracturos urgeat evidens, & proximum periculum incontinentiæ, ſi Matrimonium differri nequeat ſine gravi ſponſi, vel ſponſæ, vel eorum familiæ dedecore, ſi puella deflorata, proleſque naſcenda infamanda ſit; maxime ſi ſponſus, aut alias delinquens ſit morti jam proximus, & niſi gravidam ducat, naſcenda ſit proles illegitima, vel ſint orituræ graves diſcordiæ inter cognatos, & his ſimilia, de quibus Doctores citati, & præcipue Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. diſp.* 40. (*a*)

Nota Romani Theologi.

(*a*) Quæ circa Epiſcoporum poteſtatem diſpenſandi in aliquibus Matrimonii impedimentis docet Auctor, cum diſtinctione excipienda ſunt. Ac primo quidem, licet aliqua ipſis Epiſcopis in prædictis impedimentis facultas diſpenſandi competat, ea tamen non ordinaria, ſed extraordinaria prorſus cenſenda eſt. Ordinaria ſiquidem facultas diſpenſandi in lege a Superiore ſancita inferiori ineſſe minime poteſt; impedimenta autem Matrimonii vel a Generalibus Conciliis, vel a Summis Pontificibus ortum habent; atque adeo jure ordinario ne-

9 Inſuper poſſunt Epiſcopi diſpenſare ad petendum debitum cum impeditu ratiune affinitatis contractæ, & cognaiionis ſpiritualis cum ſua cunjuge. Ita quu ad primam partem Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 12. *num.* 13. Paludanus *in* 4. *diſt.* 42. *quæſt.* 1. *art.* 3. *concluſ.* 2. *num.* 28. *&* *concluſ.* 3. *n.* 29. Sotus *in* 4. *diſt.* 37. *q. unic. art.* 2. *colon.* 4. *verſ. dubium autem*, Corduba *in ſuo Quæſtionario lib.* 1. *q.* 12. *art.* 2. *diſt.* 4. *&* 5. Petrus Ledeſma *de Matrim. q.* 58. *art.* 4. *dub.* 2. *verſ. In hujus rei explicationem*, Silveſter *verb. Matrim.* 8. *q.* 15. *dict.* 7. Vivald. *candelab. Sacrament.* 1. *part. n.* 210. Sa *verb. debitum n.* 13. Ruſignolus *loc. cit. num.* 27. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 565. Sorbus *in compend. privil. verb. Abſolutio quo ad ſæculares* 2. *verſ. Tertio advertendum*, ubi citat communem. Et quo ad ſecundam partem, nempe de impedito ratione cognatiunis ſpiritualis, tenet S. Antoninus 3. *p. tit.* 1. *cap.* 15. §. 3. Paludanus *loc. cit. q.* 1. *art.* 1. *concluſ.* 1. *n.* 6. Vera Crux 1. *part. ſpeculi art.* 57. *verſ. ſed contra*, Graſſius 1. *part. deciſion. lib.* 2. *cap.* 83. *n.* 12. Navarrus *Summa in c.* 16. *n.* 34. *verſ. Interrogatus autem*, Valentia 4. *part. diſp.* 10. *q.* 5. *punct.* 5. *in fine*, Ludovicus Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 85. *col.* 2. *verſ. præterea ſi conjux*, Roſignolus *loc. cit. n.* 27. & alii paſſim. Et ratio quuad utramque partem eſt, quæ fuit aſſignata ſupra *n.* 2.

10 Eadem puteſtas diſpenſandi ſuper impedimentu petendi debitum conjugale cumpetit etiam Capitulis, eurumque Vicariis Capitularibus Sede Epiſcopali vacante. Capitulum enim, ſeu ejus Vicarius Capitularis ſuccedit in omnes actus juriſdictiunis Epiſcopalis, demptis caſibus in jure expreſſis; *cap. Cum olim* 14. *de majorit. & obedient. & cap. unic. de majorit. & obedient. in* 6. ubi, ſede vacante, Capitulo indiſtincte attribuitur Epiſcopalis juriſdictio his verbis: *Epiſcopali Sede vacante poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis juriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere &c. c. Cum nullus* 3. §. *Epiſcopo, de temporibus ordinat. in* 6. ibi: *Sede Vacante Capitulum, ſeu is, ad quem tunc temporis adminiſtratio ſpiritualium noſcitur pertinere &c.* Et ſic expreſſe tenet Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 566. & alii paſſim. Item ſuper im- 11
pedimentu petendi debitum diſpenſare poteſt Vicarius Generalis Epiſcopi; maxime ſi habeat ſpecialem facultatem ab ipſu Epiſcopo, ut communiter ſuſtinent Doctures. Si autem non habeat hanc ſpecialem facultatem, communius docent Doctores nun poſſe diſpenſare, quia diſpenſatiu eſt ſpecies quædam gratiæ, ac remiſſionis, quæ iu generali conceſſione non venit; Rebuſſus *in praxi Benefic. part.* 1. *tit. Forma Vicariatus n.* 54. *& ſequent.* Guttierez *Canonic. qq. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 15. Monet. *de commut. ult. volunt. c. n.* 478. Sbroz. *lib.* 2. *q.* 34. *n.* 2. Peregrin. *in praxi Vicarior. part.* 1. *ſect.* 2. *ſubſect.* 2. *n.* 52. & alii. Unde nun poteſt Vicarius Generalis abſque ſpeciali mandato diſpenſare in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus; eriam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ſicuti poteſt Epiſcopus in vim Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* quia Concilium hanc facultatem nun tribuit Vicario Generali, niſi ſpecialem commiſſionem ad huc habenti, prout patet ex præciſis verbis ejuſdem; ibi: *Per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum.* Rebuſſus *loc. cit. n.* 45. Barboſa *p.* 3. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 54. *n.* 121. Garcias *p.* 5. *de Benefic. c.* 8. *n.* 47. *&* 48. Engel *lib.* 1. *tit.* 28. *n.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decret. tit.* 28. *num.* 87. & alii.

Regulares Mendicantes, aliique omnes cum 12
ipſis communicantes poſſunt diſpenſare ad peten-

queunt in ipſis Epiſcopi utpote inferiores diſpenſare. Atque hanc eamdem poteſtatem diſpenſandi præſertim in impedimentis dirimentibus publicis minime Epiſcopis ineſſe multis demonſtrat Benedictus XIV. *in Synodo Diœceſana lib.* 9. *cap.* 2. *editionis Romanæ anni* 1755. Per extraordinariam igitur facultatem puſſunt Epiſcopi diſpenſare in impedimentis occultis, dummodo tres ſimul iſtæ circumſtantiæ cuncurrant: prima, ſi Matrimonium ſit publice contractum, ſeu in facie Eccleſiæ, præmiſſis denunciationibus, & bona ſaltem unius fide ex juris aut facti ignurantia. Secunda, ſi ſit cunſummatum, & ſine ſcandalo nequeant conjuges ſeparari. Tertia; ſi adiri nequeat facile prima Sedes, ſive a Pontifice diſpenſatio obtineri ob conjugum paupertatem, locurum diſtantiam, ſimileſque cauſas, & periculum peccandi ex tanta dilatione probabiliter timeatur. Si una ex bis deſit circumſtantiis, debet per Ordinarium peti a Sede Apoſtolica diſpenſatio in forma Pauperum, ut docet Cabaſſutius *in theoria, & praxi Juris Canonici lib.* 3. *cap.* 27. *n.* 7. Deinde poſſunt Epiſcopi diſpenſare in aliquo occulto impedimentu, etiam ante contractum Matrimonium, ſi nequeat Summus Puntifex conſuli; nec poſſit Matrimonii contractus differri ſine ſcandalu, & illurum, qui nuptias celebrare debent, infamia.

Digitized by Google

tendum debitum tam ſuper impedimento pro-
veniente ex voto ſimplici Caſtitatis perpetuæ
ante , vel poſt contractum Matrimonium ini-
to , quam ſuper impedimento proveniente ex
contracta affinitate ratione copulæ habitæ cum
conſanguinea , vel conſanguineo etiam in pri-
mo & ſecundo gradu alterius conjugis ; *Eſt ſe-
re communis ;* primam partem docent ſpeciali-
ter Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 16. *n.* 3.
Vera Crux 1. *par. ſpecul. art.* 15. Rodriquez
tom. 2. *ſeqq. Regul. qu.* 63. *art.* 2. Quintanad-
venas *ſingular. tract.* 9. *ſingul.* 2. *num.* 5. Hen-
riquez *lib.* 12. *de Matrimon. c.* 2. *n.* 9. Reiſ-
fenſtuel *loco cit. n.* 568. Bonagraria Habſenſis
verb. diſpenſatio n. 148. *& verb. Privilegium
num.* 420. §. *viri quoque graviſſimi* , P. Baſſæus
tom. 2. *verb. Privilegium num.* 8. Hurtado ,
Sorbus, & alii , qui communiter probant con-
cluſionem ex privilegio a S. Pio V. conceſſo
nobis Franciſcanis de obſervantia 26. *Octobris*
1569. uti refertur in compendio meritiſſimæ
Societatis Jeſu , *tit. diſpenſatio* §. 4. & in com-
pendio Minorum , *tit. diſpenſat.* poſt adnota-
tionem Capuccini . Et hoc inſuper probatur ,
quia poſſunt ſupradicti Regulares diſpenſare in
omnibus votis , in quibus jure ordinario poſ-
ſunt diſpenſare Epiſcopi , ut clare patet ex
pluribus privilegiis Summorum Pontificum , &
ſignanter Innocentii VIII. Eugenii IV. Mar-
tini V. Pauli III. Gregorii XIII. ut videri
poteſt in compendiis privilegiorum Dominica-
norum , Minorum , Auguſtinianorum , Carme-
litarum , Societatis Jeſu &c. Atqui Epiſcopi
poſſunt diſpenſare ad petendum debitum ſuper
impedimento proveniente ex voto ſimplici Ca-
ſtitatis perpetuæ ante , vel poſt contractum
Matrimonium inito , ut patet ſupra *num.* 2.
& ſeq. ergo idem poterunt etiam Regulares.
13 Quo ad ſecundam partem docent ſpecialiter
Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 16. *num.* 8.
Vera Crux 1. *p. ſpecul. art.* 23. *in fine ;* Hen-
riquez *lib.* 11. *de Matrimon. cap.* 15. *num.* 11.
Quintanadvenas *ſingular. tract.* 9. *ſingul.* 3.
Reiffenſtuel *loco cit. num.* 571. Sorbus *in com-
pendio privilegior. verb. Abſolutio* 2. *quo ad ſæ-
culares ;* & alii , qui communiter iterum pro-
bant concluſionem ex privilegio vivæ vocis
oraculo nobis Franciſcanis de Obſervantia a
S. Pio V. conceſſo his verbis : *Poſſunt dicti
Confeſſarii , ſi ſint viri docti , & in forma Con-
cilii Tridentini approbati, ex commiſſione Provin-
cialis diſpenſare in foro conſcientiæ ad petendum
debitum cum his , qui conſanguineum , vel con-
ſanguineam ſui conjugis poſt Matrimonium cogno-
verunt .*

Quia tamen adducta privilegia non ſatis vi- 14
dentur probare , ex quo fuerint conceſſa ſolum
vivæ vocis oraculo , & privilegia vivæ vocis
oraculo conceſſa revocata ſint a Gregorio XV.
2. *Junii* 1622. Conſtitut. incipient. *Romanus* ,
& ab Urbano VIII. 20. *Decemb.* 1631. Con-
ſtitut. incipient. *Alias felicis* , ideo probatur
efficacius ex privilegio Eugenii IV. quod non
vivæ vocis oraculo , ſed per Bullam conceſſit
Benedictinis Congregationis Caſſinenſis 1436.
pridie Kalendas Julii ; & refertur in Bullario
Caſſin. *Tom.* 1. *Conſtitut.* 36. quam etiam alii
allegant Doctores , præſertim Murga *tom.* 2.
diſquiſit. Moral. diſquiſit. 1. *dub.* 13. *num.* 121.
Et quamvis in præfata Bulla expreſſe non con-
tineatur facultas diſpenſandi cum inceſtuoſis
conjugibus ad petendum debitum , tamen Ju-
lius II. expreſſe declaravit hanc poteſtatem
vi dictæ Bullæ Eugenianæ eſſe conceſſam , &
ſuam ipſam declarationem notificari fecit a Lu-
dovico S. Marcelli Presbytero Cardinali , &
Maximo Pœnitentiario, & Officiali Papæ , &
ab eo Sigillo Officii Pœnitentiariæ ſubſigna-
tam ; quæ (teſte Murga) Authentico Caſſi-
nenſi Bullario eſt inſerta tenoris ſequentis :
*Nos igitur auctoritate Domini noſtri Papæ , cujus
Pœnitentiariæ curam gerimus , & de ejus ſpecia-
li , & expreſſo mandato , ſuper hoc vivæ vocis
oraculo nobis facto , ut tam vigore conceſſionis
Apoſtolicæ prædictæ , quam verborum hujuſmodi
in illa appoſitorum , vos , & pro tempore exi-
ſtentes dictorum Monaſteriorum Abbates , Priores ,
Præſidentes , & Monachi prædicti , conjugatos
hujuſmodi , qui poſt contractum Matrimonium
conſanguineas uxorum ſuarum cognoverunt , vel
uxores , quæ a conſanguineis virorum ſuorum ſe
carnaliter cognoſci permiſerunt , a talibus exceſſi-
bus abſolvere & eis ſalutarem pœnitentiam in-
jungere , nec non cum eis , & eorum quolibet ,
ut non obſtante affinitate ſuperveniente debitum
Conjugale reddere , & exigere valeant , diſpen-
ſare libere , & licite valeatis , ac poſſint , ac
valeant , perpetuo declaramus , in contrarium non
obſtantibus quibuſcumque .*

Nec valet dicere , quod hæc declaratio ſit 15
facta , ſeu conceſſa a Julio II. ſolo vivæ vo-
cis oraculo , & conſequenter ſit revocata per
citatas Conſtitutiones Gregorii XV. & Urbani
VIII. Non valet , inquam , quia licet in ci-
tatis Conſtitutionibus ſint revocata privilegia
ſolo vivæ vocis oraculo conceſſa ; non ſunt ta-
men revocatæ declarationes , quæ vivæ vocis
oraculo ſiunt ſuper privilegiis Bullatis , quia
tales declarationes nil novi concedunt , ſed præ-
ciſe quod jam conceſſum eſt, declarant . Tum 16

Digitized by Google

finitatis contractæ ex copula poſt contractum Matrimonium habita cum aliqua, vel aliquo ſui conjugis conſanguinea, vel conſanguineo in primo, vel ſecundo gradu. Ita Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 46. citans etiam Cœleſtinum *in Compend. Theologiæ Moral. tr.* 8. *c.*15. Eamdem docet Anton. a Spiritu Sancto *in Director. Regul. part.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 1. *ſect.* 2. §. 3. *num.* 112. citans Leand. Martin. a S. Joſeph, Bordon. & alios, dicentes quod licet Eugenius IV. & S. Pius V. conceſſerint privilegium cum clauſula, ut Confeſſarii Regulares pro eo practicando ſpecialem debeant habere commiſſionem, & licentiam Provincialis, tamen poſtea Pontifices Succeſſores idem privilegium aliis Regularibus communicaverint ſine ſimili reſtrictiva. Et expreſſe ſuſtinet Reiffenſtuel *lib.* 4. *Decretal. in Appendic. de diſpenſation. ſuper impedimentis n.* 577. *cum ſequentibus*, adducens privilegium Bullatum conceſſum P. P. Auguſtinianis a Leone X. quod cum his, qui in primo affinitatis gradu ſcienter, aut ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit, neque in judicium productum, diſpenſare valeant, ut de novo contrahant, & in eodem contracto Matrimonio remaneant, prole etiam legitima. Ita tenor privilegii, prout refertur ex Bulla d. Leonis X. a Richardo Roffenſi Epiſcopo in ſuo Libello de cauſa Matrimonii Regis Angliæ, a quo Rege in odium fidei Catholicæ fuit occiſus, & a Caſſaing. *de privilegiis Regul. tract.* 5. *cap.* 5. *propoſ.* 3. a Vera Crux 2. *p. ſpeculi aurei art.* 27. *verſ. Et hoc confirmavit expreſſe*, & ab aliis.

22 Cum enim, ut dicit Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 579. vi dicti privilegii ab ipſo allegati *loc. cit. n.* 543. poſſint Confeſſarii Regulares Mendicantes legitime approbati, & expoſiti abſque ulla ſpeciali deputatione, vel licentia Superioris, diſpenſare in foro Conſcientiæ cum conjugatis ſuper impedimento affinitatis dirimente, itaut Matrimonium nulliter contractum revalidare, in eoque permanere, debitumque petere, ac reddere valeant, multo magis poterunt ſuper eodem affinitatis impedimento ſolam petitionem debiti impediente diſpenſare, juxta *Regulam* 53. *Juris in* 6. ibi: *Cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus*; etiam in materia privilegiorum, ſi majus, & minus ſunt ejuſdem ordinis, & minus in majori includatur, ut in præſenti, quia poteſtas diſpenſandi ſuper impedimento dirimente implicite, etiam includit poteſtatem diſpenſandi ſuper impedimento petendi debitum, utpote quod libere petere poſſunt conjuges inceſtuoſi, ſtatim ac ſunt diſpenſati ſuper impedimento affinitatis dirimente, cum quo contraxerunt. Hinc dicto privilegio Confeſſarii abſque ulla ſpeciali licentia in foro conſcientiæ ſecure uti poſſunt, præſertim cum in diſpenſatione ad petendum debitum non agatur de valore Sacramenti, ſed tantum de honeſtate actus. Hactenus ad Litteram Reiffenſtuel.

DECANATUS ſacri Collegii. Vide verb. *Cardinales art.* 2. *a num.* 19. *ad* 20.

D E C I M Æ.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Decimarum eſſe, diviſionem, & obligationem.

Decimæ ſunt *decima pars omnium fructuum*, 1
& proventuum juſte acquiſitorum; Deo in
recognitionem univerſalis, ſupremique dominii debita, atque Eccleſiæ Miniſtris ſolvenda. Eſt in
re communis; & deducitur *ex cap. Non eſt* 22.
cap. Tranſmiſſa 23. *& cap. Tua nobis* 26. *de*
decimis, cum concordantiis; & Concil. Trid.
ſeſſ. 25. *de reform. cap.* 12. Decimæ ortum ha- 2
bent ex veteri Teſtamento; Geneſis 14. & 28.
Exodi 22. Levit. 27. Num. 28. Decimarum 3
congruentia eſt. Primo, quia ſic regognoſcitur Deus tamquam Donator, & ſupremus Dominus omnium bonorum, juxta *c. Tua nobis* 26. *de decimis*, ibi: *Decimæ, quas Deus in ſignum univerſalis dominii ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe decimas, & primitias aſſeverans, & capit. Cum non* 33. *eod. tit.* ibi: *Cum autem*
in ſignum univerſalis dominii quodam titulo ſpe-
ciali ſibi Dominus decimas reſervaverit. Secun- 4
do quia Miniſtris Dei debetur ſuſtentatio juxta illud Matthæi 10. ibi: *Dignus eſt enim operarius cibo ſuo*, & Lucæ 10. ibi: *Dignus eſt enim operarius mercede ſua*, & 1. ad Corinth. 9. ibi: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? .. Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus? .. Neſcitis, quoniam, qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere*. Et *cap. Cum ſecundum* 16. *de præbend.* ibi: *Cum ſecundum Apoſtolum, qui Altari ſervit*, vi-

Digitized by Google

vivere debeat de Altari, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede, patet a ſimili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jeſu Chri-
5 *ſti, cujus obſequio deputantur.* Tertio, quia de decimis, poſt ſufficientem Miniſtrorum Dei ſuſtentationem, debent pauperes ſuſtentari, juxta illud *c. Tua nobis 26. de Decimis*, ibi: *Nec decimas, quæ tributa ſunt egentium animarum, præſumerent detinere, & cap. Decimæ 66. cauſ. 16. qu. 1.* ibi: *Decimæ tributa ſunt egentium animarum*, ubi etiam in caſu, quo Eccleſiæ Miniſtris ſuam neceſſariam ſuſtentationem jam habentibus, de Decimas non ſolvente ſic ait S. Auguſtinus ibi relatus: *Quanti pauperes in locis, ubi ipſe habitat, illo decimas non dante fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum reus ante tribunal æterni Judicis apparebit, quia rem a Deo pauperibus delegatam ſuis*
6 *uſibus reſervavit.* Decima autem pars potius quam vigeſima, vel alia quota electa fuit a Domino, quia decenarius numerus erat primus terminus numerorum, cum ultra eum non procedatur, niſi iteretur, & ſic aliquid perfectionis habet.

7 Decimæ dividuntur in Prædiales, ſeu Reales, & in Perſonales, ut colligitur ex *cap. ad Apoſtolicæ 29. de decimis*, & Gl. *ib. verb. Perſonales*. Decimæ Prædiales, ſeu reales ſunt illæ, quæ ſolvuntur de prædiorum, agrorum, vinearum, pratorum, hortorum, arborum, domus elocatæ, ſilvarum, & omnibus fructibus, nec non & de animalibus, ut colligitur *ex cit. c. Ad Apoſtolicæ 20. de decimis*, & Gloſſ. *ibid. & cap. Cum in ſuo 30. eod. tit. & cap. Signi-*
8 *ficavit 5. de Parochis.* Decimæ Perſonales ſunt illæ, quæ ſolvuntur ex acquiſitis proprio cujuſque labore, ſolertia, & induſtria, v. g. negotiatione, ſcientia, artificio, militia, mercatura, officio, & hujuſmodi; ut colligitur *ex cit. cap. Ad Apoſtolicæ 20. cap. Non eſt 22. & c. Paſtoralis 28. de decimis, & ex c. Decimæ 66. cauſ. 16. q. 1.* ibi: *De militia, de ne-*
9 *gotio, de artificio redde decimas.* Omittitur hic tertium genus Decimarum, quas varii admittunt, & vocant decimas mixtas, voluntque eſſe illas, quæ partim reales, & partim perſonales ſunt, quatenus nempe partim ex natura prædiorum, & animalium, & partim ex induſtria, & artificio hominum proveniunt, uti ſunt illæ, quæ ex lana, lacte, caſeo, melle, & hujuſmodi proveniunt. Iſtæ enim decimæ mixtæ, ultraquam quod nullibi memorantur in jure, nec de illis fit aliqua mentio *in cit. c. Ad Apoſtolicæ 20. c. Non eſt 22. c. Paſtoralis 28. c. Cum in tua 30. de decimis, & cit. c. Decimæ 66. cauſ. 16. q. 1.* ex quibus colliguntur ſolummodo decimæ Prædiales, ſeu reales, & decimæ Perſonales, manifeſte reducuntur ad genus decimarum prædialium, alias etiam omnes prædiales deberent dici decimæ mixtæ, cum etiam illæ partim a natura, partim ab induſtria hominum proveniant, ut clare patet in frumento, vino, & hujuſmodi, ad quæ producenda non tantum natura, ſed & induſtria hominum in excolendis v. g. agris, vineis, & hujuſmodi multum conferunt. Unde merito Gloſſa *in cit. cap. Ad Apoſtolicæ 20. verb. Perſonales*, duas tantum ſpecies decimarum diſtinguit, perſonales, ſcilicet, & prædiales, inter quas prædiales enumerat decimas, quæ ex animalibus pendentur, quæ cum pro certo non ſint Perſonales, neque rigoroſe loquendo poſſunt dici *Mixtæ*, adeoque attento jure *in cit. cap. Apoſtolicæ*, & aliis mox citatis, *& in l. pecudum, ff. de uſuris*, & Gloſſa *ib.* Decimæ ad duas tantum ſpecies reducuntur, *Prædialium*, ſcilicet, & *Perſonalium*; Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi c. 28. num. 9. & 10.* Engel *lib. 3. decretal. tit. 30. num. 1.* Reiffenſtuel *ib. num. 4.* & alii. Præterea De- 10
cimæ aliæ ſunt profanæ, aliæ Eccleſiaſticæ, ut tradit Gregor. Tholoſ. *lib. 2. Syntagm. cap. 20.* Profanæ ſunt quoddam genus tributi, quod olim ſæculares Domini prædiis ſubditorum imponere ſolebant. Eccleſiaſticæ autem ſunt du- 11
plicis generis, aliæ ſcilicet ſunt pure ſpirituales, & ſtricte Eccleſiaſticæ, & aliæ Laicales, & minus Eccleſiaſticæ. Priores ſunt, quæ juxta primævam ſuam inſtitutionem, & originem in ſignum univerſalis dominii Dei ſuper nos, ſolvuntur ipſius Dei, & Eccleſiæ Miniſtris pro honeſta eorum ſuſtentatione, intuitu ſpiritualium miniſteriorum eiſdem debita. Poſterio- 12
res ſunt, quæ a titulo ſpiritualis officii ſeparatæ, ex conceſſione Eccleſiæ ob juſtam cauſam, ſolvuntur Laicis; Layman *lib. 4. tract. 6. c. 1. num. 1.* Gregor. Tholoſ. *lib. 2. Syntag. c. 20.* Pirhing. *lib. 3. Decretal. tit. 30. n. 5.* Reiffenſtuel *ib. n. 6.* & alii paſſim.

Decimæ duplici modo conſiderari poſſunt, 13
Primo modo materialiter, & ſecundum ſubſtantiam, quatenus ſunt ſtipendium neceſſarium ad honeſtam ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ; Secundo modo formaliter, & ſecundum certam, ac determinatam partem fructuum, ſcilicet decimam, non octavam, vel duodecimam. Denique primo modo conſideratæ ſunt 14
debitæ Miniſtris Eccleſiæ jure naturali, divino, & humano; S. Thomas 2. 2. *quæſt. 87. art. 1. in corp.* Pirhing *lib. 3. decret. tit. 30. n. 6.*

Digitized by Google

num. 6. Reiffenſtuel *ibid. num.* 6. Engel *ibid.*
15 *num.* 2. & communiſſima aliorum. Prima pars de jure naturali eſt clara, quia jus naturæ, & Lex juſtitiæ naturalis dictat, quod ſicut Eccleſiæ Miniſtri plebi ſpiritualia præbent, ſic plebs eis pro ſuſtentatione corporalia tribuat; eſt enim naturæ dictamen, ut qui alicui ſervitium præſtat, ab eodem ſtipendium juſtum re-
16 cipiat. Secunda pars de jure divino habetur expreſſe ex variis ſacræ Scripturæ textibus, ut *Matthæi* 10. ubi Chriſtus de Eccleſiæ Miniſtris loquens ait, *dignus eſt enim operarius cibo ſuo*. Lucæ 10. ibi: *dignus eſt enim operarius mercede ſua*, & 1. *ad Corinth.* 9. *num.* 7. ibi: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?* & ibid. num. 11. *Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus?* & ibid. num. 17. *Neſcitis, quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt edunt, & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evan-*
17 *gelium annunciant, de Evangelio vivere*. Tertia pars de jure humano clare patet ex repetitis textibus juris Canonici, ſignanter *in cap. Commiſſum eſt* 4. *cap. Pervenit* 5. *cap. Nuncios* 6. *cap. Cum homines* 7. *cap. Dilecti filii* 8. & toto titulo de decimis. Sic etiam in *Sexto Clement. & extravagant.* ubi ſolutio decimarum paſſim præcipitur. Item *in cap. Admonemus* 2. *cap. Præcipimus* 3. *cauſ.* 16. *q.* 2. & *cap. Decimas* 1. *cap. Pervenit* 3. *cap. Quicumque* 4. *cap. Omnes* 5. *cap. Decimas* 6. *cap. Majores* 8. *cauſ.* 17. *qu.* 7. Item in Concil. Tri-
18 dent. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 12. Hinc infertur, quod decimæ ptimo modo conſideratæ, prout præciſe continent neceſſariam ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ, ſunt eis ſolvendæ, etiamſi aliunde habeant unde vivant, verb. grat. ex Patrimonio, ex artificio, & hujuſmodi, quia non dantur illis ex mera miſericordia, vel caritate tamquam eleemoſyna, ut fit pauperibus, ſed ex juſtitia, tamquam ſtipendium debitum laborantibus; Sic Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 9. Layman *lib.* 4. *tr.* 6. *cap.* 2. *n.* 2.
19 Pirhing *loc. cit. n.* 6. Secus autem eſt dicendum, ſi Miniſtri Eccleſiæ ſuſtentationem neceſſariam habeant ex aliis redditibus Eccleſiaſticis; in tali enim caſu decimæ non deberentur eis jure naturali, ac Divino, quia non haberent tunc rationem neceſſariæ ſuſtentationis, ideoque ceſſaret ratio, cur decimæ dicantur eſſe debitæ jure naturali, ac Divino, ſicut de facto plurimis in locis Miniſtris Eccleſiæ aliunde providetur de neceſſaria ſuſtentatione, ut experientia conſtat, & ex Layman obſervat Pirhing *l. c. n.* 6.

Decimæ ſecundo modo conſideratæ, ideſt 20
formaliter, & ſecundum certam, ac determinatam partem, ſeu quotam fructuum, ſcilicet decimam, non octavam, vel duodecimam, licet in veteri Teſtamento fuerint debitæ ex jure Divino poſitivo; tamen tempore novi Teſtamenti debentur Miniſtris Eccleſiæ ſolum ex Jure poſitivo Canonico, ſeu Eccleſiaſtico; Rota *recent. part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 62. *num.* 20. & *part.* 8. *deciſ.* 31. *n.* 5. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 1. *in corpore*, S. Antoninus *p.* 2. *tit.* 4. *c.* 3. § *Henricus, quodlib.* 4. *q.* 28. aliique Theologi communiter, & plurimi Canoniſtæ cum Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi c.* 28. *n.* 7. ubi eos una cum Theologis citat Fagn. *in c. In aliquibus* 32. *de Decimis n.* 9. ubi dicit, quod hoc communiter tenetur; Pirhing *loc. cit. num.* 7. contra Gloſſam *in cap.* 1. *de Decimis in* 6. *verb. Decimarum*, Innoc. *in c. ult. de Parochis*, & plurimos alios Canoniſtas antiquos citatos, & ſecutos a Reiffenſtuel *l.c.*
num. 13. Prima pars, nempe, quod decimæ et- 21
iam formaliter, & ſecundum determinatam quotam in veteri Teſtamento fuerint debitæ de Jure divino poſitivo, patet clare *ex cap.* 22. *Exodi*, ibi: *Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere*, & *ex cap.* 27. *Levitici*, ibi: *Omnes decimæ terræ, ſive de pomis arborum, ſive de frugibus, Domini ſunt, & illi ſanctificantur*, & paulo poſt: *Omnium Decimarum bovis, & ovis & capræ, quæ ſub Paſtoris virga tranſeunt, quidquid decimum venerit,*
ſanctificabitur Domino. Secunda pars, nempe 22
quod Decimæ formaliter, & ſecundum determinatam quotam captæ tempore novi Teſtamenti non debeantur de Jure naturali, nec Divino poſitivo, ſed ſolum Jure poſitivo Canonico, ſeu Eccleſiaſtico, probatur. In primis enim manifeſtum eſt, quod Lex, & ratio naturalis plus non exigit, quam ut congrua ſuſtentatio præbeatur Eccleſiæ Miniſtris nobis ſpiritualia miniſtrantibus; neque, ut evidens eſt, ex vi Legis naturæ magis iis debetur pars decima, quam v. g. pars ſeptima, octava, nona, vigeſima, vel trigeſima; Quare in Lege naturæ ante Legem Moſaicam nulla extabat Lex decimarum, & probabile eſt, quod Abraham *Geneſ.* 14. & Jacob *ibid.* 28. non ex obligatione, ſed ſua libera voluntate Decimas obtulerint; Azorius *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 23. *q.* 2. Suarez *l. c. cap.* 10. *num.* 4. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *c.* 2. *aſſertion.* 2. §. *altera vero pars*, Pirhing *loc. cit. num.* 7. & colligitur ex ipſomet

Digitized by Google

quia Decimæ etiam nunc debentur in conteſtationem, & ſignum ſupremi, & univerſalis dominii Dei ſuper nos; *c. Tua nobis 26. de Decimis*, ibi: *Decimæ, quas Deus in ſignum univerſalis Dominii ſibi reddi præcipit*, *& cap. Cum non 33. eod. tit.* ibi: *Cum autem in ſignum univerſalis Dominii quaſi quodam titulo ſpirituali ſibi Dominus Decimas reſervavit*; adeoque qui eas defraudat contra cultum Deo debitum, conſequenter contra Religionem agit, ſicque ſacrilegium committit, uti expreſſe de defraudantibus Decimas dicit Gregorius VII. *in cap. Decimas 1. cauſ. 16. q. 7.* ibi: *Sciant ſe Sacrilegii crimen committere, & æternæ damnationis*
30 *periculum incurrere*. Secunda pars etiam patet, quia Decimæ nedum debent ſolvi in ſignum univerſalis Dominii Dei ſuper nos, & conſequenter in ſuum cultum, ſed etiam in debitam ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ ſuo cultui addictorum, quibus eas ipſe conceſſit; *cap. Cum tua nobis 26. de Decimis*, ibi: *Cum Deo debita ſit ſolutio Decimarum in tantum ut ad eas Clericis exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit, Laici ſi moniti reddere noluerint, Eccleſiaſtica ſunt diſtrictione cogendi*, & ſic cum ipſi Eccleſiæ Miniſtri ſpiritualia, & Divina Laicis miniſtrant, debentur ipſis a Laicis Decimæ tamquam juſtum ſtipendium ex juſtitia, vi cujus virtutis dicitur Matth. 10. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*, & Luc. 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua*, ad Corinth. *9. Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?* & *cap. Cum ſecundum 16. de Præbendis*: *Qui ad onus eligitur, repelli non debet a mercede*. Vide *ſupra num.* 4. Et manifeſte innuitur in Concil. Tridentin. *ſeſſ. 25. cap.* 12. ubi expreſſe præcipitur, quod defraudantes Decimas non abſolvantur niſi reſtitutione ſecuta, ibi: *Nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta abſolvantur*; quod non præciperetur, niſi ad eas ſol-
31 vendas Laici ex juſtitia tenerentur. Quinimmo ex ipſo Tridentino *ibidem*, defraudantes, non ſolventes, aut impedientes ſolvere, poſſunt & debent excommunicari, ibi: *Qui vero eas* (Decimas) *ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur*. Et ſic jam fuerat prius ſtatutum in Concilio Rothomagenſi relat. *in cap. Omnes decimæ 1. cauſ. 16. q. 7.* ibi: *Sed quia modo multi inveniuntur Decimas dare nolentes, & ſtatuimus, ut ſecundum Domini præceptum admoneantur ſemel, & ſecundo, & tertio, qui ſi ſe non emendaverint, anathematis vinculo feriantur uſque ad ſatisfactionem, & emendationem congruam*; Sic etiam ab Alexandro III. relat. *in cap. Pervenit 5. de Decimis*; ſic etiam a Clemen. III. relat. *in cap. Ex parte 21. eod. titul.* & ſic etiam ab Innocentio III. relat. *in cap. Tua nobis 26. eod. titul.* Unde meri- 32
to fuit damnatus a Martino V. in Concilio Conſtantienſi anno 1418. Conſtitut. incipien. *Inter cunctas*, ſequens articulus 18. inter alios Joannis VVicleffi de Anglia: *Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & poſſunt Parochiani propter peccata ſuorum Prælatorum ad libitum ſuum eas auferre*.

Additiones ex aliena manu.

De origine Decimarum in Eccleſia non conveniunt inter ſe Scriptores. Illud certum eſt, 33
initio naſcentis Eccleſiæ Chriſtianos omnia bona ſua in medium contuliſſe; *Actor. cap. 1. verſ. 34. & 35.* adeoque Decimis opus tunc temporis haud fuiſſe. Licetque hæc commu- 34
nio bonorum poſtmodum ceſſaverit; tamen frequentes adeo & magnæ erant oblationes Chriſtianorum, ut ſatis conſultum eſſet neceſſitatibus Eccleſiæ, nec propterea opus fuerit decimis. Idque ſæculo etiam tertio obtinebat, 35
ut liquet ex S. Cypriano *epiſt. lib. ad Cler. & Pleb. Turritan.*

Ut primum autem ipſæ oblationes raræ, & 36
tenues eſſe cœperunt, Patres Eccleſiæ hortati fuere Chriſtianos ad Decimas, iiſque propoſuerunt legem Moyſis, at non uti præceptum, ſed uti exemplum: Pauci vero fuerunt qui hoc 37
exemplum ſequebantur. Confer D. Auguſtin. *Epiſt. 95. ad Caſulan. Presbyter.* tum *lib. De decem Chord. c. 12.*

Non ſum neſcius, eumdem Div. Auguſtin. 38
in can. 66. cauſ. 16. q. 1. de Decimis tamquam debitis loqui. At Sermonem 219. *Divi Auguſti-* 39
ni unde deſumptus dicitur mox dictus *can. 66.* adulterinum eſſe vel inde ſatis patet, quod eſſet primus Dominicæ XII. poſt Trinitatem, & tunc haud erat inventa ea temporis differentia, quinimmo numquam habuit locum in Eccleſiis Africæ. Reque ipſa docti Benedicti- 40
ni, qui id ſibi negotii dederunt, ut reviderent opera D. Auguſtini, ſermonem hunc 219. minime tribuerunt ipſi D. Auguſtino: *Lovanienſes* (inquiunt) *dubium reliquerunt. Rejecit poſt Virlinum Virdingus, ob id maxime quod decimas, de quibus reddendis hic agitur, intelligere liceat ex ſermone 2. in Pſalm. 103. n. 9. & ex narratione Pſalmi 146. n. 16. & 17. nondum fuiſſe Auguſtini ætate Clericis, & Sacerdotibus datas aut adſignatas. Cæſarium potius refert quam Auguſtinum.*

Nec turbare debet *Canon 67. pariter cauſ. 16. qu. 1.* 41

Digitized by Google

qu. 1. in quo itidem de Decimis uti debitis diſſeritur. Deſumptus enim hic Canon 68. dicitur ex Epiſtola quadam S. Hieronymi ad
42 Damaſum Papam. At Epiſtolam hanc dubiæ fidei eſſe admiſerunt ipſi *Correctores Romani*.

43 Quo tempore autem lex de ſolvendis Decimis lata in Eccleſia fuerit, haud facile eſt ſtatuere. Loquor de Eccleſia Latina, nam in Eccleſia Græca Decimæ numquam ex neceſſi-
44 tate ſolutæ fuerunt. In Eccleſia autem Latina antiquius Concilium, quod injunxit ſolutionem Decimarum, videtur Concilium Turonen-
45 ſe II. anni 567. At Concilium Matiſconenſe II. anni 585. videtur innuere, Decimarum ſolutionem jam ante mox dictum annum
46 567. demandatam fuiſſe. Pœnam vero excommunicationis in non ſolventes Decimas primum inflixit Concilium hoc Matiſconenſe II. obſervante Fleury *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 34. *numer.* 50.

47 Ex his, quæ dicta ſunt de origine Decimarum, dijudicare quiſque facili negotio poteſt, an Decimæ debitæ ſint de jure divino, uti probe monuit Auctor *num.* 13. & *plur. ſequ.* Si nomine Decimarum intelligamus ſtipendium Eccleſiæ Miniſtris propter miniſterium, & labores debitum, fatendum eſt non lege ſolum Divina præceptas Decimas, *Levit. cap. ult. verſ.* 30. *num.* XVIII. 21. ſed e-
48 tiam naturali, *Matth. XI. Cor.* IX. Natura enim docet iis alimenta deberi, qui pro Po-
49 pulo laborant. Quare & Abramus in ſtatu ante legem Decimas obtulit Sacerdoti Melchi-
50 ſedech; *Geneſ.* XIV. Si autem nomine Decimarum determinatam quantitatem, ſcilicet decimam bonorum partem accipiamus, dicendum eſt, lege quidem Divina demandatas fuiſſe Decimas in veteri Teſtamento, non item in novo, quippe quod tale præceptum mini-
51 me continet. Idque inde confirmatur, quod ut viſum eſt, in Eccleſia præceptum de ſolvendis Decimis ſero factum fuit. *Negamus* (recte inquit Ziegler de Epiſcop. *part.* 2. *c.*27. *num.* 7.) *morale unquam fuiſſe, ut Decimæ ſolverentur ratione ſpecificationis, etſi libenter concedamus, generale fundamentum eſſe morale, & perpetuum, quemadmodum perpetuum eſt, ut merces ſolvatur operario.*

Articulus II.

Decimæ quibus, & a quibus ſint ſolvendæ?

Decimæ antiquitus, antequam fieret Paro- 1
chiarum, ac bonorum Eccleſiaſticorum diviſio, ſolvebantur loci Epiſcopo, ad hoc ut ille eaſdem Clericis Eccleſiæ Miniſtris, juxta cujuſvis meritum, & exigentiam in ſua Diœceſi fideliter diſtribueret; *cap. Decimas* 1. *cauſ.* 16. *q.* 7. ibi: *Decimas ſub manu Epiſcopi fore cenſemus, ut ille, quia cæteris præeſt, omnibus juſte diſtribuat . . . . quia inhoneſtum videtur, ut alii Sacerdotes habeant, & alii detrimentum patiantur; cap. Pervenit* 3. *ead. cauſ. & quæſt.* ibi: *Pervenit ad nos fama ſiniſtra, quod quidam Epiſcoporum non Sacerdotibus propriæ Diœceſis decimas, atque Chriſtianorum oblationes conferunt, ſed potius Laicalibus perſonis, militum ſcilicet, ſive Servitorum, vel (quod gravius eſt) etiam conſanguineis; Unde ſi quis amodo Epiſcopus inventus fuerit hujus præcepti divini tranſgreſſor, inter maximos Hæreticos, & Antichriſtos non minimus habeatur.* Poſtquam autem eſt 2
facta Parochiarum, & bonorum Eccleſiaſticorum diviſio, decimæ de jure communi ſolvendæ ſunt Parochis, textu expreſſo *in cap. Cum contingat* 29. *de decimis*, ibi: *Cum perceptio decimarum ad Parochiales Eccleſias de jure communi pertineat; & cap. Cum in tua* 30. *eod. tit.* ibi: *Parochialibus Eccleſiis exſolvantur, ad quas de jure communi ſpectat perceptio decimarum.* Et ſic Rota recent. *part.* 1. *deciſ.* 371. *num.* 4. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 64. *num.* 3. *part.* 6. *dec.* 61. *n.* 10. *part.* 7. *dec.* 133. *num.* 12. *p.* 8. *dec.* 83. *num.* 1. & *p.* 13. *dec.* 520. *num.* 2. Fagnan. *in cap. Cum contingat* 29. *de decimis*, Pirhing *eod. tit. n.* 6. Reiffenſtuel *ibid. n.* 93. Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi p.* 3. *c.* 28. §. 2. *n.* 7. & *ſequent.* & communis aliorum.

Decimæ prædiales de jure communi ſolven- 3
dæ ſunt Parocho loci non ſolum a Parochianis propriis, ſed etiam ab alienis de agris, & prædiis, quæ intra limites talis Parochiæ exiſtunt, niſi contraria ſit legitima loci conſuetudo. Prima pars eſt certa, & clara *ex cit. c. Cum contingat* 29. & *cap. Cum in tua* 30. *de decimis*. Secunda pars colligitur *ex cap. ſignificavit* 5. *de Parochiis*, & *c. Quoniam* 13. *de decimis*; ubi univerſaliter, ac indiſtincte ſtatuitur, ut ſi terræ intra certam alicujus Eccleſiæ Parochiam fuerint, decimæ earum eidem Eccleſiæ debeant aſſignari; Et ſic tenet Gloſſa

Digitized by Google

Gloſſa in d. c. ſignificavit 5. de Parochiis verb.
Prædiorum, in c. Cum ſint 18. verb. diverſæ,
& in c. Ad Apoſtolicæ 20. verb. Conſuetudo,
de decimis, Fagn. in c. Cum contingat 29. de
decimis n. 21. Engel lib. 3. Decretal. tit. 30.
num. 6. Pirhing eod. tit. num. 85. Reiffenſtuel
ibid. n. 94. Rota recent. part. 17. decif. 208.
num. 1. & eſt communis. Et ratio eſt quia de-
cimæ prædiales ſunt onus reale inhærens ipſis
rebus; In oneribus autem realibus non inſpi-
citur colonus, ſed locus, ubi res ſita eſt; arg.
leg. forma 4. ff. de cenſ. & cap. De terris 16.
4 de decimis. Dicitur autem notanter, Niſi con-
traria ſit legitima loci conſuetudo; quia ſi ali-
cubi ſit conſuetudo, quod Parochiani ſolvant
proprio Parocho, & non alieno decimas, et-
iam de agris, & prædiis ſuis in aliena Paro-
chia, eſt adhuc obſervanda, textu expreſſo in
c. Cum ſint 18. de decimis, ubi ſtatuitur, quod
in hujuſmodi caſu ad conſuetudinem ſit recur-
rendum, & c. Ad Apoſtolicæ 20. eod. tit. ubi
ſic præciſe habetur; Super decimis vero Meſſium,
vel fructuum arborum, ſi coluerint in alia Pa-
rochia, quam in ea, in qua habitant, (quo-
niam a diverſis diverſa conſuetudo tenetur) tu
eligas in hoc caſu, quod per conſuetudinem diu
obtentam ibidem noveris obſervatum. E ſic Ro-
ta recent. par. 5. tom. 1. dec. 124. n. 15. par. 11.
deciſ. 344. ſub num. 11. & part. 14. dec. 27.
num. 1.

5 Decimæ ovium, aliorumque animalium,
quæ dimidia parte anni morantur, & paſcun-
tur intra limites Eccleſiæ prædialis, & altera
dimidia parte anni morantur, & paſcuntur in-
tra limites Eccleſiæ Parochialis, debent ſolvi
pro medietate utrique Parocho; Gloſſa in dict.
c. Ad Apoſtolicæ 20. de decimis, verb. Perſona-
les; Sanct. Thomas 2. 2. quæſt. 87. art. 3. ad
2. Suarez de Relig. tom. 1. tract. 2. libr. 1.
cap. 5. num. 8. cum ſequent. & plurimi alii
cum Barboſa de offic. & poteſt. Parochi part. 3.
6 cap. 28. §. 2. num. 38. Sic etiam ſunt divi-
dendæ pro medietate inter duas Parochias de-
cimæ ovium, aliorumque animalium, quæ
in una jacent, & dormiunt, & in alia pa-
ſcuntur; Fagundez de Eccleſiæ præceptis, præ-
cept. 5. lib. 1. p. 5. n. 10. Baſil. Pont. de Sa-
crament. Matrim. lib. 5. c. 13. §. 3. n. 23. & 25.
7 Barb. loc. cit. num. 39. & alii. Quando oves,
& alia animalia nec morantur, nec paſcuntur
per ullam anni partem in Parochia Domini
ſui, ſed in aliis, nulla pars decimarum de-
betur Eccleſiæ Parochiali Domini, ſed illi ubi
morantur, & paſcuntur; Baſil. Pontius loc.
8 loc. n. 25. Barb. loc. cit. n. 40. & alii. De-
cimæ ex ovibus, aliiſque animalibus non ſunt
ſolvendæ Parochiis illarum Regionum, per
quas paſcendo tranſitum faciunt, & redeunt
in domicilium. Et ratio eſt quia licet eun-
do, & redeundo paſcantur in paſcuis prædicta-
rum Parochiarum, hoc tamen nutrimentum
minimum eſt, & parvæ conſiderationis; un-
de cum de minimis decimæ non ſint ſolven-
dæ; arg. leg. Socio, ff. de in integr. reſtit. leg. 4.
in fin. ff. de ædilit. edicto, dicendum eſt præ-
dictis Parochiis nihil deberi loco decimarum.
Tum quia ut recte advertit Navar. conſ. 2.
de decimis n. 3. moraliter loquendo videtur
impoſſibile recte judicare, quænam quantitas
prædictis Parochiis ſolvi debeat, & quinam ſit
valor illius decimæ, quæ poſſit illis reſpecti-
ve contingere, unde neceſſario dicendum eſt
non eſſe faciendam majorem impenſam, nec
majorem laborem aſſumendum, quam ſit res
ipſa propter quam aſſumitur; Barboſa l. c. n.
42. & alii.

Decimæ perſonales de jure communi ſolven- 9
dæ ſunt Parocho illius Eccleſiæ, ubi percipit
Sacramenta, & audit Divina, etiamſi alibi lu-
crum v. g. ex negotiatione reportet; c. Quæ-
ſti ſunt 46. cauſ. 16. q. 1. ibi: Familiæ vero
eorum ibi dent decimas ſuas, ubi eorum infan-
tes baptizantur, & ubi per totum anni circulum
Miſſas audiunt; c. Ad Apoſtolicæ 20. de deci-
mis, ibi: Noveris itaque, quod æquum eſt,
ut illi Eccleſiæ Decimæ perſonales reddantur ab
eis, in qua Eccleſiaſtica percipiunt Sacramen-
ta; concordat c. ſignificavit 5. de Parochiis.
Eſt communis. Et ratio eſt quia ſicut proprius
Parochus ſua perſona, & illius miniſterio Sa-
cramenta, & ſpiritualia adminiſtrat; ita quo-
que oportet ut ille, in cujus favorem ſit præ-
dicta Sacramentorum, & ſpiritualium admi-
niſtratio, eidem Parocho ſolvat decimas de
illis, quæ ex propria perſona, & illius mini-
ſterio acquiſivit. Et tali proprio Parocho de- 10
bentur decimæ perſonales, etiamſi Parochianus
cauſa comitandi Regem; vel recreandi ani-
mum, vel agendi aliqua negotia, vel fugien-
di peſtem, vel cauſa belli, & hujuſmodi extra
illam Parochiam reſideat, abſque tamen ani-
mo transferendi domicilium in perpetuum;
arg. cap. Is, qui habet domicilium 3. de ſepul-
turis in 6. & advertit in ſpecie Navarr. conſil.
2. num. 5. de decimis, quamvis per accidens
in tali Parochia per totum tempus abſentiæ
non recipiat Sacramenta, nec audiat Divina;
Barboſa l. c. n. 26. Baſil. Pontius de Sacram.
Matr. lib. 5. c. 13. §. 3. n. 19. Fagundez de
Eccl. præcept. 5. lib. 1. cap. 3. n. 2. Decimæ 11
per-

perſonales non debentur primæ Parochiali, ſi
quis mutaverit domicilium, ſed ſecundæ, *in*
qua recipit Sacramenta, & audit Divina; *cit.*
c. Ad Apoſtolicæ 20. *de decimis;* Rota *p.* 5. *rec.*
dec. 12. *num.* 4. Fagnan. *in cit. c. Cum contin-*
gat num. 53. *de decimis*, Butrius, & alii paſ-
12 ſim. Decimæ perſonales ſunt dividendæ inter
plures Eccleſias pro rata temporis, quo Paro-
chiani in eis audiunt Divina, & recipiunt Sa-
cramenta, Rebuff. *de decimis q.* 6. *n.* 5. Suar.
loc. c. c. 21. *n.* 1. Fagundez *l. c. n.* 5. Fagn.
l. c. n. 56. Barboſa *l. c. n.* 29.
13 Si quis artifex habeat domicilium in confi-
nio duarum Parochialium, tenetur decimas per-
ſonales ſolvere illi Parochiæ ubi eſt pars domi-
cilii, in qua ſemper laborat; & ſi dubitetur
de qua Parochia domicilium ſit, tunc inſpi-
cipienda eſt janua, ſeu porta illius principalis;
Facundez *loc. cit. n.* 6. *&* 7. Barb. *l. c. n.* 30.
14 & alii. Si quis percipit Sacramentum Baptiſ-
mi in Eccleſia Matrice, & reliqua Sacramen-
ta in Eccleſia Parochiali ratione Baptiſmi,
qui eſt janua omnium Sacramentorum, *c. fin.*
de Presbyt. non baptizato, & partim Parochia-
li propter reliqua Sacramenta, ut colligitur
ex c. Quæſti ſunt 46. *cauſ.* 16. *q.* 1. ibi: *Dent*
decimas ſunt, ubi infantes eorum baptizantur,
& ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt;
quæ verba, ut dicit Fagn. *l. cit. n.* 56. ſatis
clare innuunt decimas perſonales utrobique
ſolvendas, ideſt tam in Eccleſia, ubi quis ba-
ptizatur, quam in illa, ubi per anni circu-
lum audit Divina, & percipit reliqua Sa-
cramenta; Ita Goffredus *in ſumma de decimis*
§. 2. Butrius *in cit. c. Cum contingat num.* 8.
verſ. Quantum autem ad Decimas, Cardin. *n.*
8. *verb. Perſonales autem*, Abbas *num.* 6. *verſ.*
15 *Remanet tamen unum dubium;* Et alii contra
varios alios volentes Decimas perſonales de-
beri ſolum Parochiali, in qua audiuntur Di-
vina, & percipiuntur reliqua Sacramenta, non
autem Baptiſmali, ſi ibi Divina non audiun-
tur, & ſic tenet Gloſſa *in cap. Statuimus, in*
verb. Baptiſmalem cauſ. 16. *q.* 1. Gloſſa ultim.
in c. Significavit 5. *de Parochiis*, Joan. Andr.
& Ancharan. *in d. cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de*
Decimis, Rebuff. *de Decimis q.* 6. *n.* 21. quæ
opinio eſt vere probabilis, & ſatis placet, ex
quo per textum *in cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de*
Decimis, *& cap. Significavit* 5. *de Parochiis*,
Decimæ perſonales debentur illi Eccleſiæ, in
qua quis audit Divina Officia, & percipit Ec-
cleſiaſtica Sacramenta, ut jam dictum eſt *n.* 9.
& textus *in cap. Queſti ſunt* 46. *cauſ.* 16. *q.* 1.
cum citetur etiam pro ſe ab auctoribus hujus
opinionis, cum de facili poſſit intelligi in ſen-
ſu copulativo, id eſt de Eccleſia in qua & ba-
ptizantur, & etiam Miſſas audiunt, aliaque
Sacramenta percipiunt; Unde circa hoc eſt at- 16
tendenda conſuetudo, cui ſtandum eſſe faten-
tur etiam Auctores primæ opinionis; *ex cap.*
Cum ſint 18. *& c. Ad Apoſtolicæ* 20. *de Deci-*
mis. Vid. *ſupra n.* 4.
Quando Parochia aliqua diſmembratur, & 17
erigitur nova Parochia, decimæ prædiales ad
Parochiam Matricem pertinentes non tran-
ſeunt ipſo jure in Parochialem Eccleſiam novi-
ter erectam, ſed remanent apud Parochiam
Matricem, niſi eas Epiſcopus novo Parocho
ad præſcriptum Concilii Tridentini aſſignave-
rit; ſic expreſſe Sac. Congr. Conc. 11. *Martii*
1617. Fagn. *lib.* 3. *decretal. in c. Cum contin-*
gat 29. *de Decimis a n.* 42. Barb. *de offic. &*
poteſt. Parochi c. 29. §. 2. *n.* 19. *verſ. Advertendum*
quoque; Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decr. tit.* 39. *n.* 104.
& alii contra plurimos alios: & probatur ex
verbis Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. *de reform.*
ubi ſic expreſſe habet; *In iis vero* (ſcilicet
Eccleſiis Parochialibus) *in quibus ob locorum di-*
ſtantiam, ſive difficultatem, Parochiani ſine
magno incommodo ad percipienda Sacramenta,
& Divina Officia audienda accedere non poſ-
ſunt, novas Parochias etiam invitis Rectoribus
juxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ
incipit: Ad audientiam, *conſtituere poſſint.*
Illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt
Eccleſiis noviter erectis præficiendi, competens
aſſignetur portio arbitrio Epiſcopi ex fructibus
ad Eccleſiam Matricem quomodocumque perti-
nentibus. Ubi ut vides ultima illa Concilii
verba, *competens aſſignetur &c.* clare probant
noſtram concluſionem. Verbum enim illud 18
Aſſignetur, quod eſt verbum facti, & requi-
rit hominis miniſterium; *arg. l. ſi quid §. fin.*
ff. de legat. 3. *& l.* 10. *§. fin. ff. Nautæ,*
Caupones, Stabularii, & cap. Extirpandæ §.
Qui vero 30. *de Præbend. & cap. Expoſuiſti*
33. *eod. titul.* demonſtrat aperte, quod tales
decimæ non tranſeunt ipſo jure, cum non
poſſit ipſo jure tranſire, quod per miniſte-
rium hominis eſt aſſignandum. Idem demon- 19
ſtrant verba illa, *Competens portio*, nam Tri-
dent. noluit ut nova Parochia ſtatim jus di-
ceret ſuper omnibus decimis prædiorum intra
ſuos limites exiſtentium, juxta *text. in c. Pa-*
ſtoralis 9. *de his quæ fiunt a Prælatis*; ſed
ut illi competens tantum portio aſſignaretur
ab Epiſcopo, quippe ante ejus declarationem
ignoratur, quæ portio ſit competens, & con-
ſequenter non poteſt ipſo jure in novam Paro-
chiam

Digitized by Google

chiam tranſire, cum præſertim *portionis* appellatione veniat pars, & non totum, *l. nomen filiorum*, §. *Portionis*, *ff. de verb. ſignificat.* Inde indicant verba illa: *Arbitrio Epiſcopi*, quia ex quo relinquatur arbitrio Epiſcopi aſſignanda competens portio, ſtat clarum, quod omnes decimæ non tranſeunt ipſo jure in novam Parochiam, cum in his, quæ ſunt determinata a jure, arbitrium non intret; *l.* 1. §. *Ait Prætor*, *ff. de jure delib. l. Mora*, *ff. de prob.* & *cap. de cauſis* 4. *de offic.* & *poteſt. Jud. Delegat.* ibi: *Si tale fuerit negotium, quod certa exinde pœna Canonibus exprimatur, eamdem infliges; alioquin ipſos pro delicti qualitate, & cauſſæ ſecundum tuum arbitrium punire procures*, ex quo textu clare patet arbitrium ſolum intrare in his, quæ non ſunt determinata a jure.

21 Idem clare innuunt verba illa: *Ex fructibus ad Eccl. Matricem quomodocumque pertinentibus;* quia cum relinquatur arbitrio Epiſcopi aſſignare portionem novo Parocho, ſive ex decimis, ſive ex aliis fructibus ad matricem pertinentibus, quamdiu hoc arbitratus non fuerit, decimæ non debentur, quia poteſt contingere, ut non aſſignet Decimas, ſed alios redditus, & ratione incertitudinis, & ambiguitatis nihil debetur, *ut l. Duo ſunt Titii*, *ff. de Teſtament.* & *l. ſi ita fuerit*, *ff. de reb. dub.* Nihil enim eſt quod poſſit executioni demandari, antequam appareat ex declaratione Epiſcopi quanta, & qualis ſit hujuſmodi portio, nam quod pendet, non eſt pro eo, quaſi ſit, ut dicit text. *in l. Is damnum*, *ff. quod pendet*, *ff. de*
22 *Regul. jur.* Unde Rota *in Mediolanenſi Decimarum de Carlatio* 10. *Martii* 1616. *cor. bon. mem. Martino Andrea*, propter ſupra allegata verba Conc. Trid. fortiter de ſua concluſione hæſitavit, & ideo cauſam remiſit ad Sacram Congregationem Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum, quæ *ſub die* 15. *Martii* 1617. partibus auditis, & articulo mature diſcuſſo cenſuit decimas ad Eccleſiam Matricem pertinentes non tranſire ipſo jure in Parochialem Eccleſiam noviter erectam, ſed remanere apud Eccleſiam Matricem, niſi eas Epiſcopus novo Parocho ad præſcriptum Concilii aſſignaverit; Sic referunt Fagnan. Barb. & Reiffenſtuel *l.c.*

23 Notanter autem fuit dictum in concluſione, *Decimæ prædiales*, quia Decimæ perſonales tranſeunt ipſo jure in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Epiſcopi aſſignationem, ut tenet communis Doctorum cum Gloſſa *in cap. Ad Audientiam* 2. *de Eccleſ. ædific. verb. Obventiones*, & bene notat Fagnan. *loc. cit. num.* 53. Et ratio eſt, quia Decimæ perſonales de jure debentur illi Parochiæ, ubi perſona audit Divina, & percipit Eccleſiaſtica Sacramenta, ut teſte Abbate *in cap. Cum contingat* 29. *de Decimis n.* 16. & Fagnan. *ibid. num.* 20. & 52. concludunt omnes juxta expreſſum textum *in cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de Decimis*, ibi: *Æquum eſt ut decimæ perſonales illi reddantur Eccleſiæ, in qua Eccleſiaſtica percipiuntur Sacramenta;* Vid. *ſupra n.* 9. adeoque cum populus poſt erectionem novæ Parochialis ad eam confluat pro Divinis audiendis, & Sacramentis recipiendis, non autem ad Parochialem Matricem, conſequens eſt, ut Decimæ perſonales, non eidem Parochiali Matrici, ſed novæ Parochiali ſint ipſo jure perſol-
vendæ. Nec obſtat ſupradicta declaratio Sac. 24
Congreg. Conc. quia ſicuti ipſa de ſolis Decimis prædialibus fuit interrogata, ita de iiſdem ſolis dedit reſponſum, & non de Decimis perſonalibus, ut de auditu teſtatur Fagnan. *l. c. n.* 52. qui tunc temporis erat ejuſdem Sacræ Congreg. Secretarius.

Decimæ variis in caſibus debentur integræ 25
ſoli Epiſcopo. Primo, quando prædia quædam intra Diœceſim ſuam ſita, nulli certæ Parochiæ in particulari ſunt aſſignata, tunc Decimæ ex iis debentur Epiſcopo; *c. quoniam* 13. *de Decimis in fine*. Et ratio eſt, quia quando prædia nulli certæ Parochiæ ſunt aſſignata, cenſentur eſſe ſub poteſtate Epiſcopi juxta antiquam juris diſpoſitionem dividendæ, uti recte advertit Gloſſa *in cap. Cum contingat* 29. *de Decimis verb. Jure communi argum. cap. Decimas* 1. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. *Eſt communis*. Se- 26
cundo, quando adhuc reperiatur aliqua Diœceſis, in qua nondum ſit facta diviſio vel diſtinctio Parochiarum, tunc Decimæ ſoli Epiſcopo debentur, (quemadmodum eaſdem olim percipiebat) non quidem ut ſibi ſoli eas reſervet, ſed ut eas fideliter, & juſte diſtribuat aliis Eccleſiaſticis Miniſtris in curam animarum cooperantibus; *cap. Decimas* 1. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. & *eſt communis*. Tertio, quando Epi- 27
ſcopus eſt etiam immediatus Parochus in aliqua certa Parochia, quam per Vicarium adminiſtrat, ſive illa ſit Eccleſia Cathedralis, ſive alia, tunc enim ad illum etiam pertinent Decimæ, quæ Parochis debentur; *cap. Dudum* 31. *de Decimis*, Fagnan. *l. c. n.* 27. Pirhing *l. c. n.* 79. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 3. & alii paſſim. Quarto, quando, & ubi non obſtat le- 28
gitima conſuetudo in contrarium, debetur Epiſcopo *Quarta* de ſingulis Decimis, textu expreſſo *in c. Conquerente* 16. *de offic. Judic. Ordinar.* ubi inter jura Epiſcopis competentia numera-

tur

Digitized by Google

tur *Quarta* decimationum . Concordat *c. Quoniam* 13. *de Decimis*, ibi : *Decimas earum ſua parte retenta*, & *c. De quarta* 4. *de præſcriptionibus*, ubi ſtatuitur quod Clericus , ideſt Parochus, a quo Epiſcopus *Quartam* de Decimis jam collectis accipit, prout poſt Abbatem recte obſervat Barboſa *l. c. n.* 11. poteſt quadragenaria præſcriptione immunem ſe reddere a ſolvenda Epiſcopo quarta Decimarum , ibi : *De quarta Decimæ & oblationis Defunctorum* * *Clericus ab impetitione Epiſcopi quadragenaria præſcriptione temporis ſe poſſe tueri videtur*. Fagnan. *l. c. n.* 23. ubi affert Rotæ Deciſiones , & ait eſſe communem.

29 Decimæ etiam Canonicis Cathedralium , vel Collegiatarum , ac aliis Clericis ſimplicia Beneficia habentibus ſunt de iure communi ſolvendæ ſecundum eam portionem , quæ eorum Menſis, Dignitatibus, aut Beneficiis legitima auctoritate Eccleſiaſtica eſt aſſignata ; ſicuti & quando eorum Beneficia ex decimis legitime ſunt fundata ; *arg. cap. Exp.* 21. *de Decimis*, ubi Papa Clemens III. mandat ut Canonicis, qui apud ipſum conqueſti erant , de omnibus prædiorum fructibus, decimæ ſine diminutione ſolvantur ; Suar. *lib.* 1. *de Decimis c.* 29. *n.* 3. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 30. *n.* 81. Reiffenſtuel *ibid. n.* 112. & alii . Et ratio eſt, quia poſtquam auctoritate Eccleſiæ redditus uniuſcujuſque Parochiæ in plura Beneficia ſunt diviſi, unicuique Beneficiato per ſe, ac directe competit jus ad portionem Decimarum ſuo Beneficio correſpondentem, & aſſignatam in prima beneficii fundatione pro ſuſtentatione ipſorum ; ſicuti antequam fieret Parochiarum , & bonorum Eccleſiaſticorum diviſio, jus competebat omnibus Clericis Eccleſiæ miniſtrantibus, ut ſibi ab Epiſcopo loci Decimæ pro cujuſque merito fideliter, & juſte diſtribuerentur ; *cap. Decimas* 1. *cauſ.* 16. *q.* 7. ibi : *Decimas ſub manu Epiſcopi fore cenſemus , ut ille qui cæteris præeſt , omnibus juſte diſtribuat . . . quia inhoneſtum videtur, ut alii Sacerdotes habeant , & alii detrimentum patiantur*; Unde & Deus præcipit, ut ſui loco Decimæ ſolvantur non ſolum Curati , ſed etiam Clericis Eccleſiæ Miniſtris in genere, *cap. Tua nobis* 26. *de Decimis*, ibi : *Cum Deo debita ſit ſolutio Decimarum in tantum ut ad eas Clericis exhibendas , quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit , Laici ſi moniti reddere noluerint , Eccleſiaſtica ſunt diſtrictione cogendi* .

30 Decimæ debentur omnibus ſupradictis Clericis Beneficiatis, qui ex officio miniſtrant in ſpiritualibus populo , etiamſi ipſi ſint divites. *Eſt communis*, teſte Covarruvia *lib.* 1. *variar. reſol. c.* 17. *n.* 4. Et ratio eſt, quia decimæ non dantur Clericis , ex eo quod pauperes ſint , ſed quia Deus præcipit , ut in ſignum ſupremi Dominii loco ſui dentur Clericis juxta Eccleſiæ diſpoſitionem ; *arg. c. Tua nobis* 26. *de Decimis*, & quia ex officio in ſpiritualibus miniſtrant, nemo autem licet dives ſit, militat unquam ſuis ſtipendiis , juxta illud Apoſtoli *prim. ad Corinth.* 9. ibi : *Quis militat ſuis ſtipendiis umquam ?* Vide *ſupra art.* 1. *ſub n.* 4.

31 Sic etiam Decimæ debentur omnibus ſupradictis Clericis Beneficiatis , licet ſint malæ vitæ, quia Decimæ non dantur eis propter bonitatem vitæ , ſed propter ſervitium ſpirituale , unde non excuſantur ab earum ſolutione qui ad eas tenentur , quamvis dicant ſe eaſdem pauperibus, & in his Chriſto dare , & conſequenter melius agere quam ſi Clerico malæ vitæ ſolverent , textu expreſſo *in cit. c. Tua nobis* 26. *de Decimis*, ibi : *Prætextu vero nequitiæ Clericorum nequeunt eas (niſi quibus ex mandato Divino debentur) pro ſuo arbitio , pauperibus v. g. erogare , cum nulli ſit licitum aliena cuique concedere præter domini voluntatem* .

32 Omnes fideles Parochiani , niſi aliquo ſpeciali titulo , ſeu jure ſint exempti , tenentur ſolvere decimas tum prædiales, tum perſonales ; *c. Ex tranſmiſſa* 23. *de Decimis*, ubi expreſſe dicitur, quod *Fidelis homo de omnibus , quæ licite poteſt acquirere, Decimas erogare tenetur ; cap. A nobis* 24. *eodem titul.* ubi præciſe dicitur, quod *Quilibet decimas ſolvere teneatur , niſi a præſtatione ipſarum ſit ſpecialiter exemptus* , & paulo infra : *Niſi ab eis oſtendant, quare ab hujuſmodi ſint immunes ; Et ſic communis* Doctorum , qui cum Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi cap.* 28. §. 3. *num.* 1. Moneta *de decimis cap.* 5. *num.* 26. & Gloſſa *in cap. Omnes Principes* 4. *de majoritat. & obedient.* dicunt teneri ad decimas etiam Imperatorem , Reges, Principes, & quoſvis alios in quacumque dignitate conſtitutos , eo quod jus de omnibus indiſtincte loquatur, & ratio juris omnes tangat. Etiam Hæretici tenentur ſolvere decimas tum prædiales, tum perſonales ; Abbas *in cap. De terris* 16. *de Decimis num.* 6. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 16. *num.* 3. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 3. *n.* 36. Reiffenſtuel *ibid. num.* 41. & alii communiter . Et ratio eſt, quia Hæretici ipſi juri Divino, & Eccleſiaſtico, quo utroque ipſæ Decimæ obligant , ſunt ſubjecti , maxime quia per fidem in Baptiſmo receptam, & profeſſam facti ſunt ſubditi Legibus Eccleſiæ Catholicæ, a cujus juriſdictione per

Digitized by Google

per ſuam contumaciam non eximuntur, ne
alias ex iniquitate ſua commodum conſequantur, contra *l. Itaque* 12. *ff. de furtis*. Et licet de facto Hæretici non recipiant ab Eccleſiæ Miniſtris Sacramenta, & ſpiritualia, non
per hoc eximuntur ab obligatione ſolvendi Decimas, quia ſi non recipiunt, hoc provenit
ex propria ipſorum culpa, & non ex defectu
Miniſtrorum Eccleſiæ, qui ex parte ſua ſunt
prompti ad ea miniſtranda, uti ex officio tenentur, & ipſi Hæretici ad eadem ſuſcipienda, & ſuam erroneam ſectam derelinquendam
ſunt obligati. Etiam Judæi, & Infideles tenentur ſolvere decimas prædiales ex fundis, &
prædiis, quæ Decimis erant obnoxia, antequam ad eorum manus pervenirent; *c. Quanto* 18. *de uſuris*, ibi: *Hac eadem pœna Judæos
decernimus compellendos ad ſatisfaciendum Eccleſiis pro Decimis, & oblationibus debitis, quas
a Chriſtianis de Domibus, & poſſeſſionibus aliis
percipere conſueverant, antequam ad Judæos quocumque titulo deveniſſent, ut ſic Eccleſiæ conſerventur indemnes; cap. De terris* 16. *de Decimis*
16. ibi: *De terris, quas Judæi colunt, tuæ prudentiæ reſpondemus, ut eos ad Decimas perſolvendas, vel poſſeſſiones penitus renunciandas cum
omni diſtrictione compellas, ne forte occaſione il-*
35 *la Eccleſiæ valeant ſuo jure fraudari*. Non tenentur tamen Judæi, & infideles ſolvere Decimas perſonales; *arg. cit. c. Quanto* 18. *de
uſuris, c. De terris* 16. *de Decimis & c. Apoſtol.* 20. *eod. tit. & cap. Ex tranſmiſſa* 23. *eod.
tit.* & tenent expreſſe Gloſſa *in cit. c. De terris* 16. *de Decimis verb. Perſolvendas*, ibi: *Unde perſonales Decimas non perſolvunt*; Azor. *p.* 1.
lib. 7. *c.* 24. *q.* 3. Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1.
c. 16. *n.* 3. & Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi p.* 3. *cap.* 28. §. 3. *n.* 3. cum pluribus ibi
citatis, & Pirhing *l. c. n.* 37. ubi dicit, quod
ſic tenent alii DD. communiter.

36 Clerici ſimplices, & non Curati tenentur ſolvere decimas tum prædiales, tum perſonales
de lucris, bonis, & fructibus ſæculari jure
acquiſitis; *c. Novum* 2. *de decimis*, ibi: *Illi
profecto Clerici, qui a Clericis ſpiritualium miniſteriorum labores accipiunt, decimas eis debent*,
& Gloſſa *ibid. verb. A Clericis*, S. Th. 2. 2.
q. 87. *art.* 4. cum communi aliorum; *arg. cap.
Si quis Laicus, vel Clericus* 42. *cap. Quicumque*
37 44. *c. de Decimis* 45. *cauſ.* 16. *q.* 1. Non tenentur tamen iſti Clerici ſimplices, ſeu non Curati ſolvere decimas de bonis Eccleſiaſticis titulo Beneficii, aut alio titulo Clericali acquiſitis; exceptis prædiis, agris, & aliis fundis,
ex quibus, antequam in dotem Beneficii aſſignarentur, decimæ ſolvi ſolebant. Prima pars
eſt communis; *arg. c. Novum genus* 2. *de decimis*, ibi: *Novum genus exactionis eſt, ut Clerici
a Clericis decimas exigant, cum nuſquam in Lege Domini hoc legamus, non enim Levitæ a Levitis decimas accepiſſe leguntur*, & Gloſſa *ibid.
verb. A Clericis*, ubi interpretando hunc textum dicit, quod Clerici Clericis decimas dare
non debent de bonis Eccleſiaſticis, bene tamen
de patrimonialibus, vel quaſi talibus, ibi: *A
Clericis, hoc intellige de dote Eccleſiæ, de qua
Clerici non debent dare decimas, ſed de prædiis
propriis, ſive patrimonialibus Clerici debent ſolvere decimas*. Secunda pars, ſcilicet, quod a 38
Clericis ſint ſolvendæ decimæ ex prædiis, agris,
& aliis fundis, ex quibus, antequam in dotem
Beneficii aſſignaretur, decimæ ſolvi ſolebant,
colligitur clare *ex c. Eccleſiæ* 43. *cauſ.* 16. *q.* 1.
ubi indiſtincte præcipitur, *ut Eccleſiæ antiquitus
conſtitutæ nec decimis, nec ulla poſſeſſione priventur; ita ut novis Oratoriis tribuantur, & c. Cuicumque* 44. *ead. cauſ. & q.* ibi: *Omnino providendum eſt Epiſcopo, ut Eccleſiæ antiquiores propter novas ſuas juſtitiam, aut decimam non perdant, ſed ſemper ad antiquiores Eccleſias perſolvantur: & c. Nuper* 34. *de decimis*, ubi etiam
Religioſi jubentur dare decimas de prædiis,
& fundis noviter acquiſitis, ſi de iiſdem prius
decimæ ſolvi ſolebant. Et ſic tenent Fagn. *in
d. c. Nuper n.* 10. Abbas *ibid. n.* 1. Card. de
Luca *de decimis diſc.* 2. *n.* 5. & 6. meus Reiffenſtuel *l. c. n.* 50. & alii cum Barb. *in d. c.
Eccleſiæ* 43. *cauſ.* 16. *q.* 1.

Clerici Curati quacumque dignitate præditi, 39
ut Epiſcopi, Abbates, Archipresbyteri, ac
omnes alii Parochi quocumque nomine nuncupati, tenentur ſolvere decimas prædiales de fructibus bonorum titulo temporali, ſeu ſæculari
acquiſitorum; S. Th. 2. 2. *q.* 87. Barb. *de offic. & poteſt. Parochi c.* 28. §. 3. *n.* 10. Pirhing *l. c. n.* 40. Reiffenſtuel *l. c. num.* 46. &
communis aliorum. Et ratio eſt, quia res tranſit cum ſuo onere ad quemvis poſſeſſorem; *c.
Cum non* 33. *de decimis*, ibi: *Quoniam res cum
onere ſuo tranſit, & c. Ex litteris* 5. *de pignoribus*, ibi: *Cum etiam bona . . . cum ſuo onere tranſierint ad quemlibet poſſidentem*; & conſequenter ſi Clerici, etiam Curati, ſive Epiſcopi,
ſive Parochi quocumque nomine nuncupati,
jure temporali acquirunt prædia, aliaque bona oneri decimarum prius ſubjecta, onus hoc
cum prædiis ad ipſos quoque tranſit; *can. Si
quis Laicus, vel Clericus* 42. *c. Eccleſiæ* 43. *c.
Quicumque* 44. *cauſ.* 16. *qu.* 1. Tales Clerici 40
Curati tenentur ſolvere decimas prædiales ex

 præ-

prædiis, fundis, & agris etiam Eccleſiaſticis, ſeu Eccleſiæ dotalibus in alterius Parochia ſitis, ſi de illis, antequam in dotem Parochiæ pervenirent, decimæ alteri Parocho ſolvi ſolebant, ut colligitur *ex cit. c. Eccleſiæ* 43. *& cap. Quicumque* 44. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *& cit. cap. Nuper* 34. *de decimis*. Vid. *ſup. n.* 37. *& eſt communis* cum Gloſſa *in c.* 1. *de cenſib.* Abbat. *in c.* 2. *de decimis n.* 6. Pithing *loc. c. n.* 43.
41 Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 52. Non tenentur tamen tales Parochi ſolvere decimas prædiales de bonis mere Eccleſiaſticis in propria Parochia acquiſitis. *Eſt communiſſima* inter DD. *arg. cit. cap. Novum genus* 2. *de decimis*, *&*
42 *cap. Sancitum eſt* 2. *de cenſibus*. Neque tenentur tales Parochi ſolvere decimas perſonales; Sic Pirhing *loc. cit. n.* 40. Layman *l.* 5. *tract.* 6. *c.* 3. *n.* 1. & alii. Et ratio eſt, quia neque ex jure Canonico, neque ex conſuetudine talis obligatio oſtendi poteſt; Decimæ enim perſonales non debentur niſi proprio Parocho, a quo quis recipit Sacramenta, & alia ſpiritualia; *cap. Quæſti ſunt* 46. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de decimis*, ſed tales Parochi nullum agnoſcunt proprium Parochum, cum Epiſcopus in ſua Diœceſi ſit Ordinarius Parochus Parochorum, & quilibet Parochus ſit Ordinarius Paſtor in ſua Parochia, & præter ſe nullus alius detur in ipſa Ordinarius Paro-
43 chus, ergo &c. Licet autem ex parte Epiſcopi videatur adeſſe ſufficiens fundamentum, ut Parochi ipſi perſolvant decimas, ex quo ipſe ordinarius Paſtor, & Parochus omnium Parochorum ſuæ Diœceſis; Jus tamen non impoſuit eis talem obligationem ſolvendi decimas perſonales Epiſcopo, adeoque Epiſcopus non poteſt ipſas ab eis exigere; cum nequeat neque ab ipſis, neque ab aliis Sacerdotibus, & Clericis aliquid exigere præter id, quod jure communi conceſſum eſt, ut conſtat ex *cap. Conſtitutum eſt* 60. *cap. Nulli* 62. *cap. Prædicator* 64. *cauſ.* 16. *qu.* 1.

44 Regulares de jure communi tenentur ſolvere decimas prædiales, niſi ſpeciali privilegio, aut legitima conſuetudine ſint exempti. *Eſt communis* cum Suarez *t.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 25. Layman *loc. cit. n.* 4. Pirhing *loc. cit. num.* 44. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 53. & habetur clare *in c. Ex multiplici* 3. *cap. Commiſſum* 4. *cap. Dilecti* 8. *cap. Ex par.* 10. *de decimis*, & expreſſius *in cap. Statuto* 2. §. *Cæterum eod. tit. in* 6. ubi ſic ſtatuitur: *Cæterum Religioſi tam exempti, quam non exempti de terris, & poſſeſſionibus acquiſitis hactenus, & amodo acquirendis decimas integre ſolvant illis Eccleſiis, quibus eædem poſſeſſiones, & terræ prius fuerunt decimales, niſi ſuper hoc ſpeciali jure, vel privilegio ſint muniti*. Inſuper ſpe- 45
ctato jure communi antiquo, & præſcindendo a privilegiis tenentur Regulares ſolvere etiam decimas perſonales; Suarez *l. c. n.* 25. Laym. *loc. cit. n.* 4. Pirhing *loc. cit. n.* 44. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 53. & alii communiter. Et ratio eſt, quia Regulares ſpectato jure communi antiquo, & abſtrahendo a privilegiis, ſunt etiam ipſi, ſicuti cæteri alii, ſubjecti Paſtori, ſeu Parocho loci, ab eoque Sacramenta, ac alia ſpiritualia percipere debent, & de facto olim percipiebant, uti patet *ex cap. alia* 6. *cap. Eccleſia* 7. *cap. Interdicimus* 10. *c. Quæſti ſunt* 46. *cauſ.* 16. *qu.* 1. adeoque præſcindendo a privilegiis tenentur de jure communi ipſi perſolvere decimas perſonales, cum tales decimæ de jure debeantur Parocho, a quo accipiuntur Sacramenta, & alia ſpiritualia; *cit. cap. Quæſti ſunt* 40. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *cit. cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de decimis & cap. Significavit* 5. *de Parochiis*.

Hodie tamen Regulares omnes aliquo ſaltem 46
modo a ſolvendis decimis ſunt exempti per privilegia partim Juri communi inſerta, partim ſpecialiter conceſſa. Primo, per privilegia Juri communi inſerta Regulares omnes ſunt exempti a ſolvendis decimis perſonalibus; *cap. Ex par.* 10. *c. Licet* 11. *& c. Ad Audientiam* 12. *De decimis*. Secundo per talia privilegia juri 47
communi inſerta Regulares omnes ſunt exempti a ſolvendis decimis de Novalibus, quæ vel propriis manibus, vel propriis ſumptibus colunt, textu expreſſo *in cit. c. Ex parte* 10. *de decimis*, ibi: *De Novalibus ſuis, quæ propriis manibus, vel ſumptibus excolunt*; & *in c. Conſultationi* 33. *de privil.* ibi: *Terra, de qua non extat memoria, quod aliquando culta fuiſſet, redacta per Religioſos viros ad culturam, perpetuo debet quo ad immunitatem de non ſolvendis decimis, Novalium jure cenſeri*. Per Novale au- 48
tem, ut vides, intelligitur ager de novo ad culturam redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet, ut definitur *in c. Quid per Navale* 21. *de verb. ſignific.* ibi: *Ut Novale intellexerint agrum de novo ad cultum redactum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuiſſet*. Tertio per talia 49
privilegia juri communi inſerta Regulares omnes ſunt exempti a ſolutione decimarum de nutrimentis, ſeu paſcuis animalium, & de hortis ſuis; textu expreſſo in *cit. cap. Ex parte* 10. *de decimis*, ibi: *Et de nutrimentis animalium ſuorum, & de hortis ſuis*. Quarto per 50
talia

Digitized by Google

talia privilegia juri communi iuſerta Ciſter-
cienſes, aliique Regulares ſimilibus privilegiis
gaudentes exempti ſunt a ſolutione decimarum
etiam de prædiis, & terris non novalibus, il-
lis ſcilicet, de qnibus, antequam ad eos per-
venirent, decimæ non ſolvebantur; *cap. Ex
par.* 10. *& cap. Ad Audientiam* 12. *cap. Nu-*
51 *per* 30. *de decimis*. Immo cum hoc caput *Nu-
per* nihil novi juris induxerit quo ad poſſeſſio-
nes ante generale Conc. de anno 1215. acqui-
ſitas, ſtat etiam quod de jnre communi tales
Regulares de illis decimas ſolvere nou tenean-
tur, etiamſi antequam ad eos pervenirent,
decimæ fuerint ſolutæ, remanente in ſuo ro-
bore, quo ad poſſeſſiones acquiſitas ante dictum
Conc. antiquo privilegio *in cit. cap. Ex parte*
10. *& cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, ibi:
*Decernimus, ut de alienis terris, & amodo ac-
quirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut ſum-
ptibus excolant, decimas perſolvant*, ubi illa di-
ctio *Amodo* idem importat, quod ab hac die
in antea, ut inquit Hoſtienſ. *num.* 1. *in verb.
Et Amodo*; & Joann. Andreas *num.* 2. *in eod.
verb.*

52 Per privilegia ſpecialiter conceſſa omnes fe-
re Regulares hodie ſunt exempti a ſolvendis
decimis nedum perſonalibns, ſed etiam prædia-
libus de prædiis, & ſundis cunctis ſive ante,
ſive poſt dictum Concilium generale de anno
1215. acquiſitis, quæ propriis manibns, vel
ſaltem propriis ſumptibus excolunt. Ita teſta-
tur Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi par.* 3.
c. 20. §. 3. *n.* 20. *& in lib.* 3. *decretal. tit.* 30.
cap. 10. *n.* 5. & alii paſſim in compendiis, &
compilationibns privilegiorum Regularium,
ubi in ſpecie videnda relinquimus, cum ni-
mis operoſum eſſet hic omnia talia privilegia
53 ſpeciatim adducere. Obſervandum tamen hic
primo venit circa talia privilegia ſpecialia Re-
gularium, quod ipſa non valent, niſi habeant
Clauſulam dicti Concilii Generalis *in cap. Nu-
per* 34. *de decimis* derogatoriam. Sic pluries
cenſuit Rota, & ſignanter *in Oriolen. Decimar.*
21. *Martii* 1586. *&* 9. *Junii ejuſdem anni co-
ram Orano, & coram Cavalier.* inter ejus im-
preſſas *dec.* 229. *num.* 3. in qua fuit dictum,
exemptionem a decimis non ſuffragari, niſi in
ſpecie derogetur *dict. cap. Nuper; & in Vi-
terbien. Decimarum* 25. *Junii* 1618. *coram Car-
dinali Pamphilio poſtea Papa Innocent. X.* &
p. 1. *recent. dec.* 431. *num.* 2. *pag.* 7. *dec.* 42.
num. 9. *& par.* 19. *dec.* 201. *num.* 3. Et ſic
tenent Barboſa *loc. cit. num.* 37. Fagnan. *loc.
cit. num.* 28. *&* 29. Pirhing *loc. cit. num.* 59.
Reiffenſtuel *l. c. n.* 64. Petra *tom.* 4. *comment.
ad Conſtit.* 8. *Martini V. n.* 14. & alii. Et ra-
tio deſumitur ex defectu intentionis in Ponti-
fice concedente, qnia Pontifex Conſtitutioni
Concilii generalis numquam cenſetur deroga-
re, niſi clauſulam Concilii expreſſe d rogato-
riam adjiciat, ut ſæpe decidit Rota apud Bar-
boſ. & Fagn. *l. c.* & tenet communis Docto-
rum *arg. c. Ex parte* 3. *de Capellis Monachor.*
Sufficit autem, ſi in privilegio exemptionis a 54
decimis prædialibus fiat derogatio alicujus al-
terius Concilii Generalis, cum addito, & *alio-
rum Conciliorum*, vel ſi dicatur: *non obſtante
aliqua Conſtitutione etiam in generali Concilio edi-
ta*; tunc enim cenſebitur derogatum etiam di-
cto decreto Concilii Lateranenſis, ut in termi-
nis reſolvit Rota *in cauſſa Conchen. Exemptionis
decimarum* 17. *Martii* 1589. *coram Orano*; &
aliis ſæpiſſime, ut dicitur *in dec.* 316. *n.* 11.
par. 5. *recent.* & tenent Fagnan. *loc. cit. num.*
31. Pirhing *loc. cit. num.* 59. Reiffenſtuel *loco
cit. num.* 67. Decius *conſ.* 341. *num.* 10. Gar-
cias *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *num.* 40. & alii
paſſim. Obſervandum eſt ſecundo, quod in 55
generali communicatione privilegiorum quam-
vis ampla, non communicatur privilegium ex-
emptionis a ſolvendis decimis, quia commu-
nicationes, ſeu adæquationes privilegiorum,
quamvis amplæ, & prægnantes non extendun-
tur ad ea, quæ non ſolent concedi, vel ſal-
tem magna cum difficultate conceduntur, &
in quibus agitur de præjudicio tertii, ut eſt
exemptio decimarum, ſicuti notant Doctores
in l. 1. *ff. de legat.* 1. ubi Jaſon *n.* 21. Alciat.
num. 4. Socin. Jun. *conſ.* 43. Anton. de Butr.
conſ. 19. quod reſte Fagn. *loc. cit. num.* 33.
ſæpius ſecuta eſt Sacra Congreg. & Rota, &
ſignanter *in Valentina Decimarum* 28. *Novemb.*
1604. *coram Lancelloto*, in qna hic articulus
fuit late diſcuſſus; *in Tolentina Decimarum* 6.
Novembris 1605. *coram Juſto; in Mediolanenſi
Decimarum* 10. *Aprilis* 1606. *coram Coccino;
& in Dertonen. Decimarum* 3. *Martii* 1608. *co-
ram Lugdunen.* ut habetur *par.* 2. *recent. deciſ.*
214. *num.* 5.

Obſervandum eſt tertio, quod bona, & 56
prædia, quæ ſolutioni Decimarum ſunt obno-
xia, remanent eidem oneri ſubjecta, etiamſi ad
Regulares exemptos tranſeant, adeout Regula-
res teneantnr illas ſolvere, quemadmodum ſol-
vebant Laici, priuſquam ad ipſos tranſiiſſent,
niſi a Sede Apoſt. ſpeciale privileginm eos ſpe-
cifice quo ad tales Decimas eximens obtineant,
prout firmavit Rota *in Caral. Decimæ fœni* 14.
Junii 1659. *coram Taya, & pag.* 12. *recent.
dec.* 223. *num.* 7. *ad* 21. *& pag.* 17. *dec.* 232.

n. 4. & pluries reſpondit Sac. Congr. Concil. apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 355. *& tom.* 8. *conſul.* 8. *num.* 9. *& ſeq.* & Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi p.* 3. *cap.* 28. §. 3. *num.* 43. *& in Firmana Decimarum die* 14. *Decembeis* 1630. ibi *: Fratres Ordinis S. Auguſtini teneri ad ſolutionem Decimarum pro prædiis acquiſitis , quæ dum a Laicis poſſidebantur , ſolutionis erant obnoxia , & in una Polonien. ſeu Cravien. Decimarum* 17. *Junii* 1645. ibi *: Sacra Congregatio Concil. iterum , atque iterum auditis Regularibus , & præcipue Patribus Soc. Jeſu , eorumque Juribus , ac privilegiis mature diſcuſſis , cenſuit ab iiſdem Patribus , & aliis Regularibus , ſolvendas eſſe Parochis , & aliis Beneficiatis , Decimas , quæ ſolvebantur a Laicis , priuſquam bona in ipſorum Patrum Soc. Jeſu , & aliorum Regularium proprietatem fuerint translata , firmis tamen remanentibus tranſactionibus deſuper factis* . Quod etiam renovavit in una *Ripana die* 16. *Maii* 1647. additque etiam non obſtante Conſtit. Gregorii XIII. quæ fuit redacta ad vim juris , & in una *Camerinen.* 15. *Novembr.* 1659. ibi: Sac. Congreg. Conc. *cenſuit bona , & prædia , quæ dum a Laicis poſſidebantur , Decimarum ſolutioni erant obnoxia , ad Regularium Monaſteria cum ſuo onere tranſire , ac propterea Regulares teneri illas ſolvere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus ; quemadmodum tenebantur Laici , priuſquam bona ipſa in Monaſterii proprietatem tranſtuliſſent ; dictiſque Regularibus non ſuffragari allegata privilegia , ſed requiri ſpeciale privilegium poſterius Sacr. Concil. Trident. cum individua derogatione cap. Nuper* , & in *Nucerina Paganorum Decimarum die* 24. *Junii* 1677. ubi ad dubium : *An Eccleſiæ ſæculares , Monaſteria Monialium S. Claræ , & S. Dominici , & Conventus , ſeu Monaſteria Regularium , nempe Carmelitarum , Minimorum , Scholarum piarum , Montis Virginis , Minorum Conventualium , S. Baſilii , S. Benedicti , & S. Auguſtini teneantur ſolvere Decimas prædiales ex bonis , ex quibus Decimæ ſolvebantur a Laicis , antequam in prædictos tranſirent ?* Reſponſum fuit *: Affirm. quo ad omnes , & ſi habent privilegium , deducant in Sac. Congr.*

57 Et quidem quo ad Patres Conventuales *in Ferentina Decimarum die* 16. *Januarii* 1694. ead. Sac. Congr. Conc. cenſuit eos , non obſtante exceptionis privilegio , teneri Parochis ſolvere Decimas ex bonis titulo ſive oneroſo , ſive lucrativo quæſitis . Et quoad Patres Prædicatores Rota *in Carpentoracten. Decimarum* , conſideratis omnibus eorum privilegiis cenſuit eos non exemptos a Decimis niſi pro bonis quæſitis ante Concilium Generale , nec ſuffragari privilegia poſtea obtenta ; utpote quæ non comprehendunt Decimas ſpirituales , vel non continent neceſſariam derogationem *dict. c. Nuper* , *de Decimis* , ut late firmatur *in dec.* 271. *p.* 18. *recent. & dec.* 201. *p.* 19. *tom.* 1. & conſonat reſolutio ejuſdem Sacræ Congr. *in Ferentina Decimarum die* 15. *Januarii* 1695. ubi reſolutum fuit Parocho Oppidi Petræ Acutæ deberi Decimas prædiales bonorum , quæ poſſidet Conventus Patrum Prædicatorum in-
tra Parochiæ limites . Immo etiamſi bona eſ- 58
ſent data pro erectione Monaſterii , Collegii ,
ſeu pro dote Beneficii , quæ ſunt immunia a
quibuſcumque collectis , & oneribus , quamvis
Cameralibus , adhuc non eximuntur a ſolutio-
ne Decimarum , ut plena Camera declaravit
in Maceraten. 1. *Julii* 1697. & Congregatio Bo-
ni Regiminis *in Veliterna* 27. *Jun.* 1699. Qui- 59
nimmo Regulares , & etiam Collegia Socie-
tatis Jeſu tenentur ſolvere Decimas prædiales
juxta loci conſuetudinem , etiamſi in præteri-
tum non ſolverint , ut reſpondit Sac. Congr.
Conc. *in Firmana Decimarum* 13. *Jun.* 1697.
& in Senogallien. 30. *Aug.* 1704.

Ad Decimas ſolvendas non tenentur Regulares non poſſidentes ſtabilia , & qui de eleemoſynis vivunt , ut item Sacra Congregatio *ſub die* 7. *Octobris* 1625. in ſpecie pro Obſervantibus diſpoſuit ; Unde non comprehenduntur prædicti Fratres Minores de Obſervantia in Bulla indictionis ſex Decimarum ſuper fructibus omnium Eccleſiaſticorum Beneficiorum , & penſionum in univerſa Italia , & Inſulis adjacentibus ejuſdem Alexandri Papæ ſeptimi , prout declaratur in ſequenti Epiſtola Subcollectoribus miſſa . 60

Molto Rever. Signori .

Li Padri Minori Oſſervanti di S. Franceſco , i quali ſono Mendicanti , e non poſſono poſſedere , per diſpoſizione del proprio Inſtituto , rendita alcuna d' elemoſine , che loro vengono fatte , non ſono tenuti al pagamento delle Decime . Per tanto le Signorie voſtre dovranno per tal conto non moleſtarli ; Ed il Signor le feliciti . 61

Di Roma li 20. *Maggio* 1662.

Delle Signorie VV. Affezionatiſſ.

N. Arciveſcovo di Damiata Teſ. Gener.

Loco ✠ Sigilli .

Franceſco Miloni Secret.

Succollettori delle Decime .

Sic

62 Sic etiam Theatini ſunt exempti a ſolutio-
ne Decimarum Apoſtolicarum ; Sac. Congreg.
Immunitatis 11. *Jan.* 1695. *lib.* 1. *decret. Val-
leman. p.* 168.

Additiones ex aliena manu.

63 In locis , in quibus Parochiæ ſunt diviſæ ,
juris aſſiſtentia pro Decimis habet utique Pa-
rochus, non item Epiſcopus , ut monet Auctor .
64 Sed notandum eſt , quod ſi Epiſcopus pro De-
cimis agat adverſus Poſſeſſores bonorum , da-
tum non eſt iis declinare ſolutionem Decima-
rum hoc ſub obtentu , quod juris aſſiſtentiam
65 pro Decimis non Epiſcopus ſed Parochus habeat ;
maxime ſi Parochus Epiſcopo adhæreat ; Ro-
ta *in S. Severinæ Decimarum* 12. *Jan.* 1748.
§. 4. & in Confirmatoria 14. *Jun. ejuſd. anni*
1748. §. 6. *cor. R. P. D. Buſſio Decan.*

ARTICULUS III.

Decimæ ex quibus rebus , quo modo , tempore ,
& loco , ſint ſolvendæ .

1 DE Jure communi ſolvendæ ſunt Decimæ
prædiales de omnibus fructibus , ſeu pro-
ventibus bonorum omnium tam mobilium ,
quam immobilium licite acquiſitorum ; Et de-
cimæ perſonales ſolvendæ ſunt de omnibus lu-
cris , & proventibus per actionem , & indu-
ſtriam hominum licite acquiſitis . *Eſt commu-
nit ;* & de Decimis prædialibus habetur clare
ex cap. Nuncios 6. de Decimis , ibi : *Et de om-
ni fructu Decimas perſolvere ; c. Ex parte* 21.
eod. tit. ibi : *Et de omnibus bonis Decimæ ſunt
Miniſtris Eccleſiæ tribuendæ ; cap. Ex tranſmiſſa*
23. *eod. tit.* ibi : *Fidelis homo de omnibus ,
quæ licite poteſt acquirere , Decimas erogare tene-
tur ; cap. Tua nobis* 26. *eod. tit.* ibi : *Cum
de cunctis omnino proventibus Decimæ ſint red-
dendæ* . Et de Decimis perſonalibus habetur *ex
cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *de Decimis* , ibi : *Æ-
quum eſt , ut illi Eccl. Decimæ perſonales reddan-
tur &c. c. Non eſt* 22. *eod. tit.* ibi : *De negotia-
tione , de ipſa etiam militia , de venatione . . .
Decimæ ſunt Miniſtris Eccleſiæ tribuendæ ; &
cap. Decimæ* 66. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. ibi : *De mi-
2 litia , de negotio , de artificio redde decimas* . Un-
de in ſpecie Decimas ſolvunt 1. Frumentum,
& triticum , 2. Palea , 3. Fœnum , 4. Paſcua , 5.
Vinum, 6. Fabæ, & alia legumina , 7. Nu-
ces, amigdalæ , & Caſtaneæ , 8. Olivæ, 9. Fo-
lia mororum , 10. Saccharum , 11. Piſces , 12.
Apes, ſeu fructus earum , 13. Lac , Lana , &
fœtus animalium cum nutriti ſunt , 14. Vena-
tio , & Aucupium , 15. Ligna , 16. Linum , &
Canapæ , & his ſimilia , 17. Negotium , & ar-
tificium , 18. Stipendia militum , 19. Advoca-
tio , procuratio, merces , & ſalarium , 20. Fur-
na , 21. Lapidicinæ , 22. Fodinæ metallorum ,
23. Molendina , & his ſimilia , ut colligitur
ex citatis juribus , cum concordantiis , & enu-
merantur communiter a Doctoribus , & ſignan-
ter a Barb. *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *c.* 28.
§. 1. *n.* 2. *cum ſequentibus* , & Rota *rec. par.* 5.
t. 2. *dec.* 591. *n.* 12. *p.* 7. *dec.* 180. *n.* 12. *p.* 9.
t. 1. *dec.* 64. *n.* 9. & 10. *part.* 15. *dec.* 43. *n.*8.
& 9. *dec.* 99. *n.* 10. & ſæpe alibi .

Decimæ prædiales ſolvendæ ſunt nedum de 3
omnibus licite acquiſitis , ſed etiam de illicite
acquiſitis ; D. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. *ad* 2.
Gloſſa *in cit. cap. Ex tranſmiſſa* 23. *de Deci-
mis , verb. Licite , ad finem* , Abbas , & Inno-
cent. *ibid.* Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 30. *n.* 18.
Reiffenſtuel *ibid. n.* 26. & alii communiter ;
arg. cap. de terris 16. *de Decimis* . Et ratio eſt ,
quia Decimæ prædiales ſunt onus reale ipſi
terræ , ac cæteris rebus inhærens , tranſienſque
ad quemvis poſſeſſorem , ſive bonæ , ſive ma-
læ fidei , alioquin prædo vel injuſtus invaſor
eſſet melioris conditionis , quam bonæ fidei
poſſeſſor , quod nullimode eſt dicendum , cum
& ipſe Dominus , ſi prædium poſſideret , De-
cimas ſolvere teneretur ; ex quo Decimæ præ-
diales non debeantur ex actione , ſive juſta ,
ſive injuſta poſſeſſoris , ſed ex prædiorum , alia-
rumque rerum poſſeſſarum fructibus , qui ex
dono Dei proveniunt ; *cap. Tua nobis* 26. *de
Decimis* . Loquendo autem de Decimis perſona- 4
libus , ubi illæ adhuc ſunt in uſu , cum diſtin-
ctione eſt procedendum ; Aut enim eſt ſermo
de Decimis ex lucris non ſolum illicite acqui-
ſitis , ſed & illicite retentis , itaut reſtitutioni
adhuc obnoxia ſint , qualia ſunt quæ acquirun-
tur ex furto , rapina , uſura , ſimonia , injuſto
bello , fraude , injuſto contractu , &c. An vero
de Decimis ex lucris ſolummodo illicite acqui-
ſitis , & licite retentis ; qualia ſunt acquiſita ex
meretricio , ex adulterio , ex convento homici-
dio , & hujuſmodi , de quibus cum poſſeſſor v.g.
Meretrix , mulier adultera , conductus pecu-
nia ad hominem occidendum , acquirat domi-
nium , non tenetur ad reſtitutionem . Si de pri- 5
mis , ſcilicet illicite acquiſitis , & illicite reten-
tis ſit ſermo , Decimæ nec dari debent , nec
accipi poſſunt ; S. Thomas *l. c.* Gloſſa *in cit.
cap. Ex tranſmiſſa verb. Licite , de Decimis* ,
Abbas *ibid. num.* 3. Azorius *part.* 1. *lib.* 7. *cap.*
24. *q.* 13. Suarez *lib.* 1. *c.* 32. *num.* 6. & 7.

Pirhing *lib. 3. decret. num. 9.* Reiffenſtuel *ib. num. 27.* & Innocent. *loc. cit. arg. cap. Non eſt putanda 27. cauſ.* 1. *q.* 1. Et ratio eſt, quia cum poſſeſſor non acquirat dominium talium rerum, ſed eas reſtituere teneatur, res ſic acquiſitæ non computantur in bonis ejuſdem, ſed cenſentur bona aliena; *l. Non potuit 11. ff. de Jure Fiſci*. Nulli autem licitum eſt aliena cuiquam concedere præter Domini voluntatem, textu expreſſo *in cap. Tua nobis 26. de Decimis*, ibi: *Cum nulli ſit licitum aliena*
6 *cuique concedere præter Domini voluntatem*. Si de ſecundis, ſcilicet illicite acquiſitis, & licite retentis ſit ſermo, Decimæ dari debent, & accipi poſſunt. Ita Gloſſa, & Doctores omnes locis ſupracitatis; Et ratio eſt, quia licet tales acquirentes, v. g. meretrix accipiendo pecuniam pro meretricio, adultera pro adulterio, conductus ad occidendum hominem, pro homicidio, turpiter faciant in acquirendo, non tamen turpiter retinere dicuntur; *l. 4. §. Sed quod meretrici, ff. de condict. ob turpem cauſſam;* Unde ſi taliter acquiſita licite retinere poſſunt, licite etiam poſſunt eadem erogare, & conſequenter Decimas de iis ſolvere tenentur, cum delictum non præſtet immunitatem; *l. Re-*
7 *legatorum, §. fin. ff. de interd. & releg.* Quamvis autem de ſic illicite acquiſitis poſſint Miniſtri Eccleſiæ Decimas repetere, non expedit tamen ut illas repetant, donec ſic turpiter acquirentes non ſe emendaverint, ne videantur talia turpia facta approbare, & eorum ſceleribus communicare, ut ait S. Thomas *l. c. art.* 2. Gloſſa cum aliis Doctoribus *locis citatis*. Unde ab Eccleſia oblationes aliquorum reſpuuntur ratione criminis; *Deuteronomii c. 23.* ibi: *Non offeres mercedem proſtibuli; cap. Oblationes 2. diſt. 90. c. Non eſt putanda 27. cauſ.* 1. *q.* 1. *c. Miror 8. cauſ. 17. quæſt.* 4.

8 Decimæ non ſunt ſolvendæ ex bonis acquiſitis titulo hæreditatis, legati, vel donationis; Innoc. *in d. c. Non eſt 22. de Decimis num.* 2. Monera *de decimis cap. 4. n.* 37. Rebuffus *de decimis q. 8. num.* 21. Suarez *loc. cit. lib. 1. c. 31. num. 6.* Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 1. n. 2. in fine*, Pirhing *loc. cit. n.* 21. Barboſa *l. c. n.* 28. & alii. Et ratio eſt, quia Decimæ ſolummodo ſolvuntur ex fructibus, & emolumentis prædiorum, & rerum immobilium, aut animalium, uti ſunt Decimæ prædiales, aut ex acquiſitis labore, & induſtria hominum: ſed bona illa, quæ alicui obveniunt ex hæreditate, legato, vel donatione, nec ſunt fructus prædiorum, rerumque immobilium, aut animalium, nec fructus perſonarum, quia non ex labore, ſeu induſtria, & actione propria, ſed ex alterius actione ei obveniunt, ergo &c. Tum quia in Lege veteri Dominus dedit ipſas terras, & poſſeſſiones, & tamen conſtat non ex ipſis, ſed ex ipſorum fructibus ſibi dari Decimas juſſiſſe, juxta illud *n. c.* 18. ac proinde cum Pontifices circa decimas conſtituendas imitati ſint Legem veterem, dicendum eſt eos voluiſſe, ut non de terris, & poſſeſſionibus ipſis, ſed de eorum fructibus decimæ ſolverentur. Tum etiam quia, ſi ex bonis ipſis immobilibus titulo hæreditatis, legati, vel donationis acquiſitis deberent ſolvi decimæ, omnia fere bona immobilia quam cito ad Eccleſiam pervenirent. Hic tamen eſt advertendum, 9
quod ſi bona acquiſita titulo hæreditatis, legati, vel donationis, ſint fructifera, & ex illorum fructibus nondum ſint pro illo anno ſolutæ decimæ, debent ſolvi ab eo, qui eorum dominium, & poſſeſſionem acquiſivit, ſicuti tenebitur ex poſt quotannis illas ſolvere, cum res tranſeant cum ſuo onere ad quemcumque poſſeſſorem; *c. Cum non 33. de decimis*, ibi: *Quoniam res cum onere ſuo tranſit*. Et *cap. Ex litteris 5. de Pignoribus*, ibi: *Cum etiam bona . . . cum ſuo onere tranſierint ad quemlibet poſſidentem;* Ita Suarez *l. c. c. 31. n.* 10. Pirhing *l. c. n.* 22. & alii communiter.

Decimæ prædiales ſolvendæ ſunt integre abſque ulla deductione ſeminis, vel expenſarum, 10
quæ in colendis prædiis, & colligendis fructibus, pro cuſtodia animalium, & hujuſmodi fiunt; *c. Cum homines 7. de decimis*, ibi: *Decimam Eccl. cujus Parochiani ſunt, ſine diminutione ſolvere tenentur, c. Ex part. 21. eodem tit.* ibi: *De omnibus prædiorum fructibus decimas abſque diminutione perſolvant; cap. Non eſt 22. eod. tit.* ibi: *Præcipimus, quatenus antequam ullas deducatis de bonis prædictis expenſas, decimas Eccleſiis, ad quas pertinent, cum integritate debita perſolvatis; cap. Tua nobis 26. eod. tit.* ibi: *Mandamus quatenus omnes, qui ratione . . . prædiorum decimas Eccleſiis, & Clericis tuæ Diœceſis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remota compellas; cap. Paſtoralis 28. eod. tit.* ibi: *Expenſas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipiendis ex illis, de quibus fructus proveniunt, non credimus deducendas &c.* & ſic communiter Doctores. Inſuper decimæ prædiales ſolvendæ 11
ſunt integre abſque ulla deductione tributorum, & cenſuum prædialium, vel aliarum exactionum, ita ut ante præſtationem illarum integre ſolvi debeant, vel ſi prius tributa non decimara ſolvantur, & ipſa decimari debeant, ſive deci-

mas

mas inde ſolvere cogatur is, qui tributa accepit; textu expreſſo *in cap. Cum ſis 33. de decimis*, ibi: *Cum non ſit in homine quid ſemen ſerenti reſpondeat, quoniam juxta verbum Apoſtoli, neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus; qui de mortificato ſemine plurimum fructum affert, nimis avare quidem in decimis defraudare nituntur cenſus, & tributa, quæ interdum indecimata prætereunt, de frugibus primitus deducentes; Cum autem in ſignum univerſalis Dominii quaſi quodam titulo ſpeciali ſibi Dominus decimas reſervaverit, nos & Eccleſiarum diſpendiis, & Eccleſiarum periculis obviare volentes, ſtatuimus, ut in prærogativam Dominii generalis exactionem tributorum, & cenſuum præcedat ſolutio decimarum, vel ſaltem hi, ad quos cenſus, vel tributa indecimata pervenerint, quoniam res cum ſuo onere tranſit, ea per cenſuram Eccleſiaſticam decimare cogantur Eccleſiis, quibus de jure debentur.* Sic etiam Doctores *communiter*.

12 Decimæ perſonales ſolvendæ ſunt non niſi deductis prius expenſis; *c. Paſtoralis* 28. *de decimis*, ibi: *Explicari poſtulaſti, utrum quis poſſit de molendinis, & piſcariis neceſſarias expenſas deducere, priuſquam ſolvat decimas ex eiſdem, ſicut eſt in negotiatione conceſſum? Ad quod reſpondemus, quod licet circa res acquiſitas, vel factas de pecunia decimata, cum ipſæ venduntur, credamus deducendas expenſas &c.* & Gloſſa *ib. verb. Expenſas*, ibi: *Expenſas factas in eundo & redeundo, & negotiando faciendo meliorem*; & *eſt communis*. Ratio autem, cur decimæ perſonales ſolvendæ ſint deductis expenſis, & prædiales expenſis non deductis, varia aſſignatur a Doctor. ut videri poteſt apud Barb. *l. c. n.* 35. ſed hic adducitur ſolum illa, quam præ cæteris dant D. Thomas *2. 2. q. 87. art. 2.* Gonz. *in c. Cum homines 7. de decimis n.* 8. idem Barboſa *loc. cit. n.* 26. Pirhing *loc. cit. n.* 30. & alii plures, ſcilicet, quod decimæ perſonales ſolvantur ex fructibus civiliter conſideratis, quorum nomine illi ſoli veniunt, qui deductis expenſis ſuperſunt; *l. fructus 7. in princ. ff. ſolut. Matrim.* ibi: *Fructus eos eſſe conſtat, qui deductis expenſis, ſupererunt; & l.* 1. C. *de fruct. lit.* ibi: *Hoc fructuum nomine continetur, quod juſtis fructibus deductis ſupereſt*, uti eſt v. g. ſi quis expendat centum aureos in emendis mercibus, quas poſtea vendat 150. aureis, ex hac ſumma deducendi ſunt prius aurei, quibus merces emptæ ſunt, deinde expenſæ factæ in vectigalibus, & itineribus, quibus deductis, ſi remanſerint ex lucro triginta aurei, tenebitur pro decimis ſolvere tres aureos; ut recte advertit Caniſius *tractatu de decimis cap. 2. n.* 2. Decimæ vero prædiales ſolvantur ex fructibus naturaliter conſideratis ſecundum ſe, & quatenus ex terra, & re ipſa proveniunt dono, & Beneficio Dei, ſine quo potuiſſet etiam poſt factas expenſas nihil creſcere, juxta illud 1. *ad Corinth.* 3. ibi: *Neque qui plantat, neque qui rigat eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus;* Unde cum ab ipſo Deo, tamquam Auctore cuncti ipſi fructus proveniant, decimæ de illis ſine ulla expenſarum deductione ſolvuntur. Sicut enim ſi locetur vinea, vel ager pro certis menſuris, vel certa parte v. g. quarta fructuum, ſolvendi ſunt fructus locatori non deductis expenſis, juxta *c. Tua nobis 26. de decimis;* ita etiam ex fructibus prædialibus decimæ integre ſolvi debent non deductis expenſis, quia prædia ſunt a Deo veluti locata hominibus pro decima parte fructuum ſibi tamquam ſupremo Domino, ac vice ſui Eccleſiæ Miniſtris quotannis ſolvenda; *arg. cit. c. Tua nobis 26. & c. Cum non ſit 33. de decimis*.

Decimæ prædiales ſolvendæ ſunt, ſtatim ac 13
fructus ſunt a ſolo ſeparati, & collecti, textu
expreſſo *in cit. c. Cum homines 7. de decimis:*
ibi: *Mandamus quatenus eos cogatis, ut decimam ſtatim fructibus collectis perſolvant;* Idque
deſumitur *ex c. 22. Exodi*, ubi dicitur: *Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere*. Et obligati ad decimas tenentur illas ſic 14
ſolvere, etiamſi a Parocho, vel ab alio jus
decimandi habente prius non moneantur, nec
ab eis petantur, nam ipſe dies, ſive tempus
ſolutionis pro creditore interpellat; *arg. c. Potuit 4. de locato, & conducto*, ibi: *Non obſtante, quod ei, ut Canonem ſolveret, non extitit nunciatum, cum in hoc caſu dies ſtatuta pro Domino interpellet;* Alioquin peccant, ſi ſine juſta 15
cauſa ſolutionem notabiliter differant, uti pro
certo ſupponitur, & traditur; *c. Decima 66. cauſ. 16. q. 1.* ibi: *Sed ſi tardius dare decimas peccatum eſt, quanto pejus eſt non dediſſe*, & tenent Gloſſa *in cit. c. Cum homines 7. de decimis, verb. Fructibus collectis*; Abbas *ibid. n.* 3.
Layman *lib. 4. tract. 6. c. 5. n.* 1. Rebuffus
loc. cit. q. 11. n. 3. Pirhing *loc. cit. num.* 93.
Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 32. & alii paſſim. Im- 16
mo obligati ad decimas tenentur ad reſarciendum damnum, ſi quod ex ſua culpabili mora ſolvendi in decimis ſequatur; *arg. l. Cum res 47. §. fin. ff. de Legat. 1. c. Cum gratia ſui unic. de commodato*, ibi: *Seu in mora fuiſſet, & cit. c. Cum homines 7. de decimis*, ibi: *Atque de ſubtractis, & retentis dignam ſatisfactio-*

ſtionem exhibere procurent ; & ſic teuent cum
17 Gloſſa omnes Doctores mox citati. Decimæ
prædiales ſolvendæ ſunt pluries in anno, ſi
prædia pluries in anno ſeminentur, & pluries
in anno fructus proferant, textu expreſſo *in
cap. Ex parte 21. de decimis*, & Gloſſa *ibid.
verb. Unius*, & alia Gloſſa *in cap. Revertimi-
ni 65. cauſſ. 16. qu. 1. verb. Annus, & eſt*
18 *communis*. Decimæ perſonales, ubi illæ adhuc
ſunt in uſu, ſolvunrur omnes iu fine cujuſ-
que anni, ſicut alii cenſus, & tributa tunc
ſolvi ſolent ; Gloſſa *in cit. c. Revertimini 65.
cauſ. 16. q. 1.* Abbas *in c. Pervenit 5. de de-
cimis n. 3.* Layman *loc. cit.* Pirhing *loc. cit. n.
93.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 35.* & alii paſſim ;
Er ratio eſt, quia ſi de cujuſvis operis, ne-
gotii, vel induſtriæ fructu, ſeu lucro ſtatim
ſolvi deberent decimæ, ld in nimium incom-
modum eſſet tum ipſi datori, tum ipſi acce-
ptatori decimarum, cum particulari ſolutio
multa incommoda afferre ſoleat ; *l. Plane 3.*
19 *Famil. Herciſcund.* Si tamen alicubi eſſet di-
verſa conſuetudo, eſſet obſervanda, cum de
tempore ſolutionis decimarum perſonalium ni-
hil reperiarur cautum in jure, & ſic attenden-
da erir cujuſque loci conſuetudo, nam de qui-
bus cauſſis ſcriptis legibus nihil utimur, id
cuſtodiri oportet, quod moribus, & conſuetu-
dine introductum eſt, dicit Ulpiauus *l. de qui-
bus 32. ff. de Legibus*.
20 Circa locum, in quo ſolvendæ ſint decimæ,
ſi attendatur jus commune, videtur, quod
Parochiani teneantur propriis ſumptibus illas
deferre in domum, vel horreum Parochi ;
arg. c. Revertimini 65. cauſ. 19. qu. 1. ibi :
*Hortor vos, atque commoneo, ut inferatis deci-
mas in horrea mea, & c. Decimas 1. cauſ. 16.
q. 7.* ibi : *Inſerte omnem decimationem in hor-
reum meum*, quod eſt deſumptum ex *Mala-
chiæ 3.* & tenent Gloſſa *in cit. cap. Reverti-
mini verb. In horrea*, Abbas *in cap. Pervenit
5. de decimis num. 3.* Covarruvias *lib. 1. va-
riar. reſolut. cap. 17. num. 8.* Gonzalez *in cap.
Cum homines 7. de decimis num. 6.* Guttierez
lib. 2. Canon. qq. cap. 12. num. 23. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num. 36.* cum communi aliorum
contra Barboſam *loc. cit. §. 2. n. 24.* Layman
loc. cit. cap. 5. num. 2. Piſhing *loc. cit. n. 94.*
Et ratio eſt, quia, ur recte dicit meus Reiſ-
fenſtuel *loc. cit.* quia Chriſtiani non minus te-
nentur præſtare decimas in ſignum univerſalis
Dominii Dei, quam quivis ſubditus tenetur
tributa ſua, & cenſus ſolvere terreno Domino
iu ſignum Dominii ejuſdem ; *arg. cap. Tua no-
bis 26. de decimis ;* ſed terreni ſubditi tenen-
tur cenſus, & tributa in ſignum Dominii de-
bita, deferre propriis ſumptibus ad domum
Domini ; *arg. l. Pro locis 6. ff. de ann. & tri-
but.* ergo &c. Si vero attendatur conſuetudo 21
jam fere ubique introducta, teſte Guttierez
loc. cit. n. 45. Barboſa *loc. cit. n. 24.* Caniſio
de decimis cap. 7. Parochi ipſi, aliique decima-
tores tenentur decimas colligere, & ſuis ex-
penſis in Domum deferre. Et ubi talis adeſt
conſuetudo legitime præſcripra, eſt ibi obſer-
vanda, ut fatentur omnes Doctores ; *arg. cap.
Cum tanto 11. de conſuetudine*, ibi : *Licet etiam
longævæ conſuetudinis non ſit vilis auctoritas,
non tamen eſt uſque adeo valitura, ut vel juri
poſitivo debeat præjudicium generare, niſi fuerit
rationabilis, & legitime ſit præſcripta.*

Additiones ex aliena manu.

Conſuetudine eſſe poſſe fructus, ex quibus 22
Decima non ſolvatur, communis eſt Canoni-
ſtarum ſententia. Quæſtio vero non inutilis 23
hic diſcutienda eſt, an decima debeatur, ſi in
Prædiis, quæ fructus ferebant decimæ obno-
xios, ſubſtituuntur fructus, qui conſuetudine ut
dictum eſt decimæ minime erant ſubjecti? Af- 24
firmant Mornac. *in l. 13. ſer. per tot. ff. de ſer-
vit. ruſtic.* Dupineau *in ſuis quæſt. & conſult.
c. 10. pariter fere per tot.* Negant vero Grimau- 25
det *de decimis lib. 1. n. 3. per tot.* Papon. *Cor-
por. Jur. Francic. lib. 1. tit. 12. n. 5.* Ror. *in
Cæſarauguſtana Decimarum 15. Maii 1752.* & in
Confirmatoria 2. *Aprilis 1753. cor. R. P. D.
Canilliac*, idque non male, nam decimam de-
bent non ipſa prædia, ſed fructus ; locus pro-
pterea eſſe nequit decimæ, ſi conſuetudo a de-
cima exemit novos fructus.
Negativam vero hanc opinionem duobus in 26
caſibus limitat Rouſſeaud de la Combe *in ſua
Juriſprud. Canon. verb. Decimæ ſect. 10. q. 6.
& 7.* Prior eſt, ſi conſuetudo vigeat, ut ex 27
novis fructibus non obnoxiis decimæ ſolvatur
decima. Alter eſt, ſi hæc ſubſtitutio fructuum 28
non obnoxiorum decimæ adeo univerſalis ſit,
ut Parocho congrua deſit.
Decima regulariter ſolvenda eſt in ipſis fru- 29
ctibus, non item in pecunia. Conſuetudine ve-
ro fieri poteſt, ut ſolvatur in pecunia. At quæ- 30
nam conſuetudo hujus ſit efficaciæ, expendit
Rot. *in Cracovien. Decimarum ſuper bono jure
26. Junii 1748. cor. Illuſtriſs. Clement.* & in
alia *Cracovien. Decimarum ſuper bono jure 27.
Aprilis 1750. cor. Illuſtriſs. Cortiada.*

Ar-

Digitized by Google

Articulus IV.

Jus decimandi a quibus, & quibus modis acqoiri, & concedi poſſit?

1 Clerici acqoirere poſſont jos decimandi variis modis. Primo, *Papæ conceſſione*, *ſeu privilegio*, ratione cujus privilegii, ſeu conceſſionis fit, quod decimæ alias de jore ad Parochum ſpectantes, debeant ſolvi Eccleſiæ non Parochiali, v. g. Regolari, aut Beoeficiato ſimplici. Ita Doctores communiter, *arg. c. Sta-*
2 *tuto 2. de Decimis in 6.* Secundo, *per conſuetudinem legitime præſcriptam*. Eſt communis; *arg. cap. Cum ſint* 18. *cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *cap. Cum contingat 29. de Decimis*. Et ratio eſt, qoia conſuetudo legitime præſcripta derogare poteſt juri communi poſitivo, *cap. Cum tanto 2. de conſuetud.* & per conſequens jus oni Eccleſiæ competens in aliam transferre, *c. Cum*
3 *Dilectus* 8. *de conſuetud.* Ad ſic autem præſcribendum contra Laicum, vel contra Clericum privatum, vel contra aliam cauſſam non privilegiatam ſufficit decenniom inter præſentes, & vicennium inrer abſentes, *arg. l. unic. C. de uſucap. transformand. & §. 1. Inſtit. de uſucap.* ibi: *Cautum eſt, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero longi temporis poſſeſſionem (ideſt inter præſentes decennio, inter abſentes vi-*
4 *ginti annis) uſucapiantur*. Ad ſic præſcribendom contra aliqoam cauſſam piam, v. g. Hoſpitale, Monaſterium, Capitulum, vel aliqnam Eccleſiam non Parochialem, requiruntur, & ſufficiunt quadraginta anni cum bona fide. *Authen. quas actiones*, C. *de Sacroſanct. Eccleſ. c. Aures 6. c. Illud autem* 8. *& c. Quia judicante 9. de*
5 *præſcript.* Ad ſic vero præſcribendom contra Eccleſiam Parochialem requiruntur quadraginta anni una com titulo, vel tempus immemorabile; *Eſt communis*. Et ratio eſt qoia ad præſcriptionem contra Eccleſiam requiritur dictum tempus una cum titulo, quoties jus commune reſiſtit, vel præſumptio eſt contra præſcribentem, textu expreſſo *in c. 1. de præſcriptionib. in 6.* ibi: *Nam licet ei, qui rem præſcribit Eccleſiaſticam, ſi ſibi non eſt contrarium jus commune, vel contra eum præſumptio non habetur, ſufficit bona fides; Ubi tamen eſt ei jus commune contrarium, vel habetur præſumptio contra ipſum, bona fides non ſufficit, ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori cauſſam tribuat præſcribendi; Niſi tanti temporis allegetur præſcriptio, cujus contrarii memoria non exiſtat.* Atqoi jus commune reſiſtit præſcribenti Decimas contra Eccleſiam Parochialem, & habetur præſumptio contra ipſum præſcribentem, cum ſit expreſſe ſtatutum Decimas de jure pertinere ad Parochos; *cap. Quoniam* 13. *cap. Cum ſint* 18. *c. Ad Apoſtolicæ* 20. *cap. Tua nobis* 26. *cap. Cum contingat* 29. *& cap. Cum in tua* 30. *de decimis*, adeoque &c.

Tertio Clerici acquirere poſſunt jus deci- 6
maodi *per tranſactionem*, ita ot jus decimandi per talem tranſactionem, ſen amicabilem compoſitionem, oni, vel alteri, vel utrique parti acquiratur, ut conſtat *ex cap. Multiplici 3. & cap. Suggeſtum 9. de Decimis*, ot ſi v. g. lis oriatur ad quem ex Parochis, vel aliis Clericis, vel etiam Religioſis pertineant Decimæ, poſſunt partes litigantes tranſigere, & componere, nt Decimæ æqoaliter ioter ipſos dividantur, vel uni parti major portio, vel alteri minor tribuatur: dummodo in tali tranſactione nollum pactum Simoniacom interveniat, itaut pro ſpirituali jure Decimarum detur peconia, vel alia res pretio æſtimabilis; Gloſſa *in cit. cap. Ex multiplici*, verb. *Conventionem*, Rebuffus *de Decimis qu.* 13. *num.* 26. Pirhing *loc. cit. num.* 120. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 117. & alil communiter. Talis autem tranſactio ſi ſit facta cum 7
legitima auctoritate, & cooſenſu ſuperiorum, obligat etiam ſucceſſores. Gloſſa *in cit. cap. Ex multiplici*, verb. *Eandem conventionem*, Abbas *ibid. num.* 2. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *n.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 118. & commnnis aliorum, *arg. cap. Statuimus 2. de tranſactionibus*, ibi: *Statuimus, ut ſi ſuper Decimis inter vos, & aliquam perſonam Eccleſiaſticam de aſſenſu Epiſcopi vel Archiepiſcopi ſui compoſitio facta fuerit, rata, & inconcuſſa perſiſtat*, & *cap. Veniens 8. de tranſactionib.* ubi expreſſe declaratur ſucceſſores noo teneri ſtare Tranſactioni ſuper Decimis factæ abſque auctoritate legitima Superioris. Si vero tranſactio facta fuerit ſine legitima aoctoritate Superioris, valet 8
ſolom inter perſonas ipſas tranſigentes, & nullimode obligat ſucceſſores; *cit. cap. Veniens 8. de tranſactionib.*, obi aſſignatur hæc ratio: *Cum inter perſonas facta potius, quam inter Eccleſias videatur, nec pacta inter alios facta aliis obeſſe patiamur*. Quod idem colligitur ex Coocil. Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *de reform.* ibi: *Concordiis, quæ tantum ſuos obligent auctores, non etiam ſucceſſores*; & tenent Gloſſa citata, Fagnan. *in d. cap. Veniens num.* 2. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 118. & alii communiter.

Qoarto Clerici acqoirere poſſunt jos deci- 9
mandi, *Donatione*, dommodo adſint ſolemnitates ad alieoatiooem rerom Eccleſiaſticarum re-

Digitized by Google

requiſitæ ; cum Donatio expreſſe numeretur
inter ſpecies alienationis ; *cap. Nulli liceat* 5.
de rebus Eccleſiæ alienand. vel non, ibi : *Alie-
nationis autem verbum continet . . . donationem*.
10 Si tamen Decimarum donatio ſit facta a Laico
Eccleſiæ, vel loco Religioſo, tunc non requi-
runtur tales ſolemnitates, ſed ſufficit ſolus
Epiſcopi conſenſus ; *c. Cum Apoſtolica Sedes* 7.
de his quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu Cap.
ibi : *Nam in Lateranenſi Concilio eſt inhibitum,
ne qualibet Religioſa perſona Eccleſias, & deci-
mas de manibus Laicorum ſine conſenſu Epiſco-
porum recipiat, per quod indirecte datur intelligi,
quod ſufficit conſenſus Epiſcopi, ut licitum Ec-
cleſiæ ſit decimas de manibus recipere Laicorum.
Hoc autem de illis Decimis intelligimus, quæ*
11 *Laicis in Feudum perpetuo ſunt conceſſæ*. Quin-
to Clerici acquirere poſſunt jus decimandi,
Permutatione, qua una Eccleſia cum altera de-
cimas pro decimis, vel alio jure ſpirituali
permutat ; *argumen. c. Ad quæſt.* 6. *& cap.
Exhibita* 9. *de rerum permutat.* & Gloſſa *ibid.
verb. Temporalia* cum communi Doctorum.
12 Requiruntur autem ſolemnitates ad alienatio-
nem neceſſariæ, quia *Permutatio* expreſſe nu-
meratur inter ſpecies alienationis ; *cap. Nulli
liceat* 5. *de rebus Eccleſ. alienand. vel non*, ibi :
Alienationis autem verbum continet permutatio-
13 *nem*. Sexto Clerici acquirere poſſunt jus de-
cimandi per *Compromiſſum* in Arbitros ; *arg.
cap. Cum Apoſtolica* 7. *de his quæ fiunt a Præ-
lato ſine conſenſ. Capitul. & cap. Sane* 1. *de
Arbitris* ; Per arbitrium enim, ſeu ſententiam
Arbitrorum (cui partes ſtare debent) poſſunt
Decimæ uni litigantium adjudicari, & alteri
auferri, ſive totæ, ſive pro parte.

14 Requiruntur tamen pro tali compromiſſo ſo-
lemnitates ad alienationem neceſſariæ ; Abbas
in cap. Dilecti Filii 4. *de Arbitris n.* 8. Lay-
man *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 6. *n.* 1. Pirhing *loc.
cit. n.* 123. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 120. & alii
paſſim. Et ratio eſt, quia per compromiſſum
indirecte perveniri poteſt ad alienationem de-
cimarum, quæ eſt directe prohibita, ut patet ex
toto titulo *de rebus Eccleſ. alienand. vel non*,
& ex Conſtitution. Pauli II. incip. *Ambitio-
ſæ* ; prohibita autem alienatione, cenſetur e-
tiam prohibitus omnis actus, per quem deve-
niri poteſt ad alienationem ; *cap. Cum quid*
39. *de Regul. juris in* 6. ibi : *Cum quid pro-
hibetur, prohibentur omnia, quæ ex illo ſequun-
tur*.

15 Laici nullo modo poſſunt acquirere jus de-
cimandi, quatenus ſpirituale eſt, ſive funda-
tum in titulo ſpiritualis Officii, ſeu obligatio-
nis miniſtrandi ſpiritualia ; textu expreſſo *in
cap. Decimas* 1. *cauſ.* 16. *q.* 7. ibi : *Decimas,
quas in uſum pietatis conceſſas eſſe Canonica au-
ctoritas demonſtrat, a Laicis poſſideri auctoritate
Apoſtolica prohibemus, ſive ei ab Epiſcopis, vel
Regibus, vel quibuslibet perſonis eas acceperint,
(niſi Eccleſiæ reddiderint) ſciant ſe ſacrilegii
crimen committere, & æternæ damnationis peri-
culum incurrere* ; *cap. Ad hæc* 15. *de decimis*, ubi
Alexander III. irritat donationem Decimarum
factam a quodam Abbate cuidam Laico, & ejus
hæredibus, ibi : *Quoniam Sanctuarium Dei*,
(ſcilicet Decima, quatenus eſt jus mere ſpi-
rituale) *jure hæreditario poſſideri non debet, vi-
ribus carere decernas* ; *Et Laicum* (*niſi Decimam
ipſam ipſi Eccleſiæ libere reſignaverit*) *vinculo
excommunicationis adſtringas* ; *cap. Quamvis* 17.
de decim. ibi ; *Quamvis ſit grave nimis, & Di-
vini dignum animadverſione judicii habeatur,
quod Laici quidam, quod Sacerdotum eſt in Ec-
cleſiaſticis rebus* (de Decimis eſt ſermo) *uſur-
pant, majorem tamen &c.* & conſimiliter ha-
betur *in cap. Prohibemus* 19. *eod. tit. & cap.
Cauſſam* 7. *de præſcriptionib.* & eſt communis,
& certa cum Gloſſa *in d. cap. Quamvis, verb.
conceſſerit*, & Rota *part.* 1. *recent. dec.* 48. *n.*
9. *part.* 8. *dec.* 47. *n.* 25. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.*
234. *n.* 1. *&* 2. *part.* 10. *dec.* 97. *n.* 1. *dec.*
253. *n.* 6. *dec.* 291. *n.* 31. *part.* 14. *dec.* 234.
num. 1. *part.* 15. *dec.* 67. *num.* 1. *part.* 17. *dec.*
46. *num.* 5. *& ſæpe alibi*. Et ratio eſt, quia
cum Laici Officia ſpiritualia miniſtrare non
poſſint, *cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *cap. De-
cernimus* 2. *de judiciis* ; *cap. Tua* 25. *de De-
cimis*, ſequitur evidenter, quod nullo modo
poſſint acquirere jus decimandi, quatenus ſpiri-
tuale eſt, ſive fundatum in titulo ſpiritualis
Officii, ſeu obligationis miniſtrandi ſpiri-
tualia.

Poſſunt tamen Laici licite, & valide per 16
ſpecialem conceſſionem, ſeu privilegium Sum-
mi Pontificis acquirere jus decimarum, qua-
tenus hoc conſideratur ut abſtractum a titulo,
ac jure ſpirituali, & ſolummodo eſt quid tem-
porale, ſcilicet jus præciſe percipiendi deci-
mam partem fructuum. *Eſt communis* cum Pi-
rhing *loc. cit. n.* 138. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 131.
Rota *p.* 6. *deciſ.* 19. *n.* 17. *part.* 7. *dec.* 180. *n.*
20. *&* 21. *p.* 10. *dec.* 175. *num.* 9. *dec.* 291.
num. 9. *p.* 14. *dec.* 424. *n.* 9. *& ſæpe alibi*. Et
conſtat multiplici experientia plurium Roma-
norum Pontificum, qui jus percipiendi perpe-
tuo ſimiles Decimas cum facultate transferen-
di illud ſucceſſoribus ſuis conceſſerunt variis
Regibus, Ducibus, aliiſque Principibus ob eo-

rum

Digitized by Google

rum ampliſſima merita, & maxima beneficia
in urgentiſſimis caſibus Eccleſiæ Cathulicæ
17 præſtita. Immo olim etiam Epiſcopi, ac alii
Eccleſiarum Prælati jus percipiendi ſimiles De-
cimas in Feudum, vel Emphyteuſim perpe-
tuo Laicis cuncedere poterant, ut traditur *in
c. Cum Apoſtolica 7. de his quæ fiunt a Præla-
tis*, & deſumitur *ex cap. Tua 25. de Decimis*,
ubi ſupponitur, quod ab antiquu Decimæ in
Feudum Laicis dari potuerint, & conſtat ex
Decreto Urbani II. revocantis dictam poteſta-
tem, ut patet *in lib. 1. Feudor. tit. 6.* & tra-
dit communis Doctorum cum Rota *part. 7. re-
cent. dec. 103. n. 8. dec. 193. n. 23. p. 8. dec.
47. num. 23. & 31. part. 9. tom. 1. dec. 234.*
18 *n. 3.* Hodie tamen a tempore Concilii Late-
ranenſis celebrati ſub Alexandro III. 1179. te-
ſte Covarruvia *lib. 1. variar. Reſolut. cap. 7.
n. 4.* Barboſa *in cap. 1. de his quæ fiunt a Præ-
latis n. 2.* Rebuff. *in tract. de Decimis qu. 10.
n. 23.* & Rota *part. 8. recent. dec. 76. num. 6.
p. 15. dec. 375. num. 3.* id ſine conſenſu, &
facultate Summi Pontificis facere amplius non
poſſunt; Rota *part. 2. recent. dec. 262. num. 3.
p. 8. dec. 47. num. 31. cum ſeq. & dec. 76. n.
6.* & patet ex cit. Decreto Urbani II. relato
*in lib. 1. Feud. tit. 6. & ex c. Ad hæc 15. c.
Quamvis 17. c. Probibemus 19. de Decimis &
c. Statuto 2. §. Sane, in fine de Decimis in 6.*
19 Quamvis autem Epiſcopi, aliique Eccleſiarum
Prælati hodierno jure jus percipiendi ſimiles
Decimas Laicis in Feudum, vel Emphyteuſim
perpetuo concedere non poſſint ex mux citatis
verbis; Valent tamen etiam noſtris hiſce tem-
poribus illorum conceſſiones eiſdem factæ ante
dictum Decretum Urbani II. & ante dictum
Concilium Lateranenſe, poſſuntque Laici et-
iam hudie licite retinere jus talium Decima-
rum anteceſſoribus ſuis conceſſum ante dictum
Decretum; ita habetur expreſſe *in c. Epiſco-
pum, vel Abbatem lib. 1. Feudor. tit. 6.* ubi
dicitur: *De Feudis ante illud Decretum factis,
ſeu conceſſis, quod firmiter permanere debeant;
non autem de datis poſt decretum illud*; & col-
ligitur clare *ex cap. Cum Apoſtolica 7. in fine
de his, quæ fiunt a Prælat. & ex cap. Statuto
2. §. Sane, in fine de Decimis in 6.* Et ſic
communis Doctorum cum Rota *part. 7. dec.
103. num. 7. part. 8. dec. 47. num. 34. part. 9.
tom. 1. dec. 234. num. 2. & 5. part. 15. dec.
67. num. 2. & 11. part. 16. deciſ. 109. n. 3.*
20 Laici nulla præſcriptione, & conſuetudine
etiam immemorabili acquirere poſſunt jus de-
cimandi, textu expreſſo *in c. Cauſſam 7. de
præſcriptionib.* ibi: *Quia cum Laici decimas de-
tinere non poſſint, eas nulla valent præſcribere
ratione*, ubi vides rationem datam a textu,
nempe, *quia decimas detinere, ſeu poſſidere non
poſſunt*; quod autem quis poſſidere non po-
teſt, etiam præſcribere nequit, cum ſine poſ-
ſeſſione præſcriptio non procedat, textu cla-
riſſimo *in Regul. 3. de Regul. Jur. in 6.* ibi:
Sine poſſeſſione præſcriptio non procedit. Et ſic
tenent Engel *lib. 3. decret. tit. 30. num. 23.*
Reiffenſtuel *ib. num. 138.* Pirhing *de præſcript.
num. 41.* Covarruvias *variar. Reſol. lib. 1. cap.
17. num. 5.* Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 6.
num. 8.* Rebuff. *de Decimis qu. 10. num. 24.* &
communis aliorum cum Ruta *part. 7. dec. 137.
n. 7. p. 16. dec. 109. n. 2. & ſæpe alibi*. Hinc 21
Laici ut retinere valeant decimas præter tem-
pus immemorabile, requiritur inſuper fama
privilegii, debentque Laici probare commu-
nem famam, quud Decimæ fuerint ſuis Suc-
ceſſuribus ex privilegio conceſſæ, vel ante
Concilium Lateranenſe in Feudum datæ ſint.
Sic Abbas *in cap. Cum Apoſtolica 7. de hie
his quæ fiunt a Prælat. num. 12.* & ibi Imula
n. 21. Joann. Andreas *num. 9.* Felinus *in c.
Cum contingat, de Foro competent. num. 4.* Mo-
neta *de Decimis c. 5. qu. 3. num. 59.* Card.
de Luca *de Decimis diſcur. 6. num. 24. & 25.*
& alii cum Rota *p. 2. recent. dec. 193. num.
6. p. 4. dec. 545. num. 1. p. 8. dec. 137. n. 7.*
ubi dicit quod hæc opinio ſemper fuit in hoc
Sacro Tribunali recepta, ut in *Tolentina De-
cimarum de Capill. 4. Decemb. 1615. coram bon.
mem. Andrea*. ubi latiſſime fuit firmata, *&
in Hiſpalen. Decimarum de Almonte 5. Maii
1635. coram Pirovano, & in Corduben. De-
cimarum de Lucena 15. Jun. ejuſdem anni 1635.
& part. 16. recent. dec. 109. num. 2. in Tau-
rinen. Decimarum 31. Maii 1669.* ubi citatur
alia *in Mediolanen. Reſciſſionis permutationis 21.
Maii 1597. coram Cardinali Hieronymo Pam-
philio*. Contrarium tamen tenent Covarruvias 22
lib. 1. var. Reſolut. c. 17. num. 5. §. ſed ſi,
Pirhing *de Præſcript. num. 44.* Reiffenſtuel *loc.
cit. num. 144.* & alii. Quæ revera ſententia
non caret ſua probabilitate.
Laici jus decimandi, quod ex legitimo ti- 23
tulo poſſident, nequeunt per venditionem,
donationem, mutationem, vel per alium con-
tractum in alios transferre Laicos ſine aucto-
ritate Summi Pontificis; *cap. Probibemus 19.
de Decimis*, ibi: *Probibemus, ne Laici Deci-
mas, cum animarum ſuarum periculo detinen-
tes, in alios Laicos poſſint aliquo modo trans-
ferre*; & in ejus ſummario ſic præciſe dici-
tur: *Non poteſt Laicus transferre Decimam in*

alium

Digitized by Google

alium Laicum, *etiamſi cum titulo illam poſſideat*. Et ſic Gloſſa *in cap. Cum Apoſtolica* 7. *de his quæ fiunt a Prælat. verb. in Lateranenſi Concilio*, ibi: *Nec Laici in alios Laicos decimas poſſunt transferre*; *cap. Prohibemus*, *de Decimis*, Rota *part.* 2. *recent. dec.* 193. *n.* 10. ubi ſic expreſſe habet: *Poſtremo nullo modo poterat Epiſcopus Taurinenſis de anno* 1544. *præſtare ſuam auctoritatem ad effectum ut Decimæ de Laico in Laicum transferentur*; *cap. Prohibemus*, *de Decimis*, *ibique* Doct. Covarruv. *d. cap.* 17. *num.* 5. Rebuffus *d. qu.* 13. *num.* 79. & ſic tenet Abbas *in d. c. Prohibemus num.* 4. & plures alii. Et ratio eſt, quia ſi jus illud decimandi remanſiſſet apud primum Laicum, ſpes eſſet, quod poſſet citius redire ad Eccleſiam, ad quam ſpectat, ſi videlicet decederet ſine herede, & ſic talis translatio videtur eſſe quædam alienatio, *arg. c. Apoſtolicas* 13. *cap. Sine exceptione* 52. *cauſ.* 22. *quæſt.* 2. cum con-
24 cordantiis. Eſt tamen vere probabilis contraria ſententia, quam tenent Gloſſa *in d. cap. Prohibemus*, *verb. Laicos*; Barboſa *ib. n.* 7. Pithing *lib.* 3. *decretal. tit.* 30, *num.* 144. Reiffenſtuel *ib. num.* 145. & alii; Et ratio ipſorum eſt, quia quivis poteſt jus ſibi legitime competens in alium transferre; niſi jure prohibeatur: *argum. leg. in re mandata*, *Cod. Mandati*; nullum autem aſſignari poteſt jus, quod hoc prohibeat, adeoque &c. Citatum enim *cap. Prohibemus* non loquitur, dicunt ipſi, de Decimis, quas juſto, & legitimo titulo poſſident, ſed ſolum de illis, quas injuſte detinent; ut patet ex illis verbis: *Laici decimas cum animarum periculo detinentes*, quæ verba non verificantur de Decimis legitimo titulo poſſeſſis, cum illas tuta conſcientia, & ſine animarum periculo retineant.

Additiones ex aliena manu.

25 Ad validitatem conceſſionis decimarum favore Laicorum requiritur ſpecialis derogatio Concilii Lateranenſis *ſub Alexandro III.* relati *in cap.* 19. *de decimis*, ut reſpondit Rot. *in recent. dec.* 614. *num.* 4. *& ſeq. part.* 4. *tom.* 3. *cor. Coccin. dec.* 643. *n.* 6. *cor. Penia dec.* 997. *num.* 4. ubi quod Clauſulæ: *Non obſtantibus &c. Quorum tenores &c.* non inducunt talem derogationem, inter impreſſas poſt Tamb. *de Jur. Abbat. dec.* 92. *n.* 1. *& ſeq. in Conſtantien. decimarum* 17. *Januar.* 1744. §. 7. *coram Illuſtriſs. de Thunn*, *& in Sabinen. decimarum* 6. *Mart.* 1747. *cor. clar. mem. Millin.*

26 Declara tamen procedere, ſi conceſſio cadat ſuper jure ſpirituali decimandi, non item ſuper commoditate decimarum, quæ eſt quid temporale; Rot. *cor. Bichio dec.* 347. *num.* 8. *& ſeq.* & inter impreſſas *poſt Salgad de Labirint. Credit. dec.* 95. *n.* 6. *& ſeq.*

Utilis propterea eſt inſpectio, quando conceſſio cecidiſſe dicenda ſit ſuper ſpirituali jure decimarum, & quando ſuper decimarum commoditate. Vide ſi lubet de ea Pacion. *de Locat. & Conduct. cap.* 10. *num.* 88. & Rot. *inter impreſſas poſt Salgad. de Labirint. Creditor. d. dec.* 95. *n.* 9. *& plur. ſeq.* 27

Articulus V.

Decimæ, quo ad modos, quibus poteſt quis eximi ab ipſis ſolvendis, & quo ad Judicem competentem in earum Cauſſis.

Primus modus, quo poteſt quis eximi ab obligatione ſolvendi decimas, eſt privilegium conceſſum a Summo Pontifice; *arg. cap. Ex multiplici* 3. *c. Dilecti Filii* 8. *cap. Ex parte* 10. *cap. Licet* 11. *c. Ad audientiam* 12. *& cap. A nobis* 24. *de decimis*, ubi expreſſe dicitur, quod *quilibet decimas ſolvere teneatur*, *niſi a præſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus*, & paulo infra: *Niſi ab eis oſtendatur*, *quare ab hujuſmodi ſint immunes*. Papa enim valide concedit exemptionem decimarum, cum de ejus poteſtate non ſit dubitandum; Rota *part.* 12. *recent. dec.* 299. *num.* 3. Et ſic communis, & certa omnium Doctorum. Tale autem privilegium eximens a decimis ceſſat, quando incipit eſſe enormiter pernicioſum Eccleſiis Parochialibus, ut ſi v. g. alicui Monaſterio modicos fundos habenti conceſſum ſit tale privilegium, ceſſat ſi poſtea ejus poſſeſſiones, & fundi ſive per donationes, ſive per emptiones, aut alio modo tanto augeantur, ut major pars agrorum loci jam ab ipſo poſſideatur, & ſic decimæ ſucceſſive omnium ſubtrahantur, indeque Parochi enormiter lædantur; *arg. c. Suggeſtum* 9. *de Decimis*; *c. Quid per Novale* 21. *de verbor. ſignif. & c. Cum ad hoc* 16. *de Clericis non reſidentib.* & tenet Abbas *in d. c. Suggeſtum num.* 3. *&* 4. Barboſa *ib. num.* 2. & communis aliorum. Cum vero dubitatur, an privilegium ſit enormiter læſivum, recurrendum eſt pro declaratione ad Summum Pontificem; *arg. c. Cum veniſſet* 12. *de judiciis*, ibi: *Cum ſuper privilegiis Sedis Apoſtolicæ vertatur quæſtio*, *nolumus de his per alios judicari*; *quia illius eſt interpretari*, *cujus eſt concedere*; *arg. cap. Inter alia* 31. *de ſententt.*

Digitized by Google

tens. Excomm. ibi : *Unde jus procedit*, *interpee-*
pretatio quoque procedit & l. fin. Cod. de leg.
Inſuper privilegium non ſolvendi decimas ceſ-
ſet , & amittitur per non uſum , ſeu potius
per uſum contrarium , quo privilegiati deci-
mas per 40. annos ſolvuut ; *cap. Accedentibus*
15. *de privilegiis*, ibi : *Cum enim tanto tempo-*
ee (ſcilicet per 40. annos) *contra indulta pri-*
vilegia decimas ſolverint , *eis renuntiaſſe tacite*
6 *præſumuntue*. Nec ſufficit ad amittendum tale
privilegium , ſi per 30. annos privilegiati ſol-
vaut decimas, ut dicitur *in cap. ſi de terra* 6.
de peivilegiis , quia hoc caput tamquam jus
antiquum continens fuit correctum a *d. cap.*
Accedentibus, utpote jus recentius continente,
ut notatur in ejuſdemmet capitis ſummario ,
& communiter a Doctoribus. . Eo vel maxi-
me , quod jure novo univerſaliter contra Ec-
cleſias quaſcumque , ac privilegia earumdem,
non niſi quadraginta annorum admittatur præ-
ſcriptio, textu expreſſo *in cap. Illud autem* 8.
de præſcriptionib. ibi : *Illud autem te ſcire vo-*
lumus , *& senere quod adverſus Eccleſias mino-*
rem præſcriptionem, *quam quadeaginta annorum*,
Romana Eccleſia non admittis , *licet quidam Ca-*
7 *nones comprobent teicennalem* . Ulterius privile-
gium non ſolvendi decimas poteſt amitti tran-
ſactione , & conventione facta inter partes ,
Parochum v. gr. & privilegiatos, ſi hi privi-
legium, vel ex toto, vel ex parte remittant,
textu aperto *in c. Dilecti* 8. *de decimis* , ibi :
Vel cum ipſis amicabiliter componatis ; cap. Sug-
geſtum 9. *eodem tit.* ibi : *Mandamus* , *quatenus*
cum prædicto Abbate , *& Feateibus ſuper ipſis*
decimis componatis, *& cap. Nuper* 34. *eod. tit.*
ibi : *Decimas perſolvant Eccleſiis* , *quibus ratio-*
ne prædiorum antea ſolvebantue , *niſi cum ipſis*
Eccleſiis aliter duxeeint componendum . Et ratio
petitur ex cujuſque libero uſu ſui juris : *Cum*,
ut expreſſe dicitur *in cap. ſi de terea 6. de pri-*
vileg. Cum liberum ſit unicuique ſuo juei renun-
ciaee .
8 Secundus modus , quo poteſt quis eximi ab
obligatione ſolvendi decimas, eſt conſuetudo ,
vel præſcriptio ; Dummodo tamen Eccleſiæ
Miniſtri aliunde quam ex decimis congruam
ſuſtentatiouem habeant , v. gr. amplis reddi-
tibus ſundationis Eccleſiæ , oblationibus , aut
Legatis Piis, obligatio ſolvendi decimas poteſt
tolli , & abrogari per contrariam legitimam
conſuetudinem, ſive a Clericis, ſive a Laicis.
Ita defenditur contra plures veteres Canoni-
ſtas, & contra Reiffenſtuel a fere omnibus re-
centioribus tum Canoniſtis , tum Theologis ,
& in ſpecie a Covarruvia *lib.* 1. *variar. Re-*
ſol. cap. 17. *n.* 8. Silveſter verb. *Decima qu.* 4.
Navarr. *lib.* 3. *conſ.* 2. de Decimis ; Rebuff.
de Decimis *quæſt.* 13. *num.* 46. Moneta *eodem*
teact. cap. 5. *qu.* 1. *n.* 89. Azor. *par.* 1. *lib.* 7.
cap. 26. *qu.* 4. Suarez *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 8. Leſſ.
lib. 2. *cap.* 39. *num.* 25. Canis. *tract. de Deci-*
mis cap. 17. *num.* 8. Layman *lib.* 4. *teact.* 6.
cap. 6. *num.* 10. Pirhing *loc. cis. n.* 126. Barb.
de offic. Parochi cap. 28. §. 3. *n.* 64. cum aliis
fere communiter ; & Rota *par.* 6. *eec. dec.* 23.
num. 3. *pae.* 8. *dec.* 146. *num.* 7. *& ſæpe alibi* .
Et ratio eſt , quia ſuppoſita congrua ſuſtenta-
tione Miniſtrorum Eccleſiæ aliunde quam ex
Decimis, Decimæ non debentur ipſis jure na-
turali , vel divino , ſed ſolum jure humano Ec-
cleſiaſtico , ut jam probatum eſt ſupra *in aet.* 1.
num. 20. Jus autem humanum Eccleſiaſticum
poteſt omnino tolli , & abrogari per contra-
riam conſuetudinem legitime introductam , &
præſcriptam ; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud.*
& l. de quibus 32. *ff. de Legibus* , adeoque
&c. Hinc infertur poſſe ex conſuetudine indu- 9
ci , ut ex certis fructibus , v. gr. vino , oleo ,
fœno , &c. vel ex fructibus minutis , & fœti-
bus animalium nullæ omnino Decimæ ſolvan-
tur , aut aliqua ſolum portio ſolvatur ; Rota
par. 1. *rec. dec.* 469. *num.* 2. *dec.* 474. *num.* 5.
par. 9. *tom.* 1. *dec.* 123. *num.* 1. Et ſic poteſt 10
induci conſuetudo , quod Decimæ de bonis lo-
catis , aut arendatis non ſolvantur , quæ con-
ſuetudo ſervanda eſt ; Rota *paet.* 13. *eec. dec.*
344. *num.* 6. Sic etiam conſuetudine poſſunt 11
Decimæ alterari reſpectu quotæ , qualitatis ,
& modi ; Rota *par.* 6. *rec. dec.* 311. *num.* 5.
pae. 19. *tom.* 1. *dec.* 12. *num.* 6. Talis autem
conſuetudo debet eſſe uniformis , univerſalis ,
& legitime præſcripta ; Rota *part.* 1. *eecent.*
dec. 469. *num.* 2. *dec.* 474. *n.* 1. *par.* 5. *tom.* 1.
dec. 124. *num.* 12. *par.* 13. *dec.* 344. *n.* 6. Et 12
ad hoc ut talis conſuetudo ſit legitime præſcri-
pta , requiritur lapſus ſaltem 40. annorum ;
cap. Illud autem 8. *de præſcriptionibus cap. Ac-*
cedentibus 15. *de privileg.* Rota *par.* 15. *recent.*
dec. 322. *num.* 8.
Objicies . Laici non poſſunt præſcribere jus 14
percipiendi decimas , ut iſtæ ipſis ſolvantur ab
aliis , textu expreſſo *in c. Cauſſam* 7. *de præ-*
ſcriptionib. ibi : *Quia cum Laici decimas detine-*
re non poſſint , *eas nulla valent præſcribere ratio-*
ne , ergo nec poſſunt præſcribere jus retinen-
di Decimas , quas ipſi ſolvere deberent Eccle-
ſiæ Miniſtris , nam retinendo Decimas , quaſi
a ſe ipſis illas accipiunt . Reſpondetur conce- 15
dendo antecedens , & negando conſequentiam ,
& paritatem . Et diſparitas eſt , quia jus per-
cipien-

cipiendi Decimas eſt ſpirituale ; Jus autem exemptionis a ſolvendis decimis non eſt ſpirituale ; ideoque Laici non ſunt incapaces poſſidendi hoc jus ; nempe percipiendi ex propriis poſſeſſionibus fructus integros ſine detractione, ſive onere Decimarum , quod onus ſolvendi Decimas inhærens ipſis poſſeſſionibus, ſeu feudis eſt quid temporale, ideoque etiam immunitas ab hoc onere eſt tantum quædam libertas, & commoditas temporalis, & conſequenter a Laico præſcribi poteſt , ut recte notat Covarruvias *loc. cit. cap.* 17. *num.* 10. Suarez *l. cit. c.* 12. *n.* 17. Pirhing *l. cit. n.* 130.

16 Ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum privative quo ad Laicum pertinet cauſſa decimarum, ſi agatur de proprietate, & jure percipiendi Decimas , ad quem pertineat, vel de privilegio, aut præſcriptione earum , aut de exemptione a ſolutione earumdem. *Eſt communis & certa* cum Rota *par.* 10. *recent. deciſ.* 284. *num.* 10. *par.* 14. *dec.* 297. *arg. cap. Exhibita* 9. *de rerum permut. & cap. Tua* 25. *de decimis* . Et ratio eſt , quia talis cauſa decimarum cenſetur cauſa ſpiritualis, *arg. cit. cap. Exhibita* 9. *de rerum permutat. & cap. Parochianos* 14. *de Decimis* . De cauſſis autem , & juribus ſpiritualibus Judex Laicus cognoſcere, ac diſponere nequit ; *cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *cap. Decernimus* 2. *de judiciis*, *cap. Tua* 25. *de Decimis* ; Rota *par.* 2. *recent. dec.* 673. *num.* 2.
17 *par.* 14. *dec.* 297. *num.* 9. adeoque &c. Hinc fit, ut etiam cauſa decimarum, quæ datæ ſunt in Feudum ſæcularibus, diſcutienda ſit coram Judice Eccleſiaſtico, licet enim dominium hujuſmodi Decimarum, ſcilicet fructuum illarum, omnino ſpectet ad Laicos, & Feudum cenſeatur ſæcolare ; tamen quia oritur, & dependet a jure ſpirituali, & Eccleſiaſtico , non poteſt Judex Laicus de illis cognoſcere ; Federic. de Senis *conſ.* 245. *num.* 1. Pirhing *loc. cit. num.*
18 163. Rota *part.* 6. *recent. dec.* 42. *n.* 15. Unde ſi quis in ſimilibus cauſis decimarum erga Judicem Eccleſiaſticum contumacem ſe exhiberet , poſſet per cenſuras compelli ; *cap. Ex p.* 21. *cap. Non eſt* 22. *cap. Tua nobis* 26. & *cap. In aliquibus* 32. *de Decimis*.

Additiones ex aliena manu.

19 Modi, quibus acquiri poteſt exemptio a ſolutione Decimarum, duo ſunt, ut monet Auctor , Apoſtolicum privilegium , & præſcriptio . At de utroque hoc modo latius diſſerendum.

20 Quod attinet ad Apoſtolicum privilegium , tria potiſſimum diſcutienda de eo ſunt . I. Quid requiratur, ut Apoſtolicum privilegium de non ſolvendis Decimis efficax ſit. II. Ad quas decimas vires ſuas porrigat privilegium hoc Apoſtolicum . III. Quando dictum Apoſtolicum privilegium vim ſuam amittat.

Ut Apoſtolicum privilegium de non ſolven- 21
dis Decimis efficax ſit, continere debet expreſſam derogationem Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. relati *in cap. Nuper* , *de Decim.*
Derogatio vero generalis quantumvis ampla 22
haud ſufficit. Idque procedit, etiamſi agatur de 23
Apoſtolico privilegio conceſſo intuitu defenſionis Catholicæ Fidei . Nota vero, quod neceſ- 24
ſaria eſt hæc ſpecialis derogatio , ſi bona acquiſita ſint poſt dictum Concilium Lateranenſe , vel jam ante ipſum obnoxia erant ſolutioni Decimarum. At onus probandi, non ad il- 25
lum qui agit, ſed ad eum, qui convenitur pro Decimis, pertinet; vide de his omnibus Rotam *in Corduben. Decimarum* 6. *Junii* 1760. & potiſſimum confirmatoriam 26. *Junii* 1750. *coram bon. mem. Vicecom.*

Ad Decimas, quæ a Laicis , maxime Prin- 26
cipibus , percipiuntur , vires ſuas haud porrigit Privilegium Apoſtolicum, quo generaliter
eſt conceſſa exemptio a Decimis . Quæſtionis 27
vero eſt , an id obtinere debeat etiam in caſu, in quo denuo Decimæ a Laicis ad Eccleſias pervenerint ? Variavit in hac quæſtione Rota ; pro negativa opinione fuit *cor. Seraphin. dec.* 1293. Pro affirmativa vero *in recent. dec.* 48. *par.* 1. At denuo ad affirmativam ſententiam rediit in *Tiraſonen. Decimarum* 9. *Maii* 1755. & in confirmatoria 6. *Februarii* 1756. *cor. R. P. D. Stadion.*

Nec Privilegium Apoſtolicum de non ſol- 28
vendis Decimis alicujus efficaciæ eſt quoad Decimas debitas ipſis Eccleſiis , ſi earum favore acceſſerit munimen alicujus concordiæ , ut ex text. *in cap. Ex multiplici* firmavit Rota *in d. Tiraſonen. Decimarum* 9. *Maii* 1755. §. 15. & in confirmatoria 9. *Febr.* 1765. §. 151. *coram R. P. D. Stadion.*

Privilegium de non ſolvendis Decimis vim 29
ſuam amittit illis omnibus modis, quibus ſuam amittit vim quodcumque aliud Privilegium . De hiſce modis agemus *in addit. ad verb. Pri-*
vil. Peculiare vero eſt, quod hoc de non ſol- 30
vendis Decimis Privilegium amittat vim ſuam, ſi vergere incipiat in grave damnum habentis jus ad Decimas , ita ut is ſe congrue ſuſtentare nequeat , ut eſt perſpicuus textus *in cap.*
Suggeſtum, *de Decimis*. At prætereundum non 31
eſt , quod ſicuti dictus textus de Parochis uni-

Digitized by Google

unice loquitur, ita ad ipſos Parochos commu-
32 niter reſtringitur . Quinimmo adeundus eſt Summus Pontifex , qui ſuum Privilegium explicet, & moderetur ; Nicoll. *ad Monet. de Decim. adnot.* 5. *n.* 171.
33 Quod vero concernit præſcriptionem , videndum an Decimæ percipiantur ab eo , qui habet aſſiſtentiam juris pro ipſis , an ab alia
34 Eccleſia, an a Laicis. Ad acquirendam exemptionem ab earum ſolutione primo caſu requiri, vel immemorabilem, vel centenariam , vel quadragenariam , cum titulo colorato , ſufficere ſecundo caſu ſimplicem quadragena-
35 riam , & tertio demum caſu decennalem , communiter tradunt Bohemer. *in decret. lib.* 3. *tit.* 30. §. 42. Engel *in Collect. Jur. Canon. lib.* 3. *tit.* 30. §. 3. *nu.* 49. Schmalzgrueb. *Jur. Eccleſ. univer. lib.* 3. *part.* 3. *tit.* 30. §. 3. *num.* 63. Zypæus *reſponſ. de Jur. comm. lib.* 3. *tit.* 30. *reſponſ. fer. per tot.* Antonell. *de Tempor. Legal. lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 18. Rot. *in recent. dec.* 152. *n.* 5. *part.* 19. *tom.* 1. *& coram Molin. dec.* 142. *n.* 5.
36 Sed noviſſime Rota in ea videtur fuiſſe ſententia, ut etiam ad acquirendam exemptionem a ſolutione , etiam Decimarum , quæ percipiuntur a Laicis, requiratur, vel immemorabilis , vel centenaria , vel quadragenaria cum titulo colorato . Salamantina enim Univerſitas egit pro Decimis adverſus PP. S. Hieronymi ejuſdem Civitatis Salamantinæ . Op-
37 poſita ab iis fuit præſcriptio ; Licetque admiſſum fuerit , Univerſitatem Salamantinam corpus eſſe non Eccleſiaſticum , ſed Laicale, ut probant Alphonſ. de Eſcobar *de Pontific. & Reg. Juriſd. in ſtud. general. cap.* 21. *per tot.* ubi *num.* 273. *& ſeq.* quod Decimæ , quæ percipiuntur ab Univerſitate Salamantina , evaſerint Laicales, Andr. Mend. *de Jur. Academ. lib.* 1. *quæſt.* 8. *pariter per tot.* firmatum tamen fuit, non aliter mox dictos Patres S. Hieronymi acquirere potuiſſe exemptionem a ſolutione Decimarum , quam vel immemorabili , vel centenaria , vel quadragenaria cum titulo colorato , ut patefaciunt deciſiones *in Salamantina Decimarum* 24. *Februar.* 1757. & in confirmatoria 8. *Maji ejuſdem anni* 1757. *cor. R. P. D. Frangipane*.
38 De quadragenaria in ſubjecta materia Decimarum invaluit in foro opinio , quod munita ea præterea eſſe debeat requiſitis contradictionis, & acquieſcentiæ ; idque quia nulla præſcriptio locum habere poteſt ſine poſſeſſione ; in juribus vero negativa poſſeſſio non incipit niſi a die interpellationis , denegatio-
nis , & acquieſcentiæ . At res expers haud eſt 39
difficultatis . Aliud enim eſt, ſi is, qui præſcribere intendit jus aliquod negativum , ante interpellationem nulla obligatione tenebatur ; aliud vero ſi is qui intendit præſcribere negativum aliquod jus , obligatione jam ante
ipſam interpellationem tenebatur . In priori 40
ſane caſu non incipit præſcriptio , niſi a die interpellationis, denegationis , & acquieſcentiæ , propterea quod non niſi ab illa die in-
cipit poſſeſſio ; at in poſteriori, in quo ſu- 41
mus, caſu, a tempore, quo is qui debet non ſolvit , initium ducit præſcriptio , quum ab illo ipſo tempore initium ducat poſſeſſio ; Roſ. *conſult.* 9. *a num.* 14. *ad plur. ſeq.* Trobat. *de effect. Immemorab. q.* 11. *n.* 79.
Addit & quidem rectius Bohemer. *in de-* 42
cretal. lib. 3. *tit.* 30. *num.* 53. quod ad præſcriptionem acquiſitivam non item ut in caſu extinctivam requiratur poſſeſſio , adeoque opus haud ſit contradictione , denegatione , & acquieſcentia . Confer etiam Rocc. *Diſp. jur. ſelect. cap.* 84. *num.* 14. *& ſeq.*

DECLARATIONES , ET DECRETA SACRARUM CONGREGATIONUM.

DEclarationes , & Decreta Sacrarum Con- 1
gregationum fidem non faciunt , niſi afferantur in forma authentica , ut in ſpecie de declarationibus , & decretis Sacræ Congregationis Concilii Tridentini de mandato Urbani VIII. declaravit eadem Sacra Congregatio his verbis : *Sacra Congregatio Concilii Tridentini die* 2. *Auguſt.* 1631. *de ſpeciali S. D. Urbani VIII. juſſu mandat , & præcipit hujuſmodi declarationibus , tam impreſſis , & imprimendis , quam manuſcriptis nullam fidem eſſe in Judicio , vel extra a quoquam adhibendam , ſed tantum illis , quæ in authentica forma , ſolito ſigillo , & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti , ac Secretarii ejuſdem Congregationis pro tempore*
exiſtentium , munitæ fuerint . Et etiam in ſpecie 2
de declarationibus , & Decretis Sacræ Congregationis Rit. de expreſſo mandato ejuſdem Urbani VIII. declaravit eadem Sacra Rit. Congregatio fere eiſdem verbis ut ſupra : *Congregatio pro Sacris Ritibus ſub die* 11. *Auguſt.* 1632. *ex ſpeciali Sanctiſſimi D. Urbani VIII. juſſu mandat & præcipit ejuſdem Sacræ Congregationis declarationibus tam impreſſis , quam imprimendis nullam fidem in Judicio , vel ex-*

Digitized by Google

extra eſſe adhibendam , ſed tantum illis , quæ
in authentica forma , ſigillo , & ſubſcriptione
Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti , ac Secreta-
rii ejuſdem Congregationis pro tempore exiſten-
tium munitæ fuerint . Sic teferunt Barboſa *A-*
poſtolicar. Deciſion. collectan. 211. Sellius *in ſe-*
lectis Canonicis cap. 1. *n.* 78. Lezana *verb. Con-*
gregatio ; Diana *moral. reſolut. part.* 5. *tract.* 2.
reſolut. 96. Lantuſca *verb. Congregatio Concil.*
Trident. , *& Congreg. Sacr. Rit.* & alii plu-
res. Vide in tom. 8. *Dec. S. R. C.* n. 1625.

3 Per hoc tamen non ſequitur, quod poſſint,
& debeant contemni, & pro nibilo baberi Sa-
crarum Congregationum decreta nun authen-
tica, quæ apud probatus, & fide dignus Au-
ctores, & Collectores ad publicam utilitatem
impreſſa reperiuntur ; Huc enim vergetet in
maximum Chriſtianæ Religiunis , & Eccleſiæ
detrimentum , ſi quæ per ipſa decreta a pro-
baris Auctoribus fideliter relata circa Indul-
gentias , cultum Sanctorum , Sacros Ritus ,
morum refurmationem , & diſciplinam , &
moderationem , & alia hujuſmodi , ſunt diſ-
poſita , & ſancita, ea tandiu deberent, & poſ-
ſent quo ad obſervantiam , & executionem ſuſ-
pendi , douec per recurſum ad Sacras ipſas
Congregationes poſſent ſempet in authentica
4 forma obtineri : Unde recte notat Fagnanus
in cap. Quoniam 13. *de Conſtitutionibus n.* 59.
quod Sacrarum Congregationum decreta a fide
dignis Auctoribus relata , & de quurum veri-
tate nulla ſubeſt probabilis tatio dubitandi ,
ex eo dumtaxat rejicere, quod non afferantur
in forma authentica, atque idcirco contrariam
ſententiam tueri, certe vix abeſt ab irreveren-
tia, & temetitate ; Quinimo ſubdit ibidem ex
Sala *de leg. tr.* 14. *diſput.* 21. *quæſt.* 97. *ſect.*
12. *in fin.* quod recte facit Judex, qui decla-
rationes Sacr. Congregat. quas invenerit apud
aliquem probatum Auctorem, ut veras habue-
rit & ſequatur, etiamſi nec a parte allegen-
tur, nec producantur , adjicieus in foro con-
ſcientiæ teneri unumquemque eas ſequi , ſi de
illis ſufficientem notitiam habuerit, juxta ea,
quæ tradit Navarr. *Conſil.* 1. *num.* 12. *& per*
totum de Conſtitut. Eo vel maxime quod Ur-
banus VIII. cenſetur voluiſſe ſolum percutere
decreta illa, de quorum veritare ſubeſſet pro-
babilis ratio dubitandi, vel ex quo afferrentur
ſolummodo manuſcripta, vel apud non proba-
5 tos Auctores impreſſa. Hinc decreta Sacrarum
Congregationum ſunt ab omnibus ſemper re-
verenter amplectenda in venerationem tot un-
dequaque Eminentiſſimorum Patrum, ut cen-
ſuit Rota *in Leodien. Parochialis* 1692. & ipſa-
met Rota ſemper conſuevit amplecti, & ſignan-
ter *part.* 11. *recentior. dec.* 108. *num.* 22. *part.*
13. *dec.* 2. *n.* 36. *part.* 14. *dec.* 71. *num.* 15.
part. 17. *dec.* 297. *n.* 3. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.*
297. *n.* 2. Et dato, quod aliqua ſubſit proba- 6
bilis ratio dubitandi de veritare alicujus decre-
ti, recurrendum eſt ad Sac. Congregatiunum
Regeſta, prout ipſæmet Sacræ Cungregationes
demandare ſolent , quando occaſione diſputa-
tionis particularium caſuum circumferuntur de-
creta, quæ diverſa, vel adverſa videntur, aut
aliquam probabilem dubitandi de veritate ra-
tionem continent; Cardinalis de Luca, *Anno-*
tat. ad Sacrum Concilium Tridentinum diſc. 1.
n. 17. Et dato inſuper, quod in Regeſto, vul- 7
go *Vacbetta*, Secretariæ aliquod allegatum de-
cretum non reperiatur , ſufficit , quod de eo
appareat per relationem , vel epiſtulam , vel
notationem pruprio charactere factam Cardi-
nalis cauſæ Ponentis, prout declaravit, & de-
cretum *anni* 1673. in ſula relarione Cardinalis
Cybo Ponentis repertum extrahi mandavit
Sac. Cong. Epiſcopor. *in Mantuana Nullitatis*
Profeſſionis 3. *April.* 1693. *ad relationem Emi-*
nentiſſimi Cardin. de Carpineo. Et pro indubi-
tato ſuppoſuit Sac. Congregat. Concil. *in Mi-*
levitana 8. *Auguſt.* 1705. in cujus Poſitione
charactere Eminentiſs. & R. D. Card. Pancia-
tiachi, meritiſſimi Præfecti, reperiebatur ad-
notatus conſenſus Partium circa expeditionem
cujuſdam conceſſionis reſtitutionis in integrum,
idque impugnante Defenſure unius ex Colliti-
gantibus, coactus fuit palinodiam cantare, &
mediante ſpeciali Memoriali , in plena Con-
gregatione diſtributo, ſe declarare ſequentibus
verbis : *Supplicantur EE. PP. habere pro non di-*
ctis , neque ſcriptis ea, quæ dicta , ſcriptaque ſunt
in Italico Memoriali , §. *Quindi molto meno* ,
& ſeq. quo ad ibi conſenſum controverſum com-
miſſionis datæ Em. D. Magno Mag. quoniam
dum talis conſenſus adnotatus reperitur in Poſi-
tione , ſine dubio , quamvis ego non recorder , a
me datus erit . Et generaliter Rota *deciſ.* 46.
num. 22. *part.* 18. *recent.* Urſaya *Inſtitut. crim.*
lib. 1. *tit.* 10. §. 4. *num.* 147. *& ſeq.*

Decreta ſeu Declarationes ſacrarum Congre- 8
gationum conſulto Sanctiſſimo factas habere
vim Legis tenent Salas *de leg. tract.* 14. *diſp.*
21. *ſect.* 12. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. uni-*
verſ. cap. 4. *n.* 81. & alii undecim apud Dia-
nam *p.* 1. *tract.* 10. *reſolut.* 29. & Pignat. *tom.*
9. *conſult.* 174. *per tot.* Paſſerin. *de ſtat. homin.*
tom. 2. *q.* 187. *art.* 1. *n.* 447. *& ſequent.* Mo-
nacell. *part.* 1. *tit.* 9. *formul.* 3. *n.* 3. & alii. Et
ratio eſt, quia ipſæ Sactæ Congregationes de-
cer-

cernunt tamquam poteſtatem habentes a Papa,
adeoque, dicunt ipſi, earum declarationes ſunt
auctoritative, tamquam ſi ab ipſo Papa editæ
9 fuiſſent. Ita ut vim habeant, ut docent Gar-
cias, Lambertin. Farinac. Piaſec. Barboſa *loc.
cit.* Fagnanus *loc. cit. n. 66.* teſte Gobat *tract.
3. n.* 604. obligandi in utroque foro, non ſo-
lum pro illis perſonis, ad quarum inſtantiam
fiunt, ſeu in illis caſibus ſingularibus, quibus
Sacræ Congregationes reſpondent, ſed ut Le-
ges generales in ſimilibus omnibus, quia ſimi-
lium eſt ſimilis ratio, & cauſſa, foretque in-
finitum pro ſingulis caſibus ſingulas velle de-
10 clarationes. Quam ſententiam & nos libenter
amplectimur, ſi tales Sacrarum Congregationum
declarationes habeant tres ſequentes conditio-
nes, videlicet, quod ſint approbatæ a Summo
Pontifice; quod ſint ſignatæ manu, aut Sigillo
Cardinalis Præfecti, & Secretarii; & quod ſint
ſufficienter promulgatæ, quia cum adſunt hæ
tres conditiones, habent vim Legis, & iis ne-
ceſſario eſt ſtandum, cum ſic ſint munitæ au-
ctoritate Pontificis, & re ipſa cenſendæ ſint im-
mediate exire ab ipſo Pontifice, ut colligitur
ex Carden. *in* 2. *Criſi diſt.* 1. *n.*98. *&* *ſeq.* &
tenent Anton. Cotonius *celebr. controverſ. lib.* 3.
controv. 8. *cap.* 3. Diana *par.* 11. *tract.* 2. *reſo-*
11 *lut.* 42. aliique communius, teſte Gobat *tom.* 1.
tract. 3. *n.* 604. Si vero tales declarationes Sa-
crarum Congregationum factæ ſint a ſolis Car-
dinalibus, Summo Pontifice ſpecialiter non con-
ſulto, nec mandante, licet quam maximæ ſint
auctoritatis, tamen probabilius eſt non habere
vim Legis, & multo minus obligant, ſi non
ſint authentice ſubſignatæ ſigillo, & ſubſcri-
ptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, &
Secretarii, ut ex decretis allatis ſupra *num.* 1.
& 2. vel non ſint rite communicatæ, cum ad
hoc, ut lex obliget, debeat eſſe ſufficienter
promulgata; *Authen. Ut factæ novæ Conſtitu-
tiones*, §. *Sancimus*, *collat.* 5. ibi: *Cur enim
culpabimus eos, qui poſitas noſtras ignoraverint
Conſtitutiones? cap. In iſtis* 3. *diſt.* 4. ibi: *Le-
ges inſtituuntur, cum promulgantur.*

12 Quo ad declarationes autem Sacræ Congre-
gationis Concilii conſulto Sanctiſſimo factæ, &
in authentica forma exhibitæ dicendum eſt,
quod habeant vim Legis, ac proinde obligent
in utroque foro, licet publice non ſint pro-
mulgatæ; Ita Eman. Rodericus *qu. Regul. tom.*
1. *qu.* 11. *art.* 1. *&* 2. Miranda *tom.* 2. *Ma-
nual. Prælator. qu.* 26. *art.* 11. Lezana *tom.* 3.
Summ. verb. Sacra Congregat. num. 8. Garcias
de Benefic. in præfat. tom. 1. hanc ſententiam
certam appellans; Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 99.
num. 16. Reiffenſtuel *lib.* 2. *decretal. in proœm.
n.* 130. Barboſa *loc. cit. n.* 81. *&* 83. cum aliis
pluribus, & hanc ſententiam ex profeſſo, &
fuſiſſime propugnat Fagnan. *l. c. n.* 6. *&* *ſeq.*
Et ratio eſt, quia declarationes Sacræ Congr.
Concil. fiunt auctoritate Papæ, & illo conſul-
to, ideſt auctoritate a Summo Pontif. ipſis
Cardinal. tradita interpretandi decreta Concil.
ipſo conſulto, ut patet ex Conſtit. Pii IV. in-
cip. *Benedictus Deus*, & Sixti V. incip. *Im-
menſa æterni Dei*, §. *Deo autem Patri*. Decla-
ratio autem Legis facta ab eo, qui a Princi-
pe, ſeu legis conditore habet jus interpretan-
di, nec differt a lege declarata, *l. Hominis,
& rei*, §. *Verbum, ex legib. ff. de verbor. ſigni-
ficat. l. Qui teſtamento*, §. *Mulier, verb. arg.
ff. de teſtamento*, & ſic talis Cardinalium de-
claratio non mere cenſetur eſſe ipſorum, ſed
eſſe potius aliqua Apoſt. Declaratio, prout in
ſimili habetur *cap. Cum aliquibus* 4. *de reſcript.
in* 6. *&* *cap. Si Apoſtolicæ* 22. *de præbend. in*
6. & concordat vulgare illud dictum Impera-
toris *l.* 1. §. *Sed neque*, C. *de Veteri jure enu-
cleand.* ibi: *Omnia merito noſtra facimus, quia
ex nobis omnibus eis impertitur auctoritas;* adeo-
que ipſæ Declarationes Sacræ Congregationis
Concilii habent eamdem vim obligandi, ac ipſa
decreta ejuſdem Concilii: nam qualitates om-
nes legis declaratæ cenſentur ineſſe illius decla-
rationi, ut eſt textus *in l. Nihil*, & ibi Bar-
tol. *in princip. de conjungend. cum emancip. li-
ber. & in Authen. de filiis ante dotalia inſtru-
menta natis, ad fin.*

Nec valet objicere, quod dictæ declaratio- 13
nes Sac. Congreg. Concilii non promulgentur,
adeoque non poſſe obligare, cum ad hoc, ut
lex obliget, requiratur promulgatio ex *cit. Au-
then. Ut factæ novæ Conſtitutiones*, §. *Sancimus*,
collat. 5. *&* *cit. cap. In iſtis* 3. *diſt.* 4. Non 14
valet, inquam, quia hæc promulgatio requi-
ritur ſolum in legibus, quæ novum jus con-
dunt, non autem in declarationibus Legum,
quæ cum legibus ipſis intrinſece inſint, non
conſtituunt jus novum, ſed ſolummodo jus,
quod prius erat, manifeſtant, atque decla-
rant; adeoque, cum Declarationes S. Congr.
Conc. non conſtituant jus novum, ſed conti-
neant meram legis præexiſtentis explicationem,
ſtat certum, quod nulla indigeant ſpeciali pu-
blicatione; quia ex quo Lex declarata jam ab
initio promulgata fuit, ſolemnitas publicatio-
nis ſemel adhibita in principali diſpoſitione,
non eſt ulterius repetenda in illius declara-
tione, ac proinde ab ipſamet primæva Con-
cilii publicatione, vim obligandi obtinent

Digitized by Google

ipſius Congregationis declarationes, cum re-
trotrahantur ad tempus conditi Conc. atque huic
a principio jam ineſſe, & inſuiſſe cenſeantur,
& juxta ipſas Lex conciliaris ſemper fuerit in-
telligenda, juxta Gloſſam *in caq. Sicut nobis*,
verb. Reſpondemus, *de verbor. ſignificat.* & cla-
re deſumitur ex *Authen. de raptis Mulieribus*,
§. *fin. collat. 9.* ubi Imperator de tali Legum
ſuarum declaratione loquens, ſic expreſſe di-
cit: *Quam interpretationem non in futuris tan-
tummodo caſibus, verum in præteritis etiam vale-
re ſancimus, tamquam ſi noſtra Lex ab initio,
cum interpretatione tali promulgata fuiſſet a no-
bis;* Et ſic tenent omnes ſupracitati Doctores,
& Fagn. *l. c. n.* 43. ubi ulterius citat Barto-
lum, Imolam, Baldum, Rebuffum, Roma-
15 num, & alios. Et ita colligitur etiam ex mo-
do procedendi ipſius S. Cong. a qua ſi edantur
declarationes, quæ jus novum non faciunt,
ſed ſolum præexiſtens declarant, ejuſque men-
tem, ac genuinum ſenſum explicant, tales de-
clarationes non ſolent publicari, nec affigi Ro-
mæ in publicis, & conſuetis locis, ſed ſimpli-
citer eduntur, & communicantur partibus,
quarum intereſt, in forma authentica, ſigillo,
& ſubſcriptione munitæ; Si vero ab ipſa edan-
tur decreta per modum novæ Legis, tunc ad
inſtar aliarum Conſtitutionum Apoſtolicarum
de novo conditarum, etiam talium decreto-
rum ſit ſolemnis Romæ promulgatio, & affi-
xio in locis conſuetis, prout notatur ad finem
eorumdem Decretorum, ut patet in *Decreto
de Regularibus Apoſtatis*, *& ejectis*, incip. *Sac.
Cong.* edito ab ipſa Sac. Cong. *die* 21. *Sept.*
1624. *& in Dec. de celebratione Miſſarum* incip.
ſæpe contingat, edito ab eadem S. Cong. *die*
21. *Jun.* 1625. & in variis aliis. Et ſic ad-
vertit Fagn. *l. c. n.* 42. *&* 43.
16 Alia. Vid. verb. *Reſolutiones Sac. Congreg.*

DECOCTIO, DECOCTOR. Vid. verb. *Reſtitututio art. 5. a num. 49. ad 59. & verb. Solutio a n. 3. ad 16.*

DEDICATIONIS FESTUM. Vide in tomo 8. Decreta *Sac. Rit. Congr.* quæ conſule ex eorum prævio Indice alphabet.

DEFENSOR.

---

1 DEfenſor Matrimonii ex Eccleſiaſtico cœtu
(ſi fieri poteſt) conſtitui debet ab Ordi-
nariis in ſingulis Diœceſibus, ut adſit judiciis
omnium cauſarum Matrimonialium; Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 33. incip. *Dei miſe-
ratione* §. 5. *&* 6. Defenſor Matrimonii in Ro- 2
mana Curia deputandus eſt a Cardinali Præ-
fecto Congregationis Concilii, ſi cauſa ſuper
Matrimonii nullitate agitabitur in dicta Con-
gregatione. Si vero in Palatii Apoſtolici Au- 3
ditorio, ab Auditore Decano præfati Tribu-
nalis. Si autem in Congregatione particula- 4
ri, a Perſona ejuſdem Congregationis Dignio-
re; Idem *ib.* §. 13. In judiciis ſecundæ inſtan- 5
tiæ, ſi Judex fuerit Metropolitanus, aut Nun-
cius Apoſtolicus, aut Epiſcopus vicinior, De-
fenſor Matrimonii debet eſſe, qui ab ipſis reſ-
pective fuerit deputatus, prout ab ipſis eſt
deputandus; Si autem ſit ſpecialis Commiſ- 6
ſarius a Sede Apoſtolica deputatus, qui Tri-
bunal, & juriſdictionem ordinariam non ha-
beat, Defenſor debet eſſe, qui fuerit conſti-
tutus ab Ordinario, in cujus Diœceſi cauſam
cognoſcet; etiamſi idem Ordinarius ſit, qui
primam inſtantiam in eadem cauſa pronuncia-
verit; Idem *ib.* §. 10.
Defenſor Matrimonii, quamvis ad munus 7
ſuum gratis obeundum pro amore Dei, & pro-
ximi utilitate, ac Eccleſiæ reverentia, ipſum
Pontifex in Domino exhortetur, tamen ſi ali-
qua ex cauſa id ſine mercede, aut ſalario exe-
qui recuſaverit, ab ipſius Cauſæ Judice debet
ei conſtitui, & a Parte pro validitate Matri-
monii agente perſolvi, ſi ipſi facultas ſit, ſin
minus a Judice primæ, vel ſecundæ inſtantiæ
reſpective ſubminiſtrari ex mulctis ſuorum Tri-
bunalium in opera pia erogandis. Et ſi Judex 8
fuerit ſpecialis deputatus Commiſſarius pecu-
niam ex mulctis non habens, debet Defenſori
Matrimonii ſatisfieri ex mulctis illius Epiſco-
pi, in cujus Diœceſi Commiſſarius Apoſtoli-
cus judicium exercebit; Idem *ib.* §. 12.
Defenſor Matrimoni juramentum fideliter of- 9
ficium ſuum obeundi præſtare debet in limine
judicii, & in ſuſcipiendo officio: Idem *ib.* §.
7. In omnibus actibus citari, & intimari de- 10
bet ſub pœna nullitatis; Idem *ib.* §. 7. &
10. Semper appellare debet a prima ſententia 11
pro nullitate Matrimonii lata; Idem *ib.* §. 8.
Defenſor Profeſſionis Regularis in ſingulis 12
Diœceſibus ab Ordinariis juxta depoſita pro
defenſore Matrimonii eſt deputandus aliquis
probitate, & doctrina commendatus, ſive Re-
gularis, ſive Eccleſiaſticus Sæcularis; Benedict.
XIV. tom. 2. Conſtitut. 47. incip. *Si datam*.
Pro ejus mercede, ſeu ſalario eſt ei præſtandum, 13
quod Judex prudenter arbitratus fuerit ex-

Digitized by Google

ſolvendum ex bonis a Profeſſo renuntiatis in Religionis ingreſſu, ſi quæ habuerit; aut in defectu, ex bonis Religionis, ſi ſit ex bona poſſidentibus. Si autem nec adſint bona tenunciata, nec ejus Religio bona poſſideat, tunc Defenſori Profeſſionis ſatisfiet ex pecuniis mulctarum illius Tribunalis, in quo cauſa agitata fuerit; Idem *ib.*

14 Defenſor Profeſſionis in conſtructione proceſſus, interrogatoria date debet, & in omnibus
15 judicii actibus citandus eſt; Idem *ib.* Defenſor Profeſſionis, ſi ſententia lata fuerit pro nullitate Profeſſionis, ex officio appellare de-
16 bet; Idem *ib.* Defenſor Profeſſionis deputari, & aſſiſtere debet propoſitioni cauſæ apud Sanctam Sedem ſuper conceſſione reſtitutionis in integrum; idemque aſſiſtere debet confectioni proceſſus remiſſorialis; Idem *ib.*

DEFINITIVA SENTENTIA. Vide verb. *Sententia a num. 4. & fere per tot.*
DEFLORATIO, DEFLORARE. Vide verb. *Stuprum, Stuprator.*
DEFUNCTORUM OFFICIUM. Vide verb. *Officium Defunctorum.*

DEGRADATIO.

SUMMARIUM.

1 *Degradatio quotuplex & quæ, & quos pariat effectus in Clericum, ac in Sacerdotem*, ad num. 9.

10 *Quorum criminum Degradatio ſit pœna, qua ſolemnitatis forma, & per quem ſit executioni mandanda*, ad n. 18.

19 *Quæ olim fuerit, & quæ ſit hodie Eccleſiæ diſciplina circa degradationem ſeu depoſitionem Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, &c.* ad n. 26.

27 *Prælatorum Regularium qui poſſint appellare a ſententia Degradationis, qui ab Epiſcopo in conſilium adhibendi & quando in cauſa Degradationis, & quid jus ipſi habeant in eorum Subditos circa Degradationem cujuſcumque ſpeciei*, ad n. 32.

33 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu.*

1 Degradatio eſt duplex, ſcilicet Verbalis, & Realis, ſeu actualis. Degradatio verbalis, (quæ & depoſitio ſolet appellari; *arg. cap. Degradatio 2. de pœnis in 6.* ibi: *Verbalis degradatio, ſeu depoſitio ab Ordinibus*, & notat Fagnan. *in cap. Qualiter 24. de accuſationibus num. 76.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi part. 3. allegat. 110. num. 1.* Reiffenſtuel *lib. 5. Decretal. titul. 37. num. 22.* & alii) eſt illa, quæ fit per ſolam, & ſimplicem ſententiam, qua Clericus criminoſus ab Ordinibus Clericalibus, ſeu ab eorum executione depoſitus perpetuo declaratur; ita ut cenſeatur privatus omni Ordine, & munere Clericali v. g. Sacerdotali, Epiſcopali, & hoc ipſo etiam officio, & Beneficio, ut tenet communis Doctor. *arg. cap. At ſi Clerici 4. de Judiciis; cap. Ut Clericorum 13. de vit. & honeſt. Clericor. cap. Inſinuatum 3. de Simonia, cap. Latores 4. de Clerico excommunicat. miniſtrant. & cap. Degradatio 2. de pœnis in 6.* Per hanc tamen degradationem verbalem Clericus non amittit privilegium Fori, & Canonis; Barboſa *loc. cit.* 2
num. 3. cum Menoch. Sigiſmund. Scaccia, Navar. Galet. Sayr. Bonacina, Carol. de Graſſis, Valentia, & aliis ibi ab ipſo citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. num. 34.* & alii. Nec ſic degradatus amittit characterem impreſſum, cum 3
ſit indelebilis; *cap. Oſtenditur 30. diſt. 4. de conſecrat.* Clericus enim ſic degradatus) ſi ſit 4
Sacerdos) adhuc conficit Euchariſtiæ Sacramentum, etiamſi ſit Hæreticus, ſi utatur debita materia, forma, & intentione, ſicuti etiam valide abſolvit pro mortis articulo moribundum; Barboſa *loc. cit. num. 5.* cum communi aliorum. Et Clericus ſic Degradatus, 5
ſi ex aliqua juſta cauſſa reſtituatur ad Ordines Clericales, non debet de novo Sacris inſigniri, quia Clericus ſic degradatus, adhuc dicitur Clericus, licet vere non ſit in eadem dignitate conſtitutus, in qua erat ante degradationem; Gloſſa *in c. Accedens diſt. 50. & in cap. Ad abolendam, verb. Prærogativam, de Hæreticis, & in d. cap. Degradatio, verb. Privilegia, de pœnis in 6.* Decian. *conſ. 19. num. 115. l. 3.* Carol. de Graſſis *de effectib. Clericor. effect. 1. num. 834. in fine*; Martha *de juriſdict. part. 4. cap. 131. a n. 3.* Barboſa *loc. cit. n. 6. & 6.* cum aliis.

Degradatio Realis, ſeu actualis eſt, quando 6
ultra depoſitionis ſententiam ob incorrigibilitatem Clericus actualiter privatur, exauctoratur, exuitur, & ſpoliatur omni Ordine, munere, & privilegio Clericali, & omni Beneficio, & officio per detractionem Inſignium Clericalium cum ſolemnitate a jure præſcripta, & traditur Curiæ ſæculari ab eadem juxta leges puniendus; Barboſa *loc. cit. num. 4.* cum communi,

Digitized by Google

& certa aliorum; *arg. cap. Felix 2. cauſ. 15. quæſt. 7. cap. Cum non ab homine 10. de Judiciis; cap. Novimus 27. de verb. ſignificat. cap. Degeadatio 2. de pœnis in 6.* Concil. Trident. 7 *ſeſſ. 13. cap. 4. de reform.* Per hanc Degradationem Realem, ſeu actualem Clericus amittit privilegium Fori, & Canonis; Privilegium quidem Fori, in quantum ejicitur a Foro Eccleſiaſtico, & traditur Foro, ſeu Curiæ ſæculari puniendus, ac ſi eſſet Laicus juxta leges civiles de commiſſis delictis, quamvis dum Clericus degradatus traditur Curiæ Sæculari, debeat Eccleſia efficaciter pro eo intercedere, ut circa mortis periculum quo ad eum ſententia moderetur, textu expreſſo *in cap. Novimus 27. de verbor. ſignificat.* ibi: *Pro quo debet tamen Eccleſia efficaciter intercedere, ut citra mortis peeiculum circa eum ſententia moderetur*; Amittit etiam ſic degradatus privilegium Canonis, ita ut ejus invaſor, aut percuſſor quamvis injuſtus, non incurrat excummunicationem latam in percuſſores Clericorum; *arg. cit. cap. Novimus 27. de verbor. ſignificat.* ibi: *Degradatus tamquam exutus privilegio Cleeicali, Sæculari Foro per conſequentiam applicetur*, & *cap. Degradatio 2. de pœnis in 6.* ibi: *Degradamus, &* 8 *exuimus te omni Ordine, Beneficio, & Officio Clericali.* Non privatur tamen ſic Degradatus Charactere Ordinis, quia eſt indelebilis; *cap. Oſtenditur 30. diſt. 4. de conſecrat.* Neque poteſtate valide conſecrandi (ſi fuerit Sacerdos) quia & hæc poteſtas eſt ſimpliciter inimpedibilis; Neque facultate valide abſolvendi pro mortis periculo moribundum, quia pro tunc 9 nulla eſt reſervatio caſuum. Nec ſic degradatus liberatur ab onere recitandi Horas canonicas, aut ſervandi perpetuam caſtitatem, ne alioquin ex ſuis delictis commodum reportet. *Sic communis Doctorum.* Sacra tamen Congreg. Concil. 13. *Auguſt.* 1707. & 18. *Auguſt.* 1708. & 15. *Decemb.* 1719. noluit decidere, quod damnatus ad Triremes teneatur recitare Officium Divinum. Immo neque Clemens XI. cui ipſa Congregat. Concil. dubium reſolvendum reſervaverat. Vide Urſayam *verb. Officium n. 42.* littera O. in Miſcellaneo Sacro, & profano parte prima.

10 Crimina, ob quæ de jure deveniri poteſt ad degradationem, ſeu depoſitionem verbalem, ſunt Adulterium, Concubinatus, Simonia notoria, Stuprum, Inceſtus, Furtum, Perjurium, Homicidium, aliaque delicta iſtis graviora, uti in titulis reſpectivis de his criminibus habetur; & colligitur *ex cap. At ſi Clerici 4. de Judiciis, §. de Adulteriis; cap. Si autem 6. de cohabitat. Clericorum, & Mulier.* & ex Concil. Trident. §. 32. *in Decreto de obſervandis in celebratione Miſſæ*, ubi expreſſe mandatur Epiſcopis, *Ut neminem, qui publice, & notorie criminoſus ſit, Sancto Altari miniſtrare permittant*; & tenet communis Doctorum cum Barboſa *loc. cit. num.* 10. Crimina vero, ob quæ de jure 11 poteſt deveniri ad degradationem realem, ſeu actualem ſunt 1. *Hæreſis, c. Ad abolendam 9. cap. Excommunicatus 13. §. Damnati, de Hæreticis; cap. Quoniam 1. & cap. Super eo 4. eod. tit. in 6.* 2. *Crimen falſificationis* litterarum Apoſtolicarum, *cap. Ad falſariorum 7. de crimine falſi.* 3. *Crimen inſidiarum*, & conſpirationis in proprium Epiſcopum; *cap. Si quis Sacerdotum 18. & cap. Statuimus 41. cauſ. 1. q. 1.* 4. *Crimen aſſaſſinatus* in Clerico; *arg. cap. Pro humani 1. de homicid. in 6.* 5. *Incorrigibilitas Clerici* poſt ſervatos aliarum pœnarum gradus; *arg. cap. Cum non ab homine 10. de judiciis.* 6. *Crimen nefandum* contra naturam ex Conſtitutione S. Pii V. incipient. *Horrendum illud ſcelus.* 7. *Crimen non Sacerdotum*, qui audent Miſſas celebrare, ex Conſtitut. Clementis VIII. incipient. *Et ſi alias.* 8. *Crimen eorumdem non Sacerdotum*, qui audent Confeſſiones Sacramentales excipere ex eadem Conſtitut. Clement. VIII. incip. *Et ſi alias.* 9. *Falſificatio, & adulteratio Monetarum* intra Italiam, ex Conſtitut. Urbani VIII. incip. *In ſuprema.*

* Notandum cum ſæpe laud. Epiſc. Maraviglia, quod extra caſus ſtatutos a Jure Canonico, & a Summis Pontificibus, nullam habent Epiſcopi juriſdictionem degradandi; nec devenire poſſunt ad degradationem, & traditionem Curiæ ſæculari, niſi auctoritate a Jure Canonico expreſſe conceſſa, quæ in certis caſibus numquam intelligitur conceſſa. Vide in citato Auctore *Leges 285. & 286. Prudentiæ Epiſcopalis.* *

Forma autem ſolemnitatis, quæ in degrada- 12 tione Reali, ſeu actuali ſervanda eſt, habetur expreſſa a Bonifacio VIII. *in cap. Degradatio 2. de pœnis in 6.* his verbis: *Clericus igitur veſtibus Sacris indutus in manibus habens librum, vas, vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum, ad Ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſuo ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi præſentiam adducatur, cui Epiſcopus publice ſingula, ſive ſint veſtes, calix, liber, ſeu quævis alia, quæ illi juxta morem ordinandorum Clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat, ab illo veſtimento, ſeu ornamento, quod datum, vel traditum fuerat ultimo, inchoando*

Digitized by Google

ando, & deſcendendo gradatim, degradationem
continet, uſque ad primam veſtem, quæ datur
in collatione primæ Tonſuræ: tuncque radatur
caput illius, ſeu tondatur, ne Tonſuræ, ſeu Cle-
ricatus veſtigium remaneat in eodem. Poterit au-
tem Epiſcopus in degradatione hujuſmodi uti ver-
bis aliquibus ad terrorem illius appoſitis, quæ
in collatione Ordinum ſunt prolata dicendo Pres-
bytero hæc vel ſimilia verba in remotione Pla-
netæ: Auferimus tibi veſtem Sacerdotalem, &
te honore Sacerdotali privamus; ſicque in remo-
tione reliquorum inſignium ſimilibus verbis utens;
In ablatione ultimi, quod in collatione Ordinum
fuit primum, infraſcripto, vel alio ſimili modo
pronunciet, ſeu dicat; Auctoritate Dei Omnipo-
tentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac
noſtra, tibi auferimus habitum Clericalem, &
deponimus, degradamus, & exuimus te omni
Ordine, Beneficio, & Privilegio Clericali.
13 Ex quibus colligitur degradationem Realem,
ſeu actualem, & ſolemnem non poſſe fieri niſi
ab Epiſcopo, ut clare innuunt verba illa; *Ad*
Epiſcopi præſentiam adducatur, cui Epiſcopus
&c.... Poterit autem Epiſcopus in degradatio-
ne hujuſmodi uti verbis &c. .... & ſic tenet
communis Doctorum; *arg.* Concil. Trid. *ſeſſ.*
14 13. *cap.* 4. *de reform.* ibi: *Per ſe ipſum.* Immo
Epiſcopus debet eſſe conſecratus, & non ſuf-
ficit Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed non-
dum conſecratus, ut tenet Barboſa *loc. cit. n.*
24. Gloſſa communiter recepta *in cap. Tranſ-*
miſſam 15. *de election. verb. de talibus;* Et ra-
tio eſt, quia ut ibidem recte notat Gloſſa, de-
gradatio Realis, ſeu actualis videtur actus Or-
dinis Epiſcopalis, & conſequenter non niſi ab
15 Epiſcopo conſecrato fieri poteſt. Quinimo de-
gradatio Realis eſt taliter Ordinis Epiſcopalis,
ut nequeat ab Epiſcopo demandari, neque Ab-
batibus Presbyteris, & ſolemniter benedictis,
aliiſque quibuſcumque Clericis ſe inferioribus;
arg. cap. Aqua 9. *de conſecrat. Eccleſ. vel Alta-*
ris, ibi: *Quæ Ordinis tamen Epiſcopalis ſunt,*
non poteſt inferioris gradus Clericis demandare;
cap. Degradatio 2. *de pœnis in* 6. per verba ci-
tata, & notata ſub *num.* 14. & Conc. Trid.
cit. *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reformat.* ibi: *Per ſe*
ipſum actualem, atque ſolemnem degradationem;
& ſic cum communi tenet Fagnan. *in cit. cap.*
Aqua, de conſecrat. Eccleſ. n. 21. *& ſequent.*
16 Degradatio vero *verbalis* poteſt fieri ab Epiſ-
copo electo, & confirmato, licet nondum con-
ſecrato; quia degradatio verbalis non eſt actus
Ordinis, ſed juriſdictionis, qua juriſdictione
gaudet Epiſcopus electus, & confirmatus,
quamvis nondum conſecratus. Et ſic per ean-
dem rationem talis verbalis degradatio poteſt
fieri etiam per Vicarium Generalem Epiſco- 17
pi, textu expreſſo in Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 13.
cap. 4. *de reform.* ibi: *Epiſcopo per ſe, ſeu illius*
Vicarium in ſpiritualibus Generalem, contra Cle-
ricum in ſacris, etiam Presbyteratus, Ordinibus
conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nec
non verbalem depoſitionem .... procedere liceat.
Et ſic etiam per eamdem rationem talis ver- 18
balis degradatio fieri poteſt Sede vacante a
Capitulo, vel Vicario Capitulari de ſpeciali
Capituli mandato, cum Sede vacante Capitu-
lum ſuccedat in juriſdictione Epiſcopi: *cap.*
His quæ 11. *& c. Cum olim* 14. *de majorit.*
& Obedient.

Ad degradationem, ſeu depoſitionem facien- 19
dam requirebatur olim certus numerus Epiſco-
porum. Pro deponendo Epiſcopo requireban- 20
tur duodecim Epiſcopi; *cap. Si quis tumidus*
3. *& cap. Felix Epiſcopus* 4. *cauſ.* 15. *quæſt.* 7.
Pro deponendo Presbytero requirebantur Epiſ- 21
copi ſex; *cit. cap. Si quis tumidus* 3. *& cap.*
Felix 4. *cauſ.* 15. *quæſt.* 7. Pro deponendo Dia- 22
cono Epiſcopi tres; *cit. cap. Si quis tumidus,*
& cap. Felix. Pro deponendo Subdiacono, li- 23
cet per Canones antiquos numerus explicite de-
claratus non fuiſſet, ex quo tunc temporis non-
dum fuerat declaratum, Subdiaconatum eſſe de
Majoribus Ordinibus; tamen, quia ex poſt fuit
declaratum Subdiaconatum gaudere privilegio
Ordinis Sacri, ſicut Diaconatus, *cap. Miramur*
7. *de ſervis non ordinandis*, ibi: *De ſubdiacona-*
li Ordine, quia de eo non fit mentio in Patrum
ſtatutis, expreſſe videtur nobis, quod, & is cum
Diaconali gradu privilegio gaudet eodem; Nam
licet ſacer Ordo non reputaretur in Eccleſia pri-
mitiva, tamen a Conſtitutione Gregorii, atque
Urbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus
eſſe minime dubitatur; Ideo Gloſſa *in cap. Quo-*
niam 1. *de Hæreticis, verb. Canonibus in* 6. *&*
in cap. Degradatio 2. *de pœnis, verb. Canonibus*
eod. in 6. expreſſe dicit, tres etiam Epiſcopos
ad deponendum Subdiaconum fuiſſe requiſitos.
Pro deponendo vero Clerico in Minoribus, 24
unus ſolus Epiſcopus ſufficiebat; *cap. Si autem*
5. *cauſ.* 15. *quæſt.* 7. *& cap. Degradatio* 2. *de*
pœnis, ibi: *Quamquam proprii Epiſcopi Sen-*
tentia ſine aliorum Epiſcoporum præſentia ſufficiat
in Degradatione eorum, qui minores dumtaxat Or-
dines receperunt. Hodie tamen ſtandum eſt diſ- 25
poſitioni Concil. Trident. quod *ſeſſ.* 13. *cap.*
4. *de reformat.* ſtatuit, ut adverſus Clericos
etiam in Sacris Ordinibus conſtitutos ad con-
demnationem, nec non verbalem depoſitionem
procedere poſſit Epiſcopus tam per ſe ipſum,

quam per illius Vicarium in ſpiritualibus Generalem ; Ad actualem vero, atque ſolemnem degradationem, per ſe ipſum non adhibito numero Epiſcoporum a Sacris Canonibus præfinito ; adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum Mitræ, & Baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in Civitate, aut in Diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint ; alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac Juris ſcientia commendabiles exi-
26 ſtant. Sic *ibi* fere iiſdem verbis loquitur Concilium, quod *cap.* 8. *ejuſdem ſeſſionis* 13. *de cauſſis Epiſcoporum* ſic præciſe ſtatuit, ibi: *Cauſſæ Epiſcoporum, cum pro Criminis objecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo re-*
27 *ferantur*. Ex declaratione autem Sacræ Congregationis teſte Fagnano *lib.* 3. *Decretal. in cap. Aqua* 9. *conſecrat. Eccleſ. num.* 31. *& ſeq.* ; appellatione Perſonarum in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutarum, de quibus loquitur Concilium, non comprehenduntur Prælati Regularium Mendicantium, cum non habeant nomen
28 dignitatis. Et Abbates non debent intereſſe examinationi, vel proceſſui, ſed tantum poſſunt ſolemni, & actuali degradationi aſſiſtere
29 ut Aſſeſſores. Et Ordinarius poteſt adhibere alias perſonas in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas etiam non Diœceſanas. Sic apud Fagnan. *loc. c.*
30 Quantum autem ad Regulares ſpectat, dicendum eſt, quod de jure communi eorum Prælati non habent poteſtatem degradandi degradatione Reali, ſeu actuali ſuos ſubditos, quia Jus commune deſignat ſolum ad hoc munus Epiſcopum, *cap. Degradatio* 2. *de pœnis in* 6. ibi: *Ad Epiſcopi præſentiam adducatur*... *Poterit autem Epiſcopus in degradatione hujuſmodi*, & concordat Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reformat.* ibi: *Epiſcopo*.... *per ſe ipſum etiam actualem, atque ſolemnem degradationem &c.* Et ratio eſt, quia ſicuti admittere ad Ordines ſeu ordinare ſolum ſpectat ad Epiſcopum, ſic & dejicere ab illis, eo modo, quo fieri poteſt talis dejectio, ſolum ſpectabit ad illum, cum degradatio realis, ſeu actualis, & ſolemnis videatur actus Ordinis Epiſcopalis, ut notat Gloſſa communiter recepta *in cap. Tranſmiſſam* 15. *de electiona. verb. de talibus, arg.*
31 *cit. Concil. ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ibi: *Per ſe ipſum*. Unde Prælati Regulares nequeunt ſuos ſubditos degradare degradatione Reali, ſeu actuali, & ſolemni, niſi illis conceſſum ſit per privilegium, vel per conſuetudinem a Romano Pontifice toleratam ; Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 110. *num.* 25. cum Sayro, Silveſtro, Avila, Bonacina ibi citat. Lezana *in Summa, verb. Degradatio n.* 2. qui ex aliis ſubjungit, nullum tale privilegium extare, quod viderit ; nec ullam talem extare conſuetudinem, quam audiverit. Degradatio 32
autem, ſeu depoſitio ſolum verbalis poteſt fieri ab ipſis Prælatis Regularibus, ut admittit Alderete *ſup. l.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. *&* 25. citat. ab ipſo Lezana *loc. cit. num.* 3. *in fine*. Talis enim ſimplex, ſeu verbalis depoſitio, vel degradatio non eſt actus Ordinis, ſed juriſdictionis, cum poſſit fieri etiam a Vicario Generali Epiſcopi ex Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ibi: *Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus Generalem contra Clericum in ſacris, etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depoſitionem* ... *procedere liceat*.

Additiones ex aliena manu.

De veteri, & nova Eccleſiæ Diſciplina circa 33
Degradationem, legendus eſt, licet caute, Bohemer. *in decretal. lib.* 5. *tit.* 37. *a* §. 8. *ad plur. ſeq.*

DELECTATIO MOROSA.

Delectatio moroſa, generatim ſumpta, eſt 1
ſimplex complacentia voluntaria de re illicita ſine intentione opere implendi. Differt a de- 2
ſiderio illicito per hoc, quod ipſa delectatio moroſa ſiſtat in mera complacentia interna operis illiciti ſine intentione progrediendi ad ipſam operis executionem ; deſiderium vero ſit actus voluntatis efficax, quo voluntas appetit, & vult actum peccaminoſum etiam ipſo opere externo perpetrare, ſi adeſſet facultas. Ta- 3
lis delectatio dicitur *moroſa* non a mora temporis, quia cum conſiſtat in actu interno, poteſt conſummari etiam in inſtanti ; ſed a mora, ac immoratione rationis, ſeu conſenſus, & advertentiæ ſufficientis, ut ſit peccatum, ideſt a mora ipſius voluntatis, quæ advertens malitiam ſuæ cogitationis, nihilominus perſeverat moroſe in ipſa, ac ſibi in ea complacet, cum ipſam expellere deberet : Unde ſi quis per longum tempus detineatur in delectatione actus pravi, v. g. fornicationis, quam cogitat, ſed non plene advertat ad malitiam gravem ipſius delectationis, nec plene conſentiat in ea detine-

Digitized by Google

neri, licet in hoc caſu intercedat mora temporis, non erit delectatio moroſa, nec peccatum mortale, ex quo non adſit mora rationis, ſeu conſenſus, ac advertentiæ ſufficientis
4 ut ſit peccatum mortale. Hinc ad hoc ut delectatio moroſa ſit peccatum mortale, tria requiruntur; 1. quod objectum, circa quod verſatur, ſit mortaliter peccaminoſum, 2. quod homo advertat ſe habere talem delectationem, 3. quod poſt plenam advertentiam non expellat, vel ſaltem expellere non conetur, ſed præbeat aſſenſum. *Sic communis Doctorum*. (*a*)
5 Delectatio moroſa eſt triplex, ſcilicet de re
6 cogitata, de cogitatione, & de modo. Delectatio moroſa voluntaria, & deliberata de re cogitata formaliter mala, eſt peccatum mortale, vel veniale, prout objectum eſt graviter, vel leviter malum. *Eſt communis* cum S. Thoma 1. 2. *qu.* 74. *art.* 8. Navarr. *cap.* 11. *n.* 13. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 2. *num.* 9. Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 6. *num.* Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 23. Azorius *lib.* 4. *cap.* 6. *qu.* 1. Silveſter *verb. Delectatio quæſt.* 1. Leſſ. *lib.* 4. *de juſt. cap.* 3. *dub.* 15. & alii paſſim. Er colligitur ex Oſea 10. ibi: *Facti ſunt abominabiles ſicut ea, quæ dilexerunt;* & ex Matthæi 5. *num.* 28. ibi: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo*, & ex Apoſtolo *ad Galatas* 5. *n.* 19. ibi: *Manifeſta ſunt autem opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria &c.* Certum eſt autem delectationem moroſam veneream eſſe impudicitiam, vel immunditiam cordis, adeoque eſt inter illa peccata, de quibus *ibid. n.* 21. dicitur: *Qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt*. Unde S. Auguſtinus *lib.* 12. *de Trinit. cap.* 12. expreſſe dicit: *Totus homo damnabitur, niſi hæc, quæ, ſine voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, peccata per Mediatoris gratiam remittantur*. Et ratio eſt, quia, qui delectatur de re cogitata formaliter mala, approbat illam uniendo, & conformando ſuum affectum illi; nemo enim delectatur niſi in hoc, quod ei placet, & quod re ipſa amat: ergo ſicuti objectum cogitatum eſt malum, ita etiam delectatio, cum formalis malitia actus deſumatur per ordinem ad objectivam; & ejuſdem malitiæ, & bonitatis ſint operatio, & ejus delectatio, ut inquit Philoſophus 10. *Ethicorum cap.* 3. *ad finem*. Tum quia voluntarie, & deliberate delectari de peccato carnali cognito, eſt peccatum mortale, *ex communi Doctorum:* ſed eadem omnino eſt ratio de quacumque re illicita mortaliter, ut perjurio, blaſphemia, homicidio, furto &c. ergo delectatio moroſa peccaminoſa locum habet etiam in aliis materiis; & qua ratione ipſa peccata externa erunt mortalia, vel venialia in quacumque materia, furti v. g. homicidii, perjurii, & hujuſmodi, etiam delectatio moroſa de iiſdem erit mortalis, vel venialis.

Delectatio moroſa de cogitatione, cognitio- 7
ne, vel ſpeculatione rei illicitæ non eſt peccaminoſa; Non enim peccat, qui legendo, confeſſiones excipiendo, cum aliis diſcurrendo, percipit varias peccatorum ſpecies, modos miros, & artificioſos, & oblectatur, ſeu delectatur, & gaudet, non de ipſis peccatis, ſed de peccatorum cogitatione, ac cognitione acquiſita. Et ratio eſt, quia objectum hujus delectationis, ſcilicet ipſa cogitatio, vel cognitio rei peccaminoſæ, per ſe non eſt peccaminoſum, adeoque neque erit peccaminoſa talis delectatio, cum talis ſit delectatio, quale eſt objectum: antecedens patet, quia intellectus naturaliter fertur in objectum ſuum, ut verum, quod æque reperitur in rebus bonis, ac malis, nec minus intellectui bonum eſt verum, ſeu veritas de rebus illicitis, & malis,

Notæ Romani Theologi.

(*a*) De ſolo aſſenſu, ſive conſenſu *expreſſo* loqui videtur Auctor; de *implicito*, ſeu interpretativo, & *dubio* tacet, quamvis ſit eorum neceſſaria cognitio. Quoad *implicitum* hæc habe ex D. Thoma quæſt. 15. de Veritate art. 4. Antequam ratio delectationem perpendat, vel nocumentum ipſius non habet interpretativum conſenſum, etiamſi non reſiſtat. Sed quando jam perpendit ratio de delectatione inſurgente, & de nocumento conſequente, utpote cum percipit homo ſe totaliter per hujuſmodi delectationem in peccatum inclinari, & in præceps ruere: niſi expreſſe reſiſtat, videtur conſentire. Et tunc peccatum ad rationem transfertur per actum ejus „ Quoad *dubium* hæc ſcribit S. Bonaventura in 2. ſent. diſt. 24. par. 2. dub. 1. & art. 2. quæſt. 2. Multa frequenter creduntur eſſe venialia, quæ mortalia ſunt, & difficillimum eſt in talibus diſcernere . . . Si cui hoc contingat, ſanum eſt conſilium, quod de ipſo ut de mortali pœniteat: in dubiis enim ſecurior via eligenda eſt.

Digitized by Google

ac de rebus licitis, & bonis, adeoque &c. *Eſt communis*. (*a*)

8 Delectatio moroſa de modo artificioſo, ſeu curioſo rei illicitæ non eſt peccaminoſa. Non enim peccat, qui intelligendo, & percipiendo aliquos miros, & artificioſos modos, ac inventiones furandi, ſponſam rapiendi, hominem occidendi, hoſtem in bello decipiendi, & hujuſmodi, oblectatur, & ridet, non de ipſis malis factis, ſed ſolum de modo curioſo, ſubtili, & artificioſo; Et ratio eſt quia tunc voluntas non delectatur de malo, ut malum eſt, ſed de aliqua ratione boni in malo, ſeu peccato inventa, & conſiderata, v. g. aliqua curioſa, ſubtili, & artificioſa inventione, dexteritate, fortitudine, & hujuſmodi; Stare enim poteſt quod modus artificioſus, quo fit malum, delectet, & ipſum malum factum valde diſpliceat, uti accidit de facto in pluribus caſibus, v. gr. cum audimus narrari fraudes, inſidias, latrocinia, homicidia, clandeſtina matrimonia, & hujuſmodi, novo quodam artificioſo modo, mira, & ſubtili inventione parata, ridere ſolemus, & delectatione affici, non quod de talibus malis gaudeamus, cum ipſa maxime deteſtemur, ſed quod curioſa naturaliter delectent; Si cum videndo aliquem ridicule cadentem ex equo, ſeu naſo prono cadentem in lutum, & hujuſmodi, ridemus, non lapſum, de quo dolemus, ſed ſolum lepidum, vel ridiculum cadendi modum, & ſic de ſimilibus moroſis delectationibus, quæ per ſe loquendo non ſunt peccata, ut cum communi docent Cajetanus *verb. delectatio moroſa;* Azorius *lib.* 4. *cap.* 6. *quæſt.* 1. Suarez *de peccatis diſp.* 5. *ſect.* 5. *n.* 7. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 7.

Delectatio moroſa ſpeciem peccati non accipit a circumſtantia perſonæ *circa quam;* Unde ſi quis ſimpliciter, ac præciſe ſe oblecter cogitatione moroſa peccati carnalis cum muliere, quatenus v. g. eſt pulcra, & venereæ oblectationis objectum, non vero quatenus eſt conſanguinea, Deo ſacrata, aut conjugata, is committit unum ſimplex peccatum mortale internæ delectationis moroſæ contra virtutem temperantiæ, & caſtitatis; nec tenetur explicare in confeſſione circumſtantiam perſonæ, ſed ſufficit ſi dicat, delectatus ſum toties de copula illicita, illam cogitando, non deſiderando; Sanchez *lib.* 1. *mor. cap.* 2. *num.* 11. Vaſquez *diſp.* 112. *cap.* 2. Azorius *cit. cap.* 6. *quæſt.* 3. Caſtropal. *tract.* 2. *diſt.* 2. *punct.* 10. §. 4. Diana *par.* 1. *tract.* 7. *reſolut.* 48. Layman *loc. cit. num.* 15. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 9. *diſt.* 7. *qu.* 2. *num.* 15. Felix Poteſtas *tom.* 2. *par.* 2. *num.* 2272. Leſſius *l.* 4. *de juſt. & jur. num.* 123. Verricelli *qu.* 5. Sporer *t.* 2. *tract.* 1. *proœm. cap.* 6. *ſub num.* 24. & alii plures apud ipſos contra varios alios. Et ratio eſt, quia talis delectatio moroſa ſolum rendit in actum venereum mente conceptum, non autem in circumſtantiam perſonæ conjugatæ, conſanguineæ, aut ſacræ, adeoque per ipſam violatur ſola caſtitas, non autem jus perſonæ conjugatæ, conſanguineæ, aut ſacræ, & conſequenter non includit ea delectatio malitiam adulterii, aut inceſtus, aut Sacrilegii in confeſſione explicandam, cum talis delectatio non ſit de copula cum fœmina, ut conjugata, conſanguinea, aut ſacra, ſed ſolum de copula cum fœmina præciſe ut pulcra. 9

Se-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Quamquam ſimplex alicujus rei illicitæ cognitio per ſe peccaminoſa, vel mala eſſe non poſſit, ſi ſpeculative conſideretur, tamen cum facillimum ſit hominem in tali contemplatione ſiſtentem ad aliquam delectationem pertrahi de illa re, de cujus cognitione actu delectarur, non videtur in praxi, ſaltem ob periculum, cui nos ſubjicimus excitandi in nobis ex illa prævia cognitione pravas delectationes, omni prorſus culpa carere prædicta cognitio, ac de eadem ſumpta delectatio. Præſertim ſi tales cognitiones nobis comparare ſtudeamus; ac de illis cogitemus non ob finem honeſtum, ſed ſolius curioſitatis cauſa, nam ſi accedat honeſtus finis, ut accidit in Medicis, Anatomicis, Theologis, ac Confeſſariis, prædictæ cognitiones, modo in ſimplici rei ſpeculatione ſiſtant, omni culpa vacant.

(*b*) Si moroſa delectatio repente in nobis exorta ex occurſu alicujus objecti delectabilis ſit, neque ullo pacto a nobis quæſita, certe videtur non ſumere peccati ſpeciem a circumſtantia perſonæ, *circa quam;* Secus vero exiſtimandum eſt, ſi delectatio fuerit aliqua via, aut ratione procurata eo præciſe animo ac fine, ut delectatio de re illa capiatur. Nam ſi delectatio quæſita eſt, profecto reſpicit particularem aliquam perſonam, adeoque objectum cum ſuis circumſtantiis; & licet delectatio ſit pure interna complacentia, id tamen ſatis non eſt, ut circumſtantia perſonæ non multiplicet peccatum; nam deſideria quoque interna ſunt, & tamen peccata mul-

Digitized by Google

10 Secus autem eſt dicendum de deſiderio illicito, quo quis deſiderat, vel proponit fornicari, ant peccare carnaliter cum ſœmina, quam ſcit eſſe conſanguineam, conjugatam, vel ſacram, nam tunc talis circumſtantia pravo deſiderio, ſen propoſito addit ſpecialem peccati maliriam in confeſſione aperiendam. Et ratio diverſitatis inter moroſam delectationem, & deſiderium illicitum, eſt, quia deſiderium, aut propoſitum fertur in objectum cum omnibus circumſtantiis conſideratum, & tendit in ipſam actionem externam, eamdem deſiderando perficere, ſi poſſet, adeoque eandem cum ipſa actione externa induit malitiam in confeſſione explicandam; Delectatio vero moroſa, ſeu ſimplex complacentia, cum ſequatur ſimplicem, & præciſivam intellectus operationem, poteſt ferri in unum, ita ut non ſimul feratur in alterum ei adjunctum; adeoque cum ipſa delectatio moroſa ſiſtat præciſe in interna complacentia carnali ſine ordine ad actionem externam ſequeſtrans reliqnam malitiam, quæ in ipſa actione reperitur ratione circumſtantiæ conſangninitatis, conjugii, vel voti annexæ, non induit aliam maliriam in confeſſione aperiendam; Layman *l. c. num.* 15.

11 Reiffeuſt. *l. c. num.* 17. & alii ſupracitati. Ligatus autem voto caſtitatis, ſi moroſe delectatur, debet in confeſſione circumſtantiam ſuæ perſonæ explicare, quia peccat contra votum; caſtitas enim eſt virtus prohibens omnem delectationem veneream tam internam, quam externam. *Eſt communis*.

12 Moroſam delectationem, ſeu deſiderium capere de re aliqua prohibita, ſub conditione *ſi talis res probibita non eſſet*, non eſt peccatum mortale, quoties talis conditio vere auſert malitiam operis; uti accidere ſolet in iis, quæ ſolo jure poſitivo prohibita ſunt, ut *vellem hodie comedere carnes*, *niſi eſſet dies veneris*, *niſi eſſet probibitum*; & uti interdum accidere poteſt etiam in aliquibns, quæ ſunt prohibita jure naturæ, & ſunt intrinſece mala; ſi delectatio moroſa, vel deſiderium de iis capiatur ſub conditione alicujus ſtatus, vel caſus, in quo poſſunt eſſe licita, ut *vellem uxorem hanc ducere*, *ſi non eſſem uxoratus*, *ſi non eſſem Sacerdos*, *ſi non eſſem voto adſtrictus*; *vellem prædari*, *ſi Deus permitteret*. Sic communiter tenent Cajet. *verb. cogitationum peccata*, Adrian. *quodlib.* 10. *art.* 2. *concluſ.* 1. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 2. *num.* 24. Vaſquez *diſp.* 110. *cap.* 1. Azor. *l.* 4. *cap.* 6. *q.* 10. Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *c.* 6. *n.* 10. Buſembau *l.* 5. *cap.* 1. *dub.* 2. *art.* 1. Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſp.* 16. *ſect.* 6. *n.* 388. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *proœm. c.* 6. *n.* 19. & 34. & alii. Et ratio eſt, quia tales actus ineſlicaces tendunt in actum externum, non ut finem, vel terminum fiendum a parte rei, ſed præciſe ut in objectnm propoſitum per intellectum, ideoque ab eo non plus malitiæ ſumunt, quam proponatur per intellectum: atqui intellectus proponens objectum ſub tali conditione auferente omnem malitiam actus, nullam in actu malitiam proponit; ergo nullam inde ſumit malitiam ejus deſiderium, ſeu volitio, vel delectatio conditionata, & inefficax. Hinc quamvis deſiderium, & delectatio de eſu carnium in die Veneris ſit quid illicitum ſtante prohibitione, appoſita tamen illa conditio, *Niſi eſſet dies Veneris*, *niſi eſſet probibitum*, aufert omnem malitiam, cum dempta prohibitione, comedere carnes (ſic de cæteris ſolo jure poſitivo prohibitis) ſit intrinſece, & ſecundum ſubſtantiam bonum, ac licitum. Sic etiam quamvis prædario, & delectatio de ea, ſit jure naruræ prohibita, in ſpeciali tamen caſu, quo Deus illam permitteret, eſſet licita, adeoque talis conditio, *Si Deus permitteret*, aufert omnem malitiam; ſicuti quamvis uxorato, & Sacerdoti, ſen alteri voto caſtitatis adſtricto ſit jure naturæ prohibitum ducere uxorem, & de ea oblectari, quia tamen tale deſiderium, ſeu delectatio eſſet ſolum ſub conditione illa, *Si non eſſem uxoratus*, *Sacerdos*, *ſeu voto caſtitatis adſtrictus*, talis conditio auſert omnem malitiam a tali conditionato deſiderio, ſeu conditionata delectatione, quia pro eo ſtatu, quo quis non eſt uxoratus, nec voto caſtitatis adſtrictus, non eſt ſibi interdictum nxorem

multiplicant ratione circumſtantiarum. Prӕterea delectatio quælibet mentem ſubiens, tametſi quandoque reſpicere videatur rem per ſe delectabilem a circumſtantiis præciſam, tamen ſi attento animo res expendatur, evidens eſt, cadere delectationem ſupra hanc determinate, & non ſupra aliam perſonam; non enim eſt delectatio de re indeterminata, ſed de hoc vel illo objecto; unde fit, ut objectum delectabile præſens ſir menti cum ſuis circumſtantiis. Denique talis delectatio nonne tendit in actum venereum cum ea perſona exercendum, de qua habetur delectatio? Ita plane; atqui perſona determinata non poteſt niſi per mentem ſuis circumſtantiis ſpoliari.

Digitized by Google

rem ducere, & de ea delectari, ut patet de
licito uſu conjugii.

13 Delectatio autem moroſa, ſeu deſiderium de
objecto jure naturæ prnhibito, & ſemper in-
trinſece malo, ſub conditione *ſi liceret*, *ſi non
eſſet peccatum*, eſt ſemper illicita, quoties ob-
jectum in nullo ſtatu, & caſu pnteſt eſſe lici-
tum; uti eſt delectari in bis objectis: *Odiſ-
ſem Deum*, *ſi non eſſet peccatum*; *blaſpbema-
rem*, *ſi liceret*, & hujuſmodi. *Eſt communior*
cum Adrian. Sanchez, Azor. Layman, Buſem-
bau, Sporer locis citatis, Suarez *de peccatis
d.* 5. *ſect.* 5. *n.* 10. Rbod. *d.* 1. *q.* 3. *ſect.* 3. §.3.
Loth. *tr.* 12. *q.* 2. *art.* 5. La Croix *lib.* 5. *n.* 82.
aliiſqne multis contra Cajetan. Salas, Caſtro-
pal. Ovied. Carden. Herincx, & alins. Et ra-
tio eſt, qnia cnm talis conditio ſit pro omni
ſtatu, & caſu impoſſibilis, numquam pnteſt
auferre malitiam objecti jure naturæ prnhibi-
ti, & ſemper intrinſece, & ſubſtantialiter ma-
li; in nullo enim ſtatn hominis, & caſu po-
teſt verificari, quod liceat odio babere Deum,
blaſpbemare, & hujuſmodi, ergo &c. antece-
dens eſt clarum, qnia ratio v. g. blaſphemiæ
eſt ſemper intrinſece mala in quocnmque ſta-
tu, & caſu, uti ſupponitur; ſed ratio blaſphe-
miæ non ſeparatur nequidem intentionaliter,
ergo nec ratio malitiæ. Minor eſt evidens,
nam dicit ille, *blaſpbemarem*, *ſi liceret*, & in
hoc objecto delectatnr, ergo delectatio tendit
in tationem blaſphemiæ nt ſnbſtantem illi pro
omni ſtatn, & caſn impoſſibili conditioni *Si
liceret*; & conſequenter ratio blaſphemiæ uon
ſeparatur nequidem intentionaliter; adenque
voluntas adhuc actuali ſuo affectn, & delecta-
tione fertur in rem mortaliter malam, & ſic
adbuc peccabit mortaliter, ac ſi conditio nul-
14 la appoſita fniſſet. Hinc a fortiori erit pecca-
minoſa delectatio, vel deſiderium de rebns
quibuſvis malis ſub aliqua conditione, quæ
quamvis a parte rei putificaretur, & ponere-
tur, nullo modo auferret malitiam actus, ut
fit in his: *Si non eſſet infernus*, *occiderem ta-
lem bominem*; *Si non eſſem Religioſus*, *fornica-
rer*; *Si avolare poſſem*, *raperem gemmam*, &
hujuſmodi. *Eſt communiſſima*. Et ratio eſt,
quia tales conditiones relinquunt adhuc to-
tam malitiam in ſimilibus delectationibus,
vel deſideriis; quamvis enim non eſſet in-
fernus, adhuc mibi eſſet illicitum homici-
dium: quamvis non eſſem Religioſus, eſſet ad-
huc mihi illicita fornicatio; qnamvis avo-
lare poſſem, eſſet adhuc mibi illicitum
furtum, & rapina; adeoque delectatio, vel
deſiderium de talibus actibus ſic conditionatis
retinent, & habent adbuc eamdem malitiam,
ac ſi talis conditio non fuiſſet appoſita.

Delectatio moroſa de re materialirer tan- 15
tnm mala v. g. de pollutione, fnrnicatione,
adultetio, homicidio, & hujuſmodi factis ſine
culpa in ſomno, ebrietate, amentia, ex igno-
rantia, vel ertore invincibili, eſt peccamino-
ſa, ſicuti ſunt tales res in ſe. *Eſt communis*,
& certa. Et tatio eſt, quia tales tes, ſeu actio-
nes ſunt in ſe peccaminoſæ; qnod autem non
fuerint peccaminoſæ formaliter, ideo eſt, quia
non fuerunt voluntatiæ; ergo ſi nunc accedat
voluntas tales actiones appnbans, vel de il-
lis gaudens, & delectans, talis delectatio vo-
luntaria erit peccaminoſa, ſicnti tales res, &
actinnes ſunt peccaminnſæ in ſe. Licita tamen 16
eſt talis delectatio, ſi fiat de ipſis tebus, ſeu
actionibus ſub aliqua ratinne boni; ut ſi qnis
evigilans, comperta pollntione, exnltet, quod
in ſomno facta ſit ſine culpa, & nnn in vi-
gilia, quia vigilans naturæ motæ forte ceſſiſ-
ſet, & peccaſſet; hoc enim ſanctiſſimum eſt,
quia ſic idem eſt, ac delectari, & gaudere,
qnod ea pollntione non peccaverit. Sic etiam
licita eſt delectatio de ejuſmodi re materiali- 17
ter mala, quatenus *cauſa fuit* alicujus boni
effectus ſecuti, ut quod ex pollntione involun-
taria in ſomno ſecuta, ceſſarit tentatin, vel
infirmitas; quod ex homicidio inculpabiliter
factn, obvenerit hæreditas, & hujuſmodi. Et
ratio eſt, quia talis delectatin, vel gaudinm
nullo modo tendit in objectum, ut malnm
eſt, ſed potius in ipſum effectnm bonum ſe-
cutum, ſcilicet in ceſſationem tentationis, vel
infirmitatis, & reſpective in conſecutionem
hæreditatis, ut ex commnni dncent Sanchez
lib. 1. *moral. cap.* 2. *n.* 18. Vaſqnez 1. 2. *diſp.*
115. *c.* 3. Leſſius *lib.* 4. *c.* 3. *n.* 240. Lugo *de
pœnit. diſp.* 16. *num.* 389. Bonacina *de Matrim.
diſp.* 3. *q.* 8. *n.* 8. Sporer *tom.* 1. *tr.* 1. *proœm.
c.* 6. *n.* 32. & alii paſſim. Si tamen delecta- 18
tio, gaudium, vel affectus animi tenderet in
ipſam rem, utique non liceret, ut conſtat ex
propnſitione 15. in ordine merito damnata ab
Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1679. ibi: *Lici-
tum eſt filio gaudere de parricidio parentis a ſe
in ebrietate perpetrato*, *propter ingentes divitias
inde ex hæreditate conſecutas*.

Deſiderare rem materialiter tantum malam, 19
ut fornicationem, homicidium fiendum in ſo-
mno, ebrietate, ignorantia invincibili &c. eſt
peccatnm mortale ejuſdem ſpeciei cum actu
deſiderato. *Eſt communis*. Et ratio eſt, qnia
tale deſiderium deliberate, ac voluntarie ten-
dit in objectum ex natura ſua ſimpliciter ma-
lum,

Digitized by Google

lam, ac peccatum mortale; & quod formaliter non ſit tale, eſt ſolum quia non eſt voluntarium, ac deliberatum, ſed hæc cauſa excuſans peccatum in ipſo opere, nempe involontarietas, & deliberatio, minime reperitur in ipſo deſiderio, quod ut ſupponitur, eſt abſolute voluntarium, & deliberatum, ergo tale deſiderium eſt peccatum mortale ejuſdem ſpeciei cum actu, ſeu opere deſiderato, adeoque cum hujuſmodi deſiderium vere, formaliter, & intrinſece ſit malum, nullo etiam fine bono cohoneſtari poterit. Non enim quis audebit dicere, quod ad aliquem bonum finem, liceat deſiderare, & velle homicidium, fornicationem, vel adulterium committere in ebrietate, & hujuſmodi; Unde merito ab Innoc. XI. *die* 2. *Mart.* 1679. damnata fuit ſequens propoſitio 44. in ordine, ibi: *Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditat.*

20 Licitum tamen eſt deſiderio, vel affectu ſimplici, & inefficaci optare, ut pollutio mere naturalis, & omnino involuntaria in ſomno eveniat ob aliquem bonum finem v. g. tentationis ſedandæ, vel ſanitatis recuperandæ; Ita Navarr. *cap.* 16. *n.* 7. 8. 9. cum plurimis ibi citatis; Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 140. Sanchez *in decalog. lib.* 1. *cap.* 2. *a n.* 18. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 115. *cap.* 3. Tanner. *de peccat. d.* 4. *qu.* 8. *n.* 145. Platel. *de peccat. n.* 244. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 6. *num.* 34. La Croix *lib.* 3. *par.* 1. *n.* 932. & alii magis communiter. Et ratio eſt, quia pollutio mere naturaliter eveniens eſt mera naturalis evacuatio corporis, ſicut eſt emiſſio ſudoris, vel aliorum ſuperfluorum excrementorum, adeoque licitum eſt affectu ſimplici, & inefficaci optare, ut talis pollutio mere naturalis, & omnino involuntaria in ſomno eveniat ob aliquem bonum finem.

21 Nec valet dicere, quod ſicuti non licet affectu inefficaci deſiderare mortem alterius ex propoſitione 13. in ordine damnata ab Innoc. XI. *die* 2. *Mart.* 1679. ibi: *Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alterius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum*, ita neque licet affectu inefficaci deſiderare talem mere
22 naturalem pollutionem. Non valet, inquam, quia ideo non licet neque affectu inefficaci deſiderare mortem alterius, quia eſt graviſſimum malum phyſicum ſubjecti, quod deſiderare alteri non permittit Caritas, niſi propter cauſam proportionatam, qualis eſſet ſpiritualis utilitas ſubjecti (ut ſi pater deſideret mortem filii nunc in gratia Dei exiſtentis, qui aliter certo prævideretur futurus improbus) vel temporalis utilitas Communitatis, quæ aliter haberi non poſſit (ut ſi Chriſtianus optet mortem Turcæ potius, quam ut Eccleſiam, vel Imperium Romanum vincat) non autem privata hæreditas obventura, quæ non eſt cauſa proportionata, & ſufficiens, ut poſſit quis optare, vel gaudere de morte patris, aut alterius, juxta propoſitiones 13. 14. 15. damnatas ab Innocentio XI. & ſupra ſub *num.* 19.
& 21. relatas. E contra vero talis pollutio 23
mere naturalis, & omnino involuntaria ſecundum Sanchez *de Matrimon. lib.* 9. *d.* 45. *n.* 14. & alios paſſim, non eſt malum ne phyſicum quidem ſubjecti, vel prolis, vel communitatis, cum tale ſemen ſit quid ſuperfluum, quo ſe exonerat natura; adeoque licitum eſt deſiderio, vel affectu ſimplici, & inefficaci optare, ut pollutio mere naturalis, & omnino involuntaria eveniat in ſomno ob aliquem bonum finem; dummodo tamen caveatur, ne illud deſiderium ſit ita intenſum, ut moraliter evadat efficax, & probabiliter credatur fore cauſa ipſius pollutionis, quia tunc tale deſiderium eſſet illicitum, ex quo talis pollutio non eſſet evacuatio mere naturalis, & involuntaria, ſed moralis, volita, ſeu procurata.

Delectatio moroſa de actu conjugii inter conjuges præſentes, dummodo abſit periculum pollutionis, non eſt peccatum mortale; Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *d.* 1. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 2. *a num.* 18. Diana *part.* 2. *tract.* 3. *miſcell. reſolut.* 36. Sporer *tom.* 1. *cap.* 6. *n.* 43. Filliuc. Bonac. Buſembau, & alii paſſim. Et ratio eſt, quia ſtatus Matrimonii hanc delectationem excuſat, ut etiam aſpectus, colloquia, oſcula, amplexus, & tactus impudicos, ſolius voluptatis cauſa inſtitutos, hæc enim tendunt per ſe ad opus conjugale, licet per accidens opus non exerceatur, & quibus licitus eſt finis, etiam media ad illum finem naturaliter diſpoſitiva licita eſſe debent; Unde ſi prædicta fiant ad honeſtum finem, v. g. præparandi ſe ad copulam, aut etiam amorem conjugalem conteſtandi, omni prorſus culpa vacabunt. Si vero fiant abſque animo copulandi, ſolius moroſæ delectationis gratia, culpam venialem continent, tamquam exceſſus in re alias licita. Immo conjux neque mortaliter peccat, 25
ſi de maritali copula altero conjuge abſente co- 24

Digitized by Google

cogitans in re cogitata moroſe delectetur ; S. Anton. *part.* 2. *tit.* 5. *cap.* 1. §. 6. Cajetan. *verb. Delectatio moroſa*, *tertium eſt*, Paludan. *in* 3. *d.* 9. *qu.* 3. *art.* 1. Vaſquez *diſput.* 113. *cap.* 2. Medina *q.* 74. *art.* 8. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 44. *num.* 4. Sporer *loc. cit. n.* 43. Layman *lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 6. *n.* 12. & 14. & alii plures. Et ratio eſt, quia mortalis malitia delectationis moroſæ ſumenda eſt ex malitia objecti, ſive rei cogitatæ ; copula autem maritalis malitiam non habet, cum ſit ab intrinſeco licita conjugibus, & per accidens ſolum ab extrinſeco, nempe ob abſentiam, vel ſimile impedimentum, pro tunc nequeat exerceri, adeoque de eo moroſe delectari in abſentia alterius conjugis, non eſt pec-
26 catum mortale. Eſt tamen peccatum veniale, ut inquit Cajetanus, cum nec neceſſitas, nec pietas talem delectationem ſuadeat. Peccat autem ſemper mortaliter conjux, dum in actu conjugali cum propria conjuge moroſe delectatur in imaginatione alterius perſonæ ſibi mentaliter confictæ quaſi præſentis loco conjugis ; eſt enim objectum hic & nunc tali conjugi mortaliter illicitum ; *Sic Doctores communiter*.

27 Delectatio moroſa venerea, & directe voluntaria, tam ex copula futura cogitata, quam ex cogitationibus, aſpectibus, tactibus, oſculis, amplexibus libidinoſis eſt ſponſis prohibita ſub mortali ; Navarrus *cap.* 16. *n.* 9. Layman *loc. cit. n.* 13. Sporer *loc. cit. n.* 41. Sanchez *lib.* 9. *de Matrimon. diſp.* 47. *concluſ.* 1. cum pluribus aliis. Et ratio eſt, quia delectatio venerea tendit in copulam, ut præſentem, & pollutionem reipſa inchoat, ſed copula eſt ſponſis pro eo ſtatu adhuc mortaliter illicita, ergo & delectatio venerea ſenſibilis.
28 Oſcula autem, tactus, & amplexus non impudici licite fiunt inter ſponſos, quando fiunt ſecundum conſuetudinem patriæ, in ſignum benevolentiæ, ad conciliandum, & fovendum mutuum amorem in ordine ad matrimonium, quamvis præter intentionem, & ſecluſo periculo conſenſus, ſequeretur commotio nonnulla ſenſibilis ; Navarrus *cap.* 16. *num.* 12. Galet. *tom.* 1. *tract.* 10. *num.* 671. Perez *diſp.* 8. *ſect.* 9. *num.* 4. Sporer *loc. cit. n.* 41. Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 46. *n.* 47. cum multis aliis. (*a*)
Cavendum tamen eſt, ne in iſtis oſculis, ta- 29
ctibus, & amplexibus habeatur illa delectatio carnalis, & ſenſibilis, quæ merito fuit damnata ab Alexandro VII. 18. *Martii* 1666. in propoſitione 40. in ordine, ibi : *Eſt probabilis opinio, quæ dicit tantum eſſe veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem : & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis*. Viduæ mortaliter peccant, ſi 30
voluntarie conſentiant in motum delectationis ſenſitivæ, qui ex recordatione copulæ maritalis naturaliter oritur. *Eſt communis* cum Sanchez *cit. diſp.* 47. *concluſ. ultim.* Sa verb. *Luxuria n.* 12. Navarr. *cap.* 16. *n.* 9. & 10. Silveſter *verb. Delectatio q.* 3. Sporer *loco cit. n.* 42. Layman *loc. cit. num.* 13. Et ratio eſt, quia Viduis non eſt amplius licita, immo nec poſſibilis illa copula delectabilis, adeoque nec licita erit actualis delectatio venerea, & ſenſibilis de ipſa.

Nec valet dicere, quod ſicut licet conjugi- 31
bus delectari ſenſibiliter de copula præterita, & futura, ita debet licere Viduis de præterita, & ſponſis de futura ; Non valet, inquam, quia non currit paritas ; conjugibus enim ſemper licita eſt copula, & ideo etiam delectatio ejus ; at ſponſis pro eo ſtatu nondum licet copula, quamvis poſt contractum Matrimonium ſit eis licitura ; Et ſic Viduis non amplius licet copula, quamvis pro tempore ſui Matrimonii eis licuerit ; adeoque cum non eis ſit licita copula, nec eis erit licita venerea, & ſenſibilis delectatio de ipſa. Licita ta- 32
men eſt eis delectatio rationalis ; Poſſunt enim Viduæ habere gaudium, approbationem, ac delectationem rationalem tantum voluntatis de copula præterita, & delectatione annexa ; cum enim

Nota Romani Theologi.

(*a*) Tuta eſſe non videtur opinio aſſerens licita oſcula, licitoſque tactus, & amplexus inter ſponſos ad ſibi mutuum conciliandum amorem, atque in benevolentiæ ſignum, præſertim ſi timeatur aliqua ſenſibilis commotio, ac delectatio. Arduum ſane eſſet in talibus circumſtantiis declinare periculum conſenſus, & delectationis, unde tutiſſimum eſt monere ſponſos, ut a ſimilibus abſtineant actionibus. Sane ſenſibilis in membris commotio cogitationem ſecum ferre ſolet mentis, & cogitatio delectationem ; & quamquam non repugnet dari motionem ſine delectatione, tamen ob maximam connexionem, quæ inter utramque intercedit, illicitum eſt ſeſe exponere periculo excitandi motionem ipſam ſenſibilem per tactus, amplexus &c.

Digitized by Google

enim licita eis fuerit illa copula, & delectatio, non tenentur illam modo reprobare, vel deteſtari, ut omnes concedunt: Sic ſponſi poſſunt habere deſiderium, gaudium, & delectationem rationalem de copula futura, ejuſque delectatione capienda; cum enim ex ipſis ſponſalibus contractis talis copula, & delectatio aliquando futura ſit eis licita, non tenentur eam averſari, vel de ea triſtari, ſed licite poſſunt de ea delectari delectatione rationali, dummodo caveant, ne capiant delectationem veneream ſenſibilem, & ſe exponant periculo conſenſus turpis, aut pollutionis; Sanchez *cit. diſp.* 47. Sporer *loco cit. num.* 41. Diana *part.* 3. *tract.* 5. *reſolut.* 2. & alii paſſim. (*a*)

DELEGARE, DELEGATUS.

SUMMARIUM.

1 *Delegare quid ſit*, ad num. 2.
3 *Judex Delegatus quis ſit, & quomodo ab Ordinario differat*, ad n. 4
5 *Judicum Delegatorum quot ſpecies & quæ*, ad n. 12
13 *Qui delegare poſſint, & a quibus delegatis ſubdelegatio fieri permittatur*, ad numer. 25
26 *Judices delegati qui eſſe, ac compelli ad delegationem accipiendam, poſſint vel non*, ad n. 41
42 *Delegati juriſdictio & officium quando expiret, ac utrum delegatio a delegante revocari poſſit*, ad n. 62
63 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 75

DElegare eſt mandare, & committere; *l.* 1
32. §. *Quæſitum, de arbitr. l.* 3. §. *Quam-*
vir de admin. tut. l. 1. *de damn. inf.* Et pro-
ut habetur *in l. Delegare, ff. de Novat. & in l.*
Neſennius 2. *ff. de re jud.* Delegare eſt alium 2
in locum ſuum ſufficere, v. g. ſi Titius, qui
meus debitor eſt, debitorem ſuum Cajum ſub-
ſtituat, ut pro ipſo mihi ſolvat, dicitur is de-
bitor delegatus a Titio delegante; *l. Si Titius* 3
33. *de novationibus.* Inde veniunt Judices De-
legati, ideſt ſuppoſiti, & ſuffecti a Principe,
vel Jud. ordinario, ut loco Principis audiant
cauſſas. Unde Judex delegatus (qui extraor-
dinarius appellatur, *c. de cætero, de tranſact.*)
eſt cui cauſſa judicialis conceſſa eſt alterius vi-
ce, & auctoritate cognoſcenda, ita ut juriſdi-
ctionem habeat derivatam a committentis ju-
riſdictione, ut deſumitur *ex l.* 1. §. *Qui man-*
datum, ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſ-
dictio. Judex delegatus in eo differt a Judice 4
ordinario, quod is propriam juriſdictionem
habere cenſeatur, ideoque ſuo jure cauſſas co-
gnoſcere, ac definire poſſit, *l. More* 5. junct.
Gloſſ. *verb. ſub jure, ff. de juriſd.* Judex au-
tem delegatus non ſuo jure, ſed alieno uti-
tur; *tit. l.* 1. §. *Qui mandatum, ff. de officio*
ejus, cui mandata eſt juriſdictio.
Delegatorum variæ ſunt ſpecies, ſeu diviſio- 5
nes. Primo, alii ſunt delegati a jure, & alii ab homine: delegati a jure ſunt, qui delegatam juriſdictionem habent ex commiſſione juris communis, ut patet *in cap. ad abolendam* 9. §. *fin. de Hæretic.* ubi facultas procedendi contra exemptos in cauſſa hæreſis datur Epiſcopis tamquam a Sede Apoſtol. delegatis, ibi: *In his, quæ ſunt contra hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeans judicium, & eis in hac parte tamquam a Sede Apoſtolica delegatis (non obſtantibus libertatis ſuæ privilegiis) obſequantur.* Sic etiam patet *in c. Irrefragabili* 13. §. *Cæterum, de offic. ordinar.* ibi: *Tamquam ſuper hoc delegatus a nobis;* & *in Clement.* 1. *de ſupplend. negligent. Prælator.* ibi: *In exemptis vero Apoſtolica*

Nota Romani Theologi.

(*a*) Cenſerem, omnem vel rationalem delectationem tum ſponſis de copula futura, tum viduis de præterita illicitam eſſe. Vix enim fieri poſſe intelligo, ut rationalis iſta excitetur in mente delectatio, quin mens ipſa in aliquem conſenſum labatur, ac delectationem reipſa experiatur ſenſibilem. Mente facili negotio res iſtiuſmodi diſtinguimus, ac ſecernimus, at dum unam ex iſtis actu experimur, vix poſſumus mentem continere, quin in aliam quoque excurrat. Quamobrem delectatio illa, quæ rationalis appellatur, nimium periculoſa eſt, & Confeſſarii munus eſſe putarem, ut ſponſos viduaſque moneret, ne talibus, licet rationalibus delectationibus, ſe ullo umquam tempore capi permittant.

Digitized by Google

lica auctoritate , & in Concil. Trid. *cap.* 1. *ſeſſ.* 5. *de reform.* ibi : *Officium ſit Epiſcoporum tamquam in hac parte a Sede Apoſtolica delega-*
6 *torum* ; & alibi ſæpius. Nec poteſt dici, quod ſi talis juriſdictio procedit a jure, ipſa ſit ordinaria, & non delegata : Non valet, inquam, quia non obſtante quod talis juriſdictio procedat a jure communi , adhuc remanet juriſdictio delegata, cum committatur ipſis Epiſcopis, non ſub ratione officii , ſed per modum ſpecialis commiſſionis , ſeu delegationis , ut ipſummet nomen , tamquam delegatus Sedis Apoſtolicæ , importat , & ut amplius a ſenſu contrario deſumitur *ex c. Licet in corrigendis* 12. *de offic. Ordinar.* ibi : *Ab Epiſcopo* , *non tamquam Delegato* , *ſed tamquam Ordinario faciendis* . Et ſic tenent in ſpecie poſt Gloſſ. *ult. in d. c. ad abolendam* 9. *de hæreticis* , Gloſſa 2. *in cap. Per hoc* , *eod. titul. in* 6. Gloſſa *in c.* 1. *de Clerico ægrotant. verb. Auctoritate* , & utrobique Doctores, Abbas *n.* 15. & ibid. Marian. *n.* 14. & *a num.* 37. *in d. cap. Ad abolendam* , Pavin. *de poteſt. Capit. p.*1. *q.* 10. *n.* 3. Reiffenſtuel *l.* 1. *dec. tit.* 29. *n.* 35. Barboſa *de offic.* & *poteſt. Epiſcopor. part.* 3. *alleg.* 92. *n.* 3. cum
7 pluribus aliis ibi citatis . Qui inſuper addunt Clauſulæ hujus *Tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus* iſtum eſſe effectum , nempe quod in eo caſu non fiat appellatio ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum , pro ut alias fieri poſſet , ſed ſolummodo ad Summum Pontificem tamquam a Delegato ad Delegantem , pro ut etiam tradit Gloſſa *in d. c. Licet in corrigendis* 12. *de offic.*
8 *Ord. verb. tamquam Delegatus* . Delegati autem ab homine illi ſunt , & ideo ſic dicuntur , quia delegationem ſuam immediate habent ab homine , ſeu a Judice , vel Magiſtratu ordinario , ut ſunt delegati ſpecialiter a Papa , ab Imperatore , a Regibus , aut aliis ſupremis Principibus , vel Magiſtratibus .
9 Secundo , alii ſunt delegati ad univerſitatem cauſarum , & alii ad cauſam ſolummodo particularem . Delegati ad univerſitatem cauſarum ſunt illi , quibus omnibus univerſim cauſæ , vel ſaltem certum genus cauſarum v. g. Matrimonialium , Mutui , Decimarum , & hujuſmodi , ſunt commiſſæ , quamvis cum reſtrictione ad certum tempus , vel locum , vel quantitatem , ut ſi v. g. alicui committantur omnes cauſæ Decimales cognoſcendæ ad triennium , vel in tali Territorio tantum , vel quæ non excedunt valorem viginti aureorum ; Bartolus *in l. Legatus* 11. *in* 4. *ff. de offic. Proconſul.* Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 20. *n.* 2. Reiffen-
10 ſtuel *ibid. n.* 31. & alii paſſim . Delegati ad cauſam ſolummodo particularem ſunt illi , quibus una tantum cauſa particularis hic , & nunc emergens dijudicanda , & terminanda committitur ; Reiffenſtuel *loc. cit.* & alii . Tertio , alii 11
ſunt Delegati ratione dignitatis , quam obtinent , ut ſi fiat delegatio Epiſcopo v. g. Alexandrino , Abbati cujuſdam certi , & determinati Monaſterii , non expreſſo nomine perſonæ Delegatæ ; *cap. Quoniam* 14. *de offic.* & *pot. Jud. deleg.* Et alii ſunt delegati ratione 12
perſonæ ſuæ , & non dignitatis , ut ſi expreſſo nomine proprio fiat Delegatio Franciſco Ferrerio , vel Antonio Molinario ; Reiffenſtuel *l. c.* & alii . Quarto, alii ſunt delegati , qui- 13
bus primo loco delegata , ſeu demandata fuit juriſdictio ; Alii vero ſubdelegati , qui ab ipſis primo loco delegatis iterum delegantur ; Thol. *part. Jur. Canon. lib.* 5. *c.* 2. Pirhing *loco cit. n.* 2. *in fin.* Reiffenſtuel *loco cit. num.* 39. & alii paſſim .

Delegare poſſunt , ſeu poteſtatem Delegandi 14
habent non ſolum Principes Supremi , ut Papa , Imperator , Rex , Reſpublica libera , aliique ſuprema juriſdictione , & Dominio gaudentes , ſed etiam omnes Judices , ſeu Magiſtratus Ordinarii ; Colligitur *ex c. Cum Epiſcopus* 7. *de offic. Judic. Ordinar. in* 6. ibi : *Per ſe* , *vel per alium* ; *l. More Majorum* 5. *l. Solet* 16. *de juriſd. Omnium Judicum* . Et ratio eſt , quia omnis Judex Ordinarius habet propriam juriſdictionem , & non tantum fungitur judicandi munere vice alterius , adeoque juriſdictione ſibi competente jure proprio , vel per ſe , vel per alium uti poteſt , quod enim poteſt facere per ſe ipſum , poteſt etiam per alium ; *Reg.* 72. *Juris in* 6. ibi : *Qui facit per alium* , *eſt perinde ac ſi faciat per ſe ipſum* . Judex tamen 15
Ordinarius non poteſt totam ſuam juriſdictionem alteri delegare , ſive totum officium ſuum alteri committere ſine ſui Supremi Principis conſenſu ; Felinus *in cap. Super Quæſtionum* 27. §. *Si vero n.* 17. *de offic.* & *poteſt. Judic. delegat.* Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 31. *n.* 11. Maranta *p.* 4. *ſpeculi diſt.* 5. *n.* 55. Pirhing *loc. cit. n.* 3. Reiffenſtuel *loco cit. n.*56. & alii . Et ratio eſt , quia delegando alteri totam ſuam juriſdictionem , ſeu totum ſuum officium ipſi committendo , non tam cenſeretur Delegare , quam omnino abdicare ſe juriſdictione , ſeu officio ſuo ordinario , quod nequit fieri ſine conſenſu Principis ; *l. penult.* cum Gloſſ. ibi : *verb. Abdicando* , *ff. de offic. Præſid.* Tum quia Judex inferior Principe nequit propria auctoritate loco ſui alium Judicem ordinarium conſtituere , hoc enim eſt ſingulare privilegium com-

Digitized by Google

competens ſolummodo Principi ſuprema pote-
ſtate, & juriſdictione gaudenti; *l. 2. Feud. tit.*
56. *Quæ ſint Regaliæ*, *cap. unic.* & colligitur
ex cap. A Jud. 33. cauſ. 2. *q. 6.* ſed hoc face-
ret delegando alteri totam ſuam juriſdictio-
nem, ſeu ei totum ſuum officium committen-
do, ergo &c. Sic Pirhing & Reiffenſtuel *loc. c.*
& alii.
16 Delegatus ab alio quam a Principe non po-
teſt cauſſam alteri ſubdelegare; Ita Gloſſa *in*
cap. Cauſſam 62. verb. Delegatus, *de Appell.* &
ibi Abbas, *n.* 3. Fagnan. *n.* 2. Reiffenſtuel *loc.*
c. n. 57. *&* 58. & communis aliorum. Habe-
tur clare *in c. Cum cauſſam 62. de appellat.* ibi:
Cum non niſi Delegatus a Principe cauſſam va-
leat alii Delegare; ex quibus verbis aperte di-
gnoſcitur, quod Delegatus ab aliquo, qui non
ſit Supremus Princeps, eſt penitus excluſus,
cum nonniſi Delegato Principis hæc poteſtas
competere dignoſcatur. Et ratio eſt, quia ſi
quilibet Delegatus cauſſam alteri ſubdelegare
poſſet, hic etiam poſſet iterum delegare ter-
tio, & iſte quarto, & ſic daretur proceſſus in
infinitum, quæ infinitas a jure expreſſe repro-
batur; *c. Cum in multis 2. de reſcript. in 6.*
ibi: *Cum in multis juris articulis infinitas re-*
probetur, & ſæpe alibi, ut exemplificat Gloſſa
17 *ibid. verb. Multis*. Poteſt autem talis delega-
tus alterum ſubdelegare, ſi ſit Delegatus ad
univerſitatem cauſſarum. *Eſt communis*, ut te-
ſtatur Bartolus *in l. More Majorum 5. n. 11.*
ff. de jurisd. omn. Jud. & tenent expreſſe Ho-
ſtienſis *in cit. c. Cum cauſſam 62. de appellat.*
n. 3. & ibi Joan. Andr. *n.* 6. & Barboſa *n.* 5.
Fagnan. *num.* 2. Butrius *n.* 11. & alii paſſim:
& deſumitur *ex l. Cum Prætor §. 1. ff. de ju-*
diciis, ibi: *Is quoque, cui mandata eſt juriſdi-*
ctio, Judicem dare poteſt, ut ſunt Legati Pro-
conſulum; ubi ly *mandata eſt jurisdictio* debet
accipi proprie, ſeu pro ea, quæ datur ad uni-
verſitatem cauſſarum, ex Gloſſa *in l. 1. ff. de*
officio ejus, *cui mandata eſt jurisdictio*, *verb.*
Qui mandata, ubi expreſſe dicit, *Juriſdictio-*
nem mandari, quando univerſitas, ſed delegari,
quando ſpecies una committitur. Et ratio eſt
quia Delegatus ad univerſitatem cauſſarum
quaſi *Ordinarius* videtur, ut notat Gloſſa *in*
d. cap. Cum cauſſam 62. verb. delegatus, *de ap-*
pellat. & ibi Fagnanus *n.* 4. cum variis aliis;
atque æquiparatur Ordinario; *arg. l. ult. §.*
fin. C. ubi, & apud quem, & tenent Gloſſa
in l. ult. verſ. Cum ſpecialis, *C. de Judiciis*;
Immo Gloſſa *in cap. Statutum*, *§. Inſuper in*
verb. Moderatas, *de reſcriptis in 6.* appellat
eum Ordinarium, ſicut etiam ſic eum appel-
lat Speculator *in titul. de Officio Ordin. n.* 2.
Petr. de Ancharan. *in cap. Licet undique col.* 2.
ad finem, *verſ. Nec mirum*, *de offic. delegat.* &
alii cum Fagnan. *loco cit. n.* 4. 5. *&* 6. adeo-
que ad inſtar Judicis Ordinarii poterit ſubde-
legare unam, vel alteram cauſſam, quia De-
legatus ad univerſitatem cauſſarum, cum re-
maneat in eſſentia juriſdictionis univerſalis,
idem poteſt quod Ordinarius, ut dicit Baldus
in l. ſi ut proponit, *la prima num.* 10. *C. quo-*
modo, & quando Jud. & Fagnan. *loc. cit. nu-*
mer. 5.
Delegatus a Principe ſuprema poteſtate, & 18
Dominio gaudente poteſt alteri cauſſam ſub-
delegare; *c. ſi pro debilitate 3. & c. Paſtoralis*
28. de offic. & poteſt. Jud. Delegat. cap. Cum
cauſſam 62. de appellat. ubi expreſſe dicitur:
Cum nonniſi Delegatus a Principe cauſſam alii
valeat Delegare, *& l. A Judice*, *C. de judi-*
ciis. Dummodo tamen cauſſæ non ſint adeo 19
graves, ut ſine ipſius Delegati præſentia ne-
queant commode terminari; *c. ſi pro Debilitate*
3. de offic. & poteſt. Jud. Deleg. pro cauſſis
enim tam gravibus præſumitur electa a Prin-
cipe induſtria perſonalis, & ſpecialis fides ipſius
perſonæ Delegatæ; textu expreſſo *in cap. Quo-*
niam, *de offic. Jud. Deleg. §. Is autem*, ibi:
Cum in his omnibus caſibus induſtriam, & fi-
dem perſonæ, cui talia committimus, eligere vi-
deamur. Sic etiam dicendum venit, quando 20
Delegatus per ſe, vel ſuis manibus, cauſſam
expedire juſſus fuit, quia tunc cenſetur electa
præciſe induſtria, & fides ſolius talis perſonæ
Delegatæ; *l. unic. §. Ne autem*, *verſ. ſin vero*
talis, *C. de caduc. tollend.* Quæ ſpecialis indu- 21
ſtria, & fides perſonæ Delegatæ cenſetur etiam
electa, cum in Delegatione ponitur Clauſula:
Confidentes de induſtria, ſeu circumſpectione tua,
& hujuſmodi. Sic Abbas *in cap. Quoniam* 14.
n. 8. *de offic. & poteſt. Jud. Deleg.* Maſcard.
de probat. concluſ. 595. *n.* 4. Menoch. *de præ-*
ſumptionibus, *lib.* 2. *præſumpt.* 42. *num.* 7. Spe-
rell. *dec.* 106. *Fori Eccleſiaſtic. n.* 56. Partibus 22
tamen conſentientibus poteſt fieri ſubdelega-
tio, licet fuerit electa induſtria, & fides per-
ſonæ Delegatæ, textu expreſſo *in cap. Quo-*
niam 4. de offic. & poteſt. Jud. Deleg. §. Is au-
tem, ibi: *Is autem, cui injungitur, ut perſona-*
liter negotium exequatur, poteſt (dummodo par-
tes conſentiant) hoc aliis delegare. Delegatus 23
Principis non poteſt alterum ſubdelegare, ſi
ipſi non juriſdictio, ſed nudum miniſterium,
ſeu mera executio a Principe ſit commiſſa, ad-
eoque merus executor ſit conſtitutus; textu ex-
preſſo *in cit. cap. Quoniam* 43. *de offic. deleg.*
§. Ca-

Digitized by Google

§. *Cæterum*, ibi: *Cæterum* (*ſalva Legatorum Sedis Apoſtolicæ auctoritate*) *nulli*, *cui commiſſum fuerit prædicare Crucem* (pro recuperatione Terræ Sanctæ) *excommunicare*, *vel abſolvere aliquos*, *diſpenſare cum irregularibus*, *vel injungere pœnitentias*, *liceat hæc de cætero aliis demandare*, *quia non ſibi juriſdictio*, *ſed certum miniſterium potius committitur in hac parte*.

24 Hinc habes, cur Confeſſarii Regulares, quibus ex privilegio Summi Pontificis conceſſa, & demandata eſt facultas fideles omnes abſolvendi a peccatis, & cenſuris, & cum iis diſpenſandi in votis, vel ea commutandi, talem facultatem nequeant alteri ſubdelegare; Quia nimirum ipſis Regularibns Confeſſariis ſimplex, & nuda juriſdictio ad certum exercitium abſolvendi a peccatis, & cenſuris, & diſpenſandi in certis votis, & irregularitatibus, & non integrum officium juriſdictionis committitur; Is enim, cui non officium, ſed nudum miniſterium, ſeu ſimplex juriſdictio in ordine ad certos actus committitur, alteri ſubdelegare uon poteſt ſine ſpeciali licentia committentis; *ex cit. cap. Quoniam* 43. *de offic. Deleg.* §. *Cæterum*; & Gloſſa *ibid.* ut recte notavit Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 41. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 4. *n.* 25. Pirhing *lib.* 2. *Decret. tit.* 29. *num.* 25. Gobat *tom.* 1. *tract.* 7. *num.* 100.

25 Delegari, ſeu eſſe Judices Delegati poſſunt generaliter loquendo omnes illi, qui nec natura, nec lege, nec moribus prohibentur; *l. cum Prætor*, *ff. de judiciis*, & *cap. infamis* 1. *cauſ.* 3. *qu.* 7. ubi ſtatuitur expreſſe, quod Judices dari nequeant omnes illi, qui ne Judices ſint, impediuntur 1. *Natura*, ut ſurdi, muti, perpetuo amentes, & impuberes, quia tales carent judicio; 2. *Lege*, ut infames, & a Senatu amoti; 3. *Moribus*, ut ſervi, & fœminæ, nam moribus, ſeu longæva conſuetudine receptum eſt, ut civilibus non fungantur officiis, ibi: *Tria ſunt*, *quibus aliqui impediuntur*, *ut Judices non fiant*, *Natura*, *ut ſurdus*, & *mutus*, & *qui perpetuus furioſus eſt*, & *impubes*, *quia judicio caret*; *Lege*, *qui a Senatu amotus eſt*; *Moribus*; *fœminæ*, & *ſervi*, *non quia non habeant judicium*, *ſed quia præceptum eſt*, *ut civilibus non fungantur officiis*. Unde ad hoc faciunt ſequentes verſiculi ab Hoſtienſi relati in ſumma *de offic.* & *poteſt. Jud. Deleg. num.* 3. ibi:

Liber, *mas*, *gnarus*, *cui ſit mens*, *integra fama*.
Ætas, *qui ſubſit*, *committitur huic bene cauſſa*.

26 Ex quibus clare patent conditiones in Judice delegato requiſitæ. Et ſolum notandum venit, quod licet per ly *qui ſubſit*, detur intelligi, quod non poſſit delegari invitus, niſi qui de juriſdictione Delegantis eſt; *c. Paſtoralis* 11. *de offic. Ordin.* tamen per hoc non negatur, quin Judex Ordinarius poſſit cauſſas ſuas delegare etiam non ſubdito, qui non eſt ſubjectus juriſdictioni delegantis; ſufficit enim, quod cauſſa pertineat ad juriſdictionem Delegantis, licet is, cui talis cauſſa delegatur, nôn ſit de juriſdictione ipſius; *arg. l. unic.* C. *qui pro ſua juriſdict. jud. dare*: juncta Gloſſa *ibid. verb. Reſediſſent*, *cit. c. Paſtoralis* 11. *de offic. Ordinarii*, & Gloſſa *ibid. verb. Nullum*, & tenent Doctores communiter. 27 Hoc autem diſcrimen eſt, quod Judex Ordinarius delegans ſuum ſubditum poteſt ipſum etiam invitum compellere ad acceptandam delegationem, ne alioquin inutilis videatur Juriſdictio, ac poteſtas delegandi competens Judici Ordinario ſive Delegato Principis ſupremi; quamvis adhuc ipſe delegans in tali coactione deferre debeat perſonæ, ac dignitati delegandi; ut cavetur *in cit. cap. Paſtoralis* 28. §. 1. *de offic.* & *poteſt. Judic. Delegat.* ibi: *Poteſt compellere renitentem*, *eo quod juriſdictio illa nullius videretur momenti*, *ſi coactionem aliquam non haberet*; *Delegatus tamen* (ſcilicet Supremi Principis) *debet ſolicite providere*, *ut ſi perſonis Superioribus* (*exigente neceſſitate*) *negotium duxerit delegandum*, *in coactionibus inferendis dignitati deferat*. & *perſonæ*. 28 Quod ſi autem Judex Ordinarius deleget non ſubditum, non poteſt ipſum invitum cumpellere, quia præcipienti extra territorium impune non paretur; *leg. eum qui* 13. juxta Gloſſam, *verb. Magiſtratum*, & *l. ult. ff. de juriſd.* & *c. ut animarum* 2. *de Conſtitutionibus in* 6. ubi ſic expreſſe habetur; *Cum extra territorium jus dicenti non paretur impune*. Delegatus vero Papæ, aut alterius Supremi Principis poteſt quemcumque ſine juſta cauſſa recuſantem compellere, ut ſuſcipiat onus Delegati, cum gerat vices Papæ, cui omnes Chriſtiani ſubſunt; *cit. c. Paſtoralis* 28. §. 1. *de offic.* & *poteſt. Judic. Delegat.* Abbas *ibid. n.* 7. & alii communiter.

29 Delegatus Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus debet eſſe conſtitutus in aliqua Dignitate Eccleſiaſtica, vel perſonatu, aut eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis; *cap. Statutum* 2. *de Reſcript. in* 6. 30 Aut eſſe Officialis, ſeu Vicarius Generalis Epiſcopi, vel Prior Conventualis; *Clement. Et ſi principalis* 2. *de reſcript.* ibi: *Et ſi principalis Officialis Epiſcopi*, *aut Re-*

Digitized by Google

Religioſus conventualem obtinens Prioratum, quamvis ad Prioratum eumdem Prior non conſueverit per electionem aſſumi, a Sede Apoſtolica, vel Legato ejuſdem dari valeat Delegatus: In Officiali tamen Foraneo, aut Religioſo Monaſterii ſui Priore clauſtrali, neque hoc volumus obſervari.

31 Sub nomine Prioris conventualis hic veniunt etiam Priores, Præpoſiti, Rectores, Guardiani, aliique omnes quocumque nomine nuncupati Superiores Conventuales Regularium, nam etiam iſti cenſentur eſſe in dignitate Eccleſiaſtica ad hoc ut eſſe poſſint Delegati Apoſtolici; Gloſſa *in c. Nullus, verb. Prelaturam, de elect. in* 6. Felin. *in c. Cum olim n.* 1. *de Majoritate* & *obed.* Jaſon *in rubr. ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſdictio n.* 9. Azor. *Inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *c.* 20. *prope finem*, Maſſobr. *de Synod. Diœceſ. cap.* 4. *dub.* 13. *num.* 40. Sperell. *dec.* 167. *num.* 14. Barboſa *part.* 3. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 106. *n.* 15. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 70. Pignatell. Francus, Geminianus, & alii.

32 Delegatus autem Epiſcopi, vel alterius inferioris Ordinarii, poteſt eſſe ſimplex Clericus, quamvis in dignitate non ſit conſtitutus, nec ſit Canonicus Cathedralis; Gloſſa *in c. Statutum* 2. *de Reſcript. in* 6. *verb. Sedis Apoſtolicæ;* Pirhing *lib.* 1. *decretal. tit.* 29. *n.* 33. Reiffenſtuel *ibid. n.* 72. *arg. c. Cum Epiſc.* 7. *de of-*
33 *fic. Ordinar. in* 6. Sic etiam ſimplex Religioſus cum licentia ſui Prælati poteſt eſſe Delegatus Epiſcopi, quia *in cit. c. Statutum*, ſermo eſt de ſolis Delegatis Papæ, vel Legatorum ejus; Sanch. *lib.* 1. *moral. c.* 3. *n.* 77. Pirhing *l. c. n.* 33. Ratio autem diverſitatis quoad hoc inter Delegatum Papæ, & Epiſcopi eſt illa, quam recte cum aliis aſſignat Reiffenſtuel *l.c. n.* 73. quia, inquit, Epiſcopus melius poteſt cognoſcere ſuorum Clericorum peritiam, & idoneitatem; quam ſi majorem agnoſcat in ſimplici Clerico, nihil prohibet quin ipſum præ aliis in Dignitate conſtitutis, vel Canonicis Cathedralis, deleget; Secus autem in Papa, vel ejus Legatis, qui utpote longe diſtantes nequeunt ſic de facili ſimplicium Clericorum omnium idoneitatem cognoſcere, unde expedit ut illos ſolos delegent, quos dignitas, vel perſonatus facit præ cæteris ſupponere idoneos; Hinc Conc. Trid. pro majori cautela ſtatuit *in ſeſſ.* 25. *c.* 10. *de reform.* quod quædam tales idoneæ Perſonæ in Synodo Provinciali deſignentur, ibi: *Statuit Sancta Synodus in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis aliquot Perſonas, quæ qualitates habeant juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incip. Statutum, & alioquin ad id aptas deſignari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam poſt hac cauſſæ Eccleſiaſticæ, ac Spirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in partibus delegandæ committantur.*

Epiſcopi, aliique Papa inferiores non poſ- 34
ſunt Laico delegare cauſſam ſpiritualem; *ſic communis DD.* Laici enim Eccleſiaſtica tractare negotia non poſſunt, cum hæc Epiſcoporum, aliorumque Prælatorum judicio ſint diſcutienda, textu expreſſo *in c. Decernimus* 2. *de judiciis*, ibi: *Decernimus, ut Laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant; ſed Epiſcopi, Abbates, Archiepiſcopi, & alii Eccleſiarum Prælati de negotiis Eccleſiaſticis (maxime de illis, quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur) laicorum judicio non diſponant:* concordat *c. Cum laicis* 12. *de rebus Eccleſiaſtic. non alienand.* aliique conſimiles Ca-
nones. Immo neque poſſunt Epiſcopi cauſſam 35
ſpiritualem, ſeu Eccleſiaſticam delegare Laico judicandam una ſimul cum Clerico; Gloſſa *in c. Contingit* 8. *de arbitr. verb. Spiritualibus*, Pirhing *loc. cit. n.* 34. ubi ex Abbate, & Ju-
lio Claro dicit eſſe communem. Neque dele- 36
gare poſſunt Laico cauſſam Criminalem Clericorum. *Eſt etiam communis*, teſtibus Julio Claro *in Practica Crimin. lib.* 5. §. *fin. q.* 41. *n.* 5. Card. Tuſcho *litt. D. concluſ.* 146. *n.* 13. *arg. c. Si diligenti* 12. *de foro competenti*, & *c. unico, de Cleric. conjugat. in* 6. cum citatis ju-
ribus *n. præced.* & aliis concordantiis. Immo 37
neque poſſunt Epiſcopi delegare cauſſas criminales Clerico Conjugato, quia is regulariter tamquam merus laicus reputatur; Jul. Clarus *loc. cit. n.* 7. Card. Tuſch. *loc. cit.* & *arg. c.*
unic. de Cleric. conjugat. in 6. Poſſunt tamen 38
Epiſcopi probabiliter delegare Laicis cauſſas Clericorum mere civiles, ut pecuniarias, & ſimiles; Sic Gloſſa *in c. Decernimus* 2. *de judiciis, verb. Non præſumant*, ibi: *Clericum cujuslibet Ordinis abſque Pontificis ſui permiſſu nullus præſumat ad ſæcularem Judicem attrahere*, ubi ut vides, prohibetur attrahi Clericum ad Judicem ſæcularem ſolummodo abſque Pontificis ſui permiſſu, adeoque argumento a ſenſu contrario deſumpto, proprii Epiſcopi accedente conſenſu id videtur permiſſum; colligitur etiam *ex cit. c. Decernimus*, ubi ſtatuitur ſolummodo, *ut Laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant*, adeoque negotia non Eccleſiaſtica tractare poſſunt, præſertim ex delegatione Epiſcopi, cum ſic iſtud neutiquam præſumant; Immo prohibitio facta ibi Epiſcopis, ne laicorum judicio diſponant de negotiis Eccleſiaſticis, videtur potiſſimum reſtringi ad illa, quæ

Digitized by Google

ſpiritualia ſunt, ibi: *Maxime de illis, quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur, laicorum judicio non diſponant;* adeoque non videtur eis interdicta facultas delegandi Laicis cauſſas Clericorum mere civiles, ut pecuniarias, & ſimiles. Vide
39 verb. *Tutor n.* 27. Fateor tamen contrariam opinionem non carere ſua probabilitate; quinimmo Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 29. *nu.* 89. ex Baldo, & aliis defendit eam ut probabiliorem, & *n.* 90. *&* 91. occurrit juribus, & objectionibus, quæ in contrarium ſolent adduci; Et Pignatell. *tom.* 2. *cit. conſult.* 45. *n.* 3. pluribus adductis defendit ut veriorem, & dicit hanc haberi expreſſe *in cap. ſignificaſti* 18. *de foro compet.* ubi in ſimili cauſa civili, nempe de pecunia mutuata dicitur Clericum non poſſe conſentire in Judicem non ſuum, etiam accedente Epiſcopi ſui voluntate, niſi ſit perſona Eccleſiaſtica, ibi: *Clerici tamen in Judicem non ſuum (niſi forte ſit perſona Eccleſiaſtica, & Epiſcopi Diœceſani voluntas accedat) conſentire non poſſunt*, & ſic expreſſe propter tale jus etiam ſuſtinet Gloſſa *ibid. verb. Clerici;* Quod jus quia poſterius eſt aliis pro alia ſententia adductis, ideo dicit ipſe, eſt attendendum. Eo vel maxime, quod, cum privilegium Fori ſit commune toti ordini Clericali, ſicuti non eſt in poteſtate Clerici ei renunciare, ita non debet eſſe in poteſtate ſingulorum Epiſcoporum eidem præjudicare per delegationem, vel conſenſum in Judicem Laicum; Immo cum non poſſint Epiſcopi neque in cauſſis ſuis etiam civilibus conſentire in Judicem laicum, ex textu expreſſo *in c. ſi diligenti* 12. *de foro compet.* ita nec etiam poſſunt conſentire in cauſſis civilibus ſuorum Clericorum; Quod enim juris quis pro ſe non habet, neque pro aliis congruit habere, eademque de cauſſa non poſſunt facere Epiſcopi conſentiendo in perſonalem læſionem Clerici, quin ſit locus privilegio Canonis, & excommunicationis; *arg. c. Univerſitatis* 24. *&* *c. Contingit* 36. *de ſent. excomm.*

40 Summus Pontifex ex certa ſcientia poteſt non ſolum cauſſas civiles, & Criminales Clericorum, ſed etiam quaſdam alias Eccleſiaſticas, ſeu ſpirituales delegare alicui Laico v. g. Imperatori, Regi &c. Sic Gloſſa *in c. Decernimus* 2. *de judiciis*, *verb. Non præſumant*, ubi id probat ex pluribus Sacris Canonibus, & ſignanter *ex c. Adrianus* 23. *& c. In Synodo* 24. *diſt.* 63. *& cap. Illud* 10. *cauſ.* 10. *q.* 3. *ex aliis*, & ſic alia Gloſſa *in cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. communiter ab omnibus recepta teſte Julio Claro *in Practica Crimin. lib.* 5. §. *fin. q.* 41. *n.* 8. & cum plurimis a ſe citatis, Pignatell. *tom.* 2. *diſt. conſult.* 45. *num.* 7. Pirhing *loc. cit. n.* 34. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 92. & communis aliorum. Idque ſpecialiter concedendum eſt Summo Pontifici propter plenitudinem ſuæ poteſtatis, quam habet non ſolum in ordine ad cauſſas Clericorum, aliaſque Eccleſiaſticas, ſed etiam in ordine ad diſpenſandum de jure ſupra jus ipſum; textu expreſſo *in c. Propoſuit* 4. *de conceſſion. Præbend.* ibi: *Secundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare;* Et hoc ipſum olim jam factum fuiſſe legitur in citatis; *c. Adrianus, c. in Synodo, & c. Illud*, quia non is, qui juriſdictionem exercet, ſed qui præcipit exercendam jus dicere videtur, *cap. Ut fama* 35. *de ſentent. excomm.* ibi: *Cum hoc non ipſi, ſed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere*
videantur. Notanter autem fuit dictum poſſe 41
Summum Pontificem, *etiam quaſdam alias cauſas Eccleſiaſticas, ſeu ſpirituales delegare alicui Laico*, quia non poteſt Papa tollere Clericorum exemptionem in totum, ſeu quoad omnes Clericos, omneſque cauſas ipſorum; Farinacius *lib.* 1. *Criminal. qu.* 8. *num.* 4. Julius Clarus *in Practica Criminal. lib.* 5. §. *fin. q.* 41. *n.* 8. ubi teſtatur eſſe hanc communem Doctorum ſententiam. Et ratio eſt, quia ex tali derogatione, ſeu immutatione decoloraretur univerſalis ſtatus Eccleſiæ, contra quem nequit Papa diſpenſare; *arg. cap. Et illa* 23. *cauſ.* 1. *q.* 7. *c. Memor ſum* 6. *cauſ.* 24. *q.* 1. & tenet expreſſe Gloſſa adductis multis juribus *in c. Propoſuit* 4. *de conceſſion. præbend. verſ. ſupra jus diſpenſare*, Abbas *ibid. n.* 14. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 92. & alii paſſim.

Delegati Judicis officium expirat, & ceſ- 42
ſat pluribus modis. Primo, morte Delegati, ſi delegatio fuit perſonalis, ſeu expreſſo proprio nomine Delegati facta; *l. ſi quis alicui*, §. *Morte*, *ff. Mandati;* Non enim tunc Delegati officium, & juriſdictio tranſit ad hæredes; *l. Mandatum* 58. *ff. Mandati;* neque ad ſucceſſorem, quia tunc ſequitur perſonam, & veluti acceſſorium extinguitur cum perſona *cap. Privilegium perſonale* 7. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Privilegium perſonale perſonam ſequitur*, *c. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris eod.* ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*.
Secus eſt dicendum, ſi delegatio fuit realis, 43
ideſt facta contemplatione dignitatis, & non perſonæ, v. g. Epiſcopo, vel Officiali Alexandrino, nam talis delegatio non expirat morte Epiſcopi, vel Officialis tunc exiſtentis, ſed tranſit ad ſucceſſorem in eadem dignitate, vel officio, etiam ſi res ſit adhuc integra, *c.*

quo-

Digitized by Google

quoniam 14. de offic. & poteſt. Jud. Deleg. ubi Pontifex confirmat ut juſtam ſententiam latam a quodam Abbate ſucceſſore alterius Abbatis delegati, & præmortui, reddita ratione, ibi: *quia ſub expreſſis nominibus locorum, & non perſonarum commiſſio emanavit;* & in ejus ſummario expreſſe dicitur; *Delegatio facta Dignitati non expreſſo nomine proprio tranſit ad ſucceſſorem.* Et ſic Gloſſa *ibid. verb. Subſtitutum;* Abbas *n.* 2. Barb. *n.* 1. & 2. cum communi aliorum; Et ratio eſt, quia dignitas non moritur, neque variatur per mortem, & variationem perſonæ; *c. ſi gratioſe 5. de reſcriptis in 6.* adeoque ſucceſſor in tali dignitate cauſſam debet reaſſumere in terminis, in quibus antea fuerat, eamque, prout juſtitia exigit,
44 terminare, *leg. Mortuo, ff. de judiciis.* Secundo ceſſat officium, & juriſdictio Delegati per mortem Delegantis, quando res eſt adhuc integra, & nondum Judex uti cœpit Juriſdictione, ſecus quando res non eſt amplius integra, ſed cauſſa commiſſa jam incœpta eſt; *c. Licet undique 30. de offic. deleg.* ubi clare deciditur, quoad utramque partem, ibi: *Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi juriſdictione a ſuo ſibi collega delegata, eo vivente uti non cœperit, quia mandatum hujuſmodi re integra morte mandatoris expiravit, non habet ſolus officium judicandi. Si vero ante mortem illius juriſdictione uti cœperit demandata, vices ſuas, & illius poterit adimplere;* concordat *cap. Relatum 19. & cap. Gratum 20. de offic. delegat. & cap. Quamvis 6. eod. in 6. & l. Et quia, ff. de juriſdict. omn. Judic.* Et ratio utriuſque partis eſt, quia per actum Delegationis non tranſit efficaciter juriſdictio in Delegatum, donec is ea uti cœperit; & e contra per exercitium juriſdictionis ante mortem Delegantis, juriſdictio efficaciter tranſit in Delegatum, ut clare habetur *ex d. c. Quamvis 6. de offic. delegat. in 6.* ibi: *Cum juriſdictio (ex quo ipſa uſus non extitit) non cenſeatur in eum efficaciter tranſire.*

45 Ut res non ſit amplius integra, & ſic perpetuetur juriſdictio delegata, ſufficit citatio partis facta per Delegatum ante mortem Delegantis; *c. Gratum 20. de offic. & poteſt. Jud. Delegati*; ubi Urbanus III. ſuper hoc conſultus reſpondit quod *Cum . . . citatione facta negotium ſit quaſi cœptum . . . poteſt, & debet in cauſſa procedi;* concordat *c. Nemini, de offic. Legati*, ubi dicitur, quod juriſdictio Delegatorum per Legatum Sedis Apoſtolicæ expiret, ſi ante hujus diſceſſum a Provincia ſibi commiſſa, citatio per ipſos facta non præceſſit, ibi: *Cum juriſdictio iſtorum expiret, ſi ante illorum diſceſſum, horum citatio non præceſſit;* Hinc Gloſſa *ibid. verb. Citatio*, ſic infert; *Ergo ſi citatio præceſſit, valebit commiſſio poſt diſceſſum; ſic per citationem perpetuatur juriſdictio; ſic c. Gratum 20. & c. Licet 30. de offic. Delegat. c. Propoſuiſti 19. de foro competent. cap. Ut debitus 59. de appellat. cap. Capitulum Sanctæ Crucis 30. de reſcript. in quibus dicitur, quod ſola citatione, ſive conventione prævenitur juriſdictio aliorum;* hucuſque citata Gloſſa. Et ratio eſt, quia ut perpetuetur, & duret juriſdictio Delegati reſpectu partium, ſufficit, quod res fuerit incœpta, & intervenerit aliquis actus erga partes; *arg. cit. c. Gratum, cap. Licet, cap. Nemini, cap. Propoſuiſti, mox citat.* ſed per ſolam citationem incipitur cauſſa, & judicium, cum ipſa citatio ſit primus actus reſpectu partium, ac juriſdictionis contentioſæ erga eas exercendæ; *cap. Quoniam contra 11. §. Statuimus, de probationibus, & §. fin. Inſtitut. de pœna temere litigantium*, ubi pro primo actu judicii ponitur citatio, adeoque &c.
Immo ad perpetuandam juriſdictionem De-
legati, ſufficit, quod ante mortem Delegantis 46
præceſſerit citatio, licet talis citatio ad partes antea non pervenerit. Ita Gloſſa margin. communiter recepta *in Clementin. 2. Ut lite pendente*, Abbas *in d. cap. Gratum n. 3.* & ibi Laym. *n.* 2. Barb. *n.* 5. Sanch. *lib. 8. de Matrim. diſp. 28. num.* 13. Pirhing *lib. 1. decret. tit. 29. n.* 179. Reiffenſtuel *ibid. n.* 41. & alii, & colligitur *ex d. c. Fratum*, in quo habentur hæc præciſa verba: *Ante obitum Delegantis propoſito citationis edicto . . . & quod cum citatione facta, negotium ſit quaſi captum . . . poteſt, & debet in cauſſa procedi;* ubi, ut vides, non diſtinguit, an citatio jam pervenerit ad notitiam, nec ne; & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; Et ratio eſt, quia, ut res, ſeu cauſſa cenſeatur jam incœpta, & non amplius integra, ſufficit ſolus Judicis actus reſpectu partium, ex *cit. c. Gratum 20. & c. Licet 30. de Jud. Delegat. & cit. cap. Quamvis eod. in 6.* ſed talis actus judicii jam intervenit per ſolam citationem a Judice Delegato factam *ex d. cap. Quoniam contra 11. §. Statuimus, de probationibus, & §. fin. de pœna temere litigantium*, adeoque &c.

Contra id tamen ſolet adduci textus *in cap.* 47
Relatum 19. de offic. Delegat. ubi Lucius III. expreſſe declarat, quod tunc ſolum res, ſeu cauſſa primum deſinat eſſe integra, & perpetuetur juriſdictio Delegati, quando incipitur

fieri litis conteſtatio , ibi : *Si vero ante litis conteſtationem* (Delegans) *deceſſit , non eſt a Judicibus , quos delegaverat , ex delegatione hujuſmodi procedendum* , adeoque ad id non ſufficit
48 ſola citatio partium a Delegato facta . Ad hanc autem objectionem , relictis vatiis aliis ſolitis dari reſponſionibus , reſpondetur , quod Decretalis Lucii Tertii *in d. c. Relatam* 19. *de offic. Delegati* , fuit quantum ad hoc correcta per Decretalem Urbani III. *in d. cap. Gratum* 20. *eod. tit.* Sic Gloſſa *in cit. cap. Relatum* , *verb. Conteſtata* , Tancredus & Goffredus pro hac ſententia citati ab Abbate *in d. c. Gratum* , Decius *in d. cap. Gratum* , *num.* 1. Layman *ibid.* 1. *decret. tit.* 3. *num.* 248. & alii : Ex quo enim (dicit Layman *loc. cit.*) Legibus Civilibus non ſit ſatis expreſſum , an juriſdictio Delegati incœpta primum cenſeatur per litis conteſtationem , vel potius per ipſam citationem , quia pro utraque parte ſtant graves Auctores : Hinc etiam orta eſt diverſitas Decretalium ; nam Lucius III. *in d. cap. Relatum* , priorem ſententiam tamquam tutiorem ſecutus , reſpondit ad continuandam ſeu perpetuandam Delegati juriſdictionem requiri , quod ante mortem Delegantis fuerit incœpta litis conteſtatio . Urbanus autem III. immediatus ejus ſucceſſor poſteriorem ſententiam tamquam benigniorem ſecutus , reſpondit ad id ſufficere , quod ante mortem Delegantis ſit facta a Delegato partium citatio , cum ut loquitur textus , *citatione facta , negotium ſit quaſi captum .*

49 Nec valet dicere , quod data hac reſponſione , admitteretur in dictis duabus Decretalibus immediate in corpote jutis ſe ſubſequentibus manifeſta contratietas , qualis tamen in volumine ejuſdem compilationis (niſi id exprimatur) non eſt admittenda , cum oporteat , quantum fieri poteſt , jura juribus concordare ; *cap. Cum expediat* 39. *de election. in* 6. ibi : *Cum expediat concordare jura juribus , & eorum*
50 *correctiones (ſi ſuſtineri valeant) evitari .* Non valet , inquam , quia non ſubſiſtit objectio allata , quando poſterior Canon expreſſe corrigit priorem in eodem compilationis volumine poſitum , *ut cap. Exigit* 2. *& cap. Felicis* 3. *de cenſibus in* 6. quod ſimile contingit etiam in noſtro præſenti caſu , ſi non verbis omnino expreſſis , ſaltem ipſo facto , cum facto ipſo Canon poſterior deroget priori , etiam nulla ejus facta mentione , textu expreſſo *in c. Licet Romanus* 1. *de Conſtitutionibus in* 6. ibi : *Romanus Pontifex , quia jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere , Conſtitutionem condendo poſteriorem , priorem (quamvis de ipſa mentionem*
non faciat) revocare neſcitur . Nec valet inſtare , 51
quod ſi Decretalis *in d. c. Relatum* 19. *de offic. Deleg.* ex toto fuiſſet correcta per ſubſequentem Decretalem *in d. c. Gratum* 20. *eod. tit.* ipſa non fuiſſet poſita in hac compilatione , utpote per S. Raymundum de Pennafort facta *reſecatis ſuperfluis* , prout teſtatur Greg. IX. *in Proœ-*
mio decretalium . Non valet , inquam , quia 52
Decretalis *in d. c. Relatum* non revocatur ex toto , ſed ſolum ex parte per Decretalem *in d. c. Gratum* , quia etiam prior de facto juvat ad probandum , quod re integra expiret juriſdictio delegata per mortem delegantis ; Nec eſt ſuperfluum , deciſionem quæſtionis ,adeo controverſæ , ac inter ſummos quoque Pontifices agitatæ , propoſitis diverſis ſententiis corporis Juris communis inſerere ; immo videtur valde utile , maxime ut poſteri noverint facta priora ; *c. Fuerunt autem* 2. *diſt.* 7.

Tertio ceſſat juriſdictio , & officium Dele- 53
gati per ceſſationem Delegantis ab officio , ut ſi ab eo ſit depoſitus re adhuc integra , ſeu juriſdictione nondum incepta ; Gloſſa *in c. Licet* 30. *de offic. Jud. delegat. verb. Re integra , circa finem* , Abbas *ibid. n.* 7. Imola *n.* 25. Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 28. *num.* 32. Pithing *lib.* 1. *decret. tit.* 29. *n.* 181. Reiffenſtuel *ibid. n.* 129. & alii ; mors enim naturalis , & civilis æquiparatur , quando eadem ſubeſt ratio ,
ut in caſu propoſito . Quarto , ſi Judex dele- 54
gatus , cui delegatio facta eſt a Principe ſupremo , intuitu dignitatis ſuæ , ab ea ſit depoſitus , vel ei renunciaverit , vel ad aliam dignitatem ſit translatus , tunc ſi res adhuc integra ſit , expirat juriſdictio ſubdelegati ab ipſo ; Gloſſa *in d. c. Licet , verb. Re integra* , Layman *ibid. n.* 2. Imola *ib. n.* 25. Pirhing *l. c. n.* 185. Et ratio eſt , quia non minus per depoſitionem a dignitate vel renunciationem ipſius , vel translationem ad aliam , amittit delegatus juriſdictionem , quæ ipſi intuitu ipſius dimiſſæ , ſeu amiſſæ dignitatis delegata eſt , quam per mortem naturalem ; ergo ſicuti per mortem naturalem delegati , re adhuc integra , expirat juriſdictio ſubdelegati , ita & per mortem civilem , videlicet depoſitionem , vel renunciationem , vel translationem delegati , quæ æquiparatur morti naturali , cum tali dignitati dimiſſæ , ſeu amiſſæ , in qua fundabatur ejus ju-
tiſdictio , cenſeatur jam mortuus . Si vero de- 55
legatio a Principe ſupremo ſit facta ipſi delegato intuitu perſonæ , tunc re adhuc integra , expirat juriſdictio ſubdelegati , ſolum per depoſitionem Delegati a dignitate , non autem per re-

nun-

Digitized by Google

nuntiationem, vel tranſlationem Delegati ad aliam dignitatem; Et ratio prioris partis eſt, quia juriſdictio delegata, vel ſubdelegata, dum res adhuc integra eſt, cenſetur potius pertinere ad delegantem, vel ſubdelegantem, ab eoque pendere, quam ad delegatum, vel ſubdelegatum: adeoque ſi delegans, vel ſubdelegans deponatur a dignitate, vel alias ſtatum incompoſſibilem aſſumendo juriſdictionem amittat, de conſequenti venit, ut etiam in delegato, vel ſubdelegato juriſdictio expiret, cum non amplius poſſit talis juriſdictio fundari in perſona ipſius delegati, vel ſubdelegati; Ratio vero poſterioris partis eſt, quia ſi Delegatus renunciet dignitatem, vel ad aliam transferatur, nihilominus juriſdictionem retinet in ordine ad cauſſam ſibi intuitu perſonæ commiſſam, & conſequenter etiam in ejus ſubdelegato juriſdictio permanere poteſt; Layman *l. c. n.* 3. Pirhing *l. c. n.* 185. & alii.

56 Quinto, juriſdictio, & officium Delegati expirat per revocationem delegationis ſuæ a Delegante, vel ejus Superiore factam, textu expreſſo *in l. Judicium* 18. *ff. de Judiciis*, ibi: *Judicium ſolvitur vetante eo, qui judicare juſſerat; vel eo etiam, qui majus imperium in eadem juriſdictione habet;* & ſic tenet communis Docto-

57 rum. Princeps enim, ſeu quilibet Judex Ordinarius delegans poteſt Delegationem ſuam libere revocare, non ſolum quando res adhuc eſt integra, & judicium necdum cœptum eſt a Delegato, ſed etiam re non amplius integra, & judicio a delegato jam cœpto, ut recte probat Gloſſa *in cit. l. Judicium, ff. de Judiciis*, dicens proxime allegatum textum loqui in caſu, ubi lis conteſtata erat, alioquin enim non eſſet judicium; Laym. *in c. Venerabili* 37. *de Offic. & poteſt. Jud. deleg. n.* 4. *&* 5. Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 33. *n.* 6. Pirhing *l. c. n.* 195. Reiffenſtuel *l. c. n.* 136. & alii paſſim;

58 Delegans enim utitur jure ſuo, & quaſi re propria, & in conceſſione juriſdictionis ſemper intelligitur excepta ſuprema poteſtas Principis, vel Superioris auctoritas; *arg. c. Venientes* 19. *de jurejurando*. Delegatus autem a Papa, ſeu ab alio Principe ſupremo poteſt revocare delegationem in totum a ſe alteri factam, ſolummodo quando res adhuc integra eſt, & judicium necdum cœptum eſt a ſubdelegato. *Eſt communis quo ad utramque partem*. Ratio primæ partis eſt, quia juriſdictio non cenſetur efficaciter tranſiiſſe in ſubdelegatum, niſi poſtquam eam exercere cœpit, ut habetur expreſſe in *c. Quamvis 6. de offic. deleg. in 6.* ibi: *Cum juriſdictio, ex quo ipſa uſus non extitit, non cenſeatur in eum efficaciter tranſiviſſe;* Ratio ſecundæ partis eſt, quia Delegatus a Papa, ſeu ab alio Principe ſupremo ſubdelegando alteri in totum cauſſam ſibi commiſſam, nihil ſibi de juriſdictione reſervando, tunc re non amplius integra, & judicio jam cœpto ab ipſo ſubdelegato, jam ſuo functus eſt officio, adeoque nequit amplius revocare talem ſubdelegationem, & commiſſam alteri totalem cauſſam, ſeu in totum juriſdictionem, ut habetur expreſſe *in c. Venerabili* 37. *de offic. deleg.* ubi Honorius III. declarat Archiepiſcopum Cuſentinum, cui delegaverat cauſam Epiſcopi Cephaludenſis, non potuiſſe revocare ſubdelegationem talis cauſæ in totum factam Abbati Panormitano, & eam iterum ſubdelegare Theſaurario Cuſentino, ibi: *Archiepiſcopus ipſe; (cum jam ſuo functus eſſet officio dicto Abbati committendo in integrum vices ſuas) hujuſmodi negotium dicto Theſaurario non potuit demandare*. Si vero Delegatus a Papa, vel 59
ab alio Principe ſupremo non totam cauſſam ſubdelegavit, ſed ſolum aliquam partem ejus, aliquid de juriſdictione ſibi reſervando, tunc poterit re etiam non amplius integra, talem ſubdelegationem revocare; Gloſſa *in c. Super quæſtionum art.* 27. *de offic. deleg.* §. *ſi vero, verb. ſi non poſſunt*, Barb. *in cit. cap. Quamvis n.* 6. Pirhing *l. c. num.* 199. Reiffenſtuel *l. c. n.* 140. Molina *tract.* 5. *de juſt. diſ.* 21. *n.* 4. & alii. Ratio eſt quia Delegatus Papæ, ſeu alterius Principis Supremi ſubdelegans ſolum partem cauſſæ, ſeu aliquid ſibi de juriſdictione reſervans, manet adhuc Superior reſpectu talis cauſſæ, cum reſpectu ipſius adhuc retineat juriſdictionem; Unde ſi a ſubdelegato appellari contingat, ad eum, & non ad Papam, ſeu Principem ſupremum appellari debet, textu expreſſo *in cit. c. Super quæſtionum art.* 27. *de offic. deleg.* §. *Porro*, ibi: *Cum autem ſibi aliquid de juriſdictione reſervat, ſi cauſſa ſit ei appellatione remota commiſſa, non ad nos, ſed ad eum poterit de jure appellari; & in c. ſi Delegatus 7. eod. in 6.* ibi: *Ad eum quoque, qui vices ſuas committit donec revocet, vel qui executionem ſententiæ tantum, aut quidquid aliud de juriſdictione ſibi reſervat, non ad delegantem primum appellari debebit, etiamſi poſt ſententiam fuerit appellandum*.

Sexto, juriſdictio, & officium Judicis dele- 60
gati ceſſat lapſu præfixi ſibi temporis; *c. de cauſſis 4. & c. Conſuluit 24. de offic. & poteſt. Jud. deleg.* Tunc enim juriſdictio non niſi limitata, ſeu ad tale tempus delegata cenſetur, adeoque tali tempore elapſo expirat etiam juriſdictio, & officium Delegati ſolummodo ad

Digitized by Google

61 tale tempus. *Eſt communis*. Septimo, juriſdi-
ctio, & officium Delegati ceſſat finito negotio,
ad quod Judex datus fuit; *c. In litteris 9. de
offic. & poteſt. deleg.* Semel ac enim, ſive bene,
ſive male functus eſt officio, deficit eſſe Judex;
l. Judex, ff. de re judic. adeo ut nequeat am-
plius ſe ſe interponere tali cauſæ, ſeu negotio,
quin (ut dicit textus *in cit. c. Litteris*) *ex quo
Judex delegatus per ſe, vel per alium ſententiam
executioni mandavit, vel mandari præcepit, ejus
auctoritas, & juriſdictio ceſſat, quia ſemel eſt*
62 *officio ſuo functus. Eſt communis*. Octavo, Ju-
riſdictio, & officium Delegati ceſſat recuſatio-
ne legitime propoſita, & pronunciata ſuper
eam ſententia, quod Judex Delegatus ſit ſu-
ſpectus; *c. Judex 5. de offic. deleg. in 6.* & con-
cordant *c. Cauſſam 17. c. Inſinuante 25. & c.
Suſpicionis 39. de offic. & poteſt. Jud. Deleg. c.
Licet 10. de foro compet. c. Ut debitus 59. de
appellat. c. Quod ſuſpecti 15. cauſ. 3. q. 5.*

Additiones ex aliena manu.

63 Multa ſunt, quæ a jure Pontificio genera-
liter delegata ſunt Epiſcopis. Intereſt autem
noſſe & quidem ad plures effectus, quando
Epiſcopus in his vere procedat uti delegatus
S. Sedis, & quando procedat uti Ordinarius.
Ut enim aliquos afferamus effectus, priori ca-
ſu, non ad Metropolitanum, ſed ad Summum
Pontificem appellandum eſt, at poſteriori caſu
interponenda eſt appellatio ad Metropolitanum;
Fagnan. *in c. Ad audientiam n. 47. de ædific.*
64 *Eccleſ.* Præterea priori caſu defuncto Epiſco-
po, in ea Capitulum regulariter non ſuccedit,
ſuccedit vero poſteriori caſu; Leuren. *de Vicar.
Epiſcop. tract. 3. c. 1. quæſt. 461. per tot.* Vide
& alium effectum *in Add. ad Ver. Conventus
art. 2. n. 42. & duob. ſequent.*
65 Ad dijudicandum autem, quando in mox
dictis Epiſcopus procedat tamquam delegatus
Sedis Apoſtolicæ, & quando tanquam Ordi-
narius, hæc attendenda ſunt.
66 I. Si agatur de actu, qui minime cadebat
ſub juriſdictione ordinaria Epiſcopi, non con-
tinuo pronunciandum eſt, procedere Epiſco-
pum ex delegatione Sedis Apoſtolicæ, ſed vi-
dendum, utrum verba *Auctoritate Apoſtolica*
conjuncta ſint cum verbo *Concedimus*, vel ſi-
67 mili, an cum verbo *Facias*, vel ſimili. Si
conjuncta ſint cum verbo *Concedimus*, extenſa
potius dici debet juriſdictio Epiſcopi ad actum
illum, ſin autem conjuncta ſint cum verbo *Fa-
cias*, delegata cenſeri debet a Sancta Sede par-
ticularis illa juriſdictio; Garz. *de Benefic. par. 5.
c. 7. n. 40.* Leuren. *de Vicar. Epiſcop. tract. 3.
c. 1. q. 461. n. 3.*
II. Si res ſit de actu, quem ordinaria Epi- 68
ſcopi juriſdictio complectebatur, non obſtan-
tibus quibuſcumque verbis importantibus dele-
gationem, dicitur Epiſcopus procedere qua or-
dinarius, quum facta ea dicatur ad firmiorem
reddendam juriſdictionem ipſius Epiſcopi. Hæc 69
vero delegatio fieri a Summis Pontificibus ſo-
let cum verbis hiſce: *Auctoritate etiam Apoſto-
lica:* nam particula illa, *Etiam*, eſt implica-
tiva juriſdictionis ordinariæ; Fagnan. *in cap.
His quæ n. 67. de major. & obed.*
III. Si tractatur de actu, qui comprehende- 70
batur utique olim ſub juriſdictione ordinaria
Epiſcopi, ſed poſtea privilegio fuit exemptus,
regulariter procedere dicitur Epiſcopus, uti
Delegatus Apoſtolicæ Sedis; Fagn. *in c. Ad
audientiam n. 46. de Eccleſ. ædific.* Dico *regula-
riter*; nam nonnunquam Summi Pontifices ſub-
moto obſtaculo exemptionis, reſtituunt ordi-
nariam juriſdictionem; ut quum nullis utun-
tur verbis continentibus delegationem. Exem- 71
plum habes in decretis de celebratione miſſa-
rum editis a S. Congregatione Concilii inter-
prete, & approbatis a ſan. mem. Urbano VIII.
In iis enim, ut dictum eſt *in addit. ad verb.* 72
Conventus art. 2. n. 41. conventus poſtea fundan-
di, qui carent duodecim Religioſis, ſubmoto
privilegio exemptionis, reſtituti dici debent
priſtinæ ordinariæ juriſdictioni Epiſcopi; pro-
pterea quod nullum occurrit verbum conti-
nens delegationem. Hactenus *de delegatione a
jure.*
Quod attinet *ad delegationem ab homine*, ad 73
illuſtrationem regulæ firmatæ ab Auctore *n.*
18. quod delegatus a Principe regulariter po-
teſt ſubdelegare, non importune quæritur, an
delegatus ab aliqua Sacra Congregatione Ur-
bis dici queat delegatus a Principe, ita ut poſſit
ſubdelegare? Affirmare videtur Rota *in Ceſe-
naten. Prælationis 4. Maji 1753. §. Cætera,
coram Illuſtriſſimo Caprar. Alm. Urb. Gubernat.*
& in acerrimo partium contradictorio admiſ-
ſum fuit a Sacra Congregatione Concilii in-
terprete in *Larinen. Decimarum 10. Maji
1755. & in confirmatoria Decembris ejuſdem an-
ni 1755.*
Nec incongrua eſt quæſtio illa, an delegato 74
Vicario Generali, delegatus etiam dici debeat
ſucceſſor in eo officio. Negant nonnulli ea de
ratione, quod Vicarius Generalis utpote depen-
dens ab arbitrio Epiſcopi proprie non dici-
tur habere ſucceſſorem. At prævaluit affirmati-
va ſententia, propterea quod hodie Vicarius Ge-
ne-

Digitized by Google

neralis dicitur habere ſucceſſorem, attenta ea, quæ ubique gentium invaluit, conſuetudine regendi Diœceſes per Vicarios Generales; Zypæus *Jur. Pontific. nov. lib. 1. de offic. Delegat. num. 3.* Genuenſ. *in Prax. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. c. 85. n. 1.*

75 De Juriſdictione delegata, an ea partium conſenſu tum expreſſo, tum tacito prorogari queat de loco ad locum, nec non de tempore ad tempus, confer Carleval. *de Judic. lib. 1. diſput. 1. quæſt. 8. ſect. 1. & 2.* Bocer. *de Juriſdict. c. 6. n. 6.*

DENUNCIATIO, QUOAD DELICTA SPECTANTIA AD S. OFFICIUM.

1 AFfertur in primis Edictum Univerſalis ſupremæ Romanæ Inquiſitionis, ut ſequitur.

Noi &c. *per la miſericordia di Dio, della S. Chieſa Romana Cardinali in tutta la Republica Criſtiana contra l' eretica pravità Generali Inquiſitori della S. Sede Apoſtolica ſpecialmente deputati.*

Eſſendo a noi per la continua eſperienza maniſeſto, che molti per malizia, altri per inobbedienza, ed altri per ignoranza non ſoddisfanno all'obbligo, che hanno di denunciare al Sant' Offizio li delitti ſpettanti ad eſſo, e che per ciò ſuccedono grandiſſimi inconvenienti, ed errori, non ſolamente contro i buoni, e Criſtiani coſtumi, ma ancora contro la Fede Cattolica; Noi per tanto, a' quali ſpecialmente deve eſſere a cuore la gloria di Dio, la conſervazione, ed augumento della Fede Cattolica, e la ſalute dell' anime, volendo provvedere a tanto diſordine, con autorità Apoſtolica a Noi commeſſa, comandiamo in virtù di Santa Ubbidienza, e ſotto pena di ſcomunica di lata ſentenza, oltre l' altre pene preſcritte da' Sacri Canoni, Decreti, Coſtituzioni, e Bolle de' Sommi Pontefici, per tenore del preſente Editto a tutte, e ciaſcuna perſona di qualunque ſtato, grado, e condizione, o Dignità, così Eccleſiaſtica, come ſecolare, che fra il termine di un meſe, dieci de' quali per il primo, dieci per il ſecondo, e dieci per il terzo termine perentorio, ſi debbano rivelare, e giuridicamente notificare al S. Officio, ovvero agli Ordinarj, tutti e ciaſcuno di quelli, de' quali ſappiano, o abbiano avuto, o avranno notizia.

Che ſiano Eretici, o ſoſpetti, o diffamati di ereſia, o credenti, fautori, o ricettatori, o difenſori loro, o abbian aderito, o aderiſcano a' Riti de' Giudei, o Maomettani, o de' Gentili, o abbiano apoſtatato dalla Santa Fede Criſtiana.

Che abbiano fatti, o facciano atti, da' quali ſi poſſa argomentare patto eſpreſſo, o tacito col Demonio, eſercitando incanti, magie, ſortilegi, porgendoli ſuffumigj, incenſi per trovar teſori, ed altri intenti, chiedendo da lui riſpoſte, e invocandolo, ed a queſto effetto promettergli obbedienza, e conſacrargli pentacoli, libri, ſpade, ſpecchi, o altre coſe, nelle quali intervenga il nome, ed opera ſua.

Che ſi ſiano ingeriti, o ingeriſcano in far eſperimenti di Negromanzia, e di qualſiſia altra ſorte di Magia con entrare ne' circoli, far l' eſperimento della Caraffa, del Crivello, per trovar i medeſimi teſori, e coſe naſcoſte rubate, o perdute, e fare altre ſimili, e ſuperſtizioſe azioni ad altri fini, maſſime con abuſo de' Sacramenti, o di coſe ſagre, o benedette.

Che ſenza licenza dovuta ritengano ſcritti, che contengano ereſie, o libri Eretici, che trattino ex profeſſo di Religione, o che gli abbiano letti, o tenuti, o ſtampati, o fatti ſtampare, o li leggano, tengano, ſtampino, facciano ſtampare, introducano, difendano ſotto qualſivoglia preteſto, o colore.

Che abbiano libri di Negromanzia, Magia, o contenenti incanteſimi, ſortilegi, o ſimili ſuperſtizioni, maſſime con abuſo di coſe ſagre.

Che contro il voto ſolenne fatto nella Profeſſione in qualſivoglia Religione approvata, o dopo aver preſo l' Ordine ſagro, abbia contratto, o contragga Matrimonio.

Chi, vivendo la prima moglie, pigli la ſeconda, o vivendo il primo marito, pigli il ſecondo.

Che contro i Decreti, e Coſtituzioni Apoſtoliche abbiano abuſato, o abuſino il Sacramento della Penitenza, ſervendoſi della Confeſſione, o Confeſſionario a fini diſoneſti, ſollecitando in eſſi i penitenti ad turpia, ed avendo con eſſi diſcorſi di coſe illecite, e non convenienti al fine, per il quale è ſtato iſtituito.

Che abbiano proferito, o proferiſcano beſtemmie ereticali contro Dio, la Beatiſſima Vergine, e i Santi, o procedano a qualche atto di offeſa, e diſprezzo contro l' Immagini, o figure rappreſentanti il medeſimo.

Digitized by Google

Che abbiano tenute , o tengano occulte conventicole , o radunanze in pregiudizio, diſprezzo, o contro la Religione.

Che abbiano indotto qualche Criſtiano ad abbracciare il Giudaiſmo , o altra Setta contraria alla Fede Cattolica , o impedito i Giudei, o Turchi a battezzarſi.

Che non eſſendo ordinati Sacerdoti s' abbiano con ſacrilego ardire uſurpato , o ſi uſurpino di celebrar Meſſa , ancorchè non abbiano proferito le parole della conſacrazione , o abbiano preſunto di miniſtrare il Sacramento della Penitenza a' Fedeli di Criſto , ancorchè non ſi ſia venuto all' atto dell' aſſoluzione.

In oltre ſi dichiara , che quelli , i quali non dinunciarono , come ſi ordina col preſente Editto , non poſſano eſſere da alcuno aſſoluti , ſe non dal S. Offizio , dopo che averanno in eſſo giuridicamente rivelato li delinquenti , al che non poſſano ſoddisfare con bollettini , o lettere ſenza nome , e cognome dell' Autore , o altri modi incerti , de' quali non ſi tiene conto alcuno nel Santo Tribunale.

Si dichiara anche , che con la ſuddetta eſpreſſione de' caſi di ſopra da Noi ſpecificati da rivelarſi , non ſi eſcludono gli altri caſi ſpettanti al S. Offizio , che per altro ſono compreſi ne i Sacri Canoni , Coſtituzioni , e Bolle de' Sommi Pontefici: nè meno col preſente Editto s'intende derogato all'altre proviſioni Canoniche Apoſtoliche , ed agli altri Editti degli Ordinarj, ed Inquiſitori.

Ed a fine che del preſente Editto non ſi poſſa pretendere Ignoranza, comandiamo, che ſia affiſſo per i Luoghi ſoliti di Roma , e ſi notifichi alli Veſcovi delle Città vicine a Roma, nelle quali non ſon Inquiſitori , acciocchè lo pubblichino , ed ordinino , che li Parochi delle loro Dioceſi lo leggano ogni anno la prima Domenica dell'Avvento , e la prima Domenica di Quareſima ; il che parimente vogliamo, che ſi faccia dalli Parochi , e Regolari di Roma nelle loro Chieſe in tempo , che ſi troverà in eſſe congregato il popolo , e poi farne attaccare alle porte delle loro Chieſe e Sagreſtie di eſſe un eſemplare del medeſimo per oſſervare quanto in eſſo ſi ordina.

Dal Palazzo del S. Offizio queſto dì 10. *Marzo* 1677.

Loco ✠ Sigilli

Franciſcus Riccardus S. Romanæ , & Univerſalis Inquiſitionis Not.

Ex tali Edicto manifeſte patet , quinam ſint 2
denunciandi ; nempe Hæretici , & ſuſpecti de Hæreſi , Schiſmatici , eorumque fautores , & receptatores . Vide etiam verb. *Hæreticus n.* 32. & 33. Ubi additur, quod Hær. evidenter co- 3
gniti tales ſunt denunciandi, quamvis probari non poſſint.

Item denunciandi ſunt vere ſuperſtitioſi , ſi 4
ſua ſuperſtitio ſit cum expreſſa , vel tacita Dæmonis invocatione, & ſit mortaliter peccaminoſa. Vide verb. *Superſtitio per tot.* & ſignanter *num.* 76.

Item denunciandi ſunt docentes , deferen- 5
tes, aut prædicantes aliquam ex propoſitionibus damnatis, & proferentes aliquam ex pravis propoſitionibus ad S. Officium ſpectantibus. Quæ autem ſint propoſitiones damnatæ ; Vide verb. *Propoſitiones damnatæ a num.* 1. *ad* 20. Et quæ ſint pravæ propoſitiones ſpectantes ad S. Officium ? Vide *ibidem a num.* 22. *ad* 45.

Item denunciandi ſunt Confeſſarii ſollicitan- 6
tes ad turpia in Confeſſione , vel occaſione , ſeu prætextu Confeſſionis , tam in Confeſſionario, quam in loco quocunque , ubi Confeſſiones Sacramentales audiuntur , ſeu ad Confeſſionem audiendam electo . Vide verb. *Sollicitatio ad turpia per tot.* & ſignanter *a n.* 34. ſic etiam denunciandi ſunt Confeſſarii frangentes ſigillum Confeſſionis. (*a*) Vide verb. *Sigillum Confeſſionis a n.* 25. *uſque ad finem.*

Item

Nota Romani Theologi.

(*a*) Generaliter loquendo nulla extare videtur obligatio denunciandi ſigilli Sacramentalis fractorem, contra ac ſentit Auctor: res etenim hujuſmodi cum ad hæreſim minime pertineat, neque ad Sacræ Inquiſitionis Tribunal pertinere dignoſcitur. Dari tamen poteſt caſus, in quo prædicti ſigilli fractor denunciandus ſit , videlicet ſi Pœnitentiæ Sacramento, atque exceptis Confeſſionibus ad contemptum abutatur; ſi neget quæ Catholica docet Eccleſia tum circa cuſtodiam, religionemque Sacramentalis ſigilli, tum circa reliqua, quæ hoc Sacramentum componunt, vel ob ſimiles alias cauſas ſigilli fractor ſit graviter de hæreſi ſuſpectus . Hiſce profecto in caſibus talem fractorem denunciandi urget obligatio.

Reſpon-

Digitized by Google

7 Item deuunciandi ſnnt Sacra Scriptnra abutentes in ſortilegiis, incantationibns, divinarionibus, & hnjuſmodi. Vide verb. *Scriptura Sacra num.* 41. *&* 43.

8 Denuuciandi ſuut tandem omnes, & ſinguli, quos denunciandos eſſe præcipiunt Edicta Univerſalis ſupremæ Romanæ Inquiſitionis, & Edicta particnlarium Inquiſitorum, ſen Ordinarior. cnjuſque reſpectivæ Diœceſis. Unde ſunt ipſa diligenter attendenda, & omnimode obſervanda ſub comminatis Cenſuris. Vide interim *ſupra num.* 1.

9 Ad denunciandum ex vi Edictorum tenentur omnes, & ſingulæ perſonæ ſive mares, ſive mulieres plenum, & perſectum rationis uſum habentes, ſive ſæculares, ſive Moniales, & Regulares cujuſcumque gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtant, & quacumque dignitate, & auctoritate etiam maxima fulgeant, ut patet ex verbis Edicti allati *ſupra num.* 1. & alterius ejnſdem Univerſalis, ac ſupremæ Romanæ Inquiſitionis, quod eſt, ut ſequitur.

Univerſis, & ſingulis Chriſtifidelibus tam Ec- 10
cleſiaſticis, quam ſæcularibus utriuſque ſexus, cujuſvis gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentibus, & quacunque dignitate, & auctoritate etiam maxima fulgentibus, harum ſerie, & tenore, auctoritate noſtra, & hujuſmodi noſtri Officii, qua fungimur in hac parte, præcipimus, & mandamus, quatenus infra duodecim dies proxime computandos, quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor immediatos pro ſecundo, & ultimos quatuor pro tertio termino, & peremptorio, ac trina monitione canonica aſſignamus, omnes, & ſingulos Hæreticos, ſeu de Hæreſi quomodolibet ſuſpectos, de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Reverendo Commiſſario noſtro quo ad habitantes in Urbe, quo vero ad alios extra Urbem, & ubivis loco-

rum

Reſponſio Auctoris ad Theologum.

Aſſerit hic *R. Theologus*, quod generaliter loquendo, nulla extare videtur obligatio denunciandi ſigilli Sacramentalis fractorem, contra ac ſentit *Auctor*. Fateor quidem, non extare formale, & explicitum præceptum de hac denunciandi obligatione; ſed non deeſſe formale & implicitum, deducitur ex *Cap. Sacerdos* 2. *diſt.* 6. *de pœnitent.* & *Cap. Omnis utriuſque* 12. *de Pœnitent. & remiſſ.* ubi decernitur tam grave delictnm graviſſimis pœnis eſſe plectendum, quod ſine accuſatione, ſen denunciatione evaderet impunitnm; nnde neceſſe eſt, nt tales fractores denuncientur, ut ſic poſſint puniri juxta citatos Canones, ne tam enormia ſcelera communi bono ita pernicioſa, per impunitatem invaleſcant, quia impunitas eſſet maximo periculo retrahendi pœnitentes ab ipſo. Hinc Alphonſus de Leone *de officio Confeſſarii tom.* 1. *reſolut.* 29. *num.* 12. *caſu* 2. expreſſe dicit, hos Confeſſores fractores ſigilli denunciandos eſſe S. Officio, & ita etiam communis vnlgi opinio arbitratur, ut refert Carena *de Officio Ss. Inquiſitionis tit.* 17. §. 23. *num.* 90. qui tamen *num.* 91. teſtatur ſe nunqnam vidiſſe ſimiles proceſſus agitari in S. Officio, prout vidit quandoqne eoſdem agitari in foro Epiſcopali; in quo foro Epiſcopali egomet ſcio, pluries fuiſſe cum debita cantela receptas ſimiles denunciationes de ſimplici violatione Sigilli ſacramentalis ſine ulla ſuſpicione hæreſis, aut pravi dogmatis, & ſtatim ab Ordinario fuiſſe Confeſſarios violatores ſuſpenſos a facnltate audiendi Sacramentales Confeſſiones, & denunciationes miſſas fuiſſe Romam, unde fuit reſcriptum, obſervanda eſſe eorum veſtigia, attenta relatione de eornm bona fama, & quod non fuerint recidivi. Et revera ad forum Epiſcopale pertinet cognitio hujus delicti, ubi mera ſit Confeſſionis revelatio ſine ulla mixtura hæreſis, aut pravi dogmatis: Si vero Confeſſionis revelatio ſit ita qualificata, ut inde oriatur ſuſpicio hæreſis, aut pravi dogmatis, ſpectat ad S. Officium, nt jam tradidi ſub verb. *Sigillum*, *num.* 36. & cum pluribus aliis tenent Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 54. Molſeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap.* 23. *n.* 68. *& ſeqq.* Felix Poteſtas *tom.* 2. *par.* 2. *cap.* 7. *n.* 233. Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 42. *ſect.* 7. *per tot.* Bonac. *diſp.* 5. *de Pœnit. qu.* 6. *ſect.* 5. *num.* 6. Diana, & alii apud Pignatell. *loc. cit.* Videantnr ad rem, & exacte perpendantur tres Conſtitutiones Benedicti XIV. prima incip. *Suprema* ſnb dat. 7. *Septemb.* 1745. ſecunda incip. *Ubi primum*, ſub dat. 2. *Julii* 1746. & tertia incip. *Ad eradicandum* ſub dat. 28. *Septemb.* 1746. & public. *die* 5. *Octobr. ejuſdem An.* 1746. & quæ ego tradidi in verb. *Sigillum*, & in *Supplementis* ad verb. *Confeſſarius*. Videantur etiam qnæ ſub verb. *Sigillum Confeſſionis*, *in novis Additionibus ex aliena manu* traduntur, ex diverſis decretis Sac. Congreg. S. Officii; & ex doctrina Albicii *de Inconſtantia in Fide cap.* 35. & omnia quæ ibi concluduntur.

Digitized by Google

rum degentet Inquiſitoribus , vel Locorum Ordinariis , vel coram Vicariis Generalibus ſub Excommunicationis majoris latæ ſententiæ pœna , quam in contrarium facientes ipſo facto incurrant, judicialiter propalare , cujus excommunicationis majoris abſolutionem S. D. N. Papæ, & Nobis reſervamus, certificantes bujuſmodi conſcientiæ ſuæ immemores, ac dictam excommunicationis pœnam contemnentes , quod contra ipſos tamquam contra Hæreticorum fautores, alsas prout melius viſum, & judicatum fuerit , procedetur, ideo &c. Datum in noſtra, & Officii S. Rom. Univ. Inquiſit. Congregatione die 3. Januar. 1623.

11 Hinc ſub talibus Edictis tam quo ad denunciationem activam , quam quo ad paſſivam compreheuduntur quicumque Regularium Superiores, etiam Generales , quidquid dixerint aliqui , ut habetur expreſſe ex Decreto Alexandri VII. incip. *Licet alias* , in quo confirmat , & ampliat Conſtitutionem Pauli V. incip. *Romanus Pontifex &c.* præcipitque legendum quotaunis Kalendis Martii in publica refectione , vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato ſub pœnis privationis Officii , vocis activæ, & paſſivæ , perpetuæque inhabilitatis ad eadem ipſo facto incurrendis &c. Unde a nemine ignurari poteſt dicta eorum obligatio ipſis etiam ſupremis Superioribus , ac omnibus ſubditis Regularibus impoſita ſub graviſſimis pœnis , & Cenſuris , eriam Excommunicariuuis majoris latæ ſentenriæ ipſo facto abſque alia declararione incurreudis , ac Papæ teſervatis.

12 Item ſub talibus Edictis tam quo ad denunciationem activam , quam paſſivam comprehenduutur etiam Cardinales , Duces , & Reges, ac Imperatores, licet contra iſtos poſtea non ſoleat procedi, niſi conſulto Summo Pontifice ; Carena *de Officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis par. 2. tit. 9. num.* 26. & 28. Bordon. *in Manual. conſult. ſect.* 26. *a n.* 16. *ad* 21. Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num* 24. Pegna *part. 3. Comment.* 80. Felix Poteſtas *tom. 2. par. 2. cap. 4. num.* 252. Paramus *de Origine Sanctiſſimæ Inquiſitionis lib. 3. qu. 5. num.* 23. *& pluribus ſequentibus , ac num.* 40. ubi refert exemplum Caruli V. Imperatoris , qui juſſit Joannæ ejus filiæ ab Inquiſitoribus vocatæ, ut coram ipſis de nonnullis Fidem tangentibus contra quemdam interrogaretur , & quid ad rem ſciret, ſtatim deponeret, tam contra alios, quam contra ſe, ſi culpabilem, ne Excommunicationem incurreret: & ipſa illico, tutum, quod ſcivit , depoſuit coram D. Ferdinando Valdes, tunc Generali Inquiſitori, & hoc vigore particulæ iu Edicto Inquiſitionis Univerſalis , ac ſupremæ Romanæ poſitæ , nempe *Quacumque dignitate , auctoritate, etiam maxima fulgentibus* , ut patet iu Edicto allato *ſupra num.* 10.

Filius renetur denunciare patrem Hæreti- 13
cum, & pater Hæreticum filium, eriamſi non dugmatizet. Et a fortiori ad id teneutur uxor, maritus, frater, ſoror , & alii conjuncti. Sic Ludovicus a Piramo *de origine Sancti Officii lib. 3. qu. 8. n.* 83. Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 21. Farinac. *de Hæreſi qu.* 197. *num.* 40. Diana *par.* 1. *sract.* 4. *reſolur.* 4. Bordon. *in Tribunal. Fidei cap.* 31. *num.* 13. Sanctarellus *de hæreſi cap. 9. num.* 4. Felix Poteſtas *tom. 2. par. 2. cap. 5. num.* 269. Carena *loc. cit.* §. 3. *num.* 10. reſtans de communiſſima Docturum contra Abulenſem , & paucos alios. Et hæc concluſio colligitur ex *Deuteronomii* 13. ubi expreſſe habetur: *Si tibi voluerit perſuadere frater tuus , filius matris tuæ , aut filius tuus , vel filia , ſive uxor , quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clam dicens, eamus , & ſerviamus Diis alienis &c. non acquieſcas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miſerearis , & occultes eum .* Et ratio eſt , quia bonum commune Religionis prævalere debet bono privato patris , filii &c. *cap. Scias frater* 25. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. *cap. Bonæ memoriæ* 3. *de poſtulat. Prælat.* & ibi Gloſſ. verb. *Commune*, *l. Actione* 65. §. 5. *ff. Pro ſocio* , *Novella* 30. *cap.* 1. *verſ. Ea enim* cum ſimilibus. Nec valet dicere , quod filius excuſandus eſt ab hac denunciatione, cum ex ipſa oriantur ei graviſſima damna , ut pœna infamiæ, confiſcatio bourum, & hujuſmodi. Non valet , inquam , quia filius denuncians patrem Hæreticum evitat omnes pœnas filiis Hæreticorum inflictas, ut docent Pegna *ad director. ſub litt. B. comment.* 15. *pract.* 2. Sanctarellus *loc. cit. n.* 15. Suarez *loc. cit. n.* 22. Carena *loc. cit. num.* 11. Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 269. Alberghinus *in manual. qualiſ. cap.* 35. *num.* 5. & alii paſſim.

An aurem quæ dicta ſunt de patre , filio , 14
fratre, ſorore, marito, uxore, & aliis conjunctis formaliter Hæreticis dici debeant de ipſis eriam ſolum de Hæreſi ſuſpectis? variant Doctores. Affirmant Alberghinus *in manual. qualiſ. cap.* 35. *num.* 7. Diana *par.* 8. *tract.* 7. *reſolut.* 10. *in fine* ; Felix Poteſtas *loc. c. n.* 272. Carena *l. c. n.* 13. & alii apud ipſos. Et ratio eſt , quia eadem militat ratio in Hæreticis, ac in ſuſpectis de Hæreſi. Ubi autem eadem eſt ratio, ibi eadem eſt Legis diſpoſitio;

l. Ideo

Digitized by Google

l. Ideo 27. *de Legibus*; *l. Illud* 32. *ff. Ad Leg. Aquiliam.*, cum ratio Legis ſit anima Legis; *l. Cum ratio* 7. *de bonis damnator.* Tum quia Edicta Inquiſitorum loquuntur generaliter, adeoque de omnibus ſunt generaliter intelligenda, cum verba generalia generaliter ſint intelligenda; *cap. Quia* 22. *de privileg.* & qui dicit omnia, nihil excipiat; *c. Solitæ* 6. §. *Nobis*, *de majorit. & obed.* cum ſimilibus.

15 Alii autem probabiliter defendunt contrarium. Sic Bordon. *in Tribunal. Fidei cap.* 31. *num.* 13. *&* 14. *& in manual. conſult. ſect.* 18. *num.* 46. Sanctarellus *de Hæreſi cap.* 33. *n.* 6. Homobon. & Lazarius apud Dianam *part.* 1. *tract.* 4. *reſolut.* 6. cum aliis apud Carenam *loc. cit. num.* 12. ubi *num.* 13. ipſemet ſubjungit, quod hæc opinio ſit ſatis probabilis, & ſumma æquitate nitatur. Et ratio iſtorum eſt, quia, ut notat Abbas *in cap. Inter ſolicitudines*, *de purgat. Canon. num.* 6. traditio eſt, quod ſtatutum, & diſpoſitio loquens de Hæreticis non habet locum in ſuſpectis de Hæreſi, & Doctores loquentes de conjunctis obligatis ad denunciandum ſuos conjunctos, loquuntur de ſuis Conjunctis Hæreticis, adeoque illorum traditio non debet extendi ad eoſdem tantum de Hæreſi ſuſpectos, cum de ipſis ſit minor ratio, & minus periculum. Eo vel maxime quod pœnalia potius reſtringi convenit, quam laxari, textu expreſſo *in cap. Statutum* 22. *de electione in* 6. & concordat *cap. in pœnis* 49. *de regul. juris in* 6. *l. Factum* 155. §. 2. *de regul. juris l. Cum quidam* 19. *ff. de Liberis*, *& poſthumis*.

16 Hæreticus, aut ſuſpectus de Hæreſi non tenetur denunciare ſeipſum, niſi quando interrogatur ut reus a Judice; Sanctarellus *de Hæreſi c.* 9. *n.* 18. Diana *part.* 1. *tract.* 4. *de reſolut.* 8. Felix Poteſtas *l. c. n.* 273. Carena *loc. cit. n.* 30. & alii communiter. Et ratio eſt, quia nemo tenetur prodere ſeipſum; *c. Quis aliquando*, *de pœnit. diſt.* 1. & nullus tenetur ſuam turpitudinem detegere; *l. Alias* 18. *ff. de jurejurando*. Immo ſuam turpitudinem vel dolum allegans non auditur, *l. Mercedem* 5. *Cod. de condict. ob turpem cauſſam*; *leg. Si Creditoribus* 5. *Cod. de ſervo pignori dato manumiſſo*; *leg. Cum profitearis* 4. *Cod. de revocandis donat. cap. Inter dilectos* 8. *de donat.*

17 Item Hæreticus ſocius criminis, ut ſi particeps, vel cauſſa fuit, cur alter fieret Hæreticus, non tenetur denunciare complicem, niſi juridice interrogetur. Sic expreſſe Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 6. *punct.* 2. *de denunciat. num.* 8. cum aliis a ſe citatis. Et quod complex non teneatur denunciare complicem in quacumque materia fuerit complex, tenent Portell. *in addit. ad dubia Regular. verb. Denunciatio n.* 10. Suarez & Megala, apud Dianam *loc. cit. reſolut.* 9. Bordon. *loco cit. n.* 15. Hurtad. & alii apud Leandrum *de pœnit. tract.* 5. *diſp.* 13. *quæſt.* 43. Et ratio eſt, quia, ut dictum eſt numero antecedenti, nemo tenetur ſeipſum prodere, niſi juridice interrogetur, nec ſuam turpitudinem detegere per jura allegata: Complex autem in tali caſu ſaltem indirecte proderet ſe ipſum, & detegeret turpitudinem ſuam, cum non poſſit quis manifeſtare complicem delicti, quin manifeſtet ſeipſum. Tum quia complex denunciatus interrogatus manifeſtaret denunciatorem ſocium criminis: Fateor tamen vere probabilem eſſe etiam contrariam ſententiam, quæ dicit, quod in caſu Hæreſis formalis tenetur quis denunciare complicem, licet ad id non teneatur in caſu ſuſpicionis Hæreſis, uti tenent Bordon. *loco cit. num.* 19. & alii apud ipſum, & Felix Poteſtas *loco cit. n.* 275.

18 Catholici non tenentur denunciare Hæreticos in locis illis, in quibus Hæretici ſunt permixti cum Catholicis, id ſcientibus Inquiſitoribus, & Epiſcopis, cum nemo obligetur ad opus inutile; Navarrus *conſil.* 3. *de Hæreticis*, Bonacina *loco cit. n.* 9. & alii paſſim.

19 Obligatio denunciandi formaliter Hæreticum non extinguitur morte ipſius Hæretici, ſed perſeverat adhuc poſt ejus mortem. *Communis*. Et ratio eſt, quia crimen Hæreſis ſemper ſerpit, ut cancer, cum ſit naturæ peſtiferæ; *c. Inquiſitionis* 18. *de Hæreticis in* 6. Unde Hæretici etiam poſt mortem ſunt excommunicandi, ſeu declarandi excommunicati, privandi Eccleſiaſtica ſepultura, & exhumandi, ac ejus oſſa comburenda, ſi poſſint ab oſſibus Catholicorum perfecte diſcerni, alias ſunt eorum ſtatuæ comburendæ; *c. Sane* 6. *cauſ.* 24. *quæſt.* 2.

20 Immo obligatio denunciandi formaliter Hæreticum jam mortuum perpetuo durat. *Sic Communis Doctorum*. Et ratio eſt, quia Hæreſis ſemper ſerpit, & perpetuo propagatur contra Fidem, adeoque perpetuo durat obligatio denunciandi formaliter Hæreticum, etiamſi mortuum, ut ſic per combuſtionem ejus ſtatuæ in perpetuum damnetur ejus memoria, & in perpetuum ad aliorum terrorem extinguatur ejus Hæreſis.

21 Obligatio autem denunciandi alios reos, quamtumvis vehementer de Hæreſi ſuſpectos, extinguitur morte ipſorum delinquentium;

Al-

Digitized by Google

Alberghinus *in manual. qualif. cap. 36. n. 4.* & apud ipſum Pegna, Caſtrop. Diana *part.4. tract. 7. reſol.* 28. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 244. & alii. Et ratio eſt, quia contra ſuſpectos de Hæreſi, etiamſi fuerint fautores, defenſores, & Receptatores Hæreticorum, cum non ſint formaliter Hæretici, poſt mortem procedi non poteſt; *cap. Accuſatus* 8. §. *Si vero, verſ. Porro, de Hæreticis in 6.*

22 Viget obligatio denunciandi Hæreticum, quamvis credatur jam emendatus; Diana *part. 2. tract. 4. reſolut. 3.* Carena *loco cit. num.* 24. Suarez *de Fide diſp. 20. ſect. 4. n. 13.* Farinac. *de Hæreſi q. 197. num. 52.* Bonacina *loco cit. num. 5.* Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 278. & alii plures contra alios. Et ratio eſt, quia talis Hæreticus poſſet fingere ſe emendatum ad effugiendam denunciationem; Tum quia poſſet eſſe, quod alios infecerit ſua Hæretica peſtilentia, ſeu quod ab aliis fuerit infectus. Unde neceſſe eſt, ut hoc Judicibus Fidei plene innoteſcat; Tum etiam quia finis Edictorum præcipientium denunciationem non eſt ſola emendatio delinquentis, ſed punitio ad publicum exemplum, & aliorum terrorem. Vide verb. *Sollicitatio ad turpia in Sacramentali Confeſſione num.* 47.

23 Viget obligatio denunciandi delinquentem, quem poſt commiſſum delictum ſuperſtitionis, aut blaſphemiæ ſtatim pœnitet, ſi in ipſo cognoſcatur fuiſſe plenam advertentiam, & deliberationem ad ſic delinquendum; Bordon. *in Tribunal. Fidei cap. 31. num. 9.* Felix Poteſtas *l. c. num.* 279. & alii. Et ratio eſt, quia in delictis ſolum conſideratur voluntas deliberata in factum tranſiens, & non voluntatis perſeverantia, aut ſubita retractatio: Si autem in aliquo caſu tales interveniant externæ circumſtantiæ, ut ex ipſis poſſit prudenter colligi ipſum in blaſphemiam v. g. prorupiſſe ſine plena advertentia ad malitiam, aut ſine pleno conſenſu voluntatis, & mente non integra, ſed turbata ex vehementi paſſione, tunc ſicut excuſaretur a culpa, ita eſſet excuſandus a pœnis, cum ubi non eſt culpa, non debeat eſſe pœna; *cap. Cognoſcentes 2. de Conſtitutionibus; cap. Quæſivit 2. de his quæ fiunt a majori parte Capituli, l. Sancimus 22. Cod. de pœnis.*

24 Probabile periculum gravis damni in vita, bonis, & honore non liberat ab obligatione denonciandi Hæreticum formalem, etiamſi non dogmatizet; Bordon. *in Tribunal. Fidei cap. 31. num. 11. & in manual. conſult. ſect. 25. num. 176. & ſect. 18. num. 47.* Diana *part. 1. tract. 4. reſolut. 7.* Bonacina *l. c. num. 6.* Felix Poteſtas *l. c. n.* 167. Carena *loc. cit. num.* 34. cum pluribus aliis ab ipſo citatis. Et ratio eſt, quia Hæreſis formalis etiam non dogmatizantis eſt contra Religionem, & bonum commune totius Reipublicæ Catholicæ: bonum enim publicum, & commune prævalet bono privato, & proprio; *cap. Sciat frater 35. cauſ. 7. q. 1. cap. Bonæ memoriæ 3. de poſtulat. Prælator.* & ibi Gloſſa verb. *Commune l. Actione 65. §. 1. ff. Pro ſocio, Novella 39. cap. 1. verſ. Ea enim.*

Liberat autem tale probabile periculum ab 25
obligatione denunciandi ſuſpectum de Hæreſi v. g. blaſphemum, ſortilegum, abutentem Sacramentis, & hujuſmodi. Sic citati Doctores numero antecedenti. Et ratio eſt, quia ſuſpicio Hæreſis nec ita ſerpit contra Religionem Catholicam, ut Hæreſis: Tum quia pœnæ latæ contra Hæreticos nullam faciunt mentionem de ſuſpectis, adeoque ſicut rigor pœnarum contra Hæreticos non extenditur contra ſuſpectos; *arg. cap. In pœnis 49. de regulis juris in 6. cap. Statutum 22. de electione. in 6. l. Factum 155. §. 2. ff. de regulis juris, leg. Cum quidam 19. ff. de Liberis, & poſthumis* cum ſimilibus; Ita nec rigor denonciandi Hæreticum cum probabili periculo gravis damni in vita, bonis, & honore extendi debet contra ſuſpectos.

Licet quis, aut quæ ſemel tantum ma- 26
leficium, ſortilegium, aut ſuperſtitionem fecerit, adhuc debet denunciari; quia Edicta Inquiſitorum non præcipiunt denonciari exercentes talia delicta, ſed committentes. Qui autem, vel quæ ſemel tantum maleficium, ſortilegium, aut ſuperſtitionem fecit, vere delictum in Edictis comprehenſum commiſit, adeoque debet denunciari, ſicuti denunciandus eſt Confeſſarius, qui ſemel tantum ſollicitavit; Felix Poteſtas *loco cit. num.* 282. & alii.

Accedens ad Confeſſionem animo non con- 27
fitendi peccata, ſed inducendi Confeſſarium ad Hæreſim, eſt a Confeſſario denonciandus; Genuenſ. *in prax. cap. 18. num. 16.* alios allegans, Carena *loco cit. num.* 21. Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 280. cum aliis ibi allegatis; Et ratio eſt, quia talis non eſt Sacramentalis Confeſſio, ſed modus perverſus occultandi Hæreſim, & ſecreto alios pervertendi. Non teneor tamen, nec poteſt Confeſſarius denunciare Hæreticum, quem talem ſcit ex vera ipſius Sacramentali Confeſſione. Sic Scotus *in 4. diſt. 21. q. 2. in reſponſione ad ſecundum argumentum*, ubi dicit fal-

ſum

Digitized by Google

ſum eſſe ſequens Juriſtarum argumentum: *Eſt hæreſis crimen, quod nec Confeſſio celat*. Et ſic tenet communis Theologorum. Et ratio clara eſt, quia Confeſſarius nullo pacto poteſt frangere ſigillum Sacramentale, cum ad illud teneatur triplici jure, ſcilicet Naturali, Divino, & Humano, ſeu Eccleſiaſtico. Vid. verb. *Sigillum Sacramentalis Confeſſionis a n.* 2.

29 Immo nedum Confeſſarius, ſed nec qui caſu aliquo talem pœnitentem ſuam Hæreſim Confeſſario vere Sacramentaliter confitentem audivit, debet, ac poteſt denunciare, & revelare, quia nedum Confeſſarius, ſed etiam alii caſu audientes tenentur ad ſigillum Sacramentale; Scotus *in* 4. *diſtinct.* 21. *quæſt.* 2. §. *De quarta concluſ. litt.* H. Bordon *in Manual. conſult. ſect.* 18. *num.* 26. Felix Poteſtas *loco citato num.* 281. Vid. d. verb. *Sigillum a num.* 7.

30 Non excuſatur tamen a denunciando Hæreticum formalem Confeſſarius ſciens delictum ratione conſilii a ſe petiti, niſi conſilium a ſe petatur, & detur in Sacramentali Confeſſione; quia in caſu Hæreſis formalis ſolum a denunciando excuſat ſecretum ex ſigillo Sacramentalis Confeſſionis; Scotus *in* 4. *diſt.* 21. *qu.* 2. §. *Ad argumentum litt. M.* Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 262. & alii paſſim.

31 Ab obligatione denunciandi Hæreticum, aut ſuſpectum de Hæreſi, non excuſat ſecretum naturale, & ſub juramento de non revelando; Diana *reſol. moral. par.* 1. *tract.* 4. *reſolut.* 24. alios allegans; Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 17. Sanctarellus *loco cit. cap.* 9. *num.* 10. Pegna *part.* 2. *comment.* 18. Farinac. *loco cit. qu.* 197. *num.* 50. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 261. Carena *loco cit. num.* 22. cum aliis apud ipſos. Et ratio eſt, quia ſervare ſecretum naturale eſt bonum privatum, illud vero manifeſtare eſt bonum publicum, cum illud tacere præjudicet bono publico: Bonum autem commune prævalere debet bono particulari per jura adducta *ſupra n.* 24. Nec obſtat juramentum de non revelando, quia juramentum non eſt inſtitutum, ut eſſet vinculum iniquitatis; *cap. Quarto* 18. *de jurejurando*, *cap. Inter cætera* 22. *cauſ.* 22. *qu.* 4.

32 Nec etiam excuſat ab obligatione denunciandi, ſi delictum ſit occultum, & probari non poſſit, ex Decreto Alexandri VII. 24. *Septembris* 1661. *propoſit.* 5. & ſic Communis Doctorum.

33 Item non excuſatur ab obligatione denunciandi, qui commiſſum ab aliquo delictum ad Sanctum Officium ſpectans audivit a perſona fide digna; Bordon *in Tribunal. Fidei cap.* 31. *num.* 21. Bonacina *loco cit. num.* 7. Leander *de Sacrament. Pœnitent. tract.* 5. *diſp.* 13. *qu.* 37. Felix Poteſtas *loco cit. num.* 264. & alii paſſim. An autem denunciare teneatur, qui audivit a perſona levi, & non fide digna? Vide verb. *Sollicitatio num.* 36. 34

Quando plures ſciunt ab aliquo commiſſum fuiſſe delictum ad Sanctum Officium ſpectans, etiamſi unus denunciaverit, non excuſantur alii ab obligatione denunciandi, quia obligatio denunciandi omnes ſtringit, nec ſunt ſuperfluæ aliorum denunciationes, quia ſemper addunt nova teſtimonia; ita ut ſint plures teſtes ejuſdem ſingularis delicti: ſicque facilius convincatur delinquens; Bordon *in manual. conſult. ſect.* 18. *num.* 30. Felix Poteſtas *loco cit. num.* 251. & 594. 35

Denunciatio Hæretici ex malitia, aut ſuſpecti de Hæreſi eſt facienda nulla præmiſſa correctione fraterna, etiamſi firmiter emendatio ſperetur. Habetur expreſſe ex Decreto Sanctiſſimæ Inquiſitionis de mandato Alexandri VII. edito die 8. Julii 1660. incip. *Licet alias*, ibi: *Etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit, omnino teneri &c. ad denunciandum*. Et Doctores communiter, qui tamen volunt eſſe præmittendam correctionem fraternam, quo ad eos, qui non ex malitia, ſed ignorantia, vel ſimplicitate aliquem habent errorem, aut aliquam proferunt falſam, ac inconſideratam propoſitionem, maxime ſi nulla de ipſis habeatur fundata ſuſpicio, quod ſint Hæretici. 36

Denunciatio delictorum ad Sanctum Officium ſpectantium facienda eſt intra præfixum terminum in Edictis Inquiſitorum, ſeu Ordinariorum, qui in Edictis ſupremæ, & Univerſalis Inquiſitionis Romanæ ſolet eſſe, vel triginta dierum, ut in Edicto de anno 1677. adducto *ſupra num.* 1. vel 12. dierum, ut in Edicto de anno 1623. relato *ſupra num.* 10. In Edictis autem Inquiſitionis Hiſpaniæ ſolet eſſe ſex dierum. Et in Edictis Inquiſitorum, & Epiſcoporum Italiæ ſolet eſſe duodecim dierum, ut patet in Edicto Generali Sancti Officii Cremonæ edito 26. Octobris 1639. una ſimul ab Eminentiſſimo Cardinali Petro Camporio ejuſdem Urbis Epiſcopo, & a Reverendiſſimo Patre Magiſtro Preto dictæ Civitatis, & Diœceſis Inquiſitore, relato a Carena *loco cit. ſub num.* 24. ubi in fine §. *ſeptimi* teſtatur ſe præmittere Edicti totius formam eo modo, quo ex Sac. Congregationis Sancti Officii præſcripto ſolet in Italia publicari. Unde pro cognoſcendo ter- 37

Digitized by Google

termino ad faciendam denunciationem præfixo
ſunt ſuſcipienda , & attendenda Edicta cujuſ-
que reſpectivæ Diœceſis, & Provinciæ.

38 Qui ſine juſta cauſſa , & legitimo impedi-
mento non denunciat talia delicta intra præ-
fixum terminum in Edicto ſuæ Provinciæ, ſeu
Diœceſis , peccat mortaliter , & incurrit ipſo
facto Excommunicationem reſervatam Summo
Pontifici , & Inquiſitoribus , ſeu Ordinariis .
Habetur expreſſe ex Conſtit. Gregorii IX. in-
cip. *Excommunicamus* , Innoc. IV. incip. *Nove-
rit univerſitas*, Nicolai IV. incip. pariter *No-
verit univerſitas* , Gregorii XV. incip. *Univerſi
Dominici Gregis*, Pauli V. incip. *Romanus Pon-
tifex*, Ex Decret. Alexandri VII. incip. *Licet
alias*. Ex Edictis ſupremæ, & Univerſalis In-
quiſitionis Romanæ , relat. *ſupra n.* 1. & 12.
Et ex Edictis particularium reſpective Inqui-
ſitorum, ſeu Ordinariorum.

39 Qui intra dictum præfixum terminum talia
delicta non denunciavit , tenetur adhuc poſt
elapſum dictum terminum denunciare . Nam
prædictus terminus non apponitur in Edictis
ad finiendam , ſed ad ſollicitandam obligatio-
nem denunciandi. *Communis.*

40 Denunciatio in Regnis Hiſpaniarum fieri de-
bet ſolis Inquiſitoribus: In aliis vero Regnis,
& Provinciis poteſt fieri etiam Epiſcopis; Dia-
na *p.* 1. *tract.* 4. *reſolut.* 28. Fagundez *in ſe-
cund. præcept. Eccleſiaſt. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 31.
Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 39. Carena *loc. cit.
n.* 36. *& ſeq.* & alii paſſim. Colligitur aperte
ex cit. Conſtit. Gregorii in materia ſollicita-
tionis mandante fieri denunciationem *Inquiſi-
toribus, ſeu Locorum Ordinariis*. Nec per alias
Conſtitutiones delegantes ad id ſpecialiter In-
quiſitores intelligitur ablata juriſdictio , quæ
alias competebat Ordinariis: Tum quia in hac
noſtra Provincia Mediolanenſi Edicta, quæ pu-
blicantur, emanant ſub nomine Epiſcoporum,
& Inquiſitorum , teſte Carena *loc. cit. ſub n.*
37. Qui tamen *ibid. num.* 38. merito conſulit
Epiſcopis, ut hujuſmodi denunciantes mittant
ad Inquiſitores, quia in Sancto Officio melius
formantur proceſſus ratione ſecreti , quam in
Curiis Epiſcopalibus , & multa evitantur di-
ſpendia.

41 Pœnitens , qui ob non factam denunciatio-
nem intra præfixum terminum incurrit Excom-
municationem , quamvis accedat ad Confeſſa-
rium, & promittat ſe ſtatim denunciaturum;
non poteſt ab ipſo abſolvi , licet ſit Privile-
giatus. Vide verb. *Sollicitatio num.* 51.

42 Pœnitens , qui ob omiſſam denunciationem
incidit in excommunicationem , facta poſtea
denunciatione, poteſt quidem abſolvi a Privi-
legiato, non autem a ſimplici Confeſſario. Vi-
de *ibid. num.* 52.

Sic pœnitens, qui intra debitum tempus non 43
denunciavit , quamvis poſtea ex aliqua cauſſa
extinguatur onus denunciationis , non poteſt
abſolvi a ſimplici Confeſſario , ſed ſolum a
Privilegiato. Vide *ibid. num.* 53.

Regulariter loquendo Confeſſarii non debent 44
abſolvere pœnitentes obligatos ad denuncian-
dum , antequam actu denuncient . Vide *ibid.
num.* 55.

In aliquibus tamen caſibus expedit , quod 45
Confeſſarii ipſos abſolvant ante factam denun-
tiationem. Vide *ibid. num.* 56.

Confeſſarii cautiſſime procedere debent cir- 46
ca imponendam pœnitentibus obligationem de-
nunciandi. Vide *ibid. num.* 57.

In caſu , quo reperiatur vera obligatio de- 47
nunciandi, nec poſſit pœnitens induci ad per-
ſonaliter denunciandum, ut ſæpe accidit inve-
recundis Nobilibus mulieribus, & Monialibus,
ſervanda eſt praxis juxta *Decretum ſupremæ Uni-
verſalis Inquiſitionis Romanæ juſſu Urbani VIII.*
27. *Septembris* 1624. editum . Quod ſi neque
ad id poſſit talis verecunda pœnitens flecti ,
recurrendum eſt ad Sanctam Sedem , & inte-
rim tamquam indiſpoſita nequit abſolvi. Vide
ibid. num. 10. *&* 58.

Quamvis Confeſſarius non moneat pœniten- 48
tem de obligatione denunciandi, adhuc pœni-
tens ad id tenetur. Vide *ibid. num.* 60.

Confeſſarii , qui culpabiliter , & malitioſe 49
non monent pœnitentes de obligatione denun-
ciandi, ſeu docent ad id non teneri, ſunt de-
nunciandi Epiſcopis , vel Inquiſitoribus , qui
poſſunt, & debent illos punire pro modo cul-
pæ. Vide *ibid. num.* 61.

Denunciationes debent fieri in ſcriptis cum 50
expreſſione nominis , & cognominis denun-
ciantis , & ſubſcriptione illius , ſi ſcit ſcribe-
re , & non denuncians hoc modo non poteſt
abſolvi. Unde non ſufficit denunciare ſchedu-
lis , aut Epiſtolis ſine nomine, aut cognomi-
ne Auctoris, aut aliis modis incertis, de qui-
bus nullatenus curatur in Tribunali S. Officii,
ut patet ex verbis Edicti relati *ſupra ſub n.* 1.
Sic Genuenſ. *In praxi cap.* 18. *num.* 2. Lazar.
de blaſphem. qu. 12. *num.* 47. Carena *loc. cit.
num.* 27. cum aliis ibi allegatis.

Omittentes denunciare Hæreticum, cum poſ- 51
ſunt , & ad id tenentur ex officio , ut ſunt
Notarii, ſocii, ſatellites, & ſimiles ex officio
ſervientes Sancto Tribunali , & teſtes legiti-
me interrogati veritatem celantes , aut mi-

nuen-

nuentes, ſunt ſuſpecti de Hæreſi, & fautores Hæreticorum, adeoque ultra Excommunicationem Edicti, incurrunt Excommunicationem Bullæ Cœnæ, & ſunt denunciandi; Fatinac. *de Hæreſi qu.* 197. *num.* 38. & 48. Lazar. *de blaſphem. qu.* 12. *num.* 11. Sanctarell. *de Hæreſi cap.* 9. *num.* 19. Leonard. Duard. *ad Bullam Cœnæ Domini lib.* 2. *Canon.* 1. *quæſt.* 32. *num.* 12. Pegna *de Director. p.* 2. *comment.* 78. *verſ. Poſtremo;* Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 286. Repertor. Inquiſitor. in verb. *Fautores, verſ. Item indicatione;* Decian. *in tract. criminal. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 25. Carena *loco cit. n.* 41.
52 & 42. & alii plures apud ipſos. Si autem ſupradicti omittant denunciare Hæreticum, non in defenſionem & favorem Hæreſis, ſed ob aliam cauſſam in ſe honeſtam, v. g. ob metum cadentem in conſtantem virum, ob conſanguinitatem, amicitiam, & hujuſmodi, nec ſunt ſuſpecti de Hæreſi, nec ullam incurrunt Cenſuram: quia ſicuti Cenſura fertur in Hæreticum propter Hæreſim, ita ferri debet in fautores Hæreticorum ut talium, cum acceſſorium ſequi debeat ſuum principale; *cap. Acceſſorium* 52. *de regul. juris in* 6. *l. Nihil dolo* §. *Cum principalis* 129. & *l. Cum principalis* 578. *ff. de regulis juris*. Sic Doctores citati, & alii paſſim.

53 Sic etiam omittentes denunciare ſuſpectum de Hæreſi, non ſunt ita ſuſpecti in Hæreſi, ut ſint denunciandi, quamvis poſſint puniri omnibus pœnis ſtatutis in Edictis Inquiſitorum; Carena *loco cit. n.* 46. Lupus apud Bordon. *in Manual. conſult. ſect.* 18. *num.* 72. qui licet dicat ibi ſub *dicto num.* 72. tales omittentes dictam denunciationem eſſe ſuſpectos de levi, tamen ſub *num.* 73. ſubjungit, quod non ſint denunciandi. Et ratio concluſionis eſt, quia, ut recte dicit Carena *loc. cit.* alias contra omnes regulas juris præſumptio orietur ex præſumptione, & ſuſpicio ex ſuſpicione.

54 Legitime impeditus, durante impedimento, non tenetur denunciare per alium, quia obligatio denunciandi eſt perſonalis. Immo, ſi cum primo habet notitiam delicti denunciandi, adeſt legitimum impedimentum ad denunciandum per ſemetipſum, tunc durante tali legitimo impedimento, poteſt a quolibet ſimplici Confeſſario abſolvi cum firma promiſſione denunciandi, impedimento ceſſante. Tunc enim non habetur reſervatio, nec delictum non denunciando, cum ad impoſſibilia nemo obligetur; *cap. Nemo poteſt* 6. *de Regulis juris in* 6. *l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regulis juris*.

55 Alia ad rem. Vide verb. *Hæreticus*, verb. *Libri prohibiti*, verb. *Sigillum Sacramentalis Confeſſionis*, verb. *Sollicitatio ad turpia*, verb. *Superſtitio*.

DENUNCIATIONES MATRIMONII.

S U M M A R I U M.

1 *Denunciationes Matrimonii quid ſint, & an peccent quorum negligentia vel dolo omittuntur*, ad num. 2.

3 *Quæ pœnæ Contrahentibus, teſtibus, ac Parochis ob omiſſionem hujuſmodi ſtatuantur*, ad num. 10.

11 *Quibus diebus Denunciationes ſint faciendæ, & quando illas repetere opus ſit*, ad num. 22.

23 *A quibus, & quorum auctoritate fieri debeant vel poſſint*, ad num. 28.

29 *Utrum liceat Regularibus Denunciationes publicare inter Miſſarum ſolemnia.*

30 *Quibus competat jus Denunciationes remittendi, ac in illis diſpenſandi*, ad num. 43.

44 *Quot & quæ cauſæ præcipue diſpenſandi facultatem tribuant*, ad num. 60.

61 *An Ordinarius unquam ſtricte teneatur diſpenſare, & ab illo denegante an detur appellatio*, ad num. 63.

64 *Utrum Denunciationes requirantur ad validitatem Matrimonii.*

65 *Poſt factas Denunciationes quæ ſint fidelium partes circa impedimentorum revelationem*, ad num. 68.

69 *Prædictorum confirmantur aliqua, & nonnihil peculiare ad rem de Polonia & Servia animadvertitur*, ad num. 72.

73 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 80.

Denunciationes matrimoniales ſunt procla- 1
mationes, ſeu notificationes publicæ de Matrimonio duorum inter ſe contrahendo, in Eccleſia coram populo congregato faciendæ, ad hoc ut, ſi quis aliquod dirimens, aut impediens impedimentum inter contrahere volentes ſciat, poſſit adhuc in tempore manifeſtare. *Eſt in re communis; arg. cap. Cum inhibitio* 3. *de clandeſtina deſponſat.* & Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 1. Si Matri- 2
monium contrahatur ſine legitima diſpenſatione, abſque præviis denunciationibus, Parochus, & contrahentes, ſicuti & teſtes doloſe aſſi-

aſſiſtentes peccant mortaliter ; *arg. cit. Cum inhibitio 3. de clandeſtin. deſponſ.* §. 1. ibi : *Statuimus , ut cum Matrimonia fuerint contrahenda , in Eccleſiis per Eccleſiæ Presbyteros publice proponantur competenti termino præfinito , ut citra illum qui voluerit , vel noluerit , legitimum impedimentum apponat* . Et Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. ibi : *Sacri Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcipit , ut in poſterum , antequam Matrimonium contrahatur , ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis inter Miſſarum ſolemnia publice denuncietur , inter quos Matrimonium ſit contrahendum ; quibus denunciationibus factis , ſi nullum legitimum opponitur impedimentum , ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur* . Quæ leges , ut vides , graviter obligant , & conſequenter a contemnentibus ipſas graviter peccatur , ut cnm commnni docet Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 5. *num.* 6. Navarrus *in Manual. cap.* 16. *n.* 36. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 9. Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 147. Monacelli *tom.* 3. *tit.* 2. *form.* 5. *num.* 2. *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 3. *n.* 4. & cum plurimis aliis a ſe citatis Barboſa *de offic. Epiſcop. par.* 2. *allegat.* 32. *n.* 2. Cardin. de Luca *de matrimon. diſc.* 3. *num.* 7.

3 Hinc graves pœnæ infliguntur omittentibus culpabiliter tales dennnciationes , ut patet *in dict. cap. Cum inhibitio* §. *Si quis &* §. *Sane* , & in Concil. Trident. *dict. ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. cap.* 1. Pœnæ autem tam graves non poſſunt infligi ob ſolum peccatum veniale , cum pœna debeat correſpondere delicto ; *arg. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. §. *Illud* , ibi : *Judex in talem pœnam metiatur ex culpa , ut ſecundum quod exceſſus exegerit , vindicta proce-*
4 *dat* . Pœnæ igitur determinatæ contra contrahentes ſine dennnciationibus , ſunt iſtæ . Prima quod ſi ſine denunciationibus cum impedimento dirimente contrahunt , proles procreatæ ſint illegitimæ , etiamſi dicant ſe impedimentum ignoraſſe ; *cit. cap. Cum inhibitio* §. *Si quis* , ibi : *Si quis vero hujuſmodi clandeſtina , vel interdicta conjugia inire præſumpſerit in gradu prohibito etiam ignoranter , ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur , de parentum ignorantia nullum habituras ſubſi-*
5 *dium* . Secunda pœna eſt , quod eis ſit adempta ſpes impetrandæ diſpenſationis ſuper tali impedimento ; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. cap.* 5. ibi : *Quod ſi ignoranter id fecerit , ſiquidem ſolemnitates , requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit , eiſdem ſubjiciatur pœnis (ſcilicet ſeparetur , & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat) non enim dignus eſt , qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur , cujus ſalubria præcepta temere contempſit* . Ter- 6
tia pœna eſt , quod præſumentibus contrahere Matrimonium , omiſſis etiam in gradu permiſſo denunciationibus , condigna pœnitentia injungatur ; *cit. cap. Cum inhibitio* 5. §. *Sane* , ibi : *Sed his , qui taliter præſumpſerint etiam in gradu conceſſo copulari , condigna pœnitentia injungatur* . Quæ pœnitentia cum ibi non ſit præſcripta , debet arbitrio Judicis irrogari ; *argum. cap. de cauſſis de Offic. Delegat.* Sacra quoque Congregatio Concilii teſte Sellio *in ſelect. Canon. cap.* 21. *num.* 10. Pignatell. *tom.* 4. *conſultat.* 147. *num.* 17. cenſuit debere his taliter contrahentibus imponi pœnam Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ , & nullo modo ab illo , niſi publica pœnitentia peracta , eſſe abſolvendos .

Pœna determinata in jure contra Parochos 7
præſumentes intereſſe Matrimoniis omiſſis denunciationibus , vel contemnentes prohibere ſimilia clandeſtina matrimonia , eſt ſuſpenſio ab officio per triennium ; & etiam gravior pœna arbitrio Judicis inferenda , ſi culpæ qualitas exegerit ; *cit. cap. Cum inhibitio* §. *Sane* , ibi : *Sane ſi Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit , aut quilibet etiam Regularis , qui eis præſumpſerit intereſſe , per triennium ab officio ſuſpendatur , gravius puniendus , ſi culpæ qualitas exegerit* : concordat Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. Hæc autem pœna ſuſpenſio- 8
nis non eſt latæ , ſed ferendæ ſententiæ , ut clare indicat verbum illud in textu ; *Suſpendatur ; Sic communis* . Contra teſtes doloſe ta- 9
libus clandeſtinis Matrimoniis præſentiam præſtantes , licet nulla determinata pœna ſit a jure impoſita , poſſunt tamen ab Ordinariis pœna arbitraria puniri , ut cum multis a ſe citatis tenet Pignatell. *tom.* 4. *conſultat.* 147. *num.* 18. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *form.* 5. *numer.* 4. & ſic cenſuit Sacra Congreg. Concil. *die* 10. *Februarii* 1629. in qua propoſitis ſequentibus dubiis :

1 *An Epiſcopus poſſit punire contrahentes Matrimonium contra ejus prohibitionem contractum ?* 10

2 *An eos , qui contrahunt coram Parocho ex cauſa juſta diſſentiente ?*

3 *An eos , qui contrahunt omiſſis denunciationibus ?*

4 *An poſſit punire teſtes intervenientes in prædictis caſibus .*

5 *An poſſit in eiſdem caſibus punire pœnis pecunia-*

Digitized by Google

cuniariis , locis tamen piis applicandis ? Sac. Congr. &c.

Ad 1. 2. *&* 3. *reſpondit Epiſcopum poſſe.*

Ad 4. *poſſe , quatenus teſtes ſint in dolo.*

Ad 5. *pariter reſpondit poſſe.*

11 Et eadem Sacra Congregat. Concilii *in Boven.* 28. *Januarii* 1690. reſpondit , quod Epiſcopus contra eos , qui Parochum doloſe compulſum adeſſe curarent , & Matrimonium ſine denunciationibus contrahere præſumerent , potuiſſet in Synodo in ſubſidium pœnæ pecuniariæ (ſi iſta eſſet inexigibilis) imponere etiam pœnam excommunicationis juxta quintum decretum Concilii Provincialis Mediolan. quod admittit Cardin. de Luca *de Matrim. diſc.* 2. *num.* 7. *verſ. opponebatur* , Pignatell. *tom.* 3. *cit. conſul.* 147. *num.* 17. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 5. *num.* 4.

12 Denunciationes debent fieri tribus diebus feſtivis continuis inter Miſſarum ſolemnia , textu expreſſo in Concil. Trid. *loc. cit.* ibi : *Antequam Matrimonium contrahatur , ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis inter Miſſarum ſolemnia publice denuncietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum .*

13 Præfati tres dies feſtivi pro denunciationibus matrimonialibus non debent ſibi immediate ſuccedere , uti ſuccedunt Feſta Paſchalia , Pentecoſtalia , & Natalitia , ſed inter unam , & alteram denunciationem unus ſaltem , vel duo dies interponi debent , ut populus ſufficiens habeat apponendi , aut impedimenta detegendi tempus, qui eſt finis legis , & ſic fuit ſtatutum in Conc. Colonienſi III. *tit. Cenſur. c.* 32. ibi : *Tribus diebus feſtis a ſe invicem diſtantibus ;* & ſimiliter in Moguntino IV. *cap.* 38. & ita tenent Vincentius de Juſtis *c.* 19. *de Matrimon. Clandeſtino num.* 197. Reginald. *lib.* 31. *num.* 225. Coninch. *diſp.* 28. *num.* 47. Aloyſ. Riccius *in praxi rerum Fori Eccleſ. reſolut.* 244. *num.* 4. & cum aliis Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 32. *n.* 12. & ſupra Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrimon. cap.* 1. *num.* 19.

14 Parochus non peccat mortaliter , ſi uno , vel altero die feſto omittat denunciationes , dummodo inter unam , & alteram multos dies feſtos non interponat ; nam ſi multos dies feſtos interponeret , peccaret mortaliter , quia faceret contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi , & ob magnum temporis intervallum , ſeu moram fieri poſſet , ut Parochiani tardiores evaderent ad deferenda impedimenta , & interim obliviſcerentur præcedentium denunciationum ; Reginald. *lib.* 31. *num.* 226. Sanchez *diſput.* 6. *cap.* 8. Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 5. *num.* 46. & cum variis Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 32. *num.* 12. Qui intra duos menſes poſt denunciationes factas Matrimonium 15
non contraxit , non poteſt illud inire , niſi aliæ denunciationes , vel ſaltem una , aut duæ arbitrio Epiſcopi repetantur , & ſic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione referunt Bellarm. & Farinac. *ad c.* 1. *ſeſſ.* 24. Concil. Trid. *de reform. matrim.* teſte Panimol. *part.* 3. *dec.* 173. *annot.* 1. *num.* 28. quamvis alii dicant deciſum fuiſſe pro termino quatuor menſium . Et de facto in Rituali Romano præſcribitur terminus duorum menſium , ita ut niſi infra dictum tempus Matrimonium celebratum fuerit , ſint denunciationes repetendæ , cui tutius eſt inhærere , ut recte dicit Corrad. *in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 7. *c.* 7. *num.* 22. Denun- 16
ciationes quando omittuntur , debent infra octo dies fieri a die contracti Matrimonii , & interim non debet matrimonium conſummari ; Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione referunt Barb. *l. c. n.* 55. & de Juſtis *l. c. n.* 199. Chamerata , & alii .

Denunciationes non poſſunt fieri diebus fe- 17
rialibus , etiam cum diſpenſatione Epiſcopi ; Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congr. refert *praxis Neapolit. cap.* 25. *num.* 10. quam refert Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 224. *n.* 3. *in nova impreſs.* & Barboſa *loc. cit. num.* 14. Epiſcopus enim non poteſt diſpenſare ſuper conciliari diſpoſitione , cum inferior non poſſit ſe ingerere in lege ſuperioris ; *c. Cum inferior , de Majorit. & obedien.* Poſſunt tamen fieri in 18
die Profeſto ; & quando ingens populi multitudo ad Eccleſiam accedit, ut contingere ſolet in Concionibus , Proceſſionibus , Litaniis , cum Concilii fini hoc modo ſatisfiat ratione magni populi concurſus ; Qui autem ſatisfacit fini , & intentioni legis , ſatisfacit Legi ipſi ; *arg. c. Humanæ aures* 11. *cauſ.* 24. *q.* 5. ibi : *Non debet aliquis verba conſiderare , ſed voluntatem , & intentionem , quia non debet intentio verbis deſervire , ſed verba intentioni ; & l. Scire* 16. *ff. de Legib.* ibi : *Scire Leges , non hoc eſt , verba earum tenere , ſed vim , & poteſtatem ;* Sic Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 7. *num.* 9. Reginald. *lib.* 31. *n.* 227. Guttier. *de matrim. c.* 56. *n.* 8. Layman *lib.* 3. *tr.* 10. *cap.* 4. *num.* 9. & alii paſſim cum Barboſa *loc. cit. num.* 15. Immo 19
denunciationes valide fieri poſſunt etiam extra Eccleſiam , & Miſſarum ſolemnia , ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit , ut ad multorum notitiam perveniat ; *Sic doctores mox citat.* propter eamdem rationem . Denun- 20
ciationes Matrimoniales ex juſta cauſa poſſunt

etiam fieri diebus feſtivis, dum cantantur Ve-
ſperæ; Sac. Congreg. Concil. *in Avenionen.* 25.
21 *Octobr.* 1586. *lib.* 4. *decreti fol.* 188. Denuncia-
tiones Matrimoniales an fieri debeant in Miſſa
Parochiali, vel Conventuali in illa Eccleſia,
quæ eſt ſimul Parochialis; & Collegiata, re-
linquitur Parochi arbitrio, quando pro utra-
que eſt populi concurſus; Sac. Congr. Concil.
22 *in Novarien.* 1. *Julii* 1724. Denunciationes Ma-
trimoniales poſſunt fieri eo tempore, quo nu-
ptiæ prohibentur. Sacra Congreg. Epiſcop. 18.
23 *Decembr.* 1589. Vicarius Generalis non poteſt
impedire, ne Parochus faciat Marrimonii de-
nunciationes abſque ſua licentia; Sacra Congr.
Concil. 27. *Maii* 1627.
24 Denunciationes faciendæ ſunt a proprio con-
trahentium Parocho, vel ab alio ſubſtituto ab
ipſo Parocho, textu expreſſo in Concil. Tri-
dent. *loc. cit.* ibi: *A proprio contrahentium Pa-
rocho*, & ſic communis Doctorum. (*a*)
25 Si ſponſi ſint ex diverſis Parochiis, debent
fieri denunciationes in utraque Parochia. Sic
deciſum fuiſſe a Sac. Cong. Conc. refert Sanch.
lib. 3. *diſp.* 6. *n.* 4. & Boſco *p.* 5. *diſp.* 21. *ſect.*
10. ex Farinac. his verbis: *Quando Matrimo-
nium contrahitur inter duos de diverſis Parochiis,
debent in ambabus fieri denunciationes*. Et ſic etiam
ſtatuitur in Rituali Romano de Sacramento Ma-
trimonii, ibi: *Si vero vir, & mulier Parochiæ
ſint diverſæ, in utraque Parochia fiant denun-
26 ciationes*. Si contrahentes plura habuerint do-
micilia, ſeu plures Parochias, debent fieri de-
nunciationes in Parochia, in qua actu habitant
cum vero animo ibi permanendi, ut ſalvetur
diſpoſitio Concil. Trid. quod denunciationes
fiant *a proprio contrahentium Parocho*, qualis
eſt Parochus, in cujus Parochia contrahentes
habitant tempore, quo Matrimonium inten-
dunt contrahere, ut teſte Boſco *p.* 5. *diſp.* 11.
ſect. 10. *n.* 400. declaravit Sac. Congr. his ver-
bis: *Proprius Parochus eſt, in cujus Parochiis
contrahentes habitant tempore, quo Matrimonium
27 contrahitur*. Ab aliis autem Parochiis, in qui-
bus habitarunt in ætate capaci contrahendi Ma-
trimonium, vel canonica impedimenta ad ipſum,
debent referre ſuum proprium ſtatum liberum
legalitate illius Parochiæ, & Diœceſis Ordi-
narii munitum, & exaratum ad normam In-
ſtructionis a ſuprema, & univerſali Inquiſitio-
ne editæ 21. *Auguſti* 1670. & a Clemente X.
confirmatæ in ſua Conſtitutione incip. *Cum
alias*, ſeu etiam ad normam Litteræ Encycli-
cæ a Sacra Congregatione S. Officii directæ
omnibus Ordinariis ſub die 31. *Octobris* 1699.
Denunciationes Matrimonii contrahendi inter 28
exteros non ſunt faciendæ a Parocho ſine li-
centia Ordinarii; Sacra Congregat. Epiſcop.
& Regul. 20. *Decembris* 1692. *Et Sacra Con-
gregatio Sancti Officii in dicta Inſtructione ſub
num.* 7. Denunciationes in Miſſarum ſolemniis 29
publicare non poſſunt Regulares. Sic deci-
ſum fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii re-
ferunt Lezana *in Summ. quæſt. Regul. cap.* 12.
num. 41. *verſ. ad* 6. & Barboſa *in Summ. Apo-
ſtolicar. dec. verb. Denunciationes Matrimoniales
num.* 5.
Ex juſta cauſa poteſt Ordinarius remittere 30
denunciationes Matrimoniales; Concil. Trid.
cit. ſeſſ. 24. *de reform. matrim. c.* 1. ibi: *Niſi
Ordinarius ipſe judicaverit, ut prædictæ Denun-
ciationes remittantur, quod illius prudentiæ, &
judicio S. Synodus relinquit*. Tales denunciatio- 31
nes poteſt remittere etiam Vicarius Generalis
abſque ulla ſpeciali commiſſione, aut manda-
to; Vicarius enim Generalis eſt vere Ordina-
rius, habetque veram Juriſdictionem Ordina-
riam, & quidem eamdem cum Epiſcopo; *arg.
c. Romana* §. 1. *de appellat. in* 6. juncta Gloſſ.
ibid. verb. Generaliter, & alia Gloſſa *in c. Li-
cet* 2. *verb. Officialem, de Offic. Vicarii in* 6. &
ideo a Vicario Generali non datur appellatio
ad Epiſcopum, textu expreſſo *in c. Non puta-
mus* 2. *de conſuetudine in* 6. ibi: *Non putamus
illam conſuetudinem quantocumque tempore de fa-
cto ſervatam conſonam rationi, quod ab Officiali
Epiſcopi ad eumdem Epiſcopum valeat appellari:
Ne ab eodem ad ſeipſum, (cum ſit idem audi-
torium utriuſque) appellatio interpoſita videatur*.
Et ſic fere communiter tenent Doctores cum
Barboſa *loc. cit. num.* 29. De Juſtis *loco cit. n.*
202. Sanchez *l. c. n.* 10. plurimos alios citan-
tibus. Sic etiam diſpenſare poſſunt in denun- 32
cia-

Notæ Romani Theologi.

(*a*) Recte prorſus hic docet Auctor, denunciationes, quæ Matrimonium præcedere debent, faciendas eſſe a proprio contrahentium Parocho, juxta Concilii Tridentini doctrinam, vel ab alio ſubſtituto ab eodem Parocho; ubi advertendum eſt, ſubſtitutum a Parocho ad denunciationes faciendas Sacerdotem eſſe debere, neque ſufficere Parochum quidem ſubſtitutum, ſed Diaconum; id ſiquidem contrarium foret determinationi Concilii Tridentini.

Digitized by Google

ciationibus Matrimonialibus omnes alii Prælati Eccleſiaſtici, ſeu Abbates, qui juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in aliquo Territorio obtinent ſine ulla ſubjectione ad aliquem Diœceſanum ; iſti enim ſunt vere Ordinarii ; *l. More majorum*, *ff. de juriſd. omn. Jud. c. Ordinarii 3. de offic. Ordinar. in 6.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Locorum*. Omnis autem Ordinarius habet talem poteſtatem , quia cum Tridentinum *d. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. c. 1. indiſtincte* loquatur de Ordinario, de eo indiſtincte venit intelligendum ; *arg. c. Quia circa 22. de Privileg.* Sic Sanchez *lib. 3. diſp. 7. n. 4.* Navarrus *lib. 4. conſil. de clandeſtin. diſpenſat. conſil. 2.* Reiffenſtuel *lib. 4. decret. tit. 5. n. 34.* De Juſtis *loc. cit. n. 207. & ſequent.* cum plurimis aliis,
33 Barboſa *loc. cit. n. 30. & ſequent.* Et quamvis Rebellius, Armend. Garcias, Hurtado, & alii referant declaratum fuiſſe contrarium a Sacra Congregatione, tamen ab ipſa declaratione receſſum fuiſſe patet ex alia reſolutione Sacræ Congregationis Concilii a Sanctiſſimo approbata, & emanata ut ſequitur . *In una Nullius, ſeu Baren. die 23. Martii 1624. Sacra Congreg. cenſuit referendum S. D. N. qui Sanctiſſimus ejuſdem Sacræ Congregationis audita ſententia , declaravit præfatos inferiores Nullius Diœceſis proprium Territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes utique poſſe legitimis ex cauſis denunciationes Matrimoniales remittere* . Sic refert Panimoll. *part. 3. deciſ. 173. adnotat. 1. n. 3.* Immo contrariam declarationem non fuiſſe uſu receptam , utpote quia ubique Prælati habentes jura Epiſcopalia utantur facultate remittendi denunciationes ex rationabili cauſa, ſubdit Boſſius *de Matrim. cap. 7. 1. 16. n. 42. verſ. ſed illa Declaratio*, & ipſe Panimoll. *loc. cit. num. 5.*

34 Epiſcopus, & quilibet alius Ordinarius, in cujus Diœceſi celebrandum eſt Matrimonium, poteſt cum utroque Sponſo diſpenſare , licet unus ſit alterius Diœceſis , dummodo ſaltem Ordinarius alterius contrahentis teſtetur in ſua Diœceſi nullum ſubeſſe impedimentum ; Remiſſio enim Ordinarii , in cujus Diœceſi Matrimonium eſt contrahendum, unmquam ſufficit, niſi Ordinarius alterius contrahentis, vel ipſe etiam remittat , vel ſaltem teſtetur in ſua Diœceſi nullum ſubeſſe impedimentum , ut cenſuit Sacra Congr. Concil. *in una Vicen.* prout etiam ſtatutum fuit in Concilio Meclinienſi Romæ approbato *de anno 1570. in tit. de ſponſal. c. 3. & ſeq.* de quo Boſſ. *de Matrim. c. 7. §. 18. & 19.* Sic refert, & tenet Panimoll. *loc. cit.*
35 *num. 2.* Archiepiſcopus non poteſt remittere denunciationes Matrimoniales in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, niſi quando coram eo pendet lis in gradu appellationis ſuper facto Matrimonii, vel ex gravamine non remittendi ex cauſa denunciationes , & in executione ſuæ ſententiæ : Ipſe enim Archiepiſcopus non eſt Ordinarius in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum , niſi in cauſis ſibi devolutis per appellationem , & in caſibus expreſſis *in c. Paſtoralis, de offic. Ordinar.* vel dum actu Diœceſes viſitet Suffraganeorum , ejuſque Subditorum ; Segura *in Director. Jud. 2. p. 2. c. 15. num. 50.* Boſſ. *de Matrim. cap. 4. §. 19. n. 51. & cap. 7. §. 19. per totum* . Spin. *de teſtam. gloſſ. 15. num. 38. & 39.* Panimoll. *loc. cit. num. 18. & 19.* Barboſa *loco cit. n. 125.* Sanchez, Pontius, & alii paſſim. Epiſcopus, ſeu 36
alius Ordinarius poteſt alteri delegare facultatem diſpenſandi in Denunciationibus ; Poteſt enim hoc facere omnis habens ordinariam juriſdictionem; eo vel maxime quod quando fuit Ordinariis conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus , non fuit electa induſtria perſonæ , quando delegatio fit perſonæ incognitæ , & indeterminatæ , ut quando fit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicuti accidit in facultate conceſſa Ordinariis ad diſpenſandum in denunciationibus ; Sic Sanchez *lib. 3. diſp. 7. n. 10.* Reginald. *lib. 31. n. 235.* Couinch. *diſp. 27. num. 35. concluſ. 3.* & cum plurimis aliis Barboſa *loc. cit. num. 36.* Vicarius Generalis, 37
quamvis non poſſit facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare generaliter , ex quo non poſſit conſtituere alium Vicarium Generalem ; *cap. Clericos, de offic. Vicarii*, poteſt tamen unam , vel alteram cauſam delegare ; Barboſa *loco cit. n. 37.* Bonacina *de Matrimon. q. 2. punct. 6. num. 7.* cum Sanchez , Guttier. Reginald. & aliis.

Ad hoc, ut Epiſcopus, & quilibet alius Or- 38
dinarius licite diſpenſet in Denunciationibus, requiritur juſta , & rationabilis cauſa ; ſine enim juſta , & rationabili cauſa diſpenſatio non eſt diſpenſatio , ſed diſſipatio , ut recte dicit Sanctus Bernardus *lib. 3. de conſid.* paulo ante finem, allegans verba Divi Pauli *1. ad Corinth. cap. 4.* *Quæritur inter diſpenſatores , ut fidelis quis inveniatur ; Ubi neceſſitas urget , excuſabilis diſpenſatio : Ubi utilitas provocat , diſpenſatio laudabilis eſt : Utilitas dico communis, non propria ; Nam cum nihil horum eſt , non plane fidelis diſpenſatio , ſed crudelis diſſipatio eſt* .
Unde Ordinarius remittendo dictas denuncia- 39
tiones ſine juſta, & rationabili cauſa, peccaret mortaliter , quia ageret contra legem in

materia gravi ; cum enim Concilium *cit. ſeſſ.*
24. *de reform. matrim. cap.* 1. hoc negotium
relinquat prudentiæ, & judicio Ordinarii, ita
ut ſi expedire judicaverit, diſpenſet, intelligi
debet , ut ejuſmodi arbitrium ſit prudentiale,
& regulatum ; Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 8. *num.*1.
Trullenck *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 9. *n.* 5.
De Juſtis *lib.* 2. *cap.* 19. *de Matrimon. clandeſt. num.* 132. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.*
3. *num.* 28. & cum aliis Barboſa *ſuper Trid.*
ſeſſ. 24. *cap.* 1. *de Reform. Matrim. num.* 60.
40 Non tamen neceſſe eſt , ut Ordinarius hujuſ-
modi cauſas cognoſcat judicialiter , ſed ſuffi-
cit , ut ex informationibus extrajudicialiter
habitis ſibi videatur juſtam diſpenſandi cau-
ſam adeſſe , ut bene advertunt Sperell. *deciſ.*
109. *num.* 50. Sanchez *loc. cit. num.* 4. Barboſa
l. c. num. 61. De Juſtis *l. c. num.* 135. Regi-
nald. *l.* 31. *cap.* 32. *num.* 234. Riccius, Bo-
41 nacina , & alii . Epiſcopus , ſeu Ordinarius
non ſolum poteſt tunc diſpenſationem conce-
dere, dum eſt in ſua Diœceſi, ſed etiamdum
eſt extra illam , quia hujuſmodi diſpenſatio
non eſt actus juriſdictionis contentioſæ, ſed vo-
luntariæ ; Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 8. *n.* 6. *verſ. Se-
cundo infertur*, De Juſtis *loc. cit. n.* 139. Pyrr.
Corrad. *Praxis diſpenſat. Apoſtolicar. lib.*7. *c.*7.
n. 27. & alii paſſim. Epiſcopus, ſeu Ordina-
rius non poteſt ratione hujuſmodi denunciatio-
num remiſſionis, ac diſpenſatione præciſe im-
ponere aliquam pecuniariam mulctam ; San-
chez *lib.* 3. *diſp.* 10. *n.* 9. Filliuc. *tract.* 10.
part. prima c. 5. *n.* 180. Averſa *q.* 7. *ſect.* 2. *verſ.*
Dumque Prælatus, Boſſa *c.* 7. *n.* 105. De Juſtis
42 *l. c. n.* 200. & alii . Et ratio eſt, quia Con-
cilium Tridentinum concedit quidem diſpenſan-
di facultatem, non tamen concedit , ut poſſit
Ordinarius obligationem legis in aliam mate-
riam commutare ; Immo *ſeſſ.* 25. *cap.* 18.
43 præcipit diſpenſationes gratis fieri debere. Ex-
cipe tamen niſi aliquod delictum præberet ju-
ſtam cauſam diſpenſandi, verb. grat. ob con-
cubinatum , vel deflorationem virginis, quia
tunc poterit non ratione diſpenſationis , ſed
in pœnam delicti aliquam mulctam injun-
gere ; Sanchez , & De Juſtis *locis citatis* , &
alii.
44 Juſtæ cauſæ principaliores diſpenſandi in hu-
juſmodi denunciationibus enumerantur. Prima
eſt periculum animæ , ut ſi duo concubinarii
velint Matrimonium contrahere , ut in bono
ſtatu conſtituantur , & periculum ſit , ne in-
terim , dum fiunt denunciationes , carnaliter
commiſceantur ; Sanchez *loco cit. n.* 17. Boſſ.
l. c. n. 93. Filliuc. *loc. cit. n.* 178. De Juſtis
loc. cit. n. 173. Secunda eſt, ſi quis in mortis 45
periculo conſtitutus velit concubinam ducere,
ſive ut ſecurior ſuus tranſitus reddatur , ſive
ut proles ex ea ſuſcepta legitima evadat ; San-
chez *loco cit. n.* 10. cum communi. Tertia eſt, 46
dum repentinus caſus offert rationem ſtatim
contrahendi Matrimonium , ut ſi qui in con-
cubinatu deprehenſi, eſſent plectendi a Judice,
& ideo ad effectum , ut Judici dicere poſſint
ſe eſſe conjuges & ſe eximere a pœnis , po-
terit ſuper denunciationibus diſpenſari ; Sanchez
loco cit. n. 16. Boſſ. *n.* 92. Filliuc. *num.* 178.
Quarta eſt , ſi quis eſſet ſtatim longe abitu- 47
rus, & ad reparandum honorem fœminæ, vel
ad prolem legitimandam vellet ex improviſo
ante diſceſſum contrahere ; Boſſ. *loco cit. n.* 92.
De Juſtis *loco cit. n.* 172. Quinta eſt, ſi aliqui 48
in concubinatu permanentes exiſtimantur tam-
quam vir, & uxor, quia verecundia , quam
haberent in publicando hujusmodi Matrimonio,
ſufficit pro cauſa diſpenſationis in ipſis denun-
ciationibus ; Sanchez *loco cit. num.* 5. Silveſter
verb. Matrimonium 6. *q.* 7. *diſt.* 2. Sexta eſt, 49
quando probabiliter timetur Matrimonium in-
juſte eſſe impediendum , aut per maleficia,
aut per parentum , vel aliorum fraudes ; Fran-
ciſ. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 1. *difficult.* 11.
num. 51. Marcell. Vulpe *in praxi judic. fori
Eccleſ. cap.* 15. *num.* 20. Barboſa *de offic. E-
piſcop. d. allegat.* 32. *num.* 41. Septima eſt , 50
quando inter contrahere volentes adeſt diſpa-
ritas conditionis, ætatis, divitiarum, & qua-
litatis , quando ſcilicet nobilis cum ignobili,
pauper cum divite, honeſtæ vitæ cum turpi,
& infami Matrimonium contraheret ; Sanchez
lib. 3. *diſp.* 9. *num.* 3. Navarr. *in manual. c.*
21. *num.* 70. *verſ. advertendum* ; Zerola *in
praxi Epiſcopali part.* 1. *verb. Matrimonium* §.
9. *in fine* ; Barboſa *loc. cit. n.* 46. Octava eſt, 51
quando Magnates contracturi ſunt Matrimo-
nium, quia cum magna deliberatione ſolet tra-
ctari, eorumque impedimenta valde nota ſunt,
ſi quæ adſint ; Sanchez *d. diſp.* 9. *n.* 6. De Ju-
ſtis *loc. cit. num.* 162. Jacob. de Graffis *in de-
ciſ. aureis part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 86. Barboſa *loc.
cit. num.* 45. Nona eſt, quando tempus, quo 52
nuptiæ prohibentur , inſtat , ita ut nequeant
omnes denunciationes præmitti ; Zerola *in pra-
xi Epiſcop. part.* 1. *verb. Matrimonium* §. 9. *in
med.* Reginald. *lib.* 31. *num.* 235. *verſ. quar-
ta*, Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.* 26. *nu.* 3.
Barboſa *loc. cit. n.* 48. Decima eſt , ſi virgo 53
ſit ſub tutela iniqui Tutoris , qui eam viro
ignobili, & diſparis conditionis tradere inten-
dit ; Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 9. *n.* 13. Genuenſ.
l. c.

Digitized by Google

loc. cit. verſ. quarta; Boſſ. *de Matrim. cap. 7. n.* 81. De Juſtis *loc. cit. n.* 160. Barboſa *loco*

54 *cit. n.* 42. Undecima eſt, ſi vir fœminam defloravit & damnum amiſſæ virginitatis reparare intendit, & ſi Matrimonium cauſſa præmittendi denunciationes differatur, periculum eſſet in mora; Sanchez *l. c. n.* 15. Barboſa *l. c. n.*

55 91. De Juſtis *loc. cit. n.* 182. Duodecima eſt, ſi periculum adſit, ut aliquis ex contrahere volentibus mutet voluntatem, & id tenderet in præjudicium animæ, ut quando Meretrix in lupanar expoſita velit Matrimonium contrahere, ut ſic a malo ſtatu, in quo reperitur, deſiſtat, & periculum adſit, ne ipſa, aut ſponſus mutet voluntatem, ſi contractus Matrimonii differatur, dum ſint factæ denunciationes; De Juſtis *loco cit. num.* 172. cum Sanchez,

56 Filliuc. & Averſa. Tertiadecima eſt, dum aliquis ex publicis denunciationibus, aut ex dilatione tot dierum timerent ſibi aliquod grave damnum, moleſtiam, aut amiſſionem alicujus notabilis commodi ſibi, vel ſuis conjunctis; Averſ. *q. 7. ſect. 2. verſ. Pluriſque*, De

57 Juſtis *loc. cit. n.* 174. Quartadecima eſt, Vitatio ſcandalorum ob aliquam factionem, quæ ceſſaret ſtatim ſecuto Matrimonio; Sanchez *loco cit. n.* 18. Stephanus a S. Gregorio *lib. 3. c.* 97. De Juſtis *loc. cit. n.* 176. Reiffenſtuel *loc.*

58 *cit. n.* 25. Quintadecima eſt, quando moraliter certum eſt, nullum adeſſe impedimentum, aut aliud obſtaculum, quia cauſſa, ob quam fuerunt ordinatæ denunciationes, ea fuit, ut impedimenta detegantur; ſi ergo moraliter certum eſt nullum adeſſe impedimentum, poterit in denunciationibus diſpenſari; Boſco *loco cit. n.* 146. De Juſtis *loco cit. n.* 161. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 27. & cum pluribus aliis a ſe citatis Sanchez *lib. 3. diſp. 9. n. 7.*

59 Epiſcopus, ſeu alius Ordinarius licet propter omnes ſupradictas cauſſas, vel alias conſimiles poſſit in denunciationibus Matrimonialibus diſpenſare, non tamen tenetur diſpenſare ſemper propter omnes; quia non omne, quod poteſtati Judicis committitur, id Juris neceſſitati ſubjicitur; *l. Quidquid* 4. *ff. de Judiciis*; diſpenſatio enim etiam legitima, & ex cauſſa facta, adhuc vocatur gratia, & miſericordia; *c. Licet Canon.* 14. *de elect. in* 6. ibi: *Poſſit Ordinarius diſpenſationis gratiam facere, cap. Didici* 15. *cauſ.* 1. *q.* 7. ibi: *Diſpenſationis enim gratia*; *c. Paſtoralis* 7. *de Cleric. excomm. miniſtrant.* ibi: *Niſi miſericorditer cum eis fuerit diſpenſatum*; adeoque ſi ſubinde ex ſola gratia, & miſericordia fit, non ſemper neceſſario fit; Sic Sanchez *lib. 3. diſp.* 10. *num.* 3. Pontius *lib. 5. cap.* 31. *num.* 6. Guttierez *lib.* 1. *Can. qq. cap.* 20. *num.* 33. Palao *de Sponſalib. diſp. 2. punct.* 13. §. 5. *num.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 41. & fere communis aliorum contra plures a Sanchez relatos, volentes quod Epiſcopus, ſeu alius Ordinarius ſemper teneatur diſpenſare, quoties intervenit aliqua juſta cauſſa diſpenſandi. Tenetur autem Ordina- 60

rius ſub mortali diſpenſare in denunciationibus, quoties diſpenſatio ſervit pro bono communi, & quoties conducit ad acquirendum notabile bonum privati, vel ad avertendum periculum incurrendi notabile damnum in bonis animæ, famæ, & corporis, aut fortunæ; & ratio eſt, quia Prælatus ex officio tenetur providere, & bono communi, & particulari ſubditorum, illorumque periculis obviare; ergo quoties diſpenſatio facit pro notabili bono acquirendo, aut pro notabili malo avertendo, tenetur ſub mortali Ordinarius illam concedere; Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp.* 10. *n.* 6. Guttierez *de Matrim. cap.* 57. *num.* 4. 5. Barboſa *de offic. Epiſcop. d. allegat.* 31. *num.* 51. *& ſuper Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. Matrimon.* Boſſ. *de Matrim. cap.* 7. §. 25. *num.* 103. *& ſequent.* Bonacina *de Matrim. qu.* 1. *punct.* 6. *num.* 7. Zipæus *lib* 4. *tit. de Matrim. & Sponſal. num.* 11. *verſ. & exiſtente cauſſa*, Hurtad. *De Matrim. diſp.* 5. *diffic.* 20. *num.* 7. *verſ. nos ergo*, Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *c.* 5. *num.* 179. Panimoll. *part.* 3. *dec.* 173. *annot.* 1. *num.* 44. De Juſtis *loc. cit. num.* 143. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 42. & alii plurimi. In præ- 61

dictis caſibus, in quibus tenetur Ordinarius diſpenſare, poteſt ab eo appellari de injuſta denegatione diſpenſationis, & quo ad effectum devolutivum, & quo ad effectum ſuſpenſivum, quia ille, cum quo eſt diſpenſandum, habet actionem ex præcepto legis, ut ſecum diſpenſet; Sanchez *lib.* 3. *ſect.* 10. *a num.* 12. & præſertim *n.* 20. Filliuc. *loco cit. num.* 181. Guttier. *loco cit. cap.* 57. *num.* 5. Pellicion. *q.* 6. *c.* 1. *pag.* 1035. *col.* 2. De Juſtis *l. c. num.* 147. & alii. In caſibus vero, in quibus adeſt juſta 62

cauſſa diſpenſandi, & non ſtricta, & rigoroſa obligatio diſpenſandi, tunc ſi Ordinarius nolit diſpenſare, poterit ab injuſta denegatione appellari ad effectum ſolum devolutivum, non autem ſuſpenſivum; Sanchez *dic. diſp.* 10. *n.* 19. *& n.* 21. Averſ. *q.* 7. *ſect.* 2. Filliuc. *loc. cit.* Stephanus a S. Gregorio *loc. cit. num.* 12. De Juſtis *loc. cit. num.* 148. & eo caſu Superior tenebitur vel diſpenſare, vel cogere inferiorem, ut diſpenſet; Sanchez, & Filliuc. *loc. cit.* Barboſa *d. allegat.* 32. *n.* 52. Hoſtienſ. *in ſumma*

Digitized by Google

lib. 5. *tit. de diſpenſat. n.* 2. Sperell. *deciſ.* 111.
n. 11. De Juſtis *loco cit. n.* 149.
63 In caſibus, in quibus neceſſaria eſt diſpen-
ſatio, vel pro legitimanda prole, ut ſi morti
proximus velit cum concubina contrahere, vel
ad evitandum periculum infamiæ, aliaque gra-
via imminentia ſcandala, & mala, & Ordi-
narius adiri non poſſet pro diſpenſatione, ſeu
injuſte, & indebite diſpenſationem denegaſſet,
& periculum eſſet in mora, tunc Parochus poſ-
ſet ſine denunciationibus Matrimonio aſſiſte-
re, non quidem diſpenſando, ſed declarando
eas non obligare in ſimilibus urgentibus caſi-
bus, quia neceſſitas nullam legem agnoſcit:
c. Conſilium 2. *de obſervatione jejuniorum*, ibi:
Cum non ſubjaceat legi neceſſitas, *&* *l. unic. ff.*
de offic. conſul. l. Aliquando 5. *ff. de Proconſul.*
Sic Squillant. *de obligat. Cleric. part.* 2. *num.*
124. Sanchez *diſp.* 10. *num.* 25. *&* 20. Lay-
man *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 11.
Filliuc. *loc. cit. num.* 182. De Juſtis *loc. cit.*
num. 144. Tanner *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 3. *n.*
132. Gobat *tract.* 10. *num.* 403. *& ſequent.*
Pontius *lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 7. Barboſa *d. al-*
legat. 32. *num.* 53. Averſa *qu.* 7. *ſect.* 2. *verſ.*
Si tamen, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 39. & ſic
contractum fuiſſe validum quoddam Matrimo-
nium cenſuit Sacra Congregat. Concilii *in una*
Mediolanenſi die 23. *Februar.* 1630. ut refert,
& tenet Pirr. Corrad. *in praxi diſpenſ. Apoſtol.*
64 *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 26. Hinc patet denuncia-
tiones non requiri ad validitatem Matrimo-
nii; cum per omiſſionem earum, etiam ſine
Ordinarii diſpenſatione, non reddatur nullum
Matrimonium, ut cenſuit Sacra Congregatio
Concil. *in una Mediolanenſi die* 24. *Septembris*
1591. tenoris ſequentis: *Sacra Congregatio Con-*
cilii cenſuit Matrimonium contractum non præ-
miſſis denuntiationibus, niſi aliud obſtet, irritum
non eſſe. Et in alia *Juriſdiction. de Menſe Nov.*
1587. *cenſuit omiſſione denunciationum, & con-*
tradictione Paroch adhibiti, non effici nullum Ma-
trimonium. Sic refert Panimoll. *par.* 3. *deciſ.*
173. *adnot.* 1. *n.* 1. & tenent communis Do-
ctorum, & continua praxis.
65 Poſt factas denunciationes, qui novit aliquod
impedimentum inter volentes contrahere, e-
tiamſi occultum ſit, & illud probare non poſ-
ſit, tenetur ſub peccato mortali vi talium de-
nunciationum manifeſtare, dummodo tamen
abſque ſuo gravi incommodo, aut præjudicio
id facere poſſit. Et ratio eſt, quia quivis te-
netur avertere ruinam ſpiritualem, & grave
peccatum alterius, atque irreverentiam Sacra-
menti, ſi commode, & abſque ſui præjudicio
poteſt; unde cum in caſu noſtro hoc poſſit,
ex quo revelando impedimentum facit, quod
alii contrahendo graviter non peccent, & ne
gravis irreverentia irrogetur Sacramento, quod
alias fieret, ſtat evidenter teneri ſub gravi ad
manifeſtandum; Ita Guttier. *Can. lib.* 1. *c.* 11.
n. 12. *&* 29. *& de Matrim. c.* 59. *n.* 9. Sanch.
lib. 3. *diſp.* 13. *n.* 2. Coninch. *diſp.* 27. *dub.*
7. *n.* 61. Reginald. *lib.* 31. *num.* 128. Reiffen-
ſtuel *l. c. num.* 49. Hurtad. *de Matrim. diſp.* 5.
diff. 21. Bonac. *de Matrim. qu.* 2. *punct.* 6. *n.*
20. Covarr. *de Sponſal. par.* 2. *c.* 6. §. 10. *n.*
21. Navarr. *in manual. c.* 21. *n.* 83. Barboſa
d. alleg. 33. *n.* 25. *& ſuper Trid. d. ſeſſ.* 24.
de reformat. Matrim. c. 1. *n.* 34. & alii paſſim.
Nec excuſabitur ab obligatione denunciandi, 66
quamvis ex ipſa denunciatione ſecuturum ſit
damnum tertio, & quamvis etiam ipſe ſolus
impedimentum ſciverit, vel ſub ſecreto acce-
perit, vel ab aliis dici audiverit, dummodo
perſonæ, a quibus dici audivit, ſint fide di-
gnæ; Non tamen ſi accepiſſet a perſona nil 67
certum ſciente, vel levi, vel ſi non memi-
nit a quibus dici audierit; Sanchez *libr.* 3.
diſput. 13. *num.* 7. Pont. *lib.* 5. *cap.* 34. *n.* 1.
Bonacina *loc. cit.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10.
part. 1. *cap.* 5. *num.* 185. Boſſ. *de Matrim. cap.*
7. *a n.* 164. Averſ. *q.* 7. *ſect.* 4. Barboſa *l. c.*
De Juſtis *l. c. n.* 211. *&* 212. Cognoſcens ali- 68
quod impedimentum, vel ſub ſecreto, vel oc-
cultum, ita ut ſolus ipſe noverit, & tale im-
pedimentum oritur ex infamia, aut peccato,
& contrahentes ſunt in bona fide, non tenetur
detegere, ſicut non tenetur impedimenta de-
nunciare cum gravi ſuo incommodo, vel alio-
rum ſcandalo; Barboſa *d. allegat.* 32. *n.* 26. *&*
ſuper Trident. loc. cit. n. 35. Chamerata *dub.*
27. *verſ.* 9. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 20. Ba-
ſil. Pont. *de impediment. Matrim. c.* 26. §. 4.
verſ. Denique, Hurtad. *d. de offic.* 21. *n.* 75.
F. Emanuel *in ſumma par.* 1. *cap.* 217. *n.* 9.
De Juſtis *loc. cit. num.* 222. & alii. Et quod
non teneatur impedimenta denunciare cum gra-
vi ſuo incommodo, vel aliorum ſcandalo eſt
communis cum Pontio *l.* 5. *c.* 34. *n.* 2. quia
Caritas non obligat magno cum damno pro-
prio avertere alterius damnum, ſive ſpiritua-
le, ſive aliud.
Denunciationes Matrimonii ſine gravi cau- 69
ſa non ſunt omittendæ; Benedict. XIV. tom. 1.
Conſtit. 35. incip. *Satis vobis* §. 5. Nec ſuper 70
trina denunciatione Matrimonii eſt facile di-
ſpenſandum; Idem *ibid.* Conſt. 85. incip. *Ni-*
mium §. 1. *&* 13. Diſpenſandi facultas adimi- 71
tur Nuncio Apoſtolico in Regno Poloniæ com-
mo-

72 moranti ; Idem *ibid.* §. 16. Denunciationum
lex pro contrahendis Matrimoniis in Servia,
& finitimis Regionibus eſt ſervanda ; Idem *ib.*
Conſt. 89. incip. *Inter omnigenas* §. 11.

Additiones ex aliena manu.

73 De origine Denunciationum Matrimonii,
vide, ſi lubet, Rouſſeaud de la Combe *in*
ſua Juriſprudentia Canon. verb. Ban de Maria-
ge ſect. 1. *n.* 1.
74 Mire inter ſe diſſentiunt Doctores de tem-
pore, quod a factis Denunciationibus ad Ma-
75 trimonium elabi debet, ut eæ repetantur. Alii
tenent, tunc demum eſſe repetendas Denun-
ciationes, quum annus elapſus eſt. Alii ſuffi-
cere arbitrantur, ſi elapſi ſint menſes quatuor,
76 ut Denunciationes repetantur. Alii, quos ſe-
quitur Auctor *n.* 15. duos menſes ſatis eſſe vo-
lunt pro repetitione Denunciationum. Et hunc
terminum ſtatuit D. Carolus Borromæus in
Concilio Mediolanen. V. *tit.* 17.
77 Nata inde eſt hæc varietas, quod in jure
nihil de hoc tempore ſancitum eſt. Ego cum
Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia*
Canonica, verb. Ban. de Mariage ſect. 3. *n.* 2.
cenſeo, terminum hunc dependere debere a
circumſtantiis, tum a prudentia Epiſcopi.
78 Quod ſi aliqua ſuſpicio ſit de novo aliquo im-
pedimento, repetendæ ſunt Denunciationes,
quamvis nec duo menſes ſint elapſi.
79 Tametſi nonnulli cum Auctore *n.*18. *& plur.*
ſequent. ſentiant, Denunciationes fieri poſſe die-
bus non feſtis, ſi magnus ſit Populi concur-
80 ſus, & quidem etiam extra Eccleſiam, tum
fieri poſſe in Eccleſia diebus feſtis, dum cele-
brantur veſperæ; Concilium tamen Tridenti-
81 num, ut obſervat Rouſſeaud de la Combe *in*
ſua Juriſprudentia Canonica, verb. Ban de Ma-
82 *riage ſect.* 3. *n.* 4. aperte contrarium eſt, eo
ipſo quod decrevit, ut fiant Denunciationes
diebus feſtivis inter Miſſarum ſolemnia.
83 Opinio Auctoris *n.* 31. quod Vicarius Gene-
ralis vi ſolius generalis commiſſionis Vicaria-
tus poſſit diſpenſare ſuper Denunciationibus,
plures habet contradictores, quos citat Leuren.
de Vicar. tract. 1. *ſect.* 3. *cap.* 3. §. 8. *q.* 161.
84 Sequitur autem mox laudatus Doctor eamdem
Auctoris opinionem, ſed una monet, poſſe
Epiſcopos ejuſmodi facultatem diſpenſandi ſu-
per Denunciationibus &c. ſibi ipſis reſervare
85 &c. *Unde*, inquit, *an Vicarius hic & nunc in*
dictis Denunciationibus remittendis diſpenſare va-
leat, colligendum ex mente Epiſcopi, & conſue-
tudine hujus, vel illius Eccleſiæ; ita tamen ut ſi
generali commiſſione Vicariatus, aut extra id ex-
preſſum non ſit ab Epiſcopo, aut aliud habeat di-
cta conſuetudo, id poſſit Vicarius.

Dum contrahentes ſunt duarum Diœceſum, 86
neceſſario requiri, ut diſpenſatio ſuper Denun-
tiationibus concedatur ab utroque Epiſcopo con-
tra Barboſ. Sanchez Bonacin. alioſque, quos ſe-
quitur Auctor *num.* 34. tenet Rouſſeaud de la
Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica, verb.*
Ban de Mariage ſect. 4. *diſt.* *n.* 6.
De cauſis, ex quibus concedi debet dicta Di- 87
ſpenſatio, confer Rouſſeaud de la Combe *in ſua*
Juriſprudentia Canonica ſect. 4. *diſt.* 2. ubi im-
probat cauſam illam, quam affert Auctor *n.*
42. imminentis temporis, quo nuptiæ celebrari 88
nequeunt, & pro ſe allegat D. Carolum Bor-
romæum in Concilio Mediolanenſi V.
Denunciationes non eſſe neceſſarias, adeoque 89
omitti poſſe, tenet Rouſſeaud de la Combe *in*
ſua Juriſprudentia Canonica, verb. Ban de Ma-
riage ſect. 4. *diſt.* 1. ſi celebratio Matrimonii
demandata ſit decreto alicujus ſupremi Tribu-
nalis.

DEPOSITIO. Vide verb. *Degradatio* per tot.

DEPOSITUM, DEPOSITARIUS.

DEpoſitum poteſt accipi & pro re depoſita, 1
& pro contractu. Depoſitum ſumptum
pro re depoſita definitur ſic : *Depoſitum eſt,*
quod cuſtodiendum alicui datum eſt ; *leg.* 1. §.
1. *ff. Depoſiti*. Depoſitum ſumptum pro con-
tractu, ſic definitur : *Eſt contractus, quo ali-*
quid alicui cuſtodiendum traditur, ſine mercede,
ut integrum reſtituatur, colligitur *ex cit. l.* 1.
juncta Gloſſa *verb. datum, & eſt in re com-*
munis. Depoſitum ut ſic dividitur in Judicia- 2
le, & Privatum ; Depoſitum Judiciale eſt,
quando res in judicio controverſa apud aliquem
tertium deponitur, ſeu ipſi committitur cuſto-
dienda, ut lite finita victori reſtituatur ; De- 3
poſitum Judiciale alio nomine dicitur *ſequeſtrum,*
ſeu *ſequeſtratio*, quæ ſequeſtratio poteſt eſſe vel
voluntaria, vel neceſſaria. Sequeſtratio volun- 4
taria eſt illa, quæ fit mutuo partium conſen-
ſu ; ut cum partes de aliqua re litigantes, ra-
tione ſcandali vitandi, vel alia de cauſſa, vo-
luntario, & mutuo conſenſu rem illam depo-
nunt apud tertium, ut eam interim cuſtodiat,
& poſtmodum tradat vincenti. Sequeſtratio ne- 5

ceſſaria econtra eſt illa, quæ fit auctoritate, & mandato Judicis, & dicitur neceſſaria, quia fit ſine communi partium conſenſu, ac plerumque altera parte invita, ſimulque quia neceſſe habent partes litigantes tali ſequeſtro
6 ſtare, eidemque obtemperare. Aliud genus depoſiti Judicialis aſſignatur, & contingit tunc, quando debitor offert creditori debitam pecuniam, & creditor eam recuſat accipere; tunc enim debitor ad uſuras, vel alias moleſtias evitandas, poteſt eam conſignare, ſeu deponere apud Judicem, textu expreſſo *in l. Acceptam, C. de Uſuris*, ubi ſubjungitur, quod hoc modo debitor, & a ſolutione legitimarum uſurarum, (ſeu intereſſe), & a periculo caſus fortuiti liberetur, & jus pignorum tollatur.
7 Depoſitum privatum eſt, quod fit privata partium auctoritate, ut quando apud privatum aliquem, de cujus fide, & diligenti cura deponens confidit, res aliqua deponitur, ut eam rite cuſtodiat.

8 Depoſitarius non poteſt uti re depoſita abſque conſenſu expreſſo, vel tacito ejus, qui depoſuit, alioquin furtum committere cenſetur, textu expreſſo *in l. ſi ſacculum, ff. Depoſiti*, ibi: *Si ſacculum, vel argentum ſignatum depoſuero, & is, penes quem depoſitum fuit, me invito contrectaverit, & depoſiti, & furti actio mihi in eum competet*. Sic etiam ſtatuit, §. *Furtum autem, Inſtitut. de obligat. quæ ex delicto naſc.* ibi: *Sive creditor pignore, ſive is, apud quem res depoſita eſt, ea re utatur, fur-*
9 *tum committit*. Notanter autem dicitur, *ſine conſenſu expreſſo, vel tacito ejus, qui rem depoſuit*, ut intelligatur, quod ſi depoſitarius bona fide exiſtimet Domino id non diſplicere, ſi utatur re depoſita, tunc peccabit utendo, nec furti actione tenebitur; & hoc multo magis, ſi Dominus expreſſam licentiam utendi conceſſerit; *cit. l. ſi ſacculum, §. ſi permiſſo meo, ff. depoſiti*.

10 Depoſitarius debet depoſitum cuſtodire, atque ſervare ea fide, cura, & diligentia, qua ſolet cuſtodire, & ſervare res proprias, textu expreſſo *in l. Quod nerva, ff. Depoſiti*, ibi: *Niſi tamen ad ſuum modum curam in depoſito præſtet, fraude non caret; Nec enim ſalva fide minorem iis* (depoſitis) *quam ſuis rebus di-*
11 *ligentiam præſtabit*. Depoſitarius tenetur rem depoſitam reſtituere talem, qualem accepit, ideſt non fractam, non comminutam, nec aliquo modo ſua imputabili culpa deterioratam, alioquin non videtur res reddita, & poteſt contra eum agi actione depoſiti; textu expreſſo *in l. 1. §. An in pupillum, ff. Depoſiti*, ibi: *Si res depoſita deterior reddatur, quaſi non reddatur, agi Depoſiti poteſt; cum enim deterior redditur, poteſt dici dolo malo redditam non eſſe*.

Hinc depoſitarius tenetur de dolo, & cul- 12
pa lata; *l. 1.* junct. Gloſſa, *verſ. Culpam, C. depoſiti*, ubi dicitur: *Qui depoſitum accepit, dolum ſolum, & latam culpam præſtare debuit*, concordat textus *in l. 1. §. In conducto, & §. ultim. ff. depoſiti, & cap. Bona fides 2. de depoſito*, ubi expreſſe dicitur, *bona fides abeſſe præſumitur, ſi rebus tuis ſalvis exiſtentibus depoſitas amiſiſti*, ubi autem bona fides abeſſe præſumitur, ibi præſumitur dolus adeſſe, nam contraria ſunt, ut expreſſe dicit Gloſſa *ibidem verb. Rebus tuis*. *Et eſt* 13
communis. Depoſitarius adeo tenetur de dolo, ut non valeat pactum de dolo non præſtando, talis enim conventio eſt contra bonam fidem, bonoſque mores tribuens peccandi licentiam, *l. 1. ff. Illud non eſt, ff. Depoſiti*, & conſimilis pactio de dolo non præſtando improbatur generaliter in omnibus contractibus; *l. Contractus, ff. de Reg. Jur. & l. ſi unus, §. Illud, ff. de pactis*, ibi: *Illud nulla pactione effici poteſt, ne dolus malus*
præſtetur. Hoc tamen intelligi debet ſolum 14
de remiſſione doli futuri; non vero de remiſſione doli præteriti, ut obſervat Gloſſa communiter recepta *in cit. §. Illud*; Et ratio diſparitatis eſt, quia per remiſſionem doli futuri animaretur quis ad male agendum, ſeu dolum committendum; ſecus vero per remiſſionem doli præteriti, ut de ſe patet, unde ſolæ pactiones de non præſtando dolo futuro, utpote in animæ detrimentum vergentes, improbantur, & non ſuſtinentur; *arg. cap. Pactiones factæ 8. de pactis*, ibi: *Quod etiam de aliis* (pactionibus) *eſt dicendum, quæ obſervatæ vergent in animæ detrimentum. Nam juxta legitimas ſanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, aut impoſſibilis de jure, vel de facto nullam obligationem inducit*.

Depoſitarius non tenetur de culpa levi, & 15
leviſſima. *Eſt communis*; *arg. cit. l. 1. C. depoſiti*, ubi expreſſe dicitur Depoſitarium teneri ſolum de culpa lata, & dolo, ibi: *Qui depoſitum accepit, dolum ſolum, & culpam latam præſtare debuit*; Et ratio eſt, quia in contractibus, qui celebrantur gratia dantis tantum, præſtatur ſolum dolus, & culpa lata, non vero culpa levis, & leviſſima; depoſitum autem regulariter fit tantum gratia deponentis, *l. ſi ut certo, §. Nunc videndum, ff. commodati*, adeoque &c. Excipiun- 16
tur tamen plures caſus, in quibus tenetur De-
po-

Digitized by Google

poſitarius etiam de culpa levi. Sic Gloſſa communiter recepta *in cap. Bona fides, de depoſito, verb. de culpa*, ubi plures tales caſus enumerat. Primo, igitur tenetur Depoſitarius etiam de culpa levi, quando expreſſe convenit, ut in depoſito etiam culpa levis præſtetur, textu expreſſo *in l. Depoſitum* 1. §. 6. *ff. depoſiti, vel contra*, ibi: *Si convenit, ut in depoſito, & culpa præſtetur, rata eſt contractus conventio, contractus enim legem ex conventione recipiunt*; & iterum ibidem *in* §. 35. ibi: *Sæpe evenit, ut res depoſita, vel nummi, periculo ſint ejus, apud quem deponuntur, ut puta ſi hoc nominatim convenit*, & conſimiliter habetur *in l. Juris gentium* 7. §. 15. *ff. de pactis, lib.* 2. *tit.* 14. ibi: *Si quis pactus ſit, ut cauſſa depoſiti omne periculum præſtet, Pomponius ait pactionem valere, nec quaſi contra juris formam non eſſe ſervandam*, & ibidem habetur *in Regul.* 85. *Juris in* 6. ibi: *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*. Se-
17 cundo, Depoſitarius tenetur etiam de culpa levi, ſi ſeipſum ad recipiendum depoſitum obtulit, & poſtmodum res depoſita culpa ſua licet levi periit; *citat. l. Depoſitum* 1. §. 35. *ff. Depoſiti; & cap. Bona fides* 2. *de depoſito*, ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *De culpa quoque teneris, ſi te ipſum depoſito obtuliſti*. Et ratio eſt, quia Depoſitarius ſe ipſum offerens ad recipiendum depoſitum, hoc ipſo ad diligentio-
18 rem cuſtodiam ſe ſe obligare cenſetur. Tertio, Depoſitarius tenetur etiam de culpa, levi, ſi mercedem pro cuſtodia recepit: *citat. l. depoſitum* 1 §.. *Si veſtimenta, & §. ſi quis ſervum, ff. Depoſiti, & citat. cap. Bona fides* 2. *de Depoſito*, ubi expreſſe dicitur, *de culpa quoque teneris . . . ſi aliquid pro cuſtodia recepiſſes*. Et ratio eſt, quia tunc datur actio ex condicto adverſus Depoſitarium, ex quo cuſtodiam rei in ſe recepit interveniente mercede pro tali cuſtodia, & ſic cum talis contractus ſit factus gratia utriuſque, ſcilicet Depoſitoris, & Depoſitarii, debet præſtari nedum culpa lata, ſed etiam levis; non vero culpa leviſſima, *argum. cit. l. ut certo*, §. *Inter-
19 dum, ff. commodati. Eſt communis*. Quarto tenetur Depoſitarius etiam de culpa levi, quando requiſitus, ut depoſitum redderet, eſt in mora reddendi; *l. ſi in Aſia* 12. §. 3. *ff. depoſiti, vel contra*, ibi: *Depoſitum quoque eo die, quo depoſiti actum ſit, periculo ejus, apud quem Depoſitum fuerit, eſt, ſi judicii accipiendi tempore potuit id reddere reus, nec reddidit; l. Quod te* 5. *ff. de rebus creditis, lib.* 12. *tit.* 1. ibi: *Quod te mihi dare oportuerat, ſi id poſtea perierit, quum per te factum erit, quo minus id mihi dares, tuum fore id detrimentum conſtat;* Immo ratione moræ in reddendo imputatur etiam caſus fortuitus, textu expreſſo *in cit. cap. Bona fides* 2. *de Depoſito*.

Depoſitarius non obligatur ad præſtandum 20
caſum fortuitum, exceptis tribus caſibus, ſi videlicet pactum, culpa (craſſa) vel mora culpabilis præceſſit caſum fortuitum, textu expreſſo *in citat. cap. Bona fides* 2. *de Depoſito*, ibi: *Pacto vero, culpa, vel mora prætendentibus, caſus etiam fortuitus imputatur*. Quod caſus fortuiti non imputentur, habetur expreſſe *in l. contractus* 23. *ff. de diverſis Regul. Juris antiq. lib.* 50. *tit.* 17. ibi: *Caſus . . . quæque ſine culpa accidunt . . . a nullo præſtantur;* & etiam *in cap. Cum gratia ſui* 1. *de commodato*. Quod autem ad caſus etiam fortuitos obligetur Depoſitarius ratione pacti, habetur etiam *in l. Depoſitum* 1. §. 6. *ff. Depoſiti, & in l. Juris gentium* 7. §. 15. *ff. de pactis, lib.* 2. *tit.* 14. *& in Reg.* 85. *Juris in* 6. Quod teneatur ratione culpæ præcedentis ad caſum fortuitum, habetur etiam *in cit. l.* 1. §. *Si rem, ff. eodem*, qui enim dat cauſſam damni, damnum dediſſe videtur. Quod teneatur ratione moræ culpabilis habetur, etiam *in l. ſi Aſia* 12. §. 3. *ff. Depoſui, & in l. Quod te* 5. *ff. de rebus creditis, lib.* 2. *tit.* 1. ſaltem ſi res alioquin non fuiſſet peritura apud dominum, ſi ſuo tempore reſtituta fuiſſet; Gloſſa *ibid. verb. Periculo*, juxta Gloſſ. *marg. litt. B.* nam mora cuilibet eſt nociva; *Regula* 25. *Juris in* 6. & expreſſe habetur *in l. Item* 11. §. *fin. ff. de re vindic. lib.* 6. *tit.* 1. ibi: *Sed eſt verius, ſi forte diſtracturus erat petitor, ſi accepiſſet, moram paſſo debere præſtari, nam ſi ei reſtituiſſet, diſtraxiſſet, & pretium eſſet lucratus*.

Depoſitor poteſt ſtatim quandocumque vo- 21
luerit depoſitum revocare, & Depoſitarius debet ſtatim rem depoſitam reſtituere, alioquin Depoſitor poteſt depoſiti actione agere, textu expreſſo *in l. Depoſitum* 1. §. 22. *ff. depoſiti, vel contra*, ibi: *Eſt autem apud Julianum lib.* 13. *digeſtorum ſcriptum, eum, qui rem depoſuit, ſtatim poſſe depoſiti actione agere. Hoc enim ipſo dolo facere eum, qui ſuſcepit, quod repoſcenti rem non reddat; Et in l. ſi quis* 11. *C. Depoſiti, vel contra*, ibi: *Si quis vel pecunias, vel res quaſdam per depoſitionis acceperit titulum, eas volenti, qui depoſuit, reddere illico modis omnibus compellatur; & in cap. Bona fides* 2. *de Depoſito*, ibi: *Sane depoſitori licuit pro volun-*

Digitized by Google

22 *luntate ſua depoſitum revocare*. Immo Depoſitor
poteſt reſtitutionem depoſiti ſui repoſcere, et-
iam antequam ſit elapſum tempus, pro quo
res depoſita fuit; cum enim Depoſitoris gra-
tia contrahatur, non prohibendus eſt pro ar-
bitrio revocare contractum, & mutare volun-
tatem; *cit. l.* 1. §. *ſi hic*, *&* §. *Proinde*, *ff.
depoſiti*; & Gloſſa *ib. verb. Mutare ad* §. *pen.*
ibi: *deponens pecuniam reddendam poſt tempus,
non eſt obligatus Depoſitario non repetere ante tem-
pus; & ideo poteſt mutare voluntatem, & ante
tempus repetere*.

23 Dantur autem plures caſus, in quibus De-
poſitarius rem depoſitam Depoſitori repetenti
ſtatim reddere non tenetur, ſed reſtitutionem
differre poteſt, vel etiam debet. Et primo
quidem, res depoſita non eſt ſtatim reſtituen-
da Depoſitori illam repetenti, quando aliquid
de novo emergit reſtitutionem impediens; *cit.
l. Depoſitum* 1. §. *Eſt autem*, *ff. Depoſiti*, ibi:
*Marcellus autem ait non ſemper videri poſſe dolo
facere eum, qui repoſcenti non reddat. Quid
enim, ſi in Provincia res ſit, vel in horreis,
quorum aperiendorum condemnationis tempore non
ſit facultas, vel conditio depoſitionis non extitit*.
24 Secundo ſi ex reſtitutione certe, vel probabi-
liter timetur ſecuturum damnum ſpirituale,
vel temporale ipſi Depoſitori, vel alicui alte-
ri, ut ſi furioſus repetat gladium a Depoſita-
rio, nam manifeſtum eſt, tunc non eſſe red-
dendum; *cap. Ne quis arbitretur* 14. *cauſ.* 22.
25 *qu.* 2. Tertio quando bona Depoſitoris ob ali-
quod crimen ſunt confiſcata, tunc enim non
ipſi Depoſitori, ſed Fiſco tradenda ſunt; *l. Bo-
na fides* 31. *in princip. Depoſiti*, Depoſitor enim
tali caſu amiſit jus repetendi ſuum Depoſitum.
26 Quarto, quando Dominus, & fur, qui rem
furto ablatam apud aliquem depoſuit, concur-
runt in illa repetenda, tunc enim res illa non
furi, qui eam depoſuit, ſed vero Domino eſt
reſtituenda; *cit. l. Bona fides* 31. §. *Incurrit*
27 *hic*. Si tamen Domino non comparente ſolus
fur rem furtivam depoſitam repetat, tunc eſt
ipſi reddenda; *l.* 1. *ff. ſi prædo*, *ff. Depoſiti*,
& cit. l. Bona fides 31. §. *Incurrit*, *verſ. Quod
ſi ergo*; Pithing *lib.* 3. *decr. tit.* 15. *num.* 7.
28 Reiffenſtuel *ibid. num.* 23. Quinto, quando fur
rem furatam depoſuit apud Dominum ejus igno-
rantem pro tunc rem eſſe ſuam, quam poſtea
ſuam eſſe cognoſcens non tenetur eam furi
repetenti reſtituere, ſed retinere poteſt: Im-
mo & ſi a Domino ignorante tradita ſit furi,
quaſi ex cauſa depoſiti, poteſt ab illo per con-
dictionem indebiti repeti: *cit. l. Bona fides*,
§. *ſi tamen*, *& ſeq. ff. Depoſiti*; Pithing *loco
cit. n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 24. Silveſter
verb. Depoſitum qu. 10. & alii.

Depoſitarius non poteſt retinere rem depoſi- 29
tam pro compenſatione alicujus ſui crediti er-
ga Depoſitorem; textu expreſſo in *l. ſi quis*
11. C. *Depoſiti*, *vel contra lib.* 4. *tit.* 34. ibi:
*Si quis vel pecunias, vel res quaſdam per depo-
ſitionis acceperit titulum, eas volenti, reddere
illico modis omnibus compellatur, nullamque com-
penſationem, vel deductionem, vel doli exceptio-
nem opponat, quaſi & ipſe quaſdam contra eum,
qui depoſuit, actiones perſonales, vel in rem,
vel hypothecariam prætendens, cum non ſub hoc
modo depoſitum acceperit, ut non conceſſa ei re-
tentio generetur, & contractus, qui a bona fide
oritur, ad perfidiam retrahatur*, *& cap. Bona
fides* 2. *de Depoſito*, ibi: *Sane Depoſitori licuit
pro voluntate ſua depoſitum revocare, contra quod
compenſationi, vel deductioni locus non fuit, ut
contractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam
minime referatur, licet compenſatio admittatur in
aliis, ſi cauſa, ex qua poſtulatur, ſit liquida,
ita quod facilem exitum credatur habere*, & con-
cordat *l.* 14. C. *de compenſatione*, *lib.* 4. *tit.* 31.
ubi Juſtinianus Imperator probatis juſtis com-
penſationibus eam expreſſe excipit, quæ fieri
poſſet occaſione depoſiti, ibi: *Excepta actione
depoſiti ſecundum noſtram ſanctionem, in qua nec
compenſationi locum eſſe diſpoſuimus*. Et ratio
patet ex ipſis textibus, quia Depoſitor rem ſuam
committit fidei Depoſitarii, ut illam ſibi fide-
liter, & diligenter cuſtodiat, donec revocetur,
& Depoſitarius ſe obligat ad talem rei cuſto-
diam, adeoque contra datam fidem agit, ſi
talem rem penes ſe depoſitam non reſtituat.

Ex depoſito facto penes Clericum, v. g. Ca- 30
nonicum, aut Religioſum, ſeu Rectorem Ec-
cleſiæ, vel Monaſterii, & dolo ſeu culpa lata
ipſius Depoſitarii perdito, non poteſt obligari
Eccleſia, vel Monaſterium ad reſarciendum
damnum, niſi res illa depoſita fuerit converſa
in utilitatem ipſius Eccleſiæ vel Monaſterii;
textu expreſſo *in cap. Gravis* 1. *de Depoſito*,
ibi: *Gravis illa querimonia uſque ad nos ſuper
depoſito tuo tibi hactenus denegato pervenit*; &
infra: *Cum enim non conſtet pecuniam tuam,
quam ille vir Belial furatus eſt, in Eccleſiæ uti-
litatem converſam, non debemus de jure contra
Canonicos ejuſdem Eccleſiæ præciſe intentare juſ-
ſionis inſtantiam, ut tibi eamdem reddant pecu-
niam, perſonæ, non Eccleſiæ commendatam*. Et
eſt communis Doctorum ſententia hac ratione
ex *Regul.* 76. *Juris in* 6. deſumpta, quod *de-*

lictum

Digitized by Google

liſtum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ
31 *redundare*. Notanter autem additum fuit: *Niſi*
res illa depoſita fuerit converſa in utilitatem ipſius
Eccleſiæ, vel Monaſterii, quia in tali caſu Ec-
cleſia, vel Monaſterium teneretur reddere id,
quod dolo, vel culpa Depoſitarii ad ipſam per-
venit ex depoſito, quia nemo debet locupleta-
ri cum alterius jactura; *l. Nam hoc* 14. *ff. de*
cond. & indeb. ibi: *Hoc natura æquum eſt, ne-*
minem cum alterius detrimento fieri locupletiorem.
Et *Regul.* 48. *juris in* 6. ibi: *Locupletari non*
debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura.
32 Sic etiam Eccleſia, vel Monaſterium obliga-
retur adinſtar aliorum Depoſitariorum, quan-
do Prælatus una cum Capitulo, ſeu Conven-
tu, depoſitum in ſuam fidem, & cuſtodiam
recepiſſet; Colligitur *ex cit. cap. Gravis* 1. *de*
Depoſito, & docet Gloſſa communiter recepta
ibid. verb. Perſonæ in fine. Prælatus enim, &
Capitulum repræſentant Eccleſiam; *arg. cap.*
Scire 7. *quæſt.* 1. *& cap. Requiſiviſti* 15. *de te-*
ſtament.

33 Depoſitarius ſi in periculo naufragii, hoſti-
lis incurſus, vel incendii, nequit res ſuas, &
alienas ſalvare, poteſt res ſuas pretioſiores ſal-
vare præ alienis minus pretioſis. *Eſt commu-*
nis cum Gloſſa *in l. ſi ut certo, verb. Salvas*
facere, ff. Commodati; Pirhing *lib.* 3. *Decretal.*
tit. 16. *num.* 16. Reiffenſtuel *ibid. num.* 40. Ab-
bas *ibid. cap.* 2. *n.* 2. Engel *ibid. n.* 9. Lay-
man *lib.* 3. *Theol. moral. tract.* 4. *cap.* 7. *n.* 7.
Azor. *p.* 3. *lib.* 7. *de commodato cap.* 7. *qu.* 6.
Leſſ. *lib.* 2. *de juſt. & jur. cap.* 27. *num.* 23.
& 27. Et ratio eſt, quia nemo tenetur pati
majus damnum proprium, ad evitandum mi-
nus alterius, tenetur enim quiſque prius ſibi
34 proſpicere, deinde proximo; Et in tali caſu
Depoſitarius ſalvando res proprias pretioſiores,
& deſerendo alienas penes ſe depoſitas, nihil
tenetur reſtituere, quia cenſetur abſque ſua
culpa, & caſu fortuito interiiſſe; *l. ſi ut cer-*
to, §. *Quod vero, ff. Commodati*, ubi Gloſſa
cit. verb. Salvas facere, & l. In rebus, §. 1.
ff. Commodati; Engel *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc.*
cit. n. 41. Laym. *loc. cit. n.* 7. Azor. *loc. cit.*
35 *cap.* 7. *qu.* 6. cum aliis paſſim. Si res depo-
ſitæ ſint pretioſiores rebus propriis Depoſita-
rii, & utraſque ſalvare non poſſit, tenetur
Depoſitarius eas præferre rebus ſuis vilioribus,
illaſque ſalvare poſtpoſitis propriis minoris pre-
tii. Sic Abbas, Pirhing, Reiffenſtuel, Leſſ.
Laym. *loc. cit. arg. l. Quod Nerva, ff. de De-*
poſito, l. ſi ut certo, §. *Quod vero ſenectute, ff.*
de commodato, caſ. Bona fides 2. *de Depoſito*.
Et ratio eſt, quia Depoſitarius ex prudentia,
& æquitate naturali tenetur adhibere circa res
penes ſe depoſitas, ſaltem eam diligentiam,
quam quiſque prudens circa res proprias adhi-
bere ſolet; certum eſt autem, quod quiſque
res ſuas pretioſiores præ vilioribus ſuis pericu-
lo eriperet, adeoque etiam debet res alienas
pretioſiores præferre ſuis minus pretioſis. De- 36
poſitarius, qui aliena pretioſiora propriis mi-
nus pretioſis præferendo paſſus eſt jacturam,
poteſt compenſationem damni exigere, quia
nemo tenetur cum ſuo damno conſervare rem
alterius, licet pretioſiorem, quando contractus
non eſt initus in gratiam recipientis, ſed po-
tius in gratiam dantis tantum, ut fit in de-
poſito; Quamvis enim Depoſitarius ex dictis
teneatur res alienas pretioſiores præferre rebus
ſuis vilioribus, illaſque ſalvare, poſtpoſitis
propriis minoris pretii, poteſt tamen id face-
re animo exigendi compenſationem jacturæ,
quam ideo paſſus eſt in propriis; *l. actione De-*
poſiti, ff. hoc tit. Leſſius *lib.* 2. *de juſt. & jur.*
cap. 27. *n.* 28. Molina *tract.* 2. *diſp.* 296. *n.* 4.
Pirhing *loc. cit. n.* 18. Reiffenſtuel *l. c. n.* 44.
Engel *loc. cit. n.* 9. & alii. Immo ſi Depoſi- 37
tarius non ſit moraliter certus ſe poſſe recu-
perare a Domino rei alterius pretium, ſeu
compenſationem damni ſeu jacturæ paſſæ in
præferendo rem alienam pretioſiorem ſuæ vi-
liori, ad id non teneretur, quia nemo in his
contractibus intendit ſe obligare ad expenſas
faciendas pro re aliena cum notabili, & gra-
vi ſuo detrimento, vel probabili periculo ejus,
ut recte docent Pirhing *l. c. n.* 16. & Tam-
bur. *in Decal. p.* 2. *lib.* 8. *tract.* 3. *cap.* 5. §. 7.
num. 4. Si res propriæ, & alienæ ſint æqualis 38
valoris, & nequeat Depoſitarius utraſque ſal-
vare, tunc poteſt Depoſitarius ſalvare proprias,
dimiſſis alienis. *Sic communis* cum Gloſſa *in*
l. ſi ut certo; verb. Salvas facere, ff. commo-
dati; Leſſ. *loc. cit. num.* 29. Molina *loc. cit.*
n. 7. Pirhing *loc. cit. n.* 17. Reiffenſtuel *l. c.*
num. 42. Et ratio eſt, quia quiſque magis ſe-
ipſum diligere debet quam proximum, adeo-
que Depoſitarius poteſt potius res ſuas, quam
alienas ſalvare, cum utraque ſunt æqualis va-
loris, eo vel maxime, quod depoſitum ſit in
gratiam ſolius Deponentis.

Additiones ex aliena manu.

Nec de Depoſito *miſerabili*, nec de Depoſi- 39
to *irregulari* agit hic Auctor. De utroque ta-
men breviter eſt differendum.

Depoſitum *miſerabile* in jure dicitur quando 40
aliquid naufragii, tumultus, vel incendii oc-
caſio-

caſione depoſitum eſt, ita ut unica deponendi
cauſa fuerit imminens periculum, *leg.* 1. §. 3.
ff. Depoſit. Sed Depoſitum hoc miſerabile, ut
recte monet Strykius *in uſu modern. Pandect.
lib.* 17. *tit.* 3. §. 1. non tantum in mox di-
ctis caſibus a jure expreſſis locum habet, ſed
& ad ſimiles extendendum, puta ſi fiat Depo-
ſitum ob incurſum hoſtium, ob aquarum in-
undationes, vel ſi peregrinans in gravi mor-
bo conſtitutus teneatur eligere fidem Hoſpi-
42 tis. Confer etiam Bargal. *de dol. lib.* 5. *cap.*
14. *num.* 38. Zuhn. *de Mendac. lib.* 2. *cap.* 26.
num. 2.

43 Illud vero ſingulare in hoc Depoſito occur-
rit, quod ex eo aliquando ob dolum agi poſ-
ſit in duplum, quum Depoſitarius doloſe De-
poſitum negat, in hæredem tamen tantum in
ſimplum ex dolo defuncti, niſi dolus proprius
concurrat, ubi itidem tenetur in duplum; *l.* 1.
§. 1. *& leg.* 18. *ff. Depoſit.*

44 Moribus vero hanc dupli pœnam exoleviſſe
tenet cum aliis Groenewegg. *de leg. Abrogat.
ad leg.* 1. §. 1. *ff. hoc tit.* Sed ei locum etia-
mnum eſſe debere ſentit Strykius *in uſu mo-*
45 *dern. Pandect. lib.* 17. *tit.* 3. §. 1. & ignoran-
tiæ, imprudentiæque Judicum adſcribendum
eſſe, quod hæc pœna communiter dictari non
ſoleat.

46 Depoſitum irregulare eſt, quando rei fungi-
bilis Depoſitæ uſus Depoſitario conceſſus eſt,
hac lege, ut ſufficiat tantumdem reſtituere;
Leg. 1. §. 34. *leg.* 24. *leg.* 26. *ff. Depoſit.* Con-
cedi autem poteſt uſus rei Depoſitæ, vel ta-
47 cite, vel expreſſe. Tacite, ſi pecunia depoſita
non fuerit obſignata, ſed potius Depoſitario
adnumerata, *leg.* 26. §. 2. *leg.* 29. *in princip.*
48 *ff. Depoſit.* niſi tamen tales nummi traditi ſint,
in quos propter eorum antiquitatem ſimilem-
ve cauſam cadere queat affectio; Bruneman.
49 *ad leg.* 24. *num.* 3. *ff. Depoſit.* Expreſſe, ſi ab
initio, vel ex poſt facto uſus pecuniæ, ſi De-
poſitario placuerit, conceditur, ubi antequam
utatur, manet Depoſitum; *leg.* §. 24. *ff. De-*
50 *poſit. leg.* 10. *ff. de Reb. Credit.* Sed ſi Depo-
ſitarius hoc urget, ſtatim fit mutuum; *leg.* 9.
51 *ff. de Reb. Credit.* In effectu intereſt, quod
Depoſitum ſit in concurſu privilegiatum, non
compenſabile, periculum non connexum ha-
beat ſecus ac in mutuo; Confer, ſi plura cu-
pias de hoc Depoſito irregulari; Stryk. *in uſu
modern. Pandect. lib.* 17. *tit.* 3. §. 1. & præ-
ſertim Maſcovium *de Depoſito irregulari*.

52 Nunc veniamus ad depoſitum regulare. Ve-
rum eſt, quod ait Auctor *num.* 12. quod pa-
ctum, ut ne de dolo agatur, haud valet in De-
poſito. At valet pactum, ut ne Depoſiti un-
quam agatur *leg.* 27. §. 3. *ff. de Pact.* quum 53
tamen vi ipſa id pactum ſit, ne de dolo aga-
tur: exiſtimat Jacobus Gothofredus *in leg.* 195.
ff. de Regulis juris, id inde promanare, quod
expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.
Sed an recte, aliorum judicio eſto.

Leges Romanæ infamia notant eum, qui 54
Depoſitum doloſe reſtituere recuſavit, & ob
dolum condemnatus eſt. An autem moribus
ob dolum condemnatus adhuc infamis ſit, quæ- 55
ſtio eſt inter Doctores. Negat Schilter. *exerc.* 56
28. §. 50. Affirmat vero Stryk. *in uſu modern.
Pandect. lib.* 17. *tit.* 3. §. 7.

Gravior quæſtio eſt, an exceptio retentio- 57
nis ob impenſas opponi queat Depoſito. Ne-
gativam ſententiam tenet Hann. ad Weſem-
bec. *tit. Depoſit. n.* 5. motus *lege* 11. *C. De-
poſiti*. At communior eſt opinio affirmativa,
modo impenſæ fuerint neceſſariæ; quum repe-
tens merito in dolo ſit, quod expenſas haſce
in ipſam rem depoſitam factas refundere nolit,
quo ipſo tamen beneficium huic tributum eſt,
quod rem meliorem recipiat; Brunemann. *ad
dict. leg.* 11. *num.* 6. Mantic. *de Ambigu. Con-
vent. lib.* 10. *num.* 5. & cum aliis Strykius *in
uſu modern. Pandect. lib.* 18. *tit.* 3. §. 9.

DESPERATIO. Vid. verb. *Virtus n.* 32.

D E T R A C T I O.

ARTICULUS I.

Detractio quoad ejus eſſe, & modos, quibus
fieri poteſt.

DEtractio eſt alienæ famæ occulta & inju- 1
ſta læſio, ſeu denigratio. *Eſt in re com-
munis*. Hinc ad uberiorem detractionis noti-
tiam advertendum venit, quod quamvis Ho-
nor, & fama quandoque ſumantur pro eodem,
revera tamen differunt. Nam fama eſt exiſti- 2
matio bona de aliquo, quoad aliquod ejus bo-
num, v. g. quo ad ejus virtutem, ſcientiam,
pulchritudinem, nobilitatem, favorem Prin-
cipum, divitias, & alia hujuſmodi, quæ ho-
minem commendant, & bonam de ipſo exi-
ſtimationem cauſſant. Honor autem eſt teſti- 3
ficatio quædam excellentiæ alterius; ideſt ex-
hibitio alicujus rei, velut in teſtimonium, &
recognitionem quamdam excellentiæ, quam
ha-

Digitized by Google

habet ille, qui honoratur; Ex quibus habes, quod fama conſiſtit in interna bona exiſtimatione; honor vero in externa ſignificatione noſtræ exiſtimationis de excellentia alterius.

4 Hinc ſi honor ſumatur prout includit famam, eique ſuperaddit teſtificationem, recte dicit Leſſius *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. quod honor ſit majus bonum, quam fama; Et e contra ſi fama ſumatur prout contradiſtincta ab honore; Cardin. de Lugo *de juſtitia diſp.* 14. *num.* 9. merito dicit famam prævalere honori, quia melius eſt interne haberi pro bono, quam externe tantum dici bonum, & interne haberi pro malo; Si enim daretur optio, quilibet ſanæ mentis mallet, quod alii bene, & honorifice de ſe in corde ſentirent abſque ullo ſigno, aut teſtificatione talis bonæ opinionis, ſeu exiſtimationis, quam quod bonam de ſe opinionem, ſeu exiſtimationem ſignificarent, in corde tamen male de ipſo ſentirent, juxta illud Matth. 15. & Marc. 7. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me;* Nunc autem, quia non cernuntur corda hominum, magis gaudet quis de honore, quam de fama ſola; quia ex honore arguit ſe habere etiam bonam famam apud eos, qui ipſum exterius honorant. At abſolute loquendo majus bonum eſſe famam, quam honorem ſecondum ſe, tenent Sotus 5. *de juſtitia quæſt.* 10. *art.* 2. Molina *tom.* 5. *diſp.* 26. *n.* 1. Lugo *loco cit. n.* 9. & alii.

5 Detractio varie dividitur. Primo dividitur ex parte voluntarii in detractionem formalem, & materialem. Detractio formalis eſt, quæ fit cum directa intentione alteri nocendi, ſeu alienam famam denigrandi; Detractio materialis eſt, quæ fit quidem abſque directa intentione, & voluntate alteri nocendi, vel ejus famam denigrandi, ſed tamen cum præviſo, vel prævideri debito periculo nocumenti, ſeu infamiæ alterius, adeoque non ſine indirecto voluntario, & intentione nocendi. Secundo dividitur ex parte modi detrahendi in detractionem directam,
6 & indirectam. Directa eſt illa, qua directe, & poſitive læditur fama proximi, & fit quatuor modis contentis in hoc verſu. *Imponens, augens, manifeſtans, in mala vertens*: primo ſcilicet imponendo alicui crimen falſum, ſecundo amplificando, ſeu exagerando crimen verum; tertio manifeſtando crimen occultum; quarto opus recte factum ſiniſtre interpretando, ſeu temere exterius judicando, ut de illo Lucæ 11. *In Beelzebub Principe Dæmoniorum ejicit Dæmonia.* Detractio indirecta eſt illa, qua ſolum indirecte, & quaſi negative læditur fama proximi, & fit etiam quatuor modis contentis in hoc alio verſu: *Qui negat, aut minuit, tacuit, laudatque remiſſe;* primo ſcilicet negando alterius bonum, ſeu recte factum, vel ejus dotes; ſecundo bonum, vel dotes alterius extenuando; tertio tacendo malitioſe bonum, vel dotes alterius eo loco, & tempore, quo tale ſilentium interpretatur ab aliis pro tacita vituperatione; quarto ita frigide, & ſimulate loquendo, ut talis laus potius cedat in diminutionem famæ alterius, ſeu ejus vituperium juxta illud Gellii *l.* 19. *Turpius eſt exigue, atque frigide laudari, quam inſectanter, & graviter vituperari.* Tertio dividitur detractio ex 7
parte circumſtantiarum in contumeliam, diffamationem, & ſuſurrationem. Contumelia 8
eſt injuria, qua alteri crimen falſum, vel verum occultum palam in ejus præſentia quaſi in faciem objicitur, & eſt gravior detractione, quia detractio lædit proximum in abſentia, contumelia in præſentia, atque adeo illa lædit ſolum famam, iſta vero famam, & honorem; Cum contumelia conveniunt *Convitium, & Improperium;* Similiter *Deriſio, & Subſannatio,* quæ motibus injurioſis corporis fieri ſolet, juxta illud *Proverb. 6. Annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum.* Diffamatio eſt de- 9
tractio famæ alterius publica, ſeu coram multis facta, & cum directa, vel indirecta intentione alterius infamiam in publicum propalandi. Suſurratio eſt prava oblocutio de pro- 10
ximo ad injuſte tollendam amicitiam ipſius cum aliis, diſcordiamque ſeminandam, juxta illud Eccleſiaſtici 28. *Suſurro, & bilinguis maledictus.*

Detractio calumnians, qua crimen falſum al- 11
teri imponitur, niſi excuſet materia levis, eſt ſemper peccatum mortale, quia falſitatem proponere in nullo caſu licitum exiſtit, cum mendacium ſit intrinſece malum, & ſi ſit in materia gravi, peccatum mortale; Unde merito Innocent. XI. die 2. Martii 1679. tres ſequentes condemnavit propoſitiones, quarum prior in ordine 30. ſic habet: *Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit.* Altera ordine 43. ſic ſonat: *Quidni nonniſi veniale ſit Detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere?* Et alia ordine 44. ſic dicit: *Probabile eſt non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat; Et ſi hoc non*

eſt

eſt probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia. (*a*)

12 Detractio non calumnians, ſed revelans tantum, qua alterius verum, ſed occultum crimen proditur, eſt peccatum mortale, quatuor concurrentibus videlicet; Primo, ſi adſit voluntarium perfectum; Secundo, materia gravis: Tertio, Res occulta; Quarto, Injuſtitia revelandi. His conditionibus, vel una earum deficiente, evadit peccatum veniale, aut excuſatur omnino a peccato. *Eſt communis*. Hinc

13 reſolves primo, quod defectu voluntarii perfecti, detractio, quæ de ſui natura eſſet peccatum mortale, redditur tantum veniale, aut excuſatur omnino a peccato, ſicuti patet in cæteris aliis peccatis. Divus enim Auguſtinus *lib. de vera Religione cap.* 4. ſic expreſſe ait: *Uſque adeo peccatum voluntarium eſt malum, ut nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium*. Etenim niſi dicamus ob imperfectionem actus, v. g. ob ignorantiam, aut inadvertentiam ad nocumentum proximi, vel ob vehementem paſſionem, aut præcipitantiam mentis, & linguæ, detractionem ſæpiſſime excuſari a mortali, adeo familiare eſt hoc vitium, quod totum pene genus humanum periclitabitur, ſiquidem, ut dicit Divus Jacobus in ſua Epiſtola Catholica *cap.* 3. *Lingua modicum quidem membrum eſt, ſed inquietum malum, quod nullus hominum domare poteſt*. Un-

14 de qui detrahunt ex naturali impetu pravæ conſuetudinis, & loquacitatis abſque omni advertentia ad damnum proximi, non peccant mortaliter in ipſo actu, licet peccent in ſua cauſſa, ſcilicet ipſa mala conſuetudine voluntarie contracta, & retenta, juxta generalem regulam communiter traditam a Doctoribus in materia de peccatis ex conſuetudine.

15 Reſolves ſecundo, quod defectu materiæ gravis detractio evadit ſolum peccatum veniale. Si enim levis ſit materia, ſive in ſe abſolute, ſive habita ratione circumſtantiæ perſonæ, utique excuſabitur a mortali, & evadet veniale ex parvitate materiæ, ſicuti in cæteris peccatis verſantibus circa materiam diviſibilem in levem, & gravem, juxta communem Doctorum ſententiam in materia de peccatis. Levitas autem, & gravitas materiæ detractionis attendi debent potiſſimum ex conditione perſonæ, quæ infamatur, quia fieri poteſt, ut 16
narrando defectus alicujus ſolum veniales, vel etiam naturales, ſpectata conditione, & ſtatu illius grave damnum quis inferat, & ſic graviter peccet, ut ſi qualificatum, & optimi nominis Religioſum mendaciis aſſuetum eſſe dicat, virum gravem ac conſularem dicat illegitime natum, ortum eſſe de genere hebræo, & hujuſmodi; Et e contra fieri poteſt, ut non ſit peccatum mortale referre peccata mortalia, quæ ob conditionem perſonæ non notabiliter famam lædant, v. g. ſi quis dicat militem habere concubinam, fuiſſe ebrium, pugnaſſe in duello, adoleſcentem eſſe prodigum, deditum amoribus &c. Sic communiter Doctores cum Layman *l.* 3, *tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 3. *n.* 3. Caiet. 2. 2. *q.* 73. *art.* 2. §. *Ad hoc dicitur*, Sot. *l.* 4. *q.* 6. *art.* 3. *circa* 4. *arg.*

Ad uberiorem hujus materiæ notitiam libet 17
hic afferre varios caſus particulares in praxi frequentiſſimos. Regulariter igitur non eſt mortale revelare defectus naturales animi, corporis, vel naturarum, v. gr. quod quis ſit ignarus, illegitimus, luſcus &c. niſi inde aliquod grave damnum ei ſequatur, quia tales non ſunt defectus mortales culpabiles. *Ita communis*. Similiter non eſt mortale narrare de- 18
fectus morales de aliquo in generali dicendo v. g. eſſe ſuperbum, iracundum, avarum, &c. quia audientes plerumque interpretantur de naturali propenſione, & defectu involuntario; nec oritur grave damnum famæ; S. Ant. *part.* 1. *t.* 8.

Nota ex Edit. Rom. 1766.

(*a*) Ad coercendam detrahendi licentiam, reſpuendaſque quorumdam caſuiſtarum ſententias, pio adfectu legat Chriſtianus caput 3. & 4. Epiſt. Cath. B. Jacobi Apoſtoli, teneatque hanc D. Thomæ doctrinam: *Si verba*, per quæ fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum neceſſarium, debitis circumſtantiis obſervatis, non eſt peccatum, nec poteſt dici detractio. Si autem proferat ex animi levitate, vel propter cauſam aliquam non neceſſariam, non eſt peccatum mortale: niſi forte verbum, quod dicitur, ſit adeo grave, quod notabiliter famam alicujus lædat, & præcipue in his, quæ pertinent ad honeſtatem vitæ, quia hoc ex ipſo genere verborum habet rationem peccati mortalis *Sum.* 2. 2. *queſt.* 73. *a.* 2. Nec ignorantia te excuſat (ab obligatione reſtituendi) ſi ſcire debuiſti ex facto tuo injuriam veriſimiliter poſſe contingere vel jactutam.

Digitized by Google

t. 8. *cap.* 4. Layman *loc. cit.* cum communi.
19 taliter tamen peccat, & detrahit, ſi quis de
determinata perſona in generali dicat, v. g.
ſe ſcire quid de illo, quod ſi dicat, ſit eum ma-
gno rubore affectus; quia audientes ex his,
& ſimilibus verbis arguunt de eo aliquod gra-
ve delictum afferens ei gravem infamiam. *O-*
20 *mnes*. Non eſt mortale de aliquo ignoto, vel
determinato male loqui, v. gr. in tali loco
eſſe multos improbos, in tali Collegio unum
Canonicum commiſiſſe grave crimen, v. gr.
Simoniam; Si tamen non ſit tale crimen,
quod in aliorum damnum redundet, quia tunc
ratione talis gravis damni in alios redundan-
tis erit mortale; Trull. *d.* 14. cum Az. Bo-
21 nac. Buſembau & aliis paſſim. Hinc qui di-
cit Religioſum talis Monaſterii, vel Ordinis,
hominem talis familiæ, tale, vel tale crimen
commiſiſſe, v. g. Adulterium, fornicationem,
& hujuſmodi, peccat mortaliter, quia licet
congregatio v. g. Regularium re ipſa non ma-
culetur ex unius Religioſi malitia, aut perfi-
dia, ſicut nec Collegium Apoſtolorum ex pro-
ditione Judæ, maculatur tamen apud homi-
nes ſimplices, & imperfectos, quibus id ſæpe
multiplici ſcandalo eſſe ſolet; S. Auguſtin.
Epiſt. 137. *ad Clerum Hipponenſem*, Layman
loc. cit. num. 12. Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *c.* 4.
22 *num.* 61. Molina, Navarr. & alii. Gravius
autem, & graviſſime peccat, qui Ordini ſeu
Congregationi alicui Religioſorum in commu-
ni, vel Monaſterio detrahit dicendo v. gr.
quod in eo male vivatur, non ſervetur Ob-
ſervantia Regularis, & hujuſmodi (niſi ta-
men ſit plane notorium) quia talis graviſſi-
mum damnum affert toti Religioni, ſeu Con-
gregationi, aut Communitati Religioſæ; Lay-
man *loc. cit. n.* 12. Trull. *d.* 12. Buſemb. *loc.*
23 *cit. n.* 15. Sot. Nav. & alii paſſim. Diffama-
tum in uno crimine de altero valde affini in-
famare, ut v. gr. dicere de adultero, quod
miſerit litteras amatorias, eſt tantum pecca-
tum veniale, quia tunc non notabiliter auge-
tur infamia; de diſparato tamen, & non con-
nexo, ſeu affini delicto infamare, eſt morta-
le, quia infamis in uno genere vitii, non
amiſit jus famæ in aliis virtutibus; Tanner.
d. 4. *de juſt. q.* 8. *d.* 7. *n.* 141. Leſſ. *dub.* 14.
24 Buſemb. *l. c. num.* 11. Navarr. & alii plures.
Ne nimis in longum adducantur conſimiles
caſus, ad dignoſcendum, an graviter, vel le-
viter peccetur in hujuſmodi materia, affertur
ſequens regula generalis adducta a meo Spo-
rer *l. c. n.* 59. *Quoties notabiliter fama alterius*
læditur, ſive defectus narratus ſit mortalis, ſive
venialis, ſive naturalis tantum, toties peccatur
mortaliter. Quoties vero leviter ſolum læditur
fama, peccatur venialiter: quando nihil lædi-
tur, quidquid dicatur, nihil peccatur ex hoc
capite.

Reſolves tertio, quod defectu rei occultæ de- 25
tractio evadit ſolum peccatum veniale; nam
crimen jam notorium referre apud alios jam
ſcientes, vel ſine dubio alias brevi ſcituros ſe-
cluſo alio maligno affectu, vel effectu malo,
eſt ad ſummum peccatum veniale, & ſæpe e-
tiam nullum peccatum; Quo ad alios vero
nondum ſcientes crimen alias notorium, dili-
genter eſt attendendum, qua notorietate ſit
notorium. Duplex enim eſt notorium, ſcili- 26
cet, notorium notorietate juris, & notorium
notorietate facti: Notorium notorietate juris
dicitur id, quod ſcitur per confeſſionem rei in
publico judicio, vel per ſententiam Judicis
jam publicatam; Notorium notorietate facti
dicitur id, quod per ipſam facti evidentiam
apud tot eſt ita notum, ut nulla tergiverſa-
tione celari poſſit; Gloſſa *in cap. Veſtra, de*
cohabitat. Cleric. & mul. Ut autem aliquid di- 27
catur notorium notorietate facti, aliqui di-
cunt ſufficere, quod ſciant decem, quia hic
numerus ſufficit ad conſtituendum populum,
ſeu turbam, & Parochiam; *l.* 4. *ff. de vi bo-*
nor. raptor. Alii dicunt ſufficere, quod ſciant
ſex, quia is numerus eſt plus, quam media
pars numeri requiſiti ad conſtituendum popu-
lum, ſeu turbam, & Parochiam. Alii vero,
quos ſequimur cum Abbate *in cap. Veſtra, de*
cohabitat. Clericor. & mulier. num. 16. Moli-
na *diſp.* 31. Layman *l. c. num.* 8. Lugo *diſp.*
14. *num.* 70. Spor. *l. c. n.* 68. dicunt, quod,
quando factum limites ſecreti, & occulti ita
egreditur, ut attenta quantitate communita-
tis, qualitate hominum, & humana imbecil-
litate, prudentis arbitrio cenſeatur impoſſibi-
le cohibere, quo minus in aliorum cohabitan-
tium, vel Viciniæ cognitionem deveniat, tunc
reſpectu illius Communitatis, vel Viciniæ cen-
ſebitur notorium, & publicum. Quare ſi Col-
legium conſtet octo incolis, ſufficit plerumque
quatuor, vel quinque crimen cognoviſſe, ut
Collegio notorium cenſeatur; Sin autem Col-
legium, vel Monaſterium conſtet viginti inco-
lis, ſufficiet octo cognoviſſe; Si centum ibi
inhabitent, ſufficiet quindecim, vel viginti
ſcire; In Oppido quadraginta domos conti-
nente, ſufficiet octo, vel decem diverſarum
domorum incolas tale crimen cognoviſſe; Si
Civitas quinquies mille habitatores contineat,
ſufficiet triginta, vel quadraginta per Civita-
tem

Digitized by Google

tem diſperſos de tali crimine loqui, ut notorium, ſeu publicum cenſeatur, ac de eo ulterius apud nondum illud ſcientes loqui liceat. His adnotatis.

28 Aſſero primo, Crimen notorium notorietate juris, poſtquam per condemnatoriam ſententiam Judicis publicatum eſt, omnibus aliis locis ſine injuria licite evulgari poteſt. *Eſt communis* cum Layman *loco cit. num.* 10. Molina *diſp.* 33. *concluſ.* 9. Navarr. *in Manual. cap.* 18. *num.* 26. Valent. *t.* 3. *d.* 5. *qu.* 17. *par.* 2. cum aliis ab ipſis citatis. Et ratio eſt, quia ſicut Magiſtratus in criminis vindictam jus habet privandi reum bonis fortunæ, & vitæ ipſius, ita etiam jus habet eum privandi bonis famæ; idque re ipſa facere decernit, quando reum publica ſententia coram populo condemnat, ita ut reus amittat tunc apud omnes omnino jus ad famam reſpectu illius criminis, de quo publice condemnatus eſt, ergo tale crimen evulgans non facit illi injuriam, & conſequenter non peccat contra juſtitiam. Immo per ſe loquendo, & ſecluſo alio malo effectu, neque peccat contra Caritatem, ut contra Sotum, Petr. Navarr. & alios probabilius tenent Molina, & Layman locis citatis; Sporer *loco cit. num.* 69. Leſſius, Tamburin. Dicaſtill. & alii plures, quia utitur jure ſuo, & licentia ſibi a Magiſtratu juſte conceſſa ad evulgandum ulterius crimen, ſaltem in locis eidem Reipublicæ ſubjectis, vel aliis vicinis, ſeu commercio conjunctis; Ideo enim publice damnantur rei, ut alii eorum exemplari condemnatione deterreantur; Quæ finalis ratio publicæ condemnationis currit, nedum pro locis eidem Reipublicæ ſubjectis, ſeu commercio conjunctis, ſed etiam pro locis remotiſſimis, uti cum Leſſio, Dicaſtill. advertit Tamburin. *l.* 9. *Dec. cap.* 3. §. 2. *num.* 11. Sporer *loco cit. num.* 69.

29 Aſſero ſecundo, Crimen notorium notorietate facti alicubi, aliis ejuſdem loci, ſeu Viciniæ id nondum ſcientibus manifeſtare, non eſt peccatum ſaltem mortale. *Sic communiter Doctorum* cum Scoto *in* 4. *d.* 15. *qu.* 4. *art.* 1. Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 5. Navarr. *cap.* 28. *n.* 10. Cajetan. *opuſcul.* 15. *reſponſionum*, *reſp.* 9. Layman *loc. cit. num.* 8. Sporer *loc. cit. num.* 70. Molin. *tract.* 4. *diſp.* 31. & 32. & aliis. Et ratio eſt, quia criminoſus cenſetur tunc ſpoliatus & jure, & poſſeſſione famæ ſuæ, quando crimen adeo manifeſtum eſt, ut moraliter impoſſibile videatur, quia in aliorum cohabitantium notitiam deveniat; expedit enim ad bonum publicum, ut unuſquiſque ab aliis cognoſcatur, qualis publice eſt, ne alii in ejus convictu, commercio, vel aliis actionibus humanis decipiantur; Unde recte obſervat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 11. *num.* 75. ex conſuetudine totius orbis nunquam homines putare ſe injuriam facere, ſi publica crimina aliis referant, per quod ſatis innuitur crimen ita notorium aliis referre, non ſolum non eſſe peccatum contra juſtitiam, ſed neque contra Caritatem, ſaltem mortale, per ſe loquendo, & præſcindendo ab alio malo affectu, ut cum aliis notant Tamburin. *lib.* 9. *Decalog. cap.* 3. §. 2. *num.* 12. Sporer *loc. cit. num.* 70. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *num.* 2759. & alii. Si 30
enim id faciat ex aliquo malo affectu, & effectu, ſcilicet ex gravi odio, vindicta, vel novo damno illius proximi, eſt peccatum mortale; ſi fiat ex mera loquacitate, eſt veniale; & ſi fiat ex zelo bono, vel ad alium bonum finem, nullum eſt peccatum, ut ex communi teſtatur Sporer *loc. cit. num.* 70.

Aſſero tertio, Crimen notorium non abſolute, ſed reſpective, & limitate, ad aliquem 31
ſolum locum v. g. privatam Communitatem, Collegium, Monaſterium, familiam, & hujuſmodi referre in alio loco, ad quem non erat de facili notitia perventura, eſt peccatum mortale contra juſtitiam. *Eſt fere communis* cum Molina *diſp.* 31. & 32. Soto *lib.* 5. *qu.* 10. *de juſtit. art.* 2. Layman *loco cit. num.* 8. Tanner. *tom.* 3. *diſp.* 4. *de juſt. qu.* 8. *Dub.* 7. *num.* 142. Et ratio eſt, quia licet criminoſus ſit Diffamatus in loco commiſſi criminis, in alio tamen loco, ad quem non de facili eſt alias perventura talis notitia, retinet juſte adhuc jus ad ſuam famam, adeoque tale crimen ſic referens infert ei injuriam contra juſtitiam. Secus probabiliter eſt, quando crimen eſt no- 32
torium in aliquo loco, ſeu Civitate ſimpliciter, & abſolute, quia tunc poteſt ſine ullo peccato, ſaltem gravi, referri in aliis locis remotis, vel litteris eo ſcribi; Si enim, ut obſervat Card. de Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 6. *n.* 81. aliquis ex loco remoto huc veniret, poſſet illi tale crimen narrari, ſicut aliis, qui in hac Urbe commorantur, quamvis hic rediens ad ſuam patriam notitiam illam ſecus delaturus eſſet; Cur ergo eidem in patria commoranti non poterit id ipſum per litteras ſcribi, vel ibidem eidem narrari, ſi quis ad ipſum illuc perveniret? Certe non magis fama læditur in uno caſu, quam in altero; ſola enim varietas loci non variat famæ læſionem, nec videtur diverſam obligationem inducere. Nec id diſplicet Patritio Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 71.

Digitized by Google

num. 71. Attamen contraria opinio eſt communior & probabilior, ut patet ex ipſo Sporer *loc. cit.* ubi dicit juxta communem DD. ſic tenere Sorum, Molinam, Petr. Navarr. Tannerum, Layman.

33 Aſſero quarto. Qui occultum alicujus crimen ſe ab aliis audiſſe narrat, non peccat ſaltem mortaliter, ſi abſque propria confirmatione, & propoſito nocendi referat, vel tales circumſtantiæ concurrant, ut credibile ſit audientes non eſſe credituros, quia in tali caſu abeſt periculum notabilis damni inferendi. *Eſt communis* cum Scoto *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 1. Navarr. *cap.* 18. *num.* 36. *&* 50. Layman *loco cit. n.* 7. Reiffenſtuel *tract.* 9. *diſt.* 6. *num.* 14.
34 Sporer *l. c. num.* 92. Si vero cum propria aſſeveratione, & confirmatione, iiſque circumſtantiis tale auditum crimen occultum narretur, ut narratio ſuo pondere fidem apud audientes mereatur, vel ſiniſtram ſuſpicionem generet, peccatur contra juſtitiam cum onere reſtitutionis, quia in tali caſu infertur notabile damnum proximo. Sic mox citati Doctores, Molina *diſp.* 30. Leſſius *cit. cap.* 11. *dub.* 5.
35 & alii communiter. Si autem in talis occulti criminis narratione tales circumſtantiæ concurrant, ut narratio per ſe quidem fidem non mereatur, is vero, qui narrat, animadvertat audientes, ſi non ex vi ſuæ narrationis, propria tamen levitate eſſe credituros, vel malam ſuſpicionem concepturos, non peccat quidem contra juſtitiam, ut defendunt S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 2. *cap.* 2. §. 3. Cajetan. *loco cit. art.* 2. Leſſius *loco cit. cap.* 11. *dub.* 6. Layman *loco cit. num.* 6. Tamburin. *lib.* 9. *Decalog. cap.* 3. §. 2. *n.* 5. quia ſic cauſa alterius malæ fidei non poteſt adſcribi tali narranti, cum audientes non ex pondere talis narrationis nibil moveris, ſed ex proprii animi levitate fidem adhibeant; qui enim *cito credit*, juxta illud Eccleſiaſtici *cap.* 19. *levis eſt corde*; Peccat tamen contra caritatem gravius vel levius juxta qualitatem materiæ; quia publici mali occaſionem præbet ſive reſpectu audientium, qui temere credendo ſcandalum patiuntur, ſive reſpectu infamati, qui famæ ſuæ jacturam apud eoſdem incurrit.

36 Aſſero quinto. Peccat mortaliter cum obligatione reſtitutionis, qui infamatum jam emendatum de præterito, & jam oblito crimine, denuo ſine juſta cauſa infamat. *Eſt fere communis* cum Sanchez *in Decalog. lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 40. *&* 60. Molina *diſp.* 33. *num.* 2. Lugo *loco cit. n.* 85. *& in reſponſ. moral. lib.* 4. *dub.* 46. Mendo *d.* 1. *a num.* 200. Layman *loco cit. num.* 8. Ovied. *de claritat. contract.* 11. *pag.* 10. §. 12. Tolet. *lib.* 5. *cap.* 65. contra Leſſium *dub.* 13. *in fin.* Et ratio eſt, quia ſicuti malis majoribus infamia facti contrahitur, & bona fama amittitur, ita contrariis bonis majoribus infamia facti abolerur, & fama bona recuperatur; adeoque ea ſemel per emendationem recuperata apud homines prioris ſceleris oblitos, injurioſe ſpoliatur recenſendo prius ejus crimen. Tum quia res illa, ut optime dicit Lugo *c. n.* 84. per oblivionem reducta omnino eſt ad eum ſtatum, quem habebat, antequam eſſet publica, & fama iterum juſte poſſidetur: ergo ſicuti nunc publicari non poterat, ſic nec poſtea poterit; Nam rem antea notoriam fuiſſe, facit quidem, quod tunc fuerit publica, ſed non facit, quod non etiam publica ſit; adeoque nunc vere eſt actu occulta, nec poteſt publicari ſine gravi injuria, & obligatione reſtitutionis.

Aſſero ſexto. Probabilius mortaliter peccat, 37
qui occultum alterius crimen ſine juſta cauſa manifeſtat uni, vel alteri viro prudenti, non ulterius divulgaturo. Sic Sotus *lib.* 4. *qu.* 6. *art.* 3. *& lib.* 5. *quæſt.* 10. *art.* 2. *concluſ.* 4. Molina *diſput.* 20. *num.* 7. Leſſ. *loco cit. dub.* 11. Layman *loco cit. num.* 6. Lugo *diſput.* 14. *num.* 51. La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *num.* 1197. Sporer *loco cit. num.* 63. Illſung. *t.* 4. *d.* 3. *num.* 105. & alii apud ipſos. Ratio eſt, quia revera, & rationabiliter plerique hanc famæ ſuæ jacturam magni æſtimant, & graviter ſentiunt, ſi de gravi ſcelere infamantur, etiamſi apud unum ſolum virum prudentem, & gravem non ulterius divulgaturum. Immo non pauci inveniuntur Religioſi, Clerici, ſubditi, aliique, qui mallent crimen ſuum occultum ſciri a centum aliis, quam a Prælato, Domino, vel Benefactore, a quo multum dependent. Si quis autem ſolatii, vel conſilii 38
tantum cauſa, & non intentione detrahendi, ſeu lædendi, alicui amico, vel conſiliario taciturno narret injuriam ab alio ſibi factam, ſeu grave crimen contra ſe commiſſum, non peccat mortaliter, etſi inde aliqua infamia proveniat auctori, ea enim eſt ipſi imputanda; Et ratio eſt, quia humana conditio non patitur, ut quis gravem offenſam recipiat, & non ſe doleat, vel quærat ſolamen, ſeu conſilium; & ſic a mortali excuſantur famuli, qui injurias ſibi ab heris ſuis; uxores, quæ a Maritis; filii, qui a Patre; Religioſi, qui a Prælatis; milites, qui ab Officialibus illatas, doloris tantum mitigandi cauſa referunt; Trull. *d.* 11. Leſſ. *d.* 12. Molin. *n.* 5. Dia-

Diana *p.* 2. *t.* 5. *reſol.* 32. Petr. Navarr. *l.* 2. *cap.* 4. *n.* 346. Laym. *l. c. n.* 6. Tanner Buſemb. & alii paſſim.

39 Aſſero ſeptimo. Defunctis detrahere, ſeu eorum gravia occulta crimina propalare eſt peccatum mortale ad reſtitutionem obligans; Molina *diſp.* 28. Leſſius *loc. cit. dub.* 21. Bonac. *d.* 2. *qu.* 4. *pag.* 2. *tomi* 2. *de reſtit. in partic. n.* 2. 2. Layman *loc. cit. n.* 13. Petr. Navarr. *loc. cit. n.* 351. Buſembau *l.* 3. *par.* 2. *dub.* 2. *n.* 13. & alii communiter. Et ratio eſt, quia tantum jus habent ad famam ſuam Defuncti, quantum Vivi, cum juxta communem exiſtimationem cenſeantur adhuc in ſua fama vivere; Unde ſicut illorum memoria capax eſt glorioſæ recordationis, ita & ignominioſæ detractionis; quod confirmat Scriptura Eccleſ. 7. *Mortuo non prohibeas gratiam*. Et ſic ſi quis illos tali bona fama, & gloria injuſte ſpoliet propalando aliquod occultum eorum grave crimen, ipſis detrahere cenſetur, & per hoc ad
40 reſtitutionem obligatur. Hinc etiam Hiſtoriographi contra juſtitiam peccant, ſi occulta
41 mortuorum crimina pandant. Quo tamen ad mortuorum crimina publica, jam oblivione ſepulta, ſeu ſepelienda, vel uno, ſeu altero tantum loco cognita, plus Hiſtoricis, quam aliis hominibus eſt conceſſum, ut ea ſcilicet ad perpetuam totius poſteritatis cognitionem publicis ſcriptis diffundant, partim ad aliorum exemplum, ac terrorem, partim ad rerum geſtarum notitiam conſervandam; Molina *l. c.* Sotus *cit. qu.* 10. *art.* 2. *& de ſecreto membr.* 1. *qu.* 2. *in fine;* Layman *loc. cit. num.* 13. Valent. *diſp.* 5. *qu.* 17. *p.* 2. Sa *verb. Infamare*
42 *n.* 4. & alii paſſim. Peccant autem Hiſtorici deſcribendo crimina mortuorum publica, & non referendo pœnitentiam, vel emendationem, ſi reſipuerint; Buſembau *loc. cit. num.* 9. & alii communiter.

43 Reſolves quarto, quod defectu injuſtitiæ revelandi, crimen occultum revelare non eſt peccatum; Ad hoc enim ut detractio, ſeu revelatio criminis occulti alterius ſit peccatum, requiritur potiſſimum injuſtitia revelandi, ut ſcilicet fiat abſque ulla juſta cauſa neceſſitatis, vel utilitatis gravis præponderantis damno
44 infamiæ alterius. Cauſæ autem juſtæ revelandi aliquod crimen verum occultum alterius ſunt præſertim quatuor ſequentes. Prima eſt bonum ipſius revelantis. Secunda eſt bonum audientium. Tertia eſt bonum ipſius delinquentis. Quarta eſt bonum Communitatis, vel
45 Reipublicæ. Propter primam cauſam, ſcilicet propter bonum ipſius revelantis poteſt quis licite occultum crimen proximi, vel injuriam ſibi factam revelare viro prudenti, & gravi, ut conſilium, vel auxilium, ſeu etiam in ſua afflictione ſolatium, & ſublevamen capiat, ſecluſo alio maligno affectu detrahendi, ſeu lædendi. *Eſt communis;* Dummodo tamen pro 46
quanto eſt ſibi poſſibile, cum minimo alterius damno fiat, ut ſi ſufficiat unus ad conſilium, ſeu ſolamen, non manifeſtetur pluribus; & ſi poſſit capi non nominata perſona, non nominetur. Sic recte limitant Layman *loco cit. n.* 5. Leſſius *loco cit. cap.* 11. *dub.* 12. Buſemb. *loco cit. num.* 5. Sporer *loc. cit. num.* 75. & alii. Sic a fortiori ad evadendam mortem, 47
vel gravia tormenta, ob crimen occultum alterius ſibi falſo impoſitum, poteſt quis licite manifeſtare crimen occultum alterius verum, extra ſigillum Confeſſionis Sacramentalis cognitum; *Eſt communis*. Nullimode autem licet 48
crimen falſum imponere proximo innocenti; ut patet ex propoſitionibus damnatis ab Innocentio XI. relatis ſupra *ſub num.* 10. Ita 49
enim ut quis officium, vel Beneficium ſibi, vel ſuis dignis aſſequatur, non eſt illicitum, ſaltem ſub gravi, competitoris non dignioris vitium occultum, quo ad tale officium, vel Beneficium inhabilior redditur, Collatori aperire; Navarr. *in cap. Inter verba num.* 854. Sa *verb. Infamare;* Tolet. *lib.* 5. *cap.* 65. Sporer *loco cit. num.* 76. & alii.

Propter ſecundam cauſam, ſcilicet propter 50
bonum audientium poteſt quis licite proximi occulta crimina, & incognitos defectus revelare ad audientium, inſtructionem, informationem, & cautelam, ut ſic a multis malis, damnis, & incommodis liberentur, cavendo ab occultis criminoſis, vel in ſua profeſſione imperitis, quos undequaque juſtos, & ſolos peritos in ſua reſpective profeſſione ante talem revelationem, ſeu manifeſtationem judicabant; Sic enim poteſt occultus fur, ſeu infidus ſervus manifeſtari iis, cum quibus ſolet frequentare, & inhabitare, & a quibus petitur pro ſervitiis hoc ſolo fine, ut a ſuis caveant latrociniis, ſeu domeſticis furtis, ſic occultus homicida poteſt indicari Judici, ut innocens eo crimine accuſatus liberetur; ſic imperitus Advocatus, Medicus, Confeſſarius, Artifex &c. & hujuſmodi poteſt ad cautelam manifeſtari iis, quibus damnum notabile inferri poteſt ex eorum imperitia; Dummodo tamen ſemper in ſimilibus abſit quilibet malignus affectus, & finis nocendi, ſed ſolum intendatur præcautio bonorum, & innocentium, a conſortio, & infectione malorum, & reſpective nocentium

Digitized by Google

tium occultorum , juxta illud Lucæ 12. *At-*
tendite a fermento Phariſæorum ; & Matth. 5.
Niſi abundaverit juſtitia veſtra pluſquam Scriba-
rum , & Phariſæorum , non intrabitis in regnum
cælorum ; Item Matth. 23. & alibi late mani-
feſtat eornm vitia ad audientium cautelam ,
& inſtrnctionem , ut ab ipſis caveant . Sic paſ-
ſim Doctores ; Adrianus *in 4. ubi de reſtitut.*
famæ ; Sotus *lib. 5. quæſt.* 10. *art.* 2. Navarr.
cap. 18. *num.* 31. Molina *diſp.* 34. Leſſ. *loco*
cit. dub. 9. Layman *loco cit. n.* 5. Sporer *loco*
cit. num. 79. & alii .

51 Propter tertiam cauſam , ſcilicet propter
bonum ipſius delinqnentis poteſt quis manife-
ſtare Superiori defectus occultos ſubditi , ut ſic
corrigatur , & emendetur ; ita poteſt quis ma-
niſeſtare crimen occultum filiornm Parenti-
bns , vel famulorum heris in ordine ad corre-
ctionem ; Sic nxor Marito , vel Maritus uxori
maniſeſtare poteſt , & ſæpe debet occnlta cri-
mina filiorum , vel famulornm , ut ſic corri-
gantur , & emendentur . Immo interdnm ex-
pedit in præſentia ipſius criminoſi coram aliis
amicis fidelibus , & caritativis , ſeu aliis con-
junctis ejns crimina revelare , ut communi om-
nium adhortatione ſaltem rubore confuſus ad
emendationem compellatnr . Et ratio eſt , quia
multo magis ſalns , & bonnm ſpirituale ipſius
criminoſi præferendum eſt ejus famæ , quando
ſine hujus aliquali læſione procnrari commode
non poteſt . *Eſt communis* cum Trull. *t. 2. l. 7.*
cap. 10. *d.* 11. Sporer *loco cit. n.* 80. Marchant
tract. 9. tit. 4. qu. 4. regul. 2. Buſembau *loco*
cit. num. 5.

52 Propter quartam cauſam , ſcilicet propter
bonnm commune Reipublicæ , vel Communi-
tatis , poteſt quis licite revelare occultum cri-
men , vel incognitum defectum alterius , quo-
ties ita neceſſe ad impediendum majus dam-
num Reipnblicæ , vel Communitatis . Immo
qnandoque tenetnr ex Caritate tale occultnm
crimen aperire , ut eſt ſi quis moliatnr prodi-
tionem Reipublicæ , hæreſim , Homicidia , fur-
ta , & hujuſmodi , quæ aliter impediri non
poſſunt , quam per revelationem factam iis ,
quibus intereſt ; Sic ſi homo improbus , & non
idoneus Juventuti ſit præferendus in Magiſtrum ,
animabus in Parochum , corporibus in Medi-
cum , cum multorum damno ſive ſpirituali ,
ſive temporali ; quia quilibet ordine Caritatis
tenetur magis avertere majus damnum Com-
munitatis , ſeu perſonarum innocentium , quam
perſonæ nocentis , dummodo quam poſſibile
eſt , fiat cum minima jactura aliena famæ ,
ſeu alterius gravis damni ; ipſum criminoſum
prius admonendo , ut ſibi caveat , fuga conſu-
lat , & hujuſmodi . *Sic communis* cum Molina
diſ. 24. Leſſ. *l. 2. cap.* 11. *dub.* 9. Navarr. *cap.*
18. *num.* 21. Layman *loco cit. n.* 5.

Detrahentes voluntarie , & ſine cauſa audi- 53
te , & cum facile poteſt , non impedire , eſt
peccatum mortale . *Eſt communis ;* & colligi-
tur ex Prov. 4. ubi expreſſe præcipitnr ; *Re-*
move a te os pravum ; & detrahentia labia ſint
procul a te . Hoc malum enim dicit S. Hiero-
nymus *epiſt.* 19. *ad Cælant. ideo celebre eſt , id-*
circo in multis fervet , quia pene ab omnibus au-
ditur , ſi deeſt auditor , ideſt & murmurator ;
Quia tamen poteſt quis eſſe auditor detracto- 54
ris tripliciter , ſcilicet inducendo , approban-
do , & non impediendo , ideo dico primo ,
quod audiens detrahentem coram aliis indu-
cendo , provocando , adjuvando , approbando ,
& non impediendo , ſeu alio modo poſitive
cooperans ad detractionem faciendam , peccant
mortaliter contra juſtitiam ; & ad reſtitutio-
nem obligatur reſpectu infamati , quia poſiti-
ve ad illius damnum cooperatur , & peccat
mortaliter peccato ſcandali contra Caritatem
reſpectu detrahentis , quem poſitive ad pecca-
tum inducit , vel confirmat . *Eſt communis* , &
per hoc S. Bernardus *lib. 2. de conſiderat. ad*
Eugenium cap. 13. ſcripſit : *Detrahere , vel de-*
trahentem audire , utrum horum deteſtabilius ſit ,
non facile dixerim . Immo S. Joann. Chryſoſt.
Homil. de Davide expreſſe dicit , *collaudare de-*
linquentes plus eſt , quam delinquere ; & in ſpe-
cie de audiente , & collaudante , ſeu applau-
dente , & provocante detractores ſic præciſe
dicit meus S. Bernardinus Senenſ. *tom. 2. ſerm.*
23. art. 3. cap. 1. Talis plerumque amplius pec-
cat , quam detractor , quoniam ex majori iniqui-
tate , vel malignitate procedit . Dico ſecundo , 55
quod andiens detrahentem non inducendo , ſed
ſolum conſentiendo , & complacendo in detra-
ctionem , peccat mortaliter tantum contra Ca-
ritatem , ſed non contra juſtitiam , adeoque
ad nullam reſtitutionem obligatur . Et ratio
eſt , quia conſentire , complacere , vel lætari
de malo alterius abſque ulla poſitiva externa
cooperatione ad illud malum , caritati tan-
tum , non autem juſtitiæ adverſatur ; *Eſt com-*
munis ; & quod ſit peccatum mortale , colli-
gitnr ex Apoſtolo *ad Rom.* 1. ubi de ipſis ,
aliiſque peccatoribus dicit : *Quoniam qui talia*
agunt , digni ſunt morte , & non ſolum , qui ea
faciunt , ſed etiam qui conſentiunt facientibus ;
& Divus Bernardus *de triplici Cuſtod. linguæ*
expreſſe dicit : *detractor , & libens auditor ,*
uterque Diabolum portat in lingua . Si tamen 56

Digitized by Google

qui delectaretur præciſe de lepiditate, gratia, dexteritate, aut exaggeratione Detractoris, non eſſet inde culpandus peccati gravis, licet poſſet mortaliter peccare, eo quod Detractorem non impediret, ſi poſſet, ut mox ſubjungi-
57 tur. Dico tertio, quod audiens detrahentem non ipſum inducendo, nec ei conſentiendo, ſed tamen illum non impediendo, quando facile, & commode poteſt, peccat etiam mortaliter contra Caritatem ex duplici reſpectu, ſcilicet, & reſpectu ipſius infamantis, non impediendo ejus peccatum, & ruinam ſpiritualem, cum poſſit fraterne corrigendo; & reſpectu infamati, non impediendo ejus damnum famæ; colligitur *ex cap. Error* 3. *diſt.* 83. ibi: *Error, cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas, cum minime defenſatur, opprimitur; negligere quippe cum poſſis perturbare perverſos, nihil aliud eſt quam fovere: Neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare;* & expreſſe docet S. Bonaventura *in ſpecul. anim. cap.* 1. ſic dicens: *Ad detractionem ſpectat bonum proximi tacere, quod quidem mortale eſt, cum videt aliquis injuſte famam proximi deperire;* & ſic etiam S. Thom. 2. 2. *qu.* 73. *art.* 4. *Dicendum eſt ergo, quod ſi aliquis detractiones audiat abſque reſiſtentia, videtur detractori conſentire, unde fit particeps peccati ejus; Et eſt communis ſententia Doctorum*, qui inſuper volunt, quod ſi interdum non expediat auditorem impedire detractorem per directam correctionem, ut ſi perſona non ſit idonea ad corrigendum, ſi nullus fructus ſperetur, immo gravius malum timeatur, cum ſæpe detractores ex correctione eo magis irritentur ad detractiones confirmandas, vel ipſas augendas, ſeu ad convitia, & contumelias evomendas contra correctorem; Tunc inquam volunt communiter Doctores teneri adhuc auditores, quantum commode fieri poteſt, corrigere, impedire ſaltem indirecte, vel diſcedendo, vel alio ſermonem divertendo, vel tacendo, & vultum triſtem oſtendendo, nam, ut dicitur *Proverb.* 25. *num.* 23. *Ventus Aquilo diſſipat pluviam, & facies triſtis linguam detrahentem*, & ideo conſulit Eccleſiaſticus *cap.* 28. *num.* 2. ut in ſimilibus caſibus claudantur ſpinis aures audientis, *Sepi aures tuas ſpinis;* quia ut optime explicat Ugo Cardinalis *in Proverb. cap.* 23. *Oſtenſio triſtis vultus ſpina eſt, qua pungitur lingua detractoris.*
58 Se ipſum infamare ſine rationabili cauſa, eſt peccatum; Veniale tamen, ubi nullum aliud intervenit detrimentum. *Eſt communis;* Prima pars patet ex *cap.* 41. *Eccleſiaſtici* ubi præcipitur cura habenda de bono nomine, ibi: *Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi, quam mille theſauri pretioſi, & magni*, & *Prob.* 22. commendatur bonum nomen ſuper omnes divitias: *Melius eſt nomen bonum, quam divitiæ multæ;* Unde & Poeta canit; *Omnia ſi perdas, famam ſervare memento;* adeoque ſi fama ex Sacra Scriptura debet eſſe homini magis cara, quam omnes divitiæ, ſicuti illas prodigare eſt peccatum, ita & illam. Secunda pars eſt clara, quia homo eſt Dominus ſuæ famæ, quippe quam propriis virtutum actibus comparavit, eam diſſipando nemini injuriam facit; adeoque eſt tantum veniale vitium prodigalitatis. Quando quis ta- 59
men ſe infamat in iis circumſtantiis, in quibus graviter nocet Communitati, familiæ, proximo, etiam vitæ ſuæ, peccat mortaliter, ſicut de facto peccat Religioſus, Paterfamilias, ſeu Rector alicujus Communitatis ſe ipſum ita infamans, ut inde redundet gravis infamia in familiam, aut communitatem. *Eſt communiſſima*. Et ratio eſt, quia licet ſit quis Dominus famæ ſuæ, non tamen poteſt illam diſſipare cum detrimento boni publici, famæ alterius, aut vitæ propriæ, cum in iſtis nullum habeat dominium; adeoque &c. Hinc *cap. Non ſunt audiendi* 54. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. ex verbis S. Auguſtini ſic cavetur: *Quiſquis a criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit; quiſquis autem etiam famam, in alios miſericors; Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra honeſte acta, aliis fama noſtra.* Et S. Gregorius *cap.* 9. *in Ezechiel.* ſic præciſe habet: *Hi, quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita, debent, ſi poſſunt, detrahentium ſibi verba compeſcere.*

Articulus II.

Quo ad obligationem reſtitutionis famæ, & quo ad cauſas excuſantes a tali reſtitutione.

Qui falſum crimen alicui ſcienter impoſuit, 1
neceſſe eſt, ut reſtituat famam retractando dictum ſuum, afferendo v. g. ſe deceptum fuiſſe, ſed re melius conſiderata comperiſſe errorem; vel falſum dixiſſe, etiam adhibendo juramentum, & teſtes, ſi neceſſitas urgeat, eo quia auditores nolint ſine juramento, vel teſtibus credere; Cajetanus 2. 2. *qu.* 62. *art.* 2. Scotus *de juſt. lib.* 4. *qu.* 6. *art.* 3. Navarrus *cap.* 18. *num.* 45. Petrus a Navarra *lib.* 2. *de reſtitut. c.* 4. *num.* 137. Turrian. 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 53. *dub.* 1. *n.* 9. Salonius *de juſt. tom.* 1. *qu.* 62.

qu. 62. *art.* 2. *controv.* 13. Tannerus 2. 2. *diſp.* 4. *qu.* 6. *dub.* 6. *n.* 14. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 20. & alii, & in ſpecie quoad onus adhibendi teſtes docent Molina *tom.* 1. *diſput.* 41. Joannes della Crux *in directorio p.* 1. *prop.* 7. *art.* 2. *dub.* 5. Sotus, Aragonius, Leſſius, Salonius *locis citatis* & alii. Et ratio eſt, quia qui ſic injuſte alterum læſit, tenetur ad æqualitatem conſtituendam, etiam cum aliquo ſuo incommodo adhibere omnem modum, & medium licitum requiſitum ad ipſam ponendam; ſed juramentum adhibere ad firmandum ſe falſum in detractione dixiſſe, & etiam teſtes ad roborandum, eſt medium omnino licitum, cum ex una parte juramentum ſit verum, & urgeat neceſſitas, cum ſupponatur auditores nolle ſine juramento, vel teſtibus credere tali re-
2 tractationi, ergo &c. Si auditores nullam habentes probabilem rationem, nolint, & renuant detractori ſe retractanti, cum juramento, & teſtibus, fidem adhibere, tunc detractor ad nihil amplius obligatur, quia non amplius cenſetur cauſſa talis pravæ opinionis, ſed perverſitas eorumdem auditorum. *Sic communis Doctorum.*

3 Qui crimen alicujus verum, ſed occultum injuſte prodidit, licet non tenetur retractare ſuum dictum, aſſerendo ſe falſum dixiſſe, quia hoc faciendo mentiretur, tenetur tamen alio licito modo facere reſtitutionem, quatenus poteſt ſine mendacio, dicendo v. g. ſe male, & fatue dixiſſe, injuriam intuliſſe, deceptum fuiſſe, & hujuſmodi. Hæc enim vera ſunt, nam talis male, & fatue dixit, & vere injuriam intulit, & cum omne peccatum ſit quædam deceptio, vere deceptus eſt, quando proximum injuſte de occulto crimine infamavit. *Ita communis* cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 62. *art.* 2. *ad* 2.
4 & Scoto *in* 4. *d.* 15. *qu.* 4. *art.* 2. Vel ſi talis loquendi formula prævideatur interdum parum, vel nihil profutura pro reſtituenda aliena fama, tenebitur in tali caſu infamato aliam æquivalentem famæ compenſationem facere, eum ob alias ejus dotes laudando, & honorifice de eo loquendo, quotieſcumque ſe occaſio præbuerit; Sic etiam ſenſim ex una parte tantundem famam ejus illuſtrare poterit, quantum ex altera obſcuravit; Sic Sotus *lib.* 4. *de juſt. qu.* 6. *art.* 3. *ad* 4. Cajetan. *qu.* 62. *art.* 2. & *qu.* 72. *art.* 3. Navarr. *cap.* 18. *n.* 45. Leſſius *l. c. n.* 110. Layman *lib.* 3. *de juſtit. tract.*
5 3. *p.* 2. *c.* 7. *n.* 2. & alii. Si detractor revelavit alterius crimen aliquibus ſub ſecreto, vel probabiliter credens ipſos rem aliis non eſſe manifeſtaturos, cum ſint timoratæ conſcientiæ, & notæ probitatis, ſufficit, quod reſtituat famam apud ſuos immediatos auditores tantum. Si vero revelavit non ſub ſecreto, neque ſub tali probabilitate, tenetur reſtituere famam, & apud ſuos immediatos auditores, & apud alios mediatos, ad quos criminis infamia pervenit. Et ratio eſt, quia in primo ſenſu infamia per auditores immediatos detractoris irrogata per manifeſtationem criminis aliis factam, eſt omnino præter intentionem, & fortuita reſpectu primi detractoris; In ſecundo autem ſenſu detractor ſua manifeſtatione cenſetur cauſſa efficax infamiæ apud omnes; Diana *par.* 3. *reſolut.* 34. *in fin.* Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 11. *difficul.* 37. Leſſius *loco cit. num.* 111. Petrus Navarra *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 443. Roſignol. *de reſtitut.* 2. *prænot.* 1. *n.* 6. Dicaſtill. *de reſtitut. d.* 2. *dub.* 6. *a num.* 168. Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 3. *n.* 15. Sporer *loc. cit. n.* 101. Tamburin. & alii paſſim.

Si ex infamia, quam alteri cauſſavit detra- 6
ctor, ſive falſum crimen narrando, ſive occultum prodendo, ortum eſt ipſi etiam damnum fortunarum, ut ſi privatus eſt officio, excidit ſpe divitis, ſeu nobilis Matrimonii, amiſit dotem &c. tunc debet integram compenſationem facere prudentis viri arbitrio. *Eſt communis* cum Navarro *cap.* 28. *n.* 45. Leſſ. *loco cit. dub.* 19. Layman *loc. cit. n.* 4.

Si ipſe detractor non ſatisfecerit vivus læſo 7
in bonis fortunæ, tenentur ſatisfacere ipſius hæredes, ſive ipſi læſo, ſeu damnificato, ſi adhuc vivat, ſive ejus hæredibus, ſi fuerit mortuus. Et ratio primæ partis eſt, quia hæc obligatio compenſationis, quo ad damna temporalia non eſt mere perſonalis, ſed afficit bona detractoris, quæ cum tali onere tranſeunt ad ſucceſſores, & ſicuti tenentur hæredes ex bonis teſtatoris damnum compenſare, quod idem teſtator intulit comburendo v. gr. injuſte domum alterius, ita tenetur hic. Ratio ſecundæ partis eſt, quia hæredes in ordine ad bona fortunæ induunt ipſam perſonam defuncti, ejuſque jura acquirunt in ordine ad hæreditatem, hæc enim jura ſunt veluti pars hæreditatis; Ita Navar. *in Manual. c.* 18. *num.* 45. Adrian. *quodlib.* 11. Leſſ. *loc. cit. dub.* 21. *n.* 113. Layman *loc. cit. num.* 4. Buſemb. *loc. cit. num.* 4.
& alii. Non tenentur tamen hæredes infama- 8
toris ad reſtitutionem famæ, ſi eam ipſe non reſtituit, quia hæc obligatio eſt mere perſonalis, neque infamatoris perſonam tranſgreditur, unde ſolummodo afficit, vel reſpicit bona, in quibus hæredes ſuccedunt, adeoque &c. Leſſius *loc. cit. dub.* 21. *num.* 111. Layman *loco cit.*

Digitized by Google

cit. num. 4. Petrus Navarra *loco cit. num.* 246.
9 Buſemb. *loc. cit. num.* 4. & alii. Tenetur autem ipſe detractor, ſi ſupervixerit ei, cui detraxit, famam ipſi reſtituere, quamvis defuncto, quia fama eſt bonum, quod homo etiam poſt mortem communi exiſtimatione cenſetur poſſidere, per hanc enim vivit quodammodo in memoria hominum, & per hoc Eccleſ. 7. dicitur, *Mortuo ne prohibeas gratiam;* unde qui aliquem viventem graviter infamavit, debet ei quamvis mortuo famam reſtituere, ſicuti tenetur defuncto famam reſtituere, qui ei jam defuncto detraxit, ut patet *art. antecedenti n.* 39. Leſſ. *loc. cit. dub.* 21. *num.* 114. Layman *loc. cit. num.* 13. Molin. *cit. diſp.* 28. Petr. Navarr. *loc. cit.* 351. & alii communiter.

10 Qui aliquem infamavit plane inadvertenter, & ſine culpa, putans rem, v. gr. a ſe narratam eſſe publicam, cum eſſet occulta, vel eſſe veram, cum eſſet falſa, talis id poſtea cognoſcens tenetur ex juſtitia reſtituere famam, ſi poſſit abſque ſuo gravi incommodo; Sic Molina *tom.* 5. *diſp.* 40. *num.* 3. Lugo *diſp.* 15. *num.* 4. Leſſius *loco cit. cap.* 11. *dub.* 22. Sporer *loc. cit. n.* 86. La Croix *loc. cit. n.* 1243. & alii communiter contra paucos, volentes eſſe obligationem tantum ex Caritate. Et ratio eſt, quia juſtitia non ſolum obligat, ne quis det cauſſam injuſti damni proximi, ſed etiam obligat, ut illam cauſſam damnoſam forte, quoquo modo a ſe poſitam, poſtea auferat, ideoque quicumque cauſſam poſuit, unde poſtea intelligit alteri damnum injuſtum oriturum, is ex juſtitia obligatur cauſſam a ſe poſitam tollere, ſi adhuc utiliter, & ſine ſuo gravi incommodo poſſit; aliter ſi cauſſam a ſe poſitam, cum facile poſſit, non removeat, cenſetur adhuc, & de novo velle effectum, & damnum illud, quod ex cauſſa poſita oriturum proſpicit; Si enim v. gr. per omnimodam inadvertentiam, & inculpate alicui venenum quis propinavit, & hunc inculpabilem errorem cognoſcat adhuc in tempore, quo mors impediri poſſit, tenetur utique is ſub mortali impedire, ſi abſque ſuo gravi incommodo poſſit, & hoc ex juſtitia, quia ſaltem materialiter cauſſam mortis poſuit, (ex caritate enim, ut recte obſervat meus Sporer *loc. cit.* teneretur quilibet alius facile talem mortem impedire potens, qui nullam poſuiſſet cauſſam.) Sic a pari in cauſſam injuſtæ infamiæ narrando crimen proximi occultum, quod putabat publicum, ſeu falſum, quod putabat verum, poſtea tali errore cognito, & damno proximi, tenetur ex juſtitia eam cauſſam tollere, & famam reparare, ſi poſſit abſque ſuo gravi incommodo, quia ex illo tunc perduratio talis infamiæ jam fieret ipſi voluntaria, & conſequenter injuſta & moraliter ipſi im-
putabilis. Non obligatur autem talis materia- 11
lis detractor ad compenſanda, ſeu reparanda damna ſecuta ante cognitum ſuum errorem; adhuc ipſo in bona fide perſiſtente, quia pro illis in nulla culpa fuit, quamdiu errorem ſuum non advertit; Sic ex communi Lugo *loco cit. num.* 5. Sporer *loco cit. num.* 86. La Croix *lo-
co cit. num.* 1244. Sunt tamen reparanda, ſeu 12
compenſanda damna illa, quæ ſequuntur ex dilata culpabiliter reſtitutione famæ, quia ex illo tunc jam talis detractor de materiali evadit formalis detractor, & incipit eſſe in gravi culpa contra juſtitiam, cum negligat culpabiliter impedire infamiam proximi, & damna inde ſequentia, & tenetur ex juſtitia; ſicuti jam fuit abunde probatum. Ita ex com- 13
muni Doctores mox citati; Sic etiam qui de Cajo revelans grave crimen, advertit audientes per errorem intelligere de Titio, tenetur ex juſtitia reſtituere Titio, quia revera ex tali revelatione occaſionaliter ſaltem ſequitur iſte error audientium, & conſequenter infamia Titii apud audientes; Molina *loco cit. num.* 3. Lugo *loco cit. num.* 6. Sporer *loco cit. num.* 87. La Croix *loco cit. num.* 1245. contra Leſſium *loco cit. num.* 119. qui dicit teneri tantum ex caritate auferre errorem audientium.

Cauſſæ excuſantes a reſtitutione famæ variæ 14
a Doctoribus aſſignantur, præcipuæ tamen ſunt ſequentes. Prima cauſſa eſt ſpontanea condonatio, facta ab eo, cujus infamia non redundat in alios; quilibet enim eſt Dominus propriæ famæ, adeoque ſi infamatio ipſum ſolum tangat, nec redundet in alios, poteſt cedere juri reſtitutionis famæ, ejuſque obligationem alteri condonare, præſertim propter Deum, aut alium honeſtum finem. Secunda eſt, ſi ex cu- 15
juſpiam oblocutione, ſeu detractione proximo nullum ſecutum eſt damnum famæ vel honoris, quatenus auditores prudentes non crediderunt, ex quo detractor nullius erat fidei, utpote ſolitus mentiri, & detrahere; vel quia illi, apud quos detraxit, jam ſciebant crimen illud, vel ſaltem jam ſciebant ſimilia, & forſan pejora, ita ut infamia non fuerit aucta; & ratio eſt clara, quia quod re ipſa ablatum non eſt, hoc ipſo reſtitui non debet. Tertia 16
eſt juſta compenſatio, ut ſi ab eo, quem infamaſti, pari modo ſis infamatus, & is tibi famam reſtituere nolit, quia tunc uteris juſta compenſatione, ſi infamia non redundet in alios.

Digitized by Google

17 alios. Quarta eſt, ſi id, quod contra bonam
famam alterius quis locutus eſt, jam in obli-
vione abiiſſe prudenter exiſtimatur, quia in
tali caſu cenſetur damnum illatum omnino e-
vanuiſſe, & probabilius eſſet, memoriam de-
18 licti tali reſtitutione renovare. Quinta eſt, ſi
fama ablata jam fuit recuperata per aliam
viam, ut per teſtimonium gravium virorum
fide dignorum, vel per exemplaris vitæ probi-
tatem, vel per alium conſimilem modum.
19 Sexta eſt, ſi crimen occultum, quod quis ali-
quibus revelavit, alia ratione fiat publicum,
20 tunc enim amiſit jus reſtitutionis. Septima eſt,
ſi bona fide quis perſuaſus eſſe verum, & pu-
blicum narravit aliquid, & proximum diffa-
mavit, nec poſſit ſine propria infamia, vel
magno damno fortunarum reſtituere, tunc ex-
21 cuſatur a reſtitutione. Octava eſt, ſi reſtitu-
tio famæ non poſſit fieri ſine periculo vitæ;
quia generatim nemo tenetur reſtituere bona
ordinis inferioris cum detrimento bonorum or-
dinis ſuperioris; vita autem eſt bonum altio-
22 ris, & ſuperioris ordinis, quam ſit fama. No-
na eſt, ſi non poſſit quis facere reſtitutionem
famæ alienæ, niſi cum jactura propriæ famæ,
quæ ſit longe majoris momenti; Sic Prælatus
non tenetur reſtituere famam perſonæ vili, nec
vir valde illuſtris plebeo, ſed ſufficit ſi illum
laudet in eo genere virtutis, ubi ſic infama-
vit, vel alio meliori modo commendet; Et
ratio eſt, quia perſona vilis ſeu plebea nequit
cum ratione exigere, ut talis Prælatus, vel vir
valde illuſtris, Reipublicæ adeo utilis, ſuam
famam tanti momenti amittat pro reſtituenda
ſibi ablata, quæ ſit parvi, ſeu nullius momenti.
23 Decima eſt, ſi famæ reſtitutio facta ſit impoſ-
ſibilis, cum ad impoſſibile nemo teneatur.

DIACONATUS. Vide verb. *Ordo art.* 1. *num.* 43. 44. 45.

DIACONUS.

Additio Auctoris.

1 Diaconi Orientalis Eccleſiæ, qui ordinati
fuerint in ſtatu cælibi, non poſſunt ma-
trimonium contrahere; Bened. XIV. tom. 1.
Conſtit. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 36.
2 & 37. Et ſi quod contraxerint, non ſolum
illicitum eſt, ſed etiam nullum; Idem *ibid.*
§. 38. & 39.

Diaconi apud Cophtos ordinati in infantili 3
ætate, poſtquam ordinationem ſuam ratam ha-
buerint, Matrimonium inire nequeunt; Idem 4
ib. §. 40. Etiam poſt ejuratum ſchiſma; Idem 5
ib. §. 41. Si in ſchiſmate degentes Ordinatio-
nem ratam habuerint, deindeque Matrimo-
nium contraxerint, an redeuntibus ad Eccle-
ſiam indulgenda ſit diſpenſatio, ut uxores va-
leant retinere, quamvis exempla hujuſmodi di-
ſpenſationis afferat, adhuc Pontifex hæret, &
ut firmo pede, ut ait, deliberare poſſit, cer-
tiorari a Miſſionariis expetit de pluribus, quæ
aſſignat; Idem *ib.* §. 47. *ad* 54.

DIETA. Vide verb. *Benedictio art.* 5. *n.* 10.

DIFFAMATIO. Vide verb. *Detractio art.* 1. *num.* 9.

DIGNITAS. Vide verb. *Beneficium art.* 1. *num.* 26.

DILAPIDATIO. Vide verb. *Pœna art.* 2. *a num.* 93. *ad* 96.

DILECTIO. Vide verb. *Virtus a num.* 34. *ad* 87.

DIMISSORIÆ, SEU DIMISSORIALES. Vide verb. *Ordo art.* 3. *a num.* 36. *uſque in finem.*

DISCORDIA. Vide verb. *Virtus n.* 84.

DISMEMBRATIO.

Diſmembratio eſt quædam ſpecies alienatio- 1
nis; Rota *par.* 7. *recent. dec.* 68. *num.* 1.
& par. 10. *dec.* 90. *ſub num.* 8. Probatur effe- 2
ctuata ex proviſionibus ſecutis; Rota *par.* 6.
dec. 139. *n.* 5. Et ex lapſu 3. annorum; Ro-
ta *par.* 6. *dec.* 275. *num.* 24. Ut diſmembratio 3
dicatur effectuata, requiritur quod ſaltem fue-
rit capta poſſeſſio; Rota *par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.*
446. *num.* 22. Dicitur enim effectuata diſmem- 4
bratio, & applicatio per poſſeſſionis adeptio-
nem, & fructuum perceptionem; Rota *par.* 4.
tom. 3. *dec.* 648. *num.* 10. Cum non cenſeatur 5
effectuata, ubi conſtat, quod Eccleſia conti-
nuet in poſſeſſione ſuarum reſponſionum; Ro-
ta *par.* 3. *dec.* 222. *num.* 5. In Eccleſiæ enim 6
diſmembratione obſervantia ſubſecuta optime
declarat, quidquid fuerit præcedenter actum;
Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 497. *n.* 5. *& par.* 17.
dec. 351. *num.* 10.

Diſmembratio, cum ſit ſpecies alienationis, 7
requirit omnes ſolemnitates requiſitas in alie-
natione rerum Eccleſiæ; Rota *par.* 1. *dec.* 239.

Digitized by Google

num. 1. par. 2. dec. 228. num. 4. & dec. 348.
num. 2. par. 4. tom. 1. dec. 58. num. 11. par. 10.
dec. 224. num. 5. Alias ex defectu ſolemnita-
tum eſt nulla ; Rota part. 10. d. deciſ. 224.
9 n. 9. Et ſic, ut ſuſtineatur, requiritur neceſ-
ſitas cauſſæ, & evidens Eccleſiæ utilitas ; Ro-
ta par. 4. dec. 68. num. 15. & par. 10. dec. 224.
10 num. 4. Et hoc maxime pro diſmembratione
Eccleſiæ Parochialis ; Rota par. 19. tom. 2.
dec. 578. num. 1. & 7. ubi ſolemnitas, & ju-
ſta cauſſa copulative requiruntur ; Rota par. 7.
11 dec. 68. num. 9. Alias ſine cauſſa legitima, &
ſolemnitatibus diſmembratio non ſubſiſtit ; Ro-
ta par. 13. dec. 29. num. 1. Etiamſi agatur pro
reparandis Seminarii indigentiis, quia licet
poſſint diſmembrari pro Seminariis Beneficia
ſimplicia, Beneficia tamen Curata a Concilio
Tridentino ſeſſ. 25. cap. 16. de reform. omni-
no diſmembrari prohibentur, ut advertit Gon-
zal. ad Regul. 8. Gloſſ. 5. §. 7. num. 63. &
12 64. Rota par. 13. dec. 29. num. 4. Item in Pa-
rochialis diſmembratione requiritur vocatio
Rectoris, vel ea vacante, Defenſor ab Epi-
ſcopo deputandus, & citatio Parochianorum,
aliorumque, quorum intereſt ; cap. 1. de re-
bus Eccleſ. non alienand. in 6. cap. 1. Ne ſede
vacante ; Rota par. 13. deciſ. 165. num. 9. &
ſequ. Barboſa de Offic. & poteſt. Epiſc. par. 3.
allegat. 67. num. 17. cum pluribus ibi citatis ;
Et etiam Patronorum ; Rota par. 7. deciſ. 6.
13 num. 4. Si Rector vocatus noluerit conſenti-
re, poteſt Epiſcopus eo invito (ſi ſubſit ju-
ſta cauſſa) procedere ad talem diſmembratio-
nem ; Barboſa loc. cit. num. 20. Garcias de Be-
nefic. par. 12. cap. 4. num. 9. Pax Jordao. lucu-
brat. tom. 2. lib. 10. tit. 31. num. 6. Monacell.
par. 1. tit. 2. form. 3. num. 3. Rota par. 17.
dec. 204. num. 2. & ſeq.

14 Juſta cauſſa diſmembrationis eſt, ut evite-
tur periculum animarum, quod ſolet oriri ob
diſtantiam, & incommoditatem itineris, ra-
tione cujus nec Parochiani præſertim tempore
hiemali poſſunt accedere ad Eccleſiam Paro-
chialem pro divinis ſine periculo, aut magno
incommodo, nec Parochus ad illos occaſione
infirmitatis pro adminiſtratione Sacramento-
rum ; quibus circumſtantiis vere concurrenti-
bus, Epiſcopus auctoritate ſibi attributa a
Conc. Trident. ſeſſ. 21. cap. 4. de reform. in-
novante diſpoſitionem cap. Ad audientiam, de
Eccleſ. ædificand. poteſt ad diſmembrationem
procedere, & novam Parochiam erigere ; Lot-
ter. de re Benefic. lib. 1. cap. 28. num. 2. &
ſeq. Nicol. in floſcul. verb. Parochus n. 2. Mo-
nacell. loc. cit. num. 2. Rota par. 1. dec. 484.
n. 3. par. 10. dec. 224. num. 6. & 8. par. 17.
dec. 204. num. 1. par. 19. tom. 2. dec. 578. n. 2.
& 3. Sac. Congreg. Concil. in Lunen. Sarza-
nen. Diſmembrationis 12. Julii 1712. Non per- 15
mittitur tamen diſmembratio ſupradictis non
obſtantibus, quoties Parochianis diſtantibus
conſultum eſt per Coadjutorem, qui poſſit Sa-
cramenta miniſtrare in commodiori Eccleſia ;
Ricc. praxis For. Eccleſ. reſolut. 486. n. 6. verſ.
Limitatur, par. 1. Card. de Luca annotat. ad
Concil. diſc. 16. num. 2. & de Paroch. diſc. 34.
per tot. Monacell. loc. cit. num. 4. Rota par.
19. tom. 2. deciſ. 578. num. 5. & ſeq. & ſic
Sacra Congr. Concil. ſub die 12. Auguſti 1628.
quæ teſte Aldano in compend. Canon. reſolut.
lib. 3. tom. 8. n. 20. decrevit, quod diſmem-
brare non liceat a Parochia ſita extra muros
Civitatis partem Parochianorum habitantium
in Civitate ſub prætextu, quod illis non de-
tur aditus de nocte, ſed eſt conſtituenda capel-
la per Abbatem Parochum intra Civitatem.
Quo caſu Rector perſolvere debet mercedem 16
Vicario ob loci diſtantiam, vel ob aliud im-
pedimentum deputato ; ſalva tamen manente
ejus congrua ; Nicol. in floſcul. verb. Curæ n.
7. Monacell. l. c. n. 11. Barboſa ſuper Trident.
ſeſſ. 21. cap. 4. de reform. n. 15. Rota par. 17.
dec. 204. n. 5. & par. 19. tom. 2. deciſ. 578.
n. 8. Congrua enim in quacomque Parochia-
lis diſmembratione Rectori eſt relinquenda ;
Rota par. 17. dec. 204. n. 5. Et ubi per aſſi- 17
gnationem mercedis Vicario, Congrua Recto-
ri non remaneret, in ſubſidium concurrere de-
bent incolæ, ſeu Parochiani ; Lambertin. de
jure patronat. lib. 1. par. 1. quæſt. 5. art. 18. in
fine, & lib. 3. qu. 7. art. 2. n. 7. verſ. Et ſic
iſti Beneficiati ; Bellet. diſq. Cleric. par. 1. tit.
de Clerico debitore §. 14. n. 7. Barboſa loco cit.
num. 15. Monacell. loc. cit. n. 11. Rota par.
17. dec. 204. n. 6.

Diſmembrari non poteſt Eccleſia Parochialis 18
ob ſolam aucti populi numeroſitatem, niſi con-
currant requiſita a Conc. Trident. ſeſſ. 21. cap.
4. de reformat. Rota par. 1. dec. 484. num. 1.
& par. 2. dec. 88. n. 2. Sac. Congreg. Conc.
in Hoſtunen. 12. Julii 1631. in Toletana 4. Maii
1697. in Gerunden. 29. Januarii 1701. & in
Neocaſtren. 15. Decembr. 1703. ubi cum ipſius
Epiſcopus, ſcilicet Neocaſtrenſis ad conſulen-
dum numeroſitati populi diviſiſſet Parochiam,
& duas portiones Curatas conſtituiſſet æque
principales, Sacra Congregatio die qua ſupra
declaravit, diſmembrationem, ſeu diviſionem
in duas portiones Curatas non ſuſtineri, & in-
validum fuiſſe concurſum reſpondit, & talem
reſo-

Digitized by Google

reſolutionem confitmavit *die* 16. *Februarii*
19 1704. Neque diſmembrari poteſt Parochialis
propter anguſtiam, & deformitatem Eccleſiæ
antiqnæ, vel propter iuundatiouem; Rota *par.*
1. *deciſ.* 484. *num.* 4. & *part.* 2. *deciſ.* 288.
20 *num.* 3. Neque etiam ſufficit, quod aliquan-
do contigerit aliquos Parochianos decedere ſi-
ne Sacramentis; Rota *part.* 1. *deciſ.* 484. *n.* 5.
Dummodo tamen his omnibus provideri poſſit
aliunde, vel media depotatione Coadjutoris;
Rora *part.* 1. *d. deciſ.* 484. *num.* 5. & *part.* 2.
deciſ. 288. *num.* 2. Vel per ampliationem, vel
novæ Eccleſiæ, ſeu Capellæ ædificationem;
Rota *part.* 1. *d. deciſ.* 484. *n.* 4. & *part.* 2. *d.*
dec. 288. *n.* 3.

21 In diſmembratione Eccleſiæ Parochialis re-
ſervandus eſt Canon, ſeu recognirio aliqua an-
nua facienda Eccleſiæ Matrici v. gr. quod illi
ſolvatur cenſus annnus moderate arbitrio Epi-
ſcopi taxandus, vel celebrario Miſſæ ſolemnis
canrandæ in Eccleſia noviter erecta a Rectore
Matricis in die Sancti Titularis, aut in aliqua
ex ſolemnioribus anni Feſtivitatibus, vel quod
Curati pro tempore una cum Parochianis no-
væ Parochiæ ſemel in anno accedant proceſſio-
naliter ad Eccleſiam Matricem, & Cereum of-
ferant; ſic declaravit Sac. Congreg. Conc. *in*
Anglonen. 20. *Decemb.* 1704. in qua approban-
do erectionem, bauc conditionem addidit: *Re-*
ſervata tamen aliqua recognitione annua Eccleſiæ
Matrici in ſignum bonoris per traditionem Can-
22 *delæ unius libræ*. Eccleſia diſmembrata a Pa-
rochiali conſentiente Rectore, auctoritate Epi-
ſcopi, & juſta de cauſſa, dicitur jura Paro-
chialia intra limites ſibi aſſignatos habere exer-
cibilia, & conſequenter jus ſepeliendi acquiſi-
viſſe; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 7. *num.* 12.
23 Et licet potuerit reſervare ſibi Eccleſia Ma-
trix in ſignum ſubjectionis jus hoc ſepeliendi,
vel ſimilia, id debet expreſſe facere, alias o-
mne id, quod non eſt exceprum, in diſmem-
bratam Eccleſiam translatum dicitur; Rota
24 *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 7. *n.* 13. & *ſeq.* Præſer-
vatio autem facta in diſmembratione Eccleſiæ
intelligitur de aliis juribus, præter quam conſe-
cutivis ad ipſam diſmembrationem; Rota *part.*
18. *tom.* 1. *dec.* 7. *n.* 15. Cum etiam Eccleſiæ
parte diſmembrara, tranſeant cum ea omnia
jura, quæ ex limitibus ſeparatis ſeparantur;
25 Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 41. *num.* 7. Di-
ſmembratio tamen generaliter loquendo non
præjudicat Eccleſiæ, a qua illa facta eſt, niſi
iis, quæ in litteris diſmembrationis continen-
tur; Rota *part.* 17. *deciſ.* 213. *num.* 1. & *dec.*
26 351. *n.* 1. Hinc per ipſam diſmembrationem
neque cenſetur præjudicatum perſonis habenti-
bus Officia, ſeu Beneficia in Eccleſiis diſmem-
bratis; Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 498. *n.* 50.
Unde regulariter diſmembratio Eccleſiæ non 27
præjudicat Epiſcopo, & Capitulo ſuper exa-
ctionem decimarum; Rota *part.* 18. *tom.* 2. *dec.*
437. *num.* 23. cum in Eccleſiæ diſmembratio-
ne generali etiam prægnantiſſima non conti-
neantur decimæ in ea noo expreſſæ; Rota *part.*
17. *dec.* 213. *n.* 4. Maxime loqnendo de de- 28
cimis prædialibus, quæ non tranſeunt ipſo ju-
re in Parochialem Eccleſiam noviter erectam,
ſed remanent apud Parochiam Matricem, niſi
eas Epiſcopus novo Parocho ad præſcriptum
Concilii Tridentini aſſignaverit; Sic expreſſe
Sacra Congregatio Concilii 11. *Martii* 1617. &
ſic late Fagnan. *lib.* 3. *decretal.* *in cap.* *Cum*
contingat 29. *de decimis a num.* 42. Barboſa *de*
offic. & *poteſt.* *Parochi cap.* 28. *num.* 19. *verſ.*
advertendum quoque, Reiſſenſtuel *lib.* 3. *decret.*
tit. 30. *num.* 104. Monacell. *loco cit.* *num.* 15.
Decimæ tamen Perſonales, ſeu Sacramentales 29
tranſeunt ipſo jure in Parochialem noviter ere-
ctam, etiam ante ullam Epiſcopi aſſignatio-
nem. Sic communis Doctorum cum Gloſſa *in*
c. ad Audientiam 2. *de Eccleſ.* *ædificand.* *verb.*
Obventiones, & bene notat Fagnan. *loco cit.* *n.*
52. Vid. verb. *Decimæ art.* 2. *a n.* 17. *uſque*
ad n. 24.

Additiones ex aliena manu.

In foro invaluerat opinio, quod concurrente 30
etiam juſta cauſa deveniendum haud eſſet ad
diſmembrationem Parochiæ, ubi proſpici poſſet
retentione in aliqua capella Capellani, qui præ-
ſto eſſe poſſet pro neceſſitatibus ſpiritualibus Pa-
rochianorum, qui Eccleſiam Parochialem, vel
præ diſtantia, vel præ itineris difficultare adire
nequeunt; Ita perpetuo reſpondit Rota, ſignan-
ter, *in recentior.* *dec.* 578. *n.* 7. *p.* 19. *t.* 2. *cor. Fal-*
coner. *dec.* 34. *n.* 12. *de Miſcellan.* *cor. Criſp.* *dec.*
221. *n.* 21. *cor. Lancett.* *dec.* 856. *n.* 10. & *ſeq.* *cor.*
cl. mem. Tanar, *dec.* 240. *n.* 5. & *dec.* 249. *n.* 4.
& *in Æſina Parochialis* 18. *Junii* 1751. §. 5. &
ſeq. & *in* confirmatoria 28. *Aprilis* 1752. §. 3.
cor. R. P. D. Elephantus. Et adamuſſim conve-
nit Sac. Congregatio Concilii interpres *in Der-*
thonen. *Diſmembrationis* 5. *Aprilis* 1732. & 30.
Auguſti ejuſdem anni *in Terracinen.* 6. *Junii* 1739.
in Caſſanen. *Diſmembrationis* 17. *Decembris* 1740.
in Piſaurien. *Unionis* & *Diſmembrationis* 25. *Ja-*
nuarii 1755. & 8. *Februarii ejuſdem anni*, &
pluties alias.

Et

31 Et procedebatur cum hac opinione, ſive Di-
ſmembratio Parochiæ peteretur ex impedimen-
32 to temporario, puta fluminis, aut torrentis
hyberno tempore exundantis, ſive etiam ex
impedimento perpetuo, ſcilicet diſtantiæ, ut
præſertim firmavit Rot. *cor. Criſp. dict. deciſ.*
33 221. *num.* 23. *& ſequent.* & ſive nova Paro-
chia erigi vellet ex bonis veteris Parochiæ,
34 ſive ex bonis aliunde provenientibus, ut te-
nuit idem Sacrum Tribunal *cor. Falconer. dec.*
35 34. *n.* 13. *de Miſcellan.* & ſive jam fuerint,
vel non fuerint, qui obierint ſine præſidio Sa-
36 cramentorum, ut pariter reſpondit Sacrum Au-
ditorium *cor. Falconer. dict. dec.* 34. *ſub n.* 13.
de Miſcellan.

37 At noviſſime in diverſam abiit ſententiam
S. Congregatio Concilii interpres *in Comen.* 5.
Decembr. 1750. Cenſuit enim, deveniendum eſſe
ad Diſmembrationem Parochiæ, tametſi Rector
veteris Parochiæ retinere offerret in aliqua ca-
pella Capellanum, qui occurrere valeret ſpiri-
tualibus indigentiis Parochianorum, qui juſta
38 de cauſa inſtabant pro Diſmembratione. Ad
evitandam Diſmembrationem recentius in *No-
lana* 3. *Februar.* 1753. *&* 1755. oblata quoque
fuit retentio non unius Capellani, ſed duorum
Capellanorum, at ei minime adhæſit Sac. Con-
gregatio, ſed ſemel atque iterum requiſivit in-
formationem Epiſcopi juxta inſtructionem.
Cauſa vero finem habuit concordia, qua facta
fuit Diſmembratio, & ſic erecta nova Parochia.
39 Hanc autem poſteriorem ſententiam amplexam
a Sac. Congregatione, uti conformem *c. Ad
audientiam* 3. *de Ædific. Eccleſ.* tum Concilio
Tridentin. *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. *de Reformat.* inter
alios tenuerunt Van-Eſpen *Jur. Eccleſiaſt. univ.
part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 2. §. 24. *Sed tamen* (inquit)
*ſi cauſa legitima erigendi novam Parochiam oc-
currat, non tam facile ob aliquorum intereſſe ad
jam ſuggeſtum remedium confugiendum, tam quod
non omnia in Capellis fiant, ad quæ Parochia-
ni tenentur ex jure communi & Tridentino, quam
quod magna ſit diſtantia inter Paſtorem, cujus
ſunt oves propriæ, ut inſtituitur in novis Paro-
chiis, & Sacerdotes, qui in Capellis nec omnia
præſtant, nec tamquam ſuis. Plenius ergo ſatis-
fit magno incommodo per erectionem novæ Paro-
chiæ, quam per Capellam; eaque in caſu magni
incommodi mens eſſe videtur Concilii Tridentini*;
Zypæus *reſponſ. unic. num.* 2. *de Ædific. Eccleſ.*
Urſaja *Eccleſ. diſcept. tom.* 1. *part.* 1. *diſcept.*
14. *n.* 95. *&* 108. Conſtantin. *vot. deciſiv.* 343.
n. 18. *tom.* 2.

40 Juſta cauſa Diſmembrationis Parochiæ eſt,
41 vel diſtantia, vel difficultas itineris. Certa
vero regula nec de diſtantia, nec de difficul-
tate itineris ſtatui poteſt. Standum multum 42
judicio Epiſcopi, ut ſervare ſolet Sac. Con-
gregatio Concilii interpres, contradicentibus,
licet fruſtra, nonnullis Auctoribus faventibus Pa-
rochis, qui ut plurimum ſeſe opponunt Diſ-
membrationibus.

An conſenſus omnium, vel majoris partis 43
Parochianorum requiratur ad Diſmembrationem
Parochiæ, non conveniunt Doctores; Affir-
mant Zypæus *conſult. Canon.* 1. *n.* 3. *de Ædi-
fic. Eccleſ.* Slevogrius *de diviſ. Eccleſ. & Bene-
fic. comment.* 3. §. 19. *Populo* (ait) *nullas in
hoc negotio partes*, Barboſ. *&c.* Caſtropalao *&c.*
*tribuendas contendunt, quod arbitrium omne Epi-
ſcopo a Synodo Tridentina deferatur. At fatemur,
Synodum nihil de Populo, ſeu Parœcianis diſer-
te ponere; ſolet tamen veriori ſententia horum
etiam conſenſus, aut majoris partis requiri in
nova Eccleſia fundanda. Ergo in diviſione juſta
non negligendus erit. Unde ſi plures, & diſtin-
cti cœtus uni Rectori, aut Curato majoris Ec-
cleſiæ ſubjecti fuerint, ex tribus duos minimum
conſentire oportet. Certum etenim eſt, eorum cau-
ſa ſuſcipi ejuſmodi negotium. Eoque audiendi
omnino*; Rot. *in recent. dec.* 223. *n.* 5. *part.* 6.
At negativa opinio magis recepta eſt. 44

DISPENSATIO.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſatio quid ſit, & quot modis conſi-
deretur*, ad num. 9.
10 *Quid ſentiendum de Diſpenſatione, Diſpen-
ſante, & Diſpenſationem petente ſine ju-
ſta cauſa*, ad n. 18.
19 *Papa an diſpenſet in Jure divino, ac in
omni Jure Eccleſiaſtico*, ad n. 21
22 *Utrum Epiſcopus, vel Capitulum Sede va-
cante, diſpenſare valeat quoad Sacros Ca-
nones &c. præter caſus a Jure conceſſos,
& quinam ſint caſus hujuſmodi*, ad n. 30.
31 *De quadam Diſpenſatione Matrimonii, alia-
que ad Ordines, an utraque ſit valida
nec ne*, ad n. 32
33 *Afferuntur quamplurima ad rem ex operibus
Benedicti XIV.* ad n. 81
82 *Lectores remittuntur alibi ob nonnulla huc
pertinentia.*
83 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*,
ad n. 108

Di-

Digitized by Google

1 DIſpenſatio eſt Juris communis relaxatio facta cum cauſſæ cognitione ab eo, qui Jus habet diſpenſandi. *Eſt in re communis* cum Gloſſa *in c. Requiritis 5. cauſ. 1. qu. 7. verb. Ut pleriſque*, *& in c. Ut conſtitueretur 5. diſt. 50. verb. Detrahentium*; Abbas *in c. Fraternitatis*, *de Schiſmat.* Fagnan. *in cap. Nimis* 18. *de filiis Presbyterorum num.* 4. Angel. Tab. &
2 Armill. *verb. Diſpenſatio*. Diſpenſatio ſub variis modis poteſt conſiderari. Primo diſpenſatio alia eſt debita, alia permiſſa, & alia pro-
3 bibita. Diſpenſatio debita eſt, ubi vel utilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ, vel meritorum prærogativa vertitur, ut colligitur *ex cit. cap. Ut conſtitueretur 25. diſt. 50. & cap. Expoſuiſti 23. de Præbend.* Diſpenſatio permiſſa, quæ etiam arbitraria appellatur, eſt, ubi in Jure fit prohibitio, cujus moderatio relinquitur arbitrio Superioris, ut habetur *in c. Si quis Presbyter diſt.* 50. vel etiam, quando aliquid permittitur, ut pejus evitetur; *cap. 2. de ſponſ.* Diſpenſatio prohibita eſt, ubi minime fieri poteſt abſque manifeſta Juris diſſipatione, vel quando juſta cauſſa diſpenſandi non adeſt, *text. in c. Tali*; *& cap. Si illa cauſ. 2. q. 7. cap.*
4 *Innotuit §. Multa, de Elect.* Diſpenſatio etiam triplex dicitur; Alia legis, *ut in cap. Litteras 14. de filiis Presbyterorum*, ibi: *Permittimus ipſum ordinari in Clericum*. Alia hominis, ut illa, quæ a Superioribus ſolet concedi; Alia mixta, quando ſcilicet lex concedit, ut homo diſpenſet, *ad text. in cap. de multa*
5 28. *de Præbend.* Tertio diſpenſatio adhuc eſt triplex; Alia juſtitiæ, alia gratiæ, alia mixta. Diſpenſatio juſtitiæ eſt illa, quæ dicitur debita, ut *ſub num.* 3. Diſpenſatio gratiæ eſt illa, quæ continet merum privilegium, meramque Principis liberalitatem; Mixta eſt illa, quæ procedit partim a juſtitia, partim a gratia, & in hac mixta poteſt etiam comprehendi Principis tolerantia; Abb. *in cap. Niſi eſſet*, *de Præbend.*

6 Quarto diſpenſatio alia eſt tacita, alia expreſſa. Diſpenſatio tacita eſt, quando Princeps conceſſit officium alicui inhabili, vel Papa Beneficium, nam tunc videtur tacite ſuper illius inhabilitate diſpenſare, ut notant communiter Doctores *in l. Quidam conſulebant*, *ff. de re judic.* Hoc tamen debet intelligi, quando Papa, vel Princeps ſciebat inhabilitatem illius, cui facta eſt Officii, & reſpective Beneficii conceſſio; ſecus vero, ſi ignorabat; Gloſſa *in l. Univerſis*, C. *de prec. Imper. off.* quia numquam cenſetur Princeps remittere vitium igno-
7 ratum; *c. Si eo tempore*, *de reſcript. in 6.* Hodie tamen hujuſmodi tacita Papæ diſpenſatio eſt minus frequens in uſu ob regulam quinquageſimam primam Cancellariæ Apoſtolicæ, quæ ſolet ab omnibus Pontificibus confirmari ſubſequentibus verbis: *Item quod per quamcumque Signaturam in quavis gratia, nullatenus diſpenſatio veniat, niſi ſpecialiter exprimatur, vel dicta gratia totaliter effectum hujuſmodi diſpenſationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur*. Diſpenſatio expreſſa eſt illa, in cujus 8
Litteris narratur defectus impetrantis, & in illis Papa utitur verbo *Diſpenſamus*; *cap. At ſi Clerici 4. de Judiciis §. de adulteriis*; *cap. de multa 28. de Præbend.* Et idem eſſet, ſi in illis uteretur Papa verbo *Permittimus*, quod etiam diſpenſationem expreſſam inducit; *cap. Litteras 14. de filiis Presbyterorum*; *& c. Unico*, *de ætat. & qualit. in 6.* & docet uſualis praxis Cancellariæ Apoſtolicæ.

Quinto, Diſpenſatio inſuper alia eſt excuſa- 9
bilis, alia laudabilis, alia damnabilis. Diſpenſatio excuſabilis eſt, quando urget neceſſitas, quia ipſa legem non habet, & propterea tunc Legis rigor infringitur, ubi enim neceſſitas urget, diſpenſatio dicitur excuſabilis; Felin. *in cap. 1. num. 49. & 50. de conſtit.* Menoch. *de arbitr. Jud. lib. 2. cent. 2. caſu 131. num. 1.* & alii paſſim, ex S. Bernardo infra citando. Diſpenſatio laudabilis eſt illa, ubi communis provocat utilitas, quæ a jure æquiparatur neceſſitati; *in cap. Cum omnes*, *de conſtitut.* S. Bernard. infra citandus. Diſpenſatio damnabilis eſt illa, ubi nec ulla urget neceſſitas, nec communis provocat utilitas, nec ulla alia adeſt cauſſa juſta; Sperell. *part. 2. deciſ. 109. n. 2.* Unde egregie D. Bernardus *lib. 3. de conſiderat. ad Eugen. Papam* ſic ait: *Quid*, *inquis*, *prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Non ſum tam rudis, ut ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur? ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt; ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt, utilitas dico communis, non propria, nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt*. Hinc 10
diſpenſatio ſine juſta cauſſa, non diſpenſatio, ſed diſſipatio dicitur communiter a Doctoribus, ut obſervant, & tenent Sperell. *dict. deciſ. 109. n. 3.* Fagn. *in cap. Nimis 18. de filiis Presbyterorum n. 9.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 1. tit. 2. gloſ. 15. n. 7.* Pyrr. Corrad. *prax. diſpenſat. Apoſtolic. l. 1. c. 3. ſub n. 2.* Reiffenſtuel *l. 1. Decretal. tit. 2. n. 450.* & alii paſſim.

Id-

Digitized by Google

11 Idcirco diſpenſatio in Lege Superioris ſine juſta cauſſa non ſolum eſt injuſta, ſed & invalida; Innocent. *in cap. Dudum 22. de elect. num. 16. verſ. Item & ſi Papa*; Abbas *in cap. Non eſt, de voto*; *num.* 8. Butr. *in cap. Venerabilem, Qui filii ſint legitimi num.* 6. Felin. *in cap. Populaſti, de remiſſ. ſub num.* 13. Navarr. *in cap. Final. de Simonia num.* 4. *& in Manual. prælud.* 9. *num.* 14. Sperell. *dec.* 109. *num.* 10. & plurimi Theologi, quos refert, & ſequitur Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 17.

12 *num.* 24. Unde diſpenſans in Lege Superioris ſine juſta cauſſa, mortaliter peccat, niſi excuſet levitas materiæ, ut ex D. Bernardo *loco cit. ſub num.* 9. tenent Abbas *in cap. ſi Clerici* 4. *de Judiciis §. de adulteriis ſub num.* 20. *fin.* Armilla *verb. Diſpenſatio num.* 13. Silveſter *eod. verb. num.* 2. Campanil. *in diverſor. jur. Canon. rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 27. Sperelli *d. dec.* 109. *num.* 27. *& dec.* 115. *num.* 35. & poſt multos alios docet Sanchez *de Matrim. lib.* 8.

13 *diſp.* 18. *num.* 1. Immo etiam Papa in tali Lege ſine juſta cauſſa diſpenſans non eſt tutus in conſcientia, ſed peccat, ut plurimi graviſſimi Auctores firmant; Ancharan. *conſ.* 353. *niſi legibus in fine*, Abbas, & Canoniſtæ paſſim *in cap. Quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* ubi Felin. *ſub num.* 25. *verſ. Demum* teſtatur ita omnes tenere, Covarr. *in rubr. de Sponſal. part.* 2. *cap.* 6. *§.* 9. *num.* 7. Alvarus Pelagius de planctu Eccleſiæ *l.* 2. *cap.* 15. Victoria *in relect. de poteſt. Papæ num.* 7. Corduba *lib.* 4. *quæſtionarii q.* 9. Sperell. *d. dec.* 109. *num.* 15. Sotus *de juſtit. & jur. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 3. & colligitur ex D. Bernardo *loc. ſuprac. ſub num.* 9. ubi monet Papam, ut non pro ſua voluntate, vel utilitate, ſed pro communi bono diſpenſet *in ædificationem, non in deſtructionem .... nam cum nihil horum eſt* (ſcilicet nec urget neceſſitas, nec provocat communis utilitas) *non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio*

14 *eſt*. Idem dicendum eſt de petente ſine cauſſa diſpenſationem, vel eam ultro oblatam acceptante; Ejuſdem enim culpæ fit reus, cujus eſt ipſe diſpenſans, ut cum multis aliis tenet Sanchez *d. lib.* 8. *diſp.* 18. *n.* 8. Sotus *de juſt. & jur. lib.* 3. *quæſt.* 6. *art.* 3. Hojed. *in tract. de incompatib. Benefic. part.* 2. *c.* 12. *n.* 39. Suarez *lib. recept. ſent. in verbo Diſpenſatio*, Maſcard. *de prob. concluſ.* 345. *n.* 14. *vol.* 1. Sperell. *l. c. n.* 15. & alii.

Diſpenſatio in lege propria ſine juſta cauſſa, 15 eſt quidem injuſta, ſed tamen valida, quia tunc Legiſlator in re propria, & in propria voluntate diſpenſat eam mutans, & a qua ſola vim habet Lex; Innocent. *in cap. Dudum* 22. *de elect. num.* 16. *verſ. Item & ſi Papa*, Butr. *in cap. Venerabilem, Qui filii ſint legitimi n.* 6. Abbas *in cap. Non eſt de voto num.* 8. Felin. *in cap. Poſtulaſti, de remiſſis ſub num.* 13. Sperell. *loco cit. num.* 10. cum variis aliis ibi citatis. Unde diſpenſans in propria Lege ſine 16 juſta cauſſa, peccat, juxta veriorem ſententiam, ut articulo diſcuſſo, & innumeris hinc inde adductis concludit Sanchez *diſp.* 18. *n.* 2. *&* 3. ſubdens *num.* 7. probabilius eſſe, quod remoto ſcandalo, ac alterius notabili damno, culpa in hoc caſu ſit venialis, & non lethalis tam reſpectu diſpenſantis, quam reſpectu petentis, vel acceptantis ultro oblatam talem diſpenſationem ſine cauſſa, ut bene declarat ipſe Sanchez *d. diſp.* 18. *per tot.* & tenet Sperell. *loc. cit. num.* 13. *& deciſ.* 115. *num.* 35. Papa autem, ſi diſpenſet in Jure poſitivo, 17 etiam ſine cauſſa, ipſum non peccare firmat Innocent. *in cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Regul. num.* 5. cum qua ſententia videtur conſentire Campanil. *in diverſ. jur. Canon. rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 27. Et ratio eſſe poteſt, quia in Principe ſupremo ſola voluntas dicitur juſta cauſſa; Gloſſa ſingularis *de jur. civil. in l. relegati, ff. de pœn.* & ſimilis de Jure Canonico; *Cap. Si eo tempore, de elect. in* 6. *& in cap. Si gratioſe, de reſcript. etiam in* 6. Sanchez vero articulo mature diſcuſſo, & innu- 18 meris hic inde adductis concludit ſecundum veriorem ſententiam peccare Papam, ſaltem venialiter, cum ſine juſta cauſſa diſpenſat in propria Lege, & in Jure Canonico; Et hinc fortaſſe, ut recte advertit Sperell. *loc. cit. n.* 18. forte inolevit Romanæ Curiæ ſtylus, ut ſemper in gratiis, ac diſpenſationibus Summi Pontificis aliqua juſta cauſſa apponatur, ita ut exordium hoc præmitti ſoleat, *Vitæ & morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita nos inducunt*. (*a*)

Papa

Nota ex edit. Rom. 1767.

(*a*) A nimia profecto facilitate excuſari nequit Clar. Auctor. circa doctrinam, quam tradit num. 16. 17. & 18. Theologi enim, & Canoniſtæ docentes, diſpenſationem abſque cauſa a Superiore petitam, & etiam a Papa eſſe diſſipationem, illumque qui ita eſt diſpenſatus, tutum

19 Papa proprie, & rigoroſe loquendo nequit diſpenſare in Jure Divino. *Eſt fere communis*; Er ratio eſt, quia ita ſe habet Papa ad legem Dei, ſicut inferior ad legem ſuperioris, immo minor eſt proportio Papæ ad Legem Divinam, quam inferioris Prælati ad Legem humanam; *c. Damnamus 2. de ſumm. Trinit. verſ. quia inter Creatorem*, & *Creaturam;* Sed in lege humana inferior nequit diſpenſare contra Legem ſuperioris; *cap. Inferior 4. diſt. 21. c. Cum inferior 16. de majoritat. & obedient.* Clementin. *Ne Romani 2. de electíon.* §. 1. ubi expreſſe habetur; *Quod lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt*; Ergo nec Papa diſpenſare poteſt contra Legem divinam, ſeu in Jure Divino; Tum quia ſicut Vicarius non poteſt omnia, quæ Principalis (videlicet ea, quæ ſpeciali nota digna-ſunt, & requirunt expreſſam facultatem, *cap. Cum in generali conceſſione 3. de offic. Vicar. in 6.*) ita neque Papa Chriſti in terris Vicarius, poteſt omnia, quæ Chriſtus, v. g. Sacramenta nova inſtituere, abrogare antiqua, bigamiam ſimultaneam concedere, diſpenſare in vinculo Matrimonii conſummati, & hujuſ-
20 modi. Poteſt tamen Papa Jus divinum interpretari, & declarare, quod in aliquibus caſibus propter aliquas circumſtantias non obliget, cum ſcilicet ex Divinæ Legis obſervantia, aut aliquid ſequitur iniquum, aut majus bonum impeditur; alioquin cum pro interpretatione ad Deum recurſus non pateat, non fuiſſet ipſe bonus Pater familias (quod nullimode eſt dicendum) ſi Gregem ſuum dimiſiſſet ſine Paſtore, qui in caſibus dubiis, & arduis poſſet Jus Divinum interpretari, & declarare, & ſic omnibus ſuis civibus pro neceſſitate conſulere; Abbas *in c. Propoſuit 12. de conceſſion. præbend.* Almain. *de poteſt. Eccleſiaſt. c. 13.* Turrecrem. *in ſumma de Eccleſ. lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 53.* Covarr. *variar. reſolut. lib. 3. cap. 13. num. 9. verſ. Fateor enim;* Sotus *de juſtit. & jur. lib. 10. quæſt. 3. art. 1.* Vaſquez *in opuſc. moral. in tract. de Benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 122. in fin.* Silveſter *verb. Papa quæſt. 16. in fine;* S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 54. art. 5.* Reiffenſtuel *lib. 1. decretal. tit. 2. num. 454.* Fagnan. *lib. 1. decretal. in cap. Cum pridem 4. de pactis n. 80.* & alii paſſim.

21 Papa ex rationabili, & juſta cauſſa poteſt diſpenſare in omni jure Eccleſiaſtico. *Eſt communis*, & habetur clare *in cap. Propoſuit 4. de conceſſion. Præbend.* ubi Pontifex ſic expreſſe dicit, *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare.* Ætatis tamen 22
diſpenſatio ad effectum conſequendi Beneficium Juriſpatronatus familiaris non conceditur in præjudicium alterius vocati, licet remotioris, habentis tamen qualitates requiſitas; proximior enim in præjudicium remotioris jam præſentati, & habentis requiſita, nec eſt diſpenſandus a Papa, ut reſpondit Sacra Congregat. Concil. *in una Bononien. 16. Julii 1695. & in Cremon. 8. Julii, & 30. Septembris 1702.* apud Monacell. *tom. 3. tit. 2. formul. 7. num. 11. & tom. 4. ſupplement. ad 3. tom. num. 109.*

Epiſcopus quo ad Sacros Canones, Conſti- 23
tutiones Apoſtolicas, & decreta Conciliorum Generalium nequit diſpenſare, niſi ſint caſus ſibi a Jure permiſſi, ſeu conceſſi; Diſpenſatio enim eſt actus juriſdictionis, & Epiſcopus veluti inferior non habet Juriſdictionem reſpectu Sacrorum Canonum, Apoſtolicarum Conſtitutionum, & Conciliorum Generalium; *cap. Inferior 4. diſt. 21. cap. Cum inferior 16. de majoritat. & obedient. & Clementin. Ne Romani 2. §. 1. de electíon.* ubi expreſſe dicitur, *Quod Lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt.* Hinc *in cap. Dilectus 15. de tempor. Ordinat.* graviter reprehenditur Epiſcopus, qui cuipiam eadem die contulit plures Sacros Ordines, licet de mandato Archiepiſcopi ſui id fecerit; *Cum illi* (inquit Papa Honorius III.) *hujuſmodi diſpenſatio a Canone minime ſit permiſſa.* Et *cap. Dilectus 17.* & *cap. Nimis 18. de Filiis Presbyterorum* irritantur diſpenſationes contra Juris diſpoſitionem factæ per aliquem Papa inferiorem, quamvis Apoſtolicæ Sedis Legatum, ut de facto erat Archiepiſcopus Remenſis, ſicuti legitur *in d. cap. Dilectus.* Notanter tamen fuit dictum: *Niſi ſint caſus ſibi* 24
a jure permiſſi, ſeu conceſſi, quia dantur plures caſus, in quibus ex conceſſione Juris, aut rationabiliter præſumpta licentia Papæ poteſt Epiſcopus diſpenſare circa Sacros Canones, Conſtitutiones Apoſtolicas, & Decreta Conciliorum Generalium.

Primus caſus eſt, quando in Jure expreſſe 25
conceditur Epiſcopis poteſtas diſpenſandi, ut ſit
in

tum non eſſe in Conſcientia, aliquid magis innuunt, quam peccatum veniale. *Quoniam Papa*, inquit Cardinalis Bellarminus in Epiſtola ad Nepotem ſuum, *non eſt Dominus, ſed diſpenſator; ideoque qui iniquam diſpenſationem petit, iniquitatis cauſa eſt, & qui ea utitur eadem ſemper irretitur iniquitate.* Cæterum Pontifices numquam ſine cauſa diſpenſationes concedunt.

Digitized by Google

in cap. Si alicujus 59. de electione. in cap. At ſi Clerici 4. de judiciis, in cap. Cum ex eo 34. de elect. in 6. in cap. Is, qui defectum 1. de filiis Presbyterorum in 6. & ſæpe alibi, juncto Conc. Trid. *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.*

26 Secundus caſus eſt, quando ſaltem tacite, ſeu virtualiter ex modo loquendi Sacrorum Canonum præſumitur rationabiliter conceſſa ipſis talis diſpenſandi facultas, ut cum in Canone ſimpliciter dicitur, poſſe diſpenſari, nec Papa ſibi, aut alteri reſervat diſpenſationem, tunc enim Epiſcopus poteſt diſpenſare, quamvis hoc ipſi expreſſe non fuerit conceſſum; Sic Gloſſa *in c. Quiſquis 43. de election. verb. Fiat*, & Gloſſa *in cap. In quibuſdam 12. de pœnis, verb. Diſpenſatum*, ubi ſic præciſe dicit: *Cum non determinetur, a quo poſſit diſpenſari, dixit Joan. quod Epiſcopus poteſt diſpenſare, ex quo Papa non retinuit ſibi diſpenſationem*, & ibi Abbas *n. 5.* & rurſus idem Abbas *in cap. Et ſi unanimiter, de poſtulat. Prælator. num. 10.* dicens, quod Epiſcopi ſemper diſpenſant, ubicumque a Jure permittitur diſpenſatio in genere, licet ſpecifice non permittatur Epiſcopis; Felinus *in c. At ſi Clerici 4. de judiciis nu. 1.* Sanchez *lib. 8. de Matrimon. diſp. 5. num. 1.* citans plutimos alios; Reiffenſtuel *loco cit. n. 467.* Barboſa *part. 2. de Offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 33. num. 22.* ubi dicit, quod, quando Lex imperſonaliter diſpenſandi facultatem facit dicendo v. gr. *poterit ex diſpenſatione, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, non adjiciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanum Pontificem, prout in ſpecie *in cap. Veniens 2. de eo qui cognovit; cap. Paſtoralis 7. de Clerico excomm. miniſtrante; & cap. In quibuſdam 12. de pœnis*; tunc quia fruſtra talis facultas diſpenſandi conceditur Summo Pontifici, qui de jure poteſtatem diſpenſandi habet, ut expreſſe habetur *in cap. Propoſuit 4. de conceſſion. Præbend.* ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare*; cenſetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & Epiſcopis; *arg. c. Nuper 29. de ſentent. excommun.* ibi: *Quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non-retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.*

27 Tertius caſus eſt, quando adeſt magna neceſſitas, vel evidens utilitas de novo emergens, eſtque periculum in mora, nec facile recurri poteſt ad Summum Pontificem; *arg. c. Talis 17. cauſ. 1. quæſt. 7. & cap. Expoſuiſti 33. de præbend.* ubi in caſu, quo urget evidens neceſſitas, vel utilitas, expreſſe tribuitur Epiſcopo facultas diſpenſandi contra decreta quorumdam Canonum, & ſic idem dicendum venit de aliis ſimilibus; Et ratio eſt, quia in tali caſu ex rationabiliter præſumpta voluntate Papæ, cenſetur Epiſcopus habere conceſſam ſibi poteſtatem diſpenſandi; hoc enim exigit Paſtorale officium Epiſcoporum, ne alias in caſu urgentis neceſſitatis oves ſibi concreditæ remaneant deſtitutæ neceſſariis auxiliis; & ſic tenent Abbas *in cap. At ſi Clerici 4. de Judiciis num. 9.* Felinus *ibid. num. 3.* Barboſa *lib. 1. juris Eccleſ. univerſ. cap. 11. num. 149.* Pirhing *lib. 1. decret. tit. 31. num. 87.* Reiffenſtuel *lib. 1. decr. tit. 2. num. 470.* Sanchez *l. 3. de Matrim. diſp. 40. num. 3.* Caſtro Palao *part. 1. tract. 3. diſp. 6. punct. 5. n. 7.* & alii paſſim.

Quartus caſus eſt, quando adeſt conſuetudo diſpenſandi legitime præſcripta, conſuetudo enim legitime præſcripta tribuit juriſdictionem; 28
cap. Cum tanto 11. de conſuetudine cap. Duo ſimul 9. de offic. Jud. Ordinar. cap. Cum contingat 13. de foro competent. unde iſta ſemel obtenta redditur diſpenſatio valida, quæ alias foret invalida; Barboſa, Pirhing, Reiffenſtuel *loc. cit.* Suarez *lib. 6. de Legibus cap. 14. n. 10.* & alii.

Quintus caſus eſt, quoties dubium eſt, an caſus indigeat diſpenſatione; *arg. cap. Cum deſideres 15. de ſentent. Excommunicat.* quia ſtante dubio an res indigeat diſpenſatione, vel poteſt Epiſcopus conſideratis conſiderandis declarare eam non requiri, vel ad cautelam diſpenſare; Barboſa *part. 2. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 35. num. 18.* Reiffenſtuel *loco cit. num. 474.* Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 10. num. 74. & cap. 40. num. 26.* Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 4.* Sa *verb. Diſpenſatio num. 1.* Diana *part. 3. tract. 6. reſolut. 8. & part. 8. tract. 3. reſolut. 12.* & alii plures; Et ratio eſt, quia reſervatio Diſpenſationis eſt odioſa, utpote coarctans poteſtatem ordinariam Epiſcoporum, adeoque eſt reſtringenda ad caſus certos, juxta regulam 15. *Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari.* 29

Poteſtas diſpenſandi in ſupradictis, & aliis conſimilibus caſibus competens Epiſcopis, competit etiam Capitulo Sede vacante. *Ita communis Doctorum* cum Barboſa *part. 2. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 36. num. 9.* Et ratio eſt, quia Capitulum Sede vacante poteſt ea omnia exercere, quæ pertinent jure communi ad ordinariam Epiſcopi juriſdictionem, exceptis nonnullis, quæ ſpeciatim ſunt jure prohibita; *cap. Cum olim 14. de majorit. &* 30

obe-

obedient. ubi Gloſſa *verb. Capitulo ; cap. Ad abolendam 9. de hæreticis*, ubi Gloſſa *verb. Sede vacante*; *cap. penul. de ſupplenda negligentia Prælatorum* , ubi Gloſſa *verb. Sed Capitulum ;* Dicta autem poteſtas diſpenſandi competit Epiſcopis ratione ſui Paſtoralis officii , eſtque in illis perpetua , & ordinaria ; *cap. His quibus ex officio 30.* juncta Gloſſa *fin. de offic. Judicis Ordinarii* , *& l. more*, *& l. Et quia* , *ff. de juriſd. omn. judic.* adeoque &c.

31 Qui diſpenſationem obtinuit ſuper impedimento conſanguinitatis in forma pauperum , falſo narrata paupertate , dicitur valide diſpenſatus, & proles legitima ; Sacra Congr. Conc. *9. Septembr.* 1679. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *num.* 33. Vide ibi , ubi affert decreta etiam pro diſpenſatione obtenta ob anguſtiam loci.

32 Diſpenſatus ad Ordines ſuper Irregularitate ex aliquo defectu Corporis , v. g. ex defectu oculi Canonis , vel alio hujuſmodi defectu , non indiget nova diſpenſatione ad Beneficia , etiam Curata, Canonicatus , & Dignitates etiam in Cathedrali . Sic reſolviſſe Sacram Congregationem Concilii *in Lucana Diſpenſationis 22. Januar.* 1697. *l.* 47. *Decret. f.* 19. *de Irregularitate ex defectu oculi Canonis*, refert Urſaya *Inſtitut. Crimin. lib.* 1. *tit.* 10. §. 1. *num.* 9. & Antonell. poſt tract. de Juribus , & oneribus Clericor. in reſolutionibus Sac. Congregationis Concil. *in d. Lucana Diſpenſationis 22. Januar.* 1697. *per totum* , ubi *num.* 2. refert etiam ſic reſolviſſe *in Ariminen. 16. Maii* 1619. *& in Nuſcana 26. April.* 1659. *lib.* 20. *Decret. fol.* 624. & ſæpius alibi de Irregularitate ex defectu oculi dextri ; unde talis ſic diſpenſatus ad Ordines , ſine nova diſpenſatione admittendus eſt ad Concurſum , ut expreſſe tradit ex Nicolio Urſaya *loco cit. n.* 10. per allata Decreta.

33 Cœcus non obtinet diſpenſationem neque ad primam Tonſuram , ad effectum obtinendi Beneficium Eccleſiaſticum , ut ex decreto Sacræ Congregationis in una Pampilonenſi *die* 28. *Martii* 1733. Benedict. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 5.

Si tamen ordinato jam Sacerdoti accidat, ut oculorum lumen amittat , non tamen ita ut nihil videat , datur illi a Sac. Congregat. facultas celebrandi diebus quidem feſtis , & duplicibus Miſſam B. Virginis votivam , ferialibus , Defunctorum , dummodo non omnia memoriter recitet ; mandando inſuper Epiſcopis , ut celebrationem omnino vetent ſtatim ac cœcum penitus evaſiſſe competerint ; *ib.*

Diſpenſationes nec frequenter , nec ſine ju- 34
ſta cauſa ſunt concedendæ ex Concilio Triden-
tino ; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 45.
incip. *Ad Apoſtolicæ*, & Conſtitut. 130. incip.
Libentiſſime §. 12. Diſpenſationes ab obſervan- 35
tia Eccleſiaſticæ Diſciplinæ levibus de cauſſis
non ſunt concedendæ ; Idem Conſtitut. 89. in-
cip. *Inter omnigenas* §. 25.

Diſpenſationum Matrimonialium cauſæ ve- 36
raciter ſunt exponendæ , & ab Executoribus o-
mnino verificandæ ; Idem in citat. Conſtitut.
Ad Apoſtolicæ . Earum executores verificare 37
debent cauſas in Litteris expreſſas ; Idem *ibid.*
§. 6.

Diſpenſationes Matrimoniales non ſunt con- 38
cedendæ occultantibus Fidei profeſſionem , cum
ſimulatione Mahumetiſmi ; Idem Conſtitut.
89. incip. *Inter omnigenas* §. 14. Nec iis , qui 39
Matrimonium contrahere intendunt contra for-
mam in Eccleſia ſtatutam ; Idem *ibid.*

Diſpenſationes Matrimoniales, quænam con- 40
cedi poſſint a Pœnitentiaria Apoſtolica , aſſi-
gnantur a Benedict. XIV. Conſtitut. 95. incip.
Bonus Paſtor §. 39. *& ſequent.* nempe in Ma-
trimoniis contrahendis in foro conſcientiæ tan-
tum ſuper impedimentis occultis , quæ Matri-
monium non dirimunt . Item ſuper omiſſione 41
denunciationum etiam ad effectum contrahen-
di ſecreto, ſervata tamen diſpoſitione pro Ma-
trimoniis *Conſcientiæ* nuncupatis ; Conſtitut.
ejuſdem Pontificis incip. *Satis Vobis*. Item re- 42
validandi diſpenſationes Datariæ in caſu reti-
citæ copulæ, & in caſu reticitæ intentionis fa-
cilius impetrandi diſpenſationem , in foro con-
ſcientiæ tantum , & cum compoſitione taxæ
ſolvendæ Datariæ juxta conditionem , & facul-
tatem perſonarum , quando agitur de primo ,
& ſecundo , vel ſecundo tantum gradu . Vide
dictam Conſtitutionem , ubi abunde , & diſtin-
cte de omnibus.

Neophytis ad Fidem converſis Venetiis in 43
Loco Pio Catechumenorum conceditur diſpen-
ſatio Matrimonium contrahendi cum Fideli ,
abſque interpellatione prioris conjugis in infi-
delitate relicti, arbitrio Nuncii Apoſtolici Ve-
netiis exiſtentis ; Idem Conſtitut. 117. incip.
In Supremæ.

Diſpenſationes ſuper gradibus prohibitis ad 44
effectum contrahendi cum hæreticis regulariter
a S. Sede non conceduntur , niſi cum clauſu-
la : *abjurata prius hæreſi ;* Idem tom. 2. Conſt.
51. incip. *Magnæ nobis* , & Conſtitut. 59. in-
cip. *Ad tuas manus*. Diſpenſationes hujuſmodi 45
exequendæ non ſunt , niſi Executori conſtet de
veritate eorum , quæ in precibus expoſita fue-
runt ;

Digitized by Google

runt; Idem in dict. Conſtitut. 51. incipiente
46 *Magnæ nobis*. Et niſi per authentica docu-
menta conſtet, quod abjuratio hæreſis Matri-
monii celebrationem reipſa præceſſerit; Idem
ibid. & in dicts Conſtitut. 59. incip. *Ad tuas*
manus.

47 Diſpenſatio, ſeu licentia pro contrahendo
Matrimonio cum hæreticis, non adjecta abju-
randæ hæreſis conditione, nunniſi raro, & ut
plurimum favore Supremorum Principum, ob
publicam, & gravem cauſam, ab Apoſtolica
Sede conceſſa reperitur; Idem d. Conſtit. *Ma-*
48 *gnæ Nobis*. Et tunc plures cautelæ præſcribi
conſueverunt, ne Conjux Catholicus perverſio-
nis periculum incurrat, neque proles hæretici
49 parentis errores ſequatur; Idem *ibid.* Diſpen-
ſationum Litteræ ab Apoſtolica Sede conceſſæ,
debent ab Executoribus deputatis attente per-
pendi, tum quo ad earum veritatem, tum quo
50 ad conditiones appoſitas; Idem *ibid.* Item fa-
cultates diſpenſandi in genere conceſſæ, ne præ-
ſcripti fines tranſiliantur; Idem in dict. Con-
ſtitut. 59. incip. *Ad tuas manus*.

51 Diſpenſandi facultas, quæ ab Apoſtolica Se-
de datur Epiſcopis in remotis Regionibus de-
gentibus, non excedit tertium gradum in con-
52 trahendis; In contractis vero, ſi agatur de
Hæreticis, ad ſecundum quoque gradum per-
tingit, Idem in d. Conſtitut. incip. *Ad tuas*
53 *manus*. Hujuſmodi facultas in uſum deduci
nequit cum hæreticis reipſa non converſis, et-
iamſi converſionis ſpem, aut permiſſionem ob-
54 tendant; Idem *ibid.* Diſpenſationes Matrimo-
niales concedens vigore Indulti, & delegatio-
nis Apoſtolicæ, debet delegationis mentionem
facere, & Indulti tenorem in diſpenſatione
inſerere, cum expreſſione temporis, ad quod
fuit conceſſum, ſub pœna nullitatis; Idem *ib.*

55 Diſpenſatio ſuper Ætate ad contrahendum
Matrimonium, quando malitia ſupplet æta-
tem, etiam ab Ordinario concedi poteſt; Idem
56 in d. Conſtitut. 11. incip. *Magnæ Nobis*. Et
hæc non tam eſt diſpenſatio, quam declaratio
ſuper caſu, cui proviſum eſt in jure; Idem
57 *ibid.* Quando autem contrahentes rationis uſum
habent, ſed nondum copulæ apti ſunt, hujuſ-
modi diſpenſatio ab Apoſtolica Sede dumtaxat
impetrari poteſt; Nemo enim præter Papam
derogare poteſt juri Canonico, quod requirit
in contrahentibus hujuſmodi actualem poten-
tiam; Idem *ibid.*

58 Diſpenſationes pro Regularibus non conce-
duntur, niſi de Superiorum Regularium con-
ſenſu, vel ad eorum preces; Idem tom. 2.
Conſtitut. 47. incip. *Si datam*.

Diſpenſationes ab obſervantia Quadrageſimæ 59
concedendæ non ſunt, niſi adjecto præcepto
de unica comeſtione, & de non permiſcendis
epulis; Idem tom. 1. Conſtitut. 55. incipien.
Cognovimus; & Conſtitut. 99. incip. *Frater-*
nitas. Diſpenſatio a Quadrageſimali jejunio 60
nemini concedi debet ſine legitima cauſa;
nec Univerſitatibus abſque urgente neceſſita-
te; Idem Conſtitut. 19. incipien. *Non ambi-*
gimus §. 3.

Diſpenſationes generales ab obſervantia Qua- 61
drageſimæ pro integris populis concedi nequeunt
abſque gravi cauſa; Idem tom. 1. Conſtitut.
130. incip. *Libentiſſime* §. 10. *& ſequent.* Cau- 62
ſæ legitimæ ad concedendam talem univerſa-
lem diſpenſationem poſſunt eſſe morbi com-
munes, ob aliquam aeris corruptionem, ſeu
morbus epidemicus. Et ſi in aliquo loco, 63
neque oleum, neque piſces comparari poſſint,
tunc incolis ejuſdem loci concedi poteſt, ut
lacte, & ovis utantur; Si autem hæc reve-
ra deficiant, tunc carnis, ſalubris tamen, eden-
dæ facultas concedetur, interpoſita ſemper je-
junii ſervandi conditione; Idem *ibid.* §. 17.
& ſequentibus. Et tunc ad id Medicorum ſen- 64
tentiæ ſunt exquirendæ, & eorum atteſtatio-
nes exhibendæ. Alias diſpenſatio denegabitur;
Idem *ibid.* §. 24. 25. *&* 27. Non ſunt tamen 65
cauſæ legitimæ pro tali univerſali diſpenſatio-
ne ciborum caritas, & militum ſtationes; Idem
ibid. §. 18. *&* 19.

Diſpenſationes generales ſuper obſervantia 66
Quadrageſimæ, aliarumque abſtinentiarum pro
communitatibus Patriarchatus Antiocheni, quo-
modo ſint concedendæ, aſſignatur ab eodem
Pontifice, nempe ut in ſingulos tantum an-
nos, quibus egeſtatem, & inopiam ciborum
Quadrageſimalium perſiſtere ibi cognoverit, &
non aliter, nec alio modo, niſi ut illæſa re-
manente etiam quoad illos incolas generali le-
ge de jejuniis, & abſtinentiis, a qua nemini
liceat diſpenſationem in genere concedere, poſ-
ſit ſingulis illis communitatibus dictam diſpen-
ſationem concedere; Idem tom. 1. Conſtit. 87.
incip. *Demandatam* §. 7.

Diſpenſationes ſuper Ritibus Eccleſiaſticis a 67
S. Sede petendæ ſunt, nec, ea inconſulta, ab
alio quolibet concedi poſſunt; Idem tom. 1.
Conſtit. 107. incip. *Omnium ſolicitudinum* §. 14.
Diſpenſationes adverſus Ritus, & Canones Ec- 68
cleſiæ Græcæ concedi non poſſunt a Miſſio-
nariis Latinis; Idem Conſtitut. 87. incip. *De-*
mandatam §. 16.

* Diſpenſationes Sacræ Pœnitentiariæ cum di- 69
riguntur ad Confeſſarium ex approbatis ab Or-
di-

Digitized by Google

dinario, executioni mandari debent a Confeſſario approbato ab Ordinario illius loci, in quo diſpenſatio illa præſtari debet; nec valet, ſi actu Confeſſarius non ſit, ſicut nec ſi approbatus fuerit tantum pro maribus, & diſpenſatio petatur a Fœmina; Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 87. §. 31.

70 Cum diriguntur Confeſſario Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, requiritur laurea Theologiæ, vel juris Canonici in publica Univerſitate; nec aperiri litteræ illæ poſſunt a ſimplici Regulari Confeſſario, niſi tamen Religio illa privilegium aliquod ea de re obtinuerit; *ibid.* §. 32.

71 Si ſemel apertum fuerit Breve Pœnitentiarii ab eo, qui non habet titulum requiſitum, non ideo tamen vitiatur reſcriptum, ſed ſufficit, ſi alteri habenti requiſita conſignetur, *ib.*§.33.

72 Si ſemel electus fuerit executor, poteſt nihilominus ex probabili ſententia variari, quamquam non deſint Doctores, qui oppoſitum opinentur; *ibid.*

73 Executor certiorem ſe reddere debet de veritate cauſarum, ex quibus obtenta diſpenſatio eſt; non tamen requiſitis aliunde teſtimoniis, ſed ipſum diſpenſandum interrogans, niſi aliunde ipſe eamdem veritatem reſciſſet; nec tenetur illum ſub juramento interrogare, ut eſt communis Doctorum ſententia; *ibid.* §. 34.

74 Si tamen falſa narrare diſpenſandum ſciverit, non poteſt ad diſpenſandum procedere, niſi id ſciret ex præcedentibus diſpenſandi confeſſionibus, ut ex Sanchez *ibid.*

75 In ejuſmodi diſpenſationis litteris mandatur executori, ut diſpenſet, audita prius Sacramentali confeſſione, & in ipſa confeſſione; nec liberum eſt illi extra confeſſionem rem exequi, ut omnes docent; *ibid.* §. 35.

76 Cum pœnitentia in litteris definitur, ea injungenda eſt; ſi vero committatur arbitrio Confeſſarii, non eſt illi liberum eam ad arbitrium injungere, ſed ad prudentiæ leges dirigenda eſt, neque nimis rigida, neque lenior quam par ſit; *ibid.* §. 37. 38.

77 Quoad clauſulam: *dummodo ſit occultum*, cenſetur occultum, ſi tantum ſeptem, vel octo in Civitate id reſciant; in oppidis vero, ſi quinque vel ſex; quam ſententiam Scriptores, qui mentem ſacræ Pœnitentiariæ probe norunt, tuentur; *ibid.* §. 45. Occultum impedimentum Fagnanus cenſet illud, quod nullo pacto probari poſſit; *ibid.* §. 44.

78 Si impedimentum occultum fuerit in loco, ubi executioni mandanda eſt diſpenſatio; publicum vero in alio, ubi commiſſum eſt delictum, tutius tunc eſt executionem ſuſpendere, & de hac novitate Sacram Pœnitentiariam certiorem facere; *ibid.* §. 46.

Delictum olim publicum, nunc occultum, 79
ſi a die commiſſi criminis longum tempus effluxerit, ad effectum diſpenſationis obtinendæ, cenſetur; *ibid.* §. 42.

Si quis rem vetitam præſtiterit, ſed publice 80
creditur obtinuiſſe ad id facultatem, hujus peccatum ad effectum diſpenſationis obtinendæ creditur occultum. Si vero commiſiſſe delictum reſciatur, ſed ignoretur inde conſurgere impedimentum, profecto occultum quoad hunc effectum non cenſetur; *ibid.* §. 48.

Si delictum deductum ſit ad Forum conten- 81
tioſum, a S. Pœnitentiaria cenſetur publicum. Si tamen data in eo fuerit ſententia abſolutoria criminis, per quam reus repertus ſit innocens, & non culpabilis, vel ex hactenus deductis non repertus culpabilis, etiamſi id obtentum ſit mediis illicitis, falſis teſtibus &c. adhuc cenſetur impedimentum occultum ad hunc effectum; *ibid.* §. 49.

Alia ed rem, vide verb. *Bigamia*, verb. *Je-* 82
junium, verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 3. verb. *Irregularitas art.* 3. verb. *Juramentum*, verb. *Simonia*, verb. *Votum*.

Additiones ex aliena manu.

Loco *juris communis* dici debere *juris hu-* 83
mani, vel *poſitivi* in definitione diſpenſationis monet Soll. *de leg. c.* 4. §. 1. *n.* 170. *quia* 84
(inquit) *etiam in municipali, & Synodali jure, quod diſtinguitur a communi, cap.* 1. *de conſt. in* 6. *diſpenſatur.*

Quod ait Auctor *num.* 7. de tacita diſpenſa- 85
tione ſublata *a Regula* 51. *Cancellariæ*, id intellige reſpectu Summi Pontificis, ut innuit idem Auctor ibidem, & advertit Rigant. *in commentar. ad dict. Regul.* 51. *num.* 8. Cæterum 86
alii poſt Pontificem poſſunt adhuc tacite diſpenſare. Solumque quæſtio eſt, utrum tacite diſpenſare valeant ſuper propriis conſtitutionibus, an item ſuper legibus Superioris in caſibus, in quibus conceſſum ipſis eſt diſpenſare. At communior eſt opinio, poſſe tacite di- 87
ſpenſare etiam ſuper legibus Superioris; Confer Soll. *de leg. c.* 4. §. 1. *n.* 178.

Tacita vero diſpenſatio ſecundum Rigant. *in* 88
commentar. ad dict. Regul. 51. *num.* 15. *& ſequent.* tunc locum habet, quum quinque hæc concurrunt. Primum eſt, quod qui gratiam inhabili, ſeu incapaci facit, ſciat factum, & ex illo juris diſpoſitionem. Secundum, quod pariter

Digitized by Google

ter ſciat, quod in illo facto opus ſit diſpen-
ſatione. Tertium, quod ex certa ſcientia af-
firmativum factum faciat, illudque exprimat.
Quartum, quod de cauſa, qua ad tacite di-
ſpenſandum movetur, cognoſcat. Quintum de-
nique, quod ex diſpenſatione illa Tertio præ-
89 judicium non irrogetur. At præſertim quartum
requiſitum neceſſarium haud eſſe, tenet Soll.
de leg. cap. 4. §. 1. *num.* 178. qui *ſequent. n.*
179. aliter explicat, quando cenſeatur facta
tacita diſpenſatio.

90 De poteſtate Summo Pontifici competente
diſpenſandi ſuper legibus omnibus poſitivis non
eſt quod differatur, quum ea promanat ab ea
ſuperioritate, quam obtinet ſuper omnes, &
91 firmatur *in cap.* 4. *de conceſſ. Præbend.* Quod
vero attinet ad Epiſcopos, ii utique poſſunt
diſpenſare non ſolum ſuper propriis Conſtitu-
tionibus, verum & ſuper legibus Synodi Diœ-
92 ceſanæ. Duo vero excipiuntur caſus. Prior
93 eſt, ſi Conſtitutio a Summo Pontifice confir-
mata fuit *in forma*, ut ajunt, non *communi*,
94 ſed *ſpecifica*. Alter eſt, ſi Conſtitutio ab-
ierit in contractum; Confer Soll. *de leg. cap.*
95 4. §. 2. *num.* 184. & *ſequent.* At quod atti-
net ad priorem caſum, tunc ſecundum alios
confirmatio *in forma ſpecifica* impedimento eſſe
poteſt, quominus Epiſcopus diſpenſet, quum
Conſtitutio excedit poteſtatem ipſius Epiſcopi,
ita ut totum faciat auctoritas pontificia, non
item quum adhibita ea fuit ad abundantiorem
cautelam.

96 Super legibus vero ſuperioris Epiſcopus re-
97 gulariter nequit diſpenſare. Quocirca non eſt
in poteſtate Epiſcopi diſpenſare non ſolum ſu-
per jure Pontificio, ſed nec ſuper Synodo Pro-
98 vinciali. Quinimmo nec Archiepiſcopus diſpen-
ſare valet ſuper Synodo Provinciali, quum ab
ipſo tanquam inferiori ad Provincialem Syno-
dum appellet; Soll. *de leg. cap.* 4. §. 2. *num.*
99 189. Quando vero Epiſcopus diſpenſare queat
ſuper legibus ſuperioris, vide apud eumdem
Auctorem *de LL. c.* 4. §. 2. *a n.* 19. *ad plur.*
100 *ſeq.* ubi examinatur, an in caſibus, in quibus
inferior pollet poteſtate diſpenſandi, ſecum
101 ipſe diſpenſare valeat, tum an diſpenſare va-
leat cum Vagis, & Peregrinis.

102 De juſtis cauſis diſpenſationis conſule Rouſ-
ſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Cano-
nica verbo Diſpenſatio ſect.* 1. *num.* 4. & *ſeq.*
An autem ceſſet diſpenſatio, ſi cauſa, ob
quam fuit conceſſa, ceſſet itidem ante execu-
cutionem illius, non conveniunt inter ſe Do-
103 ctores. Negant Suarez *de LL. lib.* 6. *cap.* 19.
n. 18. Guttierez *quæſt. Canonic. lib.* 2. *cap.* 15.
n. 30. Affirmat vero, & quidem allegatis pro
ſe Gloſſa, Joanne Andrea, Baldo, Felino, &
aliis Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *diſput.* 30.
num. 14.

An & quando potius datum mandatum de 104
diſpenſando, quam gratia diſpenſatis conceſſa
a Papa ſit, & quinam ſint effectus diverſi,
expendit Rot. *in Ugentina Beneficii* 5. *Maii*
1738. *cor. Eminentiſſ. Creſcentio.*

Nota demum, diſpenſationem eſſe ſtricti ju- 105
ris, nec ullam pati extenſionem. Vide exem-
pla *in Hildeſimen. Fructuum Canonicalium ſuper
bono jure* 17. *Junii* 1731. *cor. Eminentiſſ. Cre-
ſcentio.*

An ſecunda diſpenſatio obtenta, non expreſ- 106
ſa prima diſpenſatione circa eamdem rem,
indiſtincte ſit ſubreptitia, non convenit inter
Doctores. Videſis Soll. *de Legib. part.* 1. *c.* 4.
§. 4. *n.* 277.

At concordes in hoc ſunt Auctores, quod ſi 107
prima diſpenſatio eſt *cum moderatione aliqua* ob-
tenta, ſecunda vero diſpenſatio circa eamdem
rem obtenta eſt *abſolute ſine moderatione illa*,
ex reticentia primæ diſpenſationis excuſari a
vitio ſubreptionis nequeat ſecunda diſpenſatio,
idque ex ea potiſſimum ratione, quod Sum-
mus Pontifex certior factus de prima diſpenſa-
tione *limitata*, ſecundam diſpenſationem *ſine
illa limitatione* vel non conceſſiſſet, vel diffi-
cilius conceſſiſſet, quorum alterum ſufficit ad
ſubreptionem, ut firmant Sanchez *de Matri-
mon. lib.* 8. *cap.* 22. *n.* 6. Soll. *de Legib. part.*
1. *c.* 4. §. 4. *n.* 278. & noviſſime Collett. *de
diſpenſation. lib.* 1. *c.* 5. §. 6. Rota *diverſ. dec.*
91. *part.* 3. *lib.* 3.

Actum vero noviſſime de hoc articulo fuit 108
in Rota *in Neocaſtren. Penſionis* 3. *Aprilis* 1762.
cor. R. P. D. Frangipan. At Tribunal hoc ex-
cuſavit a ſubreptione ſecundam diſpenſationem
illimitatam obtentam cum reticentia primæ di-
ſpenſationis limitatæ, *quidquid ſit* (ajendo)
*in materia beneficiali, in qua ſancitum habetur,
quod neceſſaria ſit expreſſio Beneficii, quod antea
quis obtinuerit in poſtulatione & aſſequutione ſe-
cundi, abſolutiſſimum tamen eſt, quod in cæteris
gratiis & conceſſionibus nullibi cautum reperitur,
quod mentio primæ haberi debeat in conceſſione
ſecundæ gratiæ, ſed hæc abſque mentione prioris
validiſſima ſemper reputatur.* Sed mox dicta *De-
ciſio* eſt ſub *reviſione*.

DI-

Digitized by Google

DISPENSATIO IN BIGAMIA. Vide verb. *Bigamia*.

DISPENSATIO IN FESTORUM OBSERVANTIA. Vid. *Feſtum*.

DISPENSATIO IN JEJUNIO. Vid. *Jejunium*.

DISPENSATIO IN IMPEDIMENTIS MATRIMONII. Vid. *Impedimenta Matrimonii artic.* 3.

DISPENSATIO AB IRREGULARITATE. Vid. *Irregularitas art.* 3.

DISPENSATIO IN JURAMENTIS, ET VOTIS. Vid. *Juramentum*, & *Votum*.

DISPENSATIO IN PŒNIS SIMONIÆ. Vid. *Simonia*.

DISTRIBUTIONES QUOTIDIANÆ.

Articulus I.

Quid, & quæ ſint Diſtributiones quotidianæ, & a quibus acquirantur?

1 DIſtributiones quotidianæ ſecundum nominis etymologiam ita dicuntur, quia juxta cujuſque merita, ac laborem, & qualitatem diſtribuuntur; nam diſtribuere eſt ſuum cuique tribuere, *l.* 1. *ff. familiæ ercifcund.* Rota *p.* 6.
2 *recent. dec.* 115. *n.* 20. Dicuntur autem quotidianæ, ſive quia quotidie diſtribuuntur, ſive potius quia diſtribuuntur iis, qui quotidie Horis Canonicis, divinisque officiis interſunt, quaſi quotidianum, & diurnum ſtipendium; Rota *cit. p.* 6. *dec.* 115. *n.* 23. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univ. c.* 18. *n.* 4. & *de Canonicis*
3 *c.* 11. *n.* 3. cum plurimis ibi citatis. Diſtributiones aliæ ſunt, quæ non diſtinguuntur a præbendis, ſed ipſæmet præbendarum vice funguntur, ut ſunt diſtributiones illarum Eccleſiarum, quarum fructus omnes in communi reponuntur, & ſingulis diebus diſtribuuntur cuilibet Canonico præſenti pro victu, de quibus *in c. Olim*, *de verbor. ſignific.* & apud Decian. *conſ.*
4 43. *col.* 1. Menoch. *conſ.* 436. *n.* 25. Aliæ vero ſunt diſtributiones a præbendis ſeparatæ, atque diſtinctæ, quales ſunt diſtributiones illarum Eccleſiarum, in quibus Canonici certas habent præbendas, & præterea quotidianas diſtributiones, quæ dantur intereſſentibus Divinis Officiis, de quibus *in c. Quia* 15. *de reſcript. in* 6. & *in c. Unic. de Cler. non reſident. eod. in* 6. & *in c. Ultim. de conceſſion. præbend. pariter in* 6. Pariſ. *conſ.* 32. *n.* 7. & *conſ.* 34. *n.* 4. *cum ſeq. vol.* 4. Covarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *n.* 1. Gallet. *in Margarita Caſuum conſcient. verb. Diſtributiones* 2.

Diſtributiones quotidianæ proprie loquendo 5
definiuntur, quod ſint ſtipendia quædam perſonalia, quæ ex redditibus Eccleſiæ (præter Præbendam, aut portionem certam pro Beneficio competentem) Canonicis, & Beneficiatis, ſeu Clericis Cathedralium, & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum divinis officiis intereſſentibus pro divino officio tribuuntur. Diſtributiones 6
hujuſmodi non veniunt appellatione fructuum, ſeu reddituum, & proventuum iſtius, vel illius Beneficii, cum ſint redditus caſuales, & incerti, qui acquiruntur labore, & interventu in divinis, *cap. Licet* 32. *de præbend. cap. Unic. de Cler. non reſident. in* 6. *cap. Quoniam* 8. §. *In illis*, *de conceſſ. Præbend. etiam in* 6. Rota *part.* 15. *recent. deciſ.* 61. *num.* 1. Caſſad. *deciſ.* 1. *de Cleric. non reſident.* Covarr. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 13. *num.* 1. Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Licet* 32. *de præbend. num.* 3. & *ſequent.* & *lib.* 5. *cap. Præterea* 1. *Ne Prælati vices ſuas*; Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 18. *num.* 8. *de Canonicis cap.* 21. *num.* 6. Propterea non comprehenduntur in re- 7
gulis Cancellariæ de valore fructuum exprimendo; Felinus alios citans *in cap. Ad aures*, *de reſcript. num.* 14. Covarr. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 13. *num.* 1. Fagnan. *loc. cit.* Diſtri- 8
butiones quotidianæ inſtitutæ ſunt in gratiam cultus divini, ut ſic Canonici, & Capellani promptius, ac frequentius pro officiis divinis recitandis ad Eccleſiam convenirent, *cap. Unic. de Cleric. non reſident. in* 6. *Clementin. Si Dominum*, *de relig.* & *venerat. Sanctorum*; Rota *part.* 8. *deciſ.* 24. *n.* 17. & 18. & *annotat. ad deciſ.* 576. *num.* 70. & 101. & *ſequent. part.* 4. *tom.* 3. quia talis intereſt pro denario, qui non intereſſet pro Deo, ut inquit Hoſtienſ. *in c. Olim*, *de verbor. ſignificat. n.* 2. *in verſ. Et manualia*, & Fagnan. *ibid. n.* 42. Et propterea, ut neque in parte minuatur divinus cultus, ſed ei debitum omnibus rebus obſequium præſtetur, Concilium Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 3. *de ref.* ſic præciſe ordinavit: *Statuit Sancta Synodus in Eccleſiis tam Cathedralibus, quam Collegiatis, in*

Digitized by Google

*quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ , vel
ita tenues , ut veriſimiliter negligantur , tertiam
partem fructuum , & quorumcumque proventuum ,
& obventionum , tam Dignitatum , quam Ca-
nonicatuum , Perſonatuum , Portionum , & Offi-
ciorum ſeparari debere , & in diſtributiones quo-
tidianas converti , quæ inter Dignitates obtinen-
tes , & cæteros divinis intereſſentes , proportiona-
biliter juxta diviſionem ab Epiſcopo , etiam tam-
quam Apoſtolicæ Sedis Delegato , in ipſa prima
fructuum deductione faciendam , dividantur ;* ſunt
præciſa verba Concilii .

9 Jus percipiendi quotidianas diſtributiones com-
petit Cathedralium , & Collegiatarum Eccle-
ſiarum Canonicis divinis officiis intereſſentibus ,
*cap. Licet 32. de præbend. cap. Unic. de Cler.
non reſident. in 6. Clementin. 2. de ætat. & qua-
lit. & Extravagant. Cum nonnulla 1. §. præte-
rea , de præbend. inter commun.* & Conc. Trid.
*ſeſſ. 21. cap. 3. de reform. & ſeſſ. 24. c. 12. de
reform.* Rota *part. 3. deciſ. 473. num. 1. &
deciſ. 689. num. 7. pag. 10. dec. 135. num. 3.
p. 13. deciſ. 233. num. 22. & 23. & ſæpe ali-*
10 *bi* . Debentur autem diſtributiones his tantum ,
qui vere interſunt divinis officiis , non vero
his , qui ficte reſident , aut juris interpretatio-
ne ; *c. De cætero , de Cler. non reſident.* Fagn.
l. 3. decretal. in cap. Licet 32. de præbend. num.
102. quia ad ipſas lucrandas non ſolum requi-
ritur præſentia , ſed etiam intereſſentia corpo-
ralis in Choro ; Rota *part. 5. tom. 1. dec. 22.
num. 14. Annotat. ad deciſion. 576. n. 112. &
ſequent. & n. 129. & ſequent. part. 4. tom. 3.*
11 *& deciſ. 449. num. 7. part.* 14. Unde non ſuf-
ficit intereſſentia in Eccleſia , etiamſi Canoni-
cus eſſet in Eccleſia celebrans eo tempore ,
quo horæ Canonicæ cantantur in Choro , ſed
requiritur actualis intereſſentia in ipſo Choro ;
*dicta Annotat. ad deciſ. 576. num. 131. part. 4.
tom. 3.* Canonici enim celebrantes , dum divi-
na officia recitantur , lucrantur ſolum diſtribu-
tiones , ſi ad celebrandum compulſi fuerint ab
eo , ad quem pertinet , vel ſi conſuetudine
fuerit introductum , quod Clerici recedentes a
Choro ad celebrandam Miſſam , dum preces
Horariæ recitantur , eas lucrentur ; ſecus ve-
ro ſi compulſi non fuerint , & conſuetudo id
non habeat ; Sacra Congregat. Concil. *in Cal-
lienſi 19. Junii* 1628. *in reſp. ad* 4. Et *in Orio-
len. 27. Mart.* 1632. *in reſponſ. ad* 12. & tenet
Gonzalez *ad regul. 7. Cancell. §. 7. proœm. n.*
18. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 3. n.* 8.
& cum multis aliis Barboſa *lib. 3. Jur. Eccleſ.
univ. c. 18. n. 77.*

12 Diſtributiones quotidianas lucratur in abſen-
tia Canonicus infirmus ; *cap. Unic. de Cleric.
non reſident. in 6.* & Gloſſa ab omnibus appro-
bata *ibid. in verb. Infirmitas* , & ſic ſemper
reſpondit Sacra Congregatio Concilii teſte Fa-
gnan. *l. 3. decret. in c. Cum percuſſio 1. de Cle-
rico ægrotante n.* 29. Barboſa *in Coll. Apoſto-
lic. deciſ. verb. Diſtributiones quotidianæ num.*
17. Garcias *de Benefic. p. 3. cap. 2. num.* 362.
& tenuit Rota *part. 1. recent. d. 61. n. 7. par.
2. deciſ. 197. num. 1. & Annotat. ad deciſ.
576. n. 125. p. 4. tom. 3.* & ſæpe alibi . Sic di- 13
ſtributiones quotidianas lucratur Canonicus ,
qui ad Eccleſiam ſe conferre non poteſt , quia
eſt debilis in cruribus , vel tibiis ; Barboſa *l. 3.
Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 18. *num.* 56. cum
aliis ibi citatis . Vel quia podagra laborat , 14
huic enim deberi quotidianas diſtributiones cen-
ſuit Sacra Congregatio , teſte Fagnano *lib. 3.
dec. in c. Licet , de præbend. n.* 142. Vel quia 15
eſt cœcus , & propterea Miſſas celebrare , &
divina officia recitare non poteſt ; Sac. Con-
gregatio Conc. 20. *Jul.* 1619. Sicut etiam Ca-
non. poſt adeptum Canonicatum utroque lumi-
ne orbatus diſtributiones lucratur , abſque eo
quod Divinis interſit ; S. C. Conc. *ſub die* 26.
Jan. 1616. Vel quia medicinam ſumit , aut 16
ſanguine minuitur ; Jacob. de Graff. *in aureis
deciſ. part. 2. lib. 3. cap. 15. num.* 10. Moneta ,
Trullench. Sanctarell. & alii cum Barboſa *loc.
cit. num.* 59. Vel quia lepra , aut alio morbo 17
contagioſo cogitur ab Urbe diſcedere ; Barbo-
ſa cum ſupradictis *loco cit. num.* 61. Vel quia
ſanitatis cauſſa ad balnea , vel alium locum 18
iret ; Idem Barboſa cum eiſdem *loco cit. n.* 60.
Extenditur inſuper, ut habeat locum etiam in 19
ſenio confectis , quibus Sacra Congreg. decla-
ravit quotidianas diſtributiones deberi , ſi alias
reſidere ſint ſoliti , ut refert Fagn. *l. c. n.* 146.
& Barboſa *d. lib. 3. n. 64. Collectan. Apoſtolic.
deciſ. verb. Diſtributiones quotidianæ num.* 4. Et
his omnibus infirmitatibus detenti poſſunt di- 20
ſtributiones quotidianas percipere , quamvis
propria culpa in eas inciderint , *c. Cum infirmi-
tas , de pœn. & remiſs.* Et ratio eſt, quia etſi
tales propria culpa ſint impediti , hoc tamen
impedimentum nec a Jure , nec ab homine ,
ſed ab ipſo Deo illatum eſt ; ut innuit tex-
tus *in c. Cum percuſſio 2. cauſ. 7. qu.* 1. ibi :
*Cum percuſſio corporalis imminet , utrum pro purga-
tione , an pro vindicta contingat , Dei in hoc ju-
dicium ignoratur , & ideo non debet a nobis ad-
di flagellatis afflictio ;* & ſic præciſe ſtatuit Sa-
cra Congregatio Concil. teſte Fagnano *l. c.
num.* 147. Cum non ſit addenda afflictio affli-
cto , *cit. c. Cum percuſſio , c. Ex part. 5. de Cle-
rico*

rico ægrotante, *cap. Licet* 4. *de cenſibus* cum ſimilibus.

21 Nec obſtat ſtatutum Capituli contrarium, ut ægrotis, vel ex quavis cauſſa abſentibus, non dentur diſtributiones, quia hujuſmodi ſtatutum Sacra Congr. Concilii teſte Fagnano *l. cit. num.* 138. cenſuit non eſſe confirmandum, cum ſit irrationabile, & contra bonum Eccleſiæ, ut conſtat *ex cap.* 1. *de Clerico ægrotant.* ibi: *quia ſi alii ejus eſſent exemplo deterriti*, *forte non poſſet*, *qui militaret Eccleſiæ*, *in-*

22 *veniri*. Nec etiam obſtat conſuetudo non percipiendi diſtributiones in abſentia, quia diſtributiones quotidianæ debentur infirmis abſentibus, etiam non probata conſuetudine illas in abſentia percipiendi, ut clare probatur *in c. Unic. de Cler. non reſident. in* 6. ubi ex regula, quæ præmittitur de diſtributionibus quotidianis in abſentia non percipiendis, excipiuntur primo loco ii, quos infirmitas excuſaverit.

23 Nec tempus, quo Canon. fuit infirmus, computandum eſt pro tempore vacationum, ut declaravit Sac. Cong. teſte Fagn. *loc. c. n.* 140.

24 Immo Canonici infirmi percipere debent etiam portionem accreſcentem. Sic decrevit Sacra Congreg. Concil. ut refert Fagnanus *loc. cit.*

25 *n.* 139. Declaratur tamen, quod tales diſtributiones debeantur ſolum illis Canonicis infirmis, qui dum ſani erant, divinis officiis intereſſe ſolebant, alias enim diſtributiones quotidianas non lucrantur, quia morbus non eſt cauſſa non reſidendi in eis, qui etiam ſani non reſediſſent; Rota *in una Hiſpalenſi Diſtributionum* 2. *Maii* 1603. *coram Coccino*, Joan. And. Card. & Abbas *in c. Ad audientiam*, *de Cler. non reſident. & in c. Cum percuſſio*, *de Clerico ægrotante*; Fagn. *loc. c. n.* 148. Felin. *in cap. Apoſtolicæ*, *de except. n.* 12. ubi dicit ita omnes tenere.

26 Diſtributiones quotidianas lucratur Canonicus in abſentia, ratione juſtæ, & rationabilis corporalis neceſſitatis, *cap. Unic. de Cleric. non reſident. in* 6. ubi tamen adverte, quod non quodlibet impedimentum corporale excuſabit, ſed illud tantum, quod præſefert juſtam, & rationabilem aliquam neceſſitatem, veluti ſi injuſte quis in carcerem mittatur, vel inique excommunicetur, vel ſine culpa a Civitate ſit expulſus, vel aliis ſimilibus caſibus, ut in *d.*

27 *c. Unic. num.* 17. exemplificat Barboſa. Quod diſtributiones quotidianas lucretur injuſte carceratus, decrevit Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. *ſub die* 5. *Decemb.* 1600. Et Sac. Congr. Concil. *ſub die* 19. *Maii* 1626. reſpondit diſtributiones quotidianas, conſuetudine contraria non obſtante, deberi Canonico pro toto illo tempore, quo propter denegationem diſtributionum in tempore indebitæ incarcerationis abfuit a reſidentia. Et eadem Sac. Cong. Concil. *in Lancian.* 16. *Februar. &* 8. *Maii* 1627. cenſuit diſtributiones deberi Canonico pro tempore, quo fuit Romæ carceratus, vel ibi ex cauſſa detentus. Canonico injuſte excommunicato, ac poſtea per ſententiam abſoluto, quæ 28
in rem judicatam tranſivit, deberi diſtributiones quotidianas, & ſi quæ alia ſunt emolumenta, quæ ab infirmis percipi conſueverunt, cenſuit Sacra Congregat. Concil. ut refert Fagnan. *loco cit. n.* 156. Excommunicatus enim injuſte poteſt repetere fructus medii temporis, ut tradit Gloſſa communiter recepta *in cap. Super cauſſa* 2. *quæſt.* 4. & Gloſſa fin. *in c. Paſtoralis*, §. *Verum*, *de appellat.* Canonicus 29
expulſus a Civitate propter ſeditiones abſque ſua culpa a contrariæ factionis hominibus, debet integre percipere quotidianas diſtributiones. Sic communiter Doctores cum Fagnan. *loc. c. num.* 151. Diſtributiones enim quotidianas lu- 30
cratur Canonicus, qui ex facto Principis temporalis loci reſidere non poteſt, ſed interea debet curare Canonicatum reſignare, vel permutare, aut rationem aliquam inire, qua & ſuæ, & Eccleſiæ indemnitati conſultum ſit, ut cenſuit Sac. Cong. Concil. *in Carpen.* 17. *Septembris* 1616. Diſtributiones quotidianæ debentur 31
Canonico abſenti, ut injuſtam Judicis vexationem redimeret; Sacra Congregatio Concil. teſte Fagnan. *loc. cit. num.* 154. Item diſtribu- 32
tiones quotidianæ debentur Canonico citato ob cauſſam criminalem, qui ſe innocentem exhibuit, ac propterea a ſervitio Eccleſiæ abfuit, licet ex ſtatuto Eccleſiæ abſentes per ſex menſes univerſam illius anni portionem amitterent; Sic eadem Sac. Congregatio, ut teſtatur idem Fagnan. *num.* 155. Canonicus, qui de 33
crimine inquiſitus, & condemnatus fuit, appellavitque, & fuit abſolutus per tres ſententias conformes, vel unicam, quæ in rem judicatam tranſivit, debet utique percipere nedum fructus, ſed etiam diſtributiones quotidianas totius temporis, quo propter eam cauſſam horis Canon. non potuit intereſſe; Ita ead. Sac. Congreg. Concil. ut expreſſe teſtatur Fagnan. *loc. cit. num.* 156. & Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. *in Lucerina* 17. *Auguſti* 1696. Di- 34
ſtributiones quotidianas lucrari debet Canonicus, qui inquiſitus de homicidio, & factus contumax infra annum comparuit, & factis defenſionibus in carceribus, fuit abſolutus, & innocens declaratus, ab ea die ſcilicet, eas lu-

cratur, qua ſe præſentavit in carceribus, non
vero antea, tempore ſcilicet, quo fuit contu-
35 max ; Sac. Congr. Conc. *ſub die* 10. *Novem-*
bris 1618. Diſtributiones quotidianæ debentur
Canonico legitime impedito pro illo tempore,
quo impeditus fuit inſervire ; S. Cong. *in A-*
lexandrina 7. *Septembris* 1630. Rota *part.* 14.
deciſ. 190. *num.* 4. *& part.* 15. *deciſ.* 100. *nu-*
mer. 3.
36 Diſtributiones quotidianas lucratur Canoni-
cus in abſentia ratione evidentis Eccleſiæ uti-
litatis ; *cit. c. Unic. de Cler. non reſident. in* 6.
Sacra Congregat. Concil. *ſub die* 31. *Januarii*
1603. Rota *part.* 1. *deciſ.* 61. *n.* 7. *& Anno-*
tat. ad deciſ. 576. *n.* 125. *&* 178. *& ſequent.*
37 *part.* 4. *tom.* 3. Abſens pro defenſione jurium
ipſius Eccleſiæ, vel ſui Beneficii lucratur fru-
ctus, & diſtributiones quotidianas ; Rota *in*
Aſtenſi Fructuum, & diſtributionum 15. *Martii*
1615. *coram Manzanedo, & in Calaguritana*
Fructuum, & diſtributionum 26. *Martii* 1614.
coram Ubaldo & ſic decreviſſe Sacram Congr.
Concil. refert Garcias *in addit. ad tractat. de*
benefic. part. 3. *cap.* 2. *num.* 49. & iterum ſic
decrevit ead. Sac. Congr. Conc. *in Lauretana*
36 16. *Julii* 1695. Canonicus Procurator Capitu-
li, & pro negotiis Capituli aſſiſtens, tamquam
præſens reputandus eſt, & habere debet diſtri-
butiones quotidianas ; Sac. Rit. Congr. *in Sao-*
39 *nenſi* 21. *Aug.* 1604. Diſtributiones quotidia-
nas lucratur Canonicus a Choro abſens occa-
ſione ſervitii Curæ ejus Canonicatui annexæ,
tamquam ſi eſſet præſens, ex Concil. Triden-
tin. *ſeſſ.* 22. *cap.* 3. ideoque Epiſcopus Curam
animarum eidem Canonico auferre, & Manſio-
nario ſibi, ejuſque ſucceſſoribus beneviſo con-
ferre non debet ; Sac. Congr. Epiſcop. & Re-
40 gul. *in Lauden.* 24. *Novembris* 1617. Diſtribu-
tiones quotidianas lucratur Canonicus, qui ac-
cedit Romam pro ſervitio Epiſcopi, qui venit
ad viſitanda limina Apoſtolorum, etiam quod
dictus Canonicus veniat poſt Epiſcopum, non
autem ſimul ; Sac. Congreg. Concil. *die* 9. *Se-*
41 *ptembris* 1623. Sic etiam diſtributiones lucran-
tur Canonici miſſi ab ipſorum Epiſcopis ad
limina Apoſtolorum eorum nomine. Sic deci-
ſum fuiſſe a Sacra Cong. Conc. refert Garcias
de benefic. part. 3. *cap.* 2. *num.* 448. & Barboſa
Collectan. Apoſtolic. deciſ. verb. Diſtributiones
42 *quotidianæ num.* 11. Canonico autem in Urbe
commorante, ſi deputetur ab Epiſcopo ſuo
ad viſitandum limina, debentur ei diſtribu-
tiones unius Menſis ; Sacra Congreg. *in Vigi-*
43 *lien.* 6. *Januar.* 1682. Si vero Epiſcopum ad
viſitandum limina comitaſſet, tunc diſtribu-
tiones debentur pro toto tempore acceſſus,
manſionis, & receſſus ; Ead. Sacra Congreg.
Concil. *in Comen.* 28. *Auguſti* 1688. Quod tem-
pus ead. Congregatio Concil. conſtituit eſſe
trium menſium *in una Vaſionen.* 17. *Aprilis*
1627. Diſtributiones quotidianas lucrantur Ca- 44
nonici inſervientes Epiſcopo Pontificaliter ce-
lebranti in Civitate, vel in ſuburbiis, non au-
tem in alio loco, vel comitantes in Viſitatio-
ne ; Sacra Congreg. Concil. *ſub die* 7. *Maii*
1600. Diſtributiones debentur Canonico pro- 45
viſo ab Ordinario Cardinale vigore Indulti
pro tempore, quo Eccleſiæ inſervivit, & poſ-
ſeſſionem habuit vigore hujus proviſionis, et-
iamſi fuerit poſtea coactus capere novam poſ-
ſeſſionem Apoſtolicam, & primæ renuncia-
re, ex eo quod detectum fuit primam pro-
viſionem fuiſſe invalidam, quia Beneficium
erat de Jure patronatus Sedis Apoſtolicæ,
& ejus proviſio ſpectabat ad Papam ; Sacra
Congregat. Concilii *in Ferrarienſi* 21. *Auguſti*
1627.
Archidiaconus, vel Canonicus viſitans Eccle- 46
ſiam, jura, vel redditus ſuæ præbendæ, non
amittit diſtributiones quotidianas, cum viſitan-
do prædicta jura, & loca ſerviat Eccleſiæ in
re utili. Si vero non viſitaret propriam Ec-
cleſiam ſuæ Diœceſis, etiamſi illam viſitaret
ex officio, & jure ſibi competenti, tunc non
poteſt percipere diſtributiones quotidianas, ut
referunt deciſum Moneta *de Diſtributionibus q.*
11. *n.* 63. Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2.
num. 332. Barboſa *de Canonicis, & dignitati-*
bus, c. 24. *n.* 4. *& de offic. & poteſt. Epiſc.*
part. 3. *allegat.* 53. *n.* 126. Canonicus Pœniten- 47
tiarius, ſi dum recitantur divina officia, au-
diat in Eccleſia Confeſſiones, percipit quotidia-
nas diſtributiones, ac ſi præſens eſſet in Cho-
ro ; Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 8. Sac. Congr.
Concil. *in Theatina* 18. *April.* 1643. & ſic de-
ciſum fuiſſe referunt Aloyſius Riccius *in praxi*
for. Eccleſ. deciſ. 498. *in prima editione*, Mone-
ta *de Diſtributionibus quotidianis part.* 2. *q.* 11.
num. 64. *cum ſequentibus* ; Barboſa *lib.* 3. *Juris*
Eccleſ. univerſ. cap. 18. *num.* 42. *& de offic. &*
poteſt. Epiſc. part. 3. *allegat.* 55. *num.* 30. Fa-
gnan. *loc. c. n.* 170. Etiamſi audiat Confeſ- 48
ſiones venialium peccatorum, & non reſerva-
torum, ex reſponſione Sacræ Congregationis
teſte Fagn. *loco cit. num.* 170. Pœnitentiarius 49
non ſolum cenſetur præſens in Choro, dum
actualiter Confeſſiones audit ad lucrandas di-
ſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſy-
nas ipſas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, &
ſepeliendis cadaveribus Defunctorum, vel pro
ſup-

Digitized by Google

ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per
Urbem aguntur. Ita deciſum fuiſſe refert Gar-
cias *in addit. ad part.* 5. *cap.* 4. *n.* 125. & Fa-
50 gnan. *loc. cit. n.* 171. Theologus, ſeu obtinens
præbendam Theologalem diebus, quibus legit,
habendus eſt tamquam præſens in Choro non
modo pro illis horis, ut ſi mane legat pro
horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam
pro tota die, & percipere poteſt diſtributio-
nes quotidianas. Ita declarante Gregorio XIII.
deciſum referunt Naldus *verb. Diſtributiones n.*
9. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm.*
num. 180. Moneta *de diſtrib. quotid. part.* 2.
quæſt. 10. *n.* 27. & *qu.* 11. *num.* 75. Barboſa
l. 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 18. *n.* 43. Fagn.
51 *loc. cit. num.* 116. Canonici privilegiati ſuper
fructibus in abſentia percipiendis, ſi redditus
omnes in his diſtributionibus conſiſtant, lu-
crantur de jure communi, ſine diminutione
hujuſmodi diſtributiones, textu expreſſo *in c.*
Olim 16. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Plene ſicut*
52 *uni ex aliis reſidentibus*. At poſt Concilium
Tridentinum, quod *in cap.* 3. *ſeſſ.* 21. jubet
converti tertiam partem fructuum in diſtribu-
tiones quotidianas, Canonici ſic abſentes per-
cipere debent tantummodo duas tertias illorum
partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus
accreſcit; Fagn. *in c. De cætero, de Cler. non*
reſident. a n. 29. *uſque in fin.* & *in cap. Li-*
cet, de præbend. num. 126. & *in c. Olim, de*
53 *verb. Significat. a n.* 36. *uſque ad* 40. Canoni-
ci, qui Papæ vel Cardinalibus inſerviunt, cum
Indulto percipiendi diſtributiones pro diebus,
& horis, quibus actualiter in ſervitio occu-
pantur, gaudent diſtributionibus, & etiam ſal-
lentiis abſentium; Sac. Cong. *in Romana Pun-*
ctatur. 27. *Jan.* 1691.
54 Diſtributiones debentur Canonico pro tem-
pore, quo ſine ſalario Organum pulſat; Sac.
Congr. Epiſc. *in Nolana* 23. *Septembr.* 1639. *in*
Triventina 22. *Novembr.* 1641.
55 * Juvat hic ad rem e penu *Inſtitution. Ec-*
cleſ. Benedicti XIV. ſequentia, utpote ſcitu
valde digna, & in praxi ſervanda, depromere.
Concilium Tridentinum *Seſſ.* 21. *cap.* 3. *de*
Reform. mandat, ut ſeparetur e maſſa Capi-
tulari tertia pars fructuum, quæ dividatur in-
ter præſentes divinis officiis aſſiſtentes, ut ſu-
pra traditum eſt ſub *num.* 8. Addit vero idem
Concilium, quod ſi dignitates, & Perſonatus
Eccleſiarum Parochialium, & Collegiatarum
muneribus ſuis defuerint, amittant diſtribu-
tiones, quæ applicentur *Fabricæ Eccleſiæ, vel*
alteri pio loco arbitrio Ordinarii. Quod poſtre-
mum intelligitur de dignitatibus redditus ſuos
habentibus a menſa Capitulari diſcretis; nam
illæ, quæ participant ex eadem menſa, di-
ſtributiones amittunt, ſed diſtributiones illæ ac-
creſcunt præſentibus; *Inſtitution. Eccleſ.* 107.
§. 41.
Vetat inſuper Sacrum Concilium *ſeſſ.* 24. *c.* 56
12. *de Reform.* ne Chorales ſecum invicem pa-
ciſcantur, ne mulctentur abſentes. Vetat etiam,
ne gratis condonentur diſtributiones iis, qui
non interfuerint, cui Decreto inſiſtens S. Con-
gregatio Concilii ſemper negavit valere iſtas
condonationes; *ibid.* §. 42.
Hoc tamen non obſtante fas eſt Epiſcopo 57
tranſgreſſores iſtos ulterius punire, ut ſæpius
reſpondit S. Congregatio; *ibid.* §. 44.
Cæterum cum Sacrum Concilium exceptos 58
judicet ab ea diſtributionum amiſſione illos,
quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis cor-
poralis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utili-
tas excuſat: hinc Sacra Congregatio cenſuit
in eo rerum eventu abſentes non tantum ſuas
diſtributiones non amittere, ſed lucrari aug-
mentum, quod fit ex diſtributionibus abſen-
tium ſine cauſa. Quin & ſi quis diſcedens a
Civitate ſanus proponens reditum ad Civita-
tem poſt legitimam vacationem, ſi interim
ægritudine afficiatur, nec redire poſſit, adhuc
diſtributiones lucratur, ac ſi præſens eſſet in
Civitate, ut ex decreto S. Congregat. *ibid.*
§. 46.
Verum non omnis ægritudo excuſat, nec 59
omnes ſemper; nam ſi quis cum ſanitate va-
lebat, intereſſe negligebat, tunc etſi ægritudi-
ne gravetur, diſtributiones non obtinet, ut cen-
ſuit S. C. *ibid.* §. 47.
Accidere tamen poſſet, ut quis non vetare- 60
tur quidem exire domo, ſed ægritudine, qua
afficitur, adeſſe Choro non permitteretur.
Hinc cœcus diſtributionibus potitur, etiamſi
eam officii partem, quam memoria tenet, in
choro non recitet, ut cenſuit S. Congregat.
ibid. §. 48.
Deberi cœco diſtributiones ex ea die, qua 61
lumine captus eſt, & non ſolum ex ea, qua
ſe admitti ut præſens poſtulavit, cenſuit S.
Congregat. *ibid.* §. 49. Quin nec teneri illum
ſubſtituere alium pro onere Miſſarum in Col-
legiata, eadem S. Congregatio alio Decreto
cenſet; *ibid.*
Quando peſtis graſſatur (quod Judicium E- 62
piſcopo remittitur) Canonici, qui ſe abſen-
tant ab Urbe vel oppido, diſtributiones lucran-
tur, ut ex Decreto S. C. *ibid.* §. 50.
Nec privantur etiam, qui aſſueti alias in- 63
tereſſe Choro vexationibus injuſtis coacti ſe e

Q q 4 loco

Digitized by Google

loco ſubducunt, ut ex Decreto Sac. Congreg. *ibid.* §. 51.

64 Cujuſmodi ſunt etiam detenti injuſte in carceribus, quæ injuſtitia tunc judicanda eſt ex ſententia in ejus favorem lata, quæ in judicatum tranſierit; nam ſi interpoſita ſit appellatio, exitus ejus appellationis expectandus eſt; ex Decretis S. C. ut *ibid.* §. 52.

65 Sententia in favorem rei illa dicitur hic, qua reus ut innocens abſolvitur per ſententiam definitivam; ſicut etiam qua *ex hactenus deductis* declaratur innocens; ac tandem ea, quæ abſolvitur cum clauſula *non moleſtetur*; Non vero ea, qua abſolvitur cum *ex quo ſatis*; *ibid.* §. 53.

66 Ex evidenti Eccleſiæ utilitate abſentem ad diſtributiones admittit Bonifacius VIII. in cap. Un. *de Cleric. non reſid. in 6.* Quare abſens a Choro cauſa negotiorum Eccleſiæ ſuæ, vel Capituli, diſtributiones percipit, ut ſæpe cenſuit S. C. *ibid.* §. 54.

67 Itaque Canonicus Theologus qua die legit, poteſt non amiſſis diſtributionibus a Choro abeſſe, etſi vacare illi poſſet, ut cenſuit S.C. *ibid.* §. 55.

68 Hinc etiam Canonicus Pœnitentiarius, vel alius Canonicus ab Epiſcopo deputatus in ejus locum, dum actu audit confeſſiones, tuto abeſt a choro, & diſtributiones obtinet. Si vero abiit, dum actu non audivit confeſſiones, diſtributiones minime percipit; *ibid.*

69 Qui habet curam Animarum in ea Eccleſia, in qua eſt Canonicus, ſi toto eo tempore occupatur actu in exercitio eorum, quæ ſpectant ad Curam Animarum, diſtributiones quotidianas obtinet; *ibid.* §. 56.

70 Animadvertendum eſt, Canonicos non præſentes, de quibus ſupra diximus non privari diſtributionibus, non tamen participare de emolumentis Anniverſariorum, quæ ex voluntate Fundatorum diſtribui conſueverunt ſolum inter præſentes, ut ex Decr. S. C. *ibid.* §. 62.

71 Demum diſtributiones quotidianas obtinent Canonici, & Beneficiati, qui interdum infra annum intra domum Religioſam clauſi exercitia ſpiritualia præſtant cum licentia Epiſcopi; non tamen ſi in Adventu, Quadrageſima, & Feſtis ſolemnibus id agunt; & ita agunt, ut ſervitio Chori nullum detrimentum inferatur. Ita ex Encyclica Clementis XI. *ibidem* §. 63.

72 Diſtributionibus etiam quotidianis non privantur Canonici, & Manſionarii emeriti, ſive ſi Coadjutorem habeant; *ibid.* Debent tamen indultum hoc obtinuiſſe a S. Congregat. vi cujus nec loci reſidentia adſtringuntur; Quamquam poſſunt ab Epiſcopo compelli ad aſſiſtendum Choro, ſi cultus divinus detrimentum patiatur; *ibid.* §. 64.

73 Porro ſi Coadjutor ſive intra Civitatem ægrotet, ſive extra, non tenetur Coadjutus aſſiſtere Choro, & nihilo ſecius lucratur diſtributiones, quæ ipſi omnino debentur, etiam cum iis emolumentis, quæ præſentibus accreſcunt; *ibid.* §. 65.

Additiones ex aliena manu.

74 Intereſt, & quidem ad plures effectus, diſtinguere Diſtributiones quotidianas a fructibus, quos vocant *Groſſos*. Hæc autem ſtatuta eſt Regula. Si redditus Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, de qua agitur, dividuntur ratione Beneficii, nullo prorſus habito reſpectu ad ſervitium, ſunt fructus *Groſſi*; Sin autem dividuntur non Beneficii, ſed ſervitii ratione, & ut dici ſolet per *punctos*, ſeu *punctaturas*, ita ut major, vel minor ſit portio uniuſcujuſque, prout majus, vel minus fuerit præſtitum ab ipſo ſervitium, ſunt Quotidianæ Diſtributiones; Ita ex text. *in cap. unic. de Cleric. non reſident. in 6.* tradunt Scharzius *in decretal. lib. 3. tit. 4.* §. 33. *num.* 33. Cardinal. Petr. *in commentar. ad Conſtitut. Apoſtol. Conſtit. 9. Bonifacii VIII. num.* 28. Cardinal. de Luca *de Canon. diſcurſ. 16. num. 6.* & rurſus *in Adnot. ad Concil. Trident. diſcurſ. 15. num.* 8. Alter de Luca *in Animadv. ad Gratian. diſcept. forenſ. cap. 166. num.* 5. Rota *in recent. deciſ. 35. num. 17. part.* 10. Et in hac ipſa ſententia fuit Sac. Congregatio Concilii interpres *in Capuana Spolii 9. Julii* 1735.

75 Adeoque verum eſt, dictos redditus eſſe Diſtributiones Quotidianas, & non fructus *Groſſos*, ſi diviſio fiat ratione ſervitii, ut procedat etiam, ſi diviſio non in ſingulos dies, ſed in fine anni fiat; Rota *in recent. d. dec.* 135. *num.* 7. *part.* 10. *cor.* Achill. de Graſſ. *deciſ.* 12. *ſer. per tot. de Præbend. & cor.* Cæſar. de Graſſ. *dec. unic. num.* 8. *de Cleric. non reſident. & cor.* Seraphin. *dec.* 1140. *num.* 2.
76 tum etiam ſi proveniant non ex oblationibus anniverſariis, aliiſque incertis emolumentis, ſed ex fructibus prædiorum; Cardinal. Petr. *in comment. ad Conſtit. 9. Bonifacii VIII. n.* 28. Cardinal. de Luca *de Canon. diſcurſ. 16. n. 6. & in Adnot. ad Concil. Trident. diſcurſ. 15. n.* 8. Rota *in recent. dict. dec. 135. n. 7. part.* 10.

77 Regulariter nomine fructuum Beneficii non veniunt Diſtributiones Quotidianæ, prout veniunt

Digitized by Google

78 niant fructus *Groſſi*. Limitatur vero hæc Regula concurrente in aliquo caſu voluntate Papæ, ut diſtributiones veniant nomine fructuum Beneficii, eaque vel expreſſa, vel tacita, ut fit in materia, quæ laxam admittit interpre-
79 tationem. Cæterum ſecluſa voluntate Papæ, vel expreſſa, vel tacita, firma remanet Regula, minimeque diſtributiones quotidianæ veniunt nomine fructuum Beneficii, præſertim ſi materia ſtrictam exigat interpretationem; Fagnan. *in cap.* 16. *num.* 6. *de verb. Signific.* Torr. *de Pact. futur. ſucceſ. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 60. *& ſequent. Add. ad deciſ.* 576. *num.*
80 57. *& plur. ſequent. part.* 4. *tom.* 3. Idque etiamſi Beneficia, de quibus agitur, careant præbendis, reddituſque habeant ſolummodo conſiſtentes in quotidianis diſtributionibus; Card. Petra *in comment. ad Conſtit. Apoſt. Conſtit.* 9. *Bonifacii VIII. num.* 28. Rota *in recent. deciſ.* 135. *n.* 7. *part.* 10.
81 Qua de ratione diſtributiones quotidianæ non ſolum non veniunt nomine fructuum beneficii *in Regulis Cancellariæ* de valore fructuum ex-
82 primendo, ut monet Auctor *num.* 7. ſed nec in Regula IV. Cancellariæ perpetuo reſervante dignitatem Collegiatæ, quæ ſit principalis, tum redditus excedentes valorem decem florenorum auri de Camera; Cardinal. de Luc. *de Benefic. diſcurſ.* 106. *num.* 2. *& ſeq. & rurſus de Jurepatron. diſcurſ.* 69. *num.* 8. Rigant. *in comment. ad Regul. Cancell. Regul. IV.* §. 2. *num.* 9. ubi quod procedat, etiamſi omnes redditus conſiſtant in ſolis diſtributionibus; Rota *cor.* Kaunitz. *deciſ.* 26. *num.* 6.
83 Spolio, ut de alio diverſo effectu quotidianarum diſtributionum differamus, haud ſubjiciuntur diſtributiones quotidianæ, prout diſtribuuntur fructus groſſi; Marant. *Reſponſ.* 24. *ſer. per tot. lib.* 3. Ventriglia *in Prax. For. Eccleſ. tom.* 2. *adnot.* 16. §. 2. *num.* 21. & admiſit Sac. Congregatio Concilii Interpres *in Capuana Spol.* 9. *Julii* 1735.
84 An autem quis poſſit ordinari ad titulum Beneficii, cujus redditus unice conſiſtant in diſtributionibus quotidianis? Affirmant communiter Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. allegat.* 19. *num.* 24. Marchin. *de ordin. tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 6. *differ.* 5. *num.* 19. Campanilis *in diverſor. Jur. Canon. Rubric.* 8. *cap.* 5. *n.* 29. Boſſ. *de ordin. quoad titul. ſacr.* §. 17. *n.* 139.

ARTICULUS II.

Diſtributiones quotidianæ a quibus amittantur, ſeu non acquirantur.

DIſtributiones non lucrantur Canonici ſine legitima cauſa abſentes, quamvis conſue- 1
tudine ſit introductum, ut diſtributiones abſentibus debeantur. Talis enim conſuetudo expreſſe reprobatur a Bonifacio VIII. *in c. Unic. de Cleric. non reſident. in* 6. ibi: *Conſuetudinem . . . penitus improbantes*; & ob id ſæpius reſpondit Sac. Congr. decreto *c.* 12. *verſ. Diſtributiones*, *ſeſſ.* 24. etiam immemorabilem conſuetudinem fuiſſe ſublatam, ut teſtatur Fagnan. *in d. cap. Licet n.* 79. Hinc diſtributio- 2
nes quotidianæ non debentur Canonico inſervienti Epiſcopo in officio Vicarii etiam pro illis horis, quibus ratione officii Vicariatus non intervenit Choro, etiamſi a tempore immemorabili obſervatum ſit, ut debeantur; S. Congr. Conc. *in Biteſten.* 18. *Dec.* 1627. Di- 3
ſtributiones quotidianas non lucratur Canonicus inſerviens Epiſcopo in Miſſis privatis; Sac. Congr. Conc. 17. *Mart.* 1619.
Item diſtributiones non lucrantur Canonici 4
aſſociantes Epiſcopum volentem quandoque audire Miſſam in Eccleſia non Cathedrali Civitatis; Sic Sacra Congreg. Concil. teſte Fagn. *loc. cit. num.* 107. & iterum *in Arianen.* 17. *Maii* 1704. Canonici aſſiſtentes Epiſcopo non 5
pontificaliter celebranti non lucrantur diſtributiones; Eadem Sacra Congregat. teſte eod. Fagnan. *loc. cit. num.* 108. Item non lucran- 6
tur diſtributiones Canonici inſervientes Epiſcopo in Viſitatione Diœceſis, aut in Monialibus velandis, aut in examine ordinandorum, & promovendorum ad Beneficia, vel qui Seminario præſident, aut in Congregationibus S. Officii adhibentur; Sic eadem Sacra Congregat. ut refert idem ibid. *num.* 109. Quinimmo, ut ipſemet ibi ſubjungit, Archiepiſcopo Januenſi petenti, ut duo Canonici eum comitantes in viſitatione Diœceſis poſſent percipere quotidianas diſtributiones juxta antiquam illius Eccleſiæ conſuetudinem, cenſuit non concedendum.
Inſuper Epiſcopus Canonicus, dum abeſt ex 7
cauſa Viſitationis ſuæ Diœceſis, diſtributiones quotidianas non lucratur; quia Littera *d. cap. Unic. de Cleric. non reſident. in* 6. ibi: *Evidens Eccleſiæ utilitas*, intelligitur de utilitate Eccleſiæ particularis, de cujus diſtributionibus agitur, non autem de utilitate alterius Ec-

Digitized by Google

Eccleſiæ particularis , vel Eccleſiæ generalis ,
ut formaliter inquit Joan. Andr. *in d. c. Unic.
de Cleric. non reſident. in 6. num. 3. verſ. Item
intelligendum* : ubi pro hoc allegat *cap. Cum
Dilectus*, & *cap. De cætero* , *eod. tit.* & *c. Li-
cet* , *de præbend.* & ſequitur ibi Petr. de An-
char. *n.* 4. *in* 5. *notab.* & Fagnan. *in d. cap.
Licet n.* 160. ubi dicit quod hæc eſt ratio, cur
diſtributiones non debeantur Canonicis exiſten-
tibus in ſervitio Papæ , ut eſt caſus *in c. Cum
Dilectus* 14. *de Cler. non reſident.* juncta Gloſſa
omnium conſenſu approbata *ibid. in verb. Fru-
ctus*, licet cenſeantur ſervire Eccleſiæ univer-
ſali , ut ibidem dicitur ; *Qui circa nos ſe obſe-
quiales exhibent univerſis* .
8 Diſtributiones quotidianas non lucratur in
abſentia Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ , dum
ſervit Epiſcopo Cardinali pro Caudatario ;
Sac. Congreg. Concil. *in Viterbien.* 12. *April.*
9 1617. Neque diſtributiones quotidianæ deben-
tur Canonico Cubiculario ad Buſſulam Sanctiſ-
ſimi , & propterea abſenti a reſidentia ; Sac.
10 Cong. Concil. *in Reatina* 13. *Nov.* 1627. Fa-
miliares enim Papæ , qui non obſtante Conſti-
tutione contraria præbendarum ſuarum fructus
percipiunt in abſentia , non percipiunt tamen
diſtributiones quotidianas , ut eſt caſus *in d.
cap. Cum dilectus* 14. *de Cleric. non reſident.*
juncta Gloſſa communiter approbata *ib. verb.
Fructus*, ut obſervat , & tenet Fagn. *loc. cit.*
11 *n.* 99. Diſtributiones quotidianæ non deben-
tur Canonico in publica Univerſitate docenti ,
ſi in Choro non interſit , quamvis omnes red-
ditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtant ;
12 Sacra Congr. Concil. *in Liniana* 18. *Decembr.*
1627. Diſtributiones quotidianæ non deben-
tur Canonico infirmo , vel alias legitime im-
pedito , quando habet Coadjutorem , ſed ſi
Coadjutor non reſideat , punctatur tamen ad
damnum ipſius Coadjutoris ; S. C. Rit. *in Co-
limb.* 16. *Septemb.* 1616. & *in Patavina* 8. *Maii*
13 1617. & *in Granatenſi* 4. *April.* 1620. Diſtri-
butiones non debentur Canonico inquiſito , &
poſtea abſoluto , ſi hic haberet Coadjutorem ,
qui cum de tempore carcerationis, ſeu contu-
maciæ Coadjuti inſervire debuiſſet , non inſer-
viit ; Sac. Cong. Conc. *in Brixienſi* 2. *Jun.* 1696.
in qua licet Coadjutor reperiretur abſens cau-
ſa ſtudii , adhuc talis excuſatio non fuit ad-
miſſa , quia hic tenetur inſervire durantibus
Coadjuti impedimentis, cum Coadjutoriæ cum
futura ſucceſſione dentur in præmium ſervitii,
& ideo fuit reſcriptum ; *Diſtributiones non de-
beri Canonico Nigrono , reſervatis juribus contra
Coadjutorem pro ut de jure* . Diſtributiones quo-
tidianæ non debentur Canonico , qui fuit Ro- 14
mæ pro negotiis Capituli contra Epiſcopum ;
Sac. Congreg. Concil. *in Avellina* 16. *April.* 15
1633. Canonici , qui ſunt Officiales Tribunalis
Inquiſitionis , non lucrantur in abſentia diſtri-
butiones quotidianas abſque ſpeciali Sedis A-
poſtolicæ Indulto ; Sac. Congr. Conc. *in una
Mediolanenſi* 3. *Februar.* 1635.
Immo neque lucrantur diſtributiones Cano- 16
nici ipſi , qui funguntur munere Inquiſitoris
contra Hæreticam pravitatem. Sicuti neque E-
xaminatores Synodales , dum ſimiliter ſuo mu-
nere funguntur ; uti neque Canonici , qui vo-
luntarie , non autem ex officio ſeſe Confeſſio-
nibus audiendis exponunt , ut nuper reſpondit
S. Cong. Conc. *in Romana Servitii Chori* 23.
Septemb. 1690. abſentes enim his tribus caſibus
a ſervitio Chori ex Sententia Sacræ Congre-
gationis diſtributiones non lucrantur , etiamſi
adſit contraria conſuetudo in Synodo Diœceſa-
na confirmata ; ſic refert , & tenet Fagnan.
loc. c. n. 104. Diſtributiones quotidianas non
lucrantur Canonici celebrantes , dum Divina 17
officia recitantur , niſi ad celebrandum com-
pulſi, aut juſſi fuerint ab eo , ad quem perti-
net ; Sac. Congreg. Concil. *in Callien.* 29. *Jul.*
1628. *in Oriolenſi* 27. *Martii ad reſponſor.
ad* 11.
Canonici abſentes ſtudiorum cauſa non lu- 18
crantur diſtributiones quotidianas , textu ex-
preſſo *in cap. Licet* 32. *de præbend.* ibi : *Licet
vobis direxerimus ſcripta noſtra , ut Magiſtro N.
Eborac. Archidiacono in ſacra pagina cupienti ſtu-
dere proventus ſuos Eccleſiaſticos faceretis integre
miniſtrari ; Nolumus tamen, ut quotidianas diſtri-
butiones , quæ tantum reſidentibus in Eccleſiis ,
& his, qui interſunt horis Canonicis , exhiben-
tur , ei tribui faciatis* . Hoc tamen ex Senten- 19
tia Sacræ Congregationis locum habet , ſi Ca-
nonicatus habeant fructus a diſtributionibus di-
ſtinctos. Secus vero, ſi redditus omnes in di-
ſtributionibus conſiſtant , quia tunc ſtudiorum
cauſa abſentes lucrantur duas tertias partes il-
larum , amiſſa alia tertia , quæ inſervientibus
accreſcit ; Idque declaravit habere locum tam
in docentibus , quam in ſtudentibus; ſic refert ,
& tenet Fagn. *l. c. n.* 97.
Diſtributiones quotidianæ non debentur in- 20
tereſſentibus Congregation. Capitularibus tem-
pore, quo divina celebrantur; Sac. Cong. Rit.
in Ulixibonen. 17. *Novembris* 1600. Et iterum ,
diſtributiones quotidianas nequaquam lucran-
tur Canonici Capitulum habentes eo tempo-
te , quo divina officia celebrari debent , pro
illis horis , quibus divinis non interfuerunt .
Sa-

Sacra Congreg. Concil. *in Oriolen.* 27. *Maii*
21 1632. *in reſponſ. ad* 11. Canonici abſentes ra-
tione peregrinationis devotionis cauſa aſſum-
ptæ non lucrantur diſtributiones quotidianas .
Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congregatione re-
22 fert Fagn. *loc. cit. n:* 119. Canonici habentes
privilegium Apoſtolicum percipiendi fructus Be-
neficiorum ſuorum in abſentia , non per hoc
lucrantur diſtributiones quotidianas ; *cap. Li-
cet 3ā. de præbend. & cap. final. de reſcript. in*
6. & tradit Covarr. *lib. 3. variar. reſolut. cap.*
13. *num.* 2. *verſ. quibus adſtipulatur* ; Fagnan.
23 *loc. cit. num.* 100. Diſtributiones , quæ dantur
Canonicis , vel Præbendatis propriæ Eccleſiæ,
quando aliquas Miſſas celebrant , non deben-
tur Coadjutoribus , niſi quando celebrant pro
ipſis Coadjutis ; Sac. Congreg. Rit. *in Patavi-
na* 13. *Decemb.* 1626.
24 Diſtributiones quotidianas non lucratur Vi-
carius Generalis , quando eſt Canonicus , niſi
ſedeat , & incedat cum ſuo habitu , & in ſuo
loco ordinario , ac ſi non eſſet Vicarius ; Sac.
Congregat. Rit. *in Gallipolitana* 11. *Decembris*
1613. *in Caſalenſ.* 5. *Julii* 1614. *in Coma-
clen.* 4. *Julii* 1615. *& in Oritana* 4. *Aprilis*
25 1620. Sic etiam diſtributiones quotidianas non
lucrantur Canonici , ſive Dignitates Protono-
tarii , ſi Choro interſint cum habitu Protono-
tarii ; Sac. Congreg. Rit. *in Aſculana Apuliæ*
16. *Mart.* 1610. *&* 19. *Novemb.* 1611. *in Me-
liten.* 7. *Auguſti* 1621. Et nuper *in Spoletana
contra Priorem Collegiatæ S. Michaëlis Terræ
Mevaniæ* 9. *Julii* 1695. qui cum parere De-
creto recuſaſſet , & indultum ſaltem habitum
prædictum in Choro deferri poſſe poſtularet ;
cauſa repropoſita 17. Decembris ejuſdem an-
ni , reſponſum fuit : *Diſtributiones reſtituendas
eſſe a die Decreti , & indultum non eſſe conce-*
26 *dendum* . Immo facta ex poſt a Canonicis cum
Priore concordia , quod poſſet d. habitu uti
in functionibus Eccleſiaſticis , ſolutis tamen an-
nuatim Sacriſtiæ Scutis quindecim loco admiſ-
ſionis diſtributionum , & poſtulata d. concor-
diæ approbatione ab eadem Sac. Congreg. *die*
5. *Jul.* 1698. referente Cardinali Petruccio fuit
reſponſum : *Non eſſe locum approbationi Concor-*
27 *diæ* . Et die 22. Auguſti 1722. propoſito in
ead. Sac. Rit. Congreg. per Card. Origum ſe-
quenti dubio : *An Præpoſito Cathedralis Burgi
S. Sepulcri , qui eſt Protonotarius Apoſtolicus de
numero non participantium , liceat ſedere in Cho-
ro , aliiſque functionibus Eccleſiaſticis , incedere
cum habitu Prælatitio , nempe Rochetto , & Man-
telletta , & ſuum retinere locum , & ſtallum ,
reluctantibus aliis Dignitatibus , & Canonicis ,*
reſponſum fuit , *Affirmative , amiſſis diſtributio-
nibus quotidianis* , cum addito , *ut amplius cau-
ſa non proponeretur* .
Canonicus , qui evaſit ſurdus , non lucratur 28
diſtributiones , niſi præſentiam in Choro præ-
ſtet ; Sac. Congreg. Epiſc. *in Thean.* 12. *Mar-
tii* 1619. Non ſic autem Canonicus factus cæ- 29
cus , quia hic diſtributiones acquirit , quamvis
non interſit Divinis ; Sac. Congreg. Conc. 26.
Januar. 1616. *&* 20. *Jul.* 1619. Canonicus di- 30
ſpenſatus ſuper ætate ad obtinendum Canoni-
catum cum Clauſula , quod ſe promoveri fa-
ciat , poſtquam ad legitimam ætatem devene-
rit , amittit diſtributiones , ſi conditionem non
curavit adimplere , quamvis Choro inſerviat ;
Sac. Congreg. Conc. *in Florentina* 12. *Januar.*
1697. Diſtributiones a Canonicis abſentibus a- 31
miſſæ , accreſcunt inſervientibus , adeo ut ab
Epiſcopo non poſſint applicari Fabricæ Eccle-
ſiæ , aliiſve uſibus piis ; Sac. Congreg. Conc.
in S. Severini 16. *Jul.* 1695. *& ſic in Cathac.*
18. *Jul.* 1699. Nec Canonici , non obſtante ſta- 32
tuto , conſuetudine , aut pactione contraria ,
poſſunt ſibi invicem remittere , & condonare
diſtributiones ; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 12.
de reform. & Sacra Congreg. ejuſdem Concil.
in Gennen. 24. *April. & in Avenion.* 25. *Sept.*
1700. Non lucrantur diſtributiones Canonici , 33
quoties abſunt a reſidentia occaſione litium
concernentium intereſſe ſuarum Præbendarum ,
ſine licentia Epiſcopi , quæ neceſſaria eſt , ut
reſpondit Sac. Congreg. Concil. *in Cavallicen.*
3. *Julii* 1677. in qua cum Præpoſitus illius Ca-
thedralis d. licentiam in caſu propoſito non
fuiſſe neceſſariam contenderet ; repropoſita cau-
ſa ſub die 18. Septembris ejuſdem anni , De-
cretum confirmavit ; & ſic tenuit Rota *p.* 1.
dec. 609. *num.* 1. *& par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 354.
num. 15. Diſtributiones quotidianæ non deben- 34
tur Canonicis infirmis , aut alio legitimo im-
pedimento detentis , ſi alias ſani , aut non le-
gitime impediti non erant ſoliti inſervire ; Sa-
cra Congreg. Conc. *in Aſculana* 5. *Jun.* 1706.
in reſponſ. ad 7. Poteſt Epiſcopus ſtatuere , ne 35
Canonici , & alii de Capitulo diſcedant ab
Eccleſia tempore Concionis , & quod illi in-
terſint quotidie ſub pœna amiſſionis diſtribu-
tionum illius diei , in qua defuerint ; Sacra
Congreg. Epiſcop. *in Comenſ.* 16. *Maii* 1580.
in Caſtellanet. 20. *Auguſt.* 1602. & Sac. Con-
greg. Conc. *in Nicien.* 18. *Novemb.* 1628. *Et
in Milevitana* 9. *April.* 1707. & Congr. par-
tic. *in Caſalenſ.* 11. *Martii* 1708. Vid. verb.
Epiſcopus *art.* 6. *num.* 8. Non poteſt tamen 36
Epiſcopus decernere, ut Canonici in Sacris non
con-

Digitized by Google

conſtituti , non gaudeant diſtributionibus ; Sa-
cra Congregat. Concil. *in Patavina* 23. *Au-
guſti* 1631.
37 Permitti non debet Capitulo , quod dum
pro litibus , vel alia cauſſa vult expenſas fa-
cere , utatur diſtributionibus quotidianis, quia id
cederet in detrimentum Divini cultus , & Ec-
cleſiaſtici ſervitii ; Sac. Congr. Epiſc. *in Tro-*
38 *jana* 16. *Maii* 1590. Epiſcopus , & Capitulum
non poteſt amiſſas diſtributiones ob non reſi-
dentiam remittere , aut condonare illi ipſi ,
qui eas amiſit ; Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12.
de reform. verſ. diſtributiones , ibi : *Diſtributio-
nes vero , qui ſtatutis horis interfuerint , reci-
pient ; Reliqui, quavis colluſione, aut remiſſione
excluſa, his careant , juxta Bonifacii VIII. De-
cretum , quod incipit Conſuetudinem , quod San-
cta Synodus in uſum revocat , non obſtantibus
quibuſcumque ſtatutis , & conſuetudinibus ;* Ro-
ta *par.* 4. *tom.* 2. *dec.* 1. *num.* 15. & commu-
niter Doctores cum Barboſa *lib.* 3. *Juris Ec-
39 cleſ. univerſ. cap.* 18. *num.* 91. *& ſeq.* Ipſe ta-
men Barboſa *loco mox cit. n.* 95. aſſerit, quod
poterit Canonicus diſtributiones , quas alter
amiſerat, ſibi jam applicatas, & traditas po-
ſtea illi ipſi donare , quia nulla colluſio poteſt
ſuſpicari , cum donetur id , quod jam amiſſum
eſt , & per alios perceptum , & pro ſe citat
Gloſſ. *in cap. Unic. de Cleric. non reſident. verb.
ſuas*, & ibi Gemin. *in* §. *Qui vero , num.* 10.
Navarr. *in Miſcellan.* 59. *de orat. n.* 3. *&* 5.
Azor *lib.* 7. *cap.* 7. *qu.* 10. Monet. *de diſtri-
but. par.* 3. *qu.* 3. *num.* 6. Sanctarell. *lib. var.
reſol. qu.* 13. *num.* 5. Trullench. *lib.* 1. *cap.* 8.
40 *dub.* 16. *num.* 4. Cavendum eſt tamen ne hac
via detur occaſio Clericis abſentandi ſe a Cho-
ro ſperantibus ſibi faciendam eſſe remiſſionem,
ſeu etiam reſtitutionem a ſuis Canonicis ami-
cis , & ita quoque ipſe Canonicus cogatur ſal-
tem ex gratitudine remittere , ſeu reſtituere
diſtributiones aliis Canonicis in diminutionem
cultus Divini , qui quantum fieri poteſt , eſt
eo magis augendus, juxta *cap. Ex par.* 12. *de
Conſtitut.* ibi : *Nolentes igitur Divini Numinis
diminui cultum, ſed potius augmentare, & cap.
Quia per ambitioſum , de reſcript. in* 6. ibi :
*Minuitur cultus Divinus, quem deſideramus au-
geri* , ut fuit mens Tridentini *loc. cit.* & Sac.
Congregationis ejuſdem Concilii Interpretis rei-
teratis Decretis *ſub num.* 32. citatis, inhiben-
do ne Canonici ſibi invicem diſtributiones re-
41 mittant , & condonent . Diſtributiones quoti-
dianas amittit juſte excommunicatus ; *cap. Pa-
ſtoralis*, §. *verum*, *de appellat.* ſicut etiam ip-
ſas amittit juſte ſuſpenſus , & juſte interdi-
ctus , ut communiter tenent Doctores cum Bar-
boſa *loco cit. num.* 72.
Diſtributiones amittunt Canonici non pſal- 42
lentes, & canentes in Choro cum aliis , non
enim ſatisfaciunt, ſi ſolum aſſiſtant, & inter-
ſint horis, & per Capellanos, & alios Benefi-
ciatos pſallant , ipſi vero vel ibi , vel domi
privatim recitent Horas, quia inſtitutio Cano-
nicatuum eſt , non ut adſint tantum in Cho-
ro, ſed ut canendo aſſiſtant, & ob id eis dan-
tur diſtributiones ; ſic colligitur ex Tridentino
ſeſſ. 24. *cap.* 12. *de reformat.* ibi: *Omnes vero
divina per ſe , & non per ſubſtitutos compellan-
tur obire officia . . . Atque in Choro ad pſallen-
dum inſtituto hymnis , & canticis Dei nomen re-
verenter , diſtincte , devoteque laudare .* Et ſic
cenſuit Sac. Congr. Conc. Nam propoſito du-
bio : *An Canonici , & alii, qui interſunt divi-
nis officiis , ſatisfaciant eorum muneri exhibendo
ſuam præſentiam in Choro, etiam quod non can-
tent, neque pſallant ; maxime ſi allegarent ſe eo
tempore meditari, vel ſubmiſſa voce dicere, quæ
ab aliis cantantur , vel alias pias preces tunc
recitare? An vero teneantur præciſe alta, & con-
ſona voce divina officia, & horas Canonicas re-
citare, cantare, & pſallere, & aliter non ſatiſ-
faciant muneri, & obligationi?* Ead. Sac. Con-
greg. *ſub die* 20. *Aprilis* 1602. *cenſuit teneri
omnino pſallere, alioquin obligationi ſuæ non ſa-
tisfacere* . Et ſic pro Canonicis Baſilicæ Vati-
canæ Articulo diligenter diſcuſſo jam fuerat
reſolutum a Sac. Congr. Concil. 12. *Novemb.*
1592. ut refert Pignatell. *tom.* 9. *reſolut.* 115.
num. 16. *&* 17. advertens id verum eſſe tam
attento Jure communi , & Concil. Trid. *ſeſſ.*
24. *cap.* 12. *de reformat.* quam vigore ſpecia-
lium Conſtitutionum ejuſdem Baſilicæ . Diſtri- 43
butiones quotidianas amittunt dormientes , &
confabulantes in Choro , non in totum , ſed
proportionaliter pro parte correſpondente de-
fectibus ; Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 14.
num. 9. Trullench. *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 8.
dub. 3. *num.* 9. Caſtropalao *tom.* 2. *diſput.* 2.
punct. 4. *num.* 2. Diana *tract. de Horis Can.
reſolut.* 7. Squillant. *de obligat. Clericor. p.* 2.
num. 61. Barboſa *lib.* 3. *Jur. Eccleſ. cap.* 18.
num. 84. Monet. *de diſtribut. p.* 3. *qu.* 4. *n.* 7.
Sanchez *in conſil. moral. par.* 1. *lib.* 2. *cap.
dub.* 10. Machad. *ad lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 3. *do-
cument.* 5. *n.* 20. qui dicunt Canonicos notabi-
liter confabulantes teneri in Choro peccare mortali-
ter , non tamen teneri ad diſtributionum re-
ſtitutionem . Diſtributiones quotidianas non lu- 44
crantur Canonici , quando non cantant Miſ-
ſam Conventualem, ſeu Miſſam de die ; Sac.
Con-

Digitized by Google

Congr. Rit. *in Faventina* 25. *Jun.* 1611. *&* 28. *Januar.* 1612. *& in Viterbien.* 4. *Jul.* 1615.

45 Canonici, qui perceperunt Diſtributiones pro tempore, quo ſervitium Eccleſiæ non præſtiterunt, teneutur ad illarum reſtitutionem. Sic expreſſe Sac. Congreg. Conc. *in Aſculana Servitii Eccleſiæ, & diſtributionum* 5. *Jun.* 1706. *in reſponſ. ad* 10.

46 Canonicus tempore Divinorum Officiorum Organum pulſans, vel cum Muſicis pſallens, amittit diſtributiones quotidianas, ſi ex ejuſmodi munere certum aliquod ſtipendium obtineat; S. Congreg. Conc. *in S. Severini* 15. *Nov.* 1669. *lib.* 21. *Decretor. pag.* 802. *& in Adjac.* 11. *Julii* 1671. *lib.* 27. *Decretor. pag.* 144.

47 Diſtributiones non lucrantur Canonici Choro intereſſentes, qui cum cæteris non pſallunt; Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 103. incip.
48 *Cum ſemper* §. 24. Advertendum eſt, quod ipſas diſtributiones lucrantur Canonici, & Beneficiati, qui de licentia Ordinarii Spiritualia Exercitia peragunt in aliqua pia, ſeu Regulari Domo, licet pro illis diebus Choro non interſint, dummodo tamen ipſa ſpiritualia Exercitia non peragant temporibus Adventus, & Quadrageſimæ, & in Feſtis ſolemnioribus, nec omnes ſimul, ſed eo adhibito modo, ut Chori ſervitium nequaquam intermittatur. Sic expreſſe conceſſit Clemens XI. die 1. Februarii 1701. in ſua Epiſtola Encyclica a nobis per extenſum allata ſub verb. *Exercitia Spiritualia*
49 *n.* 2. Vide *ibid.* Immo advertenda eſt reſolutio ſequentis dubii propoſiti in Sacra Congr. Conc. *die* 1. *Febr.* 1734. *Boſanen.* ibi: *An Canonicis Eccleſiæ Cathedralis aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificalia exercenti, vel in ſuo Palatio, vel in aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis, debeantur anniverſariorum emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum diſtribui conſueverunt ſolum inter præſentes; Et quatenus negative, An ſit conſulendum Sanctiſſimo pro conceſſione Indulti ex gratia in caſu* &c. Sac. Cong. reſpondit, *Ad utrumque negative.*

50 * Diſtributiones non lucratur, etſi fructus Præbendæ lucretur, quamvis abſens, Canonicus ille, qui habet Canonicatui ſuo adnexam, ſed extra Civitatem, curam animarum; tenetur enim in parœcia reſidere pro eo tempore, quo in Parochiali Eccleſia reſidet, & Sacramenta adminiſtrat. Ita laudatus Pontifex *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 55. ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 5. *de reformat.* addita Bulla 65. S. Pii V.

51 * Canonici, qui Epiſcopo inſerviunt, ſi actu debeant Choro intereſſe, non ſemper obtinent diſtributiones. Illas enim non lucrantur, niſi cum aſſiſtunt Pontificaliter celebranti, non vero Epiſcopo Diœceſim viſitanti, vel Miſſam privatam celebranti; *ibid.* §. 61.

Diſtributionibus privantur Vicarius Generalis Epiſcopi, Canonicus Examinator, quique in Tribunali S. Officii munus ſuum præbet, miniſtri Camerales, ſcilicet ſubcollectores ſpoliorum, & decimarum, denique peregrinationes etiam ſacras obeuntes, niſi illas egerint intra trimeſtre a Tridentino conceſſum. Denique Magiſtri Juris Canonici, & Sacræ Theologiæ, in publicis Univerſitatibus docentes; qui tamen ſi recurrerint ad Sac. Cong. obtinent fructus Præbendæ, & ſi illi ſint tenues, duas tertias partes diſtributionum; quod etiam poſtremum conceditur iis, qui cauſa ſtudiorum in publicis Univerſitatibus abſunt; *ibid.* §. 72. 52

Si eo tempore, quo officia perſolvuntur in Choro, Capitulum congregandum ſit, niſi urgens cauſa fuerit, Canonici non poſſunt abſentare ſeſe abſque ſubtractione diſtributionum pro eo tempore, quo abſunt, ut ex Decretis Sac. Congreg. *ibid.* §. 73. 53

Supplementa ex Auctore.

Diſtributiones non lucrantur Canonici Choro intereſſentes qui cum cæteris non pſallunt Benedict. XIV. Tom. I. Conſtitut. 103. incip. 54
Cum ſemper §. 24. Advertendum eſt, quod ipſas diſtributiones lucrantur Canonici, & Beneficiati, qui de licentia Ordinarii Spiritualia Exercitia peragunt in aliqua pia, ſeu Regulari Domo, licet pro illis diebus Choro non interſint, dummodo tamen ipſa ſpiritualia Exercitia non peragant temporibus Adventus, & Quadrageſimæ, & in Feſtis ſolemnioribus, nec omnes ſimul, ſed eo adhibito modo, ut Chori ſervitium nequaquam intermittatur; Sic expreſſe conceſſit Clemens XI. die 1. Februarii 1700. in ſua Epiſtola Encyclica a nobis per extenſum allata ſub verb. *Exercitia Spiritualia n.* 2. Vide *ibi*: Item advertenda eſt reſolutio Sac. Congregationis Concilii *die* 1. *Februarii* 1734. *Boſanen.* ibi: „ An Canonicis Eccleſiæ Cathedralis aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificalia exercenti, vel in ſuo Palatio, vel in aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis, debeantur anniverſariorum emolumenta, quæ ex voluntate Fundatorum diſtribui conſueverunt ſolum inter præſentes; Et quatenus negative, An ſit conſulendum Sanctiſſimo pro conceſſione Indulti ex gratia in caſu &c.? Sac. Congreg. reſpondit, Ad utrumque negative. 55

An-

Articulus III.

In quo adducuntur ſummarie varia Decreta ad rem facientia, prout referuntur a D. Urſaya tom. 3. par. 2. diſceptat. 4. num. 114. uſque ad num. 149. & tom. 8. par. 1. diſcept. 34. num. 55.

1 *Dubia Jubilationum* 18. *Decemb.* 1718. quando diſputata fuerunt plura dubia, & per viam regulæ, & legis generalis reſoluta, nempe.

2 I. *An indulgenda ſit jubilatio Canonicis, & Beneficiatis, qui ſpatio 40. annorum Eccleſiæ inſervierunt, licet dicti temporis ſpatio cum debitis licentiis, & indultis abſuerint ab Eccleſiis, vel ex cauſſa infirmitatis, vel ex cauſſa ſtudiorum, vel pro ſuæ Eccleſiæ ſervitio, vel pro ratione munerum, pro quibus obtinuerunt Indulta abeſſendi pro diebus, & horis, vel indulta ſimpliciter, & abſolute abeſſendi ab Eccleſia durante officio illis commiſſo.* Quod fuit reſolutum cum reſcripto: *Affirmative quoad abſentes ex cauſſa infirmitatis, cum debitis licentiis, & Indultis, vel pro ſuæ Eccleſiæ ſervitio, vel cum Indultis abeſſendi pro diebus, & horis. Negative autem quoad abſentes ex cauſſa ſtudiorum, & quoad habentes Indulta abeſſendi abſolute durante officio.*

3 II. *An indulgenda ſit jubilatio illis, qui inſerviunt ſpatio annorum 40. ſed partim in una Eccleſia, partim in alia, aut tamquam Canonici in ambabus, aut tamquam Beneficiati in una, & Canonici in alia, nec non illis, qui in una, & eadem Eccleſia per totum tempus inſervierunt, ſed partim tamquam Clerici Beneficiati, partim tamquam Beneficiati, partim tamquam Canonici, vel partim tamquam Coadjutores, & partim tamquam principales Titulares?* Quod fuit reſolutum cum reſcripto: *Negative ad primam partem: Affirmative ad ſecundam.*

4 III. *An indulgenda ſit jubilatio illis, qui inſervierunt ſpatio annorum 40. non diſtante parvo numero altorum, qui remanent addicti Eccleſiæ ſervitio, & quis ſit parvus numerus inſervientium in caſu, & ad effectum de quo agitur? Dabitur reſolutio in caſibus particularibus.*

5 IV. *An non obſtante jubilationis Indulto, jubilatus cogi poſſit ad inſerviendum, ſi divinus cultus detrimentum patiatur? Affirmative.*

6 V. *An non obſtante jubilationis Indulto, jubilatus teneatur ad reſidentiam, licet non teneatur ad intereſſendum: Negative juxta Decreta.*

7 Hujuſmodi autem Decreta de facili erunt ſequentia. *S. Angeli in Vado* 15. *April.* 1690. in qua reſolutum fuit; *Canonico jubilato deberi diſtributiones, nec ad reſidentiam localem teneri*, de qua *in lib.* 40. *Decret. fol.* 256.

Reatina Diſtributionum 19. *Aprilis* 1692. 4. 8
Dubio: *An Canonico Jubilato debeantur fallentiæ Canonicorum abſentium, ſi Choro non interſint.* Reſponſum fuit: *Affirmative, dummodo non obſtent Conſtitutiones particulares & conſuetudo Eccleſiæ, l.* 42. *Decret. fol.* 441.

Patavina Jubilationis 9. *Junii* 1714. in qua 9
dictum fuit, *deberi Canonico jubilato diſtributiones, & eum non eſſe obligatum ad reſidendum, l.* 64. *decret. fol.* 217.

Aquipendii Indulti 1. *Aprilis* 1719. in qua 10
Dubio I. *An Canonicus Seraphinus vigore indulti Jubilationis, ſi Choro non interſit, participare debeat de punctaturis, ſeu fallentiis in caſu &c.* Reſponſum fuit: *Affirmative, & amplius.*

Dub. II. *An idem participare debeat de emo-* 11
lumentis, adventitiis Anniverſariorum & aſſociationum Cadaverum, ſi functionibus non interſit in caſu &c. Reſponſum fuit: *Affirmative ad primam partem, dummodo non obſtet voluntas Teſtatoris, vel dantis. Ad ſecundam partem negative.*

Novarien. Jubilationis 2. *Octobris* 1677. *An* 12
duo Canonici Jubilati Collegiatæ Eccleſiæ S. Gaudentii Civitatis Novariæ frui debeant emolumentis Anniverſariorum, quæ fiunt intra annum, licet non aſſiſtant. Affirmative. Quæ reſolutio confirmata fuit die 28. Nov. 1681. cum verbis: *In deciſis, quoad Anniverſaria fixa, & in quibus non eſt cautum a Teſtatoribus, ut intereſſentes tantum participare deberent, l.* 22. *decret. fol.* 44.

Romana Diſtributionum 5. *Mart.* 1678. *& in* 13
Romana Jubilationis 23. *Martii* 1703. ad dubium: *An Simeoni de Maganinis jubilato debeatur emolumentum Proceſſionum, etſi illis non interfuerit:* Reſponſum fuit *Affirmative, lib.* 53. *Decret. fol.* 81.

Romana Jurium Canonicalium 5. *Maii* 1703. 14
Dub. I. *An Canonico Stradæ, cui ex cauſſa infirmitatis fuit conceſſum Indultum vacandi a Choro, aliiſque officiis divinis, illud etiam ſuffragari valeat pro Laudemiis, Quindenniie, Capitulis, actibuſque capitularibus, Anniverſariis, Feſtivitatibus, Proceſſionibus, ac pro quibuſvis functionibus in Eccleſia peragendis, itaut lucrari debeat omnia emolumenta cujuſvis generis, & ſpeciei, communia nuncupata, ac etiam victualia, & candelas;* Quod fuit reſolutum cum reſcripto: *Affirmative etiam quoad Laudemia, exceptis Anniverſariis aliiſque obventibus, non fixit, & in quibus diverſimode*

fue-

Powered by Google

fuerit a teſtatoribus diſpoſitum , *lib.* 53. *Decret. fol.* 207.

15 Dubio II. *An eodem Canonico competat pro ſua rata parte etiam jus accreſcendi earum diſtributionum* , *&* *communium* , *quæ ob abſentiam* , *vel vacationem Canonicorum intereſſentibus accreſcunt* , *&* *a qua die ſupradicta omnia debeantur in caſu* , *&c.*

16 *Affirmative a die præſentationis Indulti*. Quæ reſolutio confirmata fuit *die* 20. *Junii* 1705. cum reſcripto : *Indec. &* *amplius*.

17 Immo eadem die additum fuit aliud dubium ſequentis tenoris : *An Canonicus Strada lucrari valeat omnes diſtributiones* , *quæ ſimpliciter appellantur quotidianæ* , Quod pariter reſolutum : *Affirmative* , *l.* 65. *decr. fol.* 207.

18 *Aquipendii Jubilationis* 23. *Martii* 1697. in qua propoſita fuerunt tria dubia & reſoluta ut infra.

19 I. *An Canonicus Jubilatus teneatur vel per ſe* , *vel per alium ad celebrationem Miſſæ Conventualis per turnum?* Negative.

20 II. *An itidem teneatur facere depoſitum tertiæ partis fructuum Præbendæ pro diſtributionibus quotidianis* , *prout faciunt cæteri Canonici* . Affirmative.

21 III. *An poſſit ipſe participare de diſtributionibus* , *quas ponunt in Maſſa cæteri Canonici* , *tam quoties ipſe præſens eſt in Choro* , *quam etiam quoties abfuerit* . *Affirmative etiam quoad fallentias* , *niſi obſtet ſtatutum* , *vel conſuetudo*.

22 *Bituntina Anniverſariorum* 1. *Jul.* 1679. Quando reſolutum fuit ; *Jubilatum non eſſe admittendum ad participandum de emolumentis Anniverſariorum* , *lib.* 30. *Decret. fol.* 208.

23 *Romana diſtributionum lib.* 30. *decret. fol.* 16. *&* *fol.* 36. *a tergo* . Quando fuit reſolutum : *Fallentias non deberi Canonico Jubilato* , *ſi Choro non interſit*.

24 *Maceraten. Jubilationis* 8. *Mart.* 1698. Quando fuit reſolutum : *Indultum Jubilationis non ſuſtineri*, *quando deficit laudabile ſervitium Eccleſiæ per ſpatium annorum* 40.

25 *Bononien. Jubilationis* 16. *Jun.* 1696. in qua dictum fuit : *Canonico jubilato deberi diſtributiones* , *non ſolum relictas Eccleſiæ ante ſervitium quadragenarium* , *ſed etiam illas* , *quæ auctæ fuerint durante eodem ſervitio* . In cujus caſu agebatur de diſtributionibus auctis anno 24. ſervitii . Quæ reſolutio fuit confirmata *die* 28. *Aprilis* 1697. cum addito , ut amplius cauſſa non proponeretur ; De hac reſolutione mentionem facit Bertachin. *Vot. dec.* 13. *per tot.*

26 *Romana* 12. *Dec.* 1699. Quando fuit reſolutum , *Indultum Jubilationis deberi Canonico* , *qui inſervivit per annos* 40. *Eccleſiæ* , *prius uti Beneficiatus*, *&* *deinde uti Canonicus lib.* 49. *decr. fol.* 502. Quod non procederet in caſu, in quo ſervitium fuiſſet prius præſtitum in qualitate ſimplicis Clerici , præcipue ſi pro reliquo tempore etiam conſtaret de ſervitio laudabili præſtito ; Ut revocando Indultum prius conceſſum reſolvit S. C. C. *In Tranen. Jubilationis* 13. *Jan.* 1703. *lib.* 53. *Decret. fol.* 12.

Burgi S. Domnini Jubilationis 29. *Apr.* 1704. 27
l. 54. *decret. fol.* 182. quando reſolutum fuit :
Indultum Jubilationis ſuffragari non ſolum pro diſtributionibus ordinariis , *ſed etiam extraordinariis* ; Quæ debentur a die intimati Indulti, non attenta lite , deſuper per Canonicos promota ; *Ibidem ad dubium ſecundum*.

Quando aliqua concurrit difficultas circa in- 28
tegrum laudabile ſervitium Eccleſiæ præſtitum per annos 40. vel ob Indultum abeſſendi, vel ex cauſſa infirmitatis , vel ex alio rationabili motivo, ſolet S. C. C. benigne concedere Indultum abeſſendi ad tempus, ut practicavit *in Florentina Jubilationis* 10. *Jan.* 1711. *lib.* 61. *decret. fol.* 12. ubi conceſſit facultatem abeſſendi a Choro per triennium, *&* *in Nepeſina Jubilationis* 28. *Nov. d. anni* 1911. ubi Indultum vacandi ad triennium.

Abeſſendi Indultum multoties prorogatum , 29
tam ex caſu difficilis acceſſus ad reſidentiam , quam actualis ſervitii præſtiti uni ex S. R. E. Card. in Urbe præſenti canonizatum , & approbatum fuit a S. Congr. Conc. *in Avenion. Indultorum* 9. *Febr.* 1715. cum addito tamen, ut poſt ultimum terminum Indulti Canonicus omnino deberet redire ad reſidentiam.

Servitium præſtitum a Canonico , *uti Coadju-* 30
tore , *connumeratur in annis quadraginta ad effectum obtinendi Indultum Jubilationis* ; *S. C. C. in Brixien.* 27. *Mart.* 1682. ubi de annis duobus Coadjutoriæ , *&* 11. *Febr.* 1699. ubi de annis ſeptem . *Et in Bergomen. Jubil.* 8. *Aug.* 1687. ubi de annis novem , & in Novar. 4. Aug. 1691. ubi de annis quinque.

Segobien. 15. Dec. 1704. & 16. Nov. & 20, 31
Dec. 1704. S. C. C. noluit confirmare ſtatutum, in quo petebatur reſtrictio temporis annorum 30. pro conſequenda Jubilatione reſcribendo in 1. dubio ; *Negative quoad primam partem ſtatuti* , *in qua petitur reductio temporis ad*
30. *pro conſequenda Jubilatione* . Prout etiam 32
noluit confirmare idem ſtatutum in alia parte , in qua Canonicis abſentibus concedebatur tertia pars diſtributionum , reſcribendo ; *Negative pariter quoad tertiam partem concernentem diſtributiones quotidianas* , *l.* 63. *decret. fol.* 701. *&* *lib.*

Digitized by Google

& lib. 64. *fol.* 612. *&* 717. De quibus reſcriptis mentionem facit Monacell. *in formul. tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 2. *n.* 77. *fol.* 60. *& in tom.* 4. *fol.* 2. *n.* 13. ubi, quod Indultum Jubilationis originem habet a Collegio Levitarum Moſaicæ Legis, in quo Levitæ ſervientes ab anno 25. uſque ad annum 50. tamquam emeriti non amplius inſerviebant, juxta verba illa *n.* 8. 24. *Hæc eſt Lex Levitarum. A* 25. *annis, & ſupra ingredientur, ut miniſtrent in Tabernaculo fœderis, cumque* 50. *annum ætatis impleverint, ſervire ceſſabunt, eruntque Miniſtri Fratrum ſuorum in Tabernaculo Fœderis, ut cuſtodiant, quæ ſibi fuerint commendata, opera autem non facient;* Hactenus ad litteram D. Urſaya *loc. cit.*

33 Cum Canonici Eccleſiæ Cathedralis Civitatis Aſculi ab immemorabili in toto anni curriculo nonniſi unicum menſem haberent vacationis a ſervitio Chori, quemadmodum gaudebant Manſionarii ejuſdem Eccleſiæ; ſupplicarunt anno 1647. S. Congr. Conc. pro conceſſione alterius menſis, & favorabile Indultum impetrarunt; ac rurſus anno 1696. prævia relatione tunc temporis Epiſcopi obtinuerunt conceſſionem vacationis per alium menſem, & ſic in totum trium menſium cujuslibet anni juxta modum præſcriptum a Sacro Conc. Trid. Et quamvis attenta conceſſione vacationis iſtorum trium menſium, adbuc Chori ſervitium ſemper fuerit laudabiliter, & ſumma totius populi ædificatione expletum, tamen *die Sabbati* 5. *Jun.* 1706. fuerunt in ead. Congreg. poſita ſequentia dubia, quibus fuit reſponſum ut infra.

Dub. I. *An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis* 28. *Jan.* 1696.

Dilata, & exquiratur melior informatio ſuper quantitate redditium, & qualitate ſervitii.

II. *An Archidiacono, & Canonicis liceat vacare a Choro, & ſervitio Eccleſiæ temporibus Adventus, & Quadrageſimæ, & in Dominicis, aliiſque feſtis, quæ in Cathedrali Aſculana non dicuntur ſolemnia, & in octavis privilegiatis?*

Negative.

III. *An, & quomodo ſit faciendus Turnus per hebdomadam? & quatenus affirmative.*

Turnum faciendum eſſe per duas ex tribus partibus.

IV. *An ſi aliquis ex Canonicis in ſua hebdomada non inſerviat, ita ut duæ tertiæ illorum partes Choro non interſint, alii Inſervientes, & Intereſſentes, lucrentur diſtributiones?*

Affirmative.

V. *An Diſtributiones non Intervenientium poſſint reponi in Maſſa communi, & dividi æqualiter; ſeu potius ad ratam ſervitii?*

Negative qnoad primam partem, & qnoad ſecundam affirmative.

VI. *An abſentes tempore vacationis, ultra fructus ſuarum Præbendarum, lucrentur Diſtributiones quotidianas?*

Dilata.

VII. *An diſtributiones quotidianæ debeantur Canonico infirmo, ſi alias ſanus, non eſſet ſolitus reſidere?*

Negative.

VIII. *An debeantur Canonicis coadjutis infirmis, ſi Coadjutores ſani non inſerviunt?*

Negative, & prædicta dubia amplius non proponantur.

IX. *An Diſtributiones relictæ a Cardinali Bernario de ſuo, & dandæ ſolis intereſſentibus Matutino, debeantur infirmis?*

Exhibendum eſſe Inſtrumentum fundationis.

X. *An Canonici, qui perceperunt eaſdem Diſtributiones pro tempore, quo ſervitium Eccleſiæ non præſtiterunt, ad illarum reſtitutionem teneantur?*

Affirmative.

Repropoſitis vero *die* 5. *Jan.* 1707. tribus ex dictis decem dubiis.

Ad I. In deciſis quoad conceſſionem tertii menſis vacationis.

Ad VI. Negative, & amplius non proponatur.

Ad IX. Stetit in deciſis. Sic apud D. Urſayam *tom.* 8. *diſcept.* 34. *n.* 55.

Additiones ex aliena manu.

De cauſis, ex quibus abſentes poſſunt necne percipere Diſtributiones quotidianas, de quibus tum in præcedenti, tum in hoc articulo agit Auctor, longum eſſet differere, & ipſum Auctorem vel declarare, vel confutare. Conſule, ubi res poſtulat, S. Mem. Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 105. *a n.* 39. *ad plur. ſeq.* tum P. Girald. *in addit. ad Maſcat. Inſtit. Canon. lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 22. 34

Non eſt abſolute verum, quod diſtributiones a Canonicis abſentibus amiſſæ accreſcant inſervientibus, ut ait Auctor *num.* 31. Vide diſtinctionem, cum qua procedit Fagnan. *in cap. Quia nonnulli num.* 16. *&* 21. *de Clericis non reſid.* Confer itidem Vaneſpen. *jur. Eccleſ. Univerſ. par.* 1. *tit.* 7. *cap.* 11. *num.* 6. tum & maxime Rouſſeaud de La Combe *in ſua Juriſprudentia Canon. verb. Diſtributiones num.* 2. *&* 6. ubi nova utitur diſtinctione. 35

DIVINATIO. Vid. verb. *Superſtitio a num.* 12. *ad* 33.

D I.

Digitized by Google

D I V O R T I U M.

SUMMARIUM.

1 *Divortium quotuplex, quale, & unde dicatur*, ad num. 5.
6 *Divortium quoad vinculum quomodo fiat ex jure communi, & cujus auctoritate per diſpenſationem*, ad num. 17.
18 *Divortium quoad thorum & cohabitationem quot & quibus de cauſis fieri poſſit*, ad num. 35.
36 *Quos pariat effectus adulterium quoad divortium*, ad num. 52.
53 *Quid juris quæſitum habeat Conjux fidelis ex adulterio ſpirituali alterius Conjugis.*
54 *An ſemper liceat Divortium facere propter adulterium*, ad num. 58.
59 *Quando vir adulterandi cauſam mulieri præbere cenſeatur, & quando non*, ad n. 60.
61 *Quid Græcis nuper vetitum ſit circa Divortia.*
62 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 81.

1 DIvortium generatim poteſt capi tripliciter, ſcilicet quoad vinculum, quoad thorum ſolum, & quoad thorum, & cohabitationem
2 ſimul. Divortium quoad vinculum eſt ſeparatio conjugum, diſſoluto penitus eorum matrimonio, ita ut & maritus poſſit aliam ducere uxorem, & uxor alium ducere maritum, pro-
3 ut colligitur *ex tot. tit. ff. de Divortiis*. Divortium quoad thorum ſolum eſt ſeparatio conjugum quoad debitum conjugale alteri licite denegandum, & manente vinculo Matrimonii valide contracti, & cohabitatione in eadem
4 Domo, & menſa. Divortium quoad thorum, & cohabitationem ſimul eſt ſeparatio, & liberatio conjugum non tantum ab obligatione reddendi debitum, ſed etiam habitandi in ea-
5 dem domo, menſa, & lecto. Hoc nomen Divortium ſpectata nominis etymologia deſumptum eſt, ut habetur *l. 2. ff. de Divort. & repud.* a diverſitate mentium, quatenus conjuges, qui per divortium ſe ſecernunt, quodammodo quoad effectus ſe alienant; vel quatenus ex alienatione affectuum ſe ab invicem ſeparant; ſeu deſumptum eſt ex eo quod ad diverſas partes divertunt.

6 Divortium quoad vinculum, ſeu totalis diſſolutio Matrimonii rati, & non conſummati ſit inter fideles Profeſſione Religioſa; itaut uno conjuge in Religionem ingreſſo, & profeſſo, alter in ſæculo relictus poſſit tranſire licite ad alias nuptias. *Eſt communis ac certa*, textu expreſſo *in cap. Verum 2. & cap. ex publico 7. de converſ. conjugator.* & Conc. Trid. *ſeſſ. 54. can. 6.* ibi: *Si quis dixerit Matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius conjugum, non dirimi, Anathema ſit*. Unde cuilibet conjugum poſt contractum jam Matrimonium conceditur bimeſtre ad liberandum, an conſummare, vel Religionem ingredi velit; *cit. cap. Ex publico 7. de converſion. conjugator.* Non diſſolvitur tamen 7
Matrimonium ratum, nec fit divortium, quoad ejus vinculum per votum ſolemne Caſtitatis in ſuſceptione Ordinis Sacri, quia licet hujuſmodi votum impediat Matrimonium contrahendum, tamen non ſufficit ad diſſolvendum Matrimonium prius contractum, quamvis nondum conſummatum; *Cum nec jure divino, nec per Sacros Canones reperiatur hoc ſtatutum*; prout argumentatur, atque declarat Joannes XXII. In Extravag. *Antiquæ, de voto, & voti redemption.* Et multo minus fit divortium, & 8
quoad vinculum diſſolvitur Matrimonium ratum, & nondum conſummatum per votum ſimplex Caſtitatis; *text. expreſſ. in cap. Ex parte tua 14. de converſ. conjug.*

Poteſt autem divortium fieri, & quoad vin- 9
culum diſſolvi totaliter Matrimonium ratum, & nondum conſummatum etiam per diſpenſationem Summi Pontificis, ita ut ambo conjuges licite poſſint tranſire ad alias nuptias. Sic tenendum eſſe declaravit *die 16. Julii 1599.* Congregatio Particularis a Clemente VIII. deputata, cui interfuerunt Cardin. Aſculanus, Burgheſius, Blanchettus, Mantica, Arigonius, Vicecomes, Oſſarius, & Bellarminus, nec non RR. PP. Seraphinus, Pamphilius, Pegna, & Mellinus tunc Rotæ Auditores, ac Petrus Juſtinianus, & Coſta Societatis Jeſu, omnes omni exceptione majores, tum in Sacra Theologia, tum in Sacris Canonibus, & ſic etiam pluries cenſuit Sacra Congregatio Concil. & ſignanter in *Carpentoracten. 25. Januar.* 1608. *in una Seguntina 17. Septembris 1603. in una Ferrarien. 20. Maii 1613. & in una Auguſtana 16. Maii* 1618. Et hæc eſt praxis recepta 10
a Romana Curia, ut abunde patet ex pluribus exemplis relatis a Doctoribus. Divus enim Antoninus *3. par. tit. 1. cap. 21. §. 3.* affirmat ſe vidiſſe hujus diſpenſationis Bullas expeditas a Martino V. & Eugenio IV. Navarr. *in Manual. cap. 22.* refert Julium III. Pau-

lum III. & Pium IV. ſic diſpenſaſſe; Cajetan. *tom.* 1. *opuſc.* 28. *de Matrim.* aſſerit ſuo tempore hujuſmodi diſpenſationes emanaſſe a Summis Pontificibus; Henriq. *lib.* 11. *de Matrim. cap.* 8. *num.* 11. *in Gloſſ. litt. f.* refert Gregor. XIII. unica die cum undecim Oratoribus diſpenſaſſe, & prætermiſſis pluribus aliis Urbanus VIII. diſpenſari mandavit per Archiepiſcopum Neapolitanum ſuper Matrimonio rato inter D. D. Michaelem Blanchum, & Joannam filiam Principis, & Principiſſæ de Concha Civitatis Neapolit. præciſis litteris in forma Brevis, ſub Annulo Piſcatoris expeditis, tenoris ſequentis, videlicet:

A tergo.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Neapolitano

Intus vero.

11 *Urbanus Papa VIII. Venerabilis frater, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Princeps, & Principiſſa de Concha Neapolitani, quod pro conſervatione illorum Statuum, & familiæ, cupiunt Joannam illorum filiam unigenitam, cum aliquo viro ex dicta familia, matrimonialiter copulari. Verum, quia dicta Joanna, tunc in decimo tertio ætatis ſuæ anno conſtituta, matrimonium cum dilecto filio Michaele Blancho per Procuratorem, per verba de rato, contraxit, & quod ratione hujuſmodi Matrimonii graves lites, & inimicitiæ ortæ jam ſint, & majores fuiſſent, niſi auctoritate, & providentia dilecti filii nobilis viri Comitis de Monterey, Proregis Neapolitan. proviſum fuiſſet. Nos &c. fraternitati tuæ committimus, & mandamus, quod Matrimonium hujuſmodi ſic factum, & non conſummatum, ſtante etiam conſenſu partium, nullum, & invalidum, ad effectum, ut dictus Michael cum alia muliere, Joanna vero prædicta cum alio viro de d. familia, præcedente tamen diſpenſatione Apoſtolica ſuper Conſanguinitatis, ſeu Affinitatis gradus, quatenus opus ſit, libere & licite contrahere valeant, Apoſtolica auctoritate declares. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſcumque Conſtitutionibus Apoſtolicis. Datum Romæ &c.*

12 Accedit ratio, quia ſi Pontifex poteſt diſpenſare in Profeſſione Religioſa, per quam dirimitur Matrimonium ratum, a fortiori poterit diſpenſare in Matrimonio ipſo. Tum quia ex verbis Chriſti dictis Petro *Matth.* 16. & 19. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam &c. Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis;* colligitur dediſſe ipſi Petro, & ſuis Succeſſoribus ampliſſimam facultatem diſpenſandi in iis, quæ ſunt juris divini, & non deducuntur proxime ex principiis juris naturæ, ſed remote, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ, maxime ob bonum publicum, aut commune Eccleſiæ, vel animarum ſalutem, & ſic credibile eſt, Deum ſuo Vicario contuliſſe poteſtatem diſpenſandi in Matrimonio rato, nondum conſummato, caſu, quo id exigat
bonum Eccleſiæ, aut animarum ſalus. Nec 13
valet dicere, quod ſi hoc valeret pro matrimonio rato, valeret etiam pro matrimonio conſummato, cum æque, immo magis, & ſæpius pro bono communi Eccleſiæ, & animarum ſalute ſerviret, ſi diſpenſaretur in Matrimonio *conſummato*, quam *rato*, adeoque ſi ob bonum commune Eccleſiæ, & animarum ſalutem non poteſt Papa diſpenſare in Matrimonio *conſummato*, neque poterit in rato, cum utrumque ſit æque indiſſolubile de jure
divino. Non valet, inquam, quia Matrimo- 14
nii Sacramentum quo ad ſignificationem non eſt completum uſque ad carnalem copulam incluſive, ita quod Matrimonium ratum ſignificet conjunctionem Dei ad animam per Caritatem, conſummatum vero conjunctionem Chriſti ad Eccleſiam; *cap. Debitum* 5. *de Bigamis*. Prima autem conjunctio eſt ſolubilis, non ſecunda, ideoque Matrimonium ratum ſolvi poteſt, non vero conſummatum; Unde ut recte infert Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 148. *n.* 4. Dominus *Matth.* 19. non dixit, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, niſi poſt illa verba; *Et erunt duo in carne una;* Et Apoſtolus *ad Epheſ.* 5. non dixit: *Hoc Sacramentum magnum in Chriſto, & Eccleſia;* niſi poſt illa verba: *Et erunt duo in carne una*, & ideo Leo Pontifex inquit, ut referunt Magiſter *in* 2. *d.* 31. & Gratian. *c.* 17. *cauſ.* 27. *qu.* 2. *Societas nuptialis ita eſt a principio inſtituta, ut præter commixtionem ſexuum non habeat Chriſti & Eccleſiæ Sacramentum*. Hoc etiam docet textus *in cap. Ex publico* 7. §. *Sane, de converſ. conjugat.* ibi: *Sane, quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt ſecundum interpretationem Sacri eloquii de his, quorum Matrimonium carnali copula eſt conſummatum, ſine qua conſummari non poteſt*. Hinc Rota *in Burgenſi Diſſolutionis Matrimonii* 17. *Junii* 1594. *coram Juſto*, quo ad poteſtatem Papæ diſſolvendi Matrimonii rati nondum conſummari concludit non eſſe dubitandum, quia hæc eſt communis opinio Canoniſtarum, præſertim de conſenſu conjugum, & ex juſta aliqua cauſa.

Ad diſſolvendum, quo ad vinculum, Matri- 15
monium ſive ratum, ſive conſummatum cum

im-

Digitized by Google

impedimento dirimente contractum , requiritur auctoritas Judicis legitimi Eccleſiaſtici ; non enim privata conjugum auctoritate diſſolvi poteſt , nec unus alterum dimittere valet, etiamſi certi ſint de impedimento dirimente , idque notorium exiſtat ; textu expreſſo *in cap. Porro 3. de divortiis*, ibi : *Porro de Comite Pontini, qui B. uxorem ſuam abſque judicio Eccleſiæ dimiſit , quia eam cognatam fuiſſe uxoris Defunctæ proponit , prudentia tua cognoſcat , quod ſi etiam parentela eſſet publica , & notoria, abſque judicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit, quare ipſum ad eam recipiendam diſtrictè compellas ; quam ſi recipere noluerit , eum & ſupradictam*
16 *vinculo Excommunicationis adſtringas* . Non debet tamen, nec poteſt Eccleſiaſticus Judex Matrimonium diſſolvere quo ad *vinculum*, ſtatim ac unus, vel ambo conjuges ipſimet, accedente etiam rumore viciniæ , fateantur ſe cum impedimento dirimente , v. g. affinitatis , vel conſanguinitatis contraxiſſe , ſed debet eidem Judici prius conſtare de impedimento dirimente per probationem plenam & perfectam, qualis eſt , quæ fit ſaltem per duos teſtes omni exceptione majores, textu expreſſo *in cap. Super eo 5. de eo qui cognovit*, ibi : *Super eo quod poſtulas, utrum conjugatus , qui ante contractum Matrimonium uxoris ſuæ conſanguineam carnali commixtione cognovit , cum id fateatur uterque, & aliqua pars viciniæ hoc acclamare dicatur , ſit ab uxore ſua judicio Eccleſiæ ſeparandus . Tuæ Fraternitati reſpondemus , quod propter eorum confeſſionem tantum , vel rumorem viciniæ ſeparari non debent ; cum & quandoque nonnulli inter ſe contra Matrimonium velint colludere , & ad confeſſionem inceſtus* , (aut alterius impedimenti) *facile proſilirent , ſi ſuo judicio crederent , per judicium Eccleſiæ concurrendum . Rumor autem viciniæ non adeo eſt judicandus validus , quod , niſi rationabiles , & fide dignæ probationes accedant , poſſit bene contractum Matrimonium irritari* .

17 Matrimonium valide inter fideles contractum, & conſummatum, eſt quo *ad vinculum* indiſſolubile . *Eſt communis* inter Catholicos ex definitione Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *can.* 5. ibi : *Si quis dixerit propter hæreſim , aut moleſtam cohabitationem , aut affectatam abſentiam a conjuge , diſſolvi poſſe Matrimonii vinculum , anathema ſit ; & Can.* 7. ibi : *Si quis dixerit Eccleſiam errare , cum docuit , & docet juxta Evangelicam , & Apoſtolicam doctrinam propter adulterium alterius Conjugis Matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi &c. anathema ſit* . Et habetur expreſſe ex verbis Chriſti *Matth.* 19. ibi : *Quod Deus conjunxit , homo non ſeparet* . Item ex Apoſtolo *ad Rom.* 7. ibi : *Mulier vivente viro alligata eſt legi* , & 1. *ad Corinth.* 7. ibi . *His, qui Matrimonio juncti ſunt , præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit , manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari ;* quæ verba de Matrimonio conſummato inter fideles contracto ſunt intelligenda juxta textum *in cap. Ex publico 7. de converſ. conjugator.* ſupra *ſub n.* 14. allegatum.

Divortium quo ad thorum ,' & cohabitatio- 18
nem poteſt licite fieri, juſta, & legitima cauſa interveniente . Habetur ex perpetua Eccleſiæ praxi , & ex expreſſa definitione Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *Can.* 8. ibi : *Si quis dixerit Eccleſiam errare , cum ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges , quo ad thorum , ſeu quo ad cohabitationem ad certum , incertumve tempus fieri poſſe decernit , anathema ſit* . Ju- 19
ſtæ autem , & legitimæ cauſæ , ob quas poteſt licite fieri divortium inter Chriſtianos conjuges, ſeptem generatim ſolent aſſignari . Pri- 20
ma eſt mutuus conjugum conſenſus , ut cum ambo intrant Religionem, vel vir aſſumit ſtatum Clericalem , & uxor ingreditur Religionem , vel unus ſolum conjugum Religionem ingreditur, altero in ſæculo remanente, dummodo perpetuum votum continentiæ emittat , ut ſtatuitur *in c. Cum ſis* 4. *de converſ. conjugat.* ibi : *Ut caſtitatem promittente, & c. Ad Apoſtolicam* 13. *eodem tit.* ibi : *Niſi perpetuam continentiam repromittat* . Et ejus ſit ætatis , & conditionis, ut non ſit ſuſpectus , vel ſuſpecta de periculo incontinentiæ ratione morum , ut ſtatuitur *in c. Uxoratus* 8. *eod. tit.* ibi : *Quæ integræ opinionis exiſtat, ut nulla ſuſpicio habeatur , quod minus continenter habeat vivere ;* & infra : *Si autem talis fuerit , quæ ſuſpicione non careat , debet Religionem intrare* . Sic etiam conjuges mutuo conſenſu divortium a cohabitatione thori facere poſſunt, ut juxta monitum Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 7. vacent orationi, ibi : *Ad tempus ſe ſeparent conjuges , ut vacent orationi* .

Secunda juſta, & legitima cauſa eſt fornica- 21
tio ſpiritualis, ſeu lapſus in hæreſim, ſeu gentiliſmum alterius conjugum ; ob hanc enim cauſam conjux innocens etiam propria auctoritate poteſt licite facere divortium quo ad thorum, 22
& cohabitationem ; cum hac tamen advertentia , quod ſi conjux innocens propria auctoritate , & ſine judicio Eccleſiæ divortium fecit a conjuge in hæreſim lapſo , & ipſe reus hæreſis ſe ſe ab errore revocaverit, tunc tene-

Digitized by Google

tur eum iterum recipere, ſeu ad eum iterum
redire, textu expreſſo *in cap. De illa 6. de di-
vortiis*, ibi: *De illa, quæ viro ſuo labente in
hæreſim, ſine judicio Eccleſiæ declinavit, vide-
tur Nobis, quod mulier ei, cum converſus fue-
rit, eſt reddenda, quæ etiam ſi reverti noluerit,
compellatur*; & concordat *cap. Quanto 7. §.*
23 *final. eodem titul.* Si vero conjux innocens ju-
dicio Eccleſiæ divortium fecit, non compelli-
tur conjugem converſum recipere, ſeu ad eum
iterum redire, ſed poteſt Religionem intrare,
ſi vult; textu expreſſo *in cit. c. De illa*, ibi:
*Si vero judicio Eccleſiæ ab eo receſſit, ad reci-
piendum eum nullatenus dicimus compellendam*;
& concordat *c. Mulier 21. de converſ. conjugat.*
ibi: *Mulier, quæ in fine remanſit, poteſt, volen-
te viro, qui ab infidelitate revertitur, per quam
ab eo fuerunt judicio Eccleſiæ ſeparata, ad Re-*
24 *ligionem libere convolare*. Si autem Religionem
ingredi noluerit, etiam hic redire compelli-
tur. Sic Gloſſa communiter recepta *in dict.
cap. Mulier 21. de converſ. conjugat. verb. Ju-
dicio Eccleſiæ*, ubi ſic expreſſe dicit: *Sed ſi
vollet intrare Religionem, compelli debet ad ip-
ſum redire utroque caſu, ſive fuerit judicio Ec-
cleſiæ abſoluta, ſive non, arg. cap. Quanto 7.
de divortiis* a ſenſu contrario; & tenet An-
charan. *in cit. cap. De illa num. 5. & ibid.*
Barboſa *in fine*, Pirhing. *lib. 4. Decretal. tit.
19. num. 31.* Reiffenſtuel *ibid. num. 32.* & alii
paſſim.
25 Tertia cauſa eſt periculum ſalutis ſpiritualis,
ſeu incitatio ad peccatum mortale; Si enim
unus conjugum provocat, incitat, & inducit
alterum ad gravia crimina v. gr. ad Sodo-
miam, ad furtum, ad maleficium, ad deferen-
dam fidem &c. ita ut ſine periculo ſalutis ſpi-
ritualis habitare cum eo non valeat, poteſt
licite divortium facere quo ad thorum, & co-
habitationem; *arg. cap. Quæ ſint 2. de divor-
tiis*, ibi: *Verum ſi conjugem ſuam ad infideli-
tatis maleficium traxerit, a viro poterit ſepara-
ri, ita quod ei nubere alii non licebit*, & textu
expreſſo *in c. Idololatria 5. cauſ. 28. q. 1.* ibi:
*Ex quo intelligitur, quod propter illicitas concu-
piſcentias non tantum, quæ in ſtupris cum alie-
nis viris, aut fœminis committuntur, ſed omni-
no quaslibet, quæ animam corpore male uten-
tem a lege Dei aberrare faciunt, & pernicioſe,
turpiterque corrumpunt, poſſit ſine crimine, &
vir uxorem dimittere, & uxor virum*. Et ſic
tenent Abbas *in d. cap. Quæ ſint n. 3.* Barbo-
ſa *ibid. n. 4.* Engel *lib. 4. Decret. n. 22.* Reif-
26 fenſtuel *ibid. n. 33.* & alii communiter. Et
ſicut ob hæreſim, ſic etiam ob periculum in
alia labendi gravia crimina ex provocatione,
incitatione, & inductione unius conjugis pro-
veniens, poteſt alter propria auctoritate divor-
tium licite facere quo ad thorum, & cohabi-
tationem; quia ſi conjux ex cohabitatione cum
alio periculum animæ patiatur, Jure divino
licitum eſt ei ab ipſo diſcedere, juxta illud Sal-
vatoris *Matth. 5. Si manus tua, vel pes tuus ſcan-
dalizat te, abſcinde eum, & projice abs te*, adeo-
que non indiget auctoritate Judicis, ſaltem pro
foro interno; Sic Sanchez *lib. 20. diſp. 17.
num. 10.* Reiffenſtuel *loco cit. num. 35. arg. cit.
cap. Idololatria 5. cauſ. 28. q. 1.* ubi dicitur
omnino poſſe, dictio enim *omnino* eſt præciſa,
habetque præciſam naturam, & eſt latæ ſen-
tentiæ, ac importat idem, ac ipſo jure, tali-
ter quod aliquid abſque alia diſpoſitione libe-
re fieri poſſit, ut recte advertit Barboſa *in
diction. uſu frequent. dict. 240. n. 10. 11. &
19.* & Sanchez *lib. 1. diſp. 32. n. 6.*
Quarta cauſa eſt ſævitia alterius conjugis; 27
Poteſt enim licite uxor divortium facere a
marito, ſi ſit tanta ſævitia mariti, ut ipſa
abſque periculo vitæ, vel gravis damni cor-
poralis ſecum cohabitare non poſſit: *cap. Ex
transmiſſa 8. & cap. Litteras 13. de reſtitut.
ſpoliatior.* Sic etiam ob ſævitiam uxoris, 28
præſertim inſidiantis vitæ mariti, aut ma-
chinantis mortem illius, poteſt licite mari-
tus divortium facere ab ea: quia jus natu-
rale cuilibet concedit facultatem adverſus vim
injuſtam ſe tuendi, & periculum illius quo-
vis modo declinandi; *arg. l. Ut vim 3. de
juſtit. & jur. & l. Itaque 4. ff. ad Leg. Aquil.*
& ſic tenent Abbas *in cap. Si quæ mulier 1.
de divortiis num. 4.* & ibi Hoſtienſ. *num. 2.*
Joann. Andr. *num. 3.* Ancharan. *in fine*, San-
chez *lib. 10. diſput. 18. num. 8.* Reiffenſtuel
loc. cit. num. 53. & alii communiter. Sævi- 29
tia ſufficiens ad divortium cenſetur, ſi adſit
probabilis timor, & periculum gravis verbera-
tionis, aut crudelis, vel atrocis tractationis
futuræ, etiam ſecluſo vitæ periculo, quia gra-
vis, aut atrox verberatio, ſeu crudelis tracta-
tio cauſant metum cadentem in conſtantem vi-
rum. Nec conjuges cum tanto periculo cenſen-
tur ſe obligaſſe ad cohabitandum. Ita Engel
lib. 4. Decret. tit. 19. n. 23. Reiffenſtuel *ibid.
num. 31.* Sanchez *lib. 10. diſp. 18. num. 16.*
Boſco *de Matrimon. diſp. 12. ſect. 16. concluſ.
13. a num. 446.* Layman *lib. 5. tract. 10. part.
3. cap. 7. num. 16.* & alii communiter; *arg.
l. Conſenſu 8. §. 2. C. de repud. & Novell. 22.
cap. 15.* Quando unus conjux ex ſævitia alte- 30
rius patitur probabilem timorem, aut pericu-
lum

Digitized by Google

lum vitæ, gravis verberationis, aut crudelis tractationis, ſi periculum eſt in mora, poteſt propria auctoritate diſcedere ab ipſo, donec cauſſa coram Judice diſcuſſa, ſententia feratur, vel eidem ſufficiens cautio de ſecuritate præſtetur; quia exiſtente, & urgente tali periculo, Jus naturæ defenſionem quovis modo etiam ex fuga capiendam concedit; *arg. l. Ut vim 3. ff. de juſt. & jur. & l. Itaque 4. ff. ad leg. Aquil.* ibi: *Nam adverſus periculum naturalis ratio permittit ſe defendere*. Sic Engel *lib. 4. Decretal. tit. 19. n. 23.* Pirhing *ib. n. 62.* Reiffenſtuel *ib. num. 46.* Guttierez *lib. 1. Cum qq. cap. 28. num. 8.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 18.* Sanchez *lib. 10. diſp. 18. num. 3. arg. cap. Ex tranſmiſſa 8. & cap.*
31 *Litteras 13. de reſtitut. ſpoliator.* Si vero periculum non ſit in mora, ſed conjux poſſit cum omni ſecuritate expectare ſententiam Judicis, tunc propria auctoritate diſcedere non poteſt. Ita Doctores mox citati; *arg. dict. cap. Ex tranſ. 8. & dict. cap. Litteras 13. de reſtit. ſpoliator.*

32 Quinta cauſſa eſt votum ultramarinum ad liberandam Terram Sanctam; ob finem enim tam pium, & ſanctum poteſt vir etiam invita uxore tale votum emittere, atque adimplere, & in tali caſu ſit licite divortium ad tempus, donec ſcilicet vir redeat, ac proinde inter juſtas, & legitimas divortii cauſas recte enumeratur, textu expreſſo *in cap. Ex multa 9. de voto §. In tanta*, ibi: *In tanta quoque neceſſitate populi Chriſtiani, ne Terræ Sanctæ impediatur ſubſidium, viri præter uxorum aſſenſum hujus peregrinationis propoſitum vovere libere valent, & quod voverunt, libere adimplere.*

33 Sexta eſt morbus contagioſus, aut aliud grave periculum corporis; ubi enim judicio Medicorum, aut peritorum eſt probabile periculum gravis infectationis, poteſt conjux ſanus petere omnino ſeparationem a thoro, & cohabitatione, ſi non tantum ex debito conjugali, ſed etiam ex ſola cohabitatione tale infectationis gravis periculum probabiliter timeatur, ut communiter ſentiunt Doctores cum S. Thoma, & Scoto *in 4. diſt. 32.* Sanchez *lib. 9. diſp. 24. num. 17.* Navarr. *in Manual. cap. 16. n. 23.* Barboſa *in cap. Quoniam 2. de conjug. leproſ.* Pirhing *lib. 4. Decretal. tit. 8. n. 10.* Reiffenſtuel *lib. n. 7.* Engel *ibid. arg. cap. Pervenit 1. de conjug. leproſ.* ubi dicitur, quod ſi conjuges ſani non poſſint induci ad cohabitandum cum leproſis ſuis conjugibus, ad hoc cogi non poſſint, dummodo uterque altero vivente continentiam ſervent, ibi: *Si vero ad hoc induci non poterunt, eis arctius injungas, ut uterque altero vivente continentiam ſervent.* Et ratio eſt, quia ex naturali interpretatione conjuges in Matrimonii contractu corporum poteſtatem inter ſe dant, & ſe obligant ad cohabitandum, ſalva ſuarum perſonarum incolumitate, adeoque cum timetur probabiliter grave periculum ſalutis corporalis ex cohabitatione cum conjuge infecto lepra, morbo gallico, aut alio contagioſo morbo, tunc non urget obligatio reddendi debitum, nec ſimul cohabitandi. Rurſus enim ordo naturæ poſtulat, aut ſaltem concedit, ut prius conſulatur incolumitati proprii individui, cum ordinata Caritas incipiat a ſeipſo; *arg. cap. Si non licet 7. cauſ. 23. q. 5.*
Si quis autem ſponte contraxit cum perſona, 34
quam prius ſciebat lepra, vel morbo gallico, aut alio ſimili morbo contagioſo laborare, non poteſt licite divortium facere, nec quo ad thorum, nec quo ad cohabitationem, quia cenſetur ceſſiſſe juri ſuo, ſicuti is, qui ſciens vitium mercis, nihilominus emit. *Sic communiter Doctores* cum Sanchez *loco cit. n. 21.* Barboſa *loco cit. a. 4.* Reiffenſtuel *loco cit. n. 8.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 1. n. 6.*

Septima eſt adulterium culpabile alterius con- 35
jugum. Jure enim divino, & humano licitum eſt conjugi innocenti divortium facere quoad thorum, & quoad cohabitationem ob alterius culpabile adulterium. De jure quidem divino habetur expreſſe ex verbis Chriſti *Matth. 19.* ibi: *quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, mœchatur*; De jure vero humano *ex cap. Significaſti 4. cap. Ex litteris 5. & cap. Gaudemus 8. de Divortiis*; Frangenti enim fidem, fides merito non ſervatur, ex *Regul. 75. Juris in 6.* ibi: *Fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe præſtitam ſervare recuſat*. Conjux innocens poteſt licite divor- 36
tium facere propter alterius commiſſam Sodomiam, aut beſtialitatem; *Sic communis Doctorum, arg. cap. Idololatria 5. cauſ. 28. quæſt. 1.* ubi de mente Sancti Auguſtini declaratur poſſe fieri Divortium, & quoad thorum, & quoad cohabitationem a conjuge reo cujuſcumque pernicioſi, & turpis concubitus, ibi: *Ex quo intelligitur, quod propter illicitas concupiſcentias, non tantum quæ in ſtupris cum obſcœnis viris, aut fœminis committuntur, ſed omnino quaslibet, quæ animam corpore male utentem a lege Dei aberrare faciunt, & pernicioſe, turpiterque corrumpunt, poſſint ſine crimine, & vir uxorem dimittere, & uxor virum, quia exceptam facit Dominus cauſam fornicationis, quam fornicationem ... generalem, & univerſalem intel-*

Digitized by Google

ligere cogimur. Non poteſt tamen fieri Divortium ob tactus, amplexus, & oſcula etiam cum pollutione proprii, vel alieni corporis ſine copula facta, quia per hæc, licet cæteroquin gravia peccata, non perfecte, & conſummate læditur jus Matrimonii, cum non dividatur caro unius conjugis ab altero per concubitum in tertium; Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 4. *num.* 9. 10. 11. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 3. *cap.* 7. *num.* 7. Covarruv. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. §. 6. *n.* 3. Pirhing *lib.* 4. *decret. tit.* 19. *n.* 5. Reiffenſtuel *ibid. num.* 60. & alii; In odioſis enim, qualis eſt materia Divortii, non lata, ſed ſtricta eſt facienda interpretatio, juxta *Regul.* 15. *Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*.

38 Conjux innocens, quando alterius adulterium eſt notorium, poteſt propria auctoritate in utroque foro Divortium facere; tunc enim non eſt neceſſe expectare ſententiam Judicis; *arg. cap. Significaſti* 4. *de Divortiis*, ibi: *Si notorium eſt, mulierem ipſam commiſiſſe adulterium, ad eam recipiendam vir* (qui propria auctoritate ſine judicio Eccleſiæ eam prius repulerat) *cogi non debet*. Sic Barboſa *in cap. Ex parte, de ſponſal. & matrimon. num.* 6. & ibi Abbas *in fine;* Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 12. *n.* 12. *&* 25. Joann. Andreas *in cap. fin. de adulter. n.* 5. & ibi Ancharan. *n.* 6. cum Gloſſa com-
39 muniter recepta *ibid. verb. Fornicationis*. Si vero alterius adulterium ſit occultum, poteſt conjux innocens propria auctoritate Divortium facere ſolum quo ad torum; Quo ad cohabitationem vero ſolum poſt ſententiam Judicis; aliter ſi propria auctoritate Divortium faciat quo ad cohabitationem, mox alteri conjugi petenti erit reſtituendus, donec probaverit adulterium alterius conjugis; *cap. Ex tranſmiſſa* 8. *de reſtitut. ſpoliat. & cap. Significaſti* 4. *de*
40 *Divortiis*. Quando autem adulterium unius conjugis nec eſt notorium, nec alteri phyſice, vel moraliter certo notum eſt, ſed tantum probabilis ſuſpicio, aut dubium de illo exiſtit, conjux innocens nec in foro externo, nec interno divertere, aut debitum negare poteſt, quia cum conjux, de quo eſt ſuſpicio, ſit in poſſeſſione juris matrimonialis, non poteſt illo privari ob ſolum dubium, aut ſuſpicionem; *nam in dubio melior eſt conditio poſſidentis; arg. cap. In pari* 65. *de Regul. Juris in* 6. Et ſic tenet communis Doctorum cum Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 12. *num.* 30. *& ſeq. arg. cap. Multi* 28. *cauſ.* 2. *quæſt.* 1. *& cap. Oves* 9. *cauſ.* 6. *qu.* 1. ibi: *Omnis ſuſpicio potius repellenda eſt, quam approbanda, vel recipienda*.

Conjux innocens poteſt conjugem adulterum 41
iterum recipere; *cap. Quod autem* 7. *cauſ.* 32. *qu.* 1. & eſt communis Doctorum ſententia.
Non tamen tenetur ipſum recipere, etſi mul- 42
tis annis pœniteat; quia quamvis per pœnitentiam tollatur culpa apud Deum, nec tamen tollitur injuria facta homini, per reatus pœnæ, nam per pœnitentiam non deſinit quis eſſe nocens, ut recte advertit Gloſſa *in cap. Admonere* 8. *cauſ.* 33. *qu.* 2. *verb. Pœnitentia; arg. l. Qui fugitivus, ff. de Ædilit. edict.* ſic tenent communiter Doctores, *arg. cap. Dixit Dominus* 2. *cauſ.* 32. *qu.* 1. *ex cit. cap. Admonere* 8. *cauſ.* 33. *qu.* 2. ibi: *Nam ſi verum* (*quod abſit*) *fuiſſet, ſicut ille adulter mentitus eſt, poſt ſeptem annos pœnitentia peracta, dimittere eam per ap-*
probatam cauſam potuiſſet, ſi voluiſſet. Conjux 43
innocens poteſt pro libitu revocare nocentem etiam poſt ſententiam Divortii, tenereturque nocens redire, ſi ſtatus utriuſque adhuc eſt integer, & nullus eorum Religionem intravit; quia cum Divortium ſit in favorem innocentis inſtitutum, non debet in ejus odium detorqueri; *arg. cap. Quod ob gratiam* 6. *de Regul. jur. in* 6. ibi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum;* retorqueretur autem in ejus diſpendium, ſi etiam innocens privaretur jure in corpus conjugis nocentis, Et quod conjux nocens teneatur in tali caſu redire, patet clare, quia nemo debet ex ſuo delicto commodum reportare; *l. Itaque, ff. de furtis*. Immo ſi non teneretur redire, præberetur conjugibus anſa delinquendi, & adulterandi, ut ſic poſſent ſeparari, prout recte advertit Gloſſa *in cap. Ex litteris* 5. *de Divortiis, verb. Redire; arg. cap. Ex par.* 10. *de conſuetud.* & Gloſſam hanc, & opinionem ſequitur communis Doctorum.

Quando unus conjugum adulterium commit- 44
tit, poteſt eo invito alter conjux Religionem ingredi. Sic Doctores communiter; *arg. cap. Conſtitutus* 15. *& cap. Veniens* 16. *de converſ. conjug. juncto cap. Agathoſa* 21. *cauſ.* 27. *qu.* 2.
& cap. Dixit Dominus 2. *cauſ.* 32. *qu.* 1. Et 45
ſi adulterium ſit publicum, & notorium, poteſt conjux innocens ingredi Religionem propria auctoritate, non expectata ſententia Judicis. Sic Abbas *in cap. Conſtitutus* 15. *de conjug. num.* 4. & ibi Barboſa *num.* 2. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 32. *n.* 35. Reiffenſtuel *ibid. num.* 17. Vallenſ. *ibid. num* 5. Silveſter *verb. Divortium quæſt.* 23. *dict.* 2. Sanchez *lib.* 10. *de Matrim. diſp.* 11. *num.* 5. *&* 10. *arg. cit. cap. Conſtitutus, & dict. cap. Dixit Dominus* 2. *cauſ.* 32. *quæſt.* 1. ibi: *Ubicumque fornica-*

tio

Digitized by Google

46 *tio eſt*, *libere uxor dimittitur*. Si vero adulte-
rium ſit occultum, debet expectare ſenten-
tiam Divortii a Judice, alias ſi abſque tali
ſententia Religionem intrat, in foro externo
reſtitui debet adultero, non obſtante exceptio-
ne adulterii, ut tenet communis Doctorum;
argum. cap. Item cum quis 6. de reſtitut. ſpo-
47 *lior.* Conjux innocens, ſi poſt alterius adulte-
rium ei voluntarie cohabitat petendo, & red-
dendo debitum conjugale, non poteſt eo invi-
to Religionem ingredi, quia cenſetur eidem
reconciliatus remiſiſſe injuriam; *argum. cap.*
Quam periculoſum 8. cauſ. 7. quæſt. 1. & cap.
Sicut 1. cap. Dixit Dominus 2. cap. In conju-
gio 2. cauſ. 32. quæſt. 1. & l. Si Maritus 15.
48 *§. Si negaverint ff. ad leg. Jul. de adulter.* Sic
etiam conjux innocens, ſi ex poſt & ipſe
adulterium committat, non poteſt invito pri-
mo adultero Religionem ingredi; *argum. cap.*
Significaſti 4. de Divortiis, & cap. Intellexi-
mus 6. de adulteriis, ibi: *Cum Matrimonii jus*
in utroque læſum conſiſtat, & paria delicta mu-
tua compenſatione tollantur; & cap. Tua Fra-
ternitas 7. de adulteriis, ibi: *Quia cum paria*
crimina compenſatione mutua deleantur, vir hu-
juſmodi fornicationis obtentu ſuæ uxoris nequit
conſortium declinare: & ibi Gloſſa communiter
recepta.

49 Quando conjux innocens Religionem non in-
greditur, ſed in ſæculo manens divortium fa-
cit a conjuge adultero etiam quoad cohabita-
tionem, non poteſt conjux adulter ſine licen-
tia conjugis innocentis ingredi Religionem;
quia conjux innocens habet jus condonandi a-
dultero conjugi, eumque ad thalamum revo-
candi, de quo jure non poteſt invitus privari;
arg. l. Si Maritus 15. §. Si negaverint, ff. ad
leg. Jul. de adult. & l. Crimen 10. C. eodem
cap. Gaudemus 19. de converſ. conjugat. Et ſic
Gloſſa *in cap. Ex litteris 5. verb. Redire, de*
divort. S. Bonavent. *in 4. diſt. 35. qu.* 4. Sil-
veſter *verb. Divortium qu.* 10. Layman *lib. 5.*
tract. 10. p. 3. cap. 7. num. 11. Pirhing *lib. 3.*
decret. tit. 32. num. 35. Reiffenſt. *ibid. n.* 30.
Sanchez *de Matrim. l. 10. diſp. 10. n. 12. &*
50 13. & alii plures. Poteſt tamen conjux adul-
ter Religionem ingredi, & in ea profiteri et-
iam inſcio, & invito conjuge innocente, ſi hic
prius eſt Religionem ingreſſus, & in ea profeſ-
ſus: quia quando conjux innocens Profeſſionem
in Religione emittit, redditur incapax revocan-
di conjugem adulterum, & eidem conjugali ju-
re cohabitandi, quod ſolum alias Profeſſionis
51 obſtaculum eſſe poteſt. *Eſt communis.* Quotieſ-
cumque vir ob adulterium uxoris, ea invita,
poteſt Religionem ingredi, poteſt etiam Ordi-
nes Sacros in ſæculo quoque manens recipere,
quia poſtquam mulier adultera amiſit totum
ſuum jus ad virum, non eſt major ratio, cur
ea invita poſſit vir ingredi Religionem, & in
ea profiteri, & non in ſæculo Ordines recipere;
Sic Gloſſa *in c. Conſtitutus 15. de converſ. con-*
jug. verb. ad gradum; Abbas *ib. n.* 4. Sanchez
lib. 10. de Matrim. diſp. 11. num. 16. Navarr.
lib. 4. de ſponſ. conſil. 23. n. 6. Silveſter *verb.*
Divortium qu. 17. n. 20. Pirhing *l. 3. Decretal.*
tit. 32. n. 34. Reiffenſtuel *ibid. n.* 23. Nec va- 52
let objicere, quod ſit maxima diſparitas circa
ingreſſum in Religionem, & ſuſceptionem Sa-
crorum Ordinum, ex quo uxor adultera poſt
mortem viri Religionem profeſſi poſſit alteri
nubere, non autem ſic poſt mortem viri Or-
dinibus initiati; *cap. Quia ſunt 10. d. 28. &*
cap. Seriatim 14. diſt. 32. Non valet, inquam,
quia Canones illi loquuntur de caſu, quo vir
de licentia uxoris innocentis ſuſcipit Sacros
Ordines, & non de caſu, quo uxore exiſtente
adultera dictos Ordines ſuſcipit, ut recte ad-
vertit Abbas *in cap. Conſtitutus 15. de converſ.*
conjugat. & ratio diverſitatis eſt, quia in pri-
mo caſu mulier innocens conſentiendo ad or-
dinationem viri, ſe obligat ad continentiam;
cap. Cum ſit 4. de converſ. conjug. ibi: *Ut ca-*
ſtitatem promittere; & cap. Ad Apoſtolicam 13.
eod. tit. ibi: *Niſi perpetuam continentiam repro-*
mittat; Non autem ſic in caſu adulterii.

Propter adulterium ſpirituale, quando vide- 53
licet unus conjux in hæreſim labitur, vel apo-
ſtaſiam a fide committit, poteſt alter conjux
fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi,
vel Sacros Ordines ſuſcipere, etiam poſtquam
ad veram Fidem iterum rediit conjux adulte-
rans, dummodo ſeparatio ob tale adulterium
ſpirituale auctoritate Eccleſiæ, & non propria
ſit facta, textu expreſſo *in cap. Mulier 21. de*
converſ. conjug. ibi: *Mulier, quæ in fide reman-*
ſit, poteſt nolente viro, qui ab infidelitate re-
vertitur, propter quam ab eo fuerat judicio Ec-
cleſiæ ſeparata, ad Religionem libere convolare,
& cap. De illa 6. de divortiis, ibi: *De illa,*
quæ viro ſuo labente in hæreſim, ipſius conſor-
tium ſine judicio Eccleſiæ declinavit, videtur
Nobis, quod mulier ei, cum converſus fuerit,
eſt reddenda, quæ etiamſi reverti noluerit, com-
pellatur; Si vero judicio Eccleſiæ ab eo receſſit,
ad recipiendum eum nullatenus dicimus compel-
lendam; & ſic Gloſſa communiter recepta *in*
dict. cap. Mulier 21. de converſ. conjugat. verb.
Judicio Eccleſiæ.

Dantur plures caſus, in quibus nequit fieri 54

divortium propter adulterium. Primus caſus eſt, quando conjux innocens jam remiſit injuriam conjugi adultero, tum enim nequit amplius ab eo recedere, cum jam ceſſerit juri ſuo; *arg. cap. Quam periculoſum* 8. *cauſ.* 7. *qu.* 1. *cap. Sicut* 1. *cap. Dixit Dominus* 2. *& cap. In conjugio* 3. *cauſ.* 32. *qu.* 1. *& l. Si maritus* 15. §. *Si negaverit*, *ff. ad l. Juliam*, *de adulter.*
55 *& l. Crimen* 10. *C. eod.* Secundus caſus eſt, quando adulterium ab utroque conjuge fuit commiſſum; *cap. Significaſti* 4. *de divortiis*, ibi: *Niſi conſtaret ipſum cum altera adulterium commiſiſſe*, *cap. Intelleximus* 6. *eodem tit.* ibi: *Cum Matrimonii jus in utroque læſum conſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione tollantur; & cap. Tua Fraternitas* 7. *eod. tit.* ibi: *Quia cum paria crimina compenſatione mutua deleantur, vir hujuſmodi fornicationis obtentu ſuæ uxoris nequit conſortium declinare; & cap. Nihil iniquius* 1. *cauſ.* 32. *qu.* 6. de mente D. Auguſtini ſic præciſe habetur: *Nihil iniquius, quam fornicationis cauſa dimittere uxorem, ſi ipſe convincitur fornicari, occurrit enim illud, in quo alterum judicas, te ipſum condemnas; eadem enim agit, quæ judicas; Quapropter quiſquis fornicationis cauſa vult abjicere uxorem, prior debet eſſe a fornicatione purgatus, quod ſimiliter*
56 *etiam de fœmina dixerim*. Tertius caſus eſt, quando adulterium eſt tantum materiale, & non formale, ideſt cum abſque ſua culpa committitur; veluti ſi mulier vim paſſa ſit; *arg. in dict. cap. Tolerabilius* 1. *cauſ.* 32. *qu.* 5. ibi: *Virgo proſtitui poteſt, adulterari non poteſt; cap. Revera* 2. *ead. cauſ. & quæſt.* ibi: *Revera non poteſt caro ante corrumpi, niſi mens fuerit ante corrupta; cap. Ita ne* 3. *cauſ.* 32. *qu.* 6. ibi: *Quis ſana mentis putaverit ſe perdere pudicitiam, ſi forte in apprehenſa, & oppreſſa carne ſua exerceatur, vel expleatur libido non ſua? cap.* 4. *ead. cauſ. & quæſt.* ibi: *Propoſito animi permanente, per quod etiam corpus ſanctificari meruit, ipſi corpori non aufert ſanctitatem violentia libidinis alienæ, quam ſervat perſeverantia ſuæ continentiæ*, quia ut dicit Gloſſa communiter recepta *in dict. cap. Ita ne* 3. *cauſ.* 32. *quæſt.* 5. *Non debet quis dici perpetraſſe, quod nolens fecit, vel paſſus fuit, nec debent imputari, quæ per coactionem abſolutam fiunt*. Aut veluti ſi quis fraudulenter ſub ſpecie mariti aliquam cognoverit, vel aliqua ſub ſpecie uxoris ſe fecerit cognoſci fraudulenter; *cap. In lectum* 6. *cauſ.* 34. *quæſt.* 1. *&* 2. ibi: *In lectum mariti abſente uxore ſoror ivit uxoris, quam uxorem putans eſſe ſuam, dormivit cum ea: ſuper hoc viſum eſt, ſi ipſe per ſecuritatem veram hoc probaverit, quod inſcius fecerit hoc ſcelus .... legitimam ſuam conjugem habere permittatur*, quia ubi non eſt culpa, nec pœna eſſe debet. Secus eſt ſi mulier violentia ex metu 57
gravi cadente etiam in virum conſtantem, v. gr. ex metu mortis, adulterium admiſit; *arg. cap. Sacris* 5. *de his, quæ vi metuſve*, ibi: *Cum pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere*; quia ſi talis metus non excuſat a culpa mortali, nec a vero, & formali adulterio, etiam non excuſabit a pœna. Tum quia ſi ſic poſſet mulier eſſe immunis a pœna, daretur anſa adulterandi, cum quælibet ſe poſſet excuſare, & defendere dicendo, quod mortis, aut alterius gravis mali metu adulterium admiſit; Sic Boſco *diſp.* 12. *ſect.* 16. *concl.* 5. Silv. *verb. Divort. qu.* 9. *caſu* 4. Pirhing *lib.* 4. *Decr. tit.* 19. *num.* 11. Reiffenſt. *ibid. num.* 64. Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 5. *n.* 16. & alii communiter.

Quartus caſus eſt, ſi vir fuit uxori cauſa 58
adulterii, veluti ſi eam proſtituat, vel adulterium conſulat, aut in illud conſentiat; *arg. cap. Diſcretionem* 6. *de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris*, ibi: *Cum adulterium ei non poſſit objicere, qui eam adulterandam tradidit*, & Gloſſa *ibid. verb. Tradidit* communiter recepta; & ſtat clara ratio, quia *ex Regul.* 27. *Juris in* 6. *Scienti, & conſentienti non fit injuria*, quæ tamen injuria requiritur ad faciendum divortium. Et hoc etiamſi tantum tacite con- 59
ſentiat, ſi videlicet adulterium uxoris ſcit, & non contradicit, ſed tacet, dum contradicere, & prohibere poſſet, ac deberet, quia ex *Regul.* 43. *Juris in* 6. *Qui tacet, conſentire videtur, & ex l. Cum quid, ff. ſi certum petatur. Taciti & expreſſi idem eſt judicium*. Et ſic tenent communiter Doctores *argum. leg.* 2. *ff. ad Leg. Julian. de adulter.* Vir non cenſetur 60
cauſam præbere adulterii, nec uxorem proſtituere, itaut per hoc privetur Jure inſtituendi divortium, ſi eam domo expellit, ac neceſſaria alimenta denegat, indeque indirecte cauſat, quod uxor adulteretur; *cap. Significaſti* 4. *de divort.* ubi ab Alexandro III. relinquitur viro Jus faciendi divortium ab adultera ſua uxore, ibi: *Ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet*, non obſtante quod ipſa pro excuſatione ſui adulterii conſimilem allegaret cauſam, ibi: *Aſſerens ſe ab ipſo injuſte dimiſſam, & eumdem ſibi materiam adulterandi dediſſe*; & ibi Gloſſa communiter recepta *in verb. Materiam*, dicens, quod mulier nulla conditione ad adulterium adduci debet; *argum. cap. Ita ne* 3. *cauſſ.* 32. *quæſt.* 5. ibi:

Digitized by Google

ibi: *Potius quælibet mala tolerare decernat, quam*
malo conſentire; & *c. Sacris* 5. *de his, quæ vi,*
metuſve, ibi: *Cum pro nullo metu debeat quis*
peccatum mortale incurrere; Ut enim ſtatuitur
l. Palam 43. §. *non eſt* 4. *ff. De ritu nupt. Non*
eſt ignoſcendum ei, quæ prætextu paupertatis tur-
piſſimam vitam agit. Vide verb. *Adulterium*
art. 3. *n.* 9. & 10.

61 Divortia Græcorum quoad vinculum irritan-
tur, & fieri deinceps prohibentur; Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 57. incip. *Etſi Paſto-*
ralis §. 8.

Alia vid. verb. *Adulterium*. *Debitum conju-*
gale. *Conjuges*. *Impedimenta Matrimonii*. *Ma-*
trimonium. *Uxor*.

Additiones ex aliena manu.

62 Divortio quoad thorum & cohabitationem
locus hodie haud videtur eſſe ex voto ultra-
63 marino, de quo differit Auctor *num.* 32. Non
ſum neſcius, cauſam hanc probari *in cap. Ex*
64 *multa* §. *tanta*, *de voto*. At obſervandum
eſt, conſtitutum id fuiſſe ab Innocentio III.
tunc cum undique fiebant expeditiones ad Ter-
ram ſanctam recuperandam, & quidem *ob ne-*
ceſſitatem Reipublicæ Chriſtianæ, ne Terræ ſan-
ctæ impediatur ſubſidium, ut ait Altaſerra *in*
Comment. ad dictam decretalem Innocentii
65 III. Tales autem expeditiones non amplius
66 fiunt noſtris temporibus. Non eſt itaque, cur
vir uxorem deſerere valeat ſub ſpecie voti ul-
tramarini, quod nulli eſſe poteſt ſubſidio Ter-
ræ ſanctæ.

67 Cauſis vero divortii quoad thorum & coha-
bitationem ab Auctore adductis addi poteſt
adulterium falſo a Viro uxori imputatum,
quam ſane cauſam admiſit Rota *in Romana*
Separationis Thori 4. *Junii* 1736. & in confir-
matoria 23. *Novembris ejuſdem anni* 1736. *cor.*
R. P. D. Caniliac.

68 Defectus autem Virginitatis in muliere mi-
nime præbet juſtam cauſam hujus divortii,
quum attendi nequeant delicta ante Matrimo-
nium patrata, ut ſenſit Rota *in Poſnanien.*
ſeu Varſavien. Matrimonii 27. *Junii* 1747. *cor.*
69 *Reverendiſs. P. D. Buſſio Decano*. At dubi-
tari de hac opinione poteſt, præſertim ſi cul-
pa mulieris hic virginitatis defectus accide-
70 tit. Non me latet, in jure canonico inter
cauſas divortii, de quo agitur, non recenſeri de-
71 fectum virginitatis. Sed nihil mirum: uti enim
recte inquit Julianus *in L.* 10. *ff. de LL. Ne-*
que Leges, neque Senatuſconſulta ita ſcribi poſ-
ſunt, ut omnes caſus, qui quandoque inciderint,
comprehendantur. Cæterum ex aliis juris prin- 72
cipiis optime deduci poteſt, defectum virgini-
tatis juſtam cauſam præbere divortii, de quo
differitur. Certi enim eſt juris, defectum qua- 73
litatis cum primis a contrahentibus contem-
platæ juſtam præbere cauſam recedendi a con-
tractu; *L.* 18. *ff. de Ædil. edict.* Nemo au- 74
tem inficias ire poteſt, virum in Matrimonio
cum primis virginitatem uxoris contemplare.
Deficiente igitur virginitate, ſi natura Sacra- 75
menti, ad quod Matrimonium elevatum eſt,
impedit, quominus ab ipſo Matrimonio rece-
datur, locus ſaltem eſſe debet divortio quoad
thorum & cohabitationem.

Cauſa adulterii in eo differt a reliquis cau- 76
ſis, quod ea tamquam immediate profluens
ex violatione fidei conjugalis ſit perpetua,
aliæ vero cauſæ dumtaxat ad tempus, uſque
adeo donec malum, vel incommodum, quod
ex mutua cohabitatione, aut conſortio maritali
timetur, ceſſet. At hinc ſequitur, quod in 77
uno divortio ob adulterium poteſt innocens
Religionem ingredi, vel, ſi vir ſit, ſacros Or-
dines ſuſcipere.

Ad divortium, de quo agitur, concludens 78
requiritur probatio cauſæ, quæ allegatur. Tum 79
etiam ad ipſum impediendum concludenter
probari debet remiſſio, quæ facta dicitur a
parte innocente. Nota vero, quod ſi a Mu- 80
liere petatur dictum divortium ex adulterio
viri, & a viro opponatur remiſſio, ea inde
probata dici nequit, quod mulier ſciens pravam
conſuetudinem viri, cum eo cohabitaverit,
ſed docere præterea oportet de ſignis, iiſque
ſpontaneis, amoris, & benevolentiæ ipſius Mu-
lieris. Confer Rotam *in dict. Romana Separatio-* 81
nis Thori 4. *Junii* 1736. & in confirmatoria
24. *Novembris ejuſdem anni* 1736. *cor. R. P. D.*
Canilliac.

DOCTRINA CHRISTIANA.

Additio ex Auctore.

Doctrina Chriſtiana eſt Fidelibus populis tra- 1
denda ab Epiſcopis; Bened. XIV. tom. 1.
Conſtit. 42. incip. *Etſi minime* §. 2. A Paro- 2
chis, aliiſque animarum curam habentibus;
Idem *ib.* §. 3. & 4. Item a reliquis Eccleſia-
ſticis, a Magiſtris, a Patribus familias, a ſo- 3
dalibus huic operi addictis, & a reliquis invi-
cem, viris, & mulieribus: Idem *ib.* §. 5. & *ſeq.*
Do-

Digitized by Google

4 Doctrina Chriſtiana tradenda eſt etiam in Eccleſiis ruralibus non parochialibus; *ib.* §.14. ubi expreſſe mandat, quod *decernat Epiſcopus, gravibus etiam ſtatutis pœnis, quod Sacerdotes ibi operantes Chriſtianæ Doctrinæ Summam populo tradant, divinamque Legem annuncient*. Et jam id ſtatuerat Clemens XII. in ſua Epiſtola Encyclica directa omnibus Epiſcopis Italiæ die 1. Julii 1735. vulgari idiomate, ibi: *Soprattutto Sua Beatitudine inculca l' eſatta oſſervanza di quanto s' ordina a' Parochi ſu queſto punto dal Sacro Concilio di Trento, e ſpecialmente che non ſi tralaſci mai l' iſtruzione nella meſſa de' giorni feſtivi, ciocchè ancora dovrà farſi da tutti i Sacerdoti, che celebrano ne' medeſimi giorni nelle Chieſe, e Cappelle rurali, per ammaeſtramento di quella gente, che interviene al Santo Sacrificio, così dovranno inſegnare tutto ciò che debbano credere, ſperare, ed operare, e ſpecialmente i Miſteri principali della noſtra Santa Fede*. Sic apud eundem Pont. Benedict. XIV. *volum.* 3. *Notific.* 3. *circa finem*.

5 Doctrina Chriſtiana non ſolum pueris, ſed & adulris eſt neceſſaria; Idem in cit. Conſtit.

6 *Etſi minime* §.8. Qua ratione providendum eſt inſtitutioni Fidelium omnis ætatis, & gradus;

7 Idem *ibid.* §. 9. Et præſcribitur uniformitas in methodo, & ratione docendi Doctrinam Chriſtianam, adhibendi nempe Libellum de Clementis VIII. mandato a Cardinali Bellarmino conſcriptum, in deputata Congregatione diligenter examinatum, & approbatum, ac denique ab eodem Clemente in lucem eo ſaluberrimo conſilio edi juſſum, ut unus deinceps, idemque modus in docendo, & diſcendo Chriſtianam Doctrinam ab omnibus teneretur;

8 Idem *ibid.* §. 17. Ubi ſubjungit, quod ſi alicubi contingat, ob peculiares regionum neceſſitates alium quempiam adhiberi forte Libellum, ſedulo invigilandum ſit, ne quid ille contineat, vel in eum umquam inducatur a Catholica veritate abſonum; ſed inſuper ut in eo Fidei dogmata clare, & dilucide ſint explicata, additis, ſi quæ deſunt, neceſſariis, ac ſublatis, quæ redundant, ſervata ſemper brevi, & univoca docendi methodo.

9 Qui in doctrina Chriſtiana ſatis inſtructi non reperiuntur, Matrimonio jungendi non ſunt; Idem Conſtitut. 42. incip. *Etſi minime* §. 11.

10 * Non eſt tolerandus mos in nonnullis diœceſibus obtinens, ut pueri unius parœciæ in alia parœcia doceantur doctrinam Chriſtianam; quemadmodum reſcripſit Sac. Congreg. Conc. ad Card. Lambertin. *die 9. Auguſti* 1732. *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 9. §. 10. ſed ſinguli Parochi erudire ſuos debent, vel ſaltem curare, ut in parœcia erudiantur. Non tamen reprehenduntur qui in Eccleſiis ſuis, licet non ſint Parochis ſubjectæ, fideles eo confluentes doceut, dummodo exhibeant Parochis nomina eorum, qui eo frequentant; *ibid.* §. 13.

11 Ludimagiſtri, tam conducti a Communitate, quam non conducti, tam clerici, quam laici, hortandi ſunt prius, ut doceant ſuos Chriſtianam doctrinam, tum etiam cogendi, ex Decreto Congr. Concil. ad Archiep. Spalatenſ. die 17. Julii 1668. *ibid.* §. 14.

12 Doctrinam Chriſtianam non omnes ſcire æqualiter neceſſe eſt; plura enim ſcitu neceſſaria Eccleſiaſticis, quam Laicis, plura adultis, quam pueris & puellis, plura valentibus ingenio, quam hebetibus; *Inſtitut. Eccleſiaſt.* 72. §. 19.

13 Si quis non credat explicite ea, quæ ſcitu neceſſaria ſunt neceſſitate medii, multo probabilius eſt, illum nec valide abſolutum fuiſſe. Illicita eſt quidem certe in eo caſu abſolutio, nec poteſt Confeſſarius tuto uti oppoſita huic ſententia, & abſolutionem illis, qui hæc ignoraverint, impartiri, ut ex propoſitione damnata ab Innocentio XI. conſtat; *ibid.* §. 19.

14 Si quis vero ignoret ea, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti, dummodo nunc doleat, & proponat emendationem, abſolvi utique poteſt, ut ex Theologis; *ibid.* *

15 Mandatum Procuratoribus Generalibus omnium Ordinum Regularium injunctum, ut per Encyclicam Epiſtolam Miniſtros Provinciales ſingularum Provinciarum Italiæ, Inſularumque adjacentium admoneant, ut per idoneum Virum Regularem ſingulis diebus Dominicis in quolibet Conventu Profeſſis Laicis, ac præſertim quæſtuatoribus Doctrinam Chriſtianam, Catechiſmum Romanum, & aliquod Regulæ punctum explicari curent.

In vigore della preſente s' incarica ſeriamente al Padre Procuratore Generale &c. di ſcrivere una lettera circolare a tutti li Provinciali delle Provincie d' Italia, ed Iſole adjacenti, con ordinar loro in coerenza della mente eſpreſſa della Sagra Congregazione ſopra la Diſciplina Regolare, che in ciaſchedun Convento della medeſima ſi ſpieghi ogni Domenica da un Padre, che da' Superiori Locali riſpettivamente ſarà giudicato a propoſito, la Dottrina Criſtiana, Catechiſmo Romano, e qualche punto di Regola ai Religioſi Profeſſi nello ſtato Laicale, e particolarmente ai Queſtuanti, con premere fervoroſamente intorno a tuttociò, che riguarda i doveri, ed obblighi preciſi,

Digitized by Google

ciſi, e proprii della Vita Religioſa, che profeſſano. Si ſtarà intanto attendendo di ſentire in ſcritti da V. P. che così ſi eſeguirà ſpeditamente ſenz' altro &c.

Di Caſa 13. Novembre 1709.

Fr. de Vico Segretario.

16 Mandatum hoc Sac. Congr. innovatum fuit anno 1758. cujus omnimodam executionem in Ordine Fratr. Minor. P. Miniſter Generalis totius Ordinis edixit, ut ſequitur.

F. CLEMENTE DI PALERMO,

Lettor Giub. Teol. di S. M. C. nel Real Congreſſo di Madrid per l' Immacolata Concezione, Miniſtro Gener. di tutto l' Ordine del N. P. San Franceſco, Viſitatore, e Riformatore Apoſtolico, e Servo nel Signore.

La Sacra Congregazione della Regolare Diſciplina, ſempre intenta a promuovere il vantaggio, e il decoro delle Religioni, avendo ſaputo, quanto ſieno ignoranti moltiſſimi Laici delle medeſime tanto nella Dottrina Criſtiana, quanto nelle altre coſe neceſſarie ſaperſi da queſti, ha giudicato eſpediente fare intendere a tutti li Superiori Generali, quali ſieno le ſue intenzioni ſopra un tal particolare per mezzo della ſeguente Lettera.

Reverendiſs. Padre.

Frequenti ſono ſtati i ricorſi, che in diverſi tempi ſi ſono fatti a queſta Sacra Congregazione della Diſciplina Regolare, e della grave ignoranza, che vi era tra Laici, e Converſi di molte Religioni, non ſolo degli Obblighi, che ſono particolari del loro proprio ſtato, ma anche della Dottrina Criſtiana, e delle coſe più importanti di Noſtra S. Fede; e con quel premuroſo Zelo, che dovea, non ha mancato con replicate Lettere Circolari de' 9. Novembre 1709., e de' 20. Febbrajo 1739. inculcare a' Superiori Generali gli ordini più preſſanti, che in ogni Convento in ciaſcuna Domenica dell' anno da un Padre da deſtinarſi dal Superior Locale ſi ſpiegaſſe a' Religioſi Profeſſi nello ſtato Laicale, e preciſamente a' Queſtuanti la Dottrina Criſtiana, il Catechiſmo, ed ancora qualche punto della Regola, premendo ſopra tuttociò, che riguarda i doveri della vita Religioſa, che profeſſano.

Non oſtante però tutti queſti replicati Ordini di eſſa Sagra Congregazione, continuano ed in iſcritto, ed in voce le querele degli Zelanti Religioſi, che la Spiega della Dottrina Criſtiana a' Converſi venga traſcurata, anche nelle più Oſſervanti Religioni, tantochè alcuni di eſſi Religioſi con lagrime hanno atteſtato ritrovarſi in eſſi una sì craſſa ignoranza, che non ſappiano nè anche i principali Miſterj di N. Santa Fede.

Per riparare adunque ad un tanto lagrimevole diſordine ha creduto queſta Sacra Congregazione della Diſciplina Regolare, anche con eſpreſſa approvazione della Santità di Noſtro Signore, che ſi eccitaſſe il lodevole Zelo di V. Paternità, affinchè con viva, ed efficace Lettera Circolare a tutti li Provinciali d' Italia, ed Iſole adjacenti, faccia lor conoſcere il debito preciſo del loro Officio d' invigilare ſu de' Superiori Locali per l' eſatto adempimento d'un obbligo di tanto rilievo, qual' è l' iſtruzione de' loro Converſi nella Dottrina Criſtiana, e lo ſtretto conto, che dovranno rendere a Dio dell' altrui ignoranza, ordinando ad eſſi Superiori Provinciali.

Primo. Che nel ricevere li Converſi alla Religione, la principal coſa, ſu cui debbano eſſere eſaminati, ſia ſulla Dottrina Criſtiana, ſecondo viene ſpecialmente preſcritto dai Decreti della S. Mem. di Clemente VIII. De Educatione Novitiorum; *e non trovandoli ammaeſtrati, come conviene, in niun conto li ricevano.*

Secondo. Che in tutte le maniere, e ſenza, che vi ſia ſcuſa alcuna, che poſſa darne eſenzione, facciano in tutti li Conventi in ciaſcuna Domenica, o altro giorno della Settimana, che dal Superior Locale ſarà ſtimato più opportuno, ai Laici Profeſſi Terziarj, o Oblati, da un Padre, che egli giudicherà capace, ſpiegare la Dottrina Criſtiana, il Catechiſmo, e qualche punto della Regola, che riguarda i doveri, e gli Obblighi preciſi della loro vita Regolare, e ſpecialmente appartenenti al Voto di Povertà.

Terzo. Che portandoſi eſſi Provinciali in viſita, come altresì qualche altro in grado di Viſitatore, tra le più importanti coſe, che con maggior premura debbano inquirire, ſia l' informarſi, ſe i Superiori Locali facciano adempire una tale ſpiega della Dottrina Criſtiana, e ſe eſattamente ſi eſeguiſca, eſaminando anche i detti Laici, con oſſervare, come ſiano in quella iſtruiti, e nel caſo, che ritrovino dell' ignoranza ne' medeſimi, o che tal' eſercizio non ſia eſattamente praticato, rigoroſamente gaſtighino, ed eſſi, ed i Superiori Locali a miſura della loro traſcuraggine, anche col privarli e ſoſpenderli dall' Officio; come dalla Sagra Congregazione non ſi mancherà, eſſendo avviſata, che ſi uſi da qualche Superior Locale della negligenza di procedere a quei condegni gaſtighi, anche di privazione di voce Attiva, e Paſſiva, ed altri, che crederà convenevoli.

Quarto. Ed acciocchè ſi mantenga ſempre vivo ne' Superiori Locali l' adempimento di tal' Ordine, è mente della Sagra Congregazione, che que-

Digitized by Google

queſta ſua Lettera da' medeſimi ſi faccia leggere due volte l' anno in pubblico Refettorio di ciaſcun Convento nella ſteſſa maniera, che ſi pratica di altri ſimili Ordini.

E' ſicura la ſteſſa Sagra Congregazione, che V. P. non tralaſcierà col ſuo commendabile Zelo adempiere quanto le vien preſcritto, invigilando nella più attenta, ed efficace maniera, che un dovere di sì grand' importanza, qual' è l' iſtruzione nella Dottrina Criſtiana in Perſone Religioſe, ſia nel di lei Ordine eſeguito con ogni eſattezza. E nell' attendere il riſcontro dell' eſecuzione, che ſi ſarà ſollecitamente data ai Comandi delle E. E. Loro, auguro alla Paternità Voſtra ogni felicità.

Roma 15. *Marzo* 1758.
Al piacer di V. Paternità.
F. G. A. Cardin. Guadagni Prefetto.
Dom. Arcivesc. di Nicomedia Segr.

In ſequela pertanto di quanto ci viene impoſto dalla medeſima Sagra Congregazione incarichiamo ſtrettamente la P. V. a dar pronta eſecuzione a' ſuoi Ordini, che per mezzo d' una Circolare notificherà a tutti li Superiori Locali, i quali dovranno far copia di queſta Noſtra per leggerla ogni ſei meſi in piena Communità. Sarà poi ſuo peſo, venga da medeſimi eſeguita in tutte le ſue parti; e con autentico atteſtato ci ſarà coſtare di venir praticato da Eſſi quanto nella preſente ſi preſcrive, ſotto pena, in caſo d'inoſſervanza, della privazione dell' Officio, e d' altre a noſtro arbitrio: E cordialmente ſalutandola, le diamo la Serafica Benedizione.

Roma Araceli 1. *Aprile* 1758.
Di V. P.
F. Clemente di Palermo Miniſtro Gener.
Per Comandamento di S. P. R. F. Vincenzo Scutari già Diff. Gener., e Segret. Gener. dell' Ordine.

17 Noverint Parochi & Catechiſtæ omnes a Summo Pontifice Clemente XIII. ad omnes Epiſcopos Encyclicam datam fuiſſe Epiſtolam die 14. Junii 1761. qua omnibus præcipit, ut ad fidelium inſtructionem, poſthabitis iis catechiſmis, quos novitatis amor paſſim efferre conſuevit, utantur Catechiſmo Romano juſſu S. Pii V. ad mentem Tridentinæ Synodi edito, qui quidem omnem doctrinam complectitur, qua fideles informari oporteat, quæ ab omni errore quam longiſſime abeſt, quæque demum communis eſt in Eccleſia. Cum enim per invia loca ducendæ non ſint oves ad paſcua, nec poſſit vulgus aſcendere in montem, in quem gloria Domini deſcendit, fidelibus proptetea, præſertim rudioribus, & ſimplicioribus proponenda non ſunt ſingularia quædam etiam catholicorum doctorum placita, ſed ea tantummodo tradenda, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria, aut ſummopere utilia, ne iidem plus ſapiant, quam oporteat ſapere, ſed ſapiant ad ſobrietatem. Hacce autem antiqua docendi ratione, quam nobis Romanus Catechiſmus ſuppeditat, auferetur a puſillis quoddam ſcandali genus ortum ex diverſis variiſque Chriſtianæ doctrinæ tradendæ methodis, & certiſſima magis eluceſcet catholicæ veritatis nota, Doctrinæ univerſitas, antiquitas, & conſenſio.

DOLOR. Vid. verb. *Pœnitentiæ Sacramentum art.* 2.

DOLUS. Vid. verb. *Commodatum n.* 17.

DOMICILIUM PRO CONTRAHENDO MATRIMONIO. Vide verb. *Matrimonium*, & *Impedimenta Matrimonii*, *art.* 2.

DOMICILIUM PRO ORDINIBUS SUSCIPIENDIS. Vid. verb. *Ordo art.* 3.

DOMINIUM.

Articulus I.

Dominium quo ad ejus eſſe, diviſionem, & ſpecies.

SUMMARIUM.

1 *Dominium generaliſſime ſumptum quid ſit, & quomodo dividatur*, ad num. 2.

3 *Dominium divinum quonam alio nomine appelletur.*

4 *Dominium humanum diverſimode nuncupatum, quotuplex & cujuſmodi, & qua ratione ſubdividendum ſit*, ad n. 11.

12 *Uſusfructus quid ſit, ubi conſtitui nequeat, & quotuplex ſit Uſus diſtinctio*, ad num. 20.

21 *Poſſeſſio unde dicta, qua ratione dividatur, & quomodo acquiri vel deperdi poſſit*, ad num. 29.

30 *Quot*

30 *Quot ſint & quæ Poſſeſſionis commoda ac privilegia*, ad num. 37.

38 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 43.

1 DOminium geoeraliſſime ſnmptum eſt facul-
tas diſponendi de re tamquam ſibi ſub-
2 jecta. *Eſt in re communis*. Dominium ſic ge-
neraliſſime ſumptum dividitur in *Dominium*,
quale competit Deo per eſſentiam in omnes
creaturas; & *Dominium humanum*, quod con-
venit homini per participationem, ſeu pote-
ſtatem ſibi a Deo collatam iu alias creaturas,
jnxta illud Geueſis I. *Creſcite, & multiplica-
mini, & replete terram, & ſubjicite eam, &
dominamini piſcibus maris, & volatilibus cœli;
& univerſis animantibus, quæ moventur ſuper
3 terram*. Dominium divinum dicitur dominium
univerſaliſſimum, ſeu excelleutiæ, quia com-
petit ſoli Deo ratione creationis iu omnes crea-
4 turas. Dominium humanum aliquando dicitnr
Altum, ſeu politicum, & eſt illud, quod ha-
bent Reges in bona ſubditorum, urgente neceſ-
ſitate; & aliquando dicitur *Baſſum*, ſeu ſpe-
ciale, & eſt illud, quod competit particulari-
5 bus reſpectu rerum ſuarum. *Dominium huma-
num* eſt duplex, dominium ſcilicet Juriſdictio-
6 nis, & dominium proprietaris. Dominium ju-
riſdictionis eſt poteſtas guberoandi ſibi ſubdi-
tos, præcipiendo, vel prohibeudo, præmian-
7 do, vel puniendo; Et hoc dominium juriſdi-
ctionis ſubdividitur in *ſæculare*, quale eſt in
Imperatoribus, Regibus, Ducibus &c. reſpe-
ctu populorum ſibi ſubditorum in negotiis ſæ-
cularibus; & in *Eccleſiaſticum*, quale eſt in
Snmmo Pontifice, Cardinalibus, Epiſcopis,
aliiſque Prælatis Eccleſiaſticis, qui habent ſub-
8 ditos iu ſpiritualibus. *Dominium proprietatis* eſt
facultas diſponendi de re ſna pro libitu in
ſuum commodum: & dicitur notanter iu *ſuum
commodum*, ut contradiſtinguatnr a dominio
juriſdictionis, qnod habent Principes ſæcula-
res, & Prælati Eccleſiaſtici in ſuos ſubditos in
ordine ad gubernationem, & correctionem,
cum hoc non faciaut in ſnam, ſed ſuorum uti-
litatem.

9 Dominium proprietatis eſt duplex; perfe-
ctum, & imperfectum; *Dominium proprietatis
perfectum*, quod & *plenum* dicitur, eſt facultas
libere, & licite diſponendi de re etiam in
proprium commodum, & quo ad omnes uſus
a lege non prohibitos; adeoque hoc dominium
perfectum, ſeu plenum, importat liberam di-
ſpoſitionem tam rei, qnam fructuum, ſeu emo-
10 lumentorum ejuſdem. *Dominium proprietatis
imperfectum* eſt illud, quod vel habet ſolam
proprietatem rei ſine fructibus, & dicitur *Do-
miniam directum*; vel habet ſolos fructus ſine
proprietate, & dicitur *Dominium utile*. Hoc 11
dominium utile habet Feudararius, Emphy-
teuta, Uſufructuarius &c. reſpectu illius rei,
quam ab alio accepit in Fendum, Emphyteu-
ſim, vel cujus habet uſumfructum; Dominium
vero directum habet Princeps in Feudis, Do-
minus in prædio ad Emphyiheuſim dato, &
omnis ille, qui dicitur Dominns cnjuſpiam
rei, cujus uſusfructus alteri eſt conceſſus.

Uſusfructus eſt jus utendi, ac fruendi re alie- 12
na, ſalva ejus ſubſtantia; *l. 1. ff. de uſufructu,
& Inſtitut. eod. tit.* Dicitur *Jus*, quod eſt quid
commnne ad dominium, uſum nudum, &
nſumfructum; Dicitur *Utendi*, ut contradiſtin-
guatur a certis juribus, nempe Depoſitarii re-
ſpectu depoſiti, Creditoris reſpectu pignoris,
iſti enim nequeunt uti depoſito, aut pignore
ſine licentia Domini. Dicitur *Ac fruendi*, ut
diſtinguatur a mero uſu; Differt enim Uſua-
rius ſimplex ab Uſufructuario, quod *Uſuarius*
habet tantum jus utendi re alieoa, non autem
percipiendi, & alienandi frnctus, & colligi-
tur *ex l. 1. & 2. ff. de uſu, & habitatione,
& Inſtit. eod. in princip. Uſufructuarius* autem
habet jus utendi re aliena, & percipiendi, ac
alienandi ejus fructns; *l. Uſufructu legato 7. ff.
de uſufructu*; Hinc qui habet jus utendi equa,
ea uti poteſt ad arandum, at non poteſt de
ejus pullis diſponere; qui vero habet ejus uſum-
fructum, poteſt utrnmque; Unde uſufructua-
rius poteſt diſponere de fructibus rei tam pro
ſe, quam pro aliis, vendendo, donando, con-
cedendo, locando etiam iuvito proprietario.
Non ſic autem uſuarius, uti conſtat ex *tit.
Inſtit. de uſu, & habitatione*. Vide verb. *Uſus-
fructus num.* 4. Dicitur *Re aliena*, quia per id
diſtinguitur a Dominio, ratione cujus utitur
quis re tamquam ſua, hic autem ſermo eſt de
uſufructu nudo, ſeu ſeparato a proprietate rei,
qui proprie formalis uſusfructus appellatur. Di- 13
citur *ſalva ejus ſubſtantia*, ad denotandum quod
uſusfructus proprie nequit conſtitui iu rebus
nnico uſu conſumptibilibus, ut ſunt vinnm,
panis, oleum, &c. cum ſit impoſſibilis eorum
uſus ſalva maneute rei ſubſtantia, ex quo ta-
lis uſus in conſumptione conſiſtat. Quaſi uſum- 14
fructum tamen etiam in his conſtitui poſſe, ſta-
tutum eſt *in l. 1. & 2. ff. de uſufructu rerum,
quæ uſu conſumuntur; & §. Conſtituitur, Inſtit.
de uſufructu*; ea conditione, ut ſi v. g. mari-
tus uxori teſtamento legaverit uſumfructum
omnium ſuorum bonorum, vel rerum uſu con-
ſum-

Digitized by Google

ſumptibilium, iſtæ tradi debeant æſtimatæ uxori, poſtulata cautione, quod tempore uſusfructus finito, ſcilicet poſt mortem uxoris, earumdem æſtimatio hæredibus mariti reſtituenda ſit, textu expreſſo *in cap. Cum conſtet* 8. *de pignoribus*, ibi: *Cum conſtet &c. mulierem uxorem Ogerii quo ad uſumfructum filio ſuo ſucceſſiſſe in bonis, quorum proprietas ad M. mulierem uxorem C. dignoſcitur pertinere, Mandamus quatenus eam ad cautionem idoneam exhibendam, quod utatur, & fruatur ſalva rerum ſubſtantia in rebus immobilibus, quæ uſu non conſumuntur, ad arbitrium boni viri; Pecuniam vero, ſi quam habuit, vel habebit, ad æſtimationem bonorum, quæ conſumuntur uſu, & in hæreditate inventa fuerit, in morte ſua dictæ mulieri, vel hæredibus ejus reſtituat, per cenſuram Eccleſiaſticam compellatis:* Et ſic Gloſſa communiter recepta *ibid. verb. Pecuniam*, Vide *d. verb. Uſusfructus num.* 16.

15 Uſus generaliter loquendo eſt duplex, ſcilicet uſus *Facti*, & uſus *Juris*. Uſus *facti* eſt ipſa actualis rei uſurpatio, ſive jure, ſive injuria facta, adeoque uſum facti habere dicitur omnis, qui re aliqua actualiter utitur, ſive ſibi aſſiſtente jure, ſive ſibi jure reſiſtente.

16 Uſus *Juris* eſt ipſum Jus, ſive legitima facultas utendi aliqua re; adeoque uſum juris habere dicitur omnis, qui & utitur, & poteſt

17 ad libitum licite uti aliqua re. Alius quoque dari poteſt uſus, quaſi Juris permiſſivi, vel potius facti, ſimplex, ac licitus, & omnino dependens a libera voluntate domini proprietarii, quo ſcilicet conceditur alicui facultas utendi re etiam uſu conſumptibili, ſed omnino dependenter a libera concedentis voluntate, ita ut pro ejus libitu revocari poſſit.

18 Et ſic uſus ſimplex Facti, atque dependens omnino poteſt ſeparari, & de facto ſeparatur a dominio rei etiam unico uſu conſumptibilis, ut jam docet communiſſima etiam extra Scholam Scotiſticam apud Lugo *de juſt. & jur. diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 43. ubi pro hac opinione citat pluſquam viginti claſſicos Auctores, & dicit ſic tenere cæteros Recentiores communiter; Et hanc partem tradiderunt plures Summi Pontifices, Nicolaus III. *cap. Exiit*, *qui ſeminat*, §. *Nec quicquam*, *verſ. profecto ſi juxta promiſſum*, *de verbor. ſignific. in* 6. Clemens V. *Clementin.* 1. §. *Perinde cum vir Sanctus*, *eod. tit.* Alexander IV. Conſtit. incip. *Uberes fructus*, Martin. V. Eugen. IV. Nicolaus V. Paulus IV. Sixtus IV. qui expreſſe ſententiam noſtram docuerunt, indeque affirmarunt, Fratres Minores habere tantum uſum facti ſimplicem rerum etiam unico uſu conſumptibilium, earum dominio vel penes donantes, vel ſi ipſi donantes dominium abdicaverint, penes Sedem Apoſtolicam exiſtente. Et hæc ſententia clare oſtenditur a priori, quia, ut recte dicit Lugo *loc. cit. num.* 44. non repugnat aliquem accipere facultatem a domino utendi re aliqua uſu conſumptibili, & tamen accipere hanc facultatem revocabilem, & dependentem ſemper a voluntate ejuſdem Domini; tunc autem ille, qui habet talem facultatem, non poteſt dici Dominus illius rei, cum dependeat ſemper a voluntate alterius potentis pro ſuo libitu prohibere illum quoties voluerit; habet ergo uſum rei licitum ſine Dominio; Et hoc patet clariſſimo exemplo Nicolai III. quia invitatus ad prandium utitur quidem licite cibis appoſitis, & tamen in illos nullum habet dominium, cum ſecundum communem apprehenſionem ſemper maneat uſque ad eorum conſumptionem penes invitantem, qui ideo poteſt appoſita auferre, vel relinquere ſine ullius injuria; adeoque talis invitatus habet ſolum uſum talium appoſitorum ciborum abſque dominio, ſicuti ſolum uſum facti abſque dominio habent Fratres Minores circa res illas, quibus uti poſſunt.

Nec valet objicere, quod ſi Nicolaus III. 19
in d. Conſtit. *Exiit qui ſeminat*, admiſit poſſe Fratres Minores in rebus unico uſu conſumptibilibus habere ſimplicem uſum facti abſque dominio, hoc tamen poſtea expreſſe negavit Joann. XXII. in Extravagant. incip. *Ad Conditorem* 3. *de verb. ſignificat.* & in Extravagant. incip. *Quia quorumdam* 5. *eod. tit.* Non valet, inquam, quia Joann. XXII. in dictis decretalibus, *Ad conditorem*, & *Quia quorumdam*, non fuit contrarius quo ad rem germano, & vero ſenſui Nicolai III. *in cit.* Decretal. *Exiit*, ſed præciſe quo ad modum loquendi, ſeu quo ad vocum apparentiam, & in verbis, ut notat Gloſſa in Clementin. *Exivi de Paradiſo*, §. *proinde* circa finem, ubi dicitur, quod in hoc negotio, quod *turbavit totum mundum*, *non eſt vis niſi in verbo*. Et revera ſi adamuſſim ad libram attendantur dictæ Decretales, Nicolaus, & Joannes quo ad rem non ſibi contradicunt, quia Nicolaus accepit dominium in ſenſu proprio, & ſtricto, Joannes vero in ſenſu improprio, & lato, ut abunde oſtendit Matthæucci in ſuo opere dogmatico *controverſ.* 6. *cap.* 2. *num.* 45. 46. *& ſequent.* Et in diverſo ſenſu accepit Joannes ſimplicem uſum facti, ac acceperit Nicolaus, & cum Nicolao accipimus nos, ut late oſtendit Henno

20 *tom. 2. de jur. & juſt. diſp. 3. concluſ. 3.* Et quod nulla quo ad rem ſit contrarietas inter dictas Decretales docet S. Joannes de Capiſtrano *in tractatu de Chriſti, & Apoſtolorum Sanctiſſima paupertate artic. 6.* Henno, & Matthæucci *locis citatis*, Eminentiſſimus Petra *tom. 4. comment. ad Conſtitut. 3. Joann. XXII. num.* 40. & alii paſſim, tum ex noſtris, tum ex exteris; Non enim tot Summi Pontifices Succeſſores Joannis, qui ſententiam Nicolai, & noſtram in terminis docuerunt, & declararunt, permiſiſſent præfatas Conſtitutiones Joannis in corpus Canonicum inſeri, ſi crediſſent ipſum fuiſſe eis vere & quo ad rem contrarium.

21 Poſſeſſio ſic dicitur a pedibus, & ſonat idem quaſi *pedum poſitio*, prout notatur *l. 1. ff. de acquirenda, vel amittend. poſſeſſ.* nam per pedum poſitionem ſuper bona immobilia v. gr. ſuper agrum, vel domum, ſolet acquiri poſ-
22 ſeſſio. Poſſeſſio ut ſic, dividitur in poſſeſſionem *Juris* tantum, *Facti tantum*, & *Juris*, &
23 *Facti* ſimul. *Poſſeſſio Juris tantum* (quæ alio nomine appellatur *Poſſeſſio civilis tantum*) eſt ipſummet jus poſſidendi rem animo, ſed non corpore retentam; Sic Dominus abſens de jure, & civiliter poſſidet res ſuas, a quibus licet abſit corpore, adhuc tamen animo eas poſſidet, ſeu occupat, eo quod non diſceſſerit inde animo relinquendæ poſſeſſionis, ſed po-
24 ſtea reverſurus. *Poſſeſſio Facti tantum* (quæ alio nomine appellatur *Poſſeſſio naturalis tantum*) eſt ſolus actus poſſidendi rem ſine jure; Sic poſſeſſor rei alienæ dicitur ipſam poſſidere facto tantum, quia nullum jus habet illam
25 poſſidendi. *Poſſeſſio juris, & facti ſimul* (quæ alio nomine appellatur *poſſeſſio civilis, & naturalis*) eſt jus, & actus ſimul poſſidendi rem ut ſuam; Sic quilibet verus Dominus rem ſuam per corporalem inſiſtentiam poſſidens dicitur ipſam poſſidere poſſeſſione juris, & facti ſimul.

26 Poſſeſſio definitur, quod ſit rei corporalis detentio, corporis, & animi, & juris adminiculo. Sic Gloſſa communiter recepta; *l. 1. ff. de acquirend. vel amittend. poſſeſſ.* Dicitur detentio rei corporalis, quia rerum incorporalium, ſive Jurium non eſt propria poſſeſſio, ſed quaſi poſſeſſio; *l. 3. ff. eod. tit. l. Servum §. in corporales, ff. de acquirend. rerum dominio, & l. ſequitur, §. 27. ff. de uſucapionibus*, & concordat *cap. Cum Eccleſia 3. de cauſ. poſſ. & proprietat.* & Gloſſa *ibid. verb. quaſi poſſeſſionem*. Dicitur *corporis*, quia non incipit poſſeſſio, niſi interveniat actus externus, quo vel manu, vel pede, vel aliter res poſſidenda in ſe, vel in alio apprehendatur. Dicitur *animi*, quia niſi rem apprehenſam detineat tamquam ſuam, ſicque animo poſſidendi, non fit illius poſſeſſor, ut patet in depoſitario, qui quia rem apud ſe depoſitam non detinet animo poſſidendi, ac retinendi ſibi, ſed deponendi, non dicitur illam poſſidere. Dicitur *Et juris adminiculo*, quia neceſſe eſt ad legitimam poſſeſſionem, ut non ſit contra jus, cum data definitio conveniat Poſſeſſioni Juris, & facti ſimul: hinc fur non legitime poſſidet rem furatam, quia quamvis habeat poſſeſſionem facti, ſeu naturalem, non habet tamen poſſeſſionem juris, cum detineat illam ſine juris adminiculo, ſeu contra jus, & fas.

Poſſeſſio tripliciter acquiri poteſt, ſcilicet 27
apprehenſione vera, ficta, & civiliſſima. Apprehenſione vera acquiritur, dum fit mediante corporis adminiculo, ut domum intrando, agrum colendo, rem manu tangendo. Apprehenſione ficta acquiritur, dum fit per actum lege, aut conſuetudine introductum, licet de ſe non ſit corporaliter apprehenſivus, ut per traditionem clavium, ſcripturæ, aut inſtrumenti, per ſignationem rei poſſidendæ &c. Apprehenſione civiliſſima acquiritur, quando per leges transfertur poſſeſſio ſine ullo actu vero, aut ficto, etiam ignorante novo poſſeſſore: Sic in Gallia tranſit ad hæredem poſſeſſio hæreditatis; Sic in Hiſpania poſſeſſio Majoratus. Unde quo ad has apprehenſiones poſſeſſionis ſervanda eſt conſuetudo cujuſque Provinciæ, aut loci. Poſſeſſio deperditur multipliciter. Si 28
ſit poſſeſſio immobilium deperditur: Primo, per longam abſentiam Domini, nec per ſe, nec per alium rei ſuæ inſiſtentis; abſentiam autem illam aliqui volunt debere eſſe decennalem, alii longiorem, alii prudentum judicio relinquendam. Secundo, per oblivionem, quod res ſit ſua, quia tunc deeſt animus poſſidendi; Tertio per negligentiam, aut timiditatem repetendi ab injuſto invaſore. Si autem ſit poſſeſſio mobilium, deperditur: Primo, per voluntatem Domini rem ſuam amplius poſſidere nolentis, modo non ſit pupillus, aut furioſus, quia tunc requiritur etiam conſenſus tutoris, aut Curatoris; Secundo, per alterius furtum, aut rapinam, ſi res ablata aliquando detineatur; Tertio, per amiſſionem; Quarto, per fugam animalis evadentis, ſi non habeat conſuetudinem redeundi; non perditur tamen poſſeſſio ſervi per fugam; *l. Pomponius 13. ff. de acquirenda, aut amittenda poſſeſſione*. Per rei 29
amiſſionem univerſaliter loquendo non perditur

Digitized by Google

tur ejus dominium, quia res amiſſa, aut furto ablata, ſaltem per aliquod tempus deſiuit poſſideri, & tamen dominium non amittitur, & ſic de pluribus aliis; Hactenus Henno *t. 2. diſp. 2. concluſ. 3. & 4.*

30 Poſſeſſionis commoda, & privilegia ſunt potiſſimum ſequentia. Primo, quod ſi adſit controverſia inter quoſdam de rei proprietate, ſeu Dominio, & adhibita diligenti inquiſitione maneat adhuc dubium, cujuſnam res illa ſit, tunc prævalet conditio poſſidentis; *c. in pari 65. de Regul. Juris in 6.* ibi: *In pari delicto,*
31 *vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis*. Secundo, quod non ſit poſſeſſoris probare in judicio rem eſſe ſuam, ſed alterius non eſſe, qui alter ſi non ſatis probaverit rem non eſſe poſſeſſoris, poſſeſſor remanebit in poſſeſſione, etiamſi revera res ejus non ſit; textu expreſſo *in §. Retinendæ Inſtitut. de Interdictis*, ibi: *Quia & civilis & naturalis ratio facit, ut alius poſſideat, & alius a poſſidente petat; Et quia longe commodius eſt, & potius poſſidere, quam petere, ideo ferme ingens exiſtit contentio de ipſa poſſeſſione; Commodum autem poſſidendi in eo eſt, quod etiam ſi ejus res non ſit, qui poſſidet: ſi tamen Auctor non potuerit ſuam eſſe probare, remanet in ſuo loco poſſeſſio; propter quam cauſam cum obſcura ſint jura utriuſque, contra petitorem judicari ſolet*, & concordat *c. Examinator 15.*
32 *de judiciis*. Tertio quod poſſeſſor bonæ fidei poſt legitimi temporis decurſum plenum rei dominium acquirit, ita ut non amplius teneatur eam Domino poſtea ipſam reperenti reſtituere; *l. 3. de uſucap.* & docet communis cum Abbate *in c. Vigilanti in 6. de præſcrip.* Gloſſa *ibid. verb. Noverit*, Gloſſa *in c. ult. eod. tit.*
33 & Abb. *ib. n. 37.* Quarto, quod poſſeſſio bonæ fidei tribuit poſſeſſori jus adminiſtrationis;
Si quis enim ſit in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione eligendi, præſtandi, vel inſtituendi Clericos in Beneficio, aut hujuſmodi, valida eſt electio, præſentatio, &c. ab ipſo facta, quamvis poſtea appareat tale jus non ad ipſum, ſed ad alium pertinuiſſe; *cap. Querelam 24. de elect.* & Gloſſa *ibid. verb. Super jure, & cap. Conſultationibus 19. de jure patronat.* Quinto, 34
quod poſſeſſio bonæ fidei tribuit jus poſſeſſori, ut lucretur fructus ex re taliter poſſeſſa perceptos, nec ipſos jam conſumptos tenetur reſtituere Domino poſtea comparenti, niſi quatenus locupletior factus ſit; *l. item veniat §. præter hæc*, juncta Gloſſa *verb. facti, ff. de petit. hæredit. l. Bonæ fidei §. 1. ff. de acquirend. rerum domin. & §. Si quis a non Domino, Inſtitut. de rerum diviſ.* Sexto, quod poſſeſſor ab 35
altero invaſus, poſſit vim vi repellere, & rem ſuam defendere, aut ſi jam expulſus, poſſeſſionem ſuam repetere, etiam armis neceſſariæ defenſionis cauſa adhibitis; *l. 1. Cod. unde vi; l. 1. & 3. ff. de vi, & vi armata; cap. olim cauſ. 12. de reſtitut. ſpoliator.* (*a*) Septimo, 36
quod ſi quis tempore motæ litis reperiatur in poſſeſſione, & nec vi, nec clam, nec precario poſſideat, a Judice defendi, & in ſua poſſeſſione manuteneri debeat; *l. 1. ff. Uti poſſidetis, & l. 1. C. de ſervitut.* Octavo, quod 37
ſi poſſeſſor privata alicujus violentia de poſſeſſione ſuarum rerum fuerit expulſus, aut clam ea ſpoliatus, ante omnia debeat fieri reſtitutio ſpoliati, non obſtante, quod ſpoliator alleget titulum, & velit probare rem illam eſſe ſuam; Generaliter enim debet ante omnia fieri reſtitutio ſpoliati; *c. litteris 5. & ſeq. de reſtitut. ſpoliat.*

Ad-

Notæ Rom. Theologi.

(*a*) Non ita generatim afferendum eſt poſſeſſorem invaſum vi, atque armis rem invaſam tueri, atque ablatam ab iuvaſore recuperare poſſe, ut id ſemper, & in quolibet caſu liceat. Etſi enim in ſtatu naturali, in quo judicium, atque ſupremæ poteſtatis auctoritas deficit, poſſit quiſque rem ſuam ab iniquo invaſore vi atque armis tueri, & ablatam eadem ratione repetere, tamen in ſtatu ſocietatis civilis fieri id non poteſt, niſi in ea circumſtantia, in qua judicium deſit, atque ſolum bellum ſuperſit pro re tuenda atque repetenda: tunc enim homo in ſtatu naturæ poſitus haberetur. Nam cum judicem adire liceat, qui civium bona tueatur, & qui eoſdem ab injuriis defendat, & vindicet, non licet privato civi rem armis tueri, aut jam expulſo, eamdem vi, armiſque repetere, ſed adeundus eſt judex, qui auctoritate, & ſententia ſua rem defendat, ab illata injuria hominem vindicet, ac cuique ſuum tribuere faciat: alioquin homines in ſtatu belli eſſent; & cuique liceret, contemptis magiſtratibus, & ſuprema Principis poteſtate, propria auctoritate jus ſuum perſequi; quod quidem maximum abſurdum eſt.

Digitized by Google

Additiones ex aliena manu.

38 Dominium rectius definitur *jus in re corpo-*
rali, quo hæc ita nobis propria eſt, ſeu ad nos
ſpectat, ut alios poſſimus excludere ab uſu ejus
rei, deque illa diſponere, quatenus Lege, pacto,
vel Teſtamento jus diſponendi non reperiatur re-
ſtrictum.

39 Quomodo autem in primævo hominum ſta-
tu res terræ in dominium ſingulorum perve-
40 nerint, non eſt una omnium ſententia. Alii
particularis dominii regimen immediate a Deo
derivant; Valentin. Albert. *Compend. jur. na-*
tur. part. 2. *c.* 4. §. 14. *&* 29. Joannes Hen-
ricus Boeclerus *ad Hugon. Grot. lib.* 2. *cap.* 2.
41 Alii illud a pacto humano repetunt, ſed mire
42 inter ſe variant. Sunt enim, qui autumant
res omnes fuiſſe ab initio communes, & ho-
mines demum pacto tum expreſſo, tum taci-
to ab illa communione receſſiſſe, reſque pro-
prias ſibi feciſſe; Grotius *de Jur. Belli & Pa-*
cis lib. 2. *cap.* 2. §. 2. *num.* 5. Puffendorfius
de Jure naturæ, & gentium lib. 5. *cap.* 4. §. 4.
Plerique vero, & quidem ſimplicius, & in-
doli humani generis, prout tum ejus ſtatus
fuit, convenientius ſentiunt, res ab initio
non communes, ſed nullius, ideſt in nullo-
rum hominum bonis, & proprietate fuiſſe, &
per occupationem demum in dominium ſingu-
43 lorum perveniſſe. Vide, ſi lubet, Lockium *in*
tractatu de regimine civili cap. 4. Barbeyrac *ad*
Puffendorf. lib. 4. *c.* 4. §. 4. *nota* 4. Buddæum
Theol. moral. part. 2. *c.* 4. *ſect.* 5. §. 15. tum &
maxime Samuel. Coccei *diſſert. proœm.* 12. *in*
Grotium lib. 4. *c.* 3. *per tot.* qui contrarias hy-
potheſes una refutant.

Articulus II.

Dominium quo ad ejus Subjectum, & Objectum.

SUMMARIUM.

1 *Quid a Fide præſcriptum ſit circa Dominium Dei, Chriſti ut hominis, & Angelorum*, ad n. 3.
4 *An ſolus homo inter Creaturas inferiores Dominii ſit capax, & quot quibuſque modis, & ad quem effectum illud in alium hominem acquirat*, ad n. 10.
11 *Utrum habeat homo Dominium vitæ ſuæ, & quale ſibi competat propriæ libertatis, famæ ac honoris*, ad n. 15.
16 *Cujuſmodi ſit Dominium Uxorum, & Filiorumfamilias*, ad n. 17
18 *Quid habeant Dominii Religioſi Profeſſi, ac Novitii cujuſcumque Ordinis*, ad n. 22
23 *An Dominium Beneficiorum ſit Clericis integrum atque abſolutum*, ad n. 24
25 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 26

De fide eſt Deum eſſe rerum omnium crea- 1
tarum vere, & proprie Dominum, idque
non ſolum per eſſentiam, ſed etiam titulo crea-
tionis, & gubernationis. Et patet expreſſe
ex pluribus Sacræ Scripturæ locis; Judith
enim 9. dicitur: *Dominus totius creaturæ*. Sa-
pient. 12. *Omnium Dominus*, & alibi: *Domi-*
nus univerſorum. Et Geneſ. 2. hujus dominii
redditur ratio cum dicitur: *In principio crea-*
vit Deus Cælum, & Terram; & Eſther. 13.
Tu feciſti Cælum, & terram. Chriſtus ut ho- 2
mo fuit Dominus abſolutus, & directus uni-
verſorum, quantum ad jus, & poteſtatem.
Sic communior Doctorum ſententia, & patet
ex pluribus Sacræ Scripturæ locis. Pſalm. enim
9. dicitur: *Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*.
Ad Hebræos 2. *Omnia ei ſubjecit, nihil dimi-*
ſit non ſubjectum ei; & ideo Apocalypſ. 19.
Dominus dominantium; & de facto Matthæi
21. intraturus Jeruſalem præcepit Chriſtus di-
ſcipulis, ut adducerent Aſinam, & pullum,
inquiens; *Et ſi quis vobis aliquid dixerit, di-*
cite, Dominus his opus habet. Angeli habent 3
Dominium proprie dictum ſolummodo ſuorum
actuum liberorum; Rerum autem inferiorum,
& corporearum non habent proprie dominium,
ſed ſolum poteſtatem gubernativam a Deo de-
legatam; Quia Angeli non poſſunt diſpone-
re de iis rebus tamquam ſuis, & in ſuum
commodum, quod proprium eſt dominii,
ſed ſolum de mandato Dei, ut Miniſtri Re-
gii Provincias, & Urbes, homines, eo-
rumque res gubernant in ordine ad eum fi-
nem a Deo intentum; quod ipſum poteſt
vocari dominium ſaltem juriſdictionis late
ſumptæ; hinc in Scriptura Domini, & Prin-
cipes Regnorum appellantur, ut præſertim
Daniel. 10. *num.* 13. ibi: *Princeps autem Re-*
gni Perſarum reſtitit mihi viginti, & uno die-
bus; Et ecce Michael unus de Principibus pri-
mis venit in adjutorium meum; & ibid. num.
17. *Quomodo poterit ſervus Domini mei loqui*
cum Domino meo? Et ſic in re communiter
Doctores.

Inter has creaturas inferiores ſolus homo eſt 4
dominii capax, ita ut omnes res corporeæ in-

Digitized by Google

feriores, videlicet agri, Montes, Flumina,
plantæ, metalla, beſtiæ &c. cadant ſub domi-
nium hominis: *Sic communis*, & patet clare
ex illo Geneſ. cap. 1. *Creſcite & multiplica-*
mini, & replete terram, & ſubjicite eam, &
dominamini piſcibus maris, & volatilibus Cœ-
li, & univerſis animantibus, quæ moventur ſu-
per terram. Hæc autem omnia ſunt objectum
dominii humani, ſeu cadunt ſub dominio ho-
minis, ut etiam habetur ex Pſalm. 8. ibi:
Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus (inferiora ſci-
5 licet) *oves*, *& boves &c.* Unus homo licite
acquirit, & habet dominium in alium homi-
nem, quo ad ejus opera, & ſervitutem per-
ſonalem. Eſt communis, & patet ex Geneſ.
20. Exod. 21. & 1. ad Timoth. 6. ibi: *Qui-*
cumque ſunt ſub jugo ſervi, Dominos ſuos omni
6 *honore dignos arbitrentur*. Dominium ſervitutis
in alium hominem poteſt homo acquirere qua-
tuor modis, ſeu titulis; ſcilicet titulo nativi-
tatis, via emptionis, ratione delicti, & jure
7 belli. Primus modus, ſcilicet *titulo nativita-*
tis, habetur *ex l. Partum, Cod. de rei vendi-*
tione, ubi ſtatuitur, quod partus ſequatur
ventrem, ideſt conditionem matris, adeo ut,
non conſiderata conditione Patris, ex ſerva na-
ſcatur ſervus, & ex libera liber. Hinc *ad Ga-*
lat. 4. Agar ſerva Abrahæ eidem in ſervitute
8 generaſſe *filios* non *liberos* dicitur. Secundus
modus, ſcilicet *via emptionis*, patet clare,
quia cum homo ſit ſuorum operum, ſuæque
libertatis Dominus, poteſt urgente fame, aut
alia juſta neceſſitate, ſeipſum in perpetuum
vendere, ſicut poteſt famulus, aut ancilla ad
tempus ſe alteri locare; Hinc S. Paulinus No-
lanus Epiſcopus, ut filium Viduæ a ſervitute
liberaret, ſe ipſum ſervituti ſubjecit, & hoc
ex Scriptura Sacra licitum ſupponitur; *Exod.*
9 21. *Levit.* 23. *& Deuter.* 15. Tertius modus,
ſcilicet *ratione delicti*, patet manifeſte, quia
ſicut propter delicta poteſt aliquis vita, ſic
etiam libertate privari per modum juſtæ pœ-
næ, prout in *cap. Ita quorumdam 6. de Ju-*
dæis ab Alexandro III. ſtatuitur, ut Chriſtia-
ni deferentes arma ad Saracenos, aut in eo-
rum navibus piraticis regimen, aut guber-
nationem exercentes, ſervi fiant capientium;
& hujuſmodi pœna propter alia delicta ſtatui-
tur *in l. Si manumiſſus, C. de libertis, &*
eorum liberis, & in §. Maxima Inſtitut. de ca-
pitis diminutione; & in cap. De raptoribus 36.
10 *quæſt.* 1. Quartus modus, ſcilicet, *jure belli*,
apertte liquet, quia qui in bello juſto capitur,
fit capientis ſervus; Hinc 1. Petri 2. dicitur:
A quo quis ſuperatus eſt, hujus eſt ſervus; nam
quos victores poſſent licite occidere, poſſunt
etiam, morte in ſervitutem commutata, ſer-
vare, & a ſervando dicti ſunt *ſervi*, ſicuti &
dicuntur *mancipia*, quia manu capiuntur; Hæc
tamen ſervitus locum non habet inter milites
Chriſtianos, apud quos conſuetudine immemo-
rabili ab omnibus Principibus obſervata intro-
ductum eſt, ut capti Chriſtiani non fiant ſer-
vi, ſed pretio ſoluto in præmium victoris re-
dimantur.

Homo non habet Dominium vitæ ſuæ, ſed 11
iſtud remanet penes Deum, hinc homo eſt ſo-
lum cuſtos, & uſuarius vitæ ſuæ, non au-
tem Dominus: habetur clare *ex Sapientiæ* 16.
ibi: *Tu es Dominus, qui vitæ, & mortis ha-*
bes poteſtatem. Et quamvis *Eccleſiaſt.* 25. di-
catur: *Deus ab initio conſtituit hominem, &*
reliquit in manu conſilii ſui, poſuit ante eum
vitam, & mortem &c. hic tamen textus in-
telligitur communiter de libertate eligendi
non vitam, & mortem naturalem, ſed vi-
tam, & mortem accidentalem, ac ſpiritua-
lem, gloriæ vel pœnæ. Habet tamen homo 12
Dominium omnium actuum ſuorum liberorum
etiam interiorum, immo & ſupernaturalium,
ut gratiæ, virtutum &c. *Eſt communis*. Et
ratio eſt, quia poteſt homo pleno jure libere
uti omnibus dictis actibus tamquam rebus ſuis,
& in ſuum commodum, poteſtque illos pone-
re, vel non ponere; ſine gratia quidem nun-
quam operabitur ſupernaturaliter, ſed ipſa re-
cepta, adhuc liber eſt ut agar, vel non agat,
phyſice loquendo. Homo eſt etiam Dominus 13
propriæ libertatis; *Eſt etiam communis;* Et
ratio eſt, quia homo poteſt ea pro ſuo ar-
bitrio frui, & non frui, aut ſi velit, poteſt
ipſam vendere, & ſe ſervum conſtituere; ut
patet ex dictis ſupra *num.* 8. Homo eſt pa- 14
riter Dominus propriæ famæ, & honoris. *Eſt*
etiam communis; Et ratio eſt, quia homo fa-
mam ſuam, & honorem libero arbitrio acqui-
rit, ſicut alias res, adeoque ſicuti eſt Domi-
nus aliarum rerum, quas proprio labore acqui-
rit, ita & famæ, & honoris. Nequit tamen 15
homo licite tantum bonum prodigere ſine cau-
ſa, & maxime quando ex fama ſe infamantis
pendet fama, ac infamia alterius, vel aliorum,
ſicuti ex fama, vel infamia Religioſi pendet fa-
ma, vel infamia Religionis, vel Ordinis; &
per hoc *in c. Nolo* 12. *q.* 1. ex verbis S. Aug.
ſic dicitur: *Conſcientia neceſſaria eſt tibi, fama*
proximo tuo; qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit
famam ſuam, crudelis eſt, & c. Non ſunt au-
diendi 11. *qu.* 3. ex verbis ejuſdem ſic dici-
tur: *Nobis neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fa-*
ma

Digitized by Google

ma noſtra; & ne fama & bonor ſine juſta cauſa prodigatur, cavetur *Eccleſiaſtici* 41. ibi: *Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit, quam mille theſauri pretioſi, & magni*.

16 Diſcuſſa capacitate Dominii competente cuilibet homini jure naturæ, examinanda venit capacitas Dominii competens variis perſonis ratione ſtatus; unde uxores habent Dominium, & adminiſtrationem bonorum Paraphernalium, dotalium vero, & medietatis communium Dominium quidem, ſed non adminiſtrationem. *Eſt communis*. Vid. *verb. Bona*, *art.* 4. ubi late de bonis Paraphernalibus, Dotalibus, Contradotalibus, ſeu antiphernalibus, com-
17 munibus, & propriis conjugum. Filii familias adhuc ſub patria poteſtate conſtituti habent verum Dominium, plenamque adminiſtrationem bonorum Caſtrenſium, & Quaſicaſtrenſium; Adventitiorum vero Dominium, non adminiſtrationem; Profectitiorum autem nec Dominium, nec adminiſtrationem; *Eſt communis*. Vide verb. *Bona art.* 4. *a n.* 38. ubi late de bonis Caſtrenſibus, Quaſicaſtrenſibus, adventi-
18 tiis, & profectitiis. Religioſi ſolemniter profeſſi, cujuſcumque ſint Religionis, ſunt in particulari penitus incapaces omnis Dominii, ac juris bonorum temporalium, ita ut nemo eorum quidpiam ſuo nomine, ſeu tamquam proprium poſſit tenere. *Eſt communiſſima*, & habetur expreſſe *cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachor.* ibi: *Prohibemus quoque diſtricte in virtute obedientiæ, & ſub obteſtatione divini judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat*. Et inſra: *Quod ſi proprietas apud quempiam inventa fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra Monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundum quod B. Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe*. Et tandem in fine ſic concludit: *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare*. Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regul.* ſic ſtatuit: *Nemini Regularium tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuſcumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere, vel retinere, ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur*.

19 Dicitur notanter *Religioſi ſolemniter profeſſi*, quia Novitii retinent Dominium bonorum ſuorum; Immo etiam illi, qui in Societate Jeſu finito biennio probationis emittunt tria vota ſubſtantialia, ſed ſimplicia ſolum Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ, adhuc retinent Dominium bonorum ſuorum, quamvis eo Dominio licite uti non poſſint ſine conſenſu Superioris propter votum ſimplex paupertatis, juxta Conſtitutionem Gregorii XIII. incip. *Aſcendente Domino*. Dicitur etiam notanter bo- 20
norum temporalium, quia per votum paupertatis Religioſi non renuntiant bonis ſpiritualibus, & omnibus omnino juribus, cum jurium, & bonorum ſpiritualium poſſint Religioſi habere Dominium, vel quaſi Dominium; retinent enim Religioſi jus honoris, ac famæ ſuæ ex Divo Toma 2. 2. *q.* 186. *art.* 7. *ad* 4. Item Jus ſuffragii activi, & paſſivi, jus ſuſcipiendi alimenta, & veſtimenta de bonis communibus Monaſterii, & jus Domicilium habendi intra Ordinis Monaſteria, vel hujuſmodi. *Eſt communis, ac certa*.

Religioſi profeſſi cujuſcumque Ordinis (ex- 21
cepto Ordine FF. Minorum de Obſervantia & Capuccinorum) poſſunt in communi habere dominium bonorum temporalium. *Eſt communis, ac certa*, & habetur expreſſe ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *c.* 3. *de Regularibus*, ibi: *Concedit Sancta Synodus omnibus Monaſteriis tam Virorum, quam Mulierum mendicantium, exceptis domibus Fratrum Sancti Franciſci Capuccinorum, & eorum, qui Minorum de Obſervantia vocantur, etiam quibus aut ex Conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico non erat conceſſum, ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat*. Et colligitur etiam ex Extravag. *Exiit qui ſeminat*, *de verb. ſignificat. in* 6. ubi Nicolaus III. declarat tamquam aliquid particulare bonorum mobilium, & immobilium Dominium non competere Fratribus Minoribus, etiam in communi, ſed Papæ; ergo ſupponit Communitatibus aliorum Religioſorum competere. Hoc tamen Do- 22
minium competens dictis Religioſis in communi non eſt omnino liberum, & independens, ſicut eſt Dominium ſæcularium, quia ſæculares poſſunt libere diſponere de rebus ſuis, Religioſi autem nequeunt alienare bona immobilia, vel etiam mobilia pretioſa, niſi ex juſta cauſa, & ſervatis debitis juris ſolemnitatibus, atque aſſenſu Summi Pontificis; quod ſi ſecus fiat, alienatio eſt nulla, & irrita, & tam ſic alienans, quam ſic alienata ſuſcipiens incurrit pœnam excommunicationis ex Extravagant. *Ambitioſæ*, *de rebus Eccleſ. non alienand.*

Clerici Beneficiati non habent dominium por- 23
tionis fructuum, quæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluit, & ideo niſi illam in pauperes, aut uſus pios expenderint, peccant mortaliter con-

tra juſtitiam, & tenentur ad reſtitotionem. *Eſt communis omnium Canoniſtarum*, ut dicit Navar. *tract. de redditibus q.* 2. quibus conſentiunt plurimi Theologi recentiores, immo omnes antiqui, itaut dixerit Major Poſſeſſor Patiſienſis, *ante ipſius ætatem nullum tenuiſſe contrarium*, & Paulos Comitolus dicit *contrariam opinionem eſſe novam, ac periculoſam poſt mille, & quingentos annos in Chriſti Eccleſiam invectam;* Archidiaconus Canoniſta celeberrimos in *c. Statutum*, §. *Aſſeſſorum, de reſcriptis in* 6. dicere non dubitavit contrariam opinionem eſſe Juris hæreſim; Petrus Sotus in contractu *de vita Sacerdotum, in principio* dicit: *contrarium credimus errorem graviſſimum ſaltem contra bonos mores, & juſtitiam, quidni etiam contra Scripturam*. Et noſtra concloſio oſtenditut auctoritate Sacrotum Canonum, Conciliotum, & SS. Patrum, qui dicunt redditus Eccleſiaſticos ſuperfluos honeſtæ ſuſtentationi Beneficiatorom, eſſe bona pauperum, ſeu Eccleſiæ, atque adeo ſuttum, & Sacrilegium committi, quando in uſus profanos expenduntur. Canones præcitati ſunt ſequentes; *c. Quia* 8. *c. Epiſcopus* 23. *c. Res Eccleſiæ* 26. *cauſ.* 12. *q.* 1. *c. Apoſtolicos* 13. *c. Quiſquis* 16. *cauſ.* 12. *qu.* 2. *cap. Pontifices* 3. *cauſ.* 12. *lib.* 3. *c. Revertimini* 65. *c. Decimæ* 66. *cap. Quoniam* 68. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *cap. Fraternitatem* 2. *de donationibus; cap. Cum ex eo* 34. *de election. & electi poteſt. in* 6. Concilia præſumpta ſunt; Aquiſgranenſ. 1. *cap.* 116. Agathen. *c.* 16. Carthagineoſ. *c.* 46. & alia. Sancti Patres præcipui ſuot S. Gregorius, Ambroſius, Hieronym. Auguſtio. Chryſoſtom. Fulgentius, Betnardus, Thomas, Raymuodus, Antoninus, & alii, quos omnes cum ſuis ſententiis, & Jurium textibus adducere nimis oblongum eſſet, Vid. *verb. Beneficiatus art.* 1. *per tot.* & ſignanter *a n.* 38. *uſque ad finem*, ubi abunde probata remanet hæc noſtra ſententia, & ſolum hic adde auctotitatem Divi Laurentii Juſtiniani *lib. de Inſtitut. & regimine Prælatorum c.* 4. ſic expreſſe dicentis: *O quanta abuſio, Chriſti ditari divitiis, & Chriſto nihil velle dare; nonne theſauri Chriſti ſunt facultates Eccleſiæ? Unde temporalia ſunt Eccleſiis prærogata? nonne propter Chriſtum, nonne ut Chriſti pauperibus erogentur? Noli igitur tu, qui poſſides, retinere quod alienum eſt, ne furti deprehendaris in cauſa*: & aliam clariſſimam auctotitatem D. Bernardi *in Epiſtol.* 2. *circa finem* ſic loqueotis: *Quidquid præter neceſſarium victum, ſimplicem veſtitum de Altari retines, tuum non eſt, ſacrilegium eſt, rapina eſt.*

Sont tameo Clerici Beneficiati Domini por- 24
tionis fructuum Beneficii, quæ ad congruam ipſorum ſuſtentationem neceſſaria eſt, adeoque poſſunt pro ſuo libito de illa portione diſponere in uſus honeſtos, v. gr. donando, legando, dando conſaoguioeis, vel aliis ea, quæ parce vivendo in victu, veſtitu, aliiſque congruis impendiis ſubtrahunt, vel reſervant, quod licite expendere potuiſſent. *Eſt communis*. Et tatio eſt, quia illa pars bonorom neceſſaria congruæ ſuſtentationi Beoeficiati tamquam jam ad uſum pium expenſa, pleno Dominio ad ipſum ſpectat; Ita ut libere, ac licite poſſit de illa diſponere tamquam de re ſibi applicata juſto titulo ſuſtentationis debitæ; Sicut enim Miles ſæcularis fit Dominus ſtipendii ſibi conceſſi, ita & miles ſpiritualis; Tum quia ideo Clericus fit Dominus acquiſitorum per miniſterium Clericale, ideſt per Miſſæ celebrationem, per Conciones, per Confeſſionum exceptionem, per cantum, & hujuſmodi, quia ſunt juſta merces, & ſtipendiom laboris, ſed ita eſt de portione præſata, ergo &c. Vid. *verb. Beneficiatus art.* 2. *per tot.* obi multa ad tem ſacientia.

Additiones ex aliena manu.

De materia hujos articuli ita paucis diſ- 25
ſerit Samuel Coccei *diſſertat. proœm. ad Grot.*
12. *lib.* 4. *cap.* 3. §. 244. *& ſequent. Subje-*
ctum (inquit) *dominii ſunt Homines ratio-*
ne præditi. Unde dominium acquirere non poſ- 26
ſunt Bruta, Infantes, furioſi, ſumme Ebrii
&c. Deficit enim animus ſibi tenendi. Obje-
ctum ſunt res corporales, quæ in proprietatem
venire poſſunt, mobiles, & immobiles, non
vero res incorporales, nec jura univerſitatis,
niſi quatenus corpori cohærent, nec res natura
communes.

De Mari, an illud eſſe poſſit ſubjectum dominii, quæſtio eſt, quæ ſuos hinc inde habet Auctores. Conſer Grotium, Seldenom, Jonſtonum, Burgum, VVelvodum, Pontanum, Graſvvinckelium, Puffendorfium, Huberom, Jacobum Gothoſredum, Boeclerum, Van-Bynkerſoek, Chriſt. Thomaſium, alioſque.

A R-

Articulus III.

Dominium quoad modos ipſum acquirendi.

S U M M A R I U M.

1 *Dominium rerum quot & quibus modis, & cujuſmodi rerum ſingulo modo acquiratur*, ad num. 4
5 *Jure Naturali ſive Gentium Dominium capitur multiformiter*.
6 *Per* Occupationem, ad n. 45
46 *Per* Alluvionem, ad n. 50
51 *Per* Specificationem, ad n. 52
53 *Per* Acceſſionem, ad n. 69
70 *Per* Conſuſionem & Admixtionem, ad num. 84
85 *Per* Fructuum perceptionem.
86 *Jure Civili, Canonico, atque particulari alicujus Contractus quanam actione Dominium acquiratur*, ad n. 87
88 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad n. 89.

1 DOminium rerum tribus modis acquiri po-
teſt, ſcilicet Jure naturali, ſeu gentium;
Jure Civili, atque Canonico; Jure particulari
privati alicujus contractus, ſeu conventionis.
2 Jure naturali, ſeu gentium acquiritur domi-
3 nium rerum, quæ nullius ſunt. Jure Civili,
atque Canonico acquiritur Dominium rerum,
quæ quidem alicujus ſunt, ſed præfixo per le-
4 ges, & Canones tempore poſſidentur. Jure
particulari privati alicujus contractus, ſeu con-
ventionis acquiritur dominium rerum, quæ
ſunt alicujus tamquam domini, & poſſeſſoris,
ſed in alium transferuntur per donationem,
5 venditionem, aut alium contractum. Jure na-
turali, ſeu gentium acquiritur rerum domi-
nium multipliciter, ſcilicet Occupatione,
Alluvione, Specificatione, Acceſſione, Con-
fuſione, Commixtione, & fructuum Perce-
ptione.
6 Jure naturali, ſeu gentium acquiritur rerum
dominium primo per Occupationem, ratione
cujus res illæ, quæ nullius ſunt, fiunt primo
occupantis, textu expreſſo *in* §. *Feræ*, *Inſtit.
de rerum diviſ.* ibi: *Feræ igitur beſtiæ, & vo-
lucres, & piſces, & omnia animalia, quæ ma-
ri, cœlo, & terra naſcuntur, ſimul atque ab
aliquo capta fuerint, Jure gentium ſtatim illius
eſſe incipiunt; quod enim ante nullius eſt, id na-*
7 *turali ratione occupanti conceditur*. Hinc licitum
eſt quælibet animalia ferina & ſilveſtria, non-
dum ab aliquo comprehenſa proſequi, & ca-
pere, ita ut ſtatim fiant capientis, ubicumque
capiantur; Idem eſt de illis, quæ ex Domini
poteſtate elapſa in priſtinam libertatem redie-
runt; *lib.* 2. *Inſtit. de rerum diviſ. cit.* §. *Feræ*.
Capientes autem animalia in leporariis, viva- 8
riis, ſtagnis, ſilvis non amplis, & circumda-
tis, non acquirunt eorum Dominium, ſed te-
neutur reſtituere, cum adhuc habeant proprium
Dominium. *Eſt communis*. Ita etiam anima- 9
lia domeſtica, ſeu naturaliter manſueta, ſicut
& ferina manſuefacta, quandiu redire ſolent,
non ſunt primo occupantis, etiamſi longe ab-
erraverint, ſed ſunt Domino comparenti reſti-
tuenda; *lib.* 2. *Inſtit. tit.* 1. §. *Pavonum* 15. &
§. *Gallinarum* 16.
Quando duo, vel plures ad occupationem 10
concurrunt, v. g. unus feram vulneravit, &
alter eam cepit, tunc ſi fera fuit vulnerata le-
thaliter, & percuſſor eam inſequens moraliter
certo erat ipſam capturus, ipſe vulnerans ac-
quirit ipſius dominium, & conſequenter ſi ab
aliquo capiatur, eſt reſtituenda; quia tali vul-
nere lethali jam cenſetur ipſam cepiſſe. *Eſt
communis*. Si vero fera, aut avis ſit ita levi- 11
ter vulnerata, ut adhuc fugere poſſit, tunc ſi
alius eam fugientem capiat, eſt ipſius capien-
tis, quia naturalem libertatem non amiſit.
Sic Doctores communiter. Si autem dubium fo- 12
ret, an qui vulneravit ratione talis vulneris
eſſet capturus, nec deſiſſet proſequi feram vul-
neratam, tunc de æquitate eſſet dividenda in-
ter vulnerantem & capientem tamquam duas
concauſas acquiſitionis feræ, ſecundum propor-
tionem concauſalitatis; Laym. *lib.* 3. *de Juſt.
tract.* 1. *c.* 5. *n.* 12. Genno *tom.* 2. *de juſt. &
jure tract.* 3. *diſp.* 4. *q.* 1. *concluſ.* 1. *reſolut.* 2.
Sporer & alii paſſim.
Eadem ratione ſi quis animal vagum inſe- 13
quatur, & illud in retia alterius incidat, tunc
uterque habet jus illud capiendi; unus quia re-
tibus ſuis deprehenſum eſt, alius quia ſua ope-
ra, & induſtria incidit, unde de æquitate eſt
inter ipſos dividendum ſecundum proportionem
concauſalitatis. Si piſcis reperiatur ita inextri- 14
cabiliter implexus in retibus alicujus piſcatoris,
ut nullatenus poſſit evadere, acquirit ſtatim
ejus dominium, unde ſi alter ex ejus retibus
ipſum eripiat, tenetur ad reſtitutionem; ſecus
autem eſt dicendum, ſi piſcis adhuc poterat ſe
eripere ex illis retibus, quia tunc fiet prius
apprehendentis, eo quod defectu ſufficientis ap-
prehenſionis nondum piſcator cenſebatur illius
Dominus; de æquitate tamen eſt piſcatori ali-

quid concedendum juxta proportionem indu-
ſtriæ, & probabilitatis prædæ capiendæ. *Ita*
15 *Doctores paſſim*. Quando apes ex proprio alvea-
rio ita volant, ut illarum reverſio, vel appre-
henſio deſperetur, tunc licite poſſunt a quo-
libet apprehendi, etiamſi forent in fundo prio-
ris domini, quia ſicuti avis nidificans ad pa-
rietem domus alicujus non eſt ſua, ita nec ag-
men apum in fundo alterius exiſtens cenſetur
ſuum, cum jam evolando nativam libertatem
16 recuperaverit. *Eſt communis* per jura mox ci-
tanda. Si autem apes alterius alveare occu-
pant, fiunt ipſius, maxime ſi ipſum apertum
retineat etiam ad hunc finem; *l. 3. 4. ff. de
acquirendo rer. Domin. & l. 3. §. Item feras,
de acquirenda poſſeſſione, & Inſtitut. de rerum
diviſion. §. Apium quoque.*
17 Res incertæ, quæ ſcilicet habent dominum,
ſed ignoratur quis ille ſit, ut ſunt res caſu
amiſſæ, atque ab altero inventæ, aut quæ in
periculo naufragii projectæ fuerunt in mare,
& poſtea ad litus evaſerunt, non cadunt ſub
dominio primi inventoris, ſeu primo occupan-
tis, ſed qui eas invenerit, obligatur eas reſti-
tuere veris Dominis, ſi eos dignoſcere poſſit,
& tenetur ad dominos illos dignoſcendos mo-
ralem diligentiam adhibere, eoque majorem,
quo res perdita, & ab alio inventa majoris
eſt momenti. *Eſt communis*, & ratio eſt cla-
ra, quia ille, qui amiſit ejuſmodi res, ſeu
pecunias, earum dominus eſse non deſinit,
cum autem unaquæque res reddi debeat domi-
no ſuo, ſtat clarum, ipſum inventorem teneri
illas reddere propriis dominis, textu expreſso
in c. Si quis 6. cauſ. 14. *q.* 5. ubi ex verbis
S. Auguſtini ſic dicitur: *Si quid inveniſti, &
non reddidiſti, rapuiſti; & in c. Multi 8. ead.
cauſ. & quæſt.* ubi ex verbis S. Hieronymi
ſic habetur: *Multi ſine peccato putant eſſe, ſi
alienum, quod invenerint, teneant; & dicunt,
Deus mihi dedit, cui habeo reddere? diſcant er-
go peccatum hoc eſſe ſimile rapinæ, ſi quis in-
venta non reddat.*
18 Res, ſeu pecuniæ incertæ inventæ, ſi poſt
diligentem inquiſitionem non compareat ea-
rum Dominus, ſunt ad pium uſum, ſeu in
pauperes applicandæ, niſi ipſe inventor pauper
ſit, quia tunc poſset ſibi reſervare in toto,
vel in parte, conſiderata quantitate rei inven-
tæ, ac inopiæ ſuæ; Sic S. Thomas 2. 2. *q.*66.
art. 5. Scotus *in 4. diſt.* 15. *q.* 2. *ad argumenta*,
S. Antonin. Cajetan. Abbas, Paludanus, Sil-
veſter, Covarr. Navar. Valent. Medin. Tur-
rian. Leſſius, Filliuc. *tract.* 32. *num.* 85. Me-
dina *tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 764. Vaſquez *de re-
ſtitut. c.* 5. §. 4. *n.* 43. ubi dicit pro hac ſen-
tentia ſtare omnes Auctores excepto uno Soto;
Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 7. *de juſt. &
jur. diſt.* 3. *q.* 1. *nu.* 8. Sporer *tom.* 2. *tract.* 4.
n. 110. quam ſententiam Card. de Lugo *tom.* 1.
diſp. 9. *ſect.* 12. *num.* 139. dicit eſſe veriorem,
Laym. *lib.* 3. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 24. vocat piam,
& tutiorem, Caſtropalao putat in praxi tenen-
dam; & ſic tenent alii plurimi. Et ratio eſt,
quia res ſeu pecuniæ inventæ ſciuntur eſſe ali-
cujus, nec eorum dominium amiſit, qui eas
perdidit: ergo ſi ipſimet domino reſtitui non
poſſunt, reſtitui debent juxta ejus voluntatem
præſumptam; atqui in eo caſu rationabiliter de-
bet præſumi, quod voluntas Domini ſit, ut pau-
peribus, aliiſque piis cauſis applicentur, quate-
nus quod ei corporaliter reſtitui non poteſt, ſpi-
ritualiter reſtituatur; & quod ipſi non poteſt
prodeſſe temporaliter, proſit ſaltem æternali-
ter. Nec obſtat, dicit Card. de Lugo *loc. cit.* 19
quod Dominus ſit mortuus, & forte damna-
tus; nam in hoc caſu debebit reſpici voluntas
hæredum, ad quos talium rerum, ſeu pecunia-
rum Dominium eſt devolutum, qui præſumun-
tur velle offerri ſaltem pro ſe, pro ut magis
expediet. Nec etiam obſtat, quod tales res,
ſeu pecuniæ inventæ poſſint eſſe alicujus infi-
delis, ſeu hæretici, cui æternaliter nihil ſint
profuturæ; quia ut dicit Molina *loc. cit.* nulla
eſt gens tam barbara, quæ non putet eleemo-
ſynas eſſe bona opera; & ſi re ipſa a Chriſtia-
nis dentur pauperibus, actus dantis, & ora-
tio pauperis poteſt prodeſſe cuivis etiam infi-
deli. Tum quia a Summis Pontificibus ſunt 20
conceſſa privilegia variis Ordinibus, qui etiam
ſub excommunicatione poſſunt compellere de-
tentores talium rerum, ſeu pecuniarum inven-
tarum, ut eas ſibi tradant pro redemptione
captivorum, ſeu pro aliis piis uſibus, ergo ſi-
gnum eſt deberi pauperibus, vel ad pias cau-
ſas. De dictis privilegiis vid. Caſtrop. *de juſt.
par.* 19. & Haunoldum *tom.* 5. *a n.* 31. Et de
facto Cathechiſmus Romanus *par.* 3. *c.* 8. *n.*17.
ſic ſtatuit. *Si rerum* inventarum *Dominus nul-
la ratione inveniri poteſt, illa ſunt bona in uſus
pauperum conferenda.*
Nihilominus ſi Dominus non reperiatur poſt 21
factam diligentem inquiſitionem, Sotus, Le-
deſma, Sà, Sarmiento, Navarra, Mendo,
Eſcobar, Diana *p.* 1. *tract.* 8. *R.* 12. dicunt
inventorem poſſe retinere ſibi res, ſeu pecu-
nias inventas, quam ſententiam Platel. *p.* 3.
*n.*728. dicit non eſſe improbabilem, Amic. Tam-
bur. Dicaſtill. *l.* 2. *tom.* 2. *dict.* 9. *num.* 491.
Burghaber. *cent.* 1. *cauſ.* 69. Illſ. *tom.* 4. *d.* 2.
n. 259.

Digitized by Google

n. 259. vocant probabiliorem, Leſſius, Malder. Med. Arragon. Lopez, Salas, Henriq. Rudriq. Lugo *l. c. n.* 139. Sporer *l. c. nu.* 183. agnuſcunt probabilem, Laym. *l. c.* & Caſtrupal. *de juſtitia p.* 19. *nu.* 4. dicunt eſſe valde probabilem, Diana *par.* 2. *tom.* 3. *R.* 5. vocat in praxi tutam, Haun. *tom.* 5. *n.* 26. defendit ſpeculative probabiliorem, & tamquam in praxi ſecuram.

22 Si res inventa fuerit derelicta, fit inventoris, qui primo occupat; *l.* 1. *ff. pro derelicto*. Res autem habetur pro derelicta, quando Dominus ita ſe gerit circa illam rem, ac ſi eam amplius non curaret ut propriam, ejuſque Dominium negligere cenſeatur, utpote qui vel tam procul recedit, ut veriſimile ſit eum nunquam reverſurum, vel ſi revertatur, rem tamen non reperturum, maxime uſu conſumptibilem; aut ſi prope eſt, tamen cum poſſit recuperare, rem non inquirit, nec repetit, & recuperare negligit. *Eſt communis*, & habetur §. *penult.*
23 *Inſt. de rer. diviſ.* Si res inventa ſit de illis, quæ nunquam Dominum habuerunt, ut inſula in mari nata, gemmæ, & lapilli in maris littore, fit primo occupantis; quod enim ante nullius eſt, naturali jure occupanti conceditur; *l. Adeo*, §. *inſula*, *ff. de acquirendo rerum do-*
24 *minio*. Merces & quævis alia bona reperta in littore maris, aut fluminis poſt naufragium non ſunt primo occupantis, aut fiſci, ſed domino reſtitui debent; *l. Navigia*, *Cod. de furtis*. *Eſt communis Doctorum*; & ratio eſt, quia Dominus rei ſuæ dominium non amittit, niſi ipſe conſentiat, ſive eam pro derelicta habeat; in hoc autem caſu, quod ratione tempeſtatis rem projiciat in mare ad evadendum naufragium, aut in naufragio ipſam amittat, Dominus non conſentit, nec pro derelicta haber; quin potius libentiſſimus retineret, vel recuperaret, quocumque modo poſſet, quamvis neceſſitate compulſus ejecerit, vel impoſſibilitate deterritus ſpem recuperandi per ſe abjiciat; §. 48. *Inſt. de rer. diviſ. l.* 21. §. 1. *ff. de acquir. vel amittend. poſſ.* Tum quia talia bona in littore inventa retinere eſt contra jus naturale, utpote alieni occupatio, & magna in miſeros crudelitas, ut inquit Caſſiod. *lib.* 4. *variar. Epiſt.* 7. ibi: *Crudelitatis genus eſt ultra naufragium velle ſævire, & illos ad diſpendia cogere, quibus inopem vitam probantur immania elementa dediſſe;* Unde excommunicantur in Bulla Cœnæ, qui bona Chriſtianorum naufragantium in littore reperta ſurripiunt animo retinendi.
25 Hinc piſcantes bona naufraga in mari tenentur reſtituere Domino; ſicuti debent Domino reſtitui ea, quæ eripiuntur ex incendio, vaſtatione, inundatione &c. & etiam oves, aut alia animalia ex lupi faucibus erepta, ſive adhuc vivant, ſive non, *per cit. Jura ſub n.* 24. Nec refert, quod eas res Dominus nunquam recuperaturus fuiſſet, quippe certo perituras, niſi talis piſcatur, ſeu ereptor illas magna induſtria, labore, periculo vitæ ab interitu liberaſſet, ut habetur ex *l. Pomponius* 44. *ff. de acquirend. rer. domin.* ubi dicitur, quod quælibet res noſtra, quantumcumque periclitetur, manet noſtra quandiu non eſt conſumpta; *Et ſic tenet communis Doctorum*, qui tamen dicunt poſſe talem piſcatorem, ſeu ereptorem compenſationem laboris, ac periculi ſui debite æſtimatam Jure exigere, quia Domini negotium utiliſſime geſſerunt.

Theſaurus proprie dictus (*qui l. Nunquam* 26
31. *ff. de acquir. rer. dom.* definitur quod ſit *vetus quædam depoſitio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam Dominum non habeat*) Jure naturali, & gentium tranſit in dominium inventoris occupantis; *Eſt communis;* quæ enim nullius ſunt, Jure naturæ, & gentium fiunt primo occupantis; theſaurus autem in nullius dominio exiſtit, adeoque &c. De jure autem civili in diſcernendo ad quem ſpectat theſaurus opus eſt diſtinctione. Si enim theſaurus 27
inventus ſit in proprio ſundo, totus eſt inventoris; *Inſtit. de rerum diviſione*, §. *theſauros*; ubi ſic expreſſe dicitur: *Theſauros, quos quis in loco ſuo invenerit, D. Adrianus naturalem æquitatem ſecutus, ei conceſſit, qui eos invenerit.* Si autem theſaurus inventus ſit in fundo alie- 28
no, vel inventus eſt non data ad hoc opera, ſed fortuito, v. g. arando, ſeu fodiendo, & hujuſmodi, tunc dimidius erit Domini fundi, & dimidius inventoris; *l.* 1. *Cod. de theſauris lib.* 10. *& Inſt. de rer. diviſ.* §. *theſaurus;* Vel inventus data ad hoc opera, & ex indu- 29
ſtria quæſitus ſine conſenſu Domini, & tunc erit Domini; *l. unica*, *C. de theſauris*, ibi: *In alienis vero terrulis nemo audeat invitis, ideſt nec volentibus, vel ignorantibus Dominis, opes abditas ſuo nomine perſcrutari; quod ſi nobis ſuper hoc aliquis crediderit eſſe ſupplicandum, aut præter hujus legis tenorem in alieno loco theſaurum ſcrutatus invenerit, totum hoc locorum Domino reddere compellatur.*

Si Dominus conſenſit, ut quis in fundo ſuo 30
theſaurum quæreret, ſtandum eſt pacto, ſi quod initum eſt; ſi nullum initum ſit pactum, fieri debet diviſio ad æqualitatem, niſi partem ſuam ceſſiſſet Dominus; *arg. l.* 1. *C. de theſauris lib.* 10. *& Inſtit. de rer. diviſ.* §. *Theſauros*.

Digitized by Google

Si autem inventor certo ſciverit ibi latere the-
ſaurum, & ſimulaverit ſe nihil ſcire, fingendo
aliam neceſſitatem terræ effodiendæ, tunc de
tali theſauro diſponendum eſt, ac ſi nullus
fuiſſet datus a Domino conſenſus, ac ideo to-
tus debebitur Domino, cum ſe inſcio, immo
decepto, fuerit quæſitus, & inventus; *l. Unica*,
31 *C. de theſauris*. Si fundus habet duos Domi-
nos, unum ſcilicet directum, & alterum uti-
lem, tunc theſaurus inventus fortuito, & ſine
data opera erit dimidius inventoris, & alter
dimidius theſaurus erit inter illos ex æquo di-
videndus, tamquam inter dominos fundi; *cit.
l. 1. Cod. de theſauris lib. 10. & Inſt. de rerum*
32 *diviſ. §. theſauros*. Si vero theſaurus fuerit in-
ventus data ad hoc opera, ut ex induſtria
quæſitus ſine conſenſu alicujus Domini, tunc
erit totus dividendus ex æquo inter ipſos do-
minos fundi, & nihil debebitur inventori,
33 *cit. l. Unica C. de theſauris*. Si autem in-
ventor fuerit unus ex ipſis Dominis fundi, v.
g. fuerit Dominus utilis (ut Feudatarius,
vel Emphyteuta) tunc ipſe Dominus utilis
inventor debebit reddere Domino directo ſo-
lummodo quartam partem, & ſibi reſervare
alteram quartam partem, quatenus eſt ejus
fundi Dominus, & ſibi retinere integram me-
dietatem, quatenus eſt inventor; *arg. cit. §.
Theſauros, Inſtit. de rerum diviſ. & cit. l. Un.
C. de theſauris*. Et ratio eſt, quia idem eſt
inventor, & ſic debetur illi media pars, &
eſt etiam Dominus loci ex parte, & ſic ei
34 debetur altera quarta pars. Tanto jure non
gaudet Depoſitarius, & hypothecatius, qui
cum non ſint Domini nec utiles, nec directi
loci ſibi depoſiti, vel oppignorati, ſi ex in-
duſtria quærant, & inveniant theſaurum in
ipſo, erit totus Domini fundi; *arg. cit. l.*
35 *Unica, Cod. de theſauris*. Si vero caſu for-
tuito theſaurum inveniant in illo loco ſibi
depoſito, vel oppignorato, tunc dimidius the-
ſaurus erit Domini fundi, & dimidius inven-
toris, ſeu inventorum, *cit. l. 1. Cod. de the-
ſauris lib. 10. & inſtitut. de rerum diviſ. §.
theſauros*.
36 Theſaurus inventus in loco publico ſpectante
ad Principem, vel Communitatem ſpeciali ju-
re proprietatis, ut poteſt eſſe in aliqua ſilva,
domo, agro, horto, & hujuſmodi, ſi ſit in-
ventus caſu fortuito, media pars debet eſſe in-
ventoris, & altera media pars Principis, ſeu
Communitatis. *Inſtit. de rerum diviſ. l. 2. §.
Theſauros 39.* ubi ſic dicitur: *Si quis in fiſca-
li loco, vel publico, vel Civitatis theſaurum in-
venerit, dimidium ipſius eſſe debeat, & dimidium
fiſci, vel Civitatis*. Si ſit inventus ex indu-
ſtria ſeu quærendo, totus pertinet ad Domi-
num fundi; *cit. leg. Unica, Cod. de theſauris;*
Non enim Princeps, aut Civitas eſt pejoris
conditionis, quam alter particularis, cui ſic
totus theſaurus adjudicatur; *Ex dict. lege*.
Theſaurus autem inventus in loco omnino pu- 37
blico, & communi, ad nullius ſpeciale domi-
nium proprietaris ſpectante, quamvis pertineat
ad dominium juriſdictionis alicujus Principis,
vel Communitatis, uti ſunt viæ publicæ, pla-
teæ, flumina & hujuſmodi, totus videtur eſſe
inventoris, & non Principis, vel Communi-
tatis. Ita Covarr. *Regula Peccatum p. 3. §. 2.
n. 3.* citans pro ſe Baldum, Cynum, & alios,
Sporer *loc. cit. n. 174.* Leſſius *l. 2. c. 5. dub. 16.
n. 63.* La Croix *l. 3. p. 2. n. 106.* & alii, *arg.
§. Theſauros 39. Inſtit. de rerum diviſ.* Et ra-
tio eſt, quia quod antea nullius erat, natu-
rali jure occupanti conceditur; Princeps au-
tem, vel Communitas non eſt Dom. talium lo-
corum jure dominii ſpecialis, & proprietatis,
de quo loquuntur leges, ſed dominio juriſdi-
ctionis, & auctoritatis diſponendi. Per ly enim
verbum *in loco publico cit. leg. §. Theſauros*,
addnct. *ſupra n. 36.* non intelligitur via publi-
ca, Forus, platea, flumen, vel ſimilis locus,
qui proprie nullius eſt, cum ſimilis locus ſit
omnium uſibus deputatus; ſed intelligitur de
loco, quem Princeps ſpecialis dominii jure poſ-
ſidet, ut ſilva, domus, ager, hortus & hujuſ-
modi, alioquin dimidium non deberet dari Ci-
vitati, ut ibi dicitur, ſed potius Principi, ut
recte notat Leſſius *loc. cit.*

Theſaurus ex induſtria quæſitus, & inventus 38
in loco ſacro, vel Religioſo inſcio, aut invito
Prælato, ſit ipſius Prælati, vel Eccleſiæ;
Ex conſenſu autem, vel fortuito repertus di-
videndus eſt pro medietate inter inventorem,
& Prælatum, ſeu Eccleſiam; *arg. l. Unic. Cod.
de theſauris, & Inſtit. de rerum diviſ. §. The-
ſauros*. Et ratio eſt, quia Eccleſia cenſetur Do-
minus talis loci, & ideo pariformiter diſcur-
rendum eſt de locis ſacris, ac Religioſis, quæ
ſpeciali Dominii jure poſſidentur, ac de aliis
locis profanis ſub ſpeciali dominio alicujus exi-
ſtentibus. Theſaurus arte magica inventus in 39
omni caſu poſt ſententiam Jud. adjudicatur Fi-
ſco, vel in toto, ſi totus fuiſſet inventoris, uti
quando inventus fuit in fundo proprio; vel ſo-
lum in illa parte, quæ inventori contingere de-
bebat, uti quando inventus fuit fortuito, vel de
conſenſu Domini in fundo alieno, quia Dominus
loci ob maleficium alterius non debet ſuo jure
privari, *per cit. leg. Unic. Cod. de Theſauris*.
Sciens

Digitized by Google

40 Sciens in agro alieno eſſe Theſaurum, poteſt illum emere eodem pretio, ac ſi ibidem theſaurus non lateret, ac poſtea empto agro totum theſaurum tamquam verus Dominus in conſcientia retinere; Ita colligitur *ex leg. A Tutore, ff. de rei vindic.* & tenet communis cum S. Thoma 2. 2. *quæſt. 66. art.* 5. Soto *lib. 6. de juſt. part.* 3. Molina *diſp.* 56. Leſſ. *l.* 2. *cap.* 5. *dub.* 15. *n.* 62. Layman *loc. cit. cap.* 5. *num.* 23. Sporer *loc. cit. n.* 175. Et ratio eſt, quia eruit poſtea theſaurum ex proprio fundo, nec tenebatur priori Domino indicare ipſum, non enim ei fecit injuriam, cum emerit, ut ſupponitur, agrum illum ſecundum communem æſtimationem, ad quam æſtimationem nihil facit theſaurus latens, cujus nulla habetur ſuſpicio.

41 Emens rem mobilem, in qua theſaurus latebat, etiam priori venditori ignotus, v. g. capſam ferro, vel plumbo plenam, in qua invenit aurum, vel aliud quidpiam pretioſum, cujus Dominus omnino ignoratur, & proinde pro derelicto habetur; ipſa inventione acquirit ſibi theſaurum totum, nec de eo quidquam tenetur venditori reſtituere, quia invenit in re ſua; Venditor enim non fuit Dominus illius theſauri, cum fuerit ſibi omnino ignotus, adeoque nullum habet jus ad aliquid repetendum ab emptore; quod autem theſaurus in terra lateat, vel in re mobili, nihil refert, cum utrobique lateat, & in eo ſtatu in nullius dominio exiſtat, & conſequenter dum latebat, non fuit venditoris, ſed fit emptoris, quando ab emptore invenitur. Unde ſi non ab emptore, ſed alio inveniretur in illo ferro, aut plumbo empto, ſi fortuito inveniretur, media pars deberetur inventori, & media emptori; ſi ex induſtria inveniretur, deberetur totus emptori, per dicta, & jura adducta *ſub num.* 28. *&* 29. ut optime reſolvit Lugo *tom.* 1. *diſp.* 6. *ſect.*

42 11. *n.* 129. Addit Leſſius *l. c. num.* 62. militem, qui hoſti ſaccos lupulo refertos abſtulit, in quibus laminæ erant aureæ, & argenteæ conditæ, ſi poſtea ſaccos vendidit, non habere jus ad laminas, neque ad pretium pro illis exigendum, quia cum latuerint, dum ipſe Dominus fuit ſaccorum, non acquiſivit earum dominium.

43 Leges circa theſaurorum applicationem factæ non obligant in conſcientia ante Judicis ſententiam, quando ſunt pœnales, qualis eſt illa de inveniente theſaurum per artem magicam, & illa contra quærentes Theſaurum in fundo alieno ſine conſenſu Domini, ut colligitur ex *l. Unica, Cod. de theſauris*, ubi de tali inventore dicitur, *totum hoc locorum Domino reddere compellatur*; ubi verbum *compellatur* ſatis indicat Legem eſſe pœnalem, & non eſſe latæ, ſed ferendæ ſententiæ; adeoque compulſionem Judicis eſſe expectandam. Aliæ autem Leges, quæ pœnales non ſunt, obligant 44
in conſcientia etiam ante omnem ſententiam Judicis, quia cum diſpoſitio juris per tales Leges ſit definitiva proprietatis rerum, transfert Dominium juſtas ob cauſas in fiſcum, vel Dominum fundi ſaltem quo ad partem ante ſententiam Judicis, adeoque ante ipſam ſententiam Judicis ſunt in conſcientia obſervandæ tales Leges non pœnales; & idem dicendum eſt de ſimilibus Legibus municipalibus, ſi alicubi ſunt; Lugo *loco cit. num.* 131. Leſſius *loc. cit. num.* 59. Sporer *loc. cit. num.* 172. & alii paſſim. Advertendum tamen eſt, 45
quod ea, quæ hactenus dicta ſunt de theſauris, procedunt ſecundum Jus commune. Si autem in aliqua Provincia ſint aliquæ Leges particulares, vel conſuetudines hac de re juſtæ, ſunt ſervandæ, ut recte Leſſ. *l. c. n.* 66.

Jure naturali, ſeu gentium acquiritur rerum 46
dominium nedum ex hucuſque dictis per occupationem, ſed etiam per *Alluvionem*, §. *Præterea, Inſt. de rerum div.* Alluvio autem eſt duplex; alia dicitur *latens*, & alia *patens*. Al- 47
luvio latens, & proprie dicta alluvio eſt, quia pars fundi unius paulatim, & inſenſibiliter, & ita latenter, ut vix notari queat, fundo alterius adjungitur. Alluvio patens eſt, qua pars aliqua notabilis fundi unius vi fluminis in alterius fundum patenter transfertur. *Sic in re communis*. Augmentum fundi factum per allu- 48
vionem latentem eſt ejus, cui adjungitur; Augmentum autem factum per alluvionem patentem remanet illius, cujus prius erat, textu expreſso *in* §. *Propterea quod per alluvionem, Inſtit. de rer. diviſione*.

Inſula per alluvionem de novo nata, ſi ſit 49
nata in alto mari, quod ſub nullius dominio ſit, eſt primo occupantis. Si autem ſit nata in fluminis medio, ſit eorum, qui utrinque e regione prædia habent, & ſic debet dividi inter eos. Si vero inſula fuerit propinquior uni ripæ, quam adverſæ, erit tota Dom. illius ripæ propinquioris. Si fluvius ita dividatur, ut ex uno agro, qui erat in ripa, inſulam faciat, talis inſula erit illius, cujus erat ager: Si vero fluvius alveo derelicto divertat per aliam partem, alveus antiquus accreſcit iis, qui agros utrinque habent, & inter ipſos eſt dividendus; Alveus vero novus ita fit publicus, vel ejus cujus eſt fluvius, ut ſi poſt longum tempus iterum te-

Digitized by Google

redeat fluvius ad primum ſuum alveum , non redeat alveus ad Dominos , quorum antea erat , ſed accreſcit iis , qui utrinque agros habent , textu expreſſo *in* §. 20. *& ſequ. Inſtit. de rerum diviſione ;* Lugo *loco cit. num.* 155. Sporer
50 *l. c. n.* 222. Incrementum alluvionis quo ad ſubſtantiam fit Domini proprietarii fundi, cui accedit . Quo ad uſumfructum autem , ſi ſit incrementum *latens* , accreſcit uſufructuario , ſi vero ſit incrementum *patens* accreſcit Domino proprietario. Sic expreſſe habetur *l. Item , ff. de uſufructu* . Excipiuntur tamen feudatarii, & Emphyteutæ , quibus accreſcit utrumque incrementum alluvionis , ſcilicet , & incrementum *latens*, & incrementum *patens*, ut communius tenent Doctores cum Cardinali de Lugo *loco cit. num.* 156. & duobus ſequentibus , & Molina *diſputat.* 56. Sporer *loco cit. num.* 223.

51 Jure gentium acquiritur rerum dominium etiam per *Specificationem*, §. 25. *Inſt. de rerum div.* Per ſpecificationem autem hic intelligitur nova formatio ſeu introductio novæ formæ in materiam, ita ut dicatur produci quaſi nova ſpecies , quando ex lana fit pannus , ex tabula fit navis, ex uvis fit vinum , ex argento fit vas , & hujuſmodi. Ad ſpecificationem autem pro acquirendo dominio , non ſufficit aliquid quomodocumque accidentaliter immutari , ſed requiritur talis immutatio , ut in commercio humano habeatur pro nova re , novo nomine ſubſtantivo appellata , uti cum ex lana fit pannus, lana enim per talem ſpecificationem , ſeu introductionem novæ formæ , ſcilicet panni , deſivit vocari lana, & vocatur pannus ; Si enim lana mutaretur ſolum accidentaliter, ut ſi de alba fieret nigra , non eſſet ſpecificatio , nec mutaretur ejus Dominium, ſed remaneret adhuc prioris ſui Domini ; *l.* 26. §. *ult. ff. de acquirend. rer. domin.*

52 Hinc ſi quis ex aliena materia faciat ſpeciem , quæ ſemel facta non poſſit reduci ad priorem materiam , acquirit dominium illius ſpeciei ; quia enim v. gr. vinum ex uvis factum non poteſt redire ad uvas , ſi quis expreſſerit vinum ex uvis alienis , acquirit vini dominium , ſed Dom. uvarum competit actio perſonalis contra illum . E contra ſi quis ex aliena materia faciat ſpeciem , quæ poſſit iterum reduci ad priorem materiam , non acquirit dominium illius ſpeciei , ſed dominium manet apud illum, cujus fuit materia , quia enim v. g. vas ex argento factum poteſt iterum reſolvi in argentum , ſi quis fecerit vas ex argento alieno , dominium manet penes Dominum argenti , & ei competit actio etiam realis ad vas illud , §. 25. *Inſtit. de rer. diviſ. lib.* 7. §. 7. *ff. de acquirend. rerum Domin.*

Jure gentium acquiritur rerum dominium 53
etiam per *Acceſſionem ;* Acceſſio autem ſeu adjunctio dicitur , quando res unius accedit , vel adjungitur rebus alterius per humanum laborem , vel induſtriam , ut ornatione , inædificatione , implantatione , ſatione , ſcriptione , pictura ; Unde quando res unius accedit , ſeu conjungitur rei alterius , totum ex utraque re compoſitum , jure *Acceſſionis* ſpectat ad Dom. rei præſuppoſitæ , & principalis ; *l. Cum aurum* 19. §. *perveniamus* 13. *de auro , & argento* , & ratio eſt , quia ex regula 42. Juris in 6. *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis* .
Hinc ſi annulo accedat , ſeu conjungatur gem- 54
ma , ſi veſti intexatur purpura ; gemma , & purpura ſpectabunt ad Dominium illius , cujus erat annulus , & veſtis ; quamvis illa adjecta eſſent pretioſiora , textu expreſſo in §. *Si tamen* , *Inſtitut. de rerum diviſ.* Remanet tamen 55
ipſi obligatio reddendi alteri æſtimationem rei ſuæ , ſive bona , ſive mala fide uſurpatæ , ut docent communiter Doctores. Immo volunt , quod ſi illud quod acceſſit , ſeu adjectum eſt , poſſit abſque detrimento , ſeu læſione rei principalis ſeparari , debeat ſeparari , & ſuo Domino in ſpecie petenti reddendum ſit.

Sic jure *Acceſſionis* ſi quis in ſuo fundo ex 56
aliena re ædificaverit , is fit Dominus ædificii , quia omne , quod ſolo inædificatur , ſolo cedit tamquam principali ; diruto tamen ædificio , materiæ Dominus eam vindicare poterit , niſi antea ipſi pro materia ſatisfactum ſit , textu expreſſo in *Inſtitut. de rerum div.* §. 29. ibi : *Cum in ſuo fundo aliquis ex aliena materia ædificaverit , ipſe intelligitur Dominus ædificii , quia omne , quod ſolo inædificatur , ſolo cedit ; nec tamen is , qui materiæ Dominus fuerat , deſinit Dominus ejus eſſe , ſed tantiſper , neque indicare eam poteſt , neque ad exhibendum de ea re agere , propter legem* 12. *tabularum , qua cavetur , ne quis tignum alienum ædibus ſuis junctum eximere cogatur , ſed duplum pro eo præſtet per actionem , quæ vocatur , de tigno juncto ; appellatione autem tigni , omnis materia ſignificatur , ex qua ædificia fiunt ;. quod ideo proviſum eſt , ne ædificia reſcindi neceſſe ſit ; quod ſi aliqua ex cauſa dirutum ſit ædificium , poterit materiæ Dominus , ſi non fuerit jam duplum conſecutus , tunc eam vindicare* , & concordat *l. Adeo , ff. de acquirend. rer. Dom.* Econtra vero ſi qui in alie- 57
no ſolo ex ſua materia ædificaverit , ædificium erit illius , cujus eſt ſolum . Et ſi talis ædificans ſcivit

Digitized by Google

ſcivit ſolum eſſe alienum, nihil pro opera, & materia ſua repetere poterit in foro externo, etiamſi ædificium diruatur, quia aut donaſſe, aut temere ædificaſſe cenſetur; *cit. Inſtitut. de rer. diviſione* §. 30. ibi: *Ex diverſo ſi quis in alieno ſolo ex ſua materia domum ædificaverit, illius ſit domus, cujus & ſolum eſt, ſed hoc caſu materiæ Dominus proprietatem ejus amittit, quia voluntate ejus intelligitur alienata, utique ſi non ignorabat ſe in alieno ſolo ædificare, & ideo, licet diruta ſit domus, materiam tamen vindicare non poteſt*; & concordat *cit. l. Adeo, de*
58 *acquirend. rer. Domin.* Ex æquitate tamen, etiamſi mala fide in alieno fundo ædificaverit, poteſt repetere pretium materiæ, & expenſarum, ut ei conceditur; *l. 38. ff. de petit. hæred.* & recte docet Haunoldus *de juſt. & jure num.* 142. Illſung. *t. 4. d. 2. n.* 271. & alii; *arg. l. 2.*
59 *Cod. de rei vindicatione*. Et a fortiori ſi bona fide ignoravit ſolum eſſe alterius, ipſa bona fides, vel æquitas non patitur, ut fundi Dominus cum alterius ædificantis detrimento locupletetur, quare pretium materiæ, & operarum ſolvere tenetur; *c. l. 38. ff. de pet. hæred. & cit. l. Adeo ff. de acquirend. rerum Domin. & cit. l. 2. C. de rei vind.*

60 Sic etiam jure *Acceſſionis* ſi quis alienam plantam in ſuo fundo poſuerit, & ea radices egerit, fit ſtatim ſua, cum planta licet aliena accedat ſolo, quod eſt ſuum. E contrario, ſi quis ſuam plantam in alieno ſolo poſuerit, ſtatim ac ibi radices egerit, fit illius, cujus eſt ſolum, textu expreſſo *in* §. *Si Tit. 31. de rerum diviſione*, ibi: *Si Titius alienam plantam in ſolo ſuo poſuerit, ipſius eſt, & e diverſo ſi Titius ſuam plantam in Mævii ſolo poſuerit, Mævii planta erit, ſi modo utroque caſu radices egerit, ante enim quam radices egerit, ejus permanet, cujus fuerat, adeo ut ſi vicini arbor in terram Titii poſuerit, ut in ejus fundum radices egerit, Titii effici arborem dicamus; ratio enim non permittit, ut alterius arbor eſſe intelligatur, quam cujus in fundum radices egerit; & ideo prope confinium arbor poſita, ſi etiam in vicini fundum radices egerit, communis ſit*; & concordat *cit. l. Adeo* §. *fin. ff. de acquirend. rer. do-*
61 *domin.* Sic ſi arbor in confinio poſita in duorum dominorum fundo radices egerit, æqualiter communis erit ambobus, *mox cit.* §. *Si Titius 31. de rer. diviſ. & cit. l. Adeo* §. *final. de acquirend. rer. domin.* adeoque fructus colligendi, debent æqualiter dividi; Sponte vero decidentes in fundo, erunt domini fundi; Layman *loc. cit. n.* 21. Sporer *loc. cit. n.* 232. & paſſim. Arbor vicina ut fiat tua, non eſt ſa- 62
tis, quod radices aliquas, & etiam aliquos ramos projiciat in fundum tuum, ſed requiritur ut origo, ſeu truncus in tuo fundo creſcat; *l. 6.* §. *2. ff. Arborum furtim cæſarum*; Unde non licet tibi ſuccidere radices, & ramos ſe nimium porrigentes, ſed datur tibi actio contra alterum, ut vel ipſe tollat, vel damnum compenſet, quod ſi monitus facere neglexerit, poteris tu ſuccidere, & ſibi tollere *l. 1. & 2. de arboribus cædendis*; Layman *l. c. num.* 21. Sporer *l. c. n.* 233. & alii. (*a*)

Sic etiam jure *Acceſſionis* frumenta ſata in 63
fundo alieno fiunt illius, cujus eſt fundus; textu expreſſo *in* §. 32. *Inſtit. de rer. diviſ.* ibi: *Qua ratione plantæ, quæ terræ coaleſcunt, ſolo cedunt, eadem ratione frumenta quoque, quæ ſata ſunt, ſolo cedere intelliguntur*. Additur autem 64
ſi bona fide ſeverit, poſſe impenſas repetere; e contra ſi ſeverit mala fide; La Croix *lib. 3. p. 2. num.* 133. Sporer *loc. cit. num.* 231. Layman *loc. cit. num.* 21. Ex æquitate tamen, 65
ſi mala fide ſeverit, poteſt repetere pretium materiæ, & expenſarum, ſecundum æſtimationem utilitatis, ut volunt Haunoldus *de Juſtit. & Jur. num.* 145. Illſung. *tom. 4. d. 2. num.* 271. & alii per *leg. 38. ff. de petit. hæred. arg. l. 2. Cod. de rei vindicat.* Sic etiam 66
jure Acceſſionis ſcripturæ, ſeu litteræ, etſi aureæ ſint, chartis vel membranis cedunt; Unde ſi in charta Petri hiſtoriam Paulus ſcribat, ejus operis erit Dominus Petrus; Impenſas tamen ſcripturæ Petrus ſolvere debet Paulo, ſi bona fide ejus charta ſit uſus; §. *Litteræ 33. Inſtitut. de rer. diviſ.* ibi: *Litteræ, licet aureæ ſint, perinde chartis membraniſque cedunt, ac ſolo cedere ſolent ea, quæ inædificantur, aut inſeruntur*; & concordat *lex Qua ratione* §. *litteræ, ff. de acquirend. rerum dominio*. Ho- 67
die tamen quia charta vilis eſt pretio, conſuetudo prævaluit, ut charta cedat ſcripturæ, etiamſi mala fide eſſet conſcripta; Scriptor vero tunc conveniri poteſt actione furti in duplum præter æſtimationem chartæ; Si autem bona

Romani Theologi Notæ.

(*a*) Privata auctoritate ſuccidere non licet; ſed recurrendum eſt ad Judicem, qui ſua id ſententia ſecundum legem decernat, juxta ea, quæ ſupra notavimus de Poſſeſſore agentes.

Digitized by Google

bona fide fecerit, ſatis erit reſtituere æquale
ejus pretium; Haunoldus *loc. cit. num.* 147.
Illſung. *loc. cit. num.* 272. Sporer *loc. cit. num.*
68 228. & alii. Sic etiam jure Acceſſionis pictu-
ra vilior quam tabula valde pretioſa, ut ar-
gentea, in acceſſionem tabulæ venit, & tabu-
la picta ad ſuum primum dominum ſpectat,
ſoluto tamen pretio picturæ ipſi pictori, ſi bo-
na fide pinxit, alias de jure nihil. Sic pariter
ſi picturam cuicumque rei, quamvis viliori,
quis adjiciat ornandi cauſa, ut ſi ſuper alte-
rius menſa pingatur Ver, Æſtas, Autumnus,
pictura menſæ cedet, quia ejus gratia facta
eſt, ut ornatior compareat, & ſic de ſimili-
bus; Paul. Juriſconſ. *l. 23. §. 3. ff. de rei vin-
dicat.* Layman *loco cit. n.* 21. Sporer *loc. cit.*
69 *num.* 227. & alii. Si autem pictura pretioſior
ſit quam tabula, ut plerumque accidit, tunc
tabula cedit picturæ, quia quod minus prin-
cipale eſt, ſequi debet id, quod eſt principa-
lius; *Inſtitut. de rer. diviſ.* §. 34. ibi: *Ridi-
culum eſt enim, inquit Juſtinianus, picturam A-
pellis, vel Parrhaſii in acceſſionem viliſſimæ ta-
bulæ cedere.* Adeſt tamen obligatio reſtituendi
Domino pretium tabulæ; Layman *loco cit. n.*
21. Sporer *loc. cit. n.* 227. & alii.
70 Jure gentium acquiritur rerum Dominium
71 etiam per *Confuſionem*, & *Admixtionem*. Con-
fuſio eſt, qua res unius rei alterius ita con-
jungitur, ut non poſſit diſcerni pars unius a
parte alterius, ut v. g. cum vinum unius mi-
ſcetur cum vino alterius. *Eſt in re communi.*
72 Admixtio eſt, qua res unius ita conjungitur
rei alterius, ut poſſit phyſice pars unius aſſi-
gnari, quamvis non poſſit faciliter dignoſci,
ut cum triticum, aut pecunia unius miſceatur
cum tritico, aut pecunia alterius. *Eſt etiam*
73 *in re communi.* Ubi vides, quod Admixtio in
hoc differt a Confuſione, quod in Admixtio-
ne corpora ſeparata inter ſe manent ſecundum
ſubſtantiam, quodlibet enim granum unius ma-
net diſtinctum a grano alterius, & de ſingu-
lis verum eſt dicere hoc granum non fuit
utriuſque, licet nunc propter ſimilitudinem di-
ſcernere non poſſimus, cujus fuerit. In *Con-
fuſione* vero corpora non manent ſeparata, ſed
in unum coeunt; vinum enim unius ita con-
funditur cum vino alterius, ut facta confuſio-
ne nulla pars aſſignari poſſit, quæ non habeat
aliquid de utroque, §. *Quod ſi frumentum*, *In-
ſtitut. de rer. diviſ.* Ad dignoſcendum ad quem
in Confuſione, & admixtione rerum ſpectet
earum Dominium, traduntur ſequentes regulæ.
74 Prima regula pro Confuſione eſt, quod ſi
duorum Dominorum materiæ utriuſque conſen-
ſu, vel utroque inſcio, aut caſu confuſæ ſint,
totum corpus, aut conflatum ex ipſis, eſt divi-
dendum pro rata; *Inſtitut. de rer. diviſ.* §. *Si
duorum* 27. Secunda eſt, quod ſi uno ſolo vo-
lente, altero nolente, aut neſciente, materia 75
utriuſque confuſa ſit, Dominium totius con-
flati erit illius, qui poſuit operam, & majo-
rem partem materiæ; & ratio eſt, quia major
pars trahit ad ſe minorem, ſecundum *l.* 23.
§. 4. *ff. de rei vindicat. & ex reg.* 42. *Juris
in 6. Acceſſorium naturam ſequi congruit princi-
palis.* Remanet tamen obligatio reddendi æſti-
mationem pretii materiæ illius. Sic pariformi- 76
ter prima regula pro *Admixtione* eſt, quod ſi
ſpecies duorum Dominorum v. g. frumenta ex
utriuſque voluntate miſceantur, talis cumulus
efficitur utrique communis, quia ex conſenſu
utriuſque ſingula v. gr. grana, quæ cujuſque
propria fuerant, mutuo communicantur: *In-
ſtitut. de rer. diviſ.* §. *Quod ſi frumentum.* Se-
cunda eſt, quod ſi caſu ea commixtio facta 77
ſit, aut unus miſcuerit ſine alterius conſenſu,
talis cumulus non fit communis, quia ſingula
corpora in ſua ſubſtantia durant, ac proinde
ſi ab alterutro tantum totum frumentum deti-
neatur, competere alteri actionem in rem pro
modo cujuſque frumenti: unde Judex arbitra-
ri debebit, quale cujuſque frumentum fuerit,
ut videat quid ſingulis ex illo cumulo debea-
tur; *Inſtitut. de rer. diviſ. cit.* §. *Quod ſi fru-
mentum.*
Pro acquirendo tamen Dominio alienæ pe- 78
cuniæ per admixtionem cum propria, ſpecia-
le quid videtur ſtatutum *in l. Si alieni nummi*
78. *de ſolutionibus*, ubi ſic habetur: *Si alieni
nummi inſcio, vel invito Domino, ſoluti ſunt,
manent ejus, cujus fuerunt;* (intellige antequam
admixti fuerint cum propriis) *ſi mixti eſſent,
ita, ut diſcerni non poſſint, ejus fieri, qui acce-
pit, in libris Gaii ſcriptum eſt, ita ut actio
Domino cum eo, qui dediſſet, furti competeret.*
Ubi ut vides determinatur, quod pecunia, et-
iam inſcio, vel invito Domino cum alia ad-
mixta, tranſeat in Dominium alterius volentis
totam habere, ut ſuam, quod in ſimili de
frumento expreſſe negare videtur Juſtinianus
in cit. §. *Quod ſi frumentum*, *Inſtitut. de rer.
diviſ.* Hinc non parum laborant Doctores in
aſſignanda diſparitate, & ratione, quare pe-
cunia, etiam inſcio, vel invito Domino com-
mixta, tranſeat in Dominium accipientis poſt
commixtionem, & non ſic grana frumenti,
& alia mixtilia. Congruentia tamen eſſe po-
teſt, quia majus periculum eſt in nummis,
qui ſunt in quotidianis commerciis, unde mul-
tæ

Digitized by Google

tæ difficultates oriri poſſent, ſi eorum Dominium, quando miſcentur, maneret ita incertum. Tum quia nummi a publica æſtimatione ſuum habent valorem, atque ſtatim ac expenduntur, & commiſcentur, intelliguntur conſumpti, quia ut dicit Gloſſa *in citat. l. Si alieni nummi*, eorum mixtio habet vim conſumptionis; non ſic autem de granis frumenti aliis permixtis, & hujuſmodi mixtilibus; & ſic tenet una Doctorum ſententia.

79 Alia autem Doctorum ſententia communior, & probabilior tenet, pro acquirendo rerum Dominio per *Admixtionem* eamdem eſſe rationem de pecunia, & de frumento mixto, & hujuſmodi mixtilibus, & pro diſcernendo ad quem ſpectet Dominium pecuniæ, frumenti, aut alterius ſimilis mixtilis, quando mixtio facta eſt uno volente, & altero nolente, aut neſcien-
80 te, tradit ſequentes regulas. Prima eſt, quod qui rem alienam quamcumque admiſcuit ſuæ in quacumque quantitate, habens præſumptam, vel expreſſam voluntatem non acquirendi Dominium partis admixtæ, non acquirit Dominium totius cumuli, ſed pars admixta remanet adhuc ſub Dominio ſui priſtini Domini; & tunc quia nequeunt diſcerni, quæ partes ſint unius, & quæ alterius, ſpectat ad Judicem dare ſingulis ex illo cumulo, quod eis pro rata competit: colligitur ex §. *Quod ſi frumentum*, *Inſtitut. de rer. diviſ.* Er ratio eſt, quia Dom. non acquiritur ſine voluntate acquirendi, & nunc præſumitur talem admiſcentem alienam rem, vel pecuniam cum ſua, non habere voluntatem acquirendi ejus Dominium, adeoque per meram admixtionem ipſe admiſcens non acquirit rei admixtæ Dominium; aliter ſequeretur, quod ſi aliquis amicus det alicui Religioſo rem, ſeu pecuniam cuſtodiendam, & ipſe Religioſus cum ſua conjungat, & miſceat, ut utramque ſimul ſub clave æquali cura cuſtodiat, peccet contra votum paupertatis, ſi hanc mixtionem abſque licentia ſui Prælati faciat, quia per mixtionem acquirit de novo Dominium illius novæ pecuniæ, quam acquiſitionem facere non poteſt abſque licentia Prælati: Hoc autem durum videtur, & contra praxim, ac ſenſum communem: nemo enim putat, ſe magis indigere licentia ad cuſtodiendam illam pecuniam ſimul cum ſua, quam ad cuſtodiendam in loco ſeparato, adeoque non perdit antiquus Dominus Dominium ſuæ pecuniæ, eo ipſo quod ab alio cum ſua admiſceatur, ut recte Lugo *loc. c. n.* 162. Nec contradicit *c. l. Si alieni nummi*, quia ut obſervat Sporer *l. c. n.* 146. loquitur in caſu Regulæ immediate ſequentis.

Secunda igitur Regula eſt, quod qui rem 81
alienam, ſeu pecuniam, ſeu frumentum, ſeu aliud quid ſimile miſcuit rei ſuæ majoris quantitatis, habens expreſſam, vel implicitam ſaltem voluntatem acquirendi Dominium totius cumuli, re ipſa acquirit Dominium totius cumuli, ſi nimirum partes commixtæ amplius diſcerni nequeant, prout ſemper ſupponitur; Et in hoc ſenſu intelligenda & accipienda eſt *c. l. Si alieni nummi*, quæ Lex dicit quidem per admixtionem cum ſua pecunia fieri etiam ſuam pecuniam alienam, etiam furtivam, quæ ipſi miſcenti pro ſolutione debiti data fuit; at tunc, ut conſtat, adeſt pro acquirendo tali Dominio voluntas, ſeu intentio ipſius miſcentis, qui ea voluntate, ſeu intentione pecuniam alienam etiam furtivam pro ſolutione debiti acceptam, commiſcet ſuæ indiſcernibiliter, ut ſic totum cumulum tanquam ſuum poſſideat, quia voluntate, ſeu intentione poſita dicimus per admixtionem acquiri Dominium cujuſcumque rei admixtæ. Sic Lugo *loc. c. n.* 167. Sporer *loc. c.*
n. 247. & alii. Hinc qui pecuniam vel quam- 82
vis rem alienam ab ipſo furatam, vel ab alio fure mala fide acceptam ita cum propria commiſcuit, ut diſcerni amplius nequeat, acquirit totius cumuli Dominium; At remanet cum obligatione reſarciendi totum damnum Domino pecuniæ; quia licet res alterius per admixtionem cum ſua tranſierit in Dominium admiſcentis, ita ut non teneatur eam reſtituere in individuo, teneretur tamen reſtituere æquivalens, uti quando rem alterius conſumpſit. Sic Lugo *loc. cit. num.* 172. Sporer *loc. c.* & alii.
Qui vero pecuniam furtivam accepit bona fide 83
in ſolutionem alicujus debiti v. gr. ut pretium pro merce vendita, & ſic bona fide cum ſua pecunia commiſcuit, poſtea comparente Domino pecuniæ ad nihil tenetur. Non enim ratione injuſtæ acceptionis, cum bona fide acceperit, neque ratione rei acceptæ, quia res accepta jam per admixtionem moraliter conſumpta eſt, & perinde ſe habet, ac ſi expendiſſet: nec denique tenetur quantum factus eſt ditior, cum ea occaſione nil prorſus acquiſierit lucri, ſed habeat ſolum quod ſibi alias debebatur, & in hoc potiſſimum caſu loquitur dicta Lex *Si alieni nummi*, *ff. de ſolutionibus*.
Qui autem pecuniam furtivam bona fide acce- 84
pit gratis, vel lucrative v. gr. ex donatione, Legato &c. ita commiſceat cum ſua, acquirit quidem Dominium ipſius, ita ut non teneatur eam reſtituere in individuo, ſed tenetur Domino reſtituere in æquivalente, quia ex pecunia aliena factus eſt ditior, quo ad illud augmen-

mentum, adeoque debet ea de cauſſa reſtituere domino pecuniæ totum illud augmentum pecuniæ, quod habet: Sic Lugo *l. c. n.* 254. & alii paſſim.

85 Jure gentium acquiritur rerum Dominium etiam per *Fructuum perceptionem;* poſſeſſor enim bonæ fidei Jure gentium fructus facit ſuos, nec eos conſumptos tenetur reſtituere vero domino, ſi is poſtmodum comparuerit, & fundum evicerit; Quamvis ſecus ſit de poſſeſſore malæ fidei, nam is etiam fructus perceptos cogitur reſtituere. Sic habetur expreſſe *in* §. *Si quis a non Domino, Inſtit. de rer. div.* ibi: *Si quis a non Domino, quem Dominum eſſe credebat, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliave qualibet juſta cauſſa, æque bona fide acceperit; naturali ratione placuit fructus, quos percepit, ejus eſſe pro cultura, & cura; Et ideo ſi poſtea Dominus ſupervenerit, & fundum vindicet, de fructibus ab eo conſumptis agere non poteſt; Ei vero, qui alienum fundum ſciens poſſederit, non id conceſſum eſt, itaque cum fundo etiam fructus, qui conſumpti ſunt, cogitur reſtituere.*

86 Hactenus egimus de rerum Dominio, quod acquiritur jure naturali, ſeu gentium; nunc hic reſtaret agendum de rerum Dominio, quod acquiritur Jure Civili, atque Canonico, & de rerum Dominio, quod acquiritur Jure particulari privati alicujus contractus, ſeu conventionis. At quia rerum Dominium, quod acquiritur Jure Civili, atque Canonico, contingit potiſſimum mediante Præſcriptione, atque Uſucapione, utpote quæ ad magis conſervandam pacificam hominum converſationem, præcludendaſque infinitas lites, per Leges tum Civiles, tum Eccleſiaſticas fuit introducta, & conſtituta; Ideo de hoc modo acquirendi rerum Dominium Jure Civili, atque Can. agetur ſub dicto verbo *Præſcriptio*, ſeu *Uſucapio*.

87 Vide ibi. Et quia rerum Dominium, quod acquiritur Jure particulari privati alicujus contractus, ſeu Conventionis, contingit per varios ſpeciales contractus, ſeu conventiones, uti per emptionem, donationem, & hujuſmodi; ideo de hoc modo acquirendi rerum Dominium Jure particulari privati alicujus contractus, ſeu conventionis, agetur ſub dictis verbis *Emptio*, *Donatio*, & hujuſmodi. Vide ibi.

Additiones ex aliena manu.

88 Modi, quibus olim Dominium privatum inductum eſt, & poteſt etiamnum induci, in originarios & derivatos non male dividi queunt. Primi ſunt *occupatio & acceſſio*. Secundi vero *diviſio*, *ceſſio*, & *traditio*. At de ſingulis hiſce 89
modis agere non eſt hujus loci. Adiſis Genuenſ. *de Princip. Leg. Natur. cap.* 5. *ſer. per tot.* tum etiam Samuel Coccei *diſſert. proœm. ad Grot.* 12. *cap.* 3. *a* §. 251. *ad plur. ſequ.* qui & de modis, quibus Dominium amittitur, agit.

DONATIO.

Articulus I.

Donatio quo ad ejus naturam, diviſionem, & effectum.

SUMMARIUM.

1 *Donatio unde dicta, & quomodo definienda ſit*, ad num. 2.

3 *Donationis quot diviſiones & quæ*, ad n. 9.

10 *Donationis inter vivos, & mortis cauſa, definitio clarior atque accuratior*, ad num. 11.

12 *Donatio cauſa mortis quot & quibus modis, ac quo tempore fieri poſſit*, ad num. 13.

14 *Quot & quibus de cauſis eadem expiret*, ad num. 18.

19 *In quibus potiſſimum differat a Donatione inter vivos*, ad num. 21.

22 *Quæ requirantur ad utriuſque Donationis valorem*, ad num. 25.

26 *Donatio facta Eccleſiæ utrum obliget, quamvis non acceptata.*

27 *Quæ Donationes non inſinuatæ apud Judicem irritentur, quæ vero non*; ad n. 37.

38 *An poſſit Donatio legis præſcriptum excedens tuta conſcientia retineri.*

39 *Donatio verbalis utrum & quando obliget Donatorem; contra quem an detur actio & qualis*; ad num. 43.

44 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu.*

Donatio ex etymologia nominis teſte Juriſconſulto *in l. Senatus* 35. §. 1. *ff. de mortis* 1
cauſa donationibus, dicitur a dono, quaſi *doni* 2
datio. Donatio bene deſcribitur a Soto *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. §. *Secundo poteſt*, dicendo: *Donatio eſt datio mere liberalis*; ſeu ut alii loquuntur, Donatio eſt *translatio Dominii alicujus rei per actum mere liberalem in alium facta*. Et ut communiter definiri ſolet apud Hoſtien. *in ſumm. de donation.* & ab Abbate *ad rubr.* *de*

Digitized by Google

de donat. Donatio eſt rei licitæ (ideſt donari
non prohibitæ) *nullo jure cogente*, *ex mera li-
beralitate facta collatio*, *ſeu datio*, & ſic colli-
gitur *ex l. Donare 29. de donation.*, *& l. Do-
nari 82. ff. de Reg. Jur.*
3 Donatio dividitur primo in donationem ver-
balem , & in donationem realem . Donatio
verbalis, quæ donatio imperfecta dicitur , eſt
illa, qua quis per verba da præſenti jam actu
donat rem alteri, ſed actu aam rem ipſi non
tradit, utpota forſan abſentl, vel donauti ad
tempus adhuc neceſſaria ; ut cum dico v. gr.
dono tibi hunc librum, illum equum ; ſed quia
val equus eſt abſans , & liber adhuc pro ali-
quo tempore eſt mihi neceſſarius , non tradi-
tur actu , & per hoc remanet donatio imper-
fecta, ex quo non conveniat ai dicta definitio
deſumpta *ex Jure l. donare 29. de donationibus* ;
& leg. donari 28. ff. de regulis juris ; non enim
eſt *datio* ſeu *collatio* ut loquitur ipſa definitio.
4 Donatio realis , quæ donatio perfecta dici-
tur, eſt Illa, qua donans rem alteri, & actu
donat , & ſimul in effectu tradit , ut cum
dico : duno tibi hunc librum , & actu ipſum
tibi trado, & per hoc redditur donatio perfe-
cta, quia rei donatæ dominium, ſeu jus in re
perfectum naturalitar, civiliter , & ſimul le-
gitima poſſeſſio traditur actu donatario a Do-
natore, uti exigit deſumpta ex citatis juribus
definitio.
5 Secundo, dividitur In donationem mare gra-
tuitam, ſeu liberalem, & in donationem remu-
neratoriam. Donatio mere gratuita , ſeu libe-
ralis eſt illa , quæ fit ſecluſa omni prorſus
obligatione tam juſtitiæ , quam gratitudinis
ex parte donantis, & abſque ullo merito do-
natarii, ſed tota quanta fundatur in liberali-
6 tate donantis. Donatio remuneratoria eſt illa,
quæ fit ex aliqua obligatione non quidem juſti-
tiæ, ſed gratitudinls ex parte dantis ob præce-
dentia merita donatarii, ideſt ad remunerandum
aliquod beneficium a donatario acceptum , &
hæc impropria eſt donatio ; Unde a vera, &
propria donatione excluditur illa , quam quis
facit Magiſtro ſuo, cum ſit potius remunera-
tio obſequii, & officii, quam liberalis datio,
7 *l. Aquilinus 27. ff. de donationibus* . Tertio ,
dividitur in donationem puram , ſeu abſolu-
tam, & in donationem non puram, ſeu con-
ditionatam . Donatio pura , ſeu abſuluta eſt
illa, qua aliquid ſimpliciter abſque ulla limi-
8 tatione, vel conditione donatur. Donatio non
pura , ſeu conditionata eſt illa , qua aliquid
ſimpliciter donatur ſub certa aliqua conditio-
ne , ut dono tibi hunc equum, ſi hoc, vel
illud facias ; & hæc etiam non dicitur pro-
prie donatio , quia donatio propria debet eſſe
facta propter ſolam , & meram liberalitatem
donantis ; *l. 1. ff. de donationibus*.
Quarto , dividitur in donationem inter vi- 9
vos , & donationem mortis cauſa . Utraque
hæc donatio ſic definitur *in jure l. 1. Senatus*,
§. 2. ff. de mortis cauſa donationibus ; Donatio
inter vivos aſt , *cum is* , *qui donat* , *mavult
habere illum* , *cui donat*, *quam ſe* ; Donatio
mortis cauſa aſt, *cum habere quis ſe mavult* ,
quam eum, *cui donat* ; *magiſque eum* , *cui do-
nat* , *quam hæredem ſuum*. Optimæ quidem de-
finitiunes; ſed quia obſcuræ , ſic clarius dan-
tur. Donatio igitur *inter vivos* eſt , quæ ſine 10
mentione, cognitione , aut ſuſpiciona mortis
fit, vel fieri poteſt; *§. Aliæ autem 2. Inſtitut.
de donationibus* ; Toties enim cenſetur donatio
inter vivos , quoties abſolute quis donat actu
aliquid altari abſque ulla mentiune , vel ſuſpi-
cione mortis ſuæ , aut ſine omni ſimili addi-
to, ſive tunc ſit ſanus, ſive ægrotus, ac mo-
ribundus, etiam in ipſo teſtamento, vel codi-
cillo, dummodo animus ſit jam ſtatim trans-
ferendi dominium in donatarium acceptantem
par ſe , vel per alium legitime ſuas vices ge-
rentem, quia etiam infirmus, vel in periculo
mortis conſtitutus vere donare poteſt *inter vi-
vos* ; ſi enim aliunde non expreſſit , *inter vi-
vos* donavit , ut ex Molina & aliis recte ob-
ſervat Tambur. *lib. 9. tract. 10. de donat. c. 2.
§. 1. num. 9. arg. l. Seja 42. §. 1. ad fin. ff. de
donat.* Donatio mortis cauſa eſt illa , *quæ in-* 11
tuitu mortis, *& expreſſa cum mentione ejuſdem
fit*, ut colligitur *ex §. 1. Inſtitut. de donat.* ubi
ſic dicitur : *Mortis cauſa donatio eſt*, *quæ pro-
pter mortis fit ſuſpicionem* . Dicitur autem no-
tanter *cum expreſſa mentione mortis*, quia quan-
do nulla fit mentio murtis, præſumitur *dona-
tio inter vivos*, etiamſi interne Intuitu mortis
donare Intenderit , ipſamque donationem in
ſummo mortis periculo fecerit donator , ut
tenet communis Doctorum ; *arg. cit. l. Se-
ja 42. §. 1. ff. de donationibus*. Hinc pro ex-
emplo infertur, quod ſi Petrus v. g. in mor-
tis articulo conſtitutus , dicat abſolute ſine
ullo addito , dono Paulo centum hos au-
reos , illum equum , & hujuſmodi , *iſta eſt
donatio inter vivos* , quia nulla fit mentio
mortis . Si vero Petrus dicat , quia video
me brevi moriturum , vel quia omnes morie-
mur , vel quia & ego aliquando mori de-
beo , dono Paulo centum aureos , meum e-
quum , & hujuſmodi , iſta eſt *donatio mortis
cauſa* , quia ob expreſſam mortis mentionem
clare

Digitized by Google

clare patet, donantem intuitu & conſideratio-
ne mortis donaſſe.
12 Donatio mortis cauſa poteſt fieri tribus mo-
dis, qui referuntur *l. 2. ff. de mortis cauſa do-
nationibus*, ibi: *Tres eſſe ſpecies mortis cauſa
donationum, Julianus ait; Una cum quis nul-
lo præſentis periculi metu conterritus, ſed ſola
cogitatione mortalitatis donat. Aliam eſſe ſpe-
ciem mortis cauſa donationum, ait, cum quis
imminente periculo commotus ita donat, ut ſta-
tim fiat accipientis. Tertium eſſe genus dona-
tionis, ſi quis periculo metus non ſic donet,
ut ſtatim fiat accipientis, ſed tunc demum cum
13 mors fuerit ſecuta*. Ubi vides, quod dona-
tio mortis cauſa fieri poteſt non tantum in
evidenti, & præſenti, ſed & in futuro mor-
tis periculo, & io quavis infirmitate; Immo
etiam tempore perfectæ ſanitatis, dummodo
intuitu mortis fiat, & mentio mortis ex-
preſſa habeatur; ut tenet communis Docto-
rum per mox *cit. l. 2. ff. de mortis cauſa do-
nat. & per l. Senatus 35. §. 4. ff. eod.* ubi ſic
habetur: *Mortis cauſa donatio fit multis modis.
Alias extra ſuſpicionem ullius periculi a ſano,
& in bona valetudine poſito: cui ex humana
ſorte mortis cogitatio eſt; Alias ex metu mortis,
aut ex præſenti vitæ periculo, aut futuro: ſiqui-
dem terra, marique, tam in pace, quam in bel-
lo, tam domi, quam militiæ multis generibus
periculum mortis metui poteſt.*
14 Donatio mortis cauſa expirat, ſeu tacite
revocatur quatuor modis, ut deſumitur ex §.
15 1. *Inſtitut. de donationibus*. Primo expirat ipſo
jure, cum ceſſat infirmitas, ſeu mortis peri-
culum, occaſione, & intuitu cujus dona-
tio facta eſt, *cit. §. 1. Inſtit. de donat.* ibi:
*Sin autem ſupervixiſſet is, qui donavit, reci-
16 peret*. Secundo expirat ipſo jure, cum dona-
tarius moritur ante donatorem, *cit. §. 1.
Iſtitut. de donat.* ibi: *Aut prior deceſſerit, cui do-
navit*; concordat *l. Si vir uxori, §. uxor viro, ff.
17 de donat. inter vir. & uxor.* Tertio ceſſat ipſo
jure, cum Donatorem pœnitet donationis fa-
ctæ, *cit. §. 1. Inſtit. de donat.* ibi: *Vel ſi eum
18 donationis pœnituiſſet*. Quarto ceſſat ipſo jure,
cum donator pœna capitis afficitur; *l. Si ali-
quis 7. ff. de donat.* ibi: *Si aliquis mortis cau-
ſa donaverit, & pœna fuerit capitis affectus,
removetur donatio ut imperfecta, quamvis cæte-
ræ donationes ſine ſuſpicione pœnæ factæ va-
leant.*
19 Donatio mortis cauſa differt a donatione in-
ter vivos potiſſimum in tribus. Primo, quod
donatio inter vivos ſemel rite facta ex ſe, &
rebus immutatis eſt irrevocabilis, ſtatimque
transfert dominium irrevocabiliter, *l. final.
Cod. de revocat. donat.* Non ſic autem dona-
tio mortis cauſa, quæ ante donantis mortem
firma non eſt, quia ſemper vel donantis pœ-
nitudine, vel propter donatarii prævenientem
mortem, vel aliquo alio ex mox dictis modis
extingui poteſt, ut habetur *l. ff. de donat.*,
ibi: *Non videtur perfecta donatio mortis cauſa
facta, antequam mors* Donatarii *inſequatur*, &
d. §. 1. de donatione per adductos textus *nu-
mero antecedenti*. Secundo, quod donatio mor- 20
tis cauſa evaneſcat moriente ante donatorem
donatario, nec tranſmittatur in hoc caſu ad
hæredes, *cit. §. 1. de donationib.* Secus in do-
natione inter vivos. Tertio, quod ad donatio- 21
nem inter vivos quingentos ſolidos excedentem
requiratur inſinuatio apud Judicem; *arg. §.
Aliæ autem 2. Inſtitut. de donation.* Non ſic au-
tem ad donationem mortis cauſa, *l. fin. C.
de donat. mortis cauſa*.
Ad valorem Donationis ſive inter vivos, ſive 22
mortis cauſa requiritur voluntas, & animus
donandi ex parte donantis, & acceptatio ex
parte donatarii, *l. In omnibus 55. ff. de obli-
gat. & act. l. Abſente 10. ff. de donat.* Volun- 23
tas, & animus donandi in donatore ſufficit
quod manifeſtetur aliquo modo, ſive oretenus
ſive in ſcripris, ſive præſenti, ſive abſenti fiat,
*arg. l. Nec ambigi 6. ac l. Si aliquid 13. Cod.
de donat.* Sic etiam acceptatio ſufficit quod fiat 24
a Donatario ſive ſcripris, ſive verbis, ſive ſo-
lis ſignis. Immo ſi quis donat præſenti, iſque 25
tacet, conſentire, & acceptare videtur, ut
docet Julius Clarus *lib. 4. §. Donat. qu. 14.
num. 5.* Pirhing. *l. 3. decretal. tit. 24. num. 2.*
Engel *ibid. num. 2.* Reiffenſtuel *ibid. num.
11.* & communis aliorum, *arg. Reg. 43. juris
in 6.* ibi: *Qui tacet, conſentire videtur*. Do- 26
natio facta Eccleſiæ, vel alteri piæ cauſæ,
ſtatim obligat, quamvis a Rectore, vel Ad-
miniſtratore Eccleſiæ, vel cauſæ piæ abſente
nondum ſit acceptata; Barboſa *l. 2. juris Ec-
cleſ. cap. 13. 29. num.* Tiraquell. *de privileg.
piæ cauſæ, privileg. 115.* Engel *l. c. n. 21.* Reif-
fenſtuel *l. c. n. 12.* Abbas, Molina, & alii paſ-
ſim; & ratio eſt, quia quod donatur, vel pro-
mittitur Eccleſiæ, aut alteri piæ cauſæ, cenſe-
tur donatum, aut promiſſum ipſi Deo; *argum.
cap. Nulli liceat 3. cauſ. 12. quæſt. 2.* Deus au-
tem ubique præſens & acceptans eſt.
Donatio excedens quingentos ſolidos inſinua- 27
ri debet apud Judicem; ideſt debet donator de-
clarare, & manifeſtare Judici ſe id donare, &
ab ipſo petere, ut inſtrumentum conficiatur, &
in Acta redigatur, §. *Aliæ autem 2. Inſtitut.*
de

Digitized by Google

de donat. Quamvis enim olim donatio excedens ducentos, & poſtea trecentos ſolidos inſinuationem requiſierit; *l. Sancimus* 34. *& l. penult. in fin. ff. de donat.* tamen hodie, ſi quingentos ſolidos non excedat, non jubetur inſinuari apud Judicem, textu claro *in d. §. Aliæ*
28 *autem*. Et ſi donatio excedens qoingentos ſolidos non inſinuetur apud Judicem, invalida eſt; *cit. §. Aliæ autem* 2. *Inſtitut. de donat. & arg. l. Sancimus* 34. *& l. penul. in fin. ff. de*
29 *donat.* Talis autem omiſſa inſinuatio non invalidat totam donationem, ſed tantom quo ad exceſſum ſupra quingentos ſolidos, quia in iis, quæ dividi poſſunt, *Utile non debet per inutile vitiari*, ut habet præciſe *Regul.* 37. *juris in* 6. *& l. Si ſponſus §.* 2. *de donat. inter*
30 *vir. & uxor.* Solidus autem in Jure pro aureo accipitur, ut conſtat *ex l. fin.* junct. Gloſſa *verb. Aureus*, *ff. de in jus vocando*, & notat Gloſſa 1. *in cap. Placuit* 1. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. & antiquitus ſeptuaginta duo ſolidi unam libram aurei conſtituebant, ut patet ex *l. Quotieſcumque* 5. *Cod. de ſuſceptoribus l.* 10. & ibidem notant Gloſſa, Bartol. Ancharanus & alii. Unde qoingenti ſolidi circiter 700. aureos italicos, ſeu ſcota, vel ſecundum alios 800. conficiebant; Julius Clarus *l.* 4. *§. Donatio q.* 14. *n.* 1. Laymao *lib.* 3. *de juſtitia tract.* 4. *cap.* 12. *n.* 15, Rebell. *part.* 1. *l.* 28. *quæſt.* 6. *n.* 5. Everard. *tit.* 1. *conſil.* 19. *num.* 32. Pirhing *l.* 3. *decretal. tit.* 24. *n.* 5. Reiffenſtuel ib. *num.* 15. Hodie vero ſecundum generalem, & paſſim receptam conſuetudinem per ſolidum intelligitur aureus Hungaricus, ſeu apud nos Ducatus, qui veteri illi ſolido, ſeu aureo ſuffectus eſt, ita ut quæ de ſolido in Jure Civili ſtatuta ſunt, ad noſtratem aureum, ſeu Ducatum referenda ſint; Myſinger. *in §. Aliæ autem* 2. *Inſtit. de Donationibus*, Schmid. *ibid.* 24. Pithing *loco cit. n.* 5. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 15. & alii.

31 Dantur tamen plures donationes, quæ licet excedant quingentos ſolidos, valent abſque inſinuatione. Primo, valet abſque inſinuatione donatio facta alicui pro reparatione ædium ſuarum, quæ ruina, vel incendio conſumptæ ſunt;
32 *l. penult. §. eandemque, Cod. de donat.* vel pro redemptione captivorum; *cit. l. penul. in princip.* Secundo, valet abſque inſinuatione in utroque foro, conſcientiæ ſcilicet, & externo, Donatio facta in quacomque quantitate Eccleſiæ, Monaſterio, vel alteri pio loco, vel ad quamlibet cauſam piam; Julius Clarus *lib.* 4. *§. Donatio quæſt.* 77. *num.* 1. Pirhing *loco. cit. n.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 16. cum communiori Canoniſtarum, & Theologor. *arg. cap.* 19. *Matth.* ibi: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus*. Nec obſtat, quod *in l. Illud* 19. *Cod. de SS. Eccleſiis*, *& in l. Sancimus* 24. *§. Alias vero*, *Cod. de donationibus*, irritentur donationes factæ ad pias cauſas ultra qoingentos ſolidos; Nam ultra quam quod dictæ leges civiles videntur ſublatæ, & correctæ ab ipſomet Jure Civili; *cit. l.* 34. *de Donat.* ibi: *Exceptis donationibus, quæ in cauſas piiſſimas procedunt*, *& l.* 36. *Cod. eod.* Cauſæ piæ non ſubjacent diſpoſitioni Juris civilis; *arg. cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de conſtitutionib.* ibi: *Nos attendentes, quod Laicis etiam Religioſis ſuper Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi; a quibus ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum*; ſed ipſæ cauſæ piæ debent judicari ſecondum Sacros Canones, textu expreſſo *in cap. Relatum* 11. *de teſtamentis*, ibi: *Relatum eſt, quod cum veſtrum examen ſuper relictis Eccleſiæ deducitur, vos niſi ſeptem, vel quinque idonei teſtes intervenerint, inde poſtponitis judicare*, & Infra: *Mandamus quatenus, cum aliqua cauſa talis ad veſtrum fuerit examen deducta, eam non ſecundum leges, ſed ſecundum decretorum ſtatuta tractetis, tribus, aut duobus legitimis teſtibus requiſitis, quoniam ſcriptum eſt: in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum*.

Tertio, valet abſque inſinuatione donatio 33
remuneratoria beneficiorum, vel obſequiorum; quia non eſt vera donatio, ut colligitur *ex l. Aquilinus*. 27. juncta Gloſſa *verb. Non meram*, *& l. penult. §. Si quis*, *ff. de donationib.* Attendendum tamen eſt, ne donatio remunera- 34
toria excedat nimis merita donatarii, qoia quo ad illum exceſſum eſſet inſinuanda, cum quoad talem exceſſum non eſſet remuneratoria, ſed mere liberalis, quæ debet inſinuari; *l. Sancimus* 34. *l. penult. in fin. Cod. de donat. & cit. §. Aliæ autem* 2. *Inſtitut. eod.* Et ſic tenet Clarus *loc. cit. quæſt.* 3. *num.* 3. *&* 4. Pirhing *loc. cit. n.* 6. Azorius *part.* 3. *lib.* 9. *de donat. cap.* 6. *quæſt.* 4. & communis aliorum. Et ge- 35
neraliter loquendo omnis donatio, quæ fit ob aliquam cauſam, v. gr. ad militiam, ad ſtudia, ad nuptias, & hujuſmodi, non indiget inſinuatione; *l. Hoc. jure* 19. *§. Labeo*, *& §. ſed & hæc*, *ff. de donat.* & ratio eſt, quia talis donatio propter ſimiles cauſas facta, non eſt propria, & perfecta donatio; nam propria, &

perſecta donatio ſit ob meram liberalitatem ,
cit. l. 2. de donationib. & cum lex requirens
inſinuationem ſit odioſa , quippe reſtringens
liberam facultatem donandi , non eſt extenden-
da & amplianda ultra donationem propriam ,
& perſectam ; *arg. Regul. 15. Juris in 6.* ibi :
Odia reſtringi , & favores convenit ampliari . Ju-
lius Claros *loc. cit. qu. 16.* Pirhing *l. c. n. 6.*
Reiffenſtoel *loc. cit. n. 19.* & alii paſſim .
36 Quarto , valet abſqoe inſinoatione donatio
rerum mobilium quingentos ſolidos excedens ,
quam belli dux facit militibos tam ex ſuis bo-
nis , quam ex ſpoliis hoſtium ; ſive in ipſa bel-
li occupatione , ſive in quibuſcumque aliis lo-
cis , & temporibos ; *l. Si quis 36. §. 1. Cod.*
37 *de donationib.* Quinto , valet abſqoe inſinuatio-
ne donatio , qoam Princeps ſupremos facit pri-
vato ; *l. Sancimus 34. de donationib.* Aut pri-
vatos facit Principi Supremo ; *Authentic. imme-
diat. ſequent. Leg. 34. Cod. de donationib.*
38 Si ſit facta aliqua donatio ultra taxatos a
Lege qoingentos ſolidos , poteſt donatarius to-
ta conſcientia etiam exceſſum retinere , donec
a donante , vel ejos hærede repetatur , vel per
Judicis ſententiam reſcindatur donatio , quo ad
illom exceſſum ſupra taxatos quingentos ſoli-
dos ; non enim reddunt donatarium inhabilem
ad tetinendom , ſed tribuunt donatori poteſta-
tem pro arbitrio illam excedentem ſummam
reperendi ; unde donatarius tuta coſcientia re-
tinere poteſt exceſſum illom , donec repetatur ;
ſcienti enim , & volenti non fit injuria ; Mo-
lina *tract. 2. diſp. 378. num. ult.* Leſſius *l. 2.
cap. 18. n. 99.* Layman *loc. cit. cap. 12. n. 15.*
Pirhing *loc. cie. num. 7.* & alii .
39 Donatio hunc parit effectum , qood licet ſit
ſolum donatio verbalis , quæ abſque actuali
traditione rei donatæ ſit , obligat donatorem
ad tradendam rem donatam , ſi Donatio a do-
natario fuit acceptata ; textu expreſſo *in §.
Alias vero 2. Inſtiut. de donationib.* ibi : *Do-
nationes &c. etiamſi* (res donatæ) *non tra-
dantur , habent pleniſſimum , & perfectum ro-
bur , & traditionis neceſſitas incumbit donatori .*
40 Immo in caſu , quod donator nolit reddere rem
donatam , conceditur donatario actio contra
ipſum ad tradendam rem verbaliter donatam ;
41 *l. Si quis argentum 35. Cod. de donationib.* Do-
nator tamen , ſi actione conveniator ad tra-
dendam rem donatam , caſo quo ſolvendo to-
tom promiſſum , ſeu verbaliter donatum , ne-
queat alios creditores amplios ſolvere , vel ſe
honeſte ſuſtentare amplius noo poſtea , debet
prius debita aliis creditoribus , & poteſt neceſ-
ſaria propriæ ſuſteotationi deducere , textu ex-
preſſo *in l. Qui ex donatione 12. ff. de donatio-
nib.* ibi : *Qui ex donatione ſe obligavit , in quan-
tum facere poteſt , convenitur ; ſed enim id , quod
creditorib. debetur , erit detrahendum ;* concordat
l. Qui id 33. ff. eod. ibi : *Actione non in ſoli-
dum , ſed quantum facere poteſt , convenitur .* Si 42
autem donator ſit in mora tradendi rem do-
natam , non tenetor fructus ex re donata in-
terea perceptos donatario reſtituere , textu ex-
preſſo *in l. in ædibus 9. §. 1. ff. de donat.* ibi :
*Ex rebus donatis fructus percepti in rationem do-
nationis non computantur .* Neque tenetor ob di- 43
latam traditionem oſuras ſolvere , ot expreſſe
cavetor *l. Eum qui 22. ff. eodem* , ibi : *Eum
qui donationis cauſſa pecuniam , vel quid aliud
promiſit , de mora ſolutionis pecuniæ uſuras non
debere , ſummæ æquitatis eſt ;* Aliter duuatori
ſoa liberalitas nimis eſſet damnoſa . Tom quia
res domino ſuo fructificant ; ante traditionem
autem , donatarius nondom eſt domious rei do-
natæ , cum dominia rerum transferantor , uon
nodis pactis , ſed traditionibus ; *l. Traditioni-
bus 20. Cod. de Donationibus .*

Additiones ex aliena manu .

Donatio ex qoibos potius cauſa mortis quam 44
inter vivos dicenda ſit , tum an ſolemnitates
a Statoto inductæ quoad donationes reqoiran-
tur in donatione cauſa mortis ad ejus validi-
tatem , pleniſſime diſcotit Rota *in Nullius Ci-
vitellæ Immiſſionis 17. Junii 1748. cor. R. P.
D. Elephantut.*

Articulus II.

Donatio quo ad perſonas , quæ donare poſſunt , vel non , & in qua quantitate .

S U M M A R I U M .

1 *Donare generatim qui poſſint vel non* , ad nom. 2.
3 *Tutores ac Curatores an de bonis quæ adminiſtrant donare poſſint , vel eleemoſynas & remunerationes facere* , ad oum. 4.
5 *Uxor & Filiusfamilias an & de quibus donare poſſint* , ad uum. 6.
7 *Quod Pupillo & minorenni liceat circa Donationes , etiam invito Tutore ſeu Curatore* , ad num. 8.
9 *Utrum & quando valeat Donatio Patris facta filio* , ad num. 11.
12 *An Mater ſemper valide donet filiis ſuis .*

13 Do-

Digitized by Google

13 *Donationes inter Conjuges quando nullæ, & in quibus caſibus valituræ ſint*, ad n. 26
27 *Quibus de cauſis Donationes hujuſmodi revocari poſſint, & in dubium revocationis factæ quid agendum*, ad n. 29
30 *An Milites Focariis vel Concubinis donare poſſint.*
31 *Princeps Supremus quomodo donare poſſit vel debeat*, ad n. 32
33 *Clerici Beneficiati, Epiſcopi ac Eccleſiarum Prælati etiam Regulares, quas Donationes de bonis Eccleſiæ facere poſſint, & ad quos uſus*, ad n. 42
43 *Regulares vero non Superiores quando aliquam, & quando nullam facultatem donandi habeant de rebus Communitatis*, ad num. 45
46 *Quid a Jure præſcriptum ſit quoad quantitatem ac ſolemnitatem donandi*, ad n. 55
56 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu*, ad num. 62

1 DOnare poteſt omnis ratione utens, lege non prohibitus, habens plenum dominium, ſeu liberam adminiſtrationem rei ſuæ; quiſquis enim rei ſuæ moderator, atque arbiter exiſtit, ut dicitur *in l. In re mandata, Cod. Mandati.*
2 Donare autem non poteſt pupillus, minor, furioſus, amens, prodigus &c. quia per vulgaria Juris, & per communem Doctorum, omnes, qui adminiſtratione bonorum ſuorum ſunt privati, uti ſunt ſupradicti, etiam alienare, & donare ſine auctoritate Tutoris, vel Curatoris prohi-
3 bentur. Tutores, & Curatores non poſſunt donare aliquid de bonis, quæ adminiſtrant, textu expreſſo *in l. Contra Juris 28. §. fin. de pactis*, ibi: *Juliano placet, etiamſi maximam quis adminiſtrationem peculii habeat conceſſam, donandi jus eum non habere*; & concordat *l. Lucius* 46. §.
4 *fin. ff. de adminiſtrat. tutor.* Poſſunt tamen Tutores, & Curatores ad proportionem conditionis, & facultatum ſui Principalis facere proportionatas donationes remuneratorias pro meritis, & ſervitiis ſuo Principali collatis; ſicuti poſſunt facere illas donationes, & eleemoſynas, quæ pro more, & conſuetudine fieri ſolent ab aliis paris conditionis ſui Principalis; *l. Cum plures* 12. §. 3. *ff. de adminiſt. tutor. ac l. 13. ff. eod.* & eſt communis Doctorum ſententia.
5 Uxor poteſt libere donare, atque eleemoſynas facere de bonis ſuis paraphernalibus & de iis bonis, quæ extra bona communia dotalia aliunde acquirit, ut ex donatione, legato &c. ex opera, vel arte ad familiæ gubernationem non neceſſaria, nec nociva. Sic communis; reliqua vid. verb. *Bona art.* 4. ubi late de donationibus, & eleemoſynis, quas uxor facere poteſt vel non. Filius familias donare poteſt etiam 6
invito patre de ſuis bonis caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus, ipſa enim pertinent ad liberum ipſius dominium, & adminiſtrationem; *l. Si filius familias, ff. de donationib.* §. 6. ibi: *Cæterum qui habent caſtrenſe peculium, vel quaſi caſtrenſe, in ea conditione ſunt, ut donare, & mortis cauſa, & non mortis cauſa poſſint, cum teſtamenti factionem habeant, & l. 2. Caſtrenſi, ff. de peculio caſtrenſi, & eſt communis*; reliqua *vid. verb. Bona art.* 4. Pupillus & Minorennis, 7
ſi pubes ſit, etiam invito Tutore, vel Curatore, poteſt facere donationes, eleemoſynas, vel alios ſumptus moderatos pro ſua conditione, & facultate, prout aliis paris conditionis paſſim permitti ſolet; id enim exigit decentia ſtatus ſui. *Eſt communis* cum Molina *tom. 2. diſp.* 277. Si autem talis pupillus, & minorennis 8
profuſe, & exceſſive donet, vel expendat, peccat, quia agit contra præſcriptum ejus, cui tenetur obedire: Illi tamen, quibus talis donatio facta eſt, non tenentur ad reſtitutionem, donec donatum a Tutore, vel Curatore repetatur, vel ipſe donator petat reſtitutionem in integrum; Molina *tom. 2. diſ.* 224. 261. & 277. Leſſius *lib. 2. c. 18. dub. 11. n. 81.* Sporer *loco cit. n. 29.* & alii paſſim.

Pater ſi donet aliquid filio nondum emanci- 9
pato, ejus donatio eſt invalida, & pro arbitrio patris poteſt revocari; *leg. Cum de bonis 11. Cod. de donationib. & leg. 2. Cod. de inoff. donat.* Et ratio eſt, quia ut dicunt communiter Doctores, omne quod filius a patre acquirit, ad bona filii profectitia ſpectat, quorum bonorum quia pater eſt Dominus, non tam filio, quam ſibi donare cenſetur; filius enim quandiu eſt ſub poteſtate patris, reputatur veluti una perſona civilis cum patre. Ta- 10
lis autem donatio evadit ſtatim valida poſt mortem patris, quia tunc filius deſinit eſſe ſub poteſtate patris; Et ſic etiam poſt emancipationem filii, res prius donata ſtatim tranſit ad filium donatarium, ſi uſque ad emancipationem pater non revocavit donationem; *l. Donationes 31. §. 2. ff. de donat. & l. Sive emancipatis 77. Cod. eod.*

Dantur tamen aliqui caſus, in quibus do- 11
natio patris facta filio nondum emancipato ſtatim valet. Primo, cum pater donat aliquid filio ratione ſtudiorum, vel opificii addiſcendi; *l. 15. Cod. de neg. geſt.* Secundo, cum pater donat aliquid filio remunerationis gratia; *l. Cum pater 77. §. 25. ff. de Legat.* Tertio,

Digitized by Google

cum pater donat aliquid filio in dotem , vel ad matrimonium ; Quarto , cum pater donat bona mobilia filio ex cauſa militiæ , ad gradum , vel honorem adipiſcendum , quia ita donatum efficitur bonum caſtrenſe , vel quaſi caſtrenſe, in quo filius liberam habet diſpoſitionem ; *ex leg.* 2. *Caſtrenſe* , *ff. de peculio caſtrenſi*. Quinto , cum pater condonat filio uſumfructum , quem habet in ejus bonis adventitiis. Sexto, in omnibus pene caſibus, in quibus inter conjuges valet ſtatim , valet etiam donatio patris facta filio ; Navarr. *c.* 17. *num.* 147. Silveſter verb. *Donatio* 2. *quæſt.* 7. Leſſius *loc. cit. n.* 91. & alii.

12 Mater valide donat filiis tam emancipatis , quam nondum emancipatis , quia in matre ceſſat ratio prohibens donationem in filium , cum mater non habeat filios in ſua poteſtate ; §. *Fœminæ* 10. *Inſtitut. de adopt.* Tum quia matri non eſt prohibitum donare filiis ; *arg. l. Sed ſi ego* 4. §. 1. *ff. ad S. C. Vellejan.* quia ut ibidem adducitur ratio , mater non tam faciliter donat , vel certe ordinario defectu adminiſtrationis multum donare non poteſt.

13 Conjux nequit alteri conjugi mere liberaliter aliquid donare ; & ſi talis mere liberalis donatio fiat inter virum , & uxorem durante Matrimonio , eſt invalida , & ad arbitrium donantis revocari poteſt , ſi ex illa donans fit pauperior, & donatarius ditior, textu expreſſo *in cap. Donatio* 8. *de donationibus inter virum* , *& uxorem* , ibi : *Donatio* , *quæ conſtante Matrimonio inter conjuges dicitur eſſe facta* , *ex qua alter locupletior* , *& alter pauperior efficitur*, *firmitatem non habet* , *niſi donantis obitu confirmetur ; quæ tamen penitus evaneſcit* , *ſi revocetur ab eo tacite* , *vel expreſſe* , *vel qui donatum accepit* , *prius debitum naturæ abſolvat ;* & *l.* 1. *ff. de donat. inter virum* , *& uxorem* , ibi : *Moribus apud nos receptum eſt*, *ne inter virum* , *& uxorem donationes valerent ;* & additur ratio præciſis his verbis : *Hoc autem receptum eſt* , *ne mutuo amore invicem ſpoliarentur* , *donationibus non temperantes* , *ſed profuſa erga ſe facilitate* , *& l.* 3. *princip. ff. Cod.* ibi : *Majores noſtri inter virum* , *& uxorem donationes prohibuerunt* , *amorem honeſtum ſolis animis æſtimantes* , *famæ etiam conjunctorum conſulentes* , *ne concordia pretio conciliari videretur* .

14 Valida tamen eſt donatio inter conjuges in pluribus caſibus. Primo , valida eſt inter eos donatio remuneratoria ob præſtita obſequia , & beneficia , ſeu ſervitia alias ordinarie indebita , & quæ ab aliis ejuſdem conditionis conjugibus in ſimilibus circumſtantiis communiter præſtari non ſolent ; Sic ex communi docent Abbas *in cit. cap. Donatio* 8. *de donat. inter vir. & uxor. num.* 7. Menoch. *de arbitr. judic. caſu* 132. *n.* 4. Sanchez *lib.* 6. *diſp.* 6. *num.* 11. Molina , Layman , & alii ; & ratio eſt , quia donatio remuneratoria non eſt propria , & vera donatio , ut deſumitur *ex leg. Aquilinus* 27. juncta Gloſſa *verb. Non meram* , *& leg. penult.* §. *Si quis* , *ff. de donationib.*

Secundo , valida eſt Donatio facta ab uno 15
conjuge alteri conjugi , ſi ex donatione donans non eſt factus pauperior, ideſt ſi ejus ſubſtantiæ , & divitiæ non ſint diminutæ ; Ut ſi maritus hæreditatem , vel legatum repudiet , ut uxori ſubſtitutæ , vel ab inteſtato ſuccedenti obveniat ; ut habetur *in l. Si ſponſus* §. *Si maritus* , *ff. de donation. inter vir. & uxor.* Ad hoc enim ut donatio inter conjuges ſit invalida, requiritur expreſſe, ut donans ex tali donatione reddatur pauperior, ſi donatarius reddatur locupletior , ut patet *ex cit. cap. Donatio* , ibi : *Donatio* , *quæ conſtante matrimonio inter conjuges dicitur eſſe facta* , *ex qua alter locupletior* , *& alter pauperior efficitur* , *firmitatem non habet ;* & *leg. Sed etſi* , *ff. eod.* ibi : *Nam jus conſtitutum ad eas donationes pertinet* , *ex quibus & locupletior mulier* , *& pauperior maritus in ſuis rebus ſit* .

Tertio, valida eſt Donatio, ſi ex ea non ſit 16
factus locupletior conjux donatarius , etiam ſi conjux donans pauperior fiat donando , textu expreſſo *in leg. Si ſponſus* 5. §. 16. *ff. de Donation. inter vir. & uxor.* ibi : *Ubicunque igitur non diminuit de facultatibus ſuis* , *qui donavit* , *valet ; vel etiamſi diminuit* , *locupletior tamen non ſit* , *qui accepit* , *donatio valet* . Ut ſi maritus uxori locum ſepulturæ donet ; non enim locupletior fit uxor in ea re , quam Religioni dicavit ; *cit. l. Si Sponſus* §. *conceſſa*.

Quarto , valida eſt donatio facta cauſa exi- 17
lii , vel alterius pœnæ bonorum confiſcationem ſecum trahentis, textu expreſſo *in l.* 43. *ff. de donationib. inter vir. & uxorem* , ibi : *Inter virum* , *& uxorem exilii cauſa donatio fieri poteſt* .

Quinto , valida eſt donatio mutua inter con- 18
juges , ſaltem quando una alteram notabiliter non excedit ; *l. Quod autem* 7. §. 2. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* ibi : *Si vir & uxor* , *qui invicem ſibi donaverint &c. recte placuit* , *compenſationem fieri donationis :* In cauſa enim mutuæ donationis nullus conjugum locupletior fit, aut pauperior, quod eſt potiſſimum motivum prohibitionis donationum inter conjuges, juxta *cit. l.* 1. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* *& l.*

Digitized by Google

& l. Sed etſi, ff. eod. & cap. Donatio 8. *de donat. inter vir. & uxor.*

19 Sexto, valida eſt donatio mortis cauſa facta inter virum, & uxorem; textu expreſſo *in l. Si eum* 9. §. *fin. de donat. inter vir. & uxor.* ibi: *Inter virum, & uxorem mortis cauſa donationes receptæ ſunt.*

20 Septimo, valida eſt donatio, qua vir remittit uxori uſuras dotis conventione debitas; *l. Vir uſuras* 54. *ff. de donation. inter virum, & uxorem.*

21 Octavo, valida eſt Donatio facta ad reficiendas ædes dotales; *leg. Quod ſi vir* 14. *ff. de donat. inter vir. & uxor.*

22 Nono, valida eſt donatio, ſi uxor marito donet cauſa honoris, vel dignitatis adipiſcendæ, v. gr. ad ipſum nobilitandum, doctorandum, in dignitate, vel qualificato officio conſtituendum; *l.* 40. *& ſeq. ff. de donat. inter virum, & uxor.*

23 Decimo, valida eſt Donatio, ſi vir uxori dotem promiſſam remittat, juxta *leg. Si conſtante, Cod. de donat. ante nuptias;* vel ſi uxorem dotet cauſa remunerationis, v. gr. quia nobilis ignobili, juvencula ſeni nupſit; alioquin vero non eſt conceſſum, ut vir uxori poſt nuptias, vel in tempus nuptiarum dotem mere liberaliter conſtituat; *leg. Si quis uxori, ff. de donationib.* quia hæc dotis conſtitutio ſpecies donationis eſt; *leg. ult.* §. *Si a ſocero, ff. Quæ in fraudem creditorum.*

24 Undecimo, valida eſt donatio inter conjuges Principes ſupremos, quia imperiales contractus legis vim obtinent; *l. penult. Cod. de donat. inter virum, & uxor.*

25 Duodecimo, valida eſt inter virum, & uxorem donatio exigui pretii; Barboſa *in cap. Donatio* 8. *de donationib. inter vir. & uxor. num.* 17. *arg. l. Ex annuo* 15. *l. Sed ſi vir, ff. de donat. inter vir & uxor.* a ſenſu contrario, & ſic habet conſuetudo optima legum interpres; *l.* 34. *ff. de Legibus.*

26 Tertio decimo, omnis Donatio invalida facta ab uno conjuge alteri conjugi inter vivos, fit ſtatim valida poſt mortem Donantis, ſi eam in vivis tacite, vel expreſſe non revocavit, textu expreſſo *in cit. cap. Donatio* 8. *de donat. inter vir. & uxor.* ibi: *Firmitatem non habet, niſi Donatoris obitu firmetur, quæ tamen penitus evaneſcit, ſi revocatur ab eo tacite, vel expreſſe;* & concordat *l. Cum hic* 32. §. 2. *& l. Stipulata* 33. *ff. de Donat. inter vir. & uxor.* Mortuo enim donante ceſſat finis legis prohibentis tales conjugum donationes, periculum ſcilicet mutuæ paupertatis ex mutuo affectu &c.

Tunc autem cenſetur tacite revocata Dona- 27
tio, ſi donans rem prius conjugi donatam poſtea alteri donet, leget, vendat, pignori, aut hypothecæ ſubjiciat, textu expreſſo *in l. Si Maritus* 12. *Cod. de donat. inter vir. & uxor.* ibi: *Cum ſit manifeſtum, etiam donatione, vel venditione, vel alio quolibet modo rebus alienatis, revocatam eſſe a viro in mulierem factam donationem, & l. Cum hic ſtatus* 32. §. 5. *&* §. 15. *ff. eod.* ibi: *Si maritus ea, quæ donaverat, pignori dedit, utique eum pœnituiſſe dice-*
mus. Sic etiam talis donatio cenſetur tacite 28
revocata per divortium; *l. Cum hic ſtatus* 32.
§. 19. *&* 21. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* 29
In dubio autem, an Donatio fuerit a donatore revocata, præſumendum eſt non eſſe revocatam, textu expreſſo *in l. Cum hic ſtatus* 32. §. 4. *ff. de Donat. inter vir. & uxor.* ibi: *Si appareat defunctum evidenter revocaſſe voluntatem; quod ſi in obſcuro ſit, proclivior debet eſſe Judex ad comprobandam donationem.*

30 Milites donare non poſſunt Focariis, ſeu concubinis ſuis; *leg.* 2. *Cod. de donat. inter vir. & uxor.* ubi aſſignatur hæc ratio, quia licet donatio meretrici ab aliis etiam ob rem turpem facta valeat, textu claro *l. Affectionis* 5. *& leg. Donationes in Concubina* 31. *ff. de donat. Milites tamen meos* (ait Imperator) *a focariis ſuis hac ratione, fictiſque adulationibus ſpoliari nolo.*

31 Princeps ſupremus, ut Rex & hujuſmodi, non poteſt profuſe donare in grave, & notabile præjudicium ſtatus, & regni; atque ideo ſucceſſores poterunt ejuſmodi donationes revocare, ut colligitur *ex cap. Intellecto* 33. *de jurejurando*, ubi ſic expreſſe habetur: *Intellecto jam dudum, quod chariſſimus in Chriſto filius noſter Hungariæ Rex illuſtris alienationes quaſdam fecerit in præjudicium Regni ſui, & contra Regis honorem; Nos eidem Regi dirigimus ſcripta noſtra, ut alienationes prædictas non obſtante juramento, ſi quod fecit de non revocandis eiſdem, ſtudeat revocare. Quia cum teneatur, & in ſua coronatione juraverit jura Regni ſui, & honorem Coronæ illibata ſervare, illicitum profecto fuit, ſi præſtitit de non revocandis alienationibus hujuſmodi juramentum, & propterea penitus non ſervandum.* Et ratio eſt, quia bona Coronæ ſunt ſuo modo vinculata, & Regi conceſſa ad defenſionem, & adminiſtrationem Reipublicæ, & ad onera ſui muneris ſuſtinenda, non vero ut in Reipublicæ detrimentum profundantur; ſic cum aliis probat Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 25. Lugo *tom.* 2. *di-*
ſput. 24. *ſect.* 10. *num.* 148. Poteſt tamen Rex, 32

Digitized by Google

& alius Princeps ſupremus donare juxta con-
ditionem ſui ſtatus; ſicuti poteſt, & debet re-
munerare merita ſubditorum, præſertim ſi in
commune bonum cedant; hoc enim ſpectat ad
providam Regni gubernationem, & decentem
Regis dignitatem, cum non poſſit Regia di-
gnitas, & Regni gubernatio ſine liberalitatis,
& remunerationis exercitio decenter ſuſtineri;
colligitur ex *cap. Abbate 3. de ſententia, & re
judicata in 6.* Lugo *l. c.* Molina *l. c.* & alii.
33 Clerici Beneficiati de bonis ſuis patrimonia-
libus, & quaſi patrimonialibus, & parſimo-
nialibus facere poſſunt honeſtas donationes, non
tantum remuneratorias, ſed etiam liberales,
& profanas, moderatas tamen ſecundum qua-
litatem ſui ſtatus, & conditionis. De bonis au-
tem Eccleſiaſticis ſuperfluis non poſſunt facere
donationes profanas liberales, ſed tenentur ſub
mortali ipſa bona Eccleſiaſtica ſuperflua eroga-
re in pauperes, vel ad cauſas pias applicare.
Eſt communis. Vide *verb. Beneficiatus art.* 1. *a
n.* 35. *uſque ad n.* 62. ubi late de hac re.
34 Epiſcopi, vel Eccleſiarum Prælati, ſive ſæ-
culares, ſive Regulares non poſſunt facere ex
mera liberalitate donationes magnas, ſive in
magna quantitate, de redditibus, & bonis Ec-
cleſiæ, ſeu Monaſterii; Et ſi tales donationes
faciant, revocari poſſunt, ac debent per ſuc-
ceſſorem, textu expteſſo *in cap. Fraternitatem
2. de donationib.* ibi: *Fraternitatem tuam credi-
mus non latere, quod cum Epiſcopus, & quili-
bet Prælatus Eccleſiaſticarum rerum ſit procurator,
& non Dominus, conditionem Eccleſiæ meliorem
poteſt, facere vero deteriorem non debet; Accepi-
mus autem, quod prædeceſſor tuus graves donatio-
nes de rebus Epiſcopatus fecit in detrimentum Ec-
cleſiæ, ſuis Canonicis inconſultis. Unde quoniam
donationes hujuſmodi de jure non tenent, indulge-
mus tibi, ut liceat donationes hujuſmodi, tam a
35 Clericis, quam a Laicis legitime revocare*. Poſ-
ſunt tamen dicti Prælati facere valide, ac lici-
te donationes modicas, ſeu in parva quantita-
te, etiam mere liberales, ubi eſt loci conſuetu-
do, textu expreſſo *in cap. Cæterum 3. de dona-
tionib.* ibi: *Datæ rei quantitas, & illius terræ
conſuetudo (quæ tamen ſacris Canonibus non ob-
viet) eſt diligentius attendenda, & ſecundum hoc
eſt donum ratum, vel irritum judicandum*, & ſic
tenent Abbas *in d. cap. 3. n. 3.* Barboſa *ibid.
num.* 2. Engel *lib. 3. decret. tit. 24. num.* 12.
Pirhing *ibid. num.*13. Reiffenſtuel *ibid. n.* 34.
36 & alii communiter. Quinimmo poſſunt dicti
Prælati facere moderatas donationes ex rebus
mobilibus Eccleſiæ, ſeu Monaſterii non pre-
tioſis, etiam ubi non eſt loci conſuetudo; *arg.
cap. Fraternitatem 2. de donationibus*, ubi ſo-
lum prohibentur donationes graves, ſeu ma-
gnæ; ergo a ſenſu contrario, ſi non graves,
& magnæ, videntur conceſſæ, ut notat Gloſ-
ſa *ibid. verb. Graves*; & docent Imola *in cap.
Cæterum 3. de donationib. in fine*; Redoan. *in
tractat. de rebus Eccleſ. non alienand. quæſt.* 52.
num. 61. Pirhing *loco cit. num.* 14. Reiffen-
ſtuel *loc. cit. num.* 35. Et ratio eſt, quia per
hujuſmodi modicas donationes Eccleſia, ſeu
Monaſterium nihil lædi cenſetur, & aliunde
evitatur avaritiæ ſuſpicio, & conſervatur bo-
na exiſtimatio, & benevolentia hominum, in-
deque procuratur etiam Eccleſiæ, ſeu Monaſte-
rii utilitas, ut notat Layman *in diſ. Canon. de
rebus Eccleſ. non alienand.* §. 8. *de donationib.
Theſi* 114. Quænam autem dicantur modicæ, 37
& parvæ donationes, adeoque permiſſæ, cum
in Jure definitum non ſit, id Judicis, aut vi-
ri prudentis arbitrio judicandum relinquitur,
conſideratis Eccleſiæ, ſeu Monaſterii facultati-
bus, donantis, & donatarii qualitatibus, aliiſ-
que circumſtantiis, prout declaraſſe Sac. Con-
gregationem Concilii teſtatur Fagnan. *in cap.
Nulli n. 26. de rebus Eccleſ. non alienand.* &
tenet communis *Doctorum*.
Epiſcopi, & Eccleſiarum Prælati poſſunt fa- 38
cere donationes remuneratorias etiam magnas
in compenſationem meritorum, & beneficio-
rum in Eccleſiam, vel Prælatum, ſeu etiam
in membra ipſius a donatariis collatorum, quia
datio remuneratoria non eſt proprie donatio,
ut colligitur *ex l. Aquilius* 27. juncta Gloſs.
*verb. Non meram; & lib. penult. §. Si quis,
ff. de donationib.* Non enim eſt mere liberalis,
ut requiritur ad meram, & propriam donatio-
nem; ex *l. 1. princip. ff. eod.* ſed fit ex obli-
gatione gratitudinis, prout conſtat *ex l. Sed etſi
25. §. conſuluit, ff. de petit. hæred.* ubi dicitur
Antidora, ſeu remunerationes eſſe veluti genus
quoddam permutationis, modo illæ ſint com-
menſuratæ meritis, ſeu obſequiis, & beneficiis
præſtitis; Abbas *in cap. 3. n. 3. de donat. &
in cap. 5. n. 6. eod.* Barboſa *in d. cap. 5. n. 2.
ff. eod.* Menoch. *conſil.* 191. *num.* 32. Molina
*tract. 2. diſput. 276. n. 2. diſput. 292. num. 2.
& ſeq.* Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 12. n. 9.*
Engel *lib. 3. decr. tit. 24. num.* 22. Pirhing
ibid. num. 10. Reiffenſtuel *ibid. num.* 40. Im- 39
mo ob remunerationem magnorum beneficio-
rum, quæ Eccleſiæ, vel Prælato ejus intuitu
præſtita fuerunt, etiam res aliqua immobilis
Eccleſiæ donari poteſt alicui, præmiſſo tracta-
tu, & aliis Juris diſpoſitionibus, & ſolemni-
tatibus; *cap. Quicumque 66.* & ibi *Gloſſ. cauſ.*
12.

Digitized by Google

12. *quæſt.* 2. *& cap. Per tuas* 5. *de donat.* ubi
remunerationis cauſa approbatur ut valida, &
licita infeudatio de quatuor modiis terræ facta
ab Epiſcopo Florentino quibuſdam nobilibus
Florentinis, qui tempore ſchiſmatis ipſum do-
mi ſuæ ſuſtentarunt, quamvis alias infeuda-
tio, ſicut donatio ſit prohibita: *Extravagant.
Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand. &
cap.* 2. *de Feudis*, & docet Abbas *in d. cap.
Per tuas num.* 6. Layman *loc. cit. Theſ.* 112.
Pirhing *loc. cit. n.* 11.
40 Epiſcopi, ſeu Eccleſiarum Prælati, etiam
Regulares non ſolum habent poteſtatem donan-
di ad remuneranda beneficia, vel obſequia
jam præſtita, ſed etiam poſſunt facere dona-
tiones magnas, ut donatarium moveant ad fa-
cienda beneficia in futurum, v. g. ut donata-
rium, cujus opera, mediatione, & beneficen-
tia Eccleſia, ſeu Monaſterium indiget, exci-
tent ad benefaciendum, vel ſuccurrendum,
vel etiam ut damnum, ac detrimentum ab eo
injuſte inferendum avertant. Et ratio eſt evi-
dens, quia ita donando procurant utilitatem
Eccleſiæ; ob Eccleſiæ autem utilitatem bona
ejuſdem etiam conſiderabilis quantitatis alie-
nare licet; *arg. cap. ſine exceptione* 12. *qu.* 2.
& ſic tenent Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2.
cap. 26. *n.* 14. Pirhing *loc. cit. num.* 10. Reif-
41 ſenſtuel *loco cit. num.* 44. & alii paſſim. Præ-
lati Eccleſiaſtici etiam Regulares, etiam ſine
conſenſu Capituli, & requiſitis juris ſolemni-
tatibus, poſſunt ex cauſa pietatis, & miſericor-
diæ, ſive titulo eleemoſynæ facere de redditi-
bus, & bonis Eccleſiæ, ſeu Monaſterii do-
nationes proportionatas ad bona, & faculta-
tes, quas habet Eccleſia, ſeu Monaſterium;
quia hæ donationes non fiunt ex mera libera
litate, ſed ex quadam juris obligatione, & ne-
ceſſitate; *arg. cap.* 1. *de donat. & l. Filius fa-
milias* §. 1. *ff. eod.* & docet Suarez *loco cit.
num.* 12. *&* 13. Layman *loco cit. Theſ.* 111.
Pirhing *loc. cit. num.* 9. Reiffenſtuel *loco cit.
n.* 45. & alii communiter.
42 Prælati, ſeu Superiores Regularium non poſ-
ſunt de bonis Monaſterii, vel Eccleſiæ facere
donationes ad uſus profanos v. g. ad locuple-
tandos ſuos conſanguineos, & qui acceperint
tenentur ad reſtitutionem. Et ratio eſt, quia
Superiores non ſunt Domini bonorum Mona-
ſterii, ſed ſolum adminiſtratores, adeoque non
poſſunt ea conferre quibus voluerint, ſed de-
bent ea impendere juxta præſcriptum Sacrorum
Canonum, qui non permittunt ea bona impen-
di niſi ad pias cauſas. Sic Abulenſis *in cap.* 6.
Matth. quæſt. 37. Navarr. *in Commentar.* 2. *de
Regular. num.* 12. Molina *tom.* 2. *diſput.* 266.
Layman *lib.* 3. *de juſtitia tract.* 4. *cap.* 12. *n.*
9. Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 19. *qu.* 1. Leſ-
ſius *lib.* 2. *cap.* 18. *dub.* 11. *num.* 83. Reiffen-
ſtuel *loco cit. num.* 37. *& ſequ.* & communis
aliorum. Regulares illi, qui non ſunt Præla- 43
ti, adminiſtrationem tamen bonorum Mona-
ſterii ſibi commiſſam habent, uti ſunt Syndi-
ci, Procuratores, & Œconomi, poſſunt dona-
tiones facere, eleemoſynas diſpenſare ſecun-
dum facultatem ſibi a Superiore conceſſam, &
juxta Ordinis ſtatuta, & conſuetudinem; S.
Thomas 2. 2. *qu.* 32. *art.* 8. Molina *tract.* 2.
diſput. 276. *num.* 5. Layman *loco cit. num.* 9.
Pirhing *loc. cit. num.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 48. Rodriq. *tom.* 2. *quæſt. Regul. qu.* 57.
art, 2. & alii paſſim. Regulares illi, qui ex- 44
tra Monaſterium degunt cum ſuperioris licen-
tia, ut ſunt aliqui Regulares Beneficiati, poſ-
ſunt, ac tenentur de redditibus Beneficii, quo-
rum libera eſt eis permiſſa adminiſtratio, di-
ſponere inter vivos donationes honeſtas, &
eleemoſynas facere, uti alii Beneficiati ſæcu-
lares; Molina *tract.* 2. *diſp.* 276. *num.* 5. Lay-
man *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 12. *num.* 9. Pirhing
loco cit. num. 16. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 47.
& alii paſſim. Regulares, qui in Monaſterio ſub 45
obedientia Superiorum vivunt, & nullam bo-
norum adminiſtrationem habent, nullas omni-
no donationes, etſi alias juſtas, facere poſſunt,
abſque expreſſa, vel tacita Superioris li-
centia, juxta *cap. Cum ad Monaſterium* 6.
de ſtatu Monachorum, & cap. Non dicatis 11.
cauſ. 12. *quæſt.* 1. alias, cum ipſi nec do-
minium, nec ullam bonorum adminiſtra-
tionem habeant, ſed ſolum & purum uſum,
peccant contra votum paupertatis toties, quo-
ties abſque tacita, vel expreſſa ſuperioris li-
centia aliquid etiam pauperibus donant; D.
Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 8. *ad* 1. Molina
l. c. n. ult. Layman *loco cit. n.* 9. Sanchez *lib.*
7. *moral. cap.* 19. *num.* 92. Pirhing *loco cit. n.*
16. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 49. Leſſ. *loco cit.
num.* 85. & alii communiter, & expreſſe ſta-
tuitur in Conſtitutione Clementis VIII. de
largitione munerum incipiente *Religioſæ Con-
gregationes*, & in Conſtitutione Urbani VIII.
incipiente *Nuper a Congregatione*, quæ ne in
oblivionem, & in deſuetudinem abeant, ſub
pœna privationis officii, vociſque activæ, &
paſſivæ ipſo jure incurrenda, a Superioribus lo-
calibus ſunt quotannis menſe Januario in pu-
blica Religioſorum congregatione, vel ſaltem
in publica menſa perlegendæ: Non obſtante
quod plures Doctores apud Hyacinthum Dona-

Digitized by Google

tum *tract.* 15. *de largitione munerum* velint præfatas Bullas uſu non eſſe receptas.

46 Quo ad quantitatem donandi, jure poſitivo civili ſpecialiter prohibita ſunt duo genera donationum, ſcilicet donatio omnium bonorum, & donatio liberalis excedens 500. ſolidos abſ-
47 que inſinuatione facta. Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, mobilium, & immobilium prohibetur, & irritatur expreſſe *in l. Stipulatio hoc modo 61. ff. de verbor. obligat.* quia talis donatio auſert facultatem teſtandi, quod jure civili indecens, ac Reipu-
48 blicæ noxium cenſetur; Ceſſante autem hac ratione, donatio valebit in utroque jure, & foro. Hinc valida eſt donatio omnium bonorum præſentium, quia non adimit ſibi donator poteſtatem teſtandi de futuris; Julius Clarus *q. 19. num. 2.* Covarr. *lib. 3. variar. cap. 12. n.* 4. Leſſius *loco cit. num. 94.* Sporer *loco. cit. n.*
49 56. & alii paſſim. Sic etiam valida eſt donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, excepto uſufructu, quia eo ipſo, quod excipiuntur fructus percipiendi, poterit donator teſtari de iis, quos ante mortem perceperit; Lugo *tom. 2. diſp. 23. ſect. 10. num. 166.*
50 Molina *diſp. 280. num. 8.* & alii. Item valida eſt donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum mortis cauſa facta, quia hæc non adimit teſtandi facultatem, cum ſit revocabilis; *ex §. 1. Inſtit. de donationib. & l. 32. ff. eod.* Molina *tom. 2. diſp.* 280. Lugo *loc. cit. num.* 166. & alii.

51 His adde quod in duobus caſibus eſt valida donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, quamvis adimatur donatori teſtandi facultas. Primus caſus eſt, quando inter vivos fit talis donatio Eccleſiæ, vel ad aliquam piam cauſam, quia jus Civile non poteſt reſtringere Officia pietatis, & Conſilia Evangelica; *arg. Eccleſia S. Mariæ 10. de Conſtitut.* Talis autem donatio eſt officium pietatis, & Conſilium Chriſti *Matth. 19.* ibi: *Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Et ſic communis Doctorum ſententia cum Molina *loc. cit.* Covarr. *Rubr. de teſtamentis part. 2. num. 13.* Sporer
52 *loco cit. num. 56.* Leſſiu *loco cit. num. 95.* Secundus caſus eſt, quando talis donatio cuicumque facta juramento confirmatur, quia adimere ſibi facultatem teſtandi per donationem omnium bonorum, ſervatis ſibi ſolum alimentis neceſſariis, per ſe malum non eſt, ſed poteſt eſſe opus bonum ex bono fine; alinquin, nec conſuleretur a Chriſto, nec acceptaretur ab Eccleſia talis donatio, ſi eſſet per ſe mala, & pernicioſa; Unde cum abſque ullo peccato poſſit quis omnia ſua donare, ſi juramento promittat ſe non revocaturum, valet donatio, ut aperte colligitur *ex cap. Quamvis pactum, de pactis in* 6. Sic Molina, Lugo, Sporer *locis citatis* contra aliquos Juriſperitos.

Donatio liberalis excedens 500. ſolidos eſt 53
invalida quo ad exceſſum, niſi fiat cum inſinuatione; §. *Aliæ autem 2. Inſtit. de donationib. & arg. l. Sancimus 34. & l. penultim. in fine ff. de donat.* Quod ideo ſtatutum eſt, ne exceſſivis donationibus cives cum detrimento Reipublicæ ad egeſtatem redigantur, & ut fraudibus in donatione magnæ quantitatis obvietur. Hinc ſi quis ſine inſinuatione donet pluri- 54
bus ſummam excedentem 500. ſolidos, donatio illa quo ad exceſſum eſt invalida, ſi ſimul & quaſi uno animi impetu fiat. Si tamen diverſis temporibus animique motibus fiat, eſt valida; deſumitur *ex l. Sancimus 34. C. de donationib.* §. 4. Ita Leſſius *loc. cit. num. 97.* & alii. Si quis debitum aliquod liquidum ſum- 55
mam 500. ſolidorum excedens remittat, invalida eſt remiſſio, quia remiſſio eſt inſtar donationis; Jul. Clarus *quæſt. 16. num. 1.* Leſſius *loco cit. num. 98.* & alii. In quibus autem caſibus valeat donatio excedens 500. ſolidos; *Vide art. anteced. a num. 31. uſque ad 38.*

Additiones ex aliena manu.

Sunt præter adductas ab Auctore & aliæ 56
perſonæ, de quibus quæri poteſt an poſſint nec ne donare. De Clientibus quæſtio eſt, an fervente lite poſſint donare Advocatis, Procuratoribus, aliiſve ſimilibus litis adminiſtris. Negant Charondas *lib. 7. Reſponſ. 166.* alique apud Weſel *ad Novell. Conſtit. Ultraject. art. 15. num. 11.* idque quia talis donatio extorta præſumenda eſt magis metu litis perperam adminiſtrandæ, quam liberalitatis gratia. At Voet. 57
in comment. ad Pandect. lib. 2. tit. 14. n. 18. Quum in dubio (inquit) *quiſque bonus credatur, neque metus in liberalitatibus, ultimiſque elogiis, aut contractibus, præſumatur, verum probandus ſit, tamquam delictum &c. neque adeo patronorum penuria laborent nunc Tribunalia, ut a patrono cauſam deſertum iri jure Cliens metuat, poſſitque facile ſiniſtri quid ſuſpicatus, eo derelicto, alteri minus ſuſpecto committere ſuæ litis tutelam, non aliter horum opinio probanda videtur, quam ſi provido Judici ac circumſpecto ſufficientia ex variis circumſtantiis obvia fuerint indicia circumventionis, & extortæ liberalitatis ſigna. Quis enim iverit inficias; ipſo litis tempore infinitas intercedere poſſe donatio-*

Digitized by Google

tiones, legative a Cliente in Patronum conferen-
di cauſas, nullam habentes cum lite continen-
58 *tiam, aut communionem? Neque obſtant verba*
generaliora in dict. leg. 6. Cod. de Poſtulando,
quaſi omnis conventio interdicta eſſet, quum po-
tius convenienter aliis legibus ſupra adductis ac-
cipienda ſint de iſtis conventionibus, quæ malo
more de quota litis, aut palmario pendente lite,
aut probroſa litis redemptione vetitæ erant cele-
brari. Et inter alios conveniunt Henry *in col-*
lect. Arreſt. tom. 2. lib. 4. quæſt. 55. VVeſel *ubi*
ſupra n. 13. *&* 14.
59 Quod de Clientibus reſpectu Advocatorum,
Procuratorum, & aliorum ſimilium litis admi-
niſtratorum dictum eſt, id obtinet etiam de æ-
grotis reſpectu Chirurgorum, & Medicorum,
nam & ægroti donare poſſunt Chirurgis, &
Medicis durante morbo; *Quæ ſententia* (ita
recte ait idem Voet. *loco mox citato n.* 16.)
moribus hodiernis tanto magis conveniens, quo
honeſtioris plane loci nunc noſtrates ſunt Medici,
quam olim Romani, ſæpe ſervi, ſæpe viliſſimi,
rapinarum, direptionum, concuſſionum, ſcelerum-
que ſimilium infamia laborantes, & ob id non
ab omni timoris inferendi ſuſpicione immunes.
60 Confer etiam Zoeſ. *in Pandect. lib.* 2. *tit.* 14.
n. 20. Fachin. *controverſ. lib.* 2. *c.* 25.
61 De pœnitentibus quoque diſputari ſolet, an
donare poſſint Confeſſariis. Negant Ricard. *de*
donat. p. 1. *n.* 516. Rouſſeaud de la Combe *in*
ſua Juriſprud. Canon. verb. Donatio, modo non
agatur de donatione parvi momenti, vel re-
62 muneratoria. Quinimo idem locum habere, e-
tiamſi donatio fiat Conventui, vel Monaſte-
rio, vel alteri Communitati, cujus eſt Con-
feſſarius, tenent Auctores *ibidem*.

ARTICULUS III.

Donatio quo ad ejus revocationem.

1 DOnatio inter vivos ſemel legitime facta,
& acceptata, regulariter loquendo non
poteſt amplius revocari per Donatorem, textu
expreſſo *in l. ult. Cod. de revocand. donat.* ibi:
Generaliter ſancimus, omnes donationes lege con-
2 *fectas, firmas, illibataſque manere*; Et ſic fir-
ma remanet talis legitime inter vivos facta
donatio, ut nec per reſcriptum Principis revo-
cari valeat, textu expreſſo *in l. Si donationem*
5. *Cod. eod.* ibi: *Si rite feciſti, hanc auctorita-*
3 *te reſcripti noſtri reſcindi non oportet*. Ab hac
tamen regula excipiuntur tres cauſæ principa-
les, ob quas Donatio revocari poteſt, ſcilicet,
ob ingratitudinem Donatarii, ob prolem poſt-
ea ſuſceptam, & ſi Donatio ſit inofficioſa li-
beris.

Prima cauſa, quod ſcilicet donatio revocari 4
poſſit ob ingratitudinem Donatarii, habetur
expreſſe *ex c. Propter* 10. *de donationibus*, ibi:
Propter ejus ingratitudinem, in quem liberalitas
eſt collata, donatoris perſona de rigore juris eam
poterit revocare, & l. 1. *Cod. de revocand. do-*
nat., ibi: *Si ingratus ſit, omnis donatio, mu-*
tata patronorum voluntate, revocanda eſt; & con-
cordat *l. ult. Cod. eod.* ubi quinque enumeran-
tur caſus, in quibus a Donatario cenſetur com-
mitti ingratitudo ſufficiens pro facienda revo-
catione Donationis. Primus caſus eſt, ſi Dona- 5
natarius manus impias, ac violentas in dona-
torem injecerit; *cit. l. ult. & cit. c. Propter*,
ibi: *Si forte in ipſum impias manus injecerit*.
Dicitur autem quis manus impias, ac violen-
tas injicere, ſive manibus, ſive pedibus, ſive
per lapidem, ſive per fuſtem, vel rem aliam,
& ſive per ſe, ſive per alium id fiat, juxta
l. Non ſolum 11. *in princip. ff. de injuriis*; dum-
modo percuſſio ſit graviter injurioſa, & non
ſine culpa mortali; quia ſi quis pro patriæ,
vel propria, vel proximi juſta defenſione Do-
natori manus injiceret, ingratus dici non poſ-
ſet, nec eſſet locus revocationi Donationis, quia
ubi non eſt culpa, nec pœna inferri debet. Sic
etiam talis ingratitudinis reus non eſſet Dona-
tarius, ſi ex ignorantia, vel caſu id faceret;
tunc enim deeſſet animus injuriandi, ſeu of-
fendendi Donantem, ſine quo animo non in-
fertur injuria; *l.* 3. §. 1. *ff. de injur.*

Secundus caſus eſt, ſi Donatarius in Dona- 6
torem injurias atroces effundat; *cit. l. ult. &*
cit. c. Propter, ibi: *Si injurias atroces inferre*
præſumpſerit. Quænam autem ſit injuria atrox,
relinquitur judicanda arbitrio Judicis ex facto,
loco, qualitate perſonæ tam injuriantis, quam
injuriatæ, aliiſque circumſtantiis; §. *Atrox, In-*
ſtit. de injur. Atrox injuria poteſt fieri vel ver-
bis, v. gr. verbis graviter contumelioſis, ac
injurioſis eum afficiendo, vel facto (abſque
tamen manuum injectione, quia tunc ad pri-
mum caſum talis injuria pertineret) v. gr. ſi
Donatorem captivum teneat, ut notat Abbas
in cit. cap. Propter 10. *de donationib. arg. cap.*
Nuper 39. *de ſentent. excommun.* Molina *diſp.*
281. *num.* 1. Vel ſi adulterium cum uxore Do-
natoris, aut ſtuprum cum ejus filia committe-
ret, ut notat Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 24.
n. 34. Reiffenſtuel *ibid. n.* 53.

Tertius caſus eſt, ſi Donatarius grave dam- 7
num inferat Donatori in rebus, ſeu bonis ſuis
externis; *cit. l. ult. & cit. c. Propter*, ibi: *Si*
do-

Digitized by Google

donatori grave rerum ſuarum damnum inferre præſumpſerit. Quale autem ſit grave damnum, Judicis arbitrio judicandum relinquitur, ſpectatis facultatibus Donatoris, aliiſque circumſtantiis. Non ſufficit tamen ad revocandam donationem, quod Donatarius attentarit inferre grave damnum, ſed requiritur, ut re ipſa tale damnum ſit illatum, quia lex concedens revocationem eſt pœnalis, cujus verba ſumi debent cum effectu; *argum. c. Hæc autem verba, diſt. 1. de pœnitent.* ibi: *Quid enim obfuit conatus, cum injuria nullum habuerit effectum?* Molina *l. c. n.* 2. Pirhing *loco cit. num.* 34. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 55.

8 Quartus caſus eſt, ſi Donatarius grave periculum vitæ Donatori inferre præſumpſerit; etiamſi mors ſecuta non fuerit; quia Jura in hoc puncto ob ſolam attentationem, ſeu poſitionem periculi, etiam effectu non ſubſecuto, facultatem revocationis concedunt expreſſe, ut colligitur ex *cit. l. ultim. & ibi Gloſ. verb. periculum*, Abb. *in cit. c. Propter n.* 2. Molina *l. c.* Reiſſenſtuel *l. c. n.* 56.

9 Quintus caſus eſt, ſi Donatarius conditiones in donatione impoſitas, & a ſe acceptatas nolit adimplere, ſi v. gr. penſionem annuam, cui ſe obligavit, nolit ſolvere; *cit. l. ult. de revocand. donat.* ibi: *Si nempe quaſdam conditiones, ſive in ſcriptis donationi impoſitas, ſive ſine ſcriptis habitas, quas donationis acceptator ſpopondit, minime implere voluerit*. Hic caſus tamen non ponitur *in cit. cap. Propter* 10. *de donationib.* quia, ut ibi recte advertit Abbas, non tam ob ingratitudinem, quam ob non impletam conditionem revocatio conceditur; Pirhing *loco cit. num.* 34. Reiſſenſtuel *loco cit. n.* 57.

10 Præter hos quinque caſus in jure expreſſos volunt varii Doctores dari alios conſimiles, in quibus ob majorem, vel æqualem ingratitudinem poſſit revocari donatio; uti eſt, ſi donatarius, qui donationem magnam a donatore accepit, non eum alat inopia preſſum, cum necare cenſeatur is, qui alimenta denegat; *l.* 4.
11 *ff. de liberis agnoſcendis*. Contraria tamen ſententia eſt juri conſormior, adeoque in praxi tenenda, textu expreſſo *in cit. l. ult. de revocand. donationib.* ibi: *Ex his tantummodo* (quinque enumeratis) *cauſis, ſi fuerint in judicium dilucidis argumentis cognitionaliter approbatæ, etiam donationes in eos factas everti concedimus*; & ſic clare ſtat, quod ad alios caſus contra expreſſum Juris textum non ſit extendenda facultas revocandi donationem: Eo vel maxime, quod lex pœnalis, qualis eſt iſta, non debet, nec poteſt extendi ad caſus in Jure non expreſſos, etiam ob paritatem, vel majoritatem rationis, ut tenet communis; *arg. l.* 40. *ff. de pœnis, & regul.* 15. *Juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari, & Regul.* 49. *eod.* ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio*.

Donator probare debet in Judicio ingratitu- 12
dinem Donatarii, ſi ob illam revocare vult factam donationem; Non enim donatio revocatur ipſo Jure ex prætenſa ingratitudine Donatarii, ſed ſolum poſt probatam in Judicio talem ingratitudinem, & latam ſuper ipſa ſententiam Judicis; textu expreſſo in *cit. l. ult.* ibi: *Si fuerint in Judicio dilucidis argumentis cognitionaliter approbatæ*; Molina *loco cit. n.* 5. Pirhing *loc. cit. n.* 36. Reiffenſtuel *loco cit. n.*
61. Poteſtas revocandi donationem ob ingrati- 13
tudinem competit ſoli donatori, & non tranſit ad ejus hæredes, & ſolum contra donatarium, & non contra ejus hæredes. *Eſt communis* quo ad utramque partem, & prima pars habetur expreſſe *ex cit. cap. Propter* 10. *de donat.* ibi: *Quod tamen ad donatoris, qui hoc tacuit, non extenditur ſucceſſores, & cit. l. ult.* ubi etiam ſecunda pars probari videtur ſequentibus verbis: *Hoc tamen uſque ad primas perſonas tantummodo ſtare cenſemus, nullam licentiam concedendo donatoris ſucceſſoribus &c. etenim ſi ipſe, qui hoc paſſus eſt, tacuerit, ſilentium ejus manet ſemper, & non a poſteritate ejus ſuſcitari concedatur, vel adverſus eum, qui ingratus dicitur, vel adverſus ejus ſucceſſores*, concordat, & utramque partem probat *l. His ſolis* 7. §. *actionem, ff. eod.* ibi: *Nec in hæredem detur, nec tribuatur hæredi*. Et ratio eſt, quia jus ſeu facultas revocandi donationem competit donatori ob injuriam acceptam a donatario, actio autem injuriam inferentis nec hæredi Donatoris, nec in hæredem donatarii datur, ſed morte tum ejus, cui injuria facta eſt, tum injuriam inferentis extinguitur; *l. injuriarum* 13. *in princip. ff. de injuriis*, ibi: *Injuriarum actio neque hæredi, neque in hæredem datur; & leg. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, dicitur quod *Peccata tenent ſuos Auctores*; adeoque nec donator, mortuo donatario, poteſt revocare donationem, nec hæres, ſive ſucceſſor donatoris poteſt rem donatam repetere ab hærede donatarii defuncti ab ipſo commiſſam, ut colligitur *ex cit. leg. ultim. in fin. Cod. de revocand. donat.*

Intellige tamen dummodo ante mortem do- 14
natoris non fuerit lis conteſtata; quia ſi lis ab ipſo ante ſuam mortem cœperit conteſtari; hæc actio tranſit ad ejus hæredes, quia *in cit. l. Injuriarum* 13. *in princip. ff. de injuriis*; ex-

preſſe

preſſe dicitur, *ſemel autem lite conteſtata hanc actionem etiam ad ſucceſſores pertinere*; & in tali caſu eadem actio datur etiam contra hæredes donatarii; *l. Unic. Cod. ex delicto defuncti*; ibi: *Poſt litis conteſtationem . . . ſucceſſores in ſolidum, alioquin in quantum ad eos pervenit, conveniri, abſolutiſſimi juris eſt*, addita ibi ra-
15 tione, *Ne alieno ſcelere ditentur*. Quinimmo hæredibus donatoris competit actio contra donatarium, & ejus hæredes, etiamſi donator abſque lite conteſtata deceſſerit, vel quia ingratitudinem ignoravit, vel ad agendum tempus non habuerit, vel impeditus fuit, arg. a contrario ſenſu deſumpto *ex cit. l. ult. de revocandis donationib.* ubi dicitur, ſi donator *tacuerit*, *& cit. cap. Propter 10. de donation.* ubi dicitur, ſi donator *tacuit*, non competere actionem hæredibus; Qui autem ignoravit, vel tempus non habuit ad agendum, ſeu revocandum, vel impeditus fuit, non cenſetur tacuiſſe; *Cap. Expoſuit 4. de dilationib. & cap. Cum veteri 52. de electione.* adeoque jus revocandi donationem tranſmittit ad ejus hæredes, & ipſis datur actio contra donatarium, & ejus hæredes; Abbas *in cit. c. Propter n. 7.* Joann. Andr. *ib.* Silveſter *verb. Donatio 1. quæſt. 14.* Engel *lib. 3. decretal. titul. 24. n. 20.* Pirhing *ib. n. 38.* Reiffenſtuel *ib. n. 64.* & alii paſſim.

16 Dantur quædam donationes, quæ ob Ingratitudinem donatarii revocari non poſſunt; & primo revocari non poteſt donatio remuneratoria; *arg. l. penul. §. Si quis; juncta Gloſſa verb. Irrevocabilis; & l. Aquilinus 27. ff. de donationib.* & tradit Gloſſa *in cit. l. final. verb. Inveniatur, Cod. de revocand. donat.* Abbas *in cit. c. Propter 10. de donat. n. 11.* Barboſa *ibid. n.47.* & communis aliorum; & ratio eſt, quia talis donatio non eſt proprie donatio, ſed potius commutatio, ſeu compenſatio meritorum; donatio enim proprie dicta debet eſſe mere liberalis; *l. 1. in princip. ff. de donationib.*

17 Secundo donatio facta Eccleſiæ, Monaſterio, vel aliis piis locis revocari non poteſt ob ingratitudinem Prælati, ſeu Adminiſtratoris, vel Capituli, vel utriuſque ſimul; *arg. Regul. 76. Juris in 6.* ibi: *Delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare*; & ratio eſt, quia donatio facta Eccleſiæ, cenſetur facta Deo; unde ipſe eſt donatarius, qui nunquam poteſt eſſe ingratus, cum ſit omnium bonorum largitor; Jul. Clarus §. *Donatio qu. 21. n. 5.* Barboſa *in cit. cap. Propter num. 13.*
18 & alii paſſim. Tertio donatio facta ratione dotis non poteſt poſt contractum Matrimonium revocari ob ingratitudinem fœminæ dotatæ, vel ejus mariti; *l. Si dotem 24. Cod. de jure dotium, & l. final. de dotis promiſſion.* ibi: *Liberalitas talis maneat vera, & irrevocabilis*.
Quarto revocare non poteſt donator donum 19
a tertio, cui donatarius jam vendidit, donavit, vel in dotem dedit &c. *arg. l. His ſolis 7. Cod. de revocand. donat.* Et hoc ne ei, ad quem res legitimo titulo pervenit, præjudicetur per factum alienum; niſi forſan alienatio rei donatæ facta ſit in fraudem donatarii, ſciente eo, in quem alienatio facta eſt; cum fraus, & dolus nemini patrocinetur, juxta ea, quæ traduntur *ff. quæ in fraudem Creditorum*; Engel *lib. 3. decretal. tit. 24. num. 20.* Pirhing *ibid. num. 36.* Reiffenſtuel *ibid. num. 68.* & alii paſſim.

Secunda cauſa principalis, quod ſcilicet do- 20
natio revocari poſſit ob prolem poſtea ſuſceptam, habetur expreſſe *ex l. Si unquam 8. Cod. de revocand. donation.* ibi: *Si unquam libertis patronus filios non habens, bona ſua omnia, vel partem aliquam donatione largitus, & poſtea ſuſceperit liberos, totum, quidquid largitus fuerit, revertatur in ejuſdem donatoris arbitrio, ac ditione remanſurum*; Quæ lex licet loquatur de ſola donatione a Patrono libertis facta, communiter tamen a Doctoribus extenditur ad donationes a quocumque donante quibuslibet aliis perſonis extraneis, hoc eſt, qui non ſunt de numero liberorum, ſeu deſcendentium donatarii. Et ratio eſt, quia pia, & juſta eſt præſumptio juris, donatorem prole carentem, donationem magnam feciſſe cum virtuali, vel tacita hac conditione, niſi mihi liberi naſcantur, nemo enim cenſetur alienos, ſeu extraneos poſteris ſuis, ſeu liberis præferre velle; Clarus §. *Donatio quæſt. 22. n. 1.* Molina *tract. 2. diſp. 282. n. 1.* Engel *loco cit. nu. 17.* Pirhing *loco cit. n. 40.* Reiffenſtuel *loco cit. nu. 69.* & alii communiter, *arg. l. Cum avus 102. ff. de condit. & demonſtrat. l. Cum acutiſſimi 30. Cod. de Fideicommiſſis*. Et hoc idem venit 21
dicendum, etiamſi unica tantum poſtea naſcatur proles, quia licet in *cit. l. Si unquam* in numero plurali dicatur de liberis poſtea ſuſceptis; appellatione tamen liberorum, etiam unicus comprehenditur filius; *leg. Non eſt 108. ff. de V. S.* quia eadem eſt ratio in uno ſolo, quæ in multis; licet enim quis unicam prolem habuiſſet, vel de ea cogitaſſet, non cenſetur donaturus fuiſſe, illique extraneum fuiſſe prælaturum; Pirhing *loco cit. num. 41.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 69.* & alii paſſim.

Limitatur tamen concluſio in donatione fa- 22
cta Eccleſiæ, vel ad aliam piam cauſſam; nam tunc

Digitized by Google

tunc licet poſtea liberi naſcantur, tal[illegible] na-
tio non poteſt de jure revocari in totum, ſed
ſolum uſque ad legitimam filiis jure oaturæ
debitam. *Sic Communis Doctorum*. Et ratio
patet a ſimili, quia dooatio ſacta filio, ſi alii
filii poſtea naſcantur, non revocatur in totum,
ſed ſolum quo ad eorum legitimam; *leg. In
totius* 5. *& leg. Si mater* 7. *Cod. de inoſſicioſ.
donationibus*. Atqui Eccleſia, ſeu alia cauſa pia
inſtar filii habetur, & utriuſque cauſa eſt æque
favorabilis, ut notant communiter Doctores;
arg. Authent. Si qua mulier, Cod. de SS. Eccle-
23 *ſiis*; ergo &c. In tali tamen caſu, licet noo
ex obligatione juſtitiæ, ex æquitate tamen na-
turali, & quadam honeſtate ſpectaret ad po-
puli ædificationem, ut natis poſtea filiis totum
donatum reſtitueretur donatori, ut notant com-
muniter Doctores, & præſertim S. Auguſtinus
relatus *in cap. Quicumque* 43. *cauſ.* 17. *qu.* 4.
ibi: *Quam laudabile factum S. Aurelii Cartha-
ginenſis Epiſcopi! Quidam enim, cum filios non
haberet, nec ſperaret, res ſuas omnes retento ſibi
uſufructu, donavit Eccleſiæ: Nati ſunt ei filii,
nec opinanti reddidit Epiſcopus ea, quæ donave-
rat; In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere*
(præter legitimam) *ſed jure fori, non jure po-
li*, ſcilicet non ex juſtitia, ſed vel ex cari-
tate, vel naturali æquitate, vel majori hone-
24 ſtate. Limitatur etiam concluſio in donatione
remuneratoria, vel ob aliam cauſam facta in
commodum Ipſius donatarii; talis enim dona-
tio revocari non poteſt, etiamſi ex poſt Dona-
tori oaſcantur filii, ut tenent communiter Do-
ctores, quia non eſt proprie dicta donatio ex
mera liberalitate procedens, ut ad ipſam re-
quiritur *in l.* 1. *in princip. ff. de Donation.* ſed
eſt totius mercedis proteſtatio, ſeu meritorum
compenſatio, vel commutatio; adeoque irre-
vocabilis dicitur io *l. penult.* §. *Si quis, ff. de
donationib.*

25 Tertia cauſa principalis, quod ſcilicet dona-
tio revocari poſſit, ſi ſit inoſſicioſa liberis, ha-
betur expreſſe *in l.* 1. 5. 7. *&* 8. *Cod. de inoſ-*
26 *ficioſ. donat.* Donatio enim Inoſſicioſa, quæ,
ut habetur *tot. tit. Cod. de inoſſicioſ. donat.* eſt
illa, quæ fit contra officium pietatis paternæ
in filios, ut ſi pater, vel mater, uni vel plu-
ribus filiis, aut etiam extraneis in tanta quan-
titate donavit, ut reliquis filiis legitima noo
remaneat; dat facultatem, ſeu jus reliquis filiis
revocandi donationem uſque ad eorum legiti-
mam; *l. Si totas* 5. *l. Si mater* 7. *& l.* 8.
Cod. de inoſſicioſ. donat. Sive deiu in unum,
aut plures filios, ſive in extraneos facta ſit
inoſſicioſa donatio; *l.* 1. *Cod. eod.* ibi: *Sive
in quoſdam liberos, ſive in extraneos exhauſit.*
Jus revocandi inoſſicioſam donatiooem ooo 27
competit ſolis liberis deſcendentibus, ſed et-
iam parentibus, & aſcendentibus; ſi nempe
liberi eorum tam exceſſivas donationes faciant,
ut non remaneat eis debita de jure legitima,
caſu quo præfati donatores abſque liberis, ſeu
nepotibus moriaotur; *l. Si Filius* 4. *Cod. de
inoſſicioſ. donat.* Et ratio eſt, quia querela in-
officioſæ donationis inſtituta eſt ad ſimilitudi-
oem querelæ inoſſicioſi teſtamenti; *l. ult. Cod.
de inoſſicioſ. donat.* Sed querela iooſſicioſi te-
ſtamenti oon minus aſcendentibus, quam de-
ſcendentibus competit; *l. Nam etſi* 15. *ff. de
inoſſicioſ. teſtament.* ergo &c. *Et ſic communis
Doctorum.*

Donatio mortis cauſa proprie talis, etiamſi 28
ſit acceptata a Donatario, poteſt revocari ad
libitum Donantis; Jul. Clarus §. *Donatio qu.*
4. *in fine*; Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 35. *n.*
21. Maſcard. *de probationib. concluſ.* 561. *n.* 6.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 26. *art.* 21. *n.*
698. & ipſo teſte communis aliorum per text.
in §. *Mortis cauſa donatio* 1. *Inſtitut. de dona-
tion.* & in *l. Ubi ita* 27. ac in *l. Non videtur*
32. *ff. eod.*

Et id etiam verum eſt, quamvis ioterceſſe- 29
rit pactum, vel promiſſio de non revocanda
tali donatione mortis cauſa facta. Sic cirati
Doctores, & alii *per allegata jura*. Et ratio
eſt, quia de natura donationis mortis cauſa eſt,
quod ſit revocabilis uſque ad mortem; cum
Dooator pœnitere poſſit, & ad ipſum, ſi pœni-
teat, donatum revertatur, ut expreſſe ſtatui-
tur *in cit.* §. *Mortis cauſa donatio* 1. *Inſtitut.
de donationib.* & concordant aliæ citatæ leges,
per quas clare innuitur, quod donatio facta
cum pacto, & promiſſione de ipſa non revo-
canda, non ſit proprie donatio cauſa mortis,
ſed potius donatio inter vivos; *& ideo perin-
de haberi debet, atque alia quævis inter vivos
donatio*, textu expreſſo *in cit. l. Ubi ita* 27. *ff.
de mortis cauſa donat.* & nos loquimur, ut pa-
tet in concluſione de donatione mortis cauſa
proprie tali.

Nec valet objicere *l. Si alienam* 13. §. 1. *&* 30
l. Senatus 35. §. 4. *ad finem ff. de mortis cau-
ſa donation.* ubi dicitur, quod *ſic quoque poteſt do-
nari mortis cauſa, ut nullo caſu ſit ejus repeti-
tio, ideſt nec ſi convaluerit quidem Donator*. Non
valet, inquam, quia reſpondetur cum ciratis
Doctoribus, quod ſi ita donatur, jam hoc ipſo
non fit donatio mortis cauſa proprie talis, ſed
ſolum ita vocetur, quia mors eſt cauſa im-
pulſiva donaodi, textu expreſſo *in cit. l. Ubi*

ita,

Digitized by Google

ita, ibi: *Ubi ita donatur mortis cauſa, ut nullo caſu revocetur, cauſa donandi magis eſt, quam mortis cauſa donatio ;* & concordant aliæ allegatæ leges, & conſimiles.

31 Quandonam donatio mortis caoſa ipſo jure expiret, ſeu tacite revocata cenſeatur? Vide ſupra *art.* 1. *a n.* 14. *ad* 18.

Additiones ex aliena manu.

32 UT rectum feratur judicium de tevocatione donationis ob ſupervenientiam filiorum, videndum qoaoam mente quis donaverit, & quanta in donatione cootolerit booa, & coi demom donatum ſit.

33 Si donans expreſſe renonciaverit beneficio
34 *Legis Si unquam cap. De Revoc. donat.* quidquid ſentiant nonnulli, in foro prævaloit opinio, qood non ſit locus revocationi donationis ob ſupervenientiam filiotum, modo tameo renunciatio non inter Clauſulas generales ſine manifeſta filiorum mentione adjecta ſit, ſed ita ſit adjecta, ut de filiorum ſupervenientia perſpicue & neceſſario cogitaſſe donans cenſeatur; Rota *in Verulana Donationis* 29. *Junii*
35 1747. *cor. Illuſtriſs. Clement.* ubi qoando renunciatio adjecta dici debeat inter Clauſulas generales ſine manifeſta mentione filiorum, *in Milevitana Canonicatuum* 12. *Maii* 1749. *cor. eod.*

36 Eas donationes infirmat Imperatoris Conſtitotio, quæ complectuotur vel omnia bona,
37 vel partem aliquam ſacoltatum. Communi propterea Doctorum ſententia conſtitutum eſt, ut ex ea lege in retractationem tantum veniat donatio univerſalis, vel quæ ei eſt pro-
38 xima, iogens & immodica, qoum ſcilicet partem dimidiam aot tertiam excedit; Voet. *in Comment. in Pandect. lib.* 39. *tit. pr.* Rot. *in recent. deciſ.* 326. *n.* 28. *part.* 11 *& cor. Criſp.*
39 1. *n.* 3. aot etiam aliqoando minorem, ſi liberorum adnatotom numerus & conditio præter qualitatem patrimonii ita ſuadeant; Fab. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 38. *defin.* 9. Rot. *in Milevitana Canonicatuum* 12. *Maii* 1749. §. 8. *coram Illuſtriſs. Clement.*

40 An & quando Donatio juriſpatronatus obnoxia ſit tevocationi ob ſupervenientiam filiorum, vide apud Rot. *in Aurien. Parochialis de Fea ſuper pertinentia patronali* 10. *Decemb.* 1727. *&* 26. *April.* 1728. *cor. clar. mem. Corio, & in Brictinorien. Donationis* 7. *Junii* 1736. *&* 17. *Junii* 1737. *cor. feliciter Regnante Summo Pontifice Clemente XIII.*

41 Plurimam demum poſtulat animadverſionem
conditio donatarii. Nam ſi uni ex filiis do- 42
natum, non inde ex aliorum ſupervenientia revocatur donatio, niſi appareat inofficioſa, & tunc quidem nec in oniverſum, ſed pro ea tantum parte, quæ contra paternæ pietatis officium exhaurit legitimam aliis filiis ex jure naturæ debitam, qoa quidem ſubducta, maneat in reliquo donatio; Vinn. *ſelect. jur. quæſt. lib.* 2. *cap.* 35. Rot. *in dict. Milevitana Canonicatuum* 12. *Maii* 1749. §. 9. *cor. Illuſtriſs. Clement.*

Quod dicitur de donatione facta filio, id di- 43
ci nequit de donatione facta Eccleſiæ; nam quidquid com aliis aſſerat Auctor *num.* 22. io eam communiter itum eſt ſententiam, revocari donatiooem factam Eccleſiæ ob ſupervenientiam filiorom; Clar. §. *Donatio q.* 23. *n.* 2. Zoeſ. *in Pandect. lib.* 39. *tit.* 5. *nu.* 127. Voet. *in Comment. ad pandect. lib.* 39. *tit.* 5. *num.* 33. Tulden. *ad tit. Cod. de Revoc. donat. num.* 4. optime Anton. Matthæi *ſelect. diſput.* 9. *ad L. Si unquam, C. de Revocanda donat. theſ. in fine.*

DOS, DOTARE.

Articulus I.

Dos quoad vatiam ejus acceptionem, naturam, diviſionem, & proprietatem, ſeu domioium.

S U M M A R I U M.

1 *Dotis variæ acceptiones*, ad num. 3
4 *Dotes animæ beatæ, Aureolæ Beatorum, Dotes corporis beati, quot ſint, & quæ*, ad n. 7
8 *Dos civiliter ſumpta quid ſit & quotuplex, & quæ diverſa ejuſdem ratio*, ad n. 10
11 *Ad quem ſpectet Dominium ſeu proprietas Dotis æſtimatæ ſive in re mobili, ſive immobili*, ad n. 14
15 *Dominium Dotis non æſtimatæ quomodo inter maritum & uxorem dividatur, & quando totum in hanc transferatur*, ad n. 17
18 *Quid Jure tam Civili, quam Canonico cautum ſit circa alienationem, vel hypothecam Fundi Dotalis*, ad n. 20
21 *Uſusfructus Dotis ad quem pertineat, & quid ſub hoc nomine non intelligatur*, ad n. 22
23 *Quinam ſint effectus adulterii quoad Dotem & donationem propter nuptias*, ad n. 24

25 *Pro-*

Digitized by Google

25 *Proprietas & Uſusfructus Dotis adventitiæ ſive profectitiæ Filiæfamilias ad quem pertineat ſtante viduitate, & ad quos poſt ejus mortem*, ad n. 28

29 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu.*

1 DOtis nomen quodammodo æquivocum eſt; primo enim late, & communiter perfectiones quædam, quibus naturaliter afficiuntur homines, dotes appellari ſolent: ſic qui optimo pollet ingenio, facundia, robore, pulchritudine &c. dicitur bene dotatus, vel optimas habere dotes.

2 Secundo, & proprie, a Theologis ornatus, & dona quædam ſupernaturalia a Deo animæ ſibi æternum deſponſatæ largiter conceſſa Dotes animæ vocantur; immo cum beatitudo, quæ ex Boetio 3. *de conſolat.* eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus, taliter adhuc in corpus redundet, quod æternus beans etiam ipſi ornatus, & dona quædam ſupernaturalia elargiatur, illa corporis glorioſi Dotes nominat; dos autem theologice, ac ſupernaturaliter ſumpta generatim deſcribi poteſt, quod ſit ornatus, & donum quoddam perpetuum in æterna beatitudine proportionaliter animæ, & corpori conceſſum.

3 Tertio, nomen Dotis juridice, & civiliter capitur pro eo ſcilicet, quod ſive mobile ſive immobile datur intuitu matrimonii; & de hac præſertim procedit titulus; prius tamen Theologorum communiter quæ ſupra, breviter perſtringamus.

4 Dotes igitur animæ beatæ tres a Theologis recenſentur; videlicet clara Dei Viſio, comprehenſio ſeu Tuitio, & Fruitio. Prima ſufficitur loco Fidei, ſecunda Spei, tertia Charitatem numquam excidentem perficit; de quibus fuſe Scholaſtici; ſi autem quæras cur Fides, Spes, & Charitas animæ in via tributæ non dicantur ejuſdem Dotes; reſpondetur id eſſe, quia unio indiſſolubilis, & conſummata animæ cum Chriſto, quæ analogice matrimonium dicitur, quo Chriſtus eam ſibi ſponſat, non eſt niſi in patria; quandiu enim ſumus in hac vita ex Apoſtolo 2. *ad Cor.* 5. peregrinamur a Domino: quæ autem ante matrimonium dantur, non dotes, ſed donationes potius vocitantur; & idem dicendum de donis aliis ante ingreſſum gloriæ collatis.

5 Ulterius obiter accipe, ultra dotes prædictas omnibus Beatis communes a Theologis inſuper aſſignari præmia quædam propter heroicitates quaſdam aliquibus conceſſa, quæ Aureolas vocant; eſt autem Aureola generatim accepta præmium aliquod accidentale reportatum in cœlo propter inſigne aliquod factum, & ſingularem victoriam in vita a Beatis obtentam de capitalibus chriſtianæ ſalutis inimicis, Diabolo ſcilicet, mundo, & carne: hinc tres communiter a Theologis aſſignantur Aureolæ. Prima eſt pro Martyribus, qui heroice triumpharunt de mondo, ſævas perſecutiones ſuſtinendo, & mortem ipſam ſubeundo, Chriſtum fortiter confitendo. Secunda eſt pro Doctoribus, qui per ſapientiam & doctrinam, erroris, infidelitatiſque tenebras propulſantes decipientem Diabolum excellenter debellarunt. Tertia eſt pro Virginibus, ſive omnibus illis, qui per continentiam virginalem carnem inſigniter calcarunt; dicuntur autem Aureolæ ſeu quaſi parvæ aureæ coronæ, non quia magnæ non ſint, ſed quia exiguæ videntur reſpective ad beatitudinem eſſentialem, quæ aurea ſeu corona aurea dicitur.

Corporis glorioſi Dotes quatuor a Theologis 6
enumerantur, nimirum impaſſibilitas, claritas, agilitas, & ſubtilitas. Per impaſſibilitatem corpus glorioſum erit incorruptibile, & immortale; 1. *ad Corinth. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem*, conſequenter nec pati poterit quidquam; *Iſaiæ* 49. *neque eſurient, neque ſitient &c. & Apocal.* 21. *Abſterget Deus omnem lacrymam &c.* Per claritatem corpora Beatorum fulgebunt quam maxime; *Matth.* 13. *Tunc juſti fulgebunt ſicut ſol; Ad Philippenſ.* 3. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ*; unde ſi in denſiſſima nocte unicum e glorioſis corporibus appareret, noctem ipſam verteret in lucidiſſimam diem. Per agilitatem corpora Beatorum vim ſe abſque difficultate, & fatigatione quaquaverſus movendi habebunt; *Iſai. cap.* 40. *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient; Sapient.* 3. *Tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent*. Per dotem ſubtilitatis, quæ arguitur ex I. *ad Corinth.* 15. *ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpiritale*; Beatorum corpora cœlos aliaque corpora penetrare, ac per illa tranſire poterunt, ſicut Chriſtus Dominus ex Virginis utero, & ſepulcro eſt egreſſus, januis clauſis ad Apoſtolos ingreſſus, ac cœlos penetratus. Verum in aſſignanda hujuſmodi Dotis ratione non parum diſcrepant Theologi; nobis tamen præfata extremis labiis libaſſe ſufficiat, fuſius enim hic immorari non expedit: interim ex

his

his quiſque meminerit, quod Apoſtolus ait 1.
ad Corinth. 2. *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe*, & ad Rom. 8. *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ ravelabitur in nobis.*

7 Dos juridice, & civiliter capta eſt bonum
in pecunia, ſeu in alia re mobili, vel immobili conſiſteus, ab uxore, vel alio ejus nomine
datum marito ad onera Matrimonii ſuſtinenda, ut videlicet ex ejus fructibus uxorem, &
familiam facilius ſuſtentare poſſit. Colligitur
hæc definitio ex *l. Dotis* 1. *ff. de jure dotium*,
& l. Plerumque 10. §. 3. *ff. eod. & eſt in re*
8 *communis*. Dos eſt duplex; Profectitia ſcilicet,
9 & Adventitia. Dos Profectitia eſt illa, quæ
a Patre, vel ab alio aſcendente paterno filiam
in poteſtate habente, vel ab alio, intuitu tamen Patris, datur; *l. Profectitia* 4. *ff. de jure Dotium*, *& l. unica* C. *de rei uxoriæ actio-*
10 *ne*. Dos Adventitia eſt illa, quæ nec a patre,
nec ab aſcendente paterno, ſed ab alio abſque ullo intuitu patris datur; *l. unic.* §. *Accedit*, C. *de rei uxoriæ actione*.

11 Dominium, ſeu proprietas dotis traditæ in
re mobili in certo numero, pondere, & menſura v. gr. in tanta pecunia, in tot pecoribus, & hujuſmodi, pertinet abſolute ad maritum, itaut de ea pro ſuo libitu diſponere
poſſit; cum obligatione tamen, quod ſoluto Matrimonio ipſe, vel ejus heres reſtituat tantumdem ejus generis, & qualitatis in eodem numero, pondere, & menſura, textu expreſſo *in l. ſi res in dotem* 42. *ff. de jur. dotium*, ibi:
Res in dotem datæ, ſi numero, pondere aut menſura conſtant, mariti periculo ſunt, quia in hoc dantur, ut eas maritus ad arbitrium ſuum diſtrahat, & quandoque ſoluto matrimonio ejuſdem generis, & qualitatis reſtituat vel ipſe,
12 *vel hæres ejus*. Sic etiam ad maritum ſpectat
dominium, ſeu proprietas dotis ſive in re mobili, ſive immobili, quando ei talis dos traditur æſtimata æſtimatione faciente venditionem, textu expreſſo *in l. Quoties* 5. C. *de jure dotium*, ibi: *Quoties res æſtimatæ in dotem dantur, maritus dominium conſecuturus ſummæ velut pretii debitor efficitur; Si igitur non convenit, ut ſoluto matrimonio reſtituantur, retinebit eas, ſi pecunias tibi offert*. Concordat *l. Plerumque* 10. §. 4. *ff. de jure dotium*, ibi: *Si ante matrimonium æſtimatæ res dotales ſunt, hæc æſtimatio quaſi ſub conditione eſt; namque hanc habet conditionem, ſi matrimonium fuerit ſecutum; ſicutis igitur nuptiis æſtimatio rerum*
13 *perficitur, & fit vera conditio*. Unde ſequitur,
quod ſi res æſtimatæ pereant, aut deteriores
fiant, pereunt, aut deteriores fiunt ipſi marito
uti earum domino, ſicuti tamquam verus dominus lucrum, ſi quod eſſet ex ipſis, ipſe referret; textu expreſſo *in l. Cum dotem* 10. C. *de jure dotium*, ibi: *Quis enim dubitet æſtimationem a te mulieri deberi, cum periculo tuo res deteriores fiant, vel augmenta lucro tuo recipiantur*, & concordat *l. unic.* §. 9. C *de rei uxoriæ actione*, ibi: *Æſtimatarum enim rerum maritus, quaſi emptor, & commodum ſentiat, &*
diſpendium ſubeat, & periculum expectet. Hinc 14
plurimum intereſt maritis, ut res dotales abſque æſtimatione recipiant, textu expreſſo *in l. Plerumque* 10. *ff. de jure dotium*, ibi: *Plerumque intereſt viri* (res in contractu nuptiali] *non eſſe æſtimatas, ne periculum rerum ad eum pertineat*; quia nunc ſi æſtimatio non præceſſit, damnum ſuperveniens abſque culpa mariti, & deterioritas ipſarum rerum dotalium non æſtimatarum in ſolam cadit uxorem, textu expreſſo *in cit. l. Plerumque*, ibi: *Quoties igitur non æſtimatæ res in dotem dantur, & meliores, & deteriores mulieris fiunt*.

Dominium naturale dotis in re immobili, 15
non æſtimata, ſed præciſe taxationis cauſa,
non æſtimatione faciente venditionem, pertinet ad uxorem; Civile vero tranſit ad maritum. Rota *par.* 8. *rec. dec.* 259. *n.* 1. *& par.* 15. *dec.* 277. *n.* 16. textu claro *in l. In rebus* 30. C. *de jure dotium*, ibi: *Cum eædem res ab initio uxoris fuerint, & naturaliter in ejus permanſerint dominio*; & clare evincitur ex iis omnibus juribus, in quibus dos dicitur proprium patrimonium uxoris, ut in *l.* 3. §. *Sed utrum*, *ff. de minor. l. unic.* §. *& hoc*, C. *de rei uxoriæ actione*, & ex iis juribus, in quibus dicitur dos eſſe in bonis mulieris, ut in *l. Filius*, *ff. collat. bonorum*, vel ſimpliciter eſſe mulieris, ut *in l. Pater*, *ff. de evict. & in l. quamvis*, *ff. de jure dotium*, & reſpectu Mariti dicuntur eſſe res alienæ; *l. ſi conſtante*, §. *ſi maritus*, *ff. de jure dotium; & l. Donatio*, §. *fun-*
dum, & l. Etiam, §. 1. *eod. tit.* Unde fun- 16
dus dotalis remanet in dominio uxoris, & ad ejus periculum ſtare dicitur, & nunquam tranſit in verum, & naturale dominium viri: Rota *par.* 2. *rec. dec.* 10. *n.* 27. *dec.* 21. *nu.* 39. *par.* 13. *dec.* 51. *n.* 0. *par.* 15. *dec.* 83. *n.* 11.
& 12. *par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 98. *n.* 10. Soluto 17
matrimonio, dominium civile ipſo jure, & miniſterio legis ſtatim transfertur in uxorem, & conſolidatur cum naturali, *l. dotis*, *ff. ſoluto matrim.* Rota *par.* 13. *dec.* 349. *par.* 15. *dec.* 190. *n.* 7. *& dec.* 279. *n.* 17.

Fun-

Digitized by Google

18 Fundus dotalis, ſeu dos in re immobili non æſtimata ita ſpectat ad verum, & naturale dominium uxoris, ut maritus eam alienare, hypothecare, aut alias obligare non poſſit. *Princip. Inſtit. Quibus alienare licet, vel non*, ibi: *Dotale prædium maritus invita muliere per legem Juliam prohibetur alienare*; Rota *par.3. dec. 573. n. 2. par. 4. tom. 2. dec. 492. n. 1. par. 8. dec. 91. n. 6. par. 9. tom. 1. dec. 431. nu. 8. dec. 269. n. 13. & ſeq. par. 15. dec. 190. num. 5. par. 18. tom. 1. dec. 98. n. 29. par. 19. tom 1. dec. 68. n. 20. & ead. par. 19. tom. 2. dec. 436.*
19 *n. 1.* Immo neque alienare poteſt cum conſenſu uxoris; *Cit. Inſt. Quibus alienare licet, vel non*, ibi: *Interdicta alienatio, & obligatio* (de hypotheca in ſpecie erat prius etiam ſermo) *ut neutrum eorum, neque conſentientibus mulieribus procedat*, & ratio additur iſtis verbis: *Ne ſexus muliebris fragilitas in perniciem ſuſtantiæ ejus convertatur*; Concordat *Novell. 61. c. 1. §. 1.* Rota recent. *par. 4. dec. 619. n. 2. par.*
20 *19. tom. 1. dec. 214. n. 1.* De jure tamen Canonico valet alienatio interveniente uxoris juramento, quo ſe obligat ad non revocandam alienationem, aut ad non contraveniendum, prout expreſſe ſtatuitur, & in hoc puncto Jus civile corrigitur; *c. Cum contingat 28. de jurejurando*, ibi: *Cum contingat interdum, quod conſtante Matrimonio alienationibus ſuper rebus dotalibus, & donationibus propter nuptias conſentiant; ne ulterius contraveniant proprio Sacramento firmando; ac ſoluto proceſſu temporis Matrimonio, contravenire nitantur; Utrum hoc eis liceat a nobis tua fraternitas requiſivit. Nos autem fraternitati tuæ reſpondemus, quod & ſi mulierum conſenſus in talibus non videatur obligatorius ſecundum legitimas ſanctiones; ne tali tamen prætextu viam contingat perjuriis aperiri, mulieres ipſæ ſervare debent hujuſmodi juramenta ſine vi, & dolo ſponte præſtita, cum in alterius præjudicium non redundent, nec obſervata vergant in diſpendium ſalutis æternæ*; Rota, *par. 4. tom. 2. dec. 492. nu. 3. & 4. par. 9. tom. 1. dec. 169. n. 12. & ſeq. par. 19. tom. 2. dec. 436. n. 5.*

21 Uſusfructus dotis etiam rei immobilis, & inæſtimatæ pertinet ad maritum; textu expreſſo *in l. Dotis 7. de jure dotium*, ibi: *Dotis fructum ad Maritum pertinere æquitas ſuggerit*, & additur ibi ratio his verbis: *Cum enim ipſe onera Matrimonii ſubeat, æquum eſt, eum etiam fructus percipere*; & concordat *l. Pro oneribus 20. Cod. eod. tit.* ibi: *Pro oneribus Matrimonii mariti lucro fructus totius dotis eſſe, quos*
22 *ipſe cœpit .... manifeſtiſſimi juris eſt*. Si tamen lucrum perceptum ex fundo Dotali non pertineat ad fructuum, ſeu redditum naturam, & ſit ſors quædam præcipua, quæ Dotem augeat, non pertinet ad maritum, textu expreſſo *in l. ſi ex lapidicinis 12. ff. de jure dotium*, ibi: *Si ex lapidicinis Dotalis fundi lapides, vel arbores, quæ fructus non eſſent, vendiderit, nummi ex ea venditione recepti ſunt Dotis*. Sic etiam licet maritus habeat uſumfructum Silvæ cæduæ pro dote ſibi traditæ, non tamen poteſt ſibi retinere lucrum perceptum ex alienatione arborum prægrandium, aut arduarum ibi exiſtentium, cujus proinde rationem exigere ab ipſo poterit ipſa mulier, vel ipſius hæres; quod etiam verum eſt, licet ventorum vi arbores illæ ceciderint, textu expreſſo *in l. Fructus 7. §. 12. ff. ſoluto Matrimonio*, ibi: *Si arbores cæduæ fuerunt, vel gremiales, dici oportet in fructum cedere; Sin minus, quaſi deteriorem fundum fecerit maritus, tenebitur. Sed & ſi vi tempeſtatis ceciderunt, dici oportet pretium earum reſtituendum mulieri, nec in fructum cedere*. Idem eſt dicendum de marito, qui vendit ligna, lapides &c. veteris ædificii, quod reficere neceſſarium, neque utile eſt; *l. ſi ex lapidicinis 31. ff. de jure dotium*, ibi: *ſive ſuperficiem ædificii dotalis voluntate mulieris vendiderit, nummi ex ea venditione recepti ſunt dotis*.

Dominium, ſeu proprietas dotis amittitur 23
ab uxore propter ejus adulterium, & tranſit in maritum; ſimiliter a marito propter ejus adulterium amittitur dominium, ſeu proprietas donationis, ſeu donati propter nuptias, niſi inter ſe reconciliati fuerint; *l. Dotem 24. Cod. de jure dotium, l. Conſenſu, §. ſi vero cauſam, Cod. de repudiis, cap. Plerumque 4. de donat. inter virum & uxorem*, ibi: *Si mulier ob cauſam fornicationis judicio Eccleſiæ, aut propria voluntate* (ſcilicet ob eandem cauſam) *a viro receſſerit, nec reconciliata poſtea ſit eidem, dotem, vel dotalium repetere non valebit*, & in ejus ſummario dicitur expreſſe: *Mulier propter adulterium a viro ſeparata perdit dotem, & ſic tenet communis* cum Gloſſa *ibid. verb. Dotalium*, & alia Gloſſa *in cap. Ex part. 10. de conſuetudine, verb. Bonis*. Hoc tamen in- 24
telligi debet poſt Judicis ſententiam, eſt enim pœna, ſicuti ex communi docent Sa *verb. Divortium n. penult.* Sanchez *lib. 10. de Matrim. diſp. 8. num. 12.* Layman *lib. 3. de juſtit. tract. 4. c. 3. n. 6.*

Soluto per mortem mariti Matrimonio fi- 25
lia familias vidua habet plenum jus ſuæ dotis adventitiæ tam quoad proprietatem, ſeu de-

Digitized by Google

dominium , quam quod uſumfructum privative etiam quoad partem ; Boſſius *tract. de dote cap. 3. numer.* 92. Conſtantinus Rogerius *de Dote quæſt.* 10. *num.* 18. Baldus Novellus *de Dote part. 6. privil. 23. & l. duob. ſequentib. & part.* 8. *privileg.* 10. & communis aliorum ; & habetur *l. Pomponius Philadelph. ff. Famil. Ercifcund.* & colligitur *ex l. Cajus , ff. ſol. Matrim.* ubi cum ageretur de Nepte, quæ erat ſub patria poteſtate , & quæreretur , cui competeret actio ad dotem ab Avo materno conſtitutam , reſpondit Paulus Juriſconſultus favore nuptiarum eam actionem competere Nepti , ac proinde videtur negare de patre , & hæredibus per textum *in l. Cum Prætor , ff. de judic.*

26 Soluto Matrimonio Dominium ſeu proprietas dotis profectitiæ pertinet ad filiamfamilias viduam ; Menochius *de præſumptionib. lib. 3. præſumpt. 29. num.* 80. *& de arbitrariis lib. 2. caſ.* 88. *num.* 39. Maſcard. *de probationib. concluſ.* 574. *num.* 6. Stephanus Gratianus *tom. 2. diſcept. for. cap.* 301. *num.* 30. Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. par. 2. cap. 4. num. 37. & a num. 69. ad final.* Camillus Borellus *in ſumma dec. par. 3. tit. 4. a num. 54. ad* 58. Et ratio eſt , quia pater conſtituendo dotem filiæfamilias intelligitur eamdem donare , ſeu conſtituere cum animo donandi ; Salicetus *in l. Ex morte, Cod. de pact. convent.* Cephalius *conſ. 753. num. 5. vol.* 5. Alexander *conſ. 99. num. 2. vol.* 7. Quinimmo ne dum donare , ſed etiam munus adimplere , ad quod tenetur ; *l. ſi cum Dote , §. ſi pater , ff. ſoluto Matrimonio , & l. Cum dotem* 71. *ff. de jure dotium;* Eorum autem, quorum fit donatio , vel ex libera voluntate , vel quodammodo ex debito , dominium tranſit ad donatarium , ut habet communis *ex*
27 *vulgat. jur.* Talis autem dotis profectitiæ uſus pertinet ad patrem , ad quem reverti debet , niſi aliud conventum fuerit in conſtitutione ipſius dotis ; & hoc quouſque eadem filia ſecundo nubat , dummodo tamen pro eo tempore alatur a patre . *Eſt communis , arg. l. Eos a patre , Cod. ſoluto Matrimonio ; l. ſi ab hoſtibus , ff. eodem , & l. 6. de jure dotium .*
28 Mortua uxore uſusfructus dotis ſpectat ad virum , proprietas vero pertinet ad filios ; *l. 1. Cod. de bonis matern.* Rota *par. 3. dec.* 126.

Additiones ex aliena manu .

Intereſt dignoſcere , quando res in dotem 29
data ſit æſtimata , & quando inæſtimata , tum ob effectus , quos affert Auctor , tum ob alios effectus . At vide de hac materia Rot. *in Spoletana Immiſſionis ſuper bonis S. Anatolii 15. Junii 1725. cor. bon. mem. Nunez , in Romana Dotis ſuper mandato 21. Januarii 1738. cor. feliciter Regnante Summo Pontifice Clemente XIII. in Romana Immiſſionis ſuper bonis Catharinæ Putignanæ 6. Maii 1737. cor. clar. mem. Millin. in Eugubina Reintegrationis 21. Junii 1737. cor. clar. mem. Calcagnin. in Romana ſeu Januen. Locorum Montium 23. Junii 1738. cor. eod. in Romana Immiſſionis 8. Maii 1743. cor. bon. mem. Lana , in Romana Dotis 10. Maii 1748. cor. clar. mem. Matthæo .*

Articulus II.

Dos quo ad illos , qui tenentur eam dare.

SUMMARIUM.

1 *Pater tenetur dotare filiam , & a quibus diſpenſari nequeat ,* ad num. 5
6 *A quibus vero diſpenſetur ,* ad n. 8
9 *In defectu patris qui teneantur ,* ad n. 13
14 *Deflorator ad quid teneatur erga defloratam tam in foro externo , quam interno ,* ad n. 22
23 *Clericus in Sacris conſtitutus , ſeu uxoratus , quando in utroque foro teneatur ratione ſtupri puellam dotare , quando non ,* ad n. 26
27 *Quæ ſit Defloratoris obligatio circa quantitatem Dotis in utroque foro ,* ad n. 34
35 *Quando Deflorator nec dotare nec ducere teneatur defloratam , ratione habita utriuſque fori ,* ad n. 38
39 *Subnectuntur Additiones ex aliena manu ,* ad n. 53

PAter tenetur Dotem dare filiæ ; textu ex- 1
preſſo *l. ult. C. de Dotis promiſſione* , ibi : *Neque enim leges incognitæ ſunt , quibus cautum eſt , omnino paternum eſſe officium Dotem , vel ante nuptias donationem pro ſua dare progenie , & ibid. verb. Intelligi* docet Gloſſa communiter recepta , & concordat *l. Qui liberos 19. ff. de ritu nuptiarum* . Et Concluſio procedit , 2
etiamſi filia cum Patris conſenſu nubens , propria bona adventitia habeat , niſi Pater gravi inopia laboret , ut ſtatuitur *in cit. l. ult. C. de dotis promiſſion.* ut tenent communiter Do-

Digitized by Google

ctores apud Covarruv. *in epit. par.* 2. *c.* 3. §.
7. *n.* 9. Layman *lib.* 3. *de Juſtit. tract.* 4. *c.*
3 13. *n.* 3. Item procedit Concluſio, etiamſi pa-
ter filiam matrimonio collocaverit nulla facta
mentione Dotis ; Gloſſa *in leg. Obligamur*,
verſ. Lege, ff. de action. & obligat. Abbas *in*
c. 1. *de ſponſalib. impub. n.* 6. Sanchez *lib.* 4.
diſp. 26. *n.* 3. Layman *l. c. n.* 4. & alii com-
muniter. Et ratio eſt, quia tacite intelligitur
ſponſo dos promiſſa, quod pater non ſolum
obligatus ſit ad providendum filiæ maritum,
ſed etiam ad dandam ei Dotem; *l. Qui libe-
ros* 19. *de ritu nuptiarum*; Dos enim datur ad
ſuſtinenda onera Matrimonii, & mulier ſine
4 Dote facile contemneretur a viro. Eadem ra-
tione, ſi mulier dives, non facta expreſſione,
& conventione Dotis, ducta ſit, tacite cen-
ſentur ejus bona, vel ſaltem pars bonorum
pro conditione, & dignitate viri in Dotem
conſtituta, quæ ſi non ſolvatur, juſtam cau-
ſam maritus habet alimenta uxori negandi;
Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 5. *concl.* 2. Gaill. *l.* 2.
obſerv. n. 10. Layman *loc. cit. n.* 4. Et ratio
eſt, quia cum dos detur ad ſuſtinenda onera
Matrimonii; *arg. tot. tit. ff. & Cod. de jure
Dotium*, debet uxor dives aſſignare marito
congruam Dotem pro tali matrimoniali onere
5 ſuſtinendo. Inſuper procedit concluſio, etiamſi
filia inſcio, & invito patre, viro tamen digno
nupſerit; Ripa in *l.* 1. *ff. ſoluto matrimonio n.*
57. Menocbius *de præſcription. lib.* 4. *præſumpt.*
189. Sanchez *cit. diſp.* 20. *n.* 16. Layman *loco
cit. n.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decretal. tit.* 20.
n. 39. & alii communiter. Et ratio eſt, quia
pater licet ægre ferre poſſit tale matrimonium
ſecundum modum, ex quo ipſo inſcio contra-
ctum fuerit; non poteſt tamen rationabiliter
illud ægre ferre ſecundum ſubſtantiam, cum
pater ipſe teneatur providere filiæ de viro di-
gno, & ei congruam Dotem tradere; *l. Qui
liberos* 19. *de ritu nuptiarum*.

6 Limitatur tamen Concluſio in caſu, quo fi-
lia ante annum 25. inſcio patre, & invito
nupſit indigno moribus, aut genere. Tunc
enim cogi non poteſt pater ad plene dotan-
dam talem filiam, ſed ſolum ad alimenta ne-
ceſſaria præſtanda, quæ pater liberis ſuis indi-
gentibus, etiam ingratis, & immorigeris na-
turali jure dare tenetur; *arg. c. Cum haberet,
de eo, qui duxit, & leg. Qui a liberis, §. ſi
vel parens, ff. de liberis agnoſcendis*, & tenet
communis cum Covarr. *in epit. p.* 2. *c.* 3. §.
8. *n.* 7. Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 26. *n.* 19. Ro-
driq. *tom.* 1. *ſumm. c.* 14. *n.* 4. Layman *loc.
cit. n.* 4. Unde ad Judicem pertinebit arbitra-
ri, conſiderata indignitate mariti, & inobe-
dientia filiæ, utrum delictum ejus Dotis ſub-
tractionem mereatur: Non enim competit pa-
tri facultas ſtatim exhæredandi filiam ita nu-
bentem, aut ei notabiliter Dotem minuendi
ſine arbitrio Judicis, ut ſtatuit Carolina Con-
ſtitutio in Comitiis Auguſtanis promulgata,
teſte Haunoldo *tract.* 3. *c.* 5. *contract.* 5. *n.* 382.
Indignus autem cenſetur conjux ille, cui al- 7
ter nubere abſque dedecore juxta mores Civi-
tatis non poteſt; *arg. l. ſi adulterium cum in-
ceſtu, §. ſtuprum, ff. ad l. Juliam, de adulte-
rio*, ibi: *Contumacia juris, & ſanguinis con-
tumelia;* Sic etiam indignus conjux cenſetur,
qui eſt malorum morum; *arg. l. Sed ea, ff.
de ſponſal. & l. nuptiæ*, *Cod. de nupt.* ibi: *Si
pares ſint genere, & morib.* Menoch. *de præ-
ſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 189. *n.* 25. *in fine*;
Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 26. *num.* 23. Reiffenſtuel
loc. cit. n. 41. Limitatur inſuper Concluſio in 8
omnibus illis caſibus, quibus pater filiam ex-
hæredare poteſt. *Sic communis Doctorum* cum
Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 26. *num.* 1. Reiffenſtuel
loc. cit. n. 43. Non enim major ratio requiri-
tur ad privandam filiam Dote, quam ad eam
privandam legitima, cum dos ſubſtituatur le-
gitimæ, & in eam imputetur; *l. quoniam* 29.
C. de inofficioſ. teſtament.

Si pater dotare nequit filiam, tenetur eam 9
dotare Avus paternus; *arg. l. Dotem* 7. *ff. de
jur. dotium*; Et quidem ante Matrem, prout 10
cum pluribus Juriſtis docet Haunoldus *tract.* 4.
c. 5. *n.* 386. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 45. *arg.
Neque mater*, C. *de jure Dotium*. In defectu 11
Patris, & Avi paterni, & accedente magna,
& probabili cauſa, tenetur Mater ipſa dotare
filiam; *arg. leg. Mater* 14. *C. de jure Dotium*,
ibi: *Neque mater pro filia Dotem dare cogitur,
niſi ex magna, & probabili cauſa, vel lege ſpe-
cialiter expreſſa;* Neque pater de bonis uxoris
ſuæ invitæ ullam dandi habet facultatem.
Magna autem, & probabilis cauſa intelligi
debet, ſi filia, & pater inopes ſint, Mater
autem dives; tunc mater ſicut alere tenetur
filiam, ita & dotare; Molina *tom.* 2. *diſput.*
424. *poſt princip.* Petr. Gregor. Tholoſan. *lib.*
9. *Syntagm. c.* 18. *n.* 6. Layman *loc. cit. n.* 5.
Dos enim ſuccedit loco alimentorum; Silve-
ſter *verb. Dos, q.* 5. In defectu omnium di- 12
ctorum aſcendentium tenetur frater dotare ino-
pem ſororem ex patre; *arg. leg. Cum plures*
12. §. 3. *ff. de adminiſtr. & pericul. Tutor.*;
ubi ſtatuitur, fratrem non teneri dotare ſoro-
rem ex alio patre natam, ſeu tantum uteri-
nam, unde a ſenſu contrario recte infertur,
eum

Digitized by Google

eum teneri ad dotandam ſororem ex eodem patre natam, ſi non habeat propria bona, & non ſit ab aliis dotata. *Sic communis Doctorum* cum Haunold. *loco cit. num.* 389. Lay-
13 man *loco cit. num.* 5. Dotem dare tenentur omnes, qui illam ſetio promiſerunt, cujuſcumque ſint ſexus aut conditionis; *arg. leg. promittendo* 14. *ff. de jure dotium*, ibi: *Promittendo Dotem omnes obligantur, cujuſcumque ſexus, aut conditionis ſint*; dummodo tamen ſit major 25. annis; *l. ultim. Cod. ad S. C. Vellejan.* ibi: *Generaliter ſancimus, ut ſi quis major* 25. *annis ſive maſculus, ſive fœmina, Dotem pollicitus eſt, vel ſpoponderit pro qualibet muliere, cum qua matrimonium licitum eſt, omnino compellatur ſuam confeſſionem adimplere*.

14 Deflorator, qui abſque promiſſione matrimonii virginem per vim, vel metum injuſte incuſſum violavit, tenetur illam dotare, aut illam ducere in uxorem; Barboſa *in c. ſi ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupr. n.* 7. & ibi Ancharanus *par.* 3. *lib.* 5. *c.* 5. §. *Quæres*, Lugo *tom.* 1. *diſp.* 12. *ſect.* 1. *n.* 11. Leſſius *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 12. Guttierez *Canon. qq. lib.* 1. *qu.* 37. *n.* 7. *& ſeq.* Engel *lib.* 5. *decret. tit.* 16. *n.* 11. Pirhing *ibid, n.* 29. 41. *&* 44. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 1. *dum.* 87. Navarr. *in Manual. cap.* 16. *nu.* 17. Molina *tract.* 3. *de juſtit. diſput.* 166. Vaſquez *in opuſcul. moral. tract. de reſtitut. cap.* 3. §. 2. *dub.* 1. *n.* 2. *&* 3. & alii communiter *arg. cap. Pervenit* 2. *de adult. & ſtupr.* ubi non abſolute, ſed ſub alternatione deflorator, ſeu ſeductor compellitur; In alternativis autem ſufficit alterutrum adimplere, textu expreſſo *in cap. In alternativis* 70. *de Regul. juris in* 6. ibi: *In alternativis debitoris eſt electio, & ſufficit alterum adimpleri*, & concordat *l. Plerumque* 10. *in fin. ff. de jure Dotium*. Et ſic habet recepta conſuetudo, & praxis omnium fere Tribunalium Eccleſiaſticorum, teſte Barboſa *loco cit.* Guttierez *loc. cit. q.* 37. Conſuetudo autem eſt optima Legum interpres; *cap. Cum dilectus* 8. *de*
15 *conſuetud.* Nec obſtat *cap. Si ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupro*, ubi non ſolum ad adulterum, ſed ad utrumque deflorator teneri dicitur, ibi: *Si ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem*. Non obſtat, inquam, quia verba illa non copulative, ſed disjunctive intelligenda ſunt; Illa enim dictio *Et* ſumi debet pro *Vel*; ut deſumitur ex recepta Tribunalium praxi & conſuetudine, quæ eſt optima Legum interpres; *l.* 37. *ff. de legibus, & cit. c. Dilectus* 8. *de conſuetudine*. Et ſic ſæpe fit in jure, uti patet *l. Sæpe, ff. de verbor. ſignificat.* ibi: *Sæpe ita computatum eſt, ut conjuncta pro disjunctis accipiantur, & disjuncta pro conjunctis, & leg. Conjunctionem, ff. eod.* ibi: *Conjunctionem enim nonnunquam pro disjunctione accipi, Labeo ait*.

Deflorator tenetur dotare puellam a ſe per vim, metum gravem, & dolum ſeductam, quamvis ſit paratus eam ducere in uxorem, ſi pater ejus, aut ipſa ſeducta recuſet matrimonium cum ipſo defloratore, textu expreſſo *c. ſi ſeduxerit* 1. *de adulter. & ſtupr.* ibi: *Si vero pater virginis dare noluerit* (& a fortiori ſi puella ipſa principaliter offenſa nubere ei recuſet) *reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt*. Et ſic tenent Barboſa *in d. cap. ſi ſeduxerit n.* 7. Hoſtienſ. *ibid. num.* 1. Gonzalez *ibid. num.* 7. Farinac. *de delict. carn. qu.* 147. *n.* 105. Lugo *tom.* 1. *diſp.* 12. *ſect.* 1. *num.* 12. Azorius *p.* 3. *lib.* 5. *cap.* 5. *diffic.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 12. Clarus §. *ſtuprum n.* 3. Pirhing *lib.* 5. *decret. tit.* 16. *num.* 46. Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 1. *n.* 89. & alii communiter contra Molinam, & paucos alios volentes ſaltem tunc defloratorem liberari ab onere dotandi, ſi ſit virgini defloratæ conveniens, & offerat ſe ad eam ducendam. Et ratio noſtra eſt, quia ſi virgo deflorata adſtricta eſſet ad contrahendum matrimonium cum ſtupratore ad hoc ſe offerente, vel ad carendum dote ſibi debita, non compenſaretur ei æqualiter damnum injuſte illatum, nam puella prius habebat libertatem nubendi cui vellet, qua privaretur ſi tunc deberet contrahere matrimonium cum eo, qui forte illi non placet, vel carere Dote ſufficiente ad ineundum matrimonium æquale, ſeu æque commodum, ac ſi adhuc virgo eſſet. 16

Talis deflorator tenetur dotare puellam ſic defloratam, etiamſi ipſa jam habeat Dotem competentem. *Sic communis Doctorum* cum Abbate *in c. Pervenit* 2. *de adult. & ſtupr. n.* 5. Guttier. *Can. qq. lib.* 1. *q.* 37. *n.* 8. Et ratio eſt, quia virginitas eſt ſecunda, ſeu altera dos, quam qui injuſte abſtulit, debet in pœnam, & odium delicti compenſare ſubſtituendo Dotem in ea quantitate, in qua conſideratis circumſtantiis conſiderandis fuiſſet dos virginis, ſi deflorata non fuiſſet; *cit. c. ſi ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupro* Et hoc pro foro externo; 17
pro foro autem interno ſufficit ſupra dotem, quam alias a patre, vel aliunde haberet, addere quantum neceſſarium eſt, ut poſſit nubere viro æquali, perinde ac ſi corrupta non fuiſſet, quia ad plus non tenetur, ſpectato jure naturæ, & ſic redditur æquale damno illato; Covart. 18

V u 2 *in*

Digitized by Google

in Epit. l. 1. *decr. p.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 5. Leſ-
ſius *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 11. Vaſquez *in opuſc. mo-
ral. tract. de reſtit. c.* 3. §. 2. *dub.* 5. *num.*14.
19 Pirhing *l. c. n.*44. Talis deflnrator tenetur in
ſoro externo dotare defloratam, etiamſi deflo-
rata præter amiſſionem virginitatis penitus nul-
lum damnum paſſa fuiſſet, utpote æquale ma-
trimonium ſortita, vel ſortitura, ac ſi deflo-
rata non fuiſſet *ex cit. c. ſi ſeduxerit*. Deflo-
rator principaliter non in ſolam compenſatio-
nem damni, ſed io pœnam delicti tenetur de-
floratam dotare; delictum autem exiſtit, & pœ-
nam ſecum trahit, etſi omne aliud damnum
20 abſit. Pro foro autem interno, ſi deflorata
nullom damnom paſſa eſt præter amiſſionem
virginitatis, non tenetur eam dotare ante ſen-
tentiam Judicis; Guttier. *can. qq. q.* 37. *nu.*
25. Leſſius *de Juſt. & Jure lib.* 2. *cap.* 10. *n.*
15. Pirhing *l. c. num.* 47. Reiffenſtuel *l. c.
n.* 76. & 93.

21 Deflorator, qoi vi, meto injoſte incoſſo,
fraude, ſeu dolo abſque promiſſione marrimo-
nii ſeducit, vel cognoſcit puellam ab alio jam
eorruptam, quæ tamen vulgo, & publice vir-
gn habebator, tenetur in utroque foro illam
ſaltem dotare arbitrio prudentis viri, ſi inde
infamia ſit ſecuta, ita ut non poſſit tam com-
mode alteri nubere, ſicut antea. *Eſt commu-
nis* cum Navarr. *in Manual. c.* 16. *n.*19. Azo-
rio *p.* 3. *lib.* 5. *cap.* 5. *diff.* 11. Pirhing *l. c.
n.*48. Reiffenſtuel *l. c. num.*83. Et ratio eſt,
quia ipſa communiter habebatur pro virgine,
& honeſta puella, adeoqoe deflorator eam ſe-
ducens vi, fraude, ſeu dolo incurrit conſimilem
obligationem, ac ſi defloraſſet vere virginem;
22 *arg. cap. ſi ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupr.* Se-
cus autem eſt de eo, qui vi, metu injuſte in-
cuſſo, fraode, ſeu dolo carnaliter cognoſcit
puellam jam corruptam, & ut talem jam pu-
blice habitam; *Sic communis Doctorum arg. cit.
c. ſi ſeduxerit*, ubi tantum conſtringitur duce-
re, vel dotare, qui ſeducit *Virginem*; adeo-
que a ſenſu contrario, qui ſeducit non virgi-
nem, nec ut talem habitam, non tenetur, op-
time enim arguitur a ſenſu contrario; *arg. leg.*
1. §. *Hujus rei, de offic. ejus, cui mandata eſt
juriſdictio, & leg. Qui teſtamento*, §. *Mulier*,
ubi Gloſſa, *ff. de teſtam.* Tom quia ſeductor
nan cauſavit aliquod damnum puellæ jam prius
notorie corruptæ, cum ipſa jam prius ut ta-
lis communiter cognita, non fuiſſet conſecu-
tura magis commodum matrimonium, quam-
vis non fuiſſet ulterius ab ipſo ſeducta.

23 Clericus in ſacris conſtitutus, ſeu maritatus,
qui fingens ſe laicum ſolutum ſob ficta promiſ-
ſione matrimonii obtiuet a fœmina copulam,
tenetur ipſam dotare io tantum, in quantum
requiritur, & ſofficit ad reparandum damnum,
quod inde paſſa eſt decepra; omnis enim in-
juſte damnificans tenetur ad reſtitutionem; *arg.
l. unic. C. de ſent. quæ pro eo, & cap. ult. de
injur. & damn. dat. & c. ſi res aliena cauſ.*14.
q. 6. Sic Sanch. *lib.* 1. *diſp.* 10. *n.* 15. Ledeſma
*de Matrim. q.*45. *n.*4. *dub.*1. *de confirmat. tertii*,
Reiffenſtuel *l. c. n.* 152. & alii paſſim. Si vero 24
puella damnum exinde nullum patitur, ad ni-
hil tenetur talis Clericus, ſeu maritatus in fo-
ro interno ante ſententiam Judicis, quia tunc
nec vi legis, nec ratione damni illati in foro
interno conſurgit aliqua obligario. Non vi le-
gis, quia cum diſpoſitio *cap. ſi ſeduxerit* 1. *de
adult. & ſtupr.* ſit pœoalis, in odium ſedoctio-
nis lata, externamque pœnæ execurionem re-
qoirat, ante ſenteutiam Judicis noo obligat;
arg. c. Cum ſecundum de hæretic. in 6. Nec vi
damni illati, quia, uii ſupponitur, talis poella
nullum exinde patitur damnum. Si tamen de- 25
florator ſive ſit Clericus, ſive uxoratus, ſive
ſolutus, crimen alias occultum poſtmodum pro-
palet, indeque damnum puellæ defloratæ cau-
ſet, tenetor illod ad æqualitatem eriam in fo-
ro interno, & ante omnem Judicis ſententiam
reſarcire. *Sic communis* cum Molina *tract.* 3.
diſp. 104. *n.* 13. *in fin.* Lugo *tom.* 1. *diſp.* 2.
ſect. 1. *n.* 6. Pirhing *l. c. n.* 48. Et ratio eſt
clara, quia tam jure naturali, quam poſitivo
quilibet in forn conſcientiæ ante omnem ſen-
tentiam reſarcire tenetur damnum injuſte illa-
tum; *arg. l. unic. C. de ſent. quæ pro eo, & c.
ult. de injur. & damn. dat. & c. ſi res aliena
q.* 6. Quinimmo etiamſi virgo libere conſenſerit 26
in ſtuprum ſine vi, vel injuſto metu, fraude,
aut dolo; ſi tamen ſtuprator, ſeo deflorator
poſtea crimen occultum propalaverit, eamque
infamaverit, tenetur ad reparandum ejus ho-
norem, & damnom infamiæ injuſte ei illatom
reſarciendum; Reiffenſtuel *loco citat. num.* 78.
Molina *loc. citat. num.* 13. *in fin.* Lugo *loco
citato num.* 6. Pirhing *loco citat. num.* 48. &
alii paſſim.

Quantitas dotis daodæ a defloratore puellæ 27
per vim, dolum, fraudem, aot metum injuſte
incuſſum defloratæ taxauda eſt in foro externo
juxta quantitatem dotis, quam ipſa puella, ſi
deflorata non fuiſſet, potuiſſet habere a paren-
tibus, vel allunde ſecundum qualitatem ſuam,
& mariti, quem non violata potuiſſet acqui-
rere; *arg. c. ſi ſeduxerit* 1. *de adulter. & ſtupr.*
ubi pro foro externo in odium, & pœnam de-
licti ſic expreſſe ſtatuitor: *Si vero pater virgi-
nis*

nis

nit dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt; & *l. ſi filia 45. ff. de Legatis, leg. ſi Curatoris 9. C. de adminiſtrat. tutor.* & *l. Cum poteſt 69. §. Gener, ff. de jure dotium*, ibi: *Dotis etiam quantitas pro modo facultatum patris, & dignitate mariti conſtitui debet.* Et ita Gloſſa *in d. cap. ſi ſeduxerit, verb. Juxta modum*, & ibi Gonzalez *num. 6. circa finem*, Farinac. *de delict. carn. qu. 147. num. 24. & ſeq.* Carpz. *prax. crim. q. 2. qu. 68. num. 13.* Berlich. *p. 5. concluſ. pract. 38. num. 20.* Didac. Perez *in princ. tit. 15. lib. 8. ordin.* Caſtil. *de alim. cap. 26. num. 7.* Reiffenſtuel *loc.*
28 *cit. num. 9.* Ordinarie loquendo plus reſtitui debet a defloratore puellæ nobili, vel ſpecialibus donis naturæ ornatæ, quam ignobili, aut deformi; Tales enim puellæ, quamvis Dote careant, vel modicam habeant, intuitu qualitatum nobilitatis, pulcritudinis, aut alterius conſimilis, ordinarie æque honeſta, & commoda ſunt matrimonia acquiſituræ, ac aliæ majorem habentes dotem, carentes tamen ſimilibus qualitatibus; adeoque cum per injuſtam deflorationem priventur omni ſpe acquirendi ſic honeſta & commoda matrimonia, poſſunt de jure etiam in foro externo exigere a Defloratore compenſationem illius gravis damni ſibi injuſte illati, cum omnis injuſte damnificans ad æqualem ſatisfactionem etiam in foro externo teneatur, & ad eam præſtandam poſſit, & debeat a Judice condemnari; *arg. l. unic. de ſent. quæ pro eo, & c. ult. de injur. & damn. dat. & c. ſi res aliena cauſ. 14. q. 6.*

29 Cæteris paribus deflorator dives non tenetur plus dare defloratæ quam deflorator pauper. Non enim ob divitias debet aliquis eſſe deterioris conditionis, aut ob illas ad plus, quam lex præcipit, obligari, *cit.* autem *cap. ſi ſeduxerit 1. de adult. & ſtupr.* plus non præcipit, quam ut injuſtus deflorator tantam det dotem, quantam (conſideratis conſiderandis) *virgines accipere conſueverunt.* Dos autem, quam *virgines accipere conſueverunt*, regulatur, & menſuratur ſecundum *legem Cum poteſt 69. §. Gener, ff. de Jure dotium*; ubi ſic expreſſe habetur: *Dotis etiam quantitas pro modo facultatum patris, & dignitate mariti conſtitui debet*, adeoque deflorator dives non tenetur plus dare puellæ defloratæ quam pauper; Reiffenſtuel *loc. cit. num.*
30 *96.* & alii paſſim. Deflorator pauper non tenetur ſemper dare tantam dotem, quantum alias puella poſſet habere ſecundum ſuam qualitatem, & opulentiam ſuorum parentum; ſed tantam ſolummodo, quantam ſalvo adhuc ſtatu, ſeu conditione ſua dare poteſt; Defloratori enim pauperi impoſſibile eſt tantam dare dotem, quanta alias ad dotandam puellam divitem, & nobilem a ſe injuſte defloratam requireretur. Ad impoſſibile autem nemo tenetur; *l. Impoſſibilium 185. ff. de Reg. Juris*: ibi: *Impoſſibilium nulla obligatio eſt, & cap. Nemo 6. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*: adeoque &c. Nec etiam deflorator pauper tenetur tantam dare Dotem, ex quo totaliter deberet cadere a ſtatu, & conditione ſua; juxta enim univerſalia principia reſtitutionis nemo tenetur reſtituere cum totali ruina ſui ſtatus, in quo exiſtit, niſi forſan injuſte læſus, aut damnum paſſus eſſet in æquali periculo, ut communiter ſentiunt Doctores. Deflorator tamen pauper, qui quan- 31
tum tenetur, non habet, debet tantum reſtituere, quantum interim ſalvo ſtatu, & conditione ſua poteſt, cum obligatione ſupplendi reliquum, ſi ad pinguiorem fortunam venerit; quia præſens impotentia, paupertas, aut defectus mediorum non extinguit omnino, ſed tantum ſuſpendit obligationem reſtituendi æquale, ita ut veniens ad pinguiorem fortunam omnino teneatur, & in utroque foro adhuc urgeat obligatio; Molina *de juſtit. & jur. tract. 3. diſput. 104. num. 16.* & communis aliorum.

In foro interno dos puellæ per vim, frau- 32
dem, ſeu dolum defloratæ reſtituenda non regulatur, & menſuratur juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt, ut pro foro externo ſtatuitur *in cit. cap. Si ſeduxerit 1. de adult. & ſtupr.* ſed menſuranda eſt præciſe juxta damnum, quod injuſte deflorata inde patitur; quia in foro interno de jure humano, naturali, ac divino ante omnem Judicis ſententiam requiritur, & ſufficit, ut quis tantum reſtituat, aut reſarciat, quantum injuſte damnificavit, ut habet communis doctorum ſententia; *arg. l. unic. Cod. de ſententia, quæ pro eo, & c. ult. de injur. & damn. dat.* Tenetur igitur iniquus deflorator tantam in foro conſcientiæ dare dotem puellæ inique defloratæ, quanta requiritur, & ſufficit pro reparando damno, quod ex tali injuſta defloratione puella patitur, præcipue ut æque honeſtum, & commodum matrimonium acquirere poſſit, quale potuiſſet ſecundum prudentis viri judicium acquirere, ſi non fuiſſet violata, ſive dein hæc quantitas major ſit, ſive minor Dote, quam

talis puella non violata habuiſſet. Sic Abbas *in cit. cap. Si ſeduxerit*, & ibi Ancharanus,
33 & communis aliorum. In foro interno, ſeu conſcientiæ tenetur iniquus deflorator dotem reſtituere juxta quantitatem damni, etiam in caſu, quo Judex non bene informatus in foro externo ad minorem dotem per ſententiam ipſum obligaverit, quia Judicis ſententia, quæ ſolummodo ſecundum allegata, & probata fieri poteſt, & debet, non relevat in foro conſcientiæ illum, qui ſcit, quod revera plus damnificaverit, ut tenet communis Doctorum ſententia; *arg. leg. unic. Cod. de ſentent. quæ pro eo*, *& cap. Ultim. de injur. & damn. dat.*

34 Etiam in foro interno, ſeu conſcientiæ ordinarie plus dotis ab iniquo defloratore reſtitui debet puellæ nobili, aut ſpecialibus naturæ dotibus ornatæ, quam ignobili, aut deformi, quia ordinarie honeſtius, & commodius matrimonium acquirit puella nobilis, aut ſpecialiter pulcra, quam ignobilis, & deformis; & conſequenter cum illa patiatur per iniquam deflorationem majus damnum, quam iſta, plus dotis etiam in foro interno ante ſententiam Judicis debetur illi, quam iſti, ut habet communis ſententia; *arg. cit. leg. unic. Cod. de ſentent. quæ pro eo*, *& cit. c. Ultim. de injur. & damn. dat.*

35 Deflotator non tenetur dotare, nec ducere puellam, quæ libere, ſine vi, fraude, vel metu injuſte incuſſo conſenſit in ſtuprum ſe ſponte ad id offerendo, quia ex *Regul.* 27. *Juris in* 6. *Scienti*, *& conſentienti non fit injuria*, *neque dolus*; Leſſius *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 9. Pithing *loco cit. num.* 49. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 70. Molina *tract.* 3. *diſp.* 106. *num.* 10. Barboſa *in*
36 *c. Si ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupr. n.* 2. Immo neque hoc caſu in foro externo cogi poteſt talis deflorator ad ipſam dotandam ſeu ducendam, neque ad ſubeundas alias pœnas decretas *in cit. c. Si ſeduxerit* 1. *& cit. cap. Pervenit* 2. *de adult. & ſtup.* quia pœnæ illæ, ut patet ex textus verbis, ſolum imponuntur ei, qui virginem ſeduxit, vel decepit, quod non poteſt dici de illa, quæ ſe ſponte obtulit, vel conſenſit, ut patet *ex cit. Regul.* 27. *Juris in* 6. ibi: *Scienti*, *& conſentienti non fit injuria*, *neque dolus*; Molina *loc. cit. n.* 10. Pirhing *l.*
37 *cit. n.* 43. & alii. Deflorator neque tenetur in foro interno dotare, ſeu ducere puellam, etiamſi illam ſuaſionibus, ſeu blanditiis, vel precibus etiam importunis, aut aſſiduis, vel muneribus induxerit ad conſenſum in ſtuprum, dummodo ſine ulla vi, fraude, vel minis id fecerit; Molina *cit. diſp.* 106. *n.* 1. Leſſ. *cit. c.* 18. *n.* 4. Lugo *tom.* 1. *diſp.* 12. *ſect.* 1. Vaſquez *c.* 3. §. 2. *dub.* 1. *num.* 4. *&* 5. Pithing *loco cit. n.* 50. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 106. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia *cit. c. Si ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupr.* quod quemlibet ſeducentem, & conſequenter importunis precibus, blanditiis, vel muneribus inſtantem, & allicientem obligat ad dotandam, vel ducendam puellam defloratam, non obligat ante Judicis ſententiam, quia cum ſit lex pœnalis in odium ſeductionis lata, externamque pœnæ executionem requirat, ante ſententiam Judicis in foro interno non obligat; *arg. cap. Cum ſecundum*, *de hæret. in* 6. In foro tamen externo 38
talis deflorator tenetur dotare, vel ducere puellam importunis precibus, blanditiis, & muneribus defloratam; Gonzal. *in c. d. Si ſeduxerit* 1. *de adul. & ſtup.* Navarr. *in Manual. c.* 16. *n.* 17. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 72. Guttierez *l. Canon. qq. q.* 37. *n.* 15. citans communem, & Vaſquez *de reſtitut. c.* 3. §. 2. *dub.* 1. *n.* 6. & Pirhing *loc. citat. num.* 50. dicunt hanc ſententiam utpote miſeris puellis favorabilem eſſe conſulendam; & colligitur clare ex *citat. cap. ſi ſeduxerit* 1. *de adult. & ſtupr.* ubi ad dotandam, vel ducendam virginem obligatur omnis ille, qui ſeduxerit virginem, & dormierit cum ea: atqui importunis precibus, blanditiis, & muneribus inducens puellam ad conſentiendum copulæ, vere eam ſeducere cenſetur; *l.* 1. *Cod. de raptu virg.* ibi: *Niſi ſolicitaverit*: ergo &c.

Additiones ex aliena manu.

Quæſtio hic eſt non incongrua, an Pater teneatur Dotem dare filiæ nuptæ ſine ejus con- 39
ſenſu, ſi vir ſcripſerit Tertio mediatori, quod duceret Uxorem ſine Dote, modo pater acquieſceret. At vide omnino Rot. *in Romana Dot.* 19. *Aprilis* 1728. *cor. clar. mem. Corio*.

Nec importune diſputari poteſt, an Pater ite- 40
rum teneatur Dotare filiam, ſi ejus culpa dos conſtituta, & ſoluta primo Marito, periit? Et quid ſi interim paternum Patrimonium fuerit diminutum? Sed & conſulendum de hac quæſtione idem ſupremum Tribunal Rot. *in Romana Dotis* 11. *Junii* 1726. *cor. clar. mem. Calcagnin.*

Nota, quod in illis locis, in quibus virum 41
inter & uxorem viget communio bonorum, mater non in ſubſidium, ut ait Auctor, ſed æque principaliter, ac pater Dotem conſtituere tenetur filiæ: Gron. Ovveg. *de leg. abrog. ad l.* 14. *Cod. de Jur. Dot.* Strykius *in uſ. modern. Pandect. lib.* 23. *tit.* 3. §. 6.

Ad-

Digitized by Google

Additio Cenſoris Theol. ad Articulum II.

Addenda hic cenſuimus, quæ contra defloratores, ſive ſtupratores & ſtupratas puellas pro Urbe Roma ſancivit Clemens XII. per edictum Cardinalis ipſius in Urbe Vicarii publicatum die 13. Septembris anno 1736. in quo pœnæ decernuntur, quibus in defloratorem, defloratam virginem, ejuſque Parentes, ſi aliquo modo in cauſa fuerint ſtupri ſecuti, alioſque, quorum ope uſus fuerit Stuprator, animadvertendum ſit.

42 Ac primo quidem ſtatuitur, ut in ſuo vigore manentibus pœnis, quas in ſimiles delinquentes Sacri decreverunt Canones, ſtuprator pœnæ quoque Corporis afflictivæ ſubjiciatur, quæ extendi quoque poſſit etiam ad triremes, ſi deflorator Laicus fuerit, & ad ergaſtulum, aut relegationem Judicis arbitrio, ſi fuerit Clericus, juxta diverſas caſuum circumſtantias, gradus, & conditionis, præſertim juxta diverſam fraudem, & ſeductionem adhibitam.

43 Stuprata autem Puella pœnæ quoque corporis afflictivæ ſubjicitur, quæ extendi etiam poſſit Judicis arbitrio ad carcerem uſque, pro diverſis circumſtantiis caſuum, gradus, & conditionis, & præſertim juxta majorem, minoremve fraudem & ſeductionem, quam paſſa ſit, vel adhibuerit deflorata Puella.

44 Decernitur præterea, ut dum ſtuprum ſecutum ſit ex ſpe & promiſſione futuri matrimonii, deflorata Puella actionem habere non poſſit in defloratorem, ut promiſſum adimpleat, niſi coram Judice legitime, & omnino concludenter probaverit obligationem defloratoris ex illa promiſſione contracta; firma tamen remanente quacumque alia actione, quam Puella in deflorantem habere poſſit.

45 Declarat vero, legitimam, atque concludentem probationem ſatis non eſſe ad cogendum defloratorem ad matrimonium ineundum, quod promiſerat, quoties inter contrahentes tanta ſit conditionis diſparitas, ut ex tali matrimonio magnum ſecuturum eſſet ſcandalum, & fa-
46 miliæ ignominia. Eo tamen in caſu deflorator neutiquam abſolutus declaratur ab obligatione, quam habet compenſandi damna &c.

47 Quantum ad Puellæ Parentes, conſanguineos, alioſque, quibus vel naturæ jure, vel poſitiva aliqua lege ejuſdem puellæ cura, & educatio concredita ſit, & ad quos pertineat de ſtupro ſecuto cauſam ad Judicem deferre, & accuſare, dum rei probentur aut lenocinii, aut conniventiæ, ſtatuitur, ut actionem omnino amittant petendi dotem nomine defloratæ (intacto tamen remanente jure, quod huic competat) & aliquam quamcumque actionem, quæ eorum favori intentari poſſet pro damnis, & intereſſe; atque decernitur, in hujuſmodi caſibus quidquid damnum, & intereſſe deberetur delinquentibus, quod Judicis arbitrio taxandum eſt, juxta diverſas circumſtantias a Fiſco exigendum eſſe, & ab eodem pro arbitrio in pios uſus erogandum.

Quoniam vero antedictæ compenſationis amiſ- 48
ſio culpæ proportionata non eſſet, niſi condigna punitio ulterius accederet; propterea pœna afflictiva corporis contra eoſdem ſtabilita eſt, & pro gravitate delicti ita inviolabiliter obſervanda præſcribitur.

Patres, Matres, Fratres, aliique, ad quos 49
ſpectet cura, & cuſtodia puellarum, dum rei aperti lenocinii probentur; pœnæ ſubjiciuntur carceris decem annorum, juxta diverſitatem ſexus. Si vero non aperti lenocinii, ſed ſo- 50
lius conniventiæ rei fuerint, triremibus, aut reſpective carceri ſubjiciuntur ſeptem annorum pro Judicis arbitrio, qui pro diverſitate caſuum, & perſonarum pœnam decernet ſimplici negligentiæ debitam.

Servi vero, Ancillæ, Familiares, aliique 51
ſtipendio conducti homines, quorum ope, auxilio, aut conſilio ſtuprum ſecutum ſit, vel triremibus pro ſeptem annis, vel carceri ut ſupra, ſubjiciantur; atque omnes generaliter, licet do- 52
meſtici non fuerint, ſi lenocinii rei convincantur, quinque annis carceris, vel triremis pœna puniantur; arbitrio tamen Judicis committitur pœnam ad majus quoque tempus extendere, juxta diverſas circumſtantias caſuum &c.

In omnibus autem ſupradictis caſibus conni- 53
ventiæ, vel lenocinii rei, antequam ad triremes mittantur, vel carceribus detrudantur, per Urbem circumduci debent cum *Mitra*, & infamiæ cartam ferentes, in qua ſit eorum conſcriptum delictum, ut fieri in iis ſolet, qui fuſtigatione puniuntur.

ARTICULUS III.

Dos quo ad ejus reverſionem, ſeu reſtitutionem ſoluto Matrimonio, & facultatem eam repetendi conſtante Matrimonio.

Soluto Matrimonio per mortem naturalem 1
mariti dos adventitia eſt integra reſtituenda uxori, textu expreſſo *in leg. ult. Cod. ſoluto Matrimonio*, *& leg. unic. §. Accedit*, *Cod. de rei uxor. action. juncto c. Donatio* 8. *de donatio-*

Digitized by Google

2 *tionibus inter vir. & uxor. Eſt communis*. Dos profectitia tamen redit una cum dotata ad dotantem, ſi dotata adhuc eſt in poteſtate dotantis; *cit. leg. unic. Cod. de rei uxor. action.* Ipſe tamen dotans tenetur eamdem dotem prius dotatæ iterum dare, ſi alteri nubit; *Authentic. Sed quamvis cit. leg. Unic. de rei uxor. action.*
3 Si autem uxor jam eſt emancipata, vel ſi adſit ſtatutum, aut conſuetudo, ut proles ſtatim ac nubunt, hoc ipſo emancipatæ habeantur, dos eſt reſtituenda uxori; *citat. leg. ult. Cod. ſoluto Matrimonio & l. unic. Cod. de rei uxor. action.* Et ratio eſt, quia quando filia eſt emancipata a Patre, Pater ipſe in ordine ad eamdem habetur pro extraneo, cum illam non habeat in ſua poteſtate, per textum *in d. l. unica §. Extraneum, Cod. de rei uxor action.* ſtatim enim ac filia eſt emancipata, intelligitur abſolute, & ſimpliciter recta domina illius dotis per textum *in d. l. unica §. Videamus, Cod. de rei uxor. action.* adeo ut facta vidua poſſit de illa diſponere per ultimam voluntatem, etiam abſque patris conſenſu; Joann. Angel. Boſſius *de dote cap. 3. num. 270.* Gabriel. *conſil. 16. num. 35. & ſequent. lib. 1.* & alii paſſim.

4 Soluto Matrimonio per mortem naturalem uxoris, nullis ex illa extantibus liberis, dos profectitia de jure communi revertitur ad patrem, ſi filia nondum fuerit emancipata, textu expreſſo *in l. Succurſum, ff. de jur. dot.* ibi: *Jure ſuccurſum eſt Patri, ut filia amiſſa, ſolatii loco redderetur ei dos ab ipſo profecta, ne & filiæ amiſſæ, & pecuniæ damnum ſentiret, & l. Dos a patre*, Codic. *ſoluto Matrimonio*, ibi: *Dos a patre profecta, ſi in Matrimonio deceſſerit mulier filiafamilias, ad patrem redire debet*. Dicitur autem notanter *de Jure communi*, quia de jure municipali diverſimode res ſe habet in diverſis Provinciis, & locis; Alicubi enim cautum eſt, ut ſi uxor per annum vixerit cum marito, & poſtea moriatur maritus, acquirat ex integro dotem; alicubi, ut acquirat ſolummodo medietatem, & alia medietas redeat ad dotantem parentem; alicubi, ut maritus non exiſtentibus communibus liberis præmortua uxore jam ad maritum traducta, vel Matrimonio per copulam carnalem conſummato lucretur dotem datam, & promiſſam, ut fert ſtatutum Mediolanenſe *in cap. 298. vol. 1.* & aliter alibi. Unde circa hoc attendi debet cujuſque loci jus municipale, & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres; *l. 37. ff. de legibus, & cap. Cum dilectus 8. de conſuetu-*
5 *dine*. Si vero filia fuerit emancipata, tunc præmortua filia ipſa, dos non revertitur ad patrem dotantem, ſed tranſit ad hæredes ejuſdem filiæ ab inteſtato, textu expreſſo *in d. l. unica, §. Videamus, Cod. de rei uxor. action.* ibi: *Si parens dote pro filia, vel nepti præſtita emancipaverit eam, vel ipſa deceſſerit, rei uxoriæ actione dotem omnino ad mulierem pertinere, etiamſi fuerit exhæredata*; Camillus Borellus *in ſumma deciſ. tom. 3. tit. 4. n. 199.* Vincentius *in l. Poſt dotem num. 31. ff. ſoluto Matr.* Angelus Boſſius *tract. de dote c. 3. n. 168.* & alii paſſim.

Dos adventitia mortua uxore de jure com- 6
muni non tranſit ad maritum; *arg. c. Mulieres 1. de donat. inter virum, & uxorem*; Dos enim adventitia pleno jure pertinet ad ipſam uxorem, adeoque ipſa mortua tranſit ad ejus hæredes ab inteſtato; *l. Avus 49. ff. de jure dot.* Boſchejus *de legit. nuptiis lib. 4. n. 11. verſ. Unde apparet*; Baldus Novellus *de dote part. 8. privil. 10. n. 11.* Roſign. *de dote tom. 2. contr. 16. prænot. 2. n. 5.* & alii. Et ratio eſt, quia ſiſtendo in jure communi maritus eatenus gaudet dote, ejuſque fructibus, quatenus perſeverat Matrimonium, ejuſque onera ſuſtinet; quo Matrimonio, ejuſque oneribus ceſſantibus, dos adventitia ad eos tranſit, quibus de jure competit; *leg. unica §. Procul dubio, ff. de rei uxor. action.* Fachineus *controv. 35. §. 2. lib. 6.* Roſignol. *loc. cit.* Reiffenſtuel *lib. 4. decretal. tit. 20. n. 76.* & alii. Sic etiam dos a ſtupratore 7
conſtituta filiæ ſtupratæ, pereunte ipſa ſtuprata non revertitur ad ſtupratorem, ſed tranſit ad hæredes ejuſdem ſtupratæ. Et ratio eſt, quia illa dos in pœnam conſummati delicti facta eſt pleno jure ejuſdem fœminæ ſtupratæ; *arg. c. Si ſeduxerit 1. de adulter. & ſtupr.* Panormitanus *in dict. c. 1. de adulter.* Farinacius *de delict. carn. q. 143. §. dos n. 112.* Joann. Baptiſta Lupus *tract. de illegitim. & natur. lib. comment. 1. §. 1. n. 125. verſ. Et iſta dos*; Molina *de juſt. & jur. tract. 3. diſp. 104. verſ. Juxta*.
Eadem ratione dos conſtituta per raptorem 8
filiæ raptæ, mortua ipſa rapta non revertitur ad raptorem, ſed pleno jure tranſit ad hæredes ejuſdem raptæ; Theſaurus *deciſ. 217. n. 6. in fin.* Cancerius *in tertia parte variar. reſol. c. 11. de Sponſal. & Matrimon. num. 14.* Sanchez *de Matrim. l. 7. de imped. diſp. 13. num. 1.* Bajardus *in addit. ad Julium Clarum in §. Raptus num. 35.* Roſignol. *loco cit. numer. 7.* & alii. Item dos conſtituta a viro ſene, & 9
ignobili uxori juveni, & nobili in compenſationem juventutis, & nobilitatis, non revertitur ad ipſum dotantem, ſed tranſit ad hæredes ejuſdem fœminæ; Ripa *in leg. Fæminæ,*

n. 44.

Digitized by Google

n. 44. C. *de ſecundis nuptiis*, Surdus *conſ.* 471.
n. 29. *lib.* 4. Stephanus Gratianus *diſcept. for.*
c. 984. *n.* 9. Lupus *in rub. de don. inter vir.*
& uxor. §. 5. *n.* 35. *in fin.* & alii.
10 Soluto Matrimonio quoad vinculum viven-
tibus adhuc contrahentibus v. gr. per impe-
dimentum dirimens, cum quo ignoranter con-
traxerunt, dos integra reſtituenda eſt uxori
putativæ, *arg. c. Mulieres* 1. *de donat. inter*
vir. & uxor. & ibi Gloſſa *verb. Licita*, &
11 communis Doctorum. Dicitur autem notan-
ter *ignoranter*, quia contrahentes ſcienter cum
impedimento dirimente, amittunt quidquid
unus alteri dedit, dotem ſcilicet, & dona-
tionem propter nuptias, Fiſco totum acqui-
rente, niſi minor ætas excuſet, textu expreſ-
ſo *in l. qui contra* 4. *& Authent. Inceſtas nu-*
12 *ptias*, C. *de inceſtis nupt.* & ibi Gloſſa *verb.*
Licita. Si Matrimonium ex licita cauſa ſepa-
retur, quia v. gr. maritus cum uxoris con-
ſenſu ingreditur Monaſterium, aut ſuſcipit
Ordines, tota dos eſt reſtituenda uxori, textu
expreſſo in *cit. c. Mulieres* 1. *de donat. inter*
vir. & uxor. ibi: *Mulieres cum pro aliqua li-*
cita cauſa a propriis viris fuerint ſeparatæ, to-
tam dotem præcipimus ſibi reddi, & ibi Barb.
13 *n.* 5. & communis aliorum. Si vero Matrimo-
nium ſeparetur quoad torum per Eccleſiæ ju-
dicium ratione alicujus culpæ contrahentium,
tunc ſi talis ſeparatio, ſeu divortium fiat ex
culpa mariti, dos eſt reſtituenda uxori; *arg. cit.*
c. Mulieres; Si autem fiat ex culpa uxoris, v.
g. ob ejus adulterium, ipſa perdit dotem, eaque
accreſcit marito; *c. Plerumque* 4. *de donat. in-*
ter vir. & uxor. ibi: *Si mulier ob cauſam for-*
nicationis judicio Eccleſiæ, aut propria volun-
tate a viro receſſerit, nec reconciliata poſtea ſit
eidem, dotem, vel dotalitium repetere non poteſt,
& concordant *l. Conſenſu* 8. *de repudiis*, &
Novell. 117. *c.* 8. & 9.
14 Diſſoluto Matrimonio non tantum integra
dos, ſed etiam dimidia pars omnium illorum bo-
norum, & lucrorum, quæ conſtante Matrimonio
ambobus conjugibus ſimul, ac utriuſque in-
tuitu obvenerunt; v. g. hæreditate, legato,
donatione, negotiatione, emptione ex utriuſ-
que peculiis, aut bonis facta, debet a marito
reſtitui uxori, ſeu ejus hæredibus, textu expreſ-
ſo in *c. ſignificavit* 2. *de donat. inter vir. &*
uxor. ibi: *Quæ ipſius dum ſimul viverent cujuſ-*
cumque contractus titulo communiter obvenerunt...
ad diviſionem eorum compellatis; Barb. *ibid. n.* 6.
15 *cum communi aliorum*. Illa autem bona, & lu-
cra, quæ conſtante Matrimonio uni conjugi
in ſpecie, & intuitu illius ſolius obvenerunt
v. gr. hæreditate, legato, donatione &c. non
debent dividi inter conjuges, ſed integra re-
manent ut propria illi ſoli conjugi, cui ſoli
legata aut donata ſunt. *Certa, & communiſſi-*
ma. Sic illa lucra, quæ ſolius viri induſtria, 16
ſtudio, labore, officio, arte &c. conſtante Ma-
trimonio acquiſita ſunt, ut lucra, quæ faciunt
Officiales, & Miniſtri Principum, Advocati,
Medici, Conſiliarii, Judices &c. ſoli viro,
ejuſque hæredibus remanent, nec quidquam de
iis debetur uxori, aut ipſius hæredibus; *Eſt*
communis cum Barb. *in cit. c. ſignificavit n.* 5.
& Gonzal. *ibid. n.* 5. Guttier. *lib.* 2. *pract. qq.*
118. *n.* 5. Nullo enim jure nec civili, nec
Canonico ſtatutum reperitur, quod de hujuſ-
modi bonis quidquam uxori reſtituatur.
Conſtante Matrimonio ſi maritus culpa ſua 17
ad inopiam vergat, itaut evidenter conſtet fa-
cultates ejus non ſufficere ad aſſecurandam do-
tem, vel certe eſſe periculum illius, poteſt
uxor repetere dotem ſuam, textu expreſſo *l. ſi*
conſtante 24. *princip. ff. ſolut. Matrim. & l. Ubi*
adhuc 29. *C. de jur. dot.* dummodo tamen non
maneat penes uxorem, ſed detur cuidam Mer-
catori, aut alicui ſecuræ, & licitæ negotiatio-
ni, ut inde honeſtum lucrum haberi, & one-
ra Matrimonii ſuſtentari valeant; *arg. c. Per*
veſtras 7. *de donat. inter vir. & uxor.* & ibi
Barb. *n.* 7. Engel *lib.* 4. *decret. tit.* 20. *n.* 9.
Surdus *de aliment. tit.* 9. *q.* 40. *n.* 37. & alii
paſſim. Si autem in tali caſu dos uxoris fide- 18
juſſione, aut alia cautione ſufficienter aſſecu-
rari poteſt, tenetur uxor arbitrante Judice ac-
ceptare. Sic contra communem Legiſtarum
communior Theologorum & Canoniſtarum,
teſte Haunoldo *tract.* 4. *c.* 5. *controv.* 6. *n* 399.
arg. cit. c. Per veſtras 7. *de donat. inter vir. &*
uxor. ubi Innocentius tertius Summus Pontifex
mandat Archiepiſcopo, & Archidiacono Ge-
nuenſi tamquam Judicibus, ut in caſu præfati
periculi dotem marito ſub cautione ſufficienti
relinquant, vel alicui ſecuræ, & licitæ nego-
tiationi, ſeu Mercatori ad honeſtum lucrum
committant, ibi: *Mandamus quatenus dotem*
aſſignari faciatis eidem ſub ea, quam poteſt, cau-
tione præſtare, vel ſaltem alicui Mercatori com-
mitti, ut de parte honeſti lucri dictus vir onera
Matrimonii poſſit ſuſtinere.
Si abſque ſua culpa maritus vergit ad ino- 19
piam v. gr. ratione inculpabilis naufragii, in-
cendii, & hujuſmodi nequit cogi ad reſtituen-
dam dotem, ut recte obſervat Gloſſa *in cit. c.*
Per veſtras verb. Ad inopiam, *arg. Novell.* 66.
c. 6. *princip.* ubi tunc tantum reddere dotem
cogitur maritus, *ſi res male gubernat*, eo vel
ma-

Digitized by Google

maxime quod uxor etiam teneatur de ſua dote maritum inopem ſuſtentare, *leg. Mutus* 37.
20 *ad finem*, *ff. de jure dot.* Poteſt tamen uxor incipiente marito vergere ad inopiam, aut decoctionem, agere hypothecaria contra tertium creditorem etiam conſtante Matrimonio: Nec creditor poteſt opponere jus offerendi ad impediendam ipſam uxorem; Hoc privilegium colligitur ex Cino *in l. ubi adhuc in q.* 13. *C. de jure dot.* quod etiam ſuſtinet Baldus Novellus *de dot. p.* 7. *privil.* 47. & alii. Et ratio eſt, quia illa recuperatio dotis vergente marito ad inopiam, non eſt in rigore propria, & vera reſtitutio, ut notant Gloſſa, & Bart. *in l. ſi conſtante*, *ff. ſolut. Matrim.* cum ſervari debeat, & committi alicui Mercatori, aut licitæ, & ſecuræ negotiationi, ut ex fructibus ejuſdem ſuſtineri poſſint onera Matrimonii, ut conſtat *ex cit. c. Per veſtras*; & ſic magis intereſt uxori habere bona ſibi hypothecata, quam pecuniam ſibi oblatam.

21 In hoc caſu ſi bona, quæ uxor detinere intendit contra tertium creditorem, eſſent excedentia dotem, & divisibilia, poſſet tantum detinere, quantum ſufficeret ad dotem, reliquum vero teneretur dimittere. Et ratio eſt, quia æquum non videtur, ut uxor lucretur cum aliorum jactura, per textum *in l. Jure ſuccurſum*, §. *fin. de jur. dot.* nam licet jura eidem ſuccurrant pro ſua dote ad eam conſervandam, non tamen ad eam augendam cum aliorum jactura; *arg. Regul. Juris* 48. *in* 6. ibi: *Locupletari non debet aliquis cum alterius jactura*, *vel*
22 *injuria*. Si vero bona illa eſſent indiviſibilia, poſſet illa conſtante Matrimonio detinere, ſed exceſſum fructuum teneretur reſtituere, & ratio eſt, quia uxor in hoc caſu lucrum non acquireret, cum aliorum jactura, ut clare patet, cum relaxaret fructus excedentes in favorem creditorum, & aliunde ratione hypothecæ, quam habet in omnibus bonis mariti, ſit omnibus aliis creditoribus præferenda, *ex l. In rebus* 50. *C. de jure dot.* & *l. Aſſiduis* 12. §. 1. *C. Qui potiores in pign.*

23 Poteſt inſuper uxor conſtante Matrimonio ſuam repetere dotem, ſi bona mariti Fiſco inferantur; *arg. l. ſi marito*, *ff. ſolut. Matrimon.* ibi: *Si marito publico judicio damnato*, *pars aliqua bonorum ejus publicetur*, *Fiſcus creditoribus ejus ſatisfacere neceſſe habet*, *inter quos uxor quoque eſt*.

24 Uxor ratione dotis habet tacitam, & privilegiatam Hypothecam in omnibus bonis mariti, ita ut præferatur omnibus aliis creditoribus. *Eſt communis*, & *certa*, textu expreſſo *l. In rebus* 30. *C. de jure dot.* ibi: *In rebus dotalibus*, *ſive mobilibus*, *ſive immobilibus*, *ſive ſe moventibus* (*ſi tamen extent*) *ſive æſtimatæ*, *ſive ineſtimatæ ſint*, *mulierem in his vindicandis*, *omnem habere poſt diſſolutum Matrimonium prærogativam jubemus*, & *neminem creditorum mariti*, *qui anteriores ſunt*, *poſſe ſibi potiorem cauſam in his per Hypothecam vindicare*, & *l. Aſſiduis* 12. §. 1. *C. qui potiores in pign.* ibi: *Sancimus ex ſtipulato actionem*, *quam mulieribus jam pro inſtituenda dedimus*, *cuique etiam tacitam donavimus ineſſe Hypothecam*, *potiora jura contra omnes habere creditores*, *licet anteriores ſint temporis privilegio vallati* &c. *licet res dotales*, *vel ex his aliæ comparatæ non extent*, *ſed quocumque modo*, *vel diſpoſitæ vel conſumptæ ſint*.

Pro complemento, & uberiori notitia, & regula omnium, quæ hactenus dicta ſunt de dote, advertendum eſt, quod præ omnibus pacta dotalia, ſeu ſpeciales conventiones, & locorum conſuetudines, ſeu ſpecialia ſtatuta attendi debent; *arg. tot. tit. ff. de pactis dotal.* & *C. de pactis convent.* & *cap. Donatio* 8. *de donat. inter vir.* & *uxor.* ibi: *Sane ſoluto Matrimonio*, *ſicut dos ad mulierem*, *ſic* & *donatio propter nuptias redit ad virum*, *niſi de conſuetudine ſecus obtineat*; *vel ex pacto de lucranda dote*, & *donatione propter nuptias*, *quod æquale ſit*, *tamen hinc inde contrarium judicatur*, & ratio eſt, quia ut habet *l.* 75. *Juris in* 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*; & conſuetudo eſt optima legum interpres, ut habetur *l.* 37. *ff. de leg.* & *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudin.* 25

Alia ad rem. Vid. verb. *Uxor*, & *ſignanter num.* 44. 26

Additiones ex aliena manu.

Ubique fere locorum receptum eſt moribus, patriam poteſtatem diſſolvi per nuptias filiæ, quocirca adhærendum eſt illis, qui indiſtincte ſentiunt, hodie pro Dote profectitia ipſam filiam ſolum agere poſſe; Bohemer. *in Introduct. ad Jus digeſt. lib.* 24. *tit.* 3. *n.* 7. Stryk *in uſu modern. Pandect. lib.* 23. *tit.* 4. §. 11. Muller. *in addit. ad* Struv. *exerc.* 30. *theſ.* 50. *litt. E.* 27

DUBITATIO TEMERARIA. Vide verb. *Judicium temerarium*, *a n.* 2. *ad* 16.

DUBIUM. Vide verb. *Conſcientia*, *a num.* 25. *ad* 30.

DUEL-

Digitized by Google

D U E L L U M.

Articulus I.

Duellum quoad eius eſſe, diviſionem, & prohibitionem.

S U M M A R I U M.

1 *Duellum quid ſit, quale vetitum & quando*, ad n. 3.
4 *Quæ requirantur ad conſtituendum Duellum proprie dictum*, ad n. 6.
7 *Duelli diviſio apud Juriſtas quotuplex, & quæ*, ad n. 10.
11 *Duelli quot ſpecies & quæ apud Theologos*, ad num. 17.
18 *Duellum quomodo univerſim dividatur, & quare*, ad n. 21.
22 *Subnectuntur Additiones ex alienа manu*, ad n. 23.

1 DUuellum proprie dictum, ſeu Monomachia
eſt pugna inita inter duos, vel plures in
pari numero, privata auctoritate, & ex con-
dicto, ſtatuto loco, & tempore, cum pericu-
lo occiſionis, mutilationis, vel vulneris. *Eſt
in re communis ;* Ad majorem autem., & cla-
riorem ejus intelligentiam explicantur ſingulæ
2 principales particulæ : Dicitur primo *Pugna
inita*, ut intelligatur debere duellum eſſe cum
effectu, nam duellantes ad ſolam apparentiam,
ex quo antea convenerint ſe ſe non vulnerare,
ſed honoris gratia duellum ſimulare, non in-
currunt pœnas ſpirituales contra duellantes in-
flictas, ut tradunt Caraffa *de duell. tract.* 1.
ſect. 5. *qu.* 6. *n.* 1. Raynold. *lib.* 5. *c.* 9. §. 3.
& 4. *n.* 3. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 88. *n.* 62.
Gomeſius de Ameſcua *de poteſt. in ſeipſum lib.*
3 2. *c.* 5. *n.* 24. & alii. Dicitur ſecundo *privata
auctoritate*, ad denotandum quod non ſunt pro-
hibita duella illa, quæ publica auctoritate in-
ter hoſtes fiunt, inter quæ celebre eſt illud Da-
vidis cum Goliat *in lib.* 1. *Reg. cap.* 17. Sic
etiam D. Wenceslaus Bohemiæ dux, ut in ejus
officio legitur, ad ſingulare certamen adver-
ſus ducem Curimenſem eo fine acceſſit, ut ſuo-
rum ſaluti proſpiceret, ac proinde viſi ſunt
Angeli arma miniſtraſſe, & dixiſſe adverſario,
4 *Ne ferias*. Dicitur tertio *ex condicto*, quia ad
hoc, ut verificetur duellum proprie dictum, re-
quiritur præcedens tractatus & deliberatio ; ſi
enim unus ex rixantibus alium ad dimicandum
provocet ex calore iracundiæ, & ſtatim pu-
gnent, non erit verum duellum. Sic cenſuit
Sac. Congr. Conc. *in Segobien.* 15. *Oct.* 1644.
teſte Pignatell. *tom.* 1. *conſultat.* 317. Dicitur 5
quarto *ſtatuto loco, & tempore*, quia ſine de-
terminatione certi loci, & temporis non eſt
proprie duellum, ut reſolvit Sac. Coug. Conc.
in Nullius 15. *Oct.* 1644. *lib.* 17. *decretor. fol.*
460. Et per hoc, quod non fuit determinatum
certum tempus, & locus ; Sac. Cong. Immuni-
tatis *in una Civitatis Caſtellanæ ponente Card.
Vallemano die* 13. *Febr.* 1703. non habuit pro
duello ſequens Vigliettum disfidæ : *Sig. Aleſ-
ſandro ſiete un mentitore &c. v' intimo però a
battervi meco a corpo a corpo con la ſpada alla
mano, onde dovrete cingerla, acciocchè dove s'incon-
triamo, poſſa ſoſtenervi, e ratificarvi con quella
tutto quello, che di proprio pugno vi ſcrivo.* Di- 6
citur quinto *cum periculo occiſionis, mutilatio-
nis, vel vulneris*, ut excludantur a ratione
duelli contentiones, & exercitationes vulgo di-
ctæ *di Scherma*, cum iſtæ fiant ſine periculo
mutilationis, vulneris, vel mortis, & etiam
excludantur contentiones, quæ fiunt cum pu-
gnis, vel capillorum evulſione ; Murga *diſqui-
ſit. Canon. tom.* 12. *diſp.* 11. *dub.* 1. *n.* 1. Pa-
ſcucc. *in annot. ad* Pignatell. *tom.* 1. *tit. de duell.
ante finem fol.* 240. *verſ. Ecluditur etiam*, ubi
excludit a ratione veri duelli omnes alias con-
tentiones, ſeu pugnas quocumque alio inſtru-
mento fiant, dummodo ex illis non immineat
periculum mortis, ſeu mutilationis, & Pigna-
tell. *tom.* 9. *conſult.* 88. *n.* 93.

Duellum aliter dividitur a Theologis, & ali- 7
ter a Legiſtis. Legiſtæ ſequentes Joan. de Li-
gnan. *tract. de duell. cap.* 2. *n.* 1. illud divi-
dunt in Decretorium, Propugnatorium, & Sa-
tisfactorium. Duellum Decretorium eſt illud, 8
in quo duellantes hac lege arma movent, ut
a pugna ceſſare non debeant, quoadusque al-
ter occidatur. Duellum Propugnatorium eſt, 9
quando quis ad locum deſignatum accedit non
animo adverſarium occidendi, ſed ſuum hono-
rem conſervandi. Duellum ſatisfactorium eſt, 10
quando quis gravi affectus injuria ſatisfactio-
nem in mortis poſcit Tribunali, paratus ta-
men a provocatione deſiſtere eo ipſo, quod
adverſarius ſatisfactionem dare vult ; ut ex Ca-
ramuel. *in Theologia fundament.* 19. *qu. de ho-
nor. num.* 412. *pag.* 11. refert Murga *diſquiſit.
Can. tom.* 2. *dub.* 1. *n.* 20.

Theologi autem ſequentes Cajetan. *in* 2. 2. 11
qu. 95. *art.* 8. *verſ. circa duella*, dividunt duel-
lum

Digitized by Google

lum in ſex ſpecies juxta ſex cauſas formales,
ad quas ſingulare certamen ordinatur, ſcilicet
in duellum Manifeſtativum veritatis; Oſtentati-
vum virium; Evitativum ignominiæ; Termina-
tivum controverſiæ; Evitativum belli, & De-
fenſivum honoris, ut late proſequitur Caraffa
de duell. ſect. tract. 3. qu. 1. n. 3. & ſequen.
12 Duellum manifeſtativum veritatis tunc verifi-
catur, quando quis læſus in honore non ha-
bens teſtes, ſeu aliam juſtificationem propriæ
innocentiæ, confidit quod victoria erit teſtis
veritatis, & hoc duellum eſt illicitum, ut de
communi teſtatur Sanchez *lib. 1. moral. c. 39.*
n. 3. arg. c. Monomachiam 22. cauſ. 2. q. 6.
13 *c. 1. & 2. de Purgat. vulgar.* Duellum oſten-
tativum virium eſt, quando quis ex ſolo mo-
tivo gloriæ, ſeu valoris ad oſtendendam peri-
tiam & fortitudinem duellandi alium provocat
ad duellum; Et hoc duellum eſt illicitum, ut
tenet communis *arg. c. 1. de Torneament.* ubi
id expreſſe rejicitur, ibi: *Ad oſtentationem vi-*
14 *rium ſuarum, & audaciæ.* Duellum evitativum
ignominiæ eſt, quando quis aliquo notatur
defectu, a quo per duellum putat ſe purga-
ri poſſe, & niſi duellum acceptet, pro vili,
& timida perſona reputatur, & hoc duellum
tamquam illicitum reprobatur ab Alexandro
VII. in propoſitione ſecunda ex damnatis die
7. Septembris 1665. ibi: *Vir equeſtris ad duel-*
lum provocatus poteſt illud acceptare, ne timidi-
15 *tatis notam apud alios incurrat.* Duellum termi-
nativum controverſiæ eſt, quando indicitur, vel
acceptatur duellum ad terminandam, ſeu diri-
mendam litem, ſeu controverſiam, quam alio-
quin ſine tali duello non poteſt conſequi juſtitia,
aut cum ſuo, vel aliorum damno quis in lite
ſuccumbit. Et hoc etiam duellum eſt illicitum,
quia non eſt aptum medium ad hunc finem,
cum ſemper exponatur periculo juſtitia cauſæ,
una cum periculo vitæ propriæ, vel alterius.
16 Duellum evitativum belli eſt, quando Rex, vel
Princeps juſtum bellum gerens, quia non habet
ſufficientes vires, ad reſiſtendum hoſtibus, vel
ad parcendum multitudini, committitur res duel-
lo inter duos, vel plures milites utriuſque exer-
citus decidenda, ut quæ pars vicerit, cauſam
obtineat; vel ipſimet Reges, & Principes ad duel-
lum ſe provocant, ut ſuorum ſubditorum ſaluti
proſpiciant, & hoc duellum eſt licitum, ut
clare patet de Divo Vvenceslao Bohemiæ Du-
ce, cui, ut in ejus officio legitur, ad ſingu-
lare certamen adverſus ducem Curimenſem acce-
denti, ut ſuorum ſaluti proſpiceret, in ſignum ju-
ſtitiæ ſui duelli viſi ſunt Angeli arma miniſtraſſe,
17 & dixiſſe adverſario: *Ne feriat*. Duellum defenſi-
vum honoris eſt, quando quis de aliquo defectu
notatus, ad ſe defendendum duellum indicit,
vel acceptat. Et hoc duellum eſt illicitum, quia
alia via fieri poteſt honoris defenſio, ſeu inju-
riæ reparatio, videlicet legitima accuſatione
apud judicem, ad quem finem conceditur in
jure actio injuriarum; *Inſtit. de injur. §. in*
ſumma, ibi: *In ſumma ſciendum eſt, de omni*
injuria, eum qui paſſus eſt poſſe vel criminaliter
agere, vel civiliter; & tit. 30. de injuriis.
Duellum dividitur ab omnibus principaliter 18
in duellum ſolemne, & in duellum privatum.
Duellum ſolemne (quia forte ſolemnius condu-
cit ad Tartara) eſt quod fit ſervata certa for-
ma, & ſolemnitate circa deſignationem armo-
rum, & circa tempus, & locum ſecuritatis pri-
vilegio præditum (quod *Campum francum* com-
muniter appellant) adhibitis etiam teſtibus ſeu
Patrinis, quos *Secundantes* vocant. Duellum pri-
vatum eſt, quod fit quidem etiam ex condicto, 19
ſtatuto certo tempore, & loco, ſed abſque
aliis ſolemnitatibus circa deſignationem armo-
rum, & ſecuritatem loci, & ſine Patrinis.
Duellum dividitur ulterius in illud, quod fit 20
auctoritate publica, & in illud, quod fit aucto-
ritate privata, & utrumque patet ex terminis.
Duellum tum ſolemne, tum privatum, ſeu 21
ſimplex eſt prohibitum jure Divino, & humano
tam civili, quam Canonico, ſeu Eccleſiaſtico ſub
pœnis graviſſimis. Jure Divino prohibetur in præ-
cepto *Non occides*, quo Divino præcepto non tan-
tum prohibetur occiſio auctoritate privata, ſed
etiam periculum ejuſdem, ut patet in aliis præce-
ptis. In duello autem uterque duellans ad mini-
mum exponitur evidenti occiſionis periculo, &
de jure Divino eſt textus in Deuteronom. c. 6. &
Luc. c. 4. ibi: *Non tentabis Dominum Deum tuum.*
Jure humano Civili prohibetur *l. Unic. Cod. de*
Gladiatoribus, & ſæpe alibi. Jure humano Cano-
nico, ſeu Eccleſiaſtico prohibetur *c. Monomachiam*
12. cauſ. 2. q. 4. & tit. 14. de Clericis pugnantibus
in duello, & tit. 35. de purgatione vulgari, lib.
5. decret. & a Julio II. Conſtit. incip. *Regis pacifi-*
ci, a Leone X. Conſtit incip. *Quam Deo, & homi-*
nibus, a Clemente VII. Conſtit. incip. *Conſuevit*
Romanus Pontifex, a Julio III. Conſtit. incip. *Cum*
ſint, a Pio IV. Conſtit. incip. *Ea, quæ a Prædeceſ-*
ſoribus, a Gregorio XIII. Conſtit. incip. *Ad tollen-*
dam, a Clemente VIII. Conſtit. incip. *Illius vices*,
& a Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 19 de reform.*
præciſis his verbis: *Deteſtabilis duellorum uſus*
fabricante Diabolo introductus, ut cruenta corpo-
rum morte, animarum etiam perniciem lucre-
tur, ex Chriſtianorum orbe penitus extermine-
tur. Imperator, Reges, Duces, Principes, Mar-
chio-

Digitized by Google

chiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac juriſdictione, & dominio Civitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiſerint, quod ab Eccleſia obtinent, privati intelligantur; & ſi Feudalia ſint, directis Dominis ſtatim acquirantur. Qui vero pugnam commiſerint, & qui eorum Patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum ſuorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & ut homicidæ juxta S. Canones puniri debeant. Et ſi in conflictu deceſſerint, perpetuo careant ſepultura Eccleſiaſtica; illi autem, qui conſilium in cauſam duelli tam jure, quam facto dederint, aut alia quacunque ratione ad id quemquam ſuaſerint, nec non ſpectatores, excommunicationis, ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur; non obſtante quocumque privilegio, aut prava conſuetudine, etiam immemorabili.

Additiones ex aliena manu.

22 Varia ex Scriptoribus ad duella pertinentia collegit Thurmannus *in duellicis*, at ſi dicendum quod is ſine judicio quævis conſarcinavit! De judiciis duellicis olim uſitatis egerunt, & quidem rectius Mauritius *de duellis*, & Ephraim
23 Gerard *de judiciis duellicis*. Hiſtoriam vero duellorum, eamque pleniſſimam edidit *Baſnage in tractatu*, cui titulus; *Diſſertation. Hiſtorique ſur les duels*, quæ præmiſſa eſt *tom. 1. de l'Hiſtoire des Ordres Militaires*.

ARTICULUS II.

Duellum quo ad ejus pœnas, & perſonas eas incurrentes, & earum abſolutionem.

1 AFfertur in primis per extenſum pro regula, & notitia ſatis neceſſaria ad hæc omnia, Conſtitutio Clementis VIII. quæ eſt ut ſequitur.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Illius vices licet immeriti gerentes, qui ut animas ſuorum Fidelium a peccato, & Diaboli laqueis liberaret, de Cœlo deſcendens, humana carne aſſumpta, ne proprio quidem ſuo pretioſiſſimo Sanguini pepercit, ſed ſe ipſum in ara Crucis immaculatam hoſtiam æterno Patri offerre voluit, in hanc præcipuam curam ſummo ſtudio incumbimus, ut eaſdem animas inæſtimabili pretio redemptas adverſus Sathanæ fraudes, quantum in nobis eſt, illæſas præſervemus, præſertim vero totis viribus Nobis a Domino traditis exterminemus exitialia quædam, atque enormia peccata, quibus Divina Majeſtas gravius offenditur, quæque eodem ſabricante humani generis hoſte, inventa, atque introducta ſunt, ut ex cruenta corporum morte, animarum etiam ſimul interitus, ac pernicies ſequatur.

§. 1. Recte ſiquidem, & ſalubriter ſel. record. Pius Papa IV. Prædeceſſor noſter, poſt alios complures ſuos, noſtroſque prædeceſſores, qui deteſtandum Divina, naturalique Lege, ac Sacris Canonibus damnatum Duellorum abuſum, ſuis etiam Conſtitutionibus ſevere prohibuerant, graveſque pœnas contra quoſcumque temporali ditioni S. R. E. mediate, vel immediate ſubjectos ejus criminis quomodolibet reos, vel participes inflixerant, cupiens non ſolum in terris prædictis, ſed alias ubilibet animarum periculis obviare, Principes, ac Domicellos permittentes in ſuis Dominiis id patrari, ac etiam extra Terras, & Loca ditioni Eccleſiaſticæ ſubjecta, hujuſmodi Duella, ſeu ſingularia certamina, diffidationes deſuper ſacientes, ac ad id invitantes, provocantes, auxilium, conſilium, vel ſavorem dantes, illiſque aſtantes, & intereſſentes, nec non chartas deſuper ſubſcribentes, aut publicantes, ſeu de illis ſe intromittentes, ſingulos, Imperatore, ac Regibus inferiores majoris excommunicationis, ac (ſi Eccleſiaſtici fuerint) ultra eam, etiam privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum Eccleſiaſticorum, inhabilitatiſque ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnis ſubjacere, eaſque incurrere voluit, a quibus nonniſi a Romano Pontifice abſolvi poſſint.

§. 2. Sed & poſtmodum generalis Tridentina Synodus ad exterminandum penitus ex Chriſtiano Orbe hoc malum ſtatuit, ut Imperator, Reges, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac juriſdictione, & dominio Civitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem Duellum fieri permiſerint, quod ab Eccleſia obtinent, privati intelligantur, & ſi Feudalia ſint, directis Dominis ſtatim acquirantur. Qui vero pugnam commiſerint, & qui eo-

eorum Patrini vocantur, excommunicationis, omnium bonorum ſuorum proſcriptionis, & perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & ut homicidæ, juxta Sac. Canones puniri debeant. Et ſi in ipſo conflictu deceſſerint, perpetuo careant Eccleſiaſtica ſepultura. Illi etiam, qui conſilium in cauſa duelli tam jure, quam facto dederint, aut alia quacumque ratione ad id quemquam ſuaſerint, nec non Spectatores, excommunicationis, & perpetuæ maledictionis vinculo teneantur.

§. 3. Quas pœnas noviſſime piæ mem. Gregorius Papa XIII. pariter prædeceſſor noſter extendit adverſus illos etiam omnes, qui non publice, ſed privatim ex condicto, ſtatuto tempore, & in loco convento Monomachiam commiſiſſent, etiam Patrinis, ſociiſque non vocatis, & loci ſecuritate non habita, & provocatoriis litteris minime præcedentibus, etiam contra locorum Dominos, ſi id (quantum in ſe fuerit) non prohibuiſſent, cæteroſque ſupradictos criminis ſocios, & ex compoſito ſpectatores, etiamſi pugnam ob aliquod impedimentum non commiſiſſent, ſi ad locum acceſſiſſent pugnaturi, & per eos non ſtetiſſet, quominus pugnarent.

§. 4. Verum quia cum magna animi noſtri moleſtia intelleximus adhuc in quibuſdam, præſertim Tranſalpinis, ac remotis Regionibus, & potiſſimum ubi bella vigent, caſtrenſi quadam, & militari licentia, ſeu verius audacia, pernicioſum hoc ſcelus inter Fideles exerceri, quaſi fas ſit in ſolo hoſtili, ubi Chriſtiani nominis, ſeu Catholicæ Fidei hoſtes tyrannidem exercent, ſeu hæreſes, & Schiſmata impune graſſantur, ſive inter ſigna, & Caſtra militaria, in caput ſuorum fratrum impios convertere mucrones, quod multo ſalubrius contra Chriſtiani nominis adverſarios ſtringi par eſſet; Nos neſaria Diaboli arma ſalutari Eccleſiæ gladio ad continendos in officio fideles nobis præcipue ipſius Domini auctoritate tradito retundere, atque a cervicibus gregis Domini noſtræ curæ crediti, quantum (eodem Deo adjutore) eniti poſſumus, propulſare cupientes, prædictas omnes Conſtitutiones, ac decretum Concilii Tridentini cum omnibus, & ſingulis in eis contentis Cenſuris, & pœnis decretis, ac extenſionibus, quarum, & quorum omnium tenores præſentibus haberi volumus pro expreſſis, & ad verbum inſertis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo approbamus, & confirmamus, & innovamus.

§. 5. Ac inſuper auctoritate, & tenore præmiſſis decernimus, & declaramus eaſdem Conſtitutiones, ac decretum, locum habere ubique gentium, & terrarum, inter quaſcumque perſonas, etiam armatas, & in Caſtris, ſeu propugnaculis militantes, etiam ubi noſtrorum, & S. R. E. aut Catholicæ Fidei hoſtium furor impune graſſatur, in dominiis per eos occupatis, & detentis. Idem quoque juris cenſendum eſſe, ſi publico, & forſan juſto bello indicto, miles aliquis alterum in adverſariorum exercitu militantem, ſive alias hoſtium Caſtris, præſidiis, aut terris degentem, privatas ſimultates, atque inimicitias publicæ cauſæ intermiſcendo, etiam Ducum permiſſu, ex condicto ad ſingulare certamen deſcendat, aut illum provocet. Nec non iiſdem pœnis, decreto, & Conſtitutionibus teneri eos, inter quos pactiones initæ ſint de dirimendo certamine, cum primum alteruter vulneratus fuerit, ſeu ſanguinem fuderit: aut certus iſtuum numerus utrique illatus fuerit. Vel ſi convenerint, ut non ſinguli, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent. Et non ſolum locorum Dominos, ſed etiam Magiſtratus, Præſides, Locumtenentes, aut etiam militum Duces, & Capitaneos in Caſtris, vel extra ea, in alieno, vel hoſtili ſolo, vel cum militibus exercitus adverſariorum Monomachiam in quocumque caſu per præſentem, vel alias Conſtitutiones hujuſmodi prohibito, permittentes, vel quantum in ipſis eſt non prohibentes, aut poſt commiſſum crimen, veniam, & impunitatem concedentes.

§. 6. Prætera pari ratione prohibemus omnia, & ſingula ejus generis ſcripta, manifeſta, ſeu fides vulgo appellata, quæ etiam ſine expreſſa provocatione ad certamen, tamen quaſi præparatoria quædam ad chartulas, ſeu libellos provocatorios, & ad Duellum, illorumque veluti radices, aut ſemina, ut plurimum, laceſſendi aliquem ad pugnam, & ſuſcitandæ ſimultatis, atque inimicitiæ materiam, & occaſionem præbent. Dum ſcilicet in illis per modum Epiſtolæ, libelli, & publicæ atteſtationis, & intimationis, ſive per authentica documenta, ſive per unius, pluriumve chirographorum ſubſcriptiones, aut relationes ſub prætextu proprii, vel alieni honoris, & famæ, more militari, atque ut vulgo dicitur *Cavalleresco*, tuenda, aut lædendi, ſive ad illatæ, propulſatæve contumeliæ, aut injuriæ probationem, ſeu tollendam ipſius ſuſpicionem rei alicujus geſtæ ad id pertinentis, vel verborum, aut reſponſionum ſeries, & ordo narratur, vel ex ſimili abuſu hac de cauſa aliquid tale adeo firmiter aſſeritur, aut negatur,

tur, ut qui contradixerit, is ſive nominatim, ſive in genere mendacii arguatur, aut mentiri dicatur. Aut ad hunc effectum ex militari etiam conſuetudine quæritur, declaratur, aut reſpondetur, qua mente, aut quo ſenſu quippiam ejuſmodi, quo ad ſuperios expreſſa ſpectet, geſtum, dictumque ſit. Vel denique offert ſe quidam contra certam, vel incertam perſonam, vel generatim contra quemcumque ad probandum armis, & verificandum etiam inito certamine, aliquid ita eſſe, aut fuiſſe, vel non fuiſſe. Nec non quaſcumque etiam ſine ſcripto factas talium rerum ſupradicta quoquomodo concernentium, & ob hujuſmodi cauſas in locis publicis, vel privatis, ubi hominum multitudo convenire ſoleat, denunciationes, narrationes, declarationes, & teſtificationes. Volentes eos omnes, & ſingulos, qui ſuo, vel alieno nomine ad effectum, de quo ſuperius dictum eſt, prædicta, vel his ſimilia, multoque magis ad certandum provocatoria ſcripta, libellus, epiſtolas, eorumque exempla dictaverint, compoſuerint, ſcripſerint, miſerint, detulerint, divulgaverint, affixerint, exemplaverint, typis impreſſerint, ſubſcripſerint, atteſtati fuerint. Quive aliis ad ſingulare certamen publice, vel occulte ineundum, vel ad provocandum aliquem ad pugnam, ſive ad hujus generis ſcripta, quæ manifeſta, quæque chartulæ provocatoriæ appellantur, ſcribenda, dictanda, mittenda, deferenda, divulganda, auxilium, conſilium, operam, vel favorem præſtiterint, ſive id ſuaſerint, aut mandaverint, quique in præmiſſis, vel eorum aliquo ſe quomodolibet immiſcuerint; etiamſi neque pugna aliqua, vel certamen, aut effectus, non acceſſus, aut actus ad pugnam proximus, neque expreſſa, & aperta provocatio ſubſecuta fuerit, neque ſcriptiones prædictæ, quæ manifeſta dicuntur, in publicum prodierint, aut cuidam intimatæ extiterint, ſi per eos non ſteterit, quominus publicatio, aut denuntiatio fieret. Nihilominus cenſuris, & pœnis omnibus in præſenti, & aliis prædictis Conſtitutionibus, & decreto contentis ſubjacere, tam ſi ſuperius enumeratis, quam ſi aliis etiam majoribus Eccleſiaſticis, vel mundanis dignitatibus, gradibus, & præeminentiis excellant.

§. 7. Quinimmo de novo etiam per præſentes ex parte Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, excommunicamus, & anathematizamus, maledicimus, & execramur omnes, & quoſcumque publice, vel privatim, palam, vel occulte, in quibuſcumque locis, modis, & formis, ac caſibus ſub præſenti noſtra, & aliis prædictis Conſtitutionibus, ac decreto comprehenſis, ſingulare certamen (quod Duellum vulgo dicitur) ex compoſito ineuntes, nec non id ſcelus ſuadentes, aut provocantes, opem, conſilium, vel favorem præſtantes, equos, arma, commeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas, ſeu libellos, litteras, nuncios, aut quæcumque alia ſcripta hujuſmodi quomodolibet peccantes, hujuſque delicti ſocios de induſtria, Spectatores, Patrinos, fautores, defenſores, quacumque tam ſuperius expreſſa, quam alia Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate. Ita ut ſingulares etiam perſonæ cujuslibet Communitatis, Univerſitatis, Collegii, aut Reipublicæ, quæ hujus criminis participes quoquomodo fuerint, nequaquam excuſentur, ſed ſupradictos omnes, eorumque ſingulos, ipſo facto abſque ulla monitione, Judicis decreto, aut miniſterio, perpetui anathematis, excommunicationis majoris, & maledictionis æternæ mucrone percuſſus, & damnatos harum ſerie declaramus, & ſi in ipſo conflictu obierint, ſepultura Eccleſiaſtica perpetuo privatos eſſe volumus. Ipſas vero Civitates, Terras, Oppida, vel Caſtra, & loca, in quorum Territorii id facinus ſcientibus, & tacite, vel expreſſe permittentibus, aut tolerantibus Dominis, aut Magiſtratibus, vel Senatu, aut Populo admiſſum fuerit, Eccleſiaſtico ſupponimus Interdicto, cujus Interdicti relaxationem, aut Excommunicationis abſolutionem, ab alio quam a Nobis, & pro tempore exiſtente Romano Pontifice pœnitentia, & ſatisfactione congrue peracta in mortis articulo conſtituti, nequeant obtinere, etiam prætextu quarumcumque facultatum, & indultorum quibuſvis perſonis tam Eccleſiaſticis cujuſcumque Ordinis, aut militiæ, ſtatus, gradus, aut conditionis exiſtentibus, quam Laicis etiam Imperiali, Regali, vel alia mundana præeminentia inſignitis, per Sedem Apoſtolicam in genere, vel in ſpecie conceſſorum. Quæ omnia quoad præmiſſa nolumus cuiquam in aliquo ſuffragari. Pœnis aliis tam ſpiritualibus, quam temporalibus contra eos inflictis, nihilominus in ſuo robore permanſuris.

§. 8. Univerſos autem, & ſingulos chariſſimos in Chriſto Filios noſtros Imperatorem, Reges, & dilectos Filios nobiles Duces Viros, etiam armorum, & exercituum, Marchiones, cæteroſque Principes Chriſtianos, nec non Dominia, Potentatus, Communitates, & Univerſitates Civitatum, Oppidorum, & Caſtrorum,

Digitized by Google

rum, illorumque Domicellos, & Dominos temporales, ac etiam militum, & copiarum tam equeſtrium, quam pedeſtrium Ductores, Tribunos, Præfectos, Capitaneos in quibuſcumqoe etiam Nobis, & Romaoæ Eccleſiæ temporali jurisdictioni non ſubjectis locis conſtitutos, cujuſcumque gradus, præeminentiæ, & nobilitatis exiſtentes, hortamur, rogamus, & obteſtamur per viſcera Domini Noſtri JESU CHRISTI, ut ejus Divini nominis iotuitu pro ſua erga eumdem Deum, per quem regnant Reges, & a quo Principatos acceperunt, pietate, atque erga Nos, & S. hanc Sedem reverentia, & devotione, non modo nihil tale io ſuis Domioiis fieri permittant, nec ullo modo conniveant, ſed hoc malum omni ſtudio, diligentia, & auctoritate exterminare totis viribus procureot, contra quoſcumque delinquentes, & ut præſertur quomodolibet complices, & participes etiam temporalibus pœnis graviſſimis animadvertant, & per ſuos Officiales, & Curiæ Mioiſtros procedi curent, ſe obſequium Deo pergratum, perque acceptum præſtituros, ſi quo gladio ad tutelam bonorum, & ad propulſandos perditorum conatus ſunt accincti, eumdem ad vindictam hujus peccati, & ad ſumendas de hujuſmodi criminis reis debitas pœnas exercoerint, contra vero memores, ſi in re tam gravi male ſe geſſerint, ſe in diſtricto Dei judicio rationem in noviſſimo die reddituros.

§. 9. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis etiam impreſſis, Notarii poblici mano ſubſcriptis, & perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſigillo ſignatis, eadem prorſus fides ubique gentium, & locorum adhibeatur, quæ ipſis præſentibos adhiberetur exhibitis, & oſteoſis.

§. 10. Quodque eædem præſentes in Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Urbe Baſilicarum, & Cancellariæ Apoſtolicæ valvis de more publicentur, affixis inibi earum exemplis per aliquem ex Curſoribus noſtris, & dimiſſis, quodque eadem publicatio eos, qui in Urbe ſunt, poſt tridoum, qui vero extra eam, poſt quatuor menſes, omnes, quos concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Nulli ergo omnino &c.

Dat. Romæ in Monte Quirinali Anno Incarn. Dom. 1592. Kalend. Sept. Pont. noſtri Anno I.

2 Pœnæ principales duellaotibus ſtatutæ ſunt ſequentes. Primo, Excommunicatio ipſo facto incurrenda. Secundo, Perpetua infamia. Tertio, Proſcriptio bonorum omnium. Quarto, Debent puniri ſicuti homicidæ. Quinto, Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ſi io ipſo conflictu deceſſerint. Sexto, Si fuetiot Eccleſiaſtici, privati ſunt omnibus Dignitatibus, Beneficiis, & Officiis Eccleſiaſticis, & redduntur inhabiles ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda. Septimo, Fiunt rei Criminis læſæ Majeſtatis. Octavo, Redduntur inhabiles ad condeodum teſtamentum. Omnes iſtæ pœnæ recenſentur in adducta Conſtitutione Clementis VIII. Accedunt etiam latæ per Benedictom XIII. Conſtit. incip. *Ex quo Divinæ*, & aliæ a Benedicto XIV. Conſtit. incip. *Deteſtabilem*; de utriuſque ſuſius in calce hujus artic. num. 22. 23.

Vulneratus, ſi in ipſo loco Duelli, vel in alio quidem loco, ſed tamen paulo poſt, eadem adhuc die, ſicque ſine vero ſufficienti intervallo decedat, caret Eccleſiaſtica ſepultura, quamvis pœnitens, & a cenſuris abſolutus decedat; Diana *part.* 4. *tractat.* 4. *reſolut.* 94. Sanchez *in ſelect. diſp.* 39. *num.* 9. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 88. *n.* 116. Homobon. *in conſult. caſ. conſcient.* 2. *part.* 7. *reſ.* 64. Lezana *tom.* 2. *verb. Duellum n.* 14. Konig. *lib.* 5. *decretal. tit.* 14. *n.* 20. Reiffenſtuel *ibid. n.* 43. & alii magis communiter. Et ratio eſt, quia ultra quam quod ſemper comprobatur de ipſo, quod dicit Coocilium Tridentinum, & Clemens VIII. in loco conflictus deceſſiſſe; ſic expreſſe decernitur, ac præcipitur in Rituali Romano juſſu Pauli V. edito in rubrica de exequiis in hæc verba: *Negatur Eccleſiaſtica ſepultura morientibus in Duello, etiamſi ante obitum dederint ſigna pœnitentiæ.*
Et confirmatur a ſimili 3
de decedentibus in Torneamentis, vel io ludo agitationis taurorum; tales eoim ſic decedentes careut Eccleſiaſtica ſepultura, quamvis moriantur pœnitentes, ut expreſſe ſtatuitur *in cap. de Torneamentis*, ibi: *Quod ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poſcenti pœnitentia non negetur, Eccleſiaſtica tamen caret ſepultura*; adeoque a pari idem dicendum eſt de decedentibus
in duello. Si autem vulneratus in duello mo- 4
riatur poſt notabile intervallum, v. g. poſt unam, vel alteram diem, non caret Eccleſiaſtica ſepultura; Caraffa *de duello tract.* 2. *ſect.* 3. *q.* 19. *n.* 9. Diana *part.* 11. *tract.* 6. *reſolut.* 26. Lezana *tom.* 2. *verb. Duellum n.* 14. Mancio. *in practic. de infirm. in ord. ad ſepult. n.* 34. Portell. *in reſponſ. part.* 3. *cap.* 10. *n.* 3. & 4. Baſſæus *verb. ſepultura n.* 5. Trullench. *de jure Parochi cap.* 9. *dub.* 7. *n.* 6. Poſſentius *in recollect. q. moral. verb. Duellum in* 6. Remig. *in practic. Confeſſ. tract.* 2. *cap.* 5. §. 1. *n.* 11.

Digitized by Google

n. 11. Konig *loc. cit. n.* 20. Reiſſenſtuel *loc.*
cit. n. 44. & alii plures . Et ratio eſt , qoia
in tali caſu vulneratus licet moriator occaſione
Duelli, ſeu ex Duello, non deceſſit tamen ipſo
Duello, ſeu conflictu, uti ad incurrendam banc
pœnam expreſſe requiritur tom a Conc. Tri-
dent. *loc. cit.* tum a Conſtit. Clementis VIII.
ſupra adducta, ibi : *Et ſi in ipſo conflictu de-*
ceſſeeint, perpetuo careant Eccleſiaſtica ſepultura.
Tum quia cum bæc ſit lex pœnalis , extendi
oon debet , ſed potius reſtringi ; *arg. Regul.*
15. *Juris in* 6. ibi : *Odia reſtringi , & favores*
convenit ampliari ; & Regul. 49. *eod. in* 6. ibi :
In pœnis benignior eſt interpretatio facienda.

5 Pœoas impoſitas contra duellantes incurrunt ;
Primo, ipſimet pugnantes, ſive ſint principa-
les, ſive oon, ſive duellum ſit ſolemne , ſive
privatum , vel ſimplex : etiamſi non ſequatur
mors, ſeu mutilatio ; immo quamvis initum
fuerit pactum de ſtatim terminando certamen,
cum primus vulneratus fuerit , aut ſaoguinem
fuderit , aut certus ictuum numerus utrimque
illatus fuerit , textu expreſſo in cit. Conſtit.
Clementis VIII. §. 5. ibi : *Nec non iiſdem pœ-*
nis, & decreto &c. Vid. ſupra in allata Con-
6 ſtit. Clementis VIII. Secondo, illas pœnas in-
currunt Patrini, ac ſocii, ad duellum ſerio pro-
vocantes, vel acceptantes, etiamſi pugna ob ali-
quod impedimentum non fuerit ſecuta , ut ex-
preſſe cavetur io cit. Conſtit. Clement. VIII.
io fine §. 3. ibi : *Etiamſi pugnam ob aliquod*
impedimentum non commiſiſſent , ſi ad locum ac-
ceſſiſſent pugnaturi , & per eos non ſtetiſſet, quo-
7 *minus pugnarent.* Tertio, illas pœnas incorrunt
duellantium adjutores , ſive auxilium , conſi-
lium, operam, vel favorem præſtantes, equos,
arma, commeatum , pecuoiam, & alia ſubſi-
dia ſcieoter adminiſtrantes, ot patet expreſſe in
8 cit. Conſtit. Clementis VIII. §. 7. Conſulens
autem duellum noo incurrit excommunicatio-
nem , ſi ſecit quantum potuit , revocaodo con-
ſilium , licet oihil profecerit , quia quantom
eſt ex ſe , effecit ut per eum ceſſaret duel-
lum , novum eoim conſilium dedit ex ſe effi-
cacius ad revocandom duellatorem ; qoi ſi non
revocetor, eſt propter ſuam pravitatem , adeo-
que conſulens non eſt amplius in cauſa, &
conſequenter ſi efficaciter ſuum conſilium re-
vocat, etiam poſt provocationem, & ante exe-
cutionem duelli , faciens quantum in ſe eſt,
ne ſequatur ipſa pugna , non contrahit ex-
commonicationem ; colligitur ex Conſtit. Gre-
gorii XIII. obi dixit, *conſulentes eiſdem cen-*
ſueis, & pœnis ſubjacere , ſi per ipſos non ſte-
tis ; ne pugna ſequatur.

Quarto, illas pœnas iocurrunt ſpectatores ex 9
induſtria , ſeu ex compoſito ; ſcilicet qui ex
ſua præſentia, & viſione videntur ad pugnam
duellantes incitare , textu expreſſo in Conci-
lio Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *c.* 19. *de reſoem.* ibi :
Nec non ſpectatores , & in cit. Conſtitut. Cle-
mentis VIII. §. 2. ibi : *Nec non ſpectatoses*
& §. 3. ibi : *Et ex compoſito ſpectatores* , &
§. 7. ibi : *De induſtria ſpectatores* . Hinc pœ- 10
nas illas non iocorrunt qoi ex occolto , vel
obiter tranſeundo reſpiciunt , quia oihil ad
ineondam , & acuendam pugnam conſerunt .
Quinto , illas pœnas incurruut locorum Do- 11
mioi , Magiſtratus , Præſides , Locumtenen-
tes, Duces militum, & Capitanei, qui Duel-
lum vel permittunt , vel non prohibent quan-
tum poſſunt , vel commiſſum noo puniunt,
textu expreſſo in d. Conſtit. Clementis VIII.
§. 5. *in fine* , ibi : *Ee non ſolum locorum Do-*
minos, ſed etiam Magiſtratus , Præſides , Lo-
cumtenentes, aut etiam militum Duces, & Ca-
pitaneos in Caſtris , vel extra ea , in alieno ,
vel hoſtili ſolo , vel cum militibus exercitus ad-
verſariorum Monomachiam in quocumque caſu
per præſentem, vel alias Couſtitutiones hujuſmo-
di prohibito, peemittentes, vel quantum in ipſis
eſt, non prohibentes , aut poſt commiſſum cri-
men, & veniam , & impuuitatem concedentes.
Civitates vero, Oppida , Terræ , Caſtra, in 12
quibus commiſſum fuerit duellum, permitten-
tibos, aut tolerantibus Dominis, Eccleſiaſtico
ſubjiciuntur Interdicto, textu pariter expreſſo
in cit. Couſtitot. Clementis VIII. §. 7. ibi :
Ipſas vero Civitates, Terras, Oppida, vel Ca-
ſtra, & loca, in quorum territoriis id facinus,
ſcientibus , & tacite , vel expreſſe permittenti-
bus, aut tolerantibus Dominis , aut Magiſtrati-
bus, vel Senatu, aut populo, admiſſum fuerit,
Eccleſiaſtico ſupponimus Interdicto.

Sexto, illas pœnas iocurrunt omnes ſcripta, 13
& manifeſta ad Duellum præparatoria efficien-
tes, nec non quaſcumque etiam ſine ſcripto
denunciationes, narrationes, declarationes, &
teſtificariones, qoæ etiam ſine expreſſa provo-
catione ad certamen materiam, & occaſionem
præbent ; Et illas pœnas incurrunt omnes, &
ſinguli, qui ſuo, vel alieno nomine hujuſmo-
di ſcripta dictaverint , compoſuerint , ſcripſe-
rint, miſerint, detulerint, divulgaverint, aſ-
fixerint , exemplaverint , typis impreſſerint,
ſubſcripſerint, intimaverint, vel etiam verbo
denunciaverint, ſive atteſtati fuerint, & illi,
qui ad aliquod horom auxilium , conſilium ,
operam , vel favorem præſtiterint, ſive ſuaſe-
rint, mandaverint , aot quomodolibet ſe im-

Digitized by Google

miſcuerint, etiamſi neque pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, nec acceſſus, aut actus ad pugnam proximus, neque expreſſa, & aperta provocatio ſubſecuta fuerit, neque ſcriptiones prædictæ, quæ Manifeſta dicuntur, in publicum prodierint, aut cuidam intimatæ extiterint, ſi per eos non ſteterit, quominus publicatio aut denunciatio fieret; textu expreſſo fere præciſis verbis *in d. Conſtitut. Cle-*
14 *ment. VIII.* §. 6. Illas pœnas incurrunt etiam Chriſtiani cum Turcis duellantes. Sic cenſuit *Sac. Cong. Conc. in Cathar.* 22. *Aug.* 1637. *lib.* 5. *decret. fol.* 584.

15 Non incurrunt tamen tales pœnas ratum habentes Duellum ſuo nomine factum. Floron. *de Duell. cap.* 14. §. 3. *num.* 1. Murga *diſquiſ. Canon. tom.* 2. *diſp.* 11. *dub.* 9. *n.* 1. *& ſequ.* Novar. *in ſumm. Bullar. part.* 1. *comm.* 62. *n.* 41. & alii; & ratio eſt, quia Summi Pontifices volentes pœnas extendi ad ratihabitionem, id ſolent exprimere, unde cum hoc non expreſſerint in Bullis contra duellantes, non eſt facienda extenſio, eo vel maxime quia iſta eſt Lex pœnalis, quæ potius debet reſtringi, *ex c. Odia* 15. *& c. In pœnis* 49. *de regul. Juris in* 6. *& l. Factum* §. *In pœnalibus, ff. de re-*
16 *gul. Juris*. Nec tales pœnas incurrit, qui provocatus ad Duellum ſic reſpondet: *Paratus ſum me defendere, quandocumque me invaſeris; nolo talem acceptare duellum, quod Legi*
17 *Divinæ, & Eccleſiaſticæ eſt contrarium*. Nec etiam illas incurrit, qui ſic reſpondet: *Ego ubicumque me aggreſſus fueris, paratus ſum me defendere, neque latitabo, ſed mei copiam per ordinarias Civitatis vias faciam, & forſan tuo magno malo aggredieris; ceterum recuſo Duellum, quia a Lege Divina, & Eccleſiaſtica re-*
18 *probatur*. Nec etiam illas incurrit, qui ſic reſpondet: *Sono Criſtiano, e non accetto Duello, ma cammino per la Città con la mia ſpada ſola, e la prima volta che c' incontreremo vi da-*
19 *rò ſoddisfazione*. Item nec pœnas illas incurrit, qui poſtquam dixerat: *Quandocumque reperero te in loco apto, rem armis decidemus*, poſtea data occaſione cum altero, qui & id acceptaverat, de facto congreditur; quia in omnibus adductis caſibus, non fuit deſignatus locus, & tempus, prout ad rationem veri duelli requiritur ex cit. Conſtitut. Gregorii XIII. & Clementis VIII. §. 3. ibi: *Statuto tempore, & in loco convento*, & declaravit *Sac. Congregatio Concil. in Nullius* 15. *Octob.* 1644. *lib.* 17. *decret. fol.* 360. *& Sac. Congr. Immun.* 13. *Februar.* 1703. in caſu graviori, quam ſupradicti, ut patet in articulo præcedenti *ſub num.* 4. non attento, quod tale ſcribens Viglierrum dixiſſet Portitori ipſius Viglierti, quod reſponſum expectabat in quadam Aromataria, eo quia iſta verba expectare reſponſum, erant nimis æquivoca: ſic apud Urſayam *Inſtitut. Criminal. libr.* 2. *titul.* 5. *num.* 283.

Abſolutio ab excommunicatione incurſa ob Duellum, quamvis ex cit. *Conſtitutione Clementis VIII. ſub* §. 7. non poſſet impendi extra articulum mortis, niſi a Romano Pontifice pro tempore exiſtente, ut ibi expreſſe fuerat ſtatutum præciſis his verbis: *Excommunicationis abſolutionem ab alio, quam a Nobis, aut pro tempore exiſtente Romano Pontifice, pœnitentia, & ſatisfactione congrue peracta, niſi in mortis articulo conſtituti nequeant obtinere, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum, quibuſvis perſonis, tam Eccleſiaſticis, cujuſcumque ordinis, aut militiæ, ſtatus, gradus, aut conditionis exiſtentibus, quam Laicis etiam Imperiali, Regali, vel alia mundana præeminentia inſignitis, per Sedem Apoſtolicam* 20
in genere, vel in ſpecie conceſſorum. Hodie tamen ex Decreto Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium de ſpeciali mandato ejuſdem Clementis VIII. edito *die* 16. *Novemb.* 1602. poteſt talis abſolutio ab excommunicatione incurſa ob Duellum impendi virtute ſuorum privilegiorum a Confeſſariis Regularibus extra Italiam, & in Urbe Romana, licet non intra Italiam, & extra Urbem, ibi: *Sacra Congregatio quoad provocantes, & pugnantes in duello juxta decretum, & formam Tridentini, & Gregorii XIII. cenſuit Regulares omnes etiam Societatis Jeſu non poſſe virtute ſuorum privilegiorum a Cenſura ob Duellum incurſa abſolvere in Italia, extra Urbem Romanam*. Ita hoc Decretum referunt, ſimulque docent Quatanta *in ſumm. Bullar. verb. Caſus reſervati*, Dicaſtillus *de juſtitia, & jure tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *diſput.* 10. *dub.* 15. *num.* 238. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 35. Comitolus *lib.* 6. *moral. quæſt.* 17. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 21. *num.* 83. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 15. *cap.* 5. *num.* 106. Fagundez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 5. & alii. *Vid. verb. Abſolutio art.* 1. *ubi late a num.* 41. *uſque ad* 46. 21

Hic ad literam tradimus ſequentem Benedicti XIV. Conſtitutionem, qua damnantur, & prohibentur quinque propoſitiones duellorum abuſui faventes; ac veteres leges adverſus duellantes editæ novis pœnalibus Sanctionibus cumulantur. 22

BE-

Digitized by Google

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Deteſtabilem, ac Divina naturalique lege damnatum duellorum abuſum, a barbaris gentibus, atque ſuperſtitioſis, non ſine ingenti corporum, animarumque clade, in Chriſtianam Rempublicam auctore Diabolo invectum, cum ſemper execrata ſit, atque improbarit Eccleſia, tum præcipuo in eam curam ſtudio, vigilantia, ac zelo incubuerunt Romani Pontifices, ut a Fidelium cœtu longiſſime arceretur. Nam, ut antiquiora mittamus Prædeceſſorum noſtrorum, Nicolai, (*a*) Cœleſtini III. Innocentii II. Eugenii III. Alexandri III. (*b*) Innocentii IV. (*c*) adverſus ſingulares pugnas Decreta, extant recentiores Apoſtolicæ Sedis Conſtitutiones, quibus Romani Pontifices Julius II. (*d*) Leo X. (*e*) Clemens VII. (*f*) ac demum Pius IV. (*g*) graviſſimas pœnas antea ſtatutas confirmarunt, aliaſque de novo addiderunt, contra duellantes ex quacumque cauſa, etiam per Sæculares Regionum, aut Locorum leges forſan permiſſa, adjecta infamia, bonorumque proſcriptione etiam adverſus complices, ac participes, & qualemcumque operam iiſdem præbentes.

Tridentina vero Synodus (*h*) latam in eos excommunicationem extendit ad Imperatores, & Reges, Duces, ac Principes, cæteroſque Dominos temporales, ſi locum ad Monomachiam in terris ſuis conceſſerint, ac juriſdictione, & dominio loci, in quo duellum fieri permiſerint, quem ab Eccleſia obtineant, eo ipſo privatos declaravit. Committentes vero pugnam, eorumque Patrinos excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis, nec non perpetuæ infamiæ pœnam incurrere ſtatuit; & ſi in ipſo conflictu deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura perpetuo carituros decrevit.

Cum vero præfatis ſaluberrimis Legibus judicialia dumtaxat, ac ſolemnia duella comprehenſa, ac proſcripta viderentur, piæ memoriæ Prædeceſſor Noſter Greg. Papa XIII. (*i*) hujuſmodi pœnas adverſus eos omnes extendit, qui nedum publice, ſed etiam privatim ex condicto, ſtatuto tempore, & loco, Monomachiam commiſerint, etiam ſi nulli patrini, ſociive ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæve provocatoriæ literæ, aut denunciationis Chartulæ præceſſerint.

Denique felicis recordationis Clemens Papa VIII. etiam Prædeceſſor Noſter, Apoſtolicas Romanorum ante ſe Pontificum leges omnes, & pœnas in eis ſtatutas, ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Illius vices*, data XVI. Kalen. Septemb. anno MDXCII. diſerte complexas, eaſdem extendit ad omnes non ſolum duello certantes, ſed etiam provocantes, ſuadentes, equos, arma, commeatus præbentes, comitantes, chartulas, libellos, manifeſta mittentes, ſcribentes, vel divulgantes, aut quomodolibet circa iſta cooperantes, Socios, Patrinos, de induſtria ſpectatores, fautores, criminis demum participes, illudque permittentes, vel, quantum in ipſis eſt, non prohibentes, ac delinquentibus veniam, & impunitatem concedentes, quique ſe prædictis quoquomodo immiſcuerint, etiamſi neque pugnæ effectus, neque acceſſus ad locum ſit ſubſequutus.

His tam ſapienter, tam aperte, atque perſpicue ab Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede conſtitutis, dubitari jam nullo modo poſſe videbatur, quin duella omnia, tam publica, quam privata, & Naturali, & Divino, & Eccleſiaſtico jure, prorſus illicita, vetita, atque damnata cenſeri deberent. Sed nonnulli earum legum interpretes, qui benignitatis ſpecie humanis, praviſque cupiditatibus plus æquo faventes, Apoſtolicas Sanctiones ad corrupta hominum judicia inflectentes, ac temperantes, *licere*, docuerunt, (*k*) *Viro Equeſtri duellum acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat:* (*l*) *fas eſſe defenſione occiſiva vel ipſis Clericis, ac Religioſis, tueri honorem, dum alia declinandæ calumniæ via non ſuppetat;* (*m*) *pro-*

(*a*) *Epiſt. L. ad Carolum Calvum.* (*b*) *In Concil. Lateranenſ. cap. 1. & 2. de Torneamentis, ubi trium Prædeceſſorum decreta citantur.* (*c*) *In Epiſt. ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſve Eccleſiaſticos Regni Franciæ, apud Raynald. ad ann.* 1252. *n.* 31. (*d*) *Conſtit. incip. Regis Pacifici.* (*e*) *Conſtitut. Quam Deo & hominibus.* (*f*) *Conſt. Conſuevit Romanus Pontifex.* (*g*) *Conſt. Ea quæ a Prædeceſſoribus.* (*h*) *Seſſ.* 25. *cap.* 19. *de Reform.* (*i*) *Conſt. ad tollendum.* (*k*) 2. *Prop. damnata ab Alexandro VII.* (*l*) *Prop.* 17. *ex damnatis ab eodem.* (*m*) *Prop.* 18. *ab eodem damnata.*

Digitized by Google

pulſare damna, quæ ex iniqua Judicis ſententia certo imminent; (*a*) *Defendere non ſolum quæ poſſidemus, ſed etiam ea, ad quæ jus inchoatum habemus, dum alia via id aſſequi non valeamus*: Quas quidem aſſertiones duellis faventes, Apoſtolica Sedes ceoſura notavit, rejecit, proſcripſit.

Et nihilominus extiterunt qoam proxime recentiores alii, qui etſi duella, vel odii, vel vindictæ, vel honoris toendi cauſa, vel levioris momenti res, fortuoaſque ſervandi, fateantur illicita; aliis tamen in circumſtantiis, & caſibus, vel amittendi officii, & ſuſtenrationis, vel denegatæ ſibi a Magiſtraiu juſtitiæ, Defenſionis innoxiæ titulo, ea licere pronunciant. Laxas, & periculi plenas opiniones hujuſmodi, ex vulgaris eorum libris ad nos delatas, ubi primom accepimos, earum examen nonnullis ex Venerabilibus Fratribos Noſtris S. R. E. Cardioalibus, & qoibuſdam dilectis Filiis Sacræ Theologiæ Magiſtris ſpecialiter ad id per nos Deputatis, commiſimos, qui re matore diſcuſſa, laris coram Nobis tum voce, tum ſcripto ſuffragiis, infraſcriptas propoſitioues cenſura, & proſcriptione dignas exiſtimarunt.

Prima Propoſitio.

Vir militaris, qui niſi offerat, vel acceptet duellum, tamquam formidoloſus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ioeptos haberetur, indeqoe officio, quo ſe ſuoſque ſuſtentar, privaretor, vel promotionis, alias ſibi debitæ, ac promeritæ, ſpe perpetuo carere deberet, culpa, & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellom.

II.

Excuſari poſſunt etiam, honoris tuendi, vel humanæ vilipenſionis vitandæ gratia, duellum acceptaotes, vel ad illod provocantes, quando certo ſciunt pugnam non eſſe fecotoram, orpore ab aliis impediendam.

III.

Non incurrit Eccleſiaſticas pœnas ab Eccleſia contra duellantes laras, Dux, vel Officialis Militiæ, acceptans duellum, ex gravi metu amiſſionis famæ, & officii.

IV.

Licitum eſt, in ſtato hominis naturali acceptare, & offerre duellum, ad ſervandas com honore fortonas, qoando alio remedio jactora propolſari nequit.

V.

Aſſerta licentia pro ſtato natorali, applicari etiam poteſt ſtatoi Civitatis male ordinatæ, in qua nimirom, vel negligentia, vel malitia Magiſtratus, joſtitia aperte denegatur.

Auditis itaqoe, ſoper unaqoaque earom propoſitionum, dictorom Cardinaliom, & Conſoltorum judiciis, atque omnibus rite, & mature conſideratis, Nos ipſas, præſentium Literarom tenore, & Apoſtolica Auctoritate, tamquam falſas, ſcandaloſas, ac pernicioſas rejicimus, damnamos, ac prohibemos, ita ot quicumque illas, aut conjonctim, aot diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis, etiam diſpotandi graria, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidar in excommuoicationem, a qua noo poſſit (præterquam in mortis articulo) ab alio, qoacomqoe etiam dignitate fulgente, niſi ab exiſtente pro tempore Romano Pontifice abſolvi.

Inſuper diſtricte, in virture Sanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii, prohibemus omoibos Chriſtifidelibus cojoſcomqoe conditionis, dignitatis, & ſtatns, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota digois, ne prædictas Opiniones, aut aliquam ipſarom, ad praxim deducant.

Jam vero ut exitioſam doellorum licentiam, in Chriſtiana, ac præſertim Militari Republica, oon obſtantibus providis legibus a pleriſqoe etiam Sæcolaribus Priocipibus, & Poteſtatibus ad eamdem extirpandam laudabiliter editis, adhuc gliſcentem, validiore manu coerceamus, graviſſimomqoe ſcelos Apoſtolicæ diſtrictionis gladio magis, magiſque inſequamor, omnes, & ſingulas dictorum Romanorum Pootificum Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitotiones ſuperius enunciatas, qoarum tenores, ac ſi præſentibus de verbo ad verbom inſertæ forent, pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, Apoſtolica Auctoritate coofirmantes, & innovantes, ad hoc ut pœnarum gravitas, & ſeveritas majorem perditis hominibus ingerat peccaodi metum, Noſtro motu proprio, ac de Apoſtolicæ Auctoritatis plenitudine earumdem præſentium Literarom ſerie, ſtatoimos, atque decernimus, ut ſi quis in doello, ſive publice, ſive privatim indicto, hominem occiderit, ſive hic mortous foerit in loco conflictus, ſive extra illum ex vulnere in duello accepto, hujoſmodi homicida, tamqoam interficiens proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato, ad formam Conſtiturionis felicis recordationis Prædeceſſoris Noſtri Benedi-

cti

(*a*) *Prop. 32. ex damnatis ab Innocentio XI.*

Digitized by Google

cti Papæ XIII. quæ incipit : *Ex quo Divina ;* data vi. Idus Junii anno Domini MDCCXXV. ab Eccleſiaſticæ Immunitatis beneficio excluſus, & repulſus omnino cenſeatur ; ita ut a cujuſcumque Sacri , aut Religioſi loci Aſilo , ad quod confugerit , ſervatis tamen de jure ſervandis, extrahi , & Judicis competentis Curiæ pro merito puniendus, tradi poſſit, ac debeat ; Super quo Nos Epiſcopis , aliiſque Superioribus Antiſtitibus , ad quos reſpective pertinet , & pertinebit impoſterum , neceſſarias, & opportunas facultates præſentium quoque tenore impertimur. Quin etiam vivente adhuc altero in ſingulari certamine graviter vulnerato, ſi percuſſor in locum immunem ſe receperit , ex quo , eveniente illius morte , fugam arripere , & legum ſeveritatem evadere poſſe proſpiciatur ; Volumus , & reſpective permittimus , ut, quatenus periti ad inſpiciendum vulnus aſciti, *grave vitæ periculum* adeſſe retulerint , percuſſor ipſe , prævio ſemper Decreto Epiſcopi, & cum aſſiſtentia perſonæ Eccleſiaſticæ ab eodem Epiſcopo deputatæ , ab hujuſmodi loco immuni extractus , ſine mora carceribus mancipetur ; ea tamen lege Judicibus indicta , ut illum Eccleſiæ reſtituere debeant, ſi vulneratus ſuperſtes vivat ultra tempus a legibus , quæ de homicidio ſunt , conſtitutum , alioquin in eaſdem pœnam incidat, quæ in memoratis Benedicti XIII. Literis conſtitutæ ſunt adverſus illos , qui delinquentem in aliquo ex caſibus ibidem expreſſis, ex indiciis ad id ſufficientibus ſibi traditum , reſtituere recuſent, poſtquam is in ſuis defenſionibus hujuſmodi indicia diluerit.

Præterea, ſimili motu, & auctoritate decernimus , ac declaramus , Sepulturæ Sacræ privationem a Sacroſancta Tridentina Synodo inflictam morientibus in loco duelli , & conflictus, incurrendam perpetuo fore , etiam ante Sententiam Judicis, a decedente quoque extra locum conflictus ex vulnere ibidem accepto , ſive duellum publice , ſive privatim indictum fuerit , ac etiamſi vulneratus ante mortem non incerta Pœnitentiæ ſigna dederit, atque a peccatis , & cenſuris abſolutionem obtinuerit ; ſublata Epiſcopis , & Ordinariis locorum ſuper hac pœna interpretandi , ac diſpenſandi facultate, quo cæteris documentum præbeatur fugiendi ſceleris, ac debitam Eccleſiæ legibus obedientiam præſtandi.

In hujus demum ſolicitudinis noſtræ Societatem vocantes Cariſſimos in Chriſto Filios noſtros , Imperatorem Electum , cunctoſque Catholicos Reges , nec non Principes , Magiſtratus, Militiæ Duces , atque Præfectos, eos omnes , & ſingulos , pro ſua in Deum Religione , ac pietate, enixe obteſtamur in Domino, ut conjunctis ſtudiis, & animis, exitioſæ duellorum licentiæ, qua Regnorum tranquillitas , Populorum ſecuritas atque incolumitas, neque corporum ſolum, ſed, quæ nullo pretio æſtimari poteſt , æterna animarum vita certo periclitatur , omni niſu , & conſtantia vehementer obſiſtant. Neque ſibi , ſuæque in Deum fidei, muneriſque rationi feciſſe ſatis intelligant , quod optime conſtitutis legibus indictiſque graviſſimis pœnis horrendum ſcelus proſcriptum ſit , niſi accuratam ipſarum Legum , pœnarumque executionem naviter urgeant , ac promoveant, ſeque inexorabiles Dei vindices in eos , qui talia agunt , diligenter exhibeant; Nam ſi delinquentes, aut oſcitanter ferant , aut molliter puniant , alieno ſeſe crimine polluent , omniſque illius ſanguinis reos ſe conſtituent , quem ita crudeliter inultum effundi permiſerint. Vani enim, falſique honoris Idolo humanas litari victimas non impune feret Supremus omnium Judex Deus, rationem ab iis aliquando exacturus , quorum eſt Divina , & humana jura tueri , ſibique creditorum hominum vitam ſervare , pro quibus Sanguinem ipſe ſuum Jeſus Chriſtus effudit.

Volumus autem , ut præſentium Literarum tranſumptis, &c.

Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ MDCCLII. quarto Idus Novembris , Pontificatus Noſtri anno tertiodecimo.

FINIS TOMI SECUNDI.

CA-

Digitized by Google

CATALOGUS LIBRORUM ALIQUOT

Qui apud GASPAREM STORTI *Typographum Venetum venales proſtant ad ann. uſque* 1773.

AMort *P. Euſebii* Vetus Diſciplina Canonicorum Regularium, & Sæcularium, 4. vol. 2. L. 13:
— *ejuſd.* Theologia Moralis inter rigorem, & laxitatem media, in 4. vol. 2. L. 24:
— *ejuſd.* Demonſtratio Critica circa Religionem Catholicam adverſus Proteſtantes, in fol. L. 8:
— *ejuſd.* de origine, valore, & fructu Indulgentiarum Hiſtoria Polemica, in folio L. 10:
— *ejuſd.* Diſquiſitiones Dogmaticæ de Controverſiis in Theologia morali inſignibus, in 4. L. 4:
— *ejuſd.* Philoſophiæ Polinganæ Tomus Sextus, 12. fig. L. 4:
Andreucci *P. Andr. Hieron.* Memoriale Confeſſariorum, ſive tractatus de Sacramento & Miniſtro Pœnitentiæ, in 12. L. 1:10
— *ejuſd.* Hierarchia Eccleſiaſtica in varias ſuas partes diſtributa, & Canonico-Theologice expoſita, in 4. vol. 3. *Romæ.* L. 20:
Antoine *P. Gabrielis*, *Societ. Jeſu*, Theologia Speculativa, & Dogmatica, in 4. volumi 2. L. 13:
Ars metrica, ſive Ars condendorum eleganter verſuum ab uno e Soc. Jeſu compoſita, in 12. L. :15
Auguſtini *D. Aurelii* Confeſſionum libri cum notis P. Henrici Vagnereck e Soc. Jeſu, in 12. L. 3:
Arnaldi *V. Fr. Ord. Min.* Vita, & Opuſcula B. Angelæ Fulginatis, in 4. L. 6:
BAronii *Card. Cæſaris* Annales Eccleſiaſtici, cum notis Baluzii, adjecta Ant. Pagi Critica, fol. vol. 13. L. 324:
Bertauld *P. Bertoldi* Director pro Confeſſariis, in 12. L. 2:
Bonciarii *Marci Ant.* Grammaticæ Inſtitutio, cum notis, in 8. L. 1:
a Brixia *P. Fortunati* Philoſophia Mentis methodice pertractata, Logicam, & Metaphyſicam continens, 4. vol. 2. L. 9:
Burgos *Alexandri* Inſtitutionum Theologicarum Syntagma, in 8. L. 2:
Bonacinæ *P. Martini* Summa totius Theologiæ, 4. L. 5:

CAnali *P. Angeli M.* Doctrina Catholica de ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, in folio. L. 12:
Carmeli *P. Mich. Ang.* Commentarius in Militem Glorioſum Plauti, ejuſdemque Fabulæ interpretatio italicis verſibus concinnata, in 4. L. 5:
Carpovii *Jacobi* Meditatio Philoſophico-Critica de perfectione Linguæ &c. in 8. L. 2:
Catulli Tibulli Propertii Carmina ſelecta, notis illuſtrata in uſum Scholarum, in 12. L. 1:5
Ciceronis M. Tullii Epiſtolarum ad Familiares Libri XVI. in 12. L. 1:10
— *ejuſd.* Orationum Selectarum liber unicus, in 12. L. 1:10
— *ejuſd.* Epiſtolarum Selectarum Libri IV. in 12. L. :10
Clairaut. Elementa Geometriæ e Gallico ſermone latine reddita, 8. fig. L. 3:
Contareni *P. Jo: Bapt. Ord. Præd.* de Epiſcopis ad Iſtrianas Eccleſias ex Ordine Prædicatorum aſſumptis, in 4. L. 3:
Corpus Juris Civilis Accademicum in ſuas partes diſtributum, ad modum *Chriſt. Henr. Frejesleben*, 4. vol. 2. L. 36:
Corpus Juris Canonici Accademicum emendatum, notis *P. Lancelloti* illuſtratum, uſuique moderno accomodatum, 4. vol. duo. L. 36:
Corradini ab Allio *Jo: Franc.* M. Tullii Ciceronis Academica ex mss. ad veram lectionem reſtituta, in 8. L. 2:
— *ejuſd.* Critice in Primum Tomum Antiquitatum Romanarum Jo. Georgii Grævii, in 4. L. 1:
— *ejuſd.* Sexti Julii Frontini de Aquæductibus Romæ loca deſperatiſſima, ope MSS. ad veram lectionem reſtituta, in quarto L. 3:
Cozza *Card. Laurent.* Dubia ſelecta circa ſollicitationem in Confeſſione Sacramentali, in 12. L. 1:5
Cujacii *Jacobi* Opera omnia, ad Pariſienſem Fabrotianam editionem diligentiſſime exacta, in Tomos XI. diſtributa, auctiora & emendatiora, *ſub prælo*. Solvuntur lib. 20. mon.

Digitized by Google

mon. ven. pro ſingulis volum. viâ ſubſcriptionis.

Cuniliati *P. Fulgentii Ord. Pr.* Alloquia Amatoria ad Virginem Deiparam, 8. L. 2:

DE-Colonia *P. Dominici* de Arte Rethorica Libri V. in 12. L. 11

De-le-Bois *Franciſci Sylvii* Opera Medica, fol. L. 10:

Dolci *P. Sebaſtiani O. M.* de Linguæ Illyricæ vetuſtate, & amplitudine Diſſertatio, in 4. L. 2:10

— *ejuſd.* Faſti Litterario-Raguſini, ſive Virorum Litteratorum, qui uſque ad ann. 1766. in Raguſina clarueront ditione, Proſpectus, alphabetico ordine exhibitus, & notis illuſtratus, 4. L. 3:

Du-Jardin *P. Thomæ* Inſtructio de Officio Sacerdotis in Sacramento Pœnitentiæ, in 12. L. 1:10

Donati *P. Alexandri* Ars Poetica, 12. L. 2:

EFfigies S. Pauli, ſive Idea vitæ Apoſtolicæ extracta e commentariis P. Cornelii a Lapide Soc. J. in 16. L. 1:

Elbel *P. Beniamini* Theologia Moralis Decalogalis, & Sacramentalis, &c. vol. 3. in 4. L. 20:

Emmanuelis Alvari Grammatica latina in uſum Scholarum, in 12. L. 1:5

Ens *Chaſpar.* Thaumaturgus Mathematicus, in 8. L. 2:

FArſetti *Equ. Joſephi P. V.* Carminum Libri duo. Editio auctior, & correctior, 8. 1767. L. 2:

Ferraris *P. Lucii* Prompta Bibliotheca Canonica Juridico-Moralis Theologica, noviſſimis additamentis & Indicibus locupletata, 4. vol. 8. 1772. *ſub prælo*. Solvuntur lib. 6. mon. ven. pro ſing. volum. viâ ſubſcriptionis.

— ad eamdem Bibliothecam Supplementa pro Editionibus prima & ſecunda, 4. volum. duo. L. 8:

— alia Supplementa, ſive Additiones ex aliena manu, una cum Auctoris Vindiciis, 4. 1766. L. 10:

Francolini *P. Balthaſs.* Tyrocinium Theologicum, cum addition. in 12. *ſub prælo*.

GRaveſon *P. Hiacynthi O. P.* Hiſtoria Eccleſiaſtica veteris Teſtamenti, 4. L. 7:

— *ejuſd.* Tractatus de Myſteriis & Annis Jeſu Chriſti, in 4. vol. 2. L. 7:

— *ejuſd.* Hiſtoria Eccleſiaſtica variis colloquiis digeſta cum noviſſimis Supplementis, 4. vol. 3. L. 24:

— *ejuſd.* Tractatus de Scriptura Sacra, in 4. L. 3:10

S. Gregorii Pp. Magni Opera omnia, ſtudio Monachorum Ordinis S. Mauri notis illuſtrata. Editio noviſſima ad Marcianos Codices diligenter exacta, 4. Tom. I. ad IX. *reliqui ſub prælo*. Solvuntur lib. 8. pro ſingul. volum. viâ ſubſcriptionis.

HAbert *Ludovici* Theologia Dogmatico-Moralis in octo Tomos diſtributa, 12. vol. 8. 1771. L. 24:

Haller *Alberti* Elementa Phyſiologiæ corporis humani. Editio prima Veneta additionibus Auctoris ſuis locis appoſitis locupletata, 4. Tom. I. ad VI. *reliqui ſub prælo*. Solvuntur lib. 7. pro ſingul. volum. viâ ſubſcriptionis.

Hippocratis Opera omnia cum delectu Commentariorum Marinelli, novis Præfationibus, atque Indicibus locupletata, fol. vol. 3. L. 44:

IDea boni Confeſſarii juxta doctrinam, & vivendi rationem Sancti Franciſci Saleſii, in 12. L. :10

Juvenin *Gaſparis* Commentarius Hiſtoricus & Dogmaticus de Sacramentis in genere, & ſpecie, fol. 1772. L. 13:

LAnciſii *Jo: Mariæ* Opera varia Medica, in unum collecta, fol. L. 18:

Lazerme *Jacobi* Tractatus de Morbis internis capitis, in 8. L. 2:10

Leotardi *P. Honorati* de Uſuris & Contractibus uſurariis liber ſingularis, cum additionibus P. Zech. Soc. J. in fol. L. 20:

Leurenii *P. Petri* Forum Eccleſiaſticum, ſive Jus Canonicum, fol. vol. 4. L. 36:

— *ejuſd.* Forum Beneficiale, fol. vol. 2. L. 26:

Lopez *Joſephi* Lucerna Myſtica pro directoribus Animarum, in 4. L. 3:10

a Lugduno *P. Pauli* Specimen Theologiæ Speculativæ, 4. L. 5:

Lupi *Flaminii* Mariæ Dei Filiæ Vita centum elogiis in exemplar propoſita, 8. L. 2:

MAffei *P. Joan. Petri S. J.* Opera Omnia latine ſcripta, 4. vol. 2. L. 22:

Malaguzzi *P. Petri Thomæ* Manuale Parochorum, in quo gerentes animarum curam facili negotio deprehendere poſſunt onera tanti Officii, 4. vol. 2. L. 16:

Malpighii, & Lanciſii Conſultationum Medicarum, nonnullarumque Diſſertationum collectio, 4. L. 3:

Maſtrii *P. Barthol.* Theologia Moralis ad mentem DD. Seraphici, & Subtilis concinnata, fol. L. 14:

Mead *Richardi* Monita, & Præcepta Medica, in 8. L. 1:5

Mu-

Digitized by Google

Muſitani *Caroli* Opera Omnia Medica Chirurgica Pharmaceutico-Chymica, cum notis & obſervationibus, fol. vol. 2. L. 24:

Miſſæ Noviſſimæ SS. Hieron. Æmiliani, Franciſcæ Fremiot, Joſephi a Cupertino, & Joſephi Calaſanct. in fol. L. : 5

NEmer *Georg. Phil.* Fundamenta Medica Theoretico-Practica, fol. L. 9:

Noltenii *Joan. Frider.* Lexicon latinæ linguæ antibarbarum, 8. L. 5:

ORdo Divini Officii recitandi, & Miſſæ celebrandæ juxta formam Breviarii Romani, nonnullis Diœceſibus per decennium accomodatus, ab ann. 1773. ad 1782. L. 2:

Officia propria Sanctorum de præcepto recitanda juxta Decreta a Summis Pontificibus uſque ad hanc diem emanata, in 12. 1772. L. 1:10

Officia propria Sanctorum pro Fratribus, & Monialibus Ordinis S. Franciſci, uſque in hanc diem conceſſa, 12. L. 1:15

Officium B. M. V. in 64. L. :10

Ovidii Pub. Naſonis Libri Faſtorum, Triſtium, & de Ponto, in 12. L. 1: 5

PAgi *Franciſci* Breviarium Hiſtorico-Chronologico-criticum, de Geſtis Romanorum Pontificum, Tom. V. & VI. in 4. L. 20:

Paleotti *Card. Gabriel.* Tractatus de Bono Senectutis, in 4. L. 4:

Palbunciti *Andreæ* Elementa Theologiæ Moralis, in 4. L. 4:

Pataroli *Laurentii* Series Auguſtorum, Auguſtarum, Cæſarum, &c. 8. fig. L. 5:

Pecchioli *Alam. Ant.* Tractatus Peregrinarum quæſtionum occaſione accepta a ſingulari libro D. Joan. Lami *de Eruditione Apoſtolorum*, & ab ejuſdem Commentariis, *de recta Chriſtianorum circa Myſterium SS. Trinitatis ſententia*, in 8. L. 2:

Perezii *Antonii* Prælectiones in duodecim libros Codicis Juſtinianei, fol. vol. 3. 1773. L. :

Petavii *P. Dionyſii* Opus de Doctrina Temporum. Editio prima Veneta juxta Antuerpienſem anni 1703. fol. vol. 3. L. 70:

— *ejuſd.* Editio Veronenſis, fol. vol. 3. L. 100:

Pineda *Joannis* Commentaria in Jobum, fol. vol. 2. L. 22:

Pirhing *P. Henrici* S. J. Jus Canonicum in V. libros Decretalium, fol. vol. 6. L. 55:

Pittoni *Jo. Bapt.* Conſtitutiones Pontificiæ ad Epiſcopos ſpectantes, 8. vol. 2. L. 6:

— *ejuſd.* Conſtitutiones, & Decreta ad Sacros Ritus pertinentia, 8. vol. 2. L. 6:

— *ejuſd.* Conſtitutiones ad Concurſum Parochialium, & Beneficiorum collationem ſpectantes, 8. L. 3:

— *ejuſd.* Conſtitutiones ad Parochos utriuſque Cleri pertinentes, 8. L. 3:

— *ejuſd.* Tractatus de Octavis Sanctorum, Privilegiatis, & Comunibus, 8. vol. 2. L. 6:

— *ejuſd.* Conſtitutiones ad materiem Matrimonii facientes, 8. vol. 3. L. 9:

a Portu *P. Hyppoliti* de Cultu Dei & hominum, opus Liturgico-Morale, in 4. L. 4:

QUæſtiones Scripturiſticæ ſelectæ, excerptæ e quatuor Evangeliis in commodum, & utilitatem Ordinandorum, 8. 1772. L. 4:

ROncalli *Com. Franciſci* Europæ Medicina a ſapientibus illuſtrata, fol. L. 30:

Ruperti *S. P. Abb.* Opera omnia acceſſionibus & notis illuſtrata, fol. vol. 4. L. 120:

SAlmanticenſis Collegii Tractatus Theologicus de Pœnitentia, ſive Curſus Theologici Tomus XII. in fol. L. 12:

Sanigh *Bernardi* Collectio Benedictionum, Abſolutionum, Conjurationum &c. pro Parochis, & curam animarum gerentibus, in 12. L. 1:10

Scinfleni *Bernardi* Cabalomachia, hoc eſt Artis Cabaliſticæ oppugnatio, in qua de Cabalis Hebraica, & Pythagorica, 8. L. 2:

Sguarii *Euſebii* Specimen Phyſico-Geometricum de Terræ motu, ad Architecturæ utilitatem concinnatum, 4. fig. L. 1:10

Someting *Ernesti Frider.* Introductio in Univerſum Jus, 4. L. 4:

Soria *Jani Gualb.* Rationalis Philoſophiæ Inſtitutiones, in 8. L. 2:

THeſaurus Reſolutionum Sac. Cong. Concil. quæ conſentanee ad Tridentinorum Patrum Decreta, aliaſque Canonici Juris ſanctiones prodierunt in cauſis ab ann. 1690. uſque ad 1771. in 4. vol. 31. L. 154:

— *ejuſd.* Theſauri Tomus XXIV. & ſequentes, ſeorſim.

Turrini *Joan. M.* Directorium ſacrificantium, in 4. L. 3:

VAlenſuella *P. Gabriel.* Novum Univerſæ Moralis Theologiæ compendium, in 12. L. 1:10

Virgilii Pub. Maronis, Opera in uſum Scholarum, in 12. L. 1: 5

Voſſii *Gherardi* Grammatica Latina, octavo. L. 2:

Wolfii *Chriſtiani* Compendium Elementorum Matheſeos, 8. vol. 2. *ſub prælo*.

Digitized by Google

Digitized by Google